KNIAZIOWIE LITEWSKO-RUSCY

OD KOŃCA CZTERNASTEGO WIEKU

przez

JÓZEFA WOLFFA.

WARSZAWA

Drukiem J. Filipowicza, ulica Złota № 3.

Skład główny w księgarni Gebethnera i Wolffa

Krakowskie Przedmieście № 415.

1895.

KNIAZIOWIE

LITEWSKO-RUSCY

OD KOŃCA CZTERNASTEGO WIEKU.

*

WSTĘP.

adaniem obecnej pracy jest rys dziejów wszystkich kniaziów osiedlonych bądź odwiecznie, bądź chwilowo na obszarach ziem wielkiego księstwa Litewskiego w połączeniu z Polską.

Praca ta nie byłaby zupełną, gdyby po kniaziach rzeczywistych nie wspomnieć o tych, którzy tego tytułu używali w innem znaczeniu, jak również i o tych, tradycya kniaziostwa których powstała dopiero w późniejszych czasach. Do tej liczby należą, oprócz osób stanu duchownego, to jest księży, których na Litwie w XV-tym i XVI-tym wieku tytułowano kniaziami, kniaziowie Tatarscy (mahometanie), kniaziowie na wsiach Wołoskich, a nadto liczny szereg więcej lub mniej znakomitych rodzin Litewskich z nieuzasadnionemi pretensyami do pochodzenia kniaziowskiego, czyli pseudo-kniaziowie.

Skutkiem tego praca niniejsza składa się z dwóch części. **Część pierwsza** obejmuje rzeczywistych kniaziów; **część druga** — kniaziów Tatarskich, kniaziów na wsiach Wołoskich i pseudo-kniaziów.

TREŚĆ.

SPIS ŹRÓDEŁ

powołanych kilkakrotnie w bieżącej pracy, z wyjaśnieniem użytych skróceń.

Acta Tomic.	Acta Tomiciana. Epistolae, legationes, responsa, actiones, res gestae Sigismundi I reg. Pol. wydał T. Działyński. Tomów 1—8. Poznań 1852—1860.
A. G. Z.	Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej, z archiwum tak zwanego Bernardyńskiego we Lwowie. Tomy 1—15. Lwów 1868—1891.
	Akta grodzkie, magdeburgii, podkomorskie ziemskie, patrz kopia dok. oryg.
Akty Istor.	Акты историческіе, собранные и изданные Археографическою Коммиссіею, т. I. С.-Петербургъ 1841.
„ „ Suppl.	Дополненіе къ актамъ историческимъ (Supplementum ad historica Russiae monumenta. Petropoli 1848).
A. J. Z. R.	Акты относящіеся къ исторіи южной и западной Россіи, собранные и изданные Археографическою Коммиссіею, томы 1—3. С.-Петербургъ 1861—1865.
Akty Mińskie.	Zbiór dawnych dyplomatów i aktów miast Mińskiej gubernii. Mińsk 1848.
Akt. Tryb. Głów.	Wypisy z 2447 ksiąg aktowych trybunału głównego Litewskiego, znajdujących się w centralnem archiwum w Wilnie. Opis ich: Каталогъ древнимъ актовымъ книгамъ, хранящимся нынѣ въ центральномъ архивѣ въ Вильнѣ, сост. Н. Горбачевскимъ. Вильна 1872.
Akt. Wil.	Акты издаваемые Коммиссіею для разбора древнихъ актовъ въ Вильнѣ, томы I—XXI. Вильна 1865—1895.
Antonowicz, Hramoty.	Грамоты великихъ князей Литовскихъ издали В. Антоновичъ и К. Козловскій. Кіевъ 1868.
	Антоновичъ В. Г. Монографіи по исторіи западной и юго-западной Россіи, т. I. Кіевъ 1885.
Arch. Jugo.	Архивъ юго-западной Россіи, изданный Врем. Ком. для разбора древн. актовъ Высочайше учр. при Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ Генералъ-Губернаторѣ.

Часть I,	томы 1—5,	Кіевъ	1859—1872
„ II	„ 1	„	1861
„ III	„ 1—3,	„	1863—1876
„ IV	„ 1	„	1867
„ V	„ 1	„	1869
„ VI	„ 1 (2 части)—2,		1870—1876
„ VII	„ 1—2,	„	1886—1890

Указатель; имена географическія. Кіевъ 1883.
„ имена личныя. Кіевъ 1878.

Arch. Sbor.	Археографическій сборникъ документовъ, относящихся къ исторіи сѣверо-западной Россіи, 11 томовъ. Вильна 1867—1890.
Ar. Sł. lub Arch. Sław.	Archiwum książąt Sanguszków w Sławucie. Tomy 1—4. Lwów 1887—1890.
	Archiwum domu Sapiehów, wydane staraniem rodziny. Tom I, opracował dr. A. Prochaska. Lwów 1892.
A. Z. R.	Акты относящіеся къ исторіи западной Россіи, собранные и изданные Археографическою Коммиссіею, 5 томовъ. С.-Петербургъ 1846—1853.
	Baliński M. Historya miasta Wilna, 2 tomy. Wilno 1836.
	Baliński M. i Lipiński T. Starożytna Polska, patrz Star. Pols.
Barch. Kn.	Родословная книга князей и дворянъ Россійскихъ и выѣзжихъ, извѣстная подъ названіемъ бархатной книги, 2 части. Москва 1787.
	Bartoszewicz J. Tomasza Święckiego Historyczne Pamiątki, 2 tomy. Warszawa 1858—1859.
	Bartoszewicz J. Kniaź i Książę. Kraków 1876.
	„ patrz Matuszewicz, Zawisza.
Berszadski.	Бершадскій С. А. Документы и регесты къ исторіи Литовскихъ евреевъ, 2 тома. С.-Петербургъ 1882.
Bielski, Kronika.	Kronika Polska Marcina Bielskiego (Zbiór pisarzów Polskich) 9 tomów. Warszawa 1829—1833.
Białoruski, Archiw.	Бѣлорусскій Архивъ древнихъ грамотъ, ч. I. Москва 1824.
Boniecki.	Boniecki Ad. Poczet rodów w w. ks. Lit. w XV i XVI w. Warszawa 1877.
	Борзаковскій В. С. Исторія Тверскаго княжества. С.-Петербургъ 1876.
	Brzostowski P. Ks. Wiadomość genealogiczna o domu Brzostowskich. Wilno 1776.
Bunge,	patrz Hildebrand.
Bychowca, Kronika	(tak nazwana od biblioteki, w której wykryta). Pomniki do dziejów Litewskich Teodora Narbuta. Wilno 1846.
Chmiel, Zbiór dok.	Chmiel Ad. Zbiór dokumentów znajdujących się w bibliotece hr. Przeździeckich w Warszawie. Kraków 1890.
Chmyrow.	Хмыровъ М. Д. Алфавитно-справочный перечень: а) Государей русскихъ и замѣчательнѣйшихъ особъ N. 1—205; б) удѣльныхъ князей русскихъ и членовъ царствующаго дома Романовыхъ (половина первая) Nr. 206—939, 2 части. С.-Петербургъ 1871.
Chrapowicki, Dyaryusz.	Dyaryusz wojewody Witepskiego Chrapowickiego wyd. J. Rusiecki z Trojanki. Warszawa 1845.
	Codex dipl. reg. Pol., patrz Dogiel.
	„ „ Lit., patrz Raczyński.
Codex dipl. Pruss.,	patrz Voigt.
	Czołowski Al. Sprawy Wołoskie w Polsce do 1412 r. Lwów 1891.
Danił. Latop.	Latopisiec Litwy i Kronika Ruska, wyd. J. Daniłowicz. Wilno 1827.
„ Skarbiec.	Skarbiec dyplomatów papieskich, cesarskich, królewskich itd., posługujących do krytycznego wyjaśnienia dziejów Litwy, zebrany przez Ign. Daniłowicza, wyd. J. Sidorowicz, 2 tomy, Nr. 2383. Wilno 1860—1862.
Długosz.	Długosza Jana Dzieła wszystkie wyd. staraniem Al. Przeździeckiego. Tomy 2—6. Dzieje Polski 5 tomów. Kraków 1867—1870.
Dnewnik Lublin. Sejma.	Дневникъ Люблинскаго Сейма изд. М. О. Кояловичъ. С.-Петербургъ 1869.
	Дневникъ послѣдняго похода Стефана Баторія въ Россію, изд. М. О. Кояловичъ. С.-Петербургъ 1867.
Dogiel, Codex.	Codex diplomaticus regni Poloniae et M. D. Lit. ed. M. Dogiel. Tomy 1, 4, 5. Wilno 1758—1763.

	Dołgoruki, patrz Rodosł. 1—4.
Duńczewski.	Duńczewski St. J. Herbarz wielu domów korony Polskiej i W. X. Lit. 2 tomy. Kraków 1757.
Encykl. Powsz.	Encyklopedya Powszechna wyd. Orgelbranda, 28 tomów. Warszawa 1859—1868.
Estreicher.	Estreicher K. Bibliografia Polska część II, 2 tomy (Tomy VIII i IX). Kraków 1882—1888.
Europ. geneal. Handb.	Jährliches (1732—1749), a następnie, Europäisches Genealogisches Handbuch (od 1752), wydawane 1732—1756 przez G. Schumana, 1758—1792 przez G. T. Krebel'a, a 1794—1800 przez C. F. Jacobi'ego, zawiera współczesne rodowody panujących, książąt i hrabiów, oraz spisy dygnitarzy wszystkich krajów.
Gazeta Warszawska	od 1774—1799 r.
,, Wileńska	od 1763—1794 r.
Gazety cudzoziemskie	od 1735—1736 r.
,, Polskie	od 1734—1736 r.
	Głos prokuratora jeneralnego massy funduszów Stefanii z ks. Radziwiłłów ks. Witgenstein przeciwko Gedrojciom. Wilno 1829.
	Gołębiowski L. Dzieje Polski 3 tomy. Warszawa 1846—1848.
	Grabowski etc., patrz Źródła do dziejów.
Herold. Petersb.	Wypisy ze spraw departamentu heroldyi przy Rządzącym Senacie w Petersburgu.
Hildebrand, Urkundenbuch.	Liv.-Est.-und Curländisches Urkundenbuch begründet von F. G. Bunge, fortges. v. Herm. Hildebrand, Band VII—VIII. Riga—Moscau 1881—1884.
	Hildebrand, patrz Rukop. otd.
	Historya z autorów i dyplomatów domu xiążąt Massalskich. Wilno 1789.
	Hubert L. Pamiętniki Historyczne. Warszawa 1861, 2 tomy.
Icones Radivil.	Icones familiae ducalis Radivilianae ed. J. Iversen. Petropoli 1875.
	Informacya o questiach, które wojewodowie Nowogrodzcy w sprawie z domem xiążąt Massalskich mieli w sądzie Tryb. Głównego W. X. Lit. w r. 1777 na kadencyi Ruskiej.
Inventarium.	Inventarium omnium privileg., litter., dipl., script. et monum., quecunque in archivo regni in arce Cracov. cont., confectum 1682, ed. E. Rykaczewski. Parisii 1862.
Jabłonowski, Heraldica.	Heraldica to jest osada klejnotów rycerskich etc., pracą i wynalazkiem J. A. Jabłonowskiego określona. Lwów 1752.
	Jabłonowski, Tabulae, patrz Tab. Jabl.
	,, Al., patrz Źr. dziej.
Jaroszewicz, Obraz.	Jaroszewicz J. Obraz Litwy pod względem jej cywilizacyi od czasów najdawniejszych do końca w. XVIII, 3 tomy. Wilno 1844—1845.
	Jerlicz J. Latopisiec albo Kroniczka, wyd. K. W. Wójcicki, 2 tomy. Warszawa 1853.
	Jewłaszewski T. Pamiętnik. Warszawa 1860.
Kalendarzyki	Kalendarzyki polityczne XVIII-go wieku, zawierające spisy dygnitarzy (patrz Encykl. Powsz. XIII 658—682).
	Kalnofojski Atan. X. Teratourgema lubo cuda monast. Pieczers. Kijów 1638.
Karamzin.	Исторія государства Россійскаго сост. Н. М. Карамзинъ, изд. Эйнерлинга, 12 томовъ, съ указателемъ (сост. Строевъ). С.-Петербургъ 1842—1844.
Karczewski, Replika.	Replika prokuratora jeneralnego (Józefa Karczewskiego) massy funduszów J. O. X. J. M. Stefanii Radziwiłłówny, w sprawie z J. O. X. J. M. Antonim Radziwiłłem, 3 części w 1 tomie. Wilno 1824.

**

Karpow.	Памятники дипломатическихъ сношеній Московскаго государства съ Польско-Литовскимъ, изд. Т. Θ. Карповъ, т. 1, 2, 3. (Сборникъ Императорскаго Русскаго Историческаго Общества, т. XXXV, LIX, LXXIII), С.-Петербургъ 1882, 1887, 1892.
Kiewo-Sofij. Sobor.	Описаніе Кіево-Софійскаго Собора Кіевской эпархіи. Кіевъ 1825.
Kiews. Centr. Arch.	Опись актовой книги Кіевскаго центральнаго архива, означенной по списку онаго Nr. 1—9, 12, 14, 18—21. Кіевъ 1859—1878.
Kniaziowie i Szlachta,	patrz Radzimiński.
Kn (iga). Posols (kaja).	Книга посольская метрики вел. кн. Лит. т. I (изд. Оболенскій и Даниловичъ), т. II (изд. Погодинъ и Дубенскій), Москва 1843.
	Kognowicki X. K. Przydatek do dziejów i procedencyi domu Sapieżyńskiego 1754 (Kopia rękopismu).
	Kognowicki X. K. Życia Sapiehów i listy od monarchów itd., 3 tomy. Warszawa 1790—1792.
Kojałowicz, Herbarz.	Kojałowicz P. Albert Wiiuk S. J. Nomenclator familiarum et stemmatum M. D. L. et provinciarum ad eum pertinentem (Kopia rękopismu).
	Kojałowicz M. O., patrz Dnewnik.
Koneczny.	Koneczny Dr. F. Jagiełło i Witold. Lwów 1893.
Kopia dok. oryg.	Kopie oryginalnych dokumentów z różnych archiwum oraz widymusy dokumentów różnych aktów.
	Korespondent Warszawski 1792, Krajowy i Zagraniczny 1793, Narodowy i Zagraniczny 1794, Gazeta koresp. Warszawskiej i zagranicznej 1794—1799.
Korzeniowski, Excerpta.	Excerpta ex libris manuscriptis archivi consistoriali Romani 1409—1590, ed. Joseph Korzeniowski. Cracoviae 1890.
Kosiński.	Kosiński Ad. Am. Przewodnik Heraldyczny. Tomy 1—5. Kraków 1877, Warszawa 1880—1885.
Kossakowski, Monografie.	Monografie historyczno-genealogiczne niektórych rodzin Polskich przez St. K. Kossakowskiego. Tomy I (Warszawa 1876), II (tamże 1860), III (tamże 1872).
	Kotzebue Aug. Switrigail ein Beitrag zu den Geschichten von Litthauen, Russland, Polen, Preussen. Leipzig 1820.
Kraszewski, Wilno.	Kraszewski J. I. Wilno od początków jego do r. 1750, 4 tomy. Wilno 1840—1842.
Krupowicz.	Zbiór dyplomatów rządowych i aktów prywatnych, wyd. M. Krupowicz. Wilno 1858.
Kurbski.	Жизнь кн. А. М. Курбскаго въ Литвѣ и на Волыни, изд. Врем. Ком. для разбора древнихъ актовъ, 2 тома. Кіевъ 1849.
Kurjer Litewski	od 1759—1822.
„ Polski	od 1729—1733 i 1737—1764.
„ Warszawski	od 1761—1766 i od 1821 r.
Kuropatnicki.	Wiadomość o klejnocie szlacheckim oraz herbach domów szlacheckich w koronie Polskiej i w. ks. Litewskiem etc., przez Ew. Andr. hrabię Kuropatnickiego. Warszawa 1789.
Kwasznin-Samarin.	По поводу Любецкаго синодика, сочиненіе Н. Квашнина-Самарина. Москва 1874.
Latopis Litwy,	patrz Bychowca, Danił., Popow, Prochaska.
Leontowicz, Oczerki.	Очерки исторіи Литовско-Русскаго права О. И. Леонтовича. С.-Петербургъ 1894.
Litwa do unii.	Litwa do unii Lubelskiej, przez autora Poglądu na literaturę Polską. Poznań 1878.
Lubawski.	Областное дѣленіе и мѣстное управленіе Литовско-Рускаго государства, Матвѣя Любавскаго. Москва 1893.
„ W kwestyi.	Къ вопросу объ удѣльныхъ князьяхъ М. К. Любавскаго. С.-Петербургъ 1894.
Łukaszewicz, Dzieje.	Dzieje kościołów wyznania Helweckiego w Litwie, przez J. Łukaszewicza, 2 tomy. Poznań 1842.
Maksimowicz, Kiewlanin.	Кіевлянинъ, книга первая, на 1840 г., издалъ Михаилъ Максимовичъ. Кіевъ 1840.

Maksimowicz, Pisma. Письма о князьяхъ Острожскихъ къ графинѣ А. Д. Блудовой, (сочиненіе) Михаила Максимовича. Кіевъ 1866.
Malgin, Zercało. Мальгинъ Т. Зерцало Россійскихъ государей изображающее. С.-Петербургъ 1794.
Małachowski. Zbiór nazwisk szlachty z opisem herbów własnych familiom zostającym w królestwie Polskiem i wielkiem księstwie Litewskiem, przez ur. Piotra Nałęcza Małachowskiego. Lublin 1805.
Manuskr. Wil. Publ. Bibl. Rękopism zawierający kopie kilkudziesięciu dokumentów, znajdujących się w wydziale rękopismów Wileńskiej biblioteki publicznej, nie objętych wydawnictwem Hildebranda (patrz Rukop. otd.)
Maskiewicz S. Pamiętnik. Wilno 1838.
Mater. Arch., patrz Prochaska.
Matuszewicz, Pamiętniki. Pamiętniki Marcina Matuszewicza, wyd. A. Pawiński, 4 tomy. Warszawa 1875.
Medeksza, patrz Pis. dziej. Pols
Memoryał prześwietnej delegacyi seymowej i traktatowej w 1774 r. przez ks. Ign. Masalskiego podany.
Metr. Lit. Akta metryki Litewskiej, znajdujące się obecnie w archiwum rządowem w Moskwie, szczegółowo opisane przez St. Ptaszyckiego (patrz Ptaszycki, Opis Lit. Metr.), składają się między innemi z ksiąg, pargaminów, tablic itd., znanych pod nazwaniem:
Nowe. Księgi nowe Nr. 1—165.
P. lub Pub. „ spraw publicznych Lit. Nr. 1—37.
Parg. Nr. 387 pargaminów.
Perep. Księgi przepisów (perepisiej) Nr. 1—24.
Perep. kor. „ „ koronne Nr. 1—66.
S. „ sądowe Lit. Nr. 1—308.
Sigil. „ sygilatów Nr. 1—2.
Woł. „ zapisów koronnych (t. zw. Metryka Wołyńska) Nr. 1—33.
Wyp. „ wypisów Nr. 1—7.
Z. „ zapisów Lit. Nr. 1—190.
Milewski, Herbarz. Herbarz Ignacego Kapicy Milewskiego, wyd. Bibl. Czartoryskich. Kraków 1870.
Miłoradowicz, Lubecz. Милорадовичъ Г. А. Любечь Черниговской губерніи, Городницкаго уѣзда. Москва 1871.
Mińskie (Akty), patrz Akty Mińskie.
Misztolt A. A. S. J. Historia illustrissimae domus Sapiehanae, 3 części w 1 tomie. Vilnae 1724.
Mołczanowski. Молчановскій Н. Очеркъ извѣстій о Подольской землѣ до 1434 г. Кіевъ 1885.
Monum. medii aevi. Monumenta medii aevi historica res. gest. Pol. illustr., wyd. Akad. Um. w Krakowie. Tom I 1875, Kodeks listów XV w. wyd. Sokołowski i Szujski, 2 części. Tom VI 1882, Kodeks listów Witolda, wyd. A. Prochaska. Tom XII 1891, Kodeks listów XV w. (tom II), wyd. Dr. A. Lewicki.
Morgenbesser. Morgenbesser Al. Przyczynek do dziejów Mołdawii. Lwów 1892.
Moszyński, Kronika. Moszyński Ant. X. Kronika Kollegium Lubieszowskiego XX. Pijarów. Kraków 1876.
Muchanow Сборникъ Н. Муханова. С.-Петербургъ 1866.
Napiersky, Index. Index Corporis historico-diplomatici Livoniae, Esthoniae, Curoniae ed. Dr. C. E. Napiersky, 2 Bände. Riga—Dorpat 1833—1835.
„ Rusko-Liwons. Russisch-Livlaendische Urkunden (Русско-Ливонскіе акты) herausgegeben v. K. E Napiersky. St.-Petersburg 1868.
Narbut Just. Dzieje wewnętrzne narodu Litewskiego, 2 tomy. Wilno 1848.
Narbut, Dzieje. Dzieje starożytne narodu Litewskiego przez T. Narbuta, 9 tomów. Wilno 1835—1841.
Narbut T. Pomniejsze pisma historyczne, szczególniej do historyi Litwy. Wilno 1856.
Narbut T. Pomniki, patrz Bychowca Kronika.

Naruszewicz, Teki. Akta historyczne zebrane przez biskupa Adama Naruszewicza 18 tek (Rękopism Nr. 37,529 Biblioteki głównego sztabu w Petersburgu).

„ Historya. Historya narodu Polskiego przez ks. Adama Naruszewicza, wyd. Turowskiego, 6 tomów. Kraków 1859—1860.

Niemcewicz J. U., Zbiór Pamiętników o dawnej Polszcze. Tomy I—V. Lipsk 1838—1840.

Niesiecki. Herbarz Polski Kacpra Niesieckiego, wyd. J. N. Bobrowicza, 10 tomów. Lipsk 1839—1846.

Nowe, patrz Metr. Lit.

Okolski, Orbis. Orbis Polonus in quo antiqua Sarmaturum gentilitia et arma delucidantur, authore S. Okolski, 3 tomy. Cracoviae 1641—1645.

Опись актовой книги, patrz Kiews. Centr. Arch.

Описаніе Кіевософійскаго собора, patrz Kiewo-Sofij. Sobor.

Opisanie historyczno-statystyczne powiatu Rossieńskiego. Wilno 1874.

Opisanie historyczno-statystyczne powiatu Telszewskiego w gub. Kowieńskiej, przez M. G. Wilno 1846.

Ординація королевскихъ пущъ въ лѣсничествахъ бывшаго вел. кн. Лит., сост. Исайковскій и Бѣлозоръ 1641 г. Вильна 1871.

P., Pub., patrz Metr. Lit.

Pacowie. Pacowie, materyały historyczno-genealogiczne przez Józefa Wolffa. Petersburg 1885.

Pam. Памятники изд. Врем. Ком. для разбора древн. акт. 4 тома. Кіевъ 1848—1859.

Paprocki, Herby. Paprocki B. Herby rycerstwa Polskiego, wyd. Turowskiego. Kraków 1858.

Pargam., patrz Metr. Lit.

Perep., „ „ „

Petrow. Петровъ П. Н. Исторія родовъ русскаго дворянства т. I. С.-Петербургъ 1886.

Pezarski, Annibal. Annibal ad portas, Vlodimirus monarcha Russiae in facie et acie ducum et heroum etc., authore R. P. Andrea Pezarski S. J. Varsoviae 1732.

Piscow. kn. Grodzieńs. Писцовая книга Гродненской экономіи, 2 тома. Вильна 1881—1882.

„ „ Pins. Писцовая книга Пинскаго и Клецкаго княжествъ, сост. Ст. Хвальчевскимъ. Вильна 1884.

Pis. dziej. Pols. Pisarze dziejów Polskich, wyd. Akad. Um. w Krakowie. Tom III 1874, Stefana-Franciszka z Proszczy Medekszy, Księga Pamiętnicza. Tom IV 1878, Archiwum Komissyi Historycznej t. I (zawiera ostatnie Stebelskiego prace). Tom V 1880, Archiwum Komissyi Historycznej t. II (zawiera rewizyę województwa Połockiego z 1552 r.). Tom VII 1881, Dziennik domu zakonnego Tow. Jezusowego u Św. Barbary w Krakowie. Tom VIII 1882, Archiwum domu Radziwiłłów. Tom X 1886, Dziennik domu zakonnego.

Poczobut. Poczobuta Odlanickiego (J. W.) Pamiętniki, wyd. Potocki i Kraszewski (Bibl. Ord. Krasińskich t. III). Warszawa 1877.

Podgórski A. Pomniki dziejów Polski wieku XVII-go, 2 tomy. Wrocław 1840.

Połn. Sobr. Полное собраніе русскихъ лѣтописей, изд. Археографическою Коммиссіею, томъ I—X, XV—XVI, С.-Петербургъ 1846—1889.

Popow, Latop. Лѣтопись великихъ князей Литовскихъ, приготовлена къ изд. А. Н. Поповымъ (Ученыя записки втораго Отдѣленія Императорской Академіи Наукъ, книга I часть 2-я: Памятники языка и словесности, стр. 21—58). С.-Петербургъ 1854.

Posolskaja kniga, patrz Kniga Posols.

Prochaska Codex, patrz Monum. medii aevi.

Prochaska, Mater. arch.	Materyały archiwalne, wyjęte głównie z metryki Litewskiej, wyd. Dr. Antoni Prochaska. Lwów 1890.
Prochaska, Latopis.	Latopis Litewski, rozbiór krytyczny, napisał Antoni Prochaska. Lwów 1890.
Przeździecki, Jagiellonki.	Przeździecki Al. Jagiellonki Polskie w XV-tym w., 5 tomów. Kraków 1869—1878.
Przeździecki, Podole, Wołyń.	Podole, Wołyń, Ukraina, obrazy miejsc i czasów, przez Al. Przeździeckiego, 2 tomy. Wilno 1841.
Przeździecki, Życie.	Przeździecki Al. Życie domowe Jadwigi i Jagiełły. Warszawa 1854.
Przyałgowski.	Przyałgowski K. W. Żywoty biskupów Wileńskich, 3 tomy. Petersburg 1860.
Ptaszycki, Opis Lit. Metr.	Пташицкій С. Л. Описаніе книгъ и актовъ Литовской метрики. С.-Петербургъ 1887.
Pub.,	patrz P.
Pułaski, Stosunki.	Pułaski K. Stosunki z Mendli Girejem. Kraków, Warszawa 1881.
Raczyński, Codex.	Codex dipl. Lithuaniae ed. Ed. Raczyński. Wrocław 1845.
Radziwiłł, Pamiętniki.	Pamiętniki A. S. Radziwiłła, wyd. Ed. Raczyński, 2 tomy. Poznań 1839.
Radzimiński, Kniaziowie i Szlachta.	Kniaziowie i Szlachta między Sanem, Wieprzem, Bugiem, Prypetią, Dnieprem itd., przez W. Rulikowskiego i Z. L. Radzimińskiego, Kraków 1880. (Dzieło niedokończone zawiera wstęp pióra W. Rulikowskiego, str. 1—320 i Kniaziów na Ostrogu i Zasławiu Z. L. Radzimińskiego, str. 1—64).
Replika,	patrz Karczewski.
	Zbiór Replik w sprawie Ciechanowieckich z Korsakami.
	Replika przeciwko J. W. W. Niesiołowskim wojewodom Nowogrodzkim, w odwodowym stanie sprawy J. O. O. Xiążąt J. M. biskupa Wileńskiego i pod dozorem jego będących Masalskich.
Rewizya Puszcz.	Ревизія пущъ и переходовъ звѣриныхъ въ бывшемъ вел. кн. Лит. составл. 1559 Г. В. Воловичемъ, съ прибавленіемъ другой актовой книги содерж. привил. Пинскаго повѣта, 2 т. съ указателемъ Вильна 1867—1873.
	Ревизія Кобринской экономіи, сост. 1563 г. Дмитріемъ Сапѣгою. Вильна 1876.
	Rewizya województwa Połockiego, patrz Pis. dziej. Pols.
	Rewizya zamków Wołyńskich, patrz Źr. dziej.
Rodosł.	I—IV. Долгорукій П. Россійская родословная книга, 4 тома. С.-Петербургъ 1854—1857.
„	V—VI. Русская родословная книга изд. „Русской Старины", 2 тома. С.-Петербургъ 1873—1875.
„	VII—VIII. Руммель и Голубцовъ, Родословный Сборникъ Русскихъ дворянскихъ фамилій, 2 тома. С.-Петербургъ 1886—1887.
	patrz Barch. kn.
	„ Sinod. spis.
Ród Gedimina.	Ród Gedimina, Dodatki i poprawki do dzieł hr. K. Stadnickiego, przez Józefa Wolffa. Kraków 1886.
Rukop. otd.	Рукописное Отдѣленіе Виленской Публичной Библіотеки, изд. В. Гильдебрандтъ, вып I, Вильна 1871.
Rumiancow.	Описаніе русскихъ и словенскихъ рукописей Румянцовскаго музеума, сост. Ал. Востоковъ. С.-Петербургъ 1842.
Rykaczewski,	patrz Inventarium.
S.,	patrz Metr. Lit.
	Sadok Barącz. Rys dziejów zakonu kaznodziejskiego w Polsce, 2 tomy. Lwów 1861.
Sapiehowie.	Sapiehowie, materyały historyczne, genealogiczne i majątkowe, wydane nakładem rodziny (autor hrabia Konstanty Ożarowski) 3 tomy. Petersburg 1890—1894.

Sapunow. Витебская Старина, сост. А. Сапуновъ, тома 1, 4, 5. Витебскъ 1883—1888.

Script. rer. Polon., patrz Pis. dziej. Pols.

„ „ Pruss. Scriptores rerum Prussicarum herausgegeben von Hirsch, Toppen u. Strehlke, 5 Bände. Leipzig 1861—1874.

Senatorowie. Senatorowie i dygnitarze wielkiego księstwa Litewskiego 1386—1795, przez Józefa Wolffa. Kraków 1885.

Sinod. spis. Родословная книга въ трехъ спискахъ, синодальному и двухъ другихъ, изд. Временника Императорскаго Московскаго Общества исторіи и древностей Россійскихъ (книга X, Москва 1851).

Słown. Geogr. Słownik geograficzny królestwa Polskiego i innych krajów Słowiańskich. Tomy 1—12. Warszawa 1880—1892.

Stadnicki, Bracia. Stadnicki K. Bracia Wład. Jagiełły Olgerdowicza. Lwów 1867.

„ Olgerd. „ Olgerd i Kiejstut synowie Giedymina. Lwów 1871.

„ Synowie. „ Synowie Giedymina. Lwów t. I 1881, t. II 1853.

Star. Pols. Starożytna Polska pod względem hist., jeogr. i statyst., wyd. M. Baliński i T. Lipiński, 3 tomy. Warszawa 1843—1846.

Starowolski, Monum. Monumenta Sarmatarum, S. Starowolski. Cracoviae 1655.

Stebelski W. X. Dwa wielkie światła na horyzoncie Połockim.—Chronologia.—Przydatek do Chronologii, 3 t. Lwów 1866—1867.

„ Ostatnie prace, patrz Pis. dziej. Pols.

Stecki, Wołyń. Stecki T. J. Wołyń pod względem statystycznym, 2 tomy. Lwów 1864—1871.

„ Z boru. Stecki T. J. Z boru i stepu. Obrazy i pamiątki. Kraków 1888.

Stryjkowski. Kronika Polska M. Stryjkowskiego, 2 tomy, Warszawa 1846.

Sum. Czet. Sumaryusz dokumentów ściągających się do dóbr Ukraińskich, sukcessyą spadłych po J. O. X. X. Czetwertyńskiej, J. W. M. hrabi Krasickiego chor. nadw. W. X. L., staraniem i kosztem spisany 1761 r. (Rękopism ustępy z którego drukowane w dziele: Zródła Dziejowe Tom XX, str. 118—129).

Sum. dok. bisk. Włodzim. Summaryusz dokumentów biskupstwu Włodzimierskiemu służących, w aktach grodzkich, ziemskich Włodzimierskich i Łuckich znajdujących się, kosztem i staraniem J. W. J. M. Xiędza Felicyana Filipa Wołodkowicza Biskupa Włodzimierskiego, z tychże akt grodzkich jako ziemskich Łuckich i Włodzimierskich roku 1760 extraktami niektórych powyjmowanych, y aktualnie w archiwum Włodzimierskiem i Łuckiem znajdujących się, spisany roku 1761 dnia 12 Januarii (Rękopism).

Sygil., patrz Metr. Lit.

Tab. Jabl. Tabule Jablonovianae ex arboribus genealogicis familiarum Slavicarum regni Poloniae etc., ed. J. A. Jablonowski. Norimbergae 1748.

Teki Naruszewicza, patrz Naruszewicz Teki.

Teka Wileńska, wydana przez Jana ze Sliwina, Cz. 1—6. Wilno 1857—1858. Zawiera między innemi: Tyszkiewicz hr. K., Wiadomość historyczna o zamkach, horodyszczach i okopiskach starożytnych na Litwie i Rusi Litewskiej III 276—307, IV 201—240. Muchliński A., Zdanie sprawy o Tatarach Litewskich (IV 241—272, V 121—279, VI 139—186).

Tyszkiewicz hr. K., Wiadomość, patrz Teka Wileńska.

Ukaz. bojars. kn. Алфавитный указатель фамилій и лицъ упоминаемыхъ въ боярскихъ книгахъ. Москва 1853.

Ustriałow. Сказанія князья Курбскаго, изд. Н. Устряловъ. С.-Петербургъ 1868.

Voigt, Codex. Codex dipl. Prussicus herausg. v. J. Voigt, 6 Bände. Koenigsberg 1836—1841.

Vol. leg. Volumina legum. Przedruk zbioru praw, staraniem XX. Pijarów w Warszawie od 1732 do 1782 r. wydanego, 10 tomów. Petersburg 1859—1860.

Wiadomości Warszawskie 1761—1773.

Wielądko, Heraldyka. Heraldyka czyli opisanie familii przez W. Wielądka, 5 tomów. Warszawa 1794—1798.

Wilczyński, Herbarz. Herbarz starodawnej szlachty podług heraldyków Polskich, z dopełnieniem do czasów obecnych. Paryż 1858—1859.

Wileńskie Akty, patrz Akt. Wil.—Arch Sbor.

Wójcicki. Wójcicki K. W. Cmentarz Powązkowski pod Warszawą, 3 tomy. Warszawa 1855—1858.

Woł., patrz Metr. Lit.

Wostokow, patrz Rumiancow.

Z., patrz Metr. Lit.

Załuski, Epist. Załuski A. Epistolarum historico-familiarum, tomi IV in 5 vol. Brunsbergae et Vratislaviae 1709—1761.

Zawisza, Pamiętniki. Krz. Zawiszy wdy Mińskiego, Pamiętniki, wyd. J. Bartoszewicz. Warszawa 1862.

Zb. dawn. dypl. Zbiór dawnych dyplomatów i aktów miast Wilna, Kowna, Trok, prawosławnych monasterów, cerkwi i w różnych sprawach, 2 tomy. Wilno 1843.

" patrz Akty Mińskie.

Zebranie skryptów i listów różnych tyczących się okoliczności ordynacyi Ostrogskiej.—Akta publiczne do interesu Ordynacyi Ostrogskiej należące etc.

Zeissberg, Matrikelbuch. Zeissberg H. Das aelteste Matrikel-Buch der Universität Krakau. Innsbruk 1872.

Źr. dziej. Źródła dziejowe, tomy wydane p. Al. Jabłonowskiego. V Lustracye królewszczyzn ziem Ruskich, Warszawa 1877. VI Rewizya zamków ziemi Wołyńskiej w połowie XVI-go wieku, Warszawa 1877. X Sprawy Wołoskie za Jagiellonów, Warszawa 1878. XIX—XXI Polska XVI-go wieku pod względem geograficzno-statystycznym, Ziemie Ruskie, 3 tomy, Warszawa 1889—1894.

Źródła do dziejów. Źródła do dziejów Polskich, Tom I wyd. przez M. Grabowskiego i Al. Przeździeckiego, Wilno 1843, Tom II wyd. przez M. Malinowskiego i Al. Przeździeckiego. Wilno 1844.

Żychl. Złota księga szlachty Polskiej przez Teodora Żychlińskiego, roczników 1—16. Poznań 1879—1894.

Skrócenia słów.

art.—artykuł.
d., dok.— dokument.
dr., druk.—drukowany.
ind.—indykt.
k.—karta.
kaszt.—kasztelan.
kn.—kniaź.
ks.—książę.
Lit.—Litewski.
Nr.—Numer.
od.—odwrotny.
oryg.—oryginalny.
p.—patrz.
pow.—powiat.
pr.—przypis.
star.—starosta.
str.—strona, stronica.
w.—wielki.
wda—wojewoda.
wyd.—wydanie.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

***

KNIAZIOWIE.

„Kniaź", słowo pochodzące podobno od normańskiego „*konung*", było w Słowiańszczyźnie synonimem władzcy kraju i wodza naczelnego [1]), a więc odpowiadało w zupełności łacińskiemu „*princeps*", „*dux*", po polsku „*książę*". Tytuł ten służył na dawnej Rusi panującym i ich potomkom i w takiem znaczeniu znalazł zastosowanie w średniowiecznej Litwie, wzorującej się podług sąsiedniej Rusi. Wszyscy więc kniaziowie, jakich pierwiastkowo na Rusi i Litwie spotykamy, byli to członkowie dynastyj, potomkowie udzielnych książąt niegdy w tych stronach panujących, a przez zabory i wydziedziczenia, stopniowo udzielności swej pozbawionych. Wprawdzie rodosłowne Ruskie każą protoplastom niektórych kniaziów wyjeżdżać z zagranicy [2]), ale to widocznie późniejszy wymysł, wynaleziony niby dla uświetnienia rodu.

Między kniaziami, którzy się prędko rozrodzili, byli więcej i mniej potężni, bogatsi i biedniejsi. Najpotężniejsi, monarchowie, tytułowali się „*wielkimi kniaziami*"; dopiero po wydziedziczeniu z udzielności kniaziów swej ziemi, wielki książę Moskiewski przybrał tytuł *cara*.

Kniaziowie byli to więc najszlachetniejsi między szlachetnymi. W ówczesnem zrozumieniu, słowo kniaź oznaczało to, co jest najprzedniejszego między ludźmi, tytuł ten więc przez uszanowanie dla stanu duchownego chrześcijańskiego przenoszono, w XV-tym i XVI-tym wiekach na Litwie i Rusi, na biskupów, prałatów, a nawet prostych księży [3]). Chciano tem świadczyć, że księży należy tyle szanować, co książąt. Podobno nawet słowo „*ksiądz*" było w owym czasie jednoznaczne ze słowem książę, którego ma być formą dawniejszą; to też Bielski i Stryjkowski używali jej, tytułując panujących na Litwie „wielkimi księdzmi".

Po zawojowaniu przez Litwę mnóstwa niezależnych księstewek, kniaziowie ich podlegając Litwie, zachowali jednak pierwotnie swą niezależność, będąc z centralną władzą powiązani niejako zaczepno-odpornemi przymierzami. W tych stosunkach pozostawały w XV-tym wieku księstewka położone na kresach ówczesnej Litwy, mianowicie grupy kniaziów Czernihowskich, Połockich, Smoleńskich, Prońscy, Sołomereccy, Wiazemscy itd, Podobnych przywilejów jak tamci musieli używać za Witowda na Litwie kniaziowie Czetwertyńscy, Dolscy, Holszańscy, Horodeccy, Kobryńscy, Koreccy, Kroszyńscy, Łukomscy, Mścisławscy, Nieświccy, Ostrogscy, Pińscy, Połubenscy, Rużynscy, Sanguszko, Słuccy itd. W. ks. Zygmunt karząc kniaziów, szczególniej Litewskich, za sprzyjanie Szwitrigajle i separatystyczno-ruskie dążności, pierwszy zadał cios temu położeniu. Wówczas potracili swe dzielnice kniaziowie Horodeccy, Pińscy, Sanguszko i niezawodnie Kroszyńscy, Połubeńscy itd. i odtąd ujawnia się wyraźnie system ograniczania kniaziów w ich prawach udzielnych.

---

[1]) Dal., Tołkowyj Słowar żiwawo welikorusskaho jazyka 4 tomy. S.-Petersburg 1880—1882. [2]) Patrz wyżej str. 281. [3]) Liczne dokumenty, także Bartoszewicz, Kniaź str. 26—27.

Następca Zygmunta w. ks. Kazimierz powrócił niektórym z wydziedziczonych kniaziów ich dzielnice (Kijowscy, Pińscy, Mscisławscy) ale już nie na prawach dziedzicznych, które zastąpiło lenno; to też po śmierci każdego kniazia wielki książe zatwierdzał synom jego dożywotnie posiadanie dóbr ojcowskich (Koreccy it.d.). Ostatnie ślady udzielnych praw kniaziów spotykamy jeszcze w pierwszej połowie XVI-go wieku (Mścisławscy, Pińscy).

Wydziedziczeni kniaziowie zaliczeni byli do stanu rycerskiego i choć nie mieli szczególnych przywilejów, nominalnie jednak stanowili klasę arcyuprzywilejowaną, gdy początkowo w hierarchii państwowej szli zaraz po panującym, przed najwyższymi dygnitarzami; jako świadkowie dokumentów wydawanych przez wielkiego księcia, podpisy swe kładli na pierwszem miejscu, przed panami rady wielko-książęcej, senatorami i dygnitarzami [1]). Monarchowie Litewscy, „posłania“ swoje do samej unii 1569 r., a nawet niekiedy i później jeszcze, adresowali do kniaziów, panów it.d. [2]). Tak adresowany w czasie unii przywilej Wołyński [3]), a posłowie Litewscy jadący na unię byli *ze stanu kniaziów i panów* [4]).

Kniaziowie na Litwie byli to więc potomkowie albo panujących książąt Litewskich, albo panujących książąt Ruskich, przez Litwę podbitych lub zhołdowanych a z czasem wydziedziczonych. Na pierwszych złożył się ród Gedimina i potomkowie książąt przed dynastyą Gediminowską udzielnie na Litwie panujących. Drugich zowią pospolicie Rurykowiczami; czy jednak wszyscy byli potomkami jednego Ruryka? czy tak znaczna liczba rodzin jak w niniejszej pracy wyliczonych i daleko większa jeszcze liczba w Rossyi osiedlonych, może pochodzić od wspólnego praojca? Prawdopodobnie należy tu rozumieć Ruryka i przybyłych z nim krewnych i powinowatych, którzy w obec reszty drużyny (szlachty) i podbitego narodu (ludu), odegrywali rolę arystokracyi, to jest kniaziów.

Będąc li tylko potomkami panujących, kniaziowie stanowili stan zamknięty w sobie; kto nie był kniaziem, nie mógł nim zostać. To też kontyngens kniaziów na Litwie powiększali tylko przybysze z analogicznem pochodzeniem z Moskwy i od Tatarów. Pierwsi osiedliwszy na Litwie, niczem się nie różnili od miejscowych kniaziów, z którymi mieli wspólne pochodzenie. Inaczej rzecz się miała z ostatnimi. Od czasów Witowda mnóstwo Tatarów przybywało na Litwę a między nimi wielu ze krwi „panujących chanów, którzy na Litwie zwali się kniaziami“. Ci którzy przyjęli chrzest, zrównali się z resztą kniaziów [5]), pozostali, nie będąc chrześcijanami, stanowili wraz z wszystkimi Tatarami osobny stan, w łonie którego odegrywali względnie rolę tą samą, co kniaziowie w stanie rycerskim, to jest stanowili arystokracyę. Kniaziami w tym czasie zwano również głowy osad, które na Rusi czerwonej pozakładali wychodźcy z Wołoszczyzny. Jak w Niemieckiej wsi głową był wójt, tak w Wołoskiej *„kniaź“*. Kniaziów Tatarskich (nie chrześcijan) i Wołoskich nie należy mięszać z rzeczywistymi kniaziami, albowiem używali oni tytułu tego w innem znaczeniu.

Z czasem kniaziowie wydziedziczeni i licznie rozrodzeni podupadli; tytuł spowszedniał i powoli tracił na uroku. Już pod rokiem 1507 r. znajdujemy wzmiankę, że „kniaziów pospolitych na Litwie jest mnóstwo z tak licznem potomstwem, że majątki „ich, dawniej za przodków większe, obecnie na wyżywienie ich nie wystarczają; zamieszczeni w stanie rycerskim nie mają żadnej władzy, ale zarówno z inną szlachtą służą „wielkiemu księciu, chociaż ubodzy dla dawnego rodu tytuł zatrzymują“ [6]). Powoli zaczęli ustępować pierwszego miejsca dygnitarzom. Już w 1528 r. w popisie ile koni kto ma stawić na wojnę, zamieszczeni kolejno: „Panowie rady (senatorowie), urzędnicy i dwo„rzanie hospodarscy, niektóra znaczniejsza szlachta, *kniaziowie*, panie i wdowy wojewo„dów i wiele innych *kniahiń* i pań, szlachta“ [7]).

Dawna formuła *„do książąt, panów“* it.d. od unii ostatecznie uległa zmianie na formułę zaczynającą się od słów: senatorowie, *książęta*, dygnitarze it.d.“ [8]).

---

[1]) Liczne dokumenty, drukowane w wydawnictwach aktów. [2]) Liczne dokumenty; wspomnijmy tylko pod r. 1558 (Antonowicz, Hramoty str. 190), 1562 (tamże 92), 1567 (tamże 107), 1568 (tamże 146), 1588 (Biełoruski, Archiw I 50), 1592 (tamże str. 71). [3]) Vol. leg. I 754. [4]) Tamże 646. [5]) Hlińscy, Ingildejewowie, Berdiabiakowicze, Petyhorscy. [6]) Acta Tomiciana I 15. [7]) P. k. 1—9. [8]) Bartoszewicz, Kniaź str. 31.

Podniesienie możnego senatorskiego domu Radziwiłłów do godności *książąt świętego państwa Rzymskiego, „z Bożej łaski"*, było hasłem, dla potężniejszych z pomiędzy kniaziów, do przyjęcia, celem wyróżnienia się od reszty, Polskiej nazwy *książąt*, którą tłómacząc na język Ruski używano nie „kniaź" ale „*kniaże*" „*kniażati* it.d.". Skutkiem tego ubozsi kniaziowie, którzy pozostali przy dawnym tytule kniaziów, z czasem utonęli w tłumie szlachty; zamożniejsi z nich przeszli do rzędu magnatów już nie kniaziów, ale „*książąt*". Tytuł ten przyjęły w końcu XVI-go wieku wszystkie wielkie rody; tak pisali się Czartoryscy, Mscisławscy, Ostrogscy, Słuccy, Zasławscy, Zbarażscy it.d.

Na sejmie Lubelskim 1569 r. kniaziowie ostatecznie zrównani zostali z resztą szlachty, przyczem otrzymali zapewnienie, że stan kniaziowski nie jest niższym od stanu panów, ale jemu równy i do zajmowania urzędów senatorskich równe daje prawo [1]). Rzeczpospolita nie broniła im używania tytułu kniaziów, zastrzegając jednak, aby to nie uwłaczało równości szlacheckiej [2]).

Tak więc wywyższenie się zamożniejszych rodzin z pomiędzy kniaziów i zrównanie wszystkich ze szlachtą, było przyczyną, że upadek kniaziów coraz się zwiększał. Na początku XVII-go wieku większa część kniaziów zaniechała używania tytułu, poprzestając na nazwisku. Mniemanie że tytuł kniazia jest niższym od książęcego, w obec wyróżnienia się magnatów, nabywało coraz większego uznania, wskutek czego Masalscy uzyskali 1775 przyznanie tytułu nie kniaziów, ale książąt [3]), a w ostatnich zaś czasach Puzynowie uzyskali w Austryi przyznanie tytułu kniaziów, nie książąt. [4]).

Twierdzenie Bartoszewicza, że na Litwie i Rusi kniaź nie koniecznie znaczył księcia, ale także po prostu pana, wielkiego pana i że wskutek tego do kniaziów przystępowały nowe rody, które choć nie kniaziowskiego pochodzenia, ale wyrabiające się, możniejsze,—niema najmniejszej podstawy; przytoczony przez niego przykład Mokosiejewiczów, którzy niby przedzierżgnęli się w Zbarażskich, nie wytrzymuje krytyki [5]). Przeciwnie do ostatnich czasów na Litwie nikt, kto nim nie był od urodzenia, nie został kniaziem. Tytułem tym nie wolno było szafować ani królom ani stanom. Dopiero w ostatnich czasach, za Stanisława-Augusta, przyznano kilku rodzinom tytuł książęcy.

To samo miało miejsce i w Rossyi, gdzie pomijając Piotra Wielkiego, który zatwierdził tytuły książęce Menszykowowi, jako księciu S. P. Rzymskiego i Kantemirowi, jako hospodarowi Mołdawskiemu [6]), pierwszych książąt (po Rusku kniaziów), mianował dopiero cesarz Paweł [7]).

Kniaziowie osiedleni na obsarze ziem wielkiego księstwa Litewskiego od końca XIV-go wieku, mogą być podzieleni na cztery grupy.

1. Kniaziowie pochodzenia Litewskiego, podrozdzieleni na:
   a) Potomków udzielnych książąt Litewskich panujących do XIII-go wieku włącznie.
   b) Potomków Gedimina.
2. Kniaziowie pochodzenia Ruskiego (tak zwani Rurykowicze), podrozdzieleni na:
   a) Potomków książąt Połocko-Witebskich
   b) „ „ Czernihowskich
   c) „ „ Smoleńskich
   d) „ „ Pińsko-Turowskich.
3. Kniaziowie przybysze, podrozdzieleni na:
   a) Wychodźców z Moskwy
   b) „ od Tatarów i Czerkiesów.
4. Kniaziowie pochodzenia dotąd nie wykrytego, ale niewątpliwie podpadającego pod jedną z trzech powyższych grup.

---

[1]) A. J. Z. R. II 161—162. [2]) Bartoszewicz, Kniaź str. 23. [3]) Vol. leg. VII 655. [4]) Żychl. XIII 277, Kosiński I 515. [5]) Bartoszewicz, Kniaź 17—19. [6]) Rodosł. II 295. [7]) Tamże.

GRUPA I.

Dział A.

Potomkowie udzielnych książąt Litewskich panujących do XIII-go wieku włącznie.

Tu należą rody kniaziowskie: [1])

Borowski,
Dowgowd (Dowgold, Dowgoldowicz),
Gedrojc (Bortko, Bortkowicz, Dowmont, Gedroitski, Gogul, Jagajło, Juraha, Jurażyc, Juszko, Juszkowicz, Kozłowicz, Macko, Mackowicz, Micko, Mickowicz, Paszko, Paszkowicz, Pukelewicz, Stanko, Stankowicz, Szerejko, Szerejkowicz, Wojn, Żdan, Żdanowicz),
Jamontowicz (Podbereski, Tułuntowicz),
Holszański (Algimuntowicz lub Olgimontowicz, Dubrowicki, Lebiedziowski Nielub, Trabski, Wiazański),
Sudemund (Wejszyszski),
Swirski (Butwidowicz, Priczowicz, Szokołowicz, Talmontowicz, Tur).

Dział B.

Potomkowie Gedimina,

dali początek rodom kniaziowskim na Litwie: [2])

Bielski,
Buremski,
Czartoryski,
Kobryński,
Korecki,
Kurcewicz,
Mścisławski,
Olelkowicz,
Piński,
Sanguszko,
Trubecki,
Zasławski,

nosili imiona (niezwykłe) patronimy i przydomki:

Bułyha, Hurko, Hurkowicz, Jagajło, Jewnutiewicz, Kiejstutowicz, Koriatowicz, Koribut, Koributowicz, Korigajło, Kurcewicz, Lingweni, Lingweniewicz, Lubartowicz, Narimontowicz, Nos, Olgerdowicz, Olelkowicz, Sanguszko, Sanguszkowicz, Skirgajło, Szwitrigajło, Towtiwił, Wigunt, Witowd,

oraz tytuły kniaziowskie:

Bełzki, Bielski, Brański, Brzeski, Buremski, Byniski, Czartoryski, Czernihowski, Dereczyński, Grodzieński, Kiernowski, Kijowski, Kobryński, Kopylski, Korecki, Koszerski, Kowelski, Lipowiecki, Lisiatycki, Litewski, Łucki, Mścisławski, Nowogrodzki, Olszanicki, Piński, Podolski, Połocki, Ratneński, Słucki, Starodubski, Stepański, Trocki, Trubecki, Włodzimierski, Zasławski.

GRUPA II.

Dział A.

Potomkowie książąt Połocko-Witebskich:

Bujnicki (Tołoczko, Tołoczkowicz),
Drucki (Baba, Babicz, Bołoban lub Łoban, Burnewski, Duda, Dudakowski, Horski, Konopla, Krasny, Lubecki, Orewski, Ozierecki, Prichabski,

---

[1]) Obok nazwisk rodów kniaziowskich, drobniejszem pismem, w nawiasach, wyliczone imiona niezwykłe, patronimy, przydomki lub tytuły przez pojedynczych członków noszone. [2]) Chowanscy jako powstali w Moskwie i później dopiero przybyli na Litwę, zaliczeni zostali do grupy II.

Putiata, Putiatycz, Siekira, Sokoliński, Szczerbaty, Sziszewski, Tołoczinski, Widenicki, Zagrodzki, Zubrewicki),
Łukomski, (Meleszkowski, Szczidućki),
Moszkowski (Komarycka),
Odyncewicz (Bahrinowski, Dereczynski, Holcowski),
Senski.

Dział B.

Potomkowie książąt Czernihowskich:

zamieszkujących niegdy ziemie tworzące dziś gubernie: Czernihowską, części Kałużskiej, Kurskiej, Orłowskiej, Tulskiej i Rjazańskiej. [1])

Brański,
Chotetowski,
Karaczewski,
Kozielski,
Kromski,
Masalski (Muncza, Weryha),
Mezecki (Gowdyrewski, Kukubiaka, Suchy, Szuticha),
Nowosilski (Bielewski, Odojewski, Worotynski),
Osowicki,
Peremyszlski,
Proński (Nielub, Suchoręki),
Putohiński,
Rylski,
Wołkonski,
Zwenigorodski.

Dział C.

Potomkowie książąt Smoleńskich:

Czertenski,
Dorohobużski,
Hłazyna (Hłuszonok, Ogiński, Puzyna),
Kozłowski,
Romanowski,
Smoleński (bezpośredni potomkowie ostatnich wielkich książąt: Korkodyn, Kropotka—Jełowicki, Manczycz, Porchowski, Szach, Szachowicz, Żyżemski),
Sołomerecki,
Wiazemski (Bywalecki),
Żylinski.

Dział D.

Potomkowie książąt Pińsko-Turowskich,

Pińszczyznę i północną część Wołynia zamieszkujących:

Czetwertynski (Sokolski, Sołtan, Swiatopełk, Wyszkowski),
Dolski,
Hołownia (Ostrożecki),

---

[1]) Boratynscy i Obolenscy, jako później przybyli, umieszczeni w grupie III. Prońscy bliscy sąsiedzi Czernihowskich, byli właściwie potomkam kniaziów Riazańskich.

Horodecki,
Kapusta (Gorczak),
Kozeka (Zamlicki),
Nieswicki (Kołodeński, Maniowski, Porycki, Przedzielnicki, Rowieński, Sołtan, Trysteński, Trubecki, Wiszniewiecki, Woroniecki, Woyna, Zbarażski),
Ostrogski (Zasławski),
Rużynski (Burdinowicz, Rohowicki),
Welicki (Kożanowicz),
Zwiaholski.

(Osiedleni byli nadto na Wołyniu: z grupy I dział A, Dubrowiccy, dział B, Czartoryscy, Koreccy, Kurcewicze-Buremscy, Sanguszkowicze. Z grupy II dział A, Druccy-Lubeccy, dział C, Kropotkowie-Jełowiccy. Z grupy IV Haliczański, Satyjewski).

GRUPA III.

Dział A.

Przybysze z Moskwy:

Boratynski,
Chowanski (Groza),
Hołowczyński (Mikitynicz, Rapałowski),
Jarosławicz (Borowski),
Kurbski (Jarosławski, Kowelski, Krupski, Kurpski),
Łyko,
Możajski,
Oboleński,
Podhorski,
Rjazański,
Selechowski (Żelichowski),
Szemiaczycz (Osiemiatycz),
Szujski,
Teliatewski,
Twerski,
Werejski.

Dział B.

Przybysze od Tatarów i Czerkiesów:

Berdiabiakowicz,
Hliński (Borowski, Chromy, Daszkowicz, Dorodny, Mamaj, Pobojewski, Putiwlski, Ślepy, Wielki),
Ingildejew (Jagołdaj, Jangildejew),
Petyhorski.

GRUPA IV.

Pochodzenia niewiadomego:

Bachta,
Bożski,
Daniuszewicz,
Domont (Moszeński),
Drohicki,
Duchnicz,
Haliczański,
Jewłaszko, Jewłaszkowicz,
Kindir, Kindirewicz,
Kożiuszno,
Kropiec,
Kurasz,
Kroszynski,
Lichodziejewski,
Lizinosowicz,
Łachtynowicz,

Łoska,
Mirkli,
Muncza,
Neledinski,
Oszczitowski (Uwarowicz),
Płaksicz,
Połubenski (Dereczyński),
Rotnicka,
Smaga,
Sosna,
Satyjewska,
Teliatina,
Teta,
Tiwinelewicz,
Tucza,
Udacza (Wdacza).

Niewiadomo do jakich rodów należą następujący kniaziowie:

Kniaź starosta (Urustaj?) Miński, który ze Szwitrigajłą wyjechał 1408 z Litwy do Moskwy [1]. Według niektórych miał być Tatarzynem [2].

Dwóch kniaziow, których za zmowę ze Szwitrigajłą Witowd kazał ściąć 1409 r. [3]

Kniaź Włodzimierz występujący obok Szwitrigajły 1432 r. [4]. Temu czy innemu *kniaziowi Włodzimierzowi Dymitrowiczowi* wielki książe, czy też król Kazimierz nadaje około połowy XV-go wieku sioła Dasznewo, Swerszczkowo i Zalesowskie w Mścisławskiem [5].

Kniaziowie Wasil Andrejewicz i Andrzej Wasilewicz marszałkowie wielkiego księcia Szwitrigajły, świadkowie na przywileju jego Hrihoremu Streczenowiczowi 1437 r. [6]. P. Boniecki przypuszcza nie słusznie, że pierwszy mógł być protoplastą kniaziów Czartoryskich [7].

Kniaź Michał Semenowicz, nazwany *kniaziem Grodzieńskim, Bielskim, i Kobryńskim,* drugi małżonek kniażny Wasilisy Holszańskiej, siostry królowej Zofii [8].

Kniaź Hleb Dymitrowicz podpisany 1446 r. w Kijowie jako świadek na zapisie kniazia Andrzeja Włodzimierzowicza Olgerdowicza [9].

Kniaź Hrihory Iwanowicz, podpisany 1455 r. na innym dokumencie tegoż kniazia Andrzeja Włodzimierzowicza Olgerdowicza [10]. Czy nie ten sam *kniaź Hrihory* trzymał sioło Moszenskoje, które po nim nadano 1449 lub 1464 kniaziowi Seńkowi Hlińskiemu [11].

Kniaź Semen Jurjewicz małżonek kniażny Fedki Olelkowiczówny Kijowskiej [12].

W Wilnie Kwietnia 24 indikta 4 (1486), król nadał między innemi: *kniaziu Wasilu Aleksandrowiczu* 4 kopy z myta Smoleńskiego, tyleż *bratu jego kniaziu Semenu, kniaziu Michału Jurjewiczu* 5 kop z myta Smoleńskiego, *kniaziu Iwanu Semenowiczu* 12 kop z myta Putilwskiego i *kniaziu Lwu* 10 kop., z myta Brzeskiego [13]. W 1495 r. wielki książe Aleksander zawiadamia dworzanina swego *kniazia Lwa*, że majątki, które trzyma, Giriatowicze i Gotewicze w Mińskiem, nadał kniaziowi Bohdanowi Fedorowiczowi (Hlińskiemu) pod warunkiem aby kniazia Lwa, jako bezżennego i bezdzietnego, do śmierci żywił i odziewał. [14]

---

[1] Połn. Sobr. V 257, VI 136, VIII 82. [2] Lubawski, W kwestyi str. 17. [3] Monum. medii aevi VI 204. [4] Daniłowicz, Skarbiec Nr. 1632, Kotzebue, Switrigail str. 88, 104. [5] Z. 3 k. 25. [6] A. J. Z. R. II 13, Arch. Sław. I 35. [7] Boniecki 32. [8] Patrz niżej str. 4. [9] A. Z. R. I 60. [10] A. J. Z. R. II 107. [11] Z. 3 k. 39. [12] Patrz niżej str. 328. [13] Z. 4 k. 10 od.—11. [14] Z. 6 str. 108—109.

Abdyrewski, Akdyrewski

zamiast Gowdyrewski (obacz).

Algimontowicz

zamiast Olgimuntowicz (obacz).

Baba, Babicz

przydomek. **Kniaż Iwan Semenowicz Drucki**, żyjący w pierwszej połowie XV-go wieku, nosił przydomek **„Baba"**, wskutek czego potomkowie jego, pisali się **„Babiczami"**. Od niego pochodzą rody Babiczewych, Druckich-Sokolińskich (bez przydomku i z przydomkiem Konopla), Druckich-Oziereckich i Prichabskich (Patrz Drucki).

Bachta, Bachtyn

przydomek. W XVI-tym wieku w Moskwie, kniaź Daniło Wasilewicz Jarosławski Szestunow, nosił przydomek *Bach* [1]).

W XV-tym wieku żył na Litwie: **Iwan Bachta**, który służył 1488 r. kniaziom Worotyńskim [2]).

Kniaź Wasil Bachta, otrzymał w 1509 r. odprawę królewską (dań) 8 kop [3]). W 1514 r. król daje *Juliannie kniahini Wasilowej Iwanowicza Bachtynej*, przywilej na ziemie puste w powiecie Nowogrodzkim [4]). Kniaź Bachta musiał wynieść się do Moskwy, ale nie razem z Hlińskim, tylko w kilka lat później. W 1522 r. Aleksiej Owsianik, dworzanin królewski, otrzymuje potwierdzenie królewskie na grunta i ziemie w powiecie Nowogrodzkim, nadane mu poprzednio po zdrajcy *kniaziu Wasilu Bachta*. [5])

Bahrinowski (Bagrinowski)

od miejscowości Bahrinowa, między Mieżewem a Orszą, na północ od Repuchowa w Orszańskiem położonej, znajdującej się w XVI-tym wieku w posiadaniu kniaziów Odyncewiczów, z których jedna gałęź, a mianowicie potomkowie kn. Iwana Fedorowicza Odyncewicza, nosili tytuł *kniaziów Bahrinowskich* (Patrz Odyncewicz).

Bełzki

od miasta Bełza na Rusi Czerwonej, niegdy księstewko Rurykowiczów podbite przez Litwę.

Tytuł ten, w drugiej połowie XIV-go wieku, nosił książe Litewski **kniaź Jurij Narimontowicz Bełzki**, występujący obok Witowda jeszcze w 1392 r. [6]). Syn jego **Iwan** znajdował się w liczbie zakładników, których Jagajło dał 1386 Jadwidze i panom Polskim dla pewności, że dopełni umów, a uwalniając się z zakładu wydał królowej w Sando-

---

[1]) Sinod. spis. 148, 233. W powiecie Uszyckim na Podolu istnieje miejscowość Bachtyn z wymienionymi kniaziami nic wspólnego nie mająca. [2]) Karpow I 21, 39. [3]) Z. 8 k. 456. [4]) Z. 9 d. 50. [5]) Z. 10 k. 62. [6]) Ród Gedimina 15, 16.

mierzu 1386 zapis, w którym tytułuje się: *Iwan Georgii Belzensis filius dux Russiae* [1]). *Iwan Jurjewicz kniaź Bełzki* zginął 1399 w bitwie nad rzeką Worsklą [2]).

Berdiabiakowicz

niezawodnie tatarskiego pochodzenia, dali nazwę siołu Berdibiaki (na południe od Smoleńska).

Kniaż Iwan Berdiabiakowicz, osiedlony w Smoleńskiem, pozostawił *trzech synów: Miszka, Semena i Pawła,* wymienionych w sporządzonym za króla Aleksandra spisie kniaziów i bojar Smoleńskich [3]). Z nich **Seńko Berdiabiakowicz**, otrzymał 1482 r. 12 kop z karczem Mereckich i 8 kop z myta Smoleńskiego, a w 1495 r. miał sprawę z bojarami smoleńskimi Terechowiczami o sioła Rukowskie i Chodorykowskie [4]). **Kniaż Paweł Berdiabiakowicz** otrzymał 6 kop ze skarbu i ogiera w 1486 r. [5])

Bielewski

od Bielewa miasta powiatowego gubernii Tulskiej.

Kn. Semen Michałowicz Głuchowski (na Głuchowie dziś miasto powiatowe gubernii Czernihowskiej) syn Michała Wszewołodowicza ks. Czernihowskiego († 1246), miał pozostawić trzech synów: Aleksandra Nowosilskiego, Wasila, oraz Michała Głuchowskiego, który miał syna Semena.

Kn. Aleksander Nowosilski (od Nowosila dziś miasto powiatowe gubernii Tulskiej) umęczony w hordzie 1325 r. razem z ks. Dymitrem Michałowiczem Twerskim [6]), pozostawił synów Semena, Sergieja i Wszewołoda, który miał syna Michała. Z nich kn. Semen Aleksandrowicz Nowosilski, był ojcem kn. Romana [7]), od którego zaczyna się pewniejszy rodowód.

Kn. Roman Semenowicz Nowosilski, ustępując przed Tatarami, przeniósł się z Nowosila więcej na północ do Odojewa (dziś miasto powiatowe gubernii Tulskiej) [8]). Ten to *„kn. Roman Nowosilski"* pomagał w 1375 r. w. ks. Dymitrowi Dońskiemu w wojnie z Tatarami [9]) a jeden z jego synów brał w 1380 r. udział w bitwie na Kulikowem polu [10]); on sam jeszcze w 1402 r. wymieniony w traktacie między Moskwą a Riazaniem [11]). Pozostawił pięciu synów kniaziów: *Wasila Bielewskiego, Lwa Nowosilskiego* (i Worotyńskiego), *Jurja Nowosilskiego* (i Odojewskiego), *Michała Bielewskiego* i *Danila Nowosilskiego* [12]), oraz córkę **Wasilisę** wydaną w Lutym 1405 r. za kn. Semena Włodzimirowicza Borowskiego, która owdowiawszy 1426, żyła jeszcze 1462 [13]).

Odojew (a z nim prawdopodobnie inne posiadłości synów kn. Romana Semenowicza Nowosilskiego) w 1406 r. zajętym został przez Litwę [14]); zajęcie to było jednak tylko chwilowem, albowiem jeszcze w 1425 r. kn. Odojewski był sługą w. ks. Moskiewskiego [15]) i dopiero w 1427 r., podczas wyprawy Witowda w te strony, złożyli mu hołd *„kniaziowie Nowosilscy* z *dziećmi, Odojewscy i Worotyńscy* z *matką wdową"* [16]). Pod Nowosilskimi musimy rozumieć kniaziów Bielewskich, którego to tytułu używali dwaj synowie wymienionego kn. Romana.

O **kn. Michale Romanowiczu Bielewskim** więcej nie słychać; umarł bezdzietnie.

Kn. Wasil Romanowicz Bielewski pozostawił syna **kn. Michała Wasilewicza Bielewskiego**, a ten synów Fedora i Wasila oraz córkę **Eupraksyję** za kniaziem Wasilem Iwanowiczem Obolenskim, przezwanym Kosoj [17]).

O kniaziach Wasilu i synu jego Michale dzieje nie wspominają, prawdopodobnie ciążyli więcej ku Moskwie niż ku Litwie. Synowie Michała *kn. Fedor i Michał Michałowicze Bielewscy* panowali wspólnie na Bielewie, zkąd wypędzeni zostali przez w. ks. Wasila Wasilewicza, który ich jako więźniów uprowadził do Moskwy i w zamian za Bielew dał im Wołokę, gdzie żyli długo, poczem powrócił im Bielew [18]). Nieza-

---

[1]) Rykaczewski 264. [2]) Ród Gedimina 37. [3]) Z. 4 k. 155. [4]) Tamże k. 6 i Z. 5 k. 45. [5]) Z. 4 k. 32.
[6]) Karamzin IV pr. 258. [7]) Cały ten ustęp: Kwasznin-Samarin, Po powodu Liubeckaho sinodika, str. 9.
[8]) Barch. kn. I 180, Sinod. spis. 70. [9]) Karamzin V 21. [10]) Tamże 39. [11]) Lubawski 48, mylnie „Semen Romanowicz" zamiast „Roman Semenowicz". [12]) Sinod. spis. 70. O Danile: Miłoradowicz, Lubecz 37; Barch. kn. I 180, zna tylko trzech pierwszych synów. [13]) Chmyrow Nr. 422, nazywając ją mylnie córką Semena Romanowicza zamiast Romana Semenowicza. [14]) Połn. Sobr. V 256, VIII 81. [15]) Monum. medii aevi VI 688. [16]) List w. ks. Witowda do W. Mistrza, dr. Monum. medii aevi VI 779. [17]) Barch. kn I 180, Sinod. spis. 71. [18]) Tamże.

wodnie po odzyskaniu Bielewa *kn. Fedor i Wasil Michałowicze, obok stryja swego kn. Iwana Jurjewicza Nowosilskiego i Odojewskiego,* zawierają 1459 r. przymierze z królem Kazimierzem [1]).

Kn. Fedor Michałowicz umarł bezpotomny, zabity przez Tatarów na Kszczeniewie [2]).

Kn. Wasil Michałowicz Bielewski pozostawił synów: **Iwana, Andrzeja i Wasila,** ostatnich dwóch bezpotomnych [3]). Z nich *kn. Iwan Wasilewicz Bielewski* w 1488 r. poddał się w. ks. Moskiewskiemu [4]), a w 1492 r. napadłszy na dzielnicę *braci swych Andrzeja i Wasila,* ostatniego zmusił do wykonania przysięgi w. ks. Moskiewskiemu, a ziemie Andrzeja spustoszył [5]); wkrótce potem i Andrzej przeszedł do Moskwy, tak, że w Styczniu 1493 r. już wszyscy bracia kniaziowie Bielewscy byli poddanymi w. ks. Moskiewskiego [6]), co traktatem 1494 r. potwierdzono [7]). Kniaziowie Bielewscy w Rossyi wygaśli w połowie XVI-go wieku na synach wymienionego ks. Iwana Wasilewicza [8]).

Roman Semenowicz Nowosilski i Odojewski	Wasil Bielewski	Michał Bielewski	Fedor 1459	
			Wasil 1459	Iwan 1488
				Andrzej 1492
				Wasil 1492
	Lew Worotynski	Worotynscy		
	Jurij Odojewski	Odojewscy		
	Michał Bielewski			
	Daniel Nowosilski			

Bielski

od Białej nad rzeką Obszą, na północo-wschód od Smoleńska. Księstwo Bielskie składało się z miejscowości: Biała z włościami, Werchowje, Bolszowo, Szoptowo i t. d. [9]).

Kniaź Iwan Włodzimierzowicz, drugi syn kniazia Włodzimierza Olgerdowicza, który do 1395 r. był księciem Kijowskim, bawił w latach 1411—1412 na dworze króla Władysława [10]). W dziesięć lat później król Władysław mając zamiar poślubienia Zofii córki kniazia Andrzeja (Iwanowicza) Olgimuntowicza Holszańskiego—(Wiazańskiego?), wydał starszą jej siostrę Wasilisę *za kniazia Iwana Włodzimierzowicza Bielskiego.* Zaślubiny ich poprzedziły krótko wesele królewskie [11]), które się odbyło w Lutym 1422 r. Podpis kniazia Iwana spotykamy w tymże roku na traktacie Litwy z zakonem nad jeziorem Melno zawartym [12]), a następnie na kilku aktach z lat 1431—1432 [13]). Po zrzuceniu Szwitrigajły z tronu wielkoksiążęcego przez Zygmunta, kniaź Iwan chwilowo stoi po stronie ostatniego, za co Szwitrigajło *uwięził jego żonę* [14]); wkrótce jednak, widocznie nie zadowolony z polityki wielkiego księcia Zygmunta, przystąpił napowrót do Szwitrigajły i walcząc po jego stronie w bitwie pod Wiłkomierzem 1435 r., dostał się do niewoli wielkiego księcia Zygmunta [15]). Ostatnia wzmianka o nim, że zaproszony przez Nowogrodzian, namiestniczył w Wielkim Nowogrodzie 1445—1446 r. [16]). Kniaź Iwan Włodzimierzowicz, choć przez późniejszych kronikarzy nazwany *księciem Bielskim* [17]), we współczesnych dokumentach nigdzie z tym tytułem nie występuje; nie wiadomo więc, czy wymieniona Biała jemu samemu lub jego synom została nadaną.

---

1) Z 5 k. 291—292, dr. A. Z. R. I 77—78. 2) Barch. kn. I 180, Sinod. spis. 71. 3) Tamże. 4) Karpow I 8, 47, 53. 5) Tamże 58, 60. 6) Tamże 81, 103. 7) Tamże 120, 126. 8) Rodowód ich: Rodosł. VI 38. 9) Karpow I 400. Ta Biała leżała w 1537 r. za obrębem posiadłości litewskich, jak tego dowodzi list kniazia Semena Bielskiego, który nakłania króla Zygmunta do wojny z Moskwą, mającej na celu przywrócenie mu „ojcowizny Białej i macierzyzny Rjazania" (patrz niżej). 10) Przeździecki, Życie str. 97—98. 11) Bychowca Kronika 36—37. 12) Dogiel, Codex IV 115, mylnie Iwan „*Kazimirowicz*" zamiast „*Wladimirowicz.*" 13) Akty Istor. Suppl. str. 306, 517, Napiersky, Russko-Liwons. str. 190, Daniłowicz, Skarbiec Nr. 1562, 1603. 14) Kotzebue, Switrigail. Lipsk 1820 str. 77. 15) Danił. Latop. 59. 16) Poln. Sobr. IV 123. 17) Tamże VII 255, Bychowca, Kronika 37.

Małżonka jego kniażna Wasilisa (Wassa) Holszańska, siostra królowej Zofii, poślubiona krótko przed Lutym 1422 r., następnie wyszła powtórnie za jakiegoś kniazia Michała Semenowicza; ten kniaź mylnie zwany kniaziem Grodzieńskim (Horodeńskim), Bielskim i Kobryńskim, *z żoną kniahinią Wassą* fundował cerkiew w Bielsku (Podlaskim), jak o tem sporządzona w 1637 r. rewizya cerkwi Bielskich opiewa [1]), w której następnie księżna Wassa została pochowaną. W kilkadziesiąt lat później, król Aleksander, na prośbę plebana Bielskiego, każe przenieść „cerkiew gdzie pochowane *ciało babki naszej kniahini Wassy Michajłowej*, z zamku na górze, gdzie się znajduje, na inne miejsce godne" [2]). Księżna ta była rzeczywiście cioteczną babką króla Aleksandra, jako rodzona siostra jego babki królowej Zofii. Widocznie, owdowiawszy powtórnie, powróciła do tytułu pierwszego męża; trzymała do śmierci Smolany (Smolniany) i zmarła krótko przed 1484 r., jak się to okazuje z przywilejów na Smolniany: kniaziowi Semenowi Iwanowiczowi Wołodimerowiczow i 1484 r., w którym wzmianka, że „ten majątek *trzymała matka jego dożywotnie*" [3]), oraz kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu 1522 r., w którym powiedziano, że Smolany przed tem były w posiadaniu *babki jego nieboszczki kniahini Wasilisy Iwanowej Wołodimerowicza Bielskiej i syna jej nieboszczyka kniazia Semena Bielskiego* [4]). Urodziła pierwszemu mężowi czterech synów: Iwana, Janusza, Fedora i Szymona [5]) i kilka córek.

Anna, którą Długosz wyraźnie nazywa *córką Iwana księcia Bielskiego, urodzoną z siostry królowej Zofii*, wydana 28 Stycznia 1448 r za Bolesława księcia Cieszyńskiego, otrzymała od króla Kazimierza dwa tysiące czerwonych złotych posagu [6]). Owdowiała 4 Października 1452 r. [7]), żyła jeszcze w Lutym 1490 r. [8]).

N. N. druga córka Iwana Władimirowicza, była żoną kniazia Iwana Wasilewicza Ostrogskiego i matką słynnego z męztwa kniazia Konstantego. Okazuje się to z przywileju, którym król Zygmunt w 1522 r. nadaje kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu majętność Smolniany, która przed tem była w posiadaniu *babki jego nieboszczki kniahini Wasilissy Iwanowej Wołodimerowicza Bielskiej* [9]). Nadto za panowania Aleksandra kniaziowie Michał i Konstanty Ostrogscy, przy sprawie, między Aleksandrem Chodkiewiczem i kniaziem Semenem (Iwanowiczem) Wołodimirowiczem, o Żukopicze (Żukopę) „przypowiedali się do tego majątku jako *blizkość swą po matce*" [10]).

Agnieszka, trzecia córka Iwana Władimirowicza, żona pana Iwana Chodkiewicza, który jako wojewoda Kijowski umarł około 1484 r. w hordzie [11]). Syn jej Aleksander Chodkiewicz pozywa w 1495 r. *wuja swego* kniazia Semena Iwanowicza Wołodimerowicza o ojcowiznę matki swej, dzielnicę *drugiego wuja* kniazia Fedora Iwanowicza, który zbiegł do Moskwy [12]).

N. N., miała być za kniaziem Dymitrem Federowiczem Odyncewiczem: „*A kniaź Dmitrej poniał u kniazia Semena (Iwanowicza) Wołodimierowicza sestru*" [13]).

Z synów kniazia Iwana Władimirowicza, dwaj pierwsi *Iwan* i *Janusz* są prawie nieznani. Do jednego z nich odnosi się wzmianka w liście królowej Heleny do ojca swego wielkiego księcia Iwana Wasilewicza z 1503 r. W liście tym Helena oskarża kniazia Semena Bielskiego, że to on poróżnił jej męża z ojcem jej, za co go nazywa prawdziwym judaszem, dodając jednocześnie, że będąc na Litwie pokłócił *braci swych Michała* (ks. Słuckiego) *i Iwana*, a Teodora wygnał w obce strony [14]). Ks. Janusz mógł

---

[1]) Pargamin Bielskiej cerkwi (druk. w dziele Arch. Sbor. I str. 380). W innej 1787 r. sporządzonej wiadomości o ziemiach, należących do czterech cerkwi Bielskich, powiedziano, iż jedna z nich fundowana „od J. O. książąt Ruskich Michała i Wasila Semenowiczów Horodeńskich, Bielskich i Kobryńskich dziedziców!" (Z archiwum Bielskiego Nikołajewskiego soboru dr. tam gdzie i poprzedni T. II. str. 257). Autor tego „opisania cerkiew" widocznie nie umiał wyczytać starego ruskiego pargaminu i z kniazia Michała i kniahini Wassy utworzył kniaziów Michała i Wasila. [2]) List króla Aleksandra do wójta i podstarościego Bielskich, pisany w Łomży 1507 (!) kwietnia 17 indikta 10. (Drukowany z oryginału tam gdzie i poprzednie dokumenty). Niemal co słowo to błąd w tym dokumencie; pomimo jednak tak błędnego tekstu, a raczej jego wyczytania, treść sama, zdaje się, nie podlega wątpliwości. [3]) Z. 4 k. 119. [4]) Z. 12 k. 63 dr. A. Z. R. II d. 118. [5]) Połn. Sobr. VII 255. [6]) Długosz V 48. [7]) Tamże 119. [8]) Biermann, Geschichte des Herzogthums Teschen. Teschen 1863 str. 177 przypis. 3, Grotefend, Stammtafeln der Schlesischen Fürsten. Breslau 1889 str. 14. [9]) Patrz wyżej. [10]) Z 6 str. 570. [11]) Opisanie trumien Supraślskiej cerkwi. Kossakowski III. dodatek str. IV nazywa ją: *Jawnucha z domu Skirgiełłów synowica Jagiełły w. ks. Lit.* Porównaj Niesiecki III 49. [12]) Z. 6 str. 98, dr. A. Z. R. d. 126. [13]) Rodowód kniaziów Odyncewiczów przy Latop. Danił, str. 13. [14]) Karpow I 371, Daniłowicz, Skarbiec Nr. 2151.

być mężem kn. Anny Worotynskiej, która po jego śmierci od Łoska tytułowała się księżną Łoską (patrz niżej art. Łoska).

Kniaź Semen Iwanowicz pozbywszy się braci [1]), panował udzielnie na Białej i okolicznych włościach; on to z czterech braci pozostawił najwięcej śladów pobytu swego na Litwie. *Kniaź Semen Iwanowicz Wołodimerowicz* w 1484 r. pozywa kniazia Iwana Semenowicza Kobryńskiego o dobra *stryja swego* kniazia Andrzeja Wołodimerowicza; kniaź Iwan jednak dowiódł, że żona jego jest wnuczką kniazia Andrzeja i otrzymał dekret przysądzający żonie jego te majątki [2]). W tymże roku *kniaź Semen Iwanowicz Wołodimerowicz*, otrzymuje przywilej na Smolniany (Smolany) „które przedtem trzymała dożywotnie matka jego.“ [3]) Niewiadomo za co utracił Rosławl, który po *kniaziu Semenie Iwanowiczu* otrzymał 1494 r. kniaź Andrzej Kromski [4]). *Kniaź Semen Iwanowicz Wołodimerowicz*, ma 1495 r. sprawy i z kniaziami Masalskimi o Bolszowo [5]) i z Aleksandrem Chodkiewiczem o dobra zbiegłego do Moskwy kniazia Fedora Iwanowicza, które Chodkiewicz mienił matczynemi i w których posiadaniu król kniazia Semena utwierdził [6]), a także o Żukopicze [7]). W tym czasie po kniaziach Odojewskich w. ks. Aleksander nadał mu włości Miestiłowo, Kcyn i Chwostowicze w Smoleńszczyźnie [8]). Okazuje się także, iż trzymał Horodyszcze i Łosicze, które po nim oddane zostały 1501 królowej Helenie [9]). Dotąd kniaź Semen występuje bez nazwiska.

Niezadowolony ze swego stanowiska na Litwie, kniaź Semen, wraz z posiadłościami swemi na granicy leżącemi, poddał się Moskwie, a stanąwszy przed wielkim księciem Iwanem Wasilewiczem 1500 r. oświadczył mu, iż namowy wielkiego księcia Aleksandra do przyjęcia wiary rzymsko-katolickiej, który w tym celu posyłał do niego biskupa Wileńskiego, skłoniły go do porzucenia Litwy. Jednocześnie powody przejścia swego do Moskwy, wyłuszczył w liście do wielkiego księcia Aleksandra. Sprawa ta, której Aleksander, co do namawiania do zmiany wiary, się zapierał, była powodem wymiany kilku listów między dworami Moskiewskim i Litewskim, w których kniaź Semen po raz pierwszy nazwany „*Bielskim*“ [10]), a jednocześnie i wtargnięcia wojsk Moskiewskich w granice Litwy. W wojnie tej, której był główną przyczyną, *kniaź Semen Iwanowicz Bielski* przyjął, jako wojewoda wojsk Moskiewskich, czynny udział; wojska jego zajęły 1501 r. Rudę, Wietlicę i Szczuczę, w których to miejscach obozowały jeszcze 1503 r. [11]) Po zawarciu w tym roku rozejmu, kniaź Semen powrócił do swych posiadłości pogranicznych [12]), i ztąd donosił wielkiemu księciu Moskiewskiemu wiadomości, niekiedy fałszywe z Litwy, a mianowicie 1504 r., że wielki książę Aleksander posłów Moskiewskich uwięził i do Trok odesłał [13]). W tymże roku skarży się na krzywdy wyrządzane poddanym jego przez Litwinów [14]). O to samo oskarża go ze swej strony król Aleksander 1504—1505 r. przed wielkim księciem Moskiewskim [15]). Jeszcze w 1507 r. rada Moskiewska skarży się przed królem Zygmuntem, że namiestnik Smoleński (Litewski), zajął włości *Semena Iwanowicza* Szczuczę, Rudę i Wietlicę [16]).

Ostatnia to wzmianka o kniaziu Semenie; umarł wkrótce potem, w każdym razie przed 1522 r., w którym nazwany *nieboszczykiem* [17]). Ożeniony z Ireną, córką kniazia Iwana Jurjewicza Patrykiejewicza, bojaryna Moskiewskiego, wnuczką Patrycego Narimuntowicza [18]), nie pozostawił potomstwa.

Brat jego **kniaź Fedor Iwanowicz**, jako: „*książę Teodor z Białej brat (królewski) ze krwi wielk. księcia Andrzeja* (?),“ podpisał 1476 r. w Wilnie, poselstwo do papieża Sykstusa IV [19]). Należąc do partyi niezadowolonych, prawdopodobnie z powodu ograniczenia władzy, kniaziów, przyjął udział w spisku przeciwko królowi Kazimierzowi. Do spisku tego należeli kniaziowie: Iwan Jurjewicz Holszański, Michał Olelkowicz Słucki i Fedor Bielski; spiskowcy zamierzali oderwać część Litwy na rzecz wielkiego księcia Moskiewskiego. Powstanie naznaczone w 1481 r. na dzień ślubu kniazia Fedora, zawczasu wykrytem zostało. Holszański i Olelkowicz spiskowanie przypłacili gardłem; Biel-

---

Z. 4 k. 118 od.—119, dr. A. Z. R. I d. 85
[1]) Patrz wyżej. [2]) W Trokach Sierpnia 25 ind. 2 (1484). A. Z. R. I d. 119 [5]) Z. 5 k. 27 od.
[3]) W Trokach Września 4 ind. 3 (1484) Z. 4 k. 119. [4]) Z. 5 k. 13 od., dr. A. Z. R. I d. 119 Daniłowicz, Skarbiec Nr. 2136.
[6]) Z. 6 str. 98, dr. A. Z. R. I d. 126. [7]) Z. 6 str. 570. [8]) Karpow I 232. [9]) Daniłowicz, Skarbiec Nr. 2136.
[10]) Karpow I 295—302. [11]) Tamże 395. [12]) Tamże 323, 353, 357, 379. [13]) Tamże 433. [14]) Tamże 447.
[15]) Tamże 468, 473, 478. [16]) Tamże 483, także A. Z. R II d. 16. [17]) Patrz wyżej str. 4. [18]) Rodosł. I 277. A. Z. R. I przypis 25, czynią ją mylnie córką Iwana Jurjewicza kniazia Zasławskiego. W dziele Ród Gedimina str. 105 mylnie Ioanna zamiast Irena. [19]) Przegląd Poznański 1859 r. str. 187.

skiemu udało się na drugi dzień po ślubie zbiedz do Moskwy. Ale nie zdołał zabrać ze sobą młodziuchnej żony [1]), którą król Kazimierz zatrzymał na Litwie. Była nią kniażna Anna Semenowna Kobryńska [2]). Wielki książę Moskiewski przyjął dobrze kniazia Fedora i zaraz obdarzył go grodami Demon i Morew [3]). *Kniaź Fedor Bielski* w 1485 r. towarzyszył wielkiemu księciu w pochodzie na Twer [4]). Za chęć ucieczki na Litwę, skazany 1493 r. na wygnanie do Galicza [5]), prędko powrócił do łaski. Bawiąc na dworze Moskiewskim starał się ciągle o sprowadzenie z Litwy żony; częste napominania o wydanie *kniahini Fedorowej Iwanowicza Bielskiej*, znajdujemy w korespondencyi dworów Moskiewskiego i Litewskiego 1488—1495 [6]). Nie mogąc się doczekać żony, kniaź Fedor ożenił się z księżniczką Rjazańską, siostrzenicą wielkiego księcia Iwana Wasilewicza; ślub odbył się w Rjazaniu w Styczniu 1498 r. [7]) W następnym roku *kniaź Fedor Iwanowicz Bielski* już wojewoda, dowodził wielkim pułkiem konnych, wojska zesłanego na pomoc carowi Kazańskiemu [8]). W 1502 r. brał udział w wojnie przeciwko Litwie [9]). Ostatnia wzmianka o nim, że w 1506 r. był jednym z przewodniczących nieszczęsnemu pochodowi na Kazań [10]). Niezawodnie umarł wkrótce potem. Pozostawił (z drugiej żony) trzech synów: Dymitra, Iwana i Semena [11]).

Najmłodszy z nich **kniaź Semen Fedorowicz**, już w 1522 r. był na dworze Moskiewskim wojewodą [12]), a w 1533 r. wspólnie z bratem Iwanem, brał udział w wojnie przeciwko Tatarom [13]). W następnym roku wraz z Iwanem Lackim uciekł na Litwę, dokąd przybył w Sierpniu 1534 r. [14]), i gdzie król Zygmunt nadał mu Żyżmory, Stokliszki i Kormiałów [15]). W służbie króla Zygmunta uczestniczył 1535 r. w wyprawie hetmana wielkiego koronnego Tarnowskiego na posiadłości Moskwy na Siewierszczyźnie [16]). Pobyt jego na Litwie był krótki; pod pozorem pielgrzymki do ziemi świętej, uzyskał od króla Zygmunta zezwolenie na wyjazd i bawiąc 1537—1542 u Turków i Tatarów, korespondował z królem Zygmuntem, chcąc go wciągnąć w wojnę przeciwko Moskwie, celem odzyskania *ojcowizny swej Białej i macierzyzny Rjazania* [17]). Więcej o nim nie słychać.

Bracia jego z Litwą nic już nie mają wspólnego.

Najstarszy syn kniazia Fedora, **kniaź Dymitr Fedorowicz Bielski** [18]), zapisem wydanym 1525 r., obowiązuje się do wierności wielkiemu księciu Moskiewskiemu, obiecuje nie mieć żadnych stosunków z Litwą i nie zataić, gdyby go bracia Iwan i Semen podmawiali do przeniesienia się na Litwę [19]). Następnie był wojewodą i członkiem rady najwyższej podczas małoletności wielkiego księcia Iwana Wasilewicza (Groźnego). Umarł w 1550 r.

Z żony Marfy, córki bojaryna Iwana Andrejewicza Swibłowa [20]), pozostawił córki: **Eudoksyę**, żonę bojaryna Michała Jakowlewicza Morozowa, zmarłą męczeńską śmiercią 1573 r. [21]), **Anastazyę** żonę Wasila Michałowicza Zacharina Jurjewa, stryjecznego brata carycy Anastazyi Romanowny, zmarłą 24 Maja 1571 r. [22]) i syna Iwana.

Kniaź Iwan Dymitrowicz Bielski [23]), bojaryn rady carskiej i wojewoda, oraz namiestnik Włodzimierski etc., odpowiadając, jakoby na wezwanie do powrotu na Litwę, wystosował 1567 r. dwa listy „do *brata swego, króla Augusta*" i do hetmana Chodkiewicza, w których odrzucając propozycye powrotu, wspomina o swojem pochodzeniu i o losie

---

[1]) Kroniki Ruskie opisują ten wypadek na początku roku 6990, który się zaczął 1 Września 1481 (Połn. Sobr. VI 35, 223, VIII 214). Narbut odkrył rękopis XVI-go wieku, gdzie zdarzenie to obszerniej opisane, powiedziano w nim jednak (a może to i dodatek samego Narbuta), że było to „w Listopadzie 1482 na weselu kniazia Bielskiego z Zofią córką księcia Aleksandra Czartoryskiego (Narbut, Dzieje XIII dod. X.). Według latopisca Kijowskiego, kniaziowie Michał Olelkowicz i Iwan Jurjewicz Holszański zostali ścięci 30 Sierpnia 1481 (Daniłowicz, Skarbiec Nr. 2012.) Szczegółowe opisanie tego spisku u Stadnickiego, Bracia 193—191 i Antonowicza, Monografii po istorii Zapadnoj i Jugo-Zapadnoj Rossii. Kijów 1885, I 240. [2]) Patrz niżej art. Kobryński. [3]) Połn. Sobr. VIII 214. [4]) Tamże VI 237. [5]) Tamże VIII 225. [6]) Karpow I str. 13, 133, 145, 167, 188, 193 i 209. [7]) Połn. Sobr. VI 42—43. [8]) Tamże VI 44, Karamzin VI pr. 467. [9]) Tamże VI 196. [10]) Tamże VII 7, także Bychowca Kronika 74. [11]) Połn. Sobr. VII 255. [12]) Karamzin VII pr. 231. [13]) Połn. Sobr. VIII 283. [14]) A. Z. R. II d. 179—181. [15]) Stryjkowski II 398. [16]) Połn. Sobr. VIII. 290. [17]) Stadnicki, Bracia 221—266. Listy króla Zygmunta do kniazia Semena, druk A. Z. R. II d. 189, 206, 207, 224. Listy kn. Semena do króla tamże d. 211 i 213, Z. 21 k. 76, 101, 102. [18]) O Dymitrze i jego braciach: Stadnicki, Bracia str. 214—226. [19]) Daniłowicz, Skarbiec Nr. 2373, 2376. [20]) Sinod. spis. str. 104. [21]) Karamzin X. str. 157. [22]) Koehne, Galerie de la maison des Romanoff. St. Pétersbourg 1867. Table génealogique Nr. 1. [23]) Stadnicki, Bracia str. 227—234.

jaki przodków jego spotkał na Litwie [1]). Zginął 24 Maja 1571 r. podczas pożaru Moskwy [2]). Car Iwan Groźny ożenił go 8 listopada 1555 r. ze swą krewną Marfą, córką kniazia Wasila Wasilewicza Szujskiego, przez matkę swą wnuczkę Eudoksyi, siostry królowej Heleny, która zmarła 2 Października 1571 r. Dzieci ich Wasil, Iwan, Fedor i Anastazya pomarli w dzieciństwie; inna córka Anna, podobno była zamężną, ale los jej niewiadomy [3]).

Kniaź Iwan Fedorowicz, średni z braci, wojewoda w służbie Moskiewskiej, należał również do rady najwyższej, która miała, z wdową carową, rządzić państwem podczas małoletności Iwana Groźnego. Pod zarzutem porozumiewania się z bratem Semenem, który zbiegł do Litwy, uwięziony 1534 r., wkrótce wypuszczony na wolność i znów osadzony w więzieniu 1538 r., uwolniony i wprowadzony napowrót do wielkiej rady 1540 r., umarł zamordowany 1541 r. [4]) Pozostawił syna **kniazia Iwana Iwanowicza**, żonatego z córką Piotra Jakowlewicza Zacharina, krewną carycy Anastazyi Romanowny. Tego syn **Jerzy** (Georgij), mnich pod imieniem Galakteona, oddalił się ze świata na puszczę pod Wołogdą, gdzie zabity przez Polaków 24 września 1612 r. [5]).

Oprócz kniaziów Bielskich, potomków Gedimina, istniał jeszcze w Rossyi ród kniaziów Bielskich, potomków Ruryka [6]), a tak w Rossyi jak i w Polsce kilka rodzin szlacheckich tego nazwiska.

Iwan Włodzimierzewicz	**Iwan**			
	Janusz			
	Fedor 1481—1506	**Dymitr** † 1550	**Iwan** † 1571; 2 córki	**Dzieci** † w dzieciństwie.
		Iwan † 1541	**Iwan**	**Jerzy** † 1612
		Szymon 1522—1542		
	Szymon 1484—1507			
	Anna ks. Cieszyńska			
	N. N. ks. Ostrogska			
	Agnieszka Chodkiewiczowa			
	N. N. ks. Odyncewicz			

Bołoban (Łoban)

przydomek **kniazia Michała Semenowicza Druckiego**, który walcząc po stronie Szwitrigajły bronił Krzemieńca 1431 r. i poległ 1435 r. w bitwie pod Wiłkomierzem [7]). (Patrz Druccy).

Boratynski

od Boratyna (Borjatina) na rzece Kletomie, dziś w powiecie Meszczowskim (Mezeckim), gubernii Kałużskiej.

Kniaziowie Boratynscy, pochodzą od kniaziów Czernihowskich (obacz).

Kn. Jurij Michałowicz, piąty syn ks. Michała Wszewołodowicza Czernihowskiego († 1246), panujący w Tarusie (dziś miasto gubernii Kałużskiej), pozostawił pięciu synów, pomiędzy których rozdzielił swe posiadłości, a mianowicie dał Wszewołodowi Tarusę, Semenowi Kanin, Michałowi Myszahę, Iwanowi Wołkonę a Konstantynowi Obolensk [8]). O Semenie i Michale więcej nie słychać; Iwan ma być protoplastą

[1]) Daniłowicz, Skarbiec Nr. 2296. [2]) Karamzin IX str. 107. [3]) O kniaziu Iwanie Dymitrowiczu, jego żonie i potomstwie, patrz Chmyrow Nr. 418. [4]) Stadnicki, Bracia 214—219. [5]) Rodosł. IV 320, V 354, VI 38, Petrow, Istorja rodow Russkaho dworianstwa I 177. [6]) Rodosł. IV 320. [7]) Sinod. spis. str. 85: „*Michajło Łoban*"; Długosz IV 419: „*Balaban*"; Latop. Danił. str. 59, Popow str. 52: „*Michajło Bołoban Semenowicz*"; Bychowca, Kronika str. 47: „*Michajło Bołoban*". [8]) Rodowód Odyncewiczów, przy Latop. Danił. str. 12. Rodosłowne znają tylko trzech synów (Barch. kn. I 201, Sinod. spis. 46, 72).

kniaziów Wołkonskich [1]), a Konstanty—kniaziów Oboleńskich, Dołgorukowych i mnóstwa rodzin, po części wygasłych, po części do dziś dnia istniejących [2]). Najstarszy z nich kn. Wszewołod Jurjewicz władał Tarusą po ojcu [3]). Według rodosłownych synami [4]), a według prawdopodobieństwa prawnukami jego [5]) a synami innego Wszewołoda, byli żyjący na początku XV w. kniaziowie Andrzej i Dymitr Wszewołodowicze. Niezawodnie ojciec ich miał przydomek Szuticha, który obaj bracia następnie nosili [6]).

Kn. Dymitr Wszewołodowicz będzie to *kn. Dymitr Szuticha*, który z rozkazu Witowda odprowadzał do Worotynska kn. Maryę Korybutównę [7]). *Kn. Andrzej i Mitko Wszewołodowicze* brali 1422 r. udział w wyprawie wysłanej przez Witowda na odsiecz Odojewa zagrożonego przez Tatarów [8]). Tenże kn. *Dymitr* lub *Mitko Wszewołodowicz* otrzymuje od w. ks. Kazimierza około 1440 r. przywilej na różne dobra, oraz potwierdzenie na ojcowiznę Mezeck (Meszczesk) i Kolkowicze [9]). Kn. Dymitr umarł bezpotomny [10]).

Brat jego **kn. Andrzej Wszewołodowicz** brał udział w wyprawie 1422 r. [11]). Rodowód nazywa go *Szuticha* i daje mu pięciu synów: Aleksandra Boratynskiego, Fedora Mezeckiego, Romana Mezeckiego, Iwana i Wasila ślepego od urodzenia, ostatnich dwóch bezpotomnych [12]), a także trzy córki: *Martę, Oksinię* za kniaziem Fedorem Odyncewiczem i *Owdotię* za kn. Iwanem Semenowiczem Druckim, przezwanym Babą [13]).

Kniaź Aleksander Andrejewicz, najstarszy syn kniazia Andrzeja Wszewołodowicza, od włości Boratyńskiej, przezwał się *kniaziem Boratynskim.* Pozostawił czterech synów: Hrihorego, Dymitra, Fedora i Lwa kniaziów Boratynskich, którzy służyli wielkiemu księciu Moskiewskiemu [14]). Traktatem zawartym 1494 r. między Moskwą a Litwą potwierdzono, że wszyscy *kniaziowie Boratynscy* i włości, które oni trzymają, podlegają wielkiemu księciu Moskiewskiemu [15]).

Kniaziowie Boratynscy, dziś Bariatinscy, istnieją w Rossyi po dziś dzień [16]).

Wnuk pomienionego Aleksandra, pierwszego kniazia Boratynskiego, **kniaź Iwan Lwowicz Boratynski**, zbiegł z Moskwy na Litwę [17]); o *małżonkę* jego pozostałą w Moskwie, dopomina się król Zygmunt w 1512 r. [18]) Na Litwie *kniaź Iwan Boratynski* otrzymuje w 1509 r. nadanie 30 beczek żyta [19]) a w 1516 r. przywilej na dwie ziemie puste—Niekraszewszczyznę i Mitkowszczyznę w powiecie Mejszagolskim [20]); podobny przywilej na ziemie puste w tymże powiecie, otrzymał także 1522 roku [21]). W 1525 roku ma sprawę z kniaziem Swirskim o zastawione sobie Kobylniki [22]), a w następnym zwolniony od zarzutu o zdradę [23]). W popisie szlachty 1528 r. zapisany na 8 koni [24]); w 1529 r. otrzymał pustosze Misewszczyznę i Szczepanowszczyznę, w powiecie Mejszagolskim [25]). W 1533 r. wydając córkę swą Owdotię za kniazia Tymofieja (Jurjewicza) Sokolińskiego, zapisuje jej dwór w Mejszagole i 50 kop groszy [26]). Z przywileju kn. Andrzejowi Ozierecklemu na Dusiaty 1546 r. okazuje się, że ten majątek trzymał wprzódy *kn. Iwan Boratynski;* szczegół ten jednak może się odnosić i do syna jego [27]). Już nie żył w 1537 r., w którym *syn jego kniaź Iwan*, ma sprawę ze szwagrem swym kniaziem Sokolińskim o wyprawę żony tego ostatniego. Ze sprawy tej wznowionej 1542 r. okazuje się, że *kniaź Iwan Boratynski* miał za żonę *córkę kniazia Jana Wiazynskiego* (Wiazemskiego), dziedziczkę Piroszyc w powiecie Sienskim, z której pozostawił synów: Iwana, Bohdana, Miska (Mikołaja) i Jaska (Jaszko, Jakób?)—kniaziów Boratynskich i kilka có-

---

1) Rodosł. I 255. 2) Tamże I 49—53. 3) Patrz wyżej. 4) Barch. kn. I 231, Sinod. spis. 72, Latop. Danił. 12. 5) Andrzej i Dymitr żyjący 1442 r. nie mogli być prawnukami Michała zmarłego 1246 r.; widocznie opuszczono tu dwa pokolenia. Wszewołod Taruski prawdopodobnie miał syna Andrzeja, który miał umrzeć 1361 (Rodosł. I 49), a ten dopiero Wszewołoda Szutichę ojca Andrzeja i Dymitra. 6) Patrz niżej. 7) Z. 6 str. 478, dr. A. Z. R. I d. 214. 8) Połn. Sobr. V 262, VI 142, VIII 92. 9) „*Kniaziu Mitku Wszewołodiczu Ontonowo, Kosocz selco da Kulibaszino selčo da Mienewo seło do woli* (hospodara) *Pan Dowgird* (świadek) *Kuszlejko* (pisał)".—„*Kniaziu Dmitreju Wszewołodowiczu Sziuje a Demeny u chlebokormlenie. Wsi panowe. Łogwin* (pisał)."—„*Kniaziu—ż Dmitreju na otczinu eho potwerżenie na Meszczesk i Kolkowiczi. Wsi panowe Łogwin* (pisał)."—Trzy po sobie następujące zapiski (Z. 3 k. 21). Inny niewyraźny przywilej temuż „*kniaziu Mitku Wsewołodowiczu*" (tamże k. 38). 10) Barch. Kn. I 201. 11) Patrz wyżej. 12) Barch. Kn. I 201 i Latop. Danił. 12—13. 13) Latop. Danił. 12—13. 14) Barch. Kn. I 201 i 202. 15) Karpow I 137. 16) Rodosł. I 72. 17) Sinod. spis. 72. 18) Karpow I 495, 498. 19) Z. 8 k. 444. 20) Z. 18 k. 69 odw. 21) Z. 12 k. 68 i Z. 18 k. 70. 22) Z. 14 d. 447. 23) Tamże d. 721. 24) P. 1 k. 6. 25) Z. 18 k. 70. 26) S. 11 k. 65. 27) Z. 30 k. 154 i Z. 35 k. 73.

rek [1]). Córek było trzy: wyżej wymieniona **Owdotia**, żona kniazia Tymofieja Jurjewicza Sokolińskiego, **Hanna** żona Andrzeja Dłuskiego i **Połonia** panna, jak o tem dowiadujemy się z działu 1546 r. Piroszycami, pomiędzy Andrzejem Dłuskim, *żoną jego Hanną i siostrą jej Połonią kniażnami Boratynskiemi* a kn. Tymofiejem Sokolińskim i *żoną jego kniażną Owdotią Boratynską* [2]), oraz ze sprawy 1549 r., między tymiż samymi, o majątek macierzysty tych trzech sióstr Piroszyce i sukcessye przypadające im po *kniaziu Wiazynskim i kniahini Michałowej Rotnickiej*, w której król pozostawia w mocy poprzedni wyrok 1545 r. Hlebowicza wojewody Wileńskiego skazujący Sokolińskiego na zapłacenie 25 kop gr. [3]). Sprawa ta trwała jeszcze 1550 r. [4])

O kniaziach **Bohdanie i Jaśku**, oprócz powyższej wzmianki pod r. 1542, wiemy tylko że obadwaj żyli jeszcze w 1558 r. (patrz niżej).

Kniaź Iwan Iwanowicz Boratyński, w latach 1537 i 1542 r. ma sprawę ze szwagrem swym kniaziem Sokolińskim, o wyprawę swej żony, o majątek macierzysty Piroszyce, o spadek po *kniaziu Janie Wiazynskim* i t. d. [5]). Służył Stefanowi Sapieże, z którym 1554 r. ma sprawę o trzymanie go w więzieniu za nieoddanie cześci [6]). W 1555 r. *kn. Iwan Boratynski* wznawia z kniaziem Tymofiejem Sokolińskim sprawę o spadek *po dziadku kniaziu Janie Wiazynskim*, drugi spadek po kniahini Michałowej Rotnickiej i o część macierzystą w Łukomli i Piroszycach [7]). W 1558 r. *kn. Iwan Iwanowicz Boratynski* i trzej jego bracia, godzą się z kniaziem Tymofiejem Sokolińskim, co do posagu żony jego a siostry swej Owdotii [8]). Kn. Iwan umarł w 1562 r., podobno zabity przez szwagra swego kniazia Sokolińskiego, którego o to w Styczniu 1563 r. pozywa brat zabitego, *kniaź Mikołaj Iwanowicz Boratynski* [9]).

Kniaź Mikołaj Iwanowicz Boratynski, sprzedał służby swe w Łukomli przed 1554 r. kniaziowi Łukomskiemu [10]), udział swój w Piroszycach i Łukomli, który wziął w spadku po *ciotce Iwanowej Sielawinej, kniażnie Helenie Iwanownie Wiazymskiej*, w 1562 r. szwagrowi swemu Andrzejowi Dłuskiemu i żonie jego, *siostrze swej kniażnie Hannie Iwanownie Boratynskiej* [11]), zaś w 1563 r. pozywa kniazia Sokolińskiego o zabicie brata swego Iwana [12]).

Synem Mikołaja, mógł być **kniaź Jan (Janusz) Boratynski**, poborca Orszański 1578 roku [13]). Widocznie wdowa jego *kniahinia Januszowa Boratynska Zofia Szostowicka* występuje w 1592 r. z prawami swych dzieci do majątku Lachowicze, w powiecie Orszańskim, o który procesują się Jurij Dunaj i małżonka jego *kniażna Zofia Michałówna* (czy nie Mikołajówna ?) *Boratynska*, z kniahinią Łukomską [14]). Taż *kniahinia Januszowa Boratynska, wspólnie z synem swym kniaziem Mikołajem Boratynskim stolnikiem Orszańskim* i potomkami nieboszczyka Jana Ozryńskiego, uzyskują 1620 r. banicyę na Hołubickich, za niedopuszczenie odprawy przysądzonej summy [15]).

Kniaź Mikołaj Boratynski, syn Janusza [16]), otrzymuje 1603 r. przywilej na ostrow Łukianowski [17]), mianowany 1604 r. stolnikiem Orszańskim [18]), a 1627 r. podsędkiem [19]), występuje 1634 r. jako podsędek [20]), a w 1638 r. jako sędzia ziemski Orszański [21]). W 1648 r. *kn. Mikołaj Boratynski sędzia ziemski Orszański* ma sprawę z Bazylianami Wileńskimi o to, że za jego poduszczeniem poddani jego Łohowscy, zabili człowieka podczas nabożeństwa w cerkwi Bieliczańskiej. Dekretem sądu, przed którym oprócz kniazia Mikołaja, stawał i *syn jego kniaź Jurij Boratynski*, kniaź Mikołaj skazany został na 6 tygodni wieży i z10 kop groszy kary [22]).

Ten, czy inny *Mikołaj Boratynski*, podpisał 1648 r. z powiatem Orszańskim elekcyę Jana Kazimierza [23]); z tegoż powiatu elekcyę Jana III podpisał **Stanisław Boratynski**, podsędek Orszański [24]); tenże występuje w 1679 roku z żoną Urszulą Przyszewską, wdową po Aleksandrze Osińskim [25]). Umarł podkomorzym Orszańskim 1713 r. [26]). Córką jego będzie **Aleksandra Boratynska**, *podkomorzanka Orszańska*, w 1704 roku żona Szczęsnego ze Skrzynna Dunina, starosty Szmeltyńskiego [27]).

---

[1]) S. 11 k. 55. [2]) S. 18 k. 50 i 169. [3]) S. 22 k. 12 d. 6. [4]) Tamże k. 197, 199 d. 109 i 111. [5]) Patrz wyżej. [6]) S. 33 k. 57 odw. [7]) Tamże k. 460. [8]) Tamże k. 844. [9]) S. 41 k. 376. [10]) S. 33 k. 826. [11]) S. 46 k. 114. [12]) S. 41 k. 376. [13]) Kojałowicz, Herbarz. [14]) S. 68 k. 173. [15]) S. 83 d. 331. [16]) Patrz wyżej. [17]) Z. 85 k. 244. [18]) Tamże k. 283. [19]) Z. 102 k. 54 rej. 1. [20]) Z. 111 k. 25. [21]) Arch. Sbor. X. 266. [22]) Tamże 289. [23]) Vol. leg. IV 233. [24]) Tamże V 309. [25]) Z. 140 k. 147. [26]) Z. 155 k. 662. [27]) Z. 148 k. 1279.

W tymże czasie na urzędach ziemskich powiatu Orszańskiego, spotykamy mnóstwo innych Boratyńskich [1]), poczem wzmianki o nich ustają i na tychże urzędach w drugiej połowie XVIII-go wieku, więcej ich nie spotykamy.

Istniało kilka rodzin szlacheckich tego nazwiska.

Wszewołod	**Andrzej** Szuticha	**Aleksander** Boratynski	**Hrihory**		**Iwan** 1536—1562
	Dymitr 1422	**Fedor** Mezecki	**Dymitr**		**Bohdan** 1542
		Roman Mezecki	**Fedor**		**Mikołaj** 1542—1563
		Iwan Mezecki	**Lew** Aleksandrowicz Boratynski	**Iwan** Lwowicz 1509—1533	**Jaśko** 1542
		Wasil			**Owdotia** Sokolińska
					Hanna Dłuska
					Połonia

Borowski (Litewski).

Ród kniaziów Borowskich, niewiadomo od jakiego Borowa lub Borowska nazwisko swe wiodących, już na początku XVI-go wieku osiedlony był na Żmudzi. Okoliczność ta, a nadto fakt, iż kniaziowie ci (wnosząc z imienia Bartłomieja) wyznawali wiarę rzymsko-katolicką, naprowadza na myśl, że byli czysto litewskiego pochodzenia.

W 1499 r. **kniaź Bohdan Borowski** (?) ma sprawę z Chłopiniczami [2]). W popisie 1528 r. szlachty obowiązanej pełnić służbę ziemską, spotykamy we włości Jaswońskiej **kniazia Bartłomieja Borowskiego** [3]).

Kniaź Jurij Borowski, procesuje się 1540—1542 z kniaziem Bohdanem Dymitrowiczem Hłuszonką (Ogińskim) o dom w Wilnie; ze sprawy okazuje się, że żona jego Barbara, była córką pani Iwanowej Jurłowej, która dom ten wymienionemu kniaziowi Bohdanowi odstąpiła [4]). W 1546 r. *kniahinia Jurjewa Borowska Barbara* i siostra jej kniahinia Matwiejewa Bohdanowicza (Ogińska) Katarzyna, Jurłowny, dopominają się od matki swej, obecnie Hanny Marcinowej Podsudkowskiej wyprawy i wiana [5]). W 1547 r. *kniaź Jurij Borowski*, pełniący obowiązki marszałka u wojewody Wileńskiego i kanclerza Litewskiego Jana Hlebowicza, otrzymuje przywilej na majątek na rzece Korwi pod Mejszagołą [6]). W 1563 r. *kniaź Jurij Borowski* ciwun Korszewski, wziął w zastaw od kniazia Macieja Bohdanowicza Ogińskiego dobra Poniewież, przy czem spisano inwentarz tego majątku [7]). Pozostawił kilkoro dzieci.

Kniaźna Helena Jurjewna Borowska, w 1561 r. zapisuje mężowi swemu Jaroszowi Kwileckiemu, pisarzowi skarbowemu Litewskiemu, dzierżawcy Jaswońskiemu kosztowności, które dostała od *ojca swego kniazia Jurja Borowskiego ciwuna Korszewskiego* i zwraca mu list oprawny na 1,000 kop na majątku Swerdenie we włości Puńskiej, oddalając braci i siostry [8]). Oboje małżonkowie Kwileccy nabywszy 1570 r. plac w Wilnie, ustąpili takowy na zbór ewangielicki tamże [9]).

Kniaź Lew Jurjewicz Borowski w 1599 r. w imieniu dzieci swych, *kniaziów Jana i Mikołaja Lwowiczów Borowskich i Maryny Lwowny Borowskiej*, żony Stanisława Burby, występuje z pretensyami do spadku po Marcinie Janowiczu Podbereskim chorążym Mejszagolskim [10]).

Dziećmi kniazia Jurja Borowskiego, będą niezawodnie jeszcze:

Kniaźna Szczęsna Borowska, żona Aleksandra Kacprowicza, który 1567 r. sporządza na jej rzecz zapis [11]), oraz

Kniaź Michał Borowski ciwun Korszewski, który wychodźcy z państwa Moskiewskiego kniaziowi Bohdanowi Żelichowskiemu, nadał 4 włóki w ciwuństwie Korszewskim, co król temu ostatniemu potwierdza 1586 r. [12]). Umarł przed 1596 r. w którym

[1]) Z. 148 k. 857, 1124, Z. 153 k. 8, Z. 155 k. 309, 420, 662, 720. [2]) Boniecki 15. [3]) P. I k. 223—283. [4]) S. 10 k. 51 od. d. 84 i S. 11 k. 100. [5]) Z. 30 k. 59 od. d. 57. [6]) Z. 31 k. 144 d. 132. [7]) Akt. Wil. XIV 77 [8]) S. 42 k. 585. [9]) Akt. Wil. VIII 10. [10]) Tamże 482. [11]) S. 52 k. 160. [12]) Z. 73 k. 84 i Z. 74 k. 96.

ciwuństwo Korszewskie, *po śmierci kn. Michała Borowskiego*, nadane Mikołajowi Sapieże [1]).

Kniaź Mikołaj Borowski, prawdopodobnie identyczny z wymienionym wyżej Mikołajem Lwowiczem, podstoli Żmudzki, za zasługi wojenne otrzymuje w 1619 r. 200 złotych jurgeltu [2]), w 1623 r. konsens na cessyę Gosiewskiemu wsi Bułowiec w Smoleńskiem [3]), a w 1625 r. będąc jednocześnie rotmistrzem królewskim, przywilej dodatkowy do Bułowiec na wieś Borowską, oraz włók 150 lennością w Smoleńskiem [4]). Jeszcze w 1632 r. *kniaź Mikołaj Borowski* podstoli Żmudzki, były kapitan Dorohobużski, występuje w sprawie z instygatorem [5]).

W niewiadomych związkach pokrewieństwa z resztą rodziny pozostawali:

Kniaź Gabryel Borowski, który otrzymuje 1623 r. przywilej na majętność Darwa w Kowieńskiem [6]).

Kniaź Marcin Borowski, podleśniczy Wilkijski na Żmudzi 1620—1629 r. [7]).

Kniaź Stefan Borowski, żołnierz, który otrzymuje 1633 r. przywilej na 70 włók w Smoleńskiem [8]).

Elekcyę Jana Kazimierza 1648 r. podpisali ze Żmudzi **Adam i Rafał Borowscy** [9]). *Kniaź Adam Borowski*, stawając z majątku swego Kubliczyna w Smoleńskiem, znajdował się podczas oblężenia Smoleńska 1654 r. w wojsku Filipa Obuchowicza wojewody Smoleńskiego [10]).

Kniaziowie Borowscy istnieli do ostatnich czasów [11]), ale zarzuciwszy tytuł kniaziowski, utonęli w mnóstwie rodzin tego samego nazwiska.

Borowski (Moskiewski)

od Borowska w gubernii Kałużskiej. W Moskwie w końcu XIV-go i w pierwszej połowie XV-go wieków, istniał ród udzielnych książąt Borowskich. Z nich Wasil Jarosławicz zbiegł na Litwę, gdzie on i jego potomkowie znani są pod nazwą kniaziów Jarosławiczów. (Patrz art. Jarosławicz).

Bortkowicz.

Bortko imię jednego z kniaziów Gedroitskich, którego potomkowie pisali się Bortkowiczami. (Patrz Gedroic).

Bożski

od niestniejącego więcej miasta Bożska na Podolu [12]). Na przywileju Bolesława alias Szwitrigajły księcia Podolskiego klasztorowi Dominikanów w Kamieńcu 1401 r., podpisany na pierwszym miejscu: „*Wasilio duce dicto Boszki*, następnie *Rincone de Sokolecz... Alberto Rowski.*" [13]). Do jakiego rodu należał ów kniaź Wasil, nie wiadomo. Używał prawdopodobnie przydomku Bożski, od zamku, który trzymał, jak wymienieni obok Rinko (Hrynko) i Wojciech trzymali Sokolec i Row [14]).

Brański

od miasta Brańska (dawniej Debriańsk, dziś Briańsk) w gubernii Orłowskiej. Gród ten, pierwotnie dzielnica kniaziów Czernihowskich, w XIV-ym wieku należał na przemian do Czernihowa i Smoleńska, a w końcu do Litwy, byli więc kniaziowie Brańscy z kniaziów Czernihowskich, Smoleńskich i Litewskich.

Protoplastą pierwszych, był kniaź Roman Michałowicz Czernihowski i Brański żyjący w drugiej połowie XIII-go wieku; będzie to niezawodnie ów „*kniaź Roman stary Czernihowski* z *żoną Anną i synem Olegiem,*" wpisany do sinodika Lubeckiego [15]). Pozostawił dwóch synów: Michała protoplastę *kniaziów Osowickich* i Olega [16]) protoplastę *kniaziów Brańskich*, których rodowód bardzo niepewny [17]). Po-

[1]) Z. 84 k. 381 od. d. 457. [2]) Z. 93 k. 317. [3]) Z. 99 k. 533. [4]) Z. 101 k. 189. [5]) Z. 103 k. 243. [6]) Z. 99 k. 11. [7]) Z. 99 k. 284 i Z. 111 k. 117. [8]) Z. 110 k. 422. [9]) Vol. leg. IV 221. [10]) Krupowicz 86. [11]) Żychl. III 35, VII 2. [12]) Mołczanowskij, Oczerk izwiestij o Podolskoj zemle. Kijów 1885, str. 60, 70, 73, 76, 77, 87, 123, 124, 126, 131, 187, 235, 241. [13]) Chmiel, Zbiór dok. str. 10—12, także Przeździecki Podole I 193, oraz Grabowski i Przeździecki, Zródła I 155—156. [14]) Mołczanowskij 267 i 313. [15]) Miłoradowicz, Lubecz 35. [16]) Rodosł. I 48—49. [17]) Kwasznin-Samarin, Po powodu Liubeckaho sinodika. Moskwa 1874.

tomkiem Olega był **kniaź Roman Michałowicz Brański**, który towarzyszył wielkiemu księciu Moskiewskiemu 1375 r., w wyprawie na Twer [1]), a 1380 r. przeciwko Tatarom [2]); następnie służył Litwie i będąc namiestnikiem Smoleńskim z ramienia wielkiego księcia Witowda, zabity został 1401 r., przy zdobyciu tego miasta przez połączone hufce kniazia Jurja Smoleńskiego i Olega Rjazańskiego [3]). Synem jego miał być **kniaź Semen Romanowicz**, żonaty z Maryą Korczewską (?) [4]).

Na początku XIV-go wieku, panował w Brańsku kniaź Wasil Aleksandrowicz, podobno należący do rodu kniaziów Smoleńskich, zmarły 1314 r. Synem jego miał być kniaź Iwan Wasilewicz. Do potomków tej linii zaliczają Wasila, ostatniego kniazia panującego w Brańsku, wyzutego krótko po 1356 r. przez Litwę. Ten miał pozostawić syna Iwana, którego wnukiem miał być kniaź Iwan Iwanowicz Brański, niby wspomniany 1463 r. [5]).

W 1356 r. Olgerd przedsięwziął wyprawę na Brańsk i Smoleńsk; w Brańsku panował wymieniony wyżej kniaź Wasil, po śmierci którego wybuchło powstanie, a skutkiem tego Brańsk przyłączony został do Litwy [6]). Olgerd dał gród ten synowi swemu **Dymitrowi**, który już 1372 r. (?) jest **kniaziem Brańskim** [7]). Kniaziem tym Dymitr był do śmierci, która nastąpiła w bitwie nad Worsklą 1399 r., poczem synowie jego otrzymali udział w Trubecku, a Brańsk wcielony został do Litwy [8]). W XV-ym wieku nadawano go kolejno: w 1419 r., wraz z Czernihowem i Nowogrodem Siewierskim, kn. Szwitrigajle Olgerdowiczowi [9]), w 1446, z Homlem i Starodubem kn. Wasilowi Jarosławowiczowi (Borowskiemu) [10]), a 1450 kn. Iwanowi Andrejewiczowi Możajskiemu [11]). W końcu XV-go i na początku XVI-go wieków, Brańsk miał własnych namiestników z ramienia w. ks. litewskiego; razem ze Smoleńskiem odpadł do Moskwy.

Brzeski.

Wielki książę Witowd-Aleksander, od posiadanych zamków tytułował się 1387—1389 r. kniaziem Brzeskim i Grodzieńskim [12]).

Bujnicki

od Bujnicz na południe od Mohilewa. Protoplastą tych kniaziów był **kniaź Jurij Tołoczko**, żyjący w drugiej połowie XIV-go wieku. Ślad jego istnienia znajdujemy w przywileju wielkiego księcia Witowda 1399 r. kanonikom Wileńskim, którym nadaje im ziemię Berezyńską, odjętą od Rohaczewa, którą poprzednio dał był *„kniaziu Jurju Tołoczku"* [13]).

Wymieniony kniaź Jurij, pozostawił dwóch synów: kniaziów **Fedora** i N. N. ojca **Lwa**. Okazuje się to z następującej sprawy: *Kniaź Fedor Toloczkiewicz* majątek swój ojczysty Wysokoje sprzedał (w połowie XV-go wieku) panu Gasztoldowi, ojcu Marcina Gasztolda wojewody Trockiego; majątku zaś *synowca swego kniazia Lwa*, Hatuszycze nie sprzedawał. Więc wdowa tego ostatniego *kniahinia Lwowa Bujnicka* (sic) z *synem swym Aleksym*, pozywa 1495 r. panią Marcinową Gasztoldową o nieprawne władanie Hatuszyczami i uzyskuje wyrok przysądzający jej na Gasztoldzie nieprawnie zagarnięte ziemie [14]). W 1505 r. *kniaź Aleksy Lwowicz Toloczkow wnuk*, schodząc z tego świata, aktem sporządzonym wspólnie z *matką swą kniahinią Teodozyą Lwową*, zapisują dwór Borsukowski, na monaster Pieczerski (w Kijowie) i cerkwie w Wysokiem i Bujniczach [15]).

Kniaź Aleksy umarł zaraz po sporządzeniu tego zapisu, poczem król Aleksander nadał ludzi po nim Jakóbowi Iwaszencowiczowi namiestnikowi Mozyrskiemu, któremu ten przywilej Aleksandra na ludzi we włości Borysowskiej, którymi władał *nieboszczyk*

---

[1]) Karamzin V 21. [2]) Tamże 39. [3]) Latop. Danił. 220, Bychowca, Kronika 36 i t. d. [4]) Miłoradowicz, Lubecz 36. [5]) Chmyrow Nr. 424, 427, 803, 804, 842. [6]) Połn. Sobr. X 228. [7]) Ród Gedimina 90. [8]) Tamże. [9]) Stadnicki, Bracia str. 323. [10]) Połn. Sobr VI 174—175, VIII 117. [11]) A. Z. R. I d. 52. [12]) Monum. medii aevi VI 13, 15, 18. W Inventarium przytoczony dokument, którym król w Przemyślu (ante festum S. Mariae Magdalenae) 1427 r. nadaje *Mythkoni Simeonis ducis Brestensis filio* wsie Kropy, Wanierce etc. w powiatach Grodeckim, Kleckim i Sanockim." (Inventarium str. 253). Z oryginału tego dokumentu przekonywamy się jednak, że mowa tu nie o „*ducis Brestensis*", ale o „*ducis Druschnensis*" (Mater. Arch. str. 51), a skutkiem tego cały dokument odnosi się do Dymitra Semenowicza kniazia Druckiego. [13]) Druk. A. Z. R. I 28 d. 15. [14]) W Wilnie Marca 30 ind· 13 (1495) Z. 5 k. 30 od.—31. [15]) 7014 ind. 9 Grudnia 31, dr: Arch. Sbor. II 6 d. 5 i IV 83.

kniaź Aleksy Bujnicki król Zygmunt potwierdza 1507 r. [1]). Umarł bezżenny; przeżyła go matka, *kniahinia Teodozya Bujnicka,* ród której wpisany do synodika pieczerskiej ławry w Kijowie [2]). Z innych źródeł wypada, że była córką kniazia Fedora Worotyńskiego i Maryi Korybutówny, a siostrą Anny kniahini Łoskiej i Eudoksyi, żony kniazia Iwana Jarosławicza [3]). Spadek po niej brały trzy córki, siostry rodzone kniazia Aleksego: **Marya**, żona Kondrata Iwaszkowicza, **N. N.** żona Aleksandra Sołtanowicza i **Hanna**, żona kniazia Iwana Filipowicza Kroszyńskiego, jak tego dowodzą następujące dokumenty. Sprawa, którą w 1520 r. o Bujnicze prowadzili między sobą: Kondrat Iwaszkowicz, bojaryn pani Stanisławowej Petrowicza (Kiszczynej), marszałkowej ziemskiej, pan Aleksander Sołtanowicz marszałek hospodarski i kniaź Iwan Filipowicz Kroszyński, z której okazuje się, że wszyscy trzej byli szwagrami *i mieli za sobą trzy córki kniahini Bujnickiej,* po śmierci której, a również jedynego jej syna *kniazia Aleksieja Bujnickiego,* zmarłego bezżennie, wzięli spadek. Obecnie Kondrat Iwaszkowicz, oskarża swych dwóch szwagrów o krzywdy wyrządzone [4]); zaś Kroszyński dowodzi, że popłacił długi na Bujniczach, czego znów Kondrat Iwaszkowicz nie przyznaje [5]). We dwa lata później Kondrat Iwaszkowicz, ziemianin królewski, zrzeka się praw swych do części dóbr Hotuszczyce, które wziął w dziale ze swojakami (mężami siostr żony), panem Aleksandrem Sołtanowiczem marszałkiem i kniaziem Iwanem Filipowiczem Kroszyńskim, na rzecz Olbrachta Gasztolda wojewody Wileńskiego i kanclerza, który do tych dóbr rościł pretensye [6]). Zupełnie taką samą cessyę swej części Hotuszycze na rzecz Gasztolda, czynią w tymże roku kniaź Iwan Filipowicz Kroszyński *i małżonka jego Hanna,* przyczem wzmianka, że część ta dostała się tejże Hannie w dziale ze *swojakami* Aleksandrem Sołtanowiczem i Kondratem Iwaszkowiczem [7]). W 1523 r. Kondrat Iwaszkowicz bojaryn królewski, zapisuje Piotrowi Stanisławowiczowi Kiszce, wojewodzie Połockiemu dworzec Ziencowski podle Łoska w Rusniewie, który *żonie jego Maryi zapisała ciotka jej kniahinia Łoska* [8]).

Kn. **Jurij Tołoczko** † 1339	**Fedor**		
	N. N.	**Lew** Ż. **Teodozya** kn. Bujnicka 1495—1506	**Aleksy** † 1506
			Marya M. Kondrat Iwaszkowicz.
			N. N. M. Aleksander Sołtanowicz.
			Hanna M. kn. Iwan Kroszyński.

Bułyha

przydomek, który służył w Moskwie kilku bojarom [9]), a na Litwie kniaziowi Wasilowi Iwanowiczowi Kurcewiczowi i jego potomkom (Patrz Kurcewicz).

Burdinowicz

przezwisko żyjących w 1616 roku kniaziów Aleksandra i Hrihorego Michałowiczów Rużyńskich (Patrz Rużyński).

Buremski

od Buremla, dziś Boromel w powiecie Dubieńskim. Protoplastą kniaziów Buremskich był **kniaź Michał Konstantynowicz**, występujący 1439—1452 z różnymi tytułami.

Kniaź Michał Konstantynowicz Olszannicki (Olszański), wzmiankowany dość często 1439—1448 r. we współczesnych zapiskach sądów Halickich, przyczem tytułuje się prawie stale *„kniaziem Olszańskim (Olszanickim)“,* raz *kniaziem „Olszańskim i Byniskim“* i jeden raz tylko *„kniazem Byniskim“*; obok niego występuje kilkakrotnie

---

[1]) Z. 8 k. 192. [2]) Rumiancow, str. 580. [3]) Patrz niżej art. „Łoski“. [4]) W Wilnie Stycznia 25 ind. 8 (1520) S. 3 k. 55 d. 81. [6]) W Słonimie Marca 4 ind. 8 (1520). Tamże k. 68 d. 97. [6]) 1522 Lipca 28 (Z. 12 k. 4). [7]) 1522 Grudnia 19 (Tamże k. 58). [8]) 1523 Marca 8 (Tamże k. 78). [9]) Sinod. spis. 104, 111, 262.

małżonka jego (Marusza) Marya [1]). Ta ostatnia zapisuje małżonkowi swemu 1440 r. sto kop na Zaluniejewie, Dziczkach i Podkamieńcu w ziemi Halickiej, [2]) a w 1443 r. zamienia z Janem de Kniehinicze kasztelanem Halickim, Dziczki i Podkamieńce na Szolwnow w tejże ziemi położony [3]). W tymże czasie *kniaź Michał i żona jego Marusza,* wzmiankowani w aktach Lwowskich [4]) a kniazia Michała spotykamy 1440 r. przy boku Szwitrigajły [5]).

Prawie jednocześnie występuje kniaź Michał Konstantynowicz Piński; kniaź ten otrzymuje od króla Władysława Warneńczyka 1443 r. przywilej na opiekę nad monasterem Uniejowskim [6]); w latach 1446—1451 piastował, z ramienia Szwitrigajły, urząd starosty Włodzimierskiego [7]). *Kniaź Michajło Konstantynowicz Piński starosta Włodzimierski,* zapisuje monasterowi Zbawiciela w Łucku dziesięcinę ze swego dworca Mlinca [8]). Poprzednikiem jego na tym urzędzie był pan Kostiuszko, występujący jeszcze 1442 r. [9])

W tym samym czasie kniaź Michał Kurcewicz, lub Konstantynowicz, otrzymuje 1452 r. od króla Kazimierza przywilej, potwierdzający mu posiadanie ojcowizny, którą stanowiły Buremla (dziś Boremel), Nowosiołki, Korsow, Ozyr (Obzyr), Stratyn, (Siestrzatyn), Zmejnec, w powiecie Łuckim i Nowosielce w Peremilskim [10]).

Ci trzej, na pozór różni kniaziowie, byli niewątpliwie jedną osobą. Kniaź Michał Konstantynowicz Olszanicki włada ziemiami w Halickiem i bawi przy boku Szwitrigajły, kniaź Michał Konstantynowicz Piński, piastuje urząd z ramienia Szwitrigajły i otrzymuje kolacyą monasteru Uniejowskiego (w Galicyi). Kniaź Michał Konstantynowicz Olszanicki, włada Zaluniewem, kniaź Michał Kurcewicz (Konstantynowicz), Buremlą, a te majątki w kilkanaście lat potem, znajdują się w posiadaniu kniaziów Fedora i Wasila, braci rodzonych [11]). Kniaź Michał Kurcewicz władał Buremlą,—w niecałe sto lat potem kniaziowie Buremscy i Kurcewicze, są sobie braćmi [12]).

Zestawiając przytoczone fakta otrzymamy, że **kniaź Konstanty** przezwany „Kurcz" (!), z rodu kniaziów Pińskich (niezawodnie potomków Narimonta Gedyminowicza), prawdopodobnie po wyzuciu ze swych posiadłości Pińskich przez wielkiego księcia Zygmunta, osadzony został w kącie Wołynia na Buremlu (zwanym naówczas Lipowcze) [13]) i okolicznych majątkach. Będzie to zapewne ten *kniaź Konstanty,* który w 1431 r. posłował od Szwitrigajły do króla [14]).

Syn jego **kniaź Michał Konstantynowicz** władał pierwiastkowo Olszanicą (w powiecie Jaworowskim) i Byniskiem, (które to majątki mógł wziąść za żoną) i pisał się z nich 1439—1448 r. kniaziem Olszanickim (Olszańskim) i Byniskim. Za przykładem innych kniaziów współczesnych, garnął się do dworu Szwitrigajły, rezydującego

---

[1]) Najdawniejsze zapiski sądów Halickich 1435 — 1475 dr. A. G. Z. T. XII. A mianowicie pod r. 1439 d. 553: *„Michailo Olschansky et Byniski (mylnie Bibelski) ...uxor ejus Maria"*; r. 1440 dok. 807: *„ill. Maria ducissa de Holschanye"* zapis jej *„marito ejus principi Michael de Olschanye"*; r. 1441 dok. 921: *„ill. Michailo dux de Olschanye"*; r. 1443 dok. 1092: *„ill. ducissa Maria consors ill. ducis Michaelis de Bynisko haeres"* zamiana jej; r. 1447—1448 dok. 1892, 1925, 1946 i 1958: *„ill. dux Michael Olszansky"*; dok. 1967: *„princeps Michael Olszansky"*; d. 2070: *„dux Miehael de Olschaniczc"*. [2]) Przypis poprzedni dok. 807. [3]) Tamże dok. 1092. [4]) 1443 r. oblatowana w aktach grodu Lwowskiego sprawa *„Maruszy żony Michała księcia Olszańskiego"* (A. G. Z. X str. 6 dok. 84) 1445 r. w aktach sądu ziems. Lwowskiego: *„dominis Michaele duce Olschansky"* świadek (Tamże II str. 124). [5]) Na dokumencie tego kniazia podpisany: *kniaź Michajło Konstantynowiez Olszanickij* (dr. A. J. Z. R. II str. 105 z mylną datą). [6]) W Budzie 1 Września 1443 r. król uwiadamia wojewodę Ruskiego i starostę Lwowskiego Piotra Odrowąża, że nadał *księciu Michałowi Pińskiemu* opiekę nad klasztorem Uniejowskim (Oblata w aktach grodu i ziemstwa Lwowskiego druk. A. G. Z. X str. 6 d. 85 i 87. Błędnie tu wydrukowano *„Mikołaj"* zamiast *„Michał"*; błąd ten poprawiony w Rozprawach i sprawozdaniach wydziału historyczno-filozoficznego. Tom XVII str. 126 i 129. [7]) Na przywileju Szwitrigajły Chodkowi Maja 15 ind. 9, 6954 (1446) *„kniaź Michajło Konstantinowicz starosta Włodzimirski.* (P. 28 k. 77). Zupełnie taki sam podpis na podobnym przywileju Stryńskiemu, Maja 20 ind. 14 (1451) (Perep. kor. 6 k. 372). Na innym przywileju Szwitrigajły Paszkowi Prokopiewiczowi 1451 r. podpisany tylko *„kniaź Michajło Konstantinowicz"* (dr. Arch. Sław. I 47). [8]) Zapis na Ewangielii (dr. Rumiancow str. 178, A. Z. R. I 112 d. 96. [9]) Perep. kor. 6 k. 372. [10]) Z. 3 k. 55 wniesiony jeszcze dwa razy z małemi odmianami, przyczem kniaź nazwany nie *„kniaź Michał Kurcewicz"* ale *„kniaź Michał Konstantynowicz"* (Z. 22 k. 75 i Z. 25 k. 267). [11]) P. niżej A. G. Z. XII 287. [12]) Tamże i Z. 19 k. 163. [13]) P. niżej. [14]) Długosz IV 413.

w Łucku i z ramienia jego piastował 1446—1451 r. urząd starosty Włodzimierskiego, a pamiętny swego pochodzenia, tytułował się niekiedy kniaziem Pińskim. Przed samą śmiercią Szwitrigajły król Kazimierz, do łaski którego kniaź Michał udać się musiał, potwierdza mu 1452 r. posiadanie ojcowizny, nie przyznając jednak praw jego ani do Pińska ani do Olszanicy i Byniska, tytułuje go przy tej sposobności tylko patronimem przydomku ojcowskiego „Kurcewiczem".

Synami Michała byli niezawodnie Fedor i Wasil. W 1464 r. *kniaziowie Fedor i Wasil, bracia rodzeni, nie podzielni na Buremlu alias Lipowcze*, sprzedają Matiaszowi alias Goldacz za 400 grzywien Zaluniew w powiecie Halickim [1]). Trochę przedtem, jeden z nich jako *„kniaź de Lipowecz"*, oskarżony przez tegoż Goldacza Matiasza o nie przyjęcie należności za Zaluniew [2]). Tak Fedor jak i Wasil pozostawili potomstwo. Potomkowie pierwszego choć z początku pisali się także Kurcewiczami, następnie od Buremli przezwali się *kniaziami Buremskimi* [3]); drugi, i jego potomkowie zatrzymując przydomek rodzinny, pisali się stale *Kurcewiczami* [4]). Wnuk pierwszego, kniaź Dymitr (Aleksandrowicz) Buremski, miał 1536 r. w majątku Nowosieleckim udział wspólnie *z bracmi swymi (sic)* kniaziami Wasilem i Bohdanem Iwanowiczami Kurcewiczami [5]).

O **kniaziu Fedorze** (**Michałowiczu Kurcewiczu Buremskim**), oprócz powyższej wzmianki pod rokiem 1464, więcej nie słychać. Pozostawił kilku synów; byli nimi:

Kniaź Semen Fedorowicz Kurcewicz, który sprzedaje bratu swemu kniaziowi Aleksandrowi, dwie części swojej ojcowizny za 100 kop groszy, zaś trzecią część zapisuje mu na wieczność [6]).

Kniaź Lew Kurcewicz Buremski, podpisany jako świadek na dokumentach sporządzonych w Łucku 1494 i 1506 r. [7]) Tenże *kniaź Lew Buremski* otrzymnje 1509 jurgelt 8 kop. gr. [8]) a ten czy inny *kniaź Buremski* w popisie 1528 r. zapisany na dwa konie [9]). Z późniejszych wzmianek dowiadujemy się, że *kniaź Lew Kurcewicz* trzymał sioło Obzyr, które następnie w 1545 r. było we władaniu pani Michałowej Swiniuskiej [10]). Michał Wasilewicz (Swiniuski) pisarz królewski, otrzymuje 1521 r, potwierdzenie na zapisane mu *przez teścia jego kniazia Lwa Buremskiego* dworzyszcze Jurkowskie na Krasnem pod Łuckiem, oraz na nadane mu pierwej inne dworzyszcza [11]), a 1535 r. inny przywilej na dobra konfiskowane za gwałty i najazdy *kniaziowi Buremskiemu* [12]).

Ów Michał Wasilewicz pisarz królewski, który brał dobra po kniaziu Lwie Buremskim, był mężem córki jego **kniażny Katarzyny**. W 1547 r. odłożoną została sprawa pani Michałowej Wasilewicza Swiniuskiej pisarzowej hospodarskiej *Katarzyny Lwowny* z kniaziem Dymitrem Aleksandrowiczem Buremskim [13]).

Kniaź Aleksander (**Fedorowicz) Buremski**, nabywa 1510 r. 2 części ojcowizny brata Semena [14]); walczył 1519 r. z Tatarami, choć widocznie nie poległ w bitwie z nimi jak donosi kronikarz [15]), albowiem w latach 1522—1526 występuje często jako świadek przy różnych tranzakcyach [16]). Niezawodnie umarł 1527 r., albowiem w popisie ziemskim następnego roku tylko *kniahinia Aleksandrowa Buremska*, zapisana na 2 konie [17]).

Syn jego **kniaź Dymitr (Aleksandrowicz) Buremski** w 1530 r. miał sprawę ze Szczęsnym Jakimowiczem, w której wyrokował starosta Łucki kniaź Fedor Michałowicz Czartoryski [18]). W tej samej sprawie wydany został 1536 r. wyrok na ziemianinie Wołyńskim Fedorze Jakimowiczu Zastowskim, w sprawie z dworzanami hospodarskimi *kniaziami Wasilem i Bohdanem Iwanowiczami Kurcewiczami*, którzy go oskarżyli o gwałtowne odjęcie im dworów Nowosieleckich za dług *ich brata kniazia Dymitra Boremlskiego* [19]). *Kniaź Dymitr Aleksandrowicz Buremski* występuje w sprawach: 1547 r. z (siostrą stryjeczną) panią Michałową Swiniuską [20]), a 1551 r. ze sługą Radziwiłła wojewody

---

[1]) Zapiski sądów Halickich: Acta in Halicz feria secunda proxima infra octavas Corporis Christi. (4 Czerwca) 1464 r. *„Illustres duces Phedor et Vaschily fratres germani indivisi de Buremle alias de Lipowcze nobili Mathie alias Goldacz de Golkow villam Zalunyew in distr. Halic. sitam vendiderunt pro quatuor centum mercis.* (A. G. Z. XII 296 dok. 3186). [2]) Acta sunt in Halicz feria secunda proxima post festum Trium Regum (9 Stycznia) 1464 *„illustri principi de Lipovyecz"* (Tamże XII 287 dok. 3115). [3]) Patrz niżej. [4]) P. niżej. [5]) Z. 19 k. 163 p. niżej. [6]) 7018 r. Ar. Sł. III 79 dok. 106. [7]) Ar. Sł. I 102, 132, dok. 106 i 131. [8]) Z. 8 k. 449. [9]) P. 1 k. 193—223. [10]) Zr. dziej. VI 86. [11]) 1521 Stycznia 10 (Z. 22 k. 46). [12]) Inventarium str. 387. [13]) 1547 Stycznia 25, ind. 5 (Z. 29 k. 108). [14]) P. wyżej. [15]) Karamzin. VII pr. 183. [16]) *„Kniaź Aleksandro Fedorowicz Buremski"* (Ar. Sł. III, 214, 216, 218, 238, 259, 275, 294, 296, także Z. 14 d. 158). [17]) P. 1 k. 193—223. [18]) Z. 15 k. 95 d. 112. [19]) 1536 Maja 26 ind 9. (Z. 19 k. 163 d. 161). [20]) P. wyżej.

Wileńskiego i kanclerza, którego oskarżał o najazd [1]). Wspomniany w rewizyach: 1552 zamku Łuckiego [2]) a 1559 r. puszcz Litewskich. W ostatniej wzmianka że siołem Ordyżyńskim w Pińskiem władali wspólnie *kniaź Dymitr Buremski, kniaź Michał Kurcewicz, pan Michal Swiniuski i kniahinia Wasilewa Kurcewicza Bulyżyna Maryna* [3]). W 1561 r. *kniaź Dymitr Aleksandrowicz Buremski* procesował się z panią Michałową Swiniuską, kniahinią Fedorą Fedorówną Czartoryską, o zbroje i stada, które po śmierci jej męża prawem przyrodzonem na niego spaść miały [4]). W 1564 r. znajdował się na pogrzebie kniazia Jarosława Sanguszki [5]), i żył jeszcze w 1565 r. w którym według popisu wojska *kniaź Aleksander Buremski* obowiązany stawić *za ojca swego* 10 koni [6]). Umarł przed 1570 r. w którym dobrami jego włada *kniaź Aleksander Buremski* [7]). W 1571 r. występuje tylko *wdowa po nim kniahinia Dymitrowa Aleksandrowicza Buremska Marya Deniskowna* [8]). W 1573 r. *kniahinia Dymitrowa Buremska Marya Deniskowna i zięć jej pan Hrihory Enkowicz Kołmowski z żoną Maryą Dymitrowną Buremską* nabyli część Buremla znajdującą się w posiadaniu Jana Chrenickiego żonatego z *Maryną Andrejewną Sokolinską, której pierwszym mężem był kniaź Aleksander Buremski*, przyczem spisany został inwentarz zameczka i miasteczka Buremla [9]). Taż *kniahinia Dymitrowa Buremlska* wymieniona 1577 r. i 1583 jako właścicielka starego Buremla [10]).

Synami Dymitra będą: **kniaź Iwan Buremski** występujący 1568 r. [11]) i **kniaź Aleksander Buremski**, występujący 1565 r. w imieniu ojca [12]) i władający w 1570 r. dobrami Burzemla, Sniechnicze, Obrza, Horszowa i Stratin w powiecie Łuckim [13]). Kniaź ten żonaty z kn. Maryną Andrejewną Sokolińską, umarł niezawodnie w tymże czasie, poczem wdowa jego wyszła za Iwana Chrenickiego, z którym występuje 1573 r. [14]). Córka Dymitra **kn. Marya Dymitrówna Buremska** była w 1573 r. żoną Hrihorego Enkowicza Kołmowskiego [15]). Ta czy inna **kniaźna Marya Buremska**, była (następnie) żoną Piotra Mokosieja Szybińskiego [16]).

Jeden z synów lub wnuków Dymitra żonaty z Maryą Łaszczówną Obrociworówną, która po owdowieniu wyszła 2-o za Macieja Leśniowskiego starostę Raciborowskiego, miał z nią syna **Andrzeja pana na Boremlu**, który umarł 30 Listopada 1610 r. mając lat 19, ostatnim potomkiem swego rodu. Matka go przeżyła i zmarła 1612 r. w wieku lat 59, oboje pochowani w Zamościu [17]).

Michał 1439—1452 Ż. Marusza	**Fedor**—1464	**Semen** 1510		
		Lew 1494—1507, 1528?	**Katarzyna** M. Swiniuski	
		Aleksander 1510—1526	**Dymitr** 1530—1564 Ż. Marya Deniskówna.	**Aleksander** 1565—1570
				Marya M. Kołmowski.
	Wasil—1464	Kurcewicze		

Burnewski

od Burnewa dziś nie istniejącego, a leżącego niegdyś w pobliżu Hor i Szyszewa (dziś w gubernii Mohilewskiej). Kniaziami Burnewskimi tytułowali się 1544—1560 najprzód kniahinia Fedorowa Dymitrowicza i synowie jej kniaziowie Hrihory i Abraham Fedorowicze Horscy a następnie tylko kniaź Hrihory Fedorowicz Horski [18]) (Patrz Horscy).

Butwidowicz.

Butwid imię jednego z kniaziów Swirskich, którego potomkowie pisali się *Butwidowiczami* (Patrz Swirski).

---

[1]) S. 24 k. 117. [2]) Arch. Jugo. Cz. VII, T. I 163. [3]) Rewizya puszcz str. 96. [4]) 1561 r. Grudnia 7 (Z. 39 k. 149 d. 123). [5]) Z 46 k. 2. [6]) Arch. Jugo Cz. VII, T. I 220. [7]) P. niżej. [8]) Arch. Jugo. Cz. I, T. I 36. [9]) Tamże Cz. VII, T. I 237—241. [10]) Zr. dziej. XIX 62, 91. [11]) S. 52 k. 207. [12]) Patrz wyżej. [13]) Zr. dziej. XIX 31. [14]) Patrz wyżej. [15]) Tamże. [16]) Rukop. otd. str. 150. [17]) Starowolski, Monum. 643/4. [18]) Arch. Sław. IV 398—400, S. 18 k. 121, S. 22 k. 270 d. 261, S. 24 k. 79, S. 35 k. 156 i S. 42 k. 349 a także Z. 31 k. 83 d. 73.

Byniski

od miejscowości Bynisko w ziemi Przemyślskiej. Tytuł używany w XV-ym wieku przez kniazia Michała Konstantynowicza z kniaziów Pińskich *„kniazia Olszanickiego i Byniskiego“*, protoplasty Buremskich i Kurcewiczów (Patrz Buremski).

Bywalecki

od miejscowości Bywalica blizko Wiazmy [1]). **Kniaż Wasil Bywalecki**, z rodu kniaziów Wiazemskich (obacz), podlegał Litwie; dzierżył włości Negomir i Soczowki, zagarnięte przez Moskwę, o które król Kazimierz dopominał się 1488 r. w korespondencyi z dworem Moskiewskim [2]). Gdy cała Wiazma przeszła pod panowanie Moskwy, w ks. Moskiewski w 1494 i 1495 r. wzywa wielkiego księcia Aleksandra o wydanie mu *syna kniazia Wasila Bywaleckiego* [3]). Tytuł ten wkrótce zarzuconym został.

Chotetowski

od przydomku Chotet. Kniaż noszący ten przydomek dał udziałowi swemu imie Chotetowo (dziś wieś na granicy powiatów Orłowskiego i Mceńskiego [4]).

Rodowód ich pierwiastkowy bardzo niepewny.

Kniaż Mścisław Michałowicz, czwarty syn kniazia Michała Wszewołodowicza Czernihowskiego († 1246), otrzymał w udziale Karaczew (dziś w gubernii Orłowskiej). Jego synami (prędzej wnukami?) mieli być kniaż Tytus Karaczewski i Andrzej Zwenigorodski, protoplasta mnóstwa rodzin tego nazwiska z rozmaitymi przydomkami (Patrz Zwenigorodski).

Kniaż Tytus Mścisławowicz Karaczewski i Kozelski, miał synów Swiatosława kniazia Karaczewskiego i Iwana kniazia Kozelskiego (Patrz Kozelski). Będzie to *kniaź Tytus Kozelski,* który w 1365 r. brał udział w wojnie z Tatarami [5]).

Kniaż Swiatosław Titowicz Karaczewski, żonaty z córką Olgerda, był ojcem Jurja i Mścisława. Jurij Swiatosławicz kniaż Mosalski, jest protoplastą wszystkich kniaziów Masalskich (Patrz Masalski). Mścisław Swiatosławowicz Karaczewski, niezawodnie wydziedziczony p. Litwę, miał syna kniazia Iwana przezwanego Chotet, który już nie panował w Karaczewie ale wyznaczony sobie udział nazwał Chotetowskim [6]). Tego syn **kniaź Michał Iwanowicz Chotetowski** służąc Litwie, w 1408 r. razem z kniaziami Szwitrigajłą Olgerdowiczem, Patrycym Narymuntowiczem, Aleksandrem Zwenigorodskim, Fedorem Aleksandrowiczem, Semenem Peremyszlskim i innymi, wyjechał do Moskwy [7]). W kilkadziesiąt lat później jakiś *kniaź Chotetowski* służył Litwie, a już w 1490 r., po przejściu do Moskwy, napada i pustoszy włości Litewskie pograniczne; o to że go wielki książe Moskiewski przyjął do służby, uskarża się wielki książe Aleksander w korespondencyi z wielkim księciem Moskiewskim pod 1500 r. [8]). Kniaziowie Chotetowscy w Rossyi, wygaśli w XVIII-ym wieku [9]).

Chowanski

od włości Chowanskiej w Rossyi. Kniaziowie Chowanscy pochodzą od kniazia Fedora Patrykiejewicza, wnuka Narimunta Gediminowicza. Syn Fedora, kniaź Wasil Fedorowicz Chowanski, jest bezpośrednim protoplastą tych kniaziów [10]), którzy istnieją w Rossyi po dziś dzień [11]).

Z nich **kniaż Daniło Chowanski**, brat kniaziów Iwana i Piotra Chowanskich koniuszych w Moskwie na dworze wielkiego księcia Wasila, a więc trzeci syn kniazia Iwana Iwanowicza przezwanego Mynnik, prawnuk wyżej wymienionego kniazia Wasila Fedorowicza [12]), razem z Ostafim Daszkowiczem wyjechał w pierwszej połowie XVI-go wieku z Moskwy na Litwę i osiadł w Kijowskiem. Pozostawił dwóch synów Denisa i Michała.

Michał jeszcze za życia ojca zginął w bitwie z Tatarami; podobną śmiercią zginął i **kniaż Denis Daniłowicz**, przeżywszy jednak ojca swego.

[1]) Karpow I 74. [2]) Tamże 16, 49, 74. [3]) Tamże 133, 211. [4]) Lubawski 53. [5]) Karamzin V pr. 7. [6]) Patrz wyżej. [7]) Cały ten ustęp: Barch. Kn. I 179—187. [8]) Karpow I 49 i 297—302. [9]) Rodosł. VI 190—192. [10]) Połn. Sobr. VII 254. [11]) Rodosł. I 277 i 280—284. [12]) Tamże 280.

Z czterech jego synów: Bohdana, **Pawła**, **Iwana** i Dymitra, **Bohdan** w służbie u Kiszków i **Dymitr** przezwany **Groza**, w służbie u kniaziów Ostrogskich, żyli jeszcze 1609 r. [1]). Potomkowie tego ostatniego, noszący tylko nazwisko Groza, mają istnieć dziś jeszcze. Z nich *pani Chowanska* oskarża 1611 Jacka Bałygę wójta Kijowskiego *swego dziada* i jego synów o to iż po śmierci matki zagarnęli spadek [2]). *Mikołaj Hroza Chowanski* ma w r. 1618 sprawę z Aleksandrem Mierzwińskim o grabieże i zabranie dobytku poddanych Iskorosteńskich do majątku swego Hroziniec [3]). W 1624 r. *Piotr i inni Chowanscy* mają sprawę ze Stefanem Niemiryczem o zajęcie wsi Hrozyna na gruncie Synhajewskim leżącej [4]) a w 1625 r. ciż *Chowanscy* sprzedają Hrożne temuż Niemiryczowi [5]). Tenże Stefan Niemirycz podkomorzy Kijowski sprzeciwiał się w 1630 r. intromitowaniu *Chowanskich* do majątku Czerniahów [6]).

Chromy

od przydomku „Chromy" (kulawy) noszonego przez jednego lub dwóch kniaziów Hlińskich. W 1508 r. król po zdrajcach *kniaziach Hlińskich Iwanie, synowcu jego Dymitrze Wasilewiczu i Jurju Chromym,* nadaje kniaziowi Fedorowi Iwanowiczowi Jarosławiczowi trzy dworce pod Kleckiem [7]). W 1522 r. występuje pani Fedkowa, *córka kniazia Iwana Chromego* [8]). (Patrz Hliński).

Czartoryjski, po XVI w. Czartoryski

(także Czortoryjski, Czertoryski lub Czertorizski)

od Czartoryska w powiecie Łuckim. Według rodowodu książąt Litewskich *Wasil, syn Konstantego Olgerdowicza Czertoryskiego, pozostawił synów kniaziów Iwana, Aleksandra i Michała Czertoryskich* [9]). Rzeczywiście w połowie XV-go wieku występują w dokumentach kniaziowie Iwan, Aleksander i Michał Wasilewicze Czartoryjscy [10]); czy jednak ojciec ich, całkiem nieznany kniaź Wasil, który mógł rezydować w Czartorysku na Wołyniu i kniaź Wasil syn Konstantego Olgerdowicza, są jedną osobą? na to brak współczesnych dowodów, jestto jednak prawdopodobnem.

O **Konstantym** trzecim synu Olgerda z pierwszej żony, przyrodnim bracie króla Władysława Jagajły, dzieje zachowały nam tylko dwie wzmianki pod latami 1383 i 1386 [11]); już w 1393 r. nazwany nieboszczykiem [12]). Zródła późniejsze każą mu władać Czartoryskiem i Czernihowem [13]). Z niewiadomej żony pozostawił synów Hleba i Wasila.

Hleb Konstantynowicz, będzie to ów *książe Hleb,* który bawił w 1389 r. w Nowem mieście przy królu [14]). W następnym roku walcząc po stronie Litewskiej, przeciwko Krzyżakom, których prowadził Witowd, w bitwie nad rzeką Wiliją dostali się do niewoli kniaziowie: Semen Jewnutiewicz, Hleb Swiatosławowicz Smoleński, *Hleb Konstantynowicz,* Iwan Teta, Lew Płaksicz i inni [15]). Odtąd o kniaziu Hlebie Konstantynowiczu więcej nie słychać.

Wasil Konstantynowicz w 1393 r. znajdował się na dworze królewskim w Krakowie *(książe Wasyl syn ś. p. księcia Konstantego)* [16]); niezawodnie tenże *książe Wasil* występuje w 1417 r. przy królu w Nowem mieście [17]). Ten czy inny *kniaź Wasil* był ojcem wyżej wymienionych kniaziów Iwana, Aleksandra i Michała Czartoryskich, z których Aleksander jest głową gałęzi na Łohojsku, zaś Michał Wołyńskiej.

Kniaź Iwan Wasilewicz Czartoryjski, razem z bratem Aleksandrem brał udział 1440 r. w zabójstwie wielkiego księcia Zygmunta [18]). Gdy Aleksander szukał schronienia w Rossyi, Iwan obawiając się o własne bezpieczeństwo, zamknął się w zamku wyższym Trockim, z którego ustąpił dopiero po otrzymaniu od Kazimierza listu żelaznego i zwróceniu kosztowności, które był uniósł ze skarbu wielkoksiążęcego [19]). Część życia spędził kn. Iwan na dworze Szwitrigajły, obok którego występuje 1440—1451 [20]). Stanowisko

---

[1]) Cały ten rodowód na mocy zeznania Hrihorego Moskwicina o szlachetnem pochodzeniu Chowanskich, druk. Kurbski II 296—300. [2]) Kiews. Centr. Arch. XII 31. [3]) Zr. dziej. XXI 215. [4]) Tamże 364. [5]) Tamże 383. [6]) Kiews. Centr. Arch. XIV 25 Nr. 284. [7]) Z. 8 k. 213, dr. A. Z. R. II 41. [8]) S. 2 k. 297. [9]) Połn. Sobr. VII 255. [10]) Patrz niżej. [11]) Stadnicki, Bracia str. 236—239. [12]) Patrz niżej. [13]) Ród Gedimina str. 82. [14]) Przeździecki, Życie str. 14. [15]) Latop. Danił. str. 4[illegible], Bychowca, Kronika str. 31. [16]) Przeździecki, Życie str. 34—35 i 66. [17]) Tamże str. 104. [18]) Patrz niżej. [19]) Długosz IV 608—609. [20]) Kilka wzmianek o kniaziach Czartoryskich w przywilejach Szwitrigajły:

jego na Litwie było niepoślednie skoro w 1451 r. komandor Krzyżacki Ragnety donosił w. mistrzowi wiadomości tyczące się księcia Litewskiego Michała (Zygmuntowicza) i *Iwana Czartorijskiego* [1]). Obaj bracia *książęta Michał i Iwan Czartoryscy* przyczynili się do tego, że po śmierci Szwitrigajły zamek Łucki zajętym został przez Litwinów [2]). Ze sprawy 1499 r. między kniaziami Trubeckimi o udział w Trubczesku, dowiadujemy się, że po wyjeździe kniazia Jurja (Trubeckiego) do Moskwy, król Kazimierz dzielnicę jego nadał *kniaziowi Iwanowi Czortoriskiemu,* a po nim (t. j. po jego śmierci) koniuszemu swemu Hrynkowi Wołowiczowi [3]), Kniaź Iwan umarł bezpotomny [4]).

Gałęź na Łohojsku (Litewska).

Kniaż Aleksander Wasilewicz Czartoryjski odegrał główną rolę w zabójstwie wielkiego księcia Zygmunta 1440 r. [5]). Zmuszony z tego powodu opuścić Litwę udał się do Ros-

---

a) W Horodku Stycznia 1 indikta 3, 14 (40). (?) Na przywileju na cerkiew w Horodku podpisani: *kniaź Iwan Czortorijskij, kniaź Michajło Konstantinowicz Olszanickij, pan Wańko* i t. d. (druk. A. J. Z. R. II d. 69, odniesiony mylnie do 1403 r.).

b) W Łucku (6954 r.) Listop. 5, ind. 9 (1445). Na przywileju Iwanu Muszatie na Sklin podp.: „*kniaź Iwan Wasilewicz Czortoryzskij, kniaź Michajło Wasilewicz Czortoryjskij marszałok nasz, pan Iwan Kozaryn Rezanowicz, pan Nemira starosta Łuckij i t. d.*". (S. 12 k. 157 odw. d. 163, dr. A. J. Z. R. I, d. 18 odniesiony mylnie do r. 1430).

c) W Łucku 3 Marca 1445 r., na przywileju Fedoru Żuku podp.: *pan Nemira starosta Łuckij, kniaź Michajło Czortorijskij marszałko nasz, pan Semaszko, pan Bernat marszałko*" i t. d. (dr. A. Z. R. I d. 45).

d) W Łucku 15 Maja ind. 9 (69) 54=1446. Na przywileju Chodkowi na Miłusze i Zadyby podpisani: *kniaż Michajło Wasilewicz Czortoryjskij, kniaź Michajło Konstantinowicz starosta Wołodimirski* i t. d. (P. 28 k. 77, dr. Arch. Sław. III 4).

e) W Łucku Grudnia 29 ind. 10, 14 (46) na przywileju „*kniaziu Michajłu Wasilewiczu*" na majątki w Łuckim powiecie w Żukowie i na monaster św. Mikołaja na Klewaniu, podpisani: „*Władyka Łuckij Jefremej, kniaź Iwan Wasilewicz, kniaź Iwan Czetwertenski, pan Kozarin Razanowicz, Nemira Razanowicz starosta Łucki, kniaź Oleksandro Sankguszkowicz, pan Pietraszko Mylski marszałek ziemski, pan Chwedko i t. d.* (Z. 22 k. 11, dr. Arch. Sław. III 5, także Antonowicz, Hramoty str. 18—19 gdzie odniesiony mylnie do r. 1458).

f) W Nieświczu 20 Listopada 6954 (1446) na przywileju kniaziowi Iwanowi Dymitrowiczowi na Ostrożec podp.: *kniaź Iwan Wasilewicz, kniaź Iwan Romanowicz, kniaź Michajło Wasilewicz marszałek nasz dwornyj, kniaź Iwan Zwiaholski, brat jego kniaź Semen, pan Senko Kalenikowicz podskarbi i kancler nasz, Liuszko pisar* (Woł. 6 k. 221).

g) W Łucku 9 Stycznia 1450 ind. 13, na przywileju Jerszu Tereszkowiczu podp.: *kniaź Michajło Wasilewicz, kniaź Iwan Romanowicz, pan Nemira starosta Łuckij* i t. d. (Arch. Sbor. VII 2—3).

h) W Łucku Kwietnia 21 ind. 14 (1451) na przywileju Bernatowi marszałkowi podp.: *nasza wiernaja rada kniaź Michajło Wasiłewicz, kniaź Iwan Czetwertinskij, pan Kazarin Razanowiez, Nemira starosta Łuckij, Misko Hulewicz, Piotr marszałok zemskij* (Woł. d. 6 k. 248).

i) W Łucku Września 22, ind. 15, 145 (1), na przywileju Fetinii Kostiuszkowej podp.: *kniaź Michajło Wasilewicz, pan Nemira starosta Łuckij* i t. d. (Z. 22 k. 104, dr. A. J. Z. R. I. d. 30 odniesiony mylnie do r. 1452).

k) W Przemyślu Września 3 ind. 15, 69 (59=1451) na przywileju Bohdanowi Korczewskiemu podp.: *kniaź Michajło Wasilewicz, pan Nemira starosta Łuckij, pan Bohusz, pan Fedko krajczy, pan Seńko podkanclerzy* (dr. Rewizya puszcz str. 327).

l) W Łucku 24 Września ind. 15 (1909=6959=1451) na przywileju koniuszemu Hrynkowi podp.: *kniaź Michajło Wasilewicz* i t. d. (Arch. Sław. I 44—45).

m) W Łucku 6960 (1451) na przywileju Paszkowi Prokofiejewiczowi, podp.: *kniaź Michajło Wasilewicz, kniaź Michajło Konstantinowicz, kniaź Oleksandro Seńkuszkowicz, kniaź Iwan Czetwerteński* i t. d. (Arch. Sław. I 46—47).

n) W Łucku 6960 Grudnia 31 (1451) na przywileju Mitkowi synowcowi Niemiry starosty Łuckiego podp.: *kniaź Iwan Wasilewicz a brat jeho kniaź Michajło marszałok nasz* i t. d. (dr. Arch. Jugo Cz. VII, T. I 3—9 i Arch. Sław. I 45—46).

[1]) Danił. Skarbiec Nr. 1899. [2]) Długosz V 97. [3]) Z. 6 str. 233—235. [4]) Połn. Sobr. VII 255. [5]) Bychowca, Kronika str. 49 i Połn. Sobr. VIII 107 mówią wyraźnie, że zabójcą Zygmunta był *kniaź Aleksander Czertorizski.* Według kronik Pskowskich (Połn. Sobr. IV 211, V 29) Zygmunt był zabitym przez *kniaziów*

syi, gdzie połączył się z kniaziem Dymitrem Szemiaką, który w ciągłych pozostawał kłótniach z bratem swym stryjecznym wielkim księciem Wasilem. W 1442 r. Dymitr Szemiaka i *kniaź Aleksander Czertorizski* już mieli podstąpić pod Moskwę, gdy ich ihumen Troicki pogodził z wielkim księciem [1]). W następnym roku, po śmierci kniazia Aleksandra Iwanowicza prawnuka Olgerda, przybył do Pskowa *kniaź Aleksander Wasilewicz,* a za nim poseł od wielkiego księcia Wasila Wasilewicza, który mu poruczył namiestnictwo (kniażenie) tego miasta [2]); jednak już w 1447 r. *kniaź Aleksander Wasilewicz* porzucił Psków i przeniósł się do Nowogrodu, gdzie także został namiestnikiem (księciem) [3]). W 1455 r. Pskowianie znów zaprosili go „na kniażenie" [4]), wskutek czego w następnym roku *kniaź Aleksander Wasilewicz Czertorizski* przybył do nich z Nowogrodu [5]) i rządził Pskowem przez cztery lata; niechcąc wykonać przysięgi wielkiemu księciu Wasilowi, w Lutym 1460 r. opuścił Psków na zawsze i powrócił do Litwy [6]). Jeżeli p. Stadnicki twierdzi, że wysokie stanowisko jakie u dworu w Moskwie zajmował kniaź Fedor Patrykiejewicz, przechylają szalę na korzyść, że był Narimontowiczem [7]), to czemże gorszem było w Rossyi stanowisko kniazia Aleksandra Czartoryjskiego? Był on namiestkikiom (księciem) Pskowa i Wielkiego Nowogrodu, na tych samych prawach jak Pskowem rządzili kniaziowie Andrzej Olgerdowicz, syn jego Iwan Andrzejewicz i wnuk Aleksander Iwanowicz, a Nowogrodem kniaziowie Narimont, Patrycy Narimontowicz, Lingweni-Semen Olgerdowicz, Iwan Władimirowicz, Jurij Lingweniewicz i Michał Olelkowicz. Gdy p. Stadnicki tak słusznie zauważył, iż miasta te zapraszały tych kniaziów z zasady, aby mieć zawsze księcia panującej w Litwie dynastyi w swych murach [8]), to czemużby kniaź Aleksander Czartoryjski nie miał być jednym z tych książąt?

Po powrocie swoim do ojczyzny kniaź Aleksander otrzymał od króla Kazimierza przywilej na Łohojsk, Ostaszyn, Sporow i Kamieniec [9]); żył jeszcze w 1477 r. [10]). W późniejszym dokumencie wzmianka że, obok Łohojska, władali kolejno ludźmi w Hanewiczach kniaziowie: Olelko Wołodimerowicz, brat jego Andrzej, *Aleksandro Wasilewicz Czortoryjski i syn jego kniaź Semen Czortoryjski* [11]). Rodowód książąt Litewskich, daje mu synów: Michała, Włodzimierza i Semena [12]). Nadto miał kilka córek. O kniaziach **Michale i Włodzimierzu** więcej nie słychać. Z córek kniazia Aleksandra, jedna niewiadomego imienia była żoną kniazia Iwana Wasilewicza Sołomereckiego i matką kniazia Wasila Iwanowicza, który 1525 r. zawiera ugodę o spadek *po ciotce swej* kniahini Owdotii Andrzejowej Możajskiej [13]).

Owdotia była żoną kniazia Andrzeja Iwanowicza Możajskiego, który trzymał po ojcu Brańsk i tamże zgładzonym został 1487 r. [14]). Kniaź Andrzej Możajski wysłużył u króla Kazimierza Swierżeń i na tych dobrach zapisał wiano *żonie swej Owdotii,* ta zaś w zamian za Swierżeń wzięła od króla Aleksandra Kołodzieży, Pleszczynicze, Domżarycze, Budinicze, Mhlinicze i Kamieniec z ludźmi i na tych dobrach zapisała 1523 r. trzecią część po swoim żywocie Olbrychtowi Gasztoldowi wojewodzie Wileńskiemu i jego żonie Zofii, na który zapis Gasztoldowie uzyskują 13 Stycznia 1525 r, przywilej [15]). W 1515 r. *kniaź Semen Aleksandrowicz Czortoryjski i siostra jego kniahini Andrzejowa* procesują się z marszałkową panią Litaworową Chrebtowicza o majątki w akcie nie wyszczególnione [16]). Spadkobiercy jej, kniaź Wasil Iwanowicz Sołomerecki dzierżawca Mohilewski i mężowie *siòstr jego* (ciotecznych) *kniażen Czartoryjskich,* Wasil Tyszkiewicz i Fedko Hniewoszewicz, zawierają 1525 r. ugodę co do działu in spe dóbr *kniahini Owdotii Andrzejowej Możajskiej, ciotki ich,* które odziedziczą gdy wymieniona księżna ciotka Sołomereckiego i żon ich kniażen Czartoryjskich, córek

---

Czertoryjskich, a według Nowogrodzkiej (Połn. Sobr. III 113) przez *Aleksandra i brata jego Iwana kniaziów Czertoriskich.* Długosz IV 574, V 608, 609, przy tej sposobności nazywa kniazia Czartoryskiego *Iwanem* „rodu i obrządku Rusin".

[1]) Połn. Sobr. VI str. 170, VIII 111. [2]) Tamże IV 212, V 30. [3]) Tamże IV 213—214, V 31, nazwany „*kniaź welikoho Nowhorodu Aleksander Wasilewicz Czertorizskij*". [4]) Tamże IV 216, „*kniazia Aleksandra Czertorizkiego*". [5]) Tamże IV 217, V 32. [6]) Tamże IV 219, V 33. [7]) Synowie Gedimina I 67. [8]) Stadnicki Bracia str. 284. [9]) Z. 6 str. 169 patrz niżej. [10]) W 1477 r. *kniaź Aleksandro Czortoryjskij* był obecnym przy sprawie, którą sądził p. Radziwiłł Ostikowicz pan Wileński i wojewoda Trocki (A. J. Z. R. I str 15). [11]) 1516 r. S. 2 k. 181 od.—183 od., dr. A. J. Z. R. I 49—50. [12]) Połn. Sobr. VII 255. [13]) Patrz niżej. [14]) Karpow I 10. [15]) Z. 1 i 2 str. 200 i 210 także Z. 22 k. 204. [16]) S. 2 k. 341.

kniazia Semena Aleksandrowicza, żyć przestanie, mocą której, Sołomereckiemu dostanie się Ostaszyn, Pleszczenice z siołami Domżyrycze i Dubinicze, zaś Tyszkiewiczowi i Hniewoszewiczowi dobra Kołodzieży [1]). Owdotia żyła jeszcze 1528 r. albowiem w popisie ziemskim sporządzonym tegoż roku *kniahinia Andrzejowa Możajska* zapisana na 14 koni [2]).

Kniaź Semen Aleksandrowicz Czortoryjski pozywał 1496 r. niejakiego Bohusza Petkewicza o zwrot przywilejów na majątki, które ojciec jego kniaź Aleksander wysłużył u króla Kazimierza; gdy się jednak okazało, że Petkiewicz tych przywilejów nie posiada [3]), wielki książe Aleksander wydał *kniaziowi Semenowi Aleksandrowiczowi* w tym że roku nowy przywilej na Łohojsk (Łohożesk), Ostaszyn, Sporow i Kamieniec, które *ojciec jego kniaź Aleksander* wysłużył u króla Kazimierza [4]). W 1498 r. *kniaź Semen Aleksandrowicz* wszczął proces z kniaziem Fedorem Michałowiczem Czartoryskim, żądając od niego połowy ojcowizny, którą ojcowie ich się niepodzielili, pretensye jego jednak zostały usunięte wyrokiem w danej sprawie wydanym [5]). W następnym roku pozwany przez pisarza, namiestnika Stokliszskiego Fedka Hrihorowicza o zabór drzewa z puszczy Lubeckiej [6]). W 1503 r. *kniaź Semen Aleksandrowicz Czortoryjski* oskarża Bohusza Petkewicza, iż nie chce mu pełnić służby z majątku swego Kołodzieży w Łohojsku [7]). Po śmierci kniazia Semena Jurjewicza Holszańskiego otrzymał 1505 r. namiestnictwo Kamienieckie; z tym tytułem występuje już w Marcu 1507 r. [8]). Podczas napadu Tatarów 1505 r., zamek Łohojski został doszczętnie spalonym, *dzieci kniazia Semena uwiedziono w niewolę* a jednocześnie zaginęły mu przywileje na dobra i włości, wskutek czego król wydał mu w Wilnie 20 Grudnia 1508 r. powtórny przywilej na Łohojsk i inne dobra [9]). W następnym roku *kniaź Semen Aleksandrowicz Czortoryjski namiestnik Kamieniecki* otrzymuje przywilej na Łososinę i Bielawicze w powiecie Słonimskim, po Wasilu Hlinskim zdrajcy [10]), a w krótce potem (1510 r.) potwierdzenie tego nadania, przyczem wzmianka, że majątki te trzymali przedtem kniaź Michał Borysowicz Twerski i zdrajca Wasil Hliński [11]). W 1514 r. otrzymuje przywilej na dwie ziemie w powiecie Kamienieckim [12]). W 1515 r. wspólnie z siostrą kniahinią Andrzejową procesuje się z Chrebtowiczową [13]). Wypuścił z rąk dzierżawę Kamieniecką, która po nim 18 Kwietnia 1518 r. puszczona w zastaw, w summie 1000 kop groszy, Bohuszowi Bohowitynowiczowi marszałkowi i pisarzowi [14]), a natomiast w tymże roku *kniaź Semen Aleksandrowicz Czortoryjski* otrzymał 29 Grudnia 1518 r. przywilej na Propojsk i Czeczersk dożywotnie [15]). W 1520 r. *kniaź Semen Aleksandrowicz Czortoryjski dzierżawca Czeczerski i Propojski*, zapisuje słudze swemu Bohdanowi Żomojtynowiczowi dwór Rakowski w Łososinie [16]). We Wrześniu 1523 r. zesłani na miejsce komisarze, opisywali granice dóbr Żerebkowicz i Lachowicz, od dóbr Łososiny w powiecie Słonimskim, należących do *kniazia Semena Aleksandrowicza Czortoryjskiego dzierżawcy Czeczerskiego i Propojskiego* [17]).

Jeszcze za wielkiego księcia Aleksandra *kniaź Semen Aleksandrowicz Czortoryjski* sprzedał sioło Łohojskie Sielec, pisarzowi Iwaszkowi Jackowiczowi Władyce, na co ten ostatni otrzymuje przywilej 1493 r. [18]); następnie sprzedał sioła Porpliszcze i Waplenoje Jurju Zenowiczowi [19]), Wasilowi Tyszkiewiczowi dworzaninowi królewskiemu Bajkowicze i Mołoczkowicze od Łososina, na co ten ostatni otrzymuje 28 Października 1523 r. przywilej [20]), zaś Gawryłowi Tyszkiewiczowi Bielawicze, na które ten otrzymuje również 30 Marca 1524 r. potwierdzenie [21]). W tym czasie umarł kniaź Semen. Wdowa po nim Juljanna otrzymuje 8 Kwietnia 1524 r. potwierdzenie zapisanych jej przez *nieboszczyka męża kniazia Semena Aleksandrowicza Czortoryjskiego*, 600 kop na Sporowie [22]), a 12 Czerwca t. r. zamek Propojski z włością Propojską i Czeczerską nadane

---

1) Konfirmacya 12 Kwietnia 1525 (Z. 12 k 220). 2) P. 1 k. 8 od. 3) Z. 5 k. 63. 4) W Wilnie 7004. Sierpnia 29 ind. 4 (1496 Z. 6 str. 169–170). 5) W Wilnie Czerwca 8 ind. 1 (1498 Z. 6 str. 219, dr. Arch. Jugo Cz. VII T. I 31–32). 6) Z. 6 str. 307. 7) Tamże 466. 8) Z. 8 k. 152 od. 9) Tyszkiewicz, Wiadomości o zamkach (Teka Wileńska IV 218). 10) W Krakowie 1509 Czerwca 25 ind. 12 (Z. 8 k. 304 od. i ten sam dok. Z. 1 i 2 str. 126 i 134). 11) W Krakowie 1510 Sierpnia 27 ind. 3. (Zapisano 3 razy: Z. 1 i 2 str. 126, Z. 18 k. 102 od. i Z. 25 k. 66–67, dr. A. J. Z. R. I d. 56). 12) Z. 9 d. 376. 13) Patrz wyżej. 14) Z. 11 k. 7. 15) Tamże k. 33. 16) W Czeczersku 1520 Sierpnia 24 (Z. 1 i 2 str. 139). 17) Z. 1 i 2 str. 137–138. 18) W Wilnie Listopada 7 ind. 12 (1493 Mińskie str. 1). 19) Z. 11 k. 62. 20) Z. 12 k. 121, ten sam dok. Z. 1 i 2 str. 132. 21) Z. 1 i 2 str. 134. 22) Z. 12 k. 152.

kniaziowi Fedorowi Michałowiczowi Wiszniewieckiemu [1]). W kilka lat później (1525 r.) król pozwala Miszkowiczom wwiązać się w Łososinie, za dług *kniazia Semena Czortoryjskiego* wynoszący 300 kop [2]). W tymże roku, na skutek skargi *kniahini Semenowej Aleksandrowicza Czortoryjskiej Juljanny* i dworzan Wasila i Gawryła Tyszkiewiczów, król upomina Bohusza Bohowitynowicza podskarbiego aby nie korzystał z łowów w puszczach ich Łososińskiej, Bielawickiej i Hoszczowskiej [3]). Jeszcze w 1528 r. Fedor Hniewoszewicz i Wasil Tyszkowicz, zięciowie *kn. Semena Czortoryskiego*, otrzymują list na rozłożenie spłaty długów teścia [4]).

Kniaź Semen pozostawił wdowę i dwie córki. *Kniahinia Semenowa Czortoryjska* według popisu ziemskiego 1528 r. zapisana na 22 konie [5]). Taż *kniahinia Semenowa Aleksandrowicza Julianna,* zapisała dom na kościół w Rożanie pod Łososiną, który to fundusz król w 1541 r., już po śmierci kniahini, pomnaża [6]).

Kniażna Aleksandra Semenowna w 1514 r., już jako wdowa po Borysie Ihnatowiczu Obrazcowie, mieszkała z synem Lwem przy *ciotce swej kniahini Możajskiej* [7]). W 1517 r. jest już powtórnie zamężną za Wasilem Tyszkiewiczem [8]). Ten ostatni bierze 1525 r. udział w układzie co do spadku po ciotce żony swej kniahini Możajskiej [9]) i cessyi dóbr Kamienieckich Gasztoldowi [10]). W 1525 r. Wasil Tyszkowicz i żona jego *Aleksandra córka kniazia Semena Aleksandrowicza Czartoryjskiego,* dziedziczka połowy Łohojska, nabywają drugą połowę tegoż majątku od siostry Aleksandry (Zofii Hniewoszewiczowej) [11]). Tenże Wasil Tyszkowicz dworzanin hospodarski otrzymuje 1531 r. potwierdzenie na Łohojsk, zapisany mu przez małżonkę *kniahinię Aleksandrę córkę kniazia Semena Aleksandrowicza Czartoryjskiego,* która go otrzymała w dziale *z siostrą kniażną Zofią* [12]).

Kniażna Zofia Semenowna była żoną Fedka Hniewoszewicza, który bierze 1525 r. udział w układzie względem spadku po ciotce żony kniahini Możajskiej [13]). W 1525 r. Fedko Hniewoszewicz *z żoną Zofią* i Wasil Tyszkowicz *z żoną Aleksandrą, córkami kniazia Semena Aleksandrowicza Czartoryjskiego,* wyrzekają się possesyi dóbr Kamienieckich na rzecz Olbrychta Gasztolda wojewody Wileńskiego i kanclerza [14]). Hniewoszewiczowie sprzedali 1528 r. swoją połowę Łohojska Tyszkiewiczom [15]). Kniażna Zofia wspomniana jeszcze 1531 r. [16]).

Na córkach kniazia Semena Aleksandrowicza wygasła gałęź kniaziów Czartoryskich na Łohojsku [17]).

Gałęź Wołyńska.

Kniaź Michał Wasilewicz Czartoryjski towarzyszył królowi Władysławowi do Węgier. W 1442 r. w Budzie król Władysław wydał Czartoryjskim przywilej, którym: „troskliwy o godność *trzech braci naszych Iwana, Aleksandra i Michała, kniaziów na Czartorejsku,* tym kniaziom krewnym swym, pozwala używać pieczęci książęcej, jakiej od ojca i dziada używali, to jest zbrojnego jeżdźca trzymającego w ręku miecz dobyty“ [18]). Nie mamy najmniejszego powodu podejrzywać autentyczności tego dokumentu; nie zawiera on żadnego błędu i inne dokumenty, w tymże roku przez Władysława Warneńczyka w Budzie wystawione, pod względem sposobu pisania i świadków, wielkie z powyższym mają podobieństwo [19]). W następnym roku w Waradynie król Władysław nadał *kniaziowi Michałowi* Nowice w Haliczu [20]).

Prawdopodobnie dopiero po tragicznej śmierci królewskiej powrócił kniaź Michał do ojczyzny i za przykładem starszego brata swego Iwana, postąpił na dwór Szwitrigajły; tu pełnił urząd marszałka nadwornego [21]). W nagrodę zasług *kniaź Michał*

---

[1]) Z. 12 k. 162. [2]) Z. 14 d. 27. [3]) Rewizya puszcz 205. [4]) Z. 14 d. 812. [5]) P. 1 k. 8 od. [6]) 1541 r. Stycznia 25 ind. 14 (Z. 24 d. 88 k. 101). [7]) Tyszkiewicz, Wiadom. o zamkach (Teka Wileńska IV 218). [8]) Tamże. [9]) Patrz wyżej. [10]) Patrz niżej. [11]) 1528 Kwietnia 30 (Z. 12 k. 385). [12]) 1531 Paździer. 8 ind. 5 (Z. 17 k. 107/113). [12]) Patrz wyżej. [14]) W Wilnie 20 Marca ind. 13 (Z. 1 i 2 str. 179). [15]) Patrz wyżej. [16]) Tamże. [17]) Twierdzenie kniazia Dołgorukiego jakoby syn kniazia Semena,—kniaź Wasil służył Rossyi, a tego syn Michał zginął 1544 r. pod Kazaniem, jest nieuzasadnionem (Rodosł. I 333). [18]) W Budzie 1442 feria 5 prox. a fest. S. Viti (14 Czerwca, Paprocki str. 828). [19]) Porównaj A. G. Z. II d. 63, 64, 66, 67, VI d. 20, VIII d. 67. [20]) W Waradynie 1443 we wtorek po oct. S. Stanisława (Stecki, Z Boru str. 196—197). [21]) Patrz wyżej str. 19.

Wasilewicz otrzymał przywileje: w 1445 r. na Ryczów nad Styrem [1], 1446 r. na majętności w powiecie Łuckim w Żukowie, składające się ze wsi Ałyszow (Holiszów) nad Stubłem, Derewiane na Rudce, Dekow (Dykowo) nad Stubłem, dworzyszcze Suchowce nad Radochówką, Czarukowiec (Czaruków) na Połonnej, a także monaster św. Mikołaja na Klewaniu nad Stubłem [2], a 1451 r. na Chołopy na Słuczy [3].

Po śmierci Szwitrigajły kniaź Michał otrzymał od króla Kazimierza w dzierżenie zamek Bracław. Trzymając Bracław nadał *kniaź Michał Wasilewicz Czartoryjski* Semenowi Koszce dwa sioła Chaniow i Oszytków [4]; w 1463 r. pod Bracławiem wyciął w pień niesforny oddział ochotników dążący na odsiecz Kaffy [5]. Niezawodnie ten *książe Czartoryjski*, przez niechęć swą dla Polaków, przeszkodził w 1474 r. skutecznemu odbiciu napadu Tatarskiego [6], a w 1479 r. bronił Bracławia już zapalonego od Tatarów i ledwie go obronił [7]. Umarł przed 1489 r. w którym namiestnikiem Bracławskim jest kniaź Andrzej Aleksandrowicz Sanguszkowicz [8]. Wdowa po nim *kniahinia Michałowa Wasilewicza Czortoryjska Marya,* otrzymała przywilej na monaster Bogarodzicy na Peresopnicy, w który król, listem z d. 4 Września 1504 r. do starosty Łuckiego i Kamienieckiego, marszałka ziemi Wołyńskiej, kniazia Semena Jurjewicza (Holszańskiego); każe ją intromitować (uwiązać) [9]. Niezawodnie zaraz potem umarła, albowiem już 5 Marca 1505 r. syn jej *kniaź Fedor Michałowicz Czortoryjski* otrzymuje przywilej na kolatorstwo (opiekę) nad monasterem Peresopnickim, *który matka jego trzymała dożywotnie* [10]. Wymieniona Marya, małżonka kniazia Michała, była córką pana Niemiry Rezanowicza starosty Łuckiego, *siostrą pana Jakóba Wojny Niemirowicza* [11]. Około 1455 r. Wojna, pana Niemiryn syn, na imię Jakób, ranny z ręki Aleksandra Łodziaty, spisuje testament którym zapisuje matce swej pani Annie Niemirynej: Mstiszyn, Pieszczanę, Korszewo, Sernę, Żdżary, Żdżarki, Rakulin, Serdziatycze, Zabołotce, Grybowicę, Szczeniatyn i Zimno z monasterem, a żonie swej Maryi: Stwołowicze, Żytany, Czesny-Krest, Bujanów, Horeczow, Tyszkowice i Szczuczatyn; po jej śmierci majątki te mają w każdym razie spaść na siostrzeńców jego *dzieci kniazia Michała;* gdyby wyszła powtórnie za mąż *to zięć (szwagier) jego Michał Wasilewicz i siostra jego kniahinia Marya i siostrzeńcy* mają objąć te majątki spłaciwszy jej 300 kop groszy. Nareszcie *zięciowi (szwagrowi) swemu kniaziowi Michałowi Wasilewiczowi i siostrze swej kniahini Maryi i ich dzieciom a swoim siostrzeńcom* zapisuje miasto Litowiż, Kreczów, Horki i Olesko z obowiązkiem spłacenia stryjence jego pani Kozarynowej 200 kop, które jej stryj jego pan Kozaryn zapisał na Horkach i Olesku. Nadto poleca temuż *zięciowi (szwagrowi) swemu kniaziowi Michałowi* odebrać przywileje kniazia Szwitrigajły na te dobra, znajdujące się u teściowej jego pani Fedki Olizarowej [12]. Zapis ten potwierdza sprawa w 1564 r. między, starościcami Łuckimi kniaziami Aleksandrem i Iwanem Fedorowiczami Czartoryjskimi, a kniahinią Beatą Iliną Ostrogską, o Stwołowicze, gdzie powiedziano, że majątek ten *wuj (diadko) rodzony kniazia Fedora Czartoryjskiego, ojca ich, pan Wojna Niemirowicz, zapisał był żonie swej kniażnie (kniahini) Rowieńskiej* w 300 kopach dożywocie, poczem miał spaść na ojca ich kniazia Fedora. Gdy jednak kniahini Rowieńskiej nie stało, Stwołowicze zagarnął, wraz z innemi majątkami, kniaź Konstanty Ostrogski, o co już ich ojciec kniaź Fedor się upominał. Król wyrokiem przysądza Stwołowicze wymienionym starościcom Łuckim [13]. Gdy więc wdowa Wojny Niemirowicza, wyżej wymieniona Marya córka pani Fedki Olizarowej, wkrótce po jego śmierci wyszła powtórnie za kniazia Semena Wasilewicza Zbarażskiego (po tego śmierci zwała się księżną Rowieńską), prawie cała spuścizna Niemirowiczów przeszła do Czartoryjskich.

Według rodowodu pozostawił kniaź Michał synów Andrzeja i Fedora [14]; nadto miał córkę **kniażnę Hannę Michałównę**, żonę kniazia Iwana Jurjewicza Dubrowickiego, sciętego w 1481 r., któremu wniosła Ryczów. Majątek ten za przywilejem Szwitrigajły nadany kniaziowi Michałowi Wasilewiczowi (Czartoryskiemu), tenże daro-

---

[1]) Boniecki 34, a także Z. 9 d. 153 patrz niżej. [2]) Patrz wyżej. [3]) W Łucku Grudnia 29 ind. 15 (1451 Z. 22 k. 12 dr. Ar. Sł. III 6—7). [4]) Ar. Sł. III 46. [5]) Długosz V 350. [6]) Tamże 575 i Bielski V 219. [7]) Bielski VI 13. [8]) Z. 4 k. 80. [9]) W Krakowie Września 12 ind. 8 (Z. 22 k. 12 od., dr. A. Z. R. I d. 212). [10]) 1505 Marca 5 (Z. 22 k. 13, dr. A. J. Z. R. I d. 41). [11]) Znajdujące się w jego posiadaniu majątki nadane były Niemirze staroście Łuckiemu (Arch. Jugo Cz. VII T. I str. 8—11). [12]) Bez miejsca i daty oblat. 1 Stycznia 1605 w grodzie Włodzimierskim (druk. Arch. Jugo Cz. VII T. I str. 11—13). [13]) 1546 Marca 29 (Z. 30 k. 15 d. 18). [14]) Połn. Sobr. VII 225.

wał zięciowi swemu kniaziowi Iwanowi Jurjewiczowi (Dubrowickiemu) i żonie jego *córce swej Hannie*, która po śmierci męża, wydając córkę swą Juliannę za kniazia Michała Iwanowicza (Mścisławskiego), oddała im ten majątek, na który kniaź Michał otrzymuje 1514 r. przywilej [1]. Syn Hanny kniaź Jurij Iwanowicz Dubrowiecki w testamencie swym nazywa kniazia Fedora Michałowicza Czartoryjskiego *„wujem.“* [2]).

O **kniaziu Andrzeju Michałowiczu Czortoryjskim** jedyna wzmianka, że w 1489 r. otrzymał 8 kop z myta Łuckiego [3]).

Kniaź Fedor Michałowicz Czortoryjski otrzymuje 1489 r. 12 kop z myta Łuckiego [4]), w 1498 r. pozwany przez kniazia Semena Aleksandrowicza Czartoryjskiego o ojcowiznę [5]). *Kn. Fedor Michałowicz Czortoryjski* kolejno otrzymuje przywileje: 1501 r. na trzy dworzyszcza w Klewaniu [6]), 1505 r. opiekę nad Peresopnickim monasterem [7]), 1512 r. na Litowiż w powiecie Włodzimierskim z wójtostwem i (opieką nad) cerkwią Św. Mikołaja [8]), 1514 r. na dworzyszcze w powiecie Nowogrodzkim i 6 służb tatarskich w Koreliczach [9]), 1517 r. na kupno Suska od Koreckich [10]). W 1516 r. *kn. Fedor Czortoryjski* odgranicza swe majętności od dóbr cerkiewnych Włodzimierskich [11]), w 1519 r. król wzywa go listownie, aby zapłacił wójtowi Włodzimierskiemu 600 zł. za wójtostwo Litowiżskie, kupione za króla Kazimierza, a mianowicie 500 zł. za wójtowstwo, a 100 zł. za dworzyszcze Zesarki [12]).

Mianowany 1522 r. starostą Łuckim [13]). Już w Styczniu 1523 r. król pisał w sprawie Krasnosielskiego do *starosty Łuckiego kniazia Fedora Michałowicza Czartoryjskiego* [14]), którego i w tymże roku oskarżają ziemianie Włodzimierscy o czynienie im krzywd [15]). *Kniaź Fedor Michałowicz Czartoryjski starosta Łucki*, nabywa 1524 r. od Huszczy Kołniatycze [16]), 1528 r. otrzymuje potwierdzenie zamiany Korszowa na Demianowo [17]), a 1526 r. potwierdzenie przywilejów na monaster Peresopnicki, Susko i Kołniatycze [18]). W tymże czasie (1524—1527) miał częste zatargi z sąsiadem kniaziem Jurjem Dubrowickim [19]) i długą sprawę (1524—1526) ze starostą Włodzimierskim i marszałkiem ziemi Wołyńskiej kniaziem Andrzejem Aleksandrowiczem Sanguszkowiczem, o przywłaszczenie dochodów marszałkostwa ziemi Wołyńskiej i wyrządzone krzywdy, skutkiem której przysądzono kniaziowi Andrzejowi, na kniaziu Fedorze, majątek tego ostatniego Sielec [20]).

W popisie ziemskim 1528 r. *kniaź Fedor Michałowicz Czortoryjski starosta Łucki*, zapisany na 32 konie [21]), a w następnym roku otrzymuje przywilej na targi i karczmy w zamku Biełhorodzie [22]). W 1530 r. ponownie wezwany o stawienie się przed sądem za krzywdy wyrządzone marszałkowi ziemi Wołyńskiej i staroście Włodzimierskiemu kniaziowi Sanguszce [23]). W 1534 r. otrzymuje potwierdzenie na trzecią część Jasienic [24]), procesuje się 1536 r. z kniaziem Ilią Ostrogskim o Stwołowicze [25]). W następnym roku należał do komissyi wyznaczonej do zaspokojenia różnic między poddanymi królowej Bony zamku Pińskiego a poddanymi zamku Czartoryskiego [26]). W 1539 r. pozwany przez kniahinię Olenę Iwanową Żesławską i syna jej kniazia Kuźmę o niesprawnie wydany sąd [27]). W tymże roku ma sprawę ze Szkleńskim [28]). Jeszcze listem z d. 19 Maja 1541 r. król poleca *staroście Łuckiemu kniaziowi Fedorowi Michałowiczowi Czortoryjskiemu, aby syna swego kniazia Aleksandra* z pocztem swoim, oraz wszystkimi kniaziami, panami i ziemianami, wysłał przeciwko Tatarom, którzy ciągną na Wołyń [29]). Umarł 1542 r.; tegoż roku 18 Grudnia starostą Łuckim *po śmierci kniazia Fedora Michałowicza Czortoryjskiego* mianowany kniaź Andrzsj Michałowicz Sanguszko [30]).

Z testamentu kniazia Fedora Andrzejowicza Sanguszkowicza 1547 r., w którym ten synów kniazia Fedora, kniaziów Aleksandrn i Iwana Czartoryjskich nazywa *„sio-*

---

1) 1514 r. Maja 26 ind. 5 (Z. 9 d. 153). 2) Z. 21 k. 138. 3) Z. 4 k. 78. 4) Tamże k. 76 od. 5) Patrz wyżej str. 21. 6) W Trokach Kwietnia 2 ind. 4 (Z. 6 str. 378). 7) Patrz wyżej. 8) 1512 Czerwca 6 ind. 14 (Z. 8 k. 485 i także Z. 22 k. 7). 9) 1514 Grudnia 17 ind. 3 (Z. 9 d. 377 i Z. 22 k. 15). 10) 1517 Czerwca 6 (Z. 22 k. 16). 11) Oblat. 1 Stycznia 1605 w grodzie Włodzimierskim. W Zimnie Czerwca 4 ind. 4 (Arch. Jugo Cz. VII T. I str. 13—14). 12) 1519 Stycznia 3 (Z. 11 k. 32). 13) Senatorowie 23. 14) Z. 12 k. 70. 15) Ar. Sł. III 254. 16) Z. 22 k. 10. 17) Z. 12 k. 254. 18) Tamże k. 294 i Z. 22 k. 13, dr. Arch. Jugo Cz. I T. I str. 3. 19) Z. 14 d. 249, 297, 738. 20) Arch. Sław. III 271—272, 280, 283, 286, 288, 291, 294—295. 21) P. 1 k. 193—223. 22) Z. 22 k 14, także Stecki, Z boru str. 198. 23) Arch. Sław. III 359. 24) Z. 17 k. 459/470. 25) Z. 19 k. 144 d. 138. 26) Z. 21 k. 65. 67 i 84. 27) Z. 23 d. 70. 28) Tamże d. 76, 79 i 80. 29) Arch. Sław. IV 286. 30) Z. 24 k. 214 d. 195.

strzeńcami" [1]), okazuje się, że żoną kniazia Fedora była kniażna Sanguszkówna, córka kniazia Andrzeja Aleksandrowicza Sanguszkowicza, marszałka ziemi Wołyńskiej i starosty Włodzimierskiego, siostrzenica kn. Konstantego Ostrogskiego, który nazywa kn. Fedora *„zięciem"* [2]). Z niej oprócz wymienionych dwóch synów pozostały trzy córki.

Kniażna Anna Fedorówna, była żoną Wasila Bohdanowicza Czyża koniuszego Litewskiego i namiestnika Krzyczewskiego. W 1537 r. Wasil Bohdanowicz Czyż koniuszy dworny króla JM., dzierżawca Krzyczewski i Aiński, z żoną swoją *Hanną* zeznają, że otrzymawszy całkowite zadosyćuczynienie, co do wyprawy i posagu, *od ojca Hanny kniazia Fedora Michałowicza Czortoryjskiego starosty Łuckiego,* do niego samego, ani do jego *synów kn. Aleksandra i Iwana,* żadnej pretensyi nie mają ani nie będą mieli [3]). Koniuszy Czyż umarł w tym samym lub na początku następnego roku [4]).

Kniażna Fedora Fedorówna żona Michała Michałowicza Swiniuskiego, owdowiała przed 1553 r.; w tym roku Michałowa Swiniuska *Fedora Fedorowna kniażna Czartoryjska* zeznaje, że co jej *bracia kn. Aleksander i Iwan Czartoryjscy* pozostali byli winni 200 kop wiana, to ona, po śmierci nieboszczyka męża pana Michała Swiniuskiego, należne jej od brata Aleksandra 100 kop odebrała, z czego kwituje obowiązując się nie mieć pretensyi *do niego, jego małżonki i syna ich Michała* [5]). W 1561 r. pani Michałowa Swiniuska, *kniażna Fedora Fedorowna Czartoryjska,* pozostawiona przy majętnościach mężowskich Swiniuchach i Kriwinie [6]); prawie jednocześnie otrzymuje pilność w sprawie z kniaziem Dymitrem Aleksandrowiczem Buremskim, o stada i zbroje po nieboszczyku mężu Michale Swiniuskim [7]). Taż pani Michałowa Swiniuska *Fedora Czartoryjska,* oskarża 1562 r. Żórawnickiego o wyrządzenie jej krzywd w Swiniuchach [8]). Następnie ponowiła związki małżeńskie z Balcerem Gniewoszem; w 1567 r. *kniażna Fedora Fedorowna Czartoryjska* zapisuje małżonkowi swemu Balcerowi Gniewoszowi dworzaninowi hospodarskiemu, jeden tysiąc kop, z tych 400 kop, które jej pierwszy mąż nieboszczyk Michał Swiniuski zapisał na Swiniuchach, Korytnicy, Pustomitach, Wojninie, Bubłowie, Kozłowie, Zajeczycach i Wołkowiczach, oraz wszystkie ruchomości [9]). Fedora umarła w 1568 r.; w tymże roku władyka Łucki i Ostrogski Marko Wasilewicz Żórawnicki i jego synowie Aleksander, Michał, Jan i Wasil Żórawniccy, otrzymują przywilej na Swiniuchy; z tekstu przywileju tego okazuje się, że król Zygmunt nadał ten majątek pisarzowi swemu Michałowi Wasilewiczowi, po nim trzymał go syn jego Michał Michałowicz Swiniuski, po którego śmierci wszystkie majątki jego przeszły na stryja jego (diadka) Marka Żórawnickiego, Swiniuchy zaś wróciły do króla, który je nadał wdowie zmarłego, *kniażnie Fedorze Fedorownie Czartoryjskiej,* obecnie zmarłej [9]). Pomimo powyższego przywileju Żórawnickim, Swiniuchy zatrzymał wdowiec po kn. Fedorze, Gniewosz Baltazar Olechowski, który niemi władał w 1577 r. [11])

Kniażna Anastazya Fedorówna była żoną Piotra Bohdanowicza Chrebtowicza; w 1560 r. Piotr Bohdanowicz Chrebtowicz, występując z żoną swą Nastazyą, zeznaje, że pojąwszy za żonę wymienioną Nastazyę, *siostrę kn. Aleksandra i Iwana Fedorowiczów Czertoryjskich,* tych ostatnich z odebrania należnej wyprawy kwituje [12]). Piotrowa Chrebtowiczowa *kniażna Nastazya Fedorowna Czartoryjska,* zeznaje 28 Czerwca 1578 r., przed sądem grodzkim Mińskim, że pasynek (pasierzb) jej Bohdan Chrebtowicz sprzedał Bohuryn nie mając lat zupełnych [13]).

Synowie kniazia Fedora Michałowicza są twórcami dwóch linij starszej i młodszej.

Linia starsza na Czartorysku i Litowiżu.

Kniaż Aleksander Fedorowicz Czartoryjski całą młodość spędził na wojowaniu z Tatarami; podobno już w 1512 r. brał udział w bitwie pod Wiśniowcem [14]), ale to chyba za wcześnie. W 1527 r. oddział jego zapędziwszy się w pogoń za Tatarami o 40 mil za Ki-

---

1) Arch. Sław. IV 563. 2) Boniecki 34. 3) W Czortorysku 1537 Stycznia 10 ind. 10, oblatowany w grodzie Włodzim. 1 Stycznia 1605 r. (Arch. Jugo Cz. VII T. I str. 23—24). 4) Już nie żył 1538 r. (Boniecki, spis str. XXIV). 5) W Swiniusiech 1553 Sierpnia 23, obl. 1 Stycznia 1605 w grod. Włodzimierskim (dr. Arch. Jugo Cz. VII, T. I 25—26.) 6) Z. 41 d. 160. 7) Z. 39 k. 149 d. 123. 8) Z. 45 d. 21. 9) W Radoszkowiczach 1567 r. Listopada 21 (S. 51 k. 91 i 93). 10) 1568 r. Sierpnia 20 (Z. 48 k. 220 i ten sam dok. Z. 50 d. 187). 11) Zr. Dziej. XIX 76. 12) W Czertoryjsku 1560 Lipca 30, obl. w grod. Włodzim. 1 Stycznia 1605 (Arch. Jugo Cz. VII T. I 24—25). 13) Sprawa między Chrebtowiczami 1584 r. (Z. 68 k. 390 od.) 14) Stryjkowski II 273.

jów, tu ich pobił i łup im odebrał [1]). Dwa razy 1537 i 1541 r. król pisząc do jego ojca starosty Łuckiego, zaleca mu, aby *syna swego kniazia Aleksandra* przeciwko Tatarom wyprawił [2]). W Styczniu 1542 r. *kniaź Aleksander Fedorowicz Czartoryjski starościc Łucki*, wyznaczony komisarzem do sprawy między Sanguszką marszałkiem ziemi Wołyńskiej a Święcickim [3]). Niejaki Hawsowicz zapisuje w Lutym 1542 r. *starościcom Łuckim kniaziom Aleksandrowi i Iwanowi Czortoryjskim* majątek Tudorow, częścią na wieczność, częścią na zastaw [4]). Ciż sami starościce Łuccy pozwani w Lutym 1543 r. przed sąd sejmowy, o zwrot kniaziowi Żesławskiemu długu [5]). W tym samym roku odgraniczają Litowiż od majątków ziemian Woryskich [6]), a w 1546 r. procesują się z kniahinią Beatą Ostrogską o Stwołowicze [7]). Jednocześnie kniaź Aleksander oskarża rządcę swego majątku Żodziszki (który wziął za żoną), że wybrawszy mu czynsze uciekł [8]). W tymże roku procesuje się z kniaziem Dymitrem Iwanowiczem Wiszniowieckim o dom w Wilnie [9]). Obaj *bracia kniaziowie Aleksander i Iwan Czertoryscy* sporządzają 19 Czerwca 1547 r. w Czartorysku dział, mocą którego Aleksander wziął zamek i miasto Czartorysk, zamek i miasto Litowiż z przyległościami, dwory Sielec, Mstiszyn, Szprachy i Horki, zaś Iwan zamek i miasto Klewań, zamek i miasto Biełhorod, Szeple, Serny, Chołopy i Czarukow. Z majątków, których posiadanie zawieszone z powodu spraw, Iwan ma wziąść Korelicze, zaś Aleksander Stwołowicze [10]).

Za żonę miał kn. Aleksander Magdalenę Despotównę wdowę po kniaziu Iwanie Michałowiczu Wiszniowieckim. W 1551 r. *kniahinia Aleksandrowa Fedorowicza Czartoryjska Marya (?) Despotowna,* zapisuje małżonkowi swemu *kniaziowi Aleksandrowi Fedorowiczowi Czartoryjskiemu* zamek Żodziszki, który jej zapisał *pierwszy mąż kniaź Iwan Michałowicz Wiszniewiecki*, oraz Owdow i dworzec Woronowski [11]). Ze swej strony *kn. Aleksander Fedorowicz Czartoryjski* w 1555 r. zeznaje, że pojąwszy w małżeństwo *kniahinię Iwanową Wiszniewiecką kniażnę Magdalenę Despotownę*, wziął po niej znaczne skarby, przeciwko którym zapisuje jej 3,000 kop gr., na trzeciej części wszystkich swoich majątków mianowicie: zamku Litowiżu z wójtostwem i monasterem Św. Nikołyi siołami monastyrskiemi Lesznia i Osmiłowicze, na dobrach Mownakowie i Żdżarkach, dworach i siołach Żdżary, Żytany, monasterze Czesny Krest, dworcu Bubnowie z siołami i majątku Horkach [12]). W 1558 r. *kniaź Aleksander Fedorowicz Czartoryjski i małżonka jego Marya (?) Despotowna*, nabywają od pani Lwowej Roszskiej Aleksandry Fedorowny Horskiej i syna jej Stefana Lwowicza Roszskiego, dwór w Wilnie [13]). W 1561 r. *kn. Aleksander Fedorowicz Czertoryjski* otrzymuje przywilej na założenie miast z targami w Stołowiczach i Chinowiczach [14]). Władając ziemią Smedyńską, cierpiał w niej krzywdy od sąsiada swego kn. Kurbskiego, którego też o te krzywdy pozwał w Maju 1566 r. [15]). Nareszcie 12 Września 1566 r. mianowany na nowo utworzony urząd wojewody Wołyńskiego [16]). Dnia 12 Stycznia 1567 *kn. Aleksander Fedorowicz Czartoryjski wojewoda ziemi Wołyńskiej*, zapisuje *małżonce swej kniahini Magdalenie Despotownie* 10,000 złotych polskich, czyli 4,000 kop groszy liczby Litewskiej na Sielcu, monasterze Czesny Krest, Nawratynie, Żytanach, Bubnowie, Horkach, Polesiu i monasterze Ziemeńskim [17]). W następnym roku utracił Smedyń, który trzymał w 1000 kop i który nadano kn. Kurbskiemu, pod warunkiem, aby kniaziowi Czartoryjskiemu powyższą summę zwrócił [18]). Na sejmie w Lublinie 25 Maja 1569 r. *kniaź Czartoryjski wojewoda Wołyński* przedstawił królowi dyplomat króla Władysława Warneńczyka, przyznający kniaziów Czartoryskich za swych krewnych, i na tej zasadzie domagał się, jako książę krwi, wyznaczenia dziedzicznego miejsca w senacie [19]), uzyskał jednak tylko dla siebie i *syna swego Michała*, potwierdzenie królewskie powyższego przywileju [20]).

---

[1]) Kojałowicz, Herb rz. [2]) Ar. Sł. IV 82, 87, 286 [3]) Tamże 305. [4]) 1542 Lutego 13 (Z. 22 k. 17) [5]) Ar. Sł. IV 330. [6]) Zeznanie Fedorowej Jackowicza Woryskiej, w Byliczach 1543 Czerwca 20 ind. 2, obl. 1 Stycznia 1605 w gr. Włodzimierskim (dr. Arch. Jugo Cz. VII T. I 27—28). [7]) Patrz wyżej. [8]) Z. 30 k. 14. [9]) Tamże k. 67, [10]) Zeznanie kn. Iwana o tym dziale, w Czartorysku 1547 Czerwca 19, obl. 1 Stycznia 1605 w grodzie Włodzimierskim (dr. Arch. Jugo Cz. VII T. I 20—23). [11]) 1551 Grudnia 18 (S. 27 k. 235 odw.) [12]) W Wilnie 1555 Maja 1, obl. 1 Stycznia 1605 w grodzie Włodzimierskim (dr. Arch. Jugo Cz. VII T. I 14—16). [13]) 1558 Grudnia 6 (Z. 40 k. 301) [14] 1561 Czerwca 15 (Arch. Jugo Cz. VI T. I 34). [15]) Kurbski I 3. [16]) Z 48 k. 42. [17]) W Grodnie, obl. 1 Stycznia 1605 w grod. Włodzimierskim (dr. Arch. Jugo Cz. VII. T. I 16—17. [18]) Kurbski I 13—15. [19]) Dnewnik Lublinskaho sejma, Peterburg 1869 str. 385—386. [20]) Oryginał w arch. książąt Czartoryskich, druk. Zaleski, Żywot ks. Ad. Jerz. Czartoryskiego, Poznań 1881 r. I 495—496, także Żychl. VIII 127—129.

Po wcieleniu Wołynia do korony, *kniaź Aleksander Fedorowicz Czortoryjski wojewoda Wołyński* nie stawił się na zamku Włodzimierskim dla wykonania przysięgi na wierność koronie [1]. W tymże roku uzyskał od króla przywilej na prawo, aby jako wojewoda, na równi z atrybucyami innych wojewodów, sądził sprawy żydów [2]. W samym końcu tegoż roku *Aleksander Fedorowicz książę na Czartoryjsku wojewoda ziemi Wołyńskiej* spisuje testament, którym zaleca *żonie Magdalenie Despotownie i synowi kn. Michałowi*, aby go pochowali w monasterze Ziemeńskim, potwierdza poprzednie zapisy na rzecz małżonki Magdaleny Despotówny i pozostawia ją w dożywotniem posiadaniu Żodziszek i Ołdowa, które jej *pierwszy jej mąż kn. Iwan Wiszniewiecki*, a ona drugiemu mężowi zapisała; wspomina, że córka, *kn. Maryna, wydana za pana Andrzeja Sapiehę wojewodzica Nowogrodzkiego*, jest zupełnie wyposażoną, cały więc spadek po nim przechodzi na syna Michała. Na świadków zaprasza między innymi „Jaśnie wielmożnego księcia Jurja na Słucku, pana brata mego herbownego." [3] W rejestrze poboru powiatu Łuckiego na 1570 r., wymieniony jeszcze jako właściciel miasta i włości Czartoryskiej [4]. Umarł w 1571 r. Wojewodą Wołyńskim, po śmierci kniazia Aleksandra Czartoryskiego, mianowany 4 Lipca 1572 r. kniaź Bohusz Korecki starosta Łucki i Bracławski. [5])

Wdowa po nim *Aleksandrowa Fedorowicza Czartoryjska Magdalena Despotowna wojewodzina Wołyńska*, spisywała testament 13 Lipca 1571 r., którym ogólnym spadkobiercą, o córce więcej nie wspominając, czyni *syna swego kn. Michała Aleksandrowicza Czartoryjskiego wojewodzica Wołyńskiego* [6]. Pozostawiła syna Michała i córkę.

Kniaźna Maryna Czartoryjska wojewodzianka Wołyńska, była pierwszą żoną Andrzeja Pawłowicza Sapiehy wojewodzica Nowogrodzkiego. Dnia 18 Października 1569 Andrzej Pawłowicz Sapieha wojewodzic Nowogrodzki, wespół *z małżonką Maryną Aleksandrówną Czartoryjską wojewodzianką Wołyńską*, kwituje kn. Aleksandra Czartoryjskiego wojewodę Wołyńskiego i małżonkę jego Magdalenę Despotownę, z odebrania całkowitego posagu 5,000 kop gr. Litewskich i wyprawy 1,750 kop gr. [7] Maryna wspomniana tegoż roku w testamencie ojca [8], zmarła bezpotomnie [9], niezawodnie w 1570 r. przed matką, która w testamencie swym o niej więcej nie wzmiankuje.

Kniaź Michał Aleksandrowicz Czartoryjski wymieniony 1553 i 1569 r. obok ojca [10], a obrany 1573 r. na sejmiku Wołyńskim posłem na elekcyę [11], zaraz po obiorze króla Henryka mianowany starostą Żytomirskim 12 Kwietnia 1574 r., po zejściu kniazia Konstantego Wiśniowieckiego [12]. W 1576 r. *kniaź Michał Aleksandrowicz Czartoryjski starosta Żytomirski*, występuje jako świadek przy testamencie kniazia Bohusza Koreckiego wojewody Wołyńskiego [13], a w 1579 r. jest świadkiem przy zapisie kniazia Kurbskiego żonie [14]. W 1577 r. wspomniany jako dziedzic dóbr Czartoryskich i Ołyckich w powiecie Łuckim i Litowiżskich w powiecie Włodzimierskim [15]. Ożenił się z *Zofią Chodkiewiczówną*, córką Jurja Aleksandrowicza Chodkiewicza kasztelana Trockiego, która była niezamężną jeszcze w 1569 r. [16]. Oboje małżonkowie *kniaź Michał Czortoryjski starosta Żytomirski i Zofia Chodkiewiczówna*, zastawiają 1580 r. Iwanickim za 400 kop, majątek swój Czestny Krest w powiecie Włodzimierskim [17]. *Kniaź Michał Czartoryjski starosta Żytomirski* spisywał w Litowiżu 22 Lutego 1582 r., testament, którym chce być pochowanym w monasterze Sosnicy pod Czartoryskiem, naznacza opiekunów żonie Zofii Chodkiewiczównie i dzieciom, których nie wylicza [18]; w tymże roku umarł. Już w 1583 r. Czartoryskiem i Litowiżem włada tylko *kniahini Michałowa Czartoryjska starościna Żytomirska* [19]; taż *kniahinia Czortoryjska Zofia Chodkiewiczówna* z majątków swoich Litowiża i Sielca spławiała zboże do Gdańska [20], w 1585 r. występuje jako właścicielka Żytan [21], a 1589 r. Litowiża [22]. Wkrótce po tem wyszła powtórnie za Rafała Sieniawskiego kasztelana Kamienieckiego; w akcie sprzedaży Czartoryska

---

[1]) Kurbski I 32. [2]) W Lublinie 1569 Sierpnia 9 (Daniłowicz, Skarbiec, Nr. 2383). [3]) W Czartorysku 1569 Grudnia 17, oblat. 1 Stycznia 1605 w grodzie Włodzimierskim (dr. Arch. Jugo Cz. VII T. I 17—20). [4]) Zr. dziej. XIX 8. [5]) Woł. 1 k. 288. [6]) W Sielcu, obl. 1 Stycznia 1605 w grod. Włodzimierskim (dr. Arch Jugo Cz. VII T. I 28--31). [7]) W Czartorysku, oblat. 1 Stycznia 1605 w grod. Włodzim. (dr. Arch. Jugo Cz. VII T. I 26—27). [8]) Patrz wyżej. [9]) Misztolt, Histor. ill. domus Sapiehanae, Vilnae 1714, III 95, Walicki Histor. przezacnego obrazu Kodeńskiego, Thorunii 1720, str. 73 [10]) Patrz wyżej. [11]) Kurbski I 49. [12]) Woł 3 k. 21. [13]) Arch. Jugo Cz. I T. I 99. [14]) Kurbski I 176. [15]) Zr. dziej. XIX 45 i 67. [16]) Arch. Sbor. IV 227. [17]) Pam. I Cz. II 48. [18]) Obl. 1 Stycznia 1605 w grod. Włodzim. (Arch. Jugo Cz. VII T. I 32—35); wyraźnie nazwany nieboszczykiem w Kwietniu 1583 r. (Kurbski I 235). [19]) Zr. dziej. XIX 89, 124. [20]) Arch. Sbor. IV 277. [21]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 148. [22]) Zr. dziej. XIX 155.

przez kniazia Jurja Michałowicza Czartoryjskiego, Pacowi wojewodzie Mińskiemu 1603 roku, wspomniana *matka kniazia Jurja Czartoryjskiego, Zofia Chodkiewiczowna Sieniawska kasztelanowa Kamieniecka* [1])

Kniaź Michał pozostawił synów Jurja i Michała, oraz córkę Zofię.

Kniaźna Zofia Michałówna była żoną Wacława Bohowityna-Szumbarskiego chorążego Wołyńskiego, który jej *(małżonce swej pani Zofii Michałownie kniażnie Czartoryjskiej)*, w obecności *szwagrów swych kniaziów Jurja i Michała Michałowiczów Czartoryjskich*, zapisuje w 1596 r. 4,000 zł. na Rachmanowie i przysiółkach do niego należących [2]). Bohowityn umarł wkrótce po tym zapisie. Już w 1600 r., Zofia Bohowitynowa występując sama jedna, procesuje się z Wielhorskimi o 7,000 zł. [3]). O niewiele przeżyła męża; umarła bezpotomnie przed 1605 r., w którym, odziedziczony po śmierci siostry swej Zofii, Rachmanów z przysiółkami, kniaź Jurij Michałowicz Czartoryski, ustępuje kniaziowi Michałowi Wiszniowieckiemu staroście Owruckiemu i żonie jego Rainie Mohylance [4]).]

Obaj bracia *kniaziowie Jurij i Michał Michałowicze Czartoryscy* aktykują 1595 r. przywilej dziada swego kniazia Aleksandra Fedorowicza Czartoryskiego, na prawo założenia miast w Stwołowiczach i Chinowiczach [5]) i podpisują się w następnym roku na zapisie szwagra swego Bohowityna [6]). **Kniaź Michał Michałowicz** niezawodnie umarł około 1600 r. bezpotomny i prawdopodobnie bezżenny; w 1603 r. nazwany nieboszczykiem [7]).

Kniaź Jurij Michałowicz Czartoryjski, układa się 1597 r. o Litowiż z Kołmowskim a 1598 r. zeznaje donacyę dóbr Czesny Krest na rzecz Kandyby [8]). Dobra Zimno z dworami oddał w zastaw kn. Hrihoremu Sanguszce Koszyrskiemu, o czem tenże w testamencie 1601 r. pisanym wzmiankuje. [9]) W 1602 r. obrany kandydatem na podkomorstwo Kijowskie [10]). W tym roku ożenił się z Jadwigą Falczewską, wdową po kniaziu Kiryku Ostafiejewiczu Rużyńskim [11]); *kniahinia Jadwiga Czartoryjska* posiadając majątki: Krasnosielce, Zarubince, Sokolcze i grunta Wołynieckie, nie dopuściła w nich egzekucyi długów, o co *kniaź Jurij Czartoryjski i żona jego Jadwiga* pozwani wspólnie w Kwietniu 1602 r. [12]). Podobno już w 1601 r. (?) oboje, *kniaź Jurij Czartoryjski i żona jego Jadwiga z Falczewskich I-o voto Rużyńska*, procesowali się z kniaziem Rużyńskim o summę 45,000 zł. [13]) Około tego czasu *kniaź Jurij Michałowicz Czartoryjski*, sprzedał zamek i miasto Czartorysk Janowi Pacowi wojewodzie Mińskiemu, rezerwując sobie na lat siedm prawo mieszkania na zamku Czartoryskim [14]). Pomimo to Pac sprzeciwiał się wykonaniu tego warunku i sam w Czartorysku zamieszkał. Kniaź uciekł się do przemocy; 5 Grudnia 1602 r. *kniaź Jurij Czartoryjski* z przyjaciołmi swymi Benedyktem Hulewiczem, Mikołajem Siemaszką kasztelanem Bracławskim i licznym pocztem dworzan, niespodziewanie napadli na Czartorysk, sługi Paca pobili a jego samego ranili. Pac pozwał napastników przed sąd królewski i sprawa wytoczyła się na sejmie w Krakowie, 3 Marca 1603 r., na którą i pozywający i pozwani stawili się. Król w trzech oddzielnych dekretach pod powyższą datą, między Janem Pacem wojewodą Mińskim, ciwunem Wileńskim, starostą Kamienieckim i Dawgieliskim, a *kniaziem Jurjem Michałowiczem Czartoryjskim* [15]), Benedyktem Hulewiczem [16]), Mikołajem Siemaszką na Hubkowie, kasztelanem Bracławskim, starostą i klucznikiem Łuckim [17]), pozwanych, od zarzutu kryminału, a Siemaszkę zupełnie od odpowiedzialności, uwalnia; sprawy zaś z Hulewiczem i Czartoryskim odsyła przed sądy ziemskie. Strony jednak nie poszły tak daleko. Już we dwa dni po powyższej sprawie, za pośrednictwem książąt Krzysztofa Radziwiła na Birżach i Dubinkach, wojewody Wileńskiego, starosty Soleckiego i Aleksandra Ostrogskiego wojewody Wołyńskiego „stało się pomiarkowanie między Janem Pacem wojewodą Mińskim a kniaziem Jerzym Czartoryskim." Obie strony odpuszczają sobie wzajemnie wszelkie obrazy i t. d.; protestacye kryminalne i pozwy wzajemne mają być przez dekret J. K. M. sejmowy, „z ochroną honoru obu stron," zniesione, jako też strony powinny się starać, aby

---

[1]) Patrz niżej. [2]) W Łucku 1596 Stycznia 5 (druk. Stecki Wołyń II 452—454). [3]) Boniecki 35. [4]) 1605 Grudnia 15 (druk. Stecki Wołyń II 455—459). [5]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 34. [6]) Patrz wyżej. [7]) Patrz niżej. [8]) Boniecki. 35. [9]) Kopia dok. oryg. [10]) Kiews. Centr. Arch. IX Nr. 57. [11]) W Marcu 1602 r. występuje jako kn. Jadwiga Rużyńska (Kiews. Centr. Arch. IX Nr. 59). O jej pochodzeniu: Słow. Geogr. VII 918. [12]) Kiew. Centr. Arch. IX str. 16—18, Nr. 80, 88, 96, 99. [13]) Boniecki 35, 286—287. [14]) Pierwotnego aktu sprzedaży Czartoryska nie odnaleźliśmy. Powyższe szczegóły wyjęte z ugody Czartoryskiego z Pacem (Woł. 12 k. 152). [15]) Tamże Ks. 13 k. 20 odw. [16]) Tamże k. 22 odw. [17]) Tamże k. 23 odw.

te wszystkie akta z ksiąg, gdzie się znajdą, za mandatem J. K. M. były wymazane. Spadkobierców sług pobitych Pac obowiązuje się, za głowy ich zaspokoić. Kniaź wyrzeka się, służącego mu, według poprzednich kontraktów, na lat siedm od daty sprzedaży, wolnego mieszkania na zamku Czartoryskim i majętność tę oddaje na wyłączną własność wojewody i jego małżonki Zofii z Wiszniowca Pacowej wojewodziny Mińskiej. Kniaź nadto obowiązuje się prawo, służące *matce swej Zofii Chodkiewiczównie Sieniawskiej kasztelanowej Kamienieckiej*, do wsi Osnica, Telczy, Załuk i dworu Czernysz, znieść, z warunkiem aby się tych praw zupełnie zrzekła, albo aby je na osobę wojewody transfundowała; kniaź ma tak samo postąpić, gdyby się na tych majątkach inne zapisy, małżonce jego lub synowi przysługujące, okazały. Kontrakty z zastawnikami mają być zachowane przez siedm lat; inne drobne zobowiązania kniazia, w tych majątkach, Pac uszanować się obowiązuje. Jednocześnie, formalnym aktem, *kniaź Jurij Michajłowicz Czortoryjski* sprzedaje majątek swój własny, starodawne dziedzictwo swego domu, zamek i miasto Czartorysk, stary i nowy, z wszelkiemi przynależnościami (ktore to dobra dostały mu się *w spadku po rodzicach i po bezpotomnem zejściu brata kniazia Michała Czartoryskiego)*, za 400,000 złotych, Janowi Dominikowiczowi Pacowi wojewodzie Mińskiemu, ciwunowi Wileńskiemu, staroście Kamienieckiemu i Dawgieliskiemu i małżonce jego Zofij kniażnie Wiszniowieckiej, oddalając od tych majątków *syna*, *siostrę* i innych krewnych [1]). Pacowie ze swej strony, następnego dnia 6 Marca 1603 r., zapisują kniaziowi Czartoryskiemu, na własność, majętność w województwie Wołyńskiem, zamek i miasto Murawicę [2]).

Prawdopodobnie straciwszy wyżej wymienionego syna, jedynego spadkobiercę i czując się blizkim śmierci, porozdarowywał kn. Jurij Michałowicz swoje dobra; Zimno z połową monasteru zapisał 1604 r. *kniaziowi Jurju Iwanowiczu Czartoryjskiemu* [3]), zaś odziedziczony po siostrze *kniażnie Zofii Czartoryjskiej Wacławowej Bohowitynowej*, Rachmanow, *kniaź Jurij Michałowicz Czartoryski*, aktem darowczym z dnia 15 Grudnia 1605 r., zapisuje kniaziowi Michałowi Wiszniowieckiemu staroście Owruckiemu i żonie jego Reginie Mohylance [4]). Zaraz potem niezawodnie umarł, mniej więcej w Styczniu 1606 r., albowiem już w Lutym tegoż roku Jan Pac zostaje pozwanym o zapłacenie 1,600 złotych, które został był winien *nieboszczykowi kniaziowi Jurju Czartoryjskiemu* [5]).

Na nim wygasła linia kniaziów Czartoryskich na Czartorysku i Litowiżu. Sukcesorowie *księżnej 1-o Rużyńskiej 2-o Czartoryjskiej*, procesowali się jeszcze w 1636 r. [6]), widocznie o spadek po niej.

Linia na Klewaniu.

Kniaź Iwan Fedorowicz Czartoryjski występuje 1542—1547 r. obok *brata Aleksandra*, w dziale z którym, 19 Czerwca 1547 r. dokonanym, otrzymał Klewań, Biełhorod i t. d. [7]) Jednocześnie *kn. Iwan Fedorowicz Czartoryjski* daje bratu Aleksandrowi zapewnienie, co do majątków wysłużonych przez ich ojca, a mianowicie, że w razie zakwestyonowania posiadania onych, takowe wspólnie bronić będą a utratę obowiązani sobie wzajemnie wynagrodzić [7]). W tymże roku pojmując za żonę kniażnę Annę, córkę kniazia Kuźmy Żesławskiego starosty Kamienieckiego i kniahini Anastazyi Jurjewny Holszańsko-Dubrowickiej, za którą wziął 1000 kop groszy w monecie i drugie 1000 kop groszy w klejnotach i szatach, aktem uczynionym w Zasławiu 18 Września 1547 roku, zapisuje jej 4000 kop groszy na trzeciej części swych majętności [9]). W 1552 roku na zapisie Fedory Pawłowny Sapieżanki 1-o voto Adamowej Czyżowej, 2-o voto Ostafiejowej Wołowiczowej, mężowi swemu, *kniaź Iwan Fedorowicz Czartoryjski*, podpisany jako jej *ziat'* (szwagier) [10]). Odwieczną sprawę z Radziwiłłami, o grunta Klewańskie, Smoszew, Michorszczyzna i Horodyszcze, zakończył w 1555 r. zamianą, mocą której za powyższe ziemie ustąpił Radziwiłowi Silno, które wziął za żoną [11]). W następnym roku na zapisie kniazia Kuźmy Iwanowicza Żesławskiego, kniahini Nastazyi Jur-

[1]) 1603 Marca 5 w Krakowie, wniesiono do akt we dwa dni później (Woł. 12 k. 156). [2]) 1603 Marca 7. Roboracya intercyzy z d. 5 Marca między wojewodą Mińskim i kniaziem Czartoryskim (Woł. 12 k. 152 i 160). [3]) Niesiecki III 228. [4]) Druk. Stecki, Wołyń II 455—459. [5]) 1606 Luty 13 (Woł. 14 k. 139 odw. 1 Stycznia 1605 (dr. Arch. Jugo Cz. VII T. I 23). [6]) Sum. Czet. I d. 486. [7]) Patrz wyżej. [8]) W Czartorysku 1547 Czerwca 22, oblat. w ks. gr. Włodzimier. [9]) Stecki, Z boru 199. [10]) S. 29 k. 74. Był mężem jej siostry ciotecznej. [11]) Stecki, Z boru 199.

jewnie Dubrowickiej, *kniaź Iwan Fedorowicz Czartoryjski* podpisany jako ich *zięć* [1]). Około 1 Stycznia 1564 r. *kniaź Iwan Fedorowicz Czartoryjski* zeznaje o majątkach, które żonie jego *kniahini Hannie Kuźminicznie Żesławskiej* dostały się w Hłusku i Kryczewie, po kniaziu Januszu Żesławskim [2]). W tymże roku posłował na sejm koronny Warszawski w sprawie około Unii Litewskiej [3]). W ciągu tegoż roku, w zastępstwie kn. Konstantego Ostrogskiego był sprawcą województwa Kijowskiego [4]). Jeszcze w Lipcu 1565 r. król w liście do wojewody Kijowskiego, potwierdza zapisy uczynione przez *sprawcę województwa Kijowskiego kniazia Iwana Fedorowicza Czortoryjskiego*, oraz namiestnika Kijowskiego Fedora Tyszę, na cerkiew Kiryłowską w Kijowie [5]). Ostatnia to wzmianka o kniaziu Iwanie, który niezawodnie umarł 1566—1567; w zapisie wydanym 1568 r. córce jego Olenie, przez męża jej Hornostaja, nazwany *nieboszczykiem* [6]). Wdowa po nim *kniahinia Iwanowa Czartoryjska* władała 1570 r. w pow. Łuckim dobrami Klewań, Bielew, Serny i Chołopy [7]). W 1571 r. *kniahinia Iwanowa Czortoryjska Hanna Kuzminina Żesławska*, zawiera z kniaziami Januszem i Michałem Januszewiczami Żesławskimi, których jest *ciotką* (sic), układ co do rozdziału majątku Hłuskiego z włością Hłuską i dworem Ryczowem i w dziale z nimi otrzymuje na swoją część połowę Hłuska i połowę siół: Osowo, Korytno, Zamoszto i t. d. [8]) Taż *kniahinia Iwanowa Czartoryjska Anna Żasławska*, wspomniana 1576 r. w testamencie kniahini Kurbskiej [9]). W 1577 włada Klewaniem i Szeplą [10]). W 1581 r. kniaziowie Iwan i Michał Żesławscy wydają zapis o sprzedaży Hłuska (swej części) i Kryczewa *kniahini Iwanowej Czartoryjskiej* [11]). Tegoż roku kniahinia Iwanowa wspomniana w testamencie syna swego Iwana [12]). Niewątpliwie umarła w 1582 r., albowiem w następnym roku Klewaniem włada wyłącznie syn jej kniaź Jurij Czartoryski [13]).

Kniaź Iwan Fedorowicz pozostawił synów i córki.

Kniażna Anna Iwanówna już w 1568 r. jest żoną Jana Lesznickiego [14]). Następnie miała wyjść za Aleksandra Chrynickiego [15]), który był łowczym Wołyńskim 1601—1616 [16]).

Kniażna Olena Iwanówna była żoną Ostafieja Hornostaja. W 1568 r. Ostafi Iwanowicz Hornostaj wojewodzic Nowogrodski biorąc w stan małżeński, od kniahini Iwanowej Czortoryskiej Hanny Kuzminicza Żesławskiej, *córkę jej kniażnę Olenę Iwanownę Czortoryjską*, a z nią z majątków ojczystych *jej ojca nieboszczyka kniazia Iwana Czortoryjskiego*, 1000 kop w gotowiźnie i drugie 1000 kop. w wyprawie, zapisuje jej na trzeciej części majątków swoich, dworach: Oleszyszskim, Trokeliszskim, Talkowskim i Wieliczkowskim w powiecie Trockim, oraz Ostrożczycach w pow. Mińskim, 4000 kop groszy [17]). Przeżyła męża [18]). W 1595 r. kniaź Jurij Iwanowicz Czartoryjski z żoną kniahinią Aleksandrą Andrzejówną Wiszniewiecką, monaster i sioło Peresopnickie, zastawione poprzednio pani Wasilowej Zahorowskiej kasztelanowej Bracławskiej *Katarzynie kniażnie Czortoryskiej*, pozwala wykupić za 200 kop groszy, pani Ostafiejowej Hornostajowej *Olenie kniażnie Czortoryjskiej, drugiej siostrze swej*, zapisując tej ostatniej jednocześnie prawo własności tych ziem i kolatorstwo nad monasterem [19]). Nabywszy monaster Peresopnicki, Ostafiejowa Hornostajowa wojewodzicowa Nowogrodzka *Olena Czortoryjska*, czyni 1596 r. nową erekcyę monasteru nadając mu Peresopnicę [20]). W tym monasterze Olena została pochowaną obok męża, przez syna Aleksandra (?) [21]). Syn kniazia Jurja Czartoryjskiego, który sprzedał Peresopnicę, kniaź Mikołaj Czartoryjski gorliwy katolik, uzyskał 1630 r. od króla przywilej, uznający przejście Peresopnicy od Jurja do Oleny Hornostajowej, oraz od tejże do monasteru za nieważne, jako bez zezwolenia królewskiego przeprowadzone, i wszedłszy takim sposobem w posiadanie Peresopnicy, zapisuje ją na probostwo Klewańskie [22]).

---

[1]) S. 36 k. 618 odw. [2]) Z. 39 d. 236. [3]) Vol. leg. II 646. [4]) Z tym tytułem występuje w Sierpniu 1564 (Z. 46 k. 25) i w Grudniu 1564 (Z. 45 k. 51 d. 37). [5]) 1565 Lipca 23 (A. J. Z. R. I d. 145. [6]) Patrz niżej. [7]) Zr. dziej. XIX 11. [8]) 1571 Lipca 20 (dr. Arch. Sbor. III 35—45). [9]) Kurbski I 74. [10]) Zr. dziej. XIX 47, 48. [11]) 1581 Czerwca 20 (Rumiancow str. 121). [12]) Patrz niżej. [13]) Zr. dziej. XIX 88. [14]) Z Sum. Akt Łuckich 1568 (Żychl. VIII 24). [15]) Tamże pod r. 1612. [16]) Arch. Jugo Cz. II T. I 38, 67, 80, 98, 104, 113. [17]) W Klewaniu 7 Grudnia 1568 r. (dr. A. J. Z. R. I d. 150). [18]) Ostatni raz występuje Hornostaj w 1577 r. (Akt. Wil. VIII 405). [19]) W Klewaniu 5 Grudnia 1595 r. (dr. Arch. Jugo Cz. I T. I 472—478). [20]) W Klewaniu 1596 Maja 10 (dr. Arch. Jugo Cz. I T. I 490—499). [21]) Stecki, Z boru 181. [22]) Tamże 179.

Kniażna Katarzyna Iwanówna, żona Wasila Piotrowicza Zahorowskiego kasztelana Bracławskiego, którego, urodziwszy mu synów Wasila i Maksyma, opuściła w 1576 r., o czem Zahorowski w testamencie swym pisanym w hordzie 1577 r. wspomina [1]). Po śmierci Zahorowskiego, który umarł w hordzie 29 Lutego 1580 r. [2]), rozpoczął się proces między jego dwiema żonami, pierwszą kniażną Maruszą Mikołajówną Zbarażską, którą porzucił wkrótce po ślubie dla zaślubienia drugiej, *kniażny Katarzyny Czartoryjskiej*; w trakcie sprawy, drugie małżeństwo Zahorowskiego, najprzód unieważniono 1583 [3]) a następnie 1584 r. uznano prawym [4]). Pani Wasilowa Zahorowska kasztelanowa Bracławska *kniażna Katarzyna Czartoryjska* władała 1583 r. w powiecie Łuckim wsią Suchodoł [5]). Taż kniażna Katarzyna, mając w zastawie monaster i sioło Peresopnickie, takowe ustąpiła 1595 roku siostrze swej pani Ostafiejowej Hornostajowej kniażnie Olenie Czartoryjskiej [6]).

Kniaź Iwan Iwanowicz Czartoryjski (Janusz) poseł na elekcyę 1573 r. [7]) *Kn. Janusz Iwanowicz Czartoryjski* władał 1577 r. na Wołyniu dobrami Bielewskiemi [8]). Wojując z królem Stefanem podczas oblężenia Pskowa, dokąd przybył z pocztem 50-ciu jezdnych, zginął 14 Października 1581 r. od nieszczęśliwego wypadku, albowiem spadłszy z konia na szablę przebił się nią [9]). W przeddzień śmierci *kniaź Janusz Iwanowicz Czartoryjski* spisał testament, którym chce być pochowanym w cerkwi Klewańskiej obok ojca swego; *żonę Ewę Borkułabównę Korsakównę i dzieci (sic)*, porucza opiece matki swej *kniahini Iwanowej Czartoryjskiej Anny Kuźmianki Żesławskiej*, oraz Sapiehy wojewody Mińskiego, kniazia Prońskiego stolnika litewskiego, *brata swego stryjecznogo kniazia Czartoryjskiego* starosty Żytomierskiego, i *szwagra* swego Jarosza Korsaka; potwierdza żonie poprzednio wydany zapis na Koreliczach, które mu się dostały w dziale *z rodzonym bratem kniaziem Czartoryjskim* [10]).

Wdowa kniazia Janusza, Ewa Borkułabówna prędko ponowiła związki małżeńskie z kniaziem Bohdanem Iwanowiczem Sołomereckim; oboje we Wrześniu 1584 r. sprzedają Werpachowskim Zalesie Ostrowno [11]). Żyła długo; *kniahinia Bohdanowa Sołomerecka Ewa Borkułabówna Korsakówna*, otrzymuje 1618 r. wspólnie z zięciami kuratelę nad synem kniaziem Bohdanem Sołomereckim [12]). Wkrótce potem zmarła, albowiem w zapisie syna swego Bohdana Sołomereckiego w 1626 r. nazwana nieboszczką [13]).

Z dzieci, o których kniaź Janusz Iwanowicz wspomina w swym testamencie, widocznie żyła dłużej tylko córka **Aleksandra**, która miała trzech mężów. Jako żona Krzysztofa Łabuńskiego, wspólnie ze *stryjem swym kniaziem Jurjem Iwanowiczem Czartoryjskim*, ma 1598 r. (?) sprawę z Dorohostajskim o dobra Worotnów i Romanów [14]). Powtórnie wyszła za Mikołaja Bożeńca Jełowickiego, który z nią cedował w 1595 r., w cenie 2,900 grzywien, spadek po ojcu jej kniaziu Iwanie Iwanowiczu i dziadzie kn. Iwanie Fedorowiczu Czartoryskich, stryjowi jej kn. Jerzemu Czartoryskiemu [15]). W 1607 roku, jako wdowa po Mikołaju Jełowickim, *Aleksandra z Czartoryskich* Jełowicka, dla spłaty długów nieboszczyka męża, zastawia żydom Mikiticze [16]) i ma 1611 r. sprawę z Dorotą Jełowicką o granice dóbr [17]). Nareszcie jako żona Wasila Siemaszki, procesuje się 1608 r. (?) z kniaziem Ostrogskim o 14,000 złotych [18]).

Kniaź Jurij Iwanowicz Czartoryjski już w 1583 r. włada wyłącznie Klewaniem [19]). W tymże roku *kniaź Jurij Iwanowicz Czortoryski*, wykupuje od Poniatowskich majątek Bielew, zastawiony im przez *nieboszczyka brata jego kniazia Iwana Iwanowicza Czortoryskiego i żonę jego Ewę Borkułabównę*, co miało miejsce podczas jego podróży do Włoch, z której obecnie powrócił, i dla dokonania tej czynności oddaje Poniatowskim w zastaw majątek Diakow [20]). W 1585 r. *kniaź Jurij Iwanowicz Czortoryski*, bierze udział w sprawie wszystkich współdziedziców Stepania z kniaziem Konstantym Ostrogskim [21]). Ożeniwszy się z kniażną Aleksandrą Andrejewną Wiszniewiecką, bierze udział w dziale z jej siostrami spuścizny po rodzicach ich, ojcu kniaziu Andrzeju Wiszniе-

---

[1]) Arch. Jugo Cz. 1 T. I 67—94. [2]) Kurbski II 290. [3]) Arch. Jugo Cz. I T. I 165—180. [4]) Tamże 188—189. [5]) Zr. dziej. XIX 114, 115. [6]) Patrz wyżej. [7]) Kurbski I 49. [8]) Zr. dziej. XIX 48. [9]) Kojałowicz, Dnewnik pochoda Stefana Batorija. Peterburg 1867 str. 114. [10]) W obozie pod Pskowem 13 Października 1581 r. (Z. 68 k. 102—105). [11]) 1584 Września 29 (Replika w sprawie Ciechanowieckich z Korsakami, także Arch. Sbor. X 192—3). [12]) Z. 93 k. 149 d. 185 [13]) Arch. Sbor. II str. 34. [14]) Boniecki 35. [15]) Zychl. XV 219. [16]) 1607 Stycznia 1 (Arch. Jugo Cz. VI T. I 340—345). [17]) Boniecki 35. [18]) Tamże. [19]) Zr. dziej. XIX 88. [20]) 1583 Kwietnia 5 (Arch. Jugo Cz. VI T. I 131—137). [21]) Woł. 8 k. 112 odw.

wieckim wojewodzie Wołyńskim i matce Eufemii Werbickiej, dokonanym w Brześciu 5 Stycznia 1593 r., mocą którego Czartoryscy otrzymali na swoją część Wiśniowiec z przyległościami [1]), a w ich liczbie Morawicze, któremi kn. Jurij władał już 1589 r. [2]). Oboje małżonkowie cedują 1595 r. wieś i monaster Peresopnicę siostrze Jurja, Olenie Hornostajowej [3]). W 1597 r. *kniaź Jurij Iwanowicz Czortoryski* oskarżony przez kniazia Aleksandra Połubeńskiego kasztelana Nowogrodzkiego o to, że poddani jego z Hłuska Dubrowickiego napadli na poddanych sioła Osowskiego kniazia Połubeńskiego [4]). W tymże roku występuje w procesie synowicy swej Aleksandry Łabuńskiej [5]) i otrzymuje od żony zapis Wisniowca [6]), a natomiast zapisuje jej 1597 r., wieczystą darowizną, wszystkie swe dobra w powiatach Łuckim i Krzemienieckim [7]). W tymże roku eryguje kościół Rzymsko-katolicki w Klewaniu [8]). Pomimo tego w 1601 r. podpisał postanowienie szlachty Wołyńskiej bronić wiary obrządku wschodniego [9]), a 1604 roku, na skutek zapisu kniazia Jurja Michałowicza Czartoryjskiego, otrzymuje Zimno z połową monasteru [10]).

W tym czasie rozwiódł się z żoną, która wyszła powtórnie za Jana Łahodowskiego; *synowie jego Mikołaj i Adryan* otrzymali opiekunów, którzy w 1605 r. pozywają Stabrowskiego o zwrot blankietów podpisanych przez ich ojca [11]); a 1611 r. procesują *ich matkę żonę Jana Łahodowskiego* [12]). W tymże roku Aleksandra Łahodowska procesowała kn. Jurja i brata jego Wiśniowieckich o 3000 zł. należnych jej z Wiśniowca [13]). Jan Łahodowski został kasztelanem Wołyńskim 1613 r. i umarł 1622 r. [14]). Żona jego: „*kniażna Wisniowiecka co była za Czartoryskim*", wspomniana jeszcze 1613 r. [15]).

Kniaź Jurij ze swej strony ożenił się powtórnie z Halszką Hołowińską [16]). *Jerzy książę Czartoryski* podpisał 1616 r. na sejmiku w Łucku, instrukcyę posłom wyprawionym na sejm do Warszawy [17]); deputat na trybunał koronny 1616 i 1621 r., w ostatnim roku wspólnie z *synem Mikołajem Jerzym* [18]). W Grudniu 1622 r. sejmik Wołyński wysyłając posłów na sejm do Warszawy, zalecił im, aby *księciu Jerzemu Czartoryskiemu*, który pod Chocimem wielkie zasługi położył, wyrobili przywilej na trzymanie przez pewien czas myt: Kijowskiego, Wołyńskiego i Bracławskiego [19]). Jeszcze w Lutym 1623 r. *kn. Jurij Czartoryjski* pożyczywszy pieniądze u Wołynieckich, ubezpiecza takowe na siole Kopiszcze w Kijowskiem [20]). Ostatnia to wzmianka o nim; umarł wkrótce potem, prawdopodobnie 1624 r.

Pierwsza żona urodziła mu synów: Aleksandra, Adryana i Mikołaja [21]); druga syna Andrzeja i córkę Zofię [22]). Ci ostatni *książę Andrzej i księżniczka Zofia dzieci niegdy księcia Jerzego Czartoryjskiego* mają 1631 r. sprawę z Firlejami o Biskupice [23]).

Kniaziowie **Aleksander i Andrzej** widocznie poumierali młodo, pierwszy niezawodnie przed 1605 r., w którym występują tylko bracia jego Adryan i Mikołaj [24]).

Kniaźna Zofia była żoną Kazimierza Piaseczyńskiego starosty Mławskiego i Ostrołęckiego, pułkownika i regimentarza; umarła bezpotomnie [25]). Piaseczyński zmarł w Danii 1659 r. [26]).

Kniaź Adryan razem z bratem wymieniony 1605—1611 r. [27]), wstąpiwszy do zakonu bernardynów zeznał 1618 r. donacyę dóbr Hłuska, Ilińska, Korylicz w województwie Nowogrodzkiem leżących, na rzecz brata Mikołaja [28]).

Kniaź Mikołaj Jerzy Czartoryjski ożenił się w 1617 r. z kniażną Izabellą Korecką, córką Joachima i Anny z Chodkiewiczów [29]); deputat na trybunał koronny 1621 r. z ojcem [30]) i następnie 1625 r. [31]) W 1626 r. był z Połubińskimi współdziedzicem Hłuska Dubrowickiego, który wówczas odgraniczano od starostwa Bobrujskiego [32]). W 1630 r.

[1]) Druk. A. J. Z. R. I d. 208 str. 246. [2]) Zr. dziej. XIX 152. [3]) Patrz wyżej. [4]) Arch. Sbor. I str. 202. [5]) Patrz wyżej. [6]) Boniecki str. 35. [7]) Z Sum. Akt Łuckich 1598 (Żychl. VIII 25). [8]) 1598 Października 9 (Stecki, Z boru 202). [9]) Arch. Jugo Cz. II T. I 38. [10]) Patrz wyżej. [11]) Boniecki 36. [12]) Tamże 35. [13]) Tamże 376. [14]) A. G. Z. X 200, Okolski Orbis II 87. [15]) Maskiewicz, Pamiętnik, Wilno 1838 str. 86. [16]) Okolski Orbis I 297 i Słown. geogr. IX 72. [17]) Arch. Jugo Cz. II T. I 114. [18]) Niesiecki III 228—230. [19]) Arch. Jugo Cz. II T. I 144. [20]) Kiews. Centr. Arch. VII str. 19 Nr 2. [21]) Niesiecki III 230. Stecki, Z boru 202, daje im nadto dwie córki: Annę za Aleksandrem Krynickim i Halszkę za Stanisławem z Dąbrowicy Firlejem; z nich pierwsza będzie identyczną z wyżej wymienioną córką kniazia Iwana Fedorowicza. O drugiej milczą inne źródła. [22]) Słown. geogr. IX 72. [23]) Boniecki 35. [24]) Patrz wyżej. [25]) Słownik geogr. IX 72. [26]) Niesiecki VII 282. [27]) Patrz wyżej. [28]) Boniecki 36. [29]) Dyniatyński, Hymen na wesele. Wilno, Mamonicz 1617. [30]) Patrz wyżej. [31]) Niesiecki III 230. [32]) Z. 99 k. 100.

uzyskał przywilej zwracający mu Peresopnicę wieś i monaster [1]). Kolejno kasztelan Wołyński 1633, wojewoda Podolski 1655, Wołyński 1657, umarł 12 Lipca 1661 r. [2]), a wdowa po nim 1669 [3]). Oboje pochowani w Klewaniu [4]); mieli synów: Floryana-Kazimierza, Michała-Jerzego, Jana-Karola i córkę Annę, a prawdopodobnie i Petronellę.

Petronella, niezawodnie starsza córka kn. Mikołaja Jerzego, choć nazywana jego siostrą, zmarła panną, pochowana w Klewaniu obok rodziców [5]). O niej to zapewne pisze Radziwiłł pod dniem 31 Grudnia 1634: „Sąsiada mego kn. Czartoryskiego siostra, już Charlińskiemu zaręczona, opuściwszy ziemskiego do wiecznego oblubieńca przez bramę śmierci poszła.“ [6])

Anna, wydana za Jana Tarłę wojewodę Lubelskiego a potem Sandomierskiego [7]). Dnia 17 Maja 1667 r. Jan Tarło wojewoda Sandomierski i *małżonka jego Anna Czartoryska* zawierają intercyzę, względem małżeństwa córki swej Izabelli z Benedyktem Sapiehą stolnikiem Lit. [8]).

Floryan-Kazimierz poświęciwszy się stanowi duchownemu, najprzód kanonik Wileński i Płocki, następnie mianowany kanonikiem Krakowskim 1643, biskupem Poznańskim 11 Maja 1650, Kujawskim 1654, arcybiskupem Gnieznieńskim i Prymasem 1673, umarł 15 Maja 1674 [9]).

Michał Jerzy wojewoda Bracławski, Wołyński, a w końcu Sandomierski i **Jan Karol** podkomorzy Krakowski, są twórcami dwóch linij książąt Czartoryskich: Klewańskiej i Koreckiej.

Byli Czartoryscy i nie kniaziowie: **Szymon Czartoryski** ksiądz, mianowany 1634 r. kantorem Smoleńskim i proboszczem Bialskim [10]), a 1645 proboszczem Smoleńskim [11]).

- **Wasil** na Czartorysku
  - **Iwan** 1440—1452
  - **Aleksander** 1440—1477
  - **Michał** 1442—1479 Ż. **Marya** † 1504
    - **Michał**
    - **Włodzimierz**
    - **Semen** 1496—1524 Ż. Julianna
      - **Zofia** M. Hniewoszewicz
      - **Aleksandra** M. 1 Obrazcow 2 Tyszkiewicz
    - **Owdotia** 1487—1528 M. kn. Możajski
    - **N. N.** M. ks. Sołomerecki
    - **Andrzej** 1489
    - **Fedor** † 1542 star. Łucki Ż. kn. Sanguszko
      - **Aleksander** 1527 † 1571 wda Wołyński Ż. Despotówna
        - **Michał** 1574 † 1582 Ż. Chodkiewicz
        - **Anna** M Sapieha
      - **Iwan** 1542—1565 Ż. Żesławska
        - **Iwan** † 1581 Ż. Korsakówna
        - **Jurij** 1583—1623 Ż. 1 Wiśniowiecka 2 Hołowińska
          - **Jurij** 1595—1606 Ż. Falczewska
          - **Michał** 1595—1596
          - **Zofia** M. Bohowityn
          - **Aleksandra** M. 1 Łabuński, 2 Siemaszko, 3 Jełowicki
          - **Aleksander** † młodo
          - **Mikołaj Jerzy** 1617—1661 wda Wołyński Ż. Korecka
          - **Adryan** ksiądz
          - **Andrzej** † młodo
          - **Zofia** M. Piaseczyński
        - **Anna** M. 1 Lesznicki 2 Chrynicki
        - **Olena** M. Hornostaj
        - **Katarzyna** M. Zahorowski
      - **Anna** M. Czyż
      - **Anastazya** M. Chrebtowicz
      - **Fedora** M. 1 Swiniuski 2 Gniewosz
    - **Anna** M. kn. Dubrowicki † 1481

[1]) Z. 99 k. 100. [2]) Stecki, Z boru 206. [3]) Tamże. [4]) Encykl. Pow. XIV 807 art. Klewań. [5]) Tamże. [6]) Radziwiłł, Pamiętniki I 228. [7]) Niesiecki III 230. [8]) S. 289 k. 211 d. 36. [9]) Bartoszewicz. Encykl. Pow. VI 222—227, Bużeński, Żywoty Prymasów IV 164—170. [10]) Z. 110 k. 815—816, wspomniany 1641 (S. 105 k. 770, 785—786). [11]) Z. 119 d. 404 r. 1645.

Czernihowski.

Na księstwie Czernihowskiem (dziś gubernia Czernihowska oraz części Orłowskiej i Kałużskiej) panowali w XIII-tym i XIV-tym wiekach, szeroko rozplemienieni potomkowie kniazia Swiatosława Jarosławicza Czernihowskiego († 1076), syna kn. Jarosława Włodzimierzowicza, autora Prawdy Ruskiej. Swiatosław pozostawił kilku synów; z nich Oleg jest protoplastą ks. Czernihowskich, zaś Jarosław ks. Rjazańskich i Muromskich. Pra-prawnuk Olega, kniaź Michał Wszewołodowicz Czernihowski († 1246), jest bezpośrednim protoplastą wielu rodzin, według poniżej umieszczonej tablicy rodowodowej. [1]) Starszymi w rodzie byli kniaziowie Brańscy, którzy też nosili tytuł książąt Czernihowskich. [2])

Po podbiciu tych ziem przez Litwę w XIV-tym wieku, Czernihowem mieli władać **kniaziowie Dymitr i Konstanty Olgerdowicze.** [3]) Pierwszy był rzeczywiście kniaziem na Brańsku (obacz), niegdy dzielnicy książąt Czernihowskich. W 1420 r. Czernihów wraz z Nowogrodem-Siewierskim i Brańskiem, nadany został **kniaziowi Szwitrigajle Olgerdowiczowi** [4]), który przez następne lata tytułował się „*księciem Czernihowskim*" [5]).

- **Michał Wszewołodowicz** kn. Czernihowski † 1246.
  - **Rościsław**
  - **Roman** Czernihowski i Brański
    - **Oleg** — **Brańscy**
    - **Michał** — **Osowiccy**
  - **Semen** Głuchowski i Nowosilski
    - **Aleksander** Nowosilski † 1325
      - **Semen**
        - **Roman** Nowosilski i Odojewski
          - **Wasil** Bielewski — **Bielewscy**
          - **Lew** Worotynski — **Worotynscy**
          - **Jurij** Odojewski — **Odojewscy**
          - **Michał** Bielewski
          - **Daniel** Nowosilski
  - **Mścisław** Karaczewski
    - **Tytus** Karaczewski
      - **Swiatosław** Karaczewski
        - **Jurij** Masalski — **Masalscy**
        - **Mścisław** — **Chotetowscy**
      - **Iwan** Kozelski — **Peremyszlscy**, **Gorczakowy**, **Jeleccy**, **Satiny**
    - **Adryan** Zwenigorodski — **Zwenigorodscy**
  - **Jurij** Taruski
    - **Wszewołod** Taruski — **Mezeccy**, **Boratynscy**
    - **Iwan** Wołkonski — **Wołkonscy**
    - **Konstanty** Obolenski — **Obolenscy**, **Dołgorukowy**, wiele innych

---

[1]) Ułożona według Rodosł. I 48—50 i 255, z uwzględnieniem poprawek Kwasznina-Samarina. Patrz art. Bielewski, Boratynski, Chotetowski, Kozelski, Masalski, Mezecki, Nowosilski, Obolenski, Odojewski i Worotynski. [2]) Lubawski 43. [3]) Ród Gedimina 92, 94. [4]) Stadnicki, Bracia 223. [5]) Dokumenty, dr. Dogiel codex IV 115 r. 1422 i A. Z. R. I d. 32 i A. J. Z. R. I d. 15 r. 1424.

Czertenski

od miejscowości Czerten lub Czertensk w Smoleńszczyźnie (?). W sporządzonym w końcu XV-go wieku, za wielkiego księcia Aleksandra, spisie kniaziów i bojar Smoleńskich, wymienieni *kniaziowie Czertenscy Andrzej z dwoma synami i Iwan* [1]). *„Kniaź Andrzej i kniaź Semen Iwanowicze Czer(ten)skie"* podpisani jako świadkowie na funduszu na cerkiew Balską 1516 r. [2]). Według źródeł ruskich kniaziowie Czertenscy wynieśli się do Moskwy [3]), gdzie kilku z nich w latach 1661—1691 na dworze carskim spotykamy. [4])

Czertorizski.

Tak pierwotnie, do ustalenia nazwiska, pisali się kniaziowie Czartoryscy (patrz wyżej).

Czetwertenski później Czetwertyński

od Czetwertni w powiecie Łuckim nad Styrem. Swiatopełk Izasławowicz wielki książę Kijowski († 1113 r.), miał pobocznego syna kniazia Jarosława Swiatopełkowicza (Jarosławiec), który był księciem Włodzimierza Wołyńskiego i miał syna Jurja Jarosławicza kniazia Turowskiego. Z kilku synów tego ostatniego, Hleb Jurjewicz († 1196) był kniaziem Pińsko-Dubrowickim i pozostawił trzech synów: Włodzimierza kniazia Pińskiego, Rościsława kniazia Stepańskiego i Aleksandra kniazia Dubrowickiego, który zginął 1224 r. nad rzeką Kałką. Kniaź Włodzimierz Hlebowicz Piński żył jeszcze 1229 r. Z trzech jego synów: Fedora, Demida i Jurja († 1292 r.) kniaziów Pińskich, ostatni ma być, według Maksimowicza, protoplastą kniaziów Ostrogskich. Rościsław Hlebowicz kniaź Stepański, miał syna Hleba Rościsławowicza kniazia Stepańskiego, którego syn Iwan Hlebowicz kniaź Stepański († 1292 r.) miał następcą syna Włodzimierza [5]).

Od tej gałęzi Rurykowiczów pochodzi niezawodnie mała ilość kniaziów, już w XIV-ym wieku północną część Wołynia zamieszkujących, jak Ostrogscy, Czetwertyńscy, Nieświccy, Horodeccy i t. d. Z nich Czetwertyńscy w XVII-m wieku, gdy modą było przybierać sobie przydomki, jak Dowmont, Koriatowicz, Koributowicz, Lubartowicz, Narimuntowicz, zaczęli się pisać Swiatopełkami.

Według ruskich rodosłownych kniaź Michał Swiatopełk żyjący w XIV-tym wieku, miał synów Wasila i Aleksandra, który niby miał być założycielem Czetwertni [6]). Mniej więcej to samo powtarza rodowód [7]), tylko w nim Michał Swiatopełk, odpowiada Swiatopełkowi Izasławowiczowi księciu Kijowskiemu († 1113), którego takim sposobem wnuk, Aleksander Jurjewicz, zakładałby w 1437 r. monaster Czetwertyński! Pomijając te legendy stwierdzamy, że pierwszą osobą historyczną tego rodu jest:

Kniaź Aleksander Czetwertenski, wymieniony 1388 r. w liczbie kniaziów, którzy wydali królowi poręczenie za Olechnę Dymitrowicza [8]).

Syn jego **kniaź Iwan Aleksandrowicz Czetwertenski**, otrzymał 1432 r. od Szwitrigajły przywilej na Chłapotyn [9]) (dziś Krasnostaw na Wołyniu). Tenże *kniaź Iwan Czetwertenski* świadek 1446 i 1451 r. [10]).

Tego synowie: Aleksander, Jurij i Fedor.

Kniaź Aleksander Iwanowicz świadek 1472 r. (bez nazwiska) [11]). *Kniaź Aleksander Czetwertenski* otrzymał 1486 r. wóz soli, a 1489 r. 12 kop z myta Łuckiego [12]); umarł przed 1495 r., zapisując dzielnicę swą *bratu Jurju*, który na nią 1495 r. otrzymuje potwierdzenie [13]).

Kniaź Jurij Iwanowicz Czetwertenski, jako *kniaź Jurij Czetwertenski* otrzymuje 1488 r. 15 kop i wóz soli z myta Łuckiego [14]), a 1495 r. potwierdzenie na dzielnicę brata Aleksandra [15]). Tenże *kniaź Jurij Iwanowicz Czetwertenski* otrzymuje 1499 r. potwierdzenie na Rohaczówkę w powiecie Łuckim [16]). Zostawszy namiestnikiem Włodzimierskim, jako taki występuje w Styczniu 1502 r. [17]); umarł 1502 roku. Już w 1503

---

[1]) Z. 4 k. 164. [2]) Akt. Wil. VII 9. [3]) Barch. kn. II 400. [4]) Ukaz bojars. kn. str. 457. [5]) Chmyrow Nr. 169, 538, 543, 600, 617, 623, 826, 890, 912, Maksimowicz, Pisma str. 6. [6]) Rodosł. I 121, Chmyrow Nr. 260. [7]) Franciszek i Karol Żabiccy, Genealog. XX. Czetwertyńskich. Łuck 1793, przedruk. Wielądko III 493—435 i Bobrowicz (Niesiecki III 259—272). [8]) Arch. Sław. I 11 r. 1388, Monum. medii aevi II cz. I 12 r. 1387. [9]) Radzimiński, Ostrogscy str. 30. [10]) Patrz wyżej str. 19, także Arch. Sław. I 47, III 5, 7. [11]) Wol. 6 k. 233. [12]) Z. 4 k. 13 od. i 79. [13]) Z. 6 str. 103. [14]) Z. 4 k. 62 od. i 66. [15]) Patrz wyżej. [16]) Z. 6 str. 288. [17]) Tamże str. 401.

roku namiestnikiem Włodzimierskim pan Fedor Januszewicz. [1]) Żona jego była *siostrzenicą kniahini Aleksandrowej Sanguszkowicza* (1° voto Andrzejowej Wołotowicza), która jej zapisała 300 kop na Zwiniaczu; po spłaceniu tej summy *kniahini Jurjowej Czetwertynskiej*, kniaź Andrzej Aleksandrowicz Sanguszkowicz otrzymuje 1500 r. przywilej na Zwiniacze [2]). O część w Zwiniaczu, już po śmierci Jurja w 1504 r., procesowali się brat Jurja, kniaź Fedor Iwanowicz Czetwertenski, z pomienionym kn. Sanguszką [3]).

Kniaź Fedor Iwanowicz Czetwertenski, jako *kniaź Fedor Czetwertenski* otrzymuje 1488 r. piętnaście kop z myta Łuckiego [4]), świadek kilkakrotnie 1487—1493 r. [5]) Zostawszy namiestnikiem Bracławskim posłował 1494 r. do wojewody Wołoskiego [6]). *Kniaź Fedor Iwanowicz Czetwertenski namiestnik Bracławski i Zwinogrodzki* występuje 1494 r. [7]) Złożywszy około 1498 r. namiestnictwo, które otrzymał kn. Konstanty Ostrogski, *kniaź Fedor Iwanowicz Czetwertenski* (bez tytułu urzędu) 1504 r.; procesuje się z kniaziem Sanguszką o część Zwiniacza, należącą do *brata jego kniazia Jurja Czetwertenskiego* [8]). Tenże *kniaź Fedor Czetwertenski* otrzymuje 1506 r. 8 kop gr. z myta Kijowskiego [9]). Niezawodnie 1507 r. otrzymał przywilej na Peremil w powiecie Łuckim, ale wkrótce potem umarł, poczem Peremil po *kniaziu Fedorze Czetwertenskim* nadany kniaziom Wiszniowieckim, którzy na posiadanie jego otrzymują 1511 r. przywilej [10]). Kozłowo we Włodzimirskim powiecie nabył od Skoruty, a odprzedał je Swiszczewskiemu [11]). Wymienieni kniaziowie: Aleksander, Jurij i Fedor, poumierali bezpotomnie.

Drugim synem kniazia Aleksandra żyjącego 1387 r. był niezawodnie:

Kniaź Michał Czetwertenski. Kniaź ten znany nam tylko przez syna Fedora, który pisał się *Michałowiczem*, pozostawił trzech synów: Jurja na Czetwertni, Fedora na Wyszkowie i Michała na Sokoli, protoplastę *kniaziów Sokolskich* [12]).

Kniaź Jurij (Michałowicz) Czetwertenski władający majątkami: Czetwertnia, Lutohoszcza, Podlasie, Suczka, Kopyl, Hodomicze, Nawoz, Smerdynia, Czołnica i t. d., pozostawił syna **Wacława** i córki **Hannę**, za ziemianinem Łuckim Onoszką i **Fedorę** (Fedkę) za Iwanem (Bohdanem) Chrebtowiczem. Kn. Wacław zabity został przez szwagra swego Onoszkę, jeszcze za panowania króla Kazimierza (a więc przed 1492 r.); jedyna córka Iwana Chrebtowicza, Nastazya żona Wasila Czaplica, zmarła bezpotomnie a dobra po niej zagarnęli Onoszkowicze, więc w 1528 r., *dzieci kniazia Fedora Wyszkowskiego, kniaziowie Wasil, Fedor, Andrzej Czetwertenscy, i Bohdana żona podskarbiego Iwana Andrzejewicza, a również kniaziowie Wasil, Sołtan i Jurij (Michałowicze) Sokolscy*, pozywają Fedora, syna pomienionego Onoszki (protoplasty Jacynów) [13]), o wymienione majątki, nadmieniając, że po zabójstwie *kniazia Wacława Czetwertenskiego* przez Onoszkę, król Kazimierz tego ostatniego oddalił od tych majątków i oddał je do trzymania *ojcom skarżących się* (kniażiom Fedorowi i Michałowi), jako majątki *synowca ich, do zamążpójścia siostry Wacława—Fedki,* i uzyskują wyrok królewski, którym król zapewnia im posiadanie wszystkich dóbr *kniazia Jurja Czetwertenskiego*, z wyjątkiem jednej trzeciej części zapisanej przez Nastazyę Chrebtowiczównę mężowi swemu Wasilowi Czaplicowi [14]).

Kniaź Fedor Michałowicz Czetwertenski świadek 1488 r. [15]), od Wyszkowa zwał się *kniaziem Wyszkowskim* [16]). Rodowód Czetwertyńskich daje mu za żonę N. Kalwicką! [17]); pozostawił, oprócz trzech wymienionych wyżej synów Wasila, Fedora i Andrzeja, jeszcze dwóch Semena i Aleksandra, oraz dwie córki.

Kniażna Bohdana Fedorowna, *córka kniazia Fedora Michałowicza Czetwertenskiego* (sic), żona pana Iwana Andrejewicza podskarbiego nadwornego, w 1524 r. zapisuje mężowi $^1/_3$ część udziału w dobrach ojczystych, w Wyszkowie, Łukonie, Czetwertni, Nawozie, Hodomiczach, Kopyłach, Susku, Sławiaczycach, Posaczewiczach i Oleszkowiczach [18]) a wspólnie z rodzeństwem procesuje 1528 r. Onoszkowiczów [19]); owdowiała 1554 r. [20]) i umarła przed 1559 r., zapisując Wyszków i Sławiaczyce krewnej swej kniahini Andrzejowej Masalskiej Hannie Putiatance, a 1000 kop na tych majątkach Aleksandro-

---

1) Z. 6 str. 451. 2) Tamże str. 324. 3) Arch. Sław. I 150. 4) Z. 4 k. 63. 5) 1487 (Arch. Sław. I 85), 1489 (Pam. T. I cz. 2 str. 5 i ten sam dok. Arch. Sbor. VII 29), 1493 (Karczewski, Replika II 199). 6) Zr. dziej. X 160. 7) Arch. Sław. I 143. 8) Tamże I 150. 9) Z. 8 k. 416. 10) Z. 22 k. 111, dr. Antonowicz, Hramoty str. 45. Jeszcze w Styczniu 1507 namiestnikiem Peremilskim był kn. Iwan Putiatycz (Z. 22 k. 22). 11) Z. 22 k. 29. 12) Patrz niżej. 13) Niesiecki IV 424. 14) Z. 15 k. 19 d. 22 i ten sam dok. S 4 k. 187, druk. Akt. Wil. XIII 86. 15) Z. 17 k. 394. 16) Patrz wyżej. 17) Rodowód. 18) Z. 12 k. 189. 19) Patrz wyżej. 20) Arch. Sbor. VI d. 16.

wi Siemaszce, któremu król 1559 r. zapis ten, *podskarbinej dwornej Iwanowej Andrejewicza Bohdany Fedorowny,* potwierdza [1]).

Drugą córką kniazia Fedora Michałowicza, była niezawodnie małżonka kniazia Andrzeja Iwanowicza Łukomskiego. Jej córka Agrafena Kmicina, w testamencie swym 1554 r., nazywa podskarbinę dworną panią Iwanowę Andrejewicza Bohdanę Fedorównę, *ciotką swą* [2]).

Kniaż Semen Federowicz Czetwertenski podpisany około 1510 r. w Bracławiu jako świadek [3]). Więcej o nim nie słychać.

Kniaż Aleksander Fedorowicz Czetwertenski połowę Chłapotyna, (który widocznie odziedziczył po wymarłych bezpotomnie kniaziach Aleksandrze, Jurju i Fedorze Iwanowiczach Czetwertenskich), sprzedał kniaziowi Fedorowi Andrejewiczowi Sanguszce, który nabywszy drugą połowę Chłapotyna od synowców kniazia Aleksandra, kniaziów Michała, Iwana i Wasila Fedorowiczów Czetwertenskich, cały Chłapotyn z przyległościami sprzedaje 1537 r. kniaziowi Ilii Ostrogskiemu [4]). Bardzo być może, iż on jest tym kniaziem Czetwertenskim, o którym wspominają, że zginął pod Sokalem 1519 r. [5]) W każdym razie umarł przed 1528 r. bezpotomnie, gdyż w tym roku w procesie z Onoszkowiczami ani on, ani jego potomkowie nie występują.

Trzej inni synowie kniazia Fedora Michałowicza, kniaziowie Wasil, Fedor i Andrzej Fedorowicze Czetwertenscy, w 1528 r. procesują Onoszkowicza o spadek po kniaziu Jurju Czetwertenskim [6]); w popisie ziemskim tegoż roku zapisani: Wasil na 12 koni, Fedor na 6 a Andrzej na 4 konie [7]). Ci trzej kniaziowie są twórcami trzech oddzielnych linij.

LINIA I
na Czetwertni i Jarowicy.

Kniaż Wasil Fedorowicz Czetwertenski, razem z bratem Fedorem, podpisany około 1501 r. jako świadek [8]), otrzymuje w 1504 r. przywilej na sieliszcze Zubowcy w powiecie Krzemienieckim [9]). *Bracia Wasil i Fedor Fedorowicze* kilkakrotnie świadkami 1511—1524 r. [10]) *Kniaź Wasil Fedorowicz Czetwertenski* sioło Zubowcy zamienił z kniaziem Iwanem Jurjewiczem Żesławskim, otrzymując w zamian dwa dwory w powiecie Łuckim [11]); razem z *bratem Fedorem* wymieniony 1524 r. w sprawie kniazia Czartoryskiego z kniaziem Dubrowickim [12]). Swiadek 1526 r. [13]) występuje 1528 r. z braćmi [14]). Otrzymuje potwierdzenia, w 1532 r. na Tylawkę w powiecie Krzemienieckim [15]), zaś w 1539 r., wspólnie *z synami kniaziami Danilem i Matwiejem*, zapisu kniazia Jurja Sokolskiego na trzecią część majątku tego ostatniego [16]) i tenże pozwany 1540 r., również wspólnie *z synami Danielem i Matwiejem*, o ten zapis przez kniazia Sołtana Michałowicza Sokolskiego i jego synowców [17]). On i syn jego starszy **Daniel** występujący 1539—1540 r. [18]), poumierali przed 1545 r., w którym wysługę ojca na królu Zygmuncie, sioła Stożek, Antonowce i Tilawkę, dzierży już tylko kniaź Matwiej Wasilewicz Czetwertenski [19]).

Kniaż Matwiej Wasilewicz Czetwertenski występujący 1539—1540 r. obok ojca i brata [20]), w 1545 r. władał na Wołyniu Jarowicą, częścią Hołuzia i innymi dobrami, oraz wysługą ojca [21]); wzmiankowany 1548 r. [22]), sprawca starostwa Łuckiego 1562 roku [23]), niezawodnie umarł 1563 r. Według rodowodu władał dobrami: Niemirowszczyzna, Pohrebyszcza, Obodowka, Daszow, Żywotow, Kalnik, Kniaż i Telatin [24]).

Już w 1564 r. *wdowa po nim kniahinia Matwiejewa Czetwertinska Owdotia Fedorowna Wahanowska*, włada Jarowicą, gdzie 4 Września 1564 r. wyprawiała biesiadę na której zabity został kniaź Jarosław Sanguszko [25]). Wymieniona Owdotia była drugą żoną kniazia Matwieja, który z pierwszej żony, nieznanego imienia i pochodzenia, miał syna Jana. W 1566 r. *kniahinia Mateuszowa Czetwertenska* procesuje się *z pasierbem (pasynkiem) swym kniaziem Iwanem Czetwertenskim* o różne krzywdy [26]). *Kniahinia Matwiejowa Czetwertenska* władała 1570 i 1583 r. dobrami Czetwertnia, Antonowce, Stożko, Tylawka, Jełowicze na Wołyniu [27]). Żyła jeszcze 1586 r. [28])

---

[1]) W Łukoni 1559 Kwietnia 15 (Z. 37 k. 247). [2]) Z. 34 k. 270. [3]) Arch. Sław. III 75. [4]) Woł. 6 k. 225. [5]) Niesiecki III 257. [6]) Patrz wyżej. [7]) Publ. I k. 193—223. [8]) Arch. Sław. III 31. [9]) Tamże I 130—1. [10]) 1511 r. (A. Z. R. II 110) 1519 r. (S. 3 d. 63 k. 46) 1524 r. (Z. 22 k. 11). [11]) Z. 9 d. 420. [12]) Z. 14 d. 249. [13]) Woł. 6 k. 264. [14]) Patrz wyżej. [15]) Z. 17 k. 210/221. [16]) Z. 20 k. 234 d. 178 i ten sam dok. Z. 23 d. 71. [17]) Z. 24 k. 6, Summ. Czet. I d. 595. [18]) Patrz wyżej. [19]) Zr. dziej. VI 104. [20]) Patrz wyżej. [21]) Zr. dziej. VI 20, 34, 51, 71—73, 86, 104. [22]) Antonowicz, Hramoty 72. [23]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 38. [24]) Rodowód. [25]) Z. 39 d. 73 i ten sam dok. Z. 46 k. 1—5. [26]) S. 54 k. 18. [27]) Zr. dziej. XIX 35, 36, 37. [28]) S. 65 k. 91 i ten sam dok. S. 67 k. 137.

Wymieniony **kniaź Jan Matwiejewicz**, jako *kniaź Janusz Czetwertenski*, według popisu 1565 r. obowiązany stawić na potrzeby wojenne 12 koni [1]), następnie przystąpił w Łucku 1569 r. do Unii [2]); niezawodnie umarł w tym samym albo następnym roku, albowiem już w 1570 r. *kniahinia Januszowa Czetwertenska* włada na Wołyniu majątkami, Podrezą własnym i Jarowicą nieboszczyka męża [3]). *Kniahinia Januszowa Czetwertyńska*, Bohdana Wasilewna Siemaszkówna owdowiawszy, poślubiła 2-o Zacharyasza Łahodowskiego a 3-o Stanisława Kamienieckiego [4]). Ten ostatni w 1583 r. włada Podrezą [5]).

Z drugiej żony Owdotii Wahanowskiej pozostawił kniaź Matwiej córkę **kniaźnę Annę**, po śmierci ojca i przyrodniego brata Janusza, dziedziczkę majątków tej linii, przez opiekuna swego kniazia Fedora Iwanowicza Czetwertyńskiego [6]), wydaną za kniazia Janusza Zbarażskiego. [7]) Kniaź Janusz Zbarażski i małżonka jego *Anna Matwiejewna kniaźna Czetwertenska*, oskarżeni 1572 r. przez Chodorowczyńskiego o nasyłanie ludzi na jego ziemie i czynienie szkód [8]). W 1574 r. *kniaźna Anna Matwiejewna z Czetwertenskich Zbarażska*, zapisuje małżonkowi swemu kniaziowi Januszowi Zbarażskiemu, aktem wieczystej darowizny, połowę dóbr Niemirowa, Chwastowców, Bobłowa i t. d. a nadto Siedliszcze i Żywotow [9]). W tymże roku oboje małżonkowie otrzymują, od urzędu ziemskiego Bracławskiego, list upominalny w sprawie przywłaszczenia dóbr książąt Czetwertyńskich [10]). Z dóbr tych przysądzono kniaziowi Januszowi Zbarażskiemu i małżonce jego *kniahini Annie Czetwertenskiej* 1581 r. Żywotow z przysiołkami [11]). Nie doczekała jednak kniahinia Anna tego wyroku, umarła bowiem w 1581 r., a kniaź Janusz Zbarażski, znajdując się w obozie pod Pskowem, odebrał 25 września 1581 r. wiadomość o śmierci żony [12]). Kniahinia Anna pochowana w monasterze Staro Czetwertyńskim [13]). Urodziła mężowi swemu dwóch synów: kniazia Jerzego (późniejszego kasztelana Krakowskigo † 1631 r.) i Krzysztofa (późniejszego koniuszego koronnego † 1627) Zbarażskich, po bezpotomnem zejściu których, dziedzictwo matki ich kniaźny Anny Czetwertyńskiej powróciło do tego domu [14]).

LINIA II
na części Czetwertni i Borowiczach.

Kniaź Fedor Fedorowicz Czetwertenski, występuje obok brata Wasila 1501—1528 [15]), a nadto w różnych sprawach Wołyńskich 1511—1529 [16]). *Kn. Fedor Fedorowicz Czetwertenski* otrzymuje 1514 r. potwierdzenie przywileju na Ujmę i Czewelicze w powiecie Włodzimierskim, nadane mu po zdrajcy kn. Wasilu Hlińskim [17]), a nadto na Łokacze tamże (patrz niżej). *Kn. Fedor Fedorowicz Czetwertenski żonie swej Olenie, córce Fedka Chrebtowicza podskarbiego*, zapisuje 1529 r. 1000 kop groszy na Łokaczach, oraz Ujmie i Czeweliczach [18]). Umarł pozostawiając wdowę Olenę Fedkównę, synów: Michała, Iwana i Wasila Fedorowiczów, oraz kilku córek, z których najmłodsza Ogrenica. Wszystko to pokazuje się z aktu, którym 1542 r. wymienieni trzej synowie kniazia Fedora, sprzedają Ujmę, Łokacze i Czewelicze kniaziowi Fedorowi Andrejewiczowi Sanguszce [19]). Już poprzednio, bo w 1535 r. wzmiankowani *kniaziowie Michał i Iwan Fedorowicze Czetwertenscy* zastawili ludzi w Chłapotynie u kn. Kuźmy Iwanowicza Żesławskiego [20]), o który to zastaw w następnym roku mają sprawę [21]), a w 1537 r. kniaziowie *Michał, Iwan i Wasil Fedorowicze Czetwertenscy*, sprzedali kn. Fedorowi Sanguszce Chłapotyn [22]).

Wdowa kniazia Fedora, *kniahinia Fedorowa Czetwertenska Olena*, zastawiła majątek Hołuzia, za 50 kop gr., Piotrowi Bohdanowiczowi Zahorowskiemu, który z odbioru tej summy kwituje 1539 kn. Fedora Sanguszkę starostę Włodzimierskiego, gdy ten za kniahinię Olenę wyłożył pieniądze [23]). Taż *kniahinia Fedorowa Czetwertenska* władała

---

[1]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 220. [2]) Tamże Cz. II T. 1 13. [3]) Zr. dziej. XIX 33. [4]) Paprocki, Herby 851. [5]) Zr. dziej. XIX 95. [6]) Patrz niżej. [7]) Rodowód, Niesiecki III 264. [8]) 1572 Listopada 12 (Sum. Czet. I d. 35). [9]) 1574 r. Marca 30 oblat. w ziemstwie Winnickiem 1632 Stycznia 9 (Tamże d. 232). [10]) 1574 r. Sierpnia 10 w grodzie Włodzimirsk. (Tamże d. 40). [11]) 1581 r. Października 28 z Akt. grodz. Łuckich (Tamże d. 45). [12]) Kojałowicz, Dnewnik pochoda Stef. Batoria w Rossii, str. 89. [13]) Rodowód (Niesiec. III 270). [14]) Patrz niżej. [15]) Patrz wyżej. [16]) Arch Sław. III index. [17]) Z. 9 d. 409. [18]) Arch. Sław. III 350. [19]) 1542 Maja 1 (Arch. Sław. IV 311—313), potwierdzenie Sanguszce 1543 Luty 9 (dr. A. J. Z. R. I 117—19, Arch. Sław. IV 331—333). [20]) Ar. Sław. IV 13. [21]) Tamże 59. [22]) Woł. 6 k. 225, także Z. 23 d. 130. Potwierdzenie Sanguszce 1539 (Ar. Sł. IV 212, patrz wyżej). [23]) Arch. Sł. IV 198—200.

w 1545 i 1552 częścią Hołuzia i różnemi dobrami na Wołyniu [1]), a w 1555 r. procesuje się z *synem Iwanem* [2]).

Wspominaliśmy wyżej, że kniaź Fedor pozostawił kilka córek; oprócz wymienionej w 1543 r. Ogrenicy panny, znana **kniażna Bohdana Fedorowna Czetwertenska** w 1565 r. żona kniazia Wojny Trysteńskiego [3]).

Z synów kniazia Fedora, o **kniaziu Wasilu Fedorowiczu**, który występuje 1537—1542 [4]), więcej nic słychać.

Kniaź Michał Fedorowicz wymieniony 1537—1542 r. [5]), w 1555 r. sprzedaje rodzonemu brata Iwanowi części swe Borowicz i Hołuzia [6]). Rodowód, który go nazywa Wasilewiczem i bratem Matwieja (?), przypisuje mu córkę Helenę za kniaziem Sanguszką [7]), o której w dokumentach nie spotkaliśmy wzmianki.

Kniaź Iwan Fedorowicz Czetwertenski wspomniany 1545 r. w liczbie powietników Łuckich [8]), został zabity 1 Grudnia 1559 r. we własnym domu, o które to zabójstwo *wdowa jego kniahinia Iwanowa Czetwertenska Maryna Kisielewna z synami*, oskarża 1561 r. kniaziów Wasila i Lwa Andrejewiczów Czetwertenskich [9]). *Kniahinia Iwanowa Czetwertenska* według popisu wojska 1565 r. obowiązana, przy Andrzeju Kisielu, stawić 3 konie [10]). *Marya Kisielewna kniahinia Iwanowa Czetwertenska z Borowicz*, podpisała 1569 r. akt unii Wołynia z Koroną [11]). Taż *kniahinia Iwanowa Czetwertenska*, władała w 1570 i 1577 r. w powiecie Łuckim, częściami w majątkach Borowicze, Hołuzie, Kopyły, Lutohoszcza i Brzechow [12]).

Synami Iwana byli niezawodnie **kniaziowie Fedor i Wasil Czetwertenscy**, a córką (z pierwszego małżeństwa z niejaką Owdotią), kniahinia Bohuszowa Masalska. W 1568 r. w Grodnie, *kniaziowie Fedor i Wasil Czetwertenscy*, dzielą się z kniaziem Bohuszem Masalskim majątkami Siedliszcze, Tołoczkowce i t. d. [13]) Następnie testamentem swym w Jarowicy sporządzonym, *kniaź Fedor Iwanowicz* potwierdza nadanie dziada swego na monaster Czetwertyński, wspomina *o siostrze swej przyrodniej, z Owdotii spłodzonej, wydanej za kniazia Masalskiego* i o (córce?) siostrze swej, którą wydał za kniazia Zbarażskiego, a nadto że Żywotów, Sitkowce i Skomoroszków wysłużył u króla [14]). Kniaź Fedor, prawdopodobnie przeżywszy brata Wasila, umarł wkrótce po spisaniu tego testamentu około 1570 r. Dobra po nim zagarnęli kniaź Janusz Zbarażski żonaty z kniażną Anną Matwiejewną Czetwertyńską, o co oboje pozwani 1574 r. [15]), uzyskali 1581 r. wyrok przysądzający im Żywotów z przysiołkami [16]).

LINIA III
na części Czetwertni i na Hołuziu.

Kniaź Andrzej Fedorowicz Czetwertenski wspomniany obok braci 1528 r. (patrz wyżej), wspólnie z synowcami swymi Fedorowiczami bierze udział 1537 r. w sprzedaży Chłapotyna Sanguszce [17]), a w latach 1545—1552 włada częścią Hołuzia i innymi dobrami w powiecie Łuckim [18]). Żoną jego była Maryna Lewkowna Swiszczowska, która jako *Maryna Lewkowna* występuje 1564 r. [19]). Że była z domu Swiszczowską, wynika ze spraw, które w XVII-tym wieku o spadek po niej, *babce swej* (sic) w Swiszczowie i Nadczycach, prowadzili wnukowie jej kniaziowie Stefan i Fedor Czetwertyńscy z uczęstnikami Swiszczowskimi [20]). Według popisu wojska 1565 r. *kniahinia Andrzejowa Czetwertenska* obowiązana stawić 1 konia [21]).

Według rodowodu pozostawił kniaź Andrzej synów: Wasila, Jacka i Jakóba [22]), do nich jednak należy dodać Lwa [23]) i Ostafieja, którego synowie nazwani braćmi synów Jacka [24]). Z nich Jacek i Ostafi są twórcami gałęzi do dziś dnia istniejących.

---

[1]) Zr. dziej. VI 34, 51, 86, Arch. Jugo Cz. VII T. I 156. [2]) S. 33 k. 173. [3]) S. 35 k. 407. [4]) Patrz wyżej. [5]) Tamże. [6]) 1555 r. Aug. 27, obl. 12 Stycznia 1622 w grod. Winnickim (Sum. Czet. I d. 153). [7]) Niesiecki III 265. [8]) Zr. dziej. VI 21. [9]) S. 40 k. 196 i Z. 39 d. 240. [10]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 221. [11]) Tamże Cz. II T. I 11. [12]) Zr. dziej. XIX 9, 57. [13]) Oblat. 28 Stycznia 1632 r. w Akt. ziem. Winnick. (Sum. Czet. I d. 245). [14]) Oblat. 1633 r. Kwietnia 19 (Sum. Czet. I d. 268). [15]) Tamże d. 40. [16]) Tamże d. 45. [17]) Patrz wyżej str. 37 i 38. [18]) Zr. dziej. VI 20, 34, 51, 86, Arch. Jugo Cz. VII T. I 156. [19]) Patrz niżej. [20]) Sum. Czet. I d. 358, 408, 591. [21]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 220. [22]) Rodowód, Niesiecki III 209. [23]) Patrz niżej. [24]) Sum. Czet. I d. 226, 260 i t. d.

Kniaziowie Wasil i Lew Andrejewicze mają sprawę 1561 o zabójstwo kniazia Iwana Czetwertenskiego i Wasila, który do sprawy nie stanął, skazano na banicyę [1], uznano jednak niewinnym 1562 r.; wkrótce potem umarł kniaź Lew, a w 1564 roku *kniahinia Andrzejowa Czetwertenska Maryna Lewkowna* zeznaje, że syn jej Lew umierając, przyznał się do zabójstwa kniazia Iwana, w skutek czego kniazia Wasila od posądzenia o zbrodnię uwolniono [2]. O Wasilu więcej nie słychać.

Jakób (Jakow Andrejewicz) [3], posłował do Moskwy 1580 r. z kniaziem Januszem Zbarażskim [4], a 1586 r. z Haraburdą [5]. W tym roku kniaź Janusz Zbarażski, wojewoda Bracławski, wzywa kniazia Ostafieja Czetwertyńskiego, aby nie prowadził spraw przeciwko *kniaziu Jakowu Czetwertyńskiemu*, z powodu wyjazdu jego z posłem Michałem Haraburdą kasztelanem Mińskim, do Moskwy [6]. Dzierżawił Borowicze od (stryjecznych braci) kniaziów Konstantego i Stefana Czetwertyńskich, którzy *kniazia Jakowa* z tej arendy w 1600 r. kwitują [7]. Z późniejszych dokumentów i rodowodu okazuje się, że piastował urząd leśniczego Pińskiego [8], umarł przed 1616 r., w którym sprawę z Zahorowskim o poddanych, prowadzi już tylko *kniahinia Jakowowa Czetwertyńska* [9].

Według rodowodu miał dwie żony Annę Horajnównę i Anastazyę Podhorodeńską, z których pozostawił syna **Fedora** bezpotomnego i 5 córek: **Maruszę** Rohozińską, **Katarzynę** Złobinę, **Anastazyę** Chrynicką, **Zofię** (1° Łącką, 2° Janowską), **Eudoksyę** (urodzoną z Podhorodeńskiej) Ordzinę [10]. Z późniejszych dokumentów okazuje się, że szóstą córką była **Magdalena** Jarewska, a nadto że Zofia była 3° voto za Proszyckim [11].

Z nich *Marusza Matwiejewa Rohozińska i Magdalena Hrihorowa Jarewska wdowy, córki kniazia Jakowa Czetwertyńskiego leśniczego Pińskiego*, prawa swe do sukcessyi po kniaziu Jerzym Zbarażskim, układem 1631 r., cedują bratu swemu kniaziowi Stefanowi Czetwertyńskiemu podkomorzemu Bracławskiemu [12]. Toż samo czynią, zapisem w kilka dni po powyższym akcie sporządzonym, *Anastazya Chrynicka i Zofia Proszycka* także *sukcessorki kniazia leśniczego Pińskiego* [13]. Te dwie siostry, *córki kniazia Czetwertyńskiego leśniczego Pińskiego*, w następnym roku zapisują temuż kniaziowi Stefanowi Czetwertyńskiemu podkomorzemu Bracławskiemu majątek Żywolt [14], który do tego majątku intromitowany podług zapisu *Nastazyi Chrynickiej i Zofii Proszyckiej, kniazia Jakowa Czetwertyńskiego córek* [15]. Adamowi Proszyckiemu i *kniaźnie Czetwertyńskiej* małżonkom, Charliński starosta Łucki wydaje 1637 oblig na 2400 złot. [16] Prawa do spadku po kniaziach Zbarażskich nabywa kniaź Stefan również i od innych sukcesorów kniazia Jakóba, a mianowicie od dzieci (widocznie już nieżyjącej) *Owdotii Czetwertyńskiej Pawłowej Ordzinej*, z których Anastazya z Ordów Borzobohacina, prawa swe ceduje bratu Aleksandrowi Ordzie [17], zaś Aleksander i Lew Ordowie, oraz Maryna z Ordów Stanisławowa Telecka, prawa te cedują 1632 r. wujowi swemu kniaziowi Stefanowi Czetwertyńskiemu podkomorzemu Bracławskiemu [18]. Jeszcze w 1652 r. Wacław Złoba, *syn kniahini Katarzyny leśniczanki Pińskiej*, kwituje wuja swego kniazia Stefana Czetwertyńskiego podkomorzego Bracławskiego z odebrania 100 złotych *po babce kniahini Czetwertyńskiej* [19].

Gałęź na Nowej Czetwertni.

Jacek Andrejewicz Czetwertyński przystąpił 1569 r. do Unii, przyczem nazwany *kniaź Jacko Czetwertenski z Jarowicy* [20]. Rodowód pląta go z bratem Jakóbem, wiarogodnym jest jednak, gdy mu przypisuje żonę Bokijównę i z niej synów: Hrihorego-Konstantego, Stefana i Fedora, oraz córkę [21]. Tą ostatnią będzie **Anna**, która miała dwóch mężów. W 1606 r. *Jakób i Anna z kniaziów Czetwertyńskich Stradomscy*, kwitują kniazia Stefana Czetwertyńskiego, *brata jej starszego i opiekuna*, z odebrania posagu

---

[1]) 40 k. 196. [2]) Z. 39 d. 240, także Z. 44 d. 73. [3]) Rodowód i Kalnofojski, Teratonrgema lubo Cuda, Kijów 1638. [4]) Kalnofojski. [5]) Rodowód, odnosząc ten szczegół do Jacka. [6]) 1586 Maja 3 (Sum. Czet. I. d. 48) [7]) W Borowiczach 1600 r. (Tamże II fasc. 1). [8]) Patrz niżej. [9]) 1616 r. Czerwca 28 (Sum. Czet. III fasc) 3). [10]) Rodowód. [11]) Patrz niżej. [12]) 1631 Października 3, w Nowej Czetwertni (Sum. Czet. I d. 228—229.) [13]) 1631 Października 6 (Tamże d. I 229). [14]) 1632 Kwietnia 15 (Tamże I d. 249). [15]) 1632 Maja 5 w Lublinie (Tamże III fasc. 1). [16]) 1637 Czerwca 4 (Tamże I d. 302). [17]) 1632 Stycznia 24 w Pińsku (Tamże d. 239). [18]) 1632 Kwietnia 14 i Lipca 24 (Tamże d. 250 i 256). [19]) 1652 Maja 11 (Tamże d. 408). [20]) Arch. Jugo Cz. II T. I 10. [21]) Rodowód.

z dóbr ojczystych i macierzystych [1]). Będzie nią zapewne *Janowa Radowicka z kniaziów Czetwertyńskich*, która w 1633 r. zanosi protestacyę przeciwko braciom swym kniaziom Stefanowi i Hrihorowi Czetwertyńskim, z powodu dopełnionej przez nich tranzakcyi, co do sukcessyi po kniaziach Zbarażskich [2]).

Kniaź Konstanty (Jackowicz) (Hrihory-Konstanty) najstarszy z synów, wspólnie z bratem Stefanem, kwitował 1600 r. kniazia Jakóba Czetwertyńskiego z arendy Borowicz [3]), i tegoż roku w Hołuzyi *kniaź Konstanty Czetwertyński* wydawał zaświadczenie, iż poddany jego, sprzedał ogród poddanemu *kniazia Jakowa Czetwertyńskiego* [4]). Niezawodnie umarł przed 1606 r., w którym opiekunem siostry jest kniaź Stefan [5]). Potomstwa nie pozostawił [6]).

Kniaź Fedor (Jackowicz) trzeci najmłodszy z braci, niezależnie od wystąpień obok brata Stefana [7]), występując sam, zastawił Borowicze rodzonemu bratu Stefanowi, który do nich intromitowany 1621 r. [8]). W 1624 r. *kniaź Fedor i małżonka jego Marusza z Mikulińskich Czetwertyńscy*, oskarżeni o grabież [9]). Tejże *małżonce Maruszy z Mikuliniec* zapisuje *kniaź Fedor Czetwertyński* 1623 r. rzeczy ruchome, a 1630 r. dożywocie na wszystkich dobrach swych [10]). Oboje małżonkowie prawują się 1628 r. z Sokołowskim [11]), nabywają 1630 r. dwór w Winnicy od Strzyżowskich [12]) i ponownie oskarżeni o grabież 1633 r. [13]). Widocznie kniaź Fedor przeżył żonę, która umarła przed 1641 r.; w tym bowiem roku Włodzimierz Kopijowski, syn Fedora Kopijowskiego *i Maruszy z Mikulińskich*, 2-o *voto kniahini Fedorowej Czetwertyńskiej*, oblatuje zapis Fedora Kopijowskiego małżonce swej na wszystkich dobrach [14]). Odtąd kn. Fedor występuje sam jeden. *Kniaź Fedor Czetwertyński* ma 1655 r. sprawę z Zubcewskim o wydanie stangreta [15]), 1659 r. otrzymuje pokwitowania z różnych pretensyi od Podberskich i Kałusowskiej [16]). W latach 1661—63 prowadzi różne sprawy [17]). Od Stycznia do Marca 1664 r. procesował się z Juszkowskim [18]), a 24 Kwietnia 1664 r. spisywał testament [19]) i zaraz umarł; już 29 Kwietnia t. r. oblatowano w grodzie Łuckim rejestr rzeczy pozostałych *po kniaziu Fedorze Czetwertyńskiw* [20]). Z wymienionej małżonki Maruszy Mikulińskiej, wdowy po Fedorze Kopijowskim, potomstwa nie pozostawił, co też potwierdza rodowód, według którego, władał Nową Czetwertnią i umarł bezpotomny [21]).

Kniaź Stefan (Jackowicz) średni z braci, występuje 1600 r. obok brata Konstantego, a 1606 r. jako opiekun siostry [22]). *Stefan Czetwertyński* (nie kniaź) wyznaczony poborcą Wołyńskim z sejmu 1613 r. [23]). W 1617 r. *kniaź Stefan Czetwertyński* nabywa od kniazia Jerzego krajczego koronnego i Krzysztofa koniuszego koronnego, Zbarażskich, części ich w Oderadach, Derni, Stawiszczu, Moszczenicy i Dubiszczach [24]). W 1619 r. *kniaziowie Stefan i Hrihory Czetwertyńscy*, wydają sobie zapis na rozgraniczenie Czetwertni z Borowiczami [25]). *Kniaź Stefan Czetwertyński* w 1621 r. intromitowany do Borowicz, które wziął w zastaw od rodzonego brata Fedora [26]). Za cessyą kniazia Jerzego Zbarażskiego kasztelana Krakowskiego, otrzymuje 1624 r. wieś Ozierce w starostwie Pińskiem [27]). Z tytułem *podkomorzego Bracławskiego* występuje po raz pierwszy 1629 r. [28]).

Bezpotomna śmierć kniazia Jerzego Zbarażskiego (4 Lipca 1631 r.) ostatniego potomka starszej linii kniaziów Czetwertyńskich (Wasila) [29]), otworzyła żyjącym wówczas kniaziom Czetwertyńskim drogę do sukcessyi po nim. Wskutek tego 24 Września 1631 r. w Lublinie, nastąpił układ między *Stefanem podkomorzym Bracławskim, Hrihorym i Fedorem kniaziami Czetwertyńskimi* braćmi, co do sukcessyi po kniaziu Jerzym Zbarażskim, z *kniahini Czetwertyńskiej spłodzonym*, którym bracia Hrihory i Fedor obowiązują się praw swych ustąpić Stefanowi [30]). Ten ostatni nabył następnie 1631—1632

---

[1]) 1606 Maja 27 w ziem. Łuck. (Sum. Czet. I d. 99). [2]) 1633 Stycznia 22 w grodz. Włodzim. (Tamże I d. 261). [3]) Patrz wyżej. [4]) 1600 Czerwca 11 (Sum. Czet. I d. 70). [5]) Patrz wyżej. [6]) Rodowód. [7]) Patrz niżej. [8]) 1621 Lipca 21 w grod. Łuckim (Sum. Czet. I d. 151). [9]) Tamże d. 159. [10]) Tamże d. 156 i 205. [11]) Tamże d. 181*b*, 182 i 185. [12]) Tamże d. 6. [13]) Tamże d. 279. [14]) Tamże d. 348. [15]) Tamże d. 414*b*. [16]) Tamże d. 425 i 427*a*. [17]) Tamże 1661 r. d 433*bc*, 435, 436, 440, 1662 r. d. 441*b*, 1663 r. d. 445*b*. [18]) Tamże d. 447—449. [19]) Tamże II fasc. 8. [20]) Tamże fasc. 3. [21]) Rodowód. [22]) Patrz wyżej. [23]) Vol. leg. III 268. [24]) 1617 r. Czerwca 10 w Krzemieńcu, oblat. 25 Lipca w grod. Krzemienieckim (Karczewski, Replika II 210). [25]) 1619 Listopada 14 (Sum. Czet. II fasc. 1). [26]) Tamże I d. 151. [27]) Z. 100 d. 35 rej. 2 i ten sam dok. S. 89 d. 11 r. 1624. [28]) Sum. Czet. II fasc. 1, następnie występuje 1630 r. (Arch. Jugo Cz. VI T. I 469). [29]) Patrz wyżej. [30]) Sum. Czet. I d. 226.

prawa córek *kniazia Jakóba Czetwertyńskiego leśniczego Pińskiego* [1]) i spadkiem podzielił się 1632 r. z braćmi Fedorem i Hrihorym — na równi; już jednak 1633 r. uzyskał od kniazia Hrihorego Czetwertyńskiego darowiznę dóbr Starego i Nowego Niemirowa i t. d., temuż Hrihoremu, w równym dziale z kniaziami Fedorem i Stefanem podkomorzym Bracławskim, Czetwertyńskimi, z sukcessyi *po siostrze ich z Czetwertyńskich Zbarażskiej*, przypadłym [2]). Skutkiem tego układu zanosiła, przeciwko *braciom swym Stefanowi i Hrihoremu*, pani Iwanowa Radowicka, protestacyę [3]), oraz przeciwko uzurpacyi, przez Stefana, sukcessyi po kniaziach Zbarażskich, manifestował w tymże roku kniaź Zacharyasz Czetwertyński, syn Hrihorego [4]). Protestacye i manifesta nie osiągnęły jednak skutku i w 1635 r. kniaź Hrihory Czetwertyński, pokwitował *kniazia Stefana Czetwertyńskiego podkomorzego Bracławskiego*, z odebrania summy za sukcessyę po kniahini Zbarażskiej, siostrze swej [5]). Od sióstr stryjecznych, córek kniazia Jakóba Czetwertyńskiego, nabył kniaź Stefan w 1632 r. majątek Zywolt [6]). W 1640 r. nastąpiło ponowne rozgraniczenie dóbr między *kniaziami Czetwertyńskimi, Hrihorym podkomorzym Łuckim i Stefanem podkomorzym Bracławskim* [7]). W tymże roku *kniaź Stefan Czetwertyński podkomorzy Bracławski*, pozywa Krzysztofowę Szklinską kniahinię Aleksandrę Sokolską sędzinę ziemską Łucką, o granice [8]). Jeszcze w 1631 r. *kniaziowie Stefan, podkomorzy Bracławski i Fedor Czetwertyńscy bracia*, pozywali panów Swiszczowskich o wydzielenie im czwartej części dóbr, jako *posagowych po ich babce* [9]). W sprawie tej o posag *po babce swej kniahini Marynie z Swiszczowskich Andrzejowej Czetwertyńskiej, kniaziowie Stefan podkomorzy Bracławski i Fedor Czetwertyńscy, bracia rodzeni*, uzyskują 1642 r. banicyę na współwłaścicielach (uczęstnikach) Swiszczowa i Nadczyc [10]). Wygrawszy sprawę, pozywają 1645 r. tychże Swiszczowskich o wydanie przysądzonych im, czwartej części Swiszczowa i Nadczyc, oraz 12000 kop groszy, jako posag *po babce ich Swiszczowskiej* [11]). Sprawę tę wznawiano 1646, 1651 i 1652 r. [12]). W 1651 r. Jan Seweryn Kopystyński cedował pretensye swoje do dóbr Swiszczowa kniaziowi Stefanowi Czetwertyńskiemu podkomorzemu Bracławskiemu, *po kniahini Andrzejowej Czetwertyńskiej z domu Swiszczowskiej*, jemu służące [13]). *Kniaź Stefan Czetwertyński* podkomorzy Bracławski, w testamencie Piotra Mohiły metropolity 1646 r. wymieniony w liczbie panów wyznających obrządek wschodni [14]). W 1648 r. ma sprawę z kniaziem Janem Druckim Lubeckim [15]), zaraz potem od kniahini Zacharyaszowej Czetwertyńskiej Reginy Chrynickiej, starościny Raciborowskiej, podsędkowej Łuckiej, otrzymuje zapis na połowę zamku i miasta Starej Czetwertni [16]), i w tym roku zawiera intercyzę z kniaziem Zacharyaszem Czetwertyńskim podsędkiem Łuckim, co do wypuszczenia w dzierżawę części swoich Czetwertni z połową Zalubecza i t. d. [17]). W 1650 r. ma sprawę z Henrykiem Kaszowskim kasztelanem Wendeńskim o różne krzywdy [18]) i wspólnie z bratem Fedorem o wycięcie lasu [19]). W 1653 r. manifestował o utracie dokumentów [20]). W 1655 r. oskarża zięcia swego Jana Kaszowskiego starostę Szczerczowskiego, o przymuszanie małżonki swej do kontraktu na pewną summę [21]). W 1657 r. kwituje kniazia Wacława Czetwertyńskiego z odebrania długu, zaciągnionego przez kniazia Zacharyasza Czetwertyńskiego rodzonego Wacława [22]). Wskutek układu zawartego o granice, z Samuelem Leszczyńskim wojewodzicem Derptskim [23]), otrzymuje od tegoż zapis na Targowicę [24]). W 1660 r. *kniaź Stefan Swiatopełk Czetwertyński podkomorzy Bracławski*, oskarża panią Michałowę Zahorowską o napad na Borowicze i grabież [25]). O Targowicę procesuje się 1660—1662 r. z Bieniewskim kasztelanem Wołyńskim [26]) i 1663—1665 r. z Leszczyńskim starostą Łuckim [27]). W tymże czasie (1663) ma sprawę z kniaziem Wiszniowieckim [28])

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) 1633 Stycznia 5 w grodzie Łuckim (Sum. Czet. I d. 260). [3]) Tamże d. 261. Patrz wyżej. [4]) 1633 Czerwca 11 w grod. Krzemienieckim (Sum. Czet. I d. 274). [5]) 1635 r. Czerwca 1 (Tamże I d. 289). [6]) Tamże I d. 249 i III fasc. 1, patrz wyżej. [7]) 1640 Stycznia 23 (Tamże d. 490). [8]) Tamże II fasc. 1. [9]) 1631 Junii 28 w ziem. Łuck. (Tamże I d. 221). [10]) 1642 Sierpnia 26 w Lublinie (Tamże d. 358). [11]) Tamże d. 375, 376. [12]) Tamże d. 386, 404, 407. [13]) 1651 Maja 7 w Łucku (Tamże I d. 591). [14]) Pam. II cz. I 171. [15]) Sum. Czet. I d. 392. [16]) 1648 Marca 7 (Tamże d. 591 i 396). [17]) 1648 Luty 14 (Tamże d. 395). [18]) Tamże d. 392. [19]) Tamże d. 402*b*. [20]) Tamże d. 409. [21]) Tamże d. 414*a*. [22]) Tamże d. 419. [23]) 1657 Października 23, na Nowej Czetwertni (Tamże d. 503*a*). [24]) 1657 Października 24, w grod. Łuckim (Tamże I d. 420), Assekuracya 1659 (Tamże d. 426), Oblata 1660 (Tamże d. 504). [25]) Arch Jugo Cz. VI T. I str. 19. [26]) Sum. Czet. I d. 431, 432, 437, 439, 441*d*, 443, 444. [27]) Tamże d. 445, 449, 450, 518. [28]) Tamże d. 446.

i z Kałusowskim Aleksandrem, który wyszedłszy z niewoli moskiewskiej, wydawał się za kniazia Aleksandra Czetwertyńskiego [1]). Proces między kniaziem Stefanem Czetwertyńskim podkomorzym Bracławskim a Leszczyńskim starostą Łuckim, trwał przez cały 1665 r. [2]). Kniaź, bardzo podeszły w latach, spisał w Nowej Czetwertni 2 Czerwca 1664 r. testament [3]). Jeszcze w Lipcu 1665 r. czynił donacyę dóbr Żywotowa *synowi Stefanowi* [4]). Umarł w Listopadzie 1665 r. [5]).

Kniaź Stefan zawierał trzy razy związki małżeńskie: Pierwszą jego żoną była Anna Bokijówna, urodzona z Maryny Wahanowskiej, zmarła 1612 r., pochowana w monasterze Staro-Czetwertyńskim [6]). Małżonkowie kniaziowie *Stefan i Anna z Pieczychwost Bokijówna Czetwertyńscy,* wydają sobie 1609 r. zapisy wspólnego dożywocia [7]). Ta żona urodziła mu synów Aleksandra, Eliasza i Mikołaja [8]).

Z drugą żoną Anną Mikulińską [9]), był żonatym już 1616 r., w którym Aleksander i Włodzimierz Mikulińscy robią zastaw dóbr siostrze swej *kniahini Stefanowej Czetwertyńskiej* [10]). W 1619 r. *Anna z Mikulińskich kniahinia Stefanowa Czetwertyńska,* sporządza akt (testament?), którym synowi z pierwszego swego małżeństwa Jarmolińskiemu, zapisuje złotych 4000, zaś mężowi złotych 10000 [11]). Oboje małżonkowie kniaziostwo *Stefan i Anna z Mikulińskich Czetwertyńscy,* wydają sobie 1622 r. zapisy wspólnego dożywocia [12]). *Kniahinia Anna z Mikulińskich Czetwertyńska podkomorzyna Bracławska,* spisuje ponowny testament 1629 r. [13]). Nie umarła jednak zaraz. W 1632 r. Jerzy Jarmoliński, *syn kniahini z Mikulińskich Czetwertyńskiej,* kwituje podkomorzego Bracławskiego z odebrania 4000 złotych [14]). Nareszcie w Nowej Czetwertni 3 Czerwca 1638 r. *Anna z Mikulińskich Czetwertyńska podkomorzyna Bracławska,* 1-o *voto Jarmolińska,* spisuje ostateczny testament, którym majątek swój rozdziela w równych częściach między dzieci Jerzego Jarmolińskiego, *kniazia Janusza Czetwertyńskiego i córkę (Petronellę) kniażnę Czetwertyńską* [15]). Zaraz potem umarła, poczem testament ten wniesiono 28 Lipca 1638 r. do akt [16]). W następnym roku Jarmoliński kwituje ojczyma swego kniazia Stefana Czetwertyńskiego, z odbioru summy zapisanej mu testamentem przez matkę [17]).

Na początku 1639 r. kniaź Stefan zaślubił po raz trzeci Katarzynę Leśniowską, wdowę po Hieronimie Charlęskim staroście Łuckim. W tymże roku Jan Babiński marszałek Mozyrski, kwituje *z Leszniowa Charlińską, starościnę Łucką, kniahinię Stefanową Czetwertyńską podkomorzynę Bracławską,* z odbioru posagu po żonie swej, a jej córce Katarzynie z Charlińskich [18]). W 1642 r. Wacław Bohowityn, kwituje *Katarzynę z Leszniowa Czetwertyńską podkomorzynę Bracławką,* 1-o *voto Charlińską starościnę Łucką,* z odbioru 8000 złotych, długu zaciągnionego przez starostów Łuckich [19]). W 1646 r. Ewa z Charlińskich Hulewiczowa podsędkowa Łucka, kwituje *matkę swą kniahinię Stefanową Czetwertyńską podkomorzynę Bracławską,* z dóbr ojczystych i macierzystych [20]). W tymże roku *Katarzyna z Leszniowa,* 1-o *Hieronimowa Charlińska starościna Łucka,* 2-o *Czetwertyńska podkomorzyna Bracławska,* zapisuje małżonkowi swemu kniaziowi Stefanowi summę na Lubeczczyznie [21]). W latach 1648—1650 kniahinia Katarzyna Czetwertyńska władała na Wołyniu siołem Boruchowem [22]). W 1652 r. *kniahinia Katarzyna z Leszniowa* 1-o *Charlińska,* 2-o *Czetwertyńska,* oskarża Henryka Kaszowskiego kasztelana Wendeńskiego o nasłanie ludzi na grunta [23]). W 1653 r. podkomorzyna Bracławska, otrzymuje od córki swej Anny z Charlęża Konstantowej Puzyninej, pokwi-

---

[1]) Sum. Czet. I d. 589. [2]) Tamże d. 518, 519, 520, 523. [3]) Tamże II fasc. 3; Oblata w Łucku 24 Listop. 1665 (Tamże I fasc. 12). [4]) 1665 Lipca 2 (Tamże II fasc. 12). [5]) W sprawie z Leszczyńskim występuje jeszcze 2 Listopada 1665 (Tamże I d. 523). Niezawodnie Oblata testamentu (24 Listopapada patrz wyżej) nastąpiła po jego śmierci. [6]) Rodowód (Niesiecki III 270). Być może jednak, że matką jej była nie Wahanowska, ale Maryna Hulewiczówna 1-o Bokijówna, 2-o Perekalska, która testamentem 1594 r. robi zapisy córce swej z pierwszego małżeństwa Bokijównie (Sum. Czet. I d. 53). [7]) 1609 r. Grudnia 1 (Tamże I d. 117). [8]) Według rodowodu także Janusz, ale ten był synem drugiej żony Mikulińskiej. [9]) Rodowód. [10]) 1616 Listopada 19 (Sum. Czet. I d. 140). [11]) 1619 Lipca 29 w Żywotowie (Tamże d. 146). [12]) 1622 Sierpnia 15 (Tamże d. 154). [13]) 1629 Czerwca 13 (Tamże II fasc. 1). [14]) 1632 Października 6 (Tamże I d. 257). [15]) Tamże II fasc. 1. Rodowód czyni ją mylnie bezpotomną. [16]) Sum. Czet. II fasc. 1 i I d. 323. [17]) 1639 Maja 18 w Żywotowie (Tamże I d. 332). [18]) 1639 Sierpnia 22 (Tamże d. 336). [19]) 1642 Stycznia 1 (Tamże d. 353). [20]) 1646 Lutego 25 (Tamże d. 382). [21]) 1646 Czerwca 12 (Tamże II fasc. 2). [22]) Arch. Jugo VII T. 2 str. 449. [23]) Sum. Czet. I d. 406.

towanie z dóbr ojczystych i macierzystych [1]. Od małżonka swego otrzymuje 1658 r. assekuracyę zapisu na Lipie [2]. W latach 1660—1662 występuje w rozmaitych sprawach [3]. Owdowiawszy procesuje się 1667 r. z synem kniaziem Stefanem Czetwertyńskim podkomorzycem Bracławskim [4]. W 1673 r. w Nowym Ostrowiu *Katarzyna z Leszniowa* 1-o *Charlińska starościna Łucka,* 2-o *kniahinia Czetwertyńska podkomorzyna Bracławska,* spisuje testament, którym zapisuje 6000 złotych Dominikanom Łuckim i summę na Ostrowiu synowi Stefanowi [5]. Żyła jeszcze w 1678 r., w którym Anna z Charlińskich Mikołajowa Sapieżyna starościna Owrucka, procesuje się z kniaziem Stefanem Czetwertyńskim chorążym Wołyńskim *i matką jego* 1-o *Charlińską,* 2-o *Czetwertyńską,* o nieważność zapisów [6].

Z przytoczonych szczegółów okazuje się, że kniaź Stefan miał pięciu synów, z których przeżył czterech, i córkę. Ta ostatnia **Petronella** urodzona z Mikulińskiej [7], wydaną została 1642 r. za Adama Koniecpolskiego starostę Szczerczowskiego; już w Lipcu 1642 r. *Petronella z knaziów Czetwertyńskich podkomorzanka Bracławska, Koniecpolska starościna Szczerczowska,* kwituje z dóbr ojczystych i macierzystych [8]. Adam Koniecpolski umarł bezpotomnie w $3\frac{1}{2}$ roku po ślubie [9], a więc 1645 r. Wdowa po nim wyszła 2-o za Jana Kaszowskiego starostę Szczerczowskiego, którego, jako *zięcia swego,* kniaź Stefan Czetwertyński oskarża 1655 r. o przymuszanie małżonki swej do kontraktu na pewną summę [10].

Najstarszy syn Stefana **Aleksander** zginął w Prusach 1628 r. [11]. W 35 lat potem zjawił się niejaki Aleksander Kałusowski, który powracając z niewoli moskiewskiej, wydawał się za *kniazia Aleksandra Czetwertyńskiego,* za co kniaź Stefan Czetwertyński podkomorzy Bracławski wytoczył mu 1663 r. sprawę [12], a prawdopodobnie syn podkomorzego, także Stefan Czetwertyński podkomorzyc Bracławski, go zabił. Wskutek tego Filip Bokij na Pieczychwostach Pieczychwostski, wszczyna w Maju 1663 r. proces z kniaziem Stefanem Czetwertyńskim podkomorzycem Bracławskim, oskarżając go, że *kniazia Aleksandra Czetwertyńskiego brata starszego z Bokijówny urodzonego,* powracającego z niewoli pruskiej do domu, zabił. Ze sprawy okazało się, że kniaź Aleksander Czetwertyński w rzeczywistości został zabity podczas wojny Szwedzkiej od Prusaków pod Garnen, więc Bokij za niedowiedzenie bratobójstwa skazany 1666 r. na zapłacenie kniaziowi Stefanowi 5000 złotych, które też zmuszony był uiścić [13].

Eliasz (Ilja) drugi syn Stefana z Bokijówny [14] urodzony 1606 r. [15], rotmistrz J. K. M., zmarł 6 Listopada 1640 r., pochowany w Lublinie [16]. Śmierć jego nastąpiła z postrzału otrzymanego w bitwie z kozakami pod Perejasławiem [17]. *Eliasz Światopełk Czetwertyński* posłował 1638 r. na sejm, zkąd deputatem na trybunał Radomski [18].

Mikołaj, trzeci syn Stefana i Bokijówny [19], jako *Mikołaj Światopełk kniaź Czetwertyński* posłował na elekcyę 1632 r. [20] i sejm 1639 r. [21]. Wspomniany 1645 r. w testamencie Reginy z Hostskich Sołomereckiej (teściowej swej) [22], a 1646 r. w testamencie metropolity Piotra Mohiły, w liczbie panów wiary greckiej [23]. Ponownie posłował z Bracławskiego na elekcyę 1648 r. [24]. Mianowany kasztelanem Mińskim 5 Lutego 1649 r. [25]. W Hodomiczach 9 Września 1659 r. spisywał testament [26], i zaraz potem umarł. Już w Grudniu tegoż 1659 r. niejaki Szczepkowski, pozywa *potomków zeszłego kniazia Mikołaja Czetwertyńskiego kasztelana Mińskiego* [27]. W 1661 r. kniaź Stefan Czetwertyński podkomorzy Bracławski, jako opiekun *kniaziów Mikołaja i Aleksandra Czetwertyńskich kasztelaniców Mińskich,* pozywa Bokszów o najazd [28] i w tymże roku otrzymuje pokwitowanie od Kaszowskiego kasztelana Wendeńskiego, ze spłaty summy 4000 złotych, długu zaciągnionego przez *kniazia Mikołaja i Domicelę z kniaziów Sołomereckich Czetwertyńskich* [29].

---

[1] Sum. Czet. I d. 410. [2] Tamże d. 421. [3] Tamże d. 429, 430, 433*a*, 434, 436, 438, 439, 442*b*. [4] Tamże d. 452, 453. [5] 1673 r. Maja 25 (Tamże II fasc. 16). [6] Tamże I d. 454. [7] Patrz wyżej. [8] 1642 Lipca 4 (Sum. Czet. I d. 357). [9] Przyłęcki, Pamiętniki o Koniecpolskich, Lwów 1842 str. 195. [10] Sum. Czet. I d. 414*a*. [11] Rodowód. [12] Sum. Czet. I d. 589. [13] Tamże I d. 588. [14] Patrz wyżej. [15] Nadgrobek. [16] Starowolski, Monumenta str. 735—736. [17] Rodowód, Niesiecki III 270. [18] Vol. leg. III k. 942. [19] Patrz wyżej. [20] Vol. leg. III 771, Arch. Jugo Cz. II T. I 221. [21] Arch. Jugo Cz. II T. I 252, 266. [22] Kopia dokum. oryg. [23] Pam. II Cz. I 170. [24] Vol. leg. IV 253. [25] Z. 123 k. 104. [26] Sum. Czet. II fasc. 12. [27] Tamże I d. 428. [28] Tamże I d. 435. [29] Tamże III fasc. 6.

Wymieniona żona kniazia Mikołaja, kniażna Domicela Sołomerecka, była córką kniazia Mikołaja-Lwa Sołomereckiego kasztelana Smoleńskiego i Reginy Hostskiej; w dziale spuścizną rodzicielską z siostrami, 1 Lutego 1646 r. otrzymuje na swoją część, majętność Woronie z przyległościami [1]). Umarła 1659 r. zaraz po mężu poczem 20 Listopada 1659 r. spisano rejestr rzeczy pozostałych po śmierci *kniahini Domicelli z Sołomereckich Czetwertyńskiej kasztelanowej Mińskiej* [2]).

Janusz, czwarty syn Stefana z drugiej jego żony Mikulińskiej [3]). W 1647 r. *kniaź Janusz Czetwertyński* miał sprawę z Giżyckim o Tymanówkę, do której ten ostatni został intromitowanym [4]). Według rodowodu, podczas wojny z kozakami, zabitym został w Tulczynie (alias Nesterwarze) 1648 r. [5]). Ożeniwszy się z Zofią z Goraja Czuryłówną, zabezpiecza jej 15 Lutego 1645 r. posag na dobrach dziedzicznych [6]). Żył z nią bezpotomnie [7]). Była to córka Mikołaja i Zofii z Lanckorońskich Czuryłów stolników Sanockich i owdowiawszy, wyszła 2-o za Kazimierza-Mikołaja Kossakowskiego podsędka Bracławskiego [8]).

Stefan, jako syn Stefana i trzeciej jego żony Leśniowskiej, mógł się urodzić najwcześniej 1640 r. [9]). Wcześnie ożenił się z Reginą Kaszowską [10]). Zastępując ojca, pod koniec jego życia, występował w różnych sprawach 1663—1665 [11]). Otrzymał od ojca 1665 r. donacyę Żywotowa [12]), procesuje się 1667 r. z matką [13]), która następnie testamentem 1673 r., odpisuje mu summę na Ostrowiu [14]). Piastował urząd chorążego Wołyńskiego. W Sierpniu 1673 r. stracił jednocześnie troje dzieci: 7-mio-letnią córkę **Teresę** (18 Sierpnia), 10-cio-letnią córkę **Krystynę** (20 Sierpnia) i 8-mio-letniego syna **Włodzimierza** (23 Sierpnia) już starostę Siewińskiego [15]). W następnym roku *książe Stefan Światopełk Czetwertyński chorąży Wołyński*, podpisał elekcyę Jana III [16]). W 1678 r. w imieniu matki i swojem, procesuje się z Mikołajową Sapieżyną [17]). W tymże roku, wydając córkę swą **Katarzynę** za Karola Krasickiego kasztelana Chełmskiego, intercyzą zawartą 3 Listopada 1678 r. naznaczył jej 8000 złotych posagu [18]). Według rodowodu dziedziczył na Żywotowie, Kniażej Krynicy i Włodzimiercu. Pod koniec życia rozłączywszy się z żoną Reginą Kaszowską kasztelanką Wendeńską (?), z którą miał 3 synów i 5 córek (?), wstąpił dnia 4 Października 1682 r., pod imieniem Józefa-Jacka, do zakonu Dominikanów w Łucku, gdzie umarł 24 Października 1684 r. [19]).

Małżonka jego Regina Kaszowska, była nie kasztelanką Wendeńską, ale córką Andrzeja z Wysokiego Kaszowskiego łowczego Wołyńskiego i kniażny Maryanny Hrihorówny Czetwertyńskiej [20]). Owdowiawszy wyszła 2-o za Jana Konopackiego podstolego Trembowelskiego, który jej, naprzeciwko wniesionej Hołuzyi, zapisuje 22 Sierpnia 1689 r. dożywocie na dobrach swych [21]).

Oprócz wymienionej córki Katarzyny Krasickiej, pozostawił Stefan jeszcze drugą córkę **Konstancyę**, wydaną 1-o za Józefa Wyżyckiego starostę Tymbarskiego, 2-o za Jana-Teodora Kaszowskiego podkoniuszego litewskiego, kasztelana Czernihowskiego [22]). Obie one wyniosły dobra Żywotowskie z domu kniaziów Czetwertyńskich.

Takim sposobem z linii kniazia Jacka Andrzejewicza, pozostali tylko dwaj synowie kniazia Mikołaja Czetwertyńskiego kasztelana Mińskiego — Mikołaj i Aleksander [23]). Z nich Aleksander żonaty z Joanną córką Wacława Zacharyaszowicza kniazia Czetwertyńskiego, miał syna Gabryela zmarłego młodo [24]). Mikołaj jest protoplastą dziś żyjącej linii kniaziów Czetwertyńskich, zwanej, od Borowicz przeimieniowanych na Nową Czetwertnią, — na Nowej Czetwertni [25]).

---

[1]) Kopia dokum. oryg. [2]) Sum. Czet. II fasc. 3. [3]) Patrz wyżej. [4]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 431. [5]) Rodowód, porównaj Star. Pols. II 1344. [6]) Sum. Czet. I d. 373. [7]) Rodowód. [8]) Niesiecki III 276. [9]) Patrz wyżej. [10]) Rodowód. [11]) Sum. Czet. I d. 523, 588. [12]) Tamże II fasc. 12, patrz wyżej. [13]) Tamże I d. 452. [14]) Tamże II fasc. 16, patrz wyżej [15]) Panegiryk W. X. Raymunda Piegłowskiego: „Pokóy y Nieśmiertelność" J. O. Włodzimierza Światopełka xiążęcia Czetwertyńskiego starosty Siewińskiego i rodzonych jego Teresy i Krystyny chorążanek Wołyńskich. Mowa pogrzebowa miana w Łucku 5 Października 1673 roku. Kraków 1675 r. [16]) Vol. leg. V 301. [17]) Sum. Czet. I d. 454, patrz wyżej. [18]) Tamże II fasc. 16. [19]) X. Sadok Barącz, Rys dziejów zakonu kaznodziejskiego w Polsce, Lwów 1861, II 140—141, także Rodowód. (Niesiecki III 270). [20]) Kossakowski III 168. [21]) Żychl. VII 47. [22]) Kossakowski III 170—171, Niesiecki IX 466. [23]) Patrz wyżej. [24]) Rodowód. [25]) Tamże.

Gałęź na Starej Czetwertni.

Kniaź Ostafi (Andrzejewicz) Czetwertyński, według rodowodu i Kalnofojskiego, syn urojonego Wasila Fedorowicza, niby brata kniazia Matwieja Czetwertyńskiego [1]), był niewątpliwie synem Andrzeja Fedorowicza a bratem Jakóba i Jacka, skoro dzieci Ostafieja i Jacka są braćmi i mają wspólną babkę [2]). *Kniaź Ostafi Czetwertyński* władał 1583 r. w powiecie Łuckim częściami Hołuzyi, Borowicz, oraz Brechowem, Litohoszczą i Kopylami [3]). W 1586 r. kniaź Janusz Zbarażski wojewoda Bracławski, wzywał *kniazia Ostafieja Czetwertyńskiego*, aby zawiesił prowadzenie spraw przeciwko kniaziowi Jackowi Czetwertyńskiemu, który wyjechał z poselstwem do Moskwy [4]). Więcej o nim nie słychać. Z niewiadomej żony pozostawił syna Hrihorego i córkę, która była najprzód zakonnicą, a potem ihumenią (przełożoną), w monasterze w Starej Czetwertni [5]).

Kniaź Hrihory (Ostafiejewicz), według rodowodu dziedziczył na Starej Czetwertni, Rasnikach, Majkowie, Wiśniowie i Czerczycach [6]). Niezawodnie tego *kniazia Czetwertyńskiego*, miasto i zamek Czetwertnią, odgraniczono 1595 r. od dóbr kniahini Markowej Sokolskiej — Sokula i Nawozu [7]). W 1601 r. *„Hrihory Czetwertenski“* podpisał zobowiązanie szlachty Wołyńskiej ochraniać Lubelskie prawosławne bractwo [8]). W 1619 r. *kniaziowie Stefan i Hrihory Czetwertyńscy*, wydali sobie zapis graniczny między Czetwertnią i Borowiczami [9]). W 1621 r. *kniaź Hrihory Czetwertyński* zastawił Chomiakowi za 8000 złotych Hołuzyę i część Kopyl [10]). *Hrihory Czetwertyński* posłował na sejm 1627 r. [11]). W 1628 r. *kniaź Hrihory i Marusza z Wkryńskich Czetwertyńscy małżonkowie*, zapisują *synowi swemu Zacharyaszowi* połowę dóbr swoich Czetwertni, Łyszcza, Chodomicz i t. d. [12]). *Kniaź Hrihory Czetwertyński* obrany posłem na sejm 1630 r. [13]). W 1631 r. zawarł układ z braćmi Stefanem i Fedorem co do sukcessyi po kniaziu Zbarażskim [14]). W 1632 r. znajdował się na sejmiku Wołyńskim i sejmie elekcyjnym [15]). Z dóbr odziedziczonych po *siostrze* (sic) kniahini z Czetwertyńskich Zbarażskiej, zapisem wieczystej darowizny ustąpił 1633 r. Stary i Nowy Niemirów i t. d., kniaziowi Stefanowi Czetwertyńskiemu [16]). Przeciwko tym transakcyom kniaziów Stefana i Hrihorego, protestowali 1633 r. Janowa Radowicka i syn Hrihorego kniaź Zacharyasz [17]). W tymże roku *kniaź Hrihory Czetwertyński* posłował na sejm [18]). Ponownie poseł na sejm 1638 r. [19]), podczas którego lub zaraz potem mianowany podkomorzym Łuckim, w jakim urzędzie obrany znów posłem na sejm 1639 r. [20]). W następnym roku rozgraniczał swoje dobra od dóbr kniazia Stefana Czetwertyńskiego [21]). W testamencie metropolity Piotra Mohiły 1646 r., wymieniony w liczbie szlachty, wyznawców greckiej wiary [22]). W następnym 1647 r., wspólnie *z synami Zacharyaszem i Wacławem*, podpis swój położył na elekcyi metropolity Sylwestra Kossowa [23]). W tymże roku sporządza 3 Października na rzecz syna Wacława zapis donacyjny dóbr Czetwertni, Łyszcza, Chodomicz i Zalubcza [24]). W następnym roku posłował na sejm elekcyjny i jako *Hrehory Czetwertyński podkomorzy Łucki*, podpisał z województwem Wołyńskim elekcyę Jana-Kazimierza [25]). Jeszcze w Listopadzie 1650 r. obrany posłem na sejm [26]). Umarł 12 Maja 1651 r., pochowany w monasterze Starej Czetwertni [27]).

Według rodowodu pozostawił z Maruszy Wkryńskiej, wymienionej wyżej pod r. 1628, synów Zacharyasza i Wacława oraz córkę za Piotrowskim [28]). Z innych jednak źródeł dowiadujemy się, że córkami Hrihorego były, żyjące w 1654 r.: **Maryanna** żona Andrzeja z Wysokiego Kaszowskiego łowczego Wołyńskiego, **Helena**, żona Zygmunta Wyleżyńskiego i **Teofila** za Władysławem Niemiryczem [29]). Tej ostatniej wesele odbyło się 1645 r. [30]).

---

[1]) Rodowód (Niesiecki III 265), Kalnofojski Teratourgema lubo cuda, Kijów 1638. [2]) Patrz wyżej. [3]) Zr. dziej. XIX 95. [4]) Sum. Czet. I d. 48. [5]) Rodowód. [6]) Tamże. [7]) Sum. Czet. II fasc. 1. [8]) Arch. Jugo Cz. II T. I 39. [9]) Sum. Czet. II fasc. 1, patrz wyżej. [10]) Tamże III fasc. 3. [11]) Vol. leg. III 546. [12]) 1628 r. Luty 3 (Sum. Czet. I d. 181). [13]) Arch. Jugo Cz. II T. I 151, wspomniany także Arch. Jugo Cz. VI T. I 468. [14]) Sum. Czet. I d. 228, patrz wyżej. [15]) Arch. Jugo Cz. II T. I 172, 174 i 215. [16]) Sum. Czet. I d. 260. [17]) Tamże d. 261 i 279. [18]) Vol. leg. III 807. [19]) Arch. Jugo Cz. II T. I 229, Vol. leg. III 937 i 942. [20]) Arch. Jugo Cz. II T. I 253, także Sum. Czet. I d. 329. [21]) Sum. Czet. I d. 490. [22]) Pam. T. II Cz. I 170. [23]) Arch. Jugo Cz. II T. I 347. [24]) Sum. Czet. II fasc. 2. [25]) Vol. leg. IV 226. [26]) Arch. Jugo Cz. II T. I 379. [27]) Rodowód (Niesiecki III 265). [28]) Tamże. [29]) Kossakowski III 168, z Sum. Wołyńs. pod r. 1654 [30]) Rudomicz Bazyli, Faces Jugales ad hymenaeum Vlad. Niemirzic et. Teoph. Czetwertyńska, Zamość 1645.

Kniaź Zacharyasz Hrihorowicz otrzymuje w 1628 r. od rodziców zapis na połowie Czetwertni, Łyszczu, Hodomicz i t. d. [1]). Urodzony *Zacharyasz Czetwertyński* z ojcem, 1629 r. naznaczony poborcą Wołyńskim [2]), jako taki występuje 1630 r. [3]). W 1632 r. na sejmiku Wołyńskim obrany posłem na sejm elekcyjny, znajdował się na tymże [4]). W 1633 r. *kniaź Zacharyasz Czetwertyński syn Hrihorego*, manifestował przeciwko kniaziowi Stefanowi Czetwertyńskiemu podkomorzemu Bracławskiemu o uzurpacyę sukcessyi po kniaziu Zbarążskim [5]). Już jako starosta Raciborski i podsędek Łucki *kniaź Zacharyasz Światopełk Czetwertyński* przewodniczył 1646 r. sejmikowi szlachty Wołyńskiej [6]). W tymże roku *kniaź Zacharyasz i Regina z Chrynickich Czetwertyńscy, podsędkowie Łuccy*, wydają małżonkom Gurskim zapis zastawny na 2500 złotych [7]) i kniaź Zacharyasz wspomniany w testamencie metropolity Piotra Mohiły w liczbie panów pozostałych wiernymi obrządkowi wschodniemu [8]). W 1647 r. wspólnie z ojcem i bratem Wacławem podpisał elekcyę metropolity Kossowa [9]). *Zacharyasz Czetwertyński starosta Raciborski i podsędek Łucki* podpisał z województwem Wołyńskim elekcyę 1648 r. [10]). W tymże roku *kniaź Zacharyasz Czetwertyński podsędek Łucki*, zawarł intercyzę z kniaziem Stefanem Czetwertyńskim podkomorzym Bracławskim, co do wypuszczenia części swoich w mieście Czetwertni z połową Zalubcza i t. d. [11]). Zapis ten potwierdzając, *Regina z Chrynickich kniahinia Zacharyaszowa Czetwertyńska podsędkowa Łucka*, wydaje kniaziowi Stefanowi zapis na połowę zamku i miasta Starej Czetwertni [12]). W 1649 r. na sejmiku Wołyńskim, na którym postanowiono pospolite ruszenie przeciwko zbuntowanemu chłopstwu, uwolnionym został od podymnego [13]). Podobno umarł 1649 r. z ran odniesionych w oblężeniu Zbarażskiem [14]). W 1657 r. kniaź Stefan Czetwertyński podkomorzy Bracławski, kwituje kniazia Wacława Czetwertyńskiego z odebrania długu zaciągnionego *przez rodzonego (brata) jego kniazia Zacharyasza* [15]).

Pozostawił czterech synów: Hieronima, Andrzeja, Gedeona i Hrihorego, którzy dalej ród prowadzą [16]).

Kniaź Wacław Hrihorowicz, wspólnie z ojcem i bratem, podpisany 1647 r. na elekcyi metropolity Kossowa [17]), w tymże roku otrzymał od ojca zapis donacyjny dóbr Czetwertni, Łyszcza, Hodomicz i Zalubcza [18]). W 1657 r. spłacił kniaziowi Stefanowi Czetwertyńskiemu podkomorzemu Bracławskiemu, dług rodzonego (brata) swego kniazia Zacharyasza Czetwertyńskiego [19]). W 1659 r. *kniaź Wacław na Czetwertni Czetwertyński* procesuje się z Korytyńskim o krzywdy między poddanymi [20]). *Wacław Światopełk książe Czetwertyński chorąży Żytomirski*, posłował na sejm 1667 r. [21]). Tenże *Wacław Światopełk książe na Starej Czetwertni Czetwertyński chorąży Żytomirski* obrany posłem Wołyńskim graeci ritus na zwołany 1679 r. zjazd w Lublinie, dla urządzenia spraw cerkiewnych, zaprzysiągł, że nie zgodzi się na przyjęcie dogmatów niezgodnych z wiarą prawosławną [22]). Z takimże tytułem wymieniony 1676 r. w liczbie szlachty Wołyńskiej obrządku wschodniego [23]). Umarł w 1694 r., w którym chorążym Żytomirskim po nim, mianowany Mikołaj Kossakowski łowczy Wizki [24]). Według rodowodu dziedziczył na Starej Czetwertni i Rasnikach; był starostą Życzyńskim i Doniczowskim; pozostawił z żony Ludwiki Wojnianki Jasienickiej (?) synów i córki, którzy dalej ród prowadzą [25]). Z innych źródeł okazuje się, że jego żona była nie Wojnianką Jasienicką, ale Wojnianką Orańską, córką Jakóba Wojny Orańskiego podsędka Czernihowskiego, wspomniana 1662 r. [26]).

---

[1]) Sum. Czet. I d. 181. [2]) Vol. leg. III 642. [3]) Arch. Jugo Cz. II T. I 159. [4]) Tamże 174, 216 [5]) Sum. Czet. I d. 274. [6]) Arch. Jugo Cz. II T. I 314, 335. [7]) Sum. Czet. I d. 384. [8]) Pam. II Cz. I 170. [9]) Arch. Jugo Cz. II T. I 347. [10]) Vol. leg. IV 226. [11]) 1648 r. Luty 14. (Sum. Czet. I d. 395). [12]) 1648 r. Marca 7 (Tamże d. 396, 591). [13]) Arch. Jugo Cz. II T. I 365. [14]) Kosiński I 298. [15]) Sum. Czet. I d. 419. [16]) Rodowód, Niesiecki III 265—266. [17]) Arch. Jugo Cz. II T. I 347. [18]) Sum. Czet. II fasc. 2. Patrz wyżej. [19]) Sum. Czet. I d. 419. Patrz wyżej. [20]) Arch. Jugo Cz. VI dod. I 10. [21]) Vol. leg. III 942. [22]) Arch. Jugo Cz. I T. IV 32—33. [23]) Pam. I Cz I 193. [24]) Sygil. 15 k. 77 (Kossakowski I 88). [25]) Rodowód. [26]) Kossakowski I 88.

- **Aleksander** 1387
  - **Iwan** 1432—1451
    - **Aleksander** 1472—1489
    - **Jurij** 1488 † 1502 nam. Włodzimierski
    - **Fedor** 1488—1504 nam. Bracławski
  - **Michał**
    - **Jurij** na Czetwertni
      - **Wacław**
      - **Hanna** M. Onoszko
      - **Fedka** M. Chrebtowicz
      - **Wasil** 1504—1540
        - **Daniel** 1538—1540
        - **Matwiej** 1538 † 1563 Ż. 1 N. 2 Wahanowska
          - **Janusz** 1569 Ż. Siemaszkówna
          - **Anna** † 1581 M. kn. Zbarażski
      - **Bohdana** M. Iwan Andrejewicz podskarbi
    - **Fedor** na Wyszkowie
      - **Fedor** 1512—1528 Ż. Olena Fedkowna
        - **Michał** 1537—1555
        - **Iwan** † 1559 Ż. 1 Owdotia 2 Maryna Kisiel
          - **Fedor** 1568
          - **Wasil** 1568
          - **N.** M. kn. Masalski
          - **Konstanty** 1600
            - **Petronella** M. 1 Koniecpolski 2 Kaszowski
            - **Aleksander** † 1628
            - **Eliasz** ur. 1606 † 1640
            - **Mikołaj** 1632 † 1659 kaszt. Miński
          - **Stefan** 1600 † 1665 podkomorzy Bracławski
          - **Fedor** † 1664
            - **Janusz** † 1648
            - **Stefan** † 1684 chor. Wołyński
            - **Zacharyasz** 1629 † 1649 podsędek Łucki
          - **Anna** M. 1 Stradomski 2 Radowicki
        - **Wasil** 1537—1544
        - **Bohdana** M. kn. Trystenski
      - **N.** M. kn. Łukomski
      - **Aleksander**
      - **Semen**
      - **Andrzej** 1528—1545 Ż. Swiszczowska
        - **Wasil** 1561—1564
        - **Lew** 1561
        - **Jacek** 1569 Ż. Bokijówna
        - **Jakób** leśniczy Podlaski
          - **Fedor** 6 córek
          - **Hrihory** 1601 † 1651
            - **Wacław** 1647 † 1694 chorąży Żytomirski
            - 3 córki
          - **N.** zakonnica
        - **Ostafi** 1586
    - **Michał** na Sokoli
      - **Sokolscy**

Daniuszewicz

od przydomku (?) Daniusz [1], który prawdopodobnie dał nazwę miejscowości Daniuszew (dziś Daniszew w powiecie Święciańskim) [2].

Kniaź Michał Daniuszewicz podpisany jako świadek, obok pana Andrzeja Sakowicza (1440—1455) i kniazia Andrzeja Szacha, na zapisie Iwana Zinowiewicza synowcowi swemu Olechnowi Puhaczowi, majątku Sutkowskiego [3].

---

[1]) Mikołaj *Daniuszewicz* sługa krajczego Ostyka, trzymał w Onikszteńskim powiecie pustosz, która po nim nadana 1525 Iwanowi Perfuriewiczowi dworzaninowi królewskiemu (Z. 12 k. 285). [2]) Słown. Geogr. I 901. [3]) Dekret Olechnowej Puhaczowej 1486 r. (Z. 4 k. 123 od.).

Daszkowicz.

Kniaziowie Iwan i Wasil Daszkowicze Hlińscy synowie, według wszelkiego prawdopodobieństwa, kniazia Daszka Borysowicza Hlińskiego, żyjący 1486—1506 r., opuszczając nazwisko, pisali się tylko *Daszkowiczami;* obaj zmarli bezpotomnie. (Patrz Hlińscy).

Dereczyński

od Dereczyna, dziś miasteczka w powiecie Słonimskim. Miejscowość ta w końcu XV-go wieku była własnością Jacka Kopaczewicza, po bezpotomnej śmierci którego, spadła na siostrę jego Annę wdowę po kniaziu Michale Aleksandrowiczu Sanguszkowiczu, która na posiadanie Dereczyna otrzymuje 1501 r. potwierdzenie. Po Annie, Dereczyn przeszedł na jej dzieci, syna kniazia Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza Koszyrskiego i dwie córki, które były żonami kniaziów Semena Bohdanowicza Odyncewicza i Iwana Andrejewicza Połubenskiego, wskutek czego wymienieni trzej kniaziowie władali w pierwszej połowie XVI-go wieku Dereczynem. Udział Sanguszkowiczów w tym majątku przeszedł 1540 r., drogą zamiany, do kniazia Iwana Wiszniowieckiego [1]). Kniaziów władających w Dereczynie widocznie nazywano w potocznej mowie kniaziami Dereczyńskimi, skoro tytuł ten wkradł się raz wypadkowo w akt oficyalny. Według oblatowanego w Metryce Litewskiej pod 1569 r., pod zagłówkiem: „Tytuły panów rad ich miłości", spisu tych, którym należało przesłać okolicznościowe posłanie królewskie, takowe adresowano do „(senatorów), kasztelanów, urzędników ziemskich i dwornych, marszałków, starostów i dzierżawców, ciwunów (Żmudzkich), powiatów (sic), książąt i panów, oraz wdów;" w liczbie kniaziów, obok znanych nazwisk, wymienieni tu: *kniaziowie Dereczynscy* i Połtezow (?) [2]).

Dolski

od Dolska (dziś Dolsk Stary) w powiecie Pińskim w pobliżu Lubieszowa, który nie należy mięszać z innym Dolskiem w powiecie Kowelskim; ten ostatni należał w XV-tym wieku do innego rodu, od którego przeszedł do Sanguszków [3]). Kniaziowie Dolscy mieli używać herbu własnego podobnego do Kościeszy [4]).

Kniaź Andrzej Dolski, otrzymuje 1488 r. nadanie 6 kop z myta Łuckiego [5]).

Kniaź Ilia Dolski, dziedzic Dolska, prowadzi 1530 r. sprawę z kniaziem Iwanem Wasilewiczem Kozeką [6]), a 1539 r. występuje jako świadek [7]). Niezawodnie ten sam *„kniaź Dolski"*, według popisu ziemskiego 1528 r., obowiązany do stawienia na służbę wojenną dwóch koni [8]). Jego żoną mogła być:

Kniahinia Liubka Dolska córka Michała Pawłowicza Wizgirda, która uczestniczy 1539 r., w sprzedaży Mirkowa i Czernic, przez sukcessorów wymienionego Wizgirda [9]).

Kniażna Beata Dolska słynna z obrony Dubna, w drugiej połowie XVI-go wieku, była żoną kniazia Sołomereckiego [10]).

W połowie XVI-go wieku żył **kniaź Roman Dolski** znany tylko przez syna Prokopa, który się pisał Romanowiczem [11]); bratem Prokopa (a więc drugim synem Romana) był Michał-Nicefor Dolski [12]).

Michał-Nicefor Dolski wprzód podstoli następnie podsędek Piński [13]), jako taki *kniaź Michał Dolski podsędek,* z sejmu 1589 r. wyznaczony poborcą Pińskim [14]). Tenże *kniaź Michał Dolski* mianowany sędzią ziemskim Pińskim 1606 r. [15]), a kasztelanem Brześciańskim 25 Sierpnia 1621 r. [16]); umarł bezpotomnie [17]) 1623 r., albowiem 26 Lutego 1624 r. Baltazar Strawiński ciwun Trocki mianowany, *po śmierci kniazia Dolskiego,* kasztelanem Brześciańskim [18]).

---

[1]) Patrz niżej art. Sanguszkowicz. [2]) P. 9 k. 131—133/160—162. [3]) Mikołaj dziedzic Dolska i Przerwał z żoną Ahafią i synami Hurkiem, Steckiem i Andruszkiem erygowali tu, na miejsce starego monasteru, kościół Św. Mikołaja 1432 r. (Arch. Sław. III 1); w 1503 r. Jadwiga Steckowa Łamanowa sprzedała Dolsk kniaziowi Andrzejowi Sanguszce (tamże 33). Sprzedaż tą ratyfikuje 1507 Mikołaj Hurkowicz Łamanowicz (tamże 41). [4]) Kojałowicz, Herbarz. [5]) Z. 4 k. 54 od. [6]) Z. 17 k. 13. [7]) Arch. Sław. IV 183. [8]) P. I k. 193—223. [9]) Z. 22 k. 85—89 (dr. Arch. Sław. IV 191—193). [10]) Niesiecki III 361. [11]) Patrz niżej. [12]) Kojałowicz, Herbarz. [13]) Niesiecki III 361. [14]) Vol. leg. II 1316. [15]) Z. 85 d. 445 i Z. 88 k. 309. [16]) Z. 93 k. 458. [17]) Kojałowicz, Herbarz. [18]) Z. 100 d. 83 rej. 2.

Prokop Dolski żonaty z Maryną Matwiejewną Kłoczkowną Podarewską, która jako *Prokopowa Dolska,* bierze udział 1586 r. w sprawie o spadek po Macieju Kłoczce (Kłodzko) staroście Żmudzkim [1], był następnie sędzią ziemskim Wołkowyskim; *Prokop Romanowicz Dolski sędzia ziemski Wołkowyski* występuje 1609 r. [2]. Pozostawił czterech synów: Andrzeja, Krzysztofa, Mikołaja i Pawła [3], którzy tytuł kniaziowski zarzucili. Córką jego mogła być **kniaźna Ewa Dolska** występująca 1636 r. jako żona Pawła Wasilewskiego [4].

Andrzej Dolski dworzanin cesarza Ferdynanda II [5], jako sekretarz królewski posłował 1627 r. na sejm [6]; mianowany 24 Lipca 1628 r. podkomorzym Wołkowyskim, przyczem nazwany *kniaziem* [7], otrzymał 1635 r. przywilej na założenie miasteczka Jędrzejowa i ustanowienie jarmarku w Dolsku [8]. Tenże *Andrzej na Dolsku Dolski,* opiekun wdowy *i córek brata Pawła,* występuje 1645—1646 w ich sprawach [9]. Umarł w końcu 1646 r. [10], pozostawiając same córki [11]. Za żonę miał Katarzynę Naruszewiczównę kasztelankę Żmudzką, która owdowiawszy wyszła powtórnie za Jerzego-Kazimierza Krasickiego podkomorzego Sanockiego [12]. Córki Andrzeja powychodziły: **Izabella** za Władysława Komara sędziego ziemskiego Oszmiańskiego [13] i **N. N.** za Gabryela Rudominę-Dusiatskiego kasztelanica Nowogrodskiego, który 1696 r. występuje jako jeden z opiekunów wdowy i córki Jana Karola Dolskiego marszałka [14].

Krzysztof drugi syn Prokopa, z dworzanina królewskiego mianowany 1631 r. podkomorzym Pińskim [15], umarł już 1633 r., poczem podkomorzym Pińskim po nim, mianowany 11 Lipca 1633 r. Kuncewicz [16]. Z Wołkowiczówny podkomorzanki Trockiej [17] pozostawił syna **Kazimierza**, opiekuna brata swego stryjecznego Jana-Karola do 1652 r. [18], który poległ w bitwie pod Mohilewem [19]; bezpotomny z żoną Jadwigą Jelską, która powtórnie wyszła za Ruszkowskiego sędziego Pińskiego [20].

Paweł Władysław, najmłodszy syn Prokopa, za młodu dworzanin na dworze cesarskim i kawaler złotego runa [21], następnie sekretarz królewski. Jako taki zaślubił kniażnę Maryannę Florencyę Drucką Sokolińską kasztelankę Połocką; oboje: „*Paweł Władysław Dolski sekretarz królewski i małżonka jego Marya Florencya Drucka Sokolińska kasztelanka Połocka*" w 1640 r., kwitują wdowę po kasztelanie Połockim, Krzysztofie Druckim Sokolińskim Maryannę Woyniankę podkanclerzankę Litewską, z odebrania posagu, a mianowicie majątku Niesina w Połockiem w summie złotych 16000, oraz złotych 14000 w wyprawie [22]. Wkrótce potem *Paweł Władysław Dolski* mianowany wojskim Wołkowyskim [23]; umarł przed 1645 r., pozostawiając wdowę i dwie córki Konstancyę i Izabellę, w imieniu których opiekun ich Andrzej Dolski podkomorzy Wołkowyski, brat zmarłego, procesuje się 1645—1646 r. z Sapiehą [24]. Z nich **Konstancya** wyszła za Samuela Chrebtowicza chorążego Starodubowskiego, **Izabella** za Mikołaja Tyszkiewicza kasztelanica Smoleńskiego; obie fundowały Dominikanów: Konstancya 1684 r. w Krasnymborze, Izabella z mężem 1692 r. w Huszczewie [25]. Chrebtowicz i Tyszkiewicz występują 1696 r. jako opiekunowie wdowy i córki Jana Karola Dolskiego [26].

Mikołaj Dolski, trzeci syn Prokopa, mianowany 13 Lipca 1633 r. chorążym Pińskim [27], w czasie buntów kozackich zabity od własnych poddanych w Telechanach 1647 r. [28]. Pozostawił z Heleny Jelskiej zmarłej 1650 r. [29], jedynego syna Jana Karola.

Jan Karol Dolski urodzony 1640 r. [30], utracił ojca mając lat 7, matkę mając lat 10 [31],

---

1) S. 65 k. 243. 2) Arch. Sbor. IV 72. 3) Kojałowicz, Herbarz. 4) Z. 107 k. 106—107 i Z. 111 k. 566. 5) Kojałowicz, Herbarz. 6) Vol. leg. III 548. 7) Z. 99 k. 265. 8) Z. 111 k. 341. 9) S. 118 k. 18 i Z. 119 d. 540—1, patrz niżej. 10) Z. 119 k. 722 od. d. 412. 11) Kojałowicz, Herbarz. 12) Porównaj Niesiecki III 362, VI 524, i Żychl. II 138, III 151. 13) Niesiecki V 165, Kosiński III 166. 14) Przeździecki, Szwecya, Wilno 1845, str. 216. 15) Z. 99 k. 456. 16) Z. 106 k. 973. 17) Niesiecki III 362, IX 411. 18) Patrz niżej. 19) Kojałowicz, Herbarz. 20) Kosiński III 118. 21) Kojałowicz, Herbarz. 22) Z. 133 d. 101. 23) Kojałowicz, Herbarz. 24) Z. 119 d. 540—1 i S. 118 k. 11 od. 25) Tyszkiewicz, O klasztorach (Teka Wileńska III 240—241), Sadok Barącz, Rys Dziejów Zakonu Kaznodziejskiego, Lwów 1861, II 151. 26) Przeździecki, Szwecya, Wilno 1845, str. 216. 27) Z. 106 k. 1005. 28) Moszyński, Kronika kollegium Lubieszowskiego. Kraków 1876, str. 9. Umarł gdy syn miał lat 7 (Niesiecki III 362). 29) Gdy syn miał lat 10 (Moszyński, Kronika str. 9). 30) W chwili przyznania lat miał rok trzynasty (Niesiecki III 262). 31) Przypisy poprzednie.

i w trzynastym roku życia, za przywilejem królewskim z dnia 22 Czerwca 1652 r., *Jan Karol syn Mikołaja Dolskiego chorążego Pińskiego i Heleny Jelskiej*, zostający w opiece u brata stryjecznego Kazimierza Dolskiego, otrzymuje przyznanie lat [1]). Zostawszy 1657 r. chorążym w wojsku [2]), całe życie na tem polu służył ojczyźnie. Kolejno mianowany podkomorzym Pińskim 1662 r. [3]), marszałkiem Pińskim 16 Marca 1666 r. [4]), jednocześnie krajczym Litewskim 1670 r. [5]), z marszałka Pińskiego i krajczego Litewskiego—podczaszym Litewskim 3 Lutego 1676 r. [6]); następnie marszałkiem nadwornym Litewskim 22 Czerwca 1685 r. [7]). Nareszcie 7 Maja 1691 r. *Jan Karol Dolski na Dolsku i Dombrowicy*, marszałek nadworny Litewski, starosta Piński i Wołkowyski, pułkownik królewski, mianowany marszałkiem wielkim Litewskim [8]). Fundował klasztory XX. Pijarów w Dombrowicy 1684 r. i Lubieszowie, który przezwał Nowodolskiem, 1686 r. [9]). W 1693 *Karol hrabia na Dolsku, Dombrowicy i Komarnie—Dolski*, marszałek wielki w. ks. Litewskiego, Piński, Wołkowyski starosta, ekonomii Olitskiej administrator, pułkownik J. K. M. i *Anna na Chodorostawie i Dolsku małżonka jego*, zapisują summę 9000 szkudów Rzymskich na kollegium w fundacyi swej Nowodolskiej [10]). Jan Karol Dolski umarł w Karolinie 29 Kwietnia 1695 r. [11])

Z pierwszej żony Elżbiety Ostrorogówny starościanki Rohatyńskiej, jedynej córki Zygmunta Ostroroga i Anny Potockiej [12]), miał ośmioro dzieci, z których siedmioro: Anna, Teodor, Ignacy, Tomasz, Jan, Maryanna i Józef, razem z matką zmarli w 1684 r. w przeciągu czterech tygodni [13]). Pozostała tylko córka Katarzyna.

Po raz wtóry zaślubił Annę Chodorowską podkomorzankę Lwowską, córkę Krzysztofa Chodorowskiego i Katarzyny Jabłonowskiej, wdowę po Konstantym księciu Wiśniowieckim wojewodzie Bełzkim [14]); ślub odbył się niezawodnie w 1686 r. [15]). Troje dzieci z tego małżeństwa pomarło w dzieciństwie: Maryanna w Grudniu 1691 r, Stanisław 1692 r. [16]), Jan-Chryzostom urodzony 27 Stycznia 1695 r., w kilka dni po ojcu, z którym razem pochowany 4 Maja 1695 r. [17]). Jako wdowa *Anna na Chodorostawie, Dolsku, marszałkowa wielka Litewska, Gliniańska, Wołkowyska starościna*, aktem 1699 r. potwierdza pierwiastkową fundacyę na kollegium Nowodolskie i na ten sam cel zapisuje summę 4500 szkudów Rzymskich, zapisaną jej, przez pierwszego męża księcia Konstantego Wiśniowieckiego wojewodę Bełzkiego, na majątku Trojanówce [18]). Umarła we Lwowie 6 Maja 1711 r. [19])

Jedyna córka Jana Karola, **Katarzyna Dolska** marszałkówna wielka Litewska, urodzona 1680 r. [20]), wydana 10 Maja 1696 r. w Pińsku za księcia Michała-Serwacego Wiśniowieckiego [21]), zmarła w Lubieszowie 26 Stycznia 1725 r. [22]). Wniosła mężowi ogromne dobra, które stanowiły: hrabstwo Komarzańskie pod Lwowem, na Polesiu: hrabstwo Lubieszowskie czyli Dolskie, hrabstwo Dombrowickie, klucze Chomski, Telechański, koło Kobrynia klucz Opolski, pod Wołkowyskiem klucze Międzyrzecki, Podhoroski, Pieniuchski i pod Korcem klucz Siennowski [23]).

Niewiadomo czy do tej rodziny należały: Helena Dolska, żona Jana Kurzenieckiego na Kalinówce, wspomniana 1611 r. w testamencie męża [24]) i Szczęsna Dolska, Krzysztofowa Brzozowska podkomorzyna Brzeska, wdowa 1650 r. [25]); mylnie do niej zalicza Niesiecki, Konstantego Dulskiego podczaszego Pińskiego, który 1674 r. podpisał elekcyę Jana III [26]).

Domont (także **Domont-Moszeński**),

imię od którego wzięła nazwę miejscowość Domontów, dziś w powiecie Radomyskim w Kijowskiem. Kniaziowie Domontowie władali nadto majątkiem Moszny w powiecie Czerkaskim, od którego pisali się niekiedy Moszeńskimi. „Sioło Moszenskie" w pierw-

---

[1]) Z. 127 k. 362. [2]) Mając lat 17 (Niesiecki III 362). [3]) Mając lat 22 (Tamże). [4]) Z. 132 k. 648 d. 645. [5]) Senatorowie 229. [6]) Tamże 292. [7]) Tamże 181. [8]) Tamże 171. [9]) Moszyński, Kronika 10—11. [10]) Tamże 13—20. [11]) Tamże 20. [12]) Niesiecki VII 200 [13]) Moszyński, Kronika 12. [14]) Niesiecki III 65—66. [15]) Moszyński, Kronika 11. [16]) Tamże 12. [17]) Tamże 20. [18]) Tamże 25. [19]) Przeździecki, Podole, Wołyń I 105 [20]) Przeździecki, Szwecya str. 215. [21]) Przeździecki, Podole, Wołyń I 97. [22]) Tamże 109. [23]) Przeździecki, Szwecya 214. [24]) Przyałgowski I 159. [25]) S. 124 k. 453 d. 113. [26]) Niesiecki III 362, Vol. leg. V 297.

szej połowie XV-go wieku, trzymał jakiś *kniaź Hrihory*, któren je zcedował kniaziowi Seńkowi Hlińskiemu, a ten na posiadanie takowego otrzymuje potwierdzenie [1]. Za księcia Kijowskiego, kniazia Semena Olelkowicza, Moszny nadane zostały niejakiemu Jerszowi, którego synowi, bojarynowi Kijowskiemu Waśkowi Jerszewiczowi, w. ks. Aleksander potwierdza 1494 r. posiadanie Moszen w powiecie Czerkaskim, które kniaź Semen Olelkowicz nadał był jego ojcu [2].

Stosownie do legendy kniaziowie Domontowie mieli, wspólnie z Gedrojcami, pochodzić od księcia Litewskiego Dowmonta i z Litwy przenieść się w Kijowskie [3], co jednak nie jest poparte żadnym dowodem. Niemożna również dopatrzeć łącznika między nimi a „*Demontonem*", podpisanym 1441 r. w Kijowie, bez tytułu kniazia, na przywileju kniazia Olelka Włodzimierzowicza [4].

Wiadomość o kniaziach Domontach podał pierwszy Rulikowski [5], jednak szczegóły, które przytacza, według źródeł współczesnych, całkiem inaczej się przedstawiają. W opisaniu zamku Czerkaskiego z 1552 r., spotykamy wzmianki, najprzód, że „właścicielem Moszny pod Czerkasami jest *kniaź Wasil Domont Czerkaszanin* [6], a następnie, że „*kniaź Wasil Domont* posiada dom w mieście (Czerkasach) i sieliszcze w trzech milach od miasta na imię Moszny, a przy niem łowy“ [7]; nadto, że „Jan Kełbowski włada, wziętemi w posagu *po żonie kniażnie Domontównie*, trzecią część w Mosznach i połową sieliszcza Łebedyn, zaś Michajło Hrabunowicz, także po *żonie kniażnie Domontownie*, włada sieliszczem Łebedyn, po połowie z Janem Kełbowskim i drugiem sieliszczem i horodyszczem za Dnieprem w siewirze na rzece Worskli, na imię Hlińsko" [8]. Spadkobiercami w Łebedynie i Kiryłowie byli Mikołaj Kiełbowski, Łazar Boruchowski, Teodor etc. Hrybunowicze Bajbuzowie i Jan Łuckiewicz, z których pierwszy pozywał w 1618 r. pozostałych, o wydział pewnej części dóbr tych, jemu *po babce Helenie z Hlińskich Bazylowej Domontowej* należącej [9].

Z zestawienia powyższych wzmianek wynika, że **kniaź Wasil Domont**, niezawodnie ów *kniaź Wasil Domont Rjatow*, którego ród wpisany do pominnika Kijowskiego obok rodów innych kniaziów żyjących około 1500 r. [10], władał majątkiem Moszny, który wziął nadaniem lub spadkiem po wymienionym Waśku Jerszewiczu; z dwóch żon pozostawił potomstwo, mianowicie z pierwszej, bliżej nieznanej, *syna kniazia Wasila Domonta*, który dziedziczył tylko na Mosznach, a z drugiej kniażny Heleny Hlińskiej dziedziczki Łebedyna i Hlińszczyzny, *dwie córki Janowę Kełbowską i Michałowę Hrabunowiczowę*, których mężowie władali, pierwszy trzecią częścią Moszen i połową Łebedyna, zaś drugi, drugą połową Łebedyna i Hlińszczyzną [11].

Wymienione **kniażny Domontówny Janowa Kełbowska i Michałowa Hrabunowiczowa** pozostawiły liczne potomstwo. Mąż ostatniej Michał Hribunowicz Bajbuza otrzymał następnie od króla Stefana przywilej „na pustynię rzeki Suły, za Czerkasami leżącej z jej przyległościami", i prawa swe do tych posiadłości odstąpił Aleksandrowi Wiszniewieckiemu staroście Czerkaskiemu, któremu takowe sejm 1590 r. potwierdza, obiecując wyznaczyć komisarzy do ograniczenia tych dóbr [12]. Podczas lustracyi starostw woje-

---

[1]) Z. 3 k. 39. [2]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 65, T. II 134, Słown. Geogr. VII 732. [3]) Słown. Geogr. II 118, VI 733. [4]) Opis Kiewo-Sofij. Sobora dod. str. 17 z mylną datą 1411, także Danił. Skarbiec Nr. 957. [5]) Artykuły Edwarda Rulikowskiego w Słowniku Geograficznym: Łebedyn (V 642—642), Moszny (VI 732—739), według których: w XVI-tym wieku żyli Wasil i Potap Domontowie, z których pierwszy, założyciel drugiego Domontowa koło Zołotonoszy, ożeniony z Heleną kn. Hlińską, córką kn. Włodzimierza Bohdanowicza Hlińskiego-Putiwlskiego, dziedziczką Łebedyna, pozostawił syna Hrihorego, żonatego z Apollonią Tyszanką Bykowską, i pięć córek, które były żonami: Bajbuzy-Hrybunowicza, Łuczkiewicza-Kochanowskiego, Beruchalskiego, Kełbowskiego i Łaska. Potap Domont miał synów Hrihorego i Jaśka, oraz córki, które były żonami: Karaczyńskiego i Łozińskiego. Potomkowie Potapa, po śmierci Hrihorego Wasilewicza Domonta-Moszeńskiego, uzyskawszy sądownie skasowanie jego zapisu żonie, i takim sposobem powróciwszy do posiadania Moszen, podzielili się nimi, a ucząstki swe w nich posprzedawali kn. Aleksandrowi Wiszniowieckiemu, który w 1594 r. jest właścicielem Moszen. [6]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 86. [7]) Tamże 89. [8]) Tamże 90. [9]) Zr. dziej. XXI 270. [10]) Rumiancow 579. [11]) Patrz wyżej. Ową kniażnę Hlińską Domontowę Rulikowski nazywa „córką kniazia Włodzimierza Bohdanowicza Hlińskiego-Putiwlskiego“ (patrz wyżej). Identyczną z nią będzie wymieniona przez p. Władimirskiego-Budanowa „Agrafena, która wyszedłszy około 1537 r. za Bajbuzę, odziedziczone dobra Hlińskich na Worskli i Hlińszczyźnie, ustąpiła w 1550 r. zięciowi swemu Michałowi Iwanowiczowi Hribunowowi“ (Arch. Jugo Cz. VII T. II str. 133 wstępu). [12]) Vol. leg. II 1345.

wództwa Kijowskiego Teodor Suszczański-Proskura pisarz ziemski Kijowski, Teodor i Ostafi Bajbuzowie, Iwan Łuczkiewicz i Wasil Dobrański, zajawili prawa swe na pewne Sywiery albo grunta na rzece Worskli a także Sewruki albo Danniki w Czerkasach, a nadto Bajbuzowie i Łuczkiewicz prawa swe do uroczyszcza Łebedyna [1]). O wydział części w Łebedynie i Kiryłowie procesowali się 1613 r. Łazar Boruchowski i Bohusz Łuckiewicz, a w 1618 r. tenże Boruchowski, oraz Teodor i Ostafi Hrybunowicze Bajbuzowie, Jan Łuckiewicz i Mikołaj Kiełbowski, z których ostatni nazywa *Helenę z Hlińskich Bazylowę Domontowę babką* [2]). Jeszcze w 1628 r. Iwan Łuckiewicz, Ostafi Hrybunowicz Bajbuza i potomkowie Fedora Bajbuzy, władali pustyniami nieosiadłemi Worskła i Łebedyn [3]), ale już w 1645 r. Stefan Łuckiewicz Kochanowski sprzedaje Stanisławowi Koniecpolskiemu hetmanowi w. kor. za 100,000 kop gr. Lit., swoje części w uroczyskach Łebedynie i t. d.; za jego przykładem, inni uczestnicy w Łebedynie posprzedawali swoje uczątki Koniecpolskiemu [4]).

Kniaż Wasil (Wasilewicz) Domont, wymieniony w 1552 r. jako właściciel Moszen [5]), występuje nadto 1555 r. jako świadek w sprawie miasta Czerkas z Żubrykami [6]). Pozostawił syna Hrihorego i córkę Owdotię.

Kniażna Owdotia Domontówna była żoną Michała Łaska sędziego grodzkiego Winnickiego. W 1591 r. *Hrihory Wasilewicz Domont, ożeniony z Apollonią Fedorówną Tyszanką Bykowską*, sprzedał Domontów Poleski *szwagrowi swemu* Michałowi Łaskowi sędziemu grodzkiemu Winnickiemu i *żonie jego, siostrze swej, Owdotii kniażnie Domontownie* [7]). W 1599 r. Michał Łasko sędzia grodzki Winnicki i *żona jego Owdotia Domontówna* procesują Deszkowskiego o niespełnienie uczynionej zamiany Domontowa na część w Deszkowcach [8]). W 1608 r. Michał Łasko sędzia grodzki Winnicki i *małżonka jego kniażna Owdotia Domontówna*, zeznają, że majętność swą Domontów, sprzedali panu Samuelowi Hornostajowi podkomorzemu Kijowskiemu [9]).

Kniaż Hrihory Wasilewicz Domont, żonaty z Apollonią Fedorówną Tyszanką-Bykowską, której podobno w 1585 r. zapisał Moszny, Domontow, Paukowicze, 3 dwory w Kijowie i 3 w Czerkasach [10]), sprzedał 1591 Domontów Poleski szwagrowi swemu Łaskowi i żonie jego siostrze swej [11]), a nadto zbył Moszny ks. Wisniowieckim; już 27 Maja 1594 w sprawie wytoczonej przez instygatora królewskiego kn. Michałowi i Jurju Wiśniowieckim o dobra Moszny, po *Grzegorzu i Juzku (Waśku) Moszenskich* pozostałe, oraz grunta do nich przyległe, wydanym został dekret, którym dobra te przysądzono Wiśniowieckim, jako prawym nabywcom [12]). Inny dekret wydany został 1598 r. w sporze między *Hrihorym Wasilewiczem Domontem*, Lemeszem i Markowskim a Proskurami-Suszczańskimi, o dział w Korninie, Mochnaczu i t. d. [13]). Prawdopodobnie kniaż Wasil nie żył w chwili wydania tych dekretów; w każdym razie umarł około tego czasu pozostawiając wdowę, która pozostała jeszcze przy rozległych dobrach na przeciwległym od Moszen brzegu Dniepru, a mianowicie przy Domontowie (stepowym), Zołotonoszy i Pieszczanej. *Kniahinia Hrihorowa Domontowa Apollonia Tyszanka-Bykowska* przez długie lata procesowała się z nabywcami Moszen, kniaziami Michałem i Jurjem Wiśniowieckimi, których pozywała: 1604 r. o poddanych zbiegłych z Domontowa do Moszen i Łuben [14]), 1607 r. o nasłanie ludzi Mosześkich na grunta Domontowskie [15]), a 1609 o niedopuszczenie egzekucyi przysądzonej należności za zbiegłych poddanych [16]). Ze swej strony kniaż Jurij Wiśniowiecki pozywał 1616 roku *kniahinię Polonię Domontowę* o skasowanie uzyskanych przez nią na nim kondemnat [17]). W 1618 roku *Apollonia Tyszanka Domontowa* ponownie pozywała kniazia Jurja Wiśniowieckiego, o nasłanie ludzi Mosześkich na Domontów i zbiegłych ztąd poddanych [18]). W tymże roku *kniahinia z Tyszów-Bykowskich Jerzowa (?) Domontowa* pozwana przez Rusinowicza o zabory ziem poczynione przez poddanych Domontowskich, oraz przez Petrykowskiego o poddanych królewskich zbiegłych do Zołotonoszki [19]). Jeszcze w tym samym roku *Polonia z Tyszów-Bykowskich księcia Jerzego (?) Domonta wdowa*, czyni donacyę dóbr Moszny, zwanych Domontów, oraz Pieszczanej i Zołotonoszy, na rzecz *Bohufała Olekszyca i Maruszy z Olekszyców Długoborskich wnuków swych* [20]).

---

[1]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 315—316. [2]) Zr. dziej. XXI 180, 247, 270. [3]) Tamże XX 83. [4]) Słown. Geogr. V 643. [5]) Patrz wyżej. [6]) Arch. Jugo Cz. VII T. II str. 136 wstępu. [7]) Słown. Geogr. II 118. [8]) Zr. dziej. XXI 411—412. [9]) W Kijowie 1608 Października 5 (Słown. Geogr. II 118). [10]) Słown. Geogr. VI 733. [11]) Patrz wyżej. [12]) Zr. dziej. XXI 389. [13]) Tamże 26. [14]) Tamże 462 i 464. [15]) Tamże 108. [16]) Tamże 165. [17]) Tamże 584. [18]) Tamże 280 i 287. [19]) Tamże 282 i 287. [20]) Tamże 259.

W 1616 r. podczas lustracyi starostw województwa Kijowskiego, Złotopolski podsędek Kijowski, w imieniu ks. Janusza Ostrogskiego starosty Czerkaskiego, pozwał *kniahinię Hrihorowę Domontowę panią Połonię Tyszankę*, oraz wszystkich posesorów miasta Domontowa i drugich dwóch miast Pieszczanej i Zołotonoszy i siół do tego należących, na tym gruncie Domontowskim nowo osiadłych, o nieprawne posiadanie tych siół zdawna do Czerkas należących, a teraz po zejściu *nieboszczyka kniazia Hrehora Domontowa*, do szafunku królewskiego przypadłych i księciu Ostrogskiemu prawem pewnem od króla konferowanych. Przeciwko czemu ze strony *pani Apollonii Tyszanki kniahini Domontowej*, protestowano, oświadczając, że dobra te są własne szlacheckie i dziedziczne, a nie królewskie i od męża prawem wiecznem jej służące [1]). Śmierć księcia Ostrogskiego, zaszła 1620 r., przeszkodziła zajęciu tych dóbr i w latach 1628—1631 *kniahinia Domontowa* występuje jako właścicielka miasta Domontowa [2]). Dopiero jeden z sukcessorów ks. Janusza Ostrogskiego, ks. Władysław Dominik Zasławski, zlecił w 1632 r. Samuelowi Łaszczowi strażnikowi koronnemu upomnieć się o te prawa u *kniahini Domontowej*, wskutek czego Łaszcz uderzywszy na Domontów, takowy zdobył, przyczem stara kniahinia z *prawnuczką Maruszą Olekszycówną*, zaledwie zdołały się wymknąć do Czerkas pod opiekę kn. Konstantego Wiśniowieckiego. Łaszcz zdobywszy jeszcze Zołotonoszę i Pieszczanę, władał temi dobrami przez cztery lata, aż w 1639 r., za sprawą kniahini, kniaź Jeremiasz Wiśniowiecki, napadłszy znienacka na Domontów, zameczek opanował i dobra kniahini powrócił [3]), wskutek czego w następnym roku, Łaszcz sądownie oskarżał *kniahinię Połonię Domontową* i kn. Jeremiasza Wiszniowieckiego, o napad i zajęcie dóbr jego Domontowa, Pieszczanej i Zołotonoszy [4]). W tym samym 1640 r. dobra te kniahinia sprzedała księciu Jeremiaszowi Wiszniowieckiemu [5]). Odtąd o Domontach więcej nie słychać. Herb ich miał przedstawiać: grot od strzały utkwiony na dwóch półksiężycach odwrotnie barkami do siebie leżących [6])

Wasil Domont Rjatow Ż. 1-o N. N. 2 o Helena kniażna Hlińska	**Wasil Domont** 1552—1555	**Hrihory Domont** 1591 Ż. Apolonia Tyszanka 1604—1640 **Owdotia 1591—1608** M. Michał Łasko
	N. N. za Janem Kełbowskim	
	N. N. za Michałem Hribunowiczem Bajbuzą	

Dorodny

to jest otyły, ospały, przydomek kniazia Michała Lwowicza Hlińskiego [7]).

Dorohobużski

od Dorohobuża dziś w gubernii Smoleńskiej. Kniaziowie Dorohobużscy, gałęź książąt Twerskich [8]), po podbiciu przez Witowda księstwa Smoleńskiego, a wraz z nim i sąsiedniego Dorohobuża, uznali nad sobą zwierzchnictwo Litwy. **Kniaź Andrzej Dymitrowicz Dorohobużski**, obrany w 1440 r. namiestnikiem Smoleńskim, przez zbuntowanych przeciwko Litewskiemu namiestnikowi Andrzejowi Sakowiczowi, Smoleńszczan, musiał ustąpić przed wielkim księciem Kazimierzem [9]). Ten ostatni, widocznie karząc kniazia, nadał Gasztoldowi wojewodzie Trockiemu: Dorohobuż, Mstiszin, Wielkie pole i Wysoki dwór, jak trzymał „*kniaź Andrzej Dorohobużski*" [10]).

---

[1]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 315—316. [2]) 1628 (Zr. dziej. XX 70), 1630 (Kiews. Centr. Arch. XIV 41). 1631 (Arch. Jugo Cz. VII T. I 366—367).. [3]) Słown. Geogr. VI 735—736. [4]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 520—521. [5]) Słown. Geogr. VI 736. [6]) Tamże II 118—119. [7]) Patrz niżej str. 80. [8]) Barch. Kn. I 65. [9]) Bychowca, Kronika 53—54. [10]) Z. 3 k. 37.

Ustępując z Litwy kniaź Andrzej udał się do Moskwy, gdzie potomkowie jego wygaśli w połowie XVI-go wieku [1]). Dorohobuż był Litewskim do końca XV-go wieku i dopiero w 1500 r. przeszedł pod panowanie Moskwy.

Dowgowd (Dowgold)

imie pogańskie Litewskie. **Dowgowd** (Dowgot, Dowgold), należał do rzędu tych kniaziów, czysto Litewskiego pochodzenia, jak wskazują ich imiona pogańskie, którzy albo pozostawali w pewnym stosunku pokrewieństwa z rodem Gedimina, albo byli potomkami poprzednich dynastyi.

Kniaź Jurij Dowgowd ślubuje w 1401 r., iż po śmierci Witowda nie będzie miał innego pana nad Władysława króla Polskiego [2]). Synem jego będzie **kniaź Hleb Dowgoldowicz**. W 1436 r. na traktacie z zakonem podpisani kniaziowie: Andrzej Władimirowicz (Olgerdowicz), *Hleb Dowgoldowicz* i Jurij Semenowicz (Holszański) [3]). W 1441 r., na przywileju na prawo Magdeburskie dla miasta Wilna, podpisani kniaziowie: „*Hleb Dowgoldowicz i Jurij Semenowicz*" [4]). Około 1450 r. *kniaź Hleb Dowgoldowicz* otrzymuje przywilej na ludzi [5]), a trochę później księżna Anna Szwitrigajłowa nadaje niejakiemu Chodkowi ziemię, którą ojciec jego trzymał za *kniazia Hleba Dowkowdowicza* [6]). Ten ostatni widocznie zszedł bezpotomnie. P. Stadnicki kniazia Dowgowda czyni identycznym z Dowgirdem późniejszym wojewodą Wileńskim [7]), a wydawca Inventarium mieni go synem Lingwenia Olgerdowicza [8]); tak jedno jak drugie nie ma żadnej podstawy.

Dowmont.

Przydomek używany przez kniaziów Gedrojców, od końca XVI-go wieku, niby na pamiątkę pochodzenia ich od urojonego Dowmonta, syna Hurdy Ginwiłowicza a prawnuka Gedrusa (Patrz Gedroic) [9]).

Drohicki

od Drohiczyna nad Bugiem. Witowd, w dwóch przywilejach żydom 1388 i 1389 r. tytułuje się, księciem Litewskim, dziedzicem Grodzieńskim, Brzeskim, Drohickim, Łuckim, Włodzimierskim i innych ziem [10]). Po ucieczce Witowda do Prus 1390 r., król Władysław ustąpił 1391 ziemię Drohicką ks. Januszowi Mazowieckiemu, szwagrowi Witowda, w posiadaniu którego i następcy jego Bolesława, pozostawała do 1443 r. [11]). W tym czasie występuje **książe Jan Drohicki**, kusztosz i kanonik Krakowski i Sandomierski, obrany na rok 1401 rektorem akademii Krakowskiej, który żył jeszcze w 1422 r. [12]). Czy nie syn Janusza Starego ks. Mazowieckiego na Warszawie i Danuty — Anny Kiejstutówny?

Drucki

od Drucka na rzece Druci, dziś w powiecie Mohilewskim. Rodosłowne Ruskie wyprowadzają kniaziów Druckich od kniaziów Halickich, twierdząc, iż protoplasta ich kniaź Michał był synem Romana Aleksandrowicza księcia Włodzimierza Wołyńskiego [13]). W rzeczywistości zaś pochodzenie tych kniaziów całkiem inaczej się przedstawia; miejscowości: Druck, Sokolnia, Tołoczin, Ozercy, Hory, Prichaby, Zubrewicze, Sziszewo, Dudakowicze, siedziby kniaziów Druckich, leżą w północnej części gubernii Mohilewskiej, stanowiącej niegdyś część księstwa Połockiego, niezawodnie więc, jak słusznie zauważył Karamzin, kniaziowie Druccy, pochodzą z kniaziów Połockich [14]).

---

[1]) Rodosł. VI 62. [2]) Monum. medii aevi II cz. I str. 23, VI str. 75, A. Z. R. I str. 30 d. 20, Inventarium str. 377, Danił. Skarbiec Nr. 591 (mylnie pod r. 1390) i 736, Gołębiowski I 88. [3]) Dogiel, Codex IV 133, Vol. leg. I k. 127. [4]) Zbiór dawn. dypl. Wilno I str. 9, Danił. Skarbiec Nr. 1768. [5]) Z. 3 k. 50. [6]) Krupowicz, Zbiór str. 20. [7]) Stadnicki, Synowie I 198. [8]) Inventarium str. 377. [9]) Używa go także kilka rodzin mających pretensye do pochodzenia od Dowmonta lub Gedrojców, a mianowicie Siesiccy i Matuszewiczowie. [10]) Berszadzki, Dokum. i Reg. I 4, 5, 26, i ten sam dok. Monum. medii aevi VI 15, A. Z. R. I d. 9, Danił. Skarbiec Nr. 558. [11]) Lubawski 15—16, 19, Koneczny 149. [12]) Zeissberg, Das älteste Metrikel-Buch der Universität Krakau. Insbruck 1872 str. 22. Wiszniewski, Historya literatury Polskiej. Kraków 1840—1853 IV 299. V 369. Łętowski, Katalog biskupów, prałatów i kanoników Krakowskich. Kraków 1852—1853, T. II, cz. 2, str. 202. [13]) Rodosł. I 131, Chmyrow Nr. 477. [14]) Karamzin IV przyp. 317.

I w istocie z synów Wszesława Braczysławowicza księcia Połockiego († 1101) [1], potomkowie trzech, nosili tytuł *kniaziów Druckich*. Borys-Rohwold Wszesławowicz książe Połocki († 1128) [2], miał syna Rohwolda *kniazia Druckiego* i wnuka Hleba Rohwoldowicza *kniazia Druckiego*, żyjącego 1181 r. [3]). Hleb Wszesławowicz książe Miński († 1120) [4], miał wnuków Hleba Rościsławowicza *Druckiego*, żyjącego 1158 r. [5]) i Wasilka Wołodarowicza *Łohojsko-Druckiego*, żyjącego 1196 r. [6]). Nareszcie Dawida Wszesławicza [7]) syn, *kniaź Boris Drucki* żyjący 1196 r. [8]), miał synów *Wasilka Druckiego*, żyjącego 1217 r. [9]), Wiaczesława i Włodzimierza [10]).

W XIII-m i XIV-m wiekach spotykamy o kniaziach Druckich urywkowe wiadomości.

Na początku XIII-go wieku w bitwie, którą połączone wojska Russko-Litewskie, wydały Tatarom, miał poledz *kniaź Semen Michałowicz Drucki* [11]). Wkrótce potem *kniaź Dymitr Drucki* pobitym został przez Litwinów [12]). Oba te fakta należą jednak do wątpliwych. Więcej pewnem jest, że w 1339 r. *kniaź Iwan Drucki,* brał udział w pochodzie Tatarów pod Smoleńsk [13]). *Kniaź Dymitr Drucki*, z rozkazu kniazia Michała Aleksandrowicza Twerskiego, podpalił w 1372 r. Perejasławl-Zaleski [14]). *Kniaź Hleb Drucki* czy Brański brał w 1380 r. udział w bitwie na Kulikowem-Polu [15]). Obok Witowda, przebywającego w 1384 r. u Krzyżaków, występuje *szwagier* jego (sic), *kniaź Lew Drucki* [16]). *Kniaź Iwan z Drucka,* podpisał w 1398 r. traktat Litwy z zakonem [17]).

Wszyscy kniaziowie Druccy używają jednego herbu: miecz między czterema odwróconymi półksiężycami [18]).

Protoplasta ich **kniaź Michał Drucki**, pozostawił według rodowodu dwóch synów: Wasila i Semena [19]), założycieli dwóch głównych linii kniaziów Druckich, starszej i młodszej.

LINIA STARSZA.

Twórcą jej był **kniaź Wasil Michałowicz Drucki**, o którym wiemy tylko, iż żył w połowie XIV-go wieku i pozostawił syna Dymitra [20]).

Kniaź Dymitr Wasilewicz Drucki, miał za żonę kniażnę Anastazyę (?) Olegownę Rjazańską, która owdowiawszy wyszła powtórnie za Korybuta Olgerdowicza księcia Litewskiego, i pozostawił synów: Andrzeja i Wasila [21]).

Kniaź Andrzej Dymitrowicz ma to podobno być ów *kniaź Andrzej, pasierzb kniazia Dymitra*, który poległ w 1399 r. w bitwie nad Worskłą [22]). Synowie poumierali młodo i bezpotomnie; w 1411 r. Witowd nadaje kapitule Wileńskiej pewne dobra, które dzierżyli *synowie księcia Andreana (sic) de Druczsko* [23]).

O **kniaziu Wasilu Dymitrowiczu** nic nie wiemy nad to, że pozostawił syna Dymitra [24]). Ten **kniaź Dymitr Wasilewicz** żył w drugiej połowie XV-go wieku i miał czterech synów: **Wasila, Bohdana, Andrzeja i Jurja** [25]). Ci czterej kniaziowie, a raczej trzej pierwsi, *Wasil, Bohdan i Andrzej Dymitrowicze*, oraz syn czwartego (prawdopodobnie wcześniej zmarłego) *Dymitr Jurjewicz, kniaziowie Druccy*, wskutek rokoszu kniazia Hlińskiego, w którym przyjęli udział, wyemigrowali 1508 r. do Moskwy [26]). *„Matkę kniaziów Druckich"* zatrzymano na Litwie, gdzie zmarła w 1510 r., podczas pertraktacyi dworów Moskiewskiego i Litewskiego, o jej wydanie [27]).

Od wyżej wymienionych czterech kniaziów Druckich, pochodzą **kniaziowie Druccy bez żadnego przydomku**, do dziś dnia w Rossyi istniejący [28]).

LINIA MŁODSZA.

Kniaź Semen Michałowicz i syn jego **kniaź Dymitr Semenowicz Druccy**, znani tylko z imienia. Ostatni, według rodowodu, pozostawił czterech synów: Semena, Iwana, Michała i Aleksandra [29]); tylko istnienie pierwszego daje się usprawiedliwić wiarogodnemi źródłami.

---

1) Chmyrow Nr. 60. 2) Tamże Nr. 396. 3) Tamże Nr. 613. 4) Tamże 610 5) Tamże 614.
6) Tamże 509. 7) Tamże 614 8) Tamże 400. 9) Tamże 507. 10) Tamże 597 i 529. 11) Stryjkowski I
249, 250. 12) Tamże 252. 13) Połn. Sobr. X 211. 14) Tamże IV, 67, V 232, VIII 19. 15) Karamzin V
przyp. 71. 16) Monum. medii aevi VI str. 4 i 32. 17) Raczyński, Codex 253—257, Danił., Skarbiec Nr. 695.
18) Kojałowicz, Herbarz. 19) Chmyrow Nr. 477, Rodosł. I 131. 20) Chmyrow Nr. 477. 21) Tamże 670 i 287.
22) Tamże 312, porównaj Ród Gedimina str. 37. 23) Danił., Skarbiec Nr. 959. 24) Chmyrow Nr. 454.
25) Tamże 669. 26) Sinod. spis 198, Karamzin VII, przyp. 40, Rodosł. I 132. 27) Karpow I 490—494.
28) Sinod. spis 198, Rodosł. I 132. 29) Chmyrow Nr. 477 i 692.

Kniazia Iwana Dymitrowicza, rodowód płącze ze współczesnym mu, kniaziem Iwanem Holszańskim, dając mu dwóch synów Andrzeja i Semena. Z nich Andrzej, niby ojciec królowej Zofii, miał być jednocześnie protoplastą kniaziów Sokolińskich, Łubeckich, Horskich i Bahrinowskich? [1]) Bardziej prawdopodobnem jest, że kniaź ten nosił przydomek „Kindir." *Kniaź Iwan Dymitrowicz Kindir*, zabity 1399 r. nad Worskłą, pozostawił synów *kniaziów Hleba i Aleksandra Kindirewiczów*, żyjących na Litwie w pierwszej połowie XV-go wieku, po których dobra wziął kniaź Iwan Putiata Drucki [2]).

Kniaź Michał Dymitrowicz i brat jego **Aleksander**, według rodowodu, który obu braci nazywa *Podbereskimi*, polegli 1399 r. w bitwie nad Worskłą [3]). W istocie, w spisie kniaziów poległych nad Worskłą, występuje „*kniaź Michajło Podberezski i brat jeho Aleksander.*" [4]). Być więc może, iż ci kniaziowie władali Podbereząą, nie mają oni jednak nic wspólnego z kniaziami Jamontowiczami Podbereskimi. (Patrz Jamontowicz-Podbereski).

Kniaź Semen Dymitrowicz Drucki, jest już historyczną osobą. *Kniaź Semen Dymitrowicz Drucki* w 1401 r. przyrzeka Władysławowi Jagajle, że po śmierci Witowda zachowa wierność królowi i koronie Polskiej [5]). Tenże *kniaź Semen Dymitrowicz Drucki, siostrzenicę swą (sic), córkę kniazia Andrzeja Olgimuntowicza Holszańskiego*, wydał w 1422 r., za króla Władysława Jagajłę [6]). Z tego się okazuje, że siostra kniazia Semena, więc córka kniazia Dymitra Druckiego była żoną kniazia Andrzeja Olgimuntowicza Holszanskiego, matką królowej Zofii. Z innych źródeł wiadomo, że miała imię Aleksandra, i że zmarła w 1426 r. w Glinianach na Czerwonej Rusi, gdy z odwiedzin córki w Krakowie, wracała do Kijowa. Pochowana według żądania w cerkwi monasteru w Uniowie [7]). Rodowód daje kniaziowi Semenowi Dymitrowiczowi czterech synów: Iwana Babę, Iwana Putiatę, Michała Łobana i Dymitra Siekirę [8]); do nich należy jeszcze dodać Wasila Krasnego i Hrihorego [9]). Z tych sześciu synów, pięciu są twórcami oddzielnych gałęzi, z których dwie główne Babiczów i Putiatyczów.

Kniaź Michał Semenowicz, któremu rodowód daje przydomek **Łoban**, jest niezaprzeczenie jedną osobą z kniaziem Michałem Semenowiczem **Bołobanem**, który walcząc po stronie Szwitrigajły, bronił 1431 r. Krzemieńca [10]) i poległ 1435 r. w bitwie pod Wiłkomierzem [11]). (Patrz Bołoban).

Gałęź Dymitra Siekira-Zubrewicki

od przydomku Siekira i majętności Zubrewicze na rzece Uliance w Orszańskiem. Wyżej wymieniony syn kn. Semena Dymitrowicza Druckiego, **kniaź Dymitr Semenowicz Siekira** będzie to *kniaź Mitko Semenowicz*, któremu król Władysław Jagajło zapisuje 1425 r. 60 grzywien na żupach Przemyskich, Dorohobyckich i mycie Lwowskiem [12]), i *kniaź Mitko syn Semena księcia Druckiego*, któremu tenże król zapisuje 1427 r. dobra Chłopy, Wangercze, Kakolowicze, Komarno, Litewczyce w Grodeckiem, oraz Klicko w Szczyrzeckiem, w summie 300 grzywien [13]). Z późniejszej sprawy dowiadujemy się, że *kniaź Dymitr Siekira*, trzymał za wielkich książąt Witowda i Zygmunta majątek Oster w Kijowskiem [14]). Kniaź ten był pierwiastkowo stronnikiem Szwitrigajły; w. ks. Zygmunt, zwyciężywszy Szwitrigajła pod Oszmianą 1432 wziął do niewoli między innymi *kniazia Mitka Zubrewickiego i kniazia Wasila Krasnego brata jego* [15]). Tenże *kniaź Dymitr Semenowicz*, dobra, które stanowiły: dwory Zubrowicze, Chimy, ziemia pusta Dubrowieńska, dwory Bychow, Dubosna i danniki w Turszczy, zapisał (żonie swej) *kniahini Zofii, jej dzieciom* i potomkom wiecznem prawem [16]). Według kronikarza wymieniona *żona kniazia Mitka Zubrewickiego* miała to być kniahinia Zofia Żedywidowna (?), bratanka króla Władysława Jagajły, dziedziczka (otczyczka) ziemi Podolskiej [17]), (czy nie córka jednego z Koriatowiczów?). W 1470 r. król Kazimierz posiadanie wszystkich dóbr, które niegdy *kniaź Dymitr Semenowicz* trzymał, *żonie tegoż Dymitra* potwierdza [18]).

---

[1]) Chmyrow Nr. 834 i 318. [2]) Patrz niżej art. Kindir. [3]) Chmyrow Nr. 692 i 238. [4]) Ród Gedimina 36. [5]) Teki Naruszewicza T. I, dr. Monum. modii aevi II cz. I 23, VI 81, Danił. Skarbiec Nr. 714, 735, Muchanow str. 622, także Z. 1 i 2 str. 2. [6]) Bychowca, Kronika 36—37. [7]) Stadnicki, Dodatki i poprawki 1870 r. str. VIII. [8]) Sinod. spis. 85. [9]) Patrz niżej. [10]) Długosz IV 419, patrz wyżej str. 7. [11]) Latop. Danił. 59, Popow 52, Bychowca, Kronika 47. [12]) Pargam. Metr. Lit. Nr. 116, dr. Prochaska, Mater. Arch. 40, Ptaszycki, Opis Lit. Metr. 224. [13]) Druk. Prochaska, Mater. Arch. 51, mylnie w Inventarium str. 253 (patrz wyżej str. 12). [14]) Patrz niżej. [15]) Bychowca, Kronika 46. [16]) Maja 31 ind. 7 (1429—1444—1459, Z. 1 i 2 str. 125). [17]) Bychowca, Kronika 45. [18]) W Wilnie 6978 Marca 24 ind. 3 (Z. 1 i 2 str. 239).

Po kniaziu Dymitrze Semenowiczu pozostały: wdowa kniahinia Zofia i córka **kniażna Maryna** za kniaziem Semenem Semenowiczem Trabskim. W 1486 r. *kniahinia Zofia Dymitrowa Zubrewicka i kniahinia Maryanna Semenowa Trabska* zapisują na przeczysty sobór w Wilnie, majątek ojczysty Turszcza, w którym ludzi na ten sam cel zapisał już *dziad ich kniaź Semen*; zapis ten sporządzają w obecności kniaziów Iwana Żesławskiego, Iwana Wasilewicza, brata swego kniazia Semena Jurjewicza Holszanskiego i kniazia Iwana Hlińskiego. [1]) W 1489 r. wydany został wyrok królewski, którym *kniahinia Semenowa Semenowicza Trabska Marya*, uzyskuje na kniaziach Wasilu i Andrzeju Zwiaholskich majątek Oster w Kijowskiem, który *ojciec jej kniaź Mitko Siekira*, trzymał przy Witowdzie i Zygmuncie [2]). Taż *kniahinia Maryna Trabska, córka księcia Dymitra Zubrewickiego, a żona kniazia Semena Semenowicza*, wszystkie swe dobra, ruchomości i skarby, zapisuje *wnukowi swemu* Olbrachtowi Marcinowiczowi Gasztoldowi wojewodzicowi Trockiemu [3]), a wielki książę Aleksander w 1496 r. potwierdza darowiznę dóbr, dworu Dobosny, danników w Turszczy i dworca w Bychowie, którą *księżna Maryna Semenowa Trabska*, Olbrachtowi Marcinowi Gasztoldowi, synowi wojewody Wileńskiego (zamiast Trockiego), *wnukowi swemu*, uczyniła [4]).

Gałęź Wasila „Krasny."

Kniaź Wasil Semenowicz przezwany **Krasny**, był piątym synem kniazia Semena Dymitrowicza Druckiego [5]). *Kniaź Wasil Krasny* namiestnik Witebski (z ramienia Szwitrigajły), należał do poselstwa, które Szwitrigajło wysłał w 1431 r. do króla Władysława [6]). Tenże *kniaź Wasil Semenowicz* podpisany 1431—1432 r. na dwóch traktatach Szwitrigajły z zakonem [7]). *Kniaź Wasil Semenowicz Krasny namiestnik Witebski*, walcząc po stronie Szwitrigajły, w bitwie pod Oszmianą 1432 r. dostał się do niewoli wielkiego księcia Zygmunta [8]). Być może, iż więziony był przez cały ciąg panowania Zygmunta, albowiem dopiero za w. księcia Kazimierza, znów występuje na widowni politycznej. *Kniaź Wasil Krasny* posłował 1446 r. od wielkiego księcia Kazimierza na zjazd Piotrkowski [9]), w 1447 r. assystował koronacyi królewskiej [10]) i jeszcze w następnym 1448 r. posłował z Litwy na sejm do Lublina [11]). Żona jego była niezawodnie siostrą kniazia Fedora Worotyńskiego; z nią pozostawił syna kniazia Iwana Wasilewicza Krasnego, który kniazia Fedora Worotynskiego zwie „*wujem.*" [12])

Kniaź Iwan Wasilewicz podpisany 1486 jako świadek na zapisie kniahiń Zofii Zubrewickiej i Maryny Trabskiej [13]); wkrótce potem został z ramienia króla Kazimierza namiestnikiem Mińskim. *Namiestnik Miński kniaź Iwan Wasilewicz* otrzymuje 1488 r. cztery beczki soli z myta w Kownie i kłodę miodu przaśnego z klucza Trockiego [14]). W Lutym 1489 i król zawiadamia *namiestnika Mińskiego kniazia Iwana Wasilewicza*, że oddał w arendę myto Mińskie żydowi Trockiemu Michałowi Daniłowiczowi [15]). Tenże *namiestnik Miński kniaź Iwan Krasny* wspomniany w Marcu 1489 r. w korrespondencyi dyplomatycznej dworów Moskiewskiego i Litewskiego [16]). Spotykamy i w późniejszych dokumentach wzmianki, że *kniaź Iwan Wasilewicz był namiestnikiem Mińskim* za króla Kazimierza [17]). Urząd ten złożył niezawodnie ze śmiercią króla Kazimierza [18]). Powołany o danie świadectwa co do pochodzenia kniahini Iwanowej Jarosławicza, *kniaź Iwan Wasilewicz Krasny* zeznał 1505 r., że „córka Koributa Olgerdowicza Marya znajdowała się u w. ks. Witowda na wychowaniu i ten ją wydał za *kniazia Fedora Worotynskiego wuja (diadiu) mego*," którego córka jest żoną kniazia Iwana Jarosławicza [19]).

---

[1]) 6994 ind. 4 Sierpień 6 (dr. Arch. Sbor. VI str. 1—4.) [2]) W Nowogródku 1489 (Zap. 4 k. 112 odw., dr. Inventarium 275 i A. Z. R. I str. 98). [3]) Dwa zapisy d. d. w Wilnie 18 Września 1490 (Zap. 1 i 2 str. 41, 229 i 230) i w Trokach w Listopadzie 149 (8?) (Zap. 1 i 2 str. 127, 143). [4]) W Wilnie 18 Sierpnia 1496 (Zap. 1 i 2 str. 119). [5]) Nazwany bratem kniazia Dymitra Zubrewickiego (patrz wyżej). [6]) Długosz IV 409, 418, 420: „*Wasil Krasny książę Ruski*"; Kotzebue, Switrigail str. 54: „*Herzog Wasili Hauptman zu Witepsk*". [7]) Danił., Skarbiec Nr. 1562, 1603. [8]) Latop. Danił. 56, Popow 51, mają: „*kniaź Wasil Semenowicz*"; Hildenbrand Urkundenbuch VIII 378, 380: „*H. Wasili Hauptman v. Witebsk*, Bychowca Kronika 46: „*kniazia Mitka Zubrewickeho, kniazia Wasila Krasnaho brata jeho*". [9]) Długosz V 11. [10]) Tamże str. 31. [11]) Tamże str. 42. [12]) Patrz niżej. [13]) Patrz wyżej. [14]) Z. 4 k. 53 od. [15]) Tamże k. 35. [16]) Karpow I 23, 31. [17]) S. 8 k. 180 od. [18]) Namiestnikiem Mińskim 1494 Ilinicz (Senatorowie 25). [19]) Z. 6 str. 478—480, dr. A. Z. R. I 363—364.

Kniaź Iwan Wasilewicz Krasny miał za żonę kniażnę Maryę Semenownę Kobryńską, która w sprawach spadku po kniaziu Kobryńskim, występuje 1495 jako *kniahinia Iwanowa* [1]), a 1508 r. jako *kniahinia Iwanowa Wasilewicza Marya* [2]). W nieco późniejszym dokumencie wzmianka, że jedna z córek kniazia Semena Kobryńskiego była *za kniaziem Iwanem Wasilewiczem Krasnym* [3]). Niewątpliwie zmarła przed 1512 r. bezdzietnie (przeżywszy syna), albowiem w spadku po Zofii Radziwiłłowej (1° voto kn. Kobryńskiej) ani ona, ani jej potomkowie nie biorą udziału [4]). Po jej śmierci kniaź Iwan ożenił sie powtórnie, zaślubiając kniażnę Marynę Iwanównę Żesławską, niezawodnie wdowę po zmarłym w Moskwie w 1512 kniaziu Bohdanie Fedorowiczu Hlińskim Putiwlskim [5]). W 1516 r. *kniaź Iwan Wasilewicz Krasny* zapisuje *Marynie córce kniazia Iwana Jurjewicza Żesławskiego, żonie swej,* sioła Bobr i Sokołowicze, danniki na rzece Bobrze i dwór Nedochodow [6]).

Jedyny syn kn. Iwana, **kniaź Dymitr Iwanowicz** umarł przed ojcem, krótko przed 1507 r., w którym król, ludzi Gliwino i Upirewicze w Borysowskiej włości, nadaje Jakubowi Iwaszencowiczowi namiestnikowi Mozyrskiemu; z tekstu przywileju okazuje się, że połowę tych ludzi, po kniaziu Aleksym Bujnickim, król Aleksander nadał temuż Iwaszencowiczowi, drugą zaś połowę *kniaziowi Dymitrowi Iwanowiczowi synowi Krasnego,* po którym obecnie takową otrzymuje Iwaszencowicz [7]).

Takim sposobem był kniaź Iwan Wasilewicz Krasny ostatnim swego rodu, to też spadkiem po nim musieli się podzielić wszyscy kniaziowie Druccy. Kn. Iwan Iwanowicz Horski procesując się w 1541 r. z kniahinią Fedorową Dymitrowicza Horską, zarzuca jej, między innemi, że nie przyjmuje udziału w procesie jego z kn. Wasilem Jurjewiczem Tołoczynskim o spadek *po kniaziu Iwanie Krasnym* [8]). Kn. Andrzej Iwanowicz Ozierecki procesując się 1546 r. z kn. Dymitrem Romanowiczem Widunickim (Lubeckim) o zabór ziem, zeznaje że ziemie Artemowską i Kuriłowską, wziął w dziale spadku po *kniaziu Wasilu Krasnym,* zaś Peresiecką i Chudowską po *dziadzie swoim kniaziu Babie* [9]).

Gałęź Hrihorego.

Kniaź Hrihory Semenowicz, obok dwóch braci swych kniazia Iwana Semenowicza i Iwana Putiaty, podpisany 1422 r. na traktacie Litwy z zakonem [10]). Ze sprawy, którą w 1561 r. prowadził kniaź Sokoliński z kniaziem Lubeckim (Widunickim) o opiekę dzieci kniazia Horskiego, dowiadujemy się, że gdy kniaź Sokoliński był potomkiem *kniazia Iwana Baby, starszego syna kniazia Dymitra (?) Druckiego,* to też kniaź Widunicki był potomkiem *trzeciego syna tegoż kniazia Dymitra (?) Druckiego, Hrihorego* [11]).

Syn kniazia Hrihorego, **kniaź Wasil Hrihorowicz** otrzymał od króla Kazimierza (około 1450 r.) przywilej na 6 ludzi w Orszańskiem [12]), a w 1466 tenże *kniaź Wasil Hrihorowicz* świadczył przy zapisie stryjecznego swego kniazia Semena Fedorowicza (Sokolińskiego) na monaster Czerejski [13]). Żona jego była córką pana Orszy, siostrą Olizarowej Szyłowiczowej starościnej Łuckiej i marszałkowej ziemi Wołyńskiej. Ta ostatnia zapisała 17 Lipca 1488 r. *siostrzeńcowi swemu kniaziowi Bohdanowi Wasilewiczowi* majątek Lubcza na Wołyniu [14]); wskutek czego potomkowie kniazia Wasila Hrihorowicza pisali się **kniaziami Lubeckimi** (obacz). W kilkadziesiąt lat później w sprawie 1534 r. z kn. Welickim o ziemię, *kniaziowie Wasil i Bohdan Romanowicze Lubeccy* dowodzili, że *babka ich pani Olizarowa, stryjowi ich* te ziemie, oraz Lubczę dała [15]).

Gałęź Iwana I. Babicze.

Kniaź Iwan Semenowicz Drucki, przezwany **Baba**, był najstarszym synem kniazia Semena Dymitrowicza Druckiego [16]). *Kniaź Iwan Semenowicz* (Baba czy Putiata ?), namiestniczył z ramienia ks. Witowda w Połocku [17]). *Kniaź Iwan Semenowicz,* podpisany w 1422 r. na traktacie Litwy z zakonem [18]) 1424 r. *Iwan Baba z bratem Putiatą kniaziowie Druccy,* obok kniaziów Andrzeja Michałowicza, oraz Andrzeja i Mitka Wszewołodowiczów (Szuticha) brali udział w wyprawie na odsiecz Odojewa zagrożonego przez Or-

---

[1]) Z. 6 str. 117. [2]) S. 2 k. 248. [3]) P. 28 k. 31 od., także Z. 15 k, 40 od. [4]) Patrz niżej art. Kobryński. [5]) Patrz niżej art. Hliński. [6]) W Mińsku 7024 Czerwca 2 ind. 4 (Z. 1 i 2 str. 102). [7]) W Grodnie 1507 Listopada 26 ind. 11 (Z. 8 k. 192 od.). [8]) S. 10 k. 212 d. 245. [9]) S. 19 k. 71—73. [10]) Dogiel IV 115. [11]) S. 35 k. 156. [12]) Z. 3 k. 10. [13]) A. Z. R. III str. 231. [14]) Antonowicz, Hramoty str. 15—16 i Arch. Sław. I 142. [15]) Z. 15 k. 223. [16]) Sinod. spis 85. [17]) Napierski, Russko-Liwons. str. 137. [18]) Dogiel IV 115, patrz wyżej.

dyńskiego chana Kudajdata [1]), zaś w 1431 r. *kniaziowie Iwan Semenowicz i Putiata Semenowicz* podpisali traktat w. ks. Szwitrigajły z zakonem [2]). W tym samym czasie *kn. Michał (?) Baba* wyznaczony przez Szwitrigajłę do objęcia zamków Podolskich, które jednak w skutek zabiegów panów polskich nie zostały Litwie wydane [3]). Po bitwie pod Wiłkomierzem i ostatecznem pobiciu Szwitrygajły przez w. ks. Zygmunta, *kniaź Iwan Baba z książąt Druckich* uciekł do wielkiego mistrza do Rygi i ztąd 1 Listopada 1435 przybył do Pskowa, gdzie przebywszy do połowy zimy, udał się (na początku 1436 r.) na służbę wielkiemu księciu do Moskwy [4]). Tutaj w tymże roku brał udział w ujęciu kniazia Wasila Kosego [5]). Żoną jego była niezawodnie kniażna Owdotia, córka kniazia Andrzeja Szutichy kniazia Taruskiego-Mezeckiego, o której kronikarz wspomina, iż *„była Konoplina babka, kniazia Fedorowa matka."* [6])

Rodowód daje kniaziowi Iwanowi Babie synów: Fedora, Konstantyna, Wasila i Semena [7]). Do nich należy dodać jeszcze **kniazia Iwana Babicza**, o naznaczeniu którego namiestnikiem, Psków dwa razy w 1472 i 1476 r. nadaremnie prosił wielkiego księcia Moskiewskiego [8]). Z nich Wasil, Semen i Iwan przenieśli się z ojcem do Rossyi, gdy Fedor i Konstanty, prawdopodobnie najstarsi, pozostali na Litwie. O **kniaziu Semenie Iwanowiczu** jedyna wzmianka. Wielki książę Wasil w 1455 r. wysłał wyprawę przeciwko Tatarom za rzekę Okę, podczas której zginął *kniaź Semen Iwanowicz Babicz* [9]). Rodowód dodaje, iż miało to miejsce w bitwie pod Perewitskiem i że kniaź Semen zszedł bezpotomnie [10]).

Kniaż Wasil Iwanowicz Babicz, pozostał również w Moskwie, gdzie córka jego Agrafena wydaną została w 1485 r. za Wasila Iwanowicza panującego księcia Rjazańskiego [11]). Oprócz niej miał synów: Semena, Jurja, Borysa, Dymitra i Michała [12]). Wnukowie kniazia Wasila, *kniaziowie Fedor i Michał Jurjewicze Babiczowie*, władali na Litwie dworami: Zdanowskie, Hojżowo i Poniewiaży w powiecie Wilkijskim, które po nich w 1522 r. nadane zostały Iwanowi Tymofiejewiczowi Pleszczejew-Jurłow [13]). Od kniazia Wasila Iwanowicza, pochodzi ród **kniaziów Babiczewych**, dotąd w Rossyi istniejących [14]).

Kniaż Konstanty Babicz, według rodowodu pozostawił tylko córkę Annę za kniaziem Dymitrem Worotyńskim [15]). Gdy jednak z innych źródeł wiadomo, że wymieniona kniahinia Dymitrowa Worotynska była *siostrą kniazia Andrzeja Konstantynowicza Prichabskiego* [16]), więc synem Konstantego będzie wymieniony **kn. Andrzej Prichabski**. Sam Konstanty dzierżył Prichaby, które po *Konstantym Babiczu*, nadano około 1442 (?) kn. Fedorowi Odincowiczowi [17]). Potomkowie jego nosili tytuł **kniaziów Prichabskich** (obacz).

Kniaż Fedor Iwanowicz Babicz, otrzymał w latach 1443—1450, od wielkiego księcia Kazimierza, kilka nadań ludzi i ziem, a mianowicie jako *Babicz mniejszy* (młodszy), tą dzielnicę, którą trzymał kniaź Michał Jamontowicz około 1443 r. [18]), jako *kniaź Fedko Babicz* ludzi w Witebskiem około 1446 [19]) i jako *kniaź Fedor Iwanowicz*—Długie Łuki i Werchowcy w Witebskiem około 1450 r. [20]).

Rodowód wylicza trzech jego synów: Semena Sokolińskiego, który wraz z synem umarł w Moskwie w więzieniu, Wasila Szczerbatego bezdzietnego i Iwana Oziereckiego [21]); liczbę synów jego dopełnia inny rodowód, kładąc na drugiem miejscu Fedora [22]). Ci czterej bracia *kniaziowie Semen, Fedor, Wasil i Iwan Fedorowicze* oddzielnymi zapisami ziem w dzielnicy swojej „na Hołowli u Rydomli," przyczyniają się 1466 r. do funduszu monasteru Sw. Trójcy w Czereji, a król listem do władyki Smoleńskiego Misajły zapisy *kniaziów Semena, Fedora, Wasila i Iwana Fedorowiczów* na monaster Czerejski Sw. Trójcy potwierdza 1469 r. Następnie zapisem 1475 r. władyka Smoleński Misajło, w części Czereji, która mu się dostała od braci, ufundowawszy monaster Sw. Trójcy, takowy po swoim żywocie, nie wyjmując nadań *kniaziów Druckich Babiczów*, na Rydomli, i kniaziów Łukomskich, sioła Korejewicz i jeziora Zołotina, oddaje w opiekę *bratanki*

---

[1]) Połn. Sobr. V 262, VI 142, VIII 92, ostatnia poprawia błędny tekst poprzedniej. [2]) Danił. Skarbiec Nr. 1545. [3]) Długosz IV 392. [4]) Połn. Sobr. IV 210, V 28, 267, VI 150, VIII 99. [5]) Tamże V 267, VIII 100. [6]) Rodowód kniaziów Odyncewiczów przy Latop. Danił. str. 12—13. [7]) Sinod. spis. 85. [8]) Połn. Sobr. IV 244 i 253. [9]) Połn. Sobr. IV 147, VI 180, VIII 144. [10]) Sinod. spis 85. [11]) Połn. Sobr. VI 237 i Chmyrow Nr. 211. [12]) Sinod. spis 85. [13]) Z. 12 k. 46 i 50, porównaj Rodosł. I 134. [14]) Rodosł. I 133—134. [15]) Sinod. spis. 85. [16]) List króla Zygmunta do w. ks. Wasila Iwanowicza 1511 r. (Z. 7 k. 164—165, dr. A. R. R. II 83—84). [17]) Z. 3 k. 10. [18]) Tamże k. 16. [19]) Tamże k. 12. [20]) Tamże k. 16. [21]) Sinod. spis. 85. [22]) Rodosł. I 133.

swej kniahini Maryi i zięcia jej Bohdana Sapiehy pisarza królewskiego [1]). Z wymienionych czterech synów kn. Fedora Babicza, o kniaziu **Wasilu Fedorowiczu**, wiemy tylko, że nosił przydomek **Szczerbaty**, występuje obok braci 1466 i umarł bezdzietnie [2]). **Kniaziowie Semen Sokoliński i Iwan Ozierecki** są protoplastami, pierwszy **kniaziów Druckich-Sokolińskich** (obacz), drugi **kniaziów Druckich-Oziereckich** (obacz). Czwarty z braci (drugi z koleji) **Fedor** widocznie już nie żył w 1475 r.; w którym władyka Misajło wspomina tylko o bratance swej kniahini Maryi (jego wdowie) i jej zięciu. Z aktu, którym ta *kniahinia Fedorowa Fedorowicza Sokolińska Marya, z synem swym kniaziem Fedorem Fedorowiczem Sokolińskim*, pozywa 1496 r. zięcia swego Bohdana Sapiehę o nieprawne zagarnięcie majątków Czereja i Tuhaczów [3]) okazuje się, że kn. Fedor pisał się także **Sokolińskim**; potomkowie jego piszący się Konopla stwierdzają nadto, iż kniaź Fedor nosił przydomek **Konopla**, w skutek czego babka jego, żona kniazia Baby, nazwana „*Konopliną babką.*" [4]).

Takim sposobem ród Babiczów ustał na Litwie w końcu XV-go wieku; natomiast dał początek gałęziom Prichabskich, Sokolińskich, Oziereckich i Sokolińskich-Konoplów, członkowie których używali niekiedy przydomku „*Babicz.*" W XVI-ym wieku występują mianowicie: „*kniaź Andrzej Sokoliński Babicz* [5]), *kniaź Andrzej Konstantynowicz Babicz* [6]), *kniahinia Fedorowa Babicza Sokolińska* [7]), *kniaziowie Fedor i Michał Jurjewicze Babiczowie* [8]); w 1557 r. *kniaź Andrzej Iwanowicz Babicz Drucki-Ozierecki* [9]), w 1590 r. *kniaź Jurij Pawłowicz Babicz Drucki-Sokoliński* [10]) i t. d.

Gałęź Iwana II Putiatycze.

Kniaź Iwan Semenowicz Drucki, przezwany **Putiata**, był drugim synem kn. Semena Dymitrowicza Druckiego [11]). W 1422 r. jako *kniaź Iwan Putiata* podpisał traktat Litwy z zakonem [12]), a w 1424 r. uczestniczył w pochodzie przeciwko Tatarom [13]). W latach 1431—1432, jako *kniaź Putiata Semenowicz, Iwan Putiata* lub *Iwan Putiata Semenowicz*, podpisany kilkakrotnie na aktach dyplomatycznych wielkiego księcia Szwitrigajły [14]). Pozostał całe życie wiernym Szwitrigajle i razem z nim osiadł na Wołyniu; *kniaź Iwan Putiata* w latach 1437—1438 kontrasygnował przywileje wydawane przez Szwitrigajłę w Łucku [15]). On to niezawodnie spotykał w 1440 r. wielkiego księcia Kazimierza przy wjeździe jego na Litwę, co Długosz przypisuje *kniaziowi Wasilowi Putiatie* [16]). W okresie lat 1430—1450 wielki książę Kazimierz, nadał *kniaziowi Iwanowi Putiatie* majątek Słobodka w powiecie Orszańskim po kniaziu Aleksandrze Kindyrewiczu, i inne dobra [17]). Rodowód daje mu trzech synów: Wasila, Iwana i Dymitra „co był w Kijowie." [18]) Czwartym synem będzie niezawodnie **kn. Michał**, protoplasta **kniaziów Tołoczynskich**, którzy byli także *kniaziami Druckimi* [19]). Tego syn kniaź Jurij Michałowicz, piszący się najprzód *kniaziem Sziszewskim*, potem *Tołoczynskim*, ale także *Druckim*, miał syna kniazia Wasila Jurjewicza Tołoczynskiego i córki; te ostatnie nazywając kniazia Dymitra Putiatycza *swoim dziadem* [20]), stwierdzają, że były istotnie jego wnuczkami po bracie. Stosunek ten pokrewieństwa stwierdzają i inne dokumenty, w których kniaź Wasil Tołoczynski nazywa *kniaziów Horskich bracią* [21]) lub procesuje się z kniaziem Iwanem Horskim o spadek po *kniaziu Iwanie Krasnym* [22]).

O **kniaziu Wasilu Iwanowiczu Putiatyczu**, nie posiadamy żadnych szczegółów. Gdy bracia jego pozostali na Wołyniu, on niezawodnie przeniósł się w rodzinne strony i osiadł w Horach. Rodowód wymienia tylko dwóch jego *synów Jurja i Dymitra* [23]), miał ich jednak pięciu, bo jeszcze Iwana, Olelka i Michała, którzy od majętności Hory pisali się **kniaziami Horskimi**. Czterej *bracia kniaziowie Iwan, Olelko, Dymitr i Michał Wasilewicze Horscy* procesują się w latach 1496 do 1499 z Narbutowiczem i władyką Smoleńskim [24]). Potomkowie ich używali niekiedy przydomku „*Putiatycz*" a mianowicie w 1600 roku występuje *kniaź Jurij Abramowicz Putiatycz Drucki Horski* [25]). (Patrz Horski).

---

[1]) Cztery powyższe zapisy, ich potwierdzenie przez króla i zapis Misajły w potwierdzeniu Iwanowi Sapieże na monaster Czerejski 1578 r. (Z. 59 k. 137—141, dr. A. Z. R. III 230—234). [2]) Patrz wyżej. [3]) Z. 6 str. 175. [4]) Patrz wyżej. [5]) Rodowód Odyncewiczów przy Latop. Danił. str. 13 [6]) Mińskie str. 75. [7]) Z. 27 k. 1. [8]) Z. 12 k. 46, 50. [9]) S. 35 k. 38. [10]) Z. 77 k. 76. [11]) Patrz wyżej. [12]) Dogiel IV 115. [13]) Połn. Sobr. V 262, VI 142, VIII 92 i t. d. [14]) Danił. Skarbiec Nr. 1545, 1562, 1603. [15]) A. Z. R. I d. 37, A. J. Z. R. I d. 19. [16]) Długosz IV 605. [17]) Z. 3 k. 10 i 11. [18]) Sinod. spis. 85. [19]) S. 18 k. 25, S. 20 k. 61 i S. 46 k. 933, patrz niżej art. Tołoczynski. [20]) S. 24 k. 79. [21]) Tamże i Arch. Sław. IV 398—400. [22]) Patrz wyżej. [23]) Sinod. spis. 85. [24]) Z. 6 str. 167, 180 i 243. [25]) A. J. Z. R. II d 4.

Kniaź Dymitr (Iwanowicz) Putiatycz jako *kniaź Dymitr* świadek w 1455 r. na zapisie Andrzeja Włodzimierzowicza Olgerdowicza [1]; tenże *kniaź Mitko Iwanowicz*, świadek 1467, przy zapisie kniazia Jurja Fedkowicza Nieświckiego żonie [2]), a w 1486 r. otrzymuje od króla 5 kop groszy ze skarbu [3]). *Kniaź Dymitr Putiatycz* namiestnik Mceński i Liubutski 1486 [4]), następnie 1487—1488 namiestnik Brański [5]) w Październiku 1492 jest już wojewodą Kijowskim [6]), który urząd niezawodnie świeżo zajął, po wyniesieniu w. ks. Aleksandra na wielkie księstwo Litewskie i już zachował do swej śmierci. *Wojewoda Kijowski kniaź Dymitr Putiatycz* otrzymał 1499 r. przywileje na Kroszyn w powiecie Nowogrodzkim, oraz na Położany we włości Luboszańskiej [7]). W 1500 r. *kniaź Dymitr Putiatycz wojewoda Kijowski* posłował do chana Mendligireja [8]) i widocznie zawiązał z nim przyjazne stosunki, skoro tenże w 1502 r. donosił *„przyjacielowi swemu kniaziowi Dymitrowi,"* o pogromie Szach Achmeta [9]). Z poselstwa króla Aleksandra do Medligireja przekonywamy się, że umarł na początku 1505 r. [10]). Część dóbr po nim odziedziczył kniaź Tołoczyński [11]), resztę niezawodnie wzięli kn. Putiatycze i Horscy.

Kniaź Iwan Iwanowicz Putiatycz będzie to niezawodnie *kniaź Putiata* świadek 1458 w Ostrogu [12]), a *kniaź Putiata Iwanowicz* świadek 1467 przy zapisie kn. Jurja Fedkowicza Nieświckiego żonie [13]). *Kniaź Putiata* w 1474 r. jest horodniczym Łuckim [14]). W latach 1487—1488, *kniaź Iwan Putiatycz horodniczy Łucki*, otrzymuje kilkakrotnie od króla nadania z myt Łuckich i Włodzimierskich [15]). *Kniaź Iwan Putiatycz* występuje jeszcze 1489 r. jako horodniczy Łucki [16]), zaś w 1493 jako podstarości Łucki [17]), poczem został klucznikiem Łuckim. W 1496 r. *klucznik Łucki kniaź Iwan Putiatycz* otrzymuje przywilej na dworzyszcze Mosor w powiecie Mielnickim [18]). Na początku XVI-go wieku został namiestnikiem Peremilskim. *Kn. Iwan Putiatycz namiestnik Peremilski* występuje 1506—1507 [19]). W tymże roku Peremil spuścił kn. Fedorowi Czetwertyńskiemu, poczem *kniaź Iwan Putiatycz*, prawdopodobnie z powodu podeszłego wieku, nie piastujący już urzędów, jako świadek podpisany na dokumentach z lat 1507—1516. [20])

Syn jego **kniaź Bohdan Iwanowicz Putiatycz**, podpisany w 1514 i 1516 r. jako świadek [21]), prędko umarł, pozostawiając tylko wdowę i córki, albowiem syn jego **kniaź Wasil Bohdanowicz Putiątycz**, podpisany jako świadek 1514 r. [22]), niezawodnie zmarł przed ojcem. Wdowa kniazia Bohdana *kniażna Ludmila Jurjewna Drucka-Tołoczynska* ponowiła związki małżeńskie z panem Jurjem Chrebtowiczem [23]). Żyła długo; w 1565 r. *Ludmila Jurjewna kniażna Drucka, Jurjewa Chrebtowiczowa*, z powodu podeszłego wieku, prawa swe do spadku po bracie kniaziu Tołoczyńskim, ceduje córkom swym *Hannie Bohdanownie Putiatycza kniahini Andrzejowej Petrowicza Masalskiej* i Hannie Chrebtowiczownie Stanisławowej Rylskiej [24]).

Córek kniazia Bohdana i Ludmiły było dwie: **kniażna Maryna Putiatyna** żona kniazia Fedora Wiszniowieckiego, już nie żyła w 1561 r. w którym o wiano jej *kniahini Fedorowej Wiszniowieckiej Maryny Putiatyny*, układała się siostra jej kniahinia Hanna Masalska z kniaziem Aleksandrem Koszyrskim [25]).

Kniażna Hanna Bohdanowna Putiatycza, dziedziczka Tuczyna i Mosora, miała dwóch mężów; pierwszym był pan Bohdan Michałowicz Siemaszko, który już w 1542 r. odgranicza Tuczyn od Wołkoszowa dóbr kniazia Ostrogskiego [26]). W 1545 włada na Wołyniu Tuczynem, oraz siołem Mosor, które to ostatnie za kniazia Semena starosty Łuckiego nadane było *kniaziu Iwanu Putiatie* [27]), a w 1555 r. sporządza testament, którym rozdziela dobra między żonę, syna Aleksandra i córkę Marynę [28]); drugim kniaź

---

[1]) A. J. Z. R. II d. 72. [2]) Woł. 6 k. 224 od. [3]) Z. 4 k. 18. [4]) Tamże k. 139—141, dr. A. Z. R. I d. 58 i 88 pierwszy odniesiony mylnie do r. 1456. [5]) Z. 4. k. 127, 131 i od. [6]) Z. 3 k. 76 także Senatorowie 19. [7]) Z. 5 k. 91 od. i 92. [8]) Pułaski, Stosunki 245 i 252. [9]) Tamże 265. [10]) Tamże 276 i Bychowca, Kronika 74. [11]) S. 24 k. 79. [12]) Arch. Sław. I 50. [13]) Woł. 6 k. 224 odw. [14]) Z. 25 k. 265. [15]) Z. 4 k. 31 od., także k. 62 i 65. [16]) Dokum. dr. Arch. Sbor. VII 28, mylnie odniesiony do r. 1564, ten sam dok. dr. także Pam. I cz. 2 str. 1—7, ale tu kn. Iwan Putiatycz opuszczony między świadkami. [17]) Dokum. druk. Karczewski, Replika II str. 199. [18]) Z. 6 k. 174 także Zr. dziej. VI 86. [19]) Arch. Sław. I 139 i Z. 22 k. 22. [20]) 1507 (S. 2 k. 29 od.) 1509 r. (Arch. Sław. III 69) 1511 r. (Ar. Sł. III 91) 1512 r. (Ar. Sł. III 99 A. Z. R. II d. 82), 1516 r. (Ar. Sł. III 138, Woł. 6 k. 245). [21]) A. Z. R. II 96, Arch. Sław. III 114. [22]) Arch. Sław. III 113. [23]) Patrz art. Tołoczynski. [24]) W Wilnie 1565 Grudnia 9 (S. 48 k. 284). [25]) Patrz niżej. [26]) Stecki, Z boru str. 162. [27]) Zr. dziej. VI 36, 53, 86. [28]) Stecki, Z boru str. 162.

Andrzej Piotrowicz Masalski. W 1559 r. kniaź Andrzej Piotrowicz Masalski zapisuje *małżonce swej kniahini Hannie Putiatycza* część swą majątku Druje, ona zaś jemu Tuczyn i Mosor na Wołyniu [1]). W tymże roku Aleksander Bohdanowicz Siemaszko, otrzymuje potwierdzenie na summę 1,000 kop na Wyszkowie i Sławiaczycach, zapisaną przez podskarbinę dworną Iwanowę Andrejewicza Bohdanę Fedorownę, kniahini Andrzejowej Masalskiej *Hannie Putiatance*, a którą ta ostatnia jemu zcedowała [2]). Oboje małżonkowie kniaź Andrzej Piotrowicz Masalski i *kniahinia Hanna Putiatyna*, naznaczają sobie 1561 r., z kn. Koszerskim, termin do ugody w sprawie wiana *kniahini Fedorowej Wiszniowieckiej Maryny Putiatyny*, której nieboszczyk kniaź Fedor Wiszniowiecki miał zapisać 400 kop na Peremilu [3]) i oboje wspomniani w zapisie matki Hanny, Ludmiły Chrebtowiczowej [4]). Andrzejowa Piotrowicza kniahinia Masalska *Hanna Bohdanowna Putiatina*, zapisuje małżonkowi swemu 1567 r. zamek Tuczyn nad Horyniem i sioło Kosmaczow pod Stepaniem [5]), oddalając od tych dóbr córkę z pierwszego małżeństwa, Hannę Bohdanównę Siemaszkównę żonę Aleksandra Wahanowskiego [6]), a 1569 r. Susko, Smerdyń z przysiołkami i t. d., spadłe na nią *po siostrze (?) kniahini Czetwertyńskiej* [7]). Kniaź Andrzej Masalski umarł 1570 r. [8]) Wdowa (sic) po nim *kniahinia Anna z Putiatynów*, w 1571 r., przy zaręczeniu córki swej Konstantemu Małyńskiemu, zapisuje jej majątki ojczyste *kniazia Bohdana Putiaty*, Tuczyn i Korostiatyn, nadto zastawne od kniazia Władysława Zbarażskiego, a także spadłe *po ciotce kniahini Czetwertyńskiej* [9]). Z synem swym Aleksandrem Siemaszką podkomorzym Włodzimierskim zawiera 1573 r. *kn. Anna Putiatanka Masalska* reces od wszystkich procesów [10]) i temuż synowi w tymże roku zapisuje trzecią część dóbr ojczystych i macierzystych [11]). W tymże roku syn jej Aleksander Siemaszko podkomorzy Włodzimierski i zięć Konstanty Małyński, zawierają między sobą komplanacyę co do zapisów kniahini obydwom, na wszystkich dobrach [12]). Nareszcie 20 Czerwca 1576 r. Hanna sporządza testament, którym Tuczyn zapisuje w równych częściach dzieciom: Aleksandrowi Siemaszce, Hannie (z Siemaszków) Konstantowej Małyńskiej i Marynie (Masalskiej) [13]). Niezawodnie umarła w tymże roku, albowiem w następnym, Tuczynem, włada Aleksander Siemaszko [14]).

Na niej wygasł ród kniaziów Putiatyczow, a gdy i Tołoczyńscy w tym czasie ustali, pozostali więc z Putiatyczów tylko Horscy, którzy przetrwali do XVIII wieku. Istnieje kilka rodzin podobnego nazwiska, twierdzenie jednak, jakoby od Putiatyczów mieli pochodzić rodziny Puciatów [15]) i Putiatyckich [16]) nie ma podstawy. W Rossyi istnieje ród „kniaziów Putiatinych," potomków kniazia Nikity Putiatina, żyjącego w drugiej połowie XV-go w., którego źródła rossyjskie czynią jak najniesłuszniej, synem kniazia Iwana Putiatycza [17]). Do połowy XVI-go wieku, wszyscy kniaziowie Druccy w blizkich pomiędzy sobą pozostają stosunkach. Kniaź Fedor Fedorowicz Konopla, nazywa kniazia Dymitra Wasilewicza Horskiego *stryjem* [18]), kniażny Tołoczyńskie nazywają kniazia Dymitra Putiatycza *dziadem*, jednocześnie kn. Tołoczyński nazywa kniaziów Horskich *bracią* i t. d. [19]) Sprawa 1561 r, o opiekę nad potomstwem kniazia Horskiego, dowodzi niezaprzeczenie, że Sokolińscy, Horscy i Lubeccy pochodzą od trzech braci [20]), co wszystko odpowiada stosunkom rodzinnym, które wykazuje niżej umieszczona tablica genealogiczna. Nadto wszyscy kniaziowie Druccy, mieli udziały w Drucku; niezaprzeczony dowód na to znajdujemy w sprawie 1546 r.: „Kniaziowie Wasil, Michał i Aleksander Połubenscy, skarżą się na kniazia Wasila Tołoczyńskiego, iż ten nie daje im do trzymania (części) zamku Druckiego, jako inni kniaziowie trzymają;" wówczas *kniaziowie Andrzej Ozierecki, Tymofiej (Sokoliński), Dymitr i Iwan Romanowicze (Lubeccy), Hrihory Horski i Lew Konopla, przez brata swego kniazia Pawla Sokolińskiego*, ujmując się za kniaziem Tołoczyńskim, zeznają, że ponieważ ani kniaziowie Połubenscy, ani ich przodkowie, nigdy wspólnie z nimi w Drucku nie władali, przeto kniaziowi Tołoczyńskiemu samemu do sprawy stanąć nie dadzą, ale razem z nim *wspólnej ojcowizny* bronić będą [21]). Takie same prawa jak Połubenscy mieli w Drucku kniaziowie Odyncewicze i Podberezski. W XVI-tym wieku kniaź Semen Odyncewicz otrzymał od kniaziów Druckich prawo trzymania Drucka przez pewien czas; wyrugowany przed terminem, prowadzi o to pro-

---

[1]) S. 36 k. 757—764. [2]) Z. 37 k. 247. [3]) S. 41 k. 258. [4]) Patrz wyżej. [5]) 1567 Maja 27 (S. 54 k. 127). [6]) Tamże k. 132 od. [7]) Z. 51 d. 115 i Sum. Czet. I d. 31. [8]) Testament jego oblatowano dopiero 10 Października 1571 w akt. Łuckich (Sum. Czet. III fasc. 11), [9]) 1571 r. Lipca 25 (Tamże I d. 32). [10]) Tamże d. 36. [11]) Tamże. [12]) Tamże d. 37. [13]) Stecki, Z boru str. 162. Porównaj Niesiecki VII 573, za nim Żychl. IV 426, V 434. [14]) Zr. dziej. XIX 55. [15]) Niesiecki VII 576. [16]) Słow. Geogr. IX 319. [17]) Rodosł VIII 279. [18]) S. 18 k. 10—13. [19]) S. 24 k. 79. [20]) S. 35 k. 156. [21]) S. 18 k. 25[illegible]

ces ze wszystkimi kniaziami Druckimi 1541—1549 r. [1]) Kniaź Semen Jamontowicz Podberezski, żyjący na początku XVI-go wieku, miał również udział w Drucku; niezawodnie był to udział wzięty w posagu po pierwszej żonie, kniażnie Domnidzie Semenównie, córce kniazia Semena Fedorowicza Sokolińskiego [2]). Po bezpotomnem zejściu kniazia Podbereskiego, dobra jego dostały się siostrzeńcom jego Jackowiczom, którzy odziedziczywszy Podberezie, pisali się Podberezskimi. W 1548 i 1549 roku Hrihory Jackowicz Podberezski, pozywa *wszystkich kniaziów Druckich*, to jest *kniazia Andrzeja Iwanowicza Oziereckiego dzierżawcę Roszskiego, kniahinię Wasilowę Tołoczyńską Maryę, kniazia Iwana Iwanowicza Horskiego, kniahinię Andrzejowę Semenowicza Sokolińską Wasilisę z synami jej, kniazia Hrihorego Fedorowicza Horskiego, kniazia Dymitra Romanowicza Lubeckiego z braćmi, kniaziów Tymofieja i Pawła Jurjewiczów, Michała Wasilewicza i Lwa Fedorowicza Sokolińskich*, o udział w zamku Druckim, który na niego prawem przyrodzonem przypadł *po wuju jego*, kniaziu Semenie Jamontowiczu Podbereskim [3]). Udziałem w Drucku władała jeszcze, w pierwszej połowie XVI-go wieku Hanna, żona kn. Michała Iwanowicza Żyżemskiego, córka kniazia Fedora Moszkowskiego [4]); prawdopodobnie odziedziczyła takowy po matce.

Kniaź Michał Drucki
- **Wasil**
  - **Dymitr** Ż. Anastazya ks. Riazańska potem za ks. Koributem
    - **Andrzej** † 1399
      - Synowie † przed 1411
    - **Wasil**
      - **Dymitr** Ż. N. N. † 1510
        - **Wasil** 1508
        - **Bohdan** 1508
        - **Andrzej** 1508
        - **Jurij**
          - **Dymitr** 1508 — **Druccy bez przydomku**
        - **Semen** Sokoliński 1466 — **Sokolińscy**
        - **Fedor** 1446
          - **Fedor** Konopla 1466 — **Konopla**
        - **Iwan** 1472—1476
          - **Iwan** Ozierecki 1466 — **Oziereccy**
        - **Semen** † 1455
          - **Wasil** Szczerbaty 1466
        - **Konstanty** Prichabski — **Prichabscy**
- **Semen**
  - **Dymitr**
    - **Semen** 1401—1422
      - **Iwan Baba** 1422—1436
        - **Wasil** Babicz 1485 . . . . — **Babiczewy**
      - **Wasil** . . . . — **Horscy Dudakowscy Burnewscy**
      - **Iwan Putiata** 1422—1440
        - **Iwan** 1458—1516 — **Putiatycze**
      - **Michał Łoban** (Bołoban † 1435
        - **Dymitr** † 1505 wda Kijowski
        - **Michał**
          - Jurij **Szyszewski** — **Tołoczyńscy**
      - **Wasil** Krasny 1431—1448 Ż. kn. Worotynska
        - **Iwan** Krasny 1487—1516
          - **Dymitr** † do 1507 — **Krasny**
      - **Dymitr** Siekira kn. Zubrewicki 1425—1432
        - **Maryna** 1486 † 1496 M. kn. Semen Trabski . . . — **Siekira**, **Zubrewicki**
      - **Hrihory** 1422
        - **Wasil** 1450—1466 Ż. Orszanka
          - **Bohdan** 1488
          - **Roman** Lubecki 1500 Ż. Sapieżanka — **Lubeccy Widuniccy Zagrodzcy**
    - **Iwan**
    - **Michał** † 1399 Podbereski
    - **Aleksander** † 1399
    - **Aleksandra** M. kn. Andrzej Holszański

---

[1]) Z. 28 d. 7, S. 10 d, 204, S. 12 d. 152 i S. 22 k. 262 odw. [2]) Z. 14 d. 420, [3]) S. 20 k. 61 i S. 22 k. 267 d. 256. [4]) Z. 1 i 2 str. 234.

Dubrowicki

od Dubrowicy (dziś Dąbrowicy) w powiecie Łuckim. Kniaziowie Dubrowiccy Rurykowicze istnieli już w XII-tym wieku, a mianowicie **kniaż Hleb Jurjewicz Pińsko-Dubrowicki** († 1196) i **kniaż Aleksander Wszewołodowicz Dubrowicki** († 1224) [1]. Po wydziedziczeniu tych kniaziów przez Litwę, Dubrowica dostała się kniaziom Holszańskim i w dziale synów kniazia Jurja Semenowicza Holszańskiego 1469 r., przypadła **kniaziowi Iwanowi Jurjewiczowi Holszańskiemu**. Odtąd kniaź Iwan i jego potomkowie, wygaśli 1558 r., pisali się *kniaziami Holszańskimi i Dubrowickimi*, lub po prostu *Dubrowickimi* (Patrz Holszański).

Duchnicz

przydomek (?). W popisie szlachty 1528 r *kniaź Piotr Duchnicz*, zapisany na 7 koni [2]. *Kniażna Ludmiła Duchnicza* była około 1520 r. żoną kniazia Matwieja Mikitynicza dzierżawcy Birsztańskiego [3]), protoplasty Hołowczyńskich. *Kniaź Jurij Dunicz* (sic) władał dobrami w Połockiem w 1552 r. [4]).

Duda, Dudakowski

od miejscowości Dudakowicze koło Drucka, należącej do kniaziów Druckich-Horskich, z których *kniaź Iwan Wasilewicz*, występuje w latach 1506—1528, jako *kniaź Iwan Duda*. Kniaź ten pozostawił wdowę *kniahinię Nastazyę Iwanowę Dudakowską* i syna *kniazia Fedora Iwanowicza Dudakowskiego* [8]), którzy następnie tytuł „*Dudakowski*" zarzucili i pisali się „Horskimi." (Patrz Horski).

Gedrojc (Gedrojt', Gedroitski)

od m. Gedrojcie (dziś Giedrojcie) o 6 mil od Wilna odległego i kilku innych miejscowości podobnej nazwy w tej samej okolicy, w pobliżu Szyrwint, Dubinek, Widzieniszek, Szeszoł i t. d. leżących. Według legendy podanej przez kronikę Litewską, uzupełnionej przez Stryjkowskiego i Kojałowicza, Gedrojcowie mają pochodzić od mitycznego Dowszprunga, który z Palemonem przybywszy w X-tym wieku na Litwę, stał się protoplastą dynastyi z czasem panującej. Potomek jego, żyjący w XIII wieku książę Litewski Romont (Romund, Rowmund), miał pozostawić pięciu synów: 1) Narimonta księcia Litewskiego, który przez syna Lizdejkę ma być protoplastą mnóstwa domów Litewskich herby Trąby, jako to Radziwiłłów, Ostyków, Narbutów, Dziewałtowskich, Komajewskich i t. d. 2) Dowmonta I księcia Uciańskiego, protoplastę Siesickich, kniaziów Swirskich i t. d. 3) Holszana protoplastę kniaziów Holszańskich i Dubrowickich, 4) Giedrusa i 5) Trojdena ostatniego ks. Litewskiego z tej dynastyi, którego potomstwo wygasło na dzieciach. Giedrus, miał założyć Giedrojcie i przezwać się kniaziem Giedroitskim. Syn jego Ginwił był ojcem Hurdy, Binojny i Bubety. Hurda pozostawił syna Dowmonta, ten zaś Wojtkasa i Pietrasa, z których pierwszy był niby ojcem Bartłomieja, a dziadem kniazia Mateusza Bartłomiejewicza Gedrojca (marszałka hospodarskiego † 1563 r.) Od Giedrusa mają pochodzić jeszcze: Ginwiłowie, kniaziowie Jamontowiczowie i Jurahowie, oraz wiele innych rodzin [5]).

Cały ten wywód, choć od drugiej połowy XVI wieku, Gedrojcowie używali niekiedy przydomku „*Dowmont*," niby na pamiątkę swego przodka, niewiele przedstawia wiarogodnego; za to bardzo prawdopodobnym jest fakt, że kniazowie Gedrojcowie pochodzą od udzielnych książąt Litewskich, a mianowicie od dynastyj, które poprzedziły Gediminowską. Stanowisko ich było odrębnem od innych kniaziów, pod względem których ze Swirskimi oddzielną tworzą kategoryę. Nazwa ich pierwotna „*Kgedrojt*" i ztąd przymiotnik „*Kgedroitski*" z czasem spolszczoną została na *Gedrojc*. Pierwsza współczesna wzmianka o nich w 1399 r., w którym wielki książę Witowd sądził sprawę „*kniaziów Gedroitskich*" z biskupem Wileńskim [6]). W pierwszej połowie XV-go wieku żyli **Wojna, Gogul i Jagajło Gedroitscy**. *Jageli Gedoroskowicz* podpisany 1431 między dygnitarzami na akcie przymierza w. ks. Szwitrigajły [7]); inny traktat przymierza Szwitrigajły z zako-

---

[1]) Chmyrow Nr. 623 i 233, patrz wyżej str. 35. [2]) P. 1 k. 6. [3]) Z. 23 k. 149 d. 140, dr. Zbiór dawn. dypl. II 61—67. [4]) Pis. dziej. Pols. V 178. [5]) Bychowca, Kronika 1, 11 i 13; Stryjkowski I 318—320; Kojałowicz, Herbarz, tabl. geneal. rodu Dorsprunga; Narbut III, tabl. geneal. Co do Ginwiłów—Wielądko IV art. Ginwił-Kulwiec, Jamontowiczów—Narbut VII dod. str. 115, Jurahów—Niesiecki IV 515. [6]) A. Z. R. I 28. [7]) Akt. Istor. Suppl. I 306.

nem (15 Maja 1432), po kniaziach i dygnitarzach a przed bojarami podpisali: „*Wojnus, Gedorotsky, Alexander Swirsky*" [1]). Traktat wielkiego księcia Zygmunta z królem (20 Stycznia 1433), po kniaziach, między dygnitarzami „*Woynus, Gogulus et Yagallo Gedroitorum, Kruus (Ericus?) et Romani Swirzkych*" [2]), i podobny traktat z d. 27 Lutego 1434 r. „*Jagiel Gedorodsky... Ericus (Cruus?) de Swiersk, Roman de Swiersk.*" [3]). Na innym dokumencie XV-go wieku podpisany „*kniaź Roman Gedrojc*" [4]). W 1495 r. dworzanin hospodarski *Jan Gedrojc* posłował od wielkiego księcia Aleksandra, do wielkiego księcia Moskiewskiego [5]). Do tej rodziny miał należeć błogosławiony Michał, zakonnik zmarły w Krakowie 1485 r. [6]); współczesne źródła wspominając o nim, nie nazywają go jednak Gędrojcem [7]).

W popisie szlachty litewskiej 1528 r. Gedrojcowie i Swirscy nie zamieszczeni razem z innymi kniaziami i osobno spisano „*Rejestr chorużstwa Krewskoho i Swirskoho*" [8]), i „*Rejestr kniaziej i bojar Kgedroitskich*" [9]); ostatni obejmuje 85 osób, które do służby ziemskiej mają stawić razem 234 koni. W spisie tym wyliczono imiona bez bliższych określeń, kniaziów nie odróżniono od bojarów, po bliższym jednak sprawdzeniu, z innymi współczesnymi dokumentami metryki litewskiej, z liczby 85, większość występuje następnie, choć nie zawsze, z tytułem kniaziowskim. Wogóle ród Gedrojców nie zawsze używał tytułu kniaziowskiego, to też nie rozwiązana trudność zachodzi w rozróżnieniu „kniaziów od bojar Gedroitskich."

Metryka Litewska z lat 1522—1566, zawiera mnóstwo dokumentów o kniaziach Giedrojcach, treści nieciekawej, świadczące, z małymi wyjątkami, o niezamożności tej rodziny; są to po większej części sprawy o kilka włók gruntu, zapisy kilkudziesięciu kop groszy i t. d. Ród ten już w XVI wieku licznie rozrodzony, podzielony był na mnóstwo drobnych gałęzi, z nich niektóre zszedłszy z czasem do rzędu prostych ziemian, stracili pamięć o swem pochodzeniu i zapomniawszy rodowego nazwiska, przezywali się patronimicznie Bortkowiczami, Mackowiczami, Mickiewiczami, Zdanowiczami, Paszkowiczami i t. d. Z rodzin pochodzących od Gedrojców, kniaziowski tytuł, oprócz samych Gedrojców, zachowali tylko Gedrojcowie przydomku „**Juraha.**" Z wymienionych w spisie 1528 r. kniaziów i bojar Gedroitskich [10]), następujący, jak się z powyższych dokumentów okazuje, byli kniaziami:

Juszko, ma synów: Bartosza, Ławryna, Stanisława i Jurja, żyjących 1528 r. *Kniaź Ławryn Juszkowicz chorąży Gedroitski*, otrzymuje 1524 r. przywilej na opiekę nad dziećmi *szwagra swego kniazia Bartłomieja Gedroitskiego* [11]). Zapisawszy razem z braćmi *kniaziami Gedroitskimi* 3 karczmy na kościół Giedroitski, ma o ten zapis sprawę z plebanem 1528 r. [12])

Mingajło, ma syna *Stanisława Mingajłowicza*, żyjącego 1528 r. Tego syn *Jan Stanisławowicz Minkgajło Gedrojt*, w 1562 r. sprzedaje pewne grunta za 13 kop, marszałkowi hospodarskiemu kniaziowi Mateuszowi Bartłomiejewiczowi Gedrojt [13]).

Augustyn, ma synów Bohusza i Stanisława, żyjących 1528 r. *Kniaź Bohusz Augustynowicz Gedroitski*, zapisuje 1558 r. córce swej Elżbiecie i mężowi jej Stanisławowi Stanisławowiczowi Jodce ⅓ majątku Giedroitskiego. [14])

Szerejkowicze, wymienieni ogólnie 1528 r. *Kniaź Juřij Szerejkowicz* i *Stanisław Ambrożewicz Gedroitscy* oskarżeni 1550 r. przez *kniahinię Elżbietę Kirkorową Gedroitską* i *brata jej kniazia Macieja Bortkowicza* o najazd na majątek Gedroitski [15]). *Kniaź Hrihory Stanisławowicz Szerejko Gedrojt*, ma 1552 r. sprawę z Janem Radyminskim i małżonką jego Jadwigą Bartłomiejewną o pożęcie zboża [16]).

---

[1]) Napiersky, Russ. Liwons. str. 191, także Danił. Skarbiec Nr. 603, [2]) Teka Naruszewicza II, także Danił. Skarbiec Nr. 1649. [3]) Tamże i Danił. Nr. 1681. [4]) Akt. Wil. XI 7 z mylną datą. [5]) Karpow I 203. [6]) Brzezewski, Żywot pobożny B. Michała Giedrojca xiążęcia Litewskiego. Kraków 1769 str. 117—122. [7]) Michovii Chronic. polonorum, Cracoviae 1521 str. 345 „*frater Michael ordinii S. Mariae*", Zeissberg Matrikelbuch str. 56 pod r. 1465 „*Michael de S. trinitate ord. praedicatorum.*" [8]) Pub. 1 k. 35 odw. [9]) Tamże k. 64—65 odw. [10]) Patrz wyżej. [11]) Z. 14 d. 2. [12]) Z. 12 k. 382. [13]) S. 46 k. 184. [14]) Z. 40 k. 261. [15]) S. 23 k. 623. [16]) S. 25 k. 563.

Gabriel, umarł niezawodnie przed 1528 r., w którym występują: *Dorota Gabrielowa* i *Barbara Gabrielówna. Kniaź Andrzej Gabrielowicz Gedroitsky*, występuje 1550 z żoną Barbarą Jakubówną w sprawie o poddanych [1]. *Dorota Gabrielówna*, Janowa Sobolewska, czyni 1551 zapis na Giedrojciach na rzecz siostry Mikołajowej Butkiewiczowej [2]) i ma sprawę 1554 o zapis tegoż dworu Radymińskiemu [3].

Stanko (Stanisław) żyjący w drugiej połowie XV-go wieku, ma synów: *Mateja, Mikołaja* i *Abrama Stankowiczów*, żyjących 1528 r. Ostatniego syn *kniaź Jakób Abramowicz Gedroitski*, sprzedaje 1529 r. część swą macierzystą w Lipiszkach i Berdówce [4]. *Mikołaj Stanisławowicz* [5]) ma synów sześciu i dwie córki. 1) Kn. Jan Mikołajewicz Gedrojt ma 1546 r. sprawę o bój [6]. Ten, czy inny *kniaź Jan Gedroitski* czyni 1562 r. zapis, 300 kop. na majątku Gedroitskim, żonie swej Rainie Jakimownie [7]), która na ten zapis w tymże roku otrzymuje potwierdzenie [8]). 2) Kn. Cherubin Mikołajewicz Gedrojt procesuje się 1554 z kniahinią Szczasną Jurażyca Barbarą Gedroitską i synem jej Serafinem o poddanych dworu Gedroitskiego [9]). 3 i 4) Kniaziowie Piotr i Kasper Mikołajewicze Gedrojtowie mają 1546 sprawę ze Stanisławem Pruszakiem o wiano żony jego, *siostry swej Doroty Mikołajówny* [10]). Ciż dwaj bracia procesują się 1562 r. o głowę zabitego *trzeciego brata Stanisława* [11]). *Kniaź Kasper Mikołajewicz Gedrojt* w 1563 r., zapisuje *żonie swej Marcie*, córce Pawła Naruszewicza sekretarza hospodarskiego dzierżawcy Skerstomońskiego 1/3 część swych majątków na wieczność, a 2/3 w summie 500 kop groszy [12]). *Kniaź Piotr Mikołajewicz Gedrojt*, żonaty z Różą Janówną Wołodkowiczówną, ma w 1551 r. sprawę z Janem Janowiczem Wołodkowiczem o nieprawne władanie majątkiem Widy, zawiedzonym mu w 86 kopach przez ojca żony [13]). Świadek 1559 r. [14]) i 1562 r. [15]). W kwietniu 1564 r. *kniaź Piotr Mikołajewicz Gedrojt, wójt Wileński*, z ramienia biskupa Waleryana, spisuje testament, w którym wzmiankuje o *żonie Róży Janównie Wołodkowiczównie*, zapisując jej 100 kop, i *córce Zofii* [16]). Już w Maju tegoż roku, wdowa po nim *kniahinia Piotrowa Mikołajewicza Gedrojtowa Róża Janowna*, ma sprawę z *siostrą nieboszczyka męża Barbarą* i mężem jej Adamem Jurjewiczem o ruchomości [17]). Oprócz wymienionej Zofii, miał *pan Piotr Mikołajewicz Gedrojt* jeszcze córkę Juliannę, wydaną 1562 r. za ziemianina hospodarskiego Jana Stanisławowicza Kozłowicza, który jej naprzeciwko posagu zapisuje 140 kop [18]). 5) Stanisław Mikołajewicz Gedrojt, nabywa 1546 r. Szukstule od Jana Mikołajewicza Mickowicza [19]). Tenże *kniaź Stanisław Gedrojt* żonaty z córką pani Hanny Mikołajowej Sołohubowicza, ma w 1550 roku sprawę z teściową o dwór w Muśnikach wzięty w posagu [20]) a w 1552 r. jako *dworzanin hospodarski Stanisław Mikołajewicz Gedrojt wspólnie z żoną Hanną Mikołajówną Sołohubówną* inną sprawę z Szemetem o dwór Sołohubowski w Wilnie [21]). Został zabitym około 1560 r. [22]). Wdowa po nim *Hanna Mikołajówna* Sołohubówna, występuje 1561 i 1562 r. [23]) 6) Kniaź Andrzej Mikołajewicz Gedrojt, występuje 1546 r. [24]), 1551 r. [25]), 1552 r. [26]), jako prokurator (rzecznik) w rozmaitych sprawach. W 1552 *kniaź Andrzej Mikołajewicz Stanisławowicz (sic) Gedrojt*, wspólnie z żoną Dorotą czynią sprzedaż danników odziedziczonych po bracie Piotrze [27]). W 1559 r. *kniaź Andrzej Mikołajewicz Gedrojt*, występuje wspólnie z żoną *Dorotą Mikołajówną Hlebowiczówną* w sprawach majątkowych Hlebowiczowskich [28]) *Dorota Mikołajówna Gedrojtówna*, jako żona Stanisława Pruszaka: ma 1546 r. sprawę z braćmi Piotrem i Kacprem [29]). *Barbara Mikołajówna Gedrojtówna*, niezamężna 1546 [30]), w 1564 r. jako żona Adama Jurjewicza, ma sprawę z wdową po bracie Piotrze [31]).

Paszko, niezawodnie żyjący w drugiej połowie XV-go wieku, miał synów: Stanisława, Micka i Jana **Paszkowiczów**, żyjących 1528 r. 1. Stanisława Paszkowicza, synami będą: *Kniaź Bartłomiej Stanisławowicz Gedrojt*, występujący w drobnych sprawach 1550—1554 [32]) i *kniaź Hrihory Stanisławowicz Gedrojt*, który w 1554 r. oskarża

---

1) S. 25 k. 88. 2) S. 27 k. 66, 69, 71. 3) S. 31 k. 174. 4) Z. 1 i 2 k. 52. 5) S. 25 k. 471. 6) S. 18 k. 178. 7) S. 44 k. 25 i 26. 8) Z. 41 d. 197. 9) Z. 34 k. 155. 10) S. 18 k. 182. 11) S. 46 k. 298. 12) S. 46 k. 649. 13) S. 23 k. 677. 14) Z. 40 k. 365. 15) S. 46 k. 243. 16) S. 46 k. 744. 17) S. 46 k. 568. 18) S. 46 k. 237. 19) Rukop. otd. 91. 20) S. 23 k. 619. 21) S. 25 k. 218. 22) S. 46 k. 298 patrz wyżej. 23) S. 35 k. 117 i S. 46 k. 298. 24) Z. 100 k. 29. 25) S. 22 k. 495. 26) S. 30 k. 19. 27) S. 25 k. 471. 28) Z. 40 k. 255, 366, 368, 434 i 595. 29) S. 18 k. 182 p. wyżej. 30) Tamże. 31) S. 46 k. 563, p. w. 32) S. 23 k. 362, S. 28 k. 27 i S.31 k. 330.

ziemianina Jurja Abramowicza o zranienie *brata jego kniazia Bartłomieja Stanisławowicza Gedrojtia* [1]). Tego ostatniego synem mógł być *kniaź Wojciech Hrihorowicz Gedrojt*, który w 1551 r. ma sprawę o zabranie stada, w której stawia na świadka *brata swego kniazia Jana Rafałowicza Gedroitskiego* [2]). 2. Jan Paszkowicz, z żony Hanny Holatyńskiej, pozostawił synów Kacpra i Stanisława; *dworzanie hospodarscy kniaziowie Kacper i Stanisław Gedrojtowie* w latach 1549—1551 procesują się o majątki macierzyste Holatyn, Krasowo i Mystyn z kniaziem Dymitrem Sanguszkowiczem [3]). *Kniaź Kacper Janowicz Gedrojt z żoną Elżbietą Janówną Koczerżanką*, występuje 1549—1550 [4]). Tenże *Kacper Janowicz Paszkowicz Gedrojt* w 1553 r. zapisuje *żonie swej Elżbiecie Janównie* dwór Owilski w summie posagowej 50 kop gr. [5]). Już nie żył w 1562 r., w którym wdowa po nim *ziemianka hospodarska pani Kacprowa Janowicza Gedroitska Ełżbieta Janówna* zapisuje 60 kop groszy synowi z pierwszego małżeństwa swego z Jurjem Jakubowiczem, Kacprowi Jurjewiczowi [6]). 3. Micko Paszkowicz, miał synów: Jana, Mikołaja, Feliksa i Baltazara **Mickowiczów**, równie jak i ojciec wymienionych w popisie 1528 r. A. Jan Mickowicz i Juraha Juszkowicz bojarowie Gedroitscy, sprzedają Tołokońskiemu ziemie 1525 r. [7]); ten czy inny *Jan Gedrojt* występuje 1528 r. [8]); jego synem będzie *kniaź Jan Janowicz Gedroitski* dziedzic majątku Rymkowskiego w Kurklach 1551 r. [9]). B. Feliksa syn, *kniaź Ambroży Feliksowicz Gedroitski*, w sprawie 1549 r. zsyła się, że ma brata, który nie został pozwany [10]). Tenże *Ambroży Feliksowicz kniaź Gedroitski* w 1562 r. zapisuje majątek Ontosiekierski *siostrzenicy swej Zofii Mikołajównie* i mężowi jej Szczęsnemu Zaleskiemu [11]). C. Baltazar Mickowicz, miał syna Pawła. *Kniaź Paweł Baltazarowicz Gedroitski* w 1565 r. zapisuje *żonie swej Proksinii Paszkownie* połowę dworu swego Kroszteńskiego [12]). D. Mikołaj (Mitko) Mickowicz, wspomniany 1528 r., niezawodnie umarł w tymże czasie, a *wdowa po nim Nastazya Hostiłowna*, z którą miał synów Mikołaja i Jana, wyszła 2-o voto za kniazia Stanisława Jurażyca. Wszystko to ze spraw, które w 1547 r. prowadzili *kniaziowie Mikołaj Mitkowicz i Jan Mikołajewicz Gedroitscy*, z ojczymem swym kniaziem Stanisławem Jurażycem, w której wzmianka, że ojciec ich kniaź Mikołaj zmarł przed 20 laty [13]). *Kniaź Mikołaj Mikołajewicz Mickowicz*, pozwany 1550 r. przez kniazia Piotra Marcinowicza Gedrojtia o gwałtowny najazd [14]). *Jan Mikołajewicz Mickewicz*, sprzedaje 1546 r. Stanisławowi Mikołajewiczowi Gedrojtiowi dwór Szukstule za 220 kop [15]).

Rafał, żyjący w drugiej połowie XV-go wieku, był ojcem **Macka** żyjącego 1528 r. Ten miał synów: Marcina, Jana, Ambrożego, Bortka, Jurja, Petka i Ławryna **Mackiewiczów (Mackowiczów)**, wymienionych również w tymże popisie. *Bartek i Jurij Mackiewicze*, a także Bartłomiej Pukieniewicz i Wojciech Narbutowicz Janowicz, bojarowie *Gedroitscy*, sprzedają w 1525 r. grunta Szembelowi [16]). O dwóch ostatnich więcej nie słychać. 1. Ambroży Mackowicz kniaź Gedroitski (już wdowiec?) niemając zamiaru wstępować w związki małżeńskie, odpisał w 1546 r. trzecią część swego majątku *bratu swemu kniaziowi Janowi Mackiewiczowi*, oddalając drugiego brata i siostry w 1546 r., o co w 1551 r. już po jego śmierci sprawa między *kniaziem Janem Mackiewiczem Gedroitskim a synowcami jego kniaziami Michałem i Pawłem Marcinowiczami Gedroitskimi*, z której się okazuje, że sprawa ta już poprzednio z matką Michała Marcinowicza polubownie została załatwioną [17]). Następnie jednak kniaź Ambroży zaślubił Zofiję Stasiownę, która 1550—1553, procesuje się z kniaziem Matejem Bortkowiczem Gedrojtiem [18]). Synem Ambrożego będzie *kniaź Stanisław Ambrożewicz Gedroitski*, oskarżony 1550 r. o najazd [19]). 2. Bortko, ma syna, który się pisał **Bortkowiczem**; *kniaź Maciej Bortkowicz Gedroitski wraz z siostrą swą Elżbietą kniahinią Kirkorową Gedroitską*, oskarża *kniaziów Jurja Szerejkowicza i Stanisława Ambrożewicza Gedroitskich* o najazd na majątek Gedroitski [20]), a w latach 1550—1553 processuje się *z kniahinią Zofiją Stasiową wdową po kniaziu Ambrożym Mackowiczu Gedroitskim* [21]). *Kniaź Maciej Bortkowicz* świadek 1562 r. [22]). 3. Kniaź Marcin Mackowicz, pozostawił wdowę, która w imieniu synów występowała w procesie o spadek *po kniaziu Ambrożym Mackiewiczu Gedroitskim*

---

[1]) S. 31 k. 330. [2]) S. 25 k. 1 [3]) S. 24 k. 5, 141 i 144. [4]) S. 23 k. 51, 591. [5]) Z. 34 k. 120. [6]) S. 46 k. 350. [7]) Z. 12 k. 246. [8]) Tamże 380. [9]) S. 25 k. 75. [10]) S. 23 k. 169. [11]) S. 46 k. 232. [12]) S. 48 k. 166. [13]) S. 18 k. 220 od. i S. 19 k. 146. [14]) S. 23 k. 562. [15]) Rukop. otd. 91. [16]) Z. 12 k. 219. [17]) S. 25 k. 86. [18]) S. 23 k. 252 i S. 31 k. 13. [19]) S. 23 k. 623. [20]) Tamże. [21]) Patrz wyżej. [22]) S. 46 k. 243.

i synów *Michała i Pawła,* którzy występują w tymże procesie 1551 r. [1]). *Kniaź Michał Marcinowicz Gedroitski,* oskarżony 1550 r. przez kniazia Andrzeja Gedrojtia o krzywdy [2]). 4. Kniaź Jurij Mackowicz pozostawił wdowę, która wyszła za Timofieja Fedorowicza Łopota i syna *kniazia Stanisława Jurjewicza Gedrojtia,* pasierżba i zięcia Łopota, który wydając za niego córkę Barbarę Łopotównę, zapisał mu 1558 r. majątek Biełorucz [3]). Inny jego syn *kniaź Piotr Jurjewicz Mackowicz,* ma 1548 r. sprawy z siostrami: Felicyą żoną Stanisława Janowicza Bohdewicza i Elżbietą Stanisławową Kozłowicza, o majątki ojczyste, przyczem wspomniany zięć kniazia Piotra, bojaryn hospodarski Mikołaj Mackowicz [4]). *Pan Stanisław Jurjewicz Gedroitski i małżonka jego Barbara Łopotówna* procesują się 1560 r. z Szemetem [5]).

Inny **Rafał**, ma synów Jana i Marcina **Rafałowiczów**. Kniaź Jan Rafałowicz Gedroitski w 1551 r. świadek w sprawie *brata swego (sic) kniazia Wojciecha Hrihorowicza Gedrojtia* [6]). Marcin miał kilku synów: Kniaź Paweł Marcinowicz Rafałowicz Gedroitski *z żoną Lukrecyą i dziećmi* sprzedaje 1563 r. dwie ziemie puste [7]). Kniaź Jurij Marcinowicz Gedrojt *i brat jego Klimko* oskarżeni 1565 r. o zabójstwo służebnika kniazia Jurja Masalskiego [8]). Ten czy inny *kniaź Jurij Marcinowicz Gedrojt* występuje w Wileńskiem 1591 r. [9]). Krzysztof Marcinowicz Gedrojt zapisuje 1560 r. *małżonce swej Hannie Jurjewnie* dwór Naliszki w 200 kopach [10]). *Hanna córka kniazia Krzysztofa Gedroitia* żona Mikołaja Podleckiego 1564 r. [11]).

Pukel ma synów: Mikołaja i Hrihorego **Pukelewiczów**; w 1552 r. wytoczyli sprawę plebanowi Trokelskiemu *kniaź Hrihory Pukelewicz Gedroitski i niewiestka (żona brata) jego Jadwiga Mikołajówna* o zabicie brata Hrihorego, a męża Jadwigi *kniazia Mikołaja Pukelewicza Gedroitskiego,* przez syna tegoż plebana [12]).

Żdan ma synów Hrihorego i Jakóba **Żdanowiczów**. Kniaź Hrihory Żdanowicz Gedrojt wspólnie *z bratem Jakóbem* ma 1552 r. sprawę o konia [13]). Tenże *Hrihory Żdanowicz Gedrojt,* (już nie kniaź), jest podsędkiem Wileńskim 1580—1591 r. [14]). *Kniaź Jakób Żdanowicz Gedrojt* występuje 1562—1564 r. [15]).

Kozeł ma synów Baltazara i Stanisława **Kozłowiczów**. *Synowie kniazia Baltazara Kozłowicza* kniaziowie Mikołaj i Baltazar sprzedali przed 1562 r. majątek Antonosze Piotrowi Pawłowiczowi Sołkowskiemu i żonie jego *Dorocie Jakóbownie kniaźnie Gedroitskiej* [16]). Stanisław Baltazarowicz kniaź Gedrojt żonaty 1604 r. z Barbarą Szczęsnówną Podlipską wdową po *Mikołaju Jurażycu kniaziu Gedroitskim* [17]). Stanisław Kozłowicz żonaty 1548 r. *z Elżbietą córką kniazia Jurja Mackowicza,* siostrą Felicyi Bohdewiczowej [18]). Kniaź Jan Stanisławowicz Kozłowicz Gedrojt ma sprawę 1561 r. [19]). Tenże *Jan Stanisławowicz Kozłowicz ziemianin hospodarski* żeniąc się 1562 r. *z córką Piotra Mikołajewicza Gedrojtia—Julianną,* zapisuje jej 140 kop na majątku Łotwiszki [20]).

Do kniaziów Gedroitskich należą jeszcze: **kniaziowie Aleksander i Bartłomiej Gedroitscy** żyjący w XV-tym wieku (nie wymienieni więcej w popisie 1528 r.), którzy byli twórcami dwóch linii kniaziów Gedrojców do dziś dnia istniejących. (Patrz niżej).

Nie byli kniaziami ale tylko bojarami Gedroitskimi występujący w popisie 1528 r. pomiędzy Gedrojcami: Mikołaj Andruszkowicz—Piotr Marcinowicz i matka jego Elżbieta Marcinowa — Jakób Adamowicz — Mikołaj, Paweł i Stanisław Janowicze — Hrihory i wdowa po Piotrze, Staniukowicze—Bartłomiej Pukszewicz—wdowa po Michnie Bortkowiczu—Jurij Mikołajewicz—Jakób i Andrzej Pietraszewicze— Wencław Bohdanowicz. Z nich występują nadto jako bojarowie Gedroitscy: Bartłomiej Pukieniewicz (Pukszewicz?) 1525 r. [21]), Jakób Adamowicz 1536 r. [22]). Bez tytułu kniaziowskiego występują:

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) S. 23 k. 481. [3]) S. 42 k. 45. [4]) S 18 k. 122. [5]) S. 41 k. 64 i 83. [6]) S. 25 k. 1. [7]) S. 46 k. 488. [8]) Tamże k. 983. [9]) Akt. Wil. VIII 548, Rukop. otd. 103. [10]) S. 42 k. 157. [11]) S. 46 k. 820. [12]) S. 29 k. 167. [13]) S. 25 k. 449. [14]) Rukop. otd. 103, Akt. Wil. VIII 430, XX 45, 61, Arch. Sborn. VI 54. [15]) S. 45 k. 34, S. 46 k. 243 i 744. [16]) S. 46 k. 243. [17]) S. 75 k. 174. [18]) S. 18 k. 122, patrz wyżej. [19]) S. 35 k. 118. [20]) S. 46 k. 237. [21]) Z. 12 k. 219, patrz wyżej. [22]) Z. 19 d. 145.

Katarzyna Stanisławowa Gedrojtiowa ma 1559 r. córkę za Bobojedem [1]), Stanisław Mikołajewicz Gedroit sporządza 1561 r. żonie swej Marynie Piotrównie zapis na trzeciej części majątku Gedroitskiego [2]); ten czy inny Stanisław Gedrojt goniec do Moskwy 1551 r. [3]). Również do nie kniaziów należy Szymon Jakubowicz, który jako *Simeon Jacubowicz de Gyedroyczy* podpisany 1522 r. na testamencie Wojciecha Nasiłowskiego [4]). Tenże *Szymon Jakubowicz Gedrojt* miał za żonę *Polonię Tomkównę Możejkowiczównę*, która wyszedłszy powtórnie za Wkoła Hrihorowicza zapisała mu 1528—1530 r. Antonosze i Widziniszki, oraz Giedrojcie i Mierzyszki, na których pierwszy mąż zabezpieczył jej posag [5]).

Syn Szymona, Paweł Szymkowicz Gedrojt, wymieniony w popisie 1528 r., gdzie zapisany w liczbie innych kniaziów i bojar Gedroitskich na 1 konia [6]). Ten czy inny *Paweł Szymkowicz* mianowany 27 Listopada 1531 chorążym Wiłkomierskim [7]). *Paweł Szymkowicz Gedrojt* występuje w latach 1535—1536 jako podstarości Bielski [8]), a 1537 jako dzierżawca Szereszewski królowej Bony [9]). W tymże roku *Paweł Gedrojt* brał udział w sprawie z plebanem Remigolskim o zabranie ziem i inne krzywdy [10]). Bez żadnego tytułu wymieniony 1539 w rewizyi puszczy Jurborskiej [11]). Będąc następnie namiestnikiem Olitskim występuje z żoną córką pani Matwiejowej Jagiełowiczowej; w 1541 r. *namiestnik Olitski Paweł Szymkowicz Gedrojt* i teściowa jego Matwiejowa Jagiełowiczowa procesują się z Janem Andrejewiczem o zastaw trzech służb [12]). W roku 1545 r. *Paweł Szymkowicz Gedrojt* występuje jako ciwun i horodniczy Wileński, dzierżawca Uszpolski, Pieniański i Gieranoński [13]). Te same urzędy piastował, za wyjątkiem dzierżawy Gieranowskiej, 1546 [14]) i horodnictwa Wileńskiego 1547—1555 r. [15]). Miał drugą żonę Szczęsną Stanisławównę Skopównę, od której braci Jakóba i Stanisława Skopów, nabył majątek Mejszagolski 1554 r. [16]). W Styczniu 1555 r. *Paweł Szymkowicz Gedrojt ciwun Wileński, dzierżawca Uszpolski i Pieniański,* ubezpieczając posag *żony swej Szczęsnej Stanisławówny Skopówny,* zapisuje jej 600 kop groszy na majątku Mejszagolskim, który nabył od *szwagrów swych* Pawła i Stanisława Stanisławowiczów Skopów [17]). Niezawodnie umarł wtymże 1555 r.; ciwunem Wileńskim, dzierżawcą Uszpolskim i Pieniańskim był już w Lipcu 1555 r. Wojciech Jasieński kuchmistrz Lit. [18]).

LINIA ALEKSANDRA.

Kniaź Aleksander, żyjący w XV-tym wieku, *żonaty z córką Mordasa* [19]), pozostawił dwóch synów Jakóba i Jurja Aleksandrowiczów, wymienionych w popisie 1528 r. [20])

Kniaź Jurij Aleksandrowicz Gedroitski, z żoną Maryną i dziećmi, sprzedał w 1528 r. Jurju Radziwiłłowi kasztelanowi Wileńskiemu, za 100 kop groszy, 3 służby ze wstępem do jeziora Swira, które mu się dostały *po dziadzie Mordasie* [21]).

Synem jego był **kniaź Adam Jurjewicz Aleksandrowicz**, który w 1557 r. zapisuje żonie swej dwór Gedroitski [22]); *tenże kniaź Adam Jurjewicz Gedrojt* występuje jeszcze 1563 r. [23]). Tego lub innego Adama żona *kniahinia Adamowa Elżbieta*, wspomniana 1547 r. w sprawie z kniaziem Mikołajem Mitkowiczem Gedroitskim o poddanego, o co już poprzednio procesowała się z ojczymem jego kniaziem Stanisławem Jurażycem i matką kniahinią Nastazyą [24]).

Kniaź Jakób Aleksandrowicz Gedrojt [25]) miał za *żonę Katarzynę Szostakównę*, o której spadek w zamku Giedroitskim procesują się w 1562 r., *wnukowie jej kniaziowie Mikołaj i Jan Marcinowicze Gedrojtiowie* [26]). Synem Jakóba więc był Marcin, córką Jakóba i siostrą Marcina [27]) **Dorota Jakubówna kniaźna Gedroitska**, w 1562 r. żona Piotra Pawłowicza Sołkowskiego [28]).

---

[1]) Z. 40 k. 657. [2]) S. 42 k. 695. [3]) Karpow II 351. [4]) Z. 12 k. 44. [5]) Z. 1 i 2 str. 55 i 150. [6]) P. 1 k. 64. [7]) Z. 17 k. 118. [8]) Boniecki, Spis str. XXII. [9]) Tamże XXXIX. [10]) Z. 21 k. 36. [11]) Z. 1 i 2 str. 163. [12]) Z. 27 k. 107. [13]) Z. 35 k. 200 d. 134, także Arch. Sław. IV 429. [14]) Rukop. otd. str. 91. [15]) Z. 34 k. 244. [16]) 1547 (S. 20 k. 51), 1548 (Z. 31 k. 177 od.), 1550 (S. 22 k. 296), 1551 (S. 27 k. 187). [17]) Z. 34 k. 296—300. [18]) Z. 43 k. 31. [19]) Patrz niżej. [20]) P. 1 k. 64. [21]) Z. 12 k. 378. [22]) Z. 34 k. 572. [23]) S. 46 k. 671. [24]) S. 19 k. 146, patrz wyżej. [25]) Według rodowodu (w Heroldyi Petersburgskiej druk. Rodosł. IV 448—452, Kossakowski I 111—118 i (Buszyński) Brzegi Niewiaży, Wilno 1873 str. 46—49) był synem kn. Krzysztofa Bartłomiejewicza (patrz niżej). [26]) S. 46 k. 133, 139. [27]) Rodowód. [28]) S. 46 k. 243.

Marcin Jąkóbowicz Aleksandrowicz, bez tytułu kniazia, sprzedaje 1531 r. dwóch poddanych Roskiemu [1]; już nie żył w 1555 r., w którym występuje tylko *wdowa jego kniahinia Marcinowa Jakubowicza Gedrojtiowa Zofija Ławrynowna z synami Mikołajem, Janem, Joachimem i Piotrem i córkami Kachną, Oleną i Rainą.* Matka ma proces ze starszym synem o Antonosze i Szylinki, zapisane jej przez nieboszczyka męża [2]. Jeszcze w 1563 r. *Joachim i Piotr synowie kniazia Marcina Jakóbowicza Gedrojtia*, ustępują *matce swej Zofii Ławrynownie* dożywocie na Szylinkach i ziemię w Widziniszkach, któremi władają wspólnie *z braćmi Mikołajem i Janem* [3].

Z synów Marcina, wyżej wymienionych kniaziów: Mikołaja, Jana, Joachima i Piotra, o **Janie i Joachimie** więcej nie słychać; najstarszy i najmłodszy są twórcami dwóch oddzielnych gałęzi:

GAŁĘŹ MIKOŁAJA. **Kniaź Mikołaj Marcinowicz** występuje w latach 1555—1563 obok matki i braci [4]. Niezawodnie ten sam *kniaź Mikołaj Gedrojt* był w 1577 r. poborcą Wileńskim [5].

Syn jego **kniaź Zygmunt Mikołajewicz Gedrojc**, *jako kniaź Zygmunt Gedrojc*, otrzymuje 1588 r. przywilej na 3 sioła we włości Niemenczyńskiej [6] i mianowany 16 Września 1596 r. podsędkiem Wileńskim [7]. *Tenże kniaź Zygmunt Mikołajewicz Gedrojc podsędek Wileński* uzyskał 15 Kwietnia 1608 r. przywilej na Porojstiany i Łowmiany we włości Niemenczyńskiej [8]. *Kniaź Zygmunt Gedrojc podsędek Wileński* mianowany 8 Lutego 1612 r. sędzią ziemskim Wileńskim [9], wyrabia w 1617 r. konsens na cessyę wsi Łowmiany, Soleniki i Solejki na *syna swego Ezeasza komornika królowej* [10]. Umarł 1625 r. [11]. Pozostawił syna i 3 córki.

Ezeasz Gedrojc, *dworzanin pokojowy* królowej, otrzymuje 1621 r. konsens na cessyę jurgieltu swego na korzyść Daniela Marcinkiewicza ciwuna Dyrwiańskiego [12] *Ezeasz Gedrojc dworzanin pokojowy królowej* mianowany marszałkiem Wołkowyskim 9 Grudnia 1625 r. [13]; umarł 1629 r. [14]. *Wdowie jego Aleksandrze Stanisławównie Pietraczewiczównie*, wytoczyły w 1631 r. *siostry zmarłego: Zofia Piotrowa Stecka chorążyna Oszmiańska, Maryna Samuelowa Pietkiewiczowa podstolina Wileńska i Helena Mikołajowa Kędzierska, Gedrojcówny*, proces o zabójstwo męża jej, ich brata [15]. Żona Ezeasza była wdową po Jewłaszewskim. W 1635 r. *Gedrojcowa marszałkowa Wołkowyska* i syn jej Jewłaszewski, skazani na banicyę [16].

Z córek Ezeasza występują: **Maryna Gedrojcówna** z mężem *Samuelem Pietkiewiczem* podstolim Wileńskim 1611 r. [17] i **Zofia Gedrojcówna**, małżonka Piotra Steckiego chorążego Oszmiańskiego, który wyrabia sobie konsens na przelanie na wymienioną małżonkę swą praw do dzierżawy Berżany 1611 r. [18], a 1631 Rudobełki [19].

Według rodowodu, pozostawił Ezeasz syna **Jerzego** *łowczego Wileńskiego*, który część swego majątku Gedrojcie sprzedał w 1689 r. *Janowi Arnolfowiczowi Gedrojcowi.* Jego potomkowie istnieją do dziś dnia; z tej gałęzi pochodzili: książę Romuald Gedrojc jenerał wojsk polskich († 1824) i Kacper pisarz duchowny W. K. L. 1790 r. [20].

GAŁĘŹ PIOTRA. **Piotr Marcinowicz Gedrojt**, występujący 1555—1563 obok matki i braci [21] i niezależnie od nich 1550—1562 r. [22], według rodowodu otrzymał w dziale Gedrojcie [23] i pozostawił 3 synów: Władysława, Jurja i Janusza [24].

Kniaź Jurij Gedrojt, drugi syn Piotra Marcinowicza, mianowany 1598 r. podsędkiem Wiłkomierskim [25], a 1607 r. sędzią ziemskim Wiłkomierskim [26], umarł 1619 r. [27].

Kniaź Władysław Piotrowicz Gedrojc, wymieniony 1595 r. jako świadek [28], na urząd podsędka Wileńskiego mianowany 1595 r. [29], umarł 1596 r. [30].

Syn jego **kniaź Marcyan Władysławowicz Gedrojt** *podsędkowicz Wileński, rotmistrz J. K. M.*, miał *za żonę Barbarę Semenownę Wojniankę* kasztelankę Mścisławską, wdowę po

---

1) Arch. Sław. III 371. 2) S. 31 k. 405. 3) S. 46 k. 480. 4) Patrz wyżej. 5) Akt. Wil. III 274. 6) Z. 73 k. 237 i Z. 74 k. 245. 7) Z. 83 d. 125 i Z. 84 d. 102. 8) Z. 89 k. 72 i 73. 9) Z. 91 k. 4. 10) Z. 93 k. 78. 11) Z. 100 k. 354 od. 12) Z. 93 k. 513. 13) Z. 100 k. 421 od. d. 188. 14) S. 241 k. 874. 15) Z. 104 k. 145. 16) S. 100 d. 20. 17) Z. 89 k. 395. 18) Z. 86 d. 1086. 19) Z. 99 k. 471. 20) Rodowód. 21) Patrz wyżej. 22) S. 23 k. 562, S. 42 k. 282 i S. 46 k. 243. 23) Rodowód (Kossakowski I 116). 24) Rodowód (Rodosł. IV 449). 25) Z. 83 d. 363. 26) Z. 86 d. 836. 27) Z. 93 k. 271. 28) Kossakowski I, 114. 29) Z. 77 d. 675. 30) Z. 83 d. 125.

Łukaszu Iwanowiczu Mamoniczu skarbnym W. K. L. i staroście Dziśnieńskim; oboje w 1608 r. procesują się z córkami Mamonicza o testament ich ojca [1]). *Kniaź Marcyan Gedrojt rotmistrz J. K. M.* otrzymuje 1605 r. przywilej na Norowo [2]) i na dobra w starostwie Wieliżskiem 1607 r. [3]), mianowany w 1613 r. podstolim Połockim [4]), brał udział w wyprawie Inflantskiej 1625 r. [5]). *Kniaź Marcyan Gedrojt podstoli Połocki* wspólnie z żoną w 1631 r. nabywa od Barbary Mamoniczówny Żochowskiej folwark Powilno i domy w Wilnie [6]) i w 1632 r. ustępują Gosiewskiemu pisarzowi W. K. L. wsie Łuch i Derezczyzna w Witebskiem [7]). *Marcyan Gedrojc*, mianowany 21 Sierpnia 1634 r. podsędkiem Wileńskim [8]), jako taki występuje 1640—1641 r. [9]). *Kniaź Marcyan Gedrojc* pożyczył 1623 r. krewnemu swemu kn. Maurycemu Gedrojcowi summę 400 kop pod zastaw Widziniszek, wskutek czego jeszcze w 1648 r. dochodzi summ swych w Widziniszkach [10]). *Pan Marcyan Gedrojt* procesował się z Protasowickim o place w Wilnie, w której sprawie występuje 1636 jako *podsędek*, a 1647 jako sędzia ziemski Wileński; niezawodnie umarł 1649 r., poczem w powyższej sprawie występują w jesieni 1649 r. *wdowa Marcyana Gedrojtia sędziego ziemskiego Wileńskiego Barbara Woynianka* oraz Jerzy Stabrowski kasztelanic Parnawski i Mikołaj Puciata sekretarz i dworzanin królewski z żonami (córkami jej), a 1652—1655 tylko Mikołaj Puciata z żoną [11]). Widocznie więc wdowa i starsza córka kn. Marcyana poumierały wkrótce po nim. Pozostała córka **Cecylia** 1° za Mikołajem Puciatą sekretarzem J. K. M., 2° za kniaziem Andrzejem Kurpskim; *Cecylia Gedrojcówna Kurpska* otrzymuje 1659 r. przywilej na wspólność praw z mężem [12]). Pan Andrzej Dymitrowicz Jarosławski Kurpski podkomorzy Upitski i małżonka jego *Cecylia Gedrojtówna sędzianka ziemska Wileńska* występują 1663 r. w powyższej sprawie placów Wileńskich [13]). W tymże roku Andrzej Kurpski Jarosławski podkomorzy powiatu Upitskiego i małżonka jego *Cecylia księżna Gedroyciówna* zapisują plac w Wilnie córce Cecylii, z pierwszego małżeństwa jej z nieboszczykiem Mikołajem Puciatą sekretarzem królewskim—Barbarze Puciaciance Władysławowej Korsakowej podczaszynej Połockiej i jej mężowi [14]). W 1665 r. Protasowicki oskarża pana Andrzeja Dymitrowicza Mikołajewicza kniazia Kurpskiego Jarosławskiego podkomorzego Upitskiego i małżonkę jego *Cecylię Marcyanównę kniaźnę Gedrojtównę sędziankę ziemską Wileńską* o pogróżki [15]). Tenże Andrzej Kurpski Jarosławski spisując 1668 r. testament, pozostawia nim małżonkę swą *Cecylię Giedroycównę* przy majętności Kryniczyńskiej [16]), *Cecylia z Giedroyców Kurpska* prawa swe do Widziniszek ceduje 1671 r. Radziwiłłom [17]).

Jan (Janusz) Piotrowicz, *żonaty z Barbarą Andrzejówną kniahinią Gedrojcką*, z którą czyniąc zapisy na przeżycie, zawarł 20 Grudnia 1604 r. umowę o Gedrojcie i dalsze majątki; pozostawił dwóch synów: Stanisława i Arnolfa, którzy wspólnie z matką występują 1612 r., a nadto wymienieni w rejestrze popisowym kniaziów Gedrojców 1613 r. Z nich **Stanisław** umarł bezpotomny [18]).

Arnolf Janowicz kniaż Gedrojc czyni 1617 r. zapis *żonie Judycie Widziskiej* [19]). Ten czy inny *Arnolf Gedrojc* otrzymuje 1636 r. przywilej na 4 włóki w powiecie Oszmiańskim [20]), wspomniany 1638 r. [21]), mianowany miecznikiem Pińskim 1641 r. [22]) cześnik Piński 1650 r. [23]), w tymże roku pisarz prowentowy Piński [24]), wojskim Pińskim mianowany 1656 r. [25]). Pozostawił trzech synów: Jana, Aleksandra i Adama księdza intromitowanych 1647 r. do dóbr Gedrojcie [26]).

Jan Arnolfowicz nabywa 1689 r. część Gedrojcie od Jerzego Giedrojca łowczego Wileńskiego [27]); następnie miał być podstolim Wileńskim i pozostawił z Elżbiety Prozorówny synów: Benedykta, Jana i Andrzeja kniaziów Gedrojców, po rodzicach i stryjach czyniących dział 1718 r. w dobrach Gedrojcie, Łowkiany, Korkożyszki, Naliszki, Woronce [28]). Od nich pochodzą trzy gałęzie Gedrojców, do których należeli dwaj biskupi Żmudzcy i Aleksander obożny polny W. K. L. [29]).

---

[1]) Akt. Wil. VIII 497 i 499. [2]) Z. 86 d. 749. [3]) Tamże d. 876, 877 i 1,064. [4]) Tamże d. 1237. [5]) Z. 101 k. 123. [6]) Akt Wil. 260—263. [7]) Z. 104 k. 148—149. [8]) Z. 110 k. 784. [9]) S. 105 k. 662 i S. 109 d. 33. [10]) Głos prokuratora jeneralnego massy funduszów Stefanii z ks. Radziwiłłów ks. Witgenstein przeciwko Gedrojciom. Wilno 1829, k. 3. [11]) Akt Wil. XX 363—376. [12]) Z. 130 k. 375. [13]) Akt Wil. XX 363—376. [14]) Tamże X 286—288. [15]) Tamże XX 385—386. [16]) Tamże XII 600—605. [17]) Głos prokuratora (patrz wyżej). [18]) Rodowód (Kossakowski I 116). [19]) Tamże. [20]) Z. 111 k. 733. [21]) Z. 113 k. 144. [22]) Tamże k. 574. [23]) Z. 123 k. 426. [24]) Akt. Wil. XVIII 383. [25]) Z. 131 k. 363 także Mińskie 273. [26]) Rodowód (Kossakowski I 116). [27]) Tamże I 115. [28]) Tamże I 116—117. [29]) Tamże.

- **Aleksander**
  - **Jakób** 1528, Ż. Szostakówna
    - **Marcin**, Ż. Zofija Ławrynowna 1555–1563
      - **Mikołaj** 1555–1563
        - **Zygmunt** sędzia Wileński 1608 † 1617
          - **Ezeasz** marszałek Wołkowski † 1629, Ż. Aleksandra Pietraczewicz
            - **Jerzy** łowczy Wileński 1689
          - **Zofia** M. Stecki
          - **Maryna** M. Pietkiewicz
          - **Helena** M. Kędzierski
      - **Jan** 1555–1563
      - **Joachim** 1555–1563
      - 3 córki
      - **Piotr** 1550–1563
        - **Władysław** 1595 podsędek Wileński
          - **Marcyan** sędzia Wileński 1608–1648, Ż. Barbara Wojna
            - **Cecylia** 1672, M. 1° Puciata 2° kn. Kurbski
        - **Jurij** sędzia Wiłkomierski † 1619
        - **Jan** 1604, Ż. Barbara Andrzejówna 1612
          - **Stanisław** 1612
          - **Arnolf** 1612—1656 wojski Piński, Ż. Judyta Widziska
            - **Jan** 1647—1689 podstoli Wileński, Ż. Elżbieta Prozor
            - **Aleksander**
            - **Adam** ksiądz
    - **Dorota** M. Piotr Sołkowski
  - **Jurij** 1528, Ż. Maryna
    - **Adam** 1557–1563

LINIA BARTŁOMIEJA.

Kniaź Bartłomiej Gedroitski umarł w 1524 r., w którym król opiekę nad dziećmi i majątkami zmarłego powierzył szwagrowi jego (?) chorążemu Gedroitskiemu, kniaziowi Ławrynowi Juszkowiczowi [1]). Żoną jego była *Felicya, córka Jana Mitkowicza Mlekusa;* z niej pozostawił synów: Mateusza, Krzysztofa i córkę Jadwigę za Radimskim. O tem przekonywamy się ze sprawy 1555 r., między wyżej wymienionemi dziećmi Felicyi, *kniaziem Mateuszem Bartłomiejewiczem Gedrojt dzierżawcą Kiernowskim i Mojszagolskim, bratem jego Krzysztofem i siostrą Jadwigą Radimską,* a Janem i Hrihorym, synami Wiktoryna Gabrielowicza, przyrodnego brata Felicyi, o majątki, które *wspólna ich babka Miłosława* wniosła drugiemu mężowi swemu, wyżej wymienionemu Mlekusowi, a ten po części posprzedawał, częścią na kościół Gedroitski zapisał, a spadek przekazał Gedrojcom [2]).

Z dzieci Bartłomieja, **Jadwiga**, była żoną Jana Radimskiego vel Radyminskiego. Jan Radyminski i małżonka jego *Jadwiga Bartłomiejówna* procesują się 1552 r. z kniaziem Hrihorym Stanisławowiczem Szerejką Gedrojtiem o krzywdy [3]), 1555 r. *z kniaziami Mateuszem i Krzysztofem Gedrojtiami* [4]), a 1562 r. *z kn. Mateuszem Bartłomiejewiczem Gedrojtiem marszałkiem hospodarskim* [5]). W 1553 r. Jan Radymiński otrzymał od żony swej *Jadwigi Gedrojcówny* zapis na Gejgutanach [6]). **Krzysztof Bartłomiejewicz**, wymieniony w popisie 1528 r. W 1553 r. *kniaź Krzysztof Bartłomiejewicz*

[1]) Z. 14 d. 2. [2]) S. 33 k. 381. [3]) S. 25 k. 563, patrz wyżej. [4]) S. 34 k. 56. [5]) S. 46 k. 9. [6]) Z. 34 k. 57.

Gedroitski oskarża sługę swego o zabranie mu pieniędzy [1]). Następnie występuje 1555 r. obok brata [2]). W 1558 r. *kn. Krzysztof Bartłomiejewicz Gedrojt* zastawia majętność Inkietry, którą wziął w dziale *z bratem kn. Mateuszem*, Stanisławowi Daszkiewiczowi za 120 kop gr. Lit. [3]). Niezawodnie zszedł bezpotomnie [4]).

Kniaź Mateusz Bartłomiejewicz Gedrojt, razem z bratem Krzysztofem, wymieniony w popisie 1528 r. [5]); w 1547 r. jako dzierżawca Kiernowski i Mejszagolski otrzymał od dziada swego Jana Mickiewicza Mlekusa zapis na dwór w Wilnie [6]). Powyższe namiestnictwo sprawował z ramienia królowej Bony, jako namiestnik Mejszagolski której występuje 1548 r. [7]). O tem że *Mateusz Bartłomiejewicz Gedrojt* był gońcem do Moskwy wzmianka w korespondencyi dyplomatycznej 1551 r. [8]). Sprawując ciągle namiestnictwa Kiernowskie i Mejszagolskie, występuje 1552 r. jako świadek [9]) oraz w sprawie z ciwunem Dziewałtowskim [10]), a 1555 r. w procesie spadkowym po dziadku [11]). Chwilowo był nadto chorążym Gedroitskim; *Mateusz Bartłomiejewicz Gedrojt chorąży Gedroitski, dzierżawca Mejszagolski i Kiernowski* podpisany 1557 r. jako świadek [12]). Następnie był namiestnikiem Wileńskim; *Mateusz Bartłomiejewicz Gedrojt namiestnik Wileński, dzierżawca Kiernowski i Mejszagolski*, oskarża 1560 r. Hrihorego Ostyka, o krzywdy wyrządzone przez jego poddanych [13]). Nareszcie został marszałkiem hospodarskim; *kniaziowi Mateuszowi Bartłomiejewiczowi Gedrojtiu marszałkowi hospodarskiemu* wytoczyli w Styczniu 1562 r. sprawę, ziemianin hospodarski Jan Radzimski i żona jego Jadwiga Bartłomiejewna, o dwór w Wilnie za Wiliją po Janie Mlekusie, w którym wymienionej Jadwidze, *siostrze swej*, udziału dać nie chce; na co kn. Mateusz dowiódłszy, że dwór ten zapisał mu w 1547 r., naówczas *dzierżawcy Kiernowskiemu i Mejszagolskiemu, dziad jego* nieboszczyk Jan Mickiewicz Mlekus, utwierdzony został w jego posiadaniu [14]). Tenże *marszałek hospodarski kniaź Mateusz Bartłomiejewicz Gedrojt* w Maju tegoż roku nabywa pewne grunta w majątku Widzieniszskim od *Jana Stanisławowicza Minkgajły Gedrojtia* [15]). Umarł w końcu 1562 r., albo na początku 1563 r., już bowiem w Lipcu 1563 r. występuje tylko *marszałkowa hospodarska pani Mateuszowa Bartłomiejewiczowa Gedrojcowa Zofia Piotrówna Narbutówna* [16]). Rodowód daje mu czterech synów: Melchiora, Kacpra, Zygmunta, Marcina i córkę **Reginę** [17]), o której nic nie wiemy. Jul. Bartoszewicz, na mocy niewydanej części pamiętników Matuszewicza [18]), daje Mateuszowi dwie żony; pierwszą kniażnę Annę Kroszyńską, matkę wyżej wymienionych czterech synów, drugą Zofię Narbutównę, matkę *Jana i Hrehorego Matuszewiczów*, którzy poróżniwszy się z przyrodnimi braćmi, zarzucili nazwisko Gedrojc i pisali się tylko Matuszewiczami, które nazwisko zachowali potomkowie Hrihorego [19]); zauważmy jednak, iż współczesne źródła milczą o tem jak najzupełniej.

Z synów Mateusza: **kniaź Malcher Matuszewicz Gedrojc**, urodzony około 1536 r. [20]), jako *kniaź Malcher Matuszewicz Gedrojc*, poseł z Wileńskiego na Unię 1569 r. [21]), został następnie duchownym. Z kustosza katedralnego Wileńskiego, mianowany przez króla Henryka 1574 r. biskupem Żmudzkim, obrany przez kapitułę 1575 r. [22]), potwierdzony przez Papieża 16 Stycznia 1576 r. [23]), zmarł 1609 r. [24]).

Kniaź Kacper Matuszewicz, jako *Kacper Giedrojc*, poseł na Unię 1569 r. [25]) mianowany 1581 r. podkomorzym Kowieńskim [26]); umarł 1601—1602 r., jak o tem dowiadujemy się z potwierdzenia królewskiego listu komisarzy, między którymi zmarłego *podkomorzego Kowieńskiego kniazia Kacpra Matuszewicza Dowmonta Kgedrojtia* zastępował sędzia ziemski Kowieński [27]). Żona jego *Anna Jurjewna* [28]). Według popisu szlachty powiatu Wileńskiego 1613 r., pozostawił synów: Wojciecha, Bartłomieja, Mateusza i córkę Elżbietę [29]).

---

[1]) S. 31 k. 108. [2]) Patrz wyżej. [3]) 1558 r. 24 Grudnia, oblatowany 11 Stycznia 1559 r. (dr. Kossa-
kowski III str. XXIX—XXX). [4]) Rodowód przypisuje mu błędnie synów Bartłomieja i Jakóba (Kossakow-
ski I 114). [5]) P. 1 k. 64. [6]) Patrz niżej. [7]) Z. 32 k. 37. [8]) Karpow II 548. [9]) S. 25 k. 563. [10]) Tamże k.
596—7. [11]) Patrz wyżej. [12]) Rukop. otd. 94 [13]) S. 42 k. 247. [14]) S. 46 k 9. [15]) Tamże k. 184. [16]) Tamże
k. 589. [17]) Rodowód, także Narbut VII dod. str. 115. [18]) Pamiętniki Marcina Matuszewicza 4 tomy, War-
szawa 1876, II 6 i 154. [19]) Bartoszewicz, Tomasza Święckiego Historyczne Pamiętniki, 2 tomy, Warszawa
1858—1859, I 315—6. [20]) Korzeniowski, Excerpta str. 120; w chwili potwierdzenie przez Papieża miał lat
około 40. [21]) Danił., Skarbiec Nr. 2382. [22]) Wołonczewski, Żemajtiu Wiskupiste, 2 tomy, Wilno 1848 I
107—120. [23]) Korzeniowski, Excerpta 120. [24]) Wołonczewski I 107—120. [25]) Danił., Skarbiec Nr. 2382.
[26]) Z. 67 k. 83. [27]) Z. 85 k. 188. [28]) Brzegi Niewiaży, Wilno 1873, str. 48. [29]) Rodowód.

Kniaż Wojciech Kacprowicz Gedrojc i *małżonka jego Barbara Petkowna*, mają 1604 r. sprawę z Golejewskim [1]).

Bartłomiej Kacprowicz, dziedzic Widziniszek, miał być ojcem **Fabiana**, którego potomkowie istnieją do dzisiejszego dnia [2]).

Trzeci syn Mateusza, **Zygmunt**, umarł wcześnie. W 1584 r. spadkobiercy Aleksandra Chodkiewicza starosty Grodzieńskiego, pozywają kniazia Melchiora Gedrojca biskupa Żmudzkiego, o dochody z dworu Mosty, który dzierżawił brat jego *Zygmunt Matuszewicz kniaź Kgedrojt*. Biskup pozywających go odesłał *do wdowy brata obecnej pani Piotrowej Stabrowskiej*, która wzięła spadek po jego bracie [3]). Małżonką Zygmunta była *kniażna Fedora Sanguszkowna Kowelska*, z drugim mężem swym Piotrem Stabrowskim starostą Trejdańskim, występująca 1586 r. [4]).

Marcin (Marcelli) Matuszewicz, najmłodszy z czterech synów Mateusza, jako *kniaź Marcin Dowmont Gedrojt* mianowany 15 Lipca 1586 r. starostą Abelskim [5]), a 17 Lutego 1589 r. starostą Wiłkomierskim [6]). Tenże *Marcin Matuszewicz Gedrojc starosta Wilkomierski* otrzymuje 1610 r. konsens na cessyę starostwa Wiłkomirskiego, Kiszce [7]); w 1616 r. *kniaź Marcin Gedrojc na Widziniszkach, starosta Wilkomierski, dzierżawca Bielski* oskarża o przechwałki Andrzeja Ławrynowicza Gedrojtia, który nie stanąwszy do sprawy, skazany zostaje na banicyę [8]). Nareszcie 19 Czerwca 1617 r., mianowany wojewodą Mścisławskim [9]), był jedynym senatorem świeckim w tej rodzinie. Umarł 1621 r.; przywilej na starostwo Wiłkomirskie *po śmierci Marcina na Widziniszkach Gedrojca wojewody Mścisławskiego*, otrzymał 27 Lipca 1621 r. Mikołaj Kiszka, wojewoda Derptski [10]). Wojewoda Mścisławski fundował 1618 r. w Widziniszkach klasztor X. X. Augustyanów, na który zapisał część Widziniszek na rzece Cessarce z folwarkami Czyżyszki, Bostuny, Inkietry i Skiemiany [11]). Miał dwie żony: pierwsza Anna Olechnówna Krzywcówna, wdowa po kniaziu Jerzym Massalskim, wspomniana 1607 r. [12]); drugą była Justyna Jasińska, córka Mikołaja Jasińskiego, pisarza W. K. L. i Sapieżanki [13]). Pozostawił syna Maurycego i córkę **Jadwigę** za Krzysztofem Białozorem marszałkiem Upitskim [14]).

Maurycy-Kazimierz Gedrojc *wojewodzic Mścisławski*, w 1622 r. zatwierdził fundusz ojca swego części Widziniszek na klasztor, w 1630 r., wspólnie *z żoną swą Katarzyną Platenberg*, zastawił resztę Widziniszek Frąckiewiczom, a testamentem z d. 26 Września 1632 r. zapisał dziedzictwo Widziniszek córce swej **Annie**, która następnie wyszła za Jerzego Butlera. Jerzy i *Anna z Giedroyców* Butlerowie, oraz Jan i Ludwika z Butlerów Howenowie, powrócili 1679 r. do possesyi Widziniszek, spłaciwszy zastawnika ich Kossakowskiego, a w 1688 r. taż *Anna z książąt Giedroyców* Butlerowa, wspólnie z mężem i córką swoją Ludwiką z Butlerów Howenową, sprzedają dziedzictwo Widziniszek synowi swemu Melchiorowi i Katarzynie z Dowmontów Butlerom. Nareszcie w 1692 r. taż *Anna z książąt Giedroyców Butlerowa* i syn jej Melchior i córka Howenowa sprzedali Widziniszki murowane Michałowi Dowmont Siesickiemu wojewodzie Mińskiemu [15]).

Z Gedrojców, spotykanych przed połową XVII-go wieku, w niewiadomym związku z resztą pozostają:

Kniaż Jarosz Gedrojt służebnik Kiryła Terleckiego biskupa Łuckiego 1590 r. [16]).

Kniaż Jan Eliasz Klimuntowicz Gedrojt oskarżony 1599 przez Wolańskiego o pobicie go [17]).

Kniaż Szczęsny Mikołajewicz Gedrojt uzyskał od Truszkowskich za uczynione mu obelgi, zobowiązanie odsiedzenia w więzieniu 1601 r. [18]).

Kniaż Jan Gedrojc *i małżonka jego Katarzyna z Orzeszków*, schedę swą w Horbowie sprzedali w końcu XVI-go wieku Przecławowi Horbowskiemu [19]).

Andrzej Ławrynowicz Kgedrojt ma 1616 r. sprawę z kn. Marcinem na Widziniszkach Gedrojtem o przechwałki [20]).

Karol Gedrojc żonaty z Anną Fedorówną Jesmanówną wdową po Piotrze Wolanie, która w 1641 r. ma sprawę z Brzostowskim o Oleszkiewicze [21]).

---

[1]) S. 75 k. 161. [2]) Kossakowski III, str. XXXI. [3]) Z. 68 k. 371. [4]) Z. 73 k. 202 i Z. 74 k 218. [5]) Z. 72 k. k. 41. [6]) Z. 73 k. 587 i Z. 74 k. 622. [7]) Z. 89 k. 215. [8]) S. 83 d. 33. [9]) Z. 92 d. 151. [10]) Z. 93 k. 426. [11]) Głos prokuratora (p. wyżej) także Kossakowski III dod. str. XXI. [12]) Z. 89 k. 58. [13]) Wituński, Radosny grób Aleks. Mosalskiego, Wilno 1643, str. 37. [14]) Kossakowski III dod. str. XXX, Żychl. V, 6. [15]) Głos prokuratora (p. wyżej). [16]) Arch. Jugo. Cz. I, T. I 244. [17]) Akt. Wil. XX 158—159. [18]) Tamże 180. [19]) S. 74 k. 360. [20]) S. 83 d. 33 powyżej. [21]) S. 107 k. 83 od.

- **Bartłomiej** † do 1524 Ż. Felicya Mlekus
  - **Mateusz** 1528 † 1562 marsz. hosp. Ż. Zofia Narbut
    - **Melchior** 1569 † 1609 Biskup Żmudzki
    - **Kacper** 1569 † do 1602 podkom. Kowieński Ż. Anna Jurjewicz
      - **Wojciech** 1604 Ż. Barbara Petkówna
      - **Bartłomiej**
        - **Fabian**
      - **Mateusz**
      - **Elżbieta**
    - **Zygmunt** † do 1584 Ż. Teodora Sanguszkówna
    - **Marcin** 1586 † 1621 wda Mścisławski Ż. 1° Anna Krzywcówna 2° Justyna Jasińska
      - **Maurycy-Kazimierz** 1632 Ż. Katarzyna Platenberg
        - **Anna** 1632—1692 M. Jerzy Butler
      - **Jadwiga** M. Krzysztof Białozor
    - **Regina**
  - **Krzysztof** 1528—1558
  - **Jadwiga** M. Radimski

Gedrojc-Juraha

od imienia Litewskiego Juraha. Gałęź kniaziów Gedrojców (Gedroitskich) pochodząca według podania od Jurahy-Jerzego, syna Hurdy Ginwiłowicza, wnuka Giedrusa [1]).

Bojaryn Giedroitski **Juraha Juszkowicz** w 1525 r. sprzedał Tołokońskiemu ludzi i ziemie [2]). W popisie szlachty 1528 r., zapisani w liczbie *kniaziów* Gedroitskich: **Juraha Jakgajłowicz** na 6 koni, **Jan Jurażycz i Stanisław Jurażycz**, każdy na 2 konie, **Filip Jurażycz** na 3 konie [3]). W 1547 r. występuje **kniaź Stanisław Jurażyc** żonaty z Nastazyą Hostyłówną, wdową po kniaziu Mikołaju Giedroitskim [4]). **Kniaź Szczęsny Jurażyc** nabył kilku poddanych dworu Giedroitskiego, o których w 1554 r. wdowa jego Barbara i syn **kniaź Serafim Szczęsnowicz**, mają sprawę z kniaziem Cherubinem Mikołajewiczem Gedroitskim [5]). **Stanisław Juraha kniaź Gedrojt** (sic) żonaty z Fedorą Fedorówną Mironówną, otrzymuje 1577 i 1598 r. potwierdzenie na sioła w Obelskiej włości, nadane poprzednio pierwszemu mężowi Fedory, kniaziowi Michałowi Andrzejowiczowi Obolеńskiemu [6]). **Mikołaj Jurażyc kniaź Gedrojc**, miał żonę Barbarę Szczęsnównę Podlipską, która powtórnie wyszła za kniazia Stanisława Baltazarowicza Gedrojtia i synów **Jana, Hrihorego i Elîasza**, którzy wraz z matką skazani 1604 r. na banicyę [7]). **Zofia Jurażanka Gedrojcówna** żona Jerzego Sulatyckiego 1620 r. [8]), **Maryanna Jurażanka Gedrojcówna** w 1636 r. wdowa po Andrzeju Tomaszewiczu [9]). **Stanisław Juraha-Gedrojc**, podpisał 1648 r. elekcyę Jana Kazimierza [10]). Kniaziowie ci, których nie należy mięszać ze szlachecką rodziną „Juraha", przetrwali do ostatnich czasów [11]).

---

[1]) Niesiecki IV 515; patrz wyżej str. 65. [2]) Z. 12 k. 246. [3]) P. 1 k. 64. [4]) S. 18 k. 220 od. i S. 19 k. 146. [5]) Z. 34 k. 155. [6]) Z. 59 k. 14—16 d. 11. dr. A. Z. R. III 216—217 i Z. 76 k. 1197 d. 963 dr. A. Z. R. IV 188—189. [7]) S. 75 k. 174. [8]) Z. 93 k. 367. [9]) Z. 111 k. 593. [10]). Vol. leg. IV 210. [11]) Żychl. VII 297.

Gliński patrz Hliński.

Głazyna, Głuszonok patrz Hłazyna—Hłuszonok.

Golcowski patrz Holcowski.

Gorczak (Horczak)

przydomek noszony w Moskwie przez kniazia Iwana Fedorowicza Kozelskiego i Peremyszlskiego żyjącego 1538—1563, bezpośredniego protoplasty książąt Gorczakow w Rossyi [1]), a na Litwie przez żyjącego w tymże czasie **kniazia Piotra Fedorowicza Kapustę**, który w 1534 r. występuje jako *kniaź Piotr Gorczak (Horczak)* [2]). (Patrz Kapusta).

Gowdyrewski

od włości Gowdyrew, (czasami mylnie Okdyrew, Akdyrew, Abdyrew), na dawnej Siewierszczyźnie, dziś w gubernii Kałużskiej. Tytułu tego używała gałęź kniaziów Mezeckich; **kniaź Iwan Gowdyrewski** *i inni kniaziowie Mezeccy* jeszcze w 1487 r. hołdowali Litwie [3]) i dopiero w następnym roku posiadłości ich zagarnięte zostały przez Moskwę. W 1494 r. **kniaziowie Wasil i Fedor**, *synowie kniazia Iwana Fedorowicza Gowdyrewskiego*, należeli do tych kniaziów Mezeckich, którzy podlegają Moskwie [4]). W tymże roku w. ks. Moskiewski skarży się przed wielkim księciem Aleksandrem *na stryja ich kniazia Fedora* (Mezeckiego) przezwanego *Suchy*, który podlegał wielkiemu księciu Aleksandrowi, że wymienionym *synom kniazia Gowdyrewskiego*, pozagarniał ziemie i ludzi [5]). W korespondencyi dworów Moskiewskiego i Litewskiego wspominani 1495—1497 r. *kniaź Wasil Gowdyrewski* [6]), a 1498 r. *kniahinia Helena Gowdyrewska* (Okdyrewska) z bracią (widocznie wdowa Fedora), już wszyscy poddani wielkiego księcia Moskiewskiego [7]). Na kniaziach Wasilu i Fedorze wygasł niezawodnie ród Gowdyrewskich, albowiem rodosłowne o potomstwie ich nie wspominają [8]).

Grodzieński

od Grodna, dziś miasta gubernialnego. Wielki książe Witowd pogodziwszy się z Jagajłą 1384 r. otrzymał najprzód ziemię Grodzieńską, potem Brzeską a następnie Łucką, wskutek czego tytułował się 1386 r. *księciem Grodzieńskim* [9]), 1387—1389 *księciem Brzeskim i Grodzieńskim* [10]), a 1390 r. *księciem Łuckim i Grodzieńskim* [11]). Z wyniesieniem Witowda na tron Litwy księstwo Grodzieńskie weszło w skład państwa Litewskiego jako prowincya.

Groza

przydomek kniazia Dymitra Denisowicza Chowanskiego żyjącego na początku XVII-go wieku (Patrz Chowanski).

Haliczańscy

od miejscowości Haliczany w powiecie Włodzimierskim na Wołyniu pomiędzy Horochowem a Boremlem. Jedyna wzmianka o kniaziach tego nazwiska w popisie szlachty Wołyńskiej 1528 r., według którego „*kniaź Iwan Haliczański i kniaź Hrihory Haliczański*“, mają na potrzeby wojenne stawić po jednym koniu [12]). Niewątpliwie kniaziowie ci, należeli do jednego z rodów kniaziowskich Wołyńskich i wymieniony tytuł tylko chwilowo nosili. Haliczany są już 1543 r. w posiadaniu królowej Bony, która tu miała swego namiestnika [13]).

Hliński (Gliński)

od Hlińska nad rzeką Worsklą, dziś w powiecie Zienkowskim guberni Połtawskiej [14]). Według rodowodu tego domu „Mansur-Kijat, syn hana tatarskiego Mamaja, po Kuli-

---

[1]) Rodosł. I 61—62, 65. [2]) S. 7 k. 138 i Z. 1 i 2 str. 231. [3]) Karpow I 4—7. [4]) Tamże 127, 130, 153. [5]) Tamże 154. [6]) Tamże 195, 230. [7]) Tamże 247. U Danił. Skarbiec Nr. 2114 nazwana *Abdyrewską*. [8]) Barch. Kn. I 210, Rodosł. VI 75—76. [9]) Monum. medii aevi II cz. I 6. [10]) Tamże VI 13. 15, 18. [11]) Tamże 20. [12]) P. I k. 193—223, także Niesiecki IV 339. [13]) Z. 22 k. 73. [14]) Arch. Jugo Cz. VII T. II str. 133. Istnieje inny Hlińsk na rzece Sule niedaleko od Putiwla, dziś w Romeńskim powiecie, Połtawskiej guberni.

kowej bitwie 1380 r., osiadłszy na Zadnieprzu, założył tam Hlińsk (Hlinesk), Połtawę (Połdowę) i Hlinnicę (Gleczenicę). Pozostawił synów Leksę i Skidyra; ostatni ze stadem koni i wielbłądów pokoczował z powrotem do Perekopu. Leksa (Aleksa) zaś pozostał na włościach ojcowskich, wraz *z synem Iwanem* ochrzcił się w Kijowie pod imieniem **Aleksandra** i przybrał od Hlińska nazwisko *Hliński*. Następnie złożył hołd wielkiemu księciu Witowdowi, który mu nadał włości Stanko (Stajno), Chorozow, Serekow i Gładkowicze, zaś syna jego **Iwana** ożenił z kniażną Anastazyą Daniłówną Ostrogską. Temu *kniaziowi Iwanowi Hlińskiemu* wielki książę Witowd, za udział w bitwie nad Wiedroszą 1399 r., nadał Chorobr z włościami, Makoszyn, Sachoczew, Wercha i Kobolnia na Ukrainie. Kniaź Iwan pozostawił synów *Borisa, Fedora i Semena,* z których Boris wysłużył u wielkiego księcia Zygmunta Rakowo w Mińskiem, Nowydwór w Kleckiem i włość Riaszukowicze, a u wielkiego księcia Kazimierza Hlihliczesk i Starodub [1]."

Z synów kniazia Iwana, Boris i Semen są twórcami dwóch głównych linii kniaziów Hlińskich, Litewskiej i Czerkasko-Smoleńskiej. **Kniaź Fedor Iwanowicz** miał, według rodowodu, pozostawić syna kniazia Michała Putimskiego (sic), któren znów był ojcem kniazia Włodzimierza i dwóch córek [2]). Szczegóły te jednak niezawodnie mylne, powstały wskutek poplątania tego kniazia Fedora Iwanowicza z kniaziem Fedorem Semenowiczem i jego potomstwem. Wdową kniazia Fedora była niezawodnie *kniahinia Fedorowa Hlińska inoka (mniszka) Aleksandra,* która na monaster Św. Trójcy w Smoleńsku zapisała sioło Kołtowczino, posiadanie którego król w 1510 r. ihumenowi i czerncom tegoż monasteru potwierdza [3]).

Linia starsza (Litewska).

Kniaź Boris Iwanowicz Hliński, stronnik Szwitrigajły, podpisywał w latach 1433—1437 jako *kniaź Boris Hliński* przywileje tego księcia [4]). Przystąpiwszy następnie do w. ks. Kazimierza *kniaź Boris Hliński* otrzymał od niego dwór Domyślin w Rzeczycy ku Czernihowu [5]), dwóch ludzi z pasznią, dziesięciu ludzi Rakowców w Mińskiem [6]) i innych ludzi z Nowego Dworu [7]). Niezawodnie tenże *kniaź Boris,* posłował 1451 r. na sejm do Parczowa [8]). Ze sprawy o Łosk 1505 r. okazuje się, że żoną *kniazia Borisa* była wdowa po kniaziu Iwanie Koributowiczu [9]). Według rodowodu pozostawił kniaź Boris tylko trzech synów Lwa, Wasila i Iwana [10]); do nich należy jednak dodać Hrihorego i Daszka oraz córkę **Fedkę** [11]) za Aleksandrem Drożdcza, którego syn pan *Andrzej Aleksandrowicz Drożdyn* nazwany 1505 r. *wnukiem kniahini Borisowej* [12]).

Aleksander Drożdcza był za króla Kazimierza namiestnikiem Kamienieckim współcześnie ze starostą Grodzieńskim Stankiem Sudywojewiczem (1470—1475) [13]). Już nie żył w 1491 r., w którym wdowa jego i synowie, a mianowicie *Andrzej Aleksandrowicz Drożczycz z matką panią Fedką i bratem Pietraszką,* sprzedają danników w Jaczynce i Baksztach pisarzowi królewskiemu Fedkowi Hrihorowiczowi [14]). Trochę przedtem w 1489 r. *Andruszko Drożżycz* otrzymał 6 kop z karczem i tyleż z myt Mińskich [15]). Po wstąpieniu na tron w. ks. Aleksandra *Andrzej Drożdcza* posłował od niego do hordy [16]). Tenże *Andrzej Drożcza* otrzymał 1496 r. potwierdzenie na majątki: Słobodka, Szerepow, sielco Zarudzie i Słobodkę Nową w powiecie Czernihowskim na wieczność [17]). Pod koniec XV-go wieku został koniuszym Wileńskim; *koniuszy Wileński pan Andrzej Aleksandrowicz Drożcza* otrzymuje 1500 r. przywilej na dwór Wołkowyski w Porozowie, zwany Rimowidowski, z ludźmi [18]). Kolejno *koniuszy Wileński, namiestnik Bielicki i Izblański* 1503 [19]) tylko *namiestnik Izblański* 1504 [20]). Nominacya jego w tymże roku na namiestnictwo Lidzkie wywołała burzę [21]). Na początku 1505 r. sprawował chwilowo po śmierci wojewody Kijowskiego kn. Dymitra Putiatycza, namiestnictwo Kijowskie; w tym czasie w poselstwie do hana Mengli-Gireja, przez Diedka odpra-

[1]) Cały ten ustęp z Sinod spis. 195—197. [2]) Tamże str. 85 i 158. [3]) W Piotrkowie 1510 Luty 12 (Z. 8 k. 336, dr. Kraszewski, Wilno III 83). [4]) 1433 (Arch. Sław. I 37—38) i A. J. Z R. I 14), 1437 (Monum. medii aevi T. II Cz. I 86 i S. 12 k. 45). [5]) Z. 3 k. 28. [6]) Tamże k. 49 i od. [7]) Tamże k. 53. [8]) Długosz V 126. [9]) Z. 6 str. 478—480, patrz niżej. [10]) Sinod. spis. 85, 158. [11]) Patrz niżej. [12]) Z. 6 str. 478—480, patrz niżej. [13]) Arch. Sbor. I 19. [14]) Arch. Sław. I 98. [15]) Z. 4 k. 44. [16]) Z. 6 str. 41. [17]) W Grodnie 7004 Marca 2 ind. 14 (1496, Z. 6 str. 127—128). [18]) W Wilnie 7008 Grudnia 22 ind. 4 (1500, Z. 5 k. 109 od.—110). [19]) Z. 6 str. 17—18 i 435, w ostatnim mylnie Bielski zamiast Bielicki. [20]) Krupowicz 32. [21]) Bychowca, Kronika 74, patrz niżej.

wowanem król uskarża się, że ludzie chana przyszedłszy pod zamek Kijów zabrali stada *namiestnika jego pana Andrzeja Aleksandrowicza*, który teraz *w Kijowie na miejsce wojewody* przebywa [1]). *Pan Andrzej Aleksandrowicz namiestnik Lidzki* występuje w Marcu 1505 r. [2]) W tymże roku, składając świadectwo w sprawie o Łosk, *pan Andrzej Aleksandrowicz Droždyn* zeznał, że *babka jego kniahinia Borisowa* była przedtem za kniaziem Iwanem Koributowiczem, którego siostra była za kniaziem Fedorem Worotyńskim, a ich córka za kniaziem Iwanem Jarosławiczem [3]). W Kwietniu 1507 r. *namiestnik Lidzki Andrzej Aleksandrowicz* otrzymuje potwierdzenie na Trościanicę, nadaną mu przez króla Aleksandra [4]) Przyjąwszy czynny udział w buncie kn. Michała Hlińskiego, w tymże roku pozbawiony został urzędów [5]), a w następnym roku *Andrzej Aleksandrowicz Drożża z bratem Piotrem* wyemigrowali do Moskwy [6]). W tymże roku król dobra Kotomie w powiecie Mińskim, po *zdrajcach Andrzeju i Piotrze Droczczach*, nadaje Andrzejowi i Michałowi Epimachowiczom [7]).

Kniaż Hrihory Borisowicz Hliński sprawował 1496—1503 r. urząd namiestnika Owruckiego [8]). Poległ w bitwie z Tatarami razem z Hornostajem w jesieni 1503 r. [9]), nie pozostawiając potomstwa.

Kniaż Daszko Hliński, niezawodnie syn kniazia Borisa, pozostawił wdowę *kniahinię Daszkową*, która na wstawienie się *syna swego kniazia Iwana Daszkowicza* otrzymuje 1496 r. monaster Joakima i Anny w Owruczu [10]), oraz dwóch synów Iwana i Wasila. **Kniaż Iwan Daszkowicz Hliński** otrzymuje 1486 r. 8 kop i 12 kop z myta Kijowskiego [11]), a 1495 r. przywilej na Hostoml w Kijowskiem [12]), o który w następnym roku *kniaź Iwan Daszkowicz Hliński* ma sprawę z Seńkiem Wołodkowiczem [13]). Tenże *kniaź Iwan Daszkowicz Hliński* otrzymuje 1499 r. potwierdzenie na Hostoml, Stawek i inne majątki [14]), poczem o nim więcej nie słychać. **Kniaż Wasil Daszkowicz Hliński** otrzymuje 1502 r. przywilej na ludzi we włości Wasiliszskiej [15]); tenże *kniaź Wasil Daszkowicz* jako namiestnik Czerkaski występuje 1504—1506 r. [16]). Umarł 1506 r. O dług po bezdzietnie i bezżennie zmarłym *kniaziu Wasilu Daszkowiczu*, dopomina się w tymże roku Jesmanowicz [17]). Po bracie Iwanie odziedziczył Hostoml, Stawek i t. d., które to dobra po nim spadły na (stryjecznych jego) kniaziów Lwowiczów Hlińskich, po zdradzie których dobra te otrzymuje 1508 r. Seńko Połozowicz [18]).

Kniaż Iwan Borisowicz Hliński, będzie to niezawodnie on, który posłował 1474 r. (*kniaź Hliński*) i 1479—1480 (*kniaź Iwan Hliński*) do hordy [19]). *Kniaź Iwan Borisowicz Hliński* świadek 1486 [20]) i tenże *kniaź Iwan Borisowicz Hliński namiestnik Czernihowski* w 1490 r. otrzymuje 15 kop z myta Kijowskiego [21]). Ponownie posłował do chana 1492 r. [22]) a 1496 r. otrzymuje przywilej na danniki Butowicza i sioło Smolino [23]). Utracił Czernihów, który w Lipcu 1496 r. nadany kniaziowi Semenowi Iwanowiczowi Możajskiemu [24]). *Kniaź Iwan Borisowicz Hliński* w 1498 r. otrzymuje potwierdzenie na ludzi w powiecie Starodubowskim [25]). Dla odróżnienia od synowca swego kniazia Iwana Lwowicza nosił przydomek „Wielki“ i pozostawił jedyną córkę za Jakóbem [26]). Ten Jakób będzie to niezawodnie Jakób Iwaszencowicz namiestnik Mozyrski 1506—1507 [27]), nazwany kilkakrotnie *zięciem kniazia Michała Hlińskiego* [28]), który w 1508 r. emigrował do Moskwy [29]), podczas gdy żonę jego zatrzymano na Litwie [30]).

Kniaż Wasil Borisowicz Hliński posłując na początku 1496 r. do Tatarow Zawołżskich, przejęty w drodze przez chana Perekopskiego Mendli-Gireja, długo trzymanym był w niewoli w Krymie i niewiadomo czy wogóle z niej wyszedł [31]). Rodowód daje mu pięciu synów: *Iwana i Wasila* obu bezpotomnych, *Semena, Dymitra i Iwana* (drugiego) [32]). O synach kniazia Wasila Borisowicza Hlińskiego, którzy bądź powymierali, bądź wraz z innymi kniaziami Hlińskimi wyemigrowali do Moskwy, posiadamy bardzo szczupłe

---

[1]) Pułaski, Stosunki 88 i 277. [2]) Z. 6 str. 477. [3]) W Brześciu Marca 15 ind. 8 (Z. 6 str. 478—480, dr. A. Z. R. I 363/4). [4]) W Krakowie 7015 Kwietnia 28 ind. 10 (1507, Z. 8 k. 154). [5]) Namiestnikiem Lidzkim w Grudniu 1507 Ilinicz (A. Z. R. II 33). [6]) Karamzin VII pr. 40. [7]) Z. 8 k. 207. [8]) Z. 6 str. 128, 163, 356, 390, dr. Antonowicz, Hramoty 21, 35, 37, A. Z. R. I 164, Arch. Jugo Cz. VII T. I str. 38). [9]) Bychowca, Kronika 72—73. [10]) Z. 6 str. 163. [11]) Z. 4 k. 11 i 78. [12]) Z. 6 str. 113—114. [13]) Tamże str. 142. [14]) Z. 5 k. 92 od. [15]) Z. 6 str. 425. [16]) 1504 (Pułaski, Stosunki 271—274), 1506 w Grudniu (Z. 8 k. k. 86, także S. 2 k. 30). [17]) S. 2 k. 30 d. 42. [18]) Z. 8 k. 207. [19]) Z. 4 k. 88 (Pułaski, Stosunki str. 12, 203—209). [20]) Ar. Sb. VI 2. [21]) Z. 4 k. 84 od. [22]) A. Z. R. I 118. [23]) Pułaski, Stosunki 221, 224, 227, Z. 5 k. 56. [24]) Z. 6 str. 136. [25]) Z. 5 k. 71. [26]) Sinod. spis 85, 158. [27]) Z. 8 k. 131, 192 od. [28]) A. Z. R. II 49, Pułaski, Stosunki str. 337. [29]) Karamzin VII pr. 40. [30]) A. Z. R. II 57, Karpow I 490—494. [31]) Pułaski, Stosunki str. 226, 230, 233, także 48 i 51—52. [32]) Sinod. spis 85, 158.

wiadomości. Jeden z Iwanów prawdopodobnie nazywał się także *Jurjem* i nosił przymek *kulawego* (*chromy*) [1]. W 1508 r. król, po zdrajcach *kniaziach Hlińskich, Iwanie* (*Borysowiczu*) *synowcu jego Dymitrze Wasilewiczu i Jurju Chromym,* nadaje kn. Fedorowi Jarosławowiczowi trzy dworce pod Kleckiem [2]. W 1522 r. *pani Fedkowa, córka kniazia Iwana Chromego,* pozywa Seńka Połozowicza namiestnika Rzeczyckiego, o majątki stanowiące blizkość jej [3]. Zauważmy jednak, że szczegóły o Jurju Chromym mogą się także odnosić do współcześnie żyjących kniaziów Jurja Wasilewicza i Jurja Iwanowicza Hlińskich [4].

Kniaż Lew Borysowicz Hliński, o którym brak współczesnych wzmianek, miał 4-ch synów; Iwana (*Mamaj*), Wasila (*Ślepy*), Fedora i Michała (*Dorodny*) [5], oraz córkę, żonę Marcina Bohdanowicza Chrebtowicza, który uwięziony 1509 r., pod posądzeniem zmowy z kniaziem Michałem Hlińskim, nazwany przy tej sposobności jego *szwagrem* [6].

Kniaż Iwan Lwowicz nosił przydomek Mamaj. Bracia *Mamaj (sic), Wasil i Fedor* otrzymują 1482 i 1488 r. daniny z karczem i myt [7]. *Kn. Iwan Lwowicz Hliński* sprawował 1493 r. missyę od w. ks. Aleksandra, do Hlebowicza namiestnika Smoleńskiego [8]. *Kniaziowie Iwan i Wasil Hlińscy* spotykali w Lutym 1495 r. w Markowie narzeczoną w. ks. Aleksandra, w. ks. Helenę [9]. Zaraz potem *kn. Iwan Lwowicz* został namiestnikiem Perełomskim i Ożskim, z jakimi tytułami występuje w Czerwcu 1495 r. [10]. Niezależnie od tego otrzymał marszałkostwo hospodarskie i chorążostwo ziemskie. *Kn. Iwan Lwowicz marszałek, chorąży ziemski, namiestnik Perełomski i Ożski* otrzymuje w Lipcu 1501 r. potwierdzenie na Wiejsieje w powiecie Przewalskim na wieczność [11]. Złożywszy chorążostwo ziemskie, występuje 1502—1503 r. jako *marszałek, namiestnik Perełomski i Ożski* [12]. W 1505 r. został wojewodą Kijowskim; we Wrześniu tegoż roku król pisze do *kn. Iwana Lwowicza Hlińskiego wojewody Kijowskiego*, aby koniuszemu dwornemu i łowczemu, Marcinowi Chrebtowiczowi, wydzielił sianożęci we włości Perełomskiej [13]. Na skutek tego listu *kn. Iwan Lwowicz Hliński, wojewoda Kijowski, marszałek hospodarski*, w Marcu 1506 r. zleca bojarynowi Marcinowi Iwanowiczowi, namiestnikowi swemu Ożskiemu, aby Chrebtowicza w te sianożęci uwiązał [14]. Widocznie więc zostawszy wojewodą Kijowskim, zatrzymał marszałkostwo i wymienione dzierżawy, choć tytułu ich namiestnika więcej nie używał. Z wojewody Kijowskiego postąpił w Styczniu 1507 r. na wojewodę Nowogrodzkiego [15]. *Kn. Iwan Lwowicz Hliński wojewoda Nowogrodzki, marszałek królewski,* występuje po raz ostatni w Sierpniu 1507 r. [16]. W tym czasie nie był więcej namiestnikiem Perełomskim i Ożskim, który to urząd sprawował już Wojciech Narbutowicz [17]. O czynnym jego udziale w buncie brata Michała nie słychać; wciągnięty jednak został do spisku, choć później od innych, wskutek czego król w lecie 1508 r. rozdając dobra po *zdrajcy kn. Iwanie Hlińskim,* nadaje: włości Kamenową i Borową w Kijowskiem kn. Dubrowickiemu [18], Suszczany tamże kn. Koreckiemu [19], a Ruit nowy i stary, Tokanów, Oczków i t. d., które *kn. Iwan trzymał po pierwszej żonie swej, córce niejakiego Romana,* braciom Iwaszencowiczom [20]; Wiejsieje, któremi *kn. Iwan Hliński* władał wspólnie z Obrazcowem, dopiero w 1530 r. nadane zostały Kopciowi [21]. Przeniósłszy się do Moskwy *kniaziowie Iwan i Wasil Hlińscy* otrzymali od cara Medynię [22]. Kn. Iwan umarł przed 1522 r., w którym występuje *wdowa kn. Iwana Mamaewa Hlińskiego z dziećmi i syn jego Oleszko* [23]. O wymienionych małżonkach kn. Iwana, z których pierwsza była córką niejakiego Romana, a druga pozostała wdową, o synie jego Oleszku (**Aleksandrze**) i innych dzieciach, które niezawodnie poumierały w młodości, więcej nie słychać.

Kn. Fedor Lwowicz, wspomniany obok braci 1482—1488 [24], wbrew twierdzeniu rodowodu, który mu każe z braćmi wyjeżdżać 1508 r. do Moskwy [25], umarł na Litwie przed tym czasem, w którym, według współczesnych źródeł, więcej nie występuje.

Kn. Michał Lwowicz Hliński, któremu rodowód daje przydomek Dorodny [26], za młodu bawił we Włoszech, Hiszpanii, oraz na dworach cesarza Maksymiliana i księcia Alberta Saskiego; we Włoszech zmienił obrządek, przyjmując wiarę rzym-

---

[1]) Patrz niżej. [2]) W Nowogródku 1508 Czerwca 8 (Z. 8 k. 213, dr. A. Z. R. II 41). [3]) S. 2 k. 297. [4]) Patrz niżej str. 87 i 89. [5]) Sinod. spis. 158. [6]) Acta Tomiciana I 31. [7]) Z. 4 k. 8, 45. [8]) A. Z. R. I 126. [9]) Karpow I 185 [10]) Z. 5 k. 36 od. [11]) Z 6 str. 392. [12]) 1502 (Z. 6 str. 420), 1503 (Z. 5 k. 301, Z. 6 str. 430—432) [13]) Rewizya puszcz 177. [14]) Tamże. [15]) Z. 8 k. 141 od [16]) S. 2 k. 29, także S. 2 k. 19 i Z. 25 k. 30. [17]) S. 2 k. 29. [18]) W Brześciu Maja 24 ind. 11 (1508, Z. 8 k. 210). [19]) W Mińsku Czerwca 29 ind. 11 (1508, Tamże k. 222, dr. A. Z. R. II 44—45). [20]) W Bielsku Czerwca 25 ind. 11 (Tamże k. 298). [21]) Z. 17 k. 7. [22]) Karamzin VII pr. 40. [23]) Karpow I 663. [24]) Patrz wyżej. [25]) Sinod. spis. 158. [26]) Tamże.

sko-katolicką [1]), co jednak następnie, gdy chodziło mu o przyciągnięcie wyznawców wiary Greckiej, dobrze umiał ukryć. Powróciwszy na Litwę, dostał się na dwór w. ks. Aleksandra i wkrótce stał się jego ulubieńcem. W 1498 r. otrzymał namiestnictwo Uciańskie; *kn. Michał Lwowicz Hliński*, jako *namiestnik Uteński*, występuje od Marca 1499 r. [2]) do Października 1500 r. [3]), w którym to czasie otrzymał przywilej na dwór Oszejkowski i plac w Trokach [4]). Na początku zimy (pod koniec 1500 r.) mianowany marszałkiem dwornym Litewskim, po Hrihorym Ostykowiczu, który w bitwie nad Wiedroszą dostał się do niewoli Moskiewskiej [5]). Jako *marszałek dworny i namiestnik Uteński* występuje w Grudniu 1500 r. [6]) i następnie 1501 r. [7]). W końcu 1501 r. otrzymał nadto namiestnictwo Mereckie; od Stycznia 1502 do Lutego 1505 roku był *marszałkiem dwornym namiestnikiem Mereckim i Uteńskim* [8]). Szybki wzrost jego na dworze obudził zazdrość; współzawodnikiem kn. Michała co do wpływu nad królem był pan Jan Jurjewicz Zabereziński, wojewoda Trocki i marszałek ziemski, pierwszy dygnitarz na Litwie. Ambitny i chciwy władzy zazdrosnem okiem spoglądał na ulubieńca Aleksandra, nie mogąc ukryć nienawiści. Wpływem na dworze, który był znaczny kn. Michał dzielił się z braćmi. W 1501 r. chan Zawołżski Szych Achmat wysłał poselstwo do *kniaziów Iwana, Michała i Wasila Hlińskich* i posyłając im podarunki, prosił aby namawiali króla do posiłkowania go [9]), a w 1505 chan Perekopski Mendli Girej pisał do *„brata swego marszałka kniazia Michała Hlińskiego"*, prosząc aby wstawiał się u króla o spełnienie życzeń jego względem Szych Achmata [10]).

Już w Maju 1503 r. sprawa między Zabereziński a Hlińskim wytoczyła się przed królem; kniaź Michał oskarżał Zaberezińskiego, że nastawał na jego życie podkupując zabójców, na co nawet świadka postawił, czemu jednak wojewoda energicznie przeczył; król nałożył na nich zarękę w sumie dziesięciu tysięcy złotych, nakazując im wieczną zgodę [11]). Wkrótce potem król pod wpływem Hlińskiego odjął namiestnictwo Lidzkie Iliniczowi zięciowi Zaberezińskiego i nadał je 1504 r. krewnemu Hlińskich, panu Andrzejowi Aleksandrowiczowi Drozdzie. Za Iliniczem, niesłusznie skrzywdzonym, ujęła się cała rada Litewska z Zaberezińskim na czele i Drozdy do Lidy nie dopuściła. Obrażony tem król przybywszy w Styczniu 1505 r. do Brześcia na sejm, podobno zamyślał wytracić panów swej rady i dopiero kanclerz koronny Łaski zdołał przedstawieniami swemi króla od zamachu stanu odwrócić. Drozdę jednak król namiestnikiem Lidzkim potwierdził, Zaberezińskiemu zaś odebrał województwo Trockie, które dano Mikołajowi Mikołajewiczowi Radziwiłłowiczowi podczaszemu; starostwo Bielskie wziął kniaź Michał Hliński, ustępując natomiast z namiestnictwa Mereckiego. Występując więc od Marca 1505 r. jako *marszałek dworny, namiestnik Bielski i Uteński*, kn. Michał zachował te urzędy do śmierci króla Aleksandra [12]). Za przywilejami tegoż króla posiadał Turów i Goniądz. W 1506 r. *kn. Michał Lwowicz Hliński marszałek dworny Lit., starosta Bielski i t. d., dziedzic Turowa i Goniądza* nadał folwark Przytulankę słudze swemu Mikołajowi Potockiemu [13]), a w Styczniu 1506 r. otrzymał, w przydatku do włości Turowskiej, którą król nadał poprzednio kn. Michałowi i gdzie tenże zamek sobie wybudował, prawo nad tamtejszemi bojarami [14]). Tenże *marszałek dworny, dzierżawca Bielski i Uteński kn. Michał Lwowicz Hliński* otrzymuje od króla w Maju 1506 r. pozwolenie spłacenia z dochodów menniczych, długów kupcom za sukna [15]).

W lecie 1506 r. król przybywszy na Litwę, wyruszył, choć już chory, przeciwko Tatarom, którzy zapędziwszy się w głąb kraju, straszne czynili spustoszenia. Stan króla pogorszył się w Lidzie, gdzie 24 Lipca 1506 r. spisał testament, który kniaź Michał podpisał, między innymi, jako świadek [16]), poczem z chorym królem postanowiono powrócić do Wilna; przedtem jednak król zdał dowództwo nad wojskiem hetmanowi Kiszce i kn. Michałowi Hlińskiemu, a gdy i Kiszka zachorował, Hliński sam na czele wojska spotkawszy się z Tatarami pod Kleckiem pobił ich na głowę. Już na łożu śmiertelnem Aleksander dowiedział się o świetnem zwycięztwie, odniesionem przez swego ulubieńca, poczem w kilkanaście dni, to jest 19 Sierpnia 1506 r., rozstał się z tym światem.

---

[1]) Karpow 1 545—546, także Karamzin VII 56, patrz niżej. [2]) Z. 6 str. 237. [3]) Z. 5 k. 103 od., 105 od. [4]) Tamże k. 99 od.—100. [5]) Bychowca, Kronika 70. [6]) Z. 5 k. 107, 110. [7]) Z. 6 str. 377, 379. [8]) Tamże str. 401, 475. [9]) Pułaski, Stosunki 264. [10]) Tamże 284. [11]) W Wilnie Maja 17 ind. 6 (1503, Z. 6 str. 459—461). Oddzielny dekret na zarękę (Tamże str. 456). [12]) 1505 Marca 1 (Z. 5 k. 307—310), Marca 7 (Z. 6 str. 476), 1506 w Lipcu (Z. 5 k. 316, 317, Rewizya Puszcz str. 165). [13]) Z. 18 k. 29. [14]) Z. 6 str. 500. [15]) Tamże str. 18. [16]) Acta Tomic. Appendix I 21.

Kniaź Michał stojąc w chwili śmierci królewskiej na czele zwycięzkiej, jedynej na Litwie armii, trzymał losy Litwy w swych rękach. Zuchwałość jego, stosunki z ościennymi władzcami, znane seperatystyczne dążności, zmierzające do oderwania Litwy od Polski, już dawno budziły podejrzliwość panów rady. Obecnie więc obawa była powszechną, aby rozzuchwalony świeżo odniesionem zwycięztwem, nie przywłaszczył sobie wielkoksiążęcej godności, osadziwszy swymi ludźmi Wilno i inne zamki. To też z niecierpliwością oczekiwano na przyjazd królewicza Zygmunta, który zawezwany jeszcze przez nieboszczyka brata, pośpiesznie podążał na Litwę. Hliński, jeden z pierwszych, otoczony orszakiem, złożonym z siedmiuset jeźdzców, gdy królewicz miał ich zaledwie dwustu, wyjechał na spotkanie Zygmunta i uprzedzając zamiary panów rady, tłómaczył się z czynionych mu zarzutów. Następnie towarzyszył Zygmuntowi do Wilna, gdzie przy ceremonii wyniesienia jego na wielkie księstwo (20 Października 1506 r.) jako marszałek podawał miecz [1]). Nie udało mu się jednak zjednać sobie względów Zygmunta, który na samym wstępie swych rządów, nietylko nie zatwierdził go w urzędzie marszałka dwornego, pod pozorem, że takowy należy do pozostającego w niewoli Hrihorego Ostykowicza [2]), ale nadto odebrał mu namiestnictwo Bielskie i dobra Goniądzkie [3]). *Kniaź Michał Lwowicz Hliński*, już tylko *namiestnik Uteński*, występuje obok króla gdy tenże w końcu 1506 r. bawił na Litwie [4]) i z nim razem pojechał do Krakowa na koronacyę, która się odbyła w Styczniu 1507 r., poczem powrócił na Litwę. Celem odzyskania marszałkostwa dwornego, udawał się do pośrednictwa Mendli Gireja, który w sprawie przywrócenia kniaziowi tego urzędu, pisał w 1507 r. do króla Zygmunta i do kniazia Michała [5]).

Po powrocie na Litwę spór jego z Zaberezińskim, który go publicznie oskarżał o dążność do władzy naczelnej, a więc obrazę majestatu, zawrzał na nowo, tak że Hliński pozywając ponownie Zaberezińskiego do rozprawy przed królem, wyzwał go jednocześnie na sąd Boży, to jest na osobistą walkę o niewinność swą. Gdy król naznaczenie terminu do osądzenia tej sprawy zwłóczył, Hliński w Marcu 1507 wyprawił się do Budy, do krola Władysława Węgierskiego, aby użyć jego pośrednictwa, zkąd powracając z listami stanął ponownie przed królem; a gdy król i tym razem sprawę jego w odwłokę puścił [6]) i przeciwnikom jego widocznie folgował, Hliński opuszczając dwór królewski wyrzekł z groźbą: „Pokuszę się o taką rzecz, która tobie królu i mnie napotem będzie żałosną.“ Przybywszy na Litwę i gromadząc około siebie w Turowie stronników, zaczął się krzątać około urzeczywistnienia śmiałych zamysłów, mających doprowadzić do utworzenia samoistnego państwa na Litwie i odstąpienia części jej Moskwie. Układy z wielkim księciem Wasilem Iwanowiczem niezawodnie zawiązał oddawna, skoro ten pisząc w Czerwcu t. r. do siostry swej królowej Heleny, z napomnieniami do wytrwania w wierze Greckiej, stwierdza, że kn. Michał Hliński i inni skarżyli się przed nim na uciemiężenie tej wiary na Litwie [7]). Jednocześnie pracował Hliński nad zjednaniem sobie chana Mendli Gireja, z którym oddawna pozostawał w przyjaznych stosunkach. Niezawodnie w Turowie, w lecie 1507, utworzył się spisek, przywódcami którego, oprócz kn. Michała, byli brat jego kn. Wasil Lwowicz Hliński, podstoli i starosta Brzeski, oraz krewny pan Andrzej Aleksandrowicz Drozda namiestnik Lidzki; udział w nim przyjęło również wielu kniaziów i panów wiary Greckiej, stronników oderwania Litwy od Polski. Drugi brat Michała kn. Iwan Lwowicz Hliński, marszałek król. i wojewoda Nowogrodzki, widocznie dopiero później dał się wciągnąć do spisku [8]). Knowania Hlińskiego musiały być wiadome na dworze w Krakowie, skoro wymienieni kn. Wasil Hliński i Drozda w jesieni 1507 pozbawieni zostali zajmowanych urzędów [9]). Na skutek poduszczeń Hlińskiego

---

[1]) Stryjkowski II 339. [2]) Sam to stwierdza król w poselstwie do chana (patrz niżej). [3]) Namiestnikiem Bielskim w Grudniu 1506 r. Wojciech Janowicz (Kłoczko) (Z. 8 k. 137—139), Goniądzkim w Kwietniu 1507 Jan Mikołajewicz Radziwiłł (Z. 8 k. 207—208). [4]) Z. 8 k. 137—139, Berszadski I 25, Zbiór dawn. dypl. I 21. [5]) Pułaski, Stosunki 305, 306. [6]) 1507 w Lipcu. Odłożenie sprawy kn. Mich. Hlińskiemu z panem Janem Zaberezińskim (S. 2 k. 20). [7]) Z. 7 k. 76—78, dr. A. Z. R. II 24—26. [8]) Występuje jeszcze w Sierpniu 1507 (p. wyżej). [9]) Kn. Wasil Lwowicz Hliński podstoli, dzierżawca Brzeski, występuje po raz ostatni w Czerwcu 1507 (Z. 8 k. 273 od., dr. Berszadski I 71—72); Andrzej Aleksandrowicz Drozda namiestnik Lidzki po raz ostatni w Kwietniu 1507 (Z. 8 k. 154 od.). Po nich starostą Brzeskim w Listopadzie 1507 kniaź Aleksander Holszański (Z. 8 k. 191 i 202, dr. Arch. Sław. III 47—51 i A. Z. R. II 31), a namiestnikiem Lidzkim w Grudniu 1507 Ilinicz (Z. 8 k. 194 od., dr. A. Z. R. II 32—33).

wojska Moskiewskie w Listopadzie 1507 wkroczyły na Litwę i obległy Mścisław i Krzyczów, ale z powodu wielkich mrozów musiały się cofnąć nie osiągnąwszy żadnych rezultatów. Król na wieść o zbliżaniu się armii Moskiewskiej i knowaniach Hlińskiego przybył na Litwę, ale po cofnięciu się nieprzyjaciela w Grudniu 1507 wyjechał z powrotem do Korony. Wyjazd jego był hasłem otwartego buntu. Wyjeżdżając z Nowogródka kn. Michał zgromadzonemu tłumowi chciał udowodnić, że całą winę powstania należy przypisać niejakiemu Fedorowi Kołątajowi, który mu doniósł, że na przyszłym sejmie mają zmuszać wszystkich do przyjęcia wiary rzymsko-katolickiej a opornych karać śmiercią; z obwinienia tego Kołątaj tłómaczył się przed sądem i takowemu stanowczo zaprzeczył [1]). Pierwszą ofiarą buntu był marszałek Zabrzeziński; napadnięty bowiem przez Hlińskiego we dworze swoim pod Grodnem, zamordowany został w nocy d. 2 Lutego 1508 [2]). Ztąd uczynił Hliński nieudany zamach na Kowno, mający na celu oswobodzenie trzymanego tam pod strażą Szych Achmata, współzawodnika Mengligireja, którego chciał użyć jako narzędzie wpływu na Tatarów [3]), poczem wymordowawszy jeszcze wielu przeciwnych sobie panów, zwrócił się na Białoruś, gdzie liczył na pomoc przyobiecaną mu przez w. ks. Wasila Iwanowicza. Tutaj zajął Bobrujsk i Mozyr wysyłając brata swego Wasila na Owrucz i Żytomierz, o zdobycie których ten napróżno się kusił. Mozyr stał się główną siedzibą kn. Michała; do tego miejsca wielki książę Moskiewski przysłał mu swego diaka Nikitę Gubę, przed którym kn. Michał i jego bracia przysięgli wielkiemu księciu na wierność, oraz pomoc w osobie wychodźcy Litewskiego Ostafieja Daszkiewicza, który nadciągnął z dwudziestoma tysiącami jezdnych. Zajęto Krzyczów, Homel, Orszę, oraz Druck i Mścisław, których kniaziowie się poddali. Do Mozyra przybyli posłowie Moskiewscy, Tatarscy i Wołoscy, z którymi kn. Michał, podobno ogłosiwszy się wielkim księciem, jakoby udzielny monarcha, zawierał traktaty przeciwko Litwie. Operacye wojenne Hlińskiego skierowane były głównie ku zdobyciu Mińska i Słucka, które przez długi czas oblegał pustosząc okolice. Słucka broniła księżna Anastazya, wdowa po kn. Semenie Słuckim, którą Hliński ze względu na jej pochodzenie od Olgerda i książąt Kijowskich chciał poślubić. Gdy oblężenie Mińska się przeciągało Hliński bez wiadomości o głównych siłach moskiewskich, których nadejścia lada chwila się spodziewał, zwrócił się w Kwietniu 1508 z nowem poselstwem do wielkiego księcia. „W poselstwie tem, odprawionem przez pana Nikolskiego, byłego pisarza królewskiego, *kn. Michał Lwowicz Hliński,* bijąc czołem wielkiemu księciu, dziękuje mu za ujęcie się za nim samym, jego braćmi i przyjaciołmi, i obietnicę pomocy. Powołując się na dawniejsze poselstwa przypomina mu, że od dawna ukazywał, iż nastąpił czas spełnienia wielkiego dzieła, tyczącego się tak w. księcia jak i jego samego, albowiem na Litwie nie ma rządu (rady) i nie zkąd wziąść jej pomocy; na skutek tego otrzymał od w. księcia zachętę do działania i obietnicę przysłania wojewodów z wojskiem, których dotąd nie widać. Poprzednio z Bobrujska zawiadomił w. księcia, iż nie poszedł na Słuck, dokąd posłał pana Andrzeja Aleksandrowicza, ale na Mińsk, gdzie załoga słaba, i gdzie będzie bliżej od wojewodów w. księcia idących na Połock i Smoleńsk, o których dziwi się, iż nie ma żadnych wiadomości. Donosi w. księciu, że hufce swe, które puścił, aby zamięszanie na kraj sprowadzić, zapędziły się aż o 8 mil od Wilna, pod Wilię ku Kureńcowi, o cztery mile od Nowogródka za Kleck i Słonim, niosąc wszędzie zniszczenie i pożogi, i uprowadzając około dziesięciu tysięcy jeńca, że wiadomości z Litwy skąpe, panowie rady byli w Lidzie i ztąd pojechali do Nowogródka, król podobno wyjechał z Polski do Brześcia. Do wojewodów w. księcia, Zacharyna i innych, posyłał przyjaciela swego pana Michała Semenowicza, prosząc ich, aby do działania przystąpili. Zaklina w. księcia, aby zlecił im pośpieszyć do niego pod Mińsk, dla zabezpieczenia posessyi zamków już zdobytych. Donosi również, iż do obozu jego przybyli, poddając mu się, kn. Fedor Iwanowicz Łukomski, postawiony przez panów Litewskich na straży Lidy i inni kniaziowie. Kończąc uprasza w. księcia jeszcze, aby wojewodom, którzy bezczynnie leżą na jednem miejscu, nakazał połączyć się z nim, zwracając uwagę, że czas nagli, a tego rodzaju operacye za-

---

[1]) 1508 Marca 21 Zeznanie Kołątaja (S. 2 k. 351 od., dr. A. J. Z. R. I 35—36). Szczegóły historyczne o buncie Hlińskiego wyjęte z kronik Bielskiego i Stryjkowskiego, Historyi Karamzina i Pułaskiego Stosunki, oraz z życiorysów Michała Hlińskiego przez Jul. Bartoszewicza (Enckl. Pow. X 7—16) i Ludwika de Laveau, Kniaź Michał Gliński, szkic historyczny, Lwów 1881. [2]) Acta Tomiciana I 22. [3]) List Zygmunta do Mendligireja (patrz niżej).

łatwiają się tylko w lecie." [1]). Z poselstwa tego okazuje się, że w. ks. Wasil Iwanowicz posławszy Hlińskiemu na pomoc oddział ochotników, samą armią swą go nie wspierał czynnie i takowa obozując w pobliżu Dniepru nie przyjmowała udziału w działaniach Hlińskiego, wyczekując okoliczności. Król Zygmunt nadciągając ze szczupłą, ale dobraną garstką rycerzy, bawił w Maju 1508 r. w Brześciu, a w Czerwcu w Nowogródku, gdzie zajmował się rozdaniem urzędów i dóbr po zdrajcach Hlińskich [2]). Gdy poprzednie poselstwa da chana w sprawie Hlińskiego i z żądaniem posiłków, odprawione w Lutym i Kwietniu 1508 r. [3]) nie odniosły skutku, król z Nowogródka w Czerwcu 1508 r. wyprawia ponowne poselstwo do Mengli Gireja, którym przypomina chanowi cały przebieg buntu Hlińskiego, a mianowicie jak „ten zły człowiek, zdrajca nasz, niepomny dobrodziejstw, umyślił po śmierci króla Aleksandra brata naszego, uprzedzić nas przy objęciu wielkiego księstwa Litewskiego, o czem Zabrzeziński panów rady ostrzegł, którzy Hlińskiego za ten występek chcieli ukarać śmiercią; my zaś, na skutek wstawienia się twego brata, nietylko mu ten występek przebaczyliśmy, ale nawet zachowaliśmy go w posiadaniu dóbr nadanych mu przez króla Aleksandra; on zaś po wyjeździe naszym z Litwy i rozjechaniu się panów rady, uczynił napad na J. Zabrzezińskiego, a zamordowawszy go zwrócił się na zamek Kowieński, chcąc oswobodzić z niewoli trzymanego tam Szych Achmata, i puścić go do Nohajców na twą szkodę, potem udał się do Mozyra i ztąd przysłał do wielkiego księcia moskiewskiego o pomoc i zesłanemu tu carskiemu diakowi przysięgał wraz z braćmi na wierność; zwracał się nawet do samego ciebie chwaląc się, iż Szych Achmata ma w swej mocy i skarżąc się, żeśmy mu odebrali marszałkostwo dworne, który to urząd należy do więzionego w Moskwie pana Hrihorego Ostykowicza. Obecnie zaś dobywa na korzyść wielkiego księcia Moskiewskiego zamków Mińska i Słucka. Żądamy więc od ciebie, abyś stosownie do obietnicy danej mocnem carskiem słowem, posłał wojsko na zamki Brańsk, Starodub i Nowogród Siewierski, dokąd i my z naszemi siłami pociągniemy, aby ztąd wygnać nieprzyjaciela, razem z tym zdrajcą. Nakoniec król wspomina, że Hliński przeciągnął na swą stronę zięcia swego Jakóba Iwaszencowicza dzierżawcę Mozyrskiego, i załącza przejęte listy Hlińskiego do wielkiego księcia Moskiewskiewskiego na dowód, jak obłudnem jest postępowanie Hlińskiego względem chana." [4]) Połączywszy hufce swe, którym przywodził Firlej, z wojskiem Litewskim pod wodzą ks. Konstantego Ostrogskiego hetmana, król wyruszył przeciwko Hlińskiemu, który na wieść tą porzucił oblężenie Mińska i Słucka. Już 31 czerwca 1508 r. król był w Mińsku, zkąd wysłał poselstwo do w. ks. Wasila, żądając wypuszczenia posłów Litewskich i Tatarskich zatrzymanych w Moskwie [5]). Kn. Hliński, niszcząc i paląc wszystko po drodze, cofał się ku armii Moskiewskiej, z którą się połączył nad Dnieprem pod Orszą. Armia Moskiewska widząc, iż Hliński ucieka a król go goni, zachwiała się i razem z siłami Hlińskiego, z wielką trudnością i szkodą, przeszła na drugą stronę Dniepru, gdzie napadnięta przez wojsko królewskie, które tymczasem nadciągnęły (18 Lipca 1508), poszła w rozsypkę. W pogoń za uciekającymi król wyprawił Firleja, Ostrogskiego i Kiszkę, z których ostatni zapędził się aż pod Wiazmę. Gdy jednak wielki książę Moskiewski unikając spustoszenia swych ziem, zażądał zawieszenia broni, król Zygmunt przychylił się do tego życzenia pod warunkiem, aby wszystkie zamki i dzierżawy trzymane przez Hlińskich powróciły pod jego panowanie, oraz aby jeńcy obustronni byli wydani; Hlińskim zaś i ich stronnikom pozostawiono prawo wyniesienia się do Moskwy.

Wówczas wyemigrowali do Rossyi kniaziowie Hlińscy: Michał, Wasil i Iwan Lwowicze, Iwan, Dymitr i Jurij Chromy Wasilewicze, Druccy (starszej gałęzi bez przydomku), Odyncewicze-Holcowscy, Dymitr i Wasil Żyżemscy, Wasil Muncza, Iwan Kozłowski, Iwan Ozierecki [6]), a nadto Andrzej Aleksandrowicz Drozda i brat jego Piotr, pisarz królewski Nikolski, Piotr Furs z bratem Fedorem [7]). Jakób Iwaszencowicz namiestnik Mozyrski, wysłany jako poseł królewski do chana Perekopskiego, pojmany został w drodze przez Hlińskiego [8]), czy też w inny sposób przeciągnięty został na jego stronę i prawdopodobnie odesłany do Moskwy, gdzie wstąpił do służby cara [9]); w skutek czego Litwini domagali się jego wydania, zaś Moskwa żądała puszczenia jego żony

---

[1]) Z. 7 k. 74—76 od. i drugi raz Z. 8 k. 72—73, dr. A. Z. R. II 22—23 z mylną datą 1507 r. Także Pułaski, Stosunki str. 33. [2]) Patrz wyżej str. 80 i niżej str. 85 i 86. [3]) Pułaski, Stosunki 330, 331—333, 336. [4]) Z. 7 k. 59—61, dr. A. Z. R. II 38—40. [5]) Pułaski, Stosunki 336. [6]) Patrz pod tymi artykułami. [7]) Karamzin VII pr. 40. [8]) Pułaski, Stosunki 332. [9]) Karpow I 490—4.

do Moskwy [1]). Małżonka Piotra Fursa pozostała na Litwie [2]). Część emigrantów z Ostafim Daszkowiczem na czele, z drogi powróciła do Litwy, gdzie im kn. Konstanty Ostrogski wyrobił amnestyę [3]).

Dobra *„po zdrajcy kn. Michale Hlińskim“* król rozdał już po części w Maju 1508 r. w Brześciu, gdzie Lisowo w pow. Bielskim otrzymał Iwan Sapieha [4]) i w Nowogródku w Czerwcu t. r., gdzie dwory w Trokach i Puniach otrzymał Bohusz Bohowitynowicz [5]), kamienicę w Wilnie kn. Konstanty Ostrogski [6]), Możejkowo i Bikuszki w powiecie Żołudzkim Lew Tyszkiewicz [7]). Obecnie (w jesieni 1508), po powrocie z wyprawy, Turów oddano kn. Konstantemu Ostrogskiemu jako zwycięzcy [8]), Goniądz z Rajgrodem, które po odebraniu ich Hlińskiemu trzymał chwilowo Jan Radziwiłłowicz jako namiestnik królewski [9]), otrzymał w Styczniu 1509 Mikołaj Radziwiłł wojewoda Trocki [10]).

W Moskwie Hlińscy dobrego doznali przyjęcia; wielki książę nadał Michałowi Jarosławiec i Borowsk, a Wasilowi i Iwanowi Medynię [11]). Ztąd starał się kn. Michał utrzymać stosunki na Litwie, gdzie miał jeszcze stronników, nawet w łonie rady wielkoksiążęcej; w skutek czego król przybywszy do Wilna w Lutym 1509 r. kazał uwięzić oskarżonych o znoszenie się z Hlińskim panów: Olbrachta Gasztolda wojewodę Nowogrodzkiego, Marcina Chrebtowicza koniuszego, szwagra Hlińskich, Fedka Chrebtowicza podskarbiego, Aleksandra Chodkiewicza i kniazia Połubenskiego, którzy przesiedziawszy półtrzecia roku w więzieniu, dopiero 18 maja 1511 r. odzyskali swobodę [12]). Straciwszy nadzieję z tej strony, kn. Michał skierował całą działalność swą ku oderwaniu od Litwy Smoleńska, którego, stosownie do obietnic w. ks. Wasila Iwanowicza, w danym razie, miał zostać księciem. I rzeczywiście po kilku nieudanych wyprawach udało mu się zdobyć Smoleńsk 30 Lipca 1514. Ale wielki książę nie oddał kniaziowi tego grodu, czem go tak zraził, iż Hliński zaczął się starać o powrót do łaski królewskiej. Tajemne układy, już blizkie urzeczywistnienia, zostały wykryte i kn. Michał okuty w kajdany wtrącony został do więzienia i miał być śmiercią karany. Wówczas, aby uchronić się od kary, zeznał, że ponieważ za młodu, oddany do szkół we Włoszech, przeszedł tam na wiarę rzymsko-katolicką, chciałby obecnie powrócić do wiary ojców; w skutek tego metropolita Warłaam wyrobił mu zamianę kary śmierci na więzienie i wziąwszy w opiekę zaczął go nauczać wiary [13]). Wstawiał się za kn. Michałem cesarz Maksymilian, wysyłając w tej sprawie 1517 r. do w. ks. Wasila, umyślne poselstwo z Herbesteinem na czele [14]), ale nadaremnie; choć w 1522 w. kn. Wasil kazał swoim posłom jadącym na Litwę opowiadać tam, że *kn. Michał Hlinski* po powrocie na łono obrządku greckiego, uwolniony został z więzienia i powrócony do łaski [15]), tem niemniej dopiero za sprawą synowicy swej Heleny Wasilewny, która w 1526 r. została małżonką w. ks. Wasila Iwanowicza, uwolniony został w Lutym 1527 r. z więzienia. Wrócony jednocześnie do godności i znaczenia niezawodnie wówczas otrzymał od w. księcia Jurjewiec, Starodub i Riapołow [16]). Razem z innymi wojewodami chodził na Kazań, był obecnym przy śmierci w. ks. Wasila 1530 a po takowej, podczas małoletności syna jego Iwana i rejencyi Heleny, był głównym sprawcą w dumie. Oskarżony o chęć opanowania rządów i uwięziony powtórnie, umarł w ciemnicy 15 Września 1534 [17]).

Wkrótce po przeniesieniu się do Moskwy kn. Michał ożenił się, zaślubiając córkę kn. Iwana Wasilewicza Obolenskiego przezwanego Niemy [18]). Jedyny syn jego **kn. Wasil Michałowicz**, wojewoda Moskiewski w różnych wyprawach 1560—1563, umarł bezpotomnie 1565 [19]).

Kn. Wasil Lwowicz, z przydomkiem Ślepy [20]), występuje obok braci 1482—1488 [21]). *Kn. Wasil Lwowicz* otrzymuje 1488 r. 7 łokci sukna z myta Łuckiego [22]). Od w. ks. Aleksandra posłował do hordy [23]). *Kn. Wasil Lwowicz Hliński dworzanin hospodarski* otrzymuje w Marcu 1499 przywilej na ludzi Klewickich [24]). W Maju 1501 *kn. Wasil Lwo-*

---

1) Karpow I 661, 663. 2) Tamże I 195, 497. 3) Bielski VI 116. 4) W Brześciu 1508 w Maju (Z. 8 k. 208 i Z. 7 k. 568). 5) W Nowogródku 1508 Czerwca 11 (Z. 8 k. 220 i 234 od.). 6) Tamże Czerwca 9 (Arch. Sław. III 64—65). 7) Tamże Czerwca 7 (Z. 8 k. 212). 8) 1508 Paźdz. 21 (Arch. Sław. III 58—59). 9) Patrz wyżej. 10) Rykaczewski, Inventarium 361. 11) Patrz wyżej. 12) Acta Tomiciana I 31, 135—136, porównaj Wapowski str. 84, Bielski VI 117—118, Stryjkowski II 257. 13) Poświadcza to car w odpowiedzi cesarzowi Maksymilianowi 1517 r. (Karpow I 546—547). 14) Karpow I 543—544, 15) Tamże I 661. 16) Tamże I 775. 17) Karamzin VIII pr. 12. 18) Karpow I 775, A. Z. R. II 331. 19) Rodosł. VI 100. 20) Sinod. spis. 158. 21) Patrz wyżej. 22) Z. 4 k. 65 od. 23) Z. 6 str. 40. 24) Z. 5 k. 83.

wicz jest już namiestnikiem Wasiliszskim [1]), a we Wrześniu 1502 także i podstolim Litewskim [2]). Występując z tymi tytułami otrzymuje przywileje: 1503 potwierdzający na Zabołotie z ludźmi w powiecie Wasiliszskim [3]), 1504 potwierdzenie kupna ludzi [4]), a w Grudniu 1504 na Łososino w powiecie Słonimskim, po kn. Michale Twerskim [5]). Namiestnictwo Wasiliszskie zamienił na początku 1505 r. na Słonimskie; *kn. Wasil Lwowicz podstoli i dzierżawca Słonimski* występuje 1505 r. [6]); krótko sprawował ten urząd i w Kwietniu 1506 jest już starostą Brzeskim [7]). Król Zygmunt potwierdził mu w Styczniu 1507 posiadanie starostwa Brzeskiego z klucznikostwem Brzeskim [8]). W tymże czasie *podstoli, starosta Brzeski kn. Wasil Hliński* ma kilka spraw o Zabołotie i inne ziemie [9]). Z tymi samymi tytułami występuje jeszcze w Czerwcu 1507 [10]). Za spiskowanie z bratem Michałem w jesieni tegoż roku utracił urzędy [11]), poczem z nim razem wyniósł się do Moskwy, gdzie wspólnie z bratem Iwanem otrzymał Medynię [12]). Dobra po nim na Litwie, jako po *zdrajcy*, rozdano 1508 r., Zabołotie—Narbutowiczowi [13]), Łososino—Czartoryskiemu [14]). Wdowa po nim przebywała 1522 r. z dziećmi w Moskwie [15]). *Kniahinia Wasilewa Hlińska Anna*, wspomniana na dworze Moskiewskim 1533 i 1547 r. [16]). Dzieci ich: Jurij, Iwan, Michał, Helena [17]), Anastazya i Marya [18]).

Helena Wasilewna od 28 Stycznia 1526 r. żona wielkiego księcia Moskiewskiego Wasila III Iwanowicza, a po owdowieniu 3 Grudnia 1533 r. jako matka Iwana (Groźnego), rejentka carstwa, zmarła 3 Kwietnia 1538 r. [19])

Anastazya Wasilewna wspomniana 1526 r. na ślubie siostry swej Heleny [20]).

Marya Wasilewna żona kniazia Iwana Daniłowicza Peńkowa, wspomniana 1533 r. [21])

Kniaź Jurij Wasilewicz na dworze carskim krajczy 1536 r., bojaryn 1540 r.; zabity 26 Czerwca 1547 r. [22]), miał za żonę Ksenija, wspomnianą 1547 r. [23]), zmarłą bezpotomnie [24]).

Kniaź Iwan Wasilewicz wspomniany 1533—1542 r. [25]), umarł bezpotomny [26]).

Kniaź Michał Wasilewicz koniuszy 1541 r. wojewoda w różnych wyprawach, umarł 1559 r. [27]), pozostawiając syna **kniazia Iwana Michałowicza**, bojaryna Moskiewskiego, słynnego z bogactw, zmarłego 1602 r. [28]), ostatnim z tej linii.

Linia młodsza Czerkasko-Smoleńska.

Kniaź Semen Iwanowicz Hliński „jako *kniaź Seńko Hliński*" 1448 r. otrzymuje przywilej na dwóch ludzi na prudach Ozerlie i Daguba, oraz w mieście dwór Kroszynskiego [29]), a także potwierdzenie na sioło Moszenskoje z dwoma ludźmi, które ustąpił mu, trzymający je przedtem kn. Hrihory [30]). W sporządzonym za panowania króla Kazimierza spisie kniaziów i bojar Smoleńskich, wymieniony *kniaź Semen Hliński z synami Fedorem, Andrzejem, Dymitrem i Iwanem* [31]). Z nich **Andrzej** i **Dymitr** bezpotomni [32]), zaś Fedor i Iwan są twórcami gałęzi Czerkasko-Putiwlskiej i Smoleńskiej. Siostrą tych kniaziów była niezawodnie **Ahafia**, żona Iwana Kalenickiego, następnie mniszka pod imieniem Gafteliny, którą *kniaź Bohdan Fedorowicz Hliński namiestnik Putiwlski* nazywa *ciotką swą* i na której wstawienie zapisuje sioło Hatno na monaster 1500 r. [33]).

Gałęź Czerkasko-Putiwlska.

Kniaź Fedor Semenowicz Hliński osiedlony był na dziedzicznej Hlińszczyznie; na skutek nadań książąt Kijowskich, kniaziów Olelka i Semena, *kniaź Fedor* otrzymał w Kijowskim powiecie sioło Borowoje w Olewskiej włości, Hołubiejew w Zawskiej włości, oraz Radiwonowo (dziś Zabotyn) w Czerkasach, co mu król Kazimierz przywilejem potwierdził; gdy jednak ów przywilej podczas napadu Tatarów na Kijów spalonym został, w. k. Aleksander, *synowi Fedora kniaziowi Bohdanowi Fedorowiczowi* namiestnikowi Putiwlskiemu, wydaje ponowne potwierdzenia na te dobra 1495 [34]) i 1499, przyczem

---

[1]) Z. 6 str. 388. [2]) S. 1 (Boniecki). [3]) Z. 6 str. 436. [4]) Z. 5 k. 305 od. [5]) Z. 5 k. 305. [6]) Z. 25 k. 253 d. 226. [7]) Z. 8 k. 226. [8]) Z. 8 k. 154. [9]) Z. 8 k. 263 od., 266, także S. 2 k. 4—7. [10]) Z. 8 k. 273 od., dr. Berszadski I 71—72. [11]) Starostą Brzeskim w Listopadzie 1507 r. kn. Aleksander Holszański (Z. 8 k. 191). [12]) Patrz wyżej. [13]) Z. 8 k. 226. [14]) 1509 Czerwca 25 (Tamże k. 304). [15]) Karpow I 663. [16]) Karamzin VII pr. 331, VIII pr. 180. [17]) Sinod. spis 158. [18]) Patrz niżej. [19]) Rodosł. VI 100. [20]) Karamzin VII 133. [21]) Rodosł. VI 100, 134. [22]) Tamże VI 99. [23]) Karamzin VIII pr. 164. [24]) Sinod. spis 158. [25]) Rodosł. VI 99 i Karpow II 147. [26]) Sinod. spis 158. [27]) Rodosł. VI 100. [28]) Tamże. [29]) Z. 3 k. 39. [30]) Z. 3 k. 39 od. [31]) Z. 4 k. 155. [32]) Sinod. spis 158. [33]) A. Z. R. I 202 d. 178. [34]) W Wilnie Lipca 27 ind. 13 (Z. 6 str. 110, dr. A. Z. R. I 151 d. 129).

w ostatnim rozciąga to i na nabyty przez ojca jego majątek Niekraszow na rzece Krasnej w powiecie Kijowskim, oraz na własne jego kn. Bohdana wysługi i kupna [1]). Nadto kniaź Fedor Hliński miał otrzymać w tych samych stronach Kiryłów (dziś nieistniejący) i Łebedyn (w powiecie Czehryńskim) [2]). *Kn. Fedor Hliński* i ziemianin Kijowski Jersz z polecenia Marcina Gasztolda wojewody Kijowskiego (1471—1480), dzielili dobrami w Kijowszczyźnie, Waśkowicza z Uszczapem [3]). Według rodowodu *kniaź Fedor Semenowicz* pozostawił synów Wasila i Bohdana [4]).

Kniaż Wasil Fedorowicz miał ze swej strony pozostawić synów Jurja i Michała [5]). O samym kn. Wasilu Fedorowiczu i jego potomstwie istnieją jednak tylko urywkowe i niedokładne szczegóły. Niezawodnie do nich odnoszą się następujące wzmianki, a mianowicie do kn. Wasila, że *„bracia kniaziowie Bohdan i Hrihory* (ów-że Wasil) *Fedorowicze Hlińscy"* podzielili między sobą w 1498 r. majątki swe Czerkaskie (Hlińsk, Bielsk, Worskł i inne) tak, że Bohdanowi dostały się „północno-Sulskie obszary i rzeka Suła od góry do ujścia, a Hrihoremu północna Hlińszczyzna i w Worskli (sic) i Merła rzeczka, z góry do ujścia i północne części rzeczek Udoj i horodyszcze Połtstwin i rzeczka Kurenka" [6]); zaś do jego potomków, że *„siostra Jurja Hlińskiego Agrafena* zamężna za Bajbuzą odziedziczyła około 1537 r. majątki Hlińskich na Worskli i Hlińszczyźnie i następnie ustąpiła takowe w 1550 r. *zięciowi swemu Michałowi Iwanowiczowi Hribunowowi"* [7]). Niezawodnie mowa tu o **kniaźnie Helenie Hlińskiej**, dziedziczce Łebedyna i części Hlińszczyzny (Kiryłowa), żonie kniazia Wasila Domonta, której córka była za Michałem Hribunowiczem Bajbuzą [8]). Wymieniony **kn. Jurij Hliński** (syn Wasila) wyniósł się do Moskwy, pozostawiając córkę **Marynę kn. Hlińską** za Jackiem Jelcem, któremu król, gdy wymieniony Hliński do Moskwy przeszedł, Połtawę nad Worsklą jako dziedzictwo żony przywrócił [9]). Do potomków kn. Wasila Fedorowicza niezawodnie należały *kniaźny Hlińskie* władające w 1552 r. sieliszczem Towarowo pod zamkiem Kaniowskim [10]).

Kniaż Bohdan Fedorowicz Hliński, drugi syn kn. Fedora Semenowicza, będąc namiestnikiem Putiwlskim (Putiwl dziś w gubernii Kurskiej) nazywany był *kniaziem Putiwlskim*, którą to nazwę zatrzymali jego potomkowie. *Namiestnik Putiwlski kniaź Bohdan Fedorowicz*, otrzymuje 1495 r. przywilej na Giriatowicze i Gotewicze w powiecie Mińskim pod warunkiem, aby obecnego ich właściciela *kniazia Lwa*, bezżennego i bezdzietnego, do śmierci żywił i odziewał [11]), nadto na Borowe, Hołubiew i Radiwonowo w powiecie Kijowskim, które *ojcu jego kniaziowi Fedorowi* nadali kniaziowie Olelko i Semen (Kijowscy) [11]), oraz prawo na sądzenie własnych poddanych [13]). Tenże *kniaź Bohdan Fedorowicz Hliński namiestnik Putiwlski*, otrzymuje w 1497 r. potwierdzenie posiadanych dóbr, a mianowicie Borowego, Radiwonowa, Hołubiewa, Niekraszowa, Harmanowska, Giriatowa, Żukinia [14]), 1498 r. przywilej na Tołuble w Kijowskiem [15]), a 1499 roku (znów tylko *Bohdan Fedorowicz)*, na Sucharewicze tamże [16]), oraz potwierdzenie na Tułuble i kupione Irowo [17]). Jeszcze 1 Lutego 1500 r. *kn. Bohdan Fedorowicz Hliński namiestnik Putiwlski z żoną Maryą i dziećmi*, stosując się do woli *ciotki swej mniszki Gafteliny, niegdy pani Iwanowej Kalenickiej Ahafii*, zapisują majątek Hatno na monaster pod wezwaniem Mikoły Pustyńskiego w Kijowie [18]). W 1500 r. wybuchnęła wojna z Moskwą, podczas której wojska Moskiewskie zajęły 6 Sierpnia 1500 r. Putiwl i uprowadziły do niewoli *kniazia Bohdana Fedorowicza i jego małżonkę* [19]). W Moskwie kniaź Bohdan wstąpił do służby cara, to też gdy innych więźniów Litewskich wypuszczono na wolność 1509 r., kn. Bohdan pozostał w Moskwie [20]), gdzie wkrótce umarł. Dowiedziawszy się o jego śmierci, król Zygmunt wystosował w 1512 r. list do kniaziów Michała Mścisławskiego, namiestnika Roszskiego kniazia Fedora i namiestnika Mińskiego kniazia Bohdana Iwanowiczów Żesławskich, z zawiadomieniem, że *ziat'* (szwagier) ich *kniaź Bohdan Pu-*

---

[1]) W Pochodowiczach 7006 Października 2 ind. 1 (Z. 6 str. 191, dr. A. Z. R. I 178 d. 158). [2]) Słown. Geogr. V 642. [3]) Arch. Jugo Cz. IV T. I 11. [4]) Sinod. spis 85, 158. [5]) Redosł. VI 100. [6]) Arch. Jugo Cz. VII T. II 133. [7]) Tamże. [8]) Patrz wyżej str. 52. [9]) Niesiecki IV 479. [10]) Arch. Jugo Cz. VII T. I str. 100. [11]) W Wilnie Lipca 27 ind. 13 (Z. 6 str. 108). [12]) Tegoż dnia i tamże str. 110, dr. A. Z. R. I 129. [13]) Tegoż dnia i tamże str. 110—111, dr. A. Z. R. I 130. [14]) 7006 Października 2 ind. 1 (Z. 6 str. 191, dr. A. Z. R. I d. 158). [15]) Maja 14 ind. 1 (Z. 6 str. 207). [16]) Listopad 18 ind. 3 (Z. 6 str. 308). [17]) 7008 Listopad 21 ind. 3 (Z. 6 str. 320). [18]) A. Z. R. I d. 178. [19]) Połn. Sobr. VI 46, VIII 239. [20]) Karpow I 490—498 i A. Z. R. II d. 57.

tiwlski, umarł w niewoli w Moskwie i że dobra jego, któremi dotąd za zezwoleniem królewskiem władał sługa kniazia Zamorenko, mają powrócić na króla [1]).

Żona kniazia Bohdana, wyżej wymieniona Marya, była córką kniazia Iwana Jurjewicza Zasławskiego a siostrą wyżej wymienionych trzech kniaziów, których król nazywa szwagrami kniazia Bohdana [2]). Powróciwszy po owdowieniu na Litwę, wyszła powtórnie za kniazia Iwana Wasilewicza Krasnego, który w 1516 r. zapisuje *małżonce swej Marynie, córce kniazia Iwana Jurjewicza Żesławskiego*, sioła Bóbr, Sokołowicze i t. d. [3]).

Syn Bohdana **kniaż Włodzimierz** po śmierci ojca dość długo pozostawał w Moskwie. Przybywszy na Litwę *kniaź Włodzimierz Putiwlski* oskarża 1532 r. kniazia Piotra Kapustę, że ten szkodzi jego dobrej sławie, rozgłaszając o nim, że uciekłszy z Moskwy, mieszkał u niego (Kapusty) i odjechał nietylko nie uczyniwszy mu czołobitnej, ale nawet zabrawszy mu konie, nadto że choć się mieni *synem kniazia Bohdana Putiwlskiego*, nim nie jest, tylko niejakiego Wasila z Wielkich Łuk; kniaź Włodzimierz dowiódłszy swoje pochodzenie od kniazia Bohdana, oraz fakt, że kniaź Piotr Kapusta te fałszywe wieści na skutek przekupienia przez kniazia Osowickiego rozsiewał, otrzymał list królewski zabraniający Kapuście pod karą, szkodzić dobrej czci *kniazia Włodzimierza* [4]). Sprawa ta o konie zabrane, między kn. Piotrem Gorczakiem (sic) a *Włodzimierzem Bohdanowiczem Putiwlskim*, zakończoną została wydanym w 1534 r. dekretem królewskim [5]). Jednocześnie toczyła się sprawa o Irowo. Dobra te po *kniaziu Bohdanie Putiwlskim* otrzymał przed 1515 r. kniaź Michał Osowicki [6]). Ze sprawy okazuje się, że gdy kniaź Włodzimierz, *mieniący się synem kniazia Bohdana Putiwlskiego*, uszedłszy z Moskwy powrócił na Litwę, król dał mu Irowo, które Włodzimierz zastawił Kostiuszce Fedorowiczowi za 400 kop.; lecz obecnie na skutek zeznania kniaziów i panów, że majątek ten jest niezaprzeczenie dziedzictwem Olizara Wołczkowicza i jego żony, albowiem ojciec tejże Borys Tyszkowicz, ziemianin powiatu Kijowskiego, tylko zastawił Irowo *kniaziowi Bohdanowi Putiwlskiemu* w 100 kopach, król 1533 w liście do wojewody Kijowskiego Andrzeja Niemirowicza, nakazuje *kniaziowi Włodzimierzowi* przyjąć od Wołczkowiczów summę w jakiej pierwotnie Irowo było zastawione i majątek ten im zwrócić [7]). W 1537 r. *kniaź Włodzimierz Bohdanowicz Putiwlski* sprzedaje Radiwonowo Janowi Zubrykowiczowi bojarynowi Czerkaskiemu, który na to kupno otrzymuje 1539 r. potwierdzenie [8]). Majątek Czerkaski na rzece Wiazyni, *kniaź Włodzimierz Bohdanowicz Putiwlski, z żoną Nastazyą i synem Bohdanem*, sprzedali za 300 kop Andrzejowi Winkowi, którego o ten majątek, jako ojczysty, pozywa w 1551 r. pani Janowa Hlebowiczowa wojewodzina Wileńska, kanclerzowa Litewska, Hanna Fedorowna Zasławska, oraz mężowie kniażen Mścisławskich. Hlebowiczowa nazywa ten majątek *ojczystym*, albowiem *kniaź Zasławski dał go w posagu córce swej, wydając ją za kniazia Putiwlskiego*, kniaż Putiwlski zaś (syn poprzedniego), jako przyjezdny z Moskwy, nie miał prawa sprzedawać go i wszystkie majątki jego, *gdy znów wyjechał do Moskwy*, były wzięte na skarb. Zważywszy jednak, że kupno Winka było zawartem formalnie i że od tego czasu upłynęła dawność ziemska, król go w posiadaniu Czerkas utwierdza [9]). Wyjazd kniazia Włodzimierza do Moskwy musiał nastąpić około 1540 r. Żona jego, wyżej wymieniona Nastazya, a niezawodnie i syn Bohdan, pozostali na Litwie. W opisie zamku Owruckiego, z wyliczeniem przypisanych do niego ziemian, sporządzonym 1545 r., już tylko wymieniona *kniahinia Włodzimierzowa Putiwlska*, władająca Borowem i Irowem tamże [10]). Taż kniahinia władała 1552 r. siołami Tołuble we włości Kaniowskiej [11]), i Bielowce pod zamkiem Czerkaskim [12]). Księżna ta była niechybnie kniażną Żyżemską, siostrą kniahini Anny Fedorowej Koreckiej, której syn kniaź Bohusz Korecki bierze, wspólnie z kniaziami Żyżemskimi, sukcessyę po kniaziu Bohdanie (synu Włodzimierza) Putiwlskim [13]).

---

1) Z. 7 k. 559—560, dr. A. Z. R. II d. 76. 2) Patrz wyżej. Że była *kniażną Zasławską* wzmianka S. 24 k. 55 od. (Patrz niżej). 3) Z. 1 i 2 str. 102. 4) 1532 Lutego 24 ind. 5 (Z. 17 k. 148/150). 5) W Wilnie 1534 Maja 15 ind. 7 (Z. 1 i 2 str. 231 i S. 7 k. 138). 6) Przeździecki, Podole Wołyń II 119, wzmianka Z. 12 k. 338. 7) 1533 Kwietnia 5 ind. 6 (Z. 17 k. 334/345, także Z. 15 k. 139). 8) Zr. dziej. V 225. 9) S. 24 k. 55 od. 10) Arch. Jugo Cz. IV T. I str. 35 i 48. 11) Tamże Cz. VII T. I 99. 12) Tamże 86. 13) Patrz niżej.

Syn Włodzimierza **kniaż Bohdan Putiwlski**, występujący za młodu obok ojca i matki [1]), żył niedługo, prawdopodobnie umarł bezżennym. W testamencie sporządzonym 1576 r., kniaż Bohusz Fedorowicz Korecki, wojewoda Wołyński, starosta Łucki zaświadcza, że wspólnie *z krewnymi swymi bracmi i siostrami z rodu kniaziów Żyżemskich*, brał sukcessyę *po kniaziu Bohdanie Putiwlskim*, która prawem przyrodzonym na nich spadła; spadek ten składał się z majątków: Borowej i Jarowej (Irowej), Kojłowa, Stajek, Tułubla i Zołotonoszy, którą zwano Hlińszczyzną, w województwie Kijowskiem, a ponieważ dochodząc tego spadku, po śmierci kniazia Bohdana Putiwlskiego, spłacił kn. Iwana Czortoryskiego i żonę jego Hannę Kuźmiankę kniażnę Żesławską, którzy na Borowej i Jarowej mieli 500 kop gr., oraz popłacił inne długi, to kniaziowie Żyżemscy, nim do podziału przystąpią, przedewszystkiem wyłożone summy jego synowi zwrócić mają [2]).

Według p. Edwarda Rulikowskiego, córką kniazia Włodzimierza miała być kniażna Helena Hlińska, wydana za kniazia Wasila Domonta, któremu wniosła Kiryłow, Łebedyn i szerokie pustki w okolicy Czerkas [3]). Będzie ona niezawodnie identyczną z wyżej wymienioną Agrafeną kn. Hlińską [4]); przeciwko temu, żeby była córką Włodzimierza, przemawia stanowczo fakt, że w spadku po kniaziu Bohdanie Putiwlskim, nie brała udziału!

Gałęź Smoleńska.

Kniaż Iwan Semenowicz Hliński fundował cerkiew w majątku swoim Wiazycznie, jak świadczą dokumenty władyków Smoleńskich z lat 1466 i 1495 [5]). Ten czy inny *kniaż Iwan Hliński* 1482 r. zbiegł do Moskwy, wskutek czego dobra jego w Smoleńskiem król rozdał jego braciom [6]). Jeżeli te szczegóły rzeczywiście do niego się odnoszą, to musiał potem wrócić na Litwę. *Kn. Iwan Semenowicz Hliński* otrzymuje od Aleksandra 1500—1501 za ojcowiznę, która odpadła do Moskwy, sioła Snopotec i Sziłkowicze w Smoleńskiem, dwór i miejsce puste w Smoleńsku [7]), a 1503 r. Pobojewo w Wołkowyskiem [8]). Niezawodnie umarł w 1504 r., w następnym roku bowiem, Pobojewem włada jego syn kniaż Michał i jego bracia, razem sześciu braci [9]). Synami według rodowodu byli: Michał, Fedor, Jurij, Wacław, Jarosław [10]), do nich należy jednak dodać jeszcze Semena i Wasila [11]).

Kniaż Jarosław Iwanowicz według rodowodu służył u Mikołaja Radziwiłowicza [12]). Niezawodnie umarł przed 1505 r., w którym już tylko wzmianka o sześciu braciach [13]).

Kniaż Wacław Iwanowicz, według rodowodu służył Gasztoldowi [14]). W popisie służby ziemskiej 1506 r. zapisany na 6 koni [15]).

Kniaż Jurij Iwanowicz, będzie to *kniaż Jurij Hliński*, w popisie 1506 r. zapisany na 12 koni [16]). Wzięty do niewoli Moskiewskiej [17]), wspomniany 1528 i 1538 r., jako przebywający w Moskwie [18]).

Kniaż Wasil Iwanowicz ma 1514 r. sprawę o czeladź niewolną *z bratową swą kniahinią Fedorową Iwanowicza Hlińską* [19]). Już nie żył w 1538 r., w którym brat jego Semen jest opiekunem nieletnich jego synów [20]). Synami tymi byli **kniaziowie Wojciech i Michał Wasilewicze Hlińscy**, którzy 1549 r. manifestują na stryja kniazia Semena o zajęcie zawiedzionego im przez niego dworca Dubrowskiego [21]).

Kniaż Michał Iwanowicz Hliński otrzymuje przywilej 1502 r. na sioła w Orszańskiem [22]), a 1505 r. w dodatku do Pobojewa, nadanego ojcu jego kniaziowi Iwanowi, a którym obecnie włada sześciu ich braci, inny przywilej na 10 służb [23]). Żona jego *kniahinia Semenowa Hlińska* Petruchna Petrowna wspólnie z siostrami swemi procesuje się 1516 r. ze szwagrem swym Raczkiem, o zapisy testamentowe swej matki [24]). *Kniaż Michał Iwanowicz Hliński*, otrzymuje 1522 r. przywilej na ludzi w powiecie Wołkowyskim [25]) a 1524 r. ma sprawę o najazd [26]). Na wyprawy wojenne *kn. Michał Hliński* ma, za siebie i *brata swego Jurja, który siedzi w Moskwie*, stawić 4 konie, według popisu

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Arch. Jugo Cz. I, T. I str. 108—109. [3]) Słown. Geogr. V 642, a także II 118 i VI 733. [4]) Patrz wyżej str. 87. [5]) Akt. Wil. XIII 16—17. [6]) Z 4 k. 116. [7]) Akt. Wil. XIII 15—16. [8]) Z. 6 str. 455. [9]) Patrz niżej. [10]) Sinod. spis. 85, 158. [11]) Patrz niżej. [12]) Sinod. spis. 85, 158. [13]) Patrz wyżej. [14]) Sinod. spis. 85, 158. [15]) Z. 8 k. 121 od. [16]) Tamże k. 123 od. [17]) Sinod. spis. 85, 158. [18]) P. 1 k. 7—8, S. 9 k. 27 (patrz niżej). [19]) S. 1 k. 73 d. 90. [20]) S. 9 k. 27. [21]) S. 22 k. 249 d. 221. [22]) Akt. Wil. XIII 16. [23]) Z. 6 str. 8. [24]) S. 1 k. 180. [25]) Z. 12 k. 5. [26]) Z. 14 d. 208.

1528 r. [1]). *Kn. Michał Hliński i żona jego Petronela* nabyli dobra Kadłuby czyli Czerenowo, Lubieszów i Wolę w pow. Drohickim 1528 [2]), co ich wplątało w sprawy i procesa, w których kn. Michał bądź z żoną, bądź sam występuje 1528—1532 r. [3]) *Kn. Michał Iwanowicz Hliński* czynił dział (1534 r.?) majątkowy synowców swych, synów kniazia Fedora Iwanowicza Hlińskiego [4]). Umarł 1532 r. Już w 1533 r. Michał Tyszkiewicz otrzymuje pozwolenie królewskie na poślubienie *kniahini Petroneli Michałowej Hlińskiej*, wraz z majątkami Teterewno i Krasne, które jej odpisał nieboszczyk mąż [5]). Synem Michała był **kniaź Aleksander Michałowicz Hliński**, którego w 1548 r. *stryj kniaź Semen Iwanowicz Hliński*, oskarża o napad na Pobojewo [6]). Tego syn **kniaź Piotr Aleksandrowicz Hliński** podpisany jako świadek 1609 r. na dziale Tyszkiewiczów [7]).

Kniaź Fedor Iwanowicz Hliński otrzymuje 1508 r. przywilej na Owdejewicze w Połockiem, oraz Ambrosowicze i Sanniki w Witebskiem [8]). Wdowa po nim *kniahinia Fedorowa Iwanowicza Hlińska*, procesuje się 1514 r. ze swoim szwagrem *(dewerem)* kniaziem Wasilem Hlińskim, o czeladź niewolną [9]), a w 1533 r. taż *kniahinia Fedorowa Hlińska Oprania*, występując z synem Dymitrem, ma sprawę z Jackiem Bystrejskim o ludzi [10]). W 1536 r. *kniahinia Fedorowa Hlińska i synowie jej kniaziowie Dymitr, Bohdan i Iwan* wygrywają proces z Juchnem Woroną o Owdejewicze [11]). Synowie Fedora *Iwan, Dymitr i Bohdan* przy pomocy *stryja swego Michała* dzielili się 1534 r. (?) majątkami ojcowskimi, które składały Owdejewicze, Sanniki, Duchorowicze, Wojnino w Połockiem i Witebskiem [12]). O **kniaziu Iwanie Fedorowiczu**, oprócz powyższych wzmianek 1534 i 1536 r. [13]), więcej nie słychać. **Kniaź Dymitr Fedorowicz** wspomniany obok matki 1533 roku i braci 1534 i 1536 r. [14]). W 1538 r. procesuje się z bratem kniaziem Bohdanem o majątki *stryja kniazia Jurja, który pojmany siedzi w Moskwie*, wskutek czego król nakazuje obu braciom, władać tymi majątkami wspólnie do czasu powrotu stryja z Moskwy [15]), i ze stryjem Semenem o ludzi, którzy mają należeć do brata Dymitra, kniazia Bohdana [16]); w tym roku obaj bracia *Dymitr i Bohdan Fedorowicze Hlińscy* oskarżeni przez tegoż stryja o przechwałki [17]). W 1551 r. *kn. Dymitr Fedorowicz Hliński* wymieniony w liczbie szlachty Połockiej i Witebskiej [18]). Obaj bracia *kniaziowie Dymitr i Bohdan Fedorowicze Hlińscy*, władali w 1552 r. w Połockiem majątkiem Owdejewicze z siołem Duchorowicze [19]). Kniaź Dymitr pozostawił córkę **kniażnę Hannę Dymitrównę Hlińską**, żonę 1° Wasila Bohdanowicza pisarza ziemskiego Witebskiego, wspólnie z którym nabywa 1579 r., od stryja kniazia Bohdana Fedorowicza Hlińskiego, części jego w Owdejewiczach [20]), a 2° Jakóba Siemaszko, jako żona którego w 1616 r. ustępuje synowi z pierwszego małżeństwa Mikołajowi Wasilewiczowi Wasilewskiemu horodniczemu Witebskiemu i małżonce jego kniażnie Helenie Druckiej-Lubeckiej, ziem pustych we włości Ozierzyskiej, zapisanych jej przez pierwszego męża, jego ojca [21]). **Kn. Bohdan Fedorowicz Hliński** wspomniany obok matki i braci 1534—1536 [22]), ma 1533 sprawę z Tyszą Bykowskim o ludzi i krzywdy [23]), a 1538 r. inną sprawę *ze stryjem kn. Semenem* o ziemię należącą do dzieci stryja kniazia Wasila, będących w opiece kn. Semena [24]). W 1538 i 1552 r. występuje obok brata Dymitra [25]), w 1579 r. sprzedaje część swą Owdejewicz *synowicy kniażnie Hannie Dymitrównie* [26]), i jeszcze w 1586 r. *kn. Bohdan Hliński* pozwany przez instygatora [27]).

Kniaź Semen Iwanowicz Hliński, otrzymuje 1514 r. potwierdzenie na kupno gruntów [28]), według popisu 1528 r. na ekspedycye wojenne dostarczał 2 konie z majątków na Litwie [29]), a 1 konia z majątków na Żmudzi [30]), w 1533 r. procesuje się z Tyszkiewiczem o dług brata *kniazia Michała Hlińskiego* [31]). *Kniaź Semen Iwanowicz Hliński* otrzymuje 1538 r. przywilej na karczmę wolną w majątku swoim Rowinach [32]). W tymże roku procesuje się z synowcami: kniaziem Bohdanem Fedorowiczem o dobra i majątki dzieci nieboszczyka brata Wasila, których ma w opiece [33]), z kniaziem Dymitrem o ludzi [34]),

---

1) P. 1 k. 7—8. 2) Z. 12 k. 514. 3) Z. 14 d. 59, Z. 17 k. 87, 209, 304. 4) Akt. Wil. XIII 13—15. 5) Z. 17 k. 369, 380. 6) S. 18 k. 129. 7) Akt. Wil. I 25. 8) S. 8 k. 302, dr. Akt. Wil. XIII 9—13. 9) S. 1 k. 73 d. 90. 10) Z. 16 k. 169 d. 170. 11) Tamże k. 270. 12) Akt. Wil. XIII 13—15. 13) Patrz wyżej. 14) Tamże. 15) S. 9 k. 27. 16) Tamże k. 31. 17) Tamże k. 62. 18) Pam. T. I cz. 2 str. 9. 19) Pis. dziej. Pol. V 236. 20) Akt. Wil. XIII 9. 21) Z. 93 k. 40. 22) Patrz wyżej. 23) Z. 16 k. 189. 24) S. 9 k. 27. 25) Patrz wyżej. 26) Tamże. 27) S. 65 k. 360. 28) Z. 9 d. 280. 29) P. 1 k. 7—8. 30) Tamże k. 223—283, dr. Opis. pow. Rossień. str. 169. 31) Z. 17 k. 419/430. 32) Z. 20 k. 210 d. 156. 33) S. 9 k. 27. 34) Tamże k. 31.

i z obydwoma Dymitrem i Bohdanem o przechwałki i t. d. [1]). W latach 1540—1541 *kn. Semen Iwanowicz Hliński* procesował się z Wisłouchem [2]). Od posiadanego majątku Pobojewa tytułował się *kniaziem Pobojewskim; kn. Semen Pobojewski* występuje 1541 r. [3]). W 1548 r. *kn. Semen Iwanowicz Hliński* oskarża *synowca swego kniazia Aleksandra Michałowicza Hlińskiego* o napad na Pobojewo [4]), a w 1549 roku procesuje się *z synowcami Wojciechem i Michałem Wasilewiczami kn. Hlińskimi* o zajęcie dworu Dubrowskiego [5]). Syn jego jeden **Michał Semenowicz Hliński** był świadkiem przy dziale kniaziów Hlińskich 1530 r. [6]). Drugim jego synem mógł być **kniaź Aleksander Semenowicz Hliński**, którego kolejni potomkowie: Semen Aleksandrowicz, Trojan Semenowicz władający Pobojewem, Aleksander Trojanowicz, Jurij Aleksandrowicz, Antoni Jurjewicz, Felicyan Antonowicz, Joachim Felicyanowicz jenerał-major wojsk rosyjskich, Aleksander Joachimowicz, nieużywający tytułu kniaziowskiego, osiedlony 1877 r. na wyspie Dago, ma córkę Helenę [7]). Z wymienionych kniaziów Hlińskich potwierdza się istnienie *kniazia Semena Hlińskiego* około 1600 r., żonatego z Rainą córką Iwana Żynia [8]), oraz *Trojana Hlińskiego*, który obok *Aleksandra, Andrzeja, Konstantego-Władysława i Michała Hlińskich,* podpisał 1648 r., z województwa Wileńskiego, elekcyę Jana-Kazimierza [9]). Nadto występują: kniaź Hliński, który 1648—1649 r. procesował się z Ocierpiętą [10]); kniaź Jerzy Hliński zabity od Moskwy pod Wierzchowicami [11]); na dworze carskim w Moskwie 1692 r. kniaź Michał Aleksandrowicz Hliński był stolnikiem [12]). Ród ten istnieje podobno po dziś dzień na Białej Rusi, Litwie, a nawet i w Królestwie Polskiem; tą ostatnią gałęź przytacza Kosiński [13]). Gałęzią kniaziów Hlińskich mają być kniaziowie Lichodiejewscy, którzy używali przydomku Hliński (patrz Lichodziejewski).

---

[1]) S. 9 k. 62. [2]) S. 6 k. 190 i 202. [3]) Akt. Wil. XVII 284. [4]) S. 18 k. 129. [5]) S. 22 k. 249 d. 221. [6]) Akt. Wil. XIII 15. [7]) Notatka udzielona przez wydawców Rodosł. VII i VIII. [8]) „Urodzenie panów Tryznów" rękopis Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu. [9]) Vol. leg. III 210—211. [10]) S. 124 d. 183 i 207 rej. 1. [11]) Niesiecki IV 140. [12]) Ukaz. bojars. kn. str. 89. [13]) Kosiński II 132/3.

- **Mansur-Kijat** 1380.
  - **Leksa-Aleksander**
    - **Iwan Aleksandrowicz** 1399 Ż. Anastazya kn. Ostrogska
      - **Boris** 1433–1451 Ż. wdowa po kn. Iwanie Koributowiczu
        - **Lew**
          - **Iwan Mamaj** wdaKijows.Nowogr. wyjechał do Moskwy 1508 † do 1522 Ż. 1 córka Romana 2 NN. 1522
            - **Aleksander** 1522 † młodo
            - **Jurij** 1536 † 1547 bp. Ż. Ksenija
            - **Iwan** 1533 † bp.
          - **Wasil Ślepy** podstoli,star.Brzeski wyjechał do Moskwy 1508 † do 1522 Ż. Anna 1522–1547
            - **Michał** 1541 † 1559
              - **Iwan Michałowicz** † 1602 bp.
            - **Helena** † 1538 M. 1526 car Wasil III
            - **Anastazya** 1526
            - **Marya** M. kn. Peńkow
          - **Fedor** 1482–1488
          - **Michał Dorodny** marsz. nadw. wyjechał do Moskwy 1508 † 1534 Ż. kn. Obolenska
            - **Wasil Michałowicz** † 1565 bp.
          - **N córka** za Marcinem Chrebtowiczem
        - **Hrihory** nam. Owrucki 1496 † 1503
        - **Wasil** 1496
          - **Iwan** 1508
            - **N. córka** 1522 M. Fedko
          - **Wasil** † bp.
          - **Semen**
          - **Dymitr** 1508
          - **Jurij Chromy** 1508
      - **Fedor** Ż. Aleksandra
        - **Fedka** M. Aleksander Drozda
        - **Iwan** 1486 nam. Czernihowski 1490–1498
          - **N. córka** M. Jakób Iwaszencowicz
        - **Daszko** Ż. NN. 1496
          - **Iwan Daszkowicz** 1486–1499
          - **Wasil Daszkowicz** nam. Czerk. † 1507
            - **Jurij**
              - **Maryna** M. Jelec
            - **Agrafena** M. 1 Bajbuza 2 Domont
      - **Semen** 1448
        - **Fedor**
          - **Wasil-Hrihory** 1498
          - **Bohdan** namiest. Putiwlski 1495 † 1512 Ż. Marya kn. Zasławska 2 za kn.Iwanem Krasnym 1516
            - **Włodzimierz** 1532–1537 Ż. Nastazya kn. Żyżemska wdowa 1545
              - **Bohdan** † do 1576
        - **Andrzej** † bp.
        - **Dymitr** † bp.
        - **Ahafia** M. Kalenicki nast. mniszka Gaftelina 1500
        - **Iwan** 1466 na Pobojewie † 1504
          - **Michał** 1505 † 1532 Ż. Petronela Petrowna 1516–1533
            - **Aleksander** 1548
              - **Piotr** 1609
          - **Fedor** 1508 † do 1514 Ż. Oprania 1514–1536
            - **Iwan** 1534–1536
            - **Dymitr** 1533–1522
            - **Bohdan** 1533–1586
              - **Hanna** M. 1 Wasil Bohdanowicz 2 Jakób Siemaszko 1616
          - **Jurij** 1506–1538
          - **Wacław** 1506
          - **Semen** 1514–1549
            - **Michał** 1530
            - **Aleksander** (?)
              - **Semen** 1600 Ż. RainaŻynia
                - **Trojan** 1648
          - **Jarosław** † do 1505
          - **Wasil** 1514 † do 1538
            - **Wojciech** 1549
            - **Michał** 1549
  - **Skidyr**

Hłazyna (Hłazynicz) i Hłuszonok

przydomki kniaziów osiedlonych w XV-tym wieku w Smoleńszczyźnie.

Kniaź Hłazyna otrzymuje w połowie XV-go wieku nadanie 5 koniuchów Opeskich [1]; będzie to zapewne *kniaź Wasil Hłazyna*, co wysłużył u króla Kazimierza włość Mścisławiec w Smoleńskiem, którą po nim trzymał *syn jego kniaź Iwan*. Jednak jeszcze za króla Kazimierza, Iwan zbiegł do Moskwy, tylko *dzieci jego*, schwytane w drodze, pozostały na Litwie, a włość Mścisławice nadaną została Mikołajowi Radziwiłłowiczowi, wojewodzie Smoleńskiemu, poczem w 1496 r. na prośbę *kniazia Olechna Wasilewicza Hłazyny, okolniczego Smoleńskiego i namiestnika Łuczyna horodka*, król nadaje mu Mścisławiec, pomimo protestacyi *kniahini Iwanowej, żony brata, i syna jej, synowca jego, kniazia Jurja*, którzy zajawiają prawa swe do tego majątku [2].

Kniaź Olechno (Aleksander) Wasilewicz Hłazyna, podobno już w 1458 r. odznaczył się w wojnie z Krzyżakami [3]. W 1486 r. *kniaź Olechno Hłazynicz* jest okolniczym Smoleńskim [4]. W następnym roku otrzymuje daninę 12 kop z myta Smoleńskiego [5], a w 1492 r. *okolniczy Smoleński kn. Olechno Hłazyna* otrzymuje potwierdzenie Aleksandra na sioło Mamajewskie w Smoleńskiem, nadane mu przez króla Kazimierza [6]. W. ks. Aleksander mianował go namiestnikiem zamku zwanego Łuczyn (Łuczin-horodok), który na skutek traktatu z Moskwą 1494 r. przywróconym został Litwie. W 1496 r. *okolniczy Smoleński i namiestnik Łuczyna-horodka, kniaź Olechno Wasilewicz Hłazyna* otrzymuje potwierdzenie na nabycie siół: Kożuchowo, Wechre, Rozrabowicze, Nemlenowo i Noskowo w Smoleńskiem [7] i występując z tymi samymi tytułami, 1498 r. przywilej na Szczerbinin, Kozłów i Czułków, tamże [8], a 1499 r. na Dawydków, Skoworodna i t. d. w powiecie Smoleńskim [9]. Łuczyn w 1500 r. zajętym został przez Moskwę, więc *kn. Hłazyna*, znów tylko *okolniczy Smoleński*, otrzymuje 1500 r. dwór Opsa w powiecie Brasławskim [10]. Żonaty z Sapieżanką, siostrą Iwana sekretarza królewskiego, pozostawił z niej córkę **Fedorę Hłazynównę**, już po śmierci rodziców, przez wuja swego Jana Sapiehę sekretarza królewskiego, wydaną za Aleksandra Sołtanowicza, marszałka hospodarskiego; o tem wszystkiem w akcie 1549 r., którym Aleksander Sołtanowicz, marszałek hospodarski, zapisuje *małżonce swej kniaźnie Fedorze Hłazynównie* 6000 kop na Żyrowicach i Szeszkiniach [11].

Wyżej wymieniony brat kniazia Olechna Hłazyny—**kniaź Iwan Wasilewicz** nosił oprócz patronymu **Hłazynicz**, także przydomek „**Puzynin**"; do sinodika Supraślskiego wpisany bowiem „*ród kniazia Hłazynina i brata jego kniazia Iwana Puzynina*" [12]. Kniaź ten zbiegł do Moskwy, pozostawiając żonę i dzieci na Litwie; w 1494 r. wielki książę Moskiewski domaga się od Aleksandra wydania *kniahini Iwanowej Hłazynicza z dziećmi* [13]. Oprócz wyżej wymienionego pod r. 1496 syna Jurja [14], pozostawił jeszcze synów: Dymitra, Iwana, Lwa, Michała i Andrzeja, objętych sporządzonym w końcu XV-go wieku spisem kniaziów i bojar Smoleńskich [15]. Ci kniaziowie nosili przydomek „*Hłuszonok*".

Kniaź Michał Iwanowicz Hłuszonok Hłazynicz (sic), w bitwie nad Wiedroszą 1500 r. dostał się do niewoli Moskiewskiej [16], poczem więcej o nim nie słychać.

Kniaź Dymitr Iwanowicz Hłuszonok, otrzymuje od króla Kazimierza 1486—1487 r. różne drobne nadania z dochodów Smoleńskich [17], a od wielkiego księcia Aleksandra przywilej na Oginty w powiecie Żyżmorskim, posiadanie których następnie w 1510 r., widocznie już po śmierci *kn. Dymitra*, król Zygmunt potwierdza *synowi jego kn. Bohdanowi Dymitrowiczowi* [18]. W 1542 r. *kniaź Bohdan Dymitrowicz Hłuszonka* ma sprawę z kniaziem Borowskim o dom w Wilnie [19]; wdowa po nim *kniahinia Bohdanowa Dymitrowicza Bogumiła Pawłówna*, czyniąc w 1555 r. zapisy *synom swoim kniaziom: Matwiejowi i Fedorowi Bohdanowiczom*, nazywa ich, jako też nieboszczyka męża swego, *kniaziami Ogińskimi* [20]. Ci dwaj Matwiej i Fedor **kniaziowie Ogińscy** są protoplastami dwóch linij Ogińskich, do dziś dnia istniejących.

---

1) Z. 3 k. 38. 2) Z. 6 str. 130. 3) Bychowca Kronika 60, porównaj Kojałowicz Herbarz, art. Głazyna. 4) Z. 4 k. 116 odw. 5) Tamże k. 43. 6) Z. 3 k. 75. 7) Z. 6 str. 138. 8) Tamże str. 208. 9) Arch. Sbor. III str. 1 pod mylną datą 1492 r. 10) Z. 6 str. 373. 11) Stebelski, Ostatnie prace, dr. Pisarze dziejów Polskich IV str. 382, 383. 12) Arch. Sbor. IX 457 i Rukop. otd. str. 136. 13) Karpow I 133, 141. 14) Patrz wyżej. 15) Z. 4 k. 155. 16) Karamzin VI pr. 490. 17) Z. 4 k. 11, 63, 64 i 68. 18) Z. 8 k. 375. 19) S. 11 k. 100. 20) Z. 34 k. 399 i S. 31 k. 554.

Kniaź Iwan Iwanowicz używał najprzód przydomka Hłuszonok, a potem Puzyna; jako *kniaź Iwan Iwanowicz Hłuszonok* otrzymuje 1496 r. przywilej na sioło Koszczawych w powiecie Maksymowskim w Smoleńszczyźnie [1]), które to nadanie król Zygmunt w 1506 r. powiększa, potwierdzając *okolniczemu Smoleńskiemu kniaziowi Iwanowi Iwanowiczowi* posiadanie sioła Chorenkowych i ziem Teledeńkowskiej i Borowkowej w powiecie Maksymowskim w Smoleńszczyźnie, nadanych mu przez namiestnika Smoleńskiego pana Jurja Andrejewicza (Sołohuba) [2]). Tenże *kniaź Iwan Puzyna* otrzymuje 1514 r. przywilej potwierdzający mu posiadanie ludzi dworu Nosowskiego [3]). Niezawodnie umarł w 1515 r., poczem w następnym roku król posiadanie Nosowa potwierdza synowi kniazia Iwana, *kniaziowi Wasilowi Iwanowiczowi Puzynie.* Z treści aktu okazuje się, że w zamian za utratę ojcowizny, która, z upadkiem Smoleńska odeszła do Moskwy, król nadał dwór Nosowo w powiecie Mielnickim, po królowej Helenie, *kniaziowi Iwanowi Iwanowiczowi;* ten pozostawił *dwóch synów kniaziów Wasila i Tymofieja Iwanowiczów Puzynów.* Z nich Wasil, zamiast dóbr, które miał wziąść w dziale z bratem Tymofiejem, a które zagarnął w. ks. Moskiewski, otrzymuje obecnie Nosowo [4]). Od kniazia Tymofieja pochodzą **Puzynowie.** (Obacz).

Kn. Wasil Hłazyna	**Olechno Hłazyna** 1458—1500 Ż. Sapieżanka	**Teodora** M. Aleksander Sołtanowicz		
	Iwan Hłazynicz Hłuszonok-Puzynin Ż. N. 1494	**Jurij** 1496		
		Michał 1500		
		Dymitr Hłuszonok 1486—1500	**Bohdan** 1510 – 1542	**Ogińscy**
		Iwan Puzynicz 1496—1506	**Wasil** 1516 † bp.	
			Tymofiej 1516	**Puzynowie**
		Lew		
		Andrzej		

Holcowski (Golcowski)

prawdopodobnie od Holcowa (Golcowa), dziś Holczewa na południo-zachód od Orszy.

Tytułu tego używali w końcu XV-go i na początku XVI-go wieków **kniaź Dymitr Fedorowicz Odyncewicz,** wdowa jego **Julianna** i synowie jego **Wasil, Iwan, Orechwa** (?) i **Andrzej,** którzy za Hlińskim udali się do Moskwy 1508 (patrz Odyncewicz).

Holszański

od miasteczka Holszany, dziś w powiecie Oszmiańskim.

Kniaziowie Holszańscy należą bezwątpienia do małej liczby kniaziów czysto Litewskiego pochodzenia, potomków dawniejszych udzielnych kniaziów (kunigasów) w tych stronach. Kronika Litewska każe im pochodzić od Holszana, jednego z synów Romonta księcia Litewskiego [5]). Holszan otrzymał w udziale ziemię za Wilią i założył Holszany [6]). Syn jego Mindog, tego syn Olgimont ojciec kniazia Iwana Olgimontowicza Holszańskiego, który jest pierwszą historyczną postacią w swoim rodzie [7]). Kniaziowie Holszańscy używali herbu Hippocentaurus [8]).

Olgimont (*Ougemund*), w późniejszej formie Algimunt [9]), podobno z ramienia Gedimina był namiestnikiem Kijowskim i Perejasławskim [10]). *Olgimont* występuje kilka-

[1]) W Mereczu Kwietnia 24 ind. 14 (Z. 6 str. 129). [2]) W Grodnie Grudnia 9 ind. 10 (Z. 8 k. 129). [3]) Z. 9 d 147. [4]) W Wilnie 1516 Czerwca 22 ind. 4 (Arch. Sbor. II1 4—5). [5]) Patrz wyżej str. 65. [6]) Bychowca Kronika str. 11. [7]) Tamże str. 13. [8]) Ten herb umieszczony na nadgrobku biskupa Pawła Holszańskiego (Kraszewski, Wilno II 241) i na akcie pargaminowym tegoż biskupa (Jabłonowski, Heraldica str. 47). [9]) Patrz niżej. [10]) Bychowca, Kronika 16.

krotnie w dokumentach z lat 1385—1388, wzmianki te odnoszą się jednak bezwątpienia nie do niego, ale do syna jego Iwana, który pisząc się Olgimontowiczem, stwierdza imię ojca swego.

Iwan Olgimontowicz już w 1379 r. podpisany na traktacie Jagajły i Kiejstuta z zakonem (*Iwan Augemunten son*) [1]. Gorliwy stronnik Witowda wspólnie z nim uszedł 1382 r. do Prus, wskutek czego utracił dzielnicę ojczystą, która mu przywróconą została 1384 r. po powrocie na Litwę [2]. Podobno należał do poselstwa, które Jagajło wysłał w 1385 r. do Polski z oświadczeniem o rękę królowej Jadwigi [3] i w następnym roku towarzyszył Jagajle na koronacyę do Krakowa [4]. W 1387 r. „*Owgimont* i Bratosza" posłowali od Lingwenia Olgerdowicza do Wielkiego Nowogrodu z oświadczeniem, że Lingweni osiądzie w Nowogrodzie, jeżeli mu Nowogrodzianie puszczą grody, które trzymał jego stryj Narimont [5]. W 1389 r. Witowd gotując się do powtórnej ucieczki do Prus, wysłał zakładników, w liczbie których znajdował się „*książę Iwan z żoną*" [6], wskutek czego ten ostatni ponownie utracił Holszany, które zagarnął Jagajło [7]. Bawiąc przy Witowdzie w Prusach na początku następnego roku (19 Stycznia 1390) podpisał (*herzog Iwan von Galschan Ougemundes son*), przyrzeczenie Witowda zakonowi [8]. W jesieni tegoż roku „*kniaź Iwan Owgimontow*" odwoził do Moskwy Zofię Witowdównę, wydawaną za Wasila Dymitrowicza wielkiego księcia Moskiewskiego [9]. W 1392 r. Witowd powróciwszy na Litwę, wydostał od Krzyżaków kniaziów *Iwana* i Jurja Bełzkiego [10]; pierwszemu powrócono dzielnicę, a obadwaj w Wilnie w 1392 r. asystowali wyniesieniu Witowda na wielkie księstwo [11]. W 1394 r. podczas wojny z zakonem *książę Iwan* dostał się do niewoli Krzyżackiej [12]. Po śmierci Skirgajła *kniaź Iwan Olgimontowicz* otrzymał na początku 1396 r. namiestnictwo Kijowskie [13]. W 1398 r. podpisał najprzód przedugodne warunki (*Iwanen Awmunten son*) [14], a następnie traktat Witowda z zakonem (*dux Ywan de Gloschaw* [15]). W Styczniu 1401 r. kniaź Iwan Olgimuntowicz z synami („*dux Yvanus Olgimuntis cum filiis suis videlicet Andrea et Semeone et ceteris*"), występuje w liczbie bojar i panów przyrzekających wierność królowi i koronie Polskiej [16]. W tym samym roku (12 Lutego) „*kniaź Iwan Olhimontowicz*" składa hołd królowi i koronie Polskiej [17]. Tem się ograniczają wiadomości nasze o Iwanie Olgimontowiczu, który umarł wkrótce po 1401 r. Do sinodika Lubeckiego wpisani *kniaź Joan Olhimontowicz i kniahinia* (*jego*) *Agrypina* [18]. Wymieniona Agrypina była siostrą żony w. kn. Witowda, a więc córką Światosława Iwanowicza księcia Smoleńskiego [19]. Księżna ta towarzyszyła mężowi w 1390 r. do Prus [20]. Z niej pozostawił kilku synów, wyżej wymienionych: Andrzeja, Semena, a nadto Aleksandra, Michała i córkę Juliannę.

Synem Iwana Olgimontowicza mógł być jeszcze **Borys**, który poległ w bitwie nad Worsklą 1399 r.; wprawdzie kroniki wyliczając kniaziów poległych nad Worsklą mają *Iwan Borysowicz Kijewskij kniaź* [21], być jednak może, iż imiona te przestawione: *Iwan Borisowicz* zamiast *Boris Iwanowicz*.

Kniaźna Julianna *córka kniazia Iwana Olgimuntowicza Holszańskiego* była żoną Witowda w. ks. Litwy [22]. Według Długosza była ona *cioteczną siostrą* (właściwie siostrzenicą) Anny pierwszej żony Witowda, i wychodząc za niego, już wdową po kn. Iwa-

---

1) Codex dipl. Pruss. III 182. 2) Koneczny 14, 29, 127. 3) Stadnicki, Bracia str. 242, na zasadzie słów kroniki, która posłów nazywa: *Skorgało*, *Elgemioth* (*Olgimont* ?) *et Borys*. Jednak Jagajło potwierdzając obietnice posłów, nazywa ich „*Skirgalone etc., dux Borisz et Hanko capitaneus Wilnensis*" (Monum. medei aevi II, cz. I, str. 4). 4) Bychowca Kronika str. 29 „*Iwana Olgimontowicza Holszanskaho*". 5) Połn. Sobr. IV 96, V 243. 6) Koneczny 127, Script. rer. Pruss. III 168, 617. 7) Monum. medii aevi VI, str. 20 i 21. 8) Połn. Sobr. IV 97, VIII 61: „*kniaź Iwan Olgimontowicz*"; także Bychowca Kronika str. 31: „*kniaź Iwan Olgimontowicz*". 9) Script. rer. Pruss. III 178. 10) Bychowca Kronika 33: „*kniaź Iwan Olgimontowicz*". 11) Script. rer. Pruss. III 195. 12) Latop. Danił. str. 47, Bychowca Kronika str. 34, Połn. Sobr. II 352, ostatnia przy tej sposobności nazywa go „*Olgimundowicza lub Borisowicza*" (?). 13) Monum. medi. aevi VI str. 54. 14) Raczyński Codex str. 253—257. 15) Monum. medii aevi VI str. 73. 16) Tamże II cz. I, str. 22, A. Z. R. I d. 18, Inventarium str. 378. Zapis ten Daniłowicz odnosi mylnie do r. 1402 (Skarbiec Nr. 760). 17) Miłoradowicz, Lubecz 38. 18) Pod r. 1390 wspomina Witowd: „*mynes wybes swester hot Iwan Augemunden son*" (Script. rer. Pruss. II 714). 19) Patrz wyżej. 20) Narbut VII, Dodatki str. 116. 21) Połn. Sobr. II 352, IV 104, 142, V 251, VIII 73, XV 458. Latop. Danił. str. 218, Bychowca Kronika str. 36. 22) Tamże str. 39.

nie Koraczewskim [1]. Lindenblatt zanotował szczegół, że Julianna porwaną została z rozkazu Witowda, małżonkowi swemu jakiemuś księciu Ruskiemu, który za stawianie przy tem oporu został ścięty [2]. Ślub jej z Witowdem odbył się w Grodnie 1 Listopada 1418 [3]. W. ks. Witowd aktem z d. 1 Kwietnia 1428 zapisał *małżonce swej księżnie Juliannie* Nowogródek z okręgiem jako wiano [4], a umierając 1430 r. poruczył ją opiece króla Władysława [5]. Podczas wojny w. ks. Zygmunta i Szwitrigajły, była więzioną przez ostatniego i morzoną głodem [6]. Podobno umarła w Dubrowicy 1448 r. mając lat 70, pogrzebana w Wilnie w kościele Św. Anny [7].

Kniaź Aleksander Iwanowicz przezwany **Nielub**, porzuciwszy Witowda [8], w jesieni 1405 r. przyjechał do Moskwy, gdzie wielki książę przyjął go łaskawie i nadał mu gród Perejasławl [9]. Prędko umarł lub powrócił na Litwę, albowiem w liczbie grodów nadanych Szwitrigajle 1408 r. znajdujemy tenże Perejasławl [10]. Niewiadomo czy do niego odnosi się wzmianka w przywileju kniahini Szwitrigajłowej, że nadała Bohdanowi Wołczkowiczowi majątek Priwederow, co pierwej trzymał *Nielub* [11].

Kniaź Michał Iwanowicz, jako namiestnik Kijowski *„dux Michael Iwanowicz capitaneus Kiiowiensis,"* podpisał 1422 r. traktat Litwy z zakonem [12]. Po wyniesieniu Szwitrigajły na wielkie księstwo, kniaź Michał stał się jednym z jego gorliwych stronników. W 1431 r. podpisał traktat zaczepno-odporny Szwitrigajły z zakonem [13]. Wytrwał przy Szwitrigajle nawet gdy ten utracił godność wielko-książęcą i w Grudniu 1432 r. podążył mu na pomoc z posiłkami [14]. W korrespondencyi mistrza ze Szwitrigajłą wspomniany w Kwietniu, Maju i Czerwcu 1433 r. jako sprzymierzeniec tego ostatniego [15]. W tym czasie *kniaź Michał wojewoda Kijowski*, dowodząc wojskami Szwitrigajły, pobił wojsko wielkiego księcia Zygmunta pod wodzą Pietrasza Montygirdowicza [16]. Niewiadomo co go spowodowało do przejścia na stronę Zygmunta, dość, że walcząc po stronie tego ostatniego pod Kownem w Sierpniu 1433 r. dostał się do niewoli Szwitrigajły [17], z którego rozkazu, jak podają źródła Litewskie, straconym został [18].

Andrzej Iwanowicz występuje w 1401 r. obok ojca swego [19]; jedyna to współczesna o nim wzmianka. Kronika Litewska nazywa go *kniaziem Wiazańskim* [20] a raczej Wiazyńskim prawdopodobnie od Wiazynia w pobliżu Lebedziowa, Łoska, Holszan, Trab, Wołożyna i t. d., co posłużyło Narbutowi do utworzenia z niego kniazia Wiazemskiego i wyprowadzenia od niego kniaziów Wiazemskich [21]. Kniaź Andrzej Iwanowicz umarł wcześnie, pozostawiając z żony swej kn. Aleksandry Dymitrowny Druckiej, zmarłej 1426 r. [22], córki, które się wychowywały w Drucku *u wuja swego kniazia Iwana Dymitrowicza Druckiego* [23]. Córkami temi były: Wasilisa księżna Bielska, Zofia królowa Polska i Marya hospodarowa Wołoska.

Wasilisa Andrejewna podobno przezwana Biełuchą, wydaną została przed Lutym 1422 r. za kniazia Iwana Władimirowicza Olgerdowicza (Bielskiego); następnie ponowiła związki małżeńskie z jakimś kniaziem Michałem Semenowiczem (Horodeckim?) [24].

Zofia Andrejewna (Sońka), druga córka, poślubiła w Lutym 1422 r. Władysława Jagajłę króla Polskiego [25], koronowana w Krakowie 12 Lutego 1424 r. [26], owdowiała w 1434 r. i zmarła 21 Września 1461 r. [27].

Marya Andrejewna (Mańka) trzecia córka, już w 1433 r. jest żoną Eliasza hospodara Mołdawskiego [28]. Wówczas Eliasz nie mogąc wrócić do Wołoszczyzny, gdzie panował brat jego Aleksander, przemieszkiwał w Sieradzu z żoną i dziećmi [29], ale wkrótce sprzykrzywszy sobie pobyt

---

[1] Długosz IV 202. [2] Script. rer Pruss. III 376—377. [3] Przyałgowski I 38. [4] Monum. medii aevi
VI 793—794. [5] Długosz IV 383. [6] Gołębiowski, Dzieje I 549. [7] Narbut VI 562—563; objaśnienie jego,
że owa Dąbrowica leży pod Lwowem, jest co najmniej zbytecznem. [8] Monum. medii aevi VI 137. [9] Połn.
Sobr. VI 132, VIII 78. [10] Tamże V 257, VI 136, VIII 82. [11] A. Z. R. I d. 59. [12] Dogiel, Codex IV 115.
[13] Hildebrand, Urkundenbuch VIII 272—273: *„Michalo Iwanowicz"*. [14] Tamże VIII 379: *„den howptuum
von Kyven"*. [15] Tamże VIII 401: *„herczog Micheln"*, str. 403 i 410: *„herczog Michel von Kyffen"*. [16] Latop.
Danił. 57, Bychowca Kronika str. 46. [17] Hildebrand VIII 421: *„herczog Michel"*. [18] Patrz niżej. [19] Patrz
wyżej. [20] Bychowca Kronika str. 39. [21] Narbut VII dodatek str. 116. [22] Patrz wyżej str. 57.
[23] Bychowca Kronika str. 36—37. [24] Patrz wyżej str. 4. [25] Długosz IV 257 i 262: *„Sońka córka Andrzeja
syna Iwana księcia Kijowskiego"*, także Bychowca Kronika str. 36 i 37. [26] Długosz IV 293. [27] Tamże V 307.
[28] Tamże IV 476: *„rzeczony Eliasz wojewoda, miał za żonę Maryę, rodzoną siostrę Zofii królowej Polskiej"* i t. d.
[29] Tamże.

w Polsce, powrócił do Mołdawii i wojował z bratem Stefanem, dopóki mu ten ostatni połowy kraju nie odstąpił; poczem Eliasz w 1436 r. złożył hołd królowi Władysławowi. Stan taki trwał do 1444 r., w którym Stefan nie zadowolony ze swego udziału, zapragnął również udziału brata, zgromadził wojsko, napadł na Suczawę, brata Eliasza oślepił i państwo mu wydarł [1]; wówczas żona jego *Mańka*, zamki swe Chocim, Cecory i Chmielów, poddaje 1444 r. Piotrowi Odrowążowi wojewodzie Ruskiemu [2], a następnie sama szuka schronienia w Polsce. W 1448 r. przybyła do króla bawiącego w Haliczu, który jej dał miasteczko Kołomyję na zamieszkanie [3]. Jeszcze w 1451 r. spotykamy ją przy królu w Samborze [4]. *Syn jej Aleksander*, zostawszy hospodarem w 1455 r. składa hołd królowi i jednocześnie potwierdza matce swej *Maryi* (amitae regiae), przywilej na Sieroczko i Targowisko [5]. W tym samym jednak roku Aleksander został otruty przez Piotra, który w 1456 r. składając hołd królowi, obiecuje *Maryę wdowę po Eliaszu hospodarze Mołdawskim*, zachować przy miastach Sereth i Olchowiec i innych, a o Chocim i Cecory, które stanowią jej posag, ułożyć się z królem *i córkę jej Anastazyę* wydać za mąż za poradą królewską [6].

Szymon Iwanowicz, wymieniony w 1401 r. obok ojca i brata Andrzeja [7]. Witowd mianował go około 1420 r. swoim namiestnikiem w Wielkim Nowogrodzie; kronika daje mu przy tej sposobności przydomek „*Luty*" t. j. okrutny, oraz nazywa go *szwagrem* Witowda [8]. W 1422 r. podpisał traktat z zakonem nad jeziorem Melno *(dux Semen Iwanowicz)* [9]. Po wyniesieniu Szwitrigajły na wielkie księstwo, *kniaź Szymon Iwanowicz* z początku służył mu wiernie [10]; wkrótce jednak przeszedł na stronę wielkiego księcia Zygmunta i przystąpił do spisku, którego celem było zrzucenie Szwitrigajły i osadzenie Zygmunta na wielkim księstwie. W Sierpniu 1432 r. gdy Szwitrigajło bawił w Oszmianie, napadli na niego Zygmunt Kiejstutowicz i *kniaź Szymon Holszański (Symeon dux de Olschani)*. Szwitrigajło zaledwie zdołał umknąć, a w kilka dni później Zygmunt w Wilnie uroczyście podniesionym został na wielkie księstwo [11]. Jeszcze w tym samym roku *kniaź Semen Iwanowicz* występuje kilkakrotnie w dokumentach wystawionych przez wielkiego księcia Zygmunta [12]. To też Szwitrigajło wziąwszy w Borysowie w Sierpniu 1433 r. kniazia Szymona do niewoli, srodze się na nim zemścił, albowiem odesławszy go do Witebska, kazał go tam utopić w Dźwinie [13]. Wdowa po nim *kniahinia Marya Semenowa Holszańska*, otrzymała od wielkiego księcia Kazimierza przywilej na sioło Prodaszewicze [14]. Kniaź Szymon Iwanowicz pozostawił synów: Andrzeja, Semena, Daniela, Aleksandra, Hleba, Jurja i córkę Juljannę.

O **Juljannie** żonie kniazia Semena Romanowicza Kobryńskiego, żyjącej 1454—1494, obszerniej pod kniaziami Kobryńskimi (obacz).

Kniaź Andrzej Semenowicz, obok braci Jurja i Semena, wspomniany 1455 r. w zapisie wydanym siostrze Juljannie, przez męża jej kniazia Semena Romanowicza Kobryńskiego [15]. W 1457 r. *kniaź Andrzej Semenowicz* zapisał słudze swemu sioła Jerosiminki i Wojszwiszki [16]. Władał Dorgiszkami, Hłuskiem (częścią) i Bolnikami, które po nim

---

[1]) Morgenbesser, Przyczynek do dziejów Mołdawii str. 57—64. [2]) „*Mańka uxor Heliae palatini Moldaviae*" (Dogiel Codex I 601). [3]) Długosz V 49: „*Marya wdowa po Eliaszu wojewodzie Mołdawskim, ciotka króla Kazimierza*". [4]) Tamże V 84. [5]) Inventarium str. 138. [6]) Tamże str. 138—139. [7]) Patrz wyżej. [8]) Bychowca Kronika 39. [9]) Dogiel IV 115. [10]) W tym czasie *kniaź Szymon Iwanowicz* podpisał: 1431 r. Czerwca 19 traktat z zakonem (Daniłowicz Nr. 1545, Hildebrand VIII 272), 1431 r. Września 2 przymierze Szwitrigajły, króla Władysława i w. mistrza (Daniłowicz Nr. 1562, Akt. Istor. Suppl. I 303—306) [11]) List Szwitrigajły do wielkiego mistrza z Połocka dnia 3 Września 1432 r. (Hildebrand, Urkundenbuch VIII 365, Daniłowicz Nr. 1622); porównaj Stadnicki, Bracia str. 333—335 [12]) Przywilej w Wilnie 27 Września 1432 r. (Daniłowicz Nr. 1626, Zbiór dawn. dypl. I d. 4). Zapis Zygmunta królowi i koronie Polskiej 15 Października 1432 r. (Daniłowicz Nr. 1630, Akt. Istor. Suppl. I 514—517, Długosz IV 450). [13]) Latop. Danił. str. 57 i Bychowca Kronika str. 47, nazywają tego kniazia Holszańskiego — *Michałem*, Stryjkowski II 189 — *Szymonem*, Narbut, aby pogodzić te podania, każe Szwitrigajle stracić obu braci Michała i Szymona (VII 152) co jest prawdopodobnem. [14]) Z. 3 k. 9. [15]) P. 28 k. 29, „*ot kniazia Jurja Semenowicza, ot kniazia Andreja Semenowicza, ot kniazia Semena Semenowicza*". [16]) Perep. kor. 27 k. 34.

przeszły na wdowę jego *kniahinię Andrzejową Semenowicza*, po której śmierci król wyżej wymienione majątki nadał 1486 r. Annie Marcinowej Gasztoldowej, wojewodzinie Trockiej [1].

Kniaż Daniel Semenowicz Holszański, poległ 1435 r. w bitwie pod Wiłkomierzem, walcząc po stronie Szwitrigajły [2].

(?) **Kniaż Aleksander Semenowicz Holszański** w 1473 r. (?), wybierając się w poselstwie do Polski spisuje testament, którym majątek Swirany, zapisuje na kościół Św. Stanisława w Wilnie [3].

(?) **Kniaź Hleb Semenowicz Holszański** w majątku swoim Hłusku zapisał 1462 r. (?) Joszku Afanasiewiczu Korsaku sioło Maniukowicze, co król Zygmunt August 1567 r. prawnukom Joszka, Semenowi i Janowi Zdanowiczom potwierdza [4]. Kniaziowie Aleksander i Hleb, jeżeli wogóle istnieli, co nie jest pewnem, to musieli zejść bezpotomnie przed 1455 r., w którym już tylko występują trzej bracia, Jurij, Andrzej i Semen.

Kniaź Semen Semenowicz z żyjących dłużej, trzeci syn kniazia Semena Iwanowicza, występuje 1455 r. obok braci [5]. O kniaziu tym nie mamy żadnych współczesnych szczegółów; jednak wspólność imion, herbu [6], przejście dóbr będących w posiadaniu kn. Jurja Holszańskiego, przez kniaziów (?) Trabskich, do Gasztoldów [7], a nadto sąsiedztwo Trab i Holszan, przekonywają nas, że wdową kniazia Semena Semenowicza, była **kniahinia Maryna Trabska**. *Kniahinia Semenowa Trabska* ma w 1475 r. sprawę graniczną z kniaziem Iwanem Jurjewiczem Dubrowickim [8]. Taż *kniahinia Semenowa Semenowicza Trabska Maryna*, występująca w latach 1486—1496, była córką kniazia Dymitra Semenowicza Druckiego-Zubrewickiego, przezwanego Siekira i majątki swe przekazała *wnukowi swemu* Olbrachtowi Gasztoldowi wojewodzicowi Trockiemu [9], z czego wynika, że córka kniazia Semena Semenowicza Trabskiego, wydaną została za Marcina Gasztoldowicza wojewodę Trockiego; już nie żyła w 1480 r., w którym ten ostatni żonaty powtórnie z kniażną Anną Holszańską [10]. Z tarczy herbowej umieszczonej na nadgrobku tegoż Olbrachta Gasztolda zmarłego 1539 r. wojewodą Wileńskim i kanclerzem, okazuje się, że matka jego była herbu „hippocentaurus", zaś jej matka, babka jego, herbu „Druck" [11].

Jurij Semenewicz kniaż Holszański, w 1436 r. w Brześciu podpisał *(dux Georgii Syemionowicz)* traktat z zakonem [12]. Dowiedziawszy się w 1440 r. o śmierci wielkiego księcia Zygmunta, *kniaź Jurij Semenowicz Holszański* zwołał do Holszan radę panów Litewskich, którzy ztąd wysłali posłów z zaproszeniem króla Kazimierza na wielkie księstwo [13], a następnie w Brześciu witał królewicza przy wjeździe jego na Litwę [14]. Już w następnym roku podpisał przywilej Kazimierza na prawo Magdeburgskie dla Wilna *(Georgio Semenowicz)* [15]. *Kniaź Jerzy Siemionowicz* posłował w Styczniu 1446 r. od wielkiego księcia Kazimierza na sejm Piotrkowski [16], a w następnym roku asystował w Krakowie przy koronacyi królewskiej (25 Czerwca 1447 r.) [17]. W 1448 r. spotykamy go na sejmie w Lublinie [18]. W Styczniu 1452 r. bawił w Wilnie przy królu [19]. W następnym (1453 r.) znów posłuje na sejm do Parczowa [20]; wspomniany jeszcze w 1456 r. jako jeden z przywódców partyi, która zamierzała usunąć króla Kazimierza a wynieść kniazia Semena Olelkowicza na wielkie księstwo [21]. *Kniaź Jurij Semenowicz Holszański*, otrzymał od króla Kazimierza przywilej na Stepań z Zołotyjowem, Podolanami i Horbaczowem, Horodcem, Tutowiczami i Luchczą; majątki te następnie dzierżył wnuk jego kniaź Jurij Iwanowicz Dubrowicki, po którym w 1511 r. nadane one zostały kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu [22]. Razem z braćmi Andrzejem i Semenem wymieniony 1455 r. w zapisie kniazia Semena Romanowicza Kobryńskiego, na rzecz żony, siostry

---

1) Perep. kor. 27 k. 40. 2) Latop. Danił. str. 59, Bychowca Kronika 47. 3) Z. 1 i 2 str. 49. 4) 1567 Luty 17 (Z. 50 k. 73 d. 71 i Z. 51 d. 71. 5) Patrz wyżej. 6) Patrz niżej. 7) Lubawski 116. 8) Perep. kor. 27 d. 7. 9) Patrz wyżej str. 58. 10) Patrz niżej. 11) Wizerunki i Roztrząsania naukowe. Poczet II T. XXII 149, Kraszewski, Wilno II 241. 12) Vol. leg. I 127. 13) Bychowca Kronika 50. 14) Tamże str. 50—51 i Długosz IV 606. 15) Zbiór dawn. dypl. I str. 9, Daniłowicz Nr. 1768. W tym samym czasie *kniaź Jurij Holszański* podpisany na dokumencie (Z. 3 k. 4) i *kniaź Jurij Semenowicz* otrzymuje przywilej na ludzi (Tamże k. 8). 16) Długosz V 11. 17) Tamże str. 31. 18) Tamże str. 43. 19) W tym czasie *kniaź Jurij Semenowicz* podpisany na dwóch dokumentach dr. A. J. Z. R. I d. 28 i 29. 20) Długosz V 126. 21) Tamże V 212: „*Jerzy ks. Ostrogski*" (?), fakt ten może się więc stosować jednak tylko do ks. Jerzego Holszańskiego. 22) Z. 31 k. 65 i Z. 8 k. 500 dr. Ar. Sław. I 83—85.

kniazia Jurja, Julianny [1]). Prawdopodobnie umarł 1457 r. [2]). *Kniaź Jurij Semenowicz* potwierdził monasterowi Pieczerskiemu w Kijowie zapis *dziada swego, kniazia Iwana Olgimontowicza,* na ludzi i dań we włościach Hłuskiej i Porzeczskiej [3]). W 1469 r. synowie jego *kniaziowie Iwan, Aleksander, Wasil, Semen i Jurij Jurjewicze Holszańscy,* zapisują *matce swej kniahini Juljannie Jurjowej,* sioło Denisowskoje [4]). W 1507 r. wytoczyła się przed królem Zygmuntem sprawa potomków *kniazia Jurja Semenowicza* a mianowicie: „*kniaź Jurij Iwanowicz Dubrowicki* pozywał *stryja swego kniazia Aleksandra Jurjewicza kasztelana Wileńskiego i stryjenkę swą kniahinię Semenową Jurjewicza Anastazyę i córkę jej Annę,* o działy majątkowe, dowodząc, że ojciec jego Iwan, dzielił się] z braćmi *Aleksandrem, Semenem, Wasilem i Jurjem,* majątkami ojczystemi. W dziale tym Iwan otrzymał — Dubrowicę, Aleksander — Lebiedziów, Wasil — Borę, Semen — Szeszoły a Jurij — Stepań i Romanów; Hłuskiem i Holszanami podzielili się w równych częściach. Matka zaś ich, babka Jurja Iwanowicza, *kniahinia Jurjewa Juljanna* otrzymała Stanków, Żytyn, Podolany, Horbaczów i Krajewo". Najprzód umarł bezpotomnie kniaź Wasil, a następnie kniaź Jurij, i księżna Juljanna zagarnęła spadek po nich. Po śmierci księżnej Juljanny synowie jej Aleksander i Semen, podzielili się spadkiem po niej, w którym znajdowały się i dobra kniaziów Wasila i Jurja, a małoletniego naówczas kniazia Jurja Iwanowicza i matkę jego do działu niedopuscili (a więc kniahinia Juljanna przeżyła i syna Iwana straconego 1481 r.). Wskutek tego król przysądza kniaziowi Jurju Iwanowiczu spadek po babce Juljannie i stryjach Wasilu i Jurju, a mianowicie, trzecią część w Stepaniu, Romanowie, Żytynie, Stankowie, Horbaczowie i Krajewie i odpowiedni udział w Holszanach [5]). Z przytoczonych szczegółów okazuje się, że kn. Jurij z wymienionej małżonki swej J u l j a n n y zmarłej po r. 1481 (patrz wyżej), która jak to widać z tarczy herbowej wnuka jej biskupa Pawła, pochodziła z jednej z rodzin pieczętującej się herbem „jeźdzca zbrojnego" (pogonią?) [6]), pozostawił pięciu synów: Iwana, Aleksandra, Wasila, Semena i Jurja; nadto miał dwie córki: Annę i Juljannę.

Juljanna Jurjewna zmarła 16-letnią i pochowana w Pieczerskiej ławrze w Kijowie, zaliczoną została do świętych kościoła wschodniego [7]).

Anna Jurjewna żona M a r c i n a G a s z t o l d a w o j e w o d y T r o c k i e g o, ma 1480 r. sprawę z braćmi o ziemie Michałowszczyznę i Semenowszczyznę [8]); w 1486 r. *Anna Marcinowa Gasztoldowa, wojewodzina Trocka,* otrzymuje przywilej na spadek po *kniaziu Andrzeju Semenowiczu* [9]). *Anna z Holszan, wdowa po Marcinie Gasztoldzie wojewodzie Trockim,* spisywała 1499 r. testament [10]).

Kniaź Iwan Jurjewicz, otrzymawszy w dziale z braćmi Dubrowicę, stał się protoplastą gałęzi **kniaziów Holszańsko-Dubrowickich** (patrz niżej).

Wasil i Jurij Jurjewicze trzeci i piąty z rzędu synowie kniazia Jurja Semenowicza, w dziale po ojcu otrzymali, pierwszy dobra Borę, drugi Stepań i Romanów; pomarli obaj przed matką, Wasil wprzód, potem Jurij, a spadek po nich zagarnęła matka [11]).

Semen Jurjewicz, czwarty syn kniazia Jurja Semenowicza, w dziale z braćmi, otrzymał Szeszoły [12]). Już w 1481 r. żonaty z kniaźną N a s t a z y ą S e m e n o w n ą Z b a r a ż s k ą, córką kniazia Semena Wasilewicza Zbarażskiego i żony jego Maryi, która jako wdowa, władając Równem, tytułowała się k s i ę ż n ą R o w i e ń s k ą. W tym roku bowiem kniaź Michał Wasilewicz Zbarażski zawiera ugodę, skutkiem której z majątków zapisanych mu przez nieboszczyka stryja kniazia Semena Wasilewicza Kołodeńskiego, ceduje *stryjence swej kniahini Semenowej Maryi, zięciowi jej kniaziowi Semenowi Jurjewiczowi i żonie jego siostrze swej Nastazyi,* dwór Horodek z siołami [13]). W 1483 r. *kniaź Semen Jurjewicz* zapisuje małżonce swej *kniahini Nastazyi* 2000 kop na Barani i Hłusku [14]). Ze swej strony *kniahinia Semenowa Nastazya,* zapisuje *małżonkowi swemu kniaziowi Semenowi Jurjewiczowi* 1489 r. Zaborol, Horodek i Kosków [15]). W latach 1482—1486 *kniaź Semen*

---

1) P. 28 k. 29, patrz wyżej. 2) 1458 r. występuje „*Iwaszko diadko* (opiekun-nauczyciel) *dietej kniazia Jurjewa*“ (Arch. Sław. I 50). 3) Dokum. bez roku dr. A. Z. R. I d. 72. 4) 6977 (1469 r.) Compendium Dubieńskie i Ostrogskie, w archiwum w Sławucie. (Kopia udzielona przez p. Leona Romanowskiego byłego konserwatora tegoż archiwum). 5) 1507 (Z. 25 k. 30 d. 7). 6) Patrz niżej. 7) Maksimowicz, Kiewlanin str. 147, 164, 246—248, czyniąc ją mylnie córką kniazia Jurja Iwanowicza. 8) Patrz niżej. 9) Perep. kor. 27 k. 40 (patrz wyżej). 10) W Dziewieniszkach 1499 (Z. 1 i 2 str. 213). 11) Patrz wyżej. 12) Tamże. 13) Woł. 6 k. 234, dr. Arch. Sław. I 79—80. 14) Tamże 82. 15) Tamże 89.

Jurjewicz, otrzymuje kilkokrotnie nadania od króla Kazimierza [1]). W 1490 r. został starostą Łuckim [2]). W następnym roku *kniaź Semen Jurjewicz Holszański starosta Łucki* przyczynił się do odparcia napadu Tatarskiego [3]). Z tytułem marszałka ziemi Wołyńskiej występuje po raz pierwszy 1494 r. [4]). W Maju 1499 r. *starosta Łucki marszałek ziemi Wołyńskiej kniaź Semen Jurjewicz* otrzymuje przywileje na jarmarki w Stepaniu i plac w Wilnie [5]). Po bitwie nad Wiedroszą (14 Lipca 1500), w której wielu dygnitarzy Litewskich, a między nimi kniaź Konstanty Ostrogski hetman i Iwan Litawor Chrebtowicz wojewoda Nowogrodzki, zostali wzięci do niewoli, kniaź Semen otrzymał nominacyę na wojewodę Nowogrodzkiego i hetmana najwyższego, z jakimi tytułami występuje w Grudniu 1500 [6]), a wkrótce potem i dzierżawę Kamieniecka, którą dzierżył już w Marcu 1501 r. [7]). Jako *hetman, wojewoda Nowogrodzki, namiestnik Kamieniecki* występuje jeszcze w Kwietniu 1501 [8]); prędko jednak powrócił do dawniej zajmowanych urzędów i w Czerwcu 1502 r. *kniaź Semen Jurjewicz z Holszan, starosta Łucki, marszałek ziemi Wołyńskiej, namiestnik Kamieniecki*, otrzymuje przywilej na Hołowin [9]). We Wrześniu 1504 r. król zawiadamia listem *starostę Łuckiego i Kamienieckiego, kniazia Semena Jurjewicza*, że nadał monaster Peresopnicki kniahini Michałowej Wasilewicza Czartoryskiej kniahini Maryi [10]). Jeszcze w Marcu 1505 r. posyła mu podobne zawiadomienie o oddanie w arendę myta Łuckiego [11]). Ostatnia to wzmianka o kniaziu Semenie, który umarł 1505 r. [12]). Z późniejszej wzmianki dowiadujemy się, iż *kniaź Semen Jurjewicz* nabył Rostoki i Porzecze od Fedora Bołbasa [13]). Przeżyła go małżonka. W 1507 r. *kniahinia Semenowa Jurjewicza, Nastazya, wdowa po kniaziu Semenie Jurjewiczu z Holszan, staroście Łuckim, marszałku ziemi Wołyńskiej, namiestniku Kamienieckim*, otrzymuje przywilej na majątek Hołowin, nadany poprzednio jej mężowi [14]), a 1510 r. podobny przywilej na dwa jarmarki w Stepaniu [15]). Umarła przed 1516 r. [16]), pozostawiając jedyną córkę Tatiannę.

Kniażna Tatianna Semenowna wydaną została za kniazia Konstantego Iwanowicza Ostrogskiego hetmana, starostę Łuckiego, Bracławskiego i Winnickiego, marszałka ziemi Wołyńskiej, który jej, *małżonce swej Tatiannie Semenownie*, zapisuje 8 Kwietnia 1509 r. 1000 kop groszy na Turowie [17]), a w 1511 r. wspólnie *z żoną Tatianną i synem Ilią* sporządza zapis dla Turowskiej Preobrażenskiej cerkwi [18]). Żona wniosła mu między innemi dobrami Stepań, o który kniaź Konstanty prowadzi w 1511 r. sprawę z kniaziem Jurjem Iwanowiczem Dubrowickim [19]). W 1516 r. kniaź Konstanty Iwanowicz Ostrogski pan Wileński, hetman i t. d., *z małżonką swoją Tatianną*, nadaje monasterowi Pieczerskiemu w Kijowie, dwór Horodek z dwoma przysiołkami, stosownie do zapisu nieboszczki matki żony i teściowej (jego), kniahini Semenowej Jurjewicza Nastazyi [20]). W tymże roku kniaź Konstanty Ostrogski, spełniając prośbę *teściowej swej (sic) kniahini Semenowej Wasilewicza Maryi Rowieńskiej*, powraca Bołbasowiczowi dobra Rostoki i Porzecze, które ojciec jego sprzedał kniaziowi Semenowi Jurjewiczowi, a po nim trzymała wdowa tegoż, teściowa jego nieboszczka kniahini Semenowa Jurjewicza Nastazya [21]). Jeszcze za życia teściowej swej kniahini Semenowej Jurjewicza Nastazyi Holszańskiej, uczynił kniaź Konstanty zamianę dóbr wniesionych mu przez żonę z kniaziem Aleksandrem Jurjewiczem Holszańskim (a więc przed 1511 r.), a mianowicie za udziały w Holszanach, Szeszołach, Hłusku, Romanowie i Stankowie, wziął jego udział w Stepaniu. Następnie jednak syn kniazia Aleksandra, ksiądz Paweł biskup Łucki, zatrzymując tylko Stanków, powrócił w 1519 r. kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu *szwagrowi swemu (sic) i żonie jego siostrze swej kniażnie (Tati)annie, urodzonej z kniazia Semena stryja jego (sic)* [22]), swe udziały w Holszanach, Szeszołach, Hłusku i Romanowie, który na nie uzyskuje 1521 r. przywilej [23]). W następnym roku (4 Lipca 1522) kniaź Kon-

---

[1]) Z. 4 k. 1, 9, 37. [2]) Z tym tytułem występuje 1491 (Arch. Sław. I 94). [3]) Daniłowicz Nr. 2037. [4]) Z. 5 k. 14, także Arch. Sław. I 102; następnie występuje 1498 (Z. 6 str. 197). [5]) Z. 6 str. 253 i 254. [6]) Z. 5 k. 109. [7]) Z. 6 str. 377. [8]) Tamże str. 365. [9]) Arch. Sław. I 123. [10]) Z. 22 k. 12, dr. A. Z. R. I 359. [11]) Z. 6 str. 517—518. [12]) Bychowca Kronika 74. [13]) Arch. Sław. III 137, patrz niżej. [14]) Z. 8 k. 149 dr. A. Z. R. II 12 i Arch. Sław. III 39—41. [15]) Z. 8 k. 404. [16]) Patrz niżej. [17]) W Łucku Kwietnia 8 ind. 12 (1509 dr. Źródła do dziejów II 424 z mylną datą 1514, który rok odpowiada ind. 2, zresztą od 1512 był Ostrogski kasztelanem Wileńskim). [18]) 7019 Maja 2 (1511 dr. Arch. Sborn. IV str. 1, data 7016=1508 mylna). [19]) Patrz niżej. [20]) 1516 r. Marca 6 (A. Z. R. II d. 96). [21]) 1516 r. Kwietnia 7 (Woł. 6 k. 245, dr. Arch. Sław. III 137—138. [22]) 1519 r. Stycznia 3 (Arch. Sław. I 185—187). [23]) 1521 r. Września 1 ind. 8 (Z. 11 k. 56).

stanty Iwanowicz Ostrogski, wojewoda Trocki, hetman, starosta Bracławski i Winnicki z żoną *kniażną Tatianną Semenowną Holszańską* i synem kniaziem Ilią, zapisują na cerkiew soborną w Wilnie, dwór Szeszoły z dworcem Kroszty i dwór Świrany, jak trzymali dziad żony kniaź Jurij i ojciec jej kniaź Semen Holszańscy [1]. Ostatnia to wzmianka o kniahini Tatiannie, która umarła 12 Lipca 1522 r., pochowana w Pieczerskim monasterze w Kijowie [2]. W Sierpniu tegoż roku kniaź Konstanty Ostrogski zapisując Stepań synowi swemu Ilii, wspomina o żonie swej *(Tati)annie córce kniazia Semena Jurjewicza Holszańskiego,* jako *o nieboszczce* [3].

Aleksander Jurjewicz, drugi syn kniazia Jurja Semenowicza Holszańskiego i Julianny, w dziale z braćmi otrzymał Lebiedziów [4], ztąd nazwany *kniaziem Lebiedziowskim* [5]. *Kniaź Aleksander Jurjewicz* już w lipcu 1486 r. jest krajczym Lit. i namiestnikiem Grodzieńskim [6]. Pozostając namiestnikiem Grodzieńskim, z krajczego został podczaszym w jakim urzędzie występuje w Maju 1488 [7]. W 1492 r. *kniaź Aleksander Jurjewicz* nabył wieś Deksniany [8]. Po wyniesieniu Aleksandra na wielkie księstwo, *kniaź Aleksander* był z początku tylko starostą Grodzieńskim [9] i dopiero w końcu 1492 r. albo na początku 1493 r., zachowując starostwo Grodzieńskie, otrzymał kasztelanię Wileńską [10]. W Grudniu 1494 r. wielki książę Aleksander wyprawił do Moskwy poselstwo po wielką księżnę Helenę; do poselstwa należeli panowie: *kasztelan Wileński i namiestnik Grodzieński kniaź Aleksander Jurjewicz*, kasztelan Trocki i namiestnik Połocki Jan Jurjewicz Zabrzeziński, namiestnik Bracławski Jurij Zinowiewicz i Stanisław Janowicz Zabrzeziński. Posłowie przybyli do Moskwy 6 Stycznia 1495 r. [11] i wyjechali z niej 13 Stycznia razem z księżną Heleną [12]. *Kn. Aleksander Jurjewicz pan Wileński starosta Grodzieński* otrzymuje w 1502 przywilej na 7 służb we włości Skidelskiej [13], a w 1503 potwierdzenie na dobra Niesudowszczyzna z poddanymi, w dzierżawie Krewskiej, oraz w Markowskiej na dwór Putiłowski [14]. Dnia 2 Lipca 1505 r. w Wołpie spisywał testament [15], ale nie umarł zaraz. We Wrześniu t. r. *kniaź Aleksander Jurjewicz pan Wileński, starosta Grodzieński*, otrzymuje przywilej na 8 służb we włości Skidelskiej [16]; w samym końcu tegoż roku utracił starostwo Grodzieńskie, które dostał Jan Jurjewicz Zabrzeziński, marszałek ziemski [17]. *Kn. Aleksander Jurjewicz* tylko *kasztelan Wileński* otrzymuje w Czerwcu 1505 r. od w. ks. Aleksandra darowiznę placu na zamku większym w Trokach [18], a w następnym roku procesuje się z synowcem swym kn. Dubrowickim [19] i czyni zapis małżonce swej (patrz niżej). W końcu tegoż roku otrzymał starostwo Brzeskie. W Listopadzie 1507 r. król potwierdza *panu Wileńskiemu, staroście Brzeskiemu kniaziowi Aleksandrowi Jurjewiczowi*, dział jego *z synowcem jego* kniaziem Jurjem Iwanowiczem Dubrowickim, który mu ustąpił schedy po babce swej, matce Aleksandra, kniażnie Jurjowej i stryjach kniaziach Wasilu i Jurju, a mianowicie, za Zołotyjów, Horbaczów, Podolany i Romanow, kn. Jurij ustąpił kniaziowi Aleksandrowi udziały swe w Hłusku, Holszanach i Szeszołach [20]. Podobny układ zawarł kniaź Aleksander ze spadkobiercą brata swego Semena, kniaziem Konstantym Ostrogskim, któremu za udziały w Holszanach, Szeszołach, Hłusku, Romanowie i Stankowie, ustąpił udział w Stepaniu. Następnie syn kniazia Aleksandra, biskup Paweł zwolnił kniazia Konstantego z ustępstwa udziału w Holszanach, Szeszołach, Hłusku i Romanowie, zatrzymując tylko Stanków [21]. Jeszcze 14 Lutego 1511 *kn. Aleksander Jurjewicz* listownie skarży się przed królem na krzywdy wyrządzane poddanym jego przez kn. Dubrowickiego [22], poczem umarł w 1511 r. na wiosnę [23]. Miał dwie żony.

---

[1] W Wilnie 1522 r. Lipca 4 ind. 10 (Zbiór dawn. dypl. II 89—93). [2] Nadgrobek jej, według którego *Tatiana kniahinia Ostrogska wojewodzina Trocka, hetmanowa wielka Lit., starościna Bracławska i Winnicka* zmarła 1531 indikta 11, Lipca 12 (Kalnofojski, Teratourgema lubo cuda, Kijów 1638. Maksimowicz, Kiewlanin str. 147). Widocznie zaszła pomyłka wskutek złego wyczytania roku, który powinien być 7030 ind. 10 a nie 1531 ind. 11. [3] 1522 Sierpnia 28 ind. 10 (Arch. Sław. I 236—238). [4] Patrz wyżej. [5] Z. 1 i 2 k. 70, patrz niżej. [6] Z. 4 k. 19 od. [7] Tamże k. 23 od. [8] W Grodnie w niedzielę święta S. Katarzyny 1492 (Z. 1 i 2 str. 17). [9] *„Kniaź Aleksandro starosta Horodenskij,"* podpisany 15 Sierpnia 1492 r. (A. Z. R. I 122). [10] Jako kasztelan Wileński występuje 1493 (Karczewski, Replika II 200). [11] Karpow I str. 159. [12] Tamże 162. [13] Z. 6 str. 407. [14] Z. 1 i 2 str. 72. [15] Tamże str. 214. [16] 1505 r. Września 22 ind. 5 (Z. 25 d. 85). [17] Jest nim 1505 r. (Z. 25 k. 253 d. 226). [18] Z. 1 i 2 str. 102. [19] Patrz wyżej. [20] W Grodnie 24 Listopada ind. 11 (1507 r. Z. 8 k. 191 i Z. 1 i 2 str. 221 dr. Arch. Sław. I 47). [21] 1521 Stycznia 6 (Z. 11 k. 56). [22] Z. 8 k. 472 od. [23] W pierwszych dniach Czerwca 1511 nazwany nieboszczykiem (S. 2 k. 78); w tymże miesiącu starostą Brzeskim Ilinicz (Z 8 k. 500).

Pierwsza niewiadomego imienia i pochodzenia, była matką synów Janusza i Jurja [1]). Drugą była Zofia córka Olechna Sudymontowicza wojewody Wileńskiego i kanclerza, urodzona z Moniwidówny [2]). W 1490 r. Olechno Sudymontowicz, wojewoda Wileński i kanclerz, zapisuje *córce swej Zofii, żonie kniazia Aleksandra Lebiedziowskiego* dobra Chożowę i Zaozierze [3]). W 1492 r. wielki książę Aleksander potwierdza *Zofii, żonie kniazia Aleksandra z Holszan*, dwór Wołpę nad rzeką Wołpą i inny dwór nad rzeką Sarną [4]). W 1507 r. *Aleksander* Jurjewicz kniaź Holszański kasztelan Wileński, *małżonce swej Zofii, zeszłego Olechna Sudymontowicza, wojewody Wileńskiego i kanclerza córce*, zapisuje oprawę 6,000 kop groszy szerokich na majątkach swych Lebedziowie, Szeszołach, Świranach i dannikach Dalkiewiczach i Duniłowiczach [5]). Zapis ten król Zygmunt potwierdza w 1507 r. [6]). Jeszcze w 1509 r. *Aleksander Jurjewicz kniaź Holszański kasztelan Wileński, starosta Brzeski*, ubezpiecza *małżonce swej Zofii* summę, 600 czerwonych złotych węgierskich i 650 kop groszy, na zamku Punie [7]). *Pani Wileńska, starościna Brzeska kniahini Aleksandrowa Jurjewicza Zofia* i (szwagier jej) Stanisław Bartoszewicz, mieli sprawę graniczną z metropolitą Kijowskim Józefem, dla uregulowania której, król w 1516 r. wyznacza komissyę [8]). W Maju 1517 r. *Zofia wdowa po kniaziu Aleksandrze Holszańskim, kasztelanie Wileńskim*, spisywała testament [9]), i zaraz potem umarła, albowiem 24 Czerwca 1517 roku król Zygmunt potwierdza testament *Zofii, wdowy po kniaziu Aleksandrze Holszańskim kasztelanie Wileńskim, wielebnego Pawła, biskupa Łuckiego, kniazia Holszańskiego matki* [10]). Tego samego dnia król potwierdza list króla Aleksandra, dany *Zofii córce Olechna Sudymontowicza* na dwór Wołpę [11]), a w następnym roku król potwierdza Pawłowi biskupowi Łuckiemu trzymanie nadal, w summie 1,000 czerwonych złotych Węgierskich, zamku i miasteczka Punie, *matce jego Zofii córce Olechna Sudymontowicza* zastawionego [12]). Zofia urodziła mężowi syna Pawła i cztery córki: Annę, Jadwigę, Aleksandrę i Barbarę, jak się to okazuje z udziału, które te dzieci miały w majątku Zaozierze wniesionym w dom Holszańskich przez ich matkę (patrz niżej). Wszystkie te dzieci, widocznie po matce, wyznawały wiarę rzymsko-katolicką. Synowie z pierwszej żony pomarli przed ojcem. **Kniaź Janusz Aleksandrowicz** wpisany 1488 r. w liczbę słuchaczów Akademii Krakowskiej (*Janussius Alexandri ducis Litwania)* [13]). Za w. ks. Aleksandra *kn. Janusz Aleksandrowicz* był namiestnikiem Skidelskim [14]), poczem w 1496 krajczym W. Lit. [15]) i jednocześnie 1501—1504 starostą Słonimskim [16]). *Kn. Janusz Aleksandrowicz krajczy* występuje jeszcze we Wrześniu 1505 [17]), poczem przez kilka lat o nim nie słychać. Ten czy inny *kn. Janusz Aleksandrowicz namiestnik Wołkowyski* 1511 [18]).

Kniaź Jurij Aleksandrowicz w 1502 r., w liczbie panów rady, kontrasygnował dokumenty [19]). W Grudniu 1504 *kn. Jurij Aleksandrowicz* jest namiestnikiem Bielickim [20]), a w Grudniu 1507 r. krajczym [21]). Tenże *kn. Jurij Aleksandrowicz* otrzymuje 24 Października 1508 przywilej na województwo Kijowskie i zamek Kijów [22]). *Kn. Jurij Aleksandrowicz wojewoda Kijowski i krajczy hospodarski* nakazuje w Sty-

---

[1]) Przyałgowski I 133, nazywając mylnie pierwszą Zofią a drugą Jadwigą. Z drugą Zofią Sudymontowiczówną mógł się kn. Aleksauder żenić dopiero około 1480 r., albowiem matka jej Moniwidówna jeszcze w 1458 r. była niezamężną (Testament Jana Moniwida wojewody Wileńskiego 1458 r. Kopia dok. oryg.); niezawodnie więc dwaj starsi synowie Janusz i Jurij, występujący pierwszy 1488, a drugi w liczbie panów rad 1502 (patrz niżej), rodzili się z innej matki. [2]) Macierzyzną (t. j. majątkami matczynemi) jej dzieci, były Wiszniewo, Deksniany, Cnorejki (Krupowicz 34 i Z. 35 k. 28, patrz niżej), któremi między innemi władał Jan Moniwid wda Wileński, jak o tem w testamencie swoim 1458 r. pisanym wspomina (Kopia dok. oryg. Córka Aleksandra, Barbara zakonnica, nazwana prawnuczką pani Moniwidowej (patrz niżej). [3]) W Wilnie 1490 r. w dzień Św. męczennika Hippolita (Z. 1 i 2 str. 70). [4]) W Lidzie 1492 w dzień 11,000 Sw. dziewic (Z. 1 i 2 str. 119). [5]) W Grodnie w piątek po wszystkich SS. bez roku (1507 r. Z. 1 i 2 str. 208). [6]) 1507 r. w Grodnie we wtorek w oktawę Sw. Marcina biskupa (Z. 1 i 2 str. 117—118 i w poniedziałek przed Sw. Marcinem (tamże str. 9). [7]) W zamku Brzeskim 30 Czerwca 1509 r. (Z. 1 i 2 str. 155). [8]) A. J. Z. R. I d. 61. [9]) W Wołpie na dworze sądowym 1 Maja ind. 5 za papiestwa Leona X (Z. 1 i 2 str. 213—214). [10]) W Wilnie w dniu S. Piotra i Pawła 1517 r. (Z. 1 i 2 str. 213). [11]) W Wilnie w dniu S. Piotra i Pawła 1517 r. (Z. 1 i 2 str. 122). [12]) W Krakowie w niedzielę rogationum 1518 r. (Z. 1 i 2 str. 92). [13]) Zeissberg, Matrikelbuch 64. [14]) Z. 6 str. 247. [15]) Tamże str. 151, 153. [16]) Danił. Skarbiec Nr. 2136, Krupowicz 32. [17]) Z. 6 str. 4. [18]) Z. 9 d. 16. [19]) Z. 25 k. 152—155, dr. A. J. Z. R. I d. 37. [20]) Z. 5 k. 305 od. [21]) Arch. Sław. II 53, także S. 2 k. 351 od. [22]) Z. 8 k. 251 od.

czniu 1510 mieszczanom Kijowskim uiszczać myto zakonnikom Św. Dominika [1]). Umarł w tymże roku; wojewodą Kijowskim w Czerwcu 1511 jest Jurij Mikołajewicz Radziwiłł [2]).

Kniaź Paweł Aleksandrowicz urodzony z Zofii Sudymontowiczówny, znajdował się 1504 r. w liczbie słuchaczów Akademii krakowskiej *(Paulus dux ducis Alexandri (capitanei) Grodnensis de Litvania)* [3]); w 1507 r. Jan ze Stobnicy dedykował: „*Clarissimo duci Paulo nato illustris principis Alexandro de Olschani castellani Vilnensis et capitanei Grodnensis,*" swą filozofię, wspominając, iż Paweł bawi w Krakowie na naukach i mocno się do filozofii przykłada [4]). Niezawodnie w tymże czasie został biskupem Łuckim, po Wojciechu Radziwille, który po zmarłym 28 Kwietnia 1507 roku Wojciechu Taborze, postąpił na biskupstwo Wileńskie [5]). Jako biskup Łucki w 1512 roku znajdował się na concilium Laterenenskiem [6]). W 1518 r. *kniaź Paweł biskup Łucki* otrzymuje potwierdzenie na Punie [7]) i w tymże roku *kniaź Paweł Holszański dziedzic na Stankowie i Hłusku biskup Łucki,* daje Augustynowi Fursowi dwór Romijkiszki, co król Fursowi potwierdza 1526 r. [8]) W 1519 roku *Paweł z Bożej łaski biskup Łucki, książę Holszański,* zapisuje kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu spadek swój w Holszanach, Szeszołach, Hłusku i Romanowie [9]), co król kn. Ostrogskiemu tegoż roku potwierdza [10]), a wkrótce potem miejsce w Holszanach na zbudowanie dworca [11]). W 1521 r. *kniaź Paweł biskup Łucki i Brzeski,* stosownie do układu, zawartego jeszcze przez ojca jego kniazia Aleksandra Jurjewicza, z kniaziem Konstantym Ostrogskim i teściową jego kniahinią Semenową Jurjewicza Nastazyą Holszańską, ustępuje kniaziowi Konstantemu udział w Stepaniu, biorąc w zamian udział w Stankowie i zwalnia go z ustępstwa części jego spadku po kniaziach Wasilu i Jurju Holszańskich, w Holszanach, Szeszołach, Hłusku i Romanowie [12]). W 1522 r. *Paweł biskup Łucki i Brzeski* zapisał Olbrachtowi Gasztoldowi wojewodzie Wileńskiemu i kanclerzowi i synowi jego Stanisławowi, po swoim żywocie, część swą w Holszanach, która mu się dostała *w dziale z braćmi swymi kniaziami Holszańskimi* i jednocześnie ustąpił im dwór Nozdryszki [13]). W tymże roku kniaź biskup otrzymuje potwierdzenie przywileju, danego ojcu jego kniaziowi Aleksandrowi Jurjewiczowi kasztelanowi Wileńskiemu i staroście Grodzieńskiemu, na zbudowanie mostu od zamku jego Wołpy przez Niemen i wyprowadzenie drogi przez cudze pola do wielkiej drogi [14]). W 1527 r. król daje dobra Punie do żywota *Pawłowi biskupowi Łuckiemu księciu Holszańskiemu,* który summy swe na tych dobrach zapisał królowi [15]). W tymże roku *Paweł biskup Łucki książę Holszański, dziedzic Wołpy,* Mikołajowi Jurjewiczowi Pacewiczowi, dziedzicowi Rożanki, podkomorzemu i łowczemu wielkiego księztwa Litewskiego, *szwagrowi swemu,* za jego przywiązanie *ku żonie swej, siostrze biskupa,* z którą spłodził synów, zapisuje część dóbr Wiszniewo, dziedziczną, macierzystą, którą mu odstąpiła *siostra Barbara zakonnica, córka niegdy Aleksandra księcia Holszańskiego,* z majątkami przyległymi Wolma, Deksniany, Sontoki, Chorejki, również część w Zaozierzu, przez tę siostrę daną i odstąpioną, a także trzecią część dóbr Hanuta, która mu się po śmierci tej siostry dostała." [16]) Ze swej strony Pacowie w następnym roku dają i darują Pawłowi biskupowi Łuckiemu, *szwagrowi swemu,* plac w Wilnie [17]), a ten znów, plac, który od Mikołaja Pacewicza podkomorzego i łowczego wielkiego księstwa Litewskiego i żony jego Aleksandry, dzierży, ustępuje Mikołajowi Wieżgajłowi biskupowi Kijowskiemu [18]). W 1530 r. *Paweł kniaź Holszański biskup Łucki,* nadaje dworzaninowi swemu Pióro Horbaszewskiemu dobra Biełowszczyzna [19]), a w 1533 r. *Paweł biskup Łucki książę Holszański,* zapisuje królowej Bonie plac i dom

---

[1]) Styczeń 4 ind. 3 (powinno być 13) dokum. dr. Opisanie Kijewo-Sofijskaho Sobora Kiew 1825 dod. str. 23—25. Tytułu krajczego używał nie zawsze, poprzednio w Listopadzie 1509 występuje tylko jako wojewoda Kijowski (Arch. Jugo Zap. Ros. I 44). [2]) S. 2 k. 102. [3]) Zeissberg, Matrikelbnch 68. [4]) Jocher, Obraz I str. 125 Nr. 117. [5]) Przyałgowski I 89. [6]) Niesiecki I 83. [7]) Patrz wyżej. [8]) Z. 12 k. 494—498. [9]) 1519 r. Stycznia 3 (Arch. Sław. III 185—187). [10]) 1519 r. Września 16 (Z. 11 k. 56, dr. Arch. Sław. III 193—194). [11]) 1520 r. (Arch. Sław. III 204). [12]) W Krakowie 1521 r. Września 16 ind. 8 (Z. 11 k. 56). [13]) Zapis biskupa w Wilnie w piątek przed S. Urbanem 1522 (Z. 1 i 2 str. 21—22); potwierdzenie Gasztoldowi w Wilnie 29 Lipca 1522 r. (Tamże str. 43 i Z. 12 k. 6 odw. dok. 13). [14]) 1522 Listopada 14 ind. 11 (Z. 1 i 2 str. 129 i Z. 12 k. 42). [15]) W Krakowie przed S. Wawrzyńcem 1527 r. (Z. i 2 str. 9). [16]) 1527 ipso die S. Galli (16 Października) w Wołpie (Krupowicz 34). [17]) 1528 Czerwca 16 (Z. i 2 str. 16). [18]) 1528 r. w oktawę nawiedzenia N. M. P. (Tamże str. 18). [19]) Z. 19 k. 27.

w Wilnie [1]), zaś dobra Wołpieńskie i Duniłowickie, po śmierci swej, królowi [2]). W tymże czasie zcedował i Punie królowi, który takowe 1536 r. nadaje Janowi Zabrzezińskiemu wojewodzie Trockiemu [3]). Gdy w 1536 r. biskup Wileński Jan z książąt Litewskich przeniesiony został na biskupstwo Płockie, na miejsce jego przeznaczono Pawła biskupa Łuckiego, który na skutek prezenty królewskiej do Papieża i bulli tegoż z d. 24 Kwietnia 1536 r. [4]) obrany został 2 Czerwca 1536 r. biskupem Wileńskim [5]). Nim nominacya z Rzymu nadeszła, biskup Paweł występuje w Maju 1536 r., z tytułem *„elekta Wileńskiego"* [6]). W 1541 r. *Pawel biskup Wileński i bracia jego Janusz stolnik i Włodzimierz Jurjewicze, kniaziowie Dubrowiccy,* zajawiają po śmierci kniazia Ilii Ostrogskiego, prawa swe do majątków jego Holszany, Hłusk, Baran, Kopyś, Romanów, Susza, dwóch części Stepania, Żołotyjowa, Podolan, Horbaczowa i Krajewa [7]). W 1542 r. *kniaź Paweł biskup Wileński,* pozwany przez burmistrza i rajców Wileńskich o nieprawne pobieranie myta w majątku swoim Werkach na Wilii [8]). W 1544 r. *Paweł biskup Wileński książę Holszański,* zapisuje Holszany, Lebedziów i Chożowę Zygmuntowi Augustowi i królowej Bonie [9]), ci zaś pozwalają mu trzymać te majątki do żywota [10]). W 1546 r. *Paweł książę Holszański biskup Łucki i siostra jego pani Pacowa,* razem z innymi spadkobiercami (potomkami kanclerza Olechna Sudymontowicza), dopominają się spadku po Kieżgajłach w majątkach Połoczany, Łużany, Hanuta i Ostrożczyce [11]). W następnym roku biskup zapisuje Zygmuntowi-Augustowi i Bonie 10,000 złotych na Holszanach, Lebedziowie i Chożowej (niezależnie od poprzednich zapisów) takąż summę na Wołpie i Duniłowiczach [12]). W 1550 r. król Zygmunt-August ustępuje biskupowi dożywocie części w Holszanach, która mu się dostała po śmierci Olbrachtowej Gasztoldowej [13]), a podczaszy Mikołaj Radziwiłł ustępuje mu dom w Wilnie [14]). Nareszcie w 1551 r. testamentem swym *Paweł biskup Wileński,* potwierdza królowi uczynione zapisy na Holszany, Wołpę, Lebiedziow, Chożowę, Duniłowicze, dodając do nich jeszcze Stanków, Hłusk i Żytyn [15]). W 1552 r. *kniaź Paweł biskup Wileński* uczynił zamianę dworów w Wilnie z wojewodą Trockim Mikołajem Jurjewiczem Radziwiłłem [16]) i jeszcze 28 Lutego 1554 nadaje Żadenowskiemu dom w Wilnie [17]). Biskup umarł 4 Września 1555 r. [18]), pochowany w katedrze Wileńskiej [19]). Majątki jego, stosownie do poprzednio wydanych zapisów, przeszły na króla; w skutek jednak próśb spadkobierców biskupa, król w 1558 roku nakazuje restytucyę spadłych na niego po księciu Pawle biskupie Wileńskim, dóbr jego macierzystych: Hanuta, Deksniany, Wiszniewo i Swirany, siostrzeńcom zmarłego, Mikołajowi Pacowi biskupowi Kijowskiemu i braciom jego, Stanisławowi podstolemu, Pawłowi i Dominikowi Pacom, oraz potomkom drugiej siostry, panu Mikołajowi Jurjewiczowi Ostykowiczowi i siostrze jego, marszałkowej Zofii Janowej Kmicinej [20]).

Anna Aleksandrówna, najstarsza z czterech córek kniazia Aleksandra Jurjewicza Holszańskiegu, była żoną Piotra Janowicza Montygirdowicza (Białego), wojewody Trockiego i marszałka ziemskiego, który umarł około 1496 r. [21]). Wynika to z następujących dokumentów: *Wojewodzina Trocka pani Piotrowa Janowicza,* ma z wojewodą Połockim Piotrem Stanisławowiczem (Kiszką) w 1522 sprawę o majątki dziada jego Piotra [22]), a w 1524 r. inną sprawę o gołowszczyznę 1,000 kop za zabicie sług [23]). Taż

---

[1]) 1533 r. w dzień S. Piotra w okowach w Wilnie (Z. 1 i 2 str. 24). [2]) W Wilnie 1533 r. w dzień Sw. Mikołaja (Tamże str. 121). Potwierdzenie królewskie 1534 r. w dzień S. Małgorzaty (Tamże). [3]) Z. 1 i 2 str. 9, 161. [4]) Korzeniowski, Excerpta Archivi Consistorialis Romani, Cracoviae 1890 str. 72. [5]) Przyałgowski I 122 i 135. Jeszcze 1 Maja 1536 r. występuje jako biskup Łucki (Inventarium str. 367, także Wil. Akt. XIII str. 24). [6]) Z. 19 k. 155, dokum. z d. 30 Maja 1536 r. [7]) S. 12 k. 44. [8]) Z. 24 d. 165 k. 175. [9]) W Wilnie w sobotę S. Bartłomieja 1544 (Z. 1 i 2 str. 20 także P. A. 28 k. 253). [10]) W piątek po S. Bartłomieju 1544 r. (Tamże str. 16). [11]) Z. 29 k. 70 i 70 odw. [12]) W Wilnie, w poniedziałek po niedzieli przewodniej 1547 r. (Z. 1 i 2 str. 122 i 123). [13]) W Krakowie 1550 r. Lutego 25 ind. 8 (Z. 1 i 2 str. 46). [14]) 1550 r. Października 26 (Tamże str. 64). [15]) W Wilnie w dzień S. Jana 1551 r. (Tamże str. 21 i 214). [16]) Z. 35 k. 104 odw. d. 66. [17]) Akt. Wil. XX 8—9. [18]) Przyałgowski I 154. [19]) Kraszewski, Wilno II 241. Tarcza herbu na nadgrobku biskupa tak się przedstawia: na górze na lewo „hippocentaurus" (Holszańskich), na prawo „jeździec zbrojny" (babka biskupa Julianna), na dole na lewo „leliwa" (babka biskupa Moniwidówna), na prawo „trzy trąby" (matka jego Sudymontowiczówna); tak samo tarczę biskupa opisuje Jabłonowski, Heraldica str. 147. [20]) 1558 r. Lipca 15 w Parczowie (Krupowicz 43). [21]) Senatorowie 57. [22]) S. 2 k. 306. Podobna sprawa o majątki macierzyste 1524 r. (Z. 14 k. 85 d. 279). [23]) Z. 14 k. 58 odw. dok. 176.

wojewodzina procesuje się 1522 z łowczym Mikołajem Jurjewiczem Pacewiczem o udział w ojczystym majątku Zaozierze, który Pac trzyma od kniazia Pawła (Holszańskiego) biskupa Łuckiego; król przysądza wojewodzinie przypadającą jej część tego majątku i pozostawia *siostrom jej* prawo poszukiwania na Pacu swoich części [1]). Jeszcze w 1542 roku listem swym król pozwala *wojewodzinie Trockiej pani Piotrowej Annie Aleksandrównie* kupić sioło Krasne od pewnego Tatarzyna [2]). W tymże czasie *Anna Piotrowa wojewodzina Trocka*, czyni z kapitułą Wileńską zamianę placów w Wilnie [3]).

Jadwiga Aleksandrówna, druga córka kniazia Aleksandra Jurjewicza Holszańskiego i Zofii Sudymontowiczówny [4]), żona Iwana (Iwaszki) Bohdanowicza Chrebtowicza, przezwanego Litawor, który będąc marszałkiem, namiestnikiem Nowogrodzkim i Słonimskim, w bitwie nad Wiedroszą 14 Lipca 1500 r. dostał się do niewoli Moskiewskiej [5]). Po powrocie z niewoli marszałek, namiestnik Drohicki Jan Litawor Chrebtowicz, ubezpiecza *małżonce swej Jadwidze* 1000 kop groszy jej wiana, na Wyszkowie, miasteczku Mukobodach z siołami: Oczakonowem, Żyrowiczami i Kamionką, oraz pożyczone od niej 1000 czerwonych złotych na Horodku, co król *pani Jadwidze* potwierdza w 1511 r., pozostawiając jej także dożywocie na nadanem jej mężowi mieście Wysokiem w powiecie Drohickim [6]). Jadwiga owdowiała w 1513 r. [7]). W Styczniu 1514 r. król pozwala wojewodzie Nowogrodzkiemu Zabrzezińskiemu, wykupić *od marszałkowej pani Litaworowej Chrebtowicza Jadwigi*, majątek Horodek w powiecie Drohickim, który nieboszczyk marszałek Litawor Chrebtowicz sam odkupił od pani Jakóbowej Dowojnowicza [8]). Miała dwie córki. Starsza, Anna Chrebtowiczówna, w Brześciu w końcu 1515 r., wydaną została za pana Jurja Hrihorowicza Ostykowicza, wojewodzica Trockiego; pomimo zawartych już ślubów, mieszkała przy matce (prawdopodobnie z powodu młodego wieku nie mogła być oddaną mężowi), która, nie przyznając pierwszego ślubu, gwałtem, wbrew jej woli, zmuszała ją do zaślubienia podkomorzego Andrzeja Jakóbowicza Dowojnowicza. Nawet ślub z tym ostatnim miał miejsce, ale uwiadomiony przez młodą żonę Ostyk, na trzeci dzień po tym ślubie, w chwili gdy Anna miała być oddaną Dowojnie, napadł na dom Mniszków, gdzie pani Litaworowa mieszkała i uprowadził żonę. Z tego powodu pozywają Jurja Hrihorowicza wojewodzica Trockiego, *marszałkowa pani Litaworowa Chrebtowicza Jadwiga*, o porwanie córki, pani Jakóbowa Dowojnowicza, o porwanie synowej, a Mniszkowie o szkody, napadem w domu ich poczynione. Król wyrokiem (23 Grudnia 1516 r.), na skutek zeznania Anny, że dobrowolnie na spotkanie męża swego Jurja Ostyka wyszła i ani do matki, ani do Andrzeja Dowojnowicza powrócić nie chce, małżeństwo Jurja i Anny potwierdza [9]). Jednocześnie król naznacza termin sprawie pana Jurja Hrihorowicza wojewodzica Trockiego i małżonce jego, *córce pana Litawora Chrebtowicza—Hannie*, z teściową jego, matką żony, *panią Litaworową Chrebtowicza—Jadwigą*, o majątki Litawora Chrebtowicza [10]). Przy sprawie pani Litaworowa pokładała wspomniany zapis małżonka swego, król jednak zważywszy, że list ten pisany wbrew ustawom wielkiego księstwa, wyrokiem swym (19 Lutego 1517 r.), uznaje go nieważnym,—panią Litaworową zostawia przy Horodku i Wysokiem, a resztę majątków każe podzielić między dwie córki pana Litawora, wskutek czego Ostyk bierze Swierżeń; druga zaś córka, obecnie licząca 4½ roku (?), ma otrzymać resztę majątków, prócz będących w zastawie Kosowa, Żyrowicz i Suwiek, które obie córki w równych częściach mają prawo wykupić [11]). Podobną sprawę miała pani Jadwiga i o drugą córkę Zofią, która w Mukobodach 22 Września 1523 r. (feria secunda festi S. Mathei Evang.), wydaną została za Jana Oborskiego, rodem z Mazowsza. Tem niemniej podczas sejmu Piotrkowskiego w 1525 r., pani Jadwiga Litaworowa pozywa Jana Oborskiego o porwanie córki, zabranie skarbów i t. d., żądając unieważnienia małżeństwa i oddania jej córki. Król sprawę odsyła przed sąd Jana Łaskiego arcybiskupa Gnieźnieńskiego, na termin Ś-go Jana, nakazując Janowi Oborskiemu oddać tymczasem żonę pod opiekę arcybiskupa. Pani Litaworowa na termin nie stanęła, Oborski zaś postawił świadków, którzy zeznali, że córka pani Litaworowej jemu wistocie poślubioną została

[1]) Z. 11 k. 93 d. 125. [2]) 1542 r. Października 24 w Krakowie (Z. 28 k. 27 odw. dok. 30). [3]) 1542 r. Maja 19 (Wizerunki i roztrząsania naukowe. Poczet drugi XXIII 177, 181, 182). [4]) Patrz wyżej. [5]) Senatorowie str. 35. [6]) 1511 r. Lipca 3 ind. 14 w Brześciu (Z. 8 k. 503 odw.). [7]) Jan Litawor Chrebtowicz wspomniany jeszcze w Lipcu 1512 r. (S. 2 k. 130). [8]) Z. 7 k. 577. [9]) Grudnia 23 ind. 5 (1516 r. S. 2 k. 217). [10]) Tamże k. 226. [11]) Lutego 19 ind. 5 (1517, tamże k. 231 odw.) i drugi raz Czerwca 23 ind. 5. (Tamże k. 247).

pod powyższą datą, arcybiskup więc małżeństwo ich potwierdza i żonę mężowi powraca. W dekrecie arcybiskupim zawarto: wyrok króla Zygmunta, odsyłający sprawę przed sąd arcybiskupi (w Piotrkowie 1525 r. festi S. Scholasticae), list *Jadwigi Litaworowej córki kniazia Aleksandra Holszańskiego, marszałkowej*, do arcybiskupa (z Mukobod 1525 r. w dzień Bożego Ciała) i odpowiedź arcybiskupa *Jadwidze z Holszan niegdy małżonce Litawora marszałka* (ze Skierniewic 1525 r. Sabatho post festum S. Viti). Dekret ten jeszcze w tym samym roku otrzymuje sankcyę królewską [1]). W tym samym roku król wydaje wyrok w sprawie o majątek Witański, nakazując *Jadwidze kniaźnie z Holszan, pozostałej wdowie po Janie Litaworze marszałku*, wypłacić za ten majątek należne jeszcze 54 kopy [2]). W tym samym roku król pozwala pani *Jadwidze Janowej Litaworowej marszałkowej* i synowi jej Kazimierzowi, wykupić wójtostwa w miasteczku Wysokiem od Raczka [3]). Jednocześnie taż Jadwiga wójtostwa w Wysokiem i Horodku, w summie 1000 czerwonych złotych i 1000 kop groszy, ustępuje synowi swemu Kazimierzowi, co król potwierdza [4]). We wszystkich, tak poprzednich jak i następnych dokumentach występują tylko dwie córki pani Litaworowej; niewiadomo więc zkąd się wziął ów syn Kazimierz? Zatargi jej z córkami trwały ciągle. W 1529 r. ziemianka z Mazowsza Janowa Oborska oskarżała matkę swą *panią Litaworową Chrebtowicza Jadwigę* i zięcia (szwagra) swego dzierżawcę Onikszteńskiego, pana Jurja Hrihorowicza (Ostyka), iż nie chcą jej dać równego udziału w majątkach ojca jej Litawora, na zasadzie prawa, według którego córka wychodząc za mąż do Polski, traci prawo do majątków dziedzicznych na Litwie; król zważywszy, że Oborska obiecuje na Litwie zamieszkać, rozkazuje dopuścić ją do równego działu, a uwzględniając prośbę pani Litaworowej, całym spadkiem po Litaworze, król każe podzielić się w równych częściach matce i córkom [5]). Oborski umarł około 1530 r., a wdowa po nim, wraz z majątkami, oddana w opiekę wuja swego kniazia biskupa Łuckiego i Brzeskiego, wyszła powtórnie (1531 r.) za Mikołaja Wrelewskiego [6]). Już w Styczniu 1532 r. Wrelewscy pozywają Ostyka, który część majątków bratowej swej zagarnąć potrafił [7]) i dopiero po zaszłej ugodzie takowe powrócił [8]). Jeszcze w 1536 r. król pozostawia *panią Litaworowę Chrebtowicza Jadwigę*, przy jej majątkach Podlaskich z tem, że po śmierci jej te majątki spadną na córki jej Ostykowę i Wrelewską [9]). Jadwiga Litaworowa zmarła około 1538 r. W sprawie między zięciem jej wojewodzicem Trockim Jurjem Ostykiem i zięciem tego ostatniego Janem Kmitą Kuncewiczem (w Sierpniu 1541 r.) nazwana *nieboszczką* [10]). Majątki swe macierzyste (a raczej udział w nich) Wiszniewo, Hanutę, Deksniany, Wolmę, Korsakowicze, Weprotę, Zaozierze, z włościami Prusowicze, Niwie, Dokszyce i Dolce, *marszałkowa Janowa Chrebtowicza Litaworowa Jadwiga Aleksandrówna* darowała królowej Bonie, królowa zaś Mikołajowi Wrelewskiemu, który je sprzedał Michałowi Fedorowiczowi, a ten odprzedał marszałkowi Wasilowi Tyszkiewiczowi, któremu król w 1551 r. posiadanie tych majątków potwierdza [11]). Wnukowie Jadwigi Litaworowej (po córce Annie): dzierżawca Krewski Mikołaj Jurjewicz Ostykowicz i siostra jego marszałkowa Janowa Kmicina Zofia, wymienieni w 1558 r. w liczbie spadkobierców kniazia Pawła Holszańskiego biskupa Wileńskiego, jako potomkowie drugiej siostry biskupa [12]).

Aleksandra Aleksandrówna, trzecia córka kniazia Aleksandra Jurjewicza Holszańskiego i Zofii Sudymontowiczówny, żona Mikołaja Jurjewicza Pacewicza, podkomorzego i łowczego, któremu w 1527 r. biskup Paweł kniaź Holszański ustępuje swój udział w majątkach macierzystych [13]). W 1531 r. Mikołaj Jurjewicz Pac, podkomorzy i łowczy litewski, starosta Kamieniecki, dziedzic Rożanki i Mohilnej, zabezpiecza posag małżonki swej *Aleksandry, córki niegdy Aleksandra księcia Holszańskiego, kasztelana Wileńskiego i starosty Grodzieńskiego*, na trzeciej części dóbr swych Mohilna i Cel [14]).

---

[1]) W Krakowie 1525 r. die dominica post festum divisionis SS. Apostolorum (S. 4 k. 410—117). Jeszcze w 1524 r. król pisał do panów rad Litewskich w sprawie Jana Oborskiego z Litaworową (Z. 14 k. 82 d. 267, także d. 493). [2]) W Krakowie feria sexta ipso die S. Vitalis 1525 r. (S. 4 k. 101 odw.). [3]) Piotrków 1525 r. feria 6 ipso die S. Sebastiani (Z. 12 k. 481 i 484, Inventarium str 364). [4]) Piotrków, die SS. Fabiani et Sebastiani 1525 r. (Inventarium 364). [5]) Wyrok wpisany pięć razy do akt metryki: 1528 r. Sierpnia 26 (Z. 15 k. 55 d. 66), 1529 r. Lutego 30 (S. 4 k. 241 odw.), 1529 r. Marca 7 (Tamże 249), 1529 r. Marca 8 (Tamże k. 251 odw. i Z. 25 k. 70 d. 42). [6]) Z. 17 k. 106. [7]) 1532 r. Stycznia 31 (Z. 17 k. 132). [8]) 1532 r. Czerwca 26 (Z. 17 k. 203 i Z. 15 k. 111 d. 129). [9]) 1536 r. Maja 19 (Z. 19 k. 147 d. 142). [10]) S. 12 d. 109. [11]) 1551 Października 21 (Z. 35 k. 28 odw. /41 dok. 23). [12]) Krupowicz 43. [13]) Patrz wyżej str. 103. [14]) W Berźnikach dominica reminiscere (5 Marca 1531, dr. Ar. Sł. III 371—373).

W 1546 r. *kniaź Paweł Holszański biskup Wileński i siostra jego Pacowa*, występują z prawami swemi do spadku w Kieżgajłach [1]. Pac umarł 1545 r. [2], pod koniec życia zostawszy wojewodą Podlaskim. Wdowa po nim *wojewodzina Podlaska, pani Mikołajowa Jurjewicza Pacewicza Aleksandra*, występuje jeszcze w 1551 roku [3]. Jej czterej synowie, Pacowie, występują w 1558 r. z prawami swemi do spadku po biskupie Holszańskim, jako *jego siostrzeńcy* [4].

Barbara Aleksandrówna, czwarta córka kniazia Aleksandra Jurjewicza Holszańskiego i Zofii Olechnówny Sudymontowiczówny, zakonnica trzeciej reguły Ś-go Franciszka w Wilnie. W 1508 r. Anna Olechnowiczówna (Sudymontowiczówna), zakonnica trzeciej reguły Ś-go Franciszka, testamentem swym, stosownie do woli *babki swej Moniwidowej*, zapisała wielebnej *pannie Barbarze* (*kniaźnie Holszańskiej*), *siostrzenicy swej* i innym pannom zakonnym, dworek przy rzece Wilence i t. d. [5]. W 1523 r. *Barbara córka Aleksandra Jurjewicza kniazia Holszańskiego, zakonnica trzeciej reguły Ś-go Franciszka*, sprzedała poddanych swych w dobrach Weproty i Łukowie, Olbrachtowi Marcinowiczowi Gasztoldowi, wojewodzie Wileńskiemu i małżonce jego Zofii z Werejskich, którzy na to otrzymują potwierdzenie w 1533 r. [6]. Barbara umarła około 1525 r., uczyniwszy spadkobiercą swym brata swego, biskupa Pawła; ten ostatni majętności macierzyste Wiszniewo, Wolma, Deksniany, Sontoki, Chorejki, część w Zaozierzu i trzecią część Hannuty, które mu odstąpiła *siostra Barbara zakonnica, córka niegdy Aleksandra księcia Holszańskiego*, lub które po śmierci tej siostry mu się dostały, zapisuje 1527 roku szwagrowi swemu Mikołajowi Pacowi [7].

Gałęź na Dubrowicy.

Kniaź Iwan Jurjewicz, najstarszy syn kniazia Jurja Semenowicza Holszańskiego, w dziale z braćmi otrzymał Dubrowicę [8]. *Kniaź Iwan Jurjewicz Dubrowicki* ma sprawy: 1473 z kniahinią Semenową (Pińską) o granice [9], w 1475 r. z kniahinią Semenową Trabską [10], a 1477 r. z Marcinem Gasztoldowiczem [11]. W 1480 r. *kniaź Iwan Jurjewicz i bracia jego* mają sprawę *z rodzoną siostrą Anną*, żoną Marcina Gasztolda wojewody Trockiego, o ziemie Michałowszczyznę i Semenowszczyznę [12]. W następnym roku, za udział w spisku przeciwko królowi, ścięci zostali w Kijowie 30 Sierpnia 1481 r. kniaziowie Michał Olelkowicz i *Iwan Jurjewicz* [13]. Małżonką jego była Hanna, córka kniazia Michała Wasilewicza Czartoryskiego; wniosła mężowi Ryczów na Styrze, który następnie przez córkę jej Juliannę dostał się kniaziowi Michałowi Iwanowiczowi Mścisławskiemu [14]. Z niej, oprócz wymienionej córki, pozostawił jeszcze syna Jurja.

Julianna-Wasilisa była żoną kniazia Michała Iwanowicza Mścisławskiego, któremu wniosła Ryczów, na co ten ostatni w 1514 r. otrzymuje potwierdzenie [15]. W 1520 r. kniaź Michał Iwanowicz Jurjewicz Żesławski i Mścisławski, zapisuje małżonce swej *kniaźnie Wasilisie Iwanownie Jurjewicza Holszańskiej*, dwory Spiahło i Ożunicze i zamek na Łasie w sumie 1000 kop gr. oraz dworzec Syrmiaż [16]. Zapis ten król potwierdza 1525 r. *kniahini Wasilisie Michałowej Mścisławskiej* [17]. Majątki swe macierzyste księżna trzymała po połowie z bratem swym kniaziem Jurjem Iwanowiczem Dubrowickim [18]. Owdowiawszy na początku 1529 r., kn. Wasilisa, zwana także Julianna, żyła jeszcze w 1552 i umarła dopiero 1553—1554 r. [19].

Kniaź Jurij Iwanowicz Holszańsko-Dubrowicki odziedziczył po ojcu Dubrowicę. W 1502 r. *kn. Hrihory* (?) *Iwanowicz Jurjewicz Holszański* zapisuje *małżonce swej Juliannie córce kn. Iwana Jarosławicza* oprawę i posag w sumie 500 kop gr. na Hłusku i Holszanach [20]. W następnym roku chcąc powstrzymać napad Tatarów, poniósł porażkę na rzece Uszy [21]. W 1507 r. kn. Jurij Iwanowicz Dubrowicki miał sprawę ze stryjem swoim kniaziem Aleksandrem Jurjewiczem Holszańskim o spadek po babce i stryjach [22].

---

1) Patrz wyżej str. 104. 2) Z. 30 k. 10. 3) Pacowie str. 19—20. 4) Patrz wyżej str. 104. 5) 1508 r. Maja 25 (Wizerunki, Poczet nowy drugi XXIV str. 87—88). 6) Z. 1 i 2 str. 198, 211 i 233. 7) Patrz wyżej str. 103. 8) Patrz wyżej str. 99. 9) P. 28 A k. 25 10) Perep. Kor. 27 d. 7. 11) Tamże d. 10 12) W Trokach. Grudnia 7 ind. 14 r. 6989 (Z. 1 i 2 str. 231). 13) Daniłowicz, Skarbiec Nr. 2012, Ród Gedimina str. 137. 14) Patrz wyżej str. 23—24. 15) Tamże. 16) 1520 r. Czerwca 5 ind. 12 (Z. 25 k. 52—53 d. 175 i 176 dr. A. Z. R. II 129—130). 17) 1525 r. Września 29 ind. 2 (Z. 12 k. 280 i Z 25 k. 53—54, dr. A. Z. R. II 130—131). 18) Testament Jurja, patrz niżej. 19) Patrz art. Mścisławski. 20) Stycznia 25 ind. 5 (1502. Z. 1 i 2 str. 131). 21) Bychowca, Kronika 72. 22) Patrz wyżej str. 99.

i wskutek układu otrzymał Zołotyjów, Horbaczew, Podolany i Romanów [1]). *Kniaź Jurij Iwanowicz Dubrowicki* otrzymuje w 1508 r. przywilej na sioła Kamenoje i Borowoje po kniaziu Hlińskim [2]), a w 1509 r. przywilej na jarmark w Dubrowicy [3]). Posiadał nadto trzecią część Stepania, którego drugą trzecią częścią władał kniaź Konstanty Ostrogski (zięć kniazia Semena Jurjewicza Holszańskiego), a obadwaj mieli prawo do trzeciej części kniazia Aleksandra Jurjewicza Holszańskiego. Ztąd kłótnie i zatargi między *kniaziem Jurjem Dubrowickim* a kniaziem Konstantym Ostrogskim, zakończone wyrokiem (w Czerwcu 1511 r.), którym król przysądził dwie części Stepania z jarmarkiem kniaziowi Konstantemu, pozostawiając kniaziowi Jurjowi prawo poszukiwania swych pretensyi na dzieciach kniazia Aleksandra [4]). Jednocześnie kniaź Konstanty Ostrogski otrzymał przywilej na Stepań, Zołotyjów, Podolany, Horbaczew, Horodec, Tutowicze i Luchczę „*po kniaziu Jurju Iwanowiczu Dubrowickim*", które przedtem nadane były przez króla Kazimierza kniaziowi Jurjowi Semenowiczowi Holszańskiemu [5]). *Kniaź Jurij Dubrowicki* pozostał jednak przy trzeciej części Stepania, w której otrzymuje w tymże roku przywilej na jarmark [6]). Podczas sporu z kniaziem Ostrogskim, kniaź Jurij Dubrowicki najechał i złupił włości Stepańskie; najazd ten odnoszą mylnie do 1591 r., tworząc takim sposobem nowego Jerzego kniazia Dubrowickiego, niby żyjącego za Zygmunta III-go [7]). W 1522 r. był już powtórnie żonaty z kn. M a r y ą A n d r z e j ó w n ą S a n g u s z k o w i c z ó w n ą, córką ks. Andrzeja Aleksandrowicza Sanguszkowicza marszałka ziemi Wołyńskiej i starosty Włodzimierskiego, siostrzenicą kn. Konstantego Ostrogskiego, którego w tym roku nazwany *zięciem* [8]). W tymże roku król potwierdza frymark dóbr między *kniaziem Jurjem Iwanowiczem Dubrowickim* a Olbrachtem Marcinowiczem Gasztoldem wojewodą Wileńskim i kanclerzem; za sioła Derewce i Doroki wziął kniaź Osowo i Jasień (w województwie Nowogrodzkiem) [9]). *Kniaź Jurij Iwanowicz Dubrowicki* otrzymuje 1525 r. przywilej na jarmark przy zamku Hłuskim [10]), a 1528 r. potwierdzenie kupna domu w Wilnie [11]) i posiadania siół we włości Bobrujskiej; w ostatnim przywileju nazwany *Holszańskim* [12]). Według popisu ziemskiego 1528 r. *kn. Jurij Iwanowicz Dubrowicki* obowiązany stawić 28, a *kniaziowie Iwan i Fedor Dubrowiccy* 4 konie [13]). W roku 1534 i w Lutym 1535 *kniaź Jurij Iwanowicz Dubrowicki* pozywa kilkakrotnie wojewodzica Trockiego kniazia Ilię Konstantynowicza Ostrogskiego o krzywdy w majątkach [14]); ostatnia to wzmianka o nim, umarł w końcu 1536 lub na początku 1537 r. [15]). Około 1528 r. (najpóźniej na początku 1529 r.) [16]) *kniaź Jurij Iwanowicz Holszański i Dubrowicki* spisuje testament, którym poleca małżonce swej i synom *Iwanowi i Włodzimierzowi*, aby ciało jego po śmierci ze czcią przeprowadzili do Kijowa i tam pochowali. Po licznych zapisach na cerkwie, monastery i rozporządzenia około pogrzebu, kniaź zeznaje, że ma za *żonę Maryę córkę kniazia Andrzeja Aleksandrowicza Sanguszkowicza*, marszałka ziemi Wołyńskiej i starosty Włodzimierskiego i z nią dzieci: *Semena, Andrzeja, Maryę, Zofię, Hannę, Fedkę i Olenę*. Tej małżonce swej, której posag wniesiony szacuje na 600 kop, kniaź zapisuje w sumie 1200 kop zamek Wyszhorod, dwór Wieleń, dworzec Strugę, sioła Motynicze, Hniewoszewo, Olechnowo, dworzec Holszański Dorże, sielca: Szudojno i Bołoszewicze, a także dziedzictwo swe macierzyste pod Turowem, dwór Ryczów, który kniaź trzyma po połowie *z kniaziem Michałem Mścisławskim;* nadto sto kop rocznie z dochodów miasta Dubrowicy, opiekę nad monasterem Nikoły pustyńskiego w Dubrowicy, 800 czerwonych złotych i 800 kop groszy gotówką. *Czterej synowie: dwaj z pierwszego małżeństwa Iwan i Włodzimierz i dwaj z drugiego, Se-*

---

[1]) Patrz wyżej str. 101. [2]) W Brześciu Maja 24 ind. 11 (1508 r. Z. 8 k. 210). [3]) W Krakowie Grudnia 25 ind. 13 (1509, Z. 8 k. 328 odw.). [4]) S. 2 k. 78—80, 84. [5]) 1511 Czerwca 18 ind. 14 (Z. 8 k. 500 i Z. 31 k. 65, dr. Ar. Sł. I 83—85). [6]) S. 2 k. 85. [7]) Stecki, Z Boru i Stepu str. 222, Pułaski, Książęta Holszańscy (Przegląd Archeologiczny 1882 r. Nr. 10, str. 378), Encyklopedya Powszechna XII 62. [8]) Źródła do dziejów II 428. [9]) Frymark w Wilnie 1524 r. Marca 14 ind. 12 (Z. 1 i 2 str. 126); potwierdzenie królewskie 22 Lipca 1524 r. (Tamże str. 125 i Z. 12 k. 171). [10]) 1525 Lipca 29 (Z. 12 k. 256) i 1527 Stycznia 2 (Tamże k. 340). [11]) 1528 Stycznia 7 (Z. 12 k. 375 d. 662). [12]) 1528 Lipca 15 (Tamże k. 396). [13]) P. 1 k. 8). [14]) S. 8 k. 127 odw. (w Marcu 1534), k. 238 (22 Grudnia 1534 r.) i k. 259 (23 Lutego 1535). [15]) Patrz niżej. [16]) Właściwie między 1522 a 1529, jak o tem przekonywają nas znajdujące się wzmianki o współcześnie żyjących, z których Gasztold wojewoda Wileński i Andrzej Sanguszkowicz marszałek ziemi Wołyńskiej piastowali te urzędy od 1522 (Senatorowie 23 i 73), zaś kn. Michał Mścisławski umarł na początku 1529 r. (patrz wyżej); najprawdopodobniej pisany w końcu 1528 r. po śmierci syna Fedora (patrz niżej).

men i Andrzej, mają się podzielić w równych częściach majątkami dziedzicznemi. *Córki z drugiego małżeństwa* mają bracia, gdy one dojdą do lat, wydać za mąż i dać im wyprawę taką, jaką otrzymały córki z pierwszego małżeństwa. Służbę hospodarską z majątków zapisanych matce, mają pełnić synowie. Kniaź zobowiązuje synów, aby rozpoczętą cerkiew dalej murowali, potwierdza zapisy na cerkwie, unieważnia poprzednio spisany testament. Małżonkę i córki nieletnie kniaź porucza opiece królowej Bony i pana Olbrachta Marcinowicza Gasztolda wojewody Wileńskiego. Nareszcie kniaź zapisuje upominki *synom Iwanowi, Włodzimierzowi, Semenowi i Andrzejowi* oraz *zięciowi kniaziowi Kuźmie Żesławskiemu i małżonce jego, córce swej Bohdanie*. Między świadkami wymienia kniaź *wuja swego* (diadia moj) kniazia Fedora Michałowicza Czartoryjskiego [1]). Pomimo wymienionego testamentu, kniaziowie Iwan i Włodzimierz Dubrowiccy nie chcieli wypełnić zapisów ojca względem macochy i przyrodniego rodzeństwa, więc już w Maju 1537 r. król pisze do *kniaziów Iwana i Włodzimierza Jurjewiczów Dubrowickich*, na skutek skargi *macochy ich kniahini Jurjowej Iwanowicza Dubrowickiej—Maryi (córki kn. Andrzeja Aleksandrowicza Sanguszkowicza)*, aby tejże macosze swej oddali w posiadanie dobra, zamek Wyszhorod, dwór Wieleń, dworzec Strugę, wsie: Motynicze, Hnieworzewo, Olechnowo, dworzec Dorże koło Holszan, wsie koło Hłuska, dwór Ryczów koło Turowa, zapisane jej przez męża kn. Jurja ojca ich, w sumie 1200 kop gr. [2]), a nadto, aby jej wydali ruchomości i kosztowności, które ona wniosła wychodząc za ich ojca, a które otrzymała *od ojca swego kn. Andrzeja, wuja kn. Konstantego Ostrogskiego, szwagra swego podskarbiego Bohusza Bohowitynowicza i żony jego siostry swej Fedki kn. Sanguszkowiczówny* [3]), a wkrótce potem (16 Sierpnia 1537 r.) król potwierdza *kn. Maryi Jurjowej Dubrowickiej, córce kniazia Andrzeja Aleksandrowicza Sanguszkowicza*, testament jej męża [4]) i wyznacza komisarzy, którzy zjechawszy na miejsce, mają kniahini Maryi wydzielić trzecią część z majątków jej męża [5]); jednocześnie listem do panów rady poleca im wdać się w spór kniaziów z macochą [6]). Nareszcie wyrokiem z d. 30 Lipca 1538 r. król nakazuje wyżej wymienionym kniaziom, ustąpić kniahini Maryi zapisane jej majątki, które stanowią $^1/_3$ fortuny ojcowskiej, a inne $^2/_3$ części trzymać im pozwala do dojścia do lat młodszych braci i sióstr, z warunkiem wydawania na każde z tych dzieci, 5 córek i 2 synów, corocznie po 10 kop, czyli razem 70 kop, z czego matka ma dzieci wychowywać. W sprawie tej wzmianka, *że matka kniaziów Iwana i Włodzimierza Jurjewiczów, była córką kniazia Jarosławicza* [7]). Sprawa z pasierbami trwała długo; w 1541 r. *kniahinia Jurjewa Dubrowicka Marya* skarży się *na pasynków swych Janusza stolnika i dzierżawcę Horwalskiego i Włodzimierza Jurjewiczów Dubrowickich* o różne krzywdy, którą sprawę, król z powodu nieobecności kniazia Janusza odkłada [8]). W 1549 roku *kniahinia Jurjewa Iwanowicza Holszańska Marya Andrejewna*, skarży się na kniahinię Konstantową Iwanowicza Ostrogską, Aleksandrę Semenównę, o krzywdy, boje i grabieże [9]) i jeszcze w 1551 r. *kniahinia Jurjewa Iwanowicza Holszańska Marya Andrejewna, wspólnie z synem swym kniaziem Semenem*, wykupiwszy od Sołtanów Stanków, procesują ich o szkody w tym majątku poczynione [10]). Umarła około 1553 r. W Marcu 1555 r. kniahinia Konstantynowa Iwanowicza Ostrogska wojewodzina Trocka, hetmanowa najwyższa kn. Aleksandra Semenówna, pozywa kn. Semena Jurjewicza Holszańskiego o krzywdy, gwałty i t. d., które poddani jego z Ryczowa wyrządzają jej poddanym w Turowie, a również o sumę przysądzoną jej z tego samego tytułu, jeszcze *za życia matki jego kniahini Maryny Dubrowickiej* [11]). Z przytoczonych szczegółów przekonywamy się, że kniaź Jurij Iwanowicz Dubrowicki miał z dwóch żon dwanaścioro dzieci, a mianowicie, z pierwszej kniażny Julianny Iwanówny Jarosławiczówny, synów: Iwana, Fedora i Włodzimierza, oraz córkę Nastazyę (kn. Żesławską) i Bohdanę (kn. Wiszniewiecką); z drugiej zaś, kniażny Maryi Andrzejówny Sanguszkowiczówny, synów: Semena, Andrzeja i córki: Maryę (kn. Kurbską), Zofię (kn. Połubeńską), Annę (Kierdejową), Fedorę (kn. Sołomerecką) i Olenę (Sapieżynę).

---

[1]) Z. 21 k. 138, bez daty, potwierdzony dwa razy (p. niżej); opis jego Stecki, Z boru str. 224—226. [2]) 1537 Maja 2 (Z. 21 k. 96 od., dr. Arch. Sław. IV 75). [3]) 1537 Maja 5 (Z. 20 d. 33 i Z. 21 k. 97 od., dr. Arch. Sław. IV 83). [4]) 1537 Sierpnia 16 (Z. 20 k. 35 d. 46 i drugi raz Z. 21 k. 169). [5]) 1537 Sierpnia 20 (Z. 20 k. 38 d. 47). [6]) 1537 Września 5 (Z. 21 k. 187). [7]) Z. 20 k. 151 d. 125, dr. Ar. Sł. IV 153. [8]) 1541 Września 11 ind. 15 (S. 12 k. 140 odw. dok. 119). [9]) S. 22 k. 200 d. 112, k. 250 d. 224 i k. 281 d. 236. [10]) S. 27 k. 187—191, patrz niżej. [11]) 1555 Marca 29 (S. 35 k. 297 od.).

Kn. Fedor Jurjewicz, drugi syn, wspomniany w popisie 1528 r. [1]), niezawodnie umarł w tymże czasie przed sporządzeniem przez ojca testamentu, w którym więcej nie wzmiankowany.

Kn. Andrzej Jurjewicz, piąty syn, wspomniany w testamencie ojca, oraz obok braci w sprawie 1538 r. [2]), umarł względnie młodo przed 1547 r., w którym występują już tylko bracia jego kn. Janusz i Semen [3]).

Kniaź Iwan (Janusz) Jurjewicz, najstarszy z synów, występując jako *kniaź Iwan Dubrowicki*, wspomniany 1528 r. w popisie ziemskim [4]), w 1530 r. przyczynił się do porażki Tatarów na uroczysku Połuzorze [5]). W następnym roku *kn. Iwan Jurjewicz Holszański* jest już dzierżawcą Horwalskim [6]); rzadko jednak używał tego tytułu bez którego, *kniaź Iwan Jurjewicz Dubrowicki*, podpisany 1535 jako świadek [7]). W latach 1537—1538, wspólnie z bratem Włodzimierzem, procesował się z macochą i młodszem rodzeństwem o spadek po ojcu [8]). Około 1540 otrzymał urząd stolnika Litewskiego; już we Wrześniu 1540 r. *stolnik J. K. M. kniaź Janusz i kniaź Włodzimierz Jurjewicze Dubrowiccy*, zajawiają prawa swe do trzeciej części Stepania z włościami, który trzymali kniaziowie Konstanty i Ilia Ostrogscy [9]). Zajawienie to powtarzają w następnym roku wspólnie z bratem swym biskupem Pawłem [10]). Sprawa naznaczona do rozpatrzenia w tymże roku, odroczoną być musiała z powodu, że *kniaź Janusz Dubrowicki stolnik i dzierżawca Horwalski*, wysłany został na służbę do zamków ukrainnych Bracławia i Winnicy [11]). Z tego samego powodu król na później odkłada sprawę kniahini Maryi Dubrowickiej z pasierzbami o różne krzywdy [12]). W tymże czasie kn. Janusz utracił dzierżawę Horwalską, którą po nim otrzymała królowa Bona [13]); obaj bracia *kniaziowie Janusz i Włodzimierz Dubrowiccy*, upominali się o dobra Stepań, Zołotyjów, Horbaczów, Romanów i Hłusk, pozostałe po kniaziu Ilii Konstantynowiczu Ostrogskim [14]). Ze stolnika, *kn. Janusz Jurjewicz Dubrowicki* mianowany 24 Maja 1542 r. wojewodą Kijowskim [15]), a we dwa lata później wojewodą Trockim [16]). Ożenił się z Elżbietą (Elżbieta-Anna) Mikołajówną Radziwiłłówną, córką Mikołaja Mikołajewicza Radziwiłła wojewody Wileńskiego i kanclerza i Elżbiety Bohdanówny (Nosiłowskiej) [17]). W 1546 r. *wojewoda Trocki kniaź Janusz Jurjewicz Holszański z żoną swą kniahinią Elżbietą Mikołajówną Radziwiłłówną*, pozywają córki nieboszczyka Jana Mikołajewicza Radziwiłła starosty Żmudzkiego o 2,500 kop groszy, które ojciec ich, brat kniahini Elżbiety, miał tej ostatniej wypłacić tytułem posagu z majątków ojczystych [18]). W Marcu 1547 roku, *kniaź Janusz Jurjewicz Holszański wojewoda Trocki*, otrzymał przywilej na dzierżawę Mohilewską [19]). *Oboje małżonkowie* zapisali dwór Miadziolski, Czuczylicze słudze swemu Bohdanowi Fedorowiczowi, na co ten w 1550 roku otrzymuje potwierdzenie [20]). W 1546 r. *wojewoda Trocki kniaź Janusz Holszański*, od siebie a także w imieniu młodszego brata kniazia Semena, ponownie zajawia, przeciwko kniaziom Ostrogskim, prawa swe do trzeciej części Stepania [21]). Kniaź Janusz umarł w post 1549 r. [22]) nie pozostawiając z małżonki swej żadnego potomstwa.

Kniaź Włodzimierz Jurjewicz Dubrowicki, drugi syn kniazia Jurja Iwanowicza Dubrowickiego i pierwszej jego żony kniażny Julianny Jarosławiczówny, był nieodstępnym towarzyszem starszego brata Janusza, obok którego występuje w latach 1537—1541 [23]). Podczas nieobecności Janusza, kniaź Włodzimierz Jurjewicz Holszański był w 1543 r. sprawcą województwa Kijowskiego [24]). Pełniąc na Ukrainie służbę hospodarską, *kniaź Włodzimierz Dubrowicki*, podczas łowów znienacka napadnięty przez Tatarów, zabity został w 1545 r. [25]). Za żonę miał kniażnę Marynę Wasilównę Sołomerecką, która owdowiawszy wyszła powtórnie za pana Iwana Aleksandrowicza Sołtanowicza; Maryna wniosła mężowi 2,600 kop posagu, owdowiawszy jednak, wskutek nkładu ze

---

[1]) Patrz wyżej str. 108. [2]) Tamże str. 109. [3]) Patrz niżej. [4]) Patrz wyżej. [5]) Stryjkowski II 396. [6]) Perep. kor. 24 d. 39 (Lubawski 166). [7]) Arch. Sław. IV 14. [8]) Patrz wyżej. [9]) 1540 Września 9 (S. 12 k. 20). [10]) 1541 Stycznia 11 ind. 14 (Tamże k. 44). [11]) 1541 Sierpnia 20 ind. 14 (Tamże k. 114) [12]) Patrz wyżej. [13]) Arch. Sław. IV 334—335. [14]) Tamże 304. [15]) Z. 28 d. 99. [16]) Stryjkowski II 400. [17]) Icones. Radivil. 16. [18]) Sprawa odkładana dwa razy: 17 Sierpnia 1546 r. (Z. 30 k. 155 odw. d. 169) i 7 Października 1546 r. (Z. 29 k. 10). [19]) Z. 31 d. 46 k. 50. [20]) Z. 35 d. 10. [21]) 1546 r. Listopada 11 ind. 8 (Z. 29 k. 93 d. 60). [22]) Stryjkowski II 403. [23]) Patrz wyżej. [24]) W Listopadzie 1543 r. dwa listy kniazia Janusza Jurjewicza Holszańskiego wojewody Kijowskiego, dr. Arch. Sbor. VI str. 24—26 i Ar. Sław. IV 370 i 372. [25]) Korrespondencya króla Zygmunta Augusta z carem Perekopskim Sahan Girejem (Kniga Posolskaja I str. 28).

szwagrem swym kniaziem Januszem wojewodą Trockim, zgodziła się otrzymać tylko 900 kop, w której to summie wojewoda puścił jej Stanków, którym władał wspólnie z bratem Semenem. W 1551 r. kniahinia Jurjewa Iwanowicza Holszańska Marya Andrejewna z synem swym kniaziem Semenem, zwróciwszy dworzaninowi hospodarskiemu panu Iwanowi Aleksandrowiczowi Sołtanowiczowi i małżonce jego *Marynie Wasilewnie* należne 900 kop za Stanków, jako wiano wniesione *pierwszemu mężowi Maryny, pasierzbowi kniahini Jurjowej, kniaziowi Włodzimierzowi Jurjewiczowi,* i takim sposobem wykupiwszy ten majątek, oskarżają Sołtanów o poczynione szkody w nim i niepeawne wybranie serebrszczyzny. Król co do szkód skargę oddala, co do serebrszczyzny zaś sprawę odkłada do zeznania świadków [1]). Pani Sołtanowa żyła długo; jeszcze w 1579 r. król nakazuje marszałkowej, starościnej Ostryńskiej, pani Iwanowej Sołtanowej *Marynie Wasilewnie* i jej synom, spełnić testamentowe zlecenie podskarbiego dwornego Iwana Andrejewicza na rzecz cerkwi sobornej w Wilnie [2]).

Kn. Semen Jurjewicz występuje najprzód obok matki i braci [3]). W 1550 r. *kn. Semen Jurjewicz Dubrowicki* oskarża pana Iwana Sołtanowicza i jego małżonkę, iż zniszczyli majątek Stanków, zastawiony u nich w 900 kopach groszy, przez brata jego nieboszczyka, *kniazia Janusza Holszańskiego wojewodę Trockiego* [4]). W tymże roku żyd Piński Ilia Markowicz, pozywa *kniazia Semena Jurjewicza Dubrowickiego*, o dług nieboszczyka brata jego *kniazia Włodzimierza Jurjewicza Holszańskiego* w summie 265 kop [5]). W następnym roku *kniaź Semen Jurjewicz Dubrowicki,* obowiązuje się zapłacić 100 kop groszy główszczyzny za jednego ze swych sług [6]). W 1553 r. *kniaź Semen Jurjewicz Holszański,* oskarża kniahinię Konstantynowę Ostrogską o boje, krzywdy i grabieże w majątku jego Ryczowie [7]). O podobne krzywdy pozywa w 1554 r. *kniazia Semena Jurjewicza Holszańskiego*, kniaź Andrzej Tymofiejewicz Kapusta [8]). W 1555 r. *kniaź Semen Jurjewicz Holszański* prowadzi sprawę z archimandrytą Pieczerskiej ławry w Kijowie, o poddanych [9]). W tymże roku w Marcu, król odkłada sprawę *kniazia Semena Jurjewicza Holszańskiego* z kniahinią Konstantową Iwanowicza Ostrogską wojewodziną Trocką i hetmanową, kniahinią Aleksandrą Semenówną, o wzajemne krzywdy [10]). Kniaź Semen w 1555 r. otrzymał urząd stolnika Litewskiego [11]) i umarł w pierwszej połowie 1556 roku; już w Lipcu 1556 r. kniaź Ostafiej Mikitynicz zajawia, że *kniaź Semen Jurjewicz Holszański stolnik Litewski* umarł, nieoddawszy mu pożyczonych 300 kop [12]). W Sierpniu tegoż roku pan Ostafiej Wołowicz marszałek, pisarz i t. d., mąż siostrzenicy zmarłego *kniazia Holszańskiego Semena Jurjewicza stolnika Litewskiego*, oczyszcza majątki Szeszoły, Kroszty i Bolniki z ciążącego na nich długu 500 kop, zapisanych przez zmarłego kniazia służbie [13]).

Kniaź Semen miał za żonę Annę Jurjewnę Radziwiłłównę (Annę Elżbietę), siostrę królowej Barbary, wdowę od 1550 r. po Piotrze Kiszce staroście Łuckim i marszałku ziemi Wołyńskiej. Anna urodzona 1518 r., zmarła wdową 1558 r. bezpotomnie [14]). Kniaź Semen umarł ostatnim ze swego rodu i kolosalna fortuna kniaziów Holszańskich, poszła na sześć sched między siostry zmarłego. Do objęcia ich w 1558 r. stanęli: 1) Ostafiej Wołowicz marszałek i pisarz etc. z małżonką swą Fedorą (Sapieżanką) i w imieniu siostry jej rodzonej Onikiejowej Korsakowej, oraz Mikołaj i Bohdan Pawłowicze Sahowie, wojewodzice Podlascy (rodzący się z już zmarłej *Oleny Jurjewny kniażny Holszańskiej);* 2) *Nastazya Jurjewna* kniahinia Kuźminina Iwanowicza Żesławska (wdowa); 3) kniaź Aleksander Iwanowicz Połubiński z małżonką swą *kniażną Zofią Jurjewną Holszańską* z jednej strony; a z drugiej 4) kniaź Bohdan Wasilewicz Sołomerecki dzierżawca Aiński i małżonka jego *kniażna Fedora Jurjewna Holszańska;* 5) pan Michał Tichnowicz Koziński, horodniczy Włodzimierski i małżonka jego *kniażna Marya* i 6) pan Olizar Kierdej i małżonka jego *kniażna Hanna, Jurjewny Holszańskie,* i przystąpili do działów majątkami zeszłego *kniazia Semena Jurjewicza Holszańskiego.* Pierwsza strona ustąpiła drugiej, to jest Sołomereckiemu, Kozińskiemu i Kierdejowi z małżonkami, zamek Dubrowicki, Wysock i na Litwie Szeszoły, Kroszty i Bolniki, zatrzymując sobie, zamek

[1]) 1551 r. Listopada 24 ind. 10 (S. 27 k. 187—191). [2]) 1579 Kwietnia 20 (Arch. Sbor. VI str. 47—48). [3]) Patrz wyżej. [4]) 1550 Listopada 24 (S. 22 k. 403 d. 561). [5]) 1550 Marca 23. (Tamże k. 299 dr. Berszadski II str. 2). [6]) 1551 Listopada 28 (S. 27 k. 194—195). [7]) 1553 Sierpnia 5 (S. 31 k. 129 odw.). [8]) 1554 r. Kwietnia 11 (S 30 k. 124 odw.). [9]) 1555 Marca 28 (S. 33 k. 283). [10]) 1555 Marca 29 (S. 33 k. 297 odw.) [11]) Jako stolnik występuje 5 Stycznia 1556 r. (Rukop. otd. str. 93). [12]) 1556 r. Lipca 12 (S. 37 k. 17). [13]) 1556 Sierpnia 7 (Z. 38 k. 53 d. 37). [14]) Icones Radivil. Tab. 28.

Hłuski, Holszany, Stanków, Żytyn, Dorże i Pilipony i połowę Kryczowa; a mianowicie, Wołowicz i Sapiehowie na swoją 1/3 otrzymali Holszany, Stanków, Dorże, Pilipony i Żytyn, a Żesławska i Połubiński wspólnie, Hłusk i połowę Kryczowa oraz 200 kop groszy gotówką [1]).

Anastazya (Nastazya) Jurjewna najstarsza córka kn. Jurja Semenowicza z pierwszej żony, poślubiona przed 1529 r. kniaziowi Kuźmie Iwanowiczowi Żesławskiemu [2]); w 1533 r. *kniahinia Kuźminaja Żesławska kniażna Nastazya Jurjewna Holszańska*, manifestuje przeciwko Iwanowi Borzobohatemu celnikowi Wołyńskiemu, o powtórne pobranie cła od kupców w Łucku [3]). W 1556 roku przed samą śmiercią „kniaź Kuźma Iwanowicz Żesławski czyni zeznanie, że pojąwszy w małżeństwo *córkę kniazia Jurja Iwanowicza Dubrowickiego, kniażnę Nastazyę Jurjewną* i mieszkając z nią już czas niemały, zapisuje jej 2,000 kop na trzeciej części swych dóbr i wszystkie ruchomości, zalecając synowi Januszowi, aby matkę do żywota w spokojnem posiadaniu trzeciej części majątków pozostawił.” [4]) W tym samym jeszcze roku kniaź Janusz Kuźminicz Żesławski *z matką swą kniahinią Nastazyą Jurjewną Holszańską*, spełniając wolę ojca swego kniazia Kuźmy Iwanowicza Żesławskiego, zapisują na monaster Św. Trójcy w Dworcach sioła Dworec, Wołożyny, Zawodyncy i Sieniuszki [5]). W 1558 r. nastąpił dział fortuny Holszańskich, w którym *Nastazya Jurjewna kniahinia Kuzminina Żesławska*, wspólnie z siostrą swą kniażną Zofią Połubińską, otrzymały zamek Hłusk, Kryczów i 200 kop groszy gotówką, którymi się po połowie mają podzielić [6]); poczem dział Hłuska między siostrami nastąpił 11 Maja 1560 r. [7]). W tym samym czasie *kniahinia Kuzminina Iwanowicza Żesławska Nastazya Jurjewna Holszańska*, darowywa Hrihorowi Bohdanowiczowi Wołowiczowi plac pusty w Wilnie, który dostał się jej od sióstr *kniażen Dubrowickich* [8]). Kniahinia Nastazya zmarła w 1561 r. w domu *zięcia swego* kn. Czartoryskiego, pozostawiając tam skarby, których dochodzenie zaleca syn jej kn. Janusz Kuźminicz Żesławski, testamentem 19 Czerwca 1562 pisanym [9]). W 1571 r. Janusz i Michajło Januszewicze kniaziowie Żesławscy, dzielą się z ciotką swą kniahinią Iwanową Czartoryską, Hanną Kuźminiczną Żesławską, połową Hłuska, która na nich spadła po śmierci kniahini Kuźmininy Żesławskiej, *Nastazyi Jurjewny Holszańskiej, matki księżnej Czartoryskiej, ich babki* [10]).

Bohdana Jurjewna, druga córka kniazia Jurja Iwanowicza Dubrowickiego z pierwszej żony, poślubiła przed 1529 r. kniazia Fedora Wiszniewskiego (Fedora Michałowicza Wiszniowieckiego) [11]). Żadnych szczegółów życia jej nie znamy; z faktu zaś, że ani ona, ani jej potomkowie, nie biorą udziału w dziale fortuny Holszańskich, 1558 r. wypada, iż zmarła bezpotomnie przed powyższą datą.

Marya Jurjewna najstarsza córka kn. Jurja Iwanowicza z drugiej żony, wydaną została za Andrzeja Jakubowicza Montowta i już w 1556 roku była wdową, kiedy niejaki Marcin Unierezski pozywa panią Andrzejową Jakubowicza Montowtową *Maryę Jurjewnę kniażnę Holszańską* o łańcuch złoty pożyczony w 1553 roku jej i nieboszczykowi małżonkowi jej [12]). W tym samym albo w następnym roku kniażna Marya Jurjewna Holszańska ponowiła związki małżeńskie z panem Michałem Tichnowiczem Kozińskim horodniczym Włodzimierskim. W Listopadzie 1557 r. Michałowa Tichnowicza Kozińska, *Marya Jurjewna kniażna Holszańska* zeznaje, iż pożyczyła od małżonka swego Michała Tichnowicza Kozińskiego horodniczego Włodzimierskiego 8000 kop groszy i w tej summie zapisuje mu dwie trzecie części dóbr, które jej przypadną, w mającym nastąpić, po śmierci brata jej kniazia Semena Jurjewicza Holszańskiego stolnika Litewskiego, dziale z siostrami kniahinią Nastazyą Żesławską, dziećmi nieboszczki pani Pawłowej Sapieżynej, kniahinią Zofią Aleksandrową Połubińską, kniahinią Fedorą Bohdanową Sołomerecką i kniażną Hanną. Jednocześnie kniażna Marya zapisuje temuż małżonkowi swemu pozostałą trzecią część majątków, a nadto dwór Żyrmuny i dwa dworcy zapisane jej przez pierwszego męża pana Andrzeja

---

[1]) Dział dokonany w Wilnie 15 Maja 1558 r., wniesiony do metryki 23 Maja tegoż roku (Z. 38 k. 171 dok. 106) i 20 Maja 1561 r. (S. 41 k. 191). [2]) Testament kniazia Jurja Dubrowickiego (patrz wyżej). [3]) W Łucku 17 Grudnia 1533 r., dr. Ar. Sł. III 453. [4]) W Żesławiu 1556 r. Maja 3 (S. 36 k. 618 odw.) [5]) 12 Czerwca 1556 r. (dr. A. J. Z. R. I str. 140 d. 131). [6]) Z. 38 k. 171 d. 106 i ten sam dokument S. 41 k. 191. [7]) Z. 111 k. 214. [8]) 1558 Maja 23 (Z. 40 k. 197). [9]) S. 35 k. 267. [10]) 1571 r. Lipca 20 (dr. Arch. Sbor. III str. 35). [11]) Testament kniazia Jurja (patrz wyżej). [12]) 1556 Maja 29 i Czerwca 30 (S. 33 k. 647 odw. i 687 odw.)

Montowta [1]). Zapowiedziany dział z siostrami miał miejsce w Maju 1558 r.; kniahinia Fedora Sołomerecka, pani Marya Kozińska i Hanna już Kierdejowa, otrzymały wspólnie zamek Dubrowicki, Wysock, Szeszoły, Kroszty i Bolniki [2]). W kilka dni później pani Michałowa Kozińska horodniczyna Włodzimierska, *kniażna Dubrowicka*, za zgodą małżonka swego darowywa panu Hrihoremu Wołowiczowi staroście Mscibowskiemu część placu w mieście Wilnie [3]). Mąż Maryi Michał Tichnowicz Koziński, został następnie marszałkiem królewskim [4]), a w 1566 r. kasztelanem Łuckim (Wołyńskim), umarł 1568 r. [5]). W liczbie tych, którzy w 1569 r. nie stanęli do przysięgi na przyłączenie Wołynia do korony, wymieniona już tylko: *pani Michałowa Kozińska kasztelanowa Łucka i zięć jej kniaź Mikołaj Jarosławowicz* [6]). Jeszcze we Wrześniu 1570 r. *Marya Jurjewna* występuje jako wdowa po Kozińskim [7]). W 1571 r. zawarła po raz trzeci związki małżeńskie z kniaziem Andrzejem Michałowiczem Kurbskim Jarosławskim. W Sierpniu 1571 r. Andrzejowa Michałowicza Kurbska Jarosławska, *kniahinia Marya Jurjewna Holszańska*, pożyczywszy od swego małżonka kniazia Andrzeja Michałowicza Kurbskiego Jarosławskiego 4000 kop groszy, w tej summie zapisuje mu majętność Ośmigowicze w powiecie Włodzimierskim, którą jej był dał nieboszczyk mąż pan Michał Koziński [8]). W 1576 r. Andrzejowa Kurbska Jarosławska, *Marya Jurjewna Holszańska*, spisała testament, którym potwierdza, że mężowi swemu kniaziowi Andrzejowi Michałowiczowi Kurbskiemu Jarosławskiemu już poprzednio dała Dubrowicę w powiecie Pińskim, Szeszoły w powiecie Wileńskim i Kroszty, a także Ośmigowicze w powiecie Włodzimierskim i wszystkie dokumenty odnoszące się do spadku po Holszańskich oraz akt dzielczy z siostrą Olizarową Kierdejową Mylską marszałkową Anną Jurjewną Holszańską, z tem, że gdyby siostra jej marszałkowa Olizarowa Kierdejowa Anna Jurjewna Holszańska zechciała unieważnić dział z innymi uczestnikami, kniaziem Iwanem Bohdanowiczem Sołomereckim (więc kniażna Holszańska matka jego już nie żyła), kniahinią Aleksandrową Połubińską Zofią Jurjewną Holszańską, z Ostafiejową Wołowiczową etc. Fedorą i braćmi jej, Mikołajem i Bohdanem Sapiehami i kniahinią Iwanową Czartoryską, Anną Żesławską, to małżonek jej będzie prawym possesorem części, któreby jej przypaść miały. Temuż małżonkowi zapisuje jeszcze summę należną od siostry Kierdejowej na mocy wyroku sądu polubownego. Synowi Andrzejowi darowywa majątek Bołteniki, a zastawione w 750 kopach majątki Orłowesiszki i Żyrmuny, pozwala wykupić synom Janowi i Andrzejowi; w testamencie tym Marya wspomina jeszcze o córce swej kniahini Zbarażskiej [9]). Takim sposobem Marya cały majątek podarowała mężowi z krzywdą swoją i własnych dzieci, wkrótce więc potem zaczęła żałować tego postępku, i wykradłszy u męża dokumenty, odesłała je synowi Janowi. Spór Maryi z mężem kilkokrotnie został opisany; szczegóły znajdzie czytelnik w dziele „Życie kniazia Kurbskiego" [10]). Dość że w 1578 r. nastąpił rozwód poprzedzony wzajemnym zwrotem wszystkich darowizn [11]). Pomimo tego jednak ciągłe zatargi Maryi z byłym mężem i siostrami nie ustawały [12]). Marya żyła długo. W Październiku 1585 r. *Marya Jurjewna księżna Holszańska*, Andrzejowa Kurbska, daje synowi swemu Andrzejowi Montowtowi Szeszoły i Kroszty [13]). Jeszcze w Grudniu tegoż roku (1585), odłożoną została sprawa odwieczna o Stepań, między kniaziem Konstantym Ostrogskim wojewodą Kijowskim a (potomstwem kniazia Jurja Dubrowickiego), Mikołajem i Bohdanem Sapiehami, Rainą Ostafiejówną Wołowiczówną Sewerynową Bonarową, kniahinią Aleksandrową Połubińską Zofią kniażną Holszańską, kniaziem Jurjem Iwanowiczem Czartoryskim, *kniaziową Andrzejową Krupską Maryą kniażną Holszańską*, kniaziami Januszem i Michałem Żesławskimi, kniaziem Januszem Sołomereckim i marszałkową Olizarową Kierdejową Mylską Anną kniażną Holszańską [14]). Ostatnia to wzmianka o Maryi; niezawodnie umarła w 1586 r.

Zofia Jurjewna, druga córka kniazia Jurja Iwanowicza Dubrowickiego z Maryi Sanguszkowiczówny [15]), wydaną została za kniazia Aleksandra Iwanowicza Po-

---

[1]) Trzy dokumenty z d. 8, 15 i 16 Listopada 1557 r. wniesione do akt 14 Maja 1558 r. (Z. 38 d. 101 k. 148 odw., S. 35 k. 71 odw. i Z. 38 d. 100 k. 146 odw.). [2]) Patrz wyżej str. 111. [3]) 1558 r. Maja 21 (Z. 40 k. 190). [4]) Z tym tytułem występuje 1564 r. (Vol. leg. II 646) i 1566 (S. 50 k. 143 i 151 odw.). [5]) Senatorowie 142. [6]) Kurbski I 22. [7]) Tamże I str. X przypis. 18. [8]) W Milanowiczach 1571 r. Sierpnia 22 (Kurbski I 29—31). [9]) W Osmigowiczach 1576 Marca 18 (Kurbski I 72—79). [10]) Kurbski I str. X—XIX. [11]) Tamże I str. XVII. [12]) Tamże I str. X i XXIV. [13]) Tamże I str. 279. [14]) W Grodnie 1585 r. Grudnia 3 (Woł. 8 k. 102 odw.). [15]) Testament ojca, patrz wyżej str. 108.

łubińskiego. Wymieniona w 1557 r. w zapisach siostry Maryi Kozińskiej [1]), 1558 r. w dziale z siostrami [2]), i specyalnym z siostrą Nastazyą [3]), 1576 r. w testamencie siostry Maryi Kurbskiej [4]) i 1585 r. w sprawie o Stepań [5]). W 1580 r. *Zofia z kn. Holszańskich* zapisuje Hłusk mężowi swemu kn. Aleksandrowi Połubińskiemu [6]). Jeszcze w 1593 r. kniaź Aleksander Iwanowicz Połubiński, kasztelan Nowogrodzki i małżonka jego *Zofia Jurjewna kniażna Holszańska,* zapisują Wileńskiemu bractwu Św. Trójcy majątek Suderwy, a w następnym roku (1594) zapis ten innym zapisem na urządzenie szkoły powiększają [7]).

Anna (Hanna), trzecia córka kniazia Jurja Iwanowicza Dubrowickiego z Maryi Sanguszkowiczówny [8]), jeszcze niezamężna w Listopadzie 1557 r. [9]), wydaną została w następnym 1558 r. za pana Olizara Kierdeja Mylskiego (później marszałka hospodarskiego), z którym wspólnie w Maju 1558 r. przystępuje z siostrami do działu majątkami ojczystemi [10]). Władając Dubrowicą wspólnie z siostrą Maryą, Anna w ciągłych pozostaje z nią zatargach [11]). W 1561 r. pan Olizar Kierdej, syn Piotra Kierdeja Mylskiego, marszałek hospodarski i małżonka jego *kniażna Hanna Jurjewna Holszańska,* pozywają dzierżawcę Rohaczewskiego kniazia Bohdana Wasilewicza Sołomereckiego i małżonkę jego kniażnę Fedorę Jurjewnę Holszańską, o nieoddanie części dochodów z majątków Dubrowicy, Wysocka i Ryczowa [12]). Dnia 21 Sierpnia 1583 r. *Anna Jurjewna Holszańska Olizarowa Kierdejowa Mylska* spisywała testament, którym cały majątek zapisała synowi Jurju z obowiązkiem wypłacenia dwóm siostrom po 3000 kop groszy [13]). Oboje Kierdejowie występują jeszcze w Grudniu 1585 r. w sprawie o Stepań [14]).

Fedora (Fedka) Jurjewna, czwarta córka kniazia Jurja Iwanowicza Dubrowickiego i Maryi Sanguszkowiczówny [15]), już w 1557 r. jest żoną kniazia Bohdana Wasilewicza Sołomereckiego dzierżawcy Aińskiego [16]). W następnym roku dzieli się z siostrami majątkami ojczystemi [17]), a w 1561 r. dzierżawca Rohaczewski kniaź Bohdan Wasilewicz Sołomerecki i małżonka jego *kniażna Fedora Jurjewna Holszańska* mają sprawę z siostrą Anną i jej mężem [18]). Fedora umarła przed 1576 r., w którym, w liczbie spadkobierców Holszańskich, występuje tylko syn jej kniaź Iwan Bohdanowicz Sołomerecki [19]).

Olena (Aleksandra) Jurjewna, piąta córka kniazia Jurja Iwanowicza Dubrowickiego i Maryi Sanguszkowiczówny [20]), żona Pawła Iwanowicza Sapiehy, zmarła przed 1557 r.; w tym roku w liczbie sióstr, kniażen Holszańskich, występują już tylko: *„dzieci nieboszczki pani Pawłowej Sapieżynej"* [21]). Te dzieci, Ostafiejowa Wołowiczowa, Onikiejowa Korsakowa i Mikołaj i Bohdan Pawłowicze Sapiehowie, w następnym roku biorą udział w dziale fortuny kniaziów Holszańskich [22]).

---

[1]) Patrz wyżej str. 112. [2]) Tamże str. 111. [3]) Tamże str. 112. [4]) Tamże str. 113. [5]) Tamże.
[6]) S. 60 d. 10. [7]) Akt. Wil. VIII str. 12—15, XI str. 46—52, Arch. Sbor. VI 60—62. [8]) Patrz wyżej str. 108.
[9]) Tamże str. 113. [10]) Tamże str. 111. [11]) Kurbski I str. X, a także dokum. 1575 (tamże str. 69), 1578 r.
(S. 58 k. 45 i 50), 1580 (Kurbski I 277). [12]) S. 40 k. 206. [13]) Stecki, Z boru i stepu 236. [14]) Patrz wyżej
str. 113. [15]) Tamże str. 108. [16]) Tamże str. 112. [17]) Tamże str. 111. [18]) Patrz wyżej. [19]) Tamże str. 113.
[20]) Tamże str. 108. [21]) Tamże str. 112. [22]) Tamże str. 111.

Olgimont kniaź

Iwan Olgimontowicz z Holszan 1379—1401 Ż. Agryppina kn. Smoleńska siostra żony Witowda

Andrzej 1401 Ż. Aleksandra kn. Drucka † 1426

Semen 1401 † 1433 Ż. Marya

Aleksander 1405

Michał 1422 † 1433

Boris † 1399 (?)

Julianna ur. 1378 † 1448 M. 1 Iwan kn. Karaczewski 2 Witowd w. ks. Litwy

---

Wasilisa M. 1 kn. Iwan Bielski 2 kn. Michał Semenowicz

Zofia † 1461 M. 1422 Władysław Jagajło król Polski

Marya 1433—1456 M. Eliasz hospodar Mołdawski

Daniel † 1435

Aleksander

Hleb

Jurij 1436—1456 Ż. Julianna 1481

Julianna 1454—1494 M. kn. Semen Romanowicz Kobryński

Andrzej 1455—1457 Ż. N N wdowa † do 1486

Semen kniaź Trabski Ż. Maryna kn. Zubrewicka-Drucka 1496

Iwan kn. Dubrowicki † 1481 Ż. Hanna kn. Czartoryska

Aleksander kn. Holszański kaszt. Wileński † 1511 Ż. 1 N N 2 Zofia Sudymontowiczówna † 1517

Wasil

Anna M. Marcin Gasztoldowicz

Julianna † mając 16 lat

Jurij

Semen star. Łucki † 1505 Ż. Anastazya kn. Zbarażska

N N † przed 1480 M. Marcin Gasztoldowicz

Jurij kn. Dubrowicki † 1536 Ż. 1 1501 Julianna córka Iwana Jarosławicza 2 Marya kn. Sanguszko

Wasilisa M. kn. Michał Mścisławski

Janusz 1488—1511

Jurij wda Kijowski 1508 † 1511

Paweł biskup Łucki i Wileński † 1555

Anna M Piotr Janowicz wda Trocki

Jadwiga M. Iwan Litawor Chrebtowicz

Aleksandra M. Mikołaj Pac

Barbara zakonnica

Tatianna M. kn. Konstanty Ostrogski

Janusz wda Kijowski, Trocki † 1549 Ż. Elżbieta Radziwiłłówna

Fedor 1528

Włodzimierz † 1545 Ż. Maryna Wasilewna kn. Sołomerecka

Anastazya M. kn. Kuźma Zasławski

Bohdana M. kn. Fedor Wiszniewski

Semen stolnik † 1556 Ż. Anna z Radziwiłłów Kiszczyna † 1558

Andrzej † młodo

Marya M. Andrzej Montowt 2 1557 Michał Koziński 3 1571 Andrzej Kurbski

Zofia M. kn. Aleksander Połubiński

Anna M. 1558 Olizar Kierdej

Fedora M. kn. Bohdan Sołomerecki

Olena M. Paweł Sapieha

Hołowczyński (Mikitynicz),

od Hołowczyna nad Wabiczem wpadającym do Druci, dziś w powiecie i gubernii Mohilewskiej, i imienia Mikity (Nikita). Protoplastą tej rodziny był kniaź Matwiej Mikitynicz, przybyły z królową Heleną z Moskwy, jak o tem wyraźnie zaświadcza przywilej króla Aleksandra [1]). Potomkowie jego pierwiastkowo używali patronymu „Mikitynicz“ i dopiero w drugiej połowie XVI-go wieku, od Hołowczyna, przybrali nazwisko Hołowczyński, zaś w XVII-tym wieku dodali sobie jeszcze tytuł kniaziów w Rapałowskich. Z heraldyków krajowych, Paprocki i Okolski o tych kniaziach nie wspominają, Kojałowicz świadczy, że kniaziowie Hołowczyńscy używają przydomku „Rapałowski” i herbu Łabędź [2]), a Niesiecki wyprowadza ich od książąt Siewierskich, z których Iwan Fedorowicz ma być protoplastą kniaziów Rapałowskich i Hołowczyńskich [3]). Bartoszewicz każe im pochodzić od rosyjskiego kniaziowskiego domu kniaziów Rapałowskich, z których kniaź Semen Iwanowicz Rapałowski w 1495 r. odprowadzał wielką księżnę Helenę do Litwy [4]). Zauważmy jednak, że rodowód kniaziów Rapałowskich o żadnym kniaziu Matwieju Mikityniczu nie wspomina i że w herbie kniaziów Rapałowskich nie spotykamy „Łabędzia” [5]). Pochodzenia kniazia Matwieja Mikitynicza nie objaśnia nam również pomiannik jego rodu, w którym wyliczone kolejno tylko imiona „kniaziów Matwieja, Piotra, Michała i Joanna, kniahini Fetinii i Wassy” [6]). Chociaż przywilej króla Aleksandra wspomina wyraźnie, że z królową Heleną przybył do Litwy, tem niemniej w spisie kniaziów i bojarów, którzy towarzyszyli Helenie w podróży do Litwy, imienia jego nie spotykamy [7]), niezawodnie więc nie z królową Heleną, ale trochę później za jej wezwaniem przybył do Litwy. Być może, że zamięszany w spisek, który kniaź Semen Rapałowski przypłacił 1499 r. gardłem [8]), schronił się do Litwy. Stosunek jego z tym kniaziem Rapałowskim, którego zresztą mógł być dalekim krewnym, był powodem do przybrania w XVII-tym wieku przez jego potomków tytułu „Rapałowski”.

Na Litwie kniaź **Matwiej Mikitynicz** był administratorem dóbr królowej Heleny która otrzymała 1501 r. przywilej na Kniażyce, Teteryn i t. d. [9]), 1503 r. na Mohilew i Birsztany [10]), a także na Onikszty [11]). Kn. Matwiej Mikitynicz namiestnik Kniażycki i Teteryński otrzymuje w 1502 r. dla siebie, żony swej i dzieci, od króla Aleksandra przywilej na dwór Struna z dworem Stojatiszki w powiecie Wileńskim [12]) i tenże *kniaź Matwiej Mikitynicz, „który z królową Heleną z Moskwy przyjechał”*, otrzymuje 1505 r. inny przywilej na plac w Wilnie [13]). W 1507 r. już jako namiestnik Mohilewski i Birsztański, otrzymuje od królowej Heleny przywilej na Jezdno z ludźmi Swintynickimi i dworcami Hanusowskim i Szlagierowskim [14]), co król Zygmunt potwierdza w tymże roku [15]), a w 1509 r. jako namiestnik Mohilewski i Onikszteński, wspólnie *z żoną Fedorą inaczej Fetinią i synami*, podobny przywilej na Kniażyce z folwarkiem Wodwa w Mohilewskiem [16]). W dobrach Kniażyckich już wówczas istniał majątek Hołowczyn [17]). Po zaszłej w 1513 r. śmierci królowej Heleny, trzymane przez nią starostwa powróciły do szafunku króla, który z nich Birsztany nadał kn. Matwiejowi. *Kniaź Matwiej Mikitynicz namiestnik Birsztański* w 1515 r. zamienia z królem plac w Wilnie, nadany mu przez Aleksandra, na dom tamże [18]). Z namiestnika Birsztańskiego został dzierżawcą tego zamku, uiściwszy królowi w 1518 r. 2500 kop groszy, jako sumę dzierżawną [19]) i już do śmierci swej nosił tytuł dzierżawcy Birsztańskiego. Wprawdzie w 1520 r. Hrihory Ostykowicz wojewodzic Trocki otrzymuje przywilej na okupno Birsztan od kniazia Matwieja Mikitynicza [20]); okupno to jednak nie doszło do skutku, a w 1522 r. król ponowił zastawę Birsztan, oddając takowe *kn. Matwiejowi Mikityniczowi* w sumie 2300 kop gr. [21]). Kniaź Matwiej skarży się w 1522 r. na Jana Radziwiłła marszałka ziemskiego, że ten zaręczywszy się z jego córką, wszedł z nim w ścisłą przyjaźń, gdy jednak małżeństwo nie doszło do skutku,

---

[1]) Z. 25 k. 155, patrz niżej. [2]) Herbarz. [3]) Niesiecki IV 364. [4]) Encyklopedya Powszechna XII 73—80. [5]) Rodosł. I 250—255. [6]) Arch. Sborn. IX 457. [7]) Karpow I 163—164. [8]) Karamzin VI pr. 174. [9]) Danił. Skarbiec Nr. 2136. [10]) Tamże Nr. 2153 i Z. 6 str. 432. [11]) Z. 9 d. 35. [12]) Z. 25 k. 150, dr. A. J. Z. R. I 28—29. [13]) Tamże k. 155. [14]) Tamże k. 149, dr. A. J. Z. R. I 34—35. [15]) Z. 25 k. 154. [16]) Tamże k. 147 i S. 37 k. 124, także Krupowicz 39. [17]) Wspomniany już w XV-tym wieku (Z. 3 k. 24, porównaj Z. 12 k. 420). [18]) Z. 25 k. 156. [19]) Z. 11 k. 9. [20]) Z. 10 k. 31. [21]) 20 Maja ind. 9 (1522, Z. 1 i 2, str. 113).

żąda zwrotu darów, które od niego pobrał. Radziwiłł jednak dowiódł, że dary były zobopólne bez obowiązku zwrotu [1]). Gdy w tymże czasie Jerzy Radziwiłł starościc Grodzieński, otrzymał przywilej królewski na okupno Birsztan, kniaź Matwiej ustępuje temu ostatniemu dworzec Ejtwiliszki pod Wilnem, pod warunkiem, aby go z dzierżawy nie ruszał, wkrótce potem jednak, niepomny układu, domaga się zapłaty za Ejtwiliszki, król jednak skargę jego oddala [2]). W 1524 r. ma sprawę *z zięciem swym* kniaziem Piotrem Masalskim, któremu po śmierci żony chciał odebrać dany za nią w posagu majątek Struna, pomimo jej zapisów na rzecz męża [3]). Pod r. 1525 wzmianka, że *kn. Matwiej Mikitynicz* wziął był na porękę więźnia Moskiewskiego kniazia Semena Iwanowicza Putiaticza, który u niego zmarł [4]). W 1526 r. procesuje się ze Słotowiczem o 400 kop [5]). Wynagradzając zasługi różnych poddanych, kniaź Matwiej nadaje w 1529 r. sioło Owsienowskie w majątku swoim Hołowczynie bojarynowi Seńkowi Michałowiczowi [6]), a w 1532 r. ludzi i ziemię w dzierżawie Birsztańskiej, bojarynowi Michałowi Semiczowi, co król potwierdza [7]). Temu ostatniemu już w następnym roku chciał kniaź odebrać nadaną ziemię, król jednak nie zgodził się na to i nawet zagroził kniaziowi okupieniem Birsztan [8]). W 1536 r. Matwiej zapisuje na Ewangelii folwark Swintyniki, z siołami Kurniszki i Siewielany w Kowieńskiem, na monaster Wileński Św. Trójcy [9]). W tymże roku w liście do króla, wskutek zatargów ze *starszym synem Jarosławem*, a prawdopodobnie *i śmierci drugiego syna Iwana*, kniaź odwołuje testament, którym był zapisał 1000 kop na Birsztanach, *synowi Iwanowi* i całą sumę swą na Birsztanach darowywa królowi [10]). Drugą żoną kniazia Matwieja Mikitynicza (po wyżej wymienionej Fetinii) była kniażna Ludmiła Duchnicza [11]; trzecią nareszcie kniażna Tomiła Michałówna Zasławska-Mścisławska. Już w Styczniu 1536 r. kniaź Matwiej zapisuje *żonie swej Tomiłe Michałównie i synom* z nią zrodzonym, zamek Perszajkę i dwa dwory [12]). *Synowi Jarosławowi* puścił dworzec Owsielikowicze w Kniażycach, oddalając od tego *żonę Tomiłę i inne dzieci* [13]). Wkrótce potem niejakiemu Iwanowi Lewonowiczowi zapisał po swym żywocie 8 ludzi w majątku Struna [14]). Czując się blizkim śmierci, *kniaź Matwiej Mikitynicz dzierżawca Birsztański* sporządza 7 Marca 1539 r. w Perszajce testament; chce być pochowanym w cerkwi monasteru Wileńskiego Św. Trójcy, pogrzebem ma wyłącznie zająć się *małżonka jego kniażna Tomiła Michałówna Mścisławska*, bez współudziału *syna Jarosława* i bojarów; potwierdza tejże małżonce swej poprzedni zapis wianowy, którym w 1000 kopach zapisał jej Strunę i pozostawia jej również, wspólnie z jej synami, zamek Perszajkę z dworcami Szlagierowskim i Duwińskim. Wspomina dalej, że resztę spadku podzielił był na równe części między *trzech synów swych, Jarosława, Iwana i Ostafieja*, gdy jednak *Iwan umarł*, to schedę jego ma odziedziczyć matka. Natomiast *kniaź Jarosław* dostaje na wyłączną własność Jezno i Swintyniki; Kniażyckiemi dobrami na Rusi i dworem w Wilnie mają się obaj bracia podzielić, gdy *kniaź Ostafiej* lat dorośnie. Toż samo uskutecznić mają z majątkami zapisanemi, prócz wiana, małżonce jego *kniażnie Tomiłe Michałównie i z nią zrodzonej córce Hannie*, której mają obaj bracia złożyć posag 1000 kop wynoszący, połowę w gotowiźnie, drugą połowę w wyprawie; wzmiankuje nadto, że *inne jego córki z kniażny Ludmiły Duchnicz zrodzone*, zostały już przy zamążpójściu wyposażone, na co posiada od zięciów listy wianowe, a najmłodsza z nich *kniażna Nastazya* oddaną przez niego została, wraz z posagiem, do *zięcia a jej szwagra*, Daniła Meleszki, tak, że córki i zięciowie nic więcej potrzebować od żony jego Tomiły, ani od swych braci nie mają. Dworzec Purwiński zapisuje, pod pewnymi warunkami, na cerkiew Św. Trójcy w Wilnie; nadto potwierdza daninę miodową, którą potomkowie jego mają corocznie odpuszczać na monaster Pieczerski w Kijowie. Kniaź Matwiej umarł wkrótce potem, w tymże 1539 r., albowiem testament powyższy, już po śmierci testatora, wniesiony został do metryki 26 Października 1539 r. [15])

W Styczniu następnego 1540 r. *kniahinia Matwiejewa Mikitynicza, kniażna Tomiła Michałówna Żesławska* ma sprawę z kniaziem Jurjem Falczewskim biskupem Łuckim i Berestejskim, a raczej z jego namiestnikiem Lepelskim, który ją oskarżył o gwałty, krzywdy i szkody, które poczyniła najechawszy ze swymi służebnikami na włość Le-

[1]) S. 2 k. 279. [2]) Z. 10 k. 89, także Z. 1 i 2 str. 51. [3]) S. 4 k. 81 [4]) A. Z. R. II 163. [5]) Z. 14 d. 720. [6]) Z. 12 k. 420. [7]) Z. 15 k. 104 d. 122. [8]) Z. 17 k. 375/364. [9]) 1536 Stycznia 14 (Zbiór dawn. dypl. II 94/95, Arch. Sbor. X str. 9). [10]) Z. 19 k. 216. [11]) Patrz niżej testament, także Z. 20 k. 166 d. 130. [12]) Z. 1 i 2 str. 146. [13]) Z. 20 k. 166 d. 130. [14]) 1538 Września 12 w Krakowie, potwierdzenie Lewonowiczowi (Z. 20 k. 179 d. 142). [15]) Z. 23 k. 149 dok. 140, dr. Zbiór dawn. dypl. II 61—67.

pelską [1]). W ciągu tegoż 1540 r. kn. Tomiła wyszła powtórnie za kniazia Andrzeja Wasilewicza Sołomereckiego, który w Listopadzie 1540 r., imieniem żony swej *Tomiły Michałówny*, pozywa krajczego Hrihorego Ostyka o zapłatę długu [2]). Kn. Andrzej Sołomerecki umarł w pierwszej połowie 1541 r.; już w Sierpniu 1541 r. nie wymieniony w liczbie zięciów kniahini Julianny Mścisławskiej, a występuje tylko *kniahinia Andrzejowa Sołomerecka kniażna Tomiła* [3]). Ponowiła ona i po raz trzeci związki małżeńskie, zaślubiając, prawdopodobnie w 1542 r., Jana Janowicza Zabrzezińskiego marszałka hospodarskiego, dzierżawcę Somiliszskiego, wychodząc za którego, musiała przejść na katolicyzm pod imieniem Barbary, i owdowiała po raz trzeci 1543—1544 r. [4]). W Marcu 1546 r. *pani Janowa Zabrzezińska Barbara* procesuje Fryderyka Sapiehę i żonę jego Hannę Zabereziankę, o trzecią część majątków pana Zaberezińskiego jej męża [5]). W następnym roku wszystkie cztery siostry: pani Wileńska Hrihorowa Hrihorowicza Ostikowicza Nastazya, *pani Janowa Janowicza Zaberezińska Barbara*, pani Jurjewa Hrihorowicza Ostykowicza Maryna i starościna Łucka kniahinia Andrzejowa Koszyrska Bohdana, *kniażny Mścisławskie*, procesują się z kn. Wasilem Andrejewiczem Połubenskim o grunta Teteryńskie [6]). W Teterynie 9 Lipca 1555 r. *Janowa Janowicza Zaberezińska Barbara Michałówna kniażna Mścisławska* spisuje testament; chce być pochowaną w Wilnie w klasztorze Św. Franciszka u Bernardynów, wszystkie posiadane przez siebie dobra ojczyste i macierzyste, a także Połoczany z dworcami Łużany, Zanarocz i t. d., zapisane jej przez *nieboszczyka męża Jana Janowicza Zaberezińskiego*, i Strunnę z dworcami, zapisaną przez *pierwszego męża jej kn. Matwieja Mikitynicza*, zapisuje *jedynemu synowi Ostafiejowi Matwiejewiczowi*. Zaraz potem umarła, lecz dopiero 7 Lipca 1556 r. kn. Ostafi Matwiejewicz Mikitynicz uzyskuje potwierdzenie testamentu nieboszczki matki [7]). Pani Janowa Zabrzezińska nie żyła więcej w Listopadzie 1555 r. [8]). Z przytoczonych szczegółów okazuje się, że kniaź Matwiej Mikitynicz z pierwszej żony Fetinii pozostawił 2 córki: N. N. (kniahinię Masalską) i Fedię (Korsakowę); z drugiego małżeństwa z kniażną Ludmiłą Duchnicz, syna Jarosława i trzy córki: Hannę (za Daniłem Meleszką), Dobruchnę (1° v. za kniaziem Horskim, 2° v. za Chaleckim) i Anastazyą (niezamężną); z trzeciego małżeństwa z kniażną Tomiłą Mścisławską—synów Iwana i Ostafieja i córkę Hannę.

Z nich **Iwan** zmarł przed ojcem [9]); córka **Hanna**, urodzona z kniażny Mścisławskiej, wspomniana w testamencie ojca 1539 r., a więcej nie wspomniana w testamencie matki 1555 r., musiała umrzeć niezamężną wkrótce po ojcu [10]). Najstarszą córką kniazia Matwieja, zrodzoną z pierwszego małżeństwa z kniahinią Fetinią, była żoną kniazia Piotra Tymofiejewicza Masalskiego. Kniaź Piotr Tymofiejewicz Masalski, wziąwszy po żonie w posagu od kniazia Matwieja Mikitynicza majątek Strunę, objął zarazem sprawę z bojarynem Andrzejem Czyżewiczem o boje i grabieże, których dopuścili się jego włościanie ze Struny i Stojaczyc w majątku żony Czyżewicza — Komajach i w 1518 r. wezwany został dla stawienia świadków w tejże sprawie [11]). W 1524 r. kniaź Piotr Tymofiejewicz prawuje się z teściem swoim; w zaniesionej skardze dowodzi, *że pojąwszy w małżeństwo córkę kniazia Matwieja Mikitynicza*, dostał od niego w posagu majątek Strunę, nadany temu przez królowę Olenę. Taż *żona jego* zapisała mu wszelkie swe ruchomości i trzecią część tegoż majątku Struny na wieczność, a dwie drugie części tych dóbr, pozostawiła do woli hospodarskiej; zapis ten, król przywilejem swoim kniaziowi Masalskiemu potwierdził. Gdy niedawnemi czasy taż małżonka jego umarła (niezawodnie bezpotomnie), teść jego kniaź Matwiej zaprzecza ważności tego aktu, zapisy i przywileje już odebrał i nie czekając wyroku, Strunę gwałtownie objął w swe posiadanie. Król rozpatrzywszy zapisy nieboszczki, rozkazuje nieruszać kniazia Masalskiego z majątku zapisanego mu przez żonę, do swego przyszłego na Litwę przyjazdu, podczas którego sprawa ta ostatecznie rozstrzygniętą zostanie [12]). Struna została jednak w ręku kniaziów Mikityniczów, chyba tylko bez tej trzeciej części, zapisanej kniaziowi Piotrowi Tymofiejewiczowi Masalskiemu.

---

[1]) S. 9 k. 152. [2]) 1540 Listop. 5 (S. 10 k. 2 d. 3). [3]) 1541 Sierpień 15 (S. 12 k. 126 d. 135 p. wyżej).
[4]) Zabrzeziński wspomniany po raz ostatni w lecie 1542 r. (Baliński, Histor. m. Wilna II 151), już nie żył 3 Marca 1545 r. (Z. 64 k. 52—53). [5]) 1546 Marca 30 (Z. 30 d. 27). [6]) 1547 Paźdz. 15—21 (Z. 29 d. 138, 140, 141 k. 151—156 i S. 20 k. 5, dr. Ar. Sł. IV 557—558). [7]) Z. 35 d. 187. [8]) S. 34 k. 101 patrz niżej. [9]) Patrz wyżej). [10]) Tamże. [11]) 1518 r. Grudnia 21 ind. 7 (S. 3 k. 9 dok. 10). [12]) 1524 Listopada 8 ind. 13 (S. 4 k. 81).

Teodora (Fedia), druga córka kniazia Matwieja Mikitynicza i kniahini Fetinii, prawdopodobnie w 1522 r. narzeczona Jana Radziwiłła [1]), poślubiła następnie bojaryna Połockiego Dymitra Bohdanowicza Ostafiejewicza Korsaka, który w 1540 r. zeznaje listem swym, że zapisał *małżonce swej kniażnie Fedi Matwiejewnie*, w trzeciej części posiadanych przez niego dóbr, 2000 kop na majątkach swych Plisa, Bolszewicze i Krzywicze; dobra pomienione, mają pozostać po jego śmierci w jej dożywotniem posiadaniu, którą to wolę jego, ma spełnić syn ich Piotr [2]). W 1547 r. król potwierdza ziemiance Połockiej pani Dmitrowej Bohdanowicza Korsakowej, Fedi Matwiejewnie Mikitynicza, kupno domu w Wilnie [3]). W następnym 1548 r. pomieniony Korsak zapisuje i darowuje tejże swej małżonce, po żywocie swoim, wszelkie posiadane przez niego rzeczy ruchome, oddalając syna swego Piotra i córkę Hannę z zięciem [4]). Jako jedyna (pozostała przy życiu) córka kniazia Matwieja Mikitynicza i pierwszej jego żony Fetinii, *pani Fedia Korsakowa mostownicza Połocka*, prowadziła sprawę z przyrodnim swym bratem kniaziem Jarosławem Mikityniczem, na którym dochodziła dziedzictwa zamku Barberiszki i dóbr Kniażyckich. Po odroczeniu tej sprawy w 1555 r. [5]), nastąpił w 1558 r. wyrok królewski. Przy oczywistej rozprawie *Fedia Korsakowa* zeznała: „że król Aleksander, za przyczyną królowej Oleny, nadał był te dobra za wysługę ojcu jej i jego, *kniaziowi Matwiejowi i żonie jego a matce jej kniahini Fetinii i ich dzieciom i potomkom.* Kniaż Jarosław zaś nie mając, jako syn z innej żony, najmniejszego prawa do tych dóbr, po śmierci ojca zamek Barberyszki i dobra Kniażyckie z wszelkiemi przynależnościami zajął, a jej *córce i prawej sukcessorce kniazia Matwieja i kniahini Fetinii, którym te majątki zostały nadane,* dóbr tych postąpić ani przywilejów na nich zwrócić nie chce. Kniaź Jarosław ze swej strony dowodził, że chociaż podług przyjętego zwyczaju, imiona żon tych, którzy otrzymują wysługi, lub nabywają majątki, wpisują się w przywilej, tem niemniej żony do tych majątków nabywają prawo nie inaczej, jak za szczególnym przywilejem. Tak samo z łaski królowej Oleny, kniaź Matwiej Mikitynicz, otrzymał na wieczność dwór Jezdno z ludźmi Swintynieckimi i dwoma dworcami Szlagierowskim i Hanuszowskim, również dobra Kniażyce, które jej był nadał król Aleksander jej małżonek, w dowód czego przedstawił przywileje na pargaminie od króla żonie po łacinie, a od królowej ojcu jego po rusku pisane a również i potwierdzenie tegoż ostatniego nadania przez króla Zygmunta. Nadto przedstawił i inny pargamin króla Aleksandra łaciński, nadania dóbr Kniażyckich z dworem Wodwa, swej małżonce Olenie a od tej, darowczy zapis po rusku *kniaziowi Matwiejowi Mikityniczowi, jego żonie, ich dzieciom i potomkom* i jeszcze list wianowy tejże Dymitrowej Korsakowej, przez męża jej wydany, w którym stoi, że wychodząc za niego zamąż, wzięła zupełną wyprawę w summie 3000 czerwonych złotych, prócz szat i innych sprzętów domowych, naprzeciw którego posagu Dymitr Korsak, zapisał jej oprawę 6000 czerwonych złotych; Korsakowa więc nie ma żadnego prawa do dziedzictwa wymienionych dóbr, to też nieboszczyk ojciec *kniaź Matwiej Mikitynicz,* wszystkie te majątki puścił w równy dział między dzieci, które miał z drugiej żony, w dowód czego, zsyłał się kniaź Jarosław na wyrok króla Zygmunta w rozprawie oczywistej pana Hornostaja z nim z jednej, a kniazia Matwieja małżonki kniahini Tomiły z drugiej strony, w którym między innemi powiedziano, że kniaź Matwiej w trzeciej części swych dóbr zapisał na wieczność jemu, kniaziowi Jarosławowi, oddalając żonę i inne swe dzieci, majątek Jezdno, dwór murowany w Wilnie i wszystkie ruchomości, które pozostawały na przechowaniu u pana Hornostaja. A co się tycze innych dóbr swoich, zamku Perszajki, dworców Szlagierowskiego i Duwina i na Rusi, dóbr Kniażyc, z wszystkiemi sioły oraz Hołowczynem i Wodwą, to takowe puścił w równy dział między tegoż kniazia Jarosława i inne swe dzieci, urodzone z kniahini Tomiły." Tak, że król po porozumieniu się z panami swej rady i zważywszy, że pani mostownicza Połocka Fedia Korsakowa, z majątków ojcowskich jeszcze za żywota swego ojca wyposażoną została, kniazia Jarosława przy spornych majątkach pozostawił [6]).

Hanna najstarsza córka kniazia Matwieja Mikitynicza z kniażny Ludmiły Duchnicz, była żoną Daniła Meleszki, którego kniaź Matwiej Mikitynicz w testamencie swym 1539 r. nazywa *zięciem* [7]). Po śmierci pierwszego męża, wyszła 2-o za Jana Sucho-

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) 1540 Lipca 14 w Wilnie (Z. 35 k. 113 dok. 74). [3]) 1547 Marca 7 w Wilnie (Tamże k. 116 dok. 77). [4]) 1548 r. Lutego 25 (tamże k. 115 dok. 75). [5]) 1555 r. Marca 22 (S. 34 k. 510 i Z. 35 dok. 74). [6]) 1558 r Marca 20 (S. 37 k. 124, także Z. 35 d. 210). [7]) Testament kniazia Matwieja Mikitynicza, patrz wyżej.

dolskiego; w 1562 r. *pani Janowa Suchodolska kniażna Hanna Matwiejewna* spisuje testament, którym dworzec Perepeczański zapisuje mężowi, oprócz 400 kop na tym dworze, które zapisuje synowi Abrahamowi Daniłowiczowi Meleszce i 400 kop, które zapisuje *bratu swemu marszałkowi Jarosławowi Matwiejewiczowi i małżonce jego Dorocie Wencławownie Kostewicz. Siostrze swej Nastazyi* odpisuje nadto 30 kop, które mąż ma wypłacić. Na majątku pierwszego męża Busiaczu ma 1000 kop, które zapisuje synowi Abrahamowi; temu pozwala również okupić Dory, będące w zastawie u kniazia Jarosława Matwiejewicza [1]).

Dobruchna, druga córka kniazia Matwieja Mikitynicza z kniażny Ludmiły Duchnicz, miała dwóch mężów; pierwszym był kniaż Fedor Iwanowicz Horski, drugim Józef Michałowicz Chalecki. W 1538 r. król potwierdza Józefowi Michałowiczowi Chaleckiemu dworzaninowi hospodarskiemu i żonie jego *Dobruchnie córce kniazia Matwieja Mikitynicza* dzierżawcy Birsztańskiego, zapis trzeciej części dóbr dany Dobruchnie przez *pierwszego jej męża kniazia Fedora Iwanowicza Horskiego* [2]). Po śmierci Dobruchny, Józef Chalecki (następnie marszałek hospodarski, starosta Czerkaski i Kaniowski), ponawiał jeszcze dwa razy związki małżeńskie, pozostawiając ze wszystkich trzech związków potomstwo. Trzecia jego żona Teodora z Kopciów Josifowa Michałowicza Chalecka, marszałkowa hospodarska, starościna Czerkaska i Kaniowska, już jako wdowa, zapozwaną została w 1562 r. przez pasierżbów swoich Andrzeja i Wasila Chaleckich, występujących w imieniu swojem, braci swych i sióstr, o to „że po śmierci małżonka swego, zagarnęła wszystkie dobra i ruchomości, również posagi pierwszych żon jego *kniażny Dobruchny Matwiejewny Mikitynicza* i Hanny Dymitrówny Korsakowny, mieniąc, że to jej testamentem ich ojca zapisanem zostało." Sprawę tę zakończył wyrok królewski, przysądzający Petrykowicze pani Chaleckiej [3]).

Anastazyja, trzecia córka kniazia Matwieja Mikitynicza i kniażny Ludmiły Duchnicz, przez ojca, wraz z posagiem, została oddaną w opiekę Daniłowi Meleszce, żonatemu z starszą jej siostrą, o czem ojciec w testamencie 1539 r. wspomina [4]). W związki małżeńskie nie wstępowała; w 1557 r. kniaż Ostafiej Matwiejewicz Mikitynicz testamentem, zapisuje dwór w Wilnie za rzeką koło cerkwi Św. Piotra, również szaty i klejnoty, *siostrze swej kniażnie Nastazyi* [5]), i tejże siostrze swej *kniażnie Nastazyi*, Hanna Suchodolska zapisuje 1562 r. 30 kop [6]).

Kniaż Ostafiej Matwiejewicz, syn kn. Matwieja Mikitynicza i kniażny Tomiły Michałówny, odziedziczył w 1555 r. po śmierci swej matki, znaczny spadek, do którego należały zapisane jej przez trzeciego męża Zaberezińskiego Połoczany, Łużany i Zanarocz. Bliską tych dóbr była rodzona siostra Jana Zaberezińskiego, Hanna Zaberezińska, która po owdowieniu z Fryderykiem Sapiehą, wyszła powtórnie za kniazia Stefana Zbarażskiego wojewodę Witebskiego i miała z nim syna Piotra, na którego przechodziły prawa po matce. Wskutek czego w Listopadzie 1555 r. *kniaź Ostafiej Matwiejewicz Mikitynicz* pozwany został przez kniazia Stefana Zbarażskiego wojewodę Witebskiego o powyższe dobra jako bliskość jego syna Piotra [7]). W 1556 r. *kniaź Ostafiej Matwiejewicz* ma sprawę z Jurjem Prosieckim, który go z odebrania należności, kwituje [8]). W tymże 1556 r. 12 Lipca *kniaź Ostafiej Matwiejewicz Mikitynicz* zeznaje, że kniaż Semen Jurjewicz Holszański stolnik w. Lit. pozostał mu dłużnym 300 kop, które miał zwrócić na mięsopust 1558 r., lecz umarł, nie uiściwszy należności [9]). Umierając bezżennym, kniaż Ostafiej, szeregiem zapisów sporządzonych w pierwszych dniach Marca 1557 r., rozporządza majątkami, zapisując dziedzictwo Połoczan, Łużan i Zanarocza Mikołajowi Kiszce podczaszemu wielkiego księstwa Litewskiego, (mężowi jednej z sióstr swej matki, kniażny Maryny Mścisławskiej) [10]), bratu swemu (ciotecznemu) Hrihoremu Jurjewiczowi Ostykowi, majątek Ożunicze [11]) i drugiemu bratu Jurju Ostykowi, trzecią część dóbr Teteryna, Packowa i Koziczyna oraz na dwóch innych częściach tychże dóbr 2000 kop, z prawem władania do czasu spłaty mu tej summy [12]). W kilka dni potem (6 Marca 1557) testamentem potwierdza te zapisy, dodając podczaszemu Kiszce i jego małżonce, *swej ciotce rodzonej*, kniażnie Marynie Mścisławskiej, z dóbr swych macierzystych —

---

[1]) S. 46 k. 57. [2]) Z. 20 k. 122 dok. 99, patrz niżej art. Horski. [3]) S. 35 k. 149, patrz niżej art. Horski. [4]) Testament kniazia Matwieja Mikitynicza. [5]) Testament kniazia Ostafieja Mikitynicza, patrz niżej. [6]) S. 46 k. 57, patrz wyżej. [7]) 1555 r. Listopada 19 (S. 34 k. 101). [8]) 1556 r. Stycznia 30 (S. 38 k. 12). [9]) 1556 r. Lipca 12 Wilno (S. 37 k. 17). [10]) 1557 r. Marca 1 (Z. 34 k. 510). [11]) Z. 34 k. 515. [12]) Tamże k. 513.

Mołodecznej, Zasławia i Nowego dworu, częsć trzecią na wieczność a na dwóch innych częściach 1000 kop prawem zastawnem. *Bratu swemu kniaziowi Jarosławowi Matwiejewiczowi*, żonie jego i dzieciom, pozostawia wszystkie swe dobra ojczyste—Kniażyce, Balwierzyszki i Strunę. Kapitał 1000 kop, który matka jego posiadała z zapisu swego męża kniazia Matwieja Mikitynicza na majątku Strunie, a który następnie jemu przekazała, odpisuje, na tychże samych prawach, *synowcowi swemu Mikołajowi, synowi kniazia Jarosława*. Panu Wojciechowi Stabrowskiemu, który ma za sobą *rodzoną jego siostrzenicę*, zapisuje dwór swój Wileński, zaś szaty i klejnoty *siostrze swej kniażnie Nastazyi* [1]. Umarł tego samego dnia (ó Marca 1557 r.); już w kilka dni póżniej wojewoda Witebski kniaź Stefan Andrejewicz Zbarażski, zanosi protestacyę przeciwko temu, że *kniaź Ostafiej Matwiejewicz Mikitynicz*, Połoczany, Łużany i Zanarocz, bliskości jego syna Piotra, odpisał testamentem Kiszce [2]. Tegoż roku 31 Marca, król wyrokiem zwalnia Ilię Semenowicza służebnika i podskarbiego, *nieboszczyka kniazia Ostafieja*, od oskarżenia kniazia Jarosława Mikitynicza o zabranie skarbów zmarłego [3].

Kniaż Jarosław Matwiejewicz, syn kniazia Matwieja Mikitynicza i kniażny Ludmiły Duchnicz, urodził się 1520 r. [4]. W 1537 r. już był pełnoletnim i miał z ojcem swym nieporozumienia, wskutek uczynionego przez tegoż zapisu synowi Iwanowi 1000 kop, z kapitału wniesionego do skarbu królewskiego pod zastawę Birsztańskiej dzierżawy, załagodzone tylko tem, że ojciec wyrobił potwierdzenie hospodarskie na przekaz *synowi swemu kniaziowi Jarosławowi*, „który mu pożyczył w jego potrzebie 200 kop" — dworca Owsielikowicze nad rzeką Lafą w dobrach Kniażyckich [5]. W 1546 r. *kniaź Jarosław Matwiejewicz*, występuje wspólnie z *małżonką kniahinią Dorotą dziedziczką Krzemienia*, w sprawie z Mikołajem Wrelewskim, o zagrabienie rozmaitych ruchomości [6]. Wkrótce potem otrzymał przywilej na marszałkostwo hospodarskie a także na dzierżawę Lachowicką. *Kniaź Jarosław Matwiejewicz Mikitynicz, marszałek hospodarski, dzierżawca Lachowicki*, pozwany został przez Fedora Kamienieckiego i żonę jego Barbarę o nieoddanie tejże Barbarze Kamienieckiej majątku Jewsiejewskiego, stosownie do przyrzeczenia i sądu wojewody Trockiego [7]. Dzierżawę Lachowicką niezawodnie spuścił w tym czasie, gdyż tytułu jej odtąd nie używa. Dobra Kniażyckie graniczyły z dobrami Szkłowskiemi, należącemi do Hieronima Aleksandrowicza Chodkiewicza, kasztelana Trockiego, star. jener. Żmudzkiego i spór graniczny dawał powód poddanym Kniażyckim i Wodwińskim do częstych najazdów na sioła Chodkiewicza Horodenkę, Lopawicze, Wysokie i t. d., skutkiem czego kniaź Jarosław pozwany został przez Chodkiewicza o zwrot zagrabionych w czasie najazdu ruchomości; sprawa jednak ostatecznie rozstrzygniętą być nie mogła, gdyż kniaź Jarosław zsyłał się na małoletność brata swego Ostafieja, współwłaściciela Kniażyc, twierdząc, że dobra Kniażyckie, będąc jeszcze nie podzielone, on sam odpowiadać za poddanych tej włości nie może [8]. W latach 1550—1551 prowadził kniaź Jarosław sprawy z popem Stefanem o najazd na dom poddanego kniazia i zabicie żony jego Łucyi [9], z Otwiłowiczem o nieprawne wwiązanie się w majątek [10], z Iwanem Iwanowiczem Hornostajem dzierżawcą Somiliszskim, o poczynienie szkód i poranienie poddanych w Barberyszkach [11]. W 1553 r. *marszałek hospodarski kniaź Jarosław Matwiejewicz Mikitynicz* zeznaje, „że kniaź Jan Androszewicz biskup Kijowski z bratem swym panem Mikołajem, niektóre rzeczy córek trzeciego ich brata nieboszczyka Wojciecha Androszewicza, oddali byli na przechowanie zmarłej *pani Wencławowej, teściowej jego*, które to rzeczy dostały mu się przy pojęciu w małżeństwo *kniahini Doroty, córki pani Wencławowej*, obecnie chcąc je zwrócić biskupowi Kijowskiemu, jako opiekunowi córek swego brata Wojciecha, prosi o zesłanie widza (świadka) dla spisania i przyjęcia tych rzeczy." [12]. Po dojściu kniazia Ostafieja do lat, dział ojcowizny wywołał między braćmi zatargi, które rozpoczęły się w 1553 r. od zajścia między służebnikami; zwada ta w Kniażycach zamieniła się w krwawe zajście, które następnie oparło się o sądy, gdyż jeden z poddanych został zabitym [13]. Pozostałe po ojcu dobra Kniażyce, Barbe-

---

[1]) 1557 r. Marca 6 (S. 38 k. 174 od.), potwierdzenie (Z. 45 k. 4). [2]) 1557 r. Marca 8, 15 i 19 (S. 37 k. 43 odw., 44 i 46, 3 dokumenty). [3]) 1557 r. Marca 31 (S. 33 k. 796). [4]) Milewski, Herbarz str. 351, żył lat 47. [5]) 1537 r. Lipca 1 w Perszajce (Z. 20 k. 166 d. 130). [6]) S. 17 k. 1. [7]) 1549 r. Października 1 (S. 22 k. 206 dok 255). [8]) 1550 r. Lipca 14 i 21 i 1551 r. Listopada 26 (Tamże k. 435 i 438 i S. 24 k. 52). [9]) 1550 r. Lipca 29 (S. 24 k. 12). [10]) 1551 r. Sierpnia 6 w Wilnie (Tamże k. 25). [11]) 1551 r. Grudnia 15 (S. 27 k. 228 [12]) 1553 r. Stycznia 3 (S. 31 k. 4). [13]) 1553 r. Maja 10 (Tamże k. 72).

ryszki, Szlagierowo i Duwin poszły do równego działu dwóch braci, uskutecznionego przez komisarzy dzielczych, pod przewodnictwem biskupa Żmudzkiego Wencława; wybór zostawiono młodszemu bratu kniaziowi Ostafiejowi, który wybrał zamek Kniażyce, gdy kniaź Jarosław pozostał przy Wodwie [1]). W 1554 r. kniaź Jarosław uzyskuje wyrok utrzymujący w poddaństwie w majątku jego Jeznie—Macieja i Stasia Juszkiewiczów, którzy dowodzili, że są szlachtą, bojarami powiatu Trockiego [2]). W dwa lata potem Bohdan Semenowicz z żoną swą zapozwali *marszałka hospodarskiego kniazia Jarosława Matwiejewicza Mikitynicza* o zajęcie w majątku Jezneńskim, włości Swintynickiej, zaścianka Andryhance, zamienionego z nimi [3]). W 1559 r. kniaź Jarosław wykupuje majątek Kosteniewo, zastawiony w 800 kopach Tupalskiemu [4]). W jesieni tegoż roku nabywa za 200 kop od Piotra Mikołajewicza Kuchmistrzowicza, dworzec jego na przedmieściu Wileńskiem [5]). Sąsiadem dóbr Kniażyckich, był kniaź Stefan Zbarażski, dziedzic zamku Teteryna; miał i z nim kniaź Jarosław Mikitynicz rozmaite zajścia, to o zagrabienie wozów z towarem leśnym [6]), to o pobicie i zranienie przez poddanych włości Hołowczyńskich, służebników kniazia Zbarażskiego z zagrabieniem statków znajdujących się przy nich i uprowadzeniem ich samych do majątku Wodwy, oraz o to, że sprawiedliwości kniaziowi Zbarażskiemu w tem wszystkiem uczynić nie chce [7]). Podobny proces ma kniaź Jarosław w tymże 1561 r. z innym sąsiadem Selistrowskim i jego żoną o najazd poddanych kniazia na ich grunta, oraz pobicie i poranienie ich w czasie tego najazdu [8]). W Grudniu tegoż 1561 r. *kniaź Jarosław Matwiejewicz Mikitynicz* spisuje testament, „którym *małżonce swej kniahini Dorocie Wencławownie Kostewicz* porucza opiekę nad synami i córkami małoletniemi i majątkami na Rusi: Kniażyce, Wodwa, Hołowczyn z siołami i wszelkiemi przynależnościami.” Zastrzega dalej, że żaden z synów nie ma prawa mięszać się do jej zarządów, ani żądać rachunku z dochodów; ma kniahinia Dorota pobieranemi dochodami dzieci swe utrzymywać i wychowywać, dwa dworcy Rumszyskie, będące w zastawie, okupić i inne długi jego spłacać. A gdy wszystkie dzieci do lat zupełnych dojdą, ma synom oddać dobra na Rusi — Kniażyce, Wodwę i Hołowczyn, a ci mają wspólnie córki, siostry swe, wyposażyć, wyznaczając każdej z osobna po 500 kop w gotowiźnie i po tyleż w wyprawie. W razie zaś, gdyby kniahinia Dorota przeniosła się do wieczności, przed ustaniem opieki, wyznacza na opiekunów swych dzieci, pana Ostafieja Wołłowicza marszałka dwornego, pisarza hospodarskiego i podskarbiego ziemskiego, pana Mikołaja Naruszewicza, sekretarza hospodarskiego i *siostrzeńca* swego pana Wasila Piotrowicza Zahorowskiego [9]). Jednocześnie oddzielnym zapisem *kniaź Jarosław Mikitynicz* zapisuje *małżonce swej kniahini Dorocie Wencławownie* trzecią część wszystkich majątków swych — Kniażyc, Wodwy, Hołowczyna, Barberyszek, dworca Szlagierowskiego, dworu Jezna z dworcem Swintynickim, dworu w Wilnie na Antokolu i drugiego dworu murowanego w samem mieście Wileńskiem, na wieczność, ubezpieczając jej jednocześnie na dwóch innych częściach tychże dóbr 16000 kop groszy; tejże małżonce zapisuje nadto złoto, srebro i wszelkie inne ruchomości [10]). Po sporządzeniu tych aktów, kniaź Jarosław żył jeszcze lat kilka. W 1562 r. żyd Berestejski Pejsach Ajzakowicz prowadzi sprawę *z marszałkiem hospodarskim, kniaziem Jarosławem Matwiejewiczem Mikityniczem i małżonką jego Dorotą Wencławowną Kostewicz* o myto z karczem i pomierne w Kobryniu i Dobuczynie, zaprzedane na cztery lata przez nieboszczyka pana Wencława Kostewicza, *ojca kniahini Doroty*, przodkowi Pejsacha—Ajzykowi Ezofowiczowi, w summie 300 kop, pożyczonych zmarłemu Kostewiczowi. Z powodu zajęcia kniazia Jarosława służbą hospodarską, sprawa ta odroczoną została [11]). W sporządzonym 1565 r. popisie wojska Litewskiego *kniaź Jarosław Matwiejewicz marszałek J. K. M.*, zapisany, jako mający stawić 50 koni po usarsku, 50 po kozacku, oraz 50 drabantów z rusznicami i siekierami [12]). W tymże roku, *marszałek hospodarski, kniaź Jarosław Mikitynicz*, otrzymuje przywilej na Kowieńską dzierżawę [13]), na okupienie której, za zwrotem wniesionych przez kniazia

---

[1]) 1554 r. Czerwca 1 (S. 36 k. 72). [2]) 1554 r. Lipca 30 (S. 34 k. 12). [3]) 1556 r. Czerwca 20 (S. 33 k. 686). [4]) 1559 r. Stycznia 7 (Z. 40 k. 517). [5]) 1559 r. Września 23 (Tamże k. 448). [6]) 1561 r. Października 8 w Wilnie (Z. 39 k. 121 dok. 110). [7]) 1561 r. Października 27 w Wilnie (S. 35 k. 126). [8]) Tamże k. 126 od. [9]) 1561 r. Lipca 27 w Wilnie, potwierdzony 12 Grudnia tegoż roku (S. 42 k. 845). [10]) 1561 r. Lipca 27 w Wilnie, wniesiono do akt tegoż roku 12 Grudnia (Tamże k. 838, 840, 842, 844). [11]) 1562 r. Kwietnia 23 w Wilnie (Z. 39 k. 395 dok. 178). [12]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 214. [13]) Milewski, Herbarz str. 351.

Jarosława 2000 kop, król wydaje 1566 r. konsens Janowi Chodkiewiczowi staroście Żmudzkiemu, marszałkowi ziemskiemu [1]). Kniaź Jarosław umarł wkrótce potem na kuracyi w Wilnie, mając zaledwie lat 47, pochowany 23 Października 1567 r. w Balwierzyżskach [2]). Wdowa jego Dorota Kostewicz ponowiła w 1568 r. związki małżeńskie ze Stanisławem Stanisławowiczem Dowojną, wojewodą Połockim [3]). Już jako Dowojnina znajdowała się w Lublinie w Maju 1569 r. podczas sejmu [4]). Przeżyła z Dowojną zaledwie trzy lata. Dowiedziawszy się o śmierci syna swego kniazia Mikołaja Jarosławowicza, umarła, kilka dni tylko chorując, w Hołowczynie w sobotę wielką 1571 r. Pochowana jednego dnia z synem Mikołajem w Balwierzyszkach w Październiku t. r. Tamże pochowana jej córka Dorota Dowojnianka, która mając pół roku w 1569 roku zmarła [5]). Kniaź Jarosław Matwiejewicz Mikitynicz z małżeństwa swego z Dorotą Kostewicz pozostawił trzech synów: Mikołaja, Szczęsnego i Jarosława; były i córki wspomniane w testamencie ojca [6]), o nich jednak głucho. Jedną z nich mogła być kniażna Hołowczyńska żona kniazia Piotra Kroszyńskiego [7]).

Kn. Mikołaj Jarosławowicz, urodzony w 1547 r. [8]), wspomniany 1556 r. w testamencie stryja swego kn. Ostafieja Mikitynicza [9]), zaślubił córkę Mikołajowej Kozińskiej kasztelanowej Łuckiej (Maryny z kn. Holszańskich), której *zięciem* nazwany 1569 r. [10]). W 1570 r. władał na Wołyniu dobrami Hołowl, Kozin i t. d. [11]), umarł w 1571 r. w młodym wieku, bo mając zaledwie 24 lat. Ciało jego przewiezione zostało do Balwierzyszek i pochowane w Październiku tegoż roku, jednocześnie z ciałem matki Doroty [12]).

Kn. Szczęsny Jarosławowicz, drugi syn Jarosława i Doroty Kostewicz, odziedziczywszy w spadku dobra Jeźnieńskie, wspólnie z bratem swym Jarosławem zajechał gwałtownie Swintyniki i Purwiniki, zapisane przez dziada ich kn. Matwieja Mikitynicza na monaster Św. Trójcy w Wilnie; podczas tego najazdu 1571 r. uczynionego, znaki graniczne zostały poznoszone i grunta cerkiewne na włóki dworne pomierzone [13]). Metropolita Jona, dochodząc wyrządzonej monasterowi krzywdy, pisał do kniaziów w tym względzie, nieuzyskał jednak zadośćuczynienia i w następnym 1573 r. otrzymał od *kniazia Szczęsnego Hołowczyńskiego* odpowiedź, że wymieniony dworzec to własne dziedzictwo kniazia [14]). Wstawiał się za monasterem Chodkiewicz marszałek wielki Litewski, intercedując w liście *do szwagrów swych Szczęsnego i Jarosława Hołowczyńskich*, aby Swintyniki były monasterowi zwrócone [15]), ale i to nieodniosło pożądanego skutku i zajechane Swintyniki i Purwiniki, pozostawały w ręku kniaziów. Usposobienie panujące wówczas przeciwko duchowieństwu obrządku wschodniego, było powodem, że sprawa Swintynicka, puszczana ciągle w *reces*, doczekała się nietylko następnego pokolenia Hołowczyńskich, lecz przeszła w ród Kiszków; Regina z Hołowczyńskich Kiszczyna, wspólnie z mężem swym Mikołajem Kiszką wojewodą Mścisławskim, zbyła w 1633 r. dobra Jezneńskie z Swintynikami, podkanclerzowi Stefanowi Pacowi, który schodząc z tego świata w 1640 r, spór o Swintyniki i Purwiniki z monasterem Wileńskim, przekazał synom, poczem te majątki w 1641 r. przysądzono archimandrycie Dubowiczowi, ale odnośny dekret zaraz potem został unieważniony. Sprawa ta ciągnęła się do 1647 r., w którym zawieszona, więcej wznowioną nie została [16]). W powyższych dokumentach 1571—73 r. kniaź Szczęsny i brat jego Jarosław Jarosławicze nazwani *Hołowczyńskimi*, które to nazwisko świeżo przybrali. Obaj bracia widocznie mieli za żony siostry Chodkiewicza marszałka wielkiego Litewskiego, który ich nazywa *szwagrami* [17]). W 1581 r. król daje *kniaziowi Szczęsnemu Jarosławiczowi Hołowczyńskiemu* przywilej na dzierżawę Luboszańską, którą zcedował mu podkomorzy Wileński Mikołaj Jasieński, a która pierwotnie była nadaną ojcu tego ostatniego Wojciechowi Jasieńskiemu kuchmistrzowi W. Lit. w summie 8,000 kop zaliczonych na potrzeby wojenne [18]). W 1584 r. *kniaziowie Szczęsny i Jarosław Ja-*

---

[1]) 1566 r. Sierpnia 30 i Września 2 w Lublinie (Z. 48 k. 38 i Z. 47 k. 87). [2]) Milewski, Herbarz str. 351. [3]) Tamże. [4]) Wzmianka w sprawie służebnika kniahini Jarosławowej Matwiejewicza Doroty—Wojciecha Wolskiego (S. 51 k. 189). [5]) Milewski, Herbarz str. 351—2. [6]) Testament kniazia Jarosława, patrz wyżej. [7]) Kojałowicz. [8]) Milewski, Herbarz str. 351—352. [9]) Patrz wyżej. [10]) Kurbski I str. 22, patrz wyżej str. 113. [11]) Zr. Dziej. XIX. 10. [12]) Wszystkie te szczegóły pomieszczone w notatkach współczesnych o kniaziach Hołowczyńskich, znajdujących się w Herbarzu Milewskiego str. 351—352. [13]) 1571 r. Lipca 23, zaświadczenie woźnego o najeździe (Arch. Sbor. T. X str. 11 i 15). [14]) 1573 r. Sierpnia 5 (Tamże str. 12). [15]) 1573 r. Grudnia 4 (Tamże str. 11 i 218). [16]) Tamże str. 5—8. [17]) Patrz wyżej. [18]) 1581 Luty 28 w Warszawie (Z. 67 k. 20).

rosławowicze Hołowczyńscy, jako potomkowie zmarłego kniazia Jarosława Matwiejewicza marszałka hospodarskiego, starosty Kowieńskiego, zawezwani zostali mandatem królewskim o należność do skarbu 425 kop, jako reszty dochodów z starostwa Kowieńskiego za rok 1566; przedstawili jednak kwit klucznika i woskowniczego Wileńskiego p. Jana Zareckiego z przyjęcia tych pieniędzy z pokwitowaniem za wszystkie przeszłe lata, wskutek czego król ich od mandatu i zarzutu wolnymi uczynił [1]). W 1589 r. niejaki Pleskowicki zanosi skargę na *kniazia Szczęsnego Jarosławowicza Hołowczyńskiego dzierżawcę Luboszańskiego*, o najazd, przy współudziale sług kniazia Pawła Januszewicza Druckiego-Lubeckiego, na wioski jego Budniewo i Niesioło i o poczynienie w nich gwałtów. Z powodu niestawienia się, kniaź Hołowczyński skazany został zaocznie na 318 kop wynagrodzenia, z zabezpieczeniem tej należności na całym majątku [2]). Posiadanie dzierżawy Luboszańskiej wywołało również sprawę, w której kniaź Szczęsny Hołowczyński, pod zarzutem nieprawnego władania nią, przedstawił na usprawiedliwienie swe: 1) list Zygmunta Augusta 1560 r. Paździer. 26 wydany, którym król zeznaje, że wziął na potrzeby swe od kuc mistrza W. Lit., dzierżawcy Ożskiego i Perełomskiego p. Wojciecha Jasieńskiego 8,000 kop; w której summie puścił mu włość Luboszańską na lat trzy, 2) list tegoż króla pod datą 1570 r. Marca 4, którym dworzanina swego Mikołaja Jasieńskiego po śmierci jego ojca przy tejże dzierżawie pozostawił z prawem dożywotniem, 3) list króla Stefana 1577 r. Maja 11, wydany podkomorzemu Wileńskiemu, dzierżawcy Luboszańskiemu Mikołajowi Jasieńskiemu, na przekazanie tej dzierżawy komu zechce, 4) nakoniec list tegoż króla Stefana 1581 r. Lutego 28, którym król potwierdza cesyę starostwa Luboszańskiego *kniaziowi Szczęsnemu Jarosławiczowi Hołowczyńskiemu*, na tychże samych prawach, na których dzierży ją Mikołaj Jasieński, z prawem przejścia na *żonę Elżbietę Chodkiewiczównę*, lub prawych spadkobierców. Wskutek pokładania tych listów, król dekretem instygatorskim prawo kniazia Szczęsnego Hołowczyńskiego na dzierżawę Luboszańską za dobre i słuszne uznał [3]). Prócz starostwa Luboszańskiego, kniaź Szczęsny Hołowczyński, posiadał jeszcze w Mińskiem majątek lenny Bołoty, cedowany mu przez Jana Podoskiego, a następnie zastawiony Teodorowi Lackiemu. Kniaź Hołowczyński, wzywając Lackiego o oczyszczenie tego majątku, jednocześnie oskarża kn. Teodora Druckiego-Horskiego o zabranie gruntów i przyłączenie do swego sąsiedniego majątku Celi [4]). W 1592 r. zapisuje żonie wiano na Swintynikach [5]). W 1595 r. zapadł dekret w sprawie instygatora W. Ks. Lit. Malchera Kamieńskiego *z kniaziem Szczęsnym Hołowczyńskim*, o liczbę pieniędzy podwodnych z miasta Luboszan do skarbu należnych od r. 1586 aż do roku 1590 za lat cztery, kładąc na każdy rok po kop 17 groszy 20, w ogóle kop 69 gr. 20, Za niestawieniem kn. Hołowczyńskiego, cała ta summa na majętnościach jego została przysądzona [6]). W dwa lata później wydany został drugi dekret w sprawie, między Janem Naruszewiczem łowczym W. Lit. a *kniaziem Szczęsnym Hołowczyńskim dzierżawcą Luboszańskim*, zapozwanym o przyłączenie do starostwa Luboszańskiego gruntów majątku Położyna; wyrok komisarski sporne grunta przy starostwie Luboszańskiem, w spokojnem dzierżeniu kniazia Szczęsnego Hołowczyńskiego, pozostawił [7]). W 1600 r. kniaź Szczęsny Hołowczyński mianowany kasztelanem Mińskim [8]). W r. 1605 r. *kasztelan Miński kniaź Szczęsny Jarosławowicz Hołowczyński*, ma sprawę z miastem Mińskiem, burmistrzem, rajcami i całem mieszczaństwem tego miasta, o podwody z Luboszan; zapadły w tej sprawie wyrok czyni wolnemi obie strony [9]). Szczęsny Hołowczyński posiadał w Mińsku, na górze Trójeckiej, niektóre place i grunta osiadłe, podległe prawu Magdeburgskiemu, które mu zbył kniaź Aleksander Kroszyński. Wskutek niewnoszenia należnych do skarbu i na ratusz Miński powinności, kniaź Hołowczyński pozwany został w 1606 r. przez burmistrza, rajców i mieszczan Mińskich, w imieniu których przedstawiony został w czasie rozprawy sądowej list pomienionego kniazia Aleksandra Kroszyńskiego z 1601 r. Stycznia 9, w którym ten zeznaje, że tych poddanych pod władzę i posłuszeństwo prawa Magdeburskiego poddaje. Na mocy tego, dekretem przysądzono, aby kniaź Hołowczyński, poddanych swych w Mińsku pod prawem Magdeburskiem pozostawił [10]). Jeszcze w 1609 r. *kasztelan Miński kn. Hołowczyński*, pozwany został przez niejakiego Aleksandra Maksimowicza o pobieranie niezwykłego myta w ma-

---

[1]) 1584 Marca 23 (S. 61 k. 125). [2]) 1589 Lipca 20, Wilno (S. 70 k. 8). [3]) 1591 Stycznia 10, Warszawa (S. 63 k. 136). [4]) 1592 r. Września 5, Warszawa (S. 63 k. 223). [5]) Arch. Sbor. X str. 13. [6]) 1595 Marca 24 w Krakowie (S. 63 k. 555). [7]) 1597 Lutego 28 w Warszawie (S. 73 k. 209). [8]) 1600 r. Marca 12 (Z. 85 dok. 56). [9]) 1605 r. Grudnia 9 w Krakowie (S. 77 k. 45). [10]) 1606 r. Maja 19 w Warszawie (S. 74 k. 614).

jątku swoim Hołowczynie, która sprawa puszczoną została w reces [1]. Umarł w końcu 1610 r.; po jego śmierci (sic), dzierżawa Luboszańska konferowana została 1 Lutego 1611 r. Janowi Karolowi Chodkiewiczowi staroście Żmudzkiemu i hetmanowi W. Ks. Lit. [2]), kasztelania Mińska zaś 19 Lipca Piotrowi Tyszkiewiczowi na Łohojsku [3]). Wyżej wymieniona żona kniazia Szczęsnego, Elżbieta (Halszka) Chodkiewiczówna, była niezawodnie córką Hieronima Aleksandrowicza Chodkiewicza kasztelana Wileńskiego i Hanny Janówny Szemetówny, niezamężna jeszcze 1564 r. [4]). Bratem jej był Jan Hieronimowicz Chodkiewicz, który, będąc marszałkiem ziemskim 1578, męża jej kn. Szczęsnego nazywa szwagrem; wymieniona obok męża w potwierdzeniu na dzierżawę Luboszańską 1581 r., w 1592 r. otrzymuje od niego zapis wianowy na Swintynikach [5]). Pozostawiła mężowi syna Iwana i córkę **Reginę**; ta ostatnia poślubiła: 1) Piotra Jurjewicza Tyszkiewicza na Łohojsku [6]), który po swoim teściu został 1611 kasztelanem [7]), 1618 roku wojewodą Mińskim i umarł przed 1631 r. [8]), a 2) Krzysztofa Kiszkę, cześnika W. Ks. Lit. Odziedziczywszy w 1630 r. po bezpotomnie zmarłym bracie swym rodzonym Janie Szczęsnowiczu Hołowczyńskim, cały majątek w tej liczbie i Jezno, wspólnie z swym mężem cześnikiem W. Lit. Krzysztofem Kiszką, zbywa te dobra w 1633 r. podskarbiemu Stefanowi Pacowi [9]). Umarła przed 1641 r., w którym wdowiec po niej, występuje już z inną żoną Katarzyną Żylińską [10]). Z Tyszkiewiczem miała syna Kazimierza podczaszego W. Lit. zmarłego bezpotomnie i kilka córek [11]).

Kniaź Jan Szczęsnowicz odziedziczywszy po ojcu, prócz Hołowczyna, i Jezno ze Swintynikami, o które upominał się monaster Wileński Sw. Trójcy, prowadził o nie sprawę w 1621 i 1622 r. z przełożonym monasteru O. Krewzą [12]). W tymże czasie przyjmuje udział w wojnie Szwedzkiej z chorągwią husarską swego zaciągu, z którą w 1621 r. udał się do Inflant pod rozkazy hetmana polnego Krzysztofa Radziwiłła i z polecenia tegoż 16 Sierpnia tegoż roku wydanego, miał się stawić ze swymi 200 końmi pod Aszkurat, zdążył tam jednak dopiero we Wrześniu. Służyła ta chorągiew tylko dwa kwartały, następnie rozeszła się dla niewypłaconego żołdu, pisał hetman w Marcu 1622 r. prosząc kniazia, aby nie dopuścił do tego. Nie pomogło to jednak i chorągiew Hołowczyńskiego, z powodu utarczek ze Szwedami już bardzo zmniejszona, przed ukończeniem wojny zwiniętą została [13]). Dość późno, bo w 1622 r. Jan Hołowczyński poślubił Helenę Wołłowiczównę, córkę Piotra cześnika W. Lit. i Barbary Sapieżanki, wojewodzianki Mińskiej [14]). Po teściu swym Piotrze Wołłowiczu mianowany 15 Maja 1624 r. cześnikiem W. Lit. [15]); w 1625 r. *Jan Szczęsnowicz na Hołowczynie Hołowczyński, cześnik W. Lit., wspólnie z małżonką swą Heleną Piotrówną Wołłowiczówną*, sprzedają za 60,000 zł. majętność swą ojczystą Citwę, Jerzemu Samsonowi Podbereskiemu marszałkowi Bracławskiemu. Majątek Citwa w województwie Mińskiem położony, odziedziczony został przez Jana Hołowczyńskiego po swym ojcu kn. Szczęsnym Jarosławowiczu, który nabył Citwę od Mikołaja Kiszki starosty Drohickiego [16]). Oboje małżonkowie *Jan z Rapałowa książę na Hołowczynie, cześnik W. Lit. i Helena Piotrówna Wołłowiczówna*, zapisują jeszcze w Październiku 1630 r. Marichę na zbór ewangelicki [17]). Cześnik umarł zaraz potem w końcu 1630 r., a wakujący *po śmierci Jana Hołowczyńskiego* urząd cześnika W. Ks. Lit., otrzymał 25 Lutego 1631 r. Aleksander Bohdan Sapieha, starosta Orszański [18]). Po bezpotomnem zejściu cześnika Jana Hołowczyńskiego, spadek po nim przeszedł w części na rodzoną jego siostrę Reginę Krzysztofową Kiszczynę, w części zaś na wdowę jego Helenę z Wołłowiczów; ta ostatnia władając dobrami Hołowczyn, Tajmanów, Nowy-Bychów i Balwierzyszki, w 1635 r. otrzymuje przywilej na myto mostowe w tychże majątkach w województwie Orszańskiem położonych [19]). Taż Helena z Wołłowiczów Hołowczyńska wyszła powtórnie za Krzysztofa na Si-

---

1) 1609 Lutego 28 w Warszawie (S. 78 k. 147). 2) Z. 89 k. 258. 3) Tamże k. 321 od. 4) Z. 38 d. 320—324. 5) Patrz wyżej. 6) Niesiecki IX 178. 7) Patrz wyżej. 8) Senatorowie 26. 9) Arch. Sbor. T. X str. 6. 10) 1641 r. Luty 26 (Z. 113 k. 615). 11) Niesiecki IX 178. 12) Arch. Sbor. T. X str. 15 i 16. 13) Radziwiłła, Sprawy str. 38, 178, 182, 221. 14) Epithalamium na wesele J. Hołowczyńskiego i Hel. Wołłowiczówny. Wilno 1622 r. 15) Senatorowie str. 209. 16) 1625 r. Maja 14 (Akt. Tryb. Głów. Ks. za 1776 r. 154/7). 17) 1630 r. Październ. 2 (Akt. Wil. XII 445). 18) Senatorowie str. 209. 19) 1635 r. Marca 24 (Z. 111 k. 352).

drze Potockiego, podczaszego W. Ks. Lit., któremu zapisała cały swój spadek po Hołowczyńskich i wspólnie z nim oddała te dobra za 240,000 zł. w zastaw Halszce Kmiciance Słuszczynej, matce Aleksandra Słuszki wojewody Trockiego. Ten zastaw zostając przez długie lata w rodzinie Słuszków, będąc ostatecznie w posiadaniu Teresy z Gosiewskich Józefowej Słuszczynej, kasztelanowej Wileńskiej, przeszedł wskutek jej zapisu, do drugiego jej męża Kazimierza-Jana Sapiehy wojewody Wileńskiego i hetmana [1]).

Kn. Jarosław Jarosławowicz trzeci syn Jarosława i Doroty Kostewicz, za młodu brał udział w wojnach króla Stefana Batorego, podczas których, trzysta koni kosztem swym pod Połock, Wielkie Łuki i Psków stawił [2]). Wspólnie z bratem swym Szczęsnym Jarosławowiczem przyjmuje w 1572 r. udział w najeździe na folwark Swintynicki, który odebrany monasterowi Troickiemu w Wilnie, pozostał w posiadaniu kniaziów Hołowczyńskich i w dziale 1578 r. między dwoma braćmi uskutecznionym, dostał się, przy Jeźnie, kniaziowi Jarosławowi Jarosławowiczowi [3]). W 1576 r. *kniaź Jarosław Jarosławowicz Mikitynicz* otrzymuje list królewski, aby z powodu zbliżającego się końca rozejmu z nieprzyjacielem wielkim księciem Moskiewskim, lud żołnierski na wojnę, dla bezpieczeństwa wielkiego księztwa Litewskiego, zaciągał [4]). Tenże *kniaź Jarosław Jarosławowowicz Mikitynicz* ma w 1579 r. sprawę z archimandrytą monasteru Pieczerskiego w Kijowie, o odjęcie ziem monasterskich [5]). Wymieniony 1584 r. obok brata, przyczem występuje z nazwiskiem Hołowczyński [6]), brał następnie udział w zjeździe dyzunitów 1599 r. [7]). Żył długo nie zajmując żadnych urzędów, przeżył syna zmarłego 1617 roku [8]) i umarł dopiero w 1622 r. W tym roku bowiem *po śmierci kniazia Jarosława Hołowczyńskiego Rapałowskiego,* Krzysztof Sapieha pisarz W. Lit. i jego małżonka Hanna Hołowczyńska Rapałowska, intromitowani zostali do Kniażyc [9]). Żona jego była niezawodnie siostrą żony brata jego Szczęsnego, Chodkiewiczówną kasztelanką Wileńską, albowiem obu braci Jan Hieronimowicz Chodkiewicz marszałek ziemski, nazywa 1573 r. *szwagrami* [10]). Z niej pozostawił synów Aleksandra i Konstantego, oraz córki Krystynę i Zofię. Z nich **Krystyna**, urodzona 8 Września 1573 r. umarła 1581 r. w wieku lat 8, pochowana w Balwierzyszkach [11]).

Zofia, druga córka Jarosława [12]), poślubiła 1° voto kniazia Hrihorego Lwowicza Sanguszkę Koszyrskiego, (który był później kasztelanem Lubaczewskim a następnie Bracławskim), obok którego wspomniana 1595 r. [13]) Testamentem pisanym 20 Września 1601 r. kniaź Hrihory Lwowicz Koszyrski Olgerdowicz Sanguszko, kasztelan Bracławski, zapisuje *małżonce swej Zofii z Hołowczyna*, różne dobra oraz opiekę nad swemi nieletniemi dziećmi [14]). Po śmierci Sanguszki, ponowiła związki małżeńskie ze Stanisławem-Bonifacym Mniszchem, starostą Lwowskim i Gliniańskim. Umarła w 1605 r. pogrzebiona w Samborze w kościele Bernardynów; pierwsza z Hołowczyńskich z obrządku wschodniego, przeszła na łono kościoła katolickiego [15]).

Kniaź Aleksander Jarosławowicz, miał za żonę Halszkę Wołłowiczównę, córkę Michała starosty Słonimskiego i Halszki Hlebowiczówny, już wdowę po Adamie Roskim, podkomorzym Oszmiańskim, który był zapisał jej w 1590 znaczne dobra: Oprawlany, Dołniewo, Minkowicze i Porzecze w Połockim i Repuchowo w Orszańskim powiecie [16]). Roski umarł 1593 r.; po jego śmierci przywilej na Olisiejewicze otrzymał 30 Lipca t. r. Gabryel Wojna podkanclerzy [17]). Wdowa Roskiego wyszła zaraz za Hołowczyńskiego

---

[1]) Akt. Grodzieńs. Magdeb. Ks. za 1752 r. str. 1137 d. 6990. [2]) Ks. Wojciech Laudenciusz: „Kazanie na pogrzebie Aleksandra Hołowczyńskiego wojewody Mścisławskiego“ 1617 r. [3]) Arch. Sbor. T. X str. 11, patrz wyżej. [4]) 1576 r. Lipca 20 (Z. 60 k. 4). [5]) S. 58 k. 92—100, dr. A. Z. R. III str. 242. [6]) Patrz wyżej. [7]) Opis. Kiew. Sofij. Sobora dodatek str. 75. [8]) Ks. Laudenciusz „Kazanie na pogrzebie Aleksandra Hołowczyńskiego 1617 r.“ [9]) 1622 r. Maja 28 (Akt. Tryb. Głów. 1671 r. d. 6). [10]) Patrz wyżej. [11]) Milewski 352, [12]) Że Zofia była córką Jarosława a nie Szczęsnego dowodzi rodowód Sanguszków, w którym taż Zofia nazwana *Jarosławówną* a nie Szczęsnówną; gdyby Zofia Sanguszkówna była rodzoną siostrą Reginy Kiszczynej, to po bezpotomnem zejściu tej ostatniej, Hołowczyn i inne dziedzictwa Hołowczyńskich, przeszłyby w spadku na potomstwo Zofii Sanguszkowej, a nie dostałyby się wdowie po Janie Hołowczyńskim, Helenie Wołłowiczównie, bratowej nieboszczki Kiszczynej. [13]) Pam. T. II Cz. I str. 84. [14]) Oblatowany w ks. grod. Włodzim. 26 Czerwca 1602 r. (kopia z dokum. oryg.). [15]) Niesiecki VI 436, przypis do tego wydania. [16]) 1590 r. Września 15 i Listopada 19, oraz 1591 r. Stycznia 3 (Archiwum Luszniewskie Wołłowiczów, Sumaryusz nr. 3, 4, 5 i 7). [17]) Patrz niżej.

i już w Sierpniu 1594 r. występuje jako *kniahinia Aleksandrowa Jarosławowicza Hołowczyńska Halszka Michałówna Wołłowiczówna, starościanka Słonimska* [1]). W 1595 r. podkanclerzy Gabryel Wojna, starosta Merecki i Krasnosielski, zapozwał *kniazia Aleksandra Jarosławowicza Hołowczyńskiego i małżonkę jego Halszkę Michałównę Wołłowiczównę, byłą Adamowę Roską, podkomorzynę Oszmiańską,* o przywłaszczenie nadanego jemu przez króla przywilejem z d. 30 Lipca 1593 r., po śmierci Adama Roskiego podkomorzego Oszmiańskiego, dworca Olisiejewicze w powiecie Orszańskim leżącego i o pobranie pożytków z tego majątku. Gdy Hołowczyńscy na termin wyznaczony dla oczywistej rozprawy w sądzie nie stawili się, król pomienione Olisiejewicze, podkanclerzemu Wojnie i jego małżonce przysądził [2]). Podczas wojny Szwedzkiej, Aleksander Hołowczyński wystawił, za przykładem swego ojca, trzysta koni własnym kosztem i przyjmował czynny udział w rozbiciu Karlsona pod Erlem [3]). Za te zasługi otrzymał w 1602 r., po śmierci Jana Abramowicza, starostwo Lidzkie [4]), a nadto w 1604 r. kasztelaniję Żmudzką [5]). W czasie rokoszu Zebrzydowskiego, kasztelan Żmudzki Hołowczyński, pozostał wiernym królowi o czem wspomina manifest z d. 25 Czerwca 1607 r., wydany przeciw rokoszanom [6]). W tymże roku komornik J. K. M. kniaź Krzysztof Łukaszewicz Swirski, znajdując się na sejmie 1607 roku w Krakowie, pozwany został przez *kniazia Aleksandra Hołowczyńskiego, kasztelana Żmudzkiego i jego małżonkę Halszkę Wołłowiczównę,* o wypłatę zaręki za nieprzyznanie sprzedaży Swira, oraz o nie zaspokojenie pretensyj roszczonych przez różne osoby przy oczyszczaniu tegoż majątku [7]). W 1609 r. otrzymuje kasztelan Żmudzki przywilej na dalszą arendę starostwa Lidzkiego na 3 lata [8]), a na sejmie 1611 r. wyznaczony do korektury praw i trybunału Litewskiego, razem z Janem Zawiszą wojewodą Witebskim i Lwem Sapiehą kanclerzem. Mieli się we trzech zjechać w Marcu następnego roku w Wilnie, dla wspólnej w tym przedmiocie narady, z deputatami od województwa, również dla przejrzenia, skorygowania i przepisania starej metryki [9]). Z sejmu 1613 r. kasztelan Hołowczyński, wyznaczony, wspólnie z miejscowymi podkomorzymi, do rozgraniczenia powiatu Upitskiego od przyległych powiatów Wiłkomierskiego i Kowieńskiego, oraz ziemi Żmudzkiej, [10]). W tymże roku *Aleksander z Hołowczyna Rapałowski, kasztelan ziemi Żmudzkiej,* otrzymuje konsens na cesyę starostwa Lidzkiego, Krzysztofowi Hrihorowiczowi Sapieże, dworzaninowi królewskiemu [11]). W 1615 r. mianowany wojewodą Mścisławskim [12]); w jesieni tegoż roku *Aleksander Jarosławowicz Rapałowski z Hołowczyna wojewoda Mścisławski,* przyjął udział w komisyi do traktowania z posłami Moskiewskimi [13]). Po powrocie z poselstwa otrzymał 1616 r., jak powiedziano w przywileju, „za odznaczenie się w ekspedycyi Inflantskiej", dzierżawę Wilkijską, wakującą po śmierci Aleksandra Połubińskiego podkomorzego Lidzkiego [14]). W następnym roku 12 Maja 1617 r. przeniósł się do wieczności, pochowany 26 Maja t. r. w grobach rodzinnych w kościele Św. Ducha w Wilnie [15]).

Wdowa po nim *Halszka Wołłowiczówna Hołowczyńska wojewodzina Mścisławska,* wznawia w 1618 r. na sejmie w Warszawie sprawę z kniaziem Krzysztofem Łukaszewiczem Swirskim komornikiem J. K. M. o oczyszczenie majątku Swira, do której sprawy przypozywa również, innych dawnych współdziedziców tego majątku, Stanisława Fursa marszałka Oszmiańskiego i jego małżonkę Jadwigę Łukaszównę Swirską, Samuelowę Wnorowską i jej syna Tobiasza Wnorowskiego, Konstantową Oszmientyską i Tuchalewskich [16]). W tymże roku prowadzi sprawę z instygatorem królewskim i ziemianinami Żmudzkimi o zabór gruntów dzierżawy Wilkijskiej [17]). W 1619 r. taż *Halszka Wołłowiczówna Hołowczyńska, wojewodzina Mścisławska,* przelewa na *córkę swą Annę Hołowczyńską i zięcia Krzysztofa Sapiehę starostę Lidzkiego,* zapisane jej przez nieboszczyka męża 10,000 zł. na dzierżawie Wilkijskiej, wraz z samą dzierżawą [18]). Hołowczyńscy wo-

---

1) Akt. Wil. VIII 477. 2) 1595 r. Kwietnia 4 w Krakowie (S. 63 k. 584). 3) Niesiecki IV 364. 4) 1602 r. Maja 7 w Warszawie (Z. 85 k. 182 i Z. 88 k. 36 dok. 46). 5) Senatorowie str. 143. 6) Encykl. Powsz. T. XII str. 78, art. J. Bartoszewicza. 7) 1607 r. Września 8] w Krakowie (S. 74 k. 664 i S. 77 k. 227). 8) 1609 r. Grudnia w obozie pod Smoleńskiem (Z. 89 k. 120). 9) Vol. leg. III 39. 10) Tamże 204. 11) 1613 r. Lutego 3 (Z. 91 k. 91). 12) Senatorowie str. 30. 13) A. Z. R. IV str. 451—60. 14) 1616 r. Paździer. 30 (Z. 92 k. 236 dok. 367). 15) Ks. Laudenciusz „Kazanie przy pogrzebie W. P. Aleksandra Hołowczyńskiego wojewody Mścisławskiego" Wilno 1617 r. 16) 1618 r. Marca 27 (S. 83 dok. 145). 17) 1618 r. (S. 82 k. 64). 18) 1619 r. Marca 13 (Z. 93 k. 233 dok. 252).

jewodowie Mścisławscy pozostawili syna Samuela, oraz wyżej wymienioną córkę Annę [1]).

Anna Aleksandrówna Hołowczyńska poślubiła Krzysztofa Sapiehę starostę Lidzkiego; na cessyę obojgu dzierżawy Wilkijskiej w summie 10,000 zł. matka jej w 1619 r. wyrabia sobie konsens [2]). Takiż konsens otrzymuje Lew Sapieha, na cessyę Krzysztofowi Stefanowi Sapieże staroście Lidzkiemu, dzierżawcy Wilkilijskiemu i *żonie jego Annie Rapałowskiej z Hołowczyna*, starostwa Mejszagolskiego [3]). Po śmierci dziada swego kniazia Jarosława Hołowczyńskiego Rapałowskiego, odziedziczyła Anna dobra Kniażyckie, do których, wraz z mężem swym Krzysztofem Sapiehą pisarzem Wielkim Litewskim intromitowaną została 1622 roku, przyczem spisano inwentarz tego majątku [4]). Zostawszy wdową *Anna z Hołowczyńskich Sapieżyna pisarzowa Litewska*, dostaje w 1629 roku konsens na cessyę synowi swemu Mikołajowi Sapieże starostwa Wilkijskiego [5]). W 1630 roku sprzedała Repuchów za 45,000 zł. Mikołajowi Hlebowiczowi, kasztelanowi Wileńskiemu; sprzedaż ta zakwestyonowaną została przez potomków wuja jej, Samuela Wołłowicza kasztelana Nowogrodzkiego, stąd proces 1631 roku, w którym Anna oskarża Wołłowiczów o utajenie testamentu jej babki wojewodzinej Narbutowej, która miała zapisać jej, jako swej wnuczce, majątek Repuchowo. Sąd ziemski Słonimski wyrokiem w 1631 r. zapadłym, unieważnił tą sprzedaż, proces Sapieżynej z Wołłowiczami ukończony został przez ugodę dopiero w 1637 r. [6]). W 1632 r. *Anna z Hołowczyńskich Sapieżyna*, odziedziczywszy, wspólnie z braćmi stryjecznymi kasztelanicami Mścisławskimi, Kniażyce, czyni zapis funduszowy na wzniesiony tamże przez nią klasztor Dominikanów [7]). Dla spłacenia długów ciążących na dobrach, *Anna z Hołowczyńskich Sapieżyna*, wspólnie z synem Mikołajem Sapiehą dworzaninem królewskim, zmuszoną została w czasie bezkrólewia, a więc bez królewskiego konsensu, puścić w arendę Wilkijskie starostwo, którą to arendę nowo obrany król Władysław IV, przez pamięć na zasługi zmarłego jej męża, potwierdził w 1635 r. [8]). Anna z kniaziów Hołowczyńskich Sapieżyna, przeniosła się do wieczności w 1643 r., pochowana obok męża w kościele Dominikańskim w Wilnie [9]). Z małżeństwa z Krzysztofem Sapiehą pozostał syn jedynak Mikołaj-Krzysztof, późniejszy pisarz polny W. Ks. Lit., którego potomstwo wygasło w 1667 r. [10]).

Samuel, syn Aleksandra wojewody Mścisławskiego i Halszki Wołłowiczówny, za odznaczenie się w różnych wyprawach, nagrodzony został w 1640 roku urzędem chorążego Orszańskiego [11]). W 1641 r. *Samuel Hołowczyński chorąży Orszański*, otrzymuje przywilej na myto mostowe w majątku swoim Dobrośniewie w powiecie Orszańskim, na rzece Łochnie [12]). Umarł bezżennym w 1644 r.; chorążym Orszańskim w tymże roku po nim mianowany Mikołaj Hołowczyński [13]). *Samuel Hołowczyński chorąży Orszański* zastawił Wodowozowiczowi folwark Zaborie wykupiony następnie przez Konstantego Paca [14]).

Konstanty, drugi syn kniazia Jarosława, będąc już starostą Krzyczewskim, mianowany 1613 r. Listopada 11, po śmierci kniazia Fryderyka Łukomskiego, kasztelanem Mścisławskim [15]). *Konstanty z Hołowczyna Rapałowski, kasztelan Mścisławski*, wyznaczony z sejmu 1613 r. do ordynacyi świeżo odzyskanego województwa Smoleńskiego [16]). Jeszcze w Sierpniu 1620 r. tenże Hołowczyński zapozywa, żądając na niego banicyi, Demiana Dubrowskiego jenerała dwornego powiatu Rzeczyckiego, za wniesienie do ksiąg grodzkich Orszańskich fałszywej i niesprawiedliwej relacyi, jakoby on Hołowczyński kasztelan Mścisławski, miał przyznawać za swoją majętność Stanisława Ka-

---

[1]) Niesiecki IV 364, daje Aleksandrowi syna Mikołaja pułkownika, lecz to jedna osoba z Mikołajem synem Konstantego, który będąc chorążym Oszmiańskim, służył wojskowo. [2]) Patrz wyżej. [3]) Z. 93 k. 493. [4]) 1622 r. Maja 31 (Akt. Tryb. Głów 1671 r. str. 13—20). [5]) 1629 r. Marca 9 (Z. 99 k. 294 d. 415). [6]) 1631 r. Październ. 4, wyrok (Z. 107 k. 58) i 1637 Lutego 18 (Z. 112 k. 7 i 88—90). [7]) 1632 r. Maja 20, (Akt. Tryb. Główn. 1698 d. 175). [8]) 1635 r. Kwietnia 18 (Z. 111 k. 398). [9]) Sapiehowie II 61. [10]) Tamże 151—154, III 51—58). [11]) 1640 Października 20 (Z. 114 k. 13). [12]) 1641 r. Październ. 21 w Warszawie (Z. 118 dok. 177 i Z. 119 d. 177). [13]) 1644 r. (Z. 114 k. 735). [14]) Pat. niżej. [15]) Senatorowie str. 115. [16]) Vol. leg. III 196.

linowskiego; starosta Orszański Aleksander Sapieha wysłuchawszy obie strony, odesłał sprawę na rozsądzenie królewskie [1]). Konstanty umarł w jesieni tegoż 1620 r.; następcą jego na kasztelanii Mścisławskiej był kniaź Szymon Samuel Sanguszko Kowelski, mianowany 16 Grudnia tegoż 1620 r. *po śmierci kniazia Konstantego Rapałowskiego* [2]). Pozostało po nim potomstwo: synowie Mikołaj i Jerzy i córki Anna i Zofia.

Mikołaj, starszy syn Konstantego kasztelana Mścisławskiego, mianowany 1644 r. chorążym Orszańskim, po bracie stryjecznym Samuelu [3]). W 1645 r. *Mikołaj Hołowczyński chorąży Orszański, kapitan J. K. M.*, wspólnie z bratem swoim *Jerzym Hołowczyńskim dworzaninem pokojowym* J. K. M., pożyczają 100,000 zł. u Jana Doenhofa pułkownika królewskiego i u małżonki jego Elżbiety von Bülow i puszczają im w tej sumie majętność swą ojczystą Balwierzyszki w Kowieńskim powiecie [4]). W tymże roku w Kwietniu Gedeon Tryzna podskarbi W. Ks. Lit., wchodzi w komplanacyę z tymiż dwoma braćmi Hołowczyńskimi w sprawie o zbiegów z dóbr Kniażyckich i Seńkowa, w ekonomii Mohilewskiej przechowywanych, za których sumę 25000 zł. trybunał przysądził Hołowczyńskim; na skutek układu administrator ekonomii Mohilewskiej, książę Janusz Radziwiłł podkomorzy W. Ks. Lit. pozostaje w posiadaniu tych zbiegów, a Hołowczyńscy kontentują się wypłaceniem przysądzonej im sumy [5]). W 1648 r. *Mikołaj Hołowczyński* w liczbie deputatów z powiatu Orszańskiego, znajdował się na sejmie elekcyjnym w Warszawie [6]). Straciwszy wkrótce potem brata swego Jerzego kasztelanica Mścisławskiego, uskutecznia najazd na pozostały po nim majątek Kniażyce, nie zważając na zapisy zmarłego, wydane żonie, pozostałej wdowie Barbarze kniażnie Druckiej Sokolińskiej, sprawę z którą kończy w 1649 r. przez układ polubowny [7]). Jeszcze 1652 r. podpisany jako świadek [8]); miał za żonę Katarzynę Szwykowską, córkę Kacpra Szwykowskiego, podkomorzego Witebskiego i Heleny Sołomereckiej [9]), wdowę po Bohdanie Szemiocie [10]), z którą potomstwa nie zostawił. Przeniósł się do wieczności ostatnim ze swego rodu 1658 r., poczem przywilej na chorążostwo Orszańskie *po Mikołaju Hołowczyńskim* otrzymuje 17 Kwietnia 1658 r. Samuel Kmicic [11]).

Jerzy, syn Konstantego kasztelana Mścisławskiego, jako dworzanin pokojowy J. K. M. występuje razem ze starszym bratem Mikołajem chorążym Orszańskim w 1645 r., w akcie oddania Balwierzyszek w zastaw Doenhofom i w ugodzie z podskarbim Tryzną i podkomorzym Radziwiłłem względem zbiegłych poddanych [12]). W 1648 r. *Jerzy Hołowczyński kasztelanic Mścisławski* wybrany deputatem z powiatu Orszańskiego na sejm elekcyjny do Warszawy [13]). Umarł młodo i bezpotomnie 1648—1649 r., pozostawiając wdową żonę kniażnę Barbarę Drucką-Sokolińską, córkę kniazia Jana marszałka Orszańskiego, która w Grudniu 1649 r. zawiera o spadek po mężu układ z bratem jego Mikołajem, a następnie wyszedłszy powtórnie za Jana Kurcza chorążego Lidzkiego aktem z d. 29 Października 1651 r. czyni temuż darowiznę sumy swej na Kniażycach [14]).

Anna, córka Konstantego kasztelana Mścisławskiego, była żoną Jana Chrzczonowicza podkomorzego Parnawskiego; przeżyła braci, po których wspólnie z *siostrzeńcem swym* Konstantym Pacem odziedziczyła spadek, ale wkrótce potem zmarła, pozostawiając jedyną córkę Katarzynę Chrzczonowiczównę, wydaną za Michała Eustachego Stankiewicza ciwuna Ejragolskiego, która wspólnie z mężem, odziedziczone po matce prawo do powyższego spadku, sprzedaje 1671 r. Konstantemu Pacowi [15]).

Zofia, córka Konstantego Hołowczyńskiego kasztelana Mścisławskiego, poślubiła Aleksandra Paca wojewodzica Mińskiego [16]), ale prędko umarła, pozostawiając jedynego syna Konstantego Paca (później chorążego nadwornego), który, wspólnie z ciotką swą Anną z Hołowczyńskich Chrzczonowiczową, był dziedzicem spadku po Mikołaju i Jerzym Hołowczyńskich [17]). Konstanty Władysław Pac chorąży nadworny Litewski, starosta Wasilkowski, szeregiem aktów dochodzi spadku po Hołowczyńskich;

---

1) 1620 Sierpnia 14 (Z. 96 dok. 136). 2) 1620 Grudnia 16 (Z. 93 k. 362 d. 387). 3) Z. 114 k. 735. 4) 1645 Marca 25 (Z. 119 k. 234 dok. 314). Dobra Balwierzyszki składały się natenczas z miasteczka i folwarku Balwierzyszki i dwóch innych folwarków: Żurawy i Iwaniszki z wsiami Putroszajny, Somentowicze, Żurawy, Gudele, Kolnino, Lejczyszki, Piłatyszki, Rudziany i Małoszczewicze. 5) 1645 Kwietnia 22 w Warszawie (Z. 119 dok. 318 i 320). 6) Vol. leg. IV 233. 7) Patrz niżej. 8) Arch. Sbor. II str. 74 i 76. 9) Duńczewski II 124. 10) Akt. Tryb. 1672 r. k. 917—920, patrz niżej. 11) Z. 131 k. 136. 12) Patrz wyżej. 13) Vol. leg. IV 233. 14) Patrz niżej. 15) Tamże. 16) Pacowie 69, 143—149. 17) Patrz niżej.

a mianowicie: 1° wykupuje folwark Zaborie; w 1667 r. Stanisław Wodowozowicz zeznaje, iż ojciec jego Aleksander miał sobie zawiedziony w sumie złp. 24000, od nieboszczyka kniazia Samuela Hołowczyńskiego chorążego Orszańskiego, folwark Zaborie, ze wsią Zaboriem i siołem Proksienicze, którą to sumę on odebrawszy od Konstantego Władysława Paca, chorążego nadwornego Lit. starosty Wasilkowskiego, powyższy folwark z siołami na osobę tegoż Paca, jako prawego sukcesora i dziedzica wlewa i do rąk oddaje [1]). 2° Nabywa 1671 r. prawo swej współsukcesorki Katarzyny Stankiewiczowej; z odnośnego aktu okazuje się, że po śmierci Mikołaja Hołowczyńskiego, chorążego Orszańskiego i brata jego Jerzego Hołowczyńskiego, majątki po nich pozostałe: Kniażyce, Seńków i Rafałów z folwarkami i wsiami, spadły *jure naturalis successionis* na nieboszczkę Annę Hołowczyńską Janowę Chrzczonowiczowę podkomorzynę Parnawską i Konstantego Paca, chorążego nadwornego Lit. Córka i dziedziczka podkomorzynej Parnawskiej, Katarzyna Chrzczonowiczówna, wspólnie z małżonkiem swym Michałem Eustachym Stankiewiczem, ciwunem Ejragolskim, swoją połowę powyższych dóbr, z powodu odległości i długów na nich ciążących, ceduje w 1671 r. za 15000 czerwonych złotych Konstantemu Pacowi, chorążemu nadwornemu, który przyjmuje na siebie wszelkie ciężary na tych dobrach, więcej jak złp. 200,000 wynoszące [2]). 3° Reguluje stosunki spadkowe z Abramowiczami i Szemetami; kniaź Mikołaj Hołowczyński, chorąży Orszański, miał za żonę Katarzynę Szwykowską, która z pierwszym mężem Bohdanem Szemetem miała syna Stanisława Szemeta i córkę Helenę Szemetównę, wydaną za Samuela Abramowicza starostę Starodubowskiego, z którym pozostawiła dwóch synów Samuela i Andrzeja Abramowiczów. Konstanty Pac, chorąży nadworny, częścią przez spadek, a częścią przez nabycie, będąc jedynym posesorem dóbr pozostałych po Hołowczyńskich, wydaje Samuelowi i Andrzejowi Abramowiczom i Stanisławowi Szemetowi urzędowe zeznanie, że Katarzyna Szwykowska 1° voto Szemetowa, 2° Hołowczyńska, żadnych zapisów od drugiego swego męża, kniazia Mikołaja Hołowczyńskiego nie miała i żadnych majętności po nim nie odziedziczyła, tak że potomkowie jej nieobowiązani odpowiadać za długi Hołowczyńskich, którą to odpowiedzialność on Pac, jedyny właściciel spadku po Mikołaju i Jerzym Hołowczyńskich, obecny dziedzic Kniażyc, Seńkowa i Rafałowa na siebie przyjmuje [3]). Drugim zapisem jednocześnie wydanym, chorąży Pac kwituje tychże Abramowiczów i Szemeta z odebrania przywilejów, spraw i innych papierów, domowi kniaziów Hołowczyńskich służących, które Katarzyna ze Szwykowskich Hołowczyńska, chroniąc się przed wojskami Moskiewskiemi, z Kniażyc do majątku córki swej Heleny Abramowiczowej starościnej Starodubowskiej wywiozła, gdzie dotąd w ręku Abramowiczów pozostawały [4]). Nadto, trzecim zapisem chorąży Pac obowiązuje się dwa powyższe zapisy przyznać w trybunale głównym Wileńskim i rozciągnąć ewikcyę na dziedziczny majątek swój Berezyno w województwie Mińskiem [5]). Nareszcie 4°, w następnym 1673 r., chorąży nadworny Pac zawiera układ co do Kniażyc i folwarku Jamnica, z Janem Kurczem chorążym Lidzkim, który miał za żonę wdowę po kniaziu Jerzym Hołowczyńskim kasztelanicu Mścisławskim, kniaźnę Barbarę Drucką-Sokolińską. Z treści tege układu wynika, że *Jerzy na Kniażycach Hołowczyński kasztelanic Mścisławski*, zaślubiając kniaźnę Barbarę Drucką-Sokolińską marszałkównę Orszańską, zapisał jej 150,000 zł. na majętności swej Kniażycach i folwarku Jamnicy. Po zejściu Jerzego Hołowczyńskiego, kasztelanica Mścisławskiego, *brat jego rodzony Mikołaj chorąży Orszański*, nie zważając na wydane bratowej przez nieboszczyka męża zapisy, zajechał Kniażyce i sprawę tę o najazd ukończył dopiero 9 Grudnia 1649 r., przez ugodę z bratową, na mocy której, ustąpił jej na wieczność majątek Sokolnię, nabyty za 70,000 zł. przez zmarłego Jerzego Hołowczyńskiego od teścia swego, kniazia Jana Druckiego-Sokolińskiego, marszałka Orszańskiego. Nadto Mikołaj Hołowczyński zabezpieczył swej bratowej 15,000 zł. i dożywotnie mieszkanie w Kniażycach i dozwolił jej ten majątek dla oczyszczenia z ciężarów, oddać w arendę na lat dziewięć. Barbara Hołowczyńska kasztelanicowa Mścisławska, zawarłszy powtórne związki małżeńskie z Janem Kurczem chorążym Lidzkim, zapisem z d. 29 Października 1651 r. przekazała na niego służące sobie prawa na dziedzictwo Sokolni i kapitał zastawny 15,000 zł. na Kniażycach. Władając Kniażycami, Kurczowie od tego majątku odłączyli folwark Jam-

---

[1]) W Zaborzu 1667 Stycznia 29 (Akt. Tryb. Głów. r. 1668 k. 1382—1383). [2]) W Wilnie 1671 Marca 10 (Akt. Tryb. Głów. r. 1671 k. 9—12). [3]) 1672 Maja 30 w Wilnie (Akt. Tryb. Głów. r. 1672 k. 919—920). [4]) Akt. Tryb. Głów. r. 1672 k. 917—918. [5]) Tamże k. 921—922.

nica i takowy zawiedli w sumie 12,000 złotych Hieronimowi Buczackiemu-Tworowskiemu podstarościemu Orszańskiemu, a same Kniażyce oddali w arendę 9 Stycznia 1652 r. na lat 9 Maksymilianowi Krochowskiemu, który jednak z powodu inkursyi Moskiewskiej do posesyi Kniażyc nie doszedł. Po śmierci pani Kurczowej, która wkrótce potem zmarła, Kniażyce powinny były powrócić do Mikołaja Hołowczyńskiego chorążego Orszańskiego, lub w razie jego śmierci—do jego sukcesorów. Więc Konstanty Pac chorąży nadworny lit., starosta Wasilkowski, będąc najbliższym sukcesorem zmarłego chorążego, oraz posiadłszy Kniażyce przez nabycie praw dzierżawnych Krochowskiego, ustępuje Kurczowi prawa swe do Jamnicy [1]) w zamian za co Kurcz przelewa na Paca prawa swe do sumy 15,000 złotych na Kniażycach [2]).

Byli Hołowczyńscy i nie-kniaziowie. **Marta Sołtykówna Hołowczyńska**, wspomniana 1643 r. w testamencie brata swego Fedora Sołtyka [3]).

- **Matwiej Mikitynicz** 1502—1539 dzierż. Birsztański Ż 1º Fetinia 1509 2º kn. Ludmiła Duchnicz 3º kn. Tomiła Zasławska † 1555
  - [1] **Teodora** M. Dymitr Korsak
  - [1] **N. N.** M. kn. Piotr Masalski
  - [2] **Jarosław** ur. 1520 † 1567 marsz. hosp. Ż. Dorota Kostewicz † 1571
    - **Mikołaj** ur. 1547 † 1571 Ż. N. Kozińska
    - **Szczęsny** kaszt. Miński † 1610 Ż. Halszka Chodkiewicz
      - **Jan** cześnik lit. 1624 † 1630 Ż. Helena Wołowicz
        - **Samuel** chor. Orszański 1640—1644
      - **Regina** M. 1º Piotr Tyszkiewicz, 2º Krzysztof Kiszka
    - **Jarosław** 1572—1622 Ż. N. Chodkiewiczówna
      - **Alexander** wda Mścisławski † 1617 Ż. Halszka Wołłowicz
        - **Anna** † 1643 M. Krzysztof Sapieha
        - **Mikołaj** chor. Orszański 1645 † 1658 Ż. Katarzyna Szwykowska
        - **Jerzy** 1645 † 1649 Ż. Barbara Drucka-Sokolińska
        - **Zofia** M. Aleksander Pac
        - **Anna** M. Jan Chrzczonowicz
      - **Konstanty** kaszt. Mścisławski † 1620 Ż. N. N.
      - **Krystyna** ur. 1573 † 1581
      - **Zofia** † 1605 M. 1º kn. Hrihory Sanguszko, 2º Stanisław Mniszech
    - **N. córka** M. kn. Piotr Kroszyński
  - [2] **Hanna** M. 1º Daniel Meleszko 2º Jan Suchodolski
  - [2] **Dobruchna** M. 1º kn. Fedor Horski 2º Josif Chalecki
  - [2] **Anastazya** panna
  - [3] **Iwan** † młodo
  - [3] **Ostafi** † 1557
  - [3] **Hanna** † młodo

Hołownia-Ostrożecki,

od przydomku Hołownia i miejscowości Ostrożec w powiecie Łuckim.

Jakiś **kniaź Dymitr**, niezawodnie przydomku „**Hołownia**", władał na początku XV-go wieku dobrami w Łuckim powiecie: Ostrożec, Kosarów, Bliszczany, Teremów, Wojnica, Perekały, w Radomyślskim: dworcami Okostwica i Wstupka, dalej znów w Łuckim: Berezno z siołami Bronne, Tyszyce, Kniaże sioło, Sawitkowicze, Czenin, Chotby i Mokwin; wszystkie te dobra wielki książę Szwitrygajło Olgerdowicz powraca (sic) w 1446 r. wiernemu słudze swemu, *kniaziowi Iwanowi Dymitrowiczowi i synowi jego kniaziowi Hlebowi z braćmi*, tak jak te dobra trzymał *ojciec Iwana kniaź Dymitr* [4]).

---

[1]) W Wilnie 1673 Maja 20 (Akt Tryb. Głów. r. 1673 k. 301—304). [2]) Tegoż dnia i tamże k. 305—306. [3]) Muchanow str. 615 d. 342. [4]) W Nieświczu Listop. 20 r. 6954 (1446, Woł. 6 k. 221).

O **kniaziu Iwanie Dymitrowiczu** i synie jego **Hlebie**, wzmiankowanych wyżej, więcej nie słychać. Drugim synem kn. Iwana był niezawodnie **kniaź Michał**, znany tylko przez syna Piotra, który się pisał *Michałowiczem*. Ten kn. Michał miał za żonę córkę Paszka Dochnowicza dziedzica dóbr: Derń, Oderady, Uchowieck, Połza, Moszczenica, Berezna, Jabłonna w powiecie Łuckim, i z niej syna wymienionego kn. Piotra i córki **Katarzynę** Szudowę i **Biełuchnę** Janowę Kotowiczowę. Druga córka Paszka była żoną Wasila Chrebtowicza i matką żon Jakóba Michałowicza Montowtowicza starosty Krzemienieckiego, kniazia Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza-Koszyrskiego i kniazia Wasila Michałowicza Sokolskiego. To wszystko okazuje się z działu spadkobierców wymienionego Paszka Dochnowicza; najprzód *siostry Katarzyna Szudowa i Biełuchna Janowa Kotowiczowa* części swe w Derni, Oderadach, Uchowiecku i Moszczenicy sprzedały *bratu swemu kn. Piotrowi Michałowiczowi*, który na to kupno otrzymuje 1518 przywilej [1]). W następnym roku nastąpił dział; cała scheda podzieloną była na dwie części (widocznie po dwóch córkach Paszka); z których jedna *kniahini Michałowej Hołowninej Ostrożeckiej*, po której przeszła na *syna jej kn. Piotra Michałowicza i córki*, które udział swój ustąpiły bratu. Aktorami drugiej części (po drugiej córce Wasilowej Chrebtowiczowej) byli *zięciowie* (mężowie sióstr ciotecznych) *kniazia Piotra:* Jakób Michałowicz Montowtowicz starosta Krzemieniecki, kniaź Andrzej Michałowicz Koszerski i kniaź Wasil Michałowicz Sokolski. Obecnie więc cała scheda przed komisarzami podzieloną została 2 Kwietnia 1519 r. na sześć części, z których trzy dostały się kn. Piotrowi (za siebie i siostry), a po jednej wzięli Montowtowicz, kniaź Koszyrski i kniaź Sokolski [2]).

Kniaź Piotr Michałowicz Hołownia, dworzanin królewski, otrzymuje 1496 r. przywilej na 2 dwory w Tuliczowie [3]). Tenże *kn. Piotr Michałowicz* w 1503 r. posłuje od króla do poddanych dóbr przysądzonych Gasztoldowi, z napomnieniem, aby temu ostatniemu byli posłuszni [4]). Podobną czynność sprawował *kn. Piotr Michałowicz* w 1506 r. w sprawie rozgraniczenia dóbr Żesławskich [5]) i w tymże roku *dworzanin hospodarski kn. Piotr Michałowicz* otrzymuje przywilej na sioło Rożancy w powiecie Brzeskim [6]). W 1512 r. *kniaź Piotr Hołownia* jest sędzią polubownym w sprawie Muszaticza z Sanguszką [7]), w 1518 r. otrzymuje przywilej na części dóbr macierzystych, zapisanych mu przez siostry [8]), oraz jako *kn. Piotr Michałowicz* potwierdzenie nadania króla Aleksandra dwóch dworzyszcz pustych w Łuckiem i swego kupna [9]). W 1519 r. dzieli się z innymi uczestnikami schedą po Paszku Dochnowiczu [10]). W 1522 r. *kn. Piotr Michałowicz dworzanin królewski* otrzymuje przywilej na obrąb ziemi w siole Radczy w powiecie Brzeskim [11]), w tymże roku *kn. Piotr Michałowicz* świadek [12]). W 1523 r. *kn. Piotr Michałowicz* jest już horodniczym Trockim [13]). Jako taki otrzymuje 1524 r. przywilej na jarmark, targ i karczmy w miasteczku Rożance [14]) i w tymże czasie skarży się o wyrządzone sobie krzywdy [15]) oraz występuje jako świadek 1524 r. *(kn. Piotr Hołownia)* [16]) i 1526 r. *(kn. Piotr Michałowicz horodniczy Trocki)* [17]). Według popisu 1528 r. *kniaź Piotr Hołownia* ma dostarczać na potrzeby wojenne 16 koni [18]). W tymże roku *kn. Piotr Michałowicz horodniczy Trocki* otrzymuje przywilej na założenie miasta w dobrach swych Ostrożcu [19]). Występując z temiż tytułami w 1529 r. wyrokiem królewskim ma sobie przysądzone dwie części dóbr Derni, Oderady, Uchowieck i Moszczenicy, po części macierzystych, po części nabytych *od sióstr Szudowej Katarzyny i Janowej Kotowicza Biełuchny*, wbrew roszczeniom Aleksandra Oparypeskiego [20]). Świadek i po raz ostatni *horodniczym Trockim* 1533 r. [21]). Dotąd nazywał się *kniaziem Piotrem Michałowiczem* lub *Piotrem Hołownią*, odtąd stale *kniaziem Ostrożeckim*. W 1535 r. *kniaź Piotr Michałowicz Ostrożecki* (sic) sprzedaje Tuliczów kniaziowi Sanguszce, co król temu ostatniemu w następnym roku potwierdza [22]). W 1537 r. w sprawie jego granicznej z wojewodzicem Trockim kniaziem Ilią Ostrogskim, wyznaczona komisya [23]). W ostatnim czasie życia występuje często jako świadek lub sędzia polubowny [24]). Umarł na wiosnę

[1]) W Krakowie 1518 Maja 5 ind. 6 (Z. 10 k. 1, dr. Arch. Sław. III 169 i Karczewski, Replika II 202). [2]) 7027 r. Kwietnia 2 (Karczewski, Replika II 202). [3]) Z. 6 str. 159. [4]) A. J. Z. R. I d. 39. [5]) Arch. Sł. III 38. [6]) Z. 6 str. 20. [7]) Ar. Sł. III 99. [8]) Patrz wyżej. [9]) Z. 22 k. 100. [10]) Patrz wyżej. [11]) Z. 12 k. 33. [12]) Ar. Sł. III 238. [13]) S. 4 k. 44 od., dr. Berszadski I 104. [14]) Z 12 k. 156. [15]) Z. 14 d. 256. [16]) Z. 12 k. 462. [17]) Woł. 6 k. 264. [18]) P. I k. 8. [19]) Z. 12 k. 394. [20]) Ar. Sł. III 343. [21]) Tamże 439, 446. [22]) Parg. Metr. Lit. Nr. 209 i 210, dr. Ar. Sł. IV 11, 28. [23]) Z. 21 k. 77, dr. Ar. Sł. IV 72. [24]) Ar. Sł. IV 49, 50, 70, 92, 98, 103, 104, 111, 114, 149, 150.

1538 r. [1]). Miał dwie żony: pierwsza niewiadomego imienia, była matką Fedora i Jurja. Drugą była *kniahinia Petrowa Michałowicza Hołownina Zofia Andrejewna*, która w 1540 r. procesuje pasierbów swych (pasynków) *kniaziów Fedora i Jurja Petrowiczów Hołowniów*, o nieoddanie jej 30 kop groszy i kilku sztuk bydła [2]).

Oprócz wymienionych synów, pozostawił kn. Piotr córkę **Zofię Piotrównę Hołowniankę**, panią Olechnową Kozińską, która w 1566 r. procesuje się z Iwanem Jackowiczem Borzobohatym Krasieńskim [3]).

Z synów kniazia Piotra Hołowni, młodszy, **kniaż Jurij Piotrowicz**, występujący obok brata 1540—1541 r. [4]), już w 1542 r. był żonatym z kniażną Hanną, córką kniazia Wasila Michałowicza Sanguszkowicza Kowelskiego, o czem ten ostatni wspomina w zapisie, który w tym roku wydaje małżonce swej Zofii Andrejewnie Łozczance [5]); umarł 1543—1544 i w 1545 r. występuje już tylko *kniahinia Jurjewa Ostrożecka* [6]).

Kniaź Fedor Piotrowicz Ostrożecki, świadek 1539 r. [7]), wspólnie z bratem Jurjem procesował się 1540 r. z macochą [8]) i w następnym roku obaj bracia *kniaziowie Fedor i Jurij Piotrowicze Ostrożeccy* pozwani przez Mikołaja Piotrowicza Kuchmistrzowicza miecznika hospodarskiego, o posiadanie majątków Worotniewa, Zobryna, Diuksina i połowy Romanowa, wygrali tę sprawę dowiódłszy, że ojciec ich nabył te majątki od Zabrzezińskiego [9]). W tymże roku *kniaź Fedor Piotrowicz Ostrożecki* ma sprawę z Irykiem Łukawskim [10]). Rewizye zamku Łuckiego 1545 i 1552 r. wymieniają go kilkakrotnie, jako władającego tam dobrami [11]). W 1546 r. nabywa od kniahini Maryi Wasilewny Sokolskiej i męża jej Iryka Łukawskiego części ich w Derni, Oderadach, Mielnikowszczyźnie, Moszczenicy i Uchowiecku [12]). W 1548 r. ma sprawę z Siemaszką starostą Kowelskim królowej Bony, o prawo władania pewną ziemią [13]). W 1557 r. ostatecznie nabywa od kniaziów Sokolskich prawa ich do Derni, Oderad i t. d. [14]). *Kn. Fedor Piotrowicz Ostrożecki* był w 1559 r. z ramienia starosty Bracławskiego i Winnickiego kn. Bohusza Fedorowicza Koreckiego, sprawcą starostw Bracławskiego i Winnickiego [15]). W 1561 r. *kn. Fedor Piotrowicz Ostrożecki* zapisuje *małżonce swej kniażnie Hannie Semenównie Odyncewicza* majątek Rożancy z przysiółkami Przyborowem i Dubkiem, jako trzecią część swych dóbr, w zamian wniesionego przez nią w wianie majątku Byteń, sprzedanego przez niego za 600 kop gr. [16]). Wymieniona kniażna Hanna Semenówna Odyncewicza była poprzednio żoną kniazia Jurja Wasilewicza Sołomereckiego, któremu odebraną została przez matkę w 1555 r. [17]). Kn. Piotr podobno występuje jeszcze 1562 i 1566 r. [18]). Niezawodnie ten *kniaź Hołownia* „chory, stary", mianowany 18 Stycznia 1569 r., podczas sejmu Lubelskiego, koniuszym Litewskim po Piaseckim, którego chciano usunąć jako Polaka [19]), nie objął jednak, może z powodu śmierci, urzędu, na którym Piasecki pozostał. W każdym razie kn. Piotr umarł w tym czasie, pozostawiając syna Andrzeja i córki Annę i Marynę.

Anna Fedorówna była już w 1570 r. żoną Adama Pocieja pisarza ziemskiego Brzeskiego; w tym bowiem roku oblatowano w metryce zeznanie o spaleniu się zapisu *kniazia Ostrożeckiego córce swej*, żonie Adama Pocieja pisarza ziemskiego Brzeskiego [20]). W 1586 r. Adam Pociej sędzia ziemski Brzeski i żona jego *Anna Fedorówna Hołowinanka* układają się z wdową po kn. Andrzeju Ostrożeckim, bracie Anny, co do spadku po nim [21]).

Maryna Fedorowna w 1586 r. wspólnie z mężem Fedorem Bohuszewiczem Tuszewickim, sędzią grodskim Słonimskim, układają się również z wdową po bracie Maryny o spadek [22]). Pan Bohusz Tuszowiecki sędzia grodzki Słonimski i małżonka jego *kniażna Maryna Hołownianka Ostrożecka* sprzedali krótko przed 1590 r. poddanego panu Iwanowi Wołyniec Czernczyckiemu [23]).

Kn. Andrzej Fedorowicz, jako kniaź *Andrzej Hołownia* wykonał 1569 r. na zamku Łuckim przysięgę na unię Litwy z Koroną [24]). Tenże *kniaź Hołownia* władał 1570 r. majątkiem Ostrożec w powiecie Łuckim [25]), a 1573 r. obrany deputatem na elekcyę [26]).

[1]) Żył jeszcze w Lutym 1538 r. (Ar. Sł. III 131), a 3 Maja t. r. nazwany nieboszczykiem (tamże 139). [2]) S. 10 d. 15. [3]) S. 50 k. 150. [4]) Patrz niżej. [5]) Ar Sł. IV 307. [6]) Zr. Dziej. VI 48. [7]) Z. 22 k. 86, 88, dr. Ar. Sł. IV 192—93. [8]) Patrz wyżej. [9]) S. 10 k. 141 dok. 176. [10]) Z. 27 k. 118. [11]) Zr. Dziej. VI 20, 37, 38, 48, Arch. Jugo Cz. VII, T. I 159. [12]) Karczewski, Replika II 205. [13]) Antonowicz, Hramoty 71—72. [14]) Karczewski, Replika II 206. [15]) Posolskaja Kn. I 181. [16]) Wilno 1561 Maja 1 (S. 41 k. 189). [17]) S. 33 k. 296 [18]) Stecki, Z boru 319. [19]) Dnewnik Lublinskaho sejma str. 8. [20]) S. 51 k. 272. [21]) Patrz niżej. [22]) Tamże. [23]) Arch. Jugo Cz. VI T. I str. 208. [24]) Tamże Cz. II T. I str. 6. [25]) Zr. dziej. XIX 31. [26]) Kurbski I 49.

W latach 1578 - 1584 jako *kniaź Andrzej Hołownia* lub *kn. Andrzej Fedorowicz Ostrożecki*, albo *kn. Andrzej Hołownia Ostrożecki* występuje kilkakrotnie jako świadek [1]). W 1583 r. *kn. Hołownia Ostrożecki* władał na Wołyniu majątkami Ostrożec, Kosarów, Połże, Derń, Oderady, Moszczenica, Bronne, Berezna, Witkowicze, Kniaż, Tyszyce, Polany, Czerczyce i Uchowiecko [2]). Umarł bezpotomnie 1585 r., zapisując małżonce swej Nastazyi Jełowiczównie Malińskiej Derń, Oderady, Moszczenicę, Stawek i Dubiszcze, a 28 Listopada 1585 r. nastąpiło wwiązanie urzędowe *kniahini Andrzejowej Ostrożeckiej Nastazyi Jełowiczówny Malińskiej* do tych majątków [3]). W następnym roku *kniahinia Andrzejowa Ostrożecka Nastazya Michałówna Jełowiczówna Malińska* zawiera układ z Adamem Pociejem sędzią ziemskim Brzeskim i żoną jego *Anną Fedorówną Hołowniankq Ostrożecką*, Fedorem Bohuszewiczem Tuszewickim sędzią grodzkim Słonimskim i żoną jego *Maryą Fedorówną Hołownianką-Ostrożecką*, względem spadku po *nieboszczyku mężu swym, bracie Anny i Maryi*, mocą której ustępuje siostrom męża Rożancy, Przyborów, Stawki, Uchowiecko, Kosarów, Czerczyce, Czarno; one zaś przyznają jej wieczność dóbr: Ostrożec, Połże, Derń, Oderad, Moszczenicy, Dubiszcze, Stawki, Andrzejowa, Berezna, Horodyszcza, Witkowicz, Kniaż, Polan, Bronne i Tyszycy [4]). Z dóbr tych w rok potem *kniahinia Andrzejowa Ostrożecka Nastazya Malińska*, darowywa Derń, Oderady, Moszczenicę, Dubiszcze, Stawki i Połże bratu swemu rodzonemu Ostafiejowi Jełowiczowi Malińskiemu [5]).

Na kniaziu Andrzeju i jego siostrach wygasł ród kniaziów Hołownia-Ostrożeckich. Jednocześnie istniała rodzina szlachecka nazwiska Hołownia [6]); z niej pochodzili: Józef Hołownia sędzia Nowogrodzki 1588 r. [7]). Jan Hołownia sędzia Wiłkomierski 1590-99 [8]), Jerzy Hołownia, który z pisarza skarbowego Litewskiego został 1605 r. chorążym Nowogrodzkim, a na pisarstwie skarbowem miał za następcę Pawła Jakimowicza Hołownię [9]). Jedna linia Hołowniów, po wygaśnięciu kniaziów Ostrożeckich, przyjęła ich nazwisko: Jan Hołownia Ostrożecki komisarz królewski 1623 r. [10]), Krzysztof i Mikołaj Hołownia Ostrożeccy mieli podpisać 1632 r. z Brzeskiego elekcyę króla Władysława IV [11]), Adam Hołownia Ostrożecki 1652 [12]), Krzysztof Hołownia Ostrożecki w Pińskiem 1660 [13]), Lew Michał Hołownia Ostrożecki sędzia Piński 1674 [14]), Maryanna Hołownianka Ostrożecka żona Konstantego Kotła [15]) i inni, których wyliczają herbarze [16]).

Dymitr	**Iwan** 1446	**Hleb** 1446	**Piotr** 1496 † 1538 Ż. 1-o N. 2-o Zofia Andrejewna	**Fedor** 1539 † 1569 Ż. kn. Hanna Odyncewicz
				Andrzej 1569 † 1585 Ż. Nastazya Malińska
				Anna M. Adam Pociej
				Maryna M. Fedor Tuszewicki
				Jurij 1540—1542 Ż. Anna Sanguszko 1545
				Zofia M. Olechno Koziński
			Katarzyna 1518 M. Szud	
			Bieluchna 1518 M. Jan Kotowicz	
		? Michał Ż. c. Paszka Dochnowicza		

[1]) 1578 (Kurbski I 157) 1582 (Arch. Sbor. IV 280) 1584 (Arch. Jug. Cz. VI T. I 140). [2]) Źr. Dziej. XIX 94. [3]) 1586 r. Marca 3 (Karczewski, Replika II 206). [4]) 1587 r. Marca 1 (Tamże II 207). [5]) Tamże II 207. [6]) Kojałowicz, Herbarz, Niesiecki IV 366. [7]) Karczewski, Replika II 128. [8]) Akt działu braci Hlebowiczów z d. 24 Sierpnia 1590 r. (kopia z dok. oryg.) i Kiewo-Sofij. Sob. dod. 77. [9]) Z. 86 d. 649. [10]) Z. 99 k. 35. [11]) Kojałowicz, Herbarz. [12]) S. 131 k. 69. [13]) Akt Wil. XVIII 407. [14]) Arch. Sborn. VI 238. [15]) Z. 136 d. 87. [16]) Niesiecki VII 206.

Horczak patrz Gorczak.

Horodecki.

Istnieje mnóstwo miejscowości zwanych Horodek, Horodec, Horodziec lub Gródek, a które wszystkie w starożytności zwano Horodok. Gniazdem kniaziów Horodeckich istniejących na Litwie w końcu XIV-go i na początku XV-go wieków, a należących niezawodnie z Czetwertyńskimi, Dolskimi, Nieświckimi i Ostrogskimi do gruppy kniaziów Pińsko-Turowskich [1]), jest miejscowość Horodek w Pińszczyznie, zwana następnie Horodok-Dawidow, dziś Dawidgródek [2]).

Kniaź Iwan Horodecki i brat jego kniaź Jurij występują około 1390 r. w liczbie kniaziów, którzy poręczyli Skirgajle za Hryćka Konstantynowicza [3]).

Kniaź Dawid Dymitrowicz (bez nazwiska), obok księcia Koributa-Dymitra, razem z innymi kniaziami i bojarami Nowogrodu-Siewierskiego, zaprzysięga 1388 r. wierność królowi, królowej i koronie Polskiej [4]). Niezawodnie tenże *kniaź Dawid* ożenił się z Maryą, córką wielkiego księcia Olgerda, wdową od 1382 r. po Wojdyle [5]). Będzie to niezawodnie ów *„kniaź Dawid Dmitrjewicz Horodecki z kniahinią swą Maryą"*, wpisany do synodika Lubeckiego [6]); p. Stadnicki mylnie go nazywa starostą Grodzieńskim [7]), gdy szczegół ten odnosi się do zięcia Gedimina także Dawida, choć nie kniazia [8]). Kniaź Dawid niezawodnie był założycielem Horodka, który po nim zwał się Horodkiem Dawidowym, dzis Dawidgródek [9]). Synem jego był **kniaź Mitko Dawidowicz** władający Horodkiem i innemi dobrami w Horodeckim powiecie; kniaź ten nazwany *siostrzeńcem* Szwitrigajły, uwięziony i z posiadłości wyzuty został z rozkazu wielkiego księcia Zygmunta (1432—1440) [10]). Przedtem, bo w latach 1412—1416 *kniaź Mitko*, w towarzystwie kniaziów Hurki i Romana, bawił na dworze króla Władysława [11]). Zdaje się, że po wyzuciu swoim z Horodka, osadzonym został na Kuraszu w powiecie Rowieńskim, oraz na Pukowie w powiecie Rohatyńskim, gdzie *kniaź Mitko na Kuraszu* występuje 1435—1442 [12]). Horodok następnie nadany został przez wielkiego księcia Kazimierza Szwitrigajłowi, który w 1451 r. nadaje Fedku Wojniłowiczu sioło Nowe w Horodeckim powiecie, po niejakim Radziwille, który ten majątek trzymał od *siostrzeńca naszego kniazia Mitka Dawidowicza,* którego oczernił przed wielkim księciem Zygmuntem, wskutek czego Zygmunt kniazia Mitka uwięził i wyzuł (kniazia Mitka imał i zgubił) [13]). Po śmierci Szwitrigajły Horodek nadany został kniahini Szwitrigajłowej, która w jednym ze swoich nadań wspomina, iż trzyma majątki *„po kniaziu Mitku"* [14]). Po kniahini Szwitrigajłowej Horodkiem władał kn. Iwan Jarosławicz [15]). Do rodu kniaziów Horodeckich mógł należeć kniaź Michał Semenowicz, nazwany *kniaziem Horodenskim (Horodecki?), Bielskim i Kobryńskim,* mąż kn. Wasilisy Holszańskiej, wdowy po kn. Iwanie Włodzimierzowiczu Bielskim [16]).

Horski (Drucki)

od miejscowości Hory, dziś w powiecie Czerikowskim Mohilewskiej gubernii.

Kniaź Wasil Iwanowicz Putiatycz Drucki, był protoplastą kniaziów Horskich [17]). Niezawodnie dziedziczył na majątkach Hory i Dudakowicze w powiecie Orszańskim. Rodowód daje mu tylko dwóch synów Jurja i Dymitra [18]), miał ich jednak pięciu. Dobrohost Narbutowicz pozwany przez *kniaziów Dymitra, Olelka i Michała Horskich* o część w Horbaczewie i Nowosiółkach, dowiódł, że części w tych majątkach nabył *od starszego ich brata kniazia Iwana Horskiego,* wskutek czego król mu te części przysądza 1496 r. [19]). W latach 1497—1499, *kniaziowie Iwan, Olelko, Dymitr i Michał Wasilewicze Horscy,* prowadzą sprawę z władyką Smoleńskim Józefem o spory w majątkach Czuriłowicze i Hory [20]).

---

[1]) Patrz wyżej str. 35. [2]) Rewizya puszcz str. 327 i następne. [3]) A. J. Z. R. I str. 2. [4]) Arch. Sław. I 8—9. [5]) Ród Gedimina 21. [6]) Miłoradowicz, Lubecz str. 38. [7]) Stadnicki, Olgerd i Kiejstut str. 172. [8]) Ród Gedimina str. 7. [9]) Star. Pols. III 796. [10]) Patrz niżej. [11]) Przeździecki, Życie str. 94—95, 97, 99—100, 102—103. [12]) Patrz art. Kurasz. [13]) W Peremyszlu Września 3 ind. 15 r. 69 (60=1451, Rewizya puszcz str. 327). [14]) W Horodku Grudnia 15 ind. 7 (1458—1473, Rewizya puszcz str. 330). [15]) Patrz art. Jarosławicz. [16]) Patrz wyżej str. 4. [17]) Tamże str. 61. [18]) Sinod. spis. 85—86. [19]) W Wilnie Sierpnia 20 ind. 14 (1496, Z. 6 str. 167). [20]) Z. 6 str. 180 i 243, dr. A. Z. R. I 168—170.

Najstarszy z braci **kniaż Jurij Wasilewicz**, według rodosłownej, w bitwie nad Wiedroszą (1500 r.) dostał się do niewoli Moskiewskiej i następnie powrócił na Litwę. Żoną jego była siostra kniazia Wasila Szemiaczyca; z niej miał syna **kniazia Dymitra Jurjewicza**, który był siostrzeńcem kniazia Wasila Szemiaczyca [1]).

O **kniaziach Olelku i Michale Wasilewiczach** występujących 1496—1499 [2]), więcej nic słychać. **Michał** umarł bezdzietnie, skoro udział jego w Horbaczewie przypadł po nim wdowie i dzieciom brata jego Iwana [3]). **Iwan** jest twórcą oddzielnej gałęzi, **Dymitr** prowadzi dalej ród.

Gałęź Iwana na Dudakowiczach.

Kniaż Iwan Wasilewicz, występuje 1496—1499 obok braci [4]). Ten czy inny *kniaź Iwan Wasilewicz Drucki* (sic), świadczy 1509 r. w sprawie kniahini Julianny Holcowskiej [5]). Kniaź ten od majątku Dudakowicze pod Druckiem, otrzymał przydomek *Duda. Kniaź Iwan Duda*, według popisu 1506 r., ma stawić na potrzeby wojenne 6 koni [6]), a w 1509 r. otrzymuje 15 kop groszy jurgeltu [7]). Umarł około 1515 r. pozostawiając z dwóch żon trzech synów i dwie córki. Potomkowie jego zwali się niekiedy kniaziami Duda lub Dudakowskimi.

Wdowa kniazia Iwana, *kniahinia Iwanowa Horska Nastazya i syn jej kniaź Fedor Iwanowicz Horski*, procesują się z kniaziami Połubińskimi, którzy ich oskarżali o wyrządzenie krzywd z majątku ich Dudakowicze 1520 r. [8]). *Kniahinia Iwanowa Wasilewicza Horska Nastazya*, nabywszy za 100 groszy udział w Horbaczewie *synowicy swej (dewericzny) Fedorowej Podbipiatinej Maryny Dmitrowny Horskiej*, takowy zapisała *córce swej Bohdanowej Martinowicza Chrebtowicza, Owdotii*. Następnie taż *kniahinia Nastazya* wspólnie *z synami swymi kniaziami Fedorem i Iwanem*, ustąpiła tejże córce swej udział w Druckim powiecie w Horbaczewie, który jej się dostał *po bracie męża (dewerze) kniaziu Michale*. Pani Chrebtowiczowa nabywszy jeszcze część w Horbaczewie od potomków Dobrohosta Narbutowicza, na cały Horbaczew otrzymuje w 1528 r. przywilej [9]). *Kniahinia Iwanowa Wasilewicza Horska* dwór na zamku Mińskim sprzedała *synowi swemu kn. Fedorowi* [10]). W późniejszym dokumencie spotykamy wzmiankę, że *kniahinia Iwanowa Dudakowska Nastazya*, była świekrą pani Chaleckiej, której pierwszym mężem był kniaź Fedor Iwanowicz Horski i której sprzedała dwór Petrykowicze [11]). W 1533 r. *kniahinia Iwanowa Wasilewicza Horska Nastazya*, otrzymuje przywilej na godność ihumeni Połockiej, po śmierci obecnej ihumeni Nastazyi Debrowej, bardzo starej i chorej [12]).

Maryna Iwanowna Horska, *córka kniazia Iwana Wasilewicza z pierwszej jego żony*, oddana przez ojca na dwór pani Marcinowej Gastoldowej, bawiła następnie kolejno przy Elżbiecie Gastoldównie żonie Jana Mikołajewicza Radziwiłła, królowej Helenie i pani Tarnowskiej, która *ją zamąż wydała*. O tem dowiadujemy się ze sprawy tejże Maryny, która w 1533 r. pozywa *brata swego kniazia Iwana Iwanowicza Horskiego* o posag i uzyskuje wyrok królewski przysądzający jej z majątków ojcowskich, obecnie trzymanych przez brata Iwana, macochę i wdowę drugiego brata Fedora, część ósmą, na tej zasadzie, że brat i macocha wydając zamąż drugą siostrę jej, taki posag jej wyznaczyli [13]).

Owdotia Iwanowna, córka kniazia Iwana Wasilewicza Horskiego i kniahini Nastazyi, żona Bohdana Marcinowicza Chrebtowicza, wspólnie z mężem otrzymuje w 1528 r. przywilej na Horbaczew [14]). Umarła przed 1558 r. W tym roku córka jej Bohdana Chrebtowiczówna żona Onikieja Hornostaja marszałka hospodarskiego dzierżawcy Rzeczyckiego i Luboszańskiego zapisuje małżonkowi swemu majątki Woroncy w powiecie Nowogrodzkim i jedną trzecią część Horbaczewa, które jej się dostały od ojca Bohdana Chrebtowicza dzierżawcy Ejszyszskiego i Orańskiego *i matki Owdotii kniażny Horskiej* [15]).

---

[1]) Sinod. spis 85—86. [2]) Patrz wyżej. [3]) Z. 12 k. 391, patrz niżej. W metryce czytamy, że *kniaź Fedor Michałowicz* (sic) *Horski* dostarczał 1528 r. na ekspedycye wojenne 6 koni (P. 1 k. 8); niewątpliwie jednak słowo *Michałowicz* powstało skutkiem omyłki przepisywacza i mowa tu o kniaziu Fedorze Dymitrowiczu Horskim. [4]) Patrz wyżej. [5]) Z. 8 k. 283, dr. A. Z. R. II 63. [6]) Z 8 k. 119 Jednocześnie *kniaź Iwan Połubiński* zapisany na 10 koni; a więc są to dwie różne osoby i wzmianka w metryce *o kniaziu Iwanie Duda Połubińskim* musi polegać na pomyłce (S. 2 k. 73). [7]) Z. 8 k. 445 od. [8]) S. 3 d. 127 i 128. [9]) 1528 Czerwca 20 (Z. 12 k. 391 d. 677). [10]) Z. 20 k. 122 od. d. 99, patrz niżej [11]) 1562 r. (S. 35 k. 149, patrz niżej i wyżej str. 120). [12]) Lipca 16 ind. 6 (Z. 17 k. 359/370/375). [13]) S. 8 k. 87 od. [14]) Z. 20 k. 122 od. d. 99, patrz wyżej. [15]) 1558 Czerwca 11 (Z. 40 k. 118 od. d. 231).

Kniaź Włodzimierz (Wołodko) Iwanowicz Horski był w roku 1515 namiestnikiem Oszmiańskim [1]) i nie zajmował więcej tego urzędu w 1521 r. [2]); za żonę miał kniażnę Donimitrę Andrzejównę Prichabską, która w 1522 r. jako *kniahinia Wołodkowa Iwanowicza Donimitra,* wspólnie z ciotką swą panią podskarbiną Iwanową Aleksandrowicza Anną, siostrzeńcami jej, kn. Wiszniowieckimi i siostrami swemi *córkami kn. Andrzeja Prichabskiego,* otrzymuje przywilej na Lubonicze [3]). Według popisu 1528 r. *kniaź Wołodko Iwanowicz* obowiązany stawić 3 konie [4]). *Kniaź Wołodko Iwanowicz Horski,* jako świadek podpisany 1533 r. [5]) i 1544 r. [6]). Niezawodnie umarł bezpotomnie 1545—1546. Wdowa po nim *kniahinia Wołodkowa Iwanowicza Horska Donimitra Andrejewna* zapisuje w 1547 r. trzecią część majątków zapisanych jej przez męża, zięciowi swemu Lwu Roskiemu i żonie jego *siostrzenicy swej kniażnie Aleksandrze Fedorownie Horskiej* [7]). Oprócz imienia Donimitry nosiła także imię Maryi; *kniahinia Włodzimierzowa Horska Marya Prichabska* zapisuje 1559 r. Prichaby siostrzeńcowi swemu Hamszejowi [8]) i taż *kniahinia Marya Wołodkowa,* według popisu wojska Litewskiego 1565 r., ma stawić 12 koni w pancerzach z oszczepami [9]).

Kniaź Fedor Iwanowicz, drugi syn kniazia Iwana Wasilewicza, zwał się pierwiastkowo *kniaziem Dudakowskim. Kniaź Fedor Iwanowicz Dudakowski* ma w 1525 r. sprawę z kniaziem Połubińskim o krzywdy majątkowe [10]). Jako *kniaź Horski* występuje obok matki 1520—1528 [11]). Według popisu 1528 r. *kniaziowie Iwan i Fedor Horscy* razem mają stawić 13 koni [12]). Umarł bezpotomnie około 1530 r.; już w 1533 r. *kniaź Iwan Iwanowicz Horski* oskarża przed królem małżonkę nieboszczyka brata swego *kniahinię Fedorową Iwanowicza Horską* o nieprawne zagarnięcie majątków kniazia Fedora. Król nakazuje wyznaczyć kniahini Fedorowej, która z mężem żyła krótko i bezdzietnie, trzecią część jego dóbr, zaś dwie części oddać kniaziowi Iwanowi [13]). Ową małżonką kniazia Fedora była kniażna Dobruchna Matwiejewna, córka kniazia Matwieja Mikitynicza; owdowiawszy wyszła 2-o za Józefa Michałowicza Chaleckiego. W 1538 r. Józef Michałowicz Chalecki i małżonka jego *Dobruchna Matwiejewna,* córka kniazia Matwieja Mikitynicza dzierżawcy Birsztańskiego zeznają, iż pierwszym mężem Dobruchny był *kniaź Fedor Iwanowicz Horski,* który zapisał jej jedną trzecią część swoich majątków, oddalając od tej części brata swego kniazia Iwana, i że kniaź Fedor za pieniądze żony swej kupił od ojca jej Petrykowicze w Mińskiem a od matki swej kniahini Iwanowej Wasilewicza Horskiej Nastazyi, dwór na zamku Mińskim; na to wszystko Chaleccy otrzymują potwierdzenie królewskie [14]). Na skutek jednak sprawy z kniaziem Iwanem Iwanowiczem Horskim, Chalecki zmuszony był ustąpić mu trzecią część Petrykowicz [15]). W późniejszym akcie znajdujemy wzmiankę, że pani Chalecka wiano, które posiadała na skutek zapisu pierwszego męża swego kniazia Fedora Iwanowicza Horskiego, dwór Petrykowicze, który kupiła u *świekry swej kniahini Iwanowej Dudakowskiej Nastazyi* i wszystkie ruchomości, darowała drugiemu mężowi swemu Chaleckiemu [16]).

Kniaź Iwan Iwanowicz, będzie to niezawodnie *kniaź Iwan Duda,* który według popisu 1528 r. miał stawić 14 koni [17]). Z późniejszych dokumentów dowiadujemy się, że *kniaź Iwan Dudakowski* miał sprawę z kniahinią Fedorową Dymitrowicza Horską i jej synami, na których uzyskał „przezysk" [18]). *Kniaź Iwan Iwanowicz Horski,* występuje 1528 r. obok matki i brata Fedora [19]), z którego wdową procesuje się 1533 i 1538 r. [20]). W 1541 r. *kniaź Iwan Iwanowicz Horski* pozwany przez kniazia Tołoczyńskiego o szkody czynione z majątku Hory, majątkom Tołoczyńskiego, Czuryłowskiemu, Timkowszczyńskiemu, Zaholszczańskiemu, Łahowskiemu, Radczyńskiemu i Leśnej, a także o dług [21]). W tymże roku ma sprawę z kniahinią Fedorową (Dymitrowicza) Horską i synem jej kniaziem Hrihorym o udział w Dudakowiczach oraz plac i łowy w Drucku [22]). Jednocześnie oskarża kniahinię Fedorową Dymitrowicza Horską (sic) i syna jej kniazia Hri-

---

[1]) Z. 9 (Boniecki), także późniejsza wzmianka pod r. 1524 (Z. 12 k. 131). [2]) Już w 1521 r. namiestnikiem Oszmiańskim Mikołaj Stanisławowicz Kieżgajło (Z. 10 k. 46 i 55). [3]) S. 2 k. 268 od., patrz art. Prichabski. [4]) P. 1 k. 8. [5]) Z. 27 k. 47. [6]) Arch. Sław. II 400. [7]) S. 19 k. 103, patrz art. Prichabski. [8]) Z. 40 k. 442, patrz art. Prichabski. [9]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 215. [10]) Z. 14 d. 645 k. 239. [11]) Patrz wyżej. [12]) P. 1 k 8. [13]) 1533 Czerwca 20 ind. 6 (Z. 17 k. 378). [14]) 1538 r. Marca 12 (Z. 20 k. 122 od. d. 99, patrz wyżej). [15]) 1538 Maja 4 (Z. 16 k. 277 od.). [16]) 1562 r. (S. 35 k. 149, patrz wyżej str. 120). [17]) S. 1 k. 7 od. [18]) S. 24 k. 79, patrz niżej. [19]) Patrz wyżej. [20]) Tamże. [21]) S. 10 k. 91 od., k. 93, dok. 133 i 134. [22]) Tamże k. 161 d. 196—198.

horego o niedawanie pomocy w sprawie z kniaziem Tołoczyńskim [1]) i o różne krzywdy [2]). Ze swej strony kniahinia Horska z synem pozywają kniazia Iwana o pięć siół, na które ten ostatni uzyskuje potwierdzenie [3]). W 1547 r. ukończoną została sprawa między kniahinią Wasilową Tołoczyńską a *kniaziem Iwanem Horskim,* wyrokiem, którym król Czuryłowszczyzną po połowie im podzielić się kazał [4]). W 1548 r. *kniaź Iwan Iwanowicz Horski,* obok innych kniaziów Druckich, występuje w sprawie z Podberezskim o Druck [5]). Jeszcze w 1551 r. *kniaziowie Iwan Iwanowicz, Hrihory Fedorowicz i brat jego kniaź Abraham Fedorowicz Horscy* pozwani przez panią Hornostajową kniażnę Maryę Zesławską o Druck [6]).

Szczep główny w dalszym ciągu.

Kniaź Dymitr Wasilewicz występuje 1496—1499 r. obok braci [7]). *Kniaź Dymitr Wasilewicz Horski* podpisał 1495 r. zapis kniazia Fedora Fedorowicza Sokolińskiego, który go nazywa *stryjem* (diadia moj) [8]) i w 1499 r. wyznaczony dzielczym w sprawie kniaziów Trubeckich [9]). Dostawszy się w bitwie nad Wiedroszą 1500 r. do niewoli, umarł w więzieniu w Moskwie [10]). Wdowa po nim *kniahinia Dymitrowa,* dzieliła się Dudakowiczami z bratową swą kniahinią Iwanową [11]). Pozostawił syna Fedora i córkę Marynę.

Kniażna Maryna Dymitrówna Horska, żona Fedora Podbipięty, udział swój w Horbaczowie sprzedała stryjence swej kniahini Nastazyi Iwanowej Wasilewicza Horskiej [12]). Zmarła przed 1516 r.; w tym bowiem roku dworzanin hospodarski Fedor Michnowicz Podbipięta, pozywa szwagra swego kniazia Fedora Dymitrowicza Horskiego o rzeczy ruchome *po żonie swej siostrze jego* pozostałe, które ona mężowi swemu zapisała [13]).

Kniaź Fedor Dymitrowicz Horski, procesuje się 1516 r. ze szwagrem swym Podbipiętą [14]), świadek 1507 lub 1522 r. [15]); on to zapewne według popisu 1528 r. miał dostarczać na potrzeby wojenne 6 koni [16]). Niezawodnie umarł około 1530 r.; już nie żył więcej w 1541 r., w którym wdowa po nim *kniahinia Fedorowa Dymitrowicza Horska Hanna Andrejewna i syn jej kniaź Hrihory i zięć Lew Iwanowicz Roski,* pozywają kniazia Iwana Iwanowicza Horskiego o pięć siół. Kniaź Iwan dowiódł jednak, że sioła te nieboszczyk *kniaź Fedor Dymitrowicz* sprzedał, przed mniej więcej 10-ciu laty, *stryjence swej kniahini Iwanowej Horskiej Nastazyi i synom jej kniaziom Fedorowi i Iwanowi Iwanowiczom Horskim,* wskutek czego potwierdzony został w ich posiadaniu [17]). Prawie jednocześnie wyżej wymienieni oskarżają tegoż kniazia Iwana o niewydawanie im danin miodowych, gonów bobrowych i t. d., ze wspólnego majątku Dudakowicze, stosownie do działu między niewiestkami (żonami braci) kniahiniami Iwanową i Dymitrową [18]) i pozywają go o plac w Drucku [19]). Ze swej strony *kniaź Iwan* oskarżał *kniahinię Fedorową i jej syna* o to, że niechcą występować z nim przeciwko kniaziowi Tołoczyńskiemu, o krzywdy we wspólnych majątkach, o spadek po kniaziu Iwanie Krasnym, o Łomaczyno i t. d., że sami trzymają wspólne ich ziemie i t. d. [20]), nadto pozywał kniahinię o dań miodową z majątku Orewskiego, którą nieboszczyk *mąż jej kniaź Fedor Dymitrowicz* obowiązał się płacić [21]). O ten majątek Orewski ma *kniahinia Hanna* w tymże roku proces z bojarynem Wasilem Jakowlewiczem [22]). Wymieniona żona kniazia Fedora Dymitrowicza Hanna Andrejewna, była córką kniazia Andrzeja Prichabskiego, siostrą rodzoną bratowej swej kniahini Wołodkowej Iwanowicza Horskiej. Umarła 1542—1543; dowiadujemy się o tem z przywileju danego 1544 r. dzierżawcy Markowskiemu panu Lwu Iwanowiczu Roskiemu na ziemie Lichaczewską i Łomaczyną w powiecie Orszańskim, Małkowszczyznę w Witebskim i t. d., według którego ziemie te nadał król Aleksander dziadowi żony Roskiego, kniaziowi Andrzejowi Konstantynowiczowi Prichabskiemu, a po nim trzymała je jego wdowa. Po ich śmierci temi ziemiami podzielili się zięciowie ich kniaź Wołodko Iwano-

---

[1]) S. 10 d. 245; w zagłówku tego dokumentu „*kniahinia Orewska*". [2]) S. 10 d 260 k. 227 od. [3]) S. 10 d. 183. [4]) 1547 Sierpnia 18 (z Metr. Lit. Star. Pol. II 1376). [5]) S. 20 k. 61. [6]) 1551 Luty 28 ind. 9 (S. 22 k. 463 od. d. 651). [7]) Patrz wyżej. [8]) S. 18 k. 10—13. [9]) Z. 6 str. 234. [10]) Sinod. spis str. 85—86. [11]) S. 10 d. 196, patrz niżej. [12]) Patrz wyżej. [13]) S. 1 k. 127 d. 138. [14]) Patrz wyżej. [15]) Arch. Sław. III 24. [16]) P. 1 k. 8, *Michałowicz* zam. *Dymitrowicz*, patrz wyżej str. 136 przypis 3. [17]) 1541 Stycznia 31 (S. 10 k. 146 d. 183). [18]) 1541 Lutego 14 (S. 10 k. 161 d. 196). [19]) S. 10 k. 161 d. 197. [20]) 1541 r. Marca 19 (S. 10 k. 212 d. 245), w zagłówku „*Orewska*". [21]) 1541 Marca 23 (S. 10 k. 227 d. 260). [22]) S. 10 d. 153 k. 146.

wicz, kniaź Fedor Dymitrowicz Horski, pan Jan Hamszejewicz i trzymali je do zajęcia ich przez wielkiego księcia Moskiewskiego; po odzyskaniu tych ziem, król nadał je Janowi Hlebowiczowi wojewodzie Witebskiemu (1529—1532), a gdy na miejsce Hlebowicza, który został wojewodą Połockim, wojewodą Witebskim mianowany Maciej Wojciechowicz Janowicz, wówczas zięciowie kniazia Prichabskiego kniaź Wołodko Iwanowicz ze swojakiem swym panem Janem Hamszejewiczem i *swojakinią kniahinią Fedorową Dymitrowicza Horską — Hanną Andrejewną,* dopominali się tych majątków. Po śmierci kniahini Hanny Fedorowej, część jej w tych ziemiach spadła na zięcia jej wyżej wymienionego Roskiego, któremu także udział swój ustąpili kniaź Wołodko i żona jego, ciotka żony Roskiego, wskutek czego ten ostatni na te ziemie uzyskuje przywilej [1]). W zapisie kniazia Wasila Tołoczyńskiego żonie, w 1544 r. *kniahinia Fedorowa i synowie jej Hrihory i Abraham* nazwani *kniaziami Burnewskimi;* wzmianka o nich, że z majątku swego Orewskiego obowiązani byli dań miodową, przezysk *kniazia Iwana Dudakowskiego,* uiszczać jego spadkobiercom [2]). Po kniaziu Fedorze Dymitrowiczu pozostali synowie Hrihory, Abram i córka Aleksandra [3]).

Kniażna Aleksandra Fedorowna Horska, już w 1541 r. żona pana Lwa Iwanowicza Roskiego [4]), który jako dzierżawca Markowski otrzymuje 1544 r. przywilej na ziemie należące do *dziada żony kniazia Prichabskiego* [5]). W 1552 r. *pani Lwowa Iwanowicza Roska dzierżawczyni Markowska, kniażna Aleksandra Fedorowna Horska,* potwierdza zapis *ojca swego kniazia Fedora Horskiego* na dań miodową dla cerkwi Św. Michała w Orszy [6]). W 1558 r. Lew Roski ziemianin hospodarski i małżonka jego *Aleksandra Fedorowna Horska,* oskarżeni o najazd na majątek Bienicę [7]). Lew Roski umarł w ciągu 1558 r.; w Grudniu tegoż roku występuje tylko syn jego Stefan Lwowicz Roski, który działając w imieniu matki *pani Lwowej Roskiej Aleksandry Fedorówny Horskiej,* sprzedaje dwór w Wilnie za 700 kop kniaziowi Aleksandrowi Fedorowiczowi Czartoryskiemu i małżonce jego Maryi Despotownie [8]).

Kniaź Abraham Fedorowicz Horski, drugi syn kniazia Fedora i Hanny, występuje obok matki i brata [9]). W 1549 r. *kniaź Abraham Fedorowicz Horski,* pozwany przez kniahinię Wasilowę Tołoczyńską o najazd na Kostelewo [10]), a w 1551 r. obok *kniazia Iwana Iwanowicza i brata swego kniazia Hrihorego Fedorowicza Horskich,* procesuje się z Hornostajową o Druck [11]). Umarł przed 1570 r., w którym Ostafi Wołłowicz kasztelan Trocki i podkanclerzy Litewski w liście do *siostry* (krewnej) *swej,* donosi jej o wzięciu w opiekę dzieci *nieboszczyka kniazia Abrahama Horskiego, syna kniazia Jurja i córki kniażny Doroty* [12]). Żoną kniazia Abrahama była kniażna Wasilisa Jurjewna Masalska, która jeszcze jako niezamężna występuje w 1561 r. obok matki swej kniahini Jurjowej Tymofiejewicza Masalskiej, Hanny Sokolińskiej [13]). Wychodząc za kniazia Abrahama, była już wdową po Mikołaju Jermoliczu (Słotowiczu), z którym miała syna Jana i córkę Aleksandrę [14]). Owdowiawszy po kniaziu Abrahamie, wyszła 3-o za Jana Wołosieckiego. Zachowały się dwa listy, którymi *pani Janowa Wołosiecka, Wasilisa Masalska,* zaprasza na ślub córki swej Aleksandry, *synowę swą kniahinię Jurjowę Drucką Horską — Bohdanę Filonównę Kmiciankę wojewodziankę Smoleńską* [15]) i donosi *synowi kniaziowi Jurjowi Druckiemu Horskiemu* o interesach osobistych [16]). W 1600 r. *kniaź Jurij Abramowicz Puliatycz Drucki Horski,* majątek ojczysty Orewę w powiecie Orszańskim, który po śmierci ojca, *matka jego kniahinia Abramowa Horska Wasilisa Masalska* zastawiła u kniazia Bohdana Sokolińskiego, ustępuje stryjecznemu swemu bratu kniaziowi Fedorowi Hrihorowiczowi Druckiemu Horskiemu [17]).

Z dzieci kniazia Abrahama, **kniażna Dorota Abramowna** niezamężna 1570 r. [18]), już w 1583 r. była żoną Mikołaja Wilczka, który w tym roku,

---

[1]) 1544 Sierpień 23 (Z. 24 k. 230 d. 206). [2]) Arch. Sław. IV 398—400, także S. 24 k. 19 r. 1551 i Z. 31 d. 73 k. 83 r. 1547. [3]) Patrz wyżej. [4]) Tamże. [5]) Tamże. [6]) 1552 r. Października 16 (dr. A. J. Z. R. II str. 148 i Rumiancow 113, z mylną datą 1522 r.). [7]) S. 33 k. 948. [8]) Z. 40 k. 301. [9]) Patrz wyżej. [10]) 1549 Luty 27 (S. 22 d. 295). [11]) S. 22 d. 651, patrz wyżej. [12]) W Rotnicy (15) 70 Marca 8 (dr. Arch. Sbor. IV 9), nagłówek listu do „*kniahini Jurjowej Timofiejewicza (?) Horskiej (?) Sokolińskiej*“ fałszywy, powinno być: *Jurjewa Timofiejewicza Masalska Hanna Sokolińska*, która była babką dzieci kniazia Abrahama. [13]) Z. 41 k. 210 d. 169. [14]) Żychliński IV 174. [15]) W Niesinie 5 Września b. r. (dr. Arch. Sbor. IV 55—56). [16]) W Niesinie 19 Września b. r. (dr. Arch. Sbor. IV 56—57). [17]) 1600 r. Marca 15 (Z. 85 k. 57, dr. A. J. Z. R. II 6—7). [18]) Patrz wyżej.

będąc opiekunem majątków brata swej żony kniazia Jurja Horskiego, znajdującego się w niewoli w Moskwie, pisał w sprawie dóbr Hory i Horki [1]). Mikołaj Wilczek i żona jego *Dorota Horska* otrzymują 1589 r. przywilej [2]). Po śmierci Wilczka, Dorota wyszła 2-o za Jana Dziewoczkę; w 1597 r. Jan Fedorowicz Dziewoczka i żona jego *Dorota Abramowna Horska*, otrzymują przywilej na sioła Szadiuny i Sokoluny we włości Mereckiej, któremi poprzednio władał *pierwszy mąż Doroty nieboszczyk Mikołaj Wilczek* [3]). W 1611 r. *Dorota z Horskich Janowa Dziewoczyna*, wespół ze swym małżonkiem, dobra Druja, odziedziczone po matce kniahini Wasilisie Masalskiej, sprzedają Lwowi Sapieże za 5000 kop groszy Litewskich [4]). W 1616 r. Jan Dziewoczka dworzanin królewski i małżonka jego *Dorota Drucka Horska* zcedowali sioła Ozarycze i Wiazok w Mozyrskiem, Baltazarowi Strawińskiemu, który na nie otrzymuje przywilej [5]). Niezawodnie taż *Dorota Horska* była tertio voto żoną Hieronima Czerniewskiego; na cessyę im wsi Sudziuny i Smerluny, otrzymuje 1631 r. Kurcz konsens [6]).

Kniaź Jurij Abramowicz Horski, małoletni 1570 r. [7]), podczas wojny z Moskwą 1581 r. dowodził oddziałem wojska i z Orszy piśmiennie donosił hetmanowi Radziwiłłowi o krokach nieprzyjacielskich [8]). W czasie tej wojny dostał się do niewoli Moskiewskiej, w której znajdował się jeszcze 1583 r. [9]). Prawdopodobnie po powrocie z niewoli, ożenił się z Bohdaną Filonówną Kmicianką wojewodzianką Smoleńską, starościanką Orszańską, która w 1595 r. oddaje w zastaw, małżonkowi swemu *kniaziowi Jurjowi Druckiemu Horskiemu,* majątek Weledniki w Kijowskiem, spadły na nią po bracie Łazarzu Filonowiczu Kmicie Czarnobylskim [10]). W następnym roku *kniaź Jurij Abramowicz Drucki Horski* i Łukasz Michałowicz Sapieha dworzanin J. K. M., mężowie *Bohdany i Zofii,* córek nieboszczyka Filona Kmity Czarnobylskiego, skazani na zwrot do skarbu majątku Antonowo, wskutek śmierci Łazarza Filonowicza Kmity Czarnobylskiego [11]). W tymże roku *kniaź Jurij Abramowicz Drucki Horski,* nabywa od kanclerza Lwa Sapiehy majątek Hory w powiecie Orszańskim za 4000 kop [12]) i jednocześnie kwituje Sapiehę z pretensyi, które rościł do Andrzeja Nikodemowicza Ciechanowieckiego poprzedniego właściciela Hor [13]). W tymże roku oblatował w Warszawie protest przeciwko soborowi Brzeskiemu i unii [14]). W 1599 r. *kniaź Georgii Horski* znajdował się w Wilnie na zjeździe dyssydentów z dysunitami [15]), a w 1600 r. ustąpił Orewę stryjecznemu bratu kniaziowi Fedorowi Horskiemu [16]). W 1601 r. razem z innymi obywatelami Wołyńskimi podpisał postanowienie obrony bractwa prawosławnego Lubelskiego [17]). W 1603 r. *kniaź Jurij Drucki Horski i żona jego Bohdana Filonówna Kmicianka Czarnobylska,* sprzedali Pikow, Hłyńsko i Żukow kniaziowi Ostrogskiemu [18]). Biorąc udział w wyprawie do Moskwy, kniaź Jurij zabitym został na początku 1609 r. przy oblężeniu Troickiej Ławry [19]). *Kniaź Jurij Abramowicz Drucki Horski i małżonka jego Bohdana Filonówna Kmicianka. wojewodzianka Smoleńska,* występują bądź oddzielnie, bądź razem, w aktach Bracławskich i Kijowskich z lat 1594—1609 [20]). Wdowa po nim *kniahinia Bohdana Drucka Horska,* pozwana 1611 r. o zapłacenie Turskiemu długu nieboszczyka męża kniazia Jurja [21]). Taż *Bohdana Kmicianka kn. Drucka Horska* występuje w aktach Bracławskich i Kijowskich 1613—1624 [22]).

Kniaź Hrihory Fedorowicz Horski, starszy syn kniazia Fedora Dymitrowicza i kniahini Hanny Prichabskiej, występuje 1541 r. obok matki [23]), w 1546 r. brał udział w sprawie wszystkich kniaziów Druckich z kniaziami Połubińskimi [24]), a 1548 r. z Podberezskim [25]); od majątku Burnewa tytułował się *kniaziem Burnewskim* [26]). W 1548 r. *kniaź*

---

[1]) Wilno 1583 r. Czerwca 22 (Arch. Sbor. IV 42). [2]) Z. 78 k. 22. [3]) 1597 r. Marca 27 (Z. 83 k. 234 d. 235). [4]) 1611 r. Stycznia 11 (Słow. Geogr. IX 208). [5]) 1616 r. Maja 20 (Z. 93 k. 11 d. 15). [6]) Z. 99 k. 445. [7]) Patrz wyżej. [8]) Dwa listy pisane 15 i 26 Maja 1581 r. (dr. Arch. Sbor. VII 52—55). [9]) Patrz wyżej. [10]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 244. [11]) 1596 Styczeń 23 (S. 73 k. 2). [12]) S. 71 d. 91, 92. [13]) Tamże d. 97. [14]) Arch. Jugo Cz. I T. I 534—536. [15]) Kiewo-Sofij. Sobor. dod. 75, Łukaszewicz, Dzieje I 131. [16]) Patrz wyżej. [17]) Arch. Jugo Cz. II T. I 35—37. [18]) Boniecki 92. [19]) Karamzin XII 66. [20]) Źr. dziej. XXI 13—164. 392—533. [21]) Kiews. Centr. Arch. XII 11 d. 26. [22]) Źr. dziej. XXI 181—334, 539—586. [23]) Patrz wyżej. [24]) S. 18 k. 25. [25]) S. 20 k. 61. [26]) Patrz wyżej.

Hrihory Fedorowicz Burnewski ma sprawę z kniaziem Oziereckim o gwałty i pobicie sług [1]). W następnym roku *kniaź Hrihory Burnewski*, pozwany przez kniaziów Lubeckich o spustoszenie dworu Krewskiego [2]). W 1551 r. *kniaziowie Iwan Iwanowicz, Hrihory Fedorowicz i brat jego Abraham Fedorowicz Horscy*, procesują panią Hornostajową o Druck [3]). Żoną kniazia Hrihorego była kniażna Tomiła Bohdanówna Żesławska, jeszcze niezamężna 1542 r. [4]). W 1560 r. *kniahinia Hrihorowa Fedorowicza Horska Tomila Bohdanówna Żesławska*, za zgodą małżonka swego *kniazia Hrihorego Fedorowicza Horskiego*, zapisuje Pawłowi Jesmanowi zięciowi swemu i małżonce jego, *córce swej Bohdanie*, dwór Mustyniany w powiecie Trockim za to, że Jesman po śmierci pani Iwanowej Hornostajowej wojewodzinej Wileńskiej, Maryi Bohdanówny kniażny Żesławskiej, siostry teściowej swej, okazywał jej pomoc w sprawach o Wołokiniki, Mustyniany, oraz skarby i długi nieboszczki [5]). W tym samym roku *kniaź Hrihory Burnewski, jego małżonka i zięć Paweł Jesman*, pozwani przez Hornostajów o spadek po Hornostajowej wojewodzinie Nowogrodzkiej [6]). Spadek ten po pani Iwanowej Hornostajowej wojewodzinej Nowogrodzkiej Marynie Bohdanownie kniażnie Żesławskiej, przechodził na Hornostajów wojewodziców Nowogrodzkich i siostrę nieboszczki, kn. Hrihorową Burnewską Fedię Bohdanównę; Burnewscy zaraz po śmierci wojewodzinej najechali na majątek jej Snaksarewo w Mińskiem i wszystkie skarby pozabierali, o co już była sprawa i miała nastąpić ugoda, gdy kn. Hrihory i jego żona oboje pomarli (w końcu 1560 r.); opowiadanie o powyższych wypadkach oblatuje 16 Stycznia 1561 r. Hawryło Hornostaj wojewodzic Nowogrodzki [7]). Opieka nad dziećmi i majątkami *kniazia Hrihorego Burnewskiego i jego żony*, dostała się najprzód Hieronimowi Aleksandrowiczowi Chodkiewiczowi kasztelanowi Wileńskiemu, staroście Żmudzkiemu (cioteczncmu bratu kniahini Hrihorowej); od Chodkiewicza odebrał ją kniaź Iwan Romanowicz Widunicki, pozwany jednak przez kniazia Pawła Jurjewicza Sokolińskiego, po sprawie, w której obadwaj pokładali swe genealogie i stopień pokrewieństwa z kniaziami Burnewskimi, z których się okazuje, że wszyscy trzej kniaziowie: Sokoliński, Widunicki i Burnewski pochodzą od trzech synów kn. Dymitra (powinno być Semena Dymitrowicza) Druckiego,—spuścił mu opiekę w Listopadzie 1561 r. [8]). Dzieci kniazia Hrihorego z kniażny Żesławskiej wylicza Paprocki, byli to synowie: Piotr, Fedor, Jan, Stefan, córki: Bohdana Życieńska (Jesmanowa) Regina Wołodkowiczowa, Owdotia Steckiewiczowa i Helena Tyszkiewiczowa [9]). W 1566 r. kniaź Paweł Jurjewicz Sokoliński rotmistrz J. K. M., jako opiekun (młodszych) *dzieci Hrihorego Burnewskiego, kniaziów Piotra, Fedora, Jana i Stefana i siostry ich kniażny Heleny*, ze względu że na wychowanie tych dzieci czyni wielkie nakłady, a z majątków, które trzyma, Orewę zniszczył nieprzyjaciel, a w Horach chłopi się rozbiegli, pozywa starostę Kokenhauzskiego rotmistrza J. K. M. Bohdana Steckiewicza i małżonkę jego *Owdotię*, pisarza powiatu Mińskiego Marcina Wołodkowicza i małżonkę jego *Rainę*, oraz wdowę nieboszczyka Pawła Hlebowicza Jesmana dzierżawcy Dzisnieńskiego i Mejszagolskiego *Bohdanę—Hrihorówny kniażny Burnewskie*, o zwrot majątków, które zagarnęli po śmierci *kniazia Hrihorego Fedorowicza Burnewskiego i żony jego Tomiły Bohdanówny Żesławskiej*, a mianowicie 29 Grudnia 1560 r., pomienieni wyżej Steckiewicz, Wołodkowicz i Jesman zagarnęli majątek macierzysty żon Priłuki, również dworce Sołkiniki, Snaksarewski i Łoszyce spadłe na kniahinię Tomiłę po siostrze jej rodzonej pani Iwanowej Hornostajowej Marynie Bohdanównie kniażnie Żesławskiej i pobrali tam znajdujące się przywileje, skarby, listy, ruchomości i t. d. [10]).

Bohdana Hrihorówna już w 1560 r. jest żoną Pawła Hlebowicza Jesmana (Życyńskiego) [11]). Paweł Jesman dzierżawca Dziśnieński i Mejszagolski spisuje 2 Czerwca 1565 r. testament, którym naznacza opiekunów synowi i dwóm córkom; małżonce swej *kniażnie Bohdanie Hrihorównie Horskiej*, która mu wniosła majątek Łoszycę, zapisuje 1000 kop groszy na Mejszagole, poczem umiera z powietrza na zamku Dziśnieńskim, a wdowa po nim Bohdana, uzyskuje 5 Stycznia 1566 r. potwierdzenie testamentu nieboszczyka męża [12]). Jako wdowa pani Pawłowa Hlebowicza Jesmanowa *Bohdana Hrihorówna Horska*, w tymże roku występuje w procesie z młodszem rodzeństwem o mająt-

---

1) S. 18 k. 121. 2) S. 22 k. 270 d. 261. 3) Patrz wyżej. 4) Patrz art. Zasławski. 5) Akt z d. 30 Lipca 1560 r., oblatowany 1560 Sierpnia 3 (S. 40 k. 91). 6) 1560 r. Lipca 8 (S. 42 k. 349). 7) S. 42 k. 463. 8) S. 35 k. 156, patrz wyżej str. 59. 9) Paprocki, Herby 836. 10) 1566 Lutego 6 (S. 35 k. 502). 11) Patrz wyżej. 12) S. 44 k. 139.

tki rodzicielskie [1]) i zawiera ugodę z wojewodzicami Nowogrodzkimi Hornostajami względem najazdu na jej majątek Mustyniany w pow. Mińskim [2]). Wyszła 2-o za kn. Jarosza Żyżemskiego starostę Rzeczyckiego; *kniahinia Jaroszowa Żyżemska starościna Rzeczycka Bohdana Drucka Horska*, wdowa, cedowała Nowosiółki synowi swemu Iwanowi kniaziowi Żyżemskiemu, który na nie otrzymuje 1600 r. przywilej [3]).

Regina Hrihorówna Horska w 1566 r. była żoną Marcina Wołodkowicza pisarza powiatu Mińskiego [4]).

Owdotia Hrihorówna w 1566 r. żona Bohdana Steckiewicza starosty Kokenhauzskiego, rotmistrza J. K. M. [5]) (marszałka hospodarskiego 1572—1592 r.). Pani Bohdanowa Steckiewiczowa marszałkowa J. K. M. *Owdotia Hrihorówna kniażna Drucka-Horska*, aktem z d. 6 Listopada 1613 r. powiększyła fundusz Mińskiego prawosławnego monasteru Św. Piotra i Pawła; w akcie tym wspomina o *nieboszczce siostrze pani Ławrynowej Ratomskiej starościnej Ostrskiej kniażnie Helenie Druckiej-Horskiej*, o bracie rodzonym kniaziu Fedorze Druckim-Horskim, siostrzeńcach Ratomskich, Wołodkowiczu i t. d. [6]). Umarła 1614—1617 r., albowiem już w 1618 r. nazwana nieboszczką [7]).

Helena Hrihorówna, niezamężna jeszcze 1566 r. [8]), następnie poślubiła Mateusza Hawryłowicza Tyszkiewicza [9]). Owdowiawszy, wyszła powtórnie za Ławryna Konstantynowicza Ratomskiego starostę Ostrskiego, który testamentem pisanym 7 Lutego 1594 r., potwierdza zapisy, dane małżonce *Helenie Hrihorównie kniażnie Horskiej*, na Ojnarowiczach i Uzłach [10]). Umarła przed 1613 r. [11]).

Kniaź Stefan Hrihorowicz Horski, najmłodszy z braci, obok których występuje 1566 r. [12]), wzmiankowany następnie 1594 r. jako świadek przy kupnie Deksnian przez kniazia Fedora Horskiego [13]), oraz 1595—1597 r. [14]). Pozostali trzej synowie kniazia Hrihorego Fedorowicza są twórcami oddzielnych gałęzi.

Gałęź Jana.

Jan Hrihorowicz Horski, wymieniony obok braci 1566 r. [15]). *Kniaź Jan Horski* z sejmu 1589 r. wyznaczony szafarzem poborów Mińskich [16]), występuje obok brata Fedora 1594—95 [17]) i asystował 1599 r. w Wilnie zjazdowi dyssydentów z dyzunitami [18]). *Kniaź Jan Drucki-Horski* obrany 1600 r. podkomorzym Orszańskim [19]), otrzymał 25 Lutego 1605 r. nominacyę na marszałka Orszańskiego [20]); jako *Jan Horski marszałek Orszański* wyznaczony z sejmu 1609 r. komisarzem do rozgraniczenia powiatów Rzeczyckiego z Orszańskim [21]), a z sejmu 1613 r. do traktatów z nieprzyjacielem [22]). Umarł 1619 r.; tegoż roku 30 Sierpnia, *po zejściu kniazia Jana Druckiego-Horskiego*, marszałkiem Orszańskim mianowany Jan Kurcz [23]). Z żony niewiadomego nazwiska pozostawił 4 synów: Aleksandra, Fedora, Stefana i Jurja, oraz córki.

Kniaź Aleksander Drucki-Horski, zeznaje w 1633 r., że majątki w powiecie Orszańskim, które po *ojcu kniaziu Iwanie Hrihorowiczu Druckim-Horskim* dostały mu się w dziale *z braćmi rodzonymi marszałkowiczami Orszańskimi kniaziami Fedorem, Stefanem i Jurjem, oraz stryjecznym bratem kniaziem Hrihorym Fedorowiczem Druckim-Horskim*, sprzedał Lwu Sapieże [24]). Trzej bracia *kniaziowie Stefan, Jurij i Aleksander Iwanowicze Druccy-Horscy*, procesują się 1642 r. o Orewę z *kniaziem Hrihorym Fedorowiczem Druckim-Horskim* starostą Orszańskim [25]).

O kn. **Fedorze Janowiczu** oprócz wzmianki pod r. 1633 [26]), więcej nie słychać.

Jerzy Drucki-Horski chorąży Orszański, świadek 1639 r. [27]), postąpił 1640 r. na starostwo Upitskie [28]). Umarł przed 1644 r., w którym, Jerzy Łomski sekretarz królewski i małżonka jego *Halszka Drucka-Horska*, mieli sprawę z Hrihorym-Jerzym Druckim-Horskim starostą Celskim o to, iż ten jako najstarszy w rodzie, korzystając ze słabości Stefana Druckiego-Horskiego, zajechał dobra Orewę i Polesie, należące do zmarłego brata Stefana, *Jerzego Druckiego-Horskiego starosty Upitskiego*; Łomscy,

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) 1566 r. Luty 19 (S. 50 k. 176). [3]) S. 85 k. 60 od. [4]) Patrz wyżej. [5]) Tamże. [6]) Akty Mińskie str. 120—123, także 87. [7]) Tamże str. 109. [8]) Patrz wyżej. [9]) Paprocki 836, Niesiecki IX 182. [10]) Wil. Akt. VIII 471—476. [11]) Patrz wyżej. [12]) Tamże. [13]) S. 63 k. 519. [14]) 1595 (Archiwum domu Sapiehów, Lwów 1892 I 95—96), 1597 (Dział Horskich, patrz niżej). [15]) Patrz wyżej. [16]) Vol. leg. II 1317. [17]) Patrz wyżej. [18]) Kiewo-Sofij. Sobor 77, Łukaszewicz, Dzieje I 133. [19]) Archiwum domu Sapiehów I 251. [20]) Z. 85 k. 326. [21]) Vol. leg. II 1686. [22]) Tamże III 251. [23]) Z. 93 k. 265. [24]) Herold. Petersb. Dieło Druckich-Horskich 1825 r. [25]) Ks. spraw podkom. pow. Orszańskiego 1642 (Herold. Pet. Dieło Druckich-Horskich 1825 r.) [26]) Patrz wyżej. [27]) Akty Mińskie 220. [28]) Z. 114 k. 13.

jako bliscy krewni zmarłego i opiekunowie Stefana, przy pośrednictwie wspólnych przyjaciół wymógłszy na Hrihorym, że majątki zagarnięte zwrócił i rachunki z władania niemi złożył, z odbioru takowych, wydają mu pokwitowanie w Marcu 1644 r. [1]). Jednocześnie Jan Łomski sekretarz królewski i małżonka jego Halszka Drucka-Horska, otrzymują przywilej na kuratelę nad bratem Halszki, Stefanem Druckim-Horskim od lat 10-u cierpiącym pomięszanie zmysłów [2]), i tutoryę nad tymże Stefanem Druckim-Horskim, do jego wyzdrowienia i nad siostrą jego Reginą do jej zamążpójścia, którzy byli potomkami po zeszłym Janie Druckim-Horskim [3]). W następnym roku ciż Łomscy, pozywają Teodora Druckiego-Horskiego wójta Mińskiego o to, że *po śmierci Jerzego Druckiego-Horskiego starosty Upitskiego,* zagarnął dobra jego w tymże powiecie Michnewny, Pometele, Bezdzany, Plejkany i Trejgany, które powinny były spaść na nich i *brata rodzonego Jerzego,* Stefana Druckiego-Horskiego, dla niesposobności umysłu u nich w opiece zostającego i uzyskują wyrok przysądzający im te dobra, z prawem poszukiwania szkód na majątku Teodora—Łoszycach [4]). Ciż Łomscy w 1647 r. uzyskują kassacyę dekretu przysądzającego opiekę nad dobrami Stefana Druckiego-Horskiego, Masalskiemu i Bychowcowi i otrzymują nadal potwierdzenie opieki nad tym Stefanem, jako *bratem Jerzego,* Halszki Łomskiej i zmarłej siostry ich Reginy [5]).

Stefan Drucki-Horski, syn Jana brat rodzony Jerzego [6]). W 1632 r. wskutek sprawy z Wołodkowiczem, za niedopuszczenie egzekucyi w majątku Maciejewicze, skazany zostaje na banicyę [7]). Dostawszy pomięszania zmysłów, żył na opiece u siostry swej Łomskiej jeszcze w 1647 r. [8]).

Regina, siostra Jerzego i Stefana, wspomniana pod r. 1644, umarła niezamężną przed 1647 r. [9])

Halszka Drucka-Horska żona Jana Łomskiego sekretarza królewskiego; oboje procesują się 1644—1647 o opiekę nad bratem Halszki kn. Stefanem Horskim [10]). W 1647 r. Jan Łomski sekretarz J. K. M. i małżonka jego *Halszka Drucka-Horska* otrzymują sublewacyę od banicyi wywiedzionej na nich przez Protaszewicza, za sprzeciwieństwo egzekucyi w majątku ich Mogielnicy w Nowogrodzkiem, przysądzonej na nich summy [11]).

Helena Drucka-Horska marszałkówna Orszańska (a więc córka Jana), żona Krzysztofa Krzysztofowicza Radiwonowicza Kamińskiego podstolego Nowogrodzkiego; oboje 1632 r. zapisują fundusz na cerkiew w majątku swoim Wolneńskim w powiecie Nowogrodzkim [12]).

Gałęź Piotra.

Kniaź Piotr Fedorowicz Horski, występuje 1566 r. w sprawie z rodzeństwem [13]). W 1576 r. *kniaź Piotr Horski* pozwany przez Iwana Bakę podawcę (kolatora) monasteru Mińskiego o zajechanie wsi Trościanec, należącej do monasteru i przyłączenie jej do swego majątku Łoszycy; odnośny pozew doręczono kniaziowi w Łoszycy, gdzie zastano tylko *żonę jego*, która nieobecność męża swego stwierdziła [14]). Kniaź Piotr umarł przed 1582 r., w którym wyraźnie nazwany nieboszczykiem [15]). Sprawę z monasterem Mińskim o Trościanec prowadzi po śmierci Piotra (prawdopodobnie jako opiekun małoletnich jego dzieci), brat jego kniaź Fedor Horski, który najprzód skazany 1597 r. na zwrot monasterowi tego majątku [16]), a potem 1600 r. potwierdzony w jego posiadaniu [17]).

Imienia wyżej wymienionej małżonki kniazia Piotra nie znamy; pozostawił trzech synów: Samuela, Konstantego i Semena, jak się okazuje z zeznania podkomorzego Mińskiego 1597 r., że rozdzielił między kniaziami Fedorem, Iwanem i Stefanem Hrihorowiczami, Jurjem Abramowiczem, *Samuelem, Konstantym i Semenem Piotrowiczami,* Hrihorem i Fedorem Fedorowiczami *Druckimi-Horskimi,* majątki ich ojczyste i macierzyste w województwie Mińskiem leżące [18]).

O kniaziach **Konstantym i Semenie** Piotrowiczach więcej nie słychać.

Kniaź Samuel Piotrowicz Drucki-Horski, będzie to *kn. Samuel Horski* nazwany bratem przez Zofię z Druckich-Horskich Chodkiewiczowę [19]); tenże *kn. Samuel Drucki-Horski* ożeniwszy się z Aleksandrą Dybowską otrzymuje 29 Marca 1596 r. przy-

---

1) 1644 Marca 8 (Z. 115 k. 197/282 i 205/289 d. 146—149). 2) 1644 r. Marca 17 (Z. 114 k. 510). 3) Tegoż dnia i tamże k. 511. 4) 1645 r. Luty 17 (S. 107 k. 720). 5) 1647 r. Lipca 5 (S 117 k. 160 rej. 2). 6) Patrz wyżej. 7) Z. 103 k. 423. 8) Patrz wyżej. 9) Tamże. 10) Tamże. 11) S. 114 k. 473 d. 185. 12) 1632 r. Kwietnia 30 (Akt. Wil. XI 98—101). 13) Patrz wyżej. 14) 1576 r. Maja 9 (Akty Mińskie 99—101). 15) Akt. Wil. XVIII 43. 16) 1597 r. Marca 28 (S. 83 k. 284—86, dr. A. Z. R. IV 174). 17) 1600 r. Kwietnia 11 (S. 84 k. 350, dr. A. J. Z. R. II 8—10). 18) Akt ks. podkomorskich województwa Mińskiego 1597 r. (Heroldya Petersb. Dieło o Druck. Horsk. 1825 r.) 19) Rukop. otd. 139.

wilej na 20 służb w siołach Chotajewicze, Liszki, Mikszyno, Dudzino i Bobinicze w Mścisławskiem, któremi wprzód władali, obecna małżonka jego Dybowska i pierwszy jej mąż Maciej Suchodolski podkomorzy Mścisławski [1]). O wyżej wymienione sioło Mikszyno, *kn. Samuel Drucki-Horski i małżonka jego Aleksandra Dybowska wdowa po Matysie Suchodolskim podkomorzym Mścisławskim* procesują się z Taranem [2]). W 1620 r. był wójtem Mińskim [3]). W 1622 r. *Samuel z Drucka Horski wójt Miński*, otrzymuje konsens na ustąpienie Ciechanowskiemu 12 służb we wsi Chotajewicze, Liszki, Dudzino, Mikszyno i t. d. [4]). Jeszcze w 1631 r. występuje *kniaź Samuel Horski i synowie jego Fedor i Jarosz* [5]). Po śmierci pierwszej żony ożenił się powtórnie z Barbarą-Konstancyą Kaweczyńską; ta ostatnia *Samuelowa z Drucka-Horska Konstancya Kaweczyńska* jako wdowa procesuje się 1640 r. z urzędem Mińskim [6]), 1662 r. z Sadowskim [7]), 1669 z Kolęckim [8]), 1671 r. ponownie z Sadowskim [9]). W 1681 r. fundowała klasztór i kościół w Chotajewiczach [10]). W 1682 r. zastawiła majątek Pleszczenicę monasterowi Mińskiemu [11]). Jeszcze w 1685 r. *wójtowa Mińska Samuelowa Drucka-Horska Barbara Konstancya Kaweczyńska* ma sprawę z Żyżemskim podkomorzym Mińskim [12]). Samuel pozostawił dwóch synów Fedora i Jarosza, występujących obok ojca 1631 r. [13]).

Kniaź Jarosz Drucki-Horski, drugi syn kniazia Samuela Piotrowicza, piastował urząd łowczego Rzeczyckiego; w 1650 r. *kniaź Jarosz Horski łowczy Rzeczycki*, dekretem ma sobie przysądzone pewne grunta na ziemianach Rzeczyckich [14]).

Kniaź Teodor Drucki-Horski występujący 1631 r. obok ojca i brata, kwituje Łomskiego 1636 r. z odbioru 5,000 zaręki [15]); w 1643 r. *Teodor Drucki-Horski wójt Miński*, ma sprawę z Krzywobłockimi o grunta miejskie [16]), a w 1645 r. oskarżony przez Łomskich o zagarnięcie dóbr po śmierci kniazia Jerzego Druckiego-Horskiego starosty Upitskiego [17]). *Teodor Drucki-Horski wójt Miński*, mianowany 18 Czerwca 1649 r. stolnikiem Połockim [18]). W tymże roku *kniaź Teodor Drucki Horski stolnik Połocki*, wezwany do stawienia się przed sądem [19]). Umarł 1651 r. w którym (16 Sierpnia) przywilej na wójtostwo Mińskie, *po śmierci Teodora Druckiego-Horskiego*, otrzymuje Jan Aderkas podkoniuszy koronny [20]). Pierwszą jego żoną była Zofia Tyszkiewiczówna wojewodzianka Mińska, wdowa od 1632 r. po Aleksandrze Kolęckim [21]). Z niej pozostawił dzieci, syna Konstantego i córkę Helenę [22]). Drugą Anna z Lewoniów; *Anna z Lewoniów kniahinia Teodorowa Drucka-Horska stolnikowa Połocka*, umarła 1660 r., pochowana w Cytowianach na Żmudzi, gdzie ma nadgrobek [23]). Dzieci kniazia Teodora odziedziczyli proces pradziada swego kniazia Piotra Horskiego z monasterem Mińskim i w 1653 r. *Konstanty Drucki Horski i siostra jego Helena Drucka-Horska*, skazani zostali na zapłacenie monasterowi Mińskiemu summy złotych 16,025, z prawem egzekucyi na majątku ich Łoszycy [24]). Zupełnie podobny dekret wydany został na *kniazia Konstantego Druckiego Horskiego* w 1662 r. [25]).

Kniaź Konstanty Drucki-Horski występujący 1653—1662 r. niezawodnie umarł około 1664 r. [26]).

Siostra jego **Helena**, niezamężna jeszcze w 1653 roku [27]), wydana następnie za kniazia Teodora Łukomskiego, odziedziczyła po bracie proces z monasterem Mińskim. W 1666 r. Tedor Łukomski i małżonka jego *Helena Drucka-Horska*, jako sukcesorowie i właściciele Łoszycy i innych dóbr, po nieboszczyku panu Konstantym Druckim-Horskim, bracie pani Łukomskiej, pozostałych, za niezapłacenie monasterowi Mińskiemu przysądzonej summy złotych 16,025, skazani na banicyę [28]). W 1672 r. podczas sporu między Teodorem Łukomskim a Wincentym Druckim-Sokolińskim, o obiór na sędziostwo ziemskie Witebskie, pierwszy zarzucał drugiemu, że nie jest bene possesionatus w tem województwie, albowiem (jedyne dobra które tam posiada) Dreczułyki, powinny należeć do małżonki kniazia Łukomskiego, jako przeszłe z *domu Sokolińskich w dom Sa-*

---

1) Z. 83 d. 35 k. 24. 2) S. 74 k. 497 i ten sam dokum. S. 77 k. 52. 3) Akty Mińskie str. 140, 155. 4) Z. 93 k. 595. 5) Herold. Petersb. Dieło Druckich-Horskich 1825 r. 6) S. 106 k. 120 d. 73. 7) S. 135 k. 45. 8) S. 149 k. 695. 9) S. 147 k. 115 d. 66. 10) Sadok Barącz, Dzieje II 407. 11) Akt. Wil. XI 235. 12) S. 165 d. 194/5, k. 424—426. 13) Patrz wyżej. 14) Herold. Petersb. Dieło Dr. Hors. 1825 r. 15) Z. 111 k. 650. 16) S. 107 k. 53 i S. 108 k. 96. 17) S. 107 k. 720, patrz wyżej. 18) Z 123 k. 170. 19) Herold. Peterb. Dieło Dr. Hors. 1825 r. 20) Z. 127 k. 45. 21) Niesiecki V 156, IX 178, także Z. 141 d. 29, patrz niżej. 22) Patrz niżej; że Konstanty był synem Teodora wspomina Kojałowicz. 23) Opis powiatu Rossieńskiego 88, Słown. Geogr. I 725. 24) Akt Wil. XV 43—45. 25) Ks. Sąd. (Herold. Petersb. Dieło Dr. Hors. 1825 r.) 26) Patrz niżej. 27) Patrz wyżej. 28) Akt Wil. XV 176—177.

muela Horskiego, dziada małżonki jego [1]. Jeszcze w 1680 r. Teodor Łukomski sędzia ziemski Witebski i małżonka jego *Helena Drucka-Horska*, otrzymują list zaręczny przeciwko Michałowi i Emanuelowi Tyszkiewiczom, którzy chcieli Łukomskich oddalić od sukcessyi po Kazimierzu Tyszkiewiczu, rodzonym wuju Łukomskiej i mimo zapadłego 1679 r. wyroku, przysądzającego spadek Łukomskim, ważyli się najechać na dobra spadkowe, z których jedno nie dzielne, z Janem Kolęckim marszałkiem Mozyrskim [2].

Gałęź Fedora.

Kniaź Fedor Hrihorowicz Horski, wspomniany obok braci 1566 r. [3], otrzymuje jako *kn. Fedor Horski* 1589 r. przywilej na sioło Cel we włości Swisłockiej [4], a w 1592 r. ma o grunt Celi sprawę z kniaziem Hołowczyńskim [5]. *Kniaź Fedor Hrihorowicz Horski* świadek 1594 r. na testamencie szwagra swego Ratomskiego [6]. Ożenił się z kniażną Maryną Wiszniowiecką, córką kniazia Michała Wiszniowieckiego i Elżbiety Zenowiczówny [7]. W 1594 r. *kniaź Fedor Hrihorowicz Drucki-Horski*, nabywa od kniazia Michała Michałowicza Wiszniowieckiego, za 2,000 kop groszy, majątek Deksniany w powiecie Mińskim; kniaź Michał uskutecznił w imieniu swojem i brata swego kniazia Jurja Michałowicza sprzedaż tego majątku, który im się dostał w dziale z siostrami, *kniahinią Maryną Michałówną Drucką-Horską* i Zofią Michałówną żoną Ostafieja Tyszkiewicza. Swiadkami tego aktu byli *Jan i Stefan Hrihorowicze Druccy-Horscy* [8]. W następnym roku *kniaź Fedor Horski* oskarżony przez Dembińską podkomorzynę Mielnicką o to, że z pomocnikami swymi: kniaziem Dymitrem Odyncewiczem Bahrynowskim i kniaziem Pawłem Januszewiczem Lubeckim, uskutecznili najazd na zamek jej Kruchta w powiecie Orszańskim [9]. *Fedor Drucki-Horski* w 1595 r. znajdował się w Wilnie na zjeździe kalwinów Litewskich [10]. Tenże *kn. Fedor Horski* dla małżonki swej *kniahini Maryny Wiszniowieckiej*, wyrabia 1596 r. wspólność prawa na sioło Cel [11]. W latach 1597—1600 procesował się z monasterem Mińskim o sioło Trościanec, zagarnięte przez jego *brata Piotra* [12] i znajdował się 1599 r. na zjeździe Wileńskim dyssydentów [13]. W 1600 r. za cessyą brata stryjecznego kniazia Jurja Abramowicza Druckiego-Horskiego, nabywa Orewę [14]. *Kn. Fedor Drucki-Horski* podpisany jako świadek w 1609 r. na testamencie Dymitra Skumina Tyszkiewicza marszałka hospodarskiego [15], a w Listopadzie 1613 r. na zapisie siostry swej Owdotii Steckiewiczowej [16]. Umarł 1615 r.; tegoż roku 15 Lipca, *po śmierci kniazia Fedora Horskiego,* przywilej na wieś Cel w powiecie Mińskim otrzymuje Mikołaj Zenowicz z Bratoszyna starosta Miński [17].

Wdowa po nim *kniahinia Fedorowa Horska kniażna Maryna Wiszniowiecka z synem kniaziem Hrihorym Fedorowiczem* prawowała się 1616 r. z ojcem Józefem Kuncewiczem [18], wyjmowała 1616 r. z akt Mińskich widymus sprawy 1576 r. *kniazia Piotra Horskiego* z Baką [19] i w 1620 r. *kniahinia Fedorowa Drucka-Horska Maryna Wiszniowiecka*, oblatowała tamże testament pani Dymitrowej Skuminowej marszałkowej hospodarskiej [20]. Taż sama *kniahinia i kniaź Hrihory Drucki-Horski*, mają 1626 r. sprawę z Dubrowskimi o dobra Bohuszewicze i Hanutę w Mińskiem, oraz Ostrowo w Orszańskiem [21]. Jeszcze w 1629 r. *kniahinia Fedorowa Drucka-Horska Maryna Wiszniowiecka i syn jej kniaź Hrihory-Jerzy Drucki-Horski,* mają sprawę z magistratem Mińskim o grunta i łowienie ryb na rzece Świsłoczy [22]. Kniaź Fedor Hrihorowicz pozostawił z żony kniażny Maryny Wiszniowieckiej synów Hrihorego i Fedora, oraz córki Zofię, Elżbietę i Eudoksyę [23].

Zofia Fedorówna, była żoną 1-o Baltazara Strawińskiego (kolejno ciwun Trocki, kasztelan Brzeski, Smoleński, wojewoda Miński). Baltazar i *Zofia Drucka-Horska* Strawińscy wojewodowie Mińscy, władali kamienicami w Mińsku, do których miał prawo Miński monaster Sw. Trójcy [24]; oboje w 1631 r. nabywają od Sycińskiego dom w Wilnie [25]. Zofia owdowiawszy w Lutym 1633 r. [26]) wyszła 2-o za Krzysztofa Chodkiewicza (kolejno kasztelan Trocki, Wileński, wojewoda Wileński). Już w Lutym 1634 r. Krzysztof Chodkiewicz kasztelan Trocki, starosta Mozyrski, przy pra-

---

[1]) S. 148 d. 66. [2]) Z. 141 k. 41 d. 29. [3]) Patrz wyżej. [4]) 1589 r. Grudnia 9 (Z. 77 k. 79 d. 68). [5]) S. 63 k. 223. [6]) Akt. Wil. VIII 475. [7]) Rukop. otd. 139. [8]) 1594 Grudnia 26 (S. 63 k. 519). [9]) 1595 r. Luty 28 (S. 63 k. 445). [10]) Łukaszewicz, Dzieje I 99. [11]) 1596 Maja 20 (Z. 76 k. 809 d. 731). [12]) Patrz wyżej. [13]) Kiewo Sofij. Sob. dod. 75, Łukaszewicz, Dzieje I 133. [14]) Patrz wyżej. [15]) Akty Mińskie 72. [16]) Tamże 121. [17]) S. Z. 92 k. 240. [18]) S. 81 d. 111. [19]) Akty Mińskie 101. [20]) Tamże 136—140. [21]) S. 89 d. 45 r. 1626. [22]) S. 92 k. 119 d. 80. [23]) Rukop. otd. 139. [24]) Akt. Wil. XII 309. [25]) Tamże XX 304—307. [26]) Senatorowie 26.

wie dożywotniem małżonki swej *Zofii Druckiej-Horskiej*, wdowy po wojewodzie Mińskim, otrzymuje przywilej na wsie: Wiśniówkę, Wiazek, Ozarycze i t. d. [1]). W 1649 r. Krzysztof Chodkiewicz wojewoda Wileński i żona jego *Zofia Drucka-Horska*, otrzymują, na skutek cessyi Paca, starostwa Rakanciskie i Ławaryszskie [2]), zaś w 1650 r. on czyni zapis małżonce swej *Zofii z Drucka Horskiej*, w którym wspominając o zapisie pomienionej małżonki z 1635 r., którym jemu dobra *po pierwszym mężu swym Baltazarze Strawińskim* zapisała, obecnie zapisuje jej 20,000 na dobrach Piotrkowiczach, a nadto klejnoty, ruchomości i 2 kamienice w Wilnie dożywocie [3]). Zofia owdowiała powtórnie 1652 r. [4]).

Elżbieta (Halszka) Fedorówna [5]), żona Adama Tryzny; oboje w 1634 r. nabyli od pani Krystyny Dawidówny Szwykowskiej 1-o Tryzninej, 2-o Tyszkiewiczowej, majątki Ołdowo i Dziedziłowicze w Mińskiem [6]). Ona była matką Teodory-Zofii Tryznianki żony 1-o Jana Swołyńskiego marszałka Orszańskiego († 1644), 2-o Mikołaja-Stefana Paca wojewody Trockiego [7]).

Eudoksya Fedorówna [8]), żona 1-o Jana Isajkowskiego dworzanina królewskiego [9]), 2-o Mateusza Wodoradskiego cześnika Kowieńskiego [10]). W 1632 r. Lacki otrzymuje konsens na cessyę wsi Drogowa w Upitskiem na Mateusza Wodoradzkiego i żonę jego *Eudoksyę-Krystynę Drucką-Horską* [11]). Owdowiała 1643 r., albowiem cześnik umarł przeżywszy lat 60, a pogrzeb jego odbył się w Wilnie 2 Czerwca 1643 r. [12]). Sama umarła w 1647 r. jak się przekonywamy z listu, który pisała z Bobrujska 17 Lutego 1647 roku, Halszka (!) Chodkiewiczowa wojewodzina Wileńska do Jana Isajkowskiego stolnika Żmudzkiego, dworzanina pokojowego J. K. M., z kondolencyą *nad śmiercią matki jego a siostry swej* [13]).

Fedor Fedorowicz, drugi syn kniazia Fedora Hrihorowicza, wspomniany obok brata w dziale wszystkich kniaziów Horskich 1597 r. [14]), niezawodnie umarł przed ojcem.

Hrihory Fedorowicz, występuje 1616—1629 r. obok matki [15]). Z sejmu 1626 r. *Hrihory kniaź Horski* wyznaczony do trybunału skarbowego Litewskiego [16]). *Hrihory Jerzy Drucki Horski dworzanin królewski i małżonka jego Anna Kopciówna*, otrzymują 13 Czerwca 1631 r. przywilej na wieś Cel w Mińskiem [17]). Tenże *Hrihory-Jerzy Drucki Horski* mianowany 29 Stycznia 1635 r. starostą Orszańskim [18]). Jako starosta Orszański procesował się 1636 r. z Dybowskim [19]), a 1642 r. o Orewę z kniaziami Stefanem, Jurjem i Aleksandrem Iwanowiczami Horskimi [20]); w 1644 r. ma sprawę z Łomskiemi, w której nazwany starostą Celskim [21]). W tymże roku *Hrihory Jerzy Drucki Horski starosta Orszański, dzierżawca Celski*, spełniając polecenie matki swej Maryi Korybutówny Wiszniowieckiej Druckiej Horskiej, która wystawiła kościół w Bohuszewiczach w powiecie Mińskiem, aktem z dnia 11 Marca 1644 r. zapisuje na ten kościół wsie Horki i Zapole i ustanawia tam plebana [22]). Dzierżawę Cel spuścił następnie *synowi Michałowi* [23]). W 1646 r. *Hrihory Jerzy Drucki Horski*, otrzymuje przywilej na cessyę starostwa Orszańskiego *synowi Michałowi* [24]). Służąc wojskowo brał udział w wojnie podczas napadu kozaków na Litwę 1648 r. i przyczynił się znacznie do oczyszczenia Litwy od kozactwa; Bartoszewicz opisując rolę kniazia Hrihorego w danym wypadku, nazywa go jednym z bohaterów za wojen kozackich [25]). Pod koniec tegoż 1648 r. pospieszył do Warszawy na sejm i jako *Hrihory Jerzy Drucki Horski starosta Orszański*, podpisał z powiatem Orszańskim elekcyę Jana Kazimierza [26]). W Styczniu 1650 r. *Hrihory Jerzy Drucki Horski, starosta Orszański*, otrzymuje ponowny konsens na cessyę starostwa Orszanskiego na osobę *syna swego Michała* [27]), któremu rzeczywiście w tymże roku pomienione starostwo cedował [28]). Natomiast w tymże roku 27 Maja 1650 r. mianowany wojewodą Mścisławskim [29]). W końcu tegoż roku, już jako senator, wyznaczony z sejmu do uspokojenia kozaków [30]). *Hrihory Jerzy Drucki Horski wojewoda Mścisławski*, miał w 1652 r.

---

[1]) 1634 roku Luty 9 (Z. 111 k. 19—20). [2]) Z. 123 k. 28. [3]) 1650 roku Grudnia 19 (S. 124 k. 463 d. 117). [4]) X. Augustyn Wituński dedykował jej kazanie na pogrzeb męża „Gryf Chodkiewiczowski" Wilno 1652 (Estreicher VIII 284). [5]) Patrz wyżej. [6]) Akt. Wil. VIII 118—119. [7]) Pacowie 184. [8]) Patrz wyżej. [9]) Kojałowicz art. Dołmat. [10]) Niesiecki IX 378. [11]) 1632 r. Marca 30 (Z. 104 k. 231). [12]) Laurinowicz: Cheromantia albo kazanie na pogrzeb Mać. Wodoradskiego cześnika Kowieńskiego, Wilno 1643 (Estreicher VIII 242). [13]) Źródła do dziejów I 167—168. [14]) Patrz wyżej. [15]) Tamże. [16]) Vol. leg. III 494. [17]) Z. 104 k. 58. [18]) Z. 111 k. 194. [19]) S. 103 k. 129. [20]) Patrz wyżej. [21]) Tamże. [22]) Osiński, Biskupi Wileńscy I 245. [23]) Patrz niżej. [24]) 1646 r. Kwietnia 4 (Z. 121 d. 120). [25]) Encykl. Powsz. XII 154—156. [26]) Vol. leg. IV 233. [27]) 1650 Stycznia 15 (Z. 124 d. 184). [28]) Patrz niżej. [29]) Z. 124 d. 428. [30]) Vol. leg. IV 332.

sprawę z Minkowskim chorążym Parnawskim o dom w Mińsku, nabyty przez matkę jego *kniahinię Fedorowę Horską Marynę Korybutównę Wiszniowiecką;* w sprawie tej w imieniu ojca stawał *syn jego kn. Stefan Drucki Horski* [1]). Umarł 1659 r. [2]). Z małżonki swej wyżej wymienionej Anny Kopciówny zmarłej 1642 r. [3]), pozostawił kilku synów i córki, z których jedna była zakonnicą [4]).

Michał Jerzy syn Hrihorego i Kopciówny [5]), wspomniany obok ojca, który wyrabiał 1646 r. konsens na cessyę na osobę syna swego Michała starostwa Orszańskiego [6]), był towarzyszem ojca podczas wojny 1648 r. [7]). Za cessyą ojca otrzymał dzierżawę Celską, i jako *Michał Drucki Horski dzierżawca Celski* podpisał 1648 r. z powiatem Orszańskim elekcyę króla Jana-Kazimierza [8]). Ojciec cedował mu 1650 r. starostwo Orszańskie [9]); w tymże roku 17 Sierpnia, *Michał Drucki Horski starosta Orszański,* otrzymuje przywilej na wyrabianie w swojem starostwie towarów leśnych [10]). Umarł w pierwszej połowie 1651 r. [11]), poczem przywilej na starostwo Orszańskie *po zejściu Michała Druckiego Horskiego,* otrzymał 13 Czerwca 1651 r. Kazimierz Sapieha podkanclerzy [12]). Pogrzeb jego odbył się w Mińsku 23 Stycznia 1652 r. jak o tem przekonywa panegiryk pogrzebowy [13]).

Stefan, drugi syn Hrihorego [14]), wspólnie z bratem Michałem napisał panegiryk na pogrzeb matki 1642 r. [15]), w 1652 r. występował w imieniu ojca [16]). Ten, czy inny *Stefan Horski* w nagrodę zasług wojennych otrzymuje 1697 r. przywilej na grunta w Upitskiem [17]).

Hieronim syn Hrihorego [18]) prawdopodobnie najstarszy; już w 1643 r. *Hieronim Drucki Horski i małżonka jego Katarzyna Starosielska,* otrzymują, za cessyą Jana-Władysława Sanguszki, przywilej na starostwo Surażskie [19]). *Hieronim Horski starosta Surażski,* podpisał z województwem Witebskim 1648 r. elekcyę Jana-Kazimierza [20]). Podczas wojny 1656 r. rozeszła się wieść o jego śmierci, skutkiem czego król *po zejściu (sic) kniazia Druckiego Horskiego,* konferował starostwo Surażskie, naprzód 30 Maja 1656 r. Samuelowi Wojnie Jasienickiemu [21]), a następnie 15 Października tegoż roku Michałowi Obuchowiczowi wojewodzicowi Smoleńskiemu, pułkownikowi w. lit. [22]); okazało się jednak, że Hieronim nie umarł, ale przystał do nieprzyjaciela, widocznie do Moskwy, więc 14 Marca 1658 r. król dobra Dreczyłuki w województwie Witebskiem *po Hieronimie Druckim Horskim* z przyczyny, że dotychczas przy nieprzyjacielu pozostawając, zdrajcą jest ojczyźnie, nadaje Aleksandrowi Reynoldowi Połubieńskiemu [23]). Dalszych losów Hieronima nie znamy.

Mikołaj syn Hrihorego [24]), zabity pod Warszawą, podczas wojny ze Szwedami 1656 r. [25]).

Teodor-Karol, syn Hrihorego Fedorowicza [26]), prawdopodobnie najmłodszy, jako *wojewodzic Mścisławski,* występuje dopiero 1665 r. [27]). Ożenił się z Maryanną Joanną Ciechanowiecką wojewodzianką Mińską [28]); oboje w 1669 r. sprzedają Putniki Chrapowickim [29]), a w 1670 r. oddają w zastaw majątek Uhryniec Chlewińskim [30]). *Teodor Drucki Horski wojewodzic Mścisławski,* podpisał 1674 r. elekcyę króla Jana [31]). Wkrótce potem został podkomorzym Mińskim; już jako *podkomorzy Miński Teodor-Karol Drucki Horski i jego małżonka Maryanna Ciechanowiecka,* skazani w 1678 r. na banicyę za sprzeciwieństwo egzekucyi długu przysądzonego Dernałowiczowi [32]). *Teodor-Karol Drucki Horski podkomorzy Miński,* uzyskuje w 1685 r. banicyę na Pacowej wojewodzinie Trockiej, za niedopuszczenie egzekucyi długu [33]), a w 1688 r. opiekę nad Petronelą No-

---

[1]) S. 128 k. 368. [2]) Niesiecki IV 178, porównaj Senatorowie 31. [3]) Drucki-Horski, M. i S. Głosy synów przy pogrzebie Anny Kopciówny Druckiej-Horskiej, Wilno S. J. 1642 (Estreicher VIII 238). [4]) Z panegiryku na pogrzeb Michała-Jerzego Druckiego-Horskiego. [5]) Kojałowicz, Herbarz, także panegiryk na jego pogrzeb. [6]) Patrz wyżej. [7]) Kojałowicz, Herbarz. [8]) Vol. leg. IV 233. [9]) Patrz wyżej. [10]) Z. 123 k. 480. [11]) Wiara albo wierność przy pogrzebie W. J. M. P. Michała-Jerzego Druckiego-Horskiego, wojewodzica Mścisławskiego, Orszańskiego starosty, dworzanina J. K. M. pokojowego, przez X. Innocentego Żukowskiego, Wilno S. J. 1652, dedyk. J. W. P. Hrihoremu-Jerzemu Druckiemu-Horskiemu, wojewodzie Mścisławskiemu (Estreicher VIII 284). [12]) Z. 125 k. 174. [13]) Żukowski, Wiara (patrz wyżej). [14]) Kojałowicz. [15]) Patrz wyżej. [16]) Tamże. [17]) Z. 149 k. 671. [18]) Niesiecki IV 378. [19]) 1643 r. Września 19 (Z. 114 k. 268). [20]) Vol. leg. IV 232. [21]) Z. 130 k. 24. [22]) Z. 131 k. 50. [23]) Tamże k. 241. [24]) Niesiecki IV 378. [25]) Tamże i Kojałowicz, który go miesza z bratem jego Michałem. [26]) Patrz wyżej. [27]) Akt. Wil. XVIII 464. [28]) Żychliński XIII 37. [29]) Słow. Geogr. IX 321. [30]) 1670 r. (Akt. Tryb. 1671 r. d. 316). [31]) Vol. leg. V 326. [32]) S. 154 k. 781. [33]) S. 295 k. 310.

wacką podczaszanką Rzeczycką [1]), występuje nadto kilkakrotnie 1694 r. [2]). Po śmierci pierwszej żony, zaślubił powtórnie Zofię Chmielińską; *Teodor Drucki Horski podkomorzy Miński i żona jego Zofia Chmielińska* w 1696 r. procesują się ze Stanisławem Buchowieckim wojskim Oszmiańskim i żoną jego Petronelą Nowacką dziedziczką Nowego dworu [3]). W następnym roku *Teodor-Karol Drucki Horski podkomorzy Miński,* podpisał elekcyę Augusta II [4]). Dekret kapturowy z 1697 r. przysądzający mu Białynicze na Kazimierzu Ogińskim staroście Gorżdowskim, król kassuje 1698 r. [5]). W 1699 r. procesował się z Pacową wojewodziną Trocką o sukcessyą po Zofii z Horskich Chodkiewiczowej wojewodzinej Wileńskiej [6]). W tym samym roku *Teodor-Karol Drucki Horski podkomorzy Miński i małżonka jego Zofija Chmielińska* uzyskali glejt, na wyniesioną na nich banicyę [7]). *Horski podkomorzy Miński* posłował na sejmy 1688, 1690, 1694 i 1695 r. [8]). Umarł przed 1715 r; w tym bowiem roku przywilej na podkomorstwo Mińskie *po zejściu Teodora Druckiego Horskiego,* otrzymał Jan Zawisza chorąży Miński [9]). Pozostawił dwóch synów i córkę.

Anna Horska córka Teodora, była żoną Piotra Korsaka chorążego Nowogrodzkiego [10]). Niezawodnie tenże Piotr Korsak będąc starościcem Mielnickim nabył 1721 r. Polesie i Orewę od Michała Druckiego Horskiego [11]).

Kazimierz Drucki Horski *podkomorzyc Miński,* podpisał 1697 r. elekcyę Jana III [12]). Niezawodnie ten sam *podkomorzyc Miński* poseł na sejm 1699 r. [13]). Umarł bezpotomnie przed 1721 r. [14]).

Michał Antoni Drucki Horski *podkomorzyc Miński,* prawa swe do kamienic w Mińsku, któremi władali niegdy Baltazar i Zofia Drucka Horska, Strawińscy wojewodowie Mińscy, ceduje 1730 r. Godlewskiemu [15]). Poprzednio, bo w 1721 r. tenże *Michał Drucki Horski,* majątki Polesie i Orewa w powiecie Orszańskim, które mu się dostały *po ojcu podkomorzym Mińskim Teodorze-Karolu i bracie jego podkomorzy(m)cu Mińskim Kazimierzu, Druckich Horskich,* sprzedaje za 15000 złp. Piotrowi Korsakowi starościcowi Mielnickiemu [16]). Umarł bezpotomnie ostatnim ze swej linii W 1778 r. z *powodu wygaśnięcia linii kniaziów Druckich Horskich,* król spadłe do dyspozycyi jego dobra Stukowicze w Mińskiem, konferuje Ignacemu Iwanowskiemu staroście sądowemu Mścisławskiemu [17]).

Niewiadomo jak mają być umieszczeni między kniaziami Druckimi—Horskimi: **Jan Drucki Horski** akademik Wileński, który napisał panegiryk na wjazd Jana Karola Chodkiewicza na województwo Wileńskie 1616 r. [18]). **Anna kniażna Horska**, żona Janusza Bychowca; oboje nabywają 1621 r. Dudzicze i Hrebiew od Odachowskich [19]). Niezawodnie tenże Jan Bychowiec dziedzic Tołtaczewicz pod Grodnem, procesuje się 1647 r. z Łomskimi o opiekę nad Stefanem Druckim Horskim [20]). **Antonella Drucka Horska**, żona Krzysztofa Ciechanowieckiego podstolego Mścisławskiego; on w 1627 r. wyrabia communicatio juris dla małżonki na służące mu prawo dożywotnie do wsi Łyży, Łyżki, Dudzin i Mikszyn w Mścisławskiem [21]), a w 1631 r. Wiesiołowski otrzymuje konsens na cessyę wyżej wymienionym Krzysztofowi Ciechanowieckiemu podstolemu Mścisławskiemu i żonie jego *Antonelli Druckiej Horskiej* wsi Michałowo i Roszczonow w Mścisławskiem [22]). Według rodowodu Ciechanowieckich Antonella była podkomorzanką (?) Mińską i zmarła 1676 r. Mąż jej był kolejno, starostą Mścisławskim, kasztelanem Mścisławskim 1653 r., wojewodą Mińskim 1654 r. † 1655 r. [23]). **Julianna Drucka Horska**, żona Jana-Kazimierza Brzostowskiego około 1650 r. [24]). **Anna i Teodora Druckie Horskie**, siostry Zofii z Druckich Horskich Chodkiewiczowej [25]). Podobno jeszcze w XVII-tym wieku występują:

---

[1]) Z. 138 k. 576. [2]) Z. 145 k. 187, 246. [3]) Z. 145 k. 421. [4]) Vol. leg. V 976. [5]) Z. 149 k. 687. [6]) Z. 149 k. 730, 747, 750. [7]) Z. 148 k. 253. [8]) Zawisza 20, 23, 178 i 182. [9]) Z. 157 k. 81 d. 181. [10]) Tabulae Jablonovianae XIV. [11]) Patrz niżej. [12]) Vol. leg. V 976. [13]) Zawisza 204. [14]) Patrz niżej. [15]) Akt. Wil. XII 309. [16]) Akt. Tryb. Głów. 1721 r. (Herold. Petersb. Dieło Dr. Hors. 1825 r.). [17]) 1778 Luty 5 (P. 22 k. 410). [18]) Honorarium novo palatino, Vilnae 1617 (Estreicher VIII 163, Encykl. Powsz. XII 154). [19]) Słown. Geogr. II 209, III 175. [20]) S. 117 k. 160 rej. 2, patrz wyżej. [21]) 1627 r. Grudnia 24 (Z. 99 k. 232). [22]) S. 241 k. 224. [23]) Senatorowie 27, 117. [24]) Wiadomość genealogiczna o domie Brzostowskich, Warszawa 1776 r. [25]) Rukop. otd. 139, według Supraślskiego pominnika.

N. Horska Czerkaska (?) za Fabianem Gutakowskim [1]), Eudoksyja kniażna Drucka podsędkówna Mińska za Jerzym Wisłobockim starostą Uświatskim [2]), a w XVIII-tym wieku Anna Horska za Piotrem Biegańskim cześnikiem Połockim [3]).

O usiłowaniach Gorskich przyplątania się do kniaziów Horskich w drugiej części tej pracy.

- **Kniaź Wasil Iwanowicz Putiatycz-Drucki**
  - **Jurij** Ż. kn. Szemiaka
    - **Dymit r**
  - **Olelko** 1496–1499
  - **Michał** 1496–1499
  - **Iwan Duda** 1496–1509 Ż. 1 N 2 Nastazya 1520–1533
    - **Maryna** M. N N
    - **Włodzimierz** 1515–1544 Ż. kn. Donimitra Prichabska 1559
    - **Fedor** 1528 Ż. kn. Dobruchna Matwiejewna Mikitynicza
    - **Iwan** 1528–1551
    - **Owdotia** (printed: (wdotia) M. Bohdan Chrebtowicz
  - **Dymitr Horski** 1495–1500
    - **Fedor** 1516–1528 Ż. kn. Hanna Prichabska
      - **Hrihory Burnewski** 1541 † 1560 Ż. kn. Tomiła Żesławska
        - **Piotr** 1566–1576
          - **Konstanty** 1597
          - **Semen** 1597
          - **Samuel** 1596–1631 Ż. 1 Aleksandra Dybowska 2 Kawczyńska
            - **Fedor** † 1651 stolnik Połocki Ż. 1 Zofia Tyszkiewicz 2 Anna Lewoń
              - **Konstanty** 1653–1662
              - **Helena** 1653–1680 M. Fedor Łukomski
            - **Jarosz** 1631–1650
        - **Bohdana** M. 1 Jesman † 1565 2 Żyżemski
        - **Fedor** 1566 † 1615 Ż. kn. Maryna Wiszniowiecka
          - **Zofia** M. 1 Baltazar Strawiński 2 Krzysztof Chodkiewicz
          - **Elżbieta** M. Tryzna
          - **Krystyna** † 1647 M. Isajkowski 2 Wodoradski
          - **Hrihory Jerzy** 1597 † 1659 wda Mścisł. Ż. Anna Kopeć † 1642
            - **Hieronim** 1643–1658 star. Surażski Ż. Katarzyna Starosielska
            - **Michał** star. Orszański † 1651
            - **Stefan** 1652–1697
            - **Mikołaj** † 1656
            - **Teodor Karol** 1665 † do 1715 podk. Miński Ż. 1 Ciechanowiecka 2 Chmielińska
              - **Kazimierz** 1697 † do 1721
              - **Michał Antoni** 1721–1730
              - **Anna** M. Piotr Korsak
          - **Fedor** 1597
        - **Regina** M. Marcin Wołodkowicz
        - **Helena** M. 1 Mateusz Tyszkiewicz 2 Ławryn Ratomski
        - **Owdotia** M. Bohdan Steckiewicz
        - **Stefan** 1566–1597
        - **Jan** 1566 † 1619 marsz. Orszański
      - **Aleksandra** M. Lew Roski
      - **Abraham** 1549 † do 1570 Ż. Wasilisa Masalska
        - **Jurij** 1570 † 1609 Ż. Bohdana Kmita
          - **Jerzy** † 1643 star. Upitski
          - **Stefan** 1632–1647
          - **Aleksander** 1633–1642
          - **Fedor**
          - **Halszka** M. Jan Łomski
          - **Regina** 1644
          - **Helena** M. Krzysztof Kamieński
        - **Dorota** M. 1 Mikołaj Wilczek 2 Jan Dziewoczka 3 Czerniewski
    - **Maryna** M. Podbipięta

[1]) Żychl. VI 138. [2]) Tamże I 24. [3]) Tamże IV 9.

Hurko-Hurkowicz,

imię, odpowiadające imieniu Guryj, które po dziś dzień w Rossyi spotykamy.

Kniaź Hurko (Fedorowicz), syn kniazia Fedora Olgerdowicza, występujący 1412—1416 r., żyjący jeszcze 1429 r. [1]), pozostawił wdowę, która była *siostrą żony kniazia Nosa*, i kilku synów, w każdym razie umarł przed 1433 r., w którym król nadaje kniaziowi Sanguszce Kraśniczyn, własność *synów nieboszczyka kniazia Hurki, jego (Sanguszki) synowców* [2]).

Synami kniazia Hurki będą: **kniaź Janusz Hurkowicz** *(Janussius Hurconis dux Russie)*, proboszcz Wieluński i kanonik Warszawski, w 1442 r. wpisany w poczet słuchaczów akademii Krakowskiej [3]), a także **kniaziowie Aleksander i Janusz na Lisiatyczach** *(Ilustr. Alexander et Janussius duces de Lyssyathicze)*, którzy w 1465 r. mają sprawę graniczną z Fedkiem Czołhańskim [4]). Niezawodnie ciż sami *kniaziowie Hurkowicze na Lisiatyczach (Illustres duces Hurkones de Lissaticze)*, mają w 1466 r. podobną sprawę z Fedorem de Pukinicze [5]). Być może, iż wyżej wymieniony kniaź Janusz, najprzód przeznaczony do stanu duchownego, następnie sekularyzowany, osadzonym został obok brata na Lisiatyczach. O potomstwie tych kniaziów nie słychać.

Ingildiejew (Jangildiejew, Engildiejew, Ongildiejew),

ród osiedlony w Smoleńszczyźnie, w czasie powtórnego przyłączenia tej ziemi do Litwy 1611—1654 r., niezawodnie wziął nazwisko od słów tatarskich: Jany giełdy=nowy przybysz, Jany giełdy'jew=syn nowego przybysza.

Według wszelkiego prawdopodobieństwa, protoplastą ich był wychodźca tatarski **kniaź Jan-gołd**, który po przybyciu na Litwę (i przyjęciu chrześcijaństwa?) osiedlony został w Smoleńszczyznie. *Kniaziu Jegołdaju* w. ks. Kazimierz nadaje (1440—1443) „w Rosławli (dwór) Swesław" [6]). Temuż *kniaziu Jagołdaju* wyznaczono 1486 r. 10 kop groszy z myta Putiwlskiego [7]). Widocznie z utratą Smoleńska (1514) potomkowie kniazia Jagołdaja przeszli pod panowanie Moskwy, wskutek czego przez przeszło sto lat na Litwie o nich nie słychać.

W 1621 r. otrzymują przywileje na ziemie w Smoleńszczyznie: *kniaź Afanas Sawelewicz Ingildejew* [8]), *kniaziowie Tymofiej i Semen Iwanowicze Ongildijewy* [9]) *i kniaź Mikita Fedorowicz Ongildejew* [10]). Z nich *kniaziowie Tymofiej i Semen Iwanowicze Ilgeldejewy dworzanie królewscy*, otrzymują w 1624 r. konsens na ustąpienie siół lennych Sutoki, Poczynki, Sopłowo, Siery, Magał, Klimentiew, Kupnik, Kuchnikowo, Lewkow, Kulsakowo, Ułusów we włości Kotyńskiej nad rzeką Berezyzą w Smoleńszczyznie [11]). *Kniaź Mikita Fedorowicz Ingieldiew* dostał od Zygmunta III 30 Grudnia 1620 r. przywilej na dwór na Koskowie i wieś Dieniowo w Smoleńskiem; po wzięciu jego do niewoli Moskiewskiej, też dobra nadano 6 Października 1633 r. *stryjowi jego kniaziowi Afanasowi Sawelieiwiczowi Ingieldejowi* do wypuszczenia jego z więzienia [12]). Bez tytułu kniaziowskiego występują następnie *Józef i Piotr Ingeldejowie*, którzy otrzymują 1651 r. konsens na dobra w Smoleńszczyznie [13]), zaś *pani Tymofiejowa Ingildejowa i syn jej Krzysztof Ingildey* oraz *Józef Ingildejow*, ostatni z majętności Rukina i Koszkowa w stanie Iwankowskim, wymieniemi 1654 r. w popisie szlachty Smoleńskiej, znajdującej się z pocztami swojemi przy wojewodzie Smoleńskim Filipie Kazimierzu Obuchowiczu, podczas oblężenia Smoleńska przez Moskwę [14]). Po zdobyciu Smoleńska i Smoleńszczyzny, kniaziowie ci pozostali przy Rossyi; kilku kniaziów tego nazwiska spotykamy w drugiej połowie XVII-go w. na dworze carskim w Moskwie, a mianowicie *Iwan Dżadigerow Jangildiejew* był dworzaninem 1681 r. [15]), stolnikami zaś kniaziowie: *Kiryło Tymofiejew (icz) Ingildiejew* 1686 r., *Afanasij Osipow (icz) Ingildiejew* 1690 r. [16]) i kniaziowie *Andrzej Adaszew (icz), Semen i Jakób Isenjew (icze) Engildiejewy* 1690—1692 [17]). Rodosłowne ruskie kniaziów tych nie znają.

---

[1]) W sądowych zapiskach ziemi Sanockiej oblatowana pod r. 1429 sprawa *Ylko familiaris illustris ducis Hurkonis* o dług należny rzeczonemu *kniaziowi Hurko* (A. G. Z. XI 47 d. 341). [2]) Ród Gedimina 126—127. [3]) Zeissberg, Matrikelbuch str. 48. [4]) Zapiski sądowe Przemyślskie r. 1465 (A. G. Z. XIII 453 d. 5612). [5]) Tamże r. 1466 (497 d. 6058). [6]) Z. 3 k. 22. [7]) Z. 4 k. 10. [8]) Z. 97 d. 5 rej. 2. [9]) Tamże d. 18. [10]) Tamże d. 207 rej. 3. [11]) Z. 101 k. 81. [12]) Z. 110 k. 262, [13]) Z. 127 k. 18. [14]) Krupowicz str. 91, 93. [15]) Ukaz. bojars. kn. str. 495. [16]) Tamże str. 165. [17]) Tamże str. 130.

Jagajło,

imię Litewskie, noszone przez dwóch kniaziów, syna Olgerda w. ks. Litwy, który objąwszy wielkoksiążęcą godność po ojcu, a następnie zostawszy królem Polskim, stał się protoplastą dynastyi królewskiej **Jagellonów** (patrz Olgerdowicz), oraz **kniazia Gedroitskiego**, żyjącego w pierwszej połowie XV-go wieku (patrz Gedrojc).

Jagołdaj,

imię kniazia żyjącego w drugiej połowie XV-go wieku (patrz Ingildiejew).

Jałowicki (Jełowicki),

od miejscowości Jałowicze (dawniej Jełowicze) w powiecie Łuckim, będącej w posiadaniu kniaziów Kropotków, używających niekiedy tytułu kniaziów Kropotka-Jełowickich (patrz Kropotka).

Jamontowicz-Podberezski,

od imienia Litewskiego Jamont i miejscowości Podberezie, leżącej na południe od Łukomli, blisko Czereji.

Protoplastą tych kniaziów był niezawodnie **kniaż Jamont Tułuntowicz**, którego mienią synem Hurdy Ginwiłowicza, potomka Giedrusa [1]). W każdym razie był on Litwinem czystej krwi, zarówno z Gedrojcami, Holszańskimi i Świrskimi, potomkiem dawnych udzielnych książąt Litewskich. *Kniaź Jamunt* towarzyszył 1390 r. Witowdowi do Prus [2]). Jemu, *kniaziu Jamontu*, wspólnie z Wasilem Borejkowiczem, Witowd powierzył 1396 r. zarząd księstwa Smoleńskiego [3]). W 1398 r. *Jamundus de Kleczke*, widocznie piastujący urząd starosty Kleckiego, podpisał między kniaziami traktat Litwy z Zakonem [4]), a w 1399 r. *kniaź Jamunt Tułuntowicz namiestnik Smoleński* zginął w bitwie nad Worsklą [5]). Według Kojałowicza, przyjął na chrzcie imię Wasila [6]).

Z jego synów: **kniaż Semen (Sienko) Jamontowicz** podpisał między kniaziami 1401 r. *(Semen Jamunti)* akt Unii [7]), a 1411 r. *(Symeonis filii Jamunth Litwanie ducum)* traktat Toruński [8]). **Kniaż Michał Jamontowicz** umarł niezawodnie przed 1443 r, w którym dzielnica jego nadaną została Babiczowi [9]). Wdową jego będzie *kniahinia Michałowa*, która otrzymuje około 1442 r. przywilej na dwór Rakowo w Mińskiem [10]), około 1445 r. podobny przywilej na sioło w Teterynie [11]), a 1450 r. wspólnie *z synem kniaziem Jaszkiem* inny przywilej na sioło w Kleckiem [12]). Ten ostatni przywilej król po spaleniu się oryginału potwierdza 1464 r. *kniahini Michałowej i synowi jej kniaziowi Jaszkowi* [13]). Temuż *kniaziowi Jaszkowi* król Kazimierz potwierdza nadanie wielkiego księcia Zygmunta (dane ojcu jego?) na sioło Bołczanowskie w Mścisławskiem [14]) i jemu i jego bratu *„kniaziu Jarku (Jaszku) z bratem"* nadaje pewnych ludzi [15]). Wymieniony **kniaż Jaszko (Jamont)** będzie niezawodnie ojcem kniazia Semena Jamontowicza.

Kniaż Semen Jamontowicz, od posiadanej miejscowości Podberezie, tytułował się stale Podberezskim. *Kniaź Semen Jamontowicz Podberezski* otrzymuje przywileje: 1506 r. na 5 kop z myta Smoleńskiego [16]), a 1507 r. na arendę karczem Borysowskich przez rok [17]). W 1512 r. oskarża kniazia Bahrinowskiego, iż go nazwał zdrajcą [18]). W 1522 r. *kn. Semen Jamontowicz Podbereski* już *dzierżawca Kiernowski* wyrabia sobie przywilej na dożywotnie trzymanie Kiernowa [19]). W tymże roku *kn. Semen Jamontowicz Podbereski dzierżawca Kiernowski* usynowiwszy Olbrachta Gasztolda wojewodę Wileńskiego, darowywa mu Pleszicze zaraz i Basię po swej śmierci, z wyjątkiem siół Kozłowicz i Chominicz, zapisanych na cerkiew [20]), na który to zapis Gasztold w tym samym jeszcze roku otrzymuje potwierdzenie królewskie [21]). Darowizna ta jednak widocznie nie przyszła do skutku, gdyż wymienione majątki pozostały w posiadaniu kniazia Semena [22]). *Kn. Semen Jamontowicz Podberezski* otrzymuje 1526 r. przywilej na trzymanie

---

[1]) Narbut, Dzieje VII, dod. str. 115. [2]) Script. rer. Pruss. III 168. [3]) Latop. Danił. 48 i 213, Bychowca Kronika 35, także Połn. Sobr. IV 101. [4]) Raczyński, Codex. 253—257. [5]) Ród Gedimina 36—37, także Połn. Sobr. XVI 145. [6]) Kojałowicz, Herbarz art. Jamont. [7]) Monum. medii aevi VI 73. [8]) Raczyński, Codex str. 132. [9]) Z. 3 k. 16. [10]) Tamże k. 49 *„kniahinia Michałowa Izjałowa"* (czy nie: „i z Jaszkiem") [11]) Tamże k. 15. [12]) Tamże k. 33. [13]) Tamże k. 33—34. [14]) Tamże k. 24. [15]) Tamże k. 18. [16]) Z. 8 k. 413 od. [17]) Tamże k. 170 i 306. [18]) S. 2 k. 347. [19]) W Brześciu 1522 Grudnia 19 (Z. 1 i 2 str. 27). [20]) 1522 Listop. 27 ind. 13 (ind. mylny, Z. 25 k. 44 d. 17). [21]) Tamże d. 18. [22]) Patrz niżej.

włości Ozieryszcze i Uświat w Witebskiem, z obowiązkiem płacenia do skarbu daniny pieniężnej, bobrowej i kunicy [1]. Za żonę miał kniażnę Domnidę (Semenownę) Sokolińską, za którą otrzymał udział w Kriwinie, o który w 1527 r. procesuje się ze szwagrami swymi kn. Sokolińskimi. W sprawie tej król w 1527 r. pisze do *namiestnika Kiernowskiego kn. Semena Jamontowicza Podberezskiego*: „że nieboszczka matka kniaziów Sokolińskich zapisała synom swoim macierzyznę swą dwór Kriwino, co im ojciec potwierdził, oddalając córki; tymczasem wydając córkę swą za ciebie i nie mając gotowych pieniędzy, dał tobie na Kriwinie zapis na 60 kop z prawem trzymania tego majątku, dopóki synowie jego, szwagrowie twoji, tej sumy ci nie zwrócą, a obecnie oni tę sumę zwracają, a ty jej przyjąć nie chcesz", więc król posyła dworzanina dla wręczenia Podbereskiemu wymienionej kwoty i podania Kriwina kniaziom Sokolińskim [2]. Z tejże sprawy o Kriwino, wznowionej 1530 r między *kn. Semenem Jamontowiczem Podberezskim dzierżawcą Kiernowskim* a kniaziami Andrzejem Sokolińskim, Jurjem Tymofiejewiczem Mosalskim, Tymofiejem Jurjewiczem i Michałem Wasilewiczem (Sokolińskimi) okazuje się, że majątek ten zapisała kn. Semenowi testamentem *nieboszczka żona jego kn. Domnida* na lat 5, do oddania pożyczonej sumy 80 kop, do których to pięciu lat brak jeszcze $3^1/_2$ (więc Domnida zmarła 1529 r.), wskutek czego sąd pozostawia kn. Semena w posiadaniu Kriwina do wymienionego terminu, poczem za odebraniem 80 kop ma zwrócić ten majątek wzmiankowanym kniaziom [3]. Pojmując w 1533 r. drugą żonę kniażnę Fedię córkę kniazia Bohdana Żesławskiego i kniahini Agrafeny, która mu wniosła 500 kop groszy, *kn. Semen Jamontowicz Podberezski dzierżawca Kiernowski* ubezpiecza drugie tyle na trzeciej części swych majątków, na Podbereziu, Baseji i innych; świadkami tego zapisu są kn. Fedor Żesławski i czterej kniaziowie Druccy [4]. Kn. Semen umarł bezpotomnie najpóźniej w 1540 r., pozostawiając wdowę i siostrę. Już w Lutym 1541 r. na skutek skargi bojaryni Połockiej pani Michałowej Seńkowicza Julianny z synami Hrihorym i Iwanem, która pozywała *wdowę brata swego kniahinię Semenowę Jamontowicza Podberezską Fedię Bohdanownę* o to, iż wychodząc powtórnie za mąż za kniazia Andrzeja Odyncewicza, nie chce ich przypuścić do spadku po pierwszym mężu, *bracie Julianny, wuju jej synów*, składającym się z dworu Podberezie z przysiółkami Perewołoczna, Ostreszapki, Liudow, Stajki, Zabołotie, Jeliany, Zaberezin, Koliużancy, Zaremcy, Łóg, Bielica, oraz dworu Biseja za Dnieprem z przysiółkami Pohost, Nowosełki, Kiszczyce, Berezów, Horodyszcze, Chominicze, Kozłowicze i różnych skarbów, król listownie wzywa *kniahinię Semenową Jamontowicza Podberezską Fedię Bohdanównę*, aby się stawiła do oczywistej rozprawy [5]. W tymże roku nastąpił dekret w tej sprawie, którym król po przedstawieniu przez kniahinię Semenowę zapisu danego jej przez męża (patrz wyżej) przysądził spadek po kniaziu Semenie, Juliannie i jej synom, z obowiązkiem spłacenia kniahini Fedi jej wiana [6].

Wymieniona **Julianna**, siostra kniazia Semena Jamontowicza, była wprzód żoną Michała Seńkowicza koniuszego Grodzieńskiego, po którego śmierci wyszła powtórnie za brata jego Jacka Seńkowicza, z którym miała synów Hrihorego, Iwana i Semena Jackowiczów. Drugie jednak małżeństwo jej ze szwagrem wywołało proces z krewnymi, zarzucającymi mu nieprawość; sprawa poszła na sąd metropolity, który wyrokiem 1518 r. małżeństwo uznał za nieważne i zabronił Juliannie nazywać się Jackową, synów Hrihorego, Iwana i Semena (widocznie wkrótce potem zmarłego) przyznał jednak za prawych [7]. W 1525 r. król poleca oddać pani Jackowej Seńkowicza Juliannie opiekę nad majątkami [8], a w 1528 r. taż Julianna uzyskuje przychylny wyrok w sprawie z kn. Semenem Bohdanowiczem Odyncewiczem, który, pod pozorem, że synowie jej nieprawi, zagarnął majątek ich Semenowski, do którego, w imieniu siostry swej (ciotecznej) Oliuchny Iwaszkówny, rościł prawa [9]. W 1529 r. *pani Michałowa Seńkowicza, Julianna i synowie jej Hrihory i Iwan Jackowicze* otrzymują przywilej na Pohost [10]. Odziedziczone majątki po bracie matka puściła synom; w 1542 r. Hrihory i Iwan Jackowicze uczynili w nich dział, na skutek którego Hrihory otrzymał *Podberezie* ze wsiami Stankinem, Chomkowem, Kurapowem, Żemijewem, Ostreszapki, Simonowem,

[1] 1526 Października 18 (Z. 12 k. 333). [2] Kraków 1527 Czerwca 23 ind. 15 (Z. 14 d. 787). [3] W Połocku Listop. 2 ind. 4 (1530, Z. 16 k. 140). [4] W Drucku Listop. 20 ind. 7, zawarty w dekrecie 1541 r. (Z. 27 k. 47, patrz niżej). [5] W Wilnie 1541 Luty 22 ind. 14, wpisany 19 Marca t. r. (S. 10 k. 214 od. d. 246). [6] 1541 Czerwca 25 (Z. 27 k. 47). [7] 1518 Października 30 (Z. 11 k. 19), wznowiony 1523 (Z. 10 k. 76). [8] Z. 14 d. 660. [9] Z. 15 k. 36 d. 45 i S. 4 k. 210. [10] Z. 12 k. 418.

Baszarewem, Paludowem, Zamościem, Bikłaczami, dannikami w Jelnianiech na Hruszce w Zabczyżynie, na Łohach w Żeremcu, Bieliczanach i Czerniewiczach, oraz drugi dwór za Dnieprem, Biseja ze wsiami Pohostem, Nowosiołkami, Bezerowem, Horodyszczem, Kiszczycami, Kozłowiczami, Chominiczami, także w Połockiem dwór Boczejkowo ze wsiami, folwark Sielce w zamku Połockim, sioło Dochmarz i Obolia, które matka ich trzymała, a im obojgu postąpiła i dwory w Połocku, zaś Iwan *Strzeżewo* z siołami Dawidowicze, Petywersk, Sawrosewsk, połową Czełnyszkowicz i Pleskanowa oraz 800 kop groszy, które mu brat Hrihory ma wypłacić [1]). Od tego czasu obaj bracia zaczęli się nazywać Podberezskimi (jednak nie-kniaziami). W 1547 r. *Iwan Jackowicz Podberezski* procesuje się z bratem Hrihorym o Basieję i Kozieczyce [2]). W następnym roku dworzanin hospodarski *Hrihory Jackowicz Podberezski* pozywa wszystkich kniaziów Druckich o udział w zamku Druckim, do którego ma prawo przyrodzone po *wuju swoim kniaziu Semenie Jamontowiczu Podberezskim* [3]). *Hrihory Jackowicz Podberezski* władał 1552 r. w Połockiem Borejkowiczami i Zapolem [4]). Tenże *Hrihory Podberezski* mianowany 24 Kwietnia 1585 r. marszałkiem Orszańskim [5]), jest protoplastą rodziny Podberezskich, która w ostatnich czasach przybrała tytuł kniaziów i przydomek Druckich [6]). Brat jego *Iwan Jackowicz*, piszący się pierwiastkowo *Podberezskim*, przybrał następnie od majątku Strzeżowa nazwisko *Strzeżowskiego*, z którym, jako *Iwan Jackowicz Stryżewski*, występuje 1555 r. [7]) i jest protoplastą rodu Strzyżowskich na Litwie. Herb kniaziów Jamontowiczów-Podberezskich nie jest znanym. Szlachecka rodzina Podberezskich używała herbu Gozdawa [8]), do którego później dodała sobie orła i kniaziowską koronę [9]).

Jamont Tułuntowicz z Klecka 1390 † 1399	Semen Jamontowicz 1401—1411			
	Michał Jamontowicz do 1443 Ż. N N 1445—1464	Jaszko (Jamont) 1450—1464	Semen Jamontowicz Podbereski 1506 † 1540 Ż. 1-o Sokolińska 2-o Zasławska	
			Julianna M. 1-o Michał Seńkowicz koniuszy Grodzieński 2-o Jacko Seńkowicz	Hrihory Podbereski Iwan Strzeżowski

Jangildejew (patrz Ingildejew).

Jarosławicz.

Kniaź Wasil Jarosławowicz udzielny *książę Borowski* w państwie Moskiewskiem, przybywszy, wyzuty z dziedzictwa, na Litwę, nazywał się tutaj tylko imieniem ojca *(Jarosławowicz) Jarosławicz*, który syn jego i wnuk zachowali. Ród kniaziów Borowskich w Moskwie pochodził od kniazia Andrzeja Iwanowicza Moskiewskiego, młodszego syna wielkiego księcia Iwana Daniłowicza przezwanego Kalita, który w udziale otrzymał Borowsk (w gubernii Kałużskiej [10]). Syn jego kniaź Włodzimierz Andrejewicz przezwany „Chrobry", brat stryjeczny wielkiego księcia Dymitra Dońskiego i udzielny książę na Borowsku i Sierpuchowie, ożenił się z Heleną córką Olgerda. Zaręczyny odbyły się w lecie 1371 r. [11]), a ślub w zimie tegoż roku [12]); księżna Helena owdowiała 29 Sierpnia 1410 i zmarła w Moskwie 15 Września 1437 r. przed śmiercią zostawszy mniszką pod imieniem Eupraksyi [13]). Helena urodziła mężowi swemu sześciu synów, którzy otrzymali udziały w Borowsku, Sierpuchowie i Ugliczu [14]). Z nich Jarosław Władimirowicz udzielny kniaź Borowski zmarły 1426 r., pozostawił dwie córki: Maryę żonę

[1]) Dział z d. 9 Lipca 1542 r., druk. Wilczyński, Herbarz starodawnej szlachty w rodowodzie Podbereskich. [2]) S. 20 k. 1. [3]) S. 20 k. 61 i S. 22 k. 267 d. 256. [4]) Pis. dziej. pols. V 232. [5]) Z. 74 k. 51. [6]) Wilczyński, Rodowód. [7]) Z. 39 d. 182. [8]) Kojałowicz, Herbarz. [9]) Wilczyński, Rodowód. [10]) Chmyrow Nr. 316. [11]) Połn. Sobr. VIII 18. [12]) Tamże 19. [13]) Chmyrow Nr. 758. Życiorys jej, pióra Jul. Bartoszewicza w Encykl. Powsz. XI 434—436. [14]) Chmyrow Nr. 758.

w. ks. Moskwy Wasila Wasilewicza [1]), Helenę żonę Michała Andrzejewicza udzielnego księcia Werejskiego [2]) i syna Wasila [3]). Wasil Jarosławicz, udzielny kniaź Borowski, podczas rządów w Moskwie Dymitra Szemiaki, uszedł w 1446 r. na Litwę, gdzie otrzymał od Kazimierza: Brańsk, Homel, Starodub i Mścisław [4]). Jednocześnie *kniaź Wasil Jarosławicz* otrzymuje na Litwie przywilej na Plisę (Pless ?), a żona jego *kniahinia Jarosławicza* na Niegiszki (?) w Smoleńskiem i kupna mężowskie [5]). Następnie powróciwszy do Moskwy, dopomagał w. ks. Wasilowi do odzyskania Moskwy i po wypędzeniu Szemiaki otrzymał od Wasila w 1449 r. potwierdzenie na władanie swojem dziedzictwem [6]); w tymże roku *kniaź Wasil Jarosławicz* podpisał traktat w. ks. Wasila z Litwą [7]). W Lipcu 1456 r. bez najmniejszej winy, z rozkazu Wasila, uwięziony został w Moskwie i pozbawiony dzielnicy; tylko *żonie i synowi jego Iwanowi* udało się zbiedz do Litwy [8]). Wasil Jarosławicz trzymany najprzód w Ugliczu, a potem w Wołogdzie umarł w 1483 r. [9]); podczas jego niewoli jedyna o nim wzmianka pod r. 1471, w którym w. ks. Iwan Wasilewicz zawierając traktat z Wielkim Nowogrodem zobowiązuje go nie przyjmować u siebie kniaziów Iwana Możajskiego, Iwana Szemiakina i *Wasila Jarosławicza* [10]). W niewoli żona (która widocznie powróciła do męża), urodziła mu jeszcze trzech synów: Iwana (mniejszego), Andrzeja i Wasila, którzy, jak i ojciec ich, w więzieniu pomarli [11]).

Kniaż Iwan Wasilewicz Jarosławicz za młodu przybył na Litwę, gdzie połączywszy się z innym wygnańcem kn. Iwanem Andrejewiczem Możajskim obadwaj zawarli w 1462 roku piśmienną umowę obiecując sobie wzajemną pomoc przeciw w. ks. Moskiewskiemu [12]). Nie władając więcej Borowskiem nosił nazwę *kniazia Jarosławicza,* którą potomkowie jego zatrzymali. Król Kazimierz nadał mu najprzód Kleck [13]), a potem Horodek Dawidowy (po kniahini Szwitrigajłowej) i Rohaczów nad Dnieprem [14]). *Kniaź Iwan Wasilewicz Jarosławicz* potwierdza 1492 r. słudze swemu Razonowiczowi posiadanie ziemi w powiecie Horodeckim nadanej mu przez wielką księżnę Szwitrigajłową za przywilejem, który się spalił [15]). Wkrótce potem *kniaź Iwan Jarosławicz* miał sprawę z wojewodą Trockim Piotrem Janowiczem o myto solne na rzece Słuczy [16]). W 1496 r. *kniaź Iwan Wasilewicz Jarosławicz* potwierdził inny list wielkiej księżny Szwitrigajłowej uwalniający Boroczewicza i jego potomków od pełnienia służby tyczącej się straży w mieście Horodku [17]). W 1498 r. wydany został wyrok w sprawie między Jeskiem Jurjewiczem a *kniaziem Iwanem Jarosławiczem* o ziemie [18]). W Styczniu 1499 roku wielki książę Aleksander potwierdził *kniaziowi Iwanowi Wasilewiczowi Jarosławowiczowi* posiadanie majątków, a mianowicie: Horodka Dawidowego, Klecka, oraz Rohaczowa nad Dnieprem nadanych mu wiecznie przez przodka (króla Kazimierza) [19]). W tymże roku *kniaź Iwan Wasilewicz Jarosławicz z żoną Eudoksyą, synem Fedorem i kniażnami* (córkami swymi), nadają cerkwi Św. Mikołaja w Perechodiczach w powiecie Horodeckim ziemię Bohuczyńską [20]). W 1504 r. *kniaź Iwan Wasilewicz Jarosławicz* wydaje list sądowy w sprawie pięciu ziemian Horodeckich z włością Horodecką [21]). W Marcu następnego roku wytoczyła się przed królem sprawa o Łosk; *kn. Iwan Jarosławicz* przyzwał p. Stanisława Piotrowicza (Kiszkę) o to, iż dzierży Łosk, do którego żona kn. Iwana ma prawo po *księżnej siostrze swej*, która trzymała Łosk do śmierci. Na co p. Stanisław odpowiedział, że Łosk nadany został teściowi jego nieboszczykowi Piotrowi Janowiczowi wojewodzie Trockiemu za przywilejem króla Kazimierza, do złożenia którego, za następną bytnością króla na Litwie, sprawę odłożono. Zawezwano jednakże kniaziów i panów do złożenia świadectwa o rodzie *kniahini Iwanowej Jarosławicza.* Wówczas zeznali: Kniaź Iwan Wasilewicz Krasny, że córka Koributa Olgerdowicza Marya wychowywała się u w. ks. Witowta, który ją wydał za mąż za wuja mego kniazia Fedora Worotyńskiego, *którego córka jest żoną kn. Iwana Jarosławicza.* Kniaź Andrzej Konstanty-

---

[1]) Chmyrow Nr. 130. [2]) Tamże Nr. 764. [3]) Tamże Nr. 500. [4]) Połn. Sobr. VI 171—175, VIII 117. [5]) Z. 3 k. 25. [6]) Chmyrow Nr. 500. [7]) A. Z. R. I d. 50. [8]) Połn. Sobr. VI 181, VIII 147. [9]) Tamże VI 235, VIII 214. [10]) Karamzin VI pr. 66. [11]) Połn. Sobr. VII 238. [12]) Karamzin V pr. 364. [13]) Lubawski 24, [14]) Z. 1 i 2 str. 137, także patrz niżej. [15]) W Horodku 7000 r. ind. 10 Kwietnia 16 (Rewizya puszcz 329). [16]) Z. 6 str. 552, także Z. 1 i 2 str. 193. [17]) W Horodku 7004 ind. 14 Lutego 14 (Rewizya puszcz 334). [18]) Z. 6 str. 197 i Z. 1 i 2 str. 192. [19]) W Wilnie 7007 Lipca 7 ind. 2 (P. 28 A. k. 9 od., także Z. 1 i 2 str. 133). [20]) W Horodku 7007 ind. 2 Kwietnia 17 (Rewizya puszcz 358). [21]) W Horodku 7012 ind. 7 Sierpnia 16 (Tamże 342—343).

nowicz Prichabski, że od ojca, który był cześnikiem księżnej Witowtowej i matki słyszał, że Marya Koributówna matka *kniahini Iwanowej Jarosławicza*, wydaną została za kniazia Fedora Worotyńskiego, a do Worotyńska odwozili ją rodzice matki mojej, kniaź Semen Wiazemski z żoną, kniaź Dymitr Szuticha i Hrihory Protasjew. Nareszcie pan Andrzej Aleksandrowicz Droździn poświadczył, iż babka jego kniahinia Borisowa, co była wprzód za kniaziem Iwanem Koributowiczem opowiadała, że siostra kn. Iwana Koributowicza była za kniaziem Fedorem Worotynskim, a tej córka *za kniaziem Iwanem Jarosławiczem* [1]). W 1507 r. *kniaź Iwan Wasilewicz z synem swoim kniaziem Fedorem* czynią darowiznę erygowanej przez siebie sobornej cerkwi w Horodku Dawidowym [2]). Nadto spotykamy jeszcze o *kniaziu Iwanie Jarosławiczu* wzmianki, że bojarynowi Kleckiemu Szczepce dał ludzi w powiecie Kleckim [3]), wydał list poddanemu zamku Horodeckiego Kuźmie Tyszewiczu zezwalający na przybranie sobie syna i oddanie mu swych dóbr [4]), że nabył Łukowce i Zuczowicze i miał sobie przysądzonych ludzi Kamnickich w dzierżawie Kleckiej [5]). Niezawodnie umarł w 1508 r., albowiem syn jego kniaź Fedor Iwanowicz Jarosławicz władający wspólnie z żoną Pińskiem, znajduje się także w posiadaniu Horodka, Klecka i Rohaczewa i na przypadek śmierci swej, wszystkie te majątki, które mu się dostały tak po ojcu jak po świekrowej, zapisuje 1509 r. królowi [6]). Widzieliśmy wyżej, że kniaź Iwan Jarosławicz żonaty z kniażną Eudoksyą Fedorówną Worotynską, urodzoną z kniażny Maryi Korybutówny, pozostawił syna Fedora i córki. Córkami były:

Julianna Iwanówna pierwsza żona kniazia Jurja Iwanowicza Dubrowickiego [7]).

Wasilisa Iwanówna, widocznie będąc jeszcze po śmierci ojca niezamężną, *kniażna Wasilisa Iwanówna córka kniazia Jarosławicza* otrzymuje od króla 1509 r. 15 łokci aksamitu [8]); następnie poślubiła Aleksandra Iwanowicza Chodkiewicza (w końcu wojewodę Nowogrodzkiego). W 1513 r. Aleksander Iwanowicz Chodkiewicz zapisuje żonie swej *Wasilisie Iwanównie córce kniazia Iwana Wasilewicza Jarosławicza* summę 4,000 kop na Berestowicy z miastem Supraślskim i łowami Błudeńskimi, oraz dworzec Rosię jako wiano [9]). *Bazylisa księżna Jarosławówna* pana Aleksandra Iwanowicza Chodkiewicza żona, zmarła ostatnią ze swego rodu 11 Maja 1552 r., pochowana w Supraślu. Z tarczy na jej trumnie okazuje się, iż herbem jej rodu był jeździec zbrojny (Św. Jerzy mylnie nazwany Pogonią) [10]).

Kniaź Fedor Iwanowicz Jarosławicz występujący kilkakrotnie obok ojca [11]), ożenił się z Aleksandrą (Oleną) córką kniazia Semena Olelkowicza Kijowskiego i żony jego Maryi, która jako wdowa z dziećmi otrzymała Pińsk, którym władała wspólnie z synem kniaziem Wasilem Semenowiczem, zmarłym 1495 r. Po śmierci syna księżna Marya władała Pińskiem z córką swą Aleksandrą (Oleną), jak o tem świadczą dokumenty, które w latach 1496—1498 w Pińsku wystawiały: „*kniahini Semenowaja Aleksandrowicza kniahinia Marya z córką swą kniażną Aleksandrą*." Widać w tym roku (1498) księżniczka Aleksandra zaślubiła kn. Fedora Iwanowicza Jarosławicza [12]). Nie chcąc więc dzielić władzy z zięciem, księżna Marya uzyskała od w. ks. Aleksandra w Styczniu 1499 r. potwierdzenie przywileju danego jej na Pińsk przez króla Kazimierza [13]), i jednocześnie wspólnie z córką *kniahinią Fedorową Jarosławicza kniahinią Aleksandrą*, zapozwała „*dewericza swego*" (dewer=brat męża, dewericz=syn brata męża), *kniazia Semena Michałowicza Aleksandrowicza*, aby Aleksandrę przypuścił do udziału w Słucku i Kopylu. Gdy jednak kniaź Semen Michałowicz dowiódł, że ojcowie ich, kniaziowie Semen i Michał Aleksandrowicze, podzielili się majątkami tak, że Semen wziął Kijów a Michał Słuck i Kopyl, wielki książę usunął pretensye księżnej Maryi i jej córki, i kniazia Semena Michałowicza w spokojnem władaniu Słuckiem i Kopylem potwierdził [14]).

---

[1]) W Brześciu Marca 15 ind. 8 (Z. 6 str. 478—479, dr. A. Z. R. I 363—364). [2]) W Horodku Dawidowym 7015 ind. 10 Kwietnia 25 (Rewizya puszcz 348—349). Potwierdzenie króla Zygmunta 16 Maja 1522 (Tamże 350—351). [3]) Rewizya puszcz 271. [4]) Tamże 328. [5]) Z. 1 i 2 str. 192—193 [6]) Patrz niżej. [7]) Patrz wyżej str. 107. [8]) Z. 8 k. 444. [9]) W Pińsku 7021 ind. 1 Listop. 11 (Arch. Sborn. IV 207—208, także Rukop. otd. 88). [10]) Opisanie trumien Chodkiewiczowskich w Supraślu (Kossakowski, Monogr. III, dodatk str. IV). [11]) Patrz wyżej. [12]) Rewizya puszcz r. 1496 (str. 95, 128, 217, 290), 1497 (str. 84), 1498 (113), także Z. 36 k. 37. [13]) W Grodnie Stycznia 6 indikta 2 (1499, P. 28 k. 8 od., także Z. 1 i 2 str. 176—177). [14]) W Grodnie Stycznia 16 ind. 2 (1499, P. 28 A. k. 8 od. i Z. 6 str. 79—81, dr. A. Z. R. I d. 163).

Dnia 24 Marca 1501 roku mieszczanie Pińscy skarżą się przed królem na *kniahinię Semenową Aleksandrowicza kniahinię Maryę* i uzyskują uwolnienie od podwód [1]), zaś 10 czerwca tegoż roku król sądząc sprawę tychże mieszczan z kniaziem Fedorem Iwanowiczem wyraźnie w niej wspomina, że nadał miasto Pińsk z włościami *kniaziowi Fedorowi Iwanowiczowi i jego kniahini córce kniazia Semena Olelkowicza*, tak jak król Kazimierz nadał był *teściowej jego kniahini Semenowej* [2]), a więc księżna Marya umarła na wiosnę 1501 r. a król Aleksander zaraz po jej śmierci nadał Pińsk z przyległościami córce zmarłej i mężowi jej *kniaziowi Fedorowi Iwanowiczowi Jarosławiczowi.* Odtąd przez lat 17 „*kniaź Fedor Iwanowicz Jarosławicz z kniahinią swoją Oleną*" władali Pińskiem. Nieprzerwany szereg dokumentów, wspólnie przez nich w latach 1501—1518 w Pińsku wydanych, świadczy o dobroci ich względem poddanych i hojności dla cerkwi [3]). W 1503 r. *kniaź Fedor Iwanowicz Jarosławicz* chcąc powstrzymać najście Tatarów, przez tych ostatnich pobitym został na rzece Uszy pod Owruczem [4]). Około 1508 roku kniaź Fedor odziedziczył po ojcu swoim majątki Kleck, Horodek i Rohaczew [5]). W czerwcu 1508 *kn. Fedor Iwanowicz Jarosławicz* otrzymuje przywileje na trzy dworce pod Kleckiem po zdrajcach kniaziach Hlińskich Iwanie, synowcu jego Dymitrze Wasilewiczu i Jurju Chromym [6]), oraz potwierdzenie na Wiado w powiecie Nowogrodzkim [7]). Oboje księstwo w 1509 r. zawierają układ z królem Zygmuntem, mocą którego król przyjmuje *księcia Fedora Iwanowicza i małżonkę jego Olenę* pod swoją obronę i obowiązuje się, póki będą żywi zachować ich przy obecnych posiadłościach; książę zaś nie mając potomstwa wszystkie majątki, które mu się dostały po ojcu i świekrowej, a mianowicie: Pińsk, Kleck, Horodek, Rohaczew i Wiado, po swoim żywocie zapisuje królowi i obowiązuje się nic więcej z tych majątków bez zezwolenia królewskiego nie rozdawać [8]). Jednocześnie wszystkie przywileje i nadania, do powyższych dóbr odnoszące się, złożone zostały na ratuszu Lubelskim [9]). *Kniaź Fedor Iwanowicz Jarosławicz* otrzymuje 1511 r. przywilej na sioło Hodyłowicze we włości Czeczerskiej [10]). W 1513 *kn. Fedor Iwanowicz Jarosławicz* zajawiał prawa swe do spadku po pani Pacowej (Zofii z Rohatyńskich 1-o kn. Kobryńskiej, 2-o Pacowej, 3-o Radziwiłłowej) [11]). O granice posiadłości swoich Pińskich prowadził sprawy z Zawiszycem, kn. Żyżemskim i proboszczem Trockim [12]). Księżna Olena umarła w Kwietniu 1518 r.; w Lutym 1518 r. spisywała testament, którym wszystkie skarby swe zapisuje mężowi [13]), przed samą zaś śmiercią w Marcu 1518 r. „*kniahinia Fedorowa Iwanowicza Jarosławicza Olena Semenowna Olelkowicza,*" schodząc z tego świata, czyni zapisy dwóm cerkwiom Pińskim, a mianowicie cerkwi narodzenia Matki Boskiej, dwór Kropotycze [14]), a cerkwi Wniebowzięcia Matki Boskiej Leszczyńskiej, dwór w siole Wołbichowie [15]), polecając modlić się za dusze *ojca swego kniazia Semena, matki swej kniahini Maryi* i swoją własną. W Maju tegoż roku „*kniaź Fedor Iwanowicz Jarosławicz*, spełniając wolę *żony swej kniahini Oleny Olelkowiczówny*, która go prosiła, aby oswobodził 50-iu poddanych, daje wolę pewnej dziewce [16]). W końcu tegoż roku *kniaź Fedor Iwanowicz Jarosławicz* procesował się z kn. Fedorem Michałowiczem Czartoryskim o poddanego [17]). Stosownie do układu zawartego w 1509 r. z królem, owdowiały kniaź Fedor Iwanowicz Jarosławicz dzierżył Pińsk sam jeden; listem z d. 30 Maja 1518 r. król donosi kniaziowi, że dotrzyma swego słowa i nie odbierze mu Pińska póki on żyje, lecz wzajemnie i kniaź ma pamiętać, iż obiecał królowi, że skarby, tak swe jak i już zeszłej małżonki swej, mają po jego śmierci należeć do króla, zatem niech ich strzeże i nie traci [18]). W następnym roku król (na przypadek

---

[1]) Z. 5 k. 159, dr. A. Z. R. I d. 190. [2]) Z. 5 k. 96 odw., dr. A. Z. R. I d. 191. [3]) Rewizya puszcz, patrz inwentarz; pierwsze dokumenty wydane przez *kniazia Fedora Iwanowicza Jarosławicza i żonę jego Olenę* odnoszą się do 1501 r. (28 Maja str. 274 i 12 Lipca str. 239), ostatnie do 1518 r. (12 Lutego str. 316, 18 Lutego str. 224, 2 Marca str. 349 i 8 Kwietnia str. 222). Oprócz tego wiele dokumentów o nich druk. w A. Z. R. i w A. J. Z. R., mnóstwo ich zawiera Z. 1 i 2, także Rumiancow 126, Arch. Sborn. VI 16, 285. Z. 113 k. 41 i t. d. i t. d. [4]) Bychowca, Kronika 72. [5]) Patrz wyżej. [6]) W Nowogródku bez daty (Z. 8 k. 213, także P. 28 A. k. 11). [7]) W Mińsku 1508 Czerwca 29 (Z. 8 k. 225). [8]) P. 28 k. 2 odw., także Z. 1 i 2 str. 177 i 180—182, Inventarium str. 385. [9]) Zeznanie burmistrza i rajców Lubelskich (Z. 1 i 2 str. 182 i 186—187). [10]) Z. 9 d. 18. [11]) S. 2 k. 143. [12]) P. 28 A. k. 12—24. [13]) W Pińsku 14 Lutego indikta 6 (1518, Z. 1 i 2 str. 233). [14]) W Pińsku 7026 indikta 6, Marca 5 (druk. trzy razy: A. Z. R. II d. 101, V d. 8, Rewizya puszcz str. 233). [15]) W Pińsku 7026 indikta 6 Marca 25 (Rewizya puszcz str. 130 i 296). [16]) W Pińsku 7026 ind. 6 (Tamże str. 304—305). [17]) S. 3 d. 4. [18]) Z. 11 k. 8.

śmierci kniazia Fedora), dał przywilej na Pińsk królowej Bonie [1]). Kniaż Fedor przeżył żonę o trzy lata [2]), umarł w 1521 r. [3]), pochowany w ławrze Kiewopieczerskiej [4]).

Włodzimierz Andrejewicz Chrobry kn. Borowski † 1410 Ż. Helena Olgerdówna 1371 † 1437	**Jarosław** kn. Borowski † 1426	**Wasil Jarosławicz** kn. Borowski † 1483	**Iwan Jarosławicz** † 1508 Ż. Eudoksya kn. Worotyńska	**Fedor** 1499 † 1521 Ż. kn. Aleksandra Semenówna Olelkowicz † 1518
				Julianna 1501 M. kn. Jurij Dubrowicki
				Wasilisa † 1552 M. Aleksander Chodkiewicz
			3 synowie † w więzieniu	
		Marya M. Wasil Wasilewicz w. ks. Moskiewski		
		Helena M. Michał Andrejewicz ks. Werejski		
	Inni synowie			

Jarosławski.

Tytuł używany przez kniaziów Kurbskich, na pamiątkę pochodzenia ich od udzielnych książąt Jarosławskich w państwie Moskiewskiem. (Patrz Kurbski)

Jegołdaj (patrz Jagołdaj).

Jełowicki (patrz Jałowicki).

Jewłaszko, Jewłaszkowicz

imię, może zdrobniałość imienia ruskiego „Jewłampi" (?). Kniaź Iwan Jewłaszkowicz ginie 1399 r. nad Worsklą [5]). Kniaź Jewłaszko Telatina, trzymał w Mińskiem sioło i dwóch ludzi, które po jego śmierci król 1473 r., nadaje pisarzowi swemu Waśkowi Liubiczowi [6]).

Jewnutiewicz.

Synowie Jewnuta Gediminowicza, chwilowo władcy Litwy, osadzonego następnie na Zasławiu pisali się „*Jewnutiewicz*"ami. Z nich **kniaź Szymon Jewnutiewicz** dostał się do niewoli Krzyżackiej 1390 r. [7]), i odtąd więcej o nim nic nie słychać; **kniaź Michał Jewnutiewicz**, książę Zasławski występujący od 1383 do 1399 r. [8]), jest protoplasta **kniaziów Zasławskich** (obacz).

Juraha (Jurażyc)

imię Litewskie służyło kilku kniaziom Gedrojcom, z których potomkowie jednego pisali się najprzód Jurażycz'ami a następnie Juraha-Gedrojc. (Patrz Gedrojc-Juraha.)

Juszkowicz.

Juszko imię jednego z kniaziów Gedroitskich, którego potomkowie pisali się *Juszkowiczami*. (Patrz Gedrojc).

Kapusta [9])

przydomek kniaziów osiedlonych w Kijowskiem. W XV-tym wieku żył **kniaź Iwan Kapusta**, znany tylko ponieważ syn jego pisze się *Iwanowiczem*, który pozostawił dwóch synów Fedora i Tymofieja.

[1]) Cracoviae 1519 die S. Francisci (P. 28 A. k. 1). [2]) Dokumenty wydawane przez niego samego w Pińsku w latach 1518 r. (Rewizya puszcz str. 267, 304, 358), 1519 (Tamże str. 84, 217), 1520 (Tamże str. 129, 222, 295, 296, 312 i 342), zaczynają się od d. 22 Kwietnia 1518 r. (str. 267) i kończą się d. 17 Grudnia 1520 (str. 222). [3]) W Maju 1522 r. (Maja 16 indikta 10) król Zygmunt nazywa kniazia Fedora Iwanowicza „*nieboszczykiem*" (Tamże str. 324). [4]) Maksimowicz, Kiewlanin str. 150. [5]) Ród Gedimina 36. [6]) Z. 3 k. 47—48. [7]) Ród Gedimina 34. [8]) Tamże 35—36. [9]) Notatkę historyczną o rodzie kniaziów Kapustów umieścił K. Pułaski w Przeglądzie Archeologicznym II str. 458—461.

O **Fedorze**, głucho; będzie to może ów *kniaź Kapusta Iwanowicz*, który 1475 r. świadczył w sprawie kniaziów Zbarażskich [1]). Synem jego był **kniaź Piotr Fedorowicz** przezwany **Gorczak** (!). *Kniaź Piotr Kapusta* rościł pretensye do kniazia Włodzimierza Putiwlskiego, twierdząc, że powróciwszy z Moskwy przyjął u niego służbę, którą następnie niespodziewanie porzucił zabierając mu konie; nadto zarzucał mu, że jest samozwańcem, na co ten ostatni, gdy dowiódł prawe swe pochodzenie, otrzymuje 1532 r. list królewski [2]). Sprawa ta między *kniaziami Piotrem Gorczakiem (Horczakiem)* a Włodzimierzem Bohdanowiczem Putiwlskim, zakończoną została 1534 r., dekretem królewskim [3]). Tenże *kniaź Piotr Fedorowicz Kapusta* procesuje się w 1539 r. z kniaziem Andrzejem Tymofiejewiczem Kapustą, o pobicie swej żony [4]).

Kniaź Tymofiej Iwanowicz Kapusta dworzanin królewski, otrzymuje kolejno przywileje: 1496 r. na dwór Łopasz w Brańskiem [5]), 1498 r. na sioła Łopasz, Braczowo, Reweń i danniki Syticza w Brańskiem [6]), 1502 r. potwierdzenie na Rotałówkę i 10 służb [7]), 1506 r. potwierdzenie kupna dóbr na rzece Dubissie [8]). Wkrótce potem został namiestnikiem Czerkaskim; *kn. Tymofiej Iwanowicz Kapusta namiestnik Czerkaski* otrzymuje w Lutym 1511 przywilej na sioła Masewicze, Chiszimo, Biełowieże i Radoml w Olewskiej włości powiecie Kijowskim [9]). Prędko ustąpił ze starostwa Czerkaskiego, które w Lipcu tegoż roku dzierżył już Andrzej Niemirowicz [10]). *Kn. Tymofiej Iwanowicz Kapusta*, występując bez tytułu urzędu, otrzymuje w 1511 r. wyrok w sprawie z Ostafim Daszkowiczem, który go oskarżał o nazwanie go zdrajcą króla Aleksandra [11]), zaś w 1512 r. potwierdzenie na ludzi w powiecie Kamienieckim [12]), 1514 r. podobne potwierdzenie na ziemie puste Dokudowszczyzna i Szpanowszczyzna [13]) i ludzi w tymże powiecie [14]). Niezawodnie umarł w pierwszej połowie 1515 r., albowiem w końcu tegoż roku *kniahinia Tymofiejewa Iwanowicza Kapustina Anna*, otrzymuje potwierdzenie powyższego przywileju na ludzi w powiecie Kamienieckim [15]). Córką ich będzie niezawodnie **kniaźna Owdotia Kapustianka** małżonka Tychna Kozińskiego, o której późniejsza wzmianka [16]).

Syn ich **kniaź Andrzej Tymofiejewicz Kapusta**, dworzanin królewski, uzyskał 1536 r. przywilej na dworzec w powiecie Kamienieckim, który ma trzymać w summie 800 kop groszy [17]), procesuje się w 1539 r. z kniaziem Piotrem Kapustą [18]). Otrzymawszy przywilej na zamek Owrucki, procesuje się w 1546 r. z Krzysztofem Kmityczem, o nie poddanie mu tego zamku [19]). Starostą Owruckim jest jeszcze 1550 r. [20]), poczem ustąpił, a w latach 1551—1553 jako starosta Owrucki, występuje Józef Michałowicz Chalecki [21]). Kniaź Kapusta zostawszy powtórnie starostą Owruckim, zachował to starostwo do swej śmierci. Już w 1555 r. znów jako *dzierżawca Owrucki, kniaź Andrzej Tymofiejewicz Kapusta* otrzymuje przywilej na osadzenie miasta w Rotołówce na Żmudzi [22]). W 1564 r. brał udział w wojnie z Moskwą [23]); według popisu wojska Litewskiego z 1565 r. *kniaź Andrzej Kapusta* miał stawić 25 koni po usarsku i 24 takichże koni na łaskę króla jegomości [24]). W tymże roku *kn. Andrzej Tymofiejewicz Kapusta starosta Owrucki* potwierdza Isaku Onufriewiczu posiadanie ziemi Chodotowszczyzny zwanej Kochanowszczyzną od zamku Owruckiego, pod warunkiem pełnienia służby ziemskiej [25]). Mianowany 25 Marca 1566 r. kasztelanem Bracławskim [26]); jako *kasztelan Bracławski i starosta Owrucki* podpisał 1569 r. akt Unii [27]) i w tymże roku otrzymał przywilej na wchody w puszczę Białowieżską [28]). Umarł około 1571 r. [29]). Małżonka jego *kniahinia Andrzejowa Kapustina Hanna Szymkówna* zapisuje mu w 1561 r. wiano swe na Rotołówce i ruchomości [30]). *Nieboszczyk kniaź Andrzej Tymofiejewicz Kapusta kasztelan Bracławski, starosta Owrucki*, nabywszy od komornika J. K. M. kniazia Jana Michałowicza Masalskiego (obecnie nieboszczyka) majątek Pigajny we włości Ejragolskiej na Żmudzi w summie 400 kop gr., summę tą ustną dyspozycyą *żonie kniahini Hannie Szym-*

---

[1]) Woł. 6 k. 236. [2]) Z. 17 k. 148/150, patrz wyżej str. 88. [3]) S. 7 k. 138 i Z. 1 i 2 str. 231, patrz wyżej str. 88. [4]) Z. 23 k. 78. [5]) W Brześciu Grudnia 12 ind. 15 (1496, Z. 6 str. 176). [6]) W Bracławiu 7007 Września 11 ind. 2 (1498, Z 5 k. 93 od.– 94 i ten sam dokum. Z. 6 str. 189). [7]) W Mińsku 7011 Września 9 ind. 6 (1502, Z. 6 str. 425). [8]) W Wilnie 7014 Kwietnia 7 ind. 9 (1506. Tamże str. 13). [9]) W Krakowie 1511 Luty 29 ind. 14 (Z. 8 k. 473 od). [10]) Pułaski, Stosunki 382. [11]) S. 2 k. 121. [12]) Z. 9 d. 37 i S. 222 k. 456. [13]) Z. 9 d. 350. [14]) Tamże d. 394. [15]) Tamże d. 458, S. 226 k. 456. [16]) Zr. Dziej. XXI, 413. [17]) Z. 21 k. 2, 15. [18]) Patrz wyżej. [19]) Z. 30 k. 63 d. 60. [20]) Zr. Dziej. V 82. [21]) Arch. Jugo Cz. IV T. I str. 51, 57—61 i 22. [22]) Z. 38 d. 18. [23]) Paprocki, Herby str. 854. [24]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 214. [25]) Antonowicz, Hramoty 103. [26]) Z. 38 d. 396. [27]) Vol. leg. II k. 767. [28]) S. 226 k. 456. [29]) Senatorowie 97. [30]) Z. 38 d. 216 i 217.

kównie przeznaczył dla wnuków swych, synów i córek *kniażny Maryny Andrejewny Kapustianki i małżonka jej Bohdana Pawłowicza Sapiehy.* Ten ostatni starosta Homelski po śmierci żony jedyny opiekun swych dzieci, odebrawszy powyższą summę od teściowej swej, zapisem 1574 r. obowiązuje się powyższą summę dzieciom swym w równych częściach wypłacić [1]). Testamentem swym spisanym w Wilnie 31 Maja 1577 r. *Andrzejowa Tymofiejewicza Kapustina, kasztelanowa Bracławska, starościna Owrucka Hanna Szymkówna,* zapisuje *córce swej żyjącej Aleksandrze Andrejewnie Kapustiance, wdowie po kniaziu Aleksandrze Wiszniowieckim i synowi jej Adamowi* 1000 kop na Rotołówce na Żmudzi, 80 kop na folwarku Hryszczyńskim w powiecie Brzeskim i Olewnę; *wnukom swoim po nieżyjącej córce, dzieciom p. Bohdana Sapiehy starosty Homelskiego* 500 kop na Poniemuniu, macierzynę swą Promiadzieńsk, Wiszniowieckim i Sapiehom do wspólnego działu; *wnuczce swej Zofii Sapieżance Adamowej Hajkowej* sioło Pigajny; ruchomości do szafunku *rodzonego brata p. Filipa Szymkowicza* [2]). Zaraz potem zmarła 19 Lipca 1577 r. przeżywszy lat 54, miesięcy 4 i dni 19, jak to okazuje się z jej nadgrobku w Pieczerskiej ławrze w Kijowie [3]). Urodziła mężowi dwóch synów i dwie córki. Synowie **Filip i Iwan**, wspomnieni w zapisie siostry kniahini Wiszniowieckiej, poumierali w młodym wieku [4]).

Kniażna Maryna Andrejewna Kapustianka, była żoną Bohdana Pawłowicza Sapiehy, wojewodzica Nowogrodzkiego, który 2 Maja 1561 r. zapisuje jej trzecią część Holszan [5]), a nadto w tymże miesiącu summę 500 kop gr., należną mu od Mikołaja Radziwiłła wojewody Trockiego i hetmana, za części Stankowa i Żytyna, przyczem zeznaje, że biorąc w stan małżeński *kn. Marynę od ojca jej kn. Andrzeja Tymofiejewicza Kapusty starosty Owruckiego,* wziął za nią 1400 kop gr. posagu, przeciwko którym zapisał jej 2800 kop na Holszanach, Stankowie i Żytynie [6]). Maryna zmarła przed 1574 r. [7]).

Kniażna Aleksandra Andrejewna Kapustianka, była żoną kniazia Aleksandra Aleksandrowicza Wiszniowieckiego. Kn. Andrzej Aleksandrowicz Wiszniowiecki wziąwszy za żonę *kniażnę Aleksandrę, córkę kn. Andrzeja Tymofiejewicza Kapusty starosty Owruckiego,* a za nią posag oszacowany na 1800 kop gr., ubezpiecza powyższą summę 3600 kop gr. na trzeciej części całej majętności Wiszniowieckiej, która mu się dostała w dziale z bratem Michałem, na który to zapis *kniahinia Aleksandra Andrejewna Wiszniowiecka* otrzymuje 24 Grudnia 1565 r. potwierdzenie królewskie [8]). W 1592 r. czyniąc funduszowy zapis na cerkiew Wojską, *Aleksandra Kapuścianka Aleksandrowa Wiszniowiecka* wspomina, że jest *wnuczką kniazia Tymofieja Kapusty, starosty Kaniowskiego (!) a córką kniazia Andrzeja Kapusty, kasztelana Bracławskiego, starosty Owruckiego i Anny Szymkówny* i poleca modlić się za dusze *braci swych kniaziów Filipa i Iwana i siostry Maryny* [9]).

Iwan Kapusta	**Fedor** 1475	**Piotr Gorczak** 1532—1539	
	Tymofiej 1496 † 1515 Ż. Anna	**Andrzej** 1536 star. Owrucki kaszt. Bracławski † 1571 Ż. Hanna Szymkówna	**Filip** † młodo
			Iwan † młodo
			Maryna † do 1574 M. Bohdan Sapieha
			Aleksandra 1592 M. kn. Aleksander Wiszniowiecki

Karaczewski

od Karaczewa dziś miasta powiatowego gubernii Orłowskiej, niegdy stolicy księstwa, które było udziałem kn. Mścisława Michałowicza syna ks. Michała Wszewołodowicza Czernihowskiego [10]). Potomek jego kniaż Światosław Titowicz Karaczewski, żonaty z córką Olgerda, był ojcem Jurja protoplasty kniaziów Masalskich i Mścisława kniazia Karaczewskiego, którego syn Iwan przezwany Chotet był protoplastą kniaziów Chotetowskich [11]). Ten czy inny **kniaź Iwan Karaczewski** był pierwszym mężem kn. Julianny Holszańskiej, od r. 1418 drugiej żony w. ks.

---

[1]) W Wilnie 1574 Czerwca 1, oblat. 7 Kwietnia 1589 (S. 65 k. 811). [2]) S. 65 k. 805 i nast. [3]) Maksimowicz, Kiewlanin na r. 1840 str. 151. [4]) Patrz niżej. [5]) S. 41 k. 166. [6]) Z. 38 d. 209, 210. [7]) Patrz wyżej. [8]) Z. 39 d. 282. [9]) Akt. Wil. III 23—24. [10]) Patrz wyżej str. 34. [11]) Tamże str. 17.

Witowda [1]). Miasto Karaczew już w połowie XV-go wieku było w bezpośredniem posiadaniu Litwy; w 1499 r. nadanem zostało kn. Semenowi Możajskiemu, który w następnym roku poddał je Moskwie [2]).

Kiejstutowicz.

Patronim potomków wielkiego księcia Kiejstuta Gediminowicza, który oprócz kilku córek miał siedmiu synów; z nich trzej młodsi rodzili się z Biruty [3]).

I. **Patirg**, najstarszy syn Kiejstuta, i w latach 1348—1365 stały towarzysz wypraw Olgerda i Kiejstuta, umarł młodo, bez udziału. Stadnicki przyznaje mu dwóch synów: Aleksandra i Iwana, istnienie ich jednak pozostaje arcywątpliwem [4]).

II. **Wojszwił**. W dziele Ród Gedimina nie umieszczony między synami Kiejstuta, był nim jednak rzeczywiście. Z dawnych kronikarzy, jeden Długosz umieścił go w liczbie synów Kiejstuta [5]). Komisyę wyznaczoną 1358 r. celem uregulowania sporu między Kiejstutem księciem Litewskim na Żmudzi, Trokach i Grodnie, a Ziemowitem księciem Mazowieckim, składali *książęta i bojarowie Patryk, Woyswill, Ayxa, Olizar* etc. [6]), a więc rozumieć należy, że co najmniej dwaj pierwsi byli książętami. W nieznanym dokumencie Olgerda z 1359 r. występuje wyraźnie: *kniaź Kiejstutej a syn jego Wojszwiłł* [7]). W 1387 r. król Władysław nadając Skirgajle ziemię Mińską z włościami wzmiankuje o Łohojskiej dani z ludźmi i dochodem *co trzymał Wojszwiłł* [8]); a więc Wojszwił był synem Kiejstuta i to prawdopodobnie drugim z kolei, występuje w dziejach 1358—1359, umarł przed 1387 r.

III. O **Wojdacie** jedyna wzmianka w dziejach. W 1362 r. bronił Kowna oblężonego przez Krzyżaków; zdobywszy zamek, Krzyżacy całą załogę w pień wycięli i tylko *Wojdata syna Kiejstuta* z 36-ciu bojarami do niewoli uprowadzili. Niezawodnie umarł młodo; z zapisu Witowda w 1401 r., dowiadujemy się, że Nowogródek stanowił własność braci jego *Wojdata i Towtiwiła* [9]).

IV. **Butaw** syn Kiejstuta, ze swym towarzyszem Surwille przybył do Królewca, gdzie 25 Lipca 1365 r. przyjął chrzest pod imieniem *Henryka;* mianowany księciem przez cesarza, bawił w latach 1369—1381 na dworze cesarskim. Syn jego **Wajdutta**, jako 16-to-letni młodzieniec zbiegł z pod opieki dziada swego Kiejstuta i przybył 3 Lutego 1381 r. do Prus, udając się na dwór cesarza Niemiec celem przyjęcia chrztu [10]). Czy nie on to będzie ów **książe Jerzy Nowogrodzki**, *syn brata Witowda (Jurgen unsirs Bruders son herczoge czu Nogarten)*, który w 1384 r. bawił w Królewcu i w obecności którego Witowd całą Litwę ustąpił zakonowi, sobie tylko lenność zachowując [11]). Niezawodnie ten sam „*synowiec Witowda*" wysłanym został w 1390 r. do Prus jako zakładnik [12]).

V. **Witowd-Aleksander** wielki książe Litewski 1392—1430, poprzednio od posiadanych ziem tytułował się *księciem Brzeskim, Drohickim, Grodzieńskim, Łuckim, Trockim i Włodzimierskim.* Trzy razy ponawiał związki małżeńskie: 1-o z kniażną Maryą Łukomską (?), 2-o z Anną córką Światosława Iwanowicza księcia Smoleńskiego zmarłą 1 Sierpnia 1418 r., i 3-o 19 Listopada 1418 r. Julianną córką kniazia Iwana Olgimontowicza Holszańskiego wdową po kniaziu Iwanie Karaczewskim, zmarłą 1448 r. Jedyna jego córka **Zofia** wydana 1390 r. za wielkiego księcia Moskiewskiego Wasila Dymitrowicza, zmarła 1453 r. [13]).

VI. **Towtiwił**, na chrzcie **Konrad**, młodszy brat Witowda, dziedziczył na Nowogródku i umarł zabity pociskiem podczas oblężenia Wilna we Wrześniu 1390 r., pochowany w katedrze Wileńskiej [14]). Żoną jego była niezawodnie Julianna, o której Długosz wzmiankuje jako o rodzonej siostrze Anny Witowdowej i wdowie po księciu Narimoncie (?), zabitym 1390 r. pod murami Wilna, która wyszła 2-o za Monwida pana Litewskiego [15]). Kronika Litewska pomięszawszy fakta, każe Juliannie być wdową po Widymuncie wuju Biruty, straconym 1382 r. z rozkazu Jagajły [16]). Prochaska domyśla się, że mogła być wdową po kniaziu Korigajle Olgerdowiczu [17]). Córką Konrada-Towtiwiła miała być **Jadwiga** żona Barnima księcia na Pomorzu, nazwana córką brata Witowda, występująca 1398—1405 r. [18]).

---

[1]) Patrz wyżej str. 95. [2]) Lubawski 280. [3]) Ród Gedimina str. 48. [4]) Tamże str. 53—54. [5]) Długosz, III 79. [6]) Danił., Skarbiec Nr. 417; z Metr. Kor. 22 str. 27—Kwartalnik historyczny 1887 r. str. 329. [7]) Kwartalnik historyczny 1887 r. str 329. [8]) Danił., Skarbiec Nr. 542. [9]) Ród Gedimina 55. [10]) Tamże. [11]) Monum. medii aevi VI str. 4 i 32. [12]) Script. rer. Pruss. III 62. [13]) Ród Gedimina 56—59. [14]) Tamże 60. [15]) Długosz IV 462. [16]) Bychowca, Kronika 26. [17]) Prochaska, Latopis Litewski str. 30—31. [18]) Ród Gedimina 61.

VII. **Zygmunt** najmłodszy z synów Kiejstuta, w chwili śmierci ojca był zaledwie młodzieńcem. Prawdopodobnie udawszy się za Witowdem do Prus tu ochrzczonym został w 1383 r. [1]); to też imie jego pogańskie do nas nie doszło i znany w dziejach tylko pod imieniem Zygmunta. Po powrocie swoim na Litwę oddany został 1390 r. przez w. ks. Witowda Krzyżakom na zakładnika, a po zdradzie Witowda wtrącony przez nich do więzienia przebywał w niem do 1398 r. [2]). Po braciach władał udziałem w ziemi Nowogrodzkiej [3]); dopiero jednak później (prawdopodobnie 1406 r. po kniaziu Aleksandrze Patrykiejewiczu) otrzymał na dzielnicę *Starodub*, jako *książe* którego występuje 1422 r. [4]). Wyniesiony 1432 r. na wielkie księstwo Litewskie, panował do 1440 r. w którym zabitym został przez kniaziów Czartoryskich. Żonaty dwa razy: 1-o z córką kniazia Andrzeja Michałowicza Odyncewicza, 2-o 1416 r. z Ofką córką Janusza księcia Mazowieckiego (?). Jedyny syn jego **kniaż Michał Zygmuntowicz** zmarł na wygnaniu 1452 r., bezpotomny z trzema żonami Anną, Olką i Katarzyną księżniczkami Mazowieckiemi, z których ostatnia występuje wdową 1453—1463 r. [5]) i jeszcze 1468 r. [6]). Na kniaziu Michale wygasł ród Kiejstuta i wszelkie podania o pochodzeniu od Kiejstuta rodzin kniaziowskich, a tem bardziej szlacheckich, należą do bajek [7]).

Kiernowski.

Od Kiernowa na rzece Wilii miasta w powiecie Wileńskim, które pierwotnie, wraz ze Słonimem było udziałem Moniwida Gediminowicza. Po śmierci tego ostatniego Kiernów dostał się w. ks. Olgerdowi, którego syn Jagajło wyznaczył go (na początku 1387 r.) bratu swemu **księciu Wiguntowi Aleksandrowi Olgerdowiczowi** [8]). Książe ten pisał się *księciem Kiernowskim* 1388 r. *(Nos Aleksander dei gracia Wygunth dux Kernoviensis)* [9]). Żonaty z Jadwigą córką Władysława księcia Opolskiego, zmarł bezpotomnie 1392 r. [10]).

Kijowski.

Na udzielnem księstwie Kijowskim po 1386 r. panowali: **książe Włodzimierz Olgerdowicz** do 1395 r. [11]), **książe Skirgajło-Iwan Olgerdowicz** od 1395 do 1396 r. [12]), poczem namiestnikiem (księciem?) Kijowskim z ramienia Witowda był **kniaź Iwan Olgimontowicz Holszański** [13]). Synem jego będzie ów *kniaź Boris Iwanowicz Kijowski* (mylnie nazwany Iwan Borisowicz?), który zginął 1399 r. nad Worsklą [14]). Inny syn kniazia Iwana, **kniaź Michał Iwanowicz** namiestniczył w Kijowie 1422—1433 r. [15]) i we współczesnych dokumentach tytułowany niekiedy *księciem Kijowskim* [16]). Królewicz Kazimierz, zostawszy 1440 r. wielkim księciem Litwy, powrócił Kijów synowi kniazia Włodzimierza Olgerdowicza — **Aleksandrowi (Olelkowi)**, który 1441—1454 r. był *księciem Kijowskim;* po nim nastąpił syn jego **Semen Aleksandrowicz (Olelkowicz)** *książe Kijowski* 1455—1470 r., po którego śmierci księstwo Kijowskie obrócono, jako województwo Kijowskie, w prowincyę Litewską. (Patrz Olelkowicz).

Kindir.

Przydomek noszony przez **„kniazia Iwana Dymitrowicza Kindir"** (może z rodu kniaziów Druckich? obacz), który w 1399 r. zginął nad Worsklą [17]). Synami jego byli **Hleb i Aleksander**. *„Kniaź Hleb Kinderowicz"* podpisał traktat 1432 r. [18]). *„Kniaź Aleksander Kindyrowicz"* trzymał wieś Słobodkę, którą po nim nadano około 1445 r. kniaziowi Iwanowi Putiatie [19]). Nareszcie w 1446 r. *kniahinia Kindirowa* otrzymała przywilej na sioło Otpew w Smoleńszczyznie [20]).

---

[1]) Koneczny 20, 170—172. [2]) Tamże 163. [3]) Lubawski str. 10, 46. [4]) Dogiel, Codex IV 115. [5]) Ród Gedimina 61—69. [6]) Naruszewicz, Teki III. [7]) Od Patirga Kiejstutowicza mają pochodzić kniaziowie Kroszyńscy (obacz), od Towtiwiła niby przez Piotra Białego i Kiszków, pochodzą Zgierscy (Genealogia Zgierskich przedstawiona Podolskiemu szlacheckiemu zgromadzeniu w 1834 r.), od Michała Zygmuntowicza wywodzi się rodzina Żagiell herbu Trąby (Kosiński, Przewodnik heraldyczny II str. 683), nareszcie p. Petrow od Wojdata wyprowadza kniaziów Ostrogskich (Petrow str. 197). [8]) Koneczny 115—116. [9]) Monum. medii aevi VI 14—15. [10]) Ród Gedimina 162—163. [11]) Tamże. [12]) Tamże 150—151. [13]) Danil., Latop. 47, Bychowca, Kronika 34, Połn. Sobr. II 152. [14]) Ród Gedimina 36, porównaj Narbut, Dzieje VII dod. str. 116. [15]) Patrz wyżej str. 96. [16]) Hildebrand, Urkundenbuch VIII 403—410. [17]) Ród Gedimina 36. [18]) Napiersky, Russ. Liwons. 19, Danił., Skarbiec Nr. 1603. [19]) Z. 3 k. 10. [20]) Tamże k. 22.

Kobryński [1])

od Kobrynia dziś miasta powiatowego gubernii Grodzieńskiej. Gród ten w 1366 r. stanowił własność Olgerda jak się o tem przekonywamy z ugody zawartej tego roku między królem Kazimierzem a Lubartem i książętami Litewskimi, w której, między innemi, zastrzeżono aby król, do Kobrynia z powiatem do Olgerda należącego, żadnego prawa nie miał [2]). Bardzo być może iż bezpośrednio po Olgerdzie przeszedł na syna jego **kniazia Fedora Olgerdowicza** [3]), który występuje na Rusi Czerwonej 1387—1394 r. [4]). Kniaź Fedor Olgerdowicz pozostawił trzech synów kniaziów Hurka protoplastę Hurkowiczów, Sanguszkę protoplastę Sanguszkowiczów i Romana [5]). **Kniaź Roman Fedorowicz** wymieniony w 1387 r. na poręczeniu za Olechna Dymitrowicza [6]); ten sam *kniaź Roman Litewski* dowodził Nowogrodzianami w wyprawach ich 1393 r. na posiadłości wielkiego księcia Moskiewskiego [7]), a 1394 r. pod Psków [8]). W tym samym czasie w rejestrach skarbowych królewskich zapisany wydatek: „za pancerz, nagolenniki, hełm i t. d. dla *księcia Romana*" [9]). W 1404 r. Witowd nadaje *synowcowi swemu kniaziowi Romanowi* Kobryń i Hruszowę, a także Niesuchoiże i Milanowicze [10]); aktem tym jednak mógł mu potwierdzać posiadanie dóbr, którymi kn. Roman już dziedzicznie władał. W następstwie *kniaź Roman* bawił w latach 1411—1417 na dworze królewskim [11]). Żadnych więcej wzmianek o nim dotąd odszukać się nie dało; widać nie dożył burzliwych panowań wielkich książąt Szwitrigały i Zygmunta. Prowadził w swoim Kobryniu żywot cichy i umarł pozostawiając syna Semena.

Kniaź Semen Romanowicz Kobryński, jak niemal wszyscy kniaziowie w tych stronach, był gorliwym partyzantem Szwitrigajły. Gdy w 1431 r. król przedsięwziął wyprawę na Łuck, w którym zamknął się Szwitrigajło, kniaź Semen pierwszy zastąpił jej drogę; według słów Długosza, w 1431 r. „Hryćko Kierdejowicz stoczywszy walkę *z kniaziem Senkonem, synem książęcia Romana*, zastęp jego do szczętu rozgromił i samego książęcia trupem położył" [12]). Że kniaź Semen mógł być pobitym przez Hryćka Kierdejowicza, w tem niema nic dziwnego; przeciwko temu zaś, że w tej walce zginął, wymownie świadczą następne czynności jego. I tak widzimy, że *kniaź Semen Romanowicz Kobryński* bojarynowi swemu Danile zapisał wieś Priszichwosty [13]), a w 1455 r. *małżonce swej kniaźnie Juliannie Semenównie Holszańskiej* dwa tysiące kop groszy na majątkach swych dziedzicznych: Kobryniu, Czerewaczycach i Hruszowej, a mianowicie te tysiąc kop, które przyniosła od *braci kniaziów Holszańskich Jurja, Andrzeja i Semena Semenowiczów* i drugie tysiąc. Świadkami tego zapisu byli *stryj kniazia Semena kniaź Sanguszko Fedorowicz i brat kniaź Aleksander Sanguszkowicz* [14]). Umarł około 1460 r., pozostawiając wdowę, syna Iwana i dwie córki Maryę i Annę [15]). Już w 1465 r. *kniahinia Semenowa Julianna z synem swym kniaziem Iwanem Semenowiczem Kobryńskim*, powierzają słudze swemu Judzie opiekę nad cerkwią ŚS. Piotra i Pawła w Kobryniu, z ziemiami, gruntami i t. d. [16]), a monasterowi Zbawiciela w Kobryniu nadają młyn na rzece Szewni, ze stawem, ziemią i t. d. [17]). Księżna Julianna żyła długo; po śmierci syna swego i powtórnem zamążpójściu jego wdowy, widząc los starszej córki Maryi zabezpieczony, zapisała w 1494 r. drugiej swej córce *kniahini Fedorowej Włodimirowicza Annie*, swoje tysiąc kop groszy na Hruszowej i Czerewaczycach [18]), ale wkrótce potem rozgniewawszy się na córkę (może z powodu powtórnego jej ślubu z Kostewiczem), za-

---

[1]) Praca już wydrukowana w Rozprawach i sprawozdaniach z posiedzeń wydziału historyczno-filozoficznego Akademii Umiejętności. Tom XVII str. 1—31 oraz w dziele Ród Gedimina str. 128—144. [2]) Naruszewicz, Histor. narodu pols. Kraków 1860. T. V str. 274. [3]) Lubawski 16. [4]) Ród Gedimina 116—117. [5]) Tamże 120. [6]) Monum. medii aevi V 12, Arch. Sław. I 11. [7]) Połn. Sobr. IV 100, V 245, VI 123. [8]) Tamże V 246, VIII 64. [9]) Przeździecki, Życie str. 51 pod r. 1394. [10]) Rykaczewski, Inventarium 378, Danił., Skarbiec Nr. 783. [11]) Przeździecki, Życie domowe 93--104. [12]) Długosz, IV 411. [13]) Co król Zygmunt I potwierdza 1509 bojarynowi Jeskowi Daniłowiczowi (Z. 8 k. 315). [14]) W Kobrynin 1 Października, ind. 3, 6964 (1454—1455, P. 28 k. 29 odw., także Z. 1 i 2 str. 177—178, druk. Ateneum 1887, Tom IV 541, także Arch. Sław. III 9—11). Indikt tu niezupełnie odpowiada roku: 1 Paźdz. ind. 3=6963; 1 Paźdz. 6964=ind. 4). [15]) W akcie 1528 r. wyraźna wzmianka: że kniaź Semen miał 2 córki, jednę Hannę za kniaziem Fedorem, drugą *za kniaziem Iwanem Wasilewiczem Krasnym* (P. 28 k. 31, także Z. 15 k. 40). [16]) Kobryń 6973, ind. 13. Luty 9 (1465, Z. 18 k. 139, dr. Ar. Sł. I 58). [17]) Dokument podobny do poprzedniego zawarty w „konfirmacyi Władysława IV różnych spraw i przywilejów monasterowi Kobryńskiemu służących" (Z. 106 k. 138—143). [18]) W Trzeszczynie (?) 6 Listopada ind. 13 (1494 Z. 1 i 2 str. 176).

pis ten chciała unieważnić. W. ks. Aleksander wdawszy się w sprawę między matką a córką, zawyrokował: aby Hruszowę i Czerewaczyce podzielono na trzy części, z których dwie księżna Julianna, a trzecią pani Kostewiczowa trzymać mają. Księżna Julianna umarła około 1500 r. i król Aleksander, po jej śmierci, Hruszowę i Czerewaczyce w całości pani Kostewiczowej przysądził [1]).

Kniaź Iwan Semenowicz Kobryński występując samodzielnie, zapisuje w 1469 roku słudze swemu Seńku Sergowiczu, władającemu cerkwią Św. Nikoły, połowę dworca Taratopskiego [2]). W ogóle kniaź ten znany nam głównie z pobożnych swoich fundacyj. Wspólnie *z żoną swą Fedorą* fundował 1473 r. cerkiew na cześć Narodzenia Bożego, w majątku swoim Dobuczynach (dziś Prużany) [3]). Ta Fedora była córką pana Iwana Rohatyńskiego, a wnuczką (przez matkę) kniazia Andrzeja Włodzimierzowicza Olgerdowicza [4]). Oboje małżonkowie *kniaź Iwan Semenowicz Kobryński i małżonka jego kniażna Fedora (Fedka)* potwierdzają 1478 r. zapis *dziada swego kniazia Andrzeja Włodzimierzowicza,* który z żoną swą Maryą zapisał majątek Osowo cerkwi Przeczystej Matki Bożej w Kijowie [5]), a w następnym roku potwierdzają duchownemu Jakóbowi zarządzanie cerkwią Matki Bożej w Kobryniu [6]). Kniaź Iwan, w imieniu swej żony, ma 1484 r. sprawę z kniaziem Semenem Iwanowiczem Wołodimirowiczem (Bielskim), o majątki *dziada jej kniazia Andrzeja Włodzimierzowicza,* które to majątki Ajnę, Mohilno, Słoweńsk, Lemnicę i Połonne, król kniahini Iwanowej przysądza [7]). Małżonce swej *kniahini Fedce, córce pana Iwana Rohatyńskiego, a kniazia Andrzeja Włodzimierzowicza wnuczce,* zapisał *kniaź Iwan Semenowicz Kobryński* trzecią część wszystkich swoich majątków [8]), a 25 Stycznia 1487 r. zapisuje jej jeszcze jako wiano, dwa tysiące czerwonych złotych na dwóch innych częściach [9]). Tego samego dnia *kniahinia Iwanowa Semenowicza Kobryńska kniahinia Fedka, córka pana Iwana Rohatyńskiego a wnuczka kniazia Andrzeja Włodzimierzowicza,* zapisuje mężowi 2,000 złotych na dwóch częściach dóbr odziedziczonych po dziadku kniaziu Andrzeju Włodzimierzowiczu [10]). Dnia następnego oboje małżonkowie powiększają fundusz założonej przez siebie cerkwi w Dobuczynie [11]). Wkrótce po tym zapisie umarł kniaź Iwan około 1490 r., a *kniahinia Iwanowa Semenowicza Kobryńska Fedora, córka pana Rohatyńskiego,* spełniając wolę nieboszczyka męża, który monasterowi Zbawiciela w Kobryniu chciał zapisać dziesięcinę, temuż monasterowi zapisuje 10 Czerwca 1491 r. włość Korczycę [12]). Na kniaziu Iwanie wygasł w linii męzkiej ród kniaziów Kobryńskich; Kobryń wrócił do króla, który pozostawiając kniażnę Fedorę w posiadaniu tegoż [13]), wydał ją w końcu 1491 albo na początku 1492 roku, za pana Jurja Pacewicza namiestnika Kijowskiego [14]). Jurij Pacewicz został w 1492 r. namiestnikiem Nowogrodzkim, w Lipcu 1496 r. postąpił na namiestnika Połockiego, w 1501 r. usunął się od życia publicznego i zarządzał majątkami żony; pod koniec życia otrzymał dzierżawę Merecką i umarł w 1505 r. [15]). *Pani Jurjewa Pacewicza pani Fedka* zaraz po powtórnem owdowieniu, uzyskuje w 1506 r. od króla Aleksandra potwierdzenie zapisów *pierwszego jej męża, kniazia Iwana Semenowicza Kobryńskiego,* który jej zapisał trzecią część wszystkich swoich dóbr [16]); pośpiech ten był uzasadniony, bo do majątków jej krewni rościli pretensye. Już w następnym roku wytoczyła

---

[1]) S. 2 k. 248, patrz niżej. [2]) 6977 ind. 2 (1496, Z. 18 k. 141 odw.). [3]) W Kobryniu 1473 Paźdz. 9. Dokument ma się znajdować w metryce Litewskiej; drukował go Baliński (Star. Pols. III 765) i bardzo słusznie zauważył, iż zdaje się być podrobionym, wszakże widocznie osnowa wzięta z autentyku, który protopop przedstawiając królowej Annie do potwierdzenia, mógł cokolwiek zmienić. Kniaź Iwan Semenowicz Kobryński nazwany tutaj „*dzierżawcą całej ziemi Żmudzkiej*“ (!), gdy starostą Żmudzkim 1450—1486 r. był Jan Kieżgajłowicz. [4]) Patrz niżej. [5]) W Trokach Marca 10 ind. 11 (1478). Dokument ten potwierdzony archimandrycie Pieczerskiej ławry przywilejem z d. 5 Lutego 1567 r. (Z. 38 k. 423 i Z. 50 d. 68). [6]) 6987, ind. 12 (1479, Z. 18 k. 139 odw.). [7]) W Trokach Sierpnia 25 ind. 2 (1484, Z. 4 k. 118 od.). [8]) Pargam. Metr. Lit. Nr. 53, patrz niżej. [9]) W Dobuczinie 6995 Stycznia 25 ind. 5 (1487, Parg. Lit. Nr. 54). Ten sam dokument w Inventarium str. 372—373 z mylną datą „25 Februarii a. 1385“ (!); wydawca objaśnia, że kniaź Iwan Semenowicz musiał być synem Szymona Jawnutowicza (!). [10]) Dr. Arch. Sław. I 138. [11]) 6995 Stycznia 26 (Z. 18 k. 140). [12]) W Kobryniu 6999 Czerwca 10 ind. 9 (1491, Z. 18 k. 137). [13]) Inventarium str. 374, z całkiem mylnym tekstem. [14]) Patrz niżej. Jeszcze 10 Czerwca 1491 była wdową (patrz wyżej), a ponieważ król Kazimierz, który ją za Paca wydawał (patrz niżej), umarł 7 Czerwca 1492 r., ślub więc koniecznie przypada między temi dwiema datami. [15]) Pacowie str. 6–9. [16]) W Wilnie 7014 Czerwca 4 ind. 9 (1506, Pargam. Lit. Nr. 53).

się przed królem Zygmuntem sprawa *pani Jurjowej Pacewicza z siostrą pierwszego jej męża Wacławową Kostewiczową*, która mieniąc Kobryń majątkiem swym ojczystym, pozywała o niego panią Pacową; król praw pani Wacławowej nie przyznał i pani Pacowej jeszcze raz posiadanie Kobrynia potwierdził [1]). W tym samym 1507 r. pani Pacowa wyrzekła się obrządku wschodniego, któremu przodkowie jej tak gorliwie służyli i przeszła na katolicyzm, w którym przybrała imię Zofii [2]). Fakt przejścia do katolicyzmu najlepiej udowodniony wyrokiem królowej Bony z r. 1541: Archimandryta monasteru Kobryńskiego pozywa Mikołaja Żombockiego o ziemie, które monasterowi nadał *kniaź Iwan Semenowicz Kobryński*, na co Żombocki zeznaje, iż *pani Zofia wojewodzina Wileńska pani Mikołajowa Radziwiłłowicza* ojcu memu te ziemie dała; królowa jednak zważywszy: „iż *pani Zofia* po żywocie (pierwszego) męża swego *kniazia Iwana Semenowicza Kobryńskiego* będąc wdową, potem poszła za pana Paca i do wiary rzymskiej przystąpiła, nie miała zatem prawa tych ziem od cerkwi odejmować", rozkazuje ziemie archimandrycie powrócić [3]). Odpowiadając na pozwy swoich krewnych, pozywa *pani Jurjewa Pacowa* w 1508 r. Wacława Kostewicza i jego żonę o poczynione w majątkach krzywdy [4]) i o zapis księżny Kobryńskiej. W tym celu przed królem produkuje *pani Jurjewa Pacewicza Zofia zapis kniahini Semenowej Romanowicza Julianny, świekrowej swej, matki pani Wacławowej Kostewicza Anny*, którym ona zapisuje Jurju Pacewiczu i jej, 600 kop groszy na dwóch częściach Hruszowej i Czerewaczyc"; król jednak na zasadzie, iż te same majątki kniahinia Julianna zapisała córce swej, pani Wacławowej, jako wiano, z oddaleniem *drugiej córki kniahini Iwanowej Wasilewicza Maryi*, oddala skargę pani Pacowej i Kostewiczów w spokojnem władaniu tymi majątkami pozostawia [5]). Chociaż podeszła w latach, pani Pacowa zawarła po raz trzeci związki małżeńskie, zaślubiając jeszcze w tym samym 1508 r. Mikołaja Radziwiłłowicza wojewodę Wileńskiego i kanclerza Litewskiego [6]). Przeżyła jednak i trzeciego męża, który umarł 16 Lipca 1509 r. [7]). Jako wdowa, fundowała kościół w Kobryniu [8]) i zapisała Stanisławowi Żombockiemu ziemię Mordwinowszczyznę pod Kobryniem [9]). Umarła bezpotomnie w Lipcu lub Sierpniu 1512 r. [10]); pochowana w Rożance (między Grodnem a Lidą), majątku pasierba swego Mikołaja Jurjewicza Pacewicza [11]). Zaraz po jej śmierci bliscy i dalecy krewni zajawiają pretensye swe do spadku, wskutek czego król dla pamięci każe do ksiąg zapisać, iż przypominali się o skarby i majątki *wojewodzinej Wileńskiej, kanclerzynej, pani Mikołajowej Radziwiłłowicza Zofii*: a) kniaź Konstanty Iwanowicz Ostrogski kaszt. Wil. hetm. i t. d. [12]); b) kniahinia Semenowa Michałowicza Słucka, kniażna Nastazya Mścisławska [13]); c) pan Wacław Kostewicz z panią swą „o Kobryń" [14]); d) kniaź Jurij Semenowicz Słucki, kniaź Konstanty Ostrogski i kniaź Fedor Iwanowicz Jarosławicz [15]). W tymże czasie król potwierdza ihumenowi Kobryńskiego monasteru zapis *nieboszczki kniahini Iwanowej Semenowicza Kobryńskiej Fedory* na sioło Korczyce [16]). Testamentem swym, który król, a nawet papież potwierdzili [17]), zapisała pasierbowi swemu Mikołajowi Pacowi dwory Lemnicę, Połonne z siołami: Chodczem, Oleksienicami, Berezowiczami i Biełą, 500 kop na Słoweńsku, Mohylnej i Kunosie, 250 kop długu kniahini Słuckiej i 80 kop długu kniazia Sokolińskiego; natomiast poleca mu wybudować kościół w Rożance, gdzie chce być pochowaną i pospłacać długi [18]). Z majątków osobistych (to jest odziedziczonych po ojcu swoim Iwanie Rohatyńskim) Lubonicze dostały się *siostrzenicom jej:* podskarbinej Iwanowej Aleksandrowicza, córkom kniahini Prichabskiej i synom kniahini Michałowej Wiszniowieckiej; Beresteczko na Wołyniu zapisała

---

[1]) Lipca 9 (1507, S. 2 k. 15. [2]) Z imieniem *Fedka* występuje jeszcze 4 Czerwca 1506 (patrz wyżej) z imieniem *Zofia* 5 Lutego 1508 (patrz niżej). [3]) 1541 Lipca 16 ind. 4 w konfirmacyi różnych spraw i przywilejów monasterowi Kobryńskiemu służących (Z. 106 k. 138 — 143). [4]) S. 2 k. 38. [5]) 1508 r. Lutego 5. Wyrok królewski (S. 2 k. 248). [6]) Patrz niżej. [7]) Icones Radivil. Tab. 8. [8]) 1513 feria quinta post festum S. Petri in Vincula, król Zygmunt potwierdza fundusz na kościół w Kobryniu, który uczyniła: „*Olim Zophia Pacowa, relicta olim Magci Nicolai Radziwill palatini Vilnens*" (Z. 18 k. 133). [9]) 1512 feria quinta in vigilia Visitationis Mariae (1 Lipca): „*nos Sophia Radziwilowic palatina Vilnen*" (Z. 18 k. 120). Zapis ten król Żombockiemu w Grodnie 1513 r. Sierpnia 4 ind. 1 potwierdza (Tamże k. 121). [10]) Żyła jeszcze 1 Lipca 1512 r. (patrz przypis poprzedni), nie żyła zaś 28 Sierpnia tegoż roku (patrz niżej). [11]) Patrz niżej. [12]) Sierpnia 28 ind. 15 (1512, S. 2 k. 346). [13]) Września 1 ind. 1 (1512. Tamże k. 347 od.). [14]) Września 10 ind. 1 (1512. Tamże). [15]) Września 16 ind. 2 (1513. Tamże k. 143). [16]) 1512 Paźdz. 5 ind. 1 (Z. 18 k. 43 i 138 i Z. 106 k. 138—143). [17]) Patrz niżej. [18]) Woł. 6 k. 261.

marszałkowi i pisarzowi hospodarskiemu panu Bohuszowi Bohowitynowiczowi, a część tego majątku słudze swemu Pawłowi Polakowi [1]). Wprawdzie już 4 Października 1512 r. Bohusz Bohowitynowicz otrzymuje przywilej na Beresteczko, zapisane mu przez *panią Mikołajowę Radziwiłłowę Zofię Rohatyńską* [2]), jednak o ten majątek wytoczyli mu proces inni spadkobiercy. W 1516 roku nastąpił wyrok królewski w sprawie pani Iwanowej Aleksandrowicza podskarbinej Berezowieckiej, która z siostrą swą kniahinią Konstantową Prichabską i zięciem Kmitą Stretowiczem, pozywali Bohusza Bohowitynowicza marszałka i pisarza, o Beresteczko na Wołyniu, który majątek powinien spaść na nich po ciotce ich *pani Mikołajowej wojewodzinej Wileńskiej, pani Zofii;* pan Bohusz jednak dowiódłszy, iż ten majątek wojewodzina zapisała mu testamentem swym, który to testament potwierdzony przez Ojca św. Papieża, znajduje się u Paca i t. d., potwierdzony został w jego posiadaniu [3]). W 1518 r. zapisano do ksiąg dla pamięci, iż przypominała się kniahinia Maryna Prichabska o majątek Lubonicze, który jej *pani Pacowa* zapisała w sumie 500 kop, a który trzyma kniaź Tołoczyński [4]), a w kilka lat potem król dał przywilej podskarbinej pani Iwanowej Aleksandrowicza Annie i siostrzeńcom jej kniaziom Iwanowi, Fedkowi i Fedorowi Michałowiczom Wiszniowieckim oraz siostrzenicom, kniahini Wołodkowej Iwanowicza (Horskiej) Donimitrze i pani Kmitinej Stretowicza Zuzannie, córkom kniazia Andrzeja Prichabskiego, na majątek Lubonicze blizkość ich, jak *nieboszczyk pan Iwan Rohatyński, a po nim córka jego pani Pacowa* trzymali [5]). Pac nie mógł się utrzymać przy zapisie macochy; pozwany przez kniazia Jurja Semenowicza Słuckiego, kniazia Konstantego Ostrogskiego i Aleksandra Chodkiewicza, dla uniknięcia procesu wszedł w układy, mocą których odstąpił kniaziowi Konstantemu majątki „w ruskich stronach", a mianowicie dwory Lemnicę i Połonne, a także część summ, zapisanych mu przez macochę [6]). Do spadku po Zofii rościli sobie jeszcze pretensye kniaziowie Odyńcewicze i Oziereccy; w 1521 r. kniaź Semen Bohdanowicz Odyńcewicz skarży się przed królem, że chociaż ojciec jego kniaź Bohdan Fedorowicz Odyńcewicz, łącznie z kniaziami Jurjem Semenowiczem Słuckim, Konstantym Ostrogskim, Bohdanem Iwanowiczem Żesławskim i panem Aleksandrem Chodkiewiczem, poszukiwał na Mikołaju Jurjewiczu Pacewiczu łowczym, dóbr swych macierzystych Lemnicy i Połonnej, oni jednak doszedłszy tych dóbr, nie dają w nich działu jemu i jego braciom, co król dla pamięci zapisać rozkazuje [7]). W następnym roku kniaziowie Andrzej i Semen Oziereccy skarżą się na kniaziów Konstantego Ostrogskiego, Jurja Słuckiego i pana Aleksandra Chodkiewicza, dopominając się o blizkość swą w dobrach *po pani Pacowej;* sprawę tę król odkłada [8]). Jeszcze w kilkadziesiąt lat później Pac skazany zostaje na zapłacenie burmistrzowi Wileńskiemu 180 kop długu macochy swej *pani Mikołajowej* [9]).

Po śmierci pani Radziwiłłowej król nadał Kobryń siostrze ostatniego kniazia Kobryńskiego, Annie Wacławowej Kostewiczowej. Sióstr tych było dwie: obie córki kniazia Semena Romanowicza Kobryńskiego i kniahini Julianny.

Kniażna Marya Semenowna występuje 1495–1508 r. jako żona kniazia Iwana Wasilewicza Krasnego; szczegółów o niej mało, gdy jednak ani ona, ani jej potomkowie nie występują jako spadkobiercy w 1512 r., po śmierci Radziwiłłowej i 1519 r., po śmierci Kostewiczowej, możemy twierdzić stanowczo, iż umarła bezpotomnie około 1510 r. [10]).

Kniażna Anna Semenówna wydaną została w 1481 r. za kniazia Fedora Iwanowicza Włodzimierzowicza Bielskiego; dzień jej ślubu pamiętny w historyi. Kniaziowie Iwan Jurjewicz Holszański, Michał Olelkowicz Słucki i Fedor Bielski chcieli oderwać część Litwy na rzecz wielkiego księcia Moskiewskiego; powstanie naznaczone na dzień wymienionego ślubu, zawczasu wykrytem zostało, Holszański i Olelkowicz spiskowanie przypłacili gardłem, gdy Bielskiemu na drugi dzień po ślubie udało się zbiedz do Moskwy. Ale nie zdołał kniaź wziąść ze sobą młodziuchnej żony [11]); król Kazimierz zatrzymał ją na Litwie i pomimo wstawiania się w. ks. Moskiewskiego, do męża jej nie pu-

---

[1]) Patrz niżej. [2]) Z. 22 k. 2. [3]) Maja 20 ind. 4 (1516. S. 2 k. 188 od). [4]) S. 2 k. 262 od. [5]) W Grodnie Marca 13 ind. 10 (1522. S. 2 k. 268) [6]) W Brześciu 1516 Stycznia 23 ind. 4. (Widymus aktu wydanego przez królowę Annę 19 Grudnia 1582 na prośbę kniaziów Zbarażskich, wniesionego 20 Czerwca 1583 r. Woł. 6 k. 261). [7]) Lipca 20 ind. 9 (1521. Z. 11 k. 62). [8]) Z. 11 k. 92 [9]) W Wilnie 1536 Stycznia 25 ind. 9 (Z. 19 k. 91). [10]) Z. 6 str. 117 (patrz niżej), S. 2 k. 248 (patrz wyżej), także P. 28 k. 31 od. i Z. 15 k. 40 od. (patrz niżej). [11]) Patrz wyżej str. 5–6.

ścił [1]), z tego powodu nawet nadał jej majętność Jerszewicze [2]). Na zapisane sobie przez matkę swą 1000 kop groszy na Hruszowej i Czerewaczycach [3]), otrzymuje *kniahinia Fedorowa Iwanowicza kniahinia Anna* 22 Sierpnia 1495 r. przywilej z oddaleniem od tych majątków Jurja Pacewicza *i siostry jej kniahini Iwanowej* [4]). Kniaź Bielski z Moskwy coraz natrętniej nalegał na przyjazd swej małżonki; pisał o tem wielki książę Iwan Wasilewicz, najprzód do króla Kazimierza, a następnie do zięcia swego wielkiego księcia Aleksandra, który odpowiedział: „że siłą *kniahini Fedorowej Bielskiej* wysłać nie może, ale jeżeli zechce pojechać, to jej bronić tego nie będzie" [5]). Nie mogąc się żony doczekać, ożenił się kniaź nareszcie w Styczniu 1498 r. z kniażną Rjazańską, siostrzenicą panującego wielkiego księcia Moskiewskiego [6]); Anna ze swej strony wyszła powtórnie za pana Wacława Stanisławowicza Kostewicza (marszałka hospodarskiego od 1509 r. [7]) i już w 1502 r. *Anna Semenówna Wacławowa Kostewicza* zapisuje mężowi wyżej wspomnianą sumę na Hruszowej i Czerewaczycach [8]). Straciwszy Jerszewicze, które król powrócił Sołłohubowi, poszukuje Anna na wdowie brata swego, pani Pacowej, praw swych do Kobrynia [9]). Król tak jak nie przyznał praw pani Wacławowej do Kobrynia, tak też i oddala pretensye pani Pacowej, która w 1508 r. pozywała Kostewiczów o udział w Hruszowej i Czerewaczycach [10]). Zaraz po śmierci bratowej swej w 1512 r., gdy wszyscy inni spadkobiercy dopominają się o skarby i majątki zmarłej, Anna Kostewiczowa z mężem zajawiają prawa swe do Kobrynia [11]), na posiadanie którego otrzymują przywilej [12]). Władając Kobryniem, mają Kostewiczowie około 1515 r. sprawę z bojarynem Jeskiem Daniłowiczem, który posiadając w Hruszowej włość Priszichwosty, z tego majątku służyć im nie chce [13]). *Anna Semenówna małżonka Wacława Kostewicza marszałka J. K. M.* jeszcze 1517 roku fundowała ołtarz w kościele Kobryńskim [14]). Żyła jeszcze 10 Lutego 1519 roku, jak to widać z przywileju króla Zygmunta pod tą datą, potwierdzającego bojarynowi Kobryńskiemu Nekraszowi Semenowiczowi Koczanowskiemu posiadanie Bajkowicz, które wysłużył na *nieboszczyku kniaziu Iwanie Semenowiczu Kobryńskim;* Koczanowski ma władać tym majątkiem wiecznie, nawet gdyby po śmierci marszałka Wacława Kostewicza, lub *jego pani*, Kobryń nadany został komu innemu [15]). Umarła ostatnią ze swego rodu w Lutym albo Marcu 1519 r. [16]). Zaraz po jej śmierci król, stosownie do poprzednio, bo już w 1516 r. uczynionej obietnicy [17]), nadaje Kobryń mężowi nieboszczki, marszałkowi swemu Wacławowi Kostewiczowi, ale już nie na prawach lennych, na jakich Kobryń trzymali *kniaziowie: Roman, Semen, Iwan, pani Pacowa (3 o voto Radziwiłłowa) i Anna Kostewiczowa*, Wacław Kostewicz otrzymał Kobryń w dzierżawę, był jego pierwszym starostą i sumę dzierżawną 1000 kop przy objęciu starostwa ostatecznie uiścił [18]). Na przypadek śmierci Kostewicza, przywilej na Kobryń otrzymała prawie jednocześnie królowa Bona [19]). Wkrótce po śmierci Anny Kostewiczowej, żyjący naówczas kniaziowie Sanguszkowicze: marszałek ziemi Wołyńskiej i starosta Włodzimierski Andrzej Aleksandrowicz, Wasil Michałowicz i Andrzej Michałowicz, pozywają Wacława Kostewicza o majątki Hruszowę i Czerewaczyce, na zasadzie, iż nikt oprócz nich, po śmierci *siostry ich Anny, żony pana Wacława* nie może mieć prawa do tych majątków. Sanguszkowie nie dopominali się Kobrynia i nic w tem dziwnego, albowiem Kobryń stanowił własność królewską i tylko prawem lennem puszczony był *kniaziom Romanowi, Semenowi, Iwanowi, kniahiniom Fedorze i Annie;* szli tylko do Hruszowej i Czerewaczyc. Król pomimo tego, iż pan Wacław produkuje zapis małżonki swej, którym ona zapisuje mu sumę swą na tych majątkach wyrokiem swym w 1522 roku., Hruszowę i Czerewaczyce kniaziom

---

[1]) Patrz niżej. [2]) Patrz wyżej. [3]) Tamże. [4]) W Wilnie Sierpnia 22 ind. 13 (1495, Z. 6 str. 117). [5]) Karpow I str. 13. 133, 145, 167, 188, 193 i 209. [6]) Połn. Sobr. VI 42—43. [7]) Wacław Kostewicz nie był jeszcze marszałkiem 1508 r. (patrz wyżej) i jako taki występuje dopiero 1510 r. (Z. 8 k. 409). [8]) W Nowogródku 20 Lipca ind. 5 (1502. P. 28 k. 30, także Z. 1 i 2 str. 176). [9]) Patrz wyżej. [10]) Tamże. [11]) Tamże. [12]) Sam przywilej nie odnaleziony, ale widać to wyraźnie z przywileju danego 1518 r. Kostewiczowi (patrz niżej). [13]) Wyrok królewski (Z. 10 k. 76, także Daniłowicz, Skarbiec Nr. 2268). [14]) W Kobryniu 24 Lutego 1517 (Z. 18 k. 19 odw. i 135). [15]) Rewizya puszcz str. 139. [16]) Już nie żyła więcej 7 Kwietnia tegoż roku (patrz niżej). [17]) W Wilnie 1516 Sierpnia 4 (P. 28 k. 27 odw. także Z. 1 i 2 str. 186). [18]) W Krakowie 1519 Kwietnia 7, indikta 7 (P. 28 k. 29, także Z. 11 k. 59 i Z. 1 i 2 str. 178). [19]) 1519 die S. Francisci (P. 28 k. 27).

Sanguszkowiczom przysądza [1]). Przeciwko temu wyrokowi protestuje w Krakowie królowa Bona, na zasadzie, że król dawszy jej przywilej, po żywocie Wacława Kostewicza, na całą Kobryńszczyznę, nie może części tych majątków oddawać w inne ręce. Król protestację królowej do ksiąg wnieść rozkazuje, a sam sprawę do przyjazdu swego na Litwę odkłada [2]). W następnym roku król nakazuje trzem kniaziom Sanguszkowiczom zapłacić biskupowi Holszańskiemu należne 150 kop za Hruszowę i Czerewaczyce [3]). W kilka lat później król, przyjechawszy na Litwę, powyższy wyrok (którym Sanguszkowiczom Hruszowę i Czerewaczyce, jako spadek po ich siostrze, przysądził, rozkazując im oddać kniaziom Holszańskim sumę tysiąc kop groszy, jako wiano pani Wacławowej), odwołuje na zasadzie, że król Kazimierz wziąwszy Kobryń na siebie, Hruszowę i Czerewaczyce pozwolił tylko kniahini Semenowej trzymać w sumie tysiąca kop, zapisanej jej przez męża jako wiano; kniahinia Semenowa, z pominięciem drugiej swej córki za kn. Iwanem Wasilewiczem Krasnym, te majątki zapisała córce swej Kostewiczowej, ta więc trzymała rzeczone dobra, nie jako ojczyste, ale w wianie matki swej, z czego wynika, że kniaziowie Sanguszkowicze jako będący z Kostewiczową *„w czwartem pokoleniu"*, żadnego prawa do tych majątków mieć nie mogą. Więc król je w całości przysądza królowej, która ma zwrócić Sanguszkowiczom ową sumę 1000 kop, (zapewne już przez nich przy objęciu Hruszowej i Czerewaczyc), stosownie do pierwszego dekretu królewskiego, Holszańskim uiszczoną [4]). Wacław Stanisławowicz Kostewicz był do śmierci swej starostą Kobryńskim. Ożenił się powtórnie i umarł w 1532 r., pozostawiając wdowę Annę, syna Piotra i córkę Dorotę [5]). Po jego śmierci królowa Bona ostatecznie zawładnęła Kobryniem [6]). Hruszowa i Czerewaczyce niedługo pozostawały w posiadaniu Sanguszków, królowa Bona oddała im, stosownie do drugiego wyroku królewskiego, tysiąc kop groszy i wzięła majątki do rąk swych [7]).

Tyle o kniaziach Kobryńskich. Heraldycy krajowi prawie o nich nie wiedzą. Paprocki (Herby Rycerstwa) nawet ich nie wspomina, toż samo i Kojałowicz w rękopiśmiennym swym herbarzu rodzin Litewskich. Niesiecki wie, że byli „książęta Kobryńscy; z tych Sylwester książę Kobryński był władyką Chełmskim, atoli dawno już ten dom zszedł" [8]). Nie może być, aby jeden z kniaziów Kobryńskich był władyką, gdyż gdyby ostatni kniaź Kobryński Iwan Semenowicz między przodkami swymi posiadał władykę, niewątpliwie wspomniałby o tem w „pominniku", który wniósł do sinodika Pieczerskiej ławry w Kijowie [9]). Prawdopodobnie niejaki Sylwester, z archimandryty Kobryńskiego został władyką Chełmskim i może gdziekolwiek, jako duchowny, nazwany kniaziem, co było dostatecznem do utworzenia władyki kniazia Kobryńskiego. Annę Semenównę, żonę Wacława Kostewicza, tenże Niesiecki zalicza do rodziny Siemonowiczów herbu Radwan [10]). W XV-tym wieku występuje nadto kniaź Michał Semenowicz Horodeński, Bielski i Kobryński (?), który *z żoną swą kniahinią Wassą* fundował cerkiew w Bielsku [11]); dla czego nazwany Kobryńskim—objaśnić trudno; małżonka jego kniahinia Wassa (Wasilissa) była niewątpliwie kniażną Holszańską, siostrą królowej Zofii [12]).

[1]) W Wilnie Listopada 6 ind. 11, 7031. (1522 r., Z. 11 k. 104/106 d. 139). [2]) W Krakowie 7031 Maja 6 ind. 11 (1523. Z. 11 k. 109 d. 146 i ten sam dokument S. 2 k. 236). [3]) W Krakowie 1 Stycznia 1524 (Z. 14 d. 280). [4]) W Wilnie 1528 Grudnia 7 indikta 2 (P. 28 k. 31, także Z. 15 k. 40 odw. d. 51). [5]) Testament Wacława Kostewicza marszałka królewskiego i dzierżawcy Kobryńskiego, pisany w Kobryniu 25 Marca 1532, potwierdzony przez króla w Piotrkowie 17 Stycznia 1533 r., już po śmierci testatora (Z. 17 k. 309—313). [6]) Z. 1 i 2 str. 184—185. [7]) Tamże str. 185. [8]) Niesiecki, V 136 i I 106. [9]) Ród Gedimina str. 118—119. [10]) Niesiecki VIII 339. [11]) Patrz wyżej. [12]) Patrz wyżej str. 4.

Fedor Olgerdowicz	**Roman na Kobryniu** 1387—1417	**Semen Romanowicz** kniaź Kobryński 1431—1454 Ż. kn. Julianna Semenowna Holszańska 1454 † ok. 1500	**Iwan Semenowicz** kniaź Kobryński 1465 † ok. 1490 Ż. Fedora Zofia Iwanówna Rohatyńska 1473—1491, wyszła 2-o za Jurja Pacewicza, 3-o 1508 za Mikołaja Radziwiłowicza; † 1512
			Marya za kn. Iwanem Wasilewiczem Krasnym
			Anna 1-o za kn. Fedorem Bielskim 1481—1495, 2-o za Wacławem Kostewiczem 1502; ona † 1519
	Hurko na Kraśniczynie 1412—1429 Ż. siostra żony kn. Nosa	**Janusz Hurkowicz** proboszcz Wieluński, kanonik Warszawski 1442	
		Aleksander Hurkowicz na Lisiatyczach 1465—1466	
	Sanguszko na Ratnie, Lubomli, Koszersku i t. d. 1433—1455 Ż. Hanka 1463	**Aleksander Sanguszkowicz** 1446—1491	**Sanguszkowicze** na Niesuchoiży i Koszersku
		Wasil Sanguszkowicz 1443	
		Iwan Sanguszkowicz 1470	
		Michał Sanguszkowicz 1475—1511	**Sanguszkowicze** na Kowlu

Kołodeński

od wsi Kołodno w powiecie Krzemienieckim. Tym tytułem jedyny raz i to już po swej śmierci, nazwany **kniaź Semen Wasilewicz**, najprzód Nieświcki, potem Zbarażski. Sprawa o spadek po nim zakończoną została 1481 r. ugodą, mocą której kniaź Michał Wasilewicz Zbarażski z majątków zapisanych mu przez nieboszczyka stryja *kniazia Semena Wasilewicza Kołodeńskiego,* ustąpił stryjence swej kniahini Semenowej Maryi, jej zięciowi i córce dwór Horodek [1]). (Patrz Zbarażscy).

Konopla (Sokoliński-Drucki)

przydomek służący **kniaziowi Fedorowi Fedorowiczowi Druckiemu.** Kniaź ten był synem kniazia Fedora Iwanowicza Babicza Druckiego, a wnukiem Owdotii, córki kniazia Andrzeja Szutichy, żony kniazia Iwana Semenowicza Druckiego przydomku Baba, która nazwana *Konopliną babką* [2]). Z tego więc, a także z przytoczonych szczegółów okazuje się, że kniaź Fedor Fedorowicz nosił przydomek **Konopla**, tytułował się zaś, widocznie mając wspólnie z bratem Semenem udział w Sokolni, **kniaziem Sokolińskim** [3]). Braćmi kniazia Fedora byli kniaziowie: Semen Sokoliński (protoplasta kniaziów Druckich-Sokolinskich), Wasil przydomku Szczerbaty i Iwan Oziercecki (protoplasta kniaziów Druckich-Ozierecckich); wszyscy czterej bracia poczynili 1466 r. odzielne zapisy na monaster w Czereji [4]), a w ich liczbie *kniaź Fedor Fedorowicz* zapisuje cerkwi Św. Trójcy, wspólnie z monasterem, na Hołowli w Rydomli, sioło Nesterkowo [5]). Kniaź Fedor umarł przed 1475 r., w którym władyka Smoleński Misajło sporządza akt, którym opiekę, nad ufundowanym przez siebie monasterze Św. Trójcy, w części Czereji, która mu się dostała od braci, powierza po swoim żywocie bratance swej *kniahini Maryi i zięciowi jej Bohdanowi Sapieże pisarzowi królewskiemu, jego żonie i ich dzieciom* i t. d. [6]). W 1496 r. *kniahinia Fedorowa Fedorowicza Sokolińska Marya z synem swym kniaziem Fedorem Fedorowiczem Sokolińskim,* pozywa *zięcia swego Bohdana Sapiehę* o nieprawne zagarnięcie majątków jej

---

[1]) Woł. 6 k. 234, dr. Ar. Sł. I 79—80, patrz wyżej str. 99. [2]) Patrz wyżej str. 59—60. [3]) Syn jego wydawał 1495 r. w Sokolni zapis (patrz niżej). [4]) Patrz wyżej str. 60—61. [5]) 6974 ind. 14 Sierpnia 26 (1466, w potwierdzeniu Iwanowi Sapieże na monaster Czerejski. Z. 59 k. 137—141, dr. A Z. R. III 231). [6]) Tamże A. Z. R. III 233—234.

Czereja i Tuchaczow; gdy jednak Sapieha dowiódł, że trzyma te majątki w summie 400 kop, z których 200 kniahinia Fedorowa zapisała mu wydając za niego swoją córkę, a drugie 200 pożyczyła od niego, król potwierdza mu ich posiadanie [1]). Z powyższych dokumentów przekonywamy się, że kniaź Fedor z żony swej Maryi, która była synowicą Misajły władyki Smoleńskiego (następnie metropolity Kijowskiego), pozostawił syna i córkę Fedorę (Fedkę). Z innych źródeł wiadomo, że wymieniona małżonka kniazia Fedora M a r y a, była córką Seńka Iwanowicza brata władyki Misajły dziedzica w Czereji, który był *swojakiem* (mężem siostry żony) kniazia Andrzeja Włodzimierzowicza Olgerdowicza [2]). W 1459 r. król Kazimierz sądził sprawę księżnej Maryi Andrzejowej Włodzimierzowicza *z siostrzenicą jej* Seńkową córką Maryą o Połonne i przysądził ten majątek Maryi Seńkównie, stosownie do zapisu kniazia Andrzeja Włodzimierzowicza jej ojcu Seńkowi, poruczając księżnie Andrzejowej opiekować się siostrzenicą dopóki do lat nie dojdzie [3]).

Kniażna Fedora Fedorowna Sokolińska już w 1475 r. jest żoną B o h d a n a S a p i e h y p i s a r z a k r ó l e w s k i e g o, który następnie w 1496 r. ma sprawę z teściową swą kniahinią Maryą o majątki Czereję i Tuchaczow [4]). Pani Fedora Sapieżyna zmarła około 1520 r. [5]). Dzieci jej Sapiehowie w 1541 r. procesują się między sobą o udział w Czereji i Tuchaczowie, „które należały *do babki ich kniahini Fedorowej Babicza Sokolińskiej a przez jej córkę Fedkę* wniesione zostały ojcu ich Bohdanowi Sapieże" [6]).

Kniaź Fedor Fedorowicz Sokoliński występuje w 1495 r. obok matki w sprawie z Bohdanem Sapiehą [7]). W tymże roku *kniaź Fedor Fedorowicz Sokoleński,* pojmując za żonę O l e n ę c ó r k ę M i c h a ł a H r i h o r o w i c z a (W a h a n o w s k i e g o) k o n i u s z e g o W i l e ń s k i e g o, przeciwko wniesieniu jej 500 kop, zapisuje jej, w obecności *matki swej kniahini Fedorowej Maryi, stryja swego kniazia Dymitra Wasilewicza Horskiego* i t. d. 1000 kop wiana [8]). Z wyroku wydanego 1546 r. w sprawie między Michałem Kuźmiczem i małżonką jego Opranią Sokoleńską, a kniaziem Piotrem Łukomskim z małżonką i szwagrem jego kniaziem Lwem Konopla, dowiadujemy się, że po śmierci Oleny, kniaź Fedor ożenił się powtórnie z c ó r k ą k n i a z i a W a s i l a Ł u k o m s k i e g o; ale po dziesięciu latach pożycia, straciwszy i tą żonę, zaślubił po raz trzeci p a n i ą M i c h a ł o w ę k o n i u s z y n ę W i t e b s k ą c z y W i l e ń s k ą, poczem z trzecią żoną zbiegł do Moskwy, gdzie i umarł. Pierwsza żona Wahanowska, urodziła mu czworo dzieci: *synów Iwana i Konstantego* (następnie teścia kniazia Piotra Łukomskiego) *i córki Opranię i Marynę.* Z tych troje starszych podczas napadu Tatarów, którzy Marynę jako dziecko porzucili, uprowadzeni zostali do niewoli, zkąd ich ojciec wykupił po kilku latach, młody Iwan umarł jednak podczas powrotu. Opranka przez ojca wydaną została za Fedora Szwokirę, z którym żyła 10 lat, następnie po pięciu latach wdowieństwa, wyszła powtórnie za Michała Kuźmicza; drugą Marynę ojciec wydał za Jurahę (Jurja?) dając jej w posagu Dreczyłuki. Z drugiej żony kniażny Łukomskiej kniaź Fedor miał również dwóch synów *Lwa i Fedora,* który umarł młodo, *i dwie córki.* Obecnie Michajło Kuźmicz i małżonka jego *Oprania Fedorowna Sokolińska,* pozywają kniazia Piotra Romanowicza Łukomskiego i małżonkę jego *kniażnę Bohdanę Konstantynównę i szwagra ich kniazia Lwa Fedorowicza Konoplę* o to, iż ci trzymają majątki pierwszej żony *kniazia Fedora Konopli Sokolińskiego,* (który tej małżonce swej zapisał 1000 kop) a im (Kuźmiczom) udziału w nich nie dają. Król zważywszy, że powyższy zapis kniazia Fedora Konopli, wydany małżonce swej wbrew statutowi, a nadto, że Opranka tak długo zachowywała milczenie i praw swych się niedopominała, wyrokiem skargę Kuźmiczów oddala [9]). O kn. Fedorze wiemy nadto, że *ten kniaź Fedor Sokoleński* miał w 1522 r. sprawę z bojarynią Witebską Andrzejową Czaplicza o majątek Markowo [10]). Trzecia jego żona była niezawodnie macochą pierwszej; między pierwszym a drugim mężem pani Michałowa koniuszyna Wileńska ma 1507 r. sprawę o Wahanowo [11]).

---

[1]) Wyrok królewski w Brześciu Listopada 12 ind. 15 (Z. 6 str. 175). Poprzednio sprawa ta została odłożoną (Z. 5 k. 63). [2]) Z. 15 k. 220 (dr. A. J. Z. R. II 106—107) i Z. 27 k. 1. [3]) Z. 15 k. 220, dr. A. J. Z. R. II 107. [4]) Patrz wyżej. [5]) Sapiehowie I 5—6. [6]) Dekret królewski 1541 ind. 14 Kwietnia 10 (Z. 27 k. 1). [7]) Patrz wyżej. [8]) Zapis ten w Sokolni Lutego 20 ind. 13 (1495) zawarty w wyroku królewskim 1546 r., z tekstu którego widać, że Olena była z domu Wahanowska (Przypis następuy). [9]) 1546 Marca 26 ind. 4 (S. 18 k. 19—13). [10]) S. 2 k. 322. [11]) Tamże k. 33 od.

Z wymienionych dzieci kniazia Fedora Fedorowicza Konopli-Sokolińskiego, to o **Iwanie** zmarłym młodo powracając z niewoli Tatarskiej i **Fedorze**, również młodo zmarłym, nie mamy nic do nadmienienia.

Oprania (Opranka) była żoną 1-o Fedora Szwokiry, a następnie 2-o Michała Kuźmicza, który przegrawszy 1546 r. wyżej wymienioną sprawę o wiano *pierwszej żony kniazia Fedora Fedorowicza Sokoleńskiego* [1]), zaraz potem w tymże roku, pozywa sukcesorów tegoż kniazia, a mianowicie kniaziów Piotra Romanowicza Łukomskiego z żoną *kniażną Bohdaną Konstantynówną i Lwa Fedorowicza Sokoleńskiego,* o posag swej żony, twierdząc, że *kniaź Fedor Fedorowicz Sokoleński* wydając córkę swą, obecną jego żonę, za Fedora Iwanowicza Szwokirę, dał jej w 100 kopach groszach Dreczyłuki, ale następnie takowe odebrał nie uiściwszy tej summy. W odpowiedzi na to kniaziowie Roman i Lew odesłali Kuźmicza z pretensyami do siostry jego żony, pani Maryny Jurażynej, która obecnie *z zięciem swym* kniaziem Bohdanem Puzyną trzyma Dreczyłuki [2]).

Maryna druga córka kniazia Fedora Fedorowicza, występująca w 1546 r. z zięciem swym kniaziem Bohdanem Puzyną, jako *pani Jurażyna Maryna* [3]), poprzednio, bo w 1536 r. *pani Jurażyna* ma sprawę z kniaziem Bohdanem Tymofiejewiczem Puzyną o starszą swą córkę Fedię zmówioną z nim w małżeństwo, zakończoną listem sądowym metropolity Makarego [4]). Z późniejszych dokumentów dowiadujemy się, że mężem Maryny był Bohdan Jackowicz Juraha mostowniczy Piński [5]).

Z dwóch innych córek kniazia Fedora i drugiej jego żony kniażny Łukomskiej, o jednej nic nie wiemy. Drugą będzie **Elżbieta**, która w popisie ziemskim 1528 r. jako *kniażna Halszka Fedorowicza Sokolińska* zapisana na 2 konie [6]). Niezawodnie taż Elżbieta była następnie żoną Fedora Władyki i po bezpotomnej śmierci rodzonych braci i siostry, jedyną spadkobierczynią, po matce kn. Łukomskiej, praw do Piroszyc i Łukomli. Z ugody zawartej 1553 r., między Fedorem Fedorowiczem Władyką a zięciem jego Stanisławem Hołubickim i żoną jego Hanną Władyczanką, o Piroszyce i Łukomlę, przekonywamy się, że żoną Władyki była nieboszczka *Elżbieta Fedorowna Konoplanka,* która po matce, posiadając część w Piroszycach i Łukomli, odstąpiła takową za 200 kop gr. mężowi, a ten zięciowi, któremu następnie część tą odebrał, o co sprawa i zgodzenie się na sąd polubowny, wskutek którego Władyka cały udział w Piroszycach i Łukomli ustępuje na równi dwóm córkom swoim z Elżbiety urodzonym, Hannie Hołubickiej i Zofii pannie. Tymże córkom ustępuje jednocześnie udział w spadku po kniahini Michałowej (Rotnickiej), który był podzielony na cztery równe części, które trzymały: pani Kieżgajłowa, pani Narbutowa, panna Zofia, oraz obie córki Władyki, a z tych trzy części Władyka już nabył [7]). W następnym roku Fedor Władyka nabywa od córki swej Hanny Władyczanki i męża jej Stanisława Hołubickiego, majątek jej macierzysty na Rusi w Piroszycach i Łukomli, który już poprzednio kupił od nieboszczki żony swej *Elżbiety Fedorówny Konoplanki,* a o których to majątkach Hołubiccy zeznają, że były spadkowe *po babce naszej (Hanny) kniahini Michałowej Rotnickiej,* której siostrą (siostrzenicą?) była Zofia Iliniczowa [8]). Fedor Władyka pisarz Kiszki kasztelana Trockiego i starosty Żmudzkiego, podpisał w 1533 r. zapis kn. Iwana Boratyńskiego córce, przyczem on i dworzanin hospodarski Iwan Sielawa nazwani *swojakami* (t. j. mężami siostr żony) Boratyńskiego [9]). Widocznie wszyscy trzej byli mężami siostr (ciotecznych?)

Kniaź Lew, syn kniazia Fedora Konopli i drugiej jego żony kniażny Łukomskiej, już w 1540 r. jako *kniaź Lew Fedorowicz Sokoliński,* pozywa kniazia Andrzeja Oziereckiego o krzywdy w majątkach [10]). W 1546 r. *kniaź Lew Fedorowicz Konopla,* bierze udział w sprawie spadku po swym ojcu [11]). W tymże roku *kniaź Lew Konopla* wspólnie z innymi kniaziami Druckimi występuje w obronie praw swych do Drucka przeciwko pretensyom kn. Połubenskich [12]). W podobnej sprawie z Hrihorym Podbereskim występują 1548 r. kniaziowie Druccy a między nimi *kniaź Lew Fedorowicz Sokoliński* [13]). W tymże roku *kniaź Lew Konopla,* ma sprawę z kniaziem Andrzejem Oziereckim o różnice majątkowe [14]). We dwa lata później w Konopelczycach (1550 r.) *kniaź Lew Fedorowicz Sokoliński,* w obecności *stryja swego kniazia Andrzeja Iwanowicza Oziereckiego i brata kniazia Bohdana Andrejewicza Sokolińskiego,* zapisuje ludzi w Starynszczyźnie na

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) 1546 Kwietnia 15 ind. 4 (S. 18 k. 176). [3]) Patrz wyżej. [4]) 1536 r. Stycznia 10 ind. 9 (Z. 21 k. 201). [5]) S. 24 k. 2. [6]) P. 1 k. 9 od. [7]) S. 34 k. 1. [8]) S. 33 k. 92. [9]) S. 11 d. 21. [10]) S. 9 k. 134 odw. [11]) Patrz wyżej. [12]) Tamże str. 63. [13]) Tamże str. 64. [14]) S. 18 k. 71.

monaster Pieczerski [1]) i jeszcze w 1551 r. *kniaź Lew Fedorowicz Sokoliński* ma sprawę o grabież [2]). Niezawodnie umarł bezpotomnie 1552 r. i nie żył więcej w następnym roku, kiedy do spadku po kniahini Rotnickiej (do którego mieli prawo Łukomscy), stanęły tylko córki siostry jego Elżbiety Władyka, również rodzącej się z Łukomskiej [3]). Na nim wygasła gałęź kniaziów Sokolińskich przydomku Konopla.

Konstanty Fedorowicz, starszy syn kniazia Fedora Konopli i Oleny Wahanowskiej [4]); już w 1506 r. *kniaź Konstanty Fedorowicz Sokoliński* otrzymuje przywilej na 30 kop z karczem Orszańskich [5]). W 1528 r. król Zygmunt, wskutek skargi archimandryty Pieczerskiego, nakazuje *kniaziowi Konstantemu Konopli*, aby nie pobierał dani i dochodów z ludzi w Hruszkach, których *nieboszczyk kniaź Iwan Sokoleński* zapisał na cerkiew Pieczerską [6]). W popisie służby ziemskiej tegoż roku sporządzonym *kniaź Konstanty Konopla* zapisany na jednego konia [7]). Wkrótce potem kniaź Konstanty zabitym został przez bojaryna Mikołaja Jurjewicza, którego na skutek skargi *kniahini Konstantowej Konoplinej Nastazyi Jurjewny* o zabójstwo męża, król skazuje w 1534 r. na zapłacenie kniahini 100 kop i takiejże summy do skarbu [8]).

Po kniaziu Konstantym pozostały, wdowa i córka; wdowa Nastazya Jurjewna, była kniażną Tołoczyńską. *Kniahinia Konstantowa Konoplina Nastazya Jurjewna Tołoczyńska,* pozywa ziemianina Bohdana Dederę o niesłuszny pobór pieniędzy z majątku jej Baseja [9]). Nastazya ponowiła związki małżeńskie z Romanem Harasimowiczem; w latach 1549—1562 *horodniczyna Witebska pani Romanowa Harasimowicza Nastazya Jurjewna kniażna Tołoczyńska,* prowadzi sprawę z wdową brata swego panią Hornostajową i mężem jej o majątki ojczyste [10]). W 1562 r. *Romanowa Harasimowicza kniażna Nastazya Jurjewna Tołoczyńska z zięciem swym wojewodzicem Podlaskim Iwanem Iwanowiczem Sapiehą i małżonką jego, córką jej, Bohdaną Konstantynową Sokolińską,* pozywają Hornostajów o spadek po kniaziu Tołoczyńskim, bracie pani Romanowej i otrzymuje przysądzenie tego spadku [11]). Jeszcze w 1569 r. król na skutek skargi wojewody Mińskiego starosty Kamienieckiego Hawryła Hornostaja, że pozywał go pozwami grodzkimi wojewodzic Podlaski pan Iwan Sapieha w imieniu swojem, teściowej swej *Romanowej Harasimowiczowej Nastazyi Jurjewny Tołoczyńskiej i małżonki swej Bohdany Konstantynówny Sokolińskiej,* o majątki kniazia Wasila Jurjewicza Tołoczyńskiego (rodzonego brata teściowej), listem do starosty Orszańskiego Filona Kmity Czarnobylskiego, zaleca mu aby w sprawach, które należą do sądów ziemskich, pozwów grodzkich nie wydawał [12]).

Jedyna córka kniazia Konstantego **Bohdana**, występuje w 1546 r. jako żona kniazia Piotra Romanowicza Łukomskiego [13]). Prawdopodobnie owdowiała w 1547 r., a w 1548 r. ponowiła śluby z panem Iwanem Sapiehą; już w 1549 r. *pani Iwanowa Sapieżyna Bohdana,* razem z innymi kniaziami Druckimi, pozwana przez kniaziów Odyńcewiczów o udział w Drucku [14]). Wojewodzic Podlaski pan Iwan Iwanowicz Sapieha i jego małżonka *Bohdana Konstantynówna kniażna Sokolińska,* biorą udział w latach 1555—1562 w sprawie teściowej i matki swej pani Romanowej Harasimowiczowej z Hornostajami o spadek po bracie jej kniaziu Tołoczyńskim [15]). W 1567 r. *Ludmiła kniażna Tołoczyńska Jurjewa Chrehtowiczowa,* darowywa Iwanowi Sapieżc i jego żonie swoją trzecią część w Tołoczynie, Drucku i Radczy [16]). Pani Sapieżyna występująca jeszcze 1569 r. [17]), niezawodnie umarła około 1584 r.; w następnym roku, dzieci jej Lew, Hrihory i Andrzej Sapiehowie, Zofia Kurczowa, Anna Frąckiewiczowa i Dorota Leńkowa, dzielą się po śmierci *matki swej Bohdany Konstantynówny Sapieżynej kniażny Druckiej Sokolińskiej,* dobrami Sokolnią, Starosielem, Kochanowem za Dnieprem, Basieją, Sziszewem w powiecie Orszańskim i Dreczyłukami w Witebskim [18]).

---

[1]) 1550 r. Września 8 ind. 9 (dr. A. J. Z. R. I d. 120). [2]) S. 22 k. 477 d. 673. [3]) Patrz wyżej. [4]) Tamże. [5]) Z. 8 k. 417. [6]) W Wilnie 1528 r. Sierpnia 19 ind. 1 (dr. A. J. Z. R. I d. 88). [7]) P. 1 k. 6. [8]) 1534 r. Lutego 2 ind. 7 (S. 8 k. 106). [9]) Oblata 1558 r. (S. 33 k. 1004). [10]) Patrz pod Tołoczyńskimi. [11]) 1562 r. Marca 3 (Z. 39 dok. 140). [12]) W Lublinie 1569 Stycznia 29 (P. 9 k. 144/171 od.). [13]) Patrz wyżej. [14]) 1549 r. Października 3 (S. 22 k. 262 odw.). [15]) Patrz pod Tołoczyńskimi i wyżej. [16]) Kognowicki, Procedencya domu Sapiehów, rękopis. [17]) Patrz wyżej. [18]) 1585 r. Września 2 (Manuskr. Wil. Publ. Bibl. Ks. 44 k. 9).

- **Fedor Fedorowicz Konopla** 1466, Ż. Marya synowica Misajły 1496
  - **Fedor** 1495—1522, Ż. 1 Olena, 2 córka kn. Wasila Łukomskiego, 3 pani Michałowa
    - **Iwan** † młodo
    - **Konstanty** 1506—1528, Ż. Nastazya Tołoczyńska 1534—1562
      - **Bohdana** 1546 † 1584, M. 1 kn. Łukomski, 2 Iwan Sapieha
    - **Opranka** 1546, M. 1 Szwokira, 2 Kuźmicz
    - **Maryna**, M. Juraha
    - **Lew** 1540 † 1552
    - **Fedor** † młodo
    - **N** córka † młodo
    - **Elżbieta**, M. Fedor Władyka
  - **Fedka** 1475 † 1520, M. Bohdan Sapieha

Korecki

od Korca na Wołyniu. **Kniaź Aleksander Patrykiejewicz** syn Patrycego Narimuntowicza, wnuk Narmonta Gediminowicza [1]), władał najprzód Starodubem. *„Książę Starodubowski"* bawił w 1388 r. na dworze króla Władysława [2]). W 1397 r. *kniaź Aleksander Patrykiejewicz Starodubski* jeździł do Moskwy na chrzciny syna wielkiego księcia [3]). W następnym roku podpisał *(Alexander Patrikiegen son)*, najprzód przedugodne warunki pokoju [4]), a następnie *(dux Alexander de Starodup)* traktat Litwy z zakonem [5]). W 1400 r. u jeziora Krudy, między Grodnem i Mereczem, *kniaź Aleksander Patrykiejewicz Starodubski*, wykonał przysięgę na wierność królowi i koronie Polskiej [6]). We dwa lata później kniaziowie Litewscy Szymon-Lingweni Olgerdowicz i *Aleksander Patrykiejewicz Starodubski* bronili ziemi Brańskiej przeciwko kniaziowi Rjazańskiemu Rościsławowi Olgowiczowi, który pobity, w bitwie pod Liubuckiem wzięty został do niewoli [7]). W następnym roku *kniaź Aleksander Patrykiejewicz Starodubski* wydał córkę swą **Agrypinę** za kn. Andrzeja Dymitrowicza Moskiewskiego; ślub odbył się w Moskwie 8 Października 1400 r. [8]). W 1406 r., podczas wojny Witowda z wielkim księciem Moskiewskim, *kniaź Aleksander Starodubski* okazał chęć zdrady, za co przez Witowda został uwięzionym [9]). Zakon troszczył się o los jego i Witowd w 1407 r. donosił listem marszałkowi, że *kniaź Aleksander Starodubski* zdrów [10]). Po pewnym czasie kniaź Aleksander odzyskał swobodę, ale nie Starodub, który nadany został Zygmuntowi Kiejstutowiczowi [11]). Wzamian za Starodub kniaź Aleksander otrzymał Korzec, na którym ostatek życia w zapomnieniu przepędził; rodosłowne ruskie nazywają go *Koreckim* [12]). Według rodowodu książąt Litewskich, pozostawił syna **kniazia Semena Koreckiego**; ten szukał chleba w Moskwie i miał dwóch synów: **kniaziów Daniła** i **Wołocha** bezdzietnego. Danił miał syna **Bohdana**, a ten **Iwana**, który umarł młodo i na nim wygasł ród kniaziów Koreckich w Moskwie [13]).

Drugim synem kniazia Aleksandra Patrykiejewicza niezawodnie był **kniaź Wasil Aleksandrowicz Korecki**. W 1443 r. Szwitrigajło nakazuje bojarom i ziemianom w okolicy Korca osiadłym służyć *kniaziowi Wasilowi* tak, jak służyli *ojcu jego Aleksandrowi* [14]). Tenże Wasil uzyskał nadto od króla Kazimierza potwierdzenie przywilejów, które otrzymał od Witowda, Szwitrigajły i tegoż Kazimierza, gdy był tylko wielkim księciem

---

[1]) Ród Gedimina 17. [2]) Przeździecki, Życie str. 7. [3]) Karamzin V str. 100 pr. 254. [4]) Monum. medii aevi VI str. 54, Danił. Skarbiec Nr. 694. [5]) Raczyński, Codex str. 256. [6]) A. Z. R. I d. 17, Monum. medii aevi VI str. 71, Inventarium str. 377, Danił. Skarbiec Nr. 723. [7]) Połn. Sobr IV 106, V 232, VI 131, VIII 75. [8]) Tamże VI 132, VII 238, VIII 76. [9]) Monum. medii aevi VI str. 136. [10]) Tamże str. 150. [11]) Patrz wyżej str. 161. [12]) Połn. Sobr. VII 255, Sinod. spis. 81. [13]) Barch. Kn. 1 42—43, Sinod. spis 81. [14]) *Luceoriae 9 Novemb. indictione 7 (1443), privilegium Swidrigelonis in bojaros et curiae feruos circa Korec statuta tenentes „Vasilio duci omnem exhibete obedientiam prout parenti ipsius Alexandri exhibuistis"* (Okolski, Orbis I 547.)

[1]). Fakt, że kniaziowie Koreccy pochodzili od Aleksandra, syna Patrycego Narimontowicza, nie przedstawia żadnej wątpliwości, tradycyę o tem pochodzeniu zachowały nam zarówno źródła russkie, jak i krajowe; pierwsze zaznaczając wygasnięcie kniaziów Koreckich w Moskwie, dodają, iż „ród ten istnieje w Polsce“ [2]), drugie, jak zwykle bałamutne, wyprowadzają ich od Butawy-Dymitra, urojonego syna Olgerda [3]). Kniaziowie Koreccy pieczętowali się herbem Pogonia [4]), a starożytny pominnik ich rodu zaczyna się od imion: *Hleb, Patrycy i t. d.* [5]), to jest Narimonta i jego syna.

Z synów kn. Wasila Aleksandrowicza jeden **kn. Bohusz Wasilewicz Korecki** podpisany 1483 r. jako świadek [6]). Drugi **kniaź Iwan Wasilewicz Korecki** miał w 1487 r. sprawę z Bohdanem Seńkowiczem Hostskim [7]). *Kniaź Iwan Korecki* od króla Kazimierza otrzymuje 1488—1489 r. drobne nadania [8]), świadek 1491 r. [9]). Zostawszy namiestnikiem Krasnosielskim, *kniaź Iwan Korecki namiestnik Krasnosielski*, wznawia 1492 r. dawną sprawę z Bohdanem Seńkowiczem Hostskim klucznikiem Łuckim o podwody z Korca i uzyskuje przychylny wyrok [10]). Ożeniony z Wasilissą, córką kniazia Hleba Lizinosowicza, po śmierci tego ostatniego otrzymuje 1493 r. przywilej na wszystkie dobra po nim [11]). Niezawodnie umarł przed 1502 r., w którym namiestnikiem Krasnosielskim Iwaszko Zenowicz [12]). Wdowa kniazia Iwana *kniahinia Iwanowa Wasilewicza Korecka Wasilissa Hlebówna*, wspólnie *z synami kniaziami Fedorem, Wasilem, Lwem i Aleksandrem Iwanowiczami Koreckimi*, zapisuje w 1512 r. *córce swej Hannie i mężowi jej Michałowi Zbrochowiczowi* majątek macierzysty Perekały [13]). Sama *księżna Wasilissa* potwierdziła działy dokonane między *synami Fedorem, Iwanem, Wasilem, Lwem i Aleksandrem* [14]).

O **kniaźnie Annie Iwanównie**, której małżonek Michał Zbrochowicz należał do rodziny Hulewiczów [15]), więcej nie słychać. Z pięciu synów kniazia Iwana Koreckiego, trzej: **Wasil**, **Lew** i **Aleksander** zginęli 1519 r. w bitwie pod Sokalem [16]). Z nich *kniaź Wasil Iwanowicz Korecki* podpisany 1514 r. jako świadek [17]).

Kniaź Iwan Iwanowicz Korecki, występuje 1512 r. obok brata Fedora w nadaniu na na Torhowicę [18]) i wspólnie *z żoną Fedką* sprzedaje 1517 r. Susko, kniaziowi Fedorowi Czartoryskiemu [19]).

Córka jego jedyna i dziedziczka **kniażna Anna Iwanówna**, wydaną została za kniazia Iwana Wasilewicza Masalskiego, który zwał się niekiedy *kniaziem Masalskim-Koreckim*. W popisie ziemian Wołyńskich 1528 r. zapisano, że *kniaź Iwan Masalski-Korecki* ma stawić 8 koni na potrzeby wojenne [20]). W 1532 r. król zezwala *kniaziowi Iwanowi Wasilewiczowi Masalskiemu i małżonce jego Hannie córce kniazia Iwana Koreckiego*, sprzedać połowę Korca że względu, iż władający drugą połową Korca, brat jej stryjeczny kniaź Bohusz Fedorowicz Korecki, wielkie im krzywdy wyrządza [21]).

Kniaź Fedor Iwanowicz Korecki, otrzymuje przywileje 1508 r. na Suszczany po zdrajcy Hlińskim [22]), a 1512 r., wspólnie z bratem *kniaziem Iwanem Iwanowiczem Koreckim* na Targowicę z przyległościami w powiecie Łuckim [23]). Majątek ten był poprzednio w posiadaniu pisarza Michała Wasilewicza, któremu król po powrocie jego z Ordy nadaje w zamian w 1522 r. Swiniuchy [24]). Żoną kn. Fedora była kniażna Hanna Michałówna Żyżemska, wdowa po Niemirze. Już wdową, *kniahinia Fedorowa Iwanowicza Korecka Hanna, z synami swemi* (sic) prowadzi 1522 r. odwieczną sprawę z Hostskim o podwody [25]). W 1524 r. *kniahinia Korecka* ma sprawę z kniaziem Wasilem Sokolskim o gwałty [26]). Niezawodnie taż *kniahinia Korecka* w popisie 1528 r. zapisana na 12 koni [27]). W tymże roku *kniahinia Fedorowa Korecka*, pozwana przez Michna Swatkowicza o spadek po jego wuju a jej mężu panu Niemirze, który jej testamentem zapisał 600 kop groszy na trzeciej części swych majątków, otrzymuje potwierdzenie tego testa-

---

[1]) Okolski, Orbis I 547. [2]) Barch. kn. I 43. [3]) Okolski, Orbis I 546; za nim Kojałowicz art. Korecki i Niesiecki V 228. [4]) Tamże. [5]) Rumiancow str. 27. [6]) Arch. Sław. I 82. [7]) *Wojsiepsze (?), Lipca 20, ind. 5 (1487*, druk. Okolski, Orbis I 547). [8]) Z. 4 k. 63, 69. [9]) Arch. Sław. I 93. [10]) W Wilnie Sierpnia 27 ind. 10 (1492, Z. 5 k. 1 od. 2). [11]) W Wilnie Lutego 18 ind. 11 (1493, Okolski, Orbis I 547). [12]) Z. 6 str. 409. [13]) W Torhowicy, Kwietnia 20 ind. 15 (1512, Arch. Sław. III 304—305). [14]) Okolski, I 548. [15]) Tamże. [16]) Karamzin, VII pr. 183, Okolski I 548. [17]) Arch. Sław. III 113—114. [18]) Patrz niżej. [19]) 1517 r. Czerwca 6 (Z. 22 k. 17); potwierdzenie Czartoryskiemu 13 Lutego 1526 (Tamże k. 13). [20]) P. I k. 193—223, dr. Akt. Wil. XIII 18—21 i Arch. Sław. III 321—325. [21]) 1532 r. Czerwca 6 ind. 5 (Z. 17 k. 185). [22]) Czerwca 29 ind. 11 (1508, Z. 8 k. 222). [23]) Lipca 20 ind. 15 (1512, Z. 9 d. 313, dr. Ar. Sł. III 96). [24]) Z. 22 k. 19. [25]) Wyrok królewski, Arch. Sław. III 219—220. [26]) Z. 14 d. 150. [27]) P. I k. 193—223, dr. Akt. Wil. XIII 18—21 i Arch. Sław. III 321—325.

mentu [1]). Kniahinia Hanna zginęła gwałtowną śmiercią z winy swego syna; to też w 1532 r. dworzanie hospodarscy kniaziowie Tymofiej i Bohdan Michałowicze Żyżemscy, oskarżają *dworzanina hospodarskiego kniazia Bohusza Koreckiego o to, iż siostra ich, matka jego, kniahinia Fedorowa Iwanowicza Korecka Anna* do śmierci jest zabita, które to zabójstwo z jego przyczyny się stało, a król rozkazuje kniaziowi Bohuszowi stawić się, dla usprawiedliwienia się, na pierwszym sejmie [2]). Kniaź Fedor Iwanowicz Korecki miał kilku synów [3]), wszyscy jednak oprócz Bohusza powymierali młodo.

Kniaż Bohusz Fedorowicz Korecki, będzie to niezawodnie *kniaź Korecki*, który według popisu 1528 r. miał stawić 5 koni na potrzeby wojenne [4]); *kn. Bohusz Korecki* w r. 1531 dopomina się o przywilej na Targowicę, wydanie którego odłożono [5]), 1532 oskarżony przez wujów swych kniaziów Żyżemskich o przyczynienie się do zabicia matki [6]), oraz przez siostrę swą stryjeczną kniahinię Masalską o czynienie krzywd w jej połowie Korca [7]). W 1534 r. wspólnie z kn. Andrzejem Koszyrskim pozywa kn. Iwana Masalskiego o szkody [8]). Starostą Żytomirskim został w końcu 1539 r. [9]) Rozwiódłszy się z żoną kn. Anną córką kn. Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza Koszerskiego starosty Łuckiego i marszałka ziemi Wołyńskiej, zapisem z d. 18 Kwietnia 1546 r. *kn. Bohusz Fedorowicz Korecki starosta Żytomirski* zrzeka się wszelkich pretensyj do tegoż kn. Andrzeja o skarby i pieniądze, które zostały u jego córki [10]). Z Żytomirskiego został 1548—1549 r. starostą Bracławskim i Winnickim, w jakim urzędzie występuje 1550 r. [11]). Nareszcie 7 Grudnia 1559 r. otrzymał przywilej na starostwo Łuckie na przypadek śmierci kniazia Andrzeja Sanguszki-Koszyrskiego [12]), po którego śmierci (w Grudniu 1560 r.) zachowując starostwo Bracławskie i Winnickie, objął urząd starosty Łuckiego. W 1562 r. otrzymuje przywilej na założenie miasteczka w Targowicy [13]). Pomimo utworzenia 1566 r. ze starostwa Łuckiego województwa Wołyńskiego, a ze starostw Bracławskiego i Winnickiego województwa Bracławskiego, oraz kasztelanii obok województw, pozostał przy urzędzie starosty tych ziem. W 1569 r. podpisał akt wcielenia Wołynia do Korony [14]). *Kn. Bohusz Korecki starosta Łucki i Bracławski* mianowany 4 Lipca 1572 r. wojewodą Wołyńskim [15]). Pod koniec życia władał na Wołyniu majątkami: Korzec, Międzyrzec, Kulików, Targowica i Jarunia [16]). W Łucku 21 Czerwca 1576 r *kniaź Bohusz Fedorowicz Korecki wojewoda ziemi Wołyńskiej, starosta Łucki, Bracławski i Winnicki* spisuje testament, którym chce być pochowanym w Pieczerskiej ławrze w Kijowie, naznacza opiekunów *żonie kn. Maryi Wasilewnie Czaplance i synowi Joachimowi;* tejże małżonce zabezpiecza 3,000 kop gr. na zamku Targowicy, zaś synowi Joachimowi pozostawia dobra, które stanowiły: zamek i miasto Korzec, zamek i miasto Międzyrzec i inne włości, oraz summę 1,600 kop gr. pożyczonych kn. Michałowi Aleksandrowiczowi Czortoryskiemu pod zastaw Mstiszyna, Kołniatycz i Połhanowa, a także 5,000 kop gr. na Winnicy, którą opiekun ma postąpić synowi, gdy do lat zupełnych dorośnie. W końcu wspomina o *wspólnie z kniaziami Żyżemskimi* odziedziczonym spadku po kniaziu Bohdanie Putiwlskim [17]). Umarł 19 Sierpnia 1576 r., pochowany w Pieczerskiej ławrze w Kijowie; z nadgrobku widać, że był także starostą Zwinogrodzkim [18]). Z przytoczonych szczegółów okazuje się, że kn. Bohusz miał dwie żony. Pierwszą była Anna, córka kniazia Andrzeja Michałowicza Sanguszki-Koszerskiego starosty Łuckiego i Anny Chrebtowiczówny, rozwiedziona 1546 r. [19]); drugą Marya Wasilewna Czaplicówna, matka *jedynego syna Joachima* [20]).

Wdowa po kniaziu Bohuszu, *kniahinia Bohuszowa Korecka wojewodzina Wołyńska* władała 1583 i 1589 r. Targowicą z przyległościami, oraz Krasnem, Stawrowem i Koł-

---

[1]) W Wilnie 1528 r. Sierpnia 28 (S. 4 k. 193). [2]) Kraków, 1532 r. Grudnia 15 ind. 6 (S. 7 k. 66). [3]) Patrz wyżej, pod r. 1522. [4]) P. 1 k. 193—223. [5]) Z. 15 k. 84. [6]) Patrz wyżej. [7]) Tamże. [8]) Arch. Sław. III 460. [9]) Jeszcze w Sierpniu 1539 r. dzierżawcą Żytomirskim był kniaź Semen Hlebowicz Proński (Arch. Jugo Cz. VII T. I 152—153), a już w pierwszej połowie 1540 r. kn. Bohusz Federowicz Korecki jest starostą Żytomirskim (Arch. Sław. IV 575, także Arch. Jugo Cz. VII T. I 54—55). [10]) Arch. Sław. IV 454. [11]) Starostą Żytomirskim jest jeszcze w Styczniu 1547 r. (Arch. Sław. IV 527), starostą Bracławskim i Winnickim 1550 r. (Z. 28 k. 106 i 120). [12]) Z. 41 d. 57 k. 91. [13]) Z. 38 d. 246. [14]) Arch. Jugo Cz. II T. I 13. [15]) Woł. 1 A. k. 288. [16]) Zr. dziej. XIX 13 i 44. [17]) Arch. Jugo Cz. I T. I str. 95—116. O szczegółach co do spadku po kniaziu Putiwlskim patrz wyżej str. 89. [18]) Nadgrobek: Kalnofojski, Teratourgema lubo Cuda, Kijów 1638 str. 41, Maksimowicz, Kiewlanin str. 150 [19]) Arch. Sław. IV 430—432. [20]) Patrz wyżej.

niatyczami [1]). W 1591 r. procesowała się z Krasieńskimi o popełnione rzekomo przez nich grabieże [2]). Wspomina o niej (jako o żyjącej?) wyrok z 1620 r. [3]). Kniaź Bohusz pozostawił jedynego syna Joachima, drugi bowiem syn (starszy) **Jerzy**, urodzony również z Czaplicówny, umarł przed ojcem w wieku młodzieńczym [4]).

Kniaż Joachim Bohuszewicz Korecki wojewoda Wołyński, starościc Łucki, Bracławski i Winnicki, żonaty z Hanną, córką Jana Hieronimowicza Chodkiewicza kasztelana Wileńskiego i Krystyny Zborowskiej, wspólnie z nią kwituje 29 Maja 1581 matkę jej i braci z odbioru posagu 5,000 kop groszy, poczem ona zrzeka się pretensyi do dóbr ojczystych, a on ubezpiecza posag żony na Międzyrzecu [5]). *Joachim i Anna z Chodkiewiczów Koreccy* występują razem w aktach Bracławskich i Kijowskich w latach 1591—1609 [6]). Kn. Joachim nie zajmował żadnych urzędów i całe życie występuje jako wojewodzic Wołyński. W 1609 r. *Anna Chodkiewiczówna kniahinia Korecka w obecności męża swego kniazia Joachima Koreckiego wojewodzica Wołyńskiego* oskarża kniazia Romana Rużyńskiego i żonę jego Zofię z Korabczewa oraz Kiewliczów, iż oni połączywszy się z innymi panami i zebrawszy sześć tysięcy zbrojnych, uczynili napad na majątek Koreckich Czeremosznę, miasteczko i zamek tamtejszy zdobyli i spalili i wielu mieszkańców pozabijali [7]). *Kn. Joachim Korecki* w 1610 r. zapisał żonie dożywocie na dobrach Międzyrzeckich [8]). Żył jeszcze w Lutym 1611 r. [9]), umarł niezawodnie 1612 r. Już nie żył w 1613 r., od którego roku kn. Anna z Chodkiewiczów Korecka w aktach Bracławskich i Kijowskich występuje sama do 1624 r. [10]). W 1614 r. wspólnie *z synami Samuelem i Karolem*, pozwaną została o zbiegłych poddanych [11]). *Wdowa kniazia Joachima Koreckiego Anna Chodkiewiczówna*, wzmiankowana 1619 r. w skardze zakonników monasteru Żydyczyńskiego na kniazia Samuela Koreckiego [12]). Spisywała 30 Marca 1626 r. testament, którym chce być pochowaną w monasterze Koreckim przeciwko celi *córki swej Serafiny*, która jest w tym monasterze, *synowi Karolowi* przekazuje dobra Białołówkę, Sokulec, Hubin, Kalnik, Biłhorodki ze Stajkami, Dymirem i Olszanką [13]). Niezawodnie umarła w tymże roku [14]). Kniaź Joachim z wyżej wymienionej małżonki pozostawił 2-ch synów i 5 córek [15]). *Wszystkie pięć córek kniazia Joachima i brat ich kniaź Karol Samuel*, mają 1628 r. sprawę z Siliczem i Jerliczem [16]) i też rodzeństwo, *dzieci i spadkobiercy Anny Jakimowej Koreckiej, Marcybella Hlebowiczowa kasztelanowa Wileńska, Karol Samuel kasztelan Wołyński, Leonia Radziwiłłowa, Izabella Czartoryska, Helena Kalinowska i kniażna monachinia Serafina*, pozwani 1630 r. w sprawie zagarnięcia dóbr Rusanów i Gogolew [17]).

Lawinia wydana 9 Listopada 1609 r. w Korcu [18]) za Jana Alberta księcia Radziwiłła, owdowiała 15 Kwietnia 1626 r. [19]), i sama zmarła w Lutym 1641 r. [20]).

Marcybella wydana 1 Lutego 1606 r. [21]) za Mikołaja Hlebowicza podstolego W. Ks. Lit. (wojewoda Smoleński 1611 r., kasztelan Wileński 1621 r.), wniosła mu zł. 30,000 posagu [22]), które mąż ubezpiecza zapisem z d. 10 Maja 1606 r. [23]). Owdowiała 18 Listopada 1632 r. [24]), jako wdowa występuje 1633—1634 r. [25]), poczem poślubiła powtórnie Jana Rakowskiego podskarbiego nadwornego Litewskiego (1635 r. wojewodę Brzeskiego, 1638 r. Witebskiego); owdowiała powtórnie w Czerwcu 1639 r. [26]). Znów jako wdowa występuje w Listopadzie 1639 r. [27]). Umarła 1648 r., pochowana w Wilnie [28]).

Izabella, wydana 1617 r. za Mikołaja-Jerzego kniazia Czartoryskiego, owdowiała 1661 r. zmarła 1669 r. [29]).

Helena, wydana za Marcina Kalinowskiego wojewodę Czernihowskiego, hetmana wielkiego koronnego [30]).

Zofia, mniszka w monasterze Koreckim pod imieniem Serafiny [31]), wspomniana w 1626 i 1630 r. [32]).

---

[1]) Zr. Dziej. XIX 88, 111 i 153. [2]) Boniecki 142. [3]) Tamże. [4]) Okolski I 549. [5]) Z. 68 k. 57—61. [6]) Zr. Dziej. XXI str. 4—168 i 408—548. [7]) Boniecki 142. [8]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 349. [9]) Tamże Cz. III T. I str. 183. [10]) Zr. dziej. XXI 172—383 i 559—652. [11]) Boniecki 142. [12]) Arch. Jugo Cz. VI T. I str. 399. [13]) Słow. Geogr. V 163. [14]) Tamże i III 705. [15]) Okolski I 549. [16]) Boniecki 142. [17]) Kiews. Centr. Arch. XIV 32. [18]) Maskiewicz, Pamiętniki, Wilno 1838 r. str. 95. [19]) Icones Radivil. Tab. 75. [20]) Radziwiłł, Pam. II 29 i Icones Radivil. Tab. 76. [21]) Maskiewicz, Pamiętniki 3. [22]) Tamże. [23]) S. 74 k. 602 odw. [24]) Radziwiłł, Pamiętniki I 131. [25]) Z. 110 k. 41, 109 i Z. 111 k. 146. [26]) Radziwiłł, Pamiętniki I 408. [27]) Z. 113 k. 412 odw. [28]) Ks. Mennicki, Wieczność Marcybelli-Anny ks. Koreckiej Rakowskiej, Wilno 1648 r. [29]) Patrz wyżej str. 32—33. [30]) Okolski I 549. [31]) Tamże. [32]) Patrz wyżej.

Kniaź Samuel Korecki starszy syn kniazia Joachima, w 1619 r. ma sprawę z zakonnikami monasteru Żydyczyńskiego o napad [1]) a 1620 r. inną sprawę z Bohowitynem o wieś Wojnicę [2]). Słynny wojownik umarł w niewoli Tureckiej 7 Czerwca 1622 r. [3]). Żonaty z Katarzyną córką Jeremiasza Mohiły hospodara Mołdawskiego [4]), pozostawił jedyną córkę **Annę**, żonę Andrzeja Leszczyńskiego wojewodzica Bełzkiego, zmarłą 30 Maja 1639 r. w wieku lat 21, przeżywszy z mężem 2½ roku [5]).

Kniaź Karol Korecki drugi syn Joachima, mianowany 26 Sierpnia 1622 r. kasztelanem Wołyńskim [6]), umarł na początku Maja 1633 r. [7]). Ożenił się z Anną Potocką, córką Andrzeja Potockiego kasztelana Kamienieckiego, wdową 1-o po Stanisławie Golskim wojewodzie Ruskim [8]), a 2-o po Konstantym kniaziu Zasławskim wojewodzicu Wołyńskim [9]), zmarłą 4 Maja 1623 w wieku lat 30 [10]), pozostawiając mu synów: **Aleksandra** zmarłego dzieckiem, Samuela-Karola i córkę Eufrozynę [11]).

Kniaźna Eufrozyna występuje obok brata 1636—1639 i 1640 r. [12]), w pracy Okolskiego, wydanej 1641 r., wspomniana jako panna [13]). W Styczniu 1647 r. poślubiła jednego z synów Gabryela Stępkowskiego kasztelana Bracławskiego [14]). Umarła niezawodnie wkrótce po ślubie.

Kniaź Samuel-Karol Korecki, syn kniazia Karola Koreckiego kasztelana Wołyńskiego i Anny Potockiej, już w 1645 r. żonaty z Marcyanną z Bobrku Ligęzianką, córką Hermolansa podskarbiego wielkiego koronnego, wdową po Janie-Karolu Tarle kasztelanie Wiślickim [15]). Oboje w tym roku pozwani o ukaranie śmiercią kilku osób [16]). Owdowiawszy Samuel-Karol zaślubił powtórnie Zofię Opalińską, córkę Piotra wojewody Poznańskiego, wdowę po Stanisławie Koniecpolskim kasztelanie Krakowskim i hetmanie wielkim koronnym [17]). Zachorowawszy jednak w dzień ślubu [18]), umarł na drugi tydzień 12 Lutego 1651 r. mając niespełna 30 lat wieku [19]) i nie pozostawiając żadnego potomstwa. Wdowa po nim umarła 1657 r. [20]).

Kn. Aleksander Patrykiejewicz wprzód Starodubski potem Korecki.

- **Semen**
  - **Wołoch** † bp.
  - **Danił**
    - **Bohdan**
      - **Iwan** † młodo
- **Wasil** 1443
  - **Bohusz** 1483
  - **Iwan** 1487—1493 Ż. Wasilissa Lizinosowicz 1512
    - **Fedor** 1508—1512 Ż. Anna Żyżemska † 1532
      - **Bohusz** 1528 † 1576 wda Wołyński Ż. 1-o Anna Sanguszko 2-o Czaplic
        - **Jerzy** † młodo
        - **Joachim** 1576 † 1612 Ż. Anna Chodkiewicz 1581 † 1626
          - **Samuel** † 1622 Ż. Katarzyna Mohiła
            - **Anna** 1618 † 1639 M. Andrzej Leszczyński
          - **Karol** wda Wołyński † 1633 Ż. Anna Potocka ur. 1593 † 1623
            - **Aleksander** † młodo
            - **Samuel Karol** 1621 † 1651 Ż. 1-o Maryanna Ligęza 2-o Zofia Opalińska
            - **Eufrozyna** 1623—1647 M. Stępkowski
          - **Lawinia** † 1641 M. Radziwiłł † 1614
          - **Marcybella** † 1648 M. 1-o 1606 Hlebowicz 2-o Rakowski
          - **Izabella** † 1669 M. 1617 r. Czartoryski
          - **Helena** M. Kalinowski
          - **Zofia Serafina** mniszka
      - **Anna** 1528—1532 M. Iwan Masalski
    - **Iwan** 1512—1517 Ż. Fedka
    - **Wasil** † 1519
    - **Lew** † 1519
    - **Aleksander** † 1519
    - **Hanna** M. Hulewicz

---

1) Arch. Jugo Cz. VI T. I 399. 2) Boniecki 143. 3) Niemcewicz, Zbiór pamiętników V 408. 4) Okolski I 550. 5) Nadgrobek, Starowolski, Monum. str 325. 6) Woł. 19 k. 268. 7) Radziwiłł. Pamiętniki I 159; wiadomość o jego śmierci nadeszła 16 Maja. 8) Okolski I 550. 9) Boniecki 144, 407. 10) Starowolski, Monum. str. 504. 11) Okolski I 551. 12) Boniecki 144, Kiew. Centr. Arch. Nr. 1 str. 8. 13) Okolski I 551. 14) Radziwiłł II 245. 15) Niesiecki V 236. 16) A. Z. R. V str. 73. 17) Niesiecki, V 236, Panegiryki współczesne (Estreicher VII 278, 279). 18) Niesiecki V 236. 19) Jerlicz, Latopisiec I 119. 20) Niesiecki VII 117.

Koriatowicz.

Patronim potomków **Koriata — Michała Gediminowicza** księcia na Nowogródku. Synowie jego wyrugowani z dzielnicy swej po śmierci ojca, przeniesieni zostali na świeżo od Tatarów zdobyte Podole, którego podbicia dokończyli.

Kniaż Jurij Koriatowicz obok Jewnuta, Kiejstuta, Lubarta i Jurja Narimontowicza, za siebie, Olgerda, Koriata i braci, podpisał traktat z królem Kazimierzem [1]). W 1374 r., występuje jako hospodar ziemi Mołdawskiej [2]). Niezawodnie powołanym został na tron przez stronnictwo bojarów przeciwne polityce hospodara Laczka [3]). Według kronikarza został zabitym przez poddanych, co musiało nastąpić w tymże 1374 r. [4]). Niewątpliwie już nie żył w Marcu następnego roku, kiedy kniaź Aleksander Koriatowicz potwierdza i powiększa zapis *brata swego kniazia Jurja Koriatowicza* na kościół Matki Boskiej w Smotryczu [5]).

Kniaż Aleksander Koriątowicz będzie to niezawodnie ów *król Aleksander*, który 1365 r. brał udział w pochodzie Kiejstuta i Olgerda na ziemię Szawelską [6]) *i książe Aleksander* zawierający wspólnie z innymi kniaziami (Litewskimi) traktat z królem Kazimierzem 1366 r. [7]). W tymże roku król Kazimierz zdobywszy ziemię Włodzimierską na Lubarcie, zarząd jej powierzył *Aleksandrowi kniaziowi Litewskiemu synowi Koriata-Michała* [8]). W 1368 r. podpisany *(duce Alexandro Coriati)* na przywileju króla Kazimierza Kmicie [9]). Po śmierci Kazimierza utracił ziemię Włodzimierską, którą napowrót zdobył Lubart [10]); natomiast po bracie Jurju objął zarząd Podola. Jako *kniaź i hospodar Podolskiej ziemi*, wydaje 1375 r. w Smotryczu przywileje: kościołowi Matki Boskiej w Smotryczu, któremu potwierdza i pomnaża fundusz *brata kniazia Jurja Koriatowicza* [11]), oraz mieszczanom Krakowskim na wolny handel z Podolem [12]). Papież wystosował do niego 1378 r. bullę, którą mu udziela indulgencyę tyczącą się spowiedzi [13]). Według kronikarza zginął w potyczce z Tatarami [14]); niezawodnie musiało to nastąpić około 1380 r.

Kniaż Konstanty Koriatowicz. Temu podobno król Kazimierz proponował jedną z córek swych w małżeństwo [15]). Księciem Podolskim mógł zostać po bracie Aleksandrze; z tym tytułem nadał 1385 r. mieszczanom Krakowskim przywilej wolnego handlu [16]), a 1388 r. w Kamieńcu dobra Bakotę słudze swemu Niemirze [17]). Umarł około 1390 r. Ci trzej kniaziowie Jerzy, Aleksander i Konstanty, prawdopodobnie przeszli na wiarę Rzymsko-katolicką, jeden z nich (Aleksander?), mógł się ochrzcić już 1351 r. [18]).

Kniaż Fedor Koriatowicz, według kronikarza zachował (drobny) udział w Nowogródku i dopiero po zejściu trzech braci objął księstwo Podolskie w posiadanie [19]). Jeszcze wcześniej w latach 1360—1370, bawił w Węgrzech, gdzie z ramienia króla Ludwika trzymając Munkacz, fundował tam klasztor w pobliżu twierdzy, której nawet podobno był założycielem [20]). Zaraz na wstępie swego panowania, złożył hołd wierności królowi Władysławowi i koronie Polskiej [21]). Następnie w 1392 r. *(kniaź Fedor Koriatowicz Bożą miłością kniaź i hospodar ziemi Podolskiej)*, nadał słudze swemu Bedryszkowi wsie na Podolu [22]). Wkrótce potem za nieposłuszeństwo ściągnął na siebie gniew wielkiego księcia Witowda, skutkiem którego był pochód Witowda 1393 r. na Podole i wyzucie z niego kniazia Fedora [23]), który jednocześnie dostał się do niewoli. Wydostawszy się z niewoli kn. Fedor udał się do Węgier, gdzie objął napowrót Munkacz w posiadanie; w 1403 r. *Fedor książe Podolski, pan na Munkaczu,* przebacza Władysławowi i jego poddanym za swe zatrzymanie (więzienie) i jednocześnie składa hołd królowi i królestwu [24]). Ostatnie lata przesiedział w Węgrzech, gdzie jeszcze w 1408 r. wydał dokument zaczynający się od słów: *„Princeps Theodorius dux Podoliae et comes comi-*

---

[1]) Dr. A. Z. R. I d. 1, Inventarium str. 371, Danił. Skarbiec Nr. 361/2. [2]) Czołowski, Sprawy Wołoskie do 1412 r. str. 7. [3]) Tamże. [4]) Danił. Latop. 51. [5]) Dr. A. Z. R. I d. 4, Źródła do dziejów I 159, Przeździecki, Podole I 119. [6]) Script. rer. Pruss. II 549, Danił. Skarbiec Nr. 429. [7]) Inventarium 371/2, Danił. Skarbiec Nr. 432. [8]) Długosz III; 286. [9]) A. G. Z. VII 12. [10]) Script. rer. Pruss. II 717. [11]) Dr. A. Z. R. I d. 4, Źródła do dziejów I 139, Przeździecki, Podole II 19, Źr. dziej. V 10, z mylną datą 1376. [12]) Monum. medii aevi V 57. [13]) Theiner Monum. Pol. I 748 (Stadnicki, Synowie I 158). [14]) Danił Latop. 51. [15]) Tamże. [16]) W Krakowie, Monum. medii aevi V 74. [17]) Naruszewicz, Historya VI str. XIX. [18]) Z Theinera, Stadnicki, Synowie I 158—159. [19]) Danił. Latop. 51. [20]) Stadnicki, Synowie I 173—178. [21]) Tamże 178. [22]) Zr. dziej. V 20—22. [23]) Danił. Latop. str. 51—52. [24]) Danił. Skarbiec Nr. 778—779.

tatus de Beregh" [1]). Umarł przed 1416 r., w którym król Węgierski Zygmunt wyznaczył jego córkom **Annie** i **Maryi** roczną dotacyę [2]).

Wymienieni czterej kniaziowie przez kronikarza wyraźnie nazwani synami Koriata. Jeden z synów Koriata zaślubił w 1356 r. córkę Iwana Iwanowicza wielkiego księcia Moskwy [3]); późniejsze źródła zowią go Dymitrem a żonę jego Liubow [4]). Byłby to więc piąty syn. Jednocześnie inna córka wielkiego księcia Iwana Anna, była żoną kniazia Dymitra Michałowicza Wołyńskiego, przezwanego Bobrok [5]), którego niesłusznie chcą mieć identycznym z wymienionym Dymitrem Koriatowiczem [6]). Nadto występują jako Koriatowicze:

Kniaź Lew Koriatowicz zginął nad Worsklą w 1399 r.; kronika Bychowca utworzyła z niego dwie osoby, kniaziów Hleba i Semena [7]).

Kniaź Bazyli Koriatowicz w 1403 r. przyrzeka wierność królowi i królestwu Polskiemu i krzywd nie orężem ale prawnie poszukiwać [8]).

Córką lub wnuczką jednego z Koriatowiczów mogła być kniażna Zofia Żedywidówna (?), żona kniazia Dymitra Semenowicza Druckiego-Zubrewickiego, którą kronikarz nazywa *bratanką króla Władysława Jagajły i dziedziczką ziemi Podolskiej* [9]).

Przydomku „*Koriatowicz*" na zasadzie mylnej tradycyi o pochodzeniu, używają kniaziowie Kurcewiczowie, według wszelkiego prawdopodobieństwa potomkowie nie Koriata ale Narimonta [10]).

Koributowicz.

Patronim ten powinien był służyć tylko synom **księcia Koributa-Dymitra Olgerdowicza**, księcia Nowogrodu Siewierskiego do 1393 r., żyjącego jeszcze 1404 r. [11]). Żoną jego była Anastazya córka Olega Iwanowicza księcia Rjazańskiego, wdowa po Dymitrze Wasilewiczu kniaziu Druckim, z którym miała synów Andrzeja i Wasila kniaziów Druckich [12]). Z niej pozostawił trzech synów: Iwana, Zygmunta i Fedora [13]) i kilka córek; z nich:

Anastazya żona Wasila Michałowicza, księcia Twersko-Kaszyńskiego, któremu w 1400 r. urodziła syna Dymitra [14]). Kniaź Wasil Michałowicz zmarły w 1426 r. był od 1396 r. wdowcem po Anastazyi córce Włodzimierza Olgerdowicza [15]).

Helena wydana za Jana księcia Raciborskiego; biskup Krakowski Piotr odprowadzał ją na Szląsk w Styczniu 1407 r. [16]). W 1412 r. spotykamy ją w Nowym Sączu na dworze królewskim [17]). Owdowiała 12 Sierpnia 1424 r. [18]); żyła jeszcze w Lutym 1447 r. [19]).

Marya, córka Koributa [20]), po śmierci ojca wychowywała się na dworze Witowda, który ją wydał za kniazia Fedora (Lwowicza) Worotyńskiego. Kniaziowie Semen Wiazemski z żoną i Dymitr Szuticha, a także Hrihory Protasjew, odprowadzali ją do Worotyńska; córka jej następnie wydaną została za kniazia Iwana Jarosławicza. O tych szczegółach świadczyli: kniaź Iwan Wasilewicz Krasny, który kniazia Fedora Worotyńskiego nazywa swoim wujem, kniaź Andrzej Konstantinowicz Prichabski, którego ojciec był cześnikiem u księżnej Witowdowej, i pan Andrzej Aleksandrowicz Drozda, wnuk księżnej Borisowej, której pierwszym mężem był kniaź Iwan Koributowicz, w 1505 r. w sprawie o Łosk, między kniaziem Iwanem Jarosławiczem a panem Stanisławem Piotrowiczem Kiszką [21]).

Iwan Koributowicz, w 1431 r. w Łucku, obok innych kniaziów i panów, wydawał królowi poręczenie za jeńców Litewskich [22]); jedyna to współczesna wzmianka o nim. Miał żonę, która po jego śmierci wyszła za kniazia Borisa Hlińskiego [23]).

---

1) Stadnicki, Synowie I 180. 2) Tamże. 3) Połn. Sobr. X 228. 4) Malgin, Zercało Rossijskich Gosudarej 1794 r. str. 334, Karamzin IV str. 174. Rodosł. I str. 275 daje Korybutowi drugą żonę: „*Liubow księżnę Moskiewską*". 5) Karamzin IV 24 pr. 38. 6) Smolka, Kiejstut i Jagiełło, str. 27—28. 7) Ród Gedimina str. 36. 8) Inventarium 378, Danił. Skarbiec Nr. 761. 9) Bychowca, Kronika str. 45. 10) Patrz wyżej str. 13—15. 11) Stadnicki, Bracia str. 41—48, Ród Gedimina 152—153. 12) Chmyrow Nr. 287. 13) Połn. Sobr. VII 256. 14) Chmyrow Nr. 283. 15) Tamże Nr. 478, Ród Gedimina str. 101—102. 16) Weltzel, Geschichte der Stadt Ratibor. Ratibor 1861 str. 87, Grotefend, Stammtafeln der Schlesischen Fürsten, Breslau 1889 Tab. XII. 17) Długosz IV 120. 18) Tamże 220. 19) Weltzel 90, Grotefend Tab. XII. 20) Ród Gedimina 154. 21) Z. 6 str. 478, druk. A. Z. R. I d. 214 str. 364. 22) Monum. medii aevi II str. 70. 23) Patrz wyżej, także A. Z. R. I przypis 60.

Myli się więc Stryjkowski, gdy Iwanowi Koributowiczowi i urojonemu bratu jego Andrzejowi każe ginąć w 1399 r. nad Worsklą [1]), tembardziej, że starsze kroniki, wyliczając poległych w tej bitwie, kniaziów tych nie wymieniają [2]).

Zygmunt Koributowicz, w bitwie pod Grunwaldem 1410 r. dowodził 51-ą chorągwią, w 1412 r. bawił przy królu w Nowym Sączu i był obecnym zjazdowi jego z cesarzem Zygmuntem w Lubomli a w 1414 r. towarzyszył królowi w wyprawie na Pomorze i zdobył twierdzę Riezenberg [3]). Wysłany 1422 r. do objęcia w posiadanie królestwa Czech, w imieniu Witowda, wojował tam przez lat pięć; uwięziony i odstawiony do granicy 1427 r. bawił następnie kilka lat przy siostrze księżnie Raciborskiej. Po zruceniu Szwitrigajły z tronu wielkoksiążęcego przystał do niego i walcząc przy jego boku, poległ w bitwie pod Wiłkomierzem 1435 r. [4]).

Fedor Koributowicz, należąc do rady przybocznej wielkich książąt Witowda, Szwitrigajły i Zygmunta, położył swój podpis na kilku traktatach i dokumentach z lat 1422—1432 [5]). Myli się Kotzebue twierdząc, że w 1433 r. Fedor Koributowicz (?) starosta Podolski, ostrzegał Szwitrigajłę o uzbrojeniach Polaków [6]), albowiem szczegół ten odnosi się do kniazia Fedka Nieświeckiego, który wówczas był starostą Podolskim [7]), a słowo Koributowicz jest niepotrzebnym dodatkiem autora. Za przykładem Litewskich kniaziów, *Fedor Koributowicz* stanął po stronie Szwitrigajły i w bitwie pod Wiłkomierzem 1435 r. dostał się do niewoli wielkiego księcia Zygmunta [8]). W następstwie odzyskał swobodę; jeszcze w 1440 r. *kniaź Fedko Koribut* witał królewicza Kazimierza przy wjeździe jego na Litwę [9]).

Według rodowodu książąt Litewskich, Koributowicze Iwan, Zygmunt i Fedor wymarli bezpotomnie [10]). Wiadomość ta zarzuca stanowczy kłam podaniu Stryjkowskiego [11]) i Paprockiego [12]), powtórzonemu następnie przez wszystkie herbarze, jakoby od Fedora Koributowicza pochodzili kniaziowie Zbarażscy i jednoplemienni ich kniaziowie Wiszniowieccy, Poryccy i Woronieccy. Wszyscy ci kniaziowie jednak już od końca XVI-go wieku, w dobrej czy złej wierze, używali przydomku „Korybut" lub „Korybutowicz".

Korigajło

imie Litewskie **kniazia Korigajły-Kazimierza Olgerdowicza**, księcia Mścisławskiego, zabitego pod Wilnem 1390 r. Zszedł bezpotomny a niezawodnie i bezżenny [13]).

Korkodyn (Korkoda)

od przydomku „Korkoda". **Kniaź Hleb Światosławowicz Smoleński** (patrz art. Smoleński), pozostawił synów Dymitra i Iwana; z nich **Iwan** jest ojcem **Jurja** przezwanego „*Korkoda*" [14]). Prawdopodobniejszem jednak jest, że przydomek ten nosił już ojciec Jurja kniaź Iwan, syn jego bowiem wymieniony Jurij występuje jako „*Korkodyn*". O kniaziu Iwanie Korkoda, nic nie wiemy.

Syn jego **kniaź Jurij Iwanowicz Korkodyn**, będzie to ów „*kniaź Korkodyn z synem*", wymieniony w sporządzonym w końcu XV-go wieku spisie kniaziów i bojar Smoleńskich [15]); tenże „*kniaź Korkodyn z synem Iwanem*", otrzymuje 1487 r. jurgelt z myta Smoleńskiego [16]).

Kniaź Iwan Korkodyn (syn Jurja), otrzymuje kilkokrotnie w latach 1482—1487, różne nadania z myt Smoleńskiego i Mińskiego [17]), a w 1506 r. przywilej na pobieranie pewnych ceł w Krzyczowie, Czeczersku, Propojsku i Ołuczycach [18]). Po zdobyciu Smoleńska 1514 r., poddał się Moskwie, gdzie potomkowie jego „kniaziowie Korkodiny", wygaśli w końcu XVII-go wieku [19]).

---

[1]) Stryjkowski II 116, za nim Narbut, Dzieje VII dodatek str. 111. [2]) Ród Gedimina str. 36. [3]) Długosz IV 38, 48, 120, 121, 161. [4]) Stadnicki, Bracia str 50—103. [5]) Dokumenty druk. Dogiel, Codex IV 115, Danił. Skarbiec Nr. 1359, 1545, 1630, 1632 i t. d. [6]) Kotzebue, Switrigail str. 71, za nim Danił. Skarbiec Nr. 1592. [7]) Patrz niżej art. Nieświecki. [8]) Danił. Latop. str. 59. Bychowca, Kronika str. 47. [9]) Długosz IV 606, nazywając go „*książe Hobotko Korybut*" (!), Hobodko-Chwedko-Fedko. [10]) Połn. Sobr. VII 255. [11]) Stryjkowski II 58 i 102. [12]) Paprocki, Herby str. 832. [13]) Ród Gedimina 162. [14]) Barch. kn. I 106—107, Sinod. spis. 53, 145. [15]) Z. 4 k. 156. [16]) Tamże k. 54. [17]) Tamże k. 6, 43, 54. [18]) Z. 8 k. 424 odw. [19]) Barch. kn. I 106—107, Sinod. spis. 53, 145, Rodosł. V 23.

Koszerski, Koszyrski

od miejscowości Koszer, Koszersk, Koszyrsk, dziś Kamień-Koszyrski, w powiecie Kowelskim, którą w XV-tym wieku władał **kniaź Sanguszko**. Potomkowie jego w jednej linii wygasłej w XVII-tym wieku, tytułowali się kniaziami Sanguszkowiczami- (Sanguszkami) Koszerskimi (Patrz art. Sanguszkowicz).

Kowelski

od Kowla, dziś miasta powiatowego. **Kniaź Wasil Michałowicz Sanguszkowicz** otrzymawszy 1518 r. przywilej na założenie miasta we wsi Kowlu, zaczął się pisać *kniaziem Sanguszkowiczem Kowelskim,* a niekiedy tylko „Kowelskim." Dobra te zamienił w 1543 roku z królową Boną [1]). W 1564 r. Kowel został nadany wychodźcy Moskiewskiemu **kniaziowi Andrzejowi Michałowiczowi Kurbskiemu**, który tytułował się niekiedy *księciem na Kowlu*, lub nawet *księciem Kowelskim* [2]). Po jego śmierci, która nastąpiła 1583 r., wdowie jego i dzieciom odebrano Kowel, jako starostwo królewskie. (Patrz art. Kurbski).

Kozeka (Kozeczycz, później Kozieka, Kozika).

Pochodzenie kn. Kozeków wątpliwe, niewiadomo bowiem czy należą do kniaziów Wołyń oddawna zamieszkujących, czy też protoplasta ich przybył tutaj ze Szwitrigajłą; na ostatni fakt wskazywałyby stosunki tych kniaziów z kniaziami Druckimi [3]) i nabywanie ziem na właściwej Litwie [4]), co miało jeszcze miejsce w XV-tym wieku. Podobno pieczętowali się herbem Zkrzyżłuk (z krzyżem łuk), który miał być nadany przodkowi ich, niby za znaczne zwycięztwo nad Tatarami [5]).

Kniaź Fedor Kozeka świadek 1445 r. w Łucku na dokumencie Szwitrigajły [6]). Pozostawił kilku synów, którzy występują jako kniaziowie Kozeczycze. *Kniaziowie Kozeczycze: Andrzej, Lew i Iwan z synem Olechną,* pomieniali się dobrami z kniaziem Iwanem Jurjewiczem Żesławskim i jego synami, a mianowicie Lew i Andrzej, za ziemię swą na Rosi (Roską) i 50 kop groszy, wzięli Łososinę, zaś Iwan z synem Olechną zamienili ziemie, które dostały im się w dziale z braćmi, oraz takie, które nabyli; na te zamiany kniaziowie Żesławscy, przedstawiwszy listy króla Kazimierza, otrzymali 1499 r. przywilej [7]).

O kniaziach Andrzeju i Lwie Kozeczyczach więcej nie słychać.

Kniaź Iwan Kozeczycz świadek na zapisie na monaster Czerejski 1466 r. [8]) W 1488 roku otrzymuje 5 kop groszy jurgieltu z karczem Łuckich, przy jakiej sposobności nazwany *bratem kniazia Wasila Kozeczycza* [9]).

Kniaź Wasil Kozeczycz, otrzymuje jurgeltu 1486 r. 8 kop z myta Łuckiego [10]), a 1488 r. 7 kop z karczem Włodzimirskich i tyleż z myta Łuckiego [11]). Jako świadek podpisany 1489 r. [12]) i 1493 r. [13]).

Piątym synem kniazia Fedora Kozeki był **kniaź Michał Fedorowicz Kozeczycz**, któremu król Aleksander nadaje 1502 r. majątek Mokrec w powiecie Włodzimierskim [14]), i w tymże roku do poprzednio nadanych 5-ciu dworów w tym majątku, przydaje jeszcze dwa zwane Bobrownickie [15]), a oprócz tego obdarza trzema dworami Kucharcy w tymże powiecie w Turyńskiej włości [16]). Nadto Michał nabył za króla Aleksandra majątek Ośmigowicze od ziemianina Wołyńskiego Bernatowicza, posiadanie którego majątku król wdowie kniazia, *kniahini Michałowej Kozeczynej z dziećmi* potwierdza 1512 r. [17]). O tem, że król Aleksander nadał Mokrec, Kucharcy i Bobrowniki *kniaziowi Michałowi Kozece*, wspomina sporządzona 1545 r. rewizya zamków Wołyńskich [18]). *Kniahinia Michałowa Kozeczyna* żyła długo; w 1541 r. występowała w procesie syna swego Andrzeja z siostrą [19]) i jeszcze w 1545 władała na Wołyniu majątkiem Dołhoje [20]).

---

[1]) Arch. Sław. T. IV 339. [2]) Kurbski I str. VIII. [3]) A. Z. R. III 232. [4]) Z. 6 str. 229. [5]) Okolski Orbis III 349—350. [6]) Listopad 5 ind. 9 (1445, dr. A. J. Z. R. I 11 z mylną datą 1430 r.) [7]) 7007 Luty 13 ind. 2 (1499, Z. 6 str. 229—230). [8]) A. Z. R. III 232 mylnie *Kozeczyn* zamiast *Kozeczycz*. [9]) Z. 4 k. 72 odw. [10]) Tamże k. 9 odw. [11]) Tamże k. 72 odw. [12]) Pam. T. I Cz. 2 str. 5—6 i ten sam dokum. Arch. Sbor. VII 28—29. [13]) Karczewski, Replika II 199. [14]) Z. 15 k. 105 d. 123. [15]) Stycznia 5 ind. 5 (1502, Z. 6 str. 401—402). [16]) Z. 15 k. 106 d. 124. [17]) Z. 9 d. 189. [18]) Zr. dziej. VI 83. [19]) Patrz niżej. [20]) Zr. dziej. VI, 35, 55.

Kniaziowie Iwan, Wasil i Michał Kozeczycze pozostawili potomstwo, które przydomek swego dziada przybrało za nazwisko i zwało się *kniaziami Kozeka*.

Synem Iwana, wymienionym już Olechną, będzie niezawodnie **kniaź Aleksander Kozeka** procesujący się 1533 r. z mieszczaninem Włodzimierskim Onoszkowiczem o pojmanie sługi [1]).

Syn Wasila **kniaź Iwan Wasilewicz Kozeka**, procesuje się 1519 r. z Kaczkowiczem o wybudowanie młyna na jego gruncie [2]). W latach 1519—1524 r. *kniaź Iwan Wasilewicz Kozeczycz* (także *Iwan Kozieczycz, Iwan Kozeka* lub *Kozieka)* występuje kilkakrotnie jako komisarz i świadek [3]). W 1525 r. procesuje niejakiego Wańka Jakowickiego o pograbienie owiec [4]). Według popisu ziemskiego 1528 r. *kn. Iwan Kozika* do służby ziemskiej powinien był stawić 5 koni [5]); w 1530 r. *kniaź Iwan Wasilewicz Kozeka* ma sprawę z kn. Dolskim o wyrządzenie krzywd w majątku Rozczałowicze [6]), i jeszcze 1533 r. *kn. Iwan Kozeka* procesuje się z Onoszkowiczem o zastaw majątku Biskupice [7]). W rewizyi 1545 r. wzmianka, że *nieboszczyk kniaź Iwan Kozieka* władał Rosnowem [8]), a nadto (za pana Janusza starosty Łuckiego ?) otrzymał Rużczałowicze, które obecnie trzymając *kniahinia Kozeczyna spuściła swoim zięciom* [9]). Niezawodnie ta sama *kniahinia Iwanowa Kozieczyna Marya*, oskarża 1543 r. urzędnika kniazia Sanguszki o zamęczenie jej poddanych [10]).

Z córek kniazia Iwana znana tylko jedna: **kniaźna Katarzyna Iwanowna Kozeczyna**, która była żoną Lwa Borysowicza Obrazcowa; oboje w 1547 r. procesują kniazia Andrzeja Sanguszkę o osadzenie dworu na ich ziemi [11]).

Ród kniaziów Kozeków prowadzą dalej potomkowie kniazia Michała Fedorowicza. Z procesu toczącego się 1541 r. między *kniaziem Andrzejem Michałowiczem Kozieką a siostrą jego Anną Tichnową Kozińską*, której brat chciał odebrać Ośmigowicze, dowiadujemy się, że *kniaź Michał Fedorowicz Kozeka*, pozostawił *wdowę*, która świadczyła w sprawie obecnej, synów: *Andrzeja, Janusza i córki, Annę Tichnowę Kozińską*, w której imieniu występuje syn Michał Tichnowicz Koziński, *Zofię, zamężną* (niewiadomo za kim) i *Maryę*. Andrzej, w chwili śmierci ojca znajdował się w niewoli w Moskwie; Janusz, drugi syn już zmarły, żeniąc się ubezpieczył wiano żony swej na Ośmigowiczach i Mokrecy, a wdowa po nim Osmigowicze sprzedała Kozińskim, którym król posiadanie tego majątku przysądza [12]).

Kniaź Andrzej Michałowicz Kozeka, wzięty za życia ojca swego (a więc przed 1512 r.) do niewoli Moskiewskiej [13]), znajdował się w niej jeszcze w Styczniu 1528 r. [14]). Pomimo tego w popisie ziemskim tegoż roku, *kniaź Andrzej Michałowicz Kozika* zapisany na 5 koni [15]). Długoletnia jego niewola w Moskwie, dała powód do mniemania, jakoby pierwszy z Kozeków przeniósł się z Moskwy na Wołyń [16]). W 1531 r. *kn. Andrzej Michałowicz Kozeka* już jest z powrotem na Wołyniu, gdzie w Grudniu t. r. podpisany jako świadek [17]). W 1533 r., ma sprawę z poddanymi Mokreckimi [18]). W latach 1534—1540, występuje kilkakrotnie jako świadek [19]), a w 1541 r. procesuje siostrę swą Tichnowę Kozińską o Ośmigowicze [20]). Podczas rewizyi 1545 r. *kniaź Andrzej Kozieczyc (Koziczyn, Kozeka)* władał na Wołyniu majątkiem Mokrec [21]) i wspólnie z *kniahinią Iwanową* majątkiem Zamlicze, od którego oboje nazwani Zamlickimi *(kniazia Andreja i kniahini Iwanowej Zamlickich z Zamlicz)* [22]). Jako urzędnik starostwa Łuckiego *kn. Andrzej Kozeczyn* brał udział 1546 r. w komisyi rozgraniczenia Korony od Litwy [23]). Jeszcze 1550 r. *kn. Andrzej Michałowicz Kozeka* podpisany jako świadek [24]). Wdowa po nim *kniahinia Andrzejowa Kozeczyna Nastazya Kierdejówna*, oskarżona w 1568 r. przez poddanych kniazia Romana Sanguszki o krzywdy [25]). Taż *kniahinia Nastazya Kozeczyna*, władała w 1570 r. majątkiem Mokrec [26]). Kniaź Andrzej pozostawił syna kniazia Dymitra Kozekę; ten ostatni przysięgając w 1569 r. na przyłączenie Wołynia do korony, zeznał jednocześnie,

---

[1]) S. 8 k. 5 d. 11. [2]) S. 3 d. 27. [3]) Arch. Sław. III 188, 256, 259, 262. [4]) Z. 14 d. 576. [5]) P. I 193—223. [6]) Z. 17 k. 9—13. [7]) Tamże k. 391/402, dr. Arch. Sław. III 430. [8]) Zr. dziej. VI 12. [9]) Tamże str. 86. [10]) Arch. Sław. IV 373. [11]) Z. 29 k. 109, dr. Arch. Sław. IV 530. [12]) Dekret 1541 r. Marca 5 (S. 10 k. 177/400 d. 215). [13]) Patrz wyżej. [14]) Karpow I 768. [15]) P. I k. 193—223. [16]) Kurbski II 328, Pam. III 192. [17]) Arch. Sław. III 393. [18]) Z. 17 k. 365. [19]) Arch. Sław. III 462, IV 168, 215, 242/3. [20]) Patrz wyżej. [21]) Zr. dziej. VI 11, 13, 20. [22]) Tamże str. 54. [23]) Arch. Sbor. I str. 75. [24]) Z. 35 k. 98 d. 62. [25]) Arch. Jugo Cz. VI T. I str. 64—66. [26]) Zr. dziej. XIX 23.

że „*ziat*" *jego* (szwagier ?), *pan Wasil Mikulicki* z powodu wyjazdu na Litwę, stawić się nie może [1]). Z tegoby wypadało, że córka Andrzeja była za Wasilem Mikulickim. W tym samym czasie, żonami kniaziów Fedora Andrejewicza Połubińskiego i Mikołaja Andrejewicza Zbarażskiego, były *kniażny Kozeczanki* [2]).

Kniaź Dymitr Andrejewicz Kozeka poborca powiatu Włodzimierskiego 1568 r. [3]), w następnym roku zaprzysiągł we Włodzimierzu przyłączenie Wołynia do Korony [4]). W opisie powiatu Włodzimirskiego 1570 r. *kniaź Dymitr Kozieka* wymieniony jako władający majątkami Zamlicze, Biermaszów, Kolona i Biskupicze [5]). Tenże *kniaź Kozieka* obrany 1573 r. deputatem z Wołyńskiego na elekcyę [6]) i jako *kniaź Kozika* 1576 r., wyznaczony z sejmu poborcą Wołyńskim [7]). W 1577 r. władał temi samemi dobrami co przedtem, a nadto majątkiem Mokrec [8]), który widocznie odziedziczył po matce swej. W 1578 r. jako świadek podpisał się „*kniaź Dymitr Kozeka-Zamlicki*" [9]). Wzmiankę o nim znajdujemy w księdze mytnej z 1583 r., jako *kniaź Dymitr Kozeka* w tym roku z majątków swych spławiał żyto do Gdańska [10]). Oprócz wymienionych dóbr władał jeszcze w 1583 r. majątkiem Żaskowicze [11]). Kniaź Dymitr umarł 9 Września 1583 r. w Zamliczach, mając lat 45 wieku, pochowany w Zimnie nad Ługiem, gdzie mu wdowa Katarzyna Falczewska marmurowy nadgrobek wystawiła [12]). Wdowa po kniaziu Dymitrze, Katarzyna z Falczewskich, wyszła 2-o za Wacława Podhoreckiego; *ona i dzieci jej: Andrzej, Janusz, Jerzy, Stefan, Marya i Hanna kniaziowie i kniażny Kozikowie*, mają 1591 r. sprawę z Bokejem o Łaszkowice [13]).

Z dzieci kniazia Dymitra, którzy spolszczywszy nazwisko, zwali się *Kozika*'mi, to o **Stefanie** i **Maryi**, więcej nie słychać. **Jerzy**, będzie to może ów „*Jerzy Kozika*" wymieniony w liczbie szlachty Wołyńskiej assystującej sejmowi elekcyjnemu 1632 r. [14]). **Janusz** występuje 1606 w sprawie z siostrą Charlęską [15]).

Kniażna Hanna Kozeczanka, niezawodnie córka Dymitra, jest w 1600 r. żoną Semena Mikołajewicza Charlińskiego rotmistrza J. K. M. [16]). W 1606 r. Szymona Charlęskiego pozywają bracia jego żony kniaziowie Andrzej, Janusz i Piotr (syn Andrzeja ?) Kozikowie o nieprzyznanie oprawy żony na majątku [17]).

Kniaź Andrzej Kozieka już w 1597 r. żonaty z kniażną Barbarą Aleksandrówną Porycką [18]). Świadek 1598 r. [19]), poseł na sejmy 1607 r. [20]) i 1609 r. [21]). Wdowa po nim *kniahinia Andrzejowa Kozeczyna Barbara Porycka i (synowie jej) kniaziowie Wacław i Piotr Kozekowie, bracia rodzeni*, procesują w 1625 r. sługi biskupa Łuckiego o najazd dokonany w 1624 r. na majętność ich Zamlicze [22]).

Syn Andrzeja, **kniaź Wacław Kozika** oblatował 1626 r. w grodzie Włodzimierskim list ostrzegający go o napadzie Lisowczyków [23]). Pod zarzutem pomięszania zmysłów i pozorem kurateli, więziony był przez niejakiego Jana Świderskiego, który także zagarnął majątki kniazia Zamlicze, Bermaszów we Włodzimierskim i Kosteniewicze w Brzeskim, o co Świderskiego procesują 1631 r. *kniaziowie Tomasz i Krzysztof Kozikowie* i uzyskują, że kuratela przelaną zostaje na *kniazia Piotra Kozikę i wuja jego kniazia Stefana Poryckiego*. W sprawie tej kniaź Wacław wyraźnie nazwany *Andrejewiczem* [24]). *Wacław Kozika* znajdował się 1632 r. na sejmiku Łuckim [25]).

Brat Wacława **kniaź Piotr Kozika**, występuje tylko 1625 i 1631 r. [26]). Podobno żonaty z Romanowską [27]). Będzie to *Dorota Piotrowa Kozika* władająca na Wołyniu 1648—1653 siołami Faszkowicze, Wolica i Mokrec [28]).

Nie wiadomo czyjimi synami będą wymienieni wyżej kniaziowie Tomasz i **Krzysztof** Kozikowie, którzy znajdowali się na sejmiku Łuckim [29]). Niezawodnie ten sam *Krzysztof Kozika* władał 1653 częścią sioła Mołczanowa na Wołyniu [30]).

---

1) Kurbski I 24. 2) Niesiecki VII 369, X 117, Kojałowicz, Herbarz. 3) Antonowicz, Hramoty 141. 4) Kurbski I 20, 24. 5) Zr. dziej. XIX 24. 6) Kurbski I 49. 7) Vol. leg. II 907; tekst błędny dał powód Bonieckiemu do utworzenia urojonego *kniazia Patrycego Kozika* (Boniecki 152). 8) Zr. dziej. XIX 68. 9) Kurbski I 138. 10) Arch. Sbor. IV 287. 11) Zr. dziej. XIX 110, 124. 12) Star. Pols. II 875—876. 13) Boniecki 152. 14) Arch. Jugo Cz. II T. I str. 220. 15) Patrz niżej. 16) Akt. XIII 290. 17) Żychl. XV 21. 18) Boniecki 257. 19) Tamże Cz. VI T. I 269/70. 20) Tamże Cz. II T. I 68. 21) Tamże str. 86. 22) Tamże Cz. III T. I 281—283. 23) Arch. Jugo Cz. III T. I 293—295. 24) 1631 r. Marca 15 i Maja 21 (S. 89 d. 25 i S. 93 k. 138). 25) Arch. Jugo Cz. II T. I str. 174. 26) Patrz wyżej. 27) Okolski, Orbis III 350. 28) Arch. Jugo Cz. VII T. II 492. 29) Tamże Cz. II T. I 176, 177. 30) Tamże Cz. VII T. II 496.

Kniaż Tomasz Kozieka poseł na sejm elekcyjny 1632 r. [1]), jako podstoli Wołyński posłował na sejmy Warszawskie 1638, 1641, 1646, 1648, 1649 i Brzeski 1653 r. [2]), jednocześnie był rotmistrzem w chorągwi Wołyńskiej [3]). Następnie został podkomorzym Włodzimierskim [4]). Żonaty z Fredrówną [5]). W powyższych dokumentach pierwiastkowo 1632 r. [6]), występuje jako *kniaź*, później zarzucił ten tytuł i pisał się „*z Rusinowa Kozika.*" [7])

W 1667 r. **Jan (Janusz) Kozika** *podkomorzyc Włodzimierski, syn zeszłego Tomasza Koziki, podkomorzego Włodzimierskiego,* sporządzał inwentarz Rusnowa dla Andrzeja z Raciborska Morsztyna obersztlejtnanta J. K. M. i *małżonki jego Heleny Koziczanki,* przyczem występuje p. Stanisław Naszłowski *ojciec pani Joanny Koziczynej* [8]).

Jednocześnie z Tomaszem żył **Szymon Kozika**, obecny również 1632 r. na sejmiku Łuckim [9]) poborca Wołyński 1645—1631 [10]), porucznik w chorągwi, gdzie Tomasz Kozika był rotmistrzem [11]).

Kozikowie istnieli podobno do ostatnich czasów na Wołyniu. Do tej rodziny należeli: *Jadwiga kniażna Kozika* za Maksymem Krechowieckim około 1600 roku [12]) *Krystyna kniażna Koziczanka Świderska* [13]), żona Jana Świderskiego, który w 1631 r. prowadził proces o kuratelę nad kniaziem Wacławem Koziką [14]). *Ahafia Koziczanka*, która wspólnie z Krystyną Leszkiewiczową, zapisała dwór Swerszkowski na monaster w Kijowie [15]). *Jan Kozika* podpisał 1697 r. z województwa Bracławskiego elekcyę Augusta II [16]). Byli Kozikowie i nie kniaziowie: *Anna Jakubówna Bartoszowa Olechnowicza Koziczyna* sprzedaje w Swirze w 1530 r. za 6 kop gr. ziemię panu Lwu Iwanowiczowi Roskiemu [17]).

Fedor Kozeka 1445
- **Andrzej** do 1492
- **Lew** do 1492
- **Iwan** 1466—1486
  - **Aleksander** 1533
- **Wasil** 1486—1493
  - **Iwan** 1519—1533, Ż. Marya 1543—45
    - **Katarzyna** M. Obrazcow 1547
- **Michał** 1502, Ż. N. wdowa 1512—1545
  - **Andrzej** 1528—1550, Ż. Nastazya Kierdej 1568—1570
    - **Dymitr** 1538 † 1583, Ż. Katarzyna Falczewska
      - **Andrzej** 1591—1609, Ż. Barbara Porycka 1625
        - **Piotr** 1628—1634
        - **Wacław** 1625—1632
      - **Janusz** 1591—1606
      - **Jerzy** 1591—1632
      - **Marya**
      - **Hanna** M. Charliński
  - **Janusz** † do 1541
  - **Hanna** M. Tichno Koziński
  - **Zofia**
  - **Marya**

Kozelski (z Kozielska)

od miasta Kozelska, dziś w gubernii Kałużskiej, shołdowanego w XIV-tym wieku przez Litwę [18]).

Kniaż Tytus Mścisławowicz z rodu książąt Karaczewskich występuje 1365 r. jako *kniaź Tytus Kozelski.* Pozostawił synów kniaziów: Swiatosława Karaczewskiego i Iwana Kozelskiego. (Patrz wyżej art. Chotetowski i Karaczewski).

---

[1]) Arch. Jugo Cz. II T. I str. 183. [2]) Tamże str. 229, 269, 315, 368, 441 i Vol. leg. III 940, IV 88, 226. [3]) Arch. Jugo Cz. VI T. 568, 569. [4]) Patrz niżej. [5]) Niesiecki, IV 52 pod Fredrami: *Kozikowa podkomorzyna Wołyńska.* [6]) Arch. Jugo Cz. II T. I 183. [7]) Tamże 315. [8]) Tamże Cz. VI T. I str. 104, 105. [9]) Tamże Cz. II T. I 176. [10]) Tamże str. 305, 331, 369, 383, 400. [11]) Tamże Cz. VI T. I 568. [12]) Kosiński II 299. [13]) S. 100 d. 52. [14]) Patrz wyżej i Niesiecki VIII 572. [15]) Pam. II Cz. I str. 301. [16]) Vol. leg. V 974. [17]) Arch. Sław. III 370. [18]) Lubawski 53—54.

Kniaż Iwan Titowicz Kozelski żonaty z córką Olega Iwanowicza kniazia Rjazańskiego miał pozostawić synów Romana kniazia Kozelsko-Peremyszlskiego (protoplastę kniaziów Gorczakow i Peremyszlskich) i Fedora kniazia Jeleckiego (protoplastę Jeleckich) [1]. Do Iwana i jego żony niezawodnie odnosi się *„ród kniazia Joanna Kozelskaho i kniahini jeho Agryppiny"*, wpisany do sinodika Lubeckiego [2]. Niezawodnie ten *kniaź Kozelski* wojował 1400 r. razem z kniaziem Rjazańskim przeciwko Tatarom [3]. Na początku XV-go wieku Kozelsk zajęty został przez Moskwę i w. ks. Wasil Dymitrowicz nadał go 1405 r. synowcowi swemu kniaziowi Włodzimierzowi Andrejewiczowi Borowskiemu [4]. Widocznie nie władając więcej udziałem *kniaź Jurij Kozelski* był 1408 r. wojewodą Moskiewskim w Rżewie [5]. Kozelsk pozostawał przy Moskwie do 1447 r., w którym zawojowany przez Litwę nadany został kniaziowi Fedorowi Lwowiczowi Worotyńskiemu [6]. Bratem kniazia Iwana Titowicza miał być kniaż Fedor Titowicz Kozelski, ojciec Tytusa i Iwana. Z nich kniaż Iwan Fedorowicz przezwany *Szanur*, ma być protoplastą rodu Satinych w Rossyi, zaś kniaż Tytus Fedorowicz Kozelski, niby protoplastą kniaziów Ogińskich i Puzynów na Litwie [7], którzy jak to wyżej wskazaliśmy, chociaż całkiem inne mają pochodzenie [8], jednak na zasadzie tej fałszywej tradycyi od końca XVI-go wieku używali stale przydomku *„z Kozielska"*. Również wydaje się nieprawdopodobnem, aby jacyś *kniaziowie Kozelscy (?)*, towarzyszyli Bohdanowi Andrejewiczowi wojewodzie Trockiemu w 1485 r. w pochodzie na Kijów [9].

Kozłowicz.

Kozeł, imię lub przydomek jednego z kniaziów Gedroitskich, którego potomkowie pisali się Kozłowiczami. (Patrz Gedrojc).

Kozłowski.

Kozłów dziś w gubernii Tambowskiej, był w XIV i XV-tym wiekach stolicą księstewka z udzielnych księstewek hołdujących Litwie najodleglejszego w kierunku na wschód bo leżącego nawet za Prońskiem i Jeleckiem.

Kniaż Wasil Fedorowicz, syn kniazia Fedora Konstantynowicza Fomińsko-Berezujskiego z rodu książąt Smoleńskich, był pierwszym udzielnym kniaziem Kozłowskim [10]. Syn jego kniaż Iwan Wasilewicz, miał synów Romana i Lwa [11]. **Kniaż Roman Iwanowicz** żył jeszcze 1495 r. [12]. **„Kniaż Lew Iwaszkowicz Kozłowski"** wygrywa około 1470 r. sprawę z Waśkiem Mikuliczem o Kozłowo, Kameniec, Mołotę i Klin i otrzymuje potwierdzenie na te majątki [13]. Już nie żył w 1494 r., w którym wielki książe Aleksander i wielki książe Moskiewski spierają się o to, czy *kniaziowie Kozłowscy dzieci Lwa, oraz kniaź Roman z dziećmi,* należą do kniaziów Smoleńskich czy Wiazemskich, w pierwszym bowiem razie podlegali by Litwie, w drugim Moskwie [14]. Ostatnie widocznie przemogło. Odtąd na Litwie występuje tylko **kniaź Iwan Kozłowski**; będzie to niezawodnie ów *kniaź Kozłowski,* o którego wydanie dopomina się w 1494 r. wielki książe Moskiewski u Aleksandra [15]. *Kniaź Iwan Kozłowski,* otrzymuje w 1506 r. jako niemający dóbr, przywilej na przemieszkiwanie w Lidzie [16]. Tenże *kniaź Iwan Kozłowski* razem z kniaziami Hlińskimi wyniósł się 1508 r. do Moskwy [17]. Kniaziowie Kozłowscy w Rossyi istnieją po dziś dzień [18].

Kożan, Kożanowicz

przydomek wspólny kilku kniaziom. Kniaź Hrihory Kożan, potomek kniaziów Jarosławskich, żył w Moskwie na początku XVI-go wieku [19]. Inny kniaż Kożan żył na Litwie na początku XV-go wieku, nie wiemy o nim nic, ale dzieciom jego *(kniażati Kożanowym dietiam)* wielki książe około 1450 r. nadaje Bakłan w Mścisławskiem [20]. Do wymienionych dzieci kniazia Kożana, musiał należeć i **kniaź Hrihory Kożanowicz**, który otrzymawszy od Szwitrigajły przywilej na Welicko na Wołyniu [21], stał się protoplastą **kniaziów Welickich** (obacz).

---

[1]) Chmyrow, Nr. 883, także Rodosł. I 49. [2]) Miłoradowicz, Lubecz 38. [3]) Karamzin V pr. 254. [4]) Lubawski 54. [5]) Połn. Sobr. VIII 82. [6]) Lubawski 54. [7]) Rodosł. I 49—50. [8]) Patrz wyżej. [9]) Źródła do dziejów II 120. [10]) Chmyrow Nr. 501. [11]) Tamże Nr. 810. [12]) Patrz niżej. [13]) Z. 3 k. 36. [14]) Karpow I 152. [15]) Tamże 133 [16]) Z. 8 k. 419. [17]) Karamzin VII pr. 40. [18]) Rodosł. I 198. [19]) Sinod. spis. 235. [20]) Z. 3 k. 25. [21]) Z. 12 k. 255.

Kożiuszno, Kozszno

przydomek jakiegoś **kniazia Jurja Iwanowicza**, który w 1388 r. podpisał się *„kniaź Jurij Kozszno Iwanowicz"* na zaręczeniu kniazia Dymitra Olgerdowicza [1]) i około tego samego czasu *„kniaź Jurij Kożiuszno"*, występuje w liczbie tych co poręczają Skirgajłe za Hryćka Konstantynowicza [2]).

Krasny (Drucki)

przydomek kniazia Wasila Semenowicza Druckiego, nadany mu niezawodnie od posiadania miasta Krasnego (dziś w gubernii Smoleńskiej), leżącego w pobliżu posiadłości kniaziów Druckich. **Kniaź Wasil Semenowicz Krasny**, żył 1431—1448 r.; syn jego **kniaź Iwan Wasilewicz Krasny** 1487—1516 r., przeżył jedynego syna **Dymitra** (patrz Drucki).

Kromski

od miasta Kromy (dziś w gubernii Orłowskiej); kniaziowie Kromscy byli prawdopodobnie gałęzią kniaziów Czernihowskich. **Kniaź Iwan Kromski** otrzymuje od króla Kazimierza (1440–1492 r.) w Brańskiem sioła Żilino, Dajudino i Biriminowo [3]), a także Ponikowicy i Timenicy [4]). **Kniaź Andrzej Kromski** (prawdopodobnie syn poprzedniego) otrzymuje 1494 r. przywilej na Rosławl w powiecie Brańskim po kniaziu Semenie Iwanowiczu (Bielskim) [5]), a 1498 r. na Wołkonesk i Radohoszcz w powiecie Brańskim [6]). Niezawodnie w bitwie nad Wiedroszą 1500 r. dostał się do niewoli Moskiewskiej, wskutek czego król Zygmunt dopominając się w 1510 r. o jeńców Litewskich, więzionych w Moskwie, wspomina i o *kniaziu Andrzeju Kromskim* [7]). Na nim musiał się skończyć ród kniaziów Kromskich, albowiem odtąd ani w Rossyi, ani na Litwie o nich nie słychać.

Kropiec

od miejscowości Kropiec (dziś Koropiec w powiecie Złoczowskim). Grodem tym władali 1437–1439 r. jacyś kniaziowie; **kniaź Andruszko**, we współczesnych zapiskach sądowych ziemi Halickiej, występuje 1437—1438 r. jako *dux Andruschko* [8]), lub *„illustris Andruschko"* [9]) i *„illustris Andruschko de Kropyecz"* [10]). W tych samych zapiskach spotykamy 1439 r. **kniazia Mitka** *„illustris Mitko de Kropyecz"* [11]).

Kropotka-Jałowicki (Jełowicki)

od przydomku Kropotka. Kniaź Wasil Światosławowicz Smoleński (patrz art. Smoleński), pozostawił syna Dymitra przezwanego Kropotka; tego synowie kniaziowie Aleksander i Iwan Kropotkiny, są protoplastami kniaziów Kropotkinych, do dziś dnia w Rossyi istniejących [12]).

Jeden z kniaziów tego rodu (może trzeci syn wymienionego Dymitra Kropotki, także **Dymitr**?), pozostał na Litwie, gdzie on sam lub potomkowie jego obdarzeni zostali dobrami na Wołyniu. **Kniaź Fedor Kropotka (Kropotczynic)** otrzymuje 1487—1488 r. nadanie na 4 kopy z karczem Brzeskich i 6 kop z myta Smoleńskiego [13]). Jednocześnie otrzymuje **kniaź Iwan Kropotka** 12 kop z myta w Łucku, postaw sukna i wóz soli [14]). Małżonką jego będzie *kniahinia Iwanowa Kropotczyna* wymieniona 1494 r. w akcie sprzedaży dworu w Łucku przez Rusinowicza kniahini Rowieńskiej [15]). Niezawodnie ten sam *kniaź Iwan Dymitrowicz Kropotka* uzyskuje 1496 r. potwierdzenie na majątki Jełowicze, Worsin, Czekon, Kotelew w powiecie Łuckim, nadane mu poprzednio przez króla Kazimierza [16]). Od wymienionych Jełowicz (Jałowicz) potomkowie Dymitra pisali się *kniaziami Kropotka-Jełowickimi* a nawet tylko *Jełowickimi*.

Kniaź Wasil Kropotka, według popisu szlachty 1528 r. ma na potrzeby wojenne stawić 2 konie [17]); tenże kniaź pozwany 1534 r. przez biskupa Łuckiego o wyrządzenie krzywd [18]).

---

[1]) Krupowicz str. 6. [2]) A. J. Z. R. I str. 2 [3]) Z. 3 k. 27. [4]) Tamże k. 26 odw. i drugi raz k. 28, z datą „Indikt 13 Listop. 2" (1449—1479). [5]) Maja 24 ind. 12 (1494) w Wilnie (Z. 5 k. 13 odw., dr. A. Z. R. I d. 119). [6]) Listop. 19 ind. 2 (1498) w Mereczu (Z. 5 k. 76 odw.), [7]) Karpow I 494. [8]) A. G. Z. XII str. 23 d. 189. [9]) Tamże str. 22 d. 178, str. 32 d. 268 i str. 36 d. 306. [10]) Tamże str. 37 d. 321. [11]) Tamże str. 60 d. 571. [12]) Barch. kn. I 110—111, Sinod. spis. 53 i 145. [13]) Z. 4 k. 45 i 65 odw. [14]) Tamże k. 63, 65, 66. [15]) Arch. Sław. I 101. [16]) Z. 6 str. 160. [17]) P. 1 k. 193—223. [18]) S. 8 k. 114.

Kniaź Jakow Kropotka z Jełowicz dzierżył 1545—1552 r. Jełowicze i inne dwory w powiecie Łuckim [1]; niezawodnie umarł ostatnim ze swego rodu około 1560 r., albowiem w 1565 r. *kniahinia Kropotczyna* (niezawodnie wdowa jego) według spisu wojskowego obowiązana stawić 4 konie [2] i taż *kniahinia Jakowowa Jełowicka Owdotia Kozińska z Jełowicz,* przysięgała 1569 r. na Unię Wołynia z Koroną [3]; niezawodnie taż *„kniahinia Jałowicka"*, władała 1570 r. Jełowiczami i Worsynem [4]. Majątkami tymi w latach 1577—1583, władał kniaź Michajło Rużyński, nadto udział w nich w ostatnim roku miał Dymitr Isajkowski [5]. См. Арх. Ю-З. Р. ч. VIII, т. 3, стр. 63 ([illegible])

Kroszyński

od Kroszyna w powiecie Nowogrodzkim (?). Pochodzenie tych kniaziów wątpliwe; Kojałowicz na zasadzie wydanego w 1652 r. panegiryku Kollosowicza [6], wyprowadza ich od Wigunta, urojonego syna Kiejstuta, którego syn Hrihory miał na Siewierzu zbudować miasto i zamek Kroszyn, zkąd urosło nazwisko kniaziów Kroszyńskich [7]. Tymczasem Kroszyn od którego prawdopodobnie biorą nazwisko, ale którym w drugiej połowie XV-go wieku, więcej nie władali jest miastem powiatu Nowogrodzkiego [8], kniaziów Kroszyńskich zaś faktycznie spotykamy poraz pierwszy w XV-tym wieku, osiedlonych w Smoleńszczyznie. Godząc więc ze sobą te sprzeczne dane, trzeba przypuścić, że kniaziowie Kroszyńscy, jeżeli są pochodzenia Litewskiego, za czem przemawia fakt, że źródła ruskie ich zupełnie nie znają [9], to pierwotnie władali Kroszynem, który stanowił ich dzielnicę i dopiero później, może w czasie powszechnego prześladowania kniaziów za wielkiego księcia Zygmunta (1432—1440), wyzuci zostali ze swej dzielnicy, która stała się własnością wielkiego księcia, to jest mówiąc ówczesnym językiem „spadła na hospodara". Skutkiem tego, mógł wielki książe Aleksander dwór swój Kroszyn w powiecie Nowogrodzkim nadać 1499 r. kniaziowi Dymitrowi Putiatyczowi wojewodzie Kijowskiemu [10]. Pozbawieni dzielnicy kniaziowie, musieli szukać służby i chleba, mógł więc kniaź Iwan Romanowicz, którego do tego rodu zaliczamy, bawić na dworze wielkiego księcia Szwitrigajły w Łucku i zasiadać w jego radzie przybocznej. Prawdopodobnie król Kazimierz za utracone włości na Litwie, obdarzył ich ziemiami w Smoleńszczyźnie. Tutaj jeden z tych kniaziów nazwany raz *„kniaź Filip"* a drugi raz *„Kroszyńskiego syn"*, otrzymuje od króla 1448 r. majątki kniazia Semena Hlińskiego, któremu natomiast nadano inne [11], a w ich liczbie dwór mniejszy *Kroszyńskiego* [12]. Po roku 1482, wielki książe Moskiewski Iwan Wasilewicz bez wojny zagarnął całe obszary ziem należących do dawnych księstw Smoleńskiego i Czernihowskiego, stanowiących udziały kniaziów hołdujących Litwie, jako to: Mezeckich, Odojewskich, Masalskich, Worotyńskich, przyczem zajęto i dobra *Kroszyńskich.* Wskutek czego w poselstwie króla Kazimierza do wielkiego księcia Iwana Wasilewicza (Październik 1487 r.), pierwszy donosi, że poddani jego, *„kniaziowie Kroszyńscy Filip, Konstanty i ich bracia"* skarżą się, że wielki książe Iwan Wasilewicz zajął ich włości Teszynowo, Sukromno, Olchowiec, Nadsławl i Otjeździec i nadał od siebie Wasilowi Dołmatowowi [13]. W sporządzonym pod koniec panowania króla Kazimierza IV spisie kniaziów i bojar Smoleńskich wymienieni *„kniaziowie Filip Kroszyński a syn jego Iwaszko, brat jego Zania (sic?) a trzeci brat jego Iwaszko"* [14]. W liczbie benefaktorów monasteru Św. Trójcy w Wilnie, mieli być wpisani *kniaziowie Kroszyńscy: Roman, Piotr, Florus i Suryn (?)* [15]. Wpisany do pominnika Suprasiskiej ławry *„ród kniazia Konstantyna Kroszyńskiego"*, wylicza kolejno, *kniazia Romana, kniazia Joanna, kniazia Fedora, kniazia Konstantyna* i t. d. [16]. Z tego by wypadało, że bezpośrednim protoplastą kniazia Konstantego Fedorowicza Kroszyńskiego, był jakiś kniaź Roman, ojciec Iwana, dziad Fedora.

I rzeczywiście jakiś **kniaź Iwan Romanowicz** (bez nazwiska), podpisany na przywilejach wielkiego księcia Szwitrigajły: 1446 r. kniaziowi Iwanowi Dymitrowiczowi na

---

[1]) Źródła dziej. VI 21, 34, 40, Arch. Jugo VII T. I 157, 160 i 164, mylnie *Krokotka* zamiast *Kropotka*. [2]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 220. [3]) Tamże Cz. II T. I 6. [4]) Źr. dziej. XIX 4. [5]) Tamże 60, 95, 103. [6]) Kollosowicz Laur. Gratulatio nuptiar. inter Car. G. Kroszynskium et Elisab. Tizenhauzen. Wilno 1652 r. Bazylianie (Estreicher VIII 282). [7]) Kojałowicz, Herbarz. [8]) Słown. Geogr. IV 720. [9]) Niewymienieni w Barch. kn., Sinod. spis., ani u Karamzina. [10]) Z. 5 k. 91 od. —92; Kroszyn znajdował się 1594 r. w posiadaniu Radziwiłłów (Z. 77 d. 611). [11]) Z. 3 k. 39 od. [12]) Tamże k. 39. [13]) Karpow I 1, 3, 5, 6. [14]) Z. 4 k. 164. [15]) Kojałowicz, Herbarz. [16]) Arch. Sbor. IX 457, Rukop. otd. 146.

Ostrożec [1]) i 1450 r. Jerszu Tereszkowiczu na Długą szyję w powiecie Łuckim [2]). Tenże *kniaź Iwan Romanowicz* około 1450 r. otrzymuje przywilej na Kniaży dwór w Teterynie z ludźmi [3]). Czy on był jednak Kroszyńskim? choć prawdopodobne, nie może być uważanem za pewnik. Mówiliśmy wyżej, iż kniaziowie Filip, Konstanty i ich bracia Kroszyńscy, dopominają się w 1487 r. o zwrot majętności dziedzicznych, zagarniętych przez Moskwę [4]). Czy Filip i Konstanty byli rodzonymi braćmi? pozostaje wątpliwem, albowiem gdy Konstanty jest Fedorowiczem, to Filip występuje stale bez patronimu. Kniaź Konstanty Kroszyński pisząc się stale *Fedorowiczem*, stwierdza że był synem **kniazia Fedora Kroszyńskiego**, o którym żadnych współczesnych szczegółów nie posiadamy. Na przywileju kniazia Konstantego Iwanowicza Ostrogskiego danym soborowi Wileńskiemu na dań z majątku Zdzięcioła 1499 r., między świadkami podpisani „*kniaź Konstanty Fedorowicz siostrzeniec, a kniaź Iwan Kroszyński*" [5]), z czego wynika, że ów *kniaź Fedor* miał za żonę siostrę (nie wiadomo czy rodzoną) kniazia Konstantego Ostrogskiego.

Kniaż Konstanty Fedorowicz Kroszyński jako *kniaź Konstanty Kroszyński* w 1482 r. już kaznaczej (skarbnik) Smoleński, otrzymuje przywilej na sioło na rzece Gati w Smoleńskiem [6]). W 1487 r. król upomina się u wielkiego księcia Moskiewskiego o zagarnięte przez niego włości *kniaziów Kroszyńskich Filipa, Konstantego i ich braci* [7]), a w następnym roku naznaczając odprawę dworzanom, daje *kniaziowi Konstantemu Kroszyńskiemu* 16 kop groszy, 8 łokci sukna florenckiego, 5 łokci adamaszku ze skarbu, dalej 4 kadzie miodu z Fedorowskiego dworu, 10 kop groszy i 2 worki soli z myta w Smoleńsku i t. d. [8]). Jako *kaznaczej Smoleński* podpisany 1490 r. jako świadek [9]), a w 1495 r. miał z Borisem Semenowiczem sprawę o potwarz, którą sądził wielki książe Aleksander [10]); ludzi jego w Kremianej i Bujhorodzie wielki książe zwalnia 1497 r. od pewnych powinności [11]). W 1498 r. *kaznaczej Smoleński kniaź Konstanty Fedorowicz Kroszyński*, otrzymuje przywilej na dwór Bałwanicze i włość Bielicką w Smoleńskiem [12]), a w 1499 r. potwierdzenie posiadania wszystkich swoich dóbr w Smoleńskiem, tak nadanych jak nabytych [13]). W 1503 r. król, na skutek zeznania *kniazia Konstantego Kroszyńskiego kaznaczeja Smoleńskiego*, że wielki książe Moskiewski dobra jego ojczyste zagarnął, tak, że on z żoną i dziećmi nie ma się gdzie podziać, zaś nadane mu Pobojewo w powiecie Wołkowyskim, na wyżywienie go nie wystarcza, w zamian za Pobojewo nadaje mu majątek Dubno w powiecie Grodzieńskim do oczyszczenia jego ojcowizny przez nieprzyjaciela [14]). Król Zygmunt I, zaraz po wstąpieniu na tron, potwierdza *kaznaczejowi Smoleńskiemu kniaziowi Konstantemu Fedorowiczowi Kroszyńskiemu*, posiadanie Dubna w Grudniu 1506 r. [15]). W przywileju tym występuje kniaź Konstanty poraz ostatni jako kaznaczej Smoleński; przeniósłszy się na właściwą Litwę złożył ten urząd w pierwszej połowie 1507 r., który odtąd zajmuje kniaź Tymofiej Filipowicz Kroszyński (patrz niżej). Ponowne potwierdzenia posiadania Dubna, kniaź Konstanty uzyskuje jeszcze 1509 r. [16]) i 1512 r. [17]). W 1513 r. *kniaź Konstanty Fedorowicz Kroszyński z żoną swą Anną, wydawszy córkę swą Annę za pana Janusza Bohdanowicza Sopeżyca (Sapiehę)*, zapisują im dworzec swój w Dubnie na Łunnej z ludźmi i przyległościami [18]). Ostatnia to wzmianka o kniaziu Konstantym, który umarł wkrótce po 1513 r.

Żona kniazia Konstantego A n n a, była c ó r k ą I w a n a K o s z k i, którego Janusz Bohdanowicz Sapieha, zięć Anny, nazywa swoim „*prateściem*" [19]). *Kniahinia Konstantowa Kroszyńska Anna*, otrzymuje 1524 r. potwierdzenie na Dubno [20]). *Kniahinia Konstantowa Fedorowicza Kroszyńska Anna i nieboszczyk mąż jej kniaź Konstanty Fedorowicz Kroszyński*, dla każdej ze swych córek, z których *pierwsza wydana za marszalka, pisarza, dzierżawcę Miednickiego, Przewalskiego i Dorsuniskiego, nieboszczyka pana Koptia Wasi-*

---

[1]) Woł. 6 k. 221 [2]) Arch. Sbor. VII str. 2—3. [3]) Z. 3 k. 15. [4]) Patrz wyżej. [5]) W Wilnie 7007 Czerwca 5 ind. 2 (1499) obl. 1653 r. w Akt. Tryb. Głów. (dr. Arch. Sbor. VI 2—3). [6]) W Trokach 6990 Września 2 ind. 1 (Z. 4 k. 115 odw. —116). [7]) Patrz wyżej. [8]) Z. 4 k. 56—56 odw. [9]) Arch. Sław. I 90. [10]) W Wilnie Sierpnia 10 ind. 13 (1495 r., Z. 6 str. 114—116). [11]) W Smoleńsku Marca 5 ind. 15 (1497 r., Z. 6 str. 179). [12]) W Wilnie 21 i 22 Czerwca ind. 1 (1498 r., Z. 6 str. 223—225). [13]) W Wilnie 1499 r. Kwietnia 18 ind. 2 (Z. 5 k. 91—91 odw.). [14]) W Wilnie Kwietnia 8 ind. 6 (1503, Z. 6 str. 453, Z. 15 d. 91 i Z. 1 i 2 str. 109, dr. A. Z. R. I 350—351). [15]) W Grodnie 7015 Grudnia 8 ind. 10 (1506 r., Z. 8 k. 126 od. i Z. 1 i 2 str. 109). [16]) Z. 15 d. 91 k. 78 od. i Z. 1 i 2 str. 109, dr. A. J. Z. R. I 38. [17]) Z. 9 d 399. [18]) 1513 r. Czerwca 8 (Z. 25 k. 107—109 i 220—222. [19]) Z. 12 k. 371. [20]) 1524 r. dominica rogationum (Z. 12 k. 449).

lewicza, druga za dzierżawcę Owruckiego pana Michała Michałowicza Chaleckiego, a trzecia za dworzanina Januszka Bohdanowicza Sapiehę, za pozwoleniem królewskim wybudowali dwory i założyli wsie na pustkowiach Dubieńskich; obecnie (1531 r.) gdy zięciowie Kopeć i Sapieha pomarli, kniahinia cierpiąc krzywdy od sąsiadów, kniazia Pawła biskupa Łuckiego i Mikołaja Pacewicza, oddaje się w opiekę królowej Bony i jej Dubno, które trzyma dożywotnie, po swej śmierci zapisuje, co król potwierdza [1]). Z powyższego okazuje się, że kniaź Konstanty pozostawił trzy córki.

Kniażna Marya Konstantynówna Kroszyńska, była żoną Koptia Wasilewicza (marszałka hospodarskiego i pisarza, dzierżawcy Miednickiego i Przewalskiego, zmarłego 1531 r.). *Marszałkowa pani Koptewa Wasilewicza Marya*, procesuje w 1539 r. syna swego Fedora Kopcia o napad na Wiejsieje, zapisane jej przez męża [2]), w 1540 r. Iwana Bohdanowicza Sapiehę wojewodę Podlaskiego, marszałka hospodarskiego, starostę Drohickiego o różne krzywdy [3]), a w 1551 r., żyda Grodzieńskiego Howasza Ihudicza o zagarnięcie majątku, będącego u niej w zastawie [4]). W 1563 r. pokłada testament nieboszczyka syna swego Iwana Kopcia [5]). Jeszcze w 1566 r. *marszałkowa i pisarzowa pani Koptewa Wasilewicza Marya Konstantynówna Kroszyńska i syn jej Wasil Koptewicz*, procesują się z ciwunem Wileńskim Stanisławem Pawłowiczem Naruszewiczem i żoną jego Maryą Lwowną Połubińską, której pierwszym mężem był wymieniony Iwan Kopec, o testament tego ostatniego [6]).

O **drugiej córce** kniazia Konstantego, małżonce Michała Michałowicza Chaleckiego starosty Owruckiego, nie mamy oprócz powyższej wzmianki pod r. 1531, współczesnych wiadomości. Z późniejszego dokumentu, którym Benedykt Wasilewicz klucznik Trocki, otrzymuje 1568 r. potwierdzenie zapisów nieboszczki żony Katarzyny Michałówny Chaleckiej, okazuje się, że żona jego odziedziczyła to wszystko *po matce swej, która była córką kniazia Konstantego Fedorowicza Kroszyńskiego* [7]).

Kniażna Anna Konstantynówna, już w 1513 r. żona Janusza Bohdanowicza Sapiehy [8]), który nie żył więcej w 1531 r. [9]).

Kniaź Filip Kroszyński, już w 1448 r. otrzymał w Smoleńszczyznie ziemie po kniaziu Hlińskim [10]). W 1487 r. wraz z kniaziem Konstantym i braćmi dopominał się o dobra dziedziczne zagarnięte przez wielkiego księcia Moskiewskiego [11]) i w tym samym czasie *z synem Iwaszką i braćmi Zania i Iwaszko*, o których więcej nie słychać, występuje w liczbie kniaziów i bojar osiedlonych w Smoleńszczyznie [12]). W 1496 r. wielki książe Aleksander nadaje *kniaziowi Filipowi Kroszyńskiemu* ludzi Czerniatycz w powiecie Smoleńskim, których trzymali kolejno kniaziowie Michał i Fedor Iwanowicze Odojewscy [13]). Kniaź Filip musiał umrzeć w tym czasie, pozostawiając dwóch synów Iwana i Tymofieja, którzy są twórcami oddzielnych gałęzi.

Gałęź Iwana (na Ostaszynie).

Kniaź Iwan Filipowicz Kroszyński, wymieniony obok ojca, w spisie kniaziów i bojar Smoleńskich [14]); w 1488 r. jako *kniaź Iwan Kroszyński* otrzymał od króla odprawę pod postacią 6-ciu łokci sukna Machalskiego z myta Smoleńskiego [15]). W końcu 1498 roku wielki książę Aleksander nadał *kniaziom Iwanowi i Tymofiejowi Filipowiczom Kroszyńskim*, za ojcowiznę zabraną im przez wielkiego księcia Moskiewskiego, Babinicze i ludzi w powiecie Smoleńskim [16]), otrzymał jednak od namiestnika Smoleńskiego zawiadomienie, że ojcowizna ta nie jest zabraną; po przekonaniu się więc, przez umyślnie w tym celu posłanego dworzanina, że z ojcowizny ich, Moszkow, Wolsta i Teszynów odeszły do Moskwy, powyższe nadanie potwierdza im 1499 r. [17]). Obu kniaziom król w 1502 roku potwierdza posiadane przez nich przywileje, na dobra Teszynów, Sukromno, Zaolele, Moszków, Hozdiłów, Czerniatycze, Babinicze, Czertinę, Ożarowo, Płowuczę i Nowogródek,

[1]) W Krakowie 1531 r. Maja 30 ind. 4 (Z. 17 k. 77 od. i drugi raz Z. 25 k. 223, także Z. 1 i 2 str. 109). [2]) Z. 20 d. 210 k. 286. [3]) S. 9 k. 164. [4]) S. 22 d 661. [5]) Akt. Wil. XVII 433. [6]) Z. 44 d. 105. [7]) Z. 48 k. 213. [8]) Patrz wyżej. [9]) Tamże, także Sapiehowie I 34—37. [10]) Patrz wyżej. [11]) Tamże. [12]) Tamże [13]) W Bersztach Marca 12 ind. 14 (1496 r., Z. 6 str. 127—128). [14]) Patrz wyżej. [15]) Z. 4 k. 53. [16]) W Grodnie 5 Grudnia ind 2 (1498 r., Z. 5 k. 78). [17]) W Wilnie Kwietnia 10 ind. 2 (1499 r., Z. 6 str. 269—270).

które zginęły przy pożarze zamku Smoleńskiego, gdzie były złożone [1]). *Kniaź Iwan Filipowicz Kroszyński dworzanin hospodarski* 1512 r. [2]), otrzymuje 1513 r. przywilej na pustkowie Andrejewszczyznę w Suderwskiej włości [3]). Żoną jego była kniażna Hanna Bujnicka, wspólnie z dwiema siostrami, żonami Kondrata Iwaszkowicza i Aleksandra Sołtanowicza, dziedziczka brata kniazia Aleksego Bujnickiego, który umarł ostatnim ze swego rodu; trzej szwagrowie odziedziczyli po nim Bujnicze, o które procesowali się 1520—1522 r. i Hotuszyce, które w tymże czasie ustąpili Gasztoldowi [4]). W 1523 r. król pisze do *kniazia Iwana Filipowicza Kroszyńskiego*, aby zwrócił Tryznie majątek, który niesłusznie u króla uprosił [5]); chodziło to o dworzec Ostaszyński, który widocznie Kroszyński otrzymał poprzednio, a o który ma w 1525 r. ponownie sprawę z Tryzną [6]), któremu król posiadadanie tego dworca przyznaje [7]), co jednak Kroszyńskiego do ustąpienia majątku tego, jak się z późniejszego posiadania okazuje, nie zmusiło. Kniaź Iwan Filipowicz umarł niezawodnie około 1527 r., w popisie 1528 r. nie figuruje bowiem więcej. Pozostawił synów i córki. Córkami jego były: **Owdotia** żona Iwana Kmity Berezowickiego, **Tatianna** żona Semena Kmity i **Maryna** żona kn. Michała Masalskiego, jak się o tem przekonywamy z testamentu Iwana Kmity Berezowickiego, pisanego 1569 r., w którym tenże zeznaje, że miał za żonę już *zmarłą kniażnę Owdotię Iwanównę Kroszyńską*, która siostry swe powydawała za mąż, *kniażnę Tatianę za Semena Kmitę Podolanina, a kniażnę Marynę za kniazia Michała Masalskiego* [8]). Wymieniony Iwan Kmitycz występuje w 1534 r. jako *zięć kniazia Iwana Filipowicza Kroszyńskiego* [9]). *Synowie kniazia Iwana Filipowcza Kroszyńskiego (sic), kniaziowie Wasil i Aleksander* w 1534 r. pozwani zostali przez kniazia Słuckiego o zwrot pewnych ruchomości wziętych przez ich ojca, przyczem występuje *zięć kniazia Kroszyńskiego, dworzanin hospodarski Iwan Kmitycz* [10]).

O **kniaziu Aleksandrze Iwanowiczu** więcej nie słychać; niezawodnie ten sam *kniaź Aleksander Iwanowicz dworzanin hospodarski*, podpisany 1528 r. jako świadek [11]).

Kniaź Wasil Iwanowicz Kroszyński, wspomniany razem z bratem 1534 r. [12]); *kniaź Wasil Kroszyński* w 1533 r. ubezpieczył wiano żony swej Hanny Daszkówny Nikiticza w sumie 2000 kop groszy na trzeciej części wszystkich swoich majątków, od której oddala brata i siostry. Na zapis ten *kniahinia Hanna* otrzymuje 1539 r., już jako wdowa, potwierdzenie [13]). *Kniahinia Wasilewa Iwanowicza Kroszyńska Hanna* procesuje się w 1540 r. ze Szczęsnym Iliniczem o dług [14]) i z Tatarami Nowogrodzkimi 1541 r. o 2 służby ludzi [15]). Ta Hanna była córką Daszka Boczarowa, wyszła 2-o za niejakiego Aleksieja Pawłowicza i umarła krótko przed 1551 r., pozostawiając syna *kniazia Iwana Kroszyńskiego i córkę za Borkułabem Korsakiem* ziemianinem Połockim, który w 1551 r. w imieniu *szwagra i żony* ma sprawę z Ostykiem kasztelanem Wileńskim o dług, który nieboszczyk Ostyk wojewoda Połocki pozostał winien Daszku Boczarowu, córka którego, nieboszczka pani Aleksiejewa Pawłowicza, *była matką kniazia Iwana i Korsakowej*; sąd skazuje Ostyka na zapłatę sumy [16]).

Kniaźna Połonia Wasilewna, już 1551 r. żona Borkułaba Korsaka ziemianina Połockiego [17]), który także w 1561 i 1562 r. występuje jako *szwagier* (ziat') kniazia Iwana Wasilewicza Kroszyńskiego [18]). Oboje małżonkowie czynią sobie 1561 r. wzajemne zapisy [19]). W 1564 r. Borkułab Iwanowicz Korsak dzierżawca Swisłocki, rotmistrz J. K. M., zapisuje *małżonce swej kniaźnie Polonii Wasilewnie Kroszyńskiej*, z powodu zaboru przez wielkich książąt Moskiewskich dóbr w Połockiem, poprzednio jej zapisanych, dobra swe kupione od Skumina Lwowicza i wysłużone, zaś córce swej Ewie 730 kop na Ostaszynie i Krosztach, oddając ją jednocześnie na przypadek śmierci swej w opiekę kniaziowi Iwanowi Tymofiejewiczowi Kroszyńskiemu [20]). *Borkułabowa Korsakowa, kniaźna Polonia Kroszyńska*, sprzedaje 1579 r. dom w Mohilowie [21]), zaś w 1582

---

[1]) W Nowogródku 7010 Lipca 19 ind. ind. 5 (1502 r.,, Z. 6 str. 415—416). [2]) A. Z. R. II 101. [3]) Z. 9 d. 411. [4]) Patrz wyżej str. 15. [5]) 1523 r. Marca 24 (Z. 12 k. 83). [6]) Sierpnia ind. 13 (1525 r., Z. 14 d. 485). [7]) 1525 r. Października 24 (Z. 12 k. 287). [8]) S. 53 k. 208. [9]) S. 8 k. 134, patrz niżej. [10]) 1534 r. Marca 29 (S. 8 k. 134). [11]) Zbiór dawn. dypl. II 141. [12]) Patrz wyżej. [13]) Zapis 2 Stycznia 1533 r., potwierdzony 15 Maja 1539 r. (Z. 23 d. 97). [14]) S. 10 k. 6 od. d. 13. [15]) 1541 r. Maja 28 (Z. 27 k. 17 od.). [16]) 1551 Grudnia 1 (S. 24 k. 66 od). [17]) Patrz wyżej. [18]) S. 41 k. 106 i S. 46 k. 273. [19]) S. 41 k. 111—119. [20]) Wilno 1564 r. Czerwca 23 (S. 46 k. 841). [21]) Z. 64 k. 78.

roku procesuje się o Borkołabowo, Sidorowicze [1]), a także z Firlejem kasztelanem Lubelskim o Paszkowicze [2]).

Kniaź Iwan Wasilewicz Kroszyński procesuje się 1549 r. z Jackowskim [3]), a 1551 r. z Ostykiem, przyczem w jego imieniu występuje szwagier jego Borkułab Korsak [4]). Ożenił się z Oleną córką Skumina Lwowicza Tyszkiewicza, której zapisał 1500 kop groszy na Ostaszynie, następnie jednak zaczął marnować majątek i źle się obchodzić z żoną, o co sprawa między nim a teściem 1561 r. [5]). Umarł w tymże roku; w następnym roku Borkułab Iwanowicz Korsak z żoną wykupuje dwory Winsowski i Kroszty, zastawione przez *szwagra jego nieboszczyka kniazia Iwana Wasilewicza Kroszyńskiego* w 500 kopach u pana Skumina Lwowicza marszałka hospodarskiego, dzierżawcy Czarnobylskiego, stosownie do prawa które dał nieboszczyk [6]).

Córka Iwana i Skuminówny **kniaźna Aleksandra Kroszyńska**, małżonka Jana Baki, zmarła w Ostaszynie 3 Maja 1579 r.; wdowiec po niej ożenił się powtórnie z ciotką pierwszej żony Fabianną Skuminówną, wdową po Tuchanowskim i Podarowskim [7]).

Gałęź Tymofieja (Żmudzka) na Rakiszkach.

Kniaź Tymofiej Filipowicz Kroszyński występuje 1498 i 1502 r. obok brata Iwana [8]). Kaznaczejem Smoleńskim mianowany w pierwszej połowie 1507 r. po kniaziu Konstantym Fedorowiczu Kroszyńskim [9]), sprawował ten urząd prawdopodobnie do upadku Smoleńska. Niezawodnie po śmierci królowej Heleny został namiestnikiem Rakiszskim, z jakim tytułem występuje już na wiosnę 1514 r. [10]). W tym czasie *kn. Tymofiej Kroszyński* miał sprawę z bojarynem Gedroitskim Adamem Wołodiewiczem o szkody i gwałty od mieszczan i ludzi Rakiszskich [11]). W 1518 r. *kniaź Tymofiej Filipowicz Kroszyński* otrzymuje przywilej na dożywotnie trzymanie dworu Rakiszki (na Żmudzi) do oczyszczenia swojej ojcowizny, zagarniętej przez nieprzyjaciela, na tych samych prawach na jakich dobra te trzymała królowa Helena [12]). Według popisu 1528 r. *kniaź Tymofiej Kroszyński* miał dostawić na potrzeby wojenne 14 koni, a nadto 3 z dworu Komaje [13]). W 1533 r. pan Bobojed, w imieniu *teścia swego kniazia Kroszyńskiego*, miał sprawę z Ostykiem krajczym o krzywdy [14]). W tym samym roku *kniaź Tymofiej Filipowicz Kroszyński* występuje jako świadek [15]). Jeszcze w 1540 r. miał kniaź Tymofiej sprawę z Kondratowiczem o łowienie ryb na jeziorze Komaj [16]). Niezawodnie umarł około 1543 r., pozostawiając, z niewiadomego imienia żony, dwóch synów, a prawdopodobnie i córki. Jedna z nich była żoną pana Bobojeda, który kniazia Kroszyńskiego nazywa teściem [17]). Drugą mogła być kniaźna Anna Kroszyńska, pierwsza żona kniazia Mateusza Bartłomiejewicza Gedrojca (?) [18]). Synowie kniazia Tymofieja, *kniaziowie Iwan i Jan Tymofiejewicze Kroszyńscy* otrzymują 1547 r. potwierdzenie przywileju danego ojcu ich na Rakiszki [19]) i obaj w 1551 r. mają sprawę z Walentym Michałowiczem chorążym Onikszteńskim, o najazd na ten majątek [20]).

O kniaziu **Janie** więcej nie słychać.

Kniaź Iwan Tymofiejewicz Kroszyński, namiestnik Upitski (prawdopodobnie z ramienia Hrihorego Ostyka współczesnego starosty Upitskiego), już 1546 r. [21]), piastując ten sam urząd, nabywa 1553 r. od Iwana Hornostaja wojewody Nowogrodzkiego majątek Sokołowo z dworem Uwysock w powiecie Słonimskim [22]). Starostwo Brasławskie otrzymał 1554 r. po Kiszce wojewodzie Witebskim [23]). Ożenił się z Bohdaną córką Onikieja Hornostaja, namiestnika hospodarskiego, starosty Rzeczyckiego, dzierżawcy Luboszańskiego i pierwszej jego żony Nastazyi Hrihorówny Hromyczanki, który w 1555 r. wspólnie z drugą żoną Bohdaną Bohdanówną Chrebtowiczówną ustępuje *kniaziowi Iwanowi Kroszyńskiemu staroście Brasławskiemu i jego żonie, córce*

---

1) Z. 68 d. 184. 2) S. 60 d. 218. 3) S. 22 (Boniecki 157). 4) Patrz wyżej. 5) 1561 r. Stycznia 31 (S. 41 k. 106). 6) 1562 r. Czerwca 29 (S. 46 k. 273). 7) Jewłaszewski, Pamiętnik str. 35—36. 8) Patrz wyżej. 9) Urząd ten zajmowali kniaziowie Kroszyńscy: Konstanty w Grudniu 1506 r. (Z. 8 k. 126 od.), Tymofiej w Lipcu 1507 r. (Z. 8 k. 187, dr. A. Z R. II 26). 10) Z. 9 d. 146 k. 80. 11) S. 2 k. 348. 12) 1518 r. Lipca 30 (Z. 10 k. 14 i Z. 11 k. 16). 13) P. 1 k. 7 od. 14) S. 8 k. 16 od.). 15) Z. 22 k. 38, także Arch. Sław. III 401, 430. 16) S. 10 d. 53. 17) Patrz wyżej. 18) Patrz wyżej str. 74. 19) 1547 r. Listop. 9 (S. 20 k. 45 i ten sam dokum. Z. 31 d. 160 k. 182). 20) 1551 r. Październik 10 (S. 27 k. 116). 21) Świadek 22 Kwietnia 1546 r. (Z. 29 d. 93 i ten sam dok. Z. 31 d. 23). 22) 1553 r. Kwietnia 18 (Z. 34 k. 78 od.). 23) Kiszka w-da Witebski i star. Brasławski spisywał testament 22 Paźdz. 1554 (Z. 35 k. 180 d. 124).

swej pannie Bohdanie, za 1000 kop groszy, majątki Sużany i Giriany, zapisane mu przez pierwszą żonę [1]), a także dwór murowany w Wilnie [2]). W tymże roku *Bohdana Onikiejewna Hornostajówna* zapisuje mężowi swemu *kniaziowi Iwanowi Tymofiejewiczowi Kroszyńskiemu dzierżawcy Brasławskiemu* w trzeciej części swych dóbr Gudziszki w powiecie Wileńskim [3]) i przyznaje mu sumę 1200 kop na majątkach macierzystych Zacieny, Zakrewy, Hatow, Rumicze, Żejmele i t. d. [4]), on zaś ceduje jej nabyte od teścia Sużany i Giriany, a także dwór murowany w Wilnie [5]). *Kniaź Iwan Tymofiejewicz Kroszyński starosta Brasławski* nabywa 1558 r. jezioro Ilję [6]). W 1562 r. otrzymuje przywilej na założenie miasteczka w Sużanach i Żejmach [7]) oraz na Oknisty [8]). Jako *starosta Bracławski* występuje jeszcze 1558 r. [9]); prawdopodobnie w tym samym roku cedował to starostwo Jurju Jurjewiczu Ostyku, który je już dzierży w następnym roku [10]), a wziął natomiast po śmierci Hrihorego Ostyka kasztelana Wileńskiego, starostwo Upitskie. Jako *dzierżawca Upitski* występuje 1564 r. [11]). Według popisu wojska litewskiego 1565 r. *kn. Iwan Kroszyński starosta Upitski* miał stawić 9 koni po usarsku i 11 drabów za siebie, oraz 3 konie po kozacku i 1 draba za nieboszczyka (brata) [12]). Następnie występuje w latach 1566—1568 jako podkomorzy Brasławski i starosta Upitski [13]), a w 1568 r. jako wojski Wileński [14]). Niezawodnie umarł około 1570 r. Z wymienionej małżonki swej Hornostajówny pozostawił dwóch synów Piotra i Aleksandra [15]).

Córką jego będzie niezawodnie **kniaźna Fedora Kroszyńska**, żona Jana Janowicza Zenowicza (podstoli litewski, kasztelan Witebski i Smoleński), który wyrabia dla niej i dla siebie 1593 r. przywilej na dzierżawę Trabską [16]). Jan Zenowicz kasztelan Smoleński i żona jego *Fedora kn. Kroszyńska* cedują dzierżawę Trabską synowi swemu Mikołajowi Zenowiczowi i jego żonie, którzy na to otrzymują 1611 r. konsens [17]).

Kniaź Aleksander Kroszyński w r. 1599 władał siołami Koroliszczewicze i Hatowem [18]). Listem z 1601 r., poddanych swych w Mińsku osiadłych poddał pod władzę prawa Magdeburskiego. Tych poddanych sprzedał następnie kniaziowi Szczęsnemu Jarosławowiczowi Hołowczyńskiemu kasztelanowi Mińskiemu, który o nich ma sprawę 1606 r. z Magistratem Mińskim [19]). Kniaź Aleksander umarł bezpotomnie [20]).

Kniaź Piotr Iwanowicz Kroszyński *starościc Upitski*, wyjmował w 1579 r. w urzędzie Wileńskim akt kupna domu w Wilnie przez jego ojca od Onikiego Hornostaja w 1555 r. [21]). Tenże *Piotr Kroszyński dzierżawca Poniewieżski i Szadowski* świadek 1602 r. [22]). Umarł w 1621 r; tegoż roku, 6 Wrześnią 1621, Jarosz Wołowicz starosta jeneralny Żmudzki, otrzymuje przywilej na Poniewież i Szadów *po zejściu kniazia Piotra Kroszyńskiego*, z obowiązkiem spłacenia jego sukcesorom sumy zastawnej [23]). Żonaty z kniażną Hołowczyńską, pozostawił z niej synów Jerzego i Mikołaja [24]). Po śmierci pierwszej żony ożenił się powtórnie z kniażną Anną Drucką-Sokolińską, wdową po Kiryku Karędze łożniczym J. K. M. [25]); ślub ich odbył się w 1595 roku [26]). W pierwszej połowie XVII-go wieku *kniażny Kroszyńskie* były za Krzysztofem Stetkiewiczem podkomorzym Brasławskim [27]) i Aleksandrem Tyszkiewiczem [28]); może to córki Piotra?

Mikołaj Piotrowicz Kroszyński, dzielny wojownik pod Lwem Sapiehą, brał udział w wojnie przeciwko rokoszanom (1606—1608) i zginął pod Smoleńskiem 1610 r. [29]).

Jerzy Kroszyński, syn Piotra, otrzymuje 1612 r. przywilej na Nowosiołki w powiecie Mozyrskim [30]), a następnie przy prawie żony swej Halszki Wiesiołowskiej, 4 Września 1621 roku inny przywilej na dzierżawę Inturki w powiecie Wileńskim [31]). W następnym roku *kniaź Jerzy Kroszyński starosta Inturski* uzyskuje konsens na ustą-

---

[1]) 1555 r. Maja 11 (Z. 34 k. 336 od.). [2]) 1555 r. Kwietnia 28, Obl. 1741 r. (dr. Akt. Wil. XI 18—20). [3]) 1555 r. Sierpnia 12 (Z. 34 k. 354). [4]) 1555 r. Sierpnia 30 (S. 31 k. 512). [5]) 1555 r. Września 26 (Z. 34 k. 380). [6]) Z. 40 k. 1. [7]) Z. 38 d. 245. [8]) Z. 41 d. 193 i Z. 44 d. 16. [9]) S. 33 k. 983. [10]) Z. 40 k. 777. [11]) Z. 45 k. 57—58 d. 46 i 48. [12]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 214. [13]) 1566 r. Grudnia 22 (S. 49 k. 48, także S. 53 k. 176). [14]) S. 63 k. 231 od. [15]) Kojałowicz, Herbarz. [16]) Z. 77 k. 647 i Z. 78 k. 282. [17]) Z. 89 k. 350. [18]) Akt. Wil. XVIII 164. [19]) S. 74 k. 614 (patrz wyżej str. 124). [20]) Kojałowicz, Herbarz. [21]) Akt. Wil. XI 19. [22]) Testament Kurcza (S. 74 k. 314). [23]) Z 93 k. 461—462. [24]) Kojałowicz, Herbarz. [25]) Słownik Geogr. II 134. [26]) Kiernowski, Epithalamium na wesele Piotra Kroszyńskiego i Anny Sokolińskiej. Wilno, 1595 (Estreicher VIII 99). [27]) Niesiecki VIII 518. [28]) Tamże IX 178. [29]) Kojałowicz, Herbarz. [30]) Z. 91 k. 25. [31]) Z. 93 k. 461.

pienie dożywocia wsi Nowosiołki w Mozyrskiem Rymińskiemu [1]). Kojałowicz daje mu z Wiesiołowskiej jednego syna Karola [2]), miał jednak więcej dzieci.

Halszka Kroszyńska, niezawodnie córka Jerzego, była żoną Kazimierza Koziełło-Poklewskiego stolnika Upitskiego, z którym miała córkę Annę w 1659 r. za Władysławem Wołowiczem wojewodą Witebskim [3]). Kazimierz Koziełło - Poklewski był potem podkomorzym Wendeńskim [4]).

Karol Jerzy Kroszyński, jako *Karol Kroszyński syn zeszłego Jerzego Kroszyńskiego* i wdowy po nim Halszki Wiesiołowskiej, ma sobie 1644 r. przyznane lata z prawem objęcia dóbr spadkowych [5]). *Karol Jerzy Kroszyński* podpisał 1648 r. elekcyę Jana Kazimierza [6]). Ożenił się w 1652 r. z Elżbietą Tyzenhauzówną [7]). Umarł 1669 r. [8]).

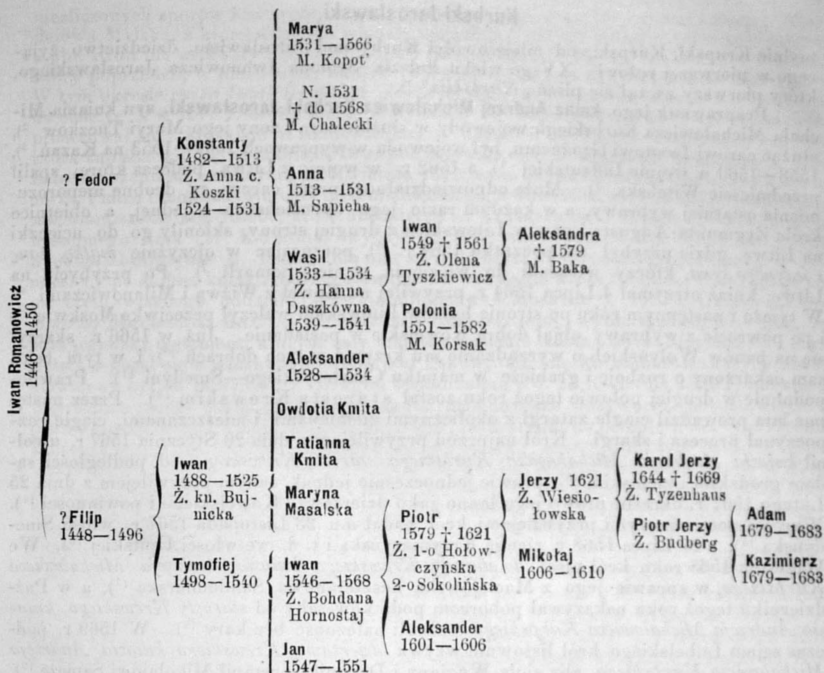
Drugim synem Jerzego, a bratem Karola, był niezawodnie **Piotr Jerzy Kroszyński** podkomorzy Brasławski, zmarły przed 1679 r., pozostawiając wdowę Elżbietę-Maryę Budberg i synów Adama i Kazimierza. W 1679 r. *Elżbieta Marya Budberg Piotrowa Jerzyna Kroszyńska podkomorzyna Brasławska i ur. Adam i Kazimierz Kroszyńscy podkomorzycowie Brasławscy*, skazani zostali na żądanie Jana Hocha pułkownika królewskiego, na banicyę za niestawienie się do sprawy i niedopuszczenie odprawy w majątku ich Rakiszkach [9]).

Synowie Piotra wyżej wymienieni **Adam i Kazimierz Kroszyńscy**, *podkomorzyce Brasławscy*, powtórnie skazani zostali 1683 r. na banicyę za niedopuszczenie w Rakiszkach egzekucyi sumy zł. 96,649, przysądzonej na nich Janowi Bortkiewiczowi podczaszemu Trockiemu [10]).

Kniaziowie Kroszyńscy mało figurują w dziejach, to też oprócz Kojałowicza, który podaje rysunek ich herbu, mało kto o nich wspomina. Byli Kroszyńscy i nie-kniaziowie. Piotr Hrihorowicz Kroszyński ziemianin hospodarski z żoną i córkami, sprzedaje 1563 r. część swą w Giedrojciach odziedziczoną po braciach rodzonych Janie i Mikołaju, Mikołajowi Kończy [11]).

---

[1]) 1622 r. Marca 4 (Z. 93 k. 569). [2]) Kojałowicz, Herbarz. [3]) Akt. Tryb. Głów. 1662 r. Czerwca 6 d. 207 i 208. [4]) Niesiecki V 343. [5]) 1644 r. Luty 26 (Z. 114 k. 425). [6]) Vol. leg. IV 210. [7]) Kollosowicz Laur., Gratulatio nuptiar inter Car. G. Kroszyńskiemu et Elisab. Tizenhauzen. Wilno 1652 r. Bazylianie (Estreicher VIII 282). Elżbieta Tyzenhauzówna, była według jednych córką Wilhelma Tyzenhauzen starosty Kupiskiego, wdową po Wojniłowiczu, a 3-o voto żoną Kierdeja (Kossakowski II Tabl. Geneal. Tyzenhauzów, także Żychl. IV 393), a według innych, córką Gotarda Jana Tyzenhauzen wojewody Derptskiego i Zuzanny Sapieżanki (Niesiecki IX 186). [8]) Janowicz Wawrz. X., Egres do konsystencyi Karola Jerzego Kroszyńskiego, dedykowany Elżbiecie Tyzenhauzównie Kroszyńskiej. Wilno, S. J. 1669 (Estreicher VIII 337). [9]) 1679 r. Luty 9 (S. 151 d. 413 k. 326). [10]) 1683 r. Luty 27 (S. 161 d. 108 i 109, k. 236 i 238). [11]) S. 46 k. 663.

Krupski (patrz Kurbski).

Kukubiaka,

przydomek żyjącego w końcu XV-go wieku kniazia Wasila Fedorowicza Mezeckiego (Patrz Mezecki).

Kurasz, Kurosz,

od miejscowości Kurasz w powiecie Rowieńskim. Miejscowością tą, a jednocześnie Pukowem w powiecie Rohatyńskim, władał 1435—1442, jakiś **kniaż Mitko**, we współczesnych zapiskach sądowych Halickich występujący najczęściej jako „*illustris Mithko de Kurosz*" [1]), lub „*illustris Mithko*" [2]), a także jako „*dux Mithko*" [3]), „*illustris dux Mithko*" [4]), „*praeclarus dux Mithko*" [5]), „*dux Mithko de Kurosz*" [6]), „*illustris Mithko de Kurasz et de Pukow*" [7]) i „*illustris Mithko de Pukow*" [8]). Raz jeden pod r. 1441 występuje jego żona „*illustris ducissa Mithkowa*" [9]). Ów kniaż Mitko wyżej wymieniony, mógł to być kniaż Mitko Dawidowicz Horodecki, siostrzeniec króla Władysława Jagiełły, wyzuty ze swego dziedzictwa przez wielkiego księcia Zygmunta (patrz Horodecki).

[1]) A. G. Z. XII r. 1435 str. 3 d. 23, str. 4 d. 44, r. 1437 str. 25 d. 213, str. 28 d. 238, r. 1438 str. 36 d. 302, str. 38 d. 325, str. 42 d. 373, str. 43 d. 378, r. 1439 str. 72 d. 698, str. 75 d. 739, r. 1440 str. 80 d. 788. [2]) Tamże r. 1437 str. 26 d. 226, r. 1439 str. 58 d. 540, str. 71 d. 684, 687, str. 429 d. 4224. [3]) Tamże 1436 r. str. 6 d. 70, r. 1439 str. 64 d. 610/611, r. 1442 str. 103 d. 1035. [4]) Tamże r. 1439 str. 430 d. 4225—4228. [5]) Tamże r. 1439 str. 66 d. 630. [6]) Tamże r. 1437 str. 15 d. 129/130, r. 1439 str. 57 d. 529. [7]) Tamże r. 1438 str. 34 d. 290. [8]) Tamże r. 1439 str. 34 d. 291. [9]) Tamże r. 1441 str. 82 d. 818.

Kurbski-Jarosławski,

mylnie Krupski, Kurpski, od miejscowości Kurby pod Jarosławiem, dziedzictwo żyjącego w pierwszej połowie XV-go wieku kniazia Semena Iwanowicza Jarosławskiego, który pierwszy zaczął się pisać „*Kurbskim*" [1]).

Praprawnuk jego, **kniaż Andrzej Michałowicz Kurbski-Jarosławski**, syn kniazia Michała Michałowicza Kurbskiego wojewody w służbie cara i żony jego Maryi Tuczkow [2]), służąc carowi Iwanowi Groźnemu, był wojewodą w wyprawach 1552—1553 na Kazań [3]), 1558—1560 w wojnie Inflantskiej [4]), a 1562 r. w wojnie z Litwą, podczas której spalił przedmieście Witebska [5]). Może odpowiedzialność przed carem za drobne nieporozumienia ostatniej wyprawy, a w każdym razie jego okrucieństwa z jednej, a obietnice króla Zygmunta-Augusta i panów Litewskich z drugiej strony, skłoniły go do ucieczki na Litwę, gdzie przybył na początku 1564 r. [6]), porzucając w ojczyźnie *matkę, żonę i jedynego syna,* którzy wtrąceni do więzienia, w niem pomarli [7]). Po przybyciu na Litwę, kniaź otrzymał 4 Lipca 1564 r. przywilej na Kowel z Wiżwą i Milanowiczami [8]). W tymże i następnym roku po stronie hufców Litewskich walczył przeciwko Moskwie [9]) i po powrocie z wyprawy objął dobra Kowelskie w posiadanie. Już w 1566 r. skarżył się na panów Wołyńskich o wyrządzanie mu krzywd w tych dobrach [10]) i w tym roku sam oskarżony o rozboje i grabieże w majątku Czartoryskiego—Smedyni [11]). Prawdopodobnie w drugiej połowie tegoż roku został starostą Krewskim [12]). Przez następne lata prowadził ciągłe zatargi z okolicznymi ziemianami i mieszczanami, ciągle rozpoczynał procesa i skargi. Król najprzód przywilejem z dnia 20 Stycznia 1567 r. uwolnił *kniazia Andrzeja Michałowicza Kurbskiego starostę Krewskiego* od podległości sądom grodzkim i ziemskim [13]), prawie jednocześnie jednak innym przywilejem z dnia 25 Lutego 1567 r. określił prawo jego lenne jako dzierżawcy Kowelskiego i powinności [14]). Wkrótce potem nowymi przywilejami król nadał mu 23 Listopada 1567 r. włość Smedyńską [15]), a 27 Lipca 1568 r. ziemię Krzyniczyńską i t. d. we włości Upitskiej [16]). We Wrześniu 1568 roku król pisał *do starosty Krewskiego kniazia Andrzeja Michałowicza Kurpskiego,* w sprawie jego z Maciejowską kasztelanową Sandomierską [17]), a w Październiku tegoż roku nakazywał poborcom podatków, aby od *starosty Krewskiego kniazia Andrzeja Michałowicza Kurpskiego* pobrali należność bez kary [18]). W 1569 r. podczas sejmu Lubelskiego król listownie wzywa *dzierżawcę Krewskiego kniazia Andrzeja Michałowicza Kurpskiego,* aby sioła Wogiany i Dorgniki postąpił Mikołajowi Sapieże [19]). Tenże *kniaź starosta Krewski* wymieniony w liczbie szlachty Wołyńskiej, która 17 Czerwca 1569 r. nie zjawiła się do grodu Włodzimierskiego dla złożenia przysięgi na unię Wołynia z Koroną [20]). Zaraz potem utracił dzierżawę Krewską [21]). Uważając się wbrew przepisom krajowym za wszechwładnego pana Kowelszczyzny, przybrał tytuł *księcia Kowelskiego* i jako taki rozdawał ziemie i włości swym ziomkom; *kniaź Andrzej Michałowicz Kurbski i Jarosławski, kniaź Kowelski* potwierdza 1570 r. Dworeckiemu sprzedaż gruntów [22]), a w 1572 r. tenże *kniaź Andrzej Michałowicz Kurbski, Jarosławski i Kowelski* nadaje Kalemetowi Iwanowiczowi Sekuń i Szuszki [23]). Za pośrednictwem poddanych swych czynił najazdy na sąsiadów, których stał się postrachem. Majątek Krasieńskich Tuliczów zagarnął, o co skargi na sejmie 1569 r. i napomnienia od króla [24]). W 1571 r. ożenił się z kniażną Maryą Jurjewną Holszańsko-Dubrowicką, wdową 1-o po Andrzeju Montoldzie, 2-o po Michale Tyszkowiczu Kozińskim kasztelanie Łuckim [25]). Zaraz po ślubie małżonkowie robią sobie wzajemne zapisy, on jej 17000 kop groszy na Milanowiczach i dobrach Upitskich [26]), ona jemu 22 Sierpnia 1571 r. Ośmigowicze [27]), a także Szeszoły i Kroszty [28]). Małżeństwo to było przyczyną

---

[1]) Rodosł. I 145, V 18. [2]) Rodosł. V 18. [3]) Karamzin VIII 89—92, 94, 101, 104, 108, 111, 131, 134. [4]) Tamże 163, 169, 186. [5]) Tamże IX 21. [6]) Kurbski I str. III. [7]) Tamże str. XV. [8]) Tamże I str. IV i II str. 194. [9]) Kurbski I str. IV i V. [10]) 1566 Maja 3, tamże I d. 1. [11]) 1566 Maja 16, tamże I d. 2, [12]) Jeszcze 1565 r. starostą Krewskim był Hrihory Baka (Arch. Jugo Cz. VII T. 1 214). [13]) Kurbski I d. 3. [14]) Z Metr. Lit. (tamże d. 4) i Ustriałow 397—398. [15]) Kurbski I d. 5. [16]) Tamże d. 6 i Ustriałow str. 406. [17]) Antonowicz, Hramoty str. 139 – 140. [18]) Tamże 141—145. [19]) P. 10 k. 42 od., d. 37. [20]) Kurbski I 22. [21]) Akt unii 1 Lipca 1569 podpisał *kniaź Łukasz Bolesławowicz Świrski dzierżawca Krewski* (Danił. Skarbiec Nr. 2382). [22]) Kurbski I 27. [23]) Tamże 37. [24]) Tamże str. VIII i IX. [25]) Patrz wyżej str. 113. [26]) Kurbski I str. XIII i 146. [27]) Tamże str. 29. [28]) Tamże str. XIII, XIV, 107.

niezliczonych sporów i zatargów między kniaziem, jego żoną, jej synami i siostrą Kierdejową Mylską, z którą wspólnie władała majątkami; kłótnie domowe, przemoc, najazdy z obu stron nie ustawały i ucichły dopiero po wyrzeczeniu między małżonkami rozwodu, który poprzedził, w pierwszych dniach Sierpnia 1578 r., zwrot wszystkich darowizn [1]). W tym okresie czasu *kniaź Kurbski z Kowla* na sejmiku w Brześciu obrany 1573 r. posłem na elekcyę [2]), w 1575 r. bronił ziemi Wołyńskiej od napadu Tatarów [3]) i w tymże roku procesował się z kniaziem Wiszniewieckim o napad i grabież [4]). Pozbywszy się żony, która zapisem z d. 30 Grudnia 1578 r. pokwitowała go z wszelkich pretensyj [5]), kniaź Kurbski ożenił się powtórnie 26 Kwietnia 1579 r. z Aleksandrą Siemaszkówną, córką Piotra Siemaszki starosty Krzemienieckiego; w dniu 26 Kwietnia 1579 r. zapisuje jej *jako narzeczonej* złp. 15.000, które ubezpiecza na Kryniczynie i Upitopotokach [6]), a już następnego dnia (27 Kwietnia) wydaje jej, *żonie swej*, oblig na złp. 4000, ubezpieczonych na Dobratynie [7]). Tegoż dnia ona kwituje braci z otrzymanego posagu [8]). W kilka miesięcy po ślubie, kniaź Andrzej stawając na wezwanie króla Stefana, towarzyszył mu na czele własnego oddziału w wojnie przeciwko Moskwie [9]). 1581 r. Czerwca 5 *kniaź Andrzej Michałowicz Kurbski Jarosławski i Kowelski* (sic), wybierając się na wojnę, spisuje pierwszy testament, którym cały majątek zapisuje *żonie i córce Marynie* [10]). Zaraz potem wybrał się z własnym pocztem pod Psków, ale ciężko zachorowawszy w drodze, zmuszony był do powrotu [11]). Drugim testamentem z d. 24 Kwietnia 1583 r. potwierdza poprzednie zapisy żonie, zapisuje jej nadto Milanowicze dożywocie, pozostawiając jej prawo mieszkania na Kowlu, Wiżwie, Smedyni i Dobratynie, do pełnoletności *syna Dymitra*, któremu te majątki zapisuje, polecając mu wyposażyć *siostrę Maruszę* czwartą częścią wszystkich majątków [12]). Jeszcze 6 Maja 1583 r. kn. Kurbski zapisuje ziemię w okręgu Kowelskim, słudze swemu Iwanowi Moszyńskiemu [13]). W tymże roku *kn. Andrzej Michałowicz Kurbski* wymieniony jako władający w powiecie Łuckim Dobratynemi Bruchowem, oraz dobrami Kowel, Milanowicze i Wiżwa w powiecie Włodzimierskim [14]). Umarł w Maju 1583 r.; już 24 Maja 1583 r. wdowa zostaje intromitowaną do majątków mężowskich [15]) a 2 Czerwca t. r. wspólnie z *synem Dymitrem* pozwana o zwrot Kowla [16]). Jako wdowa, ma 1585 r. sprawę z poddanymi [17]). Ona i dzieci jej *Dymitr i Marusza* kolejno utracają Smedyń 1585 r. [18]), część dóbr Upitskich i wójtostwo Birżańskie, które po *kniaziu Andrzeju Krupskim* nadane Woynie 1589 r. [19]), Tuliczów, 1590 [20]) i tegoż roku Kowel z Wiżwą i Milanowiczami [21]). Utraciwszy takim sposobem wszystkie majątki na Wołyniu, kniahinia Kurbska przeniosła się z dziećmi, synem Dymitrem i córką Maryną, na Litwę do dóbr swoich Upitskich, gdzie 1598—1601 ma proces ze skarbem o liczbę z wójtostwa Birżańskiego, które trzymał nieboszczyk mąż jej [22]). Umarła w 1604 r. spisawszy przed śmiercią testament, którym *Aleksandra Siemaszkówna z Dobratyna kniahinia Andrzejowa Krupska* chce być pochowaną w cerkwi na zamku Dobratynie; zapisane jej przez męża Kryniczyn i Upitpotok, oraz własne kupno Porsk, ze względu, że *córka jej Marusza Wizgirdowa* dostatecznie wyposażoną została, odpisuje *synowi Mikołajowi Krupskiemu* [23]). Urodziła mężowi syna i córkę [24]).

Maryna (Marusza) urodzona 1580 r. [25]), wydaną została za Mikołaja Wizgirda, któremu *kniaź Mikołaj Andrejewicz Kurpski-Jarosławski* ustępuje w posagu za siostrą wsie lenne w powiecie Upitskim, co król Wizgirdowi 14 Maja 1607 r. potwierdza [26]). Córka jej Halszka Wizgirdówna była żoną Blinstruba wojskiego Witebskiego [27]); inni potomkowie wymienieni są w testamentach kniaziów Andrzeja i Jana Kurpskich [28]).

Kniaź Dymitr Andrejewicz Kurpski urodzony 1582 r. [29]), występuje obok matki 1583—1590, 1598, 1601 [30]). Jako ośmioletni chłopiec stawał w Warszawie 1590 r. przed królem w obronie praw swych do Kowla [31]). Przyjął wiarę katolicką a w niej imię **Mikołaja** z którym już występuje 1604 r. w testamencie matki [32]). W Maju 1606 r. *kniaź Mikołaj Andre-*

---

[1]) Kurbski I str. X—XX, patrz wyżej str. 113. [2]) Kurbski I str. 49. [3]) Tamże str. XIX. [4]) Tamże str. 54—65. [5]) Tamże str. 163. [6]) Tamże str. 170—3. [7]) Tamże 173—6. [8]) Tamże 176—8. [9]) Tamże str. XXI. [10]) Tamże str. 191—200. [11]) Tamże str. XXIII. [12]) Tamże str. 228—242. [13]) Tamże 242—5. [14]) Zr. dziej. XIX. 88, 120—121. [15]) Kurbski I 245—7. [16]) Tamże II 181—4. [17]) Tamże I 249—267. [18]) Tamże 272/3. [19]) Z. 77 k. 28—29 od., dr. A. J. Z. R. I 227—228. [20]) Kurbski I 307—310. [21]) Tamże II 184—237. [22]) Ustriałow 415—417. [23]) Z akt grodzkich Łuckich (Wypis oryg.). [24]) Patrz wyżej. [25]) Tamże. [26]) Z 89 k. 8. [27]) Żychliński III 132. [28]) Akt. Wil. XII 600—609. [29]) Patrz wyżej. [30]) Kurbski II 181—184, I 307—310, II 184—237, Ustriałow 417. [31]) Kurbski I str. XXXVI. [32]) Patrz wyżej.

jewicz Kurpski-Jarosławski, otrzymuje przywilej na wolne szafowanie folwarkami Kryniczyn i Dowtiszki z siołami w powiecie Upitskim [1]), a w następnym roku tenże *kn. Mikołaj* wyposażał siostrę [2]). W 1608 r. *kn. Dymitr Andrejewicz-Kurpski*, skazany na zapłacenie Janickiemu zaciągniętego wspólnie z nieboszczką matką długu [3]). Tenże *kniaź Dymitr Andrejewicz* otrzymuje 1615 r. konsens na wieczne władanie siołami w powiecie Upitskim nadanemi jego ojcu [4]). Będąc *wojskim Upitskim Mikołaj Dymitr kn. Kurpski* procesuje 1637 r. Józefowiczów o wyprowadzenie chłopów z Kryniczyna [5]). Zostawszy podkomorzym Upitskim *kniaź Dymitr Kurpski-Jarosławski*, otrzymuje 1639 r. przywilej na prawo korzystania z drzewa w puszczy Upitskiej, jak to stosownie do przywileju króla Stefana było pozwolonem *Aleksandrze Siemaszkównie-Jarosławskiej Kurpskiej* [6]). Następnie król potwierdza fundusz *kniazia Mikołaja-Dymitra (sic) Jarosławskiego-Kurpskiego* na kościół katolicki w Kryniczynie [7]), 1644 r. dzierżawę 2 wsi, które tenże Dymitr Mikołaj (sic) bierze od syna Andrzeja [8]), a 1645 r. zapis tegoż *Dymitra-Mikołaja Kurpskiego-Jarosławskiego podkomorzego Upitskiego, żonie swej Krystynie Eygirdównie* [9]). Tenże *kn. Mikołaj Kurpski* otrzymuje 1648 r. przywilej [10]). W tymże roku *Mikołaj Dymitr Andrejewicz Kurpski Jarosławski na Kryniczynie podkomorzy Upitski* spisał testament, który osobiście oblatował. Chce być pochowanym w kościele farnym Trockim; dobra swe rozdziela między *żonę Krystynę Eygirdównę a synów z pierwszego małżeństwa z Jadwigą Grużewską sędzianką ziemską Żmudzką, Andrzeja i Jana*, zapisując pewną summę Romanowi Sumorokowi sędziemu ziemskiemu Wiłkomierskiemu, *żonie jego córce swej Annie Kurpskiej-Jarosławskiej* [11]). Niezawodnie zaraz potem umarł albowiem już w Marcu 1650 r. synowie jego *Andrzej i Jan Kurpscy Jarosławscy* władali Kryniczynem [12]), a 31 Grudnia t. r. król wydaje *synom Dymitra Kurpskiego podkomorzego Upitskiego* konsens na uczynienie działu w dobrach lennych Kryniczynie [13]). Dymitr-Mikołaj miał 2 żony; z pierwszej Jadwigi Grużewskiej pozostawił synów Andrzeja, Jana i córkę Annę, zaś z drugą, Krystyną Eygirdówną, bezpotomny.

Kniaż Andrzej Kurpski-Jarosławski otrzymuje 1644 r. przywilej na wieś Dobkona w powiecie Upitskim [14]) i tegoż roku inny przywilej na oddanie *ojcu swemu Dymitrowi-Mikołajowi Kurpskiemu-Jarosławskiemu* w dzierżawę 2 wsi [15]), a 1649 r. przywilej na majątek Bobrek w powiecie Nowogród-Siewierskim [16]). Kolejno mianowany podczaszym Wiłkomierskim 1651 r. [17]) i podkomorzym Upitskim 1662 r., po śmierci *Dymitra Kurpskiego Jarosławskiego* [18]). Ożenił się z Cecylją Gedrojcówną, wdową po Mikołaju Puciacie sekretarzu J. K. M., z którym miała córkę Barbarę Puciaciankę, żonę Władysława Korsaka podczaszego Połockiego; tej ostatniej w 1663 r. *Andrzej Kurpski Jarosławski podkomorzy Upitski i małżonka jego Cecylia księżna Giedrojcówna*, czynią zapis placu w Wilnie [19]). *Andrzej Kurpski-Jarosławski* mianowany 10 Lutego 1666 r. marszałkiem Upitskim [20]), spisuje 26 Czerwca 1668 r. testament, którym *małżonkę swą Cecylię Giedrojcównę* pozostawia przy majętności Kryniczyńskiej, z wyjątkiem majątku Borkłań, który ojciec jego zapisał synowi swemu, *a bratu jego Janowi Kurpskiemu Jarosławskiemu, pisarzowi grodzkiemu Upitskiemu*, wspomina o nieżyjącej już *siostrze Annie 1-o voto Romanowej Sumorokowej sędzinej ziemi Wiłkomierskiej, 2-o Adamowej Sokołowskiej*. Umarł w tymże 1668 r., a testament jawiony po jego śmierci 10 Stycznia 1669 r. [21]). Wdowa po nim Cecylia Gedrojcówna Kurpska-Jarosławska, była córką Marcyana Gedrojca dziedzica Widziniszek, prawa swe do których przelała 1672 r. na Radziwiłłów [22]).

Kniaż Jan Kurpski-Jarosławski otrzymuje 1639 r. przywilej na folwark Borkłań [23]) a 1646 r. potwierdzenie na ten folwark zapisany mu przez *ojca Mikołaja Kurpskiego-Jarosławskiego, podkomorzego Upitskiego* [24]). Mianowany 1647 r. podstolim Upitskim [25]) wkrótce potem został pisarzem grodzkim Upitskim; jako taki otrzymuje 1658 r. nowe potwierdzenie na majątek [26]), wspomniany 1668 r. w testamencie brata Andrzeja [27]), sam spisuje testament 29 czerwca 1672 r., którym folwark Borkłań, odłączony od Kryni-

---

[1]) Z. 85 k. 436, dr. Ustriałow 417. [2]) Patrz wyżej. [3]) Ustriałow 418. [4]) Tamże. [5]) Z akt grodzkich Upitskich (Wypis oryg.) [6]) Z. 113 k. 243, Ustriałow 418—419. [7]) Tamże 419 d. 24 i 25. [8]) Tamże 419 d. 27. [9]) Tamże 419 d. 28. [10]) Z. 121 d. 293. [11]) Akt. Tryb. Główn. 23 Maja 1648 (Wypis oryg.) [12]) Z akt. grodzkich Upitskich (Wypis oryg.) [13]) Kopia dok. oryg. [14]) Ustriałow 419 d. 26. [15]) Tamże 419 d. 27. [16]) Tamże 420 d. 30. [17]) Z. 127 d. 39, dr. Ustriałow str. 420 d. 31. [18]) Z. 132 k. 147, dr. Ustriałow 420 d.33. [19]) Akt. Wil. X 286—288, także 258. [20]) Z. 132 k. 640, d. 459, dr. Ustriałow k. 420 d. 34. [21]) Akt. Wil. XII 600—605. [22]) Patrz wyżej str. 72. [23]) Z. 113 k. 417—418, dr. Ustriałow 418 d. 22. [24]) Z. 121 d. 188, dr. Ustriałow 419 d. 29. [25]) Z. 119 r. 1647 d. 11. [26]) Ustriałow 420 d. 32. [27]) Akt. Wil. XII 602—604.

czyna i zapisany mu przez *ojca Dymitra Kurpskiego-Jarosławskiego, podkomorzego Upitskiego*, zapisuje *małżonce swej Krystynie z Horbowa Zarankównie* i czyni inne drobne zapisy na rzecz krewnych swych (po siostrze ojca) Wizgirdów. Umarł w Lipcu 1672 r.; testament jego, już nieboszczyka, wpisany do ksiąg na żądanie małżonki 3 Sierpnia 1672 r. [1]). Wdowa po nim *Krystyna Zarankówna Horbowska Janowa Jarosławska Kurpska pisarzowa grodzka Upitska* spisywała 1673 r. testament i w tymże roku umarła bezpotomnie [2]).

Anna, córka Dymitra Mikołaja wzmiankowana w testamencie ojca 1648 r. jako żona Romana Sumoroka sędziego ziemskiego Wiłkomirskiego, wyszła następnie za Adama Sokołowskiego; umarła bezpotomnie w 1657 r. w którym bracia jej procesując się o dobra, wyrzucają sobie nie porozumienie się względem pogrzebu *świeżo zmarłej siostry Anny Jarosławskiej-Kurpskiej 1-o Romanowej Sumorokowej sędziny ziemskiej Wiłkomierskiej 2 o Adamowej Sokołowskiej* [3]). W 1777 r. król Stanisław August wydaje Janowi Frąckiewiczowi oboźnemu Smoleńskiemu przywilej na dobra żadnym prawem nierozrządzone *po wygaśnięciu linii Andrzeja podczaszego Wiłkomirs. i Jana pisarza grod. Upit. Kurpskich, co Anna z Kurpskich rodzona siostra ich, primo Romanowa Sumorokowa sędzina ziems. Wiłkom., expost Adamowa Sokołowska*, zapisała onemu dokumentem. [4])

Z przytoczonych szczegółów wynika, że na Andrzeju i Janie ród kniaziów Kurbskich wygasł ostatecznie. Tymczasem w kilkanaście lat po śmierci ostatniego kniazia Kurbskiego zjawia się, widocznie samozwaniec, Kacper kniaź Kurbski, który tak tytułując się, z Piłonek w województwie Witebskiem 15 Lutego 1687 r. pisze list do bojaryna carskiego kniazia Golicyna polecając mu *synów*, którzy przeszli do służby Moskiewskiej i wspominając że sam pozostaje na Litwie *z żoną i innemi dziećmi* [5]). Synami tymi byli Jakób i Aleksander Kurbscy. Ostatni wystosował do cara 17 Marca 1686 r. piśmienną czołobitnę, w której *kniaź Aleksander kniazia Kacpra syn Kurbskiego* zeznaje, że porzuciwszy majątki ojczyste w województwie Witebskim, przyjeżdża służyć carowi, pomny na łaski okazane *pradziadowi swemu kniaziowi Andrzejowi Kurbskiemu oraz bratu kniaziowi Jakóbowi Kurbskiemu* [6]). W Rossyi obaj bracia przyjęli prawosławie pod imionami *Jakóba Wasilewicza i Aleksandra Borysowicza* i obaj byli 1686—1692 stolnikami na dworze carskim [7]). *Kniaź Aleksander Borysowicz Kurbski* w 1693 był bity knutem za zabójstwo żony [8]).

U Niesieckiego mylnie że kniażna Kurpska była w połowie XVI-go wieku żoną Michała Kurcewicza [9]). Istniało kilka rodzin szlacheckich nazwiska Krupski; do jednej z nich należała Katarzyna Krupska żona kniazia Tura Michałowicza Świrskiego, ona i jej siostry nazwane mylnie *kniażnami Krupskiemi* [10]).

Kurcewicz,

od przydomku „*Kurcz,*“ który w Moskwie w XVI-tym wieku służył Iwanowi Puszkinowi [11]), a na Litwie w pierwszej połowie XV-go wieku, noszonym był przez *kniazia Konstantego Pińskiego*, ojca **kniazia Michała Konstantynowicza Kurcewicza**, który w 1452 r. otrzymał przywilej na Bureml, Nowosiołki, Stratyn i t. d. w powiecie Łuckim [12]).

Kniaź Michał pozostawił dwóch synów, **Fedora** i Wasila; synowie pierwszego, **Semen, Lew** a prawdopodobnie i **Aleksander** pisali się pierwotnie *Kurcewiczami,* ale z czasem zarzuciwszy przydomek rodzinny pisali się tylko *Buremskimi* [13]).

Drugi syn Michała **kniaź Wasil** (Michałowicz), używał stale przydomku **Kurcewicz,** który następnie zatrzymali jego potomkowie. *Kniaź Wasil Kurcewicz* w 1475 r., świadek przy dziale kniaziów Zbarażskich [14]), a 1486 r., wspólnie z Michałem Zahorowskim, komisarz królewski do rozpatrzenia szkód poczynionych w Dolsku [15]).

Syn jego **kniaź Iwan Wasilewicz Kurcewicz**, występuje w latach 1504—1513, jako świadek [16]). W tymże czasie 1509 r *kniaź Iwan Wasilewicz Kurcewicz* ma spór z kniaziem Andrzejem Aleksandrowiczem (Sanguszkowiczem) starostą Włodzimierskim, o jezioro Oświatoje [17]). Umarł przed popisem ziemskim 1528 r., w którym wdowa jego *knia-*

---

[1]) Akt. Wil. XII 605—608. [2]) Z akt. gr. Upitskich (Wypis oryg.) [3]) Z akt. Wiłkomierskich (Wypis oryg.) [4]) Ustriałow 420—421, d. 35. [5]) Tamże 423. [6]) Tamże 422—423. [7]) Ukaz bojars. kn. str. 320, także Ustriałow 423. [8]) Rodosł. V str. 20. [9]) Niesiecki V 442. [10]) Patrz niżej str. 512. [11]) Sinod. spis 104, 171. [12]) Patrz wyżej str. 14. [13]) Tamże str. 15. [14]) Woł. 6 k. 254. [15]) Arch. Sław. I str. 19 d. 26, mylnie *Ilia* zamiast *Wasil.* [16]) Tamże I 72 r. 1504, III 42 r. 1507 i III 103 r. 1513. [17]) Tamże III 68—69.

hinia Iwanowa Kurc(ewicz)owa, zapisana na 8 koni [1]). Synami jego będą: *kniaziowie Wasil, Bohdan i Michał Kurcewicze*, władający 1545 r. majątkami w powiecie Łuckim [2]).

Kniaż Bohdan Iwanowicz Kurcewicz, świadek 1533 r. [3]), występuje 1536 r. obok brata Wasila [4]); *kniaziowie Bohdan i Michał Kurcewicze*, jako władający wspólnie Turyczynem, wspomnieni w popisie granic 1546 r. [5]). Kniaż Bohdan zszedł niezawodnie bezpotomnie.

Kniaż Michał Iwanowicz Kurcewicz, jako *kniaź Michał Kurcewicz* świadek 1533 r. [6]), i wspomniany 1545—1546 [7]); komisarz do rozgraniczenia gruntów 1552 r. [8]). W 1554 r. *kniaź Michał Iwanowicz Kurcewicz* był sędzią Włodzimierskim [9]) a w 1559 r. *kniaź Michał Kurcewicz* (bez tytułu urzędu) wspólnie z *kniaziem Dymitrem Buremskim*, panem Michałem Swiniuskim, *kniahinią Wasilewą Kurcewicza Bułyżyną kniahinią Maryną*, władał siołem Odryżyńskim [10]). W 1560 roku wspólnie z żoną Polonią i dziećmi, zastawia Nowosiołki Kołontajowi [11]), w 1569 r. podpisał akt wcielenia Wołynia do Korony [12]). Wymieniony 1570 i 1577 jako władający w powiecie Włodzimierskim Turyczynem, Jahodynem i Nowosiołkami [13]), a 1583 r. Turyczynem i Nowosiołkami [14]). Jego synami będą:

Kniaż Aleksander Kurcewicz podstarości Włodzimierski 1578—1584 [15]), władał 1583 poddanymi przedmieścia Włodzimierskiego i (widocznie za cessyą ojca) 1583 r. Jahodynem [16]).

Kniaż Konstanty Kurcewicz, również podstarości Włodzimierski 1588—1581 [17]).

Kniaż Fedor Kurcewicz, władał 1577 r. ludźmi w pow. Włodzimierskim [18]). Tenże zastępca (swego brata) kn. Aleksandra Kurcewicza na podstarostwie Włodzimierskiem 1580 r. [19]), sam podstarości 1581—1583 [20]), sędzia grodzki Włodzimierski 1585—1588 [21]). Bez tytułu urzędu *kn. Fedor Kurcewicz* występuje 1594, jako z *Dymitrem Kurcewiczem* współdziedzic w Nowosiołkach [22]), a 1598 jako świadek [23]).

Kniaż Prokop Kurcewicz, za zabójstwo Komara, popełnione razem z kniaziami Rużyńskimi, skazany 1587 r. na wieżę [24]).

Kniaż Wasil Iwanowicz Kurcewicz, świadek 1530—1534 [25]). *Dworzanie królewscy kniaziowie Wasil i Bohdan Iwanowicze Kurcewicze*, oskarżają Zastowskiego o odjęcie im dworu Nowosielec, za dług *brata ich kniazia Dymitra Boremlskiego* i uzyskują 1536 r. wyrok przychylny na nim [26]). W tymże roku *kniaź Wasil Iwanowicz Kurcewicz*, komisarzem w sprawie granicznej królowej Bony [27]). W 1510 r. *kniaź Wasil Iwanowicz Kurcewicz* z polecenia królewskiego uwiązywał kniazia Kuźmę Żesławskiego w dobra kniazia Andrzeja Żesławskiego [28]). Nosił przydomek **Bułyha**. W latach 1545—1546 *kniaź Wasil* jest z ramienia królewskiego namiestnikiem wziętych w sekwestr dóbr kniaziów Ostrogskich, a mianowicie 1545 r. *kn. Kurcewicz-Bułyha* dzierżawcą Rowieńskim [29]), a 1546 r. tenże *kniaź Wasil Iwanowicz Kurcewicz dzierżawcą Rowieńskim i Berezdowskim* [30]). *Kniaź Wasil Iwanowicz Kurcewicz rotmistrz królewski* występuje jeszcze 1552 i 1554 [31]); umarł około 1555, pozostawiając wdowę Marynę Szymkównę i syna Dymitra. W 1559 r. *kniahinia Wasilewa Kurcewicza Bułyżyna Maryna*, ma udział w majątku Odryżyńskim w Pińskiem [32]). Taż *kniahinia Bułyżyna, Maryna Szymkówna*, włada 1570 r. w powiecie Łuckim majątkami Zubków i Obzer [33]), a w pow. Włodzimierskim: Turyczanami, Dulebami, Wolą Zachodnią i Nowosiołkami [34]). W następnym 1571 r. *kniahinia Wasilewa*

---

1) P. 1 k. 193—226. 2) Zr. dziej. VI 56, także 9, 20, 22. 3) Arch. Sław. III 478. 4) Patrz niżej 5) Arch. Sbor. I str. 85. 6) Arch. Sław. III 462. 7) Patrz wyżej. 8) Z. 37 k. 5. 9) Sum. dok. bisk. Włodzim. 10) Rewizya Puszcz str. 96. 11) S. 41 k. 36. 12) Kurbski I 20. 13) Zr. dziej. XIX 24, 73. 14) Tamże 123. 15) 1578 r. (Pam. I Cz. II 20), 1580 r. (Tamże 30, 37, 43, Kurbski I 181, II 58, Arch. Jugo Cz. I T. I 119, 123, 127, 130, 136), 1581 r. (Kurbski I 203, 211), 1582 r. (Kurbski II 107, Arch. Jugo VI T. I 111), 1583 r. (Kurbski I 245, Arch. Jugo Cz. I T. I 163, 165), 1584 r. (Arch. Jugo Cz. I T. I 186, 188, 189). Sam pełniąc urząd nie tytułuje się kniaziem; inni dają mu ten tytuł. (Arch. Jugo Cz. I T. I 119, 123, 127, 130, 136, Zr. dziej. XIX 125). 16) Zr. dziej. XIX 125. 17) 1580 r. (Pam. I Cz. II 48) nie kniaź; 1581 r. (Kurbski II 80, 84) kniaź. 18) Zr. dziej. XIX 74—75. 19) Arch. Jugo Cz. I T. I 119, 123, 127, 130, 136. 20) 1581 r. (Kurbski I 204, 208, 211, 218, 221, II 90, 92, 94, 96, 100), 1582 r. (Kurbski II 67, 113, 115, 124, 142, 145, 147, 151), 1583 r. (Tamże II 156, 158, 161, 163, 165, 174), nazwany kniaziem (Kurbski I 227). 21) Arch. Jugo Cz. I T. I 191, Cz. VI T. I 190. 22) Sum. dok. bisk. Włodzim. 23) Arch. Jugo Cz. VI T. I 270. 24) Słown. Geogr. VII 917. 25) Arch. Sław. III 370, 449, 462. 26) Z. 19 k. 163 d. 161. 27) Tamże k. 265 d. 236. 28) Arch. Sław. IV 236. 29) Zr. dziej. VI 22, 105, także Pamiętniki T. IV Cz. 2 str. 226. 30) Arch. Sław. IV 498, 500. 31) S. 29 k. 74 i Sum. dok. bisk. Włodzim. 32) Patrz wyżej. 33) Zr. dziej XIX 6. 34) Tamże 34.

Iwanowicza Kurcewicza, Maryna Szymkówna, wspomniana w testamencie ihumena Dermańskiego [1]).

Kniaż Dymitr Wasilewicz Kurcewicz, podpisał 1569 r. akt na wcielenie Wołynia do Korony [2]). Również jak ojciec nosił przydomek **Bułyha**. W 1572 r. *kniaź Dymitr Wasilewicz Kurcewicz Bułyha,* ma sprawę z kniaziem Kurbskim o zabójstwo moskwicina Kelementa, wskutek której, obowiązuje się zapłacić Kurbskiemu 600 kop. z ewikcyą na majątkach swych Nowosiołki, Turyczany i Duleby [3]). *Kniaź Dymitr Kurcewicz Bułyha,* był w latach 1590—1595 z ramienia kniazia Janusza Ostrogskiego podstarościm Białocerkiewskim [4]), oraz za przywilejem królewskim dzierżawcą Woniaczyńskim. W 1595 r. *Dymitr Kurcewicz Bułyha dzierżawca Woniaczyński* pozwany przez Losowskiego wspólnie z kniaziami: Januszem Zbarażskim, Konstantym i Januszem Ostrogskimi, o gwałty i zabranie substancyi w Rozwołożu [5]). W tymże roku *kniaź Dymitr Kurcewicz Bułyha podstarości Białocerkiewski i małżonka jego Halszka ze Stużyna,* poprzednio *kn. Mikołajowa Rużyńska,* pozwani przez potomków Filona Kmity Czarnobylskiego o zastaw Werbkowicz [6]). Niezawodnie umarł w 1596 r. [7]). Miał dwie żony, pierwsza niewiadomego imienia i nazwiska, była matką synów Jana i Konstantego, oraz córki Ewy; druga Halszka ze Stużyna, jeszcze w Październiku 1592 r. występuje jako wdowa po kniaziu Mikołaju Rużyńskim [8]), zaślubił ją więc kniaź Dymitr krótko przed śmiercią i zaraz po owdowieniu wyszła po raz trzeci za Mikołaja Charlińskiego. O wszystkich tych szczegółach dowiadujemy się z aktu 1598 r., którym *Jan Dymitrowicz Kurcewicz Bułyha,* występując w imieniu *małoletnich: brata Konstantego i siostry Ewy,* dla spłacenia długów *po ojcu kniaziu Dymitrze Kurcewiczu Bułyzie,* a pozbawiony wszelkich ruchomości, które zabrała *macocha, pani Halszka ze Stużyna, obecna Mikołajowa Charlińska,* zastawia Turyczany, Wierzbę i Nowosiołki żydowi Abramowi Jakubowiczowi na 5 lat za 9,500 złotych [9]). W tymże roku *Halszka ze Stużyna wdowa kn. Dymitra Bułyhy* pozywa Piotra Łaszcza o najazd z poddanymi na wieś Woniaczyn w województwie Bracławskiem w jej posessyi, po śmierci męża, z mocy przywileju królewskiego, będącą, wybicie ze spokojnej dzierżawy, zabranie inwentarza i t. d. [10]). *Halszka ze Stużyna* wspólnie z trzecim mężem Mikołajem Charlińskim procesowała się 1600 r. z kn. Januszem Ostrogskim o expulsyę z Trylczów i Połowiec [11]). Właściwe nazwisko drugiej żony kn. Dymitra było Halszka Kacprówna Odrowążówna; z Charlęskim dzieci nie miała, na starość osiadła na dewocyi w Łucku, gdzie czyniła zapisy na kościoły, pochowana w Łucku [12]).

O **kniaziu Konstantym Dymitrowiczu**, więcej nie słychać, niezawodnie umarł młodo.

Ewa Kurcewiczówna Bułyżanka, miała dwóch mężów: pierwszy kniaź Aleksander Fedorowicz Masalski, po którym występuje 1617 r. jako wdowa [13]), drugi Mikołaj Abramowicz (późniejszy wojewoda Trocki), który z jej posagu kwitował 1624 r. [14]).

Wyżej wymieniony **Jan Dymitrowicz Kurcewicz Bułyha** jako *kniaź Jan Kurcewicz Bułyha,* zapisuje 1601 r. posag *żonie swej Barbarze Zahorowskiej,* córce Michała Jankowicza i Agnieszki Lewickiej [15]). W tymże roku *Jan Kurcewicz Bułyha* podstarości Czerkaski, podpisał postanowienie szlachty Wołyńskiej bronić prawosławnego bractwa [16]). W 1609 r. *kniaź Bułyha* jest podstarościm Białocerkiewskim [17]); *kniaź Jan Kurcewicz Bułyha podstarości Białocerkiewski,* ma sprawę o najazdy i gwały 1611 [18]) i 1613 [19]).

Dzieci jego używali na zasadzie mylnej legendy o swojem pochodzeniu, przydomku „Koriatowicz"; było ich troje, wymienionych 1640—1643: Barbara z kniaziów Koryatowiczów Kurcewiczówna, żona Jana z Wysokiego Kaszowskiego, Teofila za Wacławem z Kozirad Bohowitynem i Samuel Koriatowicz Kurcewicz [20]). *Jan*

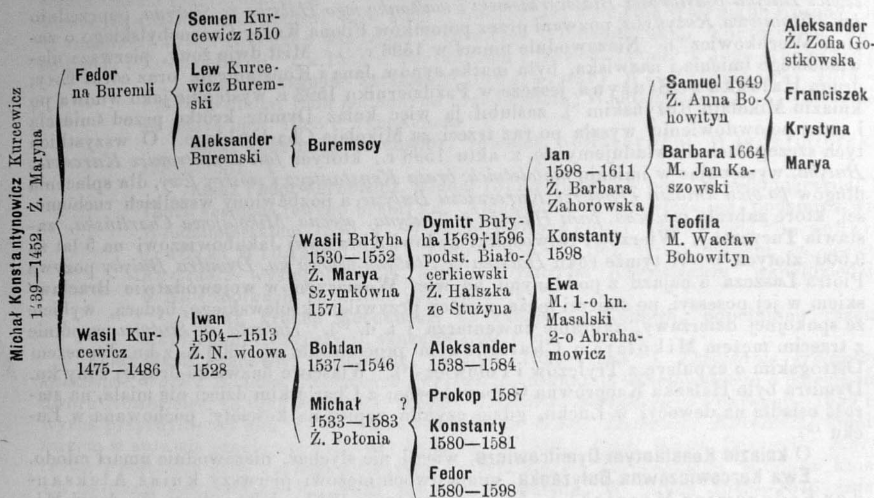
---

[1]) Arch. Jugo Cz. I T. I str. 37. [2]) Kurbski I 20. [3]) Tamże II 15—54. [4]) 1590 r. (Kiews. Centr Arch. Nr. 9 str. 6), 1592 r. (Arch. Jugo Cz. III T. I 32), 1595 (Tamże Cz. VI T. I 453). [5]) Zr. dziej. XXI 9. [6]) Tamże 16. [7]) Wdowa po nim już 1598 r. ma innego męża (patrz niżej). [8]) Woł. 10 k. 88 od. [9]) W Turyczanach 11 Marca 1598 r. (Arch. Jugo Cz. VI T. I 264—270. [10]) Zr. dziej. XXI 408—409. [11]) Tamże 63. [12]) Żychl. XV 25. [13]) Akt. Wil. II 44. [14]) Rodowód Abramowiczów (Wilczyński, Herbarz Starodawnej Szlachty, Paryż). [15]) Boniecki, Poczet str. 396. [16]) Arch. Jugo Cz. II T. I 38. [17]) Tąmże Cz. VI T. I 350. [18]) Kiews. Centr. Arch. XII 22—23. [19]) Zr. dziej. XXI 174, 183, 186, 189, 203. [20]) Z. Sum. Woł. (Kossakowski III 164), porównaj rodowód Kurcewiczów (Kosiński II 242).

z Wysokiego i małżonka jego Barbara Koriatowiczówna Kurcewiczówna Kaszowscy, oskarżeni 1644 r. przez Bonczalską o naruszenie kontraktu [1]).

Kniaź Samuel Koriatowicz Kurcewicz Bułyha, syn Jana Dymitrowicza [2]), żonaty z Anną Bohowitynówną, miał dzieci: Aleksandra, Franciszka, Krystynę i Maryę [3]). Jako *Samuel Kurcewicz* występuje 1649 r. [4]). **Aleksander** (syn Samuela) ożeniony z Zofią Gostkowską, jest bezpośrednim protoplastą wszystkich dziś żyjących kniaziów Koriatowiczów-Kurcewiczów [5]).

Niewiadomo w jakim stosunku do tej rodziny pozostawali: **O. Ezechiel Kurcewicz-Bułyha** ihumen monasteru Trechtemirowskiego, skazany na banicyę 1624 r. w sprawie z Chaleckim o najazd [6]), oraz **Paweł Kurcewicz** wyznaczony z sejmu 1629 r. do rewizyi ksiąg Włodzimierskich [7]).

Lebiedziowski,

od Lebiedziowa w powiecie Wilejskim. Miejscowość ta w XV-tym wieku należała do **kniazia Aleksandra Jurjewicza Holszańskiego**, który fundował w niej 1476 r. [8]) kościół i występuje jedyny raz w 1490 r. jako *kniaź Aleksander Lebiedziowski* [9]).

Lichodziejewski,

od miejscowości Lichodzieje w Słuckiem. Z przydomku „*Hliński*", który kniaziowie Lichodziejewscy przybierali w ostatnich czasach, możnaby wnosić, iż są gałęzią kniaziów Hlińskich.

Kniaź Iwan Wasilewicz Lichodziejewski majętność swą dziedziczną Olekowicze w powiecie Nowogrodzkim oddał Iwanowi Aleksandrowiczowi Sołtanowi w jednej trzeciej części na wieczność, a w dwóch trzecich zastawą, co stwierdza testamentem 1551 r. [10]).

Kniaziowie Ździan i Aleksander Iwanowicze Lichodziejewscy, synowcowie poprzedniego (patrz niżej), mając również dziedzictwo w Olekowiczach, procesują się z Sołtanem 1559 r. o różnice [11]), 1564 r. o Rodków [12]), a ugodą 1568 r. załatwiają z nim kwestye

---

[1]) Ar. Jugo Cz. VI T. I dod. 75. [2]) Rodowód u Kosińskiego II 242. [3]) Z Sum. Woł. (Kossakowski III 164). [4]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 557. [5]) Kosiński II 242—243. [6]) Zr. dziej. XXI 323. [7]) Vol. leg. III 689. [8]) Słown. Geogr. V 111. [9]) Z. 1 i 2 str. 70, patrz wyżej str. 101—102. [10]) 1551 r. Kwietnia 18 (Karczewski, Replika II str. 60). [11]) S. 41 k. 2. [12]) Karczewski, Replika II 64.

spadku *po stryju* swoim wymienionym *kniaziu Iwanie Wasilewiczu* [1]). *Kniaź Aleksander Iwanowicz Lichodziejewski* występuje sam 1562 r. [2]), a wspólnie z żoną Maryą Fedorówną Wołkówną 1571 r. [3]); oboje *kniaź Aleksander Iwanowicz Lichodziejewski i żona jego Marya Wołkówna* udział swój w Olekowiczach sprzedają 1574 r. księciu Mikołajowi Krzysztofowi Radziwiłłowi [4]). Toż samo uczynił brat Aleksandra *kniaź Żdan Iwanowicz Lichodziejewski* 1587 r. [5]).

Kniaź Wasil Lichodziejewski był w 1580 r. podstarościm Przewalskim z ramienia Pawła Sapiehy kasztelana Kijowskiego [6]). Tenże *kniaź Wasil Iwanowicz Lichodziejewski*, ziemianin powiatu Grodzieńskiego, żonaty z Katarzyną Własówną, otrzymuje 1589 r. przywilej na 5 włók w leśnictwie Przełajskiem, ustąpionych wymienionej Katarzynie przez pierwszego jej męża Matysa Michniewskiego [7]).

Kniaź Wacław Hliński Lichodziejewski osiedlony w XVII-tym wieku w województwie Nowogrodzkiem, miał córkę za Zobockim [8]). Jeszcze w 1722 r. *kniaziowie Hlińscy-Lichodziejewscy* wznowili z Radziwiłłami proces o dobra Olekowickie, zakończony ugodą 1730 r. [9]).

Kniaź Bohdan Hliński Lichodziejewski występuje 1753 r. w liczbie szlachty Smoleńskiej [10]).

Lingweniewicz,

patronim potomków jednego z synów w ks. Olgerda, zwanego **Lingweni** na chrzcie **Szymon,** którzy byli kniaziami Mścisławskimi (obacz).

Lipowiecki (de Lipowcze),

od miejscowości Lipowcze w ziemi Przemyślskiej, przezwanej później Buremlą. Tytuł noszony pierwiastkowo przez synów **kniazia Michała Konstantynowicza Kurcewicza** (patrz Buremski).

Lisiatycki,

od miejscowości Lisiatycze w powiecie Stryjskim, ziemi Przemyślskiej. Tytuł noszony w XV-tym wieku przez **Aleksandra i Janusza kniaziów Hurkowiczów na Lisiatyczach** (patrz Hurkowicz).

Litewski,

tytuł *wielkich książąt* i *książąt Litewskich,* służył w XIV-tym i XV-tym wiekach wszystkim członkom dynastyi panującej Litewskiej. Z pierwszym występują po r. 1386 oprócz faktycznie panujących Jagajły, Witowda, Szwitrigajły i Zygmunta, Michał Gediminowicz [11]), Andrzej Olgerdowicz [12]), Dymitr Olgerdowicz [13]), Witowd nim został panującym Litwy [14]), Fedor Lubartowicz [15]), Szwitrigajło [16]); z drugim: Aleksander Koriatowicz [17]), Witowd przed 1392 r. [18]), Koribut-Dymitr [19]), Roman Fedorowicz [20]), Fedor Lubartowicz [21]), Zygmunt Kiejstutowicz [22]), Michał Zygmuntowicz [23]) i t. d.

Król Zygmunt I dał naturalnemu swojemu synowi **Januszowi**, urodzonemu 1498 r. z Katarzyny Telniczanki, nazwisko **„z książąt Litewskich"**. Ten *Janusz z książąt Litewskich,* poświęcony stanowi duchownemu, został 1519 r. biskupem Wileńskim, 1536 r. Poznańskim i umarł 18 Lutego 1538 r. [24]).

Lizinosowicz,

od przydomku Lizinos, którego używał jakiś kniaź żyjący w połowie XV-go wieku.

---

[1]) Karczewski, Replika II 60. [2]) Tamże 66. [3]) Tamże 61—62. [4]) Tamże 20 i 60. [5]) Tamże 24 i 60. [6]) Z. 66 k. 169 [7]) Z. 73 k. 557 i Z. 74 k. 591. [8]) Duńczewski II 233. [9]) Karczewski, Replika II 63. [10]) Rodosł. VI 101. [11]) Ród Gedimina str. 70. [12]) A. Z. R. I d. 13 i 14. [13]) Tamże d. 7. [14]) Monum. medii aevi VI str. 8 i inne dokumenty, wątpliwe przynajmniej co do dat (A. Z. R. I d. 6 i 9, Berszadski I str. 5). [15]) Ród Gedimina str. 74. [16]) A. J. Z. R I d. 19, 20, 21, 24, A. Z. R. I d. 36, 37 i t. d. [17]) A. Z. R. I d. 4. [18]) Monum. medii aevi II str. 6, 25 i t. d. [19]) Tamże VI str. 10, Z. 1 i 2 str. 2, dr. Danił. Skarbiec Nr. 552. [20]) Patrz wyżej str. 162. [21]) Długosz IV 48. [22]) A. G. Z. III 185. [23]) Ród Gedimina str. 69. [24]) Życiorys jego w Encykl. Powsz. XIII 4—14, także Przeździecki, Jagiellonki Polskie I 4—8.

Tego syn **kniaź Hleb Lizinosowicz** otrzymuje 1488 r. nadania z myta Łuckiego i Włodzimierskiego [1]). Umarł bezpotomny, pozostawiając jedyną córkę **Wasilisę**, wydaną za kniazia Iwana Wasilewicza Koreckiego, który od wielkiego księcia Aleksandra otrzymuje 1493 r. przywilej na wszystkie dobra *zmarłego kniazia Hleba Lizinosowicza* [2]).

Lubartowicz.

patronim potomków Lubarta na chrzcie Dymitra, najmłodszego syna Gedimina, księcia na Włodzimierzu Wołyńskim i Łucku, który umarł około 1384 r. [3]). Miał dwie żony; o potomstwie pierwszej, Anny, córki Andrzeja Jurjewicza księcia Włodzimierskiego nie słychać. Z drugiej Olgi, córki kniazia Konstantego Borysowicza Rostowskiego, zaślubionej 1350 r., miał trzech *synów:* Fedora, Łazarza i Semena, którzy występują z matką około 1385 r. O Łazarzu i Semenie więcej nie słychać.

Kniaź Fedor (Feduszko) Lubartowicz, był po ojcu księciem na Włodzimierzu i Łucku do 1393 r., w którym wyzuty przez Witowda, otrzymał inną dzielnicę w ziemi Siewierskiej. Ale nie zajrzawszy tam wcale, jako malkontent połączył się ze Szwitrigajłą i obaj w 1398 r. przebywali w Węgrzech [4]). Według Długosza, Szwitrigajło po powrocie do kraju wkrótce potem otrzymał od króla ziemie Podolską, a także i Żydaczewską z powiatami Stryj, Szydłów, Stopnica, Drugnia i Uście [5]); ostatnie niezawodnie odnosi się do towarzysza jego kniazia Feduszka, szereg dokumentów którego o długoletnim pobycie w Żydaczewie zaświadcza [6]). W 1431 r. król na prośbę *kniazia Feduszki* zapisuje Mikołajowi Rakowskiemu marszałkowi kniazia Feduszka 40 marek na Steniowie w powiecie Stryjskim [7]). Po śmierci Witowda chwila świetności błysnęła dla Fedora. W Lipcu 1431 r. w czasie wyprawy na Łuck „król nadał i zapisał miasto Włodzimierz wraz z jego obwodem *książęciu Fieduszkowi swemu rodzonemu bratankowi.* Szczęście jednak było nader krótkie; opisując zdarzenia, które miały miejsce w końcu Sierpnia tegoż roku, Długosz wspomina: „umarł pod te czasy *książę Fieduszko, Rusin, bratanek króla Władysława*", który wszystkie klejnoty, skarby, konie, szaty, dobra i własności dziedziczne odstąpił królowi, król zaś rozdał je wspaniale między swoich rycerzy". Fakt, że Fedor Lubartowicz uczynił króla ogólnym swoim spadkobiercą, jasno dowodzi, że nietylko nie pozostawił żadnego potomstwa, ale nawet nie miał blizkich krewnych, a mianowicie potomków braci lub sióstr. Na nim więc wygasł ostatecznie ród Lubarta i wszelkie podania o jego potomstwie, urosłe w drugiej połowie XVI-go wieku, odnieść należy nie do Fedora Lubartowicza, ale do brata jego stryjecznego Fedora Olgerdowicza [8]).

Lubecki (Drucki),

od Lubcza na Wołyniu w powiecie Łuckim. Kniaź Wasil Hrihorowicz (Drucki), syn kniazia Hrihorego Semenowicza Druckiego, otrzymał od króla Kazimierza (około 1450 r.) przywilej na 6 ludzi w Orszańskiem i świadczył 1466 r. przy zapisie stryjecznego brata swego kniazia Semena Fedorowicza (Sokolińskiego) na monaster Czerejski [9]). Żona jego była córką pana Orszy, a siostrą Olizarowej Szyłowiczowej starościnej Łuckiej, marszałkowej ziemi Wołyńskiej, jak to widać z zapisu 1488 r., którym „pani Fedka Orszyna, córka Olizara Szyłowicza starosty Łuckiego, marszałka ziemi Wołyńskiej żona" zeznaje darowiznę Lubcza z przysiółkami Dorosynem, Druzką, Zalescami i Kozinym-Ostrowem w powiecie Łuckim na rzecz *siostrzeńca swego kniazia Bohdana Wasilewicza* [10]). Król, który poprzednio (w Listopadzie 1487 r.) dał pani Olizarowej zezwolenie zapisać majętność Lubczo po swojej śmierci komukolwiek ze swoich krewnych [11]), obecnie (we Wrześniu 1488 r.) potwierdza *kniaziowi Bohanowi Wasilewiczowi* zapis *ciotki jego* pani Olizarowej Szyłowicza Fedki na Lubczo [12]). **Kniaź Bohdan**

---

[1]) Z. 4 k. 63—64 od. 66 i 68 *„kniazia Hleba Lizinosowicza"*. [2]) Vilnae 18 Febr. ind. 11 (Okolski, Orbis I 547). [3]) Stadnicki, Synowie II 25—48 i 152—161, także Ród Gedimina str. 73. [4]) Ród Gedimina 73—75. [5]) Długosz III 521. [6]) Ród Gedimina 75. [7]) Metr. Lit. Parg. Nr. 124 (Ptaszycki, Opisanie Litewskiej Metryki str. 225). [8]) Ród Gedimina 76. [9]) Patrz wyżej str. 59. [10]) W Równem 6996 Lipca 17 ind. 6 (1488, dr. Antonowicz, Hramoty str. 15—16 i Arch. Sław. I 141—142). [11]) W Łucku 6995 Listop. 11 ind. 6 (1487, dr. Antonowicz, Hramoty str. 14—15 i Arch. Sław. I 140—141). [12]) W Nowem Mieście Września 3 ind. 7 (1488, Z. 4 k. 131, dr. Antonowicz, Hramoty str. 16 i Arch. Sław. I 142—143).

Wasilewicz Drucki był takim sposobem *pierwszym kniaziem na Lubczu — Lubeckim*. Tenże *kniaź Bohdan Wasilewicz* w tymże czasie otrzymał od króla 6 kop jurgeltu z myta Łuckiego [1]). Umarł bezpotomnie nie później pierwszej połowy 1500 r., a król w Sierpniu t. r. *po śmierci kniazia Bohdana Wasilewicza* nadał Lubczo *bratu jego kniaziowi Romanowi Wasilewiczowi*, który przedstawił królowi wszystkie (wyżej wymienione) przywileje na Lubczo, a mianowicie pozwolenie królewskie pani Olizarowej na zapis, tejże zapis siostrzeńcowi swemu kniaziowi Bohdanowi Wasilewiczowi i potwierdzenie temuż [2]).

Kniaź Roman Wasilewicz władał Lubczem około dwudziestu lat. Żonaty był z Bohdaną Bohdanówną Sapieżanką [3]), która już w 1525 r. jest powtórnie żoną Jana Steckiewicza (z Dołobowa, przezwanego Cybulką), marszałka hospodarskiego; w tym roku król potwierdza zapis reformacyjny Jana Steckowicza dziedzica na Hołubli i Dołobowie, marszałka hospodarskiego, dany żonie swej Bohdanie Bohdanównie Sapieżance na 500 kop groszy na Hołubli [4]). Pani Bohdana, występująca jeszcze 1541 roku w sprawie o Czereję i Tuchaczow [5]), umarła przed 1549 r.; w tym bowiem roku *kniaziowie Dymitr i Iwan Romanowicze Lubeccy* manifestują o zabraniu ruchomości pozostałych *po ich matce pani Janowej Steckiewicza Bohdanie*, marszałkowej hospodarskiej [6]). O spadek *po matce swej pani Janowej Steckowicza Dołobowskiej Bohdanie*, piątej części w Czereji, Tuchaczewie, Połonnem i Białej procesowała pani Mikołajowa Syrputowa (sic) kniażna Hanna Lubecka 1551 r. braci swych *kniaziów Dymitra i Iwana Romanowiczów Lubeckich*, którzy bez niewiastek swych *kniahiń Bohdanowej i Januszowej* odpowiadać nie chcieli [7]). Kniaź Roman Wasilewicz Lubecki pozostawił liczne potomstwo, bo 5-ciu synów i córkę. Starsi synowie *kniaziowie Wasil, Dymitr i Bohdan po śmierci ojca kniazia Romana*, w obecności wuja swego (diadka) Iwana Bohdanowicza Sapiehy wojewody Podlaskiego, ojczyma swego Jana Steckowicza i matki, podzielili się spadkowymi majątkami na Wołyniu i Rusi; młodsi bracia *kniaziowie Iwan i Janusz Romanowicze Lubeccy* (widocznie doszedłszy do lat), o dział we wszystkich majątkach ojczystych, a mianowicie Lubczu, Wideniczach, Zahorodi, Zaszczylu, Kojtowie i Chudowie pozywają w 1536 r. *braci dworzan hospodarskich kniaziów Dymitra i Bohdana* (Wasil już nie żył) i uzyskują wyrok [8]). Z tych 5-ciu synów trzej Dymitr, Bohdan i Iwan są twórcami trzech linii:

Kniaź Wasil Romanowicz Lubecki, najstarszy z braci, według popisu ziemskiego 1528 r. miał wspólnie z *bratem Bohdanem* stawić 7 koni na potrzeby wojenne [9]). Obaj bracia *kniaziowie Wasil i Bohdan Romanowicze Lubeccy* otrzymują w tymże roku przywilej na targi, jarmarki, mostowe i karczmy w dobrach swych Lubczy [10]). Występując ciągle razem, mieli spór z kniaziami Welickimi o „ostrow Putiłowski", dowodząc, że takowy *babka ich pani Olizarowa*, stryjowi ich razem z Lubczą dała; gdy zaś kniaź Welicki na ów „ostrów" przedstawił przywilej Szwitrigajły, król pozostawił go w posiadaniu tej ziemi, o czem listownie *dworzan hospodarskich kniaziów Wasila i Bohdana Romanowiczów Lubeckich* 1534 r. zawiadamia [11]). Kniaź Wasil umarł około 1535 r. O spadek po nim i sumę należną procesowała siostra jego *kniażna Hanna Lubecka* brata swego kniazia Bohdana, a sędziowie, których wyrok król 1536 r. potwierdza, przysądzają jej część *nieboszczyka brata Wasila* [12]). W następnym roku król listownie upomina *kniazia Bohdana Romanowicza Lubeekiego, aby siostrze swej Hannie Romanównie Lubeckiej, która była za pisarzem i wojskim Drohickim Matysem Dubrowskim*, oddał *po śmierci brata kniazia Wasila Lubeckiego* udział w zamku Lubcza i sumę, którą tenże brat pozostał jej był winien stosownie do wyroku [13]).

Kniaź Janusz Romanowicz, najmłodszy z braci, wymieniony 1536 r. w procesie z braćmi [14]), a w 1538 r. obok brata Iwana [15]). Ożenił się z kniażną Hanną Bohdanówną Żesławską i wziął za nią majątki w Mińskiem; w 1541 r. *kniaź Janusz Lubecki* otrzymuje przywilej na zbudowanie dwóch karczem w majątku Priłuki w po-

---

[1]) W Nowem Mieście Sierpnia 7 (Z. 4 k. 53 od.). [2]) W Obolcach 7008 Sierpnia 6 ind. 3 (1500, Z. 6 str. 372—3, dr. Antonowicz, Hramoty str. 16—17 i Arch. Sław. III 30). [3]) Sapiehowie I 39—44. [4]) 1525 feria 6-ta proxima post festum Assumptionis (Z. 12 k. 490). [5]) Z. 27 k. 1—4, wzmiankowana także pod r. 1547, ale niewiadomo czy jako żyjąca (S. 19 k. 192). [6]) 1549 Października 3 (S. 22 k. 270 d. 2 61). [7]) S. 24 k. 45 od. i 110. [8]) 1536 Grudnia 28 (Z. 21 k. 33). [9]) P. I k. 193-223, dr. Akt. Wil. XIII 19—21 i Arch. Sław. III 321—325. [10]) 1528 Września 4 (Z. 22 k. 99). [11]) Wilno 1534 Marca 25 ind. 7 (Z. 16 k. 223). [12]) 1536 Października 2 ind. 10 (Z. 19 k. 246 d. 220). [13]) W Krakowie 1537 Czerwca 6 ind. 10 (Z. 20 k. 24 d. 31). [14]) Patrz wyżej. [15]) Patrz niżej.

wiecie Mińskim na gościńcach [1]. W 1542 r. *kniaź Janusz Lubecki i żona jego Hanna Bohdanówna kniażna Żesławska* procesują się o ziemie Pominicze i Rubelkowicze wprost Mińska, z Puszkarewiczem, który w tej sprawie uzyskuje dekret [2]. *Kniahinia Januszowa Romanowicza Lubecka kniażna Hanna Bohdanówna Żesławska*, umierając w 1542 r. testamentem swym zapisuje mężowi swemu *kniaziowi Janowi Romanowiczowi Lubeckiemu* summę 1000 kop groszy na Priłukach, które stanowiły wiano jej matki, ubezpieczone przez ojca jej kniazia Bohdana Żesławskiego, a które matka testamentem jej legowała, oraz wszystkie ruchomości i poleca zwrócić mu zapis na 500 kop groszy, który jej wydał przy ślubie. O posiadanie majątku Priłuki, zaraz po śmierci Hanny, jeszcze w tym samym roku, wytoczyli *kniaziowi Januszowi Romanowiczowi Lubeckiemu* proces siostry zmarłej i ich mężowie, mianowicie kniaź Wasil Jurjewicz Tołoczyński i Andrzej Semenowicz Odyncewicz w imieniu swych żon i siostry ich kniażny Tomiły Bohdanówny Żesławskiej i na zasadzie nieformalności w powyższym testamencie, uzyskali wyrok królewski, przysądzający im Priłuki [3]. W 1545 r. *kniaziowie Bohdan, Dymitr i Janusz Romanowicze Lubeccy* oblatowali przywileje tyczące się Lubcza [4]. W 1547 r. *kniaź Janusz Romanowicz Lubecki* procesuje się z *wdową po bracie kniaziu Bohdanie Romanowiczu Lubeckim kniahinią Zofią Dowojnówną* o najazd na dwór Zahorodski [5]. Umarł w 1548 r. Żonaty powtórnie z P o ł o n i ą K r y w c ó w n ą, która wkrótce po owdowieniu wyszła 2-o za Iwana Mikulicza. Jako wdowa „*kniahinia Januszowa Romanowicza Zagrodska*", wzmiankowana w sprawie Odyncewiczów z kniaziami Druckimi o Druck [6]. W 1549 r. Iwan Mikulicz i *żona jego Połonia*, pozwani przez kniaziów Lubeckich o nieprawne władanie ich ojczystemi majątkami Zahorodzie, oraz dworcem Zasieje w powiecie Krewskim i ruchomościami *brata ich nieboszczyka kniazia Janusza Lubeckiego* [7]. Sprawa ta zakończoną została w 1551 r. ugodą między kniaziami Dymitrem i Iwanem Romanowiczami Widunickimi-Lubeckimi a żoną Iwana Mikulicza *Połonią Krywcówną, która za zapisy pierwszego swego męża, brata ich, kniazia Janusza Romanowicza Lubeckiego* na majątku Zahorodi, wzięła 280 kop groszy [8]. *Kniahinia Januszowa (Lubecka) Połonia Krywcówna* występuje 1551 r. w sprawie szwagrów swych kniaziów Dymitra i Iwana Lubeckich z siostrą ich Hanną Ostykową, o majątki macierzyste [9].

Kniażna Hanna Romanówna procesując się z bratem kniaziem Bohdanem Lubeckim o spadek po bracie Wasilu, występuje w Październiku 1536 r. jako jeszcze niezamężna [10], a już w Czerwcu 1537 r. jako w d o w a p o M a t y s i e (L e w a r t?) D u b r o w s k i m p i s a r z u i w o j s k i m D r o h i c k i m [11]. W 1541 r. jest ż o n ą A n d r z e j a N i e p r z e c k i e g o [12]. Po raz trzeci wyszła za M i k o ł a j a J u r j e w i c z a O s t y k a, który w 1546 r. *małżonce swej kniażnie Hannie Romanównie Lubeckiej* ustępuje schedę swoją w Świerżniu [13], a później trzecią część swoich majątków: Kowarsko, Juszkiszki i t. d., na co pani Mikołajowa Jurjewicza Ostykowicza *Hanna Romanówna kniażna Drucka i Lubecka* w 1549 r. otrzymuje przywilej [14]. Wspólnie z braćmi pozywa w 1550 r. Sapiehów o dobra ojczyste [15]. W 1551 r. procesuje braci swych kniaziów Lubeckich o spadek po matce [16]. Nabywa 1555 r. dwór Kojtów pod Witebskiem nad Dźwiną od synowca swego kniazia Janusza Lubeckiego [17], a 1556 r. część jego w majątku ojczystym Lubcza [18]. Brata swego kniazia Iwana Lubeckiego pozywa 1558 r. o najazd na Oleksinicze i Bereznicę [19]. W tymże roku ma sprawę o Kojtów z Czudnowem [20]. Następnie występuje 1561 r. w sprawie, w której Dymitr Fedorowicz Sapieha pozywał Iwana i Michała Iwanowiczów Sapiehów wojewodziców Podlaskich, Mikołaja Ostyka dzierżawcę Krewskiego i Rzeżyckiego z *żoną Maryą (?) Romanówną Lubecką*, Pawła Iwanowicza Sapiehę dzierżawcę Lubeckiego, kniazia Bohdana Sokolińskiego z żoną Wasilisą i pasierbem ich Pawłem, *kniaziów Bohdanowiczów Lubeckich, kniazia Iwana Romanowicza i kniazia Bohusza Dymitrowicza Lubeckich* o udział w dobrach

---

[1] Z. 28 d. 53 k. 46. [2] 1542 Marca 2 (Z. 27 k. 139). [3] Wyrok w Wilnie 1542 Października 7 ind. 1, w nim testament kniahini Hanny, pisany w Priłukach 1542 Kwietnia 4 ind. 15 (S. 11 k. 69—75). [4] Antonowicz, Hramoty str. 13—18 i Arch. Sław. IV 433. [5] 1547 Listopada 12 (S. 18 k. 217). [6] S. 22 k. 262 odw. d. 247. [7] 1549 Października 3 (S. 22 k. 270 d. 161). [8] Tamże k. 512 d. 726—728. [9] S. 24 k. 45 odw. i 110. [10] Patrz wyżej. [11] Tamże. [12] Boniecki 167, robiąc z niego 2 osoby. [13] 1546 Październik 10 (Karczewski, Replika II 81). [14] 1549 Stycznia 20 (Z. 31 k. 244). [15] S. 22 k. 633 d. 452. [16] S. 24 k. 45 i 110. [17] S. 33 k. 261. [18] Tamże k. 620. [19] Tamże k. 945. [20] Tamże k. 846.

Połonej, Lemnicy i Białej [1]). Mikołaj Ostyk starosta Krewski i Rumborski umarł w jesieni 1564 roku [2]). Wdowa po nim przez następne trzy lata procesuje się z braćmi męża Jurjem starostą Bracławskim i Hrihorym dworzaninem hospodarskim, Jurjewiczami Ostykami; już w Styczniu 1565 r. *starościna Krewska i Rumborska Mikołajowa Jurjewicza Ostykowa Hanna Romanówna kniażna Drucka-Lubecka*, czyni przed sądem oświadczenie, że na umówiony zjazd do Owanty, na którym miała szwagrom przedstawić służące jej zapisy, ci nie przybyli [3]). Ostykowie oskarżali ją o otrucie męża [4]) i o pochowanie go bez ich wiadomości [5]). Ona zaś, że najechali majątek Kowarsko zapisany jej przez męża i zagarnęli wszelkie dobra i ruchomości, po tym mężu na nią i córkę jej Hannę Mikołajównę Ostykównę, kniahinię Lwowę Sanguszkowę-Koszyrską spadłe [6]). Dobra te składały się z dóbr Owanta, Kowarsko, Szatekszmie i Poniemuń, które król matce i córce przysądził, upominając listownie w lecie 1565 r. Jurja Ostyka, aby te panie w spokojnem onych władaniu pozostawił [7]). Nie pomogło to jednak: w jesieni tegoż roku Ostykowie wznawiają przeciwko pani Mikołajowej skargę o przyczynienie się do śmierci męża i pochowanie go bez ich wiadomości [8]), ona zaś nawzajem obwinia ich o wyrugowanie jej z dóbr [9]). Zadosyćuczynienia zdaje się wcale nie otrzymała, bo wymienione majątki, o które Hanna dopomina się jeszcze w 1568 r. [10]), pozostały w rękach Ostyków. Według popisu wojska Litewskiego 1565 r., ma pani *Hanna Mikołajowa Ostykowa* stawić z majątków Litewskich, Ruskich, Wołyńskich i Podlaskich 30 konnych z sahajdakami, oszczepami i tyleż drabów z oszczepami [11]). Taż pani Mikołajowa w 1566 r. wspólnie z zięciem swym kniaziem Lwem Koszerskim ma sprawę o spadek po pani Niekraszowej [12]) i tegoż zięcia swego oskarża o zabranie jej 8000 czerwonych złotych [13]). *Anna Romanówna kniażna Lubecka Mikołajowa Jurjewicza Ostykowa starościna Krewska i Rumborska* sprzedaje w Kwietniu 1568 r. za 3000 kop schedę swą w Świerżniu Ostafiejowi Wołłowiczowi podkanclerzemu W. Ks. Lit. [14]) i prawie jednocześnie zastawia u niego Żyrowicze w sumie 1000 kop [15]). Natomiast Wołłowicz daje jej w spłacie sumę swą 2120 kop na Lubczu, przyczem dowiadujemy się, że majątek ten prawem zastawu przeszedł od Malchera Wojciechowicza Nasiłowskiego i żony jego Fenny kniażny Lubeckiej, do kniazia Wasila Sokolskiego i żony jego Montowtówny, a od tych do Wołłowicza [16]). Wkrótce potem (w Maju lub Czerwcu 1568 r.) Hanna wyszła po raz czwarty za mąż, zaślubiając kniazia Pawła Jurjewicza Sokolińskiego podkomorzego Witebskiego. Już 20 Lipca 1568 r. król niedokończoną sprawę między wojewodą Mścisławskim, starostą Bracławskim Jurjem Ostykiem *a kniahinią Pawłową Sokolińską Hanną Romanówną kniażną Lubecką* o pochowanie bez jego wiadomości byłego jej męża, brata jego, Mikołaja Ostyka starosty Krewskiego i Rumborskiego, odkłada do sejmu Grodzieńskiego, który ma się odbyć za cztery tygodnie [17]). W tymże roku Mikołaj Charliński i żona jego kniażna Hanna Bohdanówna Lubecka, właściciele połowy Lubcza, oskarżają *kniahinię Pawłowę Sokolińską, podkomorzynę Witebską kniażnę Hannę Lubecką*, że władając także Lubczą, uciska i krzywdzi chłopów [18]). W następnym roku *kniahinia Pawłowa Sokolińska kniażna Hanna Romanówna Drucka i Lubecka*, z zięciem swym kniaziem Lwem Sanguszką-Koszerskim, a także *kniahinia Iwanowa Lubecka kniażna Olena Sołtanowna Sokolska* i pani Mikołajowa Charlińska, współwłaściciele Lubcza, obawiając się napadu Tatarów i pożaru, oblatują w księgach wszystkie przywileje na Lubczę [19]). W 1570 r. *kniażna Anna Lubecka Pawłowa Sokolińska* już *marszałkowa królewska i podkomorzyna Witebska*, wymieniona w akcie sprzedaży dóbr Żyrowicz przez zięcia jej kniazia Lwa Aleksandrowicza Sanguszkowicza Koszerskiego i małżonki jego Anny Mikołajówny Ostykówny—Ostafiejowi Wołłowiczowi kasztelanowi Trockiemu, u którego te dobra przez matkę żony Sanguszki, wymienioną kniahinię Sokolińską już były zastawione [20]). Część swą Lubczy

---

1) S. 35 k. 121 od. 2) Żył jeszcze w Sierpniu 1564 r. (Z. 39 k. 546 d. 258), nieboszczyk już w Styczniu 1565 r. (S. 46 k. 874, 936 odw. 3) 1565 r. Stycznia 8 (S. 46 k. 874). 4) 1565 r. Marca 13 (Tamże k. 927. 5) 1565 r. Lipca 16 (S. 47 k. 118). 6) Tamże k. 115 i 118. 7) 1565 r. Sierpnia 20 (S. 48 k. 195). 8) 1565 r. Września 20 (Tamże k. 220). 9) 1566 w Styczniu (S. 47 k. 153). 10) Sprawy: 1566 w Grudniu (S. 49 k. 48), 1567 Listopada 14 (S. 51 k. 73) i 1568 Marca 19 (Tamże k. 115). 11) Arch. Jugo. Cz. VII T. I 215. 12) 1566 Lutego 5 (S. 50 k. 122). 13) 1566 Stycznia 17 (S. 48 k. 350). 14) 1568 Kwietnia 14 (S. 52 k. 210 od., dr. Karczewski, Replika II 81). 15) 1568 Kwietnia 16 (S. 52 k. 216 odw.). 16) Tamże k. 218 od. 17) S. 54 k. 145. 18) 1568 r. Listopada 14 (Arch. Jugo Cz. VI T. I str. 66—68). 19) 1569 Luty 7 (Antonowicz, Hramoty str. 13—16). 20) 1570 Lipca 19 (Z. 49 k. 72).

ustąpiła wymienionemu zięciowi kniaziowi Sanguszce, który testamentem swym w 1571 roku takową jej powraca [1]).

Linia Dymitra na Widiniczach (Kniaziowie Widiniccy).

Kniaź Dymitr Romanowicz, syn kniazia Romana Wasilewicza Lubeckiego, otrzymawszy w dziale z braćmi majątek Widinicze (Widenicze, Widunicze), tytułował się pierwotnie Widinickim. W popisie ziemskim 1528 r. *kniaź Dymitr Romanowicz Widenicki*, zapisany na 3 konie [2]). Ożenił się z Fenną córką Semena Połozowicza, wdową po kniaziu Iwanie Hrihorowiczu Seńskim namiestniku Miednickim, który żył jeszcze w 1523 r. [3]). W 1531 r. *kniaź Dymitr Romanowicz Widenicki z żoną Fenną*, pozywają bojaryna Witebskiego Hurka Olechnowicza o zwrot wyprawy żony jego, *siostry kniazia Iwana Hrihorowicza Seńskiego, pierwszego męża Fenny*, do której mają prawo dzieci kniazia Iwana [4]). Majątek Semena Połozowicza dzierżawcy Rzeczyckiego po jego śmierci zagarnął wojewoda Kijowski Andrzej Jakubowicz Niemirowicz, więc król w 1532 r. nakazuje mu, aby te majątki, obecnie stanowiące własność *żony kniazia Dymitra Romanowicza Widenickiego*, a mianowicie: Chabno, Hładkowicze, Białybrzeg, Hladowicze, Nowosełki, Wyteczów, Martynowicze, Chwojniki, Ostrodwory w Kijowie i Owruczu, oddał kniaziowi Dymitrowi *jako zięciowi Semena Połozowicza* i posyła dworzanina dla odebrania tych dóbr i podania ich kniaziowi [5]). *Kniaź Dymitr Romanowicz Widenicki* występuje 1534 r. jako świadek [6]), a w 1536 r. w sprawie z młodszymi braćmi o dobra ojczyste [7]). *Kniaź Dymitr Romanowicz Widunicki i małżonka jego Fenka Połozówna* otrzymują 1541 r. przywilej na osadzenie miasta z karczmami i targiem w majątku ich Chabnie na Uszy [8]). W tymże roku *kniaź Dymitr Romanowicz Widenicki*, wspólnie z pasierbami swymi, synami kniazia Iwana Seńskiego, ma sprawę z mieszczanami Rzeczyckiemi o sioło Kołodczyce [9]), a w 1545 r. wspólnie z braćmi, występując obok nich jako *Lubecki*, oblatował przywileje tyczące się Lubcza [10]). Rewizya zamku Żytomirskiego z 1545 r. opiewa, że *kniaź Dymitr Lubecki* (sic), trzyma majątek *pasynków swych* — Stawek, który wysłużył dziad ich pan Połoz [11]). W 1546 r. *kniaziowie Dymitr i Iwan Romanowicze*, wspólnie z innymi kniaziami Druckimi, bronili ojcowizny swej Drucka od pretensyi kniazia Wasila Połubińskiego [12]). W tymże roku kniaź Andrzej Iwanowicz Ozierecki skarży się na *kniazia Dymitra Romanowicza Widinickiego, jego żonę Fenkę* i pasierba kniazia Hrihorego o to, iż trzymają ziemie Artemowską, Kuriłowską, Peresiecką i Chudowską; gdy jednak okazało się, że prawa ich do tych ziem były równe, to król każe im wybrać sędziów, którzy na miejscu spór rozpatrzą [13]). Około tego czasu kniaź Dymitr zarzucił tytuł kniazia Widinickiego, który odtąd jest udziałem brata jego Iwana; prawdopodobnie ostatni nabył Widinicze od pierwszego. *Kniaź Dymitr Romanowicz Lubecki (sic) i jego bracia* biorą udział w 1548 r. w sprawie wszystkich kniaziów Druckich o udział w Drucku z kniaziem Semenem Jamontowiczem Podbereskim [14]). W 1549 r. *kniaziowie Dymitr i Iwan Romanowicze Lubeccy i bratowa ich (niewiestka) Zofia Dowojnianka*, manifestują przeciwko różnym osobom o rozmaite nieprawości [15]). W 1551 r. *kniaziowie Dymitr i Iwan Romanowicze* (raz *Widuniccy*, raz *Lubeccy)*, godzą się *z wdową po bracie Januszu* co do Zahorodia [16]). W tym samym roku ci sami bracia, nazwani *kniaziami Lubeckimi*, procesowani przez siostrę swą panią Mikołajową (Syrputewę) Ostykową o spadek po matce [17]). W 1558 r. *kniaź Dymitr Romanowicz Lubecki (sic)*, ma sprawę z rodzonym bratem kniaziem Iwanem Romanowiczem o krzywdy [18]). Kniaź Dymitr umarł w drugiej połowie 1558 r.; już 1 Maja 1559 r. *kniahinia Dymitrowa Romanowicza Lubecka Fenka Semenówna Połozówna*, majątki Chabno, Marcinow na Prypeci i inne w Kijowskiem, które była darowała mężowi swemu a które po jego śmierci wróciły do niej, zapisuje obecnie *synowi swemu kniaziowi Bohuszowi Dymitrowiczowi Lubeckiemu*, oddalając od nich *córkę swą kniażnę Fennę Dymitrównę* i wnuków po pierwszym swym mężu kniaziu Iwanie Seńskim [19]). W 1562 r. taż *kniahinia Dymitrowa Romanowicza Lubecka Fenka Semenówna*

---

[1]) Testament spisany 23 Stycznia 1571 r. (Woł. 2 k. 65). [2]) P. I k. 8. [3]) Z. 12 k. 81. [4]) W Witebsku Luty 5 (1531 r, Z. 16 k. 43). [5]) 1532 r. Marca 5 ind. 5 (Z. 17 k. 163). [6]) Z. 16 k. 232 odw. [7]) Z. 21 k. 33, patrz wyżej. [8]) Wilno 1541 r. Luty 16 ind. 14 (Z. 24 k 104 d. 93). [9]) S. 10 d. 185 k. 148. [10]) Patrz wyżej. [11]) Źródła dziej. VI 131. [12]) Marca 30 ind. 4 (1546 r., S. 18 k. 25, patrz wyżej str. 63). [13]) S. 19 k. 71—73. [14]) 1548 r. Marca 13 ind. 6 (S. 20 k. 61, patrz wyżej str. 64). [15]) 1549 r. Października 3 (S. 22 k. 270 d. 261). [16]) Z. 22 d. 726 i 728, patrz wyżej. [17]) S. 24 k. 45 od. i 110. [18]) 1558 r. Kwietnia 22 (S. 33 k. 932). [19]) Zapis w Żurawlu 1559 r. Maja 1, potwierdzony 17 Marca 1560 r. w Wilnie (Z. 38 k. 253 d. 175).

Połozówna i syn jej kniaź Bohusz pozwani przez Korsaków o majątki ojca jej Semena Połoza [1]).

Syn Dymitra **kniaź Bohusz Dymitrowicz Lubecki**, występujący 1559—1562 r. obok matki [2]), brał nadto w 1561 r., jako wnuk Sapieżanki, udział w sprawie z Sapiehami o dobra Połonne i Lemnicę [3]). Umarł bezpotomny w 1564 r. pozostawiając żonę Hannę Iwanównę Montowtownę, która odwożąc ciało męża swego *kniazia Bohusza Lubeckiego* do Kijowa, zaskoczoną została w Chabnie przez szwagra swego Malchera Nasiłowskiego, oblężoną w zamku i zmuszoną do ustąpienia z niego, chociaż nieboszczyk mąż na tym majątku oraz przyległych Biełowiczach i Hładkowiczach zapisał jej 2000 kop groszy, przyczem Nasiłowski zajął całe dobra i ruchomości. Prawdopodobnie pod naciskiem, Hanna Lubecka zawarła 13 Września 1564 r. powtórnie śluby z Iwanem Olizarem Wołczkowiczem, obowiązując się jednocześnie wyprawić wesele w Lubczy tegoż roku 24 Grudnia. Na pomoc jej pośpieszył kniaź Wasil Sołtanowicz Sokolski, który zmusił Olizara do odstąpienia mu praw swych do *kniażny Hanny Lubeckiej*, i sam ją, na skutek układu zawartego z Olizarem zaślubił, akta zaś całej tej sprawy oblatował w 1565 r. [4]). Kniaź Wasil Sokolski i żona jego Montowtówna wziąwszy zastawę Lubcza od Malchera Wojciechowicza Nasiłowskiego i żony jego Fenny kniażny Lubeckiej, takową ustąpili krótko przed 1568 r. Ostafiejowi Wołłowiczowi [5]). Hanna Montowtówna miała czwartego i piątego męża. W 1570 r. występuje jako żona Kazimierza Lednickiego [6]), a 1580 r. jako żona Pawła Zgliczyńskiego [7]).

Siostra Bohusza **kniażna Fenna Dymitrowna**, wspomniana 1559 r. w zapisie matki jako niezamężna [8]), poślubiła wkrótce potem Malchera Wojciechowicza Nasiłowskiego, który w 1564 r. po śmierci szwagra swego kniazia Bohusza Lubeckiego zagarnął dobra wdowy jego Hanny Montowtowny [9]). Oboje Nasiłowscy zastawili następnie swoją część Lubczy kniaziowi Wasilowi Sokolskiemu i żonie jego Montowtownie, o czem wzmianka pod rokiem 1568, przyczem Nasiłowski, nazwany już nieboszczykiem [10]). Fenna poślubiła następnie Szczęsnego Charleńskiego, któremu wniosła Byszów [11]). Oboje Szczęsny Charliński i żona jego *Fenna Lubecka* w 1569 r. zgadzają się na to, aby Mikołaj Charleński i żona jego kniażna Hanna Lubecka, dochodzili drugiej połowy Lubcza [12]). Szczęsny Charleński po śmierci Fenny, już w 1580 r. żonaty powtórnie z kniażną Katarzyną Zbarażską [13]).

Linia Iwana (Wołyńska).

Kniaź Iwan Romanowicz Lubecki, wspólnie z młodszym bratem Januszem, procesował 1536 r. starszych braci o dział w majątkach ojczystych [14]). *Kniaziowie Iwan i Janusz Romanowicze Lubeccy* mieli 1538 r. sprawę z kniahinią Zasławską [15]), którą w następnym roku *kniaź Iwan Romanowicz Lubecki* pozywa o najazd na majątek Zahorodski [16]). Tenże ma w 1541 r. sprawy z mieszczanami Brzeskimi i inne [17]). W 1545 r. razem z braćmi oblatował przywileje tyczące się Lubcza [18]), a w następnym roku występuje w sprawie wszystkich kniaziów Druckich o Druck [19]). Dotąd występuje stale jako *kniaź Lubecki*. Około tego czasu jednak, prawdopodobnie wskutek nabycia majątku Widinicze od brata Dymitra, zaczął tytułować się *kniaziem Widinickim. Kniaź Iwan Romanowicz Widinicki*, pozwany w 1547 r. przez kniahinię Wasilowę Tołoczyńską o krzywdy wyrządzone jej [20]). W 1549 r. znów jako *Lubecki*, wspólnie z bratem Dymitrem zanosi manifestacyę o rozmaite nieprawości i krzywdy [21]). W 1551 r. obaj bracia raz Widiniccy, raz Lubeccy, czynią ugodę z wdową po bracie Januszu [22]). Występując jako świadek, kniaź Iwan tytułuje się 1551 r. *Widinickim* lub *Lubeckim* [23]), zaś 1555 r. *Widunickim* [24]). W 1558 r. jako *kniaź Lubecki* procesuje się z bratem Dymitrem [25]) i siostrą Mikołajową Ostykową [26]). W 1561 r. *kniaź Iwan Romanowicz Lubecki* bierze udział, z innymi członkami swego rodu, w sprawie z Sapiehami o Lemnicę i Połonne [27]). W tymże roku po śmierci kniazia Hriho-

---

[1]) 1562 r. Marca 4 (Z. 39 d. 149). [2]) Patrz wyżej. [3]) S. 35 k. 120, patrz wyżej. [4]) 1565 r. Maja 24 (Z. 46 k 24—29 i ten sam dokum. Z. 39 k. 616 d. 285). [5]) S. 52 k. 218 od. [6]) Woł. 1 k. 153. [7]) Kurbski I 182. [8]) Patrz wyżej. [9]) Tamże. [10]) S. 52 k. 218 od., patrz wyżej; także Arch. Jugo Cz. VI Cz. I str. 67. [11]) Słown. Geogr. I 516. [12]) 1569 r. w Styczniu (S. 54 k. 173) [13]) Kijews. Centr. Arch. VIII 65; według rodowodu Charlęskich Szczęsny ożenił się z kn. Zbarażską w 1573 r. (Żychl. XV 25). [14]) Patrz wyżej. [15]) S. 9 k. 63. [16]) S. 10 k. 45 od. d. 81. [17]) Z. 27 k. 89 i 148, S. 12 d. 117. [18]) Patrz wyżej. [19]) Tamże str. 63. [20]) S. 19 k. 191. [21]) S. 22 k. 270 d. 261. [22]) Tamże d. 726 i 728. [23]) S. 24 k. 118 od., S. 27 k. 62 od., S. 28 k. 4. [24]) S. 31 k. 377. [25]) S. 33 k. 932. [26]) Tamże k. 945. [27]) P. 35 k. 120, patrz wyżej.

rego Burnewskiego (Druckiego-Horskiego), kniaziowie Paweł Jurjewicz Sokoliński i *Iwan Romanowicz Widunicki*, jako bliscy krewni zmarłego, spierali się o opiekę nad jego dziećmi i majątkami, dowodząc, że są bliżsi tej opieki jak kasztelan Wileński Chodkiewicz, który ją sprawuje, przyczem dowiedli, że wszyscy trzej kniaziowie, Burnewski, Sokoleński i Widunicki, pochodzą od kniazia Dymitra (powinno być Semena Dymitrowicza Druckiego), a mianowicie: Paweł Sokoliński od starszego syna tego Dymitra — Iwana Baby w piątem pokoleniu, zaś Iwan Widunicki od młodszego syna Hrihorego, w czwartem pokoleniu [1]). Jeszcze według popisu wojskowego w 1565 r. *kniaź Iwan Lubecki* obowiązany stawić 4 konie z oszczepami i dwóch drabów z rusznicami [2]). Kniaź Iwan umarł około 1567 r., pozostawiając wdowę kniahinię Olenę Sołtanownę Sokolską i małoletniego syna Hrihorego. *Kniahinia Iwanowa Lubecka kniażna Olena Sołtanowna Sokolska,* wspólnie z innymi współwłaścicielami Lubczy, oblatowała 1569 r. przywileje tyczące się tego majątku [3]). W tymże roku w Czerwcu, na zamku Włodzimierskim, *kniahinia Iwanowa Lubecka Olena z Lubcza, za siebie i za syna swego nieletniego Hrihorego Lubeckiego,* wykonała przysięgę na wierność królowi i koronie Polskiej [4]).

Kniaź Hrihory Iwanowicz Lubecki, jedyny syn kniazia Iwana Romanowicza Widinickiego i Oleny Sołtanowny Sokolskiej, był małoletnim jeszcze w 1569 r. [5]). *Kniaź Hrihory Lubecki* oblatował 1590 r. w aktach Łuckich przywilej króla Kazimierza starościnej Łuckiej Olizarowej Sziłowicza Fedce na majątki zapisane jej przez męża [6]). Umarł w 1596 r.; w tym roku, z *powodu śmierci kniazia Hrihorego Lubeckiego Druckiego,* opieka nad małoletniemi dziećmi i majątkami, aby takowe nie poszły w rozszarpanie, powierza się Fedorowi Oleszce sekretarzowi królewskiemu [7]).

Synem Hrihorego będzie żyjący na Wołyniu na początku XVII-go wieku, **kniaź Paweł Drucki Lubecki**; kniaź ten występuje 1601 r. jako właściciel Kozina [8]) i członek Lubelskiego prawosławnego bractwa [9]), w 1619 r. jako sędzia grodzki Łucki [10]), a 1630—1634 r. jako podstarości Łucki [11]). Prawdopodobnie jego syn **kniaź Jan Drucki Lubecki** w latach 1648—1653 władał na Wołyniu dobrami Kozin, Lubcze, Perespa, Rudka, Załoscy, Tichotin i Sołowin [12]). Tenże *kniaź Iwan Drucki Lubecki* procesował się 1648 r. z kniaziem Stefanem Czetwertyńskim podkomorzym Bracławskim o krzywdy [13]). Podobno umarł bezpotomny, ostatnim z Lubeckich na Wołyniu.

Linia Bohdana (Litewska).

Kniaź Bohdan Romanowicz Lubecki występuje 1528—1534 r. stale wspólnie z bratem Wasilem [14]), tylko gdy według popisu 1528 r. *kniaziowie Wasil i Bohdan Romanowicze Lubeccy* mają razem stawić 7 koni, to *kniaź Bohdan Lubecki* z majątków *żony swej,* ma oddzielnie postawić jeszcze 3 konie [15]); obaj bracia wzięli po ojcu dobra na Wołyniu, gdy brat ich Dymitr trzymał dobra na Litwie. Kniaź Bohdan w 1536 r. wspólnie z bratem Dymitrem pozwany przez młodszych braci Iwana i Janusza, którzy dopominali się działu w majątkach ojcowskich [16]), a w tym samym i następnym roku procesuje się z siostrą Hanną o spadek po bracie Wasilu [17]). W 1543 r. *kniaź Bohdan Romanowicz Lubecki* zapisuje *małżonce swej Zofii Janownie Dowojnowicza,* po której wziął majątek Skworcze na Wołyniu, 700 kop groszy na trzeciej części wszystkich swych dóbr [18]). W 1545 r. razem z braćmi oblatował przywileje tyczące się Lubcza [19]). Umarł w 1546 r. Wdowa po nim *kniahinia Bohdanowa Lubecka Zofia Dowojnówna,* ma w 1547 r. sprawę z Kłoczką o 300 kop [20]) *i z bratem męża kniaziem Januszem Romanowiczem Lubeckim* o najazdy i krzywdy [21]); bierze udział 1549 r. w manifestacyi *szwagrów swych kniaziów Dymitra i Iwana Romanowiczów Lubeckich* przeciwko różnym osobom o rozmaite nieprawości [22]) i wspólnie z tymi szwagrami występuje 1551 r. w sprawie z siostrą ich

---

1) 1561 r. Listopada 13 (S. 35 k. 156). 2) Arch. Jugo Cz. VII T. I 216. 3) Antonowicz, Hramoty 13—18, patrz wyżej. 4) Arch. Jugo Cz. II T. I 11. 5) Patrz wyżej. 6) Arch. Jugo Cz. VII T. I str. 37. 7) 1596 r. Sierpnia 27 (Woł. 11 k. 90). 8) Arch. Jugo Cz. VI T. I str. 281. 9) Tamże Cz. II T. I 39. 10) Pam. T. I Cz. I str. 12. 11) Arch. Jugo r. 1630 (Cz. VI T. I 470, 473), 1631 r. (Tamże Cz. III T. I 314, 321, 323, Cz. VI T. I 466, 468), 1632 (Cz. II T. I 176), 1634 (Cz. VI T. I 499). 12) Arch. Jugo Cz. VII T II 449. 13) Sum. Czet. I d. 392. 14) Patrz wyżej. 15) P. 1 k. 193—223. 16) Patrz wyżej. 17) Tamże. 18) W Torczynie 1543 r. Września 29 ind. 2 (S. 33 k. 976—7). 19) 1545 r. Grudnia 5 ind. 4 (Antonowicz, Hramoty 13—18, Ar. Sł. IV 433, patrz wyżej). 20) 1547 r. Października 5 ind. 6 (Z. 29 d. 129 k. 143). 21) 1547 r. Listopada 12 (S. 18 k. 217, patrz wyżej). 22) 1549 r. Października 3 (S. 22 k. 270 d. 261, patrz wyżej).

Hanną Ostykową o majątki macierzyste [1]. W liczbie ziemian Łuckich 1552 r. występuje *kniahinia Bohdanowa Lubecka z Korca* [2]. W 1556 r. *kniahinia Bohdanowa Lubecka i syn jej kniaź Janusz Lubecki* mają sprawę z niejakim Czudynem o majątek zastawny Kojtów i dom w Witebsku [3]; w dalszym ciągu tej sprawy, którą prowadzą Ostykowie na początku 1558 r., *kniahinia Bohdanowa Lubecka* nazwana *nieboszczką* i występuje tylko *syn jej kniaź Janusz Bohdanowicz Lubecki* [4], niezawodnie więc umarła 1557 r., zapisując zięciowi swemu Mikołajowi Charlińskiemu i małżonce jego, *córce swej kniażnie Hannie Bohdanownie Lubeckiej*, summę swą na trzeciej części majątków mężowskich, który to zapis *kniahini Bohdanowej Lubeckiej Zofii Dowojnówny*, król Charlińskim 1558 r. potwierdza [5]. Oprócz wymienionego syna Janusza i córki Hanny Charlińskiej, miał Bohdan z Zofii Dowojnówny trzecią córkę **Marynę**, której Charlińscy nie chcieli przyznać. Pociągnięci do świadectwa krewni *czy Maryna żona Wojciecha Wenckowskiego jest kniażną Lubecką, siostrą rodzoną Mikołajowej Charlińskiej Hanny Bohdanówny Lubeckiej*, zeznali w 1567 r.: p. Stanisław Stanisławowicz Dowojna wojewoda Połocki, że *u siostry jego (stryjecznej) żony kniazia Bohdana Druckiego Lubeckiego (sic)* było troje dzieci, *syn Janusz i dwie córki Hanna Charleńska i Barbara obecnie już nieżyjąca*, o czem dobrze świadoma siostra jego i ciotka tych dzieci Andrzejowa Podarewska Hanna Dowojnianka [6]; zaś kniaź Bohdan Ozierecki, jako krewny kniaziów Lubeckich, zeznał przed podkanclerzym Wołłowiczem, że *kniaź Bohdan Lubecki z małżonką Zofią Dowojnianką spłodzili troje dzieci, syna Janusza i córki Hannę żonę Charleńskiego i Marynę, chorą na oczy, wydaną za Wojciecha Wenckowskiego* [7].

Kniażna Hanna Bohdanowna żona Mikołaja Charleńskiego wspólnie z mężem uzyskuje 1558 r. potwierdzenie zapisu matki [8] i procesuje 1561 r., wspólnie z kniaziem Pawłem Lubeckim, kniazia Aleksandra Sanguszkę-Koszerskiego o zwrot majątku Olbiaż niesłusznie przez niego trzymanego, o co król listownie upomina kniazia Sanguszkę [9]. Oboje Charleńscy oskarżają 1568 r. kniahinię Pawłowę Sokolińską Hannę Lubecką o czynienie krzywd w Lubczu [10], i oboje wskutek ugody ze Szczęsnym Charlińskim i żoną jego Fenną Lubecką uzyskują 1569 r. prawo dochodzenia drugiej połowy Lubcza [11]. Pani Mikołajowa Charlińska wspólnie z innymi kniaziami Lubeckimi oblatuje 1569 r. przywileje tyczące się Lubcza [12]. Oboje Charlińscy zapisują 1581 r. ziemię swemu słudze Żyryckiemu [13]. Pani Mikołajowa Charlińska władała 1583 r. dobrami w powiecie Łuckim [14] i brała w 1586 r. udział w spadku po Dowojnie wojewodzie Połockim [15]. Podobno spisywała testament w 1592 r. [16].

Brat jej **kniaź Janusz Bohdanowicz** pierwiastkowo tytułował się kniaziem Widunickim; *kniaź Iwan Bohdanowicz Wydynsky* występuje 1551 r. w liczbie szlachty województw Połockiego i Witebskiego [17]. Tenże *kniaź Iwan Bohdanowicz Lubecki* sprzedał w 1555 r. majątek ojczysty Kojtów za Witebskiem nad Dźwiną ciotce swej pani Mikołajowej Ostykowicza kniażnie Hannie Lubeckiej i Druckiej (sic) za 400 kop groszy [18]. Ożenił się z Wasilissą Lwowną Sokolińską (?) (nazwisko widocznie mylne). Na mocy praw służących *żonie swej kniażnie Wasilisie Sokolińskiej (sic)* uzyskał *kniaź Janusz Bohdanowicz Lubecki* od kniazia Bohdana Andrejewicza Oziereckiego i żony jego Bohdany Borisowny połowę majątku Nowosielskiego 1555 r. [19]. W następnym roku *Janusz Bohdanowicz Lubecki kniaź Drucki (sic)*, nie mogąc się pogodzić ze stryjami co do udziału swego w Lubczu, cały ten udział w części darowizną a w części sprzedażą, ustępuje ciotce swej pani Mikołajowej Ostykowicza Hannie Lubeckiej kniażnie Druckiej [20]. Z powodu sprzedaży Kojtowa wciągnięty w sprawę z Czudinym, w której występuje 1556 r. obok matki [21] i już po śmierci matki wspólnie z ciotką Ostykową 1558 r. [22]. Umarł w 1558 r., a wdowa po nim poślubiła w następnym roku kniazia Bohdana Andrejewicza Sokolińskiego. W 1560 r. *kniaź Bohdan Sokoliński z żoną Wasilisą i pasierbem*

---

[1]) S. 24 k. 45 od. i 110. [2]) 1556 r. Lipca 16 (S. 33 k. 702). [3]) 1558 r. Marca 5 (S. 33 k. 846 od.). [4]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 158 i 162, mylnie „kn. Bohdan" zamiast „kn. Bohdanowa". [5]) 1558 r. Maja 21 (S. 33 k. 976—7). [6]) 1567 r. Kwietnia 27 (S. 54 k. 100). [7]) 1567 r. Grudnia 9 (S. 52 k. 178). [8]) Patrz wyżej. [9]) 1561 r. Maja 5 (Kopija z oryginału). [10]) Arch. Jugo Cz. VI T. I str, 67. [11]) S. 54 k. 173. [12]) 1569 r. Lutego 7 (Antonowicz, Hramoty 13—18, patrz wyżej). [13]) 1581 r. Czerwca 6 (Sum. Czet. I Nr. 43). [14]) Źródła dziej. XIX 90. [15]) S. 64 k. 61—63. [16]) Żychl. XV 18. [17]) Pam. I Cz. II 9. [18]) 1555 r. Marca 15 (S. 33 k. 261 odw.). [19]) 1555 r. Listopada 28 (Tamże k. 466). [20]) 1556 r. Marca 22 dany, Marca 24 przyznany (Tamże k. 620). [21]) Tamże k. 702. [22]) 1558 r. Marca 5 (Tamże k. 846 odw.).

(pasynkiem) *małoletnim kniaziem Pawłem Lubeckim,* skazani na zapłacenie Bystryjskiemu 60 kop długu *kniazia Janusza Lubeckiego, pierwszego męża Wasilisy* [1]. W następnym roku kniaź Bohdan Andrejewicz Sokoliński w imieniu małżonki swej *kniahini Wasilisy Lwowny i pasierba swego kniazia Pawła Januszewicza Lubeckiego,* pozywa Ostroucha o sioło, które jako spadek po kniaziu Januszu Lubeckim powinno należeć do jego żony i pasierba [2]. W tymże roku kniaź Bohdan Sokoliński *z żoną Wasilisą i pasierbem Pawłem,* bierze udział w sprawie kniaziów Lubeckich, jako potomków Sapieżanki, z Sapiehami o Lemnicę i Połonne [3].

Jedyny syn kniazia Janusza i Wasilisy **kniaź Paweł Januszewicz Lubecki**, występuje 1560—1561 r. obok matki i ojczyma [4] a także obok ciotki Charlińskiej w procesie o majątek Dowojnowski—Olbiaż [5]. W 1582 r. *kniaź Paweł Lubecki* procesuje się z Dowojnową wojewodziną Połocką o Iskołti i Łunin [6]. Sprawa ta tycząca się spadku po pani Janowej Penkowej (Niemirowiczowej) Hannie Sapieżance i wojewodzie Połockim Stanisławie Dowojnie, ukończoną została w 1586 r. działem między *kniaziem Pawłem Januszewiczem Druckim i Lubeckim* a Barbarą z kniaziów Sołomereckich wdową po Dowojnie wojewodzie Połockim, mocą którego Lubecki na swój i ciotki swej pani Mikołajowej Charlińskiej udział, otrzymał Luliniec [7]. Tenże *kniaź Paweł Drucki i Lubecki,* sprawę z kasztelanową Witebską Malcherową Snowską Barbarą Kłoczkówną o dzierżawę Kurzeniecką na której miał summę, zakończył 1589 r. ugodą [8]. Władając dobrami w powiecie Orszańskim, miał *kniaź Paweł Januszewicz Lubecki i Drucki* kilkokrotne tam sprawy o najazdy 1588 i 1595 r. [9].

Synem Pawła Januszewicza [10] będzie **kniaź Iwan (Jan) Drucki Lubecki**, który w 1619 r. razem z innymi obywatelami wiary greckiej, protestuje przeciw zamiarowi rządu zabrać dla unitów klasztor prawosławny w Mińsku [11]. W latach 1625—1626 *kniaź Iwan Drucki Lubecki* będąc podstarościm Orszańskim, występuje jako komisarz do rozgraniczenia dóbr [12]; na tym samym urzędzie występuje jeszcze 1634 r. [13].

Tego synem, podobno urodzonym z Łowejkówny (?), był niezawodnie **kniaź Mikołaj Drucki Lubecki**, który w 1668 r. wspólnie z żoną Krystyną Stetkiewiczówną, skazany na zapłacenie Teodozemu Wasilewiczowi archimandrycie Słuckiemu summy zabezpieczonej na majątku Lubeckich Łuninie w powiecie Nowogrodzkim [14]. Wymienieni małżonkowie sprzedawszy Pohost i Lulin temuż archimandrycie, następnie episkopowi Białoruskiemu, pomarli przed tym ostatnim, który umarł w 1678 r., poczem opiekunowie *synów Mikołaja i Krystyny Stetkiewiczówny kasztelanki Nowogrodzkiej—Druckich Lubeckich, Szymona i Bohdana Druckich Lubeckich,* zajechali te majątki, o co sprawa w tymże 1678 r. [15]. Wymienieni synowie Mikołaja Druckiego Lubeckiego i Krystyny Stetkiewiczówny, *Szymon i Bohdan Druccy Lubeccy,* podzielili się 11 Stycznia 1688 r. dobrami Lubowicze w Orszańskiem, które odziedziczyli po rodzicach [16]. Obaj walczyli 1700 r. pod Olkienikami, Szymon z Witebskiego, Bohdan z Pińskiego [17].

Starszy z braci **Szymon Drucki Lubecki**, jako podstoli Włodzimierski, posłował z powiatu Orszańskiego na sejm 1697 r. [18]. Następnie stolnik Włodzimierski żonaty najprzód z Joanną Godebską; oboje *Szymon Drucki Lubecki stolnik Włodzimierski i żona jego Joanna Godębska* córka Bazylego chorążego Pińskiego i Elżbiety Adelgundy Piaseckiej—Godebskich (ona już nieżyjąca?) wspomnieni w Kwietniu 1709 r. w zapisie Godebskiej chorążynej Pińskiej na missyę Jezuitów w Słonimie [19]. Przeniósłszy się ze stolnikostwa Włodzimierskiego na Owruckie, *Szymon Drucki Lubecki stolnik Owrucki* mianowany odrazu 28 Lutego 1710 r. kasztelanem Mińskim po śmierci Szczuki [20]. Umarł w tym samym roku; po zejściu *kniazia Lubeckiego Druckiego kasztelana Mińskiego* wójtostwo Łojszyńskie nadano 7 Grudnia 1710 r. Nestorowiczowi [21]. Urzędu kasztelanii Mińskiej widocznie wcale nie obejmował, albowiem w następnej nominacyi na kasztelanię Mińską Jana-Fryderyka Sapiehy, uważano za stosowne pominąć

---

[1]) 1560 r. Marca 26 (S. 42 k. 256 d. 192). [2]) 1561 r. Kwietnia 21 (Tamże k. 591). [3]) 1561 r. Października 23 (S. 35 k. 120). [4]) Patrz wyżej. [5]) Tamże. [6]) Z. 68 k. 123. [7]) 1586 r. Marca 30 (S. 64 k. 61 i 63). [8]) 1589 r. Marca 28 (S. 65 k. 812). [9]) S. 70 k. 8 i S. 63 k. 445. [10]) Potomek Iwana, Franciszek Lubecki władał 1762 r. majątkami, które były w posiadaniu Pawła. [11]) Mińskie Akty str. 130. [12]) S. 90 k. 280 i Z. 99 k. 104. [13]) Z. 111 k. 182 i Z. 110 k. 640. [14]) Akt. Wil. XV 237. [15]) Tamże XI 220—222. [16]) Z. 162 k. 278, patrz niżej. [17]) Żychl. XIII 260. [18]) Podgórski, Pomniki, Wrocław 1840, 2 tomy, I 245. [19]) Z. 155 k. 378—382. [20]) Tamże k. 193. [21]) Tamże k. 360.

go zupełnie, mianując Sapiehę 8 Czerwca 1711 r. po zejściu Szczuki [1]). Druga żona Szymona Franciszka Kopciówna owdowiawszy wyszła 2-o za Karola Załuskiego kuchmistrza Litewskiego; oboje w 1728 r. zastawiają Orzeszce majątek Pohost w Pińskiem, dziedziczny małoletniego syna Załuskiej *Franciszka-Józefa Lubeckiego kasztelanica Mińskiego* [2]) i w tymże roku nabywają drugą połowę Lubowicz w Orszańskiem od Józefa Druckiego-Lubeckiego stolnika Orszańskiego [3]). Owdowiawszy powtórnie 1735 r. [4]), Franciszka z Kopciów Załuska kuchmistrzowa W. X. Lit., funduje w 1750 r. w majątku swoim Lubowicze monaster dla X. X. Bazylianów, którym poleca modlić się za dusze *zmarłych rodziców jej Franciszka i Katarzyny Kopciów kasztelanów Brzeskich, mężów Szymona Druckiego-Lubeckiego kasztelana Mińskiego* i Karola Załuskiego kuchmistrza W. X. L., *żyjącego syna Józefa Druckiego-Lubeckiego* i swoją. Zapis ten sama oblatowała 1753 r. [5]). Zmarła w Lubowiczach 10 Listopada 1756 r. [6]).

Syn jej **Józef Lubecki** kasztelanic Miński, wspomniany obok matki 1728—1750 r. (patrz wyżej), ożenił się w Warszawie 2 Lipca 1738 r. z Dorotą Ossolińską starościanką Drohicką, urodzoną z Rzewuskiej [7]). Umarł bezpotomnie a wdowa po nim wyszła 2-o w Styczniu 1764 r. za Mateusza Ogińskiego starostę Mereckiego [8]). Umarła 1782 r. [9]).

Bohdan, następnie **Bohdan-Kazimierz** drugi syn Mikołaja i Krystyny Stetkiewiczówny Druckich-Lubeckich, występuje 1678—1688 r. obok brata Szymona [10]); w 1695 r. *Bohdan-Kazimierz Drucki Lubecki* ma sprawę z Mogilnickim [11]), a w 1697 r. *tenże Bohdan-Kazimierz książe Drucki Lubecki* podpisał elekcyę Augusta II z województwem Brzeskim [12]). Z żony Woynianki pozostawił syna Józefa [13]).

Józef Drucki Lubecki będąc stolnikiem Orszanskim, wspólnie z żoną Wiktoryą Skirmuntówną oboźnianką Pińską [14]), sprzedają 1728 r. drugą połowę Lubowicz w Orszanskiem Franciszce z Kopciów Załuskiej; z aktu sprzedaży okazuje się, że po zejściu Mikołaja Druckiego-Lubeckiego i Katarzyny Stetkiewiczówny małżonków, synowie ich Szymon i Bohdan, podzielili się 1688 r. Stycznia 11 dobrami Lubowicze po połowie. Załuska jako wdowa po Szymonie kasztelanie Minskim jest dożywotniczką jednej połowy, drugą zaś nabywa od wymienionego Józefa syna Bohdana [15]). Józef umarł w połowie XVIII-go wieku; w 1762 r. wdowa i syn, *Wiktorya ze Skirmuntów matka, Franciszek syn, kniaziowie Druccy-Lubeccy, stolnikowa i stolnikowicz Orszańscy*, procesują się z Diatłowickim monasterem, który z majątku swego Małego Lulinca w województwie Nowogrodzkim wyrządza krzywdy sąsiednim ich majątkom Łuninowi Wielkiemu i Wólce Charlinskiej [16]). *Wiktorya ze Skirmuntów księżna Drucka-Lubecka, hrabina na Lubowiczach, Pohoście, Łuninie i Porochońsku*, zmarła w 1772 r. [17]).

Wymieniony **Franciszek Drucki Lubecki** poseł na sejm 1764 r., następnie kolejno Piński sędzia ziemski, chorąży 1773 r., marszałek 1782 r., kasztelan 1793—1794 r., jest protoplastą dziś żyjących książąt Druckich-Lubeckich [18]).

Do tej rodziny należeli jeszcze:

Jan Lubecki w zakonie Soc. Jesu, brat jego (podobno Mikołaj?) człowiek wojenny [19]).

Helena Drucka-Lubecka za Mikołajem Wasilewskim horodniczym Witebskim; oboje wskutek cessyi matki Mikołaja, Anny z kniaziów Hlińskich 1-o voto Wasilowej Bohdanowiczowej pisarzowej ziemskiej Witebskiej, 2-o voto Jakóbowej Siemaszkowej, otrzymują 1616 r. ziemie puste we włości Ozierzyskiej [20]), a w 1628 r. cedują synowi swemu Pawłowi Wasilewskiemu 3 służby w Witebskiem [21]).

Regina Drucka-Lubecka za Wiktorem Dowgirdem; oboje otrzymują 1629 r. lennością wieś Truchanowicze w Lidzkiem [22]).

---

[1]) Z. 155 k. 404. [2]) Z. 162 k. 272. [3]) Tamże k. 278. [4]) Senatorowie 234. [5]) Akt. Wil. XII 3—8. [6]) Kurjer Polski 1756 r. Nr. 178. [7]) Tamże 1738 r Nr. 78 i Niesiecki VI 141. [8]) Kurjer Warszawski 1764 r. Nr. 8. [9]) Dwa Panegiryki: Mowa na pogrzebie J. W. J. P. Doroty z Ossolińskich Ogińskiej starościney Mereckiey miana przez J. M P. Kaspra Kościuszkę marszałka dworu R. 1782 miesiąca Września 14 dnia w Mikulinie; Na starożytny herb Bramy J. W. z Kozielska Ogińskich, wiersz X. Antoniego Korczana Szpakowzkiego, Mohilew 1782. [10]) Patrz wyżej. [11]) Z. 145 k 363. [12]) Vol. leg. V 972. [13]) Tabulae Jablonovianae XIV. [14]) Tamże. [15]) Z. 162 d. 278. [16]) Akt. Wil. XII 188—196. [17]) Kolleg. Pińskie S. J. Pamięć śmierci .... w dzień pogrzebu 1772 r. [18]) Obacz Żychliński V 426—427, Kosiński II 326, V 239. [19]) Niesiecki VI 141. [20]) Z. 93 k. 40. [21]) Z. 99 k. 265. [22]) Tamże k. 308.

Zofia Drucka-Lubecka, żona Pawła Laskowskiego, zmarła w Styczniu 1649 r. mając 48 lat wieku [1]). Mąż jej Paweł Laskowski, był marszałkiem dworu Lwa Sapiehy [2]).

Katarzyna (?) **kniaziówna Lubecka** (podobno córka Hrihorego?), w połowie XVII-go wieku żona Cedrowskiego, matka Mikołaja Cedrowskiego żonatego z Zofią Wolanówną [3]).

- **Wasil Hrihorowicz Drucki 1466.**
  - **Bohdan** 1488
    - **Wasil** 1528—1534
    - **Dymitr** 1528 † 1558, Ż. Fenna Połoz
      - **Bohusz** 1559 † 1564, Ż. Hanna Montowt
      - **Fenna** M. 1 Nasiłowski 2 Charliński
    - **Hanna** 1 Dubrowska 2 Nieprzecka 3 Ostyk 4 Sokolińska
  - **Roman** 1500, Ż. Bohdana Sapieżanka 1525—1541
    - **Bohdan** 1528 † 1546, Ż. Zofia Dowojna † 1557
      - **Janusz** 1555 † 1558, Ż. Wasilisa Lwowna
        - **Paweł** 1560—1595
          - **Jan** 1619—1634 podstar. Orszański
            - **Mikołaj** 1668, Ż. Krystyna Stetkiewicz
              - **Szymon** 1678 † 1710 kaszt. Miński, Ż. 1 Godebska 2 Kopec
                - **Józef** † bp. 1728—1750, Ż. Załuska
              - **Bohdan** 1678—1697, Ż. Wojna
                - **Józef** 1728, Ż. Skirmunt † 1772
                  - **Franciszek**
      - **Hanna** M. Charliński
      - **Maryna** M. Wenckowski
    - **Iwan** 1536—1561, Ż. Olena Sokolska
      - **Hrihory** 1569 † 1596
        - **Paweł** 1601—1634 podstar. Łucki
          - **Jan** 1648—1653
    - **Janusz** 1536 † 1548, Ż. 1 Hanna Zasławska 2 Polonia Krywcówna

Łachtynowicz.

Łachta, Łachtyn przydomek jakiegoś kniazia, którego syn **kniaź Aleksiej Łachtynowicz**. *Kniaź Aleksiej Łachtynowicz z matką swą Maruchą*, schodząc z tego świata zapisują 1505 r. na monaster Pieczerski (pod Mohylewem ?) dwór swój także Pieczerski obok monasteru z dochodami, oddalając od tej ziemi *siostrę kniażnę Matrunę Łachtynówne, zięcia i blizkich* [4]). Jedyna to wzmianka o kniaziach Łachtynowiczach.

Łoban patrz Bołoban.

Łoska

od miasta Łoska w powiecie Oszmiańskim. Tytułu tego używała w XV wieku **Anna księżna Łoska, wdowa po Januszu**, która ufundowała kościół w Łosku i zapisała mu około 1480 r. wsie Chrywsko i Grodzisko [5]). Księżna Łoska umarła jeszcze za panowania króla Kazimierza (a więc przed 1492 r.), który po jej śmierci nadał Łosk panu Piotrowi Janowiczowi wojewodzie Trockiemu, po którym odziedziczył go zięć jego pan Stanisław Piotrowicz (Kiszka). Wszystkie te szczegóły ze sprawy o Łosk wytoczonej 1505 roku w Brześciu przed królem Aleksandrem, przez kniazia Iwana Jarosławicza panu Stanisławowi Piotrowiczowi; kniaź Iwan pozywał Kiszkę na zasadzie, że żona jego będąc

[1]) X. M. Ginkiewicz, Kazanie na pogrzebie, Wilno Akad. S. J. 1649 r. [2]) Kojałowicz. [3]) Hliński, Węzeł na imieniny S. B. Wolana 1773 r. [4]) 7014 (mylnie 7040) ind. 9 Grudnia 1 (Arch. Sbor. II str. 11). [5]) Przyałgowski I 67.

córką kniazia Fedora Worotyńskiego i Maryi Korybutówny a *siostrą księżnej Łoskiej*, powinna była Łosk odziedziczyć, Kiszka zaś powoływał się na przywilej króla Kazimierza na te dobra, dany (teściowi jego) nieboszczykowi Piotrowi Janowiczowi wojewodzie Trockiemu, ale ponieważ tego przywileju z sobą nie przywiózł, więc sprawę król odłożył do powtórnego przyjazdu swego na Litwę [1]). Z późniejszego dokumentu (1523 r.) dowiadujemy się, że *księżna Łoska*, zapisała *siostrzenicy swej Maryi* żonie Konrada Iwaszkowicza dworzec Ziencowski podle Łoska w Ruśniewie [2]), a więc matka owej Maryi, o której z innych źródeł wiemy, że była to kniahinia Teodozya Lwowa Tołoczko Bujnicka (obacz), byłaby drugą siostrą księżny Łoskiej, a wszystkie trzy siostry byłyby córkami kniazia Fedora Worotyńskiego i żony jego Maryi, córki kniazia Koributa Olgerdowicza. O Januszu, małżonku księżnej Łoskiej, który prawdopodobnie tego tytułu nie używał, nic nie wiemy; kniaziami noszącymi w XV-tym wieku to imię byli: kniaź Janusz Hurkowicz Lisiatycki i kniaź Janusz Iwanowicz syn Iwana Włodzimierzowicza Olgerdowicza (patrz Bielski); czy nie jego wdową jest księżna Łoska?

Łucki

od miasta Łucka stolicy Wołynia. W 1386 r. księciem Łuckim był Fedor Lubartowicz [3]), poczem w jesieni 1387 Łuck nadany został Witowdowi [4]), który 1388—1392 występuje między innemi jako książę Łucki [5]). Faktycznym księciem Łuckim, choć nigdy tytułu księcia Łuckiego nie używał, był w. ks. Szwitrigajło 1437—1452.

Łukomski

od Łukomli, Łukoml dawniej Łukaml, dziś miasta gubernii Mohylewskiej, blisko jeziora tego imienia, które istniało już w XI-tym wieku [6]). W 1386 r. podczas buntu kniazia Andrzeja Olgerdowicza wielki mistrz zdobywszy Łukomlę, oddał ją temu kniaziowi w posiadanie, który się w niej bronił przeciwko zastępom Jagiełły [7]). W ślad zatem spotykamy wzmiankę, że *córka kniazia Andrzeja Łukomskiego i Starodubowskiego Marya* była pierwszą żoną w. ks. Witowda [8]), którą, jako nie powtórzoną przez inne źródła współczesne, nie możemy uważać za pewną [9]). Tem niemniej, widoczne na tej zasadzie Okolski każe kniaziom Łukomskim pochodzić od Andrzeja Olgerdowicza [10]); natomiast Kojałowicz wyprowadza ich od siostry Jagiełły [11]), Karamzin, „z plemienia wielkiego księcia Włodzimierza Kijowskiego" [12]), nareszcie inni od kniaziów Połockich i Starodubowskich [13]). Ponieważ majątki, któremi władali kniaziowie Łukomscy, a mianowicie Łukomla, Rotna, Rotnica, Szczyduty i t. d., leżą w Połockiem w okolicy Drucka, bardzo więc prawdopodobnem jest, że pochodzenie swe wiodą z gruppy kniaziów w Połockiem osiedlonych, jak Druccy, Odyncewicze i t. d.

W pierwszej połowie XV-go wieku żyła **kniahinia Maryna Łukomska**, jak się to okazuje z przywileju, którym w. ks. Kazimierz, za pośrednictwem wojewody Dowgerda, (1440—1443) nadaje „*w Łukomli* Stanku Sakowiczu sioło Bolino i danników Swiado po *kniahini Maryny* żywocie do woli" [14]).

Kniaź Wasil Łukomski, w 1463 r. w Brześciu podpisany jako świadek na tranzakcyi zawartej między kniaziami Ostrogskimi [15]). Ze sprawy spadkowej o majątki Piroszyce i Łukomla, okazuje się, że pozostawił 4 córki: 1) **N N.** żonę kniazia Fedora Fedorowicza Sokolińskiego-Konopli, która wyraźnie nazwana *córką kniazia Wasila Łukomskiego* [16]), matkę pani Fedorowej Władyka; 2) **Bohdanę**, żonę Jana Mikołajewicza Radziwiłła, matkę Hanny Kieżgajłowej [17]); 3) i 4) **dwie inne**, od których pochodziły pani Narbutowa i panna Zofia [18]). Z tych panie Władczyna, Kieżgajłowa, Narbutowa i Zofia, dziedziczyły w 1553 r. po czwartej części spadku w Piroszycach i Łukomli *po babce (?) swej* (cio-

---

[1]) Z. 6 str. 478, dr. A. Z. R. I d. 214. [2]) Z. 12 k. 78. [3]) Akt. Istor. Suppl. I 507, Danił. Skarbiec Nr. 526, Inventarium str. 374 i t. d. [4]) Koneczny 120. [5]) A. Z. R. I d. 9, Monum. medii aevi II 16, 17, VI 20. [6]) Karamzin II pr. 146, III pr. 58. [7]) Długosz III 435—436. [8]) Bychowca, Kronika 39. [9]) Ród Gedimina 56—57. [10]) Okolski, Orbis II 206. [11]) Kojałowicz, Herbarz. [12]) Karamzin VI 150. [13]) Icones Radivil. Tab. 58. [14]) Z. 3 k. 13. [15]) Arch. Sław. I 44, mylnie odniesiony do r. 1448. [16]) S. 18 k. 10—13. [17]) Icones Radivil Tab. 58, czynią ją mylnie córką Andrzeja. [18]) U Narbuta VIII 276, wzmianka choć bałamutna, że kniażna Łukomska była za Narbutem.

tecznej lub stryjecznej) *kn. Michałowej Rotnickiej* [1]); ta ostatnia była więc niezawodnie siostrą lub bratową kniazia Wasila. Około 1470 r. *kniaziowie Łukomscy* wspólnie z kniaziami Druckimi-Babiczami i rodzeństwem władyki Misajła, fundowali w Czereji cerkiew Św. Trójcy i monaster, i dali monasterowi sioło w Korcjewiczach i jezioro Zołotino, o czem wspomina władyka Smoleński Misaił, zapisując swoją część Czereji na ten monaster [2]).

Kniaź Iwan Łukomski, podobno w 1473 r. wyemigrował do Moskwy, poczem dobra jego na Litwie zabrano na skarb [3]). Bawiąc w Moskwie *kniaź Iwon Łukomski* w Styczniu 1493 r. oskarżony o spisek przeciwko życiu wielkiego księcia Iwana Wasilewicza, jakoby za namową króla Kazimierza, spalony został żywcem w klatce żelaznej nad rzeką Moskwą [4]). Ten czy inny kniaź Iwan Łukomski pozostawił kilku synów:

Kniaź Iwan Iwanowicz Łukomski świadek w Ostrogu 1488 r. [5]). Żoną jego będzie *kniahinia Iwanowa Łukomska,* żyjąca za wielkiego księcia Aleksandra, o której wzmianka w późniejszej sprawie [6]). Ten czy inny kniaź Iwan Łukomski władał majątkiem Szczyduty, od którego zwał się kniaziem Szcziduckim; niezawodnie nie żył w 1534 roku, w którym występuje namiestnik kniazia Iwana Szcziduckiego [7]).

Kniaź Andrzej Iwanowicz Łukomski otrzymał w 1499 r. list od wielkiego księcia Aleksandra w sprawie Budkowicza o ziemię [8]). Ten sam *kniaź Andrzej Łukomski* ma 1496 r. sprawę z Ginwiłowiczami [9]), a w 1508 r. stał po stronie Hlińskiego [10]).

Kniaź Fedor Iwanowicz Łukomski w 1508 r., podczas buntu Hlińskiego, postawiony od panów Litewskich na straży Lidy porzucił ich stronę i udał się do obozu Hlińskiego [11]).

Jednocześnie z tymi kniaziami żyli:

Kniaź Hrihory Łukomski, który według popisu 1506 r. miał stawić 6 koni [12]).

Kniaź Roman Łukomski, żonaty z córką Michała Iwanowicza Petrucza dziedzica części Czereji; za wielkiego księcia Aleksandra około 1500 r. Michał Petrucz i *zięć jego kniaź Roman Łukomski,* procesują się z Sapiehą o ludzi [13]).

Z tych pięciu kniaziów (braci ?), żyjących za wielkiego księcia Aleksandra, o Fedorze i Hrihorym więcej nie słychać; Iwan, Andrzej i Roman, są twórcami oddzielnych linij.

Jeden z kniaziów Łukomskich, żyjących w tym czasie, miał za żonę Hannę, która wyszła powtórnie za Andrzeja Jakubowicza Niemirowicza wojewodę Kijowskiego, i z niej *syna i dwie córki,* z których **Maryna kniaźna Łukomska** była żoną Mikołaja Piotrowicza Kuchmistrzowicza; okazuje się to z następujących dokumentów: W 1528 r. pani Maryna Mikołajowa Piotrowicza Kuchmistrzowicza pozywała pana Andrzeja Jakubowicza Niemirowicza wojewodę Kijowskiego, dzierżawcę Swisłockiego, o summę półtorasta kop, którą *matka jej, żona jego,* odpisała jej na nim, z pominięciem innych dzieci, to jest *brata i siostry jej,* i uzyskuje wyrok przysądzający jej te pieniądze na wojewodzie [14]). W 1559 r. Piotr Mikołajewicz Kuchmistrzowicz sprzedając dom w Wilnie zeznaje, że domem tym władali rodzice jego Mikołaj Piotrowicz Kuchmistrzowicz mieczny hospodarski i żona jego *Maryna kniaźna Łukomska* [15]).

Linia Iwana na Szczydutach.

Kniaź Iwan Łukomski, tytułujący się kniaziem Szczyduckim [16]), pozostawił syna kn. Andrzeja.

Kniaź Andrzej Iwanowicz Łukomski [17]) na Szczydutach, już nie żył w 1534 r., w którym wdowa po nim *kniahinia Hanna Andrzejowa Szczyducka*, oskarżona *przez brata* (stryjecznego) *męża* (on nazywa ją niewiestką), *kniazia Andrzeja Andrejewicza Łukomskiego* o nieoddanie parobka, danego jej *mężowi nieboszczykowi* i inne krzywdy, co do których już król Aleksander upominał listownie *kniahinię Iwanową Łukomską* [18]). Ta kniahinia Hanna, była córką Iwana Skindera; w 1547 r. *kniahinia Andrzejowa Łukomska Hanna*

---

[1]) Z. 34 k. 1 i S. 33 k. 92, patrz art. „Rotnicka.“ [2]) A. Z. R. III 233, patrz wyżej str. 60. [3]) Narbut VIII 275—276. [4]) Danił. Latop. 271, Karamzin VI 150 i pr. 386. [5]) Arch. Sław. I 88. [6]) 1534 r. (Z. 16 k. 240 od., patrz niżej). [7]) Tamże k. 247. od. [8]) Z. 5 k. 94 od. [9]) Z. 6 str. 161. [10]) Karamzin VII 14. [11]) Patrz wyżej str. 83. [12]) Z. 8 k. 119 od. [13]) Z. 6 str. 541. [14]) W Wilnie 1528 Października 5 ind. 2 (S. 4 k. 202 od.). [15]) 1559 Września 23 (Z. 40 k. 448). [16]) Patrz wyżej. [17]) Patrz niżej. [18]) (1534) Luty 24 ind. 7 (Z. 16 k. 240 od).

Iwanówna, ma sprawę z kniaziem Wasilem Michałowiczem Sanguszkowiczem Kowelskim, który ją oskarżał o nasłanie ludzi Szczidunckich na majątek jego Obolecki i zabranie siana z łąki tamże i inne krzywdy; ze sprawy okazuje się, że wymieniona łąka za *kniazia Oszomaticza* i królowej Heleny należała do Obolców [1]). W 1558 r. *kniahinia Andrzejowa Iwanowicza Łukomska Hanna Iwanówna Skinderówna*, pozwana przez Wasila Tyszkiewicza marszałka hospodarskiego, starostę Mińskiego o uszkodzenie granic jego puszczy Swiackiej [2]). W tymże roku *kniahinia Szczydućka i synowie jej kniaziowie Bohdan i Baltazar Łukomscy* mają sprawę z Sapieżyną wojewodziną Podlaską o granicę gruntów Rydomlskich [3]). W 1561 r. *kniaziowie Bohdan i Baltazar Andrejewicze Łukomscy* mają sprawę z tąże wojewodziną Podlaską o wwiązanie się w ich ojczyste majątki Szczyduck i Horodziec [4]) i w tymże roku *kniaziowie Bohdan i Baltazar Andrejewicze Łukomscy* w imieniu matki swej *kniahini Andrzejowej Łukomskiej Hanny Janówny Skinderówny*, pozywają wojewodzica Podlaskiego Iwana Iwanowicza Sapiehę o najazd z Czereji i Rydomla na ich majątek Horodziec [5]). Jednocześnie *kniaź Bohdan Andrejewicz Łukomski* ma sprawę z tymże kn. Iwanem Iwanowiczem Sapiehą, którego oskarża o nasłanie ludzi Czerejskich na majątki jego, sioło Topilskie i dwór Horodziecki [6]). W tymże roku *kniahinia Andrzejowa Łukomska Hanna Skinderówna* zeznaje przed sądem, że razem *z nieboszczykiem mężem kniaziem Andrzejem Łukomskim*, wydali w małżeństwo *córki swe: Hannę, za kniazia Iwana Sokolińskiego, Olenę, za pana Pianowskiego*, dając im wyprawę; zeznanie to pokłada przez synów swoich kniaziów Bohdana i Baltazara Łukomskich [7]). Według popisu wojska Litewskiego 1565 r. *kn. Baltazar Łukomski* obowiązany *za matkę swą kniahinię Annę Andrzejowę Łukomską* z Bolina i Byczkowa stawić 2 konie w pancerzach, przyłbicach z oszczepami [8]).

Kniażna Olena Andrejewna zamężna Pianowska [9]), będzie niezawodnie żoną Jakóba Pianowskiego, który w 1550 r. nabył Paule w powiecie Lepelskim od Radziwiłła i pozostawił dwie córki: Szczęsnę Kołłontajową i Annę Michałową Sokolińską wojewodzinę Połocką [10]).

Kniażna Hanna Andrejewna zamężna kniahinia Iwanowa (Wasilewicza) Sokolińska [11]), występuje w 1552 r. jako wdowa posiadająca po nieboszczyku mężu majątek Motyryno w Połockiem [12]). W tymże czasie ponowiła związki małżeńskie z Konradem Semenowiczem Żabą, ale pomimo tego występuje pierwiastkowo jako „Sokolińska” lub „Łukomska“. W 1552 r. *Hanna Andrejewna Sokolińska* skarży się na Konrada Semenowicza Żabę, że pojąwszy ją w małżeństwo, bije ją, od siebie wypędza a wzięte z nią skarby zatrzymuje [13]). W 1556 r. Konrad Semenowicz Żaba i żona jego *Hanna Andrejewna Sokolińska Łukomska* (sic), mają sprawę z Janem Kibortem o majątek Boliński i dworzec Jeledniewski [14]). W 1581 r. Kondrat Semenowicz Żaba i *Hanna Andrejewna Łukomska* sprzedają Janowi Hlebowiczowi połowę swego domu w Wilnie [15]).

Kniaź Baltazar Andrejewicz, występuje 1558 i 1561 r. obok matki i brata [16]). W 1561 pan Piotr Władyka zeznaje, że szwagier jego *kn. Baltazar Andrejewicz Łukomski*, wziął w małżeństwo *siostrę jego rodzoną Zofię*, której wydał zapis na 600 kop groszy; oba te zapisy pozostawały u ojca ich Fedora Władyki do jego śmierci, następnie dostały się Piotrowi, który obecnie na prośbę siostry te zapisy powraca [17]). Prawie jednocześnie Piotr Fedorowicz Władyka pozywa *szwagra swego kniazia Baltazara Łukomskiego i Szczyduckiego* o dział w majątkach Łukomli i Piroszycach [18]). W 1563 r. *Zofia Fedorówna Władyczanka*, zwraca *mężowi swemu kniaziowi Baltazarowi Andrejewiczowi Łukomskiemu* dane jej zapisy na 200 kop groszy na Werbkowicach w powiecie Kijowskim i dworcu w m. Mozyrze a nadto 300 kop na Łukomli i Szczyducie [19]). W 1565 r. *kniaź Baltazar Andrejewicz Łukomski* zapisuje *małżonce swej Zofii Władyczance* $^1/_3$ wszystkich majątków swych i 3,000 kop na innych $^2/_3$ częściach [20]). Według popisu wojskowego tegoż

---

[1]) 1547 r. Marca 10 ind. 5 (S. 19 k. 114—116, dr. Arch. Sław. IV 532—534). [2]) S. 33 k. 894. [3]) 1558 r. Września 28, dekret komisarski obl. 1639 (S. 105 k. 399). [4]) 1561 r. Luty 6 (S. 41 k. 110 od.). [5]) 1561 r. Listopada 14 (Tamże k. 149 od.). [6]) 1561 r. Listopada 14 (Tamże k. 149 od.). [7]) 1561 r. Marca 20 (S. 42 k. 554). [8]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 216. [9]) Patrz wyżej. [10]) Słown. Geogr. VII 898. [11]) Patrz wyżej. [12]) Rewizya Puszcz str. 56 [13]) S. 25 k. 458 od. [14]) S. 50 k. 33. [15]) Akt. Wil. XX 38—40. [16]) Patrz wyżej. [17]) 1561 r. Lipca 16 (S. 42 k. 720). [18]) S. 41 k. 238 i 244. [19]) Wilno 1563 r. Czerwca 19 (S. 46 k. 561 i 562). [20]) 1565 r. Czerwca 5 (Tamże 991—993).

roku sporządzonego *kn. Baltazar Łukomski* obowiązany do stawienia z Łukomli ? koni w pancerzach z przyłbicami i oszczepami, oraz 7 takichże koni z żoninego majątku Workowicz [1]). W 1569 r. *kniaź Balcer Andrejewicz Łukomski* rotmistrz królewski, za okazane męstwo pod Ułą, otrzymuje przywilej wieczysty na sioła Korejwicze i Płoszki we włości Wasiliszskiej, nadane mu już poprzednio czasowo, w zamian zabranych mu przez Moskwę dóbr w powiecie Połockim [2]) i na 15 włók osiadłych we włości Retowskiej na Żmudzi [3]). Niezawodnie tenże *kniaź Baltazar Łukomski* władał w 1581 r. ziemią osiadłą w Wierpkowiczach w Kijowskiem [4]). Prawdopodobnie zszedł bezpotomnie.

Brat jego **kniaź Bohdan Andrejewicz** występuje 1558 i 1561 r. [5]). Broniąc Połocka przeciwko Moskwie, przy poddaniu tego zamku (15 Lutego 1564 r.) dostał się do niewoli, wskutek czego 1566 r. król *żonie kniazia Bohdana Andrejewicza Łukomskiego Zofii Słuszczance,* mąż której, wzięty na zamku w Połocku, znajduje się w niewoli w Moskwie, a majątki jego w Łukomli przez wojska nieprzyjacielskie i lud służebny zostały zniszczone, wyznacza na wyżywienie jej i małych dzieci 6 włók ziemi osiadłej i 4 włóki puste we włości Lidzkiej [6]). W tymże roku król wydaje polecenie, aby zostający w niewoli Moskwicin Norowaty był oddany Hrihoremu Bace dla wymiany na zostającego w niewoli w Moskwie *zięcia* (szwagra ?) *jego kniazia Bohdana Łukomskiego* [7]). Po powrocie z niewoli *kniaź Bohdan Łukomski* wyznaczony 1571 „pristawem“ przy posłach Moskiewskich [8]). Tenże *kniaź Bohdan Andrejewicz Łukomski i małżonka jego Zofia Iwanówna Słuszczanka* otrzymują od króla Henryka (1574) przywilej na 20 włók w starostwie Lidzkiem [9]); oboje w 1579 r. mają sprawę z Jurjem Gradowskim o wniesiony kniaziowi przez żonę majątek Korejewicze nad Ułą [10]). Około tego czasu (1579-1580) kn. Bohdan otrzymał urząd sędziego ziemskiego Orszańskiego. W Grudniu 1580 r. *kn. Bohdan Andrejewicz Łukomski sędzia ziemski Orszański wspólnie z żoną* otrzymuje przywilej na 3 sioła: Jewańskie, Koptewicze i Sołodomerowicze we włości Dziśnieńskiej, za zasługi wojenne od czasów króla Zygmunta-Augusta [11]). Tenże *sędzia ziemski Orszański* wspomniany 1581 r. w testamencie krewnego swego kniazia Konstantego Michałowicza Łukomskiego [12]). Małżonka jego *kniahinia Bohdanowa Łukomska sędzina ziemska Orszańska Zofia Słuszczanka,* wspomniana 1586 r. w testamencie siostry swej rodzonej kasztelanowej Smoleńskiej Jurjowej Zenowiczowej Hanny Słuszczanki, która zapisuje jej summę 600 kop groszy, oraz majątek Zapołowie w Połockiem [13]). Nareszcie 2 Lutego 1591 r. *kn. Bohdan Andrejewicz Łukomski sędzia ziemski Orszański,* mianowany marszałkiem Orszańskim [14]). Umarł jednak, niezawodnie w tymże roku, sędzią ziemskim Orszańskim [15]) nie objąwszy marszałkostwa, na które 12 Grudnia t. r. mianowany kniaź Michał Sokoliński [16]). Wdowa po nim *kniahinia Bohdanowa Łukomska Zofia Słuszczanka,* ma w 1592 r. sprawę z Dunajami o Lachowicze [17]). Jeszcze w 1605 r. *kniahinia Bohdanowa Łukomska Zofia Słuszczanka była sędzina ziemska Orszańska,* wspólnie z OO. Jezuitami kollegium Połockiego, procesują kasztelana Witebskiego kniazia Michała Druckiego-Sokolińskiego i jego małżonkę Annę Pijanowską o grunta zabrane [18]). Kniaź Bohdan Andrejewicz pozostawił kilku synów.

Kniaź Mikołaj Bohdanowicz Łukomski, świadek *(Mikołaj Łukomski Bohdanowicz)* 1594 r. na testamencie Ławryna Ratomskiego starosty Ostrskiego [19]). Tenże *kniaź Mikołaj Łukomski* obrany 1606 r. podsędkiem Orszańskim [20]).

Kniaź Paweł (Bohdanowicz) Łukomski sędzic ziemski Orszański, żenił się w 1596 r. z Fedorą Lwówną Korsakówną, córką z pierwszego małżeństwa pani Marcinowej Przyłuskiej Maryny Podbipięta, na które małżeństwo, oraz wyposażenie siostry, czwartą częścią majątków ojczystych, daje zezwolenie brat jej Józef Lwowicz Korsak [21]).

Kniaź Fryderyk Bohdanowicz Łukomski był w 1590 r. dworzaninem i rotmistrzem królewskim; w tym roku na jego prośbę król daje *bratu jego kniaziowi Janowi Bohdano-*

---

[1]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 216. [2]) 1569 r. Maja 1 (Z. 49 k. 49 k. 41 i ten sam d. Z. 50 d. 246 k. 298). [3]) 1569 r. Czerwca 10 (Z. 49 k. 44—45). [4]) Zr. dziej. XX 42. [5]) Patrz wyżej. [6]) 1566 r. Stycznia 12 (Z. 38 d. 376 k. 573). [7]) Lublin 1566 r. Września 4 (S. 53 k. 29). [8]) Karpow III 791—2, 795. [9]) Z dok. 1590 r. (Z. 77 d. 172 k. 145, patrz niżej). [10]) 1579 r. Marca 25 (Z. 63 k. 194). [11]) W Grodnie 1580 r. Grudnia 25 (Z. 66 k. 176 od.) [12]) Z. 68 k. 83 od. [13]) S. 64 k. 116 i ten sam dok. S. 67 k. 151. [14]) Z. 78 k. 101. [15]) Rukop. otd. 104. [16]) Z. 77 d. 318 k. 286. [17]) 1592 r. Kwietnia 29 (S. 68 k. 173). [18]) 1605 r. Grudnia 1 (S. 74 k. 453 i ten sam dok. S. 77 k. 28). [19]) Akt. Wil. VIII 476. [20]) Arch. domu Sapiehów I 251. [21]) 1596 r. Listopada 26 (S. 73 k. 181).

wiczowi Łukomskiemu przywilej na 20 włók w starostwie Lidzkiem w Dernowiczach, które poprzednio król Henryk nadał był *ojcu jego i matce, kniaziowi Bohdanowi Andrejewiczowi i Zofii Iwanównie Słuszczance*, a oni dobrowolnie zrzekli się na króla [1]). W 1592 r. *kniaź Fryderyk Bohdanowicz Łukomski* sekretarz J. K. M. zeznaje, że przysądzony jemu dekretem, na staroście Mielnickim Albrychcie Sawickim, majątek Czernołoży, temu ostatniemu zwraca [2]). Ożenił się w 1594 z **Barbarą Wężykówną** [3]) i w tymże roku *kniaź Fryderyk Łukomski sekretarz J. K. M.*, zapisuje *żonie swej Barbarze Wężykównie z Chrząstowa* z ziemi Krakowskiej, która mu wniosła 3,000 złotych posagu, 6,000 zł. na majątku Szczyduty, oraz na trzeciej części wszystkich dóbr, które mu się dostały z działu [4]). Jako sekretarz królewski otrzymał 23 Października 1600 r. przywilej na podkomorzego Orszańskiego [5]), a 1602 na starostwo Kryczewskie i dzierżawę Ołuczycką [6]), poczem w latach 1603—1604 procesował się z wdową poprzedniego starosty kniahinią Bohdanową Sołomerecką Ewą Borkułabówną, która tych dwóch starostw postąpić mu nie chciała [7]). W 1607 r. *kniaź Fryderyk Łukomski podkomorzy Orszański, starosta Krzyczewski, dzierżawca Ołuczychi i żona jego Barbara Wężykówna z Chrząstowa*, otrzymują przywilej na dożywocie 5 wsi w starostwie Krzyczewskim [8]). *Kniaź Fedor (sic) Łukomski podkomorzy Orszański*, znajdował się w Warszawie na sejmie 1609 r. zkąd brał udział w komissyi do rozgraniczenia powiatów Rzeczyckiego i Orszańskiego [9]). Wkrótce po sejmie mianowany 12 Czerwca 1610 r. kasztelanem Mścisławskim [10]), był jedynym senatorem w rodzinie kniaziów Łukomskich; nie długo jednak sprawował ten urząd i umarł w następnym 1611 r., a kasztelanem Mścisławskim *po zgonie kniazia Fryderyka Łukomskiego* mianowany 14 Listopada 1611 r. kniaź Konstanty z Rapałowa Hołowczyński [11]). Wdowa po kniaziu Fryderyku, wyszła 2-o za Sebastyana Mirskiego, sędziego ziemskiego Bracławskiego [12]); w 1629 r. Sebastyan Mirski i *Barbara Wężykówna z Chrząstowa* małżonkowie, otrzymują konsens na cessyę pewnych wsi od starostwa Krzyczewskiego z poddanymi, synowi swemu Krzysztofowi Mirskiemu [13]).

Czwarty syn kniazia Bohdana, **kniaź Iwan Bohdanowicz Łukomski**, na prośbę brata swego Fryderyka, otrzymuje 1590 r. przywilej na ziemię w Dernowiczach w powiecie Lidzkim [14]). Jedyna to o nim wzmianka; pozostawił syna i córkę.

Kniaź Roman Iwanowicz Łukomski, odziedziczywszy po kniaziu Iwanie Andrejewiczu Łukomskim, wspólnie z kniaziem Iwanem Borysowiczem Łukomskim, Mieleszkowicze, dzielił się niemi 1605 r. z tym ostatnim, przyczem na schedę kniazia Romana wypadło 329 włók [15]). W 1609 r. *Roman Łukomski na Szczyducie*, wyznaczony poborcą Orszańskim z sejmu [16]). W 1610 r. nabył od Sasina Olechnowicza Borejszy przyległe do Mieleszkowicz ziemie [17]). Umarł bezpotomnie 1611—1612 r. Siostra jego **kniażna Maryna Iwanówną Łukomska** wspólnie z mężem swym Fryderykiem Niemirowiczem Szczytem, odziedziczoną po kniaziu Romanie Iwanowiczu część Mieleszkowicz, sprzedaje 1613 roku kniaziowi Iwanowi Borysowiczowi Łukomskiemu [18]).

			Fryderyk 1590†1611 kaszt. Mścisławski Ż. Barbara Wężyk	
		Bohdan 1558 † 1591 sędzia ziemski Orszański Ż. Zofia Słuszczanka	**Jan** 1590 . . .	**Roman** 1605—1610
				Maryna 1613 M. Fryderyk Szczytt Niemirowicz
Iwan kn. Łukomski-Szczyducki	**Andrzej** † do 1533 Ż. Hanna Skinderówna 1534—1561		**Mikołaj** 1598	
			Paweł 1596 Ż. Teodora Korsak	
		Baltazar 1558—1569 Ż Zofia Władyka		
		Hanna M. kn. Sokoliński		
		Olena M. Pijanowski		

[1]) 1590 r. Sierpnia 15 (Z. 77 d. 172 k. 145). [2]) 1592 r. Listopada 5 (S. 63 k. 357). [3]) Loechius Aud. Distichon nob. Frid. Łukomski et Barbarae Wężyk, Cracoviae 1594 Lazar (Estreicher VIII 97). [4]) Kraków 1594 Października 5 (S. 63 k. 590). [5]) Z. 86 d. 214 [6]) Kraków 1602 Listopada 30 (Z. 85 k. 206). [7]) S. 76 k. 246 i 317, także Arch. domu Sapiehów I 350, 386. [8]) 1607 r. Czerwca 15 (S. 89 k. 41). [9]) Vol. leg. II k. 1686. [10]) Z. 89 k. 201. [11]) S. 89 k. 393. [12]) Żychliński IV 188. [13]) 1629 Luty 23 (Z. 99 k. 282). [14]) Patrz wyżej. [15]) Słown. Geogr. VI 340. [16]) Vol. leg. II 1693. [17]) Słown. Geogr. VI 340. [18]) Tamże.

Linia Andrzeja na Meleszkowiczach.

Wyżej wymieniony **kniaż Andrzej Iwanowicz Łukomski** występujący 1496–1508 [1]), władał Mieleszkowiczami w powiecie Sieńskim, od których nawet zwał się *kniaziem Meleszkowskim; kniaź Andrzej Meleszkowski* był w 1534 r. sędzią polubownym w sprawie między kniaziem Iwanem Wiazemskim a kniahinią Fedią Michałową Rotnicką, o czem późniejsza wzmianka [2]). Pozostawił z kniażny Fedorówny Czetwertyńskiej syna Andrzeja i 2 córki Agrafenę i Hannę. Okazuje się to z testamentu pani Semenowej Kmicicowej Agrafeny Andrejewny kniażny Łukomskiej, pisanego 1554 r., którym ta ostatnia majątek Pyszno, dwór na rzece Alinie i dwór w Wilnie, zapisane jej przez pierwszego męża kniazia Michała Osowickiego, zapisuje drugiemu mężowi Semenowi Kmicicowi z tem, że po roku postąpi Pyszno *rodzonemu jej bratu kniaziowi Andrzejowi Łukomskiemu*, przyczem wzmiankuje, że prawa na wszystkie te majętności znajdują się w posiadaniu *ciotki jej* pani Iwanowej Andrejewicza podskarbinej dwornej Bohdany Fedorówny, która je wyda mężowi; Mikulin, wysługa pierwszego męża, oddany jej dożywocie, ma być zwrócony królowi; zaś *siostrze swej pani Ostafiejowej Jacynicza Hannie Andrejewnie* i jej dzieciom zapisuje niektóre rzeczy ruchome [3]). Z wymienionych dzieci kn. Andrzeja:

Hanna Andrejewna żona Ostafieja Jacynicza, wspomniana tylko w 1554 r., w testamencie siostry [4]).

Agrafena Andrejewna (Duchna), żona 1-o kniazia Michała Osowickiego, 2-o Semena Kmity [5]). W 1550 r. Semen Kmitycz dworzanin hospodarski i żona jego *kniażna Duchna Łukomska* mają sprawę o poddanego majątku ich Pyszmieńskiego [6]). Z testamentu, który Agrafena spisywała 1 Listopada 1554 r. okazuje się, że była bezpotomną [7]); niezawodnie umarła zaraz potem. Już w Marcu 1555 r. nastąpiło, za pośrednictwem sędziów polubownych, pomiarkowanie ugodliwe między *kn. Andrzejem Andrejewiczem Łukomskim* a panem Semenem Kmitą o spadek *po żonie tego ostatniego, siostrze pierwszego, nieboszczce kniażnie Agrafenie Andrejewnie Łukomskiej*, skutkiem którego kniaziowi Łukomskiemu przysądzono majątek Pyszno, zapisany Agrafenie przez pierwszego męża jej kniazia Osowickiego [8]). W 1557 r. pan Semen Kmita, dworzec pod Wilnem nad rzeką Aliną, zapisany mu przez *nieboszczkę żonę kniażnę Agrafenę Andrejewnę Łukomską*, odpisuje synowi swemu Filonowi i małżonce jego Nastazyi Hornostajównie wojewodziance Nowogrodzkiej [9]).

Kniaź Andrzej Andrejewicz Łukomski według popisu 1528 r. miał stawić 10 koni na potrzeby wojenne [10]); w tym samym roku uzyskuje wyrok w sprawie z Fedorem Bohdanowiczem Sopeżyczem o krzywdy [11]). W 1534 r. *kniaź Andrzej Andrejewicz Łukomski* kilkakrotnie podpisany jako świadek [12]), ma sprawę z bratową swą (niewiestką) kniahinią Hanną Andrejewą Szczyducką o różne krzywdy [13]), a w 1541 r. inną sprawę z Sapiehą wojewodą Podlaskim o poddanego [14]). W następnym roku jest sędzią polubownym w sprawie kniaziów Sokolińskiego i Boratyńskich [15]). W 1551 r. oskarżony przez Dymitra Janowicza Sapiehę o czynienie krzywd poddanym w majątku Czerejskim, prowadził z nim sprawę w trakcie której dowiódł, że część poddanych trzymał w zastawie [16]). Władając Mieleszkowiczami *kniaź Andrzej Andrejewicz Łukomski* miał proces z plebanem Oboleckim, księdzem Janem Hajkiem, wynikiem którego był 1552 r. dekret komisarski graniczny [17]). W 1553 r. skarżył się na Wasila Tyszkiewicza, iż z Uły, którą trzyma w zastawie od Radziwiłła, wyrządza krzywdy poddanym jego Żeryńskim [18]). Ożeniwszy się z Nastazyą Służczanką, córką nieboszczyka Hrihorego Omelianowicza Słuszki, wziął za nią posagu 300 kop groszy i tyleż kosztownościami, przeciwko którym ubezpiecza jej 1,200 kop na Mieleszkowiczach, Obelmakowiczach, Chołoniewiczach, Objezierze i Łukomli [19]). W następnym roku *kniaź Andrzej Andrejewicz Łukomski* i Andrzej Bohdanowicz Szołucha imieniem *żon swych Nastazyi i Hanny*

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Pod r. 1534 (Z. 16 k 247 od.). [3]) 1554 r, Listopada 1 (Z. 34 k. 270). [4]) Tamże. [5]) Patrz wyżej. [6]) 1550 Października 22 (S. 23 k. 517) [7]) Patrz wyżej i niżej. [8]) 1555 r. Marca 22 (Z. 34 k. 317). [9]) 1557 Sierpnia 3 (Z. 34 k. 602), [10]) P ·1 k. 8. [11]) Z. 15 d. 31. [12]) Z. 16 k. 232, 247 od. [13]) Luty 24 ind. 7 (1534, Z. 16 k. 240 odw.) [14]) Z. 27 k. 65. [15]) S. 11 k. 69—75. [16]) S. 22 d. 679, S. 27 k. 62 od. i ten sam dok. S. 28 k. 4 i S. 27 k. 88 i 89. [17]) Słown. Geogr. VI 340. [18]) S. 29 k. 200. [19]) Mieleszkowicze 1554 r. Stycznia 8 (S. 33 k. 826).

Hrihorówien Służczanek, prowadzą proces z horodniczym Kijowskim, dzierżawcą Lubeckim Iwanem Hrihorowiczem Służką o niedanie im działu w majątkach Hatowie i Nowejwsi, jako spadku po zmarłych siostrze i bracie, pannie Juliannie i Pawle Hrihorowiczach Służkach [1]). W tym samym czasie procesuje się ze szwagrem swym Semenem Kmitą o zapisany mu przez siostrę, żonę Kmity, majątek Pyszno, który ma sobie przysądzony [2]). W 1558 r. *kniaź Andrzej Łukomski i syn jego Borys*, oskarżeni przez kniaziów Jana i Michała Boratyńskich o najście na dom Boratyńskich w Łukomli i pobicie sług, skazani zostali na zapłacenie grzywny [3]). *Kniaź Andrzej Łukomski* ma sprawę w 1559 r. z Petkowskim o zagarnięcie ludzi majątku jego Pyszno, których mu zwrócić polecono [4]). W 1564 r. *kniaź Andrzej Łukomski* poseł z Połockiego na sejm Warszawski [5]); w tymże roku *kniaź Andrzej Andrejewicz Łukomski* otrzymał przywilej na 50 służb we włości Wołkowyskiej w zamian za dobra jego odeszłe, z wzięciem Połocka, do Moskwy [6]). W popisie wojska Litewskiego 1565 r. *kniaź Andrzej Andrejewicz Łukomski* zapisany na 15 koni, 12 po usarsku, 3 po kozacku [7]); w 1567 r. *kniaź Andrzej Łukomski* otrzymał przywilej na Niezbodiszki [8]) i w tymże roku król Zygmunt August, w korespondencyi z carem Iwanem Wasilewiczem, odpowiada na jego pretensye odstąpienia mu Łukomli, oraz zameczku Bełmkli należących do *kniazia Andrzeja Iwanowicza (?) Łukomskiego* [9]). 15 Kwietnia 1567 r. *kniaź Andrzej Łukomski* mianowany na sędziostwo ziemskie Orszańskie [10]). Umarł w każdym razie przed 1580 r., około którego roku sędzią ziemskim Orszańskim został kn. Bohdan Łukomski [11]). *Wdowa po nim kniahinia Andrzejowa Łukomska Nastazya Słuszczanka* zmarła 18 Grudnia 1581 r. spisawszy przed śmiercią testament, którym wylicza potomstwo: *syna kniazia Iwana Andrejewicza Łukomskiego, córki: Owdotię Mikołajowę Węcławską, Bohdanę kniahinię Fedorowę Iwanowicza Masalską, wnuków: kniazia Iwana i kniażnę Marynę Borisowiczów Łukomskich*, poleca synowi, aby ją pochował w Łukomli w cerkwi Św. Michała i wspomina o tem, że *syn jej Iwan żonaty z Katarzyną Hrihorówną Jackowiczówną*, zaś *wdowa po drugim synie Borysie Katarzyna Hlebówna Korsakówna*, wyszła 2-o za Streta Tyszkiewicza [12]). Kn. Andrzej Andrejewicz pozostawił więc wymienione czworo dzieci, a nadto córkę Marynę.

Kniażna Maryna Andrejewna, żona Bohdana Stetkiewicza, umarła bezpotomnie przed matką, w której testamencie nie wspomniana. W 1558 r. żona pana Bohdana Steckiewicza strukczaszego królewskiego *kniażna Maryna Andrejewna Łukomska*, zapisuje małżonkowi swemu cały swój posag, który jej dali rodzice *kniaź Andrzej Andrejewicz Łukomski i matka*, a który on jej ubezpieczył w summie 680 kop groszy [13]). Jednocześnie Bohdan Steckowicz dworzanin i strukczaszy J. K. M. i *żona jego kniażna Maryna Łukomska*, nabywają od niejakiego Dominika Malchera prawa jego do ludzi Miednickich [14]).

Kniażna Owdotia Andrejewna w 1581 r. była żoną Mikołaja Węcławskiego [15]).

Kniażna Bohdana Andrejewna wspomniana w testamencie ciotki swej pani Semenowej Kmita kniażny Agrafeny Łukomskiej, która w 1554 r. robi pewne zapisy *córkom brata swego Andrzeja kniażnom Hannie i Bohdanie* [16]). W 1581 r. była żoną kniazia Fedora Iwanowicza Masalskiego [17]). Siostra jej **Hanna** niezawodnie zmarła młodo.

Kniaź Iwan Andrejewicz Łukomski żonaty w 1581 r. z Katarzyną Hrihorówną Jackowiczówną [18]) i w tymże roku wspomniany w testamencie krewnego swego kn. Konstantego Michałowicza Łukomskiego [13]), w następnym roku pokładał testament matki swej [19]). *Iwan Andrejewicz Łukomski* pozwany 1586 r. przez *kniazia Iwana Borisowicza Łukomskiego synowca swego* o Pyszno w powiecie Połockim, produkował testament nieboszczki pani Semenowej Kmicinej *Agrafeny Andrejewny kniażny Łukomskiej*, matki pana Filona Semenowicza Kmity Czarnobylskiego wojewody Smoleńskiego, starosty Orszańskiego, którym małżonkowi zapisała dwór na rzece Alinie i dom w Wilnie, a ojcu

---

[1]) S. 34 k. 56. [2]) Patrz wyżej. [3]) S. 33 k. 811. [4]) Z. 40 k. 818. [5]) Vol. leg. II 646. [6]) 1564 Marca 3 (Z. 39 d. 248 k. 531). [7]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 216. [8]) Z. 51 d. 86. [9]) Posols. Kn. I 263. [10]) S. 52 k. 108. [11]) Patrz wyżej. [12]) Testament pokładany 15 Stycznia 1582 r. przez *kniazia Iwana Łukomskiego*; data śmierci kniahini w suscepcie (Z. 68 k. 117 od.). [13]) 1558 Stycznia 19 (Z. 40 k. 10). [14]) S. 33 k. 815. [15]) Z. 34 k. 270, patrz wyżej. [16]) Patrz wyżej. [17]) Tamże. [18]) Z. 68 k. 83 od. [19]) Patrz wyżej.

jego (t. j. kn. Andrzejowi Łukomskiemu) Pyszno [1]). Umarł bezpotomny zapisując Mieleszkowicze synowcowi swemu kniaziowi Iwanowi Borysowiczowi i dalszemu krewnemu kniaziowi Romanowi Iwanowiczowi Łukomskim, którzy tym majątkiem dzielą się 1605 r. [2]).

Kniaż Borys Andrejewicz Łukomski występuje 1558 r. obok ojca [3]). Z testamentu matki jego dowiadujemy się, że umarł przed 1581 r., pozostawiając wdowę Katarzynę Hlebównę Korsakównę, która wyszła 2-o za Streta Tyszkiewicza i dzieci Iwanę i Marynę [4]).

O kniażnie Marynie Borysównie więcej nie słychać.

Kniaż Iwan Borysowicz Łukomski wspomniany 1581 r. w testamencie babki [5]), w 1586 procesuje się ze stryjem kn. Iwanem Andrejewiczem Łukomskim o Pyszno [6]), *Jan Łukomski* wyznaczony poborcą Orszańskim z sejmu 1590 r. [7]), tenże *kniaź Iwan Borysowicz Łukomski* świadek 1595 r. [8]) i 1599 r. [9]). *Kniaź Iwan Borysowicz Łukomski* obrany 1600 podkomorzym Orszańskim [10]), nie otrzymał nominacyi na ten urząd, i bez tego tytułu powtórnie z sejmu 1601 r. poborcą Orszańskim [11]). Odziedziczywszy Mieleszkowicze po stryju kniaziu Iwanie Andrejewiczu Łukomskim, dzielił się nimi 1605 r. z kniaziem Romanem Iwanowiczem Łukomskim, przyczem otrzymał na swoją część 332 włóki [12]). Część kniazia Romana w Meleszkowiczach nabył od jego spadkobierców 1613 r. [13]). W Maju tegoż roku *kniaź Iwan Borysowicz Łukomski* mianowany podsędkiem Orszańskim [14]), jako taki występuje 1616 r. [15]); w następnym zaś roku uzyskuje dla syna Bazylego potwierdzenie nadanych sobie w dożywocie gruntów pod Orszą [16]), a w 1618 roku zastawia dobra Biełhorodek (od Meleszkowicz) Adamowi Szorcowi zięciowi swemu i *żonie jego, córce swej Helenie Iwanównie kniażnie Łukomskiej* [17]). *Kniaź Iwan Borysowicz Łukomski* mianowany sędzią ziemskim Orszańskim w Grudniu 1620 r. [18]). W odwiecznej sprawie granicznej dóbr Czerejskich i Rydomlskich—Sapiehów, z sąsiedniemi dobrami do niego należącemi, wyznaczono 1622 r. komisarzy [19]). W 1623 r. ceduje dziedzictwo Mieleszkowicz synowi swemu Bazylemu [20]) i część tychże „zamek Biełhorodski" sprzedaje za 6,000 kop groszy Adamowi-Aleksandrowi Wojciechowiczowi Szorcowi Sławęckiemu [21]). *Iwan Łukomski sędzia ziemski Orszański* występuje jeszcze w 1625 r. [22]). Z niewiadomej żony pozostawił synów Jana i Bazylego [23]) oraz córkę.

Kniażna Helena Iwanówna Łukomska żona Adama Szorca, przyznała 1616 r. mężowi zapis wszystkich majętności swoich [24]). Oboje w 1618 r. biorą w zastaw Biełhorodek od ojca Heleny, kniazia Iwana Borysowicza [25]).

Kniaż Iwan (Jan) Łukomski, żonaty z Barbarą Dorohostajską wojewodzianką Smoleńską, wspólnie z Marcinem Wołodkowiczem i Adamem Wołodkowiczem szwagrami swymi, mężami siòstr żony, sprzedają Nowydwór Górskiemu [26]). *Bazyli i Jan Łukomscy sędzicowie ziemscy Orszańscy*, zapozwani w tymże roku przez instygatora o niesłuszne władanie dobrami skarbowemi Swistułka w powiecie Orszańskim [27]). Swoją część Świstułki, a mianowicie ziemię Bielikowszczyznę *Jan Iwanowicz Borysowicz Łukomski sędzic (sędzia?) ziemski Orszański*, około tego czasu]sprzedaje Wilhelmowi Stetkiewiczowi i małżonce jego Annie Ogińskiej [28]).

Bazyli (Wasil) Łukomski, wspomniany 1617 r. obok ojca, który wyrabia dla niego potwierdzenie na grunta pod Orszą [29]), a w 1623 r. ceduje mu dziedzictwo Mieleszkowicz [30]), które Bazyli w następnym roku za summę 18,000 zastawia, a nareszcie w 1629 r. ostatecznie sprzedaje za 40,000 zł. Lwu Sapieże [31]); w 1627 r. występuje obok brata Jana [32]). *Bazyli Łukomski sędzic ziemski Orszański* zapisał w 1630 r. dwór z poddanymi Słobodskimi nad rzeką Orszycą Bernardynom Orszańskim [33]). Tenże *kniaź Wasil Iwa-*

---

1) Akt. Wil. XX 53—54. 2) Słown. Geogr. VI 340. 3) Patrz wyżej. 4) Tamże. 3) Tamże. 6) Tamże. 7) Vol. leg. II k. 1362. 8) S. 71 d. 27. 9) Akt. Wil. XIV 642. 10) Arch. domu Sapiehów I 251. 11) Vol. leg. II k. 1548. 12) Słown. Geogr. VI 340. 13) Tamże. 14) Z. 91 k. 167. 15) Arch. Sbor. IV 78. 16) 1617 Marca 6 (Z 93 k. 86). 17) Milewski, Herbarz 408—409. 18) Z. 93 k. 358. 19) S. 87 k. 85. 20) Słown. Geogr. VI 340—341. 21) Milewski, Herbarz 409 i Słown. Geogr. VI 341. 22) S. 90 k. 280. 23) Kojałowicz, Herbarz. 24) Milewski, Herbarz 408. 25) Patrz wyżej. 26) Żychliński V 424. 27) S. 89 d. 36 r. 1627. 28) Arch. Sbor. II 40. 29) Z. 93 k. 86, patrz wyżej. 30) Słown. Geogr. VI 340—341. 31) Tamże. 32) Patrz wyżej. 33) Zapis 6 Września 1630 potwierdzony 11 Czerwca 1634 (Z. 111 k. 182).

nowicz Łukomski sędzic (sędzia ?) ziemski Orszański, sprzedał folwarki: Swistułki, Tiszino i Woroksino pod Orszą Wilhelmowi Stetkiewiczowi i żonie jego Annie Ogińskiej, którzy takowe w 1631 r. zapisują Kuteńskiemu Orszańskiemu monasterowi [1]). *Kniaź Bazyli Łukomski* dokonał fundacyi klasztoru Franciszkanów w Łukomli, rozpoczętej przez jego ojca [2]).

- **Iwan**
  - **Andrzej** 1496—1508, Ż. kn. Czetwertyńska
    - **Andrzej** 1528—1567, sędzia ziemski Orszański, Ż. Nastazya Słuszczanka † 1581
      - **Iwan** 1581 † do 1605, Ż. Katarzyna Jackowicz
      - **Borys** † do 1581, Ż. Katarzyna Korsak
        - (z Iwana lub Borysa:) **Iwan** 1581—1625, sędzia ziemski Orszański
          - **Jan** 1627, Ż. Barbara Dorohostajska
          - **Bazyli** 1617—1631
          - **Helena** 1616—1618, M. Adam Szorc
        - **Maryna** 1581
      - **Maryna** 1558, M. Steckiewicz
      - **Owdotia**, M. Węcławski
      - **Bohdana**, M Masalski
    - **Agrapina**, M. 1-o kn. Osowiecki, 2-o Kmita
    - **Hanna**, M. Jacynicz

Linia Romana.

Kniaż Roman Łukomski żyjący około 1500 r., żonaty był z córką Michała Iwanowicza Petrucza, dziedziczką części Czereji, inne części której należały do monasteru Czerejskiego i do Sapiehów [3]). Pozostawił czterech synów: Bohusza, Piotra, Semena i Michała; w 1533 r. *kniaziowie Piotr, Semen, Michał Romanowicze Łukomscy i niewiestka ich (żona brata) kniahinia Bohuszowa*, pozywają wojewodę Podlaskiego Iwana Bohdanowicza Sapiehę i jego synowców o trzecią część Czereji, którą trzyma niewiadomo w jakiej sumie [4]). Sprawa ta nie była jeszcze osądzoną w następnym roku [5]) i przez tych samych wznowioną została w 1541 r., przyczem Łukomscy twierdzili, że oddawali Sapieże należną sumę, w której on trzyma trzecią część Czereji, a on jej przyjąć nie chce [6]).

Kniaź Piotr Romanowicz Łukomski, wspomniany 1533—1541 r. [7]), zaślubił kniażnę Bohdanę Konstantynównę, córkę kniazia Fedora Sokolińskiego-Konopli i pierwszej jego żony, o majątki której kniaź Piotr, jego żona i szwagier ich kniaź Lew Fedorowicz Konopla, pozwani w 1546 r. przez Michała Kuźmicza i żonę jego kniażnę Opranię Fedorównę Sokolińską, skargę których, król wyrokiem oddala [8]). Kuźmicz jednak w tymże roku wznowił sprawę przeciwko kniaziowi Piotrowi, jego żonie i szwagrowi, dopominając się wyprawy swej żony [9]). Kniaź Piotr Romanowicz umarł niezawodnie w 1547 r., poczem wdowa po nim w 1548 r. poślubiła powtórnie Iwana Iwanowicza Sapiehę wojewodzica Podlaskiego; już w 1549 r. kniaziowie Odyncewicze pozywają o zamek Druck wszystkich kniaziów Druckich, wymieniając między nimi i *panią Iwanowę Sapieżynę Bohdanę* [10]). O dalszych losach Bohdany pod Sokolińskimi. Jedyny syn Piotra i Bohdany, **kniaź Aleksander Piotrowicz Łukomski** znajdował się w opiece u ojczyma swego Sapiehy, którego o tą opiekę pozywają w 1563 r. kniaź Sergiej Bohuszewicz Łukomski i jego bracia [11]). Niezawodnie umarł młodo.

Kniaź Semen Romanowicz Łukomski występuje 1533—1541 obok braci [12]) i 1551 r. jako świadek [13]). W sprawie 1558 r. między synami kniazia Michała Romanowicza Łukomskiego wzmianka, że pewne majątki oni zastawili byli *stryjowi swemu kniaziowi Semenowi Romanowiczowi Łukomskiemu* [14]). W 1560 r. *kn. Semen Romanowicz Łukomski* oskarża kniazia Bohdana Michałowicza Łukomskiego o najazd gwałtowny na wspólny majątek Liczkowo [15]). Umarł 1561—1562, a w 1563 r. synowcowie jego kniaziowie Łukomscy pozywają Sapiehę o zwrot skrzynki z listami *nieboszczyka stryja ich kniazia Semena Romanowicza Łukomskiego* [16]).

---

[1]) A. Z. R. IV 521. [2]) Kojałowicz, Herbarz. [3]) Patrz wyżej. [4]) 1533 Listop. 29 (S. 8 k. 80 od.). [5]) Tamże k. 131 od. [6]) 1541 r. Sierpnia 18 (Z. 27 k. 77). [7]) Patrz wyżej. [8]) 1546 r. Marca 26 ind. 4 (S. 18 k. 10—13). [9]) 1546 r. Kwietnia 15 ind. 4 (Tamże k. 176). [10]) 1549 Października 3 (S. 22 k. 262 od.). [11]) 1563 r. Marca 29 (S. 41 k. 405). [12]) Patrz wyżej. [13]) S. 27 k. 88. [14]) S. 38 k. 472 od. [15]) S. 42 k. 283. [16]) 1563 r. Marca 29 (S. 41 k. 399).

Kniaź Bohusz Romanowicz najstarszy z braci, już nie żył w 1533 r.; wdowa po nim *kniahinia Bohuszowa* występuje 1533—1541 obok braci męża w procesie z Sapiehami o Czereję [1]). Pozostawił synów Sergieja i Chomę.

Kniaź Sergiej Bohuszewicz Łukomski w 1559 r. oskarżony został przez Sapieżynę wojewodzinę Podlaską o najazd na Czereję i poczynienie tam szkód [2]). W 1563 r. *kniaź Sergiej Bohuszewicz Łukomski*, wspólnie *z braćmi swymi kniaziami Chomą Bohuszewiczem, Kostiuszą, Bohdanem, Putiatą, Andrzejem Michałowiczami Łukomskimi,* ma sprawę z Iwanem Iwanowiczem Sapiehą wojewodzicem Podlaskim, którego oskarża o wzięcie na przechowanie i nieoddawanie skrzynki z listami *nieboszczyka stryja ich kniazia Semena Romanowicza Łukomskiego*, oraz różnych listów należących do kniazia Kostiuszy Michałowicza i Chomy Bohuszewicza Łukomskich [3]). Jednocześnie *kniaź Sergiusz Bohuszewicz Łukomski* oskarża tegoż Sapiehę o wzięcie w opiekę z majątkami *brata jego stryjecznego kniazia Aleksandra Piotrowicza Łukomskiego* [4]), o zbicie służebnika [5]), a kniaziów Kostiusza i Ławryna Michałowiczów Łukomskich o najazdy i boje [6]). Wojując przeciwko Moskwie, kn. Sergiej Łukomski brał udział w operacyach Birułki i Suchodolskiego, którzy z Witebska uczynili napad na Szczuczewską włość w Smoleńskiem i d. 8-go Czerwca 1565 r. dostał się do niewoli Moskiewskiej [7]). W popisie wojska Litewskiego, tegoż roku sporządzonym, *kniahinia Dorota Sergiejewa Łukomska Skinderówna* zapisana na 4 konie [8]). Pozostawał w niewoli do 1571 r, w którym wymieniony został na granicy pod Orszą [9]). Żył jeszcze w 1581 r., w którym kniaź Konstanty Michałowicz Łukomski odpisuje testamentem *bratu swemu stryjecznemu kniaziowi Sergieju Bohuszewiczu Łukomskiemu* trzecią część Dobrohowszczyzny [10]). Z wymienionej żony Doroty Skinderówny, syn jego **kniaź Jerzy Sergiejewicz Łukomski**, podpisany jako świadek na inwentarzu Korejewicz, przy sprzedaży tego majątku, przez kniahinię Konstantową Łukomską, Sapieże 1599 r. [11]).

O bracie Sergieja **kniaziu Chomie Bohuszewiczu Łukomskim** mamy tylko jedyną wzmiankę pod r. 1563 [12]). Córka jego **kniażna Bohdana Chomianka Łukomska** miała dwóch mężów: 1-o Wasila Głuchego, 2-o Mikołaja Narbuta; w 1596 r. Mikołaj Narbut i żona jego *Bohdana Chomianka Łukomska* otrzymują przywilej na sioło Glajumicze w dzierżawie Wieliżskiej, poprzednio w dożywotnem władaniu tejże *Bohdany Łukomskiej* i pierwszego jej męża Wasila Głuchego będące [13]).

Kniaź Michał Romanowicz Łukomski był najmłodszym z czterech braci, obok których występuje 1533—1541 r. [14]), i jeszcze 21 Sierpnia 1551 r. podpisany jako świadek [15]). Że umarł około 1 Września tegoż 1551 roku i miał dwie żony: pierwszą Katarzynę Werkutównę dziedziczkę dworu Werkutewszczyzny na rzece Newiszy we włości Wasiliszskiej, matkę Anny, a drugą Marynę Bohdanównę, matkę 5-ciu synów i dwóch córek, okazuje się ze sprawy, którą we Wrześniu 1551 r. wytoczyli *dzieciom kniazia Michała Romanowicza Łukomskiego, kniaziom: Piotrowi, Bohdanowi, Konstantynowi, Putiatie, Andrzejowi i kniażnom Olenie i Aleksandrze*, bojaryn hospodarski Andrzej Hlebowicz i siostra ich *kniażna Hanna córka kniazia Michała z pierwszego małżeństwa z Katarzyną Werkutówną*; pierwszy dowodził, że trzyma Werkutewszczyznę w 150 kopach groszy, które kniaziowi Michałowi pożyczył, Hanna zaś, że dług ten powinien być przeniesionym na majątki dzieci kniazia Michała z drugiej jego żony Maryny Bohdanówny i pomimo tego, że kniaź Konstanty objaśnił, iż bracia jego są nieobecni, a siostry niepełnoletnie, sąd przysądził połowę Werkutewszczyzny Hannie, drugą zaś połowę polecił trzymać Hlebowiczowi do zwrotu jemu 150 kop. [16]).

Z wymienionych wyżej pod 1551 r. dzieci kniazia Michała Romanowicza:

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) 1559 Listopada 16 (Z. 40 k. 833). [3]) 1563 r. Marca 29 (S. 41 k. 399). [4]) Tamże k. 405. [5]) Tamże k. 402. [6]) Tamże k. 400. [7]) Karamzin IX pr. 210. [8]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 216. [9]) Karpow III 792. [10]) Z. 68 k. 83 od. [11]) Akt. Wil. XIV 642. [12]) Patrz wyżej. [13]) 1596 Luty 5 (Z. 83 k. 17 i ten sam dokum. Z. 84 k. 10 d. 12). [14]) Patrz wyżej. [15]) S. 27 k. 88. [16]) 1551 Września 21 (S. 27 k. 104/5).

Kniażna Anna Michałówna, urodzona z Katarzyny Werkutewny, wyszła następnie za Jana Mikołajewicza ziemianina powiatu Trockiego, który w 1559 r. pozywa *braci swej żony, kniażny Hanny Michałówny Łukomskiej, szwagrów swych kniaziów Bohdana, Kostiuszka, Ławryna i Andrzeja* o wyprawę tej żony i ruchomości pozostałe po matce jej Katarzynie Werkutiewnie. Ze sprawy okazuje się, że ojciec Hanny korzystając z jej majątków, nie wydawał jej za mąż, o co nawet miał sprawę *z teściową swą babką Hanny, Barbarą Werkutewną* i Hanna już trzydziestoletnią uciekła z domu i bez pozwolenia ojca, za zezwoleniem Chodkiewicza, obecnego kasztelana Trockiego wyszła za mąż; sąd więc nakazuje kniaziom Łukomskim zaspokoić pretensye siostry ich [1]). Pani Janowa Mikołajewicza *kniażna Hanna Michałówna Łukomska* umarła przed 1581 r., zapisując bratu Konstantemu majątek Niewisze w powiecie Lidzkim [2]).

O kniażnach **Olenie** (Helenie) i **Aleksandrze Michałównach**, córkach kniazia Michała i Maryny Bohdanówny, małoletnich jeszcze w 1551 r. [3]), nie posiadamy więcej wzmianek. Jedna z nich była niezawodnie żoną pana Mikołaja Wilczka pisarza wojewody Wileńskiego, którego kn. Konstanty Łukomski w testamencie swym 1581 r. nazywa *szwagrem (ziať)* [4]).

Kniaź Piotr Michałowicz Łukomski, wymieniony 1551 r. jako najstarszy syn kniazia Michała Romanowicza Łukomskiego i Maryny Bohdanówny [5]), niezawodnie umarł przed 1558 r., od którego obok braci więcej nie występuje [6]).

Kniaź Bohdan Michałowicz, drugi syn kniazia Michała Łukomskiego, w 1558 r. oskarżał *braci swoich kniaziów Kostiuszka, Ławryna i Andrzeja Michałowiczów Łukomskich*, iż już siódmy rok jak ojciec umarł, a oni mu nie dają udziału w majątkach i skarbach, które po jego śmierci zabrali, mianowicie w Łukomli i we dworze na Liscy, na co bracia oświadczyli, iż do działu go dopuszczą, z wyjątkiem majątku zastawionego *stryjowi ich kniaziowi Semenowi Romanowiczowi Łukomskiemu*, który brat Kostiuszko okupił ze swych pieniędzy [7]). W następnym roku razem z braćmi procesuje się ze szwagrem Janem Mikołajewiczem o wyprawę swej siostry, jego żony [8]), a w 1560 r. oskarżony przez *stryja kniazia Semena Romanowicza Łukomskiego* o najazd na wspólny majątek Liczkowo [9]). Jeszcze w 1563 r. występuje obok kniaziów Łukomskich braci rodzonych i stryjecznych [10]). Niezawodnie umarł 1564—1565, gdyż w 1566 r. żona jego *kniahinia Bohdanowa Łukomska Maryna Nielubowna* występuje sama w procesie z Kiszczyną wojewodziną Witebską [11]).

Kniaź Putiata (Ławryn) Michałowicz, czwarty z braci, obok których występuje jako Putiata 1551 i 1563 i jako Ławryn 1558 i 1559 [12]).

Kniaź Andrzej Michałowicz, najmłodszy z braci, występuje obok nich 1551—1563 roku [13]). Przeżył brata Konstantego, który 1581 r. testamentem zapisał trzecią część Dobrohowszczyzny *rodzonemu bratu kniaziowi Andrzejowi Michałowiczowi Łukomskiemu* [14]).

Kniaź Konstanty (Kostiusza) Michałowicz Łukomski, trzeci syn kniazia Michała Romanowicza Łukomskiego i Maryny Bohdanówny, występuje 1551—1563 obok braci [15]). Jako rotmistrz królewski odznaczył się 1568 r. pod Ułą w wojnie z Moskwą [16]), za co prawdopodobnie mianowany starostą (dzierżawcą) Ulskim. W Kwietniu 1571 r. król listownie zaleca *dzierżawcy Ulskiemu kniaziowi Kostiuszy Łukomskiemu*, aby się wywiedział o sprawach wielkiego księcia Moskiewskiego i jego wojsk [17]), a w 1573 r. *kniaź Konstanty Łukomski starosta Ulski* otrzymuje, jak i inni okoliczni starostowie, zlecenie, aby z pocztem 50 konnych spotkał posłów Moskiewskich na granicy [18]). W 1577 r. król dając pewne przywileje mieszczanom Ulskim, nakazuje *dzierżawcy Ulskiemu kniaziowi Kostiuszy Łukomskiemu* i późniejszym dzierżawcom, aby tych przywilejów pilnowali się [19]). *Kniaź Konstanty Łukomski* ze swym pułkiem kozackim zdobył 1579 r. Turowlę na Moskwie, który to zamek, gdy kniaź Łukomski kazał „pod dobrą myśl" z większych dział strzelać, cały spłonął [20]). Dnia 28 Maja 1581 r. *kniaź*

---

[1]) 1559 Czerwca 12 (Z. 40 k. 699). [2]) Testament kniazia Konstantego (patrz niżej). [3]) Patrz wyżej. [4]) Patrz niżej. Wilczek żonaty powtórnie z kniażną Drucką-Horską. [5]) Patrz wyżej. [6]) Patrz niżej. [7]) S. 38 k. 472. [8]) Patrz wyżej. [9]) Tamże. [10]) Tamże. [11]) Horoduo 1566 r. Grudnia 18 (S. 49 k. 49). [12]) Patrz wyżej. [13]) Tamże. [14]) Testament kniazia Konstantego Łukomskiego (patrz niżej). [15]) Patrz wyżej. [16]) Stryjkowski, II 417, Paprocki, Herby 831. [17]) A. Z. R. III 157. [18]) Arch. Sbor. I 150. [19]) A. J. Z. R. I str. 203 - 210. [20]) Stryjkowski II 430.

Konstanty Michałowicz Łukomski starosta Ulski spisuje testament; chce być pochowanym w Łukomli w kościele Polskim, *małżonce swej Bohdanie Fedorównie Korsakównie* zapisuje spadkowy majątek Korejewicze w powiecie Orszańskim, oraz Niewisze w powiecie Lidzkim, które spadły na niego *po rodzonej siostrze pani Janowej Mikołajewicza kniaźnie Hannie Michałównie Łukomskiej*, dwie królewszczyzny w Wasiliszskiej włości, a nadto 400 kop na Howenowiczach i Filipowie. Wspomina, że *ma trzech synów: Jarosława, Malchera i Baltazara i dwie córki niezamężne Zofię i Aleksandrę*; starszego syna Jarosława, gdy będzie miał pełnych lat 24, co nastąpi 25 Marca 1587 r., naznacza opiekunem nad resztą rodzeństwa, a do tego czasu opiekunem ma być pan Wileński Ostafiej Wołowicz. Synowie mają się podzielić majątkami, gdy wszyscy będą mieli po 24 lat, córki mają otrzymać od braci po 400 kop groszy posagu i wyprawy. Wieś cerkiewną Dobrohowszczyznę, która dawnym zwyczajem w jego pozostawała władaniu, dzieli na trzy części, które przekazuje: *bratu stryjecznemu kniaziowi Sergiejowi Bohuszewiczowi Łukomskiemu, bratu rodzonemu kniaziowi Andrzejowi Michałowiczowi Łukomskiemu* i trzem wymienionym synom, gdy dojdą do 24 lat. Król Stefan obiecał mu opatrzenie za spalenie Kozian i odjęcie z rąk nieprzyjacielskich Turowli; za nadejściem tego opatrzenia mają go synowie między siebie podzielić. W razie wymówienia się Wołowicza, wyznacza opiekunami *braci swych kniaziów Bohdana sędziego ziemskiego Orszańskiego i kniazia Iwana Andrejewicza Łukomskich, ziatia swego pana Mikołaja Wilczka* pisarza wojewody Wileńskiego i *szwagra swego Dymitra Wasilewicza Korsaka*. Kniaź Konstanty umarł około 1 Czerwca 1581 r., poczem testament 16 Czerwca 1581 r., już po jego śmierci, pokładany został przez wdowę [1]). Wdowa jego *pani Konstantowa Łukomska Bohdana Korsakówna*, sprzedając Korejewicze Lwu Sapieże, w obec świadków kniazia Iwana Borysowicza i Jurja Sergiejewicza Łukomskich, oblatowała 1599 r. inwentarz tego majątku [2]). Z wymienionych dzieci kniazia Konstantego i Bohdany Korsakówny, o **kniaziach Malcherze, Baltazarze** i **kniaźnie Zofii** więcej nie słychać. Druga córka **Aleksandra** będzie niezawodnie ową *kniażną Aleksandrą Łukomską*, występującą 1630 r. jako wdowa po kniaziu Januszu Sokolińskim podkomorzym Połockim [3]).

Najstarszy syn Konstantego **Jarosław**, urodzony 25 Marca 1563 r. [4]), mianowany podsędkiem Lidzkim 1592 r. [5]), już w 1599 r. jest podkomorzym Lidzkim i ma za żonę Bohdanę Marcinównę Kurczównę; w tym roku skarbny W. X. L. Łukasz Mamonicz uzyskał dekret, przysądzający mu 492 kopy groszy na *byłym podsędku a obecnie podkomorzym powiatu Lidzkiego kniaziu Jarosławie Konstantynowiczu Łukomskim i małżonce jego Bohdanie Marcinównie Kurczównie*, z prawem egzekucyi w majątku ich Niewiszy w pow. Lidzkim [6]). *Kn. Jarosławowa Łukomska podkomorzyna Lidzka Bohdana*, wspomniana 1602 r. w testamencie ojca swego Marcina Kurcza w-dy Derptskiego [7]).

- **Roman** Ż. c. Michała Petrucza
  - **Bohusz** † do 1533
    - **Sergiej** 1559—1581 Ż. Dorota Skinderówna
      - **Jerzy** 1599
    - **Choma** 1563
      - **Bohdana** 1596 M. 1-o Głuchy, 2-o Narbut
    - **Aleksander** 1563
  - **Piotr** † 1547 Ż. Bohdana Sokolińska 2-o za Sapiehą
  - **Semen** 1533—1560
  - **Michał** † 1551 Ż. 1-o Katarzyna Werkutewna, 2-o Maryna Bohdanówna
    - **Piotr** 1551
    - **Bohdan** 1551—1563 Ż. Maryna Nielubówna
    - **Konstanty** 1551 † 1581 starosta Ulski Ż. Bohdana Korsak
      - **Jarosław** 1602 podkom. Lidzki Ż. Bohdana Kurcz
      - **Malcher** 1581
      - **Baltazar** 1581
      - **Zofia**
      - **Aleksandra** M. kn. Sokoliński
    - **Ławryn** 1551—1563
    - **Andrzej** 1551—1581
    - **Olena**
    - **Aleksandra**
    - **Hanna**

[1]) Z. 68 k. 83 od. [2]) 1599 Listopada 11 (Akt. Wil. XIV 641—2). [3]) S. 89 d. 1 r. 1630. [4]) Patrz wyżej. [5]) Z. 77 d. 348 i ten sam dok. Z. 78 k. 141. [6]) 1599 Lipca 1 (S. 71 d. 508). [7]) S. 74 k. 314.

Z początkiem XVII-go wieku przerywa się ciągły rodowód kniaziów Łukomskich i odtąd spotykamy gałęzie tego rodu, lub pojedyncze wzmianki o jego członkach, których stosunku do głównego szczepu nie znamy.

Żyjący na początku XVII-go wieku **kniaź Łukomski** (prawdopodobnie jeden z synów kniazia Konstantego Michałowicza, Malcher lub Baltazar?) miał za żonę Annę Hrihorównę z Mirskich Przysiecką (siostrę Sebastyana Mirskiego sędziego ziemskiego Brasławskiego, żonatego z Barbarą Wężykówną wdową po kniaziu Fryderyku Łukomskim kasztelanie Mścisławskim [1]), wdowę po Jerzym Przysieckim, po śmierci swej pochowaną u OO. Franciszkanów w Siennie [2]).

Synami jej będą *Samuel Eustachy Łukomski* i Bronisław Przysiecki wojski Wołkowyski [3]), którzy przed 1667 r. procesowali się z sukcesorami Krzysztofa Mirskiego (syna Sebastyana) o spadek po nim [4]). *Samuel-Eustachy Łukomski sekretarz J. K. M.* i Bronisław Przysiecki wojski Wiłkomierski fundowali 21 Grudnia 1669 r. kościół Dominikanów w Ule, dobrach dziedzicznych [5]), co konstytucya sejmowa 1678 r. potwierdza [6]). Sprawa o spadek po Mirskim ciągnęła się długo, nareszcie spadek ten przysądzony Łukomskiemu i Przysieckim, ale wskutek najazdu na te dobra usuniętych sukcesorów, w 1680 r. *Samuel-Eustachy Łukomski* oraz Benedykt podstoli Połocki, Sebastyan i Samuel Przysieccy (synowie Bronisława) uzyskują list zaręczny przeciwko Stanisławowi Unichowskiemu, Krzysztofowi Wężykowi, Wincentemu, Piotrowi i Karolowi Łukomskim, którzy pod pretekstem pokrewieństwa, ważą się dochodzić spadku po Krzysztofie Mirskim sędzim ziemskim Brasławskim i na dobra jego najeżdżają [7]).

Samuel-Eustachy Łukomski 1631 wyrabia banicyę na Mieńskiego woźnego Połockiego za fałszywą relacyę [8]) i w tymże roku, wspólnie *z małżonką swą Maryną Kisielówną Dorosznicką,* prowadzi sprawę o granice majątku swego Wymno w powiecie Witebskim [9]). W 1633 r. otrzymuje przywilej na dochodzenie wsi Wysokie w Trockiem [10]). W 1637 r. *Samuel-Eustachy Łukomski i małżonka jego Maryna Kisielówna* otrzymują sublewacyę na banicyę wyniesioną na nich przez Wigantową wojską Orszańską i synów jej Galimskich, za sprzeciwieństwo przysądzonego długu na zamku Łukomli [11]). Chwilowo był podwojewodzym Witebskim; w 1641 r. *Samuel-Eustachy Łukomski podwojewodzy Witebski i małżonka jego Maryna Kisielówna* otrzymują przywilej na dochodzenie prawem wszelkich dóbr po wiecznym banicie Bazylim Łukomskim i jego małżonce Zofii Judyckiej [12]). W 1643 r. *kniaź Samuel-Eustachy Łukomski i małżonka jego Maryna Kisielówna*, wspólnie z panią Janową Kisielową Dorosznicką Tomiłą Jurkówną, pozwani przez metropolitę Kijowskiego o część Wymna [13]). *Samuel-Eustachy Łukomski* z sejmu 1647 r. wyznaczony komisarzem do rozgraniczenia Wieliża, Uświata i Newla [14]). Następnie *Samuel-Eustachy Łukomski* był 1664 r. dyrektorem sejmiku granicznego w Siennie [15]). Jako sekretarz J. K. M., aktem z dnia 21 Grudnia 1669 r., wspólnie z bratem przyrodnim Bronisławem Przysieckim, wojskim Wiłkomierskim, fundował OO. Dominikanów w Ule [16]). W tymże roku *Samuel Łukomski i syn jego Teodor* pozwani przez Symeona-Karola Ogińskiego podkomorzego Witebskiego o napad na włość jego Łozno w Witebskiem [17]). W 1675 r. *kniaziowie Samuel-Eustachy i syn jego Teodor Łukomscy*, skazani dwa razy na banicyę za sprzeciwieństwo egzekucyi wyroków sądowych [18]). Jeszcze w 1680 r. wspólnie z Przysieckimi procesował się o spadek po Mirskich [19]). Pozostawił dwóch synów, słynnych z umiejętności zrywania sejmów i sejmików, co obszernie opisał Chrapowicki [20]).

Teodor Łukomski, syn Samuela-Eustachego, wspomniany obok ojca 1669 i 1675 [21]). W 1665 r. kanclerz Pac aktykował w Brześciu skargę na Marcina Wołodkowicza horodniczego Mińskiego i *Teodora Łukomskiego* posłów Mińskich, iż *male fide* przyczynili się do zerwania sejmu [22]). W 1668 r. *Teodor Łukomski sekretarz J. K. M.*, poseł z Miń-

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Żychliński IV 188. [3]) Bronisław Przysiecki podpisał elekcyę 1648 r. (Vol. leg. IV 228), w 1659 r. wojski Wołkowyski, żonaty z Heleną Kierdejówną wdową po Kazimierzu-Leonie kniaziu Sokolińskim (Z. 131 k. 952). [4]) Z. 135 k. 249 k. 303 od. [5]) Sadok Barącz, Dzieje zakonu kaznodziejskiego II 511. [6]) Vol. leg. V 632. [7]) Z. 133 d. 101. [8]) Z. 103 k. 386. [9]) S. 241 k. 449. [10]) Z. 110 k. 228. [11]) S. 97 k. 306 od. [12]) Z. 114 k. 71. [13]) Akt. Wil. V 6—10. [14]) Vol leg. IV 120. [15]) Akt. Wil. XIII 98. [16]) Patrz wyżej. [17]) S. 115 k. 533. [18]) S. 149 k. 336 i 387. [19]) Patrz wyżej. [20]) Chrapowicki, Dyaryusz str. 4, 11—24, 108—138 i 283—293. [21]) Patrz wyżej. [22]) Akt. Wil. III 342—345.

skiego na sejm walny Warsaawski [1]). Już wtedy żonaty z Heleną Drucką-Horską, siostrą nieboszczyka Konstantego Druckiego-Horskiego, po którym odziedziczyłi sprawę z żeńskim Petropawłowskim monasterem w Mińsku, wskutek której za sprzeciwieństwo egzekucyi w majątku ich Łoszycy w Mińskiem, przysądzonej na nich sumy 16025 złp., skazani oboje 1666 r. na banicyę [2]). *Teodor Łukomski* wyznaczony z sejmu 1670 r. komisarzem do podziału Łojowa i Lubecza na zasłużonych żołnierzy Litewskich [3]). W 1672 r. kwestyonował, jako jednocześnie obrany na sędziostwo ziemskie Witebskie, elekcyę Wincentego Sokolińskiego, dowodząc, że ten nie jest *bene possessionatus* w tem województwie, albowiem Dreczyłuki, o które z nim spór toczy, powinny należeć do małżonki Łukomskiego, jako przeszłe z domu Sokolińskich w dom Samuela Horskiego dziada jego małżonki, Tułów komu innemu przysądzono, zaś Ławrynowszczyzna świeżo nabyta; Sokoliński jednak odparł te zarzuty, dowodząc między innemi, że nawet brat rodzony Teodora, Dadzibóg Łukomski, elekcyę jego podpisał, to też przywilej królewski na sędziostwo otrzymał [4]). W 1673 r. *Teodor Łukomski i żona jego Helena Drucka-Horska* nabywają od Połubińskiego marszałka wielkiego Litewskiego majątek Kozin w Wileńskiem [5]). *Teodor i (brat jego) Dadzibóg Jerzy, podczaszy i wójt Miński, Łukomscy* podpisali z województwem Mińskiem 1674 r. elekcyę króla Jana [6]). Sprawa o elekcyę na sędziostwo ziemskie Witebskie ciągnęła się bez przerwy; w 1676 r. nastąpiło skasowanie elekcyi Teodora Łukomskiego i Wincentego Sokolińskiego na to sędziostwo [7]), poczem nowa elekcya wypadła na korzyść Łukomskiego, który w 1678 r. jako *sędzia ziemski Witebski* był z sejmu komisarzem do rozsądzenia sprawy kapituły Wileńskiej i Dominikanów Witebskich z mieszczanami Witebskimi [8]). W 1680 r. *Teodor Łukomski sędzia ziemski Witebski i małżonka jego Helena Drucka-Horska* otrzymują list zaręczny przeciwko Michałowi i Emanuelowi Tyszkiewiczom, którzy chcieli Łukomskich oddalić od sukcessyi po Kazimierzu Tyszkiewiczu, rodzonym wuju Łukomskiej i mimo zapadłego 1679 r. wyroku, przysądzającego spadek Łukomskim, ważyli się najechać na dobra spadkowe, z których jedno niedzielne z Janem Kolęckim marszałkiem Mozyrskim, a nadto czynią przechwałki na zdrowie i substancyę Łukomskich [9]). *Łukomski sędzia ziemski Witebski,* poseł na sejmy 1688, 1690, 1693, 1695, 1696, 1697 i 1699 [10]), będąc posłem, miał mowę do króla Augusta II 16 Lutego 1698 r. [11]). *Teodor Łukomski* z sejmu 1690 r., wyznaczony komisarzem do rozgraniczenia województw Białoruskich od Moskwy [12]), w 1694 r. otrzymuje list zaręczny [13]), a w 1697 r. podpisał z województwa Witebskiego elekcyę Augusta II [14]). W tymże roku otrzymuje od arcybiskupa Połockiego zezwolenie na fundacyę klasztoru Bazylianów w Witebsku [15]). W 1699 r. *Teodor Łukomski sędzia ziemski Witebski* otrzymuje konsens na cessyę wsi Malawki od wójtostwa Mińskiego (kniaziowi Józefowi Druckiemu-Horskiemu stolnikowi Mścisławskiemu ?) [16]). Powyższy konsens otrzymał podczas sejmu Warszawskiego, na który posłował z Witebskiego [17]). Na tem ograniczają się wzmianki o nim; zapewne umarł na początku XVIII-go wieku, a sędzią ziemskim Witebskim *po zejściu Teodora Łukomskiego* (prawdopodobnie po dość długim wakansie) mianowany 26 Kwietnia 1727 r. Ignacy Nowacki starosta Wyszogrodzki [18]), Teodor pozostawił potomstwo:

Regina Łukomska, córka kniazia Teodora-Felicyana Łukomskiego sędziego Witebskiego, żona Alberta Szczyta Niemirowicza podstolego Smoleńskiego, który umarł 22 Sierpnia 1694 r. [19]); jako wdowa po nim *Regina Łukomska sędzianka ziemska Witebska*, otrzymuje 30 Sierpnia 1694 r. list zaręczny przeciwko Szczytom [20]). Regina wyszła 2-o za Ignacego Nowackiego starostę Wyszogrodzkiego [21]), później następcę teścia swego na sędziostwie Witebskiem [22]).

Zofia Łukomska, siostra Reginy, żona Uhlika wojskiego Witebskiego [23]).

---

[1]) Vol. leg. IV 1024. [2]) Akt. Wil. XV 176—177. [3]) Vol. leg. V 53. [4]) 1672 Marca 13 (S 148 d. 66). [5]) Z. 137 k. 47—48. [6]) Vol. leg. V 326. Słowa: „*i brat jego Dadzibóg-Jerzy*“ opuszczono w tekście. [7]) 1676 Kwietnia 25 (Z. 120 d. 170). [8]) Vol. leg. V 638. [9]) 1680 Marca 6 (Z. 141 k. 41 d. 29). [10]) Zawisza, Pamiętniki str. 20, 23, 177, 182, 186, 191, 203. [11]) Podgórski, Pomniki I 246. [12]) Vol. leg. V 827, reskrypt o tem (Z. 144 k. 43) i o tej komisyi wzmianka (Akt. Wil. IV 221). [13]) Z. 145 k. 385. [14]) Vol. leg. V 931. [15]) Sapunów, Witebskaja Starina, Witebsk 1883, I 175. [16]) 1699 Czerwca 23 (Z. 149 k. 896. Konsens „z okienkiem“, zlecenie wpisano później). [17]) Vol. leg. VI 40, 80. [18]) Z. 165 k. 455. [19]) Żychliński IV 362. [20]) Z. 145 k. 192. [21]) Żychliński IV 362. [22]) Patrz wyżej. [23]) Żychliński IV 362.

Samuel-Jan Łukomski *sędzic ziemski Witebski*, a więc syn Teodora, mianowany 16 Lipca 1690 r. pisarzem ziemskim Orszańskim [1]). Jeszcze nie zajmował urzędu, kiedy w 1682 r. odjęto mu Berczycę, należącą do starostwa Wieliżskiego, którą nadano Czartoryskiemu [2]). W 1693 r. *Samuel-Jan Łukomski pisarz ziemski Orszański i małżonka jego Krystyna Wojnianka Jasienicka sędzianka ziemska Rzeczycka*, otrzymują glejt na banicyę wyniesioną na nich przez plebana Łukomskiego [3]); on otrzymuje 1695 r. przywilej na dożywocie dóbr Hajno w Mińskiem [4]). *Łukomski pisarz ziemski Orszański* posłował z Orszy na sejm 1695 r. [5]).

Dadzibóg-Jerzy Łukomski, rodzony brat Teodora [6]), jako podczaszy i wójt Miński procesował się 1672 r. z burmistrzem i sławetnymi Mińska o grunta miejskie [7]). W 1673 r. otrzymał reskrypt królewski o niedopuszczenie nie uniatów i dyssydentów do zasiadania w magistracie Mińskim [8]), przeciwko czemu założył 1675 r. protest metropolita Żochowski [9]). *Dadzibóg-Jerzy Łukomski podczaszy, wójt i poseł Miński*, znajdował się 1674 r. na sejmie elekcyjnym [10]) i pozostając wójtem Mińskim mianowany 15 Stycznia 1677 r. stolnikiem Połockim [11]). Jako stolnik Połocki i wójt Miński posłował na sejm 1677 r. [12]). Zachowując ciągle wójtostwo Mińskie, otrzymał wojskowstwo Witebskie; w 1690 r. *Dadzibóg-Jerzy Łukomski wojski Witebski, wójt Miński*, spisywał testament upominalny do magistratu Mińskiego [13]). Kniaź Łukomski podczaszy Miński, występuje 1674 r. z żoną Izabellą Bychowcówną [14]), urodzoną z Felicyanny-Krystyny Wojnianki (2-o voto Jakóbowej Kuncewiczowej wojewodzinej Brzeskiej) i wspomnianą jeszcze w 1685 r. w panegiryku na pogrzeb swej matki [15]). Córka jego **Klara** [16]), o której nic nie wiemy.

Synem jego będzie **Franciszek Łukomski**, wojskowicz Witebski [17]). Ten *Franciszek Łukomski* podpisał 1697 r. wspólnie z Felicyanem i Pawłem Łukomskimi z województwem Witebskiem elekcyę Augusta II [18]) i jako *wojskowicz Witebski* mianowany 12 Czerwwca 1699 r. podczaszym Witebskim [19]); w 1700 r. już podczaszy Witebski otrzymuje przywilej na dożywocie wsi Ryndzin, Niechorola, Wuska i Zadnie z poddanymi w Witebskiem [20]). Tegoż roku 7 Października 1700 r. *Eustachy-Franciszek Łukomski podczaszy Witebski*, otrzymuje przywilej na starostwo Bialskie w Smoleńszczyźnie [21]).

N N Łukomski
Ż. Anna Mirska
wdowa po Przysieckim

Samuel Eustachy
1631—1680
Ż. Maryna Kisiel

Teodor
1665—1699
sędzia ziem. Witebski
Ż. Helena Dr. Horska

Samuel Jan
1682—1695
pis. ziems. Orszański
Ż. Krystyna Wojna Jasienicka

Regina 1694
M. Albert Szczytt

Zofia
M. Uhlik

Dadzibóg-Jerzy
1672—1690
wojski Witebski
Ż. Izabella Bychowiec

Franciszek
1697—1700
podczaszy Witebski

W pierwszej połowie XVII-go wieku żyli kniaziowie Łukomscy Samuel i Bazyli i siostra ich Aleksandra, rodzeństwo. W 1643 r. kniaź Bohdan Drucki-Sokoliński i Halszka z Ozierzyńskich małżonkowie, wynieśli kontumacyę na *kniaziów Samuela z żoną Judytą Korsakówną i Bazylego z żoną Zofią Judycką—Łukomskich*, za niedopuszczenie odprawy w majątkach ich Stadniewicze i Bolino w powiecie Orszańskim summy

---

[1]) Z. 146 k. 67. [2]) Z. 138 k. 542. [3]) Z. 146 k. 565. [4]) 1695 r. Czerwca 27 (Z. 145 k. 302, także 265 i 304). [5]) Zawisza, Pamiętniki 182. [6]) S. 148 d. 66, patrz wyżej. [7]) S. 148 d. 213 [8]) Mińskie Akty str. 328. [9]) Tamże 330. [10]) Vol. leg. V 248 i 326. [11]) Z. 139 k. 130. [12]) Vol. leg. V 533. [13]) Z. 144 k. 43. [14]) Niesiecki II 274; myli się Niesiecki w drugiem miejscu (VI 290) czyniąc ją żoną Teodora [15]) Pietkiewicz Józef, Sen słodki pobożnej śmierci Krystyny Wojnianki Kuncewiczowej kazaniem pogrzebowym 1685 r. [16]) Niesiecki VI 290, czyniąc ją mylnie córką Teodora. [17]) Patrz niżej [18]) Vol. leg. V 931. [19]) Z. 149 k. 807. [20]) 1700 Stycznia 5 (Z. 148 k. 849). [21]) Z. 148 k. 1194.

3360 kop, przysądzonej na Łukomskich po *siostrze ich Aleksandrze, która była żoną Aleksandra Sokolińskiego, brata Bohdana* [1]).

Kniażna Aleksandra Łukomska była żoną 1-o Ozryńskiego, 2-o kniazia Aleksandra Sokolińskiego; w 1622 r. *kniahinia Aleksandrowa Sokolińska, kniażna Aleksandra Łukomska* i synowie jej z pierwszego małżeństwa Michał, Jan i Krzysztof Ozryńscy, uwolnieni zostają od banicyi wyniesionej na nich za sprzeciwieństwo przy odprawie przysądzonej Hołubickim summy [2]). Aleksandra zmarła przed 1643 r. [3]).

Samuel Łukomski wspólnie z żoną *Judytą Korsakowną i Bazylim Łukomskim,* skazani na banicyę za niedopuszczenie odprawy w majątku swoim Bolino 1632 r. [4]) i 1643 r. [5]).

Bazyli Łukomski występuje 1632 r. obok brata Samuela [6]). *Bazyli Łukomski i żona jego Zofia Judycka,* skazani zostali na banicyę, wskutek czego Samuel-Eustachy Łukomski podwojewodzy Witebski i żona jego Maryna Kisielówna otrzymują 1641 r. przywilej na dochodzenie prawem wszelkich dóbr po nich jako banitach [7]). W 1643 r. *kniaziowie Samuel i Bazyli Łukomscy i małżonki ich, Samuela-Judyta Korsakówna i Bazylego — Zofia Judycka* skazani 1643 r. na banicyę za niedopuszczenie odprawy w majątkach swych Stadniewicze i Bolino w powiecie Orszańskim, summy przysądzonej kniaziowi Bohdanowi Druckiemu-Sokolińskiemu za siostrę Łukomskich Aleksandrę, żonę Aleksandra Sokolińskiego brata Bohdana [8]). *Bazyli Łukomski i małżonka jego Zofia Judycka* otrzymują w 1646 r. glejt na wyniesione na nich banicye [9]) a w 1647 r. ponownie procesują się z Sokolińskimi o Stadniewicze i Bolino [10]). Kniaź Bazyli umarł około 1650 r.; w 1652 r. już tylko *Bazylowa Łukomska Zofia Judycka* otrzymuje relaksacyę z banicyi [11]).

Jan-Kazimierz Łukomski ożenił się w 1638 r. z *Halszką Łastowską* wdową po Macieju Wiesiołowskim sędzim ziemskim Smoleńskim, która wychodząc za Łukomskiego, przywilejem pozostawioną zostaje przy prawie lennem dóbr Hniewkow, Rzerzańcowo i t. d. w starostwie Rosławskiem [12]). W Październiku 1637 r. owa Halszka (mylnie nazwana Sokolińską) tylko jako wdowa po Macieju Wesołowskim sędzim ziemskim Smoleńskim, wskutek skargi Dubrowskiego, skazaną została na banicyę [13]). W 1639 r. *Jan-Kazimierz Łukomski i małżonka jego Halszka Łastowska* oskarżają Pawła Pieczyhojskiego kuchmistrza Litewskiego o gwałtowne odjęcie im Rzeżańcowa w starostwie Rosławskiem w Smoleńszczyźnie, a przedstawiwszy odpowiedni przywilej uzyskują dekret na zwrot tego majątku [14]). W tej samej sprawie procesują się 1642 r. z Pawłem Sapiehą oboźnym wielkim Litewskim i uzyskują nowy dekret przysądzający im Rzeżańców [15]). W następnym roku *Jan-Kazimierz Łukomski* otrzymuje konsens na cessyę dóbr lennych w Smoleńszczyznie Koryżowa i Siemirycz komu zechce [16]).

Według akt heroldyi Petersburgskiej ten kniaź Jan-Kazimierz Łukomski, żyjący 1639 r., pozostawił synów kniaziów **Pawła i Mikołaja;** ostatni jest ojcem **kniazia Iwana. Kniaź Paweł** pozostawił trzech synów kniaziów Filona, Jana-Władysława i **Eustachego-Samuela** żyjącego 1669 r. (ostatni chyba nie może być identycznym z wyżej wymienionym Samuelem-Eustachym).

Kniaź Jan-Władysław Łukomski *wspólnie z małżonką Anastazyą Biskupską* otrzymują 1656 r. przywilej na Michnowicze w Witebskiem [17]). *Jan-Władysław Łukomski sędzia grodzki Orszański i jego małżonka,* mieli sprawę z Frąckiewiczami Radzimińskimi, skutkiem której, za niedopuszczenie odprawy w majątku Tułowie w województwie Połockiem, skazani zostali 1670 r. na banicyę [18]).

Synami Jana-Władysława byli: **Kniaź Aleksander** żyjący 1680 r. i **kniaź Antoni** żonaty z Eufemią Prońską. Z nich *Aleksander Łukomski sędzic ziemski Orszański* podpisał 1674 r. z powiatem Orszańskim elekcyę [19]).

Najstarszy syn Pawła **kniaź Filon** miał syna **Pawła** żyjącego 1680 r. *Felicyan i Paweł Łukomscy* podpisali elekcyę 1697 r. [20]). Ostatni pozostawił czterech synów uży-

---

[1]) 1643 Marca 13 (S. 107 k. 120 i ten sam dokum. S. 108 k. 93) [2]) 1622 Kwietnia 15 (S. 83 d 497). [3]) Patrz wyżej. [4]) Z. 103 k. 414, 418 i 430. [5]) Patrz wyżej. [6]) Tamże. [7]) Z. 114 k. 71. [8]) Patrz wyżej. [9]) S. 117 k. 40 r. 1646 [10]) Tamże k. 60 r. 1647. [11]) S. 131 k. 13 r. 1652. [12]) 1638 Marca 9 (Z. 108 f. 603). [13]) S. 103 f. 552. [14]) 1639 Grudnia 2 (S. 105 f. 446). [15]) 1642 Kwietnia 2 (S. 111 d. 59). [16]) 1643 Luty 23 (Z. 118 d. 33 r. 1643). [17]) 1656 Kwietnia 8 (Z. 131 k. 269). [18]) S. 149 k. 633. [19]) Vol. leg. V 309. [20]) Tamże 931.

wających jeszcze tytułu kniaziowskiego: Jana-Eustachego, Stanisława, Józefa, Jerzego i córkę **Katarzynę** za Jerzym Stabrowskim. **Kniaziowie Jan-Eustachy** i **Stanisław** zeszli bezdzietnie, gdy potomstwo Józefa i Jerzego istnieje po dziś dzień. A mianowicie:

Kniaź Józef Łukomski żyjący 1756 r. pozostawił syna **Stefana**, którego syn **Aleksander**, tego synowie Terencyusz i **Iwan** sekund-kapitan w wojsku Russkiem. **Terencyusz** sędzia okręgowy Uwroński (?) żonaty z Wilhelminą Tempkowską jest ojcem **Aleksandra** urodzonego 1857 r.

Kniaź Jerzy Łukomski żyjący 1731 r. pozostawił czterech synów: Leonarda, Hilarego, Michała i Franciszka. Z nich **Leonard** bezpotomny.

Hilary jest ojcem **Józefata** podstolego Witebskiego, żonatego z Wiktoryą Łasko. *Józefat z Olgierdów Łukomski podstoli Witebski* występuje 1791—1794 r. [1]). Pozostawił synów **Wincentego** ojca **Teodora**, i **Juliana**, który z żony Katarzyny de Laval ma synów **Lucyana** i **Klemensa**.

Michał, trzeci syn Jerzego (widocznie ożeniwszy się bardzo późno), miał synów **Ignacego**, **Jana** urodzonego 18 Sierpnia 1798 r. żonatego z Maryą Tołpyło i **Szymona** urodzonego 20 Stycznia 1801 r.

Franciszek, czwarty syn Jerzego, chorąży wojsk Polskich, żonaty trzy razy, 1-o z Katarzyną Bykowską, 2-o z N. N., 3-o z Maryanną Borejko. Synowie jego **Jakób** urodzony 1751 r., bezpotomny, **Karol** żonaty z Zuzanną N. N. (ma synów Kazimierza urodzonego 1816 r., Józefa urodzonego 1821 r. i Grzegorza urodzonego 1823 r.) i **Jan** urodzony 1785 r., ma syna Ludwika urodzonego 1809 r., który z żony Maryi N. N. ma syna Ignacego urodzonego 1848 r. [2]).

Regina Łukomska była żoną Jana Bilewicza ciwuna Szadowskiego, dworzanina królewskiego; oboje otrzymują 1607 r. konsens na dożywocie ciwunstwa Szadowskiego [3]), a w 1616 r. nabywają i dołączają do swego ciwunstwa wieś Sirutojcie [4]). W 1621 r. *Raina Łukomska* Janowa Bilewiczowa ciwunowa Szadowska i inni potomkowie nieboszczyka Jana Bilewicza, skazani na zapłacenie skarbowi summy, którą Bilewicz wybrał gdy był poborcą ziemi Żmudzkiej [5]). **Halszka Łukomska** i mąż jej Jerzy Bychowiec otrzymują 1611 r. przywilej na przelew od Hołowczyńskiego 6 włók we wsi Cyborach w Lidzkiem [6]). **Anna Łukomska**, żona kniazia Stanisława Swirskiego; oboje sprzedali 1616 r. Ciapin w powiecie Lepelskim Krzysztofowi Swidle [7]). **Dawid Łukomski** deputat 1622 r. na trybunał główny litewski (z Lidzkiego?) [8]). **Halszka Łukomska** żona Jana Jundziła, marszałka Wołkowyskiego († 1625 r.); oboje procesują się 1613 r. z Wiszniowieckimi [9]). Ona skazana 1636 r. na banicyę od której otrzymuje sublewacyę w tym samym i następnym 1637 r. [10]). **Zofia Łukomska**, żona Michała Raczyńskiego, wysłała 1654 r. swoją czeladź z majątków Płaj i Chochowa na pomoc Obuchowiczowi oblężonemu w Smoleńsku [11]). **Samuel Łukomski** odznaczył się w wojnie Kozackiej i Moskiewskiej; w 1655 r. na czele swego oddziału dwa razy robił zamachy na Witebsk, zajęty przez Moskwę, z których jeden o mało co się nie udał [12]); syn jego najprzód z musu poddał się Moskwie, ale gdy się okoliczności zmieniły, w 1658 r. zawezwał przeciwko niej szlachtę do broni i w Witebskiem cudów waleczności dokazał [13]). **Dwaj Łukomscy bracia**, towarzysze chorągwi husarskiej polegli 1661 r. w potyczce z Moskwą [14]). **Aleksandra Łukomska**, małżonka Jerzego-Władysława Uhlika stolnika Trockiego, który dla niej 1663 r. wyrabia communicatio juris na majątki Połanki i Jagielenie [15]). **Wincenty, Piotr i Karol Łukomscy** razem ze Stanisławem Unichowskim podkomorzym Smoleńskim i Krzysztofem Wężykiem, zaprzeczali spadku po Mirskim Samuelowi-Eustachemu Łukomskiemu i Przysieckiemu, którzy przeciwko nim uzyskują 1680 r. list zaręczny [16]). Herbem Łukomskich według Paprockiego i Okolskiego miał być

---

[1]) Kalendarz Narodowy i Obcy na r. 1792 i Kalendarz polityczny 1794 r. [2]) Cały ten wywód z akt o Łukomskich w Heroldyi Petersburgskiej; w nim pierwsze trzy pokolenia, jak się zdaje, nie pewne. [3]) 1607 Czerwca 15 (Z. 89 k. 39). [4]) Z. 93 k. 4?. [5]) S. 83 d. 580. [6]) 1611 Lipca 28 (Z. 89 k. 324). [7]) Słown. Geogr. I 670. [8]) Akt. Wil. XI 89, 92. [9]) Źr. dziej. XXI 201. [10]) S. 100 d. 211, 218, 273, 309. [11]) Krupowicz 86. [12]) Kojałowicz, Herbarz, Medekszy Księga Pamiętnicza, Kraków 1875 str. 2, Sapunow, Witebskaja starina I str. 580. [13]) Kojałowicz, Herbarz. [14]) Poczobuta, Pamiętniki, Warszawa 1877 str. 52. [15]) 1663 Lipca 20 (Z. 132 k. 168 d. 112). [16]) Z. 141 d. 28 k. 20, patrz wyżej.

Jastrzębiec na piersiach orła [1]; według Kojałowicza używali herbu dwojakiego: Pogoni albo herbu własnego podobnego do herbu Roch III [2]).

Jeden lub kilku kniaziów Łukomskich przenieśli się do Moskwy [3]), gdzie **kniaź Michał Konstantynowicz Łukomski** (może jeden z synów kniazia Konstantego Michałowicza starosty Ulskiego, który przeszedłszy na prawosławie zmienił imię?) był dworzaninem carskim 1627—1658 r. [4]). Herb Łukomskich (Jastrzębiec) wniesiony do urzędowego herbarza Rossyjskiego, który ich jednak nie nazywa kniaziami i do nich zalicza żyjących w Rossyi 1620 r. Piotra Maksimowicza Łukomskiego i 1677 r. Kiryła Piotrowicza Łukomskiego [5]). Wymieniony **Piotr Maksimowicz Łukomski** żyjący 1621—1632 r., osiedlony w powiatach Ostrowskim i Wielkołuckim, jest protoplastą jednej gałęzi Łukomskich do dziś dnia w Rossyi istniejącej. Około tego samego czasu żyli bracia **Iwan i Matwiej Iwanowicze Łukomscy**; wnuk pierwszego Sawa Gawryłowicz Łukomski w drugiej połowie XVII-go wieku osiedlony w gubernii Pskowskiej, miał syna Semena. Wnuk drugiego Nikita Iwanowicz Łukomski osiedlony 1672 r. w powiecie Arzamaskim Niżegorodskiej gubernii, jest protoplastą drugiej po dziś dzień istniejącej gałęzi Łukomskich w Rossyi [6]).

Łyko, Łykow

od przydomku Łyko; dom kniaziowski Ruski pochodzący od kniaziów Oboleńskich, wygasł w Rossyi 1701 r. [7]). Z tego rodu **kniaź Iwan Iwanowicz Łykow**, od przydomku ojca „Biełogłaz", przezwany Biełogłazow, pozostawił według rodowodu trzech synów: Fedora, Borysa i Semena [8]), a prawdopodobnie jeszcze dwóch innych: Iwana i Aleksandra. Pierwsi dwaj na Litwie nie występowali, wzmianka tylko, że *kniaź Fedor Łykow*, posiadał w Smoleńskiem, przed przyłączeniem do Litwy, w stanie Krzemiańskim, powiecie Dorohobuskim, wsie Michejewo, Ostaszowo, Komorowo, Dubrowka i t. d., które po nim (po przyłączeniu do Litwy) nadano Krzysztofowi Zenowiczowi, a po tym ostatnim 1623 r. na horodnictwo Smoleńskie [9]), oraz że *Borys Łykow* (nie kniaź?) posiadał za Moskwy bojarszczyznę wieś Horki na rzece Luczczy, oraz Bielinkino i Bokowo w Smoleńszczyznie, przy zamku Białej, na które 1631 r. otrzymał przywilej Jerzy-Kazimierz Horburda [10]). Na Litwie spotykamy **kniaziów Aleksandra, Iwana i Semena Iwanowiczów Łyko**. *Kniaziowie Aleksander i Iwan Iwanowicze Łyko*, zostali obaj 1607 r. skazani na banicyę, Aleksander za przechwałki czynione na zdrowie i życie ziemianina Mścisławskiego Krzysztofa Poniatowskiego i za niestawienie się na wezwanie sądowe, Iwan zaś, za zdradzieckie zabicie syna Kuczuka [11]). Na tą banicyę *kniaź Iwan Iwanowicz Łyko* otrzymał 1616 r. relaksacyę [12]). *Iwan Iwanowicz i Semen Iwanowicz kniaziowie Łykowie*, władali, według Wielądka, w Mścisławskiem dobrami Worećkow i Łyknika; z nich *kniaź Semen Łyko* żonaty dwa razy, najprzód z Krystyną Kolenicką a następnie z Łucyą Mitkiewiczówną, za swą dzielność, odwagę rycerską, oraz wojenne zasługi przy wzięciu Bełstroda, Rylska i obronie Putiwla, otrzymał 1614 r. od Zygmunta III przywilej na Jołcze, Bereszki i Białowicze w Kijowskiem, w starostwie Lubeckiem, za Dnieprem, a 1619 r. Listopada 20, rozciągnięcie tego przywileju na powtórną żonę swą [13]). Dane te nie sprawdzają się co do pierwszej żony kn. Semena, albowiem według lustracyi starostw województwa Kijowskiego 1616 r. *kn. Semen Ły(sz)ko z żoną Katarzyną Kamieńską*, otrzymali 1614 r. wspólność dożywocia na Jołcze i Bereszki [14]). W tym czasie *kniaź Semen Łyko* zarządzał dobrami Zadnieprskimi kn. Michała Wiszniewieckiego starosty Owruckiego, który do niego zwracał się 1614 i 1615 r. w kwestyi fundacyi monasterów Gustyńskiego i Ładyńskiego [15]). Niezawodnie ten sam *Szymon Łyko* zmarły 1621 r., pochowanym został w Pieczerskiej ławrze w Kijowie [16]).

---

[1]) Paprocki str. 831, Okolski, Orbis II 44 i 206. [2]) Kojałowicz, Herbarz. [3]) Ermerin, Annuaire de la noblesse de Russie 1889 str. 207—200, Bartoszewicz w Encykl. Powsz. XVII 684. [4]) Ukazatel bojars. kn. str. 241. [5]) Obszczij herbownik dworianskich rodow, wydawnictwo rozpoczęte 1797 r. T. IX str. 38. [6]) Akta o Łukomskich w Heroldyi Petersburgskiej. [7]) Rodosł. V 7. [8]) Tamże 8. [9]) Z. 99 k. 21 i 535. [10]) Tamże k. 616. [11]) S. 75 k. 315 od. i 316. [12]) Wielądko IV art. Łyko. [13]) Tamże cały ustęp. [14]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 301. [15]) Latopis Gustyńskiego monasteru, Moskwa 1848 str. 47, 54. [16]) Kalnofojski, Teratourgema lubo cuda, Kijów 1638 str. 43.

Synem Semena będzie niezawodnie **kniaż Michał Łyko**, który sioło swoje Wojtowcy w Kijowskiem oddał w zastaw kasztelanowi Wileńskiemu, który to zastaw *wdowa kniazia Michała Łyko Marusza* (2-o voto) *Blizińska i syn kniaż Maciej Łyko* potwierdzają 1630 r. [1]). W tymże roku *pani Marusza Smiła* (?) *i syn jej kniaż Maciej Łyko*, biorą w zastaw od Łaszcza sioła Wołosowa i Kułanowka [2]) i ciż *Marusza Swiacka i kniaż Matwiej Łyko* robią zeznanie o spaleniu się ich majętności Pawołocz [3]). Na wzmiankowanym **kniaziu Macieju** niezawodnie wygasł ród kniaziów Łyko na Litwie. W Rossyi istniał również szlachecki tego nazwiska [4]), od którego zapewne pochodzi Litewska rodzina Łyko, osiedlona w Orszańskiem [5]).

Mackowicz.

Macko imię jednego z kniaziów Gedroitskich, którego potomkowie przez pierwsze pokolenia pisali się Mackowiczami. (Obacz Gedroje).

Mamaj.

Przydomku „Mamaj" używał żyjący w końcu XV-go i na początku XVI-go wieków kniaż Iwan Lwowicz Hliński [6]), prawdopodobnie na pamiątkę protoplasty swego chana Tatarskiego Mamaja. (Obacz Hliński).

Manczycz.

Żyjący w XV-tym wieke kniaż Iwan Dymitrowicz Smoleński nosił przydomek „**Mał**" lub „**Mancz**", wskutek czego syn jego kniaż Michał Żyżemski nazywany był „**Manczycz**" [7]). (Patrz Żyżemski).

Maniowski

od Maniowa na Wołyniu. Kniaż Semen Wasilewicz Zbarażski władający tym majątkiem, występuje 1482 r. z tytułem kniazia Zbarażskiego-Maniowskiego [8]).

Masalski, dawniej Mosalski,

od Mosalska dziś miasta powiatowego gubernii Kałużskiej. Światosław Titowicz kniaż Karaczewski, z rodu książąt Czernihowskich, żonaty z kniażną Fedorą Olgerdówną, pozostawił dwóch synów: Jurja na Mosalsku i Mścisława protoplastę kniaziów Chotetowskich [9]). Trzecim jego synem był niezawodnie **kniaż Michał**, którego dzielnicę Oszczitak (Oszczytów ?), otrzymał *po stryju swoim* kniaż Wołodko Masalski [10]).

Kniaż Jurij Światosławowicz Mosalski miał trzech synów: Wasila, Włodzimierza i Semena [11]), od których pochodzą trzy linie kniaziów Masalskich.

Linia pierwsza.

Kniaż Wasil Jurjewicz Mosalski, pozostawił według rodosłownej dwóch synów, Michała i Fedora bezdzietnego [12]): ostatnie mylne, albowiem obaj wymienieni bracia pozostawili potomstwo. Zdaje się, że żoną Wasila była Hanna, która jako wdowa trzymała Poskoń i Hrebino, a trzecim najstarszym synem Wasila **kniaż Semen**, o którym więcej nie słychać [13]). Ten czy inny *kniaż Wasil Jurjewicz* zapisuje 1470 r. daninę z sioł Sowa i Repinicze na cerkiew soborną Bogarodzicy w Smoleńsku [14]).

Kniaż Fedor Wasilewicz Mosalski, *rodzony brat kniazia Michała Wasilewicza Mosalskiego*, wymieniony w sporządzonym w końcu XV-go wieku spisie kniaziów i bojar Smoleńskich, *wraz z czterema synami, z których dwaj znajdowali się przy nim a dwaj na służbie* [15]). *Kniaż Fedor Mosalski* otrzymał w 1490 r. 6 kop groszy (jurgeltu) [16]). Z synów Fedora znamy tylko dwóch **Wasila i Iwana**. W 1494 r. wielki książę Aleksander listem do namiestnika Smoleńskiego, odejmuje *kniaziom Wasilu i Iwanu Fedorowiczom Mosalskim* mylnie im nadane sioła Płoszczowo i Martynowo w Smoleńskiem i powraca

---

1) Kiews. Centr. Arch. XIV str. 8 Nr. 60, 61 i 65. 2) Tamże str. 16 i 17 Nr. 164 i 181. 3) Tamże str. 30. 4) Rodosł. V 9. 5) Wielądko IV art. Łyko. 6) Z. 4 k. 8 od. i 45 od., Karpow I 663 i t. d. 7) Patrz niżej str. 460. 8) Woł. 6 k. 246. 9) Patrz wyżej str. 17, 34 i 159. 10) Z. 3 k. 38, patrz niżej. 11) Barch. Kn. I 188; inny mylny rodowód Sinod. spis. 201. 12) Barch. Kn. I 188. 13) Patrz niżej. 14) Arch. Sław. I 67. 15) Z. 4 k. 164—164 od. 16) Tamże k. 85.

je prawemu właścicielowi bojarynowi Waśkowi Mirosławiczowi [1]). *Kniaź Iwan Fedorowicz Mosalski* otrzymuje w 1508 r. przywilej na ludzi, Bedriczi i służby w Smoleńskiem [2]). Syn Wasila **kniaź Iwan Wasilewicz Masalski**, ożeniwszy się z kniażną Hanną Korecką [3]), przeniósł się na Wołyń i stał się protoplastą gałęzi Wołyńskiej kniaziów Masalskich.

Kniaź Michał Wasilewicz Masalski *miał synów Wasila, Semena, Piotra, Fedora, Borysa* [4]); w chwili popisu kniaziów i bojar Smoleńskich w końcu XV-go wieku, dwóch z nich bawiło przy ojcu, trzej inni byli na służbie [5]). Czy nie jego wdową będzie *kniahinia Michałowa Wasilewicza Tatianna*, która w 1495 r. zeznała, że świekrowej jej kniahini Wasilowej Hannie, synowie jej kniaziowie Semen, Michał i Fedor Wasilewicze podarowali Poskoń i Hrebino, ona zaś umierając, majątki te zapisała synowi swemu Michałowi, jej mężowi, który schodząc z tego świata dobra te przekazał jej wyłącznie z oddaleniem dzieci i na tej zasadzie uzyskała potwierdzenie posiadania tych dóbr [6]). Siostra żony kniazia Michała, bezpotomna wdowa po Iwaszku Hrihorowiczu bojarynie Czernihowskim, adoptowała syna siostry swej kniazia Piotra Michałowicza Masalskiego i zapisała mu Słobodkę, Szerepow, Zarudie i sioło na Białowiczi, których posiadanie król wymienionemu kniaziowi potwierdza 1495 r. [7]).

Kniaź Wasil Michałówicz Masalski, otrzymuje w 1500 r. przywilej na dobra w Smoleńskiem we włości Pacyńskiej (Żołtonosowicze, Kołychałow, Żukow i Nastahancy za Dnieprem [8]), w 1508 r. potwierdzenie na 6 służb w Smoleńskiem na drodze Dubrowieńskiej, które mu nadał król Aleksander [9]), a w 1509 r. takież potwierdzenie na 2 służby i 2 puste ziemie tamże [10]). Jeszcze w 1521 r. *kniaź Wasil Michałowicz Masalski dworzanin królewski*, otrzymuje potwierdzenie na poprzednio mu nadane 30 służb ludzi i 5 pustoszy w powiecie Wasiliszskim [11]). Prawdopodobnie pod koniec życia wyniósł się do Moskwy, gdzie pozostawił czterech synów: Wasila przezwanego Kolco, Andrzeja, Romana i Piotra, z których ostatni trzej zmarli bezpotomnie [12]). Najstarszy **kniaź Wasil Wasilewicz Masalski**, przezwany **Kolco**, wojewoda i skarbnik cara Iwana Groźnego, zmarły 1577 r., jest protoplastą kniaziów Kolcow-Masalskich do dziś dnia w Rossyi istniejących [13]).

Kniaź Semen Michałowicz Masalski otrzymuje 1508 r. przywilej na 6 służb ludzi w Smoleńszczyźnie nadanych mu przez króla Aleksandra [14]). Następnie wyjechał do Rossyi, gdzie przezwany „*Litwin*", stał się protoplasta kniaziów Litwinow-Mosalskich, wygasłych w końcu XVII-go wieku [15]). Trzej inni synowie kniazia Michała Wasilewicza, według rodosłownej wymarli bezdzietnie [16]), fakt ten jednak sprawdza się, zdaje się tylko, co do kniazia Piotra Michałowicza.

Kniaź Piotr Michałowicz Masalski, otrzymuje 1495 r. przywilej na dobra w Czernihowskiem, zapisane mu przez ciotkę [17]). Umarł zaraz potem na początku 1496 r., poczem król dobra Iwaszkowej Cibinej, *po kniaziu Piotrze Masalskim bezdzietnie i bezżennie zmarłym*, nadaje Andrzejowi Drożdży [18]).

Kniaź Fedor Michałowicz Masalski, otrzymawszy po powrocie z niewoli Moskiewskiej przywilej na Olekszyce [19]), stał się protoplastą pierwszej gałęzi Grodzieńskiej kniaziów Masalskich na Olekszycach,

Kniaź Borys Michałowicz Masalski, otrzymuje 1508 r. potwierdzenie na Durowicze w Smoleńskiem, nadane mu przez króla Aleksandra [20]), poczem o nim więcej nie słychać. Synem jego prawdopodobnie będzie kniaź Atanazy (Afanasii) Masalski, protoplasta drugiej Grodzieńskiej gałęzi Masalskich na Sapieżyszkach i Raczkach, piszącej się „Mosalski."

---

[1]) W Grodnie Grudnia 30 ind. 13 (1494, Z. 3 k. 85 od.). [2]) W Luboniczach 1508 r. Października 15 ind. 12 (Z. 8 k. 252 od.). [3]) Patrz niżej. [4]) Barch. Kn. I 188. [5]) Z. 4 k. 164. [6]) W Wilnie Marca 29 ind. 13 (1495, Z. 5 k. 29); Boniecki str. 368 odnosi ten dokument do Wiszniewieckich. [7]) W Grodnie 7004 Października 31 ind. 14 (1495, Z. 6 str. 122—123). [8]) W Wilnie 7008 Kwietnia 24 ind. 3 (1500, Z. 5 k. 99). [9]) W Luboniczach Października 15 ind. 12 (1508, Z. 8 k. 244). [10]) We Lwowie 1509 r. Października 12 ind. 13 (Z. 8 k. 308 od.). [11]) W Krakowie Lipca 16 ind 9 (1521, Z. 10 k. 59). [12]) Barch. Kn. I 188. [13]) Rodowód ich Rodosł. I 59. [14]) W Luboniczach Października 15 ind. 12 (1508, Z. 8 k. 246). [15]) Rodowód ich Rodosł. VI 72. [16]) Barch. Kn. I 188. [17]) Patrz wyżej. [18]) Luty 14 ind. 14 (1496, Z. 6 str. 126). [19]) Patrz niżej. [20]) Października 15 ind. 12 (1505, Z. 8 k. 252).

Linia druga.

Kniaź Włodzimierz Jurjewicz Masalski, drugi syn kniazia Jurja Światosławowicza, pozostawił potomstwo osiedlone na Litwie [1]). Tenże *kniaź Wołodko Masalski* otrzymuje 1450 r. przywilej na wołostkę pustą Nedochodów [2]) i mniej więcej w tym samym czasie na sioło Oszczitak, dzielnicę *stryja jego kniazia Michała* [3]). Synami jego byli Tymofiej i Olechno [4]). Od pierwszego pochodzi gałęź kniaziów Masalskich na Druji (Bracławska), od drugiego zaś gałęź do dziś dnia istniejąca (Wołkowyska).

Linia trzecia.

Kniaź Semen Jurjewicz Mosalski miał według rodosłownej tylko syna **Iwana** [5]), w rzeczywistości zaś jeszcze drugiego syna **Andrzeja**. *Kniaź Iwan Semenowicz Mosalski i brat jego Andrzej*, otrzymują w 1490 r. (jako dworzanie królewscy) pewne nadania z myta Smoleńskiego [6]). Obaj bracia *kniaziowie Mosalscy Andrzej Semenowicz i brat jego kniaź Iwan z trzema synami*, zapisani w sporządzonym w tym czasie spisie kniaziów i bojar Smoleńskich [7]). *Kniaź Andrzej Semenowicz* umarł bezpotomny pozostawiając tylko *wdowę*, zapisawszy wszystkie dobra *bratankowi swemu kniaziowi Fedorowi Iwanowiczowi*, który w nich mieszkał ze *stryjenką*; o te majątki pozywają *kniazia Fedora Iwanowicza Mosalskiego* w 1496 r. *bracia jego rodzeni kniaziowie Dymitr i Semen* i uzyskują wyrok, którym poleca się kniaziowi Fedorowi mieszkać na majątkach stryja ze stryjenką do jej śmierci, a następnie podzielić się tymi majątkami z braćmi na równi [8]).

Z wymienionych synów kniazia Iwana Semenowicza, **Fedor** umarł bezpotomnie, zaś Dymitr i Semen wyniósłszy się do Rossyi, stali się protoplastami starszej i młodszej gałęzi kniaziów Kłubkowych-Mosalskich w Rossyi, wygasłych w XVII-tym wieku [9]).

---

[1]) Barch. Kn. I 188. [2]) Indikt 14 Listop. 6 (Z. 3 k. 26—27). [3]) Tamże k. 38. [4]) Herold. Petersb. [5]) Barch. Kn. I 190. [6]) Z. 4 k. 84. [7]) Tamże k. 164 od. [8]) W Mereczu Kwietnia 11 ind. 14 (1496, Z. 6 str. 147—148). [9]) Barch. Kn. I 190.

- **Jurij Światosławowicz kniaź Mosalski**
  - **Wasil Jurjewicz** 1470, Ż. Anna
    - **Semen**
    - **Michał** Ż. Tatianna 1495
      - **Wasil** 1500—1521 — **Kolco Mosalscy** (w Rossyi)
      - **Semen** 1508 — **Litwinow Mosalscy** (w Rossyi)
      - **Piotr** 1495 † 1496
      - **Fedor** 1500—1509 — **Gałęź I** na Olekszycach (Grodzieńska)
      - **Borys** 1508 ? — **Gałęź II** „Mosalski" (Grodzieńska)
    - **Fedor** 1490
      - **Wasil** 1494 — **Gałęź III** (Wołyńska)
      - **Iwan** 1494—1508
  - **Włodzimierz** 1450
    - **Tymofiej** 1487—1495 . . . . . . **Gałęź IV** na Druji (Bracławska)
    - ? **Olechno** 1486—1500 . . . . . . **Gałęź V** (Wołkowyska)
  - **Semen**
    - **Iwan** 1490
      - **Fedor** 1496 † bp.
      - **Dymitr** 1496 — Starsza gałąź kn. **Kłubkow Masalskich** (w Rossyi)
      - **Semen** 1496 — Młodsza gałęź kn. **Klubkow Masalskich** (w Rossyi)
    - **Andrzej** 1490 † bp.

Gałęź III Wołyńska.

Kniaź Iwan Wasilewicz Masalski syn kniazia Wasila Fedorowicza (patrz wyżej), ożeniwszy się z kniażną Hanną Iwanowną Korecką, dziedziczką znacznych majątków na Wołyniu, przeniósł się w te strony, a nawet przybrał nazwisko *Korecki*. Już w 1528 r. według popisu ziemskiego *kniaź Iwan Masalski-Korecki* miał na potrzeby wojenne dostarczać 8 koni [1]. W 1532 r. *kniaź Iwan Wasilewicz Masalski i żona jego kniahinia Hanna córka kniazia Iwana Koreckiego*, otrzymują pozwolenie na zamianę należącej do Hanny połowy zamku Koreckiego z przynależnemi siołami, gdy druga połowa tegoż zamku, należy do stryjecznego jej brata kniazia Bohusza Fedorowicza Koreckiego, który jej wielkie krzywdy wyrządza [2]. Tenże *kniaź Iwan Masalski* pozwany w 1534 r. przez kniaziów Sanguszkę i Koreckiego o szkody [3], występuje 1536 r. w sprawie kniazia Zasławskiego z kniaziami Czetwertyńskimi [4], a w latach 1545—1552 władał w powiecie Łuckim Torhowicą i Tereszowem [5]. Pozostawił kilku synów, do których, oprócz Wasila, który wyraźnie nazwany „Iwanowiczem", należeli prawdopodobnie kniaziowie Iwan i Bohdan Masalscy.

---

[1] P. 1 k. 193—223. [2] 1532 Czerwca 6 ind. 5 (Z. 17 k. 185). [3] S. 8 k. 116, dr. Arch. Sław. III 460. [4] Arch. Sław. IV 60. [5] Źr. dziej. VI 21, 35, 42, 43, 50, 57 i Arch. Jugo Cz. VII T. I 157, 162, 163.

Kniaż Iwan Masalski Muńcza (sic) władał w powiecie Krzemienieckim w 1546 r. majątkiem Onoszkowce [1]), a w 1570 r. temiż Onoszkowiczami oraz Suroże, Turow, Chodakow i Serniki [2]). Synem jego mógł być **kniaż Fedor Masalski** władający 1583 r. w powiecie Krzemienieckim wsiami Chodak, Zienkow i Isernki (Serniki) [3]).

Kniaź Wasil Iwanowicz Masalski, żonaty z Anną córką Iwana Iwanowicza Bohdan (?) władał Targowicą i pozostawił syna Jarosza (Hieronima) [4]). Prawdopodobnie ten sam *kniaź Wasil Masalski* procesował się 1555 r. z Wahanowskimi o opiekę [5]).

Kniaż Jarosz Wasilewicz Masalski wspólnie z siostrą swą **Anną**, żoną Eliasza Telatyckiego, procesował się 1595 r. z kniaziem Koreckim o Targowicę [6]). W 1613 r. *Krzysztof, Andrzej, Stefan, Zofia i Aleksandra dzieci niegdy kniazia Jarosza Wasilewicza Koreckiego,* sprzedali części swe w Targowicy (nadanej Koreckim wraz z Rudlewem 1511 r.) kniaziowi Joachimowi Koreckiemu [7]). O wymienionych potomkach kniazia Jarosza więcej nie słychać.

Kniaż Bohdan Masalski prawdopodobnie syn kniazia Iwana Wasilewicza, będzie to *kniaź Bohdan Masalski* obowiązany według popisu wojskowego 1565 r. stawić 1 konia [8]) i *kniaź Bohusz Masalski* żonaty z siostrą kniaziów Fedora i Wasila Iwanowiczów Czetwertyńskich, wspólnie z którymi dzieli się w 1568 r. dobrami Siedliszcze, Tołoczkowce i t. d. [9]). *Kniaź Bohdan Masalski* w 1569 r. na zamku Łuckim składał na wcielenie Wołynia do korony, przysięgę królowi i koronie Polskim [10]). W następnym roku wspomniany jako władający w powiecie Łuckim częścią majętności Wołynickiej [11]). Tenże *kniaź Bohdan Masalski* włada w 1583 r. w powiecie majątkami Wolnicz i częścią Targowicy [12]). W 1585 r. *kniaź Bohdan Masalski* procesował się z kniaziem Joachimem Koreckim wojewodzicem Wołyńskim o połowę Targowicy i sioł Boreska, Rudlewa, Babołok, Michaczowka i t. d. i uzyskał dekret zachowujący go przy possesyi tych dóbr [13]). W 1590 r. *kniaź Bohdan Masalski i żona jego Nastazya Koszczanka* zawierają układ z Bohowitynem w sprawie o pewną summę [14]). *Syn Bohdana kniaź Jurij* w 1593 r. zawarł z kniaziem Ostrogskim układ w sprawie dotyczącej poddanych z Rudlewa [15]). W 1595 r. *kniaź Bohdan Masalski* otrzymuje opiekę nad (wnukiem swym) *kniaziem Matyaszem Masalskim, synem niegdy kniazia Iwana Bohdanowicza Masalskiego* [16]). Jeszcze w 1597 r. *kniaź Bohdan Masalski* procesował się z Chrynickim o 100 zł. [17]). Z przytoczonych szczegółów okazuje się, że kniaź Bohdan Masalski miał dwie żony, kniażnę Czetwertynską i Nastazyę Koszczankę i z nich dwóch synów, **Iwana** zmarłego przed ojcem, pozostawiając syna **Matyasza** i **Jurja**.

Tego ostatniego synem będzie **kniaź Kiryk Jurjewicz Masalski**, który w 1601 r. procesuje się z Hulewiczem o Rudlewo [18]). Tenże *kniaź Kiryk Masalski* procesuje się w 1613 r. z kniaziem Januszem Ostrogskim o poddanych [19]) i wspólnie z małżonką Anną Hladowicką, oskarżony w 1618 r. o to, że w 1616 r. z majątku swego Swisłocz w powiecie Grodzieńskim uczynili napad na majątek Żorosławkę Sebastyana Swiackiego i poczynili tam szkody i grabieże [20]). *Kiryk Masalski* znajdował się 1632 r. na sejmiku Wołyńskim [21]). *Kniaź Kiryk Masalski* procesuje się w 1635 r. z kniaziem Władysławem-Dominikiem Zasławskim o zbiegłych chłopów [22]). Z poborców Wołyńskich, *Kiryka Masalskiego* i Stefana Chrynickiego sejm 1653 r. zniósł kondemnatę z warunkiem, aby na przyszłym trybunale skarbowym zdali obrachunek [23]).

Do tej linii należeli: **Jan Masalski**, który z województwa Wołyńskiego podpisał elekcyę Jana-Kazimierza 1648 r. [24]). **Kniaź Wasil Masalski** poborca Wołyński 1647—1653 r. [25]). **Ahafia Masalska** zakonnica Czetwertyńskiego monasteru 1702—1703 r. [26]).

---

1) Źr. dziej. VI 92, 94, 97. 2) Tamże XIX 34. 3) Tamże 141. 4) Z akt Łuckich 1555 ? (Okolski II 220). 5) S. 33 k. 506. 6) Boniecki s r. 177. 7) Tamże str. 176—177. 8) Arch. Jugo Cz. VII T. I 219. 9) Sum. Czetw. I d. 245 i 268. 10) Arch. Jugo Cz. II T. I 14. 11) Źr. dziej. XIX 8, także Arch. Jugo VI T. I 73. 12) Tamże 95. 13) W Grodnie 1585 Grudnia 10, dr. Memoryał Ignacego kniazia Masalskiego biskupa Wileńskiego, prześwietney delegacyi seymowey y traktatowey roku 1774 dnia 28 Marca podany, karta C. od. 14) Boniecki 177. 15) Tamże. 16) W Warszawie 1596 r. Marca 20 (Memoryał, karta C. od. 17) Boniecki 177. 18) Tamże. 19) Źr. dziej. XXI 198. 20) Akt. Wil. I str. 289—291. 21) Arch. Jugo Cz. II T. I 178. 22) Kiews. Centr. Arch. IX str. 37. 23) Vol. leg. IV 401. 24) Tamże 226. 25) Arch. Jngo Cz. II T. I str. 347, 385, 400, 452. 26) Tamże Cz. I T. IV 198, 222.

Iwan Wasilewicz 1528–1552 Ż. kn. Hanna Korecka	Wasil 1555 Ż. Anna	Jarosz 1595	Krzysztof 1613
			Andrzej 1613
			Stefan 1613
		Anna M. Tielatycki	
	Iwan Muncza 1545–1570	Fedor 1583	
	Bohdan 1565–1597 Ż. 1 kn. Czetwertyńska 2 Koszczanka	Iwan	Matyasz 1596
		Jurij 1593	Kiryk 1601–1653 Ż. Hladowicka

Gałąź druga Grodzieńska na Sapieżyszkach i Raczkach pisząca się Mosalski.

Kniaź Afanazy (Afanasij) Mosalski, znany tylko przez syna swego Hrihorego, który się pisał „Afanasiewicz“ [1]), prawdopodobnie był synem kniazia Borisa Michałowicza Mosalskiego [2]).

Kniaź Hrihory Afanasiewicz Mosalski, będzie to *kniaź Hrihory Mosalski*, który 1563 roku otrzymuje przywilej na 10 włók w powiecie Mereckim [3]) a 1569 r. na niewodnictwo Grodzieńskie [4]), oraz na Perstuny i Berzniki [5]). Żonaty z córką pani Makarewiczowej, procesuje się z tą ostatnią w 1569 r. o Iszczołnę [6]). Mianowany 1574 r. podsędkiem Grodzieńskim [7]), w 1576 r. *podsędek Grodzieński, dzierżawca Perstuński Hrihory Masalski,* otrzymuje przywilej na leśnictwo Niemonoickie [8]) i w tymże roku *Hrihory Afanasiewicz Masalski* bierze w zastaw w summie 3,200 kop groszy dwór, miasto i włość Obelską [9]). W następnym roku *podsędek Grodzieński, dzierżawca Perstuński i Obelski Hrihory Afanasiewicz Masalski,* otrzymuje przywilej na dwór Perstuny [10]). Prawdopodobnie w 1578 r. został sędzią ziemskim Grodzieńskim; już z tym tytułem występując otrzymuje 1579 r. potwierdzenie na leśnictwo Niemonoickie [11]), a 1582 r. widymus przywileju na Perstuny [12]). W 1584 r. *Hrihory Afanasiewicz Masalski sędzia ziemski Grodzieński, dzierżawca Perstuński,* nabywa od Andrzeja Sapiehy Sapieżyszki i Dewiagołę na Niemnie [13]). W roku 1586 otrzymuje potwierdzenie na arendę Perstun [14]) i przywilej na wyrób towarów leśnych [15]). Ponowne potwierdzenie na leśnictwo Niemonoickie i dzierżawę Perstuńską uzyskuje 1589 r. [16]). W Lutym tegoż roku mianowany podkomorzym Grodzieńskim [17]). W następnym roku *Hrihory Masalski podkomorzy Grodzieński* z sejmu naznaczony deputatem do rady wojennej [18]), w 1592 r. zapisał wraz z żoną na kościół Rudomiński wioski, karczmę i 4 włóki ziemi oraz dziesięcinę [19]). Umarł około 1595 r., poczem w połowie 1596 r. Łukasz Masalski otrzymuje przywilej na Perstuny [20]), a w 1597 r. Jan Naruszewicz łowczy, na leśnictwo Niemonoickie *po śmierci Masalskiego* wakujące [21]). Drugą żoną jego była Maryna Raczkówna córka Stanisława, dziedziczka dóbr Raczki, która jako wdowa fundowała 1599 r. kościół parafialny w Raczkach [22]). Z niej pozostawił synów Aleksandra, Łukasza i córki Annę i Krystynę [23]).

[1]) Patrz niżej. [2]) Patrz wyżej. [3]) Z. 39 d. 216. [4]) Z. 52 d. 82. [5]) Memoryał k. C. od. [6]) Z. 52 d. 14, 15, 45. [7]) Z. 57 k. 5. [8]) Akt. Wil. VIII 229—230. [9]) Memoryał k. C. od. [10]) Z. 58 k. 329, dr. Akt. Wil. VIII 230—231. [11]) Z. 63 k. 254. [12]) Z. 67 k. 202. [13]) Z. 68 k. 393. [14]) Z. 73 k. 81 i Z. 74 k. 94. [15]) Z. 73 k. 181 i Z. 74 k. 195. [16]) Z. 73 k. 476 i 521, Z. 74 k. 504 i 551. [17]) Z. 73 k. 580 i Z. 74 k. 613. [18]) Vol. leg. II 1321. [19]) Żychliński IV 176, oraz poprawka V 137. [20]) Z. 83 d. 118. [21]) Tamże d. 240. [22]) Słown. Geogr. IX 370—371. [23]) O potomstwie Hrihorego dokładne szczegóły w panegiryku X. A Witu ńskiego: Radosny grób J. W. J. M. P. Aleksandra Mosalskiego wojewody Mińskiego etc. 1643 r.

Anna żona Piotra Tryzny starosty Bobrujskiego, wojewody Parnawskiego, pozostawiła jedyną córkę Petronellę Tryzniankę, wydaną za Samuela Paca chorążego wielkiego Litewskiego [1]). W 1608 r. Piotr Tryzna starosta Bobrujski, wyrabia dla *żony swej Anny Masalskiej* przywilej na dobra [2]).

Krystyna, żona 1-o Lwa Kurcza, wojewodzica Derptskiego, zmarłego bezpotomnie [3]), wspólnie z którym otrzymuje 1602 r. przywilej na Tonwidy na Żmudzi [4]); 2-o Jana Zenowicza kasztelanica Smoleńskiego, z którym miała syna Stanisława i córkę Zofię Stankiewiczową [5]); nareszcie 3-o Andrzeja Młockiego starosty Chełmickiego, z którym miała córkę Annę, żonę Hieronima-Kryszpina Kirszensztejna ciwuna Pojurskiego [6]).

Aleksander Masalski z ciwuna Retowskiego mianowany 1 Grudnia 1617 r. marszałkiem Kowieńskim [7]). W 1620 r. *Aleksander Masalski marszałek Kowieński, ciwun Retowski* z *żoną Apolonią* z *Jasińskich* aktykują dekret rewizorów w sprawie ich z bojarami Retowskimi [8]). W następnym roku posłował na sejm [9]). W 1623 r. *Aleksander Masalski marszałek Kowieński i małżonka jego Apolonia Jasińska* biorą, od Jana Stanisława Sapiehy marszałka w. Lit. i żony jego Anny Chodkiewiczówny, w zastaw, dobra Kretyngę, w summie 35,375 zł. [10]). W 1625 r. tenże Jan-Stanisław Sapieha marszałek wielki Litewski ceduje Masalskiemu starostwo Jaswońskie, na które Masalski ma sobie wyrobić konsens królewski [11]). W 1627 r. mianowany kasztelanem Derptskim [12]), w następnym roku wyznaczony z sejmu komisarzem do wojska Inflantskiego [13]) i w tymże roku otrzymuje konsens na cessyę dzierżawy Jaswońskiej *synowi Stanisławowi* [14]). W 1629 *Aleksander Mosalski na Sapieżyszkach kasztelan Derptski, ciwun Retowski, starosta Jaswoński*, otrzymuje przywilej na myto mostowe w Retowie [15]) i wspólnie z *żoną Apolonią Jasińską* konsens na ustąpienie mu przez Wiesiołowskiego łąki nad Niemnem [16]). W tym samym roku znajdował się na sejmie w Warszawie [17]). Oboje małżonkowie otrzymują 1630 r. przywilej na wójtostwo Jadańskie [18]). Mianowany 25 Lutego 1631 r. kasztelanem Smoleńskim [19]), jako taki znajdował się na sejmie tegoż roku [20]). W tymże roku otrzymuje przywilej na wsie Skarble i Szylany na Żmudzi [21]). *Aleksander Mosalski kasztelan Smoleński i żona jego Apolonia Jasińska* ustępują w 1630 r. Franciszkanom Kowieńskim łąkę Ubesza na lat 20 [22]). Znów spotykamy go na sejmach 1632, 1633 i 1634 r. [23]). W 1635 r. otrzymuje przywilej na juryzdykę Kowieńską [23]); w tymże roku *Aleksander Mosalski kasztelan Smoleński, starosta Kowieński i Jaswoński wspólnie z żoną Apolonią Jasińską,* otrzymują konsens na cessyę Giecewiczowi wsi Szkrable i Szylany w ciwuństwie Retowskiem [25]), a on sam podobny konsens na cessyę wsi Kuniany dzierżawy Jaswońskiej Smogorzewskiemu [26]). Mianowany wojewodą Mińskim w Listopadzie 1638 r. [27]). Umarł w post 1643 r., pogrzeb jego odbył się w Grodnie 19 Maja t. r., jak opiewa panegiryk dedykowany *Apolloniey Jasińskiej Mosalskiej, wojewodzinej Mińskiej, starościnej Kowieńskiej, ciwunowej Retowskiej, dzierżawczyni Jaswońskiej* [28]). Wymieniona Apolonia Jasińska, była córką Mikołaja Jasińskiego pisarza w. ks. Lit. i Sapieżanki [29]), przeżyła męża tylko o kilka miesięcy; już 19 Września 1643 r. król po zejściu *Apolonii Jasińskiej Masalskiej wojewodzinej Mińskiej*, konferuje ciwuństwo Retowskie, Mikołajowi Kiszce podskarbiemu [30]). Urodziła mężowi synów: **Aleksandra** zmarłego w Krakowie na naukach [31]), **Stanisława**, któremu ojciec ceduje 1628 r. dzierżawę Jaswońską [32]), i który umarł z powietrza w Wiedniu 1630 r. [33]), oraz córkę **Zofię-Wiktoryę**, która wstąpiła pod imieniem *Klary* do Franciszkanek w Kownie, gdzie w 1643 r. była zakonnicą [34]), a 1679 r. przełożoną [35]); wniosła klasztorowi Sapieżyszki [36]).

Łukasz Felicyan Mosalski, drugi syn Hrihorego Afanasiewicza [37]), otrzymuje 1596 roku przywilej na dzierżawę Perstuńską [38]). Żoną jego była Katarzyna Kon-

---

1) Wituński, Radosny Grób, str. 40. 2) Z. 89 k. 63. 3) Wituński, Radosny Grób str. 41. 4) Z. 85 k. 179. 5) Wituński str. 41—42. 6) Tamże 43. 7) Z. 92 d. 380. 8) Z. 93 k. 300. 9) Vol. leg. III 430. 10) S. 241 k. 5. 11) Tamże k. 144 od. 12) Senatorowie 103—104. 13) Vol. leg. III 577. 14) Z. 99 k. 243. 15) Tamże k. 283. 16) Tamże k. 289. 17) Vol. leg. III 616. 18) Z. 99 k. 365. 19) Tamże k. 464. 20) Vol. leg. III 674, 679. 21) Z. 104 k. 43. 22) Z. 103 k. 95. 23) Vol. leg. III 773, 811, 838. 24) Z. 111 k. 240. 25) Tamże k. 255. 26) Tamże k. 266. 27) Senatorowie 26. 28) Wituński, str. 7 i karta tytułowa. 29) Tamże str. 37. 30) Z. 114 k. 266. 31) Kojałowicz, Herbarz. 32) Patrz wyżej. 33) Niesiecki VI 352. 34) Wituński str. 8, 35 i 37. 35) Herold. Petersb. 36) Połujański, Wędrówki po gubernii Augustowskiej Warszawa 1859 str. 400. 37) Wituński, str. 38, Kojałowicz, Herbarz. 38) Z. 83 d. 118.

stancya Skorulska, marszałkówna Kowieńska [1]). W 1629 r. *Felicyan-Łukasz Mosalski starosta Perstuński*, otrzymuje konsens na ustąpienie 10 włók zwanych Ostrożyno [2]). Umarł przed bratem [3]). Władał Urodominą, Dowspudą i Raczkami, i pozostawił synów: Stanisława-Kazimierza i Jerzego-Mikołaja [4]).

Stanisław-Kazimierz Mosalski miał za żonę Zofię Chrebtowiczównę podsędkównę ziemską Grodzieńską [5]); nic więcej o nim nie wiemy, zdaje się, że umarł bezpotomny.

Jerzy Mikołaj Mosalski, żonaty również z Chrebtowiczówną podsędkówną ziemską Grodzieńską [6]), był starostą Augustowskim, z jakim tytułem podpisał 1674 r. *„Jerzy-Mikołaj Masalski starosta Augustowski"* z ziemią Bielską, elekcyę króla Jana III [7]).

Synem jego będzie **Piotr Mosalski** starościc Augustowski, który z województwem Trockiem 1697 r. podpisał elekcyę Augusta II [8]). Tenże *Piotr Mosalski* brał udział w bitwie pod Olkienikami [9]), a 1702 r. otrzymuje konsens na ustąpienie 18 włók Gunkliszki i Żagaryszki, dla Karłowicza [10]). W 1710 r. *Piotr Masalski łowczy Trocki* otrzymuje konsens na ustąpienie Żabie, dzierżawy Żagaryszki vel Trumpole w Trockiem [11]).

Afanasij (Atanazy)	**Hrihory** 1563†1595 podkom. Grodzień. Ż. 1-o Makarewicz 2-o Marya Raczkówna	**Aleksander** † 1641 wojewoda Miński Ż. Apolon. Jasińska	**Aleksander** † młodo **Stanisław** † młodo **Klara** zakonnica	
		Krystyna M. 1-o Kurcz, 2-o Zenowicz, 3-o Młocki		
		Łukasz 1596—1629 Ż. Skorulska	**Stanisław-Kazimierz** Ż. Chrebtowicz	
			Jerzy-Mikołaj 1674 star. Augustowski Ż. Chrebtowicz	**Piotr** 1697—1710 łowczy Trocki
		Anna M. Tryzna		

Gałęź pierwsza Grodzieńska na Olekszycach.

Kniaź Fedor Michałowicz Masalski, w bitwie pod Wiedroszą 1500 r. dostał się do niewoli Moskiewskiej, w której przebył dziewięć lat; wzmianka o tem w przywileju danym mu po powrocie do kraju 1509 r., którym król nadaje mu Olekszyce (Aleksiejczyce) w pow. Grodzieńskim z ludźmi i służbami [12]). Wdowa po nim *kniahinia Fedorowa Masalska Nastazya Jazłowiecka*, ma sobie przydane ziemie do Olekszyc [13]). Ze sprawy, którą w 1555 r. prowadzili między sobą synowie jej: *kniaź Iwan Masalski z bratem Michałem* o cerkiew i poddanych w Olekszycach okazuje się, że matka ich wyszła powtórnie za Wasila Bohdanowicza Czyża koniuszego Litewskiego [14]), który jako wdowiec po niej ożenił się powtórnie z Anną Fedorówną Czartoryską [15]). Wymienieni synowie kniazia Fedora Michałowicza *kniaziowie Michał i Iwan Masalscy*, występując razem procesują się 1558 r. o wycięcie lasu i różne krzywdy w Danilczycach [16]); obaj wzmiankowani w spisie szlachty Grodzieńskiej, mającej prawo wchodu do puszcz 1559 r. [17]).

Kniaź Michał Fedorowicz Masalski, wspomniany jako właściciel części Olekszyc [18]), występuje nadto 1555—58 [19]). Za żonę miał kniażnę Marynę Iwanównę Kroszyńską [20]) i synów: Aleksandra, Iwana, Fedora, Jurja i Michała [21]), oraz córkę Hannę.

Kniażna Hanna Michałówna Masalska, małżonka Dymitra Skumina (Tyszkiewicza) marszałka królewskiego, występuje 1597—1598 [22]); owdowiała 1609 r. [23]) *Hanna Michałówna Masalska Dymitrowa Skuminowa*

---

[1]) Wituński str. 38 i Kojałowicz, Herbarz. [2]) Z. 99 k. 331. [3]) Wituński str. 38. [4]) Herold. Petersb. [5]) Niesiecki VI 353. [6]) Tamże. [7]) Vol. leg. V 318. [8]) Tamże 893. [9]) Star. Pols. III 334. [10]) Z. 153 k. 256. [11]) Z. 155 k. 209. [12]) List królewski o tem do starosty Grodzieńskiego 3 Października 1509 r. (Z. 25 k. 57 od., dr. A. Z. R. II d. 56, także Memoryał (patrz wyżej) k. A. 2). [13]) (1515 lub 1530) Luty 25 ind. 3 (Memoryał k. A 2). [14]) S. 33 k. 171, 173, 175 i 315. [15]) Patrz wyżej str. 189. [16]) Memoryał k. A 2. [17]) Rewizya puszcz str. 190—191. [18]) Akt. Wil. I str. 9—12, patrz niżej. [19]) Patrz wyżej. [20]) S. 53 k. 208, patrz wyżej. [21]) Patrz niżej. [22]) Akt. Wil. XVIII 143, 164, 166. [23]) Akty Mińskie str. 72.

marszałkowa J. K. M., spisuje 7 Marca 1620 r. testament, którym zobowiązuje *brata swego kniazia Michała* do sprawienia pogrzebu (prawdopodobnie wystawienia grobowców) jej i *zmarłym braciom kniaziom Jurju i Fedoru Masalskim*, zapisując temuż bratu cały swój majątek, a mianowicie 800 kop groszy na Hatowie i Koroliszczewiczach w Mińskiem i ruchomości; zaraz potem umarła, albowiem powyższy testament przedstawiono do akt 20 Marca 1620 r., już po jej śmierci [1]).

Kniaź Aleksander Michałowicz Masalski dziedzic Łosowic [2]), będzie to *kn. Aleksander Masalski*, który przy wzięciu Połocka dostał się 1563 do niewoli Moskiewskiej, w której znajdował się 1564 [3]); po powrocie do kraju *Aleksander Masalski* marszałek trybunalski 1585 r. [4]).

Kniaź Jan Michałowicz Masalski komornik J. K. M., wysłużywszy u króla majątek Pigajny we włości Ejragolskiej na Żmudzi, takowy zastawił za 400 kop groszy Bohdanowi Pawłowiczowi Sapieże i umarł przed 1574 r., jak o tem wymieniony Sapieha w zapisie tego roku wydanym wspomina [5]). W tymże roku *kniaź Jurij Masalski*, zeznaje o długach *brata swego nieboszczyka kniazia Jana Masalskiego* [6]). Do tego Jana Masalskiego niezawodnie odnosi się wzmianka, że *kniaź Masalski*, w wielkiej u króla znajdujący się łasce, umarł 19 Czerwca 1572 r. [7]).

Kniaź Fedor Michałowicz Masalski dzieli się 1567 r. dobrami z braćmi (stryjecznymi?) [8]). Za żonę miał Hannę Kolendziankę; w 1613 r. *kniaź Fedor Michałowicz Masalski z żoną Hanną Kolendzianką* oskarżony przez *brata swego kniazia Michała* o krzywdy wyrządzone poddanym sioła Ponikwicy [9]). Umarł przed 1620 r. [10]).

Kniaź Jurij Michałowicz Masalski, będzie to *kniaź Jurij Masalski*, który w 1574 r. zeznaje o długach *nieboszczyka brata swego kniazia Jana Masalskiego* [11]). Z sejmu 1580 r. wyznaczony poborcą Wiłkomierskim i Słonimskim [12]). *Kniaź Jurij Masalski i żona jego Hanna Krywcówna*, otrzymują 1584 r. „warunek" na część włości Upitskiej [13]). W latach 1593 i 1594 *kniaziowie Jerzy i Michał Masalscy* puste grunta, błota, bagna i puszcze do Olekszyc przyległe, sprzedali kniaziowi Fedorowi Masalskiemu marszałkowi J. K. M. [14]). Kniaź Jurij Masalski trzymał Sterniszki i Naliszki w Wiłkomierskim do żywota, umarł bezpotomnie, a wdowa po nim Anna Olechnówna Krywcówna, wyszła powtórnie za kniazia Marcina Gedrojca starostę Wiłkomirskiego; o tem wszystkiem wzmianka w wydanym 2 Października 1607 przywileju Mikołajowi Madaleńskiemu dworzaninowi królewskiemu na Sterniszki i Naliszki [15]).

Kniaź Michał Michałowicz Masalski, będzie to *kniaź Michał Masalski*, występujący 1593—1594 r. obok brata Jurja [16]) i wzmiankowany 1609 r. w testamencie Dymitra Skumina marszałka królewskiego, który go nazywa *„szwagrem."* [17]). Tenże *kniaź Michał Masalski i małżonka jego Hanna Bykowska*, występują 1611 r. jako właściciele dworu Howskiego w powiecie Słonimskim [18]). *Kniaź Michał Michałowicz Masalski* procesuje się 1613 r. *z bratem kniaziem Fedorem i jego żoną* [19]), a w 1620 r. bierze spadek *po siostrze Hannie Michałównie Masalskiej* Dymitrowej Skuminowej marszałkowej J. K. M. [20]). Zdaje się, że tenże *Michał Cypryan Masalski* umarł 1622 roku [21]). Pierwszą żoną jego mogła być Halszka Matwiejewna Kłoczkówna, wdowa po Janie Owsianym (jako żona którego występuje jeszcze 1586 r. [22]), którą mylnie czynią żoną kniazia Fedora Michałowicza Masalskiego [23]). Drugą była wymieniona wyżej pod r. 1611 Hanna Bykowska [24]).

---

[1]) Akty Mińskie str. 136—140. [2]) Herold. Petersb. [3]) Karpow III 281. [4]) Akty Mińskie str. 39. [5]) S. 65 k. 811. [6]) S. 57 k. 73. [7]) Jewłaszewski, Pamiętnik Warszawa 1860, str. 22. [8]) Herold. Petersb. [9]) Akt. Wil. I 258. [10]) Patrz wyżej. [11]) Tamże. [12]) W Wiłkomierskiem *kniaź Jurij Massalski* (Vol. leg. II 1005), w Słonimie *Urod. kniaź Jerzy Massalski* (Tamże k 1006). [13]) Z 70 k. 130. [14]) Memoryał k. A od. [15]) Z. 89 k. 58. [16]) Patrz wyżej. [17]) Akty Mińskie str. 72. [18]) Akt. Wil. XVIII 230. [19]) Patrz wyżej. [20]) Tamże. [21]) Demitrowicz Paweł, Pamiątka żywota Mich. Cypr. Massalskiego. Wilno 1622. [22]) S. 65 k. 243. [23]) Herold. Petersb. [24]) Patrz wyżej.

O dalszem potomstwie synów kniazia Michała Fedorowicza nie słychać, niezawodnie wszyscy pięciu pomarli bezpotomnie.

Kniaź Iwan Fedorowicz Masalski pozwany 1539 r. o zagarnięcie łąk majątku kasztelana Wileńskiego Żorosławki [1]. Jako opiekun dzieci Czyża (przyrodnich rodzeństwa), ma *kniaź Iwan Fedorowicz Masalski* 1554 r. sprawę z Ratałem Bohuszewiczem o Listwinowicze i Subacz [2]. W latach 1555—1558 procesuje się z bratem Michałem [3]. Tenże *kniaź Iwan Fedorowicz Masalski* jest w 1564 r. podstarościm Grodzieńskim [4], a sędzią ziemskim Grodzieńskim 1565 r. [5]. *Kniaź Iwan Fedorowicz Masalski* spisał 13 Lutego 1568 r. testament, którym dobra swe rozpisuje między *synów Lwa i Fedora* zostawiając ostatniemu Olekszyce, który testament aktykowany 26 Kwietnia t. r. [6]. Jeszcze w następnym roku *kniaź Iwan Masalski sędzia ziemski Grodzieński* posłował 1569 r. do Lublina na sejm i podpisał akt unii [7], wkrótce potem umarł. Miał dwie żony; pierwsza niewiadomego imienia i pochodzenia była matką synów Lwa i Fedora. Druga Helena Matwiejewna; w 1556 r. *kniahinia Olena Matwiejewna Masalska, żona kniazia Iwana Fedorowicza*, sprzedaje majątek Szebdiejewszczyznę żydom Grodzieńskim [8]. Taż *kniahinia Helena Masalska* zrzeka się w 1584 r. zapisów *nieboszczyka męża swego kniazia Iwana Masalskiego* na rzecz pasierbów swych kniaziów Lwa i Fedora Masalskich [9]. Kniaź Iwan Fedorowicz Masalski pozostawił oprócz wyżej wymienionych synów Lwa i Fedora kilka córek.

Kniaźna Anna Masalska, wyraźnie nazwana *córką sędziego ziemskiego Grodzieńskiego* [10], poślubiła Sebastyana Dybowskiego starostę Knyszyńskiego, z którym miała córkę wydaną za Dymitra Chaleckiego, miecznika Litewskiego [11]. *Hanna z kniaziów Masalskich Dybowska*, występuje w 1569 r. [12] niezawodnie jako wdowa. W następnym 1570 r. wyszła powtórnie za Kacpra Kłodzińskiego starostę Błońskiego i Wołkinickiego [13]. Córka jej Regina Dybowska wychodząc za mąż za Dymitra Chaleckiego miecznika Litewskiego, zeznaje 1575 r., że po śmierci ojca swego Andrzeja Dybowskiego zostawała w opiece *u matki swej kniażny Heleny Masalskiej* i ojczyma Kacpra Kłodzińskiego starosty Błońskiego i Wołkinickiego wraz z majątkami, które stanowiły Dybówka i Sokolniki w powiecie Łęczyckim w koronie, Kołbasino w powiecie Grodzieńskim na Litwie i macierzysty Walewo na Litwie, obecnie majątki te darowywa matce i ojczymowi, kontentując się wypłaconym posagiem 3,000 kop groszy; świadkami tego zapisu byli: *Hrihory Masalski sędzia ziemski (?) Grodzieński* i Mikołaj Sapieha dworzanin hospodarski, *kniaź Fedor Masalski poborca Grodzieński i kniaź Lew Masalski* [14]. W 1582 r. Kłodzińscy i pani Chalecka kwitują Dymitra Chaleckiego z zadosyćuczynienia za wiano i przywianek [15]. Jeszcze w 1611 r. *Anna z kniaziów Masalskich Kacprowa Kłodzińska* kasztelanowa Wyszogrodzka ceduje dzierżawę i leśnictwo Lejpuńskie wnukowi swemu Krzysztofowi Chaleckiemu [16].

Drugą córką kniazia Iwana Fedorowicza Masalskiego była **kniaźna Bohdana Masalska**, występująca 1615 r. jako wdowa po Mikołaju Sapieże kuchmistrzu Litewskim, której synowie nazywają kniazia Fedora Masalskiego marszałka Grodzieńskiego „*wujem*" [17]. *Bohdana Masalska Mikołajowa Sapieżyna była kuchmistrzowa W. K. L., starościna Ostryńska*, żyła jeszcze w 1625 r. [18].

Kniaź Lew Iwanowicz Masalski wspomniany 1568 r. w testamencie ojca [19], dzieli się 3 Maja 1575 r. z bratem Fedorem wszystkiemi dobrami [20], a 1579 r. Olekszycami [21]. *Kniaź Lew Masalski* procesuje się w 1580 r. z Gnoińskimi o wyrugowanie go z majątku Mokrany [22]. Obaj bracia *kniaziowie Lew i Fedor Masalscy* mają 1584 r. sprawę z Aleksandrem Chodkiewiczem [23]. *Kniaź Lew Masalski* wyznaczony poborcą Grodzieńskim z sejmów 1589 i 1590 r. [24]. Władał Świsłoczą i miał za żonę Bohdanę Kotowiczównę, która w 1602 r. jest już wdową [25].

---

[1]) Akt. Wil. XVII 55. [2]) S. 41 k. 160, dr. Memoryał k. C. [3]) Patrz wyżej. [4]) Piscow, Kn. Grodn. Ekon JI 298. [5]) Akt. Wil. XVII 440—443. [6]) Memoryał k. A 2. [7]) Danił., Skarbiec Nr. 2382. [8]) Berszadski, Dokumenty II 176. [9]) 1584 r. Grudnia 1 (Memoryał k. A 2 od.) [10]) Paprocki, Herby 420. [11]) Tamże 420—421. [12]) Z. 48 k. 347 i 348. [13]) Paprocki, Herby 420, mają wyraźną datę ślubu. [14]) Z. 68 k. 175 [15]) Tamże k. 178. [16]) Z. 89 k. 268. [17]) Akt. Grodzieńs. ziems. sądu 1615 r. k. 322. [18]) S. 90 k. 329. [19]) Patrz wyżej. [20]) Memoryał k. A 2. [21]) Tamże. [22]) Z. 68 k. 31. [23]) Tamże k. 386 i S. 61 k. 386. [24]) Vol. leg. II k. 1314 i 1361. [25]) Herold. Petersb.

Kniaź Fedor Iwanowicz Masalski wspomniany 1568 r. w testamencie ojca [1]). Ożeniwszy się z kniażną Łukomską zapisuje jej w 1571 r. 10,900 kop groszy na Chodakowie i Olekszycach [2]). Z bratem i macochą występuje 1575—1584 [3]). *Fedor Masalski* wyznaczony poborcą powiatu Grodzieńskiego z sejmów 1580 i 1581 r. [4]). Małżonka jego Bohdana kniahinia Fedorowa Iwanowicza Masalska wspomniana 1581 r. w testamencie matki swej Andrzejowej Łukomskiej Nastazyi Słuszczanki [5]). *Kniaź Fedor Iwanowicz Masalski* mianowany 28 Czerwca 1582 r. marszałkiem królewskim (Grodzieńskim) [6]). Tenże *kniaź Fedor Iwanowicz Masalski*, wydaje 16 Listopada 1584 r. *żonie swej Bohdanie Andrejewnie Łukomskiej* zapis na summę 1,000 kop na Olekszycach [7]). W następnym roku *kniaź Fedor Iwanowicz Masalski marszałek J. K. M.*, włókę ziemi Olekszyckiej kupionej u *kniazia Lwa Iwanowicza Masalskiego brata rodzonego*, graniczącej z gruntami *stryja kniazia Michała Fedorowicza Masalskiego*, sprzedaje duchownemu cerkwi Olekszyckiej [8]). W 1588 r. podpisany na dokumencie królewskim potwierdzającym przywileje m. Wilna [9]). W 1589 r. otrzymuje przywilej na 19 włók ziemi w powiecie Słonimskim [10]). W latach 1593—1594 nabywa od *kniaziów Jurja i Michała Masalskich* grunta przyległe do Olekszyc [11]). W 1603 r. *kniaź Fedor Masalski marszałek J. K. M.* uskutecznił ostatecznie, z córkami kniazia Romana Sanguszki i ich mężami: Leszczyńskim i kniaziem Zasławskim, rozpoczęty w 1600 r. dział majątku Brzostowica w powiecie Grodzieńskim w ten sposób, że otrzymał połowę tego majątku, gdy druga połowa przypadła wymienionym mężom Sanguszkówien [12]). W 1609 r. *kniaź Fedor Masalski* świadek przy testamencie Dymitra Skumina marszałka J. K. M., który go nazywa *szwagrem* [13]). *Kniaź Fedor Masalski marszałek królewski* wyznaczony z sejmu 1613 r. do komisyi granicznej [14]). W 1615 r. *kniaź Fedor Masalski marszałek J. K. M.*, świadek przy dziale Jana-Dominika i Fryderyka Sapiehów, którzy go nazywają *wujem* [15]). Dnia 10 Listopada 1615 r. podzielił majątki swe między synów Hrihorego i Andrzeja, przekazując ostatniemu Olekszyce [16]), zaś 27 Stycznia 1617 r. *kniaź Fedor Iwanowicz Masalski marszałek J. K. M.* spisał testament; chce być pochowanym w cerkwi Olekszyckiej, gdzie leży ciało pierwszej jego małżonki, potwierdza poprzedni rozdział dóbr swych nabytych: Olekszyc, Staregodworu, Wiejsiej i Brzostowicy, oraz puszczy Narewka, między *synów Hrihorego i Andrzeja* z obowiązkiem zapłacenia *wnuczce po zmarłym synie Aleksandrze, urodzonej z kniażny Ewy Kurcewiżówny Bułyżanki, kniażnie Halszce Masalskiej* summy 10,000 zł. Córkom swoim *kniażnie Zofii Jakubowej Skinderowej i kniażnie Marynie Jundziłowej*, którym poprzednio dał po 600 kop groszy, obecnie leguje wszystkie srebra, a nadto jeszcze po 600 kop groszy na nowo nabytym majątku Czernew w powiecie Brzeskim, który zapisuje synom. Testament ten *kniazia Fedora Masalskiego marszałka Grodzieńskiego* (sic), podany został do akt 6 Stycznia 1618 r. przez Zofię z kniaziów Masalskich Jakóbowę Skinderowę, która zeznała jednocześnie, że kniaź Fedor umarł 19 Grudnia 1617 r. [17]). Z powyższego testamentu okazuje się, że kniaź Fedor miał dwie żony, jedna występująca 1571—1584 kniażna Bohdana Andrejewna Łukomska [18]), druga niewiadomego imienia i pochodzenia [19]), w chwili śmierci męża, który w testamencie o niej nie wspomina, również nie żyjąca. Z nich pozostawił trzech synów i dwie córki.

Kniażna Zofia Fedorówna, żona Jakóba Skindera oblatowała 1618 r. testament ojca [20]). *Kniażna Zofia Masalska Jakóbowa Skinderowa*, występuje jeszcze w 1619 roku [21]).

Kniażna Maryna Fedorówna, w chwili śmierci ojca 1617 r. żona Jundziła [22]), wyszła następnie powtórnie za Andrzeja Oziębłowskiego ciwuna Szadowskiego, starostę Skerstymońskiego [23]).

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Dwa zapisy z d. 8 Października i 29 Listopada 1571 r. (Memoryał k. A. 2), [3]) Patrz wyżej. [4]) Vol. leg. III k. 1005 i 1035. [5]) Z. 68 k. 117 od. [6]) Z. 65 d. 250. [7]) Memoryał k. A. 2 od. [8]) 1585 Grudnia 10 (Akt. Wil. I str. 9—12). [9]) Zbiór dawn. dypl. I 143. [10]) Z. 73 k. 583 i Z. 74 k. 615. [11]) Patrz wyżej. [12]) Akt. Wil. I 16—21. [13]) Akty Mińskie 72. Ów Skumin był żonaty z siostrą stryjeczną kn. Fedora (patrz wyżej). [14]) Vol. leg. III 203. [15]) Akt. Grodz. Ziem. Sądu Ks. za r. 1615—1616 k. 322. [16]) Aktykowany w ziemstwie Grodzieńskiem 16 Stycznia 1616 r. (Memoryał k. A 2 od.) [17]) Akt. Wil. II 41—47. [18]) Patrz wyżej. [19]) Według Tab. Jabl. XIV była nią *Sanguszkówna* (?). [20]) Patrz wyżej. [21]) Akt. Wil. XVIII 247. [22]) Patrz wyżej. [23]) Niesiecki VI 352, VII 217.

Kniaź Aleksander Fedorowicz Masalski *marszałkowicz Grodzieński*, umarł przed ojcem 1614 r., pochowany 13 Listopada t. r. w Grodnie u OO. Bernardynów (a więc był już katolikiem). Według panegiryku pogrzebowego, jako dworzanin J. K. M. towarzyszył Lwu Sapieże w poselstwie do Moskwy (1600 r.), zkąd powróciwszy zawarł związki małżeńskie, a w 1613 r. z sejmiku Grodzieńskiego deputat na trybunał Litewski, gdzie był obrany marszałkiem [1]. Z testamentu jego ojca 1617 r. przekonywamy się, że miał za żonę kniażnę Ewę Kurcewiczównę Bułyżankę i z niej *córkę kniażnę Halszkę* [2]. Wdowa po nim ponowiła związki małżeńskie z Mikołajem Abramowiczem (wojewodzicem Smoleńskim, później wojewodą Trockim), który w 1624 r. kwitował ojczyma swej małżonki Charlęskiego [3]. O córce ich wymienionej **kniażnie Halszce** więcej nie słychać.

Kniaź Hrihory Fedorowicz Masalski, występuje obok ojca i brata 1615—1617 [4]. W 1620 r. Chodkiewicz otrzymuje konsens na cesyę dzierżawy Skerstymońskiej *Hrihoremu Masalskiemu* [5]. *Grzegorz Masalski starosta Skerstymoński*, kandydat na podkomorstwo Grodzieńskie 1624 r. [6], otrzymał 10 Czerwca 1626 r. *(kniaź Hrihory etc.)* nominacyę na ten urząd [7]. Z Grodzieńskiego (bez tytułu kniazia) posłował na elekcyę 1632 r. [8]. W 1634 r. na sejmiku Brzeskim *kniaź Hrihory Masalski podkomorzy Grodzieński* obrany posłem na konwokacyę w Wilnie [9]. W następnym roku uczynił z bratem Andrzejem nowy dział majątków ojcowskich [10]. *Masalski, podkomorzy Grodzieński* (mylnie nazwany Aleksandrem), posłował na sejm 1638 r. [11]. Umarł 1641 r. [12]. Żoną jego była Krystyna Wirowska, zmarła 1653 r. z niej *synowie* **Kazimierz-Zbigniew i Władysław** [13]. Na *Masalskiej podkomorzynie Grodzieńskiej i synu jej Kazimierzu Masalskim* uzyskuje 1646 r. Letaw kontumacyę [14]. Czy nie ten Kazimierz Masalski podpisał z powiatem Kowieńskim elekcyę 1648 r. [15].

Kniaź Andrzej Fedorowicz Masalski występuje 1615—1617 obok ojca i brata [16]. Zaraz po śmierci ojca, bo już 5 Stycznia 1618 r. mianowany po nim marszałkiem Grodzieńskim [17], podpisany jako świadek 1623 r. [18], został 26 Marca 1627 r. kasztelanem Brzeskim [19]. W 1632 r. posłował na sejm elekcyjny [20]. W 1635 r. *Andrzej kasztelan Brzeski i Hrihory podkomorzy Grodzieński Fedorowicze kniaziowie Masalscy* uskutecznili między sobą dział dóbr ojcowskich, skutkiem którego Andrzejowi przypadły: Wiejsieje, Olekszyce i Czernie [21]. Mianowany w Marcu 1643 r. wojewodą Mińskim [22], a 13 Czerwca 1645 r. Brzeskim [23]. W następnym roku podzielił dobra między *dwóch synów z różnych małżeństw, Stanisława z Weiherówny wojewodzianki Chełmińskiej i Kazimierza z Tyszkiewiczówny wojewodzianki Kijowskiej* zrodzonych [24]. W 1648 r. podpisał z województwem Brześciańskiem elekcyę Jana Kazimierza [25]. Umarł 1651 r. [26]. Miał dwie żony: pierwsza Elżbieta Weiherówna wojewodzianka Chełmińska urodziła mu syna Stanisława [27], druga Krystyna Tyszkiewiczówna wojewodzianka Kijowska—syna Kazimierza [28]. Nadto miał kilka córek. Wdowa po nim *Krystyna z Tyszkiewiczów Masalska i syn jej* mają 1652 r. sprawę ze Stanisławem kniaziem Masalskim o ekspulsyę z Olekszyc [29]. *Kniaziowa Masalska wojewodzina Brzeska* spisywała testament 2 Kwietnia 1656 r. [30]. Z córek kniazia Andrzeja:

Izabella wojewodzianka Brzeska, urodzona z Weiherówny, była żoną Łukasza Woyny chorążego Wołkowyskiego [31].

Anna, urodzona z Tyszkiewiczówny, zakonnica św. Brygitty w Brześciu 1676 roku [32].

---

1) Ks. Andrzej Grącki, Kazanie na pogrzebie sławnej pamięci P. J. M. kniazia Aleksandra Masalskiego etc. Wilno, 1614 r. 2) Patrz wyżej. 3) Wilczyński, Herbarz starodawnej szlachty, Rodowód Burczak Abramowiczów. 4) Patrz wyżej. 5) Z. 93 k. 339. 6) Z. 99 k. 63. 7) Tamże k. 160. 8) Vol. leg. III 739. 9) Akt, Wil. II 167, 170. 10) Patrz niżej. 11) Vol. leg. III 946. 12) Herold. Petersb. 13) Tamże. 14) S. 121 k. 49 rej. 2. 15) Vol. leg. IV 217. 16) Patrz wyżej. 17) Z. 93 k. 187. 18) Akt. Tryb. Głów. 1691 k. 624. 19) Z. 102 k. 32 rej. 1. 20) Vol. leg. III 773. 21) 1635 Sierpnia 6 (Memoryał k. A 2 od.) 22) Senatorowie 26. 23) Z 114 k. 742. 24) 1646 Stycznia 5 (Memor. k. A 2 od.) 25) Vol. leg. IV 248. 26) Senatorowie 10. 27) Patrz wyżej i Tabl. Jabl. XIV. 28) Patrz wyżej i Niesiecki VI 353, IX 179. 29) Memoryał k. A 2 od. 30) Tamże. 31) Pietkiewicz. Sen słodki pobożnej śmierci Krystyny Woynianki Kuncewiczowej 1685. 32) Niesiecki VI 353.

Marcybella, niezawodnie córka Andrzeja i Tyszkiewiczówny [1]), znajdując się we frauncymerze królowej jako stara panna, poślubiła w 1670 r. Woynę starostę Gorżdowskiego [2]). W następnym roku *Marcybella z kniaziów Masalskich Woynina* i mąż jej, starostowie Gorżdowscy, kwitują Michała kniazia Masalskiego z wypłacenia posagu [3]). Małżonek jej Maciej-Józef Woyna został następnie marszałkiem Pińskim; oboje, Woyna marszałek Piński i *żona jego Masalska* otrzymują 1685 r. konsens na oddanie w arendę starostwa Gorżdowskiego [4]).

Kazimierz Masalski wojewodzic Brześciański, ma sobie wydzielone dobra przez ojca 1646 r. [5]); jako dworzanin pokojowy J. K. M. podpisał 1648 r. elekcyę Jana-Kazimierza [6]) i wspólnie z matką procesował się 1652 r. z przyrodnim bratem Stanisławem o ekspulsyę z Olekszyc [7]). Obaj *bracia Stanisław i Kazimierz kniaziowie Masalscy* wydali sobie 1653 r. zapis ugodliwy i kwitacyjny [8]). Zginął 1656 r. w wojnie z Moskwą [9]). Podobno miał żonę Katarzynę Wybranowską, która po owdowieniu wyszła 2-o za Mikołaja Potockiego generała Podolskiego [10]), ale z nią bezpotomny.

Stanisław Masalski występuje 1646—1653 obok ojca i brata [11]). *Stanisław Masalski wojewodzic Brześciański* za niedopuszczenie odprawy w majątku Gołut w Grodzieńskiem, przysądzonej Pawłowi Sapieże wojewodzie Witebskiemu sumy, skazany 1650 r. na banicyę [12]). Podczas wojny z Moskwą poddał się tej ostatniej i uprosił u cara ekonomię Grodzieńską; od tego uniwersalnego występku *Stanisław Masalski wojewodzic Brześciański*, uwolniony listem wybaczającym króla Jana-Kazimierza z d. 14 Sierpnia 1658 r. [13]). Wkrótce potem mianowany podkomorzym Grodzieńskim, jako taki posłował na sejmy 1661 i 1662 [14]) i był 1667 deputatem na trybunał Litewski [15]). 1669 r. Lipca 29, testamentem *kniaź Stanisław Masalski podkomorzy Grodzieński* zapisał *synowi swemu Michałowi* Olekszyce, Wiejsieje i Bulkow, pozostawiając *żonę Naruszewiczównę* kasztelankę Żmudzką przy jej własnych dobrach [16]). Listem z d. 3 Maja 1670 r. król zawiadamiał go, że Marcybella Masalska we frauencymerze królowej będąca, idzie za Wojnę starostę Gorżdowskiego [17]). Umarł w Listopadzie 1670 r. [18]). Wdowa po nim *Izabella Naruszewiczówna Masalska kasztelanka Żmudzka z córkami i zięciami: Kazimierzem-Władysławem Bieleckim wojskim Parnawskim i małżonką jego Elżbietą Masalską, Michałem Narbutem i małżonką jego Izabellą Masalską*, pozwani 1683 r. przez Michała-Kazimierza Paca o to, iż Masalska z córkami, „*po śmierci małżonki Paca a córki swej*", zabrała szkatułkę z prawami, obligami, złotem, srebrem, którą Pac nieboszczce małżonce swej był zwierzył; nadto „gdy Pac z nieboszczką małżonką swą żyjąc przez lat 10", ona, Masalska, najmniejszej odmiany we wszystkich, na majętność Rosi, danych zapisach nie uczyniła, ani o nie się nie upominała, a teraz, pomimo to iż Pac wszelkim swym zapisom zadosyć uczynił, sumę złp. 7500 gotówką wypłacił, ona, Masalska, tę majętność Roś, w województwie Trockiem, odebrać mu usiłuje. O to wszystko Pac już 13 Marca 1682 r. wniósł protestacyę i zapozwał Masalskich, którzy mimo że pozew doręczono im w dziedzicznym ich majątku Władysławowie, w województwie Trockiem, do sprawy nie stanęli. Król więc wydaje wyrok zaoczny, skazujący Masalskich na zwrot szkatułki i zapłacenie szkód i nakładów Pacowi i jego małżonce Teresie Balickiej Pacowej, a jednocześnie utwierdza Paców w dożywotniem władaniu majętnością Roś i wydaje dekret skazujący na banicyę *Izabellę Naruszewiczównę Masalską i wyżej wymienionych jej zięciów i córki*, jeśli wyroku dobrowolnie nie spełnią [19]). Z przytoczonych szczegółów okazuje się, że Michał Masalski pozostawił syna Michała i trzy córki.

N. N. była pierwszą żoną Michała-Kazimierza Paca starosty Wasilkowskiego i zmarła bezpotomnie przed 1682 r. [20]).

---

[1]) Tab. Jabl. XIV; nie mogła być córką Stanisława, którego córki występują z matką (patrz niżej) Tab. Jabl. XIV dają Andrzejowi jeszcze córkę Teresę za Dominikiem Kazanowskim, starostą Łukowskim? [2]) Patrz niżej. [3]) 1671 Kwietnia 15 (Memoryał k. B.). [4]) Z. 143 pod dniem 5 Czerwca. [5]) Patrz wyżej. [6]) Vol. leg. IV 248. [7]) Patrz wyżej. [8]) Memoryał k. A 2 od. [9]) Niesiecki VI 353. [10]) Tab. Jabl. XIV i Czołowski. Z przeszłości Jezupola, Lwów 1890 r. str 102. [11]) Patrz wyżej. [12]) S. 127 k. 62 od., 49. [13]) Akt. Wil. I 198—200, z mylną datą 1653 r. [14]) Vol. leg. IV k. 790, 902 i 905. [15]) Z. 138 k. 468. [16]) Memoryał k. A 2 od.—B. [17]) Tamże k. B. [18]) Chrapowickiego Dyaryusz str. 223 pod d. 16 Listopada: „Dowiedziałem się, iż w przeszły piątek p. *Masalski podkomorzy Grodzieński* umarł". [19]) S. 161 d. 301—2, k. 642—4. [20]) Patrz wyżej, także Pacowie 233—234.

Elżbieta (Halszka) podkomorzanka Grodzieńska, wydaną została w Styczniu 1669 roku w Bulkowie za Bonifacego-Teofila Paca ciwuna Trockiego [1]) (następnie strażnik Lit., oboźny Lit.). *Halszka Stanisławówna z Masalskich Pacowa* otrzymała w 1671 r. od ojca swego Stanisława Masalskiego podkomorzego Grodzieńskiego, jako posag, w sumie 50,000 złp. w zastaw, dobra Bulkow, z folwarkami Piotrowicze i Strychaniec; cały ten fundusz zapisuje w rok po swym ślubie małżonkowi swemu Bonifacemu Pacowi, oddalając brata swego Michała. Nadto Halszka Masalska przyniosła mężowi swemu połowę Towian i Łan, które razem z bratem swym Michałem wzięła w sukcesyi po Piotrze Nonharcie, pradziadzie swym a dziadku Izabelli z Naruszewiczów Masalskiej [2]); swoją połowę tych majątków w 1671 r. Michał Masalski odstępuje szwagrowi swemu Bonifacemu Pacowi [3]). Owdowiawszy w 1678 r. [4]), *Bonifacowa Pacowa Halszka Masalska oboźnina wdowa*, ma w Marcu 1679 r. sprawę z Bujwidem, który na nią wyrabia kontumacyę [5]). Wkrótce po owdowieniu ponowiła związki małżeńskie; w 1683 r., w sprawie matki swej Izabelli Naruszewiczówny Masalskiej z Michałem-Kazimierzem Pacem starostą Wasilkowskim, Elżbieta Masalska występuje już jako żona Kazimierza-Władysława Bieleckiego, wojskiego Parnawskiego [6]). Trzecim jej mężem był Stefan-Kazimierz Stankiewicz ciwun Berżański [7]). *Elżbieta z Masalskich Stankiewiczowa,* wprzód żona Kazimierza Bieleckiego wojskiego Pińskiego, a przedtem Parnawskiego, otrzymuje w 1701 r. konsens na ustąpienie czynszowych wsi Strembopole i Tarbubicz w Trockiem, synowi swemu Antoniemu Bieleckiemu służącemu w wojsku Lit. [8]).

Izabella, trzecia córka ~~Michała~~ Stanisł. Masalskiego podkomorzego Grodzieńskiego, w 1683 r. żona Michała Narbuta [9]). Jan (?) Narbut wojskowicz Lidzki i żona jego *Izabella Masalska* występują 1701 r. [10]).

Michał Masalski, jedyny syn Stanisława Masalskiego podkomorzego Grodzieńskiego i Izabelli Naruszewiczówny, odziedziczył po ojcu Olekszyce, Wiejsieje i Bulkow [11]). W 1671 r. sprzedał szwagrowi swemu Bonifacemu Pacowi swoją połowę Towian i Łan [12]) i w tymże roku od *ciotki Marcybelli z Masalskich Woyninej* otrzymał pokwitowanie z wypłacenia jej sumy posagowej [13]). W tymże roku już chorąży Grodzieński zaręczył się 12 Sierpnia 1671 r. z Ogińską pisarzówną polną Litewską [14]). Slub musiał nastąpić wkrótce potem; już 3 Czerwca 1677 r. *kniaź Michał Masalski* spisywał testament, którym *żonie swej Maryannie Ogińskiej* wojewodziance Połockiej, potwierdza zapis 100,000 złotych na Wiejsiejach i pozostawia ją przy posesyi Olekszyc i Bulkowa do dojścia do lat syna Jana [15]). Umarł w tymże 1677 r; wdowa po nim *Maryanna-Anna Ogińska Michałowa Masalska chorążyna Grodzieńska* występuje samodzielnie w Marcu 1678 r. [16]). Następnie dwukrotnie ponawiała związki małżeńskie; w 1680 r. jest powtórnie żoną Kazimierza Chaleckiego starosty Mozyrskiego [17]), a w 1699 r. Konstantego Woyny-Jasienickiego podkomorzego Brasławskiego, który w tym roku wyrabia dla żony swej *Maryanny Ogińskiej communicatio juris* na ciwunstwo Tędziagolskie [18]). W 1708 r. *Maryanna Ogińska Woynina podkomorzyna Brasławska* jeździła do Prus, gdzie jej syn umarł i pokwitowała tamże z pozostałych po nim rzeczy [19]). Jeszcze w 1717 r. *Maryanna Ogińska* wdowa po Konstantym Woynie podkomorzym Brasławskim, otrzymuje konsens na cesyę ciwunstwa Tędziagolskiego Michałowi Masalskiemu staroście Grodzieńskiemu [20]). Z Masalskim miała dwóch synów, wymienionego Jana i **Samuela** zmarłego dzieckiem [21]).

Jan Masalski, syn Michała chorążego Grodzieńskiego i Maryanny Ogińskiej, występuje 1695 r. jako *chorążyc Grodzieński* [22]). 20 Maja 1696 r. *Jan kniaź Masalski* zapisuje *żonie swej Wołowiczównie* 150,000 zł., połowę ruchomości i dożywotnie mieszkanie na Olekszycach, Narewce i Bulkowie [23]). W następnym roku *Jan Masalski chorążyc*

---

[1]) Chrapowickiego Dyaryusz str. 90, Akt. Tryb. Głów. 1671 r. d. 285. [2]) Akt. Tryb. Głów. 1671 r. d. 285. [3]) Tamże d. 313 i 322. [4]) Pacowie 122. [5]) S. 150 k. 79 i 206. [6]) Patrz wyżej. [7]) Herold Petersb. [8]) Z. 153 k. 207. [9]) Patrz wyżej. [10]) Z. 148 k. 1101. [11]) Patrz wyżej. [12]) Tamże. [13]) Tamże. [14]) Chrapowickiego Dyaryusz str. 252. [15]) Memoryał k. B. [16]) Z. 141 d. 43. [17]) Wojniłowicz, Śnieg. Ogień. Jerzy i Jan Ogińscy przy pogrzeb. lustrze, Wilno 1680 r. [18]) Z. 148 k. 459. [19]) Patrz niżej. [20]) Z. 155 k. 986. [21]) Herold Pétersb. [22]) Zawisza 39. [23]) Memoryał k. B., mylnie nazwany starostą Grodzieńskim, czem dopiero został później.

Grodzieński (mylnie chorąży) posłował z Grodzieńskiego na sejm elekcyjny i podpisał z powiatem Grodzieńskim elekcyę Augusta II [1]). 18 Lutego 1699 r. mianowany marszałkiem Grodzieńskim [2]), otrzymuje 1700 r. przywilej na wójtostwo Grodzieńskie [3]); zrzekł się marszałkostwa 1704 r. i w tym roku za cesyą Jana-Franciszka Kotowicza został starostą Grodzieńskim [4]). Podczas wojny Szwedzkiej oboje małżonkowie *Masalscy starostowie Grodzieńscy* wyjechali do Prus, gdzie zmarli w pierwszej połowie 1706 r. Rejestr rzeczy, zeszłych *Jana Masalskiego starosty Grodzieńskiego i samej jejmości* spisano 16 Maja 1706 r. w królestwie Pruskiem w powiecie Ryńskim, w Ruskiej wsi (sic), z odbioru których tamże pokwitowała (matka starosty) Maryanna Ogińska Woynina podkomorzyna Brasławska [5]). Tegoż roku 10 Czerwca 1706 na starostwo Grodzieńskie *po zejściu Jana Masalskiego* otrzymał przywilej Hrihory Kotowicz chorąży Grodzieński [6]). Z wyżej wymienionej małżonki Wołowiczówny, którą była Joanna Wołowiczówna podkomorzanka Słonimska, urodzona z Masalskiej [7]), pozostawił Jan Masalski syna i córkę.

Dominika Masalska, córka Jana Masalskiego starosty Grodzieńskiego i Wołowiczówny podkomorzanki Słonimskiej, wydaną została w 1720 r. za Aleksandra Hlebickiego-Józefowicza starostę Bidzkiego [8]). Mąż jej następnie starosta Orszański, mianowany 1740 r. kasztelanem Mińskim, umarł 1742 r. [9]), poczem Dominika wyszła powtórnie za Jana Kmicica starostę Sidoroczyńskiego [10]), który umarł we Wrześniu 1754 r. [11]).

Michał-Józef Masalski, jako *Michał Masalski* otrzymuje 1717 r. ciwunostwo Tędziagolskie za cesyą babki [12]), a następnie starostwo Radoszkowskie; kolejno mianowany: 12 Października 1726 r. pisarzem wielkim Litewskim [13]), wojewodą Mścisławskim 8 Lipca 1737 r. [14]), kasztelanem Trockim 21 Maja 1742 r. [15]), kasztelanem Wileńskim i jednocześnie hetmanem polnym Litewskim 5 Października 1744 r. [16]), hetmanem wielkim 8 Października 1762 r. [17]), umarł 20 Stycznia 1768 r. [18]). Oprócz starostwa Radoszkowskiego, otrzymał 27 Marca 1727 roku konsens na starostwo Grodzieńskie [19]), a nadto trzymał starostwo Berznickie i dzierżawy Rawanicze i Drecheza. W 1748 roku *Michał Masalski kasztelan Wileński, hetman polny Litewski i małżonka jego Franciszka z Ogińskich*, wyrabiają sobie konsensa na cesyę synom dzierżaw i starostw: Grodzieńskiego (Józefowi), Radoszkowskiego i Berznickiego (16 Listopada) [20]), Rawanicz i Drechezy (30 Grudnia) [21]). Żoną jego była Franciszka Ogińska (córka Mikołaja-Franciszka Ogińskiego kasztelana Trockiego i Katarzyny Kopciówny). *Franciszka z Ogińskich Masalska starościcowa Grodzieńska* aktem z d. 4 Sierpnia 1724 r. zapisała *mężowi swemu Michałowi kniaziowi Masalskiemu starościcowi Grodzieńskiemu* wszystkie dobra i ruchomości, a mianowicie zrzekła się zapisanych sobie przez niego 100,000 złp. i darowała mu otrzymane od brata Antoniego Ogińskiego starosty Radoszkowskiego części Indury, Świsłoczy i Hrayna [22]). W kilka dni później (24 Sierpnia 1724 r.) brat jej Antoni Ogiński starosta Radoszkowski, zapisem donacyjnym ustąpił jej i jej mężowi majętności Wiejsiejki z folwarkami, Strunnę z folwarkami, Mohylno, Kołpin, Rawanicze, Chełmice, Dukorę, Dryczyn [23]). Umarła w 1750 r.; egzekwie za jej duszę odbyły się w Grodnie 10 Czerwca 1750 r. [24]). Urodziła mężowi czterech synów: Kazimierza, Józefa, Jana i Ignacego i trzy córki: Katarzynę, Teresę i Maryannę [25]). Z nich Teresa i Maryanna zmarły dziećmi.

Katarzyna już dość późno, bo w Czerwcu 1769 r. poślubiła Józefa Niesiołowskiego kasztelana, potem wojewodę Nowogrodzkiego. Małżeństwo to zawarte wbrew

---

1) Vol. leg. V 893. 2) Z. 149 k. 763. 3) Z. 150 k. 97. 4) Z. 153 k. 374; marszałkiem Grodzieńskim po nim Krzysztof Micuta (Z. 148 k. 1586). 5) Akt. Wil. VII 426—430. 6) Z. 148 k. 1635. 7) Tabl. Jabl. XIV i LXI. 8) Szczuciński Apolliu Schol. Piar., Traktat dożywotniej przyjaźni W. P P. Aleksandra Hlebickiego-Józefowicza starosty Bidzkiego a xiążęcym charakterem W. J. P. Dominiki Masalskiej starościanki Grodzieńskiej 1720 r. 9) Senatorowie 113. 10) Karpowicz, Kazanie na pogrzebie Franciszki z Chaleckich Pociejowej, Wilno 1774 r. 11) Kur. Pol. 1754 r. № 64. 12) Patrz wyżej. 13) Z. 162 k. 121. 14) Z. 171 k. 46. 15) Z. 173 k. 40. 16) Z. 172 k. 936 i Z. 173 k. 214. 17) Z. 173 k. 728. 18) Gazety współczesne. 19) Memoryał k. B. 20) Z. 176 k. 220—222. 21) Tamże k. 271. 22) Memoryał k. B, także Replika przeciwko JWW. Niesiołowskim wojewodom Nowogrodzkim, w odwodowym stanie sprawy J. O. O. xiążąt J.M. biskupa Wileńskiego i pod dozorem jego będących Masalskich, k. A 2 od. 23) Replika k. C. 2, C. 2 od. D. 24) Kurjer Polski 1750 r. Nr. 717. 25) Replika k. F. i Tab. Jabl. XIV.

woli opiekuna Katarzyny i brata jej biskupa Masalskiego, wywołało długi proces o wyposażenie Katarzyny z dóbr ojczystych, które stanowiły Lachowicze z folwarkami, połowa hrabstwa Myskiego, Połonka, połowa Repelki i Poberżnik, Olekszyce, Wiejsieje, Niemenczyn, Czabiszki na Litwie, oraz majętność Dobre w Koronie [1]. Wojewodzina umarła w Styczniu 1795 r. „śmiercią brata Masalskiego biskupa, od pospólstwa w Warszawie powieszonego i niepewnością o synie męczona" [2].

Kazimierz (Kazimierz-Adryan), najstarszy syn Michała-Józefa i Franciszki z Ogińskich [3], najprzód starosta Wołkowyski. Rodzice zaręczając go z Krystyną Sapieżanką wojewodzianką Mścisławską, córką Teodory z Sołtanów Sapieżynej, zawarli z tą ostatnią intercyzę 28 Marca 1745 r., którą w sumie zł. 250,000 darowali Kazimierzowi całe hrabstwo Myskie [4]. Ślub nastąpił w Kwietniu tegoż roku i już 23-go Kwietnia t. r. Kazimierz Masalski zapisał żonie z powyższych 250,000 złp., 150,000 wiecznością i 100,000 dożywocie [5]. *Krystyna z Sapiehów Masalska starościna Wołkowyska*, występując 1746 r. obok matki, teścia i męża, układa się o dobra spadkowe Sapieżyńskie [6]. Kazimierz ze starosty Wołkowyskiego mianowany 30 Września 1750 r. obożnym wielkim Litewskim [7], a 23 Października 1752 r. podczaszym Litewskim [8]; rezygnował z tego urzędu w 1756 r. [9]. Prawdopodobnie z powodu przyznanej wówczas jego niepoczytalności, ojciec jego i bracia szeregiem dokumentów w 1756 r. sporządzonych, regulują stosunki majątkowe z jego żoną [10]. Nie piastował żadnych więcej godności, „zostawał w chorobie i niemocy rządzenia się" [11]; żonę z którą nie miał potomstwa, stracił 20 Października 1772 r. [12] i żył jeszcze w 1777 r. [13].

Jan, trzeci syn Michała-Józefa i Ogińskiej, urodzony 1728 r. [14], starosta Radoszkowski, mianowany 20 Grudnia 1748 r. sekund-pułkownikiem pod artyleryą Litewską [15], a 20 Grudnia 1756 r. podczaszym wielkim Litewskim po rezygnacyi Kazimierza Masalskiego [16]. Jednocześnie starosta Wołkowyski, Radoszkowski i Mścibowski, umarł w Nowogródku 27 Stycznia 1763 r., mając lat 34 [17], bezżenny.

Ignacy (Ignacy-Jakób), czwarty syn Michała-Józefa i Ogińskiej, urodzony 22 Lipca 1729 r. [18], obrany kanonikiem Wileńskim 27 Lipca 1744 r. [19], mianowany kanonikiem kolegiaty Warszawskiej 4 Stycznia 1746 r. [20], pisarzem duchownym Litewskim 20 Czerwca 1748 r. [21], referendarzem duchownym Litewskim 14 Grudnia 1754 r. [22], biskupem Wileńskim w Lutym 1762 r. [23], przez kapitułę obrany 16 Marca 1762 r., konsekrowany 27 Lipca t. r. [24], powieszony w Warszawie od pospólstwa 9 Maja 1794 r. [25]. Przedstawiwszy delegacyi sejmowej memoryał [26] konstytucyą 1775 r., uzyskał dla swej rodziny zatwierdzenie tytułu książęcego [27].

Józef, drugi syn Michała-Józefa i Franciszki z Ogińskich [28], starosta sądowy Grodzieński, ożenił się 2 Marca 1745 r. z Antoniną Radziwiłłówną krajczanką Litewską [29], poczem rodzice ich Radziwiłł krajczy Litewski i Michał Masalski kasztelan Wileński, zawarli między sobą zapis intercyzyjny 5 Marca 1745 r. [30]. Tegoż dnia *Józef kniaź Masalski starosta sądowy Grodzieński* wydał zapis reformacyjny *małżonce swej Antoninie księżniczce Radziwiłłównie* [31]. Mianowany 23 Lipca 1754 r. podskarbim nadwornym Litewskim [32], za cesyą Sulistrowskich, starosta Łoździejski 1756 r. [33] spisał testament 31 Maja 1765 r. [34] i umarł w Warszawie 6-go Czerwca 1765 r. [35]. Żona jego księżniczka Antonina Radziwiłłówna, córka księcia Marcina Radziwiłła krajczego wielkiego Litewskiego i Aleksandry Bełchackiej, urodzona w Czarnawczycach 18 Sierpnia 1730 r. [36], zmarła w Grudniu 1764 r. [37]. Urodziła mężowi córki: **Maryannę** urodzoną 28 Września 1755 r. [38], zmarłą dzieckiem, Helenę i syna Ksawerego.

---

[1]) Replika (patrz wyżej) k. A. od. i Z. 2, a także „Informacya o questiach, które wojewodowie Nowogrodzcy w sprawie z domem xiążąt Masalskich mieli w Sądzie Trybunału Głównego W. X. Lit. w roku 1777 na kadencyi Ruskiej". [2]) Pamiętniki Michała Zaleskiego, Poznań 1879 r. str. 215. [3]) Replika k. F. [4]) Tamże k. Q od. i Q 2 od. [5]) Tamże k. R. [6]) S. 194 d. 6, 8, 24. [7]) Z. 176 k. 763. [8]) Z. 181 k. 5. [9]) Z. 179 k. 668, patrz niżej. [10]) Z. 182 d. 39, 43/45, 47/49. [11]) Informacya str. 20. [12]) Żychliński IV 180. [13]) Replika k. F. 2. [14]) Żył lat 34, patrz niżej. [15]) Z. 176 k. 258. [16]) Z. 179 k. 668. [17]) Kurjer Litewski 1763 r. Nr. 6. [18]) Przyałgowski, Żywoty Biskupów Wileńskich III 169. [19]) Tamże 170. [20]) P. kor. ks. 6 k. 277 i 279. [21]) Z. 176 k. 72. [22]) Z. 179 k. 549. [23]) Senatorowie 310. [24]) Przyałgowski III 172—173. [25]) Korrespondent Narodowy i Zagraniczny 1794 Nr. 37 dod. [26]) Memoryał patrz wyżej. [27]) Vol. leg. VIII 655—656. [28]) Replika k. F. [29]) Kur. Pol. 1745 r. Nr. 430. [30]) Memoryał k. B. [31]) Tamże. [32]) Z. 179 k. 269. [33]) Memoryał k. B. [34]) Tamże k. B. od. [35]) Wiadom. Warszaws. 1765 r. Nr. 46. [36]) Icones Radivil Tab. 118. [37]) Wiadom. Warszaw. 176[illegible] r. Nr. 2. [38]) Icones Radivil Tab. 118.

Ksawery książę Masalski, syn Józefa i Antoniny Radziwiłłówny, zaślubił w Białej 1 Stycznia 1780 r. księżniczkę Józefę Radziwiłłównę [1]) córkę Michała-Kazimierza księcia Radziwiłła wojewody Wileńskiego i hetmana wielkiego Litewskiego i Anny Mycielskiej, urodzoną 9 Września 1762 r. [2]). Konstytucyą 1775 r. mianowany szefem komendantem własnego regimentu pieszego wojsk wielkiego księstwa Litewskiego, które to szefostwo miało być dziedzicznem [3]). Umarł bezpotomnie 15 Listopada 1787 r. [4]), poczem szefostwo pułku jego konferowano w Styczniu 1788 r. Ksaweremu Niesiołowskiemu [5]). Wdowa po nim ponowiła związki małżeńskie z Michałem Grabowskim koniuszym Litewskim [6]).

Helena Apollonia księżniczka Masalska, urodzona 9 Listopada 1763 r. [7]), wydana 29 Lipca 1779 r. za Karola-Józefa-Emanuela księcia Ligne [8]), owdowiała 14 Września 1792 r. [9]) i tegoż roku w Grudniu 1792 r. wyszła powtórnie za Wincentego Potockiego podkomorzego wielkiego koronnego [10]), zmarła 30 Października 1815 r. [11]). Na niej wygasła gałęź hetmańska książąt Masalskich.

---

[1]) Gaz. Warszawska 1780 r. Nr. 6. [2]) Europ. Geneal. Handb. [3]) Vol. leg. VIII 656. [4]) Gaz. Wileńska 1787 r. Nr. 46. [5]) Gazeta Warszawska 1788 r. Nr. 7. [6]) Europ. Geneal. Handb. [7]) Tamże. [8]) Lucien Percy, Histoire d'une grande dame au XVIII siècle, 2 tomy, Paryż 1887—1890 I 216. [9]) Tamże 432. [10]) Tamże 451. [11]) Tamże II 481.

- **Fedor** 1500—1509, Ż. Nastazya Jazłowiecka
  - **Michał** 1555—1558, Ż. kn. Kroszyńska
    - **Aleksander** 1563—1585
    - **Iwan** † 1572
    - **Fedor** 1567—1613, Ż. Hanna Kolenda
    - **Jurij** 1574—1594, Ż. Hanna Krywcówna
    - **Michał** 1593 † 1622, Ż. 1-o Kłoczkówna, 2-o Bykowska
    - **Hanna** † 1620, M. Dymitr Skumin
  - **Iwan** 1539—1569, sędzia ziems. Grodzieński, Ż. 1-o N. N. 2-o Helena Matwiejewna
    - **Lew** 1568—1590, Ż. Bohdana Kotowicz
    - **Fedor** 1568 † 1617, marsz. Grodzieński, Ż. 1-o Bohdana Łukomska, 2-o N. N.
      - **Andrzej** † 1651, w-da Brześciański, Ż. 1-o Elźbieta Weiher, 2-o Krystyna Tyszkiewicz
        - **Kazimierz** † 1656, Ż. Wybranowska
        - **Stanisław** † 1670, podkom. Grodzieński, Ż. Izabella Naruszewicz
          - **Michał** 1671—1677, chor. Grodzieński, Ż. Maryanna Ogińska
            - **Samuel** † młodo
            - **Jan** † 1706, star. Grodzieńs. Ż. Wołowiczówna
              - **Michał-Józef** kaszt. Wil., hetm. w. Lit. † 1762, Ż. Ogińska
                - **Kazimierz** 1745—1777, Ż. Sapieżanka
                - **Józef** † 1765, podskarbi nadw. Ż. Radziwiłłówna
                  - **Ksawery** † 1787, Ż. Radziwiłłówna
                  - **Helena** ur. 1763 † 1815, M. 1-o ks. Ligne 2-o Potocki
                - **Jan** † 1763, podczaszy Lit.
                - **Ignacy** ur. 1729 † 1794, biskup Wileński
                - **Katarzyna** M. Niesiołowski
              - **Dominika** M. 1-o Hlebicki, 2-o Kmicic
          - **N N** za Pacem
          - **Elźbieta** M. 1-o Pac, 2-o Bielecki, 3-o Stankiewicz
          - **Izabella** M. Narbut
        - **Izabella** M. Wojna
        - **Anna** zakonnica
        - **Marcybella** M. Woyna
      - **Aleksander** † 1614, Ż. kn. Ewa Kurcewicz
        - **Halszka**
      - **Hrihory** † 1641, podkom. Grodzieński, Ż. Krystyna Wirowska
        - **Kazimierz** 1646
        - **Władysław**
      - **Zofia** M. Skinder
      - **Maryna** M. 1-o Jundził, 2-o Oziembłowski
    - **Hanna** M. 1-o Dybowski, 2-o Kłodziński
    - **Bohdana** M. Sapieha

Gałęź na Druji (Brasławska).

Kniaź Tymofiej Władimirowicz Masalski posłował do Moskwy w Październiku 1487 i w Marcu 1488 r., jako okolniczy Smoleński, namiestnik Dubrowieński [1]), a w Lipcu 1489 r. jako *okolniczy Smoleński i namiestnik Dorohobużski* [2]). Między drugiem a trzeciem poselstwem wojska Moskiewskie spustoszyły mu włość Nedochodow [3]). *Kniaź Tymofiej Władimirowicz Masalski okolniczy Smoleński* otrzymuje 1493 r. przywilej na majątek Radoszczyn i ludzi Nowosieleckich w Smoleńszczyźnie, nadanych mu przez króla Kazimierza, po śmierci pisarza Mikity [4]). Tenże *kniaź Tymofiej Masalski* ma sprawę z kniaziem Semenem Iwanowiczem Władimirowiczem (Bielskim) o Bolszowo 1495 r., która odłożoną została [5]). W 1496 r. otrzymał przywilej na miasto, zamek i włość Druję [6]). Prawdopodobnie umarł 1497—1498, albowiem już w 1499 r. synowie jego dzielą się Drują [7]) i w tymże roku w Marcu *kniahinia Tymofiejewa* ma sprawę o ziemię, którą *kniaź Tymofiej* otrzymał po pisarzu Mikicie [8]). *Kniahinia Anna Masalska* z synami Piotrem, Jurjem i Iwanem otrzymuje 1505 r. potwierdzenie posiadania Druji [9]). Wymieniona małżonka kniazia Tymofieja była to Anna Semenówna Sapieżanka siostra Bohdana i Iwana Sapiehów, co się okazuje z tego, że do czynienia działu w Druji król posłał kniaziom Masalskim *brata ich cioteczno rodzonego Pawła Iwanowicza Sapiehę* marszałka hospodarskiego, starostę Brasławskiego [10]). W 1512 r. król w liście do Jurja Hlebowicza wojewody Smoleńskiego, nadaje *kniaziowi Piotrowi Masalskiemu, jego matce i braciom* pięć ziem w Smoleńszczyźnie [11]). Prawdopodobnie umarła przed 1523 r., w którym *kniaź Piotr, Jurij i Iwan Tymofiejewicze Masalscy* na dział majątku Starą i Nową Drują otrzymuje potwierdzenie [12]).

Kniaź Jurij Tymofiejewicz Masalski dworzanin królewski, otrzymuje w 1524 r. potwierdzenie na kupno trzeciej części ziemi Szembela we włości Opeskiej, powiecie Brasławskim [13]), oraz na kupno ziemi Sobutiewszczyzny u mieszczan Połockich [14]) a w roku 1528 nabywa od Pawła Sapiehy pustosze w Brasławskiem [15]). W popisie ziemskim 1528 r. zapisany na 2 konie [16]). W 1533 r. ma sprawę z Sapiehą [17]). Ożeniony z kniażną Hanną Iwanówną Sokolińską [18]), bierze udział w sprawach wszystkich kniaziów Sokolińskich: 1530 r. z kniaziem Podbereskim [19]), a 1541 r. o dział Sokolni [20]). Sam procesuje się 1546 r. z kniaziem Tymofiejem Sokolińskim o Krywino [21]). W tymże roku otrzymuje potwierdzenie na kupno ziemi [22]). *Kniaź Jurij Tymofiejewicz Masalski* włada 1552 r. w województwie Połockiem, wspólnie z braćmi, Drują i siołami Popizow, Klin, Hubryłowicze, oraz *po żonie* majątkami Horodec, który *ojciec jej* kniaź Iwan Sokoliński wysłużył, a także Nesinem i Krywinem [23]). W 1557 r. *kniaź Jurij Tymofiejewicz Masalski zapisuje małżonce swej kniahini Hannie Iwanówne Sokolińskiej* trzecią część majątków ojczystych, wysłużonych lub odziedziczonych po kniaziach Michale i Iwanie Sokolińskich [24]). Zaraz potem umarł; już w 1561 r. *kniahinia Jurjewa Tymofiejewicza Masalska, Hanna Sokolińska z córkami swemi Wasilisą i Maryną* i innymi potomkami kniazia Tymofieja Sokolińskiego, otrzymuje potwierdzenie przywileju na bezmytny przewóz towarów przez Dźwinę [25]). Kniahinia Anna została następnie czernicą (mniszką) w monasterze w Kijowie; w 1567 r. król pisał do wojewody Kijowskiego, aby *kniahini Jurjowej Masalskiej* nie bronił zostania ihumenią w monasterze św. Michała w Kijowie [26]). Kn. Jurij Tymofiejewicz pozostawił dwie córki:

Maryna jako wdowa po Pawle Pawłowiczu Naruszewiczu, wyszła powtórnie za Mateusza Janowicza Kuchmistrzowicza (Narbuta) komornika J. K. M., który jej w 1558 r. zapisuje 600 kop na Dziśnie i Niemenczynie [27]).

---

[1]) Karpow I str. 1—5 i 14—17. [2]) Tamże 34—39. [3]) Tamże 20. [4]) Sierpnia 20 ind. 11 (1493, Z. 3 k. 81 od.). [5]) Z. 5 k. 27 od. [6]) Dyplomat był w archiwum Sapiehów (Historya z autorów i dyplomatów domu xiążąt Masalskich, Wilno 1789). [7]) Tamże. Niewiadomo na jakiej zasadzie rodowód kniaziów Masalskich każe kniaziowi Tymofiejowi ginąć w bitwie nad Wiedroszą 1499 r., poczem dopiero wdowa jego pospieszyła do konającego króla Aleksandra i wymogła 1506 r. hramotę na Druję (Żychl. IV 174). [8]) Z. 5 k. 57. [9]) P. 26 k. 794. [10]) Kognowicki, Przydatek k. 125. [11]) Z. 7 k. 567. [12]) Z. 12 k. 463. [13]) Z. 12 k. 164. [14]) Tamże k. 164 od. [15]) Manuskr. Wileńs. ks. 29 k. 4. [16]) P. 1 k. 7. [17]) Z. 16 k. 130. [18]) Patrz niżej. [19]) Z. 16 k. 140. [20]) Z. 27 k. 59. [21]) Z. 29 k. 1. [22]) Z. 29 k. 50. [23]) Pis. dziej. Pols. str. 225—226. [24]) S. 37 k. 57. [25]) S. 41 k. 210. [26]) Z. 47 k. 112. [27]) S. 38 k. 284.

Starsza **Wasilissa**, wprzód żona Mikołaja Jermolicza, z którym miała syna Jana i córkę Aleksandrę za Janem Ordą [1]), wyszła powtórnie za kniazia Abrahama Fedorowicza Druckiego-Horskiego, zmarłego przed 1570 r., pozostawiając syna Jurja i córkę Dorotę [2]). Jako *kniahinia Abramowa Horska, Wasilissa Masalska* zastawiła u kniazia Bohdana Sokolińskiego majątek Orewę, który syn jej kniaź Jurij Horski ustąpił w 1600 r. kn. Fedorowi Horskiemu [3]). Po trzecie zaślubiła Jana Wołosieckiego. W 1595 r. *Wasilissa Jurjewna Masalska Janowa Wołosiecka* zastawia za 300 kop Czuryłowicze Łukaszowi Mirskiemu [4]). Zachowały się dwa listy, którymi *pani Janowa Wołosiecka Wasilissa Masalska* zaprasza synowę swą kniahinię Horską na ślub córki swej Aleksandry i donosi synowi swemu kniaziowi Jurju Druckiemu-Horskiemu o sprawach osobistych [5]). W 1604 r. *Janowa Wołosiecka* sprzedaje Czuryłowicze córce swej Janowej Dziewoczkowej [6]). Zaś w 1611 r. Jan Dziewoczka i kniażna Dorota Horska małżonkowie, sprzedają, odziedziczone po matce jej *kniahini Wasilisie Masalskiej*, Druję, Hrudzinowo i Czuryłowicze za 5000 kop groszy Lwu Sapieże [7]).

Kniaż Piotr Tymofiejewicz Masalski, najstarszy z braci [8]), będzie to *kniaź Piotr Masalski* w popisie 1506 r. zapisany na 6 koni [9]). *Kn. Piotr Tymofiejewicz Masalski* bierze 1518 r. w zastaw w sumie 1060 kop groszy dzierżawę Stokliszską [10]), którą król wykupić u niego pozwala 1519 r. Hrihoremu Ostykowiczowi [11]), a 1521 r. Jakóbowi Kuncewiczowi [12]), któremu też rzeczywiście ta dzierżawa się dostała. W 1524 r. *kn. Piotr Masalski* już tylko dworzanin królewski otrzymuje potwierdzenie na kupno Iszczołny od Zenowicza za 700 kop groszy [13]), a w 1527 r. ekspektatywę na dzierżawę Luboszańską, gdy obecny dzierżawca Jurij Niemirowicz żyć przestanie [14]). Nie doczekawszy jednak śmierci Niemirowicza, został dzierżawcą Somiliszskim; w sprawie pomiędzy kniaziami Masalskimi o Czuryłowicze i inne krzywdy występuje 1533 r. *kn. Piotr Tymofiejewicz Masalski dzierżawca Somiliszski* [15]). Wkrótce jednak ustąpił z tej dzierżawy, na której w 1538 r. spotykamy Jana Janowicza Zaberezińskiego [16]) i już bez żadnego tytułu urzędu kwitował 1536 r. kn. Fedora Sanguszkowicza [17]). Tego, czy innego *kniazia Masalskiego*, król w 1546 r. uwalnia od służby ziemskiej z tem, że nim synowie podrosną, sługi na wojnę posyłać będzie [18]). W takim razie umarłby kniaź Piotr około 1548 r., a przed 1551 r., w którym w liczbie szlachty województw Połockiego i Witebskiego występują tylko *kniaziowie Iwan i Andrzej Piotrowicze Masalscy* [19]). Miał dwie żony. Pierwszą była N. N., córka kniazia Matwieja Mikitynicza; już w 1518 r. *kniaź Piotr Tymofiejewicz Masalski* ma sprawę z Czyżewiczem o krzywdy wyrządzone z majątku Strunna, który wziął za żoną, córką kniazia Matwieja Mikitynicza [20]). Po bezpotomnej śmierci żony, która mu Strunnę zapisała, ma sprawę o nią w 1524 r. z teściem swym kniaziem Matwiejem Mikityniczem [21]). Drugą kniażna Olena Andrejewna Sanguszkówna. Oboje, *kniaź Piotr Tymofiejewicz Masalski i żona jego kniażna Olena Andrejewna* kwitują w 1536 r. kniazia Fedora Sanguszkę, że oprócz posagu 200 kop groszy, które otrzymali od ojca kniazia Andrzeja Aleksandrowicza Sanguszkowicza, kniaź Fedor wypłacił im jeszcze 100 kop groszy [22]). Owdowiawszy, Olena wyszła powtórnie za Stanisława Skopa. W 1555 r. *pani Stanisławowa Skopowa Olena Sanguszkówna* ma sprawę, w której stawał syn jej *kniaź Masalski* [23]). Niezawodnie owdowiawszy po drugim mężu, powróciła do nazwiska pierwszego. W 1561 r. *kniahinia Piotrowa Tymofiejew (icza) Masalska Olena Andrejewna Sanguszkówna z synami kniaziami Iwanem i Andrzejem Piotrowiczami Masalskimi* oraz kniahinia Jurjewa Tymofiejewicza Masalska Hanna Sokolińska z córkami Wasilisą i Maryną i kniaź Iwan Tymofiejewicz Masalski z synami, kniaziami Matwiejem, Hrihorym i Wasilem, otrzymują potwierdzenie przywileju króla Aleksandra na bezmytny przewóz towarów przez Dźwinę [24]). Z drugiej więc żony pozostawił kniaź Piotr synów *Iwana i Andrzeja Piotrowiczów Masalskich*,

---

1) Żychliński IV 174. 2) Patrz wyżej str. 139. 3) Z. 85 k. 57, dr. A. J. Z. R. II 6—7. 4) Słown. Geogr. I 882. 5) Arch. Sborn. IV 55—57. 6) Słown. Geogr. I 882. 7) Tamże i III 189. 8) Patrz wyżej. 9) Z. 8 k. 124. 10) Z. 11 k. 25. 11) Tamże k. 51. 12) Z. 10 k. 41. 13) Z. 12 k. 201. 14) Tamże k. 348. 15) Z. 16 k. 153. 16) Z. 7 k. 620 (Boniecki). 17) Patrz niżej. 18) Z. 30 k. 137. 19) Pamiat. T. I Cz. I str. 9. 20) S. 3 k. 9, patrz wyżej. 21) S. 4 k. 81, patrz wyżej. 22) Arch. Sław. IV 35—36. 23) S. 37 k. 79. 24) Z. 41 k. 210 d. 169.

którzy 1551 r. w Witebsku podpisali postanowienie szlachty województw Witebskiego i Połockiego względem ludzi pochodnych [1]. Z nich:

Kniaź Iwan Piotrowicz Masalski przy wzięciu Połocka 1563 r. dostał się do niewoli Moskiewskiej, wskutek czego *brat jego Andrzej Masalski* zeznał 1564 r., że wraz z bratem, który przy zdobyciu Połocka dostał się do niewoli, utracił różne listy i przywileje [2].

Kniaź Andrzej Piotrowicz Masalski, występujący 1551—1561 obok matki i brata [3], już w 1559 r. żonaty z kniażną Hanną Bohdanówną Putiatycza, wdową po Bohdanie Siemaszko [4]. *Kniaź Andrzej Piotrowicz Masalski* otrzymuje 1561 r. przywilej na jarmarki w Tuczynie [5]. Według popisu wojskowego 1565 r. *kn. Andrzej Masalski* obowiązany stawić 7 koni [6]. Kniaź *Andrzej Piotrowicz Masalski* uzyskuje 1569 r. przywilej na targi i jarmarki w dobrach Smiedzyń w pow. Łuckim [7]. W tymże roku *kn. Andrzej Masalski z Tuczyna* podpisał akt wcielenia Wołynia do Korony [8]. Jeszcze w 1570 r. *Andrzej Masalski* wymieniony jako właściciel dóbr Butina, Suska, Nosaczewic, Protrasowic, Oliskowic, Smiedzina i Bohdaczewa w powiecie Łuckim [9], a w Sierpniu tegoż roku spisywano inwentarz dóbr, które *kniaź Andrzej Piotrowicz Masalski i żona jego kniażna Hanna Bohdanówna Putiatina* zastawili za 2000 kop groszy, kniaziowi Władysławowi Andrejewiczowi Zbarażskiemu staroście Botockiemu, a mianowicie: Botina, Suska, Bohdaczewa i t. d. [10]. Umarł 1571 r., poczem testament *kn. Andrzeja Masalskiego* oblatowano 10 Października 1571 r. w aktach Łuckich [11]. Wdowa po nim testamentem z d. 20 Czerwca 1576 r. zapisała Tuczyn w równych częściach dzieciom: Aleksandrowi Siemaszce, Hannie z Siemaszków Konstantowej Malińskiej i kniażnie Marynie Masalskiej [12]. Niezawodnie umarła w tymże roku, albowiem w następnym Tuczynem z siołami w powiecie Łuckim włada już pan Aleksander Siemaszko [13].

Jedyna córka Andrzeja i Hanny Putiatycza, **kniażna Maryna** [14], wspomniana niezamężną w testamencie matki 1576 r. [15], wyszła następnie za Jerzego Bokija [16].

Kniaź Iwan Tymofiejewicz Masalski, trzeci syn kniazia Tymofieja Władimirowicza Masalskiego, występuje 1505—1523 obok matki i braci [17]. W 1552 r. władał w Połockiem trzecią częścią zamku Druji [18]. W 1561 r. wspólnie z *synami Matwiejem, Hrihorym i Wasilem* bierze udział w sprawie potomków kniazia Tymofieja Masalskiego o bezmytny przewóz przez Dźwinę [19]. Oprócz wymienionych trzech synów [20], miał córkę **Bohdanę** za Jerzym Niszyjką [21].

Kniaź Matwiej Masalski znajdował się w 1566 r. w niewoli w Moskwie [22], tenże *kniaź Mateusz Masalski* procesuje się w 1581 r. z Matyaszem Gowojną [23]. Żonaty z Nastazyą Tiebniewą [24].

Kniaź Hrihory Masalski mianowany 1593 r. sędzią ziemskim Brasławskim [25].

Kniaź Wasil Masalski, mianowany 1590 r. stolnikiem Mścisławskim [26], a 1594 r. podsędkiem Brasławskim [27], otrzymuje przywilej 1605 r. [28], deputat Brasławski na trybunał 1613 r. [29], mianowany podkomorzym Brasławskim 7 Stycznia 1616 r. [30], umarł w 1623 r., a podkomorzym Brasławskim na początku 1624 r. mianowany Stetkiewicz [31]. Władał Buczemlem, Podbiałą i Drujszczyzną i miał za żonę Zofię, córkę Józefa Czapli [32]. Pozostawił czterech synów: Jana, Dymitra, Andrzeja i Jerzego [33].

---

1) Pam. 1 cz. II str. 9. 2) S. 35 k. 345. 3) Patrz wyżej. 4) Patrz wyżej str. 62. 5) Z. 41 d. 137. 6) Arch. Jugo Cz. VII T. I 221. 7) Memoryał k. C. od. 8) Arch. Jugo. Cz. II T. I 9. 9) Źr. dziej. XIX 33. 10) Arch. Jugo. Cz. VII T. 2 str. 380—383. 11) Sum. Czet. II fasc. 11. 12) Stecki „Z boru i stepu" str. 162, nazywając mylnie Hannę *kniażną Masalską*. Porównaj wyżej str. 62—63. 13) Źr. dziej. XIX 55. 14) Niesiecki VI 352. 15) Patrz wyżej. 16) Herold Petersb. 17) Patrz wyżej. 18) Pis. dziej. Pols. V 226. 19) Patrz wyżej. 20) Herold Petersb. 21) Rodowód tej linii u Żychlińskiego IV 175. 22) Karpow III 414. 23) Z. 68 k. 65—67. 24) Herold Petersb. 25) Z. 77 d. 496. 26) Tamże d. 114. 27) Tamże d. 587. 28) Z. 85 k. 318. 29) Rukop. Otd. 105. 30) Z. 93 k. 46. 31) Z. 100 d. 16 rej. II. 32) Herold Petersb. 33) Żychliński IV 175.

Kniaż Andrzej Masalski otrzymuje 1600 r. przywilej na ziemie w Mścisławskiem [1]); umarł bezpotomny [2]) przed 1631 r., w którym służby w Mścisławskiem *po Andrzeju Masalskim* nadano Janowi Kamińskiemu [3]).

Jan Masalski mianowany 5 Sierpnia 1621 r. podstolim Brasławskim [4]), zmarły w Wilnie, ożeniony był z Anną Galimską wdową po Adamie Wojsznarze, która była tertio voto za Kazimierzem Szumlańskim, Z nią miał córkę za Kazimierzem Świderskim cześnikiem Oszmiańskim, oraz syna **Aleksandra**; ten ostatni żonaty z Zofią Bazarzewską [5]), osadzony w zamku Wileńskim, gdzie 1671 r. spisał testament, umarł bezdzietny. Niezaprzeczenie ten *Aleksander Masalski* otrzymuje 1633 r. przywilej na dobra Tupalcy, Moskowo, Iwaskowo, Kabastowo, Iwaskiewicze, Kuzmanowo, Oriechowo, Strychowo i Czernihowo lennością w Starodubowskiem [6]), oraz na folwark Borodnianki z poddanymi w ekonomii Mohilewskiej na czynszu [7]). Tenże *Aleksander Masalski* podpisał 1648 r. z powiatem Upitskim elekcyę Jana Kazimierza [8]), a w 1662 r. otrzymał przywilej na włókę dworu Czostkowskiego w Grodzieńskiem [9]).

Dymitr Masalski, mianowany 20 Czerwca 1620 roku stolnikiem Brasławskim [10]), a 1624 roku wojskim Brasławskim [11]), jako taki, występuje jako świadek 1629 roku [12]), a w 1633 roku otrzymuje przywilej na dochodzenie dóbr Michniewicze w dzierżawie Inturskiej [13]). Umarł przed 1646 r., w którym wdowa po nim *Halszka Szwykowska Dymitrowa Masalska wojska Brasławska* wyrabia banicyę na Krzysztofa Kiszkę wojewodę Witebskiego, za niedopuszczenie odprawy sumy 59,385 zł., dekretem przysądzonej nieboszczykowi mężowi jej Dymitrowi Masalskiemu [14]). Według rodowodu, pozostawił córkę **Petronellę** zakonnicę i synów Dawida-Jana [15]) i Kazimierza. **Kazimierz Masalski** podpisał 1648 r. z powiatem Kowieńskim elekcyę [16]). **Dawid-Jan Masalski**, będzie to *Dawid Masalski*, który z żoną Klarą z Tukałłów, sprzedaje 1667 r. Druję ze wsią Jaje—Stefanowi-Wojciechowi i Krystynie z Galimskich Czerniewskim [17]), a natomiast nabył Szwabiszki w Wiłkomierskiem [18]). Tenże *Jan-Dawid Masalski* podpisał 1674 r. elekcyę z powiatem Kowieńskim [19]).

Jerzy Masalski, czwarty syn Wasila, stolnik Brasławski, z żoną *kniażną Heleną Połubińską sędzianką Słonimską*, występuje 1632 r. [20]). Z niej syn **Mikołaj Masalski**, ożeniony z Teodorą Korwin-Piotrowską, która po jego śmierci poślubiła powtórnie Stanisława Wołowicza cześnika Grodzieńskiego (?); tych syn **Kazimierz Masalski** stolnik Czernihowski bezżenny, ustanowił 1730 r. fundusz na szpital Ikazieński i zapisał Drujkę krewniakowi Antoniemu Żabie, z obowiązkiem utrzymywania ubogich przy szpitalu [21]). Na nim wygasła gałęź Masalskich na Druji.

---

[1]) Z. 85 k. 56. [2]) Żychliński IV 175. [3]) Z. 104 k. 76. [4]) Z. 93 k. 450. [5]) Żychliński V 137, poprawka. [6]) Z. 110 k. 232. [7]) Tamże k. 288. [8]) Vol. leg. IV 217. [9]) Akt. Wil. VII 580—582. [10]) Z. 93 k. 349. [11]) Z. 100 d. 138 rej. 2. [12]) Z. 99 k. 276. [13]) Z. 110 k. 242. [14]) S. 117 k. 29. [15]) Żychliński V 137. [16]) Vol. leg. IV 217. [17]) Słown. Geogr. III 373. [18]) Żychliński IV 175. [19]) Vol. leg. V 293. [20]) Niesiecki VI 352. [21]) Cały ustęp o potomkach kniazia Iwana Tymofiejewicza według Żychlińskiego IV 175.

- **Tymofiej** 1487—1495, Ż. Anna Sapieżanka
  - **Piotr** 1505—1546, Ż. 1-o Mikitynicz, 2-o Olena Sanguszkówna
    - **Iwan** 1551—1563
    - **Andrzej** 1551—1570, Ż. kn. Hanna Putiatycz
      - **Maryna**, M. Bokij
  - **Jurij** 1505—1557, Ż. Hanna Sokolińska
    - **Maryna**, M. 1-o Naruszewicz, 2-o Narbut
    - **Wasilisa**, M. 1-o Jermolicz, 2-o kn. Horski, 3-o Wołosiecki
  - **Iwan** 1505—1561
    - **Matwiej** 1581, Ż. Nastazya Tiebniewa
    - **Hrihory** 1593, sędzia Brasławski
    - **Wasil** † 1623, podkom. Brasławski, Ż. Czaplanka
      - **Jan** 1621, podstoli Brasławski, Ż. Anna Galimska
        - **Aleksander** 1633—1671, Ż. Zofia Bazarzewska
        - **N N** M. Świderski
      - **Dymitr** 1633, wojski Brasławski, Ż. Halszka Szwykowska
        - **Dawid-Jan** 1674
        - **Kazimierz** 1648
        - **Petronella** zakonnica
      - **Andrzej** † do 1631
      - **Jerzy** 1632, stolnik Brasławski, Ż. Helena Połubińska
        - **Mikołaj**, Ż. Teodora Piotrowska
          - **Kazimierz** 1730, stolnik Czernihowski
    - **Bohdana**, M. Niszyjka

Gałęź dziś istniejąca (Wołkowyska).

Kniaź Olechno (Aleksander) Masalski, drugi syn kniazia Włodzimierza Jurjewicza, a brat Tymofieja [1]), otrzymuje 1486 r. ze skarbu 12 kop [2]); w bitwie nad Wiedroszą 1500 r. dostał się do niewoli Moskiewskiej [3]), po powrocie z której otrzymał od króla Zygmunta dobra Ołtupowskie pod Wołkowyskiem i Ruskie sioło w Mereckiem [4]). Pozostawił synów: Bohusza, a prawdopodobnie także Dymitra i Andrzeja.

Kniaź Dymitr był ojcem **kniazia Fedora Dymitrowicza Masalskiego**, podpisanego 1532 r. za świadka na akcie sprzedaży kniazia Bohusza Aleksandrowicza Masalskiego, który go nazywa *synowcem* [5]).

Kniaź Andrzej Masalski, za utratę dóbr odeszłych do Moskwy i ranę odniesioną w bitwie Orszańskiej (1514 r.), otrzymuje w 1522 r. 15 służb i 4 pustosze we włości Uciańskiej [6]), a w 1525 r. jako dworzanin królewski konfirmacyę tego przywileju [7]). W 1538 r. król listem do podskarbiego nakazuje mu, aby *kniaziowi Andrzejowi Masalskiemu dworzaninowi hospodarskiemu* corocznie do jego żywota ze skarbu po 20 kop wypłacał [8]). Tenże *kniaź Andrzej Masalski* otrzymuje 1546 r. przywilej na 2 ziemie osiadłe i 3 pustosze we włości Uciańskiej [9]), a w 1560 r. pozywa Jana Medwedzkiego rządcę dóbr biskupa Wileńskiego, o porwanie córki **Halszki** [10]). Tego czy innego Andrzeja syn **kniaź Jurij Andrejewicz Masalski** świadek w Wilnie 1558 r. [11]).

Kniaź Bohusz Aleksandrowicz Masalski będzie to *kniaź Bohusz Masalski*, obowiązany według popisu 1506 r. dostawić na ekspedycye wojenne 8 koni [12]). Władając dworcem Ołtupowskim, *kniaź Bohusz Masalski* pozywa w tymże roku bojaryna Mścibowskiego Oksakowa, o poczynienie mu szkód w tym dworcu [13]). Tenże *kniaź Bohusz Masalski* otrzymuje od króla Zygmunta (około 1520 r.) przywilej na 43 ludzi i 8 ziem pustych, zwanych Rymyzdowszczyzna, Rudewszczyzna i Narwotyszki w powiecie Trockim, włości Mereckiej [14]). *Kniaź Bohusz Aleksandrowicz Masalski* w 1526 r. świadek

---

[1]) Herold Petersb. Wywód jenerała księcia Mikołaja Fedorowicza Masalskiego. Według innych mylnie nazwany synem Tymofieja (Encykl. Powsz. XVIII 130, Żychliński IV 174). [2]) Z. 4 k. 18 od. [3]) Karamzin VI pr. 490. [4]) Encykl. Powsz. XVIII 130. [5]) Rukop. Otd. str. 90. [6]) Z. 12 k. 17. [7]) Tamże k. 274. [8]) Z. 20 k. 211. [9]) Z. 30 k. 147. [10]) S. 40 k. 100. [11]) Akt. Wil. XX 11. [12]) Z. 8 k. 119. [13]) Z. 18 k. 106 od. [14]) Z. 25 k. 179—180.

w Łucku na zapisie Bohowityna Piotrowicza Szumbarskiego [1]). W Ruskiem siole (sic) 1532 r. *kniaź Bohusz Aleksandrowicz Masalski z żoną Owdotią, synami Piotrem, Weryhą (drugi Piotr?), Ilią, Michałem, Kondratem i Tymofiejem*, sprzedaje ziemię Maciejewszczyznę Mereckiemu bojarynowi Micucie Jurjewiczowi [2]). W następnym 1533 r. *kniaź Bohusz Masalski* pozywa Sapiehę wojewodę Podlaskiego o Wojkiniszki [3]). Oprócz wyżej wymienionych synów, miał córkę **Hannę Bohuszównę** wydaną za Potapa Hrihorowicza Tretiaka. W 1547 r. Oprania wdowa po podkluczuym Trockim Wasilu Żabie zeznaje, że wspólnie z mężem wydali córkę swą za Potapa Hrihorowicza Tretiaka i dali za nią dwór Żyżmory; po śmierci jej wzięła ona wnuków swych na wychowanie, a Potap ożenił się powtórnie z *kniażną Hanną Bohuszówną Masalską*, która po jego śmierci zatrzymała Żyżmory. W sprawie tej wzmiankowany *brat Hanny, kniaź Piotr Bohuszewicz Masalski* [4]). Z synów Bohusza o kniaziach **Ilii** i **Kondracie** więcej nie słychać. **Tymofieja** podobno „pojmanego na wojnie, kniaź Moskiewski zabić kazał 1570 r. (?)" [5]).

Kniaź Piotr Bohuszewicz Masalski, najstarszy z braci, występuje 1547 r. w procesie siostry o Żyżmory [6]). *Kniaź Piotr Bohuszewicz Masalski starosta Borysowski* (widocznie z ramienia Radziwiłła wojewody Wileńskiego) świadek 1551 r. [7]). W 1562 r. *kniaziowie Piotr i Michał Masalscy* mają sprawę z *kniahinią Weriżiną Masalską Nastazyą Iwanówną* o Merecz i Ołtupowicze [8]). Ciż dwaj bracia *kniaziowie Piotr i Michał Bohuszewicze Masalscy* otrzymują 1565 r. przywilej na Soroki [9]).

Weryha-Piotr (Weryha synonim Piotra, właściwie Piotr w okowach), jako *Weryha* wspomniany w 1532 r obok ojca i braci [10]), wzięty (podobno 1534—35) do niewoli Moskiewskiej [11]), wymieniony został 1542 r.; w tym roku wielki książę Moskiewski w instrukcyi posłom wyprawionym na Litwę, poleca im uskutecznić wymianę *kniazia Piotra Masalskiego* na kniazia Semena Sickiego [12]). Kniaź Piotr-Weryha umarł przed 1561 r., w którym wdowa po nim *kniahinia Piotrowa Bohuszewicza Weriżina Nastazya Iwanówna*, pozwana przez Fedora Sidorowicza Kopcia o 50 kop groszy, które zostali winni, ona i mąż jej *nieboszczyk kniaź Piotr Masalski* [13]); w następnym roku *kniahinia Piotrowa Masalska Nastazya Iwanówna*, pozwana przez Pawła Sapiehę o zajęcie majątku jego Wojkiliszki [14]) i w tym roku procesuje się z braćmi męża o Merecz i Ołtupowicze [15]). Piotr-Weryha umarł bezpotomnie; potomkowie jego brata Michała używali jednak niekiedy na pamiątkę jego przezwiska, przydomku Wareg [16]).

Kn. Michał Bohuszewicz Masalski, czwarty z braci, obok których wymieniony 1532, 1562 i 1565 r. [17]). Z żony Tomiły-Awdotii Wołowiczówny pozostawił synów: Bohdana, Fryderyka i Iwana (Janusza) [18]).

Kn. Fryderyk Masalski, średni syn Michała Bohuszewicza, otrzymuje 1583 r. przywilej na sioło Kokoszki w powiecie Słonimskim [19]), a 1589 r. wspólnie z żoną inny przywilej na 19 włók w tymże powiecie [20]). Podpisany jako świadek w Lichtianach na Żmudzi 1595 r. [21]), a 1599 r. mianowany sędzią Trockim [22]). Wspólnie z żoną Katarzyną Narbutówną, otrzymuje 1600 r. przywilej na ziemie [23]). Władał Szepetówką i miał drugą żonę Hannę Radzimińską, wdowę po Stanisławie Grodeckim [24]).

Iwan (Janusz) Masalski, najmłodszy syn Michała Bohuszewicza, piastował urząd sędziego grodzkiego Wołkowyskiego [25]). Potomkowie jego podobno istnieją na Litwie dotychczas [26]), ale rodowód ich nie znany. Do nich niezawodnie należeli po części, Masalscy, wyliczeni na końcu, których stosunek rodowy niewiadomy.

Bohdan Masalski, najstarszy syn Michała Bohuszewicza, w 1591 r. deputat z Wołkowyska na trybunał [27]), w 1599 r. podpisany w Dereczynie jako świadek [28]), mianowany 1602 r. podsędkiem Wołkowyskim [29]), występuje w 1609 r. jako *Bohdan Michałowicz Masalski podsędek Wołkowyski* [30]); mianowany 1625 r. sędzią ziemskim

---

[1]) Woł. 6 k. 264. [2]) Rukop. Otd. str. 89—90. [3]) S. 8 k. 33. [4]) S. 19 (z notat. p. Ad. Bonieckiego). [5]) Niesiecki VI 352. [6]) Patrz wyżej. [7]) S. 27 k. 88. [8]) Z. 39 d. 171. [9]) Z. 44 d. 98. [10]) Patrz wyżej. [11]) Encykl. Powsz. XVIII 131. [12]) Karpow II 183. [13]) Z. 39 k. 119. [14]) S. 35 k. 218. [15]) Patrz wyżej. [16]) Encykl. Powsz. XVIII 131. [17]) Patrz wyżej. [18]) Herold Petersb. [19]) Z. 69 k. 197 i Z. 70 k. 15. [20]) Z. 73 k. 583 i Z. 74 k. 615. [21]) Akt. Wil. XIV 523. [22]) Z. 86 d. 100. [23]) Z. 86 d. 150. [24]) Herold Petersb. [25]) Tamże. [26]) Encykl. Powsz. XVIII 131. [27]) Rukop. Otd. 103. [28]) Akt. Wil. XIV 627. [29]) Z. 85 k. 182. [30]) Arch. Sbor. IV 72.

Wołkowyskim [1]), z tym tytułem występuje 1631 r. [2]). Umarł w 1634 r., a sędzią ziemskim Wołkowyskim *po zejściu Bohdana Masalskiego*, mianowany 7 Maja 1634 r. Krzysztof Olędzki stolnik Wołkowyski [3]). Był współdziedzicem Ołtupowszczyzny i pozostawił synów: Jerzego, Andrzeja i Teodora, współdziedziców na Ołtupowszczyźnie i Choroszewiczach [4]). Z nich, **Jerzy** (Hrihory ?) jako podstarości Wołkowyski, otrzymuje za cessyą Jundziła 1621 r. przywilej na folwark juryzdyki Wołkowyskiej, oraz na dom w Wołkowysku [5]). **Kniaź Andrzej Masalski** żołnierz, otrzymuje 1633 r. przywilej na Ziewabino, pół Rohaczówki i Bałykino w powiecie Starodubowskim [6]).

Teodor Masalski trzeci syn Bohdana, może ten sam *Fedor Masalski* oskarżony w 1609 r. o urąganie procesyi katolickiej w Wilnie [7]), pozostawił pięciu synów: Stanisława, Felicyana, Teofila, Karola i Stefana. Z nich **Karol** miał syna **Franciszka**, który część swą Ołtupowszczyzny oddał w zastaw Benedyktowi Masalskiemu.

Stefan Masalski, syn Teodora, żonaty z Aleksandrą Chełchowską [8]), spisywał testament 27 Września 1697 r. (?), w którym wspomina o synach swych: Janie-Kazimierzu, Marcinie (żonatym z Żardecką ?), Teodorze, Michale i Dominiku. Z tych synów Stefana **Dominik**, podpisał z powiatu Słonimskiego elekcyę 1674 r. [9]). Tenże *Dominik-Hieronim Masalski i żona jego Konstancya Michałowska* cześnikowa Orszańska, otrzymują wieś Żurkiliszki w Trockiem [10]). *Dominik Masalski skarbnik Wołkowyski*, otrzymuje 1689 r. konsens na ustąpienie wsi Smilgi w Trockiem [11]). Tenże, świadek 1695 r. [12]), podpisał 1697 r. z Trockiego elekcyą Augusta II [13]).

Jan Kazimierz Masalski podstoli Wendeński, poseł na sejm 1674 r. [14]), następnie wspomniany w 1680 r. [15]). Niezawodnie ten sam *Jan Masalski* z podsędka Wołkowyskiego, mianowany 25 Grudnia 1694 r. sędzią ziemskim Wołkowyskim [16]). Tenże *Jan-Kazimierz Masalski* otrzymuje 1695 r. list zaręczny w sprawie z Wereszczakami [17]). Spisywał testament 14 Maja 1714 r.; z którego okazuje się, że pozostawił 8 synów: Władysława-Atanazego, Placyda-Franciszka, Marcina, Józefa, Benedykta, Antoniego, Michała, Rafała i 4 córki. Z synów Jana-Kazimierza, o **Placydzie-Franciszku** i **Marcinie** więcej nie słychać. **Benedykt**, nabył część Ołtupowszczy od Franciszka Masalskiego [18]). **Rafał Masalski** sędzic (sędzia ?) ziemski Wołkowyski, występuje 1748 r. [19]), a 1750 r. wspólnie z żoną Krystyną z Ossolińskich [20]). W 1764 r. podpisany jako *Rafał kniaź Masalski sędzia (sędzic ?) ziemski Wołkowyski* [21]). Czterej inni synowie pozostawili potomstwo po dziś dzień istniejące.

1. **Władysław-Atanazy Masalski**, syn Jana-Kazimierza, przeniósł się do Rossyi, gdzie przyjąwszy prawosławie pod imieniem *Afanasija Iwanowicza*, służył w marynarce Rossyjskiej. Pozostawił dwóch synów: Daniela i **Jakóba**.

Daniel Afanasiewicz, urodzony 6 (18) Grudnia 1739 r. wstąpił do służby w marynarce Rossyjskiej; miczman 1773 r., porucznik 1778 r., kapitan 1782 r., następnie w służbie lądowej major 1785 r. pułkownik, 1790 r. w służbie cywilnej rzeczywisty radca stanu Rossyjski Umarł 13 (25) Listopada 1832 r. (według nadgrobku żył lat 92, miesięcy 11, dni 7). Żonaty z Maryą Pożarską, urodzoną 9 (21) Marca 1754 r., poślubioną 9 (21) Listopada 1774 r., zmarłą 29 Listopada (11 Grudnia) 1827 r. (według nadgrobku), która mu urodziła 17 dzieci. Z nich **Ewgraf Daniłowicz** urodzony 10 (22) Grudnia 1789, zmarły 18 (30) Lipca 1826 r. kapitan-lejtnant Ruskiej floty, żonaty z N. N., **Filip Daniłowicz**, radca honorowy 1817 i **Fedor Daniłowicz** urodzony 10 (22) Lutego 1779 r., zmarły 21 Kwietnia (2 Maja) 1829 r. radca kolegialny i radca stanu. Żonaty z Pożarską, pozostawił synów: **Fedora**, urodzonego 13 (25) Lutego 1810 r., **Mikołaja** i **Dymitra** urodzonego 14 (26) Września 1814 r., oraz córkę **Maryę**, zmarłą 6 (18) Sierpnia 1826 r. w wieku 1 rok i 2 miesiące. **Mikołaj Fedorowicz kniaź Masalski** urodzony 12 (24) Marca 1812 r.,

---

[1]) Z. 100 d. 194 rej. 3. [2]) Z. 104 k. 137. [3]) Z. 111 k. 39. [4]) Cały rodowód potomków jego oparty na aktach Herold. Petersb.: „Wywód jenerała Mikołaja Fedorowicza księcia Masalskiego." [5]) Z. 93 k. 538. [6]) Z. 110 k. 199. [7]) Akt. Wil. VIII 562. [8]) Żychliński IV 181. [9]) Vol. leg. V 306. [10]) Z. 138 k. 128. [11]) Tamże k. 596. [12]) Akt. Wil. XI 267. [13]) Vol. leg. V 893. [14]) Tamże 278; może ten sam *Jan Masalski bez tytułu* podpisał z Wołkowyskiego elekcyę 1674 (Tamże 307). [15]) Akt. Wil. V 225. [16]) Z. 145 k. 257. [17]) Tamże 159. [18]) Patrz wyżej. [19]) Akt. Wil. VI 540. [20]) Tamże 483. [21]) Akt. Wil. IV 570.

oficer artyleryi 1829 r., pułkownik 1843 r., generał-major 1852 r., następnie generał-adjutant cesarski, naczelnik artyleryi armii czynnej, wylegitymował się w heroldyi i otrzymał 1861 r. przyznanie tytułu książącego, umarł około 1882 r. Żonaty z Zofią Mezencow, córką Włodzimierza Petrowicza Mezencowa, generał-majora wojsk rossyjskich i Wiery Nikołajewny hr. Zubow, urodzoną 9 (21) Czerwca 1825 r., pozostawił z niej syna Włodzimierza i córki Wierę i Elżbietę [1]).

2. **Józef**, syn Jana Kazimierza sędziego ziemskiego Wołkowyskiego, pułkownik wojsk Litewskich, żonaty z Magdaleną Swirszczewską, pozostawił syna **Tomasza Masalskiego** pułkownika wojsk Litewskich, który występuje 1765 r. jako rotmistrz przedniej straży wojsk Litewskich [2]), a 1767 r. jako pułkownik polnej buławy Litewskiej [3]). Jego trzej synowie służyli wojskowo w 1794 r.: **Józef**, który zginął w Październiku tegoż roku na Pradze, był kapitanem wojsk Litewskich, **Ksawery** oficerem, a **Onufry** majorem brygady Pińskiej, adjutantem przy generale Jasińskim; ten ostatni pozostawił dwóch synów: **Tomasza** (urodzonego 1800 † 1879), autora *Pana Podstolica* i **Józefa** poetę.

3. **Antoni**, syn Jana-Kazimierza, deputat na sejmik Grodzieński 1735 r. [4]), umarł 1762 r. pozostawiając synów Krzysztofa i Stanisława.

A) **Krzysztof** ma synów: Antoniego, Michała, Ignacego, Teofila i Dominika. Z nich **Michał**, urodzony w Nieświeżu 8 Czerwca 1759 r. ma synów: Ignacego, Adama, Antoniego urodzonego 1788 r. (sztabs-kapitana Azowskiego pułku 1818 r.), Henryka, Michała i Mieczysława. **Teofil** synów: Antoniego-Wincentego, urodzonego 20 Maja (1 Czerwca) 1799 r., (wstąpił 1819 r. do wojsk Rossyjskich, sztabs-rotmistrz Odeskiego ułańskiego pułku 1834 r.), Jerzego-Bernarda urodzonego 4 (16) Czerwca 1802 r., Jana, Aleksandra (służącego 1828 r. w Wołyńskim ułańskim pułku) i Onufrego. **Dominik** synów: Ksawerego-Lucyana urodzonego 4 (16) Stycznia 1811 r. i Józefa-Aleksandra 14 (26) Listopada 1815 r. *B)* **Stanisław**, ma synów: Roberta i **Joachima** żonatego z Żabowiczówną, tego synowie: **Józef**, zmarły przed 1819 r. i **Karol**.

4. **Michał-Donat**, syn Jana-Kazimierza sędziego ziemskiego Wołkowyskiego, podstarości Wołkowyski, poseł na sejmy 1748 i 1751, sprzedaje 1759 r. Ołtupowszczyznę Szemetowi. Z Katarzyny Galimskiej pozostawił synów: Jana, **Jerzego** pułkownika 6-go pułku piechoty wojsk Litewskich i **Filipa** majora 3-go pułku piechoty Litewskiej, który żył jeszcze 1819 r. **Jan**, chorąży pułku dragonów wojsk Litewskich 1749 roku, następnie w trzecim pułku piechoty Litewskiej: porucznik 1755 r., kapitan 1762 r., major 1778 r., ożeniony 1765 r. z Anną Pachniewską, pozostawił syna **Adama-Jana**, urodzonego 1766 r., prezydenta sądów ziemskich Kobryńskich, następnie prezesa ziemskiego powiatowego sądu granicznego, a w końcu prezesa sądu apelacyjnego granicznego, kawalera orderu Św. Włodzimierza [5]). Tego syn **Ignacy Masalski**, deputat zgromadzenia szlacheckiego Grodzieńskiego, następnie sędzia gubernialny izby granicznej apelacyjnej, ożeniony z Julią Pachniewską, dziedziczką dóbr Patryki w Kowieńskiem, ma jedynego syna **Kazimierza-Mikołaja**, bezwłasnowolnego [6]).

---

[1]) Życiorys jenerała ks. Mikołaja Masalskiego umieszczony w wychodzącem w Genewie dziele: „Extraits de l'histoire générale des maisons princières." [2]) Akt. Wil. VJI 397. [3]) Tamże 367. [4]) Tamże 300. [5]) Żychliński VII 192. [6]) Tamże. Pozostałe szczegóły tyczące się tej gałęzi Masalskich zaczerpnięte z akt Heroldyi Petersburgskiej.

- **Olechno Masalski** 1486—1500
  - **Bohusz** 1506—1533 Ż. Owdotia
    - **Piotr** 1547—1566
    - **Weryha-Piotr** 1532—1542 Ż. Nastazya
    - **Ilia** 1532
    - **Michał** 1532—1565 Ż. Tomiła Wołowicz
    - **Konrad** 1532
    - **Tymofiej** † 1572
      - **Janusz** sędzia gr. Wołkowyski — ma potomstwo
      - **Fryderyk** 1583—1600 sędzia ziemski Trocki Ż. 1-o Katarzyna Narbut 2-o Hanna Radzimińska
        - **Jerzy** 1621 podstarości Wełkowyski
          - **Stefan** 1697 Ż. Aleksandra Chełchowska
            - **Dominik** 1674—1697 skarbnik Wołkowyski
            - **Marcin**
            - **Teodor**
            - **Michał**
            - **Jan-Kazim.** 1674—1714 sędzia ziem. Wołkowyski
              - **Władysław-Atanazy**
              - **Placyd-Franciszek**
              - **Marcin**
              - **Józef**
              - **Benedykt**
              - **Antoni**
              - **Michał-Donat**
              - **Rafał** 1743—1764 sędzia ziemski Wołkowyski
          - **Felicyan**
          - **Teofil**
          - **Stanisław**
          - **Karol**
            - **Franciszek**
        - **Andrzej** 1633
        - **Teodor**
      - **Bohdan** 1591 † 1634 sędz. ziems. Wołkowyski
    - **Hanna** M Tretiak
  - **Dymitr**
    - **Fedor** 1532
  - ? **Andrzej** 1522—1560
    - **Jurij** 1558
    - **Hanna** 1560

W niewiadomym stosunku pokrewieństwa do Masalskich pozostawali:

Kniaź Jarosz Masalski, poborca Mścisławski z sejmu 1589 r. *(kniaź Jarosz Masalski)* [1]), mianowany 1590 r. pisarzem ziemskim Mścisławskim [2]), (czy nie czwarty syn Iwana Tymofiejewicza ?).

Kniaź Hilaryon Masalski, obrany 1592 r. archimandrytą Supraślskiego monasteru, umarł 1609 r. [3]).

Piotr Masalski, ziemianin Piński 1630—1632 [4]).

Jan Masalski, podstarości Mohilewski 1634 [5]).

Józef Masalski na Żmudzi 1635 r. [6]).

Zygmunt Masalski, nie żył więcej w 1663 r., w którym występuje tylko pani Eufrozyna Zygmuntowa Masalska [7]). W 1677 r. *Eufrozyna z Zaranków, wdowa po Zygmuncie Masalskim*, przełożona zakonnic klasztoru Sw. Franciszka w Wilnie, kwituje sukcesorów biskupa Sapiehy z odebrania długu przez biskupa u niej zaciągniętego [8]).

Jarosz-Kazimierz Masalski, oblatował 1661 r. akt w sądzie grodzkim Brzeskim [9]), a w 1670 r. znajdował się na sejmiku Brzeskim [10]). Niezawodnie ten sam *Jarosz Masalski* podpisał elekcyę 1648 r. z województwa Brzeskiego [11]).

Izabella Masalska, przez ciotkę swą Katarzynę z Charlęskich Osińską wydana za Jana Stachorskiego komendanta Białejcerkwi, który umarł 1669 r., sama umarła 1670 roku [12]).

N. N. żona, Helena z Cebrowskich, 1-o Modrzewska, 2-o Masalska, † 1672 r. [13]).

N. N. mianowany 25 Stycznia 1685 r. strażnikiem Wiłkomierskim [14]).

Tomasz Masalski, podpisał elekcyę 1697 r. z Trockiego [15]).

---

[1]) Vol. leg. II 1316. [2]) Z. 77 d. 59. [3]) Arch. Sbor. IX 88—95; wzmianki o nim 1595 (A. Z. R. IV d. 58), 1607 r. (Arch. Sbor. VI 75). [4]) Z. 99 k. 379, Z. 104 k. 232, Akt. Wil. XVIII 307. [5]) Z. 110 k. 841. [6]) Z. 111 k. 308. [7]) Akt. Wil. XVIII 436. [8]) Akt. Tryb. 1677 r. d. 55. [9]) Akt. Wil. III 360. [10]) Tamże IV 109. [11]) Vol. leg. IV 248. [12]) Hubert, Pamiętniki Historyczne. Warszawa 1861 II 88; Bartoszewicz, Tomasza Swięckiego Historyczne Pamiątki. Warszawa 1858/9 II 133, Słown. Geogr. I 516. [13]) Łodziński Michał Radwan, Chwalebna cnót nieśmiertelnych ozdoba Heleny Masalskiej na jej pogrzeb 1672 r. Kraków. [14]) Z. 143 k. 13. [15]) Vol. V 894.

Władysław Masalski podczaszy Smoleński 1699 r. [1]).
Zofia Masalska, mąż Michał Wołowicz podkomorzy Słonimski 1686—1693 [2]).
Anna Masalska, mąż Rafał Woydag klucznik Trocki 1699 r. [3]).
Elżbieta Masalska, mąż Petryżycki miecznik Mścisławski 1703 r. [4]).
N. N. sekretarz królewski, umarł 1711 r. [5]).
Bogusław-Józef Masalski. *Bogusław Masalski* otrzymuje 1717 r. dzierżawę Jeziora w Orszańskiem [6]), a w 1720 r. jako towarzysz chorągwi usarskiej wsie w Bracławskiem za cessyą Sapiehy [7]). W 1726 r. *Bogusław-Józef Masalski* starosta Janiski, chorągwi usarskiej towarzysz, świadek [8]). W 1730 r. mianowany stolnikiem Bracławskim [9]). W następnym roku *Bogusław Józef Masalski stotnik Bracławski, starosta Janiski*, świadek [10]), także 1741 r. wójt Wierzbołowski [11]). Tenże *Bognsław Masalski stolnik Bracławski* i towarzysz usarski, otrzymuje 1748 r. przywilej na Kieturewłoki i Piwogole w Kowieńskiem [12]). Podobno żonaty z Anną Stróżek [13]).
N. N. mianowany 1725 r. podstolim Bracławskim [14]).
Dionizy Masalski strażnik Wołkowyski i żona jego Zofia Bernowiczówna trzymają 1741 r. w zastawie od Sapiehów wójtostwo Jody [15]).
Antoni Masalski skarbnik Trocki, w 1743 r. żonaty z Teklą z Chaleckich starościanką Nowosielską [16]).
Jerzy Masalski, w spisie szlachty Grodzieńskiej 1765 r., 1766 i 1780 [17]).
Józef Masalski i Felicyan Masalski, w spisie szlachty Grodzieńskiej 1766 r. [18]).
Aleksander Masalski, w liczbie szlachty powiatu Pińskiego 1780 [19]).

Niesiecki wylicza nadto: **N. N.** żona Magdalena Gumowska cześnikówna Zakroczymska, **Helena Masalska** za Woroniczem starostą Brzezińskim 1637 r., **Wincenty i Stefan** 1611 r., **Mikołaj** ojciec i syn, **Jan Aleksander** kanonik Kijowski 1678 r. [20]).

Meleszkowski

od majątku Meleszkowicze w powiecie Sieńskim [21]). Występujący w 1534 r. jako sędzia polubowny w sprawie kniahini Rotnickiej z kniaziem Wiazemskim, *kniaź Andrzej Meleszkowski* [22]), będzie to niechybnie kniaź Andrzej Andrejewicz Łukomski władający podówczas Meleszkowiczami (patrz Łukomski).

Mezecki

od miasta Mezecka, kolejno Meszczesk, dziś Meszczowsk w gubernii Kałużskiej. **Kniaź Dymitr Wszewołodowicz** przezwany **Szuticha** z rodu książąt Czernihowskich, otrzymał od wielkiego księcia Kazimierza około 1440 r. przywilej na różne dobra, oraz potwierdzenie posiadania ojcowizny, którą stanowiły Meszczesk i Kolkowicze. Po bezpotomnej śmierci kniazia Dymitra, majątki jego spadły *na synów brata jego kniazia Andrzeja Wszewołodowicza* [23]), z których trzej **kniaziowie Fedor, Roman i Iwan** tytułowali się **kniaziami Mezeckimi**. Król Kazimierz potwierdza około 1450 r. „*Mezeckim kniaziom Fedoru, Romanu i Iwaszku*, posiadanie ojcowizny, którą *ojciec ich kniaź Andrzej i (stryj) kniaź Dymitr*, wysłużyli u wielkiego księcia Witowda: Mezoczosk (Mezeck), Oreń, Sułkowiczi, Suchiniczi, Dubrowna, a Kohabrin, Ogdyrew (Gowdyrew), Oleczina, Ustje, Łabodin, Żabyń, Ruka, Nemerzka, Koter i wszystko co należy do tych włości, to wszystko im trzem, w obecności wszystkich panów (rady)" [24]). Najdłużej z braci żył *kniaź Iwan Andrejewicz Mezecki*, który jeszcze w 1490 r. otrzymuje nadanie 6 kop groszy [25]); umarł zaraz potem pozostawiając wdowę *kniahinię Zofię Iwanową Andrejewicza Mezecką*, której posiadłości wielki książe Moskiewski zająwszy, nadał *kn. Michałowi Romanowiczowi Mezeckiemu*, o co w. ks. Aleksander dopominał się 1494 r. twierdząc, że kn. Iwan Andrejewicz dobra te sprzedał *kn. Piotrowi Mezeckiemu* [26]).

Kniaź Fedor Andrejewicz pozostawił pięciu synów: **Michała**, bezpotomnego, **Fedora**, przezwanego Suchy, **Piotra**, bezpotomnego, **Wasila**, przezwanego Kukubiaka i **Iwana**

---

1) Z. 148 k. 249. 2) Akt. Tryb. 1721 r. 13 Czerwca k. 719 i Z. 147 k. 139. 3) Z. 148 k. 211. 4) Tamże k. 1208. 5) Z. 155 k. 449. 6) Tamże k. 911. 7) Z. 160 k. 40, 230. 8) Z 165 k. 286. 9) Z. 166 k. 267. 10) Akt. Wil. XI 461. 11) Tamże VII 571—599. 12) Z. 176 k. 246. 13) Herold. Petersb. 14) Z. 163 k. 486. 15) Akt. Tryb. 1742 r. Maja 17 d. 248. 16) Replika w sprawie Niesiołowskich z Masalskimi k. M od. 17) Akt Wil. VII 409, 357 i 388. 18) Tamże 359. 19) Tamże IV 603. 20) Niesiecki VI 352—3. 21) Słow. Geogr. VI 340. 22) S. 33 k. 826. 23) Patrz wyżej str. 8. 24) Z. 3 k. 35. 25) Z. 4 k. 85. 26) Karpow I 152.

Gowdyrewskiego (Odyrewskoj) [1]. *Kniaź Roman Fedorowicz* zaś, tylko dwóch synów: **Semena** i **Michała** [2]) i córkę **Helenę**, wydaną w Maju 1470 r. za księcia Andrzeja Wasilewicza, rodzonego brata wielkiego księcia Moskiewskiego Iwana Wasilewicza, zmarłą w Kwietniu 1483 r. [3]).

Z wymienionych synów Fedora i Romana, o kniaziu Michale Fedorowiczu więcej nie słychać. Pozostali występują często na schyłku XV-go wieku, w chwili odpadnięcia Mezecka od Litwy. *Kniaź Piotr (Fedorowicz) Mezecki* otrzymuje 1487 r. 6 kop groszy ze skarbca (państwa) i tyleż z myta Smoleńskiego [4]). *Kniaziowie Mezeccy: Michał Romanowicz, Iwan Gowdyrewski, Fedor Suchy, Piotr i Wasil,* liczyli się jeszcze w 1487 r. do poddanych króla Kazimierza; w tym roku wielki książe Moskiewski oskarża ich przed królem Kazimierzem o napad na ludzi kniazia Odojewskiego (poddanego Moskwy) i poczynienie im krzywd [5]). Gdy po wstąpieniu Aleksandra na tron wielkoksiążęcy Litwy, wojna z Moskwą na nowo zawrzała i Mezeck zajęty został przez tą ostatnią, *kniaź Michał Romanowicz Mezecki,* pierwszy z tych kniaziów, poddał się 1493 r. wielkiemu księciu Iwanowi Wasilewiczowi [6]). Toż samo uczynili wkrótce potem *kniaziowie Wasil i Fedor, synowie kniazia Iwana Fedorowicza Gowdyrewskiego* (niezawodnie już zmarłego) [7]). *Kniaziowie Semen (Romanowicz) i Piotr (Fedorowicz),* zostali wzięci do niewoli [8]). Po wypuszczeniu ich na wolność, Semen pozostał w Moskwie, zaś Piotr powrócił na Litwę [9]), gdzie znajdowali się jeszcze Fedor (Fedorowicz) Suchy i Wasil (Fedorowicz) [10]). Traktatem 1494 r. zawartym, Mezeck i wszystkie włości do kniaziów Mezeckich należące, przeszły pod panowanie Moskwy [11]).

Widocznie i *kniaź Wasil Fedorowicz* podążył za braćmi do Moskwy i po roku 1494 spotykamy na Litwie tylko *kniaziów Fedora i Piotra Fedorowiczów;* wielki książe Aleksander skarży się w ich imieniu 1494—1497 r. przed wielkim księciem Moskiewskim, że inni *kniaziowie Mezeccy,* poddani Moskiewscy, wyrządzają im krzywdy [12]). *Kniaź Fedor Fedorowicz Mezecki,* otrzymuje 1498 r., przywilej na Horodeczno w Smoleńskiem [13]). *Kniaź Piotr* umarł na Litwie a wdowie jego *kniahini Piotrowej Mezeckiej Opranii,* król Zygmunt nadał 1507 r. pięć służb w Smoleńszczyznie [14]). Widocznie jednak kniahinia przeniosła się także do Moskwy, wskutek czego w następnym roku król nadaje okolniczemu Smoleńskiemu panu Bohdanowi Sapieże ziemie, które *kniahinia Piotrowa Mezecka* porzuciła [15]). Fedor przeniósł się do Moskwy, gdzie miał zginąć 1515 r. pod Meszczerą [16]). Potomkowie Fedora i Wasila (Fedorowiczów), oraz Semena i Michała (Romanowiczów), kniaziowie Mezeccy w Rossyi wygaśli w połowie XVII-go wieku [17]).

---

1) Barch. Kn. I 209–210. 2) Tamże. 3) Chmyrow Nr. 760. 4) Z. 4 k. 43. 5) Karpow I 5, 7. 6) Tamże 81, 106—107. 7) Tamże 127. 8) Tamże 121. 9) Tamże 132—133, 156. 10) Tamże 127. 11) Tamże 137. 12) Tamże 147, 195, 230, 246. 13) Z. 5 k. 76 od 14) Z. 8 k. 141. 15) Tamże k. 250. 16) Barch. Kn. I 209, Karamzin VII 47. 17) Barch. Kn. I 210, Rodosł. VI 75—80.

	Aleksander Boratynski	Boratynscy	
		Michał † bp.	
	Wasil ślepy		
Wszewolod Szuticha: Andrzej 1424		Fedor Suchy 1487 † 1515	Potomstwo w Rossyi
Dymitr 1424	Fedor Mezecki	Piotr 1487 † do 1507 Ż. Oprania 1507	
		Wasil Kukubiaka 1487—1494	Potomstwo w Rossyi
	Iwan Mezecki 1490 Ż. Zofia 1494	Iwan Gowdyrewski 1487	Wasil 1493, Fedor 1493
		Semen 1493	Potomstwo w Rossyi
	Roman Mezecki	Michał 1493	Potomstwo w Rossyi
		Helena † 1483 M. kn. Andrzej Wasilewicz Moskiewski	

Mickowicz.

Micko, imię jednego z kniaziów Gedroitskich, którego potomkowie przez pierwsze generacye pisali się Mickowiczami. (Patrz Gedrojc).

Mikitynicz.

Kniaź Matwiej Mikitynicz razem z królową Heleną przybył z Moskwy na Litwę. Jego synowie Jarosław i Ostafi, występują następnie jako *kniaziowie Matwiejewicze Mikitynicze* a wnukowie Mikołaj, Szczęsny i Jarosław jako *Jarosławicze Mikitynicze*. Dopiero po 1570 r. dwaj ostatni od majętności Hołowczyna, przybrali nazwisko kniaziów Hołowczyńskich. (Patrz Hołowczyński).

Mirkli

przydomek (?). „*Kniaź Fedor Mirkli i brat jego Dymitr*", obok innych kniaziów, wydają około 1387 r. poręczenie Skirgajle za Hryćka Konstantynowicza [1]).

Mosalski patrz **Masalski.**

Moszeński

od Moszen w powiecie Czerkaskim. Tytułu tego używał kniaź Hrihory Domont pisząc się Domont-Moszeńskim. (Patrz Domont).

Moszkowski

od Moszkowa w Orszańskiem [2]). W XV-tym wieku żył **kniaź Fedor Moszkowski**, którego wdowa *kniahinia Fedorowa Moszkowska,* władała pod koniec panowania króla Kazimierza ziemiami graniczącemi z włością Luboszańską, ziemiami pani Iwanowej Chodkiewiczowej i kniahini Mitkowej Żubrewickiej oraz pana Stanisława Janowicza Miszkowicza łowczyca hospodarskiego [3]). Z udziału jaki jedna z kniażen Moszkowskich miała w dobrach

---

[1]) A. J. Z. R. I str. 2. [2]) Lubawski 254. [3]) Z. 6 str. 272 273.

Druckich [4]), wynika, że albo sam kniaź Fedor albo jego żona należeli do kniaziów Druckich. Dziećmi ich będą **kniaź Michał Moszkowski** i jego siostry; Michał umarł bezpotomnie pozostawiając wdowę *kniahinię Michałowę Moszkowską*, którą siostry mężowskie i ich małżonkowie, a mianowicie bojaryn hospodarski Buben *z żoną i swojakiniami (siostrami żony), Bohdaną Żdanową Jackowicza i kniażną Hanną*, pozywają 1509 r. o majątki *nieboszczyka brata ich kniazia Michała Moszkowskiego*, bezpotomnie zmarłego. Kniahinia ze swej strony dowodziła, że trzyma te majątki w summie 400 kop groszy, zapisanych jej przez męża, więc wyrokiem królewskim postanowiono, pozostawić ją przy majątkach, tylko w razie powtórnego zamążpójścia, krewni męża mają prawo zwrócić jej 400 kop groszy i odebrać majątki, o których polecono wywiedzieć się kniaziom Fedorowi Iwanowiczowi Żesławskiemu i Andrzejowi Konstantynowiczowi Prichabskiemu [2]). Jeszcze w 1533 r. *kniahinia Moszkowska* pozywała Aleksandra Chodkiewicza o bliskość swą do majątku Komarycze [3]). Z sióstr kniazia Michała Moszkowskiego, to o wyżej wymienionej pod 1509 r. małżonce bojaryna Bubna [4]) więcej nie słychać.

Kniażna Bohdana Moszkowska w 1509 r. żona Żdana Jackowicza [5]) wyszła następnie za niejakiego Michała, który od żoninego majątku Komarycze przezwał się Komaryckim. Według popisu 1528 r. pan Aleksander Iwanowicz Chodkiewicz ma postawić w razie wojny dwa konie, za ludzi *kniahini (!) Komaryckiej*, będącej u niego w opiece [6]). W 1533 r. *kniażna Bohdana żona Michała Komaryckiego* zapisuje po śmierci swej temuż Aleksandrowi Chodkiewiczowi marszałkowi, 400 kop groszy wiana swego na dobrach Komarycze [7]).

Kniażna Hanna Moszkowska niezamężna 1509 r. [8]) poślubiła niezawodnie następnie kniazia Michała Iwanowicza Żyżemskiego. Będąc wdową *kniahinia Hanna Michałowa Iwanowicza Żyżemska* zapisuje 1533 r. Olbrachtowi Marcinowiczowi Gasztoldowi wojewodzie Wileńskiemu połowę ojczystego majątku Komarycze na wieczność, a drugą połowę oraz wszystkie dobra tak ojczyste jak po śmierci męża na nią spadłe w summie 400 kop [9]) co król potwierdza [10]). Testamentem wkrótce potem *w Moszkowie* spisanym taż *kniahinia Anna Michałowa Żyżemska* zapisuje temuż Gasztoldowi prawem wiecznem dobra Dworzec, części swe w Komaryczach, a także *część swą spadku w dobrach Druckich* (Odruckich) [11]). Moszkowo dostało się następnie kniaziowi Andrzejowi Iwanowiczowi Druckiemu-Oziereckiemu, który je testamentem swym 1557 r. w liczbie innych majątków, jak Ozierce, Chudowo i Hruszkę, przekazuje synom swym [12]).

Możajski

od miasta Możajska w gubernii Moskiewskiej. Kniaź Andrzej Dymitrowicz, piąty syn Dymitra Iwanowicza Dońskiego wielkiego księcia Moskiewskiego, urodzony 14 Sierpnia 1382 r., otrzymał w udziale Możajsk, Wereję, Kaługę i Białoozero i umarł 9 Lipca 1432 r. Ożenił się 8 Października 1403 r. z Agryppiną, córką kniazia Aleksandra Patrykiejewicza Starodubskiego, prawnuczką Narimonta Gediminowicza, która jako wdowa żyła jeszcze 1434 r. i pozostawił synów: Iwana kniazia Możajskiego, Michała kniazia Werejskiego i Anastazyę żonę Borisa Aleksandrowicza kniazia Twerskiego, zmarłą 1451 r. [13]).

Kniaź Iwan Andrejewicz Możajski, stronnik Szemiaki, uchodząc przed wielkim księciem Wasilem Wasilewiczem Moskiewskim, schronił się na Litwę. Już w 1448 r. kniaź Fedor Lwowicz Worotyński poręcza królowi Kazimierzowi, *że zięć jego, kniaź Iwan Andrejewicz Możajski*, będzie króla wiernym sprzymierzeńcem i bratem młodszym, byle mu król dopomógł do osiągnięcia tronu Moskiewskiego [14]). Powróciwszy następnie do Moskwy, wymieniony w 1449 roku w przymierzu, które zawierał z królem Kazimierzem wielki książe Wasil Wasilewicz wspólnie z bracią młodszą kniaziami: *Iwanem Andrejewiczem, Michałem Andrejewiczem* i Wasilem Jarosławiczem [15]). Powtórna ucieczka jego na Litwę, miała miejsce 1454 r. [16]). Król nadał mu Starodub, Homel [17]) i Briańsk; 1465 r. król zawiadamia mieszkańców Briańska, że nadał to miasto *kniaziowi*

---

[1]) Patrz niżej. [2]) Luty 11 ind. 12 (1509, S. 2 k. 53). [3]) S. 8 k. 85. [4]) Patrz wyżej. [5]) Tamże. [6]) P. 1 k. 2. [7]) W Wilnie Styczeń 27 ind. 7 (1533, Z 1 i 2 str. 234). [8]) Patrz wyżej. [9]) W Wilnie Lipca 24 i 25 ind. 7 (1533, Z. 1 i 2 str. 209 i 231). [10]) W Wilnie Października 27 i 28 ind. 7 (1534, Tamże str. 226 i 229). [11]) W Moszkowie Sierpnia 4 bez roku (Tamże str. 237). [12]) S. 35 k. 38, patrz art. Oziereccki. [13]) Chmyrow Nr. 315, 210 i 277. [14]) Z. 5 k. 287. [15]) Tamże 194—196. [16]) Karamzin V 201. [17]) Patrz niżej.

Iwanowi Andrejewiczowi Możajskiemu [1]). Zawierając w 1471 r. przymierze z wielkim Nowogrodem, wielki książe Moskiewski kładzie mu za warunek, aby nie przyjmował do siebie *kniaziów: Iwana Możajskiego,* Iwana Szemiakina i Wasila Jarosławicza [2]). Podobny warunek położony w przymierzu, które wielki książe Moskiewski zawiera 1485 r. z kniaziem Twerskim, wszakże mowa tu nie o samych wyżej wymienionych kniaziach, ale o synach Szemiaki, kniazia Możajskiego i Borowskiego [3]); widocznie więc ci kniaziowie pomarli 1471—1485 r. Kniaź Iwan Andrejewicz, pozostawił z żony swej, niezawodnie córki kniazia Fedora Lwowicza Worotyńskiego, którego nazwany *zięciem* [4]), synów Andrzeja i Semena.

Kniaż Andrzej Iwanowicz i *brat jego Semen,* mają w 1483 r. sprawę z Bohdanem Andrejewiczem marszałkiem ziemskim i namiestnikiem Połockim, o sioła Daniłowiczi, Durowiczi i Wołosowiczi w powiecie Homelskim, które zagarnął ojciec ich kniaź Iwan [5]). Około 1486 r. *kniaź Andrzej Iwanowicz,* otrzymuje od króla Kazimierza daninę z myta Nowogrodzkiego [6]). Trzymał po ojcu Briańsk, gdzie umarł 1487 r., zabity czy otruty [7]), poczem Briańsk powrócił do szafunku królewskiego. Już po jego śmierci wojewodzina Trocka pani Bohdanowa Andrejewicza, wznawia 1493 r. powyższą sprawę o sioła w powiecie Homelskim z młodszym bratem Andrzeja kniaziem Semenem Iwanowiczem [8]). Żoną Andrzeja była kniażna Owdotia Aleksandrowna Czartoryska; miała wiano swe ubezpieczone na majątku Swerżen, który mąż jej wysłużył u króla Kazimierza [9]). Żyła długo; jeszcze w popisie szlachty 1528 r. *kniahinia Andrejewa Możajska* zapisana na 14 koni [10]). Podobno kniaź Andrzej Iwanowicz pozostawił syna **Fedora**, zabitego w Briańsku [11]).

Kniaż Semen Iwanowicz Możajski w latach 1483 i 1492, występuje w sprawie o sioła Homelskie [12]). Około 1486 r. otrzymuje daninę 10 kop [13]), w 1488 r. dzierżył Homel [14]), a w 1493 r. wojował przeciwko Moskwie [15]). W tym czasie Aleksander upominał wielkiego księcia Moskiewskiego, aby kniaziom: *Semenowi Możajskiemu,* Szemiaczyczowi, Jarosławiczowi i Werejskiemu, gniew odpuścił i dzielnice powrócił [16]). W 1496 r. Aleksander udziela *kniaziowi Semenowi Iwanowiczowi Możajskiemu* na Czernihów przywilej, którym jednocześnie potwierdza mu posiadanie Staroduba i Homla, nadanych ojcu jego kniaziowi Iwanowi [17]), oraz inny przywilej na Karaczew [18]). W tymże czasie miał sprawę z Chodkiewiczem [19]). Wkrótce potem kniaź Semen brał udział w wyprawie Wołoskiej [20]). Jeszcze w Marcu 1499 r. *kniaź Semen Iwanowicz Możajski,* otrzymuje potwierdzenie na dzierżenie Staroduba, Homla, nadanych jego ojcu, oraz Czernihowa, Karaczewa i Hotimla, które sam wysłużył [21]). W 1500 r. podczas wojny z Moskwą, *kniaziowie Semen Iwanowicz Możajski* i Wasil Iwanowicz Szemiaczycz z zajmowanemi przez siebie miastami Czernihowem, Homlem, Starodubem, Nowogródkiem Siewierskim i Rylskiem, poddali się Moskwie i przysięgli na wierność wielkiemu księciu Moskiewskiemu [22]). Otrzymawszy od wielkiego księcia Moskiewskiego potwierdzenie na posiadanie swych włości, kniaź Semen od Staroduba, przezwał się kniaziem Starodubskim. *Kniaź Semen Iwanowicz Starodubski* wojował po stronie Moskiewskiej przeciwko Litwie 1500—1504 r. [23]). Niezawodnie umarł około 1505 r., albowiem udziałem jego w 1508 r. włada już syn jego kniaź Wasil Semenowicz Starodubski [24]).

Kniaż Wasil Semenowicz Starodubski bawił na dworze Moskiewskim, gdzie car ożenił go w 1506 r. *ze swojakinią swą* (siostrą żony), córką Jurja Saburowa [25]). W rozejmie zawartym w 1508 r. między Litwą a Moskwą zawarowano, aby król nie wtrącał się do miast i włości kniaziów, między którymi *kniaź Wasil Semenowicz,* podległych wielkiemu księciu Moskiewskiemu [26]). W 1509 r. król nakazuje księciu Mścisławskiemu i namiestnikowi Kryczowskiemu, przepuszczać przez granicę popów Orszańskich udających się do *kniazia Wasila Możajskiego* po dań, zapisaną im przez *ojca jego kniazia Semena Możajskiego* [27]). *Kniaź Wasil Semenowicz,* którego wielki książe Moskiewski nazywa *kniaziem Starodubskim* a król Zygmunt *kniaziem Możajskim,* wspo-

---

[1]) Z. 3 k. 73. [2]) Karamzin VI pr. 66. [3]) Tamże 111. [4]) Patrz wyżej. [5]) Z. 4 k. 111, dr. A. Z. R. I d. 81. [6]) Z. 4 k. 14 i 25. [7]) Karpow I 10. [8]) Z. 5 k. 1. [9]) Patrz wyżej str. 20—21. [10]) P. 1 k. 8 odw. [11]) Połn. Sobr. VII 238. [12]) Patrz wyżej. [13]) Z. 4 k. 18. [14]) Karpow I 10. [15]) Tamże 107. [16]) A. Z. R. I str. 136. [17]) Z. 6 str. 136. [18]) Tamże 137 [19]) Tamże 554. [20]) Bychowca, Kronika 65. [21]) Z. 5 k. 87 odw. [22]) Bychowca, Kronika 67—68. [23]) Karpow I 323, 461. [24]) Patrz niżej. [25]) Karamzin VII pr. 253. [26]) A. Z. R. II str. 54. [27]) A. Z. R. II 60 d. 48.

mniany w korespondencyi dyplomatycznej dworów Moskiewskiego i Litewskiego z lat 1510—1511, jako pan na Starodubie, Homlu i Czernihowie [1]). Umarł bezpotomnie przed 1519 r. [2]).

- **Andrzej Dymitrowicz ks. Możajski** ur. 1382 † 1432, Ż. Agrypina ks. Litewska
  - **Iwan ks. Możajski** 1448—1471, Ż. kn. Worotyńska
    - **Andrzej** † 1487, Ż. kn. Owdotia Czartoryska
    - **Semen kn. Możajski potem Starodubski** 1483—1504
      - **Wasil kn. Starodubski** 1506 † 1519, Ż. N. Saburow
  - **Michał ks. Werejski** † 1486
    - **Wasil kn. Werejski** 1480—1499, Ż. Marya Paleolog 1503
      - **Zofia** † 1549, M. Olbracht Gasztold † 1539
  - **Anastazya** M. kn. Borys Twerski

Mścisławski.

Mścisław, dziś miasto powiatowe gubernii Mohilewskiej i przyległe do niego ziemie, stanowiły niegdyś część wielkiego księstwa Smoleńskiego; ziemie te zawojowane przez wielkiego księcia Olgerda, po jego śmierci przypadły w udziale synowi jego **Korigajle**, po którego bezpotomnej śmierci 1390 r. dostały się innemu synowi Olgerda — Lingweniemu [3]). Za Lingwenia i jego bezpośrednich potomków, księstwo Mścisławskie składało się z Mścisławia, Mhlina, Chotimla (Chotimsk), Drokowa, Popowej góry; z tych, na kniazia Michała Iwanowicza Zasławskiego przeszły tylko Mścisław i Mhlin [4]).

Ród pierwszy.

Lingweni, na chrzcie **Szymon Olgerdowicz**, występuje w dziejach 1379—1431 r.; życiorys jego opisał K. Stadnicki [5]). Miał dwie żony; pierwsza Marya, córka wielkiego księcia Moskwy Dymitra Dońskiego, poślubiona w Moskwie 14 Czerwca 1394 r., zmarła w Mścisławiu 15 Maja 1399 r., pozostawiając syna Jurja. Druga nieznana po imieniu księżniczka Moskiewska, poślubiona w zimie 1406—1407 r., była matką **kniazia Jarosława-Teodora Lingweniewicza**, urodzonego w Koporzu 1411 r., zabitego 1435 r. w bitwie pod Wiłkomierzem [6]). Znany jest przywilej, którym *kniaź Lukweni Mścisławski* nadaje grunta pod Mścisławiem bojarynowi swemu Kostiuszkowi [7]). Wielki książe Kazimierz (1440—1446 r.) potwierdzał różnym bojarom Mścisławskim posiadanie ziem nadanych im przez *kniazia Lingwenia i syna jego kniazia Jarosława* [8]). *Kniaź Semen-Lingweni Olgerdowicz* ufundowawszy monaster Św. Onufrego w Mścisławiu, nadał mu wsie z poddanymi na rzece Nepocie; fundusz ten powiększali kolejno potomkowie jego: kniaź Jurij Semenowicz z żoną Zofią 1453 r., kniaź Iwan Jurjewicz z żoną Julianną 1468 i 1483 r., oraz kniaź Michał Iwanowicz 1515 i 1525 r.; nadania te potwierdził król 1633 r. [9]).

Stadnicki opisał również życiorys **kniazia Jurja Lingweniewicza** 1422—1447 r. [10]). Dodajmy tutaj, że po śmierci Witowda stanął po stronie Szwitrigajły, obok którego podpisał między kniaziami 1431 r. *(Georgi Langwinowicz)* przymierze rozejmowe z królem [11]). Po upadku Szwitrigajły utracił księstwo Mścisławskie. Przybywszy do Nowogrodu pierwszy raz w jesieni 1432 r. [12]) bawił tam krótko, przynajmniej przez następne lata, śladów bytności jego, tam nie spotykamy [13]). Powtórnie przybył do Nowogrodu 3 Marca 1438 r. [14]). O wojnie jego (prawdopodobnie na czele Smoleńszczan) z Litwą, znajdujemy wzmiankę w raporcie Krzyżackim ze Stycznia 1441 r. [15]). Wielki książe Kazimierz powrócił mu ojcowiznę Mścisław. W 1443 r. bawiąc w Mścisławiu *kniaź Jurij Lingweniewicz z żoną Zofią i synem Iwanem* pomnaża i potwierdza zapisy ojca swego kniazia Semena-Lingwenia na monaster Onufriewski w Mścisławiu [16]). W następnym roku

---

[1]) A. Z. R. II str. 79, 96, 99. [2]) Karamzin VII pr. 253, Chmyrow Nr. 494. [3]) Stadnicki, Bracia 250, 287. Dr. F. Koneczny, Jagiełło i Witold str. 42 i 57, stara się dowieść, że był tylko namiestnikiem a nie księciem Mścisławskim. [4]) Lubawski 136—137. [5]) Stadnicki, Bracia str. 283—292. [6]) Ród Gedimina 159—160. [7]) Akt. Wil. XIII 3—4. [8]) Z. 3 k. 23—25. [9]) Z. 106 k. 963. [10]) Stadnicki, Bracia str. 293—301. [11]) Akt. Istor. Suppl. I 303—306, Danił. Skarbiec Nr. 1562. [12]) Poln. Sobr. III 111. [13]) Tamże 111—112. [14]) Tamże. [15]) Napiersky, Index Nr. 1471. [16]) 6951 ind. 6 (A. Z. R. I d. 43).

spotykamy go w Nowogrodzie, zkąd ustępując przed kniaziem Iwanem Włodzimierzowiczem Olgerdowiczem, udał się do Niemiec, ale tu nie przepuszczony, wyjechał do Moskwy [1]). W 1445 r. ponownie z Moskwy przyjeżdża do Nowogrodu i obejmuje tu rządy [2]), zamiast jednak służyć celom wspólnym Litwy i miasta, ogłasza się naraz stronnikiem kniazia Michała Zygmuntowicza [3]), wskutek czego Kazimierz Jagiellończyk był zmuszonym do zajęcia księstwa Mścisławskiego, które w 1446 r. nadanem zostało kniaziowi Wasilowi Jarosławiczowi [4]). Dopiero na wstawienie się wielkiego mistrza Krzyżaków król Kazimierz powrócił mu Mścisław [5]), którym kniaź odtąd spokojnie władał. *Kniaź Jerzy Langwinowicz* znajdował się 1448 r. na sejmie w Lublinie [6]). Tenże *kniaź Jurij Lingwenowicz* w 1453 r. wspólnie *z żoną Zofią,* powiększając fundusz ojca swego na monaster Św. Onufrego, zapisał temuż monasterowi wsie Hołowczyno, Kalenikow i Komarowiczi z poddanymi [7]) Stracił żonę około 1455 r. jak tego dowodzi list metropolity Jony, pisany do *kniazia Jurja Semenowicza,* pocieszający go po stracie małżonki *kniahini Zofii* [8]). W latach 1455 i 1456 *kniaź Jurij Lingweniewicz* nadawał w Mścisławiu kilka sioł należących do dworu Cholchla bojarynowi Wasilowi Tołkaczewiczowi [9]). Umarł około 1457 r.

Syn jego **kniaź Iwan Jurjewicz Lingweniewicz**, prowadził w Mścisławiu żywot cichy, który znamionują tylko liczne fundacye, a mianowicie: 1458—1459 r. *kniazia Iwana Jurjewicza* Połockiemu Sofijskiemu soborowi na sioło na Marynce [10]), 1463 r. tegoż *kniazia Iwana Jurjewicza* wspólnie *z żoną kniahinią Julianną,* soborowi Św. Trójcy w Mścisławiu na różne daniny (z treści aktu wynika, że *kniaź Iwan Jurjewicz* władał Kniażycami) [11]), 1468 r. *kniazia Iwana Jurjewicza* Onufriewskiemu monasterowi w Mścisławiu na sioło Hostyń [12]) i 1483 r. *kniazia Iwana Jurjewicza Lingweniewicza z kniahinią Juliannną* temuż monasterowi, którym potwierdza i powiększa nadania *dziada swego kniazia Semena-Lingwenia Olgerdowicza i ojca kniazia Jurja Lingweniewicza* [13]). Umarł za panowania króla Kazimierza [14]), niezawodnie około 1486 r. a w każdym razie przed 1489 r., w którym już tylko *kniahinia Julianna Mścisławska* słucha skarg kupców Moskiewskich, ograbionych przez jej poddanych [15]). Małżonka jego *kniahinia Iwanowa Jurjewicza kniahinia Julianna,* niezależnie od męża zapisuje 1461 r. Mikołajewskiej cerkwi sioło Hrydkowo [16]); występuje 1463 r. obok męża i 1489 r. jako wdowa [17]). Będąc wdową *kniahinia Iwanowa Jurjewicza kniahinia Julianna Mścisławska* potwierdzała i pomnażała fundacye nieboszczyka męża na monaster Pustyński [18]) i sobór Św. Trójcy w Mścisławiu [19]). Niezawodnie umarła krótko przed 1495 r., w którym osierocone *dwie jej córki Nastazya i Julianna,* stanęły przed wielkim księciem Aleksandrem [20]); wyraźnie nazwana nieboszczką 1499 r. [21]). Po śmierci kniahini Iwanowej, Mścisław jako lenność spadł na wielkiego księcia Aleksandra [22]), pod którego opiekę udały się jej córki. W Sierpniu 1495 r. *kniażny Mścisławskie Nastazya i Julianna* otrzymują od króla pozwolenie mieszkania w Mścisławiu i władania majątkami, które trzymali *dziad ich Jurij i ojciec Iwan,* dopóki nie powychodzą za mąż; w akcie tym król, nazywa je *krewnemi swemi* i nakazuje bojarom Mścisławskim posłuszeństwo dla nich [23]). Resztę posiadłości księstwa Mścisławskiego król zatrzymał, a w kilka lat później 1501 r. nadał żonie swej królowej Helenie. Odnośnym przywilejem król nadaje tej ostatniej dwory Kniażyce i Teteryn oraz zamek Popową górę, które trzymał *Iwan Jurjewicz kniaź Mścisławski* (Sejsławski?), oraz inne wsie dworu Teteryńskiego na rzece Prud odjęte *księżnie Mścisławskiej* (Sejsławskiej?); jednocześnie król nadaje królowej Smolniany, Horodyszcze i Łosicze, które poprzednio trzymał kniaź Semen Bielski [24]). Kniażny Mścisławskie mieszkały kilka lat w Mścisławiu pannami; w Maju 1496 r. występuje bojaryn *„kniażen Mścisławskich"* [25]) i w tymże czasie kniaź Wasil Iwanowicz Szemiaczycz udając się na wojnę, zapisał

---

[1]) Karamzin V pr. 313. [2]) Tamże pr. 314 [3]) Danił. Skarbiec Nr. 1806. [4]) Patrz wyżej str. 154. [5]) Danił. Skarbiec Nr. 1813, także Nr. 1808, 1831, 1837 i 1840. [6]) Długosz V 42. [7]) 6961 ind. 1 potw. 1633 (Z. 106 k. 963—971). [8]) Akt. Istor. I d. 46, Danił. Skarbiec Nr. 2013 z mylną datą. [9]) Cztery przywileje, dr. Arch. Sbor. VII 3—5. [10]) A. Z. R I 62 [11]) Biełoruski, Arch. I 2, A. Z. R, I d. 66. [12]) 6977 ind. 2 Października 16, potw. 1633 (Z. 106 k. 963—971, dr. A. Z. R. I d. 68). [13]) 6991 ind. 1 Lipca 2, potw. 1633 (Z. 106 k. 963—971, dr. Tamże I d. 82). [14]) Z. 6 str. 281—3. [15]) Karpow I 32. [16]) A. Z. R. I d. 65. [17]) Patrz wyżej. [18]) A. Z. R. II d 162. [19]) Tamże II d. 232 [20]) Patrz niżej. [21]) Z. 6 str. 281—3. [22]) A. Z. R. I 177. [23]) Z. 6 str. 116, dr. A Z. R. I d. 131. [24]) W Grodnie pierwszej soboty po Św. Bartłomieju 1501 (dr. Baliński, Historya miasta Wilna II 194—199, także Danił. Skarbiec Nr. 3136). [25]) Z 6 str. 133.

różne relikwie *kniażnie Juliannie Iwanownie Jurjewicza Lingweniewicza* [1]). Niewątpliwie były kniażny dotąd niezamężnemi.

Julianna, wydaną została przez wielkiego księcia Aleksandra za kniazia Michała Iwanowicza Zasławskiego, któremu król jednocześnie nadał Mścisław jako dzielnicę; ślub widocznie nastąpił na wiosnę 1499 r. [2]), a prędko potem bezpotomna jej śmierć. Wdowiec po niej już w 1507 r. ma drugą żonę Wasilissę [3]).

Anastazya, starsza siostra Julianny, przynajmniej przed nią w dokumencie 1495 r. wymieniona [4]) i również niezamężna jeszcze 1496 r. [5]), poślubiła następnie kniazia Semena Michałowicza Olelkowicza Słuckiego, wspólnie z którym występuje już 1501 r. [6]). W 1507 r. (prawdopodobnie po śmierci siostry) występowała przeciwko kniaziowi Mścisławskiemu z pretensyami o Mścisław [7]), a w 1512 r. *kniahinia Semenowa Michałowicza Słucka, kniażna Nastazya Mścisławska (sic)*, zajawiła prawa swe do spadku po Zofii z Rohatyńskich Radziwiłłowej 1-o voto kniahini Kobryńskiej 2-o Pacowej [8]). Sprawa *kniahini Semenowej Michałowicza Nastazyi Słuckiej i syna jej kniazia Jurja Słuckiego* z kniaziem Michałem Mścisławskim o Mścisław, wznawianą i odkładaną była 1519 i 1522 r. [9]). W tym samym czasie kniaź Jurij Słucki dopomina się *o dobra macierzyste (sic)* Mścisław [10]).

Lingweni-Semen 1379—1431 Ż. 1 Marya ks. Moskiewska 2 N. N.	**Jurij Lingweniewicz** 1422—1456 Ż. Zofia	**Iwan Jurjewicz** 1458—1483 Ż. Julianna	**Julianna** M. kn. Michał Żesławski-Mścisławski
			Anastazya M. kn. Semen Słucki
	Jarosław-Teodor ur. 1411 † 1435		

Ród drugi.

Wspominaliśmy powyżej, że po śmierci ostatniego kniazia Mścisławskiego, Mścisław jako dobra lenne, spadł na króla, który go nadał wdowie ostatniego kniazia, dożywocie. Po śmierci tej ostatniej, król dwóm córkom jej pozwolił mieszkać na Mścisławiu, dożywocie zaś Mścisławia dał następnie mężowi jednej z nich kniaziowi Michałowi Iwanowiczowi Zasławskiemu, który takim sposobem sam z siebie a nie przez żonę, której praw dziedzictwa król nie przyznawał, był księciem Mścisławskim; to też, chociaż mu żona kniażna Mścisławska bezpotomnie umarła, mimo protestów i roszczeń drugiej kniażny Mścisławskiej, Nastazyi kniahini Słuckiej, utrzymanym został na tem księstwie.

Kniaź Michał Iwanowicz Żesławski, wspomniany kilkakrotnie w „odprawach" (nadaniach) królewskich „kniaziom, panom i dworzanom" z lat 1482—1488 r. [11]), jeździł 1492 r. do Witebska z oznajmieniem o śmierci króla Kazimierza [12]) i po wstąpieniu na tron Aleksandra mianowanym został na urząd namiestnika Witebskiego; jako taki występuje od Kwietnia 1494 r. do Kwietnia 1495 r. [13]). W Marcu 1495 r. spotykał w Witebsku wielką księżnę Helenę, udającą się do Wilna na ślub [14]). Złożył namiestnikostwo Witebskie w Czerwcu lub Lipcu 1495 r. [15]). W Lutym 1499 r. *kniaź Michał* występuje obok ojca swego, *kniazia Iwana Jurjewicza Żesławskiego* i braci [16]). Ślub jego z kniażną Mścisławską i objęcie w posiadanie Mścisławia, nastąpiły niezawodnie na wiosnę 1499 r. i zaraz rozpoczęły się zatargi z ziemianami dzierżącymi ziemie, w skład księstwa Mścisławskiego wchodzące. Już 6 Maja 1499 r. król wydaje wyrok w sprawie bojaryni Mścisławskiej Kachny, wdowy Iwaszka Olgiszewicza *z kniaziem Michałem Iwanowiczem Żesławskim.* Król oświadcza w tym wyroku, iż wydawszy za kniazia Michała, *kniażnę Mścisławską,* nadał mu Mścisław jako dzielnicę, który on objąwszy w posiadanie, zajął jednocześnie majątek Chwostowo z siołami, nadany świekrowi Kachny, Wasilowi Olgiszewiczowi, przez *nieboszczyka kniazia Jurja Lingweniewicza*; następnie *kniaź Iwan Mścisławski syn Jurja,* po śmierci Wasila Olgisza, Chwostowo wziął a dzieciom jego dał

---

1) Z. 8 k. 243, dr. A. J. Z. R. II 97 z mylną datą 1509 r. 2) Patrz niżej. 3) Tamże. 4) Patrz wyżej. 5) Tamże. 6) Mińskie Akty str 373 d. 161. 7) S. 2 k. 14, patrz niżej. 8) Tamże k. 347 od. 9) Tamże k. 260, 287, patrz niżej. 10) Tamże k. 265. 11) Z. 4 k. 2, 14, 18, 37—38 i 65. 12) Z. 5 k. 126—127, dr. Danił. Skarbiec Nr. 2039. 13) Z. 5 k. 12 od., 18 od., 33—34. 14) Karpow I 183. 15) Urząd ten w Lipcu 1495 r. sprawował już Stanisław Hlebowicz (Z. 5 k. 45). 16) Z. 6 str. 229.

Kołtowo, umierając jednak polecił *żonie swej kniahini Iwanowej*, zwrócić Chwostowo Iwaszkowi Olgiszewiczowi, co też ona uczyniła. Na tej więc zasadzie król, Kachnie Chwostowo z przysiołkami przysądza, stosownie do pokładanego przywileju *kniazia Jurja Lingwieniewicza* [1]). 19 Maja 1499 r. *kniaź Michał Iwanowicz Zasławski* za wierną służbę, otrzymuje królewski przywilej na miasta Mścisław, Mhlin z dworcami Krasne, Rasna, Dobre, Ludohoszcz, Poradnino, Michajłowski, Seliszcze, Kołodiazi, Budohoszcz, ze wszystkiem co do nich należy, jak trzymali *kniaź Jurij Lingweniewicz i syn jego kniaź Iwan.* Trzymający w Mścisławskiem majątki z nadań *kniaziów Lingwenia, syna jego Jurja i wnuka Iwana*, mają je nadal trzymać, pełniąc z nich służbę dla księcia; wyjątek w tym względzie ma stanowić Kacper Hermanowicz, który z majątków wysłużonych u *kniazia Iwana Jurjewicza* ma służbę pełnić na króla [2]). W kilka dni później (29 Maja) król nakazuje Seńkowi Wołodkowiczowi służyć *kniaziowi Michałowi Iwanowiczowi Mścisławskiemu (sic)* z dóbr Kostynicz i Filhowszczyzny, które mu nadała *teściowa kniazia kniahinia Iwanowa Jurjewicza* [3]). Powyższe wyroki kniaź Michał uzyskał, bawiąc przy boku w. ks. Aleksandra w Wilnie, gdzie 17 Maja 1499 r. *kniaź Michał Mścisławski-Żesławski* podpisany na przywileju tegoż Aleksandra jako świadek [4]). W tymże roku w Lipcu król potwierdza Kacprowi Hermanowiczowi przywilejem, władanie dworami Czepliajew i Kokotowo, nadanymi mu przez *kniazia Iwana Jurjewicza Mścisławskiego* zaznaczając, iż służbę z nich na siebie król zastrzegł w przywileju, którym Mścisław, gdy po *śmierci kniahini Iwanowej*, spadł na króla, król nadał kniaziowi Michałowi, pozwalając mu *pojąć za żonę córkę kniazia Iwana Jurjewicza — Juliannę* [5]). Jeszcze w tym samym roku (14 Września) *kniaź Michał Iwanowicz* daje przywilej Pustyńskiemu monasterowi Matki Bożej na prawo zaludniania ziem monasterskich, uwalniając tych ludzi od sądu i powinności [6]). Przez lat 30 dzierżył kniaź Michał księstwo Mścisławskie, w którym czasie wydał mnóstwo przywilejów i nadań, a mianowicie, monasterom: Pustyńskiemu [7]) i Onufriewskiemu [8]) w Mścisławiu, cerkwi Spaskiej w Mścisławiu [9]), cerkwi Św. Mikołaja w Orszy [10]) i różnym poddanym [11]). Zaraz na wstępie swego panowania kniaź Michał chcąc obronić Mścisławia zagrożonego przez Moskwę, pod tym miastem pobity został na głowę (14 Listopada 1501 r.), straciwszy około 7000 poległymi i mnóstwo więźni. Wojska Moskiewskie ograniczyły się tylko na spustoszeniu okolic Mścisławia [12]) i zajęciu Mhlina. W 1503 r. król, ze względu, że zamek Mścisław ucierpiał od Moskwy i Tatarów, a drugi zamek Mhlin zajęty przez Moskwę, nadaje kniaziowi Michałowi wołość Spehlany w powiecie Krewskim do czasu odzyskania Mhlina [13]). Po swoim wstąpieniu na tron król Zygmunt potwierdza mu 1507 r. władanie zamkami Mścisław i Radoml [14]). Potwierdzenie to było niezbędnem, albowiem w tymże czasie kniahinia Semenowa Słucka, zajawiła przed królem swoje pretensye do Mścisławia [15]). Tegoż roku *kniaź Michał Iwanowicz Mścisławski* z żoną *Wasilissą i synami kniaziami Fedorem i Wasilem*, przydają ludzi w okręgu Rasneńskim z daninami i dochodami monasterowi Św. Mikołaja w Mścisławiu na górze [16]). Kolejno otrzymuje kniaź Michał

---

[1]) Z. 6 str. 311. [2]) Z. 5 k. 97 od., dr. A. Z. R. I 172, także Z. 1 i 2 str. 196. [3]) Z. 5 k. 95. [4]) Z. 5 k. 92 od. [5]) Z. 6 str. 281—3, dr. A. Z. R. I 176. [6]) A. Z. R. I 177, Arch. Sbor. II 2. [7]) 1505 r. Kwietnia 7 (Z. 114 k. 458—462, dr. A. Z. R. I 215, Arch. Sbor. II 5), 1505 Sierpnia 9 (dr. A. Z. R. I d. 217), 1507 Czerwca 18 (dr. A. Z. II d. 21 i Arch. Sb. II 7), 1507 r. Września 8 (dr. A. Z. R. II d. 27 i Ar. Sb. II 8), 1511 r. Maja 8 (Z. 114 k. 458—462, dr. A. Z. II 63 i Arch. Sb. II 9 z mylną datą 1526 r.), 1526 Lutego 25 (Z. 114 k. 458—462, dr. A. Z. R. II d. 142 i Arch. Sbor. II 9). [8]) 1515 r. Sierpnia 24 i 1525 Stycznia 22, oba potw. 1633 r. (Z. 106 k. 963—971, dr. A. Z. R. II d. 94 i 132). [9]) 1511 r. Marca 21 (Z. 89 k. 275, dr. A. J. Z. R. I 58), 1519 Czerwca 5 (Białoruski Arch. I 15), 1519 r. Lipca 1 (Z. 89 k. 275, dr. A. Z. R. II 104 i A. J. Z. R. I 70), 1526 r. Marca 21 (Z. 89 k. 275, dr. A. Z. R. II 104). [10]) 1504 r. Lutego 19 (dr. A. Z. R. I 211). [11]) 1501 r. Lutego 9, parochowi Wasilowi na sioło Borzdynińskie (A. J. Z. R. I d. 35), 1503 r. Lipca 24 Wasilu Okułowiczu na sioło Bułhakowskie (Z. 76 d. 357, dr. A. J. Z. R. I 205), 1508 r. Marca 30, parochowi Trifonowi na cerkiew w Rasnej (Arch. Sbor. II 7), 1509 r. Lutego 1, potwierdza słudze swemu Wasilowi Iliniczowi, posiadanie sioł Okułowa i Wytłuska nadanych ojcu jego Mikule przez *kn. Jurja Lingweniewicza* (A. J. Z. R. I d. 52), 1513 r. Stycznia 17, bojarynu Artemu Tołstykowiczu na sioło Kaszyńskie (Z. 82 k. 157 od., dr. A. J. Z. R. I 199), 1520 r. Sierpnia 11, bojarynowi Andrzejowi Streżewicza na sioło Kożanowskie (Z. 89 k. 276, dr. A. J. Z. R. I 70), 1524 r. Maja 11, bojarynowi Adamowi Fedorowiczowi na sioło Drozdowskie (Z. 76 k. 1068, dr. A. J. Z. R. I 75). [12]) Karamzin VI 189 i pr. 508. [13]) 1503 r. Października 14 (Z. 25 k. 206, dr. A. Z. R. I 205). [14]) 1507 r. Lipca 4 (Z. 1 i 2 str. 196—7). [15]) 1507 r. w Czerwcu (S. 2 k. 14). [16]) 1507 r. Września 8 (dr. Białoruski Arch. I 8, A. Z. R. II d. 27 Arch. Sbor. II 8, w pierwszym i trzecim miejscu „*Wasilissa*”, w drugim „*Julianna*”).

przywileje: 1511 r. na Mołodeczno, które trzyma z nadania Aleksandra [1]) i na Łobcze we włości Propojskiej, dożywocie [2]), 1514 r. na Ryczów na Styrze, który wziął *za żoną Julianną,* albowiem *kniaź Michał Wasilewicz* (Czartoryski) majątek ten darował *córce swej Hannie i mężowi jej kniaziowi Iwanowi Jurjewiczowi* (Holszańsko-Dubrowickiemu), ta zaś po śmierci męża, wydając *córkę Juliannę za kniazia Michała Iwanowicza,* oddała mu te dobra [3]). W czasie wojny wielki książe Moskiewski zdobywszy Smoleńsk, wysłał wojska na zajęcie Mścisławia; kniaź Michał nie mając dostatecznych sił na opór armii Moskiewskiej, poddał się jej i wykonał przysięgę wielkiemu księciu Moskiewskiemu i dopiero po bitwie pod Orszą Mścisław powrócił do Litwy [4]). Wskutek tego król w 1514 r. oswabadza kniazia od odpowiedzialności faktycznej i moralnej za to, że podczas wojny z Moskwą, zmuszony był Mścisław i siebie poddać wielkiemu księciu Moskiewskiemu [5]). W 1518 r. król odkłada sprawę kniahini Semenowej Michałowicza Słuckiej Nastazyi i syna jej kniazia Jurja, przeciwko kniaziowi Michałowi Mścisławskiemu o zamek Mścisławski z włościami [6]). W 1519 r. kniaź Michał wspólnie z innymi panami Litewskimi, stawiał opór wojskom Moskiewskim, które wówczas zajęły mu Mołodeczno [7]). W 1520 r. *kniaź Michał Iwanowicz Jurjewicz Żesławski i Mścisławski, mając za żonę kniażnę Wasilisę Iwanownę Jurjewicza Holszańską* z wielkiego domu, ze znakomitym posagiem, zapisuje jej dwory Spiahło i Ożunicze i zamek na Łasie w summie 1000 kop groszy, które synowie jego mają jej spłacić, a nadto dworzec Syrmiaż na wieczność [8]). Oprócz wymienionych dóbr władał kniaź Michał nadto zamkiem Teterynem z dworami i wsiami, na który na przypadek śmierci kniazia Michała otrzymuje 1523 r. przywilej królowa Bona [9]). Trzy sioła we włości Teteryńskiej ustąpił kniaziowi Wasilowi Andrejewiczowi Połubińskiemu marszałkowi hospodarskiemu, który na nie w 1524 r. otrzymuje przywilej [10]). W tymże roku ma sprawę z kniahinią Nastazyą Słucką i synem jej Jurjem o krzywdy [11]). W 1525 r. na Łobczo, które poprzednio otrzymał dożywocie, dostaje przywilej na wieczność [12]). W latach 1525—1527 procesował się z Jurjem Zenowiczem i jego braćmi o grunta i ludzi [13]).

Pod koniec życia miał kniaź wielkie nieporozumienia w łonie rodzinnem. Z listu króla Zygmunta, pisanego d. 3 Sierpnia 1525 r. do kniazia Michała, dowiadujemy się, że kniaź *synowi swemu Fedorowi* nie chciał wyznaczyć żadnego majątku, o co król już kilkakrotnie napominał kniazia i w tym celu posyłał do niego *brata jego kniazia Bohdana Iwanowicza Żesławskiego namiestnika Mińskiego* i nareszcie decydował się dać mu od siebie włość Teteryńską; wtenczas Michał posłał drugiego syna Wasila do króla, prosząc, aby mu tej włości nie odejmowano i obowiązując się dać Fedorowi Radoml, na co król zezwolił, donosząc kniaziowi, że posyła dworzanina, który zamek Radoml ma zdać kniaziowi Fedorowi [14]). Jednocześnie córki i żona kniazia uzyskują od króla potwierdzenie danych im zapisów, a mianowicie: *córki kniażny: Marya, Tomiła, Anastazya Agrafena,* summy 2000 kop na zamku Mołodecznej i 450 kop na majątku Daniłowskim, które im bracia mają oddać, gdyby te majątki posiąść chcieli [15]) i żona *kniahinia Wasilisa* summy 1,000 kop groszy na Spiahle, Ożuniczach, zameczku na Łasie i Syrmiaży na wieczność [16]). W następnym roku (1526) kniaź utracił obu synów. Wasil umarł, Fedor nie mogąc ułożyć się z ojcem, zbiegł do Moskwy. Zniechęcony kniaź, ulegając także niewątpliwie przymusowi, wyrzekł się swej udzielności i aktem z d. 29 Lipca 1527 r. Mścisław i Radoml na przypadek śmierci swej, darował królowi; w zapisie tym kniaź wspomina, iż synów niema, albowiem jeden z tego świata zszedł, a drugi do ziemi nieprzyjacielskiej uciekł [17]). Zapis ten uległ pewnym zmianom i po ostatecznym układzie z kniaziem, król wydał mu 12 Września 1527 r. asekuracyą na trzymanie do śmierci zamków Mścisławia i Radomla, w której wspomina, iż *kniaź Michał Iwanowicz Żesławski* usynowił królewicza Zygmunta (Augusta) i nadane sobie przez króla Aleksandra zamki

---

[1]) 1511 Lipca 16 (Z. 8 k. 490, dr. A. Z. R. II 69). [2]) 1511 r. na wiosnę (Z. 9 d. 151). [3]) 1514 Maja 26 (Z. 9 d. 153). [4]) Karamzin VII 42. [5]) 1514 Grudnia 29 (Z. 7 k. 588, dr. A. Z. R. II d. 92. [6]) S. 2 k. 260. [7]) Karamzin VII pr. 199. [8]) 1520 Czerwca 5 (Z. 25 k. 52—53, dr. A. Z. R. II d. 107). [9]) Z. 1 i 2 str. 215—216. [10]) Z. 12 k. 144. [11]) 1524 we Wrześniu (Z. 14 d. 414). [12]) 1525 w Październiku (Z. 12 k. 282, dr. A. Z. R. II 139). [13]) Z. 14 d. 572, 574 i 757. [14]) Z. 14 k. 149 d. 450, dr. A. Z. R. II 36. [15]) 1525 Września 29 (Z. 12 k. 279, dr. A. Z. R. II 138). [16]) 1525 Września 29 (Z. 12 k. 280 od. i Z. 25 k. 53—54, dr. A. Z. R. II 107). [17]) Z. 1 i 2 str. 196.

Mścisław i Radoml, stosownie do służącego sobie prawa, temuż królewiczowi po śmierci swej zapisał [1]). Był to koniec udzielności księstwa Mścisławskiego i akta powyższe były tylko stwierdzeniem dokonanego faktu, albowiem już na wiosnę 1527 r. namiestnikiem Mścisławskim i Radomlskim z ramienia królewskiego zamianowany został marszałek hospodarski Jan Jurjewicz Hlebowicz [2]). Hlebowicz jednak widocznie nie chciał sprawować tego namiestnictwa, na skutek więc listu kniazia Michała, że poddani jego nie są bezpieczni od nieprzyjaciela i zamki same nie opatrzone, król w d. 10 Sierpnia 1528 r. puszcza zamki Mścisław i Radoml w dzierżawę panu Janowi Jurjewiczowi Iliniczowi starościcowi Brzeskiemu, z obowiązkiem oddawania połowy wszystkich dochodów kniaziowi Michałowi [3]). W jesieni tegoż roku król napomina jeszcze kniazia Michała, aby dwóm bojarom Teteryńskim ustąpił dobrowolnie niektóre majętności według wyroku [4]). Jeszcze 21 Grudnia 1528 r. *kniaź Michał Iwanowicz Mścisławski* zawiadomił namiestnika swego Teteryńskiego, że odstąpił Olbrachtowi Marcinowiczowi Gasztoldowi wojewodzie Wileńskiemu, kanclerzowi Litewskiemu, majętności swej Jezioro w zamian za część pola pod Teteryńskim zamkiem [5]). Dobra kniazia musiały być znacznie uszczuplone, kiedy w popisie tegoż roku na służbę ziemską kniaź Michał zapisany tylko na 32 konie [6]). Ostatnia to wzmianka o kniaziu Michale Mścisławskim, który prawdopodobnie umarł w pierwszej połowie 1529 r. i niezawodnie nie żył 14 Lipca 1529 r., którego dnia król potwierdza Onufriewskiemu monasterowi w Mścisławiu zapisy *kniaziów Semena Lingweniewicza fundatora, oraz Iwana Jurjewicza Lingweniewicza* i *Michała Iwanowicza Mścisławskich* [7]). Tegoż roku król nadając 2 Listopada 1529 r. zamki Mścisław i Radoml trzeciemu dzierżawcy (namiestnikowi) panu Jurju Jurjewiczowi Zenowiczowi, o kniaziu Michale Mścisławskim więcej nie wspomina [8]). Widocznie więc syn jego Fedor obowiązując się, w zapisie swoim wielkiemu księciu Moskiewskiemu 23 Sierpnia 1529 r., nie prowadzić żadnej korespondencyi z własnym *ojcem kniaziem Michałem Iwanowiczem Mścisławskim* [9]), o śmierci tego ostatniego jeszcze nie wiedział. Kniaź Michał Iwanowicz miał dwie żony: pierwsza J u l i a n n a, córka kniazia Iwana Jurjewicza Mścisławskiego, występuje niezamężną 1495 r., a następnie 1499 r. jako żona kniazia Michała (patrz wyżej); umarła prędko i bezpotomnie. Po śmierci pierwszej żony, kniaź ożenił się powtórnie z k n i a ż n ą W a s i l i s s ą (także zwaną J u l i a n n ą), córką także kniazia Iwana Jurjewicza ale Holszańsko-Dubrowickiego i kniażny Hanny Czartoryskiej, za którą wziął majątek Ryczów, jak nas objaśnia przywilej na Ryczów z 1514 r. [10]). W potwierdzeniu danem kniahini Maryi, wdowie kniazia Jurja Iwanowicza Dubrowickiego na dobra, wzmianka, że mąż jej majątkami macierzystemi, a mianowicie dworem Ryczów pod Turowem, dzielił się *z zięciem (szwagrem), kniaziem Michałem Mścisławskim* [11]). Z tą *Wasilissą i synami Fedorem i Wasilem* występuje kniaź Michał już 1507 roku, w 1520 roku zapewnia jej posag, na co ona 1525 roku uzyskuje potwierdzenie królewskie [12]). Jako wdowa *kniahinia Michałowa Iwanowicza Mścisławska* procesuje się 1533 roku z kniaziem Dymitrem Romanowiczem Widunickim o krzywdy [13]). Mieszkała w Ożuniczach, zkąd powiększając nadania *nieboszczyka męża swego kniazia Michała Mścisławskiego,* zapisuje cerkwi Świętej Trójcy ludzi z daninami 1537 r. [14]) W 1541 r. stanąwszy przed królem *kniahinia Michałowa Iwanowicza Mścisławska Julianna,* na skutek pozwu starosty Mścisławskiego kniazia Wasila Połubińskiego o wynagrodzenie krzywd przez nią i poddanych jej, jemu wyrządzonych, zeznaje, iż puściła *córkom i zięciom swym krajczemu Hrihoremu i bratu jego Jurju Hrihorowiczom Ostykowiczom wojewodzicom Trockim, kniahini Andrzejowej Sołomereckiej Tomile i kniażnie Bohdanie,* wszystkie majątki, jakie jako opiekunka ich *po mężu swoim kniaziu Michale Mścisławskim, ojcu ich,* jako też te, które jako własne wiano, trzymała [15]). W tymże roku taż *kniahinia Julianna* ma sprawę z Bohdanem Lenkowiczem o poddanych Teteryńskich [16]), a w 1547 r. wspomniana w sprawie córek i synów swych z kniaziem Połu-

---

[1]) Z. 12 k. 369, dr. A. Z. R. II 148. [2]) Senatorowie 29, [3]) Z. 12 k. 397, dr. A. Z. R. II 155. [4]) Z. 15 d. 41 k. 33. [5]) A. G. Z. X 28. [6]) P. 1 k. 7. [7]) Z. 106 k. 963—971, dr. A. Z. R. II 163. [8]) Z. 7 k. 526, dr. A. Z. R. II 167. [9]) Danił., Skarbiec Nr. 2316. [10]) Patrz wyżej. [11]) 1537 Sierpnia 16 (Z. 20 k. 35 d. 46 i Z. 21 k. 169). [12]) Patrz wyżej. [13]) S. 8 k. 31. [14]) Dwa dokumenty z d. 11 Marca i 20 Listopada 1537, w pierwszym nazwana *Julianną,* w drugim *Wasilissą* (dr. Białorus. Arch. I d. 8 i 9, pierwszy także Arch. Sbor. II 11 d. 14. [15]) 1541 Sierpnia 15 (S. 12 k. 126 d. 135). [16]) Z. 27 k. 29 od. 36, 38, 103.

bińskim o tychże poddanych [1]). Taż *kniahinia Michałowa Iwanowicza Mścisławska Julianna Iwanówna* procesuje się w 1549 r. z panią Nasiłowską wojewodziną Witebską o ludzi [2]), w 1550 r. pozwana przez starościnę Pińską Hannę Kurzeniecką i synów jej o krzywdy, wyrządzone im przez rządcę jej Ożunickiego [3]). W sprawie tej *kniahinia Michałowa Iwanowicza Mścisławska Julianna Iwanówna* obiecała dać zadosyćuczynienie, czego gdy nie dotrzymała, ponownie oskarżona wraz z córkami w 1552 r. [4]). Niezawodnie umarła 1553—1554; w testamencie córki swej Tomiły-Barbary, pisanym 1555 r., więcej nie wspominana [5]), zaś w zapisie córki swej kniahini Zbarażskiej mężowi z d. 15 Sierpnia 1564 r. nazwana *nieboszczką* [6]). Kniaź Michał Mścisławski miał, jak wspominaliśmy wyżej, dwóch synów i cztery córki.

Drugi syn, **kniaź Wasil Michałowicz**, wspomniany już 1507 r., jeździł 1525 roku w imieniu ojca do króla Zygmunta, umarł 1526 r. [7]).

Starszy **kniaź Fedor Michałowicz**, wspomniany wyżej 1507 i 1525 [8]), podpisał 1523 r. jako *kniaź Fedor Michałowicz Mścisławski*, akt sprzedaży majątku Rossołowca od pana Bohowityna Piotrowicza Szumbarskiego, kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu [9]). Nie mogąc otrzymać od ojca udziału, zbiegł do Moskwy, gdzie przybył w Lipcu 1526 r. i gdzie wielki książę Wasil nadał mu Szemiakino, Jarosławiec, Krzemieniec, Myszegę i Koszyrę [10]). Już 1527 r. jako wojewoda, dowodził wojskiem Moskiewskiem przeciwko Tatarom [11]). Car ożenił go z siostrzenicą swą Anastazyą, córką Piotra carewicza Kazańskiego i siostry swej Eudoksyi [12]). Posądzony o chęć powrotu do ojczyzny, *kniaź Fedor Michałowicz Mścisławski* wydaje 23 Sierpnia 1529 r. zapis wielkiemu księciu Wasilowi Iwanowiczowi, w którym zeznaje, iż wielki książę wydał za niego siostrzenicę swą Anastazyę, on zaś zobowiązał się służyć mu wiernie, nie prowadzić żadnej korespondencyi z własnym ojcem kniaziem Michałem Iwanowiczem Mścisławskim, nie przyjeżdżać do Litwy, nie znosić się z nieprzyjaciołmi wielkiego księcia i t. d., i t. d. [13]). Pomimo tego zapisu, prawdopodobnie dowiedziawszy się o śmierci ojca, kniaź Fedor chciał zbiedz na Litwę, za co uwięziony z rozkazu wielkiego księcia, uzyskał wolność dopiero 1531 r., wskutek amnestyi ogólnej z powodu urodzin Iwana Groźnego [14]). Wówczas wydaje 5 Lutego 1531 r. ponowny zapis wierności wielkiemu księciu [15]). Odtąd służył wiernie wielkiemu księciu Moskiewskiemu; w 1535 r. wojował przeciwko Tatarom [16]), a w 1536 r. był namiestnikiem Orszańskim [17]). Umarł 30 Czerwca 1540 r. [18]), a wdowa po nim w 6 miesięcy po mężu, 17 Grudnia 1540 r. [19]); miała siostrę także Anastazyę Petrownę za kniaziem Szujskim [20]), z którą ją mięszają.

Pozostawili jedynego syna **kniazia Iwana Fedorowicza Mścisławskiego** bojaryna i wojewodę w służbie Moskiewskiej, który zaślubił w Lutym 1547 r. Irenę, córkę kniazia Aleksandra Iwanowicza Garbatego-Szujskiego [21]), zmarłą 6 Sierpnia 1566 r. [22]) i sam umarł 1586 r., przyjąwszy przed śmiercią habit mnicha [23]). Żona urodziła mu dwóch synów i dwie córki. W 1567r. pisał słynny swój list do króla Zygmunta-Augusta, z żądaniem podziału Litwy i poddania się carowi [24]).

Z córek kniazia Iwana, starsza **Irena**, promowana na małżonkę cara Fedora, wtrąconą została 1587 r. do klasztoru [25]), podobno zmarła dopiero 15 Listopada 1629 r. [26]). Druga **Anastazya** (w zakonie Aleksandra), wydana 1589 r. za Wasila kniazia Czerkaskiego (przed chrztem: Semen Bek-Bułatowicz car Kasimowski) [27]), zmarła 7 Czerwca 1607 r. [28]).

Synowie kniazia Iwana byli obadwaj bojarami. **Wasil Iwanowicz** zmarł 21 Marca 1582 r. [29]). **Fedor Iwanowicz**, ostatni ze swego rodu, umarł 19 Lutego 1622 r.; miał trzy żony: Juliannę, niewiadomego pochodzenia, zmarłą 6 Kwietnia 1586 r. [30]), drugą Pra-

[1]) S. 20 k. 5 [2]) 1549 Października 2 (S. 22 k. 269 d. 259). [3]) 1550 Lipca 31 (S. 22 k. 111 d. 46). [4]) 1552 Stycznia 31 (S. 25 k. 214 od). [5]) Z. 38 d. 187. [6]) Z. 38 k. 519, dr. A. Z. R. III d. 36. [7]) Patrz wyżej. [8]) Tamże. [9]) Arch. Jugo. Cz. VII T. I 66. [10]) Karamzin VII pr. 294. [11]) Tamże pr. 91. [12]) Tamże pr. 294. [13]) Danił. Skarbiec Nr. 2316. [14]) Karamzin VII 96. [15]) Danił. Skarbiec Nr. 2317. [16]) Karamzin VIII 20. [17]) A. Z. R. II str. 232. [18]) Rodosł. V 42. [19]) Weliaminow-Zernow, O Kasimowskich carach i carewiczach, Petersburg 1863 str. 187/8. [20]) Tamże. [21]) Akt. Istor. I d. 146, Rodosł. V 42. [22]) Rodosł. V 42. [23]) Tamże i Karamzin X pr. 147. [24]) Danił. Skarbiec Nr. 2374. [25]) Karamzin X 46 i pr. 147, Rodosł. V 42. [26]) Petrow I 177. [27]) Karamzin X pr. 147. [28]) Weliaminow-Zernow 187/8. [29]) Rodosł. V 42. [30]) Tamże.

skowię, również niewiadomo z jakiej rodziny, wspomnianą 1606 r. [1]), trzecią Domnę Michałównę kniażnę Temkin-Rostowską, zmarłą 7 Czerwca 1630 r. Z pierwszej pozostało dwoje dzieci, pomarłych w dzieciństwie, mianowicie syn **Wasil** i córka **Olga**, zmarła 3 Grudnia 1609 r. [2]). Dzieje kniaziów Mścisławskich w Rosyi opisał szczegółowo Stadnicki [3]).

Wspominaliśmy wyżej, że kniaź Michał Iwanowicz Mścisławski miał 4 córki, wszystkie jeszcze niezamężne 1525 r. [4]).

Maryna Michałówna poślubiła Jurja Hrihorowicza Ostyka wojewodzica Trockiego, którego kniaź Matwiej Mikitynicz nazywa 1539 r. *swojakiem* [5]), a kniahinia Michałowa Mścisławska 1541 r. *zięciem* [6]). Jurij został następnie marszałkiem hospodarskim i 22 Kwietnia 1546 r. spisywał testament, którym rozporządza mieniem na korzyść *żony Maryny Michałówny kniażny Mścisławskiej i synów;* testament ten na prośbę wdowy, *marszałkowej Jurjowej Hrihorowicza Maryny i synów jej* otrzymał 1547 r. Lutego 18 potwierdzenie królewskie [7]). Wdowa po Ostyku występuje 1547 r. obok sióstr w sprawie z kniaziem Połubińskim, a mianowicie wszystkie cztery siostry: pani Wileńska Hrihorowa Hrihorowicza Ostykowicza Nastazya, pani Janowa Janowicza Zaberezińska Barbara, *pani Jurjewa Hrihorowicza Ostykowicza Maryna* i starościna Łucka kniahinia Andrzejowa Koszyrska, *kniażny Mścisławskie*, procesują kn. Wasila Andrejewicza Połubińskiego o grunta Teteryńskie [8]) i sama wspólnie z synami Jurjem i Hrihorym procesuje się 1547—1549 z pasierbem swym Mikołajem Jurjewiczem Ostykiem [9]). W 1549 r. pozwana przez Wasila Tyszkiewicza marszałka o wyrządzenie szkód w majątku jego Podolcy [10]), 1550 r. ma sprawę z poddanymi swymi o jeziora [11]), a 1551—1552 z Janem Mizerą o ziemie [12]). Jako właścicielka Wiżun, zapisanych jej przez męża, oskarża Sieniawskich, że nie chcą przyjąć wykupu za ludzi tego majątku i uzyskuje przychylny wyrok [13]). Jeszcze w Grudniu 1553 r. Hrihory Ostyk wyjeżdżając za granicę, zapisuje trzecią część wszystkich dóbr swoich *matce swej pani Jurjowej Hrihorowicza Ostykowicza Marynie Michałównie kniażnie Mścisławskiej* [14]). W tym czasie Maryna wyszła powtórnie za mąż, zaślubiając Mikołaja Piotrowicza Kiszkę z Ciechanowca krajczego Litewskiego (podczaszego na wiosnę 1555 r.). Ślub zapewne nastąpił na początku 1555 r.; już w Czerwcu 1555 r. Mikołaj Piotrowicz Kiszka podczaszy W. K. L. i *małżonka jego Maryna Michałówna kniażna Mścisławska* mają sprawę z Rahozą o dworzec Klukowski [15]). W 1557 r. Kiszkowie odziedziczyli po kniaziu Ostafieju Matwiejewiczu Mikityniczu, siostrzeńcu Maryny, Połoczany, Łużany, Zanarocz, części w Mołodecznej, Zasławiu, Nowym dworze [16]). Z tych majątków czwartą część Zasławia i Nowego dworu sprzedają 1558 r. pani Janowej Hlebowiczowej wojewodzinie Wileńskiej [17]) i w tymże roku procesują kniazia Stefana Zbarażskiego o najazd na Mołodeczną [18]). W Listopadzie 1559 r. wojewoda Witebski kniaź Stefan Zbarażski i Mikołaj Kiszka podczaszy Litewski, starosta Drohicki, *mężowie Nastazyi i Maryny kniażen Michałówien Mścisławskich*, zawierają w Zabrzeziu zamianę dóbr posagowych swoich małżonek, a mianowicie Kiszkowa części w Mołodecznej, otrzymane w dziale z siostrami i zapisane jej przez siostrzeńca kniazia Ostafieja Matwiejewicza Mikitynicza, ustępuje Zbarażskim, którzy natomiast ustępują jej części swe w Zanaroczu i Spiahle, z dodatkiem 300 kop groszy. Nadto kn. Zbarażski w imieniu syna swego Piotra, zrzeka się praw tegoż do Połoczan i Łużan [19]). W 1560 r. ciż Kiszkowie zamieniają Połoczany i Łużany, które im się dostały od siostrzeńca kn. Ostafieja Matwiejewicza Mikitynicza, ze Stanisławem Hlebowiczem Połońskim, na części majątku Rudka w ziemi Drohickiej [20]). W tymże roku *podczaszyna, starościna Drohicka Mikołajowa Piotrowicza Kiszczyna Maryna Michałówna kniażna Mścisławska* sprzedaje synowi swemu Jurju Jurjewiczowi Ostykowi staroście Brasławskiemu, za sumę 4000 kop, którą mu była dłużną, majątki Te-

[1]) A. Z. R. I pr. 8. [2]) Rodosł. V 42. [3]) Stadnicki, Synowie I 100—120. [4]) P. wyżej. [5]) Zbiór dawn. dypl. II 61—67. [6]) P. wyżej. [7]) Z. 29 k. 114 i ten sam dok. Z. 31 d. 23. [8]) 1547 Października 15—21 (Z. 29 d. 138, 140, 141, k. 151—156 i S 20 k. 5) [9]) S. 20 k. 51 i 66. [10]) S. 22 d. 232 k. 255. [11]) Tamże d. 700. [12]) S. 27 k. 143 i S. 29 k. 41 od. [13]) S. 27 k. 191—192. [14]) 1553 Grudnia 10 (S. 30 k. 10—11). [15]) 1555 Czerwca 14 (S. 33 k. 348) i 1555 Lipca 15 (tamże k. 360). [16]) Z. 34 k. 510, S. 38 k. 174 patrz niżej. [17]) 1558 Marca 20 (Z. 43 k. 51, także Z. 39 d. 47 i 48). [18]) S. 33 k. 1001. [19]) 1559 Listopada 23, przyznany i potwierdzony 26 Maja 1561 (S. 41 k. 202, 206 i 211). [20]) Z. 39 d. 69 k. 136.

teryn i Packów, które otrzymała w dziale *z siostrami, wojewodziną Witebską kniahinią Stefanową Andrejewicza Zbarażską Nastazyą, starościną Łucką Bohdaną i nieboszczką Janową Zabrzezińską, Barbarą, które były kniażnami Michałównami Mścisławskiemi* [1]. W 1561 r. podczaszy i starosta Drohicki Mikołaj Piotrowicz Kiszka oblatuje zeznania, stosownie do których zapisał *żonie swej Marynie Michałównie kn. Mścisławskiej,* z majątków swych na Litwie, trzecią część na wieczność, a dwie trzecie w sumie 4000 kop [2]. Jeszcze w Listopadzie 1562 r. *podczaszyna Mikołajowa Kiszczyna kn. Maryna Mścisławska* występuje w sprawie z Janem Kmitą i małżonką jego Zofią Ostykówną o udział w Suwiecku i Żyrowicach [3]. Umarła w 1563 r.; już w Lutym 1564 r. synowie jej Jurij i Hrihory Ostykowie pozywają ojczyma swego Mikołaja Kiszkę o ruchomości *nieboszczki matki swej kniahini Maryny Mścisławskiej* [4]. Z drugim mężem bezpotomna, pozostawiła Maryna z pierwszym dwóch wyżej wymienionych synów Jurja i Hrihorego Ostyków.

Tomiła Michałówna, już w 1536 r. żona k n i a z i a M a t w i e j a M i k i t y n i c z a d z i e r ż a w c y B i r s z t a ń s k i e g o, owdowiała w 1539 r. i w ciągu 1540 r. wyszła powtórnie za k n i a z i a A n d r z e j a W a s i l e w i c z a S o ł o m e r e c k i e g o, który umarł w pierwszej połowie 1541 r., poczem Tomiła ponowiła po raz trzeci związki małżeńskie, zaślubiając prawdopodobnie w 1542 r. J a n a J a n o w i c z a Z a b r z e z i ń s k i e g o dzierżawcę Somiliszskiego, wychodząc za którego, przeszła na katolicyzm pod imieniem B a r b a r y; owdowiała po raz trzeci 1543—1544. Umarła w 1555 r., pozostawiając jedynego syna kniazia Ostafieja Matwiejewicza Mikitynicza [5].

Anastazya Michałówna, trzecia córka kniazia Michała Mścisławskiego, żona H r i h o r e g o H r i h o r o w i c z a O s t y k a krajczego hospodarskiego, który już w 1541 r. występuje jako *zięć kniahini Julianny Mścisławskiej* [6]. Ostyk z krajczego mianowany 1542 r. wojewodą Nowogrodzkim, a 1544 r. kasztelanem Wileńskim [7]. W 1546 r. *pani Wileńska Hrihorowa Hrihorowicza Ostykowa Nastazya* otrzymuje przywilej uwalniający Mołodeczno od dostarczania podwód [8]. W następnym roku wspólnie z siostrami prowadziła proces z kniaziem Połubińskim o grunta Teteryńskie [9]. W 1554 r. Hrihory Hrihorowicz Ostykowicz pan Wileński, zapisuje *małżonce swej kniażnie Nastazyi Michałównie Mścisławskiej* 1000 kop groszy na dworach Poniatyckim i Wieprotach, co król potwierdza [10]. Owdowiała 1557 r. [11]. W Kwietniu 1558 r. *pani Wileńska Hrihorowa Hrihorowicza Ostykowiczu Nastazya Michałówna kniażna Mścisławska* zawiera ugodę z synowcami nieboszczyka męża: Mikołajem, Jurjem i Hrihorym Jurjewiczami Ostykami o spadek po mężu, mocą którego otrzymuje na swą część Giegużyn, Szawle, Żejmele, Muśniki, Suderwę, Hożynty [12]. Wkrótce potem taż pani Wileńska darowywa Mniszkowi za wierną służbę, nieboszczykowi mężowi i jej samej, dwór Pietrachowski od Giegużyna [13]. W tymże roku *pani Wileńska Hrihorowa Hrihorowicza Ostykowicza Nastazya Michałówna i siostry jej: podczaszyna hospodarska starościna Drohicka pani Mikołajowa Kiszczyna Ciechanowska Maryna i kniahinia Bohdana Michałówny kniażny Mścisławskie* procesują kniazia Iwana Wasilewicza Połubińskiego o grunta Teteryńskie [14]. W tymże roku *pani Hrihorowa Ostykowicza Nastazya Michałówna kniażna Mścisławska* pozywała szwagra swego i siostrę Kiszków o Teteryn [15]. W końcu 1558 r., lub na początku 1559 r. wyszła 2-o za k n i a z i a S t e f a n a A n d r e j e w i c z a Z b a r a ż s k i e g o wojewodę Witebskiego (kasztelana Trockiego 1564, wojewodę 1566 r.). Już w Listopadzie 1559 r. wojewoda Witebski kniaź Stefan Zbarażski i Mikołaj Kiszka podczaszy Litewski, starosta Drohicki, *mężowie Nastazyi i Maryny kniażen Michałówien Mścisławskich,* zawierają zamianę dóbr posagowych swoich małżonek [16]. W końcu 1560 r. kniaź Stefan Zbarażski daje małżonce swej *kniażnie Nastażyi Mścisławskiej* zapis na Międzyrzecu [17]. W 1564 r. *Stefanowa Andrejewicza Zbarażska wojewodzina Witebska Nastazya Michałó-*

---

[1]) 1560 Listopada 10 (Z. 38 d. 199 k. 285). [2]) 1561 Sierpnia 10 (Z. 39 d. 97 i 98 k. 197 od. i 202 od.). [3]) 1562 Listopada 5 (S. 41 k. 338). [4]) 1564 Luty 19 (S. 41 k. 477). [5]) Patrz wyżej str. 117—118. [6]) Patrz wyżej. [7]) Senatorowie str. 37. [8]) 1546 Listopada 7 (Z. 29 d. 53 k. 82 od.). [9]) Patrz wyżej. [10]) 1554 Marca 14 (S. 31 k. 188). [11]) Kasztelan Wileński Ostyk występuje po raz ostatni 20 Maja 1557 (kopia dok. oryg.). [12]) 1558 Maja 20 (S. 37 k. 161). [13]) 1558 Maja 28 (Z. 40 k. 215). [14]) 1558 Maja 31 (S. 33 k. 983). [15]) 1558 Czerwca 20 (Tamże k. 1001). [16]) 1559 Listopada 23 (S. 41 k. 202, 206 i 211, patrz wyżej). [17]) Z. 38 d. 163—169.

wna kniażna Mścisławska, część swą w majątkach Teterynie i Packowie, spadłą na nią *po rodzicach, kniaziu Michale Iwanowiczu Mścisławskim i kniahini Juliannie Iwanównie,* a które otrzymała w dziale *z siostrami rodzonemi: starościną Łucką kniahinią Andrzejową Sanguszkowicza Koszyrską Bohdaną, starościną Drohicką panią Mikołajową Piotrowicza Kiszczyną, Maryną i panią Janową Janowicza Zabrzezińską Barbarą Michałównami kniażnami Mścisławskiemi,* wyjmując z tego tylko zamek Mołodeczną, zapisuje małżonkowi swemu kniaziowi Stefanowi Andrejewiczowi Zbarażskiemu wojewodzie Witebskiemu [1]). W 1565 r. pan Trocki kniaź Stefan Andrejewicz Zbarażski i *jego małżonka* zawierają układ z Hrihorym Ostykiem, mocą którego ten ostatni zrzeka się Mołodecznej, do której rościł prawo po matce, oni zaś cedują mu prawa swe do majątków Ożunickiego i Spiahelskiego [2]). W 1567 r. *Nastazya Michałówna* potwierdza małżonkowi swemu darowiznę Teteryna [3]), a w 1572 r. oboje otrzymują przywilej na Krasne sioło [4]). W 1579 r. *Nastazya Michałówna kniażna Mścisławska kniahinia Stefanowa Korybutowicza Zbarażska wojewodzina Trocka* zapisuje małżonkowi swemu majątek Kobylnik i dwór Żary [5]). Ostatnia to wzmianka o niej; umarła w 1580 r. bezpotomna z obydwoma mężami. Wdowiec po niej już w Listopadzie 1582 r. żonaty ponownie z Dorotą Firlejówną [6]).

Bohdana Michałówna, najmłodsza z córek kniazia Michała Mścisławskiego i kniażny Julianny, za życia ojca zwana A g r a f e n ą [7]), następnie przyjęła imię Bohdany i jako niezamężna występuje jeszcze 1541 r. [8]). W 1546 r. [9]) poślubiła k n i a z i a A n d r z e j a M i c h a ł o w i c z a S a n g u s z k ę - K o s z y r s k i e g o; już w Październiku 1547 r. *starościna Łucka kniahinia Andrzejowa Koszyrska Bohdana kn. Mścisławska* występuje obok innych swoich sióstr [10]). W 1557 r. Andrzej Michałowicz Sanguszkowicz Koszyrski zeznaje, że pojąwszy w stan małżeński *córkę kn. Michała Mścisławskiego kniażnę Bohdanę,* zapisał jej oprawę na majątkach Zaozierze i Sierbryszcze, uważając to jednak za niedostateczne zabezpieczenie, dodaje jej jeszcze Luszniew, które majątki po śmierci kniahini Bohdany mają spaść na *córkę ich jedyną Hannę* [11]). W 1559 r. król, na skutek skargi kniazia Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza-Koszyrskiego, który oskarżał syna, że rości pretensye do majątków, które kniaź Andrzej zapisał *małżonce swej kniahini Bohdanie Michałównie i córce swej kniażnie Hannie,* listownie upomina marszałka swego kniazia Aleksandra Andrejewicza Sanguszkowicza-Koszyrskiego, aby się do majątków zapisanych przez ojca żonie i córce, nie wtrącał [12]). Owdowiawszy w 1560 r., zaraz potem *starościna Łucka kniahinia Andrzejowa Sanguszkowicza Koszerska Bohdana Michałówna kniażna Mścisławska,* zaniosła przed królem skargę na pasierba swego kniazia Aleksandra Andrejewicza Sanguszkę - Koszerskiego marszałka hospodarskiego, że gdy ojciec jego, a małżonek jej, umarł 4 Października 1560 roku w Iwanczycach, on już na drugi dzień uczyniwszy napad, zagarnął zamki Kamień i Koszyr, i ją z córką Hanną napadłszy we własnym dworze, zrabował i ograbił cały dobytek, wskutek czego król listownie wzywa kniazia do stawienia się i zdania sprawy ze swych postępków [13]). W Styczniu 1562 r. *kniahinia Andrzejowa Michałowicza Sanguszkowicza-Koszyrska starościna Łucka,* w imieniu której występują Jan Czyż i Andrzej Nikodemowicz Ciechanowiecki starościc Mielnicki, oskarża Jurja Jurjewicza Ostyka starostę Brasławskiego, o gwałty i boje w majątku Ożunickim [14]). W półtora roku po śmierci męża, mniej więcej na wiosnę 1562 r., Bohdana wyszła powtórnie za A n d r z e j a N i k o d e m o w i c z a C i e c h a n o w i e c k i e g o s t a r o ś c i c a M i e l n i c k i e g o, który już w Listopadzie 1562 r. w imieniu *małżonki swej Bohdany Michałówny kniażny Mścisławskiej,* pozywa Szemeta ciwuna Berżańskiego o krzywdy w Ożuniczach [15]). W 1563 r. Andrzej Nikodemowicz z Ciechanowca, marszałkowicz hospodarski, starościc Mielnicki z *małżonką swoją Bohdaną Michałówną kniażną Mścisławską* zeznają, że Bohdana z pierwszym mężem swym kniaziem Andrzejem Michałowiczem Sanguszkowiczem starostą Łuckim, za-

---

[1])) W Międzyrzecu 1564 Sierpnia 15 (Z. 38 k. 519 d. 345/6, dr. A. Z. R. III 135—137). [2]) 1565 Listopada 26 (S. 147 k. 135 i 136). [3]) Z. 48 k. 133. [4]) Z. 51 d. 218 i 219). [5]) 1579 Lipca 19 (S. 58 k. 215—217, dr. A. Z. R. III 247—249). [6]) Z. 68 k. 237 od., 240 i 240 od. [7]) Patrz wyżej. [8]) Tamże. [9]) Jeszcze w 1545 r. żyła pierwsza małżonka kniazia Andrzeja, Hanna Chrebtowiczówna (Arch. Sław. IV 418, 429, 431). [10]) Patrz wyżej. [11]) 1557 Maja 20 (kopia z oryginału). [12]) 1559 Czerwca 14 (kopia z oryginału). [13]) 1560 Grudnia 24 (kopia z oryginału). [14]) 1562 Stycznia 7 (S. 41 k. 266). [15]) 1562 Listopada 5 (S. 41 k. 303—5 i 344).

ręczyli córkę swą kniażnę Hannę za kniazia Jarosława Fedorowicza Sanguszkowicza, naznaczając ślub na Narodzenie Przeczystej N. M. Panny 1563 r. w Mirkowie; gdyby jednak kniaź Jarosław na naznaczony termin do Mirkowa nie przybył i kniażny Hanny nie pojął, to oni obowiązują się wydać ją za pana Mikołaja Pawłowicza Sapiehę wojewodzica Nowogrodzkiego, naznaczając czas wesela w Wilnie na św. Michał 1563 r. [1]). Bohdana umarła w 1565 r., poprzedzając do grobu pasierba swego kniazia Aleksandra Andrejewicza Sanguszkę (który umarł w końcu 1565 r.), jak się to okazuje z protestacyi względem Łuszniewa i Olbiaża, sporządzonej przez kniazia Lwa Aleksandrowicza Koszerskiego, zaraz po śmierci ojca swego [2]). Miała troje dzieci: z Sanguszką córkę Hannę, z Ciechanowieckim syna Stanisława i córkę Rainę [3]).

Kniażna Hanna Andrejewna Sanguszkowicza-Koszyrska, wydana prawdopodobnie 24 Września 1563 r. za Mikołaja Pawłowicza Sapiehę wojewodzica Nowogrodzkiego [4]) (marszałek hospodarski 1566 r., wojewoda Miński 1576 r.), umarła 1580 r. [5]). W 1581 r. Mikołaj Sapieha wojewoda Miński pisze z pod Pskowa list upominalny do Andrzeja Nikodemowicza Ciechanowieckiego starościca Mielnickiego, o wydanie zostających w jego rękach dokumentów na Nieśwież i Teteryn, którymi małżonka jego nieboszczka Hanna Andrejewna Sanguszkówna kniażna Koszyrska, podzieliwszy się, jako dobrami macierzystemi, *z dziećmi tego Nikodemowicza, Stanisławem i Rainą,* swoją część następnie zapisała jemu, wojewodzie Mińskiemu [6]).

Kn. Michał Iwanowicz Żesławski-Mścisławski 1482 † 1529 Ż. 1-o Julianna kn. Mścisławska 1499 2-o Wasilisa kn. Holszańska 1507—1552
- **Fedor** 1507 † 1540 Ż. Anastazya car. Kazańska
  - **Iwan** † 1586 Ż. Irena Szujska † 1566
    - **Wasil** † 1582
    - **Fedor** † 1622 Ż. 1-o Julianna, 2-o Praskowia, 3-o Domna
      - **Wasil** † młodo
      - **Olga** † 1609
    - **Irena** † 1629
    - **Anastazya** M. kn. Czerkaski
- **Wasil** 1507—1525
- **Maryna** † 1563 M. 1-o Jurij Ostyk † 1546, 2-o Mikołaj Kiszka
- **Tomiła-Barbara** † 1555 M. 1-o kn. Matwiej Mikitynicz † 1539, 2-o kn. Andrzej Sołomerecki, 3-o Jan Zabereziński
- **Anastazya** † 1580 M. 1-o Hrihory Ostyk † 1557, 2-o kn. Stefan Zbarażski
- **Agrafena-Bohdana** † 1565 M. 1-o kn. Andrzej Sanguszko † 1560, 2-o Andrzej z Ciechanowca

Muncza

przydomek? Kniaź Wasil Hrihorowicz Munsz (Munsza) żyjący w Moskwie w XVI wieku należał do rodu Tatiszczewych [7]). Na Litwie w połowie XV wieku żył **kniaź Muncza**, który otrzymuje przywilej na dwór Dawidowo w Mścisławskiem [8]). *Muncza Selemenowicz,* nie nazwany kniaziem, otrzymuje Rżawsk w Smoleńszczyźnie, z obowiąz-

1) W Wilnie 1563 Sierpnia 23 (kopia z dokum. oryg.). 2) Kopia z dokum. oryg. 3) Patrz niżej. 4) Patrz wyżej. 5) Sapiehowie I 114 z mylną datą 1570 r. 6) 1581 w Październiku (Z. 68 k. 101). 7) Barch. kn. II 55. 8) Z. 3 k. 25.

kiem uiszczania daniny, zapisanej poprzednio na cerkiew Św. Trójcy [1]), oraz 1447 r. przywilej na zamianę ziem [2]). W sporządzonym w końcu XV-go wieku spisie kniaziów i bojarów Smoleńskich, spotykamy *dwóch synów kniazia Munczi'nych Seńka i Iwaszka* [3]). **Kniaź Iwan Muncza**, otrzymuje z nadania królewskiego 1486 r. 4 kopy z myta Smoleńskiego [4]). **Kniaź Wasil Muncza** otrzymuje 1506 r. od wielkiego księcia Aleksandra, wzamian ojcowizny zagarniętej przez Moskwę, sioło Tulegowicze w powiecie Mozyrskim [5]), od króla Zygmunta 1506 r. 5 kop z myta Mińskiego [6]), a 1507 r. sioło Niekraszewszczyznę w powiecie Nowogrodzkim [7]). Jako stronnik kniaziów Hlińskich *kniaź Wasil Muncza* w 1508 r. wyemigrował do Moskwy, gdzie wstąpił do służby wielkiego księcia Moskiewskiego [8]). Być może, iż dziedzictwo kniaziów Muncza, przeszło po kądzieli do kniaziów Masalskich, z których **kniaź Iwan Masalski** występuje w latach 1545 i 1570 z przydomkiem **Muncza** [9]). (Patrz Masalski).

Narimontowicz

patronim potomków **księcia Narimonta Gediminowicza**, który pozostawił pięciu synów Aleksandra, Jerzego, Patrycego, Michała i Szymona [10]). Z nich **Aleksander i Szymon** niezawodnie zmarli przed 1386 r.

Kniaź Jurij Narimontowicz występuje jeszcze w 1392 r. jako książę Bełzki (obacz). Syn jego kniaź Iwan Jurjewicz Bełzki zakładnik Jagajły w Krakowie 1386, zginął 1399 nad Worsklą [11]).

Kniaź Patrycy Narimontowicz, miał trzech synów, z których **Aleksander** pierwiastkowo kniaź Starodubski, następnie osadzony na Korcu, był protoplastą kniaziów Koreckich [12]). **Jurij Patrikiejewicz** przeniósł się do Moskwy, gdzie potomkowie jego znani pierwiastkowo pod nazwą kniaziów Patrikiejewiczów, dali początek rodzinom wygasłym kniaziów Bułhak i Szczeniatew, oraz Golicyn i Kurakin do dziś dnia istniejącym [13]). **Fedor Patrikiejewicz** również osiedlony w Rossyi, jest protoplastą kniaziów Chowańskich [14]).

Kniaź Michał Narimontowicz, dał początek kniaziom Pińskim (obacz) i od nich prawdopodobnie pochodzącym Kurcewiczom i Buremskim. Niektórzy z jego potomków nosili tytuły kniaziów Słuckich, Stepańskich, Nos, Byniskich, Olszanickich (obacz).

Przydomku „Narimontowicz" używali w końcu XVI-go i na początku XVII-go wieku, kniaziowie Rużyńscy na zasadzie legendy o pochodzeniu od kniazia Aleksandra Narimontowicza (patrz Rużyński).

Narimont Gedimino-wicz † 1348 Ż. córka chana Tatarskiego	**Michał** 1349 książę Piński	**Pińscy**	
	Aleksander 1338		
	Jerzy 1379—1392 książę Bełzki	**Iwan** † 1399 książę Bełzki	
	Patrycy 1383—1397	**Aleksander** 1388--1407 ks. Starodubski	**Koreccy**
		Jerzy	**Golicyn**, **Kurakin**
		Fedor	**Chowanscy**
	Szymon książę Swisłocki 1349 (?)		

[1]) Z. 3 k. 25—26. [2]) Tamże k. 39. [3]) Z. 4 k. 155. [4]) Tamże k. 17 od. [5]) Z. 6 str. 18. [6]) Z. 8 k. 416. [7]) Tamże k. 151. [8]) Karamzin VII pr. 40. [9]) Patrz wyżej str. 235. [10]) Ród Gedimina str. 13—14 [11]) Patrz wyżej str. 1—2. [12]) Tamże str. 172 [13]) Stadnicki, Synowie I. [14]) Patrz wyżej str. 17.

Neledinski.

W Rossyi istnieje kilka rodzin, nie kniaziowskich, tego nazwiska; jedna z nich używająca przydomku Mielecki, ma pochodzić od Stanisława Mieleckiego, który wyjechawszy 1425 r. z Polski do Rossyi, otrzymał tu dobra nad rzeką Neledinką i przezwał się Neledinskim [1]).

Zkąd na Litwie, gdzie nie istnieje żadna Neledinka, wziął się kniaź Neledinski? Odpowiedzieć trudno. Być może, iż był wychodźcą Moskiewskim, który dopiero na Litwie przybrał tytuł kniaziowski. Faktem jest, że **kniaź Andrzej Neledinski** syn Iwana [2]), dworzanin królewski uskutecznia 1530 r. intromissyę ziemian Bielskich i Mielnickich do majątku Maharczyce za ich należność [3]). W 1531 r. *kniaź Andrzej Iwanowicz Neledinski*, świadek [4]), a w 1540 r. jako podkluczy Wileński, ma sprawę z mieszczaninem Mińskim Druszlakiem [5]), oraz 1542 r. inną sprawę z Gasztoldem wojewodą Trockim o majątki Szupeni, Ulanowo i Żary [6]). W 1549 r wspomniany jako osiadły w Kowieńskiem [7]). *Kniaź Andrzej Iwanowicz Neledinski podkluczy Wileński*, wspomniany 1552 r. [8]) i jeszcze w 1566 r. procesuje się o dworzec Żydowski w Trokach [9]). Niewodnie umarł 1567 r., albowiem w 1568 r. *kniahinia Andrzejowa Neledinska Hanna Iwanówna Kuncewicza(ówna)*, nabywszy wsie Maciejewszczyznę i Jankiszki, ostatnią zapisuje na monaster Matki Boskiej w Trokach [10]). Taż Hanna Iwanówna Kuncewicza, poprzednio *kniahinia Neledinska* w 1577 r. jest powtórnie zamężną za Iwanem Baką [11]).

Dziećmi kniazia Andrzeja Neledinskiego będą niezawodnie: wpisana obok niego do pominnika Supraślskiego **Sołomonia**, żona Michała Tyszkiewicza [12]), oraz **kniaź Hrihory Neledinski**, obrany 1572 r. archimandrytą Supraślskim, zmarły w tymże roku z powietrza [13]).

Nielub

przydomek służący kniaziom Aleksandrowi Iwanowiczowi Holszańskiemu, żyjącemu 1405 r. (patrz Holszański), oraz żyjącemu w połowie XV-go wieku, kniaziowi Iwanowi Iwanowiczowi Prońskiemu (obacz).

Nieświcki (Nieświecki, mylnie Nieświdski)

od Nieświcza nad rzeką Polanką w powiecie Łuckim, na południowo-zachód od Łucka. Ród ten istniał od dawna; z Czetwertyńskimi, Horodeckimi i Ostrogskimi należy do najstarszych rodów Wołyńskich, prawdopodobnie potomków kniaziów Pińsko-Turowskich.

Kniaź Jurij Nieświeżski poległ w 1225 r. w bitwie z Tatarami nad rzeką Kałką [14]). W końcu XV-go wieku żyli **kniaziowie Jurij i Hrihory Nieświccy**; w Łucku 1387, za Olechnę Dymitrowicza obok innych *kniaziów* poręczał królowi „*Iwan Nieświski*“ [15]), a w następnym roku w liczbie bojarów Nowogrodu Siewierskiego, którzy królowi za pana swego Koributa ślubowali wierność występują: „*Hrihory da Iwan Neswizski*“ [16]). W 1403 r. kniaziowie Fedor Daniłowicz Ostrogski i *Iwan Neswiski* podpisali akt, którym Witowd przyrzeka, iż nie zawrze przymierza z Krzyżakami i kawalerami Mieczowymi bez woli i wiedzy króla [17]).

Kniaź Fedko Nieświczski, którego Długosz mięsza z kniaziem Fedorem Ostrogskim [18]), był gorliwym stronnikiem Szwitrigajły. Jeszcze, gdy Szwitrigajło był wielkim księciem Litwy, kniaź Fedko bawił przy nim; w latach 1431—1432 *kniaź Fedko Nieswiezski* położył swój podpis na dwóch traktatach z zakonem [19]). Następnie 1432—1433 kniaź

---

[1]) Rodosł. VIII 128. [2]) Patrz niżej. [3]) S. 4 k. 296. [4]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 70. [5]) S. 12 d. 43. [6]) Tamże d. 229. [7]) Z. 84 k. 192 [8]) Boniecki 203. [9]) S. 55 k. 5. [10]) Arch. Sbor. II 150—152 i 155—156. [11]) Tamże 157. [12]) Arch. Sbor. IX 458. [13]) Tamże 75—76. [14]) Połn. Sobr. I 219 *Nieświeżski* i X 92 *Newerski*. [15]) Arch. Sław. I 11, Monum. medii aevi II 12. [16]) Arch. Sław. I 8—9. [17]) Monum medii aevi II 24, VI 92. [18]) Długosz IV 451—454, 481, 488. [19]) 1431 Września 2 *Fedko Nieświeżski* (Danił., Skarbiec Nr. 1562) i 1432 Maja 15 *Fedko Nyesweczkoi* (Napierski, Russko-Liwonskie akty str. 189—191, Danił. Skarbiec Nr. 1603).

Fedko, z ramienia Szwitrigajły piastował urząd starosty Podolskiego [1]); jego powstanie na korzyść tego księcia opisał p. Stadnicki [2]). W 1434 r. porzucił stronę Szwitrigajły i wydał królowi zapis na wierność; w zapisie tym *kniaź Fedko Nieswidzki starosta Krzemieniecki i Bracławski* zeznaje, iż Szwitrigajło ulegając namowom złych ludzi, jego, wiernego sługę, *z żoną i dziećmi* wtrącił był do więzienia, z którego tylko za sprawą starostów królewskich oswobodzony został, wskutek czego z miastami Krzemieńcem i Bracławem przystąpił do króla i korony Polskiej; natomiast król ma potwierdzić mu posiadanie ojcowizny t. j. włości Zbarażskiej, Winnickiej i Chmielnickiej a także wysługi jego Sokolicy, wzamian za którą król może mu dać inny równy majątek [3]). Zapis powyższy królowi i koronie, kniaź Fedko powtórzył w następnym roku [4]). Widocznie jednak król nie potwierdził kniaziowi Fedkowi posiadanie Zbaraża na wieczność, ale tylko dożywocie; to też w 1442 r., prawdopodobnie po śmierci kniazia Fedki, Zbaraż, również do żywota, nadanym został przez wielkiego księcia Kazimierza Deniskowi Mukosiejewiczowi [5]) i dopiero w następstwie powrócił znów do potomków kniazia Fedki.

Kniaź Fedko pozostawił synów: Jurja i Wasila a prawdopodobnie i Iwana. **Kniaź Jurij Fedkowicz Neswecki** w 1467 r. (?), *wiano żony swej Nastazyi córki pana Iwana Muszaty*, ubezpiecza na majątkach swych Zaborolu, obydwóch Żytynach i t. d. [6]). O **kniaziu Wasilu Fedkowiczu** głucho; niewątpliwie jednak po Denisku Mukosiejewiczu otrzymał Zbaraż, którym władali następnie jego synowie. Z synów jego **kniaź Semen Wasilewicz Neswizski** nabył w 1461 r. od Iwaszki Diczko Wasilewicza, dwór i sioło Równo w powiecie Łuckim, którym następnie władał jako kniaź Zbarażski, które to nazwisko on i bracia jego przyjęli [7]); w 1463 r. trzej bracia *otczyce i dziedzice Zbarażscy*, **kniaziowie Wasil, Semen i Sołtan Wasilewicze**, czynią między sobą dział, wskutek którego kniaziowi Wasilowi dostał się Zbaraż i t. d., Semenowi Kołoden, Czerniahów i t. d., a Sołtanowi Horodek i inne włości, między któremi „dwa Wisznewcy“ [8]). Synowie kniazia Wasila Fedkowicza Neswizskiego, przybrawszy takim sposobem nazwisko Zbarażskich, dali początek kniaziom tego nazwiska i pochodzącym od nich kniaziom Wiśniowieckim, Poryckim, Woronieckim. Na nich nie ustał jednak ród kniaziów Nieświckich.

Kniaź Iwan Nieświeczski ożeniwszy się około 1438 r. z Jarochną de Bybel dziedziczką Przedzielnicy w ziemi Przemyślskiej, występuje 1439—1467 jako *kniaź Iwan z Przedzielnicy;* pozostawił dwóch synów **Jaczka i Michała**, którzy występują 1478 r. jako *kniaziowie Nieswieczscy* dziedzice Przedzielnicy (patrz Przedzielnicki).

W 1537 r. Sidor Michałowicz Bokiej otrzymuje przywilej na dwór ze służbami w powiecie Słonimskim, co dzierżył przedtem **„kniaź Borys Nieswidzki"** [9]). Jakiś **kniaź Wasil Nieświżski**, który miał wyjechać w 1508 r. z Litwy do Rossyi, stał się tam protoplastą kniaziów Neswickich do dziś dnia istniejących [10]).

Na Wołyniu istniał także ród „Neswickich" nie kniaziów [11]).

Nos

przydomek kniaziów żyjących w pierwszej połowie XV-go wieku, należących prawdopodobnie do rodu książąt Pińskich.

Kniaź Jurij Piński podobno przezwany **Nos**, był około 1410 r. namiestnikiem Pskowskim z ramienia Witowda [12]).

Wkrótce potem występuje **kniaź Aleksander Iwanowicz Nos**, gorliwy stronnik Szwitrigajły. Już w 1418 r. Szwitrigajłę, więzionego z rozkazu Witowda w Krzemieńcu, oswobodzili, kniaziowie Daszko (Ostrogski), *Aleksander Nos* i inni [13]). Po wyniesieniu

---

[1]) Hildebrand, Liv.-Est. u. Curl. Urkundenbuch VIII 383 i 395 *„hertczog Vetko houptman us der Podolie,“* albo *„herczog Fetko in Podilan Swidrigals houptman“* i t. d. [2]) Stadnicki, Synowie I 205—212. [3]) W Krzemieńcu we Wtorek w wigilią urodzin Bogarodzicy 1434 (dr. Krupowicz str. 18). [4]) W Czerniahowie we środę trzeciej niedzieli w. postu 1435 (Tamże str. 19). [5]) W Wilnie Stycznia 11 ind. 5 (Z. 25 k. 156, dr. Krupowicz, str. 21). [6]) 6975 (Woł. ks. 6 k. 224 odw.). [7]) W Łucku 1461 (Tamże k. 230 odw., dr. Arch. Sław. I 53). [8]) W Łucku Czerwca 9 r. 6971 ind. 11 (Tamże k. 222, dr. Arch. Słow. I 54). [9]) Z. 20 k. 13 d. 18. [10]) Rodosł. III 33, VIII 166. [11]) Pam. T. IV Cz. 2 str. 81, 86, 107, 129, 440, Arch. Jugo Cz. II T. I 7, 12, Cz. VI T. I 33. [12]) Bychowca, Kronika 38; twierdzenie to stara się zbić Karamzin (V przypis 217). [13]) Długosz IV 200.

Szwitrigajła na wielkie księstwo, kniaź Nos musiał otrzymać w zarząd Łuck; zamek ten po upadku Szwitrigajły poddał z całym krajem Zygmuntowi, który mu za to wydał tylko list przebaczenia, a Gasztolda wysłał na objęcie Łucka (w jesieni 1432 r.) [1]. W Styczniu 1433 r. *kniaź Aleksander alias Nosek* podpisany na przymierzu króla Władysława z wielkim księciem Zygmuntem [2]. Kniaź Nos, który poddał się Zygmuntowi, prawdopodobnie tylko w zamiarze utrzymania się w Łucku, niezadowolony z faktu zajęcia Łucka przez Gasztolda, przystąpił napowrot do Szwitrigajły, podstępem opanował Łuck i zgromadziwszy tu stronników tego księcia, stanął na czele powstania na korzyść tego ostatniego (na wiosnę 1433 r.) [3]. Wyprawa kniazia Nosa na ziemię Chełmską nie powiodła się, gdyż pobity przez Hryćka Kierdejowicza musiał ratować się ucieczką [4]. W tym samym jednak roku wtargnąwszy na Ruś, pobił Polaków pod Samborem [5], a następnie połączywszy się z kniaziem Fedkiem (Nieświckim) starostą Podolskim, spalił Brześć miasto i obległ zamek; po przybyciu jednak odsieczy, którą prowadzili książęta Mazowieccy, musiał od oblężenia odstąpić (w końcu 1433 r.) [6]. W tymże roku na przywileju Szwitrigajły Andrzejowi Wołotowiczowi podpisany *kniaź Aleksander Iwanowicz Nos* [7]. Ten sam podpis spotykamy w następnym roku na przywileju tegoż kniazia Czusie [8]. Wojując ciągle po stronie Szwitrigajły, został pobity i wzięty w niewolę przez Hryćka Kierdejowicza [9]. W następstwie uzyskał wolność; zawsze jednak stawiał zacięty opór wpływowi Polaków na Wołyniu, utrzymywał porozumienie z księżną Hurkową, wdową wydziedziczonego kniazia, a ta dostawszy się do niewoli obiecywała *„swaha swojego kniazia Nosa"* namówić do służby królewskiej [10]. Ponieważ swahami są mężowie dwóch sióstr, więc kniaź Hurko i kniaź Nos mieli za żony dwie siostry. Kniaź Nos niezawodnie umarł bezpotomnym [11].

Nowogrodzki (Litewski)

od Nowogródka, dziś miasta powiatowego gubernii Mińskiej, niegdyś stolicy udzielnego księstwa, które wielki książę Gedimin wyznaczył w udziale synowi swemu Koriatowi. **Koriat** na chrzcie **Michał**, tytułował się księciem Nowogrodzkim i umarł około 1360 roku; spuścizną po nim podzielili się bracia Olgerd i Kiejstut, drobną cząstkę Nowogródka pozostawiając synowi Koriata **Fedorowi**. Olgerd prawa swe do Nowogródka musiał ustąpić Kiejstutowi i odtąd Nowogródek stał się udziałem synów Kiejstuta [12]. Synem jednego z nich mógł być **kniaź Jerzy Nowogrodzki**, *syn brata Witowda* występujący 1384 r. [13]. Po śmierci starszych synów Kiejstuta (Patirga, Wojdata, Wojszwiła i Butawa) Nowogródkiem, prawdopodobnie jeszcze za życia ojca władał, Towtiwił Kiejstutowicz; wyzuty 1382 powrócił do niego 1384, ponownie wyzuty 1389 zginął 1390 [14]. Po nim Nowogródkiem władał **kniaź Zygmunt Kiejstutowicz** [15], dopóki Witowd usuwając niezależnych książąt na właściwej Litwie, przeniósł Zygmunta 1406 r. do Staroduba, a księstwo Nowogrodzkie wcielił jako prowincyę do państwa Litewskiego [16].

Nowogrodzki (Siewierski)

od Nowogrodu-Siewierskiego w ziemi Czernihowskiej. Gród ten zajęty przez Litwę pewnie jednocześnie z Briańskiem, Czernihowem, Rylskiem, Putiwlem i Trubczewskiem [17], przypadł w udziale synowi Olgerda **kniaziowi Koributowi Dymitrowi**, który tytułował

---

1) Doniesienie Hansa Balg szpiega Krzyżackiego (Danił., Skarbiec Nr. 1623; Bunge, Urkundenbuch VIII 501, odnosi ten dokument do 1434 r.). 2) Teki Naruszewicza II r. 1433. 3) Długosz IV 461; porównaj Hildebrand, Liv.-Est. und Curländisches Urkundenbuch, Band VIII Riga 1884, str. 403 i Karamzin V przypis 264. 4) Długosz IV 461—462. 5) Kotzebue, Switrigail, Leipzig 1820 str. 108. 6) Długosz IV 481. 7) Arch. Sław. I 37 d. 38. 8) Tamże I 30 d. 31. 9) Kromer, O sprawach, dziejach etc. Ks. XXX, tłóm. Błażowskiego, Kraków 1611, str. 401. Potwierdzenie tego znajdujemy w liście Hryćka do króla w sprawie kniahini Hurkowej (Ród Gedimina str. 127). 10) Kromer, O sprawach, dziejach etc. Ks. XXX, tłóm. Błażowskiego, Kraków 1611, str. 401. 11) Wywód od niego rodziny Szaszkiewiczów (Kosiński V 590) oparty na legendzie nie mającej podstawy. 12) Lubawski str. 9—10. 13) Monum. medii aevi VI 4 i 32. 14) Koneczny, Jagiełło i Witold str. 13, 29, 127, 172—173. 15) Tamże 173. 16) Tamże. 17) Lubawski 44.

się 1386—1387 księciem Nowogrodzkim [1]) i panował tamże do 1392 r., w którym usunięty został nie chcąc przyznać Witowda wielkim księciem. Wówczas Nowogród-Siewierski nadany został **księciu Fedorowi Lubartowiczowi**, który jednak już w 1398 r. w nim więcej nie panował [2]). Pogodziwszy się z Jagajłą i Witowdem, **wielki książę Szwitrigajło Olgerdowicz** otrzymał 1419 r. wraz z Czernihowem i Briańskiem i Nowogród-Siewierski [3]), a jednocześnie i zwierzchnictwo nad Trubczewskiem, gdzie panowali potomkowie Dymitra Olgerdowicza, wskutek czego w 1422 r. występuje jako *Bolesław alias Szwitrigajło z Bożej łaski książę Litewski, ziem Czernihowskiej, Siewierskiej i Trubeckiej pan* [4]). W innych dokumentach z tego czasu, tytułował się zwykle księciem Czernihowskim (obacz).

Nowosilski

od Nowosila, dziś miasta powiatowego gub. Tulskiej. Tytułu tego używali w XV-tym wieku potomkowie dawnych kniaziów Nowosilskich z rodu książąt Czernihowskich (obacz); **kniaź Roman Semenowicz Nowosilski** wzmiankowany 1375 r. [5]), ustępując przed Tatarami przeniósł się w drugiej połowie XIV-go wieku z Nowosila do Odojewa [6]). Bratem jego mógł być **kniaź Iwan Nowosilski** zięć Olgerda [7]). Synem Romana był niezawodnie **kniaź Semen Romanowicz Nowosilski** wspomniany 1402 w traktacie w. ks. Moskiego z kn. Rjazańskim [8]). Podobno tego *kniazia Semena Romanowicza Nowosilskiego* córka **Wasilisa** wydana została w Lutym 1405 r. za kniazia Semena Władimirowicza syna kniazia Włodzimierza Andrejewicza Borowskiego [9]).

Kniaź Roman Semenowicz pozostawił jeszcze pięciu innych synów kniaziów: Wasila Bielewskiego, Lwa Nowosilskiego (Worotynskiego), Jurja Nowosilskiego (Odojewskiego), Michała Bielewskiego i Daniła Nowosilskiego, z których ostatni dwaj bezpotomni, gdy od pierwszych trzech pochodzą Bielewscy, Worotynscy i Odojewscy. W 1407 roku Odojew i przyległe mu grody, podległy zdobyciu i spaleniu przez Litwę, ale dopiero w 1427 r. *kniaziowie Nowosilscy z dziećmi, Odojewscy i Worotynscy z matką wdową* wykonali hołd wielkiemu księciu Witowdowi [10]).

Kniaziowie Worotyńscy, Odojewscy i Bielewscy, choć za główne siedziby mieli inne grody, zachowali używanie tytułu kniaziów Nowosilskich. *Kniaź Fedor Lwowicz Nowosilski i Odojewski*, zawiera 1442 roku przymierze z królewiczem Kazimierzem [11]). Podobne przymierza zawierają: 1459 r. *kniaź Iwan Jurjewicz Nowosilski i Odojewski z synowcami swymi kniaziami Fedorem i Wasilem Michałowiczami* [12]), *a* 1483 *r. kniaziowie Dymitr i Semen Federowicze Lwowicze i synowiec ich kniaź Iwan Michałowicz Nowosilscy, Odojewscy i Worotynscy* [13]).

Traktatem 1494 r. zawarowano, że wszyscy *kniaziowie Nowosilscy*, Odojewscy, Worotynscy i Bielewscy, będą odtąd podlegać wielkiemu księciu Moskiewskiemu [14]).

Obolenski

od włości Oboleńskiej w gubernii Kałużskiej.

Kniaź Konstanty Jurjewicz, jeden z synów kniazia Jurja Michałowicza Taruskiego, a wnuk kniazia Michała Wszewołodowicza Czernihowskiego (patrz wyżej art. Boratyński i Czernihowski), otrzymawszy w udziale Obolensk, stał się protoplastą kniaziów Obolenskich, oraz wielu rodzin wspólne z nimi pochodzenie mających, mianowicie kniaziów Dołgorukow, Szczerbatow, Łykow, Riepnin i t. d., po części wygasłych, po części do dziś dnia w Rossyi istniejących [15]).

Na Litwie w XVI-tym wieku pojawia się **kniaź Michał Andrejewicz Obolenski**, który przed okrucieństwami cara Iwana Groźnego, szukał tu schronienia. W 1568 r. król

---

[1]) Danił., Skarbiec Nr. 535, 538, 539. [2]) Ród Gedimina 74 i 75 i Lubawski 45. [3]) Stadnicki, Bracia 323. [4]) Monum. medii aevi VI 569. [5]) Połn. Sobr. VIII 22. [6]) Lubawski 47. [7]) Tamże 48. [8]) Chmyrow Nr. 422, także Połn. Sobr. VIII 77 nie wymieniając imienia kniazia Nowosilskiego. [9]) Ród Gedimina str. 27, Lubawski str. 47. [10]) Patrz wyżej art. Bielewski str. 2. [11]) Z. 5 k. 286, dr. A. Z. R. I d. 41. [12]) Z. 5 k. 291, dr. A. Z. R. I 63. [13]) Z. 5 k. 288 od., dr. A. Z. R. I d. 80. [14]) Karpow I 120, 126, 136. [15]) Rodosł. I 49—53.

potwierdza *dworzaninowi swemu kniaziowi Michałowi Andrejewiczowi Obolenskiemu, który* słysząc o wolnościach i swobodach w państwie naszem, z ziemi nieprzyjaciela naszego wielkiego księcia Moskiewskiego z żoną tu przyjechał, nadanie prawem lennem 64 włók osiadłych we włości Obelskiej [1]). Kniaź Michał umarł po kilku latach, wdowa po nim Fedora Mironówna, wyszła powtórnie za kniazia Stanisława Jurahę Gedrojca, który przedstawiwszy w 1597 r. powyższy przywilej króla Zygmunta-Augusta, dany *nieboszczykowi kniaziowi Michałowi Andrejewiczowi Obolenskiemu*, uzyskał dla małżonki swej, *wdowy nieboszczyka kniazia Michała Obolenskiego, Fedory Fedorówny Mironówny, obecnie Stanisławowej Juraha Gedroit'*, przywilej zapewniający posiadanie wymienionych ziem [2]). Zupełnie takie samo potwierdzenie na te ziemie, już nazwane siołami Butejkowskie i Boniuszkowo, otrzymują ciż Gedrojcowie, a mianowicie Stanisław Juraha kniaź Gedrojc *i małżonka jego Fedora Fedorówna, której pierwszym mężem był kniaź Michał Obolenski* w 1598 r. [3]). Kniaź Michał Oboleński pozostawił dwie córki: **Połonię** za Dawidem Bielskim i **Annę** za Semenem Krejziczem. W 1598 król potwierdza Dawidowi Bielskiemu dworzaninowi królewskiemu, który przeniósłszy się z Moskwy na Litwę otrzymał od Stefana Batorego dożywocie wsie: Miświce, Michnowo i Reczowo w leśnictwie Pińskiem, jemu samemu i *żonie jego Polonii Michałównie Obolenskiej*, posiadanie tych wsi [4]). Jednocześnie król potwierdza ziemianinowi królewskiemu Semenowi Krejziczowi i *żonie jego Annie Michałównie Obolenskiej* posiadanie wsi Druskiewicze i Dojnowo we włości Perełajskiej [5]). Dobra posiadane niegdy przez kn Michała Obolenskiego, a mianowicie *kniaziowi Michałowi Obolenskiemu* (sic) jeszcze przed unią prawem lennem konferowane, od rzeki Krewny, Pokrewnie nazwane, w powiecie Wiłkomierskim, włości Obelskiej, nadano konstytucyą 1667 r. Piotrowi Rudominie Dusiackiemu staroście Starodubowskiemu, pułkownikowi królewskiemu [6]).

Odojewski

od Odojewa, dziś miasta powiatowego gubernii Kałużskiej.

Kniaź Jurij Romanowicz Nowosilski i Odojewski jeden z synów kniazia Romana Semenowicza Nowosilskiego, który uchodząc przed Tatarami, przeniósł się z Nowosila do Odojewa (patrz wyżej art. Bielewski), władał po ojcu Odojewem, który zajęły 1407 r. wojska Litewskie; on sam, lub jego synowie razem z innymi kniaziami Nowosilskimi, wykonali 1427 r. hołd wielk. ks. Witowdowi [7]). Pozostawił czterech synów: Iwana, Fedora, Wasila i Semena [8]). Z nich Fedor i Wasil, który miał zginąć w bitwie pod Oszmianą 1432 r. [9]), będą zdaje się identycznymi z kniaziami Fedorem Lwowiczem i Wasilem Juszkowiczem Worotynskimi [10]). Iwan i Semen podzielili się Odojewem po połowie [11]).

Kniaź Semen Jurjewicz Odojewski, zabity 1474 r. przez Liubuczan [12]), służył Moskwie i pozostawił synów: Iwana, Wasila i Piotra [13]), występujących w 1488 r. jako podległych wielkiemu księciu Moskiewskiemu [14]). Od nich pochodzą kniaziowie Odojewscy, do dziś dnia w Rossyi istniejący [15]).

Kniaź Iwan Jurjewicz Nowosilski i Odojewski służył Litwie i wspólnie z synowcami swymi kniaziami Fedorem i Wasilem Michałowiczami (Bielewskimi) zawierał 1459 r. przymierze z królem Kazimierzem [16]), od którego otrzymał przywilej na włości Miestiłowo, Kcyn i Chwostowicze w Smoleńszczyźnie [17]). Pozostawił dwóch synów Michała i Fedora, którzy trzymali w Smoleńszczyźnie wyżej wymienione włości, nadane ich ojcu a nadto Bołwanicze, Czerniatyn, Żażyn i włość Szujską [18]). **Michał** już nie żył w 1492 r.,

---

[1]) W Grodnie podczas sejmu 12 Maja 1568 (Z. 51 d. 103, dr. A. Z. R. III 216—217). [2]) 1577 w Sierpniu (Z. 56 k. 14—16 d. 11, dr. A. Z. R. III 216—218). [3]) Z. 76 d. 963, dr. A. Z. R. IV 187—188. [4]) 1598 Kwietnia 15 (Z. 83 k. 334 i ten sam dokum. Z. 84 k. 251 d. 289, dr. A. Z. R. IV 185). [5]) 1598 Kwietnia 15 (Z. 84 k. 251 d. 290). [6]) Vol. leg. IV 997—998. [7]) Patrz wyżej art. Bielewski str. 2—3. [8]) Sinod. spis 70; w Barch. Kn. (I 181) Wasil opuszczony. [9]) Sinod. spis. 70. [10]) Patrz art. Worotynski. Od Fedora Jurjewicza Barch. Kn. I 181 i Sinod. spis. 70 wyprowadzają Worotynskich; stanowczo przeciwko temu przemawia fakt, że protoplasta Worotynskich był *Lwowiczem*. [11]) Patrz niżej. [12]) Połn. Sobr. VIII 178. [13]) Barch. Kn. I 182, Sinod. spis. 70. [14]) Karpow I 1—5. [15]) Rodosł. I 5?. [16]) Patrz wyżej. [17]) Patrz niżej. [18]) Tamże.

w którym król Kazimierz w poselstwie do wielkiego księcia Moskiewskiego uskarża się, że poddanemu jego, *kniaziowi Fedorowi Iwanowiczowi Odojewskiemu, bracia jego stryjeczni, synowie kniazia Semena*, ojcowiznę jego połowę Odojewa zagarnęli *i matkę jego uwięzili*, i prosi, aby tego sługę swego w spokojnem władaniu dzielnicą jego, jak to miało miejsce *za ojca jego i brata kniazia Michała* pozostawił [1]). Gdy traktatem 1494 roku wszyscy kniaziowie Odojewscy przyznani zostali za poddanych wielkiego księcia Moskiewskiego [2]), **kniaż Fedor Iwanowicz Odojewski**, pozostawszy na Litwie, otrzymał od wielkiego księcia Aleksandra Dorohobuż [3]), prędko jednak wyniósł się do Moskwy, gdzie umarł bezpotomnie jak i brat jego Michał [4]). W poselstwie 1497 roku wielki książę Aleksander wspomina, że ojciec jego nadał był sioła Miestiłowo, Kcyn i Chwostowicze w Smoleńszczyźnie *kniaziowi Iwanowi Odojewskiemu*, które po nim trzymali *synowie jego kniaziowie Michał i Fedor*, gdy służyli Litwie, zaś *po śmierci Michała i po Fedorze* (więc nie zmarłym a tylko nieobecnym), nadał te sioła kniaziowi Semenowi Iwanowiczowi [5]). Wymienieni kniaziowie Odojewscy Michał i Fedor sporo śladów po sobie pozostawili na Litwie. W nadaniu Borysowi Semenowiczowi na Słobodkę przyległą do Żażyna w Smoleńszczyźnie 1495 r. wzmianka, że Borys mieniał się dobrami z *nieboszczykiem kniaziem Michałem Iwanowiczem Odojewskim*, który za Traczew dał mu Żażyn [6]). W następnym roku kniaź Filip Kroszyński otrzymuje przywilej na Czerniatycze w Smoleńskiem, które przedtem trzymali *kniaź Michał Fedorowicz Odojewski i brat jego kniaź Fedor* [7]). W przywileju Sapieże na ziemie w Smoleńszczyźnie 1497 r. wzmianka, że *kniaziowie Michał i Fedor Odojewscy*, trzymając za króla Kazimierza Bołwanicze, sprzedali od nich ziemie niejakiemu Marcinowi [8]). Ziemie te wymienieni kniaziowie otrzymali po Iwanie Wiażewiczu namiestniku Smoleńskim [9]). W 1499 r. król potwierdza bojarom włości Szujskiej nadania poczynione im przez *kniaziów Fedora Iwanowicza i brata jego Michała Odojewskich* [10]).

Jurij Romanowicz Nowosilski i Odojewski	**Iwan** 1459	**Michał** † do 1492 **Fedor** 1492
	Fedor ?	
	Wasil ?	
	Semen † 1474	**Odojewscy** w Rossyi

Odyncewicz

od przydomku Odyniec. Kopia kroniki Litewskiej pisanej w 1520 r., sporządzona w drugiej połowie XVI-go wieku dla kniazia Semena Iwanowicza Odyncewicza i małżonki jego Katarzyny, zawiera pierwiastkowy rodowód kniaziów Odyncewiczów [11]). Rodowód ten składa się z dwóch części. Pierwsza wylicza potomstwo księcia Michała Czernihowskiego do dzieci Andrzeja Szutichy, który według tego rodowodu pozostawił 5-ciu synów i 3 córki: Martę, Oksinię i Owdotię, z których ostatnią nazywa „Konoplina babka, Fedorowa matka,” z czego wypływa, że była żoną kniazia Iwana Semenowicza Druckiego przezwanego Baba; dalej rodowód w tej części wylicza potomstwo Oksinii z kniaziem Fedorem Odyńcem. Część druga rodowodu będąca dodatkiem pierwszej części, wyszczególnia ród Odyńcewiczów do połączenia Fedora i Oksinii. Treść obu części w należytym porządku (to jest najprzód część drugą a następnie ustęp części pierwszej tyczącej się Odyncewiczów) i tłómaczeniu Polskiem brzmi jak następuje:

(Cz. II). „Kniaź Iwan Odyniec przyjechał z Niemiec, nadano mu majątki w Drucku; kniazia Iwana syn Michał. U kn. Michała był syn kniaź Andrzej. U kn. Andrzeja byli synowie: kniaź Fedor i kniaź Aleksander, a u kniazia Aleksandra syn kniaź Hrihory. Ten kniaź Aleksander z synem swym pojechali służyć wielkiemu księciu Moskiewskiemu, porzuciwszy ojcowiznę Repuchowo i inne sioła, które teraz trzyma pan Ilinicz.

---

[1]) Karpow I 57. [2]) Tamże 120, 126, 136. [3]) Karpow I 141. [4]) Barch. Kn. I 181. [5]) Karpow I 232. [6]) Z. 6 str. 111. [7]) Tamże str. 127. [8]) Tamże str. 194. [9]) Z. 5 k. 57 od. [10]) Tamże k. 62. [11]) Danił., Latop. str. 11—14.

Siostra ich rodzona poszła za wielkiego księcia Zygmunta, który z nią spłodził syna Michałuszka." (Cz. I). „A dzieci kniazia Fedora Odyńca i Oksinii: kniaź Dymitr, kniaź Iwan, kniaź Bohdan i kniaź Hrihory. A kniazia Bohdana syn kniaź Semen. Kniaź Iwan starszy syn kniazia Fedora, miał dzieci: kniazia Hrihorego i kniazia Wasila. U brata kniazia Iwana—kniazia Dymitra, było czterech synów i dwie córki: kniaź Wasil, kniaź Iwan, kniaź Orechwa, kniaź Andrzej, córka jedna kniażna Fedka, druga Anna. A u kniazia Hrihorego [1]), syn kniaź Iwan pojął za żonę córkę kniazia Andrzeja Sokolińskiego-Babicza. A kniaź Dymitr pojął siostrę kniazia Semena Wołodimirowicza. A kniaź Bohdan pojął córkę pana Seńka Hrihorowicza. A kniaź Iwan pojął córkę Pliuskowych ze Smoleńska. A u kniazia Semena syn Andrzej i dwie córki jedna Marya, druga Anna. A kniaź Semen pojął kniazia Michała Sendiuszkowicza córkę Nastazyę. To jest ród nasz."

Według tego rodowodu **kniaź Iwan Odyniec**, przyjechawszy z Niemiec, osiedlił się w Drucku. Fakt ten nieprawdopodobny, albowiem Odyncewicze niezawodnie razem z Druckimi pochodzą od książąt Połockich, nie jest odosobnionym, gdyż według Ruskich rodosłownych, mnóstwo znakomitych rodzin bierze z zagranicy początek [2]). O synie Iwana **kniaziu Michale** nic nie wiemy.

Syn Michała a wnuk Iwana Odyńca, **kniaź Andrzej Michałowicz Odyncewicz** pozostawił synów Fedora i Aleksandra i córkę, którą poślubił Zygmunt Kiejstutowicz wielki książę Litwy 1432—1440 (Rodowód).

Kniaź Aleksander Andrejewicz na Repuchowie wraz z synem **Hrihorym** wyniósł się do Moskwy (Rodowód). Ten ostatni *kniaź Hrihory Aleksandrowicz Odincowicz*, będąc jeszcze na Litwie, otrzymuje od wielkiego księcia Kazimierza około 1442 r. przywilej na sioło Rykołowskie [3]).

Kniaź Fedor Andrejewicz zaślubił kniażnę Oksinię, córkę kniazia Andrzeja Wszewołodowicza, przezwanego Szuticha z rodu kniaziów Czernihowskich (Rodowód). *Kniaź Fedor Odincewicz* walcząc 1432 roku pod Oszmianą, po stronie Szwitrigajły, dostał się do niewoli wielkiego księcia Zygmunta [4]), zaś około 1442 r. otrzymał przywilej na sioło Prichaby po kniaziu Konstantym Babiczu [5]).

Pozostawił czterech synów: Dymitra, Iwana, Bohdana, Hrihorego (Rodowód) i córkę **Maryę**. *Kniaziowie Dymitr, Bohdan i Hrihory Odyncewicza, procesowali brata swego kniazia Iwana* o skarby macierzyste; przy sprawie kniaź Iwan dowodził, że matka jego skarby swe zapisała *córce swej Maryi, siostrze jego,* która do śmierci przy nim mieszkała i umierając testamentem, który przedstawił, jemu przekazała, bracia zaś twierdzili, że oprócz skarbów objętych powyższym testamentem, były i inne, wskutek czego król zawyrokował 1499 r., że kniaź Iwan ma zapisane sobie skarby zatrzymać, innymi zaś podzielić się z braćmi na cztery części [6]).

Kniaź Hrihory Fedorowicz, najmłodszy z braci (Rodowód), występując jako *kniaź Hrihory Odincewicz,* otrzymuje 1486 r. 6 kop z myta Smoleńskiego [7]), a w 1499 r. wraz z braćmi Bohdanem i Dymitrem, procesuje się ze starszym bratem Iwanem [8]), a w 1509 roku wspólnie z synowcami, ma sprawę z bratową swą kniahinią Dymitrową [9]). Niezawodnie zszedł bezpotomnie [10]).

Trzej inni synowie kniazia Fedora Andrejewicza kniaziowie Dymitr, Bohdan i Iwan są twórcami trzech oddzielnych gałęzi: Holcowskiej, Odyncewiczowskiej i Bahrinowskiej.

Gałęź Holcowska.

Kniaź Dymitr Fedorowicz Odyncewicz, wymieniony 1499 obok braci [11]). *Kniaziowie Dymitr i Bohdan Odyncewicze,* byli 1499 r. sędziami polubownymi w sporze kniaziów Horskich z władyką Smoleńskim [12]). Kniaź Dymitr był żonaty z siostrą kniazia Semena Wołodimerowicza, to jest niezawodnie siostrą kniazia Semena Iwanowicza Wołodimerowicza Bielskiego, prawnuczką Włodzimierza Olgerdowicza [13]); z niej pozostawił synów: Wasila, Iwana, Orechwę (?), Andrzeja i córki Fedkę i Annę (Rodo-

[1]) Rozumie się „Iwanowicza." [2]) Barch. Kn. II 414 i następne. [3]) Z. 3 k. 10. [4]) Danił. Latop. str. 56. [5]) Z. 3 k. 10. [6]) W Wilnie, Czerwca 12 ind. 2 (1499, Z. 6 str. 265—266). [7]) Z. 4 k. 10. [8]) Patrz wyżej. [9]) Patrz niżej. [10]) Wprawdzie w dokumencie 1527 r. mowa o *kniaziu Iwanie Hrihorowiczu*, ale to widoczne przeistoczenie słów zamiast *Hrihory Iwanowicz* (Z. 14 d. 34 k. 12). [11]) Patrz wyżej. [12]) Z. 6 str. 243—246, dr. A. Z. R. I 168—170. [13]) Patrz wyżej str. 4.

wód). Z innych źródeł wiemy, że żona kn. Dymitra miała imię Julianny i on sam, oraz wdowa po nim nosili tytuł kniaziów Holcowskich [1]). Kn. Dymitr sam umarł krótko przed buntem Hlińskiego, synowie jego wynieśli się do Moskwy, a wszystkie ich dobra otrzymali *kniaź Hrihory brat Dymitra i synowcowie jego, kniaziowie Odyncewicze*, wskutek czego do dóbr po kniaziu Dymitrze zajawiają pretensye jego wdowa i córka; a mianowicie: W 1509 r. *kniahinia Dymitrowa Holcowska Julianna*, oskarżała *szwagra swego (brata męża—dewera) Hrihorego i synowców jego Hrihorego, Semena i Wasila kniaziów Odyncewiczów* o to, iż z jej krzywdą wyprosili u króla majątki, które jej pozostawił mąż na oprawę wdowią. Z toku sprawy okazuje się, że młodszy syn kniahini ze zdrajcą kniaziem Hlińskim wyjechał, starsi dwaj bowiem już wcześniej do Moskwy byli wyjechali, że ona jak i wszyscy kniaziowie Druccy, Hlińskiemu sprzyjała; król jednak, gdy jej wyraźnej zdrady dowieść nie było można, przysądza jej majątki mężowskie [2]). Następnie w 1510 r. na prośbę Mitia Iwanowicza namiestnika Oboleckiego i klucznika dworu królowej Heleny, *ożenionego z córką kniazia Dymitra Fedorowicza Holcowskiego Hanną*, który zeznaje, że ojciec żony jego *kniaź Dymitr Holcowski zmarł*, a bracia jej zbiegli do wielkiego księstwa Moskiewskiego, poczem majątki ojczyste żony jego Holcowo, Szyjka, Krywaja [3]) i inne sioła i dwór w mieście Drucku, król nadał *kniaziom Hrihoremu, Wasilowi i Semenowi Odyncewiczom*, nie wiedząc o tem, że bliższą do tych majątków była *żona Mitina*, król powyższe majątki *córce i dziedziczce kniazia Dymitra Holcowskiego, żonie Mitinej Hannie* przysądza [4]). Około tego samego czasu *kniahinia Dymitrowa Fedorowicza Julianna* darowywa i odpisuje *zięciowi swemu Miti Iwanowiczowi i żonie jego, córce swej Hannie*, wsie w Szepetowie, mianowicie Kiśle, Kozłowo, Zamkowo i Sielutynicze, prawem wiecznem [5]). Kniaziowie Odyncewicze nie powrócili jednak Miti i jego żonie przysądzonych im majątków; jeszcze w 1527 r. król w liście do Gasztolda wojewody Wileńskiego sprawę, o majątki *zdrajców dzieci kniazia Dymitra Odyncewicza, między ich braćmi stryjecznymi kniaziami Semenem Bohdanowiczem, Wasilem Iwanowiczem i Hrihorym Iwanowiczem* (w tekscie mylnie Iwanem Hrihorowiczem) *Odyncewiczami* a Mitią *żonatym z córką kniazia Dymitra*, którymi to majątkami według pierwotnego przywileju, kniaziowie Odyncewicze od 18 lat spokojnie władają, obiecuje rozpatrzeć po przyjeździe swoim na Litwę [6]).

Gałęź Odyncewiczów.

Kniaź Bohdan Fedorowicz Odyncewicz, jako *kniaź Bohdan Odyncewicz* występuje 1499 r. obok innych braci [7]) i razem z bratem Dymitrem [8]). W bitwie nad Wiedroszą 1500 r. *kniaź Bohdan Odyncewicz* dostał się do niewoli Moskiewskiej [9]). Według rodowodu, żoną jego była córka Sienka (Hrihorowicza ?), siostra bojaryna Połockiego Jacka Sienkowicza, o spadek po którym, jako *po swoim wuju*, procesuje się następnie jedyny syn kniazia Bohdana kniaź Semen [10]). Po powrocie z niewoli, *kniaź Bohdan Fedorowicz Odyncewicz* wspólnie z kniaziem Jurjem Semenowiczem Słuckim, kniaziem Konstantym Ostrogskim, Bohdanem Iwanowiczem Żesławskim i Aleksandrem Chodkiewiczem, poszukiwał na Mikołaju Jurjewiczu Pacewiczu łowczym, dóbr macierzystych Lemnicy i Połonej; o takiej czynności swego ojca zeznaje w 1521 r. *kniaź Semen Bohdanowicz Odyncewicz* skarżąc się, że mu w tych dobrach nie dają udziału [11]). W 1524 r. *kniaź Bohdan Fedorowicz Odyncewicz i syn jego Semen Bohdanowicz*, otrzymują potwierdzenie dawniejszych przywilejów: na Ostrowlany nadane przez króla, ziemie na Osiecznej zapisane przez Waśka Sienkowicza bojaryna Połockiego, oraz nabytych: Wdołojewa, Kamieńca i Oreszowa, wszystko w Połockiem [12]). W popisie 1528 r. wymieniony *kniaź Bohdan Fedorowicz Odyncewicz* jako mający na potrzeby wojenne stawić 30 koni [13]).

Syn Bohdana **kniaź Semen Bohdanowicz Odyncewicz** otrzymuje 1506 r. przywilej na ziemie w Połockiem, które *wuj jego Iwaszko Sienkowicz ustąpił matce jego* i na te, któ-

---

[1]) Patrz niżej. [2]) W Smoleńsku Sierpnia 7 ind. 12 (Z. 8 k. 282 od., dr. A. Z. R. II 63—64). [3]) Hołoczewo i Hołoszewo, dwie wsie na drodze z Drucka do Orszy, Krzywa na północo-wschód od Drucka, Szyjka sioło włości Bobrskiej powiatu Siennieńskiego (Lubawski 253). [4]) W Krakowie 1510 Maja 5 ind. 13 (Z. 8 k. 346 odw., dr. Arch. Sław. III 76—77). [5]) Z. 1 i 2 str. 64, bez daty. [6]) W Gdańsku 1527 Czerwca 16 ind. 11 (Z. 14 d. 34 k. 12). [7]) Patrz wyżej. [8]) Tamże. [9]) Karamzin VI pr. 490. [10]) Patrz niżej. [11]) Lipca 20 ind. 9 (1521, Z. 11 k. 62). [12]) 1524 r. Października 15 (Z. 12 k. 191). [13]) P. 1 k. 8.

re ona nabyła [1]). W popisie tegoż roku *kniaź Semen Odyncewicz* zapisany na 6 koni [2]). W 1507 r. w Drucku był świadkiem przy akcie sprzedaży dworca Mikitina kniaziowi Połubińskiemu [3]). W latach 1509 – 1510 obok innych kniaziów Odyncewiczów procesuje się o spuściznę po stryjecznych swych kniaziach Holcowskich, którzy wyemigrowali do Moskwy [4]). W tymże roku *kniaź Semen Odyncewicz* i Iwan Duda (sic) Połubiński, pozywają *szwagra swego* kniazia Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza, *którego siostry mają za żony*, o dział w majątkach macierzystych żon ich i uzyskują wyrok, którym król dział ten im przysądza [5]). Wymienione majątki macierzyste stanowił Dereczyn z przyległościami, który Anna siostra Jacka Kopaczewicza wniosła mężowi swemu kniaziowi Michałowi Sanguszkowiczowi [6]). Władając Dereczynem wspólnie, kniaziowie Andrzej Michałowicz Sanguszkowicz, *Semen Bohdanowicz Odyncewicz* i Iwan Andrejewicz Połubiński, oskarżają ludzi Słonimskich o wyrządzanie im krzywd w Dereczynie 1518 r. [7]), procesują się z Puzyną o krzywdy i między sobą o ten majątek 1524 r. [8]). W 1516 r. *dworzanin hospodarski kniaź Semen Bohdanowicz Odyncewicz*, otrzymuje przywilej na kupno ziem nad Szczarą [9]). W latach 1521 i 1524 występuje obok ojca [10]), a 1527 r. obok innych kniaziów Odyncewiczów o spuściznę po stryju kniaziu Dymitrze Holcowskim [11]). W 1532 r. już jako horodniczy Grodzieński, otrzymuje przywilej ekspektacyjny na dzierżawę Luboszańską na przypadek śmierci, obarczonego latami i chorobą Jurja Niemirowicza [12]) i na dwór i ogród w Grodnie [13]). Od 1532 do połowy 1536 r. występuje tylko jako *horodniczy Grodzieński* [14]), podobno w 1534 r. był chwilowo, wspólnie z Janem Stankiewiczem Bilewiczem, sprawcą starostwa Żmudzkiego [15]). Od drugiej połowy 1536 r. zaczyna występować jako dzierżawca Luboszański [16]). Ciągle władał udziałem w Dereczynie, albowiem w 1536 r. występuje *namiestnik Dereczyński kniazia Semena Odyncewicza* [17]), a w 1540 r. *kniaź Semen Bohdanowicz Odyncewicz horodniczy Grodzieński, dzierżawca Luboszański,* procesuje się z Lwem Pociejem o zastaw poddanych w Dereczynie [18]). W samym końcu tegoż roku, został jeszcze dzierżawcą Smolniańskim [19]). W końcu następnego 1541 r. *kniaź Semen Bohdanowicz Odyncewicz, horodniczy Grodzieński, dzierżawca Luboszański i Smolniański,* procesuje się z *braćmi swymi* (sic), dzierżawcą Roszskim kniaziem Wasilem Jurjewiczem Tołoczyńskim i kniaziem Andrzejem Iwanowiczem Oziereckim o zamek Drucki, który oni mu gwałtem odjęli, choć według zawartej ugody, on go jeszcze przez $1\frac{1}{2}$ roku trzymać powinien [20]). Kniaź Semen umarł w 1542 r.; Smolniany, które trzymał *kniaź Semen Bohdanowicz Odyncewicz horodniczy Grodzieński*, król nadaje w Lutym 1543 r. królowej Bonie [21]). Już w 1510 r. [22]) był żonatym z kniażną Nastazyą, córką kniazia Michała (Aleksandrowicza) Sanguszkowicza, z której pozostawił syna Andrzeja i córki Maryę i Annę (Rodowód). *Kniahinia Semenowa Odyncewicza Nastazya Michałówna Sanguszkowicza* procesowała się 1548 r. z Puzyną [23]), a 1550 r. ze Stanisławem Hlebowiczem Połońskim o krzywdy i gwałty [24]). W 1555 r. nabywa poddanych od Hancewicza [25]) i w tym samym roku oskarżona przez kniazia Jurja Wasilewicza Sołomereckiego o odebranie mu z majątku Pleszczyńskiego *córki swej, żony jego kniażny Hanny Odyncówny* z dobytkiem [26]). W 1556 r. oskarża ona kniazia Hrihorego Odyncewicza Bahrinowskiego o najazd i gwałt nad jej poddanym [27]). W 1558 r. *kniahinia Semenowa Odyncewicza Nastazya Michałówna Sanguszkowicza* w imieniu której występuje *zięć jej Lew Obrazcow*, ma sprawę z panią Wiktorynową Hanną Iliniczanką o Miromin, który trzyma w zastawie [28]). Umarła 1559 r.; w tym roku jeszcze posyłała *do syna swego kniazia Andrzeja Semenowicza Odyncewicza marszałka hospodarskiego*, do Drucka, służebnika swego z za-

---

[1]) W Lublinie 7014 Marca 10 ind. (1506, Z. 6 str. 503—504). [2]) Z. 8 k. 119. [3]) Arch. Sław. III 24 z mylną datą 1492. [4]) Patrz wyżej. [5]) W Brześciu Maja 31 ind. 14 (1510, S. 2 k. 73). [6]) Patrz wyżej str. 49. [7]) Arch. Sław. III 178—179. [8]) Z. 14 d. 11 i 259, dr. Arch. Sław. III 263, 266—7. [9]) 1516 Kwietnia 27 ind. 4 (Z. 9 d. 242, dr. Arch. Sław. III 139). [10]) Patrz wyżej. [11]) Tamże. [12]) 1532 Luty 27 (Z. 17 k. 153). [13]) Tamże k. 154. [14]) Arch. Sław. III 443, 459, 464, IV 38—40 i t. d. [15]) Boniecki, Tablice XLVIII. [16]) Arch. Sław. IV 48. [17]) Tamże 45. [18]) 1540 Listopad 17 (S. 10 k. 26 d. 54, dr. Arch. Sław. IV 262). [19]) Z tym tytułem występuje po raz pierwszy 5 Grudnia 1540 r. (Berszadski I 275, 283). [20]) 1541 Września 16 (S. 12 k. 146 d. 152) i 1541 Listopad 20 (Z. 28 d. 7 k. 6), także S. 10 k. 166 od. d. 204. [21]) Arch. Sław. IV 334—335. [22]) Patrz wyżej. [23]) S. 18 k. 106. [24]) S. 22 k. 392 od. d. 546. [25]) Z. 34 k. 331. [26]) S. 33 k. 296. [27]) Tamże k. 565. [28]) 1558 Kwietnia 23 (S. 33 k. 938) i 1558 r. Listopada 4 (tamże k. 1005).

wiadomieniem, że darowywa mu majątek Niestanowski, zapisany jej przez męża i 1,000 kop u Skumina Lwowicza marszałka hospodarskiego, dzierżawcy Czarnobylskiego, co już po śmierci kniahini w Lutym 1560 r. zostało wpisane do ksiąg [1]). Mówiliśmy wyżej, iż kniaź Semen pozostawił syna Andrzeja i córki Maryę i Annę.

Kniaźna Marya Semenówna była żoną pana Lwa Borysowicza Obrazcowa, który w 1553 r. występuje jako zięć kniahini Semenowej Odyncewicza [2]).

Kniaźna Anna Semenówna, jako żona kniazia Jurja Wasilewicza Sołomereckiego, odebraną została 1555 r. przez matkę mężowi, o co sprawa [3]). W 1561 r. jest powtórnie żoną kniazia Fedora Piotrowicza Hołowni Ostrożeckiego, który *małżonce swej kniaźnie Hannie Semenównie Odyncewicza* robi zapisy na swych majątkach [4]).

Kniaź Andrzej Semenowicz Odyncewicz na początku 1541 r. jest narzeczonym kniahini Semenowej Jamontowicza Podberezskiej—Fedi Bohdanówny (kniażny Zasławskiej), która w tym czasie pozwana przez siostrę nieboszczyka męża, o zatrzymanie całego pozostałego po nim majątku, a mianowicie Podberezy, Baseji i t. d. i różnych skarbów [5]). W następnym roku już żonaty, wspólnie z kniaziem Wasilem Jurjewiczem Tołoczyńskim, w imieniu *żon swych* i siostry ich kniażny Tomiły Bohdanowny Zasławskiej, procesują kniazia Janusza Romanowicza Lubeckiego o Priłuki i uzyskują wyrok przysądzający im ten majątek [6]). Następnie został horodniczym Mińskim; w 1549 r. *kniaź Andrzej Semenowicz Odyncewicz* horodniczy Miński, wspólnie ze stryjami swymi kniaziami Wasilem i Hrihorym Iwanowiczami Odyncewiczami Bahrinowskimi, procesował kniaziów Druckich o dzierżenie Drucka [7]). W 1555 r. *kniaź Andrzej Odyncewicz* odbył poselstwo do hana Tatarskiego [8]). W 1555 r. *kniaź Andrzej Semenowicz Odyncewicz rotmistrz J. K. M.*, testamentem stryja swego, kniazia Wasila Iwanowicza Bahrinowskiego, mianowany jego spadkobiercą [9]). W 1559 r. oskarżony przez kniahinię Iwanową Bahrinowską o napad na Bahrinów, wypędzenie jej i dzieci z tego majątku i więzienie ich w swoich majątkach Myszkowicze i Repuchow w okrutny sposób [10]). W końcu 1559 r. został kniaź Andrzej marszałkiem hospodarskim i jako taki, już w Lutym 1560 r. oblatował w sądzie zeznanie o zapisie matki na jego korzyść [11]). Wkrótce potem został dzierżawcą Orszańskim, po kniaziu Andrzeju Oziereckim i ożenił się, po śmierci pierwszej żony, z Halszką Hlebowiczówną wojewodzianką Wileńską. W Kwietniu 1562 r. pani Janowa Hlebowiczowa wojewodzina Wileńska i kanclerzyna Litewska, rozporządzając między dziećmi swemi majątkami, wspomina o córce *Halszce Hlebowiczównie kniahini Andrzejowej Odyncewicza starościnej Orszańskiej* [12]). W 1562 r. *kniaź Andrzej Semenowicz Odyncewicz marszałek hospodarski i dzierżawca Orszański*, otrzymuje od króla listowne polecenie względem mieszczan Orszańskich [13]), w następnym roku sprzedaje dwór w Wilnie Ostafiejowi Wołowiczowi [14]) i jeszcze w Sierpniu 1566 r. król pisze do niego w sprawie ziemian Orszańskich [15]). Umarł w samym końcu 1566 r.; w Lutym 1567 r. król potwierdza *marszałkowej hospodarskiej, starościnie Roszskiej kniahini Andrzejowej Odyncewicza Hannie Janownie Hlebowiczównie* sioła Babino, Zazierje i Dewino, nadane poprzednio *nieboszczykowi jej mężowi* [16]). Na prośbę jej, że po mężu jej *pozostali małoletni synowie,* nad którymi opieka powinna przypaść bliskim po mieczu kniaziom Bahrinowskim, z którymi jednak nieboszczyk mąż jej żył w niezgodzie i oni obecnie jej wyrządzają krzywdy, król opiekę nad dziećmi i majętnościami *nieboszczyka kniazia Andrzeja,* zleca podkanclerzemu, marszałkowi dwornemu Ostafiejowi Wołowiczowi i dzierżawcy Zelweńskiemu Janowi Hlebowiczowi [17]).

O wymienionych synach kniazia Andrzeja, więcej nie słychać; musieli poumierać młodo. Wdowa po kniaziu Andrzeju wyszła 2-o za Michała Hrihorowicza Wołowicza starostę Słonimskiego. Już w 1572 r. Elżbieta żona Michała Wołowicza, występując w liczbie innych dzieci Jana Hlebowicza wojewody Wileńskiego i Hanny Zasławskiej, kwituje ojczyma swego Hieronima Sieniawskiego [18]). W 1586 r., już wdowa po raz

---

[1]) 1560 Lutego 24 (S. 42 k. 235). [2]) Patrz wyżej, także S. 33 k. 929. [3]) Patrz wyżej. [4]) S. 41 k. 189, patrz wyżej. [5]) Pozew 22 Lutego 1541 r. sprawa 19 Marca (S. 10 k. 214 od. d. 246). dekret 25 Czerwca 1541 r. (Z. 27 k. 47). [6]) 1542 Października 7 (S. 11 k. 69—75). [7]) S, 22 k. 262 od. d. 247. [8]) Posols. Kn. I 114, 136, także A. J. Z. R. II 148. [9]) S. 38 k. 164. [10]) 1559 Maja 4 (S. 36 k. 695 od.). [11]) Patrz wyżej. [12]) 1562 Kwietnia 14 (Kopia z dokum. oryg.). [13]) Z. 44 d. 47 i 48 k. 49. [14]) Z. 39 d. 213. [15]) Z. 49 k. 10. [16]) S. 52 k. 55. [17]) 1567 Luty 23 (Z. 52 k. 70 od.). [18]) Z Metr. kor. (Boniecki 73).

drugi, pani Michałowa Wołowiczowa Halszka Hlebowiczówna wojewodzianka Wileńska, procesuje się z macochą nieboszczyka męża swego Hrihorową Wołowiczową kasztelanową Nowogrodzką, starościną Słonimską Magdaleną Sanguszkówną-Kowelską, która ją pozywała o najazd na Chmielnicę [1]. Po raz trzeci zaślubiła około 1587 r. Stanisława Mikołajewicza Narbuta starostę Oszmiańskiego (wojewoda Mścisławski 1595 † 1596 r.), który w 1585 r. zapisuje małżonce swej Halszce Hlebowiczównie wojewodziance Wileńskiej, poprzednio Michałowej Wołowiczowej starościnej Słonimskiej, majętności Porecze i Lubonicze w powiecie Słonimskim na własność [2]. W następnym roku Halszka Narbutowa pozwana przez kasztelanowę Nowogrodzką Hrihorowę Wołowiczowę o dzierżawę Mołczadzką, uchyla się od sprawy na zasadzie, że nie ona, ale syn jej Samuel Wołowicz tą dzierżawę trzyma [3]. W tymże roku dekretem królewskim pani Stanisławowa Narbutowa starościna Oszmiańska Halszka Hlebowiczówna, zmuszoną została trzy wsie Diewino, Babino i Zazierje, nadane *pierwszemu jej mężowi kniaziowi Andrzejowi Odyncewiczowi staroście Orszańskiemu*, zwrócić Andrzejowi Sapieże obecnemu staroście Orszańskiemu [4]. W 1596 r. Jarosz Wołowicz pisarz wielkiego księstwa Litewskiego, zanosi protestacyę przeciwko temu, że bracia jego Samuel i Stanisław Wołowiczowie, dodawszy sobie lat, pokwitowali matkę swą wojewodzinę Mścisławską, starościnę Słonimską Halszkę Hlebowiczównę z majątków ojcowskich Mołczadi, Sokołowa i wójtostwa Miżewickiego [5]. W następnym 1597 r. król nakazuje wojewodzinie Mścisławskiej Halszce Hlebowiczównie Stanisławowej Narbutowej i synowi jej Samuelowi Wołowiczowi, bratu zmarłego Stanisława Wołowicza, aby folwark Sokołów, który nieboszczyk Stanisław Wołowicz dożywotnie trzymał, zwrócili teraz kanclerzowi Lwu Sapieże, na zasadzie prawa wydanego przez króla Stefana Batorego, według którego wszystkie majątki do starostwa Słonimskiego należące, po śmierci ich dzierżawców, aktualnemu staroście zwrócone być mają; dla spełnienia tego król jednocześnie wyznacza komisarzy [6]. W 1603 r. Halszka Hlebowiczówna Stanisławowa Narbutowa wojewodzina Mścisławska, spisuje testament, którym rozdziela majątki między dzieci swe; synowi Samuelowi Wołowiczowi dzierżawcy Mołczadzkiemu, zapisuje Dereczyn, Porecze, które się jej dostały od Stanisława Narbuta, córkom Zofii Wołowiczównie Zawiszynej podskarbinej wielkiego księstwa Litewskiego—Rohotnę, a Halszce Wołowiczównie Aleksandrowej Hołowczyńskiej starościnej Lidzkiej—Repuchowo [7].

Gałęź Bahrinowska.

Kniaź Iwan Fedorowicz Odyncewicz, według rodowodu najstarszy syn Fedora i Oksinii, jako *kniaź Iwan Odincewicz*, otrzymuje 1486 r. 12 kop groszy ze skarbu jurgeltu [8] i w 1499 r. pozwany przez braci o skarby macierzyste [9]. Według rodowodu żonaty był z córką Pliuskowa bojaryna Smoleńskiego i z niej pozostawił dwóch synów, Hrihorego i Wasila. Umarł przed 1509 r., gdyż w tym roku w procesie o spuściznę po kniaziach Holcowskich, występują już tylko synowie jego Hrihory i Wasil [10]. Córką jego była matka Aleksandra Bohdanowicza, który ze służby kniazia Słuckiego uciekł do Moskwy, wskutek czego ten ostatni oskarża w 1555 r. *kniazia Hrihorego Iwanowicza Bahrinowskiego*, że ten mu *siostrzeńca swego* Aleksandra Bohdanowicza oddał do służby, który poczyniwszy mu wielkie szkody do Moskwy uciekł [11]. Synowie jego od Bahrinowa pisali się kniaziami Bahrinowskimi.

Kniaź Wasil Iwanowicz, młodszy z braci, jako *kniaź Odyncewicz* występuje 1509, 1510 i 1527, w sprawach o spuściznę po kniaziu Dymitrze Holcowskim [12]. *Kniaź Wasil Iwanowicz Bahrinowski* procesuje się w 1512 r. z kniaziem Semenem Jamontowiczem Podberezskim, który go oskarżał o nazwanie go zdrajcą [13], a w 1540 i 1542 r. z Wojciechem Wojciechowiczem Nasiłowskim o różne krzywdy [14], w 1541 r. z *kniaziem Iwanem Hrihorowiczem Bahrinowskim* [15], w 1548 r. z Sołohubową o 20 kop [16]. W 1549 r. *kniaziowie Wasil i Hrihory Iwanowicze Odyncewicze Bahrinowscy*, występując w swojem i syzowca swego kniazia Andrzeja Semenowicza Odyncewicza horodniczego Mińskiego

[1]) 1586 Maja 3 (Kopia dokum. oryg.). [2]) 1588 Listopada 25 (Kopia dokum. oryg.). [3]) 1589 Stycznia 20 (Kopia dokum. oryg.). [4]) 1589 Lipca 17 (S 68 k. 21). [5]) 1596 Maja 17 (S. 71 d. 114 k. 530). [6]) 1597 Czerwca 22 (Manuskr. Wileń. Publ. Bibl. Ks. 27 k. 90—91 i 93). [7]) 1603 Października 10, oblat. 4 Października 1631 r. (Kopia dokum. oryg.). [8]) Z. 4 k. 18 od. [9]) Patrz wyżej [10]) Tamże. [11]) S. 34 k. 104. [12]) Patrz wyżej. [13]) S. 2 k. 347. [14]) 1540 (S. 6 k. 185 od. i S. 9 k. 162), 1542 (Z. 27 k. 137). [15]) Z. 27 k. 68 od. [16]) S. 18 k. 113 od.

imieniu, procesują wszystkich kniaziów Druckich, o udział w Drucku [1]). W następnym roku, *kniaź Wasil Iwanowicz Odyncewicz Bahrinowski* świadkiem przy zapisie kniazia Lwa Fedorowicza Sokolińskiego na Kiewo-Peczerski monaster [2]). W tymże roku *kniaź Wasil Bahrinowski* oskarża *brata Hrihorego* o bój i krzywdy [3]). W Grudniu 1555 r. *kniaź Wasil Iwanowicz Odyncewicz* opisuje testament, którym na skutek doznanej nieżyczliwości i nienawiści *rodzonego brata swego kniazia Hrihorego Iwanowicza Odyncewicza*, z jakiego powodu nawet zapadł na zdrowiu, mianuje spadkobiercą swym, *synowcą swego kniazia Andrzeja Semenowicza Odyncewicza rotmistrza J. K. M.*, zapisując mu dwory Bahrinowo, Niestanowicze z siołami, Krajsk, Chotajewicze i t. d. [4]). Umarł zaraz po spisaniu tego testamentu bezpotomny i bezżenny; już w Lutym 1556 r. *brat jego kniaź Hrihory Odyncewicz Bahrinowski,* procesując się z kniahinią Semenową Odyncewicza Nastazyą Sanguszkówną, dopomina się o drobne legata zapisane mu testamentem, przez *nieboszczyka brata kniazia Wasila Odyncewicza* [5]).

Kniaź Hrihory Iwanowicz Bahrinowski w 1507 r. świadek w Drucku na akcie sprzedaży dworca Mikityno kniaziowi Iwanowi Andrejewiczowi Połubińskiemu [6]). W 1509 r. król wyznacza *kniaziowi Hrihoremu Bahrinowskiemu* 8 kop groszy jurgeltu [7]). W latach 1509, 1510 i 1527, występuje wraz z innymi kniaziami Odyncewiczami w sprawie o spuściznę po stryju kniaziu Dymitrze Holcowskim [8]). W popisie ziemskim sporządzonym 1528 r. „*kniaź Bahrinowski*" zapisany na 5 koni [9]). *Kniaź Hrihory Iwanowicz Bahrinowski,* procesuje się w 1541 r. z Krajskim o krzywdy w Drucku [10]). W 1549 r. wspólnie *z bratem Wasilem i synowcem Andrzejem,* procesuje się z kniaziami Druckimi o udział w Drucku [11]), a w 1550 r. sam oskarżony przez brata Wasila o bój [12]). W 1555 r. ma sprawę z kniaziem Słuckim *o siostrzeńca swego Aleksandra Bohdanowicza* [13]). Z bratem Wasilem żył w niezgodzie, to też brat testamentem w tym roku spisanym, głównym spadkobiercą uczynił synowca swego Andrzeja [14]), jemu tylko drobne pozostawiając legata. Na początku następnego roku *kniaź Hrihory Odyncewicz Bahrinowski* pozwany przez kniahinię Semenową Odyncewicza—Nastazyę Sanguszkównę o napad na bojaryna jej Niestanowskiego i inne krzywdy, dopomina się jednocześnie o wydanie tego, co mu brat Wasil nieboszczyk zapisał testamentem [15]). *Kniaź Hrihory Iwanowicz Odyncewicz Bahrinowski* w 1556 r. sprzedał pewne grunta Wasilowi Stefanowiczowi Rahozie [16]) i przez tegoż w Styczniu 1559 r. pozwany o niewydanie dokumentów na kupioną ziemię [17]). Umarł w 1559 r.; w następnym roku Wasil Rahoza oblatuje w księgach list sprzedażny *kniazia Hrihorego Iwanowicza Odyncewicza Bahrinowskiego,* na ziemie odziedziczone *po bracie kniaziu Wasilu Bahrinowskim,* który to list miał przyznać w sądzie, ale umarł nie spełniwszy zobowiązania [18]). O żonie jego jedyna wzmianka pod r. 1530, w którym Kierdej Hryczynowicz dzierżawca Obolecki, Uświatski i Ozierzyski, królowej Bony oskarża *kniahinię Hannę Hrihorową Bahrinowską,* o zabranie hospodarskiej dziewki i osadzenie jej w majątku Dreczach [19]).

Według rodowodu pozostawił kniaź Hrihory syna Iwana i córki: **Maryna Hrihorówna** Janowa Pałuska i **Oksinia Hrihorówna** Bohdanowa Szaszkiewicza, *kniażny Bahrinowskie,* w 1558 r. obwiniały kniazia Pawła Jurjewicza Sokolińskiego o gwałtowne zajęcie ich majątku Dołgi łuk nad Dźwiną i dworca w Witebsku [20]). Maryna Pałuska umarła przed 1573 r. jak się to okazuje z aktu, którym Paweł Pac kasztelan Witebski, starosta Wiłkomierski i żona jego Raina Wołowiczówna, cedują Michałowi Wołowiczowi staroście Słonimskiemu prawa swe do domu w Słonimie, który to dom na wszystkie dzieci Hrihorego Wołowicza kasztelana Smoleńskiego, starostę Słonimskiego, spadł *po babce ich nieboszczce pani Janowej Pałuskiej kniażnie Marynie Odyncewiczównie* [21]).

Kniaź Iwan Hrihorowicz, jedyny syn kniazia Hrihorego Iwanowicza, ożenił się według rodowodu z córką kniazia Andrzeja (Semenowicza) Sokolińskiego Babiczą. *Kniaź Iwan Hrihorowicz Bahrinowski,* procesuje się w 1541 r. z kniaziem

---

[1]) S. 22 k. 262 od. d. 247. [2]) A. J. Z. R. I 128. [3]) S. 22 d. 320. [4]) 1555 Grudnia 10 (S. 38 k. 164). [5]) 1556 Lutego 26 (S. 33 k. 565). [6]) Ar. Sł. III 24 [7]) Z. 8 k. 440 od. [8]) Patrz wyżej. [9]) P. 1 k. 7 od. [10]) Z. 27 k. 107 od. [11]) Patrz wyżej. [12]) Tamże. [13]) S. 34 k. 104. [14]) Patrz wyżej. [15]) S. 33 k. 565, patrz wyżej. [16]) 1556 Marca 21 (Rumiancow 119—120). [17]) 1559 Stycznia 26 (Tamże 120). [18]) 1560 Marca 1 (S. 42 k. 172). [19]) W Witebsku 1530 Lutego 20 (Z. 16 k. 58). [20]) 1558 Maja 6 (S. 35 k. 67). [21]) 1573 Listopada 17 (Kopia z dokum. oryg.).

Semenem Bohdanowiczem Odyncewiczem horodniczym Grodzieńskim dzierżawcą Luboszańskim [1]) i z kniaziem Wasilem Iwanowiczem Bahrinowskim, z ostatnim o zabicie popa w Bahrinowie [2]). Po śmierci pierwszej żony, ożenił się powtórnie z Hanną Hlebowiczówną Jesmanówną i umarł przed ojcem. W 1559 r. *kniahinia Iwanowa Bahrinowska Hanna Hlebowicza Jesmanowna*, oskarża kniazia Andrzeja Odyncewicza, iż dnia 18 Marca 1559 r. napadł zbrojnie na majątek Bahrinowski, na którym *nieboszczyk mąż jej kniaź Iwan Bahrinowski*, zapisał jej wiano, a zabrawszy tak ją, jako *i syna starszego kniazia Semena i córki Tomiłę i Bohdanę*, oraz wszystkie ruchomości, odesłał ich najprzód do Myszkowicz, a potem do Repuchowa, gdzie ich okrutnie więził, syna Semena niewiadomo gdzie podział, córkę starszą Tomiłę shańbił, a na niej wymógł zapis, którym wyrzekła się wiana swego na Bahrinowie, poczem dopiero ją i dwie córki zbitych i poranionych wypuścił [3]). Z powyższego dokumentu okazuje się, że kniaź Iwan Bahrinowski pozostawił przynajmniej dwóch synów, z których starszego zwano Semenem i dwie córki Tomiłę i Bohdanę. Tych *kniaziów Bahrinowskich*, niezawodnie synów kniazia Iwana, usunięto w 1567 r. od opieki nad synami kniazia Andrzeja Semenowicza Odyncewicza [4]). **Kniaż Semen**, będzie to niezawodnie *kniaź Semen Iwanowicz Odyncewicz, żonaty z Katarzyną*, dla którego sporządzoną została w drugiej połowie XVI-go wieku kopia kroniki Litewskiej, zawierającej rodowód Odyncewiczów [5]).

Drugim synem kniazia Iwana, będzie **kniaż Dymitr Odyncewicz Bahrinowski**, który wspólnie z kniaziami Januszem Druckim-Horskim i Pawłem Januszewiczem Lubeckim, pomagali kniaziowi Fedorowi Horskiemu w najeździe na zamek Kruchta w powiecie Orszańskim, należący do pani Kacprowej Dembińskiej podkomorzynej Mielnickiej, o co sprawa 1595 r. [6]).

Córką jednego z tych kniaziów (Semena lub Dymitra) była niezawodnie **kniażna Aleksandra Odyncewiczówna Bahrinowska**, wydana 29 Czerwca 1608 r. za Pawła Hrihorowicza Unichowskiego, zmarła 9 Lipca 1622 r. [7]).

Ród kniaziów Odyncewiczów ustał w tym samym czasie, albowiem więcej o nich nie słychać. Wprawdzie według Jabłonowskiego król Władysław IV (!) nadał *Hrihoremu kniaziowi Odyncewiczowi* 600 kop z myta Smoleńskiego [8]), ale fakt ten niezawodnie odnosi się do Kazimierza IV, który w 1486 r. rzeczywiście nadał kniaziowi Hrihoremu (Fedorowiczowi) Odyncewiczowi 6 kop z myta Smoleńskiego [9]).

Odyniec-Odyncewicz, przydomek i nazwisko bardzo pospolite. Aleksander Odyncewicz bojaryn Rudomiński 1524 r. [10]). Fedor Odyncewicz, sługa Wojciecha Jasińskiego kuchmistrza przed 1551 r. [11]). Aleksander Wiktorowicz Odyniec w Brzeskim 1628 r. [12]). Przydomek Odyniec, nosili w Rossyi, Iwan syn Fedora Uszaka z rodu Woroncowych [13]), Andrzej syn Iwana Dołmotki protoplasta Beleutowych [14]), Okinf Semenowicz z rodu Pleszczejewych [15]) i jeszcze jeden Odyniec, przybylec z Kijowa, protoplasta rodu Odincowych [16]). Od jednego z Odyńców nie kniaziów pochodzi ród Odyńców na Litwie, który heraldycy mylnie z kniaziowskim rodem plątają [17]), nadając niektórym z jego członków tytuł kniaziów Barymowskich; mianowicie występują: Grzegorz Odyniec kniaź Barymowski (?) dziedzic Semenczy 1617 i Jan kniaź Barymowski (?) Odyniec w Mińskiem 1700 r. [18]). Był i ród nie kniaziowski Bahrinowskich: Iwan Jurjewicz Bahrinowski, ziemianin Kijowski 1570 r. [19]).

Herb kniaziów Odyncewiczów opisuje Kojałowicz [20]).

---

1) 1541 Września 20 (S. 12 d. 156 k. 149). 2) 1541 Lipca 5 (Z. 27 k. 68 od.). 3) 1559 Maja 4 (S. 36 k. 695 od.). 4) Patrz wyżej. 5) Tamże. 6) 1595 Lutego 28 (S. 63 k. 445). 7) Rękop. bibl. Raczyńskich zawierający rodowody Tryznów i Unichowskich. (Porównaj art. St. Ptaszyckiego w Ateneum 1888 r.). 8) Jabłonowski, Heraldica str. 170, Danił. Skarbiec Nr. 2323. 9) Z. 4 k. 10, patrz wyżej. 10) Z. 14 d. 338. 11) S. 27 k. 237 od. 12) Z. 99 . 266. 13) Sinod. spis. 91, 184. 14) Tamże 98. 15) Tamże 101. 16) Barch. Kn. II 355. 17) Kojałowicz, Herbarz i Niesiecki VII 47. 18) Żychl. II 229—233. 19) A. J. Z. R. I 169; o Bahrinowskich nie kniaziach Arch. Jugo, Skorowidz imion. 20) Kojałowicz, Herbarz.

- **Iwan**, **Michał**, **Andrzej**
  - **Fedor** 1432—1442 Ż. Oksinia
    - **Dymitr Holcowski** 1499 † do 1508 Ż. Julianna 1509
      - **Wasil**
      - **Iwan**
      - **Orechwa**
      - **Andrzej**
      - **Fedka**
      - **Anna** M. Mitia Iwanowicz 1510—1527
    - **Iwan** 1486—1499 Ż. Pliusków
      - **Hrihory Bahrinowski** 1507 † 1559 Ż. Hanna
        - **Iwan Bahrinowski** 1541 † do 1559 Ż. 1 kn. Sokolińska 2 Hanna Jesman 1559
          - **Semen** 1559 Ż. Katarzyna
            - **Aleksandra** † 1622 M. Paweł Unichowski
          - **Dymitr** 1595
          - **Tomiła**
          - **Bohdana**
        - **Maryna** M. Jan Pałuski
        - **Oksinia** M. Bohdan Szaszkiewicz
      - **Wasil** 1509 † 1555
    - **Bohdan** 1499—1528 Ż. c. Sieńka Daszkowicza
      - **Semen Odyncewicz** 1506 † 1542 Ż. Nastazya Sanguszko 1510 † 1559
        - **Andrzej Odyncewicz** 1541 † 1566 marszałek Ż. 1 kn. Zasławska 2 Halszka Hlebowicz
        - **Maryna** M. Lew Obrazcow
        - **Anna** M. 1 kn. Sołomerecki 2 kn. Ostrożecki
    - **Hrihory** 1486—1509
    - **Maryna**
  - **Córka** M. Zygmunt Kiejstutowicz
  - **Aleksander**
    - **Hrihory** 1442

Oginski później **Ogiński**,

od miejscowości Oginty niegdy w powiecie Żyżmorskim, dziś w Kowieńskim.

Kniaź Dymitr Iwanowicz Hłuszonok, syn osiedlonego w Smoleńszczyźnie kniazia Iwana Wasilewicza Hłazynicza-Hłuszonka-Puzynina (protoplasty Puzynów), otrzymawszy od wielkiego księcia Aleksandra przywilej na Oginty w powiecie Żyżmorskim [1]), stał się protoplastą kniaziów Ogińskich [2]). „*Kniaziowi Dymitrowi Hłuszonku*", niezawodnie dworzaninowi swemu, król Kazimierz nadaje 1486—1488, 6 łokci sukna

---

[1]) Patrz wyżej str. 93. [2]) Według rodowodu tego domu (Annibal ad portas Vlodimirus monarcha Russiae in facie et acie ducum et heroum illustrissimae Oginscianae domus ...... a prima prosapiae origine usque ad praesens seculum cum colligatis sibi familiis, genealogica productus serie authore R. P. Andrea Pezarski S. I. etc, Varsoviae 1732), Kniaź Jurij Fedorowicz Kozielski, syn kniazia Fedora Swiatosławowicza Siewierskiego, potomek Swiatopełka, syna wielkiego księcia Włodzimierza Kijowskiego, po upadku Smoleńska 1514 r., przybył z dwoma synami na Litwę; synami tymi byli: kniaź Grzegorz, przezwany Oheń i kniaź Władysław (w ruskich źródłach Włodzimierz) przezwany Puzyn, protoplasta Puzynów. Kniaź Grzegorz Oheń-Ogoń, (ztąd Ogińscy) pozostawił synów, Dymitra stolnika wielkiego Litewskiego i Macieja łowczego Litewskiego, twórców dwóch linii. Dymitr miał dwóch synów, Romana bezpotomnego i Fedora protoplastę szlacheckiej linii Ogińskich. Maciej z Kozielska Ogiński łowczy Litewski, ciwun Wileński, żonaty z Sapieżanką kasztelanką Smoleńską, pozostawił syna Fedora kesztelana Wileńskiego i marszałka wielkiego księstwa Litewskiego, ten Bohdana kasztelana Wileńskiego, a ten Macieja łowczego Litewskiego, żonatego z Tarłówną, z której pozostawił synów Jana, Bohdana i 4 córki; z synów Bohdan jest protoplastą książęcej linii Ogińskich.

Machalskiego z myta Smoleńskiego [1]), 6 kop groszy z myta Smoleńskiego [2]), 6 kop ze skarbu [3]) i 1 ogiera [4]). W sporządzonym w tymże czasie spisie kniaziów i bojar Smoleńskich, kniaź Dymitr wymieniony obok braci jako *„synowie kniazia Iwana brata Głazynina"* [5]). Na tem urywają się współczesne o nim wzmianki; już nie żył w 1510 r., w którym syn jego *kniaź Bohdan Dymitrowicz* otrzymuje potwierdzenie posiadania nadanego przez króla Aleksandra ojcu jego nieboszczykowi kniaziowi Dymitrowi Iwanowiczowi Hłuszonku, dworca Oginty w powiecie Żyżmorskim i 15 ludzi w tymże powiecie, a nadto nadanego jemu samemu sioła Suliszcze w powiecie Orszańskim i zamienionych z Sapiehą siół Chrzęzino i Ozarkowo w Smoleńszczyźnie na Radczyńskim trakcie [6]).

Wymieniony **kniaź Bohdan Dymitrowicz** otrzymuje 1514 r. przywilej na 15 służb w powiecie Kowieńskim [7]). Ożenionym był z Bogumiłą Pawłówną (Paszkówną) [8]); w 1524 r. pisarz łaciński, dzierżawca Skerstymoński Stanisław Skop, *kniaź Bohdan Dymitrowicz*, podkoniuszy Wileński Szymko Mackowicz i dworzanin Iwan Hrynkowicz, otrzymują wspólnie potwierdzenie posiadania przerębu i boru w Wojnowie na rzece Mitawie, w Skojłowie i Andrzejowie z przerębami leśnemi i sianożęciami tamże, które nadał król Aleksander teściowi ich Paszkowi, a po nim wdowa jego, teściowa ich Paszkowa trzymała [9]). Jednocześnie toczyła się sprawa podkoniuszego Wileńskiego Szymka Mackowicza z *kniaziem Bohdanem Dymitrowiczem* o dworzec Promiadziel [10]). Ciż szwagrowie, a mianowicie ciwun Wileński, dzierżawca Uszpolski, Pieniański i Raduński Szymko Mackowicz ze swojakami swymi (mężami sióstr żony) sekretarzem Stanisławem Jakóbowiczem Skopem, *kniaziem Bohdanem Dymitrowiczem* i koniuszym Trockim Iwanem Hrynkowiczem, uzyskują 1536 r. dekret na wojewodzinie Trockiej pani Hrihorowej Stanisławowicza Ostykowicza Elżbiecie, przysądzający im wynagrodzenie krzywd poczynionych w ich dobrach, oraz ich części Poniemunia, przez poddanych części Ostykowej, Poniemunia [11]). W następnym roku król zezwala Pawłowi Sapieże marszałkowi, namiestnikowi Brasławskiemu, udającemu się na wojnę, pozostawić dozór zamku Brasławskiego *kniaziowi Bohdanowi Dymitrowiczowi* [12]). W 1540 r. *kniaź Bohdan Dymitrowicz* nabywszy dom w Wilnie od pani Jurłowej, ma o niego sprawę z zięciem jej kniaziem Jurjem Borowskim [13]). Ta sama sprawa między kniaziem Jurjem Borowskim i jego żoną Barbarą a *kniaziem Bohdanem Dymitrowiczem Hłuszonką* wznowioną została 1542 r. i kniaź Bohdan dowiódł, że dom ten sprzedała mu w 1532 r. pani Jurłowa Hanna Martynówna z córkami Hanną, Barbarą i Katarzyną [14]). Ostatnia to wzmianka o kn. Bohdanie, który dotąd występował tylko z przydomkiem Hłuszonok, bez nazwiska, które dopiero przyjęli jego potomkowie. Wdowa po nim *Bohdanowa Dymitrowicza Bogumiła Pawłówna* w 1555 r. kwituje *syna swego kn. Matwieja Bohdanowicza Ogińskiego (sic)* z odbioru 200 kop groszy, zapisanych jej przez *nieboszczyka męża kn. Bohdana Dymitrowicza* na dworcu Szwintiańskim [15]). Jednocześnie taż *kniahinia Bohdanowa Dymitrowicza Bogumiła Pawłówna* zapisuje *synom swym kniaziom Matwiejowi i Fedorowi Bohdanowiczom Okgińskim* dworzec Staniewski nad rzeką Strawą w powiecie Żyżmorskim, jak jej zapisał małżonek *kniaź Bohdan Dymitrowicz Okgiński* [16]). Wymienione majątki Poniemuń, tak część *nieboszczyka kniazia Fedora Bohdanowicza Ogińskiego, jako i część kniazia Bohdana Matwiejewicza Ogińskiego* (po drugim synie) prawem zastawnem

---

Dla poparcia tego urojonego rodowodu wniesiono 22 Grudnia 1702 r. do akt Trybunału Głów. Litewskiego (ks. 47 za r. 1702 k. 747) fałszowany uniwersał Zygmunta-Augusta do *kniazia Fedora z Kozelska Ogińskiego marszałka królewskiego Wielkiego Księstwa Litewskiego, kasztelana Wileńskiego, dzierżawcy Mohilewskiego, starosty Haińskiego (!)*, wzywający go do przygotowań do wojny (dr. Akt. Wil. XIII str. 25—26). Według ruskich rodosłownych, protoplasta tego rodu T y t u s-J u r i j F e d o r o w i c z k n i a ź K o z e l s k i miał synów (Titowiczów lub Jurjewiczów) W ł o d z i m i e r z a przezwanego p u z y r, protoplastę Puzynych i H r i h o r e g o przezwanego o g o ń, protoplastę Ogińskich (Rodosł. IV 20). [1]) W Wilnie Marca 27 ind. 4 (1486, Z. 4 k. 11 od.). [2]) Stycznia 23 ind. 6 (1488, tamże k. 68). [3]) Tegoż dnia, tamże k. 64. [4]) W Wilnie Marca 6 (1488, tamże k, 68). [5]) Tamże k. 155. [6]) W Krakowie 1510 Sierpnia 5 ind. 13 (Z. 8 k. 375). [7]) Z. 9 d. 433. [8]) Patrz niżej. [9]) W Krakowie 1524 Stycznia 7 ind. 12 (Z. 18 k. 2 i ten sam dokum., dr. Z. 25 k. 228 d. 201). [10]) W tej sprawie list do starosty Żmudzkiego (Z. 14 d 166). [11]) 1536 Luty 22 ind. 9 (Z. 17 k. 539 od./540 i ten sam d. Z. 19 k. 92 d. 70). [12]) 1537 Marca 30 ind. 10. List do Sapiehy (Z. 20 k. 14 d. 20). [13]) S. 10 k. 51 od. d. 84. [14]) S. 11 k. 100. [15]) 1555 Grudnia 1, oblatowano 20 Grudnia t. r. (S. 31 k. 554). [16]) 1555 Grudnia 20 (Z. 34 k. 399).

w sumie 200 kop groszy, jako też i folwark Promiadziew, znajdowały się w 1577 r. w posiadaniu kniahini Andrzejowej Tymofiejewicza Kapuścinej kasztelanowej Brasławskiej, starościny Owruckiej Hanny Szymkówny (córki wymienionego Szymka Mackowicza [1]).

Wymienieni synowie kniazia Bohdana, Matwiej i Fedor, są twórcami dwóch gałęzi kniaziów Ogińskich, książęcej i szlacheckiej. Trzecim synem Bohdana mógł być **kniaź Semen Ogiński**, władający w 1559 r. siołem Wojgowo w puszczy Wieleńskiej [2]). Córką Bohdana mogła być **kniażna Emilia Ogińska**, nazwana *córką kniazia Bohdana Ogińskiego na Tadolinie*, żona Rejnolda von Ungern-Sternberg, żyjącego 1547—1593 [3]).

Szczep młodszy (szlachecki) [4]).

Kniaź Fedor Bohdanowicz Ogiński, wspomniany 1555 r. obok matki i brata [5]). Zaślubił Ludmiłę Strzeżowską [6]); tej ojciec Iwan Strzeżowski, wydawszy córkę swą Ludmiłę za *kniazia Fedora Ogińskiego*, aktem z d. 11 Lutego 1555 r. zapisał jej dobra Mohilno i Kołpin [7]). Po zniknięciu Iwana Strzeżowskiego, wdowa po nim Olena Wasilewna Korsakówna wyszła powtórnie za Jacka Bohdanowicza Bystrejskiego; w 1558 r. pani Jackowa Bohdanowicza Bystrejska Olena Wasilewna Korsakówna, odziedziczywszy po mężu Iwanie Strzeżowskim wspólnie z córkami, *Ludmiłą żoną kniazia Fedora Ogińskiego i Owdotią żoną Jurja Mikołajewicza Dowkszy, Iwanówanami Strzeżowskiemi*, dwór Chorom i plac w Połocku, swoją część tych posiadłości zapisuje córce Owdotii i jej mężowi, zięciowi swemu [8]). Okazało się jednak, że ojciec Ludmiły nie zginął, ale pozostawał w niewoli Moskiewskiej, z której powróciwszy, Iwan Strzeżowski manifestuje 5 Czerwca 1569 r. o zabranie spraw, dokumentów, oraz zapisów córek, danych im przez ich mężów [9]). Dnia 8 Czerwca 1575 r. *kniaź Fedor Bohdanowicz Ogiński* spisuje testament, którym rozporządza dobrami i wspomina o młodszym synie Hrihorym [10]); umarł zaraz potem, albowiem w 1577 r. nazwany *nieboszczykiem* [11]). Wdowa po nim *kniahinia Ludmiła Ogińska*, za dojściem do lat zupełnych synów swych Bohdana i Hrihorego Ogińskich, zapisuje im 1592 r. (?) dobra swe, w dom Ogińskich wniesione [12]). Oprócz wymienionych dwóch synów, miał pozostawić kniaź Hrihory córkę **kniażnę Halszkę** za Ocierpiętą (?) [13]). Będzie to zapewne *kniażna Halszka Ogińska* żona Jana-Kazimierza Umiastowskiego, w końcu podkomorzego Brześciańskiego, żyjącego 1610—1655, matka córki Anny Umiastowskiej za Floryanem Sapiehą starostą Zdzitowskim († 1637 r.) [14]).

Kniaź Bohdan Fedorowicz Ogiński występuje 1593—1601 jako podstoli Trocki [15]); umarł bezpotomnie przed 1607 r., w którym wdowa po *kniaziu Bohdanie Ogińskim podstolim Trockim, Barbara Michałówna Stachowska*, otrzymuje przywilej na dożywotne posiadanie dwóch wsi osiadłych Diedino w Brasławskiem, które mąż jej nabył od Holeniszczowej [16]). Wymienionej *wdowie kniazia Bohdana Ogińskiego podstolego Trockiego*, już Samuelowej Bilewiczowej, król w 1610 r. odbiera Diedino, jako nabyte bez konsensu królewskiego i takowe nadaje Januszowi Skuminowi Tyszkiewiczowi pisarzowi wielkiego księstwa Litewskiego [17]).

Kniaź Hrihory Fedorowicz Ogiński wspomniany obok rodziców 1575 i 1592 [18]); *Hrihory Ogiński pojmując za żonę* Jakuszewską, czyni jej 1597 r. zapis na dobrach, które mu przypaść mają z działu z *bratem Bohdanem* [19]); była to Wera Jakuszewska herbu Szaława [20]). Przeżyła męża; *Hrihorowa Ogińska* trzymała dożywocie Koł-

---

[1]) Testament jej (S. 65 k. 805—806 od.). [2]) Rewizya Puszcz str. 58. [3]) C. Russwurm, Nachrichten über das Geschlecht Ungern-Sternberg gesammelt von Rudolf Freiherrn Ungern-Sternberg zu Birkas. Reval 1872—1877, zweiter Theil, II Stammtafeln. [4]) Rodowód tej linii umieszczony w dekrecie wywodowym familii Ogińskich, oblatowanym 11 Lutego 1773 r. w księgach ziemskich prowincyi Połockiej, z którego wypis z ksiąg ziemskich powiatu Siebieżskiego z d. 22 Października 1829 r. [5]) Patrz wyżej. [6]) Inny rodowód robi z niej dwie osoby—żony kn. Fedora: Wierę Strzyżowską i Ludmiłę Bystrejską, która miała wyjść powtórnie za Hrihorego Mirskiego (Żychl. V 178, IV 188). [7]) Dekret wywodowy. [8]) 1558 Listopada 16 (Z. 40 k. 284). [9]) Dekret wywodowy. [10]) Tamże. [11]) Patrz wyżej. [12]) Dekret wywodowy. [13]) Żychl. V 178. [14]) Kosiński III 537. [15]) 1593 i 1596, tylko „*Bohdan Ogiński*“ (Akt. Wil. XI 55, 60) 1601 „*Bohdan Fedorowicz Ogiński*“ (Tamże VIII 41). [16]) 1607 Czerwca 5 (Z. 89 k 30). [17]) 1610 Marca 29 (Z. 89 k. 182). [18]) Patrz wyżej. [19]) Dekret wywodowy. [20]) Rodowód u Żychl. V 178.

pino i Mohilno w Połockiem, na które, po jej zejściu, otrzymuje 16 Kwietnia 1630 r. przywilej Janusz Kiszka wojewoda Połocki [1]). *Synowie kniazia Hrihorego Ogińskiego Piotr, Dymitr i Bohdan* uskutecznili między sobą 1634 r. dział majątkowy [2]). Córką Hrihorego miała być **Jadwiga**, żona Jana Karwowskiego herbu Rawicz [3]).

Piotr Hrihorowicz (zwany także **Bohdanem**, w katolicyzmie?), dziedzic majątku Poszcza w Brasławskiem [4]), miał dwie żony, obie Zofie Rudominianki. Jedna (nazwana żoną Bohdana), była córką Piotra Rudominy Dusiatskiego kasztelana Smoleńskiego i Abramowiczówny, siostrą Krystyny Rudominianki zakonnicy benedyktynki i matką syna Jana-Jerzego [5]); druga (nazwana żoną Piotra) była córką Janusza Rudominy Dusiatskiego i Chrapowickiej [6]).

Jedyny syn Piotra-Bohdana:

Jan-Jerzy Ogiński [7]), urodzony 1631 r. [8]), jako *Jerzy Ogiński podkomorzy Brasławski*, posłował na sejmy 1669 i 1670 [9]). Mianowany marszałkiem Brasławskim około 1672 r.; w 1674 r. jako *Jan-Jerzy Ogiński marszałek Brasławski* posłował ad pacta conventa i podpisał (tylko *Jan*) elekcyę królewską [10]). Wskutek cessyi Marcyana z Kozielska Ogińskiego, który z żoną Marcybellą-Anną Hlebowiczówną otrzymuje 15 Marca 1676 r. konsens na ustąpienie dożywocia starostwa Radoszkowskiego *dla Jana-Jerzego z Kozielska Ogińskiego marszałka Brasławskiego* [11]), został starostą Radoszkowskim. *Jan Ogiński marszałek Brasławski* w tymże roku znajdował się na sejmie [12]). Umarł 26 Października 1678 r., mając lat 47 [13]); wspólny pogrzeb jego i Jerzego Ogińskiego wojewodzica Trockiego, odbył się w Wilnie 5 Listopada 1680 r. [14]). Jan Ogiński nabywszy Obabie w powiecie Brasławskim od Jerzego i Jana Steckiewiczów, takowe ustąpił 1674 r. w sumie 6000 złp. Stefanowi i Krystynie z Galimskich Czerniawskim, którzy w następnym roku zrzekli się tego majątku. Po bezpotomnej śmierci Jana, dobra te wraz z Poszczą przeszły na jego siostrzenice Krystynę z Korsaków Konstantową Szczytową i Maryannę z Korsaków 1-o Pawłowę Swirską, 2-o Bykowską, oraz Michała Bohdanowicza Ogińskiego. W 1690 r. Bykowska zrzekła się sukcesyi na rzecz siostry swej Szczytowej, która ustąpiła Michałowi Ogińskiemu majątek Poszcza w zamian za jego część Obab [15]). Sukcesorowie Jana Piotrowicza Ogińskiego marszałka Brasławskiego, po dwóch córkach brata jego Dymitra, kwitowali z tego spadku 1697 r. współsukcesora swego Michała Ogińskiego [16]).

Dymitr Hrihorowicz dziedzic Uzmion [17]), występujący 1634 obok braci [18]) i 1638 r. [19]), zaślubił (podobno 22 Czerwca 1650 r. ? [20]) Helenę Chrapowicką, córkę Eustachego Chrapowickiego wojskiego Połockiego i Krystyny Łowejko [21]) i pozostawił dwie córki: **Katarzynę-Barbarę** za Stefanem Korsakiem kasztelanem Połockim i **Petronellę** za Mikołajem Woroniczem [22]). Ostatnia widocznie zmarła bezdzietnie, poczem dwie córki Korsakowej: Krystyna Konstantowa Szczytowa i Maryanna 1-o Pawłowa Świrska, 2-o Janowa Jaksa-Bykowska [23]) brały spadek po Janie-Jerzym Ogińskim marszałku Brasławskim [24]).

Bohdan Hrihorowicz, wspomniany 1634 r. obok braci [25]), dziedzic Mohilna i Kołpina [26]), jako *kniaź Bohdan z Kozielska Ogiński* właściciel Kołpina, występuje 1646 r. [27]).

---

[1]) Z. 99 k. 369. [2]) Dekret wywodowy. [3]) Rodowód u Żychl. V 178. [4]) Tamże. [5]) Tamże IV 232 i Wojniłowicz: Śnieg Ogień, J. O. Jerzy wojewodzic Trocki, Jan marszałek Brasławski z Kozielska Ogińscy... przy pogrzebowey lustrze. Wilno 1680, k. C. 1 od., H 3 od. [6]) Żychl. IV 236. [7]) Dekret wywodowy nazywa go „*Piotrowiczem*“ (patrz niżej); toż Pezarski Annibal 131—132 i Rodowód u Żychl. V 178. Wyraźnie synem Bohdana i wymienionej Rudominówny, nazywa go panegiryk: Wojniłowicza Śnieg Ogień k. C. 1 od., G 3 i H 3 od. Choć syn Bohdana nie mógł być rodzonym bratem Michała Bohdanowicza, który na równi z potomkami sióstr stryjecznych po nim dziedziczył; widocznie więc i Piotr i Bohdan—to jedna osoba. [8]) Żył lat 47, patrz niżej. [9]) Vol. leg. V 37 i 52 (paginacyi nowej). [10]) Tamże, k. 276 i 289. [11]) Z. 138 k. 76. [12]) Vol. leg. V 427, 435. [13]) Wojniłowicz, Śnieg Ogień k. L 3. [14]) Tamże karta tytułowa. [15]) Słownik Geogr. VII 316. [16]) Dekret wywodowy. [17]) Żychl. V 178. [18]) Patrz wyżej. [19]) S. 101 d. 112. [20]) Żychl. V 28. [21]) Tamże VII 35, V 178. [22]) Tamże i Pezarski Annibal 132. [23]) Żychl. V 178. [24]) Patrz wyżej. [25]) Tamże. [26]) Żychl. V 179. [27]) Arch. Sbor. I 383.

Żona jego Konstancya Młodzianowska, 1-o voto Janowa Dziewałtowska chorążycowa Kowieńska, 2-o obecnie *Bohdanowa Ogińska* występując w asystencyi męża, procesuje się 1646 r. z Kudrewiczem o ziemie na Żmudzi [1]). Bohdan pozostawił syna Michała i córkę **Maryannę**, żonę Kazimierza Rudominy [2]).

Michał Bohdanowicz, będzie to niezawodnie *Michał Ogiński*, towarzysz roty wojewody Trockiego 1680 r. [3]). *Michał Bohdanowicz Ogiński syn Bohdana Hrihorowicza Ogińskiego*, otrzymuje 2 Marca 1685 r. list zaręczny w sprawie z bojarami ekonomii Połockiej [4]), a w 1690 r. dekret w sprawie z Janem Ogińskim wojewodą Połockim, stwierdzający jego rodowód [5]). Odziedziczywszy po Janie Jerzym Ogińskim marszałku Brasławskim część majątku Obabie, zamienił takową 1690 r. z Maryanną z Korsaków Bykowską na Poszczę [6]). Jeszcze w 1697 r. *Michał Ogiński* układa się z innymi sukcesorami marszałka Brasławskiego co do spadku po nim [7]). Z żony Teresy Podbereskiej [8]) pozostawił syna Jana [9]). Czy nie drugą jego żoną będzie Zofia z Orwidów Ogińska, występująca 1723 r. [10]).

Jan Michałowicz Ogiński dziedzic Kołpina, Mohilna, Poszczy, Narun i t. d. [11]), nie mając potomstwa z żoną swą Zasztoltówną, zapisał 1712 r. (?) dobra swe Mikołajowi Franciszkowi Ogińskiemu, podskarbiemu nadwornemu Litewskiemu [12]). Tenże *Jan Ogiński starosta Jaswojnski*, żeniąc się powtórnie z Bujnicką, uzyskał od tegoż podskarbiego (a raczej jego sukcesorów) zwrot powyższego zapisu donacyjnego [13]). Tą drugą żoną starosty Jaswojnskiego była Eleonora Bujnicka, córka Kazimierza Bujnickiego miecznika Połockiego i Krystyny Konińskiej, urodzona 1703 roku, poślubiona 1726 r., owdowiała 1741 r. [14]). Pogrzeb *Jana Ogińskiego starosty Jasmońskiego* odbył się w Połocku 4 Kwietnia 1742 r. [15]). Wdowa po nim umarła 1755 r., pogrzeb jej odbył się tegoż roku w kościele Połockim Jezuitów [16]). Urodziła mężowi pięciu synów i trzy córki, z których trzej synowie i dwie córki pomarli w dzieciństwie [17]).

Pozostała przy życiu córka **Teresa** w chwili śmierci matki 1755 r. była żoną Korsaka surogatora (podwojewodzego) województwa Połockiego [18]). Był to Trojan Korsak, który owdowiawszy po niej, ożenił się powtórnie 1763 r. z Kazimierą Wojniańką [19]) i zmarł w Marcu 1773 r. [20]).

Ignacy, starszy syn Jana i Bujnickiej, już w 1755 r. żonaty z Anną Szantyr [21]). W 1773 r. jako *starosta Jasmoński wspólnie z synami Janem i Aloizym starościcami Jasmońskimi*, oraz *Tadeuszem, Konstantym i Józefem Michałowiczami marszałkowiczami Brasławskimi Ogińskimi* aktykował w ziemstwie Połockiem rodowód swej linii [22]). Z synów jego **Jan** był następnie pułkownikiem wojsk Polskich [23]), niezawodnie tenże *Jan Ogiński jenerał-major wojsk Rosyjskich* 1818 r. [24]); **Aloizy** miał piastować urząd stolnika Inflantskiego i być 1791 r. marszałkiem trybunału W. Ks. Litewskiego [25]), co się jednak nie sprawdza. Córką Ignacego niezawodnie była **Kornelia Ogińska** *starościanka Jasmońska* (Sceśmontska?), żona Zygmunta Zenowicza starosty Sznitowskiego [26]), zmarła 1803 r. [27]).

Michał, drugi syn Jana i Bujnickiej [28]), jako starościc Jasmoński zaślubił w Sołach 24 Września 1754 r. Marcybellę Poźniak podkomorzankę Oszmiańską [29]), wspólnie z którą występuje w następnym roku [30]). Kolejno mianowany podkomorzym Brasławskim 1766 r. [31]), marszałkiem Brasławskim 11 Marca 1770 r. [32]), kasztelanem Brasławskim 26 Listopada 1793 r. [33]). Był dziedzicem Poszczy i Narun [34]). Oprócz synów Tadeusza, Konstantego i Józefa, wymienionych pod 1773

---

[1]) S. 121 k. 124 od. rej. 1. [2]) Pezarski, Annibal str. 132 i Żychl. V 179. [3]) Wojniłowicz, Śnieg Ogień 1680 k. C. [4]) Dekret wywodowy. [5]) Tamże. [6]) Patrz wyżej. [7]) Dekret wywodowy, patrz wyżej. [8]) Żychl. V 179. [9]) Dekret wywodowy i t. d. [10]) Akt. Tryb. Głów. Lit. 1723 Sierpnia 28 d. 992. [11]) Żychl. V 179. [12]) Dekret wywodowy. [13]) Tamże. [14]) X. A. Żebrowski, S. J. Kazanie w dzień pogrzebu J. W. J. P. Eleonory z Buynickich Ogińskiey staróściny Jasmońskiej, 1755 Wilno Akad. S. J. [15]) Kurjer Polski 1742 r. Nr. 282. [16]) Żebrowski, Kazanie. [17]) Tamże. [18]) Tamże. [19]) Żychl IV 367. [20]) Wiadomości Warszawskie 1773 r. Nr. 28, suppl. [21]) Żebrowski, Kazanie. [22]) Dekret wywodowy. [23]) Żychl. V 179. [24]) Kurjer Litewski 1818 r. Nr. 86. [25]) Żychl. V 179. [26]) Wywód Zenowiczów w Herold. Petersb. [27]) Jermołowicz S. J., Kazanie na pogrzebie Kornelii z kn. Ogińskich Zenowiczowej. Połock 1803 r. [28]) Żebrowski, Kazanie. [29]) Kurjer Polski 1754 Nr. 64. [30]) Żebrowski, Kazanie. [31]) Dekret wywodowy. [32]) Z. 184 k. 674. [33]) P. 36 k. 143. [34]) Żychl. V 179.

rokiem [1]), pozostawił kilka córek: **N. N.** marszałkówna Brasławska poślubiła 21 Sierpnia 1784 r. Dominika Ryka marszałka Rzeżyckiego, strażnika Inflantskiego, który umarł 5 Października tegoż roku [2]). **Augusta-Anna** wydana 1786 r. za Hieronima Skumin-Tyszkiewicza starostę Kiermelskiego [3]). **Wiktorya**, wyposażona przez biskupa Masalskiego majątkiem Wiejsieje [4]), żona Mateusza Żyniewa starosty Berżnickiego, zmarła bezpotomnie 27 Czerwca 1830 r. [5]). Z synów Michała, **Tadeusz** podstarości Brasławski, kawaler orderu św. Stanisława, umarł bezpotomnie [6]); potomkowie **Konstantego** szambelana J. K. M., później sędziego 2-go departamentu gubernii Połockiej, dziedzica Mobilna, oraz **Józefa** również szambelana J. K. M., w końcu marszałka szlachty powiatu Siebieżskiego, pana na Poszczy, Narunach i t. d., istnieją po dziś dzień [7]).

Szczep starszy (książęcy).

Kniaź Matwiej Bohdanowicz, starszy syn kniazia Bohdana Dymitrowicza Hłuszonki i Bogumiły Pawłówny [8]), zaślubił Katarzynę Janównę Jurłównę, córkę Jana Jurłowa i żony jego Hanny 2-o voto Marcinowej Podsudkowskiej; okazuje się to ze sprawy kniahini Jurjowej Borowskiej Barbary i *Matwiejowej Bohdanowicza, Katarzyny Jurłowien*, które pozywają 1546 r. matkę swą panią Marcinowę Podsudkowską Hannę, o danie im takich wypraw, jaką dała starszej ich siostrze Hannie, wydając ją za Matwieja Andrejewicza skarbnego hospodarskiego, mianowicie 400 kop, owdowiawszy bowiem po ojcu ich Janie Jurłowie, cały spadek po nim zagarnęła i majątki które on trzymał w zastawie, Lyntupy i Olony spuściła [9]). *Kniaź Matwiej Bohdanowicz Ogiński* wymieniony 1555 roku w zapisie matki swej [10]), a w następnym roku podpisany jako świadek [11]). W latach 1557—1558 *kniaź Matwiej Ogiński* był sprawcą starostwa Kowieńskiego [12]), a około 1559 roku został ciwunem Wileńskim. *Kniaź Matwiej Ogiński ciwun Wileński* lustrował 1560 roku dobra nadane Tatarom [13]). W 1563 roku *Matwiej Bohdanowicz Ogiński ciwun Wileński, niewodniczy króla J. M. dworów Zawilejskich*, okupiwszy u Macieja Petkowicza czasznika hospodarskiego folwark Poniewieżski, oddał takowy w zastaw kn. Jurju Borowskiemu ciwunowi Korszewskiemu, przyczem spisany został inwentarz tego majątku [14]). Niezawodnie umarł w 1564 r., albowiem w 1565 r. występuje tylko *kniahinia Matwiejewa Ogińska* jako mająca dostarczyć zbrojnych jeźdźców do służby wojennej [15]). Taż Katarzyna Jurłówna (u Pezarskiego mylnie Tarłówna [16]), wyszła powtórnie za Hrihorego Bohdanowicza Wołowicza (łowczy Litewski 1569 r., kasztelan Smoleński 1572 † 1577). Ponownie zostawszy wdową, *wojewodzina Smoleńska, starościna Merecka Hrihorowa Wołowiczowa Katarzyna Iwanówna Jurłówna*, aktem z d. 16 Października 1579 r. zeznaje, że sprzedała na wieczność za 2500 kop groszy majątek swój Poniewież w ziemi Żmudzkiej nad rzeką Niewiażą *córce swej podkomorzynej Kowieńskiej, sekretarzowej (królewskiej) pani Wojciechowej Dziewałtowskiej, kniaźnie Hannie Matwiejewnie Ogińskiej* [17]). Jeszcze w 1595 r. na prośbę *wojewodziny Smoleńskiej pani Hrihorowej Wołowiczowej Katarzyny Jurłówny*, król wyznacza komisarzy, którzy zjechawszy na grunt w obecności dzierżawcy Dorsuniszskiego kniazia Bohdana Ogińskiego, odgraniczyli od majątku dzierżawy Dorsuniszskiej Predkuny, majątek wojewodzinej Kronie i zaspokoili ją co do krzywd jej wyrządzonych [18]). Według rodowodu pozostawił kniaź Matwiej dwóch synów i cztery córki [19]). Z nich o Katarzynie za Mleczką sędzią ziemskim Wiłkomierskim i Annie (?) za Chojnackim (?), a także o synu Janie (niby stolniku Litewskim i pierwszym deputacie na trybunał wielkiego księstwa Litewskiego, po ustanowieniu tegoż trybunału przez króla Stefana) więcej nie słychać [20]).

Hanna (córka Matwieja) [21]) miała dwóch mężów. Pierwszym był Abram Kuncewicz poborca Kowieński i dworów królewskich Poniemońskich, który umarł 1562 r., nie zdawszy liczby z zebranych pieniędzy za r. 1561—1562; drugim Wojciech Dzie-

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Gazeta Warszawska 1784 r. Nr. 88 suppl. [3]) Żychl. V 179. [4]) Tamże. [5]) Kurjer Warszawski 1830 r. Nr. 181. [6]) Żychl. V 179. [7]) Tamże 180. [8]) Patrz wyżej. [9]) 1546 Kwietnia 17 (Z. 30 k. 59 od. d. 57). [10]) Patrz wyżej. [11]) Rewizya Puszcz str. 99, 102 [12]) Z. 35 d. 207 i Z. 37 d. 105. [13]) Vol. leg. III 583. [14]) Akt. Wil. XIV 77. [15]) Arch. Jugo Cz. VII T. VI 216. [16]) Pezarski, Annibal 181. [17]) S. 58 k. 242 od. [18]) 1593 Czerwca 10 (Z. 76 d. 484). [19]) Pezarski, Annibal 183—184. [20]) Tamże 183—184. [21]) Tamże mylnie „Barbara za Dziewałtowskim chorążym Kowieńskim".

wałtowski dworzanin J. K. M., który przedstawił 1566 r. kwity z opłaconych za Kuncewicza poborowych pieniędzy, a nadto pożyczył królowi pewną sumę, w której król puścił jemu i *„małżonce nieboszczyka Abrama Kuncewicza Hannie Matwiejewnie Ogińskiej, obecnie z Wojciechem Dziewałtowskim w małżeństwie żyjącej"*, sioło Bobty we włości zamku Kowieńskiego [1]). Aktem w tymże roku zeznanym, Wojciech Dziewałtowski dworzanin J. K. M., na Upicie, Bonarowie i Stankowiczach, zapisuje *małżonce swej kniażnie Hannie Matwiejewnie Ogińskiej* majątek Stankowicze w ziemi Żmudzkiej [2]). *Podkomorzyna Kowieńska sekretarzowa (królewska) pani Wojciechowa Dziewałtowska kniażna Hanna Matwiejewna Ogińska*, wskutek zapisu matki swej, otrzymuje 1579 r. Poniewież [3]).

Nastazya [4]) córka Matwieja, żona Gabriela Narkuskiego rotmistrza królewskiego. Gabryel Narkuski rotmistrz królewski za zasługi wojenne za króla Stefana w wyprawach Moskiewskich, otrzymuje 4 Maja 1598 r. wspólnie *z żoną Nastazyą Okgińską* dożywocie wsi Lizy, Łajgi, Rupsztoty i Grabli w ciwuństwie Retowskim [5]). Ów Gabriel Narkuski i jego małżonka otrzymali poprzednio, bo w 1588 r. przywilej na sioło we włości Wileńskiej [6]), i sioła Sokolniki i Borszuwiszki od dworu Wysokodworskiego województwa Wileńskiego [7]). Córką ich musiała być Krystyna Narkuska, która wspólnie z mężem Janem Baką sprzedali majętności Strawiniki w Trockiem Rainie Wołowiczównie Ogińskiej podkomorzynej Trockiej, ta zaś takową zapisała 1633 r. na monaster Kroński [8]).

Kniaź Bohdan Matwiejewicz Ogiński [9]) w 1577 r. władał częścią Poniemunia, będącej w zastawie u kniahini Kapuścinej [10]); służąc wojskowo odznaczył się 1577 r. pod Gdańskiem a 1581 r. pod Wielkimi Łukami [11]). *Kniaź Bohdan Ogiński* zamienił 1581 r. Kotliszki na Popliszki [12]); mianowany 1580 r. podkomorzym Trockim [13]), jako taki otrzymuje w tymże roku przywilej na dzierżawę Kojryszki [14]), a 1582 r. na sioło Nowosiółki w powiecie Mozyrskim [15]). W 1585 r. *kniaź Bohdan Okgiński z Kozielska podkomorzy Trocki,* wziąwszy w zastaw w summie 1000 kop groszy od kniazia Stefana Korybutowicza Zbarażskiego wojewody Trockiego, jako dzierżawcy Dorsuniszskiego, 72 włók osiadłych od tegoż starostwa, na ich dożywotnie posiadanie otrzymuje przywilej [16]). W rok potem (w Marcu 1586 r.) otrzymał przywilej na dzierżawę Dorsuniszską (po kniaziu Stefanie Zbarażskim) [17]). Na tej dzierżawie wyrabia 1588 r. dożywocie dla małżonki swej [18]). Tegoż roku otrzymuje przywilej na przyłączenie, wskutek odgraniczenia komisarzy, 12 włók boru Żyżmorskiego do majątku swego Ogint [19]). *Podkomorzy Trocki i dzierżawca Dorsuniszski kniaź Bohdan Okgiński* zcedował sioło Nowosiółki w powiecie Mozyrskim kniaziowi Jaroszowi Żyżemskiemu staroście Rzeczyckiemu, który na nie otrzymuje przywilej (1 Grudnia 1588 r.) [20]). W dalszym ciągu *Bohdan Ogiński* otrzymuje 1589 r. przywilej na dom i ziemie w Wilnie [21]), 1594 r. potwierdzenie rozgraniczenia Ogint od Rumszyszek [22]), 1595 r. przywilej na mostowe w Mikulinie [23]), 1597 r. na dzierżawę Kormiałowską [24]) i 1598 r. na kupno Bilaniszek w powiecie Trockim od Tatarów [25]). Tegoż roku *kniaź Bohdan Ogiński podkomorzy Trocki dzierżawca Dorsuniszski i Kormiałowski,* do dóbr Mikulińskich z miasteczkiem w Smoleńszczyznie, które otrzymał po Ostafieju Wołowiczu, otrzymuje przywilej na przykomórek w tym miasteczku, które leży na drodze z Witebska do Smoleńska, kędy zdrajcy i szpiegowie Moskiewscy jeżdżą, aby pilnował ich i innymi drogami jeździć nie pozwolił [26]). Jeszcze w tym roku *kniaź Bohdan Matwiejewicz Ogiński* sprzedaje Kurkliszki nabyte od Mikołaja Siemaszki, Jerzemu Radoszyńskiemu za 600 kop groszy [27]). Konstytucya 1601 r. potwierdziła działalność komisyi odbytej 1589 r. w sprawie rozgraniczenia dóbr dzierżawy i kościoła Dorsuniszskich z dobrami Kronie *podkomorzego Trockiego kniazia Bohdana Ogińskiego* i 1593 r. ze wsią Narkuńce do Kroni należącą „za matki jego wywo-

---

[1]) W Knyszynie 1566 Marca 22 (dr. Zbiór dawn. dypl. II 183—186). [2]) 1566 w Marcu (Z. 5 d. 7). [3]) Patrz wyżej. [4]) U Pezarskiego „Jadwiga" str. 183. [5]) Z. 84 k. 266. [6]) Z 73 k. 294 i Z. 74 k. 299. [7]) Z. 73 k. 365 i Z. 74 k. 374. [8]) Akt. Wil. XI 117. [9]) U Pezarskiego mylnie „Marcin-Bohdan" str. 184. [10]) Patrz wyżej. [11]) J. G. Jurewicz, Trophaeum Gloriae Ill. D. D. Alexandro Oginski etc. erectum ad pompam funebram, Vilnae Typogr. Acad. 1667. [12]) Z 59 d. 75. [13]) Z. 66 k. 121. [14]) Z. 65 d. 46. [15]) Z. 69 k. 54. [16]) 1585 Luty 25 w Warszawie (Z. 73 k. 6 i 74 k. 6, dr. Zbiór dawn. dypl. II 186—187). [17]) Z. 73 k. 103 i Z. 74 k. 116. [18]) Tamże k. 369 i 380. [19]) Tamże k. 371 i 380. [20]) Tamże k. 452 i 481. [21]) Z. 72 k. 156—158. [22]) Z. 77 d. 609. [23]) Z. 76 d. 687. [24]) Tamże d. 789. [25]) Z. 84 d. 260. [26]) Tamże 262 [27]) 1598 Grudnia 31 (Słow. Geogr. IV 895).

dzoną" [1]). *Kniaź Bohdan z Kozielska Ogiński podkomorzy Trocki, dzierżawca Dorsuniszski* występuje 1607 r. wspólnie *z żoną Reginą Wołowiczówną* [2]). Tegoż roku otrzymuje potwierdzenie na kupno majątku Jewie w powiecie Trockim od kniazia Łukasza Świrskiego [3]). Za zasługi swe, gdy ścigał kozaków i ich wodza Nalewajkę zastępując hetmana, oraz za męztwo pod Kohenkuzem ze Szwedami, *kniaź Bohdan z Kozielska Ogiński podkomorzy Trocki, dzierżawca Dorsuniszski i Kormiałowski* otrzymuje przywilej na 8000 złp. ubezpieczonych na 83 włókach ziemi starostwa Dorsuniszskiego [4]), co konstytucyą tegoż roku potwierdzono [5]). Jako starosta prawosławnego bractwa Wileńskiego, podpisał się 1608 r. na protestacyi tegoż bractwa przeciwko uciskom wyrządzanym jego współwyznawcom przez unitów [6]). *Kniaź Bohdan Ogiński podkomorzy Trocki* posłował na sejmy 1609, 1611 i 1613 r. [7]). W 1612 r. *Bohdan Ogiński z synami Janem i Aleksandrem* podpisany na funduszu szlachty wyznania prawosławnego na monaster w Mińsku [8]), a w 1615 r. *kniaź Bohdan Matwiejewicz Ogiński podkomorzy Trocki, starosta Dorsuniszski i Kormiałowski* brał udział w komisyi wyznaczonej do traktowania z posłami cara o pokój [9]). Tenże *kniaź Bohdan Matwiejewicz Ogiński podkomorzy Trocki, dzierżawca Dorsuniszski i Kormiałowski i małżonka jego Raina Wołowiczówna* aktem z dnia 20 Lipca 1619 r. ustanawiają fundusz na cerkiew w majątku Jewie, tak na założenie monasteru, jako szkoły i drukarni, zapisując na ten cel same Jewie i Oleśnicę [10]). Dzierżawę Kormiałowską musiał zcedować 1620 r. *synowi Janowi,* który w tym roku otrzymuje na nią przywilej [11]). W 1623 r. *kniaź Bohdan Ogiński podkomorzy Trocki* otrzymuje konsens na cessyę *synowi Aleksandrowi dworzaninowi królewskiemu,* dzierżawy Dorsuniszskiej [12]). Umarł 1625 r. [13]), pochowany w monasterze Krońskim [14]). Podkomorzym Trockim *po śmierci Bohdana Ogińskiego* mianowany 20 Września 1625 r. Piotr Wołowicz starosta Somiliszski, chorąży Trocki [15]).

Żona jego Raina Wołowiczówna występująca obok męża 1582, 1588, 1607 i 1619 r. [16]), była córką Hrihorego Bohdanowicza Wołowicza wojewody Smoleńskiego [17]) i pierwszej jego żony (drugą była teściowa jej Katarzyna Jurłowna Ogińska). Od sukcessorów Eustachego Wołowicza nabyła Mikulin alias Horodyszcze w Witebskiem [18]). Jako wdowa *Raina Hrihorówna Wołowiczówna Ogińska podkomorzyna Trocka,* spełniając zapis *nieboszczyka męża kniazia Bohdana Ogińskiego podkomorzego Trockiego,* który na wspólnie z nią fundowaną cerkiew w Kroniach zapisał 2000 kop groszy, obecnie przy tej cerkwi, w której ciało nieboszczyka jej męża pochowane, funduje aktem z dnia 2 Sierpnia 1629 r. monaster w obecności *synów swych Jana Ogińskiego starosty Kormiałowskiego i Aleksandra Ogińskiego chorążego Trockiego, starosty Dorsuniszskiego,* pułkownika J. K. M. [19]). Taż *Raina Hrihorówna Wołowiczówna Bohdanowa Ogińska podkomorzyna Trocka* zapisem z dnia 16 Czerwca 1633 r. potwierdza fundusz uczyniony 20 Lipca 1619 r., wspólnie z nieboszczykiem mężem, na monaster w Jewiu z cerkwią, szkołą i drukarnią, zezwalając takowy zamiast w miasteczku wybudować w puszczy, a jednocześnie wybudować młyn i papiernię, na co odpowiedni fundusz dodatkowo zapisuje [20]). Tegoż roku 1 Sierpnia 1633 r. w Wilnie *Regina z Wołowiczów Bohdanowa Ogińska podkomorzyna Trocka* rozdziela majątki swe między dzieci; zeznaje, że wniosła mężowi Mikulin w Witebskiem i takowy jemu zapisała, że nabyła Misiuciany w Trockiem, a od męża miała sobie zapisane w dożywocie Mikulin, Bakszty w Mińskiem w summie 20,000 złp., Jewie z folwarkiem, Kokliszki i Mustyniany w Trockiem, z obowiązkiem kupienia za 5000 złp. majątku dla cerkwi i monasteru Krońskiego, co już uskuteczniła. Zatrzymując więc sobie dożywocie innych majątków, dożywotnie prawo na Mikulin przekazuje trzem synom, Misiuciany z folwarkiem Kokliszki i miasteczko Jewie, zapisuje po swej śmierci *synowi Aleksandrowi chorążemu Trockiemu* z tem, aby był opiekunem monasteru w Jewiu, gdyby zaś zmienił wiarę, to majątki te mają przejść na innych synów wyznających wiarę grecką. Przyczem obowiązuje syna Aleksandra do wypłacenia, najdalej w pół roku po jej śmierci, summy złp. 34000 w następujący sposób: *trzem synom: Iwanowi Ogińskiemu kasztelanowi*

---

[1]) Vol leg. II 1529. [2]) Z. 89 k. 29 [3]) 1607 Czerwca 6 (Tamże k. 30). [4]) Z. 89 k. 49. [5]) Vol. leg. II 1635. [6]) A. J. Z. R. II 49. [7]) Vol. leg. II 1685, III 2, 242, 251. [8]) Akty Mińskie 111—115. [9]) A. Z. R. IV 454. [10]) Akt. Wil. XI 85—89. [11]) Z. 96 d. 159. [12]) Z. 100 k. 13 rej. 1. [13]) Bobrykowicz Józef X. Kazanie na znamienity pogrzeb Bohdana Ogińskiego, Jewie 1625 r. [14]) Patrz niżej [15]) Z. 100 k. 407 d. 168 rej. 3. [16]) Patrz wyżej. [17]) J. G. Jurewicz, Trophaeum Gloriae, Vilnae 1667, także Niesiecki IX 416; u Pezarskiego Annibal 199, mylnie „że kasztelanka Mścisławska". [18]) Akt. Tryb. 1771 k. 364—387. [19]) Zb. dawn. dypl. II 113—118. [20]) Akt. Wil. XI 104—107.

Mścisławskiemu, Samuelowi Ogińskiemu ciwunowi Trockiemu i sobie samemu, oraz *córkom Annie Stetkiewiczowej podkomorzynej Bracławskiej, Barbarze Szemetowej podkomorzynej Wileńskiej i Dorocie Pieczychowskiej*, po 5000 złp., zaś wnukom, Krzysztofowi podkomorzemu Bracławskiemu, Bohdanowi podkomorzemu Mścisławskiemu, Janowi chorążemu Orszańskiemu — Stetkiewiczom i siostrze ich Kazimierze Pacowej wojewodzicowej Mińskiej, po 1000 złp. Synowie po intromissyi do Bakszt mają rozdzielić summę złp. 20000 na tym majątku: *córce Apolonii z Ogińskich Michałowej Zenowiczowej* 5000 złp., *synowi Aleksandra Marcyanowi* 5000 złp., *dzieciom Samuela, Karolowi, Iwanowi, Krystynie, Helenie, Katarzynie i Reginie* po 1000 złp., dzieciom Szemetowej podkomorzynej Wileńskiej, Łukaszowi, Gabrielowi, Dadzibogowi, Stanisławowi i siostrze ich Kaweczyńskiej, oraz synom Zenowiczowej, Piotrowi i Jurjowi po 500 złotych; nareszcie Mustyniany w Trockiem leguje *Bohdanowi Ogińskiemu, synowi Aleksandra,* resztę z summy 20000 złp. oraz wszelkie ruchomości, złoto, srebro i t. d pozostawia sobie dożywocie [1]). Dla monasteru Krońskiego *Regina Wołowiczówna Oginska podkomorzyna Trocka,* spełniając wolę nieboszczyka męża, nabyła od Jana Baki i małżonki jego Krystyny Narkuskiej majętność Strawiniki, które monaster za zezwoleniem Ogińskiej i jej synów sprzedaje w 1637 r. Rainie z Druckich-Sokolińskich Olbrachtowej Rajeckiej sędzinej ziemskiej Trockiej [2]). Ostatnia to wzmianka o Reginie Ogińskiej, która umarła wkrótce potem; wyraźnie nazwana nieboszczką 1646 r. [3]).

Urodziła mężowi 12 dzieci; oprócz wymienionych Aleksandra, Jana, Samuela, Anny, Barbary, Doroty i Apolonii [4]), jeszcze synów Dymitra, Romana zmarłego młodo, oraz córki Katarzynę, Zofię i Elżbietę, zmarłe młodo pannami [5]).

Anna Bohdanówna, żona Wilhelma Stetkiewicza podkomorzego Bracławskiego, który umarł 1616 r. [6]). Już wdowa *pani Wilhelmowa Stetkiewicza podkomorzyna Bracławska Anna Okgińska,* darowała monasterowi Św. Piotra i Pawła w Mińsku grunt na cerkiew, o czem wspomina list archimandryty Wileńskiego z dnia 31 Lipca 1618 r. [7]). Darowiznę tę *Wilhelmowa Stetkiewiczowa podkomorzyna Bracławska kniażna Anna Ogińska* potwietrdziła aktem funduszowym z dnia 14 Stycznia 1619 r. [8]). W 1631 r. *Anna Okgińska Bohdanowa Wilhelmowa Stetkiewiczowa podkomorzyna Bracławska* i Jan Wilhelmowicz Stetkiewicz-Zawierski podkomorzy Mścisławski (syn jej) folwarki Swietołki, Tiszino i Woraksino, nabyte od kniazia Wasila Iwanowicza Łukomskiego sędzica ziemskiego Orszańskiego, zapisują na monaster w siole Kutejnie w Orszańskiem [9]). Ona i dzieci jej wspomniani 1633 r. w zapisie matki jej Rainy z Wołowiczów Ogińskiej [10]). *Anna z Ogińskich Stetkiewiczowa* znajdowała się 1640 r. na pogrzebie synowej swej Heleny z Sołomereckich Bohdanowej Stetkiewiczowej podkomorzynej Mścisławskiej [11]). Pod koniec życia *kniażna Okgińska Wilhelmowa Stetkiewiczowa podkomorzyna Bracławska* miała sprawę z ojcem metropolitą Antonim Sielawą i wielebnym Witopolskim ihumenem monasterów Mińskich o nieoddawanie monasterowi połowy dochodów z młyna w majątku swoim Priłuki w Mińskiem, w której uzyskała 16 Stycznia 1644 r. przychylny dekret urzędu Mińskiego; niezawodnie umarła 1644—1645 r., albowiem w ponownym dekrecie wydanym 16 Grudnia 1645 r. na skutek apelacyi przeciwnej strony potwierdzającym pierwszy, nazwana nieboszczką [12]).

Barbara Bohdanowna żona Malchera Szemeta podkomorzego Wileńskiego, razem z dziećmi wspomniana w zapisie matki swej 1633 r. [13]), a sama w testamentach synów swych Łukasza Szemeta marszałka Kowieńskiego, pisanym 14 Maja 1648 r. [14]) i Gabriela Szemeta podkomorzego Słonimskiego, pisanym 4 Stycznia 1649 r. [15]). W Nowiekiszkach 12 Kwietnia 1651 r. *Barbara Ogińska Malcherowa Szemetowa podkomorzyna Wileńska* spisuje testament, w którym między innymi wspomina o braciach swych, Aleksandrze kasztelanie Trockim i Samuelu ciwunie Trockim, oraz o bratanku swym Marcyanie stolniku Trockim — Ogińskich; zaraz potem umarła w tymże 1651 r. i w oblacie tego testamentu dokonanej 2 Sierpnia tegoż roku, nazwana nieboszczką [16]).

---

[1]) Zapis wniesiony 8 Sierpnia 1633 do Ks. Tryb. Głów. Lit. [2]) Akt. Wil. XI 116—122. Dekret w tej sprawie tamże 165—172. [3]) Zbiór dawn. dypl. II, 129, patrz niżej. [4]) Patrz wyżej. [5]) Pezarski, Annibal 201—202. [6]) Z. 93 k. 46. [7]) Akty Mińskie 109—110. [8]) Tamże 123—127. [9]) A. Z. R. IV 520—524. [10]) Patrz wyżej. [11]) Szycik Zaleski Sam., Drzewo dobre na dzień pogrzebu Heleny z Sołomereckich Bohdanowej Stetkiewiczowej, Słuck 1640 r. [12]) Akt. Wil. XV 32--35. [13]) Patrz wyżej. [14]) S. 124 k. 33 rej. 2. [15]) Tamże k. 53 rej. 2. [16]) Akt. Wil. XII 547—556.

Dorota Bohdanówna [1]) żona Pawła Pieczyhojskiego starosty Rosławskiego (kuchmistrz wielki Litewski 1635 † 1640 r.), który 20 Sierpnia 1633 r. wyrabia *dla małżonki swej Doroty Ogińskiej* wspólność dożywocia na Szejpaki w Słonimskiem [2]). Tegoż roku wspomniana w zapisie matki [3]).

Apolonia Bohdanówna żona 1-o Jerzego Szemeta kasztelanica Smoleńskiego, chorążego Żmudzkiego, z którym bezpotomna [4]), 2-o Michała Zenowicza, jako małżonka którego występuje z dwoma synami 1633 r. w zapisie matki swej [5]). Aktem z dnia 30 Lipca 1654 r. *Polonia Bohdanówna Ogińska podkomorzanka Trocka Michałowa Zenowiczowa* ziemianka J. K. M. powiatów Oszmiańskiego i Wileńskiego w majętności Mańkowiczach w powiecie Oszmiańskim, zapisanej jej przez *nieboszczyka pierwszego męża Jerzego Szemeta kasztelanica Smoleńskiego, chorążego ziemi Żmudzkiej, której po śmierci drugiego męża Michała Zenowicza* wyłączną jest posesorką, funduje cerkiew i sama ten funduszowy zapis oblatuje 18 Stycznia 1656 r. [6]). Tegoż roku (12 Sierpnia 1656) *Polonia Bohdanówna Ogińska* 1-o *Jerzyna Szemetowa chorążyna Żmudzka*, 2-o *Michałowa Zenowiczowa*, dobra Mańkowicze z Kozłowskiemi ostrowy i Suderwę w Oszmiańskiem, zapisane jej przez pierwszego męża, sprzedała (pozornie) Hieronimowi Pacowi wojewodzicowi Trockiemu, zachowując sobie dożywocie na nich [7]). W Mańkowiczach 15 Czerwca 1657 r. *Polonia Ogińska podkomorzanka Trocka Michałowa Zenowiczowa* spisuje testament, którym głównym spadkobiercą czyni syna swego (widocznie za takiego go przybrała) Hieronima Paca wojewodzica Trockiego, zapisując mu Mańkowicze, Ostrów, Suderwy i Narocz; braciom swym Aleksandrowi kasztelanowi Trockiemu i Samuelowi ciwunowi Trockiemu — Ogińskim, zapisuje Potow i wspomina, że synowie jej zmarli wkrótce po ojcu bezpotomnie. Zaraz potem umarła, testament ten już po jej śmierci oblatuje Pac 9 Sierpnia 1657 r. [8]). Testament ten jest szeregiem sprzeczności: nazywa Paca synem choć nim nie był i widocznie tylko zaadoptowanym został, obu synom każe umierać bezpotomnie, choć jeden z nich (Jerzy Zenowicz) pozostawił wdowę i dwie córki, które prowadziły z Hieronimem Pacem i jego potomkami proces zakończony dopiero 1676 r. [9]).

Kniaż Dymitr Ogiński otrzymuje 1606 r. przywilej na Siewiernicze w powiecie Borysowskim [10]). W następnym roku *Dymitr Ogiński syn Bohdana Ogińskiego podkomorzego Trockiego starosty Dorsuniszskiego i Kormiałowskiego,* zeznaje, że zawarł przedślubną intercyzę z Zofią z Bogusławic Pieniążkową, wdową po Janie Pieniążku z Kruzłowicz staroście Nowotargskim, podczaszym ziemi Krakowskiej, względem pojęcia w stan małżeński panny Maryanny Pieniążkówny, że dzień ślubu naznacza się w Krakowie około 18 Lutego (1608 r.), że posagu ma wziąść 12000 złp. i wyprawy 3000 złp. i że list oprawny wyda żonie według praw statutowych [11]). Ślub musiał nastąpić w oznaczonym terminie, a wkrótce potem Dymitr Ogiński został starostą Winnickim [12]); umarł wcześnie prawdopodobnie przed ojcem, a wdowa po nim Maryanna Pieniążkówna dziedziczka na Marcinkowicach, ponowiła związki małżeńskie z Janem Baranowskim wojewodą Sieradzkim (1624 † 1633 r.) [13]). Jedyny ich syn **Jerzy** umarł młodo [14]).

Jan Bohdanowicz Ogiński [15]), już w 1605 r. żonaty z Heleną Unichowską, wdową po Ławrynie Łowejko; oboje w tym roku otrzymują przywilej na dwa sioła Roczany i Ejszenany (Rzeczany i Eyteczany) w dzierżawie Zosleńskiej, zcedowane im przez ojca jego Bohdana Ogińskiego podkomorzego Trockiego [16]). Tenże *kniaź Jan Ogiński* sędzia trybunału Litewskiego 1609 r. [17]), podstarości Borysowski 1611 r. [18]), świadek w Mińsku 1612—1613 r. [19]). Z sejmu 1613 r. *Jan Ogiński dworzanin królewski,* komisarz do ordynacyi województwa Smoleńskiego [20]), świadek 1617 r. w Słucku [21]). Tenże *kniaź Jan Ogiński* świadek w Mińsku 1619 r. [22]). Za cessyą ojca, dzierżawca Kormiałowski 1620 r. [23]); *Jan Ogiński* marszałek trybunalski 1621 r. [24]). *Jan Ogiński*

---

[1]) Według Pezarskiego (Annibal 202), „Ruta za Radzickim"; według Żychlińskiego był to Antoni Radzicki herbu Nałęcz (V 182). [2]) Z. 110 k. 155. [3]) Patrz wyżej. [4]) Patrz niżej. [5]) Patrz wyżej. [6]) Akty Mińskie 266—269. [7]) Akt. Tryb. Głów. 1662 k. 11—12. [8]) Akt. Wil. XII 570—577. [9]) Akt. Tryb. Główn. 1676 r. d. 191 i 1678 Sierpnia 26 Ks. 18 k. 528. [10]) Z. 85 k. 385. [11]) Z. 77 k. 219. [12]) Pezarski, Annibal 202, zanim Niesiecki VI 51, 292. [13]) Niesiecki VII 292, 51 i II 61. [14]) Tamże VII 51. [15]) Pezarski, Annibal 201, robi z niego mylnie dwie osoby: Jana najprzód kasztelana a potem wojewodę Mścisławskiego i Jana-Feliksa kasztelana Witebskiego. [16]) 1605 Stycznia 28 (Z 85 k. 298). [17]) Akt. Wil. VIII 88. [18]) Z. 89 k. 318. [19]) Akty Mińskie 114, 121. [20]) Vol. leg. III 196. [21]) Akt. Wil. XII 435. [22]) Akty Mińskie 126. [23]) Patrz wyżej. [24]) A. W. R. IV str. 69.

starosta Kormiałowski uzyskuje 1629 r. potwierdzenie układu z plebanem Kormiałowskim o grunta [1]). Jako jeden ze starostów Wileńskiego monasteru Św. Ducha, *kniaź Jan Ogiński dzierżawca Kormiałowski* bierze udział w skardze przełożonych tego monasteru na mnichów Św. Trójcy o napad zbrojny i w wynikłej z tego sprawie 1629—1630 r. [2]). *Jan Ogiński* otrzymuje 1631 r. konsens na cessyę dzierżawy Kormiałowskiej Malcherowi Skorulskiemu sędziemu ziemskiemu Kowieńskiemu i małżonce jego Dorocie Wołodkowiczównie [3]). *Jan Ogiński* deputat Kowieński na trybunał Litewski 1632 r. [4]), mianowany ciwunem Trockim w Marcu 1633 r. [5]), kasztelanem Mścisławskim 27 Maja 1633 r. [6]), już z tym tytułem wspomniany tegoż roku w zapisie matki [7]). Jemu i jego braciom mianowicie: *Janowi Ogińskiemu kasztelanowi Mścisławskiemu*, Aleksandrowi Ogińskiemu staroście Rohaczewskiemu, chorążemu J. K. M. nadwornemu wielkiego księstwa Litewskiego i Samuelowi Ogińskiemu ciwunowi województwa Trockiego, jako filarom wiary prawosławnej, Hanna ze Staweckich Horodeńska, powierza opiekę nad monasterem Surdeckim 1636 r. [8]). Jan Ogiński występuje także 1637 r. [9]) i żył jeszcze w Kwietniu 1639 r. [10]); niezawodnie zmarł w 1640 r. bezpotomnie.

Po śmierci pierwszej żony, wspomnianej pod r. 1605 Heleny Unichowskiej, ożenił się powtórnie z Katarzyną Żylińską, która owdowiawszy wyszła za Krzysztofa Kiszkę wojewodę Witebskiego, który już 26 Lutego 1641 r. wyrabia sobie przywilej dla *Katarzyny Żylińskiej niegdy Jana Ogińskiego kasztelana Mścisławskiego* a obecnie swej małżonki, na wspólność służącego mu dożywocia wsi Eyteczany i Rzeczany w dzierżawie Żosleńskiej, oraz Pokojpie w starostwie Kowieńskiem [11]) i drugi podobny przywilej 7 Maja 1642 r. dla siebie, na dobra jej wójtostwo Saskie w dzierżawie Kormiałowskiej i wsie Rzeczany i Pylskany (Eytyczany) w dzierżawie Żosleńskiej [12]). Oboje małżonkowie Krzysztof z Ciechanowca Kiszka wojewoda Witebski *i Katarzyna Żylińska*, place w Wilnie, które Katarzynie zapisał *pierwszy jej mąż Jan Ogiński kasztelan Mścisławski, dzierżawca Saski,* odpisują 1643 r. monasterowi Św. Piotra i Pawła w Mińsku [13]). *Katarzyna z Żylińskich* Kiszczyna wojewodzina Witebska skazana 1645 r. na banicyę za niedopuszczenie odprawy przysądzonej na niej Mikołajowi Szukscie summy [14]). Widocznie umarła 1646 r. w tym czasie co i mąż; już 15 Lutego 1647 r. król pozwala księdzu Janowi Pacowi nominatowi Wendeńskiemu, kanonikowi Wilenskiemu, sekretarzowi J. K. M. prawnie dochodzić dóbr Rogowa po nieboszczce Kiszczynej *Katarzynie Żylińskiej* wojewodzinie Witebskiej, wskutek banicyi wiecznej, przez niektóre osoby nieprawnie zajętych [15]). Zajęcie Rogowa wplątało nominata Paca w proces z Donowojami, którzy na nieboszczykach Krzysztofie Kiszce wojewodzie Witebskiem i małżonce jego *Katarzynie Żylińskiej* uzyskali byli banicyę za dług [16]). Spadkobiercą Katarzyny Żylinskiej Kiszczynej wojewodzinej Witebskiej, był siostrzeniec jej Frąckiewicz wojski Trocki [17]).

Aleksander Ogiński, syn Bohdana Ogińskiego podkomorzego Trockiego i Reginy Wołowiczówny [18]), poświęciwszy się służbie wojennej, odznaczył się pod Kircholmem, Smoleńskiem i Chocimem [19]). W 1612 r. obok ojca i brata podpisany jako świadek [20]). *Aleksander Ogiński (także Aleksander Ogiński z Kozielska)*, w 1619 r. deputat województwa Trockiego na trybunał Litewski [21]) i poseł z Trockiego na sejm 1623 r. [22]). W Styczniu 1626 r. mianowany chorążym Trockim [23]). *Aleksander Ogiński chorąży Trocki* z sejmu 1626 r. deputat na trybunał Radomski [24]). W 1629 r. świadek przy zapisie matki swej [25]). *Aleksander Ogiński poseł i chorąży województwa Trockiego* znajdował się 1632 r. na sejmie elekcyjnym [26]). Na sejmie koronacyjnym z chorążego Trockiego mianowany 5 Lutego 1633 r. chorążym nadwornym Litewskim po Piotrze Pacu [27]), a wkrótce potem w pierwszych dniach Marca 1633 r. otrzymał przywilej na dzierżawę Rohaczewską [28]). Tegoż roku 3 Czerwca Lew Sapieha kanclerz, otrzymuje konsens na cessyę *Aleksandrowi Ogińskiemu chorążemu nadwornemu Litewskiemu* wsi Nadziuny, Szandzieniki i Mezulany w Wileńskiem [29]). Tego samego dnia *Aleksan-*

---

[1]) Z. 99 k. 276. [2]) Akt. Wil. VIII 109—111, 114—115. [3]) Z. 99 k. 478. [4]) Akt Wil. XI 100. [5]) Z. 106 k. 366. [6]) Tamże k. 639. [7]) Patrz wyżej. [8]) Zb. dawn. dypl. II 126—129. [9]) Akt. Wil. XI 121—124 i 169—171, Arch. Sbor. II 61—62. [10]) S. 105 k. 192. [11]) Z. 113 k. 615 od. [12]) Z. 118 k. 270 d. 248. [13]) Akty Mińskie 237—238. [14]) S. 117 k. 75 rej. 1. [15]) Z. 121 d. 238. [16]) S. 121 k. 217 rej. 4. [17]) S. 149 k. 93. [18]) Patrz wyżej, także J. G. Jurewicz, Trophaeum Gloriae, Vilnae 1667, (patrz wyżej). [19]) Tamże. [20]) Patrz wyżej. [21]) Akt. Wil. XI 89, 92, Akty Mińskie 130, 132. [22]) Vol. leg. III 454. [23]) Z. 100 d. 197 rej. 3. [24]) Vol. leg. III 494. [25]) Patrz wyżej. [26]) Vol. leg. III 739. [27]) Z. 106 k. 76. [28]) Tamże 233. [29]) Tamże 700.

der Ogiński chorąży nadworny Litewski, uzyskuje przywilej na cessyę żonie swej Katarzynie Połubińskiej wsi Zabłocie, Jucze, Kosierzów, Nowiszcza i Kołoska od starostwa Rohaczewskiego [1]). Gdy jednak poprzednik jego na chorążostwie nadwornem nie ustępował z tego urzędu, musiał Ogiński powrócić do chorążostwa Trockiego. Jako chorąży Trocki, starosta Rohaczewski i rotmistrz królewski otrzymuje 29 Czerwca 1633 r. przywilej na oddanie w arendę na lat 3 dzierżawy Dorsuniszskiej [2]), a w jesieni tegoż roku jako chorąży Trocki i rotmistrz usarski, przywilej na wieś Zarubin w Smoleńszczyźnie [3]). Aleksander Ogiński chorąży Trocki poseł z Trockiego na sejm 1635 r., z tegoż sejmu wyznaczony do trybunału skarbowego Wileńskiego [4]). Powtórnie mianowany chorążym nadwornym Litewskim 11 Marca 1636 r. [5]). Jako starosta Rohaczewski i chorąży nadworny, występuje w tymże roku obok braci [6]). Z sejmu 1643 r. Aleksander Ogiński chorąży nadworny Litewski komisarz do opatrzenia Smoleńska [7]). W tymże roku zcedował chorążostwo nadworne synowi Bohdanowi, ale wkrótce cofnął tą cessyę [8]). W 1644 r. otrzymuje konsens na cessyę starostwa Rohaczewskiego Janowi Judyckiemu [9]). Nareszcie 13 lub 14 Stycznia 1645 r. mianowany wojewodą Mińskim [10]). Aleksander Ogiński wojewoda Miński podpisał 1648 r., z zastrzeżeniem praw starodawnej religii greckiej, pacta conventa nowego króla [11]) i tenże Aleksander Ogiński wojewoda Miński, starosta Dorsuniszski razem z województwem Mińskiem akt elekcyi [12]). Na początku 1649 r. mianowany kasztelanem Trockim [13]). Jako kasztelan Trocki znajdował się na sejmach 1650, 1652 i 1653 r. [14]). Na ostatnim sejmie przedstawiał swoje desideria, których rozpatrzenie do przyszłego sejmu odłożono [15]). W tymże czasie wszedł napowrót w posiadanie starostwa Rohaczewskiego, które za konsensem królewskim puścił mu (8 Marca 1652 r.) podkanclerzy Sapieha, który je trzymał po Judyckim [16]). Z dóbr swych Zarubinek w stanie Kaspelskim w Smoleńszczyźnie stawiał 1654 r. zbrojnych, podczas oblężenia Smoleńska [17]). Bardzo już stary pod koniec życia brał mniejszy udział w sprawach publicznych; jeszcze jednak z sejmu 1662 r. wyznaczony do komissyi dla ujęcia i zapłaty wojskom Litewskim [18]). Umarł na początku 1667 r.; kasztelanem Trockim po śmierci Aleksandra Ogińskiego mianowany 22 Marca 1667 r. Jan-Sebastyan Kęstort wojewoda Miński [19]). Pogrzeb jego odbył się w Wilnie 1667 roku [20]).

Miał dwie żony, pierwszą była Szemetówna, córka Wacława Szemeta kasztelana Smoleńskiego i Chodkiewiczówny [21]); zmarła wcześnie pozostawiając synów Jana i Bohdana [22]). Drugą Katarzyna Połubińska, wspomniana wyżej pod r. 1633 [23]), córka Konstantego Połubińskiego wojewody Parnawskiego i Zofii Sapieżanki [24]), umarła przed 1655 r, albowiem w testamencie tegoż roku spisanym, podkanclerzy Sapieha zapisuje potomstwu jej 25,000 złp. [25]). Urodziła mężowi syna Marcyana i kilka córek [26]). Z nich **Izabella** umarła w kwiecie wieku niezamężną [27]).

Aleksandra Konstancya [28]), wydana za Andrzeja Kazimierza Zawiszę starostę Mińskiego pisarza wielkiego Litewskiego [29]), urodziła mu 1658 r. syna Jana [30]), owdowiała 23 Czerwca 1678 r. [31]). W Styczniu 1679 r. Aleksandra Ogińska Zawiszyna pisarzowa Litewska, otrzymuje konsens na cessyę starostwa Czeczerskiego Zawiszy [32]). Umarła w Mińsku w Sierpniu (niewiadomego roku) mając lat 54 [33]).

---

1) Z. 106 k. 701. 2) Z. 110 k. 49. 3) Tamże k. 244. 4) Vol. leg. III 906. 5) Z. 111 k. 542. 6) Patrz wyżej. 7) Vol. leg. IV 68. 8) Patrz niżej. 9) Z. 114 k. 388. 10) Senatorowie 27. 11) Vol. leg. IV 199. 12) Tamże 253. 13) Senatorowie 66. 14) Vol. leg. IV 345, 377, 402. 15) Tamże 419. 16) Z. 126 k. 59. 17) Krupowicz 92. 18) Vol. leg. IV 884. 19) Z. 132 d. 619. 20) Joanne Georgii Jurewicz equite Litvano Phi. And. Trophaeum Gloriae ill. dom. dom. Alexandro Ogiński castel. Trocen. Rohaceviensi nec non Dorsuniensi capitaneo erectum atq. pompam funebrem perill. ac magnifico domino D. Martiano Ogiński incisori M. D. L. etc. praesentatum. Vilnae 166(. 21) Kojałowicz, art. Szemiot; Żychliński nazywa ją raz Maryą raz Elżbietą (IV 393, V 182). 22) Patrz niżej. 23) Patrz wyżej. 24) Tamże. 25) S. 227 k. 295, dr. Sapiehowie II 251—252 i Kognowicki Kazimierz, Życia Sapiehów y listy od monarchów etc. Tom III, Warszawa 1792 str. 270. 26) Pezarski, Annibal 229; tenże ma mylnie za synów Aleksandra oprócz Marcyana, jeszcze Samuela (?) i Jana marszałka Bracławskiego, oraz Jerzego Ogińskich, którzy mieli wspólny pogrzeb (patrz wyżej, Tamże 233). 27) Pezarski, Annibal, 229. 28) Zawisza, Pamiętniki 7, 17; u Pezarskiego mylnie „Helena" (str. 229—230). 29) Zawisza, Pamiętniki 7. 30) Tamże 12. 31) Tamże 11. 32) Z. 138 k. 379. 33) Zawisza, Pamiętniki 11—12.

Teodora, za Janem Grużewskim podkomorzym Żmudzkim [1]). Jeszcze w 1696 r. *Teodora z Ogińskich Janowa Grużewska podkomorzyna księstwa Żmudzkiego*, stawała w sprawie granicznej z Adamkiewiczami i Wołowiczem [2]). Żyła jeszcze podczas zamieszek krajowych (1700), w czasie których Kazimierz-Jan Sapieha wojewoda Wileński zajechał majątek *Teodory z Ogińskich Grużewskiej* Nowe Miasto w Upitskiem, zkąd proces ukończony dopiero 1730 r. [3]).

Jan, najstarszy syn Aleksandra umarł młodo będąc w uniwersytecie Wileńskim na naukach [4]).

Bohdan, drugi syn Aleksandra [5]), urodzony z Szemetówny [6]), wspomniany 1633 r. w zapisie babki, która mu zapisuje Mustyniany w Trockiem [7]). W Marcu 1635 r. kończył kurs filozofii, wskutek czego słuchacz tegoż kursu dedykował mu panegiryk [8]). Wślad zatem 25 Listopada 1635 r. *Bohdan Ogiński* mianowany podczaszym Bracławskim [9]). *Bohdan Ogiński dworzanin J. K. M.* wskutek dobrowolnej cessyi ojca swego Aleksandra Ogińskiego starosty Rohaczewskiego mianowany 8 Kwietnia 1643 r. chorążym nadwornym Litewskim [10]), widocznie jednak ojciec cofnął cessyę, więc dopiero po jego postąpieniu na województwo Mińskie Bohdan Ogiński podczaszy Bracławski mianowany powtórnie chorążym nadwornym Litewskim 14 Stycznia 1645 r. [11]); z tym tytułem posłował na sejmy 1647, 1648 i 1649 (zwykle *Bohdan Ogiński*, raz *Bohdan z Kozielska Ogiński)* [12]). Umarł w Lutym 1649 r. [13]).

Marcyan Ogiński, syn Aleksandra i Połubińskiej [14]), urodzony 1632 r. [15]), wspomniany następnego roku w zapisie babki [16]), został mianowany 1647 r. stolnikiem Trockim [17]); już w następnym roku *Marcyan Ogiński stolnik Trocki* podpisał elekcyę [18]). Kolejno mianowany chorążym Trockim 22 Czerwca 1654 [19]), cześnikiem wielkim Litewskim 18 Marca 1658 r. [20]), podstolim w. Litewskim 8 Stycznia 1659 r. [21]), z tym tytułem znajdował się na sejmie 1661 [22]), stolnikiem w Lipcu 1661 [23]), krajczym we Wrześniu 1665 r. [24]). *Marcyan z Kozielska Ogiński krajczy Litewski* podpisał 1668 roku akt abdykacyi Jana-Kazimierza [25]) i znajdował się 1669 r. na sejmie elekcyjnym [26]). Mianowany 1670 r. wojewodą Trockim [27]), w jesieni tegoż roku, już jako wojewoda Trocki, znajdował się na sejmie [28]); spotykamy go również na sejmie elekcyjnym 1674 r. [29]), którą to elekcyę *Marcyan z Kozielska Ogiński wojewoda Trocki* podpisał ze swoim powiatem [30]). Assystował również sejmowi koronacyjnemu 1676 r. [31]), na którym uzyskał konstytucyę uwalniającą pewne jego place w Trokach od ciężarów [32]). Podczas tego sejmu *Marcyan z Kozielska Ogiński wojewoda Trocki i małżonka jego Marcybella-Anna Hlebowiczówna*, uzyskują przywilej na cessyę starostwa Radoszkowskiego na osobę Jerzego z Kozielska Ogińskiego marszałka Brasławskiego [33]), a sam Marcyan inny przywilej na cessyę starostwa Rohaczewskiego dla Leonarda Pocieja sędziego ziemskiego Brzeskiego i żony jego Reginy Ogińskiej [34]). Znajdował się na sejmach 1677 i 1678 [35]); na tym ostatnim potwierdzono fundacye *Marcyana z Kozielska Ogińskiego wojewody Trockiego i jego małżonki* OO. Dominikanów w Trokach i kościoła Rogońskiego w powiecie Wił-

---

[1]) Niesiocki VII 52, także Pezarski, Annibal 230–231, gdzie mylnie „Aleksandra.“ [2]) Akt Tryb. Głów. 1696 Junii 6 k. 564. [3]) Tamże ks. 1730 Lipca 18 d. 358 i 363. [4]) Jurewicz, Trophaeum Gloriae. [5]) Tamże. [6]) Pezarski, Annibal 232. [7]) Patrz wyżej. [8]) Thomas Canevesius artium philosophiae candidatus, Syncharma perill. dom. D. Theodato Oginski, assertiones ex universa rationali philosophica cursus philosophici Vladislavianae fundationis etc. A. D. 1635. [9]) Z. 111 k. 444. [10]) Z. 114 k. 224. [11]) Tamże k. 752. [12]) Vol. leg. IV 121, 175, 199, 215, 253, 268. [13]) Radziwiłł, Pamiętnik II 368. [14]) Pezarski 233. [15]) Żył lat 58, patrz niżej. [16]) Patrz wyżej. [17]) Z. 119 d. 81 rej. 3. [18]) Vol. leg. IV 216. [19]) Z. 129 k. 463. [20]) Z. 131 k. 330. [21]) Z. 130 k. 373. [22]) Vol. leg. IV 790. [23]) Senatorowie 320. [24]) Tamże 229. [25]) Vol. leg. IV 1022. [26]) Tamże V 21, 30, 47. [27]) Senatorowie 60. [28]) Vol. leg. V k. 52. [29]) Tamże k. 212, 229, 239. [30]) Tamże 292. [31]) Tamże 335, 418, 424, 427, 435. [32]) Tamże 438. [33]) Z. 138 k. 76. [34]) Tamże k. 80. [35]) Vol. leg. V 517, 551, 614, 617, 618, 623.

komierskim [1]) i libertowano należący do niego plac z dworem w Grodnie [2]). Konstytucya 1683 r. wzmiankuje, że *Marcyan z Kozielska Ogiński wojewoda Trocki i małżonka jego Marcybella-Anna Hlebowiczówna* przyczynili się do fundacyi kollegium Jezuickiego w Mińsku [3]). Z wojewody Trockiego mianowany 15 Maja 1684 r. kanclerzem wielkim Litewskim [4]). Tegoż roku 7 Grudnia 1684 *Marcyan-Aleksander z Kozielska Ogiński hrabia na Dąbrownie, kanclerz wielki Litewski, starosta Mścibowski i Radoszkowski* zawiera intercyzę z Janem hrabią na Pieskowej Skale i Żywcu Wielopolskim kanclerzem wielkim koronnym, względem zaślubienia córki jego Konstancyi-Kataryzny z posagiem 100,000 złp. [5]), który to posag narzeczony Ogiński zapisem z d. 26 Lutego 1685 r. ubezpiecza na dobrach Strawinickich w Trockiem [6]). W 1686 r. *Marcyan Aleksander kniaź z Kozielska Ogiński hrabia na Dąbrownie, kanclerz wielki W. Ks. L., Mścibowski, Radoszkowski, Dorsuniszski, Sydryczyński, Niemonoicki starosta,* podpisany na traktacie z Moskwą [7]). W 1688 r. dobra Strawinnickie, na których ciążył zapis żonie w summie 100,000 złp., oraz majętność Rudnię poprzednio w summie 100,000 zł. Szymonowi-Karolowi Ogińskiemu zastawioną, temuż Szymonowi Ogińskiemu wojewodzie Mścisławskiemu i synom jego: Bogusławowi, Marcyanowi i Aleksandrowi na wieczność sprzedał [8]). *Marcyan-Aleksander z Kozielska Ogiński, hrabia na Dąbrownie, kanclerz wielki Litewski, starosta Mścibowski, Radoszkowski, Dorsuniszski i Niemonoicki* umarł 26 Stycznia 1690 r. w dobrach swych Olowie w Trockiem [9]), mając lat 58 [10]). Konstytucyą tego roku aprobowano fundusz jego kościoła w Nowem-Mieście w powiecie Upitskim [11]). Dwa razy ponawiał związki małżeńskie, najprzód z Marcybellą-Anną Hlebowiczówną, córką Jerzego-Karola Hlebowicza wojewody Wileńskiego i Kataryzny Radziwiłłówny, urodzoną 1641 r., poślubioną 1661 r., zmarłą w Rosi 12 Grudnia 1681 r., pochowaną w Wilnie 12 Stycznia 1683 r. [12]). Powtórnie z Konstancyą-Katarzyną Wielopolską, córką Jana Wielopolskiego kanclerza koronnego i Krystyny Komorowskiej, urodzoną 1669 r., zaślubioną 4 Marca 1685 r. [13]), zmarłą w Krakowie 1693 r., mając lat 24 [14]). Jedyny syn Marcyana i Hlebowiczówny **Jerzy**, umarł mając 2 lata, pochowany 5 Listopada 1680 r. razem z Janem-Jerzym Ogińskim marszałkiem Brasławskim [15]).

Głównym spadkobiercą kanclerza był szwagier jego Kazimierz-Jan Sapieha (żonaty z Hlebowiczówną); sam on i synowie jego prowadzili długo proces z sukcessorami Szymona-Karola Ogińskiego o dobra Strawiennickie, zakończony dopiero 1728 r. [16]).

Samuel Bohdanowicz, syn Bohdana i Wołowiczówny [17]), wspomniany po raz pierwszy z okazyi swego ślubu; na wiosnę 1619 r. *kniaź Samuel Ogiński podkomorzyc Trocki starościc Dorsuniski i Kormiałowski,* zaślubił Zofię Bielewiczównę ciwunównę Szadowską [18]), a więc córkę Jana Bielewicza ciwuna Szadowskiego i Reginy Łukomskiej [19]). W rok potem 1620 r. mianowany stolnikiem Trockim [20]). *Samuel Ogiński stolnik Trocki* był w 1625 r. rotmistrzem królewskim w wyprawie przeciwko

---

[1]) Vol. leg. V 634. [2]) Tamże 639. [3]) Tamże 696. [4]) Poczobut 173. [5]) Z. 138 k. 445. [6]) Tamże 447, także Akt. Tryb. 1771 k. 364—387. [7]) Vol. leg. VI 146. [8]) Akt. Tryb. 1771 k. 364—387. [9]) Adnotacya metrykanta Stanisława-Kazimierza Buchowieckiego na samym końcu księgi Z. 140 k. 190. [10]) Zawisza, Pamiętniki 13. [11]) Vol. leg. V 828. [12]) Wszystkie szczegóły z panegeryku Ks. Wojniłowicza M. X. Rosa Bogu y ludziom miła y przyjemna J. W. J. M. P. P. Marcibella-Anna na Dąbrownie i Zasławiu Hlebowiczówna Ogińska etc. na jej pogrzeb. Wilno 1683 r. [13]) Colleg. Vilnens. S. J. „Portae triumphales honori etc. sub fortunas nuptias 1685 r. [14]) Zawisza, Pamiętniki 13. [15]) Ks. Wojniłowicz, „Śnieg Ogień“ (patrz wyżej) na ich pogrzeb 1680 r. [16]) Akt. Tryb. 1771 k. 364—387. [17]) Patrz wyżej. [18]) Przemowa i napomnienie do oblubieńców w stan małżeński wstępujących przy szlubie J. M. kniazia Samuela Ogińskiego etc. i J. M. P. Zophiey Bielewiczówny przez Ojca Leontia Karpowicza archimandrytę monasteru cerkwi brackiej Wileńskiej Św. Ducha w Wilnie 1619 r. w trzecią po Zmartwychwstaniu niedzielę etc. czynione. Wilno. Dedykowane J. M. Kniaziu Bogdanu Ogińskiemu podkomorzemu Trockiemu, staroście etc. i Reginie Wołowiczównie etc. [19]) Wspomnianych 1609 r. (Z. 89 k. 38). [20]) Z. 96 d. 131.

Turkom [1]), posłował na sejm 1628 r. [2]). W następnym roku poddani *kniazia Samuela Ogińskiego* majętności Kropiwnice w Wołkowyskiem, oskarżeni o napad na sąsiedni majątek Starowolskiego Starą-wolę [3]). Mianowany ciwunem Trockim po bracie Janie w Maju 1633 r. [4]). W tymże roku *Samuel Ogiński ciwun Trocki z dziećmi Karolem, Iwanem, Krystyną, Heleną, Katarzyną i Reginą* wspomnieni w zapisie Reginy z Wołowiczów Ogińskiej [5]). W 1635 r. *Samuel Ogiński, ciwun Trocki, dworzanin królewski i żona jego Zofia Bielewiczówna*, otrzymują libertacyę trzech domów w Witebsku od ciężarów [6]). On wspomniany 1636 r. obok braci [7]). Aktem z d. 6 Sierpnia 1642 r. *Lew-Samuel Bohdanowicz Ogiński ciwun Trocki i Zofia Janówna Bielewiczówna małżonka jego, ziemianie królewscy województwa Witebskiego*, w majątku swoim własnym nabytym Markowie w Witebskiem, fundują monaster [8]). Małżonka jego musiała umrzeć około 1644 r., albowiem 6 Stycznia 1646 r. *Samuel Ogiński ciwun Trocki* zapisuje monasterowi Krońskiemu, fundowanemu przez nieboszczyków rodziców Bohdana i Reginę z Wołowiczów Ogińskich podkomorzych Trockich, 3 i pół włóki gruntu i 1,500 złp. na modlitwy za dusze jego i zmarłej małżonki *Zofii Bielewiczówny Ogińskiej* [9]). *Samuel Ogiński ciwun Trocki* posłował następnie na sejmy 1647, 1648 i 1649 [10]); od Krzysztofa Paca chorążego wielkiego Litewskiego bierze w zastaw 1653 r. w summie złp. 24,000 majętności Święcinnickie Sądaki, Bursztowo, Kowale i Znigry [11]). W Trokach 20 Października 1654 r. *Samuel Lew Ogiński ciwun Trocki* spisuje testament: chce być pochowanym w cerkwi Krońskiej obok rodziców, majątki rozdziela *między synów zapisując Semenowi-Karolowi podkomorzemu Witebskiemu* Łozno w Witebskiem, Karasno w Szczuckiej włości, Koszany, Wojgowo i Kronie, zaś *Janowi chorążemu Wołkowyskiemu* Mikulin w Witebskiem, Bakszty albo Dukoral i Kropiwnice w powiecie Wołkowyskim a nadto Oginty. Wspomina *o zięciach, Mikołaju Starosielskim, Walterze Korfie, oraz o ich dzieciach, wnukach swych, o wnuczce swej sierocie, urodzonej z córki, pannie Zofii Ogińskiej Frąckiewiczównie, oraz o zmarłej córce Katarzynie Ogińskiej* pochowanej u czernic klasztoru Wileńskiego [12]). Po spisaniu tego testamentu Samuel Ogiński żył jeszcze trzy lata; ostatnia wzmianka o nim w testamencie siostry jego Zenowiczowej pisanym 15 Czerwca 1657 [13]). Umarł w jesieni 1657 r.; ciwunem Trockim *po śmierci Samuela Ogińskiego* mianowany 6 Grudnia 1657 r. Walter Korf [14]). Wspominaliśmy wyżej, że z wymienionej małżonki Zofii Bielewiczównej poślubionej 1619 r., zmarłej około 1644 r., pozostawił 2 synów i 4 córki.

Najstarsza z nich **Krystyna** [15]), żona Dadziboga Mikołajewicza Frąckiewicza Radzimińskiego, prawdopodobnie już 1642 r. [16]); oboje Dadzibog i *Krystyna z Ogińskich* Frąckiewiczowie zaciągnęli 22 Kwietnia 1645 r. dług w summie 12,000 złp. oparty na Widziniszkach [17]). On umierając zapisał 26 Października 1646 r. żonie *Krystynie z Ogińskich* Widziniszki [18]), a ta zaciągnąwszy 30 Kwietnia 1647 r. nowy dług u księcia Janusza Radziwiłła na Widziniszki, zawiodła mu 14 Stycznia 1648 r. Widziniszki w pożyczonej summie [19]). Krystyna umarła przed 1654 r. pozostawiając jedyną córkę Zofię Frąckiewiczównę [20]).

Helena Samuelówna druga córka, w 1654 r. była żoną Mikołaja Starosielskiego, z którym miała potomstwo [21]). Niezawodnie ten sam Mikołaj Starosielski chorąży Witebski po poddaniu się Witebska 1654 r. uprowadzony do niewoli Moskiewskiej, w niej umarł [22]), o czem wspomina konstytucya sejmowa 1677 r. [23]). Owdowiawszy wyszła powtórnie za Michała Jana Tyszkiewicza, później podwojewodzego Witebskiego starostę Strzałkowskiego, jako żona którego występuje 1680 r. [24]); umierając bezpotomnie spisywała testament 26 Grudnia 1689 r. [25]). Wdowiec po niej

---

[1]) Z. 101 k. 139. [2]) Vol. leg. III 577. [3]) Akt. Wil VI 130. [4]) Z. 106 k. 651. [5]) Patrz wyżej. [6]) Z. 111 k. 205. [7]) Patrz wyżej. [8]) Z. 145 k. 135, dr. Akt. Wil. XI 128—132. [9]) Zbiór dawn. dypl. II 129—132. [10]) Vol. leg. IV 121, 232, 269. [11]) Z. 133 k. 2, patrz niżej. [12]) Akt. Wil. XII 562—570. [13]) Patrz wyżej. [14]) Z. 131 k. 219. [15]) U Pezarskiego (Annibal 255) mylnie za Tyszkiewiczem stolnikiem Trockim, co się odnosi do Krystyny córki Szymona-Karola. [16]) Na zapisie Samuela Ogińskiego i jego żony na cerkiew w Markowie podpisany jako świadek (Akt. Wil. XI 131) [17]) Głos prokuratora massy funduszów Ludwika i Stefanii z książąt Radziwiłłów Witgenstein z Giedrojcami w sprawie o Widziniszki 1829 r. [18]) Tamże. [19]) Tamże. [20]) Testament ojca, patrz wyżej. [21]) Tamże. [22]) Kojałowicz, Herbarz, za nim Niesiecki VIII 499—500 [23]) Vol. leg. V 533. [24]) Wojniłowicz, Śnieg Ogień. [25]) Heroldya Petersb.

umarł przed 1702 r. w którym Siedlisko Strzałki od starostwa Czeczerskiego po śmierci Michała Tyszkiewicza, nadane Konstantemu Wojnie Jasienickiemu chorążemu Rzeczyckiemu [1]).

Katarzyna Samuelówna trzecia córka, zakonnica w klasztorze Wileńskim pod imieniem Praksedy [2]), zmarła przed 1654 r. [3]).

Regina Samuelówna czwarta córka, w 1654 r. żona Waltera Korfa [4]). Był to Walter von Korf wojewodzic Wendeński urodzony 17 Września 1621 r. [5]), po śmierci teścia swego mianowany 6 Grudnia 1657 r. stolnikiem Trockim [6]), zmarły bezpotomnie [7]). Po owdowieniu, Regina wyszła powtórnie za Leonarda Pocieja sędziego ziemskiego Brzeskiego; obojgu Leonardowi Pociejowi i małżonce jego *Reginie Ogińskiej*, Marcyan Ogiński wojewoda Trocki ceduje 15 Marca 1676 starostwo Rohaczewskie [8]). W następnym roku Leonard Pociej sędzia ziemski Brzeski, starosta Rohaczewski i żona jego *Regina-Ludwika Ogińska,* otrzymują konsens na ustąpienie dożywocia wsi Horodniany w Kobryńskiem Szczepanowskiemu [9]). Pociej został 1686 r. wojewodą Witebskim. W 1693 r. Leonard Pociej wojewoda Witebski zeznał, że na dobrach jego Kadzin, Swiłowicze, Rudnia, Strawienniki, Nowe Miasto, Januszów, Rogów, Hliwin, Upirowicze, Radoszkiewicze, pałacu Wileńskim i Szuścikach ciąży 330,789 złp. długów, co razem z nim podpisali Ogińscy: Bogusław starosta Dorsuniski, Kazimierz-Dominik, Marcyan, Mikołaj-Franciszek miecznik Litewski i Leon podstoli Litewski [10]). Umarł 1695 r. [11]). Jako wdowa *Regina z Ogińskich* Pociejowa wojewodzina Witebska otrzymuje 1699 r. konsens na ustąpienie dożywocia wsi Horodniany i Radość w Brzeskiem, oraz dzierżawy Powierzchlańskiej dla syna swego Ludwika Pocieja podkomorzego Brzeskiego i żony jego Angeli Zahorowskiej [12]). W 1701 r. Teresa Woynianka Jasienicka Szymonowa Ogińska miecznikowa Litewska otrzymuje konsens na ustąpienie dla *Reginy Ogińskiej Leonardowej Pociejowej wojewodzinej Witebskiej* wsi Łuzosna, Sudniki, Miakie, Ostrowskie i Drykole [13]). Jeszcze w 1703 r. Rymaczewski otrzymuje konsens na cessyę *Reginie z Ogińskich Leonardowej Pociejowej* wojewodzinie Witebskiej wsi Ostrowno i Stajki w Witebskiem [14]).

Dwaj synowie Samuela, Karol-Samuel i Jan są twórcami oddzielnych linij.

---

[1]) Z. 148 k. 889. [2]) Pezarski, Annibal 258. [3]) Testament ojca, patrz wyżej. [4]) Tamże. [5]) Rodowód Korfów w dziele „Fahne die Herren von Hövel," Cöln 1860 Bd. I Abth. II Tabl. IV. [6]) Patrz wyżej. [7]) Tamże. [8]) Z. 138 k. 79. [9]) Z. 138 k. 371. [10]) Z. 144 k. 46. [11]) Senatorowie 88—89. [12]) Z. 153 k. 5 i 6. [13]) Tamże k. 213. [14]) Tamże k. 316.

- **Dymitr** Hłuszonok 1486 † do 1510
  - **Bohdan** 1510 † 1542 Ż. Bogumiła Pawłówna
    - **Matwiej** † 1564 ciwun Wileński Ż. Jurłówna
      - **Katarzyna** Mleczkowa
      - **Barbara** Chojnacka
    - **Fedor** † 1575 Ż. Strzeżowska
      - **Bohdan** † 1625 podkom. Trocki Ż. Wołowiczówna
        - **Aleksander** wda Trocki Ż. 1-o Szemetówna 2-o Połubińska
          - **Bohdan** † 1649 chor. nadw. Lit.
          - **Marcyan** ur. 1632 † 1690 kanclerz Ż. 1-o Hlebowiczówna 2-o Wielopolska
          - **Aleksandra** Zawiszyna
          - **Teodora** Grużewska
        - **Jan** † 1640 kaszt. Mścisławski Ż. 1-o Unichowska 2 o Żylińska
          - **Szymon-Karol** † 1699 miecznik wda Mścisławski Ż. 1-o Stockman 2-o Korsakówna 3-o Woynianka — Linia książęca do dziś dnia istniejąca
          - **Jan** † 1684 wda Połocki Ż. 1-o Siemaszkówna 2-o Naruszewicz — Linia książęca wygasła 1800 r.
          - **Krystyna** Frąckiewiczowa
          - **Helena** 1-o Starosielska 2-o Tyszkiewicz
          - **Katarzyna** zakonnica
          - **Regina** 1-o Korf 2-o Pociej
        - **Dymitr** 1607 Ż. Pieniążek
        - **Samuel** †1657 ciwun Trocki Ż. Bilewicz
        - **Anna** Stetkiewiczowa
        - **Barbara** Szemetowa
        - **Dorota** Pieczyhojska
        - **Apollonia** 1-o Szemet 2-o Zenowicz
      - **Anna** M. 1-o Kuncewicz 2-o Dziewałtowski
      - **Nastazya** Narkuska
      - **Bohdan** podkom. Trocki † do 1607 Ż. Stachowska
      - **Hrihory** † do 1634 Ż. Jakuszewska
        - **Piotr-Bohdan** Ż. Rudomina
          - **Jan-Jerzy** marsz. Bracł. 1631 † 1678
        - **Dymitr** Ż. Chrapowicka
          - **Katarzyna** M. Korsak
          - **Petronella** M. Woronicz
        - **Bohdan** Ż. Młodzianowska
          - **Michał** 1685—1697 — Linia szlachecka do dziś dnia istniejąca
        - **Jadwiga** M. Karwowski
      - **Halszka** M. Umiastowski

Linia młodsza (Jana) wygasła 1800 r.

Jan, drugi syn Samuela Ogińskiego ciwuna Trockiego, wspomniany już 1633 r. w zapisie babki swej [1]). Wcześnie, bo około 1645 r. ożenił się z Siemaszkówną [2]); w 1648 r. *Jan Ogiński* uzyskuje od Jerzego-Karola Hlebowicza wojewody Smoleńskiego, ówczesnego starosty Mścibowskiego, że w razie wyrobienia sobie konsensu, ustąpi jemu i jego żonie *Siemaszkównie* wioskę tego starostwa Surycze [3]). Chorążym Wołkowyskim mianowany 20 Marca 1650 r. [4]). *Jan Ogiński chorąży i deputat powiatu Wołkowyskiego* na trybunał Wileński 1654 r. [5]). Z chorążego mianowany marszałkiem Wołkowyskim 7 Września 1657 r. [6]). W następnym roku *Jan Ogiński marszałek Wołkowyski* kwituje kanclerza Paca z odebrania sumy 24000 złp. pożyczonych niegdy (23 Października 1653 r.) *u ojca jego Samuela Ogińskiego ciwuna Trockiego* pod zastaw majętności Święcinickich, Sądoki, Busztowo, Kowale i Żnigry, który to zastaw dostał mu się w dziale z *bratem Semenem-Karolem Ogińskim podkomorzym Witebskim* [7]). *Jan Ogiński marszałek Wołkowyski* posłował na sejm 1662 r. [8]), w latach 1664—1665 sprawował jednocześnie urząd podwojewódzego Wileńskiego [9]), poseł na sejmy 1667 i 1668 r. [10]), podczas tego ostatniego mianowany we Wrześniu 1668 r. pisarzem polnym Litewskim [11]). Z tym tytułem podpisał 1669 r. elekcyę [12]), poczem mianowany w Grudniu 1672 r. wojewodą Mścisławskim [13]). Konstytucya 1673 r. potwierdza kontrakt *Jana Ogińskiego wojewody Mścisławskiego*, zawarty z O. O. Jezuitami Grodzieńskimi względem przeniesienia funduszu z majętności swej Świsłoczy na inne dobra [14]). Był jednocześnie starostą Mścisławskim; *Jan Ogiński wojewoda i starosta Mścisławski* podpisał 1674 r. elekcyę króla Jana [15]). Następnie brał udział w sejmach 1676, 1677 i 1678, podczas których w 1677 r. uzyskał zwolnienie od ciężarów kamienicy swej w Kownie, a 1678 r. jako *wojewoda i starosta Mścisławski*, placów z dworem w Grodnie [16]). W 1681 r. nabywa Osinówkę od Stankiewicza [17]). W 1682 r. mianowany wojewodą Połockim i hetmanem polnym Litewskim [18]), umarł w Krakowie 25 Lutego 1684 r. powracając z wyprawy Wiedeńskiej [19]). Fundacyę jego O. O. Franciszkanów w Łopienicy potwierdza konstytucya 1690 r. [20]). Miał dwie żony: pierwsza Siemaszkówna (podobno Anna córka Samuela i Aleksandry z książąt Woronieckich Siemaszków [21]), urodziła mu synów Mikołaja, Grzegorza, Leona, wymienionych już 1667 r. [22]) i córki Annę, Maryannę i Helenę [23]). Drugą jego żoną była Joanna-Teodora Naruszewiczówna, córka Stanisława Naruszewicza referendarza i pisarza wielkiego Litewskiego i Anny Sapieżanki [24]), wdowa od 1659 r. po Janie Dołmat-Isajkowskim kasztelanie Smoleńskim [25]), musiała wyjść za Ogińskiego na początku 1660 r.; już d. 1 Sierpnia 1660 r. *Jan Ogiński marszałek Wołkowyski, małżonek Joanny Naruszewiczówny* i Aleksander Naruszewicz (szwagier jego) kwitują Pawła-Jana Sapiehę hetmana wielkiego Litewskiego, z przyjęcia majątków Starosiela, Sielca i Jakowlewszczyzny, zapisanych im przez podkanclerzego Kazimierza-Leona Sapiehę testamentem [26]). Ostateczny dział tego spadku, zapisanego przez podkanclerzego Sapiehę sukcesorom Anny Sapieżanki Stanisławowej Naruszewiczowej re-

---

1) Patrz wyżej. 2) W 1646 r. urodziła im się córka Anna (patrz niżej). 3) S. 124 k. 387. 4) Z. 123 k. 421. 5) Akty Mińskie 265. 6) Z. 131 k. 452. 7) Z. 133 k. 2. 8) Vol. leg. IV 880. 9) Akt. Wil. VIII 128, 277, 518. 10) Vol. leg. IV 981, 1023. 11) Senatorowie 285. 12) Vol. leg. V 37. 13) Senatorowie 31. 14) Vol. leg. V 153. 15) Tamże 276, 322. 16) Tamże 335, 537, 552, 639. 17) Akt. Tryb. Głów. 1681 d. 172. 18) Senatorowie 47 i 157. 19) Niesiecki VII 55. 20) Vol. leg. V 828. 21) Żychl. V 183. 22) Jurewicz, Tro-
phaeum Gloriae 1667, Niesiecki VII 55. W panegiryku Wojniłowicza Śnieg Ogień 1680 r. k. C. umiesz-
czono mylnie między Grzegorzem a Leonem: „Michała towarzysza roty wojewody Trockiego"; odnosi się to
niezawodnie do Michała Bohdanowicza (patrz wyżej). 23) Wszystkie trzy córki Jana widocznie rodziły się
z pierwszej żony jego (drugą zaślubił 1660 r.); Anna jako urodzona 1646 r., Maryanna jako zamężna 1671 r.
i Helena jako żona syna swej macochy. Panegiryk Wojniłowicza Śnieg Ogień, wspomina pod rokiem 1680
o dwóch córkach Jana: Chaleckiej starościnej Mozyrskiej i Isajkowskiej chorążynie Grodzieńskiej; rodo-
wód przy panegiryku Karpowicza na pogrzebie Franciszki z Chaleckich Pociejowej 1774, także o dwóch
córkach, ale o Tyszkiewiczowej starościnej Starodubowskiej i Maryannie 1-o Masalskiej, 2-o Chaleckiej. 24)
Patrz niżej. 25) Tamże. 26) Akt. Tryb. 1660 Sierpnia 1.

ferendarzowej i pisarzowej W. K. Litewskiego, nastąpił dopiero 3 Marca 1668 r., przyczem na część *Jana Ogińskiego marszałka Wołkowyskiego i żony jego Joanny-Teodory Naruszewiczówny* przypadła trzecia część Starosiela [1]). *Joanna-Teodora Naruszewiczówna, żona* 1-o *Jana Dołmat Isajkowskiego kasztelana Smoleńskiego, dziedzica Indury i Hrajna w Grodzieńskiem,* 2-o voto *Jana Ogińskiego wojewody Połockiego,* miała czterech synów: Stanisława Dołmat Isajkowskiego chorążego Grodzieńskiego, Kazimierza, Aleksandra i Marcyana Ogińskich wojewodziców Połockich i niezawodnie umarła przed 1693 r., w którym Kazimierz Ogiński wojewodzic Połocki, starosta Grodzieński, w imieniu braci Aleksandra już nieżyjącego i Marcyana, kwituje wdowę po Stanisławie Isajkowskim (przyrodnim bracie) siostrę swą Helenę, obecnie żonę Mikołaja z Tenczyna Tarły cześnika Litewskiego [2]). Takim sposobem z obu żon Jan pozostawił 6-ciu synów: Mikołaja, Grzegorza, Leona (z Siemaszkówny), Aleksandra, Kazimierza i Marcyana (z Naruszewiczówny [3]) i trzy córki (wszystkie trzy urodzone z Siemaszkówny) [4]).

Anna, niezawodnie najstarsza córka, urodzona 1646 r. [5]), długo była niezamężną i prawdopodobnie dopiero po 1680 r. [6]) poślubiła Kazimierza Tyszkiewicza starostę Starodubowskiego, którego ojciec Jerzy Tyszkiewicz ciwun Wileński, starosta Abelski, otrzymuje 22 Października 1687 r. konsens na cesyę dla Kazimierza Tyszkiewicza starosty Starodubowskiego, dworzanina pokojowego królewskiego, towarzysza roty usarskiej i żony jego *Anny Ogińskiej* wojewodzianki Połockiej, wójtostwa Worejkowskiego [7]). W 1700 r. *Anna z Kozielska Ogińska* wdowa po Kazimierzu Tyszkiewiczu staroście Starodubowskim, otrzymuje konsens na ustąpienie starostwa Worejkowskiego dla syna swego Józefa Tyszkiewicza [8]). W 1711 r. występuje *Anna z Ogińskich* Kazimierzowa Tyszkiewiczowa starościna Starodubowska, wdowa, jako dziedziczka Kowerska i Kublicz w Połockiem [9]). Dożyła bardzo późnej starości; *Tyszkiewiczowa starościna Starodubowska z domu Ogińska* zmarła w Obelach w Sierpniu 1752 r., mając 106 lat [10]).

Maryanna, druga córka Jana Ogińskiego, zaręczona 12 Sierpnia 1671 r. Michałowi Masalskiemu chorążemu Grodzieńskiemu, poczem ślub musiał zaraz nastąpić; owdowiała 1677 r. i w następnym roku występuje jako wdowa [11]). W 1680 r. jest powtórnie żoną Kazimierza Chaleckiego starosty Mozyrskiego [12]), który umarł 1696 r. [13]). Po raz trzeci wyszła za Konstantego Wojnę Jasienickiego podkomorzego Brasławskiego, który w 1699 r. wyrabia wspólność dożywocia na ciwunstwie Tędziagolskiem dla małżonki swej *Maryanny Ogińskiej* [14]). Konstanty Woyna Jasienicki podkomorzy Brasławski, jeszcze w 1710 r. otrzymuje konsens na cesyę lenności dóbr Kozłowicze w Witebskiem, Mikołajowi Ogińskiemu podskarbiemu nadwornemu Litewskiemu [15]). Wkrótce potem umarł. W 1717 r. *Maryanna Ogińska* wdowa po Konstantym Woynie podkomorzym Brasławskim, otrzymuje konsens na cesyę ciwunstwa Tędziagolskiego Michałowi Masalskiemu starościcowi Grodzieńskiemu (wnukowi swemu) [16]). *Woynina Ogińska podkomorzyna Brasławska* żyła jeszcze w chwili pogrzebu synowicy swej Róży z Ogińskich Krasińskiej 1724 r. [17]). Z pierwszego małżeństwa miała syna Jana Masalskiego starostę Grodzieńskiego. Z drugiego—syna Michała Chaleckiego oboźnego Litewskiego i córkę Franciszkę z Chaleckich, żonę 1-o Krzysztofa Rudominy Dusiatskiego starosty Raduńskiego, 2-o Kazimierza-Aleksandra Pocieja wojewody Witebskiego, urodzoną 1682 r., zmarłą w Styczniu 1774 r., mając lat 92 [18]).

Helena, trzecia córka Jana Ogińskiego i Siemaszkówny, już w 1680 r. jest żoną Stanisława Dołmat-Isajkowskiego chorążego Grodzieńskiego [19]), syna swej macochy, który zapisem d. 10 Czerwca 1684 r. czyni żonie swej *Helenie z Kozielska*

---

1) Akt. Tryb. 1669 Stycznia 18 d. 171. 2) Z. 144 k. 52—54. 3) Niesiecki VII 55. i Pezarski, Annibal 406—415 4) Patrz wyżej. 5) Żyła 106 lat, patrz niżej. 6) Nie wspomniana w panegiryku Wojniłowicza Śnieg Ogień, gdzie wymienieni wszyscy Ogińscy z tej linii. 7) Z. 138 k. 562. 8) Z. 153 k. 138. 9) Akt. Tryb. 1738 d. 45 ks. II. 10) Kurjer Polski 1752 Nr. 834. 11) Patrz wyżej. 12) Wojniłowicz, Śnieg Ogień. 13) Z. 145 k. 383. 14) Z. 148 k. 459. 15) Z. 155 k. 239. 16) Tamże k. 986. 17) Giżycki X. Grzegorz, Kwiat spadający przeciwnym śmiertelności wichrem z wybornego drzewa zerwany etc. Róża z Ogińskich Krasińska kasztelanowa Płocka etc., w kościele farnym Węgrowskim etc. pogrzebana etc. 1724 dnia 28 Listopada, Warszawa druk. WW. OO. Schol. Piar. 18) Karpowicz, Kazanie na pogrzeb Franciszki z Chaleckich Pociejowej. Wilno 1774 r. 19) Wojniłowicz, Śnieg Ogień i Karpowicz, Kazanie 1774.

Ogińskiej darowiznę dóbr Kojran w powiecie Wileńskim [1]). Owdowiawszy, Helena wyszła powtórnie za M i k o ł a j a z T e n c z y n a T a r ł ę (cześnika wielkiego Litewskiego 1692 † 1702) wojewodzica Sandomierskiego, starostę Goszczyńskiego. W 1689 r. *Helena z Kozielska Ogińska* 1-o voto *Isajkowska chorążyna Grodzieńska*, 2-o voto *Tarłowa wojewodzicowa Sandomierska* sprzedaje Kojrany Janowi Szreterowi [2]). Tą *Helenę Ogińską* 1-o *Stanisławowę Dołmat-Isajkowską chorążynę Grodzieńską*, 2-o *obecnie Mikołajowę z Tenczyna Tarłowę cześnikowę Litewską,* kwituje 1693 r. brat Kazimierz Ogiński starosta Gorżdowski [3]). Owdowiawszy, sprawiała mężowi solenny pogrzeb 19 Lipca 1703 r. [4]). Jako wdowa *Helena z Ogińskich Mikołajowa Tarłowa* cześnikowa Litewska otrzymuje 4 Września 1703 r. przywilej na cesyę Goszczyna Józefowi Tarle [5]). *Helena z Ogińskich Tarłowa* cześnikowa wielkiego księstwa Litewskiego umarła przed 1723 r. [6]).

Aleksander, czwarty syn Jana, a najstarszy z drugiej żony Naruszewiczówny, wojewodzic Połocki [7]), ożenił się w 1690 r. z H e l e n ą B i a ł o z o r ó w n ą [8]) i umarł w tym samym roku, a wdowa po *Aleksandrze Ogińskim wojewodzicu Połockim, Helena Białozorówna,* córka Krzysztofa Białozora chorążego wielkiego księstwa Litewskiego i Elżbiety Dołmat-Isajkowskiej, już jako żona Marcyana Wołowicza chorążego Mścisławskiego, regenta kancelaryi mniejszej wielkiego księstwa Litewskiego, układa się 27 Lipca 1692 r. o sukcesyę po rodzicach, w której wzięła Milcz [9]). Taż *Helena Białozorówna chorążanka wielkiego księstwa Litewskiego, bywsza Aleksandrowa Ogińska wojewodzicowa Połocka,* a teraźniejsza Marcyanowa Wołowiczowa chorążyna Mścisławska, urodzona z Elżbiety Dołmat-Isajkowskiej Krzysztofowej Białozorowej chorążynej wielkiego księstwa Litewskiego, testamentem sporządzonym w Milczu 15 Września 1692 r., zapisuje mężowi wszystkie swe dobra Milcz, Omniszew, oraz summy na Dzierżawszczyźnie i Grinkiszkach na Żmudzi i Korsakowiczach. Testament ten oblatowany 11 Kwietnia 1693 r. widocznie już po jej śmierci [10]), albowiem wdowiec po niej Marcyan Wołowicz chorąży Mścisławski już w 1694 r. żonaty powtórnie z Heleną Szemetówną [11]).

Marcyan-Antoni, szósty, najmłodszy z synów Jana Ogińskiego wojewody Połockiego, wspólnie z bratem starszym Kazimierzem kwituje 1693 r. siostrę Helenę Tarłowę [12]). Obaj *bracia Marcyan-Antoni i Kazimierz-Dominik Ogińscy wojewodzicowie Połoccy, synowie Jana i Joanny-Teodory z Naruszewiczów Ogińskich, wojewodów Połockich, hetmanów polnych Litewskich,* uskuteczniają dział majątkowy w Kruchcie 18 Kwietnia 1695 r., mocą którego Marcyanowi dostały się Bieszenkowicze z Krzywinem, Czołniszkami, Dobiją i dobra lenne Łuhinowicze z Milkowiczami w Połockiem i Witebskiem województwach [13]). *Marcyan Ogiński wojewodzic Połocki* mianowany 1 Października 1703 r. k a s z t e l a n e m M ś c i s ł a w s k i m [14]); umarł zaraz potem, już 12 Grudnia tegoż roku kasztelanem Mścisławskim *po śmierci Marcyana Ogińskiego,* mianowany Michał Kamiński [15]). Żonaty z R e g i n ą C h a l e c k ą starościanką Nowosielską, córką Gedeona-Aleksandra Chaleckiego starosty Nowosielskiego i Eufemii Mleczkówny, sukcesorką Eufrozyny Mleczkówny Rajeckiej [16]), nie pozostawił potomstwa. Podobno miał drugą żonę K a t a r z y n ę W o ł o w i c z ó w n ę córkę Aleksandra Wołowicza chorążego Wileńskiego i Anny Woynianki [17]), ale to wątpliwe.

Mikołaj-Franciszek [18]), najstarszy syn Jana i Siemaszkówny, jako *Mikołaj z Kozielska Ogiński wojewodzic Mścisławski,* podpisał z powiatem Wołkowyskim 1674 r. elekcyę [19]). Wkrótce potem został m a r s z a ł k i e m W o ł k o w y s k i m i z tym tytułem występuje już 1680 r. [20]). Pozostając marszałkiem Wołkowyskim, mianowany 1685 r. m i e c z n i k i e m w i e l k i e g o k s i ę s t w a L i t e w s k i e g o [21]). *Mikołaj kniaź*

---

1) Słown. Geogr. IV 250. 2) Tamże. 3) Z. 114 k. 52—54, patrz wyżej. 4) Zawisza, Pamiętniki 114. 7) Patrz niżej;
5) Z Metr. kor. ks. 220 (Zawisza, Pamiętniki 101 przypis b). 6) Akt. Tryb. 1728 r. d. 489. 8) Chochłow-
Pezarski, Annibal 411 i Karpowicz, Kazanie 1774, nazywają go mylnie starostą Mścibowskim. Porta
ski Stan. Aspectus Jll. Oginsciorum Alex. Ogiński et Hel. Białozorówna 1690, także: Odyniec Mich.
Ducalis Alex. Ogiński et Hel. Białozorówna. Vilnae S. J. 1690. 9) Akt. Tryb. 1692 Lipca 28 k. 110—117.
10) Tamże. 1693 Kwietnia 11 k. 47 i 55. 11) Tamże 1694 Kwietnia 30 str. 29 i 31. 12) Patrz wyżej.
13) Akt Tryb. Głów. 1695 r. Sierpnia 18, str. 1242/46 i 1250/54. 14) Z. 148 k. 1161. 15) Z. 154 k. 46. 16) He-
rold Petersb. i Niesiecki VI 56; u Żychlińskiego mylnie Eufemia Chalecka starościanka Nowosielska, wdo-
wa po Antonim Chaleckim podkomorzym Rzeczyckim (V 185); była bratanką Reginy. 17) Rodowód Wołowi-
czów. 18) Patrz niżej. 19) Vol. leg. V 306. 20) Wojniłowicz, Śnieg Ogień k. C. 21) Senatorowie 244.

z Kozielska Ogiński miecznik wielkiego księstwa Litewskiego, marszałek Wołkowyski, podpisał 1686 r. traktat Grzymułkowski [1]). Kolejno posłował na sejmy w Grodnie 1688 [2]) i w Warszawie 1690 r. [3]). W 1693 r. *Mikołaj Ogiński miecznik Litewski, marszałek Wołkowyski starosta Radoszkowski i Katarzyna z Kopciów małżonkowie*, potwierdzają zastaw majątku Struna w Oszmiańskiem Zenowiczowi marszałkowi Oszmiańskiemu [4]). Jeszcze w 1694 r. *Mikołaj z Kozielska Ogiński miecznik Litewski, marszałek Wołkowyski, starosta Radoszkowski* otrzymuje list zaręczny w sprawie ze Stretowiczem [5]). W 1695 r. z miecznika Litewskiego i marszałka Wołkowyskiego mianowany podskarbim nadwornym Litewskim [6]). W następnym roku *Mikołaj Ogiński podskarbi nadworny, Radoszkowski, Bereznicki i Jasmoński starosta z żoną Katarzyną Kopciówną*, oddają w zastaw Cedrowskim łowczym Pińskim za 990 talarów majątek Strunę w powiecie Oszmiańskim [7]), oraz zastawiają Dukorę w Mińskiem za 50,000 złp. Oborskiej [8]). Niewiadomo za co Mikołaj złożonym został z urzędu podskarbiego, do którego przywróconym został przywilejem z d. 3 Stycznia 1699 r. [9]). W tymże roku jako podskarbi nadworny znajdował się na sejmie [10]). W 1700 r. *Mikołaj-Franciszek z Kozielska Ogiński podskarbi nadworny Litewski*, otrzymuje przywileje na ustąpienie przez Haraburdę dożywocia wsi Rawanicze i Drecheza do dzierżawy Radoszkowskiej należących, jemu i jego *żonie Katarzynie Kopciównie* [11]), oraz na cesyę dzierżawy Radoszkowskiej Chomińskiemu [12]). W 1704 r. *Mikołaj-Franciszek Ogiński i żona jego Katarzyna Kopciówna* otrzymują przywileje na cesyę dzierżaw Radoszkowskiej, Jasmońskiej w Orszańskiem, Rawanicz w Mińskiem, Berznik w Grodzieńskiem, oraz majątków Madzium, Makule i Szowdzienik w Wileńskiem *dla syna ich Antoniego Ogińskiego* [13]). W 1710 r. *Mikołaj Ogiński podskarbi Litewski* wyrabia dla Konstantego Woyny Jasienickiego podkomorzego Brasławskiego konsens na sprzedaż jemu lenności dóbr Kozłowicze w Witebskiem [14]). W tymże roku posłował z powiatu Grodzieńskiego na sejm [15]). Kasztelanem Trockim mianowany 21 Kwietnia 1711 r. [16]). Umarł 1715 r.; kasztelanem Trockim *po śmierci Mikołaja Ogińskiego* mianowany 2 Stycznia 1716 r. Jan-Fryderyk Sapieha [17]).

Z żony swej, wymienionej Katarzyny Kopciówny, którą zaślubił przed 1680 r. [18]), pozostawił trzech synów: Ludwika, Jerzego, Antoniego i cztery córki: Różę, Marcybellę, Teresę i Franciszkę [19]).

Róża, wydana około 1702 r. [20]) za Stanisława Krasińskiego starostę Warszawskiego, później kasztelana Płockiego, owdowiała 1716 r., umarła 1724, pochowana w Wągrowie 28 Listopada 1724 r. [21]).

Marcybella, zakonnica Wizytka w Wilnie [22]).

Teresa, prawdopodobnie umarła niezamężną przed 1718 r. [23]).

Franciszka, niezamężna w 1718 r. [24]), następnie wydana za Michała-Józefa Masalskiego starościca Grodzieńskiego (w końcu kasztelan Wileński i hetman wielki Litewski), któremu aktem z d. 4 Sierpnia 1724 r. zapisała wszystkie dobra i ruchomości [25]). Umarła 1750 r., egzekwie za jej duszę odbyły się w Grodnie 10 Czerwca 1750 r. [26]).

Ludwik-Karol urod. 1680 r. [27]), poświęciwszy się stanowi duchownemu, otrzymuje przywileje: na kanonię Wileńską 1 Lipca 1700 r. [28]), na parafię Bobrujską 1 Marca 1701 r. [29]), i na probostwo Trockie w Czerwcu 1701 r. [30]). *Ludwik comes de Kozielsk Ogiński kanonik Wileński, proboszcz Bobrujski*, mianowany 30 Grudnia 1715 r. na biskupstwo Smoleńskie [31]), umarł

---

1) Vol. leg. VI 146. 2) Zawisza, Pamiętniki 20. 3) Vol. leg. V 773, 785. 4) Akt. Tryb. Głów. 1693 Sierpnia 3. 5) Z. 145 k. 57. 6) Senatorowie 194. 7) Akt Tryb. Głów. 1696 r. Czerwca 4 k. 513. 8) Tamże k. 515—519. 9) Z. 149 d. 621. 10) Vol. leg. VI 57. 11) Z. 148 k. 315 i Z. 153 k. 203. 12) Z. 148 k. 316. 13) Tamże k. 1641—1644. 14) Z. 155 k. 239. 15) Vol. leg. VI 199. 16) Z. 155 k. 391. 17) Tamże k. 839. 18) W tym roku urodził im się syn (patrz niżej). 19) Pezarski, Annibal 391. 20) Zawisza, Pamiętniki: niezamężna w Lutym 1701 r. (str. 98), już Krasińska w Lipcu 1703 r. (str. 114). 21) Giżycki X. Grzegorz, Kwiat spadający i t. d. (patrz wyżej). 22) Pezarski, Annibal str. 391 i Acad. Vil. S. J. Portus meritorum et gloriae in avita porta Ill. ac Rev. D. D. Ludvici-Caroli de Kozielsk Ogiński etc. 1718 Vilnae. 23) Nie wspomniana obok sióstr w panegiryku Portus meritorum etc. 1718 (patrz wyżej). 24) Tamże. 25) Patrz wyżej str. 245. 26) Tamże. 27) Żył lat 39 (p. niżej), także Wojniłowicz, Śnieg Ogień (patrz wyżej). 28) Z. 148 k. 626. 29) Z. 150 k. 129. 30) Tamże 158. 31) Z. 155 k. 838.

5 Września 1719 r. mając lat 39 [1]). Kanonikiem Wileńskim *po śmierci Ludwika Ogińskiego* biskupa Smoleńskiego mianowany 20 Sierpnia 1720 r. Antoni Białozor dziekan i prałat Żmudzki [2]), zaś biskupem Smoleńskim 15-go Października 1720 r. Karol Pancerzyński [3]).

Jerzy-Kazimierz z Kozielska Ogiński, starosta Radoszkowski (wskutek cesyi ojca), był dyrektorem sejmiku Grodzieńskiego 1707 r. [4]) i posłował z Grodzieńskiego na sejm 1710 r. [5]); umarł około 1715 r. bezżenny [6]).

Antoni, starosta Berżnicki (skutek cesyi ojca) i Radoszkowski (po bracie), sędzia przy trybunale Litewskim 1718 r. [7]), znajdował się na sejmiku Grodzieńskim 1720 r. [8]). Pałac swój w Wilnie ceduje 1722 r. Antoninie z Waldsteinów Sapieżynej [9]). Aktem z d. 24 Sierpnia 1724 r. *Antoni Ogiński starosta Radoszkowski* zapisał *siostrze swej Franciszce z Ogińskich Masalskiej* i jej mężowi dobra swe Wiejsiejki z folwarkami, Strunna z folwarkami, Mohilno, Kołpin, Rawanicze, Chełmice, Dukorę, Dryczyn [10]). Umarł wkrótce potem, krótko przed śmiercią wstąpiwszy do zakonu Jezuitów [11]), w każdym razie przed 1730 r. [12]).

Grzegorz Antoni Ogiński, drugi syn Jana i Siemaszkówny, jako *Hrihory z Kozielska Ogiński wojewodzic Mścisławski* podpisał elekcyę 1674 r. [13]); mianowany cześnikiem wielkim Litewskim 1684 r. [14]), a z cześnika i rotmistrza królewskiego—chorążym wielkim Litewskim 22 Kwietnia 1687 r. [15]). Jednocześnie otrzymuje przywilej na starostwo Tryskie [16]). Jako chorąży wielki Litewski posłował na sejmy 1690 i 1696 r. [17]). W 1694 r. *Hrihory-Antoni z Kozielska Ogiński chorąży wielki Litewski, starosta Mścibowski* procesuje się z Kurczem wojewodą Brzeskim [18]). Obrany starostą Żmudzkim na sejmiku w Rossienach 23 Czerwca 1698 r. [19]), mianowany na ten urząd 24 Października 1698 r. [20]), jako starosta Żmudzki posłował na sejm 1699 r. [21]). W 1700 r. *Hrihory Ogiński starosta jeneralny Żmudzki, starosta Mścibowski i Tryski i żona jego księżniczka Teofila Czartoryska*, otrzymują przywilej na cesyę dla Żywczewskiego zaścianka Legajle na Żmudzi [22]), a on w tymże roku na cesyę starostwa Omiecińskiego w Wiłkomirskiem [23]). Oboje małżonkowie, *Hrihory-Antoni z Kozielska Ogiński starosta Żmudzki i księżniczka Teofila Czartoryska* otrzymują 1701 r. przywilej na starostwo Onikszteńskie [24]). W 1703 r. spotykamy go na sejmie [25]). Tegoż roku 9 Listopada 1703 *Hrihory z Kozielska Ogiński starosta Żmudzki, Tryski, Onikszteński, Mścibowski, Jezierzyski, pułkownik królewski*, mianowany hetmanem polnym Litewskim [26]). Jeszcze 4 Października 1709 r. *Hrihory-Antoni Ogiński starosta Żmudzki, hetman polny Litewski i żona jego Teofila księżniczka Czartoryska*, otrzymują przywilej na cesyę Kalinowskiemu starostwa Telszewskiego [27]), a on mianowany 22 Października 1709 r. hetmanem wielkim Litewskim [28]). Ostatnia nominacya nie zastała go przy życiu, albowiem umarł 17 Października 1709 r. w Lublinie [29]). Pretensye jego sukcesorów, sejm 1710 r. odkłada do następnego sejmu [30]).

Żona jego, wyżej wymieniona księżna Teofila Czartoryska, była córką Jana-Karola księcia Czartoryskiego podkomorzego Krakowskiego i Anny Zebrzydowskiej, i wdową po Jerzym Krasickim stolniku Przemyślskim [31]). Jako wdowa, *Teofila z książąt Czartoryskich Ogińska starościna Żmudzka* zawiera 1712 r. z Kazimierzem

---

[1]) Zawisza, Pamiętniki str. 172. [2]) Z. 160 k. 383. [3]) Tamże 421. [4]) Akt Wil. VII 234. [5]) Vol. leg VI 201, Akt Wil. VII 121, 184, 239, także Z. 155 k. 228. [6]) W panegiryku Portus meritorum & gloriae 1718 (patrz wyżej) więcej nie wspomniany. [7]) Portus meritorum & gloriae 1718 (patrz wyżej). [8]) Akt Wil. VII 274. [9]) Akt Tryb. 1722 r. Czerwca 15 k. 807. [10]) Patrz wyżej str. 245. [11]) Pezarski, Annibal str. 391. [12]) Colleg. Vilnens. Soc. Jesu. Via Flaminia ab Oginscianae domus Porta ad palatini honoris fastigium etc. D. Casimiri in Kozielsk Oginski palatini Vilnensis, equitis albae aquilae, Uszpoliensis, Gorzdoviensis etc. Capitanei etc. 1730 (na wjazd na województwo Wileńskie). [13]) Vol. leg. V306. [14]) Senatorowie 212. [15]) Z. 138 k. 530 i Z. 143. [16]) Tamże k. 529. [17]) Vol. leg. V 773, 784, 845. [18]) Z. 145 k. 83; w tym dokumencie obok Hrihorego występuje jego *żona (?) kniażna Katarzyna Czetwertyńska (!)*. [19]) Narbut, Dzieje wewnętrzne narodu Litewskiego II 32. [20]) Z. 149 d. 506. [21]) Vol. leg. VI 56. [22]) Z. 148 k. 321. [23]) Z. 153 k. 196. [24]) Z. 150 k. 128. [25]) Vol. leg. VI 121. [26]) Z. 148 k. 1220. [27]) Z. 155 k. 1. [28]) Tamże k. 53. [29]) Zawisza, Pamiętniki 275 i (Niesiołowski K.) Otia Publica vix domestica, Proznoty różne publiczne, domowe etc. 1743 r. str. 82. [30]) Vol. leg. VI 210, 214. [31]) Niesiecki III 234, V 360.

księciem Czartoryskim na Klewaniu, podkanclerzym Litewskim, kompromis co do starostwa Uświatskiego [1]). Urodziła mężowi synów: Kazimierza, Jana, oraz córki: Elżbietę, Angelę i Eufrozynę [2]).

Elżbieta, poślubiona 1-o Kazimierzowi Giełgudowi pisarzewiczowi wielkiego księstwa Litewskiego, ciwunowi Szadowskiemu (synowi Andrzeja Giełguda pisarza wielkiego Litewskiego i Antoniny Waldstein 2-o voto Sapieżynej), który pojmując ją w stan małżeński, zapisuje jej 13 Lutego 1712 r. 200,000 złp. na Giełgudyszkach [3]). W następnym roku z Waldsteinów Sapieżyna wojewodzina Wileńska ceduje starostwo Szadowskie Giełgudowi i jego żonie *z Ogińskich Giełgudowej, córce Hrihorego Ogińskiego starosty jeneralnego Żmudzkiego, hetmana wielkiego Litewskiego* [4]). Owdowiawszy Elżbieta oddała rękę 2-o Antoniemu-Michałowi Puzynie staroście Tryskiemu i Szylańskiemu, już jako żona którego procesuje się 1722 r. z matką pierwszego męża o wyżej wymieniony zapis 200,000 złp. na Giełgudyszkach [5]). Oboje małżonkowie Antoni z Kozielska Puzyna starosta Tryski i Szylański i małżonka jego *Elżbieta z Ogińskich* pozywają 1723 roku Sapiehów o 21,000 złotych polskich pod zastaw Dubrowny i Szkud [6]), a w 1725 roku powyższą należność przekazują (ona 1-o voto Kazimierzowa Giełgudowa) Antoninie z Waldsteinów Sapieżynej [7]). Powyższą sumę spłacił Antoniemu Puzynie kasztelanowi Mścisławskiemu i żonie jego *Elżbiecie z Ogińskich* dopiero w 1749 r. biskup Józef Sapieha [8]). *Elżbieta z Ogińskich Puzynowa* kasztelanowa Mścisławska (wdowa od 1752 r.) umarła w Łuczaju 21 Listopada 1767 r. [9]), pochowana 16 Stycznia 1768 r. [10]).

Angela wydana za Feliksa Parysa [11]) stolnika Brasławskiego. W 1725 r. pani *z Ogińskich Parysowa* stolnikowa Brasławska, trzymała do chrztu córkę Matuszewicza [12]). *Angeli z Ogińskich Parysowej* dedykowano 1729 r. panegiryk [13]). Zapewne nie żyła w 1768 r., w którym konstytucyą przyznano sukcesorom ś. p. Hrehorego Ogińskiego hetmana polnego Litewskiego, po dwóch jego córkach *Angeli z Ogińskich Parysowej i Eufrozynie z Ogińskich Pacowej*, zapłatę sumy 400,000 złp. ze skarbu [14]).

Eufrozyna wydana 1726 r. za Piotra Paca starostę Wilejskiego, który w Listopadzie 1726 r. wyrabia dla małżonki swej *Eufrozyny Ogińskiej* jus communicativum na starostwo Wilejskie, umarła około 1765 r. [15]).

Jan Ogiński ze starosty Mścibowskiego mianowany 28 Października 1709 r. kuchmistrzem wielkim Litewskim [16]). *Jan z Kozielska Ogiński kuchmistrz wielki Litewski* z sejmiku Brzeskiego obrany 23 Stycznia 1710 r. posłem na sejm Warszawski [17]); niezawodnie zaraz umarł, albowiem już 17 Lutego 1710 r. kuchmistrzem wielkim Litewskim *po śmierci Jana Ogińskiego* mianowany Karol Załuski wojewodzic Rawski [18]).

Kazimierz (Marcyan) mianowany 31 Października 1709 r. jako *Kazimierz z Kozielska Ogiński, syn zeszłego Hrihorego starosty Żmudzkiego, hetmana wielkiego Litewskiego*, po ojcu starostą Jezierzyskim [19]), został następnie starostą Mścibowskim po bracie; jako sukcesor Hrihorego Ogińskiego starosty jeneralnego Żmudzkiego, hetmana wielkiego Litewskiego, *Kazimierz z Kozielska Ogiński starosta Mścibowski*, przypuszczony na sejmie 1717 r. do generalnej amnestyi [20]). Ze starosty Mścibowskiego mianowany 17 Grudnia 1722 r. podstolim wielkim Litewskim [21]), jako podstoli posłował na sejm 1726 r. [22]); umarł we Wrześniu 1727 r. [23]).

---

[1]) Z. 155 k. 532. [2]) Pezarski, Annibal 394—5. [3]) S. 187 k. 142/3, 466. [4]) Z. 156 k. 20. [5]) Akt Tryb. 1722 Czerwca 15 (d. 695 i 707). [6]) Tamże 1723 Sierpnia 10, d. 785—788. [7]) Tamże 1725 Kwietnia 31, d. 71. [8]) Tamże 1749 Lipca 3 d. 331. [9]) Wiadomości Warszawskie 1767 Nr. 98 suppl. [10]) Akad. Wileńs. S. J. Żal przy pogrzebie śmiertelnych zwłoków nieśmiertelnej pamięci J. W. J. P. Elżbiety z Ogińskich Puzyniny kasztelanowej Mścisławskiey, wierszem żałobnym oświadczony. W Wilnie 1768. [11]) Pezarski, Annibal 410. [12]) Matuszewicz, Pamiętnik II 26. [13]) Korzeniowski M. Szczęśliwa droga do bramy Ogińskich domu scenicznym theatrem utorowana stymą Angeli z Ogińskich Parisowej reprezentowana 1729 r. [14]) Vol. leg. VII 829. [15]) Pacowie 255—260. [16]) Z. 151 k. 67. [17]) Akt Wil. IV 361. [18]) Z. 155 k. 163. [19]) Tamże k. 90. [20]) Vol. leg. VI 323. [21]) Z. 161 d. 54. [22]) Vol. leg. VI 401, 413, 492. [23]) Otia Publica 88.

Żoną jego była Maryanna Humiecka wojewodzianka Podolska, córka Stefana Humieckiego wojewody Podolskiego i Katarzyny z Krosnowskich Potockiej [1]). Owdowiawszy *Ogińska podstolina Litewska* wyszła powtórnie w Czerwcu 1731 r. w Lublinie za Stanisława-Bernarda Gozdzkiego starostę Brzezińskiego [2]) (kuchmistrz koronny 27 Lipca 1734, wojewoda Podlaski 3 Października 1762, umarł 22 Lipca 1771 r. mając lat 67) [3]), który tegoż roku przy prawie żony swej Humieckiej, *wdowy po Ogińskim podstolim Litewskim* otrzymuje 24 Grudnia 1731 r. przywilej na starostwo Mścibowskie i dzierżawę Surycze w Wołkowyskiem [4]). W 1747 r. Marya z Ryck Humieckich Bernardowa Gozdzka kuchmistrzowa koronna, *wdowa po Kazimierzu-Marcyanie z Kozielska Ogińskim podstolim wielkim Litewskim, Brasławskim, Mścibowskim i Jezierzyskim staroście i córka jej Katarzyna z Ogińskich Józefowa Podoska starościna Bobrownicka*, układają się z Piotrem Pacem starostą Wilejskim i żoną jego Eufrozyną Ogińską, co do spadku po Józefie Ogińskim podstolim Litewskim, zmarłym bezdzietnie [5]). W Styczniu 1751 r. spotykamy wzmiankę o rozwodzie Gozdzkiego kuchmistrza koronnego z żoną *Ogińską podstoliną Litewską* [6]), poczem 18 Lutego 1751 r. tenże kuchmistrz koronny ożenił się z Barbarą Małachowską starościanką Smotrycką [7]). Rozwódka po nim Maryanna Humiecka zmarła 1759 roku; starostwo Mścibowskie i dzierżawa Surycze w powiecie Wołkowyskim po śmierci *Maryanny z Humieckich* 1-o voto *Ogińskiej podstolinej Litewskiej*, 2-o *Gozdzkiej kuchmistrzowej koronnej*, nadane 13 Października 1759 r. Aleksandrowi i małżonce jego Magdalenie z Lubomirskich Sapiehom wojewodom Połockim [8]). Z Ogińskim miała dwoje dzieci: syna Józefa i córkę Katarzynę. Syn **Józef** starosta Mścibowski umarł 16 Października 1745 r. u wuja swego Humieckiego stolnika koronnego [9]); córka **Katarzyna** już w 1747 r. żona Józefa Podoskiego starosty Bobrownickiego [10]) (kuchmistrz Litewski 30 Września 1750 r., wojewoda Płocki 9-go Października 1761 † 1779), zmarła 22 Sierpnia 1751 r. [11]).

Leon-Kazimierz, trzeci najmłodszy syn Jana i Siemaszkówny [12]), wojewodzic Połocki, mianowany 1689 r. podstolim Litewskim [13]), jako taki posłował z Mścisławskiego na sejm 1690 r. [14]). Ożeniwszy się w tymże roku, robi sobie z żoną w Komorowszczyźnie 4 Sierpnia 1690 r. wzajemne zapisy, a mianowicie: *Leon-Kazimierz Ogiński podstoli w. Litewski, starosta Mścisławski i Stokliski*, darowuje *żonie swej Konstancyi-Annie Kotłównie marszałkównie Oszmiańskiej* 1-o voto *Michałowej Kozietowej Poklewskiej chorążynej Oszmiańskiej*, części dóbr spadłe na niego *po ojcu Janie Ogińskim wojewodzie Połockim, hetmanie polnym*, w majętnościach Koszany i Oginty w powiecie Kowieskim, Żelany w powiecie Trockim, Kruhta, Ciecierzyn, Starosiel, Krywin, Łohinowicze w powiecie Orszańskim, dzierżawach Stokliskiej, Radomlskiej i Paradyjskiej [15]), ona zaś *Konstancya-Anna Kotłówna Ogińska, córka Samuela-Hieronima Kotła* marszałka Oszmiańskiego, 1-o voto Jerzyna Michałowa Koziełło - Poklewska oddaje mężowi sumę posagową złp. 100,000 pod dożywocie [16]). W następnym roku *Leon Ogiński podstoli wielki Litewski i Konstancya-Anna Kotłówna małżonkowie* cedują królewszczyznę Połonie w powiecie Kowieńskim Janowi Prozorowi [17]) i oddają w zastaw Grocholskim w sumie 8000 złp. Oymuczany alias Stracze [18]). W 1694 r. *Leon Ogiński podstoli Litewski, starosta Mścisławski, Stokliski i Niemonoicki i Konstancya-Anna Kotłówna marszałkówna Oszmiańska*, oddają Neysztadtowi w zastaw w sumie złp. 23,000 Babszty z miasteczkiem Słobódką i folwarkiem Olszew nad rzeką Straczą, zapisane jej wraz z Kobylnikiem, Komorowszczyzną i Bulkowszczyzną—przez pierwszego męża [19]). W 1696 r. *Leon-Kazimierz Ogiński podstoli wielki Litewski, starosta Mścisławski, Stokliski i Niemonoicki i żona jego*

---

[1]) Niesiecki IV 394, gdzie mylnie nazwana Katarzyną. [2]) Kurjer Polski 1731 Nr. 78. [3]) Wiadomości Warszawskie 1771 Nr 59 cuppl. [4]) Z. 162 k. 887, 889. [5]) Z. 176 k. 33—47. [6]) Kurjer Polski 1751 Nr. 749. [7]) Tamże Nr. 789. [8]) Z. 181 k. 657—658. [9]) Kurjer Polski 1745 Nr. 465. [10]) Patrz wyżej. [11]) Kurjer Polski 1751 Nr. 781. [12]) Patrz wyżej. [13]) Senatorowie 304. [14]) Zawisza, Pamiętniki str. 23. [15]) Akt Tryb. 1690 Sierpnia 17 k. 764. [16]) Tamże k. 767. [17]) Tamże 1691 r. Lipca 4 k. 604. [18]) Tamże 1695 r. Lipca 30 k. 1018. [19]) Tamże 1694 r. Czerwca 18 k. 407.

Konstancya Kotłówna wdowa po Jerzym-Michale Koziełło chorążym Oszmiańskim, starostwo Niemonoickie, które podstoli otrzymał po dziadku swoim Marcyanie Ogińskim kanclerzu, cedują Kazimierzowi-Janowi Sapieże wojewodzie Wileńskiemu, hetmanowi [1]). W 1698 r. podczas wojny domowej podstoli Ogiński napadnięty i trzy razy postrzelony wpadł w suchoty, z których umarł w połowie Września 1700 r. [2]).

Wdowa po nim ponowiła związki małżeńskie z Lackim podstolim Nowogrodzkim. W 1710 r. Konstancya Kotłówna Lacka podstolina Nowogrodzka, otrzymuje konsens na cesyę starostwa Stokliskiego na *syna Michała Ogińskiego* [3]). Z Ogińskim miała oprócz wymienionego syna Michała, jeszcze córki Ludwikę i Helenę [4]). Z nich **Ludwika** za Kazimierzem Królikowskim instygatorem Litewskim [5]) (1713–1730), a **Helena** za Janem Platerem wojskim Inflantskim [6]).

Michał (Antoni) Ogiński *podstolic Litewski i starosta Stokliski*, otrzymuje 25 Października 1709 r. przywilej na chorągiew petyhorską [7]). Był więc już starostą Stokliskim, choć matka dopiero w następnym roku konsens na ustąpienie mu tego starostwa otrzymała [8]). W 1719 r. *Michał-Antoni Ogiński podstolic Litewski, starosta Machowski, zastawia małżonce swej Konstancyi Chomińskiej*, córce Ludwika-Jakóba Chomińskiego marszałka Oszmiańskiego i Anny Koziełło, wdowie po Michale Chłusowiczu chorążym Wołkowyskim, staroście Wielatyckim, Hanuszyszki w powiecie Wiłkomierskim [9]). *Michał Ogiński podstolic Litewski, starosta Machowski*, otrzymuje 1720 r. konsens na cesyę dożywocia wsi Rudniki w Trockiem-Żabie [10]), oraz na przelew dożywotnich praw na leśnictwo Puńskie i klucze Machów i Kodoryszki *na żonę Konstancyę Chomińską marszałkównę Oszmiańską* [11]). Niewiadomo czy żył jeszcze w 1730 r., w którym Bogusław Nornicki strażnik Miński, ustępując Antoniemu-Józefowi Nornickiemu towarzyszowi usarskiemu dożywocie Wojpiszek i Zegaryszek w Trockiem, wzmiankuje, że takowe ustąpił mu *Michał z Kozielska Ogiński starosta Machowski i Kodoryski* [12]).

Kazimierz-Dominik Ogiński, syn Jana i Naruszewiczówny [13]), wojewodzic Połocki, zaślubił 1692 r. Eleonorę Woyniankę, córkę Macieja Woyny marszałka Pińskiego, starosty Gorżdowskiego [14]). Wskutek cesyi teścia starosta Gorżdowski; w 1693 r. *Kazimierz Ogiński wojewodzic Połocki, starosta Gorżdowski* w imieniu swojem i braci kwituje siostrę Helenę Tarłowę [15]). Obaj bracia *Marcyan-Antoni i Kazimierz-Dominik Ogińscy wojewodzicowie Połoccy*, synowie Jana i Joanny Naruszewiczówny Ogińskich wojewodów Połockich, hetmanów polnych Litewskich (trzeci brat Aleksander już nie żył) uskuteczniają w Kruchcie 18 Kwietnia 1695 r. dział majątkowy, mocą którego Kazimierz-Dominik starosta Gorżdowski bierze Ruthę, Starosiele i Obole w Połockiem; Łopienica w Wołkowyskiem przeznacza się na zaspokojenie długów [16]). W tymże roku, *Kazimierz-Dominik z Kozielska Ogiński wojewodzic Połocki, starosta Gorżdowski, zapisuje małżonce swej Leonorze Woyniance marszałkównie Pińskiej* majętności wszystkie dziedziczne przypadłe mu w dziale *z bratem Marcyanem Ogińskim wojewodzicem Połockim*, a mianowicie Kruchtę, Ciecierzyn i Starosiel w powiecie Orszańskim [17]). *Kazimierz Ogiński starosta Gorżdowski* posłował 1696 r. na sejm [18]). W 1698 r. król kasuje dekret kapturowy, przysądzający Teodorowi Horskiemu podkomorzemu Mińskiemu dobra Białynicze na Kazimierzu Ogińskim staroście Gorżdowskim i jego małżonce [19]), i w następnym roku wydaje Ogińskim i Maryannie Naruszewiczównie Pacowej starościnie Żmudzkiej glejt na banicyę przez Horskiego na nich wyniesioną [20]). W 1705 r. Aleksander Naruszewicz otrzymuje konsens na cessyę starostwa Uszpolskiego *Kazimierzowi-Domini-*

---

[1]) Akt Tryb. 1697 r. Sierpnia 12 k. 374. [2]) Zawisza, Pamiętniki 196 i 207. [3]) Z. 153 k. 432. [4]) Pezarski, Annibal 411. [5]) Karpowicz, Kazanie przy pogrzebie Franciszki z Chaleckich Pociejowej 1774 r. [6]) Tamże. [7]) Z. 155 k. 62. [8]) Patrz wyżej. [9]) Akt Tryb. 1728 Sierpnia 27 d. 508. [10]) Z. 160 k. 147 i 318. [11]) Tamże k. 411. [12]) Z. 162 k. 626. [13]) Patrz wyżej. [14]) Białozor Franciszek, Wesoły odgłos trąb Woyniańskich przy tryumfalnej bramie W. J. M. P. Kazimierza Ogińskiego wojewodzica Połockiego na weselny tryumf W. J. P. Eleonory Woynianki marszałkówny Pińskiej, starościanki Gorżdowskiej i Voces faventium animorum hymenaeo portam ducalem etc. dwa panegiryki na ich ślub. Wilno 1692 r. [15]) Patrz wyżej. [16]) Akt Tryb. 1695 r. Sierpnia 18 k. 1242/46 i 1250/54. [17]) Akt Tryb. 1695 Sierpnia 20 k. 1304–1305. [18]) Vol. leg. V 841. [19]) Z. 149 k. 687. [20]) Tamże 730.

kowi i Eleonorze Woyniance Ogińskim starostom Gorżdowskim [1]. Wojewodą Trockim mianowany w końcu 1709 lub na samym początku 1710 r.; z tytułem wojewody Trockiego występuje na sejmie, który się zaczął 4 Lutego 1710 r. [2]. W tymże roku otrzymuje przywilej na starostwo Użwentskie [3], a 1717 r. na chorągiew petyhorską [4]. Tegoż roku posłował na sejm [5]. W 1720 r. otrzymuje przywilej na dzierżawę Jodkany [6]. W tymże roku *Kazimierz z Kozielska Ogiński wojewoda Trocki i żona jego Leonora Woynianka* otrzymują konsens na cessyę Woynie dzierżawy starostwa Użwentskiego [7]. Oboje małżonkowie zastawiają 1722 r. dobra Bulkow, Piotrowicze i Strychaniec za 4000 złp. Borzymowskim [8]. *Kazimierz z Kozielska Ogiński wojewoda Trocki*, bawił 1726 r. na sejmie [9]. Mianowany wojewodą Wileńskim 15 Kwietnia 1730 r. [10]. W tymże roku Sokołowski otrzymuje konsens na cessyę *Kazimierzowi z Kozielska Ogińskiemu wojewodzie Wileńskiemu i żonie jego Eleonorze Woyniance starostw Sejwejskiego i Wiżańskiego w Grodzieńskiem* [11]. Wojewoda Wileński umarł 1733 r. [12]. Pogrzeb jego odbył się w Grodnie 16 Czerwca 1738 r. [13]. Wdowa po nim umarła 1738 r. [14]. Na starostwo Gorżdowskie *po śmierci Eleonory Ogińskiej* wakujące, mianowany 30 Maja 1738 r. Jan Fryderyk Sapieha kanclerz Litewski [15]. Urodziła mężowi synów, **Antoniego** zmarłego młodo, Józefa i córki Marcybellę, Teresę, Helenę i Maryannę [16].

Marcybella, wydana 1727 r. za Ignacego Zawiszę starostę Mińskiego [17] (miecznik wielki Litewski 17 Kwietnia 1730 r., podkomorzy 25 Lipca 1734 r., marszałek nadworny 1 Stycznia 1736 r., umarł 16 Sierpnia 1738 r.). Oboje, Ignacy Zawisza na Bakształach starosta Miński i żona jego *Marcybella Ogińska* otrzymują 15 Kwietnia 1730 r. przywilej na starostwo Chosławskie [18], a 17 Kwietnia t. r. inny przywilej na dożywocie majętności Połubiewicze w Orszańskiem [19]. Jako wdowa *Marcybella z Ogińskich* Zawiszyna marszałkowa nadworna Litewska otrzymuje 30 Grudnia 1748 r. przywilej na cessyę starostwa Czeczerskiego na Michała Ogińskiego pisarza polnego Litewskiego [20]. Umarła 19 Grudnia 1760 r. [21]. Egzekwie po niej odbyły się w Pińsku w Styczniu 1761 r. [22].

Teresa poślubiła w lecie 1739 r. Jana-Michała Sołohuba podskarbiego wielkiego księstwa Litewskiego [23], (wojewoda Brzeski 24 Listopada 1746 r. umarł 5 Maja 1748 r.). Aktem z dnia 16 Lipca 1749 r. zapisała Masalskim hetmanom Litewskim złp. 100000 i niezawodnie umarła przed 1755 r., w którym zapis ten oblatowany [24].

Helena urodzona 21 Września 1701 r. [25], poślubiła w Styczniu 1739 r. Ignacego Ogińskiego oboźnego Litewskiego [26], umarła 3 Grudnia 1790 r. [27].

Maryanna, wydana już po śmierci matki [28], (niezawodnie 1739 r.) za Stanisława-Jerzego Ogińskiego później wojewodę Witebskiego, zmarła w Mikulinie 15 Lutego 1763 r. [29]. Jedyna z sióstr pozostawiła potomstwo.

Józef Ogiński syn Kazimierza i Woynianki, urodzony najwcześniej 1693 r [30], jako *wojewodzic Trocki* mianowany 23 Sierpnia 1710 r. starostą Wasiliskim [31], a wkrótce potem i Gorżdowskim. *Józef Ogiński starosta Gorżdowski* otrzymuje 19 Listopada 1726 r. przywilej na generał majorstwo wojsk Litewskich [32]. W tymże roku posłował na sejm [33]. Kolejno mianowany ze starosty Gorżdowskiego miecznikiem Litewskim 14 Czerwca 1729 r. [34], wojewodą Trockim 17 Kwietnia 1730 r. [35], jednocześnie starostą Sejwejskim i Wiżańskim 1731 r. [36]. Umarł w Mołodecznie 6 Grudnia 1736 r. [37]. W 1721 r. w Lubieszowie zawarty został układ między Michałem Wiszniowieckim hrabią na Zbarażu i Wiśniowcu, kanclerzem wielkim Litewskim, starostą Pińskim, Wołkowy-

---

[1]) Z. 158 k. 388. [2]) Vol. leg. VI 189, 199. [3]) Z. 155 k. 307. [4]) Tamże k. 941. [5]) Vol. leg. VI 301, 309, 328. [6]) Z. 160 k. 354. [7]) Tamże k. 447. [8]) Akt. Tryb. 1723 r. d. 132. [9]) Vol. leg. VI 406, 412, 489. [10]) Z. 162 k. 459. [11]) Tamże k. 645. [12]) Niesiecki VII 56. [13]) Kurjer Polski 1738 r. Nr. 76 [14]) Między datą śmierci syna (1737) a zamążpójściem córki Sołohubowej 1739 (Matuszewicz, Pamiętnik I 91, 223). [15]) Z. 171 k. 244. [16]) Pezarski, Annibal 413—414. [17]) Foedus sacrum Minervae in Const. Ostrogio ex progenio Ign. Zawisza cum Marcibella Ogińska a juvent. repraesent. 1727. [18]) Z. 162 k. 460. [19]) Tamże 487. [20]) Z. 176 k. 275. [21]) Gazeta Wileńska. [22]) Kurjer Warszawski 1761 r. Nr. 6. [23]) Matuszewicz, Pamiętnik I 89, 91, 223 [24]) Replika przeciwko Niesiołowskim (patrz wyżej str. 245) k. X 2 od. [25]) Gazeta Warszawska 1790 r. Nr. 98. [26]) Kurjer Polski 1739 r. Nr. 105. [27]) Gazeta Warszawska 1790 r. Nr. 98. [28]) Matuszewicz, Pamiętnik I 223. [29]) Kurjer Litews i 1763 r. Nr. 11. [30]) Ślub rodziców mial miejsce 1692 r. (patrz wyżej). [31]) Z. 155 k. 307. [32]) Z. 162 k. 183. [33]) Vol. leg. V 401, 406, 493. [34]) Z. 162 k. 344. [35]) Tamże k. 474. [36]) Tamże k. 793. [37]) Kurjer Polski 1736 r. Nr. 25.

skim, Glinniańskim, i małżonką jego Katarzyną z Dolskich na Dolsku, Komarnie i Dombrowicy a *Józefem Ogińskim starostą Gorżdowskim*, względem małżeństwa tego ostatniego z córką ich Anną. Dzień ślubu naznaczony pierwotnie na Św. Michał 1721 r. odłożonym zostaje do 15 Lutego 1722 r.; rodzice zapewniają córce dochód roczny 20000 złp. a mąż przyszłej małżonce 40000 złp. Nadto Wiszniowieccy ustępują Ogińskim Zapole, Mołodeczno i Czemeryn [1]). Ślub odbył się w Pińsku w Lutym 1722 r. [2]). Anna z Wiszniowieckich Ogińska urodzona w Pińsku 7 Września 1700 r. [3]), umarła w Lubieszowie 14 Grudnia 1732 r. w połogu [4]); urodziła mężowi syna i sześć córek.

Honorata, urodzona 1723 r. [5]), wstąpiła 28 Maja 1737 r. do klasztoru p. p. Dominikanek we Lwowie [6]). Po kassacyi klasztoru (1782) osiadła w Telechanach w Pińskiem, gdzie umarła 16 Marca 1785 r. mając lat 62 [7]).

Augusta, urodzona 1724 r. [8]), poślubiona 16 Września 1744 r. Konstantemu-Ludwikowi Broel-Platerowi staroście Inflantskiemu i Dynaburgskiemu [9]) (pisarz wielki Litewski 1746 r., kasztelan Połocki 1754 r., wojewoda Mścisławski 1758 r., kasztelan Trocki 1770 r.), owdowiała 31 Marca 1778 r., zmarła w Krasławiu 24 Października 1791 r. mając lat 67 [10]).

Genowefa, poślubiona 25 Lutego 1743 r. Adamowi Brzostowskiemu staroście Dowgowskiemu [11]) (kasztelan Połocki 1758—1776+1790). Oboje, Adam i *Genowefa z Ogińskich* Brzostowscy starostowie Dowgowscy i Sokołowscy, otrzymują 26 Maja 1757 r. przywilej na dzierżawy Wojtowe sioło i Niwa [12]).

Katarzyna, poślubiona w Nieświeżu 10 Grudnia 1744 r. Antoniemu Przeździeckiemu pisarzowi wielkiemu Litewskiemu [13]) (podczaszy 1750, referendarz 1752, podkanclerzy 1764+1772 r.), umarła w Zasławiu 17 Września 1762 r. [14]).

Kazimiera, poślubiona w Szydłowicach 18 Lutego 1749 r. Michałowi Brzostowskiemu staroście Orańskiemu [15]), (generał-lejtnant wojsk Litewskich, pisarz wielki Litewski 1758, koniuszy 1762, podskarbi wielki Litewski 1764 r.), owdowiała 21 Maja 1784 r., zmarła 19 Października 1792 r. [16]).

Elżbieta, urodzona 1731 r. [17]), poślubiona 5 Listopada 1754 r. w Derewnie pod Słonimem Michałowi Wielhorskiemu staroście Sieleckiemu [18]), (oboźny koronny 1758, kuchmistrz Litewski 1763—1775+1794), umarła w Paryżu 30 Stycznia 1771 r., mając lat 40 [19]).

Michał Kazimierz Ogiński, urodzony 1728 r. [20]), jako *wojewodzic Trocki* mianowany 18 Września 1744 r. cześnikiem wielkim Litewskim [21]). W 1749 r. *Michał z Kozielska Ogiński cześnik Litewski pułkownik królewski* w swojem i *siostr swoich rodzonych Augusty* za Konstantym Ludwikiem Platerem pisarzem Litewskim i starostą Inflantskim, *Genowefy* za Adamem Brzostowskim starostą Dowgowskim, pułkownikiem królewskim, oraz panien *Kazimiery i Elżbiety* imieniu, daje plenipotencyę Antoniemu Przeździeckiemu pisarzowi Litewskiemu do odebrania z rąk Ogińskich, Ignacego marszałka nadwornego Litewskiego i Michała kasztelana Witebskiego, synów Marcyana-Michała wojewody Witebskiego, który był opiekunem Michała, summy 45632 złp., oraz na rozliczenie się z Michałem Sapiehą wojewodą Podlaskim, jako współsukcessorem z Ogińskimi po księciu Michale Wiszniowieckim hetmanie Litewskim [22]). W tymże roku mianowany 20 Czerwca 1748 r. pisarzem polnym Litewskim [23]), a 20 Września 1748 r. jenerał-majorem [24]), został także za cessyą ciotki swej Marcybelli Zawiszynej, starostą Czeczerskim [25]), a w następnym roku otrzymuje przywilej na ustąpienie dzierżawy Dowluny [26]).

---

[1]) Akt. Tryb. 1725 r. Września 3. [2]) Przeździecki, Podole Wołyń I 108. [3]) Tamże I 99. [4]) Kurjer Polski 1732 r. Nr. 157. [5]) Żyła lat 62, patrz wyżej. [6]) Kurjer Polski 1737 r. Nr. 24. [7]) Gazeta Warszawska 1785 r. Nr. 26. [8]) Żyła lat 67, patrz niżej. [9]) Dwa panegiryki: Applauz weselny J. W. J. M. P. P. Auguście Ogińskiej wojewodziance Trockiej przy ślubnych kontraktach z J. W. J. M. P. P. Konstantym Platerem starostą Inflantskim od obligowanej fundatorskiemu imieniowi prowincyi Litewskiej scholarum Piarum R. P. 1744. Wilno dr. Acad. Soc. Jesu; ten sam po łacinie: Gratulatio nuptialis etc. [10]) Gazeta Warszawska 1791 r. Nr. 90. [11]) Cztery panegiryki: „Planta felicitatis", Supraśl, „Ingres Sarmackiej heroiny", Supraśl, — Amplissimo nomini, Vilnae, — Traktat dożywotniej przyjaźni, Wilno 1773 (Estreicher IX 191 i 193). [12]) Z. 181 k. 326—327. [13]) Kossakowski II 256. [14]) Kurjer Warszawski 1762 r. Nr. 78 suppl., Kurjer Litewski 1762 r. Nr. 39. [15]) Kurjer Polski 1749 r. Nr. 641. [16]) Żychl. III 20, V 186. [17]) Żyła lat 40, patrz niżej. [18]) Kurjer Polski 1754 r. Nr. 70. [19]) Wiadomości Warszawskie 1771 r. Nr. 20. [20]) Żył lat 72, patrz niżej. [21]) Z. 172 k. 922. [22]) Z. 176 k. 58—66. [23]) Tamże k. 71. [24]) Tamże k. 141. [25]) Patrz wyżej. [26]) Z. 176 k. 322.

W Wołczynie 19 Listopada 1761 r. [1]), ożenił się z Aleksandrą księżniczką Czartoryską, córką Fryderyka-Michała księcia Czartoryskiego kanclerza wielkiego Litewskiego i Antoniny-Eleonory hr. Waldstein wdową od 11 Października 1760 r. po Michale Sapieże podkanclerzym Litewskim [2]). Na sejmie koronacyjnym 4 Grudnia 1764 r. mianowany wojewodą Wileńskim [3]). W 1765 r. wyrabia dla *żony swej Aleksandry z książąt Czartoryskich* wspólność dożywotniego prawa na ekonomię Pińską [4]). Hetmanem wielkim Litewskim mianowany 29 Lutego 1768 r. z wojewody Wileńskiego [5]), rezygnował z tego urzędu 6 Lipca 1793 r. [6]). Umarł bezpotomnie 31 Maja 1800 r. mając lat 72, pochowany w Warszawie na cmentarzu Powązkowskim [7]). Małżonka jego Aleksandra z Czartoryskich, urodzona 19 Marca 1730 r. [8]), umarła 28 Sierpnia 1798 r. [9]).

- **Jan** † 1684 wda Połocki, Ż. 1 Siemaszkówna 2 Naruszewiczówna
  - **Mikołaj Franciszek** † 1715 kasztelan Trocki, Ż. Katarzyna Kopeć
    - **Ludwik** † 1719 biskup Smoleński
    - **Jerzy** starosta Radoszkowski
    - **Antoni** starosta Radoszkowski
    - **Róża Krasińska**
    - **Franciszka Masalska**
  - **Grzegorz Antoni** † 1709 star Żmudzki, hetman, Ż. Teofila Czartoryska
    - **Kazimierz** † 1727 podstoli, Ż. Katarzyna Humiecka
      - **Józef** † 1745 star. Mścibowski
      - **Katarzyna Podoska**
    - **Jan** † 1710 kuchmistrz
    - **Elżbieta Puzyna**
    - **Angela Parys**
    - **Eufrozyna Pac**
  - **Maryanna** 1 Masalska 2 Chalecka, 3 Woyna
  - **Anna Tyszkiewicz**
  - **Helena** 1 Isajkowska 2 Tarło
  - **Leon Kazimierz** † 1700 podstoli, Ż. Konst. Anna Kotłówna
    - **Michał Antoni** starosta Machowski, Ż. Konstancya Chomińska
    - **Ludwika Królikowska**
  - **Aleksander** † 1691 star. Mścibowski, Ż. Helena Białozor]
    - **Helena Plater**
  - **Kazimierz Dominik** † 1733 wda Wileński, Ż. Eleonora Woyna
    - **Józef** † 1736 wda Trocki, Ż. Anna Wiszniowiecka
      - **Michał Kazimierz** ur. 1728 † 1800 hetman W. Lit., Ż. Aleksandra Czartoryska
      - **Honorata** zakonnica
      - **Augusta Plater**
      - **Genowefa Brzostowska**
      - **Katarzyna Przeździecka**
      - **Kazimiera Brzostowska**
    - **Marcybella** Ławisza
    - **Teresa Sołohub**
    - **Helena Ogińska**
    - **Maryanna Ogińska**
  - **Marcyan** † 1703 kasztelan Mścisławski, Ż. Regina Chalecka

Linia starsza do dziś dnia istniejąca.

Szymon-Karol Ogiński, najstarszy syn Jana Ogińskiego ciwuna Trockiego i Zofii Bilewiczówny [10]), wspomniany 1633 r. w testamencie babki [11]). Za młodu podróżując wydał w Hollandyi książkę, którą 1643 r. dedykował ojcu [12]). Tamże bawiąc ożenił się

---

[1]) Kurjer Warszawski 1761 r. Nr. 47 addytament. [2]) Sapiehowie III. [3]) Z. 184 k. 1. [4]) Z. 185 k. 35. [5]) Z. 184 k. 571. [6]) Senatorowie 153. [7]) Wojcicki, Cmentarz Powązkowski II 191, Bartoszewicz, T. Święckiego Historyczne Pamiątki I 385. [8]) Rękopism Nr. 12697 Bibl. Głównego Sztabu w Petersburgu zawierający tablice genealogiczne. [9]) Bartoszewicz, T. Święckiego Historyczne Pamiątki I 385. [10] Patrz wyżej. [11]) Tamże. [12]) Honestus homo ex gallico Fareti versa a Car. Ogiński ded. Sam. Ogiński. Franekerae Al. Idserdi 1643 (Estreicher VIII 241).

z Tycyą Staackman, która po przyjeździe do kraju opuściła męża i powróciła do Holandyi [1]). Powróciwszy do kraju został podkomorzym Witebskim; *Karol Ogiński podkomorzy Witebski* stawał 1654 r. z majątku Krasne w Smoleńszczyznie do armii Obuchowicza wojewody Smoleńskiego celem odsieczy oblężonemu Smoleńskowi [2]). Dotąd nazywany tylko Karolem; *Szymonem-Karolem* nazwany po raz pierwszy tego roku w testamencie ojca [3]), odtąd stale jako dwuimienny występuje. *Szymon-Karol Ogiński podkomorzy Witebski* wspomniany 1658 r. obok brata [4]), w 1669 r. procesuje się z Łukomskimi o napad na włość jego Łozno w Witebskiem [5]). *Karol Ogiński podkomorzy Witebski* podpisał elekcyę 1674 r. [6]) i tenże *Szymon-Karol Ogiński podkomorzy Witebski* uzyskuje na sejmie 1676 r. konstytucyę na libertacyę kamienicy swej w Wilnie [7]); w 1677 r. nabył Mikulin od brata Jana wojewody Mścisławskiego [8]). Mianowany 1679 r. miecznikiem wielkim Litewskim [9]), jako taki występuje 1680—1685 r. [10]). Z miecznika mianowany wojewodą Mścisławskim 1685 r., był nim do 1688 r., w którym urząd ten zajął Mosiewicz [11]). O Szymonie Karolu Ogińskim jako wojewodzie Mścisławskim, którego urzędu może wcale nie obejmował, prawie żadnych wzmianek współczesnych nie posiadamy. Wprawdzie według późniejszej wzmianki *Szymon Ogiński wojewoda Mścisławski z synami Bogusławem, Marcyanem i Aleksandrem* nabył w 1688 r. od kanclerza Marcyana Ogińskiego wieczność majątków Strawiennickich z miasteczkiem Jewie, wsią Mustyniany, folwarkiem Mikuciany i Rudnią, które to dobra już trzymał w summie 100,000 złp. [12]), ale użyty tu tytuł, może być użytym ogólnie [13]); fakt, że był wojewodą Mścisławskim późniejsze wzmianki i syn piszący się *wojewodzicem Mścisławskim* [14]) stwierdzają dostatecznie. Urząd podkomorzego Witebskiego piastował stale a po rezygnacyi z województwa Mścisławskiego, powrócił do tytułu miecznika wielkiego Litewskiego (coby dowodziło, że urzędu wojewody Mścisławskiego nie przyjął lub nie obejmował wcale), który to urząd faktycznie dzierżył synowiec jego Mikołaj Ogiński. *Karol Ogiński miecznik Litewski* otrzymuje 18 Czerwca 1689 r. glejt na wyniesioną na niego banicyę w sprawie ze Starosielskim [15]). W Maju 1690 r. *Szymon-Karol Ogiński miecznik wielki Litewski, podkomorzy Witebski,* czyni zapisy *żonie swej Teresie Woyniance Jasienickiej kasztelance Nowogrodzkiej* na plac w Wilnie i na ruchomości [16]) i z tymiż tytułami zapisuje tejże małżonce 1691 r. dwór w zamku Witebskim [17]). W tymże roku *Symeon-Karol Ogiński miecznik Litewski,* nie mogąc spłacić długów ciążących na Strawiennikach, zrzekł się za summę 300000 złp. possesyi tych dóbr na rzecz Kazimierza-Jana Sapiehy wojewody Wileńskiego [18]). Oboje małżonkowie *Karol z Kozielska Ogiński miecznik Litewski i Teresa Woynianka Jasienicka,* biorą 1693 r. w dzierżawę, w summie 210000 złp. od Sapiehów wojewodów Wileńskich, Dubrownę [19]). Umarł najpóźniej na początku 1699 r; tegoż roku 18 Kwietnia podkomorzym Witebskim *po śmierci Szymona Ogińskiego* mianowany Adam Kisiel chorąży Witebski [20]). Pochowany u Karmelitów bosych w Wilnie, których był fundatorem [21]). Szymon-Karol Ogiński władał dobrami: Mikulin w powiecie Witebskim, Krasne w powiecie Kowieńskim, Łozno w powiecie Witebskim, Strawiennickiemi, pałacem w Wilnie, Rudnią w powiecie Witebskim, oraz summami na Ogintach należących do brata jego Jana [22]). Zaraz po jego śmierci *synowie jego Bogusław, Marcyan i Aleksander,* pozwali Sapiehę wojewodę Wileńskiego o nieważność dokonanej przez ich ojca cessyi dóbr Strawiennickich i uzyskali wyrok 1699 r. przyznający im napowrót dziedzictwo tych dóbr z obowiązkiem spłacenia Sapieże summy 300000 złp. Sprawa ta zakończoną została dopiero 1728 r. dekretem trybunału Litewskiego, którym dziedzictwo Strawiennik przyznano Racheli z Wyhowskich 1-o Ogińskiej starościnej Dorsuniskiej, 2-o Sapieżynej starościnej Mereckiej i jej potomstwu z Ogińskim [23]). Innymi dobrami bracia podzielili się w ten sposób, że Kronie ustą-

---

[1]) Akt. Tryb. Głów. 1771 k. 364—387 i Tab. Jabl. XIV. [2]) Krupowicz str. 90. [3]) Patrz wyżej. [4]) Tamże. [5]) S. 115 k. 533. [6]) Vol. leg. V 308. [7]) Tamże k. 443. [8]) Akt. Tryb. 1771 k. 364—387. [9]) Senatorowie 243. [10]) Wojniłowicz, Śnieg Ogień 1680, oraz Portae Triumphales na ślub Marcyana Ogińskiego 1685 r. (patrz wyżej). [11]) Miecznikiem po nim 1685 Mikołaj Ogiński); Mosiewicz marszałek Lidzki jeszcze 1688 (Zawisza 119), jest wojewodą Mścisławskim 1690 (Vol. leg. V 773, 810—1); Marszałkiem Lidzkim po Mosiewiczu Rymwid 1689 (Z. 155 k. 653). [12]) Akt. Tryb. 1771 k. 364—387. [13]) Występujący w tym dokumencie przy ojcu synowie obdarzeni tytułami urzędów, które zajmowali znacznie później. [14]) Patrz niżej. [15]) Z. 140 k. 187. [16]) Akt. Tryb. 1693 k. 316. [17]) Tamże 1691 k. 785. [18]) Tamże 1771 k. 364—367. [19]) Tamże 1693 k. 703. [20]) Z. 148 k. 251. [21]) Niesiecki VII 53. [22]) Akt. Tryb. 1771 k. 364—387. [23]) 1728 Stycznia 29, Widymus dekretu wniesiony drugi raz 9 Kwietnia 1771 r. (Akt Tryb. 1771 k. 364—387).

pili *siostrze swej przyrodniej Zofii de Iddekinghe*, Oginty, nabywszy części innych współdziedziców, dostał *Bogusław*, który w dziale wziął Rudnię, gdy Mikulin dostał się *Marcyanowi i Aleksandrowi*. Następnie trzej bracia oswobodziwszy Łozno z pod praw zastawnych i dożywotnich *macochy i matki swej Teresy Woynianki* 1-o *Ogińskiej miecznikowej wielkiej Litewskiej*, 2-o *Poniatowskiej starościnej Woynickiej*, majętnością tą podzielili się na równi [1]).

Szymon-Karol ponawiał trzy razy związki małżeńskie. Z pierwszej żony Tycyi Staackman z Hollandyi miał córkę Zofię zamężną za de Iddekinghe; z drugą Teodorą Korsakówną, której zapisał 25000 na Łoznie, spłodził synów Bogusława i Marcyana. Nareszcie trzeciej żonie Teresie Woyniance, z którą miał syna Aleksandra, puścił Łozno prawem zastawnem w summie 60000 złp, przeniosłszy summę drugiej żony na Kronie [2]). O pierwszej żonie wiemy nadto, że opuściwszy męża powróciła do Hollandyi [3]). Druga żona Teodora Korsakówna kasztelanka Połocka [4]), oprócz synów Bogusława i Marcyana była jeszcze niezawodnie matką synów Samuela i Jerzego, oraz córek Krystyny i Eleonory [5]). Nareszcie trzecia żona Teresa Woynianka Jasienicka kasztelanka Nowogrodzka [6]), wspomniana wdową 1699 r. [7]). W 1701 r. *Teresa Woynianka Jasienicka Symeonowa Ogińska miecznikowa wielka Litewska*, otrzymuje konsens na cessyę Reginie z Ogińskich Pociejowej wojewodzinej Witebskiej wsi Łuzosna, Sudniki, Miakie Ostrowskie i Drykole [8]). Wkrótce potem wyszła za Stanisława Poniatowskiego starostę Wojnickiego; już jako Poniatowska starościna Wojnicka, zostawszy spłaconą przez synów pierwszego męża Ogińskich, oswobodziła Łozno z zastawnego i dożywotniego trzymania [9]). Następnie nabyła od syna Aleksandra jego część Łozna i takową odprzedała Bogusławowi Oginskiemu [10]). Była ona w 1710 r. wziętą do niewoli i trzymaną najprzód w Połocku, zkąd na rozkaz Menszykowa przewieziono ją później do Smoleńska [11]). Mówiliśmy wyżej, że Szymon-Karol pozostawił dzieci z trzech żon.

Zofia urodzona z Tycyi Staackman, prawdopodobnie wywieziona przez matkę do Hollandyi, tamże wydaną została za N. de Iddekinghe grafa de Brache; w dziedzictwie po ojcu otrzymała od braci majętność Kronie, zmarła bezpotomnie w Marcu 1719 r. [12]).

Krystyna, niezawodnie urodzona z Korsakówny, wydana w 1682 r. za Andrzeja Kierłę marszałka Starodubowskiego [13]). Po owdowieniu wyszła powtórnie za Dominika Aleksandra Tyszkiewicza stolnika Słonimskiego. Oboje, Dominik Aleksander Tyszkiewicz stolnik Słonimski i druga jego żona *Krystyna Ogińska*, cedują 29 Lipca 1689 r. starostwo Drużyłowickie w Pińskiem — Ciechanowiczom [14]). On mianowany 28 Listopada 1689 r. podkomorzym Słonimskim [15]); w 1692 r. Dominik-Aleksander Tyszkiewicz podkomorzy Słonimski i żona jego *Krystyna z Ogińskich* 1-o voto *Andrzejowa Kierłowa marszałkowa Starodubowska*, układają się z Pacem kawalerem Maltańskim o zastawę Horodyszcza, zapisanego przez Kierłę żonie [16]). W następnym roku w sprawie z *Krystyną z Ogińskich* 1-o voto Kierłową, 2-o Tyszkiewiczową podkomorzyną Słonimską, Pawłowski otrzymuje list zaręczny [17]). Owdowiawszy powtórnie wyszła po raz trzeci za Janusza Despot-Zenowicza podkomorzego Połockiego. W Hoszczowie 30 Marca 1701 r. *Krystyna z Ogińskich* Zenowiczowa podkomorzyna Połocka, 2-o voto Dominikowa Tyszkiewiczowa, spisywała testament, w którym robi zapisy mężowi Januszowi Zenowiczowi i córce Tekli Zenowiczównie; niezawodnie umarła tego samego dnia, albowiem tegoż dnia spisywano rejestr ruchomości pozostałych po śmierci Krystyny z Ogińskich 1-o Kierłowej, 2-o Tyszkiewiczowej, 3-o Zenowiczowej podkomorzynej Połockiej. Tak testament, jak i rejestr oblatowano już po jej śmierci 27 Maja 1701 r. [18]). Hoszczew widocznie zapisała księżom Dominikanom Połockim, którzy z jego odbioru kwitują 8 Lipca 1701 r. *wdowca po Krystynie z Ogińskich, Janusza z Bratoszyna Despot*.

---

[1]) Akt. Tryb. 1771 k. 364—387. [2]) Cały ten ustęp z powyższego dekretu (Tamże). [3]) Tabl. Jabl. XIV. [4]) Tamże nazywają ją *wojewodzianką* a Żychliński V 184 *podkomorzanką*. [5]) Pezarski, Annibal 286—297. [6]) Patrz wyżej. [7]) Z. 148 k. 187. [8]) Z. 153 k. 213. [9]) Patrz wyżej. [10]) Akt. Tryb. 1771 k. 364—387. [11]) Żychliński V 189. [12]) O niej: korrespondencya hr. Iddekinghe z Janem Wilhelmem Platerem 1711—1726 w archiwum Dąbrowickiem hr. Wiktora Broel Platera, oraz Akt. Tryb. 1771 k. 364—387, gdzie nazwana „*de Indetinthe*" lub „*Indekinthe*". [13]) Zniszczyński M. K. X. Odgłos lutni amphionowej podczas aktu wesela And. Kierły z Krystyną Ogińską, Wilno 1682 r. [14]) Akt. Tryb. 1691 Sierpnia 15 k. 1147. [15]) Tamże k. 1165. [16]) Tamże 1692 Lipca 19 d. 85. [17]) Z. 145 k 179. [18]) Akt. Tryb. 1701 k. 641—644 i 645—650.

Zenowicza podkomorzego Połockiego [1]). W sprawie 1728 r. o Strawienniki Adam Tyszkiewicz podkomorzyc Słonimski, zajawia swe pretensye do sukcessorów Aleksandra Ogińskiego starosty Uświatskiego o klejnoty zapisane mu przez matkę nieboszczkę *Krystynę z Ogińskich* 1-o voto Tyszkiewiczową podkomorzynę Słonimską, 2-o voto Zenowiczowę podkomorzynę Połocką, a temuż Aleksandrowi Ogińskiemu zastawione [2]).

Eleonora, wydana za Józefa Mniszcha generała artyleryi Litewskiej 1701 (marszałka nadwornego Litewskiego 1706) niezawodnie umarła przed 1710 r. [3]).

Z synów Szymona-Karola, **Samuel**, zakonnik Dominikanin i **Jerzy**, który utonął pod Rybiszkami blizko Wilna [4]), niezawodnie poumierali przed 1680 r. [5]). Bogusław i Marcyan są twórcami oddzielnych gałęzi; najmłodszy z synów **Aleksander**, urodzony z Woynianki najwcześniej 1674 r. [6]), wspominany obok ojca i braci 1691 i 1699 r. [7]). Bez żadnego tytułu podpisany na sejmikach Brzeskich 1697 i 1701 r., w ostatnim jako *Aleksander Leo Ogiński* [8]). Ożenił się z Ludwiką Szujską wdową od 1697 r. po Janie Kazimierzu Pacu chorążym nadwornym Litewskim, dożywotniczką starostwa Uświatskiego [9]). W 1700 r. Ludwika z Szujskich 1-o voto Pacowa, 2-o *Ogińska starościna Uświatska*, zaciągnęła od Michała Głembskiego dług 24000 złp. pod zastaw Woroncewicz [10]). Umarła na początku 1701 r., poczem w Maju 1701 r. starostwo Uświatskie po śmierci Ludwiki z Szujskich 1-o Janowej Pacowej chorążynej nadwornej Litewskiej, 2-o *Aleksandrowej Ogińskiej*, nadanem zostało Kazimierzowi Czartoryskiemu podczaszemu Litewskiemu [11]). Aleksander Ogiński faktycznie więc nie był dotąd starostą Uświatskim, pomimo tego jednak trzymał to starostwo, nie chciał je zdać Czartoryskiemu, wskutek czego król w Lutym 1702 r. rozkazuje *Aleksandrowi Ogińskiemu* oczyścić starostwo [12]). Następnie jednak, widocznie na mocy praw ustąpionych mu przez żonę, uzyskał przywilej na starostwo Uświatskie. Jako taki w 1702 r. dał Głembskiemu assekuracyą na dług zaciągnięty przez zmarłą małżonkę [13]). W 1706 r. zastawił swój majątek Rudnia—Szaniawskiemu [14]). Umarł w 1709 r.; 17 Października t. r. starostą Uświatskim *po śmierci Aleksandra Ogińskiego*, mianowany Józef Mniszech [15]).

Po śmierci pierwszej żony, ożenił się powtórnie z Katarzyną Rudominianką, córką Piotra i Elżbiety z Sulistrowskich-Rudominów-Dusiatskich, dziedziczką majątku Krewna [16]), wdową, 1-o po Władysławie Kierdeju chorążym Grodzieńskim, staroście Filipowskim, 2-o, od 1700 r. po Marcinie-Michale-Kryszpinie Kirszensztejnie kasztelanie Trockim. Jako wdowa po raz trzeci *Katarzyna Rudominówna Ogińska starościna Uświatska*, Przewalska i Filipowska, 1-o voto Kierdejowa chorążyna Grodzieńska, 2-o Kryszpinowa kasztelanowa Trocka, otrzymuje 3 Stycznia 1713 r. konsens na oddanie w arendę starostwa Przewalskiego Suchodolskiemu [17]), a w 1716 r. podobny konsens na cessyę temuż Suchodolskiemu wójtostwa Kurklewskiego [18]). Poprzednio, bo w 1715 r. Katarzyna Rudominówna 1-o voto Władysławowa Kierdejowa, 2-o *Aleksandrowa Ogińska starościna Uświatska*, sprzedała grunta starostwa Filipowskiego Puzynie [19]).

Jedyna córka Aleksandra, **Rozalia**, urodzona z kniaziówny Szujskiej [20]), a więc około 1700 r., wydaną została za Michała Gutakowskiego stolnika Inflantskiego. *Rozalia z Ogińskich Gutakowska* stolnikowa Inflantska, występuje w 1728 r. w sprawie o Strawienniki [21]). Prawdopodobnie już nie żyła w 1740 r., w którym Benedykt Gutakowski, syn Michała i *Róży z Ogińskich* Gutakowskich, wspólnie z żoną Eufrozyną Wazgird, sprzedają Kieragoliszki w powiecie Trockim Józefowi i Apollonii z Wyhowskich Ogińskim [22]).

Odnoga Bogusława (Dorsuniska).

Bogusław Ogiński urodzony z Korsakówny [23]), wcześnie ożenił się z Polidorą-Aurorą baronówną Wrangel, córką Woldemara barona Wrangel, generał-lejtenanta

---

[1]) Akt. Tryb. 1701 k. 1079—1082. [2]) Tamże 1771 k. 364—387. [3]) Rodowód Mniszchów [4]) Pezarski, Annibal 286, 288—9. [5]) Nie wspomniani w panegiryku Wojniłowicza Śnieg Ogień 1680 r. [6]) Co do urodzenia z Woynianki patrz wyżej. Mógł się rodzić najwcześniej 1674, albowiem brat jego Marcyan urodził się 1672 r. z Korsakówny, ponowne więc małżeństwo ojca mogło przypaść 1673 r., jego urodzenie 1674 r. [7]) Patrz wyżej. [8]) Akt. Wil. IV 238 i 317. [9]) Pacowie 215 - 216 [10]) Akt Tryb. 1771 k. 364—387. [11]) Pacowie 216. [12]) Z. 148 k. 980. [13]) Akt. Tryb. 1771 r. k. 364—387. [14]) Tamże. [15]) Z. 155 k. 3. [16]) Słown. Geogr. IV 666, Żychl. IV 235. [17]) Z. 155 k. 562. [18]) Tamże k. 847. [19]) Akt. Wil. VII 581—2. [20]) Wielądko IV art. Gutakowski. [21]) Akt. Tryb. 1771 k. 364—387. [22]) Tamże 1740 d. 606. [23]) Patrz wyżej.

Szwedzkiego i Krystyny hrabianki Wasaborg [1]), która wkrótce umarła pozostawiając mu jedyną córkę Teodorę [2]). Jedyna o niej późniejsza wzmianka, że *pani Aurora-Polidora Ogińska*, wydała Głembskiemu oblig na 100 talarów bitych [3]). W 1687 r. *Bogusław Ogiński wojewodzic Mścisławski, starosta Babinowicki*, występuje jako świadek [4]). W 1691 r. już powtórnie żonaty; w tym roku *Bogusław z Kozielska Ogiński, wojewodzic Mścisławski, starosta Babinowicki i małżonka jego Elżbieta Eperyaszanka podstolanka Kowieńska bywsza Krzysztofowa Grużewska wojska Wileńska*, oddają w zastaw Niżyńskim majątek Giełwany w Wileńskiem, odziedziczony po Grużewskich [5]). Następnie otrzymał starostwo Dorsuniskie. W Lutym 1693 r. *Bogusław z Kozielska Ogiński starosta Dorsuniski*, podpisał wraz z innymi Ogińskimi rejestr dóbr i długów Leonarda Pocieja wojewody Witebskiego [6]). *Bogusław-Kazimierz z Kozielska Ogiński starosta Dorsuniski* mianowany w Lutym 1701 r. marszałkiem Kowieńskim [7]). W 1703 r. *Bogulaw Ogiński starosta Dorsuniski*, otrzymuje konsens na ustąpienie starostwa Dorsuniskiego dla *syna swego Karola Ogińskiego* [8]), i takiż sam konsens w 1710 r. jako *marszałek Kowieński dzierżawca Dorsuniski* [9]), oraz na ustąpienie mu jednocześnie 9-u wsi w Kowieńskiem [10]). Tenże sam konsens wyrobił ponownie 15 Marca 1715 r. dla *Karola Ogińskiego i żony jego Racheli Wyhowskiej* [11]) i jeszcze w 1718 r. dla *Józefa Ogińskiego* (wnuka swego) [12]). Ożeniwszy się poraz trzeci z Anną-Dorotą Unichowską, wyrabia sobie 20 Sierpnia 1720 r. konsens na ustąpienie jej starostwa Dorsuniskiego i 9 wsi do niego należących [13]). *Ogiński marszałek Kowieński*, posłował na sejm 1726 roku [14]). *Bogusław marszałek Kowieński i małżonka jego Anna-Dorota z Unichowskich Ogińscy*, brali 1728 roku udział w sprawie o Strawienniki [15]). Umarł 1730 roku; w końcu tegoż roku *po zejściu Bogusława Ogińskiego*, marszałkiem Kowieńskim mianowany został Mikołaj Zabiełło podkomorzy Kowieński [16]). Trzecia jego żona Anna-Dorota Unichowska, miała przed nim trzech mężów: 1) Felicyana Skorobohatego pisarza grodzkiego Trockiego, 2) Jana-Władysława Ukolskiego podkomorzego Trockiego i 3) Mateusza Römera podkomorzego Trockiego [17]). Jan-Władysław Ukolski podkomorzy Trocki, wyrobił 1699 roku dla żony swej Doroty Unichowskiej wspólność praw dożywotnich na Sugince i Kierejsze na Żmudzi [18]), poczem Dorota Unichowska Römerowa podkomorzyna Trocka, wyrabia sobie konsens na cessyę tych samych wsi 1710 r. Aleksandrowi Unichowskiemu sędziemu ziemskiemu Mińskiemu [19]), a 1711 r. mężowi swemu Mateuszowi Römerowi podkomorzemu Trockiemu [20]). Mateusz Römer podkomorzy Trocki jako małżonek de domo Unichowskiej 1-o voto Skorobohacinej, 2-o Ukolskiej, procesował Barbarę z Duninów 1-o Unichowską wojewodzinę Trocką, 2-o Potocką podstolinę wielką Litewską o Balwierzyszki [21]). Mateusz Römer zmarł 18 Października 1718 r. [22]), więc wdowa po nim Anna-Dorota Unichowska niewątpliwie wyszła po raz czwarty za Ogińskiego w 1719 r. [23]). Owdowiawszy po raz czwarty *Dorota z Unichowskich Ogińska marszałkowa Kowieńska*, otrzymuje 20 Października 1730 r. konsens na cessyę summy 8,000 złp., na wsiach starostwa Dorsuniskiego, Marcyanowi-Michałowi Ogińskiemu wojewodzie Witebskiemu [24]), a 1732 r. bierze w arendę od Józefa Ogińskiego starostwo Dorsuniskie [25]). W 1732 r. *Anna-Dorota z Unichowskich wdowa 1-o Felicyana Skorobohatego pisarza grodzkiego Trockiego, 2-o Jana Ukolskiego podkomorzego Trockiego, 3-o Mateusza Römera podkomorzego Trockiego, 4-o Bogusława Ogińskiego marszałka Kowieńskiego*, ceduje dożywocie na Żubiszkach i kwotę 20,000 złp. na tym majątku w Trockiem, zapisane jej przez pierwszego męża Skorobohatego, synowi z drugiego małżeństwa Kazimierzowi Ukolskiemu ciwunowi i podwojewodzemu Trockiemu [26]). *Ogińska marszałkowa Kowieńska* umarła w Grudniu 1736

---

[1]) Hupel A. W. Nordische Miscellaneen, Stück 15, 16, 17, Materialen zu einer Lieflaendischen Adelsgeschichte, Riga 1788 Tab. XI. Gdy ślub rodziców Polidory-Aurory miał miejsce 1665 (Tamże), a w 1691 występuje druga żona Bogusława, żyć więc musiała między latami 1666—1690. [2]) Tamże str. 141. [3]) Akt. Tryb. 1771 r. k. 364—387. [4]) Z. 138 k. 542. [5]) Akt. Tryb. 1691 k. 963 i 969. [6]) Z. 144 k. 46. [7]) Z. 150 k. 123. [8]) Z. 153 k. 297. [9]) Tamże k. 410. [10]) Tamże k. 411. [11]) Z. 155 k. 749. [12]) Tamże k. 1152. [13]) Z. 160 k. 378. [14]) Vol. leg VI 401, 413, 493. [15]) Akt. Tryb. 1771 k. 364—387. [16]) Z. 162 k. 686. [17]) Patrz niżej. [18]) Z. 148 k. 16. [19]) Z. 153 k. 449. [20]) Z. 155 k. 457. [21]) Z. 172 k. 1391. [22]) Monografia Römerów herbu Scipio, Przemyśl 1880 r. [23]) Jest jego żoną 1720 r. (patrz wyżej). [24]) Z. 162 k. 605. [25]) Tamże k. 930. [26]) Akt. Tryb. 1732 k. 713, także 1728 d. 126, 1725 Maja 12 d. 139—140 i Lipca 27 d. 534/5 i 563.

r. [1]). Bogusław Ogiński miał tylko dwoje wyżej wymienione dzieci, córkę Teodorę i syna Karola.

Teodora z Kozielska Ogińska, córka Bogusława i Polidory-Aurory baronówny Wrangel, wykradzioną została z klasztoru w Wilnie 1706 r. przez Karola-Gustawa Dückera generał adjutanta króla Karola XII, szefa regimentu dragonów wojsk Szwedzkich, który ją następnie zaślubił i służące jej po matce baronównie Wrangel prawa do dóbr Oberpalen w Inflatach dochodził. Umarła 1719 r. w Lubece [2]). Według współczesnej klapsydry (?), *Teodora z Kozielskich Ogińska* małżonka Karola-Gustawa Dückera senatora królestwa Szwedzkiego, marszałka polnego i gubernatora generalnego Liwonii, urodzona 30 Lipca 1692 r. (data późna, prędzej 1682), poślubiona 13 Października 1707 r., umarła 9 Września 1719 r. przeżywszy 27 lat, miesiąc i 10 dni [3]). Małżonek jej Karol-Gustaw Dücker, urodzony 1663 w Inflantach, kolejno generał-adjutant króla Karola XII pod Klisowem 1702, pułkownik regimentu dragonów 1704, uwięziony pod Połtawą, ale wkrótce wypuszczony na wolność, generał-major 1710, dowodził jako generałlejtenant pod Stralsundem 1711, mianowany baronem Szwedzkim 1715, członkiem rady Państwa 1718, hrabią 1 Kwietnia 1719, feldmarszałkiem 19 Czerwca 1719, prezydentem kollegium wojennego 1720; po śmierci Ogińskiej ożenił się powtórnie z Jadwigą-Wilhelminą hrabianką Oxenstierna. Umarł bezpotomnie 14 Lipca 1732 r. [4]).

Karol Ogiński, syn Bogusława, prawdopodobnie z drugiej żony Eperyaszanki, ur. około 1690 r.; ojciec jego wyrabiał sobie 1703 i 1710 konsensa na cessyę *synowi Karolowi* starostwa Dorsuniskiego [5]), a w Sierpniu 1711 r. marszałek Kowieński zawarł intercyzę z Danielem Wyhowskim kasztelanem Mińskim względem małżeństwa syna swego *Karola Ogińskiego* z Rachelą Wyhowską kasztelanką Mińską, której rodzice dali złp. 150,000 posagu; ze swej strony marszałek obowiązał się ustąpić synowi części swe Strawiennik, Łozna, oraz całe Oginty i darowiznę tą w trybunale przyznał. Ślub Karola Ogińskiego starosty Dorsuniskiego z Rachelą Wyhowską nastąpił w 1712 r., poczem mąż, za otrzymany posag, zabezpieczył małżonce swej złp. 300,000 na wyżej wymienionych majętnościach. Gdy jednak ojciec jego o Strawienniki procesował się z Sapiehą wojewodą Wileńskim, więc w 1715 r., *Ogiński starosta Dorsuniski i jego małżonka* uczynili z wojewodą Wileńskim kombinacyę o te dobra [6]). Obojgu małżonkom, Ogiński marszałek Kowieński cedował ponownie w tymże roku starostwo Dorsuniskie [7]). Karol Ogiński umarł około 1716 roku. Wdowa po nim Rachela z Wyhowskich ponawiając związki małżeńskie z Antonim-Kazimierzem Sapiehą starostą Mereckim, zrzeka się praw do starostwa Dorsuniskiego, a jednocześnie otrzymuje, od ojca pierwszego męża Bogusława Ogińskiego marszałka Kowieńskiego, assekuracyę wydaną w Ogintach 24 Sierpnia 1717 r., że starostwa Dorsuniskiego nie będzie oddalać od wnuka swego Józefa Ogińskiego starościca Dorsuniskiego [8]). Rachela z Wyhowskich Sapieżyna starościna Merecka 1-o voto *Ogińska starościna Dorsuniska* z potomstwem z Ogińskim spłodzonem, dekretem z 29 Stycznia 1728 r. ma sobie przysądzone Strawienniki [9]). Według relacyi jej pogrzebu Rachela-Teresa, córka Daniela Wyhowskiego kasztelana Mińskiego, hrabi Swiętego Państwa Rzymskiego i Teresy z książąt Druckich-Sokolińskich, 1-o voto Ogińska starościna Dorsuniska, matka Józefa Ogińskiego starosty Dorsuniskiego i Antoniny Sołohubowej starościnej Sannickiej, 2-o voto Sapieżyna kasztelanowa Trocka, starościna Merecka i Puńska, urodzona 15 Lutego 1694, umarła w Wilnie w pałacu Sapieżyńskim na Antokolu 23 Listopada 1739 r. [10]).

Antonina-Teresa, urodzona 1714 r. [11]), wydana 1737 r. [12]), za Józefa-Antoniego Sołohuba starostę Sannickiego (kasztelan Żmudzki 1742, Witebski 1748, wojewoda

---

[1]) Gazety Polskie 1736 Nr. 25, nazywają ją mylnie starościną Kowieńską. [2]) Hupel, Nordische Miscellaneen Stück 15, 16, 17 str. 141. [3]) Drukowana karta folio otoczona obwódką żałobną, która może stanowić także tytuł panegiryku pogrzebowego lub kopię nadpisu na nadgrobku. [4]) Hupel, Nordische Miscellaneen St. 15—17 str. 141, 142. [5]) Patrz wyżej. [6]) Cały ustęp ze sprawy o Strawienniki 1728 r. (Akt. Tryb. 1771 k. 364—387). [7]) Patrz wyżej. [8]) Akt. Tryb. 1724 Września 13 d. 860 i 861 i 1771 k. 364—387. [9]) Tamże 1771 k. 364—387. [10]) Relacya o śmierci i dyspozycyi ciała J. W. J. P. Racheli z Wyhowskich Sapieżynej kasztelanowej Trockiej etc. w kaplicy W. W. X. X. Scholarum Piarum Wileńskich 1739 r. [11]) Patrz niżej. [12]) Panegyrik: Rosołecki X. Łukasz Pijar, Sława Nieśmiertelność J. O. Trybunału Józefowi Sołohubowi konsekrowana (na marszałkostwo koła duchownego). Wilno 1737, zawiera wzmiankę „o obecnym maryażu.“

Witebski 1752, umarł 5 Maja 1781). *Antonina z Ogińskich Sołohubowa* kwituje 1740 r. z odebrania posagu [1]. Sołohubowa wojewodzina Witebska umarła 9 Września 1773 r. mając lat 59 [2]).

Józef Ogiński, urodzony prawdopodobnie 1713 r. otrzymuje zapewnienie na starostwo Dorsuniskie od dziadka swego Bogusława Ogińskiego [3]), który też w 1718 r. wyrabia sobie konsens na cessyę jemu tego starostwa [4]). Objąwszy starostwo po dziadku w 1730 r. *Józef z Kozielska Ogiński starosta Dorsuniski*, otrzymuje 21 Marca 1732 r. konsens na oddanie w arendę tego starostwa Dorocie z Unichowskich Ogińskiej marszałkowej Kowieńskiej [5]). Dnia 4 Maja 1738 r. [6]), pojął za żonę Apollonię Wyhowską; była ona córką Jerzego Wyhowskiego podczaszego Wołyńskiego, pułkownika królewskiego i Heleny Czernowskiej chorążanki Czernihowskiej (2-o voto Jełowickiej) i po śmierci rodziców, wzięta była 1737 r. w opiekę przez stryja swego Daniela Wyhowskiego kasztelana Mińskiego [7]). Dnia 8 Stycznia 1740 r. starosta Dorsuniski zapisuje małżonce swej 200,000 złp na majątkach swych Strawiennikach, Ogintach, Kroniach, Rudni, Łozowie w powiatach Trockim i Bracławskim [8]). W tymże roku *Józef Ogiński starosta Dorsuniski występując z żoną Apollonią Wyhowską*, procesuje się z Michałem-Antonim Sapiehą łowczym Litewskim o spadek po matce swej Racheli Wyhowskiej 1-o *Karolowej Ogińskiej starościnej Dorsuniskiej*, 2-o Sapieżynej starościnej Mereckiej [9]), wspólnie z nim spłaca długi matki i ojczyma [10]), a nakoniec bierze w zastaw w summie 55,000 złp. należny do ojczyma i matki majątek Borkołabów w Mścisławskiem [11]). Jeszcze w tymże roku oboje małżonkowie nabywają Kieragoliszki od Gutakowskich [12]). *Z Wyhowskich Ogińska starościna Dorsuniska* umarła w Strawiennikach w Kwietniu 1751 r. [13]). Poczem starosta w tymże roku 15 Września 1751 r. ożenił się powtórnie z Antoniną Białozorówną, córką Mateusza Białozora, starosty Kiernowskiego i Anny Ogińskiej [14]). *Józef Ogiński starosta Dorsuniski i Wojgowski* umarł 21 Stycznia 1776 r., pochowany 28 Marca t. r. w Wilnie u Św. Ducha [15]). Wdowa po nim *Antonina z Białozorów Ogińska starościna Dorsuniska* umarła w Strawiennikach 21 Maja 1812 r. mając lat 84 [16]).

Z obu żon pozostawił starosta Dorsuniski liczne potomstwo.

N. N. Ogiński *staroście Dorsuniski*, umarł młodo na nauce u Teatynów w Warszawie w Lipcu 1760 [17]).

Anna, wstąpiła 25 Marca 1756 r. pod imieniem Heleny do klasztoru pp. Benedyktynek w Kownie, gdzie umarła 12 Lutego 1758 r. [18]).

Konstancya, urodzona 1745 r., wstąpiła 17 Stycznia 1759 r. pod imieniem Illuminaty do klasztoru pp. Benedyktynek w Kownie, zmarła 8 Czerwca 1807 r. w wieku lat 62 [19]).

Rachela, wstąpiła 1773 r. do klasztoru pp. Wizytek w Wilnie [20]), gdzie 17 Kwietnia 1774 r. wykonała professyą pod imieniem Maryi-Antoniny [21]).

Katarzyna, wstąpiła 6 Grudnia 1775 r. pod imieniem Anieli do klasztoru pp. Benedyktynek w Kownie, umarła 13 Stycznia 1783 r. [22]).

Helena-Wiktorya, urodzona w Strawiennikach 7 Września 1752 r., zaślubiona w Wilnie 24 Sierpnia 1770 Janowi Łopacińskiemu staroście sądowemu Mińskiemu; zmarła 25 Grudnia 1788 r., wniosła mężowi 100,000 złp. posagu i 50,000 złp. w wyprawie [23]).

---

[1]) Akt. Tryb. 1740 Maja 25 d. 226. [2]) Wiadomości Warszawskie 1773 Nr. 74 sup. i 75 dają jej lat 54, co jest niemożebnem i widoczną omyłką zamiast 59. [3]) Patrz wyżej. [4]) Tamże. [5]) Z. 162 k. 930. [6]) Żychl. V 190. [7]) Akt. Tryb. 1740 d. 227. [8]) Tamże, d. 228 i 275. [9]) Tamże, d. 144 i 145. [10]) Tamże, d. 146. [11]) Tamże, d. 149. [12]) Tamże, d. 606 patrz wyżej. [13]) Kurjer Polski 1751 r. Nr. 763. [14]) Data w panegiryku Colleg. Vilnens. Schol. Piar. „Na imieniny Antoniny Ogińskiej.“ Wilno 1764 r. [15]) Addytament do gazet Wileńskich z d. 30 Marca 1776, także X. Dominik Proszkowski, Kazanie na pogrzebie J. W. J. P. Józefa na Kozielska Ogińskiego starosty Dorsuniskiego etc. Roku 1776 dnia 28 Marca, Wilno. [16]) Kurjer Litewski 1812 r. Nr. 45. [17]) Kurjer Polski 1760 r. Nr. 24. [18]) Archiwum klasztoru PP. Benedyktynek w Kownie. [19]) Tamże [20]) Oda J. W. J. P. Racheli na Kozielsku Ogińskiej starościance Dorsuniskiej w czasie solennych obłóczyn u WW. Panien Wizytek od XX. Dominikanów Wileńskich Św. Ducha ofiarowana roku 1773. Wilno. [21]) X. Antonin Malinowski, Kazanie przy professyi w Bogu przewielebnej Maryi Antoniny Ogińskiej regułę Wizytek panien zakonu zaprzysięgającej w Wilnie 1774 Kwietnia 17, dr. XX. Schol. Piar. [22]) Archiwum klasztoru PP. Benedyktynek w Kownie. [23]) Żychliński IV 156.

Magdalena, poślubiona Józefowi Chrapowickiemu staroście sądowemu Starodubowskiemu przed 1775 r. [1]) (instygator Litewski 1783 – 1792), wniosła mężowi Łozno i Rudnię w Witebskiem. Wdowiec po niej ożenił się (na początku bieżącego wieku) z Anną z Radziwiłłów Narbutową [2]).

Anna, poślubiona 1-o w 1776 r. Józefowi Oskierce staroście Miadziolskiemu [3]), 2-o Tadeuszowi Kościałkowskiemu staroście Mozyrskiemu, zmarła bezpotomnie [4]).

Ignacy Ogiński, urodzony 1755 r. [5]), starosta Wojgowski w chwili śmierci ojca [6]), następnie Dorsuniski, dziedzic Strawiennik, umarł 18 Grudnia 1787 r. [7]), zaślubił 12 Czerwca 17.. [8]) Józefę księżniczkę Ogińską wojewodziankę Trocką, która mu urodziła dwoje dzieci:

Córkę **Paulę**, wydaną 7 Lutego 1798 r. w Szarkowszczyźnie za Józefa Łopacińskiego rotmistrza kawaleryi narodowej, zmarłą w Judycynie 1799 r bezdzietnie [9]), i syna

Gabryela (Józefa-Andrzeja) starościca Dorsuniskiego, urodzonego 1784, dziedzica Strawiennik, Jewii, Obienian, Gabryelowa, Młynka, Kroń, Łozny i Rudni, emigrant 1831 roku, następnie ułaskawiony 1840, umarł we wsi Swiątniki pod Wilnem d. 15 Grudnia 1842 r. [10]) bezdzietnie. Żoną jego była Kunegunda hrabianka Broel-Plater, córka Jana hr. Broel-Platera starosty Subockiego i Anny Wołowiczówny, poślubiona 1805 r. [11]), zmarła w Wilnie 16 Grudnia 1865 r. mając lat 82 [12]).

Odnoga Marcyana dziś istniejąca.

Marcyan-Michał Ogiński syn Szymona-Karola i Korsakówny [13]), urodzony w 1672 roku [14]), obok innych Ogińskich bez żadnego tytułu podpisał 1693 r. rejestr dóbr i długów Pocieja wojewody Witebskiego [15]). Odrazu mianowany 25 Lipca 1695 r. miecznikiem Litewskim [16]). Starostą Babinowickim został po bracie; w 1703 r. *Marcyan z Kozielska Ogiński miecznik Litewski* przy swem prawie dożywotniem wyrabia dla *żony swej Teresy Brzostowskiej* przywilej na dzierżawy Babinowicze i Ciałosze w Witebskiem [17]). Tegoż roku, z miecznika mianowany 10 Maja 1703 kasztelanem Witebskim [18]). W Marcu 1710 Antoni Nowosielski kasztelan Nowogrodzki, otrzymał konsens na cessyę *Marcyanowi-Michałowi z Kozielska Ogińskiemu kasztelanowi Witebskiemu i małżonce jego Teresie Brzostowskiej*, starostwa Wisztynieckiego w Kowieńskiem [19]) W tymże roku kasztelana Witebskiego spotykamy na sejmie w Warszawie [20]). *Marcyan z Kozielska Ogiński kasztelan Witebski i żona jego Teresa Brzostowska*, za cessyą Wańkowicza 1715 r. nabywają lenność Broskurowicze w Witebskiem, Sieruta w Połockiem, oraz wsie Czesnory, Osmołowicze, Wyszołki, Połowo, Zajkowo, Ostapkowicze i Bliczyny w Witebskiem [21]), które w następnym roku cedują Czartoryskim [22]), on zaś otrzymuje przywilej na chorągiew Petyhorską w 40 koni [23]) i na dożywocie wsi Sorocz i Sawicz w Witebskiem [24]). Dożywocie tych wsi *kasztelan Witebski i jego małżonka Teresa z Brzostowskich* ustępują 1720 r. Bułhakowi [25]). Dnia 17 Kwietnia 1730 r. *Marcyan z Kozielska Ogiński kasztelan Witebski*, otrzymuje konsens na cessyę starostwa Wierzby w Wileńskiem na *syna swego Stanisława Ogińskiego* [26]). Tegoż roku 8 Października 1730 r., mianowany wojewodą Witebskim [27]), a 15 Października t. r. otrzymuje konsens na cessyę starostwa Borysowskiego synowi Kazimierzowi Ignacemu [28]).

Pierwsza jego żona Teresa Brzostowska, córka Jana-Władysława Brzostowskiego, kasztelana Trockiego i Konstancyi Mleczkówny [29]), zmarła 9 Września 1721

---

[1]) W tym roku jest matką syna Antoniego Chrapowickiego ur. 1775 † 14 Listopada 1851 (Kurjer Warszawski 1851). [2]) Żychl. III 37. [3]) Wiersz do Józefa Oskierki i Anny Ogińskiej w dożywotnią wchodzących przyjaźń, Wilno 1776. [4]) Żychl. V 190. [5]) Tamże 191. [6]) Proszkowski, Kazanie 1776 r. (patrz wyżej). [7]) Żychl. V 191. [8]) Tamże 194. [9]) Tamże 191. [10]) Tamże i Kirkor. Wilno. Przewodnik 1862 r. str. 187. [11]) Żychl. V 191. [12]) Borel d'Hauterive, Annuaire de la noblesse de France 1867 str. 316. [13]) Patrz wyżej. [14]) Żył lat 78, patrz niżej. [15]) Z. 144 k. 46. [16]) Z. 145 k. 389. [17]) Z. 148 k. 1197. [18]) Tamże 150 k. 347 [19]) Tamże 153 k. 430. [20]) Vol. leg. VI 189, 199, 213. [21]) Z. 155 k. 444. [22]) Tamże k. 871. [23]) Tamże k. 941. [24]) Tamże k. 1017. [25]) Z. 162 k. 32. [26]) Tamże k. 509. [27]) Tamże k. 543. [28]) Tamże k. 556. [29]) Wiadomość genealogiczna o domie Brzostowskich 1776 r.

r. [1]). Druga Teresa Tyzenhaus, córka Jana Tyzenhausa wojewody Mścisławskiego i Heleny Woynianki [2]), poślubiona 1723 r. [3]), zmarła w Styczniu 1730 r. [4]). Trzecia Krystyna Abramowiczówna była wdową po Janie-Kazimierzu Lehndorfie staroście Mścisławskim, jako żona którego występuje 1700—1721 [5]). Ślub jej z Ogińskim odbył się w Białyniczach 20 Czerwca 1733 r. [6]), umarła we Wsielubiu 14 Lipca 1738 r., pochowana 8 Marca 1739 r. [7]). Po raz czwarty ożenił się wojewoda z Teklą-Anną Larską, córką Jana Wonlar Larskiego sędziego ziemskiego Orszańskiego i Katarzyny Szwykowskiej, wdową 1-o po Galimskim skarbniku Orszańskim, 2-o od 1736 r. po Kazimierzu Sakowiczu podkomorzym Witebskim [8]). Żoną Ogińskiego jest ona już 1744 r. [9]), a w 1748 r. *Tekla z Larskich Ogińska* wojewodzina Witebska, otrzymuje konsens na cessyę dożywocia Zahorany w Witebskiem Stefanowi Bielikowiczowi pisarzowi grodzkiemu i cześnikowi Bracławskiemu [10]).

W Marcyanowie 15 Czerwca 1744 r. *Marcyan Michał Ogiński wojewoda Witebski* spisuje pierwszy testament, którym zapisuje *synom: najmłodszemu Stanisławowi kasztelanowi Witebskiemu* połowę Mikulina koło Witebska, *Ignacemu oboźnemu wielkiemu Litewskiemu* drugą połowę Mikulina, *Kazimierzowi staroście Przewalskiemu* Wieleszkowicze wielkie, kupione od Adama Kisiela podkomorzego Witebskiego, *Tadeuszowi pisarzowi wielkiemu Litewskiemu,* staroście Oszmiańskiemu, Wieleszkowicze małe i Sidorowszczyznę alias Marcyanów. *Córkom* z pierwszego małżeństwa po 50,000 złp. z wyjątkiem *Potockiej,* która swój posag odstąpiła braciom. *Dwóm córkom urodzonym z Tyzenhauzówny,* która wniosła 200,000 złp., *Stanisławej Oskierczynej* Mołodeczno a *Maryannie* 100,000 złp., które wypłacić mają bracia. Majątki, które mu wniosła *trzecia żona Katarzyna Lendorfowa* Bóbr i Białynicze, przekazał już dawniej *synowi Ignacemu.* Starostwa, które posiadał: Babinowickie, Borysowskie, Przewalskie i Wojgowskie, przekazał za konsensami synom. Nabyty majątek Zalesie albo Derby w Oszmiańskiem, zapisuje *żonie Tekli z Larskich Ogińskiej* [11]). W tymże Marcyanowie 4 Lutego 1750 r., *Marcyan-Michał z Kozielska Ogiński wojewoda Witebski,* spisuje drugi testament, w którym zeznaje, że *przeżył 77 lat,* potwierdza dawniejsze zapisy wspominając o synach, *najstarszym Ignacym marszałku nadwornym, kasztelanie Trockim,* (Tadeuszu), *Kazimierzu zmarłym, kasztelanie Witebskim* (Stanisławie) i *piątym synie księdzu Franciszku w zakonie Soc. Jesu,* za którego summę złp. 20,000 do rąk generała zakonu zapłacił, o *żonie Tekli z Larskich Ogińskiej* wojewodzinej Witebskiej i o córkach *Maryannie Judyckiej* kasztelanowej Mińskiej, *Oskierczynej* marszałkowej Mozyrskiej, *Tyszkiewiczowej* ciwunowej Wileńskiej, choć niektóre z nich już nie żyły [12]). Wojewoda Witebski umarł w Marcyanowie 2 Kwietnia 1750 r., mając lat 78 [13]), pogrzeb jego odbył się 14 Lutego następnego roku w Witebsku [14]). Wdowa po nim assystowała pogrzebowi męża [15]) i umarła 1759 r. [16]).

Pierwsza żona Teresa Brzostowska urodziła mu 9 synów i 4 córki: Józefa, Antoniego, Władysława, Ignacego, Franciszka, Tadeusza, Kazimierza, Stanisława i Józefata, Barbarę, Annę, Marcyanę i Benedyktę; druga Teresa Tyszkiewiczówna dwie córki, Stanisławę i Maryę [17]).

Barbara wydana 1715 r. za Krzysztofa-Konstantego Paca pisarza wielkiego Litewskiego [18]) (kasztelan Połocki) 1724 † 1725), który aktem z d. 24 Lipca 1715 r. za

---

[1]) Romanowski K. X., Żal nad żale etc. przy funebralnej serc serca depozycyey JW. JMP. Teresy z Brzostowskich Ogińskiej etc. 1721. [2]) Żychl. IV 393. [3]) Acad. Vil. S. J. Vestigium associati honoris in fastigio ducalis portae etc D. Martiani de Kozielsk Oginski etc. nec non D. Teresie Tyzenhausowna. Vilnae 1723. [4]) Kurjer Polski 1730 Nr. 9. [5]) Akt. Tryb. 1700 d. 475, Z. 148 k. 751, Akt. Tryb. 1709 d. 193, 1712 d. 142, Z. 155 k. 1117, Akt. Tryb. 1720 k. 1228, 1721 k. 1007, Akt. Wil. VII 593. [6]) Kurjer Polski 1733 Nr. 185. [7]) Paszkiewicz M. X., Ślady bez zawady JW. JP. Krystyny z Abramowiczów Oginskiey etc. 1739, Wilno. Także Kolleg. Witebskie S J. Termin szczęśliwy traktu śmiertelności etc. JW. JMP. Krystyny z Abramowiczów Oginskiey 1739, Wilno. [8]) X. Kazimierz od S. Jezusa trynitarz. Cel in coelo, na pogrzeb Kazimierza Sakowicza, podkomorzego Witebskiego, 17 Października 1736, Wilno 1736 S. J. [9]) Patrz niżej. [10]) Z. 176 k. 273. [11]) Akt. Tryb. 1751 Stycznia 23. [12]) Akt. Tryb. 1751 k. 962—967. [13]) Kurjer Polski 1750 r. Nr. 709. [14]) X. Felicyan Nowodworski S. J., Cnoty honoru i sławy portret JW. JP. Marcyana-Michała na Kozielsku Ogińskiego etc. z opisaniem tegoż aktu pogrzebowego. Wilno 1753. [15]) Tamże. [16]) Żychl. V 192. [17]) Pezarski, Annibal 317—375. [18]) Kandor liliowy w niezwiędłe laury kwitnącej bramy przyjaźni Konst. Paca oraz Barbary Ogińskiej. Wilno S. J. 1715. Ten sam panegiryk po łacinie „Roma in flore flos."

wniesiony przez żonę posag oddaje jej w sumie 110,000 złp. w zastaw Jezno i Kniażyce, a w osiem lat później (1723) żona zrzeka się części tego zastawu, pozostawiając sobie tylko 80,000 złp. na Kniażycach [1]). Zdaje się, że umarła około 1724 r. przed mężem, albowiem w dziale spadku po tym ostatnim, który miał miejsce 18 Sierpnia 1725 r. więcej nie wspomniana [2]).

Anna wydana przed 1721 r. za Mateusza Białozora starostę Kiernowskiego, pisarza Wileńskiego [3]). Jako wdowa *Anna z Ogińskich Mateuszowa Białozorowa* starościna Kiernowska otrzymuje 1748 r. konsens na cesyę tegoż starostwa Jeleńskiemu [4]). Żyła jeszcze w 1751 r. podczas pogrzebu ojca [5]).

Marcyanna, urodzona 1713 r., wydana trzynastoletnią 28 Października 1726 r. [6]) za Michała Potockiego pisarza polnego koronnego (wojewoda Wołyński 2 Marca 1727). Oboje 30 Października 1726 r. kwitują Marcyana-Michała Ogińskiego kasztelana Witebskiego, z odbioru 50,000 złp. posagu [7]). Ona owdowiała 2 Listopada 1749 r., zmarła 6 Stycznia 1766 r. w Sędziszewie [8]).

Benedykta wydana w Królewcu 7 Lutego 1736 r. [9]) za Józefa Skumin Tyszkiewicza ciwuna Wileńskiego, umarła przed 1748 r., w którym wdowiec po niej (potem wojewoda Smoleński) zaślubił Annę Pociejównę [10]).

Stanisława-Teresa, urodzona najwcześniej 1724 r. [11]), wydana w Łukiszkach w Lutym 1741 r. [12]) za Rafała Oskierkę, naówczas marszałka trybunału skarbowego, potem marszałka Mozyrskiego, umarła przed 1751 r., albowiem podczas pogrzebu ojca w liczbie żyjących córek jego nie występuje [13]).

Marya, poślubiona w Witebsku 25 Stycznia 1744 r. [14]) Józefowi Judyckiemu kasztelanicowi Mińskiemu, żyła 1751 r. podczas pogrzebu ojca [15]).

Z synów Marcyana, **Antoni**, **Władysław** i **Józefat** pomarli w dzieciństwie [16]).

Józef, najstarszy, wspomniany 1715 r. jako żyjący [17]), umarł młodzieńcem na naukach w Brunsbergu [18]).

Ignacy, czwarty [19]), a z żyjących dłużej najstarszy syn Marcyana i Brzostowskiej [20]), jako starosta Borysowski posłował na sejm 1726 r. [21]), mianowany obożnym 6 Czerwca 1729 r. [22]), z tym tytułem posłował na sejm 1730 r. [23]). W Styczniu 1739 r. zaślubił w Świsłoczy Helenę Ogińską wojewodziankę Wileńską [24]). Mianowany marszałkiem nadwornym Litewskim 19 Września 1744 r. [25]), marszałkiem wielkim Litewskim 21 Sierpnia 1750 r. [26]), kasztelanem Wileńskim 5 Marca 1768 r. [27]), umarł za granicą w Halle 26 Lutego 1775 r. [28]) bezpotomny.

Franciszek-Ksawery, piąty syn Marcyana i Brzostowskiej [29]), wstąpił do zakonu Jezuitów i wykonał primicye w kościele Warszawskim S. J. d. 8 Października 1733 r. [30]); rządca konwiktu Wileńskiego 1742—1746 [31]), następnie rektor kolegium Witebskiego, a potem Mińskiego, żył jeszcze 1751 r. [32]).

Kazimierz-Ignacy, szósty lub siódmy syn Marcyana i Brzostowskiej [33]), ojciec chciał mu scedować 1730 r. starostwo Borysowskie (synowi Kazimierzowi-Ignacemu) [34]), ale ustąpił następnie starostwo Przewalskie [35]). Ożenił się w 1733 r. z Rozalią Kociełłówną starościanką Markowską, dziedziczką Hannuty w Oszmiańskiem [36]). Po

---

1) Akt. Tryb. 1723 d. 670, 671. 2) Tamże 1725 r. d. 658—659. 3) Romanowski, Żal nad żale 1721 (patrz wyżej). 4) Z. 176 k. 278. 5) Nowodworski, Cnoty honoru i sławy portret (patrz wyżej). 6) Z listu współczesnego, druk. Kantecki, Stanisław Poniatowski. Poznań 1880 I 97. 7) Z. 162 k. 152. 8) Wiadomości Warszawskie 1766 Nr. 9 supl. 9) Gazety Polskie 1736 r. Nr. 85. 10) Kurjer Polski 1748 Nr. 602. 11) Ślub rodziców miał miejsce 1723 r. (patrz wyżej). 12) Kurjer Polski 1741 Nr. 224. 13) Nowodworski, Cnoty honoru i sławy portret (patrz wyżej). 14) Kurjer Polski 1744 Nr. 369. 15) Nowodworski, Cnoty honoru i sławy portret (patrz wyżej). 16) Pezarski, Annibal 319, 321 i 352. 17) Kandor filiowy 1715 (patrz wyżej). 18) Pezarski, Annibal 317—319. 19) Tamże 333. 20) Testament ojca (patrz wyżej). 21) Vol. leg. VI 413, 493. 22) Z. 166 k. 115. 23) Vol. leg. VI 575, 596. 24) Kurjer Polski 1739 r. Nr. 105. 25) Z. 172 k. 926. 26) Z. 178 k. 244. 27) Z. 184 k. 581. 28) Wiadomości Warszawskie 1775 Nr. 21 i 23. 29) Pezarski, Annibal 341 i testament ojca (patrz wyżej). 30) Naramowski Adam S. J., Kazanie etc. ofiarowane Marcyanowi-Michałowi Ogińskiemu na prymicyach syna jego W. X. Franciszka Ogińskiego S. J. Warszawa 1733. 31) Wizerunki naukowe, Poczet nowy XXIV str. 197. Akt. Wil. XX 536. 32) Nowodworski, Cnoty honoru i sławy portret (patrz wyżej). 33) Pezarski, Annibal 347 i 38?. 34) Patrz wyżej. 35) Patrz niżej. 36) Akt. Tryb. 1738 Nr. 323.

Kotłach odziedziczoną Mołodeczne, oboje małżonkowie zcedowali 1738 r. Tadeuszowi i Izabelli z Radziwiłłów Ogińskim [1]). W 1739 r. *Kazimierz i Rozalia z Kociełłów Ogińscy* starostowie Przewalscy cedują tymże Ogińskim Hannutę i Łukiszki, odziedziczone po Kotłach [2]). Następnie zostawszy starostą Babinowickim oblatował 6 Marca 1751 r. w aktach grodzkich Witebskich (jako *Kazimierz-Konstanty z Kozielska Ogiński wojewodzic Witebski*), a 8 Lipca 1751 r. w aktach trybunału (jako *Kazimierz Ogiński starosta Babinowicki*) testament ojca [3]). Straciwszy żonę, wyprawił jej pogrzeb 10 Czerwca 1769 r. w Wilnie w kościele Antokolskim [4]). Umarł bezpotomny.

Stanisław, najmłodszy z synów Marcyana i Brzostowskiej [5]), wskutek cessyi ojca starosta Wierzbowski 1730 [6]), mianowany 30 Maja 1738 r. kasztelanem Mścisławskim [7]), ożenił się w 1739 r. z Maryanną Ogińską wojewodzianką Wileńską [8]). Oboje, *Stanisław-Jerzy i Maryanna z Kozielska Ogińscy kasztelanowie Mścisławscy, starostowie Wierzbowscy*, aktem z d. 6 Lutego 1740 r. dają prezentę Morawskiemu na cerkiew w Bieszenkowiczach [9]). On mianowany 10 Czerwca 1740 r. kasztelanem Witebskim [10]). *Stanisław i Maryanna Ogińscy kasztelanowie Witebscy* otrzymują 10 Czerwca 1748 r. przywilej na starostwo Mereckie [11]). Umarł kasztelan Witebski 14 Czerwca 1748 r. [12]). Na wójtostwo Witebskie *po zejściu Stanisława Ogińskiego* kasztelana Witebskiego, już 22 Czerwca 1748 r. otrzymuje przywilej Sosnowski [13]). Wdowa po nim *Maryanna Ogińska kasztelanowa Witebska* otrzymuje 1 Lutego 1749 r. konsens na cesyę synom dzierżaw Żukowa w Mścisławskiem, Wierzby w Wileńskiem i Merecza [14]). *Maryanna Ogińska kasztelanowa Witebska* umarła w Mikulinie 15 Lutego 1763 r.; syn jej *Aloizy Ogiński kasztelanic Witebski, starosta Wierzbowski,* napisał wiersz na jej pogrzeb [15]). Stanisław i Maryanna Ogińscy pozostawili synów: Mateusza i Aloizego, oraz córkę.

Eleonora Ogińska kasztelanka Witebska zmarła 7 Grudnia 1750 roku, w siódmym roku życia [16]).

Mateusz Ogiński starosta Merecki, pułkownik petyhorski wojsk wielkiego księstwa Litewskiego, ożenił się w Styczniu 1764 r. w Grodnie z Dorotą Ossolińską kasztelanką Gostyńską, córka Stanisława i Ludwiki z Załuskich Ossolińskich, wdową po kniaziu Józefie Druckim-Lubeckim kasztelanicu Mińskim [17]), która umarła 1782 r., pochowana 14 Września 1782 roku w Mikulinie [18]). Mateusz Ogiński umarł bezpotomnie 27 Kwietnia 1786 r. [19]). Na chorągiew kawaleryi narodowej po śmierci Ogińskiego starosty Mereckiego, otrzymuje w Lipcu 1786 r. przywilej Chmara wojewoda Miński [20]).

Aloizy Ogiński kasztelanic Witebski, starosta Wierzbowski, napisał 1763 r. wiersz na pogrzeb matki [21]), wspomniany jako żyjący 1770 r. [22]). Umarł bezpotomnie.

Tadeusz-Franciszek Ogiński, szósty lub siódmy syn Marcyana i Brzostowskiej [23]), urodzony 1711 r. [24]), posłował na sejm 1736 r., na którym nazwany najprzód starostą Wierzbowskim [25]), a potem Przewalskim [26]). Ze starosty Przewalskiego mianowany 8 Lipca 1737 r. pisarzem wielkim Litewskim [27]). Tegoż 1737 r. 2 Września w Koreliczach zaślubił Izabellę Radziwiłłównę, córkę Michała-Antoniego księcia Radziwiłła krajczego Litewskiego i Marcyanny Siesickiej, urodzoną 12 Lutego 1711 r. [28]). Dnia 16 Lutego 1740 r. otrzymuje przywilej na starostwo Oszmiańskie [29]). Kasztelanem Trockim mianowany 23 Listopada 1744 r. [30]). Owdowiawszy po pierwszej żonie

---

[1]) Akt. Tryb. 1738 Nr. 228. [2]) Akt. Tryb. 1740 Nr. 126 i 128. [3]) Tamże 1751 d. 112 k. 962—967. [4]) X. Benedykt, Kazanie pogrzebowe z Kociełłów Rozalii Ogińskiej starościny Babinowieckiej, miane w Wilnie w kościele Antokolskim 1769 r. 10 Czerwca. [5]) Testament ojca (p. wyżej). [6]) Patrz wyżej. [7]) Z. 171 k. 248. [8]) Patrz wyżej. [9]) Akt. Wil. XI 490—492. [10]) Z. 172 k. 22. [11]) Z. 177 k. 72. [12]) Kur. Polski 1748 Nr. 602 i Żychl. V 192. [13]) Z. 176 k. 79. [14]) Z. 177 k. 1603, 1606 i 1609. [15]) Kurjer Litewski 1763 r. Nr. 11. [16]) Kurjer Polski 1750 Nr. 744. [17]) Kurjer Warszawski 1764 r. Nr. 8. [18]) Patrz wyżej str. 211. [19]) Żychliński V 193. [20]) Gazeta Warszawska 1786 Nr. 59. [21]) Patrz wyżej. [22]) Lith. Provinc. Carmelitorum, Aditus ad supremum palatinatus Trocensis D. D. Thaddaei ducis in Kozielsk Ogiński 1770, Kalend. Septembr. Vilnae. [23]) Pezarski, Annibal 344. [24]) Żył lat 72 (patrz niżej) [25]) Vol. leg. VI 575. [26]) Tamże 596. [27]) Z. 171 k. 69. [28]) Icones Radivil. Tab. 122. [29]) Akt. Tryb. 1740 r. d. 173—178. [30]) Z. 172 k. 1636.

Radziwiłłównie, która umarła w Mołodecznej w Październiku 1761 r. [1]), pochowana 15 Lutego 1762 r. [2]), ożenił się powtórnie w dobrach Sienno 12 Marca 1763 r. z Jadwigą z Załuskich Tyszkiewiczową starościną Retowską [3]). Była ona córką Karola Załuskiego kuchmistrza w. Litewskiego i Franciszki z Kopciów (1-o voto księżny Druckiej-Lubeckiej), wdową od roku po Krzysztofie Skumin Tyszkiewiczu staroście Retowskim [4]). Mianowany wojewodą Trockim 26 Marca 1770 r. [5]), umarł w Mołodecznej w Listopadzie 1783 r. mając lat 72 [6]), pochowany 26 Kwietnia 1784 w Wilnie [7]). Druga żona wspomniana obok męża 1772 r. [8]), zapewne umarła przed nim [9]). Tylko z pierwszej żony pozostawił dwóch synów Andrzeja i Ksawerego.

Franciszek-Ksawery (później **Stanisław**, właściwie Ksawery-Felicyan-Antoni-Onufry), urodzony 17 Stycznia 1742 r. [10]), starosta Przewalski, mianowany strażnikiem polnym Litewskim 1769 [11]), a kuchmistrzem wielkim Litewskim 12 Września 1775 r. [12]). W następnym roku Ksawery Ogiński kuchmistrz wielki Litewski nabywa za 60,000 złp. od Karmelitów Bosych Grodzieńskich Bale nad Niemnem [13]). Stosownie do kalendarzyków politycznych, które go stale nazywają Stanisławem, piastował urząd kuchmistrza Litewskiego do ostatnich czasów [14]). Kawaler orderu S-go Stanisława od 1770 r. [15]), a Orła Białego od 1790 r. [16]). Umarł 3 Maja 1814 r. w Mołodecznie, gdzie pochowany [17]). Bezżenny.

Andrzej (Bobola-Joachim-Józefat-Adam), urodzony 13 Kwietnia 1740 r. [18]), starosta Oszmiański, mianowany miecznikiem Litewskim 8 Października 1762 r. [19]), ożenił się w 1763 r. z Pauliną z Szembeków Potocką starościną Guzowską, córką Marka Szembeka starosty Brzesko-Kujawskiego i Jadwigi Rudnickiej, wdową 1-o po Celestynie Łubieńskim, który umarł 3 Lutego 1759 r. [20]), 2-o po Janie Potockim staroście Guzowskim (którego poślubiła 26 Listopada 1760 [21]) i który umarł 1761—1762) [22]). Z miecznika mianowany referendarzem Litewskim 21 Listopada 1771 r. [23]), sekretarzem wielkim Litewskim 27 Kwietnia 1773 r. [24]), kasztelanem Trockim 13 Maja 1778 r. [25]), wojewodą Trockim 19 Grudnia 1783 [26]), umarł w Październiku 1787 [27]), a wdowa po nim 20 Stycznia 1798 r. [28]). Pozostawili dwoje dzieci: syna Michała-Kleofasa i córkę Józefę.

Józefa urodzona 15 Lipca 1764 r. [29]), wydana 1-o za Ignacego Ogińskiego starostę Dorsuniskiego, 2-o 25 Grudnia 1790 r. za Jana Łopacińskiego [30]), zmarła 12 Czerwca 1847 r., pochowana w Wojstomiu [31]).

Michał-Kleofas jest protoplastą dziś żyjących książąt Ogińskich.

---

[1]) Kurjer Warszawski 1761 Nr. 48 supl. [2]) Bukaty X. A. Kazanie pogrzebowe przy złożeniu ciała J. W. J. P. Izabelli z książąt Radziwiłłów Ogińskiej. Wilno 1762. [3]) Supplement do gazet Wileńskich z d. 25 i 26 Marca 1763 (Kurjer Litewski 1763 Nr. 13). [4]) Żychl. V 341, VIII 456. [5]) Z. 184 k. 681. [6]) Gazeta Warszawska 1783 Nr. 98. [7]) Bukaty A. X. Kazanie pogrzebowe etc. Tadeuszowi z Kozielska hrabi Ogińskiemu. Wilno 1784. [8]) Trzy kazania dedykowane obojgu przez X. X. Stepurowicza, Nowickiego, X. X. i Franciszkanów prowincyi Litewsk. i t. d. na sprowadzenie relikwii św. Fortunata do Sienna. Wilno 1772. [9]) Nie wzmiankowana w kazaniu na jego pogrzeb. [10]) Kurjer Polski 1742 Nr. 271. [11]) Kalendarzyki polityczne. [12]) P. 21 k. 44 d. 35. [13]) Akt. Tryb. 1776 d. 506. [14]) Kalendarzyki polityczne. [15]) Tamże 1794 str. 153. [16]) Tamże. [17]) Żychl. V 193. [18]) Kurjer Polski 1740 Nr. 173. [19]) Z. 183 k. 731. [20]) Kurjer Polski 1759 Nr. 6. [21]) Tamże 1760 Nr. 49. [22]) Kossakowski, Monografie II 89. [23]) Z. 184 k. 739. [24]) P. 18 k. 1. [25]) Tamże 21 k. 209 d. 237. [26]) Tamże 30 k. 610. [27]) Gazeta Warsz. 1787 Nr. 85 supl. [28]) Pamiętnik wydany dla członków rodziny Łubieńskich przez Różę z Łubieńskich Sobańską. [29]) Kurjer Warszawski 1764 Nr. 44 addytament. [30]) Żychliński IV 156. [31]) Gazety współczesne.

- **Szymon-Karol** † 1699 miecznik, wda Mścisławski. Ż. 1-o Staakman, 2-o Korsakówna, 3-o Woynianka.
  - **Zofia** Iddekinghe.
  - **Bogusław** † 1720 marsz. Kowieński. Ż. 1-o bar. Wrangel, 2-o Eperyasz, 3-o Unichowska.
    - **Karol** † 1716 starosta Dorsuniski. Ż. Rachela Wyhowska.
      - **Józef** † 1776 starosta Dorsuniski. Ż. 1-o Apolonia Wyhowska, 2 o Antonina Białozor.
      - **Antonina** Sołohub.
    - **Teodora** Dücker.
  - **Marcyan-Michał** † 1750 wda Witebski. Ż. 1-o Brzostowska, 2 o Tyzenhaus, 3-o Abramowicz, 4 o Larska.
    - **Ignacy** † 1775 marsz. W. Lit. Ż. Helena Ogińska.
    - **Franciszek-Ksawery** Jezuita.
    - **Kazimierz** star. Babinowicki. Ż. Rozalia Kociełł.
    - **Tadeusz** ur. 1711 † 1783 wda Trocki. Ż. 1-o Izabella Radziwiłł, 2-o Jadwiga Załuska.
      - **Andrzej** ur. 1740 † 1787 wda Trocki. Ż. Paulina Szembek.
      - **Ksawery** ur. 1742 † 1815 kuchmistrz Litew.
    - **Stanisław** † 1748 kasztelan Witebski. Ż. Maryanna Ogińska.
      - **Mateusz** † 1786 star. Merecki. Ż. Dorota Ossolińska.
      - **Aloizy** star. Wierzbowski.
    - **Barbara** Pac
    - **Anna** Białozor
    - **Marcyanna** Potocka
    - **Benedykta** Tyszkiewicz
    - **Stanisława** Oskierko
    - **Marya** Judycka
  - **Samuel**
  - **Jerzy**
  - **Krystyna** † 1701 M. 1-o Kierło, 2-o Tyszkiewicz, 3 o Zenowicz.
  - **Eleonora** M. Józef Muiszech.
  - **Aleksander** † 1709 star. Uświatski. Ż. 1-o Ludwika Szujska, 2-o Katarzyna Rudomina.
    - **Rozalia** Gutakowska

Okdyrewski (patrz Gowdyrewski).

Olelkowicz,

patronim potomków kniazia Olelka (Aleksandra) Włodzimierzowicza Olgerdowicza.

Kniaź Aleksander (Olelko) Włodzimierzowicz był synem kniazia Włodzimierza Olgerdowicza księcia Kijowskiego, który dzielnicę swą utracił 1395 r. (patrz art. Olgerdowicz). Wzmianki o nim pod latami 1408 [1]) i 1411 [2]) nie należą do pewnych. Pierwszy raz wspomniany z okazyi zaślubin swych z Anastazyą Wasilewną księżniczką Moskiewską, urodzoną z Zofii Witowdówny. Z raportów Krzyżackich i współczesnego listu wielkiego księcia Witowda dowiadujemy się, że wielki książę Witowd 22 Sierpnia 1417 r. wyprawił *wnuczce swej księżniczce Moskiewskiej*, którą wydawał za *księcia Olelka Włodzimierzowicza* wesele, które trwało cały tydzień [3]). Już w 1420 r. kniaź Aleksander był ojcem kniazia Semena, którego w tym roku w Słucku

---

[1]) Stryjkowski II 124. [2]) Danił. Skarbiec Nr. 957, A. G. Z. str. 3 d. 40 z mylną datą. [3]) Monum. medii aevi VI 392—393.

chrzcił metropolita Focyusz [1]. *Kniaź Aleksander Władimirowicz* podpisał 1422 roku traktat Litwy z Zakonem [2], a w 1428 r. uczestniczył w wyprawie Witowda na Nowogród [3]. W r. 1431 występuje obok Szwitrigajły [4]. Prędko jednak przeszedł na stronę w. księcia Zygmunta, któremu dopomagał w napadzie na Szwitrigajłę pod Oszmianą [5]. W końcu 1432 r. występuje w dokumentach obok w. księcia Zygmunta [6]. Niewiadomo dlaczego opuścił znów Zygmunta. W Grudniu 1433 r. *kniaź Olelko* znajduje się w Kijowie obok w. księcia Szwitrigajły [7]. Dostawszy się napowrót w ręce Zygmunta, został uwięzionym i trzymany był w Kiernowie, a żona i *synowie Semen i Michał* w Ucianie [8]. Odzyskawszy, po zamordowaniu Zygmunta, wolność, zjechał do Wilna z *synami Semenem i Michałem* dla złożenia hołdu w. księciu Kazimierzowi i przy tej sposobności otrzymał napowrót k s i ę s t w o K i j o w s k i e [9], które przed 45 laty odjęto jego ojcu. Już 5 Lutego 1441 r. *kniaź Aleksander Wołodimirowicz pan ojczycz Kijowski,* wydaje assekuracyą metropolicie Izydorowi co do nietykalności dóbr do metropolii należących [10], a wkrótce potem tenże *Aleksander z Bożej łaski książę i dziedzic Kijowski* wznawia nadania uczynione przez *ojca swego Włodzimierza księcia Kijowskiego*, a potwierdzone przez w. księcia Witowda, dla kościoła św Mikołaja w Kijowie [11]. *Kniaź Aleksander Wołodimirowicz z żoną kniahinią Moskowską i dziećmi,* robi zapis Ławryszewskiemu monasterowi [12]; *z żoną kniahinią Nastazyą i synem kniaziem Semenem Aleksandrowiczem,* wymieniony kilkakrotnie w posłaniach metropolitów Kijowskich [13]. Na przywileju króla Kazimierza metropolicie Moskiewskiemu na zarząd metropolią Kijowską 31 Stycznia 1451 roku podpisani *jego stryj kniaź Szwitrigajło, brat kniaź Aleksander Wołodimirowicz* [14]. Od tegoż Kazimierza *kniaź Aleksander Wołodimerowicz* otrzymał przywilej na „horodok Ostrecki" (Ostrę) [15]. Jeszcze 14 Września 1451 roku *kniaź Aleksander Wołodimerowicz* nadaje Skepiewo Mitkowi Iwanowiczowi Huszczy ciwunowi Trockiemu, zabraniając synom swoim *kniaziom Semenowi i Michałowi Aleksandrowiczom* rościć po swoim żywocie pretensyi do tego majątku [16]. Podobno w 1440 r. Litwini chcieli go wynieść na wielkie księstwo Litewskie [17]. Umarł 1454 r. [18], pochowany w Pieczerskiej Ławrze w Kijowie [19]. Wdowa po nim *kniahinia Aleksandrowa Wołodimerowicza Nastazya,* wspomniana 1458 roku w posłaniu metropolity Jony [20], a 1459 r. taż *kniahinia Aleksandrowa Nastazya Kijowska,* wspólnie *z synami kniaziami Semenem i Michałem Aleksandrowiczami* nadaje 2 włości na Troicki Sergiejewski monaster [21]. Pod koniec życia *kniahinia Nastazya* postrzygła się na mniszkę [22] i zmarła 1470 r. [23]. Oprócz dwóch wymienionych wyżej synów Semena i Michała i kilku córek, trzecim jej synem (młodo zmarłym?) mógł być k n i a ź A l e k s a n d e r A l e k s a n d r o w i c z *(Alexander princeps Alexandri de Russia),* wpisany 1454 r. do akademii Krakowskiej [24]. Córek kniazia Aleksandra (Olelka) znamy trzy.

N. N. była żoną k n i a z i a J u r j a (F e d o r o w i c z a) P r o ń s k i e g o i matką syna Iwana [25].

N. N., siostra Semena Olelkowicza księcia Kijowskiego, wydana 5 Czerwca 1464 r. za S t e f a n a h o s p o d a r a M o ł d a w s k i e g o (1457—1504), zmarła przed 1472 r. [26]. Córka jej Helena wydaną została 6 Stycznia 1483 r. za Iwana, syna Iwana Wasilewicza w. księcia Moskiewskiego [27].

Fedora (Fedka) była żoną jakiegoś k n i a z i a S e m e n a J u r j e w i c z a, którego chcą mieć kniaziem Holszańskim [28]. Bliskie stosunki łączyły Olelkowiczów z bra-

---

[1]) Danił. Latop. 244. [2] Dogiel IV 115, Danił. Skarbiec Nr. 1359. [3]) Długosz IV 337. [4]) Akt. Istor. Suppl. I 306, Danił. Skarbiec Nr. 1545, 1562, Długosz IV 418. [5]) Danił. Skarbiec Nr. 1620—21. [6]) Tamże Nr. 1626, 30, 32, Zb. Dawn. Dypl. I 6, Akt. Istor. Suppl. I 517, Długosz IV 450. [7]) A. J. Z. R. I d. 21 data wątpliwa? [8]) Bychowca Kronika 48, 50. [9]) Tamże 56, Długosz IV 606. [10]) W Kijowie Luty 5 indikt 4. (Akt. Istor. I str. 488). [11]) Kijoviae feria 5 proxima post dominica Laetare 1441, dr. Kiewo-Sofij. Sobor. dod. 17, Danił. Skarbiec Nr. 957 z mylną datą 1411, A. G. Z. X str. 3 d. 40. [12]) Rumiancow 125 i A. Z. R. I d. 28. [13]) Akt. Istor. I str. 94 i 97. [14]) Russ. Istor. Bibl VI 566, Akt. Istor. I d. 42. [15]) Z. 3 k. 66. [16]) W Lachowiczach 6960 r. Września 14 ind. 3 (Wpisany 3 razy: Z. 15 k. 51 d. 63, Z. 25 d. 46 i S. 4 k. 197, indykt mylny, powinno być 15). [17]) Stryjkowski II 206. [18]) Bychowca Kronika 6, Maksimowicz, Kiewlanin 118. [19]) Maksimowicz, Kiewlaniu str. 148. [20]) Akt. Istor. I str. 110. [21]) Muchanow str. 600. [22]) Karpow I 9. [23]) Bychowca Kronika 61. [24]) Zeissberg, Matrikelbuch 52. [25]) Niesiecki VII 508, porównaj niżej. [26]) Morgenbesser, Przyczynek do dziejów Mołdawii, Lwów 1892 str 81 i 89. [27]) Karamzin VI 110. [28]) Przypis 25 do A. Z. R. I; trudno przypuścić jednak, aby to był kniaź Holszański już 1481 r. żonaty z kniażną Zbarażską.

tem ich ciotecznym wielkim księciem Iwanem Wasilewiczem (1462—1505), to też księżna kojarzyła małżeństwo między siostrzenicą swą, córką Stefana hospodara Mołdawskiego, a synem wielkiego księcia Moskiewskiego. W instrukcyi posłowi swemu do Stefana hospodara Mołdawskiego pod r. 1480, wielki książę Iwan Wasilewicz nakazuje temuż posłowi przypomnieć Stefanowi, że kazała mu powiedzieć *kniażna Semenowa Jurjewicza kniahinia Fedka: „żeś przysłał do mego brata kniazia Michała Aleksandrowicza (Olelkowicza) i do mego siostrzeńca kniazia Iwana Jurjewicza (Prońskiego)* o to, abym biła czołem wielkiej księżnej Maryi (wdowie po Wasilu Ślepym), aby się wstawiła u syna swego wielkiego księcia (Iwana Wasilewicza), zatem aby tenże za (dla) swego syna, córkę twoją wziął, co wielki książę chce i rozkazał, abyś ty w tym interesie przysłał swego człowieka dobrego (zaufanego) i ja to opowiedziałam (zakomunikowałam) bratu swemu kniaziowi Michałowi, a tyś dotąd twego człowieka nie przysłał, a obecnie bojaryn wielkiego księcia K. Zwenec będzie w Ordzie u cara Mengli Gireja i tybyś człowieka swego przysłał do Zwenca i on razem z nim będzie u wielkiego księcia" [1]).

Starszy syn Olelka **kniaź Semen Aleksandrowicz**, ochrzczony 1420 r. [2]), za młodu bawił w Moskwie na dworze babki swej wielkiej księżnej Zofii, gdzie trzymał sioło Mordysz, które w. ks. Wasil Wasilewicz po *swoim siostrzeńcu kniaziu Semenie Aleksandrowiczu* nadaje monasterowi Spaso-Eufemiewskiemu [3]). Powróciwszy do kraju, *Wasil (?) Olelkowicz* asystował w Krakowie przy koronacyi króla Kazimierza 1447 r. [4]). Po śmierci ojca, bracia *kniaziowie Semen i Michał Aleksandrowicze* dzielili się spadkiem, a gdy król Kijowa dzielić nie pozwolił, to Michał wziął Kopyl i Słuck z przyległościami [5]), król zaś Semenowi dał od siebie trzymać Kijów [6]). Semen został więc po ojcu księciem Kijowskim i jako *kniaź Semen Aleksandrowicz wielkiego księstwa swojego Kijowskiego* wydawał przywilej 1459 r. słudze swemu Szaszkowi [7]). Dwa razy 1456 i 1461 forytowany był przez panów Litewskich na wielkiego księcia Litwy, na miejsce Kazimierza [8]). Umarł 3 Grudnia 1470 r. [9]), pochowany w Pieczerskiej Ławrze w Kijowie [10]). Po jego śmierci król Kazimierz osadził w Kijowie na początku 1471 r. namiestnikiem swym Marcina Gasztolda [11]), a wdowie księcia Szymona, *która była córką Iwana Gasztolda* [12]), „*kniahini Semenowej Aleksandrowicza kniahini Maryi* i jej potomstwu, przywilejem z d. 27 Kwietnia 1471 r. nadał dobra Pińsk ze wszystkiemi przynależnościami, zastrzegając sobie, że gdyby Pińska potrzebował, to księżnie inne, równe temu dobra w zamian wyznaczy" [13]). Kniahinia Marya władała Pińskiem najprzód sama jedna; w 1473 r. komisarze zjechawszy na miejsce, wydali wyrok w sprawie granicznej *kniahini Semenowej* z kniaziem Iwanem Jurjewiczem Dubrowickim [14]). Następnie wspólnie z synem kniaziem Wasilem Semenowiczem, jak o tem świadczą liczne dokumenty, wystawione w Pińsku przez *kniahinię Semenowę Aleksandrowicza kniahinię Maryę z synem swym kniaziem Wasilem Semenowiczem*". Kn. Wasil umarł bezpotomnie 4 Czerwca 1495 r., pochowany w Ławrze Kiewopieczerskiej [15]). Po śmierci syna księżna Marya władała Pińskiem z córką swą Aleksandrą (Oleną), jak o tem znów świadczą dokumenty, które w latach 1496—1498 w Pińsku wystawiały „*kniahinia Semenowa Aleksandrowicza kniahinia Marya z córką swą kniażną Aleksandrą*". Widać w tym roku (1498) księżniczka Aleksandra zaślubiła kniazia Fedora Iwanowicza Jarosławicza, nie chcąc więc dzielić władzy z zięciem, księżna Marya uzyskała od wielkiego księcia Aleksandra w Styczniu 1499 r. potwierdzenie przywileju danego jej na Pińsk przez króla Kazimierza i jednocześnie wspólnie z córką „*kniahinią Fedorową Jarosławicza kniahinią Aleksandrą*" zapozwała „*dewěricza swego*" (dewer—brat męża, dewericz—syn brata męża), kniazia Semena Michałowicza Aleksandrowicza, aby Aleksandrę przypuścił do udziału w Słucku i Kopylu; wielki książę usunął jednak pretensye księżnej Maryi i jej córki [16]). Księżna Marya umarła na wiosnę 1501 r., a król Aleksander zaraz po jej śmierci nadał Pińsk z przyległościami córce zmarłej i mężowi jej kniaziowi Fedorowi Iwanowiczowi Jarosławiczowi [17]).

---

[1]) Karamzin VI pr. 278. [2]) Patrz wyżej. [3]) Akt. Istor. I 110. [4]) Długosz V 31. [5]) Z. 5 k. 79—81, patrz niżej, także Z. 15 k. 51 d. 63 wzmianka o tem. [6]) Bychowca Kronika 61. [7]) Antonowicz, Hramoty str. 19. [8]) Długosz V 212, 294. [9]) Maksimowicz, Kiewlanin 148. [10]) Tamże. [11]) Długosz V 514—515. [12]) Tamże str. 212. [13]) W Wilnie 6979 Kwietnia 22 ind. 4 (Z. 1 i 2 str. 183, także P. 28 k. 10 od.). [14]) P. 28 A. k. 25. [15]) Dr. w dziele: „Rewizya puszcz" odnoszą się do lat: 1488 (str. 216, 282), 1492 (218, 302), 1494 (255) i 1495 (63, 76, 79, 104, 111, 114, 121, 218, 246, 251, 262), 1503 (?) str. 96. [16]) Patrz wyżej str. 155 i niżej str. 330. [17]) Tamże str. 156.

Kniaź Semen Olelkowicz pozostawił z wyżej wymienionej żony Maryi Gasztoldówny syna Wasila i dwie córki: Zofię i Aleksandrę.

Kniażna Zofia Semenowna, *córka kniazia Semena Olelkowicza*, wydana w zimie 1470—1471 r. za Michała Borysowicza panującego księcia Twerskiego [1]), zmarła w Twerze 7 Lutego 1483 r. [2]). Wdowiec po niej w kilka lat potem, wyzuty ze swych posiadłości przez wielkiego księcia Moskiewskiego, zmuszony był szukać schronienia na Litwie.

Kniaź Wasil Semenowicz występujący obok matki 1488—1495 r. [3]), zmarł bezpotomnie 4 Czerwca 1495 r. pochowany w Kijewopieczerskiej ławrze; napis na nadgrobku świadczy, że spoczywa tu *kniaź Wasil Semenowicz Olelkowicz* [4]).

Kniażna Aleksandra (Olena) Semenowna, wydana 1498 r. za kniazia Fedora Iwanowicza Jarosławicza [5]), wspólnie z mężem władała księstwem Pińskiem od 1501 do 1518; umarła bezpotomnie w Kwietniu 1518 r. [6]).

Kniaź Michał Olelkowicz, w dziale z bratem Szymonem wziął Kopyl i Słuck [7]). Powołany na księcia (namiestnika) wielkiego Nowogrodu, bawił tam od 8 Listopada 1470 do 15 Marca 1471 r. [8]). Dowiedziawszy się o śmierci brata, powrócił na Litwę z zamiarem uzyskania księstwa Kijowskiego, ale zawiedziony w nadziejach, stanął po stronie partyi nie zadowolonych, przeciwnych rządom Kazimierza na Litwie i za udział w spisku przeciwko królowi, straconym został w końcu 1481 r. [9]). *Kniaź Michał Aleksandrowicz* wydał przywilej, którym pozwala Wasilowi Car kupić dworzec dla Słuckiego monasteru Św. Trójcy [10]). W 1476 r. *„kniaź Michał brat według ciała króla Kazimierza"*, (sic) podpisał poselstwo do papieża Syxtusa IV [11]). Jeszcze 1 Kwietnia 1481 r. podpisany jako świadek [12]). Po jego śmierci król nie skonfiskował jego dóbr jak to miało zwykle miejsce z przestępcami stanu, ale potwierdził ich posiadanie wdowie i synowi [13]). Wdowa *kniahinia Michałowa Aleksandrowicza, kniahinia Anna*, uzyskuje 1483 r. przywilej królewski nakazujący kniaziom i bojarom (w okolicy Słucka osiadłym), służyć jej tak jak służyli mężowi jej kniaziowi Michałowi [14]) i występuje kilkakrotnie 1489—1492 r. *z synem kniaziem Semenem Michałowiczem* w sprawach i przywilejach do monasteru Słuckiego Św. Trójcy odnoszących się [15]). *Kniahinia Michałowa Aleksandrowicza Hanna*, miała spór o ludzi z archimandrytą Pieczerskiej ławry, który załatwił 1524 r. wnuk jej kniaź Jurij Semenowicz Słucki [16]).

Kniaź Semen Michałowicz Aleksandrowicz występuje 1489—1492 r. obok matki [17]). W 1498 r. pozwany przez stryjenkę swą kniahinię Semenową Aleksandrowicza Maryę i córkę jej kniahinię Fedorowę Jarosławicza Aleksandrę o danie tej ostatniej działu w Słucku i Kopylu, dowiódł, że *ojcowie ich kniaziowie Semen i Michał Aleksandrowicze* podzielili się majątkami tak, że Semen wziął Kijów a Michał Słuck i Kopyl; wskutek tego wielki książe pretensye wyżej wymienionych kniahiń usunąć i kniazia Semena w spokojnem władaniu Słuckiem, do którego należały dwory Iwań, Pohost, Olgowicze z włościami i Kopylem z dworami Bajłowce, Syrowatczyce, Staryca, Skepiewo, Kotek, i Stare sioło z włościami, 1499 r. potwierdził [18]). W tymże roku *kniaź Semen Michałowicz Słucki* (sic) ma sprawę z marszałkiem hospodarskim p. Wojciechem Kuczukowiczem o majątki [19]). W 1501 r. we Wrześniu *kniaź Semen Michałowicz z żoną Nastazyą* sporządzają zapis na cerkiew w Słucku [20]). Ostatnie lata swego życia przepędził na ciągłych wojnach z Tatarami, do pobicia których nad rzeką Uszą 1503 r. znakomicie się przyczynił [21]). Umarł 14 Listopada 1505 r. [22]), pozostawiając wdowę Nastazyę i syna Jurja. Kniahinia Nastazya była córką kniazia Iwana Jurjewicza Lingweniewicza Mścisławskiego [23]). Jako wdowa wspólnie z synem Jurjem broniła Słucka 1506 r. od Tatarów

---

[1]) Połn. Sobr. XV 497. [2]) Tamże 498. [3]) Patrz wyżej [4]) Maksimowicz, Kijewlianiu str. 149. [5]) Patrz wyżej. [6]) Tamże str. 155—6. [7]) Patrz niżej. [8]) Połn. Sobr. IV 235, 237. [9]) Patrz wyżej str. 5. [10]) A. Z. R. I d. 56. [11]) Przegląd Poznański 1859 I 187. [12]) Arch. Sław. I d. 83. [13]) Lubawski 24. [14]) Z. 3 k. 74. [15]) A. Z. R. I d. 94, 98, 99, A. J. Z. R. I 232. [16]) Z. 12 k. 199, dr. A. J. Z. R. I d. 76. [17]) Patrz wyżej. [18]) Z. 5 k. 79—81, dr. A. Z. R. I 163, także Z. 6 str. 9: „odłożenie roku *kniażnie Pińskiej (sic) z bratem jej kniaziem Słuckim*", patrz wyżej str. 155. [19]) Z. 6 str. 565 i 300. [20]) Akty Mińskie str. 373. [21]) Bychowca, Kronika 72 i 73, Połn. Sobr. II 363 r. 1505. [22]) Bychowca, Kronika 73 i 74, tego samego roku co w. książe Moskiewski Iwan Wasilewicz. [23]) Patrz wyżej str. 265.

a 1508 r. przeciwko Hlińskiemu [1]). W 1507 r. (prawdopodobnie z powodu śmierci siostry Wasilisy żony kniazia Michała Iwanowicza Żesławskiego, który za przywilejem w. ks. Aleksandra był księciem Mścisławskim) *kniahinia Semenowa Michałowicza*, zajawia pretensye swe do Mścisławia [2]), i w tymże roku, taż *kniahinia Słucka (sic)* ma sprawę z kniaziem Fedorem Jarosławiczem o podwody [3]). W tymże czasie występuje ona w innych drobnych sprawach [4]). W 1509 r. *kniahinia Semenowa Michałowicza Nastazya Słucka*, otrzymuje przywileje na Kokorycze i Liszków [5]) oraz Wiejsieje [6]); w 1511 r. ma sprawę graniczną z Litaworem Chrebtowiczem, w której król naznacza komisarzy do rozpatrzenia na miejscu [7]) i inną sprawę z Hlebową Ostafiejewicza [8]). W 1512 r. dopomina się spadku po Zofii Radziwiłłowej (1-o voto kniahini Kobryńskiej, 2 o Pacowej) [9]). Sprawa *kniahini Semenowej Michałowicza Nastazyi i syna jej kniazia Jurja* z kniaziem Mścisławskim o Mścisław, wzniowioną została 1519 i 1522 r. [10]). W 1522 roku *kniahinia Semenowa Michałowicza Słucka Nastazya i syn jej kniaź Jurij Semenowicz Słucki*, zawierają z kniaziem Konstantym Iwanowiczem Ostrogskim, wojewodą Trockim, hetmanem, umowę względem małżeństwa jego, z córką i siostrą ich *kniażną Aleksandrą Słucką* [11]). *Kniahinia Semenowa Michałowicza, kniahinia Nastazya wspólnie z dziećmi synem Jurjem i córką Aleksandrą Semenowiczami*, nadała ziemię wójtowi Słuckiemu Stecku [12]). Jeszcze w 1524 r. *kniahinia Semenowa Michałowicza Nastazya i syn jej kniaź Jurij* procesują się z kniaziem Michałem Mścisławskim o krzywdy [13]). Ostatnia to wzmianka o niej, jako o żyjącej. Pozostawiła dwoje dzieci wymienione wyżej, syna Jurja i córkę Aleksandrę.

Kniażna Aleksandra Semenowna aktem z dnia 26 Lipca 1522 r. zmówiona w małżeństwo kniaziowi Konstantemu Iwanowiczowi Ostrogskiemu [14]). Ślub widocznie nastąpił wkrótce potem, albowiem już w 1528 r. Aleksandra jest żoną kniazia Ostrogskiego, i matką dwojga dzieci [15]). Kniażna Aleksandra owdowiawszy 1530 r. żyła jeszcze w 1556 r.; w tym roku *kniahinia Aleksandra Semenowna Ostrogska* otrzymuje przywilej na założenie miasta w majątku swoim Sliedy [16]).

Kniaź Jurij Semenowicz Słucki, podobno w chwili oblężenia Słucka przez kniazia Hlińskiego i Tatarów, przy obronie którego odznaczył się walecznością, miał lat 16 [17]); rodziłby się więc 1492 r. Już w 1513 r. wymieniony w liczbie kniaziów, którzy dopominali się spadku po Zofii z Rohatyńskich 1-o kniahini Kobryńskiej, 2-o Pacowej, 3-o Radziwiłłowej [18]). W latach 1519—1524, występuje kilkakrotnie obok matki kniahini Nastazyi w sprawie o Mścisław i w układzie z kniaziem Konstantym Ostrogskim, względem małżeństwa siostry [19]). Występując sam *kniaź Jurij Słucki* w tym czasie pozywa kniazia Fedora Jarosławicza, owdowiałego po kniażnie Aleksandrze Semenownie, blizkiej krewnej Jurja, o posiadanie Pińska [20]) i zajawią pretensye do Mścisławia, „*jako swej macierzyzny*" (sic) [21]). W 1524 r. uzyskuje przychylne wyroki w sprawach: matki swej kniahini Nastazyi Semenowej z kniaziem Fedorem Jarosławiczem o podwody [22]) i *babki swej kniahini Anny Michałowej Aleksandrowicza* z archimandrytą Pieczerskim o ludzi [23]), oraz potwierdzenie posiadania pola od dworu Mereckiego [24]), a w 1525 r. konfirmacyę zamiany ziem z Kopciem [25]), przywilej na targ w Wiejsiejach [26]) i konsens na wykupienie Nowego dworu od Swietickiego [27]); 1526 r. funduje kościół Rzymsko-katolicki w dobrach swych Wieszczyce [28]). Dnia 14 Sierpnia 1527 r. otrzymuje przywilej na dzierżawę dworu Kormiałowa [29]), ale widocznie krótko ją trzymał albowiem Kormiałów wraz z innymi włościami nadany został 1534 r. kniaziowi Semenowi Bielskiemu [30]). W popisie 1528 r. ile koni kto ma wystawić na potrzeby wojenne, *kniaź Jurij Olelkowicz Słucki* zapisany na 433 konie [31]); z tej liczby można wnosić, jak wielkie majątki kniaź posiadał. W tymże roku *kniaź Jurij Semenowicz Słucki* ma sprawę z Wasilową Skepiewską i zięciem jej kniaziem Andrzejem Oziereckim o majątek Skepiewo, nadany przez pradziada

---

[1]) Połn. Sobr. II 363 i 365. [2]) S. 2 k. 14. [3]) Tamże k. 18, dr. A. J. Z. R. I 44, także S. 2 k. 37, 45. [4]) S. 2 k. 18, 20, 31. [5]) Tamże k. 56, dr. A. J. Z. R. I 49. [6]) Z. 25 k. 40—42. [7]) S. 2 k. 89 i 90. [8]) Tamże k. 98. [9]) Tamże k. 347. [10]) Tamże k. 260, 287. [11]) 1522 Lipca 26 (Źródła do dziejów II 425—428). [12]) S. 34 k. 70 od. [13]) Z. 14 d. 414. [14]) Patrz wyżej. [15]) Z. 12 k. 404 od., dr. A. Z. R. II 157, patrz art. Ostrogski. [16]) Z. 35 d. 189. [17]) Stebelski III Przydatek do Chronologii, Lwów 1867 str. 65. [18]) S. 2 k. 143, patrz wyżej str. 164. [19]) Patrz wyżej. [20]) S. 2 k. 260. [21]) Tamże k. 265. [22]) Z. 12 k. 194. [23]) Tamże k. 199, dr. A. J. Z. R. I 76. [24]) Tamże k. 195. [25]) Tamże k. 210. [26]) Tamże k. 210 od. [27]) Tamże k. 212. [28]) Tamże k. 503. [29]) Tamże k. 367. [30]) Patrz wyżej str. 6. [31]) P. 1 k. 7.

jego kniazia Aleksandra Władimirowicza, Mitkowi Huszczy [1]). W 1529 r. pisze do Papieża, że zamierza pojąć za żonę osobę rzymsko-katolickiej wiary, gdy zaś jest wyznawcą wiary wschodniej i w tej wierze pozostać chce, przeto uprasza Papieża o upoważnienie do zawarcia tego mięszanego małżeństwa pod warunkiem, aby synowie byli chrzczeni w wierze ojca, córki zaś szły za matką [2]). Tą zamierzoną małżonką była Helena Mikołajówna Radziwiłłówna, wojewodzianka Wileńska [3]), którą widocznie zaślubił w 1530 r.; już w 1530 r. *kniaź Jurij Słucki i jego małżonka* otrzymują potwierdzenie na różne dobra [4]). W 1530 r. *kniaź Jurij Semenowicz Słucki,* otrzymuje potwierdzenie kupna majątku Czaczkowskiego w Mińskiem od kniahini Swirskiej [5]). W 1533 r. król upomina go, aby nie czynił krzywd i ucisków plebanii Grodzieńskiej [6]) i potwierdza mu nabycie różnych dóbr [7]). W 1536 r. ma sprawy z Chodkiewiczem i Sapiehą o Lemnicę [8]), z Pacem o Mohilnę [9]) i z Abramowiczem o dług [10]). W następnym roku *kniaź Jurij Semenowicz Słucki* otrzymuje potwierdzenie na Słuck i Kopyl z przynależnościami, stosownie do listu sądowego króla Aleksandra [11]), oraz wyznaczony do komissyi do rozdziału spadku po kniaziu Jurju Dubrowickim [12]), a także otrzymuje potwierdzenie rozmaitych kupn [13]). W 1540 r. otrzymuje znowu potwierdzenie na kupno [14]). Jeszcze w Styczniu 1542 r. *kniaź Jurij Semenowicz Słucki* skazany na zwrot Grabińskim bojarom Słuckim zabranych im majątków [15]). Umarł 17 Kwietnia 1542 r. [16]). Znaczną część życia spędził w obozie, broniąc ojczyzny przeciwko nieprzyjaciołom; specyalnie miał się odznaczyć w obronie Słucka 1508 r., w bitwie pod Orszą 1514 r. i Olszanicą 1527 r. [17]).

Żona jego Helena Radziwiłłówna, była córką Mikołaja Radziwiłła wojewody Wileńskiego i kanclerza [18]). Już w 1530 r. *kniahinia Jurjewa Semenowicza Słucka Olena,* otrzymuje potwierdzenie zapisów na dobra, zeznanych na jej rzecz przez matkę jej Elżbietę Radziwiłłową [19]). Taż *kniahinia Jurjewa Semenowicza Słucka,* jako wdowa, reskryptem królewskim z dnia 18 Maja 1542 r. zostaje pozostawioną w posiadaniu majątków mężowskich i ma sobie naznaczony termin, dla przedstawienia testamentu nieboszczyka męża [20]). W następnym roku fundowała kościół w Medelach [21]). W 1544 r. król wzywa *kniahinię Jurjewę Semenowicza Słucką Olenę,* aby zabroniła poddanym swym mięszać się do spraw duchownych [22]). W 1546 r. *kniahinia Jurjewa Semenowicza Słucka Olena Mikołajewna Radziwiłłówna i syn jej starszy kniaź Jurij,* pozwani przez Lewka Hurynowicza o ziemie, które on wysłużył u kniazia Semena Słuckiego [23]). Taż kniahinia ma w tymże roku sprawy: z plebanem Słuckim o dziesięcinę [24]), z Gabryelowiczem o Najstowo [25]), z archimandrytą Wileńskim o najazd na Wiłkołakę [26]) i z Radziwiłłami o należny dług [27]). Umarła w Maju 1546 r.; w tymże roku Maja 30, król na prośbę *kniazia Jurja Jurjewicza Słuckiego,* ustanawia go opiekunem *nad bratem kniaziem Semenem i siostrą kniażną Zofią,* nad któremi po śmierci *ojca kniazia Jurja Semenowicza Słuckiego,* była dotąd opiekunką *matka ich Olena Mikołajówna Radziwiłłówna kniahinia Słucka, obecnie zmarła* [28]). Z powyższego aktu okazuje się, że kniaź Jurij Semenowicz Słucki, pozostawił z żony swej Heleny Radziwiłłówny synów Jurja i Semena i córkę Zofię.

Kniażna Zofia Jurjewna, niezamężna jeszcze w 1557 r., w którym bracia jej *kniaziowie Jurij i Semen Jurjewicze Słuccy,* uczynili dział wieczysty *z siostrą swą Zofią kniażną Słucką* [29]), poślubiła w następnym roku Jurja Aleksandrowicza Chodkiewicza, krajczego Litewskiego i starostę Bielskiego, który 1558 r. czyni zapisy *żonie swej kniażnie Zofii Słuckiej* [30]); krajczy, starosta Bielski, pan Jurij Aleksandrowicz Chodkiewicz i małżonka jego *Zofia Jurjewna kniażna Słucka* w roku 1563 biorą udział w sprawie z Kiszczyną wojewodziną Witebską [31]). Jurij Chodkiewicz zostawszy kasztelanem Trockim, umarł 5 Czerwca 1569 r. [32]). Wdowa po nim we Wrześniu 1569 r. układa się z pasierbem swym Konstantym Chodkiewiczem względem majątków pozostałych po nieboszczyku mężu [33]). Umarła 1571 r.; już w Maju i Czerwcu 1571 r. sporządzano *po*

---

[1]) Z. 25 k. 75 d. 46, także Z. 15 k. 51 d. 63 i S. 4 k. 197. [2]) Z Theinera Monumenta (Stadnicki, Bracia 182). [3]) Icones Radivil. 15. [4]) Z. 17 k. 40—41. [5]) Tamże k. 170. [6]) Tamże k. 307. [7]) Tamże k. 398, 407. [8]) Z. 19 d. 112. [9]) Tamże d. 150, 230, 252, 258, Z 21 k. 8, 25. [10]) Z. 19 d. 169. [11]) Z. 20 d. 23. [12]) Tamże d. 47. [13]) Tamże d. 52 i 53. [14]) Z. 24 k. 77. [15]) Tamże k. 159. [16]) Przypis do Latop. wyd. Popow str. 21. [17]) Stebelski, Przydatek do chronologii, Lwów 1867 str. 65. [18]) Icones Radivil. 15 [19]) Z. 17 k. 40. [20]) S 12 k. 230 d. 241. [21]) Icones Radivil. 15. [22]) A. Z. R. II d. 230. [23]) 1546 Marca 31 (Z. 30 d. 31). [24]) Z. 30 k. 36. [25]) Tamże k. 70 d. 69. [26]) Tamże k. 71 d. 70. [27]) 1546 r. Kwietnia 30 (Z. 30 k. 72 d. 71). [28]) Z. 30 k. 90 d. 92. [29]) Z. 37 d. 99. [30]) S. 37 k. 190. [31]) Z. 39 d. 221 k. 475. [32]) Senatorowie 64. [33]) Arch. Sbor. IV 225.

śmierci Zofii Jurjewej Chodkiewiczowej, kniażny Słuckiej pani Trockiej, inwentarze majątków Wolneńskiego i Roskiego [1].

Kniaź Semen II Jurjewicz jako *Semen Jurjewicz książe Słucki* już w 1555 r. wydał ziemianom Bracławskim Korzunom przywilej na Zubow [2]. Następnie wspomniany kilkakrotnie 1555—1557 r. obok brata Jurja, procesuje się z nim 1558 r. [3]. W Marcu 1559 r. przez księżnę Beatę z Kościeleckich Ilinę Ostrogską, ożeniony został z jej córką **kniażną Halszką Ostrogską**, której pierwszym mężem był kniaź Dymitr Sanguszko, drugim Łukasz z Górki wojewoda Brzesko-Kujawski, małżeństwa którego ze swoją córką, choć zawartego legalnie, księżna Beata nie chciała uznać [4]. W tymże miesiącu kniahinia Ilina Ostrogska Beata Kościelecka, zapisuje *zięciowi swemu kniaziowi Semenowi Słuckiemu*, wszystkie dobra, któremi włada wskutek zapisów danych jej przez nieboszczyka męża kniazia Iliję Ostrogskiego; kniaź zaś wydaje ze swej strony zapis, którym księżnie Ilinie Beacie, *matce żony swej Halszki*, pozwala tymiż dobrami władać do końca żywota [5]. Już w kilka dni po ślubie kn. Semen utracił żonę, którą prawy mąż wywiózł do dóbr swych w Poznańskiem i niewiadomo jaką rolę odegrywał podczas sporu teściowej swej kniażny Beaty z Łukaszem z Górki, faktem jest tylko, że umarł w Sierpniu lub Wrześniu 1560 r. [6].

Kniaź Jurij III Jurjewicz, starszy syn kniazia Jurja Semenowicza, występuje 1546 r. obok matki [7] i w tymże roku po śmierci tej ostatniej, obejmuje opiekę nad młodszem rodzeństwem, kniaziem Semenem i kniażną Zofią [8]. W następnym roku ma sprawę z archidyakonem Wileńskim Józefem Jasieńskim, który go oskarżał o pobicie i poranienie sług majątku Wołkołackiego [9]; w 1553 r. pisze do namiestnika swego Karpowickiego, aby oddawał corocznie cerkwi Słuckiej po 4 wiadra miodu i nie bronił duchownym używania uroczysk [10]. Obaj bracia *kniaziowie Jurij i Semen Jurjewicze Słuccy*, mają 1555 r. sprawę z Maryną Żdanową Stetkiewicza, o zamordowanie jej męża i zabranie jego majętności [11] i w tymże roku robią zmianę w funduszu na monaster Pieczerski [12], a w 1557 r. dzielą się dobrami z siostrą Zofią [13]. Zaraz po tym dziale mieli bracia spór między sobą i proces 1558 r. [14]. Tegoż roku król pisał do *kniazia Jurja Jurjewicza Słuckiego* list w sprawach duchownych w jego dobrach [15]. Kniaź Jurij w 1558 r. ożenił się z Katarzyną, córką Stanisława Tenczyńskiego, wojewody Krakowskiego [16], która w tymże roku kwitując z posagu, zrzeka się dóbr ojczystych i macierzystych [17]. *Kniaź Jurij Słucki* otrzymuje 1568 r. przywilej na miasteczko Piasoczę [18], w 1571 r. nabywa Duszewo i Weleżyn od Bohowitynów [19]. Podczas sejmu elekcyjnego 1573 r. *kniaź Jurij Słucki* uskarżał się, że od panów Litewskich nie otrzymał zawiadomienia w sprawach publicznych, do czego jako dziedziczny członek rady miał prawo [20]. W 1576 r. otrzymał przywilej na starostwo Bobrujskie [21]. Jeszcze w Marcu 1578 r. *Jurij Jurjewicz Olelkowicz książe Słucki,* jako kolator cerkwi Słuckiej, mianuje do niej duchownego [22]. Za przykładem przodków, był kniaź Jurij dzielnym wojownikiem i dobrym patriotą, z bratem Semenem wystawił na wyprawę Inflantską 1556 r. własnym kosztem 4000 rycerzy, a na wojnę z Moskwą 1564 r., 1200 husarzy, oprócz kozaków i innego żołnierza, któremi kniaź Jerzy osobiście dowodził [23]. Dnia 16 Października 1578 r. sporządził testament polecający podział księstwa na równe części między synami [24]. Umarł 9 Listopada 1578 r. [25], pochowany w Kijewo-Pieczerskiej ławrze w Kijowie 12 Kwietnia 1579 r. [26].

Już w Marcu 1579 r. wdowa po nim *Katarzyna z Tenczyna Jurjewa Jurjewicza Olelkowicza kniahinia Słucka z synami kniaziami Jurjem, Semenem i Aleksandrem*, potwierdzają fundusze kniaziów Jurja i Semena Jurjewiczów Słuckich z r. 1555 na monaster Pieczerski w Kijowie [27]. W tymże roku *Katarzyna z Tenczyna kniahinia Słucka*

---

[1]) Arch. Sbor. IV 238 I 144. [2]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 211. [3]) Patrz niżej. [4]) Przeździecki, Jagiellonki Polskie II 116. [5]) Z. 38 d. 143—146, dr. Przeździecki, Jagiellonki II 135—136. [6]) Tamże II 158. [7]) Patrz wyżej [8]) Tamże. [9]) Z. 29 k. 132. [10]) Akty Mińskie str. 13. [11]) S. 34 k. 70. [12]) Z. 61 k. 146—148, dr. A. Z. R. III 122. [13]) Z. 37 d. 99. [14]) Z. 39 d. 36, 50, 51, S. 43 k. 36. [15]) Dr. A. Z. R. III d. 22. [16]) Niesiecki VII 71. [17]) Z Metr. Kor. Boniecki 319. [18]) Z. 48 k. 181 i Z. 50 d. 136. [19]) Z. 54 k. 14. [20]) Bielski VIII 31. [21]) Z. 58 d. 308 i Z 59 k. 128. [22]) Akty Mińskie str. 31. [23]) Paprocki 828, Stebelski, Przydatki do chronologii, Lwów 1867 str 64 i t. d. [24]) Słown. Geogr. X 345. [25]) Jewłaszewski, Pamiętnik str. 35. [26]) Kalnofojski, Teratourgema, Kijów 1638 str. 29, Stebelski III 64, z mylną datą 1578 r. Kwietnia 12. [27]) Z. 61 k. 146—148 i Z. 64 k. 29—31, dr. A. Z. R. III d. 112.

otrzymuje na starostwo Mohilewskie przywilej dla *siebie i syna* (starszego Jurja)[1], co w następnym roku zostało rozciągniętem i na *synów jej Semena i Aleksandra*[2]. Jako kolatorka cerkwi w Słucku, *Katarzyna z Tenczyna Jurjewa Jurjewicza Olelkowicza księżna Słucka* wyznacza tamże duchownego 1581 r.[3]. W końcu tegoż roku Katarzyna z Tenczyna ponowiła związki małżeńskie, zaślubiając księcia Krzysztofa Mikołaja Radziwiłła kasztelana Trockiego[4]. W następnym roku *kniaziowie Jerzy, Jan-Szymon i Aleksander, synowie niegdy kniazia Jerzego Słuckiego i Katarzyny z Tenczyna, obecnie Radziwiłłowej,* zapisują matce dożywocie na Waniewie[5], a w następnym roku ciż synowie potwierdzają matce zapisy ojca ich[6]. Powtórne to małżeństwo księżnej Słuckiej było podobno „wielkich kłótni okazyą"[7]. Umarła 19 Marca 1592 r., mając lat 48; pochowana w Wilnie w kościele Św. Stanisława[8].

Trzej synowie kniazia Jurja Jurjewicza Słuckiego i Katarzyny z Tenczyna, kniaziowie Jerzy, Jan-Szymon i Aleksander, żyli krótko. Wszyscy trzej bracia sporządzają 1582 r. działy majątkowe[9]) zapisują matce dożywocie na Waniewie[10]) i w tymże roku wskutek prawa ustąpionego im przez matkę, *Jurij, Jan-Szymon i Aleksander Jurjewicze książęta Słuccy* mianują Michała Rahozę archimandrytą Słuckiego monasteru Św. Trójcy[11]. W 1583 r. potwierdzają matce zapisy ojcowskie[12]. Jerzy i Jan-Szymon sprzedali części swe na Kraśniku i Batorzu bratu swemu kniaziowi Aleksandrowi 1583 r.[13]) i w tymże roku Aleksander uczynił na rzecz Szymona zapis na swych dobrach[14]. Powyższe nadanie na monaster Św. Trójcy w Słucku Michałowi Rahozie, ponawiają bracia „*Jan-Szymon i Aleksander z łaski Bożej książęta Słuccy*" w 1589 r.[15]); ciż sami w tymże roku, nagradzając sługę brata ich Jurja, Lwa Chaleckiego, ustąpili mu w summie 400 kop sioło Chopkowicze w Mohilewskiem[16]. Nareszcie 8 Czerwca 1591 r. kniaź Aleksander ustępuje bratu swemu Janowi-Szymonowi summy zabezpieczone na Turobinie i Goraju, jakie na brata ich nieboszczyka Jerzego miały spaść po matce ich Katarzynie z Tenczyna 1-o kniahini Jerzowej Słuckiej, 2-o księżnej Krzysztofowej Radziwiłłowej[17]. Obaj bracia Aleksander i Jan-Szymon, przyjęli religię katolicką[18].

Kniaź Aleksander Jurjewicz, występujący obok matki i braci 1579—1591 r.[19]), w 1583 r. uczynił na rzecz brata swego Semena zapis na Ostrowie, Bidowiczach, Starycach, Swiadosti, Duszewie, Wołożynie, Bystrycy, Petrykowie i Zaryskiej włości[20]); zmarł bezżenny w Krakowie 26 Czerwca 1591 r.[21]).

Kniaź Szymon (Jan-Szymon) Jurjewicz testamentem ma sobie przez ojca zapisane zamek Kopyl, dwory Tymkowicze i Sawicze[22]); występując sam jeden *Szymon Olelkowicz z Bożej łaski książe Słucki* powiększa 1582 r. fundusz cerkwi Św. Barbary w Słucku[23]. W 1585 r. wezwany o zwrot do skarbu należności z dzierżawy Mohilewskiej[24]. Ożenił się w 1586 r. z Zofią Mielecką córką Mikołaja Mieleckiego, wojewody Podolskiego i Halszki Radziwiłłówny, której wydaje 3 zapisy: 14 Września 1586 r., 1 Lutego 1587 r. i 3 Lutego 1587 r. Pierwszym *kniaź Jan-Szymon Jurjewicz Olelkowicz książe Słucki* obowiązuje się majątków swych, na których ubezpieczył posag żony, innymi zapisami nie obciążać, drugim, na zabezpieczenie posagu żony, za którą wziął 3600 kop groszy gotówką i 3600 kop groszy w ruchomościach, zapisuje jej 14400 kop groszy na ⅔ częściach majątków ojczystych, w powiecie Nowogrodzkim leżących, nareszcie trzecim, obowiązuje się połowę wartości majątku Torhowica zwrócić siostrze żony[25]. W 1589 r. *Jan-Szymon Jurjewicz Olelkowicz książe Słucki,* potwierdza monasterowi Św. Trójcy w Słucku zamianę ziem[26]. W 1591 r. oddał Sawicze za 2000 kop groszy w zastaw Telszewskim[27]. Umarł 9 Marca 1592 r.[28]), ostatnim męzkim potomkiem swego rodu, bezpotomny, bo córeczka jedyna umarła przed nim w Kwietniu 1591 r.[29]). Pogrzeb jego

---

[1]) Z. 63 k. 229. [2]) Z. 66 k. 3. [3]) 1581 Kwietnia 13 (Akty Mińskie str. 36 i A. J. Z. R. II d. 151); kilka listów do niej z dnia 4 Września 1581 i z dnia 24 Marca 1582, dr. Arch. Sbor. VII str. 55—57 d. 34 i 35. [4]) Icones Radivil. Tab. 42. [5]) Z Metr. kor. Boniecki 319—320. [6]) Z. 68 k. 260. [7]) Niesiecki VII 71. [8]) Starowolski, Monumenta k. 219—220. [9]) Boniecki 320, Słown. Geogr. X 345. [10]) Boniecki 319—320. [11]) A. Z. R. III 132. [12]) Z. 68 k. 260. [13]) Boniecki 320. [14]) Z. 68 k. 261—9. [15]) A. Z. R. IV d. 15. [16]) Z. 73 k. 535 i 74 k. 570. [17]) Z. Metr. kor. Boniecki 320. [18]) Niesiecki VII 72 [19]) Patrz wyżej i niżej. [20]) Z. 68 k. 261—269. [21]) Pis. dziej. Pols. VII 143. [22]) Słown. Geogr. X 345 [23]) Akty Mińskie str. 29, mylnie odniesiony do r. 1572. [24]) Z. 73 k. 59 i Z. 74 k. 67. [25]) Akt. Wil. VIII 420—429. [26]) A J. Z. R. I d. 189. [27]) Słown. Geogr. X 345. [28]) Jewłaszewski, Pamiętnik 60. [29]) Pis. dziej. Pols. VIII 210.

odbył się w Lublinie 29 Kwietnia 1593 r. [1]). Wdowa po nim Zofia Mielecka, wyszła powtórnie 23 Lipca 1593 r. za Jana-Karola Chodkiewicza podczaszego Litewskiego [2]), (w końcu wojewoda Wileński i hetman wielki Litewski), umarła w Kretyndze 11 Maja 1619 r. w wieku lat 52 [3]), tamże pochowana 4 Lipca 1619 r. [4]).

Jerzy III Jurjewicz, najstarszy z braci, urodzony 17 Sierpnia 1559 r. [5]), *Jurij Jurjewicz Olelkowicz książe Słucki*, powiększa fundusz cerkwi w Słucku [6]), w 1583 r. robi ustępstwo ziem monasterowi Supraślskiemu [7]) i ceduje na cerkiew sioło Borzdziłowicze w Mohiłewskiem [8]). Na rok niecały przed śmiercią (a więc 1585 r.) zaślubił Barbarę Kiszczankę, wojewodziankę Podlaską [9]) i umarł 6 Maja 1586 r. przeżywszy lat 26 miesięcy 8 dni 19, pochowany w Pieczerskiej ławrze w Kijowie [10]). Wdowa jego niezawodnie wyszła powtórnie za Andrzeja Sapiehę starostę Homelskiego, który wspólnie z żoną swą *Barbarą Kiszczanką* otrzymuje 1592 r. przywilej na trzy służby ludzi w powiecie Mozyrskim przy siole Komorowiczach nadanym mu dożywocie przez króla Stefana [11]), Barbara prawdopodobnie umarła wcześnie, w każdym razie przed 1606 r., w którym Andrzej Sapieha starosta Homelski zaślubił Elżbietę Radziwiłłównę [12]).

Jedyna córka kniazia Jurja, **Zofia Jurjewna księżniczka Słucka**, urodzona 1 Maja 1585 r., poślubiona 1 Października 1600 r. Januszowi księciu Radziwiłłowi podczaszemu Litewskiemu, zmarła 9 Marca 1612 r., mając 25 lat 10 miesięcy 8 dni [13]). Była ona krewną męża w czwartym stopniu, wskutek czego książe Janusz Radziwiłł listem z dnia 20 Lipca 1600 r. prosił Papieża o pozwolenie poślubienia jej z prawem dla niej pozostania w wierze wschodniej [14]). Zofia będąc po ojcu i stryjach dziedziczką całej schedy książąt Słuckich, stała się przedmiotem intryg możnowładców w celu zagarnięcia jej olbrzymiego wiana. Po śmierci ojca Zofia dostała opiekunów w pokrewnych Chodkiewiczach, którzy będąc dłużni Radziwiłłom znaczne summy, postanowili uiścić należność przez swoją pupilkę i jeszcze coś przytem zarobić. Stanęła przeto ugoda na piśmie pomiędzy Jerzym Chodkiewiczem, starostą Żmudzkim, opiekunem księżniczki i Krzysztofem Radziwiłłem, wojewodą Wileńskim, w rzeczy wydania księżniczki po dojściu jej do pełnoletności, w dniu 6 Lutego 1600 r. za syna wojewody Janusza Radziwiłła. Wkrótce umarł starosta Żmudzki, a brat jego Hieronim Chodkiewicz, opiekę nad księżniczką objąwszy, wznowił umowę z Radziwiłłami, poczem pozwolono księciu Januszowi widywać się z panną, mieszkającą wtedy w Wilnie w domu Chodkiewiczów. Wszystko szło gładko, lecz gdy Radziwiłłowie zaczęli nieoględnie, za należność Chodkiewiczów, tradować Kopyś pod Orszą, ci oburzeni, zerwali stosunki księżniczki Zofii z księciem Januszem. Obie strony nie myśląc zgoła o ustępstwach, zaczęły się gotować formalnie do wojny domowej. Zaciągano więc wojska cudzoziemskie, zbierano tłumy przyjaciół. Jan Zamoyski przysłał nawet Radziwiłłowi 200 koni. Radziwiłłowie uzbroili 6000 zbieranego żołdactwa, Chodkiewiczowie zaś obsadzili swój dworzec Wileński trzema tysiącami zbrojnego ludu. Król Zygmunt dowiedziawszy się na co się w Wilnie zanosi, posłał rozjemców: Gedrojca biskupa Żmudzkiego, Dorohostajskiego, marszałka wielkiego Litewskiego i Zawiszę podskarbiego Litewskiego. W końcu Chodkiewiczowie przystąpili do ugody; skasowano wszystkie pretensye Radziwiłłów do Chodkiewiczów, pokwitowano tych ostatnich z opieki; nadto Chodkiewiczowie dostali 360,080 złp. w gotowiźnie i 500 włók ziemi na wieczność porękawicznego, poczem księżniczka Zofia została wydaną za księcia Janusza Radziwiłła dnia 1 Października 1600 r. w Brześciu. Pożycie małżeńskie księżnej było smutne. Przed śmiercią księżna zapisała mężowi olbrzymie dobra swoje, przez co księstwo Słuckie przeszło w dom Radziwiłłów [15]).

---

[1]) Kazanie na pogrzebie J. O. Książęcia J. M. P. P. Jana Symeona Olelkowicza z łaski Bożej książęcia Słuckiego i Kopylskiego etc., ostatecznego męskiey płci tey zacnej i starodawney familii potomka. Miane przez X. Symeona Wysockiego S. J. kapłana w kościele teyże Soc. w Lublinie 29 Aprilis 1593. Wilno 1593. [2]) Jewłaszewski, Pamiętnik str. 60. [3]) Opisanie powiatu Telszewskiego przez M. G. Wilno 1846 str. 69. [4]) Grądzki X. A. Kazanie przy pogrzebie zacney pamięci J. W. P. J. M. P. Zophiey z Mielca Chodkiewiczowey etc. w kościele w Kretyndze 4 Lipca 1619. Wilno dr. Akad. S. J. [5]) Patrz niżej. [6]) Akty Mińskie str. 36. [7]) Arch. Sbor. IX 84 d. 29. [8]) Rumiancow 113—114 [9]) Stebelski, Przydatki do chronologii, Lwów 1867 str. 63, Icones Radivil. Tab. 45. [10]) Nadgrobek jego w dziele Kalnofojski, Teratourgema str. 31, Kijów 1638 r. [11]) 1592 Paźdz. 8 (Z. 77 d. 431). [12]) Archiwum domu Sapiehów I 488—489. [13]) Nadgrobek: Kalnofojski, Teratourgema lubo Cuda, Kijów 1638 str. 30, także Icones Radivil. Tab. 45 i Starowolski Monum. 313. [14]) Akty Mińskie str. 66. [15]) Słown. Geogr. X 845—846.

Kniaziowie Słuccy odegrywali przez cały czas swego istnienia rolę odrębną, uważając się za książąt krwi. To też urzędów żadnych nie zajmowali, do Unii zasiadali w radzie wielkoksiążęcej i na sejmach, o czem wzmianka pod r. 1496 [1]). Połączony senat Litwy i Polski nie wyznaczył im miejsca, o które książęta Słuccy dopominali się 1573 r. [2]).

- **Kn. Aleksander (Olelko)** Włodzimierzowicz ks. Kijowski 1441 † 1454 Ż. Nastazya ks. Moskiewska 1417 † 1470
  - **Semen** † 1470 ks Kijowski Ż. Marya Gasztold ks. Pińska † 1501
    - **Wasil** † 1495 ks. Piński
    - **Zofia** † 1483 M. kn. Michał Twerski
    - **Aleksandra** † 1518 M. kn. Fedor Jarosławicz
  - **NN** za kn. Prońskim
  - **NN** za Stefanem hosp. Mołdawskim 1464
  - **Fedka** za kn. Semenem Jurjewiczem 1480
  - **Michał** † 1481 ks. Słucki Ż. Anna
    - **Semen** † 1505 Ż. kn. Nastazya Mścisławska
      - **Jurij** ur. 1492 † 1542 Ż. Helena Radziwiłł 1530 † 1546
        - **Jurij** † 1578 Ż. Katarzyna z Tenczyna 1558 † 1592
          - **Jurij** ur. 1559 † 1586 Ż Barbara Kiszczanka
            - **Zofia** ur. 1586 † 1612 M. Janusz ks. Radziwiłł
          - **Aleksander** † 1591
          - **Jan-Szymon** † 1593 Ż. Zofia Mielecka 1586 † 1619
        - **Semen** † 1560 Ż. kn. Halszka Ostrogska
        - **Zofia** † 1571 M. Jurij Chodkiewicz
      - **Aleksandra** M. kn. Konstanty Ostrogski

Olgerdowicz

patronim potomków **wielkiego księcia Olgerda Gediminowicza**, zmarłego 1377 r., który z dwóch żon pozostawił 12 synów i kilka córek; mianowicie: z pierwszej żony Maryi księżniczki Witebskiej, rodzili się Andrzej, Dymitr, Konstanty, Włodzimierz i Fedor, z drugiej zaś Julianny księżniczki Twerskiej poślubionej 1349 r. a zmarłej wdową 1392 r., Jagajło-Władysław, Skirgajło-Iwan, Koribut-Dymitr, Lingweni-Szymon, Korigajło-Kazimierz, Wigunt-Aleksander i Szwitrigajło Bolesław [3]).

1. **Andrzej Olgerdowicz** już w 1342 r. wyniesiony na księstwo (namiestnictwo) Pskowskie, krótko tam bawił; powróciwszy na Litwę otrzymał od ojca, prawdopodobnie po stryju Wojnie, na rezydencyę Połock, gdzie kniażył przez długie lata i księstwo to po śmierci ojca zatrzymał w udziale. W 1378 r. powołany ponownie na księstwo Pskowskie, panował jednocześnie w Pskowie i Połocku. Od 1379 r. był w niezgodzie z Jagajłą, który już w 1380 r. zajął raz Połock, do którego jednak Andrzej wkrótce powrócił. W Marcu 1387 r. ostatecznie pozbawiony dzielnicy i jednocześnie wzięty do niewoli, osadzonym został w więzieniu na zamku w Chęcinach, gdzie przesiedział do 1394 r. Ostatnie lata przebywał bądź w Pskowie, bądź na Litwie i biorąc udział w wojnie wielkiego księcia Witowda z Tatarami, poległ 1399 r. w bitwie nad rzeką Worsklą. Miał trzech synów Michała, Szymona i Iwana. Z nich **Michał** zginął 1385 r. pod Rjazaniem a **Szymon** 1387 r. pod Połockiem. Trzeci **kniaź Iwan-Andrejewicz** panował w Pskowie 1389—1399 r. i żył jeszcze 1437 r. Syn jego **kniaz Aleksander Iwanowicz** obwołany 1439 r. przez Pskowian księciem (namiestnikiem), rządził Pskowem przez trzy lata i umarł 1442 r. [4]). Umarł bezpotomnie ostatnim z rodu kniazia Andrzeja Olgerdowicza a podania o pochodzeniu od tego kniazia kilku kniaziowskich rodzin, niczem nie są uzasadnione [5]).

2. **Dymitr Olgerdowicz**, miał sobie wyznaczony przez ojca udział na Siewierszczyźnie, mianowicie Brańsk z Trubczeskiem i Czernihowem, od którego tytułował się zwykle *księciem Brańskim,* jedyny raz jednak nazwany *kniaziem Trubczeskim* i raz *kniaziem Czernihowskim.* Gdy w 1379 r. wielki książe Dymitr Doński wysłał wyprawę na Litwę i wojska Moskiewskie zajęły Trubczesk, Starodub i inne włości, *kniaź Dymitr Trubczeski*

---

[1]) Boniecki 320. [2]) Patrz wyżej. [3]) Ród Gedimina 87. [4]) Stadnicki, Bracia 16—40, Ród Gedimina 88—89, Koneczny 30, 77—78. [5]) Od Andrzeja Olgerdowicza mają pochodzić kniaziowie Łukomscy (Okolski, Orbis II 206), Połubińscy (Kojałowicz, herbarz) i Trubeccy (tamże).

nie stawił im żadnego oporu, ale wystąpiwszy z miasta z żoną, dziećmi i bojarami udał się do Moskwy, gdzie wielki książe Dymitr Iwanowicz przyjął go łaskawie i nadał mu gród Przejasławl. Powróciwszy do ojczyzny *kniaź Dymitr Olgerdowicz* złożył napowrót hołd królowi; tak jak brat jego Andrzej, zginął 1399 r. w bitwie nad Worsklą. Z żony Anny pozostawił synów Michała i Iwana, którym z posiadłości ojcowskich pozostawiono tylko Trubczesk. **Iwan**, umarł bezpotomny, **Michał** jest protoplastą **kniaziów Trubeckich** (obacz) [1].

3. **Konstanty Olgerdowicz**, najmniej znany z synów Olgerda, albowiem dzieje zachowały nam o nim tylko dwie wzmianki pod latami 1383 i 1386; już w 1393 r. nazwany nieboszczykiem. Późniejsze źródła każą mu władać Czartoryskiem i Czernihowem. Pozostawił dwóch synów Hleba i Wasila. **Hleb Konstantynowicz**, będzie to ów *książe Hleb*, który w 1389 r. bawił w Nowem mieście przy królu. W następnym roku walcząc po stronie Litewskiej przeciwko Krzyżakom, których prowadził Witowd, w bitwie nad rzeką Wiliją, dostał się do niewoli między innymi kniaziami i *Hleb Konstantynowicz*, o którym odtąd więcej nie słychać. **Wasil Konstantynowicz** w 1393 r. znajdował się na dworze królewskim w Krakowie *(kn. Wasyl syn ś. p. kniazia Konstantego)*. Niezawodnie tenże *kniaź Wasil* występuje w 1417 r. przy królu w Nowem mieście. Być może, iż jemu w zamian za utracone posiadłości ojcowskie, nadany został Czartorysk z okręgiem na Wołyniu, od którego nazwał się kniaziem Czartoryskim i był protoplastą **kniaziów Czartoryskich** [2].

4. **Włodzimierz Olgerdowicz**, podobno już w 1362 r. za życia ojca otrzymał księstwo Kijowskie [3]), na którem spokojnie panował do 1395 r.; w 1392 r. Skirgajło ustąpiwszy Witowdowi wielkie księstwo Litewskie, zażądał od niego Kijowa. Więc na wiosnę 1395 r. Witowd i Skirgajło ruszyli pod Kijów; Włodzimierz nie stawił oporu, zbiegł do Moskwy, ale wkrótce potem powróciwszy na Litwę w zamian za Kijów otrzymał Kopyl [4]). Jako brat wielkiego księcia Witowda stryjeczny, podpisał 1398 r. *(Woldimirus predicti illustris principis domini Alexandri patruus)* traktat z zakonem [5]). Rodowód daje mu trzech synów: *Aleksandra* (Olelkę), *Iwana i Andrzeja* [6]); wszyscy trzej bracia, w tej samej kolei podpisali w 1422 r. traktat z zakonem nad jeziorem Melno [7]). Nadto Włodzimierz pozostawił córkę **Anastazyę**, wydaną za Wasila Michałowicza księcia na Kaszynie, z rodu książąt Twerskich; ślub jej odbył się w Twerze w końcu 1384 r. [8]). *Księżna Anastazya Władimirowna* owdowiała w 1395 r. [9]) i zmarła 1396 r., pochowana w Twerze [10]).

Kniaź Aleksander (Olelko) Włodzimierzowicz jest protoplastą **książąt Olelkowiczów** [11]) (Słuckich i Kijowskich). **Kniaź Iwan Włodzimierzowicz** jest protoplastą **kniaziów Bielskich** [12]). **Kniaź Andrzej Włodzimierzowicz Olgerdowicz**, najmłodszy z synów Włodzimierza Olgerdowicza, jako członek rady wielkoksiążęcej kontrasygnował 1422—1436 r., ważniejsze dokumenty wychodzące z kancelaryi wielkoksiążęcej [13]). Od wielkiego księcia Kazimierza otrzymał przywileje na Kamieniec i na poddanych [14]). W 1446 r. *„kniaź Andrzej Władimirowicz* zjechawszy do Kijowa, dla pokłonienia się nad grobami *ojca swego kniazia Włodzimierza Olgerdowicza* i stryjów swych, zapisuje majątki swe Ajno, Słowensk, Mohilnę, Kamieniec, Łohojsk, Lemnicę i Połonne, *żonie swej Maryi, synowi Hlebowi i córce Owdotii* [15]). *Kniaź Andrzej Władimirowicz* bawił w 1452 r. w Wilnie przy królu Kazimierzu [16]) i jeszcze w 1455 r. w obecności *żony swej Maryi i syna Hleba*, nadaje Połonne z przyległościami swojakowi swemu (mężowi siostry żony) Seńkowi Iwanowiczowi [17]). Tak Andrzej jak i syn jego **Hleb** pomarli około 1457 r. Już w 1459 r. król

---

[1]) Ród Gedimina 90—92. [2]) Patrz wyżej str. 18. [3]) Połn. Sobr. II 350. [4]) Stadnicki, Bracia 114—119, Ród Gedimina 101. [5]) Raczyński, Codex 256, Danił. Skarbiec Nr. 695. [6]) Połn. Sobr. VII 255. [7]) Dogiel IV 115, mylnie Iwan „*Kazimirowicz*" zamiast „*Władimirowicz*". [8]) Połn. Sobr. XV str. 443, Karamzin V pr. 137 str. 59. [9]) Borzakowski, Istorja Twerskaho kniażestwa S. Ptbg. 1876, pr. 790 str. 103, [10]) Karamzin V pr. 254 str. 100. [11]) Patrz wyżej. [12]) Tamże str. 3. [13]) 1422 (Dogiel IV 115, Danił. Skarbiec Nr. 1359), 1431 (Danił. Skarbiec Nr. 1562), 1432 (Napiersky, Russko-Liwons. str. 190, Danił. Skarbiec Nr. 1603), 1436 (Vol. leg. I k. 127). [14]) Z 3 k. 3 i 10. [15]) Dokum. dr. Antonowicz, Hramoty str 10, Rumiancow str. 111, A. Z. R. I d. 46, Danił. Skarbiec Nr. 1822, Inventarium str. 383. [16]) A. J. Z. R. I d. 28 i 2. 9[17]) W Poswieji Maja 5 ind. 3 (dr. A. J. Z. R. I d 72).

sądzi sprawę *kniahini Andrzejowej Władimirowicza Maryi*, z siostrzenicą jej, córką Sieńka, o Połonne i przysądza Połonne córce Sieńka, stosownie do zapisu *kniazia Andrzeja Władimirowicza*, pozwalając *kniahini Maryi* opiekować się siostrzenicą [1]). Kronika Bychowca nazywa kniazia Andrzeja Władimirowicza „*Mohilewskim*" i tak jemu jak i bratu jego kniaziowi Iwanowi Władimirowiczowi Bielskiemu, każe być obecnym 1386 r. w Krakowie na koronacyi króla Władysława Jagajły! [2]). Ostatnie porównywając daty, okazuje się nie możebnem; zresztą niema nigdzie śladu aby władał Mohilewem, to też kronikarz Mohilewski, ihumen Orest, o takim fakcie nie wspomina [3]). Córka kniazia Andrzeja **Owdotia** (**Eudoksya**) poślubiła pana Iwana Rohatyńskiego; jej córka Fedora Rohatyńska (w katolicyzmie Zofia), dziedziczka majątków dziadowskich, to jest Ajna, Mohilnej, Słoweńska, Lemnicy i Połonnego, bezpotomna z trzema mężami: kniaziem Iwanem Semenowiczem Kobryńskim i panami Jurjem Pacewiczem i Mikołajem Radziwiłłowiczem, zmarła w 1512 r. [4]).

5. **Fedor Olgerdowicz**, najmłodszy z synów Olgerda z pierwszej jego żony, władał Ratnem, Lubomlą a prawdopodobnie i Kobryniem [5]), potem zaś dobrami na Rusi Czerwonej; od pierwszego tytułował się kniaziem Ratneńskim. Podczas wyprawy królowej Jadwigi na Ruś, gdy Benedykt wojewoda Halicki poddał zamek Halicz, w nieobecności króla Władysława, który bawił na Litwie: „Aleksander-Witold z Bożej łaski książe Brzeski i Grodzieński, z braćmi swymi, z Bożej łaski książętami Jerzym Bełzkim, *Fedorem Ratneńskim*, Wasilem Pińskim, Fedorem Włodzimierskim, Jerzym Słuckim i Szymonem Stepańskim", wydają w 1387 r. Benedyktowi poręczenie, że król przypuści go do łaski i zachowa przy dzierżeniu Halicza [6]). W 1394 r. w Dolatyczach, Witowd i Skirgajło książęta Litewscy, Włodzimierz Kijowski i *Fedor Ratneński* wydają królowi poręczenie za brata swego Andrzeja *(pro duce Andrea etiam fratre nostro)* [7]), wskutek którego ten, uzyskuje wolność. Istnieje kilka dokumentów tego kniazia: w Żydaczewie, bez daty „*Fedor Olgerdowicz brat królewski*" poświadcza o rozgraniczeniu wsi Tużyłowa i Swaryczowa [8]). W tymże Żydaczowie *kniaź Fedor Olgerdowicz* poświadcza na żądanie Iwana Dołoga, że Topolski monaster i Czarny las za rzeką Łomnicą należą do Swaryczowa [9]). Tenże *kniaź Fedor Olgerdowicz* założywszy klasztor na górze „Serhij", zapisał na takowy Perhińsko [10]). Kniaź Fedor Olgerdowicz widocznie przestał żyć krótko przed 1400 r., około którego czasu Żydaczew nadany został kniaziowi Fedorowi Lubartowiczowi [11]); pozostawił trzech synów: **Romana** na Kobryniu protoplastę **kniaziów Kobryńskich** [12]), **Sanguszkę** na Ratnie, protoplastę **kniaziów Sanguszkowiczów** [13]) i **Hurkę** na Kraśniczynie, którego potomkowie pisali się **Hurkowiczami** [14]).

6. **Jagajło Władysław Olgerdowicz**, wielki książe Litewski po ojcu 1377 r., król Polski 1386 r., jest protoplastą królewskiej dynastyi Jagellonów.

7. **Skirgajło-Iwan Olgerdowicz**, książe Trocki 1382, Połocki 1387, namiestnik Jagajły na Litwie 1386—1392, złożył tę godność w ręce Witowda 1392, książe Kijowski 1395, umarł bezpotomnie i bezżennie 1396 r. [15]).

8. **Koribnt-Dymitr Olgerdowicz**, książe Nowogrodu Siewierskiego, pozostawił potomków, którzy pisali się **Koributowiczami**.

9. **Lingweni-Szymon Olgerdowicz**, po bracie Korigajle książe Mścisławski, jest protoplastą **książąt Lingweniewiczów-Mścisławskich**.

10. **Korigajło-Kazimierz Olgerdowicz** książe Mścisławski, zginął bezpotomnie 1390 r. pod murami Wilna [16]).

---

[1]) W Trokach Marca 25 ind. 7 (A. J. Z. R. I d. 72). [2]) Bychowca, Kronika 29. [3]) Arch. Sbor. II dodatek: Zapiski ihumena Oresta. [4]) Patrz wyżej str. 163—4. [5]) Tamże 162 i Lubawski 21. [6]) Monum. medii aevi VI str. 13, Rykaczewski, Inventarium str. 250, Gołębiowski, Panowanie Władysława Jagiełły, Warszawa 1846 str. 501. [7]) W Dolatyczach 1394 feria 4 post dominicam circumdederunt (10 Lutego) druk. Monum. medii aevi II Cz. I str. 20, VI str. 35, Danił. Skarbiec Nr. 647, Gołębiowski I 12, wszystkie mają „*Ratnenski*"; Rykaczewski, Inventarium str. 377, ma mylnie „*Rohatinensis*". [8]) Dokument dr. w Przeglądzie Archeologicznym, zeszyt I. Lwów 1882 str. 77. Wydawca czuł się obowiązanym objaśnić, iż pierwotny przepisywacz dokumentu mylnie czytał *Olkirdyewicz* zamiast *Lubartowicz*. [9]) W Żydaczowie 27 Grudnia 6518 (?) A. Z. G. X str. 18 d. 278. [10]) Słown. Geogr. VII 954. [11]) Patrz wyżej str. 202. [12]) Tamże str. 162—8. [13]) Patrz art. Sanguszkowicz. [14]) Patrz wyżej str. 150. [15]) Stadnicki, Bracia 255—282, Ród Gedimina 145—151. [16]) Tamże 249—254 i tamże 162.

11. **Wigunt-Aleksander Olgerdowicz** książe Kiernowski zmarły w Wilnie 28 Czerwca 1392 r. nie zostawiając potomstwa z żony Jadwigi córki Władysława księcia Opolskiego, którą zaślubił 1386 r. [1]).

12. **Szwitrigajło-Bolesław Olgerdowicz**, kolejno książe Podolski 1400—1402, Czernihowski (Brański i Nowogrodu Siewierskiego) 1419—1430 r., wielki książe Litewski 1430—1432, władca Wołynia od 1437 r., a od w. ks. Kazimierza otrzymał nadto przywilej na Homel [2]), zmarł 1452 r. [3]). Pojął za żonę księżniczkę Annę Iwanownę Twerską [4]), siostrę stryjeczną Borysa Aleksandrowicza księcia Twerskiego, z którą ślub odbył się w Twerze w 1431 r. [5]). Po owdowieniu *księżna Szwitrigajłowa* otrzymała od króla Kazimierza przywilej na majętność Zdzitów, Horodek i Dworcy [6]). Istnienie jej do 1471 r. stwierdzają przywileje wydane w tych majątkach na rzecz bojar i poddanych przez „*kniahinię Szwitrigajłowę kniahinię Annę*" [7]). Już nie żyła 1486 r., w którym król Kazimierz nadaje Andruszkowi Fedkowiczowi klucznikowi Łuckiemu majątek Priweredow wysłużony przez niego u „*nieboszczki księżnej Szwitrigajłowej*" [8]). Po niej Horodek nadany został kniaziowi Iwanowi Wasilewiczowi Jarosławowiczowi [9]).

Przydomku *Olgerdowicz* używali do połowy XVII-go wieku kniaziowie Sanguszkowicze.

---

[1]) Stadnicki, Bracia 241—248 i Ród Gedimina 162. [2]) Z. 3 k. 14. [3]) Stadnicki, Bracia 305—366, Stadnicki, Synowie II 177—208, Ród Gedimina 164. [4]) Połn. Sobr. XV 489, pod r. 6938 (1429—1430). [5]) Chociaż kronika ślub kładzie na rok 1430 (przypis poprzedni) tem nie mniej musiał on nastąpić 1431 r., albowiem w samym końcu 1430 r. Szwitrigajło jeszcze nie był żonaty (Ród Gedimina 165). [6]) Z. 3 k. 14. [7]) Ród Gedimina 165—167. [8]) W Trokach Lipca 30 indikta 4 (1486 Z. 4 k. 123, dokument ten Danił. Skarbiec Nr. 644 odnosi mylnie do r. 1393, a wydawcy A. Z. R. I d. 59 do r. 1456 lub 1471. [9]) Patrz wyżej str. 154.

Olgerd Gedyminowicz 1345 † 1377 w. ks Litewski Ż. 1 Marya ks. Witebska 2 1350 Julianna ks. Twerska † 1392

- **Andrzej** † 1399 ks. Połocki
  - **Michał** † 1385
  - **Szymon** † 1387
  - **Iwan** 1389—1437 nam. Pskowski
    - **Aleksander** † 1442 nam. Pskowski
- **Dymitr** † 1399 ks. Brański Ż. Anna
  - **Michał** ks. Trubecki
    - **Trubeccy**
  - **Iwan** † bp.
- **Konstanty** 1383—1386
  - **Hleb** 1389—1490
  - **Wasil** 1393—1417
    - **Czartoryscy**
- **Włodzimierz** 1362—1398 ks. Kijowski
  - **Aleksander (Olelko)** 1411—1454 ks. Kijowski
    - **Olelkowicze**
  - **Iwan** 1411—1446 nam. Nowogrodu
    - **Bielscy**
  - **Andrzej** 1422—1455 Ż. Marya
    - **Hleb** 1446—1455
    - **Owdotia** M. Iwan Rohatyński
      - **Fedora Zofia** † 1512 M. 1 kn. Iwan Kobryński 2 Jurij Pac 3 Mikołaj Radziwiłł
  - **Anastazya** † 1396 M. kn. Wasil Kaszyński
- **Fedor** 1387—1394 ks. Ratneński
  - **Roman** 1387—1417 ks. Kobryński
    - **Kobryńscy**
  - **Hurko** 1412—1429
    - **Hurkowicze**
  - **Sanguszko** 1433—1455
    - **Sanguszkowicze**
- **Jagajło Władysław** ur. 1350 † 1434 król Polski
  - **Jagellonowie**
- **Skirgajło-Iwan** ks. Trocki, Połocki, Kijowski † 1396
- **Koribut-Dymitr** 1382—1404 ks. Nowogrodu Siewierskiego
  - **Zygmunt Koributowicz** 1410 † 1435
  - **Fedor Koributowicz** 1422—1440
  - **Iwan Koributowicz** 1431 Ż. NN 2 za kn. Borisem Hlińskim
  - **Anastazya** M. kn. Wasil Kaszyński
  - **Helena** M. kn. Jan Raciborski
  - **Marya** M. kn. Fedor Worotyński
- **Korigajło-Kazimierz** 1382 † 1390 ks. Mścisławski
- **Wigunt-Aleksander** 1382 † 1392 ks. Kiernowski Ż. Jadwiga kska Opolska
- **Szwitrigajło-Bolesław** 1382 † 1452 w. ks Litewski Ż. Anna kska Twerska 1431—1471
- **Lingweni Szymon** 1382—1431 ks. Mścisławski Ż. 1 Marya kska Moskiewska 2 N ks. Ruska
  - **Mścisławscy**

Olgimuntowicz (mylnie **Algimuntowicz**)

przydomek kniaziów Holszańskich, używany na pamiątkę protoplasy ich Olgimonta. (Patrz Holszański).

Olszanicki

od miejscowości Olszanica w ziemi Przemyślskiej. Tytuł używany niekiedy w XV-tym wieku przez **kniazia Michała Konstantynowicza Pińskiego**, protoplastę kniaziów Kurcewiczów i Buremskich. (Patrz Buremski).

Orewski

od majątku Orewa w Orszańskiem należącego w XVI-tym wieku do kniaziów Horskich, z których **kniahinia Fedorowa Dymitrowicza** nazwana pod 1541 r. **kniahinią Orewską** [1]).

Osiemiatycz, Oszematycz, Oszomiatczycz zamiast **Szemiaczycz** (obacz).

Osowicki.

Istnieje mnóstwo miejscowości zwanych Osowiec [2]), mianowicie, w Mohylewskiem na południe od Białynicz, w Witebskiem podle Łuhinowicz, oraz w Kijowskiem i t. d.; zdaje się jednak, że kniaziowie Osowiccy nazwisko swe wzięli od włości Osowiki w Brańskiem na granicy księstw Smoleńskiego i Czernihowskiego [3]).

Żyjący około 1300 r. **kniaź Michał Romanowicz** syn Romana Michałowicza kniazia Czernihowskiego i Brańskiego, a wnuk kniazia Michała Wszewołodowicza Czernihowskiego († 1246) [4]), miał być protoplastą kniaziów Osowickich [5]).

Przez cały wiek XIV-ty i dobrą połowę XV-go, o kniaziach Osowickich nie słychać. Dopiero w 1482 r. **kniaź Iwan Osowicki** otrzymuje 6 kop ze skarbu królewskiego i 7 kop z myta Smoleńskiego [6]). Synem jego był **kniaź Michał Iwanowicz Osowicki**, występujący 1488—1546. *Kn. Michał Osowicki* otrzymuje 1488 r. po 6 kop groszy ze skarbu królewskiego i myta Smoleńskiego [7]). W latach 1512—1515 otrzymał, w zamian za dobra ojczyste zagarnięte przez Moskwę, majątek Irowo (Jurów) w Kijowskiem po kn. Bohdanie Hlińskim-Putiwlskim, o co w 1515 r. skarży się przed królem Ostafi Daszkowicz, mieniąc ten majątek własnością szwagra swego Borysa Tyszkiewicza, który go kniaziowi Bohdanowi Hlińskiemu tylko zastawił w 100 kopach groszy [8]), oraz inne dobra [9]). W 1515 r. trzymał dzierżawę Dorsuniską [10]), z której niezawodnie ustąpił przed wiosną 1517 [11]), poczem wziął dzierżawę Skerstymońską i takową (najwcześniej 1521 r.) zamienił na dzierżawę Jaswońską [12]), choć, według słów powtórnego przywileju na Jaswojny, obie dzierżawy Dorsuniską i Skerstymońską zamienił na Jaswońską [13]). Już w 1525 r. Iwan Jurłow otrzymuje ekspektatywę na Jaswojny, gdy obecny ich dzierżawca *kniaź Michał Osowicki* żyć przestanie [14]). Po odzyskaniu od Moskwy dóbr ojczystych *kniazia Michała Osowickiego*, Mikulina w powiecie Witebskim, za które kniaź już był otrzymał dobra po kniaziu Putiwlskim, król odejmuje mu dzierżawę Jaswojny i nadaje takową 22 Września 1526 r. Iwanowi Jurłowowi [15]). Gdy jednak okazało się, że dobra po kniaziu Putiwlskim są bardzo spustoszone, król 10 Listopada tegoż roku powraca *kniaziowi Michałowi Iwanowiczowi Osowickiemu* dzierżawę Jaswońską, jako daną mu wzamian za Dorsuniszki i Skerstymony [16]). W popisie ziemskim 1528 r. *kniaź Michał Osowicki* zapisany na 7 koni [17]). W 1531 r. *kniaź Michał Iwanowicz Osowicki*

---

[1]) Patrz wyżej str. 138 przypisy 1 i 20. [2]) Słown. Geogr. VII 636. [3]) Karpow I 395, 399, 639, 745. [4]) Patrz wyżej str. 11 i 34. [5]) Patrz wyżej str. 11. [6]) Z. 4 k. 6 od. [7]) Tamże k. 69 od.; inna niewyraźna wzmianka tamże k. 43 od. „*Kniaziu Michajlu Osowitskoho synu Seniawie*" 7 kop z myta Kowieńskiego i 2 ruble z win w Markowie. [8]) List Ostafieja Daszkiewicza do króla, dr. Przeździecki, Podole, Wołyń II 119. [9]) Z. 12 k. 328 (patrz niżej). [10]) Boniecki, 229. [11]) W Maju 1517 dzierżawcą Dorsuniskim Jurij Hrehorowicz Ostykowicz (Arch. Sław. III 154) wspomniany jeszcze kilkakrotnie w tymże roku (S. 2 k. 250 i 324). [12]) Jeszcze w Maju 1521 dzierżawcą Jaswońskim był Iwan Tymofiejewicz Pleszczejew-Jurłow (Z. 10 k. 42). [13]) Patrz niżej. [14]) Z. 12 k. 238. [15]) Tamże k. 328. [16]) Tamże 338. [17]) P. 1 k. 8.

otrzymuje ponowny przywilej na Jaswojny do oczyszczenia dóbr ojczystych zajętych przez Moskwę [1]), przez co z dzierżawcy został dożywotnikiem. W 1532 r. *kniaź Michał Osowicki* ma sprawę z Kurejszą o krzywdy w majątku Mikulinie [2]). Ten czy inny *kniaź Michał Iwanowicz*, daje w tymże roku Hostmircom ziemię Hryckowszczyznę [3]). Po powrocie kniazia Włodzimierza Putiwlskiego syna Bohdana z Moskwy, musiał mu kniaź Osowicki wbrew woli swej powrócić Irowo, o które w 1533 r. kniaź Putiwlski ma sprawę ze spadkobiercami wymienionego Borysa Tyszkiewicza [4]). Odebranie Irowa tak dotknęło kniazia Osowickiego, iż podkupywał oszczerców na kniazia Putiwlskiego [5]). Jeszcze w 1546 r. *kniaź Michał Osowicki* wznawiał z Kurejszą sprawę o krzywdy w Mikulinie [6]). Niezawodnie umarł bezpotomnie około 1550 r. Wdowa po nim kniażna Agrafena Andrejewna Łukomska, ponowiła związki małżeńskie z Semenem Kmitą. Testamentem swym 1554 r. Semenowa Kmicina Agrafena Andrejewna kniażna Łukomska, odpisuje mężowi majątek Pyszno i dwór w Wilnie, zapisane jej przez *pierwszego męża kniazia Michała Osowickiego* [7]). Niezawodnie umarła w tymże roku albowiem w 1555 r. Mikulin nadano Wołowiczowi [8]). Pod r. 1559 spotykamy wzmiankę, że *nieboszczyk kniaź Michał Iwanowicz Osowicki z żoną*, trzymali do żywota majątek Mikulin w Witebskiem [9]).

Ostrogski

od Ostroga dziś miasta powiatowego gubernii Wołyńskiej.

Pierwszą wzmiankę o tej miejscowości spotykamy pod r. 1101, w którym, na zjeździe kniaziów w Uweticzach pod Kijowem, Dawidowi Igorewiczowi księciu Włodzimierza Wołyńskiego, wzamian za ten gród, wyznaczono w Bużskiem (t. j. w ziemiach nad Bugiem) Ostrog, Dubno i Czartorysk [10]). Wymieniony kniaź Dawid pozostawił syna Wszewołodka księcia Horodeńskiego (w gubernii Mińskiej), na którego kilku synach urywa się ta gałąź [11]).

Według najdawniejszej wersyi Ostrogscy pochodzili od Wasila Romanowicza, syna Romana Mścisławowicza księcia Halickiego († 1205), a brata Daniela króla Ruskiego († 1266) i Michała protoplasty książąt Druckich [12]). Temu sprzeciwiają się źródła Ruskie, według których Wasilko Romanowicz książę Wołyński († 1269), pozostawił jedynego syna Włodzimierza-Iwana księcia Wołyńskiego zmarłego 1288 r. bezpotomnie [13]). Michał, urojony protoplasta książąt Druckich, był według tychże źródeł synem całkiem innego księcia Romana Aleksandrowicza [14]). Daleko więcej prawdopodobieństwa ma wersya pominnika Pieczerskiej cerkwi w Kijowie, spisanego wkrótce po pochowaniu tamże księcia Konstantego Ostrogskiego, o pochodzeniu tego kniazia od książąt Turowskich [15]). Na zasadzie imion w tym pominniku przytoczonych, p. Maksimowicz układa dowolnie pierwiastkowy rodowód Ostrogskich. Według niego Jurij Władimirowicz książę Piński (patrz wyżej art. Czetwertyński) † 1292, żonaty z Barbarą, pozostawił syna Dymitra księcia Turowskiego, żonatego z Elżbietą; tego syn Daniel książę Ostrogski, żonaty z Wasilisą, był ojcem Fedora, w zakonie Teodozego, żonatego z Ahafią w zakonie Agrypiną [16]). Chociaż z tym rodowodem, jako dostatecznie nie usprawiedliwionym, w szczegółach zgodzić się nie można, tem niemniej pochodzenie książąt Ostrogskich z linii książąt Pińsko-Turowskich potomków Światopełka wielkiego księcia Kijowskiego († 1113), pozostaje prawdopodobnem. Pierwszą dyplomatyczną wzmiankę o Ostrogu znajdujemy pod rokiem 1366, w akcie przymierza między wielkim księciem Olgerdem, braćmi jego i synami, a królem Kazimierzem i kniaziami Jurjem, drugim Jurjem i Aleksandrem, mocą którego Ostrog z innemi włościami dostał się Lubartowi [17]). Chociaż w akcie tym mowa tylko o Ostrogu, bez wzmianki o tem, aby miał on swego kniazia, tem niemniej nic w tem nie ma niepodobnego, aby zamek ten był własnością kniazia hołdującego Lubartowi. Potwierdzenie tego, że tak być musiało, znajdujemy w nadaniu Władysława Jagiełły kniaziowi Fedorowi, w którym przodkowie jego nazwani książętami Ostrogskimi *(duces*

---

1) Z. 17 k. 98. 2) Z. 16 k. 62. 3) Tamże 66. 4) Z. 17 k. 334/345. 5) Patrz wyżej str. 88. 6) Z. 29 k. 12. 7) Z. 34 k. 270, także k. 317. 8) Z. 35 d. 149. 9) Z. 38 d. 149 k. 196/210. 10) Połn. Sobr. I 116. 11) Chmyrow Nr. 65, 394, 570, 608. 12) Niesiecki VII 177, powtarza to Rodosł. I 130. 13) Chmyrow Nr. 514, 531. 14) Patrz wyżej str. 55. 15) Pam. T. I Cz. I str. 111. 16) Maksimowicz, Pisma o kniaziach Ostrożskich, Kijów 1866 str. 1—7. 17) Posols. Kn. I 468.

Ostrogowiensis) [1]), oraz w świadectwie kronikarzy, którzy wspominając o księciu Danielu, w czasie podboju Rusi przez króla Kazimierza, nazywają go „Ostrogskim" [2]).

Daniel, pierwszy ze znanych książąt Ostrogskich, którego dokumentowe istnienie stwierdza syn kniaź Fedor piszący się *Daniłowiczem* [3]), będzie to niezawodnie ów *Daniel de Ostrow,* który stawiał opór królowi Kazimierzowi, podczas wyprawy jego na Ruś i przyzywał na pomoc Tatarów [4]). Tenże *kniaź Danilij* podpisany 1366 r. na akcie granicznym księcia Dymitra (Lubarta) z królem Kazimierzem [5]). Niezawodnie do niego odnosi się hramota, którą *kniaź Daniło z kniahinią swoją Wasilissą i dziećmi* zapisują Czepel na cerkiew Św. Nikoły w Ostrogu [6]). Pozostawił synów i podobno córkę **Anastazyę**, wydaną przez Witowda za kniazia Iwana Aleksandrowicza Hlińskiego [7]). Z synów, młodszy **Aleksander**, który przed śmiercią miał wstąpić do zakonu pod imieniem *Aleksego,* pochowany w pieczerskiej ławrze w Kijowie [8]), oraz **Dymitr**, który zginął nad Worsklą 1399 [9]), nie są pewni.

Kniaź Michał obok brata Fedora Danilewicza uczynił 1386 r. submissyę królowi Władysławowi [10]). *Kniaź Michał Danilewicz i brat jego Dmitrij Wołynskij kniaź,* zginęli 1399 r. nad Worsklą [11]).

Kn. Fedor Daniłowicz dobra ojczyste objął w posiadanie za życia księcia Lubarta, na którego pełnił służbę z Ostroga [12]). Widocznie po śmierci Lubarta, syn tegoż wielki książę Fedor (objąwszy władzę), z braćmi Łazarem i Semenem, oraz matką Olgą, dają zapewnienie *kniaziowi Fedorowi Daniłowiczowi,* że nie będą się wtrącać (rościć praw), do jego ojczystych posiadłości [13]). Tenże *kniaź Fedor Daniłowicz* otrzymuje w 1385 r. od Czuryły sioło Brodowo [14]). Widocznie Czuryło dał kniaziowi Fedorowi Brodowo w posagu za siostrą, albowiem w pół wieku potem inny Czuryło (syn pierwszego ?), nazwany *bratem kniazia Andruszka Fedorowicza Ostrogskiego* [15]). Jagajło zostawszy królem Polskim, zamianował kniazia Fedora, po usunięciu kniazia Fedora Lubartowicza, swoim namiestnikiem w Łucku. Wskutek czego, jako *namiestnik Łucki Fedor Danilewicz wespół z bratem Michałem,* wykonywają 1386 r. submissyę królowi, obiecując dotrzymać wierności i nikomu grodu nie wydać [16]). W tymże roku król: „*kniaziowi Fedorowi,* który tak on jak i jego *przodkowie książęta Ostrogscy (sui progenitores duces Ostrogowienses)* byli dobrze zasłużeni królowi i jego poprzednikom książętom Litewskim i Ruskim, daje prawo dziedziczne na Ostrog z okręgiem do niego należącym, którym już włada, z obowiązkiem pełnienia zeń służby królowi, tak jak ją czynił z dawna Lubartowi" [17]). Ten sam przywilej mieli potwierdzić *kniaziowi Fedorowi Daniłowiczowi* jednocześnie król z wielkim księciem Witowdem, przyczem wzmianka, iż kniaź Fedor ma trzymać Ostrog i przyległe włości: Korzec, Zasław, Chłapotyn, Iwanin, Krestowicze, Krasne, Krupa, „jak trzymał *ojciec jego kniaź Daniel*" [18]). Po zamianowaniu Witowda księciem Łuckim i Włodzimierskim w jesieni 1387, kniaź Fedor pozostał starostą Łuckim; *kniaź Fedor Daniłowicz* w latach 1387 i 1388 dwukrotnie wspólnie z innymi kniaziami, w Łucku wydaje poręczenie królowi za Olechna Dymitrowicza [19]) i jako *kniaź Fedor wojewoda Łucki* podpisuje jako świadek przywilej wielkiego księcia Witowda żydom [20]). W 1390 r. za odznaczenie się przy obronie Wilna *kniaź Fedor Danielewicz* otrzymuje od króla Władysława potwierdzenie posiadania Ostroga z Zasławem i Brodowem [21]). Namiestnictwo jego w Łucku z ramienia królewskiego, musiało ustać z chwilą wyniesienia Witowda na tron wielkoksiążęcy Litewski 1392 r. W następnym roku spotykamy go w Nowogródku obok Witowda, na którego przywileju Dominikanom Łuckim podpisany *(illustri Fedorio de Ostrow)* jako świadek [22]). W tymże roku wyjednywa sobie u królowej Jadwigi przywilej na Ostrog, treści zupełnie podobnej do przywileju króla Włady-

---

[1]) Patrz niżej. [2]) Tamże. [3]) Tamże. [4]) Pomniki dziejowe Polski wyd. A. Bielowski Tom II, Lwów 1872 str. 622, Długosz III 199. [5]) Arch. Sław. I str. 1. [6]) Kniaziowie i Szlachta str. 15. [7]) Sinod. spis. 196, tamże str. 158 trochę mylnie. [8]) Kniaziowie i Szlachta 16 i Maksimowicz, Pisma str. 13. [9]) Patrz niżej. [10]) Tamże. [11]) Połn. Sobr IV 104, porównaj Ród Gedimina str. 36. [12]) Patrz niżej. [13]) Arch. Sław. I str. 8. [14]) Tamże str. 2. [15]) Patrz niżej. [16]) Arch. Sław. I str. 7. [17]) W Łucku 4 Listopada 1386. (Arch. Sław. str. 5, Źródła do dziejów I 145, Arch. Jugo Cz. VII T. I 3—4). [18]) Tegoż roku i dnia (Arch. Sław. I str. 6, Monum. medii aevi II cz. I str. 8). Dokument wątpliwej autentyczności (Kniaziowie i Szlachta str. 29—30). [19]) Monum. medii aevi II cz I str. 12, Arch. Sław. I str. 11. [20]) A. Z. R. I d. 9, Berszadski, Dokumenty i Regesty I d. 1. [21]) W Kozienicach 18 Grudnia 1390 r. (Arch. Sław. I 11). [22]) Źródła do dziejów I 150—151.

sława z 1386 r. [1]). We trzy lata potem wielki książę Witowd zatwierdza *kniazia Fedora Danilewicza* w posiadaniu Ostroga jak trzymał jego ojciec, oraz przydanych mu wsi Brodów, Radosełki, Radohoszcz, Meżyrecze, Diakow, Świszczowo, Ozeriany, Horodnica i dwa Stawki [2]). Nareszcie w 1403 r. kniaź Fedor *(Fedor Danielis de Ostrog.. ducibus)* podpisany jako świadek na wydanym tegoż roku w Łucku przyrzeczeniu wielkiego księcia Witowda królowi Władysławowi, że nie zawrze przymierza tak z Krzyżakami w Prusach, jako i z zakonem w Inflantach, bez woli i wiedzy króla [3]). Ostatnia to wzmianka o kniaziu Fedorze, który umarł (około 1410 r.), przybrawszy ówczesnym zwyczajem przed samą śmiercią habit zakonny pod imieniem *Teodozego*, pochowany w Pieczerskiej ławrze w Kijowie. Uczyniła to samo, żona jego A h a f i a pod imieniem *Agryppiny* [4]), o której mówiliśmy wyżej, iż musiała być Czuryłówną [5]). Według wszelkiego prawdopodobieństwa, pozostawił kniaź Fedor czterech synów: Daniela, Fedora, Andrzeja i Wasila [6]).

Kniaź Daniel (Daszko) Fedorowicz, będzie to niezawodnie *kniaź Daszko*, który 1412—1415 obok innych kniaziów bawił na dworze króla Władysława [7]); w 1418 r. *kniaź Daszko Fedorowicz syn kniazia Ostrogskiego*, podstąpiwszy na czele silnego oddziału pod mury Krzemieńca, podstępem oswobodził trzymanego tam w więzieniu Szwitrigajłę [8]). Ten sam *kniaź Daszko* w 1420 r. posłował od Szwitrigajły do Zakonu [9]).

Kniaź Andruszko Fedorowicz, obok innych kniaziów daje 1431 r. królowi poręczenie za jeńców Litewskich [10]). W 1436 r. król nadaje *kniaziowi Andruszkowi de Ostrog* 100 grzywien z żup w Drohobyczu [11]). Tenże *kniaź Andrzej Fedorowicz Ostrogski*, zastawia wieś Tuczapy *bratu swemu panu Czuryle* podkomorzemu Halickiemu [12]).

Kniaź Fedor Ostrogski, prawdopodobnie syn kniazia Fedora Daniłowicza Ostrogskiego, towarzyszył kniaziowi Zygmuntowi Koributowiczowi, wysłanemu 1422 r. do objęcia z ramienia Witowda namiestnictwa Czech, gdzie jako **Fryderyk** *książę Ruski* husyta brał udział 1426 r. w bitwie pod Aussig [13]), 1430 r. przy zdobyciu Gleiwitz [14]) i 1431 w bitwie pod Tauss [15]). W 1430 r. uczestniczył w wyprawie husyckiej, która wpadłszy ze Szląska złupiła klasztor Częstochowski [16]). W 1434 r. przedsięwziął na czele zastępu Czechów zamach na Czorsztyn, ale odparty przez rycerzy królewskich zmuszony został do ucieczki [17]). Jeszcze w 1438 r. Spytek z Melsztyna, z przybranym sobie do pomocy *księciem ruskim Fryderykiem Ostrogskim*, napadłszy na dobra nienawistnego mu biskupa Zbigniewa Oleśnickiego, zburzył mu włość Uszewską [18]). Widocznie raz osiadłszy w Czechach nie wrócił więcej do ojczyzny, tam ożeniony pozostawił syna Wacława. **Wacław Fryderyk kniaź z Ostrowa**, był w 1460 r. hejtmanem w służbie awanturniczego dowódzcy Mladwanka z Rachmanowa na zamku Neubach [19]).

Kniaź Wasil Fedorowicz Ostrogski ożenił się z jakąś k s i ę ż n i c z k ą A h a f i ą [20]). Wielki książę Witowd potwierdza w 1428 r. *kniahini Hance Wasilowej* posiadłości, której jej dał, gdy ją wydawał za *kniazia Wasila Ostrogskiego*, mianowicie Nowostawce z przysiołkami Ilin i Bozkowce, dalej Koblin, Ozlejówkę i Stupno [21]). Kniazia Wasila Ostrogskiego należy odróżnić od współczesnego mu kniazia Wasila Druckiego przezwanego Krasny [22]). *Kniaź Wasil Fedorowicz Ostrożski* ponawia zapis ojca swego kniazia Fedora, który nadał cerkiew Matki Boskiej na klasztor Św. Dominika (w Ostrogu) [23]).

---

[1]) W Krakowie 4 Listopada 1393 (dr. Arch. Sław. I 15, A. G. Z. V 25, Źródła do dziejów I 151). [2]) W Łucku 3 Lipca 1396 r. (Arch. Sław. I 20, Antonowicz, Hramoty str. 1—2, Monum. medii aevi VI 41). [3]) Monum. medii aevi II 23—24, VI 92—93. [4]) Maksimowicz, Pisma 11—13. [5]) Twierdzenie jednak jakoby kniaź Fedor został naprawdę mnichem i żył jeszcze 1440 r. nie może się utrzymać (tamże i porównaj Kniaziowie i Szlachta str. 36—41). [6]) Patrz niżej. Czy nie jego córką była **Anna Ostrogska**, żona J a ś k a, s y n a S p y t k a z M e l s z t y n a, pana na Książu i Rabsztynie żyjącego 1410—1424 (Smoleński, Melsztyn, Kraków 1888 str. 43), jak chce Żychliński (Złota Księga VI 320, IX 278); to byłoby wytłómaczeniem stosunków Spytka z Melsztyna z Fryderykiem Ostrogskim (patrz niżej). [7]) Przeździecki, Życie domowe 94, 95, 100, 101, 102, 113–114, 127. [8]) Danił., Latop. 342, Połn. Sobr. IV 117, V 260, VIII 90, Długosz IV 200. [9]) Monum. medii aevi VI 484. [10]) Tamże II cz. I 70. [11]) Arch. Sław. I 32, A. G. Z. V 81—82. [12]) Kniaziowie i szlachta 44—45. [13]) Palacky F., Geschichte von Boehmen III, Praga 1845 str. 412. [14]) Kniaziowie i szlachta str. 18. [15]) Tamże. [16]) Długosz IV 370. [17]) Długosz IV 486. [18]) Tamże 539. [19]) Kniaziowie i szlachta str. 19. [20]) Że nie była córką Koributa, jak według Kniaziowie i Szlachta, patrz Ród Gedimina str. 154. [21]) Arch. Sław. I 29, Źródła do dziejów I 162. [22]) Patrz wyżej str. 58. [23]) Arch. Sław. I 39.

Tenże *kniaź Wasil Ostrożski* otrzymuje 1443 r., na przypadek śmierci kniazia Szwitrigajły, przywilej na Łopatin, Krasnoje i Trostianec [1]. Widocznie posiadał kniaź Wasil zapewnienie otrzymania starostwa Łuckiego po śmierci Szwitrigajły, wskutek czego królewicz Kazimierz, który prosił *kniazia Wasila Ostrogskiego* o przyłączenie jego ojcowizny Korca do Krzemieńca, daje mu nowe zapewnienie, że gdy zostanie starostą Łuckim otrzyma napowrót wwiązanie w swą ojcowiznę [2]. W 1446 r. *kniaziowi Wasilowi Fedorowiczowi Ostrożskiemu* nadano dwór Ostaszyn z przydatkiem 30 ludzi nie koniuchów i nie koniokormców [3]. Niezawodnie umarł krótko przed 1450 r. w którym *kniahinia Wasilewa Ostrożska* procesowała Iwaszka Kalenikowicza o Kornicę twierdząc, że należy do Biełohorodcy, oddaloną jednak została z pretensyami [4]. Taż *kniahinia Wasilewa Ahafia* w obecności *syna swego kniazia Jurja Wasilewicza Ostrożskiego* w 1461 r. zapisuje *córce swej pani Iwanowej Kgojcewicza Agryfinie* sioła Nowostawce i Ilin dane jej przez wielkiego księcia Witowda, gdy ją wydawał za mąż [5]. Z późniejszego dokumentu dowiadujemy się, że *kniaż Wasil Ostrożski* jako namiestnik Turowski, był za króla Kazimierza komisarzem w sprawie Piotra Montygirdowicza z władyką Turowskim [6]; o tem, że kniaź Wasil dzierżył Turów wzmianka w zapisie wnuka jego kniazia Konstantego swej żonie na Turowie 1509 r. [7]. Z wymienionej żony Ahafii pozostawił synów Iwana, Jurja i córkę Agrypinę.

Kniażna Agrypina Wasilewna, wydaną została za pana Iwana Kgojcewicza, który był jej pierwszym mężem [8]. W 1461 r. *kniahinia Wasilewa Ahafia* zapisuje *córce swej pani Iwanowej Kgojcewicza Agryfinie* Nowostawce i Ilin [9]) Owdowiawszy, wyszła powtórnie za pana Michała Nacowicza, przyczem została katoliczką pod imieniem Katarzyny [10]. W 1478 r. *pani Michałowa Nacowicza* procesowała się z panią Wasilową Kopaczową o krzywdy, wskutek czego z rozkazu króla Kazimierza rozgraniczono dobra Dereczyn Kopaczowej od dóbr Zelwy należących do Nacowej [11]. Taż *pani Michałowa Nacewicza* oskarżała w 1494 r. pana Litawora (Chrebtowicza) marszałka, iż jej czyni krzywdy w łowach [12]. Jeszcze w 1499 r. ochmistrz wielkiej księżnej, namiestnik Kowieński pan Wojciech Janowicz otrzymując potwierdzenie na dobra, uzyskuje między innemi konfirmacyę na Dorohowo, kupione u *pani Michałowej Nacewicza* a zapisany tej ostatniej przez *pierwszego jej męża Iwana Kgojcewicza* [13]. Wkrótce potem wyszła po raz trzeci za tegoż pana Wojciecha Janowicza (Kłoczko). Wskutek skargi pani Mikołajowej Ilinicza Hanny na marszałka hospodarskiego, ochmistrza królowej, namiestnika Kowieńskiego pana Wojciecha Janowicza i panią jego, matkę jej *panią Katarzynę*, o posiadanie dworu Kostewskiego zwanego Meżirecz, Wojciech Janowicz pokłada 1502 r. przywilej króla Kazimierza *Katarzynie* na ten dwór, który Mikołaj (Ilinicz) z żoną swą *Hanną córką Michała Nacewicza, matce swej, wymienionej Katarzynie* ustąpili, i uzyskuje wyrok przysądzający ten dwór jemu i jego żonie, jak trzymali go pan Nac i syn jego Michał Nacewicz [14]. W następnym roku wymieniony Wojciech Janowicz otrzymuje potwierdzenie na dwór Dorohowo w powiecie Nowogrodzkim, który kupił *u pani* (małżonki) *swej pani Katarzyny*, kiedy jeszcze nie była jego żoną, a który jej był zapisał *pierwszy jej mąż Iwaszko Kgojcewicz*, zastrzegłszy sobie, że *córka jej Hanna, którą miała z Michałem Nacowiczem*, ani dzieci jej do tego majątku praw rościć nie będą [15]. Po wstąpieniu na tron Zygmunta I Wojciech Janowicz wyrobił sobie w 1507 r. ponowne potwierdzenie na dobra, przyczem wpisano ponownie powyższe szczegóły o Dorohowie [16]. Tak Wojciech Janowicz jak i jego żona nie żyli więcej w 1516 r., w którym kniaź Konstanty Iwanowicz Ostrogski pan Wileński, hetman najwyższy, starosta Łucki, Bracławski i Winnicki, marszałek Wołyńskiej ziemi, otrzymuje potwierdzenie królewskie na wykupno wsi Nowostawce i Ilin, które *dziad jego kniaź Wasil Ostrogski dał za córką swą, ciotką kniazia Konstantego, Katarzyną, wydając ją za pana Naca (widocznie mylnie zamiast Kgojcewicza)*, ta zaś zastawiła Juchnu Żenkowiczu,

---

1) Z. 3 k. 62. 2) 1443—1444, dr. Arch. Sław. III 3 d. 6. 3) Z. 3 k. 51. 4) Sierpnia 20 ind. 13 (1450, Z. 3 k. 31). 5) Arch. Sław. I 53. 6) S. 2 k. 104. 7) Patrz niżej. 8) Patrz wyżej. 9) Patrz niżej. 10) Patrz niżej. 11) Arch. Sław. 16—17. 12) Bez roku (Z. 6 str. 572). 13) W Wilnie 7008 Września 29 ind. 3 (1499, Z. 6 str. 294—296). 14) W Nowogrodzie 1502 Lipca 12 ind. 5 (Z. 5 k. 110 od.—111 od.). 15) W Wilnie 7011 Sierpnia 25 ind. 6 (1503, Z. 5 k. 297 od.—298, dr. Arch. Sbor. III 2—4 i Rukop. otd. str. 67). 16) Z. 8 k. 187, od.—190, dr. Rukop. otd. str. 68.

ale *córka jej pani Mikołajowa Iliniczowa* zeznająca osobiście pozwoliła mu wykupić [1]). To samo potwierdzenie kniaziowi Konstantemu powtórzono 1522 widocznie po śmierci pani Mikołajowej Iliniczowej, która nazwana nieboszczką [2]).

Obadwaj synowie kniazia Wasila Jurij i Iwan tytułowali się pierwotnie kniaziami Ostrogskimi.

Kniaź Jurij Wasilewicz Ostrogski świadek przy zapisie matki 1461 [3]), w 1463 r. sprzedał bratu swemu kniaziowi Iwanowi Wasilewiczowi Ostrogskiemu sioła Mniatyn, Hołowczyce, Podborce i Dietynicze, które mu się dostały w dziale [4]). Poczem o nim więcej jako o Ostrogskim nie słychać. W dziale między braćmi, gdy Iwan wziął Ostrog, musiał Jurij dostać Zasław, od którego przezwawszy się Zasławskim, jest protoplastą **kniaziów z Ostroga Zasławskich** (obacz).

Kniaź Iwan Wasilewicz Ostrogski, podobno już w 1455 r. przyczynił się do porażki Tatarów pod Trembowlą [5]), ale to nie pewne. Faktycznie występuje po raz pierwszy w 1463 r. jako nabywca kilku wsi od brata Jurja [6]). *Kniaź Iwan Wasilewicz Ostrogski* nabywa kolejno 1463 r. Koniuchy, Ozeriany i Kopotów od Drobisza Mżurowicza [7]), 1465 r. Dołotcze od Hrynka Jełowicza [8]), a w 1466 czyni zamianę z Jankiem Czaplicem ustępując mu Meżerycze [9]), a nabywając Holcze [10]). Poczem wzmianki o nim ustają; niezawodnie umarł względnie młodo pozostawiając z żony, która była córką kniazia Iwana Wołodimerowicza Olgerdowicza (Bielskiego) [11]), synów Michała i Konstantego i córkę [12]).

Córka kniazia Iwana a siostra kniazia Konstantego, podobno **Marya**, była żoną kniazia Andrzeja Aleksandrowicza Sanguszkowicza [13]), który podczas niewoli kniazia Konstantego zarządzał jego dobrami i w 1506 r. odgraniczał dobra szwagrów swych (mowa o Konstantym i Michale) kniaziów Ostrogskich od dóbr Zasławskich [14]); syna jego Romana kniaź Konstanty nazywa *siostrzeńcem* [15]), zaś mężów jego córek *zięciami*, mianowicie kn. Fedora Żesławskiego [16]), Bohusza Bohowitynowicza [17]), kniazia Jurja Iwanowicza Dubrowickiego [18]). Żona tego ostatniego wyraźnie nazywa kniazia Konstantego *„wujem" (diadko)* [19]).

Kniaź Michał Iwanowicz Ostrogski, jako *kniaź Michał Ostrożski* otrzymuje 1486 r. 20 kop z myta Brzeskiego [20]). Występując wspólnie, obaj bracia *kniaziowie Michał i Konstanty Iwanowicze Ostrożscy*, dokonywają 1486—1487 zamianę Meżyrecza na Holcze, rozpoczętą przez ich *ojca kniazia Iwana Ostrożskiego* [21]), 1488 r. biorą w zastaw Torokanow [22]), a 1489 Wolę [23]). W tymże roku wspólnie otrzymują 30 kop z myta Włodzimierskiego [24]), 1494 mają sprawę o Holcze [25]). W ostatnim roku obaj wspólnie otrzymują przywilej na Połonne o czem wielki książę Aleksander zawiadamia listownie mieszczan, ziemian i sług Połonskich [26]). Obaj bracia w czasie sprawy między Aleksandrem Chodkiewiczem a kniaziem Semenem (Iwanowiczem) Wołodimerowiczem o Żukopicze 1495 r., zajawiają pretensye swe do tego majątku jako blizkość po matce [27]), 1496 r. biorą w zastaw wieś Pianь [28]). Na wiosnę następnego roku obaj bracia wspólnemi siłami odparli skutecznie napad Tatarów [29]). Odtąd losy braci się dzielą, Konstanty zo-

---

[1]) W Grodnie 4 Lutego 1516 (Arch. Sław. III 136—137). [2]) W Wilnie 15 Kwietnia 1522 (Arch. Sław.
III 229—230. [3]) Patrz wyżej. [4]) W Brześciu Kwietnia 20 ind. 11 (1463, Arch. Sław. I 44). [5]) Stryjkowski
II 235. [6]) Patrz wyżej. [7]) Arch. Sław. I 56 i A. J. Z. R. I 293). [8]) Arch. Sław. I 57. [9]) Tamże 60. [10])
Tamże 61. [11]) Patrz wyżej str. 4. [12]) Co do innych córek to nazwana *siostrą kniazia Konstantego* pani Se-
menowa Olizarowicza (S. 12 k. 29, dr. Arch. Sław. IV 270) faktycznie była jego siostrą stryjeczną a cór-
ką kniazia Jurja Wasilewicza Zasławskiego (Arch. Sław. IV 78). Synem innej siostry (ale pewnie nie ro-
dzonej?) był kniaź Konstanty Fedorowicz (Kroszyński) podpisany 1499 r. jako *siostrzeniec kniazia Konstan-
tego* (Arch. Sbor. VI 3). Krewną kn. Konstantego była również żona Dachna, za którego kniaź Konstanty
wydał *siostrzenicę* (plemiannicu) dając jej w posagu Raznicze nad Styrem i trzy dworzyszcza w Rudnikach
i Kołku (Zr. dziej. VI 84). W 1531 r. król potwierdza ziemianinowi hospodarskiemu Daszku Wasilewiczu
posiadanie sioła Raznicy nadanego jeszcze przez kn. Ostrogskiego, gdy ten wydawał za niego *jedną z sien-
nych dziewcząt, bliską krewnę swą Maryę Fedorównę* (Zr. 17 k. 96/99). [13]) Niesiecki VII 179, Stebelski, Przy-
datki do chronologii Lwów 1867 str. 51. [14]) Arch. Sław. III 38—39. [15]) Z. 9 d. 306 (patrz niżej). [16]) Z. 8
k. 430, dr. A. Z. R. II 57. [17]) Źródła do dziejów II 428. [18]) Tamże. [19]) Z. 20 k. 157. [20]) Z. 4 k. 28. [21])
Arch. Sław. I 84—87 d. 88—90. [22]) Tamże 88 d. 92. [23]) Tamże 68 d. 72. [24]) Z. 4 k. 77 od. [25]) Z. 5 k. 5
od.—6. [26]) Arch. Sław. I 143 d. 141 i str. 144 d. 143. [27]) Z. 6 str. 570. [28]) Arch. Sław. I 77 d. 81. [29]) Ka-
ramzin VI pr. 629 str. 102, Danił. Skarbiec Nr. 2099.

stawszy hetmanem zajęty był służbą, Michał pozostał na Wołyniu; w 1500 r. po wzięciu kniazia Konstantego do niewoli Moskiewskiej, ówczesny starosta Łucki i marszałek ziemi Wołyńskiej kniaź Semen Jurjewicz Holszański, otrzymał po nim hetmaństwo a na miejsce jego kniaź Michał otrzymał nominacyę na starostwo Łuckie i marszałkostwo ziemi Wołyńskiej [1]). Już w Grudniu tegoż roku król pisze do *starosty Łuckiego, marszałka ziemi Wołyńskiej kniazia Michała Iwanowicza Ostrogskiego* w sprawie arendy myta Łuckiego [2]). W Marcu 1501 r. na przywileju Wasilowi Chrebtowiczowi na Horuchow *starosta Łucki, marszalek Wołyńskiej ziemi kniaź Michał Ostrożski* podpisany jako świadek [3]). Ostatnia to wzmianka o nim, umarł w tymże roku [4]) bezpotomny a niezawodnie i bezżenny [5]).

Kniaż Konstanty Iwanowicz Ostrogski wzmiankowany 1486—1497 obok brata Michała [6]), występując sam na początku 1495 r., spotykał w Moskwie w. księżnę Helenę jadącą na Litwę [7]), poczem *kniaź Konstanty Iwanowicz Ostrożski* otrzymuje 10 Czerwca 1496 r. przywilej na Wzdołbicę i Hlinsko, które trzymał pan Olizar Sziłowicz [8]). W połowie następnego roku, może za zwycięztwo odniesione na wiosnę 1497 r. nad Tatarami [9]), kniaź Konstanty mianowany hetmanem najwyższym wielkiego księstwa Litewskiego; już jako hetman kontrasygnował w Brasławiu 11-go Września 1497 r. przywilej Aleksandra kniaziowi Tymofiejowi Kapuście [10]). W kilka dni później (30 Września) tenże *Konstanty książę Ostrowski (sic) hetman najwyższy wielkiego księstwa Litewskiego* otrzymuje potwierdzenie na posiadanie Wzdołbicy i Hlińska z przyległemi wsiami w powiecie Krzemienieckim [11]). Wkrótce potem otrzymał starostwo Brasławskie, Zwinogrodzkie i Winnickie. Z tymi tytułami uzyskuje 1 Maja 1498 r. potwierdzenie na kupno Szepli z przysiołkami [12]). W tymże roku wyrabia ziemianinowi Wołyńskiemu Tresce przywilej na dwa dwory w powiecie Łuckim w zamianę przysiołka Okunina w Zdołbicy [13]), otrzymuje 5 Czerwca potwierdzenie na dwór Ataczykowski z folwarkiem i młynem w Łucku [14]), 6 Czerwca przywilej na założenie miasta we wsi Dubno [15]) i tegoż dnia na Zdzięcioł [16]). Z tego majątku zapisuje 5 Czerwca 1499 r. dziesięcinę na cerkiew soborną Wileńską [17]), poczem 23-go Czerwca 1499 r. otrzymuje przywilej na Zwiahel [18]). Pod pozorem opiekowania się uciśnioną na Litwie wiarą Grecką, wielki książę Iwan Wasilewicz zerwał przymierze z zięciem, wojska Rosyjskie na wiosnę 1500 r. wkroczyły w granice Litewskie, zajęły Brańsk, Putiwl, Dorohobuż; wysłane na ich spotkanie wojsko Litewskie pod wodzą kn. Konstantego, stanęło nad rzeką Wiedroszą, gdzie 14 Lipca 1500 r. przyszło do bitwy, w której Litwini ciężkiej doznali klęski i kniazia Konstantego i wielu innych panów wzięto do niewoli [19]). Kniaź Konstanty najprzód zesłany w okowach do Wołogdy [20]), następnie przeprowadzony do Moskwy, trzymany był pod strażą i miał sobie wyznaczone mieszkanie na Jerszowskiej ulicy, gdzie go posłowie Litewscy w Lutym 1501 r. odwiedzali [21]). Car zmusił go do wykonania mu przysięgi, wskutek czego *kniaź Konstanty Iwanowicz Ostrogski* wydał carowi w Moskwie 18 Października 1506 r. zapis na wierność [22]). Pozbywszy się takim sposobem ścisłego nadzoru, zdołał po siedmioletniej niewoli uciec z Moskwy i przybył do Wilna 25 Września 1507 r. [23]). Podczas nieobecności kniazia Konstantego, majątkami jego zarządzał szwagier jego kniaź Andrzej Aleksandrowicz Sanguszkowicz, który w 1506 r. uczynił rozgraniczenie dóbr Zasławskich od Ostrogskich [24]). Król Zygmunt, odebrawszy hetmaństwo Kiszce, starostwo Łuckie i marszałkostwo Wołyńskie Fedorowi Januszewiczowi, a starostwo Bracławskie

---

[1]) Senatorowie 22. [2]) Z. 5 k. 327 i Z. 6 str. 359. [3]) 7009 Marca 31 ind. 4 (1501, Z. 6 str. 377). [4]) Senatorowie 22. [5]) Niesiecki daje mu syna Romana i córkę Maruszę za Maciejem Jełowickim (VII 179). Ów Roman *„siostrzeniec kniazia Konstantego"* był Sanguszką (patrz wyżej). O tem, aby Marusza Jełowicka była kniażną Ostrogską, dokumenty milczą jak najzupełniej. [6]) Patrz wyżej. [7]) Karpow I 185. [8]) Z. 6 str. 131—132, druk. A. Z. R. I 163 d. 138. [9]) Danił. Skarbiec Nr. 2099, patrz wyżej. [10]) Z. 6 str. 190. [11]) Arch. Sław. I 113 d. 114. [12]) Z. 6 str. 206, dr. Arch. Sław. III 29. [13]) 1498 Kwietnia 26 (Z. 6 str. 209—210). [14]) Z. 6 str. 220, dr. Berszadski, Dokumenty i regesty I 59. [15]) Arch. Sław. I 114 d. 115. [16]) Tamże I 116 d. 116. [17]) Arch. Sbor. VI 2 d. 2. [18]) Arch. Sław. I 117 d. 117. [19]) Latop. Danił. str. 283—284, Karamzin VI str. 186. Karpow I 302; Bychowca Kronika str. 68—69, ma mylny rok 1499, za nią Stryjkowski II 309—310 i inni. [20]) Karamzin IV pr. 491, VII pr. 24. [21]) Karpow I 324. [22]) Karamzin VII pr. 24. [23]) Acta Tomiciana I 18. [24]) Arch. Sław. III 38—39.

kn. Zbarażskiemu (Wiszniowieckiemu), powrócił mu zaraz urzędy dawniej zajmowane, a nadto mianował go starostą Łuckim i marszałkiem ziemi Wołyńskiej. Już 27 Listopada 1507 r. *kniaź Konstanty Iwanowicz Ostrogski hetman, starosta Łucki, Brasławski i Winnicki, marszałek ziemi Wołyńskiej*, otrzymuje przywilej na Cudnow [1]). Kolejno uzyskuje przywileje i potwierdzenie dawnych nadań: na monaster Żydyczyński (4 Grudnia 1507) [2]), na Zwiahel (26 Grudnia) [3]), na osadzenie miasta w Dubnie (28 Grudnia) [4]), na 200 kop rocznie z myta Łuckiego (29 Grudnia) [5]) i jednocześnie na Zdołbicę, Hlińsko i Bohdaszów [6]), oraz na Zdzięcioł [7]). Już na początku następnego 1508 r. brał udział w wojnie przeciwko Moskwie i przyczynił się do zwycięztwa nad Orszą [8]). W tymże roku na Wołyniu odparł napad Tatarów na Litwę [9]). W czasie tych wojen otrzymał przywileje: na dom w Wilnie (6 Września 1508) [10]), na Turów (21 Października) [11]), oraz na uwolnienie poddanych Ostroga, Połonnego i Dubna od wołowszczyzny (20 Października) [12]), co król w rok potem (16 Listopada 1509) rozciąga na wszystkich poddanych kniazia Konstantego, któremu jednocześnie nadaje Pełżę i Pticzę [13]). Poprzednio, bo w Listopadzie 1508 r. prosi króla o zapłacenie długów, które zaciągnął pełniąc służbę dla kraju [14]). Ożeniwszy się z kniażną Tatianną Semenówną córką kniazia Semena Jurjewicza Holszańskiego i kniażny Nastazyi Zbarażskiej, wnuczką kniahini Semenowej Wasilewicza Zbarażskiej Maryi, tytułującej się księżną Rowieńską, *kniaź Konstanty Iwanowicz Ostrogski hetman, starosta Łucki, Brasławski i Winnicki, marszałek ziemi Wołyńskiej*, zapisuje (8 Kwietnia 1509) *żonie swej kniażnie Tatiannie Semenównie* 1000 kop groszy wiana na Turowie, który już *dziad jego kniaź Wasil* trzymał [15]). W 1511 r. otrzymuje przywilej na jarmarki w Połonnem [16]) i monaster w Łuckim powiecie [17]). Wkrótce potem (2 Maja 1511 r.) występując z tym samym tytułem wspólnie z *żoną Tatianną i synem Ilią* sporządza zapis Turowskiej Preobrażeńskiej cerkwi [18]). Widocznie do zajmowanych już urzędów otrzymał w Czerwcu 1511 r. kasztelanię Wileńską. Jeszcze w pierwszych dniach Czerwca 1511 r. jako *hetman, starosta Łucki* i t. d., wygrał sprawę z kniaziem Jurjem Iwanowiczem Dubrowickim o prawo poboru w Stepaniu i części tych dóbr, które wziął za żoną [19]), a już 18 Czerwca 1511 r. jako *kasztelan Wileński, hetman, starosta Łucki* i t. d., otrzymuje przywilej na Stepań, Zołotyjów, Podolany, Horbatów, Horodec, Tutowicze i Luchczę, które przedtem podług nadania króla Kazimierza, były w posiadaniu kniazia Jurja Semenowicza Holszańskiego [20]). W tym samym czasie otrzymuje potwierdzenie posiadania wszystkich dóbr, a mianowicie Ostroga z dworami Krupą i Brodowem, Połonnego, Dubna z dworem Iwaniem, Krasiłowa, Zdzięcioła, Zwiahla, Zdołbicy, Turowa, Cudnowa, dworów Poworśko, Pełzy i Pticzy [21]). W następnym roku odpierając napad Tatarów, pobił ich na głowę pod Wiśniowcem 28 Kwietnia 1512 r. [22]). W tymże roku (29 Czerwca 1512) otrzymuje potwierdzenie na dobra Mokrzca i Kościańca w powiecie Krzemienieckim, oraz Bałazewicz, Kopcewicz, Szostawicz w powiecie Mozyrskim [23]). Dwukrotnie 1512 i 1513 r. zajawiał swe prawa do spadku po Zofii z Rohatyńskich 1-o kniahini Kobryńskiej, 2-o Pacowej, 3-o Radziwiłłowej [24]); w 1513 r. (10 Lutego) z *żoną Tatianną i synem Ilią* czyni ponowny zapis Turowskiej cerkwi [25]) i tegoż roku (21 Września) otrzymuje przywilej na kasztelanię Wileńską [26]), którą faktycznie od przeszło dwóch lat trzymał. W następnym roku dowodząc wojskami Litewskiemi, zadał wojskom Moskiewskim 8 Września 1514 r. pod Orszą dotkliwą porażkę, nie zdołał jednak odzyskać Smoleńska [27]). W nagrodę zasług 20 Grudnia t. r. otrzymuje przywilej na Dorohobuż na Wołyniu [28]), a w następnym roku na młyn na rzece Mołczadi [29]). W Styczniu 1516 r. kniaź Konstanty na skutek układu z Pacem, otrzymał Lemnicę, Połonne i summę na

---

[1]) Z. 8 k. 193—194, dr. A. Z. R. II 30 i Arch. Sław. III 49. [2]) Z. 8 k. 199 od.—200, dr. A. Z. R. II 31. [3]) Z. 8 k. 202, dr. A. Z. R. II 32. [4]) Arch. Sław. III 50. [5]) Z. 8 k. 98, dr. A. Z. R. II 33. [6]) Arch. Sław. III 53. [7]) Tamże 54. [8]) Stryjkowski II 350, Karamzin VII 14. [9]) Stryjkowski II 351. [10]) Arch. Sław. III 58. [11]) Tamże III 64. [12]) Z. 8. k. 247 od. [13]) Tamże k. 319 od., dr. Arch. Sław. III 69. [14]) A. Z. R. II 57. [15]) W Łucku Kwietnia 8 ind. 12 (1509, z mylną datą 1514, Źródła do dziejów II 424). [16]) 1511 Marca 5 (Z. 8 k. 478, dr. Arch. Sław. III 80). [17]) Z. 9 d. 61. [18]) 7019 Maja 2 (1511, Arch Sław. IV 1, data 7016=1508 mylna). [19]) S. 2 k. 78. [20]) Z. 8 k. 500, dr. Arch. Sław. III 83. [21]) Arch. Sław. III 87. [22]) Stryjkowski II 365—371. [23]) Z. 9 d. 40, dr. Arch. Sław. III 94—95. [24]) S. 2 k. 143 i 346. [25]) Arch. Sbor. IV 2. [26]) Arch. Sław. III 105. [27]) Karamzin VII 43—44, Stryjkowski II 379—384. [28]) Arch. Sław. III 121—124. [29]) Z. 9 d. 283.

Słoweńsku [1]); w tymże czasie otrzymuje przywilej na Ochonowo w powiecie Nowogrodzkim [2]) i potwierdzenie na kupno Tarasowa i dworu w Mińsku [3]). W tymże miesiącu (23 Stycznia 1516 r.) król na prośbę kniazia Konstantego, zostające w jego posiadaniu dzierżawy Brasławską, Winnicką i Zwinogrodzką, nadaje *siostrzeńcowi kniazia*, kniaziowi Romanowi Andrejewiczowi Sanguszkowiczowi [4]), który tegoż dnia występuje z tytułem namiestnika Brasławskiego i Winnickiego [5]). Dziwna rzecz, że i kniaź Konstanty zachował jeszcze przez pewien czas te tytuły. Jako *pan Wileński, hetman najwyższy, starosta Łucki, Brasławski i Winnicki, marszałek ziemi Wołyńskiej*, otrzymuje (4 Lutego 1516) potwierdzenie na wykupno Nowostawiec i Ilina [6]) i wspólnie *z żoną Tatianną*, stosownie do woli *nieboszczki teściowej swej kniahini Semenowej Jurjewicza Nastazyi*, zapisuje (6 Marca 1516) na monaster Pieczerski w Kijowie, dwór Horodok i sioło Wolnicę [7]). Poczem zarzucił tytuły starostw Brasławskiego i Winnickiego. Tylko jako *pan Wileński, hetman, starosta Łucki i marszałek ziemi Wołyńskiej*, otrzymuje potwierdzenia: na dwór Góry pod Wilnem i inne ziemie na Litwie (2 Października 1516) [8]), na kupno ziem i łąk przyległych do Świran (7 Grudnia 1516) [9]) i na jezioro Switezi w Nowogrodzkiem z ludźmi (9 Grudnia 1516) [10]). Po śmierci siostrzeńca swego kniazia Romana, który na schyłku 1516 lub na początku 1517 r. poległ w wojnie z Tatarami [11]), kniaź Konstanty powrócił do Brasławia i Winnicy; już w Kwietniu 1517 r. występuje ponownie z tytułem tych starostw [12]) i w tymże roku (9 Września 1517) otrzymuje potwierdzenie na Krasiłów, z przywilejem na włość Kuźmińską [13]). W jesieni tegoż roku wojując z Moskwą, zmuszony do odstąpienia od oblężenia Opoczki, doznał porażki pod jej murami (18 Października 1517) przez wojsko Moskiewskie [14]). W następnym 1518 r. kniaź Konstanty otrzymuje przywileje na Kotłów i Raznicze we włości Kołkowskiej (1 Maja) [15]), na odbywanie jarmarków w dobrach swoich Ostrogu, Połonnem, Dubnie, Kołodnem, Równem i Krasiłowie (1 Maja) [16]), zatwierdzenie posiadania dóbr spadłych nań *po babce jego żony księżnej Maryi Semenowej Rowieńskiej* (4 Maja) [17]), oraz zatwierdzenie w posiadaniu dóbr ojczystych i macierzystych, jako też spadkowych i jakiemkolwiek prawem nabytych (7 Maja) [18]). W 1519 r. kniaź Konstanty stawiając czoło Tatarom, którzy się aż pod sam Kraków zapędzili, głównie z powodu że go Polacy słuchać nie chcieli, doznał (w Sierpniu 1519) klęski pod Sokalem [19]). Poczem otrzymuje (15 Września) potwierdzenie na Zwiahel, z prawem osadzenia tam miasta [20]) i potwierdzenie zapisu kniazia Pawła Holszanskiego biskupa Łuckiego części tego w Holszanach, Szeszołach, Hłusku i Romanowie (16 Września) [21]). W 1520 r. *kniaź Konstanty z żoną Tatianną i synem Ilią* sporządzają (5 Marca) zapis na katedrę episkopii Turowskiej w Turowie [22]). W następnym roku (1521) król zwalnia poddanych kniazia Konstantego od opłaty myta za sól w Łucku i Zasławiu [23]). Dnia 25 Marca 1522 r. *kniaź Konstanty Iwanowicz Ostrogski* pozostając *hetmanem oraz starostą Brasławskim i Winnickim, z kasztelana Wileńskiego, starosty Łuckiego i marszałka ziemi Wołyńskiej*, mianowany **w o j e w o d ą T r o c k i m** [24]). W ślad za tem (15 Kwietnia) otrzymuje potwierdzenie kupna Teplena, Wołkoszowa, Zniesienia, oraz wykupna Nowostawiec z Ilinem [25]) i 29 Czerwca przywilej na dworzyszcza Mokrec i Kostence w Krzemienieckim powiecie, oraz sioła Bołożewicze, Koptewicze i Szczestowicze w powiecie Mozyrskim [26]); 4 Lipca 1522 r. wspólnie *z żoną Tatianną Semenówną Holszańską i synem Ilią*, zapisuje fundusz na soborną cerkiew w Wilnie [27]). Ostatnia to wzmianka o kniahini Tatiannie, która umarła w kilka dni później 12 Lipca 1522 r. pochowana w Pieczerskiej Ławrze w Kijowie [28]). We dwa tygodnie po jej śmierci (26 Lipca 1522) *kniaź Konstanty Iwanowicz Ostrogski*

---

[1]) Patrz wyżej str. 165. [2]) 1516 Stycznia 14 (Z. 9 d. 303, dr. Arch. Sław. III 129). [3]) 1516 r. Stycznia 17 (Z. 9 d. 461, dr. Arch. Sław. III 131). [4]) Z. 9 d. 306, dr. Arch. Sław. III 133 i A. J. Z. R. II str. 128. [5]) Z. 9 d. 208, dr. Arch. Sław. III 134. [6]) Arch. Sław. III 136, patrz wyżej. [7]) A. Z. R. II 119—120 d. 96. [8]) Arch. Sław. III 144—146. [9]) Tamże 149. [10]) Tamże 151. [11]) Stryjkowski II 391, nazywając go synowcem Konstantego, kniaziem Ostrogskim (!). [12]) Arch. Sław. III 152. [13]) Tamże 156—159. [14]) Karamzin VII 54, Stryjkowski II 391. [15]) Arch. Sław. III 161. [16]) Tamże 163. [17]) Tamże 166. [18]) Tamże I 171. [19]) Stryjkowski II 392, Karamzin VII 59. [20]) Arch. Sław. III 191. [21]) Z. 11 k. 56, dr. tamże 193. [22]) A. Z. R. II 128. [23]) Arch. Sław. III 215. [24]) Tamże 220. [25]) Tamże 226—230. [26]) Z. 21 k. 162. [27]) Zbiór dawn. dypl. II 89—93. [28]) Nadgrobek (Kalnofojski, Teratourgema lubo Cuda, Kijów 1638 str. 35, Maksimowicz, Kiewlanin 147) z mylną datą „1531 indikt 11, Lipca 12“.

wojewoda Trocki, hetman najwyższy, starosta Brasławski i Winnicki zawiera umowę z kniahinią Semenową Michałowicza Słucką Nastazyą i synem jej kniaziem Jurjem Semenowiczem Słuckim, względem *małżeństwa swego z jej córką kniażną Aleksandrą* [1]). Tego roku 17 Sierpnia, na znak szczególnego odznaczenia, otrzymuje dla siebie i potomków swych przywilej na pieczętowanie się czerwonym woskiem [2]). Widocznie z powodu zamierzonego drugiego małżeństwa, zapisuje 28 Sierpnia 1522 r. *synowi swemu kniaziowi Ilii*—Stepań, asekurując go jednocześnie, że majątki, które wziął za nieboszczką żoną a jego matką, po swoim żywocie tylko na niego spaść będą mogły [3]). Pod koniec tegoż roku otrzymuje przywileje: 5 Września 1522 r. na Satyjów z folwarkami [4]) i wspólnie z *synem Ilią* 20 Grudnia na Smolniany w powiecie Orszańskim, które trzymała niegdy *babka jego kniahinia Wasilisa Iwanowa Włodzimierzowiczowa Bielska* i syn jej kniaź Semen Bielski [5]), oraz 23 Grudnia na ludzi w Kikowie i Rohaczewie [6]). Przez kilka następnych lat (1523—1525) nie spotykamy przywilejów na korzyść kniazia Konstantego. W tym czasie musiały się odbyć jego zaślubiny z kniażną Aleksandrą Słucką. Dopiero 8 Września 1526 r. otrzymuje potwierdzenie zapisu Josifa archimandryty Kobryńskiego [7]), a 18 Października t. r. potwierdzenie kupna Nizhołowa [8]). W następnym roku uzyskuje (1 Kwietnia 1527) zmianę dni targowych w dobrach innych panów Wołyńskich [9]) i w tymże roku (7 Sierpnia) król potwierdza poddanym jego zwolnienie od opłaty myta od soli [10]). W tymże roku wojował przeciwko Tatarom, których goniąc za Kijów, poraził pod Olszanicą [11]). Według popisu ziemskiego, sporządzonego w pierwszej połowie 1528 r., kniaź Konstanty obowiązany dostarczać na ekspedycye wojenne ze wszystkich swoich dóbr 426 koni [12]). W końcu następnego roku (28 Grudnia 1528) *wojewodzina Trocka, hetmanowa, starościna Brasławska i Winnicka, kniahinia Konstantynowa Iwanowicza Ostrożska, kniażna Aleksandra Semenówna Olelkowicza,* otrzymuje potwierdzenie zapisu mężowskiego, który pojąwszy ją za żonę, za zezwoleniem matki jej kniahini Semenowej Michałowicza Nastazyi z synem kniaziem Jurjem Słuckim i wziąwszy za nią oprócz wyprawy 1000 czerwonych złotych Węgierskich posagu, zapisał jej 6000 kop groszy na Turowie, Satyjowie i innych dobrach, które jej mają spłacić *dzieci jej kniaź Wasil i kniażna Zofia,* oraz *starszy syn jego kniaź Ilia* i jednocześnie postanowił, że *syn jego Ilia, urodzony z kniażny Holszańskiej,* ma podzielić się na równo majątkami z *kniaziem Wasilem synem jej* i obaj mają wyposażyć *córkę jej kniażnę Zofię* [13]). Prawie jednocześnie król potwierdza kniahini Aleksandrze inny zapis mężowski dworu Słoweńska na wieczność [14]). W Lutym 1529 r. kniaź Konstanty otrzymuje potwierdzenia: na założenie miasta w Czernihowie [15]), na jarmarki w Satyjowie [16]) i na kupno Romanowa [17]). Jeszcze 1 Września 1529 r. *wojewoda Trocki, hetman najwyższy, starosta Brasławski i Winnicki, kniaź Konstanty Iwanowicz Ostrogski,* podpisany w Wilnie jako świadek na akcie potwierdzającym przywileje obywateli Kijowskich [18]). Ostatnia to współczesna wzmianka o nim. Z listu królewskiego, pisanego 25 Sierpnia 1530 r. do kniazia Połubińskiego i Korsaka, w sprawie Radziwiłłów ze Skinderem okazuje się, że kniaź Konstanty już nie żył w tym czasie [19]), a że według Stryjkowskiego umarł po „Wniebowzięciu Panny Maryi" (15 Sierpnia) [20]), wypadnie więc, że umarł w Sierpniu (między 15 a 25) 1530 r., pochowany w Kijowie w monasterze Pieczerskim. Według nadgrobku umarł 1533 r., przeżywszy lat 70 i wygrawszy 63 bitew [21]). Już 5 Października 1530 r. na skutek skargi kniazia Jurja Semenowicza Słuckiego, występującego w imieniu *siostry swej kniahini Konstantynowej Iwanowicza Ostrogskiej kniażny Aleksandry wojewodzinej Trockiej,* król nakazuje *wojewodzicowi Trockiemu, staroście Brasławskiemu i Winnickiemu, kniaziowi Ilii Konstantynowiczowi Ostrogskiemu,* aby przywileje, listy i testament kniazia Konstantego, które zrabował napadłszy na Turów

1) Źródła do dziejów II 425—428. 2) Z. 12 k. 16—17, dr. A. Z. R. II 143 i Arch. Sław. III 235. 3)
Arch. Sław. III 236—238. 4) Z. 12 k. 63, dr. Arch. Sław. III 242—243 i A. Z. R. II 146—147. 5) Z. 12 k. 22,
dr. Arch. Sław. III 245. 6) Z. 12 k. 62, dr. Arch. Sław. III 243—4. 7) Z. 12 k. 331, dr. A. J. Z. R. I 70 d. 84. 8) Z.
12 k. 336, dr. Arch. Sław. III 297—299. 9) Z. 12 k. 347, dr. Arch. Sław. III 300. 10) Arch. Sław. III 311. 11)
Stryjkowski II 394. 12) P. I 193—223. 13) Z. 12 k. 404, dr. A. Z. R. II 191. 14) Z. 12 k. 406. 15) Tamże k.
413, dr. Arch. Sław. III 341. 16) Z. 12 k. 415. 17) Tamże k. 416, dr. Arch. Sław. III 347. 18) Z. 25 k. 157—
162, dr. A. Z. R. II 207—211 d. 164. 19) Z. 17 k. 17—18. 20) Stryjkowski II 397. 21) Maksimowicz, Kie-
wlanin 146.

podczas tego, gdy kniahinia odwoziła do Kijowa ciało nieboszczyka męża, wymienionej kniahini, w obec posłanego w tym celu dworzanina, niezwłocznie powrócił [1]). Widocznie iednak nie ograniczył się kniaź Ilia powyższym napadem na Turów i gwałtem pozajmował i inne dobra macochy swej. Wskutek czego król wyrokiem swym z dnia 3 Lutego 1531 r. nakazuje *kniaziowi Ilii Konstantynowiczowi Ostrogskiemu, staroście Brasławskiemu i Winnickiemu, wojewodzicowi Trockiemu,* aby powrócił *macosze swej kniahini Aleksandrze* dobra, zamek Turów z włościami, oraz Satyjów, Krupę z Poworskiem, z Kotowem i Tarasowo, które ojciec jego zapisał jej w 6000 kopach groszy, przytem aby zwrócił jej pożyczone u niej dwa łańcuchy złote, dwa pasy srebrne i dwa tuziny łyżek srebrnych [2]). Prawa kniahini nie były tak niezaprzeczone, aby nie wstąpiła z pasierbem w tranzakcyę, szczególniej gdy się okazało, że zapis na Turowie miała pierwsza żona kniazia Konstantego, a Słoweńsko jest macierzystym majątkiem kniazia Ilii, więc (20 Marca 1531) innym wyrokiem król pozostawia kniahinię przy Zdzięciole i dworze Sochanowie, które już wzięła w zamian do czasu, rozkazując jej powrócić kniaziowi Ilii pasierbowi swemu Turów oraz dwory Krupa, Słoweńsko i Tarasow, gdyż na Turowie było zapisane wiano matki kniazia Ilii, których dotąd nie oddała [3]). W lecie tegoż roku za wdaniem się króla i zesłanych przez niego komisarzy, nastąpiła ostatnia ugoda między pasierbem i macochą [4]), poczem 5 Sierpnia 1531 r. nastąpił ostateczny wyrok w tej sprawie między *wojewodzicem Trockim, starostą Brasławskim i Winnickim kniaziem Ilią Konstantynowiczem Ostrożskim a macochą jego wojewodziną Trocką, kniahinią Konstantową Ostrożską Aleksandrą,* którym tej ostatniej przyznano Turów, Tarasów i Słoweńsko, zaś Zdzięcioł i Ochonowo nakazano wrócić kniaziowi Ilii; *córkę jej, siostrę swą* obowiązani wyposażyć *bracia kniaziowie Ilia i Wasil,* Turowem i Tarasowem mają się po śmierci kniahini bracia podzielić, zaś Słoweńsko jako macierzyzna kniazia Ilii, ma wyłącznie do niego powrócić [5]). Do wykonania tego wyroku król wyznaczył kniazia Fedora Andrejewicza Sanguszkowicza starostę Włodzimierskiego a przy nim komisarzy, których pod koniec 1531 r. wzywał, aby sprawę kniazia Ilii Konstantynowicza Ostrożskiego z macochą nie odkładając, sądzili [6]). Od tego czasu o kniahini Aleksandrze spotykamy już niewiele wzmianek. W 1537 r. otrzymuje ona przywilej na targi w Tarasowie [7]). W 1540 *kniahinia Aleksandra Konstantynowa Ostrogska i syn jej Wasil* procesowali się z kniażną Beatą Iliną Ostrogską [8]). W 1555 r. *kniahinia Konstantynowa Iwanowicza Ostrożska wojewodzina Trocka, hetmanowa najwyższa wielkiego księstwa Litewskiego, kniażna Aleksandra Semenówna,* miała sprawę z kniaziem Semenem Jurjewiczem Holszańskim o wzajemne krzywdy w graniczących majątkach Turowie i Ryczowie, której termin naznaczony [9]). Jeszcze w 1556 roku *kniahinia Aleksandra Semenówna Ostrogska* otrzymuje przywilej na założenie miasta w majątku swoim Sliedy [10]).

Z przytoczonych wyżej szczegółów o kniaziu Konstantym, jego żonach i dzieciach, okazuje się, iż miał dwie żony. Pierwsza k n i a ż n a T a t i a n n a S e m e n ó w n a H o l s z a ń s k a poślubiona prawdopodobnie 1509 r., zmarła 12 Lipca 1522 r., urodziła mu jedynego syna kniazia Ilię; druga k n i a ż n a A l e k s a n d r a S e m e n ó w n a O l e l k o w i c z ó w n a S ł u c k a, poślubiona prawdopodobnie 1523 r., urodziła mu syna Wasila i córkę **Zofię**. Ta ostatnia, występująca 1528—1531 [11]), zapewne umarła dzieckiem.

Kniaź Ilia (Eliasz) Konstantynowicz urodził się w 1510 r. [12]) i już w latach 1511, 1513, 1520 i 1522 występuje obok rodziców [13]). W 1520 r. kniaź Andrzej Jurjewicz Zasławski przybiera sobie *kniazia Ilię, syna brata swego kniazia Konstantyna Iwanowicza Ostrogskiego, pana Wileńskiego* etc. za syna i zapisuje mu trzecią część dóbr ojczystych, które mu przypadną w dziale z bratową kniahinią Iwanową Zasławską i jej synami, składających się z Żukowa, Diatłowa, Stawu, Mereczanki, Baczmanowa, Diakowa, Berezdowa i Poczapcy, wraz z mytem w Zasławiu, Ostrogu i Łucku, oddalając bratowę

---

[1]) Z. 17 k. 34, dr. A. J. Z. R. I 78 d. 93. [2]) Z. 17 k. 60. [3]) Tamże k. 65—66. [4]) Z. 15 k. 85 d. 99, k. 87 d. 100 i k. 92 d. 110. [5]) Arch. Sław. III 385—387. [6]) Z. 17 k. 113. [7]) Z. 21 k. 83 dr. Arch. Sław. IV 113. [8]) Arch. Sław. IV 268. [9]) S. 33 k. 297 od. [10]) Z. 35 d. 187. [11]) Patrz wyżej. [12]) Gdy ślub rodziców nastąpił prawdopodobnie 1509, a pierwsza o nim wzmianka 1511 r., niezawodnie więc rodził się 1510. Dyspensa papieska wydana 1523 r. do przyszłego małżeństwa z Anną Radziwiłłówną świadczy, że miał wówczas 12 lat (Przeździecki, Jagiellonki II 44). [13]) Patrz wyżej.

kniahinię Iwanową Zasławską i synów jej, synowców swoich kniaziów Michała i Kuźmę Iwanowiczów [1]). W 1522 r. (28 Marca) król nadaje *kniaziowi Ilii synowi kniazia Konstantego Ostrogskiego, wojewody Trockiego* i t. d., zamki Bracław, Winnicę i Zwinogród, które ma objąć po śmierci ojca swego [2]) i tenże kniaź Ilia otrzymuje od ojca (28 Sierpnia) Stepań, oraz asekuracyę co do spadku po matce [3]). W następnym roku, wymieniony obok ojca w przywilejach na Smolniany, oraz ludzi w Kikowie i Rohaczewie [4]). Po śmierci ojca (Sierpień 1530) objął niezwłocznie w posiadanie dzierżawy Bracławską i Winnicką i przez cały rok procesował się z macochą o dane jej przez jej męża a jego ojca zapisy [5]). W tym czasie *wojewodzic Trocki, starosta Brasławski i Winnicki kniaź Ilia Konstantynowicz Ostrożski* (1 Sierpnia 1531) otrzymał potwierdzenie przywileju na wszystkie majątki macierzyste i przywilej na Stepań, wykluczające od tych majątków macochę jego kniahinię Aleksandrę Semenównę i jej dzieci kniazia Wasila i kniahinię Zofię [6]), oraz potwierdzenie na Satyjów [7]). Jednocześnie kn. Ilia zajawia pretensye do tego, że ojciec jego powróciwszy z niewoli, zamiast własnego swego majątku Zdzięcioła, zapisał na cerkiew majątki macierzyste kn. Ilii: Szeszoły, Swirany i Kroszty, którą to sprawę odłożono do dojścia do lat brata Ilii, kn. Wasila [8]). Około tego czasu król poleca mu, aby wziął w swoją opiekę tak kniazia Andrzeja Zasławskiego, jako i jego majątki i bronił go od wszelkich krzywd [9]). W latach 1532—1534 ma bezustanne sprawy z kniaziem Kuźmą Iwanowiczem Zasławskim o zagarnięcie Tarnówki, oraz o to, aby mu wydawał połowę myta Ostrogskiego, które ojciec jego kniaź Konstanty mając matkę Kuźmy z dziećmi w opiece, całe na siebie zagarnął, a także o krzywdy wyrządzane przez poddanych kniazia Ilii, majątkom i poddanym kniazia Kuźmy [10]). W 1534 r. kniaź Andrzej Jurjewicz Zasławski potwierdzając dawniejszy zapis zeznaje, że będąc bezdzietnym i bezżennym, przybrał sobie *kniazia Ilię bratanicza swego* za syna i temuż zapisuje trzecią część dóbr swych ojczystych i macierzystych na wieczność, a dwie trzecie części w sumie 2000 kop groszy i 1000 czerwonych złotych, oddalając bratową kniahinią Iwanowę i synowca swego kniazia Kuźmę [11]). Kniaź Andrzej umarł wkrótce po sporządzeniu tego zapisu (około 1535 r.) i zaraz wytoczyła się przed królem między Zasławskimi i Ostrogskim sprawa o spadek po nim, zakończona na razie wyrokiem 1536 r., którym kniaziowi Ilii przysądzono trzecią część dóbr kniazia Andrzeja, zapisaną mu na wieczność, a dwie inne części wzięto w sekwestr [12]). Podczas tej sprawy o spadek po kniaziu Andrzeju Zasławskim, zatargi sąsiedzkie między kniaziem Ilią i kn. Kuźmą nieustawały i król kilkakrotnie poleca kniaziowi Ilii, aby powstrzymał swych poddanych od wyrządzania krzywd i szkód w dobrach kniazia Kuźmy [13]). Inną sprawę prowadził kniaź Ilia 1536—1537 z Jurjem Mikołajewiczem Radziwiłłem kasztelanem Wileńskim o małżeństwo z jego córką. Widocznie w końcu 1522 r. po stracie matki kn. Ilii, kniaź Konstanty w celu zabezpieczenia jego losu, wszedł w układy z Radziwiłłem; oboje związali się pomiędzy sobą spisami i zakładami względem małżeństwa swych dzieci, kniazia Ilii z Anną Radziwiłłówną, skutkiem czego Radziwiłł dla małżeństwa katoliczki córki swej pięcioletniej Anny z wyznawcą wiary Greckiej, dwunastoletnim kn. Ilią, uzyskuje w Marcu 1523 r. dyspensę papieską [14]). W późniejszym czasie jednak Radziwiłł zawarł nowe układy z Olbrachtem Gasztoldem wojewodą Wileńskim i kanclerzem, o wydanie Anny za Stanisława Gasztolda wojewodę Nowogrodzkiego, syna Olbrachta, i obaj ojcowie wysłali do kniazia Ilii służebników z uwiadomieniem, że Anna musi wyjść za Stanisława Gasztolda, więc on może pojąć za małżonkę młodszą córkę Radziwiłła Barbarę [15]). Ale wkrótce odstąpiono od tego zamiaru i postanowiono, że Anna ma pojąć kniazia Ilię, zaś Stanisław Gasztold ma poślubić młodszą córkę Radziwiłła pannę Barbarę, naznaczając termin w 6 tygodni po Wielkiej nocy następnego roku, o czem kniaź Ilia przez posłańca został uwiadomiony [16]) i co król 20 Października 1536 r. potwierdził [17]). Gdy jednak termin naznaczony minął, a kniaź Ilia narzeczonej swej nie poślubił, rozpoczął Radziwiłł sprawę przeciwko niemu (22 Maja 1537) [18]),

---

[1]) Arch. Sław. III 201—203. [2]) Tamże III 222—223. [3]) Patrz wyżej [4]) Tamże. [5]) Tamże. [6]) Arch. Sław. III 377—380. [7]) Tamże 380—384. [8]) Z. 17 k. 98/100. [9]) Arch. Sław. III 394. [10]) Tamże 399, 416, 417, 433, 456, 465, 466. [11]) Z. 17 k. 502, dr. Arch. Sław. III 471—473. [12]) Patrz niżej art. Zasławski. [13]) Arch. Sław. IV 14, 22, 34. [14]) Przeździecki, Jagiellonki II 48, 262—263. [15]) Tamże 49. [16]) 19 k. 272 d. 243. [17]) Z. 21 k. 103, dr. A. Z. R. II 338 d. 186. [18]) Z. 21 k 104.

odłożoną najprzód 3 Czerwca 1537 r., a następnie kilkakrotnie [1]). W sprawie tej pisał król list do Jurja Radziwiłła (4 Września 1537), zwalniając go z przyjazdu na skutek dawniejszego wezwania, do Krakowa [2]). Nareszcie 8 Grudnia 1537 r. w Krakowie król wydał dekret, uwalniający kniazia Ilię od wszelkich zapisów, umów i zaręk względem kasztelana Wileńskiego i córki jego Anny [3]). W trakcie tego kniaź Ilia otrzymuje 1 Lipca 1537 r. potwierdzenie na Chłapotyn [4]). Uwolniony od niemiłej narzeczonej, znalazł kn. Ilia na dworze królewskim inną żonę. Była nią wychowanica królewska Beata Kościelecka, córka Andrzeja Kościeleckiego podskarbiego koronnego i kasztelana Wojnickiego i Katarzyny Telniczanki (byłej kochanki Zygmunta I, matki Janusza z książąt Litewskich) [5]). Już 1 Stycznia 1539 roku *kniaź Ilia Konstantynowicz książę Ostrogski* czyni zapis *małżonce swej kniahini Beacie, córce nieboszczyka pana Kościeleckiego, podskarbiego koronnego i kasztelana Wojnickiego*, ubezpieczając wzięty za nią posag, summą zł. 33,082 na trzeciej części wszystkich swoich majątków, tak posiadanych, jako i tych, które otrzyma w dziale *z bratem kniaziem Wasilem Konstantynowiczem Ostrogskim* [6]). Chociaż kniaź Ilia w tym dokumencie nazywa Beatę małżonką, tem niemniej ślub ich odbył się dopiero 3 Lutego 1539 r. [7]), a zapis powyższy król *małżonce wojewodzica Trockiego, starosty Brasławskiego i Winnickiego, kniazia Ilii Konstantynowicza Ostrogskiego, córce nieboszczyka pana Kościeleckiego etc., kniahini Beacie*, potwierdza 16 Lutego 1539 r. [8]). W kilka miesięcy później król listem pisanym do kniazia Ilii, poleca mu, aby poddanym swoim zabronił czynić szkody w puszczy Zasławskiej, należącej do kniazia Kuźmy Iwanowicza Zasławskiego [9]). W Ostrogu 6 go Sierpnia 1539 r. *kniaź Ilia Konstantynowicz Ostrogski wojewodzic Trocki, starosta Brasławski i Winnicki* zeznaje, że pożyczywszy od żony swej kniahini Beaty 6,000 kop groszy Litewskich, w tej sumie oddał jej w zastaw zamek i miasto Równe z przyległościami [10]). W dwa tygodnie potem (16 Sierpnia) tenże kniaź Ilia spisuje testament, w którym wyraża życzenie, aby żona jego z dzieckiem które się ma urodzić, siedzieli spokojnie na połowie wszystkich majętności (druga połowa należała do brata jego kniazia Wasila). Żonie oprócz zapisanej oprawy za wiano, dawniej uczynionej darowizny zamków Stepania, Satyjowa i Chłapotyna, oraz zastawu Równego, zapisuje jeszcze połowę ruchomości i zwraca jej wniosek, jaki mu przyniosła [11]). Poczem umarł na zamku Ostrogskim 19 Sierpnia 1539 r. [12]), a w kilka miesięcy po jego śmierci wdowa po nim urodziła córkę Elżbietę (Halszkę) [13]). Umierając, kniaź Ilia zrzekł się spadku po kniaziu Andrzeju Zasławskim na rzecz kniazia Kuźmy, któremu król jeszcze w tymże 1539 r. spadek ten powraca [14]). Wkrótce potem (8 Stycznia 1540) król poleca kniahini Beacie, aby zwróciła kniaziowi Kuźmie wieś Tarnawkę [15]). Na początku następnego roku, król będąc w Wilnie 11 Stycznia 1541 r., dekretem testament kniazia Ilii skasował, kniaziowi Wasilowi Konstantynowiczowi przyznał lata zupełne, a wszystkie dobra książąt Ostrogskich kazał wziąść w sekwestr do uczynienia ostatecznego działu [16]). Opiekunem dóbr po kniaziu Ilii został kniaź Fedor Andrejewicz Sanguszko [17]), do którego król w ciągu 1541 r. kilkakrotnie, względem porządku w tych dobrach oraz działu ich, pisywał [18]). W tymże roku obie strony uczyniły kompromis, czyli zgodziły się na projekt działu, który to kompromis przez komisarzy spisanym został w Wilnie 20 Grudnia 1541 r. Dekretem tym przypadły na część kniazia Wasila: Dubno, Drohobuż, Zdzięcioł, Zwiahel, Krupa i Zdołbica, zaś na część kniahini Beaty i jej córki kniażny Halszki: Ostrog, Połonne, Krasiłow, Cudnow, Nowostawce [19]). Dodatkowy dział między *kniahinią Beatą Ostrogską a córką jej kniażną Halszką* dokonany został przez komisarzy królewskich 12 Maja 1542 r. Halszce dostały się: Połonne, Krasiłow i Cudnow, jako dwie trzecie dóbr ojczystych, zaś matce jej, jako trzecia część: Ostrog z przyległościami [20]), co wraz z dobrami zapisanemi jej poprzednio przez męża i odziedziczonemi po bracie

---

[1]) Z. 21 k. 148, 149, 152, 153, 163, 208. [2]) Tamże k. 186. [3]) Z. 20 d. 84 k. 90, dr. Przeździecki, Jagiellonki II 50. [4]) Z. 20 k. 30 d. 40. [5]) Przeździecki, Jagiellonki II 51 i I 4, 42—43. [6]) Arch. Sław. IV 177—178. [7]) Przeździecki, Jagiellonki II 52. [8]) Arch. Sław. IV 187—188. [9]) 1539 Kwietnia 27 (Arch. Sław. IV 194—195). [10]) Arch. Sław. IV 204. [11]) Testament nieboszczyka kniazia Ilii, potwierdzony 23 Września 1539 (Z. 21 k. 124, dr. Przeździecki, Jagiellonki II 263—269, Arch. Sław. IV 206—209). [12]) Przeździecki, Jagiellonki II 59. [13]) Tamże 60. [14]) Patrz niżej art. Zasławski. [15]) Arch. Sław. IV 231. [16]) Przeździecki, Jagiellonki II 62, Arch. Sław. IV 304. [17]) Z. 23 k. 175. [18]) Arch. Sław. IV 274, 275, 278, 291. [19]) Przeździecki, Jagiellonki II 64, 269—276. [20]) Arch. Sław. IV 313 i Przeździecki, Jagiellonki II 65.

przyrodnim Januszu z książąt Litewskich biskupie Poznańskim, stanowiło jedną z większych fortun [1]. W trakcie tych układów o dobra, kniahinia Beata otrzymuje 1541 r. pozwolenie królewskie na oddanie w zastaw za 600 kop Holszan i Suszy [2]; *kniahinia Beata Ostrogska i córka jej Elżbieta* otrzymują 1543 r. przywilej na majątki Ostrożskie, przypadłe im wskutek ugody z kniaziem Wasilem Ostrogskim [3], a 1544 r. potwierdzenie przywileju danego kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu na Hlińsko [4]. Nie zaspała również kniahinia Beata sprawy spadku po kniaziu Andrzeju Jurjewiczu Zasławskim; widocznie na skutek jej kroków król w Sierpniu 1542 r. wzywa kniazia Kuźmę, aby *córce kniahini Beaty* oddał w posiadanie połowę przypadających jej dóbr Zasławskich i Tarnawkę [5], a 30 Maja 1543 r. król poleca kniaziowi Kuźmie Zasławskiemu, aby *kniahini Beacie i jej córce kniażnie Elżbiecie* zwrócił trzecią część dóbr Zasławskich zapisanych na wieczność, oraz dwie trzecie części zastawione nieboszczykowi kniaziowi Ilii [6]. Sprawa ta trwała 1544 i 1545 [7]; w 1546 r. król trzecią część dóbr Zasławskich przysądził kniahini Beacie [8], która nawet uzyskała uwiązanie w te dobra [9]; dopiero na skutek zeznania książąt i panów Wołyńskich, iż kniaź Andrzej Zasławski od młodości był chorym na umyśle [10], kazał król pozwać kniahinię Beatę o zwrot tych dóbr [11], poczem między *kniahinią Iliną Konstantynowicza Ostrogską Beatą z Kościelca i córką jej kniażną Elżbietą* a kniaziem Kuźmą Iwanowiczem Zasławskim stanęła ugoda, mocą której kniahinia Beata zrzekła się dóbr Zasławskich, zaś Kuźma ustąpił jej w zamian, ziemie przyległe do majątku Berezdowa i zapłacił jej 300 kop. Ugodę tę król potwierdził 18 Października 1546 r. [12]. Tegoż dnia król zawyrokował, że inne sprawy między kniahinią Beatą a kniaziem Kuźmą, a mianowicie o Tarnawkę i obustronne szkody, mają być osądzone na miejscu przez sędziów [13] i ostatecznie rozstrzygnął co do działów między kniaziem Wasilem Ostrogskim i kniahinią Iliną, Stepania z dworami Zołotyjowem, Podolanami i Horbatowem [14], włości Kuźmińskiej [15] i zamku Satyjowa [16], oraz co do zachowania kniahini Beaty przy Chłapotynie zapisanego jej w wianie [17] i przy zamku Rowieńskim [18]. W kilka dni później (21 Października) król wydaje kniahini potwierdzenie zapisów mężowskich na Stepań, Satyjów, Chłapotyn [19], na Równo w sumie 6000 kop [20] oraz na zamek Ostrog, jako trzecią część majątków mężowskich [21]. Jednocześnie król naznacza im termin względem zniesienia sekwestru tych majątków [22]. Skorzystał ze sposobności wypuszczenia Stepania z sekwestru, kniaź Janusz Holszański wojewoda Trocki, aby w imieniu swojem i brata swego kniazia Semena zajawić pretensye do trzeciej części tego zamku [23]. Podczas tych wszystkich transakcyi, sąsiedzkie zatargi kniahini Beaty z kniaziem Kuźmą Zasławskim ani na chwilę nie ustawały, a wzajemnym skargom, manifestom i pozwom o poczynienie szkód w dobrach i puszczach, o niewydanie zbiegłych poddanych, o najazdy, zagarnięcie ziem, dochody z myta Ostrogskiego, granice, o wieś Tarnawkę, nie było końca; szereg podobnych aktów, w których kniahinia Beata bądź sama, bądź z córką kniażną Elżbietą występuje, spotykamy w latach 1540—1547 [24].

Zbytecznem byłoby kreślić powtórnie szczegółowo dalsze koleje życia kniahini Beaty i córki jej kniażny Halszki, znakomicie już opisane przez Aleksandra Przeździeckiego [25]. Powtarzamy więc tutaj, że Beata dla pozbawienia Łukasza z Górki spadku po sobie, zaślubiła 12 Kwietnia 1564 r. Olbrachta Łaskiego wojewodę Sieradzkiego. Niespełna w rok później księżna Beata (gdyż nie przestała się tak nazywać) zapisała wszystkie dobra mężowi, który potrzebując pieniędzy na wyprawę na Wołoszczyznę, zabrał skarby żonine, a dla zabezpieczenia się od oporu i narzekań Beaty, zamknął ją w ściśłem więzieniu w zamku własnym Kieżmarku na Spiżu. Przez lat 8 nikt nie dopominał się o księżnę Beatę. Dopiero w 1573 r. po owdowieniu i wyswobodzeniu z dobro-

---

[1]) Przeździecki, Jagiellonki II 65—66. [2]) Z. 24 k. 150 d. 141. [3]) 1543 Grudnia 15 (Rumiancow 122). [4]) 1544 Września 24 (Rumiancow 122). [5]) Arch. Sław. IV 322. [6]) Tamże 349. [7]) Tamże 397. [8]) Tamże 444. [9]) Tamże 463. [10]) Tamże 449. [11]) Tamże 462. [12]) Z. 29 k. 47, dr. Arch. Sław. IV 515. [13]) Tamże dr. Arch. Sław. IV 507—515. [14]) Tamże k. 14 i Z. 31 k. 65. [15]) Tamże k. 19 i Z. 31 k. 58 d. 57, dr. A. J. Z. R. I 120 d. 114. [16]) Tamże k. 23. [17]) Tamże k. 26, dr. Arch. Sław. IV 517. [18]) Tamże k. 27. [19]) Tamże k. 29 i Z. 31 k. 67 d. 63. [20]) Tamże k. 32 i Z. 31 k. 63 d. 60. [21]) Tamże k. 34 i Z. 31 k. 60 d. 59. [22]) Tamże k. 51. [23]) Tamże k. 93 d. 60. [24]) Arch. Sław. IV 258—566. [25]) Przeździecki, Jagiellonki II 37—212, V str. CXXXV—CLVII.

wolnego więzienia córki jej Halszki, kniaź Konstanty Ostrogski, widocznie uproszony przez Halszkę, zaczął się wstawiać u cesarza o uwolnienie bratowej. Blizko trzy lata trwały daremne starania o uwolnienie Beaty i dopiero w Czerwcu 1576 r. udało się staroście jeneralnemu wyższych Węgier, Janowi Rueber, wymódz od Łaskiego zezwolenie na przeniesienie chorobą złożonej księżny Beaty z Kieżmarka do Koszyc [1]), gdzie umarła w kilka miesięcy po przybyciu. Ciało jej z wielką uroczystością sprowadzono napowrót do Kieżmarku i złożono w kaplicy zamkowej [2]).

Córka jej **kniaźna Elżbieta (Halszka) Ostrogska**, urodzona w końcu 1539 r. [3]), przez stryja swego kniazia Konstantego, który zbrojno wszedł do Ostroga, poślubioną została pomimo woli matki, w pierwszych dniach Września 1553 r., kniaziowi Dymitrowi Fedorowiczowi Sanguszce. Księżna Beata udawszy się do króla Zygmunta-Augusta podała skargę o ten gwałt; wydano pozwy, sąd naznaczono na koniec 1553 r. w Knyszynie, a 20 Stycznia 1554 r. król podpisał uniwersał, nakazujący pojmanie kniazia Dymitra Sanguszki skazanego na gardło i oddanie księżnej Halszki matce. Kniaź Dymitr schronił się z żoną do Czech, szukając przytułku w zamku Raudnickim, własności hetmana Tarnowskiego, teścia kniazia Konstantego-Wasila Ostrogskiego, ale dogonany w drodze przez Zbarażskich i Kościeleckich, przyjaciół i krewnych księżnej Beaty, marnie zginął 3 Lutego 1554 r. Powrócona matce kniaźna Halszka, w pierwszej połowie 1555 r. z rozkazu króla Zygmunta, ale znów wbrew woli matki, zaślubioną została na zamku królewskim w Warszawie Łukaszowi hrabi z Górki, podówczas wojewodzie Brzesko-Kujawskiemu. Księżna Beata zatrzymała jednak córkę przy sobie, a po wyjeździe do Włoch królowej Bony, opiekunki swojej, schroniła się z córką do Lwowa i tam w obronnych zabudowaniach klasztoru Dominikańskiego wytrzymała oblężenie, nie chcąc folgować rozkazowi królewskiemu i oddać córkę prawemu mężowi. Co więcej, sprowadziła z Litwy kniazia Semena Jurjewicza Słuckiego, który przebrany dostawszy się do niej, zaślubił kniaźnę Halszkę, pomimo jej poprzedniego ślubu (w Kwietniu 1559 r.). Już w kilka dni potem jednak klasztor musiał się dla braku wody poddać i kniaźnę Halszkę oddano Łukaszowi z Górki, który ją ciągle niechętną odwiózł do zamku swego Szamotuły w Poznańskiem. Przez lat pięć prawowała się księżna Beata z Łukaszem z Górki, chcąc mu odebrać córkę, pomimo tego, że kniaź Semen Słucki, którego nazywała kochanym zięciem, umarł w 1560 r. Zabiegi jej jednak nie odniosły skutku i kniaźna Halszka nie chcąc zgodzić się na pożycie z mężem, pędziła życie w dobrowolnem więzieniu na zamku Szamotułach. Łukasz z Górki zostawszy wojewodą Poznańskim, umarł na początku 1573 r. (pogrzeb jego odbył się w Marcu 1573 r.), poczem kniaźna Halszka jako wdowa, ze stryjecznym swym bratem kniaziem Januszem Ostrogskim, który z licznym pocztem po nią przyjechał, udała się do swego stryja do Dubna. Wkrótce potem kniaź Konstanty Ostrogski zaczął czynić starania około majątków Halszki i skutkiem tych starań był dekret w czasie koronacyi króla Henryka w Lutym 1574 r. o majątki przez księżnę Beatę matkę i opiekunkę księżnej Halszki, zapisane mężowi swemu panu Łaskiemu, a przez tegoż królowi Zygmuntowi-Augustowi, to jest o zamki Ostrog, Połonne, Cudnow, Sulżyńce, Krasiłów, Czerniechów, Kołodno, Żarnowno, Satyjów, Berezdów, Równe, pół Stepania, Holewin, Kopisz, Holszany, Hłusk, Paskuki (?), Romanów, Suszę, Baranie i Monastyr pod Łuckiem, którym król przysądził Łaskiemu wiano księżnej Ilinej 33,082 złotych i sumę na Równem, a wszystkie majątki kniaźnie Halszce jako ich dziedziczce, wszelkie inne zapisy księżnej Beaty Łaskiemu i tegoż królowi, skasował i posłał dworzanina swego do uwiązania kniaźny Halszki w te dobra. Wszystkie te majątki na mocy zapisów kniaźny Halszki przeszły następnie w posiadanie stryja jej kniazia Konstantego Ostrogskiego [4]). Księżna Halszka umarła w Grudniu 1582 r.; jeszcze 2 Grudnia 1582 r. krewni po babce jej kniahini Tatiannie Holszańskiej, w imieniu których występował Wołowicz kanclerz, pozywają kniazia Konstantyna Konstantynowicza Ostrogskiego wojewodę Kijowskiego, marszałka ziemi Wołyńskiej *i bratankę jego wojewodzinę Poznańską panią Łukaszową* z *Gurczyna kniaźnę Halszkę Ilinę Ostrogską*, o trzecią część Stepania, Horbatowa, Zołotyjowa, Podolan, Romanowa, Krojewa i Żytyna, które są ich blizkością [5]), a już listem z d. 29 Grudnia

---

[1]) Przeździecki, Jagiellonki V str. CXLI—CLVII. [2]) Kraushaar A., Olbracht Łaski. Warszawa 1882, II 129. [3]) Przeździecki, Jagiellonki II 60. [4]) Dotąd z dzieła Przeździeckiego: Jagiellonki II (patrz wyżej). [5]) Woł. 6 k. 106.

1582 r. kniaź Janusz Ostrogski zawiadamia cesarza Rudolfa, iż nie może jechać do niego dla interesów żoninych z powodu egzekwii *po siostrze swej księżnie Halszce wojewodzinie Poznańskiej* [1]). W następnym 1583 r. kanclerz Wołowicz bierze plenipotencyę od Mikołaja Sapiehy wojewody Mińskiego, dla dochodzenia spadku po *kniaźnie Halszce Ostrogskiej pani Łukaszowej z Górki wojewodzinie Poznańskiej* [2]).

Kniaź Konstanty-Wasil Konstantynowicz, za młodu tylko zwany Wasilem, syn kn. Konstantego Iwanowicza Ostrogskiego i Aleksandry księżniczki Słuckiej, urodził się w 1526 r., jak się to okazuje z wyroku króla Zygmunta 1541 r., którym król mającemu lat 15 przyznał lata zupełne i połowę dóbr ojczystych [3]), a mianowicie: Dubno, Drohobuż, Zdzięcioł, Zwiahel, Krupę i Zdołbicę [4]). W latach 1543 i 1544 król poleca *wojewodzicowi Trockiemu kn. Wasilowi Konstantynowiczowi Ostrogskiemu*, aby był gotów stawić się zbrojno, pod rozkazy kniazia Fedora Sanguszki, przeciwko Tatarom [5]). Ostatecznie podzielił się dobrami z bratową 1546 r. [6]). Jeszcze w testamencie kniazia Fedora Sanguszki nazwany *kniaziem Wasilem Konstantynowiczem Ostrogskim wojewodzicem Trockim* [7]). Następnie jednak zwał się zwykle Konstantym lub Konstantym-Wasilem. W 1550 r. po śmierci Piotra Kiszki mianowany starostą Włodzimierskim i marszałkiem ziemi Wołyńskiej [8]). W końcu 1552 r. zaślubił Zofię Tarnowską, na rzecz której w Grudniu 1552 r. sporządzał zapisy [9]). Była to córka Jana Tarnowskiego kasztelana Krakowskiego i Zofii Szydłowieckiej; po bezpotomnem zejściu jedynego brata odziedziczyła cały majątek rodzicielski [10]). *Kniaź Wasil Konstantynowicz Ostrogski starosta Włodzimierski, marszałek ziemi Wołyńskiej*, otrzymuje 3 Listopada 1556 r. przywilej na starostwo Łuckie, gdy obecny starosta Łucki kniaź Andrzej Michałowicz Sanguszko-Koszerski żyć przestanie [11]). Nie doczekał się jednak objęcia tego starostwa. Natomiast 5 Grudnia 1559 r. *kniaź Konstanty Konstantynowicz Ostrogski starosta Włodzimierski*, oraz *marszałek ziemi Wołyńskiej* mianowany wojewodą Kijowskim [12]). W 1561 r. występuje jako *wojewoda Kijowski, marszałek ziemi Wołyńskiej, starosta Włodzimierski, dzierżawca Woniaczyński* [13]). Starostwo Włodzimierskie zcedował synowi swemu Konstantemu, ale po jego śmierci objął je napowrót [14]). Kniaź Konstanty Ostrogski władał 1577—1583 w powiecie Łuckim majętnościami: Ostrog, Dubno, Stepań, Dorohobuż, Krupa, Zdołbica, Berezdów, Zwiahel, Cudnów, Konstantynów, Połonne, Sulżińcze, Barany, Krasiłów, Żarnowo, Czernihów, Kołodno, Ostropol, Kuźmin i t. d. [15]). Mnóstwo spraw w których kn. Konstanty Ostrogski występuje znajdują się w aktach Bracławskich i Kijowskich [16]). Do końca życia zachował urzędy *wojewody Kijowskiego, marszałka ziemi Wołyńskiej, starosty Włodzimierskiego* [17]). Życiorys jego napisał Jul. Bartoszewicz [18]). Zmarł 13 Lutego 1608 r. mając lat 82, pochowany w Ostrogu w cerkwi [19]).

Za żonę miał Zofię Tarnowską, która zmarła 1 Lipca 1571 mając lat 36, pochowana w grobach familijnych Tarnowskich w Tarnowie, pozostawiając dzieci: Jana, Konstantego, Elżbietę, Katarzynę i Aleksandra, po urodzeniu którego, czwartego tygodnia umarła [20]). Jeszcze za życia swego kn. Konstanty oddał dobra synom, którzy 20 Maja 1603 r. uczynili w nich dział, na mocy którego Janusz wziął Ostróg, Stepań i t. d., zaś Aleksander Równe z zamkiem, miastem i przyległemi włościami [21])

Elżbieta, wydaną została za Jana Kiszkę krajczego Litewskiego; już w 1574 r. jako żona tego ostatniego, wspólnie z rodzeństwem: Januszem, Konstantym, Aleksandrem i Katarzyną panną, sprzedają dom w Krakowie i dobra Targowisko i Zakrzów [22]). Jan Kiszka krajczy Litewski w Czerwcu 1579 r. zapisuje *małżonce swej Halszce Konstantynównie kniaźnie Ostrogskiej* summę zł. 60,000, na majątkach swych macierzystych [23]); następnie był kolejno 1579 starostą Żmudzkim i podczaszym wielkiego księstwa Litewskiego, 1586 r. kasztelanem Wileńskim. Zapisy swe na rzecz małżonki po-

---

[1]) Przeździecki, Jagiellonki V str. CLVII. [2]) Manuskr. Wileńs. Publ. Bibl. ks. 76 k. 61. [3]) Arch. Sław. IV 304, co do daty urodzenia także nadgrobek. [4]) Patrz wyżej. [5]) Arch. Sław. IV 362, 386. [6]) Patrz wyżej. [7]) Arch. Sław. IV 563. [8]) Senatorowie 24. [9]) Z. 37 d. 31. [10]) Niesiecki IX 42. [11]) Z. 38 d. 46. [12]) Z. 37 k. 311 d. 244. [13]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 212. [14]) Patrz niżej. [15]) Zr. dziej. XIX 37—44, 109, 128—131. [16]) Tamże XXI. [17]) Z tymi tytułami występuje jeszcze 1606 (Arch. Jugo Cz. VI T. I 311). [18]) Encykl. Powsz. XX 160—161. [19]) Maksimowicz, Pisma 45, także Pam. IV cz. I 107. [20]) Starowolski, Monum. 646—647. [21]) Stecki, Z boru i stepu 19. [22]) Boniecki 236. [23]) Z. 64 k. 224 d. 128.

twierdził i pomnożył aktem z d. 4 Grudnia 1558 r. [1]), oraz testamentem z d. 20 Grudnia tegoż roku, potwierdzonym wdowie już po jego smierci 8 Października 1592 [2]). Owdowiawszy, Elżbieta wyszła powtórnie za Krzysztofa Radziwiłła wojewodę Wileńskiego i kanclerza; zmarła bezpotomnie 1599 r. [3]).

Katarzyna, druga córka kniazia Konstantego-Wasila, urodzona 1560 r., zaślubiona w Dubnie 22 Lipca 1578 r. Krzysztofowi Radziwiłłowi, naówczas hetmanowi polnemu Litewskiemu, zmarła 3 Sierpnia 1579 w Wilnie, urodziwszy mężowi jedynego syna Janusza [4]).

Konstanty Konstantynowicz, za cessyą ojca starosta Włodzimierski, mianowany krajczym wielkim Litewskim 1579 [5]), ożenił się z Aleksandrą Tyszkiewiczówną. Oboje, *krajczy wielkiego księstwa Litewskiego, starosta Włodzimierski, kniaź Konstanty Konstantynowicz Ostrogski i żona jego Aleksandra Tyszkiewiczówna*, pozwani w Listopadzie 1582 r. o zabranie części królewskiej puszczy Białowieżskiej i przyłączenie do majątku swego Berestowicy [6]). Na początku 1588 r. postąpił na podczaszego wielkiego Litewskiego [7]). Umarł jednak wkrótce potem, prawdopodobnie nie zdoławszy objąć nowego urzędu, a król 10 Maja 1588 po *kniaziu Konstantym Ostrogskim* „od którego już byliśmy wzięli krajectwo i uczynili podczaszym“, mianuje podczaszym Andrzeja Sapiehę [8]). Wdowa po nim *księżna Konstantynowa Ostrogska krajczyna wielka Litewska*, występuje 1589 r. jako właścicielka Międzyrzeca w powiecie Łuckim [9]); następnie wyszła powtórnie za Mikołaja Jazłowieckiego. W 1591 wskutek pozwu Konieckiego, *Aleksandra Tyszkiewiczówna* 1-o *voto Konstantowa Ostrogska*, 2-o *voto Mikołajowa Jazłowiecka*, skazaną została na zapłacenie 2,000 zł. długu zaciągniętego przez pierwszego jej męża, a ubezpieczonego na Niewierkowie [10]), a w 1593 r. wskutek zapozwu teścia swego kniazia Wasila-Konstantego Ostrogskiego, wyrokiem trybunału skazaną została na zapłacenie wszystkich długów po pierwszym mężu pozostałych [11]).

Janusz Konstantynowicz, urodzony 1554 r. [12]), już w 1583 władał dobrami Szulżyniec i Połonne z siołami [13]). Mianowany 1585 wojewodą Wołyńskim a 1593 kasztelanem Krakowskim [14]), trzymał starostwa Białocerkiewskie, Bohusławskie, Czerkaskie, Kaniowskie i Włodzimierskie [15]); częste wzmianki o nim z lat 1590—1618 spotykamy w aktach Bracławskich i Kijowskich [16]), umarł 12 Września 1620 r. [17]), pochowany 3 Listopada t. r. w Tarnowie [18]). Wyjednał 1609 r. konstytucyę sejmową na utworzenie ordynacyi z olbrzymich swych dóbr [19]), i w myśl tej konstytucyi podał 1618 r. do akt trybunalskich Lubelskich ustawę ordynacyi [20]). Miał trzy żony: 1) Zuzanna Seredi córka Jerzego Seredi, wnuczka Gaspara Seredi starosty jeneralnego Węgier i gubernatora Siedmiogrodu, poślubiona 1582, urodziła mu córki Eleonorę i Eufrozynę i zmarła 1596 r. mając lat 30 [21]). 2) Katarzyna Lubomirska córka Sebastyana Lubomirskiego kasztelana Małogoskiego, poślubiona 1597 r. [22]), zmarła bezpotomnie. 3) Teofila ze Szczekarzewic Tarłówna, poślubiona w Grudniu 1612 r. [23]), zmarła 28 Listopada 1635 r. mając lat 40, pochowana w Tarnowie, obok syna Jana-Włodzimierza [24]).

Jedyny syn Janusza z trzeciej żony **Jan-Włodzimierz**, urodzony 23 Kwietnia 1617 r. [25]), umarł dzieckiem przed Czerwcem 1618 r., kiedy ojciec po jego śmierci podał do akt Lubelskich trybunalskich projekt ordynacyi [26]). Córki Janusza:

---

[1]) S. 65 k. 619. [2]) S. 70 k. 59. [3]) Icones Radiv. Tab. 43. [4]) Tamże Tab. 41. [5]) Senatorowie 227 [6]) S. 60 k. 370 od., d. 202. [7]) Senatorowie 227 i 231. [8]) Z 73 k. 335 i 74 k. 346. [9]) Zr. dziej. XIX 153. [10]) Boniecki 236. [11]) Tamże. [12]) Żył lat 66, Niesiecki VII 188. [13]) Zr. dziej. XIX 131. [14]) Senatorowie, 90. [15]) Arch. Jugo Cz. VI T. I str. 381 r. 1617. [16]) Zr. dziej. XXI. [17]) Starowolski, Monum. 645. [18]) Ostrowski Jakób, Pamiątka Pogrzebowa J. O. Xiążęcia Janusza z Ostroga etc. przy pochowaniu ciała jego w Tarnowie d. 3 Listopada 1620. W Krakowie dr. Cezarego 1621. [19]) Vol. leg. II 1668. [20]) Zebranie skryptów i listów różnych, tyczących się ordynacyi Ostrogskiej. [21]) Starowolski, Monumenta 645, data ślubu Jagiellonki V str. CLVII. [22]) Ostrowski, Jan. Epithal. Janussii Ostrog et Cath. Lubomirska, Crac. 1597. [23]) Żurkowski, Żywot Tomasza Zamojskiego, Lwów 1860 str. 19. [24]) Starowolski, Monumenta 645—646. [25]) Barth, Wresnano. Teolesia Ill. Dno Janussio duce ab Ostrog, Cast. Crac. pro natali die Joannis Wladimiri infantis belluli in Ostrog haeredis IX Calend. Quintilis nato Cracoviae 1617. [26]) Wzmianka o tem w samym akcie Zebranie skryptów i listów różnych tyczących się ordynacyi Ostrogskiej).

Eleonora, wydana 1-o za Hieronima Jazłowieckiego wojewodę Podolskiego, zmarłego 1607 r., 2-o 1609 za Jana Radziwiłła kasztelana Trockiego, zmarła 6 Stycznia 1618 r. bezpotomnie [1].

Eufrozyna, wydana za Aleksandra księcia Zasławskiego wojewodę Kijowskiego, którego synowie odziedziczyli ordynacyę [2], umarła 1628 r. pochowana w Zasławiu [3].

Aleksander Konstantynowicz, urodzony w Czerwcu 1571 r. [4], mianowany wojewodą Wołyńskim 6 Maja 1593 r. [5], umarł 13 Grudnia 1603 r. [6].

Zaślubił w 1592 r. [7] Annę ze Sztembergu Kostczankę, córkę Jana Kostki wojewody Sandomierskiego i Zofii Odrowąż, urodzoną 26 Maja 1575 r. zmarłą 29 Października 1635 r. [8]. *Anna z Kostków ks. Ostrogska* występuje często w aktach Bracławskich i Kijowskich z lat 1606—1624 bądź sama, bądź z synami [9]. Urodziła mężowi pięciu synów: Aleksandra, Jana, Konstantego, Krzysztofa i Wasila, oraz trzy córki: Zofię, Katarzynę i Annę. Z nich, **Bazyli** najmłodszy umarł 1605 r., **Krzysztof**, czwarty syn, umarł 1606 r., **Aleksander**, najstarszy umarł 1607 r. [10].

Konstanty (Adam-Konstanty) najstarszy syn Aleksandra, występuje dość często w aktach Bracławskich i Kijowskich z lat 1606—1618 bądź obok matki z bratem Januszem, bądź sam jeden [11], wysłany 1612 r. do cudzych krajów, powrócił ztamtąd w 1614 r. [12], odznaczył się w bitwie z Tatarami pod Tarnopolem [13], umarł 1618 r. przeżywszy coś więcej nad lat 20 [14], pochowany 7 Czerwca 1618 r. w Jarosławiu [15].

Janusz, młodszy brat Konstantego, występuje obok niego 1616—1618 [16], assystował 1618 jego pogrzebowi [17] i umarł w rok potem tego samego miesiąca i dnia [18], przeżywszy również coś więcej nad lat 20 [19], pochowany 4 Maja 1620 r. w Tarnowie [20].

Zofia, wydana 10 Listopada 1613 r. za Stanisława Lubomirskiego starostę Sandeckiego i Spiskiego, zmarła 1622 r. [21], pochowana 16 Stycznia 1623 r. [22].

Katarzyna, wydana w Lutym 1620 r. [23], za Tomasza Zamojskiego wojewodę Kijowskiego, następnie kanclerza koronnego, owdowiała 9 Stycznia 1638 r. [24], zmarła 6 Października 1642 r. [25].

Anna-Aloyza, urodzona 1600 r. [26], wydana 24 Listopada 1620 r. [27], za Jana-Karola Chodkiewicza wojewodę Wileńskiego i hetmana wielkiego Litewskiego, owdowiała 24 Września 1621 i zmarła 27 Stycznia 1654 r. [28], ostatnią ze swego rodu.

---

[1]) Icones Radivil. Tab. 95. [2]) Niesiecki VII 186. [3]) Encykl. Powsz. XXVIII 345 [4]) Patrz wyżej. [5]) Woł. 10 k. 105. [6]) Fis. dziej. Polsk. X 47; data Ruska 2 Grudnia 1603 (Pamiatniki Tom IV Cz. I str. 106) [7]) Stebelski, Przydatek do chronologii III 84. [8]) Duryewski, Pamiątka niezeszła Kostków. Kraków 1702 r. str. 71—81. [9]) Źr. dziej. XXI. [10]) Boniecki, 236—237. [11]) 1606 (Źr. dziej. XXI 519), 1607 (tamże 106, 114). 1609 (tamże 132, 148, 160, 534, 540, 544), 1613 (tamże 180, 181, 184, 185, 190, 191, 195, 199, 200, 560), 1617 (tamże 589, 598), 1618 (tamże 219, 224, 272). [12]) Skaryszowski X Feliks, Chleb duchowny, kazanie na aniwersarzu J. O. Aleksandra księcia Ostrogskiego, Kraków 1615 [13]) Niesiecki VII 189. [14]) Tamże. [15]) Sliwski Jakób. Na J. O. Adama-Konstantego ks. Ostrogskiego wojewodzica Wołyńskiego żałosny pogrzeb, kazanie, Kraków 1618. [16]) Patrz wyżej. [17]) Sliwski, Kazanie (patrz wyżej). [18]) Maksimowicz, Pisma 48. [19]) Niesiecki VII 189. [20]) Pribawlenie k. Kijewskim Eparchialnym wiedomostiam 1861. [21]) Mucharski, Epithalamium Cracoviae 1613. [22]) X. Adam Piekarski, Smętny wyjazd z Połonnego JW. JMP Zofiey z Ostroga Lubomirskiej etc. Kraków 1623. [23]) Żurkowski, Żywot Tomasza Zamojskiego 42. [24]) Tamże 162. [25]) Radziwiłł, Pamiętnik II 79. [26]) Naruszewicz, Żywot J. K. Chodkiewicza, Kraków 1858 II 163. [27]) Tamże. [28]) Niesiecki VII 194.

OSTROGSKI

- **Daniel** 1366, Ż. Wasilisa
  - **Fedor** 1385—1403
    - **Daszko** 1412—1420
    - **Andruszko** 1436
    - **Wasil** 1428—1446, Ż. Hafka (Ahafia) 1428—1461
      - **Iwan** 1463—1466 .... Ż. kn. Bielska
        - **Michał** 1486 starosta Łucki 1500 † 1501
        - **Konstanty** 1486 † 1530, hetman 1496, starosta Łucki, kasztelan Wileński, wojewoda Trocki, Ż. 1-o kn. Tatiana Holszańska, 2-o kn. Aleksandra Słucka
          - **Ilia** ur. 1510 † 1539, Ż. Beata Kościelecka 1538 † 1576
            - **Halszka** ur. 1539 † 1582, M. 1-o kn. Sanguszko, 2-o Łukasz z Górki
          - **Wasil-Konstanty** ur. 1526 † 1608, w-da Kijowski, Ż. Zofia Tarnowska
            - **Janusz** ur, 1554 † 1620, kaszt. Krakowski, Ż. 1-o Seredi, 2-o Lubomirska, 3-o Tarłówna
              - **Eleonora** M. 1-o Jazłowiecki, 2-o Radziwiłł
              - **Eufrozyna** M. Zasławski
              - **Jan-Włodzimierz** † 1618
            - **Konstanty** † 1588, star. Włodzimierski, Ż. Tyszkiewicz
            - **Aleksander** ur. 1571 † 1603, wda Wołyński, Ż. Kostczanka
              - **Adam-Konstanty** † 1618
              - **Janusz** † 1619
              - **Aleksander** † 1607
              - **Krzysztof** † 1606
              - **Bazyli** † 1605
              - **Zofia** Lubomirska
              - **Katarzyna** Zamoyska
              - **Anna** Chodkiewicz † 1654
            - **Elżbieta** M. 1-o Kiszka, 2-o Radziwiłł
            - **Katarzyna** M. Radziwiłł
          - **Zofia** † młodo
        - **Marya** M. kn. Sanguszko
      - **Jurij** 1461—1463, Ż. N. N. 1506
        - **Zasławscy**
      - **Katarzyna** M. 1-o Gojcewicz, 2-o Mich. Nacowicz, 3-o Wojc. Kłoczko
    - **Fryderyk** 1426—1438
      - **Wacław** 1460
  - **Michał** 1386 † 1399
  - **Dymitr** (?) † 1399
  - **Aleksander** (?)
  - **Anastazya** M. kn. Hliński

Ostrożecki

od miejscowości Ostrożec w powiecie Dubieńskim, które nazwisko przybrali kniaziowie Hołownia. (Patrz Hołownia-Ostrożecki).

Oszczitowski

od włości Oszczitowa w Smoleńszczyźnie [1]). W pierwszej połowie XV-go wieku siołem Oszczitok (!), władał kniaź Michajło, po którym takowe nadano około 1450 r. kniaziowi Wołodkowi Masalskiemu *„po stryju“* [2]). Ów kniaź Michał byłby więc trzecim synem kniazia Światosława Titowicza Karaczewskiego i Fedory Olgerdówny, bratem kniazia Jurja Masalskiego i Mścisława Chotet [3]). Na początku XVI-go wieku siołem Oszczitow widocznie władał kniaź Wasil Uwarowicz, który jako *kniaź Wasil Uwarowicz Oszczitowski,* otrzymuje 1508 r. przywilej na ludzi i ziemie w Smoleńszczyźnie [4]). (Patrz Uwarowicz).

Ozierecki (Drucki).

Istnieje wiele miejscowości zwanych Ozerie, Oziercy, a nawet Oziereckie (między Łukomlą a Siennem); od jednej z nich, a mianowicie od miejscowości Oziercy (Jeziercy) w Orszańskiem, w pobliżu Tołoczyna i Drucka przybrała nazwisko jedna gałęź kniaziów Druckich.

Kniaź Iwan Fedorowicz Ozierecki był czwartym synem kniazia Fedora Babicza-Druckiego [5]). Za przykładem swych braci *kniaź Iwan Fedorowicz* w 1476 r. powiększa fundusz monasteru Czerejskiego [6]). Tenże *kniaź Iwan Ozernicki* (?) otrzymuje 1486 roku dań królewską na 3 beczki soli z myta Kowieńskiego [7]). *Kniaziowie Iwan Ozierecki, Andrzej (?) Drucki* i inni, towarzyszyli kniaziowi Michałowi Glińskiemu w emigracyi do Moskwy 1508 r. [8]); małżonka kn. Iwana pozostała jednak na Litwie, wskutek czego car w 1509 r. żąda od króla Zygmunta wydania *żony kniazia Oziereckiego i matki kniaziów Druckich* [9]). Wydanie jednak niezawodnie nie miało miejsca i żona kniazia Iwana i synowie jego Andrzej i **Semen** pozostali na Litwie. Obaj bracia *kniaziowie Andrzej i Semen Oziereccy* dopominają się 1522 r. spadku po pani Pacowej [10]). W popisie 1528 r. *kniaź Semen Ozierecki* zapisany na 5 koni [11]); więcej o nim nie słychać.

Kniaź Andrzej Iwanowicz Ozierecki, wspomniany 1522 r. z bratem Semenem [12]), w tymże roku otrzymuje przywilej na służbę i ziemie w Tytwincach we włości Dowgowskiej [13]) i takowe 1528 r. sprzedaje Janowi Zabrzezińskiemu [14]). W popisie szlachty 1528 r. *kniaź Andrzej Ozierecki* zobowiązany stawić 8 koni [15]). Za żonę miał Hannę Wasilewnę Skepiewską; w tymże 1528 roku pani Wasilewa Skepiewska *z zięciem swym kniaziem Andrzejem Iwanowiczem Oziereckim i małżonką jego córką swą Hanną,* pozywają kniazia Jurja Semenowicza Słuckiego o Skepiewo i dworzec Chodkowski podle Turcy i uzyskują wyrok królewski przysądzający im to wszystko [16]). W 1540 r. *kniaź Andrzej Ozierecki,* skarży się na kniazia Jurja Semenowicza Słuckiego o gwałtowny najazd na ów dwór Chodkowski podle Turcy [17]), i w tymże roku wraz *z żoną Hanną i synem Wasilem* pozwany przez Hlebowicza o najazd dóbr [18]). W 1541 r. *kniaziowie Andrzej Iwanowicz Ozierecki* i Paweł Jurjewicz Sokoliński, wyznaczeni dzielczymi w sprawie Sapiehów o Czereję i Tuchaczów [19]). W tymże roku kniaziowie Wasil Jurjewicz Tołoczyński i *Andrzej Iwanowicz Ozierecki,* pozwani przez brata swego kniazia Semena Odyńcewicza o Druck [20]); sprawa zostaje odłożoną do czasu, póki kniaź Odyńcewicz doręczy pozwów wszystkim kniaziom Druckim [21]). W 1546 roku *kniaź Andrzej Iwanowicz Ozierecki* otrzymuje przywilej na Dusiaty po kniaziu Iwanie Bo-

---

[1]) Karpow I 118, 120, 136, 152. [2]) Z. 3 k. 38. [3]) Patrz wyżej str. 231. [4]) Z. 8 k. 300. [5]) Patrz wyżej str. 60—61. [6]) A. Z. R. III d. 101 Nr. IV. [7]) Z. 4 k. 13 [8]) Karamzin VII 14 przyp. 40. [9]) Karpow I str. 490—494, A. Z. R. II d. 57. [10]) Z. 11 k. 92. [11]) P. 1 k. 6. [12]) Patrz wyżej. [13]) 1522 Sierpnia 22 (Z. 12 k. 17). [14]) W Wilnie 1528 Lipca 6 ind. 6 (Z. 1 i 2 str. 99 i 106). [15]) P. 1 k. 5. [16]) 1528 Sierpnia ind. (S. 4 k. 197 i ten sam dokum. Z. 15 k. 51 d. 63 i Z. 25 k. 73). [17]) Luty 12 (1540 S. 10 k. 13 d. 26). [18]) S. 12 d. 10 k. 8. [19]) Z. 25 k. 5. [20]) Z. 28 d. 7 k. 6, patrz art. Tołoczyński. [21]) S. 10 k. 166 od. d. 204.

ratyńskim [1]) i razem z innymi kniaziami Druckimi broni ojcowizny swej Drucka przeciwko kniaziom Połubińskim [2]). W tymże roku *kniaź Andrzej Iwanowicz Oziecki* pozywa kniazia Dymitra Romanowicza Widunickiego, żonę jego Fenkę i pasynka kniazia Hrihoria Senskiego o ziemie: Artemowską, Kuriłowską, Peresiecką i Chudowską, należące do majątku jego Ozierce (sic) i krzywdy w tym ostatnim dowodząc, że ziemie Artemowska i Kuriłowska dostały mu się spadkiem, w dziale *po kniaziu Wasilu Krasnym*, a Peresiecka i Chudowska *po dziadzie jego kniaziu Babie*. Kniaź Dymitr oświadcza, iż niema pretensyi do ziem Artemowskiej i Kuriłowskiej; w Chudowie zaś i Peresiecku mają ziemie wspólne, niepodzielone nie tylko oni, ale jeszcze i wielu innych kniaziów ma udział w tych ziemiach. Król więc każe im wybrać sędziów polubownych, którzy na miejscu spór rozstrzygną [3]). Prawdopodobnie w następnym (1547) roku kn. Andrzej został, po śmierci kniazia Wasila Tołoczyńskiego, dzierżawcą Orszańskim Już w 1548 r. syn *dzierżawcy Roszskiego kniazia Andrzeja Iwanowicza Ozieręckiego, kniaź Iwan* pozywał kniazia Hrihorego Fedorowicza Burnewskiego, o pobicie sług i różne krzywdy [4]) i w tymże roku sam *dzierżawca Roszski*, razem z innymi kniaziami Druckimi, występuje w sprawie z Hrihorym Podberezskim o spadek w Drucku po kniaziu Semenie Jamontowiczu Podberezskim [5]); w 1550 r. *kniaź Andrzej Iwanowicz Ozierecki starosta Roszski (Orszański)* jest obecnym przy zapisie synowca swego (ten ostatni nazywa go „*stryjem*") kniazia Lwa Fedorowicza Sokolińskiego (Konopli) [6]). W następnym roku (1551), wskutek wstawienia się *dzierżawcy Orszańskiego kniazia Andrzeja Iwanowicza Oziereckiego*, król pozwala mieszczanom Orszańskim, zniszczonym przez wojny, sprowadzać przez lat 10 towary bez uiszczania myta [7]). W tymże roku *kniaź Andrzej Iwanowicz Ozierecki* otrzymuje przywilej na Dusiaty, które wprzód dzierżył kniaź Iwan Boratynski [8]) i takowe w 1553 r. zapisuje dożywocie *małżonce swej Hannie Wasilewnie* [9]). Tegoż roku *kniaź Andrzej Iwanowicz Ozierecki* rozdziela skarby swe i zbroje między *małżonkę swą Hannę Wasilewnę i dzieci* [10]). W latach 1553—1556 *kniaź Andrzej Babicz* (także *Babiczew*) *Drucki namiestnik Orszański*, wspomniany kilkakrotnie w korespondencyi dworów Moskiewskiego i Litewskiego [11]). Nareszcie 24 Grudnia 1557 r. w Wilnie *kniaź Andrzej Iwanowicz Babicz Drucki Ozierecki starosta Orszański* spisuje testament, którym chce być pochowanym w Kijowie, zapisy na cerkwie ubezpiecza na ojczystych majątkach Drucku (Odrucku) i Oziercach, *małżonce swej kniahini Hannie Wasilewnie*, kniaź potwierdza zapisy ruchomości, majątku Dusiaty i 300 kop na Nowem Siole, zaś majątki Ozierce, Moszków, Chudowo i Hruszka, puszcza w równy dział między synów [12]). Kniaź Andrzej umarł w Styczniu 1558 r.; już w Marcu tegoż roku pani Hlebowiczowa wojewodzina Wileńska pozywa *kniahinią Andrzejową Iwanowicza Ozierecką Hannę Wasilewnę i synów jej kniaziów Wasila, Bohdana i Michała Andrejewiczów Oziereckich* o to, iż *nieboszczyk kniaź Andrzej Iwanowicz Ozierecki* na czele bojar i mieszczan Orszańskich najechał i poczynił szkody w jej bobrowych gonach nad Dnieprem. Gdy jednak kniahinia Oziecka dowiodła, że kniaź Andrzej czynił to z urzędu jako dzierżawca Orszański, król ją od odpowiedzialności oswobodził [13]). W Styczniu 1559 r. *starościna Orszańska kniahinia Andrzejowa Ozierecka Hanna Wasilewna zapisuje córce swej Maryi*, małżonce nieboszczyka pana Ostafieja Tyszkiewicza dzierżawcy Krasnosielskiego, dwór w Wilnie kupiony za 300 kop od Wasila Maksimowicza [14]). Zdaje się, że kniahinia Hanna umarła w tymże roku, albowiem w Czerwcu 1559 r. *kniaź Wasil Ozierecki pozywa brata swego Bohdana* o najazd na Ozierce i zbicie tam ciwuna kniazia Wasila, o zabranie skrzynki z dokumentami, którą im dała *matka ich kniahinia Hanna Andrzejowa Ozierecka*, a także o zabranie w czasie choroby matki przywileju na Dusiaty [15]). Z przytoczonych dokumentów wynika, że kniaź Andrzej Ozierecki z małżonki swej Hanny Wasilewny Skepewskiej pozostawił synów: Iwana, Wasila, Bohdana, Michała i córkę Maryę.

---

[1]) S. 10 k. 166 odw. dok. 204. [2]) Marca 30 ind. 4 (1546, S. 18 k. 25). [3]) 1546 Października 3 ind. 5 (S. 19 k. 71—73). [4]) 1548 Kwietnia 9 (S. 18 k 121). [5]) S. 20 k. 61. [6]) A. J. Z. R. I d. 120. [7]) Tamże d. 122. [8]) 1551 Listopada 16 (Z. 50 k. 209 d. 170). [9]) Z. 34 k. 11. [10]) 1553 Stycznia 2 (Z. 34 k. 3). [11]) Karpow II 382, 457, 484, 486 i 531. [12]) W Wilnie 24 Grudnia 1557 w imieniu kniazia Andrzeja wniesiony do ksiąg 29 Grudnia t. r. (S. 35 k. 38). [13]) 1558 Marca 29 (S. 35 k. 52 odw.). [14]) 1559 Stycznia 15 (Z. 40 k. 322). [15]) 1559 r. Czerwca 27 (Z. 40 k. 722).

Marya Andrejewna wydaną została za Ostafieja Wasilewicza Tyszkiewicza dzierżawcę Krasnosielskiego, który umierając w 1557 r. zapisuje *małżonce swej Maryi Andrejewnie Iwanowicza kniaźnie Oziereckiej* jednę trzecią majątku Żerdeńskiego, dworzec Żerdeński, dwór w Wilnie i ruchomości [1]. W Styczniu 1559 r. *kniahinia Andrzejowa Ozierecka zapisuje córce swej Maryi, małżonce nieboszczyka Ostafieja Tyszkiewicza* dzierżawcy Krasnosielskiego, dwór [2]. W ciągu tegoż roku (1559) Marya ponowiła związki małżeńskie z Pawłem Kasprowiczem Ostrowickim; we Wrześniu 1559 r. *pani Pawłowa Kacprowicza Ostrowicka chorążyna Oszmiańska, sędzina Wileńska, Marya Andrejewna Ozierecka* zeznaje, że *brat jej kniaź Michał Andrejewicz Ozierecki* pożyczył był u pierwszego jej męża Ostafieja Wasilewicza Tyszkiewicza dzierżawcy Krasnosielskiego 120 kop, które ubezpieczył na swej części majątku Ozierce, obowiązując się pod zaręką 300 kop, tej części nie sprzedawać, ale nie dotrzymawszy słowa, część tą sprzedał. Obecnie Marya odzyskawszy tą część, ustępuje ją *braciom swym kniaziom Wasilowi i Bohdanowi Andrejewiczom Ozierecki*m, w zamian za dwie trzecie macierzystego majątku Chotkowskiego i zrzeka się poszukiwania sumy zaręcznej na innych majątkach kniazia Michała, t. j. Drucku, Ozierc ach i Chudowie [3]. Ze swej strony *kniaziowie Wasil i Bohdan, synowie kniazia Andrzeja Ozierecki*ego *dzierżawcy Orszańskiego*, który z małżonką swą Hanną Wasilewną zapisał córce swej Maryi Andrejewnie jedną trzecią majątku Chotkowskiego, 500 kop na dwóch innych częściach i jeszcze 300 kop na wyprawę, ustępują tej *siostrze swej, żonie Pawła Kacprowicza Ostrowickiego chorążego Oszmiańskiego, sędziego Wileńskiego*, cały majątek Chotkowski w zamian za udział siostry w majątkach brata ich Michała [4]. W 1561 r. pani Marya Pawłowa Ostrowicka procesuje się z *bratem swym kniaziem Michałem Ozierecki*m o wiano [5]. Maryna umarła w Marcu 1565 r., spisawszy przed śmiercią testament, którym majątek Turcy pod Słuckiem, zapisuje sześciu córkom i synowi Konstantemu, urodzonym z pierwszym mężem Ostafiejem Wasilewiczem Tyszkiewiczem, dworzec Szezdeński pod Wołkowyskiem najmłodszej córce Charytonie, a Wersułki pod Wilnem, drugiemu mężowi Pawłowi Ostrowickiemu chorążemu Oszmiańskiemu [6].

Z synów kniazia Andrzeja, **kniaź Iwan**, występuje tylko w powyższej sprawie 1548 r. [7], poczem więcej o nim nie słychać; widocznie umarł przed ojcem, który w testamencie swym o nim nie wspomina. **Michał**, występuje także tylko 1558—1561 r. obok matki, braci i siostry [8]) i niezawodnie umarł wkrótce potem.

Kniaź Bohdan Andrejewicz, występuje 1558—1559 r. obok matki i braci [9]. W 1553 roku *kniaź Bohdan Andrejewicz Ozierecki i małżonka jego Połonia Borysowna Mikulicza*, pozwani przez kniazia Tymofieja Jurjewicza Sokolińskiego o najazdy z majątku ich Nowosielskiego na ludzi jego majątku Własowskiego [10]. W 1555 r. *kniaź Bohdan Andrejewicz Ozierecki i małżonka jego Połonia Borysowna*, ustępują połowę majątku Nowosielskiego kniaziowi Januszowi Lubeckiemu i jego żonie [11]. W 1562 r. *kniaź Bohdan Andrejewicz Ozierecki* razem z *bratem swym starszym kniaziem Wasilem Andrejewiczem Ozierecki*m *dworzaninem J. K. M.*, pozwany przez Korsaków, dzieci Wasila Korsaka i nieboszczki kniażny Bohdany Senskiej o Chudowo z należącymi do niego wsiami Kołodnica, Chotinicze, Podszyczajne, Peresieka, Kriwaja i Monastyrcy, jako spadek po kniaziu Hrihorym Senskim, ustępuje Korsakom swoją jedną trzecią część w tych majętnościach [12]. Z powodu zaginięcia, w czasie zdobycia Połocka przez Moskwę, przywileju na Dusiaty, król wydaje *kniaziowi Bohdanowi Andrejewiczowi Oziereckiemu* w 1568 r. kopię tegoż przywileju [13]. W 1582 r. *kniaź Bohdan Andrejewicz Ozierecki starościc Orszański*, udział swój w Drucku, który mu się dostał po ojcu, w dziale z braćmi Wasilem i Andrzejem, sprzedaje za 120 kop kniaziowi Jurju Pawłowiczu Druckiemu-Sokolińskiemu podkomorzemu Witebskiemu i t. d. [14] i w tymże roku, skarży się na *synowca swego, kniazia Wasila Ozierecki*ego o najazd na Nowe-sioło, gdzie mieszka *małżonka kniazia Bohdana, Połonia Borisowna Mikulicza*, wygnanie jej z tego majątku i t. d. [15]. Owa małżonka

---

[1]) Cztery zapisy Tyszkiewicza z dnia 11 Kwietnia 1557 r. potwierdzone już po jego śmierci 24 Grudnia tegoż roku (Z. 34 k. 549—553, dr. Rukop. otd. str. 73). [2]) Patrz wyżej. [3]) 1559 Września 30 (Z. 40 k. 457). [4]) 1559 Października 5 (Z. 40 k. 471). [5]) S. 46 k. 9—11. [6]) Dwa testamenty pisane 18 Lutego i 3 Marca 1565 r. (S. 46 k. 930 i 934). [7]) Patrz wyżej. [8]) Tamże. [9]) Tamże. [10]) 1553 Czerwca 2 (S. 31 k. 107). [11]) S. 33 k. 466. [12]) 1562 Marca 31 (S. 40 k. 312). [13]) 1568 Lipca 25 (Z. 50 k. 209 d. 170, także Z. 51 d. 133). [14]) 1582 Lipca 16 (Z. 68 k. 193). [15]) Z. 68 k. 203 odw.; patrz niżej.

kniazia Bohdana, widocznie zmarła bezpotomnie około 1585 r. poczem kniaź powziął zamiar poświęcenia się służbie Bożej. W 1588 r. *kniaź Bohdan Ozierecki-Drucki*, „który chce się udać do stanu duchownego", otrzymuje przywilej na monaster Onufriewski pod Mścisławiem i należący do tego majątek Paniny [1]). W przywilejach na władyctwo Połockie Bohuszowi Sielickiemu w 1592 r. [2]) i Hrihoremu Iwanowiczowi w 1595 r. [3]), król z ich opieki wyjmuje monaster Onufriewski etc. „*nadany dożywotnie kniaziowi Bohdanowi Oziereckiemu-Druckiemu*". Już w 1594 r. rozeszła się wieść o śmierci kniazia Bohdana, wskutek czego król 20 Maja 1594 r. przywilej na monaster Onufriewski, *który dożywotnie trzymał kniaź Bohdan Drucki-Ozierecki*, daje Lwowi Sapieże [4]). Niezawodnie jednak wieść ta okazała się mylną, albowiem kniaź Bohdan dzierżył jeszcze monaster w 1595 r. (patrz wyżej) i przywilej Sapieże musiał być cofniętym. Kniaź Bohdan umarł dopiero w 1601 r.; w tym roku król, *po zejściu z tego świata kniazia Oziereckiego*, za przyczyną Lwa Sapiehy, nadaje monaster Onufriewski Izajaszowi ihumenowi Czerejskiemu, pod warunkiem jednak aby monaster ten znajdował się w unii z Rzymsko-katolickim kościołem [5]).

Kniaź Wasil Andrejewicz Ozierecki, prawdopodobnie najstarszy syn kniazia Andrzeja Iwanowicza, występuje już w 1540 r. obok rodziców [6]), a w 1558 r. obok matki i braci [7]); w 1559 r. procesuje się z bratem Bohdanem [8]) i sprzedaje dzierżawcy Orszańskiemu Piotrowi Dymitrowiczowi Korsakowi za 120 kop część Moszkowa, która mu się dostała od rodzonych braci *kniaziów Bohdana i Michała Andrejewiczów Oziereckich* [9]). We Wrześniu 1559 r. *kniaziowie Wasil i Bohdan Andrejewicze Ozierecccy*, nabywają od siostry prawa jej do spadku po trzecim *bracie Michale* [10]), a ustępują jej macierzysty majątek Chodkowski [11]). W 1561 r. *kniaź Wasil Andrejewicz Ozierecki* ma sprawę z kniaziem Bohdanem Andrejewiczem Sokolińskim o najazd na dwór ostatniego Nowesioło [12]). W 1562 r. *kniaziowie Wasil i Bohdan Andrejewicze Ozierecccy*, pozwani przez Korsaków o Chudowo z przyległościami [13]). W tymże 1562 r. *kniaź Wasil Ozierecki i żona jego Elżbieta Jesman*, czynią sobie wzajemne zapisy [14]). Kniaź Wasil umarł przed 1582 r. pozostawiając z żony Elżbiety Jesmanówny, która ponowiła związki małżeńskie z Janem Łonskim, syna **Wasila**. Pokazuje się to ze sprawy 1582 r., w której *kniaź Bohdan Andrejewicz Ozierecki i Drucki starościc Orszański*, pozywa *rodzonego swego synowca kniazia Wasila Wasilewicza Oziereckiego i Druckiego* o najazd na dwór Nowosielski, gdzie mieszkała *żona kniazia Bohdana, Połonia Borisowna Mikulicza*, o zabranie skrzynki z dokumentami, która zawierała listy dzielcze na Druck, tak zamek, jak miasto, jako i na Ozercy, Kriwaja, Nowe-sioło, Chudowo, Hruszka, przywileje królewskie na Dusiaty, listy królewskie dane Bohdanowi w sprawie z Dederką, list zaręczny dany Janowi Łonskiemu i *żonie jego Elżbiecie Jesmanównie*, list zrzeczny tegoż Wasila na Dusiaty dany Bohdanowi, podobny list na Dusiaty *matki kniazia Wasila, Janowej Łonskiej Elżbiety Jesmanówny*, listy zmarłych kniaziów Wasila Andrejewicza i Michała Oziereckich, zeznanie samego ks. Wasila, że przez kn. Andrzeja wykupiony został za 100 czerwonych złotych z niewoli Moskiewskiej i t. d. Dekretem ks. Wasil skazany na zwrot dokumentów i zapłacenie kary [15]). *Kniaź Wasil Ozierecki* występuje jeszcze 1602 roku [16]), umarł w 1607 r.; w tym roku bowiem Jan Szwykowski otrzymuje przywilej na Dusiaty w powiecie Wiłkomierskim *po bezpotomnie zmarłym kniaziu Wasilu Druckim-Oziereckim* [17]).

Na kniaziu Wasilu Wasilewiczu wygasł ród kniaziów Druckich-Oziereckich. Niewiadomo w jakim stosunku do tych kniaziów pozostawała: Anna Drucka-Ozierecka za Aleksandrem Turem podstolim Orszańskim około 1620 [18]). W 1620 r. biskup Wileński otrzymuje przywilej na wieś Popin, którą przedtem trzymali dożywocie *kniaź Kirhet Ozierecki* (sic) i Mikołaj Sadowski [19]). Pierwszy był widocznie jednym z kniaziów Tatarskich osiedlonych w Oziercach.

---

[1]) 1588 Listopada 13 (Z. 73 k. 434, dr. A. Z. R. IV d. 8 str. 10). [2]) A. J. Z. R. I d. 201. [3]) A. Z. R. IV d. 86. [4]) Z. 77 d. 567 i Z. 78 k. 270, dr. A. J. Z. R. I d. 211. [5]) 1601 Maja 4 (A. J. Z. R. II d. 9). [6]) S. 12 k. 8 d. 10, patrz wyżej. [7]) Patrz wyżej. [8]) Tamże. [9]) 1559 Lipca 8 (Z. 40 k. 419 od.). [10]) Z. 40 k. 457, patrz wyżej. [11]) Z. 40 k. 471, patrz wyżej. [12]) S. 41 k. 246. [13]) S. 40 k. 312, patrz wyżej. [14]) S. 46 k. 4. [15]) 1582 Lipca 20 (Z. 68 k. 203 odw., także k. 161). [16]) S. 75 k. 73. [17]) 1607 Czerwca 15 (Z. 89 k. 40). [18]) Hliński, Węzeł na imieniny Wolana 1773. [19]) Z. 93 k. 50?.

Iwan Fedorowicz kn. Ozierecki 1476—1508	**Andrzej** † 1558 dzierż. Orszański Ż. Hanna Skepiewska † 1559	**Iwan** 1548	
		Wasil 1540—1562 Ż. Elżbieta Jesman	**Wasil** † 1607
		Bohdan 1558—1601 Ż. Połonia Mikulicz	
		Michał 1558—1561	
		Marya † 1565 M. 1 Tyszkiewicz 2 Ostrowicki	
	Semen 1522—1528		

Paszkowicz

od imienia Paszko noszonego przez jednego z kniaziów Gedroicskich, którego potomkowie przez pierwsze pokolenie pisali się *Paszkowiczami* (patrz Gedrojc).

Peremyszlski

od Peremyszla dziś miasta powiatowego Kałużskiej gubernii. Roman Iwanowicz syn kniazia Iwana Titowicza Kozelskiego żyjącego około 1400 r. [1]), miał według rodosłownej synów Andrzeja i Hrihorego, zaś Andrzej synów Włodzimierza, Mokeja i Ewstafia, z nich Włodzimierz był ojcem Semena Peremyszlskiego [2]). Rodowód ten jako zawierający zbyt wielką liczbę pokoleń jest bezwarunkowo błędnym, albowiem kn. Iwan Kozelski żyjący około 1400 r. nie mógł być prapradziadem żyjącego w tymże czasie kn. Semena Peremyszlskiego. **Kniaź Semen Peremyszlski** ze Szwitrigajłą wyjechał 1408 r. z Litwy do Rossyi [3]), z czego się okazuje, że wymieniony kniaź Peremyszlski hołdował przedtem Litwie, przy której udział jego widocznie pozostał. Król Kazimierz potwierdzając 1455 r. kniaziowi Fedorowi Worotyńskiemu posiadanie dóbr, w ich liczbie wymienia i Peremyszl [4]). W następstwie Peremyszl prawdopodobnie powróconym został przyrodzonym swoim kniaziom. **Kniaź Iwan Michałowicz Peremyszlski** (według rodowodu wnuk kn. Semena) z *synem i wnukiem Fedorem*, przyjął za króla Kazimierza poddaństwo Moskiewskie [5]). Już w 1487 r. choć go Kazimierz nazywa jeszcze swoim poddanym [6]), służył wielkiemu księciu Moskiewskiemu [7]), a traktatem 1494 r. Peremyszl przeszedł ostatecznie pod panowanie Moskwy [8]) i stosunki jego kniaziów z Litwą zupełnie ustały. Służąc Moskwie *kniaź Iwan Michałowicz Peremyszlski,* występuje 1489—1492 r. w korespondencyi dyplomatycznej dworów Moskiewskiego i Litewskiego jako poddany w. ks. Moskiewskiego [9]), następnie brał 1499 i 1503 r. udział w wojnie przeciwko Litwie [10]). Według wymienionego rodowodu prawnuk jego **kniaź Iwan Fedorowicz**, przezwany **Gorczak**, jest protoplastą kniaziów Gorczakowych do dziś dnia w Rossyi istniejących [11]).

Petyhorski

od słowa „piatihorie" czyli pięciogórze, po Tatarsku „besztau", którym określano część przedgórza Kaukazkiego, pomiędzy rzekami Terekiem i Kubaniem, gdzie dziś góra Besztau i słynny wodami mineralnemi Piatihorsk. Na wschód i zachód góry Besztau rozciągają się skaliste płaskowzgórza zwane Kabardami [12]). Zamieszkujące te okolice plemię Kabardyńców, tworzyło w XV-tym i pierwszej połowie XVI-go wieku niezależne państewko Kabardyńskie, które z sąsiadującymi Tatarami Krymskimi w bliskich pozostawało stosunkach. Kabardyńcy służąc Tatarom wojennie tworzyli oddzielne pułki lekkiej kawaleryi uzbrojonej dzidami. Sposób ten uzbrojenia naśladowano na Litwie, zowiąc tak uzbrojone chorągwie *Petyhorskiemi* a pojedynczych rycerzy tych chorągwi *Petyhorcami.* W Moskwie nazywano ludność zamieszkującą dzisiejszy Kaukaz ogólnem mianem *Czerkasów* lub *Czerkiesów.*

Kniaź Dymitr Wiszniowiecki będąc na służbie u cara Iwana Wasilewicza (1556—1561), wysłany od niego przeciwko Tatarom na Don, zawiązał bliższe stosunki z *kniaziami Czerkaskimi,* jak ich zwano w Moskwie, i powracając z wyprawy we Wrześniu

---

[1]) Patrz wyżej str. 184. [2]) Barch. Kn. I 193—194. [3]) Poln. Sobr. VI 136, VIII 82. [4]) A. Z. R. I 70. [5]) Chmyrow Nr. 865, Barch. Kn. I 194. [6]) Karpow I 3. [7]) Tamże 16, 36, 77. [8]) Tamże 126. [9]) Tamże 3, 16, 36, 73, 77. [10]) Chmyrow Nr. 865. [11]) Rodosł. I 65. [12]) Semenow, Geograficzno-Statystyczny Słownik Rossyjskiej Imperii, 5 tomów, S. Petersburg 1863—1885, I 256; także Encykl. Powsz. XIV 477.

1559 r. przywiózł ze sobą Czuraka-murzę, który od całych Czerkas bił czołem carowi i prosił o wyznaczenie namiestnika z ramienia carskiego i przysłanie duchownych obrządku wschodniego, którzyby ich pochrzcili. Wskutek czego car odsyłając w Lutym 1560 r. kniaziów Czerkaskich, dał im wojewodę w osobie kniazia Dymitra Wiszniowieckiego, z którym posłał wielu księży [1]). Wówczas zostali ochrzczeni kniaziowie: Santakuł-murza Temrukowicz pod imieniem Michała, oraz stryjeczni jego Chokiag-murza i Choroszaj-murza Kambułatowicze, pod imionami Hawryła i Borysa i jeszcze kilku innych, a wszyscy zatrzymali tytuł kniaziów Czerkaskich [2]). Następstwem tych stosunków było, że car zaślubił 21 Sierpnia 1561 r. księżniczkę Maryę Temrukównę [3]). Kniaziowie Czerkascy istnieją w Rosyi po dziś dzień, licznie rozrodzeni [4]). Blizkie stosunki kniaziów Czerkaskich z Dymitrem Wiszniowieckim spowodowały, że kniaziowie, idąc za jego przykładem, starali się o pozwolenie przyjazdu na Litwę, wskutek czego w Sierpniu 1561 r. wpisano do metryki „list królewski na przyjazd na służbę do wielkiego księstwa Litewskiego tym *książętom Czerkaskim,* którzy to zechcą uczynić" [5]). Z tego pozwolenia skorzystało dwóch z nich: Oleszko i wyżej wymieniony Hawrył. Ten ostatni jako *kniaź Hawryl Kambułatowicz Czerkaskiego syn* w Listopadzie 1562 r. znajdował się w Moskwie na przyjęciu dla posła Litewskiego u kniazia Bielskiego [6]). Wyżej wymienieni kniaziowie wyjechali na początku 1563 r. na Litwę; car Iwan Wasilewicz dając 20 Lipca 1563 r. instrukcyę gończowi swemu Andrzejowi Kłobukowowi, odprawionemu do króla Zygmunta-Augusta, zleca mu wywiedzieć się *o Oleszku i Hawryle Czerkaskich,* jak przyjechali do króla i czem ich tenże obdarował [7]).

Na Litwie **kniaź Hawrył Kambułatowicz Petyhorski** otrzymał folwark Jeleński od zamku Kamienieckiego, wskutek czego król w 1568 r., ponieważ folwark Jeleński nadany został *kniaziowi Hawryłowi Kambułatowiczowi Petyhorskiemu*, nakazuje założenie nowego folwarku przy tym zamku [8]), a następnie Szyłowicze w Słonimskiem, gdzie *kniaź Hawryl Kambułatowicz Petyhorski* miał 1574 r. swego ciwuna [9]), oraz wsie Kuplin i Bajki w Brzeskiem [10]). *Kniaź Hawryl Kambułatowicz* żył jeszcze w 1601 r., w którym otrzymuje od króla Zygmunta konsens [11]). Już nie żył 27 Czerwca 1620 r., którego dnia Jarosz Wereszczaka kancelista skarbowy Litewski, otrzymuje kaduk na dobra Kuplin i Bajki w Brzeskiem, po *kniaziu Hawryle Kambułatowiczu Piatyhorskim z Czerkas* [12]).

O **Oleszku** więcej nie słychać. Natomiast jednocześnie z kn. Hawryłem występuje na Litwie **kniaź Temruk Szymkowicz Petyhorski**, niezawodnie blizki krewny Hawryła, przez niego sprowadzony na Litwę. Kniaź ten był rotmistrzem za królów Zygmunta-Augusta i Stefana Batorego, położył zasługi w wojnach przeciwko Moskwie, Wołoszy, Turkom i Tatarom, oraz odznaczył się w wojnie Pruskiej pod Tczewem i Gdańskiem, w nagrodę czego król Stefan nadaje 26 Sierpnia 1578 r. *rotmistrzowi swemu kniaziowi Temrukowi Szymkowiczowi Petyhorskiemu* wsie Werzajcie (Werżaty) i Gierniki (Skarniki), we włości Gorżdowskiej na Żmudzi [13]). Na sejmie 1587 r. *pan Temruk* wymieniony w liczbie rotmistrzów jako mający pod sobą koni sto [14]). Tenże *kniaź Temruk Szymkowicz* otrzymuje w Lutym 1588 r. przywilej na jurgelt po trzysta złotych Polskich corocznie [15]), a w Grudniu tegoż roku za cesyą Seweryna Bonara i jego małżonki, sto włók we włości Jurborskiej [16]). W dziesięć lat potem (13 Kwietnia 1598) król Zygmunt wydaje *kniaziowi Temrukowi Szymkowiczowi Petyhorskiemu* rotmistrzowi królów Zygmunta-Augusta i Stefana, przywilej na Werżajcie i Gierniki we włości Gorżdowskiej, oraz przysądzone mu w procesie z Bonarem wsie Gieduniszki, Bartoszyszki, Kobylniki, Powisze, Stokajcie, Akmina, Ryngi i Gudłowki we włości Jurborskiej, wójtostwie Pojurskiem, które to wszystkie dobra za prośbą panów rad na sejmie walnym Warszawskim na lenność zamienił [17]). Powyższe lenno *Temrukowi Szymkowiczowi* konstytucyą 1598 r. potwierdzono [18]). Ten czy inny *Temruk Szymkowicz* (nie kniaź) występuje 1602—1613 w aktach Brasławskich i Kijowskich, gdzie posiadał dobra [19]).

---

[1]) Karamzin VIII 182 i pr. 566. [2]) Rodosł. II 36—41. [3]) Tamże i Karamzin IX 20. [4]) Rodosł. II 36—41. [5]) Z. 37 k. 487. [6]) Karpow III 94. [7]) Tamże 156. Według źródeł rosyjskich, *kn. Gawryl Kambułatowicz* nie wyjechał dobrowolnie, ale będąc wojewodą wojsk Moskiewskich, został wzięty 1564 r. przez Polaków do niewoli, z której wypuszczonym został dopiero 1585 r. (?) (Rodosł. II 41). [8]) P. 9 k. 99/128. [9]) Akt. Wil. XVIII 17. [10]) Patrz niżej. [11]) Z. 85 k. 109. [12]) Z. 93 k. 348. [13]) Z 59 k. 147—148, dr. A. Z. R. III 234—235. [14]) Vol. leg. II 1067. [15]) Z. 73 k. 273 i ten sam dok. Z 74 k. 278. [16]) W tychże dwóch księgach k. 457 i 486 [17]) Z. 83 d. 318 i ten sam dok. Z. 84 k. 248 d. 285. [18]) Vol. leg. II 1466. [19]) Źr. dziej. XXI 195, 424, 451, 519, 523, 535 i 538

Synem wymienionego Temruka był niezawodnie **Mikołaj-Michał Szymkowicz Temruk** rotmistrz królewski, któremu król wydaje 25 Marca 1632 r. konsens na oddanie w arendę lenności jego Wieżajcie, Gierniki, Gieduniszki, Bartoszyszki, Kobylniki, Powisze, Stokajcie, Akmina, Ryngi i Gudłówki na Żmudzi [1]).

Piński,

od miasta Pińska, dziś miasta powiatowego. Jurij Władimirowicz książę Piński z rodu Ruryka, umierając w 1292 r., pozostawił wdowę, synów i brata Demida [2]). Dalszy los tych kniaziów nie jest znany dokładnie [3]), niewątpliwie jednak wyzuci zostali z posiadłości swych przez Gedimina, który dziedzictwo ich Pińsk, nadał synowi swemu Narimontowi [4]). Narimont zginął 2 Lutego 1348 r. w bitwie nad rzeką Strawą [5]), a w kilka lat po jego śmierci zaczyna występować *kniaź Piński Wasil Michałowicz Narimontowicz* [6]), niewątpliwie jego wnuk a syn Michała Narimontowicza. Historycy Rosyjscy wiedzą o tem, że Pińsk przez pewien czas pozostawał w posiadaniu Narimontowiczów [7]), a twierdzenie p. Stadnickiego, że „ze śmiercią Narimonta przeszedł w inne rody" [8]), żadnym dowodem nie jest poparte. O **Michale Narimontowiczu** głucho w dziejach; istnienie jego stwierdzone tylko przez syna, który się pisał „Michałowiczem". W 1349 r. w poselstwie od Olgerda do Tatarów jeździli *kniaziowie Litewscy Michał, Koriat, Semen Świsłocki i Ajksza* [9]); być może, iż pierwszy z tych kniaziów to Michał Narimontowicz. W każdym razie panował na Pińsku niedługo i miał za następcę syna Wasila.

Kniaź Wasil Michałowicz jest już więcej historyczną osobistością: 1355 r. indikta 9 *„pan (?) Wasil Michałowicz Narymunt (owicz) kniaź Piński, pan Mścisławski (?)"*, fundował w Kurzeńcu cerkiew na cześć Matki Boskiej [10]). Tenże *„kniaź Wasil Narimontowicz"* uczynił zamianę z Pawłem Kotowiczem; za ostrow na Stupi dał mu inny, zwany Wetelie, „potomu *kniaź Fieduszko, otca swojeho kniazia Wasila syn,* priłożił hramotu i peczat' swoju Kotowiczu" [11]). Niewątpliwie ten sam *„kniaź Wasil Piński"* w 1386 r., w Łucku, przyrzeka wierność królowi, królowej i koronie Polskiej [12]). W następnym roku wojewodzie Benedyktowi przy poddaniu Halicza wydają poręczenie „bracia, z Bożej łaski książęta Witowt, Jerzy Bełzki, Fedor Ratneński, *Wasil Piński,* Fedor Włodzimierski, *Jerzy Słucki i Szymon Stepański*" [13]). W tym samym mniej więcej czasie wielkiemu księciu Skirgajle, za Hryćka Konstantynowicza, wydali poręczenie kniaziowie: Michał Jewnutiewicz, *Wasil Michałowicz,* Iwan Horodecki, brat jego Jurij i bojarowie [14]). Kniaź Wasil Piński umarł w końcu XIV-go wieku; synami jego, oprócz wyżej wymienionego Feduszki, mogli być zabici nad Worsklą w 1399 r. kniaziowie Michał i Semen Wasilewicze [15]), a także następujący po nim kniaź Piński Jurij. Wyżej wspomniani kniaziowie Jerzy Słucki i Szymon Stepański mogli być rodzonymi braćmi kniazia Wasila Pińskiego; na myśl tę naprowadza niewielka odległość tak Słucka, jak i Stepania od Pińska, którego losy te grody naturalnie dzielić musiały.

Kniaź Jurij Piński podpisał w 1398 r. traktat pokoju Witowda z Zakonem (*dux Jurgen de Pinske*) [16]). Ten czy inny *kniaź Jurij Piński* przezwany *Nos,* był około 1410 r. namiestnikiem Pskowskim z ramienia Witowda [17]). Krewnym jego mógł być kniaź Ale-

---

[1]) Z. 104 k. 237. [2]) Połn. Sobr. II 226. [3]) Maksimowicz wyprowadza od nich kniaziów Ostrogskich (Pisma o kniaziach Ostrożskich k grafinie Błudowoj. Kiew 1866). Zbija to p. Radzimiński w dotąd niedokończonem dziele: Rulikowski i Radzimiński, Kniaziowie i szlachta między Sanem, Wieprzem, Bugiem i t. d. Kraków 1880. Ostrogscy i Zasławscy str. 14. [4]) Latop. Danił. str. 11, Bychowca Kronika 17. [5]) Stadnicki, Synowie I 8—9, Połn. Sobr. X str. 220. [6]) Patrz niżej. [7]) Materyały dla geografii i statystyki Rosyi, Zelenski, Minska gubernija Spbg. 1864 I str. 22. [8]) Stadnicki, Synowie I 69. [9]) Połn. Sobr. IV 59, V 227, VII 215 i Latop. Danił. 171. [10]) Wzmianka w zapisie funduszowym Gabryela Woyny pisarza i referendarza w. księcia Litewskiego na cerkiew Kurzeniecką z d. 20 Października 1586 r. (Akt. Wil. XI str. 41—43, rok „1576" oznaczony mylnie). [11]) Rewizya puszcz str. 232. [12]) W Łucku 1386 r. w dzień śś. Szymona i Judy Apost. (28 Paźdz., Z. 1 i 2 str. 1, dr. Monum. medii aevi VI str. 10, Gołębiowski, Panow. Władysł. Jagiełły str. 4. Danił. Skarbiec Nr. 534). [13]) Monum. medii aevi VI str. 13, Inventarium str. 250. [14]) A. J. Z. R. I d. 2. [15]) Ród Gedimina str. 36 [16]) Raczyński, Codex str. 256, Danił. Skarbiec Nr. 695. [17]) Bychowca Kronika 38 Twierdzenie to stara się zbić Karamzin (V przyp. 217).

ksander Iwanowicz Nos (obacz). Księztwo Pińskie na początku XV-go wieku, prawdopodobnie za panowania wielkiego księcia Zygmunta, utraciło swoją samoistność. Za wielkiego księcia Zygmunta namiestnikiem Pińskim był pan Andrzej, a za Kazimierza, jako wielkiego księcia, takimże namiestnikiem był *kniaź Jurij* [1]).

Pod panowaniem Kazimierza, kniaziowie Pińscy powrócili do swej dzielnicy w osobie **kniazia Jurja Semenowicza**. Ten *kniaź Jurij Semenowicz* otrzymał od wielkiego księcia Kazimierza przywilej na ludzi w Dowirowiczach, Dostojewie, Rarowiczach i Wawuliczach [2]), a także na Neble i Drużyłowicze [3]). W Pińsku Sierpnia 8 (bez roku) *kniaź Jurij Semenowicz* przydaje cerkwi S. Nikoły w Drużyłowiczach ludzi, których wysłużył „u hospodara wielkiego króla" [4]). Prawdopodobnie ten sam *kniaź Jurij Piński* znajdował się w 1452 r. w Łucku w chwili śmierci Szwitrigajły [5]). Niezawodnie umarł ostatnim ze swego rodu; po jego śmierci Pińsk spadł na króla, który zwolnił bojarów Pińskich z pewnych służebności, nałożonych na ojców ich przez *kniazia Jurja Semenowicza Pińskiego* [6]).

Jednocześnie żył *kniaź Piński Michał Konstantynowicz*, ale już nie panujący; kniaź ten używający przydomku *Kurcewicz* stał się protoplastą kniaziów Kurcewiczów i Buremskich [7]).

Po śmierci wyżej wymienionego kniazia Jurja Pińskiego, Pińsk spadł na króla i w 1471 r. nadanym został wdowie Semena Olelkowicza, księcia Kijowskiego, księżnie Maryi i jej potomstwu. **Księżna Marya** panowała w Pińsku najprzód sama; następnie z synem swym **kniaziem Wasilem Semenowiczem**, zmarłym 1495 r. Po jego śmierci dzieliła władzę z córką **kniażną Aleksandrą Semenówną** do jej zamążpójścia 1498 za kniazia Fedora Iwanowicza Jarosławicza. Nie chcąc dzielić władzy z zięciem kniahinia Marya rządziła w Pińsku sama do śmierci swej 1501 r., poczem król nadał księstwo Pińskie **kniaziowi Fedorowi Iwanowiczowi Jarosławowiczowi** i żonie jego kniażnie Aleksandrze Semenównie Olelkowiczównie. Ci panowali na księstwie Pińskiem wspólnie do 1518 r., a po zejściu żony kn. Fedor sam do swej śmierci 1521 r., kiedy Pińsk na mocy dawniejszych przywilejów objęła w posiadanie **królowa Bona** [8]).

Płaksicz

od przydomku **Płaksa**, który służył widocznie jednemu z kniaziów żyjących w XIV-tym wieku. Kniaź ten pozostawił dwóch synów **Lwa** i **Rusana** (!). *Lew Płaksicz i Rusan Płaksicz* około 1387 r. poręczają Skirgajle za Hryćka Konstantynowicza [9]). *Kniaź Rusan Płaksicz* obok innych kniaziów i panów Nowogrodu Siewierskiego zapisał się 1388 r. na wierność królowi i koronie Polskiej [10]). *Kniaź Lew Płaksicz* broniąc Wilna 1390 r. dostał się do niewoli Krzyżackiej [11]).

Pobojewski

od Pobojewa w Wołkowyskiem nadanego 1503 kn. Iwanowi Semenowiczowi Hlińskiemu, którego syn kn. Semen Iwanowicz występuje 1541 jako *kn. Semen Pobojewski* [12]).

Podbereski

od miejscowości Podberezie, dziś w Kochanowskiej włości w powiecie Orszańskim. Tytuł noszony w końcu XIV-go wieku przez kniaziów Aleksandra i Michała Dymitrowiczów Druckich (obacz), a w końcu XV-go i na początku XVI-go, przez kniazia Semena Jamontowicza (obacz) [13]).

---

[1]) Rewizya puszcz str 123. [2]) Z. 3 k. 54. [3]) Tamże. [4]) Rewizya puszcz str. 252—253. [5]) Długosz V 97. [6]) W Wilnie, Maja 13 indikta 1 (1522) Potwierdzenie Zygmunta I (Rewizya puszcz str. 255). [7]) Patrz wyżej str. 13—15. [8]) Patrz wyżej str. 155—7. [9]) A. J. Z. R. I d. 2. [10]) Arch. Sław. I d. 9. [11]) Latop. Danił. 45, Bychowca Kronika 31. [12]) Akt. Wil. XVII 284, patrz wyżej str. 91. [13]) Patrz wyżej str. 57 i 151.

Podhorski

Kniaź Hrihory Fedorowicz Podhorski, który z Moskwy przyjechał, otrzymał 1563 r., wspólnie z Afanasim Wasilewiczem Ihnatiewem, na wyżywienie (chlebokormlenie) sioło Cecyniowcy w powiecie Krzemienieckim [1]). Dziwna rzecz, że kniaź ten, ani nazwisko przez niego noszone, rodosłownym Ruskim nieznane [2]); z polskich heraldyków, kniaziów Podhorskich zna Jabłonowski [3]). Przybywszy na Wołyń kniaź Hrihory miał poślubić tu Oksinię córkę Hrihorego Tołmacz-Borkowskiego ziemianina Wołyńskiego, dziedziczkę znacznych włości w powiecie Krzemienieckim [4]). *Hrehory Podhorski* w 1570 r. włada częścią Woronowiecz w powiecie Krzemienieckim [5]) i *kn. Podhorski* 1583 r. włada częściami Woronowicz i Borka tamże [6]). Według rodowodu Podhorskich pozostawił jedynego syna, którego potomkowie istnieją po dziś dzień [7]). W bieżącym stuleciu wyszło: „Kazanie żałobne na pogrzeb ciała J. W. *kniazia Aleksandra Podhorskiego* starosty Karoliskiego, byłego marszałka Skwirskiego powiatu, w kaplicy w Antonowie miane d. 22 Lutego 1812 przez X. N. Romańskiego. W drukarni XX. Karmelitów bosych.“

Podolski

od Podola, starożytnej nazwy obszaru ziem zalegających środkową część dorzeczy Dniestru i Bohu [8]). Z tytułem *książąt Podolskich* występują kolejno **kniaziowie: Aleksander Koriatowicz** 1375—1378, **Konstanty Koriatowicz** 1385—1388 i **Fedor Koriatowicz** 1392 [9]). Po wyrugowaniu tego ostatniego przez Witowda, Podolem rządził Spytko z Melsztyna poległy 1399 r. nad Worsklą, po którego śmierci znów *księciem Podolskim* **Szwitrigajło Olgerdowicz** 1400—1404 [10]), poczem Podole przyłączonem zostało do Litwy.

Połocki

od miasta Połocka niegdy stolicy udzielnego księstwa, które w drugiej połowie XIV-go wieku było udziałem **księcia Andrzeja Olgerdowicza**. Ten ostatni wydziedziczony 1387, do swej śmierci 1399 r. jednak występuje z tytułem *księcia Połockiego* [11]). Po wyzuciu Andrzeja Połock nadano **księciu Skirgajle Olgerdowiczowi**, który w latach 1387—1391 tytułuje się *księciem Trockim i Połockim* [12]). Z wyniesieniem Witowda na tron wielkoksiążęcy Litewski 1392 r., Połock wszedł jako prowincya w skład państwa Litewskiego.

Połubenski później Połubiński

od sioła Połubniki, prawdopodobnie zwanego niegdy Połubensk, pod Lidą, albo od sioła Poliubicze (Połubica) w Brzeskiem. Pierwsze już w XVI-tym wieku nie było w posiadaniu kniaziów Połubinskich [13]); drugie zostało 1503 r. nadanem kniaziowi Wasilowi Andrejewiczowi Połubenskiemu [14]), mogło być jednak przedtem w posiadaniu jego przodków.

Pochodzenie Połubinskich ma wiele analogii z pochodzeniem Kroszynskich i Łukomskich. Te trzy rody rodosłownym Ruskim zupełnie nieznane, heraldycy krajowi wyprowadzają od Gedimina, tak Łukomskim jak i Połubińskim każą się pieczętować herbem Jastrzębiec, który Okolski nazywa Połubińczyk [15]). Według rodowodu tego domu, protoplastą ich był kniaź Andrzej-Wigunt Olgerdowicz, tego syn Fedor, wnuk

---

[1]) List królewski do starosty Krzemienieckiego kniazia Mikołaja Zbarażskiego d. d. w Warszawie 17 Listopada 1563 (Z metr. kor., Żychliński XIV 15). [2]) Szczegółów odnośnych przytoczonych w rodowodzie, który się powołuje na Tatiszczewa i Nikolską latopis, nie mogłem sprawdzić (Żychliński XIV 14). [3]) Jabłonowski, Heraldica str. 169. [4]) Żychliński XIV 16. [5]) Zr. dziej. XIX 35. [6]) Tamże 139. [7]) Żychliński XIV 13—21. [8]) Słown. Geogr. VIII 442. [9]) Patrz wyżej str. 177. [10]) Stadnicki, Synowie I 193—194 Szwitrigajło występuje jako *dominus Podoliae* 1400 r. (Stadnicki, Synowie I 194), 1402 (Codex. dipl. Pruss. V 166), 1401 *Boleslaus alias Swidrigallo dei gratia dux Podolie* (Chmiel. Zbiór dokumentów, str. 10—12, Zródła do dziejów I 193 z mylną datą 1405). [11]) Stadnicki, Bracia 16—25. [12]) Ród Gedimina 147. [13]) 1567 r. podczaszy Kiszka otrzymuje przywilej na sioło Połubniki do zamku Lidzkiego należące (Z. 50 d. 85 k. 84). [14]) Patrz niżej. [15]) Kojałowicz, Herbarz, Okolski II 43 i 492.

także Fedor, prawnuk Andrzej kniaź na Łubnie, który był ojcem kniazia Wasila Andrejewicza Połubińskiego marszałka [1]). Zkąd inąd wiadomo, że Andrzej i Wigunt Olgerdowicze, to dwie całkiem różne osobistości [2]), że ostatni umarł bezpotomnie, a pierwszy miał synów: Michała, Semena i Iwana [3]). O Fedorze kroniki i dokumenty nie wspominają, rodowód ten więc upada. Tem niemniej Litewskie pochodzenie Kroszyńskich, Łukomskich i Połubińskich nie jest nieprawdopodobnem. Połubińscy we wszystkich dawniejszych dokumentach pisali się „Połubenskimi", dopiero później spolszczyli to nazwisko.

Pierwszym kniaziem, którego spotykamy z tym nazwiskiem był **kniaź Andrzej Połubenski**, który od króla Kazimierza, będąc na jego służbie, otrzymał w latach 1482—1488 różne nadania, mianowicie 1482 r. dwadzieścia kop z karczem Dereczyńskich [4]), 1486 dwa wozy soli z myta i wóz soli z klucza Brzeskich [5]), a nadto szubę lisią [6]), 1488 r. dwadzieścia kop z karczem Brzeskich i tyleż z myta Łuckiego [7]), a także dwa postawy sukna Nowogońskiego i trzy wozy z myta Brzeskiego, oraz klad' miodu z klucza Brzeskiego [8]). W tymże roku *kniaź Połubenski* (bez imienia) otrzymuje po dziesięć kop z karczem Włodzimierskich, Brzeskich, Bielskich i Kamienieckich, zaś *syn jego kniaź Wasil* cztery kopy z karczem Brzeskich [9]). Nadgrobek tego *kniazia Andrzeja Fedorowicza (?) Połubenskiego* miał się znajdować w Pieczerskiej ławrze w Kijowie obok nadgrobku wielkiego księcia Włodzimierza Olgerdowicza [10]). Jakiś *kniaź Połubenski* był żonaty w drugiej połowie XV-go wieku z siostrą Bohusza, Piotra i Lwa Bohowitynowiczów i pani Andrzejowej Aleksandrowicza podskarbinej [11]); może to Andrzej (?), który w każdym razie pozostawił dwóch synów Wasila i Iwana, z których Wasil jest twórcą gałęzi wygasłej w XVI-tym wieku, a Iwan prowadzi dalej szczep główny.

Jednocześnie z kniaziem Andrzejem żył **kniaź Fedor Połubenski**, o którym wiemy tylko tyle, iż pozostawił dwóch synów zmarłych bezpotomnie i córkę; córka była matką Szczęsnego Hercyka, który w 1533 r. uzyskuje przywilej na majątki *wujów swych kniaziów Iwana i Lwa Fedorowiczów Połubenskich*, mianowicie Borisowo sioło, Harki, Warewicze, Kokotowo, Płodyny, Wyhów i t. d. [12]). Poprzednio *kniaziów Iwana i Lwa Połubenskich* pozywali Michajło Pawszycz i Iwaszko Semenowicz o macierzyste swe dobra Warewice, Bernów i Kokotów i uzyskali reskrypt królewski 1499 r. przysądzający im te dobra [13]); z powyższego jednak okazuje się, że wymienieni kniaziowie dóbr tych nie utracili.

O **kniaziu Lwie Fedorowiczu** więcej nie słychać.

Kniaź Iwan Fedorowicz Połubenski otrzymuje w 1506 r. przywilej na ludzi Łowożskiego stanu w powiecie Połockim [14]). Według popisu ziemskiego z tegoż roku *kniaź Iwan Połubenski* zapisany na 10 koni [15]). W 1510 r. *kniaź Iwan Fedorowicz Połubenski* dworzanin królewski otrzymuje nowy przywilej na ludzi w powiecie Połockim, włości Czerświatskiej [16]); przywilej na ludzi Łowożskiego stanu w powiecie Połockim, dla *kniazia Iwana Fedorowicza Połubenskiego* dworzanina królewskiego, oblatowany ponownie 1528 r. [17]). Prawdopodobnie kniaź już nie żył wówczas; umierając zapisał Opaskowicze i Słowency, nadane mu przez wielkiego księcia Aleksandra i Łowoże w Połockiem, żonie swej Owdotii, która była wdową *po Fedorze Hrihorowiczu bojarynie Połockim*, a ta odpisała te majątki synom z pierwszego małżeństwa, którzy po śmierci matki swej *kniahini Iwanowej Połubenskiej Owdotii*, uzyskują na nie 1531 r. potwierdzenie [18]).

Gałęź Wasila.

Kniaź Wasil Andrejewicz Połubenski, będzie to niezawodnie ów *kniaź Wasil*, wspomniany 1488 r. obok *ojca swego kniazia Połubenskiego* [19]). *Kniaź Wasil Andrejewicz Połubenski*, bez żadnego urzędu, występuje 1501 jako świadek [20]). W 1503 r. jako dworzanin królewski otrzymał przywilej na sioło *Poliubicze* w powiecie Brzeskim [21]).

---

[1]) Kojałowicz, Herbarz, Tablica rodowodowa. [2]) Ród Gedimina str. 84. [3]) Patrz wyżej str. 336. [4]) Z. 4 k. 2. [5]) Tamże k. 13 i 14. [6]) Tamże k. 18. [7]) Tamże k. 57. [8]) Tamże k. 55. [9]) Tamże k. 56. [10]) Maksimowicz, Kiewlanin, str. 152. [11]) Z. 6 str. 546. [12]) 1533 r. w Grudniu (Z. 15 k. 107 d. 126 i Z. 17 k. 455/456, 2 razy). [13]) Marca 23 ind. 2 (1499, Z. 6 str. 539). [14]) 7014 Czerwca 18 ind. 9 (1506, Z. 5 k. 314 od. —315 od.). [15]) Z. 8 k. 124 od. [16]) 1510 Września 6 (Z. 8 k. 385). [17]) 1528 Maja 13 ind. 1 (S. 8 k. 186). [18]) 1531 Października 3 (Z. 17 k. 105/111). [19]) Patrz wyżej. [20]) Arch. Sław. I 144—145 z mylną datą 1496. [21]) (1503) Kwietnia 4 ind. 6 (Z. 6 str. 431).

Urząd namiestnika Włodzimierskiego otrzymał od króla Aleksandra 1505 r. po przeniesieniu Fedora Januszewicza na starostwo Łuckie [1]). Zygmunt I po wstąpieniu na tron potwierdza mu w Styczniu 1507 r. piastowanie urzędu namiestnika Włodzimierskiego, nadanego mu przez Aleksandra [2]). Gdy jednak po powrocie z niewoli kniazia Konstantego Ostrogskiego Fedko Januszewicz ustąpił mu starostwo Łuckie, kniaź zmuszony został ustąpić ostatniemu starostwo Włodzimierskie (w jesieni 1507). Występując bez tytułu nabywa w Drucku 1 Listopada 1507 r. sioło Mikityno i ludzi w Lichaniczach (w okolicy Teteryna) [3]). W 1508 r. otrzymuje przywilej na dom w Wilnie [4]) i na Możejków [5]). W Lutym 1509 r. król przybywszy do Wilna kazał uwięzić Olbrachta Gasztolda, Marcina Chrebtowicza koniuszego, Fedka Chrebtowicza podskarbiego, Aleksandra Chodkiewicza i *kniazia Połubenskiego*, posądzonych o znoszenie się z kniaziem Hlińskim; przesiedzieli oni półtora roku w więzieniu i dopiero 18 Maja 1511 r. uzyskali wolność [6]). Niezawodnie ów kniaź Połubenski to nasz Wasil *Kniaź Wasil Andrejewicz Połubenski* otrzymuje 1514 r. potwierdzenie na dwór Możejków w powiecie Żołudskim [7]). Wkrótce potem otrzymał dzierżawy Luboszańską i Teteryńską ustąpił jednak z nich biorąc jako *namiestnik Luboszański i Teteryński* 1516 r. w zastaw dzierżawę Żołudzką za którą dał 600 kop groszy zastawu [8]), a w Grudniu 1518 r. już jako *namiestnik Żołudzki* otrzymuje ponowny przywilej na zastaw tej dzierżawy [9]). Jako *dzierżawca Żołudzki* odgraniczał 1520 r. dobra Chodkiewicza od swej dzierżawy [10]). W tymże roku obaj bracia *kniaziowie Iwan i Wasil, dzierżawca Żołudzki, Andrejewicze Połubenscy* pozwani przez kniahinię Iwanową Horską Nastazyę i syna jej kniazia Fedora Iwanowicza Horskiego o krzywdy wyrządzone w majątku ich Dudakowicze [11]); tylko *dzierżawcą Żołudzkim* występuje jeszcze w Listopadzie 1520 r. jako świadek [12]). Prawdopodobnie w ciągu 1521 r. został marszałkiem hospodarskim. W Lutym 1522 r. *marszałek J. K. M., namiestnik Żołudzki kniaź Wasil Andrejewicz Połubenski* procesuje wojewodę Podlaskiego Kostewicza o Wawerkę [13]). Z rozbioru tej sprawy, który wkrótce potem nastąpił, okazuje się, że pretensye do tego majątku miał kniaź *po Andrzeju Sirutowiczu i jego kniahini* [14]). W 1524 r. kn. Wasil otrzymuje przywilej na trzy sioła we włości Teteryńskiej, które mu ustąpił kniaź Michał Iwanowicz Mścisławski [15]), a w 1525 r. oskarża kniazia Fedora Iwanowicza Dudakowskiego i bojar Trockich o wyrządzanie mu krzywd w majątku Kurhlańskim [16]). W 1527 r. otrzymał także dzierżawy Koniawską i Dubicką [17]); jako *marszałek hospodarski, dzierżawca Żołudzki, Koniawski i Dubicki* świadek 1527 r. [18]). Prędko ustąpił z dzierżaw Koniawskiej i Dubickiej i w 1529 r. jest znów tylko *marszałkiem hospodarskim i dzierżawcą Żołudzkim* [19]). W popisie 1528 r. *kniaź Wasil Połubenski* zapisany na 43 konie [20]). W 1533 r. *kniaź Wasil Andrejewicz Połubenski marszałek hospodarski, dzierżawca Żołudzki*, zawiera układ z panią Koptewą Wasilewicza Maryą, co do małżeństwa *syna swego Iwana* z córką pani Koptewej panną Fedią Koptewną, mocą którego całą spuściznę po sobie obowiązuje się pozostawić *synom Iwanowi i Lwu* [21]). W 1534 r. ma sprawę z kn. Andrzejem Koszyrskim i synem jego o porwanie swej córki [22]). W tymże roku w Sierpniu wysłany był przez króla na spotkanie zbiegów Moskiewskich kniazia Semena Bielskiego i Iwana Lackiego [23]). Starostą Mścisławskim jest już 1535 r. [24]). W 1540 r. *kniaź Wasil Andrejewicz marszałek hospodarski, starosta Mścisławski i syn jego kniaź Lew Wasilewicz, Połubenscy* otrzymują potwierdzenie na odgraniczenie majątku ich Kurhlańskiego od majątku Teteryńskiego kniahini Michałowej Mścisławskiej [25]). Tenże *kniaź Wasil Andrejewicz* otrzymuje w następnym roku potwierdzenie listu zwalniającego go od dawania dziesięciny z majątku jego Jabłoni na kościół Parcowski [26]); w tymże roku

---

[1]) Jako namiestnik Włodzimierski występuje od Stycznia 1506 r. do Listopada 1507 r. (Arch. Sław. III 37, 42, 47 i Z. 12 k. 148). [2]) 7015 Stycznia 6 ind. 10 (1507, Z. 8 k. 144 od.) [3]) Listopada 22 ind. 11 (1507, Arch. Sław. III 23—24). [4]) Sierpnia 29 ind. 11 (1508, Z. 8 k. 236 od.) [5]) Grudnia 14 ind. 12 (1508, Z. 8 k. 250 od.) [6]) Acta Tomiciana I 31, 135—136. [7]) 1514 Czerwca 24 ind. 2 (Z. 9 d. 162). [8]) 1516 Stycznia 26 ind. 4 (Z. 9 d. 213). [9]) 1518 Grudnia 29 ind. 7 (Z. 11 k. 29). [10]) Z. 10 k. 36 i Z. 12 k. 67. [11]) S. 3 d. 127, 128). [12]) Arch. Sław. III 202. [13]) Luty 10 ind. 10 (1522, S. 2 k. 166). [14]) S. 2 k. 274. [15]) 1524 w Lutym (Z. 12 k. 144). [16]) 1525 Kwietnia 28 (Z. 14 d. 645). [17]) Po Andrzeju Dowojnowiczu podkomorzym, namiest. Knyszyńskim, Dubickim i Koniawskim jeszcze w Październiku 1526 (A. G. Z. X 25), który już nie żył 7 Sierpnia 1527 (Z. 12 k. 364). [18]) Sierpnia 28 ind. 15 (1527, Arch. Sław. III 99 z mylną datą 1512 r. [19]) Arch. Sław. III 353. [20]) P. I k. 7 od. [21]) 1533 Sierpnia 9 (Arch. Sław. III 428—430). [22]) S. 8 k. 120, patrz niżej. [23]) A. Z. R. II 333. [24]) Boniecki, Tab. str. XXXIV. [25]) Z. 24 k. 12 d. 5. [26]) Tamże k. 131 d. 121.

występował z pretensyami do kniahini Mścisławskiej o grunta Teteryńskie [1]), w 1542 r. otrzymuje przywilej na sioła w majątku Połubiczach [2]). W 1546 r. wspólnie z *synowcami swymi kniaziami Michałem i Aleksandrem Iwanowiczami Połubenskimi* pozywał kniazia Wasila Tołoczyńskiego o dział w zamku Druckim [3]). Ożeniwszy się po raz drugi, *kniaź Wasil Andrejewicz Połubenski marszałek hospodarski starosta Mścisławski* w 1546 r. zapisuje *małżonce swej Zofii Pawłównie, wdowie po Szymku Mackowiczu ciwunie Wileńskim*, w jednej trzeciej części swych dóbr, 2,000 kop groszy na majątku swym Możejkowie [4]) i jednocześnie *synowi swemu kniaziowi Iwanowi* trzecią część wszystkich swych majątków z wyjątkiem Możejkowa, który zapisał *swej żonie Zofii Pawłównie*, nakazując mu nie wtrącać się do innej trzeciej części tych dóbr, stanowiącej wiano *wnuczki jego po synu kniaziu Lwie* [5]). Ze swej strony *kniaź Iwan Wasilewicz Połubenski wydaje ojcu swemu kniaziowi Wasilowi Andrejewiczowi Połubenskiemu marszałkowi hospodarskiemu, staroście Mścisławskiemu i żonie jego macosze swej Zofii Pawłównie* zapisy, którymi zezwala na to, aby ojciec zapisał zaślubionej w tych czasach wymienionej żonie, w trzeciej części swych dóbr, Możejków, pomimo tego *że pojąwszy przed kilkunastu laty Rainę córkę pana Koptia Wasilewicza pisarza* otrzymał od ojca zapewnienie połowy wszystkich dóbr, których druga połowa ma spaść na *Marynę córkę nieboszczyka brata kniazia Lwa Połubenskiego* [6]). W 1547 r. Jan Jurjewicz Hlebowicz wojewoda Wileński, kanclerz, wspólnie z małżonką swą Hanną Fedorówną Zasławską, kwitują kniazia Wasila z odbioru summy 500 kop groszy ubezpieczonej na majątku Głębokie; z pokwitowania tego przekonywamy się, że ten majątek *Andrzej Sirutowicz zapisał żonie swej Oksinii, która wychodząc powtórnie za kniazia Wasila Andrejewicza Połubenskiego*, wniosła mu ten majątek. Oboje Połubenscy wydając córkę swą *Hannę za kniazia Aleksandra Koszyrskiego* dali jej ten majątek w posagu w summie 1000 kop. Kniaź Wasil rozwodził następnie córkę z kniaziem Koszyrskim, przyczem poniósł koszta za które córka przyznała jemu i synom jego Iwanowi i Lwu 500 kop na Głębokiem. Hanna wyszła następnie za Mikołaja Zawiszę a po jego śmierci za Razmusa Dowgirdowicza i z własnej woli zapisała swoje 500 kop na Głębokiem Hlebowiczom; już po jej śmierci kniaź Wasil summę 500 kop spłacił Hlebowiczom [7]). W tymże roku cztery kniażny Mścisławskie procesowały *kniazia Wasila Andrejewicza Połubenskiego marszałka hospodarskiego, starostę Mścisławskiego* o grunta Teteryńskie [8]); podczas tej sprawy *kniahinia Połubenska Zofia Pawłówna, za pośrednictwem syna swego Jana Szymkowicza pisarza*, zeznała, że grunta te stanowią przyległość Możejkowa, który ona dzierży na mocy zapisów mężowskich [9]). W Grudniu tegoż roku *kniaź Wasil Andrejewicz Połubenski marszałek hospodarski, starosta Mścisławski*, zapisuje *córce syna swego nieboszczyka kniazia Lwa dzierżawcy Kryczowskiego, Marynie* 1,000 kop groszy i 1,000 złotych czerwonych na majątku Jabłoni, który okupić może drugi syn kniaź Iwan Połubenski [10]). Osobnym kodycylem do testamentu kn. Wasil zapisuje 6 Maja 1549 tejże *wnuczce swej Marynie Lwownie* 500 kop gr. na majątku Głębokie, które *córka jego nieboszczka Hanna Razmusowa Dowgirdowicza* zapisała Hlebowiczowi, a on tym ostatnim spłacił, pozostawiając również *synowi kn. Iwanowi* możność okupienia tych dóbr [11]). Jeszcze w Lutym 1550 r. *kniaź Wasil Połubenski marszałek hospodarski, starosta Mścisławski* oblatował zeznanie, że *syn jego Iwan* wbrew woli ojca sprzeciwia się objęciu w arendę przez żyda Icka karczmy Mścisławskiej [12]). Kniaź Wasil umarł 4 Marca 1550 r. w majątku Horodyszcze, poczem wdowa odwiozła ciało do Kijowa; na trzeci dzień po jego śmierci zjechał do Horodyszcza kniaź Dymitr Fedorowicz Sanguszko starosta Żytomirski i zabrał do siebie *wnuczkę kniazia Wasila po synu Lwie*, czego mu wdowa nie broniła ani do tego pomagała, przyczem ani wdowa Zofia, ani kniaź Sanguszko żadnych szkód w majątkach zmarłego nie poczynili, o czem w rok później na ich żądanie spisanem zostało zeznanie świadków [13]). Kniaź Wasil Andrejewicz pochowanym został w Kijowie w cerkwi Przeczystej Bogarodzicy Pieczerskiej obok syna Lwa [14]).

---

[1]) S. 12 k. 126 d. 135. [2]) Z. 28 d. 15 k. 14. [3]) S. 18 k. 25. [4]) 1546 Listopada 20 potw. król. 1 Marca 1547 (Z. 31 k. 42 d. 41 i tenże sam dok. Z. 29 k. 120 d. 100). [5]) 1546 Grudnia 22 potw. król. (Z. 29 k. 100 od. d. 60 i ten sam dok. Z. 31 k. 22 d. 13). [6]) 1546 Listopada 6 i Grudnia 18 (Z. 31 k. 68 d. 64). [7]) 1547 Kwietnia 6 (Arch. Sław. IV 541—542). [8]) 1547 Października 21 (S. 20 k. 5, Z. 29 d. 138 k. 151, d. 140 k. 153 i 153 od., d. 141 k.156. [9]) 1547 Października 28 (Z. 29 d. 141 k. 156—157, dr. Arch. Sław. IV 557—558) [10]) 1547 Grudnia 20 (Arch. Sław. IV 568—569). [11]) Kopia dokom. oryg. [12]) 1550 Luty 14 (S. 22 k. 293 od., dr. Berszadski, Dokumenty i Regesty II 1). [13]) 1551 Marca 10 (S. 27 k. 10). [14]) Maksimowicz, Kiewlanin str. 152.

Miał dwie żony, pierwsza **Oksinia** wdowa po **Andrzeju Olechnowiczu Sirutowiczu**, była córką kniazia Iwana Jurjewicza Zasławskiego, siostrą kniaziów Michała (Mścisławskiego), Bohdana i Fedora Zasławskich i zmarła przed 1537 r. [1]) Z niej pozostawił synów Iwana, Lwa i córkę Annę [2]). Już bardzo stary ożenił się powtórnie w 1546 r. z **Zofią Pawłówną** wdową po **Szymku Mackowiczu** ciwunie Wileńskim, dzierżawcy Uszpolskim i Pieniańskim [3]). *Kniahinia Wasilowa Połubenska pani Zofia marszałkowa hospodarska starościna Mścisławska* ma w 1546 r. sprawę z kniaziem Sołomereckim o dług [4]). W tymże roku otrzymała od męża zapis na Możejkowie [5]). Już jako wdowa *kniahinia Zofia Pawłówna Połubenska, 1-o voto żona Szymka Mackowicza ciwuna i horodniczego Wileńskiego, dzierżawcy Uszpolskiego, Pieniańskiego i Raduńskiego*, dziedzica Ostryny i Zabołotia, zeznaje w 1555 r., że darowała synowi swemu Janowi Szymkowiczowi marszałkowi i pisarzowi hospodarskiemu, staroście Tykocińskiemu, summę na Możejkowie i Horodnę, oraz oddała mu opiekę nad innymi majątkami, do dojścia do lat innych synów swych, jego braci [6]). Na tej zasadzie Szymkowicz ubezpieczył na Możejkowie wiano żony swej kniażny Aleksandry Iwanówny Wiszniewieckiej [7]). W 1558 r. Jan Szymkowicz występuje w imieniu *matki swej kniahini Wasilowej Andrejewicza Połubenskiej Zofii*, w sprawie jej z córkami Jana Radziwiłła o Soponiec [8]). *Kniahinia Zofia Pawłówna Połubenska* nabywa 1561 r. dom w Wilnie od Jasieńskiego [9]). Umarła w 1563 r.; w 1563 r. Maryna żona Stanisława Pawłowicza Naruszewicza sprawcy starostwa Grodzieńskiego, *córka nieboszczyka kniazia Lwa Wasilewicza Połubenskiego*, występując wspólnie z mężem zeznaje, że Możejków nadany został przez króla Aleksandra *dziadowi jej kniaziowi Wasilowi Andrejewiczowi Połubenskiemu staroście Mścisławskiemu;* ten ostatni pojąwszy po *pierwszej żonie swej kniażnie Oksinii Zasławskiej drugą, ciwunowę i horodniczynę Wileńską, starościnę Uszpolską, Pieniańską i Raduńską Szymkowę Mackiewicza, obecnie również nieboszczkę Zofię Pawłównę*, tej żonie zapisał dożywocie, ona zaś odpisała synowi swemu Janowi Szymkowiczowi marszałkowi i pisarzowi hospodarskiemu, dzierżawcy Tykocińskiemu; obecnie więc Maryna będąc jedyną dziedziczką po dziadzie, ojcu i stryju kniaziu Iwanie, wszelkie swe prawa do tego majątku ceduje Szymkowiczowi, który na jego posiadanie otrzymuje potwierdzenie królewskie [10]).

Mówiliśmy wyżej, iż kniaź Wasil pozostawił z pierwszej żony swej troje dzieci:

Kniażna Anna Wasilewna, wydana przez rodziców za **kniazia Aleksandra Andrejewicza Sanguszkę-Koszyrskiego** starościca Łuckiego, rozwiodła się z nim i wyszła powtórnie za **Mikołaja Zawiszę** [11]). Mikołaj Zawisza i żona jego *Hanna córka kniazia Wasila Andrejewicza Połubenskiego*, pozwani 1533 r. przez kniazia Andrzeja Koszyrskiego o zwrot rzeczy zabranych przez Annę, gdy była żoną syna jego Aleksandra [12]). O to samo pozywa kn. Koszyrski w następnym roku *ojca Anny kniazia Wasila Andrejewicza Połubenskiego* [13]). W 1537 r. *Anna córka kniazia Wasila Andrejewicza Połubenskiego* żona Mikołaja Zawiszyca, będąc bezdzietną zapisuje summę swą na majątku Hłubokie w powiecie Ostryńskim, który pan Andrzej Olechnowicz Sirutowicz zapisał w wianie *matce jej* w summie 1000 kop groszy, które *matka Oksinia* w tejże summie jej zapisała, ona zaś z tej summy odstąpiła 500 kop ojcu swemu, Janowi Hlebowiczowi wojewodzie Połockiemu i żonie jego Annie siostrze swej, córce kniazia Fedora Zasławskiego [14]). Mikołaj Jurjewicz Zawisza testamentem pisanym 20 Lipca, a potwierdzonym 5 Listopada 1540 r., zapisuje *żonie swej kniażnie Annie Wasilewnie Połubinskiej* trzecią część Dowgirdziszek, Ośnieżyc i t. d. [15]). Po jego śmierci Anna wyszła poraz trzeci za **Razmusa Dowgirdowicza** i umarła bezpotomnie przed 1547 r. [16]). Wdowiec po niej Razmus Bohdanowicz Dowgird ożenił się powtórnie z Aleksandrą Mikołajówną Pacówną [17]).

---

[1]) Patrz niżej pod Zasławskimi. [2]) Patrz wyżej. [3]) Tamże. [4]) 1546 Kwietnia 19 (Z. 30 k. 66 d. 65). [5]) Patrz wyżej. [6]) 1555 Sierpnia 25 (S. 34 k. 9 od.) [7]) S. 34 k. 90. [8]) S. 33 k. 970. [9]) 1561 Maja 21 (S. 42 k. 682). [10]) 1563 Października 25 (S. 44 k. 87). [11]) Patrz wyżej pod r. 1547. [12]) 1533 Kwietnia 25 (S. 8 k. 83 od., dr. Arch. Sław. III 410—411). [13]) 1534 Marca 12 (S. 8 k. 120—121, dr. Arch. Sław. III 457—458). [14]) W Wilnie 4 Marca 1537 (Arch. Sław. IV 95—97). [15]) Słow. Geogr. II 134 i VII 645. [16]) Patrz wyżej pod r. 1547. [17]) Słow. Geogr. II 134.

Kniaź Lew Wasilewicz, drugi syn kniazia Wasila Andrejewicza, występuje 1533—1540 r. obok ojca i brata Iwana [1], następnie został dzierżawcą Kryczowskim [2], i umarł przed 1544 r., w którym dzierżawcą Kryczowskim Andrzej Szołucha [3], wyraźnie nazwany nieboszczykiem 1546 r. [4], pochowany w Pieczerskiej cerkwi w Kijowie [5]. Żonaty z Hornostajówną córką Iwana Hornostaja wojewody Nowogrodzkiego [6], pozostawił jedyną córkę **Marynę** wspomnianą 1546—1547 r. w zapisach dziada Wasila i stryja Iwana [7]. W tymże roku dziadek kniaź Wasil zapisuje jej 1000 kop groszy i 1000 czerwonych złotych na majątku Jabłoni, do czego w 1549 r. dodaje 500 kop groszy na majątku Głębokie [8]. Dziadek i opiekun jej kniaź Wasil Połubenski zaręczył wnuczkę swą *córkę dzierżawcy Krzyczewskiego kniazia Lwa Wasilewicza Połubenskiego Marynę* z kniaziem Dymitrem Fedorowiczem Sanguszką i w tym celu związał kniazia Dymitra umową pod zarękami. Na trzeci dzień po śmierci dziadka porwaną została (1550 r.) przez kniazia Dymitra Fedorowicza Sanguszkę starostę Żytomirskiego [9], który ją oddał na wychowanie do ciotki swej pani Bohuszowej Bohowitynowej podskarbinej Fedi Andrejewny Sanguszkowicza. Gdy jednak doszła wiadomość, że kniaź Dymitr zaślubił księżnę Halszkę Ostrogską, więc tego Dymitra, już starostę Czerkaskiego i Kaniowskiego, oskarża w Październiku 1553 r. wojewoda Nowogrodzki Iwan Hornostaj o to, że *wnuczki jego kniażny Maryny Lwowny Połubenskiej* oddać nie chce, prosząc, aby od pani Bohuszowej odebraną i jemu oddaną została [10]. Maryna wydaną została następnie za Iwana Kopcia, jako żona którego wspomniana 1558 r. w testamencie stryja swego kniazia Iwana Połubenskiego [11]. Testament ten był powodem zatargów między wdową Iwana kniahinią Iwanową Wasilewicza Połubenską Rainą Koptewną a bratem jej Iwanem Koptiem i małżonką jego *Maryną Lwowną kniażną Połubenską,* zakończonych 1562 r. ugodą [12]. Iwan Kopot umarł 1 Lutego 1563 r., spisawszy przed śmiercią testament, którym majątki swe zapisuje *żonie Marynie Lwownie Połubenskiej* i córce Marynie; testament ten nazajutrz po śmierci Iwana oblatowała matka jego pani Koptewa Wasilewicza marszałkowa i pisarzowa hospodarska — Marya Konstantynówna Kroszyńska [13]. Zaraz po śmierci Iwana, Maryna wyszła powtórnie za Stanisława Pawłowicza Naruszewicza sprawcę starostwa Grodzieńskiego; już w Maju tegoż 1563 r. Stanisław Pawłowicz Naruszewicz sprawca starostwa Grodzieńskiego i *małżonka jego Maryna Lwowna Połubenska,* podają do ksiąg zeznanie, że testament Iwana Koptia oblatowany przez jego matkę jest fałszowany [14], nadto Maryna zeznaje, że zaraz po śmierci Iwana wywiezioną została do Wiejsiej, gdzie urodziła syna Iwana Koptewicza, że podczas choroby świekra Marya Konstantynowna i szwagier Wasil Kopot wymogli na niej różne zapisy [15]. Akta te były wstępem do sprawy, którą Naruszewiczowie prowadzili w tymże roku z Kopciami [16]. W tymże roku oboje Naruszewiczowie cedują prawa swe do Możejkowa Szymkowiczowi [17], a w sprawie z Kopciami ciwun Wileński Stanisław Pawłowicz Naruszewicz i *żona jego Marya Lwowna Połubenska,* uzyskują 1566 r. wyrok nakazujący Kopciom przedstawienie dokumentów do sprawy odnoszących się [18]. Maryna w 1568 r. zeznaje zapis na rzecz męża [19]. Jeszcze w 1577 r. Stanisław Naruszewicz otrzymuje potwierdzenie zapisów na Jabłoni, Witulinie i t. d., danych mu przez *małżonkę kniażnę Marynę Połubenską* [20].

Kniaź Iwan Wasilewicz Połubenski, starszy syn kniazia Wasila Andrejewicza, zaślubił w 1533 r. Rainę Koptewnę, córkę Koptia Wasilewicza marszałka i pisarza hospodarskiego i Maryi Konstantynówny kniażny Kroszyńskiej [21]; żona wniosła mu nad posag dobra Opole i Rusiły, o które w 1541 r. procesuje się ze szwagrem Fedorem Kopciem [22]. W 1547 r. wydawał zapisy ojcu i macosze [23]. W 1549 r. *kniaź Iwan Wasilewicz Połubenski* pozywa Hrihorego Hrihorowicza Ostyka właściciela części Teteryna o trzy wsie zajechane i przyłączone do tego majątku, dowodząc, że *ojciec jego kniaź Wasil Andrejewicz Połubenski* marszałek hospodarski starosta Mścisławski, wziął je

[1]) Patrz wyżej. [2]) Tamże [3]) Boniecki, Tab. str. XXXII. [4]) Patrz wyżej. [5]) Maksimowicz, Kiewlanin 153, Starowolski, Monumenta 532. [6]) Wojewoda Iwan Hornostaj nazywa Marynę wnuczką (patrz niżej). [7]) Patrz wyżej. [8]) Tamże. [9]) Tamże S. 27 k. 10. [10]) W Wilnie 1553 Październik 10 (Z. 37 d. 41, dr. Przeździecki, Jagellonki II 276—277, ztąd wszystkie szczegóły). [11]) Patrz niżej. [12]) Tamże. [13]) Akt. Wil. XVII 433—435. [14]) 1563 Maja 13 (Akt. Wil. XVII 435—436). [15]) Tegoż dnia, tamże 436—437. [16]) Z. 39 d. 219 i 229. [17]) Patrz wyżej. [18]) 1566 Marca 13 (Z 44 d. 105). [19]) Z. 51 d. 89—90. [20]) Z. 58 k. 273, 280 i 293. [21]) Patrz wyżej. [22]) 1541 Luty 22 (S. 12 k. 55 d. 46). [23]) Patrz wyżej.

w posagu po *nieboszczce matce od kniazia Michała Mścisławskiego* i władał nimi przez 60 lat [1]). Zaraz po śmierci ojca został starostą Mścisławskim 1550 r. [2]). W 1551 r. pozwany przez Hrihorego Markowicza Wołowicza o najazd gwałtowny i przyłączenie do majątku Horodyszcza dworu Jasienka, który nieboszczyk kniaź Wasil Połubenski ojciec jego, zapisał Wołowiczowi w 200 kopach groszy za dług należny i za żywota w dzierżenie oddał [3]). W tymże roku ma sprawę z kniaziem Dymitrem Sanguszkowiczem o gwałty w Jabłocznej [4]) a w 1552 r. zawierał z tymże kniaziem Dymitrem ugodę o skarby, które ojciec jego kniaź Wasil Połubenski zapisał wnuczce swej kniażnie Maryi Lwownie Połubenskiej [5]). W Maju 1558 r. *kniaź Iwan Wasilewicz Połubenski starosta Mścisławski* spisuje testament, którym, w przypadającej mu części dóbr, któremi się jeszcze nie podzielił z synowicą swą panią Iwanową Koptewą *Maryną Lwowną Połubenską*, w majątkach Horodyszcz, Rososza, Jabłoń, Jasienie, Witulin i t. d., trzecią część, oraz 2000 kop na dwóch innych częściach, zapisuje żonie swej Rainie Koptewnie, oddalając wymienioną *synowicę i braci stryjecznych, synów nieboszczyka kniazia Iwana Andrejewicza Połubenskiego*. Summy na majątku Głębokie, zapisanym *matce jego przez pierwszego męża Syrucia*, zapisuje *braciom stryjecznym Andrzejowi, Aleksandrowi, Michałowi, Fedorowi i Iwanowi Iwanowiczowi Połubenskim* [6]). Umarł zaraz po napisaniu tego testamentu w drugiej połowie Maja 1558 r.; już w Czerwcu tegoż roku starostą Mścisławski kniaź Sołomerecki [7]).

Dalszy ciąg szczepu głównego.

Kniaź Iwan Andrejewicz Połubenski, występuje 1504 r. jako świadek [8]). Ożenił się z kniażną Niewidanną Michałówną Sanguszkówną [9]); już w 1510 r. kniaź Semen Odyncewicz i *Iwan Duda (sic) Połubenski*, pozywają *szwagra swego kniazia Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza, którego siostry mają za żony*, o dział w majątkach macierzystych tych żon i uzyskują wyrok, którym król dział ten im przysądza [10]). Wymienione majątki macierzyste żon stanowił Dereczyn, którym wymienieni kniaziowie władali następnie wspólnie. Trzej kniaziowie Andrzej Michałowicz Sanguszkowicz, Semen Bohdanowicz Odyncewicz i *Iwan Andrejewicz Połubenski*, oskarżają 1518 r. ludzi Słonimskich o wyrządzanie im krzywd w Dereczynie [11]), procesują się 1524 i 1528 r. z kniaziem Tymofiejem Puzyną o krzywdy [12]) i między sobą 1524 r. o Dereczyn [13]). *Kniaź Iwan Andrejewicz Połubenski, wspólnie z bratem kniaziem Wasilem*, procesują się z kniahinią Iwanową Horską o krzywdy [14]). Obaj bracia *Wasil Andrejewicz marszałek królewski, dzierżawca Żołudzki i Iwan Andrejewicz, kniaziowie Połubenscy*, wyznaczeni 1525 r. sędziami do rozgraniczenia łowów Malkowskich Ilinicza [15]). Ten czy inny *kniaź Andrejewicz Połubenski* ziemianin Brzeski w popisie 1528 r. zapisany na 2 konie [16]). *Kniaź Iwan Andrejewicz Połubenski* komisarz królewski 1536—1538 r. do sądzenia spraw ziemian Wołyńskich [17]). W roku 1538 *kniaź Iwan Andrejewicz Połubenski i synowie jego Michał, Piotr i Andrzej*, oskarżeni przez kniazia Aleksandra Koszyrskiego o różne szkody i grabieże wyrządzone w Dereczynie i Koczynie [18]). Sprawa ta trwała jeszcze 1540 r. [19]). Jako komisarz królewski do sądzenia różnych spraw występuje 1540 i 1542 r. [20]). Choć nie piastował urzędu należał do rady przybocznej króla i w tym charakterze podpisany bez tytułu na dokumentach 1544 r. [21]). Prawdopodobnie 1545 r. mianowany marszałkiem hospodarskim; już 1546 r. *marszałek kniaź Iwan Andrejewicz Połubenski* podpisany jako świadek [22]) a 1547 r. otrzymuje przywilej na Buksztow w powiecie Mścibowskim blisko Dereczyna [23]). W latach 1549—1551 występuje jako marszałek i sprawca województwa Nowogrodzkiego [24]). Jeszcze w Lutym 1556 roku *kniaź Iwan Andrejewicz Połubenski marszałek i małżonka jego kniażna Newidanna San-*

---

[1]) 1549 Maja 12 (S. 22 k. 182 od. d. 81). [2]) Jako starosta Mścisławski występuje 1551 r. (A. J. Z. R. I
132). [3]) 1551 Czerwca 2 (S. 27 k. 9). [4]) S. 27 k. 30. [5]) S. 29 k. 28. [6]) 1558 Maja 10, oblat. Maja 15 (Z. 40
k. 162—172). [7]) A. Z. R. III 97. [8]) Arch. Sław. I 150, z mylną datą 1503. [9]) Patrz niżej. [10]) S. 2 k. 73;
wyraz *Duda* użyty niezawodnie przez omyłkę. [11]) Arch. Sław. III 178—179. [12]) Z. 14 d. 259, dr. Arch.
Sław. III 263, także Z. 14 d. 565. [13]) Z. 14 d. 11, dr. Arch. Sław. III 267. [14]) Patrz wyżej. [15]) Z. 12 k. 288.
[16]) Arch. Sław. III 322. [17]) Tamże IV vide index. [18]) Z. 20 k. 80 od.—88 d. 81, dr. Arch. Sław. IV 115—
123 i tamże k. 129—132 d. 107, dr. Arch. Sław. IV 133—136. [19]) S. 12 d. 37 k. 24, dr. Arch. Sław. IV 259.
[20]) S. 9 k. 164, Z. 27 k. 131. [21]) 1544 Lipca 16 (Z. 24 k. 216—219, dr. A. Z. R. II 398—400), 1544 Paździer-
nika 12 (Arch. Sław. IV 408). [22]) Boniecki z Metr. lit. Z. 30. [23]) 1547 Marca 24 (Z. 31 k. 55 d. 54). [24]) S. 29
k. 110, S. 22 k. 473.

guszkówna oskarżeni przez Wołowicza o to, że ludzie ich Dereczyńscy wyrządzają szkody jego ludziom Chmielnickim [1]). Niezawodnie umarł w 1556 r.; w Marcu 1557 r. *kniaź Iwan Iwanowicz Połubenski,* występując w imieniu *matki swej kniahini Iwanowej Połubenskiej marszałkowej hospodarskiej kniażny Niewidanny Sanguszkówny,* oskarża kniahinię Semenową Odyncewicza Nastazyę Michałównę Sanguszkównę o krzywdy w Dereczynie [2]). *Kniahinia Iwanowa Połubenska Niewidanna Michałówna Sanguszkówna* oskarżała 1558 r. *syna swego kniazia Fedora Iwanowicza Połubenskiego* o najazd na Baliczany i Czerniewicze, przyczem w imieniu matki występował *syn kniaź Aleksander Iwanowicz Połubenski* [3]). Kniaż Iwan Andrejewicz pozostawił z wymienionej kniażny Niewidanny Sanguszkówny synów i córki.

Kniażna Maryna Iwanówna, żona Benedykta Protasewicza wojskiego Grodzieńskiego, klucznika Trockiego, zwraca 1552 r. mężowi zapisane jej przez niego wiano, oddalając matkę, braci i siostry [4]). W 1570 r. klucznikowa Trocka, wojska Grodzieńska Benedyktowa Protasewicza *Maryna Iwanówna kniażna Połubińska* wwiązaną została w majątek Bereżsk kniazia Aleksandra Połubenskiego starosty Wolmerskiego dzierżawcy Wilkijskiego i Pojurskiego, o co ten ostatni, a również o przysądzenie Michałowi Wołowiczowi ziem od Dereczyna, pozywa 1572 r. Hrihorego Wołowicza kasztelana Nowogrodzkiego, starostę Słonimskiego [5]).

Kniażna Bohdana Połubenska urodzona z Sanguszkówny, była żoną Iwana Lackiego leśniczego Podlaskiego [6]).

Z synów kniazia Iwana Andrejewicza trzej *Michał, Piotr i Andrzej* występują 1538 r. obok ojca [7]). Kniaż Iwan Wasilewicz Połubenski starosta Mścisławski testamentem swym 1558 r., zapisuje *synom nieboszczyka kniazia Iwana Andrejewicza Połubenskiego braciom swym stryjecznym, kniaziom Aleksandrowi, Michałowi, Andrzejowi, Fedorowi i Iwanowi Iwanowiczom Połubenskim* summę na majątku Głębokie [8]). Widocznie więc **kniaż Piotr Iwanowicz Połubenski** umarł młodo przed 1558 r. Pozostali synowie w liczbie pięciu kniaziowie Aleksander, Michał, Andrzej, Fedor i Iwan są twórcami oddzielnych gałęzi [9]).

- Kn. **Andrzej** Połubenski 1482–1488
  - **Wasil** 1487 † 1550 marszałek królew. star. Mścisławski Ż. 1-o kn. Zasławska, 2-o Zofia Pawłówna
    - **Lew** 1538 † do 1546 star. Kryczowski Ż. Hornostojówna
      - **Maryna** M. 1-o Iwan Kopeć 2-o Stanisław Naruszewicz
    - **Iwan** † 1558 star. Mścisławski Ż. Raina Kopeć
    - **Anna** M. 1-o kn. Sanguszko, 2-o Mik. Zawisza, 3-o Dowgird
  - **Iwan** 1500 † 1556 marsz. królewski Ż. kn. Sanguszkówna
    - **Aleksander** kaszt. Nowogrodzki — Gałęź I
    - **Michał** — Gałęź II
    - **Piotr** 1538
    - **Andrzej** — Gałęź III
    - **Bohdana** M. Lacki
    - **Fedor** — Gałęź IV
    - **Maryna** M. Protasewicz
    - **Iwan** — Gałęź V

[1]) 1556 Luty 29 (S. 33 k. 280). [2]) 1557 Marca 30 (S. 36 k. 459 od.). [3]) 1558 Marca 14 (S. 33 k. 864). [4]) 1552 Grudnia 29 (S. 25 k. 589 od.). [5]) S. 54 k. 421. [6]) Paprocki, Herby 856. [7]) Patrz wyżej. [8]) Tamże. [9]) Źródłem do dalszego rodowodu jest: *Drzewo* genealogiczne X. X. Połubinskich, ułożone przez Michała Wojniłowicza, druk. w Hłusku 1675 r.

Gałęź trzecia Andrzeja.

Kniaż Andrzej Iwanowicz Połubenski, wspomniany 1538 r. obok ojca [1]). Wspólnie z *żoną swą kniażną Azariną Andrejewną Sokolińską* na sprawę 1558 r. z braćmi i matką żony kniaziami Sokolińskimi o to, że postąpiwszy mu Milkowicze i Bieszenkowicze, zbierają dań z ludzi tamtejszych [2]). *Kniaź Andrzej Iwanowicz Połubenski* pozwany 1561 r. przez Dymitra Sapiehę o najazd na majątek jego Krywski [3]). Pozostawił trzech synów: Andrzeja, Daniela i Ostafieja [4]) i córkę Maryę.

Kniażna Marya Andrejewna żona Kiryła Zubcowskiego horodniczego Łuckiego, który wspólnie z małżonką swą *Maryą kniażną Połubenską,* oskarża Andrzeja Firleja o wygnanie go 1590 r. z majątku Bielina [5]). W 1594 r. horodniczyna Łucka Kiryłowa Zubcowska *Marya Andrejewna kniażna Połubenska,* oblatowała testament nieboszczyka męża [6]).

Z synów Andrzeja najstarszy **Andrzej Andrejewicz** według rodowodu został kozakiem [7]), czyli że uszedł na Zaporoże. O **Danielu Andrejewiczu** nic nie wiemy. **Kniaż Ostafi Andrejewicz**, będzie to *kniaź Ostafi Połubenski,* świadek 1609 r. na testamencie Dymitra Skumina Tyszkiewicza [8]) i wspólnie z żoną wspomniany 1620 r. w testamencie wdowy jego Hanny Michałówny Masalskiej [9]). Z żony kniażny Masalskiej [10]) pozostawił trzech synów Jana, Michała, Daniela i dwie córki, z których jedna za Tyszkiewiczem a druga za Masalskim [11]). O **kniaziu Danielu Ostafiejewiczu** więcej nie słychać. **Kniaż Jan Ostafiejewicz**, będzie to *kniaź Jan Połubenski* zabity na wojnie w Inflantach, pochowany w cerkwi Pieczerskiej w Kijowie [12]). **Kniaź Michał Ostafiejewicz**, będzie to *kniaź Michał Połubenski,* który zginął przy zdobyciu Białej przez Władysława IV, podczas wojny Moskiewskiej i pochowany został w cerkwi Pieczerskiej w Kijowie [13]).

Gałęź pierwsza Aleksandra.

Kniaż Aleksander Iwanowicz, syn kniazia Iwana Andrejewicza i Sanguszkówny [14]), w 1546 r. obok stryja kniazia Wasila i brata kniazia Michała, występuje w sprawie z kniaziem Tołoczyńskim o dział w Drucku [15]). W 1549 r. zastępował ojca swego w urzędzie sprawcy województwa Nowogrodzkiego [16]). W 1555 r. *kniaź Aleksander Iwanowicz Połubenski* procesował się z bratem *kniaziem Michałem Iwanowiczem Połubenskim,* który go oskarżał o najazd na Dereczyn i więzienie jego samego i jego żony [17]). Już w 1557 r. żonaty z kniażną Zofią Jurjewną Holszańską-Dubrowicką [18]). W 1558 r. wspomniany w testamencie stryjecznego brata swego *kniazia Iwana Wasilewicza Połubinskiego* [19]) i w tymże roku występuje obok matki swej [20]). *Kniaź Aleksander Iwanowicz Połubenski* nabywa 1561 r. za 300 kop groszy Suderwę od Andrzeja Tryzny i żony jego Zofii Koptewny [21]). Były to czasy wojny w Inflantach z Moskwą, podczas której kn. Aleksander regimentarzem wojska pod hetmanem Radziwiłłem uczyniony, cudów waleczności dokazywał, odniósłszy 1560 r. zwycięztwo nad Moskwą pod Wenden i Marienborkiem [22]). Jeszcze w 1564 r. wojował w Inflantach [23]). W nagrodę zasług wojennych mianowany starostą Wolmarskim i dzierżawcą Zygwolskim; już jako taki otrzymał nadto 8 Września 1566 r. dzierżawę Wilkijską [24]). W następnym roku król zawiadamia *starostę Wolmarskiego kniazia Aleksandra Iwanowicza Połubenskiego* o naznaczeniu Jana Chodkiewicza marszałka ziemskiego i t. d. administratorem Inflant [25]). Wkrótce potem za przywilejem króla Zygmunta-Augusta został także dzierżawcą Pojurskim [26]); jako *starosta Wolmarski, dzierżawca Wilkijski i Pojurski,* pozywa 1572 r. Wołowicza, kasztelana Nowogrodzkiego, o niesłuszne uwiązanie klucznikowej Trockiej, wojskiej Grodzieńskiej, Benedyktowej Protasewiczowej *kniażny Maryny Iwanówny Połubińskiej* w majątek Berżewo, oraz o przysądzenie Michałowi

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) 1558 Marca 23 (S. 33 k. 880). [3]) S. 35 k. 121. [4]) Drzewo. [5]) Kurbski II 216. [6]) Tamże II 293. [7]) Drzewo. [8]) Akty Mińskie 77. [9]) Tamże 139. [10]) Drzewo. [11]) Tamże. [12]) Starowolski, Monumenta 532. [13]) Tamże. [14]) Patrz wyżej. [15]) S. 18 k. 25 patrz wyżej. [16]) S. 27 k. 260—270 i S. 29 k. 110 od. [17]) S. 34 k. 104. [18]) Patrz wyżej. [19]) Tamże. [20]) Tamże. [21]) S. 42 k. 731. [22]) Niesiecki VII 367, Stryjkowski II 411. [23]) Karamzin IX 41. [24]) Sprawa o to starostwo między Pacem a Zabiełłową 1777 (S. 223 k. 159). [25]) A. Z. R. III 140—141. [26]) Vidimus tego przywileju (Z. 64 k. 198 i 199).

Wołowiczowi służb i sianożęci w majątku jego Dereczynie [1]). Był nadto starostą Trykackim [2]). W czasie ponownej wyprawy cara Iwana do Inflant, listem królewskim z d. 25 Grudnia 1576 r., wspólnie z hetmanem Radziwiłłem, wezwany do obrony Inflant [3]). Przy zdobyciu Wolmara przez Moskwę 1577 r. dostał się do niewoli, wskutek czego król uniwersałem z d. 21 Września 1577 r. zawiadamia poddanych miasteczka włości i dzierżaw *starosty Wolmarskiego i Trykackiego, ciwuna Pojurskiego, kniazia Aleksandra Iwanowicza Połubenskiego*, aby w nieobecności kniazia, wziętego do niewoli przy upadku Wolmaru, powinności swe wykonywali i byli posłusznymi *małżonce jego kniahini Połubenskiej* [4]). Kniaź Aleksander stawiony przed carem, podobno wyjawił mu zamiary wodza jego Magnusa królewicza Duńskiego, za co uzyskał wolność [5]). Powróciwszy do kraju, utracił starostwa Wolmarskie i Trykackie; natomiast otrzymał na początku 1579 r. potwierdzenie na dzierżawę Wilkijską [6]). W tymże roku ma sprawę z Meletiem Chrebtowiczem archimandrytą Kiewo-Peczerskim, o odjęcie mu ziem monasterskich [7]). W następnym roku *małżonka jego Zofia kniażna Holszańska* czyni na rzecz jego zapis Hłuska [8]). *Kniaź Aleksander Iwanowicz Połubiński dzierżawca Wilkijski i Pojurski* oskarżony w tym roku przez synowców swych Fedorowiczów o krzywdy w Dereczynie [9]). W Grudniu 1585 r. *kniaź Aleksander Połubiński dzierżawca Wilkijski i Pojurski* wspólnie z *małżonką swą Zofią kniażną Holszańską* bierze udział w układzie wszystkich spadkobierców kniaziów Holszańskich z kniaziem Ostrogskim o Stepań [10]). W następnym roku (1586) mianowany kasztelanem Nowogrodzkim [11]). W 1588 r. król pozywa podkanclerzego Lwa Sapiehę o niedomierzenie sprawiedliwości *kniahini Zofii Jurjewnie Połubińskiej kasztelanowej Nowogrodzkiej* w sprawie jej z Jezierskim [12]). Oboje małżonkowie *kniaź Aleksander Iwanowicz Połubiński kasztelan Nowogrodzki i małżonka jego kniażna Zofia Jurjewna Holszańska* zapisują 1593 r. Suderwy Wileńskiemu bractwu Św. Trójcy, a w następnym roku (1594) zapis ten, innym zapisem na urządzenie szkoły, powiększają [13]). W 1599 r. kasztelan nabywa od kn. Wiszniewieckiego część jego Dereczyna [14]). Jeszcze w Grudniu 1601 r. *kniaź Aleksander Połubiński pan Nowogrodzki, wspólnie z synem kniaziem Aleksandrem Połubińskim starostą Wilkijskim* zapisują na Dereczyńską cerkiew uczątek ziemi i dziesięcinę [15]). Umarł przed 1608 r., którego roku 6 Marca kasztelanem Nowogrodzkim *po śmierci kniazia Połubińskiego* mianowany Samuel Wołowicz [16]).

Z wyżej wymienionej występującej w latach 1557—1594 małżonki kniażny Zofii Jurjewny Holszańskiej, pozostawił syna Aleksandra, a podobno i córkę **Bohdanę**, pierwszą żonę Hieronima Jurjewicza Chodkiewicza (w końcu kasztelana Wileńskiego) pochowaną w Supraślu [17]).

Kniaź Aleksander Aleksandrowicz Połubiński widocznie za cesyą ojca otrzymuje w Listopadzie 1586 r. przywilej na dzierżawę Wilkijską [18]), a wkrótce potem 6 Lutego 1588 r. potwierdzenie na tą dzierżawę [19]), wymieniony obok ojca 1601 r. [20]), mianowany podkomorzym Lidzkim 1603 r. [21]). W 1609 r. *kniaź Aleksander Połubiński podkomorzy Lidzki i dzierżawca Wilkijski* ma sprawę z Szemetem o dzwon majątku swego Iwankowskiego [22]). W tymże roku nabywa od Samuela Wołowicza kasztelana Nowogrodzkiego i żony jego Halszki Sapieżanki, część ich Dereczyna, przyczem spisano inwentarz tego majątku [23]). Jeszcze w 1612 r. sporządza zapis na cerkiew Dereczyńską [24]). Umarł 1616 r.; tegoż roku 30 Października dzierżawa Wilkijska *po kniaziu Aleksandrze Połubińskim podkomorzym Lidzkim*, nadana kniaziowi Aleksandrowi Hołowczyńskiemu [25]). Według rodowodu żonaty z Anną Alemanówną, pozostawił z niej synów Aleksandra, Konstantego, oraz córki: Aurelię za Szklińskim starostą Zygwulskim, Klarę i Annę za Kuncewiczem [26]). Z nich:

Aurelia była żoną Tomasza Szklińskiego starosty Zygwulskiego, który zmarł bezpotomnie [27]).

---

[1]) S. 54 k. 421. [2]) Patrz niżej. [3]) Z. 64 k. 2. [4]) Z. 61 k. 72 od., dr. A. Z. R. III 218. [5]) Karamzin IV 151—154. [6]) Arch. Sbor. IV 25—26. [7]) S. 58 k. 99, dr. A. Z. R. IV 241—242. [8]) S. 60 d. 100. [9]) Tamże k. 7 d. 4. [10]) Woł. 8 k. 102 od. [11]) Senatorowie 119. [12]) Manuskr. Wil. Publ. Bibl. ks. 78 k. 82. [13]) Akt. Wil. VIII 12—15, XI 46—58, Arch. Sbor. VI 60—62. [14]) Akt. Wil. XIV 623. [15]) Arch. Sbor. I 225. [16]) Z. 86 d. 928. [17]) Kossakowski, Monografie I 57 i III dod. str. VIII. [18]) Z. 73 k. 199 i Z. 74 k. 217. [19]) Tamże 261 i 267. [20]) Patrz wyżej. [21]) Z. 86 d. 421. [22]) Arch. Sbor. I 72. [23]) Tamże IV 239. [24]) Tamże I 247. [25]) Z. 92 k. 236 od. d. 367. [26]) Drzewo. [27]) Niesiecki VIII 621.

Anna była za Samuelem Kuncewiczem sędzią ziemskim Lidzkim [1]).

Klara, najprzód zakonnica św. Franciszka [2]), była w 1633 r. starszą zakonnicą klasztoru N. Panny u Wszystkich Świętych w Mińsku [3]).

Kniaź Aleksander umarł 1618 r. [4]).

Kniaź Konstanty Połubiński, żonaty z Zofią Andrzejówną Sapieżanką, która mu w 1616 r. zapisuje odziedziczone po ojcu majętności Poczajowicze w Orszańskiem i Zabłocie w Lidzkiem [5]). Tegoż roku 20 Maja mianowany pisarzem ziemskim Słonimskim [6]); w 1617 r. *kniaź Konstanty Połubiński pisarz ziemski Słonimski*, wspólnie z kniaziem Mikołajem Czartoryskim na Klewaniu, władali Hłuskiem Dubrowickim [7]). Mianowany marszałkiem Słonimskim 18 Maja 1621 r. [8]), a kasztelanem Mścisławskim 27 Maja 1625 r. [9]); jako taki posłował na sejmy 1627 i 1629 [10]). Sprawę z archimandrytą Pieczerskim Nikołą zakończył ugodą, wskutek której archimandryta zwrócił zabrane wprzód dobra Porecze, Kosorycze i Dakota w Nowogrodzkiem i zamienił z nim dobra Choromie i Zarekusza na Białosorkę i Dowlady; ugodę tą król potwierdził 1630 r. [11]). W 1632 r. znajdował się na sejmie elekcyjnym i wykonał jurament nowemu królowi [12]). Zaraz po wstąpieniu na tron Władysława IV, mianowany 5 Lutego 1633 r. wojewodą Parnawskim [13]); w tymże roku już jako wojewoda Parnawski z sejmu wyznaczony do korektury praw [14]). W następnym roku *Konstanty Połubiński wojewoda Parnawski* otrzymuje przywilej na wieś Boczan w Rzeczyckiem z poddanymi [15]) i tenże wojewoda Parnawski wspólnie *z żoną Zofią Sapieżanką* otrzymują konfirmacyę fundacyi swej Dominikanów w Dereczynie, uczynionej 9 Listopada 1618 r. [16]). W 1635 r. Steccy uzyskują konsens na cesyę dzierżawy Rudobiełka w Mozyrskiem *Konstantemu Połubińskiemu wojewodzie Parnawskiemu i małżonce jego Zofii Sapieżance* [17]). W tymże roku wojewoda ustępuje Bykojskiemu wieś Bohań w starostwie Rohaczewskiem [18]). Umarł w 1640 r. [19]). Wdowa po nim *Zofia Sapieżanka Konstantowa Połubińska wojewodzina Parnawska* ma sprawę z Tryzną o zajęcie wsi i przyłączenie ich do Hłuska [20]). W następnym roku taż wojewodzina Parnawska i dzierżawczyni Rudobiełki uzyskuje stosowanie dekretu komisarskiego w sprawie z Heleną Sanguszkówną Kowelską Krzysztofową Żyżemską, podsędkową Mińską, o gwałty i grabieże [21]). Krewny jej podkanclerzy Kazimierz-Leon Sapieha, testamentem swym (30 Kipca 1655 r.) zapisuje *Zofii Sapieżance Połubińskiej wojewodzinie Parnawskiej, siostrze swej stryjeczno-rodzonej* i potomstwu jej, majętność Jeziernicę w powiecie Słonimskim [22]). Podczas wojny z Moskwą 1660 r. *pani Połubińska wojewodzina Parnawska z synem pisarzem polnym i wnuczką panną Chalecką*, dostawszy się do niewoli, trzymaną była na zamku Nowogrodzkim w więzieniu od 15 Lutego do 11 Maja [23]).

Według rodowodu, pozostawił Konstanty z Zofii Sapieżanki sześciu synów: Gabryela, Kazimierza, Aleksandra-Hilarego, Władysława, Samuela i Hieronima co umarł w cudzych krajach i tyleż córek: Konstancyę bernardynkę, Katarzynę za Aleksandrem Ogińskim kasztelanem Trockim, Krystynę za Janem Kamieńskim podkomorzym Wiłkomierskim, Eufrozynę 1-o za Chaleckim, 2-o za Gedrojcem, Halszkę-Teodorę niezamężną i Petronellę Bernardynkę [24]). Z synów kniazia Konstantego, to o Władysławie i Samuelu nie spotykamy innej wzmianki, a natomiast występuje Eustachy-Konstanty (patrz niżej); gdy w 1655 r. żyli tylko Aleksander-Hilary i jego siostry [25]), więc inni synowie kn. Konstantego wymarli przed tym rokiem.

Hieronim-Konstanty Połubiński *wojewodzic Parnawski*, za dysputę filozoficzną, którą bronił w Styczniu 1635 r. w akademii Krakowskiej [26]), otrzymał od Kotyńskiego powinszowanie [27]). W tymże roku drukował panegiryk na pogrzeb Aleksandra królewicza [28]). Następnie wysłany do cudzych krajów, tamże umarł [29]).

---

[1]) Niesiecki V 442. [2]) Tamże VII 367. [3]) Z. 110 k. 627. [4]) Drzewo. [5]) Manuskr. Wil. Publ. Bibl. ks. 68 k. 40. [6]) Z. 93 k. 12. [7]) Arch. Sbor. I 255. [8]) Z. 93 k. 421. [9]) Nominacya wpisana 3 razy (Z. 100 d 126 rej. 3, Z. 102 k. 60 i S. 241 k. 50). [10]) Vol. leg. III 546 i 658. [11]) Z. 99 k. 372. [12]) Vol. leg. III 773. [13]) Z. 106 k. 78. [14]) Vol. leg. III 799. [15]) Z. 110 k. 475. [16]) 1634 Lipca 6 (Z. 111 k. 86); także Sadok Barącz, Rys dziejów Zakonu kaznodziejskiego w Polsce, Lwów 1861 II 342. [17]) Z. 111 k. 222. [18]) Tamże 242. [19]) Senatorowie 41, Sapiehowie II 63. [20]) S. 111 d. 9ↄ rej. 2. [21]) S. 111 d. 15 rej. 3. [22]) S. 227 k. 295, dr. Sapiehowie II 245—259. [23]) Podgórski, Pomniki dziejów Polski, Wrocław 1840, str. 178, 201. [24]) Drzewo. [25]) Patrz niżej. [26]) Polubinski Hier. Cons., Cursus philosophici Vladislaviani Disputatio elogicis Cracoviae 1635. [27]) Kotyński J., Gratulatio perill. Cons. Hier. Polubinski, Cracoviae 1635. [28]) Labarus funebris ser. Alexandri Caroli Poloniae et Sueciae principis Cracoviae 1633. [29]) Drzewo.

Eustachy-Konstanty Połubiński *wojewodzic Parnawski, rotmistrz J. K. M.*, podpisał 1648 r. z województwem Nowogrodzkiem elekcyę Jana-Kazimierza [1]).

Kazimierz i Gabryel Połubińscy podpisali 1648 r. elekcyę [2]), *Gabryel Połubiński* dedykował 1647 r. panegiryk wujowi swemu Kazimierzowi-Leonowi Sapieże, podkanclerzemu [3]).

Katarzyna, żona Aleksandra Ogińskiego, który już w 1633 r. jako chorąży nadworny Litewski otrzymuje konsens na cesyę *żonie swej Katarzynie Połubińskiej* kilku wsi od starostwa Rohaczewskiego [4]). W testamencie podkanclerzego Kazimierza-Leona Sapiehy (30 Lipca 1655 r.) wspomniana jako już nieżyjąca [5]).

Eufrozyna, żona 1-o Chaleckiego, 2-o Gedrojca, już nie żyła w 1679 r., w którym występują dzieci jej: Konstancya z Chaleckich Przysiecka podstolina Połocka i Teresa z Chaleckich Woynina podkomorzyna Witebska, oraz syn Hilary Gedrojc [6]). Jedna z jej córek „panna Chalecka" wspólnie *z babką swą wojewodziną Parnawską* wzięta była 1660 r. do niewoli Moskiewskiej [7]).

Krystyna, żona Jana Kamieńskiego podkomorzego Wiłkomierskiego. *Krystyna Połubińska wojewodzianka Parnawska Janowa Kamieńska*, sprzedała rodzonemu bratu Aleksandrowi-Hilaremu Połubińskiemu majątek Piotrowicze w Pińskiem, który tenże odprzedaje 1671 r. Hektorowi Woynie Jasienickiemu miecznikowi Pińskiemu i żonie jego Barbarze Kamieńskiej [8]). Prawdopodobnie umarła bezpotomnie przed bratem (1679), albowiem w liczbie pozostałych po nim krewnych ani ona, ani jej dzieci więcej nie są wspomniani [9]).

Elżbieta *wojewodzianka Parnawska* (wyżej wymieniona Halszka-Teodora), umarła niezamężną w Wohyniu 3 Listopada niewiadomego roku [10]).

Aleksander Hilary Połubiński urodzony 6 Sierpnia 1626 r. [11]), najprzód dworzanin pokojowy króla Władysława IV [12]), następnie został podkomorzym Słonimskim, mianowany prawdopodobnie 1649 r. po Gabryelu Szemecie [13]). W 1651 r. podkanclerzy Sapieha otrzymuje konsens na cesyę *Aleksandrowi-Hilaremu Połubińskiemu podkomorzemu Słonimskiemu*, ogrodu z sadem w Słonimie [14]). Kolejno mianowany podstolim wielkiego księstwa Litewskiego 11 Kwietnia 1654 r. [15]), pisarzem polnym Litewskim we Wrześniu 1654 r. [16]). Konstytucyą sejmową 1655 r. miasteczko Hłusk ur. *Aleksandra-Hilarego Połubińskiego pisarza polnego* wielkiego księstwa Litewskiego, zrujnowane podczas wojen kozackich, uwolnione zostało od ciężarów na lat 10 [17]). W tymże roku podkanclerzy Sapieha testamentem zapisuje *siostrzeńcowi swemu Aleksandrowi-Hilaremu Połubińskiemu pisarzowi polnemu* wielkiego księstwa Litewskiego, za usługi oddane Rzeczypospolitej, majętności Zdzięcioł, Jawor, Więzowiec w powiecie Słonimskim, oraz Hory wielkie, Horki i Szyszów w powiecie Orszańskim, z warunkiem wypłacenia siostrom swym i potomstwu pani Ogińskiej rodzonej swej, po 25,000 zł., a nadto, wspólnie z innymi spadkobiercami swymi, Czarnobyl w Kijowskiem, Białynicze i Ciecierzyn w Orszańskiem, Bieszenkowicze w Połockiem i Zelwę w Wołkowyskiem [18]). W 1657 r. Jan Sapieha pisarz polny koronny otrzymuje konsens na cesyę starostwa Słonimskiego *Aleksandrowi-Hilaremu Połubińskiemu pisarzowi polnemu Litewskiemu* [19]). W 1659 r. znajdował się na sejmie w Warszawie [20]) i w tymże roku otrzymuje przywilej na dobra po śmierci Maydla łowczego koronnego [21]). Jednocześnie brał udział w wojnach współczesnych, odznaczając się w wojnie ze Szwedami 1656—1657 pod Warszawą, Prostkami i Tykocinem; wojując przy boku Czarnieckiego, przyczynił się do wypędzenia z Polski Rakoczego, Kurlandyę od Szwedów uwolnił 1659 r. [22]).

---

[1]) Vol. leg. IV 229. [2]) Tamże 230. [3]) Sagitta M. Sapiehanae gentis grato calamo adumbrata et Ill. D. D. Casimiro Leoni Sapieha etc. porrecta etc. Cracoviae 1647, pod dedykacyą podpisany Gabriel Polubinski. [4]) Z. 106 k. 701. [5]) Patrz niżej. [6]) Wojniłowicz X. M., Nayniższy z Naywyższego J. W. J. M. P. Alexander Hilary Połubinski, Marszałek etc. podczas pogrzebowey chmury w Dereczynie 1679 Grudnia 7, dedyk. Zophiey Wołodkowiczównie Połubińskiey etc., k. E. 4. [7]) Patrz wyżej. [8]) Oblat. 1676 (Z. 138 k. 199.[9]) Wojniłowicz, Najniższy (patrz wyżej).[10]) Tamże k. F. od. [11]) Tamże wzmianka, że 6 Sierpnia 1679 r. ukończył 53 lat. [12]) Tamże k. B. [13]) Gabryel Szemet podkomorzy Słonimski spisywał testament 4 Stycznia 1649 r. (S. 124 k. 33 rej. II). [14]) Z. 125 k. 220. [15]) Z, 129 k. 345. [16]) Senatorowie 285. [17]) Vol. leg. IV 501. [18]) S. 227 k. 295, dr. Sapiehowie II 251—2. [19]) Z. 131 k. 279. [20]) Vol. leg. IV 606. [21]) Z. 130 k. 432. [22]) Niesiecki VII 367—8, Historya panow. Jana Kazimierza, wyd. Raczyński, Poznań 1859, 3 tomy, II 43.

Gorzej mu się powiodło w wojnie z Moskwą, podczas której w 1660 r. wzięty został do niewoli [1]). W 1661 r. spotykamy go ponownie w Warszawie na sejmie, podczas którego konstytucya przyznała mu zwrot 40,000 zł., wyłożonych na utrzymanie regimentu w Kurlandyi, w nagrodę zasług dała Rudobiełkę w powiecie Mozyrskim i uwolniła dom jego w Słonimie od ciężarów [2]). Podczas tego sejmu *Aleksander-Hilary Połubiński pisarz polny, starosta Słonimski, Jezierzyski i Rudobielski, pułkownik J. K. M.*, prawa swe do Białynicz, Ciecierzyna, sprzedaje Janowi Sapieże pisarzowi polnemu koronnemu i Krzysztofowi Sapieże stolnikowi Litewskiemu [3]). W r. 1664 wojował przeciwko Moskwie [4]). Jako opiekun Anny Sapieżanki pisarzówny polnej, kwituje w 1667 r. drugiego współopiekuna kanclerza Paca z odbioru różnych rzeczy, do jej spadku należących [5]). Znajdując się tegoż roku na sejmie [6]), uzyskał konstytucyę aprobującą fundacyę jego klasztoru Bernardynów w dziedzicznych dobrach Hłusku Dubrowickim [7]). W tymże roku *Aleksander-Hilary Połubiński pisarz polny, starosta Słonimski*, ceduje wójtostwo Miżewieckie w powiecie Słonimskim Danielowi Woynie i małżonce jego Teresie Chaleckiej [8]), a otrzymawszy dzierżawę Parycką, wypłacił za nią Zenowiczowej, która go z odebrania summy kwituje, 4,000 zł. [9]). W Lipcu 1668 r. mianowany starostą Żmudzkim [10]), wahał się z przyjęciem tego urzędu [11]) i będąc w jesieni tegoż roku na sejmie, tylko jako *pisarz polny* podpisał 16 Września 1668 r. akt abdykacyi Jana-Kazimierza [12]); jednocześnie pisarzem polnym został Jan Ogiński marszałek Wołkowyski [13]), tak, że Połubiński podczas bezkrólewia właściwie żadnego urzędu nie zajmował, to też zjechawszy do Warszawy na elekcyę 1 Maja 1669 r., nazwany tylko „*byw szym pisarzem polnym*" [14]). Jurament jednak króla Michała (7 Lipca 1669 r.) podpisał jako starosta Żmudzki [15]). W tymże roku *Aleksander-Hilary Połubiński* (bez żadnego tytułu) nabyte po sukcesorach Anny Sapieżanki pisarzówny polnej koronnej majętności Jakimowicze, Szostaki i Wiazewicze, odprzedaje Cypryanowi-Pawłowi Brzostowskiemu referendarzowi i pisarzowi Litewskiemu [16]). Po obiorze króla Michała, zrzekł się ostatecznie starostwa Żmudzkiego, a natomiast z pisarza polnego (sic) mianowany 11 Listopada 1669 r. marszałkiem wielkim Litewskim [17]). W następnym roku znajdując się na sejmie [18]), miał sobie przyznany procent w ilości 8,000 zł. od kapitału 130,000 sumy Trubeckiej, której wypłatę odłożono do drugiego sejmu [19]). Do sumy tej miał prawo przez żonę [20]). Jako nabywca praw sukcesorów Anny Sapieżanki pisarzówny polnej, wyrabia w Styczniu 1671 r. banicyę na Hlebowiczów wojewodów Wileńskich, za zajechanie dóbr Iwie [21]); w tymże roku *Aleksander-Hilary Połubiński marszałek wielki Litewski, starosta Wołkowyski, Bobrujski, Jezierzyski i Wielatycki, ekonomii Brzeskiej administrator*, majątek Piotrowicze w Pińskiem, nabyty od *siostry rodzonej Krystyny Połubińskiej, Janowej Kamieńskiej*, sprzedaje Hektorowi Woynie Jasienickiemu miecznikowi Pińskiemu i żonie jego Barbarze Kamieńskiej [22]). Kwestyą sumy Trubeckiej, należnej Aleksandrowi-Hilaremu Połubińskiemu marszałkowi w. księstwa Litewskiego, zajmował się i sejm 1673 r. [23]). Na tymże sejmie marszałek uzyskał konstytucye, aprobujące libertacyę domu w Słonimie i pewne przywileje dla Hłuska [24]). W tymże roku częścią sprzedaje, a częścią zastawia majątek Kosin w Wileńskiem Teodorowi i Helenie z Druckich Horskich—Łukomskim [25]). W następnym roku znajdował się na elekcyi króla Jana III, jak również 1676 r. na sejmie koronacyjnym [26]). Sejm 1677 r., któremu również asystował, potwierdził mu dawniejsze konstytucye dla Hłuska [27]). W tymże roku nabył majątki około Łojowa i Lubecza od wojska Litewskiego starego zaciągu [28]). Sejm 1678 r. potwierdza mu posiadanie sumy na starostwie Wołkowyskiem, fundacyę pp. Dominikanek w Wilnie i darowiznę Surwiliszek oo. Jezuitom nowicyatu Wileńskiego [29]). Umarł 3 Listopada 1679 r. w Wohyniu [30]), pochowany

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Vol. leg. IV 791, 804, 806, 812. [3]) Z. 131 k. 1161—8. [4]) Poczobut, str. 72, 73, 84, 85. [5]) Z. 135 d. 182. [6]) Vol. leg. IV 981, 1003. [7]) Tamże 1006. [8]) Z. 135 d. 189. [9]) Tamże d. 246. [10]) Chrapowicki, Dyaryusz str. 46. [11]) Tamże. [12]) Vol. leg. IV 1018, 1022. [13]) Senatorowie 285. [14]) Chrapowicki, Dyaryusz 105. [15]) Vol. leg. V 37. [16]) Z. 136 k. 289. [17]) Tamże d. 207. [18]) Vol. leg. V 46, wydanie nowe. [19]) Tamże 53. [20]) Patrz art. Trubecki. [21]) S. 147 k. 101/189. [22]) 1671 Grudnia 16, oblat. 1676 (Z. 138 k. 199). [23]) Vol. leg. V 107—108, także Z. 137 k. 50. [24]) Vol. leg. V 157 i 158. [25]) Z. 137 k. 47—48. [26]) Vol. leg. V 229, 240, 265, 276. [27]) Tamże 517, 530. [28]) Z. 140 k. 80. [29]) Vol. leg. V 628, 631, 635. [30]) Wojniłowicz, Najniższy z Najwyższego (patrz wyżej) k. F. od.

7 Grudnia 1679 r. w Dereczynie. Przy śmierci był *marszałkiem wielkim Litewskim oraz starostą Wołkowyskim, Bobrujskim, Życzyckim, Kolczyckim, Jezierzyskim, Wielatyckim, Głosownickim i Żydykalskim, ekonomii Brzeskiej administratorem i J. K. M. pułkownikiem* [1]).

Podobno miał dwie żony. Pierwszą miała być Chreptowiczówna wojewodzianka Nowogrodzka zmarła bezpotomnie [2]). Drugą była Zofia-Konstancya Wołodkowiczówna, córka Krzysztofa, wprzód pisarza ziemskiego Mińskiego, potem wojewody Nowogrodzkiego i kniażny Masalskiej [3]), poślubiona 1652 r. [4]), przeżyła męża, albowiem jej dedykowany panegiryk na jego pogrzeb [5]). Urodziła mężowi dwóch synów i cztery córki [6]). Z nich:

Teodora umarła dzieckiem [7]).

Katarzyna, najstarsza z dzieci, umarła dzieckiem jako pisarzówna polna Litewska [8]).

Anna-Maryanna, wydana 11 Października 1672 r. za księcia Dominika-Radziwiłła, zmarła 2 Listopada 1690 r. [9]).

Izabella-Helena, wydana 10 Lutego 1686 r. za Jerzego-Stanisława Sapiehę [10]), później stolnika Litewskiego, zmarła w Styczniu 1721 r. [11]).

Dominik-Jan-Michał [12]), jako starosta Bobawiski podpisał 1674 r. elekcyę [13]); w 1679 r. był starostą Wołkowyskim [14]). Umarł 1683 r. w Węgrzech podczas wyprawy Wiedeńskiej [15]).

Krzysztof-Konstanty [16]) podpisał elekcyę 1674 r. jako *marszałkowicz wielkiego księstwa Litewskiego* [17]). W 1679 r. był starostą Bobrujskim [18]), a po bracie otrzymał w Styczniu 1684 r. starostwo Wołkowyskie [19]). Aktem z d. 15 Września 1684 r. *Krzysztof Połubiński starosta Wołkowyski* zapisał *siostrze swej Radziwiłłowej i jej mężowi* połowę Hory-Horek i Szyszowa [20]), a innym aktem z d. 17 Sierpnia 1685 r. tenże starosta Wołkowyski odziedziczone po ojcu dobra Jaworów, Zdzięcioł, Wiązowiec w Słonimskiem, Hory-Horki i Szyszów w Orszańskiem, Zelwę w Wołkowyskiem, Lubecz i Łojów w Mozyrskiem zapisał *siostrom* [21]), poczem niezawodnie zaraz umarł. Już tegoż roku, *po śmierci Połubińskiego*, starostwo Wołkowyskie nadane 19 Września Hrehoremu Ogińskiemu cześnikowi Litewskiemu [22]), a Wielatycze w Oszmiańskiem 29 Listopada Sokolińskiemu pisarzowi Litewskiemu [23]). Dnia 22 Września 1685 r. w Dereczynie nastąpił między dwiema siostrami i ich mężami dział sukcesyjnemi majątkami. *Dominik Radziwiłł podkanclerzy ze swą małżonką Anną-Maryą kniaziówną Połubińską* biorą na swoją część dobra Hłusk Dubrowicki, Rudobiełkę, Kolczyce alias Porzecze, Cimkowicze, Bystrzyce w Nowogrodzkiem, Zdzięcioł, Jawor, Wiązowiec, Grodek w Mińskiem, pałac w Warszawie przy ulicy Miodowej, dwory w Grodnie i Nowogródku. *Jerzy Sapieha z małżonką swą Izabellą z Połubińskich*, oprócz wprzód otrzymanych i obecnie przez Radziwiłłów przyznanych Hory-Horek, biorą dobra Dereczyńskie ze Szczarą, Czeszejkowiczami, Jeziernicą i Berezkami w Słonimskiem, Zelwę w Wołkowyskiem, Borkułobowo, Dankówkę, Bujnicze w Orszańskiem, Łojów i Lubecz w Rzeczyckiem, pałac w Wilnie i dwór w Słonimie. Jednocześnie obowiązuje się spłacić długi

---

[1]) Wojniłowicz, Najniższy, karta tytułowa. [2]) Drzewo i Niesiecki VII 368 [3]) Niesiecki VII 368 i Icones Radivil Tab. 108. [4]) Dziedzic Jan, Aquila Polubinsciana Alex.-Hil. Polubinski et Soph. Wołodkowicia 1652. Według Wojniłowicza, Najniższy itd. żyła z mężem lat 27 (k. F.). [5]) Wojniłowicz, Najniższy itd. [6]) Drzewo i Wojniłowicz, Najniższy, k. F. od., F. 2 i F. 2 od. [7]) Drzewo. [8]) Wojniłowicz, Najniższy, k. F. od. [9]) Icones Radivill Tab. 108 z mylnym 1662 rokiem. [10]) Panegiryki na ich ślub: Aureum saeculum sive omen infallibile novae felicitatis ad solennissimas nuptias festorum ferias Ill. ac excell. sponsi D. D. Georgii Sapieha etc. et Ill. atque excell [sponsae ac virginis Isabellae Helenae de Łubno Połubińska etc. per Georgium Casimirum Szporcik etc. 1686. 10 Februarii. Pogoda w dzień festu godowego domowemi oświecona splendorami J. W. pary J. M. P. Jerzego Sapiehy etc. y J. M. P. z Łubna Izabelli-Heleny Połubińskiej etc. przez Felicyana-Jana Woyszko Skorobohatego etc. opiewana; ten sam po łacinie: „Festus Hymenaei dies". [11]) Sapiehowie III 75. [12]) Drzewo. [13]) Vol. leg. V 305. [14]) Wojniłowicz, Najniższy itd. [15]) Niesiecki VII 368. [16]) Drzewo. [17]) Vol. leg. V 305. [18]) Wojniłowicz, Najniższy k. F. 2 od. [19]) Listy z czasów Jana III i Augusta II, Kraków 1870 str. 52. [20]) Z. 144 k. 1—8, oblat. 1690. [21]) Tamże. [22]) Z. 143. [23]) Tamże.

marszałka, wynoszące 330,000 zł. i wykupić Siedorycze i Sołomerecze do wspólnego podziału [1]). Dział ten był źródłem nieporozumień między szwagrami, ukończonych dopiero w 1690 r. [2]).

- **Aleksander** 1546 † 1607 kaszt. Nowogrodzki Ż. kn. Holszańska
  - **Aleksander** 1586 † 1616 podkom. Lidzki Ż. Anna Allemani.
    - **Aleksander** † 1618
    - **Konstanty** 1616 † 1640 w-da Parnawski Ż. Zofia Sapieha.
      - Kilku synów † młodo
      - **Aleksander-Hilary** ur. 1626 † 1679 marszałek w. Lit. Ż. 1-o Chrebtowicz, 2-o Wołodkowicz
        - **Dominik-Michał** star. Wołkowyski † 1683
        - **Krzysztof-Konstanty** star. Wołkowyski † 1685
        - **Anna-Marya** † 1690 M. Dominik Radziwiłł.
        - **Izabella-Helena** † 1721 M. Jerzy Sapieha.
      - **Katarzyna** Ogińska
      - **Eufrozyna** 1-o Chalecka, 2-o Gedrojc
      - **Krystyna** Kamieńska
      - **Konstancya** zakonnica
      - **Halszka** panna
      - **Petronella** zakonnica
    - **Aurelia** Szklińska
    - **Anna** Kuncewicz
    - **Klara** zakonnica.
  - **Bohdana** M. Chodkiewicz

Gałęź druga Michała.

Kniaż Michał Iwanowicz, jeden ze starszych synów kniazia Iwana Andrejewicza i Sanguszkówny, występuje 1538 – 1558 r. obok ojca i braci [3]). Niezawodnie umarł około 1560 r. Za żonę miał Olenę córkę Hrihorego Bohdanowicza Szołuchy, który testamentem pisanym 17 Stycznia 1559 r. zapisuje *córce swej kniahini Michałowej Iwanowicza Połubińskiej Olenie* majątek Horodyszcze [4]), oraz dwory Hrynkowski i Hlebowski, dożywocie których pozostawia żonie swej [5]). Według popisu wojska Litewskiego z 1565 r. *kniahinia Hanna Michałowa Połubenska* ma stawić 12 koni z tarczami z drzewa [6]). Jeszcze w 1585 r. *kniahinia Michałowa Połubenska Olena Szołuszanka*, pozywała dzierżawcę Kamienieckiego Hawryła Hornostaja o zabicie jej syna [7]). Rodowód daje Michałowi trzech synów: Andrzeja, który umarł pod Kokenhauzem, Dymitra, żonatego z Pakoszówną i Józefa, żonatego z Lubomirską, pierwszy i trzeci bezpotomni [8]). O **Andrzeju** (prawdopodobnie zabitym 1585 r. [9]) i **Józefie** więcej nie słychać.

Kniaż Dymitr Michałowicz, będzie to *kniaź Dymitr Połubenski*, który otrzymał 1596 r. przywilej na Zimowiszki w powiecie Mozyrskim [10]), a w 1600 r. procesuje się z Łowejkami [11]). Niezawodnie ten sam *kniaź Dymitr Połubenski* zginął 13 Lutego 1603 r. pod Dorpatem [12]). Według rodowodu pozostawił z Pakoszówny synów, Aleksandra i Janusza [13]). Obaj *bracia Iwan i Aleksander synowie kniazia Dymitra Połubenskiego*, mają sprawę w 1603 r. [14]). Z nich **Aleksander** zginął w 1616 r. na Wołoszczyźnie [15]).

Kniaż Janusz (Iwan) Dymitrowicz, żonaty z Halszką Podbereską pisarzówną ziemską Orszańską, pozostawił synów Krzysztofa i Aleksandra Reynolda [16]). Z nich:

Krzysztof, żonaty z Krystyną Woynianką Jasienicką sędzianką ziemską Mścisławską, pozostawił synów **Zygmunta** i **Jana** [17]). On to będzie zapewne ów *Krzysztof-Karol Połubiński*, o którym król w reskrypcie do województwa Brzeskiego 1665 r. wzmiankuje, że „zaciągnąwszy się pod chorągiew powiatową i żołd zupełny wziąwszy nie dosłużył ćwierci jak był powinien a nie będąc w zaciągu różne „exactie" w dobrach szlacheckich poczynił" [18]).

---

[1]) Akt. Tryb. 1686 Maja 18 d. 59, 61, 65, także Akt. Tryb. 1724 Września 13 d. 862, 3, 4. [2]) S. 167 k. 15/327, S. 169 k. 632 d. 276 i Z. 144 k. 1–8. [3]) Patrz wyżej. [4]) Z. 38 d. 135 i ten sam dok. Z. 41 d. 28. [5]) Z. 38 d. 136. [6]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 216. [7]) S. 65 k. 29. [8]) Drzewo. [9]) Patrz wyżej. [10]) Z. 83 d. 160. [11]) S. 74 d. 118. [12]) Jewłaszewski, Pamiętnik, Warszawa 1860 str. 72 [13]) Drzewo. [14]) Z. 86 d. 448. [15]) Drzewo. [16]) Tamże. [17]) Tamże. [18]) Akt. Wil. IV 24.

Aleksander-Reynold Połubiński, otrzymuje 14 Marca 1658 r. przywilej na Dreczyłuki w Witebskiem po Hieronimie Druckim-Horskim [1]). Następnie został podsędkiem Smoleńskim; *Aleksander Połubiński podsędek Smoleński*, posłując z powiatu Słonimskiego na sejm 1668 r. podpisał akt abdykacyi Jana-Kazimierza [2]). Przez króla Michała mianowany chorążym Smoleńskim; *Aleksander-Reynold Połubiński chorąży Smoleński*, deputat 1674 r. od pacta conventa, podpisał jurament i akt elekcyi nowego króla [3]). *Aleksander Połubiński chorąży Smoleński* wspomniany 1679 r. przy pogrzebie Połubińskiego marszałka wielkiego Litewskiego [4]). Według rodowodu miał dwie żony: 1-o Krystynę Berkównę bezpotomną, 2-o Felicyannę Kucharską, z niej syna Dominika i córki **Katarzynę** i **Barbarę** [5]).

Dominik Połubiński *chorąży Smoleński* oddał w zastaw 23 Kwietnia 1693 r. majętnoć Bieliczany w województwie Mińskim za 5000 zł. Rafałowi Kostrowickiemu podsędkowi Mińskiemu; do skupna tej majętności rościli sobie prawo Bykowski sędzia grodzki Miński z żoną i o to rozpoczęli proces [6]).

	Andrzej	**Aleksander** † 1616	**Krzysztof-Karol** 1665 Ż. Woynianka	**Jan** **Zygmunt**
Michał Iwanowicz 1546—1558 Ż. Olena Szołucha	**Dymitr** † 1603 Ż. Pakoszówna	**Janusz** Ż. Halszka Podbereska	**Aleksander-Reynold** 1658—1679 chor. Smoleński Ż. 1-o Berkowna 2-o Kucharska	**Dominik** 1693 **Katarzyna** **Barbara**
	Józef			

Gałęź piąta Iwana.

Kniaź Iwan Iwanowicz syn kniazia Iwana Andrejewicza i Nastazyi Sanguszkówny, występuje 1557 r. obok matki a 1558 r. obok braci [7]). *Kniaź Iwan Połubiński* otrzymuje 1574 r. przywilej na Szulaki i Jarnewo w powiecie Słonimskim [8]), a 1576 r. na leśnictwo Słonimskie [9]), oraz 1582 r. potwierdzenie na toż leśnictwo [10]). Chwilowo w 1584 r. był jednocześnie i podstarościm Słonimskim [11]). Umarł na początku 1600 r.; leśniczym Słonimskim *po kniaziu Iwanie Połubińskim* został 6 Marca 1600 r. Lew Sapieha kanclerz [12]). Według rodowodu miał z żony Zenowiczówny jedynego syna Michała [13]). Niesiecki daje mu jeszcze drugiego syna Jana, oraz córki Tyszkiewiczowę i Zuchanowską [14]).

Kniaź Michał Połubiński otrzymuje 1590 r. (widocznie za cessyą ojca) przywilej na Szulaki [15]). Z pisarza ziemskiego Słonimskiego mianowany 20 Maja 1616 r. sędzią ziemskim Słonimskim [16]). W 1626 r. *Michał Połubiński sędzia ziemski Słonimski*, komisarz królewski do rozgraniczenia Hłuska-Dubrowickiego w Nowogrodzkiem ze starostwem Bobrujskim [17]). Przeżył syna, panegiryk na śmierć którego 1640 r. jemu dedykowany [18]). Umarł dopiero w 1651 r.; w tym roku sędzią ziemskim Słonimskim *po śmierci Michała Połubińskiego* mianowany Stefan Kędzierzawski [19]). Według rodowodu miał dwie żony 1-o Korsakównę, 2-o H. Offanasowicz [20]); pierwszą była Elżbieta Korsakówna podkomorzanka Połocka [21]). Potomstwo jego: synowie Lew, Mikołaj i Dymitr oraz córki **Halszka** za Jerzym Masalskim stolnikiem Bracławskim, **Justyna** i **Cecylia** panny [22]). Trzej synowie *Leon, Mikołaj i Dymitr* podpisali 1632 r. elekcyę Władysława IV [23]).

Leon, urodzony z Elżbiety Korsakówny [24]), zginął 1633 r. podczas wyprawy Władysława IV pod Smoleńsk, przy szturmie Białej [25]). Pochowany w Kijowie [26]). W pa-

---

1) Z. 131 k. 241. 2) Vol. leg. IV 1023. 3) Tamże V 278, 281 i 302. 4) Wojniłowicz, Najniższy k. E.
5) Drzewo. 6) Akt. Wil. XI 465. 7) Patrz wyżej. 8) Z. 57 k. 68. 9) Z. 58 k. 3 i ten sam Z. 63 k. 4—7.
10) Z. 67 k. 139. 11) Akt. Wil. XVIII 55, 58; w 1585 r. podstarościm Słonimskim Semen Chrebtowicz Bohuryński (Tamże 58). 12) Z. 84 k. 378 i ten sam dok. Z. 86 k. 30. 13) Drzewo. 14) Niesiecki VII 369. 15) Z. 77 d. 152. 16) Z. 93 k. 12. 17) Z. 99 k. 100. 18) Zdanowicz J., Pamiątka oyczystey cnocie wystawiona J. M. P. Mikołaja Połubińskiego czasznika Słonimskiego, J. M. P. Mikołajowi Połubińskiemu sędziemu ziemskiemu Słonimskiemu dworzaninowi J. K. M., rodzicowi po zmarłym synie żałosnemu ofiarowana. Wilno Akad. S. J. 1640. 19) Z. 125 str. 99 r. 1651. 20) Drzewo. 21) Zdanowicz, Pamiątka (patrz wyżej). 22) Drzewo. 23) Okolski II 44. 24) Zdanowicz, Pamiątka. 25) Kojałowicz, Herbarz i Drzewo. 26) Starowolski, Monumenta 532.

negiryku wydanym 1640 r. na śmierć Mikołaja Połubińskiego wspomniany jako już nie żyjący [1]).

Mikołaj Połubiński, mianowany podczaszym Słonimskim 29 Listopada 1635 r. [2]), tytułował się *czasznikiem Słonimskim*, umarł 1640 r. [3]).

Dymitr-Samuel Połubiński, mianowany w Marcu 1640 r. podczaszym Słonimskim [4]), a z podczaszego, po postąpieniu Stanisława Połubińskiego chorążego na podkomorstwo Słonimskie, 27 Marca 1659 r. chorążym Słonimskim [5]), został marszałkiem Słonimskim prawdopodobnie 1660 r. *Dymitr Połubiński marszałek Słonimski* z sejmu 1667 r. komisarz do zapłaty wojska [6]), na tymże sejmie otrzymuje potwierdzenie na Szulaki w Słonimskiem [7]), z tymże tytułem podpisał elekcyę króla Michała 1669 r. [8]). Około 1670 r. mianowany wojewodą Nowogrodzkim, z tym tytułem występuje w Czerwcu 1671 r.: *„Dymitr-Samuel Połubiński wojewoda Nowogrodzki"* [9]). Na sejmie 1673 r. *Dymitr Połubiński wojewoda Nowogrodzki* uzyskuje libertacyę dworu swego w Słonimie [10]). Tenże *Dymitr-Samuel Połubiński wojewoda Nowogrodzki* wzmiankowany 1675 r. [11]) i 1679 r. [12]) i jeszcze w Lipcu 1687 r. [13]); niezawodnie umarł 1688 r., albowiem w 1689 r. województwo Nowogrodzkie wakowało [14]). Z dwóch żon Konstancyi Stadnickiej i Petroneli Tyszkiewiczówny kasztelanki Smoleńskiej żyjącej w 1679 r. [15]), pozostawił 6 synów i 11 córek, mianowicie ze Stadnickiej: Remiana, Leona, Michała; z Tyszkiewiczówny: Piotra, Antoniego i z jednej z nich **Hilarego** zmarłego młodo, **Zofię** ze Stadnickiej zmarłą niezamężną, **Annę** za Stanisławem Paprockim, Elżbietę zakonnicę Św. Brygitty, Konstancyę za Wołowiczem, Floryannę za Niemcewiczem, Eufrozynę, **Katarzynę** bernardynkę, **Klarę** zakonnicę, Joannę zakonnicę Św. Brygitty, **Zofię** (drugą) zmarłą niezamężnie i **Annę** niezamężną [16]). Z nich:

Elżbieta była 1691 r. przełożoną klasztoru Św. Brygitty [17]).

Joanna była 1691 r. mistrzynią nowicyuszek klasztoru Św. Brygitty [18]).

Konstancya, żona Kazimierza Wołowicza (w końcu) sędziego ziemskiego Wileńskiego [19]).

Floryanna, żona Andrzeja-Jana Niemcewicza stolnika Witebskiego [20]).

Eufrozyna, urodzona z Tyszkiewiczówny, chrzestna córka Połubińskiego marszałka wielkiego Litewskiego, w chwili śmierci tegoż 1679 r. była narzeczoną Aleksandra Korsaka wojskiego Mścisławskiego [21]), którego następnie poślubiła i który umarł podkomorzym Nowogrodzkim, poczem Eufrozyna wyszła powtórnie za Teofila Olędzkiego marszałka Wołkowyskiego [22]).

Piotr, urodzony z Tyszkiewiczówny (patrz wyżej) został księdzem i wykonał primicye 1 Stycznia 1675 r. [23]); z kanonika Wileńskiego, którym był już 1679 r. [24]), mianowany 28 Marca 1704 r. na probostwo katedralne Wileńskie [25]). Stanisław Leszczyński mianował go biskupem Żmudzkim 1708 r. [26]); jako *ksiądz Połubiński nominat biskup Żmudzki* występuje 1709 r. [27]). Nie przedstawiony przez Augusta II nie uzyskał potwierdzenia Papiezkiego i tylko jako *prałat i proboszcz katedralny Wileński* obchodził 1725 r. jubileusz 50-cio-letni kapłaństwa [28]). Umarł 1727 r.; tegoż roku 26 Kwietnia nastąpiła prezenta królewska Józefa Sapiehy na praeposituręe katedry Wileńskiej po *zejściu kanonika Połubińskiego* [29]).

Leon-Kazimierz, urodzony ze Stadnickiej [30]). *Leon Połubiński marszałkowicz Słonimski* z Brzeskiego obrany 1669 r. posłem na elekcyę [31]); *Leon-Kazimierz Połubiński wojewodzic Nowogrodzki*, posłował z Nowogrodzkiego również na elekcyę 1674 r. [32]). Tenże *Leon Połubiński wojewodzic Nowogrodzki*, wyznaczony do trybunału skarbowego

---

[1]) Zdanowicz, Pamiątka. [2]) Z. 111 k. 473. [3]) Zdanowicz, Pamiątka. [4]) Z. 113 k. 478. [5]) Z. 130 k. 339. [6]) Vol. leg. IV 981. [7]) Tamże IV 996. [8]) Tamże V 37. [9]) Akt. Wil. XI 203. [10]) Vol. leg. V 157. [11]) Akty Mińskie 330. [12]) Wojniłowicz, Najniższy k. D. 3. [13]) Z. 142 k. 353. [14]) Załuski, Epist. I 1144. [15]) Wojniłowicz, Najniższy k. E. 4 od. [16]) Drzewo. [17]) Niesiecki VII 369. [18]) Tamże. [19]) Duńczewski II 322. [20]) Tamże. [21]) Wojniłowicz, Najniższy k. E. 4 od. [22]) Jan od św. Józefa schol. Piar., Światło na objaśnienie narodów przy solennym akcie professyi Franciszki Olędzkiej marszałkówny Wołkowyskiej 1728, Wilno S. J. [23]) Patrz niżej. [24]) Wojniłowicz, Najniższy k. E. 2. [25]) Z. 148 k. 1237. [26]) Wołonczewski, Żemajtiu Wiskupiste, Wilniuj 1848, I 188. [27]) Akt. Wil. IX 299. [28]) Barszcz Jerzy S. J., Nowe lato etc. przy prymicyalnej powtóre ofierze W. N. J. Księdza Piotra na Łubnie Połubińskiego prałata i proboszcza katedralnego Wileńskiego także i dyecezyi Żmudzkiej krótkim ogłoszone kazaniem w kościele katedralnym Wileńskim 1725 r. Wilno dr. Akad. S. J. [29]) Z. 165 k. 638. [30]) Patrz wyżej. [31]) Akt. Wil. IV 50. [32]) Vol. leg. V 213, 229, 241, 305.

z sejmów 1676 i 1678 r. [1]). Na tym ostatnim sejmie *Leon-Kazimierz Połubiński wojewodzic Nowogrodzki* otrzymuje libertacyę od ciężarów placu w Rossienach [2]). Wspomniany w panegiryku na śmierć Połubińskiego marszałka wielkiego Litewskiego 1679 r. [3]). W 1689 r. *Leon-Kazimierz Połubiński wojewodzic Nowogrodzki, dworzanin pokojowy królewski i żona jego Klara Sipowiczówna,* otrzymują za cessyą Stankiewicza przywilej na ciwunstwo i dzierżawę Twerską na Żmudzi [4]). *Leon Połubiński* poseł na sejm 1690 r. [5]). Tenże *Lew-Kazimierz Połubiński wojewodzic Nowogrodzki, pokojowy królewski, ciwun Twerski,* posłował ze Słonimskiego na elekcyę 1696 r. [6]) i tenże *Leon Połubiński ciwun Twerski,* posłował ze Słonimskiego na sejm 1703 r. [7]). W 1704 r. *Leon-Kazimierz Połubiński ciwun Twerski wojewodzic Nowogrodzki,* otrzymuje przywilej na ustąpienie placu w Twerze na kościół oraz na cessyę *synowi swemu Fedorowi Połubińskiemu* ciwunstwa Twerskiego z wsią Widejki i starostwa Likowiańskiego [8]). W 1720 r. *Leon-Kazimierz Połubiński ciwun Twerski* otrzymuje konsens ponowny na cessyę wsi Widejki *synowi Fedorowi* [9]), a ciwunstwo Twerskie *synowi Józefowi staroście Kurklańskiemu* [10]). Jeszcze w 1726 r. wyrabia communicatio juris dla swej małżonki na ciwunstwo Twerskie [11]) i w tymże roku zrzeka się ciwunstwa Twerskiego na rzecz *syna Józefa* [12]); poczem zaraz umarł w tymże 1726 r. a ciwunstwo Twerskie *po śmierci Połubińskiego ojca, nadano Połubińskiemu synowi* [13]).

O synach jego **Teodorze** występującym 1704—1720 r. [14]) i **Józefie** staroście Kurklańskim, ciwunie Twerskim po ojcu 1726 r. [15]), nie mamy więcej szczegółów. Synem Leona lub Józefa będzie **Krzysztof Połubiński** *ciwunowicz Twerski* występujący 1731 r. [16]), ze starosty Kurklańskiego mianowany 22 Czerwca 1748 r. sędzią ziemskim Słonimskim po zejściu Michała Połubińskiego [17]); umarł 1766 r. [18]). Tego synem będzie zapewne **Wiktor Połubiński** występujący 1771—1787 jako stolnik Słonimski [19]), mianowany wojskim Słonimskim w Lipcu 1787 r. [20]), był nim jeszcze 1794 r. [21]).

Remian Połubiński urodzony ze Stadnickiej [22]), podpisał 1674 r. z powiatu Słonimskiego elekcyę [23]). *Jeremiasz Połubiński wojewodzic Nowogrodzki,* chorąży w wojsku 1679 r. [24]). *Remigian Połubiński* z chorążego Słonimskiego mianowany w Grudniu 1701 r. podkomorzym Słonimskim [25]). Umarł przed 1748 r., w którym 23 Czerwca podkomorzym Słonimskim *po zejściu Remigiana Połubińskiego* mianowany Stefan Sližień [26]).

Antoni Połubiński, urodzony z Tyszkiewiczówny [27]), wspomniany już 1679 r. [28]), brał udział 1712 r. w sejmiku Grodzieńskim [29]). Żonaty z Joanną Oleśnicką h. Radwan, córką Marcina i Blinowskiej, pozostawił synów **Marcina** i **Antoniego** [30]).

Michał Połubiński najstarszy syn Dymitra wojewody Nowogrodzkiego, urodzony ze Stadnickiej [31]), jako podstoli Słonimski podpisał elekcyę 1674 r. [32]). Już w 1679 r. jest podsędkiem Słonimskim [33]), a w 1701 r. sędzią ziemskim Słonimskim [34]). Umarł prawdopodobnie około 1720 r., ale sędzią ziemskim Słonimskim *po zejściu Michała Połubińskiego* mianowany dopiero 22 Czerwca 1748 r. Krzysztof Połubiński starosta Kurklański [35]). Żoną jego była Klara Tyszkiewiczówna kasztelanka Smoleńska [36]). Z niej pozostawił czterech synów: Leona, Dymitra, Marcina i Ludwika, jak się to okazuje ze sprawy o summę na Dereczynie [37]).

Leon Połubiński *sędzic ziemski Słonimski starosta Przeroślski wespół z małżonką swą Teresą z Ostrowskich wdową po Ejdziatowiczu podstolim Smoleńskim* w 1723 r. zeznają, że Antoni Sapieha spłacił im summę zł. 54000, pożyczoną przez rodziców jego Jerzego i Helenę z Połubińskich Sapiehów stolników wielkiego księstwa Litewskiego w 1711 r., pod zastaw Dereczyna, od rodziców Teresy Połubińskiej Władysława Ostrowskiego cześnika Ciecha-

---

[1]) Vol. leg. V 418, 617. [2]) Tamże 640. [3]) Wojniłowicz, Najniższy k. E. od. [4]) Z. 140 k. 183. [5]) Zawisza, Pamiętnik 23. [6]) Vol. leg. V 854, Zawisza, Pamiętnik 186. [7]) Vol. leg. VI 103. [8]) Z. 148 k. 1341. [9]) Z. 160 k. 404. [10]) Tamże k. 406. [11]) Z. 165 k. 39. [12]) Tamże k. 139. [13]) Tamże k. 392. [14]) Patrz wyżej. [15]) Tamże. [16]) Z. 162 k. 819. [17]) Z. 176 k. 101. [18]) Wymieniony w kalendarzyku na r. 1766, nie ma go więcej w r. 1767. [19]) Kalendarzyk. [20]) Gaz. Warsz. 1787 Nr. 62 suppl. [21]) Kalendarzyk. [22]) Patrz wyżej. [23]) Vol. leg. V 306. [24]) Wojniłowicz, Najniższy k. E. [25]) Z. 150 k. 212. [26]) Z. 176 k. 99. [27]) Patrz wyżej. [28]) Wojniłowicz, Najniższy k. E. od. [29]) Akt. Wil. VII 194. [30]) Tab. Jabł. XLI. [31]) Drzewo. [32]) Vol. leg. V 306. [33]) Wojniłowicz, Najniższy k. E. od. [34]) Z 148 k. 694. [35]) Z. 176 k. 101. [36]) Drzewo. [37]) Patrz niżej.

nowskiego i żony jego Maryanny z Morozów [1]). Wkrótce potem umarł *Leon Połubiński porucznik Petyhorski,* a w ślad za nim i wdowa jego, poczem na starostwo Przeroślskie i dzierżawę Hancze otrzymuje 16 Lutego 1726 r. przywilej Michał Aloizy Sawicki [2]). Spadkobierczyni Teresy z Ostrowskich 1-o Józefowej Ejdziatowiczowej, 2-o *Leonowej Połubińskiej starościnej Przeroślskiej,* córka jej Barbara z Ejdziatowiczów 1-o *Dymitrowa Połubińska sędzicowa ziemska Słonimska,* 2-o Felicyanowa Orzeszkowa strażnikowa Pińska, w imieniu swojem i młodszej siostry swej Zuzanny Ejdziatowiczówny Józefowej Orzeszkowej wojskiej Mielnickiej, zawiera 1731 r układ z osobami, prawa do powyższej summy zastawnej na Dereczynie mającymi, między którymi spotykamy *Marcina i Ludwika sędziców ziemskich Słonimskich i Krzysztofa ciwunowicza Twerskiego — Połubińskich* [3]).

Dymitr Połubiński *sędzic ziemski Słonimski, żonaty z córką swej bratowej Leonowej Połubińskiej, Barbarą Ejdziatowiczówną,* umarł bezpotomny, poczem wdowa jego już w 1731 r. jest żoną Felicyana Orzeszki strażnika Pińskiego [4]).

Marcin Połubiński *sędzic ziemski Słonimski* występuje 1731 r. [5]).

Ludwik Połubiński sędzic ziemski Słonimski występujący 1731 r. [6]), tegoż roku 3 Marca 1731 r. *Ludwik z Łubna Połubiński sędzic ziemski Słonimski,* mianowany podczaszym Słonimskim [7]).

- **Iwan Iwanowicz** 1557 † 1600 Ż. Zenowiczówna
  - **Michał** 1590 † 1551 sędzia ziemski Słonimski Ż. 1 Korsakówna 2 Ofanasowicz
    - **Leon** † 1633
    - **Mikołaj** † 1640 podczaszy Słonimski
    - **Dymitr** 1632 † 1688 wojewoda Nowogrodzki Ż. 1 Stadnicka 2 Tyszkiewicz
      - **Remian** 1674—1701 podkomorzy Słonimski
        - **Teodor** 1704—1720
        - **Józef** 1726 ciwun Twerski
      - **Leon Kazimierz** 1669 † 1726 ciwun Twerski Ż. Klara Sipowicz
        - **Krzysztof** 1731 † 1766 sędzia ziemski Słonimski
          - **Wiktor** 1787—1794 wojski Słonimski
      - **Michał** 1674—1701 sędzia ziemski Słonimski Ż. Klara Tyszkiewicz
        - **Leon** 1723 Ż. Teresa z Ostrowskich Ejdziatowiczowa
        - **Dymitr** Ż. Barbara Ejdziatowicz
        - **Marcin** 1731
        - **Ludwik** 1731 podczaszy Słonimski
      - **Piotr** 1675—1727 kanonik Wileński
      - **Hilary** † młodo
      - **Antoni** 1679—1712 Ż. Joanna Oleśnicka
        - **Marcin**
        - **Antoni**
      - 11 córek
    - **Halszka** za Masalskim
    - **Justyna**
    - **Cecylia**

Gałęź czwarta Fedora.

Fedor Iwanowicz, syn Iwana Andrejewicza i Sanguszkównny, wspomniany 1558 r. obok matki i braci [8]). W 1562 r. *kniaź Fedor Iwanowicz Połubiński* procesuje kniaziów Bohdana, Piotra i Ostafieja Tymofiejewiczów Puzynów o nieprawne zagarnięcie majątku jego Kotczyn [9]). Zdaje się, że żył jeszcze w 1580 r., w którym *kniaź Hrihory Fedorowicz i Piotr Fedorowicz Połubińscy* oskarżają *kniazia Aleksandra Iwanowicza Połubińskiego dzierżawcę Wilkijskiego i Pojurskiego* o pojmanie i uprowadzenie do swego majątku

---

[1]) Akt. Tryb. 1727 r. 30 Sierpnia d. 592. [2]) Z. 162 k. 161. [3]) Tamże k. 819. [4]) Patrz wyżej. [5]) Tamże. [6]) Tamże. [7]) Z. 162 k. 754. [8]) Patrz wyżej. [9]) Z. 39 k. 350 d. 163.

Głębokie sług *ojca ich kniazia Fedora Iwanowicza Połubińskiego* ze wspólnego majątku Dereczyna, przyczem wspomniany *trzeci ich brat kniaź Matwiej Połubiński* [1]). Według rodowodu kniaź Fedor z żony Koziekówny pozostawił czterech synów: Piotra, Hrihorego, Matwieja i Józefa [2]). O **Piotrze** i **Hrihorym** oprócz powyższej wzmianki pod 1580 r. więcej nie słychać.

Kniaź Matwiej Fedorowicz Połubiński, wspomniany 1580 r. obok ojca i braci [3]). *Kniaź Matwiej Połubiński* otrzymuje 1589 r., za cessyą książąt Słuckich, w summie 800 kop, sioło Borodczyce w dzierżawie Mohilewskiej [4]), a w 1605 r. przywilej na ziemię [5]) i w tymże roku był komisarzem królewskim do opatrzenia mostu we wsi Wołodkowicza Hrozowce w Nowogrodzkiem [6]), a w 1617 r. assesorem w sprawie Hłuskich mieszczan [7]). Żonaty z Baranowską, pozostawił córkę za Skorulskim i syna Stanisława [8]).

Stanisław Połubiński, chorąży Słonimski już 1640 r. [9]) z tymże tytułem podpisał z Nowogrodzkiego elekcyę 1648 r. [10]) i posłował na sejmy 1655 r. [11]) i 1658 r. [12]); z chorążego mianowany na początku 1659 r. podkomorzym Słonimskim [13]), umarł w rok potem, a podkomorzym Słonimskim *po śmierci Stanisława Połubińskiego,* mianowany 24 Kwietnia 1660 r. Stefan Kędzierzawski sędzia ziemski Słonimski [14]). Żonaty z Borzymowską, pozostawił synów Karola i Gabryela oraz córki **Justynę** za Trojanem Wojniłowiczem wojskim Nowogrodzkim i **Zofię** bernardynkę [15]).

Gabryel Połubiński służąc kapitanem w wojsku, zabity podczas wojny przed 1675 r. [16]).

Karol Połubiński [17]) walczył pod Olkienikami 1700 r. pod chorągwią Mścisławską [18]); według Niesieckiego miał być wojskim Mścisławskim [19]). *Karol kniaź Połubiński* zaślubił 1687 r. Bohdanę Felicytę Biegańską córkę Felicyana Władysława Biegańskiego podkomorzego Połockiego [20]).

Józef Fedorowicz Połubiński, syn Fedora i Koziekówny [21]). *Kniaź Józef Połubiński* zastawia przed 1617 r. wieś swą Berezki Korzeniowskiemu [22]); mianowany stolnikiem Słonimskim w Maju 1625 r. [23]), ze stolnika podsędkiem Słonimskim 22 Maja 1628 r. [24]), znajdował się 1632 r. na elekcyi [25]), jako podsędek Słonimski występuje jeszcze 1640 r. [26]). Żonaty z Anną Scipionówną, córką Scipiona de Campo i Anny Rudominówny—Dusiatskiej [27]), pozostawił synów: Kazimierza, Marcina, Krzysztofa, Daniela i Jacka [28]) oraz córkę **Maryę** za Janem Mostowskim [29]).

O **Jacku** więcej nie słychać. **Daniel** podpisał elekcyę 1632 r. [30]) i zginął pod Białą (1633 r.) [31]).

Marcin, żonaty z Joanną Tyszkiewiczówną pozostawił syna **Józefa** zmarłego bezżennie przed 1675 r. i córkę **Ludwikę** za Aleksandrem Siniawskim [32]).

Kazimierz Połubiński, syn Józefa i Scipionówny, otrzymuje 30 Kwietnia 1630 r. przywilej na dobra Karkowszczyznę, Ciecieryk mały, Szenneszków i Kalinki na trakcie Staroduba Siewierskiego lennością [33]), podpisał elekcyę 1632 [34]) i 1648 r. [35]). W Styczniu 1650 r. mianowany pisarzem ziemskim Słonimskim [36]). Żonaty 1-o z Teofilą Zelcówną, 2-o z Katarzyną Olszewską, pozostawił synów z pierwszej, Ludwika i Felicyana, z drugiej Dominika, Konstantego i Władysława i nie wiadomo z której dwie córki: **Teklę** za Benedyktem Olszewskim pisarzem grodzkim Pruńskim (?) i **Teofilę** za Protaszewiczem [37]).

O **Felicyanie, Dominiku, Konstantym** i **Władysławie** synach Kazimierza—głucho. Z nich Konstanty żył jeszcze 1679 r. [38]).

Ludwik Połubiński syn Kazimierza i Zelcówny, podpisał elekcyę 1674 r. [39]), wspomniany 1679 r. [40]), następnie podczaszy Słonimski. W 1699

---

1) S. 60 k. 7 d. 4. 2) Drzewo. 3) Patrz wyżej. 4) Z. 73 k. 523 i ten sam dokum. Z. 74 k. 554. 5) Z. 88 k. 251. 6) Z. 89 k. 327. 7) Arch. Sbor. I 255 i 258. 8) Drzewo. 9) Zdanowicz, Pamiątka (patrz wyżej). 10) Vol. leg. IV 229. 11) Tamże k. 498, 499, 513. 12) Tamże 526, 554. 13) Z. 130 k. 339. 14) Z. 131 k. 1123. 15) Drzewo. 16) Tamże. 17) Według drzewa, syn Gabryela a według Kojałowicza i Niesieckiego, syn Stanisława chorążego Słonimskiego; ostatnie prawdopodobniejsze. 18) Żychliński XIII 260. 19) Niesiecki VII 370. 20) Żychliński IV 9. 21) Patrz wyżej. 22) Z. 93 k. 69. 23) Z. 101 d. 119 rej. 3. 24) Z. 99 k. 258. 25) Vol. leg. III 770 i Okolski II 44. 26) Zdanowicz, Pamiątka (patrz wyżej). 27) Niesiecki VIII 300. 28) Drzewo. 29) Tamże. 30) Okolski II 44. 31) Niesiecki VII 370. 32) Żychliński XI 110. 33) Z. 99 k. 611. 34) Okolski II 44. 35) Vol. leg. IV 230. 36) Z. 124 d. 185 37) Drzewo. 38) Wojniłowicz, Najniższy k. E. od. 39) Vol. leg. V 306. 40) Wojniłowicz, Najniższy k. E. od.

r. *Ludwik z Łubna Połubiński podczaszy Słonimski z żoną Teresą Dominikówną Rajecką*, otrzymują konsens na cessyę Brodowskiemu Kieyzy, Morozy i Wojcieszun w Wileńskiem [1]. Wymieniona małżonka jego Teresa Rajecka była cześnikówną Brasławską [2]. Ludwik zszedł bezpotomnie; do dóbr jego w Brzeskim zwanych Maciejewicze, Sudzełowicze, Laskowicze i Ukropno, potomkowie stryja jego Krzysztofa rościli prawa [3].

Krzysztof Połubiński, syn Józefa i Scipionówny, podpisał elekcyę 1648 r. [4], mianowany podczaszym Słonimskim niezawodnie 1659 r. po Dymitrze Połubińskim, który został chorążym [5]. Z podczaszego mianowany sędzią ziemskim Słonimskim 13 Września 1661 r. [6]. *Krzysztof Połubiński sędzia ziemski Słonimski* na sejmie 1673 r. uzyskuje libertacyę dworu w Słonimie [7], w następnym roku podpisał z powiatem Słonimskim elekcyę [8]. Umarł około 1677 r. [9]. Ożeniony z Eleonorą Bokszanką dziedziczką majątku Hrywda [10], pozostawił z niej synów Hieronima, Jana, Franciszka, Kazimierza i Stanisława księdza dominikanina pod imieniem Gabryela, oraz córki Glińską, Bykowską, Zienkowiczowę, Limontowę, Teodorę zakonnicę i Izabellę [11]. Z nich:

Justyna, była żoną Zienkowicza-Peretruskiego i matką Michała-Jana Zienkowicza biskupa Wileńskiego († 1761 r.) [12].

Izabella, była żoną Michała-Dominika Doria-Dernałowicza stolnika Smoleńskiego († 1730 r.) [13].

Krystyna, żona 1-o Jana Glińskiego, 2-o Stefana Gozdowskiego, brała udział 1708 r. w najeździe na dobra monasteru Kobryńskiego [14].

Anna, żona 1-o Limonta, 2-o Jerzego Hlebickiego Józefowicza wojskiego Połockiego, podstolego Witebskiego [15].

O **Katarzynie** Bykowskiej, jak również o **Fedorze i Cecylii** [16] (w zakonie) nic więcej nie wiemy.

Z synów: **Hieronim**, **Kazimierz** i **Stanisław** ksiądz dominikanin pod imieniem Gabryela, wzmiankowani w panegiryku 1679 r. na śmierć marszałka Połubińskiego [17]. O **Janie** więcej nie słychać; niezawodnie zszedł młodo. **Franciszek** żonaty z Baranowiczówną, zmarł bezdzietnie [18].

Kazimierz Połubiński ożeniony z Kozielecką miał synów Ludwika i Jana [19]. Niezawodnie ten sam *Kazimierz Połubiński podczaszy Słonimski* podpisał elekcyę 1697 r. [20]. Z synów jego:

Ludwik, żonaty 1-o z Bykowską, 2-o z Tyszkiewiczówną, pozostawił z pierwszej córkę **Antoninę** zmarłą panną i syna **Leona** [21]; ten ostatni żonaty 1-o z Dowgowską, 2-o Mirską [22]. Niezawodnie ten *Leon Połubiński skarbnik Grodzieński*, występuje 1765 r. w liczbie szlachty Grodzieńskiej [23].

Jan Połubiński, żonaty 1-o z Sasinowną, 2-o z Romankiewiczówną, pozostawił synów, z pierwszej Józefa, z drugiej Jerzego [24]. **Józef**, szambelan J. K. M. 1786 r. [25], mianowany krajczym Słonimskim w Lipcu 1787 r. [26], był nim jeszcze 1794 r. [27]. Za żonę miał Annę Pancerzyńską; *Józef i Anna z Pancerzyńskich Połubińscy krajczostwo Słonimscy*, wspólnie z *Hieronimem Połubińskim ex-prezesem ziemskim Słonimskim* wystąpili 1799 r. ze sprawą przeciwko Michałowi Ogińskiemu byłemu hetmanowi W. W. X. Lit. oraz przeciwko sądowi, żądając skasowania dekretu, który niedostatecznie uwzględnił przy eksdywizyi zaspokojenie należnego im długu [28]. **Jerzy** ksiądz archidyakon Wileński, mianowany 10 Sierpnia 1782 r. sekretarzem duchownym Litewskim, rezygnował 1793 r. [28].

---

[1]) Z. 153 k. 78. [2]) Drzewo. [3]) Papiery familijne pozostałe po Hieronimie Połubińskim prezesie sąd. ziems. pow. Słonimskiego. [4]) Vol. leg. IV 230. [5]) Patrz wyżej. [6]) Z. 134 k. 188. [7]) Vol. leg. V 157. [8]) Tamże 306. [9]) Żył 1675 w chwili wydania „Drzewa", już nie żył w chwili śmierci marszałka wielkiego Litewskiego. [10]) Papiery familijne. [11]) Drzewo. [12]) Papiery familijne i Niesiecki X 169—170. [13]) Papiery familijne i Kosiński III 65. [14]) Papiery familijne i Akt. Wil. VIII 204. [15]) Papiery familijne. [16]) Tamże. [17]) Wojniłowicz, Najniższy k. E. od. i E. 2. [18]) Papiery familijne. [19]) Tamże. [20]) Vol. leg. V 925/6. [21]) Papiery familijne. [22]) Tamże. [23]) Akt. Wil. VII 407. Już 1767 r. skarbnikiem Grodzieńskim Benedykt Sopoćko (Kalend. 1768). [24]) Papiery familijne. [25]) Sprawa 1799 (patrz niżej). [26]) Gazeta Warszawska 1787 r. Nr. 62 suppl. [27]) Kalendarzyk. [28]) Sprawa Połubińskich przeciwko Ogińskiemu ex-hetmanowi 1799 r. (Druk współczesny). [29]) Senatorowie 315—316.

Hieronim Połubiński, syn Krzysztofa sędziego ziemskiego Słonimskiego, z żony Suchodolskiej pozostawił synów Marcina i Władysława [1]. Z nich:

Marcin, żonaty z Bułhakówną, miał syna Stanisława [2], zwanego **Stanisław-Stefan** [3]; reskryptem królewskim z dnia 31 Stycznia *Stanisław Połubiński* dworzanin królewski wyznaczony do załatwienia formalności przedsejmowych i przedsejmikowych względem powiatu Słonimskiego [4]. *Stefan Połubiński* występuje 1767 r. w liczbie szlachty Grodzieńskiej [5]. *Stanisław Połubiński łowczy powiatu Słonimskiego* 1772 r. [6], z łowczego mianowany 27 Lipca 1787 skarbnikiem Słonimskim [7], był nim jeszcze 1794 r. [8]. Ten, czy inny *Stanisław Połubiński* mianowany 11 Kwietnia 1794 r. na pisarstwo aktowe ziemi Słonimskiej [9]. Żonaty z Magdaleną Chodakowską [10].

Władysław Połubiński, drugi syn Hieronima i Suchodolskiej, żonaty z Maryanną Benetówną stolnikówną Mozyrską, urodzoną z Heleny Kimbarówny [11], pozostawił z niej pięciu synów i cztery córki [12]. **Helenę** za Rypińskim. **Dominikę** za Minuccim. **Franciszkę** za Szumkowskim. **Brygidę** za Wojniłowiczem. Z synów jego: **Ignacy** ksiądz bernardyn; **Józef** chorąży J. K. M., był żonaty; **Benedykt**, żonaty z francuską, bezdzietny; **Franciszek** i Hieronim. Niezawodnie temu *Franciszkowi Połubińskiemu* koligatowi swemu biskup Zienkowicz testamentem 1761 r. zapisuje 4000 zł. [13]).

Hieronim Połubiński, syn Władysława, mianowany 23 Lutego 1765 r. oboźnym Słonimskim [14], podstolim Słonimskim 7 Marca 1767 r. [15], sędzią ziemskim Słonimskim już 1771 r. [16], był nim jeszcze 1794 r. [17]. Po rozbiorze, prezes sądów ziemskich powiatu Słonimskiego, już jako ex-prezes brał udział 1799 r. w sprawie przeciwko Ogińskiemu [18].

---

[1]) Papiery familijne. [2]) Tamże. [3]) W Kalendarzykach często Stefan. [4]) Z oryginału. [5]) Akt. Wil. VII 371. [6]) Tamże XIV 191. [7]) Z oryginału. [8]) Kalendarzyki. [9]) Z oryginału. [10]) Papiery familijne. [11]) Helena Kimbarówna była córką Kimbara wojskiego Brasławskiego i Anny Wodoradskiej, wnuczką Andrzeja Wodoradskiego podczaszego Kowieńskiego i Eudoksyi kniażny Horskiej. Ta ostatnia była siostrą Zofią z Druckich-Horskich 1-o Strawińskiej, 2-o Chodkiewiczowej, do spadku po której Połubińscy rościli prawo (Papiery familijne). [12]) Papiery familijne. [13]) Przyałgowski III 168. [14]) Z oryginału. [15]) Widymus oryginalnego przywileju. [16]) Kalendarzyk 1772. [17]) Tamże. [18]) Patrz wyżej.

- **Fedor Iwanowicz** 1558—1580 Ż. Koziekówna
  - **Maciej** 1580—1617 Ż. Baranowska
    - **Stanisław** † 1660 podkom. Słonim. Ż. Borzymowska
      - **Karol** 1687—1700 wojski Mcisławski Ż. Biegańska
      - **Gabr el** † 1675
      - **Justyna** Wojniłowicz
      - **Zofia** zakonnica
    - **N.** za Skorulskim
  - **Piotr** 1580
  - **Hrihory** 1580
  - **Józef** 1617—1640 podsędek Słonimski Ż. Anna Scipio
    - **Marcin** Ż. Joanna Tyszkiewicz
      - **Józef** † młodo
      - **Ludwika** Siniawska
    - **Daniel** † 1633
    - **Kazimierz** 1650 pis. ziems. Słonimski Ż. 1-o Zelcówna 2-o Olszewska
      - **Ludwik** 1674—1699 podczaszy Słonimski Ż. Teresa Rajecka
      - **Felicyan**
      - **Dominik**
      - **Konstanty** 1679
      - **Władysław**
      - **Tekla** Olszewska
      - **Teofila** Protaszewicz
    - **Jacek**
    - **Krzysztof** 1632—1637 sędzia ziems. Słonimski Ż. Eleon. Boksza
      - **Jan**
      - **Franciszek** Ż. Baranowicz
      - **Hieronim** 1679 Ż. Suchodolska
        - **Władysław** Ż. Maryanna Benet
          - **Hieronim** 1765—1799 sędzia ziemski Słonimski
          - **Ignacy** ksiądz
          - **Józef**
          - **Benedykt**
          - **Franciszek**
          - 4 córki
        - **Marcin** Ż. Bułhakówna
          - **Stanisław-Stefan** 1761—1794 skarb. Słonims. Ż. Chodakowska
      - **Kazimierz** 1679—1697 podczaszy Słonimski Ż. Kozielecka
        - **Ludwik** Ż. 1-o Bykowska, 2-o Tyszkiewiczówna
          - **Leon** 1765 skarbnik Grodzieński Ż. 1-o Dowgowska 2-o Mirska
        - **Jan** Ż. 1-o Sasinówna, 2-o Romankiewicz
          - **Józef** 1787—1799 krajczy Słonim. Ż. Anna Pancerzyńska
          - **Jerzy** ksiądz 1782—1794 sekr. duch. Litewski
      - **Stanisław** 1679 ksiądz Gabryel
      - 6 córek
    - **Marya** M. J. Mostowski

Niewiadomo w jakim stosunku do głównego szczepu pozostają:

A. kniaziówna Połubińska za Stefanem Dąmbskim w końcu XVI-go wieku [1]).

Anna z książąt Połubińskich, żona Mikołaja Orła, w końcu XVI-go wieku, wniosła mu dobra Borki i Pieczary [2]).

Aleksander książę Połubiński, w połowie XVI-go wieku żonaty z Chrapowicką, córką Krzysztofa stolnika Witebskiego i Heleny Niemsta [3]).

Konstancya Połubińska za Michałem Korsakiem-Udzielskim podstolim Połockim, występuje 1697 r. jako wdowa [4]).

Jan-Kazimierz Połubiński. W 1694 r. Życki otrzymuje konsens na cessyę wsi Dokurnie na Żmudzi *Janowi Połubińskiemu i żonie jego Katarzynie Staręskiej* [5]). *Jan-Kazimierz Połubiński* pułkownik powiatu Zorańskiego i Szawelskiego podpisał elekcyę 1697 r. [6]), tenże, ciwun Użwentski 1700 r. [7]) *Jan Połubiński* jako partyzant Leszczyńskiego pozbawiony ciwunstwa Użwentskiego, które otrzymuje 25 Kwietnia 1703 r. Szemiot [8]); musiał zaraz umrzeć, albowiem *po zejściu JanaKazimierza Połubińskiego*, nadano 12 Lipca 1703, ciwunstwo Użwentskie i wsie Janów vel Podwojskie—Dokurnie a Szarowczyzna na Żmudzi—Kniażewiczowi [9]).

N. N. Połubiński stolnik Mozyrski pozostawił synów: **Felicyana**, **Jana** i **Michała**, oraz córkę **Katarzynę** za Antonim Waliszewskim. Okazuje się to ze sprawy księży Bazylianów Żyrowickich, prowadzonej 1713 r. przeciwko *Janowi stolnikowi Mozyrskiemu, Michałowi stolnikowiczowi Mozyrskiemu z Łubna Połubińskim braciom rodzonym, oraz Antoniemu Waliszewskiemu i Katarzynie Połubińskiej Waliszewskiej małżonkom*, współdziedzicom majętności Drohiczyna w Pińskiem o to, iż *nieboszczyk Felicyan Połubiński stolnikowicz Mozyrski brat ich rodzony* testamentem z 10 Stycznia 1709 r. zapisał 3,000 zł. na cerkiew Żyrowicką w powiecie Słonimskim, której to summy oni dotąd nie wypłacili [10]).

Kazimierz Połubiński otrzymuje 1702 r. konsens na cessyę wsi Pelenie i Tołubie na Żmudzi Korfowi [11]). Ten, czy inny *Kazimierz Połubiński* obywatel powiatu Grodzieńskiego 1709 i 1712 [12]) i tenże *Kazimierz Połubiński* (obywatel powiatu Grodzieńskiego) podkomorzy Parnawski 1732 r. [13]).

N. N Połubiński umarł 1709 r.; po nim na wójtostwo Główczewickie i wsie Micerewice i Minówka w Słonimskiem otrzymuje przywilej Suzin [14]).

N. N. Połubiński mianowany 1727 koniuszym Słonimskim [15]).

Michał Połubiński obywatel powiatu Grodzieńskiego 1735 r. [16]).

Jerzy Połubiński ksiądz, rektor jezuickiego Zodzickiego kolegium 1725 r. [17]).

Aleksandra z Łubna Połubińska żona Jerzego Kirkina skarbnika Brzeskiego; konsens Markiewiczowi 1718 r. na ustąpienie im 4 ich włók w Mereckiem [18]).

Andrzej i **Anna z Połubińskich** Kłaniccy starostowie Gnieździewscy występują 1744 [19]).

Wątpliwi wydają się wspomniani u Niesieckiego: Leo Połubiński sędzia Lidzki, poseł na sejm 1722, Krzysztof kanonik Wileński i Eustachy [20]).

Porchowski

od Porchowa w gubernii Pskowskiej. Według rodosłownych kniaziowie Porchowscy pochodzą od kniazia Iwana Swiatosławicza Smoleńskiego (obacz) [21]). Faktem jest, że wyzuty ze Smoleńska panujący tam książę Jurij Swiatosławowicz udał się w 1404 r. z synem Fedorem do wielkiego księcia Moskiewskiego, który mu wydzielił różne grody, a w ich liczbie i Porchów [22]). Po śmierci kniazia Jurja, syn jego *kniaź Fedor Jurjewicz* jeszcze w 1412 r. bawił w Porchowie [23]). Godząc więc te fakta

---

[1]) Żychliński IX 24. [2]) Tamże IV 147. [3]) Tamże V 27. [4]) Repliki w sprawie Korsaków Zaleskich i Udzielskich str. 71. [5]) Z. 145 k. 19. [6]) Vol. leg. V 903. [7]) Z. 148 k. 380. [8]) Z. 150 k. 328. [9]) Z. 148 k. 1120 i 1121. [10]) Akt. Wil. VIII 178–180. [11]) Z. 153 k. 257. [12]) Akt. Wil. VII 183, 186, 242. [13]) Tamże 279. [14]) Z. 155 k. 14. [15]) Z. 165 k. 371. [16]) Akt. Wil. VII 299. [17]) Barszcz, Nowe lato (patrz wyżej). [18]) Z. 155 k. 1131. [19]) Piscow Kn. Grodn. II 231. [20]) Niesiecki VII 370. [21]) Barch. kn. I 95, Sinod. spis. 53, 200, Rodosł. I 145. [22]) Połn. Sobr. IV 144. [23]) Tamże.

z podaniem rodosłownej musimy przypuścić, że kniaź Fedor Jurjewicz schodząc bezpotomnie, dziedzictwo Porchowa przekazał stryjowi swemu kniaziowi Iwanowi Swiatosławowiczowi; tego synami mogli być Andrzej i Fedor.

Kniaź Andrzej Porchowski otrzymał od kniazia Lingwenia Olgerdowicza (który namiestnicząc wówczas w Wielkim Nowogrodzie sąsiadował z Porchowem) sioło Kołtów, Berezujkowicze i Chocławicze, a prawdopodobnie i Wołczyn, oraz Kramowice w Mhlinie, których posiadanie król Kazimierz potwierdza mu około 1450 r. [1]).

Kniaź Semen Porchowski w 1442 r. wyjechał z Litwy do Rossyi, gdzie potomkowie jego żyli jeszcze w XVI-tym wieku [2]).

Porycki

od Porycka w powiecie Włodzimierskim, który przez wielkiego księcia Witowda, wraz z drugim Poryckiem, Hrykowiczami, Trubkami, oraz siołami Woronczyn, Trysten i Styden w powiecie Łuckim nadany został 1427 r. Ilii Wiaczkowiczowi [3]). Potomkowie Ilii władali wzmiankowanymi dobrami przez cały wiek XV-ty; z nich Olechno Porycki występuje 1489 i 1493 [4]). Dziedziczka jego, prawdopodobnie córka Ilii, Barbara Ilinicznanka [5]) wniosła te dobra w końcu XV-go wieku *mężowi swemu kn. Fedorowi Wasilewiczowi Zbarażskiemu,* a czyniąc dział dóbr między synami swemi, zapisała starszemu Aleksandrowi swoje dziedziczne dobra Porycko, Woronczyn z przysiołkami, pozostawiając Jerzemu i Wojnie dobra ojczyste i polecając wszystkim trzem braciom wyposażyć siostry. Na powyższy zapis *matki swej kniahini Fedorowej Wasilewicza Barbary*, uzyskuje *kniaź Aleksander Fedorowicz Zbarażski* potwierdzenie królewskie 22 Sierpnia 1526 r. [6]). Przeciwko temu podziałowi zaprotestowali młodsi bracia kniazia Aleksandra, wskutek czego nastąpił 1529 r. nowy dział, na mocy którego, Aleksander wziął zamek Porycko i drugi Poryck, Hrykowicze i Trubki, zaś *kniaziowie Jurij i Wojna Fedorowicze Zbarażscy*, dostali wspólnie majątki ojczyste Oprełowcy i Włażanowcy, z macierzystych zaś Woronczyn i Trysteń, obowiązuje się wyposażyć *niezamężną siostrę Fruzyannę* [7]).

Kniaź Fedor (Fedko) Wasilewicz Zbarażski wspólnie z matką i braćmi dzieli się: w 1478 r. ze stryjem kniaziem Semenem spadkiem po drugim stryju Sołtanie [8]), a 1482 r. z braćmi ojcowizną, przyczem wspólnie z bratem Semenem starszym wzięli połowę spadku [9]). W 1485 r. puszcza stryjence swej kniahini Semenowej Rowieńskiej Studenkę i Stawki za 200 kop groszy, które jej był dłużnym [10]) i w 1489 r. otrzymuje 12 kop jurgeltu z myta Łuckiego [11]). We wszystkich powyższych dokumentach występuje jako *kniaź Zbarażski*, pod koniec życia przybrał jednak tytuł *kniazia Poryckiego;* w sprawie granicznej Radowickiej 1514 r., mowa o granicy *kniazia Fedka Poryckiego*, przyczem świadkiem *kniaź Aleksander Fedkowicz Porycki* [12]). Potomkowie jego pierwiastkowo występując jako Zbarażscy, dopiero później poczęli zwać się Poryckimi, Woronieckimi i t. d. Z wyżej wymienionej małżonki swej Barbary dziedziczki Porycka i t. d. pozostawił kniaź Fedor trzech synów Aleksandra, Jurja i Wojnę, oraz dwie córki [13]).

O starszej córce **Zofii**, małżonce niejakiego Lachowskiego [14]), niezawodnie już zamężnej 1529 r. [15]), nie posiadamy żadnych szczegółów.

Druga córka **Fruzyanna** niezamężna jeszcze w 1529 r. [16]), poślubiła następnie kniazia Wasila Iwanowicza Welickiego. W 1544 r. *Fruzyanna Fedorówna Zbarażska kniahinia Wasilowa Welicka, jako wdowa bezdzietna kniazia Wasila Iwanowicza Welickiego*, zapisuje *bratu swemu kniaziowi Aleksandrowi Fedorowiczowi, którego raz nazywa Zbarażskim raz Poryckim*, trzecią część majątków macierzystych w Porycku, drugim Porycku, Hrykowiczach, Trubkach, Topiliszczach, Kłopoczynie, Hruszowej i Peresławiszczach w powiecie Włodzimierskim, oraz Woronczynie, Trysteniu, Stydeniu i Ba-

---

[1]) Z. 3 k. 24 i 25. [2]) Rodosł. V 152. [3]) W Wilnie 6935 Maja 20 (1427), obl. 1547 (Z. 22 k. 6, dr. Star. Pols. II 1418). [4]) Star. Pols. III 878. [5]) Jako świadek. Pam. T. I cz. II 6 i Karczewski, Replika II 199. [6]) Z. 12 k. 312 d. 594. [7]) W Peremilu 1529 Marca 19 ind. 3, obl. 11 Września 1570 (Woł. 2 k. 10). [8]) Patrz Zbarażscy. [9]) Tamże. [10]) Tamże. [11]) Z. 4 k. 78. [12]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 84. [13]) Patrz wyżej. [14]) Niesiecki VI 1, IX 430. [15]) Patrz wyżej. [16]) Woł. 2 k. 10, patrz wyżej.

biem w powiecie Łuckim leżących [1]), nadto wiano swe, którego nie wzięła *od braci kniaziów Jurja i Wojny Fedorowiczów Zbarażskich*, jako też wiano zapisane jej przez *męża kniazia Wasila Iwanowicza Welickiego na Welicku* [2]).

Z synów kniazia Fedora starszy Aleksander jest protoplastą kniaziów Poryckich, zaś Jurij i Wojna każdy jednej gałęzi kniaziów Woronieckich.

Kniaż Aleksander Fedorowicz Zbarażski otrzymuje 22 Sierpnia 1526 r. potwierdzenie na władanie dobrami macierzystemi, z których na trzeciej części Porycka i Hrykowicz zapisuje 600 kop groszy *żonie swej Barbarze Pawłównie*, za jej wniesienie 300 kop groszy [3]). Wspomniany 1529 r. w dziale braci swych Jurja i Wojny [4]), otrzymuje 1532 r. przywilej na targi i karczmę w Porycku [5]). Z tytułem *kn. Porycki (sic)* świadek 1531 i 1533 r. [6]), oraz komisarz w sprawie Sanguszków 1538 r. [7]). Znów jako *kn. Zbarażski* czyni ugody w sprawach granicznych 1540 r. [8]) i 1543 r. [9]), oraz otrzymuje 1544 darowiznę dóbr od siostry swej kniahini Fruzyanny Fedorówny Welickiej [10]). Jako *kniaź Porycki* 1545 r. wznawia wyżej wymieniony zapis dla *małżonki swej Barbary córki Pawła Uchańskiego z Uchań* [11]), i w tymże roku wspomniany w rewizyi zamków Włodzimierskiego i Łuckiego [12]). W 1546 r. *kniaź Aleksander Porycki* wymieniony jako właściciel dóbr Łozowej i Bajkowa [13]), w 1547 r. oblatował w metryce przywilej kniazia Witowda Ilii Wiaczkowiczowi na Poryck i t. d. [14]), a 1555 r. wzmiankowany w zeznaniu *brata swego kniazia Wojny Woronieckiego* [15]); w 1558 r. *kniaź Aleksander Fedorowicz Porycki*, wspólnie z *kn. Jurjem Fedorowiczem Woronieckim*, procesuje kniaziów Zbarażskich o zabór ziem majątków Oprełowcy, Woskowców i t. d. [16]). Niezawodnie umarł około 1560 r., albowiem już w Marcu 1561 r. małżonka jego *kniahinia Aleksandrowa Fedorowicza Zbarażska Barbara Uchańska*, otrzymuje potwierdzenie zapisów danych jej przez małżonka [17]). W następnym roku taż *kniahinia Aleksandrowa Fedorowicza Porycka Barbara Pawłówna Uchańska i trzej młodsi jej synowie kniaziowie Piotr, Michał i Aleksander*, pozywają *dwóch starszych synów kniaziów Janusza i Mateusza Aleksandrowiczów Poryckich* o wyrządzanie krzywd, nie danie równego działu w majątkach Wołyńskich i Podolskich i niewydawanie córce wyznaczonych jej rocznie 6 kop.; sprawę tę odłożono na skutek zajawienia kniazia Jakóba Woronieckiego, występującego w imieniu pozwanych, że *kniaziowie Janusz i Mateusz* wyruszyli na wojnę do Inflant [18]). Oprócz wymienionych 5-u synów, pozostawił kniaź Aleksander Porycki 3 córki [19]).

Barbara Aleksandrówna, córka kniazia Aleksandra Fedorowicza Poryckiego i Barbary z Uchań, poślubiona 3 Marca 1558 r. Janowi Jakubowiczowi Montowtowi, który jej za wniesione 2,000 kop groszy, zapisuje 1570 r. 4,000 na Koblinie [20]), owdowiała w tymże roku [21]). W 1572 r. jest powtórnie żoną Aleksandra Siemaszki podkomorzego Włodzimierskiego; oboje, Aleksander Siemaszko podkomorzy Włodzimierski i *małżonka jego Barbara Aleksandrówna z Poryckich*, oskarżeni w tymże roku przez stolnika Dorohostajskiego o przesiedlanie chłopów jego do swego majątku Koblina [22]) i w tymże roku intromitowani do majątku Lipa, przyczem ona nazwana *ze Zbaraża Porycką* [23]). Aleksander Siemaszko został w 1581 r. kasztelanem Bracławskim. Oboje małżonkowie Aleksander Siemaszko kasztelan Bracławski i *Barbara z Porycka*, zastawiają 1583 r. majątek Lipa w summie 4250 kop Katarzynie z Poryckich Hostskiej [24]); ona wspomniana 1585 r. w testamencie siostry swej Hoštskiej [25]). Oboje małżonkowie procesowali się 1590 r. z Dorohostajskim o wieś Użyce [26]). W 1593 r. Aleksander Siemaszko kasztelan Bracławski robi na rzecz *żony kniażny Barbary ze Zbaraża Poryckiej* zapis na Lipie, a w 1594 r. oboje zapisują Lipę córce swej Ewie [27]).

---

[1]) W Porycku 1544 Kwietnia 16 ind. 3, obl. 6 Marca 1570 (Woł. 2 k. 6). [2]) Tamże i pod temiż datami (Woł. 2 k. 8). [3]) Z. 12 k. 312 d. 593 i 4. [4]) Woł. 2 k. 10. [5]) Z. 17 k. 146. [6]) Ar. Sł. III 392, 409. [7]) Z. 20 k. 99 d. 87, Antonowicz, Hramoty str. 63. [8]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 84. [3]) Tamże Cz. VII T. I 27. [10]) Woł. 2 k. 6 i 8. [11])W Porycku 1545 Stycznia 12 ind. 3, obl. 6 Marca 1561 (Z. 41 k. 154 d. 122). [12]) Zr. dziej. VI 2, 20, 57. [13]) Arch. Sbor. I 117. [14]) Z. 22 k. 6. [15]) S. 33 k. 233. [16]) S. 35 k. 75. [17]) Z. 41 k. 154 d. 122. [18]) S. 40 k. 256 i 256 od. [19]) Niesiecki VII 424. [20]) Woł. 1 k. 103, tamże data ślubu. [21]) Tamże k. 153. [22]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 90. [23]) Summ. Czetw. I d. 34. [24]) Tamże d. 46. [25]) Woł. 8 k. 70. [26]) Boniecki 258. [27]) Summ. Czetw. I d. 52.

Katarzyna Porycka ze Zbaraża żona Jerofieja Hostskiego wspomniana 1583 r. [1]), zmarła 1585 r. zapisując testamentem mężowi 1,000 kop na Rydomli, a siostrze Barbarze Siemaszkowej 4,000 złp. [2]).

Hanna Porycka ze Zbaraża, żona Macieja Lewickiego sędziego ziemi Bielskiej, procesuje się z Puchalskim 1590 r. o wyrugowanie ze wsi Rogowa [3]), a w 1597 pozywa kniahinię Aleksandrową Porycką Hannę Baworowską i jej dzieci o zapłacenie 250 kop wypożyczonych, przez niegdy Aleksandra Fedorowicza i Barbarę z Uchańskich kniaziów Poryckich, na dobra Topiliszcze [4]). Jeszcze w 1608 r. córka jej Zofia z Lewickich Paszkowska pozywała synów kniazia Aleksandra Poryckiego o wypłacenie należnych matce jej z Porycka 600 kop [5]).

Kniaż Janusz Aleksandrowicz Porycki, wspólnie z *bratem Mateuszem*, pozwany przez matkę i młodsze rodzeństwo o niedawanie równego działu w majątkach ojczystych 1561 r. [6]) W 1566 r. *kniaziowie Janusz, Piotr i Aleksander Aleksandrowicze Poryccy*, w imieniu których i swojem występuje kniaż Jakób Jurjewicz Woroniecki, procesują *Olenę Zaleską Francowę Kruszową* o najazd na nowy folwark Porycki, zapisany jej przez *pierwszego męża a brata ich nieboszczyka kniazia Mateusza Poryckiego* [7]). W 1568 r. *kniaź Jan Porycki* oskarżony o wzbranianie zbioru myta w swych majątkach [8]); w następnym roku *kniaź Janusz Porycki z braćmi* wymienieni w liczbie ziemian powiatu Włodzimierskiego, którzy nie stawili się do zamku na termin dla wykonania przysięgi na przyłączenie Wołynia do korony [9]). W 1570 r. *kniaziowie Piotr, Janusz i Aleksander Aleksandrowicze Poryccy* oblatowali w metryce różne dokumenty rodzinne [10]). Niezawodnie kniaź Janusz umarł w tym samym roku, w którym Poryckiem władała tylko *kniahinia Januszowa Porycka* [11]). Niesiecki daje mu za małżonkę kniażnę Annę Sanguszko-Koszyrską, która była za kniaziem Bohuszem Fedorowiczem Koreckim [12]); czyżby po rozwodzie z Koreckim wyszła za kn. Janusza Poryckiego?

Kniaziowie Mateusz i Michał Aleksandrowicze Poryccy wspomniani obok braci 1561 r. a więcej nie wymienieni obok nich 1566 r. [13]), niezawodnie zmarli przed tym terminem. Wdowa po kniaziu Mateuszu Olena Zaleska, występuje już 1566 r. jako żona Franca Krusza [14]).

Kniaż Piotr Aleksandrowicz Porycki, występuje obok braci 1561—1570 [15]); w 1570 r. władał majątkiem Hrykowicze [16]).

Wdową jednego z synów kniazia Aleksandra Fedorowicza Poryckiego (Janusza, Mateusza lub Michała) była niezawodnie *kniahinia Trubecka*, władająca 1577—1583 majątkiem Trubki [17]).

Kniaż Aleksander Aleksandrowicz Porycki występuje obok braci 1561—1570 [18]). W 1569 r. był właścicielem Łozowej [19]). W latach 1570—83 władał na Wołyniu Poryckiem, Wyszgrodkiem, Hrykowiczami, Topiliszczem, Bajkowem, Łozową, Michałowczami, Jaże, Hruszową, Samowolą, Kaczkowiczami, Peresławiszczami i t. d. [20]). Niezawodnie ten *kn. Porycki* był deputatem na elekcyę 1573 r. [21]). Za żonę miał Hannę Baworowską, córką Wacława Baworowskiego i Elżbiety kniażny Zbarażskiej [22]), którą podobno poślubił 1569 r. [23]). Prawdopodobnie zmarł około 1586 r., albowiem w 1589 Poryckiem i Wyszgrodkiem włada *kniahinia Porycka* [24]). W 1593 i 1595 *Hanna z Baworowskich, wdowa po kniaziu Aleksandrze Poryckim*, posesorka dóbr Wyszgrodka, wraz z synami *pełnoletnim Januszem* i *nieletnimi Mikołajem, Stefanem i Aleksandrem*, procesują się z kniaziem Ostrogskim o poddanych Wyszgrodka [25]). Ciż sami, a nadto *Barbara z Porycka żona kniazia Andrzeja Kozeki*, pozwani 1597 r. przez *Annę z Poryckich Lewicką* o zapłacenie 250 kop [26]). Czterej synowie kniazia Aleksandra procesują się 1608 r. z Anną z Lewickich Paszkowską [27]).

---

1) Patrz wyżej. 2) Woł. 8 k. 70. 3) S. 69 k. 61. 4) Boniecki 257. 5) Tamże 257/8. 6) Patrz wyżej. 7) S. 54 k. 39. 8) Berszadski, Dokumenty i Regesty II 209. 9) Kurbski I 22. 10) Woł. 2 k. 6, 8, 10. 11) Zr. dziej. XIX 23. 12) Niesiecki VII 424. 13) Patrz wyżej. 14) Tamże. Według Niesieckiego *kniażna Czetwertyńska* (VII 424). 15) Patrz wyżej. 16) Zr. dziej. XIX 34. 17) Tamże 59, 118. 18) Patrz wyżej. 19) Boniecki 257. 20) Zr. dziej. XIX 27, 33, 35, 73, 122, 123, 135. 21) Kurbski I 49. 22) Niesiecki II 79. 23) Star. Pols. II 878 24) Zr. dziej. XIX 155, 157. 25) Boniecki 257. 26) Tamże. 27) Tamże 257—8.

Kniaź Aleksander Porycki pozostawił wymienionych czterech synów i 2 córki [1]).

Barbara Aleksandrówna, żona kniazia Andrzeja Kozeki, występuje 1597 r. obok matki i braci [2]). W 1625 r. procesuje się o ograbienie Zamlicz [3]).

Helena Aleksandrówna, żona N. Zahorowskiego, matka Michała, Romana i Maruszy Zahorowskich [4]).

Kniaź Janusz Aleksandrowicz Porycki, wspomniany obok matki i braci 1593—1597 [5]). *Książę Janusz ze Zbaraża Porycki starosta Iberpolski*, deputat na sejm 1607 [6]), podczas którego *kniaź Janusz Porycki rotmistrz i dworzanin królewski* otrzymuje przywilej na jurgelt ze skarbu Litewskiego [7]); brał udział w wyprawie Moskiewskiej ze swoją chorągwią [8]). Był także starostą Horodeckim, i umarł 1614 r; starostwo Hiperboleńskie *po śmierci Janusza Poryckiego-Zbarażskiego*, otrzymał 2 Marca 1615 r. Stefan Pac pisarz wielkiego księstwa Litewskiego [9]), a Horodeckie kto inny 28 Lutego 1616 r. [10]). Żona jego Beata z Lassotów wdowa po Hieronimie Hornostaju (który jej 1594 r. przyznał dożywocie na Kozarowiczach), ceduje 1605 r. Kozarowicze synowi z pierwszego małżeństwa, Samuelowi Hornostajowi [11]). W 1617 r. *Beata z Łopiennika Lasocianka wdowa po kniaziu Januszu ze Zbaraża Poryckim*, pozwana przez Satulicką o zapłacenie długu mężowskiego 500 zł. [12]); w następnym roku ma sprawę z kniaziami Mikołajem i Stefanem Poryckimi, o niedotrzymanie umów zawartych z jej mężem [13]).

Kniaź Mikołaj Aleksandrowicz Porycki, wymieniony obok matki, a następnie braci 1593—1618 [14]), wspólnie *z bratem Stefanem i córką zmarłego brata Aleksandra* ma proces 1620 r. z Wołczkami o zatopienie młyna w Porycku [15]). Umarł 1621 r. Wdowę po nim Annę z Podhorca, powtórnie żonę Władysława Ostroroga, pozywają w 1622 r. *kniaź Stefan Porycki i bratanka jego Izabella* o unieważnienie zapisów zeznanych na rzecz Anny przez pierwszego jej męża, jako człowieka wówczas śmiertelnie chorego i będącego bez pamięci [16]).

Kniaź Stefan Aleksandrowicz Porycki, występujący z matką, braćmi i bratanką 1593, 1595, 1597, 1608, 1618, 1620, 1622 [17]), ma sprawę o niedopuszczenie do egzekucyi 1618 r. w Wyszgrodku, a 1626 r. w Porycku [18]), występuje 1631 r. w sprawie kniaziów Kozeków [19]) i 1632 na sejmiku szlachty Wołyńskiej [20]). W 1634 r. *kniaź Stefan Porycki* procesował Krzysztofa Charlęskiego o niesłuszne aresztowanie synowicy swej [21]). Wspólnie *z synowicą swą Izabellą-Zofią*, żoną Krzysztofa Koniecpolskiego, procesował 1637 r. Wiśniowieckich o Smiłhorodek [22]). Umarł bezpotomnie 1640 r. [23]). Miał żonę Katarzynę Jełowicką, córkę Dymitra Jełowickiego i Doroty Rachańskiej [24]).

Kniaź Aleksander Aleksandrowicz Porycki, występujący obok braci 1593—1607 [25]), został starostą Kleszczelowskim i umarł 1618 r., a przywilej na starostwo Kleszczelowskie otrzymał po nim kto inny 9 Marca 1619 r. [26]). Żona jego Anna Hornostajówna podkomorzanka Kijowska [27]). W 1619 r. *Anna z Tulin kniahinia Aleksandrowa ze Zbaraża Porycka* zanosi do ksiąg manifest o spustoszeniu przez Tatarów dóbr jej i małżonka jej, a mianowicie siół Bugłow, Ochryszkowicze, Pliska, Kutyszcza, Korostów i Peczorna [28]). Wymieniona Anna Hornostajówna była córką Hieronima i Barbary Lasocianki; owdowiawszy, wyszła powtórnie za Krzysztofa Charlęskiego i zmarła przed 1634 r. [29]).

Jedyna ich córka **Izabella-Zofia** [30]), wspomniana obok stryja Stefana niezamężna 1620—1622 [31]), po śmierci matki nie chcąc pozostać pod opieką ojczyma Krzysztofa Charlęskiego, uciekła do klasztoru św. Brygitty w Sokalu, gdzie ją ojczym aresztował i chciał przemocą zabrać do siebie; wówczas wystąpił w jej obronie stryj kniaź Stefan Porycki, wytoczył 1634 r. Charlęskiemu proces o niesłuszne aresztowanie nieprzekona-

---

[1]) Niesiecki VII 424. [2]) Patrz wyżej. [3]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 282. [4]) Niesiecki VII 424, X 25; „Starożytna Polska" czyni ją mylnie córką Izabelli z Poryckich Koniecpolskiej (II 878). [5]) Patrz wyżej. [6]) Arch. Jugo Cz. II T. I 68, 80. [7]) Z. 89 k. 57. [8]) Z. 99 k. 538. [9]) Z. 92 d. 294. [10]) Boniecki 259. [11]) Słow. Geogr. IV 538. [12]) Boniecki 259. [13]) Tamże. [14]) Patrz wyżej. [15]) Boniecki 259. [16]) Tamże. [17]) Patrz wyżej. [18]) Boniecki 259. [19]) S. 93 k. 138. [20]) Arch. Jugo Cz. II T. I 173. [21]) Żychl. XV 24. [22]) Boniecki 259. [23]) Dwa panegiryki Paw. Lipińskiego, Żagiel natury i Żałobne żagle, Lwów 1640 r. (Estreicher VIII 231). [24]) Żychl. XV 218. [25]) Patrz wyżej. [26]) Boniecki 259. [27]) Star. Pols. II 878. [28]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 412. [29]) Żychl. XV 23—24. [30]) Star. Pols. II 878. [31]) Patrz wyżej.

nej prawem synowicy swej przeciwko wolności szlacheckiej, o zniewagę jej stanu i o szkodę w sumie 20,000 zł. w dobrach Domanińskich [1]). Wkrótce potem wyszła za mąż i już jako żona Krzysztofa Koniecpolskiego występuje 1637 r. [2]). Jedyna jej córka Angela Koniecpolska procesowała się 1646 r. z Wiśniowieckimi o Smiłhorodek [3]) a następnie poślubiła Jana Wielopolskiego. Angela-Febronia z Koniecpola Wielopolska, księżna Porycka, stolnikowa koronna etc., zmarła 1663 r. [4]).

- **Aleksander** 1514 † 1560 kn. Porycki, Ż. Barbara Uchańska.
  - **Janusz** 1560—1570
  - **Mateusz** † do 1566, Ż. Olena Zaleska 2-o za Kruszem.
  - **Piotr** 1560—1570
  - **Michał** † do 1566
  - **Aleksander** 1560—1583, Ż. Helena Baworowska 1569—1597
    - **Janusz** 1593 † 1614, Ż. Beata z Lassotów wdowa po Hornostaju
    - **Mikołaj** 1593 † 1621, Ż. Anna z Podhorca, 2-o za Ostrorogiem
    - **Stefan** 1593—1637
    - **Aleksander** 1593 † 1618, Ż. Anna Hornostaj
      - **Zofia-Izabella** 1637, M. Krzysztof Koniecpolski
    - **Barbara**, M. kn. Andrzej Kozeka
    - **Helena**, M. Zahorowski
  - **Barbara** 1558—1594, M. 1-o Jan Montowt, 2-o Aleks. Siemaszko
  - **Katarzyna** † 1585, M. Jerofiej Hostski
  - **Anna** 1597, M. Maciej Lewicki

Prichabski (Drucki),

od włości Prichaby (dziś Przychaby) w Orszańskiem na północ od Smolan.

Kniaź Konstanty Iwanowicz Babicz, był drugim synem *kniazia Iwana Semenowicza Druckiego, przezwanego Baba* [5]). O kniaziu tym wiemy, że dzierżył Prichaby, ztąd potomkowie jego pisali się kniaziami Prichabskimi. Ze świadectwa *syna jego kniazia Andrzeja Konstantynowicza Prichabskiego* w sprawie o Łosk 1505 r. dowiadujemy się, że *kniaźKonstanty* piastował urząd czasznika u księżnej Witowdowej, a żona jego była córką kniazia Semena Wiazemskiego [6]). Prichaby około 1442 r. *po kniaziu Konstantynie Babiczu* nadane zostały kniaziowi Fedorowi Odyncewiczowi [7]). Kniaź Konstanty pozostawił syna Andrzeja i córkę **Annę**, żonę kniazia Dymitra Worotyńskiego [8]), która żyła jeszcze 1511 r. [9]).

Kniaź Andrzej Konstantynowicz Prichabski w 1505 r. świadczył przed królem w sprawie o Łosk [10]). W tymże roku kniaź Andrzej Prichabski jest już namiestnikiem Oszmiańskim [11]). W 1507 r. *kniaź Andrzej Konstantynowicz Prichabski namiestnik Oszmiański,* kontrasygnował przywilej królewski [12]). W 1508 r. *kniaź Andrzej Konstantynowicz Prichabski* otrzymuje przywilej, potwierdzający mu posiadanie ziem nadanych mu przez króla Aleksandra [13]). Wyznaczony komisarzem 1509 r. [14]).

---

[1]) Żychl. XV 24. [2]) Boniecki 258. [3]) Tamże. [4]) Podkowa przy kresie dopędzonym odpadająca, a do Boskich przeniesiona rąk, Kazaniem przy Exequiach J. W. J. M. P. P. Angele Febroniey z Koniecpola Wielopolskiej etc. przez X. Franciszka Wolsciusza etc. pokazano w kościele Bieckim etc. d. 18 Września R. 1663. Kraków, Cezary; Przyłęcki, Pamiętniki o Koniecpolskich, Lwów 1842, str. 183, 390; inne panegiryki (Estreicher VIII 323). [5]) Patrz wyżej str. 60. [6]) A. Z. R. I str. 214. [7]) Z. 3 k. 10. [8]) Sinod. spis. str. 85. [9]) A. Z. R. II d. 66, patrz niżej. [10]) A. Z. R. I d. 214, patrz wyżej. [11]) Pułaski, Stosunki 277—278. [12]) Z. 8 k. 176 od. [13]) Łosice 1508 Paźdz. 9 (Z. 9 k. 57 d. 87). [14]) S. 2 k. 53.

Jeszcze w 1511 r. *kniaź Andrzej Konstantynowicz Prichabski* skarży się przed królem, że sługi, których posyłał do *siostry swej kniahini Dymitrowej Worotyńskiej*, zatrzymani zostali przez wielkiego księcia Moskiewskiego [1]) i w tym samym czasie otrzymuje przywilej na ziemie Lichaczowską i Łomaczyną w powiecie Orszańskim i Mostowszczyznę w Witebskiem, nadane poprzednio *kniaziowi Konstantemu Prichabskiemu* [2]). Z późniejszych źródeł dowiadujemy się, że *kniaź Andrzej Konstantynowicz Babicz* sprzedał Tyszkiewiczom części w Semenkowie [3]). Kniaź Andrzej umarł przed 1515 r., w którym dzierżawcą Oszmiańskim jest kniaź Wołodko Horski [4]). Żona kniazia Andrzeja była siostrzenicą Teodory-Zofii z Rohatyńskich 1-o voto księżnej Kobryńskiej, 2-o Pacowej, 3-o Radziwiłłowej, zmarłej w 1512 r., która testamentem zapisała *kniahini Prichabskiej i siostrom jej*, pani Iwanowej Aleksandrowicza i kniahini Michałowej Wiszniowieckiej majątek Lubonicze [5]). W 1516 r. pani Iwanowa Aleksandrowicza podskarbina Berezowiecka *z siostrą swą kniahinią Konstantową (?)* (powinno być Andrzejową Konstantynowicza Prichabską) i zięciem swym (jej) Kmitą Stretowiczem i żoną jego, córką swą (jej) i t. d., pozywają Bohusza Bohowitynowicza marszałka i pisarza, o Beresteczko, zapisane mu przez ciotkę ich Zofię Mikołajowę wojewodzinę Wileńską [6]). W 1518 roku *„kniażna Maryna Prichabska córka nieboszczyka kniazia Prichabskiego"*, pozywa kniazia Tołoczyńskiego o Lubonicze, które on trzyma, a które jej pani Pacowa zapisała w sumie 500 kop [7]). W tymże roku pani podskarbina Iwanowa Aleksandrowicza Anna, z siostrzeńcami swymi kniaziami Iwanem, Fedkiem i Fedorem Michałowiczami Wiszniowieckimi i *siostrzenicami* kniahinią Wołodkową Iwanowicza (Horską) *Donimitrą* (Maryną?), panią Kmitową Stretowicza *Zuzanną, córkami kniazia Andrzeja Prichabskiego*, uzyskuje przywilej królewski, którym król Lubonicze, które po śmierci pani Pacowej nadał był kniaziowi Jurju Michałowiczowi Tołoczyńskiemu, teraz im powraca i pozwala trzymać jak trzymali pan Iwan Rohatyński, a po nim córka jego pani Pacowa [8]). Z przywileju danego w 1544 r. dzierżawcy Markowskiemu panu Lwu Iwanowiczowi Roskiemu, dowiadujemy się, że ziemie puste Lichaczowska i Łomaczyna w powiecie Orszańskim, Małkowszczyna w Witebskiem, służby Gosmercow i Hrihorowiczów w Witebskiem i ziemię Nozdraczewszczyznę w Kobyszewskiej włości, trzymał dziad jego żony, *kniaź Andrzej Konstantynowicz Prichabski, a po nim jego małżonka*. Po ich śmierci temi ziemiami podzielili się *zięciowie ich* kniaź Wołodko Iwanowicz, kniaź Fedor Dymitrowicz Horski i pan Jan Hamszejewicz i trzymali je, dopóki ziem tych nie zajął wielki książę Moskiewski. Następnie ziemie te odzyskano i król nadał je Janowi Hlebowiczowi wojewodzie Witebskiemu (1529—1532), a gdy na miejsce Hlebowicza, który został wojewodą Połockim, wojewodą Witebskim mianowany Maciej Wojciechowicz Janowicz, wówczas *zięciowie kniazia Prichabskiego*, kniaź Wołodko Iwanowicz ze swojakiem swym Janem Hamszejewiczem i swojakinią kniahinią Fedorową Dymitrowicza Horską *Hanną Andrejewną* dopominali się tych majątków. Po śmierci kniahini Hanny Fedorowej, część jej w tych ziemiach spadła na zięcia jej dzierżawcę Markowskiego, Lwa Iwanowicza Roskiego, któremu także udział swój odstąpili kniaź Wołodko z żoną, ciotką żony Roskiego; król więc zważywszy wierną służbę Roskiego, na wymienione ziemie wydaje mu 23 Sierpnia 1544 r. przywilej [9]). Z przytoczonych dokumentów wynika, że kn. Andrzej Prichabski umarł 1512—1515, a wdowa po nim, która była córką pana Iwana Rohatyńskiego [10]), 1517—1521. Pozostawili synów: Fedora, Konstantego i córki: Marynę-Donimitrę, Zuzannę i Hannę. Synowie prędko pomarli: **Kniaź Fedor Andrejewicz Prichabski** otrzymuje w 1508 r. przywilej królewski na dzierżawę przez rok karczem Oszańskich [11]); **kniaź Konstanty Andrejewicz Prichabski** w 1506 r. w Wilnie otrzymał od króla pewną daninę pieniężną z karczem Oszmiańskich [12]).

Maryna Andrejewna (Donimitra?), niezamężna 1518 r. [13]), jako żona kniazia Włodzimierza (Wołodka) Iwanowicza Horskiego, występuje 1522—1565 [14]).

---

1) A. Z. R. II d. 66. 2) Z. 9 dok. 87. 3) Akty Mińskie 75. 4) Patrz wyżej. 5) Patrz wyżej str. 164—165. 6) Maja 20 ind. 4 (1516, S. 2 k. 188 odw., patrz wyżej str. 165). 7) S. 2 k. 262 odw., patrz wyżej str 165. 8) W Grodnie Marca 13 ind. 10 (1522, S. 2 k. 268 odw., patrz wyżej str. 165). 9) Z. 24 k. 230 d. 206, patrz wyżej str. 138—139. 10) Ród Gedimina str. 130—131. 11) W Krakowie Marca 7 ind. 11 (1508, Zap. 8 k. 100). 12) Z. 8 k. 427 odw. 13) Patrz wyżej. 14) Tamże str. 137.

W 1559 r. kniahinia Włodzimierzowa Horska *Marya Prichabska* zapisuje *siostrzeńcowi swemu* Stanisławowi Iwanowiczowi Hamszejewiczowi majątek własny macierzysty Prichaby w summie 1,000 kop [1]).

Zuzanna Andrejewna występuje w latach 1516—1522 jako żona pana Kmity Stretowicza [2]). Drugim jej mężem był niezawodnie Jan Hamszejewicz, który występuje w liczkie zięciów kn. Andrzeja Prichabskiego [3]). Syn jej Stanisław Janowicz Hamszej był *siostrzeńcem kniahini Wołodkowej Horskiej Maryny Prichabskiej*, która 1559 r. zapisuje mu Prichaby [4]).

Hanna Andrejewna, żona kniazia Fedora Dymitrowicza Druckiego-Horskiego, zmarła około 1543 r. [5]).

Konstanty Iwanowicz Babicz Ż. kn. Wiazemska	**Andrzej** † 1512—15 Ż. Rohatyńska (?) † 1517—21	**Fedor** 1508 **Konstanty** 1506 **Maryna** 1559 M. kn. Włodzimierz Horski **Zuzanna** 1516—1522 M. 1-o Kmita Stretowicz, 2-o Jan Hamszejewicz **Hanna** † 1542—43 M. kn. Fedor Horski
	Anna M. kn. Dymitr Worotyński 1511	

Priczowicz,

od imienia **Pricz**, noszonego przez żyjącego w XV-ym wieku kniazia Świrskiego, którego synem był **kniaź Petko Priczowicz** (patrz Świrski).

Proński,

od Prońska dziś w gubernii Rjazańskiej. Kniaziowie Prońscy są gałęzią książąt Rjazańskich. Z synów Hleba Rościsławowicza księcia Rjazańskiego, dwaj Wszewołod i Swiatosław w dziale uskutecznionym 1186 r. wzięli Proń (Prońsk) i dali początek kniaziom Prońskim [6]).

Z nich **Kniaź Iwan Władimirowicz** udzielny książę na Prońsku, przyzwawszy na pomoc Tatarów, podszedł w 1408 r. pod Rjazań, a zmusiwszy panującego tam księcia Fedora Olgowicza do ucieczki, sam zasiadł na księstwie Rjazańskiem, w tymże jednak roku pobity przez księcia Fedora, zmuszony był ustąpić z Rjazania; wielki książę Moskiewski Wasil Dymitrowicz pogodził ich i posadził każdego na swojem księstwie [7]). W czasie wyprawy 1427 r. Witowda na Ruś, *książę Proński*, jednocześnie z książętami Rjazańskim, Nowosilskim i Odojewskim, poddali się pod jego zwierzchnictwo i złożyli mu hołd [8]). Zwierzchnictwo Witowda stwierdzone zostało traktatem, który zawarł (1428—1430) *kniaź Iwan Władimirowicz Proński* z hospodarem swym wielkim księciem Witowdem; poddając mu się i bijąc Witowdowi czołem, obiecuje służyć mu wiernie, w zamian za co Witowd obiecuje bronić go przeciwko wszystkim i nie wstępować w jego ojczyste dobra Prońskie wedle starożytnych granic [9]). Kniaź Iwan pozostawił trzech synów: Fedora, Iwana przezwanego Nielub i Andrzeja przezwanego Suchoręki (Suchoruk) [10]) oraz córkę poślubioną 31 Stycznia 1416 r. księciu Iwanowi Wasilewiczowi synowi Wasila Dymitrowicza wielkiego księcia Moskiewskiego, wnukowi Witowda, który umarł 1417 r. [11]).

---

[1]) 1559 Września 4 (Z 40 k. 442) [2]) Patrz wyżej. [3]) Tamże. [4]) Tamże. [5]) Patrz wyżej str. 138—139. [6]) Połn. Sobr. VII 244, Rodosł. V 1—2. [7]) Połn. Sobr. VI 135, VII 243—244, VIII, 82. [8]) List. Witowda do wielkiego Mistrza ze Smoleńska 14 Sierpnia 1427 (Monum. medii aevi VI 778—779). [9]) Danił., Skarbiec Nr. 1489. [10]) Połn. Sobr. VII 244. [11]) Chmyrow Nr. 811.

Kniaź Iwan Iwanowicz przezwany **Nielub**, pozostawił syna także **Iwana**, którego potomkowie w Rosyi wygaśli w XVI-tym wieku [1].

Kniaź Andrzej Iwanowicz przezwany **Suchoręki**, pozostawił syna **Dymitra** [2]. Ten *kniaź Dymitr Proński* służąc królowi Kazimierzowi, otrzymuje 1487 r. jurgelt [3]. Z przywileju Drożdzy na dworzec Rimowidowski w Porozowie w powiecie Wołkowyskim 1501 r. okazuje się, że dworzec ten za króla Kazimierza trzymał *kniaź Dymitr Proński* [4]. Po zajęciu księstwa Prońskiego przez Moskwę, kniaź Dymitr wykonał hołd wielkiemu księciu Moskiewskiemu; potomkowie jego w Rosyi wygaśli w drugiej połowie XVII-go wieku [5].

Kniaź Fedor Iwanowicz Proński otrzymuje od króla Kazimierza przywilej na sioło w Mścisławskiem [6]. Syn jego **kniaź Jurij Proński** [7], widocznie po zajęciu posiadłości swych przez Moskwę, na prośbę panów Litewskich otrzymuje 1479 r. od króla Kazimierza przywilej na sioło Kamienojty w Brzeskiem [8]. Niesiecki dobrze świadomy jego stosunków rodzinnych, daje mu dwie żony: księżniczkę Słucką, z której miał syna Iwana i księżniczkę Sołomerecką, z której syn Hleb [9].

Kniaź Iwan Jurjewicz, wzmiankowany w instrukcyi danej 1480 r. przez wielkiego księcia Moskiewskiego posłowi swemu do hospodara Mołdawskiego, z której okazuje się, że był rzeczywiście *siostrzeńcem kniazia Michała Aleksandrowicza (Olelkowicza) Słuckiego* [10]. Umarł względnie młodo bezpotomnie [11].

Kniaź Hleb Proński występuje w Maju 1501 r. jako namiestnik Ostryński [12]. W tymże roku *kniaź Hleb Proński* (bez tytułu) ma sprawę o ludzi w Kamienojtach, nadanych *ojcu jego kn. Jurju Prońskiemu*, których mu król przysądza [13]. W 1504 r. *kn. Hleb Jurjewicz Proński namiestnik Bobrujski* posłował do hordy do carewicza Machmet Sołtana i Bachtyjara Murzy [14]. Widocznie urzędy namiestnika Ostryńskiego i Bobrujskiego zajmował tylko chwilowo. Występując bez żadnego tytułu *kniaź Hleb Proński* ma w 1507 r. sprawę z Gimbutem o Worniany, przysądzone mu poprzednio za dług 487 i pół kopy groszy, a w które obecnie powtórnie uwiązany [15]. *Kniaź Hleb Jurjewicz Proński* występuje od 1508 r. jako namiestnik (dzierżawca) Mojszagolski [16]. W 1510 r. *kniaź Hleb Jurjewicz Proński namiestnik Mojszagolski* otrzymuje przywilej na wieczność na dwór Wakeniki w Trockiem, który poprzednio trzymał w pewnej sumie [17]. Poległ 1513 r. w bitwie z Tatarami pod Mińskiem [18]. Żonaty z córką Podbipięty ciwuna Wileńskiego i Trockiego [19], pozostawił dwóch synów i kilka córek [20]. Wdowa po nim wyszła powtórnie za Andrzeja Czyżewicza; w 1519 r. Radziwiłł wojewoda Wileński zeznaje, że *kniaź Hleb Proński* pozostał mu winien sto czerwonych złotych, z których *kniahinia Prońska* oddała mu 50, a mąż jej pan Andrzej Czyżewicz drugie 50 złotych [21]. Dzieci jej z drugiego małżeństwa Czyżewicze, nazwani *bracią kniazia Semena Prońskiego* [22]. Zachowała jednak tytuł i nazwisko pierwszego męża; w popisie ziemskim 1528 r. *kniahinia Hlebowa Prońska* zapisana na 25 koni [23]. Z córek kniazia Hleba:

N. N. kniażna Prońska, córka lub siostra kn. Hleba, była żoną Daniła Dedkowicza dzierżawcy Brahińskiego, z którego testamentu, spisanego 5 Stycznia 1519 r. widać, że był żonaty z *kniażną Prońską* [24]. Ów Daniel Dedkowicz otrzymawszy 1499 r. przywilej na Trypol [25], stał się protoplastą rodu Trypolskich.

Kniażna Nastazya Hlebówna, jako żona Jana-Mikołaja Jurjewicza bojaryna hospodarskiego (w 1553 r namiestnika J. K. M. Bystrzyckiego i Ławaryszskiego) procesuje się ze Stanisławem Mikołajewiczem Budiło i żoną jego, córką swą Hanną Mikołajówną 1551 r. o zastaw majątku Bokszańskiego [26], 1552 r. o mieszkanie w majątku Polańskim (Polanach) [27] i zawiera z nimi ugodę 1553 r. [28]. W 1555 r. *kniażna Nasta-*

---

1) Połn. Sobr. VII 244—245, Sinod. spis. 71, Barch. kn. I 58, Rodosł. V 1—2. 2) Tamże. 3) Z. 4 k. 52. 4) Z. 5 k. 109 od. 5) Rodosł. V 2. 6) Z. 3 k. 25. 7) Połn. Sobr. VII 244—245, Sinod. spis. 71, Barch. kn. I 58, Rodosł. V 2. 8) Z. 3 k. 12. 9) Niesiecki VII 508. 10) Patrz wyżej str 329. 11) Niesiecki VII 508. 12) Z. 6 str. 73—76, dr. Pułaski, Stosunki str. 273 276. 13) W Wilnie, Czerwca 15 ind. 4 (1501, Z. 5 k. 108). 14) Z. 6 str. 387. 15) W Wilnie Lipca 25 ind. 10 (Z. 8 k. 278 od.), także S. 2 k. 23. 16) 1508—1509 (Z. 18 k. 63). 17) W Krakowie 1510 r. Czerwca 20 ind. 13 (Z. 8 k. 352). 18) Niesiecki VII 508. 19) Tamże. 20) Tamże. 21) Arch. Sław. III 476. 22) Patrz niżej. 23) P. 1 k. 9. 24) Słown. Geogr. XII 534. 25) Z. 6 str. 322. 26) S. 27 k. 48. 27) S. 25 k. 249 i Z. 40 k. 666 r. 1559. 28) Z. 34 k. 16.

zya Prońska robi zapis (drugiemu) mężowi Fryderykowi Żukowi [1]), a w 1562 Fedor Żuk i żona jego *kniażna Nastazya Hlebówna Prońska* nie mając spokojnego pożycia, zwalniają się wzajemnie ze ślubów małżeńskich i biorą rozwód [2]).

Kniażna Hanna Prońska, żona Piotra Mikołajewicza Narbuta marszałka hospodarskiego, dzierżawcy Dowgieliskiego, który jej zapisuje 1553 r. majątek Bałosze w trzeciej części wszystkich swych dóbr [3]).

Kniażna Marya Hlebówna Prońska, żona Jana Jurjewicza Zenowicza, żyjącego w połowie XVI-go wieku [4]).

Kniaż Andrzej Hlebowicz Proński występuje 1533—1536 obok *brata Semena* [5]). Ten czy inny *kn. Andrzej Proński* znajdował się w 1510 r. w Moskwie w liczbie więźniów, których wydania król się domagał [6]). *Kn. Andrzej Hlebowicz Proński* mianowany 28 Czerwca 1540 r. dzierżawcą zamku Czerkaskiego [7]), krótko sprawował ten urząd; był nim jeszcze w Listopadzie 1543 r. [8]), poczem utracił ten urząd, na którym w 1544 r. spotykamy Onikieja Hornostaja [9]). Obu braci *Fryderyka wojewodę Kijowskiego i Andrzeja Hlebowiczów kniaziów Prońskich* kwituje Iwan Jermolin 1546 r. z odebranych 600 kop groszy, w których trzymał w zastawie Wakeniki [10]). W tymże roku obaj bracia: *wojewoda Kijowski, dzierżawca Ostrecki kniaź Fryderyk i brat jego kniaź Andrzej Hlebowicze Prońscy* pozywają Radziwiłła o zwrot ludzi służebnych [11]). Kniaź Andrzej w 1551 r. zaręczył się z Hanną Sapieżanką; w tym roku (18 Grudnia) *kniaź Fryderyk Hlebowicz Proński wojewoda Kijowski,* w imieniu *brata swego Andrzeja i przyszłej jego żony Hanny córki nieboszczyka Michała Iwanowicza Sapiehy,* wydaje zapis asekuracyjny Pawłowi Iwanowiczowi Sapieże marszałkowi hospodarskiemu, stryjowi i opiekunowi Hanny, na wieczne posiadanie majątku Poniemunia i dworu Giedygołdyszek, do których to dóbr Hanna razem z przyszłym swym mężem kniaziem Andrzejem Prońskim pretensyi rościć nie będzie [12]). Ślub nastąpił niezawodnie dopiero na początku 1555 r., albowiem jeszcze w Listopadzie 1554 r. Hanna była niezamężną [13]). W tym czasie (około 1553 r.) kniaź Andrzej został starostą Żytomirskim [14]). Dnia 5 Marca 1555 r. *Hanna Michałówna Sapieżanka za zgodą małżonka swego kn. Andrzeja Hlebowicza Prońskiego starosty Żytomirskiego,* udział swój w spadku po stryju Fryderyku Sapieże, dziedzicu Poniemunia i Giedygołdyszek, ustępuje na rzecz drugiego stryja Pawła Iwanowicza Sapiehy marszałka hospodarskiego [15]). W końcu tegoż roku *kniaź Andrzej Hlebowicz Proński starosta Żytomirski i małżonka jego Hanna Michałówna Sapieżanka* zanoszą skargę na marszałka hospodarskiego Jana Jurjewicza Komajewskiego i małżonkę jego Katarzynę Jurjewnę Hlebowiczównę, o niesłuszny dział majątków, pozostałych po śmierci Hlebowicza wojewody Wileńskiego, macierzystych Hanny, która w tym dziale otrzymała tylko Titowiany i Ownowiany na Żmudzi, gdy on sam Komajewski otrzymał znaczniejszą schedę. Wyrokiem 18 Listopada 1555 r. zapadłym, król przyznając niesłuszność tego działu, polecił dwie te schedy złączyć i nowy dział uskutecznić [16]). W Styczniu 1556 r. *kniahinia Hanna Michałówna Sapieżanka dziedziczka na Ikaźnie, małżonka kniazia Andrzeja Prońskiego starosty Żytomirskiego,* zapisuje temuż małżonkowi sumę 8000 kop groszy, które opiera na dwóch trzecich częściach dóbr dziedzicznych Ikaźni, Zadwinia i Łużek w powiecie Brasławskim, Jatwieska na Litwie, Titowianach i Ownowianach na Żmudzi [17]). W kilka dni później zapisuje temuż małżonkowi swemu dobra i dwory Pohost, Hustat, Wiatę, Orecz w Brasławskim powiecie i dwór Soleszniki pod Wilnem [18]). Kniaź Andrzej umarł bezpotomny, utonąwszy w rzece Dźwinie pod Rygą [19]). Fakt ten miał miejsce 1556—1557, albowiem już 1557 r. starostą Żytomirskim kniaź Roman Fedorowicz Sanguszko [20]). Wdowa po nim wyszła powtórnie za Mikołaja Mikołajewicza Sieniawskiego wojewodę Ruskiego i zmarła około 1580 r. [21]).

---

[1]) Z. 34 k. 326. [2]) S. 46 k. 378. [3]) Z. 34 k. 112 odw. i ten sam dok. S. 31 k. 95. [4]) Niesiecki VII 508 i Tab. Jabl. 63. [5]) Patrz niżej. [6]) Karpow I 491. [7]) Z. 24 k. 30, dr. Arch. Sław. IV 250. [8]) Arch. Sb. VII 25. [9]) A. Z. R. II 233. [10]) Arch. Sław. IV 436. [11]) Tamże 448. [12]) Manuskr. Wil. publ. bibl. ks. 32. [13]) Niezamężna 1553 r. (S. 27 k. 202), 1554 (S. 33 k.906). [14]) Jeszcze 1552 r. starostą Żytomirskim był kniaź Dymitr Fedorowicz Sanguszko (Arch. Jugo Cz. VII T. I 140). [15]) Z. 35 k. 210 d. 161 i Z. 38 k. 6 d. 5, dr. Rukop. otd. str. 92. [16]) S. 33 k. 450. [17]) 1556 r. Stycznia 5, obl. 1597 (Z. 84 k. 124). [18]) 1556 Stycznia 11 (S. 38 k. 557, dr. Rukop. otd. 93). [19]) Opisanie hist. stat. powiatu Rosieńskiego, Wilno 1874, str. 90. [20]) Bartoszewicz, T. Święckiego Hist. Pam. II 420—421. [21]) Sapiehowie I 141—142.

Kniaż Semen Hlebowicz Proński w 1533 r., w imieniu braci swej (przyrodniej) dzieci Andrzeja Czyżewicza, pozywa innych Czyżewiczów o danie tej braci równego działu w majątkach dziedzicznych [1]. On i brat jego Andrzej mają sprawy w 1533 r. z suffraganem Wileńskim o Komany [2], a 1536 r. z Radziwiłłem o Wojsuniszki [3]. *Kniaź Semen Hlebowicz Proński* sprawował w latach 1538—1539 urząd starosty Żytomirskiego [4], zkąd w końcu tegoż roku przeniesionym został, po śmierci kniazia Ilii Ostrogskiego, na starostwo Bracławskie i Winnickie. *Kniaź Semen Hlebowicz Proński starosta Bracławski i Winnicki* otrzymuje 1540 r. potwierdzenie daniny Poczepińców Wołczkowej [5]. Wskutek zatargów jego z ziemianami Bracławskimi, w trakcie których w Marcu 1541 ziemianie zabili jego namiestnika, a jego samego w Winnicy oblegli [6], starostą Bracławskim i Winnickim, do czasu rozprawy przed królem, mianowany w Listopadzie 1541 r. Jurij Wojciechowicz Nasiłowski [7]. Jednocześnie *kniaź Semen Hlebowicz Proński* otrzymuje zapewnienie, że bunt poddanych zamków Bracławskiego i Winnickiego dobrej jego sławie ubliżać niepowinien [8]. W 1544 *kniaź Semen Proński* mianowany wojewodą Kijowskim [9]) i prawdopodobnie około tego czasu dzierżawcą Ostrskim. Ożeniwszy się w tym czasie z Feodorą (Fedią) Bohuszówną, córką Bohusza Bohowitynowicza podskarbiego ziemskiego, przyjął obrządek łaciński a w nim imię **Fryderyka.** W 1546 r. król pozywa podskarbinę, marszałkowę i pisarzowę, starościnę Słonimską i Kamieniecką panią Bohuszowę Bohowitynowicza Fedię, na skutek skargi *wojewody Kijowskiego, dzierżawcy Ostryckiego kniazia Frydrycha Hlebowicza Prońskiego i żony jego, córki jej kniahini Fedory Bohuszówny* o to, iż dała córce Hannie wydając ją za Stanisława Tenczyńskiego, majątki ojczyste Siemiatycze i Orle, a jej Fedorze nie chce wydzielić równego działu w dobrach ojczystych [10]. W tymże roku *kniaź Fryderyk Proński, żona jego Fedora* i siostra jej Julianna, córki Bohusza Bohowitynowicza podskarbiego ziemskiego i drugiej jego żony Sanguszkówny, procesując się ze Stanisławem Tenczyńskim i żoną jego Hanną Bohuszówną, również córką podskarbiego z pierwszej żony, o majątki ojczyste, uzyskują wyrok [11]. W następnym roku *kniaź Fryderyk Hlebowicz Proński wojewoda Kijowski i żona jego Fedora Bohuszówna Bohowitynowicza*, robią sobie wzajemne zapisy, on jej trzecią część wszystkich swoich dóbr na wieczność i 6,000 kop groszy na dwóch innych częściach [12], ona zaś jemu zwraca powyższe zapisy [13]. W tym roku oboje mają sprawę z Lwem Patejewiczem Tyszkowiczem o dworzec na Czarnej [14], oraz otrzymują przywileje na założenie miasta w Beresteczku [15] i karczmy w Worniach [16]. Jeszcze w tym samym roku *kniaź Fryderyk Hlebowicz Proński wojewoda Kijowski i żona jego córka Bohusza Bohowitynowicza podskarbiego*, otrzymują potwierdzenie na dobra Wołyńskie, które im się dostały po wymienionym podskarbim, mianowicie: Żuków z Bielowem, Nowym stawem i Humniennikami, Beresteczko, Jarosławicze ze wsiami Podlescy, Horodnicą i Kniahininem [17]. Kn. Fryderyk otrzymuje 1549 r. przywilej na dzierżawę Czarnobylską [18]. Temuż *kniaziowi Fryderykowi Hlebowiczowi Prońskiemu wojewodzie Kijowskiemu, dzierżawcy Czarnobylskiemu*, Radziwiłł ceduje 1554 r. staw w majątku Nowostawie na Wołyniu [19]. Umarł w 1555 r. pochowany u Bernardynów w Wilnie [20]. Dla poskromienia wycieczek Tatarskich założył zamek w Białej-Cerkwi i mieszczan tam swobodami obdarzył [21]. Już w 1556 r. pani Bohuszowa Bohowitynowicza podskarbina ziemska Fedora Andrejewna Sanguszkówna zeznaje, że *nieboszczyk kniaź Fryderyk Hlebowicz Proński wojewoda Kijowski* dał był jej, teściowej swej, na wychowanie (sic) zamek Żuków i dwór Jarosławicze; obecnie ona widząc niedostatek córki swej Fedory, pozostałej wdowy po wymienionym wojewodzie Kijowskim, zwraca jej te majątki [22]. W następnym roku *wojewodzina Kijowska kniahinia Prońska Fedora Bohuszówna* zawiera ugodę z Ostafim Wołowiczem i małżonką jego o majątki Kroszty i Szeszoły, zastawione w 400 kopach groszy przez kniazia Semena Holszańskiego nieboszczykowi jej mężowi kniaziowi Prońskiemu [23]. W 1558 r. nabywa Rubiszki i inne do-

---

1) Wilno 1533 Listopada 15 (S. 6 k. 137). 2) Z. 17 k. 376. 3) Z. 19 k. 122' 125 i 134 d. 114, 116 i 129. 4) Arch. Jugo Cz. VII T. I 51, 53. 5) Z. 24 k. 58 d. 41. 6) Ar. Sł. IV 278—279. 7) Z. 28 k. 7 d. 9. 8) Z. 24 k. 124. 9) Stryjkowski II 400. 10) 1546 Kwietnia 2 (Ar. Sł. IV 443—444). 11) 1546 Listopada 15 ind. 5 (Z. 31 d. 3 k. 5). 12) 1547 Kwietnia 4 ind. 5 (Z. 31 k. 74 d. 68). 13) Tegoż dnia tamże k. 78 d. 69. 14) Z. 29 k. 113 i 140. 15) Z. 31 k. 111, dr. Arch. Jugo Cz. V T. I 47. 16) Z. 31 k. 168. 17) 1547 Październik 27 (Z. 22 k. 1—4). 18) Z. 31 k. 244. 19) A. J. Z. R. I 138. 20) Niesiecki VII 509. 21) Słown. Geogr. I 174. 22) 1556 Sierpnia 4 wniesiono 28 Marca 1557 (S. 36 k. 464). 23) 1557 (S. 36 k. 466 od.).

bra [1]). Około tego czasu ponowiła związki małżeńskie z Mikołajem Trzebuchowskim kasztelanem Gnieźnieńskim, podkomorzym i burgrabim Krakowskim, starostą Brzeskim, Lelowskim i Rogozińskim, który 24 Czerwca 1559 r. wyrabia sobie przywilej na prawo Magdeburskie dla Beresteczka zapisanego mu przez żonę Fedorę Bohuszównę Bohowitynowicza [2]). Trzebuchowski był ulubieńcem króla Zygmunta-Augusta, który na jego wesele zjechał z Litwy do Brześcia; umarł 1563 w Piotrkowie podczas sejmu [3]). Wdowa po nim kasztelanowa Gnieźnieńska pani Mikołajowa Trzebuchowska Fedora Bohuszówna otrzymuje 7 Marca 1564 r. przywilej na założenie miasta w Żukowie [4]). Trzecim jej mężem był Michał Działyński podkomorzy Chełmiński; już jako Michałowa Działyńska podkomorzyna Chełmińska Fedora Bohuszówna sprzedaje 1574 r. Hlebowi Iwanowiczowi Sapieże swoją część majątku Gryżany w Kijowskiem, zastawionego *pierwszemu jej mężowi kniaziowi Fryderykowi Hlebowiczowi Prońskiemu* [5]). Oboje Działyńscy żyli jeszcze 1575 r. [6]) i jeszcze w 1577 pani Fedora Działyńska włada w pow. Łuckim Beresteczkiem z siołami [7]). Kniaź Fryderyk pozostawił dwóch synów Jerzego i Aleksandra oraz dwie córki Maryę i Elżbietę. Z nich **Jerzy** i **Marya** pomarli młodo [8]).

Kniażna Elżbieta Frydrychówna Prońska w 1571 r. kwituje brata Aleksandra z odebrania majątków [9]). Nastąpiło to wobec zaślubin jej z Janem Zborowskim kasztelanem Gnieźnieńskim, który w 1572 r. zabezpiecza jej posag wynoszący 30,000 zł. [10]). W 1574 r. sprzedaje ona Iwanowice Potworowskiemu [11]). Umarła krótko przed 1581 r., w którym kniaź Aleksander Proński stolnik Litewski, czyni darowiznę Janowi Zborowskiemu posagu małżonki jego, *nieboszczki siostry swej kniażny Halszki Prońskiej* [12]).

Kniaź Aleksander Proński, brał udział w poselstwie do Francyi 1573 r. po Henryka Walezego [13]). W Lipcu 1576 r. mianowany stolnikiem w. ks. Litewskiego [14]), a 8 Grudnia 1580 r. jednocześnie starostą Łuckim [15]). W 1582 r. zastawia Michaliszki Gotowskiemu [16]), i jeszcze we Wrześniu 1587 r. jako *stolnik Litewski i starosta Łucki* ma sprawę z Tyszkiewiczem [17]). Z tymiż tytułami występuje 1583 r. jako właściciel Swinaryna w powiecie Włodzimierskim [18]). Stolnikostwo Litewskie złożył na początku 1588 r., poczem na urząd ten 30 Marca 1588 r. mianowany Sapieha [19]). Tylko jako *starosta Łucki* ma proces z Kierdejem [20]). Ze starosty Łuckiego mianowany 15 Stycznia 1591 r. kasztelanem Trockim [21]). Ożenił się z kniażną Fedorą Romanówną Sanguszkówną, wdową od 1591 r. po Stanisławie Radzimińskim wojewodzie Podlaskim [22]). Oboje, *Aleksander Proński kasztelan Trocki i małżonka jego Fedora Romanówna kniażna Sanguszkówna*, występują wspólnie 1593 r. [23]) i razem oddają 1 Sierpnia 1594 r. dobra swe miasto Łokacze z siołami Ujmą, Cewelicze, Kruhinicze, Pawłowicze i Chołopino w powiecie Włodzimierskim, na lat 3 w arendę [24]). Aleksander Proński jeszcze w 1595 r. procesował się z Krasieńskim o Kraśne [25]). Umarł w końcu tegoż roku a kasztelanem Trockim *po śmierci Aleksandra Prońskiego* mianowany 12 Lutego 1596 r. Talwosz [26]). Pochowany obok *siostry Maryi (Maruchy) kniażny Prońskiej* pod kopcem zwanym Maruchą o 4 wiorsty od Beresteczka, gdzie murowany jego grobowiec, uważany mylnie za pomnik bitwy pod Beresteczkiem, dotąd istnieje [27]). W Rzymie będąc wyrzekł się schizmy, ale powróciwszy do kraju przyjął kalwinizm i kościół w Beresteczku zamienił na zbór [28]). Z wymienionej Fedory Sanguszkówny pozostawił dwóch synów: Juliusza-Eliasza i Aleksandra-Oktawiana, którym Ciwiński wytoczył 1597 r. proces o Szklin [29]). Wdowa po nim wyszła po raz trzeci za Andrzeja Leszczyńskiego; jako Leszczyńska pozwana w 1597 r. przez Woronieckiego o wydanie zbiegłych jego poddanych wsi Bubie i Trystenia [30]). Fedora umarła w końcu 1597 lub na początku 1598 roku; już 5 Kwietnia 1598 r. Andrzej z Leszna Leszczyński wojewoda Brzesko-Kujawski otrzymuje przywilej na jarmark w majątku Włodawie należący do dzieci jego urodzonych *z kniażny Fedory Romanówny Sanguszkówny* [31]). Obadwaj synowie Aleksandra, *Juliusz i Aleksander książęta Prońscy* wymienieni wspólnie obok swego ojczyma, Andrze-

---

[1]) Z. 40 k. 128 i 153. [2]) Z. 37, dr. A. J. Z. R. II 151. [3]) Niesiecki IX 137. [4]) Z. 39 k. 532 d. 249. [5]) Woł. 2 k. 181. [6]) Kurbski I 66. [7]) Zr. dziej. XIX 55. [8]) Niesiecki VII 509. [9]) Z. 48 k. 408. [10]) Boniecki 261. [11]) Tamże. [12]) Z. 67 k. 96. [13]) Bielski, Kronika VIII 140. [14]) Senatorowie 318. [15]) Woł. 26—27 (X. D.) k. 362. [16]) Z. 68 k. 216. [17]) Kiew. Centr. Arch. VIII 58. [18]) Zr. dziej. XIX 125. [19]) Senatorowie 318. [20]) Boniecki 261. [21]) Z. 79 d. 198. [22]) S. 65 k. 660. [23]) Arch. Jugo Cz. I T. I 365. [24]) Pam. I Cz. 2 str. 67. [25]) Boniecki 261. [26]) Z. 83 d. 19. [27]) Słown. Geogr. VI 141. [28]) Niesiecki VII 509. [29]) Boniecki 261. [30]) Tamże. [31]) Z. 84 k. 250.

ja Leszczyńskiego, który występuje 1598—1613, jako *opiekun potomstwa i majątków po śmierci małżonki swej kniażny Fedory Sanguszkówny* pozostałych [1]).

Juliusz niezawodnie umarł w 1613 r.; już nie żył w 1614 r. [2]).

Kniaź Aleksander Proński, występuje sam po raz pierwszy w Lutym 1614 r. w sprawie dóbr Chodkiewiczowskich [3]). W następnym roku *kniaź Aleksander, syn niegdy Aleksandra Frydrychowicza Prońskiego*, sprzedaje przyrodniej siostrze swej Annie z Radzimińskich żonie Rafała Leszczyńskiego, dobra Sławatycze i Włodawę [4]). W latach 1618—1624 procesuje się z Sapiehami [5]), a 1623 sprzedaje Leszczyńskim dobra Golanice w ziemi Wschowskiej [6]). *Jaśnie oświecony kniaź Jego Miłość Aleksander-Oktawian Proński* wraz z całą szlachtą Wołyńską, skarży się 1630 r. na poborcę Liniewskiego [7]) i w tymże roku *kniaź Aleksander-Oktawian Proński* odbiera pokwitowanie od Surynów z zapłaty im summy 2,500 złotych Polskich [8]). Umarł w kilka lat potem zagranicą bezpotomny, a nawet bezżenny. W 1638 r. Paweł Działyński nabywca praw od niektórych sukcesorów *niegdy księcia Aleksandra-Oktawiana Prońskiego*, mianowicie od Jadwigi i Doroty Czarnkowskich, wytoczył sprawę Michowskiemu o to, że tenże mając powierzony sobie do zachowania oblig, którym książę Aleksander wyjeżdżając zagranicę zapisał siostrze swej przyrodniej Annie z Radzimińskich Leszczyńskiej, summę 300,000 zł., zwrócić go nie chciał pomimo, że książę Aleksander już umarł [9]). W 1640 r. wniesione zostało do akt trybunalskich Lubelskich rozporządzenie księcia Aleksandra-Oktawiana Prońskiego, które zeznał zagranicą, a którem przepisał, że dobra Beresteczko przez czas jego nieobecności ma posiadać siostra jego przyrodnia Leszczyńska, a w razie bezpotomnej jego śmierci za granicą, nie ma ich prędzej oddać jego sukcessorom, aż ci wypłacą jej summę 300,000 zł. [10]).

- **Kn. Iwan Władimirowicz Proński** 1427—1430
  - **Fedor** na Litwie
    - **Iurij** 1479 Ż. 1-o kn. Słucka 2-o kn. Sołomerecka
      - **Iwan** 1480
      - **Hleb** 1501 † 1513 Ż. Podbipięta
        - **Andrzej** 1533 † 1560 Ż. Anna Sapieha
        - **Szymon-Fryderyk** 1533 † 1555 wda Kijowski Ż. Fedora Bohowityn
          - **Jerzy** † mł.
          - **Aleksander** kaszt. Trocki † 1595 Ż. Fedora Sanguszko
            - **Juliusz** † 1613
            - **Aleksander-Oktawian** † 1630—1638
          - **Marya** † mł.
          - **Elżbieta** M. Zborowski
        - **Nastazya** M. 1-o Mikołaj Jurjewicz 2-do Fryderyk Żuk
        - **Hanna** M. Piotr Narbutt
        - **Marya** M. Zenowicz
  - **Iwan** Nielub
    - **Iwan** potomkowie jego wygaśli w XVI w.
  - **Andrzej** Suchoręki
    - **Dymitr** 1487 potomkowie jego w Moskwie wygaśli w XVII w.
  - **Córka** M. 1416 kn. Moskiewski

Przedzielnicki

od wsi Przedzielnica w ziemi Przemyślskiej. Miejscowość ta w XIV-tym wieku była w posiadaniu Chodka Bybelskiego, któremu król Kazimierz w 1361 r. potwierdza nadanie księcia Lwa na Bybło z siołami przyległemi [11]). Tenże sam przywilej potwierdza 1406 r. król Władysław Andrzejowi i Hryćkowi braciom de Bybel (nieza-

---

[1]) Zr. dziej. XXI r. 1598 (str. 27), 1600 (str. 50, 58/59), 1602 (str. 449), 1604 (str. 471, 492, 494, 510), 1607 (str. 112, 115, także Boniecki 261), 1609 (Zr. dziej. XXI str. 142, 146, 148, 153, 158, 162, także Boniecki 261), 1611 (Kiews. Centr. Arch. XII 8, 18, 34), 1613 (Zr. dziej. XXI 175, 182, 573, także Boniecki 261). [2]) Boniecki 261. [3]) Akt. Wil. I 39. [4]) Boniecki 261/2. [5]) Zr. dziej. XXI 249, 268, 379. [6]) Boniecki 262. [7]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 468. [8]) Kiews. Cent. Arch. XIV 58. [9]) Boniecki 262. [10]) Tamże. [11]) A. G. Z. I 6.

wodnie synom Chodka), przyczem wymienione dobra ich ojczyste, Bybel z przyległemi siołami Czyszki (Czeski), Sanoczany, Błozew, *Przedzielnica*, Hubice, Żabokruki i t. d. [1]. Jeden z tych braci umarł bezpotomnie, drugi pozostawił dwóch synów *Jaczka i Senkona*, oraz cztery córki: Jarochnę, Duchnę, Fredronowę z Pleszowic i Hlebowę (po ostatnich dwóch żyli tylko potomkowie), którzy w 1441 r. czynią dział majętności dziedzicznych. W dziale tym uskutecznionym w Styczniu 1441 r. między *Jarochną żoną kniazia Iwana de Przedzielnica*, synami Fredrona z Pleszowic, Duchną, żoną Jana Barzy z Błozewa, córkami Hleba a braćmi Jaczkiem i Senkonem, ostatnim przypadły: Nowemiasto, Komarowice, Bybel, Borsowicze i t. d., siostrom zaś: Jarochnie Przedzielnica, Hubice, Podgrodzice (Podgrodzisko), Nowosielce, Żabokruki i t. d.,—Duchnie Burniewicze, Błozew, Stołbice, synom Fredrona Czeski i Sanoczany, zaś córkom Hleba Nizłowicze, Tyszowicze i Worchowicze [2]). Dział ten był niewątpliwie tylko potwierdzeniem dawniej dokonanego faktu, albowiem **Jarochna** już w 1437 r. występuje jako *Jarochna z Przedzielnicy* [3]). Widocznie więc władała tym majątkiem będąc jeszcze niezamężną; około 1438 r. poślubiła **kniazia Iwana Nieswickiego** [4]), który od majątku żony przybrał tytuł „*z Przedzielnicy*" i już jako *kniaź Iwan z Przedzielnicy* występuje sam 1439—1440 [5]), a 1441 r. wspólnie z żoną w powyższym dziale [6]) Przez następne 20 lat *kniaź Iwan z Przedzielnicy i żona jego Jarochna*, występują bądź wspólnie bądź oddzielnie [7]). W 1442 roku *kniaź Iwan i Jarochna*, Duchna żona Iwana Barzy, szlachetni Andrzej i Fredrun, córki Hleba Anna i Femka, a także Jaczko i Senko de Bybel, mają sprawę z Janem Potarzyńskim [8]). *Iwan książę Nieswieżski i żona jego Jarochna księżniczka na Przedzielnicy* aktem 1445 r. erygowali cerkiew w Hubicach [9]). W tymże roku *Jarochna żona kniazia Iwana z Przedzielnicy* procesuje się z siostrą Anną, dziedziczką Błozew, żoną Iwana Barzy [10]). W 1446 r. *Jarochna małżonka kniazia Iwana z Przedzielnicy*, zapisuje temuż małżonkowi swemu trzecią część swoich majętności w Przedzielnicy, Hubicach, Woli i Podgrodzisku z monasterem [11]). W 1447 r. *kniaź Iwan Nyeswieczski z żoną kniahinią Jarochną z Przedzielnicy*, sprzedają Podgrodzisko z monasterem Jaczkowi de Bibel [12]). W 1460 r. niejaki Raphael de Krywczo ma sprawę *z kniaziem Nieswieczskim alias de Przedzielnica* [13]). Oboje wspólnie, *kniaź Iwan z żoną Jarochną z Przedzielnicy* [14]), albo *kniaź Iwan z Przedzielnicy z żoną Jarochną*, występują po raz ostatni w 1462 r. [15]). Niezawodnie Jarochna zmarła w tym czasie, poczem *kniaź Iwan de Przedzielnica* występuje sam jeden 1464—1467 [16]); umarł wkrótce pozostawiając dwóch synów Jaczka i **Michała**.

Kniaź Jaczko z Przedzielnicy występuje 1467—1468 [17]). W sprawie, którą mieli *kniaziowie Nieswieccy Jaczko i Michał dziedzice Przedzielnicy* z Hryćkiem, Iwanem i Kostką de Bybel o gwałty, król Kazimierz wyrokiem 1478 r. skazuje obie strony na złożenie 400 grzywien wadyum pod utratą tej stronie, którąby się nowych gwałtów dopuściła [18]). Jednego z nich żoną widocznie była Asia kniahini Przedzielnicka córka Dymitra współdziedzica Boratyna, która, gdy jej mąż umarł, wyszła powtórnie za Mateusza Krasnopolskiego herbu Topór, którego potomstwo od Boratyna przybrało nazwisko Boratynskich [19]).

Więcej o kniaziach Przedzielnickich nie słychać, prawdopodobnie wygaśli w końcu XV-go wieku, poczem Przedzielnica przeszła w posiadanie Fredrów [20]).

Pukelewicz.

Pukel imię jednego z kniaziów Gedroitskich, którego potomkowie w pierwszem pokoleniu pisali się Pukelewiczami (patrz Gedrojc).

[1]) A. G. Z. V 32—35. [2]) Tamże XIII 103—104. [3]) Zapiski sądowe ziemi Przemyślskiej, druk. A. G. Z. XIII str. 31 d. 347 i str. 35 d. 417. [4]) Że był *kniaziem Nieświckim*, patrz niżej. [5]) A. G. Z. XIII str. 74 d. 998 i str. 95 d. 1362. [6]) Patrz wyżej. [7]) A. G. Z. XIII, patrz index „Przedzielnicis." [8]) A. G. Z. XIII str. 117 d. 1659. [9]) Szaraniewicz, Rzut oka na beneficya kościoła Ruskiego, Lwów 1875 str. 5. [10]) A. G. Z. XIII str. 178 d. 2500. [11]) Tamże str. 196 d. 2727. [12]) Tamże str. 235 d. 3271. [13]) Tamże str. 349 d. 4162. [14]) Tamże str. 368 d. 4757 i 377 d. 4876. [15]) Tamże str. 371 d. 4789 i 375 d. 4843. [16]) 1464 (Tamże 446 d. 5518), 1466 (515 d. 6244, str. 517 d. 6284), 1467 (str. 549 d. 6672 i str. 550 d. 6684). [17]) 1467 w Grudniu (A. G. Z. XIII str. 556 d. 6833 „*Jaczko*"), 1468 (str. 567 d. 6944, str. 568 d. 6955 „*Iwasko.*" [18]) *Praeclaribus ducibus Nyeswecensibus Jaczkoni et Michael heredibus de Przedzielnicza* (A. G. Z. I 32—33). [19]) Paprocki, Herby 683. [20]) Słown. Geogr. IX 140.

Putiata-Putiatycz.

Putiata przydomek **kniazia Iwana Semenowicza Druckiego**, żyjącego 1422—1440, który pozostawił czterech synów; z nich Wasil jest protoplastą kniaziów Horskich, Michał kniaziów Tołoczyńskich, zaś **Dymitr** (wojewoda Kijowski zmarły 1505 r.) i **Iwan** żyjący 1458—1516, tytułowali się *kniaziami Putiatyczami*. Syn Iwana **kniaź Bohdan Iwanowicz Putiatycz** żyjący 1514—1516, miał syna **Wasila** bezpotomnego, oraz córki **Marynę** za kniaziem Wiszniowieckim i **Hannę** 1-o Siemaszkowę, 2-o kniahinię Masalską, zmarłą 1576 r., na których wygasł ród kniaziów Putiatyczów [1]). Przydomku *Putiatycz* używali następnie niekiedy kniaziowie Horscy [2]).

W Rossyi istnieje ród kniaziów Putiatynych z kniaziami Putiatyczami na Litwie nic wspólnego nie mający [3]).

Putiwlski

od Putiwla, dziś w gubernii Kurskiej, który w XIV-tym wieku wchodził w skład posiadłości kniaziów, z rodu kniaziów Czernihowskich. Do nich należał niezawodnie **kniaź Fedor Aleksandrowicz z Putiwla**, który w 1408 r. razem ze Szwitrigajłą Olgerdowiczem wyjechał z Litwy do Moskwy [4]). Następnie Putiwl należał do księstwa Kijowskiego [5]), i z nim razem 1471 przyłączonym został do Litwy. Odtąd spotykamy tu namiestników z ramienia panujących na Litwie, w jakim charakterze występują: Roman Iwaszkowicz 1476—1482 [6]), Kmita Aleksandrowicz 1486—1490 [7]), **kn. Bohdan Fedorowicz Hliński** 1495—1500 [8]). Ten ostatni tytułował się *kniaziem Putiwlskim*, który to tytuł syn **kniaź Włodzimierz** i wnuk **kniaź Bohdan**, zmarły bezpotomnie, zatrzymali. (Patrz Hliński).

Putohinski

od włości Putohin pod Mosalskiem, traktatem 1494 odstąpionej Rossyi [9]).

W drugiej połowie XV-go wieku żyli **kniaziowie Fedor i Dymitr Putohinscy**, z których kniaź Fedor zmarł a Dymitr wyniósł się do Moskwy, poczem wielki książę Aleksander rozdał posiadłości ich: dworzec Dubrowicze w powiecie Smoleńskim, co trzymał *kniaź Fedor Putohinski*, który go był wziął za żoną, wzamian ojcowizny zagarniętej przez Moskwę—kniaziowi Borisowi Michałowiczowi Masalskiemu, oraz ludzi Kedriczy na drodze Dubrowickiej w Smoleńszczyznie, co trzymał *kniaź Dymitr Putohinski*, który zbiegł do Moskwy—kniaziowi Iwanowi Fedorowiczowi Masalskiemu. Te nadania Aleksandra król Zygmunt potwierdza 15 Października 1508 r. [10]).

Puzyna

od przydomku Puzyna (Puzynin, Puzynicz). **Kniaź Iwan Wasilewicz Hłazynicz** przezwany **Puzynin** (Puzyna), brat kniazia Olechna Hłazyny, miał sześciu synów, którzy nosili przydomek **Hłuszonok** (patrz wyżej art. Hłazyna—Hłuszonok). Z nich **kniaź Iwan Iwanowicz Hłuszonok** otrzymał od Aleksandra 1496 i Zygmunta 1504 r. przywileje na dobra w powiecie Maksymowskim w Smoleńszczyźnie; gdy jednak te dobra z upadkiem Smoleńska odeszły do Moskwy, król w 1514 r. nadał *kniaziowi Iwanowi Puzynie* (sic), spadły na niego po królowej Helenie, dwór Nosowo w powiecie Mielnickim, a po śmierci kniazia Iwana zaszłej około 1515 r., posiadanie tego dworu potwierdził 1516 r. synowi kniazia Iwana, *kniaziowi Wasilowi Iwanowiczowi Puzynie*, którego *brat kniaź Tymofiej* wziął w dziale inne dobra [11]). Widocznie niezadowolony *kn. Tymofiej Puzyna* wytoczył proces *bratu swemu kn. Wasilowi* oskarżając go o wyproszenie u króla, dla siebie samego, dworu Nosowa w powiecie Mielnickim danego *ich ojcu kn. Iwanowi* na wyżywienie (chlebokormlenie), wyrokiem jednak w 1516 r. wydanym, oddalonym został z pretensyami [12]). Ci synowie kniazia Iwana występują już poprzednio za życia ojca; obaj bracia, „*kniaziowie*

---

1) Patrz wyżej str. 61—63. 2) Tamże str. 139. 3) Tamże str. 63. 4) Poln. Sobr. V 257, VI 136, VIII 82. 5) Lubawski str. 244. 6) Przegląd Poznański 1859 str. 187, Z. 4 k. 116. 7) Z. 4 k. 21 od., 22, 77. 8) Patrz wyżej str. 87. 9) Karpow I 136. 10) Z. 8 k. 252 i 252 od. 11) Patrz wyżej str. 93—94. 12) S. 2 k. 223.

Tymofiej i Wasil Puzynicze ze Smoleńska," według popisu wojskowego 1506 r. mieli dostawić na potrzeby wojenne 8 koni [1]).

Kniaź Wasil Iwanowicz Puzyna otrzymuje w 1520 r. ponowne potwierdzenie na własność Nosowa z wyłączeniem brata swego kn. Tymofieja [2]). Niezawodnie umarł (bezpotomnie) w 1521 r., albowiem już w 1522 r. występuje tylko *kniahinia Wasilowa Puzynina,* która oskarża brata męża (dewera) *kniazia Tymofieja Puzynę* o najazd na majątek jej Głębokie (Hłubokoje) i poczynienie tam szkód [3]). Wkrótce potem wyszła powtórnie za niejakiego Juchna Wańkowicza wnosząc mu Nosowo; ten ostatni wygrywa w 1524 r. proces z kniaziem Tymofiejem Puzyną o Nosowo [4]) i otrzymuje dla siebie i *żony swej wdowy po kniaziu Wasilu Puzynie* potwierdzenie posiadania tego majątku [5]). Utrzymawszy się przy Nosowie, wdowa kniazia Wasila Puzyny i mąż jej Juchno Wańkowicz odprzedają za 180 kop groszy połowę dóbr Głębokie (Hłubokoje), Balicze i Rakowcze oraz dworu Mostowskiego w Grodzieńskiem, które *nieboszczyk kniaź Wasil Puzyna* wziął w dziale z *bratem swym kn. Tymofiejem Puzyną,* temuż *kniaziowi Tymofiejowi Iwanowiczowi Puzynie,* któremu król na posiadanie tych dóbr w połowie dziedzicznych, w połowie nabytych, daje w 1528 r. potwierdzenie [6]). Z późniejszej sprawy okazuje się, że wymienioną małżonką kniazia Wasila Puzyny była Hanna Sołtanówna [7]), co potwierdza fakt, że w 1538 r. Juchno Wańkowicz otrzymuje przywilej na sieliszcze i sianożęć pod Łohojskiem, nadane przez króla Aleksandra teściowi jego Hryńku Sołtanowiczu [8]).

Kniaź Tymofiej Iwanowicz Puzyna, występuje 1506—1528, najprzód obok brata Wasila i potem w sprawach z jego wdową, od której odkupił schedę brata w majątkach Głębokie, Balicze i Rakowcze, oraz dworze Mostowskim w Grodzieńskiem, na posiadanie których dóbr otrzymuje 1528 r. przywilej [9]). Władając dobrami w pobliżu Dereczyna, pozostawał w zatargach ze współdziedzicami tych dóbr; mianowicie w 1519 r. *kn. Tymofiej Puzynicz* ma sprawę z kniaziem Andrzejem Michałowiczem Sanguszką o krzywdy obustronne [10]), w r. 1522 *kniaź Tymofiej Iwanowicz Puzyna* czynił zeznanie o zginięciu pieczęci ojca jego [11]), a w latach 1524—1528 tenże *kniaź Tymofiej Iwanowicz Puzyna* dworzanin królowej Bony, procesuje kniaziów Andrzeja Michałowicza Sanguszkę, Semena Odyncewicza i Iwana Połubińskiego o najście na pole Otnogi i inne krzywdy [12]). Według popisu wojskowego 1528 r. *kniaź Tymofiej Puzyna* obowiązany stawić 8 koni [13]). W 1540 r. *kniaź Tymofiej Iwanowicz Puzyna* ma sprawę z Iwanem Lackim o jezioro Otmut [14]), a w 1552 r. otrzymuje przywilej na 15 służb we włości Aińskiej [15]). Jako dworzanin królowej Bony był kilkakrotnie komisarzem w jej sprawach, mianowicie 1533 i 1548 r. [16]). *Kniaź Tymofiej Iwanowicz Puzyna* wymieniony jako władający 1554 r. dobrami w Kleckiem [17]), a 1558 w ekonomii Grodzieńskiej [18]). Umarł około 1560 r. pozostawiając z żony niewiadomego imienia i nazwiska, ale która mu wniosła majątek Nowydwór w Kleckiem, trzech synów Bohdana, Piotra i Ostafieja [19]). Wszyscy trzej bracia *kniaziowie Bohdan, Piotr i Ostafiej Tymofiejewiczowie Puzynowie,* pozwani w 1562 roku przez kniazia Fedora Iwanowicza Połubińskiego, o nieprawne zagarnięcie dworu jego Kotczyna [20]).

Z nich **kniaź Ostafi Tymofiejewicz,** wspomniany obok braci 1562—1564 [21]), niezawodnie umarł bezpotomnie w tym ostatnim roku [22]).

Kniaź Piotr Tymofiejewicz Puzyna, występując jako podkomorzy Hlebowicza wojewody Wileńskiego, ma pewną sprawę sądową 1547 r. [23]), procesuje się 1548 r. z kniahinią Semenową Odyncewiczową [24]) i 1551 z kniaziem Łukomskim [25]). W 1556 r. był namiestnikiem Bystrzyckim i Ławaryskim [26]), w 1562 występuje obok braci [27]). W 1564 r. *kniaź Piotr Tymofiejewicz Puzyna* zapisuje *małżonce swej Elzbiecie Janownie Płonian-*

---

[1]) Z. 8 k. 119. [2]) W Toruniu Czerwca 7 ind. 8 (Z. 10 k. 49). [3]) S. 2 k. 280. [4]) S. 4 k. 49. [5]) Tamże k. 61 i Z. 1 i 2 str. 235. [6]) 1528 Luty 12 (Z. 12 k. 377). [7]) S. 46 k. 953, patrz niżej. [8]) Z. 20 k. 138 d. 109. [9]) Patrz wyżej. [10]) S. 3 k. 22 od. d. 38, dr. Ar. Sł. III 190. [11]) S. 2 k. 266. [12]) Z. 14 d. 259 i 565, dr. Ar. Sł. III 263, 335. [13]) P. 1 k. 7—8. [14]) S. 10 k. 26 d. 55. [15]) Z. 35 d. 57. [15]) Danił., Skarbiec Nr. 2320 i Z. 32 k. 10. [17]) Piscow. Kn. Pins. Skorowidz. [18]) Piscow. Kn. Grod. I 118, 219. [19]) Patrz niżej. [20]) Z. 39 k. 350 d. 163. [21]) 1562 (patrz wyżej), 1564 (S. 46 k. 821—5, patrz niżej). [22]) S. 46 k. 953, patrz niżej. [23]) 19 k. 177. [24]) S. 18 k. 106. [25]) S. S. 27 k. 88. [26]) S. 33 k. 565. [27]) Patrz wyżej.

skiej trzecią część majątku macierzystego Nowydwór w Kleckiem na wieczność i 1000 kop groszy na dwóch drugich częściach tego majątku, a nadto 1000 kop groszy na majątkach Głębokie i dworze Rakowcu, którymi włada wspólnie z bratem rodzonym Bohdanem, bez udziału *trzeciego brata Ostafieja*, i jeszcze ruchomości, przyczem wspomina, że ma dzieci z pierwszego małżeństwa [1]). W następnym roku *kniaź Piotr Tymofiejewicz Puzyna* zeznaje, że chociaż *ojciec jego kniaź Tymofiej Puzyna* darował mu (pewną część w nich?) majątki Głębokie, Rakowiec i Balicze, które kupił u bratowej (niewiestki) swej *kniahini Wasilowej Puzyninej Hanny Sołtanowny*, tem nie mniej on czyniąc dział z bratem Bohdanem, do działu w nich dopuścił trzeciego brata Ostafieja, co ten ostatni, będąc złożony chorobą (przed śmiercią?), zeznał i potwierdził [2]). Na tem ograniczają się wzmianki o kniaziu Piotrze Puzyna, który, jak się z przytoczonych źródeł okazuje, miał dwie żony, pierwszą niewiadomego imienia i pochodzenia, drugą Elzbietę Janownę Płoniańską; z pierwszej żony było potomstwo.

Kniaź Bohdan Tymofiejewicz Puzyna, najstarszy z braci już w 1536 r. ma sprawę z panią Michałową Jurażyną o to, iż na mocy zawartej umowy zmówiła mu w małżeństwo córkę swą Fedię, a obecnie wydać jej za niego nie chce. Sprawę tę rozpatrywał metropolita Makary i wydał list sądowy na korzyść kniazia [3]), który już w 1546 r. w sprawie sukcesorów kniazia Fedora Fedorowicza Sokolińskiego-Konopli, występuje jako zięć pani Maryny kniaziówny Druckiej Sokolińskiej Jurażynej [4]). W 1549 r. kniaz Bohdan Puzyna był rządcą części Teteryna, należącej do p. Hrihorego Ostyka kasztelana Wileńskiego [5]). *Kniaź Bohdan Tymofiejewicz Puzyna* procesuje się 1552 r. ze Żdanem o majątek Darew [6]). W 1553 r. występuje jako komisarz królowej Bony [7]). W następnym roku *kniaź Bohdan Puzyna* był „pristawem" przy posłach Moskiewskich, jadących do króla [9]), a w 1559 r. komisarzem królewskim w pewnej sprawie [8]). W latach 1562—1565 występuje kilkakrotnie obok braci [10]). Król mianował go marszałkiem hospodarskim z jakim tytułem występuje na początku 1569 [11]). W Owdowiczach dnia 24 Maja 1571 r. *kniaź Bohdan Tymofiejewicz Puzyna, marszałek hospodarski* spisuje testament, którym *małżonce swej Fedorze Michałównie Jurażance* zapisuje dożywocie na dobrach, które mu się dostały w dziale z bratem Piotrem, po spłaceniu młodszego brata i siòstr, a mianowicie: wsiach Nowydwór pod Kleckiem, Maszunowice i Kory, czyni wzmiankę, że za żoną wziął Owdowicze i Darew, oraz wymienia dzieci *synów Iwana, Jurja, Jaśka i córki Hannę i Rainę*; umarł w Czerwcu 1571 r., poczem d. 7 Lipca 1571 r., już po jego śmierci, testament powyższy wniesiono do ksiąg [12]).

Z przytoczonych szczegółów okazuje się, że kniaziowie Bohdan i Piotr Puzynowie pozostawili potomstwo, mianowicie: pierwszy synów Iwana, Jurja i Jaśka, zaś Piotr dzieci bliżej nieznane; gdy zaś w końcu XVI-go wieku występują kniaziowie Iwan, Jurij i Piotr Puzynowie [13]), niezawodnie więc Iwan i Jurij będą synami Bohdana, a Piotr synem Piotra. Szczegóły, które o początkowej genealogii Puzynów przytacza ich rodowód, nie zasługują na wiarę [14]). Z wymienionych, żyjących w końcu XVI-go wieku, trzech kniaziów Puzynów, Iwan osiedlony w Upitskiem i Jurij osiedlony na Wołyniu, są twórcami oddzielnych gałęzi Upitskiej i Wołyńskiej. O **kniaziu Jaśku Bohdanowiczu** więcej nie słychać.

Kniaź Piotr Puzyna, prawdopodobnie syn Piotra Tymofiejewicza, był sędzią polubownym w sprawie ziemian Mińskich Walickich z plebanem Haińskim 1600 r. i na odpowiednim wyroku podpisał się „*Piotr Puzyna z Kozielska*" [15]). Synem jego mógł być **Olbracht Puzyna**, który w dniu 24 Grudnia 1634 r. jako świadek podpisał „*Olbrycht Puzyna z Kozielska*" testament ziemianina Mińskiego Derwojeda [16]). Niezawodnie umarł wkrótce potem, albowiem już 25 Marca 1635 r. Mikołaj Jesman otrzymuje przywilej na dochodzenie folwarku Niesztunowicze w Mińskiem, który *Olbrycht Puzyna* miał od Zygmunta III lennością [17]).

---

[1]) W Wilnie 1564 Czerwca 9 (S. 46 k. 821—825). [2]) W Wilnie 1565 Kwietnia 2 (S. 46 k. 953). [3]) 1536 Stycznia 11 ind. 10 (Z. 21 k. 201). [4]) S. 18 k. 176. [5]) S. 22 k. 182 od. d. 81. [6]) Tamże k. 75 i 76. [7]) Akt. Wil. XI 25. [8]) Karpow II 440. [9]) Akt. Wil. XI 28. [10]) Patrz wyżej. [11]) P. 9 k. 160—162. [12]) S. 54 k. 333. [13]) Patrz niżej. [14]) Z genealogii Ogińskich na mappie sztychowanej (Niesiecki VII 579, także Pezarski, Annibal str. 133); według tego rodowodu pierwszy z Puzynów Władysław Jurjewicz, miał syna Teodora, ten Piotra, ten Bohdana, a ten Dawida starostę Upitskiego ojca Jana. [15]) Akt. Wil. XVIII 175. [16]) Akty Mińskie str. 183. [17]) Z. 111 k. 359.

Gałęź Wołyńska.

Twórca jej **kniaż Jurij Puzyna**, był niezawodnie synem kniazia Bohdana Tymofiejewicza Puzyny [1]), prawdopodobnie przez ożenienie posiadł dobra na Wołyniu, dokąd przeniósłszy się, stał się protoplastą gałęzi Puzynów, odznaczającej się gorliwością dla wiary prawosławnej. Ten *kniaź Puzyna* władał 1570 r. w powiecie Łuckim majątkami Nowostawiec i Iłkowiec [2]) i tenże *kniaź Jurij Puzyna* władał 1583 r. tamże majątkami Straklowem i Kniehinińskiem oraz Redki [3]). W 1596 r. oblatował protestacyę przeciwko unii Brzeskiej [4]), assystował 1599 roku zjazdowi dyzunitów w Wilnie [5]), w 1601 roku wraz z obywatelstwem Wołyńskiej ziemi przeciwnym Unii, podpisał postanowienie obrony Lubelskiego prawosławnego bractwa [6]) i jeszcze w 1602 r. *kn. Jerzy Puzyna* pozywa Cimieńskiego o dobra Dowhe [7]). Synami jego będą: Aleksander, Jerzy i Michał, córkami zaś **Katarzyna Puzynianka**, żona Aleksandra Chrynickiego chorążego Wołyńskiego [8]) posła na sejm 1609 r. [9]) i **Fedora Puzynianka**, występująca 1618 r. jako żona Filona Jelca podstolego Kijowskiego [10]), a 1631 r. jako żona Adama Lityńskiego [11]).

Kniaź Aleksander Puzyna podpisał 1609 r. protestacyę przeciwko wyniesieniu Pocieja na metropolitę [12]); w 1613 r. poborca Wołyński [13]), oskarżony jakoby z tego poboru liczby nie zdał, skazany został na zapłatę niesłuszną, o co sejmik Łucki 1616 r., w instrukcyi posłom na sejm, nakazuje się upomnieć [14]). Sam posłował na sejm 1618 r. [15]). W tymże roku *Aleksander Puzyna i małżonka jego Krystyna Radzimińska* mają sprawę z Jerzym i Teodorą z Chrynickich Puzynami [16]). W 1619 r. *Aleksander i Jerzy Puzynowie* podpisują postanowienie ziemian Wołyńskich nie unitów, obrony prawosławnego bractwa [17]). *Aleksander i Jerzy łowczy Wołyński Puzynowie* posłowali na sejm elekcyjny 1632 r. [18]). Aleksander już poprzednio obrany przez nie unitów biskupem Łuckim i Ostrogskim na sejmie koronacyjnym uzyskał sankcyę królewską na tą godność. Król bowiem przywilejem z d. 14 Marca 1638 mianował Piotra Mohiłę metropolitą Kijowskim, *Aleksandra Puzynę na władyctwo Łuckie i Ostrogskie* i Józefa Bobrykowicza na władyctwo Mścisławskie [19]). Już jako *Atanazy episkop Łucki i Ostrogski* założył 1634 r. protest z powodu napadu jezuitów na bractwo Łuckie, do którego protestu przyłączyli się *kniaź Jerzy Puzyna podkomorzy Włodzimierski i pan Michał Puzyna poborca Wołyński* [20]). Wkrótce potem został także archimandrytą Żydyczyńskim [21]). Sejmik Wołyński 1638 r. dopominał się, aby mu władyctwo Łuckie i Ostrogskie (a właściwie dochody do tego przywiązane) oddanem było [22]). W 1647 r. podpisał elekcyę Kossowa na metropolię Kijowską [23]). W 1648 r. wspierał zbuntowanych kozaków [24]), umarł 1650 r. [25]).

Kniaź Jurij Puzyna, żonaty 1618 roku z Teodorą Chrynicką [26]), występuje w tymże i 1619 r. obok Aleksandra Puzyny [27]), *Jerzy i Michał Puzynowie* podpisani 1624 r. na postanowieniu prawosławnego bractwa [28]). Około 1627 r. *kniaź Jurij Puzyna* nabył grunt od Firlejów i zapisał go na prawosławne bractwo [29]). Wkrótce potem został łowczym Wołyńskim; jako taki *kniaź Jerzy Puzyna* wraz z obywatelstwem Wołyńskim podpisał 1632 r. skargę na poborcę Wołyńskiego [30]) i wraz z *Michałem Puzyną* kapturowe sejmikowe postanowienie [31]). W tymże roku z Aleksandrem Puzyną poseł na sejm elekcyjny [32]). Około 1633 r. został podkomorzym Włodzimierskim; z tym tytułem, występując razem z *Michałem Puzyną*, przyłączył się 1634 r. do protestacyi episkopa Atanazego Puzyny [33]). *Jerzy Puzyna podkomorzy Włodzimierski* ożenił się (widocznie powtórnie) 24 Sierpnia 1635 r. z Heleną Butowiczówną, córką Semena Butowicza wojskiego Kijowskiego i Eudoksyi Jelcówny, wdową od 2 Lipca 1632 r. po Krzysztofie Liszce [34]). *Jerzy z Kozielska Puzyna podkomorzy Włodzimierski* posłował

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Zr. dziej. XIX 14. [3]) Tamże 97, 145. [4]) Arch. Jugo Cz. I. T. I. 531—2. [5]). Kiewo-Sofij. Sobor, dod. 75. [6]) Arch. Jugo Cz. II T. I. 38. [7]) Zr. dziej. XXI 82. [8]) Niesiecki VII 574, [9]) Vol. leg. III 352. [10]) Zr. dziej XXI 216. [11]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 377. [12]) Arch. Sbor. VI 134. [13]) Niesiecki VII 579. [14]) Arch. Jugo Cz. II T. I str. 104 i 108. [15]) Vol. leg. III 325. [16]) Zr. dziej. XXI 275. [17]) Pam. I Cz. I 12. [18]) Arch. Jugo Cz. II T. I 215. [19]) Tamże str. 226 [20]) Pam. I Cz. I 205, 216, 222. [21]) Tamże II Cz. I 42. [22]) Arch. Jugo. Cz. II T. I 234. [23]) Tamże 345. [24]) Pam. I Cz. III str. 60, 62. [25]) Stebelski, Ostatnie prace (Pis. dziej. Pols. IV. 292) [26]) Patrz wyżej. [27]) Tamże. [28]) Pam I Cz. I 81. [29]) Tamże 253—4. [30]) Arch. Jugo. Cz. VI T. I 469. [31]) Tamże Cz. II T. I 174—5, 183. [32]) Patrz wyżej. [33]) Tamże. [34]) Jerlicz, Latopisiec, Warszawa 1853 T. I str. 40, 42, 81—82.

1638 r. na sejm [1]). *Helena Butowiczówna podkomorzyna Włodzimierska, Jerzego Puzyny żona*, umarła w Jarosławiczach pod Łuckiem, majętności męża kniazia Puzyny, 30 Kwietnia 1642 r., pozostawiając jedyną córkę Katarzynę Liszczankę [2]). Dnia 22 Kwietnia 1643 r. podkomorzy wydał pasierbicę swą Katarzynę Liszczankę, za synowca swego *Jerzego Puzynę* [3]). *Jerzy Puzyna podkomorzy Włodzimierski*, podpisał elekcyę 1648 r. [4]).

Syn jego **Konstanty Puzyna** *podkomorzyc Włodzimierski* [5]), zaślubił Annę Charlęską, która jako Anna z Charlęża Puzynina, kwituje 28 Lutego 1653 r. matkę swą Czetwertyńską podkomorzynę Bracławską, z dóbr ojczystych i macierzystych [6]). Tenże *Konstanty Puzyna, podkom(orzyc) Włodzimierski*, władał w połowie XVII-go wieku na Wołyniu częściami Swiszczowa, Nadczyc i Bukujmy [7]). *Konstanty Puzyna* umarł w Łucku 30 Września 1653 r. [8]), poczem *Anna z Charlęża Konstantowa Puzynina* występuje jako wdowa 1655 r. [9]); wyszła powtórnie za Jana-Franciszka Lubowickiego, później kasztelana Wołyńskiego [10]), a po trzecie za Gabryela Silnickiego kasztelana Kamienieckiego [11]).

Michał Puzyna, prawdopodobnie trzeci syn Jurja Puzyny [12]), występuję 1624, 1632 jako poborca Wołyński i 1634 obok Jurja Puzyny [13]). Tenże *Michał z Kozielska Puzyna, podsędek ziemski Krzemieniecki* 1641 r. [14]), z tym tytułem podpisał elekcyę 1648 r. [15]). Synem jego mógł być:

Jerzy Puzyna, który jako synowiec Jerzego Puzyny podkomorzego Włodzimierskiego, zaślubił 22 Kwietnia 1643 r. jego pasierbicę Katarzynę Liszczankę [16]). *Kniaź Jurij Puzyna i żona jego Katarzyna* mają 1647 r. sprawę z Cetnerem [17]). Niezawodnie tenże Jurij i **Aleksander Puzynowie** władali w połowie XVII-go wieku siołami Straklów i Wolica Straklowska [18]).

Do tej gałęzi należeli nadto: **Ludwik Puzyna**, którego wdowa *Helena Ludwikowa Puzynina* władała w połowie XVII go wieku siołem Bruchowicze na Wołyniu [19]).

Michał Puzyna, który zmarł 3 Października 1667 r. w Łukowie, będąc na stanowisku przy chorągwi [20]).

Jerzy Puzyna, występujący 1679 i 1686 r., z Andrzejem Puzyną, w liczbie szlachty obrządku wschodniego [21]) i 1699 r. z Michałem z Kozielska Puzyną [22]).

Andrzej Puzyna zaślubił 9 Listopada 1671 r. służebną pannę rodzonej swej siostry Wychowską [23]), która umarła już w 1672 r. w Straklowie [24]). *Jerzy i Andrzej z Kozielska Puzynowie* występują w Łucku 1679 i 1686 r. w liczbie szlachty prawosławnej [25]). *Andrzej z Kozielska Puzyna horodniczy Kijowski* 1695 r. [26]). Miał drugą żonę Zofię Białostocką i umarł przed 1700 r., w którym wdowa po nim jest powtórnie żoną Szymona Zabokrzyckiego sędziego Winnickiego [27]).

Michał Puzyna, wspomniany 1699 r. obok Jerzego Puzyny [28]).

N. N. za Borzobohatym [29]).

Marya Puzynianka, pierwsza żona Andrzeja Kaszowskiego łowczego Wołyńskiego (1646) [30]).

Gałęź Upitska.

Jan Puzyna, osiedlony w Upitskiem, według rodowodu syn urojonego Dawida Puzyny starosty Upitskiego a wnuk Piotra Puzyny [31]), był niezawodnie synem Bohdana Tymofiejewicza Puzyny [32]). O nim (?) wzmianka pod r. 1599, że *Jan Puzyna* trzymał

---

1) Vol. leg. III 940, Arch. Jugo Cz. II T. I 229. 2) Jerlicz, Latopisiec I 45, Arch. Jugo. Cz. I T. IV 12. 3) Jerlicz, Latopisiec I 46, 82. 4) Vol. leg. IV 226. 5) Arch. Jugo Cz. VI T. I dod. 109—110. 6) Patrz wyżej. 7) Arch. Jugo Cz. VII T. II 443—444. 8) Jerlicz, Latopisiec I 150. 9) Sum. Czet. I 413. 10) Arch. Jugo Cz. VI T. I dod. 109—110. 11) Żychl. XV 21. 12) Patrz wyżej. 13) Tamże, także Arch. Jugo Cz. VI T. I 498. 14) Pam. IV Cz. I 54. 15) Vol. leg. IV 226. 16) Patrz wyżej. 11) Kiews. Centr. Arch. XVIII str. 7 d. 58. 13) Arch. Jugo Cz. VII T. II 493. 19) Tamże 468. 20) Jerlicz II 129. 21) Patrz niżej. 22) Arch. Jugo Cz. IV T. I 348. 23) Jerlicz, Latopisiec II 181—182. 24) Tamże 183. 25) Arch. Jugo Cz. I T. IV 33, Pam. I Cz. I 192--193. 26) Pam. I Cz. I 196. 27) Arch. Jugo. Cz. I T. IV 127. 28) Patrz wyżej. 29) Niesiecki VII 579. 30) Stecki, Z boru i stepu 288. 31) Patrz wyżej. 32) Tamże; kniaź Bohdan Tymofiejewicz wziął za żoną Darew, który prawnuczka Jana, Konstancya Mierzejewska, wniosła w dom Mierzejewskich (Słown. Geogr. I 905).

w mieście Rożance wolną włókę i dwie trzeciny [1]). Umarł 1622 r. [2]), pozostawiając ośmiu synów: Jerzego, Ludwika, Mikołaja, Jana, Hieronima, Władysława, Piotra i Pawła [3]).

Z nich *Hieronim i Paweł* posłowie z powiatu Upitskiego na elekcyę 1632 roku [4]), *Mikołaj, Piotr, Jan i Jerzy*, podpisali tąż elekcyę z Nowogrodzkiego [5]).

Jan Puzyna otrzymuje 1631 r. kaduk na Swojatycze (blizko Darewa) w Nowogrodzkiem [6]); podpisał elekcyę 1632 r. [7]).

Hieronim Puzyna, odznaczył się 1621 r. pod Chocimem [8]), posłował na elekcyę 1632 r. [9]), z wojskiego Upitskiego mianowany 12 Maja 1644 r. marszałkiem Upitskim [10]), umarł 1657 r. [11]). Żonaty z Esterą Skrobiczówną [12]), jest protoplastą linii istniejącej do dziś dnia [13]).

Paweł Puzyna posłował 1632 r. na elekcyę [14]), potem cześnik Upitski, owdowiawszy wstąpił do zakonu i był proboszczem (Smoleńskim) a następnie archidyakonem katedralnym Żmudzkim [15]). Jest również protoplastą linii do dziś dnia istniejącej [16]).

Mikołaj (Mikołaj-Fryderyk) podpisał 1632 r. elekcyę [17]); nie zajmował urzędu, żonaty z Zofią Szczuczanką, córką Daniela Szczuki i Joanny Grudzińskiej [18]), pozostawił potomstwo do dziś dnia istniejące [19]).

Jerzy podpisał 1632 r. elekcyę [20]), mianowany 1656 r. podczaszym Upitskim [21]), umarł 1676 r. [22]); żonaty z Krystyną Oziębłowską, wdową po Adamie Pogirskim, córką Jana Oziębłowskiego i Anny Szabłowskiej [23]), pozostawił dwóch synów księży i córkę [24]).

Ludwik, skarbnik Brześciański, miał tylko dwóch synów księży [25]).

Władysław, stolnik Upitski, potomstwo jego prędko wygasło [26]).

Piotr, podpisał elekcyę 1632 r. [27]), następnie wojski Upitski, miał również potomstwo wygasłe na wnukach [28]).

- **Iwan Iwanowicz Puzyna Hłuszonok** 1496–1514
  - **Wasil** 1506–1521, Ż. Hanna Sołtanowna 2 za Wańkowiczem
  - **Tymofiej** 1506–1558
    - **Bohdan** 1536 † 1571, Ż. Fedia Juraha
      - **Iwan** 1571 † 1622
        - **Hieronim**
        - **Paweł**
        - **Mikołaj**
        - **Piotr**
        - **Jan**
        - **Jerzy**
        - **Ludwik**
        - **Władysław**
      - **Jaśko** 1571
      - **Jurij** 1570–1601
        - **Aleksander** episkop Łucki † 1650
        - **Jerzy** podkomorzy Włodzimierski 1619–1648
        - **Michał**
    - **Ostafi** 1562–1564
    - **Piotr** 1547–1565
      - ? **Piotr 1600**
        - **Olbracht** 1635

[1]) Akt. Wil. XIV 638. [2]) Wysocki A. W. Epithalamium J. Puzyna, Wilno 1622. [3]) Rodowód daje mu tylko 7 synów (Niesiecki VII 579), Jana dodaje słusznie Żychliński XIII 271—3. [4]) Niesiecki VII 579. [5]) Tamże i Kojałowicz, Herbarz art. Puzyna. [6]) Z. 103 k. 30. [7]) Patrz wyżej. [8]) Niesiecki VII 580. [9]) Patrz wyżej. [10]) Z. 131 k. 194. [11]) Z. 114 k. 605. [12]) Niesiecki VII 580, Żychliński XIII 274. [13]) Żychliński XIII 274. [14]) Vol. leg. III 769. [15]) Niesiecki VII 581 i Kojałowicz, Herbarz. [16]) Żychliński XIII 273, Kosiński I 512. [17]) Patrz wyżej. [18]) Niesiecki VIII 318. [19]) Żychliński XIII 273, Kosiński I 511/2. [20]) Patrz wyżej. [21]) Z. 131 k. 515. [22]) Z. 138 k. 76. [23]) Niesiecki VII 216, 352. [24]) Tamże 579. [25]) Tamże. [26]) Tamże 581, Żychliński XIII 273. [27]) Patrz wyżej. [28]) Niesiecki VII 581.

Rapałowski (mylnie Rafałowski).

Tytułu tego na zasadzie legendy o pochodzeniu od Rossyjskiego domu kniaziów Riapołowskich, używali kniaziowie Hołowczyńscy w XVII-tym wieku (patrz Hołowczyński).

Ratneński.

Od Ratna w powiecie Kowelskim. Miejscowością tą władał w końcu XIV-go wieku kniaź Fedor Olgerdowicz, który występuje 1387—1394 r. jako *kniaź Ratneński* [1]).

Riazański.

Od Riazania miasta gubernialnego, niegdy stolicy udzielnego księstwa. Jarosław Swiatosławowicz, jeden z synów Swiatosława Jarosławowicza księcia Czernihowskiego († 1076), jest bezpośrednim protoplastą książąt Riazańskich [2]). Z nich **Iwan Iwanowicz** syn Iwana Wasilewicza panującego wielkiego księcia Riazańskiego i żony jego kniażny Agrafeny Wasilewny Babicz-Druckiej urodził się 1495 r. a w 1500 r. po śmierci ojca pod opieką matki zaczął panować na księstwie Riazańskiem [3]). W 1517 r. wielki książe Wasil Iwanowicz zawezwał go, pod pozorem układów z hanem Mengli-Girejem, do Moskwy i tu wtrącił go do więzienia, matkę jego zesłał do monasteru, a księstwo Riazańskie przyłączył do swoich posiadłości [4]). W cztery lata później podczas wojny wielkiego księcia Moskiewskiego z Tatarami, korzystając z zamięszania spowodowanego zbliżaniem się hana pod Moskwę, udało się kniaziowi Iwanowi (w Sierpniu 1521 r.) wydostać się z więzienia i zbiedz na Litwę [5]).

Na Litwie książe Iwan nie odegrywał żadnej roli; król Zygmunt nie chcąc sobie narażać cara, nie wstawiał się za nim, a na utrzymanie wyznaczył mu dwór Stokliszki [6]). Mogło to nastąpić w 1524 r. po śmierci Jakóba Kuncewicza koniuszego koronnego a także dzierżawcy Stokliszskiego. W Listopadzie 1533 r. *wielki książe Iwan Iwanowicz Riazański* pozwany przed sąd królewski w Wilnie o dług 118 kop groszy, skazany zostaje na uiszczenie tej summy [7]). Zaraz potem umarł w samym końcu 1533 r., albo na samym początku 1534 r.; już w Lutym 1534 r. król potwierdza rozmajte nadania, które *nieboszczyk kniaź Iwan Iwanowicz Riazański,* trzymając dwór Stokliszki, poczynił tamże na rzecz swoich służebników [8]). Kniaź Iwan Riazański umarł bezpotomny a prawdopodobnie i bezżenny.

Rohowicki

od majętności Rohowicze na Wołyniu. Tytuł używany w XV i XVI-tym wiekach przez kniaziów Rużyńskich (obacz).

Romanowski

od włości Romanowskiej w dawnej Smoleńszczyznie, dziś na granicy gubernii Mohilewskiej i Smoleńskiej [9]). W sporządzonym około 1490 r. spisie kniaziów i bojarów Smoleńskich, spotykamy kniazia Semena Romanowskiego i brata jego Dymitra [10]). Jedyna to wzmianka o kniaziach Romanowskich, których Ruskie rodosłowne nie znają.

Rotnicka

od miejscowości Rotnica w powiecie Sieńskim, gminie Łukoml, dawnej posiadłości kniaziów Łukomskich [11]).

Miejscowość ta w pierwszej połowie XVI-go wieku była w posiadaniu **kniahini Fedi** wdowy po kniaziu Michale, która się tytułowała kniahinią Rotnicką. *Kniahinia Fedia Michałowa Rotnicka* oskarżona w 1534 r. przez kniazia Iwana Wiazemskiego o rozkazanie powieszenia jego człowieka, dla braku świadków wyrokiem sądu uwolnioną została od odpowiedzialności. W sprawie tej sędzią polubownym był kniaź Andrzej

---

[1]) Ród Gedimina 116—117. [2]) Strojew, Klucz (alfabetyczny skorowidz) do Historyi Karamzina, S.-Petersburg 1844 Tab. 28. [3]) Karamzin VI 203 i pr. 562. [4]) Tamże VII 72—73 pr. 248. [5]) Tamże. [6]) Patrz niżej. [7]) S. 6 k. 113. [8]) S. 8 k. 110—111. [9]) Karpow I 632/3, 639/40, 681, 745/6. [10]) Z. 4 k. 155. [11]) Słown. Geogr. IX 442.

Meleszkowski, świadkiem namiestnik kniazia Iwana Szcziduckiego, a świadkiem przy samym wyroku kniaź Andrzej Andrejewicz Łukomski [1]), wszystko Łukomscy, co nam dowodzi blizkiego stosunku wymienionej kniahini do tych kniaziów. *Kniahinia Fedia* nie żyła więcej w 1545 r., w którym w sprawie bojaryna hospodarskiego Andrzeja Dłuskiego, występującego w imieniu żony swej Hanny i siostry jej Polonii kniażen Boratyńskich, z kniaziem Tymofiejem Jurjewiczem Druckim-Sokolińskim i żoną jego Owdotią kniażną Boratyńską, o majątek macierzysty tych trzech sióstr kniażen Boratyńskich Piroszyce, oraz o spadki na nich przypadające po kniaziu Wiazymskim i po *kniahini Michałowej Rotnickiej,* wojewoda Wileński Jan Hlebowicz wydał 29 Stycznia 1545 r. wyrok, którym Sokoliński skazany został na zapłacenie skarżącym 25 kop groszy. Wyrok ten po wznowieniu sprawy 1549 r. pozostawionym został w mocy [2]). Sprawa jednak na tem nie ukończyła się, w następnym roku bowiem naznaczono w niej „pilność" [3]). Wymieniona sprawa o Piroszyce, oraz spadki po kniaziu Wiazemskim i kniahini Rotnickiej w blizkim ze sobą pozostają związku. W 1542 r. kniaź Tymofiej Sokoliński procesował się ze szwagrami swymi kniaziami Boratyńskimi o wyprawę i posag swej żony a ich siostry, oraz prawa jej do majątku macierzystego Piroszyce i spadku po kniaziu Janie Wiazemskim; z toku sprawy okazuje się, że kniaź Iwan Wazynski właściciel (części) Piroszyc pozostawił dwie córki, jedną za kniaziem Iwanem Boratyńskim, matkę żony kniazia Tymofieja i jej rodzeństwa, drugą za panem Iwanem Sielawą, które Piroszycami (a raczej częścią ich ojca w nich) podzieliły się po połowie. W sprawie tej kniaź Iwan Boratyński nazywa „*swojakami*" (to jest mężami sióstr żony) Sielawę i Fedora Władykę naówczas (1533) pisarza Kiszki kasztelana Trockiego i starosty Żmudzkiego [4]). Gdy jednak w tym dokumencie powiedziano wyraźnie, że kniaź Iwan Wiazynski miał tylko dwie córki i kniahinia Boratyńska tylko jedną siostrę rodzoną Sielawinę, widocznie więc drugi swojak kniazia Boratyńskiego Władyka, musiał być mężem siostry stryjecznej lub ciotecznej żony kniazia Boratyńskiego, co zresztą dalsze przytoczone szczegóły potwierdzają.

Z innej sprawy, którą w 1546 r. prowadzili między sobą potomkowie kniazia Fedora Sokolińskiego-Konopli wypływa, że druga z trzech żon tego kniazia, była córką kniazia Wasila Łukomskiego i urodziła mu dwóch synów: Fedora zmarłego młodo, Lwa żyjącego i dwie córki [5]).

Ugoda zawarta w 1553 r. między Fedorem Fedorowiczem Władyką a zięciem jego Stanisławem Hołubickim i żoną jego Hanną Władyczanką o Piroszyce i Łukomlę objaśnia nas, że żoną Władyki była nieboszczka Elżbieta Fedorowna Konoplanka, która po matce posiadając części w Piroszycach i Łukomli, odstąpiła takowe mężowi za 200 kop, a ten zięciowi, któremu je następnie odebrał, o co sprawa i zgodzenie się na sąd polubowny, poczem Władyka cały udział w Piroszycach i Łukomli ustępuje na równi dwóm córkom swoim z Elżbiety zrodzonym, Hannie Hołubickiej i Zofii pannie. Jednocześnie zcedował córkom udział w spadku po *kniahini Michałowej,* który to cały spadek podzielony na cztery równe części: 1-o pani Kieżgajłowej, 2-o pani Narbutowej, 3-o panny Zofii, 4-o dwóch sióstr Hanny Hołubickiej i panny Zofii, z których trzy części pan Władyka już nabył [6]). Zauważmy tutaj, iż pani Kieżgajłowa, o której w powyższym dokumencie mowa, była to Hanna Mikołajowa Kieżgajłowa córka Jana Mikołajewicza Radziwiłła marszałka ziemskiego i kasztelana Trockiego i kniażny Bohdany Łukomskiej, zmarła 1554 r. [7]).

W następnym roku Fedor Władyka nabywa od córki swej Hanny Władyczanki i męża jej Stanisława Hołubickiego, majątek jej macierzysty na Rusi w Piroszycach i Łukomli (to jest udział w tych majątkach), który już poprzednio kupił od nieboszczki żony swej Elżbiety Fedorówny Konoplanki, o których to majątkach Hołubiccy zeznają, że były spadkowe po *babce naszej* (Hanny) *kniahini Michałowej Rotnickiej,* której siostrą (siostrzenicą?) była Zofia Iliniczowa [8]). Wymieniona Zofia Iliniczowa, będzie to Zofia Radziwiłłówna, druga córka Jana Mikołajewicza Radziwiłła marszałka ziemskiego i kasztelana Trockiego i Bohdany kniażny Łukomskiej, żona Szczęsnego Ilinicza, zmarła bezpotomnie 1541 r. [9]).

---

[1]) W Połocku Maj 1 indikt 7 (1534, Z. 16 k. 247 od.) [2]) 1549 Sierpnia 30 indikt 7 (S. 22 k. 12 d. 6). [3]) 1550 Czerwca 15 (S. 22 k. 197 i 199 d. 109 i 111). [4]) 1542 Października 6 ind. 1 (S. 11 k. 65—69 d. 21, patrz wyżej str. 8). [5]) S. 18 k. 10—13, patrz wyżej str. 169. [6]) 1553 Stycznia 1 (Z. 34 k. 1, patrz wyżej str. 170). [7]) Icones Radivil. Tab. 61. [8]) 1554 Listopada 10 (S. 33 k. 92, patrz wyżej str. 170). [9]) Icones Radivil. Tab. 62.

W 1555 r. kniaź Iwan Boratyński upominał się o blizkość swą do majątków po dziadku kniaziu Janie Wiazynskim i o drugi spadek po *kniahini Michałowej Rotnickiej*, a także o część macierzystą w Łukomli i Piroszycach [1]. Nareszcie w 1562 r. kniaź Mikołaj Iwanowicz Boratyński zeznaje, iż zięciowi swemu (szwagrowi) Andrzejowi Dłuskiemu i żonie jego, siostrze swej kniażnie Hannie Iwanownie Boratyńskiej, spuścił za 100 kop udział, który mu się dostał w dziale z braćmi, w spadku po ciotce ich Iwanowej Sielawinej kniażnie Helenie Iwanownie Wiazynskiej, tak w Piroszycach jak w Łukomli [2].

Z przytoczonych szczegółów okazuje się, że do spadku po kniahini Michałowej Rotnickiej, a jednocześnie i do udziału w Piroszycach i Łukomli, mieli prawo dwie grupy, po braciach lub siostrach samej kniahini Rotnickiej albo jej mężów; do pierwszej należeli potomkowie kniazia Iwana Wiazemskiego, który pozostawił dwie córki kniahinię Iwanowę Boratyńską i Helenę Iwanowę Sielawinę, do drugiej w 1553 r. cztery osobistości niezawodnie pochodzące od jednej (kniazia Wasila Łukomskiego), między których ta część spadku w równych częściach była podzieloną. Z tej drugiej grupy, pani Kieżgajłowa rodzi się z kniażny Bohdany Łukomskiej a kniahinia Fedorowa Konopla-Sokolińska z córki kniazia Wasila Łukomskiego. Z tego by wypadło, że kniaź Wasil Łukomski miał cztery córki: 1) Bohdanę, żonę Jana Radziwiłła, matkę Hanny Mikołajowej Kieżgajłowej i Zofii Szczęsnej Iliniczowej [3], 2) N. N. żonę kniazia Fedora Fedorowicza Sokolińskiego-Konopli, matkę kilkorga dzieci, z których tylko Elżbieta Fedorowa Władyka pozostawiła 2 córki, 3) i 4) dwie córki, których córkami lub wnuczkami były, pani Narbutowa i panna Zofia. Te szczegóły genealogiczne stwierdzają zachodzące między wymienionemi osobami stosunki, albowiem Fedor Władyka był *swojakiem* Iwana Boratyńskiego i Sielawy, dzieci Boratyńskiego i Władyki nazywają kniahinię Rotnicką *babką*, a Zofia Iliniczowa jest *siostrzenicą* kniahini Rotnickiej.

Rowieński

od miasta Równa na Wołyniu. Tytuł noszony przez wdowę kniazia Semena Wasilewicza Zbarażskiego — Maryę, występującą 1481—1515 r. (patrz Zbarażski).

Rużynski
właściwie **Rużinski**, w spolszczeniu **Rużyński**.

Gniazdo kniaziów Rużyńskich Rużyn (Różyn), leży koło Kowla [4]. Drugi Rużyn w powiecie Skwirskim nad rzeką Rastowicą, powstał w końcu XVI-go wieku, wskutek przezwania, przez Mikołaja Ostafiejewicza kniazia Rużyńskiego, dóbr Szczorbów Nowym-Rużynem [5]. Pochodzenie kniaziów Rużyńskich wątpliwe, Okolski wyprowadza ich od Narimonta Gediminowicza [6], Paprocki od Koriata Gediminowicza [7], a Duńczewski wspólnie z Koszczycami [8]; wszystko to podania niczem nie usprawiedliwione i niewątpliwie kniaziowie Rużyńscy pochodzili z grupy kniaziów osiedlonych oddawna na Wołyniu.

Pierwszym znanym kniaziem tego rodu był **kniaź Iwan Rużyński**, który w 1486 r. otrzymuje 5 kop z myta Łuckiego [9].

Pozostawił syna Michała i córkę; w 1522 r. **pani Michałowa Kłoczkowa** pozywa *brata swego kniazia Michała Rużyńskiego,* o wydanie wyprawy z dóbr ojczystych [10].

Kniaź Michał Iwanowicz [11] od majątków Rużyna i Rohowicze, zwał się na przemian *kniaziem Rużyńskim* lub *Rohowickim. Kniaź Michał Rużeński* otrzymuje w latach 1486—1488 kilkakrotnie po kilka kop groszy z myta Łuckiego [12]. *Kniaź Michał Iwanowicz Rohowicki* sprzedaje 1504 r. majątek ojczysty Dażew, Fedoru Onoszku Witoniskiemu [13]. *Kniaź Michał Rohowicki* świadek 1509 r. [14]; w zamian za Rużyn miał dostać od Sanguszków Zajęczyce i Wołkowicze, gdy jednak Sanguszkowie dóbr tych nie oczyścili, król nakazuje im 1510 r. powrócić Rużyn *kniaziowi Michałowi Rohowickiemu* [15]. *Kniaź Michał Iwanowicz Rużyński,* ponownie świadek 1520 r. [16]. Jeszcze w 1522 r. *kniaź*

---

1) 1555 Listopada 21 (S. 33 k. 460, patrz wyżej str. 9). 2) Wilno 1562 Marca 4 (S. 46 k. 114, patrz wyżej str. 9). 3) Icones Radivil. Tab. 58, 61, 62. 4) Słown. Geogr. IX 874, X 48. 5) Tamże X 47—48. 6) Okolski, Orbis II 649—654. 7) Paprocki, Herby 835. 8) Duńczewski II 186. 9) Z. 4 k. 9 od. 10) S. 2 k. 323 od. 11) Ar. Sł. I 72, III 199, patrz niżej. 12) Z. 4 k. 27, 63, 73. 13) Ar. Sł. I 72. 14) Tamże III 69. 15) Z. 8 k. 332. 16) Ar. Sł. III 199.

Michał Rużyński pozwany przez *siostrę* panią Michnowę Kłoczkowę o nie danie jej wyprawy [1]). Widocznie umarł około 1523 r. pozostawiając trzech synów *kniaziów Iwana, Wasila i Fedora Michałowiczów Rohowickich,* którzy w 1524 r. mają sprawę z kniaziem Fedorem Czetwertyńskim o pobicie sług [2]). Ci trzej kniaziowie według popisu 1528 r. mają stawić: *kniaź Iwan Rohowicki* 2 konie, a *kniaziowie Wasil i Fedor Rohowiccy* po jednym koniu [3]). Rewizya zamków Włodzimierskiego i Łuckiego w 1545 r. wspomina, że w tych powiatach, *kniaź Iwan, kniahinia Wasilewa Nastazya i kniahinia Fedorowa Rohowiccy,* posiadali dobra Horów, Rużyn, Tworynicze i Rohowicze [4]). Ze sporządzonego 1606 r. wymiaru majętności Rużyńskiej dowiadujemy się, że majętność ta podzieloną była na trzy główne części po *trzech braciach kniaziach Rużynskich Iwanie, Wasilu i Fedorze* przodkach obecnie żyjących kniaziów. Obecnie część pierwsza Iwanowska ma cztery podrozdziały należące 1) do *kniaziów Jana i Iwana Michałowiczów Rużyńskich,* który dzierżawi pan Wojciech Łychowski, 2) do *kniazia Adama Hrihorowicza Rużyńskiego,* 3) do Semena Kostiuszkowicza Chobołtowskiego i jego potomstwa, 4) do Mikołaja Nabielaka. Druga część Wasilewska należy w jednej szóstej do Chobołtowskiego a w $^5/_6$ do Nabielaka. Nareszcie trzecia część Fedorowska, który *Fedor miał trzech synów, Abrahama, Stefana i Aleksandra,* za prawem *od nieboszczyka kniazia Abrahama Rużyńskiego, jego małżonki Katarzyny Duchowny a także od kniaziów Iwana Stefanowicza, Aleksandra i Hrihorego Michałowiczów Rużyńskich przezwanych Burdinowicz,* należy do pana Nabielaka, *pani Rainy Stakorskiej Bałabanowej matki Aleksandra i Hrihorego Rużyńskich* i pana Krzysztofa Stakorskiego [5]). Wymienieni trzej bracia Iwan, Wasil i Fedor kniaziowie Rużyńscy, byli twórcami trzech oddzielnych linii.

LINIA DRUGA WASILA.

Kniaź Wasil Michałowicz Rohowicki, wspomniany obok braci 1524—1528 r., już nie żył w 1545 r., w którym występuje wdowa po nim *kniahinia Wasilewa Nastazya Rohowicka* [6]). Gdy potomstwo dwóch innych braci jest dokładnie znanem, synami więc Wasila będą niezawodnie Stefan i Michał.

Kniaź Stefan Rużyński, wspomniany 1545 r. w liczbie powietników Łuckich [7]). *Kniaź Stefan Rużyński* wykonywając 1569 r. przysięgę na unię Wołynia do Korony, zeznał jednocześnie, że *brat jego Michał* nie mający osiadłości, albowiem uczątek swój oddał w zastaw, obecnie bawi w Polsce [8]). *Kniaź Stefan Rużyński* władał 1570—1577 r. częściami w Rużynie, Rohowiczach i Tworyniczach [9]).

O **kniaziu Michale Rużyńskim** więcej nie słychać.

Ci dwaj kniaziowie wymarli bezpotomnie, to też część Rużyna *kniazia Wasila* ich ojca przeszła w obce ręce; władali nią w 1606 r. Semen Kostiuszkowicz i Mikołaj Nabielak [10]).

LINIA TRZECIA FEDORA.

Kniaź Fedor Michałowicz Rohowicki, występujący obok braci 1524—1528 r., umarł przed 1545 r., w którym dobrami na Wołyniu włada już tylko *kniahinia Fedorowa Rohowicka* [11]). *Kniahinia Wasilisa Rużyńska,* w 1569 r. za siebie i potomstwo swe podpisała unię [12]). Kniaź Fedor pozostawił trzech synów Abrahama, Stefana i Aleksandra [13]).

Kniaź Abraham Fedorowicz Rużyński żonaty z Katarzyną Duchowną z Wysocka, powtórnie żoną Jana Limonta, pozostawił syna Hrihorego; w 1603 r. zapadł w trybunale Lubelskim wyrok w sprawie wytoczonej przez *Katarzyne Duchownę z Wysocka wdowę po kniaziu Abrahamie Rużyńskim,* obecnie żonę Jana Limonta i syna jej *kniazia Hrihorego Abrahamowicza Rużyńskiego, Reginie ze Stachorskich wdowie po kniaziu Michale Rużyńskim i synom jej kniaziom Aleksandrowi i Hrihoremu a także kniaziowi Janowi Stefanowiczowi Rużyńskim* o nie wydanie jednej trzeciej części Rużyna [14]). Udziałem w Rużynie *nieboszczyka kniazia Abrahama Rużyńskiego i żony jego Katarzyny Duchowny* władał 1606 r. Nabielak [15]).

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Z. 14 d. 438. [3]) P. 1 k. 193—223. [4]) Źr. dziej. VI 11, 20, 52. [5]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 313—337, specyalnie str. 815, 319 i 329. [6]) Patrz wyżej. [7]) Źr. dziej. VI 21. [8]) Kurbski I 20, 24. [9]) Źr. dziej. XIX 22, 70 i 74. [10]) Patrz wyżej. [11]) Tamże. [12]) Kurbski I 21. [13]) Patrz wyżej. [14]) Boniecki 287. [15]) Patrz wyżej.

Kniaż Hrihory Abrahamowicz Rużyński ma 1620 r. proces z Molińskim o niedopuszczenie egzekucyi w części Rużyna [1]).

Kniaż Stefan Fedorowicz Rużyński, pozostawił syna **kniazia Iwana Stefanowicza Rużyńskiego**, który w 1603 r. procesował się *z wdową po stryju Abrahamie* [2]). Udziałem jego w Rużynie władał 1606 r. Nabielak [3]). *Kniaź Iwan Stefanowicz Rużyński* dług swój na Molińskim zcedował 1611 r. Drzewieckiemu [4]).

Kniaż Aleksander Fedorowicz Rużyński [5]) pozostawił syna **kniazia Michała Aleksandrowicza Rużyńskiego**, który z żony Reginy Stachorskiej miał synów Aleksandra i Hrihorego; niezawodnie już nie żył w 1577 r., w którym *kniahinia Raina Michałowa Rużyńska* występuje jako właścicielka części Rużyna w powiecie Włodzimierskim [6]). *Regina ze Stachorskich wdowa po kniaziu Michale Rużyńskim, z synami kniaziami Aleksandrem i Hrihorym Michałowiczami Rużyńskimi*, procesują się z kniahinią Abrahamową Rużyńską 1603 r. [7]). Wyszedłszy powtórnie za Bałabana *Regina ze Stachorskich Bałabanowa, matka Aleksandra i Hrihorego Rużyńskich*, władała 1606 r. częścią w Rużynie [8]).

Kniaziowie Aleksander i Hrihory Michałowicze Rużyńscy, wymienieni 1603 r. [9]), przezwani **Burdinowicze** (sic), w 1606 r. władali drobną częścią w Rużynie, gdy większą część udziału ustąpili Nabielakowi [10]).

LINIA PIERWSZA IWANA.

Kniaż Iwan Michałowicz, jako *kniaź Rohowicki* występuje z braćmi 1524—1528 r. [11]); jako świadek podpisany: 1525 r. *kniaź Iwan Michałowicz Rużyński*, a 1533 r. *kniaź Iwan Michałowicz Rohowicki* [12]). Jeszcze w 1545 r. *kniaź Iwan Rohowicki* władał dobrami na Wołyniu [13]). Synami jego byli *kniaziowie Ostafiej, Hrihory, Michał i Dymitr Iwanowicze Rużyńscy*, którzy w 1561 r. pozywają kniazia Aleksandra Koszyrskiego o zagarnięcie majątku ich Podłokuszskiego i poczynienie tam szkód [14]). *Kniaziowie Michał i Dymitr Iwanowicze Rużyńscy* przysięgając 1569 r. we Włodzimierzu na unię Wołynia z Koroną, jednocześnie zeznali, że *brat ich kniaź Hrihory*, służy kniaziowi Sanguszce wojewodzie Bracławskiemu w Rzeczycy na Ukrainie, a drugi *brat Eustachy* kniaziowi Michałowi Wiszniewieckiemu staroście Czerkaskiemu, z którym ma jechać do Lublina [15]). Po tych czterech braciach część Iwanowska w Rużynie podzieloną była na cztery podrozdziały [16]).

Z nich **kniaż Dymitr Rużyński** władał 1570—1583 r. częściami w Rużynie, Tworyniczach i Łopusznie [17]). Niezawodnie umarł bezpotomnie, a podudziałem w Rużynie, który do niego musiał należeć, władał 1606 r. Mikołaj Nabielak [18]).

Kniaż Michał Iwanowicz Rużyński, występuje 1561—1569 r. [19]) Według popisu wojska Litewskiego 1565 r. *kniaź Michał Rużyński* miał stawić 1 konia [20]). Tenże świadek 1570 r. [21]). *Kniaź Michał Rużyński* w 1570—1583 r. władał w powiecie Łuckim dobrami Rużyn, Tworynicze, Jałowicze i Orsyn (Worszyn) [22]). W latach 1579—1586 był atamanem kozaków zaporożskich [23]); w 1585 r. magistrat Kijowski zaniósł skargę na namiestnika województwa Kijowskiego kniazia Woronieckiego, że zmusił go do umieszczenia w więzieniu miejskim 11 kozaków, obwinionych o zabójstwo królewskiego posła Głębockiego, a wydanych przez *hetmana kozackiego zaporożskiego kniazia Michała Rużyńskiego* [24]).

Pozostawił dwóch synów Jana i Iwana [25]) i córki: **Fedorę**, żonę Andrzeja Czosnowskiego i **Maruszę**, żonę Aleksandra Zaleskiego, które w 1621 r. zaskarżyły Mokreńskiego i Perekładnowskiego o zamordowanie na publicznej drodze *brata ich kniazia Iwana Rużyńskiego* [26]).

Kniaż Iwan Michałowicz Rużyński, włada 1606 r. częścią Rużyna [27]). Niezawodnie ten *kniaź Jan Rużyński* miał żonę Katarzynę Czacką, zmarłą przed 1611 r. [28]). W 1627 r. *kniaź Jan Narymuntowicz (sic) Rużyński*, jako opiekun *i stryj Anny Rużyńskiej córki, zmarłego kniazia Iwana Rużyńskiego*,

---

1) Boniecki 287. 2) Patrz wyżej. 3) Tamże. 4) Kiews. Centr. Arch. XII str. 12 d. 37, str. 32 d. 13. 5) Patrz wyżej. 6) Tamże. 7) Źr. dziej. XIX 70 8) Patrz wyżej. 9) Tamże. 10) Arch. Jugo Cz. VI T. I 315, 329, patrz wyżej. 11) Patrz wyżej. 12) Ar. Sł. III 278 i 449. 13) Patrz wyżej. 14) S. 35 k. 171. 15) Kurbski I 20, 23—24. 16) Patrz wyżej. 17) Źr. dziej. XIX 21, 75, 116. 18) Arch. Jugo Cz. VI T. I 315. 19) Patrz wyżej. 20) Arch. Jugo Cz. VII T. I 218. 21) Tamże Cz. I T. I 27. 22) Źr. dziej. XIX 10, 60, 95, 125. 23) Stadnicki, Synowie I 11, Encykl. Powsz. XXII 442. 24) Kiews. Centr. Arch. VIII str. 28—29 d. 49. 25) Arch. Jugo Cz. VI T. I 315. 26) Boniecki 289. 27) Patrz wyżej. 28) Boniecki 288.

oskarża Zofię z Korabczewskich Hieronimowę Chodkiewiczowę (wdowę po kniaziu Romanie Rużyńskim), dziedziczkę Rużyna, o to, iż *kniażna Anna* zniewoloną została do poslubienia Józefa Jakubowskiego [1]). W następnym roku *kniaź Jan Rużyński* oskarżony przez Annę Rużyńską żonę Józefa Jakubowskiego, której był *stryjem i opiekunem*, o zabicie *brata jej kniazia Mikołaja Rużyńskiego*, wciągniętego w zasadzkę przez poddaną kniazia Jana, Annę Polankę, a to w zamiarze zagarnięcia po nim majątku [2]).

Kniaż Iwan Michałowicz Rużyński, władał 1606 r. częścią Rużyna [3]). Tenże *kniaż Iwan Rużyński* wprowadzony 1611 r. w posiadanie majątku Jahniatyna ustąpionego mu przez żonę [4]). Zamordowany na publicznej drodze 1621 r, [5]), pozostawił syna Mikołaja i córkę **kniażnę Annę Rużyńską**, żonę Józefa Jakubowskiego 1627—1628 r. [6]).

Kniaż Mikołaj Rużyński, syn Iwana, procesował się z 1624 r. z Zofią z Korabczewa Hieronimową Chodkiewiczową, 1-o voto Romanową Rużyńską, o niewypłatę pewnej summy [7]); zginął 1628 r. zabity z rozkazu stryja swego Jana [8]).

Kniaż Hrihory Iwanowicz Rużyński, występuje obok braci 1561—1569 r. [9]); poprzednio, bo w 1547 r., *kniaziowie Ostafi i Hrihory Rużyńscy*, procesują się z kniaziem Koszyrskim o Podłokuszki [10]). W 1569 r. prawdopodobnie był namiestnikiem Rzeczyckim na Ukrainie z ramienia kniazia Romana Sanguszki [11]). *Kniaź Hreory Roziński* w 1570 r. władał częściami w Rużynie i Tworyniczach [12]) Niezawodnie umarł przed 1577 r., albowiem 1577 i 1583 r. dobrami jego włada już tylko *kniahinia Hrihorowa Rużyńska* [13]).

Syn jego **kniaż Adam Hrihorowicz Rużyński**, władał 1606 r. udziałem w Rużynie [14]). Poprzednio, bo w 1600 r. *kniaź Adam Rużyński* wpisany do bractwa Lwowskiego [15]), a następnie brał udział w wojnach Moskiewskich pod wodzą kniazia Romana Rużyńskiego [16]). *Kniaź Adam Narymuntowicz Rużyński* oskarżony 1611 r. przez Kiewlicza, o napad na jego dom, i inne krzywdy, a także występuje w sprawie Orańskiego z Budziszewskim [17]). Tenże *kniaź Adam Rużyński* wzmiankowany w aktach Bracławskich i Kijowskich z lat 1613—1624 r. [18]), żył jeszcze 1625 r. [19]).

Kniaż Ostafi Iwanowicz Rużyński wspólnie z braćmi procesuje 1547 i 1561 r. kniazia Koszyrskiego o majątek Podłokuszki [20]). W 1569 r. znajduje się w służbie kniazia Michała Wiszniewieckiego starosty Czerkaskiego, razem z którym jeździł na sejm do Lublina [21]). *Kniaź Ostafi Rużyński* władał 1570 r. częściami Rużyna, Tworynicz i Kołomyi w powiecie Włodzimierskim, a 1577 r. częściami tychże Rużyna i Tworynicz, oraz częścią majętności Grodzieńskiej [22]). *Kniaź Eustachy Rużyński* w 1573 r. obrany posłem na elekcyę [23]). W 1577 r. *Kniaź Ostafi Rużyński* i Dymitr Jelec wezwani przez Ewę z Rajów Olizarowę, aby ostrzegli zapis 600 kop groszy, uczyniony jej 1570 r. przez nieboszczyka męża na dobrach Olizarowskich [24]). Między latami 1579 a 1586 *Eustachy i Michał kniaziowie Rużyńscy* piastowali godność atamanów kozaków zaporożskich [25]). W 1581 r. *kniaź Ostafi Rużyński* był namiestnikiem Kijowskim, z ramienia kniazia Ostrogskiego wojewody Kijowskiego [26]); tenże *Ewstafi Rużyński* wspomniany 1583 i jeszcze w Sierpniu 1586 jako właściciel Koresteszowa [27]). Ostatnia to wzmianka o nim, niezawodnie umarł 1587 r. Udział swój w Rużynie spuścił w obce ręce; uczątskiem, który do niego należał, władał 1606 r. Semen Kostiuszkowicz Chobołtowski [28]). Za żonę miał Bohdanę Olizar Wołczkiewicz, córkę Iwana Olizara Wołczkiewicza i Bohdany Niemirówny, dziedziczkę Pawołoczy na Ukrainie i Korosteszowa [29]); z niej pozostawił córkę Maryę oraz synów: Kiryka, Mikołaja, Bohdana [30]) i Michała [31]).

---

1) Boniecki 288—9. 2) Tamże 289. 3) Patrz wyżej. 4) Kiews. Centr. Arch. XII 12 d. 42. 5) Patrz wyżej. 6) Tamże. 7) Źr. dziej. XXI 375. 8) Patrz wyżej. 9) Tamże. 10) Z. 29 k. 127. 11) Patrz wyżej str. 415. 12) Źr. dziej. XIX 21. 13) Tamże 75, 116. 14) Patrz wyżej. 15) Pam. T. III Cz. II 91. 16) Encykl. Powsz. XXII 444. 17) Kiews. Centr. Arch. XII str. 4 d. 17, str. 7 d. 21 i str. 35 d. 27. 18) Źr. dziej. XXI r. 1613 (str. 175, 196—7, 564), r. 1618 (str. 226, 254), r. 1624 (str. 358). 19) Arch. Jugo Cz. IV T. I 454. 20) Patrz wyżej. 21) Kurbski I 24. 22) Źr. dziej. XXI 20, 74. 23) Kurbski I 49. 24) 1577 Kwietnia 14 (Słown. Geogr. IV 417). 25) Stadnicki, Synowie I 11, Słown. Geogr. X 48. 26) A. Z. R. III str. 269. 27) Kiews. Centr. Arch. VIII str. 6 d. 8 i str. 42 d. 63. 28) Patrz wyżej. 29) Słown. Geogr. IV 147, VII 917. 30) Tab. Jabl. LXXIX. 31) Patrz niżej.

Marya, córka kniazia Ostafieja, małżonka Hordycia Suryna, pozostawiła córkę Helenę Hordijównę Surynównę 1° za Michałem Iwanowiczem Szyszką-Staweckim, 2° za Mikołajem Steckim ciwunem Kijowskim [1]. Potomek jej Kazimierz Stecki otrzymał za Augusta II-go przywilej na dobra po księciu Rużyńskim [2].

Kniaż Mikołaj Ostafiejewicz Rużyński zaraz po śmierci ojca wplątany został do sprawy, skutkiem której *bracia Kiryk i Mikołaj Rużyńscy*, po zabiciu w Łucku 1587 r. Aleksandra Komara, zbiegli na Zaporoże, gdzie obaj zostali atamanami [3]. W 1588 r., już z powrotem w kraju, *kniaź Mikołaj Rużyński* zostaje intromitowany do Pawołoczy, darowanej mu przez brata Kiryka, Dymitra Jelca i żonę jego Maryę (Olizarównę) [4]. *Kniaź Mikołaj Ewstafiejewicz Rużyński*, jako właściciel Pawołoczy ma 1590 r. sprawę z podczaszym Bracławskim Stanisławem Hołyńskim o krzywdy, wyrządzone jemu przez poddanych Pawołockich [5]. Tenże kniaź nabył majątek Szczorbów, który nazwał Nowym-Rużynem; aktem z d. 5 Października 1591 r. *kniaź Mikołaj Ostafiejewicz Rużyński* wydaje *żonie swej kniahini Halszce Kasprownie* zapis darowczy na majątki w województwie Kijowskiem: Szczorbów, przezwany niedawno Nowym-Rużynem i Jurkaczów z przysiołkami [6]. W tymże roku został wojskim Kijowskim; *kniaź Mikołaj Ostafiejewicz Rużyński wojski Kijowski i małżonka jego Helzbieta Stużyńska*, otrzymują 1591 r. przywilej na pewne uroczyszcza nad Skwirą, Rastawicą, Olszanką i t. d. [7]. Kniaż Mikołaj umarł 1592 r.; w tymże roku *kniahinia Mikołajowa Rużyńska Helźbieta Stużyńska* otrzymuje konsens na cessyę praw swych dożywotnich do uroczyszcza Skwir, Buki, Bukozyn i t. d. *kniaziowi Kirykowi Rużyńskiemu* [8]. Elzbieta ze Stużyńskich Rużyńska wyszła 2° za kniazia Dymitra Wasilewicza Kurcewicza Bułyhę, a owdowiawszy ponownie już w 1598 r. ma trzeciego męża Mikołaja Charlińskiego [9]. Kniaź Mikołaj z wymienionej żony Elżbiety Kacprowny Stużyńskiej (Strożyckiej) nie pozostawił potomstwa; dobra po nim odziedziczył kniaż Kiryk Rużyński [10].

Kniaż Bohdan Rużyński, podobno syn Ostafieja [11], atamanował kozakom na Zaporożu 1575—1578 r. [12]. On to pod Hasłanhorodkiem, twierdzą wybudowaną przez Turków na brzegach i ostrowach Dniepru koło Tawani, zginął przy wybuchu własnego podkopu [13], co musiało nastąpić przed 1584 r. [14]; żonę jego w 1576 r. Tatarzy wzięli do jassyru [15].

Kniaż Michał Ostafiejewicz Rużyński, dzierżawca Rublewki z ramienia kniazia Ostrogskiego, oskarżony 1587 r. przez Wasila Suryna o napad, wykonany z polecenia tegoż kniazia Ostrogskiego [16]. W tymże roku *kniaź Michał Rużyński* wspomniany jako władający częścią w Pawołoczy [17]. Więcej o nim nie słychać.

Kniaż Kiryk Ostafiejewicz Rużyński [18], ożeniony z Owdotią Kuniewską, córką Andrzeja Kuniewskiego sędziego ziemskiego Krzemienieckiego i Bohdany Deniskówny, ma jako *kniaź Kiryk Rużyński* 1576 r. sprawę z krewnymi żony o majątki dziedziczne Kuniewskich: Semenow, Hulewcy, Koszelewcy i t. d. [19]. Wspomniany następnie 1577 r. [20]. Konstytucya 1581 r. przysądza mu Kotelnię w Kijowskiem [21]. W 1583 r. *Kiryk Rużyński* władał częścią Rużyna w powiecie Włodzimierskim [22]. Burzliwego charakteru *kniaź Kiryk* (czasami *Ostafiejewicz) Rużyński* miał sprawy z sąsiadami o boje, gwałty i grabieże, a mianowicie: 1583 r. z Kotłubajem [23] i ze Strzyżowskim [24], 1585—1586 r. z Hornostajem, Tyszkiewiczem, Kotłubajem i bojarami z Kaniowa [25], gdzie w 1586 r. w sam dzień wielkanocy kniaź Wiszniowiecki starosta Kaniowski, *kniaź Kiryk Rużyński*, Chodkiewicz i Temruk wpadli z żołnierstwem do cerkwi i pomiędzy kozakami krwawą uczynili rzeź [26], 1587 r. z Iljaszewskimi [27], a 1588 r. ze Stryblem [28]. W 1587 r. w Łu-

1) Tab. Jabl. LXXIX, Żychl. X 4. 2) Stadnicki, Synowie I 12. 3) Słown. Geogr. VII 917. 4) Kiews. Centr. Arch. VIII 64 d. 8. 5) Tamże IX str. 7 d. 33. 6) Tamże XVIII 10 d. 6. 7) Woł. 10 k. 41; na ziemiach tych powstała później Romanówka. 8) Tamże k. 88. 9) Arch. Jugo. Cz. VI T. I 264—270, patrz wyżej str. 199. 10) Słown. Geogr. VII 917, X 48. 11) Tab. Jabl. LXXIX, Słown. Geogr. X 48, patrz wyżej. 12) Słown. Geogr. VII 917, X 48, Encykl. Powsz. XXII 441. 13) Słown. Geogr. VII 917, X 48. 14) Paprocki, Herby 163, 835. 15) Słown. geogr. VII 917. 16) Arch. Jugo.Cz. VI T. I 170, Kiews. Centr. Arch. VIII 51 d. 12. 17) Kiews. Centr. Arch. VIII str. 57 d. 39. 18) Patrz niżej. 19) Woł. 4. k. 73. 20) Arch. Jugo. Cz. I T. I 77. 21) Vol. leg. II 212. 22) Zr. dziej. XIX 116. 23) Kiews. Centr. Arch. VIII r. 1583 d. 9 i 11. 24) Tamże d. 29. 25) Tamże r. 1585 d 3, 4, 6—8, 28, 29, 35, 37, 50, 55, r. 1586 d. 12, 35, 42, 43, 46, 49, 50, 56, 57, 75. 26) Słown. Geogr. III 808. 27) Kiews. Centr. Arch. VIII r. 1587 d. 5 i 7. 28) Tamże r. 1588 d. 5.

cku wspólnie *z bratem Mikołajem* i kniaziem Prokopem Kurcewiczem, zabiwszy Aleksandra Komara, skazany na śmierć, zbiegł na Zaporoże i został tam 1588 atamanem [1]). Wówczas widocznie darował Pawołoczę bratu swemu Mikołajowi [2]). Podczas pobytu męża u kozaków w 1588 r. *kniahinia Jadwiga Rużyńska* oskarża Fryderyka Tyszkiewicza o napad na grunta *jej męża kniazia Kiryka Rużyńskiego* [3]), a Bohdana Strybla o pobicie mieszczanina z Kotelni, do tegoż małżonka jej należącej [4]); skargę przeciwko Tyszkiewiczowi wznawia 1590 roku [5]). Powróciwszy do kraju *kniaź Kiryk Rużyński* występuje 1590 roku w kilku sprawach [6]). W 1593 roku zajechał majątek Białopol Tyszkiewicza [7]); w tymże roku zapisuje *małżonce swej Jadwidze z Falczewskich* dożywocie na całym ruchomym majątku [8]). *Kniaź Kiryk Rużyński* w 1595 r. ma sprawę z Niemiryczem o granice Kotelni [9]), w tymże roku wpisany do bractwa Lwowskiego [10]) i wspólnie z kniaziem Adamem Wiszniowieckim wniósł we Lwowie skargę o krzywdy, wyrządzane wierze Greckiej [11]). W 1596 r. rozbił kozaków, wyprawionych do rabunku dóbr Pawołockich i zajął Białocerkiew [12]), a w 1597 r. otrzymał rozgraniczenie dóbr Kotelni przy pomocy komisarzy królewskich [13]). W 1598 r. uzyskuje wyrok w sporze granicznym z Niemiryczem [14]). W tymże roku z sejmu wyznaczony komisarzem do rozgraniczenia powiatu Mozyrskiego z województwem Kijowskiem [15]). *Kniaź Kiryk Ostafiejewicz Rużyński* występuje kilkakrotnie bądź sam, bądź *z żoną Jadwigą z Falczewskich* w aktach Kijowskich 1598 r. [16]); jeszcze w 1599 r. brał udział w zjeździe antiunitów [17]). Umarł 1599 r.; już w Lipcu 1599 r. występują tylko *Jadwiga Rużyńska* (wdowa) *i syn* Kiryka *kn. Roman* [18]), a w r. 1601 *kniaź Roman Kirykowicz Rużyński* występuje jako właściciel Pawołoczy [19]). Kn. Kiryk pochowany w Kotelni [20]).

Pierwsza jego żona Owdotia Kuniewska [21]). podobno zginęła w płomieniach zamku Rużyna podczas napadu Tatarów [22]). Z niej pozostawił syna Romana, i córki Annę, Jadwigę i Helenę [23]). Powtórnie ożenił się z Jadwigą Falczewską, córką Franciszka Falczewskiego i Anny z Sobockich, za którą wziął Zahorce i Juskowce w powiecie Krzemienieckim [24]) i która występuje obok męża 1588—1598 r. [25]) Gdy rodzeni bracia jej Piotr i Paweł Falczewscy, a także trzy siostry, jednego roku z morowego powietrza wymarli, cała fortuna Falczewskich spadła na Jadwigę i na jej siostrę Heleną za Fedorem Szymkiewiczem Szklińskim [26]). *Kniahinia Jadwiga Rużyńska* występuje 1599—1600 r. [27]) i jeszcze 13 Marca 1602 r., jako wdowa po kniaziu Rużyńskim [28]), a już w Kwietniu tegoż roku jako małżonka kniazia Jurja Czartoryskiego [29]). Jako Czartoryska występuje z mężem 1602—1604 r. [30]), a owdowiawszy znów sama 1607—1609 r. [31]). Już jako kniahinia Czartoryska procesuje się z pasierbem swym *kniaziem Rużyńskim i siostrą jego Jadwigą* o 45,000 zł. [32]). Z tej drugiej żony pozostawił kniaź Kiryk jedną córkę [33]).

Anna, córka Kiryka i Kuniewskiej, była żoną Stanisława Nadarzyńskego. Stanisław Nadarzyński i małżonka jego *Anna z książąt Rużyńskich* mają sprawę 1603 r. z kniaziem Romanem Rużyńskim [34]). *Stanisławowa Nadarzyńska ks. Hanna Rużyńska wspólnie z bratem ks. Romanem i jego żoną,* pozwani 1609 r. przez Hornostaja o poddanych [35]); ona w tymże roku ma sprawę ze Stryblem [36]). *Anna Nadarzyńska, Jadwiga Swirska i Helena Uhrowiecka, sukcesorki kn. Romana Rużyńskiego* procesują się 1613 r. z wdową po nim Zofią z Korabczewa i Tyszkiewiczem o poddanych [37]). Też *Anna Nadarzyńska, Jadwiga Odrzywolska i Helena Niemścina, córki kn. Kiryka Rużyńskiego,* po-

---

1) Patrz wyżej, także Słown. Geogr. VII 917. 2) Patrz wyżej. 3) Kiews. Centr. Arch. VIII r. 1588 d. 12. 4) Tamże d. 23. 5) Tamże IX r. 1590 d. 9. 6) Tamże d. 7, i 32. 7) Arch. Jugo. Cz. VI T. I 229. 8) Boniecki 286. 9) Kiews. Centr. Arch. I d. 3 i 4. 10) Pam. T. III Cz. I 91. 11) Akt. Istor. Suppl. I 153. 12) Antoni J. Trzy opowiadania historyczne, Lwów 1880 str. 179, Słown. Geogr. III 808, VII 918. 13) Kiews. Centr. Arch. I d. 5 i 6. 14) Tamże d. 8. 15) Vol. leg. II 1462. 16) Zr. dziej. XXI 17—21, 25—27 i 33. 17) Kiewo-Sofij. Sobor. dod. str. 75. 18) Zr. dziej. XXI 441. 19) Kiews. Centr. Arch. IX r. 1601 d. 2. Nazwany wyraźnie nieboszczykiem w Marcu 1602. (Tamże IX d. 51). 20) Słown. Geogr. X 48. 21) Patrz wyżej. 22) Słown. Geogr. X 48. 23) Tab. Jabl. LXXIX. 24) Słown. Geogr. VII 918. 25). Patrz wyżej. 26). Słown. Geogr. VII 918. 27) Zr. dziej. XXI r. 1599 (str. 411) r. 1600 (str. 35—62). 28) Kiews. Centr. Arch. IX str. 14 d. 59. 29) Tamże d. 80, 88, 96. 99. 30) Źr. dziej. XXI r. 1602 (str. 67, 71, 80, 85, 87), r. 1604 (str. 466). 31) Tamże r. 1607 (str. 120), r. 1609 (str. 148). 32) Boniecki 286—287. 33) Tab. Jabl. LXXIX. 34) Zr. dziej. XXI 456. 35) Tamże 130. 36) Tamże 140. 37) Tamże 205.

zwane 1618 r. przez Sulimowską o złe administrowanie dóbr Chazbekowa [1]. W tymże roku *Stanisławowa Nadarzyńska Anna kn. Rużyńska* występuje w kilku sprawach [2]. Tego samego roku jeszcze *Anna Nadarzyńska, Jadwiga Janowa Odrzywolska i Helena Samuelowa Niemsta kniażny Rużyńskie,* wspólnie z *bratową swą Hieronimową Chodkiewiczową,* pozwane przez Niemiryczów o niedopuszczenie intromissyi do Kotelni [3]. Anna z kn. Rużyńskich Nadarzyńska podobno wyszła powtórnie za Drzewieckiego i zmarła bezpotomnie [4].

Jadwiga, druga córka kniazia Kiryka (i Kuniewskiej) miała czterech mężów: 1-o Żyżemskiego, 2-o Piotra Swirskiego oboźnego koronnego, 3-o Adama Tyrawskiego starostę Hajsyńskiego i 4-o Jana Odrzywolskiego [5]. Pierwszym jej mężem miał być kn. Iwan Jaroszewicz Żyżemski podstarości Czerkaski, zabity 1601 r. [6], podlega to jednak wątpliwosci, albowiem w latach 1600—1601 Jadwiga występuje niezamężną; w 1600 r. toczyła się sprawa między Szostowickim a *kn. Romanem i Jadwigą-Heleną Kirykowiczami Rużyńskimi* [7], a 1601 r. zapadł dekret w sprawie *Romana kn. Rużyńskiego, macochy jego Jadwigi z Falczewskich kn. Janowej Czartoryskiej, z Jadwigą ks. Rużyńską, siostrą Romana,* o 45,000 zł. [8]. W 1603 roku już była zamężną za Swirskim; w tym roku *Jadwiga Rużyńska i Jadwiga Swirska* miały sprawę o zabronienie egzekucyi w Janowie [9]. W 1605 r. Piotr Swirski, żołnierz, wyrabia dla *żony swej Jadwigi Rużyńskiej* dożywocie na dobra Czasin w pow. Bracławskim [10]. W 1609 r. *Jadwiga z Rużyna Narymuntowiczówna Piotrowa Swirska* nabywa Ratno od Łabentów [11]. W tymże roku nabywa Chrystanówkę od Chrebtowicza [12] i tegoż roku *Jadwiga z Rużyna Swirska,* jako dzierżawczyni miasteczka Hajsyna, ma kilka spraw [13]. Owdowiawszy po Piotrze Swirskim, który podobno był łowczym koronnym [14], wyszła wkrótce potem za Tyrawskego. *Jadwiga z Rużyna Tyrawska* ma 1612 r. sprawę z Zabokrzyckim [15] a w następnym roku w Maju taż *Jadwiga Rużyńska wdowa po Tyrawskim,* imieniem syna swego Kiryka Swirskiego, manifestuje o zginieniu zapisu brata jej Romana [16]. W tymże roku jako Swirska (?) występuje obok sióstr w sprawie z bratową [17]. Około tego samego czasu wyszła ponownie za Odrzywolskiego. W latach 1613—1614 *Jadwiga* 1-o *Swirska* 2-o *Odrzywolska* ma sprawę z kn. Zbarażskim o krzywdy [18]. W 1615 r. *Jadwiga z kn. Rużyńskich Odrzywolska* wymieniona jako posesorka Hajsyna w pow. Bracławskim, który pan Swirski, małżonek jej przeszły, za przywilejem królewskim od lat 15 zasadził [19]. *Jadwiga z Rużyna Odrzywolska* występuje 1616—1619 w kilku sprawach [20]. W 1618 r. występuje obok sióstr w sprawach z Sulimowskim i Zbarażskim [21]. W tymże roku *Jadwiga Janowa Odrzywolska i Helena Samuelowa Niemścina, córki kn. Kiryka Rużyńskiego* występują razem w różnych sprawach [22]. Jadwiga pochowana w podziemiach kaplicy klasztoru Dominikanów we Lwowie [23].

Helena, trzecia córka, ur. z Kuniewskiej [24] była żoną 1-o Jana Uhrowieckiego 2-o Samuela Niemsty [25]. W 1611 r. pani Uhrowiecka procesowała księżnę Zofię Rużyńską o zapłatę summy należnej jej w spadku *po siostrze kniażnie Nastazyi, przezwanej Tomiłą, Rużynskiej* [26]. W 1613 r. jako *Uhrowiecka,* a 1618 r. jako *Samuelowa Niemścina* występuje obok sióstr [27].

Nastazya-Tomiła, według Jabłonowskiego, który ją czyni córką Falczewskiej, **Bogumiła** [28], umarła niezamężną przed 1611 r. [29]. W tym roku bowiem *kniahinia Zofia Rużyńska* pozwała urząd grodzki Kijowski o intromitowanie pani Uhrowieckiej do Kotelni za sumę należną Uhrowieckiej w spadku *po śmierci siostry jej kniażny Nastazyi nazwanej Tomiłą, Rużyńskiej.* [30]

Wszystkie córki kniazia Kiryka wyrzekły się 1610 r. spadku po bracie i ojcu dla długów, przewyższających wartość majątku pozostałego. [31]

---

1) Źr. dziej. XXI 280. 2) Tamże 208, 258, 258, 280. 3) Boniecki 287. 4) Tab. Jabl. LXXIX. 5) Tamże. 6) Patrz art. Żyżemski. 7) Zr. dziej. XXI 50. 8) Boniecki 286—287. 9) Zr. dziej. XXI 454. 10) Woł. 14 k. 96. 11) Sum. Czet. III fasc. 1 12) Zr. dziej. XX 125. 13) Tamże XX 126 i XXI 535/536. 14) Niesiecki VIII 584. 15) Zr. dziej. XXI 556. 16) Tamże 576. 17) Patrz wyżej. 18) Zr. dziej. XX 126 i Sum. Czet. I d. 126. 19) Zr. dziej. V 72. 20) R. 1616 (Zr. dziej. XXI 582, 587), r. 1617 (tamże 601), r. 1618 (tamże 301, 306). 21) Patrz wyżej. 22) Zr. dziej. XXI 237, 278, 280, 285, 303, 312. 23) Kunasiewicz, Przechadzki archeologiczne po Lwowie, Lwów 1874 str. 178—179. 24) Tab. Jabl. LXXIX. 25) Tamże. 26) Kiews. Centr. Arch. XII str. 26 d. 22. 27) Patrz wyżej. 28) Tab. Jabl. LXXIX. 29) Patrz wyżej. 30) Kiews. Centr. Arch. XII str. 26 d. 22. 31) Słown. Geogr. VII 918.

Kniaź Roman Kirykowicz Rużyński, jedyny syn kniazia Kiryka i Kuniewskiej, urodził się 1575 r. [1]). Jako *kniaź Roman Kirykowicz lub Narymuntowicz Rużyński* występuje w aktach Bracławskich i Kijowskich, 1599 r. sam, a w latach 1600—1619 z żoną Zofią z Korabczejowa lub Korabczewa, jako właściciel Pawołoczy, Kotelni, Rużyna i t. d. [2]). W 1600 r. razem z *Adamem kniaziem Rużyńskim* wpisany został do bractwa Lwowskiego [3]). Jako rotmistrz królewski znaczący bierze udział w wyprawie Jana Zamojskiego na Wołoszczyznę 1600 r. [4]). W 1601 r. spisuje testament, którym zapisuje małżonce swej Zofii Korabczewskiej Kotelnię, Rużyn Nowy i Pawołocz prawem dożywotnim, zaś szaty, działa, rusznice, konie, stryjom: Janowi, Bohdanowi (Iwanowi?) i Adamowi [5]). W 1605 r. *kniaź Roman Rużyński rotmistrz królewski*, bierze udział w wyprawie Żółkiewskiego przeciwko Tatarom, a w rokoszu Zebrzydowskiego walczy po stronie królewskiej [6]). Wybierając się na wyprawę Moskiewską *kniaź Roman Narymuntowicz Rużyński* zaciąga w Styczniu 1608 r. dług u Kiewlicza pod zastaw Starego i Nowego Rużyna [7]) i w tymże roku spisuje drugi testament, którym *Roman Narymuntowicz Rużyński* zapisuje *żonie Zofii z Korapczejowskich* summę zł. 100,000 na Pawołoczy, Kotelni, Rużynie Nowym, Wczorajszem i na ich siołach [8]). Wspólnie z żoną oskarżony 1609 r. przez Koreckich o napad na Czeremoszkę [9]). Posiłkując drugiego Dymitra samozwańca odznaczył się w różnych bitwach; po ucieczce Dymitra przeszedł do obozu króla Zygmunta, ale zachorowawszy umarł w Wołoku 8 Kwietnia 1610 r. mając lat 35 [10]). Przed śmiercią został katolikiem, nadgrobek ma w Barze, choć pochowany u Dominikanów w Kijowie [11]). Umarł bezpotomny pozostawiając tylko wdowę Zofię z Korapczyjowa córkę Piotra Korapczyjowskiego i Katarzyny z Przewodowa Magierówny [12]), która po śmierci męża odziedziczyła olbrzymie majątki [13]). Była to niewiasta czynna i energiczna; objąwszy po śmierci męża wielce obdłużone dobra, dźwigała majątek spłacając zastawników i dłużników. Z sąsiadami swymi zostawała w ciągłych zatargach [14]) i sprawy o granice częstokroć orężem załatwiała. Rużyńszczyzna, która wówczas składała się z miasteczka Nowego Rużyna, słobód Czarnorudskiego, Nizgurskich, Orańskich, Bystrzyka, Wójtowej woli i słobody Żerosławskiego, graniczyła z Białołowszczyzną książąt Koreckich, którzy o kilka wiorst od Rużyna nad Rastawicą założyli miasteczko Czeremoszkę i w niem zameczek. Przeciwko temu dziedziczka Rużyna zapretestowała dowodząc, iż z dawna miejsce to wchodziło w komplet Rużyńszczyzny, a gdy Koreccy nie chcieli ustąpić, księżna zebrawszy zastęp sześciotysięczny uderzyła 1609 r. na zamek, zdobyła takowy i spaliła, a ludność rozpędziła; wspólnikami wyprawy byli Adam Olizar, *kniaź Adam Rużyński* i Krzysztof Kiewlicz. W 1612 r. przez napad Tatarski dobra Rużyńskie poniosły wielką ruinę. Na domiar złego księżna Korecka z Białołówki wraz z synem Samuelem, za napad i zniesienie Czeremoszki, również zbrojnym na Rużyńszczyznę odpłacili najazdem [15]). *Zofia*, która 1612 r. i jeszcze 1613 r. występuje jako *kniahinia Rużyńska* [16]), w ostatnim roku wyszła za powtórnie Hieronima Chodkiewicza kasztelana Wileńskiego, któremu tegoż 1613 r. odstąpiła dożywocie zapewnione *kniahini Kirykowej Rużyńskiej* zapisem *pierwszego męża kniazia Romana Rużyńskiego* na dobrach Skirze, Horodyszczu, Burkach, Bakożynie, Strokowie, Stawiszczach, Romanowie, Żydowie, Czerniawce, Koszlakach i Irszykach [17]). Pani Zofia z Korabczejowa Hieronimowa Chodkiewiczowa kasztelanowa Wileńska występuje w aktach Kijowskich i Bracławskich z lat 1613—1631 [18]). Pomimo tego w 1616 r. nazwana jeszcze *kniahinią Rużyńską* [19]). Chodkiewicz umarł 1617 r. [20]). Po długim procesie z zastawnikiem Rużyńszczyzny Krzysztofem Kiewliczem udało się Chodkiewiczowej uwolnić Rużyn z zastawu [21]). W domu Chodkiewiczowej przebywał blizki jej krewniak Samuel Łaszcz; chciwy awanturnik ten zażądał od Chodkiewiczowej, jako bezpotom-

---

[1]) Starowolski, Monumenta str. 781. [2]) Zr. dziej. XXI mnóstwo dokumentów; także Kiews. Centr. Arch. IX r. 1601 d. 2, r. 1602 d. 3, 45, 46, 84, 90, 95, 97, 98, 101, XVIII str. 10 r. 1602 — 1604 i 1608. [3]) Pam. III Cz. I 91. [4]) Słow. Geogr. VII 918. [5]) Tamże. [6]) Tamże. [7]) Kiews. Centr. Arch. XVIII d. 9. [8]) Słown. Geogr. VII 648. [9]) Arch. Jugo. Cz. VI T. I 349. [10]) Starowolski, Monumenta str. 781. [11]) Okolski, Orbis II 651, 684. [12]) Słown. Geogr. VII 919. [13]) Wyszczególnione tamże VII 918—919. [14]) Księga Żytomierska grodzka z r. 1611 zawiera około stu spraw *kniahini Zofii Rużyńskiej wdowy po kniaziu Romanie Narymuntowiczu Rużyńskim* lub spadkobierców *kniazia Romana Narymuntowicza Rużyńskiego* (Kiews. Centr. Arch. XII). [15]) Słown. Geogr. X 48—49. [16]) Kiews. Centr. Arch. IX r. 1612 d. 5, r. 1613 d. 46. [17]) Boniecki 287. [18]) Zr. dziej. XXI mnóstwo dokumentów; także Kiews. Centr. Arch. XVIII r. 1619 i 1621, XIV r. 1630 str. 8, 9, 14, 20, 25, 31, 44, 49, 52, 54, oraz Arch. Jugo Cz. VII T. I 376—376, Zr. dziej. XX 74 r. 1628 i t. d. [19]) Arch. Jugo. Cz. VII T. I 319. [20]) Senatorowie str. 80. [21]) Słown. Geogr. X 49.

nej, aby jeszcze za życia porobiła mu zapisy na dobrach, a gdy żądanie to spotkała odmowa, Łaszcz z garścią zbrojnych wpadłszy 23 Lutego 1630 roku do Pawołoczy, groźbą wymógł na niej zapis zastawny na Kotelni, Wczorajszem i Nowym Rużynie [1], a 17 Marca 1631 roku na tychże majątkach i Pawołoczy. Widząc się prawie całkowicie wyzutą z dóbr Chodkiewiczowa cały swój majątek przelała sądownie we Wrześniu 1634 roku na Tomasza Zamojskiego podkanclerzego koronnego, a Łaszcz przystawszy na komplanacyę, zawartą 28 Stycznia 1635 r., za pewnem wynagrodzeniem tak ze strony Chodkiewiczowej jak Zamojskiego, zrzekł się 30 Stycznia 1635 r. swoich pretensyi i Tomasz Zamojski wziął 1635 r. intromissyę do Rużyna i Pawołoczy [2]. Sprzedawszy dobra na kresach *pani Chodkiewiczowa* osiadła przy krewnych w Bełzie, gdzie zaraz w 1635 r. zakupiła plac, na którym wzniosła kościół a przy nim budynek dla panien Dominikanek przeznaczony, na utrzymanie których oddała wieś Satyjów (Staje?). Tutaj umarła przed 1646 r.; sukcessya po niej dostała się Bełżeckim i Drużbicom [3]. Fundacyę panien zakonnych Bełzkich *Zofii z Korabczowa Chodkiewiczowej kasztelanki* (sic) *Wileńskiej* konstytucya 1647 r. potwierdziła [4]. Obszerny jej życiorys napisał dr. Antoni J. [5]), wiele szczegółów podał Rulikowski [6].

W niewiadomym związku pokrewieństwa z wymienionymi Rużyńskimi pozostają: **Kniaźna Anna Rużyńska** w 1597 r. żona Filipa Bokija Pieczyhojskiego [7]. **Kniaźna Maruchna Rużyńska** w XVI wieku żona Krzysztofa Kosińskiego [8]. **N. N. kniaźna Rużyńska** około 1620 r. za Necewiczem [9]. **Helena z Rużyńskich** 1-o Skotnicka, 2-o Wiszniowska występuje 1624 r. [10]. **Jan i Andrzej Rużyńscy** procesują się 1627 r. z Jałowickimi [11].

Jedna gałęź miała się przenieść do Moskwy, gdzie **kniaź Semen Dymitrowicz Rużyński** był pułkownikiem strzelców [12]. Panegirysta Michał Kozaczyński wyprowadził grafów Razumowskich od Jakóba, niby syna kniazia Romana Rużyńskiego [13], co powtórzył Jabłonowski [14].

- **Kn. Iwan Rużyński**
  - **Michał** 1486—1522
    - **Iwan** 1524—1545
      - **Michał** 1561—1586
        - **Jan** 1606—1628 Ż. Czacka
        - **Iwan** 1606 † 1621
          - **Mikołaj** † 1628
          - **Anna** Jakubowska
        - **Fedora** Czosnowska
        - **Marusza** Zaleska
      - **Hrihory** 1547—1569
        - **Adam** 1600—1625
      - **Ostafi** 1547—1586 Ż. Olizarówna
        - **Kiryk** 1576 † 1599 Ż. 1-o Kuniewska 2-o Falczewska
          - **Roman** ur. 1575 † 1610 Ż. Korabczewska
          - **Anna** M. 1-o Nadarzyński 2-o Drzewiecki
          - **Jadwiga** M. 1-o Żyżemski (? 2-o Swirski 3-o Tyrawski 4-o Odrzywolski
          - **Helena** M. 1-o Uhrowiecki 2-o Niemsta
          - **Nastazya-Tomiła** panna
        - **Mikołaj** 1587 † 1592 wojski Kijowski Ż. Stużyńska
        - **Michał** 1587
        - **Bohdan** 1575—1578
        - **Marya** za Surynem
      - **Dymitr** 1569
    - **Wasil** 1524—1528 Ż. Nastazya 1545
      - **Stefan** 1545—1569
      - **Michał** 1569
    - **Fedor** 1524—1528 Ż. Wasilisa 1545—1569
      - **Abraham** Ż. Katarzyna Duchowna
        - **Hrihory** 1603—1620
      - **Stefan**
        - **Iwan** 1603—1611
      - **Aleksander**
        - **Michał** Ż. Raina Stachorska
          - **Aleksander** 1606
          - **Hrihory** 1606
  - **N.** za Michnem Kłoczką

---

[1]) Kiews. Centr. Arch. XIV str. 8 d. 70. [2]) Słown. Geogr. VII 919—920, X 49. [3]) Antoni J. Niewiasty Kresowe. Warszawa 1883 str. 134. [4]) Vol. leg. IV 125. [5]) Antoni J. Niewiasty Kresowe str. 101—135. [6]) Słown. Geogr. VII 918—920, X 48—49. [7]) Boniecki 287. [8]) Kosiński II 245. [9]) Arch. Jugo. Cz. II T. I 453—4. [10]) Zr. dziej. XXI 372. [11]) Boniecki 288. [12]) Encykl. Powsz. XXII 441—2. [13]) Słown. Geogr. VII 918. [14]) Tab. Jabl. LXXIX.

Rylski,

od miasta Rylska w gubernii Kurskiej. W liczbie kniaziów Litewskich poległych 1399 r. nad Worsklą, spotykamy **kniazia Fedora Patrykiejewicza Rylskiego**, którego niektóre kroniki nazywają księciem Wołyńskim, a przez zepsucie Wolskim [1]), co znów dało powód naszym heraldykom do utworzenia kniaziów Wolskich, niby potomków Gedimina [2]).

Kniaź ten będzie prawdopodobnie blizkim krewnym kniazia Patrycego Dawidowicza Starodubskiego, który z żoną Heleną i synem Iwanem, obok jakiegoś **kniazia Wasila Rylskiego**, wpisany do sinodika Lubeckiego [3]).

Sanguszkowicz później Sanguszko

w pierwotnej formie Sonkguszko, Sonkguszkowicz od imienia lub przydomku Sanguszko, powstałego prawdopodobnie od zepsutego imienia Semen; Semen—Semko—Seńko—Senkuszko—Sendiuszko—Senkguszko — Sonkhouszko — Sonkguszko — Sanguszko, wszystkie te formy spotykają się.

Kniaź Sanguszko Fedkowicz był jednym z synów kniazia Fedora Olgerdowicza, bratem kniaziów Romana Kobryńskiego i Hurki [4]). Niezawodnie władał po ojcu Ratnem, które nazwane jego ojcowizną [5]), a nadto Kowlem, Lubomlą i Wiżwą; podczas sporządzonego w 1546 r., przez Wasila Tyszkiewicza i Wojciecha Lenartowicza, opisu granic między Koroną a wielkim księstwem Litewskiem, komisarzom prowadzącym granice w okolicach Ratna, Kowla, Lubomli i Wiżwy ukazywano na kopce „które *kniaź Sendiuszko, który trzymał Kowel, Ratno, Lubomlę i Wiżwę, oraz okoliczne sioła* pozakładał, tak dla łowów Wiżowskich, jako też między Ratnem i Wiżwą, gdy Ratno i Lubomlę za króla Kazimierza przyłączono do Korony“ [6]). Działalność kniazia Sanguszki za panowania wielkich książąt Witowda i Szwitrigajły do 1432 r. nie jest znaną. Po wyniesieniu Zygmunta Kiejstutowicza na wielkie księstwo Litewskie uznał z początku nowy rząd, za co do Koszerska, który trzymał oddawna [7]), wielki książę Zygmunt dodał mu Trościanicę [8]), a król Władysław potwierdził mu posiadanie Ratna z okręgiem dodając do tego Krośniczyn; w 1433 r. *kniaź Sanguszko* (dux Sanguschco) zeznaje, że otrzymał od króla w dzierżenie dobra Ratno z okręgiem, a ze względu na spustoszenie takowego, w drodze szczególnej łaski Krośniczyn, należący (poprzednio) do *synów nieboszczyka kniazia Hurki jego* (Sanguszki) *synowców* [9]). Uległość kn. Sanguszki trwała niedługo i polityka w. ks. Zygmunta, który prześladował kniaziów zmusiła go do przystąpienia do Szwitrigajły; w 1438 r. spotykamy go już przy boku Szwitrigajły, który na świadectwo „wiernego sobie *kniazia Sendiuszko,*" przyjmuje w poddaństwo wychodźcę ziemi Siewierskiej Bohusza Owerkicza Timocha [10]). Zbiegostwo do Szwitrigajły pozbawiło Sanguszkę Ratna, na który celem odzyskania takowego uczynił napad. Na skutek tego król w 1441 r., ze względu na bunt *kn. Sanguszki*, jego rozboje, zasadzki, napad na Ratno i zabicie tamże burgrabiego królewskiego, odbiera mu okrąg Koszerski, który dotąd trzymał i nadaje takowy Dersławowi z Rytwian staroście Chełmskiemu [11]). Wyzutemu z posiadłości kniaziowi nie pozostawało nic innego jak ukorzyć się przed władzą; więc po wyniesieniu królewicza Kazimierza na wielkie księstwo Litewskie, przybyli do niego *kniaziowie Sanguszkowicze* (prawdopodobnie kniaź Sanguszko z synami) z kniaziami i bojarami Wołyńskimi i złożywszy hołd towarzyszyli mu do Wilna [12]). Wielki książę Kazimierz powrócił *kn. Sanguszce* dobra; w 1443 r. zawiadomił mieszkańców Ratna i Wetły, iż nadał te miejscowości *kniaziowi Sanguszku* jako jego ojcowiznę [13]), następnie przydał mu sioła Korostycze, Oleszkowicze i Szczosławicze przyległe do Trościanicy w pow. Kamienieckim [14]), oraz dwa sioła w Brzeskiem [15]). Jeszcze w 1454 r. *kniaź Sanguszko Fedkowicz, jako stryj (diadia) kniazia Semena Romanowicza Kobryńskiego,* świadek przy zapisie tegoż małżonce [16]). Wkrótce potem umarł. Ród *kniazia Sanguszka Feo-*

---

[1]) Ród Gedimina 37. [2]) Niesiecki IX 409. [3]) Miłoradowicz, Lubecz 37. [4]) Ród Gedimina str. 119—120. [5]) Patrz niżej. [6]) Arch. Sborn. I str. 46—126, specyalnie str. 75 [7]) Patrz niżej. [8]) Tamże. [9]) Akt. Istor. Suppl. I 518, Ar. Sł. I 32. [10]) A. Z. R. I d. 37. [11]) Ar. Sł. I 36—37. [12]) Bychowca, Kronika 51. [13]) Ar. Sł. I 38—39. [14]) Z. 3 k. 65 (Ar. Sł. III 2—3). [15]) Z. 3 k. 1 (Ar. Sł. III 3). [16]) P. 28 k. 29 (Ar. Sł. III 10).

dorowicza wpisany do sinodika Kiewopieczerskiej ławry [1]. Za życia zapisał *kniaź Sanguszko żonie swej Hance* sioła: Trościanicę, Dziesiuchicze, Nujno, Hrabów, Berezów i monaster Milcze [2], a w 1463 *kniahinia Sanguszkowa* otrzymuje przywilej na trzymanie jako wdowa Trościanicy, która potem ma przejść na jej dzieci [3]. Umarła krótko przed 1475 r. w którym król, wzamian za Trościanicę w powiecie Kamienieckim, nadaną przez wielkiego księcia Zygmunta *nieboszczykowi kniaziowi Sanguszku*, którą po nim trzymała do śmierci *jego wdowa*, a którą obecnie król wziął na siebie, nadaje *synom jej* (kniahini Sanguszkowej) *kniaziom Aleksandrowi i Michałowi*, Soszno w Brzeskim, oraz Chwalimicze, Zajeczyce i Szyszkowicze we Włodzimierskim powiatach, na tych samych prawach, na jakich ojcu ich *kniaziowi Sanguszku* nadał Trościanicę wielki książę Zygmunt [4].

Synów kniazia Sanguszki znamy czterech, dwaj starsi Wasil i Iwan przestali żyć przed 1475 r., w którym występują tylko dwaj młodsi Aleksander i Michał [5].

Kniaź Wasil Sanguszkowicz, jako dzierżawca Bracławski z ramienia Szwitrigajły, w imieniu tego ostatniego, wydaje w Grudniu 1443 r. list w sprawie ziemian powiatu Bracławskiego, który Szwitrigajło w 1445 r. potwierdza [6].

Kniaź Iwan Sanguszkowicz, będzie to *Iwaszko Sanguszkowicz*, który około 1452 r. otrzymuje w Drohiczyńskiem majątek Marciszewo, poprzednio w dzierżeniu Włodimirców (mieszczan Włodzimierskich ?) [7]. Tenże *kniaź Iwan Sanguszkowicz* podpisany 1470 r. we Włodzimierzu jako świadek [8]. Z nadania 1508 r. na ziemię Smidyńską kniaziom Januszowi i Wasilowi Michałowiczom Sanguszkowiczom, dowiadujemy się, że ziemię tą w powiecie Włodzimierskim, nad rzeką Wiżwą, za króla Kazimierza trzymali, *stryj ich kniaź Iwan a potem ojciec kniaź Michał Sanguszkowicze* [9].

Kniaziowie Aleksander i Michał Sanguszkowicze są twórcami dwóch linii tego domu; pierwszy linii Koszyrsko-Niesuchoiżskiej, drugi tak zwanej Kowelskiej.

Linia Koszyrsko-Niesuchoiżska.

Kniaź Aleksander Sanguszkowicz od wielkiego księcia Kazimierza otrzymuje (1440—1446) przywilej na Łoszycę [10]. W latach 1446—1451 występuje obok Szwitrigajły, którego przywileje podpisywał jako świadek [11]. W 1454 r. *kn. Aleksander Sanguszkowicz* podpisany jako *brat kn. Semena Romanowicza Kobryńskiego* na zapisie tegoż małżonce swej [12]. Przez następne lat 20 o nim nie słychać. W tym czasie (około 1460 lub 1480), sprawował krótko urząd starosty Włodzimierskiego, który król Kazimierz zjechawszy z królową do Włodzimierza osobiście mu powierzył [13]; w akcie rozgraniczenia Swiniuch z 1513 r. kniaź Andrzej Aleksandrowicz Sanguszkowicz starosta Włodzimierski wzmiankuje, że majątek ten trzymał ojciec jego *kniaź Aleksander Sanguszkowicz* będąc *starostą Włodzimierskim* [14]. W 1475 r. kniaź Aleksander wspólnie z bratem Michałem otrzymali wzamian za Trościanicę, którą krol wziął na siebie, Soszno w Brzeskiem, Chwalimicze, Zajeczyce i Szyszkowce w powiecie Włodzimierskim [15] i w tymże roku obaj bracia podzielili się temi dobrami w ten sposób, że *kniaź Aleksander Sanguszkowicz* wziął Soszno, Włodawę i Szumino a *kniaź Michał Sanguszkowicz* Chwalimicze, Tyszkowce, Zajeczyce i Wołkowicze, a nadto 100 kop groszy przypłaty od brata [16]. W tymże roku *kniaź Aleksander Sanguszkowicz* występując w sprawach kniaziów Zbarażskich, jako sędzia i świadek, wymieniony na pierwszem miejscu obok Michała Montowtowicza starosty Łuckiego i Olizara Sziłowicza marszałka ziemi Wołyńskiej, starosty

---

1) Rumiancow str. 580. 2) Z. 1 i 2 str. 182—183 (Ar. Sł. III 11). 3) Ar. Sł. III 11—12. 4) Z. 4 k. 70 (Ar. Sł. I 91—92). 5) Patrz wyżej. Kojałowicz wspomina o kniaziu Sanguszce na chrzcie Dymitrze synu Lubarta, który był w wielkiej wziętości u cesarza Paleologa w Konstantynopolu, od niego otrzymał w darze ułamek krzyża świętego i zmarłszy 1449 r. pochowanym został w Łucku (Kojałowicz, Herbarz, za nim Niesiecki VIII 235). Szczegół ten bałamutny odnosi się niezawodnie do samego Lubarta-Dymitra, który, jak wiadomo, miał stosunki z cesarzem Greckim (Ród Gedimina str. 73). 6) Z ksiąg grodzkich Latyczowskich, dr. Antonowicz, Hramoty str. 6—9. 7) Z. 3 k. 55; wydawca Ar. Sł. III 9, mylnie tłómaczy dokument, upatrując w nim nadanie Drohiczyna. 8) Ar. Sł. I 65. 9) Patrz niżej. (P. 28 k. 62, dr. Ar. Sł. III 61—63). 10) Ar. Sł. I 43. 11) Tamże 48 i patrz wyżej str. 19. 12) P. 28 k. 29 (Ar. Sł. III 10). 13) Zr. dziej. VI 6. 14) Z. 22 k. 21 (Ar. Sł. III 104—105). 15) Patrz wyżej. 16) Nowe 89 k. 265 (Ar. Sł. III 14).

Włodzimierskiego [1]). W 1482 r. *kniaź Aleksander Sanguszkowicz* nabył od Ceceniowskich Ceceniowce i Bajmakowce na Słuczy [2]). W tym czasie został starostą Krzemienieckim; w 1484 r. *kniaź Aleksander Sanguszkowicz starosta Krzemieniecki* nabył od tychże Ceceniowskich Nowosielec za 60 kop groszy [3]). Król Kazimierz nadał *kniaziowi Aleksandrowi Sanguszkowiczowi* w 1486 r. 20 kop groszy z myta Łuckiego [4]), w 1488 r. dwa razy po 10 kop groszy z karczem Brzeskich [5]), oraz 10 kop groszy z myta Łuckiego [6]), a w 1489 r. 15 kop groszy z myta Łuckiego [7]) i temuż *kniaziowi Aleksandrowi Sanguszkowiczowi namiestnikowi Krzemienieckiemu* 20 kop groszy z myta Łuckiego [8]). Około 1490 r., prawdopodobnie z powodu podeszłego wieku, ustąpił z namiestnictwa Krzemienieckiego na którym to urzędzie w następnym roku spotykamy już kogo innego [9]). W 1491 r. *kniaź Aleksander Sanguszkowicz* pozwany przez Ceceniowskich o Nowosielce, dowiódł, że nabył ten majątek od nich za 60 kop groszy; w sprawie tej jednym z sędziów kniaź Andrzej Michałowicz (Czartoryjski) namiestnik Krzemieniecki [10]). Kn. Aleksander umarł wkrótce po 1491 r. Miał co najmniej dwie żony: pierwsza była matką Andrzeja, który nazwany *pasierbem* drugiej [11]), a prawdopodobnie i starszego Michała. Druga była wdową po Andrzeju Wołotowiczu, który jej zapisał 600 kop groszy na Zwiniaczu, ona zaś z tego odpisała 300 kop pasierbowi swemu kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi, a drugie 300 kop siostrzenicy swej kniahini Jurjowej Czetwertyńskiej, co się okazuje z przywileju 1500 r., którym król zezwala *kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi namiestnikowi Krzemienieckiemu*, spłacić kniahinię Jurjowę i objąć Zwiniacz w posiadanie [12]).

Wymienieni dwaj synowie kniazia Aleksandra, są twórcami dwóch gałęzi, Michał—Koszyrskiej, Andrzej—Niesuchoiżskiej.

Gałęż Niesuchoiżska.

Kniaż Andrzej Aleksandrowicz Sanguszkowicz, syn, niezawodnie młodszy, kniazia Aleksandra Sanguszkowicza występuje po raz pierwszy [13]) 1494 r.; w tym roku na prośbę *kniazia Andrzeja Aleksandrowicza*, wielki książę Aleksander uwalnia poddanych Dolskich od robót koło zamku i mostu Łuckiego [14]). Zostawszy namiestnikiem Krzemienieckim *kniaź Andrzej Aleksandrowicz Sanguszkowicz namiestnik Krzemieniecki* otrzymuje przywileje: 1498 r. na Serniki z przysiołkiem Kniahinynem [15]), a 1500 r. na Zwiniacz [16]). Po wzięciu do niewoli kniazia Konstantego Ostrogskiego, król powierzył mu 1500 r. namiestnictwo Bracławskie i Winnickie i zarząd dóbr kniazia Konstantego, wskutek czego król w 1501 r. poleca *namiestnikowi Bracławskiemu i Winnickiemu kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi* aby ziemian, mieszczan i ludzi Połońskich nie zmuszał do nowej służby, lecz pozostawił ich przy tych powinnościach do jakich byli obowiązani za czasów kniaziów Konstantego i Michała Ostrogskich [17]). Namiestnictwo Bracławskie i Winnickie sprawował krótko i chwilowo, poczem występuje bez tytułu urzędu. W 1502 r. nastąpił dział dóbr między *kn. Andrzejem Aleksandrowiczem Sanguszkowiczem a bratową (niewiastką) jego kniahinią Michałową Aleksandrowicza Sanguszkowicza i synem jej kniaziem Andrzejem Michałowiczem*, włością Koszerską, oraz majątkami ojczystymi i dziedzicznymi. Pierwsza podzieloną została na dwie połowy, z których jedna z Koszyrem, Miezowem, Rzeczycą, Kruhilem, Tupałami i Horodelcem, dostała się kniahini Michałowej i jej synowi, a druga, którą składały Niesuchoiże, oraz sioła Hrabowo, Synowo, Berezowo i Torhowiszcze—kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi. Majątki ojczyste i dziedziczne: Kamień, Mostyszcza, Bużkowicze, Woryszcze, Łysow, Dubiszcze, Serechowicze, Dorohatesz, monaster Sw. Michała we Włodzimierzu, Soszno, Szumin, Widert, Korolewa-broda na Woli, podzielono po połowie [18]). W Październiku tegoż (1502) roku *namiestnik Krzemieniecki kniaź Andrzej Aleksandrowicz San-*

---

[1]) Woł. 6 k. 236, 236 od. i 247 (Ar. Sł. I 69 i 71). [2]) Ar. Sł. I 63 z mylnie oznaczoną datą na 1467 r. [3]) Ar. Sł. I 64. [4]) Z. 4 k. 28 od. (Ar. Sł. III 19). [5]) Z. 4 k. 64 od. (Ar. Sł. III 20). [6]) Z. 4 k. 62 od. (Ar. Sł. III 21). [7]) Z. 4 k. 81 od. (Ar. Sł. III 21—22). [8]) Z. 4 k. 77 od. (Ar. Sł. III 22). [9]) Patrz niżej. [10]) Ar. Sł. I 94—95. [11]) Patrz niżej. [12]) Ar. Sł. I 119—120. [13]) Wprawdzie w 1489 r. występuje *kniaź Andrzej namiestnik Bracławski.* (Z. 4 k. 80, dr. Ar. Sł. III 21—22), szczegół ten jednak odnosi się prędzej do współcześnie żyjącego kniazia Aleksandra Michałowicza Czartoryskiego. [14]) Ar. Sł. III 26. [15]) Z. 6 str. 217 (Ar. Sł. III 28). [16]) Patrz wyżej. [17]) Ar. Sł. I 146. [18]) Tamże 147—149.

guszkowicz, otrzymuje potwierdzenie przywileju na Serniki z Kniahinynem [1]. Widocznie więc urząd namiestnika Krzemienieckiego, choć tytułu używał nie stale, piastował 1490—1502, w ostatnim jednak roku zastąpionym został na tym urzędzie przez Lwa Bohowitynowicza [2]. *Kn. Andrzej Aleksandrowicz Sanguszkowicz* nabywa na początku 1503 r. Dolsk od Łamanowych [3]; w tymże roku król pozywa go przed sąd starosty Łuckiego, w sprawie z Muszatyczem o grunta Szklinieckie [4], która sprawa nie była jeszcze ukończoną w 1513 r. [5]. W 1505 r. *kn. Andrzej Aleksandrowicz i Andrzej Michałowicz Sanguszkowicze* zeznają przed królem o dokonanym dziale majątkowym [6]. Jako zarządzający dobrami (szwagra swego), pozostającego w niewoli kniazia Konstantego Ostrogskiego, *kniaź Andrzej Aleksandrowicz* odgraniczał w 1506 r. dobra Ostrogskie od Zasławskich [7]. W latach 1506—1507 procesował się z panią Stanisławową Bartoszewicza, właścicielką Rastowa [8], zaś 1507—1508 zakończył kupno Dolska, otrzymawszy od Łamanowicza pokwitowanie z zapłaty za poddanych i obietnicę obrony w razie jakichkolwiek pretensyi do Dolska [9]. Na początku 1508 r. mianowany namiestnikiem Włodzimierskim; już 28 Lutego t. r. król pisał do *namiestnika Włodzimierskiego kniazia Andrzeja Aleksandrowicza Sanguszkowicza* [10] i w tymże czasie wyznaczył go do komissyi mającej odgraniczyć ziemie Wołyńską i Podolską od Korony [11]. W tymże roku aktem z dnia 26 Maja 1508 r. król pozwala *kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi Sanguszkowiczowi* spłacić wdowie ostatniego starosty pani Fedorowej Januszewicza summę zastawną 600 złotych czerwonych i 400 kop groszy i wziąść w zastaw zamek Włodzimierski z siołami: Litowiż, Turzysk, Bobły, Sielce, Sołowicze, Smidyn i Swiniuchy [12]; tranzakcya ta nie doszła jednak do skutku. W Lipcu 1508 r. król zleca *staroście Włodzimierskiemu kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi Sanguszkowiczowi*, aby strzegł granic przed kniaziem Hlińskim [13]. W następnym roku tenże starosta ma sprawę z kniaziem Iwanem Wasilewiczem Kurcewiczem o jezioro Oswiatoje [14] i otrzymuje przywilej na danników Kryczewiczów we włości Mielnickiej [15]. W latach 1510—1511, król kilkakrotnie pisał do niego w różnych sprawach [16]. W 1511 r. *kniaź Andrzej Aleksandrowicz i synowiec jego kniaź Andrzej Michałowicz Sanguszkowicze*, upominają się u *kniazia Michała Sanguszkowicza i jego synów kniaziów Janusza i Wasila* o dobra dotąd niepodzielone, mianowicie: Milanowicze, Nujno, Paryduby, Klewiecko, Kliczkowicze, Ziłowo i Turowicze [17]. W 1512 r. *kniaź Andrzej Aleksandrowicz* otrzymuje potwierdzenie kupna Dolska [18] i pozwolenie zbudowania domu na zamku Włodzimierskim [19]. W tymże roku król zleca mu odgraniczyć Swiniuchy, należące do pisarza Michała Wasilewicza, od innych dóbr [20], co kniaź uskutecznia w następnym roku [21]. W 1513 roku otrzymuje ponowne potwierdzenie kupna Dolska [22] i nabywa miejsce cerkiewne we Włodzimierzu [23], co król w następnym roku potwierdza [24]. W 1514 r. *kn. Andrzej Aleksandrowicz Sanguszkowicz starosta Włodzimierski* otrzymuje przywilej na Hubajewicze i Lipie we włości Turzyskiej [25], oraz potwierdzenie daniny Kryczewicz i Kaplinosów [26]. W 1517 roku król zezwala mu być przybranym za syna przez Jacka Zubowicza i odziedziczyć spadek po nim [27]. W Listopadzie tegoż roku król nadaje temuż staroście Włodzimierskiemu dobra Turzysk, Bobły, Sielec i Sołowicze *po śmierci syna jego kniazia Romana starosty Bracławskiego i Winnickiego*, który w tymże roku poległ w bitwie z Tatarami i potwierdza mu ponownie posiadanie dóbr Hubajewicze i Lipie, pierwotny przywilej na które uległ zniszczeniu przy pożarze Niesuchoiż [28]. W 1518 r. pozwany przez Swirszczowskiego o Dolsk [29]. W 1520 r. przejmuje na siebie zastaw Rastowa [30]. W następnym roku zawiera umowę ze Staweckim co do zamiany dworu we Włodzimierzu [31], i nabywa (część) majątek Lipie od Mikowicza [32]. W Marcu 1522 roku żyjący wówczas seniorowie domu Sanguszkowiczów *kniaziowie Andrzej Aleksandro-*

---

[1]) Z. 6 str. 427 (Ar. Sł. III 32). [2]) Z. 6 str. 412—413. [3]) Ar. Sł. III 33. [4]) Tamże I 126—127. [5])
Tamże III 99—100. [6]) Tamże I 150. [7]) Z. 6 str. 483 (Sł. Ar. III 36). [8]) Ar. Sł. III 38—39. [9]) Tamże
36, 47. [10]) Tamże 41 i 54. [11]) Tamże 54. [12]) Z. 8 k. 291 od. [13]) Z. 8 k. 211—212 (Ar. Sł. III 56—57). [13])
Ar. Sł. III 60—61. [14]) Tamże 68—69. [15]) Z. 8 k. 329 (Ar. Sł. III 71). [16]) Ar. Sł. III 79, 89. [17]) S. 2 k.
122 od. (Ar. Sł. III 90—91). [18]) Z. 7 k. 552 str. 1101 i ten sam dokum. Z. 9 d. 34 k. 29 (Ar. Sł. III 93—94).
[19]) Ar. Sł. III 100. [20]) Z. 22 k. 20 od. 21 (Ar. Sł. III 101). [21]) Z. 22 k. 21 (Ar. Sł. III 104—105). [22]) Ar. Sł.
III 101. [23]) Tamże 103—104. [24]) Tamże 106—107. [25]) Tamże 107. [26]) Tamże 108—109. [27]) Tamże 156.
[28]) Tamże 161. [29]) S. 2 k. 261 (Ar. Sł. III 179). [30]) Ar. Sł. III 198. [31]) Tamże 207—208. [32]) Tamże 209.

wicz starosta Włodzimierski, Wasil Michałowicz i Andrzej Michałowicz marszałek hospodarski, zapozwali pana Wacława Kostewicza marszałka hospodarskiego o majątki: Hruszowę, Czerewaczyce, Kotelnią, Tryszki i Bieszki jako blizkość swą [1]), a również o Kobryń i Prużany [2]) i uzyskują wyrok, którym król w Lipcu t. r. nakazuje Kostewiczowi oddać dobra Kobryńskie, Hruszowę i Czerewaczyce w posiadanie kniaziów Sanguszkowiczów z powodu blizkości ich do tych dóbr [3]). W tymże roku kn. Sanguszkowicze wprowadzeni zostali w posiadanie tych dóbr, albowiem d. 5 Listopada 1522 r. król wybierając się z Litwy do Korony, nakazuje im, aby w Hruszowej i Czerewaczycach przygotowali stacye i poprawili mosty [4]), a następnego dnia dobra te ostatecznie kniaziom Sanguszkowiczom przysądza, a to na zasadzie, że na tych dobrach kniahinia Semenowa (Kobryńska) Julianna, miała ubezpieczony posag swój 1000 kop groszy, który zapisała córce swej Annie żonie Kostewicza, *siostrze kniaziów Sanguszkowiczów*, która umarła bezpotomnie [5]). Kniaziowie Sanguszkowicze władali Hruszową i Czerewaczycami sześć lat, w ciągu których król na początku 1523 r. nakazywał kniaziom Sanguszkowiczom, aby bojarom Kobryńskim krzywd nie wyrządzali [6]). W 1524 r. król zleca *kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi marszałkowi ziemi Wołyńskiej, staroście Włodzimierskiemu i kniaziowi Andrzejowi Michałowiczowi marszałkowi hospodarskiemu — Sanguszkowiczom*, aby *kniaziowi Wasilowi Michałowiczowi Sanguszkowiczowi* wyznaczyli nowy dział w Hruszowej i Czerewaczycach [7]) i podobne zlecenie wydzielenia części równej w Hruszowej i Horodku *kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi*, daje w następnym roku kniaziowi Andrzejowi Michałowiczowi [8]). W 1526 r. król wzywa *kniazia Wasila Michałowicza*, aby *kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi* zwrócił zboże zabrane z części jego Czerewaczyc [9]), a w 1527 r. ponownie nakazuje kniaziowi Andrzejowi Michałowiczowi dokonanie działu w Horodku i Hruszowej z kniaziem Andrzejem Aleksandrowiczem i synem jego Fedorem [10]). W tymże roku król nakazuje staroście Kobryńskiemu, marszałkowi swemu Wacławowi Kostewiczowi, aby *kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi i synowi jego kniaziowi Fedorowi*, zwrócił młyn należący do Hruszowej i Czerewaczyc [11]). Już w 1523 roku królowa Bona wystąpiła z pretensyami do dóbr Kobryńskich, przysądzonych kniaziom Sanguszkowiczom [12]). O summę na tych dobrach pozywał również wymienionych kniaziów Sanguszkowiczów w 1524 r., biskup Paweł Holszański [13]). Sprawa z królową Boną odłożona najprzód [14]), zakończyła się niefortunnie dla kniaziów Sanguszkowiczów, albowiem wyrokiem z 7 Grudnia 1529 r., król Hruszowę i Czerewaczyce królowej Bonie przysądził, z obowiązkiem spłacenia kniaziom Sanguszkowiczom 1000 kop groszy (które oni byli wypłacili kniaziowi Holszańskiemu) [15]). Na samym początku tej sprawy kniaź Andrzej Aleksandrowicz pozostając starostą Włodzimierskim, mianowany (w Kwietniu 1522 r.) marszałkiem ziemi Wołyńskiej; już 21 Maja 1522 r. *kniaź Andrzej Aleksandrowicz marszałek ziemi Wołyńskiej, starosta Włodzimierski i kniaź Wasil Michałowicz Sanguszkowicze*, zawierają ugodę co do krzywd obustronnych i zamiany monasteru w Mielcu [16]). Tenże marszałek ziemi Wołyńskiej ma w tym roku sprawy z Jenkowiczem o granice [17]) i ze Święcickim o wykupno Dolska [18]), która to sprawa ciągnęła się długo; prowadził ją następnie syn kniazia Andrzeja, kniaź Fedor [19]). W 1523 roku, na skutek skargi kniazia Andrzeja Aleksandrowicza, król upomina władykę Łuckiego, aby nie uzurpował dochodów marszałkostwa Wołyńskiego [20]). W tymże roku *kniaź Andrzej Michałowicz marszałek hospodarski i stryj jego kniaź Andrzej Aleksandrowicz marszałek ziemi Wołyńskiej, starosta Włodzimierski*, uczynili zamianę dóbr; pierwszy ustąpił części swe w majątkach Bużkowicze, Czercze i Łukowicze, a wziął Jeble (Ołble) [21]). W 1524 r. kn. Andrzej pozwany o różne krzywdy przez Łastowicza [22]) i wspólnie z synem kn. Fedorem przez *kn. Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza marszałka hospodarskiego* [23]). Gdy Żubowicz zubożawszy nie mógł dotrzymać przyrzeczonej (1517 r. patrz wyżej) adoptacyi, *kniaź Andrzej z synem kniaziem Fedorem* nabywają od niego

---

1) Ar. Sł. III 223—224. 2) Tamże 225. 3) Tamże 234. 4) Tamże 239. 5) Z. 11 k. 104 d. 139 i k. 85 d. 115 (Ar. Sł. III 240—241). 6) Z. 11 k. 107 od. d. 143 (Ar. Sł. III 246). 7) Ar. Sł. III 267. 8) Tamże 270. 9) Tamże 279—280. 10) Tamże 301--303. 11) Tamże 306. 12) Z. 11 k. 109 d. 146 (Ar. Sł. III 251—2). 13) Z. 14 d. 280 k. 85 od. (Ar. Sł. III 264). 14) Z 15 k. 27 od. (Ar. Sł. III 333—334). 15) Ar. Sł. III 337—339, także Z. 15 k. 40 od. d. 51. 16) Ar. Sł. III 231—2. 17) Tamże 236. 18) Tamże 241. 19) Patrz niżej. 20) Ar. Sł. III 248. 21) Tamże 256—257. 22) Z. 14 k. 43 od. d. 83 (Ar. Sł. III 258). 23) Z. 14 d. 155 k. 54 od. (Ar. Sł. III 260).

w 1525 r. za 250 kop groszy dobra Zalesce i Tohaczyn [1]), a zaspokoiwszy pretensye Serbina do Tohaczyna [2]), otrzymują obadwaj zatwierdzenie kupna tych dóbr [3]). Sprawa z Serbinem toczyła się jednak jeszcze w 1527 r [4]). Długą sprawę prowadził kniaź Andrzej w latach 1525—1526 ze starostą Łuckim kniaziem Fedorem Michałowiczem Czartoryskim o różne krzywdy i przywłaszczenie dochodów marszałkostwa Wołyńskiego, za co nawet król przysądził kniaziowi Andrzejowi na kniaziu Fedorze dobra Sielec i odjąwszy temu ostatniemu mostowe Łuckie, przyznał takowe kniaziowi Andrzejowi, jako należące do marszałkostwa Wołyńskiego [5]). Czując się starym kniaź Andrzej prosił króla o pozwolenie *synowi jego kniaziowi Fedorowi*, zastępowania go na urzędzie marszałka ziemi Wołyńskiej, na co król, okólnikiem adresowanym 16 Czerwca 1525 r. do ziemian Wołyńskich, zezwala [6]). W sprawie kniazia Andrzeja Aleksandrowicza z kniaziem Andrzejem Michałowiczem o krzywdy obustronne, król nakazuje 1526 r. nie oddawać w posiadanie kniaziowi Andrzejowi Michałowiczowi dóbr Połonki, należących do kniazia Andrzeja Aleksandrowicza [7]), oraz nie sądzić ich bez obecności sędziów obustronnych [8]). W tymże roku wytoczyli mu sprawę Szyszkinowie-Staweccy o granice między Turzyskiem, Rastowem i Stawkiem, która trwała jeszcze w 1531 r. [9]). Według popisu ziemskiego 1528 r., ma kniaź Andrzej Aleksandrowicz stawić do służby wojskowej 42 konie [10]). W tymże roku kniaź Andrzej Aleksandrowicz nabywa Kustyn od Szembela [11]) i odnawia zastawę Rastowa, biorąc takową od Hlebowicza [12]). W 1529 r. pozwany został w sprawie Święcickiego o Dolsk, która trwała 1529—1530 [13]). W 1530 r. wznowioną została sprawa *kniazia Andrzeja Aleksandrowicza i syna jego Fedora* z kniaziem Fedorem Michałowiczem Czartoryskim starostą Łuckim o różne krzywdy [14]), oraz toczyły się podobne sprawy kniazia Andrzeja z Saczkowiczem [15]) i Janczyńskimi [16]). W Marcu 1531 r. *kniaź Andrzej Aleksandrowicz Sanguszkowicz marszałek ziemi Wołyńskiej i starosta Włodzimierski* nabywa Kulczyn [17]). W tymże roku zrezygnował ze starostwa Włodzimierskiego, na które 21 Sierpnia 1531 r. mianowany syn jego kniaź Fedor Andrejewicz Sanguszkowicz [18]). Już kilka dni przedtem (18 Sierpnia) *kniaź Andrzej Aleksandrowicz Sanguszkowicz marszałek ziemi Wołyńskiej i syn jego kniaź Fedor starosta Włodzimierski* mają sprawę o świeżo nabyty Kulczyn [19]). Odtąd mało wzmianek o kniaziu Andrzeju, który prawdopodobnie z powodu starości usunął się od sprawowania urzędu (do zastępowania go na którym syn był upoważniony od 1525 r.) i zawiadywania dobrami. W Sierpniu 1533 r. król uniwersał swój, wzywający do gotowości dla dania odporu Tatarom, adresował do *marszałka ziemi Wołyńskiej kniazia Andrzeja Aleksandrowicza Sanguszkowicza, syna jego starosty Włodzimierskiego kniazia Fedora,* a także do kniaziów, panów, kniahiń, pań, wdów, ziemian i dworzan władających dobrami w powiecie Włodzimierskim [20]). W kilka dni potem król zlecał *marszałkowi ziemi Wołyńskiej kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi i synowi jego staroście Włodzimierskiemu Sanguszkowiczom,* aby wymierzyli sprawiedliwość Onoszkowiczowi z kniaziem Koziką [21]). Dnia 20 Marca 1534 r. król listem adresowanym do *marszałka ziemi Wołyńskiej kniazia Andrzeja Aleksandrowicza Sanguszkowicza i syna jego kniazia Fedora starosty Włodzimierskiego* zaleca im, aby nie przyswajali sobie praw sądu nad mieszczanami Włodzimierskiemi, oraz dochodów miejskich [22]). Jeszcze w Kwietniu 1534 r. *kniaź Andrzej Aleksandrowicz Sanguszkowicz marszałek ziemi Wołyńskiej* wydawał wyrok w sprawie Onoszkowicza z Zadybskimi [23]). Śmierć jego nastąpiła widocznie w drugiej połowie 1534 r., albowiem kniaź Fedor Andrejewicz Sanguszkowicz starosta Włodzimierski, mianowany 30 Stycznia 1535 r. marszałkiem ziemi Wołyńskiej na prawach, na jakich urząd ten trzymał *ojciec jego nieboszczyk kniaź Andrzej Aleksandrowicz* [24]).

---

[1]) Ar. Sł. III 268. [2]) Tamże 273, 279. [3]) Z. 12 k. 252 od.—253 d. 505 (Ar. Sł. III 276—277). [4]) Ar. Sł. III 316, 328. [5]) Tamże 271—272, 280—281 (Z. 14 d. 25 k. 25 k. 7, dr. A. Z. R. II 134—135), 283—4, 286, 288, 291—2, 294, 295). [6]) Z. 12 k. 247 od. d. 499 (dr. Ar. Sł. III 274 i A. J. Z. R. I 67—68). [7]) Ar. Sł. III 307—308. [8]) Z. 14 d. 756 k. 305—306 (Ar. Sł. III 308—310). [9]) Ar. Sł. III 310 (Z. 14 d. 795 k. 329), 314, 317, 318, 319 (Z. 14 k. 329 od.—330 od., dr. A. J. Z. R. II 136) 320, 341, 350, 358, 371. [10]) Ar. Sł. III 323. [11]) Tamże 327. [12]) Tamże 332, 339, 366. [13]) Tamże 356, 357—358 (Z. 23 k. 14 d. 22) 361, 369—370. [14]) Tamże 359—360. [15]) Z. 7 k. 633/1255—6 (Ar. Sł. III 363—364). [16]) Ar. Sł. III 365. [17]) Tamże 375. [18]) Z. 17 k. 107 od. 108/161 (Ar. Sł. III 389—390). [19]) Ar. Sł. III 388. [20]) Tamże 420—421. [21]) Z. 17 k. 391 od. 392/402 (Ar. Sł. III 431—432). [22]) Ar. J. Cz. V T. I 32—33. [23]) Ar. Sł. III 462. [24]) Tamże IV 1/2.

Żona kniazia Andrzeja, podobno na imię Marya, była siostrą kniazia Konstantego Ostrogskiego, co się okazuje z tego, że kniaź Konstanty syna jej Romana, nazywa *„siostrzeńcem"*, jej córki, nazywają go *„wujem"*, on zaś mężów ich *„zięciami"* [1]). Urodziła mężowi dwóch wzmiankowanych synów kniaziów Romana i Fedora oraz siedem córek.

Zofia Andrejewna, żona kniazia Fedora Iwanowicza Zasławskiego dzierżawcy Orszańskiego, którego w 1508 r. kniaź Konstanty Ostrogski nazywa *zięciem* [2]). *Kniahinia Fedorowa Iwanowicza Żesławska Zofia Andrejewna* występuje następnie 1532—1540 r. [3]).

N. N. Andrejewna, żona kniazia Fedora Michałowicza Czartoryskiego starosty Łuckiego, którego kniaź Konstanty Ostrogski nazywa również *zięciem* [4]). Jego synów kniaziów Aleksandra i Iwana Fedorowiczów Czartoryskich, kniaź Fedor Andrejewicz Sanguszkowicz w testamencie swym 1547 r. nazywa *siostrzeńcami* [5]).

Marya Andrejewna, żona kniazia Jurja Iwanowicza Holszańsko-Dubrowickiego, także pod r. 1522 nazwanego *zięciem* przez kniazia Konstantego Ostrogskiego [6]). Wyraźnie nazwana córką kniazia Andrzeja Aleksandrowicza, sama zwie kniazia Konstantego Ostrogskiego — *wujem*, jako wdowa występuje 1537—1551 r. [7]).

Fedora Andrejewna, żona Michała Bohuszewicza Bohowitynowicza (zwykle Bohusz Bohowitynowicz) podskarbiego ziemskiego i marszałka hospodarskiego, którego kniaź Konstanty Ostrogski nazywa pod r. 1522 również *zięciem* [8]). Michał Bohusz Bohowitynowicz podskarbi ziemski w. ks. Lit., marszałek i pisarz hospodarski, starosta Słonimski i Kamieniecki, spisując 12 Listopada 1529 r. testament, potwierdza swój poprzedni zapis *żonie Fedce* na 1000 kop groszy, które ubezpiecza na Jablicznie, Sławatyczach i Dołgobrodach, nazywa kniazia Fedora Sanguszkowicza starościca Włodzimierskiego—*szwagrem* i wspomina o córkach Hannie, Fedorze i Juliannie [9]). W 1532 r. król oswobadza podskarbinę *panią Bohuszowę Bohowitynowicza Fedię* od zapłaty summy, którą nieboszczyk jej małżonek pozostał winien skarbowi [10]). Taż Fedora w sprawie kniazia Fedora Andrejewicza Sanguszkowicza 1538 r. z Hrynkiem Krzywym, nazwana *siostrą* kniazia Fedora [11]). W 1538 r. król zleca kniaziowi Fedorowi Sanguszkowiczowi, aby w sprawie *siostry swej podskarbinej ziemskiej pani Bohuszowej Bohowitynowicza* z Wojną i Iwanem Bohuszewiczami Bohowitynowiczami, o nieprawne wydanie córki za Stanisława Tenczyńskiego, zachowywał się biernie [12]). W 1543 r. *pani Bohuszowa Bohowitynowicza podskarbina ziemska Fedora Andrejewna Sanguszkowicza* ma sprawę z Jenkowiczem o zabranie mu sianożęci [13]) a w 1546 r. *podskarbina ziemska, marszałkowa i pisarzowa, starościna Słonimska i Kamieniecka pani Bohuszowa Bohowitynowicza — Fedia*, pozwana przez wojewodę Kijowskiego, dzierżawcę Ostreckiego kniazia Fedora Hlebowicza Prońskiego i żonę jego, córkę swą kniahinię Fedorę Bohuszównę, o niesłuszne oddanie dóbr przypadających do równego działu, starszej córce Hannie, wydając ją za Stanisława Tenczyńskiego [14]). W 1547 r. Iwan Hornostaj marszałek dworny, podskarbi ziemski, pisarz i t. d. zeznaje, że otrzymał od kniazia Fedora Sanguszkowicza przywileje na Swiniarzyn, który mu postąpiła *pani Bohuszowa Bohowitynowicza podskarbina ziemska—Fedia Andrejewna*, wydając córkę swą Juliannę za syna jego Iwana [15]). *Pani Bohuszowa Bohowitynowicza podskarbina ziemska Fedia Andrejewna* podpisała 1547 r. testament brata swego kniazia Fedora Sanguszkowicza [16]). W 1555 r. procesuje się z kniahinią Mikołajową Zbarażską Hanną Deszpotówną, o dług pierwszego męża tej ostatniej kniazia Fedora Sanguszkowicza [17]), a w 1557 r. czyni darowiznę zamku Żukowa i dworu Jarosławicz córce swej kniahini Prońskiej [18]).

Wasilisa Andrejewna żona kniazia Andrzeja Semenowicza (Druckiego) Sokolińskiego, występuje 1548—1558 r. już jako wdowa [19]). Opiece jej *kniahini Andrzejowej Sokolińskiej*, poleca kniahinia Mikołajowa Zbarażska 1-o voto Fedorowa Sanguszkowicza, testamentem 1575 r. wnuczki swe, córki kniazia Romana Sanguszko-

---

[1]) Patrz wyżej str. 346 i niżej. [2]) A. Z. R. II 57. [3]) Patrz niżej art. Zasławski. [4]) Patrz wyżej str. 24—25. [5]) Patrz niżej. [6]) Źródła do dziejów II 428. [7]) Patrz wyżej str. 108—109. [8]) Źródła do dziejów II 428. [9]) Z. 29 k. 90—92 od. i Z. 31 k. 1 d. 1 (A. J. Z. R. I 75—77). [10]) Z. 17 k. 196/207. [11]) Z. 19 k. 85—86 (Ar. Sł. IV 23. [12]) Z. 20 k. 169—169 od. (Ar. Sł. IV 157—158). [13]) Ar. Sł. IV 323. [14]) Tamże 443—444, patrz wyżej str. 401. [15]) Ar. Sł. IV 534—535. [16]) Tamże 565. [17]) S. 53 k. 215. [18]) S. 36 k. 464, patrz wyżej str. 401. [19]) Patrz niżej art. Sokoliński.

wicza [1]). Umarła 1576—1577 r.; w sporządzonym 1578 r. rejestrze rzeczy kniahini Maryi z Holszańskich Kurbskiej wzmianka, że niektóre z nich dostały jej się *od ciotki nieboszczki kniahini Andrzejowej Sokolińskiej Wasilisy Sanguszkówny* [2]).

Helena Andrejewna żona kniazia Piotra Tymofiejewicza Mosalskiego. W 1536 r. kniaź Piotr Tymofiejewicz Mosalski i żona jego *Olena Andrejewna*, kwitują kniazia Fedora Sanguszkowicza z wypłacenia im po nieboszczyku kniaziu Andrzeju Aleksandrowiczu Sanguszkowiczu, ojcu Oleny, 100 kop groszy, pomimo, iż Olena za życia ojca kwotą 200 kop groszy, całkowicie wyposażoną została [3]). Owdowiawszy Olena wyszła powtórnie za Stanisława Skopa (prawdopodobnie sekretarza królewskiego, dzierżawcę Brasławskiego Stanisława Jakubowicza Skopa, który żył jeszcze 1551 r. [4]). W 1557 r. pani Stanisławowa Skopowa *Olena Sanguszkówna*, ma sprawę, w której stawał syn jej *kniaź* (Mosalski) [5]). Następnie powróciła do nazwiska pierwszego męża i w 1561 r. występuje jako *kniahinia Piotrowa Tymofiejew(icza) Mosalska, Olena Andrejewna Sanguszkówna* [6]).

Hanna Andrejewna żona Iwana Bohdanowicza Sapiehy (w końcu wojewody Podlaskiego i marszałka), otrzymała 5 Czerwca 1520 r. od męża zapis reformacyjny [7]). Sapieha popadłszy 1542 r. w niełaskę, pozbawiony urzędów i osadzony w więzieniu, otrzymał dopiero wolność za poręczeniem kniazia Fedora Andrejewicza Sanguszkowicza marszałka Wołyńskiej ziemi, oraz innych kniaziów i panów [8]), których król z tego poręczenia zwolnił 1544 r. [9]). Umarł wkrótce potem. Już jako wdowa *pani Iwanowa Sapieżyna Hanna Andrejewna Sanguszkowicza*, wspólnie z synami Iwanem, Michałem i Pawłem Iwanowiczami Sopeżyczami, otrzymuje 1546 r. przywilej na osadzenie miast, z prawem odbywania tam targów, w dobrach na rzece Moszczenicy [10]). *Anna z Sanguszkowiczów Sopeżyna* występuje następnie 1550—1561 r. w różnych sprawach Sapieżyńskich; umarła w 1561 r., pochowana w cerkwi Lejpuńskiej [11]).

Kniaź Roman Andrejewicz Sanguszkowicz za młodu pełnił służbę na dworze królewskim; na przywileju królewskim w Krakowie 1510 r. podpisany jako świadek: „*Duce Romano filio ducis Andreae Sanguszkowicz*" [12]). Następnie otrzymuje od króla 15 Września 1515 r. przywilej na Bobły, Sielec i Sołowicze [13]), o czem król zawiadamia jednocześnie starostę Włodzimierskiego kniazia Andrzeja Sanguszkowicza [14]), kniazia Konstantego Ostrogskiego [15]) i mieszczan Turzyskich [16]). Dnia 23 Stycznia 1516 r. król, na prośbę kniazia Konstantego Ostrogskiego, który zamki Bracław, Winnicę i Zwinogródkę, chce spuścić *siostrzeńcowi swemu kniaziowi Romanowi Andrejewicza Aleksandrowicza Sanguszkowicza*, temuż kniaziowi Romanowi udziela przywilej na trzymanie tych zamków [17]), oraz nadaje jednocześnie dwór Turzyski i potwierdza posiadanie Bobłów, Sielec i Sołowicz [18]), o czem zawiadamia mieszczan Turzyskich [19]), zlecając kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi Sanguszkowiczowi staroście Włodzimierskiemu, aby *synowi swemu kniaziowi Romanowi staroście Bracławskiemu i Winnickiemu* dał, stosownie do udzielonego mu przywileju, uwiązanie w Turzysk [20]). Kniaź Roman zginął w 1517 r. w bitwie z Tatarami, poczem 29 Listopada t. r., król nadaje kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi Sanguszkowiczowi staroście Włodzimierskiemu dobra Turzysk, Bobły, Sielec i Sołowicze *po śmierci syna jego kniazia Romana starosty Bracławskiego i Winnickiego, który poległ w tymże roku w bitwie z Tatarami* [21]), o czem król w rok potem zawiadamia kniazia Konstantego Ostrogskiego [22]).

Kniaź Fedor Andrejewicz Sanguszkowicz od roku 1524 zaczyna występować obok ojca [23]). Okólnikiem z dnia 16 Czerwca 1525 r. do ziemian Wołyńskich, król zawiadamia ich, iż na prośbę kniazia Andrzeja Aleksandrowicza Sanguszkowicza marszałka ziemi Wołyńskiej, starosty Włodzimierskiego, zezwala synowi jego kniaziowi Fedorowi zastępować go na urzędzie marszałkostwa ziemi Wołyńskiej [24]). W 1527 r. król nadaje *starościcowi Włodzimierskiemu kniaziowi Fedorowi* dobra Porsko i Podlozce [25]), wkrótce

---

[1]) Patrz niżej. [2]) Kurbski I 160. [3]) Ar. Sł. IV 35—36, patrz wyżej str. 250. [4]) S. 24 k. 89. [5]) S. 37 k. 79, patrz wyżej str. 250. [6]) Z. 41 k. 210 d. 169, patrz wyżej str. 250. [7]) Sapiehowie I 26. [8]) Tamże 30 [9]) Ar. Sł. IV 408—409. [10]) Z. 29 k. 96 od. d. 64 (Ar. Sł. IV 524). [11]) Sapiehowie I 31—33. [12]) Z. 8 k. 407. [13]) Z. 9 d. 455 (Ar. Sł. III 126). [14]) Z. 9 d. 458 k. 224/218 (Ar. Sł. III 126). [15]) Ar. Sł. III 127. [16]) Tamże 129. [17]) Z. 9 d. 306 (Ar. Sł. III 133—134). [18]) Z. 9 d. 208 k. 111/107 (Ar. Sł. III 134—135). [19]) Ar. Sł. III 136. [20]) Tamże. [21]) Tamże 161. [22]) Tamże 185. [23]) Patrz wyżej str. 426. [24]) Z. 12 k. 247 od. d. 499 (Ar. Sł. III 274, A. J. Z. R. I 67—68). [25]) Z. 14 d. 788 k. 325 od. (Ar. Sł. III 313).

jednak cofnął przywilej i przysądził te dobra Onoszkowiczom [1]), ale innym dokumentem pozostawił *starościca Włodzimierskiego kniazia Fedora Andrejewicza Sanguszkowicza* w ich posiadaniu do przyjazdu swego na Litwę [2]). Jeszcze jako *starościc Włodzimierski kn. Fedor* objął zarząd dóbr ojcowskich, przez co wplątanym został w 1531 r. w sprawę z Janem Święcickim, który rościł pretensye do Dolska; sprawa ta ukończoną została dopiero w 1542 r. odgraniczeniem Dolska i Torhowiszcz od majątku Święcickiego - Przerwał [3]). W tymże 1531 r. kn. Fedor uzyskał odgraniczenie Tohaczyna od dóbr Serbina Perkowicz [4]). Mianowany 21 Sierpnia 1531 r. starostą Włodzimierskim [5]). Zaraz potem (w Grudniu 1531 r.) *kniaź Fedor Andrejewicz starosta Włodzimierski,* zawiera z *kniaziem Wasilem Michałowiczem Sanguszkowiczem-Kowelskim* ugodę co do zamiany Mostyszcz na monaster Mielecki i umorzenia krzywd obustronnych [6]). Ugoda ich o granice i krzywdy, potwierdzona przez królowę Bonę 1533 r. [7]), w tymże roku wznowioną została co do granic i krzywd obustronnych [8]) i co do zamiany Mostyszcz na Mielce [9]), a w końcu *kniaź Wasil Michałowicz Sanguszkowicz-Kowelski* przyrzeka *bratankowi swemu kniaziowi Fedorowi Andrejewiczowi Sanguszkowiczowi staroście Włodzimierskiemu,* umorzyć wszelkie nieporozumienia o granice między ich dobrami [10]). Kniaź Fedor nabywa 1532 r. Obeniż od Jenkowicza [11]), które to kupno król mu potwierdza 1533 r. [12]) i 1545 r. [13]), a 1533 r. Chołopicze od Kniahinyńskich [14]), na co w tymże roku otrzymuje również potwierdzenie [15]). W tymże roku ma sprawę z kniaziami Sokolskimi o przywłaszczenie wsi Bożowa i szkody [16]) i z niejakim Bohdanem o grabieże [17]), oraz z Jurjem Mikołajewiczem Radziwiłłem, którą to sprawę odłożono [18]). Także nabywa Bielicze od Werbskiej [19]) i ma sprawę z Czaplicem, któremu poddani Zwiniaccy poczynili krzywdy [20]). Z Onoszkowiczową i synami jej Zadybskimi zawiera umowę co do zamiany Czerneczyc na ich połowę Zadyb [21]). Pozostając starostą Włodzimierskim, mianowany 30 Stycznia 1535 r. marszałkiem ziemi Wołyńskiej [22]). W latach 1535—1536 nabywa Kruchenicze od Janczyńskich i odgranicza takowe [23]), zamienia Okniny na Stawrów (dla królowej Bony) [24]), otrzymuje potwierdzenie posiadania na wieczność Podłoziec i Porska [25]), a także Stawrowa, trzeciej części w Karasinie i Kruchenicz [26]) i procesuje Hrynka Krzywego o zastaw dworca [27]). Zobowiązawszy się względem królowej Bony, w zamian za Stawrów, nabyć Lepiesówkę [28]), nabywa Lepiesówkę i Radoszówkę, dając w zamian Bielicze [29]) i ustępuje Lepiesówkę królowej Bonie w zamian za Stawrów [30]). W latach 1537—1540 nabywa od Staweckich i Drywińskiej część ich w dobrach Stawku [31]), a 1537—1538 dopełnia ostatecznego nabycia połowy Zadyb [32]); z odbioru należności Zadybscy kwitują kniazia Fedora dopiero w 1544 r. [33]). W tymże 1537 r. sprzedaje kniaziowi Ilii Ostrogskiemu Chłapotyn [34]) i nabywa od Jakowickiego części jego w Mirkowie i Czernicach [35]). W ciągu 1537 r. otrzymał zlecenie królewskie gotowania się do pochodu na Tatarów [36]); podobne zlecenia powtarzały się w latach 1538 [37]), 1539 [38]), 1541 [39]), 1543 [40]) i 1544 [41]). W 1538 r. pozywa *kniazia Wasila Michałowicza Sanguszkę-Kowelskiego* o wyrządzanie krzywd w Zadybach [42]), sam pozwany przez kniazia Aleksandra Wiszniowieckiego o przysądzenie Drywina Jenkowi [43]) i dzieli się Zadybami z kniaziem Wasilem Kowelskim [44]). W 1539 r. otrzymuje potwierdzenie posiadania

---

[1]) Z. 14 d. 539 k. 187 od. —188 (Ar. Sł. III 3:5—316). [2]) Z. 14 d. 541 k. 189 (Ar. Sł. III 319—320).
[3]) R. 1531 (Ar. Sł. III 373—374 i 395), r. 1533 (Tamże 409), r. 1536 (Tamże IV 38, 41, 42, 48 i 66), r. 1539
(Tamże 179), r. 1542 (Tamże IV 305—306, 316 317 i 321). [4]) Ar. Sł III 374. [5]) Patrz wyżej. [6]) Nowe 89
k. 282—283 (Ar. Sł. III 391—393). [7]) Ar. Sł. III 421—426. Potwierdzenie Bony król potwierdza 1543 (P. 28
k. 56—61 od., dr. Ar. Sł. IV 346—347). [8]) P. 28 k. 84—86 (Ar. Sł. III 437—439). [9]) P. 28 k. 77—78 (Ar. Sł.
III 442—443 i A. J. Z. R. I 82—84, II 138—139). [10]) Ar. Sł. III 444—446. [11]) Tamże 397. [12]) Z. 17 k. 392
403 od.—393 od. (Ar. Sł. III 431—432). [13]) Ar. Sł. IV 424. [14]) Tamże III 408—409, 477. [15]) Z. 17 k. 413
(Ar. Sł. III 436—437). [16]) Ar. Sł. III 419, 427, 434. [17]) S. 8 k. 15 (Ar. Sł. III 434). [18]) Z. 15 k. 114 d. 131.
[19]) Z. 22 k. 104 od.—105 od. (Ar. Sł. III 440—441). [20]) Ar. Sł. III 447, 451. [21]) Tamże 457. [22]) Patrz wyżej
str. 427. [23]) Ar. Sł. IV 5—8, 46, 47, 64—65. [24]) Tamże 9—10. [25]) Tamże 12—13. [26]) Tamże 43—45. [27]) Z.
19 k. 85—86 d. 59 (Ar. Sł. IV 23). [28]) Parg. 224 (Ar. Sł. IV 52/54). [29]) Z. 20 k. 33 od. — 35 (Ar. Sł. IV 58—
59). [30]) Z. 21 k. 16 od.—17 (Ar. Sł. IV 66—67). [31]) Ar. Sł. IV 68, 74—75, 77, 142—143, 152, 234. [32]) Tamże
94, 141. [33]) Tamże 381, 401. [34]) Tamże 76—77. [35]) Z. 22 k. 90, także k. 83 i 84—85 (Ar. Sł. IV 79—80).
[36]) Ar. Sł. IV 71, 81, 86, 88. [37]) Tamże 152, 155, 157, 162—166. [38]) Tamże 197, 198, 202. [39]) Tamże 280,
286, 293, 294. [40]) Tamże 352, 360, 361, 362. [41]) Tamże 385, 387, 388. [42]) Tamże 129. [43]) Z. 20 k. 163
—164 od. (Ar. Sł. IV 153—155). [44]) P. 28 k. 106 od.—108 (Ar. Sł. IV 167—168, także 169).

Dolska [1]), zamienia z Krasowskim Stawrów na Krasow i Mysliny [2]), co król, jak również kupna Holatyna [3]), Hubina [4]), Karasina [5]), Chłapotyna i Stawka, potwierdza [6]). Jeszcze nabywa od Porwanieckich części ich w Mirkowie [7]). W 1540 r. odgranicza dobra swe od dóbr kniazia Wasila Kowelskiego, a mianowicie: Dorotyszcze, Niesuchojeże, Hrabow, Berezow i Serechowicze od dóbr kniazia Wasila Łahodowla, Obłap, Siekunia i Szuszków [8]), a nadto Turzysk, Bobłów i Obeniż od Tuliczowa [9]), tenże Turzysk i Stawek od Kluczkowicz i Milanowicz [10]) i jeszcze Torhowiszcze od Sosmina [11]). W tymże roku otrzymuje ponowne potwierdzenie kupna Stawek [12]), ma sprawę z Chodkiewiczem o granice [13]) i nabywa Piaseczno [14]), co król potwierdza [15]). W 1541 r. król poleca mu opatrzyć zamki należące do kniahini Beaty Ostrogskiej, a także wziąść udział w dziale dóbr tychże kniaziów Ostrogskich [16]), za dokonanie którego kniaź Fedor uzyskuje królewskie podziękowanie [17]). W 1542 r. nabywa od kniaziów Czetwertyńskich Wojnicę, Cewelicze i Łokacze [18]), co król w następnym roku potwierdza [19]), uposaża monaster w Mielcu [20]) i odgranicza wieś Karasin od wsi królewskich Gródka i Maniewicz [21]). W 1544 r. zawiera umowy: z Radowicką o odgraniczenie jej dóbr Radowicz od Turzyska, Bobłów i Obeniża [22]), oraz 12 Października tegoż roku z *kniaziem Andrzejem Michałowiczem Koszyrskim starostą Łuckim* co do umorzenia krzywd obustronnych [23]). Do zajmowanych urzędów marszałka ziemi Wołyńskiej i starosty Włodzimierskiego, z jakimi tytułami stale dotąd występuje, otrzymał nadto w 1544 r. starostwa Bracławskie i Winnickie. Reskryptem datowanym z Brześcia 13 Października 1544 r. król uwalnia *marszałka ziemi Wołyńskiej, starostę Włodzimierskiego, Bracławskiego i Winnickiego kniazia Fedora Andrejewicza Sanguszkowicza* i innych kniaziów i panów od zaręki 10000 kop groszy, którą złożyli królowi za wypuszczonego z więzienia Iwana Bohdanowicza Sapiehę [24]). Król potwierdza mu 1545 r. ponownie kupno Obeniża [25]) i na jego skargę upomina Siemaszkę względem najazdów na puszczę Zadybską 1546 r. [26]). Jeszcze 29 Października 1547 r. król nakazuje *marszałkowi Wołyńskiej ziemi, staroście Włodzimierskiemu, Bracławskiemu i Winnickiemu kniaziowi Fedorowi Andrejewiczowi Sanguszkowiczowi*, aby do zamiany wsi Czercze na Zadyby dopłacił należne 116 kop groszy [27]). Nareszcie we Włodzimierzu 9 Listopada 1547 r. *kniaź Fedor Andrejewicz Sanguszkowicz* spisuje testament, którym chce być pochowanym w Pieczerskim monasterze w Kijowie, opiekę nad żoną i dziećmi zleca między innymi *bratu z krwi* kniaziowi Wasilowi Konstantynowiczowi Ostrogskiemu wojewodzicowi Trockiemu *i siostrzeńcom swym* kniaziom Aleksandrowi i Iwanowi Fedorowiczom Czartoryskim; *żonie kniaźnie Hannie Despotownie* zapisuje trzecią część wszystkich swych dóbr na wieczność a nadto 600 kop groszy i 100 grzywien srebra na Poworsku, *córkom Fedorze i Marynie* po 1000 kop groszy, które *synowie kniaziowie Dymitr, Andrzej, Roman i Jarosław*, obejmujący wszystkie majątki, mają spłacić. Świadkiem tego testamentu między innymi *siostra* kniazia Fedora, pani Bohuszowa Bohowitynowicza podskarbina ziemska Fedora Andrejewna [28]). Kniaź Fedor umarł zaraz po spisaniu tego testamentu. Marszałkiem ziemi Wołyńskiej i starostą Włodzimierskim, na warunkach na jakich urzędy te trzymali *kniaź Andrzej Sanguszkowicz* a po nim *syn jego kniaź Fedor*, mianowany 4 Maja 1548 r. Piotr Piotrowicz Kiszka [29]).

Wdowa *Fedorowa Sanguszkowicza Hanna Deszpotowna* ma w 1548 r. sprawę o Podlascy [30]). W następnym roku *marszałkowa ziemi Wołyńskiej, starościna Włodzimierska, Bracławska i Winnicka Fedorowa Sanguszkowicza Hanna Deszpotowna i syn jej dzierżawca Żytomirski, kniaź Dymitr Fedorowicz Sanguszkowicz*, oskarżeni przez kniaziów Lubeckich o nasyłanie poddanych dóbr swych Sernik i Troscianica na majątek ich Lub-

---

1) Z. 20 k. 236—240 (Ar. Sł. IV 183—187). 2) Ar. Sł. IV 181, 224—226, 228. 3) Z. 20 k. 227 i od. (Ar. Sł. IV 189—190). 4) Z. 23 k. 138 od.—139 d. 131 (Ar. Sł. IV 210—211). 5) Z. 23 k. 139 od.—140 d. 132. (Ar. Sł. IV 211—212). 6) Ar. Sł. IV 212—214. 7) Z. 22 k. 87—88 (Ar. Sł. IV 227—228). 8) P. 28 k. 109—110 (Ar. Sł. IV 237—238). 9) P. 28 k. 92 od.—93 od. (Ar. Sł. IV 241—242). 10) P. 28 k. 98—99 (Ar. Sł. IV 242—243). 11) P. 28 k. 91 od. 92 (Ar. Sł. IV 244). 12) Ar. Sł. IV 251, 273. 13) S. 10 k. 4 od. (Ar. Sł. IV 260—261). 14) Ar. Sł. IV 264—267, 281—286. 15) Z. 24 k. 100 d. 87. 16) Ar. Sł. IV 274—276, 278, 289. 17) Tamże 291—292. 18) Tamże 311—313. 19) A. J. Z. R. I 117—119 d. 112, Ar. Sł. IV 331—333. 20) Ar. Sł. IV 313—314, Arch. Jugo Cz. I T. I 6. 21) Parg. 227 (Ar. Sł. IV 353—355). 22) Ar. Sł. IV 389—390. 23) Tamże 406—408. 24) Tamże 408—409. 25) Tamże 424. 26) Tamże 437. 27) Tamże 558—559. 28) Tamże 562—565. 29) Z. 31 k. 220 d. 183. 30) S. 20 k. 60.

cze, zajęcie gruntów, zburzenie granicy i t. d. [1]). Taż *Hanna Sanguszkowicza* nabywa 1550 r. Berestkow u ihumena Brzeskiego, na co, jak i na testament nieboszczyka męża otrzymuje 1552 r. potwierdzenie [2]). Wkrótce potem wyszła powtórnie za kniazia Mikołaja Andrejewicza Zbarażskiego starostę Krzemienieckiego; już w 1555 r. kniahinia Mikołajowa Zbarażska *Hanna Deszpotowna*, procesuje się z panią Bohuszową Bohowitynowicza podskarbiną, kniażną Fedią Sanguszkówną, o dług *pierwszego męża swego kniazia Fedora Sanguszkowicza* [3]), a w 1556 r. robi drugiemu mężowi zapis na oprawie zapisanej jej przez pierwszego męża [4]). W 1558 r. procesuje się z własnym synem kniaziem Romanem Sanguszkowiczem [5]). *Hanna Deszpotowna* kniahinia Mikołajowa Zbarażska otrzymuje 1562 r. przywilej na założenie miasta w Jatrze [6]), a w 1565 r. procesuje się z Myszką Warkowskim, który ją oskarża o urządzenie najazdu na jego dobra [7]). W 1565 r. kniaź Mikołaj Andrejewicz Zbarażski i żona jego *Hanna Deszpotowna*, pozwani przez kniaziów Woronieckich o zapłatę summy przysądzonej na nich za krzywdy [8]). Ona w następnym roku pozwana przez Zahorowskiego o dług [9]). W 1570 r. władała na Wołyniu majątkami Łokacz i Biały Kamień [10]). W 1574 r. ma sprawę z Kurbskim, oskarżając go o napadanie na jej poddanych [11]). Owdowiawszy po raz drugi *kniahinia Anna Deszpotowna* Mikołajowa Zbarażska starościna Krzemieniecka spisuje w Mielcach d. 9 Maja 1575 r. testament, którym chce być pochowaną w monasterze Św. Mikoły w Mielcu, opiekę nad *dziećmi nieboszczyka syna kniazia Romana Fedorowicza Sanguszko wojewody Bracławskiego*, a mianowicie *kniaziem Fedorem i kniażnami Maryną, Aleksandrą i Fedorą*, których opiekunowie, z czterech naznaczonych testamentem kniazia Romana, trzej pomarli, zleca kniaziowi Konstantemu Konstantynowiczowi Ostrogskiemu wojewodzie Kijowskiemu, oraz pani Hrihorowej Chodkiewiczowej pani Wileńskiej i synowi jej Aleksandrowi Chodkiewiczowi staroście Grodzieńskiemu i Mohilewskiemu. *Kniahini Andrzejowej Sokolińskiej*, w razie gdyby przy jej wnukach mieszkać chciała, naznacza jurgelt. Wymienionym wnukom swym dzieciom kniazia Romana, powraca Łokacze, które trzymała dożywocie. Nabyty przez siebie majątek Jatra w powiecie Nowogrodzkim, zapisuje Fedorowi, Michałowi, Andrzejowi i Aleksandrowi Zahorowskim, *również wnukom swym* [12]). Kniahinia Mikołajowa Zbarażska starościna Krzemieniecka *Hanna Deszpotowna* obok *dzieci kniazia Romana Sanguszkowicza wojewody Bracławskiego*, występuje jeszcze w sprawach sądów kopnych w Maju 1576 r. [13]). Niezawodnie umarła dopiero na początku 1578 r.; w Kwietniu 1578 r. spisywano inwentarz rzeczy i dóbr pozostałych *po śmierci* kniahini Mikołajowej Zbarażskiej *Hanny Deszpotowny* [14]).

Przeżyła wszystkie dzieci, które wylicza testament kniazia Feodora, mianowicie synów, Dymitra, Andrzeja, Romana, Jarosława, oraz córki Fedorę i Marynę [15]).

O **Andrzeju** i **Marynie** nie spotykamy więcej wzmianki, niezawodnie pomarli w dzieciństwie.

Fedora Fedorówna występuje już 20 Sierpnia 1549 r. jako żona Piotra Bohdanowicza Zahorowskiego (następnie marszałka hospodarskiego) [16]), który małżonce swej *Feodorze Sanguszkownie* czyni 1556 r. zapis na Chorowie [17]). W 1565 r. pani Piotrowa Bohdanowicza Zahorowska marszałkowa hospodarska, *kniażna Fedora Fedorówna Sanguszkówna* oskarża podstarościego Włodzimierskiego Hulewicza o niesłuszny sąd nad poddanymi jej męża, w czasie nieobecności jego spełniony [18]). Niezawodnie zmarła przed 1575 r., w którym matka jej, naówczas kniahinia Zbarażska, spisując testament, wspomina tylko o wnukach swych Zahorowskich [19]).

Kniaź Dymitr Fedorowicz Sanguszkowicz, najstarszy z synów kniazia Fedora, starostą Żytomirskim został w krótce po śmierci ojca, obejmując ten urząd po kniaziu Bohuszu Koreckim, który po kniaziu Fedorze wziął starostwa Bracławskie i Winnickie (1548); już jako dzierżawca Żytomirski występuje 1549 r. obok matki [20]). W 1550 r. *kniaź Dymitr Fedorowicz Sanguszkowicz starosta Żytomirski* zamienia swoją część Żukow-

---

[1]) 1549 Października 3 (S. 22 k. 270 d. 261). [2]) 1552 Kwietnia 23 (Z. 35 k. 98 d. 62). [3]) S. 33 k. 215. [4]) Tamże k. 299. [5]) S. 35 k. 51. [6]) Z. 38 d. 244. [7]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 49. [8]) S. 47 k. 95. [9]) Z. 49 k. 9. [10]) Źr. dziej. XIX 23. [11]) Kurbski II 273—281. [12]) Kopia z kopii znajdującej się w archiwum Akademii Umiejętności w Krakowie. [13]) Akt. Wil. XVIII 23—24. [14]) Pam. T. III Cz. II 17. [15]) Patrz wyżej. [16]) Dokument w archiwum Sanguszków w Sławucie. [17]) Z. 38 d. 43. [18]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 47—49. [19]) Patrz wyżej. [20]) Tamże.

ca z Janczyńskim na części jego w Pawłowiczach i Ujmicy [1]). W 1551 r. pozwany przez Gedrojców o Holatyn, Krasowo i Mystyn [2]). Jeszcze przed 1550 r. zaręczył się z kniażną Maryną Lwowną Połubińską, którą, zaraz po śmierci jej dziadka kniazia Wasila Połubińskiego, w Marcu 1550 r. wykradł i oddał na wychowanie ciotce swej pani Bohuszowej Bohowitynowicza podskarbinej [3]). Postępek ten wplątał go w sprawę z kniaziami Połubińskimi; w rok później świadkowie stwierdzili, że *kniaź Dymitr Fedorowicz Sanguszkowicz starosta Żytomirski* przy tym najeździe żadnych szkód w majątkach nie poczynił [4]). W tym samym roku miał sprawę z kniaziem Iwanem Połubińskim o gwałty w Jabłocznej [5]), a w 1552 r. zawierał z tymże Połubińskim ugodę o skarby, przez kniazia Wasila Połubińskiego wnuczce swej kniażnie Maryi Lwownie Połubińskiej zapisane [6]). W tymże roku procesował się z kniahinią Iliną Ostrogską [7]), oraz wspomniany w opisie zamku Łuckiego jako władający tamże dobrami [8]). Był jeszcze starostą Żytomirskim w chwili gdy sporządzano 1552 r. opis tego zamku [9]). Pod koniec tego, albo na początku następnego roku przeniesionym został na starostwo Czerkaskie i Kaniowskie [10]). Niebaczny dawniejszych zaręczyn, przy współudziale kniazia Konstantego-Wasila Ostrogskiego, zaślubił w pierwszych dniach Września 1553 roku kniażnę Halszkę Ostrogską, córkę kn. Ilii Ostrogskiego i wdowy jego kniahini Beaty. W skutek tego wojewoda Nowogrodzki Iwan Hornostaj zanosi 10 Października 1553 r. manifestacyę na *starostę Czerkaskiego i Kaniowskiego kniazia Dymitra Fedorowicza Sanguszkowicza*, żądając oddania wnuczki kniażny Maryny Lwowny Połubińskiej, ponieważ kniaź Dymitr ma już żonę. Tymczasem małżeństwo kniazia Dymitra z kniażną Halszką Ostrogską, zawarte w brew woli matki tej ostatniej, ściągnęło wielką burzę i 20 Stycznia 1554 r. król podpisał uniwersał nakazujący pojmanie kniazia Dymitra skazanego na gardło. Kniaź Dymitr ratował się ucieczką za granicę, ale dognany w Czechach zamordowanym został 3 Lutego 1554 roku w Jaromierzu, gdzie i pochowany. Na pomniku grobowym wzmianka, że tu leży *kniaź Dymitr Sanguszkowicz starosta Czerkaski i Kaniowski z rodu wielkich książąt Litewskich Olgierdowiczów* [11]).

Kniaź Jarosław Fedorowicz, najmłodszy z synów kniazia Fedora, wspólnie z bratem Romanem procesuje się 1561 r. z Iwanem Sołtanem [12]), i z tymże bratem bierze udział w wojnie Inflantskiej 1562 r. oraz innych sprawach [13]). Zaręczony z kniażną Anną Andrzejówną Sanguszkowiczówną-Koszerską, nie stawił się w 1563 r. na termin umówiony do zaślubin, w skutek czego narzeczona jego wydaną została za Sapiehę [14]). W 1564 r. posłował na sejm do Warszawy i podpisał (*Jaroslaus Sanguschkowic*) reces tego sejmu [15]). Będąc na uczcie u kniahini Owdotii z Wahanowskich Matwiejowej Czetwertyńskiej zastrzelonym został 4 Września 1564 r. przez niejakiego Żelecha. O tem zabójstwie brata swego kniazia Jarosława, kniaź Roman starosta Żytomirski zanosi 18 Września t. r. protestacyę do grodu Łuckiego, wzywając jednocześnie pana Michała Myszkę Warkowskiego, pod zaręką 100,000 kop groszy, o wydanie wymienionego Żelecha, który w jego domu przebywał [16]). Sprawa kniazia Romana Fedorowicza Sanguszkowicza starosty Żytomirskiego z wymienionym panem Michałem Myszką Warkowskim o przechowanie Żelecha, odkładana kilkakrotnie, toczyła się jeszcze w Listopadzie 1564 r. [17]).

Kniaź Roman Fedorowicz podobno rodził się w 1537 r. [18]), ale data zdaje się późną; życiorys jego, z odkrytych współczesnych listów, napisał Julian Bartoszewicz [19]). Według tych źródeł uniwersałem królewskim z d. 29 Maja 1555 r. wezwany do stawienia się pod Kijów, stanął osobiście w obozie i tem rozpoczął zawód rycerski. Już w Czerwcu 1557 roku jest starostą Żytomirskim [20]). *Starosta Żytomirski kniaź Roman Fedorowicz Sanguszkowicz* pozwany w 1558 r. przez Janowę Wiktorynowę Hannę Mikołajównę Iliniczankę o najazd na pasznię jej Gowenowską i poczynienie tam krzywd [21]). W tymże roku otrzymuje przywilej na założenie miasta w majątku swoim Połonce [22])

---

[1]) 1550 r. Wrześuia 16 (A. J. Z. R. I 128—129). [2]) S. 24 k. 5. [3]) Patrz wyżej str. 371 i 373. [4]) Tamże. [5]) S. 27 k. 30. [6]) S. 29 k. 28. [7]) Z. 37 d. 45. [8]) Arch. Jugo. Cz. VII T. I 157, 158, 163. [9]) Tamże 141. [10]) Patrz niżej. [11]) Patrz wyżej str. 355 i 373, także Przeździecki, Jagiellonki II 72—99. [12]) S. 35 k. 128. [13]) Patrz niżej. [14]) Tamże. [15]) Vol. leg. I/II 646. [16]) Widymus z akt grodzkich zamku Łuckiego (Kopia oryg. dok.). [17]) Z. 39 d. 263 i ten sam dokum. Z. 46 k. 1—7 i 11. [18]) Przy śmierci miał lat 34 (patrz niżej) [19]) Bartoszewicz u Święckiego II 419—432. [20]) Tamże 420—1. [21]) 1558 r. Kwietnia 8 (S. 37 k. 145). [22]) Z. 38 d. 121.

i procesuje się z matką [1]). W 1561 r. *bracia Roman i Jarosław Sanguszkowicze* procesują się z Iwanem Sołtanem [2]). W 1562 r. wspólnie z *bratem Jarosławem* wojował w Inflantach [3]), a w 1563 r. obaj bracia powołani zostali do Wilna na sejm [4]). *Starosta Żytomirski kniaź Roman Fedorowicz Sanguszkowicz* wymieniony w 1563 roku w liczbie szlachty Litewskiej obrządku wschodniego, w przywileju królewskim tejże szlachcie [5]). W 1564 roku procesował Warkowskiego o zabójstwo brata swego kniazia Jarosława [6]). W Grudniu 1565 roku był jeszcze tylko starostą Żytomirskim [7]), którym pozostając mianowany w Marcu 1566 roku. na nowo utworzone z zamków Bracławia i Winnicy w o j e w ó d z t w o B r a c ł a w s k i e [8]). Jednocześnie otrzymał przywilej na dobra Letyn, Pultowice, Sałassy i dwór w Winnicy [9]). W styczniu 1567 roku *wojewoda Bracławski i Winnicki (sic), starosta Żytomirski, kniaź Roman Fedorowicz Sanguszkowicz* otrzymuje potwierdzenie na kupno części Rastowa na Wołyniu od Malchera Stanisławowicza Szemeta [10]). Na początku 1567 r. został kniaź Roman h e t m a n e m p o l n y m, o czem świadczy uniwersał królewski z d 27 Lutego 1567 r., wydany do wszystkich rotmistrzów, poruczników, dziesiętników i towarzyszy wojsk Litewskich, tak konnych jak pieszych [11]). Z tytułem *hetmana dwornego* występuje w Czerwcu t. r. [12]), w braku jednak przywileju z kancelaryi królewskiej na ten urząd, tytułu tego choć urząd faktycznie piastował, nie używał przez następne lata. W tymże roku otrzymuje przywilej na d z i e r ż a w ę R z e c z y c k ą [13]). W roku 1568 i jeszcze 26 Kwietnia 1569 r. występuje jako *wojewoda Bracławski* (lub *Bracławski i Winnicki*) [14]) *starosta Żytomirski, dzierżawca Rzeczycki* [15]). W tym czasie w wojnie z Moskwą odniósł szereg zwycięstw, z których najznakomitsze pod Ułą i Czaśnikami [16]), Hetmanem dwornym mianowany w Maju 1569 r.; dnia 15 Czerwca 1569 r. *wojewoda Bracławski, hetman dworny Litewski, starosta Żytomirski, dzierżawca Rzeczycki kniaź Roman Fedorowicz Sanguszkowicz* otrzymuje przywilej na 3 włóki przyległe do majątku jego Wysocka, w powiecie Słonimskim [17]). Tenże *kniaź Roman Sanguszkowicz wojewoda Bracławski, starosta Żytomirski, hetman polny W. Ks. Lit.* podpisał 1 Lipca 1569 r. przywilej unii wielkiego księstwa Litewskiego z koroną [18]). W 1570 r. utracił żonę, której w Grudniu tegoż roku sprawiał pogrzeb w Mielcu [19]). Dnia 10 Maja 1571 roku *kniaź Roman Fedorowicz Sanguszko wojewoda Bracławski hetman dworny W. Ks. Lit., starosta Żytomirski, dzierżawca Rzeczycki* spisywał testament, którym opiekunką nieletnich dzieci naznaczył matkę swą kniahinię Zbarażską Annę Despotownę [20]). Umarł we dwa dni potem z gorączki 12 Maja 1571 r. w wieku 34 (?) lat [21]).

Żoną kniazia Romana była A l e k s a n d r a H r i h o r ó w n a C h o d k i e w i c z ó w n a, córka Hrihorego Aleksandrowicza Chodkiewicza, w końcu kasztelana Wileńskiego, hetmana wielkiego Litewskiego i kniażny Katarzyny Wiszniowieckiej [22]); zmarła w 1570 r. [23]). Z niej pozostawił dzieci wyliczone 1575 r. w testamencie babki, mianowicie: syna Fedora oraz córki Marynę, Aleksandrę i Fedorę [24]), które wspólnie z *ciotką swą* Anną Chodkiewiczówną 1-o Sapieżyną, 2-o Pacową, po bezpotomnem zejściu innych potomków Hrihorego Chodkiewicza, odziedziczyły całą jego fortunę. W latach 1582—1583 Anna Chodkiewiczówna Pawłowa Sapieżyna kasztelanowa Kijowska, starościna Lubecka, oraz urodzeni z Chodkiewiczówny: *Aleksandra Romanówna* żona kniazia Janusza Zasławskiego, *kn. Fedor Romanowicz*, swoim *i rodzonych sióstr swych panien Fedory i Maryny* imieniem, *Sanguszkowie*, procesują się z Zendzianami o wyrąbanie lasu nad rzeką Narwią [25]). W 1587 r. nastąpił dział spuścizny po Hrihorym Aleksandrowiczu Chodkiewiczu kasztelanie Wileńskim, hetmanie najwyższym W. Ks. Lit., staroście Grodzieńskim i Mohilewskim, oraz małżonce jego Katarzynie Iwanownie kniażnie Wiszniowieckiej i synach ich Andrzeju podstolim W. Ks. Lit., staroście Mohilewskim i Aleksandrze staroście Grodzieńskim i Mohilewskim, dzierżawcy Aińskim, do której przystąpili z jednej strony, Pawłowa Pacowa wojewodzina Mścisławska Hanna Chodkiewiczówna, córka wyż wy-

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) S. 35 k. 128. [3]) Bartoszewicz u Święckiego II str. 423 [4]) Tamże. [5]) Z. 38 k. 420 od. (A. Z. R. III 118—121). [6]) Patrz wyżej. [7]) Przeździecki, Podole, Wołyń II 117. [8]) Z. 49 k. 3. [9]) Bartoszewicz u Święckiego II 424. [10]) 1567 r. Stycznia 11 (Z. 38 d. 399 k. 617). [11]) Bartoszewicz u Święckiego II 425. [12]) Arch Sbor. IV 214. [13]) Z. 48 k. 116, 117 i 121 [14]) Arch. Jugo. Cz. VI T. I 64. [15]) Kurbski I 22 i Arch. Jugo. Cz. I T. I 15. [16]) Bartoszewicz u Święckiego II 425—430. [17]) Z. 49 k. 42. [18]) Vol. leg. I/II 766. [19]) Bartoszewicz u Święckiego II 432 [20]) Pam. T. III Cz. II 187. [21]) Stryjkowski II 419. [22]) Patrz niżej. [23]) Patrz wyżej. [24]) Tamże. [25]) Milewski, Herbarz str. 501—502.

mienionych, obok męża, oraz *potomkowie nieboszczyków, kniazia Romana Fedorowicza Sanguszkowicza wojewody Bracławskiego, hetmana dwornego w. ks. Lit., starosty Żytomirskiego i Rzeczyckiego i małżonki jego Aleksandry Hrihorówny Chodkiewiczówny*, także córki wyżej wymienionych, mianowicie: *kn. Roman Romanowicz Sanguszko wojewodzic Bracławski*, oraz Stanisławowa Radzimińska starościna Liwska i Kamieniecka, kasztelanowa Czerska *kniażna Fedora* i kniahinia Januszowa Zasławska *kniażna Aleksandra, Romanówny Sanguszkówny*, obok mężów. W dziale tym dzieciom kniazia Romana dostały: się włość Zabłudowska z połową puszcz Zabłudowskiej, Horodkowskiej i Karakulskiej w powiecie Grodzieńskim, zamek i miasto Pieski i dwór Bielawicze w powiecie Wołkowyskim, dwór i miasto Bychów, oraz dwór Tajmanów w powiecie Orszańskim, wszystko z siołami, folwarkami oraz połową kamienicy z dworem w Wilnie, placów w Grodnie, Trokach i Brześciu. Pani Pacowa wzięła, oprócz drugiej połowy wymienionych kamienicy i placów, zamek i miasto Horodek, dwór i miasto Choroszcz w powiecie Grodzieńskim, oraz dwór i miasto Dobosnę w powiecie Rzeczyckim, również z siołami, folwarkami i t. d.; Brzostowicą w powiecie Grodzieńskim, Murawicą i Kniahininem w powiecie Łuckim, mają się podzielić po odzyskaniu tych dóbr z obcych rąk. Dział ten uskuteczniony w Brześciu 8 Gruduia 1587 r., przedstawili do ksiąg metryki dnia 16 Listopada 1588 r. wojewoda Podlaski, starosta Liwski i Kamieniecki pan Stanisław Marcinowicz Radzymiński i małżonka jego *kniażna Fedora Sanguszkówna* [1]). W kilkanaście dni po tym dziale, mianowicie 18 Grudnia 1587 r., wymienieni *potomkowie kniazia Romana Fedorowicza Sanguszkowicza* uczynili pomiędzy sobą dział przypadłych im majątków, mocą którego *kniaź Roman* otrzymał Pieski i Bielawicze z przyległościami, oraz 2,300 kop groszy, a *obie siostry* Zabłudów, Karakul i Bychów. Dział ten wnieśli kniaź Janusz Zasławski i jego małżonka *kniażna Aleksandra Sanguszkówna* dnia 5 Października 1588 r. do ksiąg Włodzimierskich, a 7 Stycznia 1589 r. do metryki [2]). Dział pierwotny przyznali Pacowie, wnosząc takowy 3 Listopada 1588 r. do ksiąg Włodzimierskich, a 20 Stycznia 1589 r. do metryki [3]).

Maryna Romanówna wymieniona w testamencie babki 1575 r., oraz w sprawie z Zendzianemi 1582—1583 r. [4]), niezawodnie umarła wkrótce potem niezamężną, albowiem w dziale rodzeństwa jej 1587 r. więcej nie wspomniana.

Aleksandra Romanówna, stosownie do intercyzy d. 24 Listopada 1577 r. zawartej, zaslubiła kniazia Janusza Januszewicza Zasławskiego [5]). Obok męża i reszty rodzeństwa występuje 1582—1583 r. w procesie z Zendzianemi i 1587—1588 r. w dziale fortuny Chodkiewiczowskiej [6]). Obie siostry *Fedora* żona kniazia Aleksandra Prońskiego kasztelana Trockiego *i Aleksandra* żona kniazia Janusza Zasławskiego, *Romanówny Sanguszkówny*, jako sukcessorki bezdzietnie *zmarłego brata kniazia Romana Romanowicza Sanguszki*, procesują się 1593 roku z Kolmowskim i Siemaszką o różne pretensye [7]). W wyroku trybunału Lubelskiego, wydanego w procesie toczącym się 1593 r. między temiż siostrami a Radziwiłłami, Wiszniewieckimi, Czartoryskimi i Pacami, o Morawicę i Kniahinin, wymienione one jako *córki kniazia Romana Fedorowicza Sanguszki i Aleksandry Hrihorówny Chodkiewiczówny* [8]). W tymże roku obie siostry i ich mężowie podpisali, prawdopodobnie obejmując go w posiadanie, inwentarz monasteru Mieleckiego [9]). Brzostowica podzieloną został na dwie połowy, z których w dziale w Lipcu 1600 r. jedną wzięli, pan Andrzej Leszczyński z Leszna wojewoda Brzeski, opiekun potomstwa małżonki swej *kn. Fedory Sanguszkówny*, oraz kniaź Janusz Zasławski z Ostroga wojewoda Podlaski i małżonka jego *kniażna Aleksandra Romanówna Sanguszkówna*, drugą zaś kniaź Fedor Masalski marszałek J. K. M.; dział ten oblatowali 1604 r. Leszczyński i kniaź Zasławski [10]). Aleksandra Romanówna zmarła w Sernikach 1602 r. [11]).

Fedora Romanówna niezamężna 1575 — 1583 r. [12]), poślubiła wkrótce potem pana Stanisława Marcinowicza Radzimińskiego kasztelana Czerskiego, starostę Liwskiego i Kamienieckiego, obok którego przystępuje w Grudniu 1587 r. do

---

[1]) S. 65 k. 595. [2]) Tamże k. 660. [3]) Tamże k. 706. [4]) Patrz wyżej. [5]) Dokument. w Arch. Sławuckiem. [6]) Patrz wyżej. [7]) Boniecki 300. [8]) Tamże. [9]) 1593 r. Kwietnia 3 (Arch. Jugo. Cz. I T. I str. 365). [10]) Akt. Wil. I 16—21. [11]) Rodowód ks. Sanguszków ułożony przez ś. p. Leona Romanowskiego, konserwatora archiwum w Sławucie. [12]) Patrz wyżej.

działu fortuny Chodkiewiczowskiej [1]). Radzimiński mianowany na początku 1588 r. wojewodą Podlaskim, już jako taki oblatował w końcu tego roku powyższy dział [2]). W 1591 r. *Fedora Romanówna Sanguszkówna* i mąż jej Stanisław Radzimiński wojewoda Podlaski, pozwani zostali przez *kniazia Romana Sanguszkę, brata Fedory*, o gwałtowny najazd dóbr jego Starego-Beresteczka [3]). W tym samym roku Janusz Zasławski wytoczył proces małżonkom Radzimińskim o to, że ci wyrzucili go z Beresteczka [4]). Stanisław Radzimiński wojewoda Podlaski znajdował się w Styczniu 1591 r. na sejmie w Warszawie [5]), umarł jednak wkrótce potem, albowiem już 18 Marca 1591 r. wojewodą Podlaskim został kniaź Janusz Zasławski [6]). Wdowa wyszła powtórnie za kniazia Aleksandra Prońskiego kasztelana Trockiego, obok którego występuje 1593 roku, wspólnie z siostrą Aleksandrą, w sprawach sukcessyjnych po bezpotomnie zmarłym kniaziu Romanie [7]), a w 1594 r. sama [8]). Oboje małżonkowie kniaź Aleksander Proński kasztelan Trocki i *kniażna Fedora Sanguszkówna* w Sierpniu 1594 r. oddają w zastaw Łokacze z siołami [9]). Owdowiała powtórnie w końcu 1595 r. [10]), a przed 1597 r. wyszła za mąż po raz trzeci za Andrzeja Leszczyńskiego, jak tego dowodzi sprawa, którą miała w tym roku z kniaziem Maciejem Woronieckim o poddanych zbiegłych z Trystenia [11]). Umarła w tymże albo na początku następnego roku; już 5 Kwietnia 1598 r Andrzej z Leszna Leszczyński wojewoda Brzesko-Kujawski, otrzymuje przywilej na jarmark w majątku Włodawie, należącego do dzieci jego urodzonych z *Fedory Romanówny Sanguszkówny* [12]).

Kniaź Fedor, później **Roman Romanowicz**, wzmiankowany jako *Fedor* w testamencie kniazia Lwa Koszyrskiego z 1571 r., który wyraża życzenie aby się wychowywał wspólnie z jego synem kniaziem Hrihorym [13]), oraz w testamencie babki 1575 r. [14]) a także obok rodzeństwa 1582—1583 r. w sprawie z Zendzianami [15]), poczem, niewiadomo dla czego, nazywał się *Romanem;* z tym imieniem, występując uskutecznił z siostrami 1587—1588 r. dział fortuny Chodkiewiczowskiej z której otrzymał na swą część Pieski i Bielawicze z przyległościami oraz 2,300 kop groszy doplaty [16]). Po ojcu odziedziczył znaczne dobra: Zwinogrodzkie i Holatyn w powiecie Łuckim, Niesuchoiże, Łokacze, Turzysk w powiecie Włodzimierskim, jako właściciel których występuje 1577—1589 r. [17]). W 1590 r. zapadł wyrok w sprawie Wasila Kopcia przeciwko *kniaziowi Romanowi Romanowiczowi Sanguszce wojewodzicowi Bracławskiemu*, o najechanie dóbr Opola i ograbienie poddanych, czego dopuścili się w 1570 r. ludzie z Włodawy, na rozkaz ojca Romana, kniazia Romana Sanguszki wojewody Bracławskiego [18]). W 1591 r. kniaź Roman pozywał Radzimińskich o gwałtowne najechanie dóbr jego Starego-Beresteczka [19]). W tymże roku kniaź Hrihory Sanguszko Koszyrski wniósł zażalenie na kniazia Janusza Zasławskiego o najechanie zamku Łokackiego, zabranie ruchomości i przywilejów królewskich i zaaresztowanie *kniazia Romana Sanguszki* [20]). Ostatnia to wzmianka o kniaziu Romanie, który umarł bezpotomnie, a nawet bezżennie w tymże roku; podczas jego pogrzebu, który się odbywał w Mielcu 7 Grudnia 1591 r. z polecenia Janusza ks. Zasławskiego wojewody Podlaskiego i żony jego Aleksandry Sanguszkówny, uskuteczniony został napad na będących w orszaku pogrzebowym Soluchach i Dorotejskich, którym nieboszczyk kn. Roman poczynił zapisy. Tych pobito, obdarto z pieniędzy i posiadanych dokumentów a następnie uwięziono, o co sprawy 1593 i 1594 [21]). Sukcessyą po nim wzięły siostry Fedora i Aleksandra, które jako sukcessorki *bezdzietnie zmarłego kniazia Romana Romanowicza Sanguszki*, procesują się 1593 roku z Kolmowskim i Siemaszką o różne pretensye [22]).

Gałęź Koszerska.

Kniaź Michał Aleksandrowicz, starszy syn kniazia Aleksandra Sanguszkowicza [23]), będzie to *kniaź Michał Aleksandrowicz* świadek w Wilnie 1481 r. [24]). W 1490 r. *kniaź Michał Aleksandrowicz* nabył od braci Kolejewiczów dwa sioła Dubiszcza [25]); umarł w końcu XV-go. Wdowa po nim *kniahinia Michałowa Sanguszkowicza Anna z dziećmi* otrzymuje 1501 r. zatwierdzenie posiadania Dereczyna spadłego na nią po bracie jej Ja-

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Tamże. [3]) Boniecki 300. [4]) Tamże. [5]) Vol. leg. II 1376. [6]) Bibl. Warsz. 1865 Maj str. 313. [7]) Patrz wyżej. [8]) Tamże. [9]) Pam. T. I Cz. II 67—81. [10]) Patrz wyżej str. 402. [11]) Boniecki 300. [12]) Z. 84 k. 250. [13]) Patrz niżej. [14]) Patrz wyżej. [15]) Tamże. [16]) Tamże. [17]) Zr. dziej. XIX 48, 64—67, 85, 112, 154—155. [18]) Akt. Wil. II 262—292. [19]) Patrz wyżej. [20]) Boniecki 300. [21]) Akt. Wil. XIX 330, 337. [22]) Patrz wyżej. [23]) Patrz wyżej 424. [24]) Ar. Sł. I 80. [25]) Tamże 112, z mylną datą 1497 r.

cku Kopaczewiczu [1]). Taż *knahinia Michałowa Anna*, spełniając wolę nieboszczyka, brata Jacka, zapisuje cerkwi w Dereczynie ziemię i poddanych [2]). W 1502 roku nastąpił z polecenia królewskiego dział włości Koszerskiej na dwie połowy, jedna zawierająca Niesuchoiże z siołami Hrabowem, Synowem, Berezowem i Torhowiszczą, dostała się kniaziowi Andrzejowi Aleksandrowiczowi, zaś druga, którą składały Koszersk z siołami Miezowo, Rzeczyca, Krugil, Tupały i Horodelec—*kniahini Michałowej Aleksandrowicza Sanguszkowicza Annie i synowi jej kniaziowi Andrzejowi Michałowiczowi*. Kniaź Andrzej Aleksandrowicz i *kniahinia Michałowa z synem* podzielili się nadto majątkami ojczystemi i dziedzicznemi [3]).

Po kniaziu Michale Aleksandrowiczu i żonie jego Annie Kopaczownie pozostało troje dzieci: wyżej wymieniony syn Andrzej i córki, żony kniaziów Semena Odyncewicza i Iwana Połubenskiego [4]).

Nastazya Michałówna żona kniazia Semena Bohdanowicza Odyncewicza, który już w 1511 r., wspólnie z kniaziem Iwanem Połubińskim, pozywa kniazia Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza, o majątki żon swych, jego siostr [5]). Ci trzej kniaziowie występują w latach 1518, 1525, 1528 jako współwłaściciele Dereczyna [6]). Kniahinia Semenowa Odyncewicza *Nastazya Michałówna Sanguszkowicza* występuje jako wdowa 1548—1558 r., umarła 1559 r. [7]).

Newidana Michałowna żona kniazia Iwana Andrzejewicza Połubińskiego, który okok swych szwagrów występuje 1511—1528 r. [8]). Kniahinia Iwanowa Połubińska *Newidana Michałówna Sanguszkówna* występuje 1555—1558 r. obok męża i synów [9]).

Kniaź Andrzej Michałowicz Sanguszkowicz występuje po raz pierwszy w 1502 roku obok matki, w dziale ze stryjem kniaziem Andrzejem Aleksandrowiczem, mocą którego przypadł mu Koszersk [10]), od którego przybrał tytuł *kniazia Koszerskiego*. O dziale tym obaj kniaziowie Andrzej Aleksandrowicz i *Andrzej Michałowicz Sanguszkowicze* zeznali przed królem 1505 r. [11]). W 1510 r. król nadaje *kniaziowi Andrzejowi Michałowiczowi Sanguszkowiczowi* ziemie Pacutowszczyznę i Matejowszczyznę w starostwie Grodzieńskiem [12]) i potwierdza kupno jego, ziem u Tatarów powiatu Nowogrodzkiego [13]). Na skutek skargi dworzan swych kniaziów Semena Odyncewicza i Iwana Duda (?) Połubińskiego, *na szwagra swego kniazia Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza* o to, że pojęli *siostry jego za żony*, a on im udziału w dobrach macierzystych i ojczystych dać nie chce, król nakazuje kniaziowi Andrzejowi dać słuszną wyprawę siostrom [14]). Już r. 1511 był żonaty z Anną Wasilewną Chrebtowiczówną [15]); w tym roku *kn. Andrzej Sanguszkowicz* oskarżał kniazia Konstantego Ostrogskiego o odjęcie *dóbr ojczystych żony swej* Mojsejkowicz [16]). W tymże roku występuje obok stryja swego kniazia Andrzeja Aleksandrowicza, w sprawie z kniaziem Michałem Sanguszkowiczem i jego synami [17]). W 1514 roku król zatwierdza *kniazia Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza* w posiadaniu wsi Jabłonnej i dworu w Łucku, które nieboszczka *teściowa jego* pani Wasilewa Chrebtowiczowa Fedia, córka Paszka Dochnowicza, zapisała mężowi swemu, *teściowi jego*, a ten umierając odpisał córce swej, żonie jego [18]) i pozwala mu korzystać z łowów w puszczy na rzece Sidrze [19]). Trzem współwłaścicielom Dereczyna, *kniaziom Andrzejowi Michałowiczowi Sanguszkowiczowi*, Semenowi Bohdanowiczowi Odyncewiczowi i Iwanowi Andrejewiczowi Połubińskiemu, król poleca w 1518 r. wymierzyć sprawiedliwość ludziom Słonimskim za wyrządzenie krzywd [20]). W 1519 r. *kniaź Andrzej Michałowicz Koszyrski* (sic) dokonał z kniaziem Wasilem Michałowiczem

---

1) Ar. Sł. I 121—122. 2) S. 3 k. 460 d 63 (Ar. Sł. III 31). 3) Patrz wyżej. 4) Patrz wyżej. 5) Tamże. 6) Tamże. 7) Patrz wyżej str. 283. 8) Patrz niżej. 9) Patrz wyżej str. 374—375.

10) Patrz wyżej str. 424. Jednocześnie z kniaziem Andrzejem Michałowiczem Sanguszkowiczem żył **kniaź Andrzej Michałowicz Czartoryski,** do tego ostatniego odnoszą się szczegóły mylnie przypisywane pierwszemu: *Kniaź Andrzej Michałowicz* otrzymuje 1486 r. po 19 kop z myt Brzeskiego i Kijowskiego (Z. 4 k. 11 od., dr. Ar. Sł. III 19) oraz wóz soli z myta Łuckiego (Tamże k. 13), a 1487 trzy kopy z wołowszczyzny (Tamże k. 54, dr. Ar. Sł. III 20). *Kniaź Andrzej Michałowicz Czartoryjski* otrzymuje 1489 r. osiem kop z myta Łuckiego (Tamże k. 78). *Kniaź Andrzej namiestnik Bracławski* 1489 (Tamże k. 80, dr Ar. Sł. III 21—22) i *kniaź Andrzej Michałowicz namiestnik Krzemieniecki* 1491 (Ar. Sł. I 94); niezawodnie umarł przed 1498 r. w którym namiestnikiem Krzemienieckim kniaź Andrzej Aleksandrowicz (Z. 6 str. 217).

11) Patrz wyżej. 12) Ar. Sł. III 77—78. 13) Z. 8 k. 373 (Ar. Sł. III 78). 14) S. 2 k. 73, dr. Danił. Skarbiec Nr. 2224. 15) Patrz niżej. 16) S. 2 k. 98 (Ar. Sł. III 86, porównaj Ar. Sł. IV 83—86). 17) Patrz wyżej. 18) Z. 9 d. 348 k. 175—176 (Ar. Sł. III 111—112). 19) S. 3 k. 258 d. 524 (Ar. Sł. III 115). 20) Ar. Sł. III 178—179.

welskim rozgraniczenia ziemi (ostrow) położonej między Kowlem a Koszyrem [1]) i w tymże roku tenże *kniaź Andrzej Michałowicz Sanguszkowicz* miał sprawę z kniaziem Tymofiejem Puzyniczem o krzywdy obustronne [2]). Tegoż roku nastąpił dział spuścizny po Paszku Dochnowiczu, składającej się z majątków Derń, Oderadów, Moszczenicy, Stawku, Dubiszcz i Uchowiecka. Cała scheda podzielona była pierwotnie na dwie części (widocznie po dwóch córkach Paszka Dochnowicza), z których jedna należała do kniahini Michałowej Hołowninej Ostrożeckiej, po której przeszła na syna jej kniazia Piotra Michałowicza Ostrożeckiego i dwie córki, które udział swój ustąpiły bratu. Aktorami drugiej części (po drugiej córce Paszka Hannie Wasilowej Chrebtowiczowej) byli zięciowie (mężowie siostr ciotecznych) kniazia Piotra Ostrożeckiego: Jakób Michałowicz Montowtowicz starosta Krzemieniecki, *kniaź Andrzej Michałowicz Koszerski* i kniaź Wasil Michałowicz Sokolski. Cała więc scheda przed komisarzami 2 Kwietnia 1519 r. podzieloną na sześć części, z których trzy dostały się kniaziowi Piotrowi, jako nabywcy praw siostr, a po jednej wzięli Montowtowicz, kniaziowie Koszyrski i Sokolski [3]). W 1521 r. *kniaź Andrzej Koszyrski* kwitował się wzajemnie z Łuszczewskimi z poczynionych szkód [4]). Na początku 1522 r. mianowany marszałkiem hospodarskim; już jako marszałek hospodarski występuje w Marcu 1522 r. obok innych kniaziów Sanguszkowiczów w sprawie, o spadek po kniaziach Kobryńskich, zakończonej w 1528 r.[5]). W tymże 1522 r. *marszałek królewski kniaź Andrzej Michałowicz Sanguszkowicz* otrzymuje przywilej na ziemie Matejkowszczyznę i Odnorowszczyznę w powiecie Grodzieńskim [6]), a w następnym roku potwierdzenie przywileju na pobieranie myta w Jabłonnej [7]). W tym czasie uczynił zamianę dóbr ze stryjem swym kniaziem Andrzejem Aleksandrowiczem [8]). W 1524 r. miał sprawę z kniaziem Iwanem Koziką o krzywdy [9]) i podobną sprawę z kniaziem Andrzejem Aleksandrowiczem i synem jego kniaziem Fedorem [10]), a nadto z Montowtowiczem o zbiegłych poddanych [11]). Wraz (z innymi współwłaścicielami Dereczyna) z kniaziami Semenem Bohdanowiczem (Odyncewiczem) i Iwanem Andrejewiczem Połubińskim ma sprawę z kniaziem Tymofiejem Puzyną o różne krzywdy [12]) i wspólnie z kniaziem Połubińskim pozwany przez kniazia Odyncewicza o Dereczyn [13]). W 1526 r. procesował się znów z kniaziem Andrzejem Aleksandrowiczem [14]), a w 1528 r. z Janem Szemetowiczem o dworzyszcza Derewkę i Uberczyce [15]). Według popisu ziemskiego 1528 roku, *kniaź Andrzej Koszyrski* ma stawić na służbę wojenną 46 koni [16]). W tymże roku król zatwierdza *marszałka swego kniazia Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza* w posiadaniu dóbr Werbiczna, Koniuch, Zaszczytowa i Białopola, które spadły na niego po teściu jego nieboszczyka Wasilu Chrebtowiczu [17]) i poleca załatwienie sprawy granicznej między kniaziem Tymofiejem Iwanowiczem Puzyną, a *kniaziami Andrzejem Michałowiczem Sanguszkowiczem marszałkiem,* Iwanem Andrejewiczem Połubińskim i Semenem Bohdanowiczem Odyncewiczem [18]). W sprawie granicznej, z kniaziem Wasilem Michałowiczem Kowelskim, kn. Andrzej zgodził się na ugodę 1530 r. do której nie stanął [19]). W sprawie tej, w której kniaź Andrzej skazany został na zapłacenie kniaziowi Wasilowi pewnej summy [20]), potem odesłanej do sądu polubownego [21]), nastąpił w 1533 r. wyrok królewski [22]). W 1533 r. *kniaź Andrzej Koszyrski marszałek hospodarski wspólnie z synem swym kniaziem Aleksandrem,* pozywają Mikołaja Zawiszę i żonę jego Hannę, córkę kniazia Wasila Andrejewicza Połubińskiego, o rzeczy zabrane przez wymienioną *kniażnę Hannę, która była poprzednio żoną kniazia Aleksandra* [23]). Sprawa ta trwała jeszcze w następnym roku, w którym *kniaź Andrzej Koszyrski z synem,* pozywali kniazia Wasila Połubińskiego o rzeczy zabrane przy odebraniu gwałtownem *jego córki, która była za synem kniazia Andrzeja* [24]). Kniaź Andrzej ma jeszcze w 1533 r. sprawy z Petkowiczem o krzywdy

---

[1]) P. 28 k. 99–100 (Ar. Sł. III 188). [2]) S. 3 d. 38 k. 32 od. (Ar. Sł. III 190). [3]) 7027 r. Kwietnia 2, dr. Karczewski, Replika II 202, patrz wyżej str. 132. [4]) Ar. Sł. III 206—207. [5]) Patrz wyżej. [6]) Ar. Sł. III 225. [7]) Z. 12 k. 105 od. d. 224 (Ar. Sł. III 252—253). [8]) Patrz wyżej. [9]) Ar. Sł. III 259—260). [10]) Patrz wyżej. [11]) Z. 14 d. 156 k. 54 od. (Ar. Sł. III 261). [12]) Z. 14 d. 259 k. 80 (Ar. Sł. III 263). [13]) Z. 14 d. 11 k. 3 (Ar. Sł. III 266—267). [14]) Patrz wyżej. [15]) Z. 15 k. 47 d. 38. [16]) Ar. Sł. III 323. [17]) Z. 22 k. 90 od.—91 (Ar. Sł. III 329—330). [18]) Z. 14 d. 565 k. 203—204 (Ar. Sł. III 335—336). [19]) Nowe 89 k. 261—262 (Ar. Sł. III 367—368). [20]) Z. 17 k. 299 od.—302/310 i S. 7 k. 74 (Ar. Sł. III 402–403). [21]) Z. 17 k. 321—323/$_{332}$ (Ar. Sł. III 406—407). [22]) Z. 17 k. 375—378/386—389 (Ar. Sł. III 413–415, także Z. 17 k. 381). [23]) S. 8 k. 83 od. (Ar. Sł. III 410—411). [24]) S. 8 k. 120—121 (Ar. Sł. III 457—458).

w Luszniewie [1]) i z Fedorowiczami o ziemie w Kuźnicy [2]). W 1534 r. *kniaź Andrzej Michałowicz Sanguszkowicz marszałek hospodarski* sprzedaje Ceceniówkę za 630 kop groszy Janowi (z książąt Litewskich) biskupowi Wileńskiemu [3]), co król temu ostatniemu potwierdza [4]). W tymże roku kniaź Andrzej, wspólnie z kniaziem Bohuszem Koreckim, pozywają kniazia Iwana Masalskiego o szkody [5]). W 1535 r. nastąpił wyrok królowej Bony w sprawie *kniazia Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza Koszerskiego* z kniaziem Ilią Konstantynowiczem Ostrogskim wojewodzicem Trockim, starostą Bracławskim i Winnickim, z których pierwszy pozywał ostatniego o Dubiszcze i Mojsiejewicze, mieniąc Dubiszcze kupnem ojcowskim, a Mojsiejewicze ojczystym *żony jego Hanny*, którym władał *dziad żony Bohdan Chrebtowicz i syn jego, teść Andrzeja, Wasil Chrebtowicz*; kn. Ilia jednak dowiodłszy, że Dubiszcze otrzymał ojciec jego wraz z Kuzminem, a Mojsiejewicze wraz z Turowem, uzyskał potwierdzenie posiadania Dubiszcz na wieczność, a Mojsiejewicz do sześciu lat [6]). W latach 1535—1536 kniaź Andrzej procesuje Iwana Fedorowicza o zabranie mu ziem Kustyńskich w powiecie Grodzieńskim [7]). Nie ustawały graniczne spory kniazia Andrzeja ze stryjem swym kniaziem Wasilem Michałowiczem Kowelskim, trwając 1537—1539. Niezależnie od umowy, zawartej między nimi, co do rozgraniczenia Horodelca od Kowla i Klewiecka [8]), potwierdzonej przez króla [9]), prowadzili ze sobą sprawę [10]) w której nastąpił wyrok sędziów [11]), rozgraniczenie przez tychże [12]) i drugi wyrok [13]). Król zawiadomił kniazia Michała, że posyła dworzanina, który na jego dobrach ma wyzyskać summę przysądzoną kniaziowi Andrzejowi [14]), poczem zapadł nowy wyrok sędziów [15]) i zeznanie ich o tem, że obadwaj kniaziowie na naznaczoną umowę nie zjechali się [16]). Ponowny wyrok w tej sprawie nastąpił w Grudniu 1539 r. [17]). W trakcie tej sprawy kniaź Andrzej pozywa w 1537 r. Fedora Bokieja o zabranie ziemi od Werbiczna i przyłączenie jej do Pieczychwostów [18]). W 1538 r. król potwierdza kniaziowi Andrzejowi kupno stawu i młyna na rzece Wiżowce i ziemi w Wysocku [19]). W latach 1538—1539 kn. Andrzej nabywa od różnych współwłaścicieli części ich w Mirkowie i Czernicach [20]). W tymże czasie kn Andrzej miał sprawę z Hieronimem Aleksandrowiczem Chodkiewiczem dzierżawcą Oszmiańskim o ziemię, którą kn. Andrzejowi przysądzono na przodku Chodkiewicza—Ławrynie Wolskim [21]). W 1540 r. kn. Andrzej wyznaczony został przez króla do udania się do Kijowa dla zastąpienia tamże wojewody. Przed samym wyjazdem 1 Sierpnia 1540 r. *kniaź Andrzej Michałowicz Sendiuszkowicz marszałek hospodarski* zeznaje, że *pojąwszy w małżeństwo Hannę Wasilewnę Chrebtowiczównę* wziął za nią 1,000 kop groszy, które ubezpieczył na Kamieniu; obecnie będąc wysłanym do sprawowania województwa Kijowskiego na miejsce ukrainne i niebezpieczne, zapisuje tejże małżonce jeszcze 1,000 kop groszy na Luszniewie. Kupiony za pieniądze żony, majątek Sebiaż (Lubiaż) zapisuje jej dożywocie, poczem ten majątek ma spaść na *syna ich kniazia Aleksandra* [22]). Sprawcą województwa Kijowskiego był przez dwa lata 1540—1542, podczas których król daje mu różne zlecenia, tyczące się administracyi tej prowincyi. I tak: w Styczniu 1541 r. król zezwala *marszałkowi swemu, sprawcy województwa Kijowskiego kniaziowi Andrzejowi Michałowiczowi Koszerskiemu* korzystać z myta i kapszczyzny Kijowskich na swoje utrzymanie i podejmowanie posłów Tatarskich [23]), a następnie poleca mu: w Lipcu spisać Kozaków i zabronić im napadać na posiadłości Tureckie i Tatarskie [24]), w Sierpniu zwrócić ziemię Obuchowszczyznę Polonii Wa-

---

[1]) S. 8 k. 44 od. i Z. 17 k. 447/458 (Ar. Sł. III 440 i 450). [2]) S. 8 k. 90 i 137—138 od. (Ar. Sł. III 454, 463—464). [3]) Parg. 222 (Ar. Sł. III 458—459). [4]) Parg. 223 (Ar. Sł. III 474—475). [5]) S. 8 k. 117 (Ar. Sł. III 460). [6]) Ar. Sł. IV 2—5. [7]) Tamże 19, 27 (Z. 19 k. 113 d. 102), 32—33 (Z. 19 k. 166 od.—167 d. 165), 38—39 (Z. 19 k. 169—170 od. d. 167) i 40 (Z. 19 k. 169—169 od.). [8]) P. 28 k. 105 od.—106 (Ar. Sł. IV 68—69). [9]) Z. 21 k. 177 od.—180 (Ar. Sł. IV 90—93). [10]) Z. 21 k. 166 (Ar. Sł. IV 80). [11]) 1537 r. Grudnia 11, potwierdzono 20 Stycznia 1538 r. (Z. 20 k. 76 od.—79, dr. Ar. Sł. IV 98—101 i 114). [12]) 1537 r. Grudnia 20, potwierdzono 22 Stycznia 1538 r. (Z. 20 k. 102 od.—110, dr. Ar. Sł. IV 102—110, 128). [13]) Z. 20 k. 99—102 (Ar. Sł. IV 110—113, 127). [14]) Z 20 k. 136—137 od. (Ar. Sł. IV 138—139). [15]) P. 28 k. 101—103 od. (Ar. Sł. IV 147—151). [16]) Nowe 89 k· 291 (Ar. Sł. IV 182—183). [17]) Potwierdzony r. 1553, dr. Antonowicz, Hramoty 61—67. [18]) Z. 21 k 175 od.—177 od. (Ar. Sł. IV 83—86). [19]) Z. 20 k. 218 od.- 219 (Ar. Sł. IV 126). [20]) Z. 22 k. 84—90 (Ar. Sł. IV 137, 162, 191—192, 193—194, 227—228). [21]) Z. 20 k. 174—177 (Ar. Sł. IV 158—161), Z. 23 k. 98 d. 93 (Ar. Sł. IV 200). [22]) Ar. Sł. IV 252—253 [23]) Z. 24 k. 95 d. 77 (Ar. Sł. IV 269). [24]) Z. 28 k. 19 od.—21, dr. A. J. Z. R. I 109—111 d. 105 i Ar. Sł. IV 295—297.

silowej [1]), we Wrześniu aby braciom Wyhowskim wydzielił ziemię Skoczkowską w powiecie Kijowskim [2]), w Październiku aby kupcowi Tureckiemu pozwolił przejść przez Kijów do Moskwy [3]), zaś w Kwietniu 1542 r. aby Onkiewiczowi zwrócić dobra, które poprzednik jego, wojewoda Kijowski Andrzej Jakubowicz Niemirowicz przyłączył był do zamku Kijowskiego [4]). Podczas jego nieobecności pozywał go (w Styczniu 1541 roku) kniaz Wasil Michałowicz Kowelski o krzywdy, ale sprawa odłożoną została do powrotu kniazia Andrzeja [5]), zaś w Sierpniu 1541 r. nastąpił wyrok na korzyść Chrebtowiczów, w sprawie *kniazia Andrzeja i syna jego kniazia Aleksandra Sanguszkowicza Koszerskiego* o Daszkowszczyznę, do której żona kniazia Andrzeja miała prawa [6]).

Po powrocie z Kijowa *kniaź Andrzej Michałowicz Sanguszkowicz-Koszyrski marszałek hospodarski,* mianowany 18 Grudnia 1542 r. starostą Łuckim [7]). Jako taki otrzymuje w następnym roku kilkakrotne zlecenia od króla i królowej Bony [8]). W 1544 r. królowa Bona zrzeka się wójtostwa Łuckiego na rzecz kniazia Andrzeja i następnych starostów Łuckich [9]), i zamienia z nim Krasne i Stawrów na wsie jego Rzeczycę i Somin [10]). W tymże roku kniaziowie Andrzej i Fedor Sanguszkowicze zawierają umowę co do umorzenia krzywd obustronnych w dobrach [11]). W 1545 r. stracił kniaź Andrzej żonę; poprzednio już *Hanna Wasilewna Chrebtowiczówna kniahinia Andrzejowa Michałowicza Sanguszkowicza-Koszerska starościna Łucka* dwoma zapisami sporządzonemi w Koniuchach (30 Lipca 1545 r.) zapisała synowi swemu *kniaziowi Aleksandrowi Andrejewiczowi Sanguszkowiczowi-Koszerskiemu,* z dóbr swych ojczystych i macierzystych na Litwie i Wołyniu, jako trzecią część, Horochów z siołami Markowicze, Podleszuk, Stary-Staw, Raczyn i Ozierce, oraz 2,000 kop groszy na dwóch innych częściach, oddalając od tego zapisu męża i *córkę kniahinię Hannę Korecką* [12]). Testamentem zaś pisanym na łożu śmierci w Łucku w Styczniu 1545 taż *kniahinia Andrzejowa Michałowicza Koszerska staroscina Łucka, marszałkowa hospodarska Hanna Wasilewna,* potwierdza powyższe zapisy na rzecz syna, zalecając *córce kniahini Hannie Andrejewnie* w razie działów spłacić brata, nadto zapisuje majątek Derń na cerkiew [13]). Niezawodnie umarła zaraz potem, a kniaź Andrzej Michałowicz wkrótce po jej zejściu ożenił się powtórnie, zaślubiając (prawdopodobnie 1546 r.) kniażnę Bohdanę Michałównę Mścisławską, która już w Październiku 1547 r. jako *starościna Łucka kniahinia Andrzejowa Koszerska kniażna Bohdana,* wspólnie z siostrami kniażnami Mścisławskiemi, występuje w sprawie z kn. Połubińskim o poddanych Teteryńskich [14]). Wymieniona córka kniazia Andrzeja z pierwszej żony rozeszła się z mężem; wskutek czego kniaź Bohusz Fedorowicz Korecki starosta Żytomirski zeznaje w Kwietniu 1546 r., że rozwiodłszy się obecnie z żoną swą *kniażną Hanną córką kniazia Andrzeja Michałowicza Sanguszkowicza Koszerskiego starosty Łuckiego, marszałka hospodarskiego,* zrzeka się wszelkich pretensyi do kniazia Andrzeja o skarby i pieniądze, które pozostały u wymienionej kniażny Hanny [15]). W tymże 1546 roku kniaź Andrzej ma sprawę z Fedorem Myszką o krzywdy wyrządzone przez poddanych [16]), z Dczusą o znieważenie posłańca [17]) i szkody w dobrach [18]), z Zahorowskim o Kustyń [19]) oraz z sędziami, którzy niesłusznie na nim przysądzili kn. Rużyńskim ziemie i ludzi Horodelskich [20]). Z tych, sprawy z Rużyńskim i Dczusą zostają odłożone [21]). Dnia 9 Lipca 1546 r. *starosta Łucki, marszałek hospodarski kniaź Andrzej Sanguszkowicz-Koszyrski,* otrzymuje przywilej na klucznictwo, horodnictwo i mostownictwo Łuckie [22]). W tymże i następnym roku *starosta Łucki, marszałek hospodarski, klucznik, horodniczy i mostowniczy Łucki kniaź Andrzej Michałowicz Sanguszkowicz-Koszyrski,* ma sprawę z Obrazcowem o różne szkody [23]). W Marcu 1547 r. *starosta*

---

[1]) Z. 28 k 63 d. 67 (Ar. Sł. IV 298—299). [2]) 1541 Września 26 (Arch. Jugo Cz. III T. I 318—319). [3]) Z. 28 k. 2, dr. A. Z. R. II 379 d. 214 i Ar. Sł. IV 303—304. [4]) Ar. Sł. IV 310. [5]) S. 12 k. 30 od. d. 55 (Ar. Sł. IV 272). [6]) Z. 28 k. 32 od.—33 d. 35 (Ar. Sł. IV 299—300). [7]) Z. 24 k. 214 d. 195 (Ar. Sł. IV 326—327). [8]) Ar. Sł. IV 338, 363, 371, 373, 375. [9]) Parg. 229 (Ar. Sł. IV 401—402, Arch. Jugo Cz. V T. I 45—46). [10]) Parg. 226, Nowe 89 k. 298 (Ar. Sł. IV 402—403 i 410). [11]) Ar. Sł. 406—408. [12]) S 36 k. 536—537 i k. 594 od.—596 (Ar. Sł. 429—432). [13]) S. 36 k. 597—598 od. (Ar. Sł. IV 418—420). [14]) Z. 29 k. 156—157 (Ar. Sł. IV 557—558). [15]) Ar. Sł. IV 454- 455. [16]) Z. 30 k. 107 od.—109 (Ar. Sł. IV 483—485). [17]) Z. 30 k. 112—113 (Ar. Sł. IV 485—486). [18]) Z. 30 k. 113 (Ar. Sł. IV 489). [19]) Z. 30 k. 106 od.—107 od. (Ar. Sł. IV 487—488). [20]) Z. 30 k. 109—112 (Ar. Sł. IV 489—493). [21]) Z. 29 k. 13 od.—14 (Ar. Sł. IV 506). [22]) Z. 30 k. 125 (Ar. Sł. IV 495). [23]) Ar. Sł. IV 519—20 i 530—531 (Z. 29 k. 109 od.—110).

Łucki, marszałek hospodarski kniaź Andrzej Michałowicz Koszyrski, wznawiał sprawę z sędziami, którzy kniaziom Rużyńskim niesłusznie przysądzili ziemie i ludzi Horodelskich [1]). W lecie 1547 r. zrzekł się marszałkostwa hospodarskiego; małżonka jego kniahinia Bohdana, występując w Październiku 1547 r. w sprawie z Połubińskim, jest tylko *starościną Łucką* [2]). W Listopadzie 1547 r. *starosta Łucki, klucznik, horodniczy i mostowniczy Łucki kniaź Andrzej Michałowicz Sanguszkowicz-Koszyrski*, otrzymuje przywilej na targi w Mirkowie i Homzowie [3]). W 1550 r. ma sprawę z Bokiejem o ziemie [4]), a 1551 r. podobne sprawy z władyką Łuckim [5]) i panem Hulanickim [6]). Na początku 1552 r. procesował się z Lwem Obrazcowem [7]) i zawierał z nim ugodę w końcu tegoż roku [8]). W tymże roku *starosta Łucki, klucznik, horodniczy i mostowniczy Łucki kniaź Andrzej Michałowicz Sanguszkowicz-Koszyrski*, ma sprawę z panią Olechnową Skorucina o pożęcie żyta na polu jej Głuszyńskiem [9]). W 1553 r. otrzymuje potwierdzenie listu ugodliwego z dnia 29 Grudnia 1539 r. z kniaziem Wasilem Kowelskim [10]). W 1557 roku *kniaź Andrzej Sanguszkowicz-Koszyrski starosta Łucki* zeznaje, że *pojąwszy w małżeństwo kniażnę Bohdanę córkę kniazia Michała Mścisławskiego*, wziął za nią 1,000 kop groszy w gotowiźnie i 1,000 kop groszy w wyprawie, które ubezpieczył na dworach swych Zaozierze i Serbryszcza, do których obecnie dodaje Luszniew i zapisuje jej jednocześnie wszystkie ruchomości, które to majątki po śmierci kniahini Bohdany mają spaść na *córkę ich jedyną kniażnę Annę*, z wyłączeniem dzieci z pierwszego małżeństwa [11]). W 1558 roku Wasil Steckowicz Rahoza czyni zeznanie, że sprzedał *kniahini Andrzejowej Sanguszkowicza-Koszerskiej starościnie Łuckiej Bohdanie Michałównie kniażnie Mścisławskiej* dworzec Żelechowszczyznę pod Mołodeczną za 40 kop groszy [12]). W następnym roku kniaź Andrzej Michałowicz oskarżony przez kniazia Zbarażskiego i Kiszków o najazd [13]). W 1559 r. na skutek skargi kniazia Andrzeja na syna swego, król upomina listownie *marszałka swego kniazia Aleksandra Andrejewicza Sanguszkowicza Koszyrskiego*, aby zapisy ojcowskie *małżonce swej kniażnie Bohdanie Michałównie* na Luszniewie z dworcem Wysoka, oraz *córce kniażnie Annie*, na Mirkowie, Lubieszowie, Ilbiazi i Berezołukach, uszanował i do tych dóbr się nie wtrącał [14]). Jeszcze na początku 1560 r. kniaź Andrzej procesuje się z Borzobohatym Krasieńskim o najazd [15]) Umarł w majątku swoim Iwanczycach d. 4 Października 1560 r., jak o tem wzmiankuje reskrypt królewski upominalny do *kniazia Aleksandra Andrejewicza Sanguszkowicza Koszyrskiego* pisany 24 Grudnia 1560 r., na skutek skargi *starościnej Łuckiej kniahini Andrzejowej Sanguszkowicza Koszerskiej Bohdany Michałówny kniażny Mścisławskiej*, że kniaź Aleksander zaraz po śmierci ojca, uczyniwszy napad, zagarnął zamki Kamień i Koszyr, a ją i *córkę jej kniażnę Hannę*, napadłszy we własnym dworze, zrabował i cały dobytek ograbił. Król wzywa kniazia do stawienia się przed nim i zdania sprawy ze swych postępków [16]). Z przytoczonych szczegółów okazuje się, że kniaź Andrzej Michałowicz, żonaty już w 1511 r. z Anną Wasilewną Chrebtowiczówną, wnuczką Paszka Dochnowicza, zmarłą 1545 r., pozostawił z niej syna Aleksandra i córkę Annę; po śmierci pierwszej żony zaślubił powtórnie 1546 r. kniażnę Bohdanę Michałównę Mścisławską, która mu urodziła córkę także nazwaną Anną [17]).

Wdowa kniazia Andrzeja *kniahinia Andrzejowa Michałowicza Sanguszkowicza Koszerska starościna Łucka*, w imieniu której występują Jan Czyż i Andrzej Nikodemowicz Ciechanowiecki starościc Mielnicki, oskarża w Styczniu 1562 r. Jurja Jurjewicza Ostyka starostę Bracławskiego o gwałty i boje w majątku Ożunickim [18]). W tymże roku wyszła powtórnie za Andrzeja Nikodemowicza Ciechanowieckiego starościca Mielnickiego, który już w Listopadzie 1562 r. w imieniu małżonki swej *Bohdany Michałówny kniażny Mścisławskiej*, pozywa Szemeta ciwuna Berżańskiego o krzywdy w Ożuniczach [19]). W 1563 r. Andrzej Nikodemowicz z Ciechanowca marszałkowicz hospodarski

---

[1]) Z. 29 k. 127—128 od. (Ar. Sł. IV 537—539). [2]) Patrz wyżej. [3]) Z. 31 k. 174 od. d. 155 (Ar. Sł. IV 567—568). [4]) S. 22 d. 563. [5]) S. 24 k. 54. [6]) S. 24 k. 104. [7]) S. 29 k. 15 i 94. [8]) 1552 Grudnia 16 (Kopia dokum. oryg.). [9]) S. 28 k. 90. [10]) Antonowicz, Hramoty str. 61—67. [11]) W Wilnie 1557 Maja 20 (Kopia dokum. oryg.). [12]) 1558 Maja 6 (Z. 40 k. 162), [13]) S. 35 k. 74. [14]) W Proszowicach 1559 Czerwca 14 (Kopia dokum. oryg.). [15]) Z. 39 d. 62 i 72 i Z. 43 k. 56. [16]) W Wilnie 1560 r. Grudnia 24 (Kopia dokum. oryg.). Datę śmierci zawiera również protestacya kniazia Lwa (Patrz niżej). [17]) Patrz wyżej. [18]) 1562 Stycznia 7 (S. 41 k. 266). [19]) 1562 Listopada 5 (S. 41 k. 303—5 i 344).

staroście Mielnicki, z małżonką swą *Bohdaną Michałówną kniażną Mścisławską* zeznają, że Bohdana z *pierwszym mężem swym kniaziem Andrzejem Michałowiczem Sanguszkowiczem starostą Łuckim*, zaręczyli *córkę swą kniażnę Hannę* z kniaziem Jarosławem Fedorowiczem Sanguszkowiczem, naznaczając ślub na narodzenie N. M. P. 1563 r. w Mirkowie, gdy jednak kniaź Jarosław na naznaczony termin do Mirkowa nie przybył, to oni obowiązują się wydać ją za pana Mikołaja Pawłowicza Sapiehę wojewodzica Nowogrodzkiego, naznaczając czas wesela na Św. Michał 1563 r. w Wilnie [1]). *Starościna Łucka kniahinia Andrzejowa Sanguszkowicza-Koszerska kniażna Bohdana* wspomniana jako żyjąca jeszcze w Sierpniu 1564 r., w zapisie siostry swej kniahini Stefanowej Zbarażskiej mężowi [2]). Niezawodnie umarła w 1565 r., poprzedzając w śmierci pasierba swego kniazia Aleksandra (który umarł w końcu 1565 r.), jak się to okazuje z protestacyi względem Luszniewa i Olbiaża sporządzonej przez kniazia Lwa Aleksandrowicza Koszerskiego zaraz po śmierci swego ojca [3]). Z pierwszego małżeństwa miała córkę Annę, z drugiego syna Stanisława i córkę Rainę [4]).

Kniażna Anna Andrejewna córka kniazia Andrzeja Michałowicza i pierwszej jego żony Chrebtowiczówny, wnuczki Piotra Dochnowicza, wspomniana w testamencie matki 1545 r. jako żona kniazia Bohusza Fedorowicza Koreckiego [5]), który rozwiódłszy się z nią, aktem z dnia 18 Kwietnia 1546 r., zrzeka się wszelkich pretensyi do jej skarbów [6]). Pierwszym jej mężem był prawdopodobnie Iwan Jełowicki, którego syn Gniewosz Iwanowicz Jełowicki, posiadając ze spadku po Paszku Dochnowiczu czwartą część schedy kniazia Andrzeja Koszyrskiego (resztę posiadał syn kniazia Andrzeja — Aleksander) w Derni, Oderadach i Moszczenicy, takową sprzedał 1 Lipca 1554 r. zięciowi swemu Michałowi Iwanowiczowi Jełowiczowi Malińskiemu [7]). Widocznie kniahinia Anna Andrejewna już wówczas nie żyła.

Kniażna Hanna Andrejewna, córka kniazia Andrzeja Michałowicza i drugiej jego żony Bohdany kniażny Mścisławskiej, wspomniana 1557 r. w zapisie ojca [8]) i reskrypcie królewskim 1560 r. [9]), prawdopodobnie, stosownie do umowy zawartej 1563 r. przez matkę i ojczyma, poślubiła 24 Września 1563 r. Mikołaja Pawłowicza Sapiehę wojewodzica Nowogrodzkiego [10]) (marszałek hospodarski 1566 r., wojewoda Miński 1576 r.). W 1577 r. Mikołaj Pawłowicz Sapieha wojewoda Miński z małżonką *kniażną Anną Sanguszkówną Koszerską*, oddają w zastaw Hrihoremu Wołowiczowi kasztelanowi Nowogrodzkiemu majątek Serebryszcze [11]). Hanna umarła 1580 r. [12]). W następnym roku Mikołaj Sapieha wojewoda Miński, pisze z pod Pskowa list upominalny do Andrzeja Nikodemowicza Ciechanowieckiego starościca Mielnickiego, o wydanie pozostających w jego rękach dokumentów na Nieświecz i Teteryn, w których to dobrach *nieboszczka małżonka jego Hanna Andrzejówna Sanguszkówna kniażna Koszerska*, podzieliwszy się jako macierzystemi z dziećmi Andrzeja Nikodemowicza, Stanisławem i Rainą, swoją część jemu zapisała [13]).

Kniaź Aleksander Andrejewicz za młodu ożenił się z kniażną Hanną córką kniazia Wasila Andrejewicza Połubińskiego, która opuściwszy męża, wyszła powtórnie za Mikołaja Zawiszę. Już w 1533 r. *kniaź Andrzej Koszyrski i syn jego kniaź Aleksander*, pozywali Zawiszę o to, że żona jego, *będąca poprzednio żoną kniazia Aleksandra*, opuszczając go, pozabierała różne rzeczy; o to samo ojciec i syn pozywali w następnym roku ojca Hanny kniazia Połubińskiego [14]). Zaraz po rozwodzie kniaź Aleksander zaślubił powtórnie kniażnę Nastazyę Wasilewnę Żylińską wdowę po kniaziu Fedorze Michałowiczu Wiszniowieckim staroście Czeczerskim i Propojskim. Już 23 Kwietnia 1535 r. *kniażnie Nastazyi córce kniazia Wasila Semenowicza Żylińskiego starosty Krzyczewskiego, obecnie kniahini Aleksandrowej Koszyrskiej*, król potwierdza zapis pierwszego jej męża kniazia Fedora Michałowicza Wiszniowieckiego dzierżawcy Czeczerskiego i Propojskiego na 500 kop groszy i połowę Peremila [15]). *Kniaź Aleksander Andrejewicz Koszyrski* otrzymuje 21 Września 1535 r. przywilej na zamek Homel [16]),

---

[1]) W Wilnie 1563 Sierpnia 23 (Kopia dokum. oryg.). [2]) A. Z. R. III 135, patrz wyżej. [3]) Kopia dokum. oryg. (Patrz niżej). [4]) Patrz niżej. [5]) Patrz wyżej. [6]) Tamże. [7]) Karczewski, Replika II 203. Według Żychlińskiego, żoną Iwana Jełowickiego była Bohdana kniażna Sanguszkówna (XV 218). [8]) Patrz wyżej. [9]) Tamże. [10]) Tamże. [11]) 1577 Stycznia 30 (Manuskr. Wil. Publ. Bibl. Ks. 42 k. 34). [12]) Sapiehowie I 114 z mylną datą 1570 r. [13]) 1581 w Październiku (Z. 68 k. 101). [14]) Patrz wyżej str. 438. [15]) Z. 22 k. 107—111 (Ar. Sł. III 404—405). [16]) Z. 19 k. 26 d. 13 (Ar. Sł. IV 18).

krótko jednak, jeżeli go w ogóle obejmował, sprawował ten urząd, albowiem w Lipcu 1536 r. występuje jako świadek bez żadnego tytułu [1]). W tymże czasie kniaź Aleksander Koszyrski pozywa Mikołajową Zawiszycową o najazd i zajechanie [2]). W 1538 r. król potwierdza *kniaziowi Aleksandrowi Andrejewiczowi Sanguszkowiczowi-Koszyrskiemu* zapis pani Hrihorowej Isajewicza Hromyczynej Nastazyi na 300 kop groszy i 100 czerwonych złotych na Sużanach [3]). Otrzymawszy od ojca część jego w Dereczynie, w tymże roku procesuje kniazia Iwana Andrejewicza Połubińskiego o szkody i grabieże poczynione w Dereczynie i Kotczynie [4]). Wziąwszy po drugiej żonie udział w Peremilu, którego drugą połową władał kniaź Iwan Michałowicz Wiszniowiecki dzierżawca Czeczerski i Propojski, pozywa tego ostatniego w 1539 r. o krzywdy w tych wspólnych dobrach [5]). W następnym roku mienia z tymże kniaziem swoją trzecią część Dereczyna na jego połowę Peremila [6]). W tymże roku procesuje się z kniaziem Iwanem Połubińskim [7]). Po matce odziedziczył w 1545 r. Horochów w trzeciej części jej majątków i 2000 kop groszy na dwóch innych częściach [8]). W 1547 r. *kniaź Aleksander Andrejewicz Sanguszkowicz-Koszerski* oskarżony przez Bokiejów o wyrządzanie szkód w dobrach ich Milatynie i Podbereziu [9]). Według opisu zamku Łuckiego 1552 r. *kniaź Aleksander Koszyrski* władał tamże Horochowem [10]). W 1553 r. został marszałkiem hospodarskim; *marszałek hospodarski kniaź Aleksander Andrejewicz Sanguszkowicz-Koszerski*, podpisany w Styczniu 1554 r. w Knyszynie jako świadek, na testamencie Stanisława Kieżgajły podczaszego [11]). W tymże roku *kniaź Aleksander Koszyrski marszałek hospodarski* ma sprawę z Michałem Hulewiczem [12]), a w 1555 r. udziały swe w dobrach Derń, Oderady i Stawek sprzedaje za 400 kop groszy księciu Mikołajowi Radziwiłowi [13]). Niechętnem okiem patrząc na zapisy uczynione przez ojca, na rzecz drugiej żony i jej córki, upomnianym został 1559 r. przez króla, aby się do zapisanych im majątków nie wtrącał [14]), a w następnym roku zawezwany został do usprawiedliwienia się przed królem z napadu, który zaraz po śmierci ojca uskutecznił na zamki macochy i jej córki [15]). W 1561 r. król upominał *marszałka swego kniazia Aleksandra Andrejewicza Sanguszkowicza Koszerskiego*, na skutek skargi Mikołaja Charlińskiego i żony jego kniażny Hanny Lubeckiej, którym kniaź Aleksander zagarnął majątek Olbiaż [16]). W tymże roku procesował się z kniaziami Rużyńskimi, którzy go oskarżali o zagarnięcie majątku ich Podłokuszskiego i poczynienie krzywd [17]). W Grudniu 1561 r. zawarł układ z kniaziem Andrzejem Piotrowiczem Masalskim i małżonką jego kniażną Hanną Putiatiną, o wiano kniahini Fedorowej Wiszniowieckiej Maryny Putiatiny, ubezpieczone na połowie Peremila [18]). W następnym roku sprzedał Rzeczycę Maciejowi Sawickiemu [19]) i w tymże roku oddał Jabłonnę w zastaw Mikołajowi Radziwiłłowi [20]). W 1565 r. ponownie procesował się z kniaziami Rużyńskimi [21]). Według popisu wojska, sporządzonego w Październiku 1565 r., *kniaź Aleksander Koszyrski* obowiązany na potrzeby wojenne stawić 12 koni [22]). W tymże czasie *kniaź Aleksander Andrejewicz Sanguszkowicz Koszyrski marszałek J. K. M.* zapisuje ziemie słudze swemu Iwanowi Perewieskiemu w nagrodę zasług [23]). Umarł w końcu 1565 r.; już w Styczniu 1566 r. *kniaź Lew syn marszałka hospodarskiego kniazia Aleksandra Andrejewicza Sanguszkowicza Koszerskiego*, z powodu śmierci ojca, potwierdza Ostafiejowi Wołowiczowi marszałkowi dwornemu, podskarbiemu ziemskiemu, sprawcy województwa Wileńskiego, pisarzowi królewskiemu, staroście Berestejskiemu, dzierżawcy Mohilewskiemu, darowiznę majątku macierzystego Kustynia przez nieboszczyka ojca uczynioną [24]).

Kniaź Aleksander bezpotomny z pierwszą żoną kniażną Hanną Wasilewną Połubenską, która opuściwszy go w 1533 r. wyszła powtórnie za Mikołaja Zawiszyca, a potrzecie za Razmusa Dowgirdowicza i zmarła krótko przed 1547 r. [25]), pozostawił

[1]) Ar. Sł. IV 45, 47. [2]) Z. 19 k. 153 d. 148. [3]) Z. 20 k. 76 (Ar. Sł. IV 113—114). [4]) Z. 20 k. 80 od. —88 (Ar. Sł. IV 115—123), Z. 20 k. 129 od.—132 od. (Ar. Sł. IV 133—136). [5]) Z. 23 k. 98 od. d. 94 (Ar. Sł. IV 198—199). [6]) Z. 22 k. 78 od.—83, Z. 24 k. 57 i 62 d. 45 i Z. 28 k. 40 d. 45 (Ar. Sł. IV 254—257). [7]) S. 12 k. 24 d. 37 (Ar. Sł. IV 259). [8]) Patrz wyżej. [9]) Z. 29 k. 117 od.—118 (Ar. Sł. IV 531). [10]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 162. [11]) Z. 35 d. 117 k. 160. [12]) Z. 37 d. 51. [13]) 1555 Kwietnia 10 (Karczewski, Replika II 203). [14]) Patrz wyżej. [15]) Tamże. [16]) W Wilnie 1561 Maja 5 (Kopia dokum. oryg.). [17]) S. 35 k. 171 i 196. [18]) W Wilnie 1561 Grudnia 6 (S. 41 k. 258). [19]) 1562 Kwietnia 20 (Rykaczewski, Inventarium 273). Sawicki zamienia Rzeczycę z królem 1565 r. (Tamże). [20]) Słown. Geogr. III 347. [21]) S. 35 k. 389 i 416. [22]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 219. [23]) Tamże Cz. VI T. I 55. [24]) S. 47 k. 165. [25]) Patrz wyżej str. 372.

z drugiej kniażny Nastazyi Wasilewny Żylińskiej, wdowy po kniaziu Fedorze Michałowiczu Wiszniowieckim, poślubionej 1535 r. [1]), jedynego wyżej wymienionego syna kniazia Lwa.

Kniaź Lew Aleksandrowicz ożenił się z Hanną Mikołajówną Ostykówną córką Mikołaja Jurjewicza Ostyka starosty Krewskiego i Rumborskiego i kniażny Hanny Romanówny Lubeckiej [2]). W Lipcu 1565 r. Mikołajowa Ostykowa kniażna Hanna Lubecka, odpowiadając na pozwy braci mężowskich, starosty Bracławskiego Jurja i dworzanina hospodarskiego Hrihorego Jurjewiczów Ostyków, którzy ją oskarżali jakoby była przyczyną śmierci męża i niesłuszny układ z nim zawarła, oraz ciało męża bez ich wiadomości pochowała, oskarża ich o napad na Kowarsko oraz niszczenie dóbr spadłych na jej córkę *Hannę Mikołajównę kniahinię Lwowę Sanguszkowicza Koszerską* [3]). W tymże roku *kniaź Lew Aleksandrowicz Koszyrski* zaciągnął dług 300 kop groszy u żyda Łuckiego Misanowicza [4]). Zaraz po śmierci ojca zakłada protest z powodu utraty Luszniewa i Olbiaża, których ojca jego pozbawiła macocha. Na każdym z majątków tych dziad jego kniaź Andrzej zapisał pierwszej swej żonie kniażnie Hannie Wasilewnie Chrebtowiczównie po 1000 kop groszy, ale pojąwszy po śmierci jej drugą żonę kniażnę Bohdanę Michałównę Mścisławską, tej również zapisał 2000 kop groszy na Luszniewie, Serebryszczach i Zaozierzu, a nadto będąc już chorym sporządził testament, poczem umarł 4 Października 1560 r. Syn jego Aleksander procesował macochę o Luszniew, Olbiaż i Mirków, oraz o opiekę nad jej córką, jako siostrą jego. Macocha zaś w półtora roku po owdowieniu ponowiła związki małżeńskie z Nikodymem (sic) i córkę bez zezwolenia krewnych za mąż wydała, poczem umarła. Ojciec jego mając wtedy sprawę z macochą, sam wkrótce umarł, wskutek czego kniaź Lew o jawnej swej krzywdzie czyni zeznanie w formie memoryału [5]). W Styczniu 1566 r. potwierdza Wołowiczowi uczynioną mu przez nieboszczyka ojca kniazia Aleksandra, darowiznę Kustynia [6]). W tymże czasie oskarżony przez starościnę Rumborską i Krewską Mikołajowę Ostykowę Hannę kniażnę Lubecką o zabranie, ze skrzynki danej do przechowania, 3000 czerwonych złotych i 3014 złotych klejnotami [7]). W Lutym 1566 r. król pisze do *kniazia Lwa Aleksandrowicza Sanguszkowicza Koszerskiego i małżonki jego kniażny Hanny Mikołajówny Ostykówny*, aby nie bronili pani Niekraszowej, w odziedziczonych po ojcu Hanny Mikołaju Jurjewiczu Ostyku staroście Krewskim i Rumborskim—dobrach, egzekucyi długu Ostyka 3000 kop groszy [8]). W 1568 r. *kniahinia Lwowa Sanguszkowicza Koszerska Hanna Mikołajówna Ostykówna* zeznaje, że nie ma pretensyi do Świerżnia, który matka jej starościna Krewska i Rumborska Ostykowa Hanna Romanówna Lubecka. sprzedała podkanclerzemu, marszałkowi dwornemu i t. d., Ostafiejowi Wołowiczowi za 3000 kop groszy [9]). W tymże roku *kniaź Lew Aleksandrowicz Sanguszkowicz Koszerski* dał Michałowi Łasce Sekuńskiemu w dożywocie dobra Huty i inne [10]). *Kniaź Lew Koszyrski* wykonał 1569 r. przysięgę na wcielenie Wołynia do Korony [11]). W 1570 r. *kniaź Lew Aleksandrowicz Sanguszkowicz Koszyrski*, sprzedaje Ostafiejowi Wołowiczowi kasztelanowi Trockiemu, podkanclerzemu i t. d. za 1400 kop groszy, połowę dóbr Żyrowicz w Brzeskiem i ulicę mieszczan w Brześciu, zapisane mu wiecznością przez *żonę swą Hannę Mikołajównę Ostykównę*, jako jej ojczyste dziedzictwo, a temuż Wołowiczowi, przez matkę jej Hannę Lubecką Pawłowę Sokolińską podkomorzynę Witebską, zastawione [12]). W tymże roku *kniaź Lew Koszerski* wymieniony jako władający w powiecie Łuckim Peremilem i Horuchowem, a w powiecie Włodzimierskim Koszyrem [13]). W Kamieniu dnia 23 Stycznia 1571 r. *Lew Aleksandrowicz Sanguszkowicz kniaź Koszerski* spisuje testament; chce być pochowanym w monasterze w Mielcu, *małżonkę kniażnę Hannę Mikołajównę Ostykównę i syna kniazia Hrihorego*, porucza opiece opiekunów kniazia Konstantego Konstantynowicza Ostrogskiego wojewody Kijowskiego, marszałka ziemi Wołyńskiej *i brata swego z krwi kniazia Romana Fedorowicza Sanguszkowicza wojewody Bracławskiego, hetmana dwornego Litewskiego, starosty Żytomierskiego, dzierżawcy Rzeczyckiego.* Syn Hrihory ma się wychowywać przy kniaziu Romanie, wspólnie z synem tegoż *kniaziem Fedorem;* w razie bezpotomnej śmierci syna, majątki Kamień z siołami Ołble, Hłuszsk, Wederty, Woro-

---

[1]) Patrz wyżej str. 442. [2]) Tamże str. 205. [3]) S. 47 k. 115 i 118. [4]) Berszadski II 149. [5]) *Na pamięć Jego Miłości kniaziu Lwu Koszerskiemu* (Kopia dokum. oryg.). [6]) Patrz wyżej. [7]) S. 48 k. 350. [8]) W Wilnie 1566 Luty 20 (S. 50 k. 143 od.). [9]) 1568 Kwietnia 18 (S. 52 k. 221 od.). [10]) Boniecki 296. [11]) Kurbski I 22, Arch. Jugo Cz. II T. I 13. [12]) 1570 Lipca 19 (Z. 49 k. 72). [13]) Źr. dziej. XIX 16, 17, 24.

komle, Policy w powiecie Włodzimierskim, Koszer także w powiecie Włodzimierskim z siołami Koszer stary, Horodzielec, Perewies, Krasnostawy, Tupały, dwór Mezów z siołami Mizow, Czeremszanka, Borzowo, oraz Horochów w powiecie Łuckim z siołami Radczyn, Zawidów, Koniuchy, Kuty, Markowicze, Młynów, Zaszczytów, Białopole, Zalescy, mają przejść na kniazia Romana i jego potomstwo. Żonę pozostawia na majątku Kosowie w powiecie Słonimskim, który po jej śmierci ma spaść na syna kniazia Hrihorego. Lubcze które wziął za żoną każe zwrócić teściowej swej Hannie Romanownie kniażnie Lubeckiej. W razie bezpotomnej śmierci syna, zapisuje *kniaziowi Andrzejowi Hrihorowiczowi Sanguszkowiczowi Kowelskiemu bratu swemu*, oraz jeżeli jemu Bóg da żonę i potomstwo, to i temu ostatniemu, zamek Peremyl ze Smolewem oraz siołami Werbna i Humnica. Zrzeka się praw do Luszniewa, który ma pozostać w posiadaniu *ciotki jego pani Mikołajowej Sapieżynej wojewodzicowej Nowogrodzkiej Hanny Andrejewny kniażny Koszerskiej*. Kniaź Lew umarł zaraz po spisaniu testamentu, który już po jego śmierci przedstawiony został 26 Lutego 1571 r., przez kniazia Romana Sanguszkę, do metryki [1]).

Wdowa po nim *kniahinia Lwowa Aleksandrowicza Sanguszkowicza Koszyrska Hanna Mikołajówna Ostykówna*, ma w 1572 r. sprawę z kasztelanem Lubelskim Stanisławem Słupeckim i żoną jego Zofią z Wrelewskich o połowę majątku Kosowskiego, w której król zawyrokował, aby jeżeli księżna wykupu przyjąć nie zechce, takowy był złożony w sądzie, a połowa majątku oddana Słupeckim [2]). Sprawa ta trwała jeszcze w 1579 r., w którym wojewoda Podlaski Mikołaj Kiszka z Ciechanowca bierze, listem zeznanym względem Naruszewiczów, odpowiedzialność za *kniahinię Lwową Aleksandrowicza Sanguszkowicza Koszerską Hannę Mikołajównę Ostykównę*, o summę 325 kop groszy za wykup połowy majątku Kosowskiego, której księżna przyjąć nie chciała [3]). W połowie 1579 r. Mikołaj Służka dzierżawca Krzyczowski i Marcin Komorowski z żonami swemi Halszką i Beatą Kmiciankami sprzedają połowę Żyrowicz spadłą na żony ich *i kniahinię Lwową Koszyrską Hannę Mikołajównę Ostykównę*, Ostafiejowi Wołowiczowi kasztelanowi Trockiemu, który poprzednio od kniahini Koszyrskiej nabył drugą połowę tych dóbr [4]). Kniahinia Hanna umarła niezawodnie przed 1584 r., w którym jedyny syn jej Hrihory sam występuje [5]).

Kniaź Hrihory Lwowicz jedyny syn kniazia Lwa Aleksandrowicza i Hanny Ostykówny, za młodu utracił rodziców i znajdował się w opiece kniazia Konstantego Ostrogskiego wojewody Kijowskiego, który jeszcze w 1583 r. zarządzał dobrami *kniazia Koszerskiego* Horuchowem, Markowicami, Starym stawem, Podlesokiem, Przemilem i Smolanami w powiecie Łuckim [6]). W tymże samym roku *kniaź Hrihory Koszerski* władał jednak sam dobrami Kamieniem z siołami Wrokomla, Wydert, Głuszek, Olbel, Policz, Miezowem z siołami Borzowy, Szczeremczyn i Starym Koszerem z siołami Krubek, Krasne Dubie, Horodelec w powiecie Włodzimierskim [7]). W sprawie między kniaziem Jurjem Druckim-Sokolińskim starostą Ozierzyskim, jako zastawnikiem, a *kniaziem Hrihorym Lwowiczem Koszyrskim potomkiem kniazia Lwa Sanguszkowicza Koszyrskiego*, jako dziedzicem — o kamienicę Wirszyłowską w Wilnie, wydany został 1584 r. dekret utwierdzający prawa kniazia Hrihorego [8]). O tąż samą kamienicę Wirszyłowską miał kniaź Hrihory sprawę z Janem Kosmowskim [9]). W 1591 r. kniaź Hrihory wniósł zażalenie na kniazia Janusza Zasławskiego o najechanie zamku Łokackiego, zaaresztowanie *brata jego stryjecznego kniazia Romana Sanguszki* i zabranie różnych ruchomości i dokumentów [10]). W 1592 r. *kniaź Hrihory Sanguszko Koszyrski*, oskarżony przez władykę Łuckiego Terleckiego o to, iż zastawiwszy u tegoż, sioła Wrokomla i Miezow, uskutecznił najazd na nie i poczynił w nich szkody [11]). Ożenił się z kniażną Zofią z Hołowczyna, córką kniazia Jarosława Jarosławowicza Mikitynicza Hołowczyńskiego i Chodkiewiczówny [12]), która mu 1593 r. darowała posag swój wynoszący 14000 kop groszy, zabezpieczony na dobrach Koszyrskich i Horuchowskich [13]). Oboje małżonkowie *kniaź Hrihory Sanguszko-Koszerski i żona jego Zofia z Hołowczyna Hrihorowa Sanguszkowa Koszyrska* oddają 1593 r. w zastaw Szenajłowiczowi — Koszer z siołami Koszyr-stary,

---

1) Woł. 2 k. 65. 2) 1572 Czerwca 30 (S. 54 k. 422). 3) 1579 Listopada 5 (S. 58 k. 247). 4) 1579 Czerwca 15 (Z. 64 k. 190 d. 110). 5) Patrz niżej. 6) Źr. dziej. XIX 86. 7) Tamże 114, 125. 8) 1584 Maja 14 (S. 61 k. 220). 9) Oblatowano 1637 (S. 102 k. 139 d. 111). 10) Boniecki 296 11) Arch. Jugo Cz. VI T. I 217—221. 12) Patrz wyżej str. 126. 13) Boniecki 297.

Krugel, Krasnodubie, Horodzielec, dwór Mezów i sioła Borzowa i Czeremszanka, na 5 lat za 5000 złotych polskich [1]). W 1595 r. *Hrihory Lwowicz Sanguszko książe Koszerski*, ceduje *szwagrowi swemu* (sic!) Janowi Abramowiczowi na Wornianach wojewodzie Mińskiemu, prezydentowi Derptskiemu, staroście Lidzkiemu i Wendeńskiemu, prawa swe do majątku Kobylniki w powiecie Oszmiańskim, który na niego i Jana Hrihorowicza Ostyka spadł *po dziadzie ich* kasztelanie Wileńskim Wirszyle (Hrihorym Ostyku), a przez wdowę jego Anastazyę kniażnę Mścisławską przeszedł do kniaziów Zbarażskich [2]). Część dóbr ze spadku po Lubeckich ustąpił Piotrowi Stabrowskiemu staroście Trejdańskiemu i Skuińskiemu, który takowe 1596 r. sprzedaje Lwu Sapieże [3]). W 1597 r. mianowany kasztelanem Lubaczowskim [4]). W tymże roku dekretem trybunalskim rozdzielono majątek Kosowski między *kniaziem Hrihorym Sanguszko-Koszyrskim kasztelanem Lubaczowskim* a panem Mikołajem Kiszką z Ciechanowca starostą Drohickim, przyczem spisano inwentarz tego majątku [5]). W Kwietniu 1598 r. *kasztelan Lubaczowski Hrihory Lwowicz Sanguszko książe Koszerski* czyni zeznanie o tem, że sprzedał swoją połowę Kosowa za 3200 kop groszy Piotrowi Stabrowskiemu staroście Trejdańskiemu i Skuińskiemu [6]). W Lipcu 1598 r. mianowany kasztelanem Bracławskim [7]). We Wrześniu tegoż roku *kniaź Hrihory Sanguszko-Koszyrski kasztelan Bracławski* zamieniwszy z Radziwiłem wojewodą Wileńskim Owantę na majątek Połoński, przyjmuje ten ostatni majątek [8]). W 1599 r. *Zofia z Hołowczyna małżonka Hrihorego Sanguszki księcia Koszerskiego kasztelana Bracławskiego* w asystencyi tegoż, dobra swoje Michowicze zastawiła Żegotom za 2000 złotych [9]). Tegoż roku *kniaź Sanguszko Koszyrski kasztelan Bracławski* znajdował się na zjeździe obywatelstwa obrządku wschodniego w Wilnie [10]). W tymże roku *kniaź Hrihory Lwowicz Sanguszkowicz Koszyrski*, dochodząc spadku po *prapradziadzie swym* Iwanie Litaworze Chrebtowiczu udowodnił, że jest synem Anny Ostykówny, wnukiem Mikołaja Ostyka, prawnukiem Hanny Chrebtowiczówny żony Jurja Ostyka a praprawnukiem Iwana Litawora Chrebtowicza [11]). Aktem z dnia 10 Marca 1601 r. *kniaź Hrihory Lwowicz Sanguszko Koszyrski i Zofia Hołowiczówna* (sic) małżonkowie, nadali prawo Magdeburgskie miastu swemu Horochowu [12]). W Maju 1601 r. *kniaź Hrihory Sanguszko Koszerski kasztelan Bracławski*, razem z innymi obywatelami ziemi Wołyńskiej, zobowiązał się do obrony Lwowskiego prawosławnego bractwa [13]). W Sierpniu tegoż roku *kniaź Hrihory Sanguszko Koszyrski kasztelan Bracławski i małżonka jego Zofia z Hołowczyna* oddają w zastaw miasta Horochów i Peremil z siołami [14]). W Połonnem dnia 20 Września 1601 r. *Hrihory Olgerdowicz Sanguszko Lwowicz Koszerski kasztelan Bracławski*, będąc chorym i wyjeżdżając do Sandomierza na leczenie, spisuje testament; chce być pochowanym według obrządku wschodniego w Horochowie przez *małżonkę Zofię z Hołowczyna*, opiece której porucza *dzieci, syna Adama i córki Aleksandrę i Hannę*. Żonie zapisuje nabyte wspólnie sioła Połonne pod Łuckiem, oraz Horodyszcze, Horkow, Bojew, Ozdor i Korszow, a także 30000 złotych na majątkach Zimno z dworami Menczyc, Markow staw, Kropiwszczyna i Horyczowo w powiecie Włodzimierskim, wziętych w zastaw od kniazia Jurja Michałowicza Czartoryskiego. Testament ten przedstawiono do sądu Włodzimierskiego 26 Czerwca 1602 r., widocznie już po śmierci kniazia Hrihorego [15]). Wdowa po nim ponowiła związki małżeńskie ze Stanisławem Mniszchem; w 1603 r. z powództwa Zbożnego Zająca zapadł w trybunale Lubelskim dekret, którym skazani zostali *Adam, Aleksandra i Hanna, dzieci niegdy kniazia Hrihorego Sanguszko-Koszerskiego i matka ich Zofia z Hołowczyńskich żona Stanisława z Wielkich Kończyc Mniszcha* i opiekunowie ich, na zapłacenie 230 złotych polskich z procentem [16]). W tymże samym roku zapadł, przeciwko tymże samym dzieciom kniazia Hrihorego i opiekunom ich, drugi wyrok z powództwa Cymińskiego o zabór bydła i zboża ze wsi Branecka, dokonany przez nieboszczyka kniazia Hrihorego [17]). Zofia z Hołowczyńskich Mniszchowa wyrzekłszy się obrządku wschodniego, zmarła w 1605 r., pocho-

---

[1]) W Horochowie 1593 Sierpnia 29 (Pam. T. I Cz. II str. 83—95). [2]) 1595 Marca 21 (S. 71 d. 20). [3]) S. 71 d. 112. [4]) Z aktów ziemskich Bełzkich (Stadnicki, Synowie II 268). [5]) 1597 Października 23 (Akt. Wil. XIV 606—620 i Arch. Sbor. I 205—214). [6]) 1598 Kwietnia 10 (S. 71 k. 781 d. 322). [7]) Boniecki 297 i Tablice str. X. [8]) 1598 Września 18, Inwentarz przy podaniu (Pam. III Cz. II str. 60, 181—186). [9]) Z aktów ziemskich Bełzkich (Stadnicki, Synowie II 268). [10]) Opis Kiewo-Sofij. Sobor. dod. str. 75. [11]) Boniecki str. 296. [12]) Arch. Jugo Cz. V T. I 91—97. [13]) Tamże Cz. II T. I 35. [14]) Tamże Cz. VI T. I 283—289. [15]) Kopia dokum. oryg. [16]) Boniecki 297. [17]) Tamże.

wana w Samborze u Bernardynów [1]). Już nie żyła w 1607 r., w którym ponowny wyrok skazał *dzieci kniazia Hrihorego Koszerskiego* i ich opiekunów na zapłacenie 24000 złotych ubezpieczonych na Połonnem [2]). Z testamentu kniazia Hrihorego okazuje się, iż pozostawił syna Adama i córki Aleksandrę i Annę, którzy prawdopodobnie jednocześnie z matką przeszli na łono kościoła katolickiego.

Aleksandra, urodzona w 1594 r. wstąpiła pod imieniem Magdaleny 1613 r. do zakonu Bernardynek we Lwowie, gdzie zmarła in odore sanctitatis 10 Września 1625 r.; wspomina się w kościele 24 Lutego [3]).

Anna, wydana za Jerzego Krasickiego starostę Dolińskiego, chorążego Halickiego. W 1634 r. *Anna księżniczka z Koszyr Sanguszkówna, niegdy Hrihorego Sanguszki córka*, Jerzego hrabiego na Krasiczynie Krasickiego chorążego Halickiego, starosty Dolińskiego małżonka, ustępuje prawa swe na osobę J. O. Adama Aleksandra Sanguszko księcia Koszyrskiego (niegdy kasztelana Kijowskiego), (obecnie) wojewody Wołyńskiego [4]). Stosownie do testamentu brata Adama wniosła dobra rodowe w dom Krasickich [5]).

Adam (później **Adam-Aleksander**), ożenił się z Katarzyną ze Służewa Uchańską (podobno wojewodzianką Bełzką) [6]), wspólnie z którą zeznał w 1615 r. zapis wzajemnego dożywocia i której zapisał 8,000 złotych na dobrach Horuchowskich [7]). Taż Katarzyna z Uchańskich zeznała w 1618 r., że dożywocie jej w niczem nie może szkodzić prawu zastawnemu, przysługującemu kniaziowi Januszowi z Ostroga na dobra Peremylskie, które trzymał w 45,000 złotych [8]). *Kniaź Adam Sanguszko Koszyrski kasztelanic Bracławski* [9]) 7 Listopada 1618 r. został kasztelanem Kijowskim [10]). Umową zawartą w Lublinie 15 Maja 1620 r. *kniaź Adam-Aleksander Olgerdowicz Sanguszko*, ustąpił księciu Olbrychtowi Radziwiłowi będący u niego w zastawie majątek Jabłonnę [11]). Mianowany 1621 r. wojewodą Podolskim [12]), trzymał jednocześnie starostwo Włodzimierskie, na ustąpienie którego Hoscskiemu otrzymuje 1625 r. konsens [13]). Jako *starosta Włodzimierski Aleksander Olgerdowicz kniaź Sanguszko-Koszerski wojewoda Podolski*, wydał 1625 r. konsens na wolne szynkowanie na gruncie klasztornym [14]). W 1628 r. *Adam Aleksander Sanguszko książę Koszerski wojewoda ziemi Podolskiej*, zawiera pewną intercyzę z Jerzym z Siecina Krasickim, Korycińskim i Dolińskim starostą, chorążym (Halickim) [15]). W 1630 roku został mianowany wojewodą Wołyńskim [16]). W 1631 r. sprzedał królewiczowi Aleksandrowi dobra Kamieńskie, Stobuchowskie, Mieleckie i Niesuchowskie [17]). *Adam-Aleksander Olgerdowicz Sanguszko Koszerski wojewoda Wołyński* znajdował się 1632 r. na sejmie elekcyjnym, gdzie podpisał jurament króla Władysława [18]). *Adam Aleksander Olgerdowicz książę Sanguszko wojewoda Wołyński i małżonka jego Katarzyna ze Służewa Uchańska*, oblatowali 1637 roku akt, którym fundowali klasztor i kościół założenia Św. Michała Archanioła w Kamieniu [19]). W 1638 r. spotykamy *Adama Aleksandra Sanguszkę wojewodę Wołyńskiego* ponownie na sejmie w Warszawie [20]). Wkrótce potem otrzymał przywilej na starostwo Dolińskie, będące w posiadaniu Aleksandra Krasickiego, który go do tego starostwa nie dopuścił, o co wstawiał się za księciem sejmik Łucki 1646 [21]). Z sejmu 1643 r. wojewoda Wołyński wyznaczony do rezydencyi przy boku królewskim [22]). Tenże *Adam Aleksander na Kowlu* (?) *Sanguszko wojewoda Wołyński*, znajdował się 1648 r. na sejmie elekcyjnym [23]). Stracił żonę Katarzynę ze Służewa zmarłą 16 Kwietnia 1650 r., pochowaną w kollegiacie Pułtuskiej [24]). W 1652 r. *wojewoda Wołyński kniaź Sanguszko-Koszyrski* sejmik odprawował nie w Łucku, ale w Kowlu [25]). W tymże roku ponownie

---

1) Patrz wyżej str. 126. 2) Boniecki 297. 3) Rodowód kn. Sanguszków ułożony przez ś. p. Romanowskiego (patrz wyżej). Według Niesieckiego (VIII 238) żyła tylko lat 24. 4) Z aktów grodzkich Przemyskich (Stadnicki, Synowie II 268). 5) Rodowód kn. Sanguszków ułożony przez ś. p. Romanowskiego (patrz wyżej). 6) Niesiecki VIII 239. 7) Boniecki 297. 8) Tamże. 9) Według Bartoszewicza, został na początku 1618 r. kasztelanem Bracławskim po Siemiaszce i w tymże roku postąpił na kasztelanię Kijowską. 10) Woł. 19 k. 42. 11) Słown. Geogr. III 347. 12) Boniecki 297. 13) Tamże. 14) Zr. dziej. V 151. 15) Z aktów grodzkich Przemyskich (Stadnicki, Synowie II 268). 16) Boniecki 297. 17) Tamże. 18) Vol. leg. III 773, także Arch. Jugo Cz. II T. I 173—215. 19) 1637 Grudnia 30 w Łucku (Perep. kor. 27 k. 184—193). 20) Vol. leg. III 937. 21) Arch. Jugo Cz. II T. I 327. 22) Vol. leg. IV 73. 23) Tamże 198, 225. 24) Rodowód kn. Sanguszków (patrz wyżej) i Gawarecki, Wiadomość historyczna miasta Pułtuska. Warszawa 1826 str. 40. 25) Jerlicz I 140.

wyznaczony do rezydencyi przy królu [1]). Umarł 15 Października 1653 r. ostatnim ze swej linii [2]), pochowany w kollegiacie Pułtuskiej [3]). Życiorys jego napisał Bartoszewicz [4]).

Linia Kowelska.

Kniaź Michał Sanguszkowicz, niezawodnie syn młodszy kniazia Sanguszki Fedkowicza, wzamian za Trościanicę otrzymawszy 1475 r., wspólnie z bratem kniaziem Aleksandrem, Soszno, Chwalimicze, Zajeczyce i Szyszkowce, w tymże roku w dziale z tymże bratem wziął na swoją część Chwalimicze, Tyszkowce, Zajeczyce i Wołkowicze [5]). Za króla Kazimierza trzymał po bracie kniaziu Iwanie ziemie nad rzeką Wiżwą [6]), a od wielkiego księcia Aleksandra otrzymał przywilej na Kowel na Wołyniu [7]). *Kniaź Michał Sanguszkowicz* służąc królowi, otrzymuje 1488 roku 12 kop z myta Brzeskiego [8]) a 1489 roku z myta Łuckiego 10 kop groszy i 10 łokci sukna frelińskiego [9]). Tenże w Dobuniczach 1487 r. (na zapisie kniahini Kobryńskiej) [10]), w Łucku 1491 r. [11]) i we Włodzimierzu 1507 roku [12]), podpisany jako świadek. W 1510 roku kniaź Michał Rohowicki oskarżył *kniazia Michała Sanguszkowicza i synów jego kniaziów Janusza i Wasila,* iż uczyniwszy z nim zamianę dóbr swoich Zajeczyce i Wołkowicze na jego majątek Ružyn, wymienionych dóbr nie oczyścili i uzyskał wyrok skazujący kniaziów Sanguszkowiczów na zwrot Ružyna i zapłacenie 30 kop groszy [13]). Jeszcze w 1511 roku kniaziowie Andrzej Aleksandrowicz i Andrzej Michałowicz, pozywali *stryja swego kniazia Michała i jego synów* o majątki dotąd nie podzielone [14]). Kniaź Michał umarł niezawodnie wkrótce potem pozostawiając synów Janusza i Michała.

Kniaź Janusz Michałowicz występuje poraz pierwszy 1508 r. W tym roku król Zygmunt nadaje *dworzanom swym kniaziom Januszowi i Wasilowi Michałowiczom Sanguszkowiczom* na wieczność ziemię pustą Smidyńską w powiecie Włodzimierskim nad rzeką Wiżwą, którą za panowania króla Kazimierza *stryj ich kniaź Iwan, a potem ojciec ich kniaź Michał* trzymali [15]). W latach 1510—1511 spotykamy go obok ojca i brata [16]). W Grudniu 1511 r. *kniaź Janusz Michałowicz Sanguszkowicz wspólnie z żoną kniażną Nastazyą, córką nieboszczyka pana Semena Olizarowicza*, potwierdza zapis tego ostatniego Białaszowa na monaster Dermański [17]). Tegoż dnia wymienieni małżonkowie wydają kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu zapis, którym zrzekają się na jego rzecz dóbr Studzianki, Stupna i Moszczanicy, ojczystych kniazia Konstantego, a nabytych przez *dziada Nastazyi*, Fedka Olizarowicza [18]). W Lutym 1514 r. król potwierdza *kniaziowi Januszowi Michałowiczowi Sanguszkowiczowi* kupno ziemi w powiecie Grodzieńskim, dokonane przez *teścia jego* Senka Fedkowicza Olizarowicza [19]). Kniaź Janusz umarł bezpotomnie około 1516 r.; z pewnością nie żył w 1522 r., gdyż w sprawie spadku po kniaziach Kobryńskich, obok innych wówczas żyjących kniaziów Sanguszkowiczów, nie występuje [20]). Wdowa po nim Nastazya Olizarówna urodzona z siostry (stryjecznej) kniazia Konstantego wyszła powtórnie za kniazia Iwana Wiszniewieckiego i zmarła przed 1541 r. W tym roku zięć jej Hrihory Aleksandrowicz Chodkiewicz zeznaje, iż kniaź Konstanty Ostrogski miał w opiece siostrę swą, wdowę pana Semena Olizarowicza, a po jej śmierci córkę jej, którą wydał najprzód za *kniazia Janusza Kowelskiego* a potem za kniazia Iwana Wiszniewieckiego, zagarnąwszy jednak należące do niej dobra Białaszów, Moszczenicę, Studenki i Stupno; ta ostatnia z drugim mężem miała córkę, żonę Chodkiewicza, który obecnie po śmierci teściowej swej, do powyższych majątków zajawia pretensye [21]).

Kniaź Wasil Michałowicz występuje w latach 1508—1511 obok brata i ojca [22]). W 1511 r. świadek na zapisie tegoż brata na cerkiew Dermańską [23]). W 1518 r. *kniaź*

---

[1]) Vol. leg. IV 386. [2]) Jerlicz, Latopisiec I 150. [3]) Rodowód kn. Sanguszków (patrz wyżej). [4]) Tygodnik Illustrowany rok 1864 T. 10 str. 345, streszczenie u Żychl. V 292—295. [5]) Patrz wyżej str. 423. [6]) Tamże. [7]) Ar. Sł. III 182—184, patrz niżej. [8]) Z. 4 k. 71 od. (Ar. Sł. III 21). [9]) Z. 4 k. 79 (Ar. Sł. III 22). [10]) Parg. 54 (Ar. Sł. I 139—149). [11]) Ar. Sł. I 95. [12]) Nowe 88 k. 278 (Ar. Sł. III 42). [13]) Z. 8 k. 332—333 (Ar. Sł. III 72—73). [14]) Patrz wyżej str. 425. [15]) P. 28 k. 62—63 od. (Ar. Sł. III 61—63). [16]) Patrz wyżej. [17]) Ar. Sł. III 91—92, także A. Z. R. II 82 str. 109—110 i Zródła do dziejów II 422—424. [18]) Ar. Sł. III 92—93. [19]) Z. 9 d. 133 k. 74 (Ar. Sł. III 109—110). [20]) Patrz wyżej str. 426. [21]) S. 12 k. 29—30 d. 53 (Ar. Sł. III 270—271). [22]) Patrz wyżej. [23]) Tamże.

Wasil Michałowicz Sanguszkowicz przedstawiwszy królowi przywilej króla Aleksandra, dany *ojcu jego kniaziowi Michałowi* na Kowel, otrzymał przywilej osadzenia tamże miasta [1]. Od Kowla przybrał tytuł kniazia Kowelskiego; w 1519 r. nastąpiło rozgraniczenie ziemi położonej między dobrami kniazia Andrzeja Michałowicza Koszyrskiego—Koszyrem *a kniazia Wasila Michałowicza Kowelskiego*—Kowlem [2]. W 1520 r. *kniaź Wasil Michałowicz Sanguszkowicz Kowelski*, nabywa od Bohdana Lwowicza Bohowitynowicza, za 450 kop groszy, majątek Somin w powiecie Włodzimierskim [3], które to kupno król mu potwierdza 1521 r. [4]. W 1522 r. kniaź Wasil zawarł ugodę z bratem swym kniaziem Andrzejem Aleksandrowiczem względem krzywd obustronnych i zamiany monasteru w Mielcu [5]. W latach 1522—1528 brał udział w sprawie o spadek po kniaziach Kobryńskich [6]. W 1523 r. król potwierdza mu zamianę Tyszkowicz na Sejmarki, dokonaną z władyką Włodzimierskim Pachnotejem [7]. Zamianę tę potwierdza również następca Pachnoteja władyka Jona [8]. Król ze swej strony potwierdza kn. Wasilowi prawo patronatu cerkwi Św. Bazylego we Włodzimierzu [9]. Kniaź Wasil ma 1524 r. sprawę z Łaskowiczem o dług [10]. W 1526 r. oskarżony o przywłaszczenie sobie poddanych Smidyńskich [11]. W tymże czasie ma sprawę z Sawickim o szkody [12] i z Kostiuszką Iwanowiczem o ziemię Chobołtowską [13] a w następnym roku z Orańskim o Siekuń, Grydki i Suszki [14]. Według popisu 1528 r. *kniaź Wasil Michałowicz Kowelski* obowiązany stawić na potrzeby wojenne 37 koni [15]. W latach 1530—1533 prowadził sprawę graniczną z kniaziem Andrzejem Koszyrskim [16], a w latach 1531—1533 *kniaź Wasil Michałowicz Sanguszkowicz Kowelski* układał się z kniaziem Fedorem Andrejewiczem Sanguszkowiczem starostą Włodzimierskim, co do zamiany Mostyszcz na monaster Mielecki, oraz względem umorzenia krzywd obustronnych, którą to ugodę królowa Bona a następnie król potwierdzają [17]. W 1533 r. *kniaź Wasil Michałowicz Sanguszkowicz Kowelski z żoną kniahinią Hanną i dziećmi* sprzedają Wojkowicze i Zajeczyce za 300 kop groszy pisarzowi, dzierżawcy Miednickiemu Michałowi Wasilewiczowi [18]. W 1534 r. kniaź Wasil ma sprawę z Chobołtowskim o ziemię i łąki w Falimiczach [19], w której wyrok nastąpił 1535 r. [20]. Prawie jednocześnie umawia się z Łaskowiczową o kupno połowy Zadyb [21] i bierze od Zadybskiego zapewnienie, że ten nie będzie mu stawiać przeszkód w nabyciu Zadyb [22] i swej części w tym majątku nikomu innemu nie sprzeda [23]. W 1535 r. nabywa od kniazia Ostrożeckiego Tuliczów [24], które to kupno król mu w następnym roku potwierdza [25]. Przez lata 1537—1539 ciągnęła się sprawa graniczna kniazia Wasila z kniaziem Andrzejem Koszerskim [26]. W 1538 r. kniaź Wasil nabywa za 500 kop groszy część w Zadybach [27], na co król zezwala [28]. W tymże roku pozwany przez kniazia Fedora Andrejewicza Sanguszkowicza o poczynienie krzywd w Zadybach [29], z tymże kniaziem uskutecznia dział Zadyb [30]. Tegoż roku otrzymuje potwierdzenie ziemi należącej do dóbr jego nad Wiżwą, wbrew roszczeniom poddanych królewskich Smidyńskich [31], oraz rozgraniczenie jej od Smidyna [32]. W 1540 r. nastąpiło rozgraniczenie dóbr kniaziów Fedora i Wasila Sanguszkowiczów [33]. W tymże roku kniaź Wasil miał sprawę z Hieronimem Chodkiewiczem [34] a w 1541 r. upominał się o dług należny mu od nieboszczyka kniazia Konstantego Ostrogskiego [35] i pozywał kniazia Andrzeja Koszyrskiego o krzywdy [36], sam zaś pozwany o niezapłacenie serebrszczyzny [37].

---

1) Parg. 216 (Ar. Sł. III 182—184). 2) Patrz wyżej. 3) Parg. 215 (Ar. Sł. III 198—199). 4) Parg 217 (Ar. Sł. III 209—210). 5) Patrz wyżej. 6) Tamże. 7) Parg. 218 i Z. 12 k. 85 od. d. 176 (Ar. Sł. III 248—249). 8) Nowe 89 k. 278 (Ar. Sł. III 210—211 z mylną datą). 9) Z. 12 k. 85 (Ar. Sł. III 251, A. Z. R. II 154) 10) Z. 14 d. 84 i 85 (Ar. Sł. III 258—259). 11) Ar. Sł. III 282. 12) Z. 14 d. 535 k. 185 (Ar. Sł. III 285). 13) Z. 14 d. 716. 14) P. 28 k. 88 od. (Ar. Sł. III 97—98). 15) Ar. Sł. III 323. 16) Patrz wyżej. 17) Tamże. 18) Z. 22 k. 37—38 (Ar. Sł. III 400—401). 19) Nowe 89 k. 279 (Ar. Sł. III 460—462). 20) Nowe 89 k. 281 (Ar. Sł. IV 62—63). 21) Nowe 87 k. 280 (Ar. Sł. III 468—469). 22) Nowe 89 k. 84 (Ar. Sł. IV 49) 23) Nowe 89 k. 286 (Ar. Sł. IV 50). 24) Parg. 209 (Ar. Sł. IV 11—12). 25) Parg. 210 i Z. 19 k. 148 d. 143 (Ar. Sł. IV 28—30). 26) Patrz wyżej. 27) Parg. 225 i P. 28 k. 104—105 (Ar. Sł. IV 123—124 i 146). 28) Z. 20 k. 98 od. (Ar. Sł. IV 125). 29) Patrz wyżej. 30) Tamże. 31) P. 28 k. 65 od.—68 i Z. 20 k. 196 (Ar. Sł. IV. 170—172). 32) Nowe 89 k. 289, P. 28 k. 93 od—98, Z. 23 k. 16—19 d. 23 (Ar. Sł. IV 172—176). 33) Patrz wyżej. 34) S. 12 k. 23—24 d. 36 (Ar. Sł. IV 260). 35) S. 12 k. 30 d. 54 (Ar. Sł. IV 271). 36) Patrz wyżej. 37) Z. 28 k. 2 od. (Ar. Sł. IV 302—303).

Po śmierci pierwszej żony zaślubił Zofię Andrejewnę Łozczankę, córkę Andrzeja Borysowicza Łozki wojskiego Brzeskiego, wdowę po panu Piotrze Bohowitynie Szumbarskim [1]). W 1542 r. *kniaź Wasil Michałowicz Sanguszkowicz Kowelski* zeznaje, że pożyczył u *żony swej Zofii Andrejewny Łozczanki* 170 kop groszy na kupno Dubna i 200 kop na wyprawę *córki swej kniażny Anny, wydając takową za kniazia Jurja Hołownię Ostrożeckiego*, oraz obecnie 130 kop na własne potrzeby, którą to, summę razem 500 kop, ubezpiecza na Chociszewie i Nujnie, pozostawiając synowi kniaziowi Hrihoremu możność wykupienia tych dóbr [2]). W tymże roku *kniahinia Wasilewa Michałowicza Sanguszkowicza Zofia Andrejewna Łozczanka*, nabywa od Semiaszków za 700 kop groszy Dubno [3]). W 1543 r. *kniaź Wasil Michałowicz Sanguszkowicz Kowelski z żoną kniahinią Zofią, synem kniaziem Hrihorym i córkami kniażnami Hanną, Magdaleną i Maryną*, zamienia z królową Boną Kowel na Obolce, Horwol i Smolany, przyczem otrzymuje jednocześnie od króla dzierżawę Swisłocką [4]). Choć więc Kowel wyszedł z jego posiadania, tem niemniej on sam i potomkowie jego zachowali przydomek „Kowelskich.“ *Kniaź Wasil Michałowicz Sanguszkowicz dzierżawca Swisłocki* w 1546 r. pozwany przez Nowickich o krzywdy [5]), oskarża podstarościego swego o sfałszowanie kontraktu [6]). W tymże roku procesuje się z bojarami Witebskimi o ziemię w Obolcach i krzywdy [7]), a w 1547 r. procesuje kniahinię Łukomską o naruszenie granicy Oboleckiej [8]). W tymże czasie (1546—1547) spadkobiercy Łozki, dzierżawca Mohilewski Fedor Baka i żona jego Tomiła, horodniczy Kijowski Iwan Służka z żoną Bohdaną i swojakinia (siostra żon) ich, *kniahinia Wasilowa Michałowicza Sanguszkowicza Zofia*, wszystkie trzy Łozczanki, procesowały Wasilowę Andrejewicza Łozczynę Tomiłę o Rohacze. Ze sprawy okazuje się, że majątek ten nieboszczka Andrzejowa Borysowicza Łozczyna wojska Brzeska Hanna zapisała synowi swemu Wasilowi oddalając córki, co sąd przyznaje niesłusznem i trzecią część tego majątku przysądza na wdowie Wasila Tomile i córce jego Bohdanie, żonie Służki Bohdanie i jej siostrom Zofii i Tomile Łozczankom [9]). W 1548 roku królowa Bona pisze do podskarbiego Hornostaja, aby nie żądał *od kniazia Wasila Michałowicza Sanguszkowicza Kowelskiego* opłaty rocznej stu kop groszy z dzierżawy zamku i włości Swisłockiej, którą ma w swym dożywociu, gdyż ona tę opłatę przyjęła na siebie [10]). Na początku 1552 r. kniaź Wasil ma sprawy o Uhryny z Fedorem Soroką [11]) i o Horwol [12]). Jednocześnie na zarzut, jakoby *małżonce swej Maryi (sic) Bohowitynowej* miał zapisać wiano na Horwolu i Smolanach zeznaje, iż dóbr tych nie zapisze nikomu nie chcąc ich oddalać od syna swego kniazia Hrihorego [13]). W tymże roku *kniahinia Wasilewa Michałowicza Sanguszkowicza Zofia Andrejewna*, oskarża syna swego Michała Bohowitynowicza Szumbarskiego o napad na dwory jej Kozierady i Obolce i pobranie tam ruchomości, oraz obligów synów jej Michała i Pawła Bohowitynowiczów i listu córki jej Zofii, którym mąż jej Piotr Siemaszko starosta Krzemieniecki, zapisał jej 1,200 kop gr. na Dobratynie [14]), i z tymże synem procesuje się 1553—1554 roku o Nieświcz [15]). Na skutek skargi *kniahini Wasilowej Michałowicza Sanguszkowicza Zofii Andrejewny Łozczanki, na małżonka swego kniazia Wasila Michałowicza Sanguszkowicza dzierżawcę Swisłockiego* o to, iż on w 1552 r. napadłszy ze sługami swymi na majątek Obolecki, który ona trzyma w zapisanej jej summie, samą okrutnie zbił i osadził w więzieniu żądając, aby mu zwróciła zapis na Obolcach, sługi jej porozganiał a dobytek zrabował, rozpatrywana była sprawa między nimi, w której oprócz obu małżonków stawali *zięć kniazia Wasila* Iwan Kmita Stretowicz i syn jego kniaź Hrihory, poczem małżonkowie zgodzili się 1554 r. na ugodę i pomiarkowanie wzajemnych krzywd [16]). Na początku 1555 r. *kniaź Wasil Kowelski* ma sprawę z Bardowskim [17]), a w Maju 1556 r. z Sadow-

---

[1]) Patrz niżej. [2]) Nowe 89 k. 293—294 (Ar. Sł. IV 306—308). [3]) P. 28 k. 69—70 od. (Ar. Sł. IV 324—326). [4]) Pozwolenie królowej Bonie na zamianę 26 Lutego 1543 r. (P. 28 k. 55—56, dr. Ar. Sł. IV 335). Takież pozwolenie Sanguszce ze wzmianką o nadaniu Swisłoczy 28 Lutego 1543 (Ar. Sł. IV 336—337). Zeznanie Sanguszki o tem (Ar. Sł. IV 339—343). Zeznanie Bony 21 Marca 1543 (Parg. 201, dr. Ar. Sł. IV 344—346, także Z. 1 i 2 str. 234). [5]) S. 18 k. 175 (Ar. Sł. IV 451—452). [6]) S. 19 k. 79—81 od. (Ar. Sł. IV 521—523). [7]) Z. 29 k. 65. [8]) S. 19 k. 114—116 od. (Ar. Sł. IV 532—534). [9]) Z. 30 k. 23 od.—24 i 24 od.—25, także S. 20 k. 31—33 od. (Ar. Sł. IV 441—443 i 559—61). [10]) 1548 Sierpnia 9 (Z. 32 k. 18). [11]) S. 25 k. 222. [12]) S. 27 k. 276. [13]) W Wilnie 1552 Stycznia 14 (S. 29 k. 27). [14]) 1552 Grudnia 23 (Z. 37 k. 58 d. 33). [15]) S. 30 k. 59, 64, 75, 77 i 101. [16]) 1554 Luty 4 (S. 30 k. 19). [17]) S. 33 k. 135.

skim [1]), i w tymże roku *kniahinia Sanguszkowicza Zofia Łozczanka* ma sprawę z kniaziem Dymitrem Lubeckim [2]). Kniaź Wasil umarł około 1558 r. Niezawodnie już jako wdowa *kniahinia Wasilewa Sanguszkowicza Zofia Andrejewna Łozczanka*, ma w 1561 r. sprawę z kniaziem Semenem Michałowiczem Sokolińskim o najazd jego poddanych na dwór jej Obolecki [3]). Według popisu wojska 1565 r. *wdowa Zofia Kowelska* obowiązana stawić 20 pancernych z tarczą z drzewa a drabantów pięciu z rusznicami i tyluż z oszczepami [4]).

Kniaź Wasil miał dwie żony; pierwsza wyżej wymieniona pod r. 1533 Anna, podobno Skorutianka [5]), t. j. córka panna Skoruty, będzie matką wyżej wymienionych pod r. 1543, syna Hrihorego i córek: Hanny, Maryny i Magdaleny [6]). Z drugą Zofią Łozczanką Bohowitynową nie miał potomstwa.

Kniażna Hanna Wasilewna, wydaną została 1542 za kniazia Jurja Hołownię Ostrożeckiego [7]). Owdowiała prędko i w 1545 r. występuje bez męża jako *kniahinia Jurjowa Ostrożecka* [8]).

Kniażna Maryna Wasilewna, była żoną Mikołaja Kacprowicza Kuncy, który imieniem *małżonki swej kniażny Maryi Wasilewny Sanguszkowicza Kowelskiej* w 1559 r., oskarża Filona Semenowicza Kmitę o spalenie zamku Horwolskiego, na którym wymieniona kniażna Marya miała 2,000 kop groszy [9]), a w 1562 r. tejże *małżonce swej kniażnie Maryi Wasilewnie Kawelskiej* czyni zapis na Moroczy [10]).

Kniażna Magdalena Wasilewna, żona Iwana Kmity Stretowicza, który w 1554 r. występuje jako *zięć kn. Wasila Kowelskiego* [11]). Tenże Iwan Kmita Stretowicz Berezowicki spisując 2 Lutego 1569 r. testament, takowym zapisuje *małżonce swej Magdalenie Sanguszkównie Kowelskiej,* za którą wziął od ojca jej kn. Wasila 2,000 kop gr., majątek Poczepów na wieczność a także rzeczy ruchome, oraz pozostawia jej z dawnego zapisu 1,000 kop groszy na majątku Berezowickim z dworcami Lubanicze i Krynki, które synowie mogą okupić; testament ten małżonka dworzanina hospodarskiego Iwana Kmity Berezowickiego *Magdalena Wasilewna Sanguszkówna* oblatowała osobiście 12 Marca 1569 r. [12]). Owdowiawszy wyszła powtórnie za Hrihorego Wołowicza kasztelana Nowogrodzkiego, którego żoną jest już 1571 r. [13]) i z którym występuje 1579 roku [14]). Już jako wdowa pani Hrihorowa Wołowiczowa kasztelanowa Nowogrodzka, starościna Słonimska *Magdalena Sanguszkówna* oskarża 1586 r. panią Michałowę Wołowiczowę starościnę Słonimską Halszkę Hlebowiczównę o najazd na majątek jej Chmielnicę [15]), a w 1589 r. tą samą Wołowiczowę, obecnie starościnę Oszmiańską Stanisławowę Narbutowę, o nieprzyjęcie okupu za dzierżawę Mołczadską [16]).

Kniaź Hrihory Wasilewicz wspomniany w zapisach ojca z lat 1542, 1543 i 1552 [17]). W 1552 r. *Hrihory Wasilewicz Sanguszkowicz Kowelski* zeznaje, że za zezwoleniem *ojca swego kniazia Wasila Michałowicza Sanguszko-Kowelskiego dzierżawcy Swisłockiego,* stosownie do umowy zawartej z panem Iwanem Hornostajem wojewodą Nowogrodzkim, marszałkiem dwornym, podskarbim ziemskim, starostą Słonimskim i Mścibowskim, co do pojęcia w małżeństwo córki jego Nastazyi Hornostajówny wojewodzianki Nowogrodzkiej, wymienioną pannę wziął za żonę, a za nią posag i wyprawę oszacowane na 1684 kop groszy, przeciwko którym, wskutek łaskawego ustępstwa teścia, zapisuje jej tylko 2500 kop groszy na Smolanach [18]). W 1554 r. kniaź Hrihory stawał w procesie ojca z żoną swą [19]), oraz w procesie Iwana Kmity Stretowicza z Mikołajem Hlebowiczem o pobranie koni, z których jak zeznaje Kmita, część należała do *szwagra jego kniazia Hrihorego Wasilewicza Kowelskiego* [20]). Więcej o nim nie słychać, podobno umarł w 1555 roku [21]). Wdowa po nim wyszła powtórnie za Filona Semenowicza Kmitę; w 1557 r. Semen Kmita zapisuje synowi swemu Filonowi i małżonce jego Nastazyi Hornostajównie wojewodziance Nowogrodzkiej dworzec na rzece Alinie [22]). Nastazya musiała

---

[1]) S. 33 k. 659. [2]) S. 33 k. 735. [3]) 1561 Maja 30 (S. 41 k. 214). [4]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 215. [5]) Niesiecki VIII 239. [6]) Patrz wyżej. [7]) Tamże. [8]) Zr. dziej. VI 48, patrz wyżej str. 133. [9]) 1559 Stycznia 25 (Z. 40 k. 543). [10]) S. 47 k. 23. [11]) Patrz wyżej. [12]) S. 53 k. 208. [13]) Testament kniazia Romana Sanguszki w Archiwum w Sławucie. [14]) S. 58 k. 159. [15]) 1586 Maja 3. Wypis z ksiąg grodzkich Wołkowyskich (Kopia dok. oryg.). [16]) 1589 Stycznia 20, wypis wydany 10 Maja 1589 (Kopia dok. oryg.). [17]) Patrz wyżej. [18]) Kopia dok. oryg. [19]) Patrz wyżej. [20]) S. 33 k. 35. [21]) Rodowód ks. Sanguszków (patrz wyżej). [22]) 1555 Sierpnia 2 (Z. 34 k. 602).

umrzeć przed 1563 r., w którym Filon Kmita dzierżawca Ostrski żonaty powtórnie z Zofią Hrihorówną Chodkiewiczówną [1]). Z Sanguszką miała syna Andrzeja i córkę Fedorę [2]).

Kniaźna Fedora Hrihorówna wydana najprzód za kniazia Zygmunta Matuszewicza Gedrojca, prędko owdowiała i wyszła za Piotra Stabrowskiego. Spadkobiercy Aleksandra Chodkiewicza starosty Grodzieńskiego, kasztelanowa Kijowska, starościna Lubecka Pawłowa Sapieżyna Hanna Hrihorówna Chodkiewiczówna, oraz potomkowie nieboszczyka kniazia Romana Sanguszki, pozywają 1584 r. kniazia Melchiora Gedrojca biskupa Żmudzkiego o dochody z dworu Mosty w starostwie Grodzieńskiem, który dzierżawił brat jego Zygmunt Matyjasowicz Gedrojc, na co biskup pozywających odesłał *do wdowy* brata, *obecnie pani Piotrowej Stabrowskiej*, która spadek po bracie wzięła [3]). W 1586 r. król cofa komisyę wyznaczoną do uregulowania granic dóbr Oboleckich, należących do starosty Trejdańskiego Piotra Stabrowskiego i *małżonki jego kniaźny Fedory Sanguszkówny Kowelskiej*, jako dóbr nie stołowych [4]). W tymże roku Piotr Stabrowski starosta Trejdański i *żona jego Fedora Sanguszkówna kniaźna Kowelska*, dzielili się z Jadwigą Sokołowską majątkiem Derewna w powiecie Słonimskim [5]). W dziale uskutecznionym 1591 r. pomiędzy Lwem, Hrihorym i Andrzejem Sapiehami wzmianka, że część w Oleksiniczach znajduje się w dożywotniem posiadaniu starosty Trejdańskiego Piotra Stabrowskiego i *żony jego Fedory kniaźny Kowelskiej* [6]). Piotr Stabrowski został w 1600 r. kasztelanem Parnawskim [7]). Jeszcze w 1616 r. Janusz Bychowiec oskarżał Piotra Stabrowskiego kasztelana Parnawskiego i *małżonkę jego kniaźnę Fedorę Sanguszkównę Kowelską* o to, iż ci pozwali go niesłusznie w sprawie o zbieranie ludzi swawolnych i podniesienie chorągwi, z czego już wyrokiem sądu Orszańskiego oswobodzonym został [8]).

Kniaź Andrzej Hrihorowicz Sanguszkowicz Kowelski, wspomniany w 1571 r. w testamencie kniazia Lwa Sanguszki Koszerskiego, który na przypadek śmierci jedynego syna swego zapisuje część dóbr jemu, oraz jeżeli mu Bóg da żonę i potomstwo, to i temu ostatniemu [9]); kniaź Andrzej był więc jeszcze nie żonatym w owym czasie. Nie zajmował żadnych urzędów, władając spokojnie dobrami Smolany, Obolce i Horwol; umarł w Smolanach 26 Stycznia 1591 r. [10]). Ożenił się z Zofią Sapieżanką, córką Pawła Sapiehy kasztelana Kijowskiego i Hanny Hrihorówny Chodkiewiczówny [11]). Jako wdowa *Andrzejowa Sanguszkowicza Kowelska Zofia Pawłówna Sapieżanka kasztelanka Kijowska, starościanka Lubecka*, zapisała w 1592 r. tytułem darowizny folwark Jurcewski w dobrach Smolańskich Bohdanowi Krupeckiemu, za wierną jego służbę *nieboszczykowi mężowi jej kniaziowi Andrzejowi Sanguszko Kowelskiemu* [12]) i takimże zapisem nadała sioło Bieleniewo od folwarku Pilkowskiego w tychże dobrach, Krzysztofowi Kowalewskiemu do pełnoletności *swego syna kniazia Semena Sanguszkowicza Kowelskiego* [13]). Na początku 1593 r. Zofia wyszła powtórnie za Andrzeja Tyszkiewicza. Powyższe jej nadania były produkowane w Maju 1593 r. podczas spisywania inwentarza dóbr Smolańskich, w posiadaniu *Zofii Pawłówny Sapieżanki niegdy kniahini Andrzejowej Sanguszkowej Kowelskiej, a obecnie Andrzejowej Tyszkiewiczowej*; w skład tych dóbr wchodzili: miasto Smolany z siołami Zastawie, Selco, Zamosze, Spaskie, Zamostie, Obol, Zaborowie, folwarki Obolecki, Pilkowski, sioła Popelniki, Lednewicze, Bieleniewo, Prichaby oraz folwark Jurcowski [14]).

Kniaź Andrzej pozostawił z wymienionej małżonki Zofii Sapieżanki wzmiankowanego wyżej syna Semena i córki Helenę Żyżenską podsędkowę Mińską [15]), oraz **Aleksandrę** zmarłą niezamężną [16]).

Kniaźna Helena Andrzejówna, żona kniazia Krzysztofa Żyżemskiego podsędka Mińskiego, owdowiała 1633 r. [17]). Będzie to owa siostra kniazia Szymona-

---

[1]) Z. 39 d. 260, także Źródła do dziejów II 315. [2]) Niesiecki VIII 239. [3]) 1584 r. Grudnia 3 (Z. 68 k. 37, patrz wyżej str. 75). [4]) 1586 r. Listopada 24 (Z. 73 k. 202 i Z. 74 k. 218). [5]) 1586 r. Sierpnia 16 (Akt. Wil. XIV 339). [6]) Rukop. otd. str. 100. [7]) Z. 87 d. 86. [8]) 1616 r. Czerwca 6 (S. 83 d. 12). [9]) Patrz wyżej. [10]) Rodowód kn. Sanguszków (patrz wyżej). [11]) Sapiehowie I 202. [12]) W Smolanach 1592 r. Października 18 (Arch. Sbor. IV 304—305). [13]) Tamże str. 303. [14]) 1593 r. Maja 16 (Arch. Sbor. IV 291—305). [15]) Niesiecki VIII 239. [16]) Rodowód kn. Sanguszków (patrz wyżej). [17]) Budziwojski Alb. Flor. Żal. Heleny Sanguszkówny za Krzysztofem Żyżemskim, Lubecz, Kmita 1633 r.

Samuela Sanguszki, która asystowała 1638 r. na jego pogrzebie [1]). *Helena Sanguszkówna Kowelska Krzysztofowa Żyżemska podsędkowa Mińska* występuje jeszcze 1642 — 1643 r. [2]).

Szymon, potem **Szymon-Samuel**, wymieniony 1593 r. obok matki [3]), wychowywał się pod opieką Lwa Sapiehy i jego braci [4]); w 1594 r. Andrzej Sapieha starost Orszański trzymał jako opiekun majątek *nieboszczyka kniazia Andrzeja Sanguszkowicza Kowelskiego* [5]). *Kniaź Samuel Sanguszko Kowelski* nabył od Wilkowskiego zastawę 600 kop groszy na wsiach Babinowicze, Tiałaszy i Czołnowniki w Witebskiem, które w 1618 r. ustąpił Wojnie [6]). Tenże *kniaź Samuel Sanguszko Kowelski* mianowany 20 Maja 1620 r. marszałkiem Orszańskim [7]). W tymże roku 16 Grudnia jako *magnificus Samuel Sanguszko Lubartowicz Kowelski* postąpił na kasztelanię Mścisławską [8]), dnia 7 Listopada 1621 r. znów jako *wielmożny Samuel Sanguszko Kowelski* mianowany na kasztelanię Witebską [9]), a nareszcie 11 Maja 1626 r. na województwo Witebskie [10]). W 1632 r. Mikołaj Zawisza kasztelan Witebski otrzymuje konsens na cessyę wójtostwa Witebskiego *Szymonowi-Samuelowi Sanguszko Kowelskiemu wojewodzie Witebskiemu* [11]). Tenże otrzymuje w 1634 r. potwierdzenie posiadania dóbr Jakimowicze w Rzeczyckiem do Horwola należących, danych przodkom jego przez królowę Bonę w zamian za Kowel [12]). W tymże roku już także starosta Surażski otrzymuje przywilej na 400 włók w Smoleńskiem lennością [13]), oraz 1635 r. konsensa na ustąpienie Chrapowickiemu służby Markowicze od folwarku Łużosińskiego w Witebskiem [14]) a Hurce ziemie podwodne Szyszkowszczyznę, Sieckowszczyznę i Dziewanowszczyznę w Witebskiem [15]). *Wojewoda Witebski i starosta Surażski Samuel Sanguszko Lubartowicz z Kowla* otrzymuje 1635 r. przywilej na wójtowstwo Witebskie z poddanymi [16]); umarł w Listopadzie 1638 r. [17]) pochowany w Białym Kowlu 22 Lutego 1639 r. [18]).

Miał dwie żony: pierwsza Anna Zawiszanka (niezawodnie córka Jerzego Zawiszy i Teodory Tryznianki) dziedziczka Rakowa [19]), była jeszcze niezamężną w 1604 r., w którym stryj jej Andrzej Zawisza podskarbi ziemski, spisując testament, porucza w opiekę „majętność Rakowską z panną Anną synowicą swoją", wojewodzie Witebskiemu Janowi Zawiszy bratu swemu [20]); umarła w 1619 r. [21]). Druga Helena Korwin Gosiewska, córka Aleksandra Korwin Gosiewskiego wojewody Smoleńskiego i Ewy Pacówny zmarła 1635 r. [22]). Już 19 Listopada 1638 r. Aleksander Korwin Gosiewski wojewoda Smoleński i Ewa Pacówna małżonkowie zeznają, że córka ich *nieboszczka Helena Korwinówna Gosiewska Sanguszkowa wojewodzina Witebska* z summy 70,000 złotych otrzymanej od rodziców, którą miała sobie ubezpieczoną od *nieboszczyka Symeona-Samuela Sanguszko wojewody Witebskiego*, na Horwolu, Bahrynowie, Krupie i Hruszce, testamentem, między innymi legatami, zapisała braci swej rodzonej Krzysztofowi referendarzowi i pisarzowi w. ks. Lit. etc., Mikołajowi i Wincentemu Gosiewskim, także do klasztoru Brzeskiego rodzonej siostrze Annie Korwinównie Gosiewskiej po 3,000 złotych, małżonkowi swemu 3,000 złotych, na kaplicę przy kościele św. Kazimierza 10,000 złotych i t. d., a ponieważ *Symeon Sanguszko z Kowla wojewoda Witebski z małżonką swą Heleną Korwin Gosiewską* zapisem 1627 r. Maja 17 wydanym, warowali Aleksandrowi Gosiewskiemu wojewodzie Smoleńskiemu i małżonce jego Ewie Pacównie, rodzicom swoim, że żadnym spo-

---

1) Dygoń X. Th. Przemiana koni poszosnych (patrz niżej) k. E. 3. 2) Z. 111 r. 1642 d. 12, r. 1643 d. 15, patrz art. Żyżemski. 3) Patrz wyżej. 4) Sapiehowie I 203. 5) Akt. Wil. XIV 463. 6) 1618 Marca 23 (Z. 93 k. 125). 7) Z. 93 k. 319. 8) Tamże k. 362 d. 387. 9) Tamże k. 533 d. 562. 10) Z. 99 k. 152 d. 198. 11) 1632 r. Luty 12 (Z. 104 k. 202). 12) 1634 r. Stycznia 16 (Z. 111 k. 5). 13) 1634 r. Sierpnia 10 (Z. 110 k. 758). 14) 1635 r. Luty 21 (Z. 111 k. 237). 15) Tamże k. 239. 16) 1635 r. Kwietnia 13 (Z. 111 k. 389). 17) Radziwiłł I 389. 18) Dwa Panegiryki: X. Thomasz Dygoń. Przemiana koni poszosnych pod lektykę J. O. X. J. M. Simeona Samuela Lubartowicza Sanguszki z Kowla wojewody Witebskiego, starosty Surażskiego w 1639 r. dnia 22 Februaria. — X. Andrzej Hączl. Pogonia żałobna J. O. JWP. Symeona Samuela Lubartowicza Sanguszko księcia z Kowla, Wojewody Witebskiego, starosty Surażskiego r. 1639 d. 23 Lutego, w Wilnie druk. S. J. 1639 r. 19) Hączl Pogonia (patrz wyżej). 20) Dokum. dr. Bartoszewicz, Pamiętniki Krzysztofa Zawiszy, Warszawa 1862 r. str. XLIII—XLV. 21) Solamen moeroris a juventute acad. Soc. J. Vilnensi studiosa in gratiam Cas. et. Hier. Sanguszko, Annae Zawiszynae liberorum, obitum matris deplor. Vilnae 1619. Siwicki M. X. Na pogrzebie A. Zawiszanki, Wilno S. J. 1619 r. 22) Niesiecki IV 222.

sobem bez zezwolenia tychże rodziców, córka ich Sanguszkowa powyższą summą, rozporządzać nie będzie, więc wojewoda i wojewodzina Smoleńscy na ten testament niezgadzają się, tembardziej że zapisy przenoszą wyżej wymienioną summę, redukują takowe i Kazimierza oraz Jana Sanguszków-Kowelskich wojewodziców Witebskich z roszczonych pretensyi kwitują [1]).

Kniaź Szymon-Samuel pozostawił trzech synów: **Kazimierza** bezżennego, zabitego w wojnie z Moskwą 1655 r., **Hieronima** w końcu biskupa Smoleńskiego zmarłego 1657 r. i **Jana-Władysława** protoplastę dziś żyjących Sanguszków, oraz sześć córek: **Elżbietę-Annę** zakonnicę św. Benedykta w Wilnie, **Zofię** niezamężną, **Katarzynę** za Janem Stetkiewiczem chorążym Orszańskim, **Krystynę** za Rudominą marszałkiem Bracławskim, **Eufrozynę** za Jerzym Schwerynem i **Helenę** [2]). Wymienienione dzieci rodziły się z pierwszej żony Anny Zawiszanki z wyjątkiem ostatniej córki Heleny urodzonej z Gosiewskiej [3]). W chwili pogrzebu ojca Katarzyna Stetkiewiczowa już była wdową, jeden syn księdzem, jedna córka zakonnicą i cztery pannami [4]).

---

[1]) Wilno 1638 Listopada 19 (Z. 112 d. 9, 10 i 13, 1639 r.). [2]) Niesiecki VIII 240. [3]) Rodowód ks. Sanguszków (patrz wyżej). Według Niesieckiego wszystkie dzieci rodziły się z Anny Zawiszanki (VIII 240). [4]) Hączl, Pogonia (Patrz wyżej).

- **Kniaź Sanguszko Fedkowicz** 1433—1455 Ż. Hanna
  - **Aleksander** † po 1491 star. Krzemieniecki
    - **Michał** 1490 Ż. Anna Kopaczowna
      - **Andrzej** † 1560 star. Łucki Ż. 1 Hanna Chrebtowicz 2 Bohdana Mścisławska
        - **Aleksander** † 1565 marszałek Ż. 1 Hanna Połubenska 2 Nastazya Żylińska
          - **Lew** † 1571 Ż. Hanna Ostykówna
            - **Hrihory** † 1602 kaszt. Bracławski Ż. Hołowczyńska
              - **Adam** † 1653 wda Wołyński Ż. Uchańska
              - **Aleksandra** † 1625 zakonnica
              - **Anna** M. Jerzy Krasicki
        - **Anna** M. 1 Iwan Jełowicki 2 kn. Bohusz Korecki
        - **Anna** † 1580 M. Sapieha
      - **Nastazya** M. kn. Odyncewicz
      - **Niewidana** M. kn. Połubenski
    - **Andrzej** † 1534 marsz. ziem. Wołyń. Ż. kn. Ostrogska
      - **Roman** † 1517
      - **Fedor** † 1547 star. Włodzimier. Ż. Hanna Deszpot
        - **Dymitr** † 1554 star. Czerkaski Ż. Halszka Ostrogska
        - **Andrzej** † młodo
        - **Roman** † 1571 wda Bracł. hetman Ż. Chodkiewiczówna
          - **Fedor-Roman** † 1592
          - **Maryna** † młodo
          - **Aleksandra** † 1602 M. kn. Żesławski
          - **Fedora** † 1598 M. 1 Radzimiński 2 kn. Proński 3 Leszczyński
        - **Jarosław** † 1564
        - **Fedora** M. Zahorowski
        - **Maryna** † młodo
      - **Zofia** M. kn. Żesławski
      - **N. N.** M. kn. Czartoryski
      - **Marya** M. kn. Dubrowicki
      - **Fedora** M. Bohowityn
      - **Wasilisa** M. kn. Sokoliński
      - **Helena** M. 1 kn. Mosalski 2 Stan. Skop
      - **Hanna** M. Sapieha
  - **Wasil** 1443 dzierż. Bracławski
  - **Iwan** 1470
  - **Michał** † po 1511
    - **Janusz** † do 522 Ż. Olizarówna
    - **Wasil** † 1558 kn. Kowelski Ż. 1 Anna 2 Zofia Łozka
      - **Hrihory** † 1555 Ż. Hornostajówna
        - **Andrzej** † 1591 Ż. Sapieżanka
          - **Semen-Samuel** † 1638 wda Witebski Ż. 1 Zawiszanka 2 Gosiewska
            - Dziś żyjący Sanguszkowie
          - **Helena** M. Żyżemski
          - **Aleksandra** niezamężna
        - **Fedora** M. 1 Gedrojc 2 Stabrowski
      - **Hanna** M. kn. Ostrożecki
      - **Maryna** M. Kunca
      - **Magdalena** M 1 Kmita 2 Wołowicz

Satyjewski,

od wsi Satyjów w gubernii Wołyńskiej powiecie Dubieńskim.

W 1465 r. żyła jakaś *kniahinia Satyjewska*, której bojaryn (*kniahini Satyjewskiej bojaryn Boris Olibowski)* występuje w tym roku jako świadek w Ostrogu [1]. Satyjów z siołem Olibowem i Peremiłówką nadany został 1478 r. Janowi Andrejewiczowi Dowojnowiczowi [2], którego syn Jan Janowicz Dowojnowicz z żoną i córkami w 1522 r. sprzedaje Satyjów w Łuckim powiecie z folwarkami Diatkowicze, Olibów, Żornowka, dwie Peremiłówki, Radow z bojarami i sługami putnemi, tak jak trzymała *kniahini Iliaszowa*, kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu [3]. W potwierdzeniu kniaziowi Ilii Konstantynowiczowi Ostrogskiemu na Satyjów z siołami 1531 r. wzmianka, że majątek ten wysłużył u króla Kazimierza pan Dowojna, a przedtem trzymała go *kniahini Iliaszowa* [4].

Z powyższych dokumentów okazuje się, że wdowa po kniaziu Ilii (Iliaszu), bliżej nieznanym, nosiła tytuł *kniahini Satyjewskiej*, że żyła w 1465 roku a zmarła krótko przed 1478 rokiem.

Selechowski (mylnie Żelichowski).

od miejscowości Selechowo (w gubernii Kostromskiej?)

Kniaziowie Selechowscy pochodzą od kniazia Wasila Iwanowicza, brata Światosława Iwanowicza wielkiego księcia Smoleńskiego (+1386), który służył wielkiemu księciu Dymitrowi Dońskiemu i którego potomkowie w Rossyi od Selechowa przezwali się Selechowskimi [5]. Z nich:

Kniaź Bohdan Selechowski syn bojarski, prawdopodobnie syn kniazia Piotra Iwanowicza Selechowskiego [6], widocznie po poddaniu Połocka 1579 r. pozostał na Litwie, gdzie otrzymuje „*kniaź Selichowski*" nadanie 1580 r. listem królewskim [7] a 1586 r. „*kniaź Bohdan Żelichowski*" potwierdzenie na 4 włóki w ciwunstwie Korszewskim [8] i 1596 r. konsens [9]. Tenże *kniaź Bohdan Żelichowski moskwicin i żona jego Maryna Fedorowna* otrzymują 1602 r. przywilej na 4 włóki w dzierżawie Olitskiej, któremi władała matka Maryny — Barbara Fedorowa Putoszkina [10]. Kniaź Bohdan Selechowski niezawodnie zszedł bezpotomnie, albowiem o żadnym innym kniaziu Selechowskim na Litwie nie słychać.

Seński.

od miasta Sienno, dziś powiatowego w gubernii Mohylewskiej, leżącego w pobliżu Drucka i Tołoczyna, z których kniaziami Seńscy w bliskich pozostawali stosunkach, władając wspólnie z nimi Chudowem [11]. W herbarzach o kniaziach Seńskich nie znajdujemy wzmianki.

Pierwszą znaną osobistością tego rodu był **kniaź Hrihory Seński**, który miał żyć jeszcze na początku XVI-go wieku. Król Zygmunt I miał mu nadać Kołodczycze, Kisłowicze i Artiuchowicze [12], prędzej się to jednak odnosi do syna jego kniazia Iwana Hrihorowicza. Oprócz tego syna miał kniaź Hrihory córkę, żonę bojaryna Witebskiego Hurka Olechnowicza, zmarłą bezpotomnie przed 1531 r. [13].

Kniaź Iwan Hrihorowicz Seński jako *kniaź Iwan Senski* podpisany w 1499 r. w Wilnie na nadaniu kniazia Konstantego Ostrogskiego Wileńskiemu soborowi [14] a w 1500 r. w Mielnie jako *kniaź Iwan Seński dworzanin hospodara J. M. wielkiego księcia* na zapisie kniazia Bohdana Hlińskiego, na monaster Pustyński w Kijowie [15]; tenże *kniaź Iwan Senski* w początkach panowania króla Zygmunta I (około 1507 r.) wymieniony w ogólnym popisie szlachty Litewskiej [16], jednocześnie otrzymuje 10 kop z win Brzeskich [17]. Namiestnictwo Miednickie otrzymał niezawodnie 1516 r. po kniaziu Wasilu Żylińskim; w 1520 r. *kniaź Iwan Hrihorowicz Seński namiestnik Miednicki* otrzymuje za

---

[1] Ar. Sł. I 57. [2] Tamże III 15. [3] Z. 12 k. 22. [4] Ar. Sł. III 381. [5] Sinod. spis. 201, Rodosł. VI 160. [6] Sinod. spis. 202. [7] Z. 66 k. 14. [8] Z. 73 k. 84 i Z. 74 k. 96. [9] Z. 76 d. 735. [10] Z. 86 d. 344. [11] S. 19 k. 71—73 i S. 24 k. 79, patrz niżej. [12] Patrz niżej. [13] Tamże. [14] Arch. Sbor. VI str. 3. [15] A. Z. R. I d. 178. [16] Z. 8 k. 124. [17] Tamże k. 440.

wierną służbę, oraz w zamian za dobra zagarnięte przez Moskwę przywilej na Miedniki dożywocie [1]), a w 1523 r. *kniaź Iwan Hrihorowicz Seński namiestnik Miednicki* otrzymuje inny przywilej, na pustosz Koszkonowa w powiecie Witebskim [2]). Kniaź Iwan ustąpił z Miednik około 1526 r., w którym to czasie dzierżawcą Miednickim został Kopot' Wasilewicz [3]). W popisie szlachty 1528 r. *kniaź Iwan Seński* zapisany na dwa konie, jednocześnie *dzieci kniazia Iwana Seńskiego* mają stawić 6 koni [4]). Umarł wkrótce potem pozostawiając żonę Fennę Połozównę, która po jego smierci wyszła powtórnie za kn. Dymitra Romanowicza Widunickiego (Lubeckiego)[5]) W 1531 r. kn. Dymitr Romanowicz Widunicki z *kniahinią swoją Fenną* pozywają bojaryna Witebskiego Hurka Olechnowicza o zwrot wyprawy żony jego (widać bezpotomnie zmarłej), *siostry pierwszego męża kniahini Fenny, kn. Hrihorego Seńskiego*, którą nieprawnie zatrzymuje i dzieciom kn. Iwana zwrócić nie chce [6]). W 1541 r. kniaź Dymitr Romanowicz Widenicki, wspólnie z pasierbami swymi *synami kniazia Iwana Seńskiego*, ma sprawę z mieszczanami Rzeczyckimi o sioło Kołodczyce [7]). Rewizya zamku Żytomirskiego 1545 r. opiewa, że kniaź Lubecki trzyma majątek *pasynków swych* kniaziów Seńskich—Stawek, który wysłużył *dziad ich pan Połoz* u króla Aleksandra [8]). W 1546 r. kniaź Andrzej Iwanowicz Ozierecki skarży się na kniazia Dymitra Romanowicza Widunickiego *żonę jego Fenkę i pasynka (pasierba) jego kniazia Hrihorego Senskiego* o to, iż ci trzymają ziemie jego Artemowską i Kuriłowską [9]). Owdowiawszy powtórnie, w 1559 r. kniahinia Dymitrowa Romanowicza Lubecka *Fenka Semenówna Połozówna* zapisuje pewne dobra synowi swemu kniaziowi Bohuszowi Dymitrowiczowi Lubeckiemu, oddalając córkę Fedię Dymitrównę i wnuków swych *po pierwszem mężu kniaziu Iwanie Seńskim* [10]). Żyła jeszcze w 1562 r. [11]).

Z przytoczonych danych przekonamy się, że kniaź Iwan Seński pozostawił synów; z tych jednego zwano Hrihorym, drugim mógł być Dymitr. Nadto miał córkę Bohdanę żonę Wasila Michałowicza Korsaka, której dzieci wzięły dziedzictwo po wygaśnięciu kniaziów Seńskich [12]).

Kniaź Dymitr Senski posiadał w 1545 r. dwór pod zamkiem Owruckim [13]), oraz wysługi swe: Gładkowicze z pustoszami na Fosnicy i Złobicką, zameczek Chabnoje—samo leżący w powiecie Kijowskim, ale liczący się do powiatu Owruckiego, sioło Patecze i dworzec Begowicze [14]); więcej o nim nie słychać, niezawodnie zmarł w tymże roku [15]).

Kniaź Hrihory Iwanowicz Seński występuje 1546 r. obok matki i ojczyma swego kniazia Widunickiego [16]), a w 1551 r. w liczbie szlachty województwa Połockiego i Witebskiego [17]). W tym samym czasie *kniaź Hrihory Iwanowicz Seński dworzanin hospodarski* prowadzi sprawę z wojewodzicem Podlaskim Michałem Sapiehą o grunta majątku Ostrowleńskiego [18]). Umarł bezdzietnie przed 1561 r. [19]). Żoną jego była Maryna córka Iwana Kmity Stretowicza Berezowickiego i kniażny Magdaleny Sanguszkówny, która owdowiawszy już w 1569 r. jest powtórnie żoną pana Hrihorego Baki; w tym roku ojciec jej spisując testament zeznaje, że starszej swej córce *Marynie, wydając ją za kniazia Hrihorego Seńskiego*, dał 700 kop groszy w gotowiźnie i wyprawie [20])

Siostrą kniazia Hrihorego Seńskiego była **kniaźna Bohdana Seńska**, żona Wasila Michałowicza Korsaka, widocznie zmarła także przed 1561 r. pozostawiając liczne potomstwo. W 1561 roku Dymitr Fedorowicz Sapieha dopomina się majątków: Kołodczicz, Kisłowicz i Artiuchowicz, które za przywilejem króla Zygmunta trzymał *kniaź Hrihory Seński*, którego wnuczkę on ma za sobą; król jednak zważywszy, iż te majątki były nadane *kniaziowi Hrihoremu Seńskiemu i jego synom*, a że ci pomarli, więc powracają one do skarbu [21]). W następnym roku (1562) dzieci Wasila Michałowicza Korsaka i *kniażny Bohdany Seńskiej rodzonej siostry kniazia Hrihorego Seńskiego*, Petruchna Dymitrowa Sapieżyna, Hanna Olechnowa Rahozina, Połonia

---

1) 1520 Października 30 (Z. 11 k. 61). 2) 1523 Marca 20 (Z. 12 k. 81). 3) Kopot' Wasilewicz był 1525 r. tylko marszałkiem, pisarzem i dzierżawcą Przewalskim (Z. 12 k. 210), a 1527 r. jest także dzierżawcą Miednickim (Z. 7 k. 491—493). 4) P. 1 k. 8. 5) Patrz wyżej str. 206. 6) Z. 16 k. 43, patrz wyżej str. 206. 7) S. 10 d. 185 k. 148. 8) Zr. dziej. VI 131. 9) S. 19 k. 71—73. 10) Z. 38 k. 253 d. 175. 11) Z. 39 d. 149, patrz wyżej str. 206. 12) Patrz niżej. 13) Arch. Jugo Cz. IV T. I 41. 14) Tamże 44—45. 15) Kniaź Widunicki występuje 1541 r. *z pasierbami*, a w 1546 r. tylko *z pasierbem Hrihorym Seńskim* (patrz wyżej); widocznie więc kniaź Dymitr nie żył więcej. 16) Patrz wyżej. 17) Pam. I Cz. II str. 9. 18) S. 28 k. 9. 19) Patrz niżej. 20) Testament Iwana Kmity 1569 r. (S. 53 k. 208). 21) W Wilnie 30 Maja 1561 (S. 40 k. 276 od.)

Marcinowa Kurczowa, Dymitr, Roman i Rainka Korsakowie, pozywają kniaziów Bohdana i Wasila Andrejewiczów Oziereckich o majątki Chudowo, z siołami Kołodnica, Chotynicze, Podszyczajny, Peresieka, Kriwaja i Monastyrcy, które *po śmierci kniazia Hrihorego Seńskiego* powinny spaść na nich. W skutek ugody kniaź Bohdan Oziercki ustępuje Korsakom swoją trzecią część w tych dobrach i na zawsze zrzeka się spadku po kniaziu Seńskim [1]). Ciż sami Korsakowie jednocześnie pozywają (babkę swą) kniahinię Dymitrowę Romanowicza Lubecką Fenkę Semenownę Położównę o majątki ojca jej Semena Położa [2]).

Takim sposobem Sienno dostało się potomkom Bohdany z kniaziów Seńskich Korsakowej; córka jej Petruchna żona Dymitra Fedorowicza Sapiehy uskutecznia 1563 r. na korzyść męża zapis na Siennie, Kołodczycach i t. d. [3]). Po śmierci bezpotomnej Petruchny Sienno dostało się siostrze jej Rainie, która go wniosła przed 1574 r. mężowi swemu kniaziowi Michałowi Druckiemu-Sokolińskiemu [4]).

Kn. Hrihory Seński	**Iwan Hrihorowicz** 1499 — 1528. Ż. Fenna Położówna, 2-o za kń. Widunickim	**Dymitr** 1545
		Hrihory Iwanowicz 1546—1551 Ż. Maryna Kmita 2-o za Hrihorym Baką
		Bohdana za Wasilem Korsakiem
	N. N. za Hurką Olechnowiczem	

Siekira

przydomek **kniazia Dymitra Semenowicza Druckiego**, który od majątku Zubrewicze przezwał się kniaziem Zubrewickim (Patrz art. Drucki) [5]).

Siewierski

od słowa Siewierz dawnej nazwy obszaru ziemi, stanowiącej niegdyś część województwa Czernichowskiego z miastami Nowogrodem-Siewierskim, Brańskiem i Starodubem [6]). Panujący w pierwszym grodzie kniaziowie byli *książętami Nowogrodu-Siewierskiego*, opuszczając jednak słowo Siewierski pisali się tylko *Nowogrodzkimi* (Patrz Nowogrodzki-Siewierski).

Skirgajło

imie Litewskie jednego z synów w. ks. Olgerda **Skirgajły** na chrzcie **Iwana**, księcia Trockiego 1382 r., Połockiego 1387 r., wielkorządzcy Litwy 1386—1392 r., następnie 1395 r. księcia Kijowskiego, zmarłego bezżennie w Styczniu 1396 r. [7]).

Ślepy

przydomek kniazia Wasila Lwowicza Hlińskiego [8]).

Słucki

od Słucka dziś miasteczka powiatowego gubernii Mińskiej, niegdyś stolicy księstwa Słuckiego. Słuck w XIV-ym wieku wchodził w skład księstwa Pińskiego, którym władali potomkowie Narimonta Gediminowicza. Do nich należał **kniaź Jurij Słucki**, występujący 1387 r. [9]). Widocznie po nim Słuck dostał się **kniaziowi Włodzimierzowi Olgerdowiczowi** wyzutemu z księstwa Kijowskiego. Wprawdzie kronikarze notują pod r. 1395, że Witowd wyzuwszy Włodzimierza z Kijowa dał mu w zamian Kopyl [10]), jednakże bardzo

---

[1]) 1562 Marca 31 (S. 40 k. 312). [2]) 1562 Marca 4 (Z. 39 d. 149). [3]) S. 41 k. 424 i następ. [4]) Słow. Geogr. X 566. [5]) Patrz wyżej str. 57. [6]) Stadnicki, Synowie II 168. [7]) Patrz wyżej str. 338 i Ród Gedimina str. 145—151. [8]) Patrz wyżej str. 85. [9]) Tamże str. 366. [10]) Danił. Latop. 46, Bychowca, Kronika 34.

prawdopodobnie do Kopyla należał i Słuck, który w pierwszej połowie XV-go wieku był rezydencyą syna Włodzimierza **kniazia Aleksandra (Olelki) Włodzimierzowicza.** W Słucku 1420 r. metropolita Kijowski chrzcił syna Aleksandra, **kniazia Semena Aleksandrowicza** [1]). Drugi syn Aleksandra **kniaź Michał Olelkowicz**, otrzymawszy w dziale Słuck, był bezpośrednim protoplastą książąt Olelkowiczów, tytułujących się najprzód „**kniaziami**, a potem **książętami Słuckimi**" wygasłych w końcu XVI wieku (patrz Olelkowicz) [2]).

Smaga

przydomek kniazia żyjącego w XV-tym wieku. Sioło Klimiatin w powiecie Czerkaskim trzymał bojaryn Kijowski Jesko Kostkinicz, który umarł pozostawiwszy wdowę, z którą się ożenił **kniaź Jurij Smaga**, poczem oboje dalej trzymali Klimiatyn i pozostawili córkę. Ta ostatnia, po śmierci ojca *kniazia Smażina,* trzymała również Klimiatyn, gdy się jednak okazało, że do tego nie miała prawa, wojewoda Kijowski kniaź Jurij Aleksandrowicz Holszański odebrał jej Klimiatyn, który przyłączył do Czerkas i w 1509 r. Klimiatyn nadany został, przez króla, Michałowi Pawszy [3]). O kniaziu Smaga więcej nie słychać.

Smoleński

od miasta Smoleńska, niegdyś stolicy udzielnego księstwa. Książęta Smoleńscy pochodzą bezpośrednio od Rościsława-Michała Mścisławowicza wielkiego księcia Kijowskiego († 1167 r.). Licznie rozrodzeni dali początek wielu domom; gałęziami ich są książęta Wiazemscy i Jarosławscy.

Swiatosław Iwanowicz od 1359 r. panujący wielki książe Smoleński, korzystając z pobytu Jagajły w Krakowie i buntu kniazia Andrzeja Olgerdowicza, w Marcu 1386 r. wkroczył do Litwy, a niosąc po drodze zniszczenie, obległ Mścisław, którego bronił kniaź Korigajło Olgerdowicz. Na odsiecz Mścisławia wyruszyli kniaziowie Skirgajło i Lingweni Olgerdowicze oraz Witowd Kiejstutowicz. Nad rzeką Wechrą niedaleko od Mścisławia zaszła 29 Kwietnia 1386 r. walna bitwa, w której hufce Światosława zostały na głowę pobite, *on sam i synowiec jego kniaź Iwan Wasilewicz* polegli, *zaś synowie jego Hleb i Jurij* dostali się do niewoli. Litwini ścigając nieprzyjaciół podstąpili pod Smoleńsk, a wziąwszy okup z miasta, osadzili na wielkiem księstwie Smoleńskiem *kniazia Jurja Swiatosławowicza,* jako hołdownika Litewskiego, zaś *kniazia Hleba Swiatosławowicza* uprowadzili na Litwę jako zakładnika [4]). Wielki książe Światosław Iwanowicz pozostawił synów, wyżej wymienionych Hleba i Jurja oraz Aleksandra, Iwana i Wasila [5]), a nadto kilka córek.

Kniażna Anna Swiatosławowna, żona Witowda Kiejstutowicza wielkiego księcia Litewskiego, zmarła 1418 r. [6]).

Kniażna Agryppina Swiatosławowna była żoną kniazia Iwana Olgimontowicza Holszańskiego [7]).

Kniażna N. N. Swiatosławowna, wydaną została 1384 r. za kniazia Borisa Michałowicza Twerskiego [8]).

Kniażna Julianna Swiatosławowna, żona kniazia Towtiwiła-Konrada Kiejstutowicza, który zginął 1390 r. pod murami Wilna; po jego śmierci wyszła powtórnie za Moniwida pana Litewskiego [9]).

Kniaź Hleb Swiatosławowicz Smoleński, uprowadzony na Litwę 1386 r. [10]), bawił tu na dworze wielkoksiążęcym, zkąd w r. 1390 wysłany do Pruss jako zakładnik, przyczem kronikarz nazywa go *królem Smoleńskim* [11]). Widocznie wkrótce powrócił na Litwę, albowiem w tymże roku walcząc pod Wilnem po stronie Litewskiej *kniaź Hleb Swiatosławowicz Smoleński* dostał się do niewoli Krzyżackiej [12]). W tej niewoli przesiedział dwa lata, podczas których mieszkał z rodziną w Malborgu. Po powrocie Witowda na

---

1) Danił. Latop. 244, patrz wyżej str. 327—328. 2) Patrz wyżej str. 327—336. 3) A. J. Z. R. I 44 d. 57. 4) Połn. Sobr. IV 92, V 239—240, VIII 51—52. 5) Rodosł. I 145. Był podobno szósty syn Swiatosława zwany Włodzimierzem lub Fedorem, [istnienie którego nie pewne (Chmyrow Nr. 558). Rodowód potomków Swiatosława w rodosłownych (Barch. Kn. I 95, Sinod spis 53) przepełniony błędami, należyte poprawki poczynił książe Dołgoruki (Rodosł. I 140—145). 6) Patrz wyżej str. 160. 7) Tamże str. 95. 8) Połn. Sobr. XV 443. 9) Patrz wyżej str. 160. 10) Patrz wyżej. 11) Script. rer. Pruss. III 162. 12) Danił. Latop. 45, Bychowca, Kronika 31.

Litwę, udało się temu ostatniemu ściągnąć z Prus *króla Smoleńskiego* [1]). W 1394 r. spotykamy *księcia Smoleńskiego* na dworze królewskim w Krakowie [2]). Wielki książe Witowd powrócił mu, po odsadzeniu brata jego Jurja, któremu dano Rosławl, tron ojcowski w Smoleńsku [3]), krótkie jednak było jego panowanie. Nie chciał uznawać ślepo zwierzchnictwa Witowda, a nadto wszczął z braćmi zatargi o dzielnice. Skorzystał z tego Witowd, podstąpił z wojskiem pod Smoleńsk, *braci Swiatosławowiczów* zwabił do swego obozu, gdzie ich uwięził i odesłał do Litwy, poczem 28 Września 1395 r. Smoleńsk zajął i obrócił w prowincyę Litewską [4]). Znalazłszy się takim sposobem znowu na Litwie, *kniaź Hleb Swiatosławowicz* otrzymał z łaski wielkiego księcia Witowda Połonne [5]). Walcząc po stronie Litewskiej zginął w 1399 r. w bitwie nad Worsklą [6]). Pozostawił dwóch synów Dymitra i Iwana, razem z ojcem wywiezionych po zdobyciu Smoleńska na Litwę [7]).

Kniaź Iwan Hlebowicz, młodszy syn, miał na Litwie syna **kniazia Jurja** przezwanego **Korkoda**, protoplastę **kniaziów Korkodyn** (obacz) [8]).

Kniaź Dymitr Hlebowicz, starszy syn kniazia Hleba Swiatosławowicza [9]), jako *kniaź Mitko de Smolensko* otrzymał 1433 r. od króla Władysława, nadanie dwustu marek na Monastyrcach, Chomiakowie i Chodkowie [10]). Ze sprzecznych podań kronikarskich o jego potomstwie wynika jednak iż pozostawił dwóch synów: **kniazia Iwana starszego** przezwanego **Mancz**, którego syn **kniaź Michał Manczycz** był pierwszym **kniaziem Żyżemskim** (obacz), i **kniazia Iwana młodszego** przezwanego **Szach**, którego potomkowie zachowali przydomek **Szach**, **Szachowicz** (obacz) [11]).

Kniaź Jurij Swiatosławowicz Smoleński w 1386 r. po bitwie nad Wechrą, uczyniony *wielkim księciem Smoleńskim* z ramienia Litwy, podobno dla tego, że *za żonę miał córkę starszej siostry Skirgajły* [12]), wykonał 20 Maja 1386 r. hołd królowi Władysławowi i wielkiemu księciu Skirgajle [13]), z którymi tegoż roku 17 Września w Wilnie zawiera *„My Jurij Swiatosławicz kniaź wielki Smoleński"* przymierze [14]). *Kniaź Jurij Swiatosławowicz* w 1392 r. pomagał Witowdowi w wyprawie na Witebsk [15]); złożony z godności wielkiego księcia Smoleńskiego przez Witowda (około 1394 r.) otrzymał Rosławl [16]), nie chcąc jednak pozostać na Litwie udał się do teścia swego księcia Olega Iwanowicza Riazańskiego, u którego znajdował się podczas zajęcia Smoleńska przez Witowda 1395 r. [17]). Przy pomocy teścia odzyskał 1401 r. Smoleńsk i panował w nim przez lat trzy, aż Witowd razem z Koributem, Lingwenim i Szwitrigajłą Olgerdowiczami, po długiem oblężeniu, 26 Czerwca 1404 r. zdobył Smoleńsk i ostatecznie przyłączył do Litwy. *Żona kniazia Jurja* dostała się do niewoli, *on zaś z synem Fedorem* oraz z kniaziem Semenem Mścisławowiczem Wiazemskim i bratem jego Włodzimierzem, udał się do wielkiego księ-

---

[1]) Script. rer. Pruss. III 176. [2]) Przeździecki, Życie domowe 48, 72, 81. [3]) Danił. Latop. 48, Bychowca, Kronika 34. [4]) Połn. Sobr. IV 101, V 245—246, VIII 68—69, Danił. Latop 48, Bychowca, Kronika 34—35. [5]) Tamże. [6]) Ród Gedimina 36. [7]) Barch. Kn. I 107. [8]) Tamże. [9]) Tamże. [10]) Parg. Nr. 130 (Ptaszycki, Opis str. 226). [11]) Według Barch. Kn. I 106: „*U kniazia Dymitra* (Hlebowicza) *syn kniaź Iwan Mał; u kniazia Iwana Malgicza syn kniaź Michał Żyżemski był u króla Aleksandra w radzie i koniuszym.*" To samo mniej więcej powtarza Sinod. spis. str. 247: „*U kniazia Dymitra* (Hlebowicza) *syn kniaź Iwan a u kniazia Iwana syn kniaź Michał Żyżemski.*" Różnią się zaś dwa inne spiski: „*U kniazia Dymitra* (Hlebowicza) *dzieci: kniaź Iwan Dach i kniaź Iwan Szach, od którego poszli Sołomerskie kniazia służący Litwie; a u kniazia Iwana Dacha dzieci kniaź Michał Żyżemski i kniaź Iwan bezdzietny* (Sinod spis str. 53); „*U Dymitra* (Hlebowicza) *dzieci Iwan wielki* (starszy) *i Iwan mniejszy* (młodszy), *a od mniejszego poszli Smoleńscy* (zamiast Sołomerscy) *kniaziowie służący Litwie; u wielkiego* (starszego) *kniazia Iwana syn kniaź Michał Żyżemski i Iwan bezdzietny* (Tamże str. 145). Przydomek *Mał* widocznie mylnie użyty zamiast *Mancz* albowiem kniaź Michał Żyżemski pisał się *Manczycz* (Patrz niżej art. Żyżemski). Błąd takiego wywodu Sołomereckich powstał przez pomięszanie wyżej wymienionego kniazia Iwana Dymitrowicza Smoleńskiego, przezwanego Szach (żyjącego w połowie XV-go wieku), wnuka kniazia Hleba Swiatosławowicza Smoleńskiego zmarłego 1399 r., z innym kniaziem Iwanem Dymitrowiczem, również przezwanym Szach, rzeczywistym protoplastą Sołomereckich (żyjącym w drugiej połowie XIV-go wieku) i wnukiem kniazia Swiatosława Hlebowicza Smoleńskiego zmarłego 1310 r. (Rodosł. I str. 142—143 Nr. 36, 47 i 71 i Chmyrow Nr. 688 i 837). [12]) Danił. Latop. 43, Bychowca, Kronika 30—31. [13]) Danił. Skarbiec Nr. 525. [14]) Monum. medii aevi II Cz. I str. 7. [15]) Bychowca, Kronika 33. [16]) Danił. Latop. 48, Bychowca, Kronika 34. [17]) Bychowca, Kronika 35, Połn. Sobr. IV 101, V 247, VIII 69.

cia Moskiewskiego szukając pomocy [1]). Wielki książe Moskiewski dał mu w dzierżenie 13 miast: Ładogę, Kopor, Torżok, Porchow i t. d. [2]), ale nie długo się nimi cieszył; wskutek zabójstwa kniazia Wiazemskiego zmuszony do ucieczki, umarł na tułaczce 14 Września 1407 r. [3]). Według kronik Litewskich żona jego była córką księcia Olega Iwanowicza Riazańskiego i starszej siostry Skirgajły [4]), z czegoby wypadło, że książe Oleg był żonaty z córką Olgerda o czem kroniki Ruskie nie wspominają. Pozostawił wyżej wymienionego syna Fedora i córkę **Anastazyę**, wydaną w 1400 r. za Jurja Dymitrowicza kniazia Zwenigorodsko-Galickiego [5]). **Kniaź Fedor Jurjewicz** towarzyszył w 1404 r. ojcu do Moskwy [6]), a w 1412 r. dzierżył Porchow [7]).

Trzej inni synowie kniazia Swiatosława Iwanowicza, prawdopodobnie w 1395 r. uprowadzeni zostali na Litwę [8]).

Kniaź Aleksander Swiatosławowicz powrócił następnie do Rossyi, gdzie stał się protoplastą kniaziów Daszkow, wygasłych w XVIII-tym wieku [9]).

Kniaź Iwan Swiatosławowicz trzymał na początku XV-go wieku ziemie w Pińskiem [10]). Niezawodnie tenże *kniaź Iwan Swetoslai (Sweszlai?)* podpisał 1422 r. traktat Litwy z zakonem nad jeziorem Melno [11]). Według rodosłownej ma być protoplastą kniaziów Porchowskich [12]). Widocznie więc przeniósł się następnie do Moskwy, gdzie po synowcu swoim kniaziu Fedorze Jurjewiczu otrzymał Porchow.

Kniaź Wasil Swiatosławowicz pozostał na Litwie i przez syna swego **Dymitra** przezwanego Kropotka był protoplastą kniaziów Kropotka [13]).

Wyliczyliśmy tutaj tylko potomków kniazia Swiatosława Iwanowicza Smoleńskiego. Od innych gałęzi kniaziów Smoleńskich pochodzą nadto spotykani na Litwie kniaziowie: Brańscy, Kozłowscy, Selcchowscy, Sołomereccy, Wiazemscy i Żylińscy (obacz).

Kniaź Swiatosław Iwanowicz † 1386	**Hleb** † 1399	**Dymitr** 1433	**Żyżemski**, **Szachowicz**
		Iwan	**Korkodin**
	Jurij † 1407	**Fedor** 1412	
	Aleksander	**Daszkow** w Rossyi	
	Iwan 1422	**Porchowski**	
	Wasil	**Kropotka**	

Sokolinski (Drucki) także Sokoleński, później Sokoliński

od miejscowości Sokolnia w pobliżu Drucka, dziś w Starotołoczyńskiej włości, powiatu Orszańskiego, którą w XV-tym wieku władali wspólnie synowie kniazia Fedora Iwanowicza Babicza Druckiego, kniaziowie Semen Sokoliński i Fedor Konopla [14]). Obaj ci kniaziowie i ich potomkowie tytułowali się *kniaziami Sokolińskimi.* Z czasem jednak Sokolnia przeszła w wyłączne posiadanie potomków Semena, jak tego dowodzi dział 1541 r. [15]).

O potomstwie **kniazia Fedora Fedorowicza**, *kniaziach Sokolinskich* przydomku **Konopla**, wygasłem w połowie XVI-go wieku, patrz wyżej art. Konopla [16]).

Kniaź Semen Fedorowicz w 1466 r. powiększa fundusz monasteru Czerejskiego [17]) i tenże *kniaź Semen Fedorowicz Sokolinski* podpisany 1475 r. na zapisie Smoleńskiego władyki Misajły [18]). *Kniaź Semen Sokolinski* otrzymuje z dani Toropeckiej w 1487 r.

---

[1]) Połn. Sobr. IV 106—107, także V 253, VIII 76, XVI 148—149. [2]) Tamże IV 144, XV 472. [3]) Tamże VIII 81. [4]) Patrz wyżej. [5]) Chmyrow Nr. 289. [6]) Patrz wyżej. [7]) Połn. Sobr. IV 144. [8]) Patrz wyżej. [9]) Rodosł. I 145, IV 382. [10]) Z. 3 k. 53. [11]) Dogel IV 115. [12]) Barch. Kn. I 95, Sinod spis 53, 200. [13]) Barch. Kn. I 110—111, Sinod spis 53, 145. [14]) Patrz wyżej str. 60—61 i 168. [15]) Patrz niżej. [16]) Patrz wyżej str. 168—172. [17]) A. Z. R. III str. 231. [18]) Tamże str. 233.

20 kop [1]), a 1488 r. 30 kop [2]). W 1489 r. *kniaź Semen Sokolinski* piastował z ramienia Litwy urząd namiestnika Toropeckiego [3]), a 1492 r. *kniaź Semen Fedorowicz Sokolinski* jest namiestnikiem Brańskim [4]); krótko sprawował ten urząd, na którym w 1494 r. spotykamy już kniazia Fedora Iwanowicza Żesławskiego [5]). Jeszcze w 1511 r. *kniaź Semen Sokolenski i syn jego Iwan* otrzymują przywilej na 34 ludzi w Połockiem mieszczan Borodczan i Zabołotczan [6]). Podobno *kniaź Semen Sokolinski* umarł w niewoli w Moskwie razem *z jednym z synów* [7]); mógł się dostać do niewoli w 1514 r. przy zdobyciu Smoleńska. Wdowa po nim zapisała dwór Kriwino synom i zmarła przed 1527 r. [8]). Kniaź Semen pozostawił synów Jurja, Wasila, Andrzeja i Iwana i córkę Domnidę [9]). Z nich kniaziowie Jurij, Wasil i Andrzej są protoplastami trzech linii tego domu.

Kniaźna Domnida Semenowna, była żoną kniazia Semena Jamontowicza Podbereskiego. W 1527 r. król pisze do namiestnika Kiernowskiego kniazia Semena Jamontowicza Podbereskiego o dwór Kriwino, który *nieboszczka kniahinia Sokolińska zapisała synom,* ci zaś wydając za niego *siostrę swą,* a nie mając gotówki zastawili mu ten majątek, wskutek czego obecnie król upomina kniazia Podbereskiego, aby nie wzbraniał się od przyjęcia wykupu za Kriwino [10]). Domnida zmarła w 1529 r. zapisując mężowi sumę swą na Kriwinie, z prawem trzymania tego majątku przez lat 5, do oddania sumy 80 kop groszy, jak się to okazuje ze sprawy, w której kniaź Semen Jamontowicz Podbereski namiestnik Kiernowski, pozwany o Kriwino przez kniaziów *Andrzeja Sokolinskiego,* Jurja Tymofiejewicza Masalskiego, *Tymofieja Jurjewicza i Michała Wasilewicza Sokolinskich,* przy nowej sprawie, w końcu 1530 r., do której stanęli wszyscy wyżej wymienieni kniaziowie, tylko zamiast kniazia Michała Wasilewicza—*kniaź Iwan Wasilewicz Sokolinski,* dowiódł, przedstawiwszy testament *zmarłej swej małżonki Domnidy, siostry kniaziów Sokolinskich,* że ma prawo trzymać ten majątek jeszcze przez trzy i pół roku, na co otrzymał wyrok sądowy z zastrzeżeniem, że po tym terminie ma za odbiorem 80 kop zwrócić kniaziom ten majątek [11]).

Kniaź Iwan Semenowicz, występuje 1511 r. obok ojca [12]); umarł przed 1524 r. zapisując ludzi w Hruszkach na monaster Kiewo-pieczerski. O spełnienie zapisu *nieboszczyka kniazia Iwana Semenowicza Sokolinskiego,* król upomina *brata jego kniazia Andrzeja Semenowicza Sokolinskiego* 1524 i 1544 [13]) i 1528 r. *kniazia Konstantego Konoplę* [14]). Z rewizyi województwa Połockiego dowiadujemy się, że *kniaź Iwan Sokolinski* trzymał dwór Horodec, który następnie dostał się *córce jego kniahini Jurjowej Tymofiejewicza Masalskiej* [15]). Tą córką była:

Kniaźna Hanna Iwanówna, żona kniazia Jurja Tymofiejewicza Masalskiego, który obok wszystkich kniaziów Sokolińskich procesuje się 1530 r. z kniaziem Podbereskim [16]) i bierze udział w umowie o dział Sokolni 1541 r.; z umowy tej okazuje się, że wskutek sprawy między sobą *kniaziowie Sokolinscy, Paweł Jurjewicz z bratem Tymofiejem, Andrzej Semenowicz, Michał i Iwan Wasilewicze, a także kniaź Jurij Tymofiejewicz Masalski,* wybierają nowych dzielczych do uskutecznienia działu w majątkach Sokolińskich, gdy dział pierwotny uskuteczniony przez Olbrachta Gasztolda, który Sokolnię podzielił na cztery części, do skutku nie doszedł [17]). W 1546 r. *kniaź Jurij Tymofiejewicz Masalski ma sprawę z kniaziem Tymofiejem Jurjewiczem Sokolinskim* o Kriwino, w której wydany został dekret [18]). W 1552 r. włada on w powiecie Połockim dworem Horodec, *który ojciec jej (to jest żony jego) kniaź Iwan Sokolinski,* wysłużył u króla, a także majątkami ojczystemi małżonki swej dworami Nesino i Kriwino [19]). W 1557 r. kniaź Jurij Tymofiejewicz Masalski zapisuje *małżonce swej kniaźnie Hannie Iwanownie Sokolinskiej,* trzecią część majątków tak swoich jak i tych, które im się dostały po *kniaziach Michale i Iwanie Sokolinskich* [20]); niezawodnie zmarł wkrótce po tym zapisie. W 1561 r. kniahinia Jurjewa Tymofiejewicza Masalska *Hanna Sokolinska,* wy-

---

[1]) Z. 4 k. 31. [2]) Tamże k. 74. [3]) Karpow I 21. [4]) Tamże 58. [5]) Z. 5 k. 13 od. [6]) Czerwca 14 ind. 14 (1511, Z. 9 d. 249). [7]) Sinod. spis. 85. [8]) Z. 14 k. 787, patrz niżej. [9]) Patrz niżej. [10]) Kraków 1527 Czerwca 23 ind. 15 (Z. 14 d. 787 k. 325). [11]) W Połocku Listopada 2 ind. 4 (1530, Z. 16 k. 140). [12]) Patrz wyżej. [13]) Lwów Października 3 ind. 13 (1524, Z. 14 d. 420) i Wilno 1544 Grudnia 17 ind. 3 (A. J. Z. R. III d. 1). [14]) A. J. Z. R. I d. 88. [15]) Patrz niżej. [16]) Z. 16 k. 140, patrz wyżej. [17]) Sprawa 7 Czerwca 1541, dekret 30 Czerwca 1541 (Z. 27 k. 58 od.—59). [18]) 1546 Października 4 (Z. 29 k. 1). [19]) Pis. dziej. Pols. V 225—226. [20]) 1557 Marca 28 (S. 37 k. 57).

mieniona w potwierdzeniu przywileju dla kniaziów Masalskich na bezmytny przewóz towarów po Dźwinie [1]). Kniahinia Anna została po śmierci męża czernicą w monasterze w Kijowie; w 1567 r. król pisze do wojewody Kijowskiego, aby *kniahini Jurjowej Masalskiej* nie wzbraniał zostania ihumenią monasteru Św. Michała w Kijowie [2]).

Fedor Iwanowicz Babicz Drucki	Semen Sokolinski 1466—1501	Jurij 1508—1511 Ż. Azafia	Linia I
		Wasil 1508—1511	Linia II
		Iwan † do 1524	Hanna za kniaziem Masalskim
		Andrzej 1508—1544 Ż. Sanguszkówna	Linia III
		Domnida † do 1527 M. kn. Podbereski	
	Fedor Sokolinski Konopla	Sokolinscy Konopla	
	Wasil Szczerbaty		
	Iwan Ozierecki	Ozierecoy	

LINIA PIERWSZA JURJA, ORSZAŃSKA.

Kniaź Jurij Semenowicz Sokolinski występuje 1508 r. obok braci; w tym roku *kniaziowie Jurij, Wasil i Andrzej Semenowicze Sokolinscy* otrzymują potwierdzenie na ludzi putnych Kamieńczan w powiecie Połockim, Czerświatskiej włości, nadanych im przez króla Aleksandra [3]). Kniaź Jurij nie żył więcej w 1530 r., w którym w sprawie wszystkich kniaziów Sokolińskich z kniaziem Podbereskim o Kriwino występuje już tylko syn jego kniaź Tymofiej [4]). W sporządzonej 1552 r. rewizyi województwa Połockiego znajdujemy wzmiankę, że *kniaziowie Jurij i Wasil Sokolinscy* zagarnęli sioła Babcze, Kameno i Zarecze, że *kniaź Jurij* miał nadto udział w Kriwinie, że wdowa po nim, *czernica Azafia*, jeszcze w 1552 r. trzymała dwór Milkowcy i że synami ich byli *kniaziowie Paweł i Tymofiej Sokolinscy* [5]). Wymienieni dwaj synowie są twórcami dwóch oddzielnych gałęzi.

Gałęź Tymofieja na Bieszenkowiczach.

Kniaź Tymofiej Jurjewicz Sokolinski występuje 1530 r. w sprawie kniaziów Sokolinskich z kniaziem Podbereskim o Kriwino [6]). *Kniaziowie Tymofiej i Paweł Jurjewicze Sokolinscy* oskarżając *stryja swego kniazia Andrzeja Semenowicza Sokolinskiego* o ustąpienie Kriwina, który powinni posiadać stosownie do testamentu babki, kniaziowi Podbereskiemu, uwiązali się w jego majątek Milkowicze, o co sprawa 1533 r., w której kniaź Andrzej dowiódł, że nie ustępował wcale Kriwina kniaziowi Podbereskiemu, ale że ten posiadł ten majątek na mocy listu sądowego [7]). Już w tym czasie kniaź Tymofiej był żonaty z kniażną Owdotią Iwanówną Boratynską; w poprzednim bowiem roku kniaź Iwan Boratynski zapisuje *kniaziowi Tymofiejowi* po córce swej Owdotii dwór w Mejszagole i 50 kop groszy [8]). W 1537 r. *kniaź Tymofiej Jurjewicz Sokolinski* pozywał szwagra swego kniazia Iwana Iwanowicza Boratynskiego o dworzec Mejszagolski, który mu zapisał *teść jego* nieboszczyk kniaź Iwan Boratynski, na co uzyskał przychylny wyrok wojewody Wileńskiego [9]), a także o wyprawę *swej żony siostry jego;* wynikiem tej ostatniej sprawy było naznaczenie kniazia Tymofieja opiekunem małoletnich dzieci

[1]) Z. 41 k. 210 d. 169, patrz wyżej str. 250. [2]) Z. 47 k. 112. [3]) W Piotrkowie 1508 Marca 25 ind. 12 (Z. 8 k. 301). [4]) Z. 16 k. 140, patrz wyżej. [5]) Pis. dziej. Pols. V 210, 226—227. [6]) Z. 16 k. 140, patrz wyżej. [7]) W Połocku 1533 (Z. 16 k. 115 i 137—141). [8]) W Piroszycach Lutego 2 ind. 5 (1532, zawarty w wyroku 1542 r., patrz niżej). [9]) W Wilnie 1537 Sierpnia 30 ind. 10 (zawarty tam gdzie poprzedni).

teścia jego kniazia Boratynskiego [1]. Sprawę tę wznowił *kniaź Tymofiej Jurjewicz Sokolinski* 1542 r., pozywając szwagrów swych kniaziów Iwana, Bohdana, Miska i Jaśka Iwanowiczów Boratynskich o niedanie wyprawy *za żoną jego siostrą ich,* o dział w macierzystym majątku żony Piroszycach oraz o spadek po dziadku kniaziu Janie Wiazyńskim i uzyskał wyrok którym kniaziom Boratyńskim polecono macierzystym majątkiem Piroszycami podzielić się z siostrami w równych częściach, uwzględniając prawa ciotki swej Sielawinej do tego majątku [2]. Przez następne lata *kniaź Tymofiej Jurjewicz Sokolinski* bierze udział w umowie o dział Sokolni 1541 [3], oraz 1546 i 1548 r. w sprawach o Druck z Połubińskimi i Podbereskim [4], a nadto ma w 1546 r. sprawę o Kriwino z kniaziem Jurjem Tymofiejewiczem Masalskim [5]. W latach 1545—1550 *kniaź Tymofiej Jurjewicz Sokolenski i małżonka jego kniażna Owdotia Boratyńska,* mają sprawę z Andrzejem Dłuskim, małżonką jego kniażną Hanną Boratyńską i siostrą jej Połonią, o majątki macierzyste tych trzech sióstr w Piroszycach, oraz spadki na nich przypadające po kniaziu Wiazynskim i kniahini Michałowej Rotnickiej [6]. *Kniaź Tymofiej Jurjewicz Sokolinski* według rewizyi 1552 r. posiadał w Połockiem dwór Kriwino, wysługę *ojca swego kniazia Jurja Sokolinskiego,* oraz sioła Bokłaże i Bieszenkowicze [7]. Tenże *kniaź Tymofiej Jurjewicz Sokolinski* procesuje się w 1553 r. z kniaziem Bohdanem Andrejewiczem Oziereckim i małżonką jego Połonią Borysówną Mikulicza o najazdy z majątku ich Nowosielskiego na ludzi jego Włosowskich [8]. W 1558 r. naznacza sobie z kniaziem Iwanem Iwanowiczem Boratyńskim termin na ugodę w sprawie niezapłacenia, z posagu *małżonki swej Owdotii siostry jego,* 25 kop [9], a w 1563 r. oskarżony przez kniazia Mikołaja Iwanowicza Boratynskiego o zabicie brata jego kniazia Iwana Boratynskiego [10]. W 1564 r. *kniaź Tymofiej Jurjewicz Sokolinski, wspólnie z małżonką swą kniażną Owdotią Boratynską,* zapisują dwór Mejszagolski *zięciowi swemu Andrzejowi Andrejewiczowi Mackowiczowi i małżonce jego, córce swej Połonii,* wzmiankując jednocześnie, że najdawniejszym *ich zięciem* jest Bohdan Kłopot [11]. W następnym roku *kniaź Tymofiej Jurjewicz Sokolinski* daje *synowi swemu kniaziowi Jarosławowi* pozwolenie pojęcia w stan małżeński Rainy córki pana Wojciecha Wojciechowicza Narbuta i ubezpieczenia jej wiana na Milkowiczach [12]. *Kniaź Tymofiej Sokolinski* występuje w 1568 r. z tytułem poborcy Orszańskiego [13]. Prawdopodobnie po bracie Pawle został marszałkiem hospodarskim (Orszańskim); wszyscy *kniaziowie Druccy-Sokolinscy,* a mianowicie *marszałek J. K. M. kniaź Tymofiej, podkomorzy Witebski i starosta Uświatski Jurij* oraz *Adrian i Jan,* procesują się w 1582 r. z Hornostajem wojewodą Brzeskim o kamienicę w Wilnie i sioło Ulianowicze w starostwie Mohilewskiem, które Hornostaj trzyma w pewnej summie według zapisu *podkomorzego Witebskiego, starosty Uświatskiego kniazia Jurja Druckiego-Sokolinskiego,* która sprawa, z powodu znajdowania się tego ostatniego na słuzbie na krańcach, odłożoną zostaje [14] i ciż sami *kniaziowie Sokolinscy marszałek J. K. M. Tymofiej, podkomorzy Witebski, dzierżawca Uświatski Jurij i Jan Bohdanowicz,* w tymże roku pozwani przez Firleja kasztelana Lubelskiego o Ulianowicze i Kadino we włości Mohilewskiej, które Sokolińskim dane były do oczyszczenia przez Moskwę (obecnie już dokonanego), włości ich ojczystych Susza, Kamień, Babczo, Bieszenkowicze, Milkowicze i Kriwino; król pozostawia wymienione sioła do pięciu lat przy Sokolinskich, a następnie rozkazuje powrócić takowe Firlejowi, jako posiadającemu przywilej na wszystkie sioła dzierżawy Mohilewskiej [15]. Kniaź Tymofiej umarł w 1585 r.; marszałkiem Orszańskim, *po śmierci kniazia Tymofieja Sokolinskiego* mianowany 24 Kwietnia 1585 r. podkomorzy Orszański Hrihory Podbereski [16]. Pozostawił syna Jarosława i córki Połonię, Rainę, Marynę i Hannę, jak się to okazuje z zapisu Bohdana Sapiehy męża Połonii [17].

Kniażna Połonia Tymofiejewna miała trzech mężów: 1-o Andrzeja Andrejewicza Mackowicza, któremu *kniaź Tymofiej Jurjewicz Sokolinski* w wianie za córką

---

1) Tegoż dnia i tamże (zawarty tam gdzie 2 poprzednie). 2) W Wilnie 1542 Października 7 ind. 1 zawiera w sobie trzy poprzednie dokumenty (S. 11 k. 65 d. 21, patrz wyżej str. 8 i 412). 3) Z. 27 k. 59, patrz niżej. 4) S. 18 k. 25 i S. 20 k. 61, patrz wyżej str. 63—64. 5) Z. 29 k. 1, patrz wyżej. 6) S. 18 k. 50, 169 i S. 22 k. 12 d. 6, także k. 197, 199 d. 109 i 111, patrz wyżej str. 9. 7) Pis. dziej. Pols. V 227. 8) 1553 Czerwca 12 (S. 31 k. 107). 9) 1558 Marca 5 (S. 33 k. 844). 10) 1563 Stycznia 25 (S. 41 k. 376). 11) Wilno 1564 Stycznia 24 (S. 46 k. 718). 12) 1565 Października 22 (S. 49 k. 35). 13) Arch. Sborn. IV 249. 14) 1582 Lutego 6 (Z. 68 k. 130 od.). 15) 1582 Czerwca 14 (Z. 68 k. 167). 16) Z. 71 k. 56, Z. 73 k. 44 i Z. 74 k. 49. 17) S. 58 k. 172, patrz niżej.

zapisuje 24 Stycznia 1564 r. dworzec Mejszagolski [1]; 2-o Razmusa Bohdanowicza Dowgirda, który jej zapisał 1575 r. trzecią część Girdyszek (vel Dowgirdziszek) i Ośnieżyc [2]; 3-o Bohdana Pawłowicza Sapiehę starostę Homelskiego. Bohdanowa Pawłowicza Sapieżyna starościna Homelska *Polonia Tymofiejewna kniażna Drucka-Sokolinska* zapisuje 22 Maja 1579 r., obecnemu małżonkowi swemu, trzecią część na Girdyszkach i Ośnieżycach, którą jej pierwszy małżonek nieboszczyk pan Razmus Bohdanowicz Dowgird, a temu pierwsza jego żona kniażna Hanna Połubenska, zapisali [3]. Ze swej strony Sapieha potwierdza wymienionej małżonce swej, zapisy poczynione przez nią na rzecz *bratanicziów jego kniaziów Jurja i Jarosława Jarosławiczów* po 200 kop, *sióstr ich rodzonych kniażen Hanny i Zofii Jarosławówien* po 400 kop, oraz siostrom *swym rodzonym kniażnom Sokolinskim, Rainie Mikołajowej Deszukowej, Marynie Bohdanowej Kłopotowej* i *Hannie Jurjowej Dewiatoj*, każdej po 100 talarów [4]. Dnia 18 Lipca 1590 r. Sapieżyna zapisuje trzecią część Girdyszek (vel Dowgirdziszek) siostrzenicy swej Hannie z Druckich-Sokolinskich Karężynej [5].

O kniażnach **Rainie**, żonie Mikołaja Deszuka i **Hannie**, żonie Jurja Dewiatego, wymienionych w powyższym zapisie 1579 r. [6], więcej nie słychać.

Kniażna Maryna Tymofiejewna, była żoną Bohdana Andrejewicza Kłopota, który w 1555 r. ubezpiecza wiano małżonki swej *kniażny Maryny córki kniazia Tymofieja Jurjewicza Sokolinskiego*, 400 kop, na majątkach Jedonic i Mere [7]. Bohdan Kłopot, wspomniany 1564 r. jako *zięć kniazia Tymofieja Sokolinskiego* [8], a żona jego 1575 r. w zapisie Sapiehy [9].

Kniaź Jarosław Tymofiejewicz Sokolinski otrzymuje 22 Października 1565 r. *od ojca* pozwolenie pojęcia w stan małżeński Rainy córki pana Wojciecha Wojciechowicza Narbuta, i ubezpieczenia jej wiana na majątku Milkowiczach, należącego do ojca [10], wskutek czego 5 Grudnia 1565 r., już po ślubie, *kniaź Jarosław Tymofiejewicz Sokolinski* ubezpiecza 200 kop wiana *małżonki swej Rainy córki Wojciecha Wojciechowicza Narbuta i Anny Lubzanki*, w sumie 400 kop, na majątkach Milkowszczyźnie, Charkiewiczach i Zeszyłowiczach [11]. Kniaź Jarosław umarł przed 1579 r., w którym roku w zapisie Bohdana Sapiehy wzmiankowane tylko dzieci jego: Jurij, Jarosław, Hanna i Zofia [12].

O kniaziu **Jurju Jarosławiczu** więcej nie słychać, niezawodnie zmarł młodo.

Kniażna Hanna Jarosławówna, niezamężna 1579 r. [13], poślubiła następnie Kiryka Karęgę. Wskutek zapisu ciotki swej Bohdanowej Sapieżynej, *Hanna z Druckich-Sokolinskich Karężyna* otrzymuje 1590 r. trzecią część Girdziszek vel Dowgirdziszek; następnie małżonek jej Jerzy Karęga łożniczy J. K. M. nabywa 1592 r. od Andrzeja Malcherowicza Zawiszy dwie inne części tego majątku, oraz Ośnieżyce i dwór Pokrożojty [14]. Po śmierci Karęgi wyszła 2-o 1595 r. za kniazia Piotra Kroszyńskiego [15] dzierżawcę Szadowskiego i Poniewieżskiego, z którym żyła jeszcze 1604 r. [16]. Umarła 1610 roku; w tymże roku 7 Grudnia Paweł Karęga otrzymuje przywilej na Kornuły, na których miała dożywocie *matka jego Kirykowa Karężyna kniażna Anna Sokolinska* [17]. Dowgirdziszki po niej wziął drugi syn Jan-Krzysztof de Quarto Karęga [18].

Kniażna Zofia Jarosławówna, była niezamężną w 1579 r. [19]. Taż *Zofia Drucka-Sokolinska* wychodząc w 1593 r. za Stanisława Zaliwskiego łowczego dwornego w. ks. Litewskiego, leśniczego Mereckiego, Łoździejskiego i Sejwejskiego, otrzymuje przywilej na wspólne z mężem władanie wsiami: Machowa, Carajły, Rudziszki i Brzozowa w leśnictwie Łoździejskiem [20]. Niezawodnie taż *Zofia Drucka-Sokolinska*, jako małżonka Mikołaja Judyckiego otrzymuje 1621 r. wspólność dożywocia na wieś Sienożatki w starostwie Rohaczewskiem [21]. Mikołaj Judycki chorąży Rzeczycki i *małżonka jego Zofia Sokolenska* otrzymują w 1626 konsens na cessyę wsi Chrumcowo—Kudelskiemu [22].

---

[1]) S. 46 k. 718, patrz wyżej. [2]) S. 58 k. 178 od., patrz niżej, także Słown. Geogr. II 134. [3]) S. 58 k. 178 od. [4]) W Wilnie 1579 Maja 24 (S. 58 k. 172). [5]) Słown. Geogr. II 134. [6]) Patrz wyżej. [7]) 1555 Listopada 19 (Z. 34 k. 388). [8]) S. 46 k. 718, patrz wyżej. [9]) S. 58 k. 172, patrz wyżej. [10]) S. 49 k. 35, patrz wyżej. [11]) Wilno 1565 Grudnia 5 (S. 48 k. 258). [12]) Patrz wyżej. [13]) S. 58 k. 172, patrz wyżej. [14]) Słown. Geogr. II 134. [15]) Kiersnowski, Epithalamium na wesele Piotra Kroszyńskiego i Anny Sokolińskiej, Wilno 1595 r. [16]) Słown. Geogr. II 134. [17]) Z. 89 k. 241. [18]) Słown. Geogr. II 134. [19]) S. 58 k. 172, patrz wyżej. [20]) 1593 Kwietnia 7 (Z. 77 k. 440 d. 499). [21]) 1621 Września 17 (Z. 93 k. 465). [22]) 1626 Czerwca 15 (Z. 99 k. 601).

Kniaź Jarosław Jarosławowicz Sokolinski wzmiankowany w zapisie 1579 r. [1]), poczem długo o nim nie słychać; dopiero w 1621 roku *kniaź Jarosław Drucki-Sokoliński* występuje jako podwojewodzy Połocki [2]). Miał za żonę Maryannę Obryńską, zmarłą 1640 roku. Z panegiryku na jej pogrzeb, który się odbył w Bieszeńkowiczach 25 Września 1640 r. dowiadujemy się, że Sokolińscy pozostawili synów: Jana księdza, wprzód w kapitule Smoleńskiej a potem Wileńskiej, Mikołaja w zakonie Św. Bazylego, Jerzego i Jarosława, oraz córki: Helenę zakonnicę w klasztorze Połockim, Annę Podbereską pisarzowę ziemską Orszańską i Żofię Łomską skarbnikowę Orszańską [3]). Z wymienionych dzieci:

Helena, zakonnica w klasztorze Połockim, miała w zakonie imię Eufrozyny; w 1679 r. *Eufrozyna Sokolinska* była ihumenią monasteru Połockiego [4]).

Anna, była żoną Jana-Hektora Podbereskiego, wprzód pisarza ziemskiego a potem podkomorzego Orszańskiego [5]).

O **Zofii** Łomskiej skarbnikowej Orszańskiej nie wiemy nic więcej.

Jan-Kazimierz kanonik Smoleński a w końcu kanonik Wileński [6]), jako *ksiądz Sokolinski kanonik Wileński* procesował się 1646 ze Stetkiewiczem [7]). *Ksiądz Jan-Kazimierz z Drucka Sokoliński kanonik Wileński* posłował 1647 r. na sejm [8]); umarł względnie młodo [9]).

Mikołaj, zakonnik Św. Bazylego pod imieniem Mitrofana. Wielebny *Mikołaj-Mitrofan Drucki-Sokolinski*, mianowany 30 Sierpnia 1647 r. archimandrytą Bracławskim [10]). *Ksiądz Mikołaj Drucki-Sokolinski archimandryta Bracławski* prowadzi 1665 i 1670 r. sprawę z Gryzeldą Stankiewiczówną Ludwikową Oborską, 1-o voto *Hieronimową Drucką-Sokolinską i synem jej Michałem Druckim-Sokolinskim marszałkiem Orszańskim* o zapłatę pewnej summy [11]). *Mitrofan Drucki-Sokolinski* mianowany 1671 roku arcybiskupem Smoleńskim, zatrzymując archimandryę Grodzieńską i monastery: Onufrejski na Białej Rusi i Pustyński w Mścisławskiem [12]). W 1677 *ksiądz Mitrofan Drucki-Sokolinski arcybiskup Smoleński, administrator dóbr duchownych religii Greckiej w województwie Mścisławskiem,* ma 1677 r. sprawę z Żyrkiewiczami o zburzenie cerkwi [13]). Nie mając z arcybiskupstwa żadnej intraty trzymał archimandryę Grodzieńską, oraz monastery Onufrejski na Białej Rusi i Pustyński w Mścisławskiem; umarł 1690 [14]).

Jerzy Sokolinski, trzeci syn podwojewodzego Połockiego i Obryńskiej [15]), otrzymuje 1650 r. konsens na dobra [16]) a w 1654 r., pełniąc służbę ziemską z majątku swego Żywucie, znajdował się w Smoleńsku oblężonym przez Moskwę [17]). Żonaty z Anną Gadetowicz, po upadku Smoleńska przyjął poddaństwo Moskiewskie i prawosławie pod imieniem „Afanasija Jarosławowicza." Car w 1655 nadał mu dobra w Smoleńskiem. Od jego synów Jakóba i Dymitra pochodzi druga linia kniaziów Druckich-Sokolińskich w Rossyi do dziś dnia istniejąca; jedna gałęź tej linii nosi miano kniaziów Druckich-Sokolińskich-Hurko-Romejko [18]).

Jarosław Drucki-Sokolinski, czwarty syn podwojewodzego Połockiego i Obryńskiej [19]), otrzymuje 1646 przywilej na dochodzenie prawne służb Krupiewno, Filistowo i Dojlidzko w Witebskiem [20]). Elekcyę 1674 r. podpisali: *Krzysztof, Jarosł., Floryan Druccy-Sokolinscy* [21]). Tenże *Jarosław Drucki-Sokolinski* wzmiankowany 1676 r. w testamencie Antoniego Druckiego-Sokolińskiego [22]). Za żonę miał Aleksandrę córkę Andrzeja Hermogenowicza Sielawy [23]).

---

[1]) S. 58 k. 172, patrz wyżej. [2]) Arch. Sbor. I 263. [3]) Ostrożański Stan. X. Kłosy złote przy pogrzebie Maryanny Obryńskiej Jarosławowej Sokolińskiej kniahini Druckiej, podwojewodzinej Połockiej, dedykowane Janowi Sokolińskiemu kanonikowi Wileńskiemu. Wilno, 1640 druk. S. J. [4]) Akt. Wil. XV 401. [5]) Wilczyński, Herbarz starodawnej szlachty. Rodowód Podbereskich [6]) Patrz wyżej. [7]) S. 121 k. 184, 187 rej. 1. [8]) Vol. leg. IV 120. [9]) Niesiecki IV 440. [10]) Z 119 k. 1004 od. d. 388 r. 1647. [11]) Akt. Wil. XV 130—132 i 257—258. [12]) Stebelskiego, Ostatnie prace (Pis. dziej. Pols. IV 306). [13]) Akt. Wil. XV 377. [14]) Stebelskiego, Ostatnie prace (Pis. dziej. Pols. IV 306), Arch. Sbor. IV 442—3, ma datę śmierci 1688 r., a Rukop. otd. str. 156 datę 1689 r. [15]) Ostrożański, Kłosy złote (patrz wyżej). [16]) Z. 124 d. 342. [17]) Krupowicz 89. [18]) Rodosł. VII str. 249—250 i następne. [19]) Ostrożański, Kłosy Złote (patrz wyżej). [20]) 1646 Kwietnia 27 (Z. 121 d. 138). [21]) Vol. leg. V k. 304. [22]) Akt. Wil. XII 610. [23]) Rodowód Sielawów (Żychl. VII 198).

Gałęź Pawła (Łuhinowicka).

Kniaż Paweł Jurjewicz Sokolinski występuje 1533 r. obok brata Tymofieja [1]). Obaj bracia wspólnie z innymi kniaziami Sokolińskimi, przystępują 1541 r. do działu w Sokolni [2]) i wspólnie ze wszystkimi kn. Druckimi bronią ojcowizny swej Drucka przeciw pretensyom Połubińskich 1546 r. [3]) i Podbereskiego 1548 [4]). *Kniaż Paweł Jurjewicz Sokolinski* wymieniony 1551 r. w liczbie szlachty województw Połockiego i Witebskiego [5]); posiadał w 1552 r. w województwie Połockiem dwór Babco i sioła Chorpowicze, Beszenkowicze i Milkowcy, te ostatnie od obu braci, *kniazia Pawła Jurjewicza i brata jego Tymofieja Sokolinskich*, dożywotnie trzymała *matka ich czernica Azafia* [6]). *Kniaź Paweł Sokolinski i Drucki* w 1556 r. brał udział w poselstwie do Moskwy [7]). Tenże *kniaź Paweł Jurjewicz Sokolinski* w 1561 r. pozwany przez Dymitra Sapiehę i jego krewnych Korsaków o sioło Wołkowicze, która to sprawa, z powodu, że kniaź Paweł znajduje się w służbie hospodarskiej, na zamku ukrainnym Witebskim, przy panie swym kniaziu Stefanie Zbarażskim wojewodzie Witebskim, odłożoną zostaje na czas późniejszy [8]). W tymże roku *kniaź Paweł Jurjewicz Sokolinski* procesuje się z kniaziem Iwanem Romanowiczem Widunickim o opiekę nad dziećmi kniazia Hrihorego Burnewskiego i takową uzyskuje, przyczem obaj kniaziowie dowiedli swego pochodzenia [9]). Dnia 16 Września 1565 roku król nadaje *rotmistrzowi swemu kniaziowi Pawlowi Jurjewiczowi Sokolinskiemu* majątki Łuhinowicze i Rubeż w Połockiem [10]). Zostawszy następnie podkomorzym Witebskim, *Xiądz Paweł Sokolinski podkomorzy Witebski (sic)*, posłował na sejm 1569 roku [11]). Podczas tego sejmu 6 Września 1569 r. otrzymał nominacyę na marszałkostwo hospodarskie (Orszańskie) [12]). Niezawodnie umarł około 1575 r. Miał co najmniej dwie żony. Pierwsza niewiadomego imienia, niezawodnie siostra kniahini Wasilisy Bohdanowej Andrejewicza Sokolinskiej i pani Michałowej Stachowskiej [13]), była matką syna Jurja. Drugą była kniażna Hanna Romanówna Lubecka, wdowa po trzech mężach, ostatnio po Mikołaju Jurjewiczu Ostyku, poślubiona w 1568 r., występuje 1570—1571, jako *kniażna Anna Lubecka Pawlowa Sokolinska marszałkowa królewska i podkomorzyna Witebska* [14]).

Jedyny syn Pawła **kniaź Jurij Pawłowicz Sokolinski**, jako *kniaź Jurij Sokolinski* poseł na sejm walny Toruński z powiatu Witebskiego 1576 r. [15]); w następnym roku długo broniąc Dynaburga dostał się do niewoli [16]), po wypuszczeniu z której tenże *kniaź Jurij Sokolinski* listem Ostafieja Wołowicza wezwany do usprawiedliwienia się przed sejmem z poddania Dynaburga [17]). Na skutek cessyi tegoż Ostafieja Wołowicza otrzymuje 1577 przywilej na starostwo Jezierzyskie [18]), a prawdopodobnie jednocześnie i na Uświatskie; zaraz potem mianowany podkomorzym Witebskim. *Kniaź Jurij Drucki-Sokolinski podkomorzy Witebski, dzierżawca Ozierzyski i Uświatski* otrzymuje 4 Maja 1579 potwierdzenie na Łuhinowicze nadane 16 Września 1565 *kn. Pawłowi Jurjewiczowi Sokolinskiemu rotmistrzowi J. K. M.* [19]). Widocznie utracił zaraz potem starostwo Ozierzyskie, albowiem przez następne lata występuje bez tego tytułu. *Kniaź Jurij Sokolinski-Drucki podkomorzy Witebski* w 1580 r. rewizował władyctwo Połockie [20]). Tylko jako *podkomorzy Witebski i starosta Uświatski*, razem z innymi kniaziami Sokolinskimi, ma w 1582 r. sprawę z Hornostajem o kamienicę Wirszyłowską w Wilnie i sioło Ulianowicze w starostwie Mohilewskim [21]), oraz z Firlejem o Ulianowicze i Kadino [22]). *Kn. Jurij Drucki-Sokolinski, podkomorzy Witebski, starosta Uświatski* otrzymuje 22 Czerwca 1582 ponowny przywilej na starostwo Ozierzyskie [23]). *Kniaź Jurij Pawłowicz Drucki-Sokolinski, podkomorzy Witebski, starosta Uświatski, wspólnie z małżonką Aleksandrą Hrihorówną Wołowiczówną*, nabywają 1582 r. od kniazia Oziereckiego, za 120 kop groszy, udział jego w Drucku [24]). Dnia 5 Lutego 1588 r. *kniaź Jurij Pawłowicz Drucki-Sokolinski* otrzymuje potwierdzenie na dwa starostwa Uświatskie i Ozierzyskie, prawem dożywo-

---

1) Z. 16 k. 115—144, patrz wyżej. 2) Z. 27 k. 59, patrz wyżej. 3) S. 18 k. 25, patrz wyżej str. 63. 4) S. 21 k. 61, patrz wyżej str. 64. 5) Pam. T. 1 Cz. I 9. 6) Pis. dziej. Pols. V 226. 7) Karpow II 491, 509, Niesiecki VIII 444. 8) 1561 Paźdz. 23 (S. 35 k. 119). 9) S. 35 k. 156, patrz wyżej str. 208. 10) Z. 64 k. 65 od. i Z. 83 k. 190, patrz niżej. 11) Vol. leg. II 794. 12) Z. 48 k. 325. 13) S. 46 k. 412 od., patrz niżej. 14) Patrz wyżej str. 205. 15) Z. 60 k. 22—23, dr. A. Z. R. III d. 73. 16) Niesiecki VIII 443. 17) Z. 60 k. 119. 18) Z. 61 k. 48. 19) Z. 64 k. 65 d. 43. 20) A. Z. R. III d. 135. 21) Z. 68 k. 130 od., patrz wyżej. 22) Tamże k. 167, patrz wyżej. 23) Z. 69 k. 114. 24) 1582 Lipca 16 (Z. 68 k. 193).

tniem, bez czynienia liczby, po oczyszczeniu tych starostw od nieprzyjaciela [1]), a 25 Marca 1590 *kniaź Jurij Pawłowicz Babicz Drucki-Sokoliński podkomorzy Witebski, starosta Ozierzyski i Uświatski*, mianowany marszałkiem Witebskim [2]), widocznie jednak tego urzędu nie przyjął. *Kniaź Jurij Drucki-Sokolinski, starosta Ozierzyski i Uświatski, podkomorzy Witebski* czyni 1591 r. z Lwem Sapiehą zamianę, dając mu Dreczyłuki i Werchowie w Witebskiem za majątek Sokoliński w Orszańskiem [3]). Jako kalwin brał 1595 roku udział w synodzie Wileńskim [4]). *Kniaź Jurij Pawłowicz Sokolinski podkomorzy Witebski, starosta Ozierzyski i Uświatski*, otrzymuje 3 Marca 1597 przedłużenie dożywocia na Łuhinowicze i Rubeż dla *syna swego kniazia Jana Jurjewicza*, przyczem wzmianka, że majątki te nadał król Zygmunt-August *ojcu kniazia Jurja, rotmistrzowi swemu kniaziowi Pawłowi Sokolinskiemu* [5]). Na skutek prośby *kniazia Jurja Druckiego-Sokolinskiego*, który w ciągu wojny niemały poczet ludzi własnym kosztem stawił i męztwem się odznaczył, król zezwala mu cedować dzierżawy i nadaje takowe 7 Marca 1597: Uświatską *synowi jego kniaziowi Jarosławowi Jurjewiczowi* [6]), a Ozierzyską *bratu jego kniaziowi Michałowi Druckiemu-Sokolinskiemu marszałkowi i rotmistrzowi królewskiemu* [7]). Tylko jako *podkomorzy Witebski kniaź Georgii Sokolinski* znajdował się 1599 r. na soborze dyssydentów [8]). Krzysztof Sapieha w liście pisanym do króla z Kokenhauzu 3 Lipca 1601, wychwalając męztwo *starosty Uświackiego, którego syna niebezpiecznie postrzelono*, prosi, aby mu była nadana majętność Berżańska po Tyzenhauzie [9]). Gdy wymieniony syn kniaź Jarosław Drucki-Sokolinski wkrótce potem umarł z postrzału otrzymanego w bitwie pod Kokenhauzem, król zwraca *kniaziowi Jurju Druckiemu-Sokolinskiemu podkomorzemu Witebskiemu* starostwo Uświatskie w Sierpniu 1601 r. [10]). Lew Sapieha w liście do Krzysztofa Radziwiłła z Wilna 30 Sierpnia 1601 donosi, że król *kniaziowi Jerzemu Sokolinskiemu* starostwo Uświatskie przywrócić raczył [11]). Pod koniec życia *kniaź Jurij Pawłowicz Drucki-Sokolinski podkomorzy Witebski*, pozwany przez Sapiehów podkomorzyców Orszańskich, którzy go oskarżali, że zastawił Sokolnię w summie 800 kop gr. dziadowi ich Marcinowi Strawińskiemu kasztelanowi Witebskiemu, obowiązując się płacić po 100 kop groszy corocznie, których od pięciu lat nie uiścił [12]). Umarł na początku 1606 r.; na starostwo Uświatskie *po śmierci kniazia Jurja Druckiego-Sokolinskiego podkomorzego Witebskiego* wakujące, otrzymał 10 Kwietnia 1606 r. przywilej Piotr-Jan Sapieha rotmistrz królewski [13]), a na podkomorstwo Witebskie 7 Grudnia 1606 r. Aleksander Sapieha [14]). Z żony Aleksandry Hrihorówny Wołowiczówny (wspomnianej wyżej pod r. 1582), pozostawił kniaź Jurij wymienionych wyżej synów Jarosława i Jana.

Kniaź Jarosław Jurjewicz, wskutek cessyi ojca otrzymuje 1597 r. przywilej na starostwo Uświatskie [15]). *Kniaź Jarosław Drucki-Sokolinski starosta Uświatski* we Wrześniu 1600 r. towarzyszył Lwu Sapieże w poselstwie do Moskwy [16]). Powróciwszy ztąd brał udział w wojnie ze Szwedami i umarł wskutek postrzału otrzymanego w bitwie pod Kokenhausen (d. 23 Czerwca 1601), poczem starostwo Uświatskie powrócono w Sierpniu 1601 r. ojcu jego Jurju [17]).

Kniaź Jan Jurjewicz, na prośbę ojca swego otrzymuje 3 Marca 1597 r. przywilej na dożywotnie dzierżenie po ojcu wsi Łuhinowicze i Rubież [18]), a 4 Kwietnia 1603 r. *Jan Drucki z Dziecinowicz (?) rotmistrz królewski* inny przywilej na Selikulo i Kolower w Inflantach [19]). Tenże *kniaź Jan Drucki-Sokolinski* otrzymuje 1606 r. przywilej na Dudicze i Bobrowicze w powiecie Mozyrskim [20]). *Jan Jurjewicz Drucki-Sokolinski starościc Uświatski* otrzymuje 9 Listopada 1611 r. rozciągnięcie dożywocia swego na Łuhinowicze ze wsiami Starosielem i Rubieżem *na małżonkę swą Zofię Rejówną z Nagłowic* [21]). Tenże *Jan Drucki-Sokolinski* mianowany marszałkiem Orszańskim 15 Maja 1622 r. [22]), jako *Jan Drucki-Sokolinski marszałek Orszański*, komisarz 1631 r. do rozgraniczenia

---

[1]) Z. 73 k. 257 i Z. 74 k. 263. [2]) Z. 77 k. 76 d. 102. [3]) Akt. Wil. VII 451—58. [4]) Łukaszewicz, Dzieje I 100. [5]) Z. 83 k. 190 d. 205. [6]) Z. 83 k. 199 d. 212. [7]) Z. 83 k. 200 d. 213 i Z. 84 d. 161 k. 133. [8]) Łukaszewicz, Dzieje I 133, Kiewo-Sofij. Sobor. dod. str. 75. [9]) Archiwum domu Sapiehów I 276. [10]) Z. 85 k. 149. [11]) Archiwum domu Sapiehów I 293. [12]) Manuskr. Wil. Publ. Bibl. Ks. 28 k. 27, rok 1607 mylny. [13]) Z. 85 k. 422. [14]) Z. 85 k. 454. [15]) Z. 83 d. 212, patrz wyżej. [16]) Trębicki, Poselstwo Lwa Sapiehy w r. 1600, Grodno 1846 str. 7, 22. [17]) Z. 85 k. 149, patrz wyżej. [18]) Z. 83 k. 190 d. 205. [19]) W Krakowie 1603 Kwietnia 4 (Z. 80 d. 712). [20]) 1606 Listop. 29 (Z. 85 k. 453). [21]) Z. 89 k. 377. [22]) Z. 93 k. 561.

dóbr w powiecie Orszańskim [1]. *Jan Drucki-Sokolinski marszałek Orszański* w 1636 roku uzyskuje rozciągnięcie przywileju na 200 włók w Smoleńszczyźnie w stanie Iwanowskim, dla *syna swego Jerzego z Drucka Sokolinskiego podczaszego Orszańskiego, dworzanina królewskiego pokojowego* [2] a w 1640 r. *Jan Drucki-Sokolinski marszałek Orszański, dzierżawca Łuhwinowski i małżonka jego Zofia Rejówna z Nagłowic*, otrzymują konsens na cessyę dożywocia Łuhwinowicz ze Starosielem i Rubieżem, na *syna swego Stanisława Druckiego-Sokolinskiego* [3], oraz w 1644 r. podobny konsens na cessyę tychże Łuhwinowicz komu zechcą [4]. Marszałek Orszański w 1645 r. na zasadzie praw *wnuka swego kniazia Piotra Trubeckiego*, bronił wydania Trubecka Moskwie [5] i jeszcze w 1648 r. *Jan Drucki-Sokoliński marszałek Orszański*, podpisał z powiatem Orszańskim elekcyę [6]; umarł jednak wkrótce potem [7]. Majątek ojczysty Sokolnię sprzedał *zięciowi swemu Janowi Hołowczyńskiemu* [8], poprzednio jednak w tym majątku marszałek Orszański założył i uposażył zbór kalwiński, na który zapisał w summie 4,000 złp. wieś Nuprejki, a wdowa po nim zapis ten powiększyła jeszcze o 3,000 złp.; po smierci Sokolińskich wioskę tą zajechał *zięć ich Hamszej*, po którego zejściu objął ją *drugi zięć Kurcz* [9].

Z żony swej Zofii Rejówny z Nagłowic, występującej 1611—1644 obok męża, pozostawił wyżej wymienionych synów: Jerzego i Stanisława a nadto Hieronima (patrz niżej) i kilka córek. Z nich o Hamszejowej (patrz wyżej) więcej nie słychać.

Elżbieta-Halszka Drucka-Sokolińska *córka marszałka Orszańskiego* [10], żona kniazia Piotra Trubeckiego, podkomorzego Starodębskiego; d. 14 Grudnia 1644 r., już jako wdowa i opiekunka syna Jerzego Trubeckiego, *Halszka Drucka-Sokolinska* Piotrowa Trubecka podkomorzyna Starodubowska, skazana na banicyę w sprawie z Krzyckim o dług na zamku Trubeckim [11]. W następnym roku Halszka wyszła powtórnie za Krzysztofa Wołodkowicza pisarza ziemskiego Mińskiego, który jako małżonek i opiekun *Halszki Sokolinskiej* byłej Piotrowej Trubeckiej podkomorzynej Starodubowskiej, wyrabia dla niej w 1646 r. sublewacyę na wymienioną banicyę [12]. W tymże roku na sejmie, po ustąpieniu Trubecka Moskwie, konstytucyą obiecano wynagrodzić Jerzego Wigąt Trubeckiego i matkę jego *Elżbietę Sokolinską*, obecnie Wołodkiewiczowę pisarzowę ziemską Mińską [13]. Halszka umarła na początku 1653 r.; w tymże roku 1 Kwietnia król na zasadzie, że *Halszka Drucka-Sokolińska* 1-o voto Piotrowa Wigontowa Trubecka podkomorzyna Starodubowska, 2-o voto Krzysztofowa Wołodkowiczowa pisarzowa ziemska Mińska, umierając, testamentem naznaczyła małżonka swego, opiekunem syna swego Jerzego Wigont Trubeckiego, powyższą opiekę Wołodkowiczowi potwierdza [14].

Barbara Drucka-Sokolińska *marszałkówna Orszańska*, wydana za Jerzego Hołowczyńskiego kasztelanica Mścisławskiego, który nabył Sokolnię od swego teścia, otrzymała od męża zapis na Kniażycach i Jamnicy owdowiała w 1649 r.; następnie, wskutek układu z bratem męża, otrzymała Sokolnię i kapitał na Kniażycach i wyszedłszy powtórnie za Jana Kurcza chorążego Lidzkiego zapisała mu 29 Października 1651 roku Kniażyce i Sokolnię. Już nie żyła w 1673 r., w którym wdowiec po niej prawa swe do Kniażyc i Jamna sprzedaje Pacowi chorążemu w. ks. Litewskiego [15].

Jerzy Drucki-Sokolinski *dworzanin królewski*, podpisany jako świadek 1631 r. [16] i z tym tytułem mianowany na nowo utworzone podczastwo Orszańskie 3 Grudnia 1635 r. [17], zaś 1636 otrzymuje przelanie na siebie praw ojca do 200 włók w Smoleńszczyźnie [18]. Niezawodnie umarł młodo i bezpotomnie.

Stanisław Drucki-Sokolinski za cessyą rodziców nabywa 1641 prawa do Łuhinowicz [19]; niezawodnie umarł przed 1644 r. w którym ojciec jego otrzymuje konsens na cessyę tychże Łuhinowicz komu zechce [20].

---

1) Z. 99 k. 501. 2) Wilno 1636 Kwietnia 30 (Z. 108 k. 494 od.). 3) Warszawa 1640 Czerwca 5 (Z. 113 k. 533—534). 4) Z. 114 k. 365. 5) Radziwiłł II 169. 6) Vol. leg. IV k. 233. 7) Marszałkiem Orszańskim w 1653 r. Piotr Samuel Galimski (Vol. leg IV 412). 8) Akt. Tryb. Głów. r. 1673 d 123, patrz wyżej str. 130. 9) Łukaszewicz, Dzieje II 79. 10) Radziwił II 169, 194. 11) S. 107 k. 654. 12) S. 118 k. 25, S. 114 k. 239 d. 103. 13) Vol. leg. IV k. 86. 14) Z. 127 k. 456. 15) Patrz wyżej str. 129—131. 16) Z. 103 k. 172. 17) Z. 111 k. 480. 18) Z. 108 k. 494 od., patrz wyżej. 19) Z. 113 k. 533, patrz wyżej. 20) Z. 114 k. 365, patrz wyżej.

Hieronim-Olbracht Drucki-Sokoliński, prawdopodobnie najstarszy syn marszałka Orszańskiego [1]), podpisany 1630 r. jako świadek *(Hieronim Drucki-Sokolinski)* [2]). *Hieronim-Olbracht Drucki-Sokolinski i małżonka jego Gryzelda Stankiewiczówna starościanka Mińska* występują 1639 r. w sprawie z Adamem Kazanowskim o dobra starostwa Borysowskiego [3]). *Hieronim Drucki-Sokoliński i Gryzelda Stankiewiczówna* małżonkowie, wskutek cessyi Anny Pociejówny Piaseckiej stolnikowej Brzeskiej, otrzymują dobra Oziaty w województwie Brzeskim [4]); *Hieronim Drucki-Sokolinski* mianowany 25 Maja 1646 roku pisarzem ziemskim Orszańskim [5]). Tenże *Hieronim Drucki-Sokolinski pisarz ziemski Orszański* w 1648 r. sprzedaje Merecz pod Wilnem nabyty od Kolendy, Przecławskiemu kanonikowi Wileńskiemu za 16,000 zł., z ewikcyą na majątkach swych Sokolni i Wostowie w powiecie Orszańskim, przyczem wspomina, że w razie śmierci żona i *jedyny potomek* sprzedaż tę mają utwierdzić [6]). *Hieronim Drucki-Sokolinski pisarz ziemski Orszański* podpisał 1648 r. elekcyę króla Jana-Kazimierza [7]). Aktem z d. 13 Czerwca 1649 r. fundował klasztor księży Dominikanów w Orszy [8]). W 1650 r. *Hieronim Drucki-Sokolinski pisarz ziemski Orszański, dzierżawca Oziatski i Łuhinowski i małżonka jego Gryzelda Stankiewiczówna* otrzymują konsens na arendę komu zechcą na lat sześć dóbr lennych Łuhinowicze [9]). W 1654 r. *Hieronim Drucki-Sokolinski pisarz ziemski Orszański* znajdował się z pocztem swym pod Smoleńskiem oblężonym przez Moskwę [10]). Jeszcze 11 Marca 1658 r. *Hieronim z Drucka Sokolinski pisarz ziemski Orszański* otrzymuje potwierdzenie na posiadanie dóbr lennych w Smoleńskiem [11]). Umarł w tymże 1658 r.; już 25 Maja 1659 r. *Michał Drucki Sokolinski i małżonka jego Anna Galimska*, otrzymują *po śmierci ojca swego Hieronima z Drucka Sokolinskiego pisarza ziemskiego Orszańskiego*, przywilej na dobra Złauhuły i Kurmelany w województwie Wileńskiem w granicach, jak te dobra dzierżył ojciec Michała [12]). Następnego dnia na Łuhinowicze, po *śmierci Hieronima Druckiego Sokolinskiego pisarza ziemskiego Orszańskiego*, otrzymuje przywilej Samuel Kmicic chorąży Orszański [13]); nadanie to jednak widocznie nie doszło do skutku, albowiem wdowa Hieronima pozostała w posiadłości Łuhinowicz.

Wdowa Hieronima Gryzelda Stankiewiczówna wyszła 2-o za Ludwika Oborskiego, później kasztelana Liwskiego. W 1665 r. pani Gryzelda Stankiewiczówna, *bywsza Hieronimowa Drucka-Sokolinska pisarzowa ziemska Orszańska*, obecnie Ludwikowa Oborska, *z synem Michałem Druckim-Sokolinskim marszałkiem Orszańskim*, jako sukcessorowie *nieboszczyka Hieronima Druckiego-Sokolinskiego*, pozwani przez księdza Mikołaja Druckiego-Sokolinskiego archimandrytę Bracławskiego o summę 8,005 złotych, powstałą z 7,000 długu zaciągnionego w 1655 r. przez nieboszczyka Hieronima [14]). Sprawa ta wznowioną została 1670 r. przyczem archimandryta oskarżał matkę i syna o sprzeciwieństwo egzekucyi w majątku ich Mereczu w województwie Wileńskiem i żądał już 112,025 złotych długu i kary na co uzyskał dekret [15]). Gryzelda zmarła 1671 r., albowiem 27 Marca t. r., *Michał Drucki-Sokolinski pisarz w. ks. Litewskiego* otrzymuje potwierdzenie na dobra lenne Łuhinowicze i Rubież, przyczem wzmianka, że dobra te nadane 1565 r. *Pawłowi Druckiemu-Sokolinskiemu rotmistrzowi królewskiemu*, w tych samych granicach przechodząc do jego potomków, doszły do *Hieronima Druckiego-Sokolinskiego pisarza ziemskiego Orszańskiego i jego małżonki Gryzeldy Stankiewiczówny*, 2-o voto Oborskiej kasztelanowej Liwskiej, po których otrzymuje je obecnie Michał [16]).

Michał-Leon Drucki Sokoliński, jedyny syn Hieronima i Stankiewiczówny, 2-o voto Oborskiej, mianowany 20 Listopada 1654 r. cześnikiem Orszańskim [17]). *Michał Drucki Sokolinski* otrzymuje wspólnie z *małżonką swą Anną Galimską*, po śmierci ojca swego, 1659 r. Złauhuły i Kurmelany [18]) a w 1661 r. prawuje się z Bilewiczem o dług należny *zmarłemu ojcu Hieronimowi Druckiemu Sokolenskiemu pisarzowi ziemskiemu Or-*

---

[1]) Fakt to niezaprzeczony wobec tego, że Hieronim władał Łuhinowiczami, które kolejno posiadali Sokolińscy Paweł, Jurij i Jan; późniejszy dokument (Z. 136 k. 7 d. 4) czyni go wyraźnie potomkiem Pawła. [2]) S. 89 d. 1 r. 1630. [3]) 1639 Grudnia 1 (S. 105 k. 416). [4]) Warszawa 1641 Kwietnia 12 (Z. 114 k. 30). [5]) Z. 119 k. 509 d. 68. [6]) Wilno 1648 Kwietnia 15 (Z. 122 k. 161). [7]) Vol. leg. IV 233. [8]) Sadok Barącz, Rys dziejów Zakonu Kaznodziejskiego II 358. [9]) 1650 Czerwca 22 (Z. 123 k. 443). [10]) Krupowicz str. 89. [11]) 1653 Marca 11 (Z. 131 k. 322). [12]) 1659 Maja 25 (Tamże k. 886). [13]) Tamże k. 790. [14]) Akt. Wil. XV 130. [15]) Tamże 257. [16]) 1672 Marca 27 (Z. 136 k. 7 d. 4). [17]) Z. 128 k. 88 rej. 3. [18]) Z. 131 k. 886.

szańskiemu [1]), *Michal-Leo Drucki-Sokolinski*, już jako marszałek Orszański, posłuje w 1665 r. z Wileńskiego na konwokacyę Grodzieńską [2]), a w latach 1667 i 1670, jako *Michał Drucki-Sokoliński marszałek Orszański*, na sejm Warszawski [3]). Jednocześnie został w 1671 r. pisarzem w. ks. Litewskiego. W Marcu 1672 r. *Michał Drucki Sokoliński pisarz w. ks. Lit.* otrzymuje po śmierci matki przywilej na Łuhinowicze i Rubież [4]). Kolejno posłował na sejmy 1678 i 1674 r. [5]). Jako *pisarz w. ks. Litewskiego i marszałek Orszański* podpisał 1674 r. elekcyę króla Jana III [6]), a jako *pisarz w. ks. Litewskiego* posłował na sejmy w latach 1676, 1677 i 1683 [7]). W 1680 r. *Michał Drucki-Sokoliński pisarz w. ks. Litewskiego* i (ojczym jego) Ludwik z Obor Oborski kasztelan Liwski, współdziedzice majątku Nesino, pozwani przez Przysieckich o dług na tym majątku [8]), który aktem z d. 2 Stycznia 1684 r. sprzedanym został *przez Michała Druckiego-Sokolińskiego pisarza w. ks. Lit.*, Kulniewowi [9]). Dnia 29 Listopada 1685 r. *Sokoliński pisarz w. ks. Lit.* otrzymuje przywilej na Wielatycze w Orszańskiem [10]), które widocznie zaraz potem zcedował synowi Karolowi. Posłował na sejmy 1688 i 1690 r. [11]). Jeszcze 14 Października 1690 r., dekretem skarbowym *Michał Drucki-Sokoliński pisarz w. ks. Lit.* skazany na zapłacenie długu Kazimierzowi Władysławowi Sapieże kasztelanowi Trockiemu, który z powodu jego śmierci wyrok w następnym roku uzyskuje *na synie Michała Karolu Druckim-Sokolińskim* [12]). Umarł w Październiku 1690 r. [13]). Marszałkostwo Orszańskie, choć tytułu nie zawsze używał, zachował do smierci [14]).

Miał trzy żony: Pierwsza wyżej wspomniana pod r. 1659 Anna Galimska [15]); druga Anna Koziełło-Poklewska córka Kazimierza stolnika Upitskiego, następnie podkomorzego Wendeńskiego i kniażny Halszki Kroszyńskiej [16]), wdowa od 15 Września 1668 r. po Władysławie Wołowiczu wojewodzie Witebskim i hetmanie polnym w. ks. Litewskiego [17]), trzecia nareszcie Helena Ciechanowiecka oboźnianka w. ks. Lit., wdowa po Wojnie staroście Bracławskim [18]). Pozostawił syna Karola i prawdopodobnie kilka córek.

Z nich jedna miała być żoną Piruskiego i matką Katarzyny Piruskiej, żony Samuela Łojko-Rędziejewskiego podczaszego Orszańskiego [19]).

Drugą (?) będzie **Teresa Drucka-Sokolińska**, żona Daniela Wyhowskiego. Na cessyę Danielowi Wyhowskiemu staroście Niechodorowskiemu i żonie jego Teresie Druckiej-Sokolińskiej dożywocia i służb w Połockiem, otrzymuje Przesiecki przywilej 1700 r. [20]). Na podobną cessyę Danielowi Wyhowskiemu staroście Rekleniecki emu i małżonce jego *Teresie Druckiej-Sokolińskiej* starostwa Ławaryskiego w Wileńskiem, otrzymuje hetman Sapieha konsens 1701 r. [21]). Daniel Wyhowski kasztelan Miński i małżonka jego *Teresa Drucka Sokolińska* otrzymują konsens na cessyę 1718 r. dzierżawy Skakuny Rudominie [22]), a w 1722 r. kwitują Sapiehę z odebrania długu [23]).

Karol-Michał Drucki-Sokoliński, syn Michała pisarza w. ks. Litewskiego, widocznie za cesyą ojca starosta Wielatycki, jako *Sokoliński starosta Wielatycki* posłował na sejm 1688 roku [24]); w 1691 roku ma sprawę z Sapiehą o summę, przysądzoną temu ostatniemu 14 Października 1690 roku na ojcu Karola, Michale pisarzu w. ks. Litewskiego [25]); 1692 roku 4 Kwietnia *Karol-Michał Drucki-Sokoliński starosta Wielatycki i małżonka jego Ewa Szwerynówna* nabywają od Sapiehy za 200,000 zł. majątek Ilia z attynencyami Stajki, Stołynki i Kowale w powiecie Oszmiańskim [26]) i jednocześnie sprzedają Sapieże Gintyliszki i Szatejki z folwarkami Bohdanow, Szaukle, Ławnia i Zabiały; majątki te stanowiły posag Ewy Szwerynówny, która je odstąpiła mężowi, kontentując się ewikcyą na Dołhinowie i Ilii [27]). *Starosta Wielatycki i małżonka jego Ewa-Salomea Szwerynówna*, mają 1693 r. sprawę z Żabami [28]),

---

[1]) S. 134 k. 248. [2]) Akt. Wil. IV 19. [3]) Vol. leg. IV 981 i V 53 wyd. nowego. [4]) Z. 136 k. 7 d. 4, patrz wyżej. [5]) Vol. leg. V 103. 140, 166, 212 229. [6]) Tamże 286. [7]) Tamże 424. 515, 677. [8]) S. 155 k. 332. [9]) Słown. Geogr. VII 112. [10]) Z 143 pod dniem 29 Listopada 1685 r. [11]) Zawisza 21, 23, Vol. leg V. 773. [12]) 1691 r. Sierpuia 20 (S. 176 k. 359). [13]) Po nim pisarzem mianowany 5 Listopada 1690 r. Szujski (Z. 146 k. 77). [14]) Następne nominacye na marszałkostwo Orszańskie, *po Michale Druckim-Sokolińskim*, miały miejsce 1713 r. (Z. 155 k. 701 i Z. 157 k. 47/50 d. 94). [15]) Z. 131 k. 886, patrz wyżej. [16]) Akt. Tryb. Głów. 1662 r. 6 Czerwca Nr. 207/8. [17]) Tab. Jabl. X. [18]) Żychl. XIII 39. Według innych Wojna był jej drugim mężem (Kosiński IV 59). [19]) Kosiński IV 282. [20]) Z. 148 k. 602. [21]) Z. 153 k. 202. [22]) Z. 156 d. 350. [23]) Akt Tryb. Głów. 1722 r. Nr. 1104. [24]) Zawisza 21. [25]) S. 176 k. 359, patrz wyżej. [26]) Akt. Tryb. Głów. 1692 r. k. 1 i 7. [27]) Tamże k. 5, 151—159 i 161—167. [28]) Z. 147 k. 204.

a sam *Karol z Drucka Sokoliński starosta Wielatycki* 1694 r. sprawę ze Zbrożkiem [1]), poczem wspólnie *z małżonką Ewą Szwerynówną* 1695 r. sprawę z Łabowskim [2]) i znów sam 1696 r. z Kirkorem [3]). W 1703 r. *Karol Drucki-Sokoliński i Salomea Szwerynówna* otrzymują konsens na ustąpienie dożywocia wsi Wielatycze w Orszańskiem na *(syna swego?) Michała Sokolińskiego* [4]). *Karol Drucki Sokoliński starosta Wielatycki* mianowany 25 Października 1703 r. kasztelanem Smoleńskim [5]). Umarł 1713 r. [6]).

Z wymienionej żony pozostawił potomstwo: synem ich będzie ów **Michał Drucki-Sokoliński**, na cesyę któremu Wielatycz rodzice otrzymują 1703 r. przywilej [7]) i który niezawodnie umarł młodo; córkami Karola będą:

Barbara, *kasztelanka Smoleńska*, żona Antoniego Skorulskiego chorążego Kowieńskiego, spisywała testament 11 Grudnia 1756 r. [8]), zmarła 24 Grudnia 1756 r. [9]).

Katarzyna, córka Karola (?), żona 1-o N. Szwykowskego [10]), 2-o Krzysztofa Wołowicza starosty Mścisławskiego, który jej zapisał dożywocie na majątku Petrolandzie i Stajach [11]); żyła jeszcze 1757 r. [12]), zmarła przed 1759 r. [13]).

---

[1]) Z. 145 k. 39. [2]) Tamże k. 361. [3]) Z. 147 k. 210. [4]) Z. 153 k. 276. [5]) Z. 148 k. 1183. [6]) Senatorowie 133. [7]) Z. 153 k. 276, patrz wyżej. [8]) Kossakowski II 320. [9]) Kurjer Polski 1757 r. N. 6. [10]) Żychl. XI 271. [11]) 1756 Sierpnia 18 (Kopia dokum. oryg.). [12]) Z. 181 k. 329. [13]) 1759 Maja 14 (Kopia dokum. oryg.).

- **Jurij** 1508 † do 1530, Ż. Azafia 1552
  - **Paweł** 1534—1569, podkom. Witebski, marsz. Orszański, Ż. 1° N. N., 2° kn. Lubecka
    - **Jurij** podkom. Witebski, starosta Uświatski i Ozierzyski, 1576 † 1606, Ż. Wołowiczówna
      - **Jan** marsz. Orszański, 1597 † 1649, Ż Zofia Rejówna
        - **Jerzy** podcz. Orszański 1635
        - **Stanisław** 1641
        - **Hieronim-Olbracht** 1630 † 1658, pis. ziem. Orszański, Ż. Stankiewicz
          - **Michał-Leon** marsz. Orszańs. pis. WKL. 1654 † 1690, Ż. 1-o Galimska, 2-o Koziełło Poklewska, 3-o Ciechanowiecka
            - **Karol-Michał** star. Wielatycki, kaszt. Smoleński, † 1713, Ż. Szwerynówna
              - **Michał** 1703
              - **Barbara** 1756 M. Skorulski
              - **Katarzyna** 1757 M. Wołowicz
            - **Teresa** M. Wyhowski
        - **Elżbieta** M. 1-o Trubecki, 2-o Wołodkowicz
        - **N. N.** M. Hamszej
        - **Barbara** M. 1-o Hołowczyński 2 Kurcz
      - **Jarosław** star. Uświatski, 1597 † 1601
  - **Tymofiej** 1530 † 1585, marsz. Orszański, Ż. kn. Boratyńska
    - **Jarosław** 1565 † do 1579, Ż. Raina Narbut
      - **Jurij** 1579 † młodo
      - **Jarosław** 1579 — 1621, podwojew. Połocki, Ż. Obryńska
        - **Jan-Kazimierz** kanonik Wileński 1647
        - **Mikołaj-Mitrofan** arcyb. Smoleński † 1690
        - **Jerzy** (Afanasii Jarosławicz) emigrował do Rossyi 1654, Ż. Anna Gadetowicz
          - Potomstwo osiedlone w Rossyi
        - **Jarosław** 1646—1676, Ż. Aleksandra Sielawa
        - **Helena** zakonnica
        - **Anna** M. Podbereski
        - **N. N.** M. Łomski
      - **Hanna** M. 1° Karęga, 2° 1595 Kroszyński
      - **Zofia** M. 1° Zaliwski, 2° Judycki
    - **Połonia** M. 1° Dowgird, 2° Mackowicz, 3° Sapieha
    - **Raina** M. Deszuk
    - **Maryna** M. Kłopot
    - **Hanna** M. Dewiatyj

Linia trzecia Andrzeja, Smoleńska.

Kniaź Andrzej Semenowicz Sokolinski występuje 1508 r. obok braci Jurja i Wasila [1]. W tymże roku król wynagradzając *kniaziom Wasilowi i bratu jego Andrzejowi Sokolinskim* straty poniesione od nieprzyjaciół i zdrajcy Hlińskiego, daje im przywilej na trzy sioła w powiecie Połockim, Czerstwianskiej włości a mianowicie: ludzi w Ładostnie, w Wieliczkowiczach i w Derniczach [2], a w 1511 r. ciż *kniaziowie Wasil i Andrzej Semenowicze Sokolinscy dworzanie hospodarscy* otrzymują potwierdzenie na włość w Połockiem Neporotowcy oraz sioła Ładosno, Wieliczkowicze i Dernce [3]. W 1524 r. król listownie zaleca *kniaziowi Andrzejowi Semenowiczowi Sokolinskiemu*, wykonać zapis nieboszczyka brata swego kniazia Iwana Semenowicza Sokolinskiego na Kiewopieczerski monaster [4]. Ludzi *kniazia Andrzeja Sokolinskiego* oskarża w 1525 r. Fedor Sapieha o szkody i grabieże, co król radzie swej rozpatrzeć rozkazuje [5]. Tenże *kniaź Andrzej Semenowicz Sokolinski* ma w 1527 roku sprawę o ludzi majątku Nieporotowcy [6]. W popisie szlachty 1528 r. *kniaź Andrzej Sokolinski z synowcami i synowicami* zapisany na 23 konie [7]. W 1530 r. razem z innymi kniaziami Sokolińskimi procesuje się ze szwagrem swym kniaziem Podbereskim o Kriwino [8], a w 1533 roku z synowcami swymi kniaziami Tymofiejem i Pawłem Jurjewiczami o Milkowicze [9]. W 1541 r. bierze udział w dziale wszystkich kniaziów Sokolińskich [10]. Jeszcze w 1544 roku król napomina listownie *dworzanina swego kniazia Andrzeja Semenowicza Sokolinskiego,* aby nie przyswajał sobie ludzi na Starynszczynie i na Hruszce, wymienionych u niego a zapisanych przez brata jego (Iwana) na Pieczerski monaster [11]. Kniaź Andrzej umarł około 1546 r.; nie żył więcej w 1548 roku, kiedy w sprawie wszystkich kniaziów Druckich z Hrihorym Podbereskim o udział w Drucku, występuje już tylko *kniahinia Andrejewa Semenowicza Sokolinska Wasilisa z synami* [12].

Wdowa kniazia Andrzeja, *kniahinia Andrejewa Sokolinska* Wasilisa Andrzejówna Sanguszkówna i *synowie jej kniaziowie Bohdan i Andrzej Sokolinscy*, trzymali w r. 1552 w Połockiem dwory Kameno, Milkowicze, Kriwino i Horodec [13]. W 1555 r. *kniahinia Andrzejowa Semenowicza Sokolinska Wasilisa Andrzejówna Sanguszkówna i synowie jej kniaziowie Bohdan i Andrzej Sokolinscy*, mają sprawę z kniaziem Michałem Wasilewiczem Sokolińskim, który wspólnie z *synowicami swemi kniaźnami Maryną i Bohdaną Iwanównami Sokolinskiemi*, pozywał kniahinię i jej synów o wynagrodzenie tych bratanek za udział we włości Nieporotowskiej [14]. W 1555 r. ciż *kniaziowie Andrian (sic) i Bohdan Andrejewicze Sokolinscy*, sami za siebie, oraz w imieniu *matki swej kniahini Andrzejowej Sokolinskiej Wasilisy*, odpowiadają na pozew kniazia Andrzeja Iwanowicza Połubińskiego i małżonki jego, *siostry ich kniaźny Azariny Andrejewny*, którzy zaskarżyli ich o to, iż ustąpiwszy im sioła Milkowicze i Botenkowicze w summie 100 kop. groszy, wybierają z ludzi tamtejszych dań miodową i groszową [15]. W tymże roku *kniaź Bohdan Andrejewicz Sokolinski*, w imieniu matki swej *kniahini Andrzejowej Semenowicza Sokolinskiej Wasilisy Andrejewny Sanguszkówny i brata swego kniazia Andrzeja Sokolinskiego*, pozywa kniahinię Wasilowę Michałowicza Sanguszkowicza Zofię Łozczankę, o krzywdy wyrządzone w majątku Obolcach [16]. *Kniahinia Andrejewa Sokolinska* jeszcze w 1575 roku, wspomniana jako żyjąca, umarła 1576—1577 r., albowiem już w 1578 roko *kniahinia Andrzejowa Sokolinska Wasilisa Sanguszkówna* nazwana *nieboszczką* [17]. Kniaź Andrzej z wymienionej żony Wasilisy pozostawił synów Bohdana, Andriana i córki.

Kniaźna Azarina Andrejewna, żona kniazia Andrzeja Iwanowicza Połubińskiego, występuje 1558 r. w sprawie z matką i braćmi [18].

Kniaźna N. N. *córka kniazia Andrzeja Sokolinskiego Babicza* (sic), żona kniazia Iwana Hrihorowicza Odyncewicza Bahrinowskiego [19].

---

[1]) Patrz wyżej str. 463. [2]) W Mińsku Czerwca 29 ind. 11 (1508, dr. A J. Z. R. I 36). [3]) 1511 Lipca 22 ind. 14 (Z. 9 d. 70). [4]) Lwów Paźdz. 13 ind. 3 (1524, Z. 14 d. 420). [5]) Manuskr. Wileńs. Publ. Bibl. Ks. 22 k. 42. [6]) Z. 14 d. 785 i 786. [7]) P. 1 k. 6. [8]) Z. 16 k. 140, patrz wyżej. [9]) Z. 16 k. 115 i 137—144. patrz wyżej. [10]) Z. 27 k. 59, patrz wyżej. [11]) W Wilnie 1544 Grudnia 17 ind. 3, dr. A. Z. R. III d. 1. [12]) S 20 k. 61, patrz wyżej str. 64. [13]) Pis. dziej. Pols. V 227—228. [14]) 1555 Marca 29 (S. 33 k. 305). [15]) 1558 Marca 23. (Tamże k. 880). [16]) 1558 Czerwca 24. (Tamże k. 1003). [17]) Patrz wyżej str. 428—429. [18]) S. 33 k. 880, patrz wyżej. [19]) Patrz wyżej str. 281

Kniażna Maryna Andrejewna wydana 1-o za kniazia Aleksandra Buremskiego, 2-o za Iwana Chrenickiego; w 1573 r. drugi jej mąż odstąpił kniahini Dymitrowej Buremskiej Maryi Deniskownie, część Buremla, którą żona jego władała po pierwszym mężu [1]).

Kniaź Andrzej (Andrian) Andrejewicz Sokolinski występuje w latach 1548 — 1558 obok matki [2]), a 1563 r. obok brata Bohdana [3]). *Kniaź Andrzej Sokolinski* mianowany 15 Kwietnia 1567 r. pisarzem ziemskim Orszańskim [4]), prawdopodobnie krótko piastował tę godność. Jeszcze w 1582 r., w sprawie wszystkich kniaziów Sokolińskich z Hornostajem, występuje i *kniaź Andrian* [5]). Z niewiadomej żony pozostawił syna Jana [6]).

Kniaź Jan Andrianowicz, jako *Jan z Drucka Sokoliński sekretarz J. K. M.*, otrzymuje 25 Stycznia 1606 r. przywilej na sioło Zadoroże w Połockiem [7]). Tenże *Jan z Drucka Sokoliński sekretarz i dworzanin J. K. M.* poseł do traktowania z Moskwą 1608 r. [8]). Występując z tymiż tytułami mianowany 17 Listopada 1608 r. pisarzem w. ks. Litewskiego [9]), a wkrótce potem otrzymał starostwo Orleńskie, na cessyę którego wyrabiał sobie 1611 i 1615 r. przywileje [10]). *Jan Sokoliński pisarz w. ks. Lit., starosta Orliński*, komisarz 1611 r do traktowania z Moskwą [11]) i 1613 do ordynacyi Smoleńska [12]). *Jan z Drucka Sokoliński pisarz w. ks. Lit., starosta Orleński,* wspólnie z *małżonką Anną Załuską,* otrzymuje 9 Lipca 1613 r, za odznaczenie się w wojnach Moskiewskiej i Szwedzkiej, przywilej na dzierżawy Daugowską i Perełajską [13]). *Jan z Drucka Sokoliński pisarz w. ks. Lit., starosta Daugowski* uzyskuje dla *małżonki swej Anny Załuskiej* 16 czerwca 1617 r. wspólność dożywocia na Zadoroże, danniki Hlińskie i Kurkowszczyznę w Połockiem [14]), a 1628 r. na 7 włók we włości Przełajskiej [15]). *Jan z Drucka Sokoliński pisarz w. ks. Lit., dzierżawca Daugowski, Perełajski i żona jego Anna z Załuskich* otrzymują 1622 r. przywilej na folwark Demowo we włości Przełajskiej [16]). Na sejmie tegoż roku *Jan z Drucka Sokoliński pisarz w. ks. Lit.* wyznaczony do komisyi [17]). W 1630 r. 30 Marca *kniaź Jan Andrianowicz Drucki Sokoliński (sic) pisarz w. ks. Lit., starosta Mścisławski, Starodębski, Daugowski, Radomski i Przełajski,* nabywa od *Stefana Januszewicza Druckiego-Sokolińskiego,* majątek Kamień-Ostrowno w Połockiem za 2,400 kop groszy, który to dokument, prywatnie zawarty w Marchrabach, dobrach Jana leżących w koronie w województwie Rawskiem, przeniesiony został do ksiąg kancelaryi Litewskiej [18]). W tymże roku *Jan z Drucka Sokoliński pisarz w. ks. Lit., starosta Mścisławski, Starodębski, Daugowski,* ma sprawę z Włodzimierzem Wołowiczem o najazd na majątek Poradniki w województwie Mścisławskiem, nadany Sokolińskiem, po Jaroszu Wołowiczu [19]). Zaraz potem *Jan z Drucka Sokoliński, pisarz w. ks. Litewskiego, starosta Mścisławski, Starodębski, Daugowski i Przełajski,* ma sprawę o arendę starostwa Przełajskiego, które Czarnowscy trzymają od niego i *małżonki jego Anny Załuskiej* [20]). Mianowany 16 Kwietnia 1630 r. referendarzem w. ks. Litewskiego [21]), niezawodnie umarł w Czerwcu 1630 r., albowiem już 20 Lipca tegoż roku referendarzem *po zgonie Sokolińskiego* mianowany Obryński [22]). Małżonka jego wyżej wymieniona Anna Załuska, była wdową po Arnolfie Uchańskim, dzierżawcy Daugowskim i Przełajskim, jako żona którego otrzymuje 27 Sierpnia 1611 r. przywilej na dożywocie tych dzierżaw [23]); widocznie wniosła mężowi dobra Marchraby w województwie Rawskiem [24]). Pisarz Jan z Drucka Sokoliński pozostawił syna **Michała** [25]), o którym nic więcej nie wiemy i córkę **Eleonorę,** żonę Mikołaja Odrowąż Chlewickiego [26]); oboje

---

1) Patrz wyżej str. 16. 2) Patrz wyżej. 3) Patrz niżej. 4) S. 52 k. 107. 5) Z. 68 k. 130 odw., patrz wyżej. 6) S. 89 d. 1 r. 1630, patrz niżej. 7) Z. 85 k. 385. 8) A. Z. R. IV str. 265. 9) Z. 89 k. 112. 10) Z. 90 k. 102 i Z. 92 d. 28. 11) Vol. leg. III 2. 12). Tamże k. 196. 13) Z. 91 k. 189. 14) Z. 93 k. 47. 15) Z. 99 k. 2. 16) S. 87 k 141. 17) Vol. leg. III 454. 18) S. 89 d. 1 r. 1630, patrz niżej. 19) 1630 Maja 7 (S. 89 d. 7 r, 1630). 20) 1630 Czerwca 8 (Tamże d. 37 r. 1630). 21) Z. 99 k. 369. 22) Tamże k. 417. 23) Z. 89 k. 355. 24) S. 89 d. 1 r. 1630, patrz wyżej. 25) Niesiecki VII 444. 26) Okolski, Orbis II 305.

Chlewiccy sprzedają 1630 r. Ostrowno Krzysztofowi Druckiemu-Sokolińskiemu kasztelanowi Połockiemu [1]). W 1631 r. Mikołaj Wawrzyniec na Chlewiskach Odrowąż Chlewicki i małżonka jego *Eleonora Janówna kniażna Drucka-Sokolińska referendarzówna i pisarzówna Litewska, Mścisławska, Daugowska i Starodubowska starościanka*, sprzedają Leonowi Sapieże wojewodzie Wileńskiemu i hetmanowi, spadek ojczysty po kniaziu Sokolińskim ojcu Eleonory, a mianowicie: Sienno w Witebskiem z miasteczkiem Królewicze, wsiami Tuchnia, Horami, Leśniki, Horowice, Rusinowo, Jarmarki, Królewicze stare, Puzinow i t. d., oraz Bieszenkowicze w Połockiem ze wsiami Makarowicze, Panticze, Trojanowo, Zastarzynie, Milkowce i t. d. [2]).

Kniaź Bohdan Andrejewicz Sokolinski występuje w latach 1548—1558 obok matki i brata Andrzeja [3]); *kniaź Bohdan Andrejewicz Sokolinski* podpisany 1550 r. na zapisie *brata swego* kniazia Lwa Fedorowicza Sokolinskiego (Konopli) [4]). Małżonką kniazia Bohdana była W a s i l i s a L w o w n a, wdowa od 1558 r. po kniaziu Januszu Bohdanowiczu Lubeckim; w sprawach *żony swej Wasilisy Lwowny wdowy po kniaziu Januszu Bohdanowiczu Lubeckim* i syna jej pasierba swego kniazia Pawła Januszewicza Lubeckiego, *kniaź Bohdan Andrejewicz Sokolinski* występuje 1560—1561 [5]). W 1561 roku kniaź *Bohdan Andrejewicz Sokolinski* ma sprawę z kniaziem Wasilem Andrejewiczem Oziereckim o najazd na dwór jego w Nowem-Siole [6]). W 1563 r. pozywa brata swego *kniazia Andrzeja Andrejewicza Sokolinskiego* o to, że ten zaprosiwszy go na biesiadę i upoiwszy go, zabrał mu list dzielczy jego z kniaziem Pawłem Jurjewiczem Sokolińskim i Michałem Stachowskim na majątki Kamień i Horodec i takowego zwrócić mu nie chce [7]). W tymże roku *kniaź Bohdan Andrejewicz Sokolinski* zapisuje *małżonce swej kniahini Wasilisie Lwownie* dwie części majątków Horodca i Weretie odziedziczonych po ojcu i wziętych w dziale *z bratem kn. Andrzejem Andrejewiczem*, wiano zaś jej 500 kop groszy ubezpiecza na trzeciej części tych majątków [8]). Kniaź Bohdan pozostawił synów Janusza i **Konstantego** [9]).

Ten ostatni znany tylko jako ojciec **Rainy Konstantynówny Druckiej-Sokolińskiej**, która poślubiła w 1616 r. O l b r y c h t a R a j e c k i e g o pisarza Trockiego [10]). W 1627 r. Olbrycht Rajecki, już sędzia ziemski Trocki, otrzymuje, dla *małżonki swej kniażny Rainy Konstantynówny Druckiej Sokolińskiej*, wspólność prawa dożywotniego na wójtowstwo Worejkowskie [11]). Rajecki umarł 1633 r. [12]). *Regina z Druckich Sokolińskich* Rajecka sędzina ziemska Trocka otrzymuje przywilej na myto mostowe w majątku Szakiany w Upitskiem 1634 r. [13]) i ma sprawę z Radziwiłłem 1637 r. [14]). W tymże roku nabywa majątek Strawiniki-Bakińskie od monasteru Krońskiego [15]). W 1643 r. ma sprawę z poddanymi wójtostwa Worejkowskiego [16]) a w 1645 r. z Jerzym Tyszkiewiczem o toż wójtostwo [17]). Jeszcze w 1647 r. *Regina z Sokolińskich Rajecka* całość posiadłości w Strawinnikach-Bakowskich sprzedaje za 18,000 zł. Grotowskiemu [18]).

Kniaź Janusz Bohdanowicz Sokolinski, razem z innymi kniaziami Sokolińskimi, występuje w 1582 roku w sprawie z Hornostajem i Firlejem o Ulianowicze i Kadino [19]). W 1591 r. *kniaź Janusz Bohdanowicz Drucki-Sokolinski* podpisany jako świadek [20]) i tenże *kniaź Janusz Bohdanowicz Drucki-Sokolinski* mianowany w o j s k i m W i t e b s k i m 7 Marca 1597 r. [21]), p o d s ę d k i e m P o ł o c k i m 7 Kwietnia 1606 r. [22]) i w tymże roku p o d k o m o r z y m P o ł o c k i m [23]). Z późniejszego aktu sprzedaży (1630 r.) pokazuje się, że *kniaź Janusz Bohdanowicz Drucki-Sokoliński podkomorzy Połocki* władał majątkiem Kamień-Ostrowno w Połockiem, który jeszcze w 1630 r. znajdował się w dożywotniem posiadaniu *wdowy jego Aleksandry kniażny Łukomskiej i że pozostawił synów Stefana i Sa-*

---

[1]) Słown. Geogr. VII 726. [2]) 1630 Lutego 6 oblat. 18 Marca 1631 (Z. 103 k. 296). [3]) Patrz wyżej. [4]) A. J. Z. R. I str. 128. [5]) Patrz wyżej str. 209—210. [6]) 1561 Listop. 26 (S. 41 k. 246). [7]) 1563 Stycznia 6 (S. 46 k. 412 od.) [8]) 1563 Stycznia 28 (Tamże k. 430, 432). [9]) Kojałowicz, Herbarz. [10]) Orłowski St., Upominki trzech przedniejszych cnót na wesele p. Olbrychta Rajeckiego pisarza Trockiego i Reginy Druckiej-Sokolińskiej. Wilno 1616 r. (Kraszewski, Wilno IV 159). [11]) 1627 Października 29 (Z. 99 k. 205). [12]) Z. 110 k. 69. [13]) Tamże k. 726. [14]) S. 103 k. 728 od. [15]) Akt. Wil. XI 116—126 i 165—174, także Słown. Geogr. II 796. [16]) S. 107 k. 203. [17]) Tamże k. 716. [18]) Słown. Geogr. II 796. [19]) Z. 168 k. 130 odw. i 167, patrz wyżej. [20]) Rukop. otd. 101. [21]) Z. 83 k. 228 d. 230. [22]) Z. 85 k. 418. [23]) Tamże 448.

muela [1]). Żona jego kniażna Aleksandra Łukomska była córką kniazia Konstantego Łukomskiego starosty Ulskiego i Bohdany Korsakówny [2]).

Stefan-Karol Januszewicz Drucki-Sokoliński piastował urząd podkomorzego Połockiego. W 1630 r. *Stefan Januszewicz Drucki-Sokoliński podkomorzy Połocki* dwór Kamień-Ostrowno, który wziął w spadku *po śmierci ojca swego Janusza Bohdanowicza Druckiego-Sokolińskiego podkomorzego Połockiego, w dziale z bratem Samuelem podwojewodzym Smoleńskim,* a który obecnie znajduje się w dożywociu *u matki jego Januszowej Druckiej-Sokolińskiej, podkomorzynej Połockiej, kniażny Aleksandry Łukomskiej,* sprzedaje za 2,400 kop groszy *Janowi Andrianowiczowi Druckiemu Sokolińskiemu pisarzowi w. ks. Lit.* i. t. d. [3]). W 1638 r. *Stefan Karol Drucki-Sokoliński podkomorzy Połocki* za sprzeciwieństwo egzekucyi przysądzonej Judyckiemu sumy, skazany na banicyę [4]).

Samuel-Stanisław Januszewicz Drucki Sokoliński, drugi syn Janusza Bohdanowicza podkomorzego Połockiego[5]), był najprzód podwojewodzym Smoleńskim. *Samuel Drucki-Sokoliński podwojewodzy Smoleński* w różnych ekspedycyach dobrze zasłużony, otrzymuje przywilej na ziemie w Smoleńszczyznie 1626 r.[6]) i 1633 r.[7]), nadto w ostatnim roku kwituje skarb z odebrania summy 28,433 zł. wyłożonych na utrzymanie wojska podczas oblężenia Smoleńska [8]). Mianowany podkomorzym Smoleńskim 1634 r. [9]); w 1637 roku *kniaź Samuel Drucki-Sokoliński podkomorzy Smoleński, kapitan i dworzanin królewski,* posłował do Moskwy [10]). Tenże *Samuel z Drucka Sokoliński podkomorzy Smoleński,* z sejmu 1638 r. komisarz do rozgraniczenia województwa Smoleńskiego od Czernihowskiego [11]), otrzymuje 1640 r. prawo ograniczenia dóbr we włościach Dubrowieńskiej i Małachowskiej w Smoleńszczyźnie i dochodzenia nie prawnie odeszłych [12]). W 1641 r. *Samuel Stanisław Drucki-Sokoliński podkomorzy Smoleński* ma sprawę z Surowcami o zawładnięcie gruntami dóbr jego lennych Baczmanowo i Masłowo w stanie Małachowskim [13]) i w tymże roku otrzymuje konsens na cessyę dóbr w stanie Małachowskim komu zechce [14]). W tymże roku *Samuel Drucki Sokoliński podkomorzy Smoleński* i Hieronim Ciechanowicz sędzia tegoż województwa, jako posłowie na sejm 1641 r., zakładają protestacyę przeciwko obiorowi Jana Popławskiego na sędziostwo grodzkie Smoleńskie [15]). *Samuel-Stanisław Drucki-Sokoliński podkomorzy Smoleński* otrzymuje w 1644 przywilej na dobra Dziendzino i inne w Smoleńszczyźnie na trakcie Dorohobużskim [16]) i także *kapitan i dworzanin królewski,* konsens na cessyę nadanych mu poprzednio w stanach Małachowskim i Maksimowskim w Smoleńszczyźnie dóbr komu zechce [17]), a 1649 r. przywilej na dochodzenie dóbr Pankowa i Tycipina w Smoleńskiem [18]). W tymże roku spotykamy go w Warszawie na sejmie [19]). W 1650 r. *Samuel z Drucka Sokoleński podkomorzy Smoleński i małżonka jego Jadwiga Rajecka* w sprawie z Krzysztofem Ciechanowieckim starostą Mścisławskim, za niedopuszczenie odprawy w swoim majątku Mosłach przysądzonego długu 12,930 złotych skazani na banicyę [20]). W tymże roku król potwierdza darowiznę placu w Smoleńsku, którą *Samuel-Stanisław Drucki-Sokoliński i małżonka jego Jadwiga Rajecka* uczynili Cyprianowi Pawłowi Brzostowskiemu referendarzowi w. ks. Litewskiego i małżonce jego Racheli Rajeckiej [21]). *Kniaź Samuel-Stanisław Drucki-Sokoliński podkomorzy Smoleński* był obecnym w Smoleńsku podczas oblężenia tego grodu przez cara Aleksego Michałowicza 1654 r., a do odprawowania powinności (służby wojskowej), stawił z majętności Drucyat *syna swego Wincentego,* samo-czwart z czeladzią [22]). Niezawodnie umarł około 1660 r., albowiem w tym czasie podkomorzym Smoleńskim został Jan-Antoni Chrapowicki [23]). Z wymienionej małżonki Jadwigi Rajeckiej pozostawił Samuel-Stanisław synów Kazimierza-Samuela i Stanisława-Wincentego [24]).

---

[1]) S. 89 d. 1 r. 1630, patrz niżej. [2]) Z. 68 k. 83 odw., patrz wyżej str. 224. [3]) S. 89 d. 1 r. 1630. [4]) S. 97 k. 382. [5]) Patrz wyżej. [6]) 1626 Maja 6 (Z. 101 k. 366). [7]) Kraków 1633 Lutego 14 (Z. 106 k. 59). [8]) Pod Smoleńskiem 1633 Października 8 (Z. 108 k. 44). [9]) Z. 108 k. 285. [10]) A. Z. R. V d. 13. [11]) Vol. leg. III 952. [12]) Warszawa 1640 Maja 11 (Z. 108 k. 731/2). [13]) 1641 Lutego 23 (S. 105 k. 826 odw.) [14]) Warszawa 1641 Października 18 (Z. 118 d. 249 r. 1641). [15]) 1641 Października 4 (Z. 117 d. 18 r. 1641). [16]) Wilno 1644 Luty 27 (Z. 114 k. 432). [17]) Wilno 1644 Marca 7 (Tamże k. 471—2). [18]) 1649 Grudnia 20 (Z. 124 d. 414). [19]) Vol. leg. IV k. 276 i 278. [20]) 1650 Stycznia 13 (S. 126 .k. 85 d. 62). [21]) Warszawa 1650 Lipca 23 (Z. 124 d. 298) [22]) Krupowicz 84 i 88. [23]) Porównaj Vol. leg. IV 669 i 760. [24]) Kazimierz-Samuel był *padkomorzycem Smoleńskim* (patrz niżej), Wincenty wyraźnie nazwany *synem Samuela-Stanisława* (patrz wyżej).

Kazimierz Samuel Drucki Sokoliński dworzanin królewski otrzymuje 1646 r., w skutek cessyi Boguszewskiej, wieś Pleszczowo w Smoleńskiem [1]). W 1654 r. *Kazimierz Drucki-Sokoliński podkomorzyc Smoleński i małżonka jego Krystyna Krywcowna*, w sprawie z Samowskim za sprzeciwieństwo dekretowi trybunalskiemu, skazani na banicyę [2]). Na wiosnę 1654 r. Kazimierz Samuel otrzymał nominacyę na pisarstwo grodzkie Smoleńskie. W Czerwcu 1654 roku *Kazimierz Drucki-Sokoliński pisarz grodzki Smoleński* pełniąc służbę ziemską z majątku Pokoja, znajdował się w Smoleńsku oblężonym przez cara [3]). Niezawodnie tenże Samuel po poddaniu się Smoleńska przyjął z żoną poddaństwo Rossyjskie i prawosławie, pod imieniem, on *„Piotra Samojłowicza"* a żona jego *„Katarzyny"*. W służbie carskiej był rotmistrzem Smoleńskiej szlachty, na czele której odniósł we Wrześniu zwycięztwo nad Zaporożcami. Car nadał mu dobra w Mścisławskiem 1657 r. i Dorohobużskiem 1661 r; zmarł 1669 r. pozostawiając synów Michała i Iwana, od których pochodzi pierwsza linia kniaziów Druckich Sokolińskich w Rossyi po dziś dzień istniejąca [4]).

Wincenty-Stanisław Drucki-Sokoliński, syn Samuela-Stanisława podkomorzego Smoleńskiego, w 1654 r. w chwili oblężenia Smoleńska znajdował się przy ojcu [5]). Po śmierci krewnego swego Kazimierza-Leona Druckiego-Sokolińskiego i małoletności jego dzieci, będących pod opieką, zagarnął należący do nich majątek Tułow w Witebskiem, w skutek czego w 1672 r. *Wincenty-Stanisław Drucki-Sokoliński*, na skutek skargi opiekunów dzieci Kazimierza-Leona Druckiego-Sokolińskiego, o nieprawne zajęcie Tułowa, skazany był na banicyę, od której uzyskuje sublewacyą [6]). *Wincenty Sokoliński* w tymże roku obrany sędzią ziemskim Witebskim, miał sprawę o sędziostwo z obranym również na ten urząd Teodorem Łukomskim, który mu zarzucał, że nie mając dóbr w Witebskiem, urzędu ziemskiego piastować tu nie może, albowiem Dreczyłuki i Tułow są sporne a Ławrynowszczyzna nowo nabyta. Nadto Łukomski dowodził, że Dreczyłuki z domu Sokolińskich przeszły do Samuela Horskiego, dziada jego małżonki. Wincenty Sokolinski zaś dowodził, że Tułow odziedziczył po bracie swoim stryjecznym (sic) Antonim, a nadto że posiada inne posiadłości w Połockiem i Orszańskiem; w skutek czego król utwierdził go w urzędzie sędziego ziemskiego Witebskiego [7]). Sprawa o sędziostwo na tem się nie skończyła; dnia 25 Kwietnia 1678 r. król skasował elekcyą na sędziostwo ziemskie Witebskie Teodora Łukomskiego i *Wincentego Sokolińskiego* [8]). Pomimo tego Wincenty tytułował się nadal sędzią ziemskim Witebskim. W 1677 r. Gabryel Gedrojc wyniósł banicyę na urodzonych *Wincentego Druckiego Sokolińskiego sędziego ziemskiego Witebskiego*, Marcyana Ogińskiego wojewodę Trockiego, Teofila Dunina Rajeckiego i małżonkę jego *Halszkę z Sokolińskich*, Justyniana Piotrowicza Szczyta, *Bohdana i Krzysztofa Druckich Sokolińskich*, za niedopuszczenie w majątku Tułowie w województwie Witebskiem leżącego, egzekucyi summy 13,220 złotych, przysądzonej dekretem trybunalskim na nieboszczyku Antonim Sokolińskim staroście Trabskim i jego małżonce [9]).

- **Andrzej Semenowicz** 1508—1544, Ż. Sanguszkówna
  - **Bohdan** 1550—1563, Ż Wasilisa-Lwowna
    - **Janusz** 1582—1606, podkom. Połocki, Ż. Łukomska
      - **Stefan-Karol** 1638, podkom. Połocki
      - **Samuel-Stanisław** podkom. Smoleński 1626—1657, Ż. Rajecka
        - **Kazimierz-Samuel** (Piotr Samojłowicz) 1646—1654 † 1669, Ż. Krywcówna
          - Potomstwo osiedlone w Rossyi
        - **Wincenty-Stanisław** 1654—1677
    - **Konstanty**
      - **Raina** za Rajeckim
  - **Azarina** za kn. Połubińskim
  - **N. N.** za kn. Odyncewiczem (Maryna)
  - **Andrzej** 1552—1582
    - **Jan** † 1630, pis. i referend. Lit., Ż. Załuska
      - **Michał**
      - **Eleonora** za Chlewickim

---

1) Warszawa 1646 Marca 5 (Z. 121 d. 36). 2) 1654 Marca 8 (S. 132 k. 299). 3) Krupowicz 88. 4) Rodosł. VII 249—250. 5) Patrz wyżej. 6) S. 149 k. 174, patrz niżej. 7) S. 148 d. 66. 8) Z. 120 d. 70. 9) 1677 Lipca 15 (S. 154 k. 39).

Linia druga Wasila, Połocka.

Kniaż Wasil Semenowicz Sokolinski, syn kniazia Semena Fedorowicza, występuje w 1508 r. obok braci [1]). W tymże roku razem z bratem Andrzejem otrzymuje przywilej na trzy sioła w powiecie Połockim Czerstwianskiej włości [2]), a w 1511 r. ciż *kniaziowie Wasil i Andrzej Semenowicze Sokolinscy dworzanie królewscy*, otrzymują przywilej na włość Nieporotowcy i inne sioła w Połockiem [3]). Niezawodnie władał w województwie Połockiem Sołoniejewiczami i miał udział w Kriwinie, które to majątki syn jego kniaż Michał Wasilewicz Sokolinski nazywa ojczystymi lub wysługą ojca [4]). Pozostawił synów Michała i Iwana [5]).

Kniaż Iwan Wasilewicz Sokolinski, występuje w latach 1530 i 1541 w sprawach kniaziów Sokolinskich [6]). Już nie żył w 1552 r. w którym występuje tylko *kniahinia Iwanowa Sokolinska Hanna Andrejewna* wdowa, posiadająca w Połockiem, po nieboszczyku mężu, Motyryno [7]). Wymieniona żona Iwana, Hanna Andrejewna, była córką kniazia Andrzeja (Iwanowicza) Łukomskiego i Hanny Skinderówny. Ponowiła związki małżeńskie z Konradem Semenowiczem Żabą, z którym występuje 1552—1581 r. [8]). Z niej pozostawił kniaź Iwan Wasilewicz dwie córki **Marynę** i **Bohdanę Iwanówny**, które występują 1555 i 1556 r. obok *stryja swego kniazia Michała Wasilewicza Sokolinskiego* [9]). Obie *kniażny Maryna i Bohdana Iwanówny Sokolinskie,* z małżonkami swemi Markiem Kostia i Tymofiejem Hołownia, sprzedają 1558 r. temuż stryjowi *kniaziowi Michałowi Wasilewiczowi Sokolinskiemu i małżonce jego Hannie Stefanownie Rahoziance,* za 300 kop, udziały w ojczystych majątkach Sokolni i Drucku, oraz wysługę ojca sioła Zabiele i Rudniki w Połockiem [10]).

Kniaż Michał Wasilewicz Sokolinski, obok innych kniaziów Sokolinskich występuje 1530 r. w sprawie o Kriwino i 1541 r. w dziale Sokolni [11]). *Kniaź Michał Wasilewicz Sokolinski* oskarża 1546 r. ludzi swych Kamienieckich o wyłamywanie się z pod jego władzy [12]), a 1548 r. obok innych kniaziów Druckich występuje w sprawie z Podbereskim o Druck [13]). W rewizyi województwa Połockiego *kniaź Michał Wasilewicz Sokolinski* wymieniony 1552 r. jako właściciel Kriwina wysługi ojca i ojczystego dworu Sołoniejewicz [14]), a w 1553 r. tenże *kniaź Michał Sokolinski* wzmiankowany w liczbie bojar Połockich [15]). W 1555 r. *kniaź Michał Wasilewicz Sokolinski,* występując wspólnie *z synowicami swymi kniażnami Maryną i Bohdaną Iwanównami Sokolinskiemi,* pozywa *kniahinię Wasilisę Andrejewnę Sanguszkównę Andrzejowę Semenowicza Sokolinską i synów jej kniaziów Bohdana i Andrzeja Sokolinskich,* o wynagrodzenie tych bratanek za część ich we włości Nieporotowskiej [16]). Tenże *kniaź Michał Wasilewicz Sokolinski z synowicami swymi córkami kniazia Iwana Maryną i Bohdaną,* otrzymują 1556 r. potwierdzenie na grunta siół Rudniki i Zabielsko, wzięte zamianą za włość Nieporotowską [17]); w tymże roku *kniaź Michał Wasilewicz Sokolinski* nabywa za 150 kop groszy od Zuzanny Jurjewny Żelanowej Juszkowicza 1-o voto Janowej Rahozicza, majątek Strawenniki [18]). Nareszcie w 1558 r. pomienione *kniażny Maryna i Bohdana Iwanówny Sokolinskie z małżonkami swemi Markiem Kostia i Tymofiejem Hołownia,* sprzedają *stryjowi swemu kniaziowi Michałowi Wasilewiczowi Sokolinskiemu i małżonce jego Hannie Stefanownie Rahoziance,* za 300 kop, udziały swe w majątkach Sokolni i Drucku i wysługę ojca sioła Zabiele i Rudniki [19]). Kniaź Michał umarł około 1559 r.; już w Lutym 1561 r. wdowa po nim *Hanna Rahozianka,* jest powtórnie żoną kniazia Jana Bolesławowicza Swirskiego, któremu zapisuje jedną trzecią część majątku Sołoniejewicze, który jej się dostał od *pierwszego męża kniazia Michała Sokolinskiego* i ruchomości [20]), on jej zaś majątki Jasień i Melejkuny [21]). Hanna zmarła 14 Stycznia 1588 r.; w dniu śmierci (14 Stycznia 1588 r.) Janowa Bolesławowicza Swirska, marszałkowa hospodarska, dzierżawczyni Mejszagolska, *kniahinia Hanna Rahozianka* spisuje testament. Chce być pochowaną w cerkwi przeczystej w Wilnie, na którą zapisuje jednocześnie dom. Małżonkowi swemu zapisuje dwór Onkowski w powiecie Wileńskim. Majątki w powiecie Połockim, Nesino nabyte

---

[1]) Z. 8 k. 201, patrz wyżej. [2]) Patrz wyżej str. 474. [3]) Z. 9 d. 70, patrz wyżej. [4]) Pis. dziej. Pols. V 227. [5]) Patrz niżej. [6]) Z. 16 k. 140 i Z. 27 k. 59, patrz wyżej. [7]) Pis. dziej. Pols. V 228. [8]) Patrz wyżej str. 215. [9]) S. 33 k. 305 i Z. 38 d. 35 k. 47, patrz niżej. [10]) 1558 Marca 4 (S. 33 k. 842). [11]) Z. 16 k. 140 i Z. 27 k. 59, patrz wyżej. [12]) Z. 29 k. 72. [13]) Z. 20 k. 61, patrz wyżej. [14]) Pis. dziej. Pols. V 227. [15]) A. Z. R. III 47. [16]) 1555 Marca 29 (S. 33 k. 305). [17]) 1556 Czerwca 26 (Z. 38 d. 35 k. 47). [18]) 1556 Stycznia 4 (S. 33 k. 548). [19]) 1558 Marca 4 (S. 33 k. 842 od.). [20]) S. 42 k. 698 i 700. [21]) Tamże k. 495 i 497.

i Sołoniejewicze, zapisane jej przez *pierwszego męża,* leguje *synom swym Michałowi i Wasilowi Michałowiczom Druckim-Sokolinskim.* Innemu *synowi kniaziowi Semenowi Michałowiczowi Druckiemu-Sokolinskiemu i córce swej Jurjowej Iwanowicza Zenowicza Marynie Druckiej-Sokolinskiej,* zapisuje po 200 kop groszy. Ruchomościami mają się podzielić *synowie Semen, Michal i Wasil.* Testament ten przedstawiony do akt 20 Stycznia 1588 r., już po śmierci testatorki [1]). Z powyższego testamentu okazuje się, że kniaź Michał pozostawił trzech synów i córkę.

Kniażna Maryna Michałowna Sokolinska jako żona Wacława Żaby rotmistrza J. K. M., nabyła 1 Lutego 1583 r. plac w Wilnie [2]), a 12 Stycznia 1586 r. już jako żona Jurja Janowicza Zenowicza na Mosarzu, plac ten sprzedała kniahini Janowej Swirskiej Hannie Rahoziance (matce swej) [3]). Testamentem 1588 r. matka zapisała jej summę 200 kop [4]). Jeszcze w 1615 r. pani Jurjewa Zenowiczowa *kniażna Maryna Drucka-Sokolinska* miała sprawę z Zaliwskim [5]).

Kniaź Wasil Michałowicz Sokolinski, wraz z bratem Michałem, ma sobie przez matkę zapisane Nesino i Sołoniejewicze 1588 r. [6]). Widocznie zostawszy katolikiem nosił imię Wacława lub Władysława. Niezawodnie tenże *„Wacław Sokoliński" (sic)* z województwa Połockiego posłował 1587 r. na sejm do Warszawy [7]). *„Kniaź Wasil Michałowicz Drucki-Sokolinski"* rotmistrz królewski, mianowany 10 Stycznia 1591 r. marszałkiem województwa Połockiego [8]). *„Władysław z Drucka Sokoliński marszałek J. K. M. nadworny z województwa Połockiego"* podpisany 1594 r. jako świadek [9]).

Kniaź Semen Michałowicz Sokolinski, już w 1561 r. ma sprawę z kniahinią Wasilową Sanguszkowicza Kowelską Zofią Andrejewną Łozczanką o najazd [10]). *Kniaź Semen Drucki-Sokolinski* rotmistrz królewski i horodniczy Dziśnieński otrzymuje 1582 r. przywilej na wieś Bobrowicze w powiecie Mozyrskim [11]), a w 1584 r. ma sprawę z Czerkasem o odjęcie mu ludzi w tem siole [12]). Dnia 13 Listopada 1588 r. otrzymuje przywilej na grunta Leszańskie we włości Wieliżskiej [13]). Matka testamentem zapisuje mu w tymże roku 200 kop [14]). Prawdopodobnie już nie żył w 1606 r., w którym Bobrowicze nadane Janowi Druckiemu-Sokolinskiemu [15]).

Kniaź Michał Michałowicz Sokolinski był synem kniazia Michała Wasilewicza i Hanny Rahozianki (2-o voto kniahini Swirskiej), która testamentem swym 1588 r. zapisuje synom Michałowi i Wasilowi sioła Nesino i Sołoniejewicze w Połockiem [16]). *Kniaź Michał Sokolinski* poborca Orszański z sejmu 1589 r. [17]) i tenże *Michał Drucki-Sokolinski* rotmistrz królewski mianowany 12 Grudnia 1591 r. marszałkiem Orszańskim [18]), *Michał Drucki-Sokolinski marszałek i rotmistrz królewski,* wskutek cessyi *„brata (stryjeczno-stryjecznego) kniazia Jurja Pawłowicza Sokolinskiego"*, otrzymuje 17 Marca 1597 r. przywilej na starostwo Ozierzyskie [19]). Mianowany w Lutym 1605 r. kasztelanem Witebskim [20]). W 1605 r. *Michał Drucki-Sokolinski kasztelan Witebski, starosta Ozierzyski i małżonka jego Anna Pijanowska* oskarżeni przez kniahinię Bohdanową Łukomską Zofię Słuszczankę, byłą sędzinę ziemską Orszańską i Jezuitów Połockich, o zabranie gruntów i przyłączenie ich do swego majątku Nesina [21]). *Kniaź Michał Drucki-Sokolinski kasztelan Witebski* otrzymuje 1607 r. konsens na cessyę starostwa Ozierzyskiego, które otrzymał za cessyą *„brata swego kniazia Jurja Druckiego-Sokolinskiego podkomorzego Witebskiego"*, na rzecz *syna Krzysztofa Druckiego-Sokolinskiego sekretarza królewskiego, starosty Uświatskiego i Ozierzyskiego* [22]). *Michał Sokoliński kasztelan Witebski* z sejmu 1607 r. wyznaczony komisarzem do obrania miejsca sposobnego do budowania fortecy na granicy [23]). Mianowany wojewodą Połockim 1613 r. [24]),

---

[1]) Arch. Sbor. VI 53—58 i Akt. Wil. VIII 460—463. [2]) Akt. Wil. VIII 10, XX 99. [3]) Tamże. [4]) Arch. Sbor. VI 56 [5]) Akt. Wil. XVIII 236—237. [6]) Testament matki (patrz wyżej). [7]) Vol. leg. II 1067. [8]) Z. 77 k. 216 d. 247. [9]) Akt. Wil. XI 58. [10]) S. 41 k. 214. [11]) 1582 Kwietnia 6 (Z. 65 k. 169 i ten sam dok. Z. 67 k. 157 oraz Z. 69 k. 81). [12]) Z. 68 k. 341 i 350. [13]) Z. 72 k. 118, 73 k. 432 i 74 k. 458, trzy razy. [14]) Testament matki (Arch. Sbor. VI 56). [15]) Patrz niżej. [16]) Testament matki (patrz wyżej). [17]) Vol. leg. II 1315. [18]) Z. 77 k 286 d. 318. [19]) Z. 83 k. 200 d. 213 i Z. 84 k. 133 d. 161. [20]) Poprzeduik jego na kasztelanii Witebskiej Andrzej Sapieha postąpił 10 Lutego 1605 r. na województwo Mścisławskie (Z. 85 k. 303). Następca jego na marszałkostwie Orszańskiem Jurij Drucki-Horski mianowany na ten urząd 22 Lutego 1605 r. (Z. 85 k. 326). [21]) S. 74 k. 453 i ten sam dokum. S. 77 k. 28. [22]) 1607 Maja 16 (Z. 89 k. 15). [23]) Vol. leg. II 1600. [24]) Senatorowie 46.

a Smoleńskim 11 Października 1621 r. [1]), umarł zaraz po tej nominacyi nie objąwszy ostatniego urzędu [2]). Testamentem pisanym dnia 27 Września 1621 r. zapisał majątek Sanniki na monaster Borysoglebski [3]). Pierwiastkowo przyjął wyznanie kalwińskie, następnie jednak, już jako wojewoda Połocki, przez Józefata Kuncewicza nawróconym został do unii [4]). Miał dwie żony: pierwszą niezawodnie była Raina Korsakówna dziedziczka Sienna 1574 r. [5]), które było następnie w posiadaniu syna jej Michała [6]), niewątpliwie córka Wasila Michałowicza Korsaka i Bohdany kniażny Seńskiej, występująca niezamężną 1561—62 r. w sprawach o dziedzictwo dóbr kniaziów Seńskich [7]); drugą była wyżej wymieniona (pod r. 1605) Anna Pianowska, córka Jakóba Pianowskiego właściciela majątku Paule [8]), (prawdopodobnie urodzona z kniażny Oleny Andrejewny Łukomskiej). Potomków jego wylicza Niesiecki na podstawie panegiryku [9]); byli to synowie: Krzysztof, Filon, Michał, Aleksander, Stefan, Bohdan i córka Krystyna [10]). Z nich o **Stefanie** nic więcej nie wiemy, niezawodnie umarł młodo.

Krystyna była żoną Janusza Kiszki wojewody Połockiego, hetmana polnego w. ks. Litewskiego. W 1624 r. Janusz Kiszka wojewoda Połocki i żona jego *Krystyna Drucka-Sokolińska* puszczają Protasowickiemu plac w Wilnie [11]), a w 1632 r. cedują Paule Bohdanowi Sokolińskiemu [12]); w 1633 r. król dożywocie starostwa Bolnickiego, nadanego poprzednio Januszowi Kiszce wojewodzie Połockiemu, rozciąga *na żonę jego Krystynę Drucką-Sokolińską* [13]). Krystyna zmarła 1640 r. [14]).

Michał Sokoliński pleban Haiński skazany 1645 r. na banicyę, za niedopuszczenie odprawy w majątku swoim Siennie przysądzonej Koryznie summy, od tej banicyi w tymże roku otrzymuje sublewacyę [15]).

Aleksander Sokoliński, miał za żonę *kniażnę Aleksandrę Łukomską, wdowę po Ozrzyńskim*, która jako *kniahinia Aleksandrowa Sokolińska kniażna Aleksandra Łukomska* w 1622 roku, wraz z synami z pierwszego małżeństwa Ozrzyńskimi, miała sprawę z Hołubickim, w której za sprzeciwieństwo ekzekucyi przysądzonej summy, skazaną została na banicyę, od której obecnie otrzymuje zwolnienie [16]). *Aleksander Sokoliński i Aleksandra z Łukomskich małżonkowie* mają 1636 r. sprawę z Łowienieckim [17]), 1637 r. Bobrownickim [18]), a jako posiadacze majątku Bobrowicze inną sprawę 1640—1641 r. z Andruszewiczem sędzią ziemskim Mozyrskim, o granice Bobrowicz z majątkiem Andruszewicza—Dudzicze [19]). *Aleksander z Drucka Sokoliński* otrzymuje 16 Stycznia 1642 r. konsens na cessyę Bachrynowicz i Bobrowicz w Mozyrskiem na osobę Władysława Wołowicza pisarza polnego w. ks. Litewskiego [20]). Aleksander i jego małżonka prawdopodobnie zmarli w 1642 r., albowiem już 1643 r. (brat i spadkobierca Aleksandra) Bohdan Drucki-Sokoliński i żona jego Halszka Ozrzyńska, uzyskują kontumacyę na Samuela i Bazylego Łukomskich i małżonki ich, Samuela Judytę Korsakównę i Bazylego Zofię Judycką, za niedopuszczenie odprawy, w ich dobrach w powiecie Orszańskim, długu 3360 kop groszy przysądzonego *Aleksandrowi Sokolińskiemu bratu Bohdana i żonie jego Aleksandrze z Łukomskich,* siostrze Samuela i Bazylego Łukomskich. Sąd powtórnie wysyła dworzanina do egzekucyi wymienionego długu w majątkach Łukomskich Stadniewicze i Bolino w powiecie Orszańskim [21]).

Bohdan Sokoliński *wojewodzic Połocki,* wskutek cessyi siostry swej Kiszczynej i jej męża otrzymuje 1632 r. Paule, które w 1642 r. sprzedaje za 22000 zł. Koryznie [22]). Tenże *Bohdan Drucki-Sokoliński i Halszka Ozrzyńska* małżonkowie (ona może córka z pierwszego małżeństwa Aleksandrowej Sokolińskiej?), procesują się 1643 r. z kniaziami Samuelem i Bazylim Łukomskimi [23]). Powyższa sprawa między tymiż Sokolińskimi i Łukomskimi, o wyżej wymienione majątki Stadniewicze i Bolino, trwała jeszcze 1646—1647 r. [24]). W 1645 r. *kniaź Bohdan Drucki-Sokoliński wojewodzic Połocki i małżonka*

---

[1]) Z. 93 k. 518. [2]) Senatorowie 52. [3]) Wiestnik Zapadnoj Rossii, Wilno, Listopad 1865 str. 5. [4]) Łukaszewicz, Dzieje I 158. [5]) Słown. Geogr. X 566. [6]) S. 114 d. 51 r. 1645, patrz niżej. [7]) S. 35 k. 119 i S. 40 k. 312. [8]) Słown. Geogr. VII 898. [9]) Sawicki, Cienie żałobne po promieniach Januszowi Kiszce po zeszłej małżonce Krystynie z Sokolińskich, Wilno 1640 r. [10]) Niesiecki VIII 443. [11]) Akt. Wil. XX 368. [12]) Słown. Geogr. VII 898. [13]) S. 241 k. 802. [14]) Sawicki, Cienie żałobne (patrz wyżej). [15]) S. 114 d. 51 r. 1645; Sublewacya tamże d. 78. [16]) S. 83 d. 497. [17]) S. 103 k. 281. [18]) Tamże k. 463. [19]) S. 105 k. 720 i S. 111 d. 46 r. 1641. [20]) Z. 118 d. 9 r. 1642. [21]) Warszawa 1643 Marca 13 (S. 107 k. 120 i ten sam dok. S. 108 k. 93). [22]) Słown. Geogr. VI 898—899. [23]) Patrz wyżej. [24]) S. 117 k. 40 r. 1646 i k. 60 r. 1647.

jego Halszka Ozrzyńska, pozwani przez duchownego Semena Jurjewicza o przyznanie zapisu zastawnego na grunt odłączony od Bolina [1]). Niezawodnie tenże *Bohdan Drucki-Sokoliński i małżonka jego,* występują 1669 r. w sprawie z Korsakiem i innymi, o sukcesyę dóbr pozostałych po Aleksandrze Karolu Kuncewiczu [2]). *Bohdan Drucki-Sokoliński* występuje 1672 r. jako opiekun potomstwa Kazimierza-Leona Druckiego-Sokolinskiego (synowca swego) [3]), a także 1677 r. jako sukcessor w Tułowie, po Janie-Antonim Druckim-Sokolińskim [4]).

Filon Drucki-Sokoliński, wskutek przelania praw dożywotnich *małżonki swej Filonowej z Drucka Sokolińskiej Niemierzanki,* otrzymuje 23 Marca 1625 r. przywilej na starostwo Trabskie [5]). Wymieniona małżonka Filona Jadwiga Niemierzanka, była poprzednio żoną Mikołaja Zenowicza starosty Trabskiego, wspólnie z którym otrzymuje 4 Lipca 1617 r. konsens na oddanie w arendę na sześć lat starostwa Trabskiego [6]). Już jako *Filonowa Sokolińska-Drucka starościna Trabska Jadwiga Niemierzanka* ceduje 11 Lutego 1623 r. grunta zwane Tatarszczyzną na kościół Trocki [7]). Filon umarł wcześnie. Niezawodnie już wdową *Jadwiga Niemierzanka Filonowa Sokolińska starościna Trabska* ma w latach 1634—1643 r. sprawy o krzywdy w starostwie Trabskiem [8]). *Jadwiga Niemierzanka wdowa po Filonie Druckim-Sokolińskim* otrzymuje 1650 r. konsens na cessyę starostwa Trabskiego na osobę *syna swego Jana-Antoniego Druckiego-Sokolińskiego, dworzanina królewskiego i małżonkę jego Teresę Sapieżankę* [9]).

Jedyny syn ich **Jan-Antoni Drucki-Sokoliński** *starosta* (a raczej starościc) *Trabski,* podpisał 1648 r. elekcyę króla Jana-Kazimierza [10]). W 1650 r. będąc dworzaninem J. K. M. *i już żonaty z Teresą Sapieżanką,* za konsensem matki swej zostaje starostą Trabskim [11]). *Jan-Antoni Drucki-Sokoliński dworzanin królewski,* przy prawie dożywotniem *swej małżonki Teresy Sapieżanki,* otrzymuje w tymże roku communicatio juris na starostwo Żyżmorskie [12]). Mianowany około 1655 r. kasztelanem Mścisławskim [13]). W 1661 r. 18 Lipca *Antoni-Jan Drucki-Sokoliński kasztelan Mścisławski, starosta Trabski i Żyżmorski i małżonka jego Teresa Sapieżanka,* mają sprawę z Białozorową o dług [14]). Oboje zmarli na początku 1662 r.; starostwo Trabskie, po śmierci *wprzód Jana Sokolińskiego kasztelana Mścisławskiego a potem małżonki jego Teresy Sapieżanki,* konferowane 22 Kwietnia 1662 r. Krzysztofowi Sapieże krajczemu W. Ks. Litewskiego [15]). Małżonka Jana-Antoniego Teresa, była córką Mikołaja Sapiehy wojewody Witebskiego i Anny Wojnianki a wdową od 1649 r. po Felicyanie Tyszkiewiczu staroście Żyżmorskim [16]). Do Jana-Antoniego należał majątek Tułow w Witebskiem, o który następnie wiodą spór sukcessorowie jego [17]).

Kniaź Krzysztof Michałowicz Drucki-Sokoliński, najstarszy syn Michała wojewody Połockiego, sekretarz królewski, wskutek cessyi ojca swego zostaje w 1607 r. starostą Ozierzyskim [18]). *Krzysztof Sokolinski starosta Jezierzyski* posłował z Połockiego na sejm 1609 r., zkąd wyznaczony do korektury statutu [19]). Konstytucya 1616 r. postanawia, aby w pomoc *Krzysztofowi Sokolińskiemu staroście,* który zamek krańcowy Jezierzyski wałem opasuje, poddani z wsi do tego zamku należących te wały sypali, żadnym pretekstem nie wymawiając się [20]). *Krzysztof Drucki-Sokoliński starosta Jezierzyski, sekretarz królewski,* otrzymuje 1619 r. rozciągnięcie praw swych dożywotnich na dobra w starostwie Jezierzyskiem, na *małżonkę swą Marynę Wojniankę podkanclerzankę w. ks. Litewskiego* [21]). W 1621 r. *Krzysztof Sokoliński starosta Jezierzyski* z sejmu wyznaczony został komisarzem do ustanowienia cen na produkta [22]). Zaraz po sejmie król pisze do *Krzysztofa z Drucka Sokolińskiego sekretarza królewskiego, starosty Jezierzyskiego,* aby dla większego bezpieczeństwa i opatrzności mieszkał w zamku Jezierzyskim, za co wszelkie jego sprawy tymczasem limitują się [23]). Mianowany 30 Stycznia 1623 r.

---

[1]) Akt. Wil. XV 17. [2]) S. 115 k. 451 od. [3]) S. 149 k. 174. [4]) S. 154 k. 39. [5]) Z. 100 d. 72 r. 1625. [6]) Z. 93 k. 60. [7]) Z. 173 k. 125. [8]) 1634 (S. 96 k. 182), 1639 (S. 105 k. 201 i 502), 1643 (S. 108 k. 103). [9]) 1650 Grudnia 16 (Z. 125 k. 132). [10]) Vol. leg. IV 210. [11]) Z. 125 k. 132, patrz wyżej. [12]) 1650 Grudnia 17 (Z. 125 k. 134). [13]) Senatorowie 117. [14]) S. 134 k. 161. [15]) Z. 132 k. 57 d. 35, S. 141 k. 485 od. d. 543. [16]) Sapiehowie II 122. [17]) S. 149 k. 174 i S. 154 k. 39, patrz wyżej str. 478. [18]) Z. 89 k. 15. [19]) Vol. leg. II 1684. [20]) Tamże III 309. [21]) 1619 Października 7 (Z. 93 k. 287). [22]) Vol. leg. III 426. [23]) 1621 Września 14 (S. 83 d. 429).

kasztelanem Mścisławskim [1]) a 27 Maja 1625 r. Połockim [2]); w 1630 r. *Krzysztof Drucki-Sokoliński kasztelan Połocki, starosta Jezierzyski i małżonka jego Maryna Wojnianka*, otrzymują dożywocie wsi Starynowicze, Poleszany, Toropczany, Dołhopole, Koziany, Czotowicze, Swiniuhoł, Kopnę i Ilię z poddanymi [3]). W tymże roku nabył Ostrowno od Mikołaja i Eleonory z Druckich-Sokolińskich Odrowążów [4]), a 1634 r. otrzymuje przywilej na dobra Miszniewicze, Horodec mały, Szczepanowicze, Stajki, Ostrowno i Orle w starostwie Jezierzyskiem [5]). Z powyższych majątków ceduje 1635 r. wsie Ostrowno i Stajki, do starostwa Jezierzyskiego należące, Janowi Dzitrzykowi [6]), a 1636 r. dobra Miszniewicze, Szczepanowicze i Horodek w temże starostwie, Pawłowi Wasilewskiemu i małżonce jego kniaźnie Ewie Dolskiej [7]). W Lutym 1639 r. podpisał akt inwestytury księcia Kurlandzkiego [8]) i jeszcze w Marcu 1639 r. *Krzysztof Drucki-Sokoliński kasztelan Połocki, starosta Jezierzyski* ceduje starostwo Jezierzyskie *córce swej Krystynie i mężowi jej Krzysztofowi Stetkiewiczowi podkomorzemu Bracławskiemu* [9]). Umarł w końcu 1639 r.; już w Lutym 1640 r. pozostała wdowa po *Krzysztofie Druckim-Sokolinskim kasztelanie Połockim Maryanna Wojnianka podkanclerzanka w. ks. Litewskiego*, wydając *córkę Maryannę Florencyę za Pawła Dolskiego*, dała jej w posagu majątek Nesino w Połockiem w summie 16,000 złp. oraz 14,000 złp. posagu, z czego młodzi małżonkowie kwitują, zrzekając się prawa do spadku w dobrach ojczystych i macierzystych [10]).

Krzysztof Drucki-Sokoliński miał dwie żony: pierwszą była N. Komajewska podkomorzanka Wiłkomierska [11]) a drugą wyżej wymieniona Maryna Wojnianka podkanclerzanka w. ks. Litewskiego. *Maryna Wojnianka wdowa po Krysztofie Sokolińskim kasztelanie Połockim* otrzymuje konsensa: w Maju 1640 r. na cessyę wsi Toropczany w starostwie Jezierzyskiem *synowi Kazimierzowi Sokolińskiemu* [12]), w 1641 r. na cessyę wsi Równo w temże starostwie na osobę *syna Gabryela Sokolińskiego* [13]), oraz 1644 r. na cessyę tegoż Równa *synowi Kazimierzowi Sokolińskiemu* [14]). Z obu żon pozostawił Krzysztof Sokoliński synów Kazimierza i Gabryela wymienionych wyżej, Krzysztofa, oraz córki Krystynę, Maryannę i Konstancyę [15]).

Krystyna, kasztelanka Połocka, żona Krzysztofa Stetkiewicza podkomorzego Bracławskiego, wspólnie z mężem za cessyą ojca, otrzymuje 1639 r. starostwo Jezierzyskie [16]). Krzysztof Stetkiewicz podkomorzy Bracławski, starosta Jezierzyski i małżonka jego *Krystyna Drucka-Sokolińska* występują 1645 r. jako właściciele Priłuk [17]). Niezawodnie już wdową *Krystyna Drucka-Sokolińska* Krzysztofowa Stetkiewiczowa podkomorzyna Bracławska ma w 1652 r. sprawę z Pacami o dług należny nieboszczykowi mężowi jej [18]), a w następnym roku pozwana przez Miński Petropawłowski monaster o dług 3602 kop groszy [19]).

Maryanna Florencya, kasztelanka Połocka, po śmierci ojca wydana przez matkę za Pawła-Władysława Dolskiego sekretarza królewskiego, otrzymała majątek Nesino i wyprawę, z czego oboje małżonkowie kwitują matkę i zrzekają się prawa do dalszego spadku w Lutym 1640 r. [20]). Już jako wdowa *Maryna z Sokolińskich* Pawłowa Władysławowa Dolska wojska Wołkowyska występuje 1645 i 1646 r. w sprawie z Sapiehą [21]).

Konstancya Drucka-Sokolińska, kasztelanka Połocka została zakonnicą i była następnie przełożoną klasztoru Bernardynek w Wilnie. W 1672 r. *Konstancya Drucka-Sokolińska kasztelanka Połocka* przełożona klasztoru Bernardynek przy kościele Św. Michała w Wilnie, wspólnie z Teresą Sapieżanką córką Pawła wojewody Wileńskiego, wstępującą do tego klasztoru, kwituje z wniesionego przez nią posagu [22]). Jako przełożona tegoż klasztoru występuje jeszcze 1671—1676 r. [23]).

---

1) S. 87 k. 145. 2) Z. 100 d. 127 r. 1625. 3) 1630 Maja 10 (Z. 99 k. 376). 4) Słown. Geogr. VII 726, patrz wyżej. 5) 1634 Lipca 26 (Z. 111 k. 107). 6) 1634 Lipca 26 (Z. 107 k. 62 odw.). 7) Wilno 1636 Kwietnia 12 (Z. 107 k. 106 i 107). 8) Dogiel V 409. 9) Wilno 1639 Marca 10 (Z. 112 d. 15 r. 1639). 10) 1640 Lutego 10 wniesiono do metryki 28 Lipca 1661 (Z. 133 d. 101). 11) Kojałowicz art. Komajewski. 12) Warszawa 1640 Maja 21 (Z. 113 k. 509—510). 13) Warszawa 1641 Września 28 (Z. 118 d. 50 r. 1641) 14) Warszawa 1644 Grudnia 16 (Z. 114 k. 700 i 774). 15) Patrz niżej. 16) Z. 112 d 15 r. 1639, patrz wyżej. 17) Akt. Wil. XV 33. 18) S. 127 k. 257 r. 1652. 19) Akt. Wil. XV 56. 20) Z. 133 d. 101, patrz wyżej. 21) Z. 119 d. 540—541, S. 118 k. 11 odw. 22) Akt. Tryb. Głów. 1672 d. 158. 23) Tamże 1676 d. 403 i Kraszewski, Wilno IV 204.

Gabryel Sokoliński kasztelanic Połocki wskutek cessyi matki swej otrzymuje 1641 r. wieś Równe w starostwie Jezierzyskiem [1]. Prawdopodobnie umarł w 1644 r., a matka Równe w tymże roku ustępuje drugiemu synowi Kazimierzowi [2].

Kazimierz-Leon Sokoliński kasztelanic Połocki, wskutek cessyi matki otrzymuje 1640 r. wieś Toropczany w starostwie Jezierzyskiem [3], a 1644 r. Równe [4], oprócz tego był dzierżawcą Koziańskim. W 1652 r. *Kazimierz-Leon Drucki-Sokoliński dzierżawca Koziański,* otrzymuje przywileje: na robienie towarów leśnych w dzierżawie Koziańskiej w województwie Witebskiem [5], na ustąpienie Poleszan większych Kozakiewiczowi [6] i na ustąpienie dzierżawy Koziany komu zechce [7]. Umarł na początku 1657 r. *Po śmierci Kazimierza Sokolińskiego* dzierżawy Koziany, Żukowicze i Toropczany konferowane 1657 r. Michałowi Obuchowiczowi wojewodzicowi Smoleńskiemu [8], wsie Równe i Zelce w Połockiem Kozarzewskim tegoż dnia [9], a trochę później, ale w tymże roku, Koziany (sic) Połubińskiemu pisarzowi polnemu Litewskiemu [10], zaś Żukowicze i Sieno—Bielkiewiczowi 1659 r. [11]. Wdowa po nim Helena Kierdejówna, ponowiła związki małżeńskie z Bronisławem Przysieckim wojskim Wołkowyskim, pułkownikiem J. K. M., który w 1659 r. wyrabia sobie, przy prawie dożywotniem *żony swej Heleny Kierdejówny byłej Kazimierzowej Sokolińskiej*, wspólność tego prawa dożywotniego na Toropczany z sieliszczami Dołhopole i Koziany w starostwie Jezierzyskiem [12].

Po Kazimierzu-Leonie pozostało troje dzieci, których opiekunami byli: Marcyan Ogiński wojewoda Trocki, Teofil Rajecki marszałek Lidzki, Justynian Szczyt i Bohdan Drucki-Sokoliński; ci w 1672 r. jako *opiekunowie potomstwa nieboszczyka Kazimierza Druckiego Sokolińskiego—Antoniego, Bogusława i Krystyny panny, Druckich-Sokolińskich,* uzyskują banicyę na Wincentego-Stanisława Druckiego - Sokolińskiego, za gwałtowne zajęcie Tułowa w województwie Witebskiem, na co ten ostatni otrzymuje sublewacyę [13].

O **Bogusławie** więcej nie słychać, niezawodnie umarł dzieckiem.

Antoni Drucki-Sokoliński małoletni jeszcze 1672 r. [14], podpisał z województwem Witebskim 1674 r. elekcyę Jana III [15]. W Czeszczewlanach 26 Maja 1676 r. *Antoni Drucki-Sokoliński* spisywał testament, którym chce być pochowanym w kościele Rzymsko-katolickim, majątki Kamień wielki i mały, Babicze, Ostrowno w Połockiem, Skotowicze w Witebskiem i Mosiewicze w Wołkowyskiem, zapisuje *siostrze swej Krystynie Druckiej-Sokolińskiej Pierzchowskiej; bratu swemu stryjecznemu Floryanowi Druckiemu-Sokolińskiemu* folwark Dubno od włości Mosiewickiej, innemu *bratu Krzysztofowi Druckiemu-Sokolińskiemu* parę kobierców a *Jarosławowi Druckiemu-Sokolińskiemu* konia srokatego. Umarł zaraz po napisaniu tego testamentu, który już po śmierci testatora oblatowano 2 Czerwca 1676 r. [16].

Krystyna Drucka-Sokolińska, jeszcze niezamężna w 1672 r. [17], następnie miała trzech mężów. W 1676 r. jako żona N. Pierzchowskiego, bierze sukcessyę po bracie Antonim [18]. W 1689 r. już jako żona Stefana Rajeckiego starosty Jakuńskiego *Krystyna Drucka-Sokolińska* Stefanowa Rajecka starościna Jakuńska, wskutek sprawy z *Floryanem Druckim-Sokolińskim podczaszym Orszańskim i małżonką jego Maryanną Gibulanką*, o niedopuszczenie odprawy w majątku swoim Kamień w województwie Połockiem przysądzonej Sokolińskim summy 35,130 zł., skazana na banicyę [19]. Nareszcie w 1696 r. jako żona Michała Narbuta sędziego ziemskiego Lidzkiego, *Krystyna Drucka-Sokolińska* poprzednio Stefanowa Rajecka starościna Jakuńska, wspólnie z mężem i Stefanem Przysieckim skarbnikiem Rzeczyckim, procesuje się z tymże *Floryanem Druckim-Sokolińskim, podczaszym Orszańskim i jego małżonką Maryanną Potencyanną Gibulanką*, o majątek

---

[1]) Z. 118 d. 50 r. 1641, patrz wyżej. [2]) Z. 114 k. 700 i 774, patrz wyżej. [3]) Z. 113 k. 509, patrz wyżej. [4]) Z. 114 k. 700 i 774, patrz wyżej. [5]) 1652 Lutego 22 (Z. 127 k. 227 odw.). [6]) 1652 Lutego 23 (Tamże k. 245). [7]) 1652 Marca 12 (Tamże k. 306). [8]) Warszawa 1657 Października 15 (Z. 131 k. 49). [9]) Tamże k. 123. [10]) 1652 Czerwca 7 (Tamże k. 278). [11]) 1659 Maja 14 (Tamże k. 782). [12]) Nieporęty 1659 Czerwca 25 (Tamże k. 952). [13]) 1672 Marca 10 (S. 149 k. 174). [14]) Patrz wyżej. [15]) Vol. leg. V 309. [16]) Z akt ks. grodzkich Grodzieńskich przeniesiono do Akt Tryb. Głów. Lit., dr. Akt. Wil. XII 609—611. [17]) Patrz wyżej. [18]) Tamże. [19]) Warszawa 1689 Lutego 4 (S. 155 k. 557 d. 217 i 218).

Babcze, który Sokolińscy zajęli na mocy dekretu trybunalskiego za dług 35,130 zł. a Narbutowie im gwałtownie odjęli. Obecny sąd potwierdza dekret trybunalski i naznacza nową egzekucyę [1]).

Krzysztof-Janusz Drucki-Sokoliński *kasztelanic Połocki i małżonka jego Helena Stetkiewiczówna,* skazani na banicyę 1644 r. za niedopuszczenie odprawy w majątku swoim Ostrownie w województwie Połockiem przysądzonej Koryznie summy 1020 kop groszy [2]), na tą banicyę uzyskują w następnym roku sublewacyę [3]). W tymże roku na *Krzysztofa Sokolińskiego i małżonkę jego Hannę Stetkiewiczównę* wymierzono ponowną banicyę za niedopuszczenie w temże Ostrownie odprawy przysądzonej Makowieckiemu summy [4]). Na te czy inne banicye *Hanna Stetkiewiczówna Krzysztofowa Sokolińska* (może już wdowa) otrzymuje relaksacye 1649 r. [5]). Synami ich byli Krzysztof i Floryan, nazwani słusznie braćmi Antoniego Druckiego-Sokolińskiego [6]), a niezawodnie córką Elżbieta.

Elżbieta Drucka-Sokolińska poślubioną została w 1665 r. Teofilowi Dunin Rajeckiemu marszałkowi Lidzkiemu [7]). Już w następnym roku, prawo dożywotnie Teofila Dunina Rajeckiego do wsi Kirmele w powiecie Wiłkomierskim, Borkłany, Kolengi i Namsze w powiecie Upitskim, król rozciąga na małżonkę jego *Elżbietę Drucką-Sokolińską* [8]). Teofil Dunin Rajecki, jako jeden z opiekunów potomstwa Kazimierza Sokolińskiego, procesował się 1672 r. z Wincentym Druckim-Sokolińskim o Tułow [9]) i za niedopuszczenie odprawy w tymże Tułowie, wspólnie z małżonką *Halszką Drucką-Sokolińską* skazany 1677 r. na banicyę, od której otrzymuje relaksacyę [10]). Dnia 9 Lipca 1679 r. Teofil Dunin na Czadosach Rajecki marszałek Lidzki i starosta Borkłański spisywał testament w którym wspomina, że z *małżonką Elżbietą Drucką-Sokolińską,* która od niego ma prawo zastawne na Wysokim dworze Ponedale i Czadosach, przeżył 14 lat, przyczem nazywa Władysława Tyszkiewicza krajczego Litewskiego „rodzonym" swej małżonki; do tego testamentu dodawszy 6 Stycznia 1680 r. kodycyl wkrótce potem umarł, poczem testament już po jego śmierci, w imieniu wdowy i syna, przedstawiono 1 Czerwca 1680 r. do oblaty [11]). Z późniejszej wzmianki okazuje się, że Teofil Dunin na Czadosach Rajecki, marszałek Lidzki starosta Borkłański i jego żona *Halszka Drucka-Sokolińska,* sprzedali dom w Wilnie Janowi-Andrzejowi Platerowi staroście Inflantskiemu i Dynaburgskiemu, który takowy odprzedaje 1683 r. kollegium jezuickiemu [12]).

Krzysztof Drucki-Sokoliński podpisał 1674 r. z Jarosławem i Floryanem Druckimi-Sokolińskimi elekcyę króla Jana III [13]); wspomniany 1676 r. w testamencie brata swego Antoniego Druckiego-Sokolińskiego, który mu zapisuje parę kobierców [14]), a w 1677 r. występuje obok innych w sprawie o Tułów [15]).

Floryan Drucki-Sokoliński podpisał 1674 r. elekcyę króla Jana III [16]), a 1676 r. po *bracie swym stryjecznym (sic)* Antonim odziedziczył folwark Dubno [17]). Ożenił się z Maryanną Potencyanną Gibulanką Wildówną; w 1683 r. Michał Drucki-Sokoliński pisarz w. ks. Lit. a także *Floryan Drucki-Sokoliński i małżonka jego Maryanna Gibulanka* pozywają niejakiego Kuźmińskiego o niesłuszne przyaresztowanie zboża ich w Królewcu [18]). W tymże roku *Floryan Drucki-Sokoliński z małżonką Maryanną Wildówną,* jako podstarości klucza Kotrzańskiego w ekonomii Grodzieńskiej, pozwany przez instygatora o przebranie czynszów, przed zesłanym komisarzem usprawiedliwił się i oczyścił z tego zarzutu [19]). Wkrótce potem mianowany na podczaszostwo Orszańskie; w 1689 r. *Floryan Drucki-Sokoliński podczaszy Orszański i małżonka jego Maryanna Gibulanka* prawują się z Krystyną Drucką-Sokolińską Rajecką [20]), a w 1696 roku *kniaź Floryan Drucki-Sokoliński i małżonka jego Maryanna Potencyanna Gibulanka* z tąż Krystyną, już Narbutową [21]). *Floryan Drucki-Sokoliński podczaszy Orszański* występując sam otrzymuje 1690 r. list zaręczny przeciwko Stabrowskim [22]), a w 1695 roku z *żoną Maryanną Gibulanką* ma sprawę z Wawrzyńcową Konczewską Katarzyną

---

1) 1696 Stycznia 26 (Z. 120 d. 30). 2) 1644 Października 13 (S. 108 k. 251). 3) Warszawa 1645 Marca 13 (Tamże k. 322). 4) 1645 Października 16 (S. 114 k. 138 d. 165). 5) S. 124 d. 213 i 214 rej. 1. 6) Testament Antoniego, patrz wyżej. 7) Patrz niżej. 8) 1666 Kwietnia 23 (Z. 132 k. 623 d. 445). 9) S. 149 k. 174, patrz wyżej. 10) S. 154 k. 39, patrz wyżej. 11) Akt. Wil. XII 577—584. 12) Akt. Wil. XX 464. 13) Vol. leg. V 304. 14) Patrz wyżej. 15) S. 154 k. 39. 16) Vol. leg. V 304, patrz wyżej. 17) Testament Antoniego, patrz wyżej. 18) S. 162 k. 789. 19) Tamże k. 621 d. 686. 20) S. 155 k. 557 d. 217 i 218. 21) Z. 120 d. 30. 22) Z. 146 k. 168.

Gibulanką o wieś Gibulicze [1]). *Floryan Drucki-Sokoliński* podpisał 1697 r. elekcyę Augusta II [2]) i zaraz potem umarł 1698—1699 r.; już w Lipcu 1700 r. sprawę z Konczewskim prowadzą tylko *synowie Floryana Druckiego-Sokolińskiego podczaszego Orszańskiego i Potencyanny Gibulanki — Kazimierz, ksiądz Leon bazylianin, Józef i Cypryan Druccy Sokolińscy* [3]).

Z synów Floryana o **Józefie** i **Cypryanie**, nie wiemy nic więcej.

Leon w zakonie Laurenty (Wawrzyniec), ksiądz bazylianin, występuje obok braci 1700 r. [4]). Wielebny *Leon Drucki-Sokoliński* mianowany 29 Sierpnia 1713 r. archimandrytą Grodzieńskim [5]), a z archimandryty Grodzieńskiego 10 Listopada 1716 r. episkopem Pińskim i Turowskim [6]), ostatniej godności nie przyjął. Natomiast tenże *Wawrzyniec Drucki-Sokoliński* archimandryta Grodzieński mianowany 8 Października 1718 r. archiepiskopem Smoleńskim, konsekrowany 15 Maja 1719 r., znajdował się na synodzie prowincyonalnym Zamojskim [7]). Umarł 15 Maja 1726 r. [8]). W tymże roku archiepiskopem Smoleńskim, *po zejściu Sokolińskiego*, mianowany Jan-Chryzostom Frąckiewicz Radzimiński [9]).

Kazimierz Drucki-Sokoliński syn Floryana, wspomniany 1700 r. [10]), podobno pozostawił córki Teklę i Annę [11]). Córkami temi były nazwane *synowicami Leona Druckiego-Sokolińskiego archiepiskopa Smoleńskiego:*

Tekla Drucka-Sokolińska, żona Piotra Korsaka-Udzielskiego podstarościego Starodubowskiego, matka Stefana Udzielskiego Korsaka podstarościca powiatu Starodubowskiego, rotmistrza i sędziego kapturowego województwa Połockiego, zmarłego 19 Października 1764 r. i Anny z Korsaków Antoniowej Hrebnickiej starościny Miciuńskiej i

Tarsylla (Anna?) Drucka-Sokolińska, żona Bielińskiego podczaszego Malborgskiego, która żyła jeszcze 1764 r. w chwili pogrzebu swego siostrzeńca, jako ostatnia z Sokolińskich na Litwie i Rusi, przyczem autor panegiryku zastrzega, że istnieje wielu członków tego domu w województwie Smoleńskiem pod rządami Rossyi. Pozostawiła synów Józefa i Kazimierza Bielińskich oraz córki Ludwikę z Bielińskich 1-o Hurkowę podczaszynę Witebską, 2-o Niemczewską komornikowę Żmudzką i Teresę z Bielińskich Załęską rotmistrzowę województwa Połockiego [12]).

---

[1]) Z. 145 k. 409. [2]) Vol. leg. V 922. [3]) Z. 148 k. 441. [4]) Patrz wyżej. [5]) Z. 157 d. 119 k. 59—62. [6]) Z. 157 d. 186 k. 85/92. [7]) Z. 157 d. 222 k. 99—107. [8]) Stebelskiego ostatnie prace (Pis. dziej. Pols. IV 307 z datą 1727 r.). [9]) Z. 162 k. 256. [10]) Z. 148 k. 441, patrz wyżej. [11]) Rodosł. VII 250. [12]) Wszystkie szczegóły z panegiryku Żal przykładny, super immaturis fatis Stefana Udzielskiego-Korsaka Kazanie pogrzebowe przez W. X. W. Stepurewicza i Mowa pogrzebowa przez Kazimierza Bielińskiego, Wilno 1765 r.

- **Wasil** 1508—1511
  - **Michał** 1541—1558, Ż. Rahozianka
    - **Semen** 1541—1588
    - **Michał** † 1621, wda Połocki, Ż. 1 Korsakówna 2 Pianowska
      - **Krzysztof** † 1639, kaszt. Połocki, Ż. Wojnianka
        - **Kazimierz-Leon** 1640—1657, Ż. Kierdejówna
          - **Antoni** † 1676
          - **Bogusław** 1672
          - **Krystyna** M. Pierzchowski 2 Rajecki 3 Narbut
        - **Gabryel** 1641
        - **Krzysztof-Janusz** 1645—1646, Ż. Stetkiewicz
          - **Krzysztof** 1674—1677
          - **Elżbieta** M. Rajecki
          - **Floryan** podcz. Orszański 1674—1697, Ż. Gibulanka
            - **Kazimierz** 1700
              - **Tekla** M. Piotr Korsak
              - **Tarsylla** M. Bieliński
            - **Leon-Laurenty** † 1726, arcybiskup Smoleński
            - **Józef** 1700
            - **Cypryan** 1700
        - **Krystyna** M. Stetkiewicz
        - **Maryanna** M. Dolski
        - **Konstancya** zakonnica
      - **Michał**
      - **Krystyna** M. Kiszka
      - **Aleksander** 1622—1642, Ż. Łukomska
      - **Stefan**
      - **Filon** star. Trabski 1625, Ż. Niemierzanka
        - **Jan-Antoni** † 1662, kaszt. Mścisławski, Ż. Sapieżanka
      - **Bohdan** 1643—1677, Ż. Ozrzyńska
    - **Wasil** 1588—1594
    - **Maryna** M. 1 Żaba 2 Zenowicz
  - **Iwan** 1541 † do 1552, Ż. kn. Łukomska
    - **Maryna** M. Kostia
    - **Bohdana** M. Hołownia

W niewiadomym stosunku do reszty rodziny pozostają:

N. N. Drucka-Sokolińska żona Samuela Dederko żyjącego 1570—1640 (?) [1].

Aleksandra Drucka-Sokolińska za Łętkowskim podkomorzym Orszańskim, która otrzymuje 1626 r. konsens na ustąpienie dóbr w województwie Mścisławskiem—Pozaryskiemu [2]. Hrihory Łętkowski podkomorzy Orszański od 1588 [3], umarł 1634 roku [4].

Maryanna Drucka-Sokolińska, żona Enocha Kolendy podwojewodziego Trockiego; obojgu ustępuje Horodyski 1653 r. wieś Szyłoszady w Trockiem [5].

Maryna Drucka-Sokolińska, żona Jana Lisowskiego podwojewodziego Połockiego; oboje w sprawie z księdzem Ryczyckim plebanem Zadorowskim, o summy na majątkach swych Merliszki i Skirmontowszczyzna, skazani 1646 r. na banicyę [6], uzyskują 1647 relaksacyę od tej banicyi [7].

Helena Drucka-Sokolińska, żona Marcina Karlińskiego chorążego Smoleńskiego, zmarłego 1650 r. Mieli same córki, z nich najstarsza Katarzyna-Barbara za Samuelem-Kazimierzem Ciechanowieckim starościcem Mścisławskim [8].

Krystyna Szemetowa kniahinia Drucka-Sokolińska, już nieboszczka w 1651 r., sprzedała była części swe w Dziewałtowie i Miłoszunach—Malcherowi Szemetowi podkomorzemu Wileńskiemu i małżonce jego Barbarze z Ogińskich, o czem ta ostatnia w testamencie pisanym 1651 r. wspomina [9].

N. N. Drucka-Sokolińska żona Teofila Chrapowickiego około 1650 r. [10].

N. N. Drucka-Sokolińska żona Łukasza Jelskiego marszałka Pińskiego (1641—1666) [11].

Marcybella Drucka-Sokolińska, żona Włodzimierza Dadziboga-Kamieńskiego chorążego Mścisławskiego, który uzyskuje 1658 r. dla niej communicatio swego prawa dożywotniego na Żakowo i Łyży [12]. Widocznie już wdowa Włodzimierzowa Dadzibogowa Kamieńska *Marcybella Drucka-Sokolińska* otrzymuje 1677 konsens na ustąpienie dożywocia wsi Żakowo, Łyża, Lorjanów, Drozdzenice, Rewraki, Bieszenki i Dyczyce, dla Michała Dowmont-Siesickiego starosty Wiłkomierskiego i małżonki jego Katarzyny Kamieńskiej [13].

Zofia Drucka-Sokolińska, żona Aleksandra Lenkiewicza podsędka Mozyrskiego; oboje 1668 r. mają wspólnie z Mieszczerynem sprawę z Oskierką [14].

Raina Drucka-Sokolińska, była żoną Michała Korsaka sędziego grodzkiego Połockiego; oboje nie żyli w 1680 r., w którym potomkowie ich prawują się o majątki spadkowe po nich [15], Michał Korsak sędzia grodzki Połocki występuje 1643 r. [16]).

Barbara Drucka-Sokolińska, żona Stanisława-Michała Odyńca cześnika Orszańskiego; oboje w 1698 r. ustępują Ledóchowskim majątek Talica z siołami Czułany, Szpeciuny, Szylejkance i t. d. w Wiłkomierskiem [17].

Regina Drucka-Sokolińska żona Samuela Dederko około 1700 r. [18].

U Niesieckiego Barbara Rokoszówna za Sokolińskim [19], który niezawodnie należał do innej rodziny.

Nie wiadomo do jakiej linii należały żyjące w końcu przeszłego wieku **kniażny Sokolińskie: N. N.** za Michałem Hołyńskim stolnikiem Połockim [20] i **Fiona** za Wincentym Hlebickim-Józefowiczem [21], oraz w bieżącym stuleciu: **Anna z książąt Druckich-Sokolińskich** Prószyńska, wdowa po właścicielu dóbr Zasław w gubernii Mińskiej, zmarła 6 Września 1890 r. mając lat wieku 78 [22].

Sokolinski—Konopla

patrz wyżej art. Konopla-Sokoliński.

---

[1]) Żychl. IV 25. [2]) S. 241 k. 95. [3]) Z. 73 k. 409. [4]) Z. 111 k 150. [5]) Z. 111 k. 248. [6]) Arch. Sbor. I 368. [7]) S. 114 k. 351 d. 46. [8]) X. Jas. Ign. Abłamowicz Soc. J. „Chorągwie cztyry za jedne“ na pogrzebie Marcina Karlińskiego chorążego Smoleńskiego w kościele farnym Smoleńskim 22 Marca 1650 r. miane. Wilno, dr. S. J. [9]) Wil. Akt. XII 549. [10]) Żychl. III 35. [11]) Kosiński III 118. [12]) Z. 131 k. 589. [13]) 1677 Maja 9 (Z 138 k. 288). [14]) S. 141 k. 572. [15]) Wil. Akt. IX 43—51. [16]) Tamże XV 5. [17]) Z. 150 k. 10. [18]) Żychl. IV 31. [19]) Niesiecki VIII 132, 445. [20]) Żychl. XIV 194. [21]) Z papierów rodzinnych Hlebickich-Józefowiczów. [22]) Kurjer Codzienny z d. 9 Września 1890 Nr. 249.

Sokolski

od miejscowości Sokola, dziś Sokul w powiecie Łuckim.

Majątek ten w połowie XV-go wieku, przypadł w udziale **kniaziowi Michałowi**, synowi kniazia Michała (Aleksandrowicza) Czetwertyńskiego [1]), który tytułował się kniaziem Sokolskim. Kniaź ten znany tylko z późniejszych dokumentów; ze sprawy, którą w 1528 r. prowadzili dzieci kniazia Fedora Wyszkowskiego, oraz *kniaziowie Wasil, Sołtan i Jurij Sokolscy*, z Onoszkowiczami o spadek po kniaziu Jurju Czetwertyńskim, który następnie przeszedł na Chrebtowiczów, w Czetwertni, Lutohoszczy i t. d. wynika, że *kniaź Fedor Wyszkowski, ojciec kniaziów Czetwertyńskich, a nadto ojciec kniaziów Sokolskich, występujących obecnie*, i *kniaź Jurij Czetwertyński, byli braćmi* [2]). Z innej sprawy, którą na początku XV-go wieku prowadzili Pietraszko Muszatycz i wnuk jego Jacko z *kniaziami Wasilem, Sołtanem i Jurjem Michałowiczami Sokolskimi*, o wstęp do puszczy Szkleńskiej z majątku Michlina, dowiadujemy się, że o to samo procesowali się już Jan Muszatycz z *ojcem ich kniaziem Michałem Sokolskim* [3]).

Z przytoczonych szczegółów okazuje się, że kniaź Michał Sokolski pozostawił trzech synów: Wasila, Sołtana i Jurja; z nich Wasil i Sołtan są twórcami oddzielnych gałęzi.

Najmłodszy **kniaź Jurij Michałowicz**, występuje najprzód obok braci [4]); w popisie ziemskim 1528 r. *kniaź Jurij Sokolski* zapisany na 2 konie [5]). Następnie wspomniany 1533 r. obok brata Sołtana [6]), umarł bezdzietny, prawdopodobnie w 1538 r., zapisawszy trzecią część (t. j. swoją część) dóbr spadkowych, tak ojczystych jak macierzystych i spadku po Chrebtowiczach, z powodu, że kniaziowie Maksym i Ostafi Sokolscy, synowie brata jego Wasila, źle się z nim obchodzili,—kniaziowi Wasilowi Fedorowiczowi i synom jego kniaziom Danielowi i Matwiejowi Czetwertyńskim, którym król 25 Lutego 1539 r. ten zapis *kniazia Jurja Michałowicza Sokolskiego* potwierdza [7]).

Gałęź Wasila.

Kniaź Wasil Michałowicz Sokolski będzie to *kniaź Wasil Sokolski*, który w 1509 r. otrzymuje od króla 6 kop jurgeltu [8]). Kniaź ten miał za żonę wnuczkę Paszka Dochnowicza, prawdopodobnie córkę Wasila Chrebtowicza, wskutek czego spadkiem po Paszku Dochnowiczu w Derni, Oderadach, Moszczenicy i Uchowiecku dzielił się w 1519 r. ze szwagrami swymi kniaziami Piotrem Michałowiczem Ostrożeckim, Jakóbem Montowtowiczem starostą Krzemienieckim i kn. Andrzejem Michałowiczem Sanguszkowiczem-Koszerskim [9]). *Kniaź Wasil Michałowicz Sokolski*, jako dworzanin królewski, wspomniany w różnych sprawach Wołyńskich z lat 1522—1527 [10]). Jeszcze w 1528 r. występuje w sprawie z Onoszkowiczami [11]), ale niezawodnie umarł w tym samym roku; w sporządzonym tego roku popisie ziemskim, występuje tylko syn jego Andrzej [12]), a w 1533 r. obok stryjów występują tylko *synowie nieboszczyka kniazia Wasila Sokolskiego* [13]). Po kniaziu Wasilu pozostało czterech synów i córka **Marya** za Irykiem Łukawskim; w 1546 r. (?) *Marya Wasilewna Sokolska, wespół z mężem swym Irykiem Łukawskim namiestnikiem Januszpolskim*, część swą z dóbr macierzystych w Derni, Oderadach, Mielnikowszczyźnie, Moszczenicy, Uchowiecku i t. d., którą otrzymała w dziale z *braćmi kniaziami Andrzejem, Jurjem, Maksymem i Ostafiejem Sokolskimi*, sprzedaje kniaziowi Fedorowi Piotrowiczowi Hołowni-Ostrożeckiemu [14]).

Z synów kniazia Wasila, **kniaź Andrzej Sokolski** w popisie 1528 r. zapisany na 4 konie [15]), a następnie wzmiankowany obok rodzeństwa [16]), niezawodnie umarł wcześnie, przed bratem Jurjem.

Kniaź Jurij Sokolski, występuje najprzód obok rodzeństwa [18]), W 1557 (?) r. *kniaziowie Jurij, Maksym i Ostafi Sokolscy*, otrzymawszy od kniazia Ostrożeckiego 80 kop

---

1) Patrz wyżej str. 36. 2) Tamże. 3) S. 12 k. 158 d. 164. 4) Patrz wyżej. 5) P. 1 k. 193—223. 6) Patrz niżej. 7) Z. 20 k. 234 d. 178 i ten sam dok. Z. 23 d. 71. 8) Z. 8 k. 441 od. 9) Patrz wyżej str. 132 i 438. 10) 1522 (Ar. Sł. III 216, 218), 1524 (Z. 14 d. 149 i 249), 1527 (Ar. Sł. III 310, 317). 11) Patrz wyżej. 12) Patrz niżej. 13) Tamże. 14) 1546 (?) Stycznia 24 (Karczewski, Replika II 205). 15) P. 1 k. 193—223. 16) Patrz wyżej. 17) Tamże. 18) Tamże.

groszy dopłaty, potwierdzają wymieniony wyżej akt sprzedażny swej siostry [1]). Prawdopodobnie kniaziowie Andrzej i Jurij zmarli przed 1541 r., od którego występują tylko kniaziowie Maksym i Ostafi Sokolscy.

Kniaź Ostafi Wasilewicz Sokolski, świadek 1538 r. [2]); w 1541 r. tenże *kniaź Ostafi Wasiewicz Sokolski* ma sprawę z Ławrynem Bartoszewiczem o zabranie dziewki służebnej [3]) i w tymże roku, oraz 1545 występuje kilkakrotnie obok brata Maksyma [4]). Następnie został podsędkiem Łuckim. Według popisu wojskowego 1565 r. *kniaź Ostafi Sokolski podsędek Łucki,* ma stawić 2 konie w pancerzach z przyłbicami, sahadajkami i oszczepami [5]). *Kniaź Ostafi Wasilewicz Sokolski podsędek Łucki,* podpisany 1567 r. jako świadek na testamencie Michałowej Serbinej podkomorzynej Łuckiej [6]). Tenże *kniaź Ostafi Sokolski podsędek ziemski Łucki,* wymieniony 1569 r. między szlachtą Wołyńską, która nie wykonała na zamku Łuckim przysięgi na wcielenie Wołynia do korony [7]). Z tym tytułem występuje jeszcze 1571 i 1576 [8]). W latach 1570—1577 *kniaź Ostafiej Sokolski* władał wsiami Tryscienica, Pułhanow, Bożów, Domaszow, Miczki, Pribrodie i Ostrow w powiecie Łuckim [9]).

Kniaź Maksym Wasilewicz Sokolski, wspólnie z *bratem Ostafim,* pozwany 1541 r. przez stryja kniazia Sołtana [10]). Dobrami w powiecie Łuckim władali 1545 r. *kniaziowie Maksym i Ostafi Sokolscy* [11]), a 1552 r. *kniaź Matwiej* (mylnie zamiast Maksym) *Sokolski* [12]). *Kniaź Maksym Sokolski* z *Chołpniewa* podpisał 1569 r. akt przyłączenia Wołynia do korony [13]). *Kniaź Maksym Sokolski* występuje 1570 i 1577 jako właściciel tegoż Chołpniewa, oraz Rudy Wołodkowskiej, Bożewa i Ostrów [14]). Niezawodnie umarł około 1580 roku.

Syn jego **kniaź Wasil Maksymowicz Sokolski**, procesuje się w 1583 r. z *kniaziem Stefanem Markowiczem Sokolskim bratem swym;* akta tej sprawy obaj oblatowali osobiście w 1604 r. [15]). Tenże *kniaź Wasil Sokolski* władał 1583 Chołpniewem [16]).

Gałęź Sołtana.

Kniaź Sołtan Michałowicz Sokolski, będzie to *kniaź Sołtan Sokolski* otrzymujący od króla 1509 r. 15 kop gr. jurgeltu [17]). Tenże *kniaź Sołtan Michałowicz Sokolski* występuje 1522 r. jako świadek [18]). W 1528 r. wymieniony obok braci w sprawie z Onoszkowiczami [19]) i w popisie wojskowym, tegoż roku sporządzonym, *kniaź Sołtan Sokolski* zapisany na 3 konie [20]). Zostawszy wkrótce potem chorążym ziemi Wołyńskiej *kniaź Sołtan Michałowicz Sokolski chorąży Wołyńskiej ziemi* podpisany około 1529 r. jako świadek na testamencie kn. Jurja Dubrowickiego [21]), a nadto występuje 1533 r. w sprawie z Sanguszką; w tym roku król na skutek skargi starosty Włodzimierskiego kniazia Fedora Andrejewicza Sanguszkowicza pozywa *chorążego ziemi Wołyńskiej kniazia Sołtana, kniazia Jurja i synowców ich, dzieci nieboszczyka kniazia Wasiła, Sokolskich,* o przywłaszczenie wsi Bożowa [22]). Tegoż roku król pozywa *chorążego ziemi Wołyńskiej kn. Sołtana i brata jego Jurja Michałowiczów Sokolskich* o poczynienie temuż kn. Sanguszce szkód w majątku jego Zwiniaczu [23]). W 1539 r. król pisze do *chorążego ziemi Wołyńskiej kniazia Sołtana Michałowicza Sokolskiego,* oraz do kniaziów, panów i ziemian Wołyńskich, wzywając ich, aby z powodu zbliżającego się najścia Tatarów, byli gotowi do dania odporu [24]). W 1540 roku *kniaź Sołtan Michałowicz Sokolski wspólnie z synowcami, synami kniazia Wasila Sokolskiego,* pozywa kniazia Wasila Fedorowicza Czetwertyńskiego i synów jego kniaziów Daniela i Matwieja, o zabranie funduszu *brata jego rodzonego kniazia Jurja Michałowicza Sokolskiego* i spadku po Chrebtowiczach we dworze Lutohoszczy i uzyskuje wyrok na swoją korzyść [25]). Jednocześnie procesuje tychże Czetwertyńskich o czwartą część horodyszcza Czetwertyńskiego i połowę stawu na rzece Luticy [26]), a w następnym roku pozy-

---

[1]) 1557 (?) Grudnia 20 (Karczewski, Replika II 206). [2]) S. 22 k. 86—87. [3]) S. 10 d. 175. [4]) Patrz niżej. [5]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 218. [6]) S. 67 k. 157. [7]) Arch. Jugo Cz. II T. I 14. [8]) 1571 (Tamże Cz. I T. I 31), 1573 (Tamże Cz. VII T. I 237), 1576 (Tamże 116). [9]) Zr. dziej. XIX 10, 56. [10]) Patrz niżej. [11]) Zr. dziej. VI 21, 51, 52. [12]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 164. [13]) Tamże Cz. II T. I 5. [14]) Zr. dziej. XIX 31, 63. [15]) Woł. 14 k. 30—44. [16]) Zr. dziej. XIX 95. [17]) Z. 8 k. 441 od. [18]) Ar. Sł. III 216. [19]) Patrz wyżej. [20]) P. 1 k. 193—223. [21]) Z. 21 k. 138. [22]) Ar. Sł. III 419. [23]) Tamże 427, 434. [24]) Zr. dziej. VI 151—153. [25]) Kraków 1540 Luty 25 ind. 13 (Z. 24 k. 6 d. 3). [26]) S. 10 d. 206 i 209.

wa *bratanków swych kniaziów Maksyma i Ostafieja Sokolskich* o zwrot kosztów wyłożonych w sprawie z Czetwertyńskimi [1]. Jeszcze w 1543 r. król poleca *chorążemu ziemi Wołyńskiej kniaziowi Sołtanowi Michałowiczowi Sokolskiemu* i wszystkim ziemianom tamtejszym, aby byli gotowi stawić się zbrojno pod rozkazy kniazia Fedora Sanguszki przeciwko Tatarom [2]. Umarł 1544 r.; 6 Września tegoż roku, chorążym Wołyńskim *po śmierci kniazia Sołtana Sokolskiego*, mianowany Fedor Serbin [3]. Pozostawił dwóch synów i dwie córki:

Hanna Sołtanówna Sokolska w 1565 r. żona W a s i l a B o r z o b o h a t e g o K r a s i e ń s k i e g o, sekretarza królewskiego, syna Jony Krasieńskiego władyki Włodzimierskiego a potem Łuckiego; szczegółowy jej życiorys napisał Dr. Antoni J. [4]. *Pani Wasilewa Krasieńska sekretarzowa J. K. M., Hanna z Sokola (kniażna Sokolska)* występuje jeszcze 1582—1585 [5].

Olena Sołtanówna Sokolska, występuje w 1569 r. jako wdowa po k n i a z i u I w a n i e R o m a n o w i c z u L u b e c k i m [6].

Kniaź Wasil Sołtanowicz Sokolski *i brat jego Marko*, otrzymują w 1564 r. przywilej na założenie miasteczka w Sokoli [7]. Według sporządzonego 1565 r. popisu wojskowego, *kniaź Wasil Sołtanowicz Sokolski*, obowiązany stawić 2 konie i 12 koni [8]. *Kniaź Wasil Sołtanowicz Sokolski, jako małżonek Hanny Iwanówny Montowtówny*, wdowy po kniaziu Bohuszu Dymitrowiczu Lubeckim, zawiera 1565 r. układ z Olizarem-Iwanem Wołczkiewiczem, który prawa swe do Hanny, którą miał zaślubić, ustępuje Sokolskiemu [9]. *Kniaź Sołtan Sokolski i żona jego Montowtówna* wziąwszy zastawę Lubcza od Nasiłowskich, takową ustąpili krótko przed 1568 r. Ostafiejowi Wołowiczowi [10]. Kniaź Wasil Sokolski umarł w tym czasie bezpotomnie; wdowa po nim występuje w 1570 r. jako żona Kazimierza Lednickiego [11]. W 1580 r. była po raz czwarty żoną Pawła Zgliczyńskiego, który ją oskarżał o życie rozpustne i rozwiązłe [12].

Kniaź Marek Sołtanowicz Sokolski wspomniany 1564 r. obok brata [13], jako *kniaź Marko Sokolski z Sokola* podpisał 1569 r. unię Wołynia z koroną [14]. *Kniaź Marek Sokolski* władał 1570 r. w powiecie Włodzimierskim miastem Sokol z wsiami do niego należącemi [15] i posłował 1573 r. na elekcyę [16]. *Kniaź Marko Sołtanowicz Sokolski* świadek 1574 r. [17]. Według lustracyi 1577 r. *kniaź Marek Sokolski* władał w powiecie Łuckim miasteczkiem Sokole, oraz wsiami Stare Sokole, Smirdin, Kopyły, Nawoz, Sietowicze, Michlin, Bożow, Podlesie i Dudcze [18]. *Kniaź Marko Sołtanowicz Sokolski* wspomniany 1582 r. [19], Jeszcze w 1583 r. *kniaź Marko Sokolski* włada temi samemi dobrami co w 1577 r. a nadto Suskiem [20]. Niezawodnie umarł w tym czasie. W 1589 r. Sokolem włada *kniahinia Markowa Sokolska* [21]. Taż *kniahinia Markowa Sokolska* uzyskuje w 1595 r. rozgraniczenie dóbr swych Sokola i Nawozu od miasta i zamku Czetwertni [22].

Syn Marka, **kniaź Stefan Markowicz Sokolski**, ma sprawę 1583 r. z *kniaziem Wasilem Maksymowiczem Sokolskim*, akta której obaj oblatowali osobiście w 1604 r. [23]. W 1605 r. *kniaź Stefan Markowicz Sokolski*, procesuje się z Janem Charleńskim podkomorzym Łuckim o napad na swe grunta, pożęcie zbóż i krzywdy [24], w której to sprawie między nimi, co do Smerdyni i innych dóbr, nastąpiła w 1606 r. ugoda [25]. *Kniaź Stefan Markowicz Sokolski*, wzmiankowany jeszcze 1609 r. [26]. Wkrótce potem został mnichem; aktem sporządzonym w Wilnie d. 4 Października 1614 r. *kniaź Stefan Markowicz Sokolski z Czetwertni*, mając już przeszło 30 (?) wieku, i obrawszy sobie stan zakonny w monasterze Wileńskim Sw. Trójcy, zapisuje na ten monaster połowę majątków swych Michlina i Bożowa w powiecie Łuckim, oddalając *siostry rodzone, małżonków i potomstwo ich* i przenosząc ciężary tych majątków na główny majątek Sokole. Ten ostatni majątek z siołami Starosiele, Duchcze, Nawoz, Smerdyń, Dołtwola, oraz Podlesie, Kor-

---

1) S. 10 d. 208. 2) Ar. Sł. IV 360. 3) Z. 24 k. 231 od. 4) Antoni J. Niewiasty Kresowe, opowiadania historyczne, Warszawa 1883 str. 15—60. 5) 1582 (Kurbski II 63, 78), 1583 (Arch. Jugo Cz. I T. I 164), 1585 (Tamże 210/1). 6) Patrz wyżej str. 208. 7) Z. 38 d. 329. 8) Arch. Jugo Cz. VII T. I 218 i 219. 9) Z. 46 k. 24—29 i ten sam dok. Z. 39 k. 616 d. 285. 10) S. 52 k. 218 od. 11) Woł. 1 k. 153. 12) Kurbski I 182—189. 13) Patrz wyżej. 14) Arch. Jugo Cz. II T. I str. 7. 15) Zr. dziej. XIX 18. 16) Kurbski I 49. 17) Arch. Jugo Cz. I T. I 47. 18) Zr. dziej. XIX 54. 19) Arch. Jugo Cz. VI T. I 129. 20) Zr. dziej. XIX 95. 21) Tamże, 152. 22) Sum. Czet. II fasc. 1. 23) Woł. 14 k. 30—44. 24) Sum. Czet. I Nr. 96. 25) Tamże 103. 26) Tamże 113.

syn i Motohoszcz, w zastawie u brata kniazia Hrihorego Czetwertyńskiego w summie 5,000 złotych, z siołami Sitowicze i Rudy, w zastawie w summie 300 złotych u *szwagra kniazia Woronieckiego*, folwarkiem i siołem Kowcze, w zastawie u pani Bilińskiej w summie 1,200 zł., nareszcie siołami Kopyle i Susko, w zastawie u *brata kniazia Stefana Czetwertyńskiego* w summie 1,450 zł., pozostawia sobie do dalszego szafunku, rezerwując sobie dochodzenie praw do dóbr Hejsyn, Selice, Czetwertni i Hodomicz. Akt ten *kniaź Stefan Markowicz Sokolski czerniec-inok zakonny z monasteru Wileńskiego Św. Trójcy*, oblatował osobiście następnego dnia w sądzie ziemskim Wileńskim, poczem akt ten, powierzony przez *wielebnego ojca Sofronia Sokolskiego* prezbiterowi Temlakowiczowi, wniesiony został 1617 r. do akt duchownych episkopii Włodzimierskiej i Brzeskiej [1]).

Po kniaziu Stefanie pozostało kilka sióstr wymienionych ogólnie w powyższym akcie; były niemi:

Barbara Sokolska żona kniazia Stefana Woronieckiego [2]). Widocznie tego kniazia Woronieckiego kn. Stefan Sokolski nazywa w 1614 r. *szwagrem* [3]).

Aleksandra Sokolska, żona Krzysztofa Szymkowicza Szklińskiego podsędka Łuckiego, który wspólnie z *żoną Aleksandrą Sokolską*, dziedziczką Sokola nad Styrem, otrzymuje 1632 r. przywilej na skład lub przystań solną w Sokoli [4]). W 1640 r. *kniażna Aleksandra Sokolska* Krzysztofowa Szklińska sędzina ziemska Łucka, pozwana przez kniazia Stefana Czetwertyńskiego podkomorzego Bracławskiego o granice [5]). Drugim mężem Aleksandry Sokolskiej był Krzysztof Bożeniec Jełowicki podstoli Wołkowyski, który za żoną wziął Sokul [6]).

Maryanna ks. Sokolska, żona Wacława z Dobratyna Siemaszka [7]).

Podobno jeden z Sokolskich miał za żonę córkę Wojciecha Kobielskiego, urodzoną z Trzcińskiej [8]).

Kniaziów Sokolskich mięszają z kniaziami Sokolińskimi, z których żyjący w XVI-m wieku Andrzej, Jan i Bohdan, mylnie zaliczeni do pierwszych [9]).

- **Kn. Michał Sokolski**
  - **Wasil** 1509 † 1528 Ż. Chrebtowiczówna
    - **Andrzej**
    - **Jurij**
    - **Maksym** 1541—1577 dz. Chłopniewa
      - **Wasil** 1583—1604
    - **Ostafi** 1538—1577 podsędek Łucki
    - **Marya** M. Iryk Łukawski
  - **Sołtan** 1509 † 1544 chorąży Wołyński
    - **Wasil** 1564 † do 1570 Ż. Hanna Montowt
    - **Marko** 1564—1583 Ż. N. wdowa 1589, 1595
      - **Stefan** 1583—1617
      - **Barbara** M. Woroniecki
      - **Aleksandra** M. 1-o Szkliński, 2-o Jełowicki
      - **Maryanna** M. Siemaszko
    - **Hanna** M. Krasieński
    - **Olena** M. Kn. Lubecki
  - **Jurij** 1528 † do 1539

[1]) Akt. Wil. XX 247—250. [2]) Niesiecki VIII 446. [3]) Patrz wyżej. [4]) Z. 113 k. 112. [5]) Sum. Czet. II fasc. 1. [6]) Słown. Geogr. XI 39; Żychl. XV 221 daje jej jeszcze przed Jełowickim męża Andrzeja Zahorowskiego. [7]) Kossakowski III 172. [8]) Niesiecki V 139. [9]) Antoni J., Niewiasty Kresowe, Warszawa 1883 str. 21.

Sołomerecki

od miejscowości Sołomerecze nad rzeczką Sołomereczą, dopływem Wiaczy, w powiecie Mińskim [1]).

Protoplastą kniaziów Sołomereckich był kniaź Iwan Dymitrowicz przezwany Szach, którego jedni czynią mylnie synem kniazia Iwana Hlebowicza a wnukiem Hleba Swiatosławowicza wielkiego księcia Smoleńskiego zmarłego 1399 r., a drudzy o wiele prawdopodobniej synem Dymitra Swiatosławowicza, a wnukiem kniazia Swiatosława Hlebowicza Smoleńskiego († 1310 r.) [2]). Kniaź Iwan Dymitrowicz Szach pierwszy kniaź Sołomerski (sic) pozostawił trzech synów: Jurja, Fedora i Semena kn. Sołomerskich [3]). Z nich Jurij miał syna Wasila przezwanego Tatiszcz [4]), protoplastę Tatiszczewych, do dziś dnia w Rossyi istniejących [5]). Kniaziowie Sołomereccy więc, których źródła krajowe wyprowadzają mylnie od Kiejstuta [6]), niezawodnie pochodzą od Fedora lub Semena Iwanowiczów.

Żyjący w XV-tym wieku **kniaź Wasil Sołomerecki** miał syna **kniazia Iwana Wasilewicza Sołomereckiego** żonatego z córką kniazia Aleksandra Wasilewicza Czartoryskiego, który pozostawił dwóch synów: Bohdana i Wasila. Pierwszy podpisem swym „*kniaź Bohdan Iwanowicz Wasilewicz Sołomerecki*“ położonym około 1520 r. w Smolewiczach na zapisie kniazia Konstantego Ostrogskiego [7]), stwierdza istnienie ojca i dziada, drugi *kniaź Wasil Iwanowicz Sołomerecki*, który w 1525 r. zawiera ugodę z córkami kniazia Semena Aleksandrowicza Czartoryskiego, co do spadku po *ciotce kniahini Owdotii Andrzejowej Możajskiej* [8]), objaśnia nas, że rodził się z kniażny Czartoryskiej. Siostrą kniazia Iwana Wasilewicza mogła być *kniażna Sołomerecka*, żona kniazia Fedora Iwanowicza Prońskiego, żyjącego w drugiej połowie XV wieku [9]).

O kniaziu **Bohdanie Iwanowiczu** więcej nie słychać.

Kniaź Wasil Iwanowicz Sołomerecki miał za żonę Annę, córkę Iwana Jackowicza Władyki pisarza hospodarskiego. Aktem sporządzonym w Wilnie 1512 r. *kniaź Wasil Iwanowicz Sołomerecki z żoną Anną*, sprzedają metropolicie Kijowskiemu Józefowi sielco Priliepy na rzece Wsiaży, które przodek ich nieboszczyk Iwan Jackowicz pisarz, kupił od kniazia Semena Czartoryskiego [10]). Na początku 1513 roku *kn. Wasil Iwanowicz* jest już dzierżawcą Kiernowskim [11]). W krótce potem ustąpił z tej dzierżawy a natomiast otrzymał namiestnictwo Luboszańskie, po kniaziu Wasilu Andrejewiczu Połubenskim, który ten urzęd sprawował jeszcze w 1516 roku [12]). W 1518 roku Józef metropolita Kijowski otrzymuje potwierdzenie królewskie na Priliepy, które nabył od córek Iwana Władyki i ich mężów, a mianowicie: połowę *od kniazia Wasila Iwanowicza Sołomereckiego namiestnika Luboszańskiego*, jako ojcowiznę jego żony, ktorej ojciec nieboszczyk Iwan Władyka pisarz, nabył ją od dzieci kniazia Aleksandra Czartoryskiego, a drugą połowę od Jana Zawiszyca i jego żony Maryi, której to było również ojcowizną [13]). Na Luboszanach miał Jan Zawiszyc dworzanin królewski summę 500 kop groszy, i choć *kniaź Iwan Wasilewicz Sołomerecki* otrzymał 13 Czerwca 1519 r. przywilej na wykup Luboszan od Zawiszyca [14]), widocznie jednak tranzakcyi tej nie dopełnił, albowiem więcej z tytułem namiestnika lub dzierżawcy Luboszańskiego nie występuje, a natomiast na zastaw Luboszan w summie 500 kop groszy otrzymuje 21 Lutego 1520 r. przywilej pan Jerzy Niemirowicz [15]). Tegoż samego dnia *kniaź Wasil Iwanowicz Sołomerecki* uzyskuje przywilej na dzierżawę zamku Mohilewskiego z włością, w summie zastawnej 1500 kop groszy, do wybrania przez 3 lata [16]). Po wybraniu powyższej summy w ciągu lat trzech, król przywilejem z dnia 5 Grudnia 1522 r. zatwierdza *kniaziowi Wasilowi Iwanowiczowi Sołomereckiemu dzierżawcy Mohilewskiemu* dożywotnie posiadanie Mohilewa z włością [17]). W popisie służby ziemskiej 1528 r. *kniaź Wasil Sołomerecki* zapisany na 15 koni [18]). W 1536 roku król pisze do *dzierżawcy Mohilewskiego kniazia Wasila Sołomereckiego* w kwestyi krzywd poddanych włości Mohilewskiej [19]). W 1540 r. *kniaź Wasil Iwanowicz Sołomerecki* zapisuje ludzi,

---

[1]) Słown. Geogr. XI 60—61. [2]) Patrz wyżej str. 460. [3]) Barch. Kn. II 54, Rodosł. I 142—143, Chmyrow Nr. 688, 837. [4]) Barch. Kn. II 54. [5]) Tamże i Rodosł. II 223. [6]) Wielądko I 198. [7]) Arch. Sbor. I 5—7 z mylną datą. [8]) Patrz wyżej str. 20. [9]) Tamże str. 399. [10]) 1512 Września 15 ind. 1 (A. Z. R. II 101—102). [11]) A. Z. R. II 7—8 z mylną datą 1507 r. [12]) Patrz wyżej str. 370. [13]) W Krakowie 1518 Maja 7 ind. 6 (A. Z. R. II 102—103). [14]) Z. 11 k. 42. [15]) Z. 10 k. 27. [16]) Tamże k. 28 i 30. [17]) Z. 12 k. 48. [18]) P. 1 k. 7 od. [19]) Z. 19 k. 68 d 36.

których kupił u Iwaszencowicza na monaster w Sołomiryczu, polecając jednocześnie, aby po jego śmierci żaden syn, ale tylko *żona jego Hanna* tym monasterem opiekowała się [1]). Niezawodnie umarł w 1540 r., albowiem w tymże roku dzierżawcą Mohilewskim Fedor Baka [2]). Wdowa jego po śmierci męża i starszych synów podzieliła się *z trzema młodszymi, Iwanem, Jurjem i Bohdanem* w ten sposób, że zatrzymała sobie dożywocie na Sołomereczach, ustąpiła zaś Ostaszyn, Pleszczynice i sioła Chotajewicze, Domżarycze i Budinicze [3]). *Kniahinia Hanna Wasilewa Sołomerecka* nabywszy od Szymszy Bartoszewicza Rekucia część Siemkowa Starego, takową ustępuje 1544 r. synowi swemu kn. Iwanowi [4]). *Kniahinia Wasiłowa Sołomerecka Anna* ma sprawę z bojarynem hospodarskim Andrzejem Makarowiczem o głowszczyznę za poddanego [5]). Taż *kniahinia Wasilewa Sołomerecka Anna Iwanowna* zapisuje 1559 r. sianożęć Rohotyńską, pozostałą od sprzedanego przez *nieboszczyka jej męża kniazia Wasila* majątku Prilepy, na metropolię Kijowską [6]), a 1560 r. majątek Gogolice córce swej Barbarze Kalenickiej [7]). Niezawodnie umarła wkrótce potem.

Z wyżej wymienionej małżonki Anny Iwanowny Władyczanki, pozostawił kniaź Wasil Iwanowicz sześciu synów i cztery córki. Do sinodika Lubeckiego wpisani *kniaź Wasil Sołomerecki, syn jego kniaź Włodzimierz, kniahinia Helena* (t. j. ojciec i dzieci pomarłe przed nim) [8]).

Kniażna Helena Wasilewna, żona Mikołaja Jurjewicza Zaberezińskiego marszałka hospodarskiego, owdowiała w 1526 r. W Styczniu 1527 r. król potwierdza pani marszałkowej Mikołajowej Jurjewicza Zaberezińskiej—*Helenie,* zapis nieboszczyka męża, który z zezwolenia swego ojca nieboszczyka pana Jurja ożeniwszy się z nią, wziął za nią *od ojca jej kniazia Wasila Iwanowicza Sołomereckiego dzierżawcy Mohilewskiego* 1000 złotych węgierskich wiana, przeciwko którym zapisał jej 2000 takichże złotych na zamku Kamień [9]). W 1528 król listownie upomina marszałkowę swą panią Mikołajowę Zaberezińską Helenę, aby z majątku swego Krzywickiego krzywd ludziom dzierżawy Markowskiej nie wyrządzała [10]). Umarła 1529 r., albowiem w Styczniu 1530 r. marszałek ziemski, wojewoda Nowogrodzki, dzierżawca Oszmiański, Dowgowski i Merecki Jan Janowicz Zabereziński zeznając, że w tych czasach bratowa jego (niewiestka) pani Mikołajowa Jurjewicza Zaberezińska zmarła, po której pozostały dzieci małe i majątki spustoszone, prosi króla aby zapłatę długów, ciążących na tych majątkach, pozwolił odłożyć dopóki rok po śmierci niewiastki jego nie upłynie, co mu król przyzwala [11]). Prawa swe do spadku po niej zajawiali w 1555 r. bracia jej Iwan i Bohdan [12]).

Kniażna Hanna, niezawodnie córka kniazia Wasila Iwanowicza, żona pana Iwana Hornostaja marszałka dwornego, podskarbiego ziemskiego a w końcu wojewody Nowogrodzkiego [13]), żyła jeszcze w 1549 r., jak się to okazuje z zapisu króla Zygmunta-Augusta, żonie Barbarze Radziwiłłównie, którym król między innymi zapisuje jej dwór Stokliszki po żywocie marszałka dwornego, podskarbiego ziemskiego pana Iwana Hornostaja i *żony jego pani Hanny* [14]). Umarła w tym samym albo najpóźniej 1550 r., bowiem w 1551 r. Iwan Hornostaj żonaty ponownie z kniażną Maryą Bohdanówną Zasławską, wdową po kniaziu Tołoczyńskim [15]). W 1558 r. Jurij Aleksandrowicz Chodkiewicz krajczy hospodarski przypomina, że po śmierci Iwana Hornostaja wojewody Nowogrodzkiego i t. d., majątki macierzyste i ruchomości *pierwszej jego żony kniażny Hanny Sołomereckiej,* powinny spaść na jej dzieci, z których nieboszczka Eugenia była jego żoną [16]).

Kniażna Maryna Wasilewna, żona 1-o kniazia Włodzimierza Jurjewicza Holszańsko-Dubrowickiego, zmarłego 1545 r., 2-o Iwana Aleksandrowicza Sołtanowicza marszałka hospodarskiego, starosty Ostryńskiego, żyła jeszcze 1579 r. [17]).

Kniażna Barbara Wasilewna, była żoną 1-o Konstantego Jackowicza Ratomskiego, który aktem z dnia 4 Lutego 1542 r. zapisuje małżonce swej *kniażnie Barbarze Wasilewnie Sołomereckiej* majątek Ojnarowicze [18]); niezawodnie jako wdowa pani Kon-

---

1) 7048 Marca 4 ind. 13 (1540, dr. Arch. Sborn. I 44—45). 2) Z. 24 k. 28. 3) Patrz niżej. 4) Słown. Geogr. X 552. 5) S. 22 k. 528 od. d. 761. 6) W Horodku 1559 Grudnia 3 (dr. A. J. Z. R. I 147 d. 136). 7) 1560 Luty 23 (S. 42 k. 234). 8) Miłoradowicz, Lubecz 39. 9) 1527 Stycznia 2 (Z. 12 k. 340 d. 623). 10) Z. 14 k. 29 odw. d. 56. 11) W Piotrkowie 1530 Stycznia 13 ind. 3 (S. 4 k. 294). 12) Patrz niżej. 13) Paprocki, Herby 150, także patrz niżej. 14) Arch. Sbor. III str. 11. 15) S. 24 k. 79. 16) 1558 Czerwca 25 (S. 36 k. 655). 17) Patrz wyżej str. 110—111. 18) W zapisie Barbary drugiemu mężowi (S. 37 k. 8).

stantynowa Ratomska, *kniażna Barbara Sołomerecka* ma sprawę 1554 r. z Andrzejem Makarewiczem o krzywdy w majętności Beterackiej [1]). Wyszła 2-o za Kalenickiego Wasilewicza Tyszkiewicza. W 1556 Kalenicka Wasilewicza Tyszkiewicza *Barbara Wasilewna Sołomerecka* zapisuje wymienionemu małżonkowi majątek Ojnarowicze, zapisany jej przez pierwszego męża Konstantego Jackowicza Ratomskiego [2]). W tymże roku mąż i żona czynią sobie wzajemne zapisy [3]). Matka w 1560 r. zapisuje córce swej Barbarze Kalenickiej majątek Gogolice w pewnej summie [4]). Syn jej Ławryn spisując 7 Lutego 1594 r. testament, zapisuje majątek Ojnarowski w powiecie Mińskim, odziedziczony po matce swej nieboszce pani Kalenickiej Tyszkiewiczowej *kniażnie Barbarze Sołomereckiej*, żonie swej kniażnie Helenie Horskiej [5]).

Z synów kniazia Wasila czterech: Włodzimierz, Fedor, Andrzej i Jurij zmarło bądź w młodym wieku, bądź bezpotomnie, zaś Iwan i Bohdan są twórcami oddzielnych gałęzi. **Włodzimierz**, wpisany razem z ojcem i siostrą Heleną do sinodika Lubeckiego, niezawodnie umarł przed ojcem [6]).

Kniaż Fedor Wasilewicz Sołomerecki, dworzanin królewski, otrzymuje 1533 r. od króla list, w którym król zawiadamia go, że w kwestyi zatargu jego z kniaziem Matwiejem Mikityniczem, który nie chce ludzi dostarczyć do poruczonych Sołomereckiemu robót na zamku królewskim Mścisławskim, wysłał dworzanina swego Bychowca dla rozpatrzenia sprawy na miejscu [7]). *Kniaź Fedor Sołomerecki* wyznaczony 1536 r. do asystowania posłom Moskiewskim jadącym do króla [8]). Następnie został dzierżawcą Miednickim. W 1540 r. król donosi *dzierżawcy Miednickiemu kniaziowi Fedorowi Sołomereckiemu* oraz chorążemu, bojarom szlachcie i Tatarom osiedlonym w Miednikach, o ustanowieniu na sejmie podatku serebrszczyzny od sochy [9]). Prawdopodobnie kniaź Fedor umarł w tym czasie; dzierżawcą Miednickim w 1541 r. Stanisław Skop pisarz [10]).

Kniaź Andrzej Wasilewicz Sołomerecki, ożeniwszy się w 1540 r. z kniażną Tomiłą Michałówną Mścisławską, wdową po kniaziu Matwieju Mikityniczu, umarł w następnym roku, a wdowa po nim, przyjąwszy katolicyzm pod imieniem Barbary, wyszła potrzecie za Jana Zaberezińskiego marszałka hospodarskiego [11]).

Kniaź Jurij Wasilewicz Sołomerecki, drugi z trzech braci dłużej żyjących [12]), był pierwiastkowo dzierżawcą Oszmiańskim. W 1546 r. *kniaź Jurij Wasilewicz Sołomerecki dzierżawca Oszmiański*, pozwany przez kniahinię Zofię Wasilowę Połubińską marszałkowę hospodarską o dług 20 kop groszy [13]). Tenże *kniaź Jurij Wasilewicz Sołomerecki dzierżawca Oszmiański* procesuje się w 1551 r. z niejakim Jurjem Janowiczem, który go oskarżał o przywłaszczenie służby ludzi [14]). Następnie spuścił dzierżawę Oszmiańską, którą 1554 r. trzymał Jurij Chodkiewicz [15]). Za żonę miał kniażnę Hannę Semenównę Odyncewiczównę, córkę kniazia Semena Bohdanowicza Odyncewicza i Nastazyi Michałówny Sanguszkówny. W 1555 r. *kn. Jurij Wasilewicz Sołomerecki* procesował się z kniahinią Semenową Bohdanowicza Odyncewicza Nastazyą Michałówną Sanguszkówną, którą oskarża o najazd w jego nieobecności na majątek jego Pleszczynicki i zabranie tam małżonki jego, córki jej kniahini Hanny Odyncewiczówny oraz skarbów i dobytku [16]). W 1558 r. *kniaź Jurij Wasilewicz Sołomerecki* ustępuje *braciom swym kniaziom Iwanowi i Bohdanowi Sołomereckim* udział swój w spadku po matce w Sołomereczach, a ci jemu ustąpioną im przez matkę Gogolicę; z treści aktu okazuje się, że *po śmierci ojca kniazia Wasila Iwanowicza Sołomereckiego, matka i synowie kniaziowie Iwan, Jurij i Bohdan Wasilewicze Sołomereccy* podzielili się spadkiem w ten sposób, że matka otrzymała dożywocie na Sołomereczach z zamkiem, miastem, siołem i t. d., zaś synowie dwory Ostaszyn i Pleszczynice z siołami Chotajewicze, Domżarycze i Budinicze, każdy po trzeciej części, z których swoją część Jurij bądź braciom, bądź obcym już spuścił [17]) Jurij niezawodnie umarł w 1559 r.; po czem Gogolica powróciła do matki, która w następnym 1560 roku darowywa ją córce swej Barbarze Kalenickiej [18]).

---

[1]) S. 30 k. 139. [2]) 1556 Czerwca 1 (S. 37 k. 8). [3]) Z. 34 k. 457—459. [4]) Patrz wyżej. [5]) Akt. Wil. VIII 472. [6]) Patrz wyżej. [7]) 1533 Czerwca 4 (Z. 17 k. 373/362). [8]) Karpow II 60. [9]) Z. 28 d. 26 k. 24. [10]) Z. 27 k. 164. [11]) Patrz wyżej str. 117—118 i 271. [12]) Patrz niżej. [13]) Z. 30 k. 66 d. 65. [14]) S. 24 k. 19. od. [15]) Z. 35 k. 142. [16]) 1555 Marca 29 (S. 33 k. 296). [17]) W Sołomereczach 1558 Lipca 24 (Z. 40 k. 251). [18]) Patrz wyżej.

Wdowa Jurja, wyżej wymieniona *kniażna Hanna Semenówna Odyncewicza*, wyszła powtórnie za kniazia Fedora Petrowicza Hołownię Ostrożeckiego, którego żoną jest 1561 r. [1]).

Gałęź Starsza na Gródku i Siemkowie.

Kniaź Iwan Wasilewicz Sołomerecki otrzymuje 21 Października 1541 r. przywilej na dzierżawę Aińską [2]). W 1544 r. nabył od Jana Rekucia część w Siemkowie Starym, a matka jego nabywszy tamże również części, takowe jemu za 400 kop groszy ustąpiła [3]). Zaślubił Bohdanę Pawłównę Sapieżankę córkę Pawła Iwanowicza Sapiehy marszałka hospodarskiego, zmarłą bezpotomnie, w skutek czego w jesieni 1551 r. marszałek hospodarski Paweł Iwanowicz Sapieha pozywa *dzierżawcę Aińskiego kniazia Iwana Wasilewicza Sołomereckiego* o oddanie 1000 kop groszy wiana *nieboszczki żony jego, córki swej Bohdany*, którą to sprawę z powodu wysłania kniazia Sołomereckiego dla potrzeb hospodarskich do Turowa – odłożono [4]). W samym końcu tegoż roku kniaź już miał drugą żonę Annę Janównę Hlebowiczównę córkę Jana Jurjewicza Hlebowicza wojewody Wileńskiego i kanclerza. W Grudniu tegoż roku obok innych sióstr i *kniahinia Iwanowa Sołomerecka Hanna* procesuje macochę swą panią wojewodzinę Wileńską i kanclerzowę Janowę Jurjewicza Hlebowicza Hannę Fedorównę Żesławską o skarby ojcowskie i majątki macierzyste na Żmudzi: Kelmy, Dobikinty, Towiany, Pojurze, Nowiany, Łowkożemy, oraz na Litwie Sioniki, dworcy Sołsznickie, Wiktoryszki i Orłowtioki, Wojkeliszki, Wiszniewo, Wołma, Jatwiesk, Derewnę, Bielicę, Kurzeniec, Deksniany i t. d. [5]). W Styczniu 1552 r. *kniahinia Iwanowa Wasilewicza Sołomerecka Hanna Iwanowna Hlebowiczówna zapisuje małżonkowi swemu dzierżawcy Aińskiemu kniaziowi Iwanowi Wasilewiczowi Sołomereckiemu* dwór Kelmy z włością Dobikińską, jako trzecią część swoich majątków na wieczność, oraz 2000 kop groszy na dwóch innych częściach, i jednocześnie zwalnia męża z wydanego jej poprzednio wianowego zapisu, na majątkach jego ojczystych, którymi się jeszcze z braćmi nie podzielił, który to zapis ma być uważany jako nieważny [6]). W powyższym dokumencie kn. Iwan występuje po raz ostatni jako dzierżawca Aiński, którą to dzierżawę spuścił bratu Bohdanowi 1552—1553. W Grudniu 1553 r. marszałek hospodarski Paweł Iwanowicz Sapieha ponawia swój pozew przeciwko *kniaziowi Iwanowi Wasilewiczowi Sołomereckiemu* dowodząc, że kniaź Sołomerecki, *żeniąc się z jego córką Bohdaną*, wziął za nią 500 kop groszy w posagu i tyleż w wyprawie, które ubezpieczył na trzeciej części wszystkich swych majątków, a że ta żona umarła bezpotomnie, więc Sołomerecki powinien zwrócić jemu wiano zmarłej małżonki [7]). Około 1554 r. został dzierżawcą Hłuskim i Duboszeńskim. W Styczniu 1555 r. *dzierżawca Hłuski i Duboszeński kniaź Iwan i brat jego dzierżawca Aiński kniaź Bohdan Wasilewicze Sołomereccy*, zajawiają prawa swe do spadku *po siostrze swej kniażnie Helenie*, którą *ojciec ich kniaź Wasil Iwanowicz Sołomerecki* wydał za Mikołaja Jurjewicza Zaberezińskiego, a ten posag żony ubezpieczył summą 2,000 złotych na zamku Kamień; wystąpienie to ich ma miejsce z powodu śmierci ostatniego potomka siostry ich, Stanisława syna Piotra Kiszki, marszałka ziemi Wołyńskiej i starosty Włodzimierskiego, urodzonego z ich siostrzenicy, córki Mikołaja Zaberezińskiego. Król pozostawia im możność poszukiwania powyższej summy na obecnym właścicielu majętności Kamień nadmieniając, że o spadek po Stanisławie Kiszce procesuje się już obecnie z Kiszkami kniaź Stefan Zbarażski [8]). W tymże roku dzierżawę Duboszeńską kn. Iwan. zamienił na Bychowską. W Sierpniu 1555 r. *kniaź Iwan Wasilewicz Sołomerecki dzierżawca Hłuski i Bychowski i małżonka jego Hanna Janówna Hlebowiczówna wojewodzianka Wileńska*, czynią sobie wzajemne zapisy; on jej 2492 kop groszy na dwóch częściach w majątkach dziedzicznych Sołomerecze i Horodku, które matka trzyma dożywocie, macierzystym Gogolicy i własnych Ostaszynie i Pleszczenicy [9]), zaś ona wznawia powyższy zapis dworu Kelmy z włością Dobikinicką [10]). W 1556 r. utracił trzymane dzierżawy, które w tym roku Chodkiewiczowi nadano na wieczność [11]). W Kwietniu 1558 r. *knia-*

---

[1]) Patrz wyżej str. 133. [2]) Z. 28 k. 1 d. 1. [3]) Słown. Geogr. X 552. [4]) 1551 Listopada 18 (S. 24 k. 18). [5]) S. 24 k. 109. [6]) 1552 Stycznia 2 (S. 27 k. 262 i ten sam dokum. S. 29 k. 9). [7]) S. 30 k. 6. [8]) 1555 Stycznia 9 (S. 34 k. 42 od.). [9]) W Wilnie 1555 Sierpnia 23 (S. 33 k. 408). [10]) S. 33 k. 397 od. [11]) Z. 35 d. 185 i 199.

hinia Iwanowa Wasilewicza Sołomerecka Hanna Janówna Hlebowiczówna, uzyskała wyrok z panem Jurjem Werbickim o piątą część Kasuty, którą małżonek jej kniaź Sołomerecki zastawił w Listopadzie 1554 r., w summie 280 kop groszy, Wacławowi Werbickiemu biskupowi Żmudzkiemu, któremu niezależnie od tego był jeszcze winien 100 kop groszy. Po biskupie, który nabył i inne części tego majątku, Kasuta dostała się bratu jego Jurju Werbickiemu; obecnym wyrokiem pozostawiono Sołomereckiemu możność wykupienia swej piątej części za zwrotem 280 kop groszy [1]) W końcu Maja lub na początku Czerwca 1558 r. został starostą Mścisławskim i Radomskim [2]). Już 9 Czerwca 1558 r. król pisze do *starosty Mścisławskiego i Radomskiego kniazia Iwana Wasilewicza Sołomereckiego*, w kwestyi wydawania miodowej i pieniężnej dani Mścisławskim cerkwiom i monasterom [3]). Oddzielnie od sprawy o zastaw Kasuty ciągnęła się sprawa o wzmiankowane sto kop groszy między Jurjem Werbickim a *starostą Mścisławskim kniaziem Iwanem Wasilewiczem Sołomereckim i małżonką jego Hanną Janówną Hlebowiczówną wojewodzianką Wileńską* i w Styczniu 1559 r. Werbicki przysięgał, iż summa ta nic nie ma wspólnego z summą zastawną 280 kop groszy [4]). W 1560 r. *kniaź Iwan Sołomerecki* otrzymuje potwierdzenie na starostwo Mścisławskie [5]). Tenże *kniaź Iwan Wasilewicz Sołomerecki starosta Mścisławski i Radomski* pozwany przez Gondynę o 100 czerwonych złotych, która to sprawa odłożoną została z powodu, że kniaź Sołomerecki z rozkazu królewskiego zmuszony przebywać na zamku Mścisławskim, stawić się nie może [6]). Dnia 16 Marca 1566 r. *kniaź Iwan Sołomerecki starosta Mścisławski* mianowany na nowo otworzony urząd kasztelana Mścisławskiego [7]). *Kniaź Jan Sołomerecki kasztelan i starosta Mścisławski* nabywa 1575 r. w Siemkowie schedę Frołka Rekucia [8]). W następnym roku król, na skutek doniesienia *kasztelana i starosty Mścisławskiego kniazia Iwana Sołomereckiego*, o zbieraniu wojsk przez wielkiego księcia Moskiewskiego, wzywa wojewodów i starostów, aby byli gotowi do wojny [9]). Ostatnia to wzmianka o kniaziu Iwanie, który umarł 1577—1578 r. Już nie żył w 1579 r., w którym *kniaź Bohdan Iwanowicz Sołomerecki, w swojem i matki swej kniahini Iwanowej Sołomereckiej Hanny Janówny Hlebowiczówny kasztelanowej i starościnej Mścisławskiej* imieniu, zawiera ugodę w sprawie z mieszczanami Mińskimi o grunta Krupeckie [10]). W 1583 roku *Anna z Hlebowiczów Sołomerecka kasztelanowa i starościna Mścisławska, wespół z synem Bohdanem*, oddaje dobra Gródek Siemkowski z zamkiem, miastem, z wsiami Nielidowicze, Zabłocie i Sieluty, wraz z obszarem ziemi zawierającym 98 włók, prawem zastawnem, kniahini Januszowej Czartoryskiej [11]), a w 1586 r. sporządza zapis dóbr na rzecz syna Bohdana Sołomereckiego [12]).

Oprócz wyżej wymienionego syna Bohdana pozostawiła córki. **Kniaźna Barbara Iwanówna Sołomerecka**, żona Konstantego Jurjewicza Chodkiewicza kasztelanica Trockiego, prędko owdowiała. W 1571 r. Konstantowa Chodkiewiczowa *Barbara Iwanówna kniaźna Sołomerecka* zawiera w Brzostowicy układ z innymi spadkobiercami męża, co do spadku po nim, z którego okazuje się, iż miała zabezpieczenie na dobrach Klepackich [13]). Powtórnie, prawdopodobnie w 1572 r., wyszła za Stanisława Stanisławowicza Dowojnę, wojewodę Połockiego, który umarł w 1573 r. W 1579 roku Dowojnowa wojewodzina Połocka *Barbara kniaźna Sołomerecka* ma sprawę z Hornostajem o przywileje [14]). W 1580 r. wojewodzina Połocka pani Stanisławowa Dowojnowa *Barbara Iwanówna kniaźna Sołomerecka* otrzymuje potwierdzenie na majątki w powiecie Lidzkim, Iszczołno z folwarkiem Wołczyńskim, zapisane jej przez nieboszczyka męża Stanisława Stanisławowicza Dowojnowicza wojewodę Połockiego [15]). Mąż zapisał jej również dobra w Nowogrodzkim powiecie, spadkowe po pani Janowej Peńkowej Hannie Sapieżance, mianowicie: Iskołti, Lincy, Łunin i Łuniniec, o które pozwał panią Stanisławowę Dowojnowę wojewodzinę Połocką *Barbarę kniaźnę Sołomerecką*, kniaź Paweł Januszewicz Drucki-Lubecki; na skutek ugody zawartej między nimi w Grodnie 30 Marca 1587 r., kniaź Lubecki wziął mały Łuniniec, kwitując z reszty [16]).

---

1) 1558 Kwietnia 1 (S. 33 k. 906). 2) Poprzedni starosta kniaź Iwan Wasilewicz Połubiński żył jeszcze 10 Maja 1558 r. (Patrz wyżej str. 374). 3) A. Z. R. III 97 d. 23. 4) Z. 40 k. 534. 5) Z. 41 d. 85. 6) 1561 Października 20 (Z. 39 k. 220 d. 109). 7) Z. 50 d. 5. 8) Słown. Geogr. X 552. 9) 1576 Lipca 25 (Z. 59 k. 1, dr. A. Z. R. III 190). 10) 1579 Kwietnia 8 i 9 (S. 58 k. 126 i 130). 11) Słown. Geogr. II 827. 12) Tamże. 13) 1571 Maja 30 i 31 (Arch. Sborn. IV 242—245). 14) S. 58 k. 157. 15) Z. 65 d. 53. 16) S. 64 k. 61 i 63.

Drugą córką Iwana Wasilewicza będzie niezawodnie **kniażna Maryna Sołomerecka**, żona Jana Naruszewicza łowczego litewskiego (1589—1613). Oboje, Jan Naruszewicz łowczy litewski i żona jego *kniażna Maryna Sołomerecka*, otrzymują 1593 roku przywilej na Łoździeje dożywocie [1]). *Maryna Sołomerecka łowczyna Litewska* ustąpiła Gumbelowi 6 włók w Trockiem, które tenże ceduje 1634 r. Golimontowi [2]).

Kniaź Bohdan Iwanowicz Sołomerecki, wspomniany obok matki 1579—1583 r. [3]), otrzymuje na początku 1580 r. przywilej na dzierżawę Krzyczewską [4]). Ożenił się z Ewą Borkułabówną Korsakówną, wdową od 1581 r. po kniaziu Januszu Iwanowiczu Czartoryskim [5]). Już dnia 29 Września 1584 r. *Ewa Borkułabówna Korsakówna Bohdanowa Sołomerecka starościna Krzyczewska, w assystencyi męża*, część swą w dziedzicznych dobrach Zalesiu, zwaną Zalesie-Ostrowno z folwarkiem Zalesie, sprzedaje za 3000 kop groszy Janowi Michałowiczowi i żonie jego Faustynie Rymszance Worpachowskim [6]). W tymże roku *kniaź Bohdan Sołomerecki* ma sprawę z Mikołajem Kończą o wsie starostwa Krzyczewskiego [7]). We Wrześniu 1590 r. *kniaź Bohdan Iwanowicz Sołomerecki starosta Krzyczewski i małżonka jego Ewa Borkułabówna starościanka Dziśnieńska*, nabywają od Manczaka majątek Kasyn w powiecie Mińskim; w oblacie tego kupna w Czerwcu 1591 r. *kniaź Bohdan nazwany starostą Krzyczowskim i Ołuczyckim* [8]). W 1593 r. *kniaź Bohdan Sołomerecki starosta Krzyczowski* zapisuje Bujnickiej cerkwi ziemie [9]). W 1594 r. *kniaź Bohdan Sołomerecki* oblatuje przywileje króla Zygmunta-Augusta, dane ojcu jego żony nieboszczykowi Borkułabowi Korsakowi, na sioła w Mohilewskiej włości: Choduszewicze, Dosowicze, Bielewicze, Sidorowicze i Nowosiołki [10]), a w 1596 r. otrzymuje przywilej na Połomicę w Mścisławskim [11]). W następnym roku otrzymuje potwierdzenie na Ołuczyce koło Krzyczowa [12]), a w 1598 r. wspólnie z żoną przywilej na Chotowicze [13]). W latach 1598—1599 nabywa schedy Rekuciów w Siemkowie [14]). W tymże roku *kniaziowie Bohdan i Iwan Sołomereccy* brali udział w zjeździe Wileńskim, wymierzonym przeciwko unii [15]). W 1600 r. *kniaź Bohdan Sołomerecki* otrzymuje przywileje na majątki zapisane mu przez *żonę Ewę Borkułabównę Korsakównę starościankę Dzisneńską*: Borkułabowo, Bujnicze i Szupki [16]). Gorliwy wyznawca wiary wschodniej *Bohdan Sołomerecki starosta Krzyczewski i Ołuczycki i żona jego Ewa Borkułabówna Korsakówna*, posłaniem z 1 Września 1600 r., wzywają Lwowskie stauropigialne bractwo do obrony wiary [17]). Kn. Bohdan umarł 1602 r., poczem starostą Kryczewskim na początku 1603 r. mianowany kn. Fryderyk Łukomski [18]), który przez dwa lata (1603/4 r.) procesuje *kniahinię Ewę Borkułabównę wdowę kniazia Bohdana Sołomereckiego starosty Krzyczewskiego i Ołuczyckiego*, że ona niezważając na dany mu przez króla przywilej, wymienionych dwóch starostw odstąpić mu nie chce [19]). W następnym 1605 roku *kniahinia Bohdanowa Sołomerecka* uzyskuje ograniczenie Borkułabowa [20]). W 1618 roku *kniahinia Sołomerecka Ewa Borkułabówna Korsakówna* i zięciowie jej Kacper Szwykowski podkomorzy Witebski, Marcyan Gurski chorąży Witebski i Jurij Meleszko chorąży Słonimski, reskryptem królewskim otrzymują kuratelę nad osobą i majątkami *kniazia Bohdana Sołomereckiego dworzanina królewskiego, starościca Kryczewskiego, syna kniahini a brata żony wymienionych jej zięciów*, albowiem ten będąc nawiedziony chorobą jest niespełna rozumu [21]). Kniahinia Ewa umarła w krótce potem; w 1626 r. nazwana nieboszczką [22]). Urodziła mężowi syna Bohdana i cztery córki, które panegiryk z 1640 r. wylicza w ten sposób: Maryna Żyżemska starościna Rzeczycka, Regina Mieleszkowa chorążyna Słonimska, Helena 1-o voto Kacprowa Szwykowska podkomorzyna Witebska, 2-o voto Bohdanowa Stetkiewiczowa podkomorzyna Mścisławska i N. N. Gurska chorążyna Wileńska [23]). Szczegóły te ulegają zmianie tylko co do imienia pierwszej z córek, które było Krystyna, gdy Maryna było imieniem ostatniej córki Gurskiej.

---

[1]) Z. 77 d. 543. [2]) Z. 110 k. 752. [3]) Patrz wyżej. [4]) Z. 65 d. 43. [5]) Patrz wyżej. [6]) Zbiór Replik w sprawach Korsaków, Udzielskich i Zaleskich str. 61, 89, 161; także Arch. Sborn. X str. 192—193. [7]) Z. 68 k. 347. [8]) 1590 Września 14, obl. 14 Czerwca 1591 (dr. Akt. Wil. XIV 369—371). [9]) W Bujniczach 1593 Lipca 20 (Białoruski Arch. I 72). [10]) Z. 77 d. 620—623. [11]) Z. 83 d. 100 i Z. 84 d. 82. [12]) Z. 84 d. 153. [13]) Z. 83 d. 313. [14]) Słown. Geogr. X 552. [15]) Kiewo-Sofij. Sobor dod. str. 75. [16]) Z. 85 k. 52, 70, 74, 78. [17]) A. Z. R. IV str. 241 d. 154. [18]) Z. 85 k. 206. [19]) S. 76 k. 246 i 317. [20]) Z. 85 k. 357. [21]) W Warszawie 1618 r. Marca 1 (Z. 93 k. 149 d. 185). [22]) Patrz niżej. [23]) Drzewo dobre, na pogrzeb W. P. Heleny księżny Sołomereckiej Bohdanowej Stetkiewiczowej podkomorzynej Mścisławskiej przez Samuela Szycika Zaleskiego archimandrytę Słuckiego i t. d. (bez miejsca druku) 1640 r.

Krystyna Bohdanówna żona kniazia Piotra Żyżemskiego starosty Rzeczyckiego; w 1600 r. Piotr Żyżemski i małżonka jego *kniażna Krystyna Sołomerecka* otrzymują przywilej na sioło Ostrow-Jeziorki w powiecie Rzeczyckim [1]). Kniaź Piotr umarł niezawodnie przed 1618 r., jako nie wspomniany w tym roku w liczbie zięciów kniahini Bohdanowej Sołomereckiej [2]).

Regina Bohdanówna, żona Jurja Meleszki chorążego Słonimskiego, który występuje 1618 r. w liczbie zięciów kniahini Sołomereckiej [3]).

Helena Bohdanówna żona 1-o Kacpra Szwykowskiego podkomorzego Witebskiego, wspomnianego 1618 r. w liczbie zięciów kniahini Sołomereckiej [4]), który umarł 1619 roku [5]), 2-o Bohdana Wilhelmowicza Stetkiewicza-Zawierskiego podkomorzego Mścisławskiego. W 1631 roku Bohdan Stetkiewicz-Zawierski i żona jego *Helena Sołomerecka* występują jako dziedzice dóbr Połopitskich w Witebskiem [6]). W funduszu 1631 r. Anny Bohdanówny Ogińskiej Wilhelmowej Stetkiewiczowej podkomorzynej Bracławskiej na monaster Biełkowski, wzmianka, że fundusz ten czyniony na wzór tego, jaki uczynili, Bohdan Stetkiewicz-Zawierski podkomorzy i małżonka jego *kniażna Helena Bohdanówna Sołomerecka starościanka Krzyczewska i Ołuczycka*, którzy kupili u potomków nieboszczyka Kacpra Szwykowskiego podkomorzego Witebskiego sioło Kutejnię z przysiółkiem Poddubcami w powiecie Orszańskim i zapisali takowe na monaster [7]). We dwa lata później Bohdan Wilhelmowicz Stetkiewicz podkomorzy Mścisławski i *Helena Bohdanówna kniażna Sołomerecka starościanka Krzyczewska i Ołuczycka* małżonka jego, spełniając zamiar *nieboszczyka kniazia Bohdana Bohdanowicza Sołomereckiego starościca Kryczewskiego i Ołuczyckiego*, zapisują majątek, zamek i miasto Borkołabów na monaster, który fundują w majątku swoim Bujniczach w pow. Orszańskim [8]). Ciż sami Bohdan Stetkiewicz-Zawierski podkomorzy Mścisławski dzierżawca Połonicki i żona jego *Helena Bohdanówna kniażna Sołomerecka* w 1637 r. zapisują Mohilewskiemu prawosławnemu bractwu plac w Mohilewie [9]). Helena umarła w 1640 r., pochowana 11 Listopada 1640 r. w cerkwi monasteru Kuteińskiego [10]). W następnym roku Bohdan Stetkiewicz powiększając fundusz Borkołabowskiego monasteru, wspomina o żonie swej *Helenie Bohdanównie kniażnie Sołomereckiej* jako o nieboszczce [11]).

Maryna Bohdanówna, żona Marcyana Gurskiego chorążego Wileńskiego, wymienionego 1618 r. w liczbie zięciów kniahini Sołomereckiej [12]). W 1621 r. Marcyan Gurski chorąży Wileński wyrabia dla żony swej *kniażny Maryny Sołomereckiej* wspólność prawa dożywotniego na Pokażdzinpy i Pliki [13]). W 1627 r. Marcyan Gurski i żona jego *kniażna Maryna Sołomerecka* nabywają majętność Nowydwór w województwie Mińskiem od Marcina i Adama Wołodkiewiczów, oraz kniazia Jana Łukomskiego, żonatych z Dorohostajskiemi wojewodziankami Smoleńskiemi [14]).

Kniaź Bohdan Bohdanowicz Sołomerecki, *starościc Kryczewski i Ołuczycki* [15]) w 1615 roku odłączywszy od Gródka wieś Sieluty, zastawił takową Rekuciowi [16]); z powodu choroby umysłowej oddany 1618 r. pod kuratelę matki i szwagrów [17]), następnie powrócił do zdrowia. W 1626 r. *Bohdan Bohdanowicz kniaź Sołomerecki na Borkołabowie, starościc Kryczewski i Ołuczycki*, wziąwszy do rąk po śmierci *matki nieboszczki kniahini Bohdanowej Sołomereckiej starościnej Kryczewskiej Ewy Borkołabówny Korsakówny*, majątki ojczyste, funduje w majątku swoim Borkołabowie w powiecie Orszańskim monaster, na który zapisuje ziemię tamże oraz sioła Kostiankę, Woronowkę i Stajki [18]). Umarł około 1630 r. bezpotomny a nawet bezżenny; w 1633 roku nazwany nieboszczykiem [19]). Dobra Gródek Siemkowski i Siemków Sołomerecki odziedziczyła po nim siostra Stetkiewiczowa [20]).

Gałąź młodsza.

Kniaź Bohdan Wasilewicz Sołomerecki, najmłodszy z synów kniazia Wasila Iwanowicza i Anny Władyczanki [21]), dzierżawca Aiński już w Styczniu 1555 r. [22]) i już

---

1) Z. 85 k. 60 od. 2) Patrz wyżej. 3) Tamże. 4) Tamże. 5) Zygrowiusz, Czyściec chrześciański na pogrzeb Kas. Szwykowskiego. Lubecz, Kmita, 1619, także Z. 93 k. 299. 6) Z. 104 k. 73. 7) Arch. Sbor. II 40—45. 8) W Bujniczach 1633 Sierpnia 1 (A. J. Z. R. II 91—95). 9) W Mińsku 1637 Grudnia 31 (Arch. Sborn. II 61—64). 10) Szycik S., Drzewo dobre (patrz wyżej). 11) A. Z. R. V 68. 12) Patrz wyżej. 13) Z. 93 k. 504. 14) Żychl. V 424. 15) Patrz niżej. 16) Słown. Geogr. II 827. 17) Patrz wyżej. 18) W Borkułabowie 1626 Listopada 8 (Arch. Sbor. II 34—38). 19) Patrz wyżej. 20) Słown. Geogr. II 827, X 552. 21) Patrz wyżej. 22) Tamże str. 496.

w 1557 r. żonaty z kniażną Fedorą Jurjewną Holszańską, obok niej bierze w 1558 r. udział w dziale Holszańskich, mocą którego otrzymuje trzecią część Dubrowicy, Wysocka, Szeszoł, Kroszt i Bołonik [1]). W tymże roku kniaź Bohdan wspomniany obok braci [2]), został około 1560 r. dzierżawcą Rohaczewskim. W 1561 r. *dzierżawca Rohaczewski kniaź Bohdan Wasilewicz Sołomerecki i małżonka jego kniażna Fedora Jurjewna Holszańska,* pozwani przez Olizara Kierdeja i żonę jego Annę kniażnę Holszańską o nieoddanie części dochodów z majątków Dubrowicy, Wysocka i Ryczowa [3]). W tymże roku *kniaź Bohdan Sołomerecki starosta Rohaczewski* ma sprawę z Biutyską [4]). W latach 1562—1563 król pisał do *dzierżawcy Rohaczewskiego kniazia Bohdana Wasilewicza Sołomereckiego* w różnych sprawach, starostwa tego dotyczących [5]). W 1564 r. *kniaź Bohdan Sołomerecki* brał udział w wojnie z Moskwą [6]). Umarł 1565 r.; w Styczniu 1566 wyraźnie nazwany *nieboszczykiem* a starostą Rochaczewskim wówczas Hrihory Baka [7]). Żona jego niezawodnie zmarła przed 1576 r., w którym, w testamencie Maryi z Holszańskich Kurbskiej, tylko *kniaź Iwan Bohdanowicz Sołomerecki* wymieniony w liczbie uczestników sukcesyi po Holszańskich [8]). Widocznie więc był on jedynym potomkiem kniażny Fedory Holszańskiej Bohdanowej Sołomereckiej.

Kniaź Iwan Bohdanowicz Sołomerecki oprócz powyższej wzmianki pod r. 1576, występuje mało. W 1583 r. *kniaź Iwan Bohdanowicz Sołomerecki starościc Rohaczewski* kwituje Jana Kiszkę starostę Żmudzkiego z odbioru 4000 kop groszy wziętych pod zastaw Łachwy [9]). Marja z Holszańskich Kurbska wspomina w zapisie swym z 1585 r. *o siostrzeńcu swym (plemianniku) kniaziu Iwanie Bohdanowiczu Sołomereckim* [10]) i tenże *kniaź Iwan Sołomerecki* wymieniony w tymże roku w sprawie o Stepań [11]). Ten sam *kniaź Iwan Sołomercki* bierze udział 1599 r. w zjeździe dyzunitów w Wilnie [12]).

O małżonce jego i dzieciach nie posiadamy dokładnych szczegółów. W tym czasie Beata Dolska miała być małżonką *kniazia Sołomereckiego*; akt ich weselny odprawiał się w Dubnie u kniazia Konstantego-Bazylego Ostrogskiego, gdy Tatarzy znienacka napadli na Dubno, wówczas Beata zrzuciwszy ślubne szaty, brała udział w obronie i celnym strzałem trafiwszy w namiot chana, do odstąpienia go zmusiła [13]). Zdarzenie to podobno miało miejsce 1575 r. [14]). Również żoną *kniazia Sołomereckiego* była Małgorzata Łysakowska, córka Mikołaja kasztelana wprzód Lubaczowskiego, potem Chełmskiego [15]). Obie one mogły być jedna po drugiej żonami kniazia Iwana. Synem jego będzie Mikołaj-Lew, a córką **N. N.** za Bartłomiejem Bełżeckim podkomorzym Bełzkim, o którym wzmianka, że miał za żonę *kniażnę Sołomerecką* [16]).

Mikołaj Lew Sołomerecki, niezawodnie syn kniazia Iwana Bohdanowicza Sołomereckiego [17]), otrzymuje 25 Czerwca 1608 r. przywilej na podkomorstwo Pińskie [18]). W następnym roku *kniaź Mikołaj-Lew Sołomerecki, podkomorzy Piński,* sprzedaje Pleszczynice Enochowi Kaweczyńskiemu podkomorzemu Mińskiemu [19]). W tymże roku *kniaź Mikołaj Sołomerecki* oskarżony przez Niemirycza o nasłanie bojarów na grunta jego w Kijowskiem [20]). Tenże *Sołomerecki podkomorzy Piński* poseł na sejm 1613 r. [21]). W tymże roku *kniaź Mikołaj-Lew Sołomerecki podkomorzy Piński* zanosi skargę do grodu Włodzimierskiego, że kozacy obozujący w miasteczkach Wysocku i Dubrowicy, podczas jego nieobecności, gdy był posłem na sejm, zbuntowawszy się, napadli i zrabowali majątki jego Wysock i Dubrowicę w powiecie Pińskim a ludzi porozganiali i pobili [22]). *Kniaź Mikołaj-Lew Sołomerecki z podkomorzego Pińskiego* mianowany 3 Lutego 1623 r. kasztelanem Smoleńskim [23]); niezawodnie umarł 1626 r., albowiem 6 Marca 1627 r. kasztelanem Smoleńskim mianowany Baltazar Strawiński [24]). Żonaty z Reginą Hoscską, podobno córką Gabryela Hoscskiego kasztelana Kijowskiego [25]),

---

1) Patrz wyżej str. 114. 2) Tamże str. 495. 3) S. 40 k. 206. 4) Z. 39 d. 112. 5) Z. 38 d. 307 str. 443, Z. 44 d. 45 i Akt. Wil. XI 28 — 29. 6) Stryjkowski II 414. 7) Akt. Wil. XI 24 — 29, mylnie 1556 zamiast 1566 8) Kurbski I 74. 9) Karczewski, Replika II 114. 10) Kurbski I 277. 11) Woł. 8 k. 102 od. 12) Patrz wyżej str. 498. 13) Niesiecki III 361. 14) Antoni J. Trzy opowiadania historyczne. Lwów, 1880 r. str. 63 15) Niesiecki VI 299. 16) Tamże II 102. 17) Kn. Iwan Bohdanowicz rodził się z kn. Holszańskiej a mająkami, które były niegdy w posiadaniu kn. Holszańskich, jako to Dubrowicą, Wysockiem itd. władali kn. Mikołaj-Lew i jego córki. 18) Z. 89 k. 78. 19) S. 78 k. 415. 20) Źr. dziej. XXI 148. 21) Vol. leg. III 251 2) Arch. Jugo Cz. III T. 1 188 — 189. 23) S. 87 k. 150. 24 Z. 102 k. 3 rej. 2 i S. 241 k. 351. 25) Kossakowski III 167.

pozostawił syna Jana-Władysława i córki Katarzynę, Engracyę, Domicellę, Maretę i Elżbietę. W 1631 r. *Mikołajowa Lwowa Sołomerecka kasztelanowa Smoleńska Regina Hoscska*, jako opiekunka małoletniego (?) potomstwa, Jana-Władysława, Katarzyny, Engracyi, Domicelli, Marety i Elżbiety, ma sprawę z Andrzejem z Dombrowicy Firlejem o summę 9 300 kop, przez nieboszczyka Andrzeja Montolta, zeszłemu kasztelanowi Smoleńskiemu zapisaną [1]). W 1639 r. *Regina z Hoyszczy kniahinia Lwowa-Mikołajowa Sołomerecka kasztelanowa Smoleńska*, ostatnia z familii Hojskich, zapisuje monasterowi nieunickiemu w Hoyszczy dobra Kurozwany [2]). W Listopadzie 1644 r. *Regina z Hoszczy Lwowa Sołomerecka kasztelanowa Smoleńska* a nadto Anna Wołowiczówna, wprzód *Władysławowa Sołomerecka marszałkowa Pińska*, obecnie Kazimierzowa Pacowa pisarzowa Litewska, Mikołaj Czetwertyński, Jacek Koryciński, Henryk Kaszowski i Kazimierz Naruszewicz, oraz małżonki ich, na skutek niestawienia się w sprawie z Zenonem Godebskim podczaszym Pińskim, o zagarnięcie gruntów królewskich od miasteczka Stolina, skazani na kontumacyę [3]). W Wysocku d. 13 października 1645 r. *Regina Hoscka Sołomerecka* spisuje testament; chce być pochowaną według obrządku wschodniego, wspomina, że ma od *nieboszczyka męża Mikołaja-Lwa Sołomereckiego kasztelana Smoleńskiego* zapisy na dobrach Wysockich, że *po śmierci syna Jana-Władysława Sołomereckiego marszałka Pińskiego*, wdowa po nim Anna Wołowiczówna, wyszła powtórnie za Kazimierza Paca pisarza wielkiego Litewskiego, oraz że córka jej panna Katarzyna jest zakonnicą w Pińsku, całe więc swoje mienie składające się z summ: na Terebieszowie 30 000 złp., na Wysocku 50 000 złp., oraz majętności Dąbrowickiej, z wsiami Krzywicą, Krupą, Worobinem i Sielcem, nabytej od Firlejów, a nadto praw do spadków po Zofji Jałowickiej Wilamowej ciotce rodzonej i Marynie Siemaszkównie Daniłowiczowej starościnej Czerwonogrodzkiej, — wszystko to przelewa na pozostałe córki; z córek tych następnie, przy różnych okolicznościach w tym testamencie, wspomina o Marecie Sołomereckiéj Kazimierzowej Naruszewiczowej starościnie Bułhakowskiej, Engracyi Sołomereckiej Kaszowskiej, Helenie Sołomereckiej Korycińskiej i Katarzynie Sołomereckiej zakonnicy św. Barbary w Pińsku, której zapisuje 4000 złotych, oraz o Mikołaju księciu Czetwerteńskim (zięciu). Zaraz potem umarła (w Październiku 1645 roku), poczem testament nieboszczki *pani Rainy Hoscskiej Mikołajowej-Lwowej Sołomereckiej kasztelanowej Smoleńskiej* wniesiono 6 Listopada 1645 roku do ksiąg grodzkich Pińskich [4]). Już w następnym roku nastąpił dział jej spadkobierców. W Wysocku 1 lutego 1646 r. Henryk z Wysokiego Kaszowski, Mikołaj Swiatopełk Czetwertyński, Kazimierz Naruszewicz starosta Bułhakowski, Aleksander-Jacek z Pilec Koryciński, jako małżonkowie Engracyi Kaszowskiej, Domicelli Czetwertyńskiej, Marety Naruszewiczowej i Heleny Korycińskiej, *córek kniazia Mikołaja-Lwa Sołomereckiego kasztelana Smoleńskiego i małżonki jego Reginy z Hoszczy*, uskuteczniają dział dóbr po wymienionych rodzicach żon, oraz bracie ich rodzonym Janie-Władysławie Sołomereckim marszałku Pińskim, które stanowią majętności Wysocko i Dombrowica z zamkiem, dworami, folwarkami, siołami w powiecie Pińskim leżące, skutkiem którego Kaszowscy biorą zamek i miasto Wysock z siołami i folwarkami Brodziec, Udrycko, Rzeczyca, Milacz, Zadzień, Tumień i t. d., Naruszewiczowie połowę zamku i miasta Dombrowicy, i sioła Worobin, Sielce z cerkwią i t. d., Korycińscy Terebeszow, Stolin, Łuki, Horodyszcze, Smorodsko, Derewnia, Hlińka, Rzeczyca, nareszcie Czetwertyńscy— Woronie, Buchlicze, Siechowy, Oczniczko, Strach, Wiekarowicze i Budymle [5]).

Katarzyna, najstarsza córka Mikołaja-Lwa, żona Romana Jelskiego wojskiego Pińskiego, który 4 lipca 1623 r. wyrabia dla żony swej *Katarzyny Sołomereckiej* wspólność dożywotniego swego prawa na wieś Mokrą Dubrowę [6]) i wspólnie z tą małżonką otrzymuje 4 Maja 1629 r. przywilej na dochodzenie wsi Stolina i Wólki Junno [7]). Jelski żył jeszcze 15 Marca 1630 r. w którym dniu Mikołaj Tryzna kuchmistrz Litewski otrzymuje przywilej na dożywocie wsi Mokra Dubrowa, Mołodelczyce, Mereczyce, Woroczewicze, Pniuchy i Nieczatow w Pińskiem, na przypadek śmierci Romana Jelskiego wojskiego Pińskiego i żony jego *Katarzyny Sołomereckiej* [8]). Niezawodnie

---

[1]) 1631 Marca 3. (S. 89 d. 12 r. 1631). [2]) W Krupej 2 Stycznia 1639 (A. G. Z. X str. 246 d. 4012). [3]) Warszawa 1644 Listopada 14 (S. 107 k. 570 od.). [4]) Kopia dokum. oryg. [5]) Kopia dokum. oryg., także Sum. Czet. II fasc 2. [6]) Z. 99 k. 51. [7]) Tamże k. 318. [8]) Tamże k. 364.

jednak wkrótce potem umarł bezpotomnie a wdowa po nim została zakonnicą w monasterze Św. Barbary w Pińsku. *Katarzyna Sołomerecka panna Smoleńska* wspomniana 1643 r. w liczbie panien zakonnych monasteru Pińskiego przy cerkwi Św. Barbary [1]), a następnie 1645 r. w testamencie matki [2]).

Engracya, druga córka Lwa-Mikołaja, występuje 1645—1646 jako żona Henryka z Wysokiego Kaszowskiego [3]), który w następnym roku został kasztelanem Wendeńskim.

Domicella, trzecia córka, żona kniazia Mikołaja Czetwertyńskiego, z którym wspomniana 1645—1646 [4]) i który w 1649 r. został kasztelanem Mińskim. Umarła 1659 r. [5]).

Mareta, czwarta córka, żona Kazimierza Naruszewicza starosty Bułhakowskiego, z którym wspomniana 1645—1646 r. [6]) *Marta z kniaziów Sołomereckich* Naruszewiczowa starościna Bułhakowska, sprzedaje 13 Maja 1674 r. połowę miasta i zamku Dubrowickiego Janowi-Karolowi na Dolsku Dolskiemu, krajczemu wielkiego księstwa Litewskiego, marszałkowi powiatu Pińskiego, pułkownikowi J. K. M. za 10000 zł., a w rok później, testamentem w Złotem pisanym, temuż Dolskiemu siostrzeńcowi swemu zapisuje 100000 zł., na wsi i dworze Złote, wsiach Ludyn, Krupa, Ostrowie, Krywica, Sielec, Worobin w Pińszczyznie, oraz Sieniów, Tudorów, Bokszyn, Nurajówka w województwie Wołyńskim [7]).

Helena, najmłodsza córka, żona Aleksandra-Jacka Korycińskiego, z którym występuje 1645—1646 [8]); owdowiawszy wkrótce potem, wyszła powtórnie za Krzysztofa Sapiehę, w końcu krajczego Litewskiego, który w 1663 r. wyrabia dla małżonki swej *Heleny z Sołomereckich*, wspólność dożywotniego prawa na starostwo Trabskie [9]). Owdowiawszy 1665 r. *Helena z Sołomereckich Sapieżyna* krajczyni, występuje jeszcze 1668 r. [10]).

Kniaź Jan-Władysław Sołomerecki, syn Mikołaja-Lwa, mianowany 9 Grudnia 1629 r. marszałkiem Pińskim [11]). *Jan Sołomerecki marszałek Piński* w 1631 r. brał udział w komisyi wyznaczonej w sprawie zakonników klasztoru Pińskiego ze Szczepą o uroczyszcze Ihomencie [12]). Tenże *Władysław Sołomerecki marszałek Piński* posłował na sejm 1638 roku [13]). Umarł w Lutym 1641 roku, według słów kanclerza Radziwiłła „ostatni z familii szlacheckiej i senatorskiej, nic nie zostawiwszy krom jednej sławy" [14]). Miał żonę Annę Wołowiczównę córkę Piotra podkomorzego Trockiego i Horodyskiej [15]), która wkrótce po owdowieniu wyszła powtórnie za Kazimierza Paca pisarza wielkiego Litewskiego, jako żona którego występuje 1644—1645 [16]). Przeżyła drugiego męża, który umarł 1653 r., sama umarła 1669 r. bezpotomnie [17]).

---

[1]) Rukop. Otd. str. 154. [2]) Patrz wyżej. [3]) Tamże. [4]) Tamże. [5]) Tamże str. 45. [6]) Patrz wyżej. [7]) Stecki, Z boru i stepu 236. [8]) Patrz wyżej. [9]) Z. 135 d. 196. [10]) Sapiehowie II 134—135. [11]) Z. 102 k. 256 rej 1. [12]) Z. 104 k. 55. [13]) Vol. leg. III 937. [14]) Radziwiłł II 29. [15]) Niesiecki IX 419—420. [16]) Patrz wyżej. [17]) Pacowie 76—78.

- **Kniaź Wasil**
  - **Iwan Wasilewicz** Ż. Czartoryska
    - **Bohdan** 1520
    - **Wasil** 1512/1540 dzierżaw. Mohilew. Ż. Anna Władyka
      - **Włodzimierz** † młodo
      - **Fedor** † 1540 dzierż. Miednicki
      - **Andrzej** † 1541 Ż. kn. Mścisławska
      - **Iwan** † 1578 kaszt. Mścisławski Ż. 1-o Sapieżanka 2-o Hlebowicz
        - **Bohdan** † 1602 star. Kryczewski Ż. Ewa Korsak
          - **Bohdan** 1618—1626
          - **Krystyna** M. Żyżemski
          - **Helena** M. 1-o Szwykowski 2 o Stetkiewicz
          - **Maryna** M. Gurski
          - **Regina** M. Meleszko
        - **Barbara** M. 1-o Chodkiewicz 2-o Dowojna
        - **Maryna** M. Jan Naruszewicz
      - **Jurij** † 1559 Ż. Hanna Odyncewicz
      - **Bohdan** † 1565 star. Rohaczewski Ż. Fedora Holszańska
        - **Iwan** 1576—1599
          - **Mikołaj-Lew** kaszt. Smoleński † 1626 Ż. Regina Hoscka † 1645
            - **Jan Władysław** marsz. Piński † 1641 Ż. Wołowiczówna 2-o za Pacem † 1669
            - **Katarzyna** M. Jelski następnie zakonnica
            - **Engracya** M. Kaszewski
            - **Domicella** M. ku. Czetwertyński
            - **Mareta** M. Naruszewicz
            - **Helena** M. 1-o Koryciński 2-o Sapieha
          - **N. N.** M. Bełżecki
      - **Helena** M. Zabrzeziński
      - **Maryna** M. 1-o Holszański 2-o Sołtan
      - **Barbara** M. 1-o Ratomski 2-o Tyszkiewicz
      - **Anna** M. Hornostaj

Sołtan

imie, niezawodnie pochodzenia Tatarskiego, było w pospolitem użyciu na Litewskiej Rusi w XV-tym i na początku XVI-go wieku; nosili je i kniaziowie: **kniaź Sołtan Wasilewicz Zbarażski** żył 1463 r. [1]), a **kniaź Sołtan Michałowicz Sokolski** 1509—1544 [2]).

Sosna (Sozna).

Przydomek jakiegoś kniazia; król Kazimierz nadaje 1488 r. „*kniaziu Sozne*" dwie beczki soli z myta Kowieńskiego [3]). Więcej o nim nie słychać.

Stanko, Stankowicz.

Stanko imię żyjącego w połowie XV-go wieku kniazia Gedroitskiego, którego potomkowie przez pierwsze pokolenie pisali się Stankowiczami [4]).

Starodubski

od Staroduba, dziś miasta powiatowego Czernihowskiej gubernii. Po zajęciu Staroduba przez Olgerda, tytuł książąt Starodubskich noszonym był przez kilku kniaziów z rodu książąt Czernihowskich [5]). Następnie gród ten wyznaczono na siedzibę Litewskiemu **Kniaziowi Aleksandrowi Patrikiejewiczowi**, który w latach 1388—1407 występuje jako *książę Starodubski* [6]). Po nim Starodub trzymał **Zygmunt Kiejstutowicz**, występujący 1422 r. jako *książę Starodubski* [7]) i który nim zapewne władał do wyniesienia

[1]) Patrz niżej art. Zbarażski. [2]) Patrz wyżej str. 490. [3]) Z. 4 k. 65. od. [4]) Patrz wyżej str. 67.
[5]) Miłoradowicz, Lubecz 37. [6]) Patrz wyżej str. 172. [7]) Dogiel Codex IV 115.

swego na wielkie księstwo Litewskie. W połowie XV-go wieku Starodub został nadany kniaziowi Andrzejowi Iwanowiczowi Możajskiemu, którego syn kniaź Semen Iwanowicz poddał go 1500 r. wielkiemu księciu Moskiewskiemu, od którego otrzymał potwierdzenie na dzierżenie tego miasta, wskutek czego on i syn jego kniaź Wasil Semenowicz, tytułowali się *kniaziami Starodubskimi* [1]).

W Rossyi istnieli jeszcze inni kniaziowie Starodubscy, potomkowie Iwana Wszewołodowicza, syna Wszewołoda Jurjewicza wielkiego księcia Włodzimierskiego i Suzdalskiego, żyjącego w pierwszej połowie XIII-go wieku, tak nazwani od innego Staroduba (dziś sioło Klazemski-horodok w gubernii Włodzimirskiej), którzy zarzuciwszy w XV-tym wieku tytuł kniaziów Starodubskich, dali początek wielu kniaziowskim rodom w Rossyi [2]).

Stepański

od Stepania na Wołyniu. W XIII-tym wieku istnieli kniaziowie Stepańscy Rurykowicze [3]). Niewątpliwie z czasem wyzuci zostali ze swych posiadłości przez Litwę, poczem Stepań z Pińskiem i Słuckiem nadany został kniaziowi Narimontowi Gediminowiczowi. Do potomków tego ostatniego należeli prawdopodobnie: **Kniaź Szymon Stepański**, występujący 1387 r. w liczbie książąt braci Witowda [4]), i **kniaź Iwan Stepański**, który otrzymuje w połowie XV-go wieku potwierdzenie na ojcowiznę swą Czerejasel [5]). Więcej o kniaziach Stepańskich nie słychać.

Suchoruk (Suchoręki).

Przydomek kniazia Andrzeja Iwanowicza Prońskiego, żyjącego w połowie XV-go wieku [6]). (Patrz Proński.)

Suchy.

Przydomek kniazia Fedora Fedorowicza Mezeckiego, żyjącego w drugiej połowie XV-go wieku [7]). (Patrz Mezecki.)

Sudemunt

imie Litewskie [8]), noszone było w drugiej połowie XIV-go wieku przez **Sudemunta** *księcia na Wejszyszkach* (które podobno leżały nad Wiliją około Horodka [9]), żonatego z blizką krewną Witowda? [10]).

Sudemund towarzyszył Witowdowi w ucieczce do Prus 1382 r., za co utracił swą dzielnicę na Litwie [11]), tutaj jako *Sudemund* z *Wejszyszek* podpisał w Styczniu 1384 r. zapis Witowda zakonowi [12]). W tymże roku *Sudemund* jako dowódca hufców Witowdowych brał udział w wyprawie zakonu na Litwę i pod koniec tegoż roku napadem na załogę Krzyżacką ułatwił Witowdowi zdradzenie Krzyżaków i powrót do Litwy [13]). Z licznych źródeł opisujących te zdarzenia, dwa nazywają go przy tej sposobności „*szwagrem Witowda*" [14]) a jedno *księciem i krewnym Witowda* [15]). Razem z Witowdem powróciwszy w końcu 1384 r. na Litwę otrzymał napowrót Wejszyszki [16]). Podczas zatargów Witowda z Jagajłą na początku 1390 r. stał z początku po stronie pierwszego

---

[1]) Patrz wyżej str. 262. [2]) Rodosł. I 237 — 238. [3]) Połn. Sobr. II 226. [4]) Monum medii acvi. VI 13. [5]) Z. 3 k. 16. [6]) Patrz wyżej str. 399. [7]) Tamże str. 259. [8]) Andrzej Sudymuntowicz otrzymawszy od Witowda Czeczelówką, jest protoplastą Czeczelów (Dunczewski, Herbarz I 261). Sudemunt Dorgewicz pan Litewski występujący 1432 — 1434, jako starosta Krewski (Naruszewicz, Teki i Z. 25 k. 243 — 245, także Z. 3 k. 8, 11, 34 itd.), był ojcem Olechna Sudymuntowicza kanclerza Litewskiego i wojewody Wileńskiego 1477—1491. Sudymont Urniszewicz bojaryn Kowieński 1523 r. (Z. 12 k. 123.) itd. [9]) Script, rer. Pruss. V 626 przyp. 1686. [10]) Patrz niżej. [11]) Koneczny 14. [12]) Monum. medii aevi VI str. 4 i 32. „*Sudemund von Wesisken*". [13]) Script. rer. Pruss. II 626. [14]) Tamże III 605, V 234. „*Seinen Schwager Sudemund*". [15]) „*Duce suo consanguineo Sudemunt nomine* (Monum. medii aevi VI 1029). [16]) Koneczny 29.

ale zdradziwszy go, odkrył Koributowi dowódcy armii Jagajły podstęp Witowda mający na celu opanowanie Wilna [1]. W rejestrach skarbowych królewskich pod r. 1393 zapisany wydatek 6 grzywien „na wykupienie pasa złoconego niejakiego Litwina zwanego *Szudimuth*" [2]. W następnym roku *Sudemund* podczas wojny, dostawszy się w ręce Krzyżaków za zdrady swe powieszonym został za nogi [3]. Kniaziostwo jego nie może być uważanem za zupełnie pewne.

Swiatopełk, Swiętopełk,

imię w pospolitem użyciu w średniowiecznej Słowiańszczyźnie, z czasem jako przydomek przybranem zostało przez potomków rozmajtych Swiętopełków [4]. Z kniaziów przydomek ten przybrali od końca XVI-go wieku **kniaziowie Czetwertyńscy**, niby na pamiątkę pochodzenia od Swiatopełka Jarosławowiczą księcia Kijowskiego [5].

Swirski (Świrski).

Świr nad jeziorem tego imienia i miejscowości okoliczne Kobylnik, Miadzioł, Syrmież, Swirany, Worniany i Trokiniki, były gniazdem tego rodu. Pochodzenie kniaziów Swirskich czysto Litewskie stwierdzają używane przez nich do XV-go wieku imiona, a nadto fakt, iż byli katolikami. Niewątpliwie na równi z Gedroitskimi, z którymi bliskie ich łączyły stosunki [6], byli potomkami udzielnych książąt Litwy, dynastyi, która poprzedziła Gediminowską. Tak jak Giedroitscy stanowili oddzielny stan, który służbę ziemską pełnił zbiorowo pod wodzą swego chorążego, noszącego tytuł chorążego Swirskiego i Krewskiego [7].

Według kronikarzy Litewskich Dowmont syn Romunda księcia Litwy, sam książe na Ucianie i Swirze, pozostawił syna Jałgolda. Tego syn, nieznany z imienia, miał być bezpośrednim protoplastą kniaziów Swirskich [8].

Pierwsze historyczne wzmianki o tej rodzinie spotykamy w pierwszej połowie XIV-go wieku. Żyli wówczas kniaziowie Swirscy **Aleksander**, **Eryk** i **Roman**. Traktat przymierza Szwitrigajły z zakonem 15 Maja 1432 r. podpisali po kniaziach i dygnitarzach a przed bojarami „Woynus Gedorotsky, *Aleksander Swirsky*". Traktat wielkiego księcia Zygmunta z królem 20 Stycznia 1433 r. po kniaziach, między dygnitarzami: „Woynus, Gogulus i Jagallo Gedroitorum, *Ericus et Romani Swirzkych*" i podobny inny traktat z d. 27 Lutego 1434 r. „Jagiel Gedorotsky... *Ericus de Swiersk, Roman de Swiersk* [9]. W połowie XV-go wieku żyli nadto *kniaziowie Swirscy*, **Pricz**, **Iwaszko**, **Butwid**, **Talimont** i **Szokoł**, których istnienie potomkowie stwierdzają.

W XV-tym wieku **Pricz** miał syna **kniazia Petka Priczowicza** żonatego z Oleną Dowgirdówną, którzy pozostawili tylko córkę za Bohdanem bojarynem [10]. Król Kazimierz dał Dowgirdównom: Janowej Gojcewicza Annuszce i *Petkowej Oliuszce* Lyntupy, Swirany i Trokiniki [11]. W 1525 roku bojaryn Żdan Bohdanowicz oskarża krajczego Hrihorego Ostyka, iż trzyma ziemie, które mu zapisał *dziad jego* (Żdana) *kniaź Petko Priczowicz z żoną Oleną Dowgirdówną*, a gdy przed królem zapis kniazia Petka i potwierdzenie wdowy po nim pokłada, król listem do wojewody Wileńskiego, nakazuje krajczemu zwrócić ziemie i naznacza jednocześnie *kniazia Wojciecha Juchnowicza*, komisarzem na miejsce do wprowadzenia Żdana w ich posiadanie [12].

Książe Jan Talmontowicz (Talimontowicz) w dworze Swiranach nad jeziorem Swirskim, spisywał testament 1 Marca 1520 r. [13]. W 1523 r. bojaryn Maciej otrzymuje potwierdzenie na człowieka z dziećmi i gruntami zapisanemi mu przez *kniazia Jana Talimontowicza Swirskiego* [14].

Książe Hrihory Bohdanowicz Butwidowicz, wspólnie z innymi kniaziami Swirskimi, sprzedawał ludzi Kobylinowi, który na nich otrzymuje 1522 r. potwierdzenie królewskie [15]. **Kniaź Bohdan Swirski** (niewątpliwie ojciec poprzedniego) zapisał 1508 r. dziesięcinę z dóbr swych kościołowi Swirskiemu [16].

---

[1]) Script. rer. Pruss. II 640. [2]) Przeździecki, Życie 29. [3]) Script. rer. Pruss. II 657, III 194. [4]) Bolestraszyccy, Mirscy (?), Zawadzcy. [5]) Patrz wyżej str. 35. [6]) Z. 12 k. 378. [7]) P. 1 k. 35 od. [8]) Kojałowicz, Herbarz, rodowód rodu Dorszprunga. [9]) Patrz wyżej str. 66. [10]) Z. 14 d. 484, patrz niżej. [11]) Z. 3 k. 12. [12]) Z. 14 d. 484. [13]) Z. 1 i 2 str. 219 i 220. [14]) Z. 12 k. 70. [15]) Tamże k. 53. [16]) Kojałowicz, Herbarz.

Jakób Mikołajewicz Szokołowicz kniaż Swirski z *żoną Dorotą Adamówną, córkami Jadwigą i Kachną Janową i ich dziećmi,* sprzedają 1557 r. dworzec w Dubotołkach Steckowiczowi [1]).

Kniaziowie Roman i Iwaszko są protoplastami dwóch linii książąt Swirskich.

Linia I.

Iwaszko, prawdopodobnie brat Romana (1433—1434), gdyż prawnukowie Iwaszka—Wojciech i Andrzej Juchnowicze i prawnuk Romana—Piotr Michałowicz, kniaziowie Świrscy, mają wspólnych stryjów [2]), miał syna **Stanka**. Tego syn **kniaż Juchno Stankowicz Iwaszkowicz Świrski**, sprzedał Radziwiłłowi kasztelanowi Wileńskiemu dwór swój ojczysty i macierzysty Swir, z miastem i poddanymi, kolacyą kościoła i wstępem w jezioro Swir, za 600 kop groszy, na co Radziwiłł otrzymuje konfirmacyę 1528 r. [3]) Żoną kniazia Juchna Stanisławowicza Swirskiego miała być Zofia córka Gabryela założyciela Siesik [4]). Pozostawił synów Wojciecha, Andrzeja a podobno i Jurja.

Kniaź Jurij Juchnowicz Swirski miał sprawę z Roskim w której Gasztold wydał wyrok 1528 r. [5]).

Kniaż Wojciech Juchnowicz Swirski wspólnie *z bratem kniaziem Andrzejem i kniaziem Piotrem Michałowiczem Swirskimi,* będąc świadkami w sprawie Radziwiłłowej z kapitułą Wileńską o jezioro Narocz, 1522 r. zeznali *iż stryjowie ich kniaziowie Swirscy* bywali starszymi kanonikami tej kapituły [6]). W tymże roku w konfirmacyi Wasilowi Kobylinowi na kupno od kniaziów Swirskich trzeciej części ich dworca Żary, wzmianka *o kniaziu Wojciechu Jurjewiczu,* że sprzedał ziemi za 30 kop groszy [7]). W 1524 r. *kniaź Wojciech Jurjewicz Swirski,* ma sprawę o dług 150 kop groszy [8]) a w 1525 r. *kniaź Wojciech Juchnowiez* wyznaczony przez króla do wprowadzenia Żdana Bohdanowicza bojaryna w posiadanie ziem nadanych dziadowi jego kniaziowi Petkowi Priczowiczowi [9]). W 1533 r. *kniaziowie Wojciech i Andrzej Juchnowicze Swirscy* sprzedają za 400 kop groszy Miadzioł Gasztoldowi [10]). Tenże *kniaź Wojciech Juchnowicz Swirski* sprzedaje 1540r. Roskiemu ziemię Wojniłowszczyznę Pieckową za 8 kop groszy [11]). Pod koniec życia kniaź Wojciech Juchnowicz Swirski piastował godność chorążego Krewskiego i Swirskiego. *Kniaź Wojciech Juchnowicz chorąży Krewski i Swirski* sprzedaje 1540r. plac w Wilnie, za 20 kop groszy lit., pani Mikołajowej Zenowiczowej Hannie Wencławownie [12]) Z tymi samymi tytułami występuje 1543—1547 [13]). Umarł w 1547 r. pozostawiając wdowę Zofię Jakubównę i córkę **kniaźnę Hannę Wojciechownę** małżonkę 1-o Bielewicza a 2-o Ławryna Iwanowicza, jak to się to okazuje ze sprawy w której *kniahinia Wojciechowa Swirska chorążyna Swirska i Krewska Zofia Jakubówna,* w 1548 r. procesuje bojaryna hospodarskiego Ławryna Iwanowicza Jamontowicza, o to że ten po śmierci *jej córki kniaźny Hanny Wojciechowny po mężu Bielewiczowej,* dowodząc że ona była jego żoną, zajechał dworzec Swirski, tej córce przez nią dany i poczynił tam szkody, krzywdząc będące u niej w opiece, pozostałe po Bielewiczowej potomstwo. W sprawie tej, choć Jamontowicz pokładał testament *żony swej Hanny,* sąd jednak na zasadzie testamentu nieboszczyka *kniazia Wojciecha Juchnowicza Swirskiego chorążego,* potwierdził prawa kniahini i przysądził na Jamontowiczu szkody [14]).

Kniaź Andrzej Juchnowicz Swirski występuje 1522 i 1533 obok brata Wojciecha [15]). W 1523 r. *kniaź Andrzej Juchnowicz Swirski* ma sprawę z kniaziem Iwanem Boratyńskim o zastawę Kobylnik [16]); tenże *kniaź Andrzej Juchnowicz Swirski, wspólnie z żoną Zofią,* sprzedał Miadzioł niedaleko od dóbr Żary, za 300 kop groszy Gasztoldowi, który na to otrzymuje 1527 r. potwierdzenie, [17]) a w 1528 r. sprawę swą z Roskim poddał rozstrzygnięciu sądu polubownego [18]). W popisie ziemskim tegoż roku *Andrzej Juchnowicz* zapisany na 3 konie [19]).

Siostrą tych kniaziów była **kniaźna Barbara Juchnowna Swirska**, żona niejakiego Mikołaja Piotrowicza, która w 1553 r. wspólnie z synem Stanisławem Mikołajewiczem Piotrowiczem, sprzedaje majątek Ostrowiec za 80 kop Ostrowickiemu [20]).

---

[1]) Z. 34 k. 557. [2]) Z. 11 k. 99, patrz niżej. [3]) Z. 12 k. 378. [4]) Rodowód Siesickich (Żychl. IX 207). [5]) Boniecki 342. [6]) Z. 11 k. 99. [7]) Z. 12 k. 53. [8]) Z. 14 d. 340. [9]) Tamże d. 484, patrz wyżej. [10]) Z. 1 i 2 str. 38, dr. Star. Pols. III 245. [11]) Ar. Sł. IV 251. [12]) Akt. Wil. XX 366. [13]) Boniecki 342 i tablice. [14]) S. 23 k. 39. [15]) Patrz wyżej. [16]) Z. 14 d. 447. [17]) Z. 1 i 2 str. 73. [18]) Boniecki 342. [19]) P. 1 k. 35 od. [20]) Z. 34 k. 110.

Synami kniazia Andrzeja Juchnowicza będą *kniaziowie Jan, Mikołaj, Stanisław i Paweł Andrejewicze Swirscy,* którzy zamienili 1545 r. z Roskim pewne grunta w Dubrowlanach [1]).

Z nich **kniaź Paweł Andrejewicz Swirski**, właściciel dworu Syrmież, ma 1566 sprawę z Kłopotem o pobicie sługi [2]) i jeszcze w 1588 r., już po śmierci braci, zawiera układ z Roskim [3]).

Kniaź Jan Andrejewicz Swirski mienia 1535 r. (?) ziemię swą Piluszyszki z Lwem Roskim na grunt Kluczyński [4]). Pozostali po nim synowie *kniaziowie Szczęsny, Stanisław, Malcher, Kacper i Mikołaj Janowicze Swirscy*, w 1584 r. sprzedali Roskiemu, a 1585 r. zamienili z nim, pewne grunta w Dubrowlanach [5]). Jednym z nich będzie *Mikołaj Swirski* deputat z Wileńskiego 1596 r. na unię Brzeską [6]).

- **Iwaszko**
  - **Stanko**
    - **Juchno** (Jurij) do 1528, Ż. Zofia c. Gabryela z Siesik
      - **Jurij** 1528
      - **Wojciech** 1522—1547 chorąży Swirski, Ż. Zofia Jakubówna 1548
        - **Hanna** † do 1548, M. 1-o Bilewicz, 2-o Jamontowicz
      - **Andrzej** 1522—1533, Ż. Zofia
        - **Paweł** 1545—1588
        - **Jan** 1535—1545
          - **Szczęsny** 1584
          - **Stanisław** 1584
          - **Malcher** 1584
          - **Kacper** 1584
          - **Mikołaj** 1584
        - **Mikołaj** 1545
        - **Stanisław** 1545
      - **Barbara** 1553, M. Mikołaj Piotrowicz

LINIA II.

Kniaź Roman Swirski występujący 1433—1434 [7]), pozostawił dwóch synów: Petka i Jana [8]). **Kniaź Jan Swirski** fundował 1452 r. kościół w Swirze [9]). Wdowa po nim wyszła 2-o za Kacpra Hermanowicza [10]). Ten ostatni posłował w 1498 r. od w. ks. Aleksandra do ordy [11]). Wdowa jego pani Kacprowa Hermanowicza w popisie 1528 zapisana na 5 koni [12]).

Kniaź Petko Swirski miał liczne potomstwo. W 1494 r. *kniaziowie Marcin i Jakób Petkowicze Swirscy,* procesują Kacpra Hermanowicza o dobra Syrmież, Spory i Swir, które *stryj ich kniaź Jan Romanowicz* zapisał żonie swej, jemu następnie zaślubionej i uzyskują wyrok przysądzajacy im Syrmież i Spory. Ciż kniaziowie wspolnie z *bratową swą kniahinią Januszową* wznowili powyższy proces 1503 r. i uzyskali potwierdzenie przytoczonego wyroku [13]). W tymże roku *Olechnowa Małyszkowicza Nastazya* zaskarżyła braci swych *kniaziów Michała, Andrzeja kanonika Wileńskiego i Aleksandra Petkowiczów, oraz siostry swe Niekraszowę Wołodkowicza Jadwigę, Jurjowę Sołohubowicza Ludmiłę, marszałkowę Hrihorowę Stankowicza Aleksandrę, Niemirową Owdotię i Kieżgajłowę Janowicza Zofię,* o dział w majątkach macierzystych Swiranach, Wornianach, Strojanej, Jasieni, Trokinikach i Biesiadach, wskutek czego król Aleksander nakazuje, aby jej odpowiedni dział wyznaczono [14]). W 1464 r. *książęta Swirscy Ludwik, Jan i Michał i inni w liczbie 7-miu,* zachęceni przez *swojego brata Andrzeja Swirskiego proboszcza Worniańskiego i prałata Wileńskiego*, powiększyli fundusz kościoła na cześć Sw. Andrzeja w majątku swoim Kobylnikach (Stary Miadzioł) [15]). Z przytoczonych dokumentów okazuje się że kniaź Petko, (Romanowicz) Swirski, o którym tylko wiemy iż wysłużył u kniaziów Słuckich ziemie, które następnie przeszły na syna jego kniazia Aleksandra Petkowicza, [16]) pozostawił 7-miu synów i 6 córek.

---

[1]) Boniecki 342. [2]) S. 47 k. 160. [3]) Boniecki 342. [4]) Ar. Sł. IV 16. [5]) Boniecki 342. [6]) Arch. Jugo Cz. I T. I 536. [7]) Patrz niżej. [8]) Kniaź Jan Romanowicz jest stryjem synów Petka (patrz wyżej). [9]) Star. Pols. III 242. [10]) Patrz niżej. [11]) Karpow I 266. [12]) P. 1 k. 36. [13]) Z. 6 str. 571 i Z. 5 k. 122. [14]) Z. 6 str. 443. [15]) Star. Pols. III 244, Przyałgowski I 62—63. [16]) S. 2 k. 97 od., patrz niżej.

O wyżej wymienionych pod 1503 r. córkach kniazia Petka Swirskiego żonach-**Jadwiga**—Niekrasza Wołodkowicza, **Ludmiła**—Jurja Sołohubowicza, **Aleksandra**—Hrihorego Stankowicza marszałka, **Owdotia**—Niemiry, **Zofia**—Kieżgajła Janowicza (prawdopodobnie Mikołaja Janowicza Kieżgajła) i **Nastazya**—Olechna Małyszkowicza, nie posiadamy szczegółów. Lepiej znani są ich mężowie. Niekrasz Wołodkowicz był 1499 dzierżawcą w Bełżycy [1]), Jurij Andrejewicz Sołohubowicz był 1508—1507 namiestnikiem Smoleńskim [2]) a Hrihory Stankowicz (Stanisławowicz) Ostykowicz marszałkiem dwornym 1494—1500 i powtórnie 1509, wojewodą Trockim 1510—1518 [3]). Żona jego *pani Ostykowa* nazwana pod 1511 r. *ciotką kniaziów Swirskich* [4]). Jadwiga Niekraszowa Wołodkowicza była niezawodnie matką Stanisława Niekraszewicza; tego wdowa pani Stanisławowa Niekraszewicza Hanna Łodziata, pozwaną została w 1552 r. przez kniaziów Piotra, Jurja i Ludwika Michałowiczów Swirskich, o zwrot majątków Strujnoty i Horodyszcze oraz ruchomości pozostałych po jej mężu a ich bracie, po którym spadek im przypada [5]). Hanna zmarła 1563 r, a majątek jej Strujnoty spadł na kniaziów Ludwika i Jurja Michałowiczów, oraz Łukasza i Jana Bolesławowiczów Swirskich, którzy się o niego procesują 1564 r. [6]). Resztę spadku po Hannie Niekraszowej, a mianowicie Horodyszcze, klejnoty i t. d. brali krewni jej, wojski Mielnicki Aleksander Stanisławowicz Hinca i Mikołaj Naruszewicz (późniejszy pisarz), którzy o najazd na Horodyszcze procesują 1564—66 Mikołaja Ostyka i jego córkę, oraz kniaziów Łukasza i Jana Bolesławowiczów Swirskich [7]).

Kniaź Ludwik Petkowicz występuje tylko 1464 r. [8]).

Kniaź Jan (Janusz) Petkowicz występujący także 1464 r. [9]), pozostawił wdowę *kniahinię Januszową*, która wspólnie z braćmi męża procesuje się 1503 r. z Hermanowiczem [10]).

Kniaź Michał Petkowicz, wymieniony 1464 i 1503 [11]), pozostawił liczne potomstwo (Gałęź pierwsza Michała). Miał wspólnie z Andrzejem kanonikiem sprawę z kniaziem Aleksandrem Petkowiczem Swirskim, którą sądził król Kazimierz, o czem późniejsza wzmianka [12]).

Kniaź Andrzej Petkowicz, kanonik Wileński proboszcz Worniański, występuje 1463 i 1503 [13]). Swoją trzecią część majątków ojczystych w Syrmieżu i Miadziole i całość macierzystych Wornian, zapisał szwagrowi swemu (mężowi siostry) panu Hrihoremu Stankowiczowi Ostykowiczowi marszałkowi dwornemu, później wojewodzie Trockiemu, któremu po procesie *z kniaziem Piotrem, Andrzejem i braćmi ich Michałowiczami Swirskimi*, król wyrokiem 1511 r. posiadanie trzeciej części Syrmież i Miadzioła, którą mu zapisał *szwagier jego, stryj ich kanonik Wileński, kniaź Andrzej Petkowicz* potwierdza, Worniany, macierzyznę kniazia Andrzeja stryja ich, po zwrocie Ostykowi summ na tym majątku, każe podzielić na równe części, między kniaziów Swirskich *a ciotkę ich panią Hrihorowę* (Ostykowę) a kolacyę kościoła wybudowanego w Miadziole, przez *szwagra jego a stryja ich kanonika Andrzeja Petkowicza*, zleca Ostykowi i kniaziom Swirskim sprawować wspólnie [14]).

Kniaź Marcin Petkowicz, wymieniony 1494 i 1503 r. [15]), pozostawił również liczne potomstwo (Gałęź druga Marcina).

Kniaź Jakób Petkowicz, wymieniony 1494 i 1503 [16]); *kniaź Jakób Petkowicz* w 1510r. procesuje się z kniaziem Janem Marcinowiczem Swirskim o najazd na dom poddanego [17]). Sprzedał niwkę Jurju Zenowiczowi, który na niwkę kupioną u *kniazia Jakóba Petkowicza* 1527 r. otrzymuje konfirmacyę [18]). Kniaź Jakób sprawował urząd chorążego Swirskiego i umarł przed 1528 r., pozostawiając wdowę i córki. *Kniahinia Jakóbowa Swirska chorążyna* według popisu 1528 r. ma stawić 11 koni [19]). *Kniahinia Jakóbowa Petkowicza Swirska Hanna Michałowna*, sprzedała za 30 kop groszy, majątek Czaczkowski w powiecie Mińskim, kniaziowi Słuckiemu, który na to uzyskuje 1532 r. potwierdzenie; z szacunku za ten dwór mają otrzymać posagi córki kniazia Jakóba, stosownie do jego testamentu [20]). W 1539 r. *kniahinia Jakóbowa Swirska Anna* sprzedaje Chwedowiczowi, za

---

[1]) Vol leg. I 281, Danił. Skarbiec Nr. 2111. [2]) Senatorowie 51. [3]) Tamże 178. [4]) S. 2 k. 96 od., patrz niżej. [5]) S. 24 k. 116, patrz niżej. [6]) S. 46 k. 865 od—866, patrz niżej. [7]) Z. 39 d. 253, 258 i S. 50 k. 122, 143 od., patrz niżej. [8]) Patrz wyżej. [9]) Tamże. [10]) Tamże. [11]) Tamże. [12]) S. 2 k. 97 od., patrz niżej. [13]) Patrz wyżej. [14]) S. 2 k. 96 od. [15]) Patrz wyżej. [16]) Tamże. [17]) S. 1 d. 22. [18]) Z. 12 k. 360. [19]) P. 1 k. 9. [20]) Z. 17 k. 170—172.

7 kop groszy, dwie ziemie puste [1]). Z córek kniazia Jakóba występują: **Kniażna Barbara Jakóbowna Swirska**, żona Jana Jurjewicza Szemeta 1551—2 [2]) i **kniażna Miłosława Jakóbowna**, żona Marcina Jurjewiczza Szemeta 1552 r. [3]).

Kniaż Aleksander Petkowicz, wymieniony 1503 r. [4]); *kniaź Aleksander Petkowicz Swirski* procesował się w 1511 r. *z synowcami swymi kniaziami Piotrem, Andrzejem Michałowiczami i ich braćmi Swirskimi* o dział w majątkach ojczystych, król jednak pretensye jego oddalił na zasadzie, że sam włada w Słucku wysługą *ojca swego, dziada ich*, o co już król Kazimierz sądził sprawę między nim a *kniaziem Michałem ojcem ich i kniaziem Andrzejem kanonikiem*, nakazując im, tak ojcowizną jak wysługą, podzielić się na równi [5]).

Syn jego **kniaż Żdan Aleksandrowicz Swirski**, wymieniony już 1526 r. [6]); w popisie ziemskim 1528 r. *kniaź Żdan Aleksandrowicz Swirski, który służy u kniazia Słuckiego*, zapisany na 5 koni [7]). Rzeczywiście kn. Żdan służył u kniazia Jurja Semenowicza Słuckiego, który listem adresowanym do *marszałka swego, namiestnika Słuckiego, kniazia Żdana Aleksandrowicza Swirskiego* i do namiestnika swego Kopylskiego, pana Jana Andrejewicza Grabnickiego, nakazuje im oddawać corocznie pewną ilość żyta Słuckiemu monasterowi S. Ilii [8]). Żona Żdana Maryna Narbutówna była wdową po Stanisławie Syrewiczu i matką córki Barbary Syrewiczówny Mikołajowej Bartoszewiczowej Gurskiej, której zapisała majątek kniaziów Swirskich Jasień. Syn Barbary Jurij Mikołajewicz Bartoszewicz Gurski, sprzedał Jasień, odziedziczony po matce Barbarze córce Stanisława Syrewicza, a tej zapisany w summie 1000 kop groszy przez matkę jej *nieboszczkę kniahinię Żdanową Aleksandrowicza Swirską Maryę Narbutównę*, w 1555 r. za 1000 kop groszy, kniaziom Łukaszowi i Januszowi Bolesławowiczom Swirskim [9]).

Gałęź druga Marcina.

Kniaż Marcin Petkowicz [10]), pozostawił sześciu synów. W sprawie 1547 r. *z synowcem kniaziem Bartłomiejem Janowiczem Swirskim* o 2 służby ludzi, *kniaź Aleksander Marcinowicz Swirski* zeznał, że *„u kniazia Marcina Swirskiego było 6-ciu synów: Michal, Jan ojciec Bartłomieja, Szczęsny, Mikołaj, Łukasz i najmłodszy on Aleksander"*: ojciec umierając, testamentem zapisał *nieboszczykowi Michałowi* i jemu $^1/_3$ wszystkich swoich majątków, inni bracia jednak widząc w tem swoją krzywdę, postąpili Michałowi, i jemu w opiece Michała zostającemu, te 2 służby w zamian za powyższą trzecią część. [11]). Nadto kniaź Marcin pozostawił córkę **Zofię Marcinównę** zamężną Izdebską ziemiankę Drohicką, która w 1541 r. procesuje swego *brata kniazia Aleksandra Marcinowicza* o dział dóbr pozostałych po zmarłym bracie ich kniaziu Michale Swirskim, mianowicie Mordasowszczyznę i ruchomości [12]).

I. Kniaż Michał Marcinowicz Swirski podstarości Brzeski, z ramienia Jurja Ilinicza marszałka dwornego, starosty Brzeskiego i Lidzkiego, podpisał jego testament jako świadek 1526 r. [13]); w popisie 1528 r. zapisany na 4 konie [14]). *Kniaź Michał Swirski* procesował się 1529 r. z Wojnowiczem [15]) i tenże *książe Michał Martynowicz Swirski* w 1532 r. zapisał *siostrzenicy swej Annie Jurjewnie i mężowi jej Janowi Czyżowi* wszystkie ruchomości po śmierci swej [16]). Umarł przed 1535 r., w którym król poleca Mikołajowi i Aleksandrowi ks. Swirskim aby Czyżowiczowi oddali w posiadanie poddanego, którego synowi jego zapisał zmarły ich brat. [17]) Dobra macierzyste na Mazowszu Ozrenowo i Werbno *kniaź Michał Swirski* sprzedał a natomiast nabył Mordasowszczyznę na Litwie, którą wraz z majątkiem Czetwert testamentem, oprócz zapisu *bratu Janowi*, zapisał *bratu swemu kniaziowi Aleksandrowi Marcinowiczowi Swirskiemu*, o co sprawa już po śmierci Michała w 1541 r., między *Aleksandrem a siostrą jego Zofią Marcinówną Izdebską* ziemianką Drohicką [18]).

2. Kniaż Jan Marcinowicz Swirski, procesuje się 1510 r. *z kniaziem Jakóbem Petkowiczem* stryjem swym, o najazd na dom poddanego [19]). W1518 r. *Jan i Piotr* (Michałowicz) *Swirscy*, sprzedają dobra swe Żary, za 200 kop groszy, staroście Bystryńskiemu Wasilowi Hhrihorowiczowi Kobylinowi [20]). W popisie ziemskim 1528 r. *Jan Marcinowicz* zapisany na 1 konia [21]). Wspomniany również w testamencie brata Michała [22]).

---

[1]) Ar. Sł. IV 222. [2]) S. 23 k. 699 i S. 25 k. 282. [3]) S. 25 k. 218. [4]) Patrz wyżej. [5]) S. 2 k. 97 od. [6]) Z. 14 d. 688. [7]) P. 1 k. 8. [8]) Akty Mińskie str. 293. [9]) S. 31 k. 467. [10]) Patrz wyżej. [11]) S. 18 k. 197. [12]) S. 10 k. 140 d. 176, patrz niżej. [13]) Z. 21 k. 115. [14]) P. 1 k. 35 od. [15]) S. 6 k. 92. [16]) Ar. Sł. III 396. [17]) Tamże IV 5. [18]) S. 10 k. 140 d. 176. [19]) S. 1 d. 22, patrz wyżej. [20]) Z. 1 i 2 str. 28. [21]) P. 1 k. 36. [22]) Patrz wyżej.

Pozostawił syna Bartłomieja i córkę **Suzannę**. W 1550 r. *kniaźna Suzanna Janówna Marcinowicza Swirska* procesuje *stryja swego kniazia Aleksandra Marcinowicza Swirskiego* o to, że będąc jej opiekunem, oddał dziedzictwo majątku Spory *bratu jej kniaziowi Bartłomiejowi Janowiczowi*, wyłączając ją. W sprawie tej, gdy stryj dowiódł, że Bartłomiej opiekę i majątek gwałtem mu odebrał, odesłano siostrę do brata [1]).

Kniaż Bartłomiej Janowicz Swirski, występuje w różnych sprawach: 1547 r. ze stryjem Aleksandrem [2]), 1550 z tymże stryjem i siostrą [3]) i w tym że roku oskarżony o bicie żony [4]). W 1551 r. procesuje się z Janem Szemetem [5]) i Bohdanem Korsakiem [6]).

3. **Kniaż Szczęsny Marcinowicz Swirski**, sprzedaje w 1529 r. poddanego za 9 kop groszy—Roskiemu [7]). W popisie 1528 r. zapisany na 1 konia [8]).

4. **Kniaż Mikołaj Marcinowicz Swirski**, w 1527 r. zrzeka się na Roskiego prawa do wstępu w jeziora Swirskie [9]), a w 1535 wezwany *z bratem Aleksandrem* o zwrot Czyżewiczowi poddanego, zapisanego mu przez zmarłego ich brata (Michała) [10]). *Kniaź Mikołaj Swirski* z bratem *kn. Łukaszem Marcinowiczem* dzielił się majątkiem Syrmież o czem wzmianka w późniejszej sprawie [11]). Pozostawił syna Macieja i 2 córki:

Katarzyna, żona Stanisława Iwanowicza i **Jadwiga**, żona Piotra Iwanowicza ziemian hospodarskich, *rodzone siostry kniazia Macieja Mikołajewicza Swirskiego*, za szkody poczynione w Swiranach, skazane 1559 r. na zapłacenie 40 kop groszy na rzecz *synowca swego kniazia Marcina Maciejewicza Swirskiego* [12]).

Kniaż Maciej Mikołajewicz Swirski, w 1549 r. już żonaty z Polonią Szymkówną, wspólnie ze szwagrem swym Stanisławem Mordasowiczem mężem Hanny Szymkówny, pozywa Steckowiczów o Dubotołki blizkość żon [13]). Wyżej wymienionemu szwagrowi ustępuje 1553 r. praw swych do Syrmiaży [14]). Powtórnie żonaty ze Szczęsną Hrihorówną Szymkowiczówną *kniaź Maciej Mikołajewicz Swirski* zapisuje 5 Czerwca 1558 r. żonie trzecią część majątku Swirskiego na wieczność i $^2/_3$ w summie 100 kop [15]). Umarł w 1558 r. a wdowa *kniazia Macieja Mikołajewicza Swirskiego Szczęsna Hrihorówna* poszła wkrótce za mężem pozostawiając *syna Marcina* w opiece u babki jego Hrihorowej Szymkowicza Katarzyny Bohdanówny, która w 1559 r. procesuje *siostry kniazia Macieja Mikołajewicza, Katarzynę i Jadwigę Mikołajówny i ich mężów Stanisława i Piotra Janowiczów*, o gwałtowne zajęcie majątku Swirany, do jej córki nieboszczki, wskutek zapisów, męża należącego. Król, 29 Maja 1559 r. nakazuje Katarzynie i Jadwidze zwrócić Swirany i zapłacić 40 kop odszkodowania [16]). O synu Macieja **kniaziu Marcinie** więcej nie słychać.

5. **Kniaż Łukasz Marcinowicz Swirski** w 1527 r. sądził sprawę poddanych Roskiego z poddanymi kniazia Piotra Michałowicza Swirskiego [17]). Z bratem Mikołajem dzielił się majątkiem Syrmiaże [18]). Wdowa po nim Elżbieta Kacprówna wyszła 2-o za niejakiego Jana bojaryna hospodarskiego. W 1549 r. bojarynia hospodarska Elżbieta Kacprówna Janowa *i syn jej kniaź Stanisław Łukaszewicz*, pozywają Jana Szemeta o pobicie i gwałty we dworach Swirany i Syrmież [19]). Kniaż Łukasz, wspomniany kilkakrotnie jako już nieżyjący [20]), pozostawił synów Stanisława i Zygmunta.

Kniaż Stanisław Łukaszewicz Swirski, wskutek procesu z Janem Szemetem, skazany 1541 r. na zapłacenie mu 30 kop groszy [21]). W 1546 r. *kniaź Stanisław Swirski* oskarżony przez Radziwiła o pobicie jego namiestnika Swirskiego [22]) a w 1549 r. występuje obok matki [23]). Prawdopodobnie już nie żył w 1552 r. w którym brat jego kniaż Zygmunt Łukaszewicz Swirski po procesie odzyskuje od Szemetów dwór na Syrmież zajęty przez nich wskutek sprawy 1541 r. za dług *kniazia Stanisława Łukaszewicza Swirskiego* [24]).

---

[1]) S. 23 k. 475. [2]) S. 18 k. 197. [3]) S. 23 k. 475. [4]) S. 22 d. 592. [5]) S. 22 d. 668, 740, 767. [6]) S. 26 k. 52. [7]) Ar. Sł. III 349. [8]) P. 1 k. 35 od. [9]) Ar. Sł. III 321. [10]) Tamże IV 5, patrz wyżej. [11]) Z. 34 k. 13, patrz niżej. [12]) Z. 40 k. 668. [13]) S. 23 k. 191. [14]) Z. 34 k. 49. [15]) Z. 40 k. 223—4. [16]) Tamże k. 668. [17]) Ar. Sł. III 299. [18]) Patrz wyżej. [19]) S. 23 k. 305 od. [20]) S. 18 k. 197 i Z. 34 k. 13. [21]) S. 25 k. 282. [22]) Z. 30 k. 15. [23]) Patrz wyżej. [24]) S. 25 k. 282.

Kniaź Zygmunt Łukaszewicz Swirski w 1552 r. uzyskuje od Szemetów zwrot dworu na Syrmieży zajętego za dług brata [1]) i w tym samym roku procesuje się z bojarynem Jakóbem Michałowiczem o służbę ludzi [2]). W 1555 r. *kniaź Zygmunt Łukaszewicz Marcinowicza Swirski* sprzedaje Syrmież, odziedziczony po ojcu, a który ojciec jego kniaź Łukasz Marcinowicz wziął wdziale z bratem kniaziem Mikołajem Swirskim, Stanisławowi Mordasowi [3]). W tymże roku procesuje się z Pietraszkowiczami o 2 służby ludzi po kniaziu Michale Swirskim [4]), a w 1562 r. *kniaź Zygmunt Łukaszewicz Swirski z żoną Urszulą Mikołajówną Andrzejkowicz* zeznają, że sprzedali majątek w Połaniech, za 60 kop groszy, Mikołajowi Stempkowskiemu [5]). *Kniaź Zygmunt Łukaszewicz Swirski* występuje jeszcze 1575 r. [6]).

6. **Kniaź Aleksander Marcinowicz Swirski**, najmłodszy z synów kniazia Marcina Petkowicza, znajdował się w opiece u brata Michała [7]). *Kniaź Aleksander Michnowicz* (sic) *Swirski z żoną Zofią* sprzedają Miadzioł i Kobylniki w 1527 r., za 300 kop, Gasztoldowi [8]). W popisie 1528 r. do służby ziemskiej *kniaź Aleksander Marcinowicz* zapisany na 1 konia [9]). Tenże *Aleksander Marcinowicz kniaź Swirski* w 1535 r. sprzedaje Gasztoldowi jednego poddanego w dobrach Żary [10]) i w tymże roku, wspólnie z bratem Mikołajem, wezwany o zwrot Czyżewiczom poddanego [11]). Po śmierci brata Michała odziedziczył Mordasowszczyznę i Czetwert, o co sprawa z siostrą Zofią Izdebską 1541 r. [12]). *Kniaź Aleksander Marcinowicz Swirski* w 1547 r. procesuje się z synowcem kniaziem Bartłomiejem Janowiczem Swirskim o 2 służby ludzi [13]), a w 1550 r. z synowicą Suzanną Janówną o opiekę [14]). Majątek Czetwert' wykupił (nabył ?) od bojaryna Radziwiłła [15]). W 1557 r. sprzedaje dworzec Krajski Bokszycy Hurynowi [16]) i w tym samym roku nabywa od siostrzeńca swego (żony ?) Stanisława Zenowicza, za 200 kop, majątek Swirski [17]). W następnym roku Anna Matejewna Wojdyłówna, z mężem Stanisławem Jurjewiczem Zenowiczem i córką Jadwigą zeznają, że sprzedali $^1/_3$ dworu Swirskiego *wujowi swemu kniaziowi Aleksandrowi Marcinowiczowi Swirskiemu i małżonce jego Hannie Protasównie* za 230 kop [18]), a w 1562 r. *kniaź Aleksander Marcinowicz Swirski* procesuje się z Szczęsną Szymkowicza o poddanego [19]). Niezawodnie umarł wkrótce potem. Miał dwie żony: pierwsza Zofia wspomniana 1527 r. obok męża [20]), druga Hanna Protasówna wymieniona również obok męża 1558 r. [21]). W 1559 r. *kniahinia Aleksandrowa Marcinowicza Swirska Hanna Protasówna* sprzedaje ogród w Wilnie za rzeką Wilią, podarowany jej mężowi przez biskupa Wileńskiego Waleryana, za 120 kop groszy, mieszczaninowi Wileńskiemu Stulbie [22]). Taż *kniahinia Hanna Aleksandrowa Swirska wdowa* według spisu wojska Litewskiego 1565 r., powinna stawić 6 koni w pancerzach z przyłbicami, sahajdakami i oszczepami, oraz dwóch drabów jednego z oszczepem, drugiego z rusznicą [23]).

Niezawodnie z drugiej żony pozostawił kniaź Aleksander Marcinowicz synów Jakóba i Stanisława, a prawdopodobnie i Aleksandra. Ten ostatni **kniaź Aleksander Swirski** w popisie 1565 r. zapisany na 12 koni [24]).

Kniaź Jakób Aleksandrowicz Swirski, występuje w 1565 r. jako namiestnik Ihumeński kniazia biskupa Wileńskiego Walerjana Protasowicza [25]), którego niezawodnie był bliskim krewnym po matce. Następnie został marszałkiem hospodarskim. *Kniaź Jakób Swirski marszalek J. K. M.* świadek 1581 r. [26]), umarł w 1585 r. Marszałkiem w wielkiem księstwie Litewskiem *po śmierci kniazia Jakóba Swirskiego*, mianowany 20 Listopada 1585 r. Marcin Kurcz [27]). Jan Kiszka kasztelan Wileński w zapisie żonie swej kniaźnie Halszce Ostrogskiej zeznaje, że dobra jego Jasewo i Karpowicze były w zastawie w summie 2,400 kop groszy u *kniazia Jakóba Swirskiego* [28]).

Kniaź Stanisław Aleksandrowicz Swirski mianowany 1601 r. podsędkiem Oszmiańskim [29]), jako taki występuje 1612—1615 [30]).

---

1) S. 25 k. 282. 2) Tamże k. 560. 3) Z. 34 k. 13. 4) Tamże k. 34. 5) S. 46 k. 88. 6) Boniecki 341. 7) S. 18 k. 197, patrz wyżej. 8) Z. 1 i 2 str. 45. 9) P. 1 k. 35 od. 10) Z. 1 i 2 str. 69. 11) Ar. Sł. IV 5, patrz wyżej. 12) S. 10 k. 140 d. 176, patrz wyżej. 13) S. 18 k. 197, patrz wyżej. 14) S. 23 k 475. 15) Z. 40 k. 397. 16) Z. 34 k. 542. 17) Tamże k. 576. 18) Z. 40 k. 60. 19) S. 46 k. 7. 20) Patrz wyżej. 21) Tamże. 22) Z. 40 k. 380. 23) Arch. Jugo Cz. VII T. I 215. 24) Tamże 216. 25) S. 48 k. 171. 26) Akt. Wil. XX 41. 27) Z. 73 k. 55 i Z. 74 k. 63. 28) S. 65 k. 619. 29) Z. 85 k 107. 30) 1612 (Akt. Wil. XX 233), 1613 (Akt. Wil. XIII 63), 1615 (Arch. Sbor. III 75).

Ten, czy inny *kniaź Stanisław Swirski* nabył 1601 r. za 1,200 kop od Krzysztofa Słuszki majątek Ciapin w powiecie Lepelskim, a w 1616 r. wspólnie z *żoną Anną Łukomską*, sprzedał te dobra z przykupionemi gruntami, za 4,000 kop groszy, Krzysztofowi Swidle (zięciowi swemu?), który je w 1641 r. zapisał *żonie swej Rainie ze Swirskich*. Raina po owdowieniu wyszła 2-o za Samuela Starosielskiego sędziego ziemskiego Witebskiego i w 1675 r. sprzedaje Ciapin za 20,000 złp. Mikołajowi-Władysławowi Przeździeckiemu i małżonce jego Annie z Tyzenhauzów [1]).

Gałęź pierwsza Michała.

Kniaź Michał Petkowicz Swirski, występujący 1464—1503 [2]), miał liczne potomstwo, znamy albowiem 8-u jego synów. Z nich Piotr, Andrzej, Jurij, Ludwik, Bolesław, występują wspólnie, pozostali Tur, Kosmas, Erazm pojedynczo [3]).

1. **Kniaź Kosmas Michałowicz Swirski** odstąpił w niewiadomym czasie dwóch poddanych w Dubrowlanach starszemu bratu Andrzejowi [4]).

2. **Kniaź Erazm Michałowicz Swirski**, wspólnie *z bratem Jerzym*, sprzedali Wasilowi Tymofiejewiczowi Kluczynie dwie części gruntu nazwanego Prudymo, które wdowa Kluczyny Maryna odprzedaje 1537 r. Lwowi Roskiemu [5]).

3. **Kniaź Bohdan Michałowicz Swirski** przezwany **Tur**, był żonaty z Katarzyną (Petrówną Dowojnianką) Krupską i niezawodnie umarł wcześnie, poczem występuje tylko jego wdowa. W 1511 r. król wyznacza dzielczych w sprawie *kniahini Bohdanowej Turowej (Jurowej?) Katarzyny z siostrami jej rodzonemi pannami Krupskiemi: Elżbietą, Zofią i Anną*, co do majątków ich ojczystych [6]), oraz w sprawie tejże *kn. Turowej* z siostrami co do ruchomości [7]). W tym samym czasie *panny kniażny Krupskie* pozywają Pietkiewicza o najście na dwór Krupienin [8]). Widocznie tytuł kniahini Katarzyny rozciągnięty tu mylnie na jej siostry; w 1522 r. *kn. Turowa Michajłowicza Swirska Katarzyna*, pozywa siostry swe panny Krupskie o to, że od lat 16-u władają majątkiem brata nieboszczyka Szczęsnego Krupskiego a jej działu nie dają, wskutek czego król owe majątki każe podzielić między trzy siostry [9]). Taż *kniahinia Turowa* w popisie ziemskim 1528 r. zapisana na 6 koni [10]). W 1532 r., w potwierdzeniu Floryanowi Radohożskiemu na Szyłowicze i Krupy zapisane mu przez małżonkę Hannę Petrownę Krupską Dowojniankę, wzmianka, że ta ostatnia dobra te otrzymała w dziale z siostrami pannami Krupskiemi, *kniahinią Turową Michałowicza Katarzyną* i panną Zofią [11]). *Kniahinia Katarzyna Krupska* (sic) umierając zapisała Szyłowicze wnukowi swemu (cioteczhemu) Mikołajowi Mikołajewiczowi Bakałarowiczowi, o czem późniejsza wzmianka pod 1547 r. [12]).

4. **Kniaź Piotr Michałowicz Swirski**, wspólnie *z bratem Andrzejem* i innymi braćmi, procesuje się 1511 r. *ze stryjem kniaziem Aleksandrem Petkowiczem Swirskim* [13]) a 1514 r. ma inny proces z Zenowiczem o zabór 20 koni [14]). W 1518 r. *Jan* (Marcinowicz) i *Piotr* (Michałowicz) *książęta Swirscy*, dobra dziedziczne Żary, ze wszystkiemi przynależnościami, sprzedają za 200 kop dworzaninowi królewskiemu Wasilowi Hrihorowiczowi Kobylinowi [15]), któremu król w 1522 r. to, oraz inne kupna od kn. Swirskich, potwierdza [16]). W 1522 r. *kn. Swirscy Piotr i Andrzej Michałowicze* procesują Jurja i Hrihorego Ostykowiczów wojewodziców Trockich o majątki ojczyste i macierzyste w Kobylniku i Worniach, którą sprawę król odkłada [17]). W tymże roku *kniaź Piotr Michałowicz Swirski* jest świadkiem, obok *kniaziów Wojciecha i Andrzeja Juchnowiczów Swirskich*, w sprawie kapituły Wileńskiej z Radziwiłłową o jezioro Narocz [18]). W 1524 r. *kniaź Piotr Michałowicz Swirski* zastawia kilku poddanych u Kluka [19]). Marszałek dworny Ilinicz testamentem 1526 r. każe zwrócić *kniaziowi Piotrowi Swirskiemu* dług synowca swego Mikołaja Ilinicza [20]). Tenże *kniaź Piotr Michałowicz Swirski* w 1527 r. sprzedaje Roskiemu poddanego [21]), w popisie ziemskim 1528 r. zapisany na 4 konie [22]), w 1534 r. sprzedaje Mordasowi część swą w Dubrowlanach [23]) a w 1539 r. podpisany jako świadek na testamencie kniazia Matwieja Mikitynicza [24]). Żył jeszcze 1552 r.; w tym roku *kniaziowie*

---

[1]) Słown. Geogr. I 670. [2]) Patrz wyżej. [3]) Patrz niżej. [4]) Boniecki 342. [5]) Ar. Sł. IV 81. [6]) S. 2 k. 126. [7]) S. 2 k. 128. [8]) S. 1 d. 44 i 45. [9]) S. 4 k. 11. [10]) P. 1 k. 9. [11]) Z. 17 k. 222/223. [12]) Z. 31 k. 142 d. 130. [13]) S. 2 k. 97 od., patrz wyżej. [14]) S. 1 k. 55 d. 64. [15]) Z. 1 i 2 str. 28. [16]) Z. 12 k. 53. [17]) S. 2 k. 284/5. [18]) Z. 11 k. 99. [19]) Ar. Sł. III 261. [20]) Z. 21 k. 115. [21]) Ar. Sł. III 300. [22]) P. 1 k. 35 od. [23]) Boniecki 341. [24]) Zb. dawn. dypl. II 67.

Piotr, Jerzy i Ludwik Michałowicze Swirscy, pozwali ziemiankę powiatu Kowieńskiego Stanisławowę Niekraszewicza Hannę Łodziata, o majątki Strunojty i Horodyszcze i o ruchomości, pozostałe po jej mężu, a *ich bracie,* po których spadek na nich przypada [1]).

5. **Kniaź Andrzej Michałowicz Swirski**, występuje 1511—1522 obok brata Piotra [2]) i podobno jeszcze w 1534 r. podpisany jako świadek [3]). Umarł wcześnie, a majątek Strujnoty z dworem Birweckim, którym władał, spadł po nim na braci Jurja, Ludwika i synowców [4]).

6. **Kniaź Jurij Michałowicz Swirski** dwór swój Syrmieżski Konawnicki, z ludźmi, który mu się dostał w dziale z bratem, sprzedał 1525 r. za 200 kop groszy Wasilowi Tymofiejewiczowi [5]). *Kniaziowie Erazm i Jerzy Michałowicze Swirscy,* sprzedali część gruntu zwanego Prudymo Kluczynie, którego wdowa ziemie te sprzedaje 1537 r. Roskiemu [6]). *Kniaziowie Ludwik i Jurij Michałowicze Swirscy* pozwani 1550 r. przez Piotra Gurskiego o oddanie sprzedanych ludzi [7]). *Kniaź Jurij* 1552 r., wspólnie *z braćmi Piotrem i Ludwikiem,* dopomina się spadku po Niekraszewiczu [8]), a w 1555 r. *kniaziowie Jurij i Ludwik Michałowicze Swirscy,* przekazują służące im prawa w majątkach Wiźnie, Usowie i Prusach *synowcom swoim kn. Łukaszowi i Januszowi Bolesławowiczom Swirskim,* którzy już własnym kosztem o te majątki rozpoczęli proces, z nieprawnie te majątki trzymającymi kniaziami Słuckimi Jurjem i Semenem [9]). W 1558 r. *kniaź Jurij Swirski* nabył pewne ziemie [10]). W 1564 r. *Jurij i Ludwik Michałowicze Swirscy* oskarżają swego *synowca kniazia Łukasza Bolesławowicza Swirskiego,* że odziedziczywszy wspólnie z nimi, po zmarłej w 1563 r. Hannie Stanisławowej Niekraszewicza, majątek Strujnoty, tak ich, jako i drugiego synowca kniazia Jana Bolesławowicza, gwałtownie zeń wyrugował [11]). W 1565 r. *kniaź Jurij Michałowicz Swirski* zeznaje, że będąc starym i w niedostatku, prawa swe do majątku Strujnoty z dworem Birweckim, któren na niego i brata jego Ludwika spadł po śmierci brata Andrzeja, odstępuje za 100 kop synowcowi swemu kniaziowi Janowi Bolesławowiczowi Swirskiemu i małżonce jego Hannie Rahoziance [12]).

7. **Kniaź Ludwik Michałowicz Swirski**, sprzedał za 30 kop ludzi Kobylinowi, który na nich, a również i na inne kupna od kniaziów Swirskich, otrzymuje 1522 r. konfirmacyę [13]). *Kniaź Ludwik Michałowicz Petkowicz Swirski z żoną Hanną,* sprzedali ziemię Barbarowszczyznę Jerzemu Zenowiczowi, który na to otrzymuje 1527 potwierdzenie [14]). W popisie ziemskim sporządzonym 1528 r. *kniaź Ludwik Michałowicz* zapisany na 1 konia [15]). W latach 1529—1530 sprzedaje kilkakrotnie Roskiemu poddanych [16]) i układa się o zabitego poddanego [17]). W 1536 r. ma sprawę z Wojciechem Nasiłowskim o Trokiniki [18]). W latach 1550—1555 występuje kilkakrotnie obok brata Jerzego [19]). W 1558 r. *kniaź Ludwik Swirski* sprzedaje Swir kniaziowi Łukaszowi Swirskiemu [20]). W 1564 r. *kniaź Ludwik Michałowicz Swirski* zeznaje, że *bratanicz jego kniaź Łukasz i syn Jarosz,* znajdując się na sejmie w Bielsku, zanieśli skargę przed króla, jakoby on miał być więzionym przez drugiego *bratanicza kniazia Jana Swirskiego,* któren zapisy na nim wymógł, na skutek czego poświadcza, że w podeszłym wieku doznawszy życzliwości tegoż synowca, owe zapisy dobrowolnie uczynił [21]). Jednocześnie wspólnie z bratem Jurjem, oskarża synowca Łukasza o wyrugowanie ich ze Strujnot [22]). W następnym 1565 roku, tenże *kniaź Ludwik Michałowicz Swirski,* prawa swe naturalne do majątku Strujnoty z dworcem Birweckim, spadłe na niego, brata jego Jurja i brataniczów kniaziów Łukasza i Jana Bolesławowiczów Swirskich, po bracie jego nieboszczyku kniaziu Andrzeju Michałowiczu Swirskim i wdowie brata ciotecznego Stanisława Niekraszewicza Hannie Iwanównie niedawno zmarłej, przelewa na bratanicza swego kniazia Jana Bolesławowicza Swirskiego i małżonkę jego Hannę Rahoziankę [23]). Ostatnia to wzmianka o kniaziu Ludwiku, który wkrótce umarł. Z żony swej Hanny, wymienionej pod r. 1527 [24]) pozostawił syna i kilka córek. Z nich jedna mogła być za Gedrojcem, który pod r. 1536 nazwany *zięciem kniazia Ludwika Swirskiego* [25]).

---

1) S. 24 k. 116, patrz wyżej. 2) Patrz wyżej. 3) Boniecki 341. 4) S. 46 k. 911, 913, 938, 940. 5) Z. 12 k. 281. 6) Ar. Sł. IV 81. 7) S. 22 d. 424. 8) S. 24 k. 116, patrz wyżej. 9) Z. 34 k. 309. 10) Z. 40 k. 306. 11) S. 46 k. 865 od., patrz wyżej. 12) Tamże k. 938 i 940. 13) Z. 12 k. 53. 14) Tamże k. 360. 15) P. 1 k. 36 od. 16) Ar. Sł. III 349, 350, 356, 370. 17) Tamże 364. 18) Z. 19 k. 49 d. 27. 19) Patrz wyżej. 20) Z. 40 k. 20. 21) S. 46 k. 865. 22) Tamże k. 865 od. 23) Tamże k. 911, 913 od. 24) Patrz wyżej. 25) Ar. Sł. IV 27.

Barbara Ludwikówna, była żoną Macieja Pawłowicza; o pobicie i poranienie tej *siostry swej i jej męża* w 1565 r. *kniaź Hieronim Ludwikowicz Swirski* oskarża stryjecznego brata swego kniazia Łukasza Bolesławowicza Swirskiego [1]).

O **kniaziu Hieronimie (Jaroszu) Ludwikowiczu Swirskim**, istnieją tylko dwie wzmianki, że stawał 1564 r. w obronie ojca [2]), a 1565 r. w obronie szwagra (ziatia) i siostry [3]).

8. **Kniaź Bolesław (Bolko) Michałowicz Swirski** umarł wcześnie. Sprzedał ziemie puste Kozice, który ziemie, nabyte od *kniazia Bolka Michałowicza Swirskiego*, odprzedaje 1526 r. Lwu Roskiemu [4]). Wdowa po nim *kniahinia Bolkowa Hanna*, procesuje w 1534 r. brata swego Ochromieja o udział w majątkach ojczystych [5]). Ta, czy inna *kniahinia Bolkowa*, władała 1552 r. w Połockiem majątkiem Niszczo [6]). Kniaź Bolko pozostawił dwóch synów: Łukasza i Jana.

Kniaź Jan (Janusz) Bolesławowicz Swirski wspomniany w 1555 r. obok brata Łukasza [7]), nabywa w 1557 r. Melejkuny od Peszka [8]); podobno brał udział w wojnie Inflantskiej [9]). Wkrótce potem został mostowniczym Połockim i ożenił się około 1560 r. z Hanną Stefanówną Rahozianką, wdową po kniaziu Michale Wasilewiczu Druckim-Sokolińskim [10]). Dnia 25 Lutego 1561 r. małżonkowie robią sobie wzajemne zapisy; *kniaź Jan Bolesławowicz Swirski mostowniczy hospodarski pow. Połockiego, małżonce swej Hannie Rahoziance* oddaje w zastaw, w summie 500 kop groszy, majątek ojczysty Jasień, który otrzymał w dziale z bratem Łukaszem [11]) i darowuje jej nabyte przez siebie Melejkuny [12]), zaś *kniahinia Hanna Rahozianka Swirska* zapisuje *mężowi swemu kniaziowi Janowi Bolesławowiczowi Swirskiemu*, oprócz ruchomości, trzecią część majątku Sołoniejewicze, zapisaną jej przez *pierwszego męża kniazia Michała Sokolińskiego*, pod warunkiem, że po swej śmierci zapisze ten majątek jednemu z jej synów kniaziów Sokolińskich [13]). *Kniaź Jan Bolesławowicz Swirski* w latach 1564—1566 występuje kilkakrotnie obok brata Łukasza [14]). W 1565 r. wspólnie z *żoną Hanną Rahozianką* nabywa od stryjów Ludwika i Jurja prawa ich do majątku Strujnoty [15]). Jeszcze w Lutym 1566 r. jest tylko *mostowniczym Połockim* [16]), marszałkiem hospodarskim zaś już w Czerwcu 1568 r. [17]); nominacyę na marszałka wielkiego księztwa Litewskiego otrzymał widocznie około 1567 roku. W Lipcu 1568 roku *marszałek hospodarski kniaź Jan Bolesławowicz Swirski*, ma sprawę z Jaroszem Sieniawskim podkomorzym Kamienieckim i małżonką jego Hanną Fedorówną kniażną Zasławską, o szkody w majątku Lyntupy [18]). Posłując z ziemi Żmudzkiej na sejm Lubelski 1569 r., wyznaczony tamże do poprawy statutu w. ks. Lit. [19]). *Jan Bolesławowicz Swirski*, w liczbie marszałków J. K. Mości, podpisał akt unii [20]). Podczas tego sejmu w Lipcu 1569 r., wspólnie z *żoną Hanną Rahozianką*, otrzymuje przywilej ua dzierżawę Mejszagolską i inne dobra [21]). W 1577 r. *kniaź Janusz Bolesławowicz Swirski marszałek hospodarski, dzierżawca Mejszagolski*, występuje w liczbie panów Litewskich wyznających kalwinizm [22]). Niewątpliwie on był fundatorem zboru dyssydenckiego w Swirze [23]); wówczas prawie cała szlachta naokoło Swira mieszkająca, przyjęła wyznanie Helweckie [24]). W 1580 r. posłany przez króla jeździł do Orszy na spotkanie posłów Moskiewskich [25]). W 1581 r. *kniaź Jan Bolesławowicz Swirski marszałek J. K. M. dzierżawca Mejszagolski*, otrzymuje od Jana Hlebowicza kasztelana Mińskiego, podskarbiego Lit. i jego małżonki, w summie długu ich, dożywotnie trzymanie majątków: Zaliady, Pieszkowszczyzna i Lyntupy w powiecie Oszmiańskim [26]); zaś w 1582 r. *kniaź Jan Bolesławowicz Swirski marszałek hospodarski, dzierżawca Mejszagolski* zeznaje, iż otrzymawszy w 1581 r. od Hlebowiczów majątek Lyntupy, obecnie im takowy powraca [27]). W tymże roku procesował się z bratem Łukaszem [28]) Wkrótce potem został jeszcze namiestnikiem Wileńskim. W Styczniu 1588 r. *knia*

---

[1]) S. 48 k. 167. [2]) S. 46 k. 865, patrz wyżej. [3]) S. 48 k. 167, patrz wyżej. [4]) Arch. Sław. III 284. [5]) Z. 16 k. 258. [6]) Pis. dziej. Pols. V 228. [7]) Patrz niżej. [8]) Z. 34 k. 607. [9]) Kojałowicz, Herbarz. [10]) S. 33 k. 842 od., patrz wyżej str. 479. [11]) S. 42 k. 495. [12]) Tamże k. 497. [13]) Tamże k. 698 i 700. [14]) Patrz niżej. [15]) S. 46 k. 911, 913, 938, patrz wyżej. [16]) S. 50 k. 143 od. [17]) Zb. dawn. dypl. I 113. [18]) S. 54 k. 150 od. [19]) Vol. leg. II 793. [20]) Danił., Skarbi ec Nr. 2382. [21]) Z. 52 k. 46, 75, 78, 80. [22]) Akt. Wil. VIII 407. [23]) Star. Pols. III 242, porównaj Łukaszewicz, Dzieje II 83. [24]) Tamże. [25]) A. Z. R. III d. 122. [26]) 1581 Maja 23 (S. 60 d. 138). [27]) Z. 68 k. 153 od. [28]) Tamże k. 141.

Jan Bolesławowicz Swirski marszałek hospodarski, dzierżawca Mejszagolski, namiestnik Wileński, oblatował sam testament zmarłej swej małżonki [1]. Z tymi samymi tytułami występuje do końca życia [2]. Umarł 1597 r.; na starodawny urząd marszałka królewskiego *po śmierci kniazia Janusza Swirskiego*, mianowany 2 Stycznia 1598 r. Jan Łowejko marszałek Mozyrski [3].

Kniaź Jan Bolesławowicz nie pozostawił żadnego potomstwa z małżonki swej, która umarła 14 Stycznia 1588 r. W dniu śmierci *Janowa Bolesławowiczowa Swirska marszałkowa hospodarska, dzierżawczyni Mejszagolska, kniahinia Hanna Rahozianka* spisuje testament, którym mężowi zapisuje dwór Onkowski w powiecie Wileńskim, zaś majątki swe w powiecie Połockim dzieciom z pierwszego małżeństwa, synom kniaziom Semenowi, Michałowi, Wasilowi Michałowiczom Druckim-Sokolińskim i córce Marynie Zenowiczowej, a nadto dom w Wilnie na cerkiew Bogarodzicy w Wilnie; testament ten oblatował wdowiec 20 Stycznia 1588 r. [4]. Wymienioną kamienicę w Wilnie *kniahinia Janowa Swirska Hanna Stefanówna Rahozianka* nabyła w 1586 r. od córki swej kniażny Maryny Sokolińskiej, poprzednio Żabinej, obecnie Zenowiczowej [5].

Kniaź Łukasz Bolesławowicz Swirski występując sam nabywa 1554 r. dwa dwory w Swirze od Roskiego [6], 1555 jednego bojaryna i wstęp w jezioro (Swirskie) od tegoż Roskiego [7], dwór Mikołajewszczyznę od Ostyka za 200 kop groszy [8], dworzec nad Strażą podle Bakszt Swirskich od Sielickiej [9], 1557 ludzi i ziemie w Swirze od Pietraszkiewicza [10], 1558 Korkoziszki i danników Kluczańskich od Jana Hlebowicza za 50 kop groszy [11], oraz Swir od kn. Ludwika Swirskiego [12]. W tymże roku część Korkoziszek, odprzedaje kniaziowi Andrzejowi Gedrojc [13]. Jednocześnie wspólnie z *bratem Januszem* w 1555 r., nabywają od stryjów Ludwika i Jurja, prawa ich od Wizny, Usowa i Prus, względem których już rozpoczęli byli proces z kn. Słuckimi [14] i w tymże roku nabywają w 1,000 kopach Jasień od Gurskich, który tym ostatnim dostał się w spadku po *kniahini Żdanowej Swirskiej* [15]. W 1560 r. *kn. Łukasz Swirski* brał udział w wojnie Inflantskiej [16]. W następnym roku był już żonaty, występuje bowiem *kniahinia Łukaszowa Swirska Marya* [17]. Obaj bracia *kniaziowie Łukasz i Jan Bolesławowicze Swirscy*, a także Mikołaj Ostyk, pozwani w 1564 r. przez Hinca wojskiego Mielnickiego o najazd na majątek Horodyszcze, który mu zapisała nieboszczka pani Stanisławowa Niekraszewicza Hanna Iwanówna, wdowa po ich wuju; sprawa ta, w której po stronie Hincy brał udział Mikołaj Naruszewicz, została odłożoną [18]. Kniaź Łukasz w 1564 r. oskarżony został przez stryjów swych, że na sejmie w Bielsku oczernił brata Jana i że tak stryjów jak i tegoż brata wyrugował z majątku Strujnoty, odziedziczonego po Niekraszewiczowej [19]. W następnym roku ma sprawę o poranienie i pobicie, ze stryjecznymi swymi, dziećmi kniazia Ludwika Swirskiego [20]. W tymże roku 3 Czerwca 1565 r. *kniaź Łukasz Bolesławowicz Swirski dworzanin królewski* mianowany marszałkiem w. ks. Lit. [21]. Wzmiankowana sprawa z Hincą i Naruszewiczem o spadek po pani Niekraszowej, ukończoną została w Lutym 1566 r. wyrokiem królewskim, którym król skazuje córkę Mikołaja Ostyka księżnę Hannę Sanguszkowę, *marszałka kniazia Łukasza i mostowniczego Połockiego kniazia Jana Bolesławowiczów Swirskich*, na zapłacenie pierwszym odszkodowania w summie 3,000 kop groszy [22]. We Wrześniu 1568 r. spotykamy *marszałka kniazia Łukasza Bolesławowicza Swirskiego* w Nowogródku, biorącego udział w kadencyi sądów ziemskich powiatowych [23]. Wkrótce potem został starostą Krewskim; z tym tytułem w następnym roku podpis jego spotykamy na akcie unii [24]. Około 1570 r. otrzymuje przywilej na dwa sioła Skrodli i Wilnowcy w Wieksznianskiej włości [25]. Dzierżawę Krewską zamienił na ciwuństwo Berżańskie na Żmudzi. W 1571 r. *kniaź Łukasz Bolesławowicz Swirski marszałek J. K. M., ciwun Berżański* zeznaje, że poprzednio zasłu-

---

[1] Patrz niżej. [2] 1589 (Akt. Wil. VI 51), 1592 (Ak. Wil. VIII 257, Arch. Sbor. VI 291). [3] Z. 83 k. 278. [4] Arch. Sbor. VI 53—58, Akt. Wil. VIII 460—463, patrz wyżej str. 479. [5] Akt. Wil. VIII 10, XX 99. [6] Z. 34 k. 265. [7] Tamże k. 291. [8] Tamże k. 327, dr. Karczewski, Replika II 74. [9] Z. 34 k. 435. [10] Tamże k. 642. [11] Z. 40 k. 10. [12] Tamże k. 20 [13] Tamże k. 219. [14] Z. 34 k. 309, patrz wyżej. [15] S. 31 k. 467, patrz wyżej. [16] Kojałowicz, Herbarz. [17] S. 41 k. 98. [18] Z. 39 k. 538 od. i 546 d. 253 i 258. [19] S. 46 k. 865—866. [20] S. 48 k. 167, patrz wyżej. [21] Z. 39 k. 287 d. 623. [22] S. 50 k. 122 i 143 od. [23] Z. 48 k. 455. [24] Danił., Skarbiec Nr. 2382. [25] Z. 51 d. 48.

bił *Marynę córkę pana Mikołaja Andrejewicza* ziemianina [1]), za którą wziął 500 kop groszy posagu, przeciwko którym zapisuje jej 1,000 kop, ubezpieczając takowe na połowie majątku Jasień, należnej mu z działu *z bratem Janem* i na drugim majątku Bakszty niedaleko Swira, z dożywotniem posiadaniem tych majątków dla niej [2]). Z sejmu 1578 r. *kniaź Łukasz Swirski marszałek*, wyznaczony szafarzem do odbierania podatków od poborców [3]). W 1579 r. *kniaź Łukasz Bolesławowicz Swirski marszałek hospodarski, ciwun Berżański i małżonka jego Maryna Mikołajówna*, otrzymują potwierdzenie, na nabyte od pani Szczęsnej Hercykowej chorążynej ziemskiej, za 1,000 kop, prawa dożywotnie na Swir, do którego praw dziedzicznych ustąpił im poprzednio dziedzic Swira Mikołaj Jurjewicz Radziwiłł [4]). W 1582 r. ma sprawę z bratem Janem [5]) i ze Stefanem Roskim zakończoną ugodą [6]). W 1584 r. *kniaź Łukasz Swirski i jego małżonka* otrzymują przywilej na Hrejkuny w powiecie Trockim do żywota [7]). Tenże *kniaź Łukasz Swirski i jego małżonka Maryna Mikołajówna*, zamieniają 1588 r. z Roskim pewne grunta w Dubrowlanach [8]). W 1591 r. *marszałek hospodarski, ciwun Berżański kniaź Łukasz Bolesławowicz Swirski*, odstępuje sioło Rustejki ziemianinowi Janowi Fedorowiczowi [9]). Dnia 28 Lutego 1593 *kniaź Łukasz Bolesławowicz Swirski* spisywał testament, którym Mikołajewszczyznę zapisał *żonie swej Marynie Mikołajównie;* umarł na wiosnę 1593 r., a 14 Maja t. r. powyższy testament aktykowano w trybunale [10]).

Wdowa kniazia Łukasza umarła niedługo po mężu, zapisując Mikołajewszczyznę *córce Jadwidze Swirskiej Stanisławowej Fursowej marszałkowej Oszmiańskiej, sekretarzowej J. K. M.*, z warunkiem utrzymywania dwóch niedołężnych *braci Stanisława i Michała*. Pomimo tego *brat Jadwigi kniaź Krzysztof Łukaszewicz Swirski* sprzedał Mikołajewszczyznę 18 Maja 1596 r. księciu Mikołajowi-Krzysztofowi Radziwiłłowi. Z tego powodu, długa sprawa, zakończona ostateczną sprzedażą Mikołajewszczyzny w 1616 r., już przez Jadwigę Fursową za 2,000 kop groszy, księciu Janowi-Jerzemu Radziwiłłowi. Akt sprzedaży tej, zawiera wszystkie przytoczone szczegóły o potomkach kniazia Łukasza i zeznanie Jadwigi Fursowej, że z dwóch niedołężnych *braci Michał już umarł, zaś Stanisław*, dotąd przy niej mieszka [11]). Konstytucya 1611 r. potwierdziła *potomstwu kniazia Łukasza Swirskiego* kwit wydany na sejmie 1598 r. czyniąc ich wolnymi z reszt poborowych, po ojcu ich pozostałych [12]).

Z powyższego okazuje się, że kniaź Łukasz Swirski z żony swej Maryny Mikołajówny, występującej obok męża 1561—1593, pozostawił synów Krzysztofa, Stanisława, Michała i córkę Jadwigę.

Czwartym synem Łukasza był **kniaź Łukasz Łukaszewicz Swirski**, który wspólnie z bratem Krzysztofem sprzedał sioło Gojrany na Żmudzi Andrzejowi Bielikowiczowi, o czem tenże w testamencie swym 1612 r. wspomina [13]).

Kniaziowie Stanisław i Michał Łukaszewicze, byli od urodzenia niedołężnymi, mieszkali po śmierci rodziców przy siostrze, z nich w 1616 r. żył tylko Stanisław [14]).

Jadwiga Łukaszówna, pośiubiła Stanisława Fursa, sekretarza J. K. M., marszałka Oszmiańskiego [15]). W 1606 r. pani Stanisławowa Fursowa marszałkowa powiatu Oszmiańskiego, *kniażna Jadwiga Swirska*, zostaje intromitowaną do majątku Wojsznarowskiego, który przeszedł do niej od Łukasza Mamonicza skarbnego w. ks. Lit. [16]). W 1616 r. sprzedaje Mikołajewszczyznę Radziwiłłowi [17]). W 1618 r. Stanisław Furs marszałek powiatu Oszmiańskiego i małżonka jego *Jadwiga Łukaszówna Swirska*, przypozwani w sprawie Hołowczyńskiej wojewodzinej Mścisławskiej z kniaziem Krzysztofem Łukaszewiczem Swirskim o oczyszczenie Swira [18]).

Kniaź Krzysztof Łukaszewicz Swirski, sprzedaje 1596 Mikołajewszczyznę Radziwiłłowi [19]). Piastował urząd komornika J. K. M.; Swir sprzedał Hołowczyńskiemu.

---

[1]) Według Narbuta (Dzieje IX 451) żoną jego była Helena Protasewiczówna, siostra biskupa Waleryana. Czy jednak Narbut nie pomięszał jej z Hanną Protasówną, żoną Aleksandra Marcinowicza kniazia Swirskiego? (Patrz wyżej). [2]) S. 43 k. 13. [3]) Vol. leg. II 993. [4]) Z. 64 k. 169 d. 96. [5]) Z. 68 k. 141. [6]) Tamże k. 146 i 149. [7]) Z. 70 d. 87. [8]) Boniecki 341. [9]) Z. 77 d. 235. [10]) Karczewski, Replika II 73—74. [11]) Tamże II 25, 70—74. [12]) Vol. leg. III 44. [13]) Akt. Wil. XX 230. [14]) Patrz wyżej. [15]) Tamże. [16]) Arch. Sbor. III 66. [17]) Patrz wyżej. [18]) S. 83 d. 145. [19]) Patrz wyżej.

W 1607 r. *komornik J. K. M. kniaź Krzysztof Łukaszewicz Swirski* pozwany został przez kniazia Aleksandra Hołowczyńskiego kasztelana Żmudzkiego o nieprzyznanie sprzedaży Swira [1]). W 1610 r. uzyskuje konsens na sprzedaż wsi Skrodle i Wulnorosy w ciwuństwie Wieksznianskim Adamowi Bielewiczowi [2]). Jeszcze w 1618 r. *kniaź Krzysztof Łukaszewicz Swirski komornik J. K. M.*, pozwany przez kniahinię Aleksandrowę Hołowczyńską wojewodzinę Mścisławską o oczyszczenie Swira [3]).

- **Roman** 1433—1434
  - **Petko**
  - **Jan** 1452, Ż. N. 2-o za Kac. Hermanowiczem
    - **Ludwik** 1464
    - **Michał** 1464—1503
      - **Tur** † do 1522, Ż. Kat. Krupska 1511—1532
      - **Kosmas**
      - **Erazm**
      - **Piotr** 1511—1552
        - **Łukasz** 1554—1593, marszałek hospod., Ż. Maryna Mikołajówna 1571—1593
          - **Łukasz**
          - **Krzysztof** 1596—1618
          - **Stanisław** 1616
          - **Michał** † do 1616
          - **Jadwiga** 1606—1618, M. Stan. Furs
        - **Jan** 1555 † 1597, marszałek hospod., Ż. Hanna Rahozianka 1561 † 1588
      - **Bolesław** do 1526, Ż. Hanna 1534
      - **Andrzej** 1511—1534
      - **Jerzy** 1525—1565
      - **Ludwik** 1522—1565
        - **Hieronim** 1564—1565
        - **Barbara**, M. Maciej Pawłowicz
    - **Jakób** 1494—1510 † do 1528, Ż. Hanna Michałówna 1528—1539
      - **Barbara** 1551, M. Jan Szemet
      - **Miłosława** 1551, M. Marcin Szemet
    - **Andrzej** 1464—1503, kanonik Wileński
    - **Marcin** 1494—1503
      - **Michał** 1526—1532
        - **Bartłomiej** 1547—1551
        - **Suzanna** 1550
      - **Jan** 1510—1528
      - **Szczęsny** 1528—1529
      - **Mikołaj** 1527—1535
        - **Maciej** 1549 † 1558, Ż. 1 Połonia 1549, 2 Szczęsna † 1559
          - **Marcin** 1559
        - **Jadwiga** 1559
        - **Katarzyna** 1559
      - **Zofia** 1541, M. Izdebski
      - **Łukasz** 1527, Ż. Elżbieta Kacperówna 1549
        - **Stanisław** 1541—9
        - **Zygmunt** 1552—75, Ż. Urszula 1562
      - **Aleksander** 1527—1562, Ż. 1° Zofia 1527, 2° Helena Protasówna
        - **Jakób** 1565 † 1585, marszałek hospod.
        - **Stanisław** 1601—1615
    - **Jan** 1464, Ż. N. wdowa 1503
    - 6 córek
    - **Aleksander** 1503—1511
      - **Żdan** 1526—1528, Ż. Maryna Narbut

[1]) S. 74 k. 667 i S. 77 k. 227. [2]) Z. 89 k. 204. [3]) S. 83 d. 145.

Dalsze rozrodzenie się kniaziów Swirskich nie jest znanem, gdyż dość częste wzmianki o nich w metryce Litewskiej pierwszej połowy XVI-go wieku, następnie ustają prawie zupełnie. Urywkowo występują:

Kniażna Jadwiga Swirska, krewna Jurja Ostyka wojewodzica Trockiego, który testamentem 1547 r. zapisuje jej za służbę ziemię Puszkarewszczyznę w Kurklach [1]).

Kniażna Urszula Swirska, w 1584 r. żona Stanisława Orędowińskiego [2]).

Kniaziowie Aleksander i Jurij Swirscy, jedni z pierwszych uznali Dymitra samozwańca, który będąc na Litwie przybył do ich majątku [3]). Później jeden z tych kniaziów był w 1605 r. wojewodą u tegoż Dymitra, który go wysyłał na Don [4]).

Kniażna Swirska była w 1603 r. żoną Dawida Szwykowskiego, który dla niej wyrabia jus communicativum na mostowe w Niemenczynie [5]).

Lew-Jan Swirski marszałek i deputat koła duchownego powiatu Rzeczyckiego 1619 r. [6]).

Jerzy Swirski deputat na trybunał fiskalny 1629 roku z województwa Smoleńskiego [7]). Ten, czy inny *książe Jerzy Swirski*, odsądzony od czci i wywołany; jako po takim, ziemie jego w Smoleńszczyźnie nadane 1633 r. Gigontowi [8]).

Elekcyę Jana Kazimierza podpisali 1648 r. z Trockiego **Michał Swirski** [9]), a z Wileńskiego **Stanisław Swirski** [10]).

Kniaź Jarosz Swirski sędzia grodzki Słonimski 1663 r. [11]).

Samuel Swirski sędzia ziemski Miński 1674 [12]).

Jan Swirski podczaszy Oszmiański 1731 r. ma syna **Józefa** [13]).

Niezawodnie mylnie występują: kniaź Marek (?) Swirski w Inflantach za Zygmunta-Augusta [14]) i N. Swirski marszałek (?) izby poselskiej 1600 r. [15]). Kniaziowie Swirscy używali podobno herbu Lis [16]). Na Podolu istniała znakomita rodzina Swirskich z Romanowa, o której obszernie w Niesieckim [17]). Niektórzy z nich usiłowali niekiedy podszyć się pod kniaziów. Do nich prawdopodobnie należał kniaź Mateusz Swirski cześnik Krasnostawski, dziedzic majątku Staw w powiecie Chełmskim w XVIII-ym wieku [18]).

Kniaziowie Swirscy już w XVII-tym wieku podupadli i rozrodzili się licznie. O milę od miasteczka Swira, jest okolica Swirskimi zamieszkała, to jest, cała wieś podzielona na chałupy rolnicze z gruntami, między drobnych, ale dziedzicznych właścicieli. Sąsiedzi nazywają ich *książętami* i mają oni razem z *książętami Swirskimi* prawo kollacyi plebanii Swirskiej. Lud w okolicy Swira żartując z ubóstwa ich obok mitry książęcej, mówi uszczypliwie: „Szumi dąbrowa — jedzie kniaź po drowa" [19]).— Kniaziowie Swirscy mają istnieć po dziś dzień [20]).

Szach, Szachowicz.

Szach przydomek noszony przez dwóch kniaziów z rodu książąt Smoleńskich a mianowicie żyjącego w drugiej połowie XIV-go wieku kniazia Iwana Dymitrowicza Szach protoplastę kniaziów Sołomereckich i **kniazia Iwana Dymitrowicza**, wnuka kniazia Hleba Swiatosławowicza Smoleńskiego, żyjącego w połowie XV-go wieku [21]). Do potomków ostatniego niewątpliwie należeli:

Kniaź Andrzej Szach, w drugiej połowie XV-go wieku, podpisany jako świadek [22]).

Kniaź Wasil Szachowicz *namiestnik Luboszański* razem z podskarbim Abrahamem Ezofowiczem, spełniał 1516 r. komissyę królewską [23]). Tenże *kniaź Wasil Szachowicz* połowę sioła Priliepy w Mińskiem, sprzedał krótko przed 1518 r. metropolicie Kijowskiemu Józefowi [24]). Więcej o nich nie słychać.

---

[1]) Z. 29 k. 114 d. 93 i ten sam dok. Z. 31 d. 23. [2]) S. 61 k. 69. [3]) Karamzin XI pr. 207. [4]) Tamże XI 82, 86. [5]) Z. 86 d. 437. [6]) Akt. Wil. XX 259. [7]) Vol. leg. III 658. [8]) Z. 110 k. 241. [9]) Vol. leg. IV. 102. [10]) Tamże 100. [11]) Akt. Wil. XV 84. [12]) Vol. leg. V 326. [13]) Z. 162 k. 904. [14]) Kojałowicz, Herbarz. [15]) Niesiecki VIII 580. [16]) Tamże 579, 584. [17]) Tamże 584—587. [18]) Słown. Geogr. XI 289. [19]) Star. Pols. III 242—243. [20]) Żychl. IV 367. [21]) Patrz. wyżej str. 460. [22]) Z. 4 k. 123. [23]) S. 2 k. 217. [24]) A. J. Z. R. I d. 69.

Szczerbaty,

przydomek kniazia Wasila Fedorowicza Druckiego, żyjącego w drugiej połowie XV-go wieku [1]). (Patrz Drucki.)

Szczidučki,

od miejscowości Szczidiuty lub Szczidnck w Orszańskiem. Tytuł używany przez kniaziów Łukomskich z których **kniaź Iwan** 1534 r. i **kniahinia Hanna Andrzejowa** w tymże roku występują jako **Szcziduccy** [2]). (Patrz. Łukomski.)

Szemiaczycz (mylnie Osiemiatycz)

od przydomku Szemiaka. Kniaź Dymitr Jurjewicz, przezwany *Szemiaka*, kniaź Galicki (od Galicza dziś w gubernii Kostromskiej) wnuk Dymitra Dońskiego wielkiego księcia Moskiewskiego, chwilowo sam wielkim księciem Moskiewskim, urodzony około 1403 r., zmarły 18 Lipca 1453, miał za żonę kniażnę Zofię Dymitrównę Zaozierską [3]), która jako wdowa wyjechała 1456 do syna na Litwę [4]). Pozostawił syna Iwana i córki: Zofię i Maryę. Zofia była żoną kniazia Dymitra Semenowicza Kubenskiego [5]). **Marya** wydana w Nowogrodzie 1452 przez matkę Zofię, za kniazia Aleksandra Wasilewicza Czartoryskiego, zmarła w Lutym 1456 r. pochowana w monasterze Sw. Jerzego w Nowogrodzie [6]).

Kniaź Iwan Dymitrowicz *„syn Szemiakina"* lub *„Szemiaczyca"*, nie czując się bezpiecznym w państwie Moskiewskiem z Pskowa 1 Maja 1454 r. wyjechał do Litwy [7]). Na Litwie król nadał mu Rylsk i Nowogród-Siewierski [8]). Żył jeszcze w 1471 roku w którym wielki książe Moskiewski zawierając traktat z Wielkim-Nowogrodem, zobowiązuje ten ostatni, aby zbiegów z Moskwy, kniaziów Iwana Możajskiego, *Iwana Szemiakina* i Wasila Jarosławicza, do siebie nie przyjmował [9]). Niezawodnie umarł przed 1485 r., albowiem w traktacie zawartym tego roku między wielkim księciem Moskiewskim a wielkim księciem Twerskim, podobna wzmianka już tylko o *synach kniazia Szemiaki* [10]). Synami tymi byli kniaziowie: Semen, Włodzimierz, Iwan i Wasil Szemiaczycze [11]); była i córka **Marya**, wspomniana w zapisie brata kniazia Wasila Szemiaczycza [12]), niezawodnie żona kniazia Jurja Wasilewicza Druckiego-Putiatycza, którego syn Dymitr nazwany *siostrzeńcem kniazia Szemiaczycza* [13]).

Synowie kniazia Iwana Szemiakina pozostali na Litwie, wspomnieni w traktacie wielkiego księcia Aleksandra z wielkim księciem Moskiewskim 1494 r. jako wrogowie tego ostatniego [14]); jednym z nich będzie *kniaź Osiemiatycz*, który towarzyszył 1484 r. Bohdanowi Andrejewiczowi wojewodzie Trockiemu w wyprawie do Kijowa zajętego przez Tatarów [15]).

O **Włodzimierzu i Iwanie** więcej nie słychać; niezawodnie poumierali na Litwie bezpotomnie.

Kniaź Semen Iwanowicz, *wnuk Szemiaki* dzierżył w 1488 r. Nowogród-Siewierski [16]), a wspólnie z *bratem Wasilem* Obolcy; niezawodnie umarł bezpotomnie na Litwie krótko przed 1500 rokiem, w którym wzmianka, że władał, wspólnie z bratem Wasilem, ziemiami w dzierżawie Oboleckiej [17]).

Kniaź Wasil Iwanowicz Szemiaczycz w 1496 r. brał udział w wyprawie na Wołoszczyznę [18]). W tym czasie jadąc na wojnę *kniaź Wasil Iwanowicz* spisał testament, którym ruchomości swe zapisuje kniażnie Juliannie Iwanownie Jurjewicza Lingweniewicza, *siostrze swej kniahini Maryi* i kniaziowi Semenowi Bielskiemu [19]). W Kwietniu 1500 r. podczas wojny z Moskwą *kniaź Wasil Szemiaczycz*, wraz z zamkami swymi Nowogród-Siewierskiem i Rylskiem, poddał się wielkiemu księciu Moskiewskiemu [20])

---

[1]) Patrz wyżej str. 61. [2]) Z. 16. k. 240 i 247 od., patrz wyżej str. 214. [3]) Chmyrow Nr. 75. [4]) Połn Sobr. XVI 196. [5]) Rodosł. I 145, VI 69. [6]) Połn. Sobr. XVI 193, 196. [7]) Połn. Sobr. IV 216, V 31. [8]) Karamzin VI 183. [9]) Tamże pr. 66. [10]) Tamże str. 111. [11]) Połn. Sobr. VII 238. [12]) Patrz niżej. [13]) Sinod spis. 86. [14]) Karpow I 127, 131. [15]) Zródła do dziejów II 120. [16]) Karpow I 10—11. [17]) A. J. Z. R. I 298—299. [18]) Kronika Bychowca str. 65. Kojałowicz nazywa go przy tej sposobności *„Osiemiatycz"* (Herbarz). [19]) Bez roku (Z. 8 k. 243 dr. A. J. Z. R. II d. 97 w nagłówku *„Szemiaczycz"*). [20]) Połn. Sobr. VI 45, Bychowca Kronika 67—68, u Kojałowicza *„Osiemiatycz"*.

Poczem na Litwie o nim więcej nie słychać. W 1500 r. król potwierdza ziemianom Oboleckim Jewniewiczom posiadanie czterech siół w dzierżawie Oboleckiej nadanych im przez *kniaziów Semena i Wasila Szemiaczyczów* [1]). Obolce po *kniaziu Oszomaticzu* nadane zostały królowej Helenie [2]). Dwór Mezew w powiecie Orszańskim, który trzymał *kniaź Wasil Szemiaczycz*, nadany został po nim 1501 roku Piotrowi Fursowiczowi [3]). W Rossyi *kniaź Wasil Iwanowicz Szemiaczycz* władając Nowogrodem Siewierskim wojował 1502 r. przeciwko Litwie a 1518 r. przeciwko Tatarom, za co otrzymał Putiwl. Był ostatnim udzielnym księciem w Rossyi. Za posądzenie o znoszenie się z Litwą, uwięziony 1523 r., umarł w więzieniu 1529 r. Z niewiadomego imienia żony, która w 1523 r. pozbawioną została dworu swego, pozostawił syna **Iwana**, zmarłego w 1561 r. mnichem i dwie córki: **Marfę** i **Eufrozynę**, których los niewiadomy [4]).

Szerejko, Szerejkowicz.

Szerejko imie jednego z kniaziów Gedroitskich, którego potomkowie żyjący w pierwszej połowie XVI-go wieku zwali się „*Szerejkowicz*" lub „*Szerejko-Gedrojc*" [5]).

Sziszewski

od Sziszowa, dziś wsi pod miastem Hory Mohilewskiej gubernii

Noszący ten tytuł **kniaź Jurij Michałowicz** był niezawodnie synem kn. Michała Iwanowicza Druckiego-Putiaty [6]). *Kniaź Jurij Sziszewski* wymieniony 1499 roku w sprawie między władyką Smoleńskim a kniaziami Horskimi o wyrządzone krzywdy w Czuryłowiczach, z której okazuje się, iż władając dobrami na wielkiej drodze z Litwy do Smoleńska, w pobliżu dóbr kniaziów Horskich (w Orszańskiem), powinności swych względem utrzymanie tej drogi nie spełniał [7]). Jednocześnie tenże *kniaź Jurij Michałowicz Sziszewski*, ma oddzielną sprawę z tymże władyką o poczynienie mu krzywd w majątkach cerkiewnych [8]). *Kniaź Jurij Michałowicz Drucki* w bitwie nad Wiedroszą 1500 r. dostał się do niewoli Moskiewskiej [9]). Powróciwszy na Litwę *kn. Jurij Sziszewski* utrzymuje 1509 od króla 8 kop gr. [10]). Widocznie przeniósłszy się z Sziszewa do Tołoczyna przybrał następnie nazwisko kniazia Tołoczynskiego, które zachowali jego potomkowie [11]).

Szokoł, Szokołowicz.

Szokoł imie kniazia Swirskiego, którego potomkiem był występujący 1537 roku Jakób Mikołajewicz Szokołowicz kniaź Swirski [12]).

Szujski,

od miasta Szuja, dziś w gubernii Włodzimierskiej. Kniaziowie Szujscy pochodzą od udzielnych książąt Suzdalskich, którzy znów wspólnie z wielkimi książętami Moskiewskimi, są potomkami Aleksandra Newskiego wielkiego księcia Włodzimierskiego (zmarłego 1263 r.), zaliczonego do świętych kalendarza Greckiego. Z synów wymienionego Aleksandra, jeden, Danił Aleksandrowicz Moskiewski, jest bezpośrodnim protoplastą dynastyi wielkich książąt Moskiewskich, potem carów, wygasłej 1598 r. na carze Fedorze synu Iwana Groźnego; inny, Andrzej Aleksandrowicz, miał syna Michała, pierwszego księcia Suzdalskiego. Prawnuk tego Michała, kniaź Dymitr-Tomasz (Foma) Konstantynowicz książe na Niżnym-Nowogrodzie i Suzdalu († 1383 r.), miał między innymi synów Wasila i Semena. Młodszy kniaź Semen Dymitrowicz Suzdalski, miał syna kniazia Wasila Semenowicza Szujskiego, protoplastę młodszej linii kniaziów Szujskich, podzielonej na gałęzie zwane, *Szujski-Głazaty*, *Barbaszin* i *Gorbaty Szujski*, wygasłe wszystkie w XVI-m

---

[1]) A. J. Z. R. I 298—299, także S. 19 k. 11⁴ gdzie „*Oszomiaticz*". [2]) Sprawa 1547 (Arch. Sław. IV 532—534). [3]) Z. 6 k. 399. [4]) Chmyrow Nr. 466, 833, Karamzin VII 74 — 76 [5]) Patrz wyżej str. 66. [6]) Tamże str. 61. [7]) Z. 6 str. 243—246, dr. A. Z. R. I 168 — 170. [8]) Z. 6 str. 246—248. [9]) Z. 8 k. 455 od. [10]) Karamzin VII pr. 490. [11]) Patrz niżej. [12]) Patrz wyżej str. 506.

wieku. Starszy kniaź Wasil Dymitrowicz przezwany Kirdiapa książe Suzdalski i Niżegorodski († 1403), miał syna kniazia Jurja Wasilewicza Szujskiego, protoplastę starszej linii kniaziów Szujskich. Z dwóch synów tego ostatniego młodszy kniaź Fedor Jurjewicz, pozostawił syna Wasila. Tego trzej synowie: 1) Kniaź Wasil Wasilewicz, przezwany Niemy († 1538), był mężem Anastazyi Petrowny carewiczówny Kazańskiej, siostrzenicy wielkiego księcia Iwana Wasilewicza (której siostra była za księciem Fedorem Mścisławskim) [1]) i ojcem jedynej córki Maryi wydanej za kniazia Iwana Bielskiego [2]). 2) Kniaź Dymitr Wasilewicz, był ojcem kniazia Iwana Dymitrowicza, przezwanegu Gubka, który zbiegł na Litwę. 3) Kniaź Iwan Wasilewicz bojaryn zmarły 1546 [3]), miał synów Andrzeja bezdzietnego i Piotra, który zginął w Styczniu 1564 r. w wojnie przeciwko Litwie [4]), pozostawiając synów Iwana Piotrowicza, straconego 1587 r., wspólnie ze stryjem kniaziem Andrzejem Iwanowiczem [5]), i Nikitę, obu bezpotomnych.

Kniaź Wasil Jurjewicz, starszy syn kniazia Jurja Wasilewicza, miał synów: Wasila, którego potomkowie *kniaziowie Skopin-Szujscy* wygaśli w 1610 r., i Michała. Michał Wasilewicz ma synów Iwana bezdzietnego i Andrzeja straconego 1543 r. [6]), obu bojar na dworze carskim. Ostatniego syn kniaź Iwan Andrejewicz, zabity w Inflantach 1573 r. [7]) miał synów Andrzeja (o którym więcej nie słychać), Wasila, Dymitra, Aleksandra i Iwana, pomarłych bezpotomnie [8]).

Ci czterej bracia Wasil, Dymitr, Aleksander (zmarły 1601 r. [9]) i Iwan byli w końcu XVI-go i na początku XVII-go bojarami na dworze Moskiewskim i odegrywali tam wydatną rolę. Z nich *kniaź Wasil Iwanowicz Szujski* obrany carem 19 Maja 1606, koronowany 1 Czerwca t. r., detronizowany 17 Lipca 1609 i osadzony w w klasztorze, następnie przez Żołkiewskiego razem z braćmi wywieziony został 1611 r. do Polski.—Bracia ci siedzieli w zamku Gostyńskim, gdzie poumierali: car 26 lutego 1612 r. mając lat 70, *Dymitr* 27 Września 1612 r. a *Katarzyna żona Dymitra* 25 Listopada 1612 r.; ciała ich skutkiem traktatu 1635 r. odwieziono do Moskwy [10]). *Iwan* uwolniony po śmierci braci [11]), powrócił do Moskwy gdzie umarł dopiero w 1638 r. [12]).

Kniaź Iwan Dymitrowicz Szujski przezwany Gubka, zbiegł na Litwę [13]). Musiało to nastąpić jednocześnie z kniaziem Szymonem Bielskim i Iwanem Lackim, którzy przybyli na Litwę w drugiej połowie 1534 r, przyprowadzając ze sobą innych zbiegów z Moskwy [14]), lub trochę później. — W Kwietniu 1536 r. król daje *kniaziowi Iwanowi Dymitrowiczowi Szujskiemu* do woli swej przywilej na Terebuń w powiecie Brzeskim, którym przedtem władał nieboszczyk pan Ostafi Daszkowicz [15]). Tenże *kniaź Szujski* podpisany 1540 r. jako świadek [16]). W 1542 r. król na skutek prośby *kniazia Szujskiego* i carewicza Puńskiego, którzy bili czołem, aby ich król opatrzył i dał im sposób utrzymania (na wyżywienie), zleca marszałkowi dwornemu, podskarbiemu ziemskiemu i pisarzowi etc. Iwanowi Hornostajowi, aby wypłacał corocznie kniaziowi Szujskiemu po 80 kop groszy a carewiczowi Puńskiemu, do poprzedniego datku, dodawał corocznie jeszcze po 50 kop groszy [17]). *Kniaź Iwan Szujski* ponownie świadek 1543 r. [18]) i znów jako *kniaź Iwan Dymitrowicz Szujski* podpisany 1547 roku [19]). Tenże *kniaź Iwan Dymitrowicz Szujski i żona jego Maryna Bohdanówna* pozwani 1555 r., przez wójtowę Brzeską Barbarę Stanisławowę, o 200 kop groszy wziętych pod zastaw Terebunia [20]). Ostatnia to wzmianka o kniaziu Iwanie, który niezawodnie umarł około 1560 r. pozostawiając wdowę Marynę Bohdanównę Bohowitynównę. W 1563 roku wójt Torczyński Sokół pozywa *kniahinię Iwanową Szujską Marynę Bohowitynównę* o odjęcie mu majątku i dworu Koroszczyna, które mu wydzierżawiła [21]).

---

[1]) Patrz wyżej str. 269. [2]) Tamże str. 7. [3]) Karamzin VIII pr. 13. [4]) Tamże 31—32 pr. 99 [5]) Tamże X 47. [6]) Tamże VIII 50. [7]) Tamże IX pr. 415. [8]) Rodosłowne powtarzają zgodnie szczegóły genealogiczne do kniazia Iwana Andrejewicza włącznie (Barch. Kn. I 67 — 74, Sinod Spis 43—46 i 226 — 228, Rodosł. I 232—235, V 31—34). O synach kniazia Iwana Andrejewicza, których Dołgoruków przypisuje mylnie kniaziowi Iwanowi Piotrowiczowi († 1587), tylko Sinod. Spis. 44; o pochodzeniu cara: Karamzin. XII 1 pr. 1 i Chmyrow. Nr. 47. [9]) Karamzin XI pr. 409. [10]) Szujscy kniaziowie w Polsce, art. Jul. Bartoszewicza w Encykl. Powsz. XXIV 769 — 770. [11]) Wojcicki, Pamiętnik do panowania Zygm. III, Wład. IV i Jana Kazim. Warszawa 1846, I 27. [12]) Rodosł. I 235. [13]) Patrz wyżej. [14]) A. Z. R. II 335. [15]) Z. 19 d. 85 k. 102/143. [16]) S. 6 k. 184 od. [17]) Z. 28 k. 26 d. 28, dr. A. Z. R. II 390—391. [18]) Z. 30 k. 36. [19]) Z. 29 k. 136 d. 120. [20]) S. 33 k. 269. [21]) S. 41 k. 394 od.

Synem kniazia Iwana Dymitrowicza będzie **kniaź Manoił Szujski** żonaty z Hanną Irzykowiczówną, zmarły prawdopodobnie przed 1580 r., w którym *kniahinia Manoiłowa Szujska Hanna Irzykowiczówna* właścicielką Terebunia [1]). Synem Manoiła będzie niezawodnie Jan, a córką lub siostrą Zofia.

Zofia kniażna Szujska, małżonka Krzysztofa Gnoińskiego; oboje 1580 r. mają sprawę z kniaziem Lwem Masalskim o wyrugowanie go z majątku Mokrany [2]).

Kniaź Jan Szujski, jako *kniaź Janusz Szujski* 1583 roku świadek [3]). W latach 1589—1590 nazwany *„pan Jan Szujski"* lub *„kniaź Jan Szujski"*, występuje jako rewizor starostwa Brześciańskiego [4]), a w 1592 *Jan Szujski* był nietylko rewizorem ale zarazem i surogatorem Brzeskim [5]) poczem w 1594 *kniaź Jan Szujski* tylko *surogator starostwa Brzeskiego* [6]). Tenże *Jan Szujski* obrany przez szlachtę podkomorzym Brzeskim, po śmierci Mikołaja Paca, otrzymał 15 Czerwca 1596 roku przywilej królewski na ten urząd [7]), który zachował do śmierci. W Terebuniu d. 4 Listopada 1609 r. *Jan Szujski podkomorzy Brzeski* sporządza akt, którym ufundowanej przez siebie cerkwi w majątku swoim Koroszczynie w województwie Brzeskiem, zapisuje sieliszcze w tymże majątku, z ogrodem przy domie, włókę na pasznię i dziesięcinę; akt ten *kniaź Jan Szujski podkomorzy Brzeski* oblatował osobiście w sądzie grodzkim Brzeskim d. 3 Lutego 1610 r., którego to dnia niezawodnie umarł, albowiem tego samego dnia powyższe zeznanie w sądzie grodzkim *nieboszczyka kniazia Jana Szujskiego, podkomorzyna Brzeska kniahinia Janowa Szujska* oblatowała w sądzie ziemskim [8]). Tegoż roku 15 września 1610 r. podkomorzym Brzeskim po śmierci *kniazia Jana Szujskiego* mianowany Łukasz Kopeć [9]).

Z wymienionej małżonki, której imienia i pochodzenia nie znamy, a która pozostała wdową, pozostawił według wszelkiego prawdopodobieństwa sześciu synów [10]) i córkę.

Anna kniażna Szujska w zamęściu za Janem Michałem Narbutem umarła 1631 r. w Lidzie w połogu [11]).

Synami kniazia Jana będą niezawodnie żyjący w pierwszej połowie XVII-go wieku Szujscy, którzy zarzucili tytuł kniaziowski i przeszli na katolicyzm.

Jerzy Szujski, według zapisu funduszowego szlachty Brześciańskiej na szpital w Brześciu 1620 r., obowiązuje się dawać corocznie po pięć złotych na ten szpital; takąż summę podpisuje i *Aleksander Szujski* [12]). *Andrzej, Jerzy i Aleksander Szujscy* podpisali elekcyę Władysława IV-go 1632 r. [13]).

Aleksander Szujski wspomniany 1620—1632 obok Jerzego Szujskiego [14]). W Sierpniu 1632 roku *Jan chorąży, Krzysztof podstoli, Konstanty pisarz ziemski — Brzescy, Andrzej i Aleksander Szujscy*, podpisali sejmikowe postanowienie szlachty Brzeskiej [15]). Już w 1639 r. Aleksander Szujski jest wojskim Brzeskim [16]). W 1640 r. *Aleksander Szujski wojski Brzeski* ma sprawę z Kluczatą o kwaterowanie 1639 r. w jego domu libertowanym przywilejem królewskim [17]). Z tymże tytułem występuje 1642 r. [18]). Mianowany chorążym Brzeskim 1643 roku [19]), jako *chorąży i podstarości Brzeski* występuje 1644 — 1646 [20]). Jako *chorąży i poseł* podpisał z województwem Brześciańskim elekcyę 1648 r.; tąż elekcyę podpisali jednocześnie: *Szujscy: (sic) Bazyli, Franciszek, Wojciech, Władysław, Jerzy, Mikołaj i Stefan* [21]). W każdym razie umarł przed 1658 r., w którym chorążym Brzeskim był Hieronim-Kazimierz Jeleński [22]). Żonaty z Jadwigą Krzywczycką [23]).

Andrzej Szujski wymieniony obok braci 1632 r. [24]). Już w 1632 r. żonaty z Dorotą Żylińską wdową po Mikołaju Frąckiewiczu Radzimińskim staroście Lidzkim; w tym bowiem roku Dadzibóg Frąckiewicz Radzimiński dworzanin królewski, syn Mikołaja Frąckiewicza Radzimińskiego starosty Lidzkiego i *Doroty Żylińskiej, obecnie Andrzejowej*

---

[1]) Akt. Wil. XVIII 31. [2]) Z. 68 k. 31. [3]) Kopia dokum. oryg. z Archiwum Dąbrowickiego hr. Broel-Platerów. [4]) Akt. Wil. III 90—91, II 146. [5]) Z. 84 k. 238. [6]) A. Z. R. IV 71. [7]) Z. 83 d. 105 i ten sam Z. 84 d. 90. [8]) Akt. Wil. II 21 — 24; według Słown. Geogr. IV 421 cerkiew w Koroszczynie erygował 1572 r. ks. Piotr Szujski. [9]) Z. 89 k. 229. [10]) Niesiecki VIII 635/6 zna tylko trzech z nich, Aleksandra chorążego, brata jego Konstantyna pisarza ziemskiego i Krzysztofa podstolego Brzeskich. [11]) Narbut, Dzieje V dod. str. 4. [12]) Akt. Wil. II 159—166. [13]) Kojałowicz, Herbarz. [14]) Patrz wyżej. [15]) Akt. Wil. III 339. [16]) Niesiecki VIII 636. [17]) Akt. Wil. XIII 91. [18]) Tamże VI 410. [19]) Z. 114 k. 306. [20]) 1644 (Akt. Wil. XVIII 338—339), 1645 (Z. 138 k. 469), 1646 (Akt. Wil. V 19—20). [21]) Vol. leg. IV 248. [22]) Niesiecki III 346. [23]) Tamże V 419, VIII 635. [24]) Patrz wyżej.

Szujskiej, wyjeżdżając za granicę dla dokończenia edukacyi, porucza opiekę nad rodzeństwem i dobrami Lwu Sapieże wojewodzie Wileńskiemu [1]). *Andrzej Szujski* nabył 1637 r. grunt cerkiewny od urzędu miejskiego Brzeskiego [2]). Wkrótce potem (około 1638 r.) został miecznym Brzeskim i dzierżawcą Inturskim. W 1639 roku *Andrzej Szujski mieczny Brzeski, dzierżawca Inturski i małżonka jego Dorota z Zylińskich*, otrzymują konsens na arendę dzierżawy Inturskiej [3]). Andrzej umarł 1640 r., w którym miecznym Brzeskim mianowany Bazyli Szujski [4]); wyraźnie nazwany nieboszczykiem 1643 [5]).

Jan Szujski, rewizor starostwa Brzeskiego 1631 r. [6]), tegoż roku mianowany chorążym Brzeskim 21 Czerwca 1631 r. [7]), z tym tytułem w tymże roku świadek [8]); w następnym roku podpisał obok braci postanowienie sejmiku Brzeskiego [9]) a w 1634 r., na innym sejmiku Brzeskim, instrukcyę posłom wydelegowanym na sejm, przyczem *kniaź Jan Szujski chorąży Brzeski* obrany posłem na trybunał [10]). W 1642 roku. *Jan Szujski chorąży Brześciański, dziedzic Terebunia, z żoną Elżbietą Czarnocką i synami Bazylim, Klemensem, Franciszkiem, Stanisławem i Kazimierzem*, procesują się z Zofią Kościuszkówną Musalewską o należność pieniężną [11]). Umarł w 1643 r., w którym chorążym Brzeskim mianowany Aleksander Szujski [12]).

Krzysztof Szujski, mianowany podstolim Brzeskim 9 stycznia 1632 r. [13]), podpisał w tymże roku obok braci postanowienie sejmikowe [14]). Umarł wkrótce potem. Żoną jego była Izabella Mleczkówna podkomorzanka Drohicka [15]), która owdowiawszy, wyszła powtórnie za Wasiewskiego; już w 1639 r. wyniesiono w pewnej sprawie banicyę na *Izabellę Mleczkówną byłą Szujską obecnie Wasiewską* [16]). Drugim mężem Izabelli był Wawrzeniec Wasiewski podstoli Mielnicki; – umarła ona przed 1656 r., pozostawiając synów Kazimierza i Wojciecha oraz córkę Konstancyę zamężną Janowę Czerniakowską [17]).

Konstanty Szujski już w 1631 r. pisarz ziemski Brześciański [18]), w następnym roku znajdował się na sejmiku w Brześciu [19]), oraz w Warszawie na elekcyi, którą podpisał jako *poseł i pisarz Brześciański* [20]). Na początku 1634 r. spotykamy go ponownie na sejmiku w Brześciu [21]). Umarł w tymże roku; na pisarstwo ziemskie Brzeskie *po zejściu Konstantego Szujskiego*, mianowany 12 Września 1634 r. Piotr Pociej [22]). Z niewiadomej żony pozostawił trzech synów: Mikołaja, Stefana i Jerzego-Konstantego [23]).

Od tych sześciu braci (?) Szujskich, pochodzi sześć gałęzi tego domu.

Gałęź Jana.

Jan Szujski chorąży Brzeski zmarły 1643 r., żonaty z Elżbietą Czarnocką, miał pięciu synów: Bazylego, Klemensa, Franciszka, Stanisława i Kazimierza wymienionych 1642 r. obok rodziców [24]). Dwaj z nich, *Franciszek i Bazyli Szujscy chorążycowie Brześciańscy*, uczęszczali 1636 r. do szkół w Białej [25]).

O **Klemensie** więcej nie słychać.

Bazyli mianowany 1640 roku miecznikiem Brzeskim po stryju Andrzeju [26]), jako *Konstanty-Bazyli Szujski miecznik województwa Brzeskiego* świadek na testamencie Mikołaja Sapiehy kasztelana Wileńskiego 1644 r. [27]), a w 1648 jako *Bazyli Szujski*, bez tytułu, podpisał elekcyę [28]). Znów jako *Konstanty-Bazyli Szujski miecznik województwa Brzeskiego* występuje 1653—1661 [29]). Umarł przed 1674 r., w którym miecznikiem Brzeskim Stanisław Szujski [30]).

Franciszek Szujski, podpisał elekcyę 1648 r. [31]).

---

1) Z. 104 k. 252. 2) Akt. Wil. VI 277. 3) 1639 Grudnia 30 (Z. 113 k. 472). 4) Z. 113 k. 548. 5) Akt. Wil. VI 423. 6) Tamże III 91. 7) Z. 104 k. 71. 8) Akt. Wil. II 58. 9) Patrz wyżej. 10) Akt. Wil. II 168. 11) S. 111 d. 142 r. 1642. 12) Patrz wyżej. 13) Z. 104 k. 177. 14) Patrz wyżej. 15) Niesiecki VI 425, VIII 636. 16) S. 100 r. 1639 d. 87. 17) Patrz niżej. 18) Akt. Wil. II 57—59. 19) Patrz wyżej. 20) Vol. leg. III 741. 21) Akt. Wil. II 167—169. 22) Z. 110 k. 843. 23) Niesiecki VIII 636. 24) Patrz wyżej. 25) Niesiecki VIII 636. 26) Patrz wyżej. 27) Sapiehowie I 453. 28) Vol. leg. IV 248, patrz wyżej. 29) 1653 (Akt. Wil. XIV 189), 1656 (Akt. Tryb. Gł. 1663 str. 565—568), 1661 (Akt. Wil. III 369). 30) Vol. leg. V 321. 31) Patrz wyżej.

Kazimierz, będzie to niezawodnie *Jerzy-Kazimierz Szujski* występujący 1663 roku w liczbie szlachty województwa Brzeskiego [1]).

Stanisław Szujski *chorążyc Brzeski*, asssystował 1663 r. sejmikowi Brzeskiemu [2]). W 1664 r. *Stanisław Szujski i małżonka jego Halszka Zawiszanka, primo voto Mikołajowa Wysocka*, sprzedają folwarki Czarna-Waka i Sokołów, należące do dóbr Skorbucian w województwie Trockiem, Hrihoremu (Janowi-Januszkowi) Wołczkiewiczowi [3]). Ciż, *Stanisław Szujski chorążyc Brzeski i małżonka jego Halszka Zawiszanka*, skazani 1665 r. na zapłacenie 225 złotych Polskich długu metropolicie Kijowskiemu Kolendzie [4]), któremu w następnym roku powyższą summę pozwolono wyegzekwować z majątku Szujskich Skorbucian [5]). Tenże *Stanisław Szujski* w 1669 r. piastował w województwie Brzeskiem godność rotmistrza traktu Zabuskiego [6]). Długą sprawę miał z Pacem strażnikiem w. ks. Lit.; sejmik Brzeski wysyłając w Styczniu 1670 r. posłów na sejm zalecał im, by dołożyli starań, aby sprawa p. *Stanislawa Szujskiego* z p. Pacem strażnikiem Litewskim o zastęp drogi, o zamordowanie syna, o posieczenie samej jejmości i o zabranie *teraźniejszej pani Szujskiej a przeszlej Wysockiej* sędzinej grodzkiej Wileńskiej, kilkudziesięciu tysięcy złotych, na przyszłym sejmie sądzoną była [7]). W tymże roku *Stanisław Szujski chorążyc Brzeski*, obrany z województwa Brzeskiego deputatem na trybunał główny Litewski [8]). Sejmik Brzeski 1672 r. ponownie zalecał posłom swym na sejm, aby wyrok w sprawie pana strażnika Litewskiego (Paca) z *p. Stanisławem Szujskim i małżonką* jego został wydany [9]). Niezawodnie żył jeszcze w 1675 roku, w którym występuje *Stanisławowa Szujska Halszka Zawiszanka wdowa po Mikołaju Wysockim* rotmistrzu i sędzim grodzkim Wileńskim [10]).

Gałęź Krzysztofa.

Krzysztof Szujski podstoli Brzeski zmarły około 1635 r. [11]), pozostawił z Izabelli Mleczkówny, która po owdowieniu wyszła powtórnie za Wawrzyńca Wasiewskiego podstolego Mielnickiego, synów Kazimierza, Wojciecha i córkę Konstancyę za Janem Czerniakowskim. O szczegółach tych dowiadujemy się z aktu, którym w Brześciu 26 Czerwca 1656 r. *Kazimierz Krzysztofowicz Szujski* ziemianin J. K. M. województwa Brzeskiego, zeznaje, iż pożyczywszy od ziemianina J. K. M. korony Polskiej Jana Czerniakowskiego i małżonki jego *Konstancyi Szujskiej* 4500 złotych polskich, w tej summie zawiódł im majętność swą Jakowki w Kozieradach w województwie Brzeskiem, która mu się dostała w dziale równym z braćmi i siostrami, a którą Czerniakowscy na mocy zapisu nieboszczki *pani Izabelli Mleczkówny, pierwszego małżeństwa Krzysztofowej Szujskiej podstolinej Brzeskiej a wtórego małżeństwa Wawrzyńcowej Wasiewskiej podstolinej Mielnickiej rodzicielki naszej* (t. j. Kazimierza Szujskiego i Czerniakowskiej) i *brata naszego Wojciecha Szujskiego*, przyznanego w grodzie Brzeskim 6 Lipca 1647 r. i drugiego zapisu z d. 1 Czerwca 1652 r., trzymają w dzierżawie; świadkami tego Konstanty-Bazyli Szujski miecznik województwa Brzeskiego i Wojciech—Krzysztof Szujski. Zapis ten *Kazimierz Szujski* oblatował 4 stycznia 1657 r. w ziemstwie Brzeskiem, zaś Jan Czerniakowski 4 Czerwca 1663 r. w trybunale głównym [12]).

O **Kazimierzu** więcej nie słychać.

Wojciech Szujski podpisał 1648 r. elekcyę [13]) a w 1656 r. jako *Wojciech-Krzysztof*, świadek przy powyższym zapisie brata Kazimierza [14]). Ten czy inny *Wojciech Szujski* assystował 1661 i 1662 sejmikowi Brzeskiemu [15]), jako podwojewodzi Podlaski podpisał z ziemią Mielnicką elekcyę 1674 r. [16]) i jeszcze 1697 r. występuje bez żadnego urzędu w liczbie szlachty Brzeskiej [17]).

Konstancya, żona Jana Czerniakowskiego występująca 1647 — 1657 [18]), matka księdza Czerniakowskiego jezuity, odziedziczyła fortunę po śmierci Wojciecha Mleczka wojewody Podlaskiego i takową przekazała jezuitom na dokończenie rezydencyi ich Drohickiej [19]); widocznie więc przeżyła braci i umarła bezpotomnie.

---

[1]) Akt. Wil. III 392. [2]) Tamże 397. [3]) 1664 Maja 14, przyznany w Trybunale 28 Maja t. r. (W późniejszej sprawie 1754 r. Akt. Wil. IX 379). [4]) Akt. Wil. XIV 154. [5]) Tamże 155. [6]) Tamże IV 45. [7]) Tamże 82, 84. [8]) Tamże 86. [9]) Tamże 145. [10]) Akt. Tryb. Gł. r. 1675 d. 124. [11]) Patrz wyżej. [12]) Akt. Tryb. Gł. r. 1663 k. 565—568 d. 230. [13]) Patrz wyżej. [14]) Tamże. [15]) Akt. Wil. III 369 i 389. [16]) Vol. leg. V 317. [17]) Akt. Wil. IV 240. [18]) Patrz wyżej. [19]) Niesiecki VIII 636.

Gałęź Konstantego.

Konstanty Szujski pisarz ziemski Brześciański zmarły 1634 r. [1]), pozostawił z niewiadomej żony trzech synów: Mikołaja, Stefana i Jerzego-Konstantego [2]); wszyscy trzej *Jerzy, Mikołaj i Stefan Szujscy* podpisali elekcyę 1648 r. [3]). Z nich **Mikołaj** zginął na wojnie [4]).

Jerzy-Konstanty, podobno we wszystkich wojnach za Jana-Kazimierza z chorągwią czynny brał udział [5]). Następnie spotykamy go na sejmikach Brzeskich, gdzie 1662 r. jako *Jerzy Szujski* wyznaczony poborcą; jednocześnie sejmik wstawia się za wynagrodzeniem *Jerzego Szujskiego rotmistrza J. K. M.* za expensa poniesione gdy w przeszłym roku stał z chorągwią pod Mereczem [6]). W 1669 r. obrany posłem na elekcyę [7]) Następnie jako *Jerzy-Konstanty Szujski* podpisał instrukcyę posłom na sejm Warszawski 1670 r. [8]) i 1672 [9]) i znów jako *Jerzy Szujski* w 1674 r. elekcyę [10]), a w Grudniu 1675 r. sejmik Brzeski upraszał przez posłów, aby *Jerzemu Szujskiemu* jako dobrze zasłużonemu kilka włók koncedowano [11]). Dnia 3 Lutego 1676 mianowany cześnikiem Brzeskim [12]); w tymże roku sejmik Brzeski, ze względu na zasługi *Jerzego Szujskiego cześnika Brzeskiego*, poleca posłom wyprawionym na sejm wstawić się, aby wioska Kozłowicka zatrzymana przez skarb, była mu zwróconą [13]). Następnie został sędzią grodzkim Brzeskim; *Jerzy Szujski cześnik i sędzia Brzeski* występuje 1686 r. [14]) — 1689 [15]), deputat na trybunał Litewski 1691, umarł 1694 [16]). W 1701 r. sejmik Brzeski domaga się przywrócenia dobrom ziemskim Buczemlom, *godnej pamięci Jerzego Szujskiego cześnika i sędziego grodzkiego Brzeskiego*, wchodów w puszczę Białowieżską [17]). Miał dwie żony, pierwsza Petronela Miączyńska była siostrą wojewody Wołyńskiego [18]), co potwierdza rodowód tego domu dodając, że była córką Piotra Miączyńskiego podczaszego Czernihowskiego i Reginy Cichlińskiej, a wdową po Michale Zaranku Horbowskim cześniku Rzeczyckim [19]); druga N. Żardecka sędzianka Brzeska [20]). Z pierwszej syn Onufry jezuita, z drugiej syn Franciszek i córki Tryznina i Turowa [21]).

O Franciszku i o Turowej więcej nie słychać.

Onufry, ksiądz jezuita w kollegium Brzeskiem, umarł w 1761 r. mając lat 90 [22]).

Rozalia, żona Władysława Tryzny stolnika Wołkowyskiego, który w funduszowym zapisie swym na monaster bazylianek w Jatwiesku wspomina, że *małżonce swej Rozalii Szujskiej Tryzninej stolnikowej Wołkowyskiej* zapisał 8000 złotych na połowie Jatwieska mianowicie Hłuszkach i Bezwodnikach [23]). Owdowiawszy, Rozalia wyszła powtórnie za Antoniego Zawadzkiego; syn ich Witalis Zawadzki podkomorzy Latyczowski, występuje jako syn *Maryanny (?) księżnej Szujskiej cześnikowej Brzeskiej, pierwszego ślubu Tryzninej* [24]).

Stefan Szujski podpisał elekcyę 1648 r. [25]). Już w 1656 r. żonaty z Maryną Maskiewiczówną córką Jana Maskiewicza i Zofii Piekarskiej, secundo voto Hrihorowej Wołodkiewiczowej, wdową 1-o po Benedykcie Dołgierdzie miecznym Pińskim a 2-o po Felicyanie Rodakowskim, którą matka Wołodkiewiczowa testamentem, w tym roku pisanym, od sukcessyi, jako już wyposażonej, wyłącza [26]). *Stefan Szujski* znajdował się na sejmikach Brzeskich 1663 i 1670 r. [27]). W 1672 r. już powtórnie żonaty, *Stefan Szujski i małżonka jego Katarzyna Wieczanówna, była Stanisławowa Jankowska*, wyrabiają banicyę na Pawle Jankowskim mieczniku Kijowskim i bracie jego Michale [28]). Jeszcze w 1674 r. podpisał elekcyę [29]).

Synem Stefana był **Konstanty Szujski** [30]), występujący w Brzeskiem 1697 [31]) i 1703 [32]), następnie cześnik Brześciański, żonaty z Katarzyną Niemcewiczówną, córką Andrzeja Niemcewicza stolnika Witebskiego i Połubińskiej, która wyszła 2-o za Ka-

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Niesiecki VIII 636. [3]) Patrz wyżej. [4]) Niesiecki VIII 636. [5]) Tamże. [6]) Akt. Wil. III 388. [7]) Tamże IV 51. [8]) Tamże 84, 106. [9]) Tamże 148, 154. [10]) Vol. leg. V 321. [11]) Akt Wil. IV 174. [12]) Z. 139 k. 3. [13]) Akt. Wil. IV 187. [14]) Tamże III 110. [15]) Tamże 112 i Z. 144 k. 42. [16]) Niesiecki VIII 636. [17]) Akt. Wil. IV 317. [18]) Niesiecki VIII 636. [19]) Żychl. XIV tabl. geneal. [20]) Niesiecki VIII 636. [21]) Tamże. [22]) Kuczewski, Kazanie (patrz niżej) k. C. 2. [23]) Akt. Wil. XI 381—385. [24]) Żychl. I 26 pr. 14. [25]) Patrz wyżej. [26]) Akty Mińskie str. 270—275. [27]) Akt. Wil. III 398, IV 84. [28]) S. 144 k. 43 d. 27. [29]) Vol. leg. V 321. [30]) Herold. Petersb. [31]) Akt. Wil IV 238, 240, 243. [32]) Z. 148 k. 1146.

zimierza Czapskiego podczaszego Upitskiego a 3-o za Kazimierza Małachowca podczaszego Wołkowyskiego [1])

Tych syn **Józef Szujski**, żonaty z Gogolewską urodzoną z Libickiej [2]), w 1746 r. odziedziczył część spadku po Franciszku Michale Szujskim stolniku Brzeskim [3]). Niezawodnie ten sam *Józef Szujski* jako cześnik Brasławski występuje 1763 r. [4]). Urząd ten otrzymał widocznie po Łopacińskim, który cześnikiem i sędzią Brasławskim był jeszcze 1761 r., a umarł przed 1768 r., w którym cześnikiem Brasławskim Jarocki [5]).

Konstanty pis. ziems. Brzeski † 1634	**Mikołaj** 1648		
	Stefan 1648—1674 Ż. 1-o Maskiewicz 2-o Wieczanówna	**Konstanty** 1697—1703 cześn. Brzeski Ż. Niemcewicz	**Józef** cześn. Brasław. 1763 Ż. Gogolewska
	Jerzy Konstanty 1648, cześnik Brzes. 1676—† 1694 Ż. 1-o Miączyńska 2-o Żardecka	**Onufry** ur. 1671 † 1761. **Franciszek** 2 córki	

Gałęź Aleksandra.

Aleksander Szujski chorąży Brzeski 1643—1648, z żony Jadwigi Krzywczyckiej pozostawił synów Władysława — Aleksandra, Konstantego — Jana i córkę **Annę** [6]) małżonkę Stefana Rusieckiego kasztelana Mińskiego zmarłego 1671 r. [7]).

Władysław Aleksander Szujski, jako *Władysław Szujski* podpisał 1648 r. elekcyę, [8]), a w 1661 r. postanowienie szlachty Brzeskiej [9]). *Władysław Szujski chorążyc Brzeski* posłował 1663 r. od szlachty Brzeskiej do króla [10]). Chorążym Brzeskim został po Hieronimie-Kazimierzu Jeleńskim, który jako chorąży Brzeski występuje jeszcze w końcu 1665 r. [11]). *Władysław-Aleksander Szujski chorąży Brzeski* brał udział w sejmikach tegoż województwa 1669 r. [12]) i 1670 r., na którym w nagrodę zasług otrzymał 1000 złotych [13]) a także w Lutym 1671 r.,w ostatnim jako dyrektor sejmiku [14]). Umarł (na wiosnę) 1671., pochowany u Bernardynów w Brześciu [15]); obywatele Brzescy na Sejmiku w Czerwcu 1671 r., na miejsce zeszłego chorążego Szujskiego, obrali na ten urząd Ostafiana Tyszkiewicza podkomorzego Brzeskiego [16]). Z żony Justyny Kolendzianki pozostawił dwóch synów: **Aleksandra**, który wstąpiwszy do jezuitów, umarł 1714 r. w Gdańsku, i Franciszka [17]).

Franciszek - Michał, mianowany 1694 r. podstolim Brzeskim [18]), urząd ten sprawował do 1740 r. przez 46 lat [19]), występując najczęściej jako *Franciszek*, ale także jako *Franciszek - Michał* [20]) lub *F. M. Szujski* [21]), niekiedy nawet jako *kniaź* [22]). Jednocześnie w latach 1699—1702 był także pisarzem grodzkim Brzeskim [23]); w tym czasie obrany 1697 r. posłem na sejm [24]), Komisarz na wolny zjazd prowincyonalny Wileński 1716 [25]); sejmik 1719 wstawia się o uzyskanie dla niego wynagrodzenia za poniesione krzywdy [26]). Marszałek sejmiku 1735 [27]). Z podstolego mianowany stolnikiem Brzeskim w jesieni 1740 po Suzinie [28]). Umarł na początku 1746 r. [29]).

---

[1]) Duńczewski II 334. [2]) Tamże 338. [3]) Patrz niżej. [4]) Kuczewski, Kazanie (patrz niżej) k. C. 2. [5]) Kalendarzyki 1761, 1768. [6]) Niesiecki VIII 635—636. [7]) Tamże 196. [8]) Patrz wyżej. [9]) Akt Wil. III 369. [10]) Tamże 396. [11]) Tamże IV 27. [12]) Tamże IV 74. [13]) Tamże 113. [14]) Tamże 126. [15]) Niesiecki VIII 635. [16]) Akt Wil. IV 127. [17]) Niesiecki VIII 635. [18]) Nominacya oblatowana 10 Czerwca 1695 r. w akt. grodz. Brzeskich (Herold Petersb.) [19]) Akt Wil. IV r. 1696 (str. 233), 1697 (str. 235, 237, 239. 243), 1698 (str. 254), 1699 (str. 69, 290, 291), 1700 (str. 304), 1702 (str. 324, 327, 328), 1707 (str. 355), 1710 (str. 362 366), 1713 (str. 380, 382), 1716 (str. 422), 1718 (str. 427, 428), 1719 (str. 437), 1737 (str. 463), 1735 (str. 513, 518, 521—523, 525), 1740 (str. 533, 535). [20]) Tamże 328, 366, 519, 522, 523, 535. [21]) Tamże 235, 237, 243, i 463 gdzie mylnie wydrukowano I. M. zamiast F. M. [22]) Tamże 513, 523. [23]) Tamże 69, 290, 291, 304, 324, 327, 328. [24]) Tamże 291. [25]) Tamże 422. [26]) Tamże 437. [27]) Tamże 513, 523, 525. [28]) Matuszewicz, Pamiętniki I 104. [29]) Tamże 174.

Zaślubił w Rudce 25 Listopada 1709 r. Teresę-Annę Lacką, córkę Dominika Lackiego chorążego Nowogrodu Siewierskiego, dziedzica Lipowicy i Usgoiscia, wdowę od 1705 r. po Stanisławie Szujskim skarbniku Nowogrodzko-Siewierskim [1]), a bezpotomny testamentem zapisał dobra swe, dalekim synowcom Józefowi synowi Konstantego i Floryanowi synowi Franciszka Szujskim [2]).

Konstanty-Jan Szujski jako *chorążyc Brzeski* wysłany od obywatelstwa Brzeskiego do króla, za co sejmik 1662 r. wyznacza mu nagrodę [3]). Zaraz potem został pisarzem ziemskim Brześciańskim z jakim tytułem występuje 1663 r. [4]). Sejmik 1666 r. żądał dla *Konstantego-Jana Szujskiego pisarza ziemskiego Brześciańskiego* wynagrodzenia szkód, które w dobrach Terebuńskich poczyniła chorągiew Pińska, oraz przyłączenia do województwa Brzeskiego majątku jego Hrudkowicze leżącego na pograniczu [5]). W 1669 r. obrany posłem na elekcyę [6]), powróciwszy z takowej w tymże roku assystował sejmikowi Brzeskiemu [7]). Ponownie poseł na sejm 1670 r. [8]). W tymże roku w nagrodę zasług, sejmik wyznacza mu 2000 złotych [9]). Spotykamy go również na sejmikach 1671 i 1672 [10]). *Konstanty-Jan Szujski pisarz Brześciański* posłował 1674 r. na elekcyę [11]), oraz obierany posłem na sejmy w Grudniu 1675 r. i w Grudniu 1676 [12]). Owdowiawszy po pierwszej żonie Zofii Brzozowskiej wojewodziance Brześciańskiej, córce Maksymiliana Brzozowskiego kasztelana Kijowskiego, a potem (1653—1659) wojewody Brześciańskiego, która mu wniosła Jasnohorodkę w Kijowskiem [13]), ożenił się w 1676 r. powtórnie z Zofią Konopatską kasztelanką Chełmińską [14]), wdową po Tomaszu Wilkowskim chorążym Mielnickim zmarłym w 1675 r., który jej aktem z d. 3 czerwca 1673 r. zapisał Wyhanow i Swiatycze w województwie Brzeskiem [15]). Już małżonkom *kniaziowi Konstantemu Szujskiemu pisarzowi ziemskiemu Brześciańskiewu i Zofii z Konopatskich*, cedują 10 Maja 1676 r. Kazimierz-Jan Sapieha wojewoda Połocki i małżonka jego Krystyna z Hlebowiczów, starostwo Jałowskie za 36000 złotych [16]). Ciż małżonkowie *Konstanty-Jan Szujski starosta Jałowski, pisarz ziemski Brześciański i Zofia z Konopatskich*, była Wilkowska chorążyna Mielnicka, w Lutym 1679 r. wyrabiają dekret kontumacyjny na Jadwigę z Tyzenhauzów, poprzednio Dziewałtowską chorążynę Trocką, a obecnie Konstantowę Hewlową stolnikowę Brasławską, o niedopuszczenie egzekucyi w majątku swym Niedziny w Trockiem przysądzonej Szujskim summy 40,000 złotych [17]). Na wiosnę 1679 r. otrzymał nominacyę na chorążego Brzeskiego i już w Maju 1679 r. *Konstanty Szujski chorąży Brzeski, starosta Jałowski* i dyrektor sejmiku, podpisał postanowienie sejmikowe szlachty Brzeskiej [18]). W 1685 r. posłował na sejm [19]). Straciwszy drugą żonę, która zmarła przed 1686 r. [20]), dnia 27 Kwietnia 1687 r. w Brześciu *Konstanty kniaź Szujski chorąży Brzeski, starosta Jałowski* zaślubił Ludwikę Sapieżankę pisarzównę polną koronną [21]), która umarła w tym samym roku [22]), poczem ożenił się po raz czwarty, zaślubiając Annę Kopciównę kasztelankę Trocką, wdowę (od 1686) po Karolu Łużeckim wojewodzie Podolskim [23]), która już w 1690 r. urodziła mu syna Apolloniusza [24]). W tym czasie otrzymał starostwo Zahalskie, zaś Jałowskie cedował synowi Dominikowi [25]). *Konstanty-Jan kniaź Szujski chorąży województwa Brzeskiego, starosta Zahalski* z sejmu rozpoczętego w Lutym 1690 r., deputat do konstytucyi w. ks. Lit. [26]). Z chorążego Brzeskiego mianowany 5 Listopada 1690 r. pisarzem w. ks. Lit. [27]). Dwie córki Jana-Karola Kopcia kasztelana Trockiego i Maryi-Lukrecyi księżniczki de Strozzi (owdowiałej księżnej Radziwiłłowej marszałkowej w. ks. Lit.), dzielą się 1694 r. spadkiem po rodzicach. Mocą tego działu *Anna Kopciówna 1-voto Stanisławowa Łużecka wojewodzina Podolska, obecnie Konstantowa kniaziowa Szujska*, bierze majątki Mohilno i Janów z folwarkami w powiecie Piń-

---

[1]) Akt Tryb Głów. 1725 Czerwca 6 d. 244. [2]) Herold. Petersb. [3]) Akt Wil. III 389. [4]) Tamże 397. [5]) Tamże 381 i 384. [6]) Tamże IV 50. [7]) Tamże 74. [8]) Tamże 76. [9]) Tamże 113. [10]) Tamże 126, 127, 131. 132, 146, 148 i 150. [11]) Vol. leg. V 211. [12]) Akt Wil. IV 165, 183. [13]) Niesiecki VIII 635 i Słown. Geogr. III 492. [14]) Niesiecki VIII 636. [15]) Układ o jej sukcessyę 1746 (Akt Tryb. Głów. 1746 r. ks. 105k. 806—809). [16]) Akt Tryb. Głów. 1676 r. Czerwca 11 d. 195. [17]) S. 151 k. 263. [18]) Akt. Wil. IV 190. [19]) Vol. leg. V 712 [20]) Patrz niżej. [21]) Danejkowicz, Swada Polska, Lublin 1745, Swada weselna str. 100, 104, Swada korrespondencyjna str. 28 i 84. [22]) Niesiecki VIII 636. [23]) Tamże. [24]) Patrz niżej. [25]) Tamże. [26]) Vol. leg. V 835, także 773. 811. [27]) Z. 146 k. 77.

skim, zaś Franciszka żona Kazimierza-Władysława Sapiehy kasztelana Trockiego, dobra Kopuły w Brzeskiem [1]). *Konstanty-Jan Szujski pisarz w. ks. Lit.* spisywał testament 30 Czerwca 1695 r. [2]), poczem zaraz umarł [3]).

Z czterech żon, pierwsza Brzozowska urodziła mu syna Dominika [4]) i córkę Ludwikę [5]). Druga Konapatska dwie córki, co się okazuje z układu zawartego 1746 r. między Józefem Ossolińskim chorążycem Mielnickim a Szujskimi, Ignacym chorążym Brześciańskim (bratem Mikołaja dziedzica Terebunia, który umarł bezżennym 1725 r.) i Apolloniuszem, co do sukcessyi po Zofii z Konopatskich, żonie 1-o Tomasza Wilkowskiego chorążego Mielnickiego zmarłego 1675 r., 2-o Konstantego-Jana Szujskiego, stosownie do którego, z tym ostatnim miała dwie córki: *Pawlę zmarłą przed 1704 r. za Aleksandrem Niemirą chorążycem Mielnickim i Benedyktę za Stefanem Ossolińskim chorążym Mielnickim* [6]). Powyższe szczegóły uzupełnia ugoda z 1758 r. między Józefem Ossolińskim chorążym Mielnickim a Aleksandrem Sapiehą wojewodą Połockim; Tomasz Wilkowski zapisem z d. 3 Czerwca 1673 r. danym a 12 Lipca 1674 r. przyznanym, zapisał małżonce swej Zofii z Konopatskich 50000 złotych na Wyhanowie i Swiatyczach, który to zapis testamentem potwierdził; wdowa po nim wyszedłszy za Konstantego Szujskiego, spłodziła z nim *dwie córki, Pawlę in voto Niemirynę bezdzietną i Benedyktę in voto Tomaszowę Ossolińską chorążynę Mielnicką* i umarła, a sukcessorowie jej Wilkowscy, sprzedali 1686 r. Wyhanow i Swiatycze Benedyktowi Sapieże podskarbiemu. Obecnie Aleksander Sapieha spłaca ostatecznie Józefa Ossolińskiego, sukcessora Benedykty z Szujskich Ossolińskiej, z pretensyi do summy Zofii z Konopatskich 1-o Wilkowskiej, 2-o Szujskiej, na tych dobrach [7]). Z trzecią żoną Sapieżanką bezpotomny, pozostawił Konstanty Jan Szujski z czwartą Kopciówną jedynego syna Apolloniusza [8]).

Ludwika, córka Konstantego-Jana [9]), niezawodnie urodzona z Brzozowskiej, wydaną została za Jana-Kazimierza Paca starostę Uświatskiego. Już w Styczniu 1686 r. Jan-Kazimierz Pac starosta Uświatski, wziąwszy *po żonie swej Ludwice Szujskiej* zł. 100000, oprócz wyprawy, dopożycza od niej jeszcze 200000 złp., i cały ten kapitał ubezpiecza na majątkach swych Kiwaczyce i Woroncewicze. [10]) Pac został 1687 r. chorążym nadwornym Litewskim, żona występuje obok niego 1690—1691 w sprawie z Pusłowskim [11]), umarł 1696—1697 [12]). Wdowa po nim trzymała do śmierci swej starostwo Uswiatskie; wyszła powtórnie za Aleksandra Ogińskiego miecznikowicza w. ks. Lit. ale krótko z nim przeżywszy zmarła w 1701 r. W tymże roku w Maju starostwo Uświatskie, *po śmierci Ludwiki z Szujskich 1-voto Janowej Pacowej chorążynej nadw. Lit. 2-voto Aleksandrowej Ogińskiej*, nadanem zostało Kazimierzowi Czartoryskiemu podczaszemu w. ks. Lit. [13]).

Pawła urodzona z Konopatskiej, była żoną Aleksandra Niemiry chorążyca Mielnickiego, zmarła bezpotomnie przed 1704 r. [14])

Benedykta urodzona z Konopatskiej, żona Stefana-Tomasza Ossolińskiego chorążego Mielnickiego, po bezpotomnej śmierci siostry odziedziczyła całą sukcessyę i zmarła pozostawiając syna Józefa Ossolińskiego, najprzód chorążyca a potem chorążego Mielnickiego, który ugodami 1746 i 1758 załatwia sprawy spadku po matce [15]). Mąż Benedykty Ossoliński chorąży Mielnicki umarł w Maju 1737 r. [16]).

Apoloniusz-Aleksander urodzony z Kopciówny 1690 r. starosta Zahalski, po matce dziedzic Janowa, umarł w nim we Wrześniu 1763 r., mając lat 73, pochowany w Janowie 17 Października 1763 [17]). Żadnych urzędów nie zajmował; dzieckiem jeszcze będąc *Apolloniusz Szujski starosta Zahalski* (Żahowski), wymieniony na sejmiku

---

[1]) Akta Grodzkie Brzeskie 1694. [2]) Akta Grodzkie Brzeskie (Herold. Petersb.) [3]) Senatorowie 274. [4]) Niesiecki VIII 636 i Słown. Geogr. III 492. [5]) Patrz niżej. [6]) Akt Tryb. Głów. 1746 r. ks. 105 k. 806—809. [7]) Z. 180 k. 292 d. 56. [8]) Niesiecki VIII 636. [9]) Kuczewski, Kazanie (patrz niżej) k. D. od. [10]) 1686 Stycznia 27 w Woroncewiczach (Akt. Tryb. Głów. 1698 r. d. 484 i 1687 r. d. 458 i 459). [11]) Pacowie 214—215. [12]) Tamże. [13]) Tamże. [14]) Patrz wyżej. [15]) Tamże. [16]) Kurjer Polski 1737 r. Nr. 22. [17]) X. Marcin Kuczewski, Kazanie na pogrzebie JW. kniazia Apolloniusza-Aleksandra Szujskiego starosty Zahalskiego, w Janowie Poleskim dziedzicznym mieście kniaziów Szujskich, w kościele nowym ichże kosztem wspaniale wybudowanym roku 1763 d. 17 Października miane, a J. W. kniaziowej Balbinie z Chrzanowskich Szujskiej starościnie Zahalskiej, na ulżenie smutku ofiarowane; w Warszawie druk. Coleg. S. J.—X. Floryan Zmijowski, Kazanie wtóre na pogrzebie JW. kniazia Apolloniusza Aleksandra Szujskiego starosty Zahalskiego dnia 18 Października miane, JW. kniaziowej Balbinie z Chrzanowskich Szujskiej starościnie Zahalskiej ofiarowane; w Warszawie w druk. Colleg. S. J. 1764.

Brzeskim 1697 r. w instrukcyi danej posłom udającym się na sejm konwokacyjny [1]). Żonaty z Balbiną Chrzanowską, córką Zygmunta-Benedykta Chrzanowskiego i Katarzyny Tułowskiej, pozostawił z niej syna Jana-Nepomucena i córkę Annę [2]); wdowa po nim *Balbina z Chrzanowskich kniaziowa Szujska starościna Zahalska* zmarła 18 Maja 1784 r. w Wyzłowiczach mając lat 70, pozostawiając już tylko córkę Annę Orzeszkowę szambelanowę J.K.M., wojskę Pińską [3]).

Syn Apolloniusza, **Jan-Nepomucen** starościc Zahalski, umarł młodo po ojcu ale przed matką [4]). Córka **Anna**, nie zamężna w chwili śmierci ojca [5]), dziedziczka Janowa, wydana wprzód za Antoniego Krasickiego chorążego nadwornego w. ks. Lit. W sprawie Antoniego hrabiego *i samej z Szujskich Krasickich chorążych nadwornych w. ks. Lit.*, o dobra Barszczewicze i Miniewicze w województwie Brzeskiem, sejm 1775 r. wyznacza komisyę [6]). Antoni Krasicki ze starosty Drużyłowskiego mianowany 1766 r. chorążym nadwornym Litewskim, umarł 1777 r. [7]). Wdowa po nim *Anna z Szujskich Krasicka chorążyna nadworna Litewska* wzięła ślub d. 26 Lutego 1781 r. z Janem-Tadeuszem Orzeszką wojskim Pińskim [8]), któremu dnia 11 Lipca 1789 r. urodziła syna [9]).

Dominik-Jan, syn Konstantego-Jana Szujskiego pisarza w. ks. Lit. i pierwszej jego żony Brzozowskiej [10]), po ojcu starosta Jałowski. *Dominik-Jan kniaź Szujski starosta Jałowski* mianowany 18 Stycznia 1692 r. na chorążostwo Brzeskie, po postąpieniu Konstantego-Jana kniazia na Terebuniu Szujskiego na wyższy urząd [11]). Z tym tytułem występuje na sejmikach Brzeskich 1696—1699 [12]). Ożenił się Heleną z Ziemisławic Sulimierską, córką Andrzeja Sulimierskiego łowczego Bełzkiego [13]). W 1699 r. *Dominik kniaź Szujski chorąży Brzeski, dzierżawca Jałowski*, wyrabia dla małżonki swej Heleny Sulimierskiej, wspólność swego prawa dożywotniego na dzierżawę Jałowską [14]). Na sejmiku Brzeskim w Styczniu 1701 r. występuje jako *Dominik kniaź Szujski chorąży województwa Brzeskiego, Jałowski i Zahalski starosta* [15]). W tymże roku obrany posłem na sejm [16]). W 1702 r. jest *chorążym Brzeskim a także pułkownikiem jeneralnym województwa Brzeskiego, starostą Jałowskim i Zahalskim* [17]); w 1703 r. spotykamy go w Warszawie na sejmie [18]). W latach 1705—1719 był obecnym na wszystkich sejmikach Brzeskich [19]). Podobno miał drugą żonę Rostworowską [20]), po której pojął Konstancyę Horajnównę podczaszankę Wołyńską urodzoną z Czapskiej, wdowę po Hieronimie Godebskim chorążycu i podstolicu Pińskim [21]). Jeszcze 4 Marca 1720 r. *Dominik Szujski chorąży Brzeski* otrzymuje dla *małżonki swej Konstancyi z Horajnów* wspólność prawa dożywotniego na starostwo Jałowskie [22]). Dnia 28 Marca 1720 w Pińsku spisuje testament [23]), poczem zaraz umarł około 1 Kwietnia 1720. Starostą Jałowskim w powiecie Wołkowyskim *po zejściu Dominika Szujskiego chorążego Brzeskiego* mianowany 26 Kwietnia 1720r. Michał Sapieha pisarz polny Litewski [24]). Pozostawił synów Mikołaja i Ignacego i pięć córek: Pepłowską podkomorzynę Lwowską, **Krystynę** żonę Stanisława Spinek podczaszego Mozyrskiego, **N. N.** Wyżycką, **Konstancyę** żonę Michała Orańskiego cześnika Smoleńskiego i Kuczyńską [25]). Z nich o Wyżyckiej, Spinkowej i Orańskiej więcej nie słychać. Stanisław z Bentkowa Spinek był 1749 r. podczaszym Czerskim [26]).

Jadwiga, urodzona z Heleny Sulimierskiej, żona Piotra Pepłowskiego podkomorzego Kijowskiego potem Łuckiego, który jej w 1721 r. czyni zapis, była matką Tekli Pepłowskiej małżonki Michała Bielińskiego wojewody Chełmińskiego [27]).

Ludwika Szujska chorążanka Brzeska, żona Mikołaja Kuczyńskiego podstolego Drohickiego [28]), który umarł 1755 r. [29]).

---

1) Akt. Wil. IV 239. 2) Kuczewskiego i Zmijowskiego, Kazania (patrz wyżej). 3) Gazeta Warszawska 1784 Nr. 46. 4) Patrz wyżej. 5) Kuczewskiego i Zmijowskiego, Kazania (patrz wyżej). 6) Vol. leg. VIII 716. 7) Senatorowie 267. 8) Gazeta Warszawska 1781 Nr. 18. 9) Tamże 1789 Nr. 53 suppl. 10) Patrz wyżej. 11) Z. 146 k. 362. 12) Akt Wil. IV 228, 235, 243 i 69. 13) Tablica genealogiczna Bielińskich w metryce Litewskiej. 14) Z. 148 k. 264. 15) Akt Wil. IV 304. 16) Tamże 307. 17) Tamże 325, 328, 334. 18) Vol. leg. VI 102. 19) Akt Wil. IV 344, 361, 398, 410, 417, 427, 428, 432, 435 437. 20) Słown. Geogr. III 492. 21) Niesiecki IV 371. 22) Z. 160 k. 248. 23) Akt Tryb. Głów. 1720 Czerwca 26 k. 1600. 24) Z. 158 k. 152 i ten sam Z. 160 k. 437. 25) Tab. Jabł. XIV. 26) Akt Tryb. Głów. kadencyi Nowogrodzkiej 14 Stycznia 1749. 27) Tablica genealogiczna Bielińskich w metryce Litewskiej. 28) Niesiecki VII 636, Wielądko V 118, także Kuczewski, Kazanie (patrz wyżej) k. D. od., nazywając ją synowicą Apolloniusza. 29) Kurjer Polski 1755 Nr. 115.

Mikołaj Szujski, urodzony z Sulimierskiej [1]), jako *chorążyc Brześciański* assystował 1718 r. sejmikowi Brzeskiemu [2]). *Kniaź Mikołaj Szujski chorążyc Brzeski*, przy odebraniu w possesyę, po śmierci Dominika kniazia Szujskiego chorążego Brzeskiego, majętności Jasnohorodskiej w powiecie Żytomierskim, kazał spisać 1 Lipca 1720 inwentarz tej majętności, który oblatował w następnym roku [3]). Posiadał nadto Terebuń, umarł bezżennym 1725 r. [4]).

Ignacy Szujski urodzony z Rostworowskiej [5]), *chorążyc Brzeski i starościc Jałowski* [6]), posiadał Jasnohorodkę i Chabne w Kijowskiem, Terebuń i Janów w Brzeskiem, oraz Chwojniki w Brzeskiem; na przeciwległym brzegu Irpienia założył Ihnatówkę. Ożenił się z Ludwiką Zborowską i umarł w Terebuniu [7]) podobno w 1751 r. Wdowa po nim *ze Zborowskich Szujska chorążycowa Brzeska*, wyszła powtórnie w 1754 r. za Józefa Bystrego regenta skarbu w. ks. Lit., potem starostę Ostryńskiego i Linowskiego a w końcu łowczego nadwornego Litewskiego [8]) ale wkrótce potem umarła, poczem wdowiec po niej Bystry ożenił się po raz drugi z Tymanówną [9]). Córka Ignacego Szujskiego Aniela, będąc w opiece biskupa Sołtyka, już po śmierci matki, wydaną została za Wojciecha Szujskiego [10]). Oprócz wymienionej córki pozostawił Ignacy syna Adama [11]). W końcu 1759 r. *pani Ludwika Zborowska, pierwszego ślubu żona Ignacego kniazia Szujskiego chorążyca Brzesko-Litewskiego, a powtórnego Józefa na Bystrech Bystrego starosty Ostryńskiego i Linowskiego*, już nie żyła; z dzieci jej z pierwszym mężem spłodzonych *syn chorążyca był nieletnim*, zaś *córka już wydaną za Wojciecha kniazia Szujskiego skarbnika Kijowskiego*, więc opiekun ich Michał Sapieha podkanclerzy zawiera z Bystrym komplanacyę, mocą której reguluje długi sukcessorów nieboszczyka kniazia Ignacego Szujskiego i oswobadza majątki ich Terebuń, Chwojniki i Jasnohorodkę [12]).

Aniela Szujska córka Ignacego już w 1759 r. była żona Wojciecha kniazia Szujskiego skarbnika Kijowskiego [13]); syn Ignacego **Adam kniaź Szujski** jako starosta Zahalski (widocznie starostwo to otrzymał 1763 r. po Apolloniuszu Szujskim) assystował w 1766 r. sejmikowi Brzeskiemu [14]), podobno następnie był chorążym (czy nie chorążycem?) Brzeskim [15]). Ożenił się z Maryanną Chalecką, córką Kazimierza marszałka Rzeczyckiego, która owdowiawszy wyszła powtórnie za Józefa Prozora

- **Aleksander** chor. Brzeski 1620—1648 Ż. Krzywczycka
  - **Władysław Aleksander** chor. Brzeski † 1671 Ż. Kolenda
    - **Aleksander** † 1714
    - **Franciszek Michał** podstol. Brzeski 1694—1740 Ż. Lacka
  - **Konstanty Jan** chor. Brzeski, pis. w. Lit. † 1694 ma 4 żony
    - **Dominik Jan** chor. Brzeski † 1720 ma 3 żony
      - **Mikołaj** † 1725
      - **Jadwiga** M. Pepłowski
      - **N.** M. Wyżycki
      - **Ignacy** chor. Brzeski † 1751 Ż. Zborowska
        - **Adam** 1766 Ż. Chalecka
          - **Ludwika Konstancya** ur. 1767 † 1828 M. Prozor
        - **Aniela** M. Szujski
      - **Konstancya** M. Orański
      - **Krystyna** M. Spinek
      - **Ludwika** M. Kuczyński
    - **Ludwika** M. 1-o Pac 2-o Ogiński † 1701
    - **Pawła** M. Niemira
    - **Benedykta** M. Ossoliński
    - **Apoloniusz** ur. 1690 † 1763 Ż. Chrzanowska
      - **Jan** † mł.
      - **Anna** M. 1-o Jan Krasicki 2-o 1781 Orzeszko
  - **Anna** M. Rusiecki

[1]) Słown. Geogr. III 492. [2]) Akt Wil. IV 428. [3]) Arch. Jugo Cz. VI T. II 42—44. [4]) Patrz wyżej. [5]) Słown. Geogr. III 492—493. [6]) Rulikowski nazywa go chorążym Nowogrodzkim, potem Brześciańskim, starostą Jałowskim? (Słown. Geogr. III 492). [7]) Słown. Geogr. III 492—493. [8]) Matuszewicz, Pamiętniki II 37—38. [9]) Słown. Geogr. III 493. [10]) Tamże. [11]) Kuczewski, Kazanie (patrz wyżej). [12]) Warszawa 1759 Października 8 (Metr. koron. ks. 275 k. 218—221). [13]) Patrz niżej. [14]) Akt Wil. IV 588. [15]) Kossakowski I tabl. genealogiczna Chaleckich.

kasztelana, a potem wojewodą Witebskiego [1]). Jedyna jego córka **Ludwika-Konstancya Szujska** urodzona 1767 r., wydana przez matkę 1782 r. za jej pasierba Karola Prozora wojewodzica Witebskiego, później obożnego Lit., zmarła w Brześciu 4 Marca 1828 [2]).

Gałęź Andrzeja.

Andrzej Szujski miecznik Brzeski, żonaty z Dorotą z Żylińskich Frąckiewiczową, umarł 1640 r. [3]).

Synami lub wnukami jego będą niezawodnie **Stanisław Szujski** miecznik Brześciański i **Jan Szujski**, którzy podpisali elekcyę 1674 r. [4]).—Ze sprawy 1777 r. pomiędzy sukcessorami Hieronima Szujskiego zmarłego 1767 r. a Wereszczakami, o majątek Kamień okazuje się, że *Stanisław Szujski miecznik Brzeski* zmarł w Brześciu 12 Kwietnia 1688 r. bezpotomny z żoną Zofią Orzeszko, wdową po Wasilu Wereszczaka, pozostawił jednak *brata Jana chorążego Brzeskiego*, który umarł przed 1691 r., pozostawiając syna Stanisława podsędka Pińskiego [5]). Z rodowodu Wereszczaków dowiadujemy się, że Zofia Orzeszkówna miała przed Bazylim Wereszczaką, który był cześnikiem Brzeskim i z którym miała liczne potomstwo, jeszcze pierwszego męża Stanisława Nowickiego; kniaź Stanisław Szujski był więc jej trzecim mężem [6]).

O Janie Szujskim, bracie Stanisława miecznika Brzeskiego, który miał być chorążym Brzeskim i umrzeć przed 1691 r. [7]), nic więcej nie wiemy. Widocznie nominacyę na chorążostwo Brzeskie otrzymał między 5 Listopada 1690 r. datą postąpienia Konstantego-Jana Szujskiego chorążego Brzeskiego na pisarstwo Litewskie a 18 Stycznia 1692 r. datą nominacyi Dominika-Jana Szujskiego na chorążostwo Brzeskie, gdy jednak Dominik mianowany po Konstantym [8]), to widocznie Jan choć mógł otrzymać nominacyę, ale urzędu chorążego Brzeskiego, widać z powodu zaszłej śmierci, nie zdołał objąć. Pozostawił synów Stanisława [9]) i Hieronima [10]).

Stanisław Szujski występujący bez tytułu na sejmiku Brzeskim 1697 r. [11]), na takimże sejmiku 1700 r. jest już skarbnikiem Brzeskim [12]). W 1714 r. *Stanisław Szujski skarbnik Brzeski* sprzedaje majątek Klionki [13]). Ze skarbnikostwa Brzeskiego przeniósł się na skarbnikostwo Pińskie, z jakim tytułem występuje 1718 r. [14]). *Stanisław Szujski skarbnik Piński* mianowany 20 Lutego 1731 roku na podsędkostwo Pińskie [15]). *Stanisław Szujski podsędek ziemski Piński* był benefaktorem kolegium jezuickiego Pińskiego [16]). Umarł przed 1740 r. nie zostawiwszy potomstwa z żoną Heleną Orda, której pierwszym mężem był Krzysztof-Wilhelm Grothus; o sukcesyę po nim prawują się 1740 r. brat jego Hieronim i Skokowscy [17]). O żonie Stanisława Helenie Ordziance wiemy jeszcze, że wspólnie z pierwszym mężem Krzysztofem Wilhelmem Grothusem podstolim Inflantskim, sprzedali Pihanowicze Janowi-Jerzemu Szujskiemu 1694 r. [18]). Podobno Stanisław miał drugą żonę Teresę córkę Jana Wret urodzoną z Rudzińskiej [19]).

Brat Stanisława **Hieronim Szujski**, występuje na sejmikach Brzeskich z lat 1716, 1718 i 1733 [20]), oraz 1740 r. w sprawie sukcessyi po bracie Stanisławie [21]). Następnie miał być strażnikiem Czernihowskim [22]). Umarł 1767 r. [23]). Z żony Doroty Ejnarowicz, pozostawił czterech synów: **Szymona** jezuitę, Macieja, Wojciecha starostę Niżyńskiego żonatego z Szujską, Antoniego żonatego z Kwilecką (?) i tyleż córek: **Melanię** zakonnicę u Bazylianek w Pińsku, **Teresę** za Tołoczką (Piotrem) stolnikiem Brzeskim, **Maryannę** za Szyszką podczaszym Czernihowskim i **Antoninę** małżonkę (Adama) Stockiego sędziego grodzkiego Mozyrskiego [24]). Sukcesorowie Hieronima Szujskiego zmarłego 1767 r., procesowali się 1777 r. z Wereszczakami o majątek Kamień [25]). Z synów Hieronima:

---

1) Kossakowski I tabl. genealogiczna Chaleckich i Antoni J., Opowiadania Historyczne, Serya III Warszawa 1882 T. I 16. 2) Tamże str. 16 17 i 45, 3) Patrz wyżej. 4) Vol. leg. V. 321. 5) Akta sądu ziemskiego Brzeskiego 1777 Stycznia 20 (Herold. Petersb.) 6) Kosiński III 554. 7) Patrz wyżej. 8) Tamże. 9) Tamże; zna go także Niesiecki VIII 636. 10) Nazwany bratem Stanisława podsędka Pińskiego (Akt. grodz. Brzes. 1740 Grudnia 5, patrz niżej, oraz przypisy do Niesieckiego VIII 637). 11) Akt Wil. IV 240, 243. 12) Tamże 302. 13) Akt. grodz. Pińskie 1790 Października 3. 14) Tamże 1726 Lipca 11. 15) Z. 162 k. 726. 16) Niesiecki VIII 637. 17) Akt. grodz. Pińskie 1740 Grudnia 5. 18) Tamże 1694 Października 8. 19) Tab. Jabl. XIV. 20) Akt. Wil. IV 418, 429 i 470. 21) Patrz wyżej. 22) Krasicki w przypisach do Niesieckiego VIII 636. 23) Patrz wyżej. 24) Krasicki w przypisach do Niesieckiego VIII 637. 25) Patrz wyżej.

Wojciech Szujski występuje w 1759 r. jako skarbnik Kijowski i już żonaty z Anielą Szujską córką Ignacego kniazia Szujskiego dziedziczką Jasnohorodka i Terebunia [1]). Złożył skarbnikowstwo Kijowskie [2]), otrzymawszy starostwo Niżyńskie. *Wojciech Szujski starosta Niżyński* posłował 1766 r. z Kijowskiego województwa na sejm [3]). W 1771 r. *Wojciech kniaź Szujski starosta Niżyński* wydał Domnikowi Dzieżkowskiemu dokument, którym go prezentował na godność presbitera cerkwi w dobrach swych Terebuńskich [4]). Następnie został szambelanem królewskim. Oboje małżonkowie zamieszkawszy w Jasnohorodce pomarli, on 22 marca 1792 roku, wdowa po nim 1797 roku. Pozostawili trzy córki: **Franciszkę** wydaną za Abrahama Marczenko pułkownika wojsk Rossyjskich, **Annę** wydaną 2 Listopada 1796 r. za Jacka Saruysza Zaleskiego prezesa I departamentu izby sądowej Kijowskiej (ur 1773 † 1823), która była matką Floryana Zaleskiego ożenionego z Sapieżanką; nareszcie trzecią **Anielę** wydaną 19 Lutego 1798 za Ignacego - Stanisława Ledóchowskiego prezesa departamentu izby sądowej Wołyńskiej, zmarłą 9 Stycznia 1848 r. [5]).

Maciej Szujski, drugi syn Hieronima urodzony w Wołkowicach 28 Lutego 1726 [6]), zmarł przed 1785 r. pozostawiając wdowę Katarzynę Gierłowicz [7]) i dzieci **Macieja** kanonika, **Walentego** urodzonego 14 Lutego 1771, który utracił żonę, **Benedykta** urodzonego 24 Marca 1774, **Helenę** i **Sebastyana** urodzonego 20 stycznia 1776 r. żonatego z Honoratą Zauścińską; tego ostatniego syn **Hieronim** urodził się 27 Października 1812 r. [8]).

Antoni-Tomasz Szujski, czwarty syn Hieronima urodzony 24 Lutego 1745 r. starosta Dymidowski 1777 r., sprzedaje 22 Czerwca 1805 majątek Wolę Wencławską za 200,000 złotych Antoniemu Dobieckiemu. Z żony Urszuli Święcickiej, pozostawił synów Ignacego i Piotra [9]).

Ignacy-Szymon, urodzony 1788 r. z żony Anieli - Michaliny Dzierżek pozostawił syna **Włodzimierza - Romualda** urodzonego 7 Lutego 1818 r. [10]).

Piotr, drugi syn Antoniego starosty Dymidowskiego i Urszuli z Święcickich, dziedzic Zbyszyc, żonaty z Teklą Jałowicką, pozostawił dzieci: **Romana**, dziedzica Zbyszyc, żonatego z Józefą Stobnicką, zmarłą 27 Września 1881, **Maryę** za Stanisławem Tworek Wyszkowskim, zmarłym 31 Maja 1882 r., **Tadeusza** i **Zofię** [11]).

- **Andrzej** miecznik Brzeski † 1640 Ż. Żylińska
  - ?
    - **Stanisław** miecznik Brzeski † 1688 Ż. Orzeszko
      - **Stanisław** podstoli Piński † 1740 Ż. Orda
      - **Hieronim** † 1767 strażnik Czernihowski Ż. Ejnarowicz
        - **Szymon**
        - **Maciej** ur. 1726 Ż. Gierłowicz
          - **Maciej**
          - **Walenty** ur. 1771
          - **Benedykt** ur. 1774
          - **Helena**
          - **Sebastyan** ur. 1776 Ż. Zauścińska
            - **Hieronim** ur. 1812
        - **Wojciech** starosta Niżyński † 1792 Ż. Szujska
          - **3 córki**
        - **Antoni** ur. 1745 Ż. Święcicka
          - **Ignacy-Szymon** ur. 1788 Ż. Dzierżek
            - **Włodzimierz-Romuald** ur. 1818
          - **Piotr** Ż. Jełowicka
            - **Roman** Ż. Stobnicka
            - **Tadeusz**
            - **2 córki**
        - **4 córki**
    - **Jan** chorąży Brzeski 1688

[1]) Patrz wyżej. [2]) Skarbnikiem Kijowskim 1767 Wawrzyniec Pruszyński (Kalendarzyk 1786). [3]) Vol. leg. VII 448. [4]) Akt. Wil. II 101—102. [5]) Ostatnie szczegóły o Wojciechu i jego córkach zakomunikował p. Zygmunt Lubicz Radzimiński; także Słown. Geogr. III 493. [6]) Metryka chrztu parafii Wysokie — Lit. (Herold. Petersb.) [7]) Akt. Pińskiego ziems. sądu 1785 Października 26. (Herold. Petersb.) [8]) Wszystkie szczegóły z Herold. Petersb.; tamże metryki chrztów, trzy pierwsze Pińskiego Franciszkańskiego kościoła a ostatnia kościoła w Chożewie Mińskiej gubernii. [9]) Wszystkie szczegóły z Herold. Petersb., tamże metryka chrztu Pińskiego parafjalnego kościoła. [10]) Wszystkie szczegóły z Herold. Petersb. tamże metryki chrztu, pierwsza Krakowskiego parafjalnego kościoła z d. 27 Czerwca 1793 r., druga Skrzydlańskiego Mohilowskiego powiatu, Podolskiej gubernii. [11]) Rocznik szlachty r. 1883 str. 700.

Gałęź Jerzego.

Jerzy Szujski występuje 1620—1632 [1]; nic więcej o nim nie wiemy. Synem jego będzie niezawodnie:

Jan Szujski wojski Brasławski 1677 [2]. Z aktu sprzedaży Rykowicz w 1752 r., przez Józefa Szujskiego podstolego Brasławskiego Jerzemu hr. Flemmingowi okazuje się, że *Jan Szujski wojski Brasławski* nabył 1674 Rykowicze od Abramowiczów i z żony Anny (Ancuta?) pozostawił synów Jerzego i Stanisława, którzy po śmierci ojca podzielili się 20 czerwca 1700 r. dobrami; w dziale tym Rykowicze dostały się Janowi-Jerzemu podstolemu Brasławskiemu. Drugi brat Stanisław pozostawił tylko córkę Katarzynę za Galimskim; tej córka Szymanowska. Rykowicze po śmierci Jerzego dostały się synowi jego Franciszkowi, także podstolemu Brasławskiemu, którego syn Józef Szujski podstoli Brasławski, wspólnie z żoną Ludwiką Wiszniewską, sprzedaje takowe 24 Czerwca 1752 r. [3].

Wymienieni dwaj bracia Jerzy i Stanisław, synowie Jana wojskiego Brasławskiego, mieli siostrę rodzoną **Katarzynę** za Piórkowskim [4].

Stanisław Szujski drugi syn Jana wojskiego Brasławskiego, jako skarbnik Nowogródka-Siewierskiego, brał udział w sejmikach Brzeskich 1696—1697 [5], wspomniany jeszcze w 1704 r. [6], umarł 1705 r. pozostawiając wdowę Teresę-Annę Lacką, córkę Dominika Lackiego chorążego Nowogródka-Siewierskiego dziedzica Lipowicz i Usgoiscia, która wyszła powtórnie 25 Listopada 1709 r. w Rudce za Franciszka-Michała Szujskiego [7]. Jedyna córka Stanisława, **Katarzyna** za Galimskim miała córkę Szymanowską [8].

Jan-Jerzy Szujski nabywa 1694 r. Pihanowicze od Krzysztofa-Wilhelma Grothusa podstolego Inflantskiego i żony jego Heleny Ordzianki [9]. Jeszcze nie sprawował żadnego urzędu będąc na sejmiku 1697 r. [10]. Podstolim Brasławskim jest już w 1698 r., w którym małżonka jego Katarzyna z Sawickich Szujska podstolina Bracławska, wojewodzianka Brzeska, wspomniana w testamencie Dominika Sawickiego kasztelana Brzeskiego [11] *Jan-Jerzy Szujski podstoli Brasławski,* w dziale z bratem Stanisławem, otrzymuje 1700 r. Rykowicze [12]. Umarł 1704 r. Z działu jego synów okazuje się, że z tymi samymi tytułami występując, spisywał 20 Stycznia 1704 r. testament, w którym wspomina o bracie Stanisławie Szujskim skarbniku Nowogródka-Siewierskiego i siostrze Katarzynie za Piórkowskim. Miał dwie żony i dzieci. Z pierwszéj Katarzyny Sawickiéj: Franciszka, Antoniego, Macieja, Michała, Piotra, Józefa, Krystynę, Rozalię i Elżbietę, z drugiej Petronelli, córki Jerzego Pągowskiego, córkę Rozalię. Synowie dzielą się dobrami po śmierci ojca 4 Września 1704 r.; w dziale tym Franciszek otrzymuje Skoki i Rykowicze, z których pierwsze ustępuje bratu Maciejowi [13]. Wszyscy Szujscy tej gałęzi a mianowicie: Jan, Jerzy, Stanisław (brat jego), Franciszek, Michał, Antoni, Maciej, Piotr i Józef (synowie Jana-Jerzego), a także Paweł, Stanisław, Wojciech i Jan, brali udział w sejmiku relacyjnym Brzeskim 1697 r. [14].

O **Antonim** więcej nie słychać.

Michał wspomniany w 1698 r. w sprawie szkód wyrządzonych obywatelstwu przez pancerną chorągiew [15].

Piotr-Floryan Szujski assystował 1733 r. sejmikowi Brzeskiemu [16].

Maciej-Stanisław Szujski wspomniany na sejmiku 1716 r. [17] i niezawodnie tenże *kniaź Maciej Szujski podczaszy Brzeski* 1740 r. [18]. Na skutek ustępstwa brata Franciszka otrzymał 1704 r. majątek Skoki [19].

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Z. 140 k. 103, [3]) Akta grodzkie Brzeskie roku 1752 Grudnia 20. O tem, że Jan Szujski wojski Bracławski miał synów Jana-Jerzego i Stanisława skarbnika Nowogrodzkiego, wspomina Niesiecki (VIII 636). [4]) Dział synów Jana-Jerzego (patrz niżej). [5]) Akt. Wil. IV. 233—235. [6]) Patrz niżej. [7]) Akt. Tryb. Główn. 1725 Czerwca 6 d. 244. [8]) Patrz wyżej. [9]) Akta grodzkie Brzeskie 1694 Paździer. 8. [10]) Akt. Wil. IV 240. [11]) Akt. Tryb. Główn. 1698 Czerwca 12 d. 232. [12]) Patrz wyżej. [13]) Akta grodz. Pińskie 1737 Marca 6. Niesiecki wie tylko, że Jan-Jerzy z żony Katarzyny Sawickiej wojewodzianki Brześciańskiej pozostawił synów Franciszka, Antoniego i Macieja (VIII 636). [14]) Akt. Wil. IV 240. [15]) Tamże 262, 265. [16]) Tamże 478. [17]). Tamże 418. [18]) Tamże 535. [19]) Patrz wyżej.

Z aktu sprzedaży Rudki 1754 r. okazuje się, że po **Jozefie Szujskim** synie Jana-Jerzego podstolego Bracławskiego pozostali, syn **Michał**, który zginął niewiadomo gdzie małoletnim i córka **Teresa** za Jankowskim [1].

Franciszek bez żadnego tytułu występuje na sejmikach 1697—1698 [2]. Zostawszy po ojcu podstolim Brasławskim, z tym tytułem występuje na sejmikach Brzeskich 1707, 1710 i 1714 [3]. W 1715 roku *Franciszek-Florjan Szujski podstoli Brasławski* spisuje testament, oblatowany już po jego śmierci 17 Maja t. r., w którym wylicza dzieci swe, Józefa, Floryana, i Annę [4]. Potwierdza to rodowód Ursyn Niemcewiczów, według którego Teresa Niemcewiczówna córka Andrzeja Niemcewicza stolnika Witebskiego i Godlewskiéj, żona Franciszka kniazia Szujskiego podstolego Brasławskiego, urodziła mu synów Floryana strażnika Brześciańskiego, ożenionego najprzód z Korsakówną a następnie z Sulistrowską de domo Kaczonowną, Józefa żonatego z Wiszniewską i córkę **Annę**, która pod imieniem Zuzanny wstąpiła do zakonu pp. Bernardynek konwentu Brzeskiego, gdzie następnie została przełożoną [5].

Floryan kniaż Szujski występuje 1762—1772 jako strażnik Brzeski [6], umarł przed 1780 r. [7]. Z dwóch żon, 1-o Korsakówny, 2-o Barbary Kaczonowny, wdowy po Józefie Sulistrowskim sędzim ziemskim Oszmiańskim [8], miał syna, który jako **Jan kniaż Szujski** *strażnikowicz Brzeski* występuje na sejmiku Brzeskim 1783 r. [9].

Józef Szujski jako podstoli Brasławski brał udział w sejmiku Brzeskim 1740 r. [10]. W 1752 r. *Józef Szujski podstoli Brasławski i małżonka jego Ludwika Wiszniewska* sprzedają Rykowicze Jerzemu hr. Flemmingowi [11]. Z tym tytułem występuje jeszcze w 1763 r. [12]; umarł przed 1768 r. [13]. Pozostawił czterech synów: **Stanisława**, zmarłego przed 1790 r., **Piotra** urodzonego 1751 r., porucznika ułanów, a następnie, na skutek nominacyi z d. 1 Maja 1794 r. głównego naczelnika uzbrojonego wojska Tadeusza Kościuszki, rotmistrza 5-go pułku lekkiej kawaleryi wojsk Polskich, ożenionego z Maryanną Nowakowską, **Winceniego** urodzonego 1755 r., mianowanego 1789 r. dworzaninem skarbowym w. ks. Lit., oraz **Jana**, urodzonego 1759 r., porucznika 5-go pułku piechoty Litewskiej, a następnie kapitana, uwolnionego od służby 30 Maja 1791 r. Z nich Piotr miał syna **Witalisa-Wiktora Szujskiego** urodzonego 18 Lipca 1791 r., dziedzica Ostrowia, żonatego z Heleną Bielską [14].

- **Jerzy** 1620—1632 ?
  - **Jan** wojski Brasławski 1677 Ż. Anna
    - **Stanisław-Franciszek** skarb. Nowg. † 1705 Ż. Lacka
      - Katarzyna M. Galimski
    - **Jan-Jerzy** podst. Brasł. † 1704
      - **Franciszek-Floryan** podstoli Brasł. † 1715 Ż. Niemcewicz
        - **Floryan** straż. Brzes. 1767—1772 Ż. Kaczonowna
          - **Jan** 1783
        - **Józef** podstoli Brasł. 1763 Ż. Wiszniewska
          - **Stanisław**
          - **Piotr** ur. 1751 Ż. Nowakowska
            - **Witalis-Wiktor** ur. 1791 Ż. Bielska
          - **Wincenty** ur. 1755
          - **Jan** ur. 1759
        - **Anna**
      - **Antoni**
      - **Maciej-Stanisław**
      - **Michał**
      - **Piotr**
      - **Józef**
        - **Michał** † młodo
        - **Teresa** M. Jankowski
      - **4 córki**
    - **Katarzyna** M. Piorkowski

[1] Akta grodzkie Brzeskie 1757 Lipca 9. [2] Akt. Wil. IV 243, 260. [3] Tamże 355, 362 i 390. [4] Akta grodzkie Brzeskie 1715 Maja 17. [5] Dunczewski II 334 i 338. [6] 1762 (Wil. Akt. IV. 563), 1764 (Vol. leg. VII 292), 1767 (Wil. Akt. II 184), 1772 (Kalend.) [7] W tym roku strażnikiem Brzeskim był Wawrzyniec Bogusławski (Kalend). [8] Żychl. V 319, także patrz wyżej. [9] Akt. Wil. II 180. [10] Tamże IV 535. [11] Patrz wyżej. [12] Kuczewski i Zmijowski, Kazania (patrz wyżej). [13] Podstolim Bracławskim 1768 był Biegański (Kalend). [14] Wszystkie szczegóły z Herold. Petersb.; tamże złożone w oryginale: metryki chrztu kościoła Horodeckiego, Piotra, Wincentego i Jana, oraz kościoła w Kozienicach — Witalisa, nominacya Kościuszki dla Piotra, nominacya Wincentego (Akta grodz. Grodzieńs. 30 Marca 1789) oraz abszyt królewski Janowi

W niewiadomym związku pokrewieństwa z wyżej wymienionymi Szujskimi pozostałą: **N. N. Szujska**, druga żona Krzysztofa Ulnickiego rotmistrza, występującego 1613 — 1654 i matka Wojciecha Ulnickiego, również żonatego z *Szujską* [1]. **Stefan-Stanisław Szujski** występujący na sejmiku Brzeskim 1663 obok Stanisława i Stefana Szujskich [2]. **Jerzy Szujski** podstoli Brasławski 1675 r. [3]. **Adam Szujski** pisarz ziemski Brzeski 1676 r. [4]. **Franciszka Szujska** zakonnica Św. Klary w Brześciu 1676 r. [5]. **Paweł Szujski** 1697 r. [6]. **Jan Szujski** 1697 r. [7]. **Szujski** marszałek, starosta Uświatski, żonaty z Barbarą Kościuszko [8]. **Wawrzyniec Szujski** stolnik Czernihowski żonaty z Wyhowską, z której córka **Maryanna** za Wojciechem Ulnickim h. Sas. rotmistrzem wojsk Lit. występującym 1674 r. [9]. **Daniel-Konstanty Szujski** 1702 r. [10]. **Benedykt Szujski** 1733 r. [11]. **Benedykta z Szujskich**, żona 1710—1752 Pawła Krasowskiego [12]. **N. z Szujskich** Wereszczakowa chorążyna Brzeska, zmarła w Listopadzie 1749 r. [13]. **Teodozy Szujski** wyświęcony 23 Kwietnia 1770 r. na opata Dorohobużskiego, żył jeszcze 1778 r. [14]. **Józef kniaź Szujski** instygator jeneralny województwa Brzeskiego 1788 r. [15]. **Ignacy Szujski** sędzia grodzki Wileński 1788 r. [16]; w kalendarzykach go nie ma.

Szuticha,

przydomek żyjących na początku XV-go wieku **kniaziów Dymitra i Andrzeja Wszewołodowiczów**, synów Wszewołoda księcia na Tarusie z rodu książąt Czernihowskich [17]. Obaj bracia *kniaziowie Andrzej i Mitko Wszewołodowicze* brali udział w wyprawie wysłanej 1424 r. przez Witowda na odsiecz Odojewa, zagrożonego przez Tatarów [18]. *Kniaź Dymitr Szuticha* z rozkazu Witowda odprowadzał do Worotyńska kniażnę Maryę Korybutównę [19]. *Kniaź Andrzej Szuticha* pozostawił synów: Aleksandra, Iwana (powinno być Wasil) ślepego od urodzenia, Fedora, Romana i Iwana, oraz trzy córki, Martę, Oksinię i Owdotię, która „była Konopliną babką, kniazia Fedora matką" [20]; ta ostatnia widocznie była żoną kniazia Iwana Semenowicza Druckiego-Baby [21].

Z synów kniazia Andrzeja Szutichy żaden nie używał przydomku Szuticha; o **Wasilu** ślepym od urodzenia więcej nie słychać. Najstarszy **Aleksander** jest protoplastą kniaziów Boratynskich [22]. Pozostali trzej synowie tytułowali się kniaziami Mezeckimi; około 1450 król Kazimierz potwierdza *Mezeckim kniaziom Fedoru, Romanu i Iwaszku posiadanie ojcowizny, t. j. Mezecka z włościami, którą ojciec ich kniaź Andrzej i (stryj) kniaź Dymitr* wysłużyli u wielkiego księcia Witowda [23].

Szwitrigajło

imie Litewskie **kniazia Szwitrigajły**, na chrzcie **Bolesława Olgerdowicza**, zmarłego bezpotomnie 1452 r., pozostawiając wdowę **kniahinię Szwitrigajłową Annę**, która występuje do 1471 r. [24].

Talmont, Talmontowicz.

Talmont, imię żyjącego w XIV-tym wieku kniazia Swirskiego, którego syn **kniaź Jan Talmontowicz** występuje 1520 r. (Patrz Swirski) [25].

Teliatewski

od włości Teliatewa dziś w gubernii Twerskiej. Kniaziowie Teliatewscy są gałęzią wielkich książąt Twerskich, od których oddzieliwszy się w połowie XV-go wieku, wygaśli w Rossyi w połowie XVII-go wieku [26].

---

[1]) Dunczewski II 386, patrz niżej. [2]) Wil. Akt. III 397. [3]) Tamże IV 175. [4]) Vol. leg. V. 355. [5]) Niesiecki VIII 636. [6]) Wil. Akt. IV 240. [7]) Tamże. [8]) Bartoszewicz u Swięckiego II 339. [9]) Dunczewski II 387. [10]) Wil. Akt. IV 328. [11]) Tamże 479. [12]) S. 199 k. 253. [13]) Kurjer Polski 1749 Nr. 690. [14]) Encykl. Powsz. XXIV 770. [15]) Wil Akt. II 193. [16]) Krasicki w przypisach do Niesieckiego VIII 637. [17]) Rodowód przy Danił. Latop. str. 12. [18]) Połn. Sobr. V 262, VI 142, VIII 92. [19]) Patrz wyżej str. 155. [20]) Rodowód przy Danił. Latop. str. 12—13, porównaj wyżej str. 8. [21]) Patrz wyżej str. 60 i 168. [22]) Tamże str. 8. [23]) Tamże str. 258. [24]) Tamże str 339. [25]) Tamże str. 505. [26]) Barch. kn. I 64, Rodosł. VI 181.

Z nich **kniaź Wasil Iwanowicz Teliatewski** służył Moskwie jako namiestnik Brański 1564/66 i wojewoda w różnych pułkach [1]), następnie jako komendant Połocka 1579 r.; po poddaniu się tego miasta Stefanowi Batoremu, z obawy odpowiedzialności przed carem, pozostał na Litwie, choć mu król powrotu do Moskwy nie wzbraniał [2]). Na Litwie *kniaź Wasil Teliatewski* otrzymał przywileje: w Listopadzie 1579 r. na miasteczko Juraciszki i sioło Semenki we włości Trabskiej [3]), a na początku 1580 r., wspólnie *z żoną Owdotią Soncowną i córką Maryą Wasilewną*, na dzierżawę Trabską i sioło Nefedki [4]); umarł jednak w tym samym 1580 r., poczem dzierżawa Trabska nadaną została 8 Grudnia 1580 r. Janowi Zenowiczowi podstolemu w. ks. Lit. [5]). Po kniaziu Wasilu pozostały wdowa i córka **kniaźna Marya** wydana za Hrihorego Niemirę; *kniahinia Wasilewa Teliatewska Owdotia Soncowna Jarosławska i córka jej kniaźna Maryna Wasilewna żona Hrihorego Niemiry*, procesują się 1583—1584 z Zenowiczem, który obejmując dzierżawę Trabską zagarnął także nadany im majątek Nefedki [6]). Jeszcze w 1618 r. *Maryna Teliatewska Hrihorowa Niemiryna* wygrywa proces ze Stefanem Zenowiczem i zostaje potwierdzoną w posiadaniu miasteczka Juraciszki [7]).

Teliatina (Cielęcina)

przydomek. **Kniaź Jewłaszko Teliatina** trzymał w Mińskiem sioło i do tego dwóch ludzi, które po *nieboszczyku kniaziu Jewłaszku Teliatinie* król nadaje 1473 pisarzowi swemu Waśku Lubiczu [8]).

Teta

przydomek. **Kniaź Iwan Teta** walcząc po stronie Litewskiej dostał się 1390 r. do niewoli Krzyżackiej [9]), poczem więcej o nim nie słychać.

Tiwinelewicz

od przydomku Tiwinel (?). **Kniaź Iwan Tiwinelewicz** otrzymuje 1488 r. sześć kop groszy i wóz soli z myta Łuckiego [10]).

Tołoczko, Tołoczkiewicz.

Tołoczko przydomek spotykany kilkakrotnie; jeden z noszących go był niezawodnie protoplastą szlacheckiej rodziny tego nazwiska [11]), inny był kniaziem. **Kniaź Jurij Tołoczko** żył w końcu XIV-go wieku; synem jego był **kniaź Fedor Tołoczkiewicz** a wnukiem **kniaź Aleksy Lwowicz Tołoczkow** wnuk, który od Bujnicz tytułował się **kniaziem Bujnickim** (obacz) [12]).

Tołoczinski (Drucki, w spolszczeniu Tołoczyński)

od Tołoczyna dziś w powiecie Orszańskim, gubernii Mohilewskiej.

Protoplasta kniaziów Tołoczinskich **kniaź Michał**, był niezawodnie synem kniazia Iwana Semenowicza Druckiego-Putiaty, bratem kniaziów: Wasila protoplasty Horskich, Iwana protoplasty Putiatyczów i Dymitra Putiatycza wojewody Kijowskiego († 1505 r.) [13]). Tego ostatniego nazywają wnuczki wymienionego kn. Michała „*dziadem*“ (stryjecznym) [14]), a wnuk kniaź Wasil Tołoczinski, nazywa kniaziów Horskich—*braćmi* [15]). O kniaziu Michale nie posiadamy żadnych współczesnych wiadomości [16]), istnienie jego stwierdza jedynie syn kniaź Jurij Michałowicz, piszący się najprzód kniaziem Sziszewskim (od Sziszewa pod miastem Hory gubernii Mohilewskiej), a potem kniaziem Tołoczinskim.

---

[1]) Rodosł. VI 181. [2]) Karamzin IX 174 pr. 527. [3]) Z. 63 k. 277. [4]) Z. 66 k. 16 i 66, porównaj Z. 68 k. 258, 297 od. [5]) Z. 68 k. 297 od. [6]) Z. 68 k. 258 i 297 od. [7]) S. 82 k. 62. [8]) Z. 3 k. 47—48. [9]) Danił., Latop. 45, Bychowca, Kronika 31. [10]) Z. 4 k. 72. [11]) Niesiecki IX 80. [12]) Patrz wyżej str. 12. [13]) Patrz wyżej str. 61. [14]) S 24 k. 79, patrz niżej. [15]) Tamże i Ar. Sł. IV 398—400, patrz niżej. [16]) Kniazia Michała Iwanowicza utopionego 1433 r. z rozkazu Szwitrigajły, Kojałowicz zwie mylnie *kniaziem Tołoczinskim* zamiast *Holszańskim* (Herbarz).

Kniaź Jurij Michałowicz *Sziszewski i Drucki*, występuje z tymi tytułami 1499—1509 [1]). Widocznie pod koniec życia przeniósł się z Sziszewa do Tołoczyna i ztąd pisał się *Tołoczinskim*. *Kniaź Jurij Michałowicz Tołoczinski* otrzymał po śmierci pani Pacowej (Zofii z Rohatyńskich 1-o voto kniahini Kobryńskiej, 2-o Pacowej, 3-o Radziwiłowej wojewodzinej Wileńskiej zmarłej w 1512 r.) majątek Lubonicze, który król w 1522 r. (widocznie po śmierci kniazia Jurja) powraca krewnym pani Pacowej [2]). Kniaź Jurij Michałowicz pozostawił syna kniazia Wasila Jurjewicza Tołoczinskiego i Druckiego [3]), władającego także Sziszewem [4]) oraz córki Ludmiłę i Anastazyę [5]).

Kniaź Wasil Jurjewicz Tołoczinski, wzmiankowany po raz pierwszy w popisie szlachty 1528 r. jako *kniaź Wasil Tołoczinski* mający stawić 10 koni na potrzeby wojenne [6]). W 1536 r. *kniaź Wasil Jurjewicz Tołoczinski* otrzymuje przywilej na zamek Homelski [7]), z jakim tytułem w następnym roku występuje [8]), a w 1538 r. jako *dzierżawca Homelski*, podobny przywilej na zamek Orszański, z powodu starości i choroby kniazia Fedora Iwanowicza Zasławskiego [9]), zaś w 1539 r. (prawdopodobnie po śmierci kniazia Zasławskiego) ostateczny przywilej na Orszę [10]), oraz prawo dochodzenia ziem i ludzi należących do Orszy a zabranych przez wojewodę Połockiego [11]). W 1541 r. *kniaź Wasil Jurjewicz Tołoczinski* ma sprawę z kniaziem Iwanem Iwanowiczem Horskim o granice majątków swych: Czuryłowskiego, Timkowszczyńskiego, Zaholszczańskiego, Łahowskiego, Radczyńskiego i Leśnego [12]), a także o dług [13]). W tymże roku kniaź Semen Bohdanowicz Odyncewicz horodniczy Grodzieński i dzierżawca Luboszański, pozywa *braci swych, dzierżawcę Orszańskiego kniazia Wasila Jurjewicza Tołoczinskiego* i kniazia Andrzeja Iwanowicza Oziereckiego o odjęcie mu zamku Druckiego, który stosownie do poprzednio zawartej ugody, ma jeszcze trzymać przez półtora roku i dopiero wówczas braciom ustąpić. Sprawę najprzód odłożono [14]), następnie jednak wyrok królewski przysądził kniaziowi Odyncewiczowi dalsze trzymanie Drucka [15]). W Brześciu 10 Września 1544 r. *kniaź Wasil Jurjewicz Tołoczinski dzierżawca Roszski* zapisuje *małżonce swej kniaźnie Maryi Bohdanównie Żesławskiej* trzecią część majątków ojczystych, a mianowicie Tołoczyna, Radczy i Leśnej, oraz udział w Drucku, a także dań miodową co mu się dostała od *kn. Iwana Dudakowskiego*, uzyskaną na nieboszce *kniahini Fedorowej Burnewskiej i jej dzieciach* z majątku Orewskiego, którą mu *kniaziowie Hrihory Burnewski i brat jego Abraham* powinni uiszczać, a to w obecności kilku kniaziów Druckich, braci swej [16]). W 1546 r. kniaziowie Wasil, Michał i Aleksander Połubińscy, pozywali *kniazia Wasila Tołoczinskiego dzierżawcę Orszańskiego* o udział w Drucku; sprawę tą król odkłada z tego powodu, że inni kniaziowie Druccy, a mianowicie: Andrzej Oziereckі, Tymofiej (Sokolinski), Dymitr i Iwan Romanowicze (Lubeccy), Hrihory Horski, Lew Konopla, przez brata swego kniazia Pawła Sokolińskiego oświadczyli, iż kniazia Tołoczinskiego do sprawy jednego nie dopuszczą, ale ojcowizny swej wspólnie z nim bronić będą [17]). W tymże roku *kniaź Wasil Jurjewicz Tołoczinski dzierżawca Orszański*, ma sprawę z panem Iwanem Sapiehą o szkody w majątkach [18]). Ostatnia to wzmianka o nim, niezawodnie umarł w tymże 1546 r. bezpotomnie [19]).

Żoną kniazia Wasila była kniażna Marya Bohdanówna córka kniazia Bohdana Iwanowicza Zasławskiego i Chodkiewiczówny; dowiadujemy się o tem z procesu 1542 r. między *kniaziem Wasilem Jurjewiczem Tołoczinskim*, Andrzejem Semenowiczem Odyncewiczem i Janem Romanowiczem Lubeckim o Priłuki [20]). W 1544 r. otrzymała od męża zapis na Tołoczynie, Radczy, Leśnej, udziale w Drucku i dani miodowej Orewskiej [21]). Zapis ten król jej potwierdza 21 Marca 1545 r. [22]). To wszystko co jej mąż zapisał *kniahinia Wasilewa Jurjewicza Tołoczinska dzierżawczyni Roszska kniahinia Marya Bohdanówna Żesławska*, zapisuje w Wilnie 5 Maja 1545 r. *siostrze stryjecz-*

---

[1]) Patrz wyżej str. 520. [2]) S. 2 k. 268 od. [3]) S. 18 k. 25, S. 20 k. 61, S. 46 k. 933, S. 48 k. 284 i Ar. Sł. IV 398—400, patrz niżej. [4]) Patrz niżej. [5]) Tamże. [6]) P. 1 k. 6. [7]) 1536 Marca 27 (Z. 19 k. 152 d. 147). [8]) Z. 20 k. 42 d. 49. [9]) 1538 Lutego 13 (Z. 20 k. 117 d. 94). [10]) 1539 Marca 30 (Z. 20 k. 241 d. 182) i Maja 7 (Z. 23 d. 89). [11]) Z. 23 d. 121. [12]) S. 10 k. 91 odw. d. 133. [13]) Tamże d. 134. [14]) 1541 Września 16 (S. 12 d. 152 k. 146). [15]) 1541 Listopada 20 (Z. 28 d. 7 k. 6). [16]) Ar. Sł. IV 398—400. [17]) 1546 Marca 30 ind. 4 (S. 18 k. 25, patrz wyżej str. 63). [18]) 1546 Kwietnia 4 (Z. 30 k. 39). [19]) Już w 1547 r. występuje tylko jego żona (porównaj niżej S. 24 k. 79). [20]) S. 11 k. 69—75, patrz wyżej str. 204. [21]) Patrz wyżej. [22]) Ar. Sł. IV 422—423.

nej pani Janowej Jurjewicza Hlebowicza wojewodzinej Wileńskiej kniażnie Hannie Fedorównie Żesławskiej [1]). W 1547 r. król na prośbę pani wojewodzinej Wileńskiej, kanclerzynej Janowej Jurjewicza Hlebowiczowej, kniażny Hanny Fedorówny Żesławskiej, potwierdza jej siostrze stryjecznej *kniahini Wasilowej Jurjewicza Tołoczinskiej Maryi Bohdanównie Żesławskiej*, zapis *męża jej kniazia Wasila Jurjewicza Tołoczinskiego, dzierżawcy Orszańskiego*, trzeciej części majątków swych ojczystych, które sam trzymał (sic), to jest dworu Tołoczino, Radcza i należącego do tego ostatniego dworca Leśnej [2]). Prawie jednocześnie *kniahinia Wasilewa Tołoczinska* ma sprawę z kniaziem Iwanem Horskim o Czuryłowszczyznę, którą król wyrokiem między nich podzielić rozkazuje [3]). W tymże roku *kniahinia Wasilewa Tołoczinska Marya* ma sprawę z kniaziem Iwanem Romanowiczem Widunickim o krzywdy we wspólnym majątku Chudowie [4]). W 1548 r. *kniahinia Wasilewa Jurjewicza Tołoczinska Marya*, obok innych kniaziów Druckich występuje w sprawie z Hrihorym Jackowiczem Podberezskim o udział w Drucku [5]). W 1549 r. *kniahinię Wasilowę Jurjewicza Tołoczinską Maryę Bohdanównę*, pozywają panie Jurjewa Chrebtowicza Ludmiła, oraz horodniczyna i chorążyna Witebska Romanowa (Hieronimowa ?) Harasimowicza Nastazya, o majątki Odrucko (Druck), Tołoczino, Baseja, Sziszewo, Jurkowo, Horki i Werenica; król sprawę odkłada [6]). W tym samym czasie taż *kniahinia Tołoczinska* pozywa kniazia Abrahama Fedorowicza Horskiego o najazd na majątek jej Kostelewo [7]) i sama pozwana przez kniaziów Lubeckich o nieprawne władanie majątkiem Kochanowem [8]). W 1550 r. *kniahinia Tołoczinska* ponowiła związki małżeńskie, zaślubiając pana Iwana Hornostaja wojewodę Nowogrodzkiego, marszałka dwornego i podskarbiego ziemskiego. W 1551 r. wytoczyła się przed królem sprawa *sióstr rodzonych kniazia Wasila Jurjewicza Tołoczinskiego*, pani Jurjowej Chrebtowicza Ludmiły i pani Romanowej Harasimowicza Nastazyi z *panią Iwanową Hornostajową etc. Maryą Bohdanówną Żesławską* o to, że ta ostatnia majątki ojczyste ich, to jest część w Drucku, oraz Tołoczino, Baseję, Sziszewo, Jurkowo, Horki, Werenicę, nadto zamek Starosiele z miastem, dworami i t. d., dwory Radcza i Leśnę, *spadek po dziadzie ich kn. Dymitrze Putiaticzu*, spadek Wasilewski w Odrucku w zamku i mieście oraz siołach Kochanowie i Chudowie, trzyma sama po śmierci pierwszego męża swego *kn. Wasila Jurjewicza Tołoczinskiego*, tymczasem te majątki *po bracie bezpotomnie zmarłym*, spaść powinny na nich, jako siostry rodzone, tembardziej, że od brata żadnej wyprawy nie otrzymały. Odpowiadając na skargę, pani Hornostajowa produkowała zapisy, którymi pierwszy mąż zapisał jej, najprzód jako trzecią część wszystkich swoich dóbr ojczystych i spadkowych: Tołoczino, Radczę z dworcem Leśną, część w Drucku, która mu się dostała od braci, dań miodową, która mu się dostała *od kniazia Iwana Dudakowskiego* i dań miodową z Jurkowa, którą zyskał *na nieboszce kniahini Fedorowej Burnewskiej i jej dzieciach*, a także *kniaziach Hrihorym Burnewskim i bracie jego Abrahamie*, następnie skarby swe i ruchomości, a nadto pożyczywszy u małżonki swej 500 kop groszy, summę tą ubezpieczył na dwóch innych częściach swych majątków; w dalszym ciągu Hornostajowa zeznała, że paniom Chrebtowiczowej i Harasimowiczej, żadnego się posagu nie należy, albowiem każda z nich miała po dwóch mężów, a ojciec ich kniaź Jurij i matka ich, wydając ich za mąż za pierwszych mężów, przed przeszło 50-u laty, posag i wyprawę im dali. Król panią Hornostajowę w posiadaniu zapisu kniazia Tołoczinskiego potwierdził, pozostawiając siostrom jego możność zwrócenia pani Hornostajowej 500 kop, i tem wykupienia dwóch trzecich jego dóbr [9]). W następnym roku *pani Iwanowa Hornostajowa etc. Marya Bohdanówna kniażna Żesławska* zapisuje małżonkowi swemu panu Iwanowi Hornostajowi wojewodzie Nowogrodzkiemu etc., będąc bezdzietną tak z nim, jako i z *pierwszym swym mężem kniaziem Wasilem Tołoczinskim*, skarby i ruchomości swe [10]). W Wilnie 13 Lipca 1554 r. *Marya Bohdanówna z książąt Zasławskich*, małżonka wojewody Nowogrodzkiego, marszałka dwornego, podskarbiego ziemskiego, starosty Słonimskiego, pana Iwana Hornostaja, spisuje testament, którym niemając potomstwa z obydwoma mężami, całą majętność swą i ruchomości zapisuje mężowi i jemu również 300 kop groszy na Nowym-dworze, który *ojciec*

---

[1]) Ar. Sł. IV 426—429. [2]) 1547 Maja 7 ind. 5 (Z. 31 k. 83). [3]) 1547 Sierpnia 18 (z Metr. kor. ks. 202 k. 484, dr. Star. Pols. II 1376). [4]) 1547 Października 18 ind. 6 (S. 19 k. 191). [5]) S. 20 k. 61. [6]) 1549 Luty 27 ind. 8 (S. 22 d. 294). [7]) S. 22 dok. 295. [8]) 1549 Paźdź. 3 (S. 22 k. 270 d. 261). [9]) W Wilnie 1551 w Grudniu (S. 24 k. 79). [10]) 1552 Grudnia 22, wniesiono 30 Grudnia t. r. (S. 25 k. 606 odw.).

jej nieboszczyk kniaź Bohdan Żesławski zastawił a ona wykupiła; o siostrach wcale nie wspomina [1]). W 1555 r. wznowioną została sprawa o spadek *po kniaziu Wasilu Tołoczinskim*, a mianowicie: siostry jego zwróciły Hornostajom 500 kop gr., za dwie trzecie części dóbr zmarłego, ale ponieważ Hornostajowie nabyli część pani Jurjowej Chrebtowicza Ludmiły Jurjewny, więc pani Romanowa Harasimowicza horodniczyna Witebska Nastazya Jurjewna i zięć jej Iwan Iwanowicz Sapieha, zostają skazani na zapłacenie panu Iwanowi Hornostajowi etc. i małżonce jego kniażnie Maryi Bohdanównie Zasławskiej, pewną summę za długi brata Nastazyi, *kniazia Wasila Jurjewicza Tołoczinskiego* [2]). Jednocześnie pan Iwan Hornostaj skarży się na *horodniczynę Witebską Romanowę Harasimowicza Nastazyę Jurjewnę i zięcia jej Iwana Sapiehę*, iż ona czyni krzywdy w jego połowie majątków: Starosiele, Kochanów, Baseja i Sziszewo, które on nabył od *siostry jej pani Jurjowej Chrebtowicza Ludmiły Jurjewny*, wskutek czego król wyznacza dzielczych dla podzielenia tych dóbr na równe części, między Hornostajem i panią Romanową [3]), zeznanie zaś pana Iwana Iwanowicza Sapiehy, który imieniem żony swej *córki horodniczynej Witebskiej pani Romanowej Harasimowicza Nastazyi Jurjewny*, chciał zwrócić panu Hornostajowi pieniądze, za połowę majątków nabytych przez niego od *pani Jurjowej Chrebtowicza Ludmiły Jurjewny*, król do ksiąg wpisać rozkazuje [4]). W 1557 roku *Marya Zasławska Iwanowa Hornostajowa* sprzedaje Rusinowicze i Hołownę [5]). Owdowiała w 1558 r.; Iwan Hornostaj wojewoda Nowogrodzki, marszałek dworny, podskarbi ziemski, starosta Słonimski zeznaje 31 Marca 1558 r, o spisaniu testamentu i o tem, że *żonie swej Maryi Bohdanównie* zapisał Sołkiniki na wieczność [6]). Pani Hornostajowa żyła jeszcze w Maju 1559 r. kiedy rządca Radoszkowski pani Iwanowej Hornostajowej wojewodzinej Nowogrodzkiej *Maryi Bohdanówny Zasławskiej* Horain, procesuje się z panią Janową Jurjewicza Hlebowiczową wojewodziną Wileńską Hanną Fedorówną Zasławską o poddanego [7]). Umarła w końcu 1559 r. lub na początku 1560 r.; aktem z d. 30 Lipca 1560 r. kniahinia Hrihorowa Fedorowicza Horska Tomiła Bohdanówna Zasławska, zapisuje Mustyniany w powiecie Trockim zięciowi swemu Pawłowi Jesmanowi i małżonce jego, córce swej Bohdanie za to, że po śmierci siostry jej pani Iwanowej Hornostajowej wojewodzinej Nowogrodzkiej *Maryi Bohdanówny kniażny Zasławskiej*, Jesman okazywał jej pomoc w sprawach o Wołkiniki i Mustyniany, oraz skarby i długi nieboszczki [8]). W 1561 r. pan Iwan Iwanowicz Sapieha, imieniem teściowej swej *pani Romanowej Harasimowicza Nastazyi Jurjewny Tołoczinskiej i małżonki swej, córki jej kniażny Bohdany Konstantynówny Sokolinskiej*, pozywa Hornostajów wojewodziców Nowogrodzkich o majątki spadłe na teściowę jego, po *bracie jej kniaziu Wasilu Tołoczinskim*, a mianowicie: część w Drucku i dwory Tołoczyn, Radcza, Starosiele, Kochanów, Baseja, Sziszewo i Hory [9]). Wskutek czego król w następnym roku (1562) nakazuje Hornostajom ustąpić te majątki pani Romanowej i zięciowi jej Sapieże [10]). W każdym razie pani Romanowa utrzymała się przy części majątków tych, które następnie przez jej córkę weszły w dom Sapiehów [11]).

Ludmiła Jurjewna, córka kn. Jurja Michałowicza Tołoczinskiego, miała dwóch mężów; pierwszym był kn. Bohdan Putiatycz [12]), drugim pan Jurij Chrebtowicz [13]). *Pani Jurjewa Chrebtowicza Ludmiła* prowadzi w latach 1549—1551 sprawę z wdową brata swego kn. Wasila Tołoczinskiego o udział w majątkach ojczystych [14]), a otrzymawszy takowy odprzedała go wdowie po tym bracie i drugiemu jej mężowi Iwanowi Hornostajowi [15]). W sprawie, którą ta ostatnia prowadzi następnie z siostrą jej panią Romanową Harasimowicza, Ludmiła wspomniana jeszcze w latach 1555—1561 [16]). Mąż jej Jurij Chrebtowicz został duchownym i był następnie władyką Połockim pod imieniem Hermana. W 1556 r. król odkłada sprawę *kniażny Tołoczinskiej Ludmiły Jurjewny*, która pozywała byłego małżonka swego, teraźniejszego władykę Połockiego Hermana Chrebtowicza o posag, który mu wniosła idąc za niego [17]). Syn jej Iwan Jurjewicz Chrebtowicz testamentem 1565 r. zapisał dożywocie matce swej *Ludmile Jurjewnie*

---

[1]) Oblatowany 1554 Lipca 16 (Z. 34 k. 232). [2]) 1555 Marca 1 (S. 34 k. 60). [3]) 1555 Marca 3 (S. 34 k 61 odw.). [4]) 1555 Marca 3 (S. 34 k. 62 odw.). [5]) Z. 34 k. 486. [6]) Z. 40 k. 93. [7]) 1559 Maja 9 (Z. 40 k. 644 od.). [8]) Oblatowano 3 Sierpnia 1560 r. (S. 40 k. 91, patrz wyżej str. 141). [9]) S. 35 k. 113 od., także Z. 39 d. 140. [10]) 1562 Marca 3 (Z. 39 d. 140, dokum. podobny S. 35 k. 113 odw.). [11]) Patrz niżej. [12]) S. 48 k. 284, patrz niżej. [13]) S. 24 k. 79, patrz wyżej. [14]) Patrz wyżej. [15]) Tamże. [16]) Tamże. [17]) 1556 Lutego 26 (S. 33 k. 568).

Druckiej-Tołoczinskiej (sic) majątek Lipsko [1]). W tymże roku *kniażna Ludmiła Jurjewna Drucka (sic) Jurjewa Chrebtowiczowa*, z powodu starości nie mogąc dochodzić spadku *po bracie swym kniaziu Tołoczinskim bezpotomnie zmarłym*, prawa swe ceduje *córkom swym Hannie Bohdanównie Putiatycza*, żonie kniazia Andrzeja Piotrowicza Masalskiego i *Hannie Jurjewnie Chrebtowiczównie*, żonie pana Stanisława Rylskiego [2]). Jeszcze w 1567 r. *Ludmiła (Ludwika ?) kniażna Tołoczinska Jurjowa (Sergiejewa ?) Chrebtowiczowa*, darowywa Iwanowi Sapieże (mężowi siostrzenicy) i jego żonie, trzecią część Tołoczyna, Drucka i Radczy [3]). Z zapisu Iwana Iwanowicza Chrebtowicza na cerkiew Lipską 1585 r. dowiadujemy się, że cerkiew tą fundowała babka jego *pani Jurjewa Chrebtowicza Ludmiła Jurjewna kniażna Tołoczinska* [4]).

Anastazya Jurjewna, druga córka kniazia Jurja Michałowicza Tołoczinskiego, miała również dwóch mężów [5]). Pierwszym był kniaź Konstanty Fedorowicz Sokoliński-Konopla. W 1534 r. *kniahinia Konstantowa Konoplina Nastazya Jurjewna* uzyskuje wyrok na bojaryna Mikołaja Jurjewicza za zabójstwo jej męża [6]). Wkrótce potem *kniahinia Konstantowa Konoplina Nastazya Jurjewna Tołoczinska* pozywa ziemianina Bohdana Dederę o niesłuszny pobór pieniędzy w majątku jej Baseja [7]). Drugim mężem Anastazyi był pan Roman Harasimowicz horodniczy Witebski (od 1524 r.) [8]). *Horodniczyna Witebska pani Romanowa Harasimowicza kniażna Nastazya Jurjewna Tołoczinska* występuje w latach 1549/62, w sprawie o spadek po bracie swym kn. Wasilu Jurjewiczu Tołoczinskim [9]). Jeszcze w 1569 r. wojewodzic Podlaski Iwan Sapieha, w imieniu teściowej swej *Romanowej Harasimowiczowej Nastazyi Jurjewny Tołoczinskiej* i żony swej Bohdany Konstantynówny Sokolinskiej, pozywał wojewodę Mścisławskiego Hawryła Hornostaja o majątki *kniazia Wasila Jurjewicza Tołoczinskiego* [10]). Jedyna jej córka z pierwszego małżeństwa kniażna Bohdana Konstantynówna Sokolinska wydaną została za pana Iwana Iwanowicza Sapiehę, który w latach 1555—1569, wspólnie z teściową swą, dochodzi spadku po kniaziu Tołoczinskim [11]). Synowie jej i córki w 1585 r., po śmierci matki swej Bohdany Konstantynówny Sapieżynej kniażny Druckiej-Sokolinskiej, dzielą się dobrami Sokolnią, Starosielem, Kochanowem za Dnieprem, Baseją, Sziszewem w powiecie Orszańskim i Dreczyłukami w powiecie Witebskim [12]).

Iwan Drucki-Putiata 1424—1440	Wasil kn. Horski	Horscy	
	Michał kn. Sziszewski?	Jurij Michałowicz Drucki kniaź Sziszewski, potem Tołoczinski † do 1522	Wasil Jurjewicz † 1546 dzierż. Orszański Ż. Marya Bohdanówna kn. Zasławska, 2 za Hornostajem † 1559
			Ludmiła 1567 M. 1 Bohdan Putiatycz 2 Jurij Chrebtowicz
			Anastazya 1569 M. 1 kn. Konstanty Konopla 2 Roman Harasimowicz
	Iwan Putiatycz 1458—1516	Putiatycze	
	Dymitr Putiatycz wojewoda Kijowski † 1505		

Towtiwił

imie syna w. ks. Kiejstuta. **Towtiwił**, na chrzcie **Konrad Kiejstutowicz**, dziedziczył na Nowogrodzie i zginął 1390 r. pod Wilnem. Według wszelkiego prawdopodobieństwa

---

[1]) S. 46 k. 933. [2]) 1565 w Wilnie (S. 48 k. 284). [3]) Kognowicki, Przydatek do dziejów i procedencyi domu Sapiehów (Rękopis) str. 33. [4]) Akt. Wil. I str. 2. [5]) S. 24 k. 79, patrz wyżej. [6]) S. 8 k. 106. [7]) Około 1558 r. (S. 33 k. 1004). [8]) Mianowany horodniczym i chorążym Witebskim 1524 (Z. 12 k. 163). [9]) Patrz wyżej. [10]) P. 9 k. 144/171 odw. [11]) Patrz wyżej. [12]) 1585 Września 2 (Manuskr. Wil Publ. Bibl. Ks. 44 k. 9).

był żonaty z kniażną Juljanną Swiatosławówną Smoleńską, która owdowiawszy wyszła powtórnie za pana Moniwida, i pozostawił córkę **Jadwigę**, żonę Barnima księcia Pomorskiego [1]). (Patrz Kiejstutowicz).

Trabski

od miasteczka Traby dziś w powiecie Oszmiańskim. Tytuł ten nosiła w drugiej połowie XV-go wieku **kniahinia Maryna wdowa po kniaziu Semenie Semenowiczu Holszańskim.** *Kniahinia Semenowa Semenowicza Trabska* występująca 1475 — 1496, miał a jedyną córkę, matkę Olbrachta Gasztolda, który odziedziczył dobra po babce [2]).

Trocki,

od miasta Troki, niegdy udzielnego księstwa, dzielnicy w. ks. Kiejstuta Gediminowcza, który się tytułował *księciem Trockim* [3]). Po jego tragicznej śmierci i ucieczce Witowda, księstwo Trockie nadane zostało Skirgajle, który już w 1382 r. występuje jako *książe Trocki* [4]). Tem nie mniej tytułu tego używał Witowd, uważając się za dziedzica księstwa Trockiego, i jako taki podpisał zapis Krzyżakom 1384 r. [5]); dopiero po otrzymaniu w końcu tegoż roku Grodna, tytułu tego zaniechał. Skirgajło, któremu król w 1387 r. dodał Połock, jeszcze w 1391 r. występuje jako *książe Trocki i Połocki* [6]). Zmuszony jednak został zwrócić Troki Witowdowi, który w 1392 r. jest *księciem Trockim, Łuckim* i t. d. [7]). W tymże roku Witowd wyniesiony na wielkie księstwo Litewskie, połączył z niem księstwo Trockie, które odtąd osobnej dzielnicy nie stanowiło.

Trubecki

od Trubczewska, dawniej Trubeck, dziś miasta powiatowego gubernii Orłowskiej.

Grodem, tym wraz z Brańskiem i Czernihowem, w końcu XIV-go wieku władał **kniaź Dymitr Olgerdowicz**, pospolicie zwany *kniaziem Brańskim*, występujący jednak także z tytułami *kniazia Czernihowskiego i Trubczewskiego*. Po jego śmierci zaszłej 1399 r. w bitwie nad Worsklą [8]), synom jego z posiadłości ojcowskich wydzielono tylko Trubczewsk, który podlegał Brańskowi i Czernihowowi; mógł więc wielki książe Szwitrigajło, władający od 1419 r. tymi grodami, tytułować się i *kniaziem Trubczewskim*. [9]). Dymitr Olgerdowicz pozostawił z żony Anny [10]) dwóch synów Michała i Iwana. Z nich **Iwan** umarł bezpotomnie [11]).

Kniaź Michał Dymitrowicz Trubecki pozostawił również dwóch synów Semena i Jurja [12]), z których każdy władał połową Trubczewska [13]) i jest protoplastą oddzielnej gałęzi.

Gałęź Semena.

Kniaź Semen Michałowicz Trubecki pozostawił syna **kniazia Iwana Semenowicza** [14]). Temu *kniaziowi Iwanowi Semenowiczowi Trubeckiemu* król Kazimierz nadaje 1490 r. sześć kop groszy z myta Putiwlskiego [15]). Niezawodnie umarł przed 1499 r. pozostawiając trzech synów: Andrzeja, Iwana i Fedora [16]). Z nich **Fedor** umarł bezpotomny [17]).

Kniaź Iwan Iwanowicz, wymieniony obok brata Andrzeja 1499 r. w sprawie o Trubczewsk [18]), po poddaniu się Moskwie był wojewodą w Kaszynie, umarł 1513 roku [19]) bezpotomnie [20]).

Kniaź Andrzej Iwanowicz z bratem Iwanem dopominał się udziału w Trubecku 1499 r. [21]). W następnym roku Trubczewsk zajęty został przez wojska Moskiewskie

---

[1]) Patrz wyżej str. 160. [2]) Tamże str. 58 i 98. [3]) 1379 r. Codex dipl. Pruss. III 180. [4]) Tamże IV str. IV. [5]) Tamże str. VI, Monum. medii aevi VI str. 3. [6]) Tamże T. II cz. I str. 15. [7]) Tamże VI str. 30. [8]) Patrz wyżej str. 336—337. [9]) Monum. medii aevi VI 569. [10]) Ród Gedimina 82. [11]) Sinod. Spis. 82. [12]) Tamże. [13]) Patrz niżej. [14]) Sinod. spis. 82. [15]) W Grodnie Maja 8 ind. 8 (Z. 4 k. 84). [16]) Sinod spis. 82. [17]) Tamże. [18]) Patrz niżej. [19]) Les princes Trubetskoi, Paris 1887 str. 102. [20]) Sinod. spis, 82 [21]) Patrz niżej.

i kniaziowie Trubeccy poddali się wielkiemu księciu Iwanowi Wasilewiczowi [1]), co stwierdziło przymierze zawarte 1503 r. między Moskwą a Litwą [2]). W liście pisanym 1504 r. do chana Tatarskiego wielki książe Moskiewski winszował sobie przybycia *kniazia Andrzeja Trubeckiego* na swój dwór; w Moskwie kniaź Andrzej piastował godność wojewody. Umarł dopiero w 1546 r. [3]) pozostawiając trzech synów Michała, Wasila i Nikitę [4]). Z nich **kniaź Nikita** wojewoda w Bielewie [5]) umarł bezpotomny.

Kniaź Michał Andrejewicz wojewoda i bojaryn zmarł 5 Grudnia 1557 r. [6]), pozostawiając z żony Ksenii [7]) syna Fedora [8]).

Kniaź Fedor Michałowicz odegrał wydatną rolę na dworze Moskiewskim za carów Iwana Groźnego, Fedora i Borisa Godunowa; był wojewodą w różnych wyprawach, mianowicie przeciwko Polakom i chanowi Krymskiemu a podczas nieobecności cara Fedora regentem carstwa, umarł 1 Stycznia 1602 r. — Z żony Stepanidy pozostawił tylko córkę **Anastazyę**, występującą na dworze Borisa Godunowa [9]).

Kniaź Wasil Andrejewicz, drugi syn Andrzeja Iwanowicza, wojewoda w Brańsku, umarł 1561 [10]), pozostawiając z żony Anastazyi [11]) syna Andrzeja [12]). Wdowa kniazia Wasila znajdowała się 1580 r. na ślubie cara [13]). Syn jego **kniaź Andrzej Wasilewicz** bojaryn, dowodził 1574 wojskiem przy szturmie Serpuchowa i towarzyszył carowi w wyprawie Inflantskiej, był wojewodą w Iwangrodzie i Nowogrodzie-Siewierskim, kojarzył małżeństwo córki Borisa Godunowa Ksenii z księciem Duńskim, niedoszłe do skutku z powodu śmierci tego ostatniego. Przeżył epokę samozwańców i należał w tym czasie do rady siedmiu bojarów; żył jeszcze w 1611 r. Z żony Eudoksyi nie pozostawił potomstwa [14]).

Gdy traktatem Deulińskim 1618 r. Trubczewsk przyłączonym został napowrót do Litwy, część Trubecka *kniazia Fedora Michałowicza* nadaną została 1621 r. kniaziowi Jurju Nikiticzu Trubeckiemu, przyczem wzmianka i o części *kniazia Andrzeja Trubeckiego* [15]).

Gałęź Jurja.

Kniaź Jurij Michałowicz Trubecki władał połową Trubecka, sprzykrzywszy sobie jednak pobyt w ojczyźnie wyjechał do Moskwy [16]). Pozostawił synów Iwana i Aleksandra [17]).

Kniaź Aleksander Jurjewicz, wzmiankowany 1499 roku w sprawie Trubeckiej [18]), po upadku Trubecka przeszedł do Moskwy, gdzie pozostawił syna **Bohdana** [19]). Ten ostatni miał dwóch synów: **Aleksandra** żonatego z córką Wasila Borozdina i **Michała** zmarłego 15 Grudnia 1565 r. [20]).

Kniaź Iwan Jurjewicz Trubecki sprawował 1487 — 1490, z ramienia króla Kazimierza, urząd namiestnika Mceńskiego i Liubutskiego. W tym czasie *kniaź Iwan Jurjewicz namiestnik Mceński i Liubutski* otrzymuje 1487 r. 10 kop groszy z myta i karczem Brańskich [21]) i tenże *kniaź Iwan Jurjewicz* 10 kop z myta Smoleńskiego [22]), oraz 10 kop ze skarbu [23]). W 1488 r. *kniaź Iwan Trubecki namiestnik Mceński i Liubutski*, donosił królowi o napadach pogranicznych ze strony Moskwy [24]). W 1489 roku *kniaź Iwan Jurjewicz* otrzymuje z bojar Mceńskich i myt Mińskiego, Smoleńskiego i Brańskiego po 14½ kop groszy [25]). *Kniaź Iwan Jurjewicz Trubecki* wspomniany w 1490 r., w korespondencyi dyplomatycznej króla Kazimierza z wielkim księciem Moskiewskim, z powodu napadu Moskwy na Liubuck [26]). Po wyniesieniu wielkiego księcia Aleksandra na tron Litewski, namiestnictwo Mceńskie i Liubutskie powierzonem zostało Borisowi Semenowiczowi, który jako taki występuje 1492 roku [27]). Natomiast *kniaź Iwan Jurjewicz Trubecki* otrzymuje w 1495 roku przywilej na połowę Trubecka, którą poprzednio trzymał *ojciec jego kniaź Jurij Michałowicz Trubecki*

---

[1]) Karamzin VI pr. 481. [2]) Karpow I 399. [3]) Les princes Trubetskoi 102. [4]) Sinod. spis. 82. [5]) Les princes Trubetskoi 102. [6]) Tamże i Rodosł. I 320. [7]) Rodosł. I 320. [8]) Sinod. spis. 82. [9]) Les princes Trubetskoi str. 102 — 103 i 106, Rodosł. I 320, 321. [10]) Les princes Trubetskoi 102. [11]) Rodosł. I 320. [12]) Sinod. spis. 82. [13]) Karamzin IX pr. 554. [14]) Les princes Trubetskoi 103—104 i Rodosł. I 321. [15]) Patrz niżej. [16]) Tamże. [17]) Sinod. spis. 82. [18]) Patrz niżej. [19]) Sinod. spis. 82, gdzie kilka słów opuszczono, także 138, 223. Les princes Trubetskoi 102 i Rodosł. I 320. [20]) Tamże. [21]) Z. 4 k. 54. [22]) Tamże k. 62 odw. [23]) Tamże k. 64. [24]) Karpow I 19. [25]) Z. 4 k. 80. [26]) Karpow I 49. [27]) Tamże 72.

a po nim kniaź Iwan Czartoryski i pan Hrynko Wołowicz [1]). W 1499 roku wytoczyła się: „sprawa *kniaziów Andrzeja i Iwana Iwanowiczów Semenowicza Trubeckich ze stryjem ich kniaziem Iwanem Jurjewiczem Trubeckim*, o to, iż ten ostatni nie chce im dać udziału w majątku ich ojczystym Trubecku i w innych majątkach Trubeckich, którymi *dziad ich z jego ojcem, i ojciec ich z nim*, władali wspólnie. Kniaź Iwan Jurjewicz do wspólności się nie przyznawał dowodząc, że *ojciec jego kniaź Jurij* wyjechał do Moskwy, a król Kazimierz jego dzielnicę nadał kniaziowi Iwanowi Czartoryskiemu a po nim koniuszemu swemu Hrynkowi Wołowiczowi; dopiero po śmierci Hrynka Wołowicza, kniaź Jurij powrócił do kraju i otrzymał napowrót swoją dzielnicę, połowę Trubecka. Król jednak nie uznał tych dowodów za słuszne i rozkazał *kniaziowi Iwanowi Jurjewiczowi i bratu jego Aleksandrowi* podzielić się majątkami z *kniaziami Iwanem i Andrzejem Iwanowiczami*" [2]). W następnym roku kniaź Iwan Jurjewicz dostał się pod panowanie Moskwy, wskutek czego król w 1501 roku nadaje Piotrowi Fursowiczowi dwór Meżew „*po kniaziu Iwanie Trubeckim*, który zdradziwszy nas do Moskwy uciekł" [3]). Kniaź Iwan pozostawił syna Semena [4]).

Kniaź Semen Iwanowicz Trubecki, przezwany *Persidski* (Perski), bojaryn na dworze carskim, umarł w 1533 r r. [5]). Miał synów Romana i **Wasila**, ostatni bezpotomny [6]).

Kniaź Roman Semenowicz pozostawił synów Nikitę i Tymofieja [7]).

Kniaź Tymofiej Romanowicz występujący od 1572 r. jako bojaryn, umarł 12 Listopada 1602 r. [8]). Z żony Ksenii Semenówny [9]), pozostawił dwóch synów Dymitra i Aleksandra.

Kniaź Aleksander Tymofiejewicz, przezwany *Merkury*, umarł bezpotomnie 22 Kwietnia 1610 r. [10]).

Kniaź Dymitr Tymofiejewicz, jeden z najznakomitszych historycznych mężów swego kraju, przeciwnik Polaków w czasie epoki samozwańców, przyczynił się do wyniesienia Michała Fedorowicza Romanowa na tron carski. W nagrodę zasług otrzymał 1613 r. przywilej na kraj zwany Waga (dziś gubernie Wołogodska i Archangielska); mianowany gubernatorem Syberyi 1620 r., umarł w Tobolsku 24 Czerwca 1625 r. nie pozostawiając z dwóch żon Maryi Borisówny zmarłej 16 Sierpnia 1617 r. i Anny Wasilewny, żadnego potomstwa [11]).

Po przyłączeniu Trubecka do Polski, udział *kniazia Tymofieja Trubeckiego* przypadł do szafunku królewskiego 1621 r. [12]). Z tej części Andrzej Krzycki starosta Ejszyski otrzymuje przywilej 1642 r. na trzecią część Horodyszcza „*po kniaziu Dymitrze Tymofiejewiczu Trubeckim*, jako zdrajcy do Moskwy zbiegłym" [13]).

Kniaź Nikita Romanowicz bojaryn na dworze Moskiewskim poskromił w 1604 roku bunt przeciwko Borisowi Godunowi. W 1606 r. przystąpił do Dymitra Samozwańca i w tym roku małżonka jego znajdowała się na weselu Dymitra. Umarł 1608 r. Żona jego Eudok'syja Michałówna zmarła 1629 r. [14]). Pozostawił trzech synów Jurja, Fedora i Aleksego. Z nich

Fedor umarł 1608 r. [15]).

Kniaź Aleksy Nikiticz wojewoda w Tobolsku 1626 r. następnie w Astrachani i Tule 1642 r., bojaryn carski 1646 r., wojewoda w Kazaniu, dowódzca armii Moskiewskiéj w wojnie z Litwą, otrzymał 17 Marca 1660 r. przywilej na księstwo Trubeckie; umarł 1663 r. bezpotomny z żoną Katarzyną Iwanówną [16]). Nie mając potomstwa zawezwał z Litwy stryjecznego swego wnuka kniazia Jurja Piotrowicza Trubeckiego i uczynił go swoim spadkobiercą [17]).

---

[1]) W Wilnie Lutego 4 ind. 3 (Z. 5 k. 26). [2]) W Grodnie Lutego 15 ind. 2 (Z. 6 str. 233—235). [3]) W Mielniku Października 7 ind. 5 (Z. 6 str. 400). [4]) Sinod. spis. 82 (gdzie kilka słów opuszczono), 138, 223. [5]) Les princes Troubetskoi 102, Rodosł. I 320. [6]) Sinod. spis. 82. [7]) Tamże. [8]) Rodosł. I 321, Les princes Troubetskoi 104. [9]) Rodosl. I 321. [10]) Tamże i Les princes Troubetskoi 107. [11]) Tamże i Les princes Troubetskoi 110—128. [12]) Patrz niżej. [13]) Z. 114 k. 159. [14]) Rodosł. I 321, Les princes Troubetskoi 104. [15]) Tamże i Les princes Troubetskoi 107. [16]) Les princes Troubetskoi 131 — 136, Rodosł. I 321, 329. [17]) Patrz niżej.

Kniaź Jurij Nikiticz Trubecki w 1597 r. asystował carowi przy przyjęciu poselstwa cesarza Rudolfa [1]), a następnie był stolnikiem i wojewodą wojsk cara Wasila Szujskiego; w 1606 r. skazany został na wygnanie 1608 do Totmy [2]). Ożeniony z córką bojara Michała Sołtykowa, gorącego zwolennika Polaków [3]), przystąpił do Polaków 1611 roku [4]) i po zdobyciu Smoleńszczyzny, wykonał przysięgę Litwie. W 1621 r. król „przez wzgląd na starożytne i zacne urodzenie *kniazia Jurja Nikiticza Trubeckiego*, który z Moskwy, przyjechawszy, przy nas rodzonym swym monarsze pozostał i nam wiernie służy", nadaje mu połowę zamku i włości Trubecka „należącą *do ojca jego kniazia Nikity Romanowicza Trubeckiego*, który (?) wraz z *drugim synem, a bratem Jurja Aleksym* w Moskwie pozostał." Nadto kniaź Jurij otrzymuje część Trubecka *stryja (dziadka) swego kniazia Fedora Michałowicza*, w ogóle wszystko, co *kniaziowie Michal Fedorowicz i Nikita Romanowicz* w Trubczesku posiadali oraz podawanie cerkwi Św. Trójcy. Druga część Trubczewska, która należała do *kniaziów Andrzeja i Tymofieja Trubeckich*, pozostaje do wolnego szafunku króla [5]). Kniaź Jurij Nikiticz siedział spokojnie na swoich dobrach do swej śmierci; umarł krótko przed 1634 r. pozostawiając synów Piotra i Aleksandra. W Maju 1634 r. król daje *synom nieboszczyka kniazia Jurja Trubeckiego, kniaziom Piotrowi i Aleksandrowi*, przywilej na zamek Trubczewski, tak na tą część, która z dawnych czasów im należała, jak i na część do dyspozycyi królewskiej pozostałą, którą po szczęśliwem odebraniu z rąk nieprzyjacielskich mają objąć w posiadanie [6]). W tymże roku umarł niezawodnie **kniaź Aleksander Trubecki**, o którym więcej nie słychać.

Kniaź Piotr Trubecki otrzymuje 19 Kwietnia 1635 r. przywilej na wsie Horodec i Radczyn w połowie Trubczewska, która w szafunku królewskim pozostaje [7]). W Grudniu tegoż roku mianowany podczaszym Starodubowskim [8]). Zaraz potem 15 Grudnia 1635 r. *Piotr Trubecki podczaszy Starodębski, pokojowy królewski*, otrzymuje przywilej na połowę Niehina, Znobi, Radunia i wsi Lubice po *kniaziach Andrzeju i Tymofieju Trubeckich* [9]). W 1639 r. *Piotr Trubecki*, oraz Piotr, Jan i Fedor Sołtykowie, otrzymują przywilej na dobra Putyjkowicze w ekonomii Mohilewskiej [10]). Nadanie 1642 r. trzeciej części Horodyszcza, po *kniaziu Dymitrze Tymofiejewiczu Trubeckim*, jako zdrajcy, Adamowi Krzyckiemu staroście Ejszyskiemu [11]), było powodem procesów między Trubeckimi a Krzyckim. W Styczniu 1644 r. Adam Krzycki starosta Ejszyski, wyrabia na *Piotra Trubeckiego podkomorzego Starodębskiego* kontumacyę za to, iż ten nieprawnie zawładnął dobrami lennemi Ciemne Horodyszcze w pow. Starodębskim konferowanymi Krzyckiemu przywilejem królewskim [12]). W toku sprawy umarł Piotr Trubecki w ciągu 1644 r., pozostawiając wdowę Halszkę Drucką-Sokolińską i syna Jerzego. W Grudniu tegoż 1644 roku *Halszka Drucka-Sokolińska Piotrowa Trubecka podkomorzyna Starodubowska*, Paweł Sołtyk dzierżawca dóbr Trubeckich, oraz *Jerzy Trubecki potomek nieboszczyka podkomorzego Starodubowskiego*, w sprawie z Adamem Krzyckim starostą Ejszyskim dworzaninem królewskim, o niedopuszczenie egzekucyi w zamku Trubeckim, przysądzonej Krzyckiemu summy 2200 kop, skazani na banicyę [13]). W następnym roku (1645) wdowa Piotra Trubeckiego ponowiła związki małżeńskie z Krzysztofem Wołodkowiczem pisarzem ziemskim Mińskim. W Lipcu 1646 r. Krzysztof Wołodkowicz pisarz ziemski Miński, w sprawie o połowę dóbr Horodyszcza, w której *nieboszczyk Piotr Trubecki podkomorzy Starodubowski i żona jego Halszka Sokolińska*, skazani byli na banicyę z powodu Adama z Buszczowa Krzyckiego starosty Ejszyskiego, jako obecny *małżonek i opiekun tejże Piotrowej Trubeckiej*, sublewuje wymienioną banicyę [14]). W tymże czasie król Władysław zawarł z carem pokój wieczny i tytułem sprostowania granic, kazał księstwo Trubeckie i starostwo Wiazowskie odstąpić carowi, przyczem Mikołaj Abramowicz wojewoda Mścisławski miał zleconem od króla, aby był przy oddaniu Moskwie tego miasta. Księstwo wówczas należało do młodego księcia Jerzego Trubeckiego, matka jego Wołodkowiczowa miała oprawę na Trubczewsku, same zaś dobra Tru-

---

1) Karamzin X pr. 315. 2) Tamże str. 20, 48 i 1 r. 192. 3) Les princes Troubetskoi str. 106, Rodosł I 321. 4) Karamzin X pr. 708. 5) Warszawa 1621 Stycznia 12 i 20 (Z. 97 d. 25 i 34). 6) W obozie pod Białą 11 Maja 1634 (Z. 108 k. 161). 7) Warszawa 1635 Kwietnia 19 (Z. 107 k. 85—86). 8) Z. 108 k. 468. 9) 1635 Grudnia 15 (Z. 108 k 467 od.). 10) Wilno 1639 Kwietnia 3 (Z. 113 k. 230). 11) Z. 114 k. 159, patrz wyżej. 12) Wilno 1644 Stycznia 20 (S. 107 k. 303, 305 i 306). 13) 1644 Grudnia 14 (Tamże k. 654). 14) S. 118 k. 25 od., także S. 114 k. 239 d. 103.

zwaną sprawę Trubecką. Wołodkowiczowa wytoczyła proces Abramowiczowi o ekspulsyę z Trubecka, tak jakby on z własnej woli to dopełnił, wypadł nawet dekret w trybunale Litewskim, którym przysądzono jej znaczne summy za odebranie Trubecka z egzekucyą w dobrach Abramowicza, który apelował do sejmu. Uregulowaniem tej sprawy zajął się sejm w Grudniu 1646 r. Do Litwy za utratą Trubecka inkorporowano starostwa Łojowskie i Lubeckie, *Jerzemu Wigąt Trubeckiemu dziedzicowi Trubecka i matce jego Elżbiecie Sokolińskiej, teraźniejszej Wołodkowiczowej pisarzowej ziemskiej Mińskiéj,* którzy za odejściem Trubecka, wszystkie fortuny swoje utracili, obiecano wypłacić 180,000 złotych ze skarbu, a pretensye Sołtyka obiecano zaspokoić [1]). Pustki jednak w skarbie Rzeczypospolitej stały na przeszkodzie do wypłaty tak znacznej summy, to też sejm koronacyjny 1649 r. obiecywał Trubeckiemu i jego matce wypłatę na przyszłym dwuletnim sejmie [2]). Niedoczekała wypłaty matka młodego Jerzego Trubeckiego; *Halszka Drucka-Sokolińska* 1° *voto Piotrowa Wigontowa Trubecka podkomorzyna Starodubowska,* 2° *voto Krzysztofowa Wołodkowiczowa pisarzowa ziemska Mińska,* umierając, testamentem naznaczyła małżonka swego opiekunem *syna swego Jerzego Wigont Trubeckiego,* a król Wołodkowiczowi opiekę i testament w Kwietniu 1653 r. potwierdził [3]). Uregulowaniem summy Trubeckiej, ale bezskutecznie, zajmowały się kolejno sejmy 1653 [4]), 1654 [5]), 1655 [6]), 1658 [7]); summę kapitalną 180,000 rozdzielono na sejmie 1659 r., przyznając Wołodkowiczowi, naówczas wojewodzie Nowogrodzkiemu, 130,000 a Sołtykowi 50,000 [8]). Za wypłatą jednak przyszło czekać jeszcze, jak świadczą konstytucye sejmowe z lat lat 1661 [9]), 1662 [10]) i 1667 [11]); Wołodkowicz umarł w Czerwcu 1670 r. [12]) i dopiero spadkobierca Wołodkowicza, zięć jego Aleksander-Hilary Połubiński marszałek wielki Litewski, wybrał znaczną część summy ze skarbu, resztę wypłacono jemu i Sołtykom 1676 r. [13]).

Wspomnieliśmy wyżej, że brat kniazia Jurja Nikiticza Trubeckiego, kniaź Aleksy pozostał w Moskwie. Nie mając potomstwa zawezwał do siebie z Litwy wnuka swego stryjecznego **kniazia Jerzego Piotrowicza Trubeckiego**, który też dobrowolnie przeniósł się do Moskwy. Więc w 1657 r. „*gdy Jerzy Trubecki zeszłego Piotra Trubeckiego podkomorzego Starodubowskiego syn,* dobrowolnie do państwa Moskiewskiego z państw naszych wyjechał i tam przy stryju swoim w Moskwie został, wszystkie dobra po nim tak jego własne, jako też po ojcu i matce jemu służące,“ król nadaje Chryzostomowi Jundziłowi rotmistrzowi kozackiemu [14]).

Przybywszy do Rossyi *kniaź Jurij Piotrowicz Trubecki,* ożenił się z kniażną Ireną Wasilewną Golicyn; mianowany bojarem 1673, umarł 12 Czerwca 1679 r. pozostawiając dwóch synów [15]), od których pochodzą kniaziowie Trubeccy do dziś dnia w Rossyi istniejący [16]).

---

[1]) Vol. leg. IV k. 85—86, porównaj Encykl. Powsz. XXV 595 — 600 i Słown. Geogr. IV 539. [2]) Vol eg. IV k. 269. [3]) Z. 127 k. 456. [4]) Vol. leg. IV 408. [5]) Tamże 473 [6]) Tamże 487. [7]) Tamże 563. [8]) Tamże 679. [9]) Tamże 807. [10]) Tamże 844. [11]) Tamże 991. [12]) Chrapowicki, Dyaryusz 207. [13]) Vol. leg. V k. 107, 225, 372 i 426. [14]) Warszawa 1657 Października 15 (Z. 130 k. 93). [15]) Rodosł. I 321, także Les princes Troubetskoi 108 — 109. [16]) Rodosł. I 321—327.

- **Kn. Dymitr Olgerdowicz** † 1399
  - **Michał**
    - **Semen**
      - **Iwan** 1490
        - **Andrzej** 1499 † 1546
          - **Michał** † 1557
            - **Fedor** † 1602
              - **Anastazya**
        - **Iwan** 1499 † 1513
          - **Wasil** † 1561
            - **Andrzej** 1574—1611
              - **Jurij** 1597—1621 Ż. N. Sołtykow
                - **Piotr** † 1644 podcz. i podkomorzy Starodubowski Ż. Halszka Drucka-Sokolińska
                  - **Jurij** wyjechał do Moskwy 1657 † 1679 Ż. Irena ks. Golicyn
                    - Książęta **Trubeccy** w Rossyi
                - **Aleksander** † 1634
              - **Fedor** † 1608
          - **Nikita** † b. p.
        - **Fedor** † b. p.
    - **Jurij**
      - **Iwan** 1487—1501
        - **Semen** † 1533
          - **Roman**
            - **Nikita** † 1608
              - **Aleksy** † 1663
            - **Tymofiej** † 1602
              - **Dymitr** † 1625
              - **Aleksander** † 1610
          - **Wasil** † b. p.
      - **Aleksander** 1499
        - **Bohdan**
          - **Aleksander** † b. p.
          - **Michał** † 1565
  - **Iwan** † b. p.

Trubecki

od sioła Trubki w powiecie Włodzimierskim na Wołyniu. Majętność ta, w dziale uskutecznionym 1529 r., przypadła kniaziowi Aleksandrowi Fedorowiczowi Zbarażskiemu-Poryckiemu [1]) a następnie pozostała w posiadaniu jego potomków. Władająca więc miejscowością tą w latach 1577—1583 *kniahinia Trubecka* [2]), niezawodnie należała do rodu kniaziów Poryckich i według wszelkiego prawdopodobieństwa, była wdową kniazia Piotra lub Michała Aleksandrowiczów Poryckich [3]).

Trystenski, Trystenecki

od majętności Trysteń na Wołyniu, której właściciel kniaź Wojna Fedorowicz Woroniecki tytułował się 1562—1565 *kniaziem Trystenskim lub Trysteneckim*. (Patrz niżej art. Woroniecki).

Tucza

przydomek jakiegoś **kniazia Iwana**, którego wdowa *kniahinia Iwanowa Tuczina* otrzymuje potwierdzenie na Soroczino, nadane poprzednio przez króla Kazimierza *mężowi jej kniaziowi Tuczi* [4]).

Tułuntowicz

od Litewskiego imienia Tułunt, patronimu żyjącego w drugiej połowie XIV-go wieku *kniazia Jamonta Tułuntowicza* protoplasty Jamontowiczów Podbereskich [5]).

Tur

przydomek który stał się nazwiskiem kilku rodzin używających różnych herbów [6]); służył także żyjącemu w pierwszej połowie XVI-go wieku kniaziowi Bohdanowi Michałowiczowi Swirskiemu, którego wdowa występuje jako *kniahinia Turowa* [7]).

Twerski

od miasta Twer dziś gubernialnego, niegdy stolicy udzielnego księstwa.

Kniaziowie Twerscy pochodzą od Jarosława Jarosławowicza, syna Jarosława Wszewołodowicza wielkiego księcia Kijowskiego, który otrzymawszy w udziale (1241—1243) Twer, był pierwszym księciem Twerskim. Potomkowie jego pozostawali z książętami Litewskimi w bliskich stosunkach pokrewieństwa, żeniąc się z córkami ich lub wydając za nich swoje córki. Ostatnim z nich był:

Kniaź Michał Borisowicz Twerski, syn Borisa Aleksandrowicza panującego wielkiego księcia Twerskiego, urodzony 1453 r. z Anastazyi księżniczki Suzdalskiej [8]), wstąpił po śmierci ojca 10 Lutego 1461 na tron wielkoksiążęcy Twerski [9]). Ożenił się w 1471 r. z kniażną Zofią Semenówną, córką kniazia Semena Olelkowicza Kijowskiego, zmarłą 6 Lutego 1483 [10]). W tymże roku *wielki kniaź Michał Borisowicz Twerski* zawarł przymierze z królem Kazimierzem [11]). Nie mogąc się oprzeć zaborczej polityce wielkiego księcia Iwana Wasilewicza, opuścił 12 Września 1486 r. Twer oblężony przez wojska Moskiewskie i zbiegł do Litwy [12]). Już listem z d. 25 Września 1486 r., król Kazimierz donosi wielkiemu księciu Iwanowi Wasilewiczowi o przybyciu na Litwę *wielkiego księcia Michała Borisowicza Twerskiego* [13]). Na Litwie książe Michał otrzymał od króla Kazimierza kilkakrotne nadania, a mianowicie dworów Łososino z siołami Bielawicze i Hoszczowo w Słonimskiem i Pieczychwosty w Łuckiem [14]). W księdze nadań tego króla zapisano pod r. 1488 „posłano upominki *kniaziowi Twerskiemu*" [15]) a 1489 r. „*kniaziowi wielkiemu Twerskiemu* 8 jałowic" [16]). Traktatem 1494 r. wielki książe Aleksander obowiązuje się *księcia Michała Borisowicza Twerskiego* ze swych państw nie wypuszczać, a jeżeli z nich wyjdzie więcej go nie przyjmować [17]). Ostatnia to współczesna wzmianka o kniaziu Michale, który umarł bezpotomnie za panowania

---

[1]) Patrz wyżej str. 392. [2]) Zr. dziej. XIX 59, 118. [3]) Patrz wyżej str. 394. [4]) Z. 5 k. 39. [5]) Patrz wyżej str. 151. [6]) Niesiecki IX 150. [7]) Patrz wyżej str. 512. [8]) Połn. Sobr. XV 495—496. [9]) Tamże. [10]) Tamże 497—498. [11]) A. Z. R. I d. 79. [12]) Połn. Sobr. XV 500. [13]) Z. 4 k. 146, dr. A. Z. R. I d. 89. [14]) Patrz niżej. [15]) Z. 4. k. 169. [16]) Tamże k. 80 od. [17]) Karpow I 127, 131.

Aleksandra. Ten ostatni rozdając dobra trzymane przez *wielkiego księcia Michała Borisowicza Twerskiego,* nadaje Łososino 1505 r. kniaziowi Hlińskiemu [1]) a Pieczychwosty Bokiejowi [2]).

Udacza (Wdacza)

przydomek; **kniaż Andrzej Wdacza** otrzymuje od króla Kazimierza 1482 r. trzy sioła w Smoleńskiem [3]), a 1488 ogiera i 8 kop groszy z myta Smoleńskiego [4]). Więcej o nim nie słychać.

Uwar, Uwarowicz

przydomek, łącznie z którym istnieje sioło Uwarowo w powiecie Jelneńskim, gubernii Smoleńskiej. W połowie XV-go wieku, żył jakiś kniaż przydomku **Uwar**, którego brat **Fedko** (*kniaź Fedko Uwarowa brat)* otrzymuje w tym czasie sześciu ludzi w Smoleńszczyźnie [5]). Synem Uwara będzie **kniaż Wasil Uwarowicz**, któremu król Zygmunt nadaje 1507 r. dwa sioła w Smoleńskiem w Bujgrodskiej włości, Worotiszino i Dementiewo a w Werżawskim powiecie sioło Korowczino [6]). Tenże kniaż Wasil od sioła Oszczitowa [7]), przezwał się **Oszczitowskim**; *kniaź Wasil Uwarowicz Oszczitowski* otrzymuje 1508 r. przywilej na ziemie w Smoleńskiem [8]).

Wareg patrz Weryha.

Wazynski, Wiazynski zamiast Wiazemski.

Wdacza patrz Udacza.

Wejszyszski

od miejscowości Wejszyszek która miała istnieć nad Wilią blisko Horodka [9]) i stanowić własność żyjącego w XIV-tym wieku **kniazia Sudemunda** (obacz) [10]).

Welicki

od majętności Welick, także Welicko, dziś Wielick, w pobliżu Kowla na Wołyniu.

Protoplastą kniaziów Welickich był **kniaż Hrihory Kożanowicz**, któremu w. ks. Szwitrigajło Olgerdowicz (a więc przed 1452 r.) nadał Welicko z Ostrowem Potiłkowskim, Zareczem i Stawem i który pozostawił syna kniazia Iwana Hrihorowicza Welickiego [11]).

Kniaż Iwan Hrihorowicz Welicki świadek 1519 r. [12]), otrzymuje 1524 r. potwierdzenie kupna domu w Łucku [13]). Dnia 8 Lutego 1526 r. król potwierdza *kniaziowi Iwanowi Hrihorowiczowi Welickiemu,* przywilej kniazia Szwitrigajły Olgerdowicza, dany *ojcu jego kniaziowi Hrihoremu Kożanowiczowi* na Welicko z Ostrowem Potiłkowskim, Zareczem i Stawem [14]). *Kniaź Iwan Hrihorowicz Welicki, wspólnie z synami Wasilem i Fedorem,* procesuje się w latach 1534 i 1536 z kniaziami Lubeckimi o Ostrów Potiłkowski, *nadany jego ojcu* przez Szwitrigajłę [15]). Tenże *kniaź Iwan Welicki* władał 1545 r. Welickiem w powiecie Włodzimierskim [16]). Niezawodnie przeżył obu wymienionych synów, z których **kniaż Fedor** znany tylko z powyższych wzmianek 1534—1536 [17]).

Kniaż Wasil Iwanowicz Welicki, występujący obok ojca i brata 1534—1536 [18]), będzie to *kniaź Wasil Welicki* w popisie ziemskim 1528 r. zapisany na 1 konia [19]). *Kniaź Wasil Iwanowicz Welicki* w 1537 r. procesuje się z ziemianinem Wołyńskim Daszkiem Jełowiczem o majątek Ujezdec [20]). Za żonę miał kniażnę Fruzyannę Zbarażską, widocznie umarł przed 1544 r.; w tym bowiem roku *kniahinia Wasilewa Iwanowicza Welicka kniażna Fruzyanna Fedorowna Zbarażska,* zapisuje bratu swemu kniaziowi Aleksandrowi Fedorowiczowi Zbarażskiemu majątki swe macierzyste [21]).

---

[1]) Z. 5 k. 305 od., także Z. 1 i 2 str. 126, Z. 25 k. 66, dr. A. J. Z. R. I d. 56. [2]) Z. 8 k. 223 od., także Z. 22 k. 97. [3]) Z. 4 k. 115 od. [4]) Tamże k. 71 od. [5]) Z. 3 k. 39. [6]) Z. 8 k. 181. [7]) Patrz wyżej str. 360. [8]) Z. 8 k. 300. [9]) Patrz wyżej str. 504. [10]) Script. rer. Pruss. V 626 przypis 1686. [11]) Patrz niżej. [12]) Ar. Sł III 188. [13]) Z. 12 k. 190. [14]) Tamże k. 255. [15]) Z. 15 k. 223 i Z. 19 k. 180. [16]) Zr. dziej. VI 38, 49. [17]) Patrz wyżej. [18]) Tamże. [19]) P. 1 k. 193—223. [20]) Z. 21 k. 166. [21]) Woł. 2 k. 6.

Kniaż Marcin Welicki (może syn Fedora Iwanowicza?) władał w latach 1577—1583 majątkiem Bronniki w powiecie Łuckim [1]).

Werejski

od Wereji dziś miasta powiatowego Moskiewskiej gubernii.

Kniaż Michał Andrejewicz, drugi syn Andrzeja Dymitrowicza księcia Możajskiego [2]) wnuk Dymitra Dońskiego wielkiego księcia Moskiewskiego, po śmierci ojca otrzymawszy w udziale Wereję, Biełoozero i Jarosławiec, od pierwszej przezwał się księciem Werejskim. Do smierci pozostał wiernym wielkiemu księciu Moskiewskiemu i zachował swój udział. Umarł na wiosnę 1486 r., zmuszony przed śmiercią do wydziedziczenia syna swego przebywającego na Litwie i zapisania udziału swego wielkiemu księciu Iwanowi Wasilewiczowi [3]).

Syn jego **kniaż Wasil Michałowicz Werejski**, urażony na wielkiego księcia Iwana Wasilewicza, który mu odjął wyprawę zaślubionej 1480 r. żony Maryi, córki Andrzeja Paleologa, synowicy małżonki wielkiego księcia Zofii Paleologówny [4]), w 1484 r. zbiegł do Litwy [5]). Zaraz po przybyciu na Litwę, *kniaź Wasil Michałowicz* otrzymuje 2 Października 1484 r. przywilej na Lubecz, Kojdanów i Wołożyn [6]). Dwukrotnie 1493 i 1495 starał się o powrót do Moskwy, ale widać nie mogąc uzyskać dość dogodnych dla siebie warunków, nie zważając na zaproszenia wielkiego księcia Iwana Wasilewicza, tam nie pojechał [7]). Jeszcze w Kwietniu 1499 r. *kniaź Wasil Michałowicz Werejski* otrzymuje od Aleksandra potwierdzenie przywilejów króla Kazimierza na Lubecz, Kojdanów, Rubeżewicze, Ussę, Starynki, Isłocz i Radoszkowicze [8]). Umarł około 1501 r.; w Styczniu 1503 r. *kniahinia Wasilewa Michałowicza Marya* zapisuje pewną ziemię bojarynowi swemu [9]). Kniahinia Marya nie o wiele przeżyła męża; umarła w 1505 r. pozostawiając córkę **Zofię** żonę Olbrachta Marcinowicza Gasztolda podczaszego hospodarskiego i namiestnika Nowogrodzkiego [10]), któremu król w Grudniu 1505 zapewnia posiadanie dóbr Lubecza, Kojdanowa, Wołożyna, Radoszkowicz, nadanych pierwotnie *nieboszczykowi kniaziowi Wasilowi Michałowiczowi Werejskiemu*, a które po nim trzymała *nieboszczka kniahinia Wasilewa Werejska* [11]); zaraz potem król w Czerwcu 1506 r., daje podobne potwierdzenie na posiadanie Lubecza, z Kojdanowem, Wołożynem, Radoszkowiczami i Ussą *Zofii zeszłej Maryi Werejskiej córce a Olbrychta Gasztolda podczaszego Lit. żonie* [12]). Przywileje te król Zygmunt potwierdza 1522 r. [13]). Jednocześnie król „mając osobliwe baczenie na zacność rodu książęcego i cnoty *Zofii córki księcia Wasila Werejskiego, żony Olbrachta Marcinowicza Gasztolda wojewody Wileńskiego*, pozwala jej, mężowi jej i potomstwu, pieczętować się czerwonym woskiem; prerogatywa ta służy tylko osobom krwi królewskiej, a wszyscy inni poddani obowiązani pieczętować się zielonym woskiem" [14]). *Zofia Werejska żona Gasztolda*, wspominana kilkakrotnie obok męża [15]). Oboje w 1525 r. uzyskują królewskie potwierdzenie na zapis księżnej Owdotii Andrzejowej Możajskiej [16]). W 1536 r. Olbracht Marcinowicz Gasztold wojewoda Wileński, kanclerz w. ks. Lit., starosta Bielski i Mozyrski, w obecności syna swego Stanisława wojewody Nowogrodzkiego, zapisuje *małżonce swej Zofii Wasilewnie* do żywota dobra Traby, Jakuń, Jeroszyniszki, Dorgiszki, Holszany, Żosle i t. d. [17]). Oboje majątki swe zapisali królowi, więc po śmierci wojewowody król 1543r. potwierdza *Zofii Gasztoldowej* posiadanie ojczystych majętności [18]), a następnie zachowuje ją na nich do śmierci jej [19]). *Pani Olbrachtowa Marcinowicza Gasztoldowa wojewodzina Wileńska i kanclerzyna Lit. Zofia* czyni w 1548 r. zapis na cerkiew w Lubczu [20]) i jeszcze w Maju 1549 r. *pani Zofia Gasztoldowa* wzmiankowana w zapisie króla Zygmunta Augusta żonie Barbarze [21]). Umarła w Sierpniu 1549 r., jak się o tem przekonywamy z listów Zygmunta Augusta, a dobra jej spadły na króla [22]). Już w Paździer-

---

[1]) Zr. dziej. XIX 62 i 95. [2]) Patrz wyżej str. 261 i 263. [3]) Kazamzin VI 113 i Połn. Sobr. VIII 217. [4]) Karamzin VI 45—46. [5]) Tamże 113 i Połn. Sobr. VI 235. [6]) Z. 4. k. 117 odw. [7]) Karpow I 82 i 211. [8]) Z. 5 k. 90. [9]) Perep. kor. 24 d. 28. [10]) Patrz niżej. [11]) Perep. kor. 27 k. 43. [12]) Z. 1 i 2 str. 206. [13]) Tamże str. 207. [14]) Tamże str. 215. [15]) Tamże str. 199—200. [16]) Patrz wyżej str. 20. [17]) Z. 1 i 2 str. 34—35. [18]) Tamże str. 228. [19]) Tamże str. 226. [20]) Miłoradowicz, Lubecz 144. [21]) Arch. Sbor. III str. 11. [22]) Lachowicz, Listy oryginalne Zygm. Aug. do M. Radziwiłła, Wilno 1842 str. 10, Niemcewicz, Zbiór Pamiętników o dawnej Polszcze, Lipsk 1838 I 307, 309.

niku 1549 r. *po śmierci pani Olbrachtowej Marcinowicza Gasztoldowej Zofii kniażny Werejskiej*, sporządzono inwentarz zamku Radoszkowskiego [1]).

Weryha

synonim imienia Piotr, właściwie Piotr w okowach, służącego kniaziowi Piotrowi Weryha Bohuszewiczowi Masalskiemu, żyjącemu w pierwszej połowie XVI-go wieku, który umarł bezpotomnie. Złe zrozumienie tego synonimu posłużyło potomkom kniazia Michała Bohuszewicza Masalskiego, brata Piotra Weryhy, do przybierania w późniejszych czasach przydomku **Wareg** [2]).

Wiazański patrz **Wiazynski.**

Wiazemski

od Wiazmy, dziś miasta powiatowego. Kniaziowie Wiazemscy, pochodzą od książąt Smoleńskich. Andrzej Włodzimierzowicz Długoręki, zabity 1224 r. nad rzeką Kałką, jest pierwszym księciem tego nazwiska. Pozostawił synów Wasila, Fedora i Iwana, z których dwaj pierwsi są praojcami wszystkich kniaziów Wiazemskich, do dziś dnia w Rossyi istniejących; trzeci Iwan przezwany Żiłka, ma być protoplastą kniaziów Żylińskich [3]). Kniaziowie Smoleńscy i Wiazemscy w bliskich pozostawali stosunkach; przymierze Jurja Swiatosławicza wielkiego księcia Smoleńskiego z królem Władysławem i bratem jego Skirgajłem 1386 r., **kniaź Michał Iwanowicz Wiazemski** podpisał jako świadek [4]).

Wiazma zajętą została 1403 r. przez wojska Litewskie pod wodzą kniazia Semena Olgerdowicza, przyczem *kniaziowie Iwan Swiatosławowicz i Aleksander Michałowicz*, dostali się do niewoli [5]). Wiaźmie jednak pozostawiono jej przyrodzonych kniaziów, którzy ze swej strony obowiązali się pełnić służbę na wielkiego księcia Litewskiego. Prawie przez cały wiek XV-ty, Wiazma zostawała pod zwierzchnictwem Litwy i kniaziowie jej służyli Litwie; dopiero w 1493 r. wojewodowie Moskiewscy zawojowali Wiazmę i kniaziów jej odesłali do Moskwy, gdzie wielki książe, pozbawił ich udzielności i nadał im Wiazmę jako dobra dziedziczne [6]).

Rodosłowne Ruskie, zamieszczając rodowód kniaziów Wiazemskich [7]), wyliczają w nim szereg kniaziów XV go wieku nam bliżej nieznanych. Natomiast kniaziów Wiazemskich, występujących w czasie zawisłości Wiazmy od Litwy 1403—1493, nie znają. Do tych ostatnich należą jeszcze oprócz wyżej wymienionych **kniaziów Iwana Swiatosławowicza i Aleksandra Michałowicza,** następujący:

Kniaź Semen Mścisławowicz Wiazemski i *brat jego* **Włodzimierz** towarzyszyli kniaziowi Jurju Swiatosławiczowi Smoleńskiemu w ucieczce jego 1404 ze Smoleńska do Nowogrodu [8]), poczem kniaziowie Jurij Swiatosławowicz i *Semen Wiazemski* udali się do Moskwy, gdzie w. książe dał im w dzierżenie Torżok, każdemu po połowie [9]). We dwa lata potem 1406 r. *kniaź Semen Wiazemski* zabitym został przez kniazia Jurja Swiatosławowicza mszczącego się za to, że żona kniazia Semena *kniahinia Juljanna Wiazemska*, do której zapłonął miłością, broniąc swej czci skaleczyła go w bok [10]).

Inny **kniaź Semen Wiazemski** *z żoną*, z polecenia w. ks. Witowda, odprowadzał do Worotyńska księżniczkę Maryę Koributównę; *córka ich* była żoną kniazia Konstantego Prichabskiego [11]).

Kniaź Michał Lwowicz Wiazemski, walcząc po stronie Szwitrigajły, zginął 1435 r. w bitwie pod Wiłkomierzem [12]).

---

[1]) Perep. 5 (Ptaszycki, Opis str. 41 i 161). Kosiński do kniaziów Werejskich stara się przyplątać żonę Jana Andrzejewicza Zawiszy niby „kniahinię Femię Mikołajównę Iwanównę Werejską“ (Kosiński V 615); z innych źródeł wiadomo, że była to Eufemia Wierzbicka. [2]) Patrz wyżej str. 254. [3]) Barch. kn. I 96, Sinod. spis. 200, Rodosł. I 149. [4]) Monum. medii aevi II Cz. I 8. [5]) Połn. Sobr. III 102, IV 144, XVI 147. [6]) Tamże IV 162, VI 39, 240, VIII 226. [7]) Barch. kn. I 96, Sinod. spis. 200, Rodosł. I 149. [8]) Połn. Sobr. IV 107, 144. [9]) Tamże VI 133. [10]) Tamże IV 109, V 256, VI 134, VIII 81. [11]) Patrz wyżej str. 154—155. [12]) Danił. Latop. 59, Bychowca, Kronika 47.

W Wiaźmie **kniaź Boris Dymitrowicz** otrzymuje od w. ks. Kazimierza 1447 r. dwory (?): Chmielitko z czterema ludźmi i Oszupińka z jednym człowiekiem, jako swoją *ojcowiznę i dziedzictwo* [1]).

Kniaź Konstanty Wiazemski, około połowy XV-go wieku, otrzymuje przywilej na zbieranie pososzczyzny ze swych ludzi, za co obowiązany płacić corocznie po 30 rubli do skarbu [2]).

N.N. kniaź Wiazemski żonaty z kniażną Żesławską (niezawodnie siostrą kniaziów Michała, Fedora i Bohdana Żesławskich występujących w drugiej połowie XV-go wieku); tego syn *kniażyk Wiazemski Żesławskich siostrzeniec* otrzymuje 1482 r., z nadania króla Kazimierza, dwie kopy (groszy ze skarbu [3]).

Kniaź Dymitr Konstantynowicz Wiazemski podpisał 1476 r. posłanie do papieża Sykstusa IV [4]).

Kniaź Iwan Aleksandrowicz Wiazemski otrzymał 1482 r. od króla Kazimierza nadanie 8 kop (groszy) z myta Smoleńskiego [5]).

W latach 1487—1493 występują **kniaziowie Wiazemscy** podlegli Litwie: **Michał Dymitrowicz**, władający miastem Chlepeń i włościami Chlepeńską, Dubrową, Orechowną, Mohilen i Miconki, **Boris Dymitrowicz** na włości Trufonow, **Wasil Bywalecki—Wiazemski** na włościach Negomir i Soczowki i **Andrzej Jurjewicz**, który poddał się w. ks. Moskiewskiemu. Król Kazimierz użalał się w korespondencyi dyplomatycznej, że ludzie w. ks. Moskiewskiego powyższe włości zajęli i zniszczyli; ze swej strony wielki książe Iwan Wasilewicz skarży się przed w. ks. Aleksandrem, że dobra *kniazia Andrzeja Jurjewicza Wiazemskiego,* który mu bił czołem, *kniaź Michał* (Dymitrowicz) *Wiazemski* napadł i ograbił [6]). Litwie podlegali również **kniaziowie Wiazemscy Michał Jurjewicz i Jurij Borisowicz**; gdy cała Wiazma traktatem 1494 r. przeszła pod panowanie Moskwy [7]), wielki książe w tymże roku dopomina się, o wydanie mu *kniaziów Wiazemskich: matki kniazia Michała Dymitrowicza kniahini Maryi i jego dzieci, kniaziów Wasila i Andrzeja, syna kniazia Wasila Bywaleckiego i dwóch synów kniazia Michała Jurjewicza* [8]), a wkrótce potem imieniem *kniaziów Wiazemskich, Jurja Borisowicza, kniahini Maryi i kniahini Andrzejowej z dziećmi*, żąda wydania rzeczy pozostawionych przez nich w Smoleńsku [9]).

Kilku kniaziów Wiazemskich pozostało jednak na Litwie. **Kniaź Iwan Konstantynowicz Wiazemski**, w zamian ojcowizny Wiazemskiej odeszłej do Moskwy, otrzymuje 1495 r. od w. ks. Aleksandra sioło Priselie w Łuczynie horodku, które *zięć jego nieboszczyk Waśko* trzymał [10]). Łuczyn zajęty został 1500 przez Moskwę dokąd widocznie i kniaź Iwan przeszedł, albowiem na Litwie więcej o nim nie słychać.

Na początku XVI-go wieku spotykamy na Litwie **kniazia Iwana Lwowicza Wiazemskiego**, do którego niezawodnie odnoszą się następujące szczegóły: *kniaź Iwan Wiazemski zięć okolniczego Smoleńskiego Iwana Koszki* został od niego posłany do króla 1509 z prośbą o zwrot Koszce dworu Godutiszki, do której prośby król się przychyla [11]). *Kniaź Lwowicz Wiazemski* procesował się 1516 r. z kniaziem Fedorowiczem Sokolińskim o Horodec [12]). *Kniaź Iwan Lwowicz Wiazemski* ma sprawę 1525 r. z Konopką o grabież w Nowem siole [13]) *a kniaź Iwan Wiazemski* 1534 r. inną sprawę z kniahinią Fedią Michałową Rotnicką o powieszenie człowieka [14]). Niezawodnie tenże *kniaź Iwan Wazynski* właściciel Piroszyc umierając wkrótce potem, pozostawił *wdowę kniahinię Iwanową* (może córkę Koszki, którego kniaź Iwan był zięciem) i dwie córki, które były żonami kniazia Iwana Lwowicza Boratyńskiego i Iwana Sielawy. Okazuje się to z wyroku 1542 r., w sprawie między kniaziem Tymofiejem Sokolinskim a szwagrami jego kniaziami Boratynskimi, z której wynika że *kniaź Jan Wazynski* dziedzic Piroszyc pozostawił dwie córki *kniahinię Janowę Boratyńską i panią Iwanowę Sielawinę oraz wdowę kniahinię Janową*, która z Iwanem Sielawą procesowała się o Piroszyce, a ten ostatni dostawszy Piroszyce, nie chciał ustąpić ich połowy dzieciom kniahini Boratyńskiej. Więc

---

1) Indikt 10 przy pisarzu Sopeże (Z. 3 k. 39 od.) 2) Z. 3 k. 39. 3) Z. 4 k. 5. 4) Przegląd Poznański rok 1859, poszyt drngi i trzeci, str. 187. 5) Z. 4. k. 5 i 9 od. 6) Karpow I 1, 2, 6, 16, 20, 48, 49, 73, 74, 81, 107; u Danił. Skarb. Nr. 2055 mylnie *Wasil Jurjewicz* zamiast *Andrzej Jurjewicz* (porównaj Karpow I str. 81). 7) Karpow I 120. 8) Tamże 133. 9) Tamże 154. 10) W Wilnie Lipca 5 ind. 13 (1495, A. Z. R. I 151). 11) We Lwowie 1509 Listopada 5 ind 13 (Z. 8 k. 313 od). 12) S. 1 k. 159. 13) Z. 14 d. 446. 14) W Połocku Maja ind. 7 (1534, Z. 16 k. 247 od).

powyższym wyrokiem król nakazuje Sielawie zwrócić połowę Piroszyc Boratyńskim, a tym ostatnim podzielić się częścią tego majątku w równych częściach [1]). Potomkowie kniahini Iwanowej Boratyńskiej processują się: o spadek *po dziadku ich kniaziu Janie Wazyńskim*, drugi spadek po kniahini Michałowej Rotnickiej i część macierzystą w Piroszycach i Łukomli 1549 [2]) i 1555 [3]). Jeszcze w 1562 r. kniaź Mikołaj Boratyński sprzedaje Dłuskim część w Piroszycach i Łukomli, którą wziął w spadku *po ciotce swej Iwanowej Sielawinej kniażnie Helenie Iwanownie Wiazynskiej* [4]).

W pierwszej połowie XVI-go wieku kniażna Wiazemska miała być żoną Piotra Dederki [5]).

Wiazyński

od miejsowości Wiazyń leżącej w pobliżu Lebedziowa, Holszan i Trab w Wileńskiem. Kniaziem Wiazańskim (niezawodnie zamiast Wiazyńskim) nazywa kronika Litewska żyjącego na początku XV-go wieku kniazia Andrzeja Iwanowicza (Holszańskiego) ojca królowej Zofii [6]). W przeszło sto lat później występuje kniaź Iwan Wiazynski który niezawodnie należał do rodu kniaziów Wiazemskich [7]).

Widenicki, Widinicki, Widunicki

(wszystkie te formy spotykają się) niezawodnie od miejscowości Widenicze (Wideniki) w Orszańskiem. Tytuł noszony w pierwszej połowie XVI-go wieku przez **kniaziów Dymitra Romanowicza, Iwana Romanowicza i Janusza Bohdanowicza Druckich-Lubeckich** [8]).

Wielki

przydomek kniazia Iwana Borisowicza Hlińskiego [9]).

Wigunt (mylnie Wigąt, Wigont, Wingolt)

imie Litewskie, które nosił **kniaź Wigunt—Aleksander Olgerdowicz** książe Kiernowski, ożeniony 1386 r. z księżniczką Jadwigą Opolską, zmarły bezpotomnie r. 1392 [10]). To samo imię, przekręcone na *Wingolt*, przypisywano przyrodniemu bratu Wigunta, kniaziowi Andrzejowi Olgerdowiczowi, który imienia Litewskiego wcale nie posiadał [11]), a wskutek tego, wywodzący się niesłusznie od tego Andrzeja, kniaziowie Trubeccy używali w XVII-tym wieku przydomku *Wigąt* (*Wigont*) [12]).

Wiszniewiecki (właściwie **Wisznewecki**) w spolszczeniu Wiszniowiecki, Wiśniowiecki,

od Wiśniowca, dawniej Wiszniewiec, w powiecie Krzemienieckim.

Najstarszy z synów kniazia Wasila Wasilewicza Zbarażskiego, **kniaź Michał Wasilewicz** *Zbarażski*, w imieniu swojem i braci, zawiera ze stryjem kniaziem Semenem Wasilewiczem Zbarażskim, dział spuścizny po drugim stryju Sołtanie [13]), który to dział kniahinia Wasilewa wdowa i synowie jej Michał, trzej Semenowie i Fedor, potwierdzają 1478 r. [14]). W 1482 r. (?) żyli już tylko czterej bracia *kniaziowie Michał Wasilewicz Zbarażski*, Semen Zbarażski, Semen mniejszy, i Fedor, którzy w tym roku uskutecznili dział ojcowizny; Michał i Semen mniejszy wziąwszy wspólnie dział, podzielili się nim w ten sposób, że Semen mniejszy wziął Iwaczów, Jankowcy i t.d., zaś Michał Wiszniewiec z siołami Oleksiniec, Ostrowiec, Taraż i t. d.[15]) Wkrótce potem obaj bracia *kniaziowie Michał i Semen* mniejszy, ojczyce Zbarażscy, uczynili zamianę ze stryjem swym kniaziem Semenem Wasilewiczem Zbarażskim starostą Krzemienieckim, dając

---

[1]) S. 11 k. 65 d. 21, patrz wyżej str. 8—9, 412 i 413 i 464. [2]) S. 22 k. 12 d. 6, k. 197 d. 109 i k. 199 d. 111 „*po kniaziu Wiazynskim*". [3]) S. 33 k. 460 „*po dziadku ich kniaziu Janie Wiazynskim*". [4]) S. 46 k. 114, patrz wyżej str. 9 i 413. [5]) Żychl. IV 25. [6]) Bychowa, Kronika 39, patrz wyżej str. 96. [7]) Patrz wyżej. [8]) Patrz wyżej str. 206, 207 i 209. [9]) Patrz wyżej str. 79. [10]) Patrz wyżej str. 161 i 339. [11]) Ród Gedimina str. 84. [12]) Patrz wyżej str. 545. [13]) Woł. 6 k. 236, 236 odw. i 247, patrz niżej art. Zbarażski. [14]) Tamże k. 256. [15]) Tamże 246.

mu Iwaczów za Kosków. [1]) *Kniaź Michał Wasilewicz Zbarażski* otrzymuje w 1489 r. nadanie 8 kop i 1 kopy groszy z myta Włodzimierskiego [2]). Po raz pierwszy jako *kniaź Michajło Wisznewecki* podpisany 1490 r. w Krzemieńcu jako świadek [3]); w następnym roku w Łucku, świadkiem znowu *kniaź Michajło Wasilewicz Zbarażski* [4]). W czasie niewoli kniazia Konstantego Ostrogskiego (1500—1507), kn. Michał objął po kniaziu Andrzeju Aleksandrowiczu Sanguszkowiczu namiestnictwo Bracławskie; w latach 1501—1507 król pisał do *namiestnika Bracławskiego kniazia Michała Wasilewicza Zbarażskiego*, w sprawach ziemian oraz poboru podymszczyzny z ludzi Bracławskich [5]). W końcu 1507 r. zdał namiestnictwo Bracławskie, które objął napowrót kniaź Konstanty Ostrogski. W 1509 r. król potwierdza *kniaziowi Michałowi Wasilewiczowi Zbarażskiemu* dożywotnie posiadanie włości Brahińskiej, nadanej mu poprzednio czasowo [6]). W 1511 r. *kniaź Michał Wiszniewiecki* ma sprawę z Dawidowskim o najazd [7]). *Kniaź Michał Wiśniewiecki* z (*synami*) *Iwanem i Aleksandrem*, brał w 1512 r. udział w bitwie przeciwko Tatarom pod Łopuszną [8]). W tymże roku kniaź Konstanty (Ostrogski) pan Wileński i *kniaź Michał Wisznewski z synami* zajawiali pretensye do spadku po panu Kuczuku [9]). W 1514 król nadaje *kniaziowi Michałowi Wasilewiczowi Zbarażskiemu* wołostkę Brahin, którą poprzednio trzymał dożywocie, z miastem, karczmami, mytem i horodyszczem, na wieczność [10]). Jeszcze w 1517 r. *kniaź Michał Wasilewicz Wisznewecki i Zbarażski*, razem z innymi kniaziami i panami, sądził sprawy ziemian Wołyńskich [11]); umarł wkrótce potem.

Kniaź Michał Wasilewicz miał zdaje się dwie żony [12]). Pierwsza była siostrą pani podskarbinej Iwanowej Aleksandrowicza—Anny i kniahini Andrzejowej Konstantynowicza Prichabskiej i razem z nimi siostrzenicą Eudoksyi—Zofii z Rohatyńskich 1-o kniahini Kobryńskiej, 2-o Pacowej, 3-o Radziwiłłowej; urodziła mężowi trzech synów, kniaziów Iwana, Fedka i Fedora, którzy w 1522 r. razem z *ciotką* podskarbiną i kniażnami Prichabskiemi otrzymują przywilej na Lubonicze po Rohatyńskich [13]). Druga żona niewiadomego pochodzenia, była niezawodnie matką czwartego syna Aleksandra, który w powyższym spadku nie bierze udziału.

Wszyscy czterej bracia, tytułujący się już stale *Wisznieweckimi* wymienieni w popisie ziemskim 1528 r., według którego mieli stawić: *kniaź Fedor Wisznewecki dzierżawca Propojski* 12 koni, *kniaź Iwan Wisznewecki, dzierżawca Ejszyski* 14 koni, *kniaź Aleksander Wisznewecki* 15 koni i *kniaź Fedor Wisznewecki* 5 koni [14]). Z nich Iwan i Aleksander są twórcami dwóch linii.

Kniaź Fedor Michałowicz Wiszniewiecki, będzie to niezawodnie *kniaź Fedor Wiszniewecki*, który 1506 r. otrzymuje 8 kop groszy z myta Łuckiego [15]) i w tymże roku podpisany jako świadek [16]). *Kniaź Fedor Michałowicz Wiszniewiecki*, wspólnie z *bratem kniaziem Iwanem (kniaź Fedor a kniaź Iwan Michałowiczi Wisznieweckie)*, otrzymują 1511 r. potwierdzenie przywileju na Peremil w powiecie Łuckim, nadany im poprzednio po kniaziu Fedorze Czetwertyńskim [17]). W 1524 r. król pisał do starosty Łuckiego w sprawie *kniaziów Fedora i Iwana Wiszniewieckich* o myto [18]). W tymże roku *kniaź Fedor Michałowicz Wiszniewiecki*, za zasługi położone w wojnach przeciwko Tatarom, otrzymuje 12 Czerwca 1524 r. przywilej na dzierżawę zamku Propojskiego z włością Propojską i Czeczerską [19]),—który to przywilej król w następnym roku rozciąga, pozwalając *namiestnikowi Czeczerskiemu i Propojskiemu kniaziowi Fedorowi Michałowiczowi Wiszniewieckiemu*, pobierać dochody z karczem w Propojsku i Czeczersku, a za nie ukończyć budowanie zamku w Czeczersku [20]). Jako *dzierżawca Czeczerski i Propojski kniaź Fedor Wisznewski*, wspominany częstokroć w zatargach granicznych Litwy z Moskwą z lat 1526—1532 [21]). Pierwsza jego

---

[1]) Woł. 6. k. 254 odw., patrz niżej. [2]) Z. 4 k. 77 od. [3]) Ar. Sł. I 112 z mylną datą. [4]) Tamże I 95. [5]) 1504 (Antonowicz, Hramoty 38), 1506 (Tamże 43), 1507 (Z. 8 k. 175 od., dr. A. Z. R. II 28—29). [6]) We Lwowie 1509 Paździer. 25 ind. 13 (Z. 8 k. 468 odw.) [7]) S. 2 k. 102. [8]) Stryjkowski II 371. [9]) S. 2 k 143 odw. [10]) W Wilnie 1514 Grudnia 21 ind. 3 (Z. 9 d. 380 k. 195/201). [11]) Ar. Sł III 153. [12]) Boniecki str. 368 przypisuje mu żonę Tatiannę, którą zaliczyliśmy do kniaziów Masalskich (Patrz wyżej str. 232). [13]) Patrz wyżej str. 165. [14]) P. 1 k. 193—223, dr. Ar. Sł. III 323. [15]) Z. 8 k. 415 od. [16]) Ar. Sł. I 132. [17]) W Brześciu 1511 Czerwca 15 ind. 14 (Z. 9 d. 63, także Z. 22 k. 111, dr. Antonowicz, Hramoty 46—48). [18]) Z. 14 d. 260. [19]) Z. 12 k. 162. [20]) 1525 Maja 30 (Z. 12 k. 228). [21]) Karpow I 709, 767, 846, 861, 863.

żona ciotka Stefana (V) wojewody Wołoskiego, zmarła przed 1523 r.; po jej śmierci hospodar zażądał przez króla, aby ciało zmarłej, *jako jego ciotki*, zostało mu przez kniazia Fedora wydanem [1]), na co w liście na początku 1523 r. do Stefana pisanym, król Zygmunt donosi mu, że zezwala na wywiezienie kości *ciotki jego, która była za kniaziem Fedorem Wiszniewieckim* do ziemi Mołdawskiej. Kniaź Fedor, pomimo żądania żony być pochowaną w Kijowie, wydał hospodarowi jej ciało lecz skarby wynoszące kilka tysięcy złotych, które mu zapisała nieboszczka, zatrzymał, o to więc w 1529 r., jeden z następców Stefana, Piotr wojewoda Wołoski, wytacza przed królem sprawę *dzierżawcy Propojskiemu i Czeczerskiemu kniaziowi Fedorowi Michałowiczowi Wiszniewieckiemu*, zakończoną wyrokiem, którym król zezwala kniaziowi Fedorowi zatrzymanie zapisanych mu skarbów [2]). W Lutym 1533 r. *kniaź Fedor Michałowicz Wiszniewiecki dzierżawca Czeczerski i Propojski* zeznaje że, pojął za żonę córkę nieboszczyka kniazia Wasila Semenowicza Żylińskiego, kniażnę Nastazyę, za którą wziął wyprawę oszacowaną na 400 kop groszy, przeciwko którym zapisuje jej na trzeciej części wydzielonych od braci majątków ojczystych, oraz na majątkach macierzystych, siołach około Berezyny, Horkach, Brodcy i Maksimowiczach, 500 kop groszy, a nadto połowę zamku Peremila, który wspólnie z *bratem kniaziem Iwanem Michałowiczem Wiszniewieckim* wysłużyli u króla Zygmunta [3]). Umarł bezpotomnie w 1533 r.; dzierżawcą Czeczerskim i Propojskim we Wrześniu tegoż roku mianowany Ostafi Daszkowicz, jednocześnie starosta Czerkaski i Kaniowski [4]). Wdowa kniazia Fedora ponowiła zaraz związki małżeńskie z kniaziem Aleksandrem Sanguszką-Koszyrskim; dnia 23 Kwietnia 1535 r., król powyższy zapis *kniazia Fedora Michałowicza Wiszniewieckiego dzierżawcy Czeczerskiego i Propojskiego, żonie kniażnie Nastazyi, córce kniazia Wasila Semenowicza Żylińskiego starosty Krzyczewskiego*, potwierdza tejże Nastazyi, *obecnie kniahini Aleksandrowej Koszyrskiej* [5]).

Kniaź Fedor (Fedko) Michałowicz, drugi tego imienia syn kniazia Michała Wasilewicza, wspomniany obok braci 1522 i 1528 [6]), już w 1529 r. *kniaź Fedor Wisznewski żonaty z kniażną Bohdaną, córką kniazia Jurja Iwanowicza Holszańsko-Dubrowickiego* [7]). *Kniaź Fedor Michałowicz Wiszniewski* podpisany 1533 r. jako świadek [8]). Tenże *kniaź Fedor Wiszniewski* włada w 1537 i 1546 r. majątkiem Widiuty w powiecie Włodzimierskim [9]), w 1538 r. ma sprawę ze Stanisławem Chwalczewskim [10]) a w 1545 r. wspomniany w liczbie ziemian powiatu Krzemienieckiego [11]). Wyznaczony przez króla do zarządzania znajdującemi się w sekwestrze dobrami kniaziów Ostrogskich, Stepańskimi, w 1546 r. jako *kniaź Fedor Michałowicz Wiszniewiecki dzierżawca Stepański*, występuje w liczbie kniaziów i ziemian Wołyńskich [12]). Po śmierci kniażny Bohdany Holszańskiej zmarłej bezpotomnie [13]), ożenił się powtórnie z kniażną Maryną Putiatianką [14]). W jesieni 1549 r. napadnięty przez Tatarów na zamku swoim Peremirce nad Horyniem, wraz z żoną uprowadzonym został w jassyr, o czem goniec przyniósł wiadomość do Krakowa 24 Września 1549 r. [15]). Kniaź Fedor umarł wkrótce potem w hordzie pozostawiając tam żonę wdowę, która zwróciła się do Chodkowicza o opiekę, z czem ten odniósł się do króla. Wskutek tego król w liście z d. 30 Kwietnia 1550 r. do Jerzego Chodkowicza podkomorzego, starosty Kowieńskiego, pisze w interesie *księżnej Wiśniowieckiej*, wziętej do Tatarskiej niewoli wraz z *mężem Fedorem*, który zapisał żonie trzecią część swego majątku oraz pewne sumny i umarł w tejże niewoli; księżna dotąd więziona, pisała do Jerzego Chodkowicza aby wziął wszystkie jej majątki w opiekę swą i obronę, za dozwoleniem króla. Owóż odpowiada król, że nie rozsądza teraz żadnych spraw wielkiego księstwa Litewskiego, nie mając przy sobie ksiąg sądowych, nadto, że nie przed królem lecz przed panami radnymi wielkiego księstwa Litewskiego, powinien opiekun dochodzić swego prawa, do rozciągnięcia opieki nad majątkami *kniahini Fedorowej Wiśniowieckiej* [16]). Kniahinia Fedorowa długo pozostawała w hordzie; dopiero w Styczniu 1554 r. knia-

---

[1]) Zr. dziej. X str. CVIII, CXIX, CXX. [2]) W Wilnie 1529 Maja 10 ind. 2 (S. 4 k. 255, Zr. dziej. X str. CXX). [3]) W Mohilewie 1533 Luty 12 ind. 6, wpisany do potwierdzenia danego wdowie 23 Kwietnia 1535 (Z. 22 k. 107—111, dr. Ar. Sł. III 404—405). [4]) Z. 15 k. 183, dr. A.Z.R. II 220. [5]) Z 22 k. 107—111, dr. Ar. Sł. III 404—405. [6]) Patrz wyżej. [7]) Tamże str. 112. [8]) Z. 17 k. $^{405}/_{416}$. [9]) Ar. Sł. IV 108—109, Arch. Sbor. I 80. [10]) Z. 23 d. 21. [11]) Zr. dziej. VI 92. [12]) Ar. Sł. IV 449. [13]) Patrz wyżej str. 112. [14]) Tamże str. 162. [15]) Karpow II 330 i Słown. Geogr. VII 958 (odnosząc ten szczegół mylnie do kn. Iwana Wiśniowieckiego star. (Ej) szyskiego i żony jego Nastazyi Olizarówny). [16]) Druk. Biblioteka Ordynacyi Krasińskich, Muzeum Konstantego Swidzińskiego T. I Warszawa 1875 r. str. 10.

ziowie Andrzej Iwanowicz Wiszniewiecki i młodszy brat jego Konstanty, którzy obowiązali się, wspólnie ze stryjem swym dzierżawcą Rzeczyckim kniaziem Aleksandrem Wiszniewieckim, dać podkomorzemu, staroście Kowieńskiemu, panu Jurju Aleksandrowiczowi Chodkowiczowi 1200 kop gr., na wykupienie z hordy *bratowej (niewiestki) kniazia Aleksandra, ich stryjenki kniahini Fedorowej Wiszniewieckiej* i przypadającą na nich część 600 kop groszy, już dwukrotnie obiecywali zapłacić, obecnie w tej summie, do wniesienia jej, puszczają Chodkowiczowi majątek swój Sejny [1]). Nie wiadomo czy kniahinia powróciła następnie do kraju, w każdym razie nie żyła więcej w 1561 r., w którym kniaź Andrzej Piotrowicz Masalski i żona jego kniażna Hanna Putiatina, pozwawszy kniazia Aleksandra Andrejewicza Sanguszkowicza—Koszerskiego o wiano *kniahini Fedorowej Wiszniewieckiej, Maryny Putiatiny*, której *nieboszczyk kniaź Fedor Wiszniewiecki* miał zapisać 400 kop groszy na połowie Peremila i na Brahinie, zgodzili się zjechać do Włodzimierza na Trzech Króli 1562 r. dla ostatecznego załatwienia tej sprawy [2]).

Linia młodsza królewska.

Kniaź Aleksander Michałowicz, czwarty syn kniazia Michała Wasilewicza Wiszniewieckiego i Zbarażskiego, w latach 1525—1526, występując jako *kniaź Aleksander Wisznewski*, był sędzią w sprawie kniazia Sanguszki z kniaziem Czartoryskim [3]). W popisie 1528 r. *kniaź Aleksander Wisznewecki* zapisany na 15 koni [4]), a w latach 1530—1531 *kniaź Aleksander Michałowicz Wisznewski* występuje w różnych sprawach Wołyńskich [5]). Dnia 20 Lutego 1532 r. otrzymuje przywilej na dzierżawę Rzeczycką [6]). W 1535 r. król zwalnia *kniazia Aleksandra Michałowicza Wisznewieckiego starostę Rzeczyckiego* z zapłaty 200 kop groszy, które corocznie z Rzeczycy do skarbu miał składać [7]). W 1538 roku *kniaź Aleksander Michałowicz Wisznewecki starosta Rzeczycki* otrzymuje potwierdzenie na majątek Drywin w ziemi Wołyńskiej, nabyty od Skindera Drywińskiego w trzeciej części na wieczność, a w dwóch częściach zastawą w 100 kopach [8]). Gdy następnie kniaź Fedor Sanguszko starosta Włodzimierski przysądził Drywin Fedorowi Jenkowi, król wyrokiem z dnia 30 Lipca 1538 r. obalił ten dekret i nakazał Drywin zwrócić *kniaziowi Aleksandrowi Michałowiczowi Wisznewskiemu dzierżawcy Rzeczyckiemu* [9]). Podczas rewizyi zamków Wołyńskich 1545 r., władał tamże Myszowem i Drywinem [10]), a w 1546 r. Uściługiem i Jezowem [11]). W Styczniu 1554 roku, wspólnie z synowcami swymi, obowiązał się złożyć 1,200 kop na wykup bratowej [12]). Jeszcze w Listopadzie 1554 r. służebnik *kniazia Aleksandra Michałowicza Wiszniewieckiego dzierżawcy Rzeczyckiego*, imieniem swego pana, oskarża Miniewskich o niestawienie się na termin, dla zeznania sprzedaży kniaziowi Aleksandrowi trzeciej części majętności Młynowieckiej [13]). Kniaź Aleksander umarł na początku 1555 r., poczem dzierżawcą Rzeczyckim w tymże roku Onikiej Hornostaj marszałek hospodarski [14]). Żoną jego była Katarzyna Skorutianka (Skoruta), którą zaślubił przed 1529 r. [15]). W 1562 r. *starościna Rzeczycka kniahinia Aleksandrowa Michałowicza Wiszniewiecka Katarzyna Skorutianka, wdowa z dziećmi*, otrzymuje zatwierdzenie kupna majątku Załuzia i dworu Jakimowskiego z ludźmi, za 900 kop gr. [16]). Taż *kn. Wiszniewiecka Katarzyna Skorutianka*, nabywa w tymże roku, od Andrzeja Koptia Perżurowskiego i żony jego Maryny majątki Brody i Maksimowicze [17]). *Kniahinia Aleksandrowa Wiszniewiecka Katarzyna Skorutianka, wspólnie z synami kniaziem Michałem starostą Czerkaskim i Kaniowskim i kniaziem Aleksandrem Wiszniewieckimi*, wykonała 17 Czerwca 1569 r. we Włodzimierzu przysięgę na przyłączenie Wołynia do korony [18]). Urodziła mężowi trzech synów: Michała, Maksyma i Aleksandra [19]), oraz córkę Stefanię.

Kniaźna Stefania Aleksandrówna, wydaną została za Łukasza Kurzenieckiego starościca Pińskiego, który 20 Kwietnia 1558 r. uskutecznia na rzecz małżonki swej *Stefanii Aleksandrówny Wiszniewieckiej* zapisy na Kureńcu [20]). Niezawodnie

---

1) 1554 Stycznia 22 (Z. 37 d. 48). 2) 1561 Grudnia 8 (S. 41 k. 258). 3) Ar. Sł. III 271—272, 294, 296. 4) Patrz wyżej. 5) Ar. Sł. III 367, 393. 6) S. 7 k. 4. 7) Z. 17 k. 508. 8) 1538 Lutego 8 (Z. 20 k. 118 d. 95). 9) Tamże k. 163 d. 127, dr. Ar. Sł. IV 153—155. 10) Zr. dziej. VI 2, 8, 12, 92. 11) Arch. Sbor. I 87. 12) Patrz wyżej. 13) 1554 Listop. 7 (S. 34 k. 32 od.). 14) Jako dzierżawca Rzeczycki występuje w Maju 1555 (Z. 34 k. 336 od.); jeszcze w Grudniu 1553 był dzierżawcą Homelskim i Luboszańskim (Z. 111 k. 124). 15) W tym roku jest ona matką syna Michała (patrz niżej). 16) Wilno 1562 Października 16 (Z. 38 d. 257 k. 356). 17) S. 41 k. 267. 18) Kurbski I 22. 19) Patrz niżej. 20) S. 37 k. 155.

umarła w tymże 1558 r., albowiem wdowiec po niej w Listopadzie 1559 r. występuje z drugą żoną Zofią Iwanówną Sapieżanką [1]).

Trzej bracia, *synowie kniazia Aleksandra Wiszniewieckiego, kniaziowie Michał, Maksym i Aleksander Aleksandrowicze Wiszniewieccy* otrzymują 1559 r. przywilej na Brahiń [2]), i ciż sami oskarżeni w Czerwcu 1565 r. przez Hniewoszewiczów Jełowickich o to, iż w przeciągu ośmiu ostatnich lat, założyli 4 sioła: Kuskowce, Kornaczówkę, Nowosiółki i Zarudie na ich gruntach Łanowieckich, a nadto Aleksander uczynił najazd na majątki ich Łanowce, Żabużany i Oreszkowce [3]).

Kniaź Maksym Aleksandrowicz, który występuje obok braci do 1565 r., niezawodnie umarł w drugiej połowie tegoż roku, albowiem brat jego Aleksander w zapisie żonie swej, sporządzonym w Grudniu 1565 r., wspomina tylko o bracie Michale [4]); w 1569 r. obok matki występują tylko dwaj pozostali bracia [5]).

Kniaź Aleksander Aleksandrowicz, urodzony 3 Grudnia 1543 r. [6]), występuje 1559—1569 obok braci i matki [7]). W latach 1565—1570 *kniaź Aleksander Aleksandrowicz Wiszniewiecki* podpisany kilkakrotnie jako świadek [8]). Ożeniwszy się z kniażną Aleksandrą, córką kniazia Andrzeja Tymofiejewicza Kapusty starosty Owruckiego, za którą wziął posag oszacowany na 1,800 kop groszy, zapisał jej trzecią część majątków, które wziął w dziale z *bratem Michałem,* to jest część zamku Wiszniewieckiego za rzeką Horyniem z siołami: Hnidówka, Sniehirówka, Mikitina hora, Perednirka, Borsukowcy, Napadówka, Werbie, Nowosielica nad rzeką Biełką, Kuskowcy, Krasnałąka za rzeką Biełką, Iwanczułow, Bereżany, Domaninka i Żukowcy w summie 3,600 kop groszy, na co *kniahinia Aleksandra Andrejewna Tymofiejewna Wiszniewiecka, urodzona kniażna Kapusta,* otrzymuje 24 Grudnia 1565 r. potwierdzenie [9]). Według popisu wojsk Litewskich tegoż roku sporządzonego, *kniaź Aleksander Wiszniewiecki* obowiązany postawić z majątków swych, które mienił niepodzielne z bratem, 30 koni po usarsku [10]). *Kniaziowie Michał i Aleksander Wiszniewieccy* władali w 1570 r. w powiecie Włodzimierskim majątkami własnymi Myszów, Drywin, Jezow i Rokitnicza, oraz zastawnymi Sieliszcze, Borzawa i Czeremszanka [11]), *a kniaziowie Aleksander i Konstanty Wiszniewieccy,* częściami majętności Wiszniewieckiej w powiecie Krzemienieckim [12]). *Kniaź Aleksander Wiszniewiecki* obrany posłem na elekcyę 1573 r. [13]), umarł 3 Kwietnia 1577 r. przeżywszy 34 lat i 4 miesiące, pochowany w Pieczerskiej ławrze w Kijowie [14]). Wdowa po nim *kniahinia Aleksandrowa Wiszniewiecka,* wspomniana w tymże roku jako właścicielka Myszowa w powiecie Włodzimierskim [15]). W tymże roku utraciła matkę; kniahinia Andrzejowa Tymofiejewicza Kapustina kasztelanowa Bracławska Hanna Szymkówna, umierając spisuje 3 Maja 1577 r. testament, którym 1,000 kop groszy na Rotołówce i Międzyrzeczu zapisuje po połowie *córce swej kniahini Aleksandrowej Wiszniewieckiej Aleksandrze Andrejewnie Kapustiance* i *wnukowi swemu, synowi nieboszczyka kniazia Aleksandra Wiszniewieckiego, kniaziowi Adamowi* [16]). Aktem z dnia 6 Lipca 1581 r. *Aleksandra Wiszniowiecka z domu Kapuścianka* nabywa Buczemł od Bałabanów [17]). W tymże roku *ks. Aleksandrowa Wiszniowiecka* wzmiankowana jako w województwie Kijowskiem włada majątkami Owruckimi i połową Brahinia [18]). W 1583 r. *kniahinia Aleksandrowa Wiszniewiecka,* włada częścią Wiśniowca w powiecie Krzemienieckim a przy nim siołami: Przednierka, Sniehirowka, Sieniewicze, Berezany, Hniłorudka, Wolica, Napadowka, Domaninki, Kuskowcze, Andrejowka, Wandzulow, Zabołotczów, Kuskowce drugie, Żukowcze i Borsukowicze [19]) W 1592 r. *Aleksandra Kapuścianka Aleksandrowa Wiszniewiecka* powiększa fundusz cerkwi Wojskiej, w majętności Łysowszczyckiej, obwarowując ten zapis, nawet w razie gdyby *dzieci jej, syn kniaź Adam Wiszniewiecki* i *córka Ewa Zbarażska* majątek ten zastawili lub sprzedali [20]). *Kniahinia Aleksandrowa Wiśniowiecka Aleksandra Kapuścianka* wymieniona kilkakrotnie w aktach Kijowskich z lat 1592—1600 [21]). W 1596 r. Suryn podsędek Kijowski i Sawicz duchowny Owrucki, procesowali *księżnę Aleksandrę Wiśniowiecką i dzieci jej*

---

[1]) Z. 40 k. 833. [2]) Z. 38 d. 154 i ten sam dokum. Z. 41 d. 49. [3]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 52—54. [4]) Patrz niżej. [5]) Patrz wyżej. [6]) Patrz niżej. [7]) Patrz wyżej. [8]) Przeździecki, Podole II 117, Woł. 1 k. 153. [9]) Z. 39 d. 282. [10]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 216. [11]) Zr. dziej. XIX 21. [12]) Tamże 29. [13]) Kurbski 149. [14]) Nadgrobek (Kalnofojski, Teratourgema str. 40, Maksimowicz, Kiewlanin 151). [15]) Zr. dziej. XIX 71. [16]) S. 65 k. 805—806, patrz wyżej str. 159. [17]) S. 222 k. 456. [18]) Zr. dziej. XX 38. [19]) Tamże XIX 133. [20]) 1592 Grudnia 3 (Akt. Wil. III 22—25, patrz wyżej str. 159). [21]) Zr. dziej. XXI 8, 19, 20, 26, 35/36, 40/41, 44/45, 47.

kniazia Adama, oraz *Ewę żonę kniazia Piotra Zbarażskiego* o pokoszenie ich łąki [1]). W 1599 r. *kn. Aleksandrowa Wiszniewiecka* oskarża Abrama Myszkę Warkowskiego starostę Owruckiego o nieformalności przy sądzeniu spraw [2]); w tymże roku *kniahinia Aleksandrowa Wiszniewiecka Aleksandra Kapustianka* zapisuje *córce swej kn. Ewie Piotrowej Zbarażskiej* wszystkie dobra ojczyste i nabyte, w powiecie Kijowskim leżące, mianowicie Aleksandrowo, Połujewszczyznę, Bołdyhowszczyznę z Kniaznowiczami i Oreszczkami, oraz bojarami majętności Horłowskiej, tudzież wsie Masewicze, Rokitno, Bełowez i Zamysłowice we włości Olewskiej [3]). W 1602 r. Suryn ponownie pozywał *księżnę Aleksandrę Wiśniowiecką, syna jej kniazia Adama* i *córkę Ewę żonę kniazia Piotra Zbarażskiego*, o najazd [4]). Aleksandra zmarła około 1603 r. albowiem w następnym 1604 r. Wasil Suryn procesował *kn. Piotra i żonę jego Ewę z ks. Wiśniowieckich Zbarażskich*, w sprawie krzywd wyrządzonych przez poddanych Aleksandrowskich *niegdy kniahini Aleksandry Kapuścianki Wiśniowieckiej matki ich* [5]). W 1605 r. *Ewa księżna Zbarażska* otrzymuje potwierdzenie na dobra Aleksandrowo i inne, które jej zapisała *matka jej kniahinia Aleksandra Kapuścianka Aleksandrowa Wiśniowiecka* [6]).

Stosownie do przytoczonych szczegółów pozostawił kniaź Aleksander z żony Aleksandry Kapuścianki, syna Adama i córkę Ewę.

Kniaźna Ewa Aleksandrówna, jako żona kniazia Piotra Zbarażskiego występuje obok matki 1592—1605 [7]), niezależnie od tego w aktach Kijowskich i Bracławskich obok męża 1599—1604 [8]), oraz jako wdowa 1606—1617 r. [9]). Umarła 1617 lub 1618 r., w którym wspomniana jako nie żyjąca [10]).

Kniaź Adam Aleksandrowicz występuje obok matki 1577 i 1592—1602 [11]). *Adam kniaź Wisznowecki* wraz z Kiryłem Rużyńskim wpisani 1595 r. do Lwowskiego prawosławnego bractwa [12]), a zarazem obadwaj, jako posłowie z Kijowskiego, imieniem swym i kolegów swych, posłów księstwa Kijowskiego i województw Wołyńskiego i Bracławskiego, zanieśli protestacyę przeciw ograniczeniu wiary Greckiej [13]). *Kniaziowie Adam i Michał Wiszneweccy* assystowali zjazdowi dyzunitów w Wilnie 1599 r. [14]). *Kniaź Adam Aleksandrowicz Wiśniowiecki* występuje w latach 1599—1621 w aktach Bracławskich i Kijowskich, przyczem w 1600 r. z małżonką Aleksandrą Chodkiewiczówną, a w 1613 r. z tąż małżonką i córką Krystyną [15]).

Na dworze kn. Adama zjawił się tajemniczy Dymitr, roszcząc otwarcie pretensye do tronu Moskiewskiego, a polecony Mniszchowi wojewodzie Sandomierskiemu, przedstawiony został królowi i uznany za carewicza. Następnie *kniaź Adam Wiszniowiecki* wspólnie z Mniszchem wprowadzili Dymitra na tron Moskiewski 1605 r. i znajdowali się przy nim w Moskwie aż do jego śmierci (27 Maja 1606 r.), w którym czasie kniaź Adam wzięty do niewoli zesłanym został do Kostromy [16]). Po powrocie do kraju usłyszawszy o pojawieniu się drugiego Dymitra, *kniaź Adam Wisznowiecki* i Roman Rużyński z pocztem kilkotysięcznym jezdzców udali się do niego 1607 r [17]). Zdaje się jednak, że kniaź Adam prędko opuścił jego sprawę, bo więcej przy nim nie występuje. W 1606 r. *książę Adam Wisznewecki* oskarża Józefa Lisowskiego o najazd na Brahiń [18]). W 1608 r. procesował Grotowski *księcia Adama Wiśniowieckiego i żonę jego Aleksandrę Chodkiewiczównę* o 160 złotych [19]). W 1609 r. *Adam Koributowicz Wisznewecki i Aleksandra Chodkiewiczówna małżonka jego* nadają wieś Zaszczobie monasterowi fundowanemu przez nich we wsi Sielcu w dobrach Brahińskich [20]). Oboje w 1620 r. zastawili połowę

---

1) Boniecki 374. 2) Zr. dziej. XXI 416. 3) Tamże 417. 4) Boniecki 416. 5) Zr. dziej. XXI 488.
6) Boniecki 374. 7) Patrz wyżej. 8) Zr. dziej. XXI 1599 (str. 417), 1600 (str. 41), 1602 (str. 81), 1604 (str. 488). 9) Zr. dziej. XXI 1606 (str. 528, 529), 1607 (str. 103, 105, 107, 113, 119), 1609 (str. 155, 159, 160, 165, 167), 1613 (str. 177, 197, 571, 575, 576), 1617 (str. 590). 10) Zr. dziej. XXI 207, 209, 240, 253, 293. 11) Patrz wyżej. 12) Pam. III Cz. I 91. 13) Akt Istor. Suppl. I 153. 14) Kiewo-Sofij. Sobor dod. 75. 15) Zr. dziej. XXI 1599 (str. 414), 1600 (str. 37, 56, 57), 1602 (str. 446), 1604 (str. 486, 496, 501), 1609 (str. 551, 556), 1613 (str. 200), 1618 (str. 209, 211, 231, 240, 252, 253, 293, 298, 301), 1621 (str. 609, 611). 16) Karamzin XII 12.
17) Tamże 46—52. 18) Arch. Jugo Cz. III T. I 148—151. 19) Boniecki 374. 20) Akty Mińskie 68—71.

starego Wiśniowca Celińskiemu [1]). W tymże roku *Adam Korybut książę na Wiśniowiecku*, pisał list do Lwowskiego stauropigialnego bractwa [2]). Książę Adam żył jeszcze w 1621 r. [3]) i niezawodnie umarł w 1622 r., albowiem w 1623 r. *Aleksandra ks. Wiśniowiecka* (widocznie wdowa) zapisuje *córce swej Krystynie Malińskiej* summę 35,000 zł., zapewnioną jej przez męża na połowie Wiszniowca oraz Aleksandrowie, pozostawiając sobie zapis summy na połowie Brahinia w ilości 105,000 zł [4]). *Aleksandra Chodkiewiczówna Adama ks. Wiśniowieckiego wdowa* występuje w 1624 [5]) i jeszcze w 1628 i 1631 r. *księżna Adamowa Wiśniowiecka* władała połową Brahinia [6]).

Krystyna, córka Adama i Aleksandry Chodkiewiczówny, wspomniana obok rodziców niezamężną 1613 r. [7]), już w 1623 jest żoną Mikołaja Malińskiego; jako taka w latach 1623—1625 występuje w różnych sprawach województw Bracławskiego i Kijowskiego [8]). Mikołaj Maliński umarł na początku 1629 r.; schedę swą w Derni, Olеradach, Moszczenicy i Stawku, aktem z d. 19 Fażdziernika 1628 r. sprzedał za 22,500 złotych księciu Albrychtowi Stanisławowi Radziwiłłowi kanclerzowi Litewskiemu, zaś z odbioru reszty powyższej summy kwituje 7 Lipca 1629 r. *wdowa po nim Krystyna z Wiśniowieckich* [9]). W 1632 r. *Krystyna księżna Wisznowecka Mikołajowa Malińska* potwierdzając zapis *rodziców, książęcia Adama Koributowicza Wiszneweckiego i Aleksandry Chodkiewiczówny*, na monaster w dobrach Brahinskich, te monastery oddaje zakonnicom monasteru Pieczerskiego w Kijowie [10]). Powtórnie wyszła za Piotra Daniłowicza starostę Krzemienieckiego (podstoli koronny 1634, stolnik 1636, krajczy 1638) i owdowiała powtórnie 1645 r. [11]). Według nadgrobku *Krystyna Adama księcia na Wiśniowcu Korybutha i Aleksandry Chodkiewiczówny córka, Piotra z Żurowa Daniłowicza krajczego najwyższego królestwa, starosty Parczewskiego małżonka*, umarła 1654 r. [12]).

Kniaż Michał Aleksandrowicz, najstarszy syn kniazia Aleksandra Michałowicza, urodzony 1529 r. [13]), występuje 1559 r. obok braci [14]). W Grudniu tegoż roku mianowany starostą Czerkaskim i Kaniowskim [15]). W latach 1560—1561 król pisał kilkakrotnie do *starosty Czerkaskiego i Kaniowskiego kniazia Michała Aleksandrowicza Wiszneweckiego* w sprawie przepuszczenia posłów chana, oraz w kwestyach tyczących się brata jego kniazia Dymitra [16]). Wspomniany 1565—1569 obok braci i matki [17]). W 1570 roku władał wspólnie z bratem Aleksandrem dobrami w powiecie Włodzimierskim [18]). *Kniaź Michał starosta Czerkaski i Kaniowski, kniaź Andrzej kasztelan Wołyński, Aleksander i Konstanty Wiśniewieccy* władali w 1570 r. wszyscy częściami majętności Wiśniowieckiej w powiecie Krzemienieckim [19]). Wchodząc do senatu kn. Michał widocznie zcedował starostwo Czerkaskie i Kaniowskie synowi Aleksandrowi, zachowując do śmierci tytuł [20]). Mianowany w 1580 r. kasztelanem Bracławskim [21]), postąpił 15 Marca na kasztelanię Kijowską [22]). *Kniaź Michał Wiśniowiecki kasztelan Kijowski, starosta Czerkaski i Kaniowski* włada 1581 połową Brahinia w województwie Kijowskiem [23]), a 1583 r. w powiecie Krzemienieckim częścią miasteczka Wiśniowca z wsiami Zalescze, Bakoty, Młynowcze, Butin, Konachowicze, Miszkowcze, Zwiniacze, Rakowcze, oraz miasteczkiem Wierzbowcza z wsiami: Staryki Wierzbowieckie, Łopuszna, Martynowszczyzna, Kornaczowicze, Bilka, Kudynowcze, Hniedawka i Kochanowcze [24]). W 1584 r. po bracie stryjecznym kniaziu Andrzeju Wiśniowieckim został starostą Lubeckim [25]) i niezawodnie także Łojowskim, które to starostwa szły razem. Umarł w Wiśniowcu 15 Października 1584 r. mając 55 lat, pochowany w Pieczerskiej ławrze w Kijowie [26])

---

[1]) Boniecki 374—375. [2]) A. J. Z. R. I 276. [3]) Patrz wyżej. [4]) Zr. dziej. XXI 629. [5]) Tamże 324, 326. [6]) Tamże XX 83 i Arch. Jugo Cz. VII T. I 399. [7]) Patrz wyżej. [8]) Zr. dziej. XXI 1623 (str. 634, 638), 1624 (str. 326. 329, 336, 360, 371), 1625 (str. 383). [9]) Karczewski, Replika II 210—211. [10]) Akty Mińskie 166—168. [11]) Radziwiłł, Pamiętniki II 175. [12]) Starowolski, Monum. str. 762. [13]) Patrz niżej. [14]) Patrz wyżej. [15]) Z. 41 d. 58 [16]) Z. 37, dr. A J. Z. R. II 153, 154, 156. [17]) Patrz wyżej. [18]) Tamże. [19]) Zr. dziej. XIX 28—29. [20]) Patrz niżej. [21]) Senatorowie 98. [22]) Woł. 26—27 (X. D.) k. 235. [23]) Zr. dziej. XX 37. [24]) Tamże XIX 132. [25]) Wdowa występuje z tym tytułem (patrz niżej). [26]) Epicedion albo wiersz żałobny na pogrzeb księcia Michała Wiszniewieckiego i t. d. pisany 1 Stycznia 1585 w Niżnie y Bilce, dedykowany Helenie z Zenowiczów księżnie Wiszniewieckiej; w drukarni Macieja Wierzbięty; także Nadgrobek (Kalnofojski, Teratourgema lubo cuda, Kijów 1638 str. 40, Maksimowicz, Kiewlanin 51).

Żoną jego była Halszka Jurjewna Zenowiczówna, córka Jurja Mikołajewicza Zenowicza starosty Czeczerskiego i Propojskiego, następnie kasztelana Połockiego, a w końcu kasztelana Smoleńskiego, który testamentem 1582 r. spisanym, zapisuje córce swej *Halszce kniahini Michałowej Wiszneweckiej* 1830 kop groszy na Rudobełkach w powiecie Mozyrskim [1]). W 1586 r. kasztelanowa Smoleńska, starościna Dziśnieńska pani Jurjewa Zenowiczowa Hanna Słuszczanka spisując testament, zapisuje córce męża *kniahini Michałowej Wiszniewieckiej kasztelanowej Kijowskiej, starościnej Lubeckiej* majątki Postawy, Połowo i Porpliszcze [2]). Kniahinia Halszka zmarła przed 1593 r., urodziwszy mężowi pięcioro dzieci; w 1593 r. zapadł z powództwa Krzysztofa Szwaba dekret w trybunale Lubelskim przeciwko *książętom: Aleksandrowi, Michałowi, Jurjemu, Marynie i Zofii Wiśniowieckim, dzieciom niegdy kniazia Michała i Zofii Zenowiczówny Wiśniowieckich* o Hnidówkę [3]).

Maryna Michałówna była żoną kniazia Fedora Hrihorowicza Druckiego-Horskiego. W 1594 r. *kniaź Michał Michałowicz Wiszniewiecki*, w imieniu swojem *i młodszego brata kniazia Jurja Michałowicza*, sprzedaje Deksniany w powiecie Mińskim, które im się dostały w dziale z siostrami *Maryną Michałówną kniahinią Drucką-Horską* i Zofią Michałówną żoną Ostafieja Tyszkiewicza, za 2,000 kop groszy, kniaziowi Fedorowi Hrihorowiczowi Druckiemu-Horskiemu [4]). Jednocześnie spisano inwentarz Deksnian, z którego dowiadujemy się, oprócz powyższych szczegółów, że był to majątek macierzysty kniaziów Michała i Jurja, oraz że Ostafi Tyszkiewicz-Łohojski był sekretarzem J. K. M. [5]). *Maryna* z *Wiszniewieckich* kniahinia Horska, występuje następnie 1596—1629 [6]).

Zofia Michałówna, małżonka Ostafieja Tyszkiewicza-Łohojskiego sekretarza J. K. M. z którym wspomniana 1594—1609 [7]). Mąż jej Eustachy-Jan Tyszkiewicz-Łohojski, podskarbi nadworny Litewski 1607 r., wojewoda Mścisławski 1611, Brześciański 1615, zmarł 1631 r. W 1613 r. Ostafi Tyszkiewicz wojewoda Mścisławski i żona jego *Zofia, urodzona kniaźna Wiszniewiecka*, oskarżeni przez Szczurowskich o niezapłacenie summy wziętej pod zastaw sioła Semakowa [8]). Zofia umarła przed mężem, który powtórnie ożenił się z Katarzyną Siemiaszkówną [9]).

Kniaź Aleksander Michałowicz starostą Czerkaskim i Kaniowskim został widocznie 1580 roku za cessyą ojca. Już 17 Marca 1581 roku król pisze do *kniazia Aleksandra Wiśniowieckiego starosty Czerkaskiego i Kaniowskiego*, aby mieszczan Kaniowskich w prawach i gruntach ich krzywdzić nie dopuścił [10]). W 1583 r. *kniaź Aleksander Wiszniewiecki* otrzymuje przywilej na Rudobełkę i Peczatowicze w summie 1,830 kop należnej od skarbu jego matce, *kasztelanowej Kijowskiej Halszce Zenowiczównie kniahini Michałowej Wiszniewieckiej*, córce Jurja Zenowicza kasztelana Smoleńskiego [11]). W następnym roku *kniaź Aleksander Wiszniewiecki* otrzymuje przywilej na opiekę nad dziećmi i majętnościami *stryjecznego brata kniazia Konstantego Wiszniewieckiego* [12]). W tymże 1584 r. król na prośbę Michała księcia Wiszniewieckiego kasztelana Kijowskiego i *kniazia Aleksandra Wiszniewieckiego starosty Czerkaskiego i Kaniowskiego*, ustanawia założenie miasta w uroczyszczu Korsuń [13]), którego starostą został kniaź Aleksander; tenże otrzymał po śmierci ojca przywilej na starostwa Lubeckie i Łojowskie. W Kwietniu 1589 r. Paweł Pac na Rożance wojewoda i starosta Mścisławski, Wiłkomierski i Dziśnieński, dzierżawca Radomlski, jako opiekun małżonki swej Hanny Chodkiewiczówny, niegdy żony kniazia Pawła Sapiehy kasztelana Kijowskiego, starosty Lubeckiego i Łojowskiego, imieniem tejże małżonki i synów jej Jana i Pawła Sapiehów, pozywa *kniazia Aleksandra Michałowicza Wiszniewieckiego, starostę Czerkaskiego, Kaniowskiego, Korsuńskiego, Lubeckiego i Łojowskiego* o summę 4,931 kop i 18 groszy, którą nieboszczyk kasztelan Kijowski miał na zamku Lubeczu [14]). W tymże roku król zezwala *kniaziowi Aleksandrowi Wiszniewieckiemu staroście Czerkaskiemu, Kaniowskiemu, Korsuńskiemu i Lubeckiemu* na założenie miasta

---

[1]) Z. 68 k. 283 i ten sam dokum. S. 61 k. 3. [2]) S. 64 k. 116 i ten sam 67 k. 151. [3]) Boniecki 375. [4]) 1594 Grudnia 26 (S. 63 k. 519). [5]) Akt. Wil. XIV 510 - 517. [6]) Patrz wyżej str. 145. [7]) 1594 (patrz wyżej), 1609 (Zr. dziej. XXI 530), 1609 (Tamże 547). [8]) Kiews. Centr. Arch. IX str. 27 Nr. 44. [9]) Niesiecki IX 179. [10]) Zr. dziej. V 219 i Arch. Jugo Cz. V T. I 71. [11]) 1583 Listopada 16 (Z. 69 k. 210 i ten sam dok. Z. 70 k. 33). [12]) Z. 69 k. 235 i ten sam dok. Z. 70 k. 42 oraz S. 61 k. 275. [13]) 1584 Luty 8 (Arch. Jugo Cz. V T. I 54 - 541). [14]) Woł. 9 k. 42 od.

i zamku w Czechrynie [1]). Konstytucya sejmowa 1590 r. zatwierdza *Aleksandrowi Wiśniowieckiemu staroście Czerkaskiemu* nabycie od Michała Hribunowicza Bajbuzy praw do pustyń rzeki Suły za Czerkasami leżącej i wyznacza komisarzy do ograniczenia tych dóbr [2]). W latach 1591—92 *kniaziowie Aleksander starosta Czerkaski i Kaniowski, Michał i Jerzy Wiśniowieccy* procesują się z Charlińskim o Ostrohladowicze [3]). W 1592 r. król na wstawienie się *kniazia Aleksandra Wiszniewieckiego starosty Czerkaskiego, Kaniowskiego, Lubeckiego i Korsuńskiego*, daje Czechrynowi przywilej na prawo Magdeburgskie [4]). Na początku następnego roku *kniaź Aleksander Wiszniewiecki starosta Czerkaski, Kaniowski, Korsuński, Lubecki i Łojowski* świadek na zapisie Kosińskiego hetmana Zaporożskiego danym księciu Ostrogskiemu [5]) i w tymże roku wspomniany jako właściciel Moszen, które nabył od Domontów [6]). Na poprzednio nabytych od Bajbuzy pustych obszarach za rzeką Sułą założył Łubny [7]). Tak jak ojciec jego Michał kasztelan Kijowski, całe życie strzegł i bronił granicy; umarł w 1594 r. Na sejmiku Wołyńskim 1595 r., szlachta poleciła posłom swoim starać się na sejmie, dla kn. Wiszniewieckich, aby koszt, jaki świeży *nieboszczyk kasztelanic Kijowski kniaź Aleksander starosta Czerkaski brat ich*, położył na założenie miejsc obronnych, jak Korsuń, Czechryn, Ilejewa-hora, był jego następcom przez Rzeczpospolitę zwrócony [8]). Żoną kniazia Aleksandra miała być Helena Jełowicka [9]). Spadek po nim wzięli bracia [10]), są jednak ślady, że miał syna. **Kniaź Iwan Aleksandrowicz Wiszniewiecki** występuje w 1627 r. jako dworzanin carski w Moskwie [11]).

Kniaź Jurij Michałowicz, trzeci z braci, wspomniany 1593 r. z rodzeństwem, a 1594—1597 obok brata Michała [12]), w aktach Bracławskich i Kijowskich występuje obok tegoż brata 1594—1613 [13]), a następnie 1613—1618 sam jeden [14]); pierwszy z Wiśniowieckich przeszedł na łono kościoła katolickiego [15]). Ożenił się z Teodorą Czaplicówną wdową po Jurju Olizarowiczu Kierdeju-Mylskim [16]); podobno był starostą Kamionackim [17]). Mianowany kasztelanem Kijowskim 26 Stycznia 1609 [18]), *kn. Jurij Wiszniewiecki kasztelan Kijowski* ma sprawę w 1611 r. o zagarnięcie zboża księdzu z Cudnówki [19]). W tymże roku procesuje Aleksandra Łahodowska *kniazia Jurja i jego brata* o 3,000 zł. należnych jej z Wiśniowca [20]). *Wiśniowiecki kasztelan Kijowski* znajdował się na sejmie 1613 r. [21]) i tenże *Wiszniewiecki kasztelan Kijowski* (mylnie Michał zamiast Jurij) wymieniony między senatorami Rzeczypospolitej, do których posłowie Moskiewscy adresowali swoje posłanie w 1615 r. [22]). Wraz z *żoną Teodorą Czaplicówną* przyznał dług Siemiradzkim [23]). Jeszcze w 1618 r. razem z *córką Halszką, urodzoną z Teodory Czaplicówny*, pozwany został przez Bądzyńskich o zapłacenie summy 10,000 złotych [24]), a także występuje w procesach z bratową swą i jako opiekun synowca swego kniazia Jeremiasza [25]). Umarł 1618 r. [26]), pochowany w Nesterwarze, gdzie ma nadgrobek [27]). Kasztelanem Kijowskim, po śmierci *Jerzego Koributowicza ks. Wiśniowieckiego*, mianowany 7 Listopada 1618 r. Adam książę Sanguszko-Koszyrski [28]). Jedyna po nim pozostała córka **Halszka** [29]) i opiekunowie jej kniaziowie Aleksander Zasławski i Tyszkiewicz, pozwani 1620 r. przez Siemiradzkich o uiszczenie należnej im od jej rodziców summy [30]). *Halszka ks. Wiśniowiecka* występuje 1621 i 1622 r.; już nie żyła w Maju 1624, albowiem wówczas występują jej sukcesorowie [31]).

Kniaź Michał Michałowicz, średni z braci, w imieniu swojem i młodszego brata Jurja sprzedaje 1594—1596 Deksniany Horskim [32]). W 1597 r. *kniaziowie Michał i Jurij Wiszniewieccy* oskarżają kniazia Jarosza Żyżemskiego wojskiego Mozyrskiego, iż pod-

---

[1]) 1589 Maja 1 (Arch. Jugo Cz. V T. 84—85. [2]) Vol. leg. II 1345. [3]) Zr. dziej. XXI 5, 8. [4]) 1592
Października 15 (Arch. Jugo Cz. V T. I 86—87 i 541). [5]) 1593 Luty 10 (Arch. Jugo Cz. III T. I 54—57).
[6]) Słown. Geogr. VI 733. [7]) Tamże 734. [8]) Zródła do dziejów II 158. Wzmianki o nim jako o nieboszczy-
ku w Maju 1595 (Zr. dziej. XXI 14, 16). [9]) Żychliński V 218. [10]) Słown. Geogr. VI 734, także patrz
niżej. [11]) Ukaz Bojars. Kn. str. 67. [12]) Patrz wyżej i niżej. [13]) Zr. dziej. 1594 (str. 380), 1595 (str
14), 1602 (str. 84), 1604 (str. 489, 508), 1607 (str. 198, 120), 1613 (str. 182, 187). [14]) Tamże str. 174—315
i 556—598). [15]) Niesiecki IX 353. [16]) Stecki, Z boru i stepu str. 236 [17]) Niesiecki IX 352. [18]) Boniecki,
Tab. str. X. [19]) Kiews. Centr. Arch. XII 15 d. 32. [20]) Boniecki 376. [21]) Vol. leg. III 251. [22]) A. Z. R.
IV 451. [23]) Boniecki 376 [24]) Tamże. [25]) Patrz niżej. [26]) Niesiecki IX 353. [27]) Starowolski, Monum. str.
503. [28]) Woł. 19 k. 42. [29]) Nie wiadomo na jakiej zasadzie Słown. Geogr. XII 145 daje mu inną córkę Ma-
ryę, wydaną za Czołhańskiego, któremu wniosła Tajkury. [30]) Boniecki 376—377. [31]) Zr. dziej. XXI 605, 623
i 340. [32]) Patrz wyżej.

czas tego, gdy Michał znajdował się na ekspedycyi kozackiej, a Jurij w Niemczech, wyrobił sobie przywilej na dzierżawę Rudobełki, nadaną przed unią w summie 1,830 kop gr. Jurju Zenowiczowi kasztelanowi Smoleńskiemu, a która po nim przeszła do córki jego, matki ich kniahini Wiszniewieckiej, i uzyskują wyrok skazujący Żyżemskiego na zapłacenie im tej summy [1]). *Kniaziowie Michał i Adam Wiszniewieccy*, assystowali zjazdowi dyzunitów w Wilnie 1599 r. [2]) *Kniaź Michał Michałowicz Wiszniewiecki* zapisał *żonie swej Reginie, córce Jeremiasza Mohiły hospodara Mołdawskiego* 30,000 złotych na połowie swego majątku, i osobnym aktem jeszcze 100,000 złotych [3]). W tymże roku już jest starostą Owruckim. W Grudniu tegoż roku kniaź Jurij Michałowicz Czartoryski, czyni *księciu Michałowi Wiszniewieckiemu staroście Owruckiemu i żonie jego Reginie Mohylance* darowiznę Rachmanowa [4]). *Kniaź Michał Korybutowicz Wiszniewiecki starosta Owrucki* występuje 1611—1613 w różnych sprawach [5]). We Wrześniu 1614 r. *kniaź Michał Korybut Wiszniewiecki starosta Owrucki* pisze do Lwowskiego stauropigialnego bractwa z żądaniem zwrotu „klejnotu“ danego do wydrukowania [6]). Listami adresowanymi do podstarościego swego kniazia Semena Łyko, z dnia 6 Sierpnia 1612 i z dnia 5 Maja 1615 r., *kniaź Michał Wiszniewiecki starosta Owrucki* funduje monastery prawosławne, Ładyński oraz Gustyński „na ostrogu nazwanym Gustyń pod Priłuką“ [7]). Umarł w końcu tegoż roku zabity w wojnie, którą wraz z kn. Samuelem Koreckim obaj prowadzili, posiłkując szwagra swego Konstantego Mohiłę, wygnanego z Multan przez Tomszę. Własnymi tylko siłami wygrali 15 bitew, Turków z Tomszą wyrzucili z Multan, jednakże przed przemagającą liczbą nieprzyjaciela musieli ustąpić, zwłaszcza gdy Wiśniowiecki umarł, a Korecki od swoich opuszczonym został i w niewolę Turecką popadł [8]). W sporządzonej na początku 1616 r. lustracyi starostwa Owruckiego wzmianka, że possesorem jego był *sławnej pamięci oświecony Michał Korybut książę Wiśniowiecki*, który świeżo teraz umarł“ [9]). Z instrukcyi danej na sejmiku Wołyńskim 1645 r. posłom wysyłanym na sejm, dowiadujemy się, że kniaź Michał odebrawszy Moskwie Putiwl, wziął go w administracyę, a po ustąpieniu tego zamku Moskwie otrzymał przywilej na grunta przyległe, na których powstało miasto Romny [10]). Po bracie Aleksandrze odziedziczył Moszny i Łubny; takim sposobem władał na Zadnieprzu ogromnemi obszarami ziemi, które za jego czasów na dobre zaczęły się osiedlać [11]). W 1614 r. wykupił rodzinne gniazdo swego domu Wiśniowiec z rąk Czartoryskich [12]).

Wdowa po nim Regina Mohilanka występuje w aktach 1616—1618 [13]). W 1618 roku procesowała się z Jerzym Wiszniewieckim bratem męża, z powodu niedopuszczenia intromissyi do dóbr za Dnieprem leżących [14]). W tymże roku pozwał Józef Chalecki *księcia Jeremiasza Michałowicza Wiśniowieckiego, Rainę Mohilankę wdowę po kniaziu Michale Wiśniowieckim staroście Owruckim i kniazia Jerzego Wiśniowieckiego kasztelana Kijowskiego, stryja i opiekuna kniazia Jeremiasza*, w sprawie poddanych z majętności Rzyszczewskiej zbiegłych do dóbr Hoszczy [15]). *Raina Mohilanka Korybutowa księżna Wiszniewiecka starościna Owrucka*, aktem z dnia 14 Stycznia 1619 r. potwierdza i powiększa zapisy nieboszczyka męża swego na monastery zadnieprskie pod Priłuką, Gustyński i Podhorski, który to akt podpisał również *Jeremiasz Michał Korybut książe na Wizsniowcu* [16]), a w kilka dni później (18 Stycznia) na monaster pod Łubnami [17]), i pozwala zamienić monaster Ładyński, Podhorski na monaster dziewiczy [18]). Niezawodnie umarła w tymże 1619 r. pozostawiając syna Jeremiasza i cókę Annę [19]), którzy wy-

---

[1]) 1597 Marca 27 (S. 73 k. 16, 182, 280, 284). [2]) Patrz wyżej. [3]) Boniecki 375. [4]) 1605 Grudnia 15 (Stecki, Wołyń II 455—459). [5]) Kiews. Centr. Arch. XII 7. 8, 18 i 26, IX 22, 23. [6]) A. J. Z. R. I 276 A. Z. R. IV 434. [7]) Latopis monasteru Gustyńskiego, Moskwa 1848 str. 47—49, 54—55. [8]) Piasecki, Kronika, Kraków 1870 r. str. 259. [9]) Zr. dziej. V 79, Arch. Jugo Cz. VII T. I 288. [10]) Arch. Jugo Cz. II T. I 289—290. [11]) Słown. Geogr. VI 734. [12]) Stecki, Wołyń I 222. [13]) Zr. dziej. XXI r. 1616 (str. 584), r. 1617 (str. 597, 598), r. 1618 (str. 235, 242, 263, 295 i 315). [14]) Boniecki 375. [15]) Tamże. [16]) Latopis monasteru Gustyńskiego 49—51 (dr. A. Z. R. IV 501—502). [17]) Tamże 52—53 (dr. A. Z. R. IV 502—503). [18]) Tamże 56 (dr. A. Z. R. IV 503—504). [19]) Niesiecki IX 353, także przypisuje jej tylko dwoje wymienionych dzieci, dodaje jednak: „podobno byli i drudzy dwaj (synowie) Aleksander-Tomasz i Jerzy-Krzysztof, którzy się z tymże Jeremim razem w Krakowie 1629 r. w album kongregacyi u S. Barbary wpisali.“ Mogli się z Jeremim wpisać w album, ale stanowczo nie byli jego braćmi. Do urojonych należy również Beata księżna Korybut Wiśniowiecka, córka księcia Michała starosty Owruckiego i Reginy Mohilanki, żona Mikołaja Komorowskiego wojewody Płockiego (Dodatki do Niesieckiego X 225).

stępują wspólnie 1618—1621 [1]). W 1619 r. procesował *kniazia Jeremiasza Wiśniowieckiego syna Michała*, niejaki Strybel o zbiegłych poddanych, a w 1620 r. kwitował go Sołtan [2]). W 1622 r. nastąpił układ między Mikołajem Turskim, *Jeremim i Anną, dziećmi niegdy Reginy Mohilanki księżnej Michałowej Wiśniowieckiej, a opiekunem ich księciem Konstantym Wiśniowieckim*, o summę 1300 złotych Turskiemu należną [3]). W tymże roku procesował ich Ławryn Czerkas o samowolne wyrzucenie go z zamków Michałowa vel Piriatyna i Żórawki przez zmarłą ich matkę [4]). W 1625 r. *Jeremiasz i Anna, jako spadkobiercy Halszki Jurjewny kniażny Wiśniowieckiej kasztelanki Kijowskiej*, pozwani przez Proskurę o pewne dobra [5]). Tak Jeremiasz jak i jego siostra byli nieletnimi jeszcze w 1628 r. i w sprawach które im wytoczyli Pausza i Małyński, występowali ze swoim opiekunem [6]).

Anna córka Michała i Reginy, wspomniana 1618—1628 obok brata [7]), była nie zamężną jeszcze w Grudniu 1635 r., kiedy ją stręczono za żonę królowi Władysławowi IV [8]). Następnie wydana za Zbigniewa Firleja starostę Lubelskiego, zmarła przed 1648 r., w którym wdowiec po niej ożenił się powtórnie z Katarzyną Opalińską [9]).

Jeremiasz-Michał syn Michała i Reginy z Mohiłów, książąt Wiśniowieckich starostów Owruckich, urodzony 1612 r. [10]), występuje 1618—1628 jako małoletni obok matki, siostry i opiekunów [11]). Następnie podróżując po zagranicy w 1629 r. znajdował się w Padwie, gdzie jako „*Jeremi Michal Korybuth Wisznowiecki*", położył podpis w tamtejszym albumie Polaków [12]). Za małoletności jego, od dóbr Zadnieprskich oderwano całą Romeńszczyznę i takową, pomimo sądowego protestu opiekuna kn. Jeremiasza, kn. Konstantego Wiśniowieckiego, nadano Koniecpolskiemu [13]). Powróciwszy do kraju i występując sam, kniaź Jeremi bronił się osobiście w sprawie 1631 r., którą miał z Zofią Żółkiewską o dobra Horoszyn [14]). Jednym z jego pierwszych czynów było przejście na wiarę rzymsko-katolicką, wskutek czego metropolita Kijowski Izajasz Kopiński napisał w 1631 r. list do niego z upominaniem aby powrócił do wiary przodków [15]). Książe Jeremiasz był bohaterem w całem znaczeniu tego słowa; najprzód brał udział w wojnie z Moskwą 1633—1634, po której osiadł w kolosalnych dobrach swych na Zadnieprzu, a obrawszy za stolicę Łubny, ztąd pisał się *księciem na Wiśniowcu i Łubnach*. Cały ten ustęp życia księcia na Zadnieprzu, między wojną Moskiewską a buntem Chmielnickiego 1635—1646, poświęcony był kolonizacyi, urządzeniu stosunków włościańskich, szerzeniu publicznego narodowego życia. W tym czasie wyprawiał się kilkakrotnie przeciwko buntom chłopskim i najazdom Tatarskim. Olbrzymie dobra Zadnieprskie powiększył jeszcze nabywając 1640 od kniahini Domontowej, Domontów i Zołotonoszę, 1646 od kniahini Stefanowej Czetwertyńskiej, Międzyrzeczczyznę (Towarów i t. d.) a nadto od Markiewicza Monastyrzyszcza. Przed samym buntem Kozaczyzny w dobrach tych liczono 56 miast i wsi a w ich liczbie, Moszny, Zołotonosza, Domontów, Horoszyn, Łubny, Jeremiejówka, Piriatyn, Łochwica, Priłuki, Horol, Połtawa. Hadziacz na który posiadał przywilej królewski, zmuszony był ustąpić Koniecpolskiemu [16]). Powstanie kozaczyzny zastało go na Zadnieprzu; książe nagle zaskoczony nie stracił przytomności umysłu i jeden tylko z panów koronnych wycofał się obronną ręką z Zadnieprza, żeby na Wołyniu podać rękę wojskom Rzeczypospolitej. Pochód ten Jeremiasza jest wielkim czynem wojennym. Ostatnie lata swego życia książe spędził w bezustannej wojnie z kozactwem, nad którym odniósł zwycięztwo pod Beresteczkiem; wkrótce jednak potem, w obozie pod Pawołoczą, po ośmiu dniach choroby, umarł 22 Sierpuia 1651 r. mając 39 lat wieku [17]). O księciu Jeremim pisali i rozpisywali się różni, najlepsze jak dotąd życiorysy jego zawdzięczamy Bartoszewiczowi [18]) i Steckiemu [19]). Cała fortuna Jeremiasza prawem przyrodzonym spadła na jedynego syna jego Michała, późniejszego króla, ze względu jednak na stan Ukrainy podczas panowania Jana Kazimierza, własność ta była więcej z tytułu niż z rzeczy; dopiero po uporządkowaniu się stosunków na Ukrainie, część wzmiankowanych dóbr powróciła do spadkobierców bezdzietnego króla Michała [20]).

---

[1]) Zr. dziej. XXI 209, 211, 611. [2]) Boniecki 376. [3]) Tamże. [4]) Tamże. [5]) Patrz wyżej. [6]) Boniecki 377. [7]) Patrz wyżej. [8]) Radziwiłł, Pamiętniki I 279. [9]) Niesiecki IV 37. [10]) Patrz niżej. [11]) Patrz wyżej, także Zr. dziej. XXI 245—371 i 642. [12]) Przeździecki, O Polakach w Bononii i Padwie, Warszawa 1853, str. 22. [13]) Słown. Geogr. VI 734. [14]) Boniecki 376. [15]) A. Z. R. IV 526—529. [16]) Słown. Geogr. VI 734—738. [17]) Niesiecki IX 355. [18]) Encykl. Powsz. XXVII 238—245. [19]) Stecki, Wołyń II 224—247. [20]) Słown. Geogr. VI 381.

Książe Jeremiasz-Michał Wiśniowiecki mianowany 1646 r. wojewodą Ruskim, jednocześnie był starostą Hadziackim, Kaniowskim, Przasnyskim, Nowotargskim, Przemyskim i t. d. W Zamościu 27 Lutego 1639 r. ożenił się z Gryzeldą-Konstancyą Zamoyską [1]), córką Tomasza Zamoyskiego kanclerza wielkiego koronnego i Katarzyny księżniczki Ostrogskiej, urodzoną 27 Kwietnia 1623 r. [2]), zmarłą 17 Kwietnia 1672 r. [3]).

Jedyny ich syn **Michał-Tomasz**, urodzony na zamku Oleskim dnia 31 Lipca 1640 [4]), obrany królem Polskim 19 Czerwca 1669 r., koronowany w Krakowie 29 Września 1669, umarł we Lwowie 10 Listopada 1673 r. Żoną jego była Marya-Eleonora arcyksiężniczka Austryacka, córka cesarza Ferdynanda III i Maryi-Eleonory księżniczki Mantuańskiej, urodzona 21 Maja 1653 r., przywiezioną została do Częstochowy gdzie 27 Lutego 1670 r. odbył się ślub, wesele zaś 15 Marca t. r. w Warszawie. Z królem Michałem bezpotomna, albowiem jedyne dziecko syn, urodziło się nieżywe 30 Września 1670 [5]). Owdowiawszy Marya-Eleonora, zaślubiła powtórnie 6 Lutego 1678 r. Karola księcia Lotaryngii i zmarła 17 Grudnia 1697 r. [6]).

LINIA STARSZA.

Kniaź Iwan Michałowicz Wiszniewiecki najstarszy z synów kniazia Michała Wasilewicza Wiszniewieckiego i Zbarażskiego, wspólnie z bratem Fedorem otrzymuje 1511 r. przywilej na Peremil [7]). *Kniaź Iwan Michałowicz Wiszniewski dworzanin królewski* otrzymuje 22 Grudnia 1522 r. przywilej na puszczę w Perełomskim powiecie, wzdłuż i wszerz na pół mili [8]), w którą uwiązany zostaje w Maju 1523 [9]). Zdaje się że na tych gruntach powstało następnie miasto Sejny [10]). W 1524 r. wymieniony obok brata Fedora w sprawie o myto [11]). Dnia 4 Kwietnia 1527 otrzymuje ekspektatywę na dzierżawę Rzeczycką, gdy Semen Połozowicz żyć przestanie [12]), ale nie doczekał śmierci Połozowicza; natomiast w tymże roku został dzierżawcą Ejszyskim, a prawdopodobnie jednocześnie i Worniańskim, które to dzierżawy szły razem i które przedtem trzymał Andrzej Dowojnowicz. Według popisu wojska 1528 r. *kniaź Iwan Wiszniewiecki dzierżawca Ejszyski* ma stawić 14 koni [13]). *Kniaź Iwan Michałowicz Wiszniewski dzierżawca Ejszyski i Worniański* świadek w Wilnie 1533 [14]), z tymiż tytułami pośredniczył 1535 r, w sprawie ziemian Wołyńskich Suleckiego z Żórawnickim [15]). Po śmierci Ostafieja Daszkowicza król przywilejem z dnia 12 Stycznia 1536 r. dał dzierżawy Czeczerską i Propojską *kniaziowi Iwanowi Michałowiczowi Wiszniewieckiemu* [16]). Za żonę miał Nastazyę córkę Semena Olizarowicza wdowę po kniaziu Januszu Michałowiczu Sanguszkowiczu Koszerskim, która umarła w tym czasie [17]). W Marcu 1538 *kniaź Iwan Michałowicz Wiszniewecki dzierżawca Czeczerski i Propojski* uzyskuje potwierdzenie zapisu, który mu dała *nieboszczka żona Nastazya córka pana Semena Olizarowicza*, na trzeciej części wszystkich swych dóbr i ruchomości, z wyłączeniem własnych dzieci [18]). W 1539 r. *kniaź Iwan Michałowicz Wisz-*

---

[1]) Kazanie w dzień ślubu J. O. X. J. M. Jeremiego-Michała z xiążąt litewskich xiążęcia Korybutowicza na Wiśniowcu Wiśniowieckiego z J. M. P. J. M. panną Gryzeldą-Konstancyą Zamoyską kanclerzanką koronną, miane w Zamościu w kościele farskim w Niedzielę przed mięsopusty 1639, przez X. Wojciecha Czarnockiego Societatis Jesu, i kilka innych panegiryków na ich ślub (Estreicher VIII str. 226—230). [2]) Żurkowski S., Żywot Tomasza Zamoyskiego, Lwów 1860, str. 87. [3]) Duńczewski, Herbarz I 238, Chrapowicki, Dyaryusz 285. [4]) Data ta niezgodna z mylnem podaniem niektórych dziejopisów naszych, powziętą jest z własnoręcznej, zasługującej na wielką wiarę, zapiski żyjącego wówczas rektora akademii Zamojskiej Marcina Foltynowicza, dochowanej nam w albumie tejże akademii, która opiewa: „Illustrissimus dominus Michael-Thomas dux in Wiśnowiec nascitur ex Jeremia et Griseldi-Constantia de Zamoście ducibus in Wiśniowiec, summa cum omnium laetitia, die ultima Julii anno Domini 1640. Zamosciam idem aliquot septimanis post nativitatem infans adhuc multo stipatus comitatus venit et ab illustrissima avia Catharina ab Ostrog Zamojska Regni Poloniae suprema cancellarii ad educandum acceptus, apud quam in summis educatus studiis" (Zagórski, Monety dawnej Polski T. I Warszawa 1845 r. str. 72). [5]) Chrapowicki, Dyaryusz 225. [6]) Johann Hübners Genealogische Tabellen, Erster Theil, Leipzig, 1725 Tab. 127. [7]) Patrz wyżej str. 553. [8]) Z. 12 k. 66. [9]) Z. 25 k. 102. [10]) Słown. Geogr. X 417. [11]) Patrz wyżej. [12]) Z. 12 k. 348. [13]) Patrz wyżej. [14]) Rukop. otd. str. 90. [15]) Z. 22 k. 93—94. [16]) Z. 17 k. 501/519. [17]) Patrz wyżej str. 448. [18]) 1538 Marca 18 (Z. 20 k. 125 d. 100).

newecki dzierżawca Czeczerski i Propojski pozwany przez kniazia Aleksandra Andrejewicza Koszerskiego o krzywdy, które mu wyrządzają on sam i poddani jego Peremilscy [1]), w następnym roku cedował temuż kniaziowi połowę Peremila, w zamian za trzecią część Dereczyna z przyległościami [2]), na co uzyskał pozwolenie królewskie [3]) i co król potwierdził [4]). Jeszcze w Maju 1541 r. *kniaź Iwan Michałowicz Wisznewecki dzierżawca Czeczerski i Propojski* procesował się z plebanem Nowogrodzkim o najazd na majątek kościelny Polponicę [5]). Umarł niezawodnie około 1542 r., poczem starostą Czeczerskim i Propojskim został Jurij Wojciechowicz Nasiłowski wojewoda Witebski zmarły 1544 r. [6])

Drugą, poślubioną około 1538 r. żoną kniazia Iwana, była Magdalena Despotówna, która wkrótce owdowiawszy, wyszła powtórnie za kniazia Aleksandra Fedorowicza Czartoryskiego. W 1551 r. *kniahinia Aleksandrowa Fedorowicza Czartoryska Marya (?) Despotówna*, zapisuje małżonkowi swemu kniaziowi Aleksandrowi Fedorowiczowi Czartoryskiemu zamek Żodziszki, który *pierwszy jej mąż kniaź Iwan Michałowicz Wisznewecki* kupił u biskupa Jurja Falczewskiego i pana Guryńskiego i jej zapisał, a także dwór Owdów i dworzec Woronowski [7]). Wspólnie z drugim mężem wydawała *córkę swą kniażnę Aleksandrę Iwanównę Wisznewecką* za Jana Szymkowicza marszałka i pisarza hospodarskiego; ta w 1555 r. zeznaje, że mąż pojmując ją w małżeństwo, u ojczyma jej kniazia Aleksandra Czartoryskiego i małżonki jego, matki jej Magdaleny Deszpotówny, wziął za nią, wedle testamentu *jej ojca nieboszczyka kniazia Iwana Wisznewieckiego*, 1500 kop groszy gotowizną i majątek Komorowo w 3500 kopach groszy, nadto matka darowała jej 200 kop groszy gotówką i 450 w rozmaitych sprzętach, które to summy mąż ubezpieczył na trzeciej części swych dóbr, ona zaś znosi to zabezpieczenie darowując mu posag i wiano, co król potwierdza [8]). Magdalena Despotówna, która w 1567 r. otrzymuje od męża zapis na dobra, owdowiawszy po raz drugi w 1571 r., w tymże roku (13 Lipca 1571) spisywała testament [9]).

Kniaź Iwan pozostawił z pierwszej żony córkę Katarzynę Chodkiewiczową i synów: Dymitra, Andrzeja, Konstantego a podobno i Zygmunta [10]), zaś z drugiej żony tylko córkę Aleksandrę Szymkowiczowę [11]).

Kniażna Katarzyna Iwanówna była żoną Hrihorego Chodkiewicza starościca Brzeskiego, który we Wrześniu 1540 r. zeznaje, że podczas pożaru w dworze jego Lebiedzie, zgorzały przywileje na majątki ojczyste *żony jego kniażny Katarzyny*, które im dał, jemu zięciowi swemu i jej córce swej, *dzierżawca Czeczerski i Propojski kniaź Iwan Wiszniewiecki* i prosi aby te listy były wspisane do metryki, na co król zezwala [12]). W Styczniu następnego roku tenże Chodkiewicz zajawia prawa swej małżonki, jako wnuczki Semena Olizarowicza, do majątków zagarniętych przez księcia Konstantego Ostrogskiego [13]). W 1553 r. podkomorzy królewski, starosta Kowieński, pan Hrihory Chodkiewicz, oskarża starościnę Bracławską i Winnicką kniahinię Ilinę Konstantynowicza Ostrożską, Beatę z Kościelca, o krzywdy wyrządzane przez jej poddanych Żornowna i Satyjewa, poddanym jego majętności Kniehinińskiej, którą ma na Wołyniu po żonie *kniażnie Katarzynie Iwanównie Wiszniewieckiej*, a król w liście do kniahini, krzywdy te wynagrodzić nakazuje [14]). W 1555 r. Hrihory Aleksandrowicz Chodkiewicz wojewoda Witebski i żona jego *Katarzyna Iwanówna Wiszniewiecka*, sprzedają Berestiany w powiecie Łuckim, majątek macierzysty Katarzyny, księciu Mikołajowi Radziwiłłowi (Czarnemu) [15]). W 1558 r. wojewoda Kijowski Hrihory Chodkiewicz i małżonka jego *kniażna Katarzyna Wiszniewiecka*, czynią sobie wzajemnie zapisy, ona jemu posag [16]), on jej trzecią część dóbr, co król jej potwierdza [17]). Małżonek Katarzyny Hrihory Aleksandrowicz Chodkiewicz starościc Brzeski, podkomorzy Litewski 1544, wojewoda Witebski 1554, Kijowski 1555, kasztelan Trocki 1559, Wileński 1564, jednocześnie hetman polny

---

1) 1539 Maja 12 (Z. 23 k. 94, dr. Ar. Sł. IV 198—199). 2) 1540 Sierpień 19 (Z. 22 k. 78, dr. Ar. Sł. IV 254—257). 3) Z. 24 k. 57 i 62. 4) Z. 28 k. 40 d. 45. 5) Z. 27 k. 7. 6) Jurij Wojciechowicz Nasiłowski mianowany 24 Maja 1542 wojewodą Witebskim, umarł 1544 r. (Senatorowie 87). Na początku 1543 r. występuje tylko jako wojewoda Witebski i dzierżawca Obolecki (Ar. Sł. IV 328—334). Że był także starostą Czeczerskim i Propojskim dowodzą późniejsze wzmianki (S. 41 k. 217). 7) 1551 Grudnia 18 (S. 27 k. 235 od., patrz wyżej str. 26). 8) 1555 Sierpnia 20 (S. 34 k. 88). 9) Patrz wyżej str. 26. 10) Patrz niżej. 11) Patrz wyżej. 12) W Wilnie 1540 Września 30 ind. 14 (Z. 25 k. 79—80, dr. Kossakowski, Monografie I 203). 13) Patrz wyżej str. 448. 14) 1553 Stycznia 9 (A. J. Z. R. I 137—138). 15) 1555 Marca 20 (Karczewski, Replika II 214). 16) S. 37 k. 190. 17) Z. 38 d. 113—115.

od 1561, wielki od 1566, umarł 1572, ona zaś krótko przed 1580 r., w którym zięć jej Paweł Sapieha kasztelan Kijowski spisywał testament, którym, między innymi, żonie swej Hannie Chodkiewiczównie poleca wykonanie rzeczy wyszczególnionych w testamencie godnej pamięci *matki naszej pani Hrihorowej Chodkiewiczowej pani Wileńskiej* [1]). Pochowana w Supraślu [2]).

Kniaźna Aleksandra Iwanówna, córka kniazia Iwana i Magdaleny Despotówny, 2-o voto kniahini Czartoryskiej [3]), wychodząc z domu ojczyma i matki za mąż za Iwana Szymkowicza marszałka i pisarza hospodarskiego, darowywa temuż 1555 r. posag i wiano [4]). W 1567 r. Jan Szymkowicz marszałek i pisarz królewski, starosta Tykociński, dzierżawca Wiłkomierski, czyni ze swej strony zapisy na rzecz żony *kniaźny Aleksandry Iwanówny Wiszniewieckiej* [5]). Wkrótce potem umarł Szymkowicz; w Maju 1569 król daje Pawłowi Pacowi kasztelanowi Witebskiemu przywilej na Wiłkomierz w summie 3000 kop groszy, które spłacił *wdowie po Janie Szymkowiczu Aleksandrze Wiśniowieckiej* [6]).

Kniaź Zygmunt, był podobno synem kniazia Iwana Michałowicza [7]). Do niego ma odnosić się wzmianka Bielskiego, że „podczas odwiedzin króla Zygmnnta-Augusta u Alberta księcia Pruskiego w Królewcu 1552 r., gdy na uciechę z moździerzy strzelano, kula się prawie ku królowi obróciła i tuż podle króla pacholę królewskie *kniazia Wiśniowieckiego,* który niósł szefelin przy królu, roztrąciła, aż szata na królu mózgiem owego pacholęcia spluskaną była" [8]). Powtarzając to zdarzenie Niesiecki nazywa owego kniazia Wiśniowieckiego *Zygmuntem* [9]).

Kniaź Dymitr Iwanowicz Wiszniewiecki, syn kniazia Iwana Michałowicza Wiszniewieckiego i Nastazyi Olizarówny, prowadził awanturniczy żywot, kilkakrotnie już opisany [10]). Po raz pierwszy występuje w 1545 r. w czasie lustracyi województwa Wołyńskiego; z tej lustracyi okazuje się, że *kniaź Dymitr Iwanowicz Wisznewski* stawił się osobiście w Krzemieńcu przed komisarzem królewskim i że władał w tym powiecie majątkami Kusznin, Podhajce, Oknin, Taraż, Kamaryn, Krutniew i Łopuszno [11]). W 1546r. odłożoną została sprawa kniazia Aleksandra Fedorowicza Czartoryskiego z *kniaziem Dymitrem Iwanowiczem Wiszniewieckim* o dom w Wilnie [12]). W 1547 r. *kniaź Dymitr Iwanowicz Wiszniewiecki* otrzymnje przywilej na dzierżawę Woniaczyńską [13]), której jednak jak się zdaje wcale nie obejmował. W 1548 r. *kniaź Dymitr Wiszniewiecki* oskarżony o wyrządzanie krzywd poddanym królowej Bony [14]). Przez następne lata o nim nie słychać; niewątpliwie sprawował w tym czasie służbę królewską na kresach, co widać z listu królewskiego do Radziwiłła 1553 r., w którym król wyraża obawę „że Wiśniowiecki do Turek uciekł zamki nasze które trzymał poddawszy" [15]). Mylnie jednak czynią go w tym czasie starostą Czerkaskim i Kaniowskim [16]), jakiego urzędu faktycznie (t. j. z ramienia królewskiego) nigdy nie zajmował [17]). Obawy króla jak się okazało były słuszne, albowiem w jesieni 1553 r. kn. Dymitr, porzuciwszy służbę królewską, udał się na Zaporoże, a połączywszy się z luźnemi drużynami kozaków na ich czele robił wyprawy na Turków i Tatarów. Ledwie w sześć miesięcy po ucieczce umyślił już króla przebłagać i powróciwszy do kraju w Kamionce pod Lublinem 4 Marca 1554 r. przedstawił się królowi a uzyskawszy przebaczenie wyznaczony został do strażniczenia w Chortycy [18]). W tym jednak roku rozgniewał się na wojewodę Wileńskiego

---

1) Z. 66 k. 169 i następne. 2) Kossakowski III, Dopełnienia str. V. 3) Patrz wyżej. 4) Tamże. 5) Z. 50 d. 82. 6) Z. 48 k. 292. 7) Art. Bartoszewicza w Encykl. Powsz. XXVII 229, także Stecki Wołyń II 254. 8) Bielski, Kronika Polska T. VII Warszawa 1832 str. 104. 9) Niesiecki IX 352. 10) Encykl. Powsz. XXVII 232—238. 11) Zr. dziej. VI 92, 94. 12) Z. 30 k. 67 d. 66. 13) Z. 31 k. 123. 14) Z. 32 k. 7. 15) Encykl. Powsz XXVII 235. 16) Tamże 232, Karamzin VII 154, D. J. Ewarnicki, Ostrow Chortica na r. Dnieprze (odbitka z Kijowskiej Staryny) Kijów 1886 str. 7. 17) W tym czasie jako starostowie Czerkascy i Kaniowscy występują: Onikiej Hornostaj 1544—1546 (A. Z. R. II 402, S. 18 k. 30, Z. 30 k. 75), otrzymal 1547 przywilej na dzierżawę Homelską (Z. 31 k. 130 d. 121); Chrzczonowicz Jan (prawdopodobnie już 1547) 1550—1552 (Boniecki, Z. 28 k. 90—94, 97, Arch. Jugo Cz. VII T. II str. 92 wstępu); kn. Dymitr Fedorowicz Sanguszkowicz 1553 † 1554 (Patrz wyżej str. 433); następnie przez kilka lat głucho; podobno Wasil Piotrowicz Zahorowski (Arch. Jugo Cz. VII T. II str. 92 wstępu); Józef Michałowicz Chalecki 1558—1559 (Z. 43 k. 49 od., A. J. Z. R. II 151); kn. Michał Aleksandrowicz Wiszniewiecki od 1559 r. 18) Bartoszewicz z listów króla Zygmunta do Radziwiłła (Encykl. Powsz. XXVII 235—236).

Radziwiłła, który mu obiecał kniażnę Halszkę Ostrogską zjednać za małżonkę, na księcia Ostrogskiego, że Halszkę za innego wydał, a następnie i na króla, że po wyroku wydanym na Dymitra Sanguszkę, nie dano mu starostwa Czerkaskiego i Kaniowskiego; tym razem uszedł do Turcyi i siedząc w Białogrodzie, znów zaczął się starać o łaskę królewską, prosił o oddanie mu zamków, grożąc w przeciwnym razie zostać Turczynem albo przejść do Moskwy [1]). Następnie wrócił z Turcyi i napowrót osadzonym został na straży w Chortycy, zkąd ponownie napadami niepokoił sąsiadów. Skargi musiały dojść do króla, który pisał do *kniazia Dymitra Iwanowicza Wiszniewieckiego*, z pochwałami za czyny wojenne i trudy około budowaniu zamku, ale zarazem z zaleceniem aby kozakom zabronił, zaczepiania poddanych Tureckich, z powodu pokoju z Turcyą [2]). Z czasem nielicząc się więcej z władzą królewską działał na własną rękę i w 1556 r., połączywszy się z innymi przywódzcami gromad zbrojnego ludu, Rżewskim, Młyńskim i Michałem Jenkowiczem, zdobywał twierdze Tatarskie Isłam-Kermeń i Wołom-Kermeń i podobno nawet podstąpił pod Oczaków [3]). Dobra swoje na Wołyniu Kusowkę i Rohotnę *kniaź Dymitr Wiszniewiecki* zapisem, na początku 1556 r., odstąpił Michałowiczowi [4]). Pozbywał się dóbr na Litwie widocznie w zamiarze zupełnego zerwania z królem; już we Wrześniu 1556 r. posłowie Moskiewscy powracający z Litwy donosili carowi, że *kniaź Dymitr Wisznewski* wyjechał ku Moskwie [5]). Fakt ten jednak nie zaraz się sprawdził; jeszcze w Grudniu 1556 król w korespondencyi do Radziwiłła troszczył się o jego postępki i chciał go jaknajprędzej z pogranicza sprowadzić. Wezwał go też do siebie a na jego miejsce kazał pojechać bratu jego stryjecznemu [6]), ale kniaź Dymitr nie stawił się na wezwanie królewskie. W tym czasie porozumiewał się już z carem i w skutek zachęty z tej strony, przedsięwziąwszy 1557 r. wyprawę, spalił forteczkę Tatarską Isłam-Kermeń i działa z niej przewiózł do Chortycy, gdzie następnie wytrzymał 24 dniowe oblężenie przez Tatarów pod dowództwem samego chana Dewlet Gireja, o czem sam w Maju 1557 r. donosił carowi [7]). Z Chortycy we Wrześniu 1557 r. słał przez Michała Jenkowicza poselstwo do cara [8]); nowe najście Tatarów zmusiło go jednak do porzucenia tej miejscowości i cofnięcia się ku Czerkasom i Kaniowu, które zajął (?). W Październiku 1557 r. przez posłów, w liczbie których był kniaź Semen Żyżemski, donosi carowi że zajął Kaniów [9]) a w Listopadzie t. r. przyjechał do Moskwy [10]), poddając carowi Czerkasy i Kaniów. Car jednak, nie chcąc wszczynać wojny z Zygmuntem Augustem, kazał mu ustąpić z tych zamków a natomiast nadał mu Bielew z włościami [11]). Na początku 1558 r. car wyprawę na Tatarów Krymskich poruczył kniaziowi Dymitrowi i z nim razem kazał iść książętom Kabardyńskim (Piatihorskim z Czerkas) [12]); o tej wyprawie pod *kniaziem Dymitrem Wiszniewieckim*, car jednocześnie zawiadomił króla Zygmunta Augusta przez poselstwo [13]). Już w Maju tegoż roku Dymitr donosił carowi o rezultacie wyprawy, a mianowicie jak się zbliżył do Perekopu na 10 wiorst, potem szedł na Dniepr do Tawańskiej przeprawy gdzie stał trzy dni i nareszcie przyszedł na Chortycką wyspę nie spotkawszy nieprzyjaciela; natomiast tutaj spotkał się z diakiem Rżewskim i rozłożył znużone wojsko na letni wypoczynek [14]). W Lutym 1559 r. car wyprawił przeciwko Tatarom, ale tym razem na Don, kniazia Wiszniewieckiego i Daniła Adaszewa; pierwszy w Kwietniu t. r. zawiadamiał cara że rozbił oddział Tatarów pod Azowem i że Michał Czerkaszanin zniósł drugi oddział [15]). Obie te wyprawy, prowadzone przy współudziale książąt Czerkaskich, zbliżyły do nich Dymitra, który powracając z wyprawy we Wrześniu 1559 r. przywiózł ze sobą Czuraka Murzę, który od całych Czerkas bił carowi czołem i prosił o wyznaczenie namiestnika z ramienia carskiego i przysłanie księży dla dopełnienia chrztu [16]). W skutek tego kniaź Dymitr w Lutym 1560 r. wyprawiony do Czerkas jako wojewoda, udał się tam z licznym pocztem, w którym znajdowało się wielu duchownych [17]). Niewiadomo jak długo pozostawał wojewodą w Czerkasach. Nagła zmiana jaką w usposobieniu cara Iwana sprowadziła śmierć carycy Anastazyi

---

[1]) Przeździecki, Jagiellonki II 69—71. [2]) A. J. Z. R. II 148—149 z mylnie oznaczonym rokiem 1557. [3]) Karamzin VIII pr. 471, także Ewarnicki, Ostrow Chortica str. 7—8. [4]) Z. 35 d. 178. [5]) Karpow II 530 [6]) Encykl. Powsz. XXVII 236. [7]) Ewarnicki, Ostrow Chortica (patrz wyżej) str. 8, Karamzin VIII 154, 155. [8]) Karamzin VIII pr. 470, Ewarnicki, Ostrow Chortica 8. [9]) Ewarnicki str. 8, Karamzin VIII pr. 474., [10]) Karamzin VIII pr. 474. [11]) Tamże str. 155—156, Ewarnicki str. 9, Karpow II 585. [12]) Karamzin VIII 156, 179. [13]) Karpow II 541—543. [14]) Karamzin VIII pr. 554. [15]) Tamże str. 180 i pr. 559. [16]) Tamże 182 i pr. 566. [17]) Tamże.

Romanówny (7 Sierpnia 1560 r.) i zaraz potem rozpoczęte egzekucye i prześladowania, skłoniły go widocznie do starania się o powrót do dawnej ojczyzny; skorzystawszy więc jak się zdaje z ponownej wyprawy nad Dniepr, ztąd prosił króla o pozwolenie powrotu do kraju i uzyskał od króla list glejtowny, którym król (5 Września 1561 r. zezwala *kniaziowi Dymitrowi Iwanowiczowi Wisznewieckiemu* na przyjazd z Moskwy i daje mu amnestyę za samowolny wyjazd z kraju [1]). Jednocześnie król donosi staroście Czerkaskiemu i Kaniowskiemu kniaziowi Michałowi Aleksandrowiczowi Wiszniewieckiemu, że *brat jego kniaź Dymitr Wiszniewiecki* „chcąc służyć swemu przyrodzonemu panu przybył z ziemi Piatihorskiej za Dniepr i znajduje się obecnie w uroczyszczu Monastyrskim o 30 mil od Czerkas", zlecając mu jednocześnie porozumienie się z kozakami towarzyszącymi Dymitrowi, czyby nie chcieli służyć w Inflantach [2]). W ślad zatem król daje *kniaziowi Dymitrowi Iwanowiczowi Wiszniewieckiemu* inny list glejtowny na przyjazd na dwór królewski [3]). W skutek czego kniaź Dymitr już w Grudniu 1561 r. był na Litwie gdzie nowe królowi sprawił trudności, albowiem zaczepił Turków, przed którymi go król musiał uniewinniać. W rok po powrocie do kraju, podczas sejmu Lubelskiego w Grudniu 1562, przybył do króla Dymitr z Olbrachtem Łaskim i obaj uzyskali napowrót łaskę króla. Wkrótce potem Łaski, wyparty z Chocima przez Heraklidesa, którego był osadził na tronie Wołoskim, zawezwał kniazia Dymitra do wspólnictwa zemsty (w Sierpniu 1563) i obadwaj przedsięwzięli wyprawę na Wołoszczyznę, gdzie jednocześnie wybuchło przeciwko Heraklidesowi powstanie pod wodzą Tomszy. Kniaź połechtany w ambicyi przez zdradzieckiego Tomszę, który mu oświadczył, że lud Wołoski gotów go hospodarem obwołać, odstąpił Łaskiego. Zwabiony w głąb kraju i nagle w bezdrożnej puszczy otoczony przez Wołochów, pobity został na głowę. Zmuszony do ucieczki, w trakcie jej dostał się w ręce Tomszy, który go okutego w kajdany odesłał, wraz z innymi jeńcami, sułtanowi do Konstantynopola, gdzie straconym został przez powieszenie za żebro [4]). O tych wypadkach poseł Francuski w Konstantynopolu donosi rządowi swemu w raporcie pisanym w Październiku 1563 r. [5]).

Kniaź Andrzej Iwanowicz Wiszniewiecki w 1554 r., wspólnie z młodszym bratem kniaziem Konstantym, obowiązawszy się dać Chodkiewiczowi, na wykup z hordy ciotki swej 600 kop groszy, w tej sumie puszcza mu Sejny [6]). Ożenił się z Eufemią Wierzbicką córką Jurja Wencławowicza Wierzbickiego (brata Wacława Wierzbickiego biskupa Żmudzkiego) wdową po Janie Andrejewiczu Zawiszy. Dnia 17 Października 1562 r. *kniahinia Andrzejowa Wiszniewiecka Eufemia Werbicka* zapisuje małżonkowi swemu *kniaziowi Andrzejowi Wiszniewieckiemu*, majątek Suwerkowszczyznę na Chotowie, który jej się dostał od ojca Jurja Wencławowicza Werbickiego, a nadto zapisane jej przez pierwszego męża, nieboszczyka Jana Andrejewicza Zawiszę, 9,600 gr. jako wiano, na Rakowie i połowie Bakszt, 3,000 na drugiej połowie Bakszt i 1,800 kop groszy na Diawiłtowie i Biełorudzie, a nadto summę 1,400 kop na Derewnej, zastawionej jej przez brata ojca, biskupa Żmudzkiego Wacława Werbickiego [7]). Natomiast *kniaź Andrzej Iwanowicz Wiszniewiecki* zapisuje tegoż dnia *małżonce swej Eufemii Jurjewnie Werbickiej* 2,000 kop groszy i dożywotnie mieszkanie na trzeciej części swych dóbr [8]). Widocznie wykupiwszy Sejny obaj bracia *kniaziowie Konstanty i Andrzej Wiszniewieccy* otrzymują 1564 r. przywilej na ten majątek [9]), a w Marcu 1565 ciż bracia sporządzają dział majątkowy [10]). Według popisu wojska Litewskiego z tegoż roku, *kniaź Andrzej Wiszniewiecki*, z majątków swych Wołyńskich i Litewskich, obowiązany stawić 71 koni a mianowicie 57 po huzarsku i 14 po kozacku [11]). Jeszcze 11 Czerwca 1568 *kniaź Andrzej Iwanowicz Wiszniewiecki*, bez żadnego tytułu urzędu, podpisany jako świadek [12]). W tym samym roku mianowany kasztelanem Wołyńskim (Łuckim) [13]). Wymieniony w 1570 r. jako właściciel części Wiśniowca w powiecie Krzemienieckim i majątku Widut w powiecie Łuckim [14]). Z kasztelana Wołyńskiego mianowany 4 Lipca 1572 r. kasztelanem Bracławskim [15]). W 1575 *kniaź Andrzej Iwanowicz Wiszniewiecki*

---

1) Z metr. Lit., dr. A. J. Z. R. II 155—156. 2) Tamże. 3) Z. 44 d. 50, dr. A. J. Z. R II 157. 4) Encykl. Powsz. XXVII 237. 5) Hurmuzaki, Documente privitore la Istoria Romanilor, Suplement I Vol. I str. 19, Bucuresci 1886. 6) Patrz wyżej str. 554. 7) Z. 38 d. 262, 265—268 k. 367—386. 8) Z. 38. d. 271 k. 393. 9) Z. 38. d. 326. 10) S. 35 k. 397—399. 11) Arch. Jugo Cz. VII T. I 216. 12) Z. 49 k. 12—15. 13) Z tym tytułem występuje 1569 (Arch. Sbor. VII 40, P. 9 k 160). 14) Zr. dziej. XIX 28, 31. 15) Woł. 1 k. 291.

kasztelan Bracławski ma sprawę z kniaziem Kurbskim o wzajemne napady i grabieże [1]). W 1576 r. mianowany wojewodą Wołyńskim [2]). Po Pawle Sapieże w końcu 1580 r. został starostą Lubeckim i Łojowskim; inwentarz tych starostw spisano w tymże roku przy podaniu ich w dożywotnie władanie kn. Andrzeja [3]). W 1582 r. *kniaź Andrzej Wiszniewiecki wojewoda Wołyński, starosta Lubecki* występuje jako opiekun dzieci brata Konstantego [4]). W 1583 r. *kniaź Andrzej Wiszniewiecki wojewoda Wołyński* władał w powiecie Łuckim majątkiem Morawica z przyległemi wsiami, w pow. Włodzimierskim dobrami Somin i Widut, a w pow. Krzemienieckim miasteczkiem Wiśniowcem z wsiami, oraz Andrzejowem, a także opiekował się dobrami po nieboszczyku kniaziu Konstantym Wiśniowieckim bracie swym [5]). Umarł w 1584 r. [6]), niezawodnie w pierwszej połowie, albowiem starostą Lubeckim po nim został zmarły w końcu tegoż roku kniaź Michał Aleksandrowicz Wiszniowiecki [7]), zaś opieka nad dziećmi kniazia Konstantego Wiśniowieckiego, którą dotąd sprawował kniaź Michał, w tymże roku powierzoną została kniaziowi Aleksandrowi Michałowiczowi Wiszniewieckiemu [8]).

Wdowa po nim Eufemia Wierzbicka zmarła pięćdziesięcioletnią w Chotowie 16 Listopada 1589 r. pochowana u Bernardynów w Nieświeżu, gdzie jej i trzem dzieciom jej z drugiego małżeństwa, pomarłym w dzieciństwie: **Konstantemu, Dymitrowi** i **Katarzynie**, córka Elżbieta-Eufemia z Wiśniowieckich Radziwiłłowa nadgrobek wystawiła [9]). Oprócz wymienionych dzieci pomarłych w dzieciństwie, urodziła drugiemu mężowi cztery córki: Halszkę-Eufemię, Hannę, Aleksandrę i Zofię, które już zamężne dzieliły się spadkiem po rodzicach, a mianowicie, zjechawszy się na dzień 5 Stycznia 1593 r. do Brześcia, Mikołaj-Krzysztof Radziwiłł, książę na Ołyce i Nieświeżu, hrabia na Szydłowcu i Mirze, wojewoda Trocki, z żoną *Halszką-Eufemią Andrejewną kniażną Wiszniewiecką*, Mikołaj Sapieha wojewoda Witebski, starosta Surażski i Wieliżski z żoną *Hanną Andrejewną kniażną Wiszniewiecką*, Jurij Iwanowicz książę Czartoryski z żoną *Aleksandrą Andrejewną kniażną Wiszniewiecką* i Jan Pac ciwun Wileński z żoną *Zofią Andrejewną kniażną Wiszniewiecką*, podzielili się majątkami na Litwie i Wołyniu, po śmierci rodziców, ojca księcia Andrzeja Wiszniewieckiego wojewody Wołyńskiego i matki kniahini Eufemii Werbickiej, na cztery siostry spadłymi. Skutkiem tego działu wzięli Radziwiłłowie: dwór i miasteczko Derewnę w powiecie Mińskim z folwarkami do niego należącymi: Chotowo, Derażną i Ostrowem, dwór Poteki w powiecie Nowogrodzkim i dwór Żodziszki z folwarkami w powiecie Oszmiańskim; Sapiehowie zamek i miasteczko Matejew w powiatach Włodzimierskim i Chełmskim z folwarkiem Widut, dwór Uzłowcy w powiecie Słonimskim, dwór Waskiewicze w powiecie Lidzkim, Kasutę z siołami Zanarockiemi w powiecie Oszmiańskim i dwór Sejny w powiecie Grodzieńskim; Czartoryscy, w powiecie Krzemienieckim Wiszniewiec z zamkiem i miastem, oraz zamek i miasto Andrzejów z folwarkami, Łozami, Podhajcami, Bobrowcami i Tarażem; nareszcie Pacowie Morawicę z folwarkami Kniehinynem i Hruszwicą. Inne majątki będące w zastawie lub dożywociem, a mianowicie: dworzec na Litwie Ostapkowicze, Chotochowo, Holki i Zalesie w powiecie Orszańskim i Otmut w powiecie Mińskim, pozostawiają tymczasowo do późniejszego podziału [10]).

Z wymienionych córek kniazia Andrzeja, zdaje się, że Radziwiłłowa, jako księżna S. P. R. i wojewodzina Trocka, wymieniona na pierwszem miejscu, była najmłodszą.

Kniażna Hanna Andrejewna, prawdopodobnie najstarsza z siostr, wydana wkrótce po 1580 r. za Mikołaja Pawłowicza Sapiehę [11]) (wojewodę Mińskiego 1576, Brzeskiego 1588 r. i w tymże Witebskiego), występuje z mężem jeszcze 1594 r. [12]); umarła przed mężem, który sporządzając 10 Listopada 1598 testament, wspomina o niej jako o nieboszce [13]). Pochowana obok męża w Kodniu [14]),

Kniażna Aleksandra Andrejewna, wydana za kniazia Jurja Iwanowicza Czartoryskiego, występuje obok męża 1592—1598; następnie roz-

---

[1]) Kurbski I 54—65. [2]) Senatorowie 90. [3]) Słown. Geogr. V 595. [4]) Boniecki 370. [5]) Zr. dziej. XIX 108, 114, 135, 144, 145. [6]) Icones Radivil. Tab. 92. Według portretu znajdującego się w Willanowie, umarł mając lat 45. (Willanów, Album widoków i pamiątek skreślonych przez d-ra H. Skimborowicza i W. Gersona, Warszawa 1877 str. 16). [7]) Patrz wyżej str. 558. [8]) Tamże str. 559. [9]) Starowolski, Monum. str. 244. [10]) A. J. Z. R. I 246—248. [11]) W tym roku Mikołaj Sapieha owdowiał po pierwszej żonie kniażnie Hannie Sanguszkównie (Patrz wyżej str. 442). [12]) Sapiehowie I 118. [13]) Tamże 119. [14]) Tamże 120.

wiodłszy się, wyszła powtórnie za Jana Łahodowskiego (później kasztelana Wołyńskiego), jako żona którego występuje 1611—1613 [1].

Kniaźna Zofia Andrejewna, urodzona 1568 r. [2]), poślubiła Jana Dominikowicza Paca ciwuna Wileńskiego, a od 1600 wojewody Mińskiego, obok którego występuje kilkakrotnie [3]). Owdowiała w 1610 r. [4]). Wdowa Jana Paca wyszła powtórnie w 1614 r. za Krzysztofa-Wacława Szemeta, starostę Rosieńskiego i Skerstymońskiego [5]). Wkrótce po swym ślubie, *kniaźna Zofia Wiśniowiecka* Szemetowa, starościna Rosieńska, ustępuje Piotrowi Pacowi chorążemu nadwornemu W. Ks. Lit. i małżonce jego Halszce Szemetównie, swe prawa dożywotnie do dzierżawy Dowgialiskiej [6]). *Zofia kniaźna Wiśniowiecka* i małżonek jej Krzysztof Szemet, otrzymują 1616 r. przywilej na wspólne trzymanie dzierżaw Rosieńskiej i Skerstymońskiej [7]). Zofia Szemetowa umarła w Berezynie 4 Lutego 1619 roku mając lat 50, pochowana w katedrze Św. Stanisława w Wilnie [8]). Do końca życia trzymała starostwa Skerstymońskie i Rosieńskie, które po jej śmierci nadano: pierwsze (16 Marca 1619 r.) Aleksandrowi Chodkiewiczowi wojewodzie Trockiemu [9]), drugie zaś (9 Marca 1619 r.), Hieronimowi Wołłowiczowi, staroście Żmudzkiemu [10]).

Kniaźna Halszka-Eufemia Andrejewna, urodzona 1569 r. [11]), wydana w Derewnej 24 Listopada 1584 r. za Mikołaja-Krzysztofa księcia Radziwiłła [12]). W Listopadzie t. r. mąż i żona czynią sobie wzajemne zapisy [13]). Umarła w Białej 9 Listopada 1596 mając lat 27 [14]).

Kniaź Konstanty Iwanowicz Wiszniewiecki występuje w latach 1554—1565 obok brata Andrzeja [15]). Według popisu wojska Litewskiego 1565 r. *kniaź Konstanty Wiszniewiecki* obowiązany stawić 19 koni po huzarsku [16]). W 1567 r. otrzymuje przywilej na Horynkę [17]). W 1570 r. *kn. Konstanty Iwanowicz i Aleksander Aleksandrowicz Wiszniowieccy*, występują jako dworzanie królewscy [18]). W tymże roku *kniaź Konstanty Wiszniewiecki* władał częścią Wiśniowca w powiecie Krzemienieckim [19]). Mianowany starostą Żytomierskim po kniaziu Romanie Sanguszce zmarłym 1571 r. W czasie wyjazdu wojewody Wołyńskiego na elekcyę 1573 r. *kniaź Konstanty Wiszniewiecki starosta Żytomirski* obrany jego zastępcą [20]). Umarł w 1574 r. [21]). Starostą Żytomierskim po zejściu *kniazia Konstantego Wiszniewieckiego* mianowany 12 Kwietnia 1574 r. kniaź Michał Aleksandrowicz Czartoryski [22]). Żoną jego była Anna-Elżbieta z Olchowca Swierszczówna, córka Jana i Konstancyi z Nowodworskich Swierszczów, po matce dziedziczka Czarnego-Ostrowa; owdowiawszy po Wiszniewieckim, wyszła powtórnie za Jana Ostroroga starostę Stężyckiego [23]). W 1571 r. *żonie kniazia Konstantego Elżbiecie Swierszczównie*, córce Jana, ustąpiła siostra jej Katarzyna praw swoich do połowy wsi Płoska w powiecie Kamienieckim [24]). Z drugim mężem również miała potomstwo [25]). W 1582 r. już nie żyła; w tym roku procesowali się *Konstanty i Anna, dzieci zmarłego*

---

[1]) Patrz wyżej str. 31—32. [2]) Patrz niżej. [3]) Pacowie 46—50. [4]) Tamże 50. [5]) „Ochotna myśl przy zacnem weselu Krzysztofa-Wacława Szemieta Rosieńsk. Skerstym. starosty i J. O. X. Zofii Anny z Wiśniowca W. Wojewodzinej Mińskiej, przez Woj. Surowskiego," Wilno 1614. [6]) 1614 Maja 30. List potwierdzony przez króla 16 Marca 1615 r. (Z. 91 k. 321). [7]) Z. 92 d. 351. [8]) Na nadgrobku w tym kościele następujący nadpis: „D. O. M. matce a dobrodziejce JMP. Zofii Xienżnie Wiszniewieckiej, wojewodzinej Mińskiej, starościnej Rosieńskiej, która mając lat 50 w Berezinie d. 4 Februario w r. 1619 usnęła w Panu, której ciało spoczywa na tym miejscu, Aleksander na Czartorysku pan, wojewodzic Miński z płaczem nieustannym położył A. 1619" (Kraszewski, Wilno II 252). [9]) Z. 93 k. 236. [10]) Tamże k. 240. [11]) Patrz niżej. [12]) Icones Radivil. Tab. 92. [13]) Z. 68 k. 401. [14]) Starowolski, Monum. k. 241 i Icones Radivil. Tab. 92. [15]) Patrz wyżej. [16]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 216. [17]) Z. 50 d. 123. [18]) Wol. 1 k. 153. [19]) Zr. dziej. XIX 29. [20]) Kurbski I 50. [21]) Icones Radivil. Tab. 33. [22]) Woł. 3 k. 21. [23]) Patrz wyżej. [24]) Okazuje się to z zestawienia różnych danych. Według Paprockiego „Konstanty Wiszniewiecki zostawił potomstwo ze *Swierszczówną, która była potem za Ostrorogiem starostą Stężyckim*" (Herby 832), zaś Ostroróg starosta Stężycki miał imię *Jan* (Tamże 211). Według Icones Radivil. żoną Konstantego Wiśniowieckiego kasztelana Kijowskiego (!), była *Janówna Swierszczówna*" (Tab. 33). Według Przeździeckiego, Czarny-Ostrów dostał się Annie z Nowodworskich Włodkowej a później siostrze jej *Konstancyi Swierszczowej;* w 1582 r. *Helżbieta Swierszczówna* wniosła te dobra w dom Wiśniowieckich (Podole, Wołyń I 88). Boniecki tworzy z niej dwie osoby Annę z Olchowca i Elżbietę Swierszczównę (Poczet 370). [25]) Patrz niżej.

kniazia Konstantego Wiszniewieckiego i Anny z Olchowca, oraz opiekun i stryj ich kniaź Andrzej Wiszniewiecki wojewoda Wołyński, starosta Lubecki, z Oporowskim o Czarny-Ostrów [1], a w 1591 r. *Konstanty i Anna Wiszniewieccy*, oraz Krzysztof i Zofia Ostrogowie, urodzeni z *Elżbiety z Olchowca*, dziedzice Czarnego-Ostrowa, procesowali się o tamtejszych poddanych z Tarłową [2]. Opiekunami dzieci kniazia Konstantego byli: do 1584 r. kniaź Andrzej Iwanowicz, a od 1584 kniaź Aleksander Michałowicz, Wiszniewieccy [3].

Oprócz wymienionych Konstantego i Anny, pozostawił kniaź Konstanty jeszcze córkę **Aleksandrę**, wydaną za Mikołaja Radziwiłła wojewodę Nowogrodzkiego [4]. Wbrew twierdzeniu rodowodu Radziwiłłowskiego, który ją czyni drugą żoną swego męża, musiała być pierwszą i umrzeć przed 1582 r., w którym obok rodzeństwa nie występuje [5]; wdowiec po niej, ożeniwszy się powtórnie z Zofią-Heleną Hlebowiczówną Połońską, umarł 1589 r. [6].

Anna, druga córka kniazia Konstantego Iwanowicza, wymieniona obok brata 1582—1591 [7], poślubiła Jana Zamoyskiego (później kasztelana Chełmskiego). W 1593 r. Jan Zamoyski strażnik koronny i żona jego *Anna z Wiśniowca*, otrzymują przywilej na Łysiatycze [8].

Kniaź Konstanty Konstantynowicz Wiszniewiecki, urodzony 1564 r. [9], długo nie zajmował żadnych urzędów. W 1599 r. *Konstanty Konstantynowicz Wiszniewiecki*, udział swój w Dereczynie sprzedaje kniaziowi Aleksandrowi Połubińskiemu kasztelanowi Nowogrodzkiemu [10]. W 1605 r. pomagał teściowi swemu Mniszchowi przy wprowadzeniu Dymitra na tron Moskiewski [11], a także pośpieszył w 1608 r. do drugiego Dymitra [12]. Po śmierci kniazia Jurja Wiszniewieckiego kasztelana Kijowskiego, został opiekunem dzieci kniazia Michała Wiszniewieckiego starosty Owruckiego [13]. Dopiero w 1620 r. po śmierci kniazia Janusza Ostrogskiego, został starostą Czerkaskim. Sejmik Wołyński 1623 r. wstawiał się za *ks. Wiszniewieckim starostą Czerkaskim* w kwestji prowentów starostwa Czerkaskiego [14]. W 1625 r. *Konstanty Korybut Wiszniowiecki*, należał do komisyi mającej za cel urządzenie Kozaków [15]. Mianowany 1636 r. wojewodą Bełzkim, a 1638 wojewodą Ruskim, był nadto starostą Kamionackim. Oba starostwa Kamionackie i Czerkaskie zcedował 1637 i 1638 synom Jerzemu i Aleksandrowi [16]. Usłyszawszy, że syn jego Jerzy zszedł z tego świata 21 Maja 1641, sam umarł w cztery dni potem 25 Maja 1641 [17], mając 77 lat wieku [18]. Obaj pochowani w Załościu w Czerwcu 1641 r. [19]. *Kn. Konstanty Wiszniewiecki* występuje dość często w aktach Bracławskich i Kijowskich z lat 1600—1624 [20]. Cztery razy ponawiał związki małżeńskie. Pierwsza jego żona Anna Zahorowska, była jedyną córką Wasila Zahorowskiego kasztelana Bracławskiego i kniaźny Maruszy Zbarażskiej [21]. Brat Maruszy kniaź Janusz Zbarażski wojewoda Bracławski, pozostawił tylko dwóch synów, Krzysztofa koniuszego koronnego, zmarłego 1627 i Jerzego kasztelana Krakowskiego zmarłego 1631, obu bezpotomnie; spadek więc po nich przeszedł na potomków, ciotki ich Maruszy z kniaziów Zbarażskich Zahorowskiej [22]. Wnukowie jej po córce: *książę Janusz Wiszniewiecki z siostrami Marjanną żoną Jakóba Sobieskiego i Heleną, jako sukcesorowie zmarłej księżnej Maryny Zbarażskiej Wasilowej Zahorowskiej*, zapozwali w 1620 r. potomków Aleksandra Kisiela o łańcuch złoty wartości 300 dukatów, zastawiony jemu przez *ich babkę* [23]. Drugą żoną kniazia Konstantego była Urszula Mniszchówna, córka Jerzego Mniszcha wojewody Sandomierskiego i Jadwigi Tarłówny, siostra Maryny Mniszchówny carowej Moskiewskiej [24], poślubiona w Samborzu w 1603 roku [25]. Niesiecki każe jej umierać bezpotomnie [26], niewątpliwie jednak była matką synów Jerzego, Aleksandra i córki Teofili Szyszkowskiej [27]. Trzecią żoną kniazia Kon-

---

[1]) Boniecki 370. [2]) Tamże. [3]) Patrz wyżej str. 568 i 569. [4]) Icones Radivil. Tab. 33. [5]) Patrz wyżej. [6]) Icones Radivil. Tab. 32—34. [7]) Patrz wyżej. [8]) Boniecki 371. [9]) Niesiecki IX 359. [10]) Akt. Wil. XIV 623. [11]) Karamzin XI 77—87. [12]) Tamże XII 59. [13]) Patrz wyżej. [14]) Arch. Jugo Cz. II T. I 145. [15]) Arch. Jugo Cz. III T. I 284, Zródła do dziejów II 183. [16]) Boniecki 371. [17]) Radziwiłł II 35. [18]) Niesiecki IX 359. [19]) Radziwiłł II 35. [20]) Zr. dziej. XXI r. 1600 (str. 44, 54), 1602 (str. 70), 1613 (str. 574), 1621 (str. 603), 1623 (str. 631), 1624 (str. 319, 641). [21]) Niesiecki X 24. [22]) Patrz niżej. [23]) Boniecki 371. [24]) Niesiecki VI 435—436. [25]) Tamże, przypisy wydawców. [26]) Tamże IX 358—359. [27]) Z porównania dat nie mogło być inaczej, albowiem z trzecią żoną Konstanty żenił się dopiero po 1626 r.

stantego była Katarzyna Korniaktówna córka Konstantego Korniakta nobilitowanego obywatela Lwowskiego i Anny Dzieduszyckiej, wdowa od 1626 r. po Aleksandrze Chodkiewiczu, wojewodzie Trockim [1]). *Kniaź Konstanty z żoną Katarzyną Korniaktówną* otrzymuje 1628 konsens na nabycie starostwa Kamionackiego od Leszczyńskich [2]), a w 1633 roku inny konsens na wykupienie tegoż starostwa z rąk Opalińskich [3]). Katarzyna umarła bezpotomnie [4]). Nareszcie czwarta Helena Strusiówna córka Mikołaja z Komorowa Strusia starosty Halickiego, Sniatyńskiego, Kołomyjskiego, Chmielnickiego i Lubaczowskiego, oraz Zofii Orzechowskiej, wdowa od 1620 r. po Walentym-Aleksandrze Kalinowskim generale Podolskim, staroście Winnickim [5]), również bezpotomna; podobno owdowiawszy wyszła po raz trzeci za Andrzeja Leszczyńskiego wojewodę Derptskiego [6]). Mówiliśmy wyżej, że kniaź Konstanty pozostawił trzech synów: Janusza, Jerzego, Aleksandra i trzy córki: Maryannę, Helenę i Teofilę.

Maryanna, już w 1620 r. żona Jakóba Sobieskiego [7]), który wówczas nie zajmował urzędów, zmarła w Lutym 1624 r. Wdowiec po niej Jakób Sobieski listem 25 Lutego 1624 r. ze Złoczowa zaprasza na pogrzeb żony, mający się odbyć 27 Marca 1624 [8]). Urodziła mężowi dwie córki pomarłe w młodym wieku, pochowane w Złoczowie [9]). Jakób Sobieski ożeniwszy się następnie z Teofilą Daniłowiczówną, był ojcem króla Jana III.

Helena, druga córka kniazia Konstantego i Zahorowskiej, niezamężna 1620 r. [10]), po wczesnym zgonie matki wychowywała się u babki Maruszy ze Zbarażskich Zahorowskiej [11]). Wydaną została w Lublinie około 1630 r. za Stanisława Warszyckiego [12]), później wojewodę Mazowieckiego. W 1635 r. kniaź Janusz Wiśniowiecki, jako spadkobierca kniazia Jerzego Zbarażskiego kasztelana Krakowskiego, oddał *siostrze swej Helenie, żonie Stanisława Warszyckiego wojewody Mazowieckiego* na mocy działu, dobra Smoleń, Pilczę, Mrzygłód, Kazimierzę-Wielką i t. d. razem dwa miasteczka i 39 wsi [13]). Stanisław Warszycki został 1651 kasztelanem Krakowskiem. „*Helena z Wiśniowca na Zbarażu Warszycka kasztelanowa Krakowska, J. O. X. J. Mci na Wisniowcu Korybuta, wojewody ziem Ruskich, Czerkaskiego i Kamionackiego starosty i X. J. Mci Anny z Zahorowa Wiśniowieckiej córka,* J. O X. Zbarażskich Korybutów, kasztelana Krakowskiego i koniuszego koronnego, siostrzenica rodzona i dziedziczka, zostawiwszy mężowi syna i dwie córki, umarła na zamku Pileckim 10 Marca 1660“ r.; nadgrobek ma w kościele Jasnogórskim w Częstochowie [14]).

Teofila, trzecia córka kniazia Konstantego, urodzona z Mniszchówny [15]), wydana za Piotra Szyszkowskiego kasztelana Wojnickiego, starostę Wareckiego, umarła jednocześnie z mężem 1645 r.; oboje pochowani w Krakowie 26 Czerwca 1645 [16]).

Aleksander syn kniazia Konstantego i Mniszchówny, rotmistrz królewski, otrzymał od ojca swego, za konsensem królewskim wydanym 12 Stycznia 1638 r., starostwo Czerkaskie [17]). W tym samym roku otrzymał konsens na ustąpienie Krasnowskiemu uroczyska Kremieńczuk ze starostwa Czerkaskiego [18]). Umarł przed 5 Listopada 1639 r. [19]). W 1640 trzymał starostwo Czerkaskie Mikołaj Potocki, przeciwko któremu wystąpili poborcy województwa Kijowskiego z żądaniem zapłacenia należnej kwoty; pozwali oni jednocześnie i Jerzego księcia Wiśniowieckiego, jako sukcesora *Aleksandra kniazia Wiśniowieckiego starosty Czerkaskiego*, o zapłacenie 800 złotych [20]).

---

[1]) St. Kunasiewicz, Przechadzki archeologiczne po Lwowie, Lwów 1874 r. str. 86, dając jej mylnie synów Aleksandra i Jerzego. [2]) Boniecki 371. [3]) Tamże. [4]) Niesiecki IX 359. [5]) Tamże VIII 539—540, V 11—12. [6]) Żychl. XV 91. [7]) Patrz wyżej. [8]) Szajnocha, Opowiadania o królu Janie III, Żytomierz 1860, Źródła str. III i VIII. [9]) Excerpt z manuskryptu Jana III (Rękop. ces. publ. bibl. w Petersburgu), dr. Ateneum, Wilno 1842 Tom II str. 45. [10]) Patrz wyżej. [11]) Słown. Geogr. IX 220. [12]) Mowę, przy oddawaniu w Lublinie Xiężny JMci Heleny Wiszniewieckiej, córki starosty Czerkaskiego, JWP-u Warszyckiemu, miał Jakób Sobieski krajczy koronny (Jan Ostrowski Danejkowicz, Swada Polska y Łacińska, Lublin 1745, Swada Weselna str. 83). Bez daty ale około 1630, albowiem Sobieski został krajczym 1628 r. a Warszycki występuje bez tytułu, a został 1632 r. wojewodą Mazowieckim. [13]) Boniecki 371. [14]) M. Baliński, Pielgrzymka do Jasnej Góry, Warszawa 1847, str. 206—207. [15]) Niesiecki VIII 651. [16]) Ludwik Skrobkowicz, Spelunca duplex, to jest jaskinia dwoista przy braniu possesyi w nią dwóch zacnych ciał J. W. J. M. P. Piotra Szyszkowskiego etc. i J. O. X. Theophile Koributowey Wiśniowieckiey małżonków, 1645. [17]) Boniecki 371, i Tabl. XXVII. [18]) Tamże 371. [19]) Tamże Tabl. XXVII. [20]) Tamże.

Jerzy, syn Konstantego z Mniszchówny, otrzymał od ojca za konsensem królewskim 1637 starostwo Kamionackie [1]) a w 1639 r. jus communicativum na toż starostwo dla *żony swej Eufrozyny Tarnowskiej kasztelanki Żarnowskiej* [2]). Umarł 21 Maja 1641 na kilka dni przed ojcem [3]). Wdowa po nim Eufrozyna-Eulalia Tarnowska, córka Jana Tarnowskiego kasztalana Żarnowskiego i Anny Korniakt [4]), wyszła powtórnie w 1642 r. za Hieronima Radziejowskiego podkanclerzego koronnego [5]), i zmarła w Grudniu 1645 r. rodząc syna, późniejszego kardynała Radziejowskiego [6]). Z Wiśniowieckim miała jedyną córkę **Konstancyę** [7]), niezamężną 1656 r., w którym pozostawała jeszcze na opiece u brata stryjecznego Konstantego [8]), następnie wydaną za Samuela Leszczyńskiego wojewodzica Derptskiego, oboźnego koronnego, zmarłą bezpotomnie 1669 r. [9]).

Janusz, najstarszy syn Konstantego z Zahorowskiej, urodzony 1598 [10]), występuje 1620 r. z siostrami [11]). Na sejmiku Wołyńskim 1623 r. obwołany posłem na sejm [12]). Starostą Krzemienieckim został 1627 po kniaziu Krzysztofie Zbarażskim. *Janusz książę Wiszniewiecki starosta Krzemieniecki*, ponownie na sejmiku Wołyńskim 1632 r. obrany posłem na sejm [13]); tenże mianowany koniuszym koronnym 9 Maja 1633 [14]). Odziedziczywszy spadek po Zbarażskich nie szczędził kosztów i pracy, aby skolonizować szerokie pustki. Był to mąż zasłużony, na potrzeby kraju wystawiał zbrojne hufce, Tatarów gromił. Jaki zaś mir i wziętość miał u szlachty dowodem są instancye, jakie za jego potomstwem po jego zgonie szlachta na sejmiku Wołyńskim 1638 r., przez posłów swych, zanosiła do tronu [15]). Książę Janusz zmarł 9 Listopada 1636 r. [16]), przeżywszy 38 lat [17]), pochowany 13 Stycznia 1637 r. w Zbarażu [18]). Zaślubił w 1627 r., prawdopodobnie 19 Września, Eugenię-Katarzynę Tyszkiewiczównę wojewodziankę Wileńską [19]) córkę Janusza Tyszkiewicza wojewody Wileńskiego i Barbary Naruszewiczówny [20]). Owdowiawszy otrzymała 1637 r. konsens na wykupienie od Piórkowskiego wsi Cecyniowiec i Pisarzowiec ze starostwa Krzemienieckiego [21]). W tymże roku *wdowę i dzieci zmarłego kniazia Janusza Wiśniowieckiego, Dymitra-Jerzego, Konstantego-Krzysztofa, Annę i Barbarę*, procesowali: kniaź Fedor Czetwertyński o nasłanie ludzi na grunta do Kniażej-Krynicy należące i poczynienie tam szkód [22]), oraz Rohozińskі o nasłanie ludzi i zabranie owiec z gruntów Krasnopolskich [23]). Była jeszcze wdową 1 Czerwca 1638, którego dnia ksiądz Stefan Giżycki dedykował J. O. JMP. *Katarzynie-Eugenii Tyszkiewiczównie Koributowej Wiśniowieckiej koniuszynej koronnej, starościnie Krzemienieckiej*, ogłoszone drukiem kazanie wypowiedziane w rocznicę śmierci męża jej [24]). Widocznie w 1639 r. wyszła powtórnie za Aleksandra-Ludwika księcia Radziwiłła; w 1640 r. procesowała Jarmolińska *pozostałe po księciu Januszu Wiśniowieckim dzieci oraz wdowę jego, już żonę księcia Aleksandra Ludwika Radziwiłła*, o zbiegłych z jej dóbr poddanych do wsi Wołodarki [25]). W tymże roku procesowała ich Izabella z Porycka Koniecpolska o zajęcie Smelgrodu [26]). Po kniaziu Januszu Wiśniowieckim pozostało dwóch synów Dymitr-Jerzy i Konstanty-Krzysztof, oraz dwie córki Anna i Barbara, których opiekunami zostali dziad i stryj; ci umierając 1641 r. opiekunem

---

[1]) Boniecki 371. [2]) Tamże. [3]) Patrz wyżej. [4]) Niesiecki IX 44. [5]) Szajnocha, Hieronim i Elżbieta Radziejowscy (Biblioteka Ossolińskich T. II Lwów 1863 str. 12). [6]) Tamże, porównaj Bużeński, Żywoty arcybiskupów Gnieźnieńskich, Wilno 1860, II 206. [7]) Colleg. Nesvis. S. J. Immortalitas, na pogrzeb Urszuli Franciszki Radziwiłłowej 1753 r. (patrz niżej), daje jej oprócz Konstancyi jeszcze dwie córki, Aleksandrę za Stanisławem Mniszchem starostą Lwowskim i drugą także Aleksandrę zmarłą młodo. [8]) Patrz niżej. [9]) Niesiecki VI 76 i IX 359. [10]) Patrz niżej. [11]) Patrz wyżej. [12]) Arch. Jugo Cz. II T. I 132. [13]) Tamże 173. [14]) Boniecki 371. [15]) Słown. Geogr. VI 655, VII 243 i VIII 524, także Arch. Jugo Cz. II T. I str. 243—244. [16]) Radziwiłł I 329. [17]) Napis na portrecie współczesnym (Dr. H. Skimborowicz i W. Gerson, Wilanów, Album widoków i pamiątek, Warszawa 1877 str. 16). [18]) X. Bonawentura Czarliński, Wizerunek xiążęcia katholickiego to jest kazanie na pogrzebie J. O. X. J. M. Janusza Korybuta na Zbarażu Wiśniowieckiego etc. W Lublinie. W drukarni Anny wdowy Pawła Konrada. [19]) List oryginalny Janusza do marszałka wielkiego Litewskiego Jana Stanisława Sapiehy z d. 1 Lipca 1627, zapraszający na ślub na dzień 19 Września do Wilna (Encykl. Powsz. XXVII 245). [20]) Niesiecki IX 175. [21]) Boniecki 372. [22]) Tamże. [23]) Tamże. [24]) X. Stefan Giżycki, Mitra honor prawdziwego książęcia w pańskich sygnetach na anniversarzu J. O. X. J. Mści Janusza Korybuta na Zbarażu Wiszniewieckiego etc. kazaniem w kościele Zbaraskim Oycow Bernardynów d. 9 Listopada R. P. 1637 wyrażony, Lublin. [25]) Boniecki 372. [26]) Tamże.

naznaczyli księcia Jeremiasza Wiśniowieckiego, atoli książę Aleksander Radziwiłł, jako ożeniony z wdową Janusza, ojczym sierot, nie chciał księcia Jeremiasza dopuścić do opieki. Sprawa o tą opiekę trwała przez cały rok i zakończyła się dla Radziwiłła zupełnem fiasco, albowiem Radziwiłłowa, postanowiwszy rozłączyć się z mężem, wziąwszy synów pojechała prosto do Wiśniowieckiego i jego się opiece oddała, a wytoczywszy proces mężowi uzyskała 1642 r. rozwód [1]).

Anna i **Barbara**, obie występujęce w latach 1637—1640 córki kniazia Janusza [2]), pomarły młodo [3]). Do nich niezawodnie odnosi się wzmianka Maszkiewicza pod r. 1647: „W tydzień przed adwentem przyjechał pan Bodzyński od pana wojewodzica Łęczyckiego Przyjemskiego w dziewosłąb do *księżnej Anny Zbaraskiej synowicy ks. Wiśniowieckiego* (Jeremiego) *starszej, bo i druga Barbara młodsza* była u tego księcia w opiece“ [4]).

Dymitr-Jerzy, syn kniazia Janusza i Eugenii-Katarzyny Tyszkiewiczówny, urodzony 19 Października 1631 [5]). Doszedłszy do lat Dymitr z bratem Konstantym w Niemirowie 10 Grudnia 1651 r. uczynili dział dóbr Ukraińskich, którym Dymitr wziął na swoją część Niemirowszczyznę i Berszadczyznę [6]). Kolejno strażnik koronny 1658, wojewoda Bełzki 6 Maja 1660 r., hetman polny koronny 1668, hetman wielki koronny 15 Marca 1676, wojewoda Krakowski 1678, kasztelan Krakowski 1680. Był też starostą Białocerkiewskim, Kamionackim, Soleckim, Strumiłowskim, Brahimskim i Lubomelskim [7]); umarł w Sierpniu 1682 r. [8]). Żonaty 1° z Maryanną Zamoyską kasztelanką Czernihowską, córką Zdzisława i Lanckorońskiej [9]), która umarła w 1668 r.; według słów Jerlicza: „u książąt Wiśniowieckich Dymitra i Konstantego jednego miesiąca różnemi dniami poumierały żony“ [10]). 2° z Teofilą księżniczką Zasławską, córką Władysława-Dominika księcia Zasławskiego wojewody Krakowskiego i Katarzyny Sobieskiej, którą zaślubił w Ujazdowie pod Warszawą 10 Maja 1671 r. [11]). Ta owdowiawszy wyszła powtórnie w 1683 r. za Józefa-Karola księcia Lubomirskiego koniuszego koronnego (później marszałka wielkiego koronnego), owdowiała powtórnie 1702 r. i zmarła w Ołomuńcu w Grudniu 1709 roku [12]).

Z drugą żoną bezpotomny, pozostawił kniaź Dymitr z pierwszej Maryanny Zamoyskiej syna **Janusza** zmarłego młodo i trzy córki: Salomeę, Zofię i Eugenię-Katarzynę [13]).

Salomea, zakonnica Św. Benedykta we Lwowie u Wszystkich SS., następnie przeniesiona do Przemyśla, była tam ksienią [14]).

Eugenia-Katarzyna, wydana 30 Stycznia 1667 za Stanisława Koniecpolskiego [15]) (później kasztelana Krakowskiego), żyła jeszcze 1682 r. [16]).

Zofia, urodzona 1655 r. wydana za Wacława Leszczyńskiego wojewodę Podlaskiego, zmarła 1681 r. mając lat 26 [17]).

Konstanty-Krzysztof, urodzony 1633 r. [18]), wniósł w 1656 r. zażalenie na brata swego Dymitra-Jerzego w sprawie siostry swej stryjecznej Konstancyi córki Jerzego, która na jego opiece pozostawała [19]). Wojewoda Podolski 1673, Bracławski 1676, Bełzki 1678, umarł 16 Sierpnia 1685 r. [20]), mając lat 52 [21]). Żonaty 1° z Urszulą-Teresą Mniszchówną, córką Franciszka-Bernarda z Wielkich-Kończyc Mniszcha, kasztelana Sandeckiego i Barbary Stadnickiej [22]), zmarłą 1668 r. [23]) bezpotomnie [24]). 2° z Anną Chodorowską córką Krzysztofa Chodorowskiego podkomorzego Lwowskiego i Anny Jabłonowskiej [25]), która owdowiawszy wyszła powtórnie w 1689 r. za Jana-Karola-Dolskiego marszałka nadwornego (następnie wielkiego) Litewskiego. Owdowia-

---

[1]) Radziwiłł, Pamiętniki II 74, także Słown. Geogr. VI 655—656, [2]) Patrz wyżej. [3]) Radivillianae Colleg. Nesvis. S. J. Immortalitas omni saeculorum memoria etc. post extremum e vita decessum Cels. Ill. ac Excell. Principis in Zbaraz et Wiśniowiec D. D. Ursulae Franciscae Radiviliae etc. 1753 mense Septembri, Nesvisii. [4]) Dyaryusz Bogusława Maszkiewicza (Niemcewicz J. U. Zbiór Pamiętników, T. V Lipsk 1840 str. 63). [5]) Compendiosa relatio o najjaśniejszym domu J. O. X. Wiśniowieckich (Rękopism własnoręczny księcia Janusza Wiśniowieckiego kasztelana Krakowskiego w Bibliotece Cesarskiej publicznej w Petersburgu). [6]) Słown. Geogr. VI 655—656, VII 244, VIII 525. [7]) Encykl. Powsz. XXVII 245—250, Boniecki 372. [8]) Encykl. Powsz. XXVII 250. [9]) Niesiecki X 70. [10]) Jerlicz, Latopisiec II 129. [11]) Tamże II 175. [12]) Encykl. Powsz. XVII 366—367. [13]) Niesiecki IX 360, także Immortalitas 1753 (patrz wyżej). [14]) Niesiecki IX 360. [15]) Jerlicz, Latopisiec II 114. [16]) Sadok Barącz, Wolne miasto handlowe Brody, Lwów 1865 str. 56. [17]) Niesiecki IX 360. [18]) Patrz niżej. [19]) Boniecki 372. [20]) Przeździecki, Podole Wołyń I 97. [21]) Napis na portrecie w Wilanowie (Wilanów, Album str. 16, patrz wyżej). [22]) Niesiecki VI 457. [23]) Patrz wyżej. [24]) Niesiecki IX 361. [25]) Tamże III 65.

ła powtórnie 29 Kwietnia 1695, umarła we Lwowie 6 Maja 1711 [1]). Z niej pozostawił kniaź Konstanty troje dzieci, córkę Franciszkę i synów Janusza-Antoniego i Michała-Serwacego [2]).

Franciszka, poślubiła w 1688 r. Kazimierza Tarłę starostę Goszczyńskiego [3]).

Janusz-Antoni, urodzony 1678 r. [4]), starosta Piński, mianowany podczaszym Litewskim 1 Października 1697 r. [5]), marszałkiem nadwornym Litewskim 7 Sierpnia 1699 [6]), kasztelanem Wileńskim 17 Stycznia 1702 [7]), rezygnował 1703 [8]). Mianowany wojewodą Wileńskim 4 Lutego 1704 [9]), Krakowskim 25 Maja 1706 [10]), kasztelanem Krakowskim 12 Października 1726 [11]), umarł we Lwowie 18 Stycznia 1741 r. [12]), mając lat 63 [13]). Ożenił się w 1704 r. z Teofilą-Taidą Leszczyńską [14]), córką Wacława Leszczyńskiego wojewody Podlaskiego i księżniczki Zofii Wiśniowieckiej, wdową po Filipie Konarzewskim staroście Konińskim [15]), urodzoną 1680 r. [16]). Owdowiawszy powtórnie, wstąpiła do klasztoru pp. Dominikanek we Lwowie, gdzie przyjęła obłóczyny w Lutym 1753 r. [17]) i gdzie jako zakonnica umarła 30 Listopada 1757 r. mając 77 lat [18]). Z pierwszym mężem miała syna i dwie córki [19]), z drugim tylko córkę Urszulę-Franciszkę.

Urszula-Franciszka, urodzona w Czartorysku 13 Lutego 1705, wydana 23 Kwietnia 1725 r. za księcia Michała-Kazimierza Radziwiłła (w końcu wojewodę Wileńskiego, hetmana wielkiego Litewskiego), umarła w Nowogródku 23 Maja 1753 r., pochowana 3 Września tegoż roku w Nieświeżu [20]).

Kniaź Michał-Serwacy Wiśniowiecki, urodzony we Lwowie 13 Maja 1680 r. [21]), ożenił się w Pińsku 10 Maja 1696 r. z Katarzyną Dolską pasierbicą swej matki [22]), poczem tegoż roku w Sierpniu wysłany do cudzych krajów, powrócił z podróży 1697 [23]); starosta Piński po bracie, wjeżdżał na to starostwo 1701 r. [24]). Ze *starosty Pińskiego, Gliniańskiego i Wołkowyskiego* mianowany 17 Stycznia 1702 hetmanem polnym Litewskim [25]), postąpił 26 Listopada 1703 r. na hetmana wielkiego i kasztelana Wileńskiego [26]). Z kasztelana Wileńskiego mianowany w Maju lub Czerwcu 1706 r. wojewodą Wileńskim [27]), na skutek porozumienia z królem Stanisławem Leszczyńskim, zrzekł się na początku 1707 buławy wielkiej i województwa Wileńskiego i powrócił do polnej [28]). Wywieziony do Rossyi 1709 roku, uszedł z niewoli w następnym roku, i przez kilka lat tułając się po zagranicy, dopiero w 1716 r. powrócił do kraju [29]). Mianowany w Lutym 1720 r. kanclerzem wielkim Litewskim [30]), 12 Stycznia 1730 roku regimentarzem wojsk W. Ks. Lit. [31]), 1 Marca 1734 r. administratorem województwa Wileńskiego [32]), nareszcie 9 Listopada 1735 r. wojewodą Wileńskim i hetmanem wielkim Litewskim [33]), umarł 16 Września 1744 w Mereczu [34]). Pierwsza żona Katarzyna Dolska, córka Jana-Karola Dolskiego marszałka wielkiego Litewskiego i Anny Chodorowskiej, poślubiona w Pińsku 10 Maja 1696 [35]), umarła w Lubieszowie 26 Stycznia 1725 [36]). Druga Magdalena księżniczka Czartoryska, córka Józefa księcia Czartoryskiego chorążego wielkiego Litewskiego i Teresy Denhofówny, poślubiona w Podkamieniu 29 Lipca 1725 [37]), umarła w Opolu 4 Grudnia 1728 r. [38]). Trzecia Tekla-Róża z Radziwiłłów Flemmingowa, córka Karola i Anny z książąt Sanguszków Radziwiłłów, kanclerzy wielkich Litewskich, wdowa od 1728 r. po Jakóbie-Henryku hrabi Flemming koniuszym

---

[1]) Patrz wyżej str. 51. [2]) Niesiecki IX 361. [3]) Ormiński T. F., Wieczna złotego toporu z cyntyą koligacya Kazim. Tarła i Franciszki Tarłowej, Kraków 1688. [4]) Patrz niżej. [5]) Senatorowie 293. [6]) Tamże 181. [7]) Tamże 82. [8]) Tamże. [9]) Tamże 75. [10]) Kossakowski, Monografie III, Dodatek (Błeszczyńskiego, Spis Senatorów) str. 66. [11]) Tamże 65. [12]) Kurjer Polski Nr. 216. [13]) Relacya apparencyi i samego aktu pogrzebowego J. O. X. Wiśniowieckiego Michała Serwacego Korybutha, 1745 w drukarni O. O. Bazylianów Poczajowskich. [14]) Kilka panegiryków na ich ślub (Estreicher IX 21—22). [15]) Niesiecki VI 69, V 189. [16]) Patrz niżej. [17]) Kurjer Polski Nr. 857. [18]) Tamże Nr. 52. [19]) Niesiecki V 189. [20]) Icones Radivil. Tab. 158. [21]) Przeździecki, Podole Wołyń I 96. [22]) Tamże 97. [23]) Tamże 97—98. [24]) Tamże 99. [25]) Senatorowie 157. [26]) Tamże 152, 83. [27]) Tamże 75. [28]) Senatorowie 75, 152, 157. [29]) Przeździecki, Podole Wołyń I 104—107. [30]) Senatorowie 162. [31]) Tamże 153. [32]) Tamże 76. [33]) Tamże 76, 153. [34]) Kurjer Polski Nr. 407. [35]) Przeździecki, Podole Wołyń I 97. [36]) Tamże 109. [37]) Tamże 109—110. [38]) Tamże 110.

Litewskim, urodzona w Białej 5 Września 1703 r., poślubiona w Białej 21 Lutego 1730, owdowiawszy po raz drugi, wyszła po raz trzeci za Michała Antoniego Sapiehę łowczego wielkiego Litewskiego, zmarła 25 Listopada 1747 r. [1]). Z wszystkiemi trzema żonami miał potomstwo, gdy jednak **Konstanty** urodzony 2 Lutego 1699 [2]), **Aloiza** urodzona i zmarła w Opolu 1703 r. [3]), **Jeremi** urodzony 5 Lipca 1726 [4]), zmarły w Wiśniowcu 5 Września 1727 [5]), **Ignacy**, urodzony 11 Marca 1728 [6]), zmarły w Poczapowie 30 Maja 1728 [7]) i **Józef** (Ignacy-Antoni-Dionizy-Andrzej) urodzony w Zamościu 8 Kwietnia 1731 [8]), pomarli w dzieciństwie, pozostały tylko dwie córki Anna i Elżbieta.

Anna, urodzona w Pińsku 7 Września 1700 [9]), wydaną została za Józefa Ogińskiego starostę Gorżdowskiego (później wojewodę Trockiego). W Lubieszowie w 1721 r. *Michał Wiśniowiecki hrabia na Zbarażu i Wiśniowcu, kanclerz wielki Litewski, starosta Piński, Wołkowyski i Gliniański, oraz małżonka jego Katarzyna Dolska na Dolsku, Komarnie i Dąbrowicy* zeznają, że wydają *córkę Annę za Józefa Ogińskiego starostę Gorżdowskiego;* dzień ślubu naznaczony pierwotnie na św. Michała 1721 r. odłożonym zostaje do 15 Lutego 1722 r. Rodzice zapewniają córce dochód 20,000 złotych, a mąż przyszły małżonce 40,000 złotych. Nadto Wiśniowieccy obowiązują się ustąpić Ogińskim Zapole, Mołodeczno i Czemeryn [10]). Śluby: Anny z Józefem Ogińskim starostą Gorżdowskim i młodszej siostry jej Elżbiety z Zamoyskim łowczym koronnym, odbyły się jednocześnie w Pińsku w Lutym 1722 r. [11]). Anna z Wiśniowieckich Ogińska wojewodzina Trocka, urodziwszy mężowi syna i sześć córek, umarła w Lubieszowie 14 Grudnia 1732 r. [12]).

Elżbieta, urodzona w 1701, podczas samego wjazdu ojca na starostwo Pińskie [13]), wydana jednocześnie z siostrą w Lutym 1722 za Michała Zamoyskiego łowczego koronnego [14]) (później wojewodę Smoleńskiego), owdowiała 7 Marca 1735 [15]), umarła dopiero w 1770 r. [16]). Jedyna jej córka Katarzyna Zamoyska wydana 15 Stycznia 1741 r. za Jana-Karola Mniszcha podkomorzego wielkiego koronnego [17]), zmarła 14 Stycznia 1771 r. [18]).

---

[1]) Icones Radivil. Tab. 152, Przeździecki, Podole Wołyń I 111. [2]) Tamże 98. [3]) Tamże 100. [4]) Tamże 110. [5]) Tamże. [6]) Tamże. [7]) Tamże. [8]) Tamże 111. [9]) Tamże 99. [10]) Akt Tryb. 1725 Września 3. [11]) Przeździecki, Podole Wołyń I 108. [12]) Kurjer Polski 1732 Nr. 157. [13]) Przeździecki, Podole Wołyń I 99. [14]) Patrz wyżej. [15]) Kurjer Polski 1735 Nr. 35. [16]) Gazety współczesne. [17]) Tamże. [18]) Wiadomości Warszawskie 1771 Nr. 5 Supl. Do rodu książąt Wiśniowieckich zaliczają się mylnie następujące, niby „księżniczki Korybut Wiśniowieckie“: Marya kasztelanka Kijowska za Czołhańskim, któremu wniosła Tajkury (Patrz wyżej str. 560 pr. 29), Beata staróścianka Owrucka za Mikołajem Komorowskim wdą Płockim (Patrz wyżej str. 561 pr. 19), N. N. staróścianka Owrucka za Gonzagą-Myszkowskim kaszt. Oświecimskim (X. O. Bieykowski, Ostatnia usługa kaznodziejska ostatniemu z domu xiążąt Wiśniowieckich, Sandomierz 1746), Aleksandra staróścianka Kamionacka za Stanisławem Mniszchem star. Lwowskim (Patrz wyżej str. 572 pr. 7), Teodora za Ignacym Ciecierskim stol. Drohickim (Wielądko, Heraldyka III 171) i Teofila za urojonym Józefem-Kazimierzem Druckim-Horskim star. Brasławskim (Dokument fałszywy wszyty do ks. Z. 166 k. 73).

WISZNIEWIECKI.

- **Michał** Wasilewicz kniaź Wiszniewecki i Zbarażski 1475—1517
  - **Iwan** † 1542 star. Czeczerski Ż. 1 Olizarówna 2 Despotówna
    - **Zygmunt** † 1552
    - **Dymitr** † 1563
    - **Andrzej** † 1584 wojew. Wołyński Ż. Eufemia Werbicka
      - **Hanna** M. Mikołaj Sapieha
      - **Aleksandra** M. 1 Czartoryski 2 Łahodowski
      - **Zofia** † 1619 M. 1 Pac, 2 Szemet
      - **Halszka** † 1596 M. Radziwiłł
    - **Konstanty** † 1574 star. Żytomierski Ż. Swierszczówna
      - **Konstanty** † 1641 wojewoda Ruski Ż. 1 Zahorowska, 2 Mniszchówna, 3 Korniaktówna, 4 Strusiówna
        - **Janusz** † 1636 koniuszy koronny Ż. Tyszkiewiczówna
          - **Dymitr-Jerzy** † 1682 kasztel. Krakowski Ż. 1 Zamoyska 2 Zasławska
            - **Salomea** zakonnica
            - **Eugenia** M. Koniecpolski
            - **Zofia** † 1681 M. Leszczyński
          - **Anna i Barbara** † młodo
          - **Knnstanty** † 1686 wojewoda Bełzki Ż. 1 Mniszchówna 2 Chodorowska
            - **Janusz-Antoni** † 1741 kaszt. Krakowski Ż. Leszczyńska
              - **Urszula** † 1753 M. Radziwiłł
            - **Michał-Serwacy** † 1744 wda Wileński, hetman Ż. 1 Dolska, 2 Czartoryska, 3 Radziwiłł
              - **Anna** † 1732 M. Ogiński
              - **Elżbieta** † 1770 M. Zamoyski.
            - **Franciszka** M. Tarło
        - **Maryanna** † 1624 M. Sobieski
        - **Helena** † 1660 M. Warszycki
        - **Jerzy** † 1641 star. Kamionacki Ż. Tarnowska
          - **Konstancya** † 1669 M. Leszczyński
        - **Aleksander** † 1639 starosta Czerkaski
        - **Teofila** † 1645 M. Szyszkowski
      - **Aleksandra** M. Radziwiłł
      - **Anna** M. Zamoyski
    - **Katarzyna** M. Chodkiewicz
    - **Aleksandra** M. Szymkiewicz
  - **Fedor** † 1533 star. Czeczerski Ż. 1 Despotówna 2 kn. Żylinska
  - **Fedko** † 1549 Ż. 1 kn. Holszańska 2 kn. Putiatanka
  - **Aleksander** † 1555 star. Rzeczycki Ż. Skorutianka
    - **Michał** † 1584 kasztelan Kijowski Ż. Zenowiczówna
      - **Aleksander** † 1594 starosta Czerkaski
      - **Jurij** † 1618 kasztelan Kijowski Ż. Czaplicówna
        - **Halszka** † młodo
      - **Michał** † 1615 starosta Owrucki Ż. Mohilanka
        - **Jeremiasz** † 1651 wojewoda Ruski Ż. Zamoyska
          - **Michał** † 1673 **król Polski** Ż. arcyksiężniczka Eleonora
        - **Anna** M. Firlej
      - **Maryna** M. Horski
      - **Zofia** M. Tyszkiewicz
    - **Maksym** † 1565
    - **Aleksander** † 1577 Ż. kn. Kapustianka
      - **Adam** † 1621 Ż. Chodkiewiczówna
        - **Krystyna** † 1654 M. 1 Maliński 2 Daniłowicz
      - **Ewa** M. kn. Zbarażski
    - **Stefania** † 1558 M. Kurzeniecki

Witowd

imię syna w. ks. Kiejstuta Gediminowicza. **Witowd-Aleksander** książe Trocki, następnie od 1392 r. wielki książe Litewski umarł 1430 r. Żonaty 1-o z kniażną Maryą Łukomską (?), 2-o z kniażną Anną Swiatosławówną Smoleńską zmarłą 1 Sierpnia 1418 i 3-o 19 Listopada 1418 z kniażną Julianną Iwanówną Holszańską, wdową po kniaziu Iwanie Karaczewskim, zmarłą wdową 1448, pozostawił z drugiej żony jedyną córkę **Zofię Witowdównę** wydaną 1390 r. za Wasila Dymitrowicza wielkiego księcia Moskiewskiego, zmarłą 1453 r. [1]).

Włodzimierski

od miasta Włodzimierza na Wołyniu. Tytuł *księcia Włodzimierskiego* nosił 1387—1393 kniaź Fedor Lubartowicz [2]). Mylnie z tym tytułem występują nadto wielki książe Witowd-Aleksander 1388 [3]), kniaź Iwan *Włodzimierski* (zamiast Włodzimierzowicz) 1412 [4]) i kniaź Aleksander *Włodzimierski* (zamiast Włodzimierzowicz) 1428 roku [5]).

Wojn, Wojna

imie Litewskie, służyło także kilku kniaziom: **Wojn** brat Gedimina był 1326 r. księciem Połockim [6]), **kniaź Wojna Gedroitski** występuje 1432—1434 [7]), **a kniaź Wojna Fedorowicz Zbarażski-Woroniecki** 1526—1560 [8]).

Wołkonski

od miejscowości Wołkona w powiecie Aleksińskim, Tulskiej gubernii.

Protoplastą kniaziów Wołkonskich, którzy do dziś dnia w Rossyi istnieją, był kniaź Iwan Jurjewicz na Wołkonie, wnuk kniazia Michała Wszewołodowicza Czernihowskiego († 1246) [9]).

Na Litwie spotykamy w XV-tym wieku dwóch kniaziów tego nazwiska. **Kniaź Roman Wołkonski** otrzymuje 1482 r. przywilej na wsie Honczar i Stołpat w Putiwlskiem [10]), a **kniaź Michał Wołkonski** w 1486 r. 7 kop z myta Smoleńskiego [11]). Posiadłości ich wkrótce potem przeszły pod panowanie Moskwy, wskutek czego o kniaziach Wołkonskich na Litwie więcej nie słychać.

Wołyński.

Tytuł ten niektóre kroniki dają dwóm kniaziom poległym 1399 r. nad Worsklą, a mianowicie kniaziowi Dymitrowi, który jak się z porównania z innemi źródłami okazuje był kniaziem Ostrogskim i drugiemu kniaziowi Fedorowi Patrykiejewiczowi, który był kniaziem Rylskim [12]). Faktycznie tytułu tego żaden kniaź na Litwie nie używał a stosowano go ogólnie do wszystkich kniaziów Wołyń zamieszkujących. W Rossyi istniał ród Wołyńskich nie kniaziów, wygasły w bieżącym wieku, wyprowadzający się od kniazia Dymitra Michałowicza Wołyńskiego przezwanego Bobrok, żyjącego w XIV-tym wieku, żonatego z Anną Iwanówną siostrą w. ks. Dymitra Dońskiego [13]), którego poczytują nie słusznie za syna Koriata Gediminowicza [14]).

Woroniecki (właściwie Woronecki)

od Woronczyna, w powiecie Łuckim. *Kniaziowie Jurij i Wojna Fedorowicze Zbarażscy* 1529 r. w dziale ze starszym bratem Aleksandrem, który wziął Porycko, Hrikowicze i Trubki, otrzymawszy majątki ojczyste Oprełowcy i Włażanowcy oraz macierzyste Woronczyn i Trysteń [15]), stali się każdy protoplastami gałęzi, które w następstwie przybrały nazwisko kniaziów Woronieckich.

---

[1]) Patrz wyżej str. 160. [2]) Monum. medii aevi VI str. 13, Akt. Istor. Sappl. I 509. [3]) Patrz wyżej str. 55. [4]) Przeździecki, Życie domowe 98. [5]) Długosz IV 337. [6]) Ród Gedimina str. 6. [7]) Patrz wyżej str. 65—66. [8]) Patrz niżej str. 580 [9]) Patrz wyżej str. 7 — 8 i 34. [10]) Z. 4 k. 116. [11]) Tamże k. 27 od. [12]) Ród Gedimina 36--37. [13]) Rodosł. V 141—147. [14]) Patrz wyżej str. 178. [15]) Woł. 2 k. 10, patrz wyżej str. 392.

Gałęź starsza Jurja.

Kniaź Jurij Fedorowicz i *brat jego Wojna* jako *kniaziowie Zbarażscy,* występują w działach 1526 i 1529 [1]), oraz 1544 r. w zapisie siostry swej Fruzyanny Wielickiej [2]). Jako *Woronieccy* występują urywkowo w popisie 1528 r., według którego *kniaziowie Woronieccy* mają stawić 1 konia [3]), stale zaś jako Woronieccy dopiero od 1545 r.; w tym roku w liczbie ziemian powiatu Łuckiego wymienieni *kniaź Jurij Woroniecki i brat jego kniaź Wojna* [4]). *Kniaź Jurij Fedorowicz Woroniecki* oskarża w 1555 r. kniaziów Zbarażskich o gwałty i najazdy [5]), którzy podobne oskarżenie wnoszą 1558 r. na *kniaziów Aleksandra Fedorowicza Poryckiego i Jurja Fedorowicza Woronieckiego* [6]). *Kniaź Jurij Woroniecki* władał 1570 r. Woronczynem z siołami do tego majątku należącymi [7]) i posłował 1573 r. na elekcyę [8]). W 1576 r. *kniaź Jurij Fedorowicz ze Zbaraża Woroniecki* podpisał jako świadek testament Maryi z Holszańskich Kurbskiej [9]). Jeszcze 1577 r. *kniaź Jurij Woroniecki* władał w powiecie Łuckim Woronczynem, Kotową Wolą i Międzylesiem [10]). Żonaty z Uchańską [11]) (może siostrą Jakóba później prymasa, Arnolda wojewody Płockiego i kniahini Aleksandrowej Poryckiej—Uchańskich), pozostawił z niej kilku synów; z nich trzech poświęciło się kościołowi a mianowicie Jakób, Andrzej i Aleksander,—Janusz pozostał na Wołyniu, Michał zaś przesiedlił się do Korony.

Kniaź Jakób Jurjewicz Woroniecki występuje 1561 r. w imieniu stryjecznych swych braci kniaziów Poryckich [12]); w 1565 r. w imieniu *ojca swego kniazia Jurja ze Zbaraża Woronieckiego* zaniósł skargę, na starostę Krzemienieckiego kniazia Mikołaja Andrejewicza Zbarażskiego i małżonkę jego Hannę Despotównę, o niedotrzymanie obietnicy względem wypłaty 45 kop za krzywdy [13]), a 1566 r. występuje ponownie w sprawie kniaziów Poryckich [14]). W 1568 r. *kniaź Jakób ze Zbaraża Woroniecki* podpisany jako sekretarz i dworzanin królewski [15]). Zostawszy księdzem występuje w 1570 r. jako *kniaź Jakób ze Zbaraża Woroniecki sekretarz J. K. M., proboszcz Gieranoński, pleban Kowieński* [16]); podobno mianowany 1574 r. biskupem Żmudzkim, nie objął tej katedry [17]). W 1578 r. jest *sekretarzem królewskim, proboszczem Gieranońskim, Łowickim i Skierniewickim* [18]) a w 1582 *kanonikiem Łowickim i sekretarzem królewskim* [19]). Mianowany przez króla Stefana 1585 r. biskupem Kijowskim, nie otrzymał potwierdzenia Papieskiego [20]). W latach 1585—1588 występuje jako nominat biskup Kijowski [21]), który to tytuł zarzucił dopiero po nominacyi 1589 r. Wereszczyńskiego na biskupstwo Kijowskie. W 1594 r. *Jakób ze Zbaraża proboszcz Gieranoński, pleban Kowieński i Kiejdański,* sprzedaje ziemię do plebanii Kiejdańskiej należącą [22]). Umarł 1598 r.; w tym roku 15 Sierpnia do plebanii Kiejdańskiej *po nieboszczyku Jakóbie Woronieckim* intromitowany został nowy pleban Mateusz Kobyliński [23]).

Kniaź Andrzej Jurjewicz występuje 1577 r. jako sekretarz królewski [24]). W 1578 r. *Jakób proboszcz Gieranoński, Łowicki i Skierniewicki* oraz *Andrzej kanonik Łęczycki, bracia ze Zbaraża Woronieccy sekretarze królewscy,* nadali herb swój Galińskiemu [25]). Andrzej umarł około 1580 r., albowiem już w 1582 r. nie wymieniony obok braci [26]).

Kniaź Aleksander Jurjewicz występuje 1582 r. jako *pleban w Dudzie;* w tym bowiem roku znajdujemy wzmiankę o *Januszu Zbarażskim synie Jerzego dziedzica Woronczyna i o braciach jego Jakóbie sekretarzu królewskim i kanoniku Łowickim, Michale dworzaninie królewskim i Aleksandrze plebanie w Dudzie* [27]).

Kniaź Janusz Jurjewicz Zbarażski wymieniony 1582 r. obok braci jako dziedzic Woronczyna [28]). W następnym roku *kniaź Janusz ze Zbaraża Woroniecki,* władał w powiecie Łuckim Woronczynem, Kotową-Wolą i Międzylesiem [29]). W 1585 r. pani Jerofiejowa Hostska Katarzyna Porycka zapisuje testamentem bratu swemu (stryjecznemu) *kniaziowi Januszowi Jurjewiczowi Zbarażskiemu* 500 złp. [30]). W 1603 r. procesował

---

[1]) Patrz wyżej str 392. [2]) Tamże. [3]) P. 1 k. 193 — 223. [4]) Zr. dziej. VI 21. [5]) S. 34 k. 99. [6]) S. 35 k. 75. [7]) Zr. dziej. XIX 17. [8]) Kurbski I 49. [9]) Tamże 79. [10]) Zr. dziej XIX 53. [11]) Niesiecki IX 430. [12]) S. 40 k. 256 i 256 od. [13]) S. 47 k. 95. [14]) S. 54 k. 39. [15]) Akt. Wil. XX 14 — 20. [16]) Woł. 1 k. 153. [17]) Encykl. Powsz. XXVII 834. [18]) Boniecki 386. [19]) Tamże. [20]) Korzeniowskl, Excerpta 11—14. [21]) Encykl. Powsz. XXVII 835. [22]) Arch. Sbor. VIII 129. [23]) Tamże 131 i 184. [24]) Boniecki 386. [25]) Tamże. [26]) Patrz niżej. [27]) Boniecki 386. [28]) Patrz wyżej. [29]) Zr. dziej XIX 94. [30]) Woł 8 k. 70.

się *kniaź Janusz Zbarażski (Woroniecki)* z kniaziem Januszem Zbarażskim wojewodą Bracławskim o wsie Hołoszczankę, Stohnikowiec i t. d., ostatniemu, przez ojca pierwszego, kniazia Jurja Fedorowicza zastawione [1]).

Kniaź Michał Jurjewicz Woroniecki *dworzanin królewski*, żonaty z *Barbarą Giżanką* córką Jana rajcy Warszawskiego, zawiera wraz z nią 1574 r. układ z Sieniawskim [2]). W 1580 r. układa się z bratem (stryjecznym) Stanisławem Woronieckim o pewną summę [3]), a w 1582 r. występuje obok innych braci [4]). Przeniósłszy się na Mazowsze był właścicielem części na Ostrołęce i Starej Warce w ziemi Czerskiej [5]). Żona Michała Barbara Giżanka, była poprzednio ulubienicą Zygmunta-Augusta, który z nią miał córkę i który jej testamentem odpisał i na trzeci dzień przed śmiercią odesłał, 13 000 dukatów; już po śmierci króla wyszła za kniazia, którego jako siostrzeńca Uchańskich prymasa i wojewody Płockiego, wybrała z pomiędzy wielu współubiegających się o jej rękę [6]). Według akt konsystorza Warszawskiego w dniu 5 Czerwca 1615 r. stanął, w obec księdza Floryana dominikanina Warszawskiego, Stanisław Swab i zeznał, że *Floryan syn kniazia Michała na Zbarażu Woronieckiego* we Wtorek przed Wniebowstąpieniem skończy lat 29 i że *matka jego* zmarła przed 26 laty, w lat 3 i tydzień po jego urodzeniu. Toż samo po Swabie zeznała przed konsystorzem Barbara żona Jakóba Żawadzkiego, *przyrodnia siostra Floryana z innego ojca a jednej matki*, o lat 15 od niego starsza [7]). Z czego wypada, że księżna Michałowa Woroniecka umarła 1589 r., że córka jej starsza Barbara z innego ojca urodziła się 1571 r. a syn Floryan Woroniecki 1586 r. Kniaź Michał pozostawił z Barbary Giżanki liczne potomstwo.

Barbara najstarsza córka Barbary Giżanki z innego ojca, urodzona 1571 r. [8]), będzie niezawodnie córką króla Zygmunta-Augusta [9]), którą kniaź Michał Woroniecki przy ślubie swoim z Barbarą Giżanką zaadoptował. Wydaną została za Jakóba Zawadzkiego; w 1593 r. Jakób Zawadzki zapisuje *żonie swej Barbarze córce Michała Woronieckiego i Barbary* pewną summę [10]). Żyła jeszcze 1615 r. [11]).

Anna, żona Jana Kosińskiego w 1614 r. pokwitowała braci swoich Jakóba, Stefana księdza i Floryana dominikanina, ze Zbaraża Woronieckich, synów Michała, z odebrania posagu [12]) a w 1613 r. nabyła część schedy brata Stefana [13]).

Katarzyna żona Jakóba Pilchowskiego, który w 1592 r. zapisał pewną summę *żonie swej Katarzynie córce Michała ze Zbaraża Woronieckiego* na dobrach Sobieniu, Grodzisku, Ostrowiu i t. d. [14]).

Mikołaj Woroniecki syn Michała sprzedał Żelawin i Jelitę Pilchowskiemu 1601 [15]), w 1602 r. zaś nabył *od brata Stefana* część jego w Ostrołęce i Zakrzewie [16]), a w 1608 r. schedę na tychże wsiach, *brata Floryana-Tomasza przeora dominikanów* [17]).

Jakób wspólnie z *bratem Stefanem księdzem*, sprzedali w 1614 r. części w Ostrołęce, Zakrzewie i Starej-Warce Zbroskiemu [18]) i obydwaj wspólnie z trzecim *bratem Floryanem dominikaninem* zostali pokwitowani w tymże roku przez siostrę Annę żonę Jana Kosińskiego, z wypłacenia jej posagu [19]). W 1621 r. *kniaź Jakób ze Zbaraża Woroniecki* procesował się z Leszczyńskimi o zajęte przez nich części na Woronczynie, Studence, Wołowej-Woli, Kotowej-Woli i Międzylesiu, które na niego po *ojcu Michale* spadły w czasie gdy będąc nieletnim na Mazowszu mieszkał [20]).

Stefan Woroniecki syn Michała, części swe na Ostrołęce i Zakrzewie sprzedał 1602 r. bratu Mikołajowi [21]) oraz 1613 *siostrze Annie żonie Jana Kosińskiego* [22]). Księdzem jest już w 1614 r., w którym wspólnie z bratem Jakóbem sprzedał części swe na Ostrołęce, Zakrzewie i Starej Warce Zbaraskiemu [23]); w tymże roku wspólnie *z braćmi Jakóbem i Floryanem dominikaninem*, został pokwitowany przez siostrę Kosińską z wydania jej posagu [24]).

Floryan-Tomasz Woroniecki urodził się 1586 r. [25]). W 1608 r. już przeor (?) dominikanów, sprzedał schedę swą w wyżej wymienionych wsiach bratu Mikołajowi [26]). Wy-

---

[1]) Boniecki 386. [2]) Tamże. [3]) Tamże. [4]) Tamże. [5]) Tamże. [6]) (Koźmian) Wyciągi Piotrowickie, Wrocław 1841 II 93 — 96. [7]) Z akt konsystorza Warszawskiego ks. 12 k. 190 (Encykl. Powsz. XXVII 834 art. J. Bartoszewicza). [8]) Patrz wyżej. [9]) Encykl. Powsz. XXVII 834. [10]) Boniecki 388. [11]) Patrz wyżej. [12]) Boniecki 388. [13]) Patrz niżej. [14]) Boniecki 388. [16]) Tamże 387. [15]) Tamże. [17]) Tamże. [18]) Tamże. [19]) Tamże 388. [20]) Tamże 387—388. [21]) Tamże 387. [22]) Tamże. [23]) Tamże. [24]) Patrz wyżej. [25]) Tamże. [26]) Tamże.

mieniony obok braci Stefana i Jakóba 1614 r., żył jeszcze jako zakonnik dominikanin w Warszawie w następnym 1615 roku [1]).

Dalsze rozrodzenie tej gałęzi, której potomkowie, jak się zdaje, istnieją do dziś, nie jest dokładnie znanem [2]).

Gałęź młodsza Wojny.

Kniaź Wojna Fedorowicz obok brata Jurja występuje 1526 — 1544 jako *kniaź Zbarażski* a 1545 jako *kniaź Woroniecki* [3]). W 1555 r. *kniaź Wojna Fedorowicz Woroniecki* zeznaje, że sioło Stryjewki, zastawione w 1535 r. synowcowi kniaziowi Mikołajowi Andrejewiczowi Zbarażskiemu a nie wykupione, temuż synowcowi puszcza [4]) i że nie ma pretensyi żadnych do dóbr, o które z kniaziami Zbarażskimi, procesują się bracia jego, rodzony *kniaź Jurij Fedorowicz Woroniecki* i kniaź Aleksander Fedorowicz Porycki [5]). Otrzymawszy w dziale z bratem Jurjem majątek Trysteń, tytułował się kniaziem Trysteńskim. W 1562 r. *kniaź Wojna Fedorowicz Trystianecki* oskarża Iwana Jackowicza Borzobohatego, klucznika, horodniczego i mostowniczego Łuckiego o dokonany w 1560 r. najazd na jego grunta [6]). Niezawodnie umarł około 1564 r. albowiem w tej samej sprawie z Borzobohatym o najazd, występuje 1565 r. tylko *żona kniazia Wojny Trystenskiego* (już nieżyjącego?) *kniażna Bohdana Fedorowna Czetwertyńska*, która odpiera zarzut o niewiadomym pozwie, jakoby doręczonym jej mężowi *kniaziowi Wojnie Trystenskiemu* od władyki Włodzimierskiego Iwana Jackowicza Borzobohatego, w sprawie o najazd na dwór Mosarski władyki [7]). O potomstwie kniazia Wojny Woronieckiego podaje Niesiecki dokładne i wiarogodne wiadomości; pozostawił trzech synów: Stanisława, Lwa i Mateusza [8]).

Kniaź Lew Wojnicz władał w 1570 r. w powiecie Łuckim majątkami Babie i częściami w Trysteniu (Trostiencu) oraz Wolicy [9]). *Kniaź Lew Woroniecki* posłował 1573 r. na elekcyę [10]). Żonaty z Maryną Kuniewską, córką Andrzeja Kuniewskiego i Bohdany Deniskówny, której siostrami były Hanna Sewerynowa Jarmolińska, Eudoksyja kniahinia Kirykowa Rużynska i Marya 1-o voto Piasoczyńska, 2-o Piotrowa Buczajska, Andrzejówny Kuniewskie, wspólnie ze szwagrem swym kniaziem Rużyńskim, pozwani przez siostrzeńca żon ich Ławryna Piasoczyńskiego, o zagarnięcie majętności zmarłych małżonków Kuniewskich sędziów ziemskich Krzemienieckich a mianowicie: Jeskowce, Tatarynowce, Krasnałąka, Zahorce, oraz zmarłej Sewerynowej Jarmolińskiej, Semenow, Hulewcy, Koszelewcy, Turowka, Biesowka, Daniłowka i t. d. [11]). *Kniaź Lew Woroniecki ze Zbaraża* (sic) wymieniony jako władający w powiecie Łuckim 1577—1583 wsiami Babie, Wereszczaki, Tatarzynowka i Krasna-Łąka [12]). Tenże *kniaz Lew Wojna Woroniecki* będąc podstarościm Pińskim, z ramienia starosty Pińskiego kniazia Janusza Korybutowicza Zbarażskiego wojewody Bracławskiego, miał 1582—1586 sprawę z Kiryłem Terleckim władyką Pińskim i Turowskim, który go oskarżał o napad na dwór należący do cerkwi w Pińsku i zrabowanie tejże cerkwi [13]). Sędzią grodzkim Krzemienieckim był już 1591 r. [14]) Po śmierci Maryny Kuniewskiej, która umarła bezpotomnie [15]), ożenił się powtórnie z Krystyną Bohowitynówną i dał jej zapis na odziedziczonycz po Kuniewskich Tatarzynowce, Jakimowce i Krasnejłące; o te majątki *kniahinia Krystyna Bohowitynówna Lwowa Woroniecka* procesuje się 1595 i 1596 z Piasoczyńskiemi [16]). Kniaź *Lew ze Zbaraża Woroniecki*, jako *sędzia grodzki Krzemieniecki*, występuje jeszcze w końcu 1595 r. [17]) Umarł bezpotomnie [18]).

Kniaź Stanisław Woroniecki obrany 1573 deputatem na elekcyę [19]). W 1583 roku przyznał pewną summę bratu swemu (stryjecznemu) Michałowi dworzaninowi królewskiemu [20]) a w 1583 r. władał wsią Kuskowcze w powiecie Krzemienieckim [21]). *Kniaziowie Stanisław i Mateusz Woronieccy* należeli 1583 r. do buntu Krasieńskiego [22]). Miał dwie żony: Chomiakównę i Hulewiczównę [23]) i pozostawił pięciu synów: Janusza,

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Żychl. IX 245, 247. Kosiński V 586, 587. [3]) Patrz wyżej. [4]) 1555 Luty 29 (S. 34 k. 58 od.). [5]) 1555 Marca 1 (S. 33 k. 232 od. i 233). [6]) 1562 Października 18 (S. 35 k. 109 od.) [7]) 1565 Maja 2 (S. 35 k. 407). [8]) Niesiecki IX 431. [9]) Zr. dziej. XIX 12. [10]) Kurbski I 49. [11]) 1576 Maja 10. (Woł. 4 k. 73). [12]) Zr. dziej. XIX 58, 94, 139. [13]) Akt. Wil. III 14—17, A. Z. R. III 303—304. [14]) Boniecki 388. [15]) Niesiecki IX 431. [16]) Stecki, Wołyń II 30. [17]) Arch. Jugo Cz. VI T. I str. 34. [18]) Niesiecki IX 431. [19]) Kurbski I 49. [20]) Boniecki 385. [21]) Zr. dziej. XIX 143. [22]) Kurbski II 78. [23]) Niesiecki IX 431.

Piotra, Stanisława, Tomasza, Jerzego i siedem córek: Maruszę Białostocką, Aleksandrę Szaszkiewiczową, Apolonię Sawiczową, Annę Morędzinę, Annę Trypolską i Maryannę Rohozińską [1]). W 1598 r. wniosła *wdowa po kniaziu Stanisławie Woronieckim Maryanna Hulewiczówna* zażalenie na *pasierba swego kniazia Tomasza* o dobra Szczuryn i Jasionówkę [2]). *Kniaź Jurij ze Zbaraża Woroniecki na Szczurynie* (sic) oskarża w 1604 r. *stryja swego kniazia Mateusza ze Zbaraża Woronieckiego na Trystency i małżonkę jego, stryjenkę swą Nastazyę Hulewiczównę Woroniecką i zięcia ich, szwagra swego, Iwana Bołbasa,* o dokonany w 1602 r. najazd na Szczuryn, rozpędzenie włościan, ograbienie i spalenie tego majątku i zeznaje, że *ojciec jego kniaź Stanisław ze Zbaraża Woroniecki* Szczuryn i Jasionówkę zapisał *jemu i bratu jego nieboszczykowi Tomaszowi,* oddalając innych braci rodzonych; protestacyę powyższą robi doszedłszy do lat i zebrawszy potrzebne akta do prowadzenia przeciwko stryjom sprawy, na środki dla której użył majątek spadły na niego *po nieboszczyku bracie Januszu* [3]). W 1614 r. zapadł dekret w sprawie o te same dobra, między wymienioną *wdową po kniaziu Stanisławie a pasierbem jej kniaziem Jerzym Stanisławowiczem Woronieckim* [4]).

Z córek kniazia Stanisława. **Marusza** Białostocka, była matką Aleksandra Białostockiego [5]); o **Aleksandrze** Szaszkiewiczowej i **Apolonii** Sawiczowej, nic więcej nie wiemy. **Eudoksyja** (Owdotja) była żoną Mikołaja Szaszkiewicza chorążego Bracławskiego, który umarł 3 Listopada 1624 r., pochowany w Kijewo-pieczerskiej Ławrze [6]). *Owdotia ze Zbaraża Szaszkiewiczowa chorążyna Bracławska* nabywa 1615 r. od Grodzickich dwór w Winnicy i takowy 1624 r. sprzedaje kniaziowi Stefanowi Czetwertyńskiemu podkomorzemu Bracławskiemu [7]). W 1627 trybunał Lubelski pozywał metropolitę Kijowskiego Josifa Rutskiego (unitę) i to, że nie słusznie pozywał przed swój sąd nie unitkę *Owdotię kniaźnę ze Zbaraża Woroniecką Mikołajowę Szaszkiewiczowę chorążynę Bracławską* [8]). **Anna** urodzona z Chomiakówny, *kniaźna Wojnianka Woroniecka,* żona Morendy, była matką Stefana i Konstantego Morendów i córki Rakowskiej [9]). **Anna** (urodzona z Hulewiczówny) za Trypolskim pisarzem Kijowskim [10]). **Maryanna** za Rohozińskim miecznikiem Lubaczowskim [11]).

Z synów kniazia Stanisława **kniaź Janusz Stanisławowicz Woroniecki** występuje 1596 r. jako właściciel Omelanika [12]). *Kniaziowie Janusz i Piotr Woronieccy* procesowali się w 1597 r. z Poryckim o Wyszogródek [13]). Już nie żył w 1604 r., w którym majątkiem *nieboszczyka brata Janusza* władał kniaź Jurij [14]).

Kniaź Piotr Stanisławowicz Woroniecki w 1596 r. oskarżony o to, że wspólnie z bratem Naliwajki, Hulewiczem i sotnią kozaków, poczynili szkody w Tuczynie i Korostyczynie, gdzie grabili, ludziom uszy obcinali i inne okrucieństwa wyrządzali [15]). W następnym roku występuje wspólnie z bratem Januszem [16]).

O kniaziu **Stanisławie Stanisławowiczu** wiadomo tylko, że z Elżbiety Bohuszewiczówny miał syna **Pawła** [17]). Niezawodnie ten *kniaź Stanisław Woroniecki* zabitym został przez Jana Charlęskiego, któremu o to Woronieccy wytoczyli proces; sąd dekretem 1607 r. uwalnia przecież Charlęckiego od odpowiedzialności po odprzysiężeniu się „samoszost", że nieumyślnie go w obronie swojej osoby zabił, obkładając go jednak karą 66 grzywien [18]).

Kniaź Tomasz Stanisławowicz, otrzymawszy po ojcu wspólnie z bratem Jerzym dobra Szczuryn i Jasionówkę [19]), procesował się o nie 1598 r. z macochą [20]) i umarł przed 1604 r. [21])

---

[1]) Niesiecki IX 431, według którego trzej pierwsi synowie i 5 pierwszych córek, rodzili się z Chomiakówny a 2 synowie i 2 córki z Hulewiczówny, co jednak w obec tego, że Hulewiczówna nazywa Tomasza i Jurja pasierbami, nie potwierdza się. [2]) Boniecki 386. [3]) 1604 Stycznia 24 (Arch. Jugo Cz. VI T. I str. 292—294). [4]) Boniecki 386. [5]) Niesiecki IX 431. [6]) Kalnofojski, Teratourgema lubo Cuda, Kijow 1638 r. str. 49. [7]) Summ. Czet. I d. 1 i 2. [8]) A. J. Z. R. II 75. [9]) Niesiecki VI 463. [10]) Tamże IX 431. [11]) Tamże VIII 129, IX 431. [12]) Arch. Jugo Cz. III T. I 111, 112, 114. [13]) Boniecki 388. [14]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 292 — 294, patrz wyżej. [15]) Tamże Cz. III T. I str. 87, 93, 98. [16]) Patrz wyżej. [17]) Niesiecki IX 431. [18]) Żychl. XV 20. [19]) Patrz wyżej. [20]) Tamże. [21]) Tamże.

Kniaź Jurij Stanisławowicz najmłodszy z braci, doszedł dopiero w 1604 roku do lat i w tym roku manifestował przeciwko stryjowi Mateuszowi o napad i ograbienie majątku Szczuryna, który to majątek wraz z Jasionówką, ojciec odpisał jemu i zmarłemu jego bratu Tomaszowi [1]). O te majątki procesował się jeszcze w 1614 r. z macochą [2]). W 1619 r. *Jerzy ze Zbaraża Woroniecki* podpisany w liczbie członków bractwa prawosławnego w Łucku [3]). Szlachta Wołyńska w instrukcyach na sejm 1641 r. upominała się o nagrodę zasług *J. M. xięcia Jerzego ze Zbaraża Worowieckiego*, za trudy około dobra ojczyzny podjęte i więzienie Inflantskie [4]). Z Mikulińskiej pozostawił synów **Macieja i Stefana** [5]).

Kniaź Mateusz Wojnicz Woroniecki, będzie to *kniaź Matys Woroniecki*, który w 1577 r. władał majątkami Trysten i Jasionowicze w powiecie Łuckim [6]). Ożenił się z Nastazyą Hulewiczówną i oboje prawa swe do Hrihorowicz ustąpili pani Jackowej Szybińskiej, która je odstąpiła Prusinowskiemu, wskutek czego ten ostatni, na zasadzie praw zcedowanych mu przez *kniazia Mateusza Wojnicza Woronieckiego i małżonkę jego Nastazyę Hulewiczównę*, intromitowany zostaje 1582 r. do tego majątku [7]). *Kniaziowie Stanisław i Matys Woronieccy* w 1583 r., pomagali Wasilowi Krasieńskiemu w zbrojnem oporze sądowi wykonania wyroku [8]). Majątki *kniazia Mateusza Woronieckiego* Trysteń i Jasionówkę w tymże roka trzymał arendą Francz Krusz [9]). W latach 1585—1590 *kniaź Mateusz Woroniecki* występuje jako namiestnik (podwojewodzi) Kijowski z ramienia kniazia Konstantego Ostrogskiego wojewody Kijowskiego; on i żona jego Nastazya mają w tym czasie mnóstwo spraw o gwałty i najazdy [10]). Następnie został stolnikiem i podwojewodzim Kijowskim. *Kniaź Mateusz ze Zbaraża Woroniecki stolnik i podwojewodzi Kijowski* pozwany 1592 r. przez kniazia Ostrogskiego wojewodę Kijowskiego o nie wydanie poboru z miasteczka Trypola [11]). W tymże roku Siemaszko pozywa kniazia Ostrogskiego o bezprawia urzędników jego grodzkich Kijowskich *kniazia Mateusza ze Zbaraża Woronieckiego* i Iwana Fedorowicza Sołtana [12]). W 1604 r. *kniaź Matys ze Zbaraża Woroniecki na Trystency, małżonka jego Nastazya Hulewiczówna i zięć ich Iwan Bołbas*, oskarżeni przez synowca swego kniazia Jurja Woronieckiego o napad na Szczuryn [13]). W 1613 r. *stolnik Kijowski kniaź Matys ze Zbaraża Woroniecki* ma sprawę z Rostockim o summę na Chodorowie [14]), tenże Chodorow sprzedaje księżnie Koreckiej [15]) i wspolnie z *małżonką Nastazyą Hulewiczówną* sprzedaje Pankowce, w powiecie Krzemienieckim, księciu Zbarażskiemu [16]). Z wymienionej małżonki pozostawił kniaź Mateusz synów Stefana, Michała, Lwa oraz córki Aleksandrę i Katarzynę [17]).

Aleksandra żona Iwana Bołbasa Rostockiego dziedzica Ostryjewa w powiecie Łuckim [18]), który w 1604 r. występuje jako *zięć kniazia Mateusza Woronieckiego* [19]), wyszła powtórnie za Krzysztofa Jełowickiego podstolego Wołyńskiego [20]).

Katarzyna vel **Helena**, żona Szymona Witowskiego [21]).

Kniaź Stefan Matuszewicz żonaty z kniażną Barbarę Sokolską, pozostawił synów **Jana, Andrzeja** i córkę **Aleksandrę** Siemaszkowę [22]), podobno żonę Samuela Siemaszki i matkę kniahini Janowej Ogińskiej [23]).

O **kniaziu Lwie Mateuszewiczu**, którego Niesiecki mięsza z jego stryjem tego mienia, więcej nie słychać.

Kniaź Michał Matuszewicz występuje 1638 r. jako *Michał ze Zbaraża Woroniecki podstarości Włodzimierski* z ramienia Gabryela Stępkowskiego kasztelana Bracławskiego [24]). Pozostawił dwóch synów Marcina i Waleryana [25]), których podobno urodziła Konstancya Stępkowska [26]).

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Tamże. [3]) Pam. T. I Cz. I 12. [4]) Arch Jugo Cz. II T. I 277. [5]) Niesiecki IX 431. [6]) Zr. dziej. XIX 58. [7]) 1582 Stycznia 13 (Arch. Jugo Cz. VI T. I 108 — 109). [8]) Kurbski II 78. [9]) Zr. dziej. XIX 106. [10]) Arch. Jugo Cz. III T. I 16, 18 i 25, Cz. VII T. I 253—256, Zródła do dziejów I 67, A. J. Z. R. II 219, Sbor. Mater. dla istor. i topogr. Kiewa II 51, Kiews. Centr. Arch. VIII 27, 28, 46, 47, 53 — 58, 60, 61, IX 4. [11]) Zr. dziej XXI 6. [12]) Tamże 7. [13]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 292 — 294, patrz wyżej. [14]) Zr. dziej. XXI 568. [15]) Tamże. [16]) Boniecki 388. [17]) Niesiecki IX 431. [18]) Zr. dziej. XIX 106, u Niesieckiego „Iwan Stocki". [19]) Patrz wyżej. [20]) Żychl. XV 221. [21]) Niesiecki IX 367, 431. [22]) Tamże 431. [23]) Żychl. V 183. [24]) Arch. Jugo Cz. III T. I 362. [25]) Niesiecki IX 431. [26]) Z notat familijnych (Bartoszewicz, Encykl. Powsz. XXVII 837).

Marcin syn Michała był ojcem **Aleksandra** [1]). *Książe Aleksander ze Zbaraża Woroniecki*, wraz z inną szlachtą Wołyńską, wybierał 1710 r. Szmulańskiego na godność biskupa Łuckiego [2]). Synem Aleksandra był **Wawrzyniec** [3]).

Waleryan, drugi syn Michała, był ojcem Władysława [4]), którego podobno rodziła Zofja Janiewska [5]), córka Janiewskiego z Janiewic i Katarzyny Jaszczowskiej [6]). Drugą żoną Waleryana mogła być Konstancya Jełowicka córka Eliasza, która owdowiawszy po Janie Zagórskim, wyszła powtórnie za *kniazia Mikołaja-Waleryana Woronieckiego* [7]). **Książe Władysław** na początku XVIII-go wieku piastował urząd stolnika Wendeńskiego. W 1701 r. szlachta Wołyńska, wysyłając posłów na sejm, poleca im, aby szkody *J. O. księciu Władysławowi ze Zbaraża Woronieckiemu stolnikowi Wendeńskiemu*, przez wojsko Saskie w dobrach jego Maszowie poczynione, były wynagrodzone stosownie do reskryptu królewskiego i aby wieś Podłaszkowce na Podolu była mu przywróconą [8]). *Władysław ze Zbaraża Korybut książe Woroniecki stolnik Wendeński*, wysłany od szlachty Wołyńskiej w poselstwie do króla 1703 r. [9]). Temuż *księciu Woronieckiemu* szlachta Wołyńska w 1711 r., za jego jazdy raz do Elbląga, drugi raz do Pruss, uchwala 2000 złp. wynagrodzenia [10]). Żonaty z Dorotą Lisiecką [11]), umarł przed 1720 r. W 1721 r. *Dorota Korybutowa Woroniecka stolnikowa Wendeńska*, zrzeka się dóbr Radziechowszczyzny i Machowa w ziemi Chełmskiej, oraz innych i summ etc. na osoby synów swoich: Stefana, Waleryana (Walentego?), Jana, Franciszka i Antoniego-Mikołaja, z zachowaniem sobie dożywocia na majątku Trysteń w powiecie Łuckim leżącym [22]). Umarła przed 1731 r. w którym *Jan książe Korybut ze Zbaraża Woroniecki* przyznaje plenipotencyę *bratu swemu Mikołajowi Woronieckiemu chorążemu Wołyńskiemu, staroście Sredskiemu*, w sprawie dóbr położonych w województwie Wołyńskim, powiecie Łuckim, spadkowych po *matce Dorocie z Lisieckich Woronieckiej* [13]). W następnym roku tenże *Jan książe Korybut ze Zbaraża Woroniecki, syn zmarłych Władysława Woronieckiego z Doroty Lisieckiej*, ustępuje prawa swe do spadku po nich w majątkach Trysteń w powiecie Łuckim i Radzikowo w powiecie Chełmskim, na rzecz *starszego brata Mikołaja* za 4500 złp. [14]).

Po ks. Władysławie i Dorocie z Lisieckich Woronieckich pozostało pięciu synów i dwie córki [15]). Z synów: o **Stefanie** więcej nic słychać. **Jan** był kanonikiem Poznańskim. Potomkowie **Mikołaja-Antoniego**, w końcu kasztelana Czernihowskiego, i **Waleryana** sędziego grodzkiego Krzemienieckiego, wygaśli na dzieciach. **Franciszek-Michał** pozostawił potomstwo istniejące do dziś [16]).

---

[1]) Niesiecki IX 431. [2]) Arch. Jugo Cz. IV T. I 362. [4]) Niesiecki IX 431. [4]) Tamże. [5]) Z notat familijnych (Encykl. Powsz. XXVII 837). [6]) Niesiecki IV 434. [7]) Żychl. XV 221. [8]) Arch. Jugo Cz. III T. II 399. [9]) Tamże 517. [10]) Tamże Cz. I T. IV str. 347. [11]) Patrz wyżej. [12]) 1721 Kwietnia 1, Wypis z ksiąg grodzkich Włodzimierskich, obl. w Poznaniu 1781 (Żych. IX 238). [13]) 1731 Feria 2 post festum S. Matthaei (Z akt Poznańskich, dr. Żychl. IX 238). [14]) 1732 Feria 2 post festum S. Luciae (Tamże). [15]) Encykl Powsz. XXVII 837. [16]) Żychl. IX 238—245, także Encykl. Powsz. XXVII 837—838.

- **Fedor Wasilewicz Zbarażski** 1477—1495 Porycki 1514 Ż. Barbara 1526
  - **Jurij Fedorowicz** Zbarażski 1526—1529 Woroniecki 1545—1577 Ż. Uchańska
    - **Jakób** 1561 † 1598 biskup Kijowski
    - **Michał** 1574—1582 Ż. Barbara Giżanka † 1589
      - **Mikołaj** 1601—1602
      - **Stefan** 1602—1614
      - **Jakób** 1614—1621
      - **Floryan-Tomasz** ur. 1586 przeor Dominikanów 1615
      - **Barbara** M. Zawadzki
      - **Anna** M. Kosiński
      - **Katarzyna** M. Pilchowski
    - **Andrzej** 1578 ksiądz
    - **Janusz** 1582—1603
    - **Aleksander** 1582 ksiądz
  - **Aleksander Fedorowicz** Zbarażski 1526—1545 Porycki 1546—1558 Ż Barbara Uchańska 126—1561
    - Kniaziowie **Poryccy**
  - **Wojna Fedorowicz** 1526—1555 kn. Trystianecki 1562—1565 Ż. Bohdana Czetwertyńska 1565
    - **Stanisław** 1573—1583 Ż. 1-o Chomiakówna 2-o Maryanna Hulewicz 1598—1614
      - **Janusz** 1596 † do 1604
      - **Piotr** 1596—1597
      - **Stanisław** Ż. Elż. Bohuszewicz
        - **Paweł**
      - **Tomasz** 1598 † do 1604
      - **Jerzy** 1604—1609—1641 Ż. Mikulińska
        - **Maciej**
        - **Stefan**
      - **7 córek**
    - **Lew** 1570—1595 sędzia gr. Krzemieniecki Ż. 1-o Maryanna Kuniewska 2-o Krystyna Bohowityn
    - **Mateusz** 1577—1613 stolnik Kijowski Ż. Nastazya Hulewicz 1582—1613
      - **Stefan**
        - **Jan**
        - **Andrzej**
        - **córka**
      - **Lew**
      - **Michał** 1638 podstar. Włodzim. Ż. Konst. Stępkowska
        - **Marcin**
          - **Aleksander** 1710
            - **Wawrzyniec**
        - **Waleryan** Ż. Zofja Janiewska
          - **Władysław** 1701—11 Ż. Dorota Lisiecka
            - Potomkowie istnieją do dziś.
      - **2 córki**
  - **Fruzyanna** 1544 M. kn. Wasil Welicki
  - **Zofia** M. Lachowski

Worotynski

od Worotynska dziś miasta gubernii Kałużskiej.

Kniaz Lew Romanowicz, jeden z synów kniazia Romana Semenowicza Nowosilskiego, który z Nowosila przeniósł się do Odojewa (patrz wyżej art. Bielewski), choć przez rodosłowne zwany tylko „*Nowosilskim*" [1]), niewątpliwie jednak panował już udzielnie na otrzymanym w spuściznie Worotynsku. Z Litwą pozostając w blizkich stosunkach, a może zmuszony, oddał synów na dwór wielkiego księcia Witowda. W 1401 r. (kniaziowie) *Fedor Lwowicz z bratem Juszkem*, obok innych kniaziów i panów, za siebie i wielkiego księcia Witowda, przyrzekają wierność królowi i koronie Polskiej [2]). W tymże czasie na zapisie niejakiego Katasza Bielikowicza na Ławraszewski monaster znajdujemy wzmiankę, że zapis ten pisał „*kniazia Lwa syn Fedor*" [3]). Kniaź Lew umarł przed 1427 r., pozostawiając wdowę i synów, którzy w tym roku „*kniaziowie Worotynscy z matką wdową*", złożyli hołd wielkiemu księciu Witowdowi [4]). Oprócz wyżej wymienionych synów Fedora i Juszka, trzecim synem kniazia Lwa był niezawodnie *kniaź Wasil Lwowicz* wpisany obok ojca do sinodika Lubeckiego [5]). Nadto pozostawił córkę, żonę kniazia Iwana Wasilewicza Krasnego, który kniazia Fedora Worotynskiego nazywa wujem [6]).

O **kniaziu Wasilu Lwowiczu** więcej nie słychać.

O **kniaziu Jurju (Juszku) Lwowiczu** nie posiadamy również więcej wiadomości. Synem jego był niezawodnie **kniaź Waśko Juszkowicz** (Wasil Jurjewicz), któremu wielki książe Kazimierz nadaje 5 ludzi około 1445 r. [7])

Kniaź Fedor Lwowicz [8]), panował po ojcu w Worotynsku, choć pierwiastkowo nie tytułował się kniaziem Worotynskim. Wielki książe Witowd wydał za niego blizką krewnę księżniczkę Maryę Koributównę, którą kniaziowie Semen Wiazemski, Dymitr Szuticha i pan Hrihory Protasjew odprowadzali do Worotynska [9]). W 1442 r. *kniaź Fedor Lwowicz Nowosilski i Odojewski*, zjechawszy do Trok, składa hołd wielkiemu księciu Kazimierzowi i obiecuje mu służyć, jak służył wielkiemu księciu Witowdowi, stosownie do zawartego z nim układu [10]). W 1448 r. tenże *kniaź Fedor Lwowicz*, już *Worotynski*, otrzymawszy namiestnictwo Kozielskie, obiecuje trzymać je z ramienia wielkiego księcia i króla Kazimierza [11]) i jednocześnie *kniaź Fedor Lwowicz Worotynski* wydaje królowi poręczenie, za *zięcia swego kniazia Iwana Andrejewicza Możajskiego*, że będzie wiernym sprzymierzeńcem królewskim, byle mu król pomógł do osiągnięcia panowania w Moskwie [12]). W tymże czasie *kniaź Fedor Worotynski* z łaski Kazimierza otrzymuje przywilej na Demenę [13]), dwór Niemczynowski w Smoleńsku [14]) a 1447 r. na sioła: Horodeczną z wsiami Komrowiec i Użepered, Kowylnę i Demenę a nadto Briansk [15]). Wszystkie te nadania król potwierdza kniaziowi przywilejem 1455 r., z którego dowiadujemy się, że kniaź trzymał wówczas Demenę, Horodeczną, z Użeperedem, Kowylnę, Krajszino, Kcyn, Ozeresk, Peremyszl, Łohinesk i dwór Niemczynowsk, w Smoleńsku [16]).

Kniaź Fedor pozostawił trzech synów: Michała, Dymitra i Semena [17]) i 4 córki: **N N.** już w 1448 r. żonę kniazia Iwana Andrejewicza Możajskiego [18]), **Eudoksyę**, żonę kniazia Iwana Jarosławicza, **Annę** kniahinię Januszową Łoską i **Teodozyę** kniahinię Lwową Bujnicką [19]).

Najstarszy syn Fedora **kniaź Michał Fedorowicz Worotynski**, umarł przed 1483 r. [20]) pozostawiając syna **Iwana** [21]) i wdowę, która wstąpiła pod imieniem Eufrozyny do Lichwińskiego monasteru (w Kałużskiej gubernii) [22]).

Bracia jego **kniaziowie Dymitr i Semen Fedorowicze** *Lwowicza, Nowosilscy, Odojewscy i Worotynscy*, wspólnie z *synowcem swym kniaziem Iwanem Michałowiczem*, w Wilnie

---

[1]) Sinod. spis. 70, Barch. Kn. I 180. [2]) Monum. medii aevi VI 73. [3]) A. J. Z. R. I d 7. [4]) Monum. medii aevi VI 779. [5]) Miłoradowicz, Lubecz 37. [6]) Z. 6 str. 478, patrz wyżej str. 68 i 154. [7]) Z. 3 k. 66. [8]) Rodosłowne nazywają go mylnie synem kniazia Jurja Romanowicza Odojewskiego (Barch. Kn. I 181, Sinod. spis. 70, patrz wyżej str. 279). [9]) Patrz wyżej str. 155. [10]) Z. 5 k. 286, dr. A. Z. R. I d. 41. [11]) Tamże k. 286 od., dr. A. Z. R. I 48. [12]) Tamże k. 287. [13]) Z. 3 k. 25. [14]) Tamże k. 26. [15]) Tamże. [16]) Tamże 28 od. [17]) Barch. Kn. I 181, Sinod. spis. 70. [18]) Patrz wyżej str. 261—262. [19]) Tamże str. 212—213 [20]) Patrz niżej. [21]) Barch. kn. I 181, Sinod. spis. 70. [22]) Chmyrow Nr. 733.

1483 r. składają hołd królowi Kazimierzowi, stosownie do układu zawartego między ich ojcem a wielkim księciem Witowdem [1]). Z tych trzech kniaziów pierwszy Iwan Michałowicz, poddał się wielkiemu księciu Moskiewskiemu; już w 1487 r. służy Moskwie [2]), *gdy stryjowie jego kniaziowie Dymitr i Semen Fedorowicze* jeszcze w 1489 r. służą Litwie [3]). Za przykładem synowca poszedł w 1490 r. *kniaź Dymitr Fedorowicz* poddając Moskwie zarówno swoją jak i brata swego kniazia Semena dzielnicę [4]). Na Litwie pozostał więc tylko kniaź Semen pozbawiony dzielnicy; w 1491 r. król Kazimierz skarży się, że kniaziowie Dymitr i Iwan opuścili go i przeszli do Moskwy [5]). Po wyniesieniu Aleksandra na wielkie księstwo Litewskie, kniaź Semen Fedorowicz posyłał do niego, żądając wynagrodzenia za utraconą ojcowiznę; nie otrzymawszy jednak takowego, zbiegł w 1492 r. do Moskwy i na początku następnego roku listownie donosił Aleksandrowi o pobudkach, które go do tego kroku skłoniły [6]). Traktatem 1494 r. wielki książe Aleksander przyznał zwierzchnictwo Moskwy nad kniaziami Worotynskimi [7]). Kniaziowie Dymitr i Semen Fedorowicze pomarli bezpotomnie [8]). Dymitr miał za żonę Annę córkę kniazia Konstantego Iwanowicza Babicza-Druckiego [9]). W 1511 r. król Zygmunt skarży się, że kniaź Andrzej Konstantynowicz Prichabski posyłał do *siostry swej kniahini Dymitrowej Worotynskiej* ludzi, których w Moskwie zatrzymano [10]). Wyżej wymieniony kniaź Iwan Michałowicz Worotynski, jest protoplastą kniaziów Worotynskich istniejących w Rossyi do końca XVII-go wieku [11]). Syn jego kniaź Michał Iwanowicz Worotynski bojaryn rady carskiej wojewoda i namiestnik Kazański, dzierżawca Nowosilski, odpowiadając 1567 r. na list sekretny, którym król Zygmunt-August wzywał go aby przeszedł pod panowanie Litewskie, czyni królowi zarzut nieszlachetnego pochodzenia, albowiem Gedimin miał być prostym koniuszym, wzywa go aby, pozostając tylko królem Polskim, podzielił Litwę między nim, bratem jego kniaziem Mścisławskim i razem z nimi został hołdownikiem cara [12]).

kn. Lew Romanowicz Nowosilski.	**Fedor Worotynski** 1401—1455	**Michał** † do 1483	**Iwan** 1483—1487	Worotynscy w Rossyi
		Dymitr 1483—1490 † b p.		
		Semen 1483—1492 † b p.		
	Wasil			
	N.N. za Wasilem Druckim—Krasnym			
	Jurij (Juszko) 1401	**Wasil Jurjewicz** † b p.		

Wyszkowski

od Wyszkowa na Wołyniu; żyjący w drugiej połowie XV-go wieku kniaź Fedor Czetwertynski, tytułował się kniaziem Wyszkowskim [13]). (Patrz Czetwertyński).

Zagrodska

od miejscowości Zagród (Zahorod) w powiecie Krewskim. Wdowa po kniaziu Janusza Romanowiczu Druckim-Lubeckim tytułuje się w 1549 r. *kniahinią Zagrodską* [14]).

Zamlicki

od miejscowości Zamlica na północno-zachód od Włodzimierza. Tytułu tego używali w XVI-tym wieku kniaziowie Andrej Michałowicz i syn jego Dymitr Andrejewicz Kozekowie, z których pierwszy występuje 1545 jako *kniaź Zamlicki z Zamlicz*, a drugi 1578 r. jako *kniaź Kozeka-Zamlicki* [15]).

---

[1]) A. Z. R. I d. 80. [2]) Karpow I 4. [3]) Tamże str. 8, 20 i 35. [4]) Tamże 47. [5]) Tamże 53—54. [6]) Tamże 81, 84 i A. Z. R. I 109. [7]) Karpow I 120, 126. [8]) Barch. Kn. I 181, Sinod. spis. 70. [9]) Sinod. spis. 85 [10]) Z. 7 k. 164. [11]) Rodowód ich w Rodosł. V str. 5. [12]) Danił. Skarbiec Nr. 2375. [13]) Z. 15 k. 19 i ten sam dok. S. 4 k. 187, patrz wyżej str. 36. [14]) S. 22 k. 262 od., patrz wyżej str. 204. [15]) Patrz wyżej str. 181—182.

Zasławski (Jewnutowicz), właściwie **Żesławski**,

od Zasławia, dawniej Żesławl, a jeszcze dawniej Izasławl, w Mińskiem.

Jewnut syn Gedimina wielki książe Litewski 1341 r. po ojcu, wyzuty z tronu wielkoksiążęcego w Wilnie przez braci Olgerda i Kiejstuta, udał się do Moskwy, gdzie 25 Września 1345 r. uroczyście przyjął chrzest pod imieniem Iwana. Powróciwszy następnie na Litwę, osiadł w wydzielonej mu przez braci dzielnicy, którą stanowił Zasław z okręgiem; żył jeszcze w 1366 [1]). Pozostawił dwóch synów.

Kniaź Szymon Jewnutiewicz dostał się 1390 do niewoli Krzyżackiej [2]) i odtąd więcej o nim nie słychać.

Kniaź Michał Jewnutiewicz, jako *Herzog Mikel Jawnoten son*, wzmiankowany w 1383 r. w liście w. mistrza do Jagajły [3]). Towarzyszył Jagajle do Polski, a oddany wspólnie z innymi książętami Litewskimi panom Polskim w zakład, wyjeżdżając wydaje 1 Marca 1386 r. w Krakowie, jako *Michael Dei gratia dux Zaslaviensis* zapis, którym przyrzeka stawić się na zawołanie [4]). Wkrótce potem „*kniaź Michajło Jewnutiewicz*", obok innych kniaziów i panów, wydaje w. ks. Skirgaile, poręczenie za Hryćka Konstantynowicza [5]). W 1398 r. zawierając z wielkim mistrzem przedugodne warunki pokoju, Witowd obowiązuje się, w tymże roku zjechać dla ratyfikacyi na wyspę graniczną rzeki Niemna Salin i przyprowadzić dostojnych bojarów z pieczęciami: *Michała syna Jawnuty (Mychal Janotten son)*, Iwana syna Awmunta (Algimunta ?), Aleksandra syna Patrycego, Jamunta, Minegajłę, Bratosza i t. d. [6]). I w istocie traktat zawarty 12 Października tegoż roku podpisali: Włodzimierz brat stryjeczny (patruus) i Zygmunt brat rodzony księcia Aleksandra, kniaziowie Jurij Piński, *Michał Zasławski (dux Michael de Salsa)*, Aleksander Starodubski, kniaź Iwan z Holszan (dux Ywan de Gloschaw), kniaź Iwan z Drucka, Jamunt z Klecka (Jamundus de Kleczke) i t. d. [7]). *Kniaź Michał Jewnutiewicz* zginął w 1399 r. w bitwie z Tatarami nad rzeką Worsklą [8]).

Pozostawił dwóch synów **Jurja i Andrzeja Michałowiczów**; *kniaź Jurij Michałowicz i brat jego Andrzej*, wydają w 1401 r. zapis królowi, jako po śmierci Witowda nie będą mieli innego pana nad Władysława króla Polskiego [9]). O tych dwóch kniaziach mało posiadamy szczegółów. *Kniaź Andrzej Michałowicz*, obok kniazia Jarosława Lingwieniewicza, jako *synowcowie królewscy*, podpisał 22 Marca 1433 r. w Witebsku, posłanie do soboru ze skargą na w. ks. Zygmunta [10]). Stał więc z początku po stronie Szwitrigajły, widocznie jednak przeszedł zaraz potem do w. ks. Zygmunta, za co Szwitrigajło zdobywszy w lecie 1433 r. Zasław, takowy spalił i wielu mieszkańców do niewoli uprowadził [11]). Kniaź Andrzej umarł bezpotomnie, w skutek czego w. ks. Kazimierz, w obecności Dowgirda wojewody Wileńskiego (1440—1443), nadaje *kniaziowi Jurju Michałowiczu*, udział *brata Andrzeja*, Gowenowce, Opanow, Niedochodow, Buszkowicze i Łyczino [12]). Temuż *kniaziowi Jurju Michałowiczu*, również w obecności Dowgirda, wielki książe Kazimierz nadaje jeszcze Krasne sioło [13]). Kniaź Jurij umarł w połowie XV-go wieku pozostawiając syna Iwana [14]).

Kniaź Iwan Jurjewicz Żesławski występuje najprzód jako namiestnik Miński; *kniaź Iwan Jurjewicz Żesławski namiestnik Miński* był 1468 r. sędzią w sprawie Olechna Sudymontowicza z Zenowiczem [15]), a w 1473 r. król zawiadamiał listownie *namiestnika Mińskiego kniazia Iwana*, że nadał pisarzowi Waśku Lubiczu sioło, które trzymał nieboszczyk kniaź Jewłaszko Teliatina [16]). Około 1484 r. przeniesionym został na namiestnictwo Witebskie [17]); w 1485 r. *kniaź Iwan Jurjewicz namiestnik Witebski* wydaje Daszkowiczom list, którym zezwala na wstęp w łowy [18]). O tem że *kniaź*

---

[1]) Stadnicki, Synowie I 78—79. [2]) Danił. Latop. 45, Bychowca, Kronika 31, patrz wyżej str. 157.
[3]) Raczyński, Codex. str. 64—68. [4]) Monum. medii aevi VI str. 8, Rykaczewski, Inventarium str. 373, Danił. Skarbiec d. 516, Gołębiowski, Dzieje I str. 5. [5]) A. J. Z. R. I d. 2. [6]) Monum. medii aevi VI str. 52—54, Danił. Skarbiec d. 694. [7]) Raczyński, Codex str. 253—257, Danił. Skarbiec d. 695. [8]) Ród Gedimina str. 36—37. [9]) Monum. medii aevi II Cz. I 22—23, VI 75, Rykaczewski, Inventarium str. 378, A. Z. R. I d. 19, Danił. Skarbiec d. 737. Tenże Daniłowicz w d. 593 ten sam zapis odnosi mylnie do r. 1390. [10]) Lewicki A. Dr., Powstanie Swidrigełły, Kraków 1892, str. 173 i 335. [11]) Danił. Latop. 57. [12]) Z. 3 k. 15 od. [13]) Tamże k. 23 od. [14]) Połn. Sobr. VII 255. [15]) W Markowie Czerwca 1 ind. 1 (1468, Z. 25 k. 243—245, dr. A. Z. R. I d. 31 gdzie tekst pokręcony i mylnie odniesiony do 1483). [16]) W Grodnie Kwietnia 10 ind. 6 (1473, Z. 3 k. 47—48). [17]) Jeszcze 1482 namiestnikiem Witebskim był Iwan Ilinicz (Senatorowie 85). [18]) W Witebsku Stycznia 9 ind. 3 (1485, Z. 16 k. 38 w zagłówku: „*List kniazia Żesławskiego*").

Iwan Jurjewicz, trzymał Witebsk za króla Kazimierza, wzmianka w późniejszym dokumencie [1]). W 1486 r. *kniaź Iwan Jurjewicz Żesławski*, nie zajmujący więcej urzędu, podpisany jako świadek na zapisie kniahiń Zubrewickiej i Trabskiej, na cerkiew w Wilnie [2]). W 1499 *kniaź Iwan Jurjewicz Żesławski z synami Michałem, Fedorem i Bohdanem*, bił czołem w Grodnie przed wielkim księciem Aleksandrem i uzyskał potwierdzenie przywilejów króla Kazimierza, na zamianę majątku Łososino, *który wziął za żoną*, z kniaziami Andrzejem i Lwem Kozeczycami na ziemie ich na Roszy Roską (w Orszańskiem), za którą dopłacił im 47 kop groszy, na inną zamianę dwóch ludzi z kniaziem Iwanem Kozeczycem i synem jego Olechną na trzecią część ich ziemi, którą wzięli w dziale z braćmi, oraz na kupno ziem Oszejkowo i Litewskie [3]).

Oprócz wyżej wymienionych trzech synów, pozostawił kniaź Iwan kilka córek:

N. N. była za k n i a z i e m W i a z e m s k i m; „*kniażyku Wiazemskomu Żesławskich siostrzeńcu*“ król Kazimierz nadaje 1482 r. 2 kopy groszy ze skarbu [4]).

Oksinia wprzód żona A n d r z e j a O l e c h n o w i c z a S i r u t o w i c z a, wyszła powtórnie za k n i a z i a W a s i l a A n d r e j e w i c z a P o ł u b i ń s k i e g o. O istnieniu jej wiedział Paprocki wzmiankując, że *siostra rodzona kniaziów Michała, Bohdana i Fedora Zasławskich, córka Jerzego, była za kniaziem Połubińskim* [5]); takowe stwierdzają nadto wzmianki w późniejszych dokumentach. Ze sprawy 1522 r. o Wawerkę okazuje się, że pretensye do tego majątku miał kniaź Wasil Połubiński *po Andrzeju Sirutowiczu i jego kniahini* [6]). Z zapisu 1537 r. Anny z Połubińskich Zawiszycowej, summy 500 kop gr. Hlebowiczowi na majątku Hłubokie, wynika: *że pan Andrzej Olechnowicz Sirutowicz zapisał matce jej* w wianie, summę 1000 kop groszy na majątku Hłubokie, która *matka Oksinia jej* legowała a ona z tej summy odstąpiła 500 kop groszy ojcu [7]). Z pokwitowania wydanego w 1547 r. przez Hlebowicza kniaziowi Wasilowi Połubińskiemu, z odbioru wzmiankowanej summy 500 kop groszy, ubezpieczonej na majątku Hłubokie, wynika, że majątek ten *pan Andrzej Sirutowicz zapisał żonie swej Oksinii*, która go wniosła *drugiemu mężowi kniaziowi Wasilowi Andrejewiczowi Połubińskiemu* [8]). W 1549 r. kniaź Iwan Wasilewicz Połubiński pozywał Hrihorego Ostyka kasztelana Wileńskiego, właściciela części Teteryna, o trzy sioła, które zajechane i przyłączone zostały do Teteryna, dowodząc że ojciec jego kniaź Wasil Andrejewicz Połubiński, marszałek hospodarski i starosta Mścisławski, *wziął je w posagu* po (żonie swej) nieboszce matce (kniazia Iwana) *od kniazia Michała Mścisławskiego* i władał nimi przez 60 lat [9]). Tenże kniaź Iwan Wasilewicz Połubiński spisując testament 1558 r. zeznaje, że *matka jego kniahinia Wasilewa Połubińska* miała na majątku Głębokie 1000 kop groszy wiana, zapisanego jej przez *pierwszego męża pana Siruta* [10]). W cessyi 1563 Możejkowa przez Marynę Naruszewiczową Szymkowiczowi wzmianka, że majątek ten, dziad jej kniaź Wasil Andrejewicz Połubiński starosta Mścisławski, pojąwszy *po pierwszej żonie swej kniażnie Oksinii Żesławskiej*, drugą Zofię Pawłównę, zapisał jej dożywocie Możejkowa [11]). Tyle o Oksinii; pierwszy jej mąż Andruszko Sirutowicz otrzymał 1471 piętnaście kop groszy z karczem Raduńskich [12]).

Marya była żoną k n i a z i a B o h d a n a F e d o r o w i c z a H l i ń s k i e g o namiestnika Putiwlskiego uprowadzonego wraz z żoną do niewoli Moskiewskiej 1500 r. i zmarłego tamże w 1512 r. [13]); wskutek czego król Zygmunt listem w 1512 r. zawiadamia kniazia Michała Mścisławskiego, namiestnika Roszskiego kniazia Fedora i namiestnika Mińskiego kniazia Bohdana Iwanowiczów Żesławskich, iż *zięć* ich (szwagier) kniaź Bohdan Putiwlski, będąc w Moskwie w niewoli, Bogu duszę oddał i że majątki jego w Kijowszczyźnie, krol przyłącza do zamku Kijowskiego [14]). Po powrocie do kraju, Marya wyszła powtórnie za k n i a z i a I w a n a W a s i l e w i c z a K r a s n e g o (Druckiego), który w 1516 r. zapisuje *Marynie córce kniazia Iwana Jurjewicza Żesławskiego*, żonie swej, wiecznością sioła Bóbr, Sokołowiczy, danniki na rzece Bobrze i dwór Nachudow nazwany [15]).

---

[1]) 1496 r. (Z. 6 str. 153). [2]) Arch. Sbor. VI 1—2. [3]) W Grodnie 7007 Lutego 13 ind. 2 (Z. 6 str. 229—230). [4]) Z. 4 k. 5, patrz wyżej str. 551. [5]) Paprocki, Herby 836 [6]) S. 2 k. 166 i 274, patrz wyżej str. 370. [7]) Ar. Sł. IV 95—97, patrz wyżej str. 372. [8]) Tamże IV 541—542, patrz wyżej str. 371. [9]) S. 22 k. 182 od. d. 81, patrz wyżej str. 373—374. [10]) Z. 40 k. 162—172. [11]) S. 44 k. 87. [12]) Z. 4 k. 1. [13]) Patrz wyżej str. 87—88. [14]) Z. 7 k. 560, dr. A. Z. R. II 100—101, patrz wyżej str. 87—88. [15]) W Mińsku Czerwca 2, ind. 4, 7024 r. (Z. 1 i 2 str. 102, patrz wyżej str. 88).

Synowie kniazia Iwana Jurjewicza *kniaziowie Michał, Fedor i Bohdan Iwanowicze Żesławscy*, przy życiu ojca oddani na dwór królewski, często wspominani w odprawach (nadaniach) królewskich z lat 1482—1489 [1]).

Kniaź Michał Iwanowicz dworzanin króla Kazimierza w latach 1482—1488 [2]) a za wielkiego księcia Aleksandra, namiestnik Witebski 1492—1495 [3]), usunął się następnie od życia publicznego i bez żadnego tytułu wspomniany 1499 r., obok ojca i braci [4]). Dotąd występuje stale jako *kniaź Żesławski*; w tym roku ożeniwszy się z kniażną Julianną Iwanówną Mścisławską i otrzymawszy od wielkiego księcia Aleksandra przywilej na księstwo Mścisławskie, przybrał tytuł **księcia Mscisławskiego** i stał się protoplastą drugiego rodu tych kniaziów [5]).

Kniaź Bohdan Iwanowicz, najmłodszy syn kniazia Iwana Jurjewicza Żesławskiego, był dworzaninem króla Kazimierza 1486—1488 [6]) a następnie pełnił widocznie ten sam urząd na dworze wielkiego księcia Aleksandra; wyznaczony 1494 r. do towarzyszenia poselstwu Moskiewskiemu, jadącemu z wielką księżną Heleną, *kniaź Bohdan syn kniazia Iwana Iżesławskiego*, jako wielki pristaw (przydany do assystowania), spotykał to poselstwo pod Miednikami [7]). W 1495 r. *kniaź Bohdan Iwanowicz Żeslawski* otrzymuje przywilej na 14 służb w powiecie Krasnosielskim [8]), a w Marcu 1499 r. *kniaź Bohdan Iwanowicz Żesławski*, występując jeszcze bez żadnego tytułu, otrzymuje potwierdzenie na ludzi Pienczan w powiecie Krasnosielskim [9]). W lecie 1499 r. mianowany namiestnikiem Mińskim [10]), zachował ten urząd do śmierci swej. W 1508 r. *kniaź Bohdan Iwanowicz Żesławski namiestnik Miński* otrzymuje potwierdzenie na dworzec Priłuki w Mińskiem, nadany mu przez wielkiego księcia Aleksandra [11]) W następnym roku król sądził sprawę mieszczan Mińskich, z *namiestnikiem ich kniaziem Bohdanem Iwanowiczem Żesławskim*, o niesłuszne pobieranie podatków [12]). W 1513 r. panowie rady Litewskiej wzywają *brata i przyjaciela swego kniazia Bohdana Iwanowicza Żesławskiego namiestnika Mińskiego*, aby zamek Miński, z powodu oczekiwanego napadu Moskwy, doprowadził do stanu obronnego [13]). W 1525 r. w sporze kniazia Michała Iwanowicza Mścisławskiego z synem Fedorem, król do pierwszego posyłał *namiestnika Mińskiego kniazia Bohdana Iwanowicza Żesławskiego brata jego*, z żądaniem, aby kniaź Michał wyznaczył synowi uposażenie [14]); tenże *namiestnik Miński kniaź Bohdan Iwanowicz Żesławski* pozwany w 1526 r. przez Michała Petrowicza o ludzi Besopisziczów, Kaniuticzów, Kowszewiczów, Worgwosziczów, Juroszewiczów, Bortnikowiczów, Romanowiczów w Mińskiem, uzyskuje dekret przysądzający mu tych ludzi [15]). Według popisu 1528 r. *kniaź Bohdan Żesławski* obowiązany stawić do służby ziemskiej 14 koni [16]). Umarł około 1530 r. W 1533 r. *kniahinia Bohdanowa* ma sprawę z ludźmi Besopisziczi, Kaniuticzi, Kowszewiczi, Worgwoszwiczi, Juroszewiczi, Bortnikowiczi i Romanowiczi, których zagarnął kniaź jej [17]). W tymże roku *kniahinia Bohdanowa Żesławska Agrafena*, wydawała córkę swą Fedię za kniazia Semena Jamontowicza Podbereskiego [18]). Wymieniona Agrafena, była córką pana Iwana Chodkowicza wojewody Kijowskiego; zmarła przed 1542 r. pozostawiając 4 córki, Maryę, Fedorę, Hannę i Tomiłę, co się

---

1) W Grodnie Listopada 23 ind. 1 (1482) *kniaziu Michajłu Żesławskomu* 15 kop z karczem w Kownie a 4 ruble z win, *bratu jego kniaziu Fedoru* 11 kop z karczem tamże, 4 ruble z win (Z. 4 k. 2 od.). W Wilnie Maja 27 ind. 4 (1486) *kniaziu Bohdanu Iwanowiczu Żesławskomu* szuba lisia zawyjkowa z klucza Grodzieńskiego (Tamże k. 14). W Trokach Lipca 21 ind. 4 (1486) *kniaziu Michału Iwanowiczu Żesławskomu* szuba lisia zawyjkowa ze skarbu (Tamże k. 18 od.). W Wilnie Marca 17 ind. 6 (1488) *kniaziu Michailu Żesławskomu* 10 kop z karczem Mińskich i 10 kop z karczem Kowieńskich, *bratu jego kniaziu Fedoru* 11 kop z karczem Kowieńskich, 4 ruble z win i 4 łokcie adamaszku ze skarbu, *bratu ich kniaziu Bohdanu* 10 kop z karczem Wasiliszskich, 7 kop z myta w Kownie i 4 łokcie adamaszku ze skarbu (Tamże k. 37—38). W Wilnie Marca 6 ind. 6 (1488) *kniaziom Żesławskim kniaziu Fedoru a kniaziu Bohdanu* 4 łokcie adamaszku z myta, *kniaziu Fedoru* w Brześciu a *kniaziu Bohdanu* w Kownie (Tamże k. 65). 2) Patrz wyżej. 3) Patrz wyżej str. 265. 4) Tamże. 5) Tamże. 6) Patrz wyżej. 7) Karpow I 142. 8) W Wilnie Kwietnia 27 ind. 13 (1495, Z. 6 str. 238). 9) W Wilnie 7007 Marca 12 ind. 2 (Z. 6 str. 100—101). 10) Jest nim w Sierpniu 1499 (Z. 6 str. 285); następnie wspomniany 1501 (Z. 6 str. 528), 1507 (Z. 8 k. 89 od.), 1509 (A. J. Z. R. II 121), 1512 (Z. 7 k. 560), 1514 (Akty Mińskie 117), 1524 (Tamże 9), 1525 (Berrzadski I 135), 1526 (S. 8 k. 180). 11) W Smoleńsku 1508 Sierpnia 4 ind. 12 (Z. 8. k. 253 od.) 12) Z metr. Lit., dr. Danił. Skarbiec d. 2208. 13) A. Z. R. II 7, z mylną datą 1507 r. 14) Z. 14 k. 149, dr. A. Z. R. II 162—163. 15) W Brześciu Czerwca 28 ind. 14 (S. 8 k. 180 od.) 16) P. 1 k. 7 od. 17) S. 8 k. 59 od. 18) Patrz niżej.

okazuje z dokumentu, którym w 1542 r. kniaziowie Wasil Jurjewicz Tołoczynski i Andrzej Semenowicz Odyncewicz, imieniem *żon swych i swiesti (siostry żon) swojej kniażny Tomiły Bohdanówny, kniażen Żesławskich*, pozywają kniazia Jana Romanowicza Lubeckiego, o majątek Priłuki, jakoby zapisany mu przez *żonę jego Hannę, siostrę ich żon*. Ze sprawy pokazuje się, że *kniaź Bohdan Iwanowicz Żesławski*, wziął za *żoną swą, córką p. Iwana Chodkowicza wojewody Kijowskiego*, 1000 kop groszy i w tej summie zapisał jej Priłuki; kniahinia Bohdanowa summę na Priłukach następnie testamentem zapisała córce swej Hannie, a ta umierając testamentem d. d. w Priłukach 4 Kwietnia 1542 roku legowała ją mężowi swemu kniaziowi Lubeckiemu. Sąd jednak zważywszy, że kniahinia Bohdanowa nie miała prawa zapisywać majątku swego jednej córce z pominięciem drugich, uznał nieważność testamentu kniahini Hanny i wyrokiem d. d. w Wilnie 7 Października 1542 roku przysądził Priłuki *kniahiniom Maryi Tołoczynskiej, Fedi Andrzejowej Odyncewicza i siostrze ich kniażnie Tomile, Bohdanównom Żesławskim* [1]).

Kniażna Marya Bohdanówna, wprzód żona kniazia Wasila Jurjewicza Tołoczyńskiego, który umarł 1546, w 1550 r. ponowiła związki małżeńskie z Iwanem Hornostajem wojewodą Nowogrodzkim, marszałkiem dwornym i podskarbim ziemskim; powtórnie owdowiawszy 1558, umarła 1559—1560 r. [2]).

Kniażna Fedia Bohdanówna, najprzód żona kniazia Semena Jamontowicza Podberezskiego dzierżawcy Kiernowskiego, który w Drucku 20 Listopada 1533 r. zeznaje, że pojąwszy za małżonkę, z domu wysokiego i szlachetnego, u *kniahini Bohdanowej Żesławskiej Agrafeny, córkę jej kniażnę Fedię*, otrzymał w wyprawie 100 kop, przeciwko którym zapisuje jej w wianie drugie tyle na trzeciej części wszystkich swych dóbr ojczystych w Podbereziu, Basei i innych [3]). Po owdowieniu *kniahinia Semenowa Jamontowicza Podberezska Fedia Bohdanówna*, pozwana w 1541 r. przez siostrę nieboszczyka męża Juliannę Michałową Senkowicza i jej synów o to, iż wychodząc powtórnie za mąż za kniazia Andrzeja Odyncewicza, do spadku po pierwszym mężu przypuścić ich nie chce [4]). Już w 1542 r. jest żoną kniazia Andrzeja Semenowicza Odyncewicza; zmarła przed 1562 r., w którym wdowiec po niej kniaź Odyncewicz żonaty powtórnie z Halszką Hlebowiczówną [5]).

Kniażna Hanna Bohdanówna, była żoną kniazia Janusza Romanowicza Lubeckiego. W Priłukach 4 Kwietnia 1542 r. kniahinia Januszowa Romanowicza Lubecka *Hanna Bohdanówna Żesławska*, na chrzcie (widocznie przyjąwszy habit zakonny) Ahafia, czując się blizką śmierci, oddalając siostry i blizkich (widocznie dzieci nie miała), zapisuje mężowi swemu kniaziowi Janowi Romanowiczowi Lubeckiemu 1000 kop groszy, które jej nieboszczka matka zapisała testamentem, a które matce, naprzeciwko wniesienia jej, jako wiano, zapisał ojciec jej (Hanny) kniaź Bohdan Żesławski, na Priłukach; stadem koni, którem włada wspólnie z siostrą Tomiłą, ma ta ostatnia podzielić się z mężem jej, któremu kniaź Wasil Tołoczyński ma również zwrócić dany mu do przechowania list wianowy, wydany jej przez męża. Zaraz po napisaniu tego testamentu Hanna umarła i już w Październiku tegoż roku król wydał dekret w sprawie spadku po Hannie, przysądzający Priłuki jej siostrom [6]).

Kniażna Tomiła Bohdanówna niezamężna 1542 r. wyszła następnie za kniazia Hrihorego Fedorowicza Druckiego-Horskiego, tytułującego się także kniaziem Burnewskim. Umarła w tym samym czasie co i mąż w końcu 1560 r. [7]).

---

[1]) W Wilnie 1542 r. Października 7 ind. 1 (S. 11 k. 69 — 75, patrz wyżej str. 204). W dokument ten wpisany testament Hanny Lubeckiej. [2]) Patrz wyżej str. 537—539. [3]) Z. 27 k. 47, wpisany w dekret 1541, patrz wyżej str. 152. [4]) S. 10 214 k. od. d. 246, patrz wyżej str. 152. [5]) Patrz wyżej str. 284. [6]) Testament wpisany do sprawy (S. 11 k, 69—75, patrz wyżej). [7]) Patrz wyżej str. 148.

Kniaż Fedor Iwanowicz d w o r z a n i n k r ó l e w s k i 1482—1488 [1], pod koniec panowania króla Kazimierza sprawował urząd n a m i e s t n i k a W i t e b s k i e g o; w poselstwie Moskiewskiem do króla Kazimierza w Maju 1492r. zawarta skarga na *kniazia Fedora Iżesławskiego namiestnika Witebskiego,* o pobranie niesłusznego okupu [2]. Po wstąpieniu na tron w. ks. Aleksandra, kn. Fedor przeniesiony został na n a m i e s t n i c t w o B r a ń s k i e, jak tego dowodzą listy Aleksandra z lat 1494—1499 do *namiestnika Brańskiego kniazia Fedora Iwanowicza Żesławskiego,* w sprawach rozdawnictwa ziem w powiecie Brańskim [3]. Na początku 1501 r. został n a m i e s t n i k i e m O r s z a ń s k i m (Roszskim) [4], a prawdopodobnie jednocześnie i O b o l e c k i m. W Listopadzie 1502 r. król zawiadomił *namiestnika Roszskiego i Oboleckiego kniazia Fedora Iwanowicza Żesławskiego,* o nadaniu różnym ziem w powiecie Orszańskim [5]. W następnym roku *kniaź Fedor Iwanowicz Żesławski namiestnik Roszski i Obolecki,* był wysłany do zatrzymania posłów Zawołżskich i Nohajskich [6]. Ustąpił wkrótce z dzierżawy Oboleckiej, nadanej przez w. ks. Aleksandra królowej Helenie i pozostał tylko dzierżawcą Orszańskim, na którym urzędzie przesiedział blizko czterdzieści lat. Ożenił się z k n i a ż n ą Z o f i ą A n d r e j e w n ą S a n g u s z k ó w n ą, siostrzenicą kniazia Konstantego Ostrogskiego, który *kniazia Fedora Żesławskiego,* z tego powodu pod r. 1508, nazywa zięciem [7]. *Kniaź Fedor Iwanowicz Żesławski namiestnik Roszski* wspomniany kilkakrotnie w korespondencyi dyplomatycznej z dworem Moskiewskim; w 1520 r. donosił namiestnikowi Smoleńskiemu z ramienia Moskwy kniaziowi Szujskiemu o tem, że posłowie królewscy jadą do Moskwy, oraz że na granicy ludzi napadają i grabią [8], wymieniony również w 1527r. jako *kniaź Fedor Iżesławski namiestnik Orszański* [9]. Według popisu 1528 r. *kniaź Fedor Żesławski* obowiązany na potrzeby wojenne stawić 31 koni [10]. *Kniaź Fedor Żesławski dzierżawca Roszski* procesuje się w latach 1531—1533 z sąsiadem swym Ostafiejem Jacyniczem właścicielem Jaworowa, przyległego do majątku kniazia Wiazowca, o wzajemne krzywdy [11]. W 1532 *kniahinia Fedorowa Żesławska Zofia,* otrzymuje potwierdzenie na zapisy, które jej dał małżonek jej *kniaź Fedor Iwanowicz Żesławski dzierżawca Roszski,* a mianowicie wysługi swej Meżewo na wieczność, oraz 2000 kop groszy na drugiej wysłudze Wiazowcu [12]. W 1536 r. *kniaź Fedor Żesławski namiestnik Orszy,* donosił namiestnikowi Smoleńskiemu z ramienia Moskwy o wysłaniu posła [13]. Z powodu starości odjęto mu w 1538 r. dzierżawę Orszańską; dnia 13 Lutego 1538 r. kniaź Wasil Jurjewicz Tołoczynski dzierżawca Homelski, otrzymuje przywilej na władanie zamkiem Orszańskim z powodu, *że kniaź Fedor Iwanowicz Żesławski* dla starości i choroby znajduje się na woli Bożej [14]. Umarł w 1539 r.; w jesieni tegoż roku kniaź Iwan Romanowicz Lubecki oskarża *kniahinię Fedorową Iwanowicza Żesławską—Zofię* o to, iż jadąc z Orszy z ciałem nieboszczyka męża swego, najechała na sioło Ostynicze majątku jego Zagrodzkiego i krzywdy tam poczyniła [15]. *Kniahinia Fedorowa Iwanowicza Żesławska starościna Roszska Zofia Andrejewna,* którą zastępuje namiestnik jej Meżewski, oskarża 1539 r. bojaryna Witebskiego Swetyckiego o zabranie sterty siana z ziemi Jurjewskiej na Płaksinie [16], ludzi Gostynickich kniaziów Lubeckich o zbicie sług i poczynienie szkód [17], bojaryna Witebskiego Bomerkowicza o najazd [18] i sama oskarżona przez namiestnika Smolniańskiego kniazia Ostrogskiego o najazd [19]. Również o najazd oskarża kniahinię 1540 r. bojaryn Witebski Narkiewicz [20]. Kniaź Fedor pozostawił tylko dwie córki; z nich j e d n a u m a r ł a m ł o d o, drugą była Anna Hlebowiczowa [21].

Kniaźna Anna Fedorowna poślubiła Jana J u r j e w i c z a H l e b o w i c z a wojewodę Połockiego, od 1542 r. Wileńskiego a od 1546 r. jednocześnie i kanclerza Litewskiego. W 1537 r. Anna córka Wasila Andrejewicza Połubińskiego, żona Mikołaja Zawiszyca, summę swą 500 kop groszy, na odziedziczonym po matce Oksinii majątku Hłubokie, zapisuje Janowi Hlebowiczowi wojewodzie Połockiemu *i żonie jego, siostrze swej, Hannie córce kniazia Fedora Żesławskiego* [22]. W 1545 r. kniahinia Wasilewa Jurjewicza

1) Patrz wyżej str. 589. 2) Karpow I 67. 3) Z. 5 k. 13 od. 19, 54, 76, 76 od., 81 od., 93 od. i Z. 6 str. 176, 189. 4) Namiestnikiem Orszańskim w Sierpniu 1500 Jurij Hlebowicz (A. J. Z. R. I 298—299), a w Lipcu 1501 r. kniaź Fedor Iwanowicz (Z. 6 str. 368). 5) Akt. Wil. XIII 16. 6) A. Z. R. I 354. 7) A. Z. R. II 57, patrz wyżej str. 428. 8) Karpow I 563—564, 605. 9) Tamże 753. 10) P. 1 k. 7. 11) Z. 15 k. 60, 90, 211, i Z. 17 k. 117, 119, 247, 255, 280, 324. 12) 1532 Listopada 6 i 7 ind. 6 (Z. 17 k. 264 i 265). 13) A.Z.R. II 232. 14) Z. 20 k. 117 d. 94 15) S. 10 k. 45 od. d. 81. 16) S. 9 k. 66. 17) Tamże k. 71. 18) Tamże k. 79. 19) Tamże k 96. 20) Tamże k. 154. 21) Paprocki, Herby 836. 22) Patrz wyżej str. 372.

Tołoczynska, dzierżawczyni Roszska kniażna, Marya Bohdanówna Żesławska, zapisaną jej przez męża trzecią część w Tołoczynie, Radczy, Leśnej, udziale w Drucku i dani Orewskiej, odpisuje *siostrze stryjecznej pani Janowej Jurjewicza Hlebowicza wojewodzinie Wileńskiej kniażnie Hannie Fedorownie Żesławskiej* [1]. W 1547 r. Jan Jurjewicz Hlebowicz wojewoda Wileński i kanclerz, z *małżonką swą kniażną Hanną Fedorowną Żesławską*, kwitują kniazia Wasila Andrejewicza Połubińskiego, z odebrania summy 500 kop groszy na majątku Hłubokiem [2]. W 1547 r. król na „czełobitną“ *wojewodzinej Wileńskiej i kanclerzynej pani Janowej Jurjewicza Hlebowicza, Hanny Fedorówny Żesławskiej*, potwierdza jej zapis, dany siostrze jej stryjecznej kniażnie Maryi Bohdanównie Żesławskiej, przez małżonka jej kniazia Wasila Jurjewicza Tołoczynskiego dzierżawcy Roszskiego (Orszańskiego), na trzeciej części wszystkich swych majątków, to jest: Tołoczyna i Radczy z dwórcem Leśnym, a następnie jej legowany [3]. Zaraz po owdowieniu w 1549 r. *pani Janowa Jurjewicza Hlebowicza wojewodzina Wileńska, kanclerzyna w. ks. Lit. Hanna Fedorowna* skarży się przed królem, na poddanych kniazia Słuckiego, Starosielców i na włościan Wolmińskich pani Zabrzezińskiej, o wyrządzenie szkód i krzywd jej włościanom [4], także na męża pasierbicy swej Jana Jurjewicza Komajewskiego marszałka hospodarskiego, dzierżawcę Ożskiego i Perełomskiego o to, iż od majątku jej Jurczyńskiego oderwał czterech poddanych, których dołączył do dóbr swych Sołsznik [5], a także na Mikołaja i Andrzeja Janowiczów Niemirowiczów, iż trzymają ludzi Benińskich, którzy nadani zostali nieboszczykowi mężowi jej, gdy był jeszcze wojewodą Połockim [6]. W następnym (1550 r.) taż *pani Janowa Jurjewicza Hlebowicza wojewodzina Wileńska pani Anna Fedorowna Żesławska*, pozywa znów wyżej wymienionego Jana Jurjewicza Komajewskiego o nasłanie ludzi swoich z Sołsznik, pożęcie żyta w majątku jej Orłociszkach [7] i wyrządzenie tamże krzywd jej poddanym [8]. W 1551 r. skarży się na dworzanina Andrzeja Winka, iż trzyma majątek Jermaki na Wiazynce, do którego służy jej dziedziczne prawo i przyczynia szkody Zasławiu; Winko dowodził, że nabył Jermaki od kniazia Włodzimierza Bohdanowicza Putilwskiego, żony jego Nastazyi i syna ich Bohdana, za 300 kop groszy, w dowód czego przedstawił list sprzedażny. Hlebowiczowa przecząc temu objaśniała, że kniaź Żesławski wydając córkę swoją za kniazia Putilwskiego, dał mu Jermaki tylko do czasu, dla przejazdów z dóbr Ukraińskich do Wilna; zresztą kniaź Putiwlski jako przybysz z Moskwy, nie miał prawa zbywać Winkowi tego majątku i obecnie wszystkie jego dobra, z powodu jego powrotu do Moskwy, postąpiły na króla, a Jermaki przy Zasławiu pozostały. Wówczas wystąpił starosta Łucki kniaź Andrzej Michałowicz Sanguszko-Koszyrski, w imieniu swej małżonki kniażny Bohdany Mścisławskiej i z upoważnienia drugich kniażen Mścisławskich, zajawił ich „blizkość“ do majątku Jermaki. Jednak król zważywszy że Winko władał na mocy zapisu sprzedażnego, od czasu wydania którego nastąpiła ziemska dawność, pozostawił go przy władaniu tym majątkiem, oddalając innych pretendentów [9]. W tymże roku wojewodzina ma jeszcze sprawę z pasierbicą swą Krystyną Komajewską, która ją zapozwała o list wianowy, wydany jej przez męża, który wojewodzina znalazłszy w papierach jej ojca Jana Hlebowicza, trzyma i zwrócić nie chce. Król list ten do ksiąg wpisać, Komajewskiej oryginał a wojewodzinie kopię wydać rozkazuje [10]. Jeszcze w tymże roku *Hanna Janowa Hlebowiczowa wojewodzina Wileńska* ma sprawę z bojarami powiatu Wileńskiego Narbutami o majątek Ginwiłowszczyznę, którą król do dojścia do lat syna jej odkłada [11]. Król odkłada również, do dojścia do lat dzieci wojewodzinej, sprawę jej z pasierbicami o dobra i skarby pozostałe po ich ojcu, a również o dochody które ojciec pobierał z ich majątków macierzystych [12]. Jednocześnie też pasierbice zanoszą nową skargę na swoją macochę, że trzyma w swem posiadaniu macierzysty ich majątek Łuczaj, w pewnej summie zastawiony i wykupu przyjąć nie chce, na co wojewodzina dowiodła, że majątek ten starosta Żmudzki Kieżgajło oddał był na prawach zastawnych Wojciechowi Jundziłłowi w 350 kopach, a ten przekazał za zgodą Kieżgajłów, nieboszczykowi jej mężowi, w skutek czego król zawyrokował, że tylko od Kieżgajłów wykup przyjętym być

---

[1]) Patrz wyżej str. 537—538. [2]) 1547 Kwietnia 6 ind. 5 (Ar. Sł. IV 541—542). [3]) 1547 Maja 7 ind. 5 (Z. 31 k. 83 d. 46, patrz wyżej str. 538). [4]) 1549 Maja 22 (S. 22 k. 190 odw. d. 95). [5]) 1549 Sierpnia 12 (Tamże k. 210 d. 130). [6]) 1549 Sierpnia 21 (Tamże k. 233 d. 182). [7]) 1550 Lipca 23 (Tamże k. 427 d. 597). [8]) 1550 Sierpnia 5 (Tamże k. 333 d. 399). [9]) 1551 Listopada 26 (S. 24 k. 55, patrz wyżej str. 88). [10]) 1551 Listopada 28 (Tamże k. 59). [11]) 1551 Grudnia 7 (Tamże k. 102). [12]) 1551 Grudnia 9 (Tamże k. 109).

winien. [1]) Jeszcze w tymże 1551 r. pozywają wojewodzinę Hlebowiczową dworzanie hospodarscy Andrzej i Semen Hrihorowicze, o ziemie Andrejewo i Brynkowo w powiecie Orszańskim, któremi nieprawnie zawładnął *ojciec jej kniaź Fedor*, za czasów swego namiestnictwa w Orszy; król obiecuje zesłać komisarzy, którzyby na miejscu sprawę tą rozpatrzyli [2]). W 1553 r. *wojewodzina Wileńska Janowa Jurjewicza Hlebowiczowa Hanna Fedorowna z Żesławia*, pozywa Jana Szymkowicza dzierżawcę Koniawskiego i Dubickiego, o zatrzymanie zapisu wydanego jej przez Maryę Bohdanównę Iwanowę Hornostajowę wojewodzinę Nowogrodzką, marszałkowę dworną i podskarbinę ziemską, na trzecią część dóbr kniazia Tołoczynskiego, oraz potwierdzenia hospodarskiego na ten zapis [3]). W 1554 r. wojewodzina, wspólnie z synem swym Janem Janowiczem, zanosi skargę na Jana Komajewskiego i jego małżonkę, o przywłaszczenie ludzi z ziem nadanych nieboszczykowi jej mężowi, w powiatach Ejszyskim i Wasiliszskim; król Komajewskim ludzi tych powrócić rozkazuje za wyjątkiem ludzi Nowokuniskich, którzy służbę nieść mają dzieciom zrodzonym z Bartoszewiczówny, pierwszej żony Jana Hlebowicza [4]). Sprawa jednak o Nowokuniskich ludzi, wyrokiem tym ukończoną nie została i ciągnęła się jeszcze w roku następnym [5]). W tymże 1555 r. wojewodzina Hlebowiczowa pozwaną została przez wzmiankowanego wyżej Andrzeja Winka, o pożęcie żyta w jego majątku Czerkaskim, Sozonowszczyzną zwanym [6]), jednocześnie prawuje się ona z Gabryelem Ratomskim o majątek Czuryłowski i ludzi Ratomskich [7]). W 1557 r. Maciej Juchnowicz Wołczko, będąc winnym pani Hlebowiczowej pewną summę, ustępuje jej dziedzictwo swe Wołkowszczyznę i trzecią część ziemi Turczynowskiej [8]). Jednocześnie Stanisław Hrynkowicz Turczyn, wyrzeka się na rzecz wojewodzinej praw swych do ziemi Turczynowskiej [9]). W 1558 r, *pani Janowa Jurjewicza Hlebowicza wojewodzina Wileńska, kanclerzyna w. ks. Lit. pani Hanna Fedorowna Żesławska*, pozywa kniahinię Hannę Wasilewnę Andrzejową Ozierecką i synów jej kniaziów Wasila, Bohdana i Michała Andrejewiczów Oziereckich o to, iż w roku zeszłym 1557 Wrzesnia 3, obecnie już zmarły mąż jej, ojciec ich, kniaź Andrzej Oziereckі starosta R›szski (Orszański), zniszczył bobrowe gony nad Dnieprem koło Paszyna, należące do wojewodzinej i poczynił rozmajte szkody; król oswobadza kniahinię Ozierecką od odpowiedzialności, z powodu że zmarły mąż jej działał z urzędu jako starosta Orszański, w obronie gruntów królewskich, do zamku Orszańskiego należących. [10]). W tymże roku wojewodzina nabywa od podczaszego Mikołaja Piotrowicza Kiszki i jego małżonki kniażny Maryny Michałówny Mścisławskiej, za 300 kop groszy, czwartą część dóbr Zasławia i Nowego dworu, które się Kiszkom dostały od kniazia Ostafieja Matwiejewicza Mikitynicza [11]).

Mając zamiar wyjścia powtórnie za mąż i to do korony, co na mocy statutu pozbawiło by ją praw do majątków swych na Litwie, *Anna Fedorowna kniażna Zesławska wojewodzina Wileńska, kanclerzyna w. ks. Lit.*, w 1562 r. czyni donacyę wszystkich swych majątków dzieciom, Barbarze Hlebowiczównie Zygmuntowej Wolskiej miecznikowej koronnej i synowi jej Jakóbowi Wolskiemu, Halszce Hlebowiczównie kniahini Andrzejowej Odyńcewicza starościnej Orszańskiej, Janowi Hlebowiczowi wojewodzicowi Wileńskiemu i Dorocie Hlebowiczównie [12]). W następnym roku siostra jej stryjeczna wojewodzina Witebska, kniahinia Stefanowa Zbarażska Nastazya Michałówna kniażna Mścisławska, darowywa jej część swą zamku Zasławia, która jej się dostała w dziale z siostrami [13]). Wkrótce potem wojewodzina ponowiła związki małżeńskie z J a r o s z e m S i e n i a w s k i m p o d k o m o r z y m K a m i e n i e c k i m; 1568 r. Jarosz Sieniawski podkomorzy Kamieniecki, imieniem *małżonki swej Hanny Fedorówny kniażny Żesławskiej*, zanosi skargę na kniazia Janusza Swirskiego marszałka hospodarskiego, o zajęcie w Grudniu 1564 r., za dług syna podkomorzynej, Jana Janowicza Hlebowicza wojewodzica Wileńskiego, znajdującego się naówczas w niewoli Moskiewskiej, ludzi jej własnego majątku Lyntup i poczynienie tam rozmajtych szkód [14]). W 1570 r. zeznał Hieronim Sieniawski dziedzic Brzeżan i Oleszyc, z *żoną swą Hanną kniażną Zasławską wdową po Hlebowiczu*, zapis wzajemnego

---

[1]) 1551 Grudnia 10 (S. 24 k. 117). [2]) 1551 Grudnia 10 (Tamże k. 118). [3]) 1553 Stycznia 3. (S. 28 k. 96). [4]) 1554 Października 29 (S. 33 k. 72 od.) [5]) 1555 Marca 28 (Tamże k. 283). [6]) 1555 Kwietnia 3 (Tamże k. 317). [7]) 1555 Kwietnia 3 (Tamże k. 316). [8]) 1557 Lutego 16 Z. 34 k. 504). [9]) 1557 Marca 9 (Tamże k. 517). [10]) 1558 Marca 29 (Z. 35 k. 52). [11]) 1558 Marca 20 i Kwietnia 13 (Z. 43 k. 51 i Z. 39 k. 83 d. 47 i 48). [12]) Donacya z d. 14 Kwietnia 1562, wniesiona 17 Kwietnia t. r. do ksiąg grodzkich Słonimskich (Kopia dokoryg). [13]) 1563 Sierpnia 30 (Z. 44 k. 82 d. 80). [14]) 1568 Lipca 28 (S. 54 k.150 od.—151 odw.)

dożywocia [1]). Hanna umarła w 1571 r.; już w 1572 r. dzieci jej Jan Hlebowicz kasztelan Miński, Barbara żona Zygmunta Wolskiego, Elżbieta żona Michała Wołowicza i Dorota, kwitują ojczyma swego Hieronima Sieniawskiego [2]).

- **Jewnut-Iwan** Gediminowicz w. ks. Litewski 1341—1345 ks. Zasławski † od 1366
  - **Szymon** 1390
  - **Michał** 1383—1399
    - **Jurij** 1401—1440
    - **Andrzej** 1401—1433
      - **Iwan** 1468—1499
        - **Michał** ks. Mścisławski
          - **Mścisławscy**
        - **N. N. córka** M. kn. Wiazemski
        - **Fedor** 1482—1538 nam. Orszański Ż. Zofia Sanguszko
          - **Hanna** † 1571 M. Jan Hlebowicz 2-o Jarosz Sieniawski
          - **Marya** † 1560 M. 1-o kn. Wasil Tołoczynski 2-o Iwan Hornostaj
          - **Fedia** † do 1562 M. kn. Semen Podbereski 2-o Andrzej Odyncewicz
          - **Hanna** † 1542 M. kn. Janusz Lubecki
          - **Tomiła** † 1560 M. kn. Hrihory Horski
        - **Oksinia** M. 1 Andrzej Sirutewicz 2 kn. Wasii Połubinski
        - **Bohdan** namiestnik Miński 1486—1528 Ż. Agrafena Chodkiewicz
        - **Marya** M. 1 kn. Bohdan Putiwlski 2 kn. Iwan Krasny

Zasławski z Ostroga, (właściwie **Żasławski**, **Żesławski** lub **Żosławski**), od Zasławia (Żesławl) w powiecie Krzemienieckim.

Kniaź Jurij Wasilewicz, syn kniazia Wasila Fedorowicza Ostrogskiego i małżonki jego kniahini Ahafii [3]), jako „*kniaź Jurij Wasilewicz Ostrożski*" podpisany „w Lipoj" 1461 r. na zapisie matki swej [4]), a w 1463 r. w Brześciu sprzedaje wsie Mniatyn, Hołowczyce, Podborce, i Dietynicze bratu swemu kniaziowi Iwanowi Wasilewiczowi Ostrożskiemu [5]). Przez następne całe ćwierć wieku nie spotykamy wzmianki o nim; prawdopodobnie w tym czasie po śmierci matki, podzielił się dobrami z bratem kniaziem Iwanem i w dziale tym wziąwszy Zasław, przezwał się *kniaziem Zasławskim* [6]). *Kniaź Jurij Wasilewicz Zasławski* otrzymuje od króla Kazimierza 1489 r. 15 kop groszy z myta Łuckiego [7]) i tenże *kniaź Jurij Wasilewicz Żasławski* sprzedaje 1496 r. Biełaszów za 30 kop groszy panu Semenowi Olizarowiczowi [8]). Umarł około 1500 r. pozostawiając wdowę Annę, synów Iwana, Andrzeja i córkę [9]). W 1506 r. król sprawę, którą wytoczył żyd Łucki Lewonowicz *kniahini Jurjowej Żesławskiej i synowi jej kniaziowi Iwanowi Jurjewiczowi*, o połowę myta w Ostrogu, które *nieboszczyk kniaź Jurij* oddał w zastaw ojcu jego Lewonowi, rozsądza w ten sposób, że powyższe myto każe oddać w posiadanie kniahini i jej syna [10]). W 1509 r. *księżna Anna Jurjowa Zasławska* sprzedaje kniaziowi Konstantemu Iwanowiczowi Ostrogskiemu, połowę myta w Ostrogu na lat 5, za summę 200 kop groszy [11]).

Córka kniazia Jurja była żoną pana Semena Olizarowicza i matką jedynej córki wydanej najprzód za kniazia Janusza Kowelskiego a potem za kniazia Iwana Wiszniewieckiego. Z listu królewskiego pisanego w 1537 r. do starosty Bracławskiego i Winnickiego kniazia Ilii Konstantynowicza Ostrożskiego, na skutek skargi kniazia Kuźmy Iwanowicza Żesławskiego, okazuje się, *że dziad Kuźmy kniaź Jurij Żesławski,*

---

[1]) Boniecki 399. [2]) Tamże 73 [3]) Patrz wyżej str. 346. [4]) Ar. Sł. I 53. [5]) Tamże 44. [6]) Że wymieniony kniaź Jurij Wasilewicz z Ostrogskiego stał się Zasławskim, przekonywa nas jego udział w połowie myta Ostrogskiego, oraz to, że jego synów kniaź Konstanty nazywa braćmi, córkę siostrą, a kniaź Iwan Żesławski kniazia Iwana Ostrogskiego stryjem (patrz niżej). [7]) Z. 4 k. 81 od. [8]) Wołł. 6 k. 216 od., dr. Ar. Sł. I 62—63, A. J. Z. R. I d. 234. [9]) Patrz niżej. [10]) Ar. Sł. I 133, także IV 195. [11]) Tamże III 67.

wydając córkę swą za pana Semena Olizarowicza, dał mu za nią posag, a w brakujących do całej summy 30 kopach groszy, zapisał mu Białaszów, pozostawiając *ojcu jego kniaziowi Iwanowi Żesławskiemu* prawo wykupienia tego majątku; ojciec jednak jego umarł nie uskuteczniwszy tego, a pan Semen Olizarowicz umierając, zapisał Białaszów na monaster Dermański. W liście więc król poleca kniaziowi Illi, aby wziąwszy 30 kop groszy wykupu na rzecz monasteru swego Dermańskiego za wieś Białaszów, takową oddał w posiadanie kniazia Kuźmy [1]. W 1541 r. starościc Berestejski pan Hrihory Aleksandrowicz Chodkiewicz upominając się o dobra ojczyste żony swej, które zagarnął *kniaź Konstanty wojewoda Trocki* zeznał, że tenże *kniaź Konstanty miał siostrę swą,* po śmierci męża jej nieboszczyka Semena Olizarowicza w opiece, a z nią jej jedyną córkę, którą, z jej majątków zatrzymawszy Białaszów, Moszczenicę, Studenki, Stupno i Moszczenicę małą, po śmierci matki wydał za kniazia Janusza Kowelskiego, a po śmierci jego, gdy znów do opieki jego powróciła, powtórnie ją wydał za kniazia Iwana Wiszniewskiego, z którym miała córkę, żonę Chodkiewicza [2].

Kniaź Andrzej Jurjewicz, chory na umyśle, a wskutek tego nie poczytalny, mieszkał najprzód przy bracie, po którego śmierci dostał się pod opiekę kniazia Konstantego Ostrogskiego [3]. Podczas tej opieki w 1520 r. *kniaź Andrzej Jurjewicz Zosławski,* będąc bezżennym, przybiera sobie synowca swego kniazia Ilię, syna kniazia Konstantego Iwanowicza Ostrogskiego pana Wileńskiego, hetmana najwyższego i t. d., za syna i zapisuje mu po swoim żywocie trzecią część majątków ojczystych w Żesławlu i innych, z których połowa ma mu przypaść w dziale z *bratową kniahinią Iwanową Zosławską i synami jej, synowcami swymi kniaziami Michałem i Kuźmą Iwanowiczami,* mianowicie: Żukow, Diatłow staw, Mereczówka, Baczmanowo, Diaków, Berezdów, Poczapcy, oraz połowę myt Ostrogskiego, Łuckiego i Żesławskiego, oddalając *synowców kniaziów Michała i Kuźmę Iwanowiczów i ich siostry* [4]. Po śmierci kniazia Konstantego, kniaź Andrzej pozostawał w opiece u syna jego kniazia Ilii; w 1531 r. król poleca kniaziowi Ilii Konstantynowiczowi Ostrogskiemu wojewodzicowi Trockiemu, staroście Bracławskiemu i Winnickiemu, aby wziął w opiekę, tak *kniazia Andrzeja Zasławskiego,* jakoteż jego majątki [5]. Widząc, że kniaź Andrzej dogorywa, kniaź Ilia wymógł na nim ponowny zapis. W Łucku d. 1 Lipca 1534 r. *kniaź Andrzej Jurjewicz Żesławski* potwierdza wyżej wymieniony zapis na rzecz kniazia Ilii, a nadto datki, które mu kniaź Konstanty, jako bratu swojemu z krwi (krewnemu) wyświadczał, ocenia na 1000 kop groszy; jednocześnie zeznaje, że wyżej wymienione majątki puścił synowcowi swemu kniaziowi Ilii, od którego pożyczywszy 2000 kop groszy i 1000 złotych Węgierskich, takowe ubezpiecza na pozostałych dwóch częściach swoich dóbr, które mu przypaść mają w dziale z *bratową kniahinią Iwanową Jurjewicza Oleną i synem jej kniaziem Kuźmą Iwanowiczem,* to jest w zamku i mieście Żesławlu, oraz we wsiach: Wierzchowie i Ożeninie [6]. Kniaź Andrzej umarł, wkrótce po sporządzeniu tego zapisu, około 1535 r. Już 1536 r. wytoczyła się sprawa *kniahini Iwanowej Żesławskiej Oleny i syna jej kniazia Kuźmy Iwanowicza Żesławskiego* z kniaziem Ilią, o trzymanie majątków *szwagra kniahini, stryja kniazia Kuźmy, kniazia Andrzeja Żesławskiego,* z których trzecią część zapisał wymieniony kniaź Andrzej kniaziowi Ilii na wieczność, a dwie drugie części w pewnej summie. Kniahinia Żesławska pokładając zapis wianowy, dany jej przez *nieboszczyka męża kniazia Iwana Żesławskiego,* na Stadnikach, Wierzchowie i Ożeninie, żądała zwrotu Stadnik, które trzyma kniaź Ilia. Wskutek czego król nakazuje kniaziowi Ilii nie wstępować w dobra wianowe kniahini, a pozostawiając w jego posiadaniu trzecią część dóbr kniazia Andrzeja, zapisanych mu na wieczność, dwie inne części każe dworzanom swoim Olechnowi Kozińskiemu i Michnie Hulewiczowi wziąść w swoją moc (sekwestr) i trzymać do rozstrzygnięcia sprawy [7]. Prawie jednocześnie król listem do *kniahini Iwanowej Jurjewicza Oleny i syna jej kniazia Kuźmy Iwanowicza Żesławskiego,* wzywa ich, na skutek skargi kniazia Ilii, aby nie pretendowali do trzeciej części dóbr kniazia Andrzeja Jurjewicza Żesławskiego, zapisanych przez tegoż kniaziowi Ilii [8], a kniazia Ilię pozywa do stawienia się przed nim w powyższej sprawie [9]. Takim sposobem część dóbr kniazia

---

[1]) W Krakowie 29 Czerwca 1537 (Ar. Sł. IV 78). [2]) 1541 Stycznia 16 (S. 12 k. 29 d. 53, dr. Ar. Sł IV 270). [3]) Patrz niżej. [4]) W Zdzięciole 7029 Listopada 28 ind. 9 (Ar. Sł. III 201 — 203). [5]) W Krakowie 1531 (Ar. Sł. III 394). [6]) Z. 17 k. 502, dr. Ar. Sł. III 471 — 473. [7]) List królewski w Wilnie 1536 Maja 20 ind. 9 (Z. 19 k. 150 d. 144, dr. Ar. Sł. IV 30—32). [8]) 1536 Kwietnia 8 (Z. 19 k. 118 d. 110). [9]) W Wilnie 1536 Maja 25 (Ar. Sł. IV 34).

Andrzeja pozostała przy kniaziu Ilii a część wziętą została w sekwestr, w którym pozostawała do śmierci kniazia Ilii, którego jeszcze w Kwietniu 1539 r. król upominał, aby poddanym swoim zabronił czynić szkody w puszczy Żesławskiej, w części tak należącej do kniazia Kuźmy Iwanowicza Żesławskiego, jako i dwóch częściach *nieboszczyka kniazia Andrzeja Żesławskiego*, które król do rąk swoich wziął [1]). Po śmierci kniazia Ilii dobra kniazia Andrzeja Żesławskiego, chwilowo przyznane zostały kniaziowi Kuźmie. Zaraz po śmierci kniazia Ilii król listem z d. 1 Października 1539 r. do starościnej Bracławskiej i Winnickiej kniahini Ilinej Konstantynowicza Ostrogskiej Beaty Kościeleckiej, donosi jej, że kniaź Ilia umierając przyznał się kniaziowi Fedorowi Sanguszce, bratu swemu, że spór jego z kniaziem Kuźmą Żesławskim, o dobra zapisane mu przez *kniazia Andrzeja Żesławskiego*, wydaje mu się niesłusznym i prosił go, aby udał się do króla i w imieniu jego oświadczył zrzeczenie się spadku po *kniaziu Andrzeju Żesławskim*. Na skutek tego, oraz zrobionego w swoim czasie zeznania kniazia Kuźmy z matką, że *kniaź Andrzej Żesławski* był nie spełna rozumu, najprzód mieszkał przy bracie kniaziu Iwanie, z którym nigdy działu wspólnych majątków nie robił, a potem przy kniaziu Konstantym Ostrogskim, król poleca kniahini Beacie, aby kniaziowi Kuźmie Żesławskiemu, oddała w posiadanie dobra, zapisane jej mężowi przez kniazia Andrzeja Żesławskiego [2]), poczem dekretem z dnia następnego spadek po *kniaziu Andrzeju Żesławskim*, pierwotnie zapisany kniaziowi Ilii Ostrogskiemu, kniaziowi Kuźmie Żesławskiemu przysądza [3]). Jednocześnie królowa Bona, listem do kniahini Beaty, zalecała jej, aby stosownie do wyroku królewskiego, zwróciła kniaziowi Kuźmie Żesławskiemu dobra zapisane przez jego stryja jej mężowi [4]). Dość, że kniaź Kuźmu otrzymał uwiązanie w dobra kniazia Andrzeja Żesławskiego, które były w posiadaniu kniahini Beaty, o czem dopełniający uwiązanie kniaź Wasil Iwanowicz Kurcewicz zrobił zeznanie 6 Marca 1540 r. [5]). Sprawa spadku kniazia Andrzeja nie skończyła się jednak na tem; księżna Beata potrafiła wyrobić zmianę postanowienia króla, który w Sierpniu 1542 r. poleca kniaziowi Kuźmie, aby córce kniahini Beaty oddał w posiadanie połowę przypadających jej dóbr Zasławskich i Tarnawkę [6]). Innym listem pisanym z Krakowa 30 Maja 1543 r. do kniazia Kuźmy Iwanowicza Żesławskiego, król zleca mu zwrócić starościnie Bracławskiej i Winnickiej kniahini Ilinej Konstantynowicza Ostrogskiej Beacie z Kościelca i córce jej kniażnie Elżbiecie dobra, które *stryj jego kniaź Andrzej Jurjewicz Żasławski* zapisał kniaziowi Ilii Ostrogskiemu, a mianowicie trzecią część na wieczność a dwie inne części w zastaw [7]). Gdy kniaź Kuźma zlecenia tego nie wykonał, król wystosował do niego 3 Września 1544 r. pozew o zwrot kniahini Beacie i jej córce trzeciej części dóbr Zasławskich [8]), a nareszcie 4 Kwietnia 1546 r. zawiadomił dzierżawcę Kamienieckiego kniazia Kuźmę Iwanowicza Żesławskiego, że wymienioną trzecią część dóbr Zasławskich, do czasu ostatecznej rozprawy, księżnie Beacie przysądził [9]). Wówczas panowie i dygnitarze Wołyńscy zeznali 10 Kwietnia 1546 r., „że *kniaź Andrzej Jurjewicz Żesławski, rodzony brat kniazia Iwana Żesławskiego, ojca kniazia Kuźmy*, od dzieciństwa był nie spełna rozumu, dla tej przyczyny dzielnicą swą, połową Zasławia, dóbr Zasławskich, i myta Ostrogskiego, nie mógł sam władać, ale mieszkał przy bracie *kniaziu Iwanie Jurjewiczu Żesławskim*, który tak swoją jak i jego połową dóbr zarządzał. Kniaź Iwan umierając żonę swą *Olenę, synów kniaziów Michała i Kuźmę oraz tegoż Andrzeja, brata swego*, polecił opiece kniazia Konstantego, który u siebie mając kniazia Andrzeja wymógł na nim zapis na korzyść syna swego kniazia Ilii" i to zeznanie na żądanie kniazia Kuźmy stwierdzili podpisami i pieczęciami [10]). Na skutek tego król w tymże roku wydaje pozew zadworny przeciwko kniahini Beacie, o zwrot trzeciej części dóbr Zasławskich i Tarnawki [11]), w które, a także w Tarnawkę, księżna Beata właśnie w tym czasie uzyskała uwiązanie [12]). W Sierpniu tegoż roku wydany został przeciwko kniahini Beacie nowy pozew, za niestawienie się na termin w sprawie z kniaziem Kuźmą o dobra Zasławskie [13]). Nareszcie w tymże roku w Wilnie 18 Października 1546 r. przed królem, między kniahinią Iliną Konstantynowicza Ostrogską Beatą z Kościelca, występującą w imieniu swojem i córki swei kniażny Elżbiety, a dzierżawcą Kamienieckim kniaziem Kuźmą Iwanowiczem Żesławskim nastąpiła ugoda, mocą której majątki, zapisane

---

[1]) Ar. Sł. IV 94. [2]) Tamże 215—217. [3]) Z. 23 d. 142, dr. Ar. Sł. IV 218—220. [4]) Ar. Sł. IV 220—221. [5]) Tamże 236. [6]) Tamże 322. [7]) Tamże 349—350. [8]) Tamże 397. [9]) Tamże 444—448. [10]) Tamże 449—451. [11]) Tamże 462. [12]) Tamże 463, 465. [13]) Tamże 504.

kniaziowi Ilii przez stryja jego *kn. Andrzeja Żosławskiego*, które kn. Kuźma po śmierci kniazia Ilii gwałtem zajął i dotąd trzyma, tak trzecią część zapisaną na wieczność jak i dwie inne części oddane w zastaw, kniahinia Beata ustępuje kniaziowi Kuźmie, za co tenże ustępuje jej ziemie przyległe do majątku jej Berezdowa, wzdłuż na pół a w poprzeg na ćwierć mili, a nadto 300 kop groszy, którą to ugodę król potwierdził [1]).

Kniaż Iwan Jurjewicz Żesławski w 1496 r., na dokumencie wydanym w Ostrogu, podpisany jako świadek [2]). Tenże *kniaź Iwan Jurjewicz Żesławski* otrzymuje 1501 r. od króla Aleksandra przywilej na wieś Dworzec w powiecie Krzemienieckim [3]). W 1506 r. wspomniany obok matki [4]). W tymże roku nastąpiło rozgraniczenie dóbr *kniazia Iwana Jurjewicza Żesławskiego* od dóbr Ostrogskich, przy tej sposobności kniaź Iwan Jurjewicz wspomina o *stryju swoim kniaziu Iwanie Ostrogskim* [5]). Po wstąpieniu na tron, król Zygmunt potwierdza *kniaziowi Iwanowi Jurjewiczowi Zasławskiemu* 1508 r. posiadanie poprzednio nadanych mu majątków, mianowicie: sioła Dworzec w powiecie Krzemienieckim, dwóch dworów pustych pod Łuckiem na Krasnem, zwanych Masinowski i Tatarinowski, oraz sioła Biełhorodka w powiecie Krzemienieckim [6]). W 1511 r. wydanym został wyrok w sprawie *kniazia Iwana Jurjewicza Żesławskiego* z Iwaszkiem Woroną, o majątek Borotyn w powiecie Łuckim [7]). W 1514 r *kniaź Iwan Jurjewicz Żosławski* otrzymuje potwierdzenie na nadaną mu pierwej wieś Sadowo w powiecie Łuckim, oraz na uskutecznioną zamianę z kniaziem Wasilem Fedorowiczem Czetwertyńskim, któremu za Zubowcy dał dworzyszcza Masinowskie i Tatarinowskie, dom w Łucku i 100 złotych [8]). Kniaź Iwan umarł wkrótce potem, polecając stryjecznemu bratu swemu kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu opiekę nad żoną Oleną, synami Michałem i Kuźmą, oraz niepoczytalnym bratem Andrzejem [9]). Sprawując tą opiekę kniaź Konstanty, wymógł na kniaziu Andrzeju Żesławskim darowiznę jego połowy dóbr Zasławskich, na rzecz syna swego kniazia Ilii, a nadto przywłaszczył sobie należącą do Żesławskich wieś Tarnawkę pod Zubowcami i połowę myta Ostrogskiego, co dało powód jego potomkom i potomkom kniazia Żesławskiego do procesowania się przez dlugie lata [10]). Już na początku 1520 r. kniaź Konstanty Ostrogski, w liście do *siostry i bratowej swej kniahini Iwanowej Jurjewicza Oleny Żesławskiej*, skarży się na szkody poczynione jego ludziom przez poddanych kniahini—Tarnawskich [11]); ze swej strony *kniahinia Iwanowa Jurjewicza Żesławska Olena*, manifestuje przeciwko kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu o szkody czynione w majątku jej Tarnawce, osadzonym przez *nieboszczyka jej męża kniazia Iwana Jurjewicza Żesławskiego*, w nabytych od kniazia Wasila Czetwertyńskiego dobrach Zubowcy [12]). W tymże roku kniaź Andrzej Żesławski, sporządzając zapis dóbr na rzecz kniazia Ilii Konstantynowicza Ostrogskiego, od dóbr tych oddala *bratowę swą kniahinię Iwanową Żosławską, synów jej kn. Michała i Kuźmę Iwanowiczów i ich siostry* [13]). W popisie ziemskim 1528 r. *kniahinia Żosławska z synami* zapisana na 29 koni [14]). W ponownym zapisie kniazia Andrzeja Żesławskiego z r. 1534 na rzecz kniazia Ilii Ostrogskiego, pierwszy od spadku po sobie oddala *kniahinię Iwanową Jurjewicza Olenę i syna jej, synowca swego kniazia Kuźmę Iwanowicza* [15]). *Kniahinia Iwanowa Jurjewicza Żesławska Olena, wspólnie z synem swym kniaziem Kuźmą*, skarżą się 1535—1536 na krzywdy wyrządzane ich poddanym przez kniazia Ostrogskiego [16]). W ostatnim roku upomina się o wiano zapisane jej przez nieboszczyka męża i zagarnięte przez kniazia Ostrogskiego [17]). W 1538 r. król wzywa *kniahinię Iwanową Jurjewicza Żesławską Olenę* o zapłatę ziemianinowi Wołyńskiemu Hniewoszowi Jełowickiemu, przysądzonych jemu na niej 240 kop, stosownie do wyroku kniazia Czartoryskiego starosty Łuckiego [18]), wskutek czego kniahinia i jej syn w następnym roku oskarżają wymienionego starostę o niesłuszny wyrok [19]). W 1542 r. *kniahinia Iwanowa Żesławska Olena*, oskarża księżnę Beatę

---

1) Z. 29 k. 47, dr. Ar. Sł. IV 515—517. 2) Ar. Sł. I 77. 3) W Trokach 7009 Marca 30 ind. 4 (Z. 6 str. 377, dr. Ar. Sł. I 122). 4) Patrz wyżej. 5) Ar. Sł. III 38. 6) 1508 Czerwca 29 ind. 11 (Z. 8 k. 221, dr. Ar. Sł. III 59—60). 7) S. 2 k. 68. 8) 1514 Sierpnia 27 ind. 2 (Z. 9 d. 420 i ten sam dok. S 12 d. 294, dr. Ar. Sł. III 119—120). 9) Ar. Sł. IV 449—451, patrz wyżej. 10) Patrz wyżej i niżej. 11) W Ostrogu 9 Lutego 1520 (Ar. Sł. III 195—196), podobny list z d. 31 Grudnia (Tamże 203). 12) 1520 Marca 12 w Łucku (Ar. Sł. III 197). 13) Patrz wyżej. 14) P. 1 k. 193—223, dr. Ar. Sł. III 323. 15) Ar. Sł. III 472, patrz wyżej. 16) Ar. Sł. IV 14—15, 22. 17) Tamże 30—31, patrz wyżej. 18) 1538 Marca 17 (Z. 20 k. 212 d. 159, także Z. 23 d. 18). 19) 1539 Kwietnia 30 (Z. 23 d. 70).

Ostrogską o krzywdy wyrządzone w dobrach jej syna kniazia Kuźmy [1]) i jeszcze w 1546 r. *kniahinia Iwanowa Żosławska Olena Fedorówna* oskarżona przez kniahinię Ilinę Konstantynowicza starościnę Bracławską i Winnicką, Beatę z Kościelca, o krzywdy wyrządzane przez jej poddanych [2]).

Z wyżej przytoczonych szczegółów okazuje się, że kniaź Iwan Jurjewicz Żesławski, zmarły około 1516 r., pozostawił z żony Oleny Fedorówny dwóch synów Michała i Kuźmę, oraz córki, o których jedyna wzmianka pod r. 1520 [3]).

Kniaź Michał Iwanowicz, starszy syn, wspomniany w zapisie kniazia Andrzeja Żesławskiego na rzecz kniazia Ilii Ostrogskiego w 1520 r. [4]), żył jeszcze w 1528 r., w którym matka jego kniahinia Żesławska występuje z *synami* [5]). Umarł około 1530 r. i niezawodnie już nie żył w chwili powtórnego zapisu kniazia Andrzeja, w którym tylko wzmianka o bracie jego kniaziu Kuźmie [6]).

Kniaź Kuźma Iwanowicz Żesławski wspomniany 1520—1528 obok matki i brata Michała [7]), już w 1529 r. żonaty z kniażną Nastazyą córką kniazia Jurja Iwanowicza Dubrowickiego [8]). Po śmierci opiekuna swego kniazia Konstantego Ostrogskiego, który zagarnął mu dochód z myta Ostrogskiego, oraz wieś Tarnawkę, procesował się o to z synem Konstantego kniaziem Ilią. I tak w Grudniu 1532 r. król poleca kniaziowi Wasilowi Fedorowiczowi Czetwertyńskiemu, aby *kniaziowi Kuźmie Iwanowiczowi Żesławskiemu* oczyścił wieś Tarnawkę, którą u niego kupił *ojciec Kuźmy nieboszczyk kniaź Iwan Żesławski*, a którą mu odjął wojewodzic Trocki, starosta Bracławski i Winnicki kniaź Ilia Konstantynowicz Ostrogski [9]), którego król jednocześnie wzywa, aby zwrócił kniaziowi Kuźmie Tarnawkę [10]). W następnym roku król wzywa ponownie kn. Ilię, aby zwrócił kn. Kuźmie Tarnawkę [11]), oraz wydawał mu połowę dochodów myta Ostrogskiego, które należały do *nieboszczyka kn. Iwana Żesławskiego* [12]). W tymże roku w sprawie myta Ostrogskiego, kniaź Ilia pisał do brata swego kniazia Kuźmy [13]). W Grudniu 1533 r. małżonka kniazia Kuźmy, *kniahinia Kuźmina Żasławska kniażna Nastazya Iurjewna Holszańska*, manifestuje przeciwko Iwanowi Borzobohatemu celnikowi Wołyńskiemu o powtórne pobieranie cła od kupców w Łucku [14]). W latach 1534—1536 kniazia Ilię kilkakrotnie pozywano i napominano, w kwestyi szkód wyrządzanych w dobrach kniazia Kuźmy [15]); w ostatnim roku kniaź Kuźma wspólnie z matką procesował kniazia Ilię o spadek po świeżo zmarłym kniaziu Andrzeju [16]). W następnym roku król nakazuje kniaziowi Ilii przyjąć od kniazia Kuźmy wykup za Biełaszów [17]). Jeszcze w 1539 r. król na skutek skargi kniazia Kuźmy, wzywa kniazia Ilię, aby poddanym swym zabronił czynić szkody w puszczy Zasławskiej, tak w części należącej do kniazia Kuźmy Iwanowicza, jak i w części nieboszczyka kniazia Andrzeja wziętej w sekwestr [18]). Niezależnie od spraw z kniaziem Ilią, pozywał kniaź Kuźma w 1534 r. Iwana Stretowicza Kmitycza o zabranie spadku w Lubaniczach [19]). W 1535 r. król uwalnia poddanych *kniazia Kuźmy Iwanowicza Żesławskiego* od robót przy zamku i moście w Łucku [20]). W 1536 r. kniaź Kuźma procesuje kniaziów Czetwertyńskich o zastaw ludzi w Chłapotynie [21]). W 1538 r. miał sprawę z mytnikami Łuckimi o połowę myta Ostrogskiego i Łuckiego, zwanego *Daniłowszczyzną*, które mu król 1539 r. przysądza [22]), poczem kniaź Kuźma zrzeka się tego myta na rzecz królowej Bony [23]), a król natomiast każe mu 1539 r. wypłacać królowej połowę dochodów z komory w Zasławiu [24]), a 1540 r. po 100 kop groszy rocznie z myta w Ostrogu [25]). Po śmierci kniazia Ilii król w Październiku 1539 r. przysądza kniaziowi Kuźmie, spadek po stryju jego kniaziu Andrzeju, zagarnięty niesłusznie przez kniazia Ilię [26]), a wkrótce potem w Styczniu 1540 r. poleca kniahini Beacie, aby kniaziowi Kuźmie zwróciła Tarnawkę [27]). Nareszcie w Marcu 1540 roku kniaź Kuźma otrzymuje uwiązanie w dobra kniazia Andrzeja Żesławskiego [28]). Dnia 3 Września 1540 r. *kniaź Kuźma Iwanowicz Żesławski* otrzymuje przywilej na dzierżawę zamku Swisłockiego [29]). Już w kilka dni potem król zaleca kniahini Beacie, aby poddanym swoim Chłapotyńskim, zakazała naruszać granice dóbr *dzierżawcy*

---

[1]) Ar. Sł. IV 314—315. [2]) 1546 Listopada 29 (Z. 29 d. 65 k. 98). [3]) Patrz wyżej. [4]) Tamże. [5]) Tamże. [6]) Tamże. [7]) Tamże. [8]) Tamże str. 112. [9]) 1532 Grudnia 20 (Ar. Sł. III 398). [10]) 1532 Grudnia 23 (Tamże 399). [11]) 1533 Lipca 1 (Tamże 416). [12]) Tegoż dnia (Tamże 417). [13]) Tamże 433. [14]) W Łucku, 17 Grudnia 1533 (Ar. Sł. III 453). [15]) Ar. Sł. III 456, 465/6 i IV 14, 22, 34. [16]) Patrz wyżej. [17]) Ar. Sł. IV 78, patrz wyżej. [18]) Tamże 194. [19]) Tamże III 462. [20]) Tamże IV 16. [21]) Tamże 59—61. [22]) Tamże 169, 195. [23]) Tamże 229. [24]) Tamże 205. [25]) Tamże 257. [26]) Patrz wyżej. [27]) Ar. Sł. IV 231. [28]) Tamże 236, patrz wyżej. [29]) Z. 24 k. 71 d. 52.

Swisłockiego kniazia Kuźmy Iwanowicza Żesławskiego [1]). W tymże roku królowa Bona pozwala *dzierżawcy Swisłockiemu kniaziowi Kuźmie Iwanowiczowi Żesławskiemu*, trzymać pisarza przy komorze Ostrogskiej, który ma pilnować jego dochodów [2]). W następnym roku kniaź Kuźma otrzymuje zwolnienie od płat z zamku Swisłockiego [3]). Jednocześnie manifestuje przeciwko kniahini Beacie o najścia na puszczę Zasławską [4]). W tymże 1541 r. intromitowany do Tarnawki [5]). W następnym roku nowe skargi na szkody i naruszenie granic przez poddanych kniahini Beaty [6]), wskutek czego król deleguje komisarzy, aby opatrzyli i zbadali granice między dobrami kniazia Kuźmy i kniahini Beaty [7]). W Sierpniu 1542 r. król na skutek intryg kniahini Beaty wzywa kniazia Kuźmę, aby córce kniahini Beaty oddał w posiadanie połowę przypadających jej dóbr Zasławskich i Tarnawkę [8]). W Styczniu 1543 r. panowie rada Litewscy zalecają *kniaziowi Kuźmie Iwanowiczowi Żesławskiemu dzierżawcy Swisłockiemu*, aby kniahini Beacie Ostrogskiej krzywd w dobrach nie czynił [9]). W Lutym 1543 r. *kniaź Kuźma Iwanowicz Żesławski dzierżawca Swisłocki, w swojem i matki swej kniahini Iwanowej Jurjewicza Żesławskiej Oleny* imieniu, procesuje starościców Łuckich kniaziów Aleksandra i Iwana Fedorowiczów Czartoryskich o dług ich ojca 150 kop groszy [10]). Ostatnia to wzmianka o kniaziu Kuźmie, jako dzierżawcy Swisłockim. W tymże miesiącu (w Lutym 1543 r.) spuścił ten urząd kniaziowi Wasilowi Michałowiczowi Sanguszkowiczowi [11]), a wkrótce potem (w Maju 1543) otrzymał nakaz zwrotu całego spadku po kniaziu Andrzeju Żesławskim kniahini Beacie i jej córce [12]). W tymże roku kniaź Kuźma oskarża kniahinię Beatę o przywłaszczenie sobie, należącej do niego połowy dochodów myta Ostrogskiego, o zabór ziem dóbr jego Mokrzeckie, Myślatyna, Zawadyniec i Wierzbowiec, oraz o niszczenie puszczy Zasławskiej [13]). Ze swej strony kniahinia Beata pozywa kniazia Kuźmę aby nie robił wrębu w lasach wspólnych Zasławskich i krzywd nie czynił [14]). Podobne sprawy trwały przez rok następny 1544 [15]) i 1545-ty [16]). W 1544 r. kniaź Kuźma pozwany przez Piotra Kierdejewicza Mylskiego o najazd poddanych kniazia Kuźmy na wieś Kierdeja Michałkowiec [17]), i w tymże roku zatwierdzony w posiadaniu dóbr Zubowszczyzny [18]). Dnia 23 Marca 1546 r. *kniaź Kuźma Iwanowicz Żosławski* otrzymuje przywilej na d z i e r ż a w ę z a m k u K a m i e n i e c k i e g o [19]). W tymże czasie kn. Kuźma przegrał sprawę spadku po kniaziu Andrzeju Żesławskim, który przysądzony został kniahini Beacie i jej córce, i te nawet uzyskały uwiązanie w te dobra i Tarnawkę; zaraz jednak potem, na skutek zeznania panów Wołyńskich, sprawa wzięła inny obrót i księżna Beata pozwaną została w Czerwcu 1546 r. o zwrot trzeciej części dóbr Zasławskich i Tarnawki [20]). Niezależnie od tego kniaź Kuźma nie przestawał pozywać kniahinię Beatę, o zwrot połowy myta Ostrogskiego [21]), o wydanie zbiegłych poddanych [22]), o kradzieże i szkody poczynione przez poddanych Ostrogskich w jego dobrach [23]), o najazdy na majątki jego Wierzbowce, Czerniehów, Zawadyńce, Mokrzec, puszczę Zasławską, wieś Radoszówkę i ziemię Gnojnicką [24]), o summy na dobrach, w które otrzymała uwiązanie [25]), lub znów o połowę myta i szkody różne [26]). W sprawie o Tarnawkę, do której obie strony rościły pretensye, nastąpiło w Sierpniu 1546 r. zeznanie poddanych [27]), oraz zeznanie urzędowego świadka o poczynionych tam szkodach [28]). Nareszcie w jesieni tegoż roku nastąpiła między kniahinią Beatą a kniaziem Kuźmą ugoda, którą król zatwierdził (18 Października 1546), mocą której kniaź Kuźma wrócił w posiadanie spadku po kniaziu Andrzeju Żesławskim a kniahini Beacie ustąpił ziemie przyległe do jej majątku Berezdowa i 300 kop groszy [29]). Jednocześnie król wydał wyrok we wszystkich innych sprawach kniazia Kuźmy z kniahinią Iliną, a mianowicie o Tarnawkę, którą kniaź Konstanty, mając w opiece kniazia Kuźmę zagarnął i o różne szkody obustronne. Sprawy te jako graniczne mają zbadać sędziowie obu stron na miejscu [30]). Tem niemniej pozostałe sprawy między nimi szły dawnym trybem; jeszcze

---

[1]) W Wilnie 6 Września 1540 r. (Ar. Sł. IV 258). [2]) 1540 Listopada 16 (Ar. Sł. IV 261, 276). [3]) Z. 24 k. 103 d. 90. [4]) Ar. Sł. IV 277. [5]) Tamże 577—578. [6]) Tamże 314—318. [7]) Tamże 317. [8]) Tamże 322. [9]) Tamże 327—329. [10]) 1543 Lutego 5 (Ar. Sł. IV 330). [11]) Kniaź Wasil Sanguszko dzierżawcą Swisłockim już 28 Lutego 1543 (Ar. Sł. IV 337). [12]) Patrz wyżej. [13]) Ar. Sł. IV 364—368. [14]) Tamże 374—375. [15]) Tamże 376—384. [16]) Tamże 404, 416, 425, 434. [17]) Tamże 393. [18]) Tamże 404. [19]) Z. 30 k. 10 d. 11, dr. Ar. Sł. IV 440. [20]) Patrz wyżej. [21]) Ar. Sł. IV 458. [22]) Tamże 460. [23]) Tamże 468. [24]) Tamże 470—481. [25]) Tamże 493. [26]) Tamże 496. [27]) Tamże 501. [28]) Tamże 502. [29]) Patrz wyżej. [30]) Z. 29 k. 40, dr. Ar. Sł. IV 507—515.

w tym samym roku kniahinia Beata pozwana o zwrot kniaziowi Kuźmie połowy myta Ostrogskiego [1], a w Styczniu 1547 r. o zwrot jemu zbiegłych poddanych [2]. W tymże roku król poleca kniahini Beacie, aby wraz ze swoimi sędziami stawiła się na roku oznaczonym przed sędziami kniazia Kuźmy, którzy wspólnie mają załatwić sprawę o krzywdy obustronne [3], a dworzaninowi swojemu Zaleskiemu spisać szkody wyrządzone kniaziowi Kuźmie przez poddanych kniahini Beaty [4]. W ślad zatem idą pozwy kniahini Beacie o zwrot zabranego Czerniehowa [5], połowy myta Ostrogskiego [6], niestawienie się po odbiór ziem do Berezdowa [7], o szkody [8] i znów o niewydanie zbiegłych poddanych i zatrzymanie połowy myta Ostrogskiego [9]. We wszystkich powyższych dokumentach kn. Kuźma nazywany *dzierżawcą Kamienieckim*, ustąpił jednak z tej dzierżawy przed 1552 r., w którym roku dzierżawcą Kamienieckim był Marcin Tur [10]. W Żesławli 3 Maja 1556 r. *kn. Kuźma Iwanowicz Żesławski*, w obecności *zięcia swego* kn. Iwana Fedorowicza Czartoryskiego, zapisuje *małżonce swej Nastazyi, córce kniazia Jurja Iwanowicza Dubrowickiego*, 2,000 kop groszy na trzeciej części wszystkich swoich dóbr, którą, podzieliwszy się po jego śmierci z synem kniaziem Januszem, ma trzymać dożywocie, a także wszystkie ruchomości [11]. Umarł zaraz potem w Maju 1556 r.; dnia 12 Czerwca 1556 r. *Janusz Kuźminicz Żesławski, wspólnie z matką swą kniahinią Nastazyą Jurjewną Holszańską*, spełniając wolę *nieboszczyka ojca swego kniazia Kuźmy Iwanowicza Żesławskiego*, który miał zamiar nadać monasterowi Sw. Trójcy w Dworcach, sioła Dworzec, Wołożyny, Zawodynce i Seniuszki, powyższe sioła monasterowi nadaje [12]. *Nastazya Jurjewna kniahinia Kuźmina Żesławska*, w dziale fortuny Holszańskich w 1558 r., wspólnie z siostrą swą kniahinią Zofią Połubińską, otrzymała zamki Hłusk, Ryczów i 200 kop groszy w gotowiźnie, poczem siostry temi dobrami podzieliły się 11 Maja 1560 r. [13]. Kniahinia Nastazya zmarła niezawodnie w 1561 r. w domu zięcia swego kniazia Czartoryskiego pozostawiając tam skarby, których dochodzenie syn jej kniaź Janusz Żesławski poleca testamentem pisanym 19 Czerwca 1562 r. [14]

Z zapisu kniazia Kuźmy żonie 1556 r. okazuje się, iż pozostawił z żony swej, wymienionej kniażny Nastazyi Holszańskiej, syna i córkę.

Kniażna Anna Kuźminiczna wydana za kniazia Iwana Fedorowicza Czartoryskiego, który aktem spisanym w Zasławiu 18 Września 1547 r., pojmując za żonę *kniażnę Annę córkę kniazia Kuźmy Żesławskiego starosty Kamienieckiego*, za którą wziął 1,000 kop groszy w monecie i drugie 1,000 kop groszy w klejnotach i szatach, zapisuje jej 4,000 kop groszy na trzeciej części swych majętności [15]. Około 1 Stycznia 1564 r. kniaź Iwan Fedorowicz Czartoryski potwierdza żonie swej *kniahini Hannie Kuźminicznie Żesławskiej* wniesienie Hłuska i Ryczowa, które spadły na nią po kniaziu Januszu Żesławskim [16]. W 1571 r. kniahinia Iwanowa Czartoryska *Hanna Kuźminiczna Żesławska*, zawiera *z kniaziami Januszem i Michałem Januszewiczami Żesławskimi, których jest ciotką (sic)*, układ co do rozdziału należącej do nich wspólnie połowy Hłuska i dworu Ryczowa, spadłych na nich *po śmierci jej matki a ich babki, kniahini Kuźminej Żesławskiej Nastazyi Jurjewny Holszańskiej* i w dziale z nimi otrzymuje na swoją część połowę Hłuska, oraz połowę siół do niego należących: Osowa, Korytna, Zamoszt, Mińkowicz, Simonowicz, Pohosta, Siele, Rudakowicz, Dworcy, Jasień, Bałaszewicz, oraz połowę Ryczowa i siół jego Buchczy i Pribołowicz, gdy druga połowa tych majętności przypadła kniaziom Żesławskim [17]. Jeszcze w 1581 r. kniaziowie Janusz i Michał Żesławscy wydają zapis o sprzedaży swych części Hłuska i Ryczowa *ciotce swej kniahini Iwanowej Czartoryskiej* [18]. Umarła 1582 r. [19].

Kniaź Janusz Kuźmicz Żesławski występuje w 1556 r. obok matki [20]. W 1562 r. *kniaź Janusz Żesławski* będąc blizkim śmierci, prosił króla o wysłanie do niego „świadka,“ któryby rozporządzenia ostatniej jego woli mógł wysłuchać i przed takowym zeznał, że opiekunem pozostałych *dwóch małoletnich synów*, *córki* i majątków, naznacza Hrihorego Aleksandrowicza Chodkiewicza kasztelana Trockiego, hetmana dwornego. Córka, przy zamążpójściu ma otrzymać 2,000 kop groszy posagu i drugie tyle w wyprawie.

---

[1]) Ar. Sł. IV 520. [2]) Tamże 525, 527. [3]) 1547 Marca 27 (Ar. Sł. IV 536). [4]) Ar. Sł. IV 540. [5]) Tamże 547, 552. [6]) Tamże 548. [7]) Tamże 549–551. [8]) Tamże 556. [9]) Tamżo 566. [10]) Z. 37 k. 39 d. 23. [11]) S. 36 k. 618 od. [12]) A. J. Z. R. I d. 131 str. 140. [13]) Patrz wyżej str. 112. [14]) Patrz niżej. [15]) Patrz wyżej str. 29. [16]) Tamże. [17]) W Klewaniu 1571 Lipca 20 (Arch. Sborn. III 35–38). [18]) Patrz wyżej str. 30. [19]) Tamże. [20]) Patrz wyżej.

Zeznał nadto, że po śmierci ojca kniazia Kuźmy Żesławskiego, matka jego wywiozła wiele skarbów do kniazia Iwana Czartoryskiego, gdzie umarła, pozostawiwszy skarby i przywileje na spadkowe majątki, których dochodzenie Chodkiewiczowi poleca. Testament jawiony jeszcze przy życiu testatora 19 Czerwca 1562 r. [1]). Wkrótce potem umarł kniaź Janusz w tymże 1562 r.; już w Listopadzie tegoż roku Chodkiewicz oskarżał przed królem wojewodę Kijowskiego, marszałka ziemi Wołyńskiej, starostę Włodzimierskiego kniazia Konstantego Konstantynowicza Ostrogskiego, że pod pozorem przyrodzonego prawa, nie chce mu wydać dzieci i majątków *kniazia Janusza Żosławskiego,* których tenże naznaczył go (Chodkiewicza) opiekunem [2]). Sprawa o opiekę dzieci *kniazia Janusza Żesławskiego* ciągnęła się w następnym roku [3]). Chodkiewicz jednak takową zatrzymał; w 1570 r. pan Hrihory Chodkiewicz kasztelan Wileński był opiekunem majątków kniaziów Zasławskich, Zasławia, Białogródka i Wierzchowa [4]).

Według testamentu kniazia Janusza, dzieci jego było troje, dwóch synów i córka [5]), podobno rodziły się z Kierdejówny [6]).

Kniażna Zofia, córka kniazia Janusza, wydana za Aleksandra Zahorowskiego, w 1577 była już wdową. W tym roku Wasil Zahorowski kasztelan Bracławski spisując testament, porucza synów swych opiece stryjenki swej *pani Aleksandrowej Zahorowskiej Zofii Iwanówny kniażny Żesławskiej* [7]). Powtórnie wyszła za Fryderyka Tyszkiewicza wojewodzica Brzeskiego, który w 1587 r. z żoną Zofią oskarżony o nieuiszczenie zapłaty i obelgi [8]). Fryderyk Tyszkiewicz Łohojski i *małżonka jego Zofia kniażna Żesławska* występują często w aktach Bracławskich i Kijowskich z lat 1599—1618 [9]). W 1611 r. wojewodzic Brzeski Fryderyk Tyszkiewicz i żona jego *Zofia z Ostroga* mają sprawę z Ledóchowskim o zastaw majątku Nikoszowki [10]) i w końcu tegoż roku tenże Tyszkiewicz i małżonka jego *Zofia z Ostroga kniażna Zasławska,* oddają w zastaw Hrihoremu Czernikowi miasto Berdyczów i sioła Bystryk i Żydowcy [11]).

Kniaź Michał Januszewicz był drugim synem kniazia Janusza Kuźmicza; obaj bracia *kniaziowie Janusz i Michał Januszewicze,* dzielą się w 1571 r. Hłuskiem i Ryczowem z ciotką kniahinią Czartoryską [12]), a w 1581 r. sprzedają Hłusk i Ryczów tejże ciotce swej [13]), oraz uskuteczniają 24 Września 1581 dział majątkowy [14]). *Kn. Michał Zasławski* władał 1583 r. w pow. Krzemienieckim Zasławiem, do którego należało 32 wsi [15]). W tymże roku 29 Września 1583 sprzedał Ożenin w powiecie Ostrogskim i przyległą do niego wieś Stadniki, Krzysztofowi Rymińskiemu [16]). Tegoż roku król uniwersałem adresowanym do starostów Krzemienieckiego i Łuckiego nakazuje im, aby zebrawszy zbrojną szlachtę województwa Wołyńskiego, wyruszyli przeciw *kn. Michałowi Zasławskiemu* i zbrojną ręką zmusili go do ustąpienia z majątku Ożenina, który zagarnął od Komunickich; już raz szlachta piechotą kusiła się o wypędzenie kniazia z Ożenina, ale wystrzałami została odbitą [17]). W 1585 r. *kniaziowie Janusz i Michał Żesławscy* występują w liczbie innych sukcesorów kniaziów Holszańskich w sprawie o Stepań [18]). W 1587 r. Iwan Sosznicki oskarża *kniazia Michała Żesławskiego* o napad na jego dom i więzienie go w Żesławlu [19]). Niesiecki wychwala zasługi kniazia Michała w wojnach z Turkami i Tatarami. Umarł od przypadku ze strzelbą, która wystrzeliła i zabiła go [20]). Był bezżennym.

Kniaź Janusz Januszewicz, występuje w latach 1571—1585 wspólnie z młodszym bratem Michałem [21]). Na skutek intercyzy zawartej 24 Listopada 1577 r., ożenił się z Aleksandrą Romanówną Sanguszkówną, córką kn. Romana Fedorowicza Sanguszki [22]). W latach 1582—1583 z żoną i innymi sukcesorami kn. Romana Sanguszki procesował się z Zendzianami [23]). W 1583 r. *kn. Janusz Zasławski* występuje jako właściciel wsi Poworska, Karasina, Sernik, Trościanki, Kniemina w pow. Łuckim, oraz Biskupicz w pow. Włodzimierskim, a także miasteczka Zasławia w pow. Krzemienieckim [24]).

---

1) S. 35 k. 263. 2) Z. 39 d. 196. 3) S. 35 k. 292. 4) Zr. dziej. XIX 28. 5) Patrz wyżej. 6) Niesiecki X 93. 7) Arch. Jugo Cz. I T. I 71. 8) Kiews. Centr. Arch. VIII 61 Nr. 60. 9) Zr. dziej. XXI r. 1599 (str. 416), 1600 (str. 50, 64, 65), 1602 (str. 72, 83, 85), 1604 (str. 494, 499), 1607 (str. 98, 111, 120), 1609 (str 130, 146, 150, 152—154), 1613 (str. 187, 196), 1618 (stt. 212, 249). 10) Kiews. Centr. Arch. XII 10 Nr. 18. 11) Zr. dziej. XIX 134. 12) Patrz wyżej str. 30. 13) Tamże. 14) Słown. Geogr. VII 795. 15) Arch. Jugo Cz. VI T. I 371—376. 16) Słown. Geogr. VII 795. 17) Arch. Jugo Cz. VI T. I 137—139. 18) Woł. 8 k. 102 od. 19) Kiews. Centr. Arch. VIII 52 d. 16. 20) Niesiecki X 93. 21) Patrz wyżej. 22) Tamże str. 435. 23) Tamże str. 434. 24) Zr. dziej. XIX 87, 118, 148.

W 1587 *kn. Janusz Januszewicz Żasławski* bierze w zastaw od Aleksandra Prońskiego stolnika Litewskiego, starosty Łuckiego, Żuków z siołami w summie 4,000 kop groszy [1]). Mianowany 18 Marca 1591 r. wojewodą Podlaskim [2]). W 1595 r. w Łokaczach *kniaź Janusz Żasławski wojewoda Podlaski i małżonka jego Aleksandra Romanówna kniażna Sanguszkówna* podpisywali inwentarz monasteru Mieleckiego [3]). W Lipcu 1600 r. uskutecznionym został dział Brzostowicy między panem Andrzejem Leszczyńskim z Leszna wojewodą Brzeskim, opiekunem potomstwa małżonki swej Fedory Sanguszkówny, *księciem Januszem Żesławskim z Ostroga wojewodą Podlaskim, starostą Żytomirskim i małżonką jego kniażną Aleksandrą Romanówną Sanguszkówną* i kniaziem Fedorem Masalskim marszałkiem J. K. M. [4]). Mianowany wojewodą Wołyńskim 10 Kwietnia 1604 [5]). Po śmierci pierwszej żony, która umarła 1602 r. [6]), zaślubił powtórnie Maryannę Leszczyńską wojewodziankę Brzesko-Kujawską, wdowę od 1605 r. po Andrzeju Firleju kasztelanie Radomskim [7]). W 1614 r. *książę Janusz z Ostroga Żosławski wojewoda Wołyński z synami książętami Aleksandrem, Konstantym i Jurjem Żosławskimi,* występuje w sprawie o spuściznę po Chodkiewiczach [8]). Umarł 4 Sierpnia 1629 r. [9]). Książę Janusz Zasławski występuje często w aktach Bracławskich i Kijowskich z lat 1598—1624 [10]). Wdowa po nim Marya z Leszczyńskich Zasławska zmarła 1642 r. [11]).

Z Sanguszkówny pozostawił kniaź Janusz, oprócz wymienionych wyżej trzech synów, dwie córki [12]).

Elżbieta wydana w 1601 r. za Jana Szczęsnego Herburta starostę Wiskiego [13]), owdowiała 1616 r. [14]), i wyszła powtórnie za Maksymiliana Przerembskiego [15]).

Zofia była za Janem Ostrorogiem kasztelanem, a potem wojewodą Poznańskim [16]).

Konstanty drugi syn, wyprawiony do cudzych krajów z bratem Aleksandrem, pospieszył do obozu arcyksięcia Alberta oblegającego (1601—1604) Ostendę [17]). Powróciwszy do kraju *Konstanty książę z Ostroga Zasławski,* na sejmikach Wołyńskich w Marcu 1607 i w Grudniu 1608, obrany posłem na sejmy [18]). *Książę Konstanty Zasławski* z sejmu 1613 r. komisarz do zapłaty wojska [19]), w tymże roku ma sprawę z Rużyńskiemi [20]), wspomniany obok ojca i braci 1614 r. [21]). Żonaty z Anną Potocką córką Andrzeja kasztelana Kamienieckiego, wdową od 1612 r. po Stanisławie Golskim wojewodzie Ruskim [22]). Niezawodnie umarł w 1615 r., poczem wdowa jego wyszła powtórnie za kniazia Karola Koreckiego, który wraz z nią pozwał w 1622 r. kniazia Aleksandra wojewodę Bracławskiego, starostę Żytomierskiego i Jerzego wojewodzica Wołyńskiego Zasławskich, o wyrugowanie ich w 1617 r. z dóbr Zwiniacza, Holatyna i Nowego Stawu, oraz o zabranie inwentarza i ruchomości po nieboszczyku pierwszym mężu Anny kniaziu Konstantym Zasławskim [23]). Anna z Potockich księżna Korecka zmarła 4 Maja 1623 r. mając lat 30 [24]).

Jerzy (trzeci syn), urodzony 1592 r. [25]) wspomniany 1614 r. obok ojca i braci [26]), a 1618 r. obok brata Aleksandra [27]), znajdował się na sejmikach Wołyńskich 1616, 1623, 1630, 1632 [28]). Pod koniec życia mianowany starostą Włodzimierskim, umarł 18 Października 1636. mając lat 44 [29]), bezżenny.

---

[1]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 160—166. [2]) Bartoszewicz, Tablice Historyczne (Biblioteka Warszawska r. 1885 Maj str. 313). [3]) Arch. Jugo Cz. I T. I 365. [4]) Akt. Wil. I 16—21. [5]) Bartoszewicz, Tablice Historyczne (Bibl. Warsz. 1885 Maj str. 313). [6]) Patrz wyżej str. 435. [7]) Niesiecki IV 37, VI 65. [8]) Akt. Wil. I 39. [9]) Jerlicz, Latopisiec I 36. [10]) Zr. dziej. XXI. [11]) Węgierski Andrzej X., Kazanie o wyznaniu wiary na pogrzebie Mar. Zasławskiej, Kraków 1642. [12]) Niesiecki X 95. Bartoszewicz daje mu, niezawodnie mylnie, syna Sylwestra, jakoby mianowanego 1607 r. starostą Żytomirskim (Encykl. Powsz. XXVIII 344); niewątpliwie tu mowa o Aleksandrze Zasławskim, który rzeczywiście w tym roku mianowany starostą Żytomirskim. [13]) Mądrowicz Stan., Carmen nuptiale J. Herburt 1601 (Niesiecki IV 353, X 95). [14]) Niesiecki IV 353. [15]) Boniecki 406. [16]) Niesiecki X 95. [17]) Tamże. [18]) Arch. Jugo Cz. II T. I 81, 86. [19]) Vol. leg. III 168. [20]) Zr. dziej. XXI 196. [21]) Patrz wyżej. [22]) Niesiecki I 175, IV 172, VII 435. [23]) Boniecki 144 i 407. [24]) Patrz wyżej str. 176. [25]) Patrz niżej, żył lat 44. [26]) Patrz wyżej. [27]) Zr. dziej. XXI 247. [28]) Arch. Jugo Cz. II T. I 115—215, Cz. VI T. I 468. [29]) Radziwiłł, Pamiętniki I 328.

Aleksander, najstarszy z braci, mianowany 9 Grudnia 1605 r. kasztelanem Wołyńskim [1]), następnie starosta Żytomierski 1607, wojewoda Bracławski 1615, Kijowski 1628 [2]), umarł we Lwowie 14 Listopada 1629 [3]). Wzmiankowany często w aktach Bracławskich i Kijowskich z lat 1609—1623 [4]). W tychże aktach występuje pod r. 1622 żona jego Eufrozyna z Ostrogskich Zasławska [5]). Była ona córką Janusza księcia Ostrogskiego, twórcy ordynacyi i zmarła krótko przed mężem 1628 r. [6]), urodziwszy mu pięciu synów: Franciszka, Karola, Władysława-Dominika, Konstantego i Izydora, oraz dwie córki Konstancyę i **Zuzannę**, z których ostatnia zmarła panną [7]).

Konstancya wydana za Ferdynanda margrabię Myszkowskiego, starostę Grodeckiego, zmarła w 1630 r., pochowana w Pinczowie [8]).

Książę Janusz Ostrogski ustanawiając 1618 r. ordynacyę, ordynatami po śmierci syna, a następnie wszystkich Ostrogskich, naznaczył porządkiem starszeństwa synów Aleksandra Zasławskiego, urodzonych z córki swej Eufrozyny [9]). Z nich trzej starsi Franciszek, Karol i Dominik, jako wymienieni w akcie ordynacyi, musieli się rodzić przed 1618 r., a dwaj młodsi Konstanty i Izydor po tej dacie.

O **Karolu** więcej nie słychać, niezawodnie umarł dzieckiem.

Książe Franciszek Zasławski, jako spadkobierca całej fortuny zmarłego kniazia Janusza Ostrogskiego, bierze 24 Grudnia 1620 r. intromissyę do całej majętności Stepańskiej [10]), a w 1621 r., wraz ze swoim opiekunem Rafałem Leszczyńskim, pozwany przez Lubomirskiego o dom w Krakowie i przez Radziwiłła o rozgraniczenie Ołyki i Jabłonowa od Derazny i Stepania, w której to sprawie nastąpił dekret 1622 r. [11]). Zdaje się, że kniaź Franciszek umarł w czasie wydania tego dekretu, albowiem w tymże roku ordynatem Ostrogskim jest już brat jego Dominik [12]). W 1638 r. żyli tylko trzej bracia Władysław-Dominik, Konstanty i Izydor, których jako sukcesorów zmarłego bezdzietnie ks. Jerzego Zasławskiego, pozywała w tym roku Sapieżyna w sprawie kontraktu, zawartego między nią a Jerzym Zasławskim, dotyczącego dóbr Krasina [13]).

Konstanty-Aleksander urodzony 1620 r. [14]), umarł 1642 r. [15]), mając lat 22 [16]). Myli się Niesiecki twierdząc, iż umarł w Lugdunie, albowiem nastąpiło to w Lejdzie w 1642 roku; przy eksportacyi ciała *księcia Konstantego Ostrogskiego* (sic), był obecnym kniaź Bogusław Radziwiłł, który o tem w swym pamiętniku wspomina [17]).

Janusz-Izydor najmłodszy z braci, urodzony 1622 r. [18]), umarł na początku 1649 r. w 27-m roku życia, pochowany 15 Marca 1649 r. w Tarnowie [19]).

Władysław-Dominik, pierwszy rzeczywisty ordynat Ostrogski, jako taki występuje już 1622 r. [20]). Kolejno koniuszy koronny 1636 r., starosta Łucki 1639, wojewoda Sandomierski 1645, Krakowski 1649 r. [21]), umarł w Starem Siole pod Lwowem 5 Kwietnia 1656 r. [22]). Z pierwszą żoną Zofią-Pudencyanną z Bobrku Ligęzianką, córką Mikołaja Ligęzy kasztelana Sandomierskiego i Zofii-Krasińskiej [23]), zmarłą 4 Stycznia 1649 r. mając lat 33 [24]), bezpotomny, zaślubił powtórnie w 1650 r. Katarzynę Sobieską [25]), córkę Jakóba Sobieskiego kasztelana Krakowskiego i Teofili Daniłowicz; urodzona w Złoczowie 7 Stycznia 1634, wyszła powtórnie 13 Czerwca 1658 r. za Michała-Kazimierzą księcia Radziwiłła, zmarła w Warszawie 29 Września 1694 r. [26]).

---

[1]) Boniecki, Tablice str. XI. [2]) Tamże str. 407. [3]) Encykl. Powsz. XXVIII 345. [4]) Zr. dziej. XXI r, 1609 (str. 135), 1613 (str. 192, 568), 1617 (str. 588), 1618 (str. 242, 244, 247), 1623 (str. 630, 637). [5]) Zr. dziej. XXI 622. [6]) Encykl. Powsz. XXVIII 345. [7]) Niesiecki IX 97. [8]) Tamże VI 595, X 97. [9]) Zebranie skryptów i listów różnych tyczących się okoliczności ordynacyi Ostrogskiej. [10]) Stecki, Z boru i stepu 255. [11]) Boniecki 407. [12]) Zr. dziej. XXI 613, 626. [13]) Boniecki 408. [14]) Patrz niżej. [15]) Tamże. [16]) Niesiecki X 97. [17]) Raczyński, Żywot X. Bogusława Radziwiłła, Poznań 1841 str. 10. [18]) Patrz niżej. [19]) X. K. Łącki, Kwiat zwiędły Libanu etc. na pogrzebie J. O. S. P. Janusza Izydora z Ostroga na Zasławiu Xiążęcia, wojewodzica Kijowskiego, prezentowany w kollegiacie Tarnowskiej. R. P. 1649 dnia 15 Marca, Kraków 1649, także X. A. Piotrkowczyk, Wyprawa Żałobna etc. z pałacu pod grobowiec J. O. Isidora Janusza z Ostroga etc. Kraków 1649. [20]) Patrz wyżej; następnie wspomniany 1623—1624 (Zr. dziej. XXI 630, 637, 324, 360, 366, 368, 371, 375, 380). [21]) Boniecki 408. [22]) Jerlicz, Latopisiec I 184. [23]) Niesiecki VI 96. [24]) Łącki Kasp. X., Pomiar w krótkim wieku, przy pogrzebie Zofii-Pudencyanny z Bobrku na Tarnowie, Kraków 1649. [25]) Janicki Jan Albin, Luna Vladislai in Ostrog in adventu sponsae Cath. Sobieska 1650. [26]) Icones Radivil. Tab. 143.

Z drugiej żony pozostawił troje dzieci, syna Aleksandra i córki Teofilę i Eufrozynę [1]. Z nich **Eufrozyna** umarła w dzieciństwie.

Aleksander-Janusz ordynat Ostrogski umarł ostatnim męzkim potomkiem swego rodu w 1673 r. [2]).

Teofila poslubiona 10 Maja 1671 r. Dymitrowi księciu Wiśniowieckiemu [3]), owdowiała 1682 r. i w następnym roku wyszła powtórnie za Józefa-Karola księcia Lubomirskiego koniuszego koronnego (później marszałka wielkiego koronnego); owdowiała powtórnie 1702 r. i zmarła w Ołomuńcu w Grudniu 1709 r. [4]). Ordynacya Ostrogska weszła przez nią najprzód w dom Lubomirskich a potem książąt Sanguszków.

---

[1]) Wylicza je panegiryk na pogrzeb ojca: X. K. Łącki, Winnica Trojaka Ostrogska Zasławska przy pogrzebowym akcie Ś. P. J. O. Władysława-Dominika na Ostrogu i Zasławiu Xiążęcia, hrabi na Tarnowie, wojewody Krakowskiego, Łuckiego, Przemyślskiego, Robczyckiego starosty, w kollegiacie Tarnowskiej prezentowana R. P. 1657 dnia 29 Stycznia. Kraków. [2]) Niesiecki X 98. [3]) Jerlicz, Latopisiec II 175. [4]) Encykl. Powsz. XVII 366—367.

- **Jurij Wasilewicz** 1461—1496 Ż. Anna 1509
  - **Iwan** 1496—1514 Ż. Olena Fedorówna 1520—1546
    - **Michał** 1520—1528
    - **Kuźma** 1520†1556 Ż. Nastazya kn. Holszańska 1529—1560
      - **Janusz** † 1562 Ż. Kierdejówna (?)
        - **Janusz** 1571†1629 wojewoda Wołyński Ż. 1. Sanguszkówna 2. Leszczyńska
          - **Aleksander** † 1629 wojewoda Kijowski Ż. Ostrogska
            - **Franciszek** 1622
            - **Karol** 1618
            - **Władysław - Dominik** wojewoda Krakowski † 1656 Ż. 1 Ligęzianka 2 Sobieska
              - **Aleksander** † 1673
              - **Teofila** † 1709 M. 1 Wiśniowiecki 2 Lubomirski
              - **Eufrozyna**
            - **Konstanty** ur. 1620 † 1642
            - **Izydor** ur. 1622 † 1649
            - **Konstancya** † 1630 M. Myszkowski
            - **Zuzanna** † 1625
          - **Konstanty** † 1615 Ż. Anna Potocka
          - **Jerzy** ur. 1592 † 1636
          - **Elżbieta** M. Herburt
          - **Zofia** M. Ostroróg
        - **Michał** 1571—1587
        - **Zofia** M. 1 Aleksander Zahorowski 2 Fryderyk Tyszkiewicz
      - **Anna** 1547—1581 M. kn. Iwan Czartoryski
    - córki ? † młodo
  - **Andrzej** 1520—1534
  - **N.** córka M. Semen Olizarowicz

Zbarażski

od Zbaraża, dawniej w województwie Wołyńskiem, powiecie Krzemienieckim, obecnie w Galicyi w obwodzie Tarnopolskim.

Kniaź Wasil Nieświcki, żyjący w połowie XV-go wieku [1]) jest protoplastą kniaziów Zbarażskich. Współczesnych śladów nie ma o nim żadnych, tylko synowie, z których Semen występuje w 1461 r, jako *„kniaź Neswizski"*, a wszyscy trzej są *„ojczycami Zbarażskimi"*, stwierdzają, że kniaź Wasil należał do rodu kniaziów Nieświckich (prawdopodobnie był synem Fedki) i że władał Zbarażem na Wołyniu. Zbaraż należał w 1434 r. do kniazia Fedki Nieświckiego, poczem w 1442 r. nadany został Deniskowi Mukosiejewiczowi [2]); niewątpliwie więc po tym ostatnim nadany został kniaziowi Wasilowi, który umarł przed 1463 r. pozostawiając *wdowę, która miała dożywocie na Maniowie* i trzech synów. W 1463 r. *kniaziowie Wasil, Semen i Sołtan Wasilewicze, ojczyce i dziedzice Zbarażscy*, czynią między sobą dział majętności ojczystych, mocą którego Wasil otrzymał miasto Zbaraż i sioła Jankowce, Iwaczów dolny i t. d., Semen Kołodeń i sioła Czernehow, Iwaczów górny, zaś Sołtan dwór Horodek i sioła, dwa Wisznewcy, Oleksiniec i t. d., a nadto Maniów nowy i stary z siołami *po matce ich, która te dobra ma w dożywociu* [3]).

Najmłodszy z braci **kniaź Sołtan** (**Semen II**) **Wasilewicz**, który w powyższym dziale wziął Horodek, a po matce odziedziczył Maniów, umarł najwcześniej, prawdopodobnie 1472 r, w którym spisał testament. Aktem tym *„kniaź Semen Wasilewicz Sołtan* (sic) *ojczyc} Zbarażski"*, zapisuje na dziedzictwie swem Horodku, 200 kop groszy na cerkwie, a na dzielnicy swej w powiecie Zbarażskim, takąż summę *córkom swoim*. Z dalszej treści pokazuje się, że kniaź Sołtan bawił w Moskwie, po powrocie zkąd dopuszczony został przez braci kniaziów Wasila i Semena do udziału w majątkach; obecnie więc pozwala braciom podzielić się majątkami, w stosunku jak je trzymali przed powrotem jego z Moskwy [4]). O córkach kniazia Sołtana więcej nie słychać.

Drugi brat **kniaź Semen Wasilewicz**, występując jako *kniaź Neswizski*, nabywa w 1461 r., za 300 kop groszy od Iwaszka Diczki Wasilewicza, majątek Równo z siołami w powiecie Łuckim [5]). We dwa lata później nie tytułuje się więcej kniaziem Nieświzskim, ale wspólnie z braćmi jest *ojczycem i dziedzicem Zbarażskim* i w dziale z nimi otrzymuje 9 Lipca 1463 r. Kołodeń z siołami [6]). Dnia następnego bracia *kniaziowie Wasil i Semen Wasilewicze Zbarażscy* (sic) (z których powyższym działem jeden otrzymał Iwaczów górny a drugi dolny) zawierają ugodę o stawy w Iwaczowie [7]). W 1470 r. *kniaź Semen Wasilewicz dziedzic Zbarażski* nabywa od Wańka Skierdejewicza, za 1000 kop groszy, Kwasiłów z siołami Kołodno i t. d. [8]). Po śmierci kniazia Sołtana Wasilewicza (1472 r.) bracia jego Wasil i Semen, dzielnicą jego władali wspólnie, gdy jednak Wasil wkrótce potem umarł, to całą dzielnicę zagarnął Semen, o co *stryja swego kniazia Semena Wasilewicza*, oskarża przed królem *kniaź Michał Wasilewicz Zbarażski* (w swojem i innych spadkobierców ojca Wasila imieniu). Z rozkazu więc królewskiego dzielnica Sołtana podzieloną została 1475 r. na równe połowy, Semen wziął Maniów z siołami i Łopusznę, a Michał Wiszniewiec z siołami Taraż i t. d. [9]). Dział ten między *kniaziami Semenem Wasilewiczem a Michałem Wasilewiczem z braćmi*, potwierdzony i uzupełniony został w tymże roku, przyczem Semen otrzymał jeszcze dwór Horodek i sioło Studenkowce, a jednocześnie określono granice wzajemnych posiadłości [10]). Dział ten potwierdzili 1478 r. wszyscy uczęstnicy, mianowicie *kniaź Semen Wasilewicz Zbarażski i kniahinia Wasilewa Zbarażska z synami Michałem, trzema Semenami i Fedorem*, przyczem kniaź Semen nazwany *szwagrem* (dewer—brat męża) *kniahini Wasilowej a stryjem jej synów* [11]). Około tegoż czasu *kniaziowie Michał i Semen mniejszy Wasilewicze, ojczyce*

---

[1]) Patrz wyżej str. 276. [2]) Ród Gedimina 158. [3]) W Łucku Lipca 9 r. 6971 ind. 11 (1463 Woł. 6 k. 222, dr. Ar. Sł. I 54—55). Dokument ten, jak i następne w tej księdze, wyjęte ze skarbu królewskiego i po potwierdzeniu przez królowę Annę, 1583 oblatowane w Metryce. [4]) 6981 ind. 6 Październik 3 (1472, Woł. 6 k. 233). [5]) W Łucku 1461 Grudnia 22 (Woł. 6 k. 230, dr. Ar. Sł. I 53—54.) [6]) Patrz wyżej. [7]) W Łucku r. 6971 Lipca 10 ind. 11 (1463, dr. Ar. Sł. I 55—56). [8]) We Włodzimierzu Lipca 4 r. 6978 ind. 3 (1470, dr. Ar. Sł. I 64—65). [9]) W Łucku Lipca 4 ind. 8 (1475, Woł. 6 k. 236, dr. Ar. Sł. I 69—70). [10]) 6983 ind. 8 (1475, Woł. 6 k. 236 od., i drugi raz k. 247, dr. Ar. Sł. I 71). [11]) W Maniowie Czerwca 2 r. 6986 ind 11 (1478, Woł. 6 k. 256, dr. Ar. Sł. I 75—76).

Zbarażscy, czynią zamianę *ze stryjem swym kniaziem Semenem Wasilewiczem Zbarażskim starostą Krzemienieckim*, dając mu Iwaczów a biorąc Kosków [1]). Był więc kniaż Semen pod koniec życia starostą Krzemienieckim; prawdopodobnie został nim w 1480 r., w którym przy wprowadzeniu do Krzemieńca nowego namiestnika (imienia niema), spisano inwentarz tego zamku [2]). O *kniaziu Semenie Wasilewiczu staroście Krzemienieckim* spotykamy wzmiankę w liście Iwana Chodkowicza starosty Łuckiego (1478—1480) do króla, w sprawie łowów Swiniuskich [3]). Umarł przed dniem 1 Kwietnia 1481 r. [4]), zapisując odziedziczone po bracie Sołtanie dobra, synowcowi swemu kniaziowi Michałowi, o co sprawa między tym ostatnim a *wdową i zięciem kniazia Semena*, zakończona 1481 r. ugodą, mocą której *kniaź Michał Wasilewicz Zbarażski*, z majątków zapisanych mu przez *nieboszczyka stryja kniazia Semena Wasilewicza Kołodenskiego*, zatrzymuje Maniów z siołami, ustępując *stryjence swej kniahini Semenowej Maryi, zięciowi jej kniaziowi Semenowi Jurjewiczowi* (Holszańskiemu) *i żonie jego, siostrze swej Nastazyi*, dworu Horodka z siołami [5]).

Po kniaziu Semenie Wasilewiczu, który jak widzieliśmy tytułował się *kniaziem Neswizskim, Zbarażskim* lub *Kołodenskim*, pozostała wdowa Marya, która od Równa zwała się księżną Rowieńską, i córka Nastazya żona kniazia Semena Jurjewicza Holszańskiego.

Kniahinia Marya Rowieńska, córka Fedi Orszanki i jej pierwszego męża, którego nazwiska nie znamy (drugim mężem Fedi, ojczymem Maryi, był Olizar Sziłowicz starosta Łucki, marszałek ziemi Wołyńskiej), była wdową po Jakóbie Wojnie Niemirowiczu staróściciu Łuckim, który testamentem (pisanym około 1455) zapisał swej żonie, *córce pani Fedki Olizarowej Maryi*, Stwołowicze, Żytyn, Czestny krest, Bujanów i t. d., z tem, że w razie bezpotomnej śmierci, lub powtórnego zamążpójścia, majątki te przejdą na siostrzeńców jego kniaziów Czartoryskich [6]). Za kniazia Semena Wasilewicza wyszła około 1460 r. [7]). W 1487 r. król na prośbę pani Fedki Olizarowej Sziłowicza starościnej Łuckiej, marszałkowej ziemi Wołyńskiej, majętność Choceń, którą nieboszczyk mąż jej Olizar Sziłowicz starosta Łucki, marszałek ziemi Wołyńskiej, zapisał *pasierbicy swej, córce jej, kniahini Maryi Semenowej Rowieńskiej*, tej ostatniej potwierdza [8]). *Kniahinia Semenowa Rowieńska* nabywa 1485 r. od kniazia Fedora Wasilewicza Zbarażskiego, który ją nazywa stryjenką, w summie 200 kop groszy dłużnych jej, Studenkę i Stawki [9]). W 1488 r. była świadkiem przy zapisie matki swej Fedki Orszynej córki, Olizara Sziłowicza marszałka ziemi Wołyńskiej, starosty Łuckiego żony, Lubcza, siostrzeńcowi swemu kniaziowi Bohdanowi Wasilewiczowi [10]). *Kniahinia Semenowa Wasilewicza Marya Rowieńska*, nabywa 1490 r. od Onoszki Witoniskiego dom w Łucku [11]), 1491 od Piotra Olechnowicza Bohdaszew [12]) a 1494 od Andruszka Rusinowicza plac i ogród w Łucku [13]). Wielki książe Aleksander nakazuje jej 1499 r. majętność Bohdaszew, którą nabyła bez pozwolenia, oddać kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu, za zwrotem wypłaconej za nią summy [14]). W 1503 r. otrzymuje potwierdzenie poprzedniego nadania na dworzyszcze Olizarewskie pod Łuckiem [15]). W 1507 r. król Zygmunt dwoma przywilejami, potwierdza *kniahini Semenowej Rowieńskiej Maryi* posiadanie Równa [16]) i wbrew roszczeniom Dżusiczów, posiadanie dóbr Kwasiłowa, Kornina, Kołodenki i t. d., przyczem kniahinia zeznaje, że nieboszczyk mąż jej, te majątki posiadał nim ją pojął za żonę, ona zaś wspólnie z mężem przez lat 20, a jako wdowa przez lat 30, te majątki trzymała [17]). Jednocześnie kniahinia pozywa kniazia Aleksandra Holszańskiego o Stepań [18]) i otrzymuje w następnym roku potwierdzenie przywileju na jarmarki w Stepaniu [19]) a w 1511 r. takież potwierdzenie na dwory Stepanowski i Małyszczyński [20]).

---

[1]) Bez daty (Woł. 6 k. 254 od). [2]) Z. 4 k. 107 od., dr. A J. Z. R. II 110. [3]) Z. 25 k. 265, dr. Kossakowski I 200 (z mylną datą). [4]) Patrz niżej; wdowa po nim procesując się w 1507 r. o Kwasiłow zeznaje, że żyjąc z mężem przez lat 20, a po jego śmierci przez lat 30, ten majątek trzymała (Z. 8 k. 275 i ten sam dokument S. 2 k. 16). Z tego by wypadało, że kniaż Semen umarł 1477 r., ale cyfry te należy brać w przybliżeniu. [5]) W Wilnie Kwietnia 1 r. 6989 (1481, Woł 6 k. 234, dr. Ar. Sł. I 79—80). [6]) Patrz wyżej str. 23. [7]) Przypis 4 tej str. [8]) W Łucku 6996 Listopada 18 ind. 6 (Woł. 6 k. 223 od., dr. Ar. Sł. I 87). [9]) W Czerlechowie Sierpnia 9 ind. 3 (1485, Ar. Sł. I 120—121). [10]) Ar. Sł. I 141, Antonowicz, Hramoty 16. [11]) Ar. Sł. I 92. [12]) Tamże 93. [13]) Tamże 101. [14]) Tamże 145 i Rumiancow 121. [15]) Ar. Sł. I 125 i 126. [16]) W Wilnie 1507 Lipca 11 ind. 10 (Z. 8 k. 158 od. i Woł. 6 k. 237, dr. Ar. Sł. III 42). [17]) Tamże, tegoż dnia (Z. 8 k. 275 i S. 2 k. 16, dr. Ar. Sł. III 43 i Źródła do dziejów II 390 z mylną datą 1515 r.) [18]) S. 2 k. 15. [19]) W Brześciu ind. 11 (1508, Ar. Sł. III 57). [20]) W Brześciu 1511 Lipca 4 ind. 14 (Z. 9 d. 12, dr. Ar. Sł. III 86).

Kniahinia Marya przeżyła jedyną córkę. W 1516 r. książe Konstanty Ostrogski, na prośbę *teściowej swej* (sic) *kniahini Semenowej Wasilewicza Maryi Rowieńskiej*, powraca Bołbasowiczowi dobra Roztoki i Porzecze, które ojciec jego sprzedał kniaziowi Semenowi Jurjewiczowi (Holszańskiemu), a po nim trzymała wdowa tegoż, teściowa kniazia Konstantego, nieboszczka kniahinia Semenowa Jurjewicza Nastazya; z dóbr tych Bołbasowicz obowiązuje się pełnić służbę [1]). Umarła około 1517 [2]); 1518 r. król zatwierdza kniazia Konstantego Ostrogskiego w posiadaniu dóbr spadłych na niego po *kniaziu Semenie Wasilewiczu i kniahini Maryi Wasilewicza (Semenowej) Rowieńskiej, dziadku i babce jego małżonki* [3]).

Kniażna Nastazya Semenowna, jedyna córka kniazia Semena Wasilewicza i Maryi, już w w 1481 r. była żoną kniazia Semena Jurjewicza Holszańskiego [4]). W 1483 r. kniaź Semen Jurjewicz zapisuje *małżonce swej kniahini Nastazyi*, jako wiano, 2000 kop groszy na Baranie i Hłusku [5]). Ona natomiast zapisuje mężowi swemu 1489 r. Zaborol, Horodek i Kosków [6]). W 1507 r. *kniahinia Nastazya wdowa kniazia Semena Jurjewicza z Holszan starosty Łuckiego, marszałka ziemi Wołyńskiej*, otrzymuje przywilej na majątek Hołowin, nadany poprzednio jej mężowi [7]), a w 1510 r. podobny przywilej na 2 jarmarki w Stepaniu [8]). Umarła przed 1516 r. [9]), pozostawiając jedyną córkę kniażnę Tatiannę Semenównę Holszańską, wydaną za kniazia Konstantego Ostrogskiego [10]).

Najstarszy z synów kniazia Wasila, **kniaź Wasil Wasilewicz Zbarażski**, w dziale z braćmi 1463 r., otrzymał na swój udział Zbaraż z włościami [11]). Według Długosza *kniaź Iwan Zbarażski* w r. 1474 zawarł się w zamku Zbarażu przed Tatarami i spłonął z nim, żona jego dostała się do niewoli, z której uszli jednak dwaj synowie i dwie córki [12]). Szczegół ten odnosi się niezawodnie do kniazia Wasila, albowiem Iwana Zbarażskiego nie było wcale wówczas, a kniaź Wasil umarł właśnie około tego czasu przeżywszy brata Sołtana; już nie żył w 1475 r., w którym syn jego kniaź Michał procesuje się ze stryjem Semenem, o spadek po drugim stryju Sołtanie [13]). Pozostawił wdowę *kniahinię Wasilowę i synów Michała, trzech Semenów i Fedora*, którzy w 1478 r. potwierdzają dział spuścizny po kniaziu Sołtanie, dokonany ze stryjem swym kniaziem Semenem [14]), a nadto córkę **Marynę** żonę Iwaszka Jackowicza Władyki pisarza hospodarskiego. W 1493 r. Iwaszko Jackowicz pisarz hospodarski w. ks. Aleksandra, ze swoją *żoną Maryną, córką kniazia Wasila Zbarażskiego*, sprzedaje Fedkowi Hrihorowiczowi, również pisarzowi hospodarskiemu w ks. Aleksandra, poddanych w Kaczynie [15]).

Z synów Wasila jeden z Semenów, **kniaź Semen Wasilewicz** *średni*, niezawodnie umarł wkrótce po ojcu, albowiem już tylko czterej *bracia kniaziowie Michał Wasilewicz Zbarażski, Semen Zbarażski, Semen Maniewski i Fedko*, dzielili się ojcowizną; a z nich *kniaź Michał i Semen mniejszy Zbarażski*, wziąwszy wspólnie jeden dział, podzielili się nim w ten sposób, że *kniaź Semen mniejszy* wziął Iwaczów, Jankowcy i t. d. a *Michał* Wiszniewiec z siołami Oleksiniec, Ostrowiec, Taraż i t. d. [16]). Dział ten musiał nastąpić za życia stryja Wasilewiczów, kniazia Semena Wasilewicza Zbarażskiego starosty Krzemienieckiego, z którym *kniaź Michał i Semen mniejszy ojczyce Zbarażscy* uczynili zamianę (niezawodnie już po powyższym dziale), dając mu Iwaczów za Kosków [17]).

O **kniaziu Semenie Wasilewiczu Zbarażskim** *mniejszym*, nazwanym raz *kniaziem Maniewskim* [18]), wiemy jeszcze, że w 1489 r. *kniaź Semen Zbarażski mniejszy* otrzymał od króla 8 kop z myta Łuckiego [19]); niezawodnie umarł bezpotomnie.

Pozostali trzej synowie kniazia Wasila Wasilewicza są protoplastami trzech oddzielnych familii, a mianowicie: Michał — Wiśniowieckich [20]), Semen — Zbarażskich a Fedor — Poryckich [21]) i Woronieckich [22]).

---

[1]) W Ostrogu 7024 Kwietnia 7 ind. 4 (Woł. 6 k. 245, dr. Ar. Sł. III 137—138). [2]) Właściwie między 7 Kwietnia 1516 a 4 maja 1518 r. [3]) W Krakowie 4 Maja 1518 (Ar. Sł. III 166). [4]) Patrz wyżej. [5]) W Równem Luty 2 ind. 1 (1483, Ar Sł. I 82). [6]) W Stepaniu 6998 Stycznia 18 ind. 8 (1489, Ar. Sł. I 89). [7]) W Krakowie 1507 Luty 24 ind. 10 (Z. 8 k. 149, dr. A. Z. R. II 12, Ar. Sł. III 39—41). [8]) W Krakowie 22 Października 1510 ind. 4 (Z. 8 k. 404). [9]) Patrz wyżej. [10]) Tamże str. 100. [11]) Tamże str. 606. [12]) Długosz V 574. [13]) Patrz wyżej. Właściwie umarł między 3 Października 1472 a 4 Lipca 1475 (patrz wyżej). [14]) Patrz wyżej. [15]) Ar. Sł. I 100—101. [16]) W Wiśniowcu 6991 Listopada 14 ind. 1 (1482, Woł. 6 k. 246, dr. Ar. Sł. I 80—81, ale data wątpliwa). [17]) Patrz wyżej. [18]) Tamże. [19]) Z. 4 k. 78. [20]) Patrz wyżej str. 552—555. [21]) Tamże str. 392—396. [22]) Tamże str. 577—584.

Kniaź Semen Wasilewicz Zbarażski *starszy*, występuje w latach 1478 i 1482 obok matki i braci [1]). Z resztą współczesnych wzmianek o nim nie napotkaliśmy, z późniejszych zaś dowiadujemy się, że *kniaź Semen Zbarażski* nabył od Semena Cati ziemianina Krzemienieckiego majątek Ożehowcy [2]). W dziale z braćmi niezawodnie otrzymał Zbaraż. Żonaty z Katarzyną Cebrowską, która mu wniosła Nieszkowce, pozostawił z niej syna Andrzeja i córkę **Hannę**, żonę Jakóba Wreteckiego. Wynika to ze sprawy, którą w 1539 r. prowadził ziemianin Wołyński Jakób Wretecki, z *kniaziami Mikołajem, Stefanem, Jurjem, Władysławem i Michałem Andrejewiczami Zbarażskimi*, o Nieszkowce, Serejce, Panasowce i Zahory, z których on z *żoną swą Hanną*, dziedziczką tych majątków, ciotką pomienionych kniaziów Zbarażskich, *jako siostrą ich ojca Andrzeja*, trzecią część trzyma. Z toku sprawy okazuje się, że całą tą ziemię, zwaną pierwotnie tylko Nieszkowcy, nabył od Nieszka ziemianin korony Polskiej Cebrowski i dał w posagu *córce swej Katarzynie, żonie kniazia Semena Zbarażskiego, dziada wymienionych kniaziów*. Wskutek tego król Wreteckim trzecią część tych ziem potwierdza [3]).

Kniaź Andrzej Semenowicz Zbarażski podobno brał udział 1512 r. w bitwie z Tatarami pod Wiśniowcem [4]). Według popisu 1528 r. *kniaź Andrzej Semenowicz Zbarażski* miał na służbę wojenną stawić 14 koni [5]). Umarł pozostawiając wdowę Annę z Herburtów [6]), synów i córki. *Kniahinia Andrejewa Zbarażska Hanna*, wspólnie z *synem kniaziem Mikołajem*, procesuje się 1539 r. z Bohowitynem Piotrowiczem Szumbarskim o poddanych [7]). W 1545 r. *kniahinia Zbarażska z synami* wymieniona w liczbie ziemian pow. Krzemienieckiego [8]). W 1554 *kniahinia Andrzejowa Zbarażska Hanna Herburtówna* zeznaje, że niejaki Czech, który się wydawał za Zygmunta Herburta z Fulsztyna jej stryja, lub Sebastyana Herburta, albo *kniazia Michała Zbarażskiego jej syna*, jest samozwańcem i nic z wymienionemi osobami nie ma wspólnego [9]). W 1555 r. *kniaź Stefan Andrejewicz Zbarażski wojewoda Witebski*, występując w swojem, oraz *matki swej kniahini Hanny Herburtówny i braci kniaziów Mikołaja Jurja i Władysława* imieniu, pozywa kniazia Jurja Fedorowicza Woronieckiego, o szkody wyrządzone przez jego poddanych, ich poddanym [10]). Podobną sprawę, stawając w imieniu swojem, *matki kniahini Andrzejowej Zbarażskiej Hanny Herburtówny i brata Władysława*, prowadził *Stefan* w 1558 r, z kniaziami Aleksandrem Fedorowiczem Poryckim i Jurjem Fedorowiczem Woronieckim [11]).

Kniaź Andrzej pozostawił z Anny Herburtówny pięciu synów, Mikołaja, Stefana, Jurja, Władysława i Michała, wzmiankowanych pod r. 1539 [12]), oraz dwie córki: **Małgorzatę** za Stanisławem Czermińskim, zmarłą przed 1555 r. i **Elżbietę** za Wacławem Baworowskim, już 1555 r. wdowę. W 1555 r. *Mikołaj, Stefan, Jerzy i Władysław kniaziowie Zbarażscy*, majątek ruchomy pozostały po *bezpotomnie zmarłej ich siostrze Małgorzacie, żonie Stanisława Czermińskiego*, odstąpili *drugiej swej siostrze Elżbiecie wdowie po Wacławie Baworowskim* [13]). Elżbieta powtórnym związkiem była za Walentym Wkryńskim [14]).

Kniaź Michał Andrejewicz najmłodszy z braci, wymieniony obok nich 1539 r. [15]). Rewizya Wołyńska 1545 r. wspomina, że w Zbarażu, Wołoczyszczach i Wżychowcach (Ożehowcach) *kniaź Michał Zbarażski z matką swą* pobierają od wozu po 2 grosze myta [16]). Umarł młodo przed 1554 r., w którym matka jego zakłada protestacyę, że ktoś za jej syna *kniazia Michała Zbarażskiego* śmie się wydawać [17]).

Kniaź Władysław Andrejewicz Zbarażski, wspólnie z braćmi procesuje się 1539 r. z wujem swym Wreteckim [18]). W 1546 r. król wzywa *kniaziów Mikołaja, Stefana i Władysława Zbarażskich*, aby się poddali wyrokowi sądu komisarskiego, w sprawie o wsie Nieszkowce, Serecz i Panasowce [19]). Kn. Władysław występuje następnie w latach 1555—1558, w sprawie matki i braci z kniaziami Woronieckim i Poryckim [20]). W 1557 r. otrzymuje przywilej na założenie miasta w majątku swoim Wołoczyszczach na

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Zr. dziej. VI 93. [3]) Kraków 1539 w Kwietniu ind. 12 (Z. 23 k. 74 d. 67). [4]) Stryjkowski II 371. [5]) P. 1 k. 193—223. [6]) Patrz wyżej. Według Tab. Jabl. XII pierwszą jego żoną była „N. Petrowna Tucka". [7]) 1539 Marca 6 ind. 12 (Z. 23 k. 61 d. 58). [8]) Zr. dziej. VI 92. [9]) 1554 Czerwca 26 (S. 36 k. 119 odw.) [10]) 1555 Listopad 15 (S. 34 k. 99 odw.) [11]) 1558 Maja 28 (S. 35 k. 75). [12]) Patrz wyżej. [13]) Z Metr. kor. ks. 85 k. 72 (Boniecki 412). [14]) Niesiecki IX 572; Okolski, Orbis I 530 nazywa ją mylnie Barbarą Strzyńską. [15]) Patrz wyżej. [16]) Zr. dziej. VI 105. [17]) Patrz wyżej. [18]) Tamże. [19]) W Krakowie 23 Sierpnia 1546 (A. G. Z. X 49 d. 741). [20]) Patrz wyżej a także S. 33 k. 233.

granicy Polskiej [1]. *Książe Władysław Zbarażski* posłował na sejmy 1564 [2] i 1569 r. [3] W 1570 r. władał w powiecie Krzemienieckim majątkiem Wołoczyszcza [4]. Zostawszy starostą Botockim, *kniaź Władysław Andrejewicz Zbarażski starosta Botocki* otrzymał 1570 r. uwiązanie w dobra Botin, Susko, Bodaczow, Nosaczewicze, Protraszewicze, Oleszkowcze, Smedzyń, zawiedzione mu na sześć lat przez kniazia Andrzeja Piotrowicza Masalskiego i małżonkę jego kniahinię Hannę Bohdanównę Putiatinę, w summie 2000 kop groszy, przy czem spisano inwentarz tych majątków [5]. W latach 1573—1574 *kniaź Władysław Andrejewicz Zbarażski* występuje jako *sprawca województwa Kijowskiego i dzierżawca Botocki* [6]. Wspomniany 1580 r. w testamencie brata swego Jurja [7], a w 1581 r. *kniaź Władysław Zbarażski* występuje jako właściciel Kucharowa w Kijowskiem [8]. Umarł 1581—2. Już w 1583 r. majątkami *nieboszczyka kniazia Władysława Zbarażskiego*, zawiadywał wojewoda Trocki (kniaź Stefan Zbarażski) [9]. Żonaty z Zofią Przyłuską [10], pozostawił synów Stefana, Konstantego, Piotra oraz córki Magdalenę, Katarzynę i Annę.

Stefan Władysławowicz Zbarażski, występuje w aktach Kijowskich i Bracławskich z lat 1592 — 1604 obok brata Piotra [11], a nadto sam 1600 — 1604 [12]. *Kniaziowie Stefan i Piotr Zbarażscy* procesują się 1602 r. z Mikołajem Makarewiczem, który ich oskarża o gwałty i grabieże [13]. W tymże roku *kniaź Stefan Zbarażski* ubezpiecza *małżonce swej Katarzynie Sulimiance* 16,000 zł. na dobrach Sarniewcu i t. d. w województwie Kijowskiem, oraz Kucharach i t. d. w województwie Bracławskiem [14]. Stefan umarł bezpotomny około 1605 r., pozostawiając żonę Katarzynę Sulimiankę, która występuje 1606—1607 jako wdowa [15]. W 1607 r. już nie żyli trzej książęta Władysławowicze Zbarażscy, których sukcesorką była siostra ich Hanna, i jako taka pozwaną została w tymże roku przez Makarewicza; ten ostatni pozywa jednocześnie Ewę Wiśniowiecką wdowę po Piotrze i *Katarzynę Sulimiankę wdowę po Stefanie*, jako dziedziczki Kucharowa, prowadząc dalej o te dobra proces rozpoczęty ze zmarłymi ich mężami [16]. Katarzyna Sulimianka księżna Zbarażska wyszła następnie za Stanisława Ulińskiego podczaszego Przemyślskiego [17]. W 1618 r. *Katarzyna z Sulimów* 1-o *Zbarażska*, 2-o *Stanisławowa Ulińska*, *oraz Katarzyna Szczęsnowa Charlińska i Anna* (niezamężna), *córki kniazia Władysława Zbarażskiego*, a także sukcesorowie *Magdaleny z książąt Zbarażskich Wacławowej Szemetowej* (a więc żyjący wówczas potomkowie księcia Władysława Zbarażskiego), pozwani przez Lasotę o niedopuszczenie egzekucyi w dobrach Kuchary [18].

Konstanty Władysławowicz występuje jedyny raz w sprawie, w której *kniaziowie Konstanty i Piotr Władysławowicze Zbarażscy*, jako opiekunowie Barbary Zbarażskiej wojewodzianki Trockiej, procesowali się 1590 roku z Sapiehami i sądem ziemskim Krzemienieckim z powodu zajęcia Zbaraża [19]. Był żonaty z Barbarą Chodorowską, córką Szymona Chodorowskiego [20], ale umarł bezpotomny [21].

Piotr Władysławowicz Zbarażski występuje 1590 r. obok brata Konstantego [22]. W 1591 r. znajdował się na sejmie, zkąd wyznaczony komisarzem do zapłaty wojsk [23]. W 1593 r. już żonaty z kniażną Ewą Wiśniowiecką puszcza połowę swą Nowego Zbaraża (dziś Ożehowce), z wsiami do tego należącemi, w arendę na rok jeden, obiecując zapis obecny i przyzwolenie *małżonki swej kniażny Ewy Wiśniowieckiej*, wnieść do ksiąg ziemskich Krzemienieckich [24]. Wspólnie z żoną nawrócony został 1595 r. do katoli-

---

[1] Z. 38 d. 57. [2] Vol. leg. II 646. [3] Niesiecki X 117. [4] Zr. dziej. XIX 27. [5] Arch. Jugo Cz. VII T. II str. 380. [6] 1573 (A. J. Z. R. I 194), 1574 (Arch. Jugo Cz. VII T. I 242). [7] S. 60 k. 45 d. 29. [8] Zr. dziej. XX 41. [9] Tamże XIX 127 — 128. [10] Z ksiąg ziemskich Krzemienieckich 1578 r. (Niesiecki X 117). Według Tab. Jabl. XII „Anna Iwanowna Przyłuska". [11] Patrz niżej. [12] Zr. dziej. XXI 63, 76, 89, 472. [13] Kiews. Centr. Arch. IX 14. [14] Zr. dziej. XXI 444. [15] Tamże 528, 114, 119. [16] Boniecki 416. [17] Niesiecki IX 198. [18] Zr. dziej. XXI 220, 238. [19] Boniecki 416. [20] Tab. Jabl. XII. [21] Niesiecki X 117. [22] Boniecki 416, patrz wyżej. [23] Niesiecki X 117. [24] W Nowym Zbarażu 27 Grudnia 1593 (Arch. Jugo. Cz. VI T. 1 str. 233—239).

cyzmu [1]. W 1597 r. procesował kniazia Adama Aleksandrowicza Wiśniowieckiego o nie wypłacenie summy 4000 zł., należnej mu z obligu i nie wydanie mu dóbr Brahińskich [2]. *Kniaź Piotr Korybutowicz Zbarażski i małżonka jega Ewa,* pozwani 1602 r. o ograbienie ziemian Łowdikowskich [3]. W tym samym roku *kniaziowie Stefan i Piotr Zbarażscy* procesują się z Makarewiczem [4], oraz pozywał Suryn o najazd kniahinię Aleksandrowę Wiśniowiecką, syna jej Adama i córkę *Ewę, żonę kniazia Piotra Zbarażskiego* [5]. *Kniaź Piotr Władysławowicz Zbarażski* występuje 1592—1604 w różnych sprawach województw Kijowskiego i Bracławskiego, bądź sam [6], bądź z *bratem Stefanem* [7], lub *żoną kniażną Ewą Wiśniowiecką* [8]. W późniejszym dokumencie wzmianka, że *kniaziowie Piotr i Stefan Zbarażscy* zapisali ziemie monasterowi Pieczerskiemu w Kijowie [9].

Piotr umarł bezpotomny 1603—1604. Wdowa po nim Ewa z Wiśniowieckich, pożyczywszy od Sołtana pewne summy, oddaje mu 1605 r. w zastaw Horłowszczyznę i Połujewszczyznę [10]. W tymże roku otrzymała potwierdzenie na zapis dóbr Aleksandrowa od matki swej [11]. Obok bratowych swych występuje 1607 r. w procesie z Makarewiczem [12] a nadto 1606—1617 w aktach Kijowskich; zmarła 1617—1618. [13].

Magdalena Władysławówna żona Wacława Szemeta, już nie żyła w 1618 r. w którym występują jej sukcessorowie [14].

Katarzyna Władysławówna [15] żona Szczęsnego Charlińskiego podkomorzego Kijowskiego, który w 1588 r. zapisuje małżonce swej *kniażnie Katarzynie Zbarażskiej,* zamek i miasto Byszow z siołami Stawok i Zahalcy [16], co potwierdza w 1600 r., rozporządzając majętnościami na rzecz synów [17]. Charliński umarł niezawodnie wkrótce po tym ostatnim zapisie. Wdowa po nim *Szczęsnowa Charlińska podkomorzyna Kijowska* występuje w latach 1602—1621 w różnych sprawach województw Kijowskiego i Bracławskiego [18], a 1618 r. w liczbie innych sukcessorów Władysława księcia Zbarażskiego [19]. Umarła wdową, pochowana w Byszowie [20].

Jedna z córek kniazia Władysława Zbarażskiego, dziedziczka Wołoczyszcz, miała być żoną Mateusza z Małyna Małyńskiego [21].

Kniaźna Anna Władysławówna Zbarażska, jako dziedziczka trzech zmarłych braci, pozwana 1607 r. przez Makarewicza [22]. Całe życie przepędziła w panieństwie. W 1618 r. wspomniana w liczbie innych sukcessorów kniazia Władysława Zbarażskiego [23] i jeszcze w 1637 r. znajdowała się na pogrzebie kniazia Janusza Wiśniowieckiego [24]. Umarła ostatnią ze Zbarażskich.

Kniaź Jurij Andrejewicz Zbarażski, trzeci syn Andrzeja i Anny Herburtówny, występuje 1539—1555 w różnych sprawach obok matki, braci i sióstr [25]. Żeniąc się ze Szczęsną Nasiłowską, córką zmarłego Jurja Wojciechowicza Nasiłowskiego wojewody Witebskiego i wdowy po nim Jadwigi Stanisławówny, *kniaź Jurij Andrejewicz Zbarażski* otrzymuje 1555 r. od teściowej swej, dwa zapisy zabezpieczające summę posagową 1000 kop groszy [26]. *Kniaź Jurij Zbarażski* z *żoną Szczęsną i córką Zofią,* wspomniani w testamencie wymienionej pani Nasiłowskiej pisanym 1561 [27] i w tymże roku,

---

[1]) Niesiecki X 117. [2]) Boniecki 416. [3]) Kiews. Centr. Arch. IX 10. [4]) Tamże 14, patrz wyżej.
[5]) Boniecki 416. [6]) Zr. dziej. XXI r. 1602 (str. 434), 1603 (str. 455), 1604 (str. 465, 475). [7]) Tamże r. 1592
(str. 8), 1598 (str 26), 1596 (str. 30), 1602 (str. 84), 1604 (str. 502). [8]) Tamże r. 1600 (str. 41), 1602 (str. 81),
1604 (str. 88). [9]) Tamże str. 604. [10]) Boniecki 416. [11]) Tamże. [12]) Tamże, patrz wyżej. [13]) Patrz wyżej
str. 557. [14]) Patrz wyżej. Według Niesieckiego VIII 618—619 i X 117 była żoną Jana Malcherowicza Sze-
meta starosty Botockiego. [15]) Niesiecki X 117. [16]) Kiews. Centr. Arch. VIII 65. [17]) Zr. dziej. XXI 61.
[18]) Tamże r. 1602 (str. 73, 435), 1604 (str. 490—495), 1606 (str. 528), 1607 (str. 107, 117), 1609 (str 133, 144,
149, 155, 163), 1613 (str. 180, 193, 197), 1618 (str. 220, 227, 238, 249, 255), 1621 (str. 609). [19]) Patrz wyżej.
[20]) Słown. Geogr. I 516. [21]) Żychl. IV 168, nazywając ją mylnie córką (zamiast siostrą) Piotra Zbarażskiego.
[22]) Zr. dziej. XXI 95, także Boniecki 416, patrz wyżej. [23]) Patrz wyżej. [24]) Czarliński Bonif. X. Wizerunek
książęcia katol. na pogrzebie J. O. Janu. Wiśniowieckiego. Lublin 1637 r. (Patrz wyżej str. 572). [25]) Patrz
wyżej. [26]) 1555 Maja 3 (S. 33 k. 540 od. i 542). [27]) 1561 Października 10 (S. 41 k. 217).

zaraz po jej śmierci, *kniaź Jurij Andrejewicz Zbarażski z żoną Szczęsną Jurjewną Nasiłowską*, procesuje się o majątek Wiazyń i ruchomości pozostałe po zmarłej [1]). *Kniaź Jurij Zbarażski* wymieniony 1570 r. jako władający czwartą częścią Zbaraża [2]), posłował 1573 r. na sejm elekcyjny [3]). W 1577 r. *kniaź Jurij Zbarażski* władał majątkiem Hołopy w powiecie Włodzimierskim [4]). Po śmierci pierwszej żony ożenił się powtórnie z Barbarą Michałówną Kozińską, urodzoną z kniażny Maryi Holszańskiej, pasierbicą kniazia Andrzeja Kurbskiego, który w1577 r. zapisuje *kniaziowi Jurju Andrejewiczu Zbarażskiemu* Osmihowicze z siołami, należące kiedyś do Michała Kozińskiego pierwszego męża Maryi i stanowiące dziedzictwo *kniazia Jurja Andrejewicza Zbarażskiego* i dzieci jego urodzonych z *Barbary Michałówny Kozińskiej* [5]). Kniaź Jurij zapisał tej małżonce swej 1000 kop na Stryjewcu i drugie 1000 kop na Nuryńcu; o zabranie tych zapisów oskarżała kniahinia Kurbska męża 1578 r. [6]). W Zbarażu 30 Lutego 1580 r. *kniaź Jurij Andrejewicz Zbarażski* spisuje testament, w którym wspomina że pozostawia *żonę Barbarę Michałównę Kozińską, nieletniego syna Janusza oraz córki Maruszę, Nastazyę, Halszkę i Katarzynę*, z których Marusza i Nastazya rodziły się z *pierwszej żony Szczęsnej Jurjewny Nasiłowskiej wojewodzianki Witebskiej;* ich i swe majątki poleca opiece *rodzonych braci swych kniaziów Stefana wojewody Trockiego i Władysława Korybutowiczów Zbarażskich. Synowi Januszowi* zapisuje majątki ojczyste w powiecie Krzemienieckim, mianowicie zamek Zbaraż i połowę miasta Zbaraża z folwarkami, siołami i t. d, z obowiązkiem wypłacenia każdej z czterech sióstr po 1000 kop groszy. *Dwóm córkom starszym* poleca zwrócić majątki ich macierzyste Nasiłów w powiecie Oszmiańskim, Wiazyń, Krajsk i Żetyn w powiecie Mińskim; *młodszym córkom* zapisuje: *Halszce* Osmihowicze a *Katarzynie* summę 1000 kop, znajdującą się u kniazia Stefana Zbarażskiego. Małżonce, stosownie do poprzednich zapisów, pozostawia 1000 kop na Stryjewcu, 1000 kop na Nuryńcach i 1200 kop groszy na Hrycowcach. W razie bezpotomnego zejścia syna Janusza, majątki ojczyste zapisuje *braciom Stefanowi wojewodzie Trockiemu i Władysławowi, oraz synowcowi Januszowi Mikołajewiczowi wojewodzie Bracławskiemu, kniaziom Zbarażskim*, z obowiązkiem wypłacenia każdej z czterech córek po 1000 kop groszy. Kniaź Jurij umarł zaraz po spisaniu tego testamentu, który już po jego śmierci oblatowano 3 Maja 1580 r. [7]) *Kniahinia Jurjowa Zbarażska Barbara Kozińska* władała w 1583 r. siołami Hołopy, Demitianowka i Puczyn w powiecie Łuckim, Osmihowiczami z siołami w powiecie Włodzimierskim i Kozinem z siołami w powiecie Krzemienieckim [8]). Jeszcze w Marcu 1584 r. matka jej Marya Jurjewna kniażna Holszańska Andrzejowa Kurbska, w zapisie dla Żdana Mironowicza, wspomina o córce swej *kniahini Jurjowej Zbarażskiej pani Barbarze Michałównie Kozińskiej* [9]). Prawdopodobnie na początku 1585 r. wyszła 2-o za Andrzeja Firleja z Dombrowicy wojewodzica Krakowskiego. W 1585 r. Marya Jurjewna kniażna Holszańska Andrzejowa Kurbska, dzieląc swe posiadłości między dzieci, syna Andrzeja Andrejewicza Montolda i córkę *Barbarę Kozińską Andrzejowę Firlejowę wojewodzicowę Krakowską*, zapisuje tej ostatniej majątki swoje Dubrowickie [10]). W tymże roku *pani Barbara Michałówna Kozińska, była kniahini Jurjowa Zbarażska, obecna pani Andrzejowa Firlejowa z Dombrowicy wojewodzicowa Krakowska*, oddaje w zastaw majątek Senewki Mironowiczowi [11]). Andrzej Firlej kasztelan Małogostski i żona jego Barbara Kozińska występują 1590 r. w różnych sprawach spowodowanych zatargami z sąsiadami [12]) i jeszcze w 1591 r. procesują się z *kniażnami Halszką i Katarzyną Jurjewnami Zbarażskiemi i kniaziami Januszem i Piotrem Zbarażskimi*, z powodu niesłusznego pozwania ich o objęcie przemocą zamku Zbarażskiego [13]).

Z dzieci kniazia Jurja, **kniażna Zofia**, wspomniana w testamencie babki Jadwigi Nasiłowskiej 1561 r. [14]) i **kniaź Janusz**, wymieniony 1580 r. w testamencie ojca [15]), pomarli niezawodnie młodo.

Kniażna Marusza (Małgorzata) [16]), urodzona ze Szczęsnej Nasiłowskiej, niezamężna w chwili śmierci ojca 1580 r. [17]), następnie wydaną została za Mikołaja Naruszewicza kasztelana Żmudzkiego. W 1592 r. Mikołaj

---

[1]) 1561 Listopada 10 (Z. 39 k. 239 d. 121). [2]) Zr. dziej. XIX 30. [3]) Kurbski I 49. [4]) Zr. dziej. XIX 70. [5]) W Kowlu 14 Października 1577 (Kurbski I 88—93). [6]) Kurbski I 157. [7]) S. 60 d. 29 k. 45. [8]) Zr. dziej. XIX 89, 123, 133, Arch. Sbor. IV 283. [9]) Kurbski II 291. [10]) W Łucku 1585 Października 6 (Kurbski I 274—279). [11]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 251. [12]) Kurbski II 216, 232, 233, 237/8. [13]) Boniecki 414—415. [14]) Patrz wyżej. [15]) Tamże. [16]) Imię Małgorzata na nadgrobku. [17]) Patrz wyżej.

Naruszewicz i żona jego *kniażna Marusza Zbarażska*, otrzymują przywilej na wójtostwo Świętotroickie [1]). Zmarła 17 Czerwca 1603 r., pochowana w katedrze Wileńskiej, gdzie jej mąż, Mikołaj Naruszewicz kasztelan Żmudzki, starosta Uszpolski, Pieniański i Kupiski, wystawił nadgrobek [2]). Wdowiec po niej umarł w Listopadzie 1603 r. [3]).

Kniażna Nastazya, druga córka kniazia Jurja i Szczęsnej Nasiłowskiej, niezamężna w chwili śmierci ojca 1580 r. [4]), następnie wydaną została za Romana Wołowicza. W 1591 r. dworzanin królewski Roman Wołowicz i małżonka jego *kniażna Nastazya Zbarażska*, otrzymują przywilej na dzierżawy Koniawską i Dubicką [5]).

Kniażna Halszka (Helena), córka kniazia Jurja z Barbary Kozińskiej, jako niezamężna występuje 1580 i 1591 r. [6]). Następnie wyszła za Ludwika Miękickiego. W 1601 r. *kniażna Helena Zbarażska* z mężem Ludwikiem Miękickim i *kniażna Katarzyna Zbarażska* żona Mikołaja Bełżeckiego, należą do układu o Stepań [7]). Helena i sukcessorowie jej, siostry Katarzyny Bełżeckiej, wraz z Firlejami, procesowali się 1608 r. z Żórawnickim o zbiegłych poddanych [8]).

Kniażna Katarzyna, najmłodsza córka kniazia Jurja i Barbary Kozińskiej, niezamężna 1580 i 1581 r. [9]), poślubiła Mikołaja Bełżeckiego jako żona którego występuje obok siostry 1601 r. [10]). Zmarła przed 1608 r. w którym sukcessorowie jej występują [11]).

Kniaź Stefan Andrejewicz Zbarażski, występuje po raz pierwszy 1539 r. obok braci w procesie z wujem swym Wreteckim [12]); w następnym roku prawował się z bratem swoim Mikołajem o nie wydanie ludzi [13]). *Kniaź Stefan Zbarażski dworzanin królewski* dowodził w 1543 r. rotą, która kwaterowała w Zasławiu [14]). W 1547 r. [15]) ożenił się z Hanną Janówną Zaberezińską, wdową po Fryderyku Iwanowiczu Sapieże, córką Jana Janowicza Zaberezińskiego wojewody Trockiego i Zofii Radziwiłłówny [16]). W 1549 r. *kniaź Stefan Andrejewicz Zbarażski i małżonka jego Hanna Janówna Zaberezińska,* pozwani przez Nasiłowską wojewodzinę Witebską, o pokrzywdzenie ich poddanych [17]). We dwa lata później oboje pozwani przez marszałka hospodarskiego Pawła Iwanowicza Sapiehę, o majątki Boćki, Dubno i Knorydy, które należały do Fryderyka Sapiehy, brata Pawła a pierwszego męża Hanny. W sprawie tej, gdy Zbarażscy dowiedli, że Fryderyk Sapieha majątki żony potracił, nawet Międzyrzec zastawił za 6000 kop groszy, król zawyrokował 1553 r., że Paweł Sapieha będzie mógł odebrać Zbarażskim majątki brata swego, po zapłaceniu im summy 3000 kop groszy [18]). W 1554 r. *kniahinia Stefanowa Andrejewicza Zbarażska Hanna Janówna Zaberezianka wojewodzianka Trocka,* zapisuje małżonkowi swemu majątek swój Międzyrzec i 20000 kop groszy na dwóch częściach Zaberezia, Wołmy, włości Baksztеńskiej i t. d., a jednocześnie kniaź Stefan, na przypadek śmierci swej, powyższe majątki zapisuje żonie *i synowi Piotrowi* [19]). Oboje Zbarażscy w Grudniu tegoż roku pozywają Kiszków o majątki, które po śmierci pani Piotrowej Kiszczynej starościnej Włodzimierskiej i marszałkowej ziemi Wołyńskiej oraz syna jej, na Hannę Zbarażską spaść winny [20]). Na początku 1555 r. *kniaź Szczepan Andrejewicz Zbarażski i małżonka jego Hanna Janówna Zaberezińska,* pozwani przez Dowojnę wojewodę Połockiego o gwałty i grabieże [21]). W ciągu tego 1555 roku kniaź Stefan otrzymał nominacyę na wojewodę Witebskiego [22]). Już jako *wojewoda Witebski* w końcu tegoż roku, w imieniu swojem, matki i braci, procesuje się z kniaziem Woronieckim [23]). W samym końcu tegoż roku wyprawionym został na czele poselstwa do

---

[1]) Z. 77 d. 410. [2]) Starowolski, Monum. str. 222, z mylną datą 1606 r., prawdopodobnie MDCVI zamiast MDCIII. [3]) Senatorowie 143. [4]) Patrz wyżej. [5]) 1591 Stycznia 18 (Z. 77 d. 274). [6]) Patrz wyżej. [7]) Boniecki 415. [8]) Tamże. [9]) Patrz wyżej. [10]) Tamże. [11]) Tamże. [12]) Tamże. [13]) S. 10 d. 60. [14]) Ar. Sł. IV 361. [15]) Fryderyk Sapieha występuje wspólnie z żoną Hanną Zabrzezińską jeszcze na wiosnę 1546 r. (Z. 30 d. 26 i 27); śmierć jego niezawodnie nastąpiła w tymże roku, ślub wdowy z kniaziem Zbarażskim 1547, a urodzenie ich syna Piotra, który w chwili ślubu swego 1564, co najmniej miał lat 16, 1548 r. [16]) S. 12 d. 157. [17]) 1549 Października 7 (S. 22 d. 265 k. 272 od.) [18]) 1551 Listopad 27 sprawa (S. 24 k. 56 od.), 1553 Stycznia 1 wyrok (Z. 35 d. 81). [19]) 1554 Czerwca 30 (S. 36 k. 120, 123). [20]) 1554 Grudnia 18, oblatow. w Marcu 1558 r. (S. 35 k. 43). [21]) 1555 Marca 5 (S. 33 k. 244 od.) [22]) Senatorowie 87. [23]) Patrz wyżej.

Moskwy, dokąd przybył w Styczniu 1556 r. i zkąd wyjechał w Lutym tegoż roku [1]). Około 1556 r. stracił żonę, poczem w Marcu 1557 r. *wojewoda Witebski kniaź Szczepan Andrejewicz Zbarażski*, w imieniu *syna swego Piotra*, wznawia sprawę z Kiszkami o majątki Stanisława Piotrowicza Kiszki starościca Włodzimierskiego, które na *żonę jego nieboszczkę Hannę Janówną Zaberezianką*, a po niej na *syna ich Piotra*, spaść powinny [2]). W tymże roku kniaź Stefan, w imieniu matki i braci, procesuje się z kniaziami Woronieckim i Poryckim [3]) i otrzymuje przywilej na założenie miasta w Ożehowcach [4]).

W 1559 r. ożenił się powtórnie z kniażną Nastazyą Michałówną Mścisławską, wdową po Hrihorym Hrihorowiczu Ostyku kasztelanie Wileńskim [5]). W Listopadzie 1559 r. *wojewoda Witebski kniaź Stefan Zbarażski* i Mikołaj Kiszka podczaszy Litewski, starosta Drohicki, *mężowie Nastazyi i Maryny kniażen Michałówien Mścisławskich*, zawierają w Zabereziu zamianę dóbr posagowych swoich małżonek [6]). Około nowego roku 1560 r. *kniaź Stefan Zbarażski* daje małżonce swej *kniażnie Nastazyi Mścisławskiej* zapis na Międzyrzecu [7]). W tymże roku król w Surażu, gdzie *kniaź Stefan Andrejewicz Zbarażski wojewoda Witebski* zamek zbudował a przy nim osadził miasto, nowoosiadających mieszkańców uwalnia od płacenia myta przez lat 5 [8]). W 1561 r. otrzymuje Stefan przywilej na Białozorkę [9]) i procesuje się z kniaziem Jarosławem Matwiejewiczem Mikityniczem o krzywdy [10]). Podobną sprawę ma w następnym roku z Wołczkowiczami [11]). W 1564 r. *Stefanowa Andrejewicza Zbarażska wojewodzina Witebska Nastazya Michałówna kniażna Mścisławska*, część swą w majątkach Teterynie i Packowie, spadłą na nią po rodzicach, a która jej się dostała w dziale z siostrami, wyjmując z tego tylko zamek Mołodeczną, zapisuje małżonkowi swemu *kniaziowi Stefanowi Andrejewiczowi Zbarażskiemu wojewodzie Witebskiemu* [12]). Tegoż roku 20 Września 1564 kn. Stefan z wojewody Witebskiego mianowany kasztelanem Trockim [13]). W tymże czasie 1565 r. *pan Trocki kniaź Stefan Zbarażski i jego małżonka* zawierają układ z Hrihorym Ostykiem, mocą którego ten ostatni zrzeka się Mołodecznej, do której rościł prawo po matce, oni zaś cedują mu prawa do czwartej części majętności Ożunickiej i Spiahelskiej [14]). Wkrótce potem, bo już 16 Marca 1566 r., kn. Stefan postąpił na województwo Trockie [15]). W następnym (1567 r.) żona *Nastazya Michałówna* potwierdza mu darowiznę Teteryna [16]). Oboje w 1572 r. otrzymują przywilej na Krasnesioło [17]), a on w 1574 r. na dzierżawę Żosle [18]). Oprócz tego trzymał dzierżawy: Somiliszską Rudnicką i Dorsuniszską; *kniaź Stefan Andrejewicz Korybutowicz Zbarażski wojewoda Trocki, dzierżawca Somiliszski, Żosleński, Rudnicki i Dorsuniszski* występuje w Kwietniu 1578 r. w liczbie panów rady Litewskiej [19]), a w następnym roku jest także *dzierżawcą Teteryńskim* [20]), rzadko jednak w tytule swoim wyliczał wszystkie dzierżawy, choć takowe zachował do śmierci. W 1579 r. *Nastazya Michałówna kniażna Mścisławska, kniahinia Stefanowa Korybutowicza Zbarażska, wojewodzina Trocka*, zapisuje mężowi swemu *kniaziowi Stefanowi Korybutowiczowi Zbarażskiemu wojewodzie Trockiemu, dzierżawcy Somiliszskiemu, Żosleńskiemu i Dorsuniszskiemu*, majątek Kobylnik i dwór Żary [21]). W tymże roku rozpoczętą, za wdaniem się instygatora, sprawę przeciwko *kniaziowi Stefanowi Korybutowiczowi Zbarażskiemu wojewodzie Trockiemu*, o sioło Kolescy, król odkłada z powodu wojny Moskiewskiej [22]). Kniaź Stefan otrzymuje 1581 r. przywilej na Giegużyn i Żejmy po Ostyku [23]). Utraciwszy w 1580 r. drugą żonę, która umarła bezpotomnie, ożenił się po raz trzeci 1581 r., zaślubiając Dorotę Firlejównę, córkę Andrzeja Firleja kasztelana Lubelskiego, urodzoną ze Szreńskiej [24]), której za wniesione 15000 zł. posagu, zapisał 6 Października 1581 r., z wianem i przywiankiem, zł. 30000 na trzeciej części wszystkich swych majętności [25]). Nadto w Listo-

---

[1]) Karpow II 486—516, Posols. kn. I 117. [2]) 1558 Marca 16 (S. 35 k. 46). [3]) Patrz wyżej. [4]) Z. 38 d. 65. [5]) Jeszcze w połowie 1558 r. występuje ona jako wdowa po Ostyku (S. 33 k. 983, 1001, S. 37 k. 161, Z. 40 k. 215 i t. d.) [6]) 1559 Listopada 23 przyznany i potwierdzony 26 Maja 1561 (S 41 k. 202, 206, 211). [7]) Z. 38 d. 163—169. [8]) 1560 w Listopadzie (Z. 42 k. 66). [9]) Z. 41 d. 170. [10]) Z. 39 k. 121 d. 110. [11]) Z. 39 d. 162 k. 349 od. [12]) W Międzyrzecu 1564 Sierpnia 15 (Z. 38 k. 519 d. 345/6, dr. A. Z. R. III 135—137, patrz wyżej str. 272). [13]) Z. 39 d. 260 k. 550. [14]) 1565 Listopada 26 (S. 47 k. 135 i 136). [15]) Z. 49 k. 10 i Z. 50 k. 4. [16]) Z. 48 k. 133. [17]) Z. 51. d. 218 i 219. [18]) Z. 57 k. 7. [19]) Z. 60 k. 203, dr. A. Z. R. III 224—225. [20]) Zbiór dawn. dypl. II 177. [21]) W Kobylniku 1579 Lipca 19 (S. 58 k. 215—217, dr. A.Z.R. III 247—249). [22]) 1579 Maja 12 (Woł. 5 k. 175). [23]) Z. 67 k. 33 i ten sam dokum. Z. 69 k. 3. [24]) Niesiecki IV 29. [25]) Wzmianka o tem w cessyi Międzyrzeca przez Lwa Sapiehę kniażnie Barbarze Zbarażskiej (S. 71 k. 785 d. 325).

padzie 1582 r. *kniaź Stefan Andrejewicz Zbarażski wojewoda Trocki, dzierżawca Somiliszski, Żośleński i Dorsuniski*, pojąwszy za małżonkę *pannę Dorotę Firlejównę z Dombrowicy, kasztelankę Lubelską* i wziąwszy za nią od ojca jej Andrzeja Firleja starosty Sandomirskiego, kasztelana Lubelskiego, posagu i wiana 20000 kop groszy, zapisuje jej, na przypadek śmierci, tyleż na trzeciej części, wszystkich swoich majątków, a nadto Mołodeczne, Zaberezie i wszystkie ruchomości [1]). W 1583 r. władał w powiecie Włodzimierskim dobrami, częścią swą Zbaraża, Plebanówką, Nowym Zbarażem, Januszpolem, oraz *dobrami nieboszczyka brata kniazia Władysława Zbarażskiego* [2]). W Listopadzie 1584 r. *wojewoda Trocki, dzierżawca Somiliszski i Dorsuniszski kniaź Stefan Korybutowicz Zbarażski*, oskarżony przez Talwoszów, o nieprawne przyłączenie dóbr ich Birżetroki i t. d. do majątku Żosleńskiego [3]). *Kniaź Stefan Korybutowicz Zbarażski wojewoda Trocki* wspomniany jeszcze na początku 1585 r., jako w summie 3000 kop groszy trzymał dzierżawę Dorsuniszską, od której sioła puścił w zastaw, w summie 1000 kop, kniaziowi Bohdanowi Ogińskiemu, podkomorzemu Trockiemu [4]). Umarł w drugiej połowie 1585 r. [5]), pogrzeb jego odbył się 1586 r. [6]). Wdowa po nim Dorota Firlejówna już 1 Września 1586 r. w Międzyrzecu, wzięła ślub z Lwem Sapiehą podkanclerzym Litewskim [7]). Umarła 14 Marca 1591 r [8]), spisawszy przed śmiercią testament, w którym wspomina o dzieciach swych kniażnie Barbarze Zbarażskiej i Janie Sapieże i którym 30000 zł. na Międzyrzecu, zapisane jej przez *pierwszego męża kniazia Stefana Zbarażskiego wojewodę Trockiego*, zapisuje drugiemu mężowi [9]).

Z trzech żon miał kn. Stefan tylko dwoje dzieci, syna Piotra, który poprzedził go do grobu i córkę Barbarę.

Kniaź Piotr Stefanowicz Zbarażski, jedyny syn Stefana i Hanny Zaberezińskiej, urodzony 1548 r. [10]), dzieckiem jeszcze występuje 1554 i 1558 obok rodziców [11]). Już w 1564 r. *kniaź Stefan Zbarażski wojewoda Witebski* zawiera umowę ze Spytkiem Jordanem kasztelanem Krakowskim, względem ożenienia *syna swego Piotra z Barbarą córką kasztelana;* podług tego układu miał ślub odbyć się w tym samym jeszcze roku [12]). I rzeczywiście w tym samym roku *kniaź Piotr Stefanowicz Zbarażski, czyni zapisy żonie swej Barbarze Spytkównie* [13]). W 1566 r. *syn pana Trockiego, kniazia Stefana Andrejewicza Zbarażskiego, pan Piotr*, ma sprawę z Kiszkami o spadek po Zaberezińskich [14]), Sprawa ta *wojewodzica Trockiego kniazia Piotra Zbarażskiego* z Kiszkami, ciągnęła się jeszcze w 1567 r., w którym, z powodu wysłania kniazia Stefana Zbarażskiego na służbę wojenną, zostaje odłożoną [15]). W Grudniu 1568 r. *kniaź Piotr Stefanowicz Zbarażski wojewodzic Trocki* zeznaje, iż *matka jego kniahinia Stefanowa Zbarażska Hanna Janówna Zaberezińska*, zapisała *mężowi swemu kniaziowi Stefanowi Andrejewiczowi Zbarażskiemu, obecnie wojewodzie Trockiemu*, 30000 kop groszy na majątkach swoich, z prawem trzymania tych majątków do żywota, z których ojciec ustąpił synowi 10000 kop, puszczając mu w tej summie Wołmę i t. d., za co Piotr pozostałą połowę ustępuje ojcu na wieczną własność [16]). Na tych majątkach *wojewodzic Trocki kniaź Piotr Zbarażski* w 1569 r., robi zapis *małżonce swej Barbarze Spytkównie Jordanównie z Zakliczyna* [17]), od której nawzajem otrzymuje zapis [18]). Kn. Piotr umarł bezpotomnie wkrótce po powyższym zapisie. Wdowa po nim wyszła powtórnie za Andrzeja Zborowskiego miecznika koronnego; na weselu ich, które się odbyło w Krakowie 18 Marca 1574 r., znajdowali się król Henryk i królewna Anna [19]). W tymże roku Andrzej Zborowski zapisuje małżonce swej Barbarze Jordanównie kasztelance Krakowskiej 10000 złotych posagu [20]). Andrzejowa Zbo-

---

[1]) 1582 Listopada 29 (Z. 68 k. 237 od. 240 i 242 od.) [2]) Zr. dziej. XIX 126—127. [3]) 1584 Listopada 28 (Z. 68 k. 356). [4]) Z. 73 k. 6 i Z. 74 k. 6, dr. Zbiór dawn. dypl. II 186. [5]) Jako żyjący występuje 1585 r. w Lutym (Zbiór dawn. dypl. II 186) i w Lipcu (Arch. Jugo Cz. VI T. I 150) a wojewodą Trockim mianowany 30 Marca 1586 r. Jan Hlebowicz (Z. 72 k. 29 i ten sam dok. S. 66 k. 229). [6]) Niesiecki X 117. [7]) Kognowicki, Życia Sapiehów I Wilno 1790 str. 205. [8]) Tamże str. 205 i 206. [9]) 1591 Marca 5 (S 63 k. 209). [10]) Patrz wyżej. [11]) Tamże. [12]) Boniecki str. 414. [13]) S. 35 k. 313. [14]) 1566 Marca 9 (Z. 44 k. 114 d. 103). [15]) 1567 Grudnia 31 (Z. 48 k. 167 od.) [16]) 1568 Grudnia 10 (Z. 50 d. 220). [17]) 1569 (Z. 48 k. 310, 314, 316 i Z. 50 d. 222) oblatowany także 1574 (Z. 57 k. 55) i 1576 (Z. 63 k. 41 i 46). [18]) Z. 50 d. 253. [19]) Przeździecki, Jagiellonki IV str. 140 i V str. CCXX. [20]) Boniecki 414.

rowska marszałkowa dworna koronna *Barbara z Zakliczyna*, oblatowała 1576 r. zapis dany jej przez *pierwszego męża kniazia Piotra Zbarażskiego* [1]).

Barbara, urodzona prawdopodobnie 1582 r. z Doroty Firlejówny [2]), była dzieckiem kiedy 1590 r. procesowali się jej opiekunowie, Janusz wojewoda Bracławski, oraz Konstanty i Piotr Władysławowicze Zbarażscy, z Sapiehami i sądem ziemskim Krzemienieckim, z powodu zajęcia Zbaraża [3]). Następnie wspomniana 1591 r. w testamencie matki [4]); niezamężną była jeszcze w 1598 r., w którym Lew Sapieha kanclerz ceduje *pasierbicy swej kniażnie Barbarze Zbarażskiej*, prawa swe do Międzyrzeca [5]). W 1602 r., wydaną została za Gabryela hrabiego z Tenczyna; w tymże roku Janusz wojewoda Bracławski i starosta Krzemieniecki oraz Piotr Władysławowicz, książęta Zbarażscy, opiekunowie *kniażny Barbary, siostry swej i dóbr na nią po ojcu kniaziu Stefanie Zbarażskim wojewodzie Trockim* spadających, przy oddaniu za mąż tej *siostry swej Barbary kniażny Zbarażskiej, za Gabryela hrabiego na Tenczynie miecznika koronnego*, postępują temuż majętności jej, mianowicie zamek, dwór i miasto Międzyrzec w w. ks. Lit., miasto i zamek Biłhoród i dobra Teteryn w Orszańskiem, miasto Mołodeczną, dobra Zaberezie i t. d., a na Wołyniu Ożehowce, Biłozorkę, Kupoł i t. d., oraz opiekę [6]). Barbara umarła niezawodnie w tym samym 1602 r., albowiem wdowiec po niej zaślubił 19 Sierpnia 1603 r. Elżbietę księżniczkę Radziwiłłównę [7]). Spadkowe dobra Barbary Stefanówny, po różnych kolejach, nabył 1635 r. Kazimierz-Leon Sapieha [8]).

Kniaż Mikołaj Andrejewicz Zbarażski najstarszy z braci, występuje 1539 r. obok matki i braci [9]). W 1540 r. procesował się z bratem Stefanem o ludzi [10]) i z Boufałem Łabunowiczem o ziemię w Krzyczowie [11]). Obok braci spotykamy go 1546 i 1555 [12]). Owdowiawszy po pierwszej żonie kniażnie Koziczance (Kozeka) [13]), ożenił się powtórnie (1553 — 1554) z wdową po kniaziu Fedorze Andrejewiczu Sanguszkowiczu, Hanną Deszpotówną [14]). W 1556 r. *kniahinia Mikołajowa Zbarażska Hanna Deszpotówna* robi mężowi zapis na oprawie, zapisanej jej przez pierwszego męża na Poworsku, Karasinie, Szelkowie i Beresteczku [15]). *Kn. Mikołaj Andrejewicz Zbarażski*, za cessyą stryja swego kniazia Wojny Fedorowicza Zbarażskiego, posiadł 1555 roku Stryjewki, które trzymał w zastawie od 1535 roku [16]). W 1559 r. *kniaź Mikołaj Andrejewicz Zbarażski* był sprawcą województwa Kijowskiego [17]). W 1560 r. mianowany starostą Krzemienieckim [18]). W 1563 r. ma sprawę z Łabuńskimi o krzywdy i najazdy [19]). W tymże roku *kniaź Mikołaj Andrejewicz Zbarażski starosta Krzemieniecki* ponownie *sprawcą województwa Kijowskiego* [20]). W 1565 otrzymuje potwierdzenie przywileju na zamek Krzemieniecki [21]). W Kwietniu t. r. *starosta Krzemieniecki kniaź Mikołaj Andrejewicz Zbarażski i małżonka jego Hanna Deszpotówna*, pozwani przez Woronieckich, o zapłatę summy przysądzonej na nich za krzywdy [22]). W 1569 r. wykonał przysięgę na przyłączenie Wołynia do korony [23]). W 1570 r. ma sprawę z Kamienieckimi o krzywdy [24]) i w tymże roku wspomniany jako władający czwartą częścią Zbaraża [25]). W 1574 r. Maja 27 *kniaź Mikołaj Andrejewicz Zbarażski starosta Krzemieniecki*, spisał testament, którym wszystkie majątki własne, nabyte i zapisane przez *żonę Hannę Despotównę*, a nadto 3000 kop groszy na Krzemieńcu, odpisuje *synowi Januszowi*. Zaraz potem umarł, a syn jego *kniaź Janusz Zbarażski* powyższy testament, *już jako starosta Krzemieniecki po ojcu*, oblatował 8 Lipca t. r. w metryce [26]).

Kniaź Mikołaj Zbarażski bezpotomny z drugą żoną Hanną Deszpotówną wdową po kniaziu Fedorze Sanguszkowiczu, która występuje 1555 — 1576 w sprawach Sanguszkowskich i zmarła na początku 1578 r. [27]), pozostawił z pierwszej żony Koziczanki syna Janusza i córkę Maruszę [28]).

---

[1]) Z. 63 k. 41 i 46. [2]) Niesiecki X 117. [3]) Boniecki 414. [4]) Patrz wyżej. [5]) 1598 Kwietnia 16 (S. 71 k. 785 d. 325). [6]) Zr. dziej. XXI 434. [7]) Icones Radivil. Tab. 93. [8]) Sapiehowie II 16, 18. [9]) Z. 23 d. 58 i 67, patrz wyżej. [10]) S. 10 d. 60. [11]) 1540 Kwietnia 1 ind. 13 (Z. 24 k. 27 d. 11). [12]) Patrz wyżej. [13]) Niesiecki X 117. [14]) Patrz wyżej str. 432. [15]) S 33 k. 299, 301, 303, 304. [16]) 1555 Lutego 29 (S. 34 k. 58 od.) [17]) A. J. Z. R. II 151. [18]) 1560 Października 28 (Z. 41 d. 83). [19]) Arch. Jugo Cz. VI T. I str. 43. [20]) A. J. Z. R. I 177. [21]) Z. 45 d. 71, 72, 79. [22]) S. 47 k. 95. [23]) Kurbski I 22. [24]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 70. [25]) Zr. dziej. XIX 29. [26]) Woł. 2 k. 194. [27]) Patrz wyżej str. 432. [28]) Niesiecki X 117.

Kniażna Marusza (Maryna) Mikołajówna wydaną została za Wasila Piotrowicza Zahorowskiego kasztelana Bracławskiego, któremu urodziła córkę Hannę. Mąż ją porzucił wkrótce po ślubie, dla zaślubienia kniażny Katarzyny Czartoryskiej, która znów, urodziwszy mu dwóch synów, opuściła go w 1576 r. O tych szczegółach dowiadujemy się z testamentu, który Zahorowski, znajdując się w niewoli Tatarskiej, spisywał w hordzie w Lipcu 1577 r. [1]. Po śmierci Zahorowskiego, który umarł w niewoli 29 Lutego 1580 r. [2], rozpoczął się proces między dwiema jego żonami, *kniażnami Maruszą (Maryną) Mikołajówną Zbarażską* i Katarzyną Czartoryską, w trakcie którego unieważniono 1583 r. [3] i znów uznano za prawe 1584, drugie małżeństwo Zahorowskiego [4]. *Pani Wasilowa Zahorowska kasztelanowa Bracławska kniażna Marusza Zbarażska*, włada 1583 r. w powiecie Włodzimierskim dobrami Wojkowicze, Chworostowa, i Hrywiatka [5]; tak tytułując się występuje do śmierci. *Kasztelanowa Bracławska Wasilowa Zahorowska* w 1596 r. oskarża władykę Hipacego Pocieja o gwałty [6]. Summę należną od niej kniaziowi Jerzemu Iwanowiczowi Czartoryskiemu, ten ostatni zcedował 1597 r. bratu jej kniaziowi Januszowi [7]. W latach 1602 — 1603 ma sprawę z Hipacym Pociejem o zabranie dóbr kościelnych [8]. Jedyna jej córka Anna wydana za kniazia Konstantego Konstantynowicza Wiśniowieckiego, zmarła przed matką. Ta ostatnia już nie żyła w 1620 r., w którym kniaź Janusz Wiśniowiecki z siostrami, Maryanną żoną Jakóba Sobieskiego i Heleną, występują jako sukcesorowie *kniażny Maryny Zbarażskiej Wasilowej Zahorowskiej* [9].

Kniaź Janusz Mikołajewicz Zbarażski, jako dzielny wojownik odznaczył się już w 1567 r. pod Czaśnikami [10]. W 1569 r. przysięgał na unię Wołynia z koroną [11]. Ożenił się z kniażną Anną Matwiejewną Czetwertyńską córką i dziedziczką kniazia Matwieja Wasilewicza Czetwertyńskiego, urodzoną z Anny Wahanowskiej [12]. Już w 1572 r. niejaki Chodorowczyński manifestował przeciwko *kn. Januszowi Zbarażskiemu i małżonce jego Annie Matwiejewnie kniażnie Czetwertenskiej* o nasłanie ludzi i poczynienie szkód [13]. *Kniaź Janusz Zbarażski staroście Krzemieniecki* świadek 1573 r. [14], w tymże roku posłował na sejm elekcyjny [15]. Na początku 1574 r. *kniahinia Anna Matwiejewna z Czetwertenskich Zbarażska*, zapisuje małżonkowi swemu *kniaziowi Januszowi Zbarażskiemu* połowę dóbr Niemirowa, Chwastowców, Bobłowa i t. d. [16]. W lecie tegoż roku, zaraz po śmierci ojca, kniaź Janusz mianowany starostą Krzemienieckim [17]. Jeszcze w tymże 1574 r. urząd ziemski Bracławski wystosował do *kniazia Janusza Zbarażskiego i małżonki jego kniahini Anny z Czetwertenskich* list z racyi przywłaszczenia dóbr kniaziów Czetwertyńskich [18]. W jesieni 1576 r. kniaź Janusz mianowany wojewodą Bracławskim [19], a w 1581 r. starostą Pińskim [20]. W Październiku tegoż nastąpił wyrok, którym *kniaziowi Januszowi Zbarażskiemu i małżonce jego Annie z Czetwertenskich* przysądzono sioła Żywotów z przysiołkami [21]. Nie żyła już wówczas kn. Anna, w tym samym bowiem roku, znajdując się w obozie pod Pskowem, otrzymał kniaź Janusz 25 Września 1581 r. wiadomość, że mu żona umarła [22]. W 1583 r. *kniaź Janusz Zbarażski wojewoda Bracławski, starosta Krzemieniecki i Piński*, władał dobrami Rosnów, Biskupicze i częścią Zaskowicz w powiecie Włodzimierskim [23]. Życiorys jego napisał Bartoszewicz [24]. Częste wzmianki o nim w aktach Bracławskich i Kijowskich z lat 1590 — 1607 [25]. Przesiedziawszy 32 lata na województwie Bracławskiem umarł 1608 r. [26]. Z wymienionej małżonki kniażny

---

[1]) Oblatowany 10 Sierpnia 1579 (Arch. Jugo Cz. I T. I str. 67—94; o Maruszy str. 77). [2]) Kurbski II 290. [3]) Arch. Jugo Cz. I T. I str. 165—180. [4]) Tamże str. 188—189. [5]) Zr. dziej. XIX 114. [6]) Arch. Jugo Cz. I T. I str. 505/8. [7]) Boniecki 412. [8]) Archiwum domu Sapiehów I 320, 321, 336, 375, 376. [9]) Boniecki 371. [10]) Stryjkowski II 416. [11]) Kurbski I 23. [12]) Patrz wyżej str. 38. [13]) 1572 Listopada 12 (Sum. Czet. I d. 35). [14]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 237. [15]) Kurbski II 49. [16]) 1574 Marca 30, obl. 9 Stycznia 1632 (Sum. Czet. I k. 232). [17]) Patrz wyżej. [18]) 1574 Sierpnia 10 (Sum. Czet. I d. 40). [19]) Jeszcze 25 Sierpnia 1576 tylko starosta Krzemieniecki (Kurbski II 255) a już 10 Grudnia 1576 wojewoda Bracławski (Akt. Wil II 237). [20]) Z. 67 k. 36 i Z. 69 k. 65. [21]) Sum Czet. I d. 45. [22]) Kojałowicz, Dnewnik pochoda Stef. Bator. na Rossiju str. 89. [23]) Zr. dziej. XIX 114. [24]) Encykl. Powsz. XXVIII 393 — 396, także Słown. Geogr. VIII 522—523 i IX 218—219. [25]) Zr. dziej. XXI i XX 118 — 125. [26]) Niesiecki X 118.

Anny Czetwertyńskiej pozostawił tylko dwóch synów Jerzego i Krzysztofa [1]), których życiorysy napisał również Bartoszewicz [2]).

Młodszy **Krzysztof** urodzony 1580 r [3]), starosta Krzemieniecki 1608 [4]), koniuszy koronny już 1615 r. [5]), nadto starosta Bolesławski, Wiślicki i Hrubieszowski [6]), umarł 6 Marca 1627 [7]). W 1611 r. uczynił darowiznę wszystkich dóbr ojczystych i macierzystych na rzecz brata Jerzego [8]).

Jerzy mianowany kolejno, starostą Pińskim 1590 [9]), dzierżawcą Radohoszczskim 3 Maja 1603 [10]), starostą Sokalskim 12 Marca 1607 r. [11]), krajczym koronnym 1612 [12]), podczaszym koronnym 6 Czerwca 1619 r. [13]), kasztelanem Krakowskim 12 Grudnia 1620 r. [14]), umarł 4 Lipca 1631 r. [15])

Pozostałe po kniaziu Jerzym majątki ojczyste i macierzyste spadły: pierwsze na potomków ciotki jego, siostry ojca, Maruszy Zahorowskiej, drugie zaś na kniaziów i kniażny Czetwertyńskie, braci i sióstr stryjecznych jego matki, a mianowicie 1-o kniazia Janusza Wiśniowieckiego i siostrę jego Helenę, wydaną następnie za Stanisława Warszyckiego [16]), 2-o kniaziów Stefana podkomorzego Bracławskiego, Hrihorego i Fedora Czetwertyńskich, oraz córek kniazia Jakowa Czetwertyńskiego leśniczego Pińskiego [17]); ci jednak nie otrzymali całej fortuny wyszłej niegdy z domu Czetwertyńskich, której część pozostała przy kn. Januszu Wiśniowieckim [18]).

Do urojonych członków tego domu należą: Aleksy kniaź Zbarażski, niby władyka Chełmski w XV-tym wieku [19]) i N. kniażna Zbarażska, w XVI-tym wieku żona Bohusza Korotki [20]).

---

[1]) Niesiecki X 118. Wzmianka A. Z. R. IV 399 pod 1610 o *kn. Piotrze Iwanowiczu Zbarażskim*, polega na omyłce i odnosi się niezawodnie do Jerzego. [2]) Encykl. Powsz. XXVIII 396—401, ob. także Słown. Geogr. VIII 523 — 524, IX 219—220 i Pis. dziej. Pols. V 9—17. Mnóstwo dokumentów: Zr. dziej. XX. 121—127 i XXI. [3]) Według nadgrobku żył lat 47 (Starowolski, Monum. 140—141). [4]) Boniecki 413. [5]) Tamże; porównaj Bartoszewicz, Tablice Historyczne (Biblioteka Warszawska r. 1865 II str. 131). [6]) Boniecki 413. [7]) Starowolski, Monum. 140—141. [8]) 1611 Grudnia 20, oblat. 9 Stycznia 1632 (Sum. Czet. I d. 233). [9]) Z. 77 d. 154; o jego tranzakacyach jako starosty Pińskiego kilka dokumentów w Metr. Lit. 1621 (Z. 93 k. 511), 1624 (Z. 100 d. 35 rej. 2 i S. 89 d. 11 r. 1624), 1631 (Z. 99 k. 452, 507). [10]) Z. 86 d. 427. [11]) Boniecki 413. [12]) Bartoszewicz, Tablice Historyczne (Biblioteka Warszawska r. 1861 II 121—122). [13]) Tamże r. 1863 I 529. [14]) Tamże. [15]) Encykl. Powsz. XXVIII 401. [16]) Słown. Geogr. IX 219. [17]) Patrz wyżej str. 41 — 42. [18]) Słown. Geogr. VII 91. [19]) Niesiecki X 121, także Stebelski, Przydatek do Chronologii, Lwów 1867, III 158. [20]) Wielądko III 322.

- **Wasil** na Zbarażu, Ż. N. N. 1463, na Maniowie
  - **Wasil** 1463 † 1474, Ż. N. N. 1478
    - **Michał** 1475–1517
      - **Wiszniewieccy**
    - **Semen** I, 1478 † do 1482
    - **Semen** II, 1478–1482, Ż. Cebrowska
      - **Andrzej** 1512–1528, Ż. Anna Herburt 1539–1558
        - **Mikołaj** 1539 † 1574, star. Krzemieniecki, Ż. 1-o Kozeka, 2-o Anna Despotówna
          - **Janusz** 1567 † 1608, wda. Bracławski, Ż. Anna Czetwertyńska
            - **Jerzy** kasztelan Krakowski † 1631
            - **Krzysztof** ur. 1580 † 1627
          - **Marusza** M. W. Zahorowski
        - **Stefan** 1539 † 1585, wojewoda Trocki, Ż. 1. Hanna Zabrzezińska, 2. Anastazya Mścisławska, 3. Dorota Firlej
          - **Piotr** 1554–1569, Ż. Barbara Jordan
          - **Barbara** † 1602, M. Tenczyński
        - **Jurij** 1539 † 1580, Ż. 1-o Nasiłowska, 2-o Kozińska
          - **Janusz** † młodo
          - **Marusza** Naruszewicz
          - **Nastazya** Wołowicz
          - **Halszka** Miękicka
          - **Katarzyna** Bełżecka
        - **Małgorzata** M. Czermiński
        - **Elżbieta** M. 1-o Baworowski, 2-o Wkryński
        - **Władysław** 1539 † 1581, Ż. Zofia Przyłuska
          - **Stefan** 1602, Ż. Sulimianka
          - **Konstanty** 1590, Ż. Chodorowska
          - **Piotr** 1590–1602, Ż. Wiśniowiecka
          - **Magdalena** Szemet
          - **Katarzyna** Charlęska
          - **Anna** 1607–1637
        - **Michał** 1539–1545
      - **Katarzyna** M. Wretecki
    - **Semen** III, 1478–1489
      - **Woronieccy**
      - **Poryccy**
      - **Trystenscy**
    - **Fedor** 1478
    - **Marya** M. Iwan Władyka
  - **Semen** 1461–1480, Ż. Marya kn. Rowieńska † 1517
    - **Nastazya** 1481 † do 1516, M. kn. Semen Holszański
  - **Sołtan** 1463 † 1472
    - córki?

Zubrewicki

od sioła Zubrewicz, na rzece Uliance w powiecie Orszańskim. Tytuł ten nosił w XV-m wieku **kniaż Dymitr Semenowicz Drucki**, przydomku **Siekira**, a następnie jego wdowa, którzy występują jako *kniaź Zubrewicki i kniahinia Zubrewicka* [1]).

Zwenigorodski

od Zwenigorodu niezawodnie położonego w dawnej ziemi Siewierskiej, różnego od dwóch innych miejscowości tej samej nazwy, dziś miast powiatowych gubernii Kijowskiej i Moskiewskiej.

Kniaziowie Zwenigorodscy pochodzą od wnuka kniazia Michała Czernihowskiego kniazia Adryana Mścisławowicza, który był pierwszym kniaziem Zwenigorodskim [2]). Wnuk ostatniego kniaź Aleksander Fedorowicz Zwenigorodski jest protoplastą wszystkich Zwenigorodskich, używających różnych przydomków, którzy jako kniaziowie lub prosta szlachta istnieją do tych czasów w Rossyi [3]).

Zwenigorod wraz z całą Siewierszczyzną w końcu XIV-go wieku podlegał Litwie, ztąd bowiem **kniaziowie Patrikiej i Aleksander Zwenigorodscy**, razem ze Szwitrigajłą Olgerdowiczem, wyjechali 1408 r. z Brańska do Moskwy [4]), poczem na Litwie o kniaziach Zwenigorodskich więcej nie słychać.

Tytuł kniazia Zwenigorodskiego, od Zwenigorodu pod Moskwą, nosił także w Moskwie kniaź Jurij Dymitrowicz Zwenigorodski, syn w. ks. Dymitra Dońskiego, zmarły 1434 r. [5])

Zwiaholski

od miejscowości Zwiahel, dziś zwanej Nowogród-Wołyński, na Wołyniu koło Korca przy ujściu Smołki do Słuczy [6]).

Kniaź Borys Zwiaholski, żył na początku XV-go wieku. Osobistość to całkiem nieznana i tylko syn jego piszący się „*Borysowiczem*“ istnienie jego stwierdza. Pozostawił dwóch synów Iwana i Semena.

„**Kniaź Iwan Zwiaholski i brat jego Semen,**“ podpisali jako świadkowie przywilej wydany w 1446 r. w Nieświeżu, kniaziowi Iwanowi Dymitrowiczowi na Ostrożec [7]); nadto „*kniaź Iwan Borisowicz Zwiaholski*" podpisał w 1461 r. jako świadek, akt sprzedaży Równa, kniaziowi Semenowi Wasilewiczowi Nieświckiemu [8]).

Kniaź Semen Zwiaholski pozostawił synów **Wasila** i **Andrzeja**, na których wygasł ród kniaziów Zwiaholskich. Około 1482 r. król Kazimierz sądził sprawę kniahini Maryi Semenowej Trabskiej z *kniaziami Wasilem i Andrzejem Semenowiczami Zwiaholskimi* o Ostrę, którą król kniahini Trabskiej przysądził [9]). Ci dwaj kniaziowie zeszli bezpotomnie. W 1499 r. król nadaje kniaziowi Konstantemu Ostrogskiemu hetmanowi i t. d. majątek Zwiahol w powiecie Kijowskim, który przedtem trzymali *kniaziowie Andrzej i Wasil Semenowicze Zwiaholscy* [10]).

Żasławski patrz Zasławski.

Żdan, Żdanowicz.

Żdan imię Litewskie w pospolitem użyciu na Litewskiej Rusi w XIV-m i na początku XV-go wieków, służyło także kniaziom. **Kniaź Żdan Gedrojc** był ojcem **kniaziów Hrihorego i Jakoba Żdanowiczów** żyjących w drugiej połowie XVI-go [11]). **Kniaź Żdan Aleksandrowicz Swirski** występuje 1526—1528 [12]).

Żelichowski

zamiast Selechowski (obacz).

---

[1]) Patrz wyżej str. 57—58. [2]) Tamże str. 34 [3]) Rodosł. I 50, 69. [4]) Połn. Sobr. V 259, VI 136, VIII 82. [5]) Chmyrow Nr. 194. [6]) Star. Pols. II 855. [7]) Woł. 6 k. 221. [8]) Tamże k. 230. [9]) Z. 4 k. 112—113, dr. A. Z. R. I d. 77. [10]) Ar. Sł. I 117. Potwierdzenie Zygmunta w Mielniku Grudnia 26 ind. 11 (150 7, Z. 8 k. 199—200, dr. A. Z. R. II str. 32 i Star. Pols. II 1411) i w Krakowie 1519 Września 15 (Ar. Sł. III 191). [11]) Patrz wyżej str. 69. [12]) Tamże str. 509.

Żesławski, Żasławski i **Żosławski**
zamiast Zasławski (obacz).

Żylinski (właściwie Żilinski)

niezawodnie od sioła Żilino w powiecie Rosławskim w Smoleńszczyźnie [1]), które w XV-m wieku nadane zostało kniaziowi Iwanowi Kromskiemu [2]), a które w 1503 r. trzymał Iwan Koszkin [3]).

Według rodosłownych Ruskich, kniaź Iwan Andrejewicz przezwany Żiłka, syn kniazia Andrzeja Władimirowicza Wiazemskiego, który poległ 1224 r. nad rzeką Kałką, ma być protoplastą kniaziów Żylinskich na Litwie [4]). Zresztą w źródłach Ruskich żadnej wzmianki o tych kniaziach, a w czasie, kiedy ich spotykamy na Litwie, już utracili byli ojcowiznę.

Kniaź Semen Fedorowicz Żylinski otrzymał od króla Aleksandra przywilej na dwór Tułów w powiecie Witebskim ze służbami [5]) i tenże *kniaź Semen Żylinski* w 1500 r. inny przywilej na sioło Jelino [6]). Pozostawił synów Iwana i Wasila, jak się okazuje z późniejszych dokumentów [7]). Bratem tych kniaziów, zapewne ciotecznym, był Mitko, którego synom Semenowi i Andrzejowi Mitkowiczom, synowcom swym, *kniaź Wasil Semenowicz Żylinski namiestnik Krzyczewski*, potwierdza 1523 r. posiadanie połowy dworzyszcza pod ostrożnemi wrotami zamku Krzyczewskiego, co był dał Jurij Niemirowicz namiestnik Krzyczewski—Mitkowi, bratu jego, ojcu ich, oraz drugiej połowy, którą oni sami trzymają i dwóch sioł w Krzyczewie [8]).

Kniaź Iwan Semenowicz Żylinski, występuje po raz pierwszy w 1509 r., w którym otrzymują od króla: *kniaź Wasil Żylinski* 30 kop a *kniaź Iwan Żylinski* 12 kop jurgeltu [9]). Następnie *kniaź Iwan Semenowicz Żylinski* otrzymał dwa razy potwierdzenie na Tułów, najprzód od króla Zygmunta, w Grodnie 1516 r. Lutego 8 indikta 12, potwierdzenie przywileju danego *ojcu jego kniaziowi Semenowi Fedorowiczowi Żylinskiemu* przez króla Aleksandra, na dwór Tułów w powiecie Witebskim ze służbami, a następnie w 1552 r. od króla Zygmunta-Augusta, potwierdzenie wymienionego przywileju króla Zygmunta [10]). Więcej o nim nie słychać; niezawodnie umarł bezpotomnie a Tułów odziedziczył po nim synowiec jego kn. Iwan Wasilewicz Żylinski. W 1628 r. majątkiem tym władała *kniażna Katarzyna Żylinska, żona kniazia Jana Ogińskiego starosty Kormiałowskiego* [11]).

Kniaź Wasil Semenowicz Żylinski już w 1507 r. jest namiestnikiem Miednickim [12]). *Namiestnik Miednicki kniaź Wasil Semenowicz Żylinski*, za wierną służbę królom Kazimierzowi i Aleksandrowi, otrzymuje od króla Zygmunta 1509 r. przywilej na dworzec Memiżski Gojdutiszki w powiecie Wileńskim, który trzymał przedtem Iwaszko Koszka [13]). Jednakże na prośbę Iwana Koszki król w tymże roku odbiera Gojdutiszki *kniaziowi Żylinskiemu* i powraca takowe Koszce [14]). Natomiast *kniaź Wasil Semenowicz Żylinski* otrzymuje w tymże roku podobny przywilej za ojcowiznę swą, która odeszła do w. ks. Moskiewskiego, na włość w pow. Smoleńskim nazwaną Wetlicze [15]). W 1514 król w liście do *namiestnika Miednickiego kn. Wasila Semenowicza Żylinskiego*, daje mu ustawę i opisuje powinności poddanych Miednickich [16]). W 1516 r. *kniaź Wasil Żylinski* otrzymał namiestnictwo Krzyczewskie; przy oddaniu mu tego zamku spisano armatę (t. j. jego uzbrojenie) [17]). W 1519 r. *kniaź Wasil Semenowicz Żylinski*, zabezpiecza się co do wzięcia w zastaw w summie 733 kop groszy włości Krzyczewskiej [18]), zaś w następnym roku, już *namiestnik Krzyczewski*. otrzymuje przywilej na zastaw Krzyczewa z zamkiem, miastem i włością w summie 733 kop groszy, do wybrania tej summy w ciągu lat trzech, a potem dożywocie [19]). W 1523 r. jako *namiestnik Krzyczewski* potwierdza synowców swych Mitkiewiczów w posiadaniu dóbr pod Krzyczewem [20]). W popisie 1528 r. *kniaź Wasil Żylinski* zapisany na 2 konie [21]). Jeszcze w 1529 r. król pisze do *dzierżawcy Krzyczewskiego kniazia Wasila Żylinskiego* w sprawie krzywd poddanym Krzy-

---

[1]) Karpow I 446. [2]) Z. 3 k. 27. [3]) Karpow I 446. [4]) Sinod. spis. 200. [5]) Patrz niżej. [6]) Z. 6 str. 310. [7]) Patrz niżej. [8]) 1523 Listopada 8 (Z. 12 k. 126). [9]) Z. 8 k. 440 od. [10]) W Wilnie 1552 Marca 15 (Z. 35 k. 130 d. 91). [11]) Trudy Wileńskiego IX Archeologicznego Zjazdu. Wilno 1893. Oddział II str. 194. [12]) Października 2 ind. 11 (1507, Z. 8 k. 177). [13]) W Krakowie ind. 12 (Tamże k. 307). [14]) Tamże k. 313 od. [15]) W Krakowie Grudnia 27 ind. 13 (Tamże k. 329 od.). [16]) S. 7 k. 582. [17]) S. 2 k. 340. [18]) 1519 Czerwca 8 (Z. 11 k. 42). [19]) Lipca 22 ind. 8 (Z. 10 k. 53). [20]) Patrz wyżej. [21]) P. 1 k. 7—8.

czewskim, przez niego wyrządzonych [1]). Niezawodnie umarł w 1529 r.; już 1530 r. *kniahinia Wasilewa Żylinska Hanna Borisowna*, skarży się na bojarów i ludzi hospodarskich Witebskich, o zabranie ludzi i ziem majątków jej Abramkowszczyzny i Semenkowszczyzny [2]). W tymże i następnym roku *kniahinia Żylinska* ma sprawy: o poddanego Tułowskiego, z Iwanem Zelepuhą o zabranie ziem dworu Tułowskiego zwanych Sawinska Semenkowszczyzna, z Zankiem Olechnowiczem o zabranie drzewa bortnego do Tułowa należącego, z ludźmi hospodarskimi Witebskimi o zabranie ziem dworu Tułowa i z Iwanem Bohdanowiczem Sapiehą o dług kniazia Żylinskiego [3]). Ze sprawy, którą jej wytoczono o ziemie dworu jej Rogowa okazuje się, że *kniahinia Wasilewa Semenowicza Hanna* była córką Borisa Semenowicza, po którym odziedziczyła Rogowo w powiecie Wiłkomierskim, który to majątek król 1539 r., w liście do dzierżawcy Wiłkomierskiego i Onikszteńskiego Kmity Kuncowicza, w posiadaniu jej każe pozostawić [4]). W ostatnich dniach tegoż roku wydany został dekret w sprawie *kniahini Wasilowej Semenowicza Żylinskiej Hanny Borisowny*, z łowczym Witebskim Mikołajem Skleczewskim, o zabranie ziem dworu jej własnego w Grajkonierach, pożęcie żyta, wytępienie bobrów i zebranie popiołu w puszczy [5]). W 1541 r. *kniahinia Wasilewa Semenowicza Żylinska Hanna i syn jej Iwan* otrzymują potwierdzenie na dworzec Tiudeniszki w dzierżawie Miednickiej [6]).

Kniaź Wasil Semenowicz pozostawił wymienionego wyżej syna Iwana i córkę **Nastazyę**, najprzód żonę kniazia Fedora Michałowicza Wiszniewieckiego. W 1533 r. kniaź Fedor Michałowicz Wiszniewiecki dzierżawca Czeczerski i Propojski zeznaje, iż pojąwszy za małżonkę *córkę nieboszczyka kn. Wasila Semenowicza Żylinskiego starosty Krzyczewskiego, kniaźnę Nastazyę*, wziął za nią 400 kop gr., wzamian za co zapisuje jej trzecią część w swych majątkach macierzystych, zwanych Horki, Brodcy i Maksimowicze około Berezyny, w summie 500 kop groszy, a nadto połowę zamku Peremila, swej wysługi, na wieczność [7]). Kniaź Fedor Wiszniewiecki umarł wkrótce po powyższym zapisie a wdowa po nim wyszła powtórnie za kniazia Aleksandra Andrejewicza Sanguszkę-Koszerskiego; już 23 Kwietnia 1535 król potwierdza *kniaźnie Nastazyi córce kniazia Wasila Semenowicza Żylinskiego starosty Krzyczewskiego, obecnie kniahini Aleksandrowej Koszyrskiej*, zapis *pierwszego jej męża kniazia Fedora Michałowicza Wiszniewieckiego* [8]).

Kniaź Iwan Wasilewicz Żylinski wspomniany 1541 r. obok matki [9]), występuje następnie w rozmajtych sprawach, które mu wytaczali: w 1547 r. pani Zofia Olbrachtowa Gasztoldowa o niesłuszne uwiązanie ludzi [10]), Bartłomiej Lewonowicz o gwałtowny najazd na dwór jego Wodekle [11]), 1549 r. Jan Semenowicz Żaba o gwałty nad ludźmi [12]) a 1550 r. burmistrz Wileński Łukasz Isajewicz o 111 kop groszy [13]). W 1551 r. *kniaź Iwan Wasilewicz Żylinski* podpisał postanowienie szlachty, województw Połockiego i Witebskiego, względem ludzi pochodnych [14]). W latach 1553 r. wzmiankowany często z powodu ustawicznych skarg sąsiadów, którym wyrządzał krzywdy, a mianowicie 1553 r. oskarżony przez Aleksandra Władykę o czynienie krzywd z majątku swego Rogowa [15]), zaś w następnym roku ma sprawę z Janem Wnuczkiem chorążym Miednickim, w toku której Ostafi Wołowicz starosta Miednicki dopomina się o niesłuszne zagarnięcie przez niego sianożęci Szlebowskiej należącej do dworu Miednickiego [16]). W tymże roku zapisał plac w Wilnie Janowi Rymszy [17]), oraz ma sprawę z Lewonowiczami [18]). Tenże *kniaź Iwan Wasilewicz Żylinski* w 1555 r. oskarżony przez Sieniawskiego wojewodzica Ruskiego o najazd na Daniuszewo [19]) i pozwany przez Żabę o dług 10 kop groszy, który zaciągnął wspólnie z matką [20]). Jako zięć pani Heleny Nikodemowej starościnej Mielnickiej, *kniaź Iwan Wasilewicz Żylinski* w tymże roku, w jej sprawie z chorążycami Miednickimi Stanisławem i Piotrem Stanisławowiczami, oskarżony jakoby z polecenia

---

[1]) Z. 7 k. 531. [2]) W Witebsku Września 29 ind. 4 (Z. 16 k. 18). [3]) Tamże k. 53, 55, 61, 63, 65, 78. [4]) W Krakowie 1539 Maja 23 ind. 12 (Z. 20 k. 252 d. 190). [5]) S. 9 k. 150. [6]) 1541 Lipca 6 ind. 14 (Z. 24 k. 126 d. 116). [7]) W Mohilewie 1533 Luty 12 ind. 6 (Z. 22 k. 107, dr. Ar. Sł. III 404). [8]) 1535 Kwietnia 23 (Tamże; pierwszy dokument wpisany w potwierdzenie). [9]) Patrz wyżej. [10]) Z. 29 k. 105. [11]) Tamże k. 111. [12]) S. 22 k. 221 d. 160. [13]) Tamże k. 290 d. 306. [14]) Pam. I Cz. II 9. [15]) 1553 Kwietnia 19 (S. 31 k. 48). [16]) 1554 Października 16 (S. 33 k. 53). [17]) Z. 35 k. 302 d. 204. [18]) S. 36 k. 211. [19]) 1555 Luty 22 (Tamże k. 216). [20]) Tamże k. 255.

staroścினej uwiązał się w ich las [1]). W następnym 1556 r. pozwany w tejże sprawie przez wymienionych chorążyców Miednickich [2]), a także przez panią Stanisławowę Kiszczynę wojewodzinę Witebską o krzywdy wyrządzane [3]). Tegoż roku 12 Czerwca 1556 *kn. Iwan Wasilewicz Żylinski* oblatował osobiście testament swój, tegoż dnia w Wilnie spisany, którym poleca *żonie Dorocie Nikodemówwnie*, aby był pochowanym w Wilnie w cerkwi Św. Trójcy; tejże żonie za wniesione przez nią 800 kop gr., zapisuje 1,600 kop na Rogowie oraz ruchomości, naznaczając jej i dzieciom (których nie wylicza) opiekunów [4]). Niezawodnie umarł około 1557 r. W Grudniu 1558 r. *kniahinia Dorota Nikodemówna Żylinska wdowa*, odbiera napowrót pieniądze i powraca dom w Wilnie, kupiony przez *nieboszczyka jej męża kniazia Iwana Wasilewicza Żylinskiego* [5]). W następnym roku *kniahinia Iwanowa Wasilewicza Żylinska Dorota Nikodemówna Ciechanowiecka starościanka Mielnicka*, sprzedaje panu Mikołajowi Kiszce Ciechanowskiemu podczaszemu w. ks. Lit., staroście Drohickiemu, za 900 kop groszy, majątek Dubniki, kupiony od rodzonych braci Piotra, Kacpra i Andrzeja Nikodemowiczów Ciechanowieckich starościców Mielnickich [6]). Według popisu wojska Litewskiego z 1565 r. *kniahinia Dorota Żelinska* (sic), obowiązana postawić 17 koni w pancerzach z przyłbicami i tarczą z drzewa [7]).

Kniaź Iwan Wasilewicz Żylinski w testamencie swoim z 1556 r., wspomina o dzieciach, których nie wylicza. Dziećmi temi byli niezawodnie synowie Andrzej i Jan.

Kniaź Andrzej Żylinski otrzymuje 1582 r. przywilej na dwie służby ludzi [8]). Będąc wojskim Witebskim *kniaź Andrzej Iwanowicz Żylinski* w 1596 r. władał majątkiem Konskim w Witebskiem [9]). Tenże *kn. Andrzej Żylinski wojski Witebski* mianowany 27 Listopada 1596 r. marszałkiem Upitskim [10]). Wojskim Witebskim po *kniaziu Andrzeju Żylinskim*, który postąpił na marszałkostwo Upitskie, został 7 Marca 1597 r. kniaź Janusz Drucki-Sokoliński [11]). Widocznie jednak kniaź Andrzej marszałkostwa Upitskiego nie przyjął, a natomiast 25 Marca 1597 r. mianowany marszałkiem Wiłkomierskim [12]). Umarł 1602 r.; marszałkiem powiatu Wiłkomierskiego, po śmierci *kniazia Andrzeja Żylinskiego*, mianowany 22 Marca 1603 r. Aleksander Rajecki [13]). Dobra lenne Rogowo po *bezpotomnej śmierci kn. Andrzeja Żylinskiego*, otrzymuje dopiero 1610 r. Mikołaj Sapieha kuchmistrz w. ks. Lit. [14]); widocznie jednak Sapieha nie utrzymał się przy tym majątku, który powrócił do sukcesorów kniazia Andrzeja [15]). *Wdowa kniazia Andrzeja Żylinskiego* występuje 1604 r. w pewnej sprawie [16]).

Jan Żylinski zaślubił 1593 r. Halszkę Chodkiewiczównę kasztelankę Wileńską [17]). *Jan Żylinski i małżonka jego Elżbieta Chodkiewiczówna* otrzymują 1595 r. przywilej na 3 sioła w dzierżawie Puńskiej: Lankieliszki, Malnicze i Choromy a 1598 r. potwierdzenie tegoż przywileju [18]). Jan Żylinski umarł około 1600 r., a wdowa po nim wyszła powtórnie 9 Kwietnia 1603 r. za Samuela Wołowicza [19]), ale prędko umarła; wdowiec po niej ożenił się 25 Września 1605 z Halszką Sapieżanką [20]).

Córkami Jana i Elżbiety z Chodkiewiczów Żylinskich były niezawodnie:

Dorota Żylinska, żona 1) Mikołaja Frąckiewicza Radzimińskiego starosty Lidzkiego i Wasiliskiego, 2) Andrzeja Szujskiego; w 1632 r. Dadzibóg Frąckiewicz Radzimiński dworzanin królewski, syn Mikołaja Frąckiewicza Radzimińskiego starosty Lidzkiego i *Doroty Żylinskiej obecnej Andrzejowej Szujskiej*, wyjeżdżając za granicę dla dokończenia edukacyi, porucza opiekę nad rodzeństwem i dobrami Lwu Sapieże wojewodzie Wileńskiemu [21]). Oboje, Andrzej Szujski miecznik Brzeski i *żona jego Dorota Żylinska*, otrzymują 1639 r. przywilej na oddanie w arendę dzierżawy Inturskiej [22]).

Katarzyna Żylinska, najprzód za Janem Ogińskim dzierżawcą Kormiałowskim, jako żona którego *kniażna Katarzyna Żylinska* władała 1628 r. Tułowem [23]). Ogiński zostawszy następnie kasztelanem Mścisławskim zmarł 1639 r., poczem wdowa po nim wyszła za Krzysztofa Kiszkę wojewodę Witebskiego, obok którego występuje 1641—1645; zmarła około 1646 r. bezpotomnie [24]). Władała po przodkach Rogowem, o który po jej śmierci procesowali się Pac z Donowojami [25]). Ze sprawy, która

1) 1555 Października 16 (S. 33 k. 420). 2) S. 33 k. 552 i 621. 3) Tamże k. 696 od. 4) Z. 34 k. 236. 5) 1558 Grudnia 10 (S. 38 k. 566). 6) 1559 Czerwca 14 (Z. 40 k. 406). 7) Arch. Jugo Cz. VII T. I 216. 8) Z. 69 k. 153. 9) Trudy Wileńskiego IX Archeologicznego zjazdu. Wilno 1893 r. Oddział II str. 190. 10) Z. 83 k. 137 d. 148. 11) Tamże k. 228 d. 230. 12) Z. 89 k. 234. 13) Z. 85 k. 235. 14) Z. 89 k. 200. 15) Patrz niżej. 16) Z. 88 k. 74. 17) Jewłaszewski, Pamiętnik 59. 18) Przywilej z d. 7 Sierpnia 1595 r., potwierdzenie 7 Marca 1598 r. (Z. 83 k. 290 d. 279). 19) Jewłaszewski, Pamiętnik str. ·70. 20) Archiwum domu Sapiehów I 467, 469. 21) Z. 104 k. 252. 22) Z. 113 k. 472. 23) Patrz wyżej str. 621. 24) Tamże str. 298. 25) Tamże.

się toczyła w 1673 r. między Pacem a Tomaszem Żyżemskim podkomorzym Mińskim, o summy na Cholchlu i Grodku, jakoby zapisane testamentem przez *Katarzynę Żylinską Kiszczynę wojewodzinę Witebską*, żonie Żyżemskiego (Kiszczance) naówczas pannie, okazuje się, że wojewodzina Witebska testamentem zapisała pomienione dobra Żyżemskiej i innym osobom (jej siostrom), ale później testament skasowała i cały dobytek swój zapisała na wieczność siostrzeńcowi swemu nieboszczykowi Frąckiewiczowi wojskiemu Trockiemu [1]).

kn. Fedor Żylinski	**Semen Fedorowicz** na Tułowie	**Wasil** 1507—1528 Ż. Hanna Borisówna dz. Rogowa	**Iwan** 1541—1556 Ż. Dorota Nikodemówna	**Andrzej** 1582 † 1602 marsz. Wiłkomierski Ż. N. N.	**Dorota** M. 1 Radzimiński 2 Szujski
				Jan 1595 Ż. Chodkiewiczówna	**Katarzyna** M. 1 Ogiński 2 Kiszka
			Nastazya M. 1 Wiszniewiecki 2 Sanguszko		
		Iwan 1508—1552 na Tułowie			

Żyżemski, (właściwie **Żiżemski**),

od miejscowości Żyżma nad rzeką Żyżmą w powiecie Lidzkim.

Kniaź Dymitr Hlebowicz Smoleński, starszy syn kniazia Hleba Swiatosławowicza Smoleńskiego, po zdobyciu Smoleńska 1395 roku, wspólnie z ojcem i młodszym bratem Iwanem wywieziony na Litwę [2]), pozostał w niej na zawsze. Według rodosłownych pozostawił dwóch synów, obu Iwanów, jednego z przezwiskiem Mancz, drugiego z przezwiskiem Szach; ten ostatni ma być protoplastą kniaziów Szachowiczów [3]).

Kniaź Iwan (starszy) Dymitrowicz przezwany **Mancz**, będzie to niezawodnie *kniaź Iwan Dymitrowicz*, który w połowie XV-go wieku otrzymał przywilej na Bóbrk w Mińskiem [4]). Pozostawił dwóch synów Michała Żyżemskiego i **Iwana** bezpotomnego [5]).

Kniaź Michał Iwanowicz według rodosłownych pierwszy od posiadanej miejscowości nazywał się **Żyżemskim** i miał być koniuszym w. ks. Aleksandra [6]); ostatnie nie sprawdza się. Nosił także patronimiczny przydomek **Manczycz** [7]). *Kniaź Michajło Manczycz* otrzymuje 1482 r. nadanie 5 kop z karczem Wasiliszskich i tyleż z myta Brzeskiego [8]), a w 1488 r. 6 kop z karczem Wasiliszskich i 7 kop z myta Brzeskiego [9]). W 1507 r. *kniaź Michał Manczycz* pozwał pana Wileńskiego kniazia Aleksandra Jurjewicza (Holszańskiego), o krzywdy i gwałty w dobrach posiadanych za przywilejami królów Kazimierza i Aleksandra, które produkował i obadwa zgodzili się na sędziów polubownych, którzy na grunt mieli zjechać i spór ich rozstrzygnąć [10]). W 1512 r. *kniaź Michał Iwanowicz Żyżemski* miał sprawę z kniaziem Fedorem Iwanowiczem Jarosławiczem, o dobra Ostrowicze i Szoszno, zakończoną ugodą [11]). W 1517 r. na skutek skargi marszałka ziemskiego, namiestnika Słonimskiego Jana Mikołajewicza Radziwiłła, że *syn kniazia Michała Manczycza Żyżemskiego, kniaź Daniel*, na publicznej drodze sług jego napadł i pobił, król wzywa przed siebie *kniazia Michała i syna jego Daniela*, a gdy ci nie stanęli, skazuje ich na zapłatę za głowę zabitego sługi [12]). Niezawodnie ten sam *kniaź Żyżemski* według popisu 1528 r. obowiązany stawić 8 koni [13]). Umarł około 1530 roku pozostawiając wdowę Annę z kniaziów Moszkowskich [14]). W 1533 *Anna kniahinia Michałowa Iwanowicza Żyżemska* zostawszy wdową, zapisuje Olbrachtowi Marcinowiczowi Gasztoldowi wojewodzie Wileńskiemu połowę jedną majątku ojczystego Komarycze na wieczność i 400 kop na drugiej połowie, oraz na wszystkich dobrach tak ojczystych, jak i po śmierci męża na nią spadłych [15]), co król Zygmunt potwierdza [16]).

---

[1]) S. 149 k. 93. [2]) Barch. kn I 107. [3]) Patrz wyżej str. 460. [4]) Z. 3 k 48. [5]) Patrz wyżej str. 460. [6]) Tamże. [7]) Patrz niżej. [8]) Z 4 k. 3. [9]) Tamże k. 38 od. [10]) Sierpnia 13 ind. 10 (S. 2 k. 29). [11]) 7020 Marca 18 ind. 15 (P. 28 k. 19 od. i Z. 1 i 2 str. 18). [12]) S. 2 k. 243. [13]) P. 1 k. 7. [14]) Patrz wyżej str. 261. [15]) W Wilnie Lipca 24 i 25 ind. 7 (Z. 1 i 2 str. 209 i 231). [16]) W Wilnie Października 27 i 28 ind. 7 (1533, Z. 1 i 2 str. 226 i 229).

Testamentem wkrótce potem w Moszkowie spisanym, też *kniahinia Anna Michałowa Żyżemska*, zapisuje temuż Olbrachtowi Gasztoldowi, wojewodzie Wileńskiemu, wiecznem prawem, dobra Dworzec, części swe w Komaryczach, a także części spadku w dobrach Druckich (Odruckich) [1]. Umarła bezpotomnie, jak świadczą jej zapisy na korzyść Gasztolda; niezawodnie więc była drugą żoną kniazia Michała Żyżemskiego, który z pierwszej, bliżej nieznanej żony, pozostawił pięciu synów: Dymitra, Daniela, Wasila, Tymofieja i Bohdana [2], oraz córki.

Kniażna Hanna Michałówna żona 1-o pana Niemiry, 2-o kniazia Fedora Iwanowicza Koreckiego, po którym wdowa już 1522, zmarła 1532 r. [3])

Nastazya była żoną kniazia Włodzimierza Bohdanowicza Hlińskiego Putiwlskiego i żyła jeszcze 1552 r. [4]). Po bezpotomnem zejściu jej syna kniazia Bohdana Włodzimierzowicza Hlińskiego Putiwlskiego, spadek po nim wziął kniaź Bohusz Fedorowicz Korecki, wspólnie z krewnymi swymi *braćmi i siostrami z rodu kniaziów Żyżemskich* [5]). Jeszcze w 1624 r. *kniaziowie Żyżemscy* procesowali Suszczewskich—Proskurów o dobra pochodzące z eksdywizyi po kniaziach Hlińskich, do których mieli prawo *po prababce swej* [6]).

Kniaziowie Dymitr i Wasil Żyżemscy, wyemigrowali 1508 r. z Hlińskimi do Rossyi [7]). Syn pierwszego **kniaź Aleksander Dymitrowicz Żyżemski**, służąc wielkiemu księciu Moskiewskiemu, zginął podczas pochodu na Kazań 1552 r. [8]). Wasil miał syna **kniazia Michała Wasilewicza Zyżemskiego**, który pozostał w Moskwie [9]), gdzie jeszcze w 1562 assystował przyjęciu posłów Litewskich u kn. Bielskiego [10]), oraz drugiego **Piotra**, który powrócił na Litwę. *Kniaź Piotr Wasilewicz Żyżemski* władał 1552 r. w Połockiem siołami Ozerce i Bedryce, które wziął za żoną, oraz Dubrowno, które trzyma w zastawie od ziemianina Połockiego Aleksandra Ondrychowicza i ma na służbę ziemską stawić 1 konia [11]). Z upadkiem Połocka i dobra kniazia Piotra zajęte zostały przez Moskwę, wskutek czego król listem 1564 r. do marszałka dwornego, podskarbiego ziemskiego pana Ostafieja Wołowicza, poleca temuż, aby *kniaziowi Piotrowi Żyżemskiemu*, wzamian za stracone majątki w Połockiem, przez zajęcie tegoż województwa przez nieprzyjaciela, we włościach Ruskich ze 30 służb obrał i wydzielił [12]). Synem Dymitra lub Wasila będzie niezawodnie **kniaź Semen Żyżemski**, towarzysz kniazia Dymitra Wiszniewieckiego, od niego 1557 r. wysłany w poselstwie do cara [13]).

Najmłodszy z braci **kniaź Bohdan Michałowicz Żyżemski** występuje po raz pierwszy w sprawie o zabójstwo siostry. W 1532 r. *dworzanie hospodarscy kniaziowie Tymofiej i Bohdan Michałowicze Żyżemscy*, oskarżyli dworzanina hospodarskiego kniazia Bohusza Koreckiego o to, iż *siostra ich, matka jego kniahinia Fedorowa Iwanowicza Korecka Hanna*, do śmierci jest zabita, które to zabójstwo z jego przyczyny się stało, wskutek czego żądają od niego zapłatę głowszczyzny za siostrę, a król kniaziowi Bohuszowi na pierwszym sejmie stawić się rozkazuje [14]). Umarł przed 1542 r.; z dekretu tegoż roku w sprawie między *kniaziem Iwanem Tymofiejewiczem Żyżemskim*, a stryjem jego *kniaziem Danielem Michnowiczem Żyżemskim* o 80 kop groszy, okazuje się, że po *kniaziu Bohdanie Michałowiczu Żyżemskim, pozostał syn Piotr* nieletni [15]).

Kniaź Piotr Bohdanowicz Żyżemski, majątek Żyżemski zamienił w 1550 roku z Jurjem Hordyną na majątek Sołoki z przypłatą 300 kop groszy, a ożeniwszy się z Połonią Berdowską umarł w 1551 r., jak się to okazuje z następujących dokumentów: W 1552 Stanisław Narkowicz Berdowski chorąży Lidzki, żona jego Zofia Jakóbówna *i córka ich Połonia wdowa po kniaziu Piotrze Bohdanowiczu Żyżemskim*, sprzedają trzecią część Żyżmy, zapisanej Połonii przez męża, Wojciechowi Jasieńskiemu kuchmistrzowi Litewskiemu, przyczem wzmianka, że dobra te miał prawo okupić *kniaź Iwan Tymofiejewicz Ży-*

---

[1]) W Moszkowie Sierpnia 4 bez roku (Z. 1 i 2 str. 237). [2]) Sinod. spis. str. 53 i 145; Barch. Kn. I 106, ma tylko „Dymitra i Wasila,“ Sinod. spis. 247, Dymitra, Daniła i Wasila. [3]) Patrz wyżej str. 173/4. [4]) Tamże str. 88. [5]) Tamże str. 89. [6]) Patrz niżej. [7]) Karamzin VII pr. 40. [8]) Tamże VIII pr. 279. [9]) Barch. Kn. I 106, Sinod. spis. 145. [10]) Karpow III 94. [11]) Rewizya woj. Połockiego 1552 r. (Pis. dziej. Pols. V 234). [12]) 1564 Luty 26 (Z. 39 k. 530 d. 247). [13]) Patrz wyżej str. 566. [14]) Kraków 1532 Grudnia 15 ind. 6 (S. 7 k. 66). [15]) 1542 Marca 10 (Z. 27 k. 141).

żemski, brat stryjeczny jej męża, ale tego nie uczynił [1]). W kilka lat potem w 1560 r. *kniaź Iwan Tymofiejewicz Żyżemski* oskarżył pana Wojciecha Jasieńskiego kuchmistrza hospodarskiego, dzierżawcę Uszpolskiego, Pieniańskiego, Ożskiego i Perełomskiego o to, iż trzyma ojczysty jego majątek Żyżemski *po bracie jego kniaziu Piotrze Bohdanowiczu Żyżemskim, którego żoną była Połonia córka Stanisława Berdowskiego, chorążego Lidzkiego.* Gdy jednak Jasieński dowiódł, że *kniaź Piotr Żyżemski* majątek ten w 1550 r. zamienił z Jurjem Hordyną na majątek Sołoki z przypłatą 300 kop groszy, zaś Hordyna sprzedał mu go, król wydał wyrok uwalniający Jasieńskiego [2]).

Kniaż Daniel Michałowicz Żyżemski wymieniony 1517 r. obok ojca [3]). Z listów króla do starosty Pińskiego przekonywamy się, że *kniaź Daniel Żyżemski* w 1522 r. zamienił z Radziwiłłami sioło swe Małyszczyce na ich sioło Soszno [3]), a w 1524 r. miał sprawę o wygnanie ludzi królowej z domów ich [4]). W 1542 r. procesuje się z synowcem swym kniaziem Iwanem Tymofiejewiczem Żyżemskim [5]). W 1552 r. *kniaź Danił Michałowicz Żyżemski i małżonka jego Bohdana Sidorówna,* procesują się z dworzanami hospodarskimi Iwanem i Wasilem Wasilewiczami Koptiami, o grunta majątków Spużskiego i Sidorowskiego, przyczem występuje *ojciec kniahini Żyżemskiej* Sidor Lewkowicz i starszy brat Koptiów Fedor [6]). *Kniaź Danił Michnowicz Żyżemski* wymieniony w rewizyi starostwa Pińskiego jako władający tam 1554 dobrami [7]); wdową jego będzie *kniahinia Żyżemska* władająca 1558 r. dobrami w ekonomii Grodzieńskiej [8]).

Synem Daniela był **kniaź Andrzej Daniłowicz Żyżemski,** ziemianin powiatu Brzeskiego, procesujący się 1589 r. z innym ziemianinem tegoż powiatu Iwanem Bohuszewiczem Gogolem [9]).

Tego syn **kniaź Aleksander Andrejewicz Żyżemski,** który wraz ze sługebnikami swymi Lepesowskim i Olizarowskim zamordowany został przez Stanisława Warszyckiego starostę Czerskiego, w Kobryniu w cerkwi Sw. Spasa 24 Października 1595 roku. O to pozywają 1596 r. Warszyckiego i jego pomocników, wdowa Aleksandra *kniahinia Aleksandrowa Żyżemska Maryna Gostomska z potomstwem,* oraz *bracia zmarłego kniaziowie Jarosz i Sylwester Żyżemscy;* Warszycki jednak jako urodzony w Koronie, pozwu nie przyjął, a we dwa lata później (1598 r.) *kniaziowie Sylwester Iwanowicz i Piotr Jaroszewicz starosta Rzeczycki, Żyżemscy* uwalniają, pozwanych przez *Sylwestra i niedawno zmarłego kn. Jarosza Żyżemskiego ojca Piotra,* pomocników Warszyckiego, od odpowiedzialności za zabójstwo *brata ich stryjecznego, a stryja Piotra, kniazia Aleksandra Andrejewicza Żyżemskiego* [10]). Sejmik Brzeski wyprawiając posłów na sejm w Styczniu 1596 r., polecił im upomnieć się o zamordowanie *nieboszczyka kniazia Aleksandra Żyżemskiego* [11]). Z przytoczonych szczegółów okazuje się, że kniaź Aleksander Żyżemski z żony Maryny Gostomskiej pozostawił potomstwo, bliżej nieznane [12]).

Kniaź Tymofiej Michałowicz Żyżemski, występuje 1532 r. obok brata Bohdana [13]) i zarówno jak ten brat nie żył więcej w 1542 r., w którym występuje syn jego Iwan [14]). Żoną Tymofieja była Anna Józefówna Tryznianka, która po owdowieniu wyszła powtórnie za Jana Olędzkiego starostę sądowego Brańskiego [15]). Oprócz wymienionego syna Iwana, mieli jeszcze córkę **kniażnę Tomiłę Tymofiejównę Żyżemską,** która w 1551 roku oskarża *rodzonego brata swego kniazia Iwana Tymofiejewicza Żyżemskiego* o to, iż nie chce dać jej działu równego w spadku po nieboszczyku ojcu [16]).

Kniaź Iwan Tymofiejewicz Żyżemski procesuje się w 1542 r. ze stryjem swym kniaziem Danielem [17]) i w tymże roku, tenże *kniaź Iwan Żyżemski,* z Janem Olendzkim (niezawodnie ojczymem) o 100 kop groszy [18]). Następnie ma sprawy: 1551 r. z siostrą o spa-

---

[1]) 1552 Grudnia 29 (S. 25 k. 599). [2]) S. 41 k. 57. [3]) Patrz wyżej. [4]) 1522 Grudnia 6 (Z. 11 k. 106). [5]) Z. 14 d. 192. [6]) 1552 Stycznia 29 (S. 29 k. 33—41 od). [7]) Piscow. Kn. Pins. str. 80 i t. d.). [8]) Piscow. Kn. Grod. I 83 i t. d. [9]) Akt. Wil. VI 59. [10]) 1596 r. Kwietnia 30 (S. 73 k. 105) i 1598 r. Kwietnia 16 (Tamże k. 374—376 i 378). [11]) Akt. Wil. II 153. [12]) Patrz wyżej. [13]) Tamże. [14]) Tamże. [15]) Urodzenie panów Tryznów, rękopism Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu (Ateneum 1888 r. T. III str. 536 art. St. Ptaszyckiego); porównaj Żychliński XIII 257. [16]) 1551 Grudnia 30 (S. 24 k. 144). [17]) Patrz wyżej. [18]) Z. 127 k. 137.

dek po ojcu [1]) a 1560 z Jasieńskim kuchmistrzem Litewskim o ojczysty majątek Żyżemski [2]). W 1565 r. *kniaź Iwan Tymofiejewicz Żyżemski namiestnik Wileński*, złożony chorobą, czyni zapis *małżonce swej Polonii Markównie Wołowiczównie* trzeciej części majątków swych Żyżemskiego i Czerniawskiego, z której to części wyłącza dzieci. Prawdopodobnie umarł w tym samym roku, a wypis urzędowy powyższego zapisu wydany został 1 Marca 1566 r. *kniahini Polonii Markównie Żyżemskiej* [3]). We dwa lata potem (1568) Ostafii Wołowicz spuścił kniaziowi Iwanowi Kroszyńskiemu podkomorzemu Bracławskiemu opiekę majętności *nieboszczyka kniazia Iwana Żyżemskiego* [4]). Ten ostatni pozostawił dwóch synów i córkę.

Miłosława Iwanówna kniaziówna Żyżemska „*siostra rodzona Jarosza starosty Rzeczyckiego i Sylwestra leśniczego Kobryńskiego kniaziów Żyżemskich*", była czwartą żoną Andrzeja Wolana sekretarza królewskiego, który umarł 6 Stycznia 1610 r. [5])

Kniaź Sylwester Żyżemski występuje w 1582 r. jako leśniczy Kobryński [6]). W 1590 r. *kniaź Sylwester Żyżemski*, w imieniu *brata swego kniazia Jarosza Żyżemskiego*, pokładał list króla Zygmunta-Augusta z d. 31 Października 1567 r. potwierdzający kwit z odebrania do skarbu 2000 kop wypożyczonej summy [7]). Obaj bracia *kniaziowie Jarosz i Sylwester Żyżemscy* procesują w 1596 r. Warszyckiego i jego służebników o zabójstwo brata ich Aleksandra [8]), a w 1598 r. *kniaziowie Sylwester Iwanowicz i Piotr Jaroszewicz starosta Rzeczycki, Żyżemscy*, uwalniają wymienionych służebników od odpowiedzialności [9]). W 1599 r. *kniaź Sylwester Żyżemski* brał udział w zjeździe dyzunitów w Wilnie [10]).

Kniaź Jarosz Żyżemski, w summie 3800 kop groszy asygnowanej na jego rotę, bierze w zastaw, od Olbrachta Łaskiego i żony jego Beaty z Kościelca, Hłusk i Holszany z dworem Puszkiszki 1570 r. [11]). Niezawodnie tenże *kniaź Żyżemski* trzymał w summie 3000 kop groszy majątek Kopys z folwarkiem Baran, który u niego okupił Jan Chodkiewicz kasztelan Wileński [12]). W 1576 r. *kniaź Jarosz Żyżemski rotmistrz królewski*, za cessyą Ostafieja Wołowicza kasztelana Wileńskiego i podkanclerzego, bierze w zastaw w summie 5000 kop groszy starostwo Rzeczyckie [13]). W 1588 r. *kniaź Jarosz Żyżemski starosta Rzeczycki*, za cessyą kniazia Bohdana Ogińskiego podkomorzego Trockiego, rotmistrza królewskiego, starosty Dorsuniszskiego, otrzymuje przywilej na dożywocie sioła Nowosiołki w powiecie Mozyrskim [14]). Ze sprawy o zabójstwo kniazia Aleksandra Żyżemskiego, w której występuje 1596 r., a 1598 nazwany nieboszczykiem, okazuje się, że umarł w 1597 roku [15]). Wdowa po nim *kniahinia Jaroszowa Żyżemska starościna Rzeczycka Bohdana Drucka-Horska*, cedowała Nowosiołki *synowi swemu kniaziowi Iwanowi Żyżemskiemu*, który na nie otrzymuje 1600 r. przywilej [16]). Wymieniona kniażna Bohdana Drucka-Horska była wdową od 1565 r. po Pawle Hlebowiczu Jesmanie [17]). Z kniaziem Żyżemskim miała trzech synów: Piotra, Jarosza i Iwana. Z nich dwaj pierwsi, *Piotr starosta Rzeczycki i Jarosz wojski Mozyrski, kniaziowie Żyżemscy*, pozywają w Marcu 1602 r., przed sąd grodzki Żytomirski, sędziów, o nie prawne osądzenie sprawy, zabójstwa *brata ich kniazia Iwana Żyżemskiego podstarościego Czerkaskiego*, przez Filona, Piotra, Fedora Stryblów, Zubra oraz Matwieja Niemirycza [18])

Kniaź Iwan Żyżemski, trzeci syn Jarosza, będzie to *Joan Żiżemski*, który assystował 1599 r. zjazdowi dyzunitów w Wilnie [19]); za cessyą matki otrzymuje 1600 r. Nowosiołki [20]). Prawdopodobnie w tymże roku jako podstarości Czerkaski zabity został przez Stryblów [21]), albowiem w Listopadzie tegoż 1600 roku na Nowosiołki otrzymuje przywilej *kniaź Piotr Żyżemski starosta Rzeczycki* [22]). Żoną jego była podobno kniażna Jadwiga Kirykowna Rużyńska, która następnie wyszła za Piotra z Romanowa Świrskiego [23]).

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Tamże. [3]) 1566 Marca 1 (S. 45 k. 104 od.) [4]) S. 53 k. 176. [5]) Hliński Stefan X. Węzeł na imieniny W. J. P. Stefana Bogusława na Wolanowie Wolana i t. d. ofiarowany d. 26 Grudnia r. 1773. [6]) Akt Wil. XVIII 48. 51. [7]) 1590 Kwietnia 21 (S. 63 k. 51). [8]) Patrz wyżej. [9]) Tamże. [10]) Kiewo-Sofij. Sobor. dod. str. 78. [11]) 1570 Lipca 20 (Z. 49 k. 73—76). [12]) Z przywileju Lwa Sapieże na Kopys i Baran (Z. 78 k. 94). [13]) 1576 Sierpnia 4 (Z. 58 k. 34). [14]) 1588 Grudnia 1 (Z. 73 k. 452 i Z. 74 k. 481). [15]) Patrz wyżej. [16]) 1600 Marca 25 (Z. 85 k. 60). [17]) Patrz wyżej. [18]) 1602 Marca 8 i 9 (Kiews. Centr. Arch. IX str. 18 d. 48 i 49). [19]) Kiewo-Sofij. Sobor. dod. str. 78. [20]) Patrz wyżej. [21]) Tamże. [22]) Z. 86 d. 219. [23]) Patrz wyżej str. 419.

Kniaź Piotr Żyżemski, najstarszy syn Jarosza, już 7 Lutego 1589 r. otrzymuje (prawdopodobnie na przypadek śmierci ojca, obecnego starosty) przywilej na starostwo Rzeczyckie, w summie 3000 kop groszy, jak je trzymał prawem zastawnem wojewoda Bracławski hetman dworny, starosta Żytomirski nieboszczyk kniaź Roman Fedorowicz Sanguszko [1]. Faktycznie starostą Rzeczyckim został po śmierci ojca; w sprawie zabójstwa kniazia Aleksandra Żyżemskiego występuje 1598 r. jako *kniaź Piotr Jaroszewicz Żyżemski starosta Rzeczycki* [2]. W następnym roku *kniaź Piotr Żyżemski starosta Rzeczycki* brał udział w zjeździe dyzunitów w Wilnie [3]. W 1600 r. otrzymuje przywilej na Nowosiołki [4]. W tymże roku *kniaź Piotr Żyżemski starosta Rzeczycki i małżonka jego kniażna Krystyna Sołomerecka,* otrzymują przywilej na sioło Ostrow Jeziorki w powiecie Rzeczyckim [5]. W 1602 r. procesował się o zabójstwo brata kniazia Iwana [6]. Jeszcze w 1609 r. *Piotr Żyżemski starosta Rzeczycki* wyznaczony z sejmu komisarzem do rozgraniczenia powiatu Rzeczyckiego z Orszańskim [7]. Niezawodnie zmarł przed 1618 r., w którym obok innych zięciów kniahini Sołomereckiej więcej nie występuje [8]. Żoną jego był kniażna Krystyna Sołomerecka [9] a synami: Krzysztof, Adam i Jan. Z powództwa *Hieronima podkomorzego Mozyrskiego, oraz Krzysztofa, Adama i Jana Piotrowiczów książąt Żeżemskich,* toczyła się 1618 r. sprawa tychże, z Jadwigą Odrzywolską i Heleną Niemsciną, córkami niegdy księcia Kiryka Ružyńskiego, oraz Wacławem Zmijewskim, o dobra Piniazewicze [10]. Ciż *kniaziowie Żyżemscy Jarosz, Krysztof, Adam oraz Jan* procesowali 1624 Teodora i Jerzego Suszczańskich—Proskurów, o zajęcie dóbr do których mają prawa po *prababce,* mianowicie Worskła, Horodyszcze i Udia w województwie Kijowskiem, a które Proskurowie zajęli po eksdywizyi *po kniaziach Hlińskich* [11].

Krzysztof Żyżemski wzmiankowany 1618 i 1624 obok stryja i braci [12], mianowany 1618 r. podsędkiem Mińskim [13], w następnym roku występuje z tym tytułem [14]. W 1626 r. Wojciech Kazimierz Teteryn, potomek Tymofieja Tetery, otrzymuje konsens na ustąpienie *kniaziowi Krzysztofowi Żyżemskiemu podsędkowi Mińskiemu* wsi Chwojny i Łuczyce czyli Kuszejskie w Mozyrskiem [15]. *Krzysztof Żyżemski podsędek Miński,* kandydat do podkomorstwa Mińskiego 1630 r., który urząd otrzymał Kaweczyński [16]. *Krzysztof Żyżemski podsędek Miński,* z sejmu 1631 r. wyznaczony do komissyi mającej na celu przekop kanału od Berezyny do Wilii [17], w następnym roku podpisał z Mińskiego elekcyę [18]. Umarł 1633 pozostawiając wdowę Helenę Sanguszkównę [19]. Była ona córką kniazia Andrzeja Sanguszki Kowelskiego i Zofii Sapieżanki [20]. *Helena Sanguszkówna Kowelska Krzysztofowa Żyżemska podsędkowa Mińska,* wyrabia 1642 r. banicyę na Jerzego Haraburdę instygatora królewskiego i małżonkę jego Krystynę Zawiszankę, którzy nie dopuścili odprawy w majątku swoim Łopiczach w Mińskiem, przysądzonej Żyżemskiej summy [21], a w 1643 r. procesuje się z Zofią Sapieżanką Konstantową Połubińską wojewodziną Parnawską, dzierżawczynią Rudobełki, którą oskarża o najazdy i gwałty w dobrach jej Chojeńsk [22].

Synami Krzysztofa będą Stefan i Piotr [23]. **Piotr Żyżemski** rotmistrz królewski długo znajdował się w niewoli u Kozaków [24]. **Stefan Żyżemski** uzyskuje 1647 r. sublewacyę na banicyę [25].

Adam Żyżemski wzmiankowany 1618 i 1624 obok stryja i braci [26], jako *kniaź Adam Żyżemski* mianowany 30 Lutego 1621 r. chorążym Mozyr-

---

[1]) Z. 73 k. 563 i Z. 74 k. 599. [2]) Patrz wyżej. [3]) Kiewo-Sofij Sobor. dod. str. 77. [4]) Patrz wyżej. [5]) 1600 Marca 27 (Z. 85 k. 60 od.) [6]) Patrz wyżej. [7]) Vol. leg. II 1686. [8]) Patrz wyżej str. 498–499. [9]) Tamże. [10]) 1618 Czerwca 11 (Akta Trybunału Lubelskiego, ks. Kijowska inscr. III k. 271). [11]) 1624 Lipca 30 (Tamże ks. III k. 119). [12]) Patrz wyżej. [13]) Z. 95. d. 6 rej. 3. [14]) Akty Mińskie str. 123. [15]) 1626 Marca 2 (Z. 99. k. 107). [16]) Tamże k. 440. [17]) Vol. leg. III 684; powtarzając ten szczegół Kojałowicz nazywa Krzysztofa podkomorzym Mińskim (Kojałowicz, Herbarz). [18]) Kojałowicz, Herbarz. [19]) Budziwojski Albr. Floryan. Żal Heleny Sanguszkówny za Krzysztofem Zyzemskim. Lubecz, Kmita 1633. [20]) Patrz wyżej str. 452. [21]) Z. 111 d. 12 r. 1642. [22]) Tamże d. 15 r. 1643. [23]) Niesiecki X 202 czyniąc ich mylnie synami Krzysztofa Zyzemskiego podkomorzego Mińskiego. [24]) Niesiecki X 202. [25]) S. 114 d. 134 r. 1647. [26]) Patrz wyżej.

skim [1]. Będąc *chorążym Mozyrskim* zaślubił Krystynę Niemściankę wdowę po Adamie Chrapowickim sędzim ziemskim Trockim [2], niezawodnie córkę Samuela Niemsty i kn. Heleny Rużyńskiej. *Adam Żyżemski*, w sprawie egzekucyi w Makarowie w Kijowskiem, skazany 1624 r. na banicyę [3]. *Kniaź Adam Żyżemski chorąży Mozyrski* procesuje się 1630 r. z Krzysztofem Makarewiczem o dług [4] i tenże *Adam Żyżemski chorąży Mozyrski*, w tymże roku, otrzymuje konsens na cessyę Zatorskiemu czterech włók od wsi Berezowki w Mozyrskiem [5]. Już jako podkomorzy Mozyrski, *Adam Żyżemski* był 1640 r. komisarzem w sprawie Andruszewicza z Sokolińskimi [6].

Jan Żyżemski wymieniony 1618 i 1624 obok stryja i braci [7]. *Kniaź Jan Żyżemski starościc Rzeczycki* świadek na funduszu Stetkiewicza i jego żony kniażny Sołomereckiej na monaster w Bujniczach [8]. Niezawodnie tenże *Jan Żyżemski deputat Orszański* na trybunał Wileński 1635 r. [9] i tenże *Jan Żyżemski* otrzymuje przywilej 1639 r. [10]. Mianowany stolnikiem Mińskim w Październiku 1640 [11]; *Jan Żyżemski stolnik Miński i żona jego Hanna Jesmanówna*, na skutek skargi Olszewskich, skazani 1645 r. na banicyę [12].

Kniaź Jarosz (Hieronim) Żyżemski, średni syn Jarosza, brat Piotra i Iwana [13], w 1592 r. będąc sprawcą starostwa Mozyrskiego, *wspólnie z żoną* nabywa Zasule w powiecie Mińskim, od kniazia Alikecza Begimowicza Ułana tatarzyna [14] i na takowe otrzymuje przywilej 1596 r. [15]. W tymże roku *kniaź Jarosz Żyżemski wojski Mozyrski* otrzymuje przywilej na dwa sioła pod Mozyrem Mutwa i Michałkowicze [16]. Otrzymawszy w tym czasie przywilej na dzierżawę Rudobełki, ma spór z Wiśniowieckim o summę zastawną na tej dzierżawie, 1800 kop groszy i skazany zostaje 1597 r. na zapłacenie takowej [17]. *Kniaź Jarosz Żyżemski wojski Mozyrski* występuje 1602 r. w procesie o zabójstwo brata Iwana [18]. W 1609 r. *Jarosz Żyżemski wojski Mozyrski pojąwszy w małżeństwo Halszkę Wojciechównę Radzimińską, wdowę po Teterynie*, otrzymuje przywilej na służące tej żonie dożywocie dóbr, nadanych pierwszemu jej mężowi, w powiecie Upitskim, mianowicie wójtostwa Manikowskie czyli Rymkuńskie, oraz w wójtostwach: Bartoleskim wieś Aczmieny, Gigańskim wsie Wilmuntowicze, Monwiłowicze i Bałuszki, Kungurskim, wieś Mezulany, we włości Pomuskiej wójtostwo Weszebońskie, w wójtostwie Pokłoniańskim wieś Pokłoniany, a we wsi Pokersniańskiej trzy i pół włóki z włościanami [19]. *Kniaź Jarosz Żyżemski z wojskiego Mozyrskiego* mianowany 19 Października 1611 r. podkomorzym Mozyrskim [20]. W następnym roku *kniaź Jarosz Żyżemski podkomorzy Mozyrski, dzierżawca Rudobelski i małżonka jego Halszka Radzimińska*, w sprawie z Jerzym Mleczką pisarzem ziemskim Upitskim o wyżej wymienione dobra, w której zmuszeni byli zaprodukować: a) przywilej na powyższe dobra nieboszczykowi Fedorowi Tymofiejewiczowi Teterze i jego żonie Halszce Radzimińskiej, obecnie Żyżemskiej d. d. w Krakowie 7 Lutego 1604, b) przywilej im samym z d. 13 Lutego 1609 r., otrzymują przysądzenie wymienionych dóbr do żywota [21]. *Hieronim podkomorzy Mozyrski* oraz Krzysztof, Adam i Jan *kniaziowie Żyżemscy*, procesują się 1618 r. z Odrzywolską i Niemściną o Piniaziewicze [22]. W 1622 r. *kniaź Jarosz Żyżemski podkomorzy Mozyrski* pozwany, wspólnie z wojewodą i starostą Mińskim Piotrem Jurjewiczem Tyszkiewiczem, przez burmistrza i mieszczan Mińskich, o nie uszanowanie służących im przywilejów [23]. Jeszcze w 1624 *kniaź Hieronim Żyżemski*, obok synowców swych występuje w procesie z Proskurami [24]. Niewiadomo czy żył jeszcze w 1631 r., w którym spotykamy wzmiankę, że *Jarosz Żyżemski podkomorzy Mozyrski* zcedował dzierżawę Rudobełki w Mozyrskiem, w summie zastawnej 1000 kop groszy, Piotrowi Steckiemu chorążemu Oszmiańskiemu [25]. W każdym razie zmarł przed 1640 r., w którym podkomorzym Mozyrskim Adam Żyżemski [26].

---

[1] Z. 93 k. 401. [2] Hliński Stefan X. Węzeł na imieniny W. J. P. Stefana Bogusława na Wolanowie Wolana i t. d. ofiarowany d. 26 Grudnia roku 1773. [3] Zr. dziej. XXI 316. [4] Kiews. Centr. Arch. XIV str. 34 d. 380. [5] Z. 99 k. 401. [6] S. 105 k. 720. [7] Patrz wyżej. [8] A. J. Z. R. II 95. [9] Akt Wil. X 257. [10] Z. 113 k. 438. [11] Tamże k. 559. [12] S. 114 k. 119 d. 145). [13] Patrz wyżej. [14] Akt Wil. XIV 445. [15] Z. 83 d. 58. [16] 1596 Listopada 30 (Z. 83 d. 153 k. 14). [17] 1597 2 Marca 27 (S 73 k. 280 i 284). [18] Patrz wyżej. [19] 1609 Luty 9 (Z. 89 k. 133). [20] Tamże k. 364. [21] 1612 Sierpnia 23 (S. 78 k. 408). [22] Patrz wyżej. [23] S. 87 k. 100 i 102. [24] Patrz wyżej. [25] Z. 99 k. 471. [26] Patrz wyżej.

Z dwóch żon, pierwszej wymienionej pod r. 1592 ale nie nazwanej z imienia i drugiej Halszki Wojciechówny Radzimińskiej wdowy po Teterze [1]), pozostawił potomstwo.

Bohdana Żyżemska, *córka Hieronima kniazia Żyżemskiego podkomorzego Mozyrskiego*, została wydaną 1620 r. za Aleksandra Chrebtowicza [2]). Ślub ich odbył się w Wierzbkowicach pod Mińskiem 9 Lutego 1620 [3]).

N. N. Żyżemska, niezawodnie córka Hieronima, żona Stanisława Dziewałtowskiego stolnika Kowieńskiego, na początku XVII-go wieku, któremu urodziła synów Hieronima i Stanisława [4])

Jan Żyżemski, niezawodnie syn Hieronima, mianowany 1633 stolnikiem Mińskim [5]), w tymże roku z tym tytułem występuje [6]). Umarł 1634, poczem 14 Lutego 1635 na Jewtyszkiewicze w Mozyrskiem, *po bezpotomnem zejściu Jana Żyżemskiego*, otrzymuje przywilej Aleksander Żyżemski dworzanin pokojowy królewski [7]). Niezawodnie ten *Żyżemski*, nazwany mylnie *podstolim* (zamiast stolnikiem) Mińskim, żonaty z Krystyną Tyszkiewiczówną wojewodzianką Mińską, która owdowiawszy ponowiła śluby z Górskim [8]).

Aleksander Żyżemski, niezawodnie syn Hieronima [9]), dworzanin pokojowy królewski otrzymuje 1634 r. kaduk na dobra po mieszczaninie Mohilewskim [10]), a 1635 przywilej na Jewtyszkiewicze w Mozyrskiem, po zejściu Jana Żyżemskiego [11]). W 1637 r. uzyskał przywilej na leśnictwa Orańskie i Przełajskie [12]). Mianowany stolnikiem Mińskim, *kniaź Aleksander Żyżemski stolnik Miński* został 31 Października 1640 r. cześnikiem w. Lit. [13]), a w Marcu 1643 r. podstolim [14]). Umarł w Kwietniu 1645 r. [15]). Wdowa po nim *Zofia Herburtówna Żyżemska podstolina w. ks. Lit.*, uzyskuje 1647 r. sublewacyę od banicyi, wyniesionej na nią przez Krzysztofa Wołodkowicza pisarza ziemskiego Mińskiego, za niedopuszczenie egzekucji przysądzonej summy w majątku Zasule w Mińskiem [16]). Jednocześnie w tejże sprawie *Tomasz Żyżemski* otrzymuje releksacyę od banicyi [17]).

Tomasz Żyżemski, niezawodnie syn Aleksandra [18]), wyżej wymieniony pod r. 1647, ożenił się na początku 1649 r. z Halszką Kiszczanką córką Krzysztofa Kiszki wojewody Witebskiego; w sprawie sióstr i opiekuna swego Janusza Kiszki wojewody Połockiego, hetmana Litewskiego, z Dorohostajską, Halszka występuje 7 kwietnia 1648 r. jako nie zamężna, a 5 Listopada 1649 r., w którym opiekun, ona i siostry skazani na banicyę, jako *Tomaszowa Żyżemska* [19]). Przeciwko tej banicyi *Halszka Kiszczanka Tomaszowa Żyżemska* otrzymuje 1650 r. sublewacyę [20]). *Tomasz Żyżemski* brał 1660 r. udział w wojnie z Moskwą [21]). *Halszka Kiszczanka wojewodzianka Witebska Tomaszowa Żyżemska*, występuje w 1665 r. w sprawie sukcessyjnej po Annie Sapieżance pisarzównie polnej Litewskiej [22]). W końcu 1665 r. albo na początku 1666 *Tomasz Żyżemski* mianowany podkomorzym Mińskim. W Kwietniu 1666 r. Jerzy Chrebtowicz starosta Haiński, oskarża *Tomasza Żyżemskiego podkomorzego Mińskiego, jego małżonkę Halszkę Kiszczankę* i innych współsukcessorów Janusza Kiszki wojewody Połockiego, hetmana Litewskiego, o niedopuszczenie przez Żyżemskich uczynienia taksy w dobrach Kiszczyńskich Krynicze, Januszow i Uzła, w jakim celu król obecnie wyznacza komisarzy [23]). *Tomasz Żyżemski podkomorzy Miński, wspólnie z małżonką Halszką Kiszczanką*, Gabryelem Kierło marszałkiem Starodubowskim i innymi sukcessorami Kiszków, skazani na banicyę za niedopuszczenie egzekucyi długu po Januszu Kiszce wojewodzie Połockim i innych sprawach tejże sukcessyi 1670, 1671 i 1673 r. [24]) Tomasz umarł niezawodnie około 1675 r., albowiem w 1678 podkomorzym Mińskim kniaź Fedor Drucki-Horski [25]). W 1680 r. *Elżbieta Kiszczanka Tomaszowa Żyżemska podkomorzyna Mińska*, ma sprawę

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Niesiecki X 201. [3]) Maskiewicz, Pamiętniki, Wilno 1838 str. 106. [4]) Niesiecki III 474. [5]) Z. 109 k. 3. [6]) Akty Mińskie str. 173. [7]) Z. 111 k. 231. [8]) Niesiecki IX 178. [9]) Aleksander władał majątkiem Zasule (patrz niżej), które nabył 1592 Hieronim (patrz wyżej). [10]) Z. 110 k. 777. [11]) Patrz wyżej. [12]) Z. 113 k. 65. [13]) Tamże k. 562. [14]) Senatorowie 210, 302. [15]) Radziwiłł, Pamiętniki II 167. [16]) S. 114 k. 500 d. 220. [17]) Tamże k. 499 d. 219. [18]) Majątkiem Zasule władał Aleksander (patrz wyżej) i syn Tomasza Janusz (patrz niżej). [19]) Z. 125 k. 11. [20]) S. 124 k. 148 od. d. 177. [21]) Podgórski, Pomniki I 188. [22]) S. 138 d. 10 i 130. [23]) S. 140 k. 46 d. 165. [24]) 1670 (Akt. Wil. XV 254), 1671 (S. 149 k. 378), 1673 (S. 149 k. 93). [25]) S. 154 k. 781.

z Danilewiczem i Szumlańskim o majątek spadkowy po Kiszkach, Uzłę w Oszmiańskiem [1]); umarła przed 1685 r. przostawiając jedynego syna Janusza [2]).

Janusz Żyżemski *podkomorzyc Miński* podpisał 1674 elekcyę [3]). W 1685 r. *Jan Żyżemski* zeznając, że *rodzice jego nieboszczykowie Tomasz Żyżemski podkomorzy Miński i żona jego Elżbieta Kiszczanka*, majętności swe w powiecie Mozyrskim, Kopotkowicze z siołami Koszejsk i Chwojnie, sprzedali za 5000 złp. Janowi Jeleńskiemu sędziemu ziemskiemu Mozyrskiemu, tą czynność ich potwierdza [4]). Jednocześnie tenże *Janusz Żyżemski podkomorzyc Miński, jako jedyny spadkobierca po ojcu swym Tomaszu Żyżemskim podkomorzym Mińskim*, niedopuściwszy odprawy w majątku swym Zasule, summy przysądzonej Barbarze-Konstancyi z Kaweczyńskich Druckiej-Horskiej wójtowej Mińskiej, skazany na banicyę [5]).

W niewiadomym związku z powyżej wymienionymi pozostają:

Adam Żyżemski, który podpisał z Mińskiego elekcyę 1674 r. [6]). Ten czy inny *Adam Żyżemski łowczy Miński*, żonaty z Katarzyną Olędzką marszałkówną Wołkowyską na początku XVIII-go wieku [7]).

Jarosz Żyżemski skarbnik Miński podpisał 1674 r. z Mińskiego elekcyę [8]).

Tomasz-Jan Żyżemski, podpisał 1697 r. elekcyę z Nowogrodzkiego [9]).

Marya Żyżemska wydana 1729 r. za Józefa Iwanowskiego [10]).

Teofil Żyżemski cześnik i pisarz grodzki Miński 1722 r. [11]), z pisarza grodzkiego mianowany surogatorem ziemskim Mińskim 25 Marca 1731 r. [12]).

Michał Żyżemski, mianowany podsędkiem Mińskim 1726 [13]), pisarz grodzki Miński, poseł na sejm 1740 [14]), komisarz królewski do sprawy 1744 r. [15]), z podczaszego Mińskiego mianowany 28 Listopada 1748 r. podstolim Mińskim [16]), porucznik wojsk Litewskich 1763 r. [17]), wojski Miński 1764 r. [18]), podkomorzy Miński 1767 r. [19]), zmarł około 1770 r. [20]). Żoną jego była Brygita Zawiszanka wojewodzianka Mińska, wdowa po Święcickim staroście Sumiliskim [21]). *Brygita Żyżemska podkomorzyna Mińska* występuje 1773 r. [22]).

Jacek Żyżemski, sędzia grodzki Miński 1760–1771 [23]).

Wiktor Żyżemski, koniuszy Miński 1767 r. [24]).

Józef i Jacek Żyżemscy, rotmistrze chorągwi Mińskiej 1787 r. [25]).

Herb kniaziów Żyżemskich opisuje Kojałowicz; był to lew stojący na tylnych nogach [26]). Tym samym herbem mieli pieczętować się kniaziowie Odojewscy i Kurbscy [27]).

---

1) S. 156 k. 408/167. 2) Patrz niżej. 3) Vol. leg. V 326. 4) 1685 Marca 23 (S. 211 k. 840). 5) S. 165 k. 424 i 426 d. 194 i 195. 6) Vol. leg. V 326. 7) Żychl. XIII 261. 8) Vol. leg. V 326. 9) Tamże 926. 10) Iwanowski, Corona Scientiarum in avitis decoribus connubii Jos. Iwanowski nec non Mar. Zyzemska, Vilnae (Esteicher IX 120). 11) Akt. Wil. XI 429, 431. 12) Z. 162 k. 780. 13) Z. 165 k. 372, bez imienia. 14) Kalendarzyk 1741 r. 15) S. 193 k 294/69. 16) Z. 176 k. 234. 17) Sozański, Imienne spisy osób, Kraków 1866 str. 11 Nr. 231. 18) Tamże str. 30 i Matuszewicz, Pamiętniki I 151. 19) Kalendarzyk 1768 r. 20) W kalendarzyku 1772 r. podkomorzym Mińskim Józef Proszyński. 21) Zawisza, Pamiętnik, Tab. Geneal. 22) Malinowski, Kazanie na pogrzebie Brygity z Radziwiłłów Sołohubowej, Wilno 1773. 23) Kalendarzyki 1761—1772. 24) Tamże 1768. 25) Tamże 1788 r. 26) Kojałowicz, Herbarz. 27) Tamże i Niesiecki X 201.

- **Michał Manczycz** 1482—1528, Ż. 1. N. 2 kn. Hanna Moszkowska 1534
  - **Dymitr** 1508
    - **Aleksander** † 1552
  - **Daniel** 1517 —1554, Ż. Bohdana Sidorówna
    - **Andrzej** 1589
      - **Aleksander** † 1595, Ż. Marya Gostomska
        - dzieci
  - **Wasil** 1508
    - **Michał** w Moskwie
    - **Piotr** 1542—1564
  - **Tymofiej** 1532 † do 1542
    - **Iwan** 1542 † 1565, Ż. Połonia Wołowicz
      - **Jarosz** 1570 † 1597, starosta Rzeczycki, Ż. Bohdana Drucka-Horska
        - **Piotr** 1589 † do 1618, starosta Rzeczycki, Ż. kn. Sołomerecka
          - **Krzysztof** 1618 † 1633, podsędek Miński, Ż. Sanguszkówna
            - **Stefan** 1647
            - **Piotr**
          - **Adam** 1618—1640, podkom. Mozyrski, Ż. Niemścianka
          - **Jan** 1618—1645, stolnik Miński, Ż. Jesmanówna
        - **Iwan** † 1601, Ż. kn. Rużynska (?)
        - **Jarosz** 1592—1624, podkom. Mozyrski, Ż. 1-o N. 2-o Halszka Radzimińska
          - **Jan** † 1634, stolnik Miński, Ż. Tyszkiewiczówna
          - **Aleksander** † 1645, podstoli w. Lit., Ż. Herburtówna
            - **Tomasz** 1647—1673, podkom. Miński, Ż. Kiszczanka
              - **Janusz** 1674—1685
          - **Bohdana**, M. Chrebtowicz
          - **N. N.**, M. Dziewałtowski
      - **Sylwester** 1582—1599
      - **Miłosława**, M. Wolan
    - **Tomiła** 1551
  - **Anna** † 1532, M 1-o Niemira 2-o kn. Korecki
  - **Nastazya**, M. kn. Włodzim. Putiwlski
  - **Bohdan** 1532 † do 1542
    - **Piotr** 1542 † 1551, Ż. Połonia Berdowska

CZĘŚĆ DRUGA.

KNIAZIOWIE TATARSCY.

Witowd z wyprawy za Don, przedsięwziętej 1397 r., mnóstwo Tatarów sprowadziwszy na Litwę, ponadawał im ziemie w województwie Trockiem na rzece Wace, zapewnił dla nich opiekę rządu i prawa, uwalniając przytem od ciężarów, z obowiązkiem tylko pełnienia służby wojennej. Za tym przykładem, do początku XVI-go wieku, wielu Tatarów, bądź z brańców wojennych, bądź dobrowolnie przybywających wychodźców z hordy, osadzonych zostało na Litwie, albowiem Witowd, Kazimierz i Aleksander mięszając się czynnie do spraw Tatarów Krymskich i Zawołżskich, dawali opiekę tym wszystkim, którzy z powodu wojen domowych w swej ojczyźnie, w przychylnej sobie Litwie szukali przytułku.

Przybywający na Litwę Tatarzy pochodzili ze stanu szlacheckiego lub prostego. Pierwsi nadani ziemią na Litwie pełnili służbę ziemską, czyli że w czasie wojny, stosownie do zajmowanej posiadłości, obowiązani byli wystawić pewną ilość jeźdźców uzbrojonych; drudzy nie nadani ziemią, zajmowali się handlem, rzemiosłami i służby ziemskiej nie pełnili. Pełniąc głównie służbę militarną Tatarzy na Litwie dzielili się na chorągwie czyli zaciągi (zaciąg—stiah). W każdym zaciągu był do spraw wojennych chorąży, do spraw ziewskich marszałek a do pomocy ich pisarz, mianowani przez króla. Zaciągów było pierwiastkowo wiele; każda familija z hordy do Litwy przybywająca stanowiła oddzielny zaciąg. W następstwie, z powodu zmniejszenia ludności Tatarskiej, której część na skutek prześladowań za Zygmunta III, wyemigrowała lub przyjęła chrześcijaństwo, ograniczono ich liczbę. Z rewizyi dóbr Tatarskich przedstawionej na sejmie 1631 r. okazuje się, że w tym czasie było tylko sześć chorągwi Tatarskich: Ułańska, Juszyńska, Najmańska, Jałoirska, Kondracka i Baryńska.

Nadani ziemią i pełniący z niej służbę Tatarowie dzielili się na starszyznę i prostych ziemian. Do pierwszych należeli: kniaziowie, murzowie, ułanowie, chorążowie i marszałkowie. Królowie nadając lub potwierdzając Tatarom swobody, przywilejami, takowe adresowali „do kniaziów, ułanów, murzów, chorążych, marszałków i wszystkich innych mających osiadłości". Kniaziów, murzów i ułanów konstytucye sejmowe nazywają Tatarami zacnego narodu. Wszyscy oni byli rzeczywiście potomkami dygnitarzy ordyńskich.

Tatarzy używający na Litwie tytułu kniaziów byli potomkami beg'ów chańskich, którzy po sułtan'ach, książętach krwi chanów, byli najbliższymi krewnymi chanów, członkami dynastyi panującej. Sułtanowie szli niezwłocznie po samym chanie zajmując w hordzie pierwsze miejsca i godności; zaraz po nich szli beg'owie (kerim—beg), których radzono się we wszystkich sprawach. Beg w hordzie oznaczał wysokiego dostojnika wojskowego, wodza—księcia, z tąd potomkowie ich na Litwie i w Rossyi ty-

tułowali się stale kniaziami. Bezpośrednich potomków panujących chanów nazywano nawet carewiczami. Z czasem wszyscy zarzuciwszy tytuły zjechali na prostą szlachtę.

Murzowie na Litwie, pochodzili od Mirzów to jest Emirów (Mirza zade—syn Emira) osób mających władzę rozkazywania. Mirzowie byli niżsi stopniem od beg'ów, ale uczestniczyli także w radzie chana, służyło im nadto prawo zaślubienia córek chańskich.

Ułanowie (Uhłan—chłopieć, paź) stanowili w hordzie wyższą szlachtę, mającą posiadłości ziemskie to jest ułusy, biorącą udział w obiorze chana i zajmującą rozmaite wyższe urzędy. Od tego słowa poszła następnie nazwa konnicy [1]).

Murzowie i Ułanowie, za wyjątkiem Osanczukowiczów, którzy byli kniaziami i ułanami, na Litwie nie byli kniaziami; potomkowie ich do ostatnich czasów zachowali przydomki murza i ułan.

Pomiędzy Tatarami na Litwie następujący występują z tytułem kniaziów:

Abulewicz kniaź Dawid Ensejeczewicz, Tatar Wacki w Wileńskiem 1638 r. [2])

Abrahim, patrz Timirczyc.

Achmaciewicz kniaź mianowany 1656 chorążym [3]).

Ajdar. Kniaź Ajdar występuje 1511 obok kn. Abrahima Timirczyca [4]), a 1516 jako pisarz oskarżył Kełdyjarowicza, że wziętego na porękę Tatarzyna Perekopskiego odesłał do hordy [5]). *Adar kniaź* figuruje 1528 r. w popisie ziemskim w zaciągu kn. Abrahima (Timirczyca [6]). *Usejn Ajdarowicz z Kryczyna* otrzymuje 1525 r. przywilej na trzecią część dóbr w Kryczynie zapisanych mu przez stryja Murata Mantikowicza, który będąc bezdzietnym przybrał go sobie za syna [7]).

Ajsa Achmetowicz kniaź, żonaty z Szalką Bohdanówną, ma 1589—1590 sprawę o przywłaszczenie ziemi należącej do cerkwi Trockiej [8]).

Alejewicz Szczęsny kniaź, Tatar Wacki w Wileńskiem 1638 r. [9]).

Asanczukowicz, patrz Osanczukowicz.

Aziubek—Sołtan, patrz Ostryński.

Bajrasz (Czyczud).

Bajrasz posłował 1480—1481 od chana Mendli Gireja do króla Kazimierza [10]). Ten czy inny *Bajrasz* (widocznie osiedliwszy się na Litwie) posłował 1492 i 1501 od w. ks. Aleksandra do chana [11]). *Kniaź Bajrasz* tłómacz, otrzymał od w. ks. Aleksandra ziemie puste Jankowszczyżnę i Nielidowszczyznę, oraz 4 służby we włości Miednickiej, a 16 Lutego 1495, na wieczność, dworzec Mitkowski oraz dwie ziemie puste Budwiłowszczyznę i Tepeszkowszczyznę w Trockiem. Przywileje te potwierdza Zygmunt III w 1610 r. *wnukowi kn. Bajrasza, kniaziowi Achmetowi Afendiewiczowi Czyczud'owi*, ojciec którego *kn. Andrzej (Afendi) Bajraszewicz*, po spłaceniu *brata swego kniazia Chankeldeja Bajraszewicza*, na tych ziemiach wybudował dwór, który nazwał Miedniki [12]). *Kniaź Achmet Afendiewicz Czyczud* otrzymuje w następnym roku potwierdzenie kupna ziemi na Wace za 300 kop groszy, od Tatarzyna Abrahima Jaskiewicza Kułakowskiego [13]).

Baranowski. Dawid Baranowski kniaź (?) chorąży Trocki, na skutek skargi *kniazia Jonasza Aleksandrowicza*, skazany 1666 r. na banicyę [14]). *Baranowski Jan,*

---

[1]) Muchliński A. Zdanie sprawy o Tatarach Litewskich (Teka Wileńska wydana przez Jana ze Śliwina, 6 tomów, Wilno 1857—1858, IV 241—272, V 121—279, VI 139—186), także Jaroszewicz, obraz Litwy str. 80—81. Do znakomitych Tatarów nie kniaziów należą familije murzów: Baryńska (Teka Wil. VI 150, 170) i Krzeczowska (Z. 160 k. 80 i Akt. Wil. VII 423/4), a nadto Bachtyjarowie (Z. 4 k. 47 od., Z. 6 str. 260—261, Z. 12 k. 102, 104, Z. 27 k. 155, Z. 34 k. 116, Z. 43 k. 64, Z. 73. k. 158) i Kiłdyjarowie (Z. 6 str. 100, Z. 9 d. 281, 284, S. 2 k. 226). [2]) Akt. Wil. XX 317—318. [3]) Z. 130 k. 9. [4]) Patrz niżej art. Timirczyc. [5]) S. 2 k. 226. [6]) P. 1 k. 109 od. [7]) Z. 12 k. 209. [8]) Arch. Sborn. II 153—160. [9]) Akt. Wil. XX 317—318. [10]) Pułaski, Stosunki 204—205, 208—209. [11]) Tamże 223, 225, także Z. 4 k. 89. [12]) Z. 89 k. 244. [13]) Tamże k. 280. [14]) S. 142 d. 19.

porucznik chorągwi lekkiej, otrzymuje 1720 przywilej na chorągiew [1]. *Mustafa i Zacharjasz Murzowie Baranowscy* występują 1765 w liczbie obywateli Grodzieńskich [2].

Bazarowicz. *Kniaź Sobol Bazarowicz* występuje w Grodzieńskiem 1541 r. [3]) i bez tytułu kniazia 1549 [4]. *Dawid Bazarewicz* w liczbie obywatelstwa Grodzieńskiego 1765 r. [5].

Bohatyrewicz, patrz Mortuza i Ostryński.

Bierbasz. *Kniaziowie Jan, Sebastyan, Kazimierz, Mikołaj, Floryan i Stanisław Juchniewicze Bierbasz*, w sprawie z instygatorem, otrzymują 1720 r. list żelazny i konfirmacyę przywileju króla Zygmunta III [6].

Carewicz, patrz Ostryński, Puński.

Chazbejewicz—Juszenski.

Kniaź Lechasz otrzymuje 1511 w pow. Żyżmorskim 4 służby i 4 ziemie puste [7], a w 1514 tenże *kniaź Lechasz Chazbejewicz* ziemię pustą Jurgielowszczyznę w Trockiem [8]. W 1522 r. król na skutek świadectw chanów Perekopskiego Mendli—Gireja i Zawołżskiego Szych—Achmata, przyznaje kniaziowi Abrahimowi Timirczycowi, marszałkowi, chorążemu i pisarzowi Tatarskiemu, oraz *braciom jego kniaziom Chazbejewiczom Juszenskim i ich dzieciom*, miejsce *przodków ich kniaziów Juszenskich*, to jest wyższe między kniaziami, ułanami, chorążymi, marszałkami i innymi Tatarami, wyżej *kniaziów Piotrowiczów i Ułanów* [9]. *Dawid Chazbejewicz Murza* otrzymuje 1622 r. przywilej na chorążostwo Trockie Tatarskie, po śmierci *ojca swego Murzy Chazbeja* [10]. Tenże *Dawid Chazbejewicz Murza* występuje 1631 r. jako chorąży zaciągu Trockiego zwanego *Juszyńskim* [11], 1632 r. ma sprawę z Gojdanowskim [12], a 1633 r. otrzymuje przywilej na dochodzenie dóbr Tatarskich w Trockiem i Lidzkiem [13]. *Aleksander Murza Juszyński* otrzymuje 1694 r. przywilej na chorążostwo Tatarskie Mińskie, po śmierci *Samuela Juszyńskiego* [14].

Chidyrewicz, Chodyrewicz, patrz Timirczyc.

Czyczud, patrz Bajrasz

Furs, patrz Nurkowicz

Jachta kniaź w popisie 1528 r. [15].

Ilias, patrz Timirczyc

Jakubowicz Szczęsny kniaź chorąży 1615 r. [16].

Janibek, patrz Puński

Janczura kniaź Tatar w Grodzieńskiem 1560 r., służebnik wojewody Trockiego [17].

Juszenski, Juszyński, patrz Chazbejewicz

Kadyszewicz, patrz Piotrowicz

Kasimowicz, patrz Piotrowicz, Szachmancer.

Kazko, Kazkowicz. *Kazko Towuszewicz* otrzymuje 1488 r. z karczem Mejszagolskich i myta Kowieńskiego po 3 kopy gr. [18]. Murat Mamtikowicz (Mantikowicz), chorąży zaciągu Tatarskiego po Kazku, będąc bezdzietnym rozdarował majętności między krewnych, którzy na to otrzymują w Lutym 1525 potwierdzenie. Mianowicie otrzymali potwierdzenie: *kniaź Czabil Nurkowicz* na ziemię wuja Murata, Stachna żona Urama Ułana Osanczukowicza, na ogród w Kryczynie, dany jej przez rodzonego wuja Murata Mantikowicza, Usejn Ajdarowicz z Kryczyna, na trzecią część majątku stryja swego Murata Mamtikowicza bezdzietnego, który go przybrał za syna; jednocześnie *kniaź Oliszko Kazkiewicz* otrzymuje przywilej na chorążostwo Tatarskie, tego stiahu, nad któ-

---

1) Z. 160 k. 80. 2) Akt. Wil. VII 423—424. 3) Kniaź (Akt. Wil. XVII 203—205, 240), nie kniaź. (Tamże 131—133, 149—150, 240—241). 4) Z. 32 k. 74. 5) Akt. Wil. VII 423—424. 6) Z. 160 k. 358. 7) Z. 9 d. 188. 8) Tamże d. 312. 9) Z. 12 k. 42. 10) Z. 93 k. 561. 11) Teka. Wil. VI 171, 174. 12) Z. 103 k. 198. 13) Z. 110 k. 62. 14) Z. 145. k. 137. 15) Patrz niżej art. Piotrowicz. 16) Z. 91 k. 328. 17) Akt. Wil. XVII 420. 18) Z. 4 k. 47.

rym był stryj jego Murat, któremu przekazał ten urząd ojciec Oliszka *Kazko* [1]). *Oliszko* wymieniony w popisie 1528 r. [2]), a w 1542 r. *chorąży Tatarski Oliszko Kazkowicz* ma sprawę z innym Tatarzynem Jeseniem Jesewiczem [3]).

Kienski. *Kniaź Furs Toktamyszewicz Kienski* osiedlony w Kienie 1559 r. [4]). *Abrahim Alejewicz Kienski* otrzymuje 1619 r. przywilej na dobra po Ajsie Abrahimowiczu [5]). Tenże *Abrahim Kienski* przywódzca chorążostwa Najmańskiego zaciągu Wileńskiego 1631 r. [6]).

Kliszkiewicz, patrz Mortuza

Korycki kniaź Ułan, wynosi banicyę 1666 r. na kniazia Bohdana Łowczyckiego [7]).

Kułakowski kniaź Ajsa Abrahimowicz, Tatarzyn Trocki 1638 r. [8]).

Lechasz, patrz Chazbejewicz

Łowczycki kniaź Bohdan, Tatarzyn 1638 r. [9]).

Malikbasza, Malikbaszyc.

Melikbasza kniaź Tatar, otrzymał od króla Zygmunta I ziemię Kroszino z bojarami w Nowogrodzkiem, posiadanie której tenże król *synom kniazia Melikbaszy, kniaziom Mortuzie i Awsanowi,* potwierdza 1523 r. [10]). W 1530 r. król pisze do *kniazia Mortuzy Malikbaszyca*, aby się podzielił dobrami po ojcu, *z bratem swym Asanem*, albowiem chociaż ten brat jeździł z ojcem, posyłanym przez króla do hordy, jednak z niej powrócił [11]). Jednocześnie król pisze do Zaberezińskiego, aby ludziom swym nie dozwalał czynić krzywd w gruntach *Mortuzy tłómacza* Tatarskiego [12]). W 1536 Tatarowie Nowogrodzcy *Melikbaszycze* mają sprawę z plebanem Kroszyńskim o gwałty, grabieże i niewydanie dziesięciny z majątku ich Kroszyna [13]). W 1550 r. występuje *kniaź Usejn Malikbaszyc* dworzanin (?) królewski [14]). W 1560 r. Abrahim i Olej Bachtyjarowicze Tatarowie pow. Wileńskiego, otrzymują konsens na kupowanie dóbr u Tatarów Nowogrodzkich *Usejna Malikbaszycza, dzieci brata jego Asana* i innych Tatarów [15]). *Zania Malikbaszowna*, żona Aziubeka Sołtana carewicza Ostryńskiego, występuje 1555 jako wdowa z synem Czyngisem [16]).

Minbułatowicz Sejtzał *kniaź* podstiaży (podchorąży) Nowogrodzki, otrzymuje 17 Sierpnia 1522 przywilej na dwa dwory w Nowogrodzkiem, w Korycach i Wołkowicach, po zejściu szwagra swego Iwaszka Ułana, oraz na wypadek śmierci obecnie żyjącej wdowy jego, siostry swej [17]); trochę przedtem 28 Lipca 1522 *kniaź Sejtdzał Minbułatowicz*, wspólnie z bracią żony swej, sprzedaje dworzec, w Hniedkowiczach w Nowogrodzkiem, Gasztoldowi [18]) na co ten ostatni otrzymuje potwierdzenie w tymże roku [19]). W czasie popisu 1528 r. *kniaź Sejdczał* występuje jako chorąży stiahu Tatarskiego [20]). *Iwaszko Minbułatowicz* Tatar Grodzieński, miał krótko przed 1549 sprawę z Mułkumanem Miskowiczem [21]). *Piotr Minbułatowicz* chorąży Tatarski Oszmiański przed 1559 [22]).

Misko—Miskowicz. *Misko kniaź* Tatarzyn Grodzieński, z *synami Mułkumanem i Mustafą*, występuje 1540 - 1541 [23]). *Mułkuman Miskiewicz* procesował się 1546 r. z Achmetem Wojszutkowiczem o chorążostwo Tatarskie Grodzieńskie [24]); tenże *Mułkoman Miskiewicz* występuje 1560 [25]).

Miłkomanowicz Ramazan kniaź, Tatar Wołyński, mołła Ostrogski 1659 [26])

Mortuza. Tłómacze Kuzilman *i Murtoza* posłowali 1509 r. do hordy [27]). *Kniaź Mortuza Bohatyrewicz* tłómacz Tatarski, otrzymuje 1522 konfirmacyę na ludzi w powia-

---

1) Z. 12 k. 207—209. 2) P. 1 k. 108 od. 3) Z. 27 k. 148. 4) Teka Wil. VI 179. 5) Z. 93 k. 293. 6) Teka Wil. VI 175. 7) S. 142 d. 31. 8) Akt. Wil. XX 317—318. 9) S. 142 d. 31, patrz wyżej. 10) Z. 12 k. 101. 11) Z. 17 k. 33. 12) Tamże k. 32. 13) Z. 19 d. 90 i 133. 14) Boniecki 173. 15) Z. 43 k. 64. 16) Z. 89 k. 229. 17) Z. 10 k. 63. 18) Z. 12 k. 6 i Z. 1 i 2 str. 124. 19) Z. 1 i 2 str. 135—136. 20) P. 1 k. 111 od. 21) Z. 32 k. 74. 22) Teka Wil. VI 180. 23) Akt. Wil. XVII, patrz index „Miskowicz". 24) Z. 30 k. 146. 25) Akt. Wil. XVII 420. 26) Teka Wil. VI 154, 157. 27) Pułaski, Stosunki 346.

tach Nowogrodzkim, Trockim i Grodzieńskim, tak nabytych jak i nadanych przez króla Aleksandra [1]). *Kniaź Bohdan Mortuzewicz* osiedlony na Żmudzi 1528 r. [2]). *Kniaź Mortuza Kliszkiewicz* dzierżył przed 1559 r. majątek Swietlany w pow. Orszańskim [3]). (O Mortuzach patrz jeszcze art: Ostryński, Szachmancer).

Mysak kniaź z czterema synami, otrzymuje 1511 r. przywilej na ziemię pustą Nieszatyńską w powiecie Krewskim [4]).

Mustaszcza Eliasz kniaź umarł 1656 r., w którym po nim chorążostwo dane kniaziowi Achmeciewiczowi [5]).

Nurkowicz. *Habil i Toktamysz Nurkowiczowie*, Tatarowie Kryczyńscy, otrzymują 1525 przywilej na ziemię ojczystą po bracie ich Achmecie, którą on im zapisał z warunkiem aby 3 jego córki wychowali i zamąż wydali co też oni uczynili [6]). *Kniaź Czabil Nurkowicz* otrzymuje 1525 przywilej na ziemię po wuju Muracie (Mamtikowiczu) [7]). Czy nie synem Toktamysza był *kniaź Furs Toktamyszewicz Kienski* 1559 (p. Kienski).

Obduba kniaź, w Grodzieńskiem 1560 r. służebnik wojewody Trockiego [8]).

Obutega kniaź w popisie 1528 [9]).

Osanczukowicz, patrz Ułan.

Ostryński,

od dóbr pod Ostryną (patrz niżej). Tytuły ich „carewicz", „sołtan" i „bek" dowodzą iż byli bezpośrednimi potomkami, którego z panujących chanów.

Carewicz Aziubek Sołtan otrzymuje 1514 r. przywilej na 70 ludzi Ostryńskich [10]); zajmował w starszeństwie rodów Tatarskich miejsce po Ułanie Osanczukowiczu a przed Kadyszewiczami, jak się to z wyznaczenia tym ostatnim miejsca w 1525 r. okazuje [11]). W 1531 r. król pisze do *carewicza Aziubek Sołtana* i innych Tatarów aby kniaziowi Szachmancerowi (między starszyzną Tatarską) miejsca wyznaczyli [12]). W 1536 r. *carewicz Aziubek Sołtan* otrzymuje przywilej na ziemię Stepanowszczyznę w Trockiem [13]). Jeszcze w 1540 r. król potwierdza list sądowy *carewicza Aziubek Sołtana* w sprawie Tatarów kozaków Mereczlańskich [14]). Z późniejszych dokumeutów okazuje się, że *carewicz Ostryński Aziubek Sołtan* otrzymał 19 Czerwca 1531 r., po śmierci Fedka Swiatoszy, majątek Położyno [15]) a nadto, od króla Zygmunta I, dobra Rycza pod miastem i dworem Ostryńskim i do tego 70 ludzi koniuchów w powiecie Lidzkim, oraz że żoną jego była Zania Malikbaszowna [16]).

Pozostawił dwóch synów: Carewicz Bohatyr Sołtan Aziubekowicz *i brat jego,* mieli sprawę o uspokojenie krzywd pomiędzy majątkiem ich Położynem a poddanymi Luboszańskimi, w której wyrokiem komisarskim z 1547 r. odsądzono od carewiczów pewne grunta przysądzone poddanym Luboszańskim; wyrok komisarski król 1548 r. potwierdził. Następnie *bracia carewicze,* częścią sprzedażą częścią, zastawą, puścili Położyno Mikołajowi Naruszewiczowi podskarbiemu ziemskiemu, którego syn Jan Naruszewicz łowczy Lit. ma sprawę z dzierżawcą Luboszańskim kn. Szczęsnym Hołowczynskim 1597 r. o grunta Położyna, przyłączone do starostwa Luboszańskiego [17]).

Drugim synem carewicza Aziubeka Sołtana był Czyngis Aziubek Sołtanowicz carewicz Ostryński, urodzony z Zanii Malikbaszówny; *jemu i matce* jego król potwierdza 16 Listopada 1555 posiadanie dóbr Rycza, który to przywilej carewicz Czyngis aktykował 13 Sierpnia 1583 r. w trybunale. Wkrótce potem umarł pozostawiając *wdowę kniaziównę Uwinę Agiszewiczównę Szyrynską i dzieci;* brat jej i opiekun dzieci kniaź Jan Agiszewicz Szyrynski, Tatar Nowogrodzki, uzyskał 3 Kwietnia 1598 potwierdzenie królewskie na powyższy przywilej [18]). *Wdowa Czyngisa Aziubeka Sołtana carewicza Ostryńskiego Uwina Agiszowna Szyrynska,* wyszła powtórnie za Ułana Fursa Asanowicza; oboje sprzedali Rycze pod Ostryną Dymitrowi Chaleckiemu podskarbiemu

---

1) Z. 12 k. 24. 2) P. 1 k. 108—116, dr. Opis powiatu Rossieńskiego str. 182 3) Teka Wil. VI 180. 4) Z. 9 d. 185. 5) Z. 130 k. 9. 6) Z. 12 k. 208. 7) Tamże 207. 8) Akt. Wil. XVII 420. 9) P. 1 k. 108 od. 10) Z. 9 d. 145. 11) Z. 12 k. 232. 12) Z. 17 k. 95. 13) Z. 17 k. 527. 14) Z. 24 k. 36. 15) W dekrecie z r. 1597 (S. 73 k. 209.) 16) Z. 84 k. 229 d. 265. 17) S. 73 k. 209; w sprawie tej kilka innych dokumentów. 18) Z. 84 k. 229 d. 265.

ziemskiemu († 1598), na co Aleksander Chalecki marszałek Lidzki otrzymuje 1632 przywilej [1]).

Piotrowicz.

Kniaź Piotr, żyjący w połowie XV-go wieku, miał trzech synów: Dymitra, Kasyma i Kadysza; z nich Dymitr także trzech synów: Tiubesza, Keldysza i Wasila, zaś Kasym jednego syna Mustafę. W 1482 r. otrzymują nadania: *kniaź Dymitr Piotrowicz* 10 kop z karczem Ejszyskich, a *Kasym* 8 kop z tychże karczem [2]), *syn Kasyma Mustafa* 5 kop z karczem Wiłkomierskich, *a synowie kniazia Dymitra Piotrowicza, starszy Keldysz* 6 kop, a *młodszy Waśko* 5 kop, z karczem Wiłkomierskich [3]). W 1488 r. *kniaź Dymitr Piotrowicz* otrzymuje 5 kop z karczem i tyleż z myta, Mińskich, a *z dzieci jego Tibesz* 3 kopy z karczem, *Keldysz i Wasil* 10 kop z myta, Mińskich; *brat kn. Dymitra, Kasim* 8½ kop z myta Kowieńskiego i karczem Nowogrodzkich, a *brat ich Kadysz* 6 kop z karczem Nowogrodzkich i tyleż z myta w Kownie [4]). *Syn Kasyma Mustafa* 3 kopy z myta i 2 kopy z karczem Nowogrodzkich [5]), a nadto *kniaź Kasym* 3 beczki soli z myta Kowieńskiego, a *brat jego Kadysz* 3 beczki tamże [6]). Z późniejszego dokumentu dowiadujemy się, że *kniaź Piotr* sprawował urząd chorążego Tatarskiego pow. Wileńskiego [7]).

O Kasymie Dymitrowiczu i synu jego Mustafie więcej nie słychać.

Kniaź Dymitr Piotrowicz, najstarszy z braci, umarł wcześnie pozostawiając synów: Tybesza, Keldysza i Wasila [8]). O Wasilu więcej nie słychać.

Tybesz będzie to niezawodnie ów *kniaź Tuwesz* Tatarzyn, wzięty do niewoli Moskiewskiej w bitwie nad Wiedroszą 1500 r. [9]). Dzieci jego *kniaziowie Enbek, Ofsa i Jakub Tiubeszewicze i siostra ich Stachna, żona Urama Ułana Osanczukowicza*, otrzymują 1528 r. przywilej na majątki *stryja ich rodzonego Kildysza Dymitrowicza*, już bardzo starego, gdy żyć przestanie [10]).

Keldysz Dymitrowicz, będzie to *Keldysz kniazia Dymitrejew syn*, który w 1502 r. brał na porękę Tatarów Zawolżskich [11]). Żył jeszcze w 1525 [12]), oraz w 1528, w którym według popisu *kniaź Kildysz* zapisany na 7 koni [13]). Zaraz potem umarł; już w Styczniu 1529 kniaziowie Machmet i Furs Juchnowicze Osanczukowicze, otrzymują potwierdzenie na *zapis wuja swego kniazia Kildysza Dymitrowicza,* który zapisał im trzecią część wszystkich dóbr, jakie wziął w dziale z synowcami [14]).

Kniaź Kadysz Piotrowicz był po ojcu chorążym Tatarskim powiatu Wileńskiego [15]). Synowie jego *kniaziowie Iwaszko, chorąży Tatarski, Andrzej, Jachno i Achmet Kadyszewicze Piotrowicze,* otrzymują 1525 r. przywilej, że według starszeństwa rodów Tatarskich na Litwie, pod Ułanem Osanczukowiczem, mają zajmować drugie miejsce pod carewiczem Aziebek Sołtanem, nie wywyższając nad nich kn. Abrahama Timirczyca, który według świadectwa cara Zawołżskiego Szichachmata, carewicza Aziubek Sołtana i jego własnego zeznania, przed panami rady na sejmie Brzeskim, nigdy wyżej Kadyszewiczów i ich przodków miejsca nie miał [16]). *Iwaszko Kadyszewicz i jego bracia Andruszko, Jachim i Machmet* sprzedali dwór wedle Starych Trok, za 50 kop gr., Gasztoldowi, który na to otrzymuje 1525 r. przywilej [17]). W popisie ziemskim 1528 r. zapisani: *kniaź Iwan chorąży* na 6, *Andrzej brat jego* na 6, *Jachno* na 5, *Machmet* na 5 koni; obok nich i *Kildysza* (patrz wyżej) figurują jeszcze *kniaziowie: Jachla i Obutega* [18]). Ciż *Kadyszewicze* 1533 r. przywilejem królewskim zostawieni przy opiece *po siostrze ich*, która będąc za Janem Gabrielowiczem, majątek kupiła i zmarła [19]). W 1542 r. *Iwaszko chorąży Tatarski* szlaku Krewskiego i brat jego *Machmet Kadyszewicze,* procesują się z Zofią Stanisławówną, *wdową po bracie ich Jachnie Kadyszewiczu i synem jej Piotrem,* o spadek po tym bracie w majątku Wieżgajłowskim [20]). W tymże roku *kniaź Machmet Kadyszewicz* otrzymuje przywilej na chorążostwo Tatarskie powiatu Wileńskiego, na przypadek śmierci *obecnego chorążego, brata jego, kniazia Iwaszka Kadyszewicza,* tak jak urząd ten piastowali *dziad ich Piotr i ojciec ich Kadysz* [21]).

---

1) Z. 104 k. 190—191. 2) Z. 4 k. 7. 3) Tamże k. 7 od. 4) Tamże k. 47. 5) Tamże k. 47 od. 6) Tamże k. 48. 7) Z. 24 k. 197, patrz niżej. 8) Patrz wyżej. 9) Karamzin VI pr. 490. 10) Z. 12 k. 208. 11) Pułaski 266. 12) Patrz wyżej. 13) P. 1 k. 108 od. 14) Z. 12 k. 411. 15) Z. 24 k. 197, patrz niżej. 16) Z. 12 k. 232. 17) Z. 1 i 2 str. 104—105. 18) P. 1 k. 108 od. 19) Z. 15 k. 96 d. 113. 20) Z. 27 k. 144, 146, 167. 21) Z. 24 k. 197.

Puński.

Podobno zwyciężony chan Krymskich Tatarów otrzymawszy zamek Puński na mieszkanie [1]), zwany był *carewiczem Puńskim*. Niezawodnie będzie to Janibek wspomniany w popisie 1528 r. [2]). W 1542 r. król zleca podskarbiemu Hornostajowi, aby wydawał corocznie ze skarbu, kniaziowi Szujskiemu po 80 kop gr., a *carewiczowi Puńskiemu* do poprzedniego datku jeszcze 50 kop, czyli razem 100 kop groszy [3]). W 1576 r. *carewicz Puński Islam Janbekowicz*, za zasługi położone za Zygmunta-Augusta w wojnach z Moskwą i Szwecyą w Inflantach, otrzymuje przywilej na sioło Januszkowo włók 15 we włości Puńskiej [4]).

Ramazan, patrz Miłkomanowicz.

Reczżypa, patrz Timirczyc.

Romodanowicz Ensiejti Safianowicz kniaź, otrzymuje 1588 r. przywileje na zbudowanie dwóch karczem, oraz na chorążostwo Tatarskie [5]). Czy nie przodkiem jego był *Romodan* tłómacz Tatarski 1507—1508 r. [6]).

Sejdżał, patrz Minbułatowicz.

Sendukowicz Kasim kniaź i brat jego Sezda wzięli 1502 r. kilku Tatarów Zawołżskich na porękę [7]).

Skiłdijarowicz Bohdan kniaź, marszałek Tatarski, wspólnie z Abrahimem Bachtyjarowiczem, nabyli u wujów swych Kildysza Chiderewicza i Supka Tułatichowicza dworzec na Wace, na sypanie w którym stawu otrzymują 1523 r. przywilej [8]).

Sobol, patrz Bazarewicz.

Sołtan, patrz Ostryński.

Szach-Achmat chan Tatarów Zawołżskich rozbity 1502 r. przez Mendli-Gireja chana Perekopskiego, schronił się na Litwę, gdzie jako jeniec przebył lat dwadzieścia, poczem wypuszczonym został na wolność [9]). W czasie pobytu swego na Litwie kilkakrotnie świadczył w sprawie kniaziów Tatarskich [10]).

Szachmancer. *Kniaź Szachmancer* ma otrzymać miejsce między Tatarami o czem król pisze 1521 r. do carewicza Aziubek Sołtana [11]). *Kniaź Szachmancer Kasimowicz*, wspólnie z bratem i bratanicem, otrzymuje 1549 r. przywilej na dworzec Narewka w powiecie Krewskim [12]) i występuje jeszcze 1550 r. [13]). *Kniaź Szachmancer Mortuzicz* Tatarzyn sioła Łukiszki w Wileńskiem 1602 r. [14]).

Szydi-Achmat (Sadachmet), chan Złotej ordy, porażony 1452 r. przez chana Perekopskiego Aczi-Gireja schronił się na Litwę, gdzie życia dokonał [15]). *Syn cara Szydichmata* otrzymał od króla Kazimierza dworzec Żejmeński pod Giegużynem [16]).

Szyrynski.

Kniaziowie Szyrynscy, należeli w chańswie Krymskiem do czterech najpotężniejszych rodów udzielnych książąt zwanych „karaczemi". jakiemi byli rody: Szyryn, Bahryn, Arhyn i Kypczak. Pochodzili od przemożnego w pierwszej połowie XV-go wieku, pomiędzy begami Krymskimi ze krwi Czyngis-chana, Szyryn-Tegene, który najbardziej się przyłożył do wyniesienia na tron chański dynastyi Girejów. Ztąd Szyrynowie zajmowali stale, do upadku Krymskiego chaństwa, pierwsze po rodzie Girejów miejsce [17]). Jedna gałęź tego rodu przeszła do Rossyi, gdzie istnieje dotąd [18]), inna przeniosła się na Litwę.

---

1) Ze Stryjkowskiego Słown. Geogr. IX 301. 2) P. 1 k. 108 od. 3) Z. 28 k. 27, dr. A. Z. R. II d. 223.
4) Z. 58 k. 98, dr. A. J. Z. R. I 205—206. 5) Z. 73 k. 386, 400. 6) Pułaski, Stosunki 306, 331, 333. 7) Tamże 266. 8) Z. 12 k. 104. 9) Pułaski, Stosunki 75. 10) Z. 12 k. 42 i 232. 11) Z. 17 k. 95. 12) Z. 31 k. 240.
13) Boniecki 118. 14) Akt. Wil. XX 192. 15) Pułaski, Stosnnki 2. 16) Z. 6 str. 203. 17) Smirnow, Krimskoje Chanstwo str. 202, 205, 216, 323, 413, 715. 18) Rodosł. III 57.

W liczbie zakładników chańskich, którzy mieli przybyć na Litwę 1511 r. miał się znajdować: *„kniazia Agiszowa syn Szyrynowski"* [1]). *Kniaź Jan Agiszewicz Szyrynski* występuje 1598 r. jako opiekun dzieci siostry swej *kniaziówny Uwiny Agiszewiczówny Szyrynskiej*, wdowy po carewiczu Ostryńskim Czyngis Aziubek Sołtanowiczu [2]).

Talkowski.

Kniaź Alej Talkowski pozostawił 5 synów: Izmaela, Asana, Mortuzę, Achmeta i Kułzymana, z których tylko Ismael tytułował się kniaziem [3]).

Kniaź Izmael Alejewicz Talkowski i żona jego Ajsza (Szach) mancy-(równa), w imieniu których występuje umocowany ich *kniaź Mustafa Achmetowicz*, jako opiekunowie potomka nieboszczyka Abrahima Juchnowicza, uwiązani 1601 r. do majątków Swirańskiego i Kienskiego, w powiecie Wileńskim leżących, za dług należny od Łukasza Mamonicza skarbnego Lit., starosty Dzisieńskiego [4]). Tenże *Ismael Alejewicz Talkowski*, Tatar królewski Lidzki, otrzymuje 1610 r., za odznaczenie się w Inflantach, pozwolenie ustąpienia *braciom swym rodzonym: Asanu, Murtozie, Achmetowi i Kułzymanowi Alejewiczom Talkowskim*, każdemu po dwie włóki osiadłe, od dóbr Rodejkowicze w dzierżawie Raduńskiej, które otrzymał od króla Stefana dożywociem [5]), a jednocześnie, wspolnie z *żoną Ajszą Szachmancerówną*, potwierdzenie na pozostałe 9 włók osiadłych w tejże wsi [6]) i przywilej na 4 włóki osiadłe we wsi Krzyczewiczach w dzierżawie Raduńskiej [7]). W tymże roku *kniaź Ismael Alejewicz Talkowski*, Tatarzyn królewski Lidzki, otrzymuje przywilej na dochodzenie wsi pustej Kasporyszki blisko Puńska w Trockiem [8]). W 1617 r. *kniaź Ismael Alejewicz Talkowski, Tatar*, z *żoną Ajszą Szachmancerówną*, otrzymują konsens na zrzeczenie się dożywocia czterech włók we wsi Krzyczewiczach w dzierżawie Raduńskiej w Lidzkiem, na rzecz Tatarów Obdulewiczów [9]). Tenże *Ismael Alejewicz Talkowski* otrzymuje w tymże roku przywilej na dobra Tatarskie w Grodzieńskiem i Wileńskiem [10]). Jeszcze w 1632 r. *Ismael Alejewicz Talkowski*, Tatar kozak i żona jego Ajsa Szachmancerówna, otrzymują konsens na ustąpienie 9-u włók osiadłych we wsi Rodejkowiczach, w dzierżawie Raduńskiej, *synom Dawidowi i Mustafie* [11]). *Dawid Izmajłowicz Talkowski*, Tatar kozak, otrzymuje 1631 r. przywilej na dochodzenie dóbr Tatarskich [12]).

O Achmecie Alejewiczu, oprócz powyższej wzmianki pod r. 1610, więcej nie słychać.

Mortuza Alejewicz Talkowski wymieniony obok braci 1610 r. [13]). W 1617 r. *Talkowscy, Asan żonaty z Szachmancerówną, Mortuza żonaty z Sarą Obduliną i Kułzyman żonaty z Fatmą Abrahimówną, Alejewicze*, otrzymują, przy prawie swem dożywotniem na 8 włók we wsi Rodejkowiczach, we włości Raduńskiej, w pow. Trockim, rozciągnięcie tegoż prawa na żony [14]). *Mortuza Alejewicz Talkowski z żoną Sarą Obduliną* otrzymują 1619 r. konsens na zrzeczenie się dożywocia kilku włók we wsi Rodejkowiczach *na synów: Mustafa, Józefa, Heliasza, Abrahima i Izmaiła Mortuziewiczów* [15]). Mortuza umarł przed 1632 r., w którym *Asan Alejewicz Talkowski* otrzymuje przywilej na ustąpienie dwóch włók we wsi Rodejkowiczach na *synów swych Dawida, Romana i Kazimierza Talkowskich*, oraz na *wdowę po Mortuzie Alejewiczu, Sarę Obdulinę i synów jej Józefa, Abrahama, Aleksandra i Izmaiła Mortuziewiczów Talkowskich* [16]).

Asan Alejewicz Talkowski, wymieniony 1610 obok braci, 1612 r. z żoną Szachmancerówną, a 1632 r. z synami Dawidem, Romanem i Kazimierzem [17]). Bilicany z poddanymi w powiecie Wileńskim sprzedał Wołkowi, który na to otrzymuje 1620 r. przywilej [18]).

Kułzyman Alejewicz wymieniony obok braci 1616, a w 1617 r. z żoną Fatmą Abrahimówną [19]).

MustafaDawidowiczTalkowski, w wojsku zasłużony, otrzymuje, po śmierci żony swej Fatmy Azulewiczówny, konsens 1720 r. na cessyę dożywocia 12 włók w Ro-

---

[1]) Pułaski, Stosunki 385. [2]) Z. 84 k. 229 d. 265. [3]) Patrz niżej. [4]) Akt. Wil. VIII 489—492. [5]) Z. 89 k. 191. [6]) Tamże k. 192. [7]) Tamże k. 194. [8]) Tamże k. 245. [9]) Z. 93 k. 88. [10]) Tamże k. 311/292. [11]) Z. 104 k. 194. [12]) Z. 103 k. 16. [13]) Patrz wyżej. [14]) Z. 93 k. 88. [15]) Tamże k. 292. [16]) Z. 104 k. 195. [17]) Patrz wyżej. [18]) Z. 93 k. 305. [19]) Patrz wyżej.

dejkowiczach w Lidzkiem *na synów Samuela, Dawida, Józefa i Aleksandra Talkowskich* [1]).

Aleksander Zacharjasiewicz Talkowski, rotmistrz królewski i chorąży Tatarski pow. Lidzkiego, otrzymuje z żoną Zofią Baranowską konsens 1720 na cessyę dożywocia 5 włók we wsi Rodejkowiczach w Lidzkiem, *na synów Mustafa, Dawida, Żacharyasza, Jakóba, Leona i Samuela Talkowskich* [2]), a jednocześnie i przywilej na dobra Talkiewicze w Lidzkiem, po zbiegłych do Turcyi Tatarach *Asanie, Dawidzie, Mustafie i Samuelu Benedyktowiczach Talkowskich* [3]).

Abraham Talkowski wzmiankowany w 1765 r. w liczbie Tatarów, w powiecie Grodzieńskim possessye mających [4]).

Timirczyc.

Timircza otrzymał od króla Kazimierza trzecią część ziemi Trepuńskiej, a *syn jego Chidyr* dwie pozostałe części tej ziemi, więc w. ks. Aleksander potwierdza w 1494 r. *Timirczynym dzieciom Iliaszowi i Abrahimowi, oraz synowcom ich, dzieciom Chidyra*, posiadanie ziemi Trepuńskiej [5]). W 1496 *pisarz Tatarski Abraham Timirczyc* otrzymuje potwierdzenie na mająteczki Sokowszczyznę i Andrejewszczyznę w powiecie Bielickim na wieczność [6]) i inne potwierdzenie 1505 na ludzi w tymże powiecie [7]). *Abraham marszałek i pisarz Tatarski* posłował od króla Zygmunta do Mendli Gereja 1507 i bawił w hordzie do 1509 r. [8]). *Reczżypa Ibrahimowicz, syn pisarza Tatarskiego*, posłował do hordy 1505 i 1510 r. [9]). W 1511 r. *kniaź Abrahim Timirczyc* oskarżał Tatarów Jałoirskich Kienskiewiczów, o przechwałki na niego, *syna jego, oraz kniazia Ajdara* [10]). W 1517 r. *kniaź Abrahim Timirczyc marszałek i pisarz Tatarski*, wyrokiem królewskim uwolniony od zarzutu uczynionego mu przez Kienskiewiczów, jakoby wypuścił do hordy trzech Tatarów wziętych na porękę [11]). W 1518 r. *kniaź Abrahim Timirczyc* otrzymuje potwierdzenie na dwór Krasne sioło w Trockiem i 7 służb w powiecie Wysokodworskim i inne grunta [12]). W 1522 r. król, na wstawienie się chanów Perekopskiego Mendli Gireja i Zawołżskiego Szych-Achmata, wyznacza *kniaziowi Abrahimowi Timirczycowi marszałkowi, chorążemu i pisarzowi Tatarskiemu i braciom jego Chazbejewiczom Juszenskim i ich braciom*, miejsce *przodków ich kniaziów Juszenskich*, to jest wyższe między kniaziami, ułanami, chorążymi, marszałkami i innymi Tatarami, obok (wyżej?) kniaziów Piotrowiczów i Ułanów [13]). W podobnym przywileju Kadyszewiczom 1525 roku wzmianka, że *kniaź Abrahim Timirczyc* nigdy wyżej ich i ich przodków miejsca nie miał [14]). Według popisu służby ziemskiej 1528 r. w zaciągu *kniazia Abrahima* znajdowali się: *kniaź Abrahim, kniaź Adar* (Ajdar), *kniaź Brah (?), Obduła Abrahimowicz, Olejko, kniaź Kułzuman* i t. d. [15]). W 1529 r, wydany został wyrok w sprawie *marszałka i pisarza Tatarskiego kniazia Abrahima* i jego powinnych, z innymi Tatarami o posądzenie ich o zdradę [16]). Kniaź Abrahim umarł w 1530, poczem 21 Października 1530 przywilej na chorążostwo Tatarskie Trockie, *po kniaziu Abrahimie Timirczycu marszałku i pisarzu Tatarskim*, otrzymuje *syn jego Obduła Abrahimowicz* [17]).

Syn Abrahima Reczzypa poseł do hordy 1505 i 1510, występuje obok ojca 1517 roku [18]). Ten czy inny *Reczip* figuruje w popisie ziemskim 1528 r. [19]). Innymi synami byli wzmiankowani pod r. 1528 r. Obduła, Olejko [20]), a nadto Osman. Z nich Olejko umarł najwcześniej. W 1536 r. dano *synom Abrahima Timirczyca, kniaziom Obdule, Osmanu i brataniczu ich Mamaju Olejkowiczu*, potwierdzenie na ludzi Wysokodworskich nadanych ich ojcu [21]).

Obduła Abrahimowicz, mianowany chorążym Tatarskim Trockim po ojcu 1530 r. [22]), urząd ten zcedował 1533 *stryjowi swemu kniaziowi Kułzumanowi Chodyrewiczowi* [23]); występuje obok braci 1536 [24]). *Obduła Abrahimowicz* Tatar Trocki, ustąpił wysługę *ojca Abrahima*, Krasne Sioło, pani Piotrowej wojewodzinie Trockiej Hannie Alek-

---

[1]) Z. 160 k. 84. [2]) Tamże k. 86. [3]) Tamże k. 88. [4]) Akt. Wil. VII 424. [5]) Z. 6 str. 87—88. [6]) Tamże str. 125. [7]) Tamże str. 9. [8]) Pułaski, Stosunki 320, 221, 349, 353 także 109 i 139. [9]) Tamże 283, 353, 357. [10]) S. 2 k. 117, dr. Danił. Skarbiec Nr. 2273. [11]) S. 2 k. 240. [12]) Z. 10 k. 8 i Z. 11 k. 9. [13]) Z. 12 k. 42. [14]) Tamże k. 232, patrz wyżej. [15]) P. 1 k. 109 od. [16]) Z. 15 k. 69 d. 80. [17]) Z. 17 k. 46. [18]) Patrz wyżej. [19]) P. 1 k. 108 od. [20]) Patrz wyżej. [21]) Z. 19 k. 269 d. 240. [22]) Patrz wyżej. [23]) Z. 17 k. 455, patrz niżej. [24]) Patrz wyżej.

sandrównie, która na to 1542 r. otrzymuje konsens [1]). *Obduła Abrahimowicz z żoną Zorką, córką Ołyma Ułana Urusowicza*, wziął 20 służb ludzi Brodiancy w pow. Wileńskim i takowe przed 1559 odprzedał, za 300 kop gr., Semenowi Żabie [2]).

O Osmanie Abrahimowiczu, bracie jego Olejku i synu tego ostatniego Mamaju Olejkowiczu oprócz powyższych, wzmianek innych nie mamy.

Ilias syn Timirczy występuje 1494 obok brata Abrahima [3]). Niezawodnie tenże Tatarzyn *Ilias* otrzymuje 1511 potwierdzenie na ziemię pustą Sowiatewszczyznę w Sumiliskiej włości [4]).

Chidyr (Chodyr), brat Iliasza i Abrahima Timirczyców, już nie żył w 1494 w którym występują tylko jego dzieci [5]). Jednym z tych dzieci będzie jakiś *Chidyrewicz*, który otrzymuje 1482 r. 5 kop z karczem Nowogrodzkich [6]) i Temesz Chodyrewicz, który otrzymuje 1488 r. 3 kopy z karczem Nowogrodzkich i 3 z myta Kowieńskiego [7]). Czy nie ten sam *Tewesz*, Tatarzyn Nowogrodzki, z matką i niewiestką procesują 1529 r. kniazia Adka Majkowicza o zabicie brata Tewesza *Timka* przez ludzi Adka [8]). Innym synem Chodyra będzie kn. Kulzoman Chodyrewicz pisarz Tatarski, który otrzymuje 1525 potwierdzenie na 4 ludzi i 3 pustosze w pow. Wasiliszskim, nadanych mu przez króla Aleksandra [9]). Tenże *kniaź Kulzuman* wymieniony w popisie 1528 w zaciągu kn. Abrahima [10]). W 1533 r. *marszałek i pisarz Tatarski kniaź Kulzyman Chodyrewicz* otrzymuje przywilej na chorążostwo Tatarskie Trockie, który to urząd sprawował poprzednio *kniaź Abrahim Timirczyc marszałek i pisarz Tatarski, a następnie syn jego*, który go ustąpił *stryjowi Kulzymanowi* [11]).

Ułan—Osanczukowicz.

W chaństwie Krymskiem ułani szli po kniaziach i murzach [12]). Osanczukowicze jednak będąc nie tylko ułanami, ale i kniaziami, w starszeństwie rodów Tatarskich na Litwie zajmowali miejsce przed innymi kniaziami [13]).

W połowie XV-go wieku żył kniaź Osanczuk, który pozostawił trzech synów Ułana, (Włana), Majka i NN. ojca Juchna, jednocześnie z którymi żył inny kniaź Ułan (Włan) zwany Tłustym.

Król rozdając jurgielta, w Grodnie Listopada 23 indikta 1 (1482), dał *kniaziu Ułanu* 10 kop z karczem Wiłkomierskich, *kniaziu Majku* 8 kop z karczem Kiernowskich, a *kniaziu Ułanu tłustemu* 6 kop z karczem Wołkowyskich, oraz sukno Machalskie ze skarbu [14]). Przy podobnem rozdawaniu, w Wilnie Marca 17 indikta 7 (1488), król dał: *Osanczukowiczom Ułanu* 5 kop z myta Kowieńskiego i 5 z karczem Ejszyskich, *bratu jego Majku* 4 kopy z myta Kowieńskiego i 4 kopy z karczem Nowogrodzkich, a *synowcowi (bratanicziu) ich Juchnu* 3 kopy z karczem Ejszyskich i 3 myta Kowieńskiego. Jednocześnie otrzymują: *Ułan tłusty* 6 kop z karczem Wołkowyskich i 6 kop z myta Kowieńskiego [15]), *kniaź Ułan Osanczukowicz* 4 beczki soli z myta Kowieńskiego, *a brat jego kniaź Majko* 3 beczki soli z myta Kowieńskiego [16]).

O Ułanie i Ułanie Tłustym więcej nie słychać. Synem jednego z nich mógł być kniaź Alikecz Ułan Osanczukowicz, chorąży Tatarów Nowogrodzkich, który to urząd po nim król Aleksander nadał *kn. Ułanowi Achmetowi Osanczukowiczowi;* temu ostatniemu urząd ten potwierdzono 1526 r. [17]). Majko i Juchno Osanczukowicze sa twórcami dwóch gałęzi.

Gałęź Majka.

Kniaź Majko Osanczukowicz otrzymał w 1498 przywilej na siedem służb ludzi w powiecie Krewskim [18]); następnie piastował urząd marszałka stiahu ułanów Osanczukowiczów [19]). Pozostawił kilku synów.

---

[1]) Z. 28 k. 27 d. 30. [2]) Teka Wil. VI 178. [3]) Patrz wyżej. [4]) Z. 9 k. 14. [5]) Patrz wyżej. [6]) Z. 4 k. 7 od. [7]) Z. 4 k. 47 od. [8]) Z. 15 k. 73 d 85. [9]) Z. 12 k. 283. [10]) Patrz wyżej. [11]) Z. 17 k. 455. [12]) Teka Wil. V 150. [13]) Z. 12 k. 232. [14]) Z. 4 k. 7. [15]) Tamże k. 47. [16]) Tamże k. 48. [17]) Z. 14 d. 711. [18]) Z. 6 str. 226. [19]) Z. 24 k. 29, patrz niżej.

K n i a ż A d k o U ł a n O s a n c z u k o w i c z, Tatarzyn królewski Nowogrodzki, otrzymuje 1526 potwierdzenie kupna, za 30 kop gr., dworca w Korycach z człowiekiem [1]) i niezawodnie tenże *kniaź Ułan Osanczukowicz*, Tatarzyn królewski Nowogrodzki, potwierdzenie na kupno za 8 kop gr. połowy majątku z uczątkami ziemi [2]). Tenże *kniaź Adko Majkowicz* ma w 1529 r. sprawę z Tatarzynem Nowogrodzkim Teweszem, jego matką i bratową (niewiestką), o zabicie brata Tewesza Timka, przez ludzi kniazia Adka [3]). *Kniaź Adko* piastował urząd marszałka stiahu ułanów Osanczukowiczow [4]). W popisie ziemskim 1528 r., *kniaź Adko marszałek*, wymieniony w chorągwi ułanów [5]).

N u r u m M a j k o w i c z U ł a n, *z żoną Stachną, dziećmi Jachem, Kaczałaj i Tiuwiksel*, sprzedał Olbrachtowi Gasztoldowi wojewodzie Wileńskiemu trzecią część dworca swego z ludźmi i ziemiami, które wziął w dziale z braćmi, na co ten ostatni otrzymuje 1522 potwierdzenie [6]). Temuż *Nurumowi Majkowiczowi*, którego *brat jego Achmet*, oskarżał o niesłuszne zawiadywanie stiahem Osanczukowiczów, król okólnikiem z d. 5 Sierpnia 1522 r., do wszystkich Tatarów tego stiahu, w tym urzędzie potwierdza [7]). *Żona Uruma Osanczukowicza Stachna, wspólnie z braćmi* kn. Enbekiem, Ofsą i Jakubem Tiuweszewiczami, w 1525 r. otrzymuje przywilej na majątki stryja Kildysza Dymitrowicza [8]) i w tymże roku sama inny przywilej na ogród w Kryczynie, zapisany jej przez wuja rodzonego Murata Mantikowicza [9]).

A c h m e t U ł a n O s a n c z u k o w i c z, brat Nuruma [10]), uwolniony 1525 od poręki danej za Tatarów Zawołżskich, którzy pouciekali [11]). Tenże *kniaź Achmet Ułan Osanczukowicz* otrzymuje 1526 potwierdzenie na urząd chorążego Tatarów Nowogrodzkich, który mu nadał król Aleksander *po kniaziu Alikeczu Ułanie Osanczukowiczu* [12]). W czasie popisu 1528 *Achmet Ułan Osanczukowicz*, obowiązany stawić 7 koni, przewodniczył chorągwi w której znajdowali się kniaziowie Majko i Adko marszałek [13]). W 1532 r. chorąży Tatarski *Achmet Ułan Osanczukowicz* otrzymuje przywilej na majątek Maluszycze i targ [14]). Jeszcze w 1541 *Achmet Ułan Osanczukowicz* uzyskuje wyrok w sprawie z Abrachimem Bachtyjarowiczem, o przymówkę jakoby miał uciekać ze służby hospodarskiej [15]).

Synem jego będzie A s a n U ł a n A c h m e t o w i c z O s a n c z u k o w i c z mianowany w Styczniu 1549 na marszałkostwo Tatarskie [16]).

Gałęź Juchna.

K n. J u c h n o, synowiec kn. Majka i Ułana, wymieniony pod r. 1488 [17]), miał za żonę s i o s t r ę k n i a z i a K i l d y s z a D y m i t r o w i c z a, a z niej synów Machmeta i Fursa. W 1529 r. *kniaziowie Machmet i Furs Juchnowicze Osanczukowicze* otrzymują potwierdzenie zapisu *wuja swego kniazia Kildysza Dymitrowicza*, któren im, siostrzeńcom swym, zapisał trzecią część dóbr, dworów, włościan, srebra, książek, czeladzi i gruntów, które mu się dostały w dziale z synowcami jego [18]).

O F u r s i e więcej nie słychać.

K n i a ż M a c h m e t J u c h n o w i c z O s a n c z u k o w i c z, *z żoną Swietochną i synem Jachną*, sprzedał Olbrachtowi Gasztoldowi wojewodzie Wileńskiemu człowieka ojczystego pod Styrnelewszczyzną, za 20 kop groszy, co król Gasztoldowi 1526 potwierdza [19]). *Kniaź Machmet Ułan Osanczukowicz* mianowany 15 Maja 1540 na marszałkostwo nad stiahem ułanów Osanczukowiczów, jak je trzymali dziad jego Majko i stryj Adko Ułan [20]). Tenże *kniaź Machmet Juchnowicz Ułan* mianowany 1547 r. chorążym nad Tatarami Grodzieńskimi [21]). Po *zejściu kniazia Machmeta Ułana Juchnowicza*, na chorążostwo ułańskie, nad Tatarami Grodzieńskiego stiahu, mianowany k n i a ż A l i k e c z U ł a n B e g i m o w i c z 22 Czerwca 1570 [22]). Tenże *kniaź Alikecz Begi-*

---

[1]) Z. 12 k. 303. [2]) Tamże. [3]) Z. 15 k. 73 d. 85. [4]) Z. 24 k. 29, patrz niżej. [5]) Z. 12 k. 6. [6]) Tamże k. 12, dr. A. Z. R. II 142. [7]) Z. 12 k. 208. [8]) P. 1 k. 112 od., patrz niżej. [9]) Z. 12 k. 208. [10]) Patrz wyżej. [11]) Z. 12 k. 220. [12]) Z. 14 d. 711. [13]) P. 1 k. 112 od. [14]) Z. 17 k. 253. [15]) Z. 27 k. 155. [16]) Z. 31 k. 243. [17]) Patrz wyżej. [18]) [19]) Z. 12 k. 410—411. Tamże k. 308 i Z. 1 i 2 str. 211. [20]) Z. 24 k. 29, dr. Teka Wil. VI 144. [21]) Z. 31 k. 111. [22]) Z. 49 k. 70 i 70 od.

mowicz Ulan, Tatarzyn hospodarski, pokładał 1592 w sądzie grodzkim Mińskim inwentarz majętności Zasulskiej [1]). Z rewizyi dóbr tatarskich 1631 r. dowiadujemy się, że *Alikecz Begimowicz* posiadał po żonie dworzec na rzece Wace, który po nim, jako bezpotomnym, spadł na powinnego jego Abrahima Zawackiego [2]).

Jednocześnie z Alikeczem żył kniaź Achmet Ułanowicz w Trockiem 1590 r. [3]), poczem o kniaziach ułanach więcej nie słychać.

Wojszutkowicz Achmet procesował się 1546 r. z Mułkumanem Miskiewiczem o chorąźostwo Tatarskie Grodzieńskie [4]). U Bonieckiego *kniaź (?) Achmet Wojszutkowicz* chorąży Nowogrodzki 1546 [5]).

Do kniaziów Tatarskich należą właściwie jeszcze, umieszczone w pierwszej części tej pracy rody: **Berdiabiakowicz, Hliński, Ingildiejew i Petyhorski.**

[1]) Akt. Wil. XIV 445. [2]) Teka Wil. VI 163. [3]) Akt. Wil. XVIII 90. [4]) Z. 30 k. 146. [5]) Boniecki IV

KNIAZIOWIE

NA WSIACH WOŁOSKICH.

Przybywających do Polski w XV i XVI-tym wiekach, do końca panowania Zygmunta-Augusta, kmieciów Wołoskich, osadzano za przywilejem starostów i konsensem na stoku Karpat w ziemi Sanockiej, która naówczas w tej części pokryta była gęstymi lasami. Osadnicy ci karczując lasy zakładali wsie, w których rządzili się podług praw i zwyczajów Wołoskich, ztąd „wsie Wołoskie", „prawo Wołoskie". Powszechną ich formą lokacyjną było ustanowienie kniazia czyli sołtysa. Jak Niemieckiej wsi bez sołtysa i sołtystwa, tak Wołoskiej bez „kniazia" i „kniaźtwa" nie było. „Kniaź" i „kniaźtwo" istnieli przed wsią na mocy przywileju. Otrzymujący przywilej, najczęściej pop Wołoski obrządku wschodniego, zwał się *kniaziem*, obowiązany był zamierzoną osadę w życie wprowadzać t. j. zbierać i lokować; w nagrodę trudów z tem połączonych otrzymywał kniaź jednocześnie dotacyę gruntową t. j. *kniaźtwo* (scultetium) dożywotnie lub dziedzicznie i w tymże przywileju określenie praw swoich i obowiązków. Polegały one na tem, że kniaź musiał od osadników czynsze i daniny wybierać i takowe królowi lub dziedzicowi, stosownie do tego czy od króla bezpośrednio lub od pana kniaźtwo trzymał, składać, i inne, stosownie do osnowy przywileju, obowiązki względem pana wykonywać. Natomiast miał kniaź wyłączną władzę sądowniczą nad osadnikami swojej wsi, pewien procent od wybieranych czynszów i wymierzanych na osadnikach grzywien, oraz robociznę kmieciów przywilejem zawarowaną.

Takim sposobem powstały kniaźtwa we wsiach: Zwiniacz, Serednica, Rowień, Łobszew, Boberka, Ternow, Polany, Dwernik, Nanow, Poławy, Berehi, Korosno, Korościeńska wola, Ustrzyki, Dołżyca i t. d.

Sporządzona 1765 r. lustracya wsi i wójtostw ziemi Sanockiej opiewa, że „kniaźtwa na łany przywilejami podzielone, przez lat kilkaset sukcesorom od tych kniaziów pochodzącym nadawane były, ale pokolenia te już dawno wygasły. Obecnie miejscowi górale te kniaźtwa vel wójtostwa dzierżą i rozrodziwszy się, po kilkunastu na jednem siedzą" [1]).

Do tego rodzaju kniaziów należeli **kniaziowie Wisieńscy**, od Wisienki w ziemi Lwowskiej pod Gródkiem.

---

[1]) Cały ten ustęp z dziełka hr. Aleksandra Stadnickiego: „O wsiach tak zwanych Wołoskich," Lwów 1848; także Encykl. Powsz., art. Kniaźtwa, XIV 922—924.

Kniaź Hryć (sic) otrzymuje w 1557 r. od Jana Mieleckiego wojewody Podolskiego, marszałka koronnego i starosty Grodeckiego, pozwolenie założyć wieś Wisienkę i przywilej na łan roli i sianożęć [1]). *Iwan kniaź Wiszenski*, potomek Jarmoły (sic), otrzymuje 1631 od ówczesnego starosty Grodeckiego niwę do użytku [2]). *Kniaź Jurko z Wisienki* otrzymuje 1634 królewskie potwierdzenie poprzednich przywilejów [3]), a *Stefan i synowie jego, kniaziowie z Wisienki*, uzyskują 1642 r. potwierdzenie królewskie na posiadanie roli [4]).

---

[1]) Przywilej z d. 24 Maja 1557 potwierdzony przez królów 1569, 1598, 1634, 1671 i 1678 (Ar. G. Z. X 75, 97, 180, 234, 314, 338). [2]) A. G. Z. X 226. Potwierdzenie 1634 (Tamże 233). [3]) Tamże 234. [4]) Tamże 250.

PSEUDO-KNIAZIOWIE.

Ze szczegółów, przytoczonych w pierwszej części tej pracy o kniaziach, przekonywamy się, iż wszyscy prawdziwi kniaziowie, przynajmniej do drugiej połowy XVI-go wieku, tytułowali się stale kniaziami, tytułu tego nigdy nie opuszczając; naturalnym wynikiem tego będzie, że wszyscy, którzy we wzmiankowanej epoce występują bez tytułu kniaziowskiego, kniaziami nie byli. Dopiero bowiem po unii 1569 r., w czasie której prawa szlachty Litewskiej, w skład której wchodzili kniaziowie, zrównane zostały z prawami szlachty koronnej, gdzie kniaziów nie było wcale, wielu z tych ostatnich dla równości szlacheckiej, a po części, z przyczyny zubożenia zeszłych na prostych ziemian, zarzuciło używanie tytułu.

Urok pochodzenia kniaziowskiego był jednak tak wielkim, że mnóstwo rodzin, od końca XVI-go wieku usiłowało wykazać pochodzenie swe od kniaziów. Modą było dorabiać sobie świetne rodowody i byle powód służył do przyczepienia lub podszycia się pod kniaziowskie pochodzenie. Podobieństwo nazwisk, przydomków, patronimów, herbów, błędy kronikarskie, omyłki przepisywaczy dokumentów, eksploatowano w najlepszy sposób. Gdzie się już wcale nie było czego się uczepić, tam poprostu fabrykowano.— Takim sposobem powstały urojone postacie Worony księcia Ruskiego, Dorsprunga towarzysza Palemona bohatera Litewskiego, Hawnula i Hawnulewiczów, Wracha syna Olchy, Moniwida lub Montwida synów Moniwida Gediminowicza, albo fiktywni kniaziowie Zachomulińscy i Iłhowiccy, Bachuzowie, Działdowscy, Krzczonowscy, Wadaszyńscy, Wrahowscy, Żerotyńscy. Imiona, przydomki i nazwiska brane od miejscowości, nie służyły kniaziom wyłącznie, ale były udziałem i innych stanów, to też niemal obok wszystkich kniaziów występują osobistości tego samego przydomku lub nazwiska nie kniaziowskiego stanu.

Istnieli rzeczywiście kniaziowie z imionami: Adam, Aleksander, Andruszko, Bohdan, Daniło, Daszko, Fedor, Hleb, Jurij, Matusz, Micko, Petko, Wołodko, Żdan, których synowie pisali się patronimicznie: Adamowicz, Aleksandrowicz, Andruszkowicz, Bohdanowicz, Daniłowicz, Daszkowicz, Fedorowicz, Hlebowicz, Jurjewicz, Matuszewicz, Mickowicz, Petkowicz, Wołodkowicz i Żdanowicz, z tego jednak nie wypada aby wszystkie rodziny, noszące takie same lub podobne nazwiska, pochodziły od kniaziów; również nie wynika z tego, że ponieważ byli kniaziowie, Bolko (Świrski), Sołtan (Sokolski i Zbarażski), Sudymunt (szwagier Witowda), Swiatopełk (ks. Kijowski), Tur (Świrski), Woyna (Gedroicki i Woroniecki), Bałaban, Hołownia, Kurcz, Odyniec, Putiata, to wszyscy Bolkowie, Sołtanowie, Sudymuntowicze, Światopełkowie, (a raczej rody używające tego przydomku jak Mirscy, Zawadzcy i t. d.), Turowie, Woynowie, Bałabanowie, Hołowniowie, Kurczowie, Odyńcowie, Puciatowie, byli kniaziami. Tak samo, chociaż istnieli kniaziowie Boratyńscy, Bułhakowie (w Rossyi), Horscy (po Rusku Gorscy), Jełowiccy, Nowosilscy, Podberescy, Pożarscy i Prozorowscy (w Rossyi), Romanowscy, to czy wszyscy

Boratyńscy, Gorscy, Jełowiccy, Nowosielscy, Podberescy, Pozarzyccy, Prozorowie i Romanowscy mają być kniaziami? Kilka rodzin skorzystało z braku rzeczywistych potomków niektórych kniaziów rodu Gedimina—jako to: Korybuta, Lubarta, Szwitrigajły, aby samowolnie przybrać patronimy Korybut (Daszkiewiczowie), Lubartowicz, (Sanguszkowie), Narymuntowicz (Sapiehowie), lub Swidrygiełło (Swiderscy). Panegiryści powtarzali sobie nie mające żadnej podstawy legendy, które następnie przechodziły do herbarzów. Byli tacy, co plątali rodowody przez nieumiejętność, więcej takich jednak, którzy ze świadomością podchlebiali, wynosili, dorabiali. Zarzut ten ciąży na wszystkich dawniejszych heraldykach. Najznakomitsze zasługi na tem polu położył jednak żyjący w przeszłym wieku Józef-Aleksander książe Jabłonowski wojewoda Nowogrodzki, a znalazł w Kuropatnickim, Wielądku, Małachowskim, oraz w autorze dziełka „Litwa do unii Lubelskiej", godnych naśladowców W ostatnich czasach pp. Kosiński i Żychliński nie wahali się wydawać bez żadnej krytyki nadsyłane im fantastyczne rodowody. Dzięki temu wszystkiemu ilość rodzin Litewskich do kniaziowskiego pochodzenia roszczących pretensye, przewyższa niemal liczbę rzeczywistych kniaziów.

Następujące rody występują z mylną tradycyą pochodzenia od kniaziów Litewskich i Ruskich [1]; powtarzając odnośne legendy uważamy za zbyteczne dowodzić szczegółowo, że nie byli kniaziami w obec tego, że z tytułem kniaziów w XV lub XVI-tym wiekach nie występują [2]).

Adamowicz herbu Leliwa „od Mondwida syna Widymunta brata Kiejstuta" (!) [3]). Legenda ta powstała z powodu przekręcenia faktu podanego przez Okolskiego, że Adamowiczowie pochodzą od niejakiego Adama, który przez Moniwida wojewodę Wileńskiego (1413 r.) przyjętym został do herbu. Potomkowie jego Adamowiczowie, dali początek rodzinom *Mutykalskich, Pokrzywnickich, Rakowskich* i *Starowolskich* [4]).

Aleksandrowicz herbu Kosy. Według tradycyi późniejszej Aleksandrowiczowie mają pochodzić „od wielkiego księcia Witowda, na pamiątkę czego używają przydomku Witold i mitry książęcej nad tarczą herbową; niektórzy członkowie tego domu przybierali w XVI-tym wieku tytuł książęcy [5]). Rzeczywiście istniało we wzmiankowanej epoce wielu kniaziów „Aleksandrowiczów" ale był to patronim a nie nazwisko i kniaziowie występujący z tym patronimem, należeli do całkiem innych rodzin. O kniaziowskiem pochodzeniu Aleksandrowiczów nie wspominają Kojałowicz, Niesiecki, ani nawet Wielądko podający szczegółowy ich rodowód [6]).

Andruszewicz, niby od „Jewnuta Gediminowicza" [7]), o czem Kojałowicz i Niesiecki nie wspominają.

Andruszkowicz, przydomek Girskich i Sucheckich (obacz). Inni Andruszkowicze herbu Mogiła, wyprowadzają się od Bila lub Żodejki [8]). Kosiński wszystkich Andruszkowiczów poczytuje za potomków Andruszka syna Gagulisa wnuka Dowmonda. [9])

Bachuz, także „**Buchaz**" [10]), a nawet „**Rachuz**" [11]). Ród ten Kojałowiczowi i Niesieckiemu zupełnie nie znany, według Jabłonowskiego miał pochodzić od Dorsprunga. [12])

Baka, patrz Masalski.

Bałaban, herbu Korczak „od książąt Ruskich" [13]), niezawodnie zaliczeni zostali do kniaziów dla podobieństwa nazwiska swego z przydomkiem Bołoban, który służył kniaziowi Michałowi Semenowiczowi Druckiemu († 1435 r.) [14]). Ród ten dobrze

---

[1]) Niektóre rodziny Litewskie wyprowadzają się od książąt zagranicznych, a mianowicie od książąt Greckich: Kantakuzenowie (Niesiecki V 31—32) i Laskarisowie (Tamże X 265), od despotów Serbskich: Zenowiczowie (Paprocki, Herby 859), Jarmolińscy (Niesiecki IV 445), Kostrzeńscy (Duńczewski II 470); od książąt Słowackich: Kociełowie (Niesiecki V 145); od książąt Włoskich: Karęgowie (Niesiecki V 35), Koszczycowie (Duńczewski II 185-186); od hospodarów Wołoskich: Murza herbu Pelikan (Litwa do Unii 45).— [2]) Zsyłki na Kojałowicza i Niesieckiego, bez bliższego objaśnienia tomu lub stronnicy, odnoszą się do odpowiednich artykułów w tych dziełach. [3]) Jabłonowski 159, za nim Kuropatnicki i Wielądko. [4]) Okolski. Orbis II 92, za nim Kojałowicz i Niesiecki. [5]) Kosiński I 235. [6]) Wielądko I 272—275. [7]) Patrz niżej art. Dowgiało. [8]) Kojałowicz art. Andruszkowicz i Bielewicz. [9]) Kosiński III 483. [10]) Wielądko I 107. [11]) Litwa do Unii 48. [12]) Jabłonowski 144, za nim Kuropatnicki, Wielądko i Małachowski. [13]) Jabłonowski 169. [14]) Patrz wyżej str. 57.

znany Niesieckiemu i Wieladkowi, którzy o niby kniaziowskiem pochodzeniu jego nie wspominają.

Bałan „z linii książąt Rusko-Polskich“ [1]), niezawodnie zamiast Bałaban.

Biały.

Między kniaziami umieścił ich Kojałowicz [2]) co było dostatecznem aby rody wywodzące się niesłusznie od Piotra, niby przydomku Biały, uważały się za potomków kniaziów. Według dokumentów przedstawionych 1834 r., przez Zgierskich, Podolskiemu szlacheckiemu zgromadzeniu, a złożonych następnie w heroldyi Petersburskiej: „kniaź Towtiwił Kiejstutowicz pozostawił syna Jana, ożenionego z Dubrowką panią na ziemi Białej, a ten również syna Jana, który się zwał Biały-Kiejstut; tego syn Piotr Janowicz Biały, przezwany Kiszka, wojewoda Trocki, hetman wielki Litewski, w braku potomstwa męzkiego, przybrał sobie za syna Stanisława Zgierskiego herbu Dąbrowa i wydał za niego jedynaczkę córkę i dziedziczkę Hannę Kiejstuczankę, przekazując mu jednocześnie tytuły: książęcy Kiejstutów-Kiszków, książąt na Trokach i hrabiowski, z nadania cesarza Rzymskiego „na Górce“, oraz dziedzictwo na Ciechanowcu i Zgierzu. To wszystko król Stefan potwierdza przywilejem z dnia 6-go Stycznia 1586 r. Janowi Stanisławowiczowi Kiszce panu Wileńskiemu, którego brat rodzony Mikołaj Stanisławowicz Kiszka dworzanin J. K. M., jest bezpośrednim protoplastą Zgierskich“ [3]).

Wywód ten fantastyczny jest również bałamutnym co do związku zachodzącego między wojewodą Trockim Piotrem Janowiczem, Kiszkami i Zgierskimi. Piotr Janowicz Montygirdowicz (a więc wnuk Montygirda) znakomity dygnitarz Litewski drugiej połowy XV-go wieku, był w końcu wojewodą Trockim i marszałkiem ziemskim, umarł około 1496 r. [4]). Przydomek „Biały“ daje mu tylko Stryjkowski [5]), a hetmanem czyni go tylko kronika Litewska, [6]) czego inne źródła nie potwierdzają. Pozostawił syna Jana Piotrowicza marszałka królewskiego, namiestnika Markowskiego, który zginął 1500 roku w bitwie nad Wiedroszą [7]) i córkę wydaną za Stanisława Piotrowicza Kiszkę [8]).

Stanisław Piotrowicz, przezwany Kiszka, kolejno marszałek hospodarski, namiestnik Lidzki, Smoleński, hetman, starosta Grodzieński, a w końcu marszałek ziemski, zmarły 1513 r. [9]), zięć Piotra Janowicza Montygirdowicza [10]), występuje za młodu jako wnuk Stromiły, pochodził więc z figurującego w XV-tym wieku rodu Stromiłów [11]), od którego również pochodzenie, jako wspólne z Kiszkami, mieli Ciechanowieccy [12]). Być może iż od tych Stromiłów, pochodzi także ród Strumiło herbu Nałęcz [13]), z którego znów niezawodnie pochodzą Zgierscy [14]).

---

[1]) Małachowski str. 16. [2]) Kojałowicz, Herbarz, Spis kniaziów, gdzie w liczbie tych spotykamy jeszcze nazwiska: Siesicki—Dowmand, Wolski, Girski—Dowmand i Zarecki. [3]) Herold. Petersb. Dzieło Zgierskich, także Żychl. XIII 30. [4]) Senatorowie 57. [5]) Stryjkowski II 296, 305. [6]) Bychowca, Kronika 65. [7]) Tamże 69. [8]) Rodowód ten udowodniają dwa wyroki królewskie: z 1499 r. w sprawie Tatarów z Janem Piotrowiczem (Z. 6 str. 260—262) i 1511 r. w sprawie Stanisława Piotrowicza z władyką Turowskim (S. 2 k. 104). [9]) Senatorowie 51, 149, 159, 168 i 250. [10]) Patrz wyżej. [11]) *Juszko Stromiło* łożniczy Witowda, występuje 1428—1430 (Monum. medii aevi VI 794, Wiszniewski M. Pomniki historyi i literatury Polskiej, Kraków, 4 tomy, IV 96), *Maćko* i *Pietrasz Stromiłowie* około 1450 (Z. 3 k. 2), *Pietraszko Stromiło* ojciec *Stanisława Pietraszkowicza* 1493 (Tamże k. 82) i nareszcie *Stanisław Pietraszkowicz*, (Pietrowicz) *Stromiłow wnuk* 1490—1495 (Karpow I 47, 142, 185, 188), który w tymże czasie występuje najprzód z przydomkiem *Kiszczyc* 1487 (Z. 4 k. 2), a potem *Kiszka* (Karpow I 265, 332). [12]) Z. 3 k. 2, 6 i Z. 17 k. 118. [13]) Kojałowicz, Herbarz, Niesiecki VIII 537. [14]) *Józef Zgierski Strumiło*, syn *Aleksandra Michała Zgierskiego Strumiły* pisarza grodzkiego Orszańskiego, występuje 1724 r. (Z. 162 k. 257). W tymże czasie *Piotr Zgierski Strumiło* miecznik Wołkowyski spisywał pamiętnik (Rękopism oryginalny).

Bibel (Bibelski). Okolski przytaczając przywilej którym król Kazimier 1361 r. potwierdza Chodkowi Bybelskiemu nadanie księcia Lwa na Bybło z siołami przyległemi [1]), nazywa Chodka mylnie Demetrius Chotko dux de Bibel, każąc mu przybywać z Włoch i wywodząc od niego ród *Próchnickich* [2]). Skorzystał z tego Jabłonowski aby utworzyć „książąt Bybelskich, zwanych także Bybłowskimi“ [3]). Za Okolskim „Bibel kniąże Ruski“ figuruje u Kuropatnickiego i Małachowskiego [4]). Dzięki omyłce drukarskiej, występuje w dokumencie mylnie kniaż Bibelski zamiast *Byniski* [5]).

Birżański, według Małachowskiego „z dawna kniąże“ [6]). W księstwo Birżańskie i kniaziów Birżańskich, jako protoplastów Radziwiłłów, uwierzył p. Leontowicz [7]). Powodem do utworzenia kniaziów Birżańskich był tytuł „książąt na Birżach i Dubinkach“ nadany Radziwiłłom przez cesarza Niemieckiego 1547 r. [8]).

Bogdanowicz herbu Mogiła „idą do Bogdana syna Montwiłowego a więc ze krwi książąt Żmudzkich, gdyż Montwił, po ojcu swoim Gymbusie, panował. Tenże Montwił był ojcem Erdziwiłła pierwszego wielkiego księcia Litewskiego“ [9]). Według Kojałowicza, Bogdanowiczowie nie kniaziowie, pochodzą od Monstwiła, brata Bila, którzy obadwaj byli synami Żodejki [10]).

Bohowityn, herbu Korczak, niby „potomkowie książąt Zachomulińskich i Iłhowickich“ [11]), o czem zresztą żaden inny z heraldyków nie wzmiankuje, u Jabłonowskiego umieszczeni na jednej tablicy razem z Giedrojcami i Swirskimi [12]). Pierwszy z tego rodu pan Bohowityn, żył w pierwszej połowie XV-go wieku [13]).

Bohusz Siestrzencewicz herbu Strzała. Według podania rodzinnego ród ten pochodzi: „od syna Piotra Kotficza, urodzonego z córki Konrada księcia Kozelskiego na Szląsku, będąc takim sposobem siostrzeńcem książąt, wymieniony syn Piotra Kotficza, otrzymał przydomek Siestrzeniec i od Zygmunta I-go zatwierdzenie w tytule kniazia“, tego potomek w XVIII-tym wieku oblatował swoją genealogiję w kancelaryi królewskiej (metryce) i sądzie ziemskim gubernii Mohilewskiej [14]) Kojałowicz zna Bohuszów herbu Siestrzeniec, nie wspominając o ich kniaziostwie [15]). Istniało wiele rodzin tego nazwiska różnych herbów [16]). Jednemu z Boguszów herbu Półkozic przypisuje Kosiński tytuł księcia Nowogrodzkiego [17]).

Bokij. razem z Bolkami, Orczyńskimi i Uhrowickimi „od Bolka księcia wnuka Włodzimierza“ [18]), o czem Kojałowicz ani Niesiecki nie wspominają. Ostatni przytacza legendę, według której jakiś kniąże Ruski nadał herb protoplaście Bokijów i która widocznie dała powód do wyprowadzenia Bokijów od kniaziów.

Bolestraszycki, patrz Świaiopełk i Zawadzki.

Bolko, rzeczeni Orczyński (herbu Rogala). „Od Włodzimierza wnuka Bolka książęcia idą jeszcze w Litwie Bolkowie rzeczeni Orczyńscy herbu Rogala, kniaziowie Swierscy Bolkami się zwali w Polszcze, Uchrowieccy w Polszcze recti linea idą od Bolka Włodzimierzowicza, Bokijowie także" [19]). Widocznie kniaź Bolko Swirski, żyjący w pierwszej połowie XVI-go wieku [20]), dał powód do utworzenia kniaziów ze szlacheckiej rodziny tego nazwiska, znanej Niesieckiemu.

Boratyński herbu Korczak, niby „potomkowie książąt Zahomylskich i Iłhowickich“ [21]). Od tych Boratyńskich pochodzą Tamanowscy i Tankowscy [22]), których niektórzy, wraz z Boratyńskimi których mięszają z rzeczywistymi kniaziami tego

---

[1]) Patrz wyżej str. 403. [2]) Okolski, Orbis I 440. [3]) Jabłonowski, Heraldyka 173. [4]) Kuropatnicki 449. [5]) Patrz wyżej str. 14 przypis 1. [6]) Małachowski 30. [7]) Leontowicz, Oczerki str. 42–43. [8]) Patrz niżej art. Radziwił. [9]) Litwa do Unii str. 34—35. [10]) Kojałowicz, Herbarz, art. Bielewicz i Bogdanowicz. [11]) Patrz niżej art. Iłhowicki. [12]) Tab. Jabl. VI. [13]) Monum. medii aevi II 70, Z. 3 k. 63 i Z 6 str. 546. [14]) Wielądko II 566—581. [15]) Kojałowicz, Herbarz. [16]) Tamże. [17]) Patrz niżej art. Nowogrodzki. [18]) Patrz niżej. [19]) Jabłonowski, Heraldyka 171, za nim Kuropatnicki. [20]) Patrz wyżej str. 514. [21]) Patrz niżej art. Iłhowicki. [22]) Niesiecki IX 5.

nazwiska [1]), wyprowadzają „od książąt Czernihowskich" [2]). Widocznie tożsamość nazwiska z kniaziami Boratyńskimi, była powodem przypisania Boratyńskim herbu Korczak, o których obszernie w Niesieckim, kniaziowskiego pochodzenia. Inni Boratyńscy herbu Topór, są potomkami Asi kniahini Przedzielnickiej [3]).

Bożydarewicz, przydomku Dowmund, herbu Bawola Głowa, z „jednej dzielnicy z kniaziami Uciańskimi, Siesickimi, którzy według Niesieckiego idą od Dowmunda księcia Uciańskiego syna Romunda, wielkiego księcia Litewskiego". Swiatosława księcia Uciańskiego, z Zofii Kołodyńskiej herbu Kołodyn, wnukiem był Felicyan Dowmund Bożydarewicz, żonaty z Konstancyą ze Szpanowa Czaplicówną herbu Kierdej, ojciec Klary Dowmund Bożydarewiczówny, żony Mikołaja Woronicza, żyjącego około 1700 r. [4]). Ród Bożydarewiczów wszystkim innym heraldykom zupełnie nieznany.

Bryński, zamiast Brański [5]).

Buchowiecki. „Książęta tego nazwiska byli na Litwie w XVI-tym stuleciu" [6]). O Buchowieckich na Litwie piszą Kojałowicz, Niesiecki i Wielądko, nie wspominając o ich kniaziostwie

Buchaz, patrz Bachuz.

Bułhak (z Jelców) „przez Woronę od książąt Ilhowickich i Zahomyślskich" [7]). Ród ten herbu Syrokomla znany Kojałowiczowi i Niesieckiemu, którzy o jego kniaziostwie nie wzmiankują. Powodem do tego było podobieństwo nazwiska, albowiem w Rossyi na początku XVI-tego wieku istniał rzeczywiście kniaź przydomku Bułhak. Był to kniaź Iwan Wasilewicz, wnuk kniazia Jurja Patrykiejewicza Narimontowicza, którego potomkowie, piszący się w pierwszem pokoleniu Bułhakow dali następnie początek rodom Golicyn i Kurakin [8]).

Bybelski i Bybłowski, patrz Bibel (Bibelski).

Bykowski, patrz Tysza-Bykowski.

Bystrejski, Bystrzycki patrz Pstruch.

Chmielnicki, patrz Masalski.

Ciechanowiecki, patrz Biały.

Czarnobylski i **Czerlenkowski**, patrz Czerliński i Czernobylski.

Czerliński i **Czernobylski** „przez Woronę od Ilhowickich i Zahomyslskich [9]). Niesiecki zna dobrze Czerlińskich, a raczej Czerlinkowskich (Czerlenkowskich), nie wspominając o ich kniaziostwie [10]). „Czernobylskim" nazywał się Filon Kmita.

Daniłowicz (herbu Sas), niby „od Daniła króla Halickiego", legendę tą sam Niesiecki podaje i zbija; według Jabłonowskiego Daniłowicze pochodzą od Huida hrabiego z Węgier żonatego z córką Romana ks. Halickiego [11]).

Daszkowicz i Daszko,

herbu Korybut; o tych rodzinach z tym herbem znajdujemy po raz pierwszy wzmiankę u Kuropatnickiego, za którym poszli Wielądko, Małachowski i inni, a wszyscy wyprowadzają Daszkiewiczów od Korybuta Olgerdowicza. Daszkowicz, z polska Daszkiewicz, patronim imienia Daniel, w zdrobniałej formie Daszko, bardzo pospolitego na Litewskiej Rusi XV i XVI wieków, to też wielu było Daszków, których synowie pisali się Daszkowiczami. Najznakomitszymi z nich byli: kniaź Daszko Ostrogski 1412—1420 [12]), kniaź Daszko Hliński, który pozostawił synów kniaziów Iwana i Wasila Daszkowiczów zmarłych bezpotomnie około 1500 r. [13]), Daszko Chodkowicz, brat wojewody Kijowskiego Iwana Chodkowicza 1480—1483, miał synów Iwaszka i Olechna Daszkowiczów, występujących w Witebskiem 1476—1485 [14]). W tymże czasie żyli Daszko

---

[1]) Patrz wyżej str. 11. [2]) Litwa do Unii 35, 53. [3]) Patrz wyżej str. 404 i Niesiecki I 235, 237. [4]) Żychl. I 26. [5]) Kuropatnicki 44, porównaj Jabłonowski, Heraldyka 171. [6]) Kosiński I 155. [7]) Patrz niżej art. „Worony ród." [8]) Stadnicki, Synowie I 50, 57—65, Rodosł. I 277. [9]) Patrz niżej art. „Worony ród." [10]) Niesiecki III 244, IV 277, V 123. [11]) Tab. Jabl. XIV. [12]) Patrz wyżej str. 344. [13]) Tamże str. 49. [14]) Z. 16 k. 37 od. i 38.

Iwanowicz współdziedzic Czereji, ojciec Sienka Daszkowicza horodniczego Witebskiego 1524 r [1]) i inny Daszko, którego synem był słynny Ostafi Daszkowicz starosta Czerkaski i Kaniowski zmarły 1535 r. [2]). Wszyscy wyżej wymienieni Daszkowie i Daszkowicze nie mają nic wspólnego z osiedlonym na Litwie rodem Daszkowiczów (Daszkiewiczów) herbu Leliwa, znanym Niesieckiemu. Ród ten według wszelkiego prawdopodobieństwa, pochodzi od Daszka Romanowicza Hładki [3]), dworzanina królowej Bony, którego ta ostatnia przywilejem 1548 r. oswobadza od płacenia pewnych czynszów z posiadłości w Pińskiem [4]), a w następnym roku posyła do uwiązania w archimandrynę Pińską i Turowską Wassiana po zeszłym Warfołomieju [5]). Potomkowie jego Daszkiewicze, do ostatnich czasów, jak widać z akt metryki Litewskiej, używali przydomku Hładki, który w XVIII-tym wieku zamienili na przydomek Korybut [6]). Pierwszym z tym przydomkiem występuje Wincenty Korybut-Daszkiewicz, który podpisał elekcyę 1764 r. [7]). Do przybrania tego przydomku posłużył im wymysł Paprockiego, że: „Fedor syn Korybutów książe Nieświeżskie miał syna Daszka" [8]), co jak wiadomo stoi w sprzeczności z rodowodami tak Korybutowiczów jak i Nieświckich [9]), dostatecznem jednak było dla wszystkich Daszkiewiczów do upatrzenia w owym urojonym Daszku swego protoplastę. Ród Daszkiewiczów herbu Leliwa, przydomku Korybut, używa dziś nazwiska Korybut-Daszkiewicz [10]).

Dorohostajski, patrz Monwid.

Dowgiało

(mylnie Dowgayło). Dowgiałowie herbu Zadora i pochodzący od nich Narbutowie, Strzykowie i Żawiszowie, pochodzą według heraldyków od Jawnuta, którego Jabłonowski czyni identycznym z kniaziem Jewnutą Gediminowiczem, a Niesiecki z Jawną wojewodą Trockim 1413—1433.

I tak według Jabłonowskiego „z linii Jagiellońskiej od Jawnuta idą Zasławscy, Dowgayłowie, Andruszkowiczowie, Lesznicсy, z których był Janusz biskup Poznański, potem Wileński, który brał tytuł z xiążąt Litewskich. Braci i synowców jego (Jawnuta), od rodzonego Leonarda poszli Narbutowie herbu Zadora, Zawiszowie, Strzykowie y Dowgilowie jednegoż herbu" [11]). Trudno odnaleźć na jakiej zasadzie Jabłonowski połączywszy potomków Jawnuta i Jawna przyplątał jeszcze Andruszewiczów, Lesznickich, Dowgiłów (niezawodnie dla podobieństwa nazwiska) i Janusza z książąt Litewskich o którym pisaliśmy wyżej [12]). Lesznickich herbu Brama zna także Małachowski jako „z linii Jagiellońskiej" [13]).

Według Niesieckiego: „Hawnul, zwany także Jawno, wojewoda Trocki pozostawił synów Aleksandra i Jana Hawnulewiczów. Pierwszy Aleksander Hawnulewicz Nadziwoj był kasztelanem Wileńskim i hetmanem Litewskim. Drugi Jan Hawnulewicz chorąży Litewski, pozostawił kilku synów, między którymi Stanisława Zawiszę, protoplastę Zawiszów, Andruszka Narbuta, protoplastę Narbutów i Hawryła Kurwiosa, protoplastę Strzyszków, którzy wszyscy używali przydomku Dowgiało i herbu Zadora" [14]). Z przytoczonych szczegółów faktem pozostaje tylko istnienie Jawna wojewody Trockiego 1413—1433, o którego potomstwie nie słychać, reszta jest prostym wymysłem.

Obie powyższe legendy połączył ze sobą Wilczyński, w rodowodzie Dowgiałów, czyniąc Hawnula-Jawnę synem Jawnuty [15]).

---

[1]) Patrz niżej art. Pstruch. [2]) Patrz wyżej str. 563. [3]) Z notat Korsaka, około 1860 r. konserwatora metryki Litewskiej przy Senacie w Petersburgu. [4]) Z. 32 k. 32. [5]) Tamże k. 57. [6]) Z notat Korsaka. [7]) Vol. leg. VII 369. [8]) Paprocki, Herby 832. [9]) Patrz wyżej str. 178 i 276. [10]) Żychl. XIII 46—49. [11]) Jabłonowski 159—160. [12]) Patrz wyżej str. 201. [13]) Małachowski 259. [14]) Niesiecki III 392—393, VI 521, VIII 544, X 113. [15]) Wilczyński, Herbarz art. Dowgiało.

Dowmund, Dowmunt, przydomek służący oprócz Gedrojcom [1]), także Bożydarewiczom, Matuszewiczom, Siesickim (obacz).

Dorsprunga ród.

Dzięki wiadomościom podanym przez kronikę Litewską, uzupełnionym przez Stryjkowskiego, a ugrupowanym przez Kojałowicza, mamy szczegółową fantastyczną genealogię rodu Dorsprunga, który z Palemonem przybywszy w X-tym wieku z Włoch na Litwę, stał się protoplastą dynastyi z czasem panującej. Potomek Dorsprunga Romund książe Litewski w XIII-m wieku, pozostawił pięciu synów: Narimunda, Dowmunda I, Holszę, Trojdena i Gedrusa, z których Trojden był ostatnim księciem Litewskim tej dynastyi, potomstwo jego wygasło na dzieciach, Holsza był protoplastą książąt *Holszańskich*, zaś Narimund, Dowmund i Gedrus uchodzą za protoplastów mnóstwa rodzin Litewskich, mających pretensyę do kniaziostwa.

Narimund książe Litewski, miał syna Lizdejkę, ten Wirszyła, ten Syrpucia, który był ojcem Ostyka. Ten ostatni miał 5 synów: Raka, Tokara, Radziwiła, Stanka i Niewiera. 1) Rak, od którego trzech prawnuków braci pochodzą, od Stańczyka—*Stańczykowiczowie*, od Gintowta (Gintulta)—*Gintowt-Dziewałtowscy*, od Skopa—*Skopowie* (przydomku *Płowiański ?)*, *Syrewiczowie* i *Możejkowie*. 2) Tokar, był ojcem Narbuta protoplasty *Narbutów*, Iwaszka—*Iwaszkiewiczów*, i Petka (Piecka) ojca trzech synów Kacpra, Michała protoplasty *Pietkiewiczów* i Stanka protoplasty *Komajewskich*. 3) Radziwiłł protoplasta *Radziwiłłów*. 4) Stanko protoplasta *Ostyków* i nareszcie 5) Niewier ojciec Marcina i Wojciecha o których więcej nie słychać. Wszystkie wyżej wymienione rodziny, niby pochodzące od Lizdejki, używały herbu Trąby.

Dowmund (Dowmont) I, książe Uciański, miał dwóch synów: N. N. (Gabryela ?) protoplastę *Siesickich* i Jałgołda, który również miał dwóch synów: Andruszka protoplastę *Girskich*, używających przydomków *Jałgołdowicz* i *Andruszkowicz*, oraz N. N. protoplastę *Swirskich* [2]).

Giedrus, założyciel miejscowości Giedrojcie, miał syna Ginwiła, a ten trzech synów: Hurdę, Binojnę i Bubetę; potomkami ostatnich dwóch mają być *Gojtusowie*, *Gynwidowie* (Gintowtowie), *Miczkiewiczi* (Mickiewiczowie) i *Zdanowici* (Zdanowiczowie). Hurda Ginwiłowicz był ojcem Dowmonta II, który miał synów Wojtkasa protoplastę Giedrojców i Pietrasa. Tyle Stryjkowski [3]). Według innych Hurda miał jeszcze synów Jurahę, od którego *Jurahowie* [4]) i Jamonta [5]) (od którego *Jamontowiczowie)*, a Dowmont II trzeciego syna Gagulisa, od którego wyprowadzają także Jurahów i Andruszkowiczów [6]). Wojtkasowi Dowmuntowiczowi, z powodu pomięszania dwóch Dowmontów, przypisują niektórzy praojcostwo Siesickich i Swirskich [7]), od Petrasy zaś mają pochodzić *Sucheccy* [8]). Binojna Ginwiłowicz, osiedlony na ziemi Goytis, zszedł bezpotomnie, zaś Bubeta Ginwiłowicz miał dwóch synów, z których jeden odziedziczywszy po stryju Binojnie ziemię Goytis, stał się protoplastą rodów Goytus, Mickiewicz i Zdanowicz, a drugi Ratybor dał początek rodowi *Ginwil-Kulwiec* [9]).

Z przytoczonych w powyższym rodowodzie imion i nazwisk większa część urojona; faktem pozostaje tylko, że Holszańscy, Gedrojcowie (z Jurahami, Mickiewiczami i Zdanowiczami), oraz Swirscy, byli rzeczywistymi kniaziami i że Ostyk, przez synów swoich Radziwiłła i Stanka, był protoplastą Radziwiłłów i Ostyków.

W dalszym ciągu z rodu Dorsprunga mają pochodzić, przez Gedrojców—*Matuszewiczowie* i *Ejdziatowiczowie*, Ginwiłów—*Piłsudzcy* i *Piotrowscy*, Girskich—*Jawgiełowiczowie*, Siesickich—*Bożydarewiczowie*. Według Jabłonowskiego z tego rodu pochodzą nadto rody: *Bachuz*, *Gasztold*, *Gimbut*, *Jurewicz*, *Rukiewicz*, *Tuszowski*, oraz kniaziowie *Ithohowiccy* i *Zahomyslscy* (Zahomulińscy), *Miedniccy*, *Persakiccy*, *Siewierscy*, *Wiażewscy* i *Wołożynscy-Suchta*. [10])

[1]) Patrz wyżej str. 57. [2]) Dotąd według Kojałowicza, Herbarz, tablica rodu Dorsprunga, oraz art. Lizdejko, Niewier i Radziwiłł. [3]) Stryjkowski I 318—320. [4]) Niesiecki IV 515. [5]) Narbut VII dodatek str. 115. [6]) Kosiński III 483. [7]) Żychliński XI 206. [8]) Kosiński III 485—486. [9]) Wielądko IV, art. Ginwił-Kulwiec. [10]) Jabłonowski 143—144.

Drozdowicz (herbu Jastrzębiec). Żychliński powołując się na Niesieckiego twierdzi, iż „byli jednego gniazda z kniaziami Glińskimi" [1]), tym czasem Niesiecki nazywa ich tylko blizką krwią Michała Glińskiego [2]), mając widocznie na myśli Drozdów (Drozczów), rzeczywiście blizkich krewnych kniaziów Hlińskich [3]).

Działdowski. Ród ten według Jabłonowskiego ma wspólne pochodzenie „z książętami Żmudzkimi, Połockimi, Inflantskimi, Kowieńskimi, Mścisławskimi, Wileńskimi i Witebskimi w ogóle Litewskimi" [4]). Innym heraldykom zupełnie nie znani.

Dziewałtowski, patrz Gintowt.

Ejdziatowicz'owie według tradycyi rodzinnej „są gałęzią kniaziów Giedrojców na pamiątkę czego używają przydomku Gedrus i mitry książęcej" [5]), o czem starsi heraldycy nie wspominają.

Fedorowicz (herbu Oginiec). Kniaź Iwan Fedorowicz Kozelski przerwany Szanur, według rodosłownych Ruskich, pozostawił czterech synów: Konstantyna, Dawida, Iwana i Romana Szanurowych, bojar Moskiewskich w XV wieku, od których w dalszym ciągu pochodzi ród Satin'ych w Moskwie [6]), zaś według tradycyi rodzinnej Fedorowiczów tylko trzech synów: Iwana protoplastę Satin'ych, Dymitra bezpotomnego i Fedora protoplastę Fedorowiczów. Tym ostatnim deputacya wywodowa gubernii Mińskiej przyznała 1822 r. tytuł: „Szczonowa kniaziów na Kozielsku Fiedorowiczów." Ród ten szeroko rozgałęziony na całym obszarze dawnej Rzeczypospolitej istnieje do dziś [7]). Kniaziostwo Fedorowiczów urosło niezawodnie tak samo jak wiele innych kniaziostw rodzin z patronimicznemi nazwiskami, było bowiem wielu kniaziów „Fedorowiczów" należących do znanych kniaziowskich rodzin.

Gasztold'owie według Jabłonowskiego pochodzą „z rodu Dorsprunga" [8]), czemu najwyraźniej zaprzecza kronika Litewska, według której przodkiem Gasztoldów był Grumpi herbu Kolumna, nie kniaź, towarzysz Litewskiego księcia Erdziwiła [9]).

Giedymin (herbu Pogonia). Heraldycy nie nazywają ich kniaziami ale nazwisko i herb dostatecznie za pretensyą pochodzenia od Gedimina przemawiają.

Gimbut. Ród ten według Jabłonowskiego pochodzi „z rodu Dorsprunga" [10]), o czem starsi heraldycy nie wspominają.

Gintowt-Dziewałtowski Protoplasta ich Gintowt miał być synem Raka a wnukiem Ostyka, potomka Dosprunga [11]). Według dokumentów Micko Gintowtowicz występuje 1523 [12]); Bartłomiej Gintowtowicz otrzymuje 1524 przywilej na kupno ziem w Diawiłtowie i Sowidianach [13]). Niezawodnie synem jego był Stanisław Bartłomiejewicz występujący 1548 jako *Gintowtowicz* [14]) a 1565 jako *Dziewałtowski* [15]).

Ginwił (mylnie Gynwid [16]) lub Ginwild [17]). Według Wielądka „od kniazia Ratybora syna Bubety Ginwiłowicza a wnuka Giedrusa" ma pochodzić ród Ginwił-Kulwiec, którego wymieniony Wielądko przytacza obszerną genealogię, do końca XVII-go wieku, nader podejrzanej autentyczności [18]). Elekcye królów podpisali: 1697 Andrzej Kulwiec z Ginwiła [19]) a 1764 Jan Kulwiec [20]). Kojałowicz zna inny ród Ginwiłów przydomku Piotrowski, niezawodnie pochodzący od Ginwiła żyjącego w XV wieku [21]). Do tego ostatniego rodu należeli: Mikołaj Ginwiłowicz kuchmistrz nadworny Lit. 1501 [22]), Piotrowski Ginwiłowicz występujący 1522 [23]) i Mikołaj Ginwił Piotrowski kuchmistrz Lit. 1649–1657 [24]).

Girski, przydomku Andruszkowicz i Jałgołdowicz. Ród ten niby pochodzący od Andruszka syna Jałgołda Dowmontowicza [25]), umieszczony w spisie kniaziów przez Kojałowicza, który jednak bliższych szczegółów o Girskich nie podaje [26]). Te, podejrzanej autentyczności, znajdujemy u Niesieckiego i Jabłonowskiego [27]). W aktach XVI-go wieku i Volumina'ch legum nazwiska tego nie napotkaliśmy.

---

[1]) Żychl. IV 10. [2]) Niesiecki III 407. [3]) Patrz wyżej str. 78. [4]) Jabłonowski 156. [5]) Żychl. XII 325. [6]) Rodosł. IV 35. [7]) Żychl. IV 89–102. [8]) Jabłonowski 143, Tab. Jabl. V. [9]) Bychowca, Kronika str. 4. [10]) Jabłonowski 144. [11]) Patrz wyżej str. 655. [12]) Z. 12 k. 112. [13]) Tamże k. 119. [14]) Boniecki str. 62. [15]) Z. 46 k. 38. [16]) Stryjkowski II 319. [17]) Jabłonowski 144. [18]) Wielądko IV, art. Ginwił-Kulwiec. [19]) Vol. leg. V 895. [20]) Tamże VII 246. [21]) Z. 3 k. 11. [22]) Senatorowie 231. [23]) Z. 12 k. 45. [24]) Senatorowie 233. [25]) Patrz wyżej str. 655. [26]) Kojałowicz, Herbarz, spis kniaziów. [27]) Niesiecki IV 123–124 i Tab. Jabl. V.

Goytus, niby potomkowie Bubety Ginwiłowicza wnuka Giedrusa [1]). Nazwisko to spotykamy we wszystkich herbarzach choć żaden z nich nie wymienia członka tego rodu, który niezawodnie nie istniał wcale.

Gorecki. Narbut wyczytawszy mylnie, że kniaź Aleksander Patrykiejewicz był księciem Goreckim, zamiast Koreckim, utworzył nieistniejący ród kniaziów Goreckich [2]), identyczny z linią kniaziów Koreckich pozostałą w Moskwie [3]).

Gorski.

Po każdym rodzie kniaziowskim, który wymierał, występował po pewnym czasie ród szlachecki z podobnem nazwiskiem, wydając się za potomków owych kniaziów, którzy już faktowi temu, nie istniejąc więcej, zaprzeczyć nie mogli. Przykładem tego są Kurbscy, Odyncewicze, Hołownia-Ostrożeccy, Putiata i t.d., tak się rzecz miała i z Horskimi. Ród ten wygasł ostatecznie na początku XVIII-go wieku, co wyraźnie stwierdza przywilej Stanisława Augusta z 1778 r. [4]). Tymczasem w 1825 r. przedstawił Heroldyi w Petersburgu Józef syn Wincentego Gorski, radca stanu Rossyjski i wice-gubernator Kaukazki, tytułujący się kniaziem Druckim-Horskim i hrabią na Myże i Presławlu, szereg dokumentów, udowodniających niby jego pochodzenie od rzeczywistych kniaziów Druckich-Horskich. Po bliższem rozpatrzeniu dokumentów okazuje się, że oprócz 17 autentycznych, znanych, pozostałe zupełnie zmyślone albo w części podrobione; mianowicie z dokumentów znajdujących się w metryce Litewskiej, na sześciu, z ksiąg zapisów Nr. 148 i 149, podskrobano pierwotne imiona, wpisując natomiast imiona i tytuły urojonych kniaziów Horskich, zaś siódmy całkiem fałszowany wszyty w księgę zapisów Nr. 166 po karcie 73.

Treść dokumentów fałszywych lub fałszowanych następująca: 1) 1699 r. Stycznia 1, konsens Katarzynie Jurzynownie, 1-o Kazimierzowej Gedrojcowej miecznikowej Wileńskiej, 2-o Radwańskiej, na cessyę wioski Iwaniki *Janowi Konstantynowicza kniaziowi Druckiemu Horskiemu* (słowa „Janowi Konstantynowicza i t.d.", wpisane po wywabieniu pierwotnego nazwiska [5]).

2) 1699 r. Lipca 30. Konsens Janowi Domańskiemu na ustąpienie 30 włók w Trockiem z poddanymi na czynsz, *Janowi kniaziowi Horskiemu* (ostatnie trzy słowa umieszczone w miejscu innego zalanego kwasem nazwiska [6]).

3) 1701 Czerwca 20. Po zejściu Wietczanego przywilej na koniuszostwo Kowieńskie dla *Jana Konstantynowicza kniazia Horskiego* (nazwisko całe wpisane na miejsce innego zalanego kwasem [7]).

4) 1699 r. Sierpnia 3. Konsens z okienkiem (miejsce puste na nazwisko) Krzysztofowi na Baksztach Zawiszy staroście Mińskiemu i żonie jego Teresie Tyszkiewiczównie, na cessyę starostwa Czeczerskiego w Rzeczyckiem „*Hlebowi Jaroszewiczowi kniaziowi Druckiemu Horskiemu*" (ostatnie słowa wpisane w okienko późniejszą ręką [8]).

5) 1699 Czerwca 23. Konsens Teodorowi Łukomskiemu, sędziemu ziemskiemu Witebskiemu, na cessyą (okienko) wójtostwa Mińskiego i wsi Malawki; w okienko wpisano później: „*kniaziowi Józefowi Druckiemu Horskiemu stolnikowi Mścisławskiemu*" [9]).

6) 1700 r. Października 19. Przywilej na chorążostwo Bracławskie, po postąpieniu Biegańskiego na podkomorstwo, *Józefowi* (resztę wyskrobano a poźniej wpisano) *kniaziowi Horskiemu* [10]).

7) W Wilnie 1728 r. Kwietnia 26. *Kniaź Józef Kazimierz Drucki-Horski chorąży Brasławski*, udając się jako delegowany jeneralny komisarz do państwa Tureckiego, dla zawarcia traktatu z nieprzyjacielem, prosi o konsens królewski na jus communicativum dla *małżonki swej, księżniczki Teofili Wiśniowieckiej (sic)*, na dobra Przysniewo, Hrabowo, Wierszenowce w powiecie Orszańskim, ekonomii Mohilewskiej położone. W tym dokumencie kniaź Horski zeznaje, że jest podeszłym w wieku i że opuszczając świętą ojczyznę, powierza małżonce swej małoletnich 3 *synów: Antoniego, Adama i Juliana-Wincen-*

---

[1]) Patrz wyżej str. 655. [2]) Narbut, Dzieje VII dod. str. 107. [3]) Patrz wyżej str. 172. [4]) Tamże str. 148. [5]) Z. 149 k. 560. [6]) Z. 148 k. 793. [7]) Tamże k. 794. [8]) Tamże k. 134. [9]) Z. 149 k. 896. [10]) Z. 148 k. 644.

tego, oraz wszystkie dobra, które odziedziczył *po ojcu swym nieboszczyku Hieronimie Hrihorowiczu kniaziu Druckim-Horskim i po stryju swym Michale Hrihorowiczu kniaziu Druckim-Horskim staroście Orszańskim*; poleca małżonce w swej nieobecności prowadzenie sprawy z drugim *stryjem swym Karolem-Fedorem Hrihorowiczem kniaziem Druckim-Horskim*, a od śmierci tego z pozostałymi po nim synami, o spadek po wymienionym stryju *Michale*, o dobra wymienione w testamencie jego ojca, o spadki po rodzonej *ciotce ojca a jego babce Zofii Fedorownie kniaźnie Druckiej-Horskiej Krzysztofowej Chodkiewiczowej wojewodzinie Wileńskiej*, po Pacowej starościnie Żmudzkiej, Kazimierzu Ogińskim staroście Gorżdowskim i jego małżonce, a nadto daje małżonce swej moc do prowadzenia sprawy o dobra Białynicze, Kuchtę i starostwo Ozierzyskie. Między świadkami tego dokumentu występuje *kniaź Michał Wiśniowiecki hetman polny Litewski* [1]).

8) Kopią aktu konfederacyi obojga narodów 1764 r., na której między innymi podpisani: Skarbnik i radca jeneralny powiatu Upitskiego, starosta Pomietelski, sędzia kapturowy *kniaź Iwan Drucki-Horski*,—wojski Starodubowski i radca jeneralny konfederacyi w. ks. Lit. *kniaź Antoni Drucki-Horski*,—łowczy i radca województwa Mścisławskiego gener. konfed. *kniaź Fedor Drucki-Horski*,— cześnik i radca konfederacyi jenerał wojsk Litewskich, hrabia na Myże i Presławlu, *kniaź Adam Drucki-Horski*.

9) Przywilej 1766 *Juljanowi Horskiemu* na wyrabianie towarów leśnych w majątku jego Korabiewie.

10) Przywilej 1775 r. *kniaziowi Antoniemu Druckiemu-Horskiemu*, hrabi na Myże i Presławlu, na ustąpienie praw do miasteczka Horne synowcom swym, synom rodzonego brata kniazia Wincentego Druckiego-Horskiego na Myże i Presławlu, mianowicie *Panteleju, Josifu* (obecnie proszącemu), *Stefanu i Aleksandru Druckim-Horskim*.

11) Świadectwo Trybunału Głównego Litewskiego 1790 r., potwierdzone przez króla, którym *kniaź Juljan-Wincenty Drucki-Horski*, hrabia na Myże i Presławlu, pułkownik województwa Mińskiego, stolnik Mścisławski, kawaler orderów, ustępuje synowi swemu *kniaziowi Józefowi Druckiemu-Horskiemu*, majątki dziedziczne, po dziadzie kniaziu Hieronimie Hrihorowiczu Druckim-Horskim staroście Surażskim i Witebskim, oraz ojcu kniaziu Józefie-Kazimierzu.

Do tych dokumentów dołączono rodowód kniaziów Druckich-Horskich, mniej więcej prawdziwy do połowy XVII-go wieku, poczem wyszczególnione potomstwo urojonego Józefa-Kazimierza chorążego Bracławskiego, niby „linia na Myże i Presławlu"; Konstanty (syn Fedora stolnika Połockiego), miał mieć syna Stefana a ten Fedora nadłowczego królewskiego 1764 r. Drugim synem Hieronima starosty Surąższkiego, miał być Iwan obdarzony przez Piotra Wielkiego 1 Stycznia 1713 r. orderem Św. Andrzeja; tego syn Julian starosta Korabiewski. Niby synem wymienionego wyżej Jarosza Samuelowicza miał być Hleb Jaroszewicz, który znów miał być ojcem Iwana Druckiego-Horskiego, hrabiego na Myże i Presławlu, skarbnika królewskiego i starosty Pomietelskiego 1764 r.

Przedstawiający te dokumenty Józef syn Wincentego Gorski, radca stanu i wicegubernator Kaukazki, tytułujący się *kniaziem Druckim-Horskim i hrabią na Myże i Presławlu*, żądał zatwierdzenia powyższych tytułów. Żądanie to wznawiali on i jego synowie, żądając zatwierdzenia tytułu książęcego, a przynajmniej hrabiowskiego 1827, 1837, 1840, 1843 i 1847 r., przyczem wstawiono jeszcze legendę, że syn kniazia Fedora Dymitrowicza Horskiego, kniaź Iwan Fedorowicz przezwany Czarny (sic), bawił na dworze księcia Lotaryngskiego kardynała Ferdynanda Guise, który go ożenił z synowicą swą Brygittą księżną Lotaryngską. Osiedliwszy się w Niemczech kniaź Iwan Horski przetłomaczył swe nazwisko Czarny-Gorski na Schwarzenberg i jest protoplastą książąt Szwarcenberg von Drucki. Heroldya jednak z zasady, że żadna deputacya szlachecka dowodów tych nie rozpatrywała, pretensyi jego nie uznała [2]).

Grochowski herbu Junosza, niby „od Bohdana księcia Ruskiego" [3]). Ród ten osiedlony w ziemi Przemyślskiej, dobrze znany Niesieckiemu, nigdy nie używał tytułu kniaziowskiego.

Hlebowicz, patrz Monwid.

Hładki, przydomek Daszkiewiczów (obacz).

---

[1]) Z. 166 k. 73. [2]) Rządzącego Senatu departamentu Heroldyi akta o pochodzeniu kniazia Józefa hrabi Gorskiego. [3]) Z Okolskiego Niesiecki IV 280.

Holiczyński, niby „gałęź książąt Druckich“; tych niezależnie od Haliczyńskich wykomponował Kosiński [1]).

Hołownia. Przydomek, który służył za nazwisko kniaziom Hołownia-Ostrożeckim, a nadto jednemu z rodów szlacheckich Litewskich, którego jedna gałęź używała przydomku Jakimowicz [2]), a druga po wygaśnięciu kniaziów Hołownia-Ostrożeckich, przybrała całe ich nazwisko [3]).

Hołub. Tych kniaziami nazywa Bartoszewicz, który o nich napisał fantastyczno-heraldyczny obrazek [4]). Kojałowicz nie nazywając ich kniaziami daje im przydomek „Kniażycki“. Samuel Hołub z żoną Zofją występują w Kijowskiem 1650 r. [5]).

Horain, patrz Iłhowicki.

Horinski. Według przytoczonej przez Karamzina kroniki, w bitwie nad Wiedroszą 1500 r. kniaź Bohdan Horinski dostał się do niewoli Moskiewskiej [6]). Porównywając ten ustęp z innymi źródłami przekonywamy się, że mowa tu o kniaziu Bohdanie Hlińskim [7]).

Hornostaj herbu Hippocentaurus. Okolski wywodzi ich „od Olelka księcia Kijowskiego“ [8]), czego Kojałowicz nie potwierdza, wznawia natomiast ten wywód Jabłonowski, dając im za protoplastę urojonego „Iwana Olelkowicza dux Hornostaj“, niby potomka Jaropełka księcia Perejasławskiego [9]). Rzeczywisty protoplasta ich pan Hornostaj Romanowicz był klucznikiem Kijowskim 1486 [10]), namiestnikiem Owruckim 1487 [11]) i zginął w 1503 w bitwie z Tatarami [12]).

Horski, patrz Gorski.

Hostski, patrz Iłhowicki.

Hoszowski. Kniaziami nazywa ich Bartoszewicz [13]), o czem Niesiecki, któremu ten ród osiedlony w ziemi Przemyślskiej, dobrze znany, nie wspomina [14]).

Hreczyna, patrz Iłhowicki.

Ilinicz, patrz Iłhowicki.

Iłhowicki i Zachomuliński, rody kniaziowskie Ruskie znane Kojałowiczowi jako protoplastowie Woynów z przydomkami Hreczyna, Jasienicki, Kierdej i Orański [15]). Jabłonowski, Iłhowickich i Zahomysłskich wyprowadza od Dorsprunga i od książąt Ruskich [16]) i do ich potomków zalicza cały ród Worony (obacz), oraz domy wyliczone u Paprockiego po kniaziach Boratynskich, dla wspólności herbu, jakoto: *Turów*, *Jesmanów* (u Paprockiego Jasmanów, u Jabłonowskiego Jemanów), *Sołtanów* (u Paprockiego Sułtanów), *Iliniczów* (u Paprockiego Ilinic, u Jabłonowskiego Ilnicz), *Mieleszków*, *Horajnów*, *Myszków* z *Warkowicz*, oraz *Bohowitynów* z Zgłowiczyna i Kozierad [17]), których jednak Paprocki do potomków Worony nie zalicza. W rzeczywistości kniaziowie Zachomulińscy i Iłhowiccy nie istnieli.

Irzykowicz (u Jabłonowskiego Jerzykowicz lub Irzykowski [18]), patrz Monwid.

Iwanicki herbu Pełnia; tym dziełko: „Litwa do Unii“ każe pochodzić „od Lubarta księcia Ruskiego“, powołując się na Okolskiego gdzie tylko wzmianka, że herb swój od Lubarta otrzymali [19]).

Iwaszkiewicz, przez Narbuta, Tokara, i Ostyka z rodu Dorsprunga [20]).

Jagełłowicz. Według Niesieckiego przydomek Girskich, niby potomków Dorsprunga [21]), stał się z czasem nazwiskiem [22]). Kojałowicz stosunków Litewskich lepiej świadomy wywodzi ród ten od Goligunta [23]). Jagiełłowicze byli jednoplemiennymi z Jawgiełłami i mieli z nimi jeden i ten sam herb, którym był Łabędź.

Jałgołdowicz, niby przydomek Girskich [24]), istnienie swe zawdzięcza niezawodnie rzeczywistemu kniaziowi Jałgołdowi [25]).

Jasienicki-Woyna, patrz Iłhowicki.

Jawgieł, patrz Jagiełłowicz.

---

[1]) Kosiński I 155. [2]) Niesiecki IV 366. [3]) Patrz wyżej str. 134. [4]) Bartoszewicz, Kniaź 39, Słown. Geogr. III 114. [5]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 464. [6]) Karamzin V pr. 90. [7]) Patrz wyżej str. 87. [8]) Okolski, Orbis II index. [9]) Tab. Jabl. XIV. [10]) Z 4 k. 26. [11]) Tamże k. 21, 25 i Z. 3 k. 84. [12]). Bychowca, Kronika 73. [13]) Bartoszewicz, Kniaź str. 20. [14]) Niesiecki IV 387. [15]) Kojałowicz, Herbarz art. Woyna. [16]) Jabłonowski 144, 171, 172. [17]) Tamże 172 i Paprocki, Herby 855. Za Jabłonowskim Kuropatnicki 46, Wielądko I 200. [18]) Jabłonowski 159. [19])* Okolski, Orbis II 387/8. [20]) Patrz wyżej str. 655. [21]) Tamże. [22]) Niesiecki IV 124, 425. [23]) Kojałowicz, Herbarz art. Jawgieł. [24]) Patrz wyżej str. 655. [25]) Tamże str. 150.

Jelec, patrz Worony ród.

Jełowicki herbu własnego, według Niesieckiego „od książąt Perejasławskich“ [1]), a według Jabłonowskiego „razem z Malińskimi, Swierskimi i Romanowskimi od Izasława księcia Perejasławskiego“ [2]), do czego Kosiński dodaje, że: „prawdopodobnie są linią zgasłej książęcej rodziny Kropotka, używają przydomku Bożeniec, istnieją dotychczas, tytuł książęcy zarzucili w XVI-tym wieku“ [3]). Powodem do tego twierdzenia była okoliczność, że kniaziowie Kropotka od Jełowicz pisali się Jełowickimi [4]). Z nimi jednak nic niema wspólnego ród szlachecki Jełowickich, pochodzący od Paszka Bożeniec Jełowickiego, któremu w. ks. Kazimierz miał nadać 1444 r. Łanowce w powiecie Krzemienieckim i którego potomkowie istnieją dotychczas [5]).

Jesman, niby od Worony (obacz).

Juchnowicz, przydomek Sucheckich (obacz).

Jurewicz (Juriewicz) „z rodu Dorsprunga“ [6]), o czem Kojałowicz nie wspomina, co jednak znalazło wiarę w ostatnich czasach [7]), tembardziej, że już w przeszłym wieku Jurewiczowie przybierali tytuł kniaziów. Jakób kniaź Jurewicz podpisał elekcyę 1764 r. [8]). Odpowiedzią na kniaziostwo Jurewiczów będzie to, cośmy mówili o Aleksandrowiczach, Daszkowiczach i Fedorowiczach, a mianowicie, że w XV i XVI wiekach żyło wielu kniaziów patronimu „Jurjewicz“, należących do różnych rodów kniaziowskich, tego nazwiska kniaziów nie było jednak nigdy.

Jurski. Istnienie swe ród ten zawdzięcza p. Bonieckiemu, który w swoim sumaryuszu wyczytawszy mylnie dokument 1538 r., którym król potwierdza Chaleckim, zapis wydany przez kniazia Fedora Iwanowicza Horskiego żonie Dobruchnie, obecnie Chaleckiej [9]), nazywa Horskiego—*Jurskim* [10]).

Juszkowicz, patrz Monwid.

Kęśmiński „od książąt Ruskich“, co Niesiecki wyczytał nie mogąc przytoczyć żadnego członka tego rodu [11]).

Kiejsztucz, przydomek rodu „Biały“ [12]). Małachowski zna ród i herb tego nazwiska [13]).

Kierdej, niby od Worony (obacz).

Kisiel. Jabłonowski na mocy przywileju z d. 5 Lutego 1046 r., wyprowadza Kisielów „od Świentolda księcia Ruskiego“ [14]), czemu zaprzeczają inni heraldycy podając za protoplastę Kisielów Świentoldycza nie kniazia, który był hetmanem Włodzimierza wielkiego księcia Kijowskiego [15]).

Kiszka, patrz Biały.

Kmita, niby od Worony (obacz).

Kniaziewicz herbu Wukry. „Kniazia jakiegoś syn rzeczony more ruthenico Kniaziewicz dał początek tej familii [16]), o czem Kojałowicz i Niesiecki nie wspominają.

Kobeżyński. W liczbie kniaziów, towarzyszących Bohdanowi Andrejewiczowi wojewodzie Trockiemu w pochodzie na Kijów 1484 r., miał się znajdować „kniaź Kobeżyński“ [17]). Czy nie Rużyński?

Kopeć, niby „od książąt Twerskich“ [18]), a mianowicie od Dymitra księcia Twerskiego protoplasty Kopciów i wielu innych domów [19]), o czem Kojałowicz ani Niesiecki nie wspominają. Protoplasta tego rodu „pan Kopot“ był pisarzem kancelaryi Litewskiej 1447—1452 [20]).

Korotka.

Według Wielądka wnuczka kniazia Bohusza Korotki, z kniaźny Zbarażskiej urodzona, ostatnia z Krasnosielskich, była za Stefanem Czarneckim [21]). Widocz-

---

[1]) Niesiecki IV 487. [2]) Tab. Jabl. XIV. [3]) Kosiński I 156. [4]) Patrz wyżej str. 185—186. [5]) Żychl. XV 217—232. [6]) Jabłonowski 144. [7]) Żychl. VIII 436—437. [8]) Vol leg. VII 397. [9]) Patrz wyżej str. 137. [10]) Boniecki 115. [11]) Niesiecki V 74. [12]) Patrz wyżej. [13]) Małachowski 208. [14]) Jabłonowski 169. [15]) Niesiecki V 95. [16]) Jabłonowski 170. [17]) Źródła do Dziejów II 120. [18]) Jabłonowski 169. [19]) Tab. Jabl. XIV. [20]) Senatorowie 254. [21]) Wielądko III 322.

nie na tej zasadzie nazywa Rulikowski Korotków kniaziami [1]), co znalazło powtórzenie w tak poważnem dziele jak wydawnictwa komisyi Kijowskiej [2]).

Pan Rulikowski ułożył następujący rodowód Korotków. Daniło Korotka był posiadaczem na Podolu rozległych dóbr nad Bohem, Sobem i Sielnicą, w około na kilkanaście mil, z kluczowym miastem Ładyżynem; pozostawił synów Bohusza i Olechna. Olechno miał syna Hrihorego, który dziedzictwo swe, nie dzielne z potomkami stryja Bohusza, aktem z dnia 11 Czerwca 1595 r., sprzedał kniaziowi Januszowi Zbarażskiemu, poczem umarł bezpotomnie.—Bohusz ożeniony z kniażną Zbarażską, miał tylko dwie córki: Duchnę za Juchnem Krasnosielskim i Maruszę za Romanem Żytyńskim. Krasnosielska miała synów: Daniła, Michała, Dymitra i Hrihorego, oraz córkę Eudoksyę za Semenem Słupiczem; Żytyńska syna i dwie córki: Katarzynę Połoczynę i Kondratowę Kozarową. Po bezpotomnej śmierci Hrihorego Olechnowicza Korotki nastąpił dział z rozgraniczeniem, między kniaziami Zbarażskimi a potomkami córek Bohusza Korotki. W dziale tym pominięto Słupiczową, wskutek czego ta ostatnia wszczęła proces, który się ciągnął do początku bieżącego wieku [3]).

W źródłach współczesnych Korotkowie występują bez tytułu kniaziowskiego. Pan Korotka świadek w Bracławiu około 1510 r. [4]). Fedor Korotkiewicz z bratem występują 1545 r. w popisie zamku Bracławskiego [5]). Olechno Korotka Tryizdebski wykonał 1569 r., na zamku Bracławskim, przysięgę na unię Wołynia z Koroną [6]). Hrihory Korotka i matka jego Bohdana z Szandorowskich, uczynili Iwanowi Soszczenskiemu donacyę połowy sioła Michałówki; o nieprzyjęcie tej donacyi do ksiąg grodzkich, Soszczenski pozywa 1594 r. Hrihorego Czeczela podstarościego Bracławskiego [7]). W aktach grodzkich Winnickich oblatowany 11 Stycznia 1596 akt z d. 30 Czerwca 1595 r., którym Hrihory Olechnowicz Korotka sprzedał kn. Januszowi Zbarażskiemu, za 200 kop. gr., Bohusze, Michałkowce, Strelatyniec itd [8]). Według Dunczewskiego Daniło Korotka dziedzic Michałówki i innych dóbr pozostawił syna Bohusza, a ten córkę Maruszę za Joachimem Krasnosielskim [9]).

Korybut, Korybutowicz.

przydomek i patronim, który wziął nazwę od Koributa syna w. ks. Olgerda Gediminowicza, którego potomstwo wygasło na dzieciach [10]). To jednak nie przeszkadza Paprockiemu „wyprowadzać od Korybuta Zbarażskich, Wiśniowieckich, Poryckich i Woronieckich", którzy wskutek tego używali przydomku Korybut lub Korybutowicz. Od Korybuta Jabłonowski wyprowadza jeszcze rody kniaziowskie Chowanskich, Golicynów, Kurakinów, Trubeckich, a także Sołtanów herbu Korybut, Sokolskich i Osiemiatczyców [11]). Od Korybuta również chcą pochodzić Daszkiewiczowie i wskutek tego piszą się Korybut-Daszkiewicz [12]). Bezzasadność tych twierdzeń co do Zbarażskich, Wiśniowieckich, Poryckich i Woronieckich, potomków kniaziów Nieświckich, oraz Chowanskich, Golicynów i Kurakinów, potomków Narimonta Gediminowicza, Sokolskich jednoplemiennych z Czetwertynskimi i Szemiaczyców jednoplemiennych z wielkimi książętami Moskiewskimi, a także Daszkiewiczów prostej szlachty, wykazaliśmy na swojem miejscu. Sołtanowie herbu Korybut niezawodnie zawdzięczają swe istnienie Sołtanowi kn. Zbarażskiemu, który, jak wiadomo, nie pozostawił synów [13]). Wskutek pomięszania dwóch synów Olgerda, Dymitra i Koributa-Dimitra, potomków pierwszego Trubeckich, przypisują drugiemu.

Niezależnie od potomków Korybuta heraldycy wymyślili i herb Korybut, o którym pierwsza wzmianka u Jabłonowskiego przy Sołtanach [14]). Do tego herbu Kuropa-

---

1) Rulikowski Edward, Przed kilkuset laty, Bracławszczyzna (dr. w książce zbiorowej Ign. Trusiewicza, Kwiaty i owoce, Kijów, str. 274 — 321), oraz szereg artykułów w Słown. Geogr. IV 874, V 569 itd. 2) Arch. Jugo Cz. VII T. II str. 119 wstępu. 3) Art. Rulikowskiego (patrz wyżej) 4) Art. Sł. III 75. 5) Zr. dziej. VI 118 i Arch. Jugo Cz. VI T. I 19. 6) Zr. dziej. XX 101. 7) Tamże XXI 392. 8) Tamże XX 120. 9) Duńczewski II 453. 10) Patrz wyżej str. 178. 11) Jabłonowski 160—161. 12) Patrz wyżej str. 654. 13) Tamże str. 606. 14) Patrz wyżej.

tnicki zalicza wszystkie wymienione rody [1]), Małachowski obszernie go opisuje [2]) i każe tym herbem pieczętować się jeszcze Łahiszyńskim [3]) oraz gałęzi Zdanowiczów, z przydomkiem Nikitynicz [4]).

Kosiba; o kniaziach tego nazwiska wspomina Bartoszewicz [5]), zresztą zupełnie nieznani.

Kozar.

Kniaziami nazywa ich Rulikowski [6]), co również znalazło powtórzenie w wydawnictwach komisyi Kijowskiej [7]), czemu jednak przeczą współczesne dokumenty.

Według, oblatowanej 1645 r. w aktach Łuckich, genealogii domu Koszyłowskiego i Kozarowego, Hrihory Kozar pojąwszy siostrę rodzoną Konstantego Koszyłowicza zabitego prez Tatarów, wziął cały spadek po nim [8]). Kostia Kozar wspomniany 1545 r. w popisie zamku Bracławskiego [9]). Kondrat Kozar, sędzia grodzki Bracławski, manifestował 13 Października 1580 r. o zgorzeniu przywilejów na zamku Winnickim na sieliszcza Oblin, Paszkowce, Sawran, Besidki, Karaczowce, Derenkowce, Koszyłowce itd. w województwie Bracławskiem [10]). Żona Kondrata Kozara była córką Romana Żytynskiego, wnuczką i dziedziczką Bohusza Korotki [11]). Syn jego Bohdan Kondratowicz Kozar już nie żył w 1598 r., w którym opiekun małżonki, potomstwa i dóbr jego, procesuje się z innymi spadkobiercami; w sprawie tej występuje Jerzy Kozar [12]), która to sprawa ciągnęła się i w następnym roku [13]). W 1602 r. *Jerzy Kozar* nazwany nieboszczykiem, przyczem wzmianka, że *Bohdan Kozar* umarł zabity; o spadek procesują się Kozarówny z ks. Zbarażskim [14]). Kondrat i Bohdan Kozarowie pozostawili córki, które pownosiły dobra dziedziczne w domy mężów swych; *Marya Kondratówna Kozarówna*, Stanisławowa Goliszewska, czyni Kulczyckiemu i jego małżonce, darowiznę części swych w Koszyłowie i Oleszkowcach, oblatowaną 1605 r. [15]). W 1606 r. *Ewdotia Kozarówna* i mąż jej Kulczycki, oskarżają Kalinowskiego o wybicie ich z dóbr dziedzicznych Michałówki, Wasylewki itd. [16]). W 1607 r. Wawrzyniec Juszyński i *Fedora Bohdanówna Kozarówna* Oblińska, sprzedają Sieniawskim części w dobrach Koszyłowie, Oleszkowcach itd. [17]). Jednocześnie części swe w Koszyłowie i Oleszkowcach sprzedaje temuż Sieniawskiemu Iwan Przywołowski [18]). Spadkobiercami po Kozarach mieli być jeszcze Śmiałkowscy i Zalescy [19]).

Krośnieński. Według Kosińskiego „ci kniaziowie byli dziedzicami dóbr Krasne w województwie Bełzkiem 1455—1472“ [20]). Innym zupełnie nieznani z pewnością nie istnieli wcale.

Krupski. Tak pisali się chwilowo rzeczywiści kniaziowie Kurbscy-Jarosławscy [21]). Przed pojawieniem się Kurbskich na Litwie spotykamy tamże w dokumentach metryki pod r. 1511: „panny kniażny Krupskie“ [22]) i krótko przed 1547 r. „kniahinię Krupską“ [23]). Z porównania jednak z innymi dokumentami, w danym razie tytuł kniaziowski okazuje się użytym mylnie; powodem tej pomyłki była okoliczność, że jedna z panien Krupskich była przez zamęzcie kniahinią. Ród Krupskich był gałęzią Dowójnów. Iwaszko Dowojnowicz fundował kościół w dobrach swych Krupie w powiecie Lidzkim, na który wdowa jego Anna, występująca z synem Piotrem i córkami Heleną i Julianną, zapisała 1460 r. wieś Jastruble [24]). Piotr, przezwawszy się od wymienionego majątku Krupskim, pozostawił syna Feliksa (Szczęsnego) zmarłego

[1]) Kuropatnicki 22, 37. [2]) Małachowski 653. [3]) Tamże 270. [4]) Tamże 327 i 541. [5]) Bartoszewicz, Kniaź 41. [6]) Rulikowski Edward, Bracławszczyzna (patrz wyżej str. 661 pr. 1) str. 307. [7]) Arch. Jugo Cz. VII T. II str. 119 wstępu. [8]) Sum. Czat. I Nr. 568. [9]) Zr. dziej. VI 118, Arch. Jugo Cz. VI T. I 19. [10]) Zr. dziej. XX 119, także Arch. Jugo Cz. VII T. I 65. [11]) Patrz wyżej str. 661. [12]) Zr. dziej. XXI 404. [13]) Tamże 412, 413. [14]) Tamże 421, 426. [15]) Zr. dziej. XX 124. [16]) Tamże XXI 517. [17]) Tamże XX 125. [18]) Tamże. [19]) Rulikowski, Bracławszczyzna (patrz wyżej) str. 313. [20]) Kosiński I 164. [21]) Patrz wyżej str. 194—197. [22]) S. 1 d. 44 i 45, patrz wyżej str. 512. [23]) Z. 31 k. 142 d. 130, patrz wyżej str. 512. [24]) Przyałgowski I 55—56.

bezpotomnie i córki: Katarzynę, Elżbietę, Zofię i Annę *panny Krupskie*, z których Katarzyna za kniaziem Turem Michałowiczem Świrskim, a Zofia za Floryanem Radohożskim [1]). Ta ostatnia występuje jeszcze 1541—1550, już nie żyła 1560 [2]).

Krzczonowski. Według Jabłonowskiego „od kniaziów Ruskich" obok kniaziów Lwowskich, Halickich, Bełzkich, Włodzimierskich, Zwinogrodzkich, Jarosławskich, Wadaszyńskich, Sumińskich, Woropayskich, Putywlców i Pstruchów [3]). Niezawodnie wcale nie istnieli.

Krzywiecki, patrz Masalski.

Kuchmistrzowicz (mylnie Kuchmistrzowski [4]), patrz Monwid.

Kulwiec, według heraldyków przydomek Ginwiłów, potomków Ginwiła Gedrusowicza, a w rzeczywistości nazwisko rodu, który używał przydomku Ginwił [5]) i nigdy z kniaziowskim tytułem nie występował.

Kurbski. Pseudo-Kurbskimi będą, występujący po wygaśnięciu kniaziów Kurbskich-Jarosławskich, kniaż Kacper Kurbski oraz jego synowie Jakób i Aleksander [6]).

Kurcz. Błąd Paprockiego, który kniaziów Kurcewiczów nazywa Kurcz'ami [7]), jest przyczyną, że wszyscy późniejsi heraldycy, te dwa domy, w rzeczywistości nic wspólnego ze sobą nie mające łączą, a raczej znają tylko Kurczów, których wyprowadzają od kniaziów [8]). Kurczowie istnieli współczesnie z kniaziami Kurcewiczami. Daniel Semenowicz Kurcz procesuje się 1550 r. ze Stefanem Sapiehą [9]). Syn jego Marcin Daniłowicz Kurcz wojski Witebski 1578 [10]), mianowany marszałkiem królewskim 1585 [11]), a 1600 wojewodą Derptskim [12]). Z testamentu jego sporządzonego 1602 r. przekonywamy się, że pozostawił pięciu synów, brata i synowców [13]), którzy dalej prowadzą ród Kurczów.

Kwiatkiewicz, niby „od Wigunta księcia Litewskiego" [14]), innym nie znani.

Lesznicki herbu Brama „z linii Jagelońskiej, od Jewnuta Gediminowicza" [15]). Ród ten Kojałowiczowi i Niesieckiemu nie znany istniał na Wołyniu [16]).

Łahiszyński, patrz Korybut.

Łoszczak, niby „od książąt Smoleńskich" [17]), innym nie znany.

Maliński. Ród ten „wspólnie z kniaziami Kapustami, Kozikami i Jełowickimi lub Jałowickimi, Swirskimi i Romanowskimi, ma pochodzić od książąt Perejasławskich" [18]), czego Kojałowicz i Niesiecki nie potwierdzają. Widocznie przydomek „Jeło" używany przez Malińskich, posłużył do przyplątania ich do Jełowickich, a w ich towarzystwie do kniaziów.

Masalski herb (?), którym oprócz kniaziów Masalskich mieli się pieczętować rody: *Baka, Chmielnicki, Krzywicki, Puciata i Wysocki* [19]).

Matuszewicz, herbu Łabędź. Według pamiętników Marcina Matuszewicza (a zwłaszcza ich nie wydanej części) ród ten ma pochodzić od kniazia Mateusza „Bartłomiejewicza Gedrojca, marszałka królewskiego, zmarłego 1563 r. Ten „ostatni miał z dwóch żon, Anny ks. Kroszyńskiej i Zofii Narbutówny, pozostawić sy„nów, którzy nie mogli pogodzić się pod względem majątkowym, ztąd nienawiści i kłó„tnie zakończone tem, że gdy synowie Anny pozostali przy nazwisku Gedrojców, syno„wie Zofii pisali się patronimicznie „Matuszewicz" i to nazwisko przekazali swoim „potomkom. Tych synów Zofii było dwóch: Jan Matuszewicz chorąży Żmudzki „i Hrihory Matuszewicz, bezpośredni protoplasta Matuszewiczów, u których pamięć kniaziostwa z czasem zupełnie zaginęła [20]). Współczesne dokumenty i starsi heraldycy o tem pochodzeniu Matuszewiczów, milczą jaknajzupełniej, i niezawodnie jest ono płodem bujnej fantazyi Marcina Matuszewicza wojewody Brzeskiego.

Meczeński (niezależnie od Mezecki) „gałęź książąt Smoleńskich wyemigrowali do Moskwy w końcu XVI (?) wieku" [21]); niezawodnie zamiast „Mezecki".

---

[1]) Patrz wyżej str. 512. [2]) Przyagłowski I 99 i Berszadski I 307—308 r. 1541, S. 22 d. 483 r. 1550 Z. 38 k. 255 d. 176 r. 1560. [3]) Jabłonowski 170. [4]) Tamże 159. [5]) Patrz wyżej str. 656. [6]) Tamże str. 197. [7]) Paprocki, Herby 862. [8]) Kojałowicz, Herbarz, Niesiecki V 451, Jabłonowski 160, Żychl. III 33, IV 176, 254, IX 297, Kosiński I 142, 157 i t. d. [9]) S. 33 k. 701 od. [10]) S. 58 k. 68. [11]) Z. 73 k. 55 i Z. 74 k. 63. [12]) Z. 87 d. 37. [13]) S. 74k. 314. [14]) Jabłonowski 160, za nim Kuropatnicki 37 i Wielądko I 198. [15]) Patrz wyżej str. 654. [16]) Tamże str. 30. [17])) Jabłonowski 169, za nimi Kuropatnicki 43 i inni. [18]) Tamże i Tab. Jabl. XIV. [19]) Niesiecki V 420, Vl 350. [20]) Matuszewicz, Pamiętniki II 6, 154 i Bartoszewicz u Swięckiego 1 351—319, patrz wyżej str. 74. [21]) Kosiński I 157.

Michałowicz, przydomek Swiszczałów i Żaglów (obacz).

Mickiewicz (u Jabłonowskiego Mieczkowicz [1]), wskutek czego Małachowski ma oddzielnie oba nazwiska [2]), według Stryjkowskiego „z Goytusami i Zdanowiczami od Bubety potomka Giedrusa" [3]). Mitko, Micko, było to imie pospolite między ziemianami Litewsko-Ruskimi XV i XVI wieków; nosił je nawet kniaź Giedroitski, którego potomkowie w pierwszem pokoleniu byli Mickowiczami [4]). Od różnych Micków bojar i ziemian pochodzą rodziny szlacheckie piszące się Mickiewicz.

Miecicki, patrz Zdanowicz

Miednicki „od książąt Żmudzkich" [5]). Miedniki na Żmudzi były pierwiastkowo stolicą biskupstwa i biskupi Żmudzcy, do połowy XVI wieku, tytułowali się Miednickimi. Ówczesnym zwyczajem biskupowi dawano tytuł kniazia i to niezawodnie było powodem utworzenia kniaziów Miednickich, o których zresztą Kojałowicz i Niesiecki nie wspominają.

Mieleszko, patrz Worony ród.

Minigajło, długo uważany za syna w ks. Olgerda, jest identycznym z Minigajłą kasztelanem Wileńskim 1387—1413 [6]).

Mirski, herbu Białynia.

Według rodowodu tego domu protoplasta Mirskich Andrzej Światopełk kniaź na Mirze, był wspólnie z kniaziami Czetwertyńskimi, potomkiem Światopełka księcia Twerskiego, jedenastego syna Włodzimierza księcia Ruskiego [7]). O kniaziowskiem pochodzeniu Mirskich spotykamy po raz pierwszy wzmiankę w wydanym na początku XVIII-go wieku rodowodzie Ogińskich [8]), poczem wiadomość ta powtórzoną została przez Niesieckiego [9]) i Jabłonowskiego, według którego, z synów Światopełka księcia Kijowskiego, Olech był protoplastą Czetwertyńskich a Dymitr książe na Mirze—Mirskich [10]). O pochodzeniu kniaziowskiem Mirskich nie wiedział nic Kojałowicz, który podając rysunek ich herbu umieszcza na nim hełm rycerski a nie mitrę [11]). Początki tego rodu i powstanie jego nazwiska dotąd nie wykryte; ów Andrzej na Mirze Mirski mógł być identycznym z żyjącym w tym czasie Andrzejem Iwaszkowiczem bratem stryjecznym Hrihorego Podbereskiego, Iwana Strzeżowskiego i Jacka Bystrejskiego [12]). Stanowczego jednak dowodu na to niema. Odrazu pojawia się pan Hrihory Mirski, który w 1569 r. otrzymuje przywilej na podkomorstwo Brasławskie [13]). Tenże Hrihory Mirski postąpił na sędziostwo ziemskie Brasławskie i umarł przed 3 Sierpnia 1620 r., którego dnia, sędzią ziemskim Brasławskim „*po Hrihorym Mirskim*", mianowany Jan Samson Podbereski podsędek tegoż powiatu [14]). On i jego potomkowie, o których częste wzmianki w metryce Litewskiej, przez cały wiek XVII-ty, nie występują ani jednego razu z tytułem kniaziów, lub przydomkiem Światopełk, które przybierać zaczęli w późniejszych czasach. Obecnie piszą się Światopełk-Mirski. Ród ten licznie rozrodzony istnieje dotychczas [15]). Tytuł książęcy przyznała mu w 1821 r. deputacya senatu królestwa Polskiego [16]), a następnie rząd Rossyjski [17]).

Mohilewski. Tytuł dany mylnie kniaziowi Andrzejowi Włodzimierzowiczowi Olgerdowiczowi, który władał nie Mohilewem, ale Mohilną [18]).

Moniwid, patrz Monwid.

Montygirdowicz, patrz Biały.

---

1) Jabłonowski 144. 2) Małachowski 295. 3) Patrz wyżej str. 655. 4) Tamże str. 68. 5) Jabłonowski 144. 6) Ród Gedimina 80, 7) Żychl. IV 188, Kosiński II 138. 8) Genalogia Ogińskich sztychowana na mapie (Niesiecki VI 421), także Pezarski, Annibal 52. 9) Niesiecki VI 421. 10) Tab. Jabl XIV. 11) Kojałowicz, Herbarz art. Mirski. 12) S. 53 k. 263. 13) Patrz niżej art. „Pstruch". 14) Z. 93 k. 347. 15) Żychl. IV 188—199, Kosiński II 381—383. 16) Kurjer Warszawski Czerwiec 1821 r. 17) Rodosł. I 128. 18) Patrz wyżej str. 337—338.

Monwid, Moniwid.

Monwid, syn Gedimina, w rzeczywistości zmarły bezdzietnie [1]), według Papro-
ckiego „pozostawił synów Monwida i Montwida. Monwid II miał synów Olech-
na i Juśka protoplastów, pierwszy *Olechnowiczów* i *Jerzykowiczów*, a drugi *Zabrzeziń-*
skich, Montwid zaś miał także dwóch synów, Wiaża protoplastę *Wiażewiczów* i Hle-
ba od którego pochodzą *Hlebowiczowie*" [2]). Za Paprockim powtarzali Kojałowicz,
Niesiecki i t. d. Z wymienionych rodzin Olechnowiczowie nazywali się następnie
Kuchmistrzowiczami a w końcu Dorohostajskimi, pierwszym Zabrzezińskim był ży-
jący w pierwszej połowie XV w. Juszko (Jerzy) Rimowidowicz, ztąd Juszkowicze [3]),
gałęzią Hlebowiczów byli Połońscy [4]), co wszystko posłużyło Jabłonowskiemu do
utworzenia Kuchmistrzowskich, Juskiewiczów i Płońskich [5]). Od Monwida mają jesz-
cze pochodzić rodziny Adamowicz, Poalsknis i Rekuć (patrz te art.) Cały ten
wywód należy do baśni bezpodstawnych, albowiem protoplastą Monwidów był Koj-
likin, Dorohostajskich, Zaberezińskich i Irzykowiczów—Rimowid, a Hlebowiczów
i Wiażewiczów — Wiaż, jak to na innem miejscu zostało wykazanem [6]).

Możejko, herbu Trąby, „z rodu Dorsprunga" [7]). Niesiecki zna tylko ród tego nazwiska herbu Łabędź [8]).

Mutykalski, niby „przez Adamowiczów od Monwida" [9]).

Myszka, „z rodu Worony" (obacz)

Narbut herbu Trąby „z rodu Dorsprunga" [10]). Protoplasta ich pan Narbut otrzymał kilkakrotnie 1440—1450 przywileje od w. ks. Zygmunta i Kazimierza [11]).

Narbut, herbu Zadora, niby „przez Dowgiałów od Jewnuta Gediminowicza" [12]).

Nasiłowski „razem z Sołomereckimi od Kiejstuta" [13]), o czem Kojałowicz i Niesiecki nie wspominają. Według źródeł autentycznych Bohdan Andrejewicz Sakowicz, marszałek ziemski i wojewoda Trocki, zmarły 1490 r. [14]), niezawodnie potomek Saka syna Taliada, który w Horodle 1413 r. przyjął herb Pomian [15]), miał brata rodzonego Jurja Andrejewicza Sakowicza [16]), którego synowie Jan i Wojciech Jurjewicze, od majątku Nasiłowa, przezwali się *Nasiłowskimi* [17]).

Neronowicz, patrz Szpilowski.

Niemirycz, niby od Worony (obacz).

Nikitynicz, patrz Zdanowicz.

Nowogrodzki. Niezależnie od rzeczywistych kniaziów Nowogrodzkich, którymi byli synowie Kiejstuta [18]), tytułu tego miało używać kilku członków rodu Bogusz herbu Półkozic. „Jan Bogusz rotmistrz i pułkownik królewski, w wojnie 1607—1611, zająw„szy z pułkiem swym Nowogród, miał być podług tradycyi familijnej okrzykniętym przez „mieszkańców księciem, wskutek czego wnuk jego Jan Marcin Bogusz, starosta Dźwi„nogrodzki 1699—1731, tytułował się niekiedy księciem Nowogrodzkim" [19]).

Nowosielecki „z książąt Ruskich" [20]), niezawodnie zamiast „Nowosilski" [21]). Z podobieństwa nazwisk skorzystał ród Nowosielskich herbu Slepowron, o kniaziowskiem pochodzeniu którego żaden herbarz nie wzmiankuje, do przybierania w ostatnich czasach tytułu książęcego, którym ich obdarza Żychliński [22]).

Nowosielski, patrz Nowosielecki.

Nurzewicz, znany tylko Bartoszewiczowi [23]).

---

1) Ród Gedimina str. 10—12. 2) Paprocki, Herby 840—841. 3) Z. 3 k. 5 i Russko-Liwons. 191. 4) S. 22 k. 392 od. i S. 27 k. 133 it.d. 5) Jabłonowski 159. 6) Ród Gedimina 10—12. 7) Patrz wyżej str. 655. 8) Niesiecki VI 489. 9) Patrz wyżej str. 650. 10) Tamże str. 655. 11) Z. 3 k. 3, 11, 43 i Z. 6 str. 226. 12) Patrz wyżej str. 654. 13) Jabłonowski 161, za nim Kuropatnicki, Wielądko it.d. 14) Senatorowie 168. 15) Raczyński, Codex I 288, Vol. leg. I 31 it.d. 16) Z. 6 str. 266 i 268. 17) Porównaj Z. 4 k. 38, Z. 6 str. 266 i 268 i S. 33 k. 540. 18) Patrz wyżej str. 277. 19) Kosiński II 38 i 42. 20) Jabłonowski 169, Kuropatnicki 43 it.d. 21) Patrz wyżej str. 278. 22) Żychl. IV 261, 371. 23) Bartoszewicz, Kniaź 20.

Odnowski, tych zna Niesiecki jako „książąt Ruskich“ [1]), Jabłonowski jako „wspólnego pochodzenia z Nowosielskimi, Worotyńskimi i Zyzemskimi“ [2]), do czego Kosiński dodaje, że „jako linia książąt Druckich, istnieli na Litwie w XV-ym wieku“ [3]). Zresztą zupełnie nieznani.

Odrożewicz lub **Odrążewicz**, niby „od ks. Ruskich“ [4]), niezawodnie zamiast Odyncewicz.

Odyniec, herbu własnego. Tak jak Kurczów od kniaziów Kurcewiczów, tak Odyńców wyprowadzają od kniaziów Odyncewiczów, co w ostatnich czasach powtórzonem zostało w rodowodzie „Odyńców kniaziów Barymowskich herbu własnego“ [5]). Wyliczyliśmy kilku Odynców i Odyncewiczów, którzy istnieli jednocześnie z kniaziami Odyncewiczami, z którymi oprócz podobieństwa nazwiska nic wspólnego nie mają [6]). Niezależnie od nazwiska istniał i herb Odyniec, którym oprócz Odyńców pieczętowało się kilka rodów [7]).

Olechnowicz, patrz Monwid.

Olizar, z rodu Worony (obacz).

Orański-Wojna, niby „z wszystkimi Wojnami od kniaziów Zachomulińskich i Ilhowickich“ [8]). Faktycznie Orańscy przydomku Wojna herbu Kościesza, nie mają nic wspólnego z rodem Wojnów herbu Trąby [9]); według Żychlińskiego używali dawniej tytułu kniaziów [10]).

Orczyński, patrz Bolko.

Orszański, od miasta Orszy. Według p. Leontowicza kniaziowie Orszańscy sąsiadowali z Druckimi, w 1393 r. poddali się Witowdowi [11]). Widocznie nazwa wzięta ogólnie, albowiem kniaziowie Orszańscy nigdzie zresztą nie spotykają się.

Osiemiatycz (Osiemiatczyc), według Kosińskiego „linia książąt Druckich herbu Druck, wyemigrowali 1496 r. do Moskwy“ [12]). Niezawodnie zamiast Szemiaczycz [13]).

Ostyk, niby z rodu Dorsprunga [14]). Protoplasta domu tego pan Ostyk, na chrzcie Krystyjan, był 1419—1442 kasztelanem Wileńskim [15]). Synem jego był Radziwił Ostykowicz zmarły 1477, jako wojewoda Trocki, kasztelan Wileński i marszałek ziemski [16]), a wnukiem po drugim synie Stanisławie (Stanku), Hrihory Stanisławowicz (Stankowicz) Ostykowicz, wojewoda Trocki i marszałek dworny, zmarły 1518 [17]); Radziwił jest protoplastą *Radziwiłłów*, a Hrihory Ostykowicz — *Ostyków*.

Owłoczymski. Kniaź Aleksander Owłoczymski starosta Piński, obok Iwana Druckiego-Lubeckiego chorążego i Jakóba Masalskiego wojewody Nowogrodzkiego, podpisany na akcie 1501 r. rozgraniczenia dóbr, między kn. Konstantym Ostrogskim, a Mikołajem Semenowiczem Wiśniowieckim starostą Lidzkim. Dokument ten sfałszowany i całkiem mylny, albowiem z wymienionych osobistości, za wyjątkiem kn. Konstantego Ostrogskiego, żadna nie istniała, oblatowany 1782 roku w sądzie grodzkim Mińskim [18]).

Paalsknis, patrz Poalsknis.

Patryk, lub **Petryk** „niby potomkowie Patryka Kiejstutowicza“ [19]). Rzeczywiście istniał ród Petryków na Litwie [20]), ale niezawodnie z kniaziami nic nie ma wspólnego.

Pawsza, patrz Poalskins.

Persakicki, z których „kniaź Matys Persakicki dzierżawca Birżański miał żonę Tomiłę Michajłównę w 1536 r. i potomstwo“ [21]). Wszystkie te szczegóły odnoszą się do żyjącego w tym czasie kniazia Matwieja Mikitynicza dzierżawcy Birsztańskiego, żonatego z kniażną Tomiłą Michałówną Mścisławską. Kniaź ten władał Perszajką [22]), co niezawodnie dało powód do utworzenia nazwiska Persakicki.

---

[1]) Niesiecki VII 23. [2]) Tab. Jabl. XIV. [3]) Kosiński I 158. [4]) Jabłonowski 170, Kuropatnicki 45. [5]) Żychl. II 229—233. [6]) Patrz wyżej str. 287. [7]) Niesiecki VII 47. [8]) Patrz wyżej str. 659. [9]) Patrz niżej art. Woyna. [10]) Żychl. IX 123. [11]) Leontowicz, Oczerki 84. [12]) Kosiński I 158. [13]) Patrz wyżej str. 519. [14]) Tamże str. 655. [15]) Senatorowie 77. [16]) Tamże 56, 78 i 167. [17]) Tamże 57 — 58. [18]) Akt. Wil. XIV 1—5. [19]) Jabłonowski 160, Tab. Jabl. X. [20]) Niesiecki VII 259. [21]) Jabłonowski 144. [22]) Patrz wyżej str. 117.

Pietkiewicz (także Pieckiewicz)[1], herbu Trąby „niby z rodu Dorsprunga“[2]. Nazwisko patronimiczne od imienia Petko (Piotr); nosił je i kniaź, a mianowicie kniaź Petko Priczowicz Swirski, którego synowie pisali się Petkowiczami[3], wskutek czego Kosiński nazywa Pietkiewiczów gałęzią kniaziów Swirskich[4]. Z Petkowiczów, Stanisław Michałowicz Petkowicz był namiestnikiem Brześciańskim 1493—1503[5], Jurij Mikołajewicz Petkowicz, przezwany Jedko, miecznikiem i kuchmistrzem Lit. 1514—1529[6], a Maciej Stanisławowicz Petkowicz cześnikiem Lit. 1546—1570[7].

Piłsudzki herbu Strzała „z książąt linii Dorszprungowskiej, a mianowicie od Ginwiłda[8]. Tradycya familijna, według której ród ten pochodzi „od Ginwiłów, czyli, jak drudzy nazywają Ginejtów, protoplasta których Ginet występuje 1413 w Horodle“[9], sama zbija kniaziowskie pochodzenie.

Piotrowski, patrz Ginwił.

Plichta, niby „od książąt Ruskich“[10], a mianowicie „wspólnie z Zerotyńskimi od Jarosława księcia Połockiego”[11].

Płoński, patrz Połoński.

Płowiański, niby przydomek Skopów[12].

Poalsknis,

(u Kosińskiego Paalsknis[13]), herbu Leliwa. Ród ten, który istniał na Żmudzi, ma według wiadomości, zebranych przez Chodźkę i Tryplina, następującą legendę o swojem pochodzeniu:

Podczas wojen Witowda z Tatarami, krewna Tamerlana Zofia, z familii Sopihali i Solimanów w Poalsknis, księżna Mingrelii, Georgii, hrabina Abisynii i t. d., dostała się do niewoli i na Litwie wydaną została za pana Jana z Pawsza Moniwida. Na Żmudzi księżniczka ta nabyła znaczne dobra, na które, gdy je chciała oddać w zastaw Krzyżakom, rząd nałożył sekwestr; jednak na zjeździe w Łucku 1429 r., za wstawieniem się cesarza Zygmunta i obcych dworów, uzyskała od króla Władysława przywilej. Synem jej był książe Jan Janowicz Moniwid, przezwany Poalsknis, a wnukiem Bartłomiej, który 1525 r. miał stawać w Krakowie przed Zygmuntem I. Ożeniony z Elżbietą Reuss, siostrą Henryka Reuss, w. mistrza Krzyżackiego, pozostawił syna Grzegorza (Hrihorego), który w 1572 r. miał uzyskać od Zygmunta Augusta zamianę pewnych dóbr i oblatować 29 Października 1575, w sądzie ziemi Żmudzkiej, wymieniony przywilej króla Władysława, dany w Łucku 9 Stycznia 1429 r., przyczem w suscepcie nazwany „pan Grzegorz Bartłomiejewicz z dziada Jana Janowicza z Tamerlanu Pawsza Moniwidowicz Poalsknis, książe i hrabia”. Tego syn książe Wacław Hrihorowicz Moniwid Poalsknis zabity 1630 r. przez Rekucia na dyferencyi gruntu swoich włości. Potomkowie jego zbiednieli; ostatni Poalsknis, komornik czyli geometra (mierniczy), mieszkał na początku bieżącego wieku na małej fortunie koło Kroż. Nie zapomniał praw swych na które liczne dowody w przywilejach i dokumentach posiadał; podpisywał się stale: książe Pawsza z Tamerlana Moniwidowicz Poalsknis. Córka jego władała po nim ojcowską fortuną nie używając więcej tytułu książęcego[14]. Wymieniony ostatni Poalsknis miał pozyskać 1800 r., od deputacyi wywodowej gubernii Kowieńskiej, przyznanie pochodzenia od książąt Tatarskich, potomków Tamerlana i tytułu książęcego[15].

Pociatycz[16], zamiast Puciatycz.

Pociej, niby od Worony (obacz).

Podbereski „przydomku Druck z mitrą książęcą nad herbem”[17]! (Patrz niżej art: Pstruch).

---

[1]) Jabłonowski 144, za nim Kuropatnicki. [2]) Patrz wyżej str. 655. [3]) Tamże str. 507. [4]) Kosiński I 153
[5]) Senatorowie 9. [6]) Z. 18 k. 82 od., Z. 25 k. 91 od., Z 18 k. 69 od.. S. 2 k. 326, Z. 12 k. 106, 448, Vol. leg. I 495.
[7]) Senatorowie 209. [8]) Litwa do Unii 46. [9]) Niesiecki X 344. [10]) Tamże 324. [11]) Tab. Jabl. XIV
[12]) Patrz wyżej str. 655. [13]) Kosiński I 163. [14]) Kroże, Wilno 1872, str. 59—62 i 90—96. [15]) Kosiński I 163
[16]) Jabłonowski 169. [17]) Wilczyński, Herbarz. Rodowód Druckich-Podbereskich.

Pokotyłowa „kniahinia bojarka Hlińska (?) władała w XV-tym wieku Bohdaszowem na Wołyniu, gdzie pochowana wraz z córką". Znana tylko Steckiemu [1].

Pokrzywnicki, patrz Adamowicz.

Połoński, gałęź Hlebowiczów [2].

Połowiec, patrz Rożynowski.

Połoz, tych Jabłonowski nazywając także Porłoz, wyprowadza od Gedimina [3], Kosiński zaś twierdzi „iż byli tacy kniaziowie w XVI-tym wieku na Białej Rusi" [4]; tego wszystkiego Kojałowicz, któremu ten ród znany, nie potwierdza. Protoplastą Połozów był pan Połoz ziemianin; wnuk jego Sienko Romanowicz Połozowicz był kolejno namiestnikiem Żytomierskim 1487 — 1488 [5], Owruckim 1506 [6] i Rzeczyckim 1522—1532 [7].

Połtezow, nazwisko wymienione w liczbie nazwisk kniaziowskich, w sporządzonym 1569 r. wykazie adresów [8]; zawdzięcza swe istnienie niewytłómaczonej omyłce.

Porłoz, patrz Połoz.

Pozarzycki. Ród ten ma pochodzić „od Teodora księcia Siewierskiego", który miał dwóch synów: Andrzeja protoplastę Pozarzyckich, Starodubowskich i Paleckich, oraz Iwana [9]. Rzeczywiście, osiedleni w Moskwie kniaziowie Starodubscy, Pożarscy i Paleccy, pochodzą wspólnie od kniazia Fedora Iwanowicza Starodubskiego († 1330) [10] i widocznie Litewski ród Pozarzyckich, dla podobieństwa nazwiska, przyplątany został do kniaziów Pożarskich.

Próchnicki, patrz Bibelski.

Proszewski. Duchownych zwano przez uszanowanie kniaz ami, stosowało się to nawet do wszystkich wyznań chrześcijańskich. Z ministrów zborów kalwińskich występują jako kniaziowie: kniaź Stanisław Swidrowius i kniaź Mateusz Eanides 1577 r. [11], a 1584 r. kniaź Stanisław Proszewski, którego potomkowie tytuł kniazowski zachowali (!). W 1700 r. król wydał list zaręczny kniaziom Proszewskim, przeciwko Sapieże stolnikowi Lit., z którego okazuje się, że Mikołaj Jurjewicz Radziwiłł hetman w. ks. Lit., nadał 10 Marca 1584 r. kaznodziei Bieleckiemu, kniaziowi Stanisławowi Proszewskiemu, pradziadowi skarżących się, wieś Buwołki. Obecnie kniaź Michał oskarża Sapiehę o zagarnięcie wsi Buwołki, więzienie stryjecznego brata jego Jerzego kniazia z Proszewa Proszewskiego, a także o gwałty i najazdy, w skutek czego król przyjmuje Michała i Jerzego kniaziów Proszewskich pod swoją obronę i wydaje im list zaręczny [12].

Proszyński (Pruszyński), herbu Lubicz. Według dokumentów złożonych deputacyi wywodowej gubernii Mińskiej „protoplastą Proszyńskich był kniaź Włodzimierz na Proszance żyjący w XIV wieku. Z żony kniażny Gedrojc pozostawił syna Aleksandra a ten Daniela, od którego dwóch synów Teodora i Jaropełka mają pochodzić dwie gałęzie tego domu Białoruska i Wołyńska. Ród ten licznie rozrodzony pisał się także Pruszyński, istnieje dotychczas" [13]. Niesiecki zna Pruszyńskich herbu Rawicz [14]; o kniaziowskiem pochodzeniu tych rodów żaden z heraldyków nie wspomina. Czy nie powstało ono ze względu podobieństwa nazwiska z kniaziami Kroszyńskimi?

Prozor. „Kniaź Prokop Prozorowski w XVI wieku miał wyjechać z Moskwy na Litwę a osiadłszy w Kowieńskiem, chcąc jakby na zawsze zerwać z przeszłością, z kniazia Prozorowskiego, został Prozorem skromnym ziemianinem. Potomkowie jego istnieją dotychczas" [15]. W Rossyi istniał rzeczywiście ród kniaziów Prozorowskich, którzy wygaśli w bieżącym wieku, ale rodosłowne Ruskie nie wzmiankują aby jeden z kniaziów tego rodu wyjechał na Litwę [16]. O kniaziowskiem pochodzeniu Prozorów nie wspomina żaden z heraldyków krajowych.

---

[1]) Stecki, Z boru i stepu 97. [2]) Patrz wyżej str. 665. [3]) Jabłonowski 161, za nim Kuropatnicki 37. [4]) Kosiński I 158. [5]) Z. 4 k. 7 i 128. [6]) Z. 6 str. 502. [7]) S. 2 k. 297 i Z. 17 k. 163. [8]) Patrz wyżej str. 49. [9]) Niesiecki VII 485, za nim wszyscy inni. [10]) Rodosł. I. 237. [11]) Akt. Wil. VIII 407. [12]) Z. 148 k. 468. [13]) Kosiński IV 375. [14]) Niesiecki X 359. [15]) Antoni J.. Opowiadania historyczne. Serya III T. I 4, także Rocznik Szlachty 1883 r. str. 620. [16]) Rodosł. I 190—193.

Pruszyński, patrz Proszyński.

Pstruch (Pstrucki).

Ród ten, według Jabłonowskiego, ma pochodzić „wraz z Krzczonowiczami i innymi od książąt Ruskich" [1]). Za Jabłonowskim powtarzali inni [2]), a ksiądz Stebelski do tego rodu „książąt Pstruch lub Pstruckich" zaliczył metropolitę Misaiła [3]). Tymczasem nietylko kniaziowie Pstruchowie lub Pstruccy ale nawet żaden ród tego nazwiska nie istniał; złe wyczytanie imienia brata metropolity Michała Iwanowicza, który miał przezwisko Pstrucz, Pstrug lub Pstruch, oraz nazwanie samego metropolity, jako duchownego, kniaziem, dało powód do utworzenia kniaziów Pstruch'ów. Tem niemniej ród ziemiański Litewsko-Ruski, z którego pochodził władyka Misaił, przez stosunki swe i pokrewieństwa z ówczesnymi kniaziami, zasługuje na specyalną wzmiankę.

Czereją, dziś niewielką mieściną gubernii Mohilewskiej powiatu, Sieńskiego, władał w połowie XV wieku niejaki Iwan, który umierając w tym czasie pozostawił wdowę Ahafię, która została mniszką, synów Misaiła, Semena, Michała, Piotra, Daszka i Mikitę, oraz córki Ohreńkę żonę Mikity Mastytycza i N. N. za Fedkiem Niemirowiczem. Okazuje się to z następujących dokumentów: W 1465 r. pani Iwanowa, inoka Ahafia, sioło swe Ułanowicze w Witebskiem, zapisuje monasterowi Św. Trójcy na Hołowli i *synowi swemu Misajle* władyce Smoleńskiemu, nakładając na niego obowiązek utrzymywania jej do śmierci a następnie opiekowania się jej duszą, a to w obecności *zięcia swego* Mikity Mastytycza, *córki swej, jego żony* Ohreńki, *drugiego zięcia* Fedka Niemirowicza, *żony jego* i t. d. [4]). Z dekretu wydanego 1541 r. w sprawie potomków Bohdana Sapiehy o Czereję okazuje się, że „*na Czereji siedziało pięciu braci: Semen, Michał, Petrucz, Daszko i Mikita.* Pierwszą część *Semenową* kupił Bohdan Sapieha, ojciec Iwana Bohdanowicza, od babki jego kniahini Fedorowej Babicza Sokolińskiej, która za niego wydała córkę swą Fedkę. Tenże Sapieha nabył część *Daszkową od dzieci Daszka, Olechna i Sienka Daszkowiczów*, a także część *Petruczową* na skutek układu. Część *Mikitynąą* trzyma obecnie ojczyc Żdan, a część *Michałowa* zapisaną została na monaster" [5]). Niżej przytoczone szczegóły przekonywają nas, że wymienieni bracia, w liczbie pięciu, byli braćmi władyki Misajła, synami Iwana i Ahafii [6]).

O córkach Iwana i Ahafii nie wiemy nic więcej. Mikita Mastytycz z synem byli około 1474 świadkami przy zapisie Daszkowych dzieci Misaile [7]).

Z synów Iwana i Ahafiii, to o Petruczu nic więcej nie wiemy, zachodzi pytanie czy jest on identycznym z bratem Michałem [8]); Mikita podpisany 1475 r., jako świadek na zapisie brata swego Misaiły [9]). Niewiadomo w jakim stosunku pozostawał do niego Żdan. który w 1541 r, władał Mikityną częścią w Czereji [10]).

Michał, drugi syn Iwana i Ahafii, nosił przezwisko Pstrucz, Pstrug, Petrug, lub Petrucz, które dało powód do utworzenia nazwiska Pstruch i przyswojenia go całemu rodowi. W 1454 r. *Michajło Pstrucz Iwanowicz* dzielnicę swą, ślad Timoniatyński na Hołowli, z dannikami i łąką, nad jeziorem Czereją, zapisuje monasterowi Św. Trójcy *i ojcu swemu, a według krwi* (po płoti) *bratu*, władyce Smoleńskiemu Misajle [11]). Żył długo. W 1499 r. *Michajło Pstrug* oskarżał Bohdana Sopeżycza o uwiązanie się w jego ludzi Horodziejewiczów, Deksniewiczów i Boliuczan, na co Sopeha dowiódł, że o tych ludzi miał już sprawę z *zięciem jego kniaziem Romanem Łukomskim*, którą wygrał, a nadto przedstawił list królewski, pisany do Olechna Sudymontowicza, który naówczas trzymał Połock (1466—1476), na korzyść teściowej swej kniahini Fedorowej, aby zabronił *Petru-*

---

[1]) Jabłonowski 170. [2]) Małachowski 384, Star. Pols. III 717, Encykl. Powsz. II 142, Kosiński I 156 i t. d. [3]) Stebelski, Przydatek III 120, 154 i Pis. dziej. Pols. IV 302. [4]) 6973 ind 13 (1465) Dokument przytoczony w przywileju danym w Sierpniu 1578 r. Janowi Sapieże na prawo kolacyi monasteru Czerejskiego (Z. 59 k. 137—141, dr. A. Z. R. III 230—234). [5]) 1541 Kwietnia 10 ind. 4 (Z. 27 k. 1—4, dr. Sapiehowie I 264 — 270). [6]) Patrz niżej. [7]) Tamże. [8]) Tamże. [9]) Tamże. [10]) Patrz wyżej. [11]) Arch. Sbor. II 1.

gowi do tych ludzi się wtrącać. Na skutek tego król każe wyzwać kniahinię przed sąd i do jej zeznania sprawę odkłada [1].

Z powyższego dokumentu dowiadujemy się, że córka Michała Pstrucza, Petruga lub Petrucza, była za kniaziem Romanem Łukomskim; wniosła w dom kniaziów Łukomskich część Czereji co dało powód do długoletnich zatargów między Łukomskimi i Sapiehami [2].

Misaił (Misajło), syn Iwana i Ahafii, poświęciwszy się stanowi duchownemu, został około 1450 r. władyką Smoleńskim [3]. W 1454 r. metropolita Kijowski Jona zawiadamiał listownie *Misaiła episkopa Smoleńskiego*, o ucieczce na Litwę kniazia Iwana Andrejewicza Możajskiego [4]. W rodzinnym majątku Czereji założył Misaił cerkiew pod wezwaniem Św. Trójcy i osadził w niej zakonników, a bracia i krewni jego spieszyli zapisami powiększyć fundusz nowego monasteru. *Misaiłu władyce Smoleńskiemu* i monasterowi Św. Trójcy na Hołowli zapisują: 1454 brat jego Michał Pstrucz Iwanowicz, ślad Timoniatyński z dannikami i łąką, a 1465 r. matka jego pani Iwanowa Ahafia sioło Ułanowicze [5], zaś w 1466 r. kniaziowie Semen, Fedor, Wasil i Iwan Fedorowicze (Babicze-Druccy), oddzielnymi zapisami ziem w dzielnicy swej, na Hołowli w Rydomli, przyczyniają się do funduszu wzmiankowanego monasteru [6], co król listem 1469 r. do władyki Smoleńskiego Misaiła potwierdza [7]. Widocznie opuszczając te strony, z powodu przeniesienia swego na metropolię Kijowską, *władyka Smoleński Misaiło*, zapisem z d. 7 Października 1475 r., ufundowany w części Czereji, która mu się dostała od braci, monaster Św. Trójcy, takowy po swoim żywocie oddaje w opiekę bratanki swej kniahini Maryi i zięcia Bohdana Sapiehy pisarza królewskiego, żony jego dzieci i potomkow, nie wyłączając nadań kniaziów Druckich-Babiczów—Rydomli, oraz kniaziów Łukomskich—sioła Korejewicz i jeziora Zołotina. Swiadkami tego zapisu byli między innymi bracia Misaiła, pan Mikita i pan Daszko [8]. Wkrótce potem Daszkowy dzieci Iwanowicze, Iwaszko, Wasil, Olechno i Sieńko, w obecności zięcia swego Mitka Mastytycza i wuja Michała Wołodkowicza, oraz Ilii Mitkowa syna Mastytycza, zapisują pastwisko w Kłubinicach władyce Misajle do cerkwi Św. Trójcy na Hołowli [9]. W Marcu 1476 roku *Misaił*, jako *biskup Smoleński i wybrany elekt na metropolię Kijowską*, podpisał posłanie do Papieża Sykstusa IV [10]. Umarł wkrótce potem, może nawet nie objąwszy metropolii Kijowskiej, na którą w 1477 r. wyświęcony został Simeon [11].

Semen (Sienko) Iwanowicz, najstarszy z synów Iwana i Ahafii, dziedzic części Czereji [12], miał za żoną Owdotię, której siostra Marya była żoną kniazia Andrzeja Włodzimierzowicza Olgerdowicza. W 1455 r. kniaź Andrzej Włodzimierzowicz zapisuje *Sienkowi Iwanowiczowi swojakowi swemu* (mężowie dwóch sióstr są swojakami), *po swojej swiesti* (siostrze żony) *Owdotii*, majątek Połonne z siołami, a także wsie Oleksicze, Chodce, Bereszewo i Berezowicze [13]. Sienko umarł około 1457 r., w tym czasie co i kniaź Andrzej Włodzimierzowicz, pozostawiając jedyną córkę Maryę, która miała z ciotką swą zatargi o Połonne i opiekę. W 1459 r. król osądziwszy sprawę kniahini Maryi Andrzejowej Włodzimierzowicza *z siostrzenicą jej, Sienkową córką Maryą*, o Połonne, przysądza ten majątek *Maryi Sienkównie*, stosownie do zapisu, który kniaź Andrzej Włodzimierzowicz dał *ojcu jej Sienkowi*, a kniahinia Andrzejowa ma opiekować się siostrzenicą, dopóki ta do lat nie dojdzie [14].

Owa Marya Sienkówna, dziedziczka Połonnego i części Czereji, wydaną została za kniazia Fedora Fedorowicza Babicza Druckiego Sokolińskiego [15]. Gdy w 1475 r. władyka Misaił wuj jej, przekazywał jej prawo opieki nad monasterem Czerejskim, była już matką córki zamężnej za pisarzem królewskim Bohdanem Sapiehą [16]. W 1495 r. kniahinia Fedorowa Fedorowicza Sokolińska Marya, z synem swym kniaziem Fedorem Fedorowi-

---

1) Z. 6 str. 541—542. 2) Patrz wyżej str. 221. 3) Poprzednik jego na episkopstwie Smoleńskiem (niewiadomo tylko czy bezpośredni) Semen umarł 3 Marca 1445 (Danił. Latop. 70, Bychowca, Kronika 51). 4) Akt. Istor. I 103. 5) Patrz wyżej. 6) Cztery zapisy umieszczone w potwierdzeniu Janowi Sapieże 1578 r., na monaster Czerejski (Z. 59 k. 137—141, dr. A. Z. R. III 230—234, patrz wyżej str. 60). 7) Tamże, dr. tam gdzie i poprzedni. 8) Tamże. 9) Tamże. 10) Przegląd Poznański 1859 str. 186. 11) Połn. Sobr. II 359. 12) Patrz wyżej. 13) W przywileju Sopeże na Połonne 1533 r. (Z. 15 k. 220, dr. A. J. Z. R. II d. 72). 14) Tamże. 15) Patrz wyżej. str. 168. 16) Patrz wyżej.

czem Sokolińskim, pozywają Bohdana Sapiehę o wyrugowanie ich z ojczystych majętności Czereji i Tuhaczowa, którą to sprawę król, z powodu służby Sapiehy w Mceńsku, odkłada do przyszłego roku [1]). W następnym roku król „zważywszy że Sapieha trzyma te majątki w summie 400 kop gr., z których 200 zapisała mu kniahinia Fedorowa, wydając za niego córkę, a drugie 200 wzięła od niego na własne potrzeby", pozostawia go w posiadaniu tych majątków [2]). Bohdan Sapieha przez nabycie w Czereji części innych współwłaścicieli, stał się prawie wyłącznym właścicielem tego majątku [3]).

Daszko (Iwanowicz), czwarty syn Iwana i Ahafii, dziedzic części Czereji [4]), podpisany 1475 r. jako świadek na zapisie brata swego władyki Misaiła [5]). Niezawodnie umarł zaraz potem pozostawiając z żony, siostry Michała Wołodkowicza, *synów Iwaszka, Wasila, Olechna i Sienka Daszkowiczów*, którzy (prawdopodobnie 1476 r.), *w obecności wuja swego Michała Wołodkowicza,* zapisują pastwisko w Kłubinicach władyce Misajle, do cerkwi Sw. Trójcy na Hołowli [6]). *Olechno i Sienko Daszkowicze* udział ojcowski w Czereji sprzedali Bohdanowi Sapieże [7]). O Iwaszku, Wasilu i Olechnie Daszkowiczach więcej nie słychać.

Sienko Daszkowicz występuje obok braci około 1476 r. i wspólnie z bratem Olechną udział ojcowski w Czereji sprzedał Sapieże [8]). Następnie piastował urząd horodniczego Witebskiego; będąc chorym *Sienko Daszkowicz* urząd horodnictwa Witebkiego spuścił, w obec wszystkich bojarów, Romanowi Harasimowiczowi, który na ten urząd, a jednocześnie i na chorążostwo Witebskie, otrzymuje 26 Czerwca 1524 r. przywilej [9]). Zaraz potem Sienko zmarł. Niezawodnie miał dwie żony, z których pierwsza była matką synów Michała, Iwaszka, Jacka i Bohdana, oraz córki za kniaziem Bohdanem Odyncewiczem, wzmiankowanych w sprawie 1528 r. między panią Michałową Sienkowicza a kniaziem Semenem Odyncewiczem [10]), druga zaś, która pozostawszy wdową wyszła powtórnie za Michała Kurejszowa, matką córki Sapieżynej. Dnia 28 Lipca 1525 król, na prośbę Iwana Bohdanowicza Sopehy wojewody Witebskiego, zezwala bratu jego Iwanowi Wasilewiczowi Sopeżyczowi, pojąć za żonę, będącą u niego w opiece, *córkę horodniczego Witebskiego, zeszłego Sienka Daszkowicza*, wraz z dobrami wysłużonemi przez jej ojca [11]). Iwan Wasilewicz Sopeha umarł wkrótce potem, niewiadomo nawet czy połączywszy się małżeństwem z Sienkówną. W skutek czego Sopeha, już wojewoda Podlaski, pozywa w 1532 r. bojaryna Witebskiego Michała Kurejszowa, który zaślubił *żonę nieboszczyka Sienka Daszkowicza horodniczego Witebskiego, wuja Sopehy,* o majątki przypadające na część córki tego Sienka, która była u Sopehy w opiece. Odpowiadając na pozwy pani Michałowa Kurejszyna zeznała, że po śmierci pierwszego jej męża Sienka, majątkami jego córki opiekował się Sopeha i takowe podał bratu swemu nieboszczykowi panu Iwanowi Wasilewiczowi. Dopiero po śmierci tego ostatniego pani Michałowa otrzymała przywilej na opiekę nad córką i jej majątkami. Sprawa ta, z powodu że Sopeha utrzymywał, iż posiada przywilej na opiekę nad Sienkówną, odłożoną zostaje do zaprodukowania dowodów przez obie strony [12]).

Z córek Sienka Daszkowicza, to o żonie czy też narzeczonej Iwana Wasilewicza Sopehy, więcej nie słychać. Rodowód Odyncewiczów podaje wiadomość, że kniaź Bohdan Odyncewicz pojął za żonę córkę Sienka Hrihorowicza (?) [13]). Syn jej kniaź Semen Bohdanowicz Odyncewicz, w imieniu swojem i siostry swej Oliuchny Iwaszkowicza, procesuje 1528 r. panią Michałowę Sienkowicza, o nieprawne posiadanie majątków wuja jego Jacka Sienkowicza [14]).

Iwaszko Sienkowicz występuje obok braci. Z późniejszej sprawy okazuje się, że król Aleksander odebrał bojarom Połockim *Michałowi, Iwaszkowi i Jackowi Sienkowiczom* sioło Pohost i takowe nadał Jurju Niemcu [15]). Dzieci Iwaszka Andrzej, Hrihory i Oliuchna Iwaszkowicze biorą 1518—1528, wspólnie z Jackiem Bohdanowiczem, udział w sprawie spadku po stryju swoim Jacku Sienkowiczu [16]). O dalszem ich potomstwie nie słychać. Czy Andrzej Iwaszkowicz nie był przypadkiem protoplastą Mirskich ? [17]).

---

[1]) Z. 5 k. 63. [2]) Z. 6 str. 175. [3]) Patrz wyżej. [4]) Tamże. [5]) Tamże. [6]) Tamże. [7]) Tamże. [8]) Tamże. [9]) Z. 12 k. 163. [10]) Tamże k. 253. [11]) Z. 16 k. 78 od. [12]) Patrz wyżej str. 281. [13]) Patrz niże [14]) Tamże. [15]) Tamże. [16]) Tamże. [17]) Patrz wyżej str. 664.

Michał Sienkowicz, za króla Aleksandra, wspólnie z braćmi Iwaszkiem i Jackiem, utracił Pohost [1]; w 1506 r. jest koniuszym Grodzieńskim [2]) i niezawodnie umarł wkrótce potem, albowiem w 1509 r. koniuszym Grodzieńskim został Bohdan Hrynkowicz [3]. Za żonę miał Juliannę, siostrę kniazia Semena Jamontowicza Podberezskiego, która owdowiawszy, wbrew prawom cerkiewnym, poślubiła brata pierwszego męża Jacka Sienkowicza [4].

Jacko Sienkowicz, wymieniony za króla Aleksandra obok braci [5], ożenił się z bratową swą Julianną, wdową po Michale Sienkowiczu, która mu urodziła trzech synów: Hrihorego, Iwana i Semena Jackowiczów [6], o co go pozwali krewni czyniąc mu zarzut nieprawego małżeństwa, wskutek czego w Październiku 1518 r., król dekretem potwierdził *Jackowi Sienkowiczowi bojarynowi Połockiemu*, na skutek skargi *synowców jego Jacka Bohdanowicza, oraz Andrzeja i Hrihorego Iwaszkowiczów*, wyrok metropolity Kijowskiego Józefa, którym ten przyznał za prawych *synów Jacka, Hrihorego, Iwana i Semena, urodzonych z Julianny, którą Jacko pojął w małżeństwo po zejściu starszego swego brata Michała Sienkowicza* [7]. Ze wznowienia tejże sprawy w 1523 r., w której oprócz wymienionych synowców Michała i Jacka Sienkowiczów, przyjmuje udział *siostrzeniec* Jacka, kniaź Semen Odyncewicz dworzanin królewski, okazuje się, że metropolita rozwiódł Jacka i Juliannę, synów ich jednak, jako od rodziców ślubnych, uznał za prawych i zdolnych do sukcesyi [8]. Widocznie Jacek zmarł w tym czasie, więc w 1525 r. król poleca wojewodzie Witebskiemu Iwanowi Sopeże, opiekować się majątkami *bojaryni Połockiej Jackowej Senkowicza* i nie pozwolić bezprawnie krzywdzić jej [9]. Synowie Jacka i Julianny uznani zostali także przez stryjecznych swych, Jacka Bohdanowicza oraz Andrzeja i Hrihorego Iwaszkowiczów; nie chiał ich uznać brat cioteczny kniaź Semen Bohdanowicz Odyncewicz, który imieniem swem i siostry swej Oliuchny Iwaszkowicza, pozywa *Juliannę*, po rozwodzie zwaną *Michałową Sienkowicza i jej synów Hrihorego i Iwana*, którym zarzucał nieprawość pochodzenia, o dobra Semenowskie i skarby swego *wuja nieboszczyka Jacka Sienkowicza*. Sprawa poszła przed króla, który na zasadzie przedstawionych przez Juliannę listów Józefa metropolity Kijowskiego i Jeremiasza patryarchy Konstantynopolitańskiego, uprawniających jej synów, dekretem z d. 3 Listopada 1528 r. kazał pozostawić *Juliannę Michałową Sienkowicza, oraz synów jej Hrihorego i Iwana Jackowiczów*, przy posiadaniu spadku po Jacku Sienkowiczu [10]. W następnym roku król zwraca *Juliannie Michałowej Sienkowicza i synom jej Hrihoremu i Iwanowi Jackowiczom* sioło Pohost, które król Aleksander odebrawszy *Michałowi, Iwaszkowi i Jackowi Sienkowiczom bojarom Połockim*, nadał był Jurju Niemcu [11].

Przez następne dwanaście lat nie słychać o Juliannie i jej synach, którzy dopiero występują znów w 1541 r., w sprawie spadku po kniaziu Semenie Jamontowiczu Podberezskim, rodzonym bracie Julianny, składającym się z dworów Podberezie i Biseja z przysiołkami, zakończonej dekretem, którym król spadek po kniaziu Semenie przysądził Juliannie i jej synom, z obowiązkiem spłacenia wdowie kniazia Semena wiana [12]. Wkrótce potem matka wszystkie swoje majątki puściła synom i w 1542 r. *Hrihory i Iwan Jackowicze* uczynili w nich dział, mocą którego Hrihory otrzymał prawie cały spadek po wuju kniaziu Semenie Podberezskim, a nadto Boczejkowo w Połockiem itd., zaś Iwan, Strzeżewo itd. oraz 800 kop. gr., które mu brat Hrihory obowiązał się wypłacić [13]. *Pani Michałowa Sienkowicza* żyła jeszcze w 1552 r., w którym wraz z synami władała dworem na zamku Połockim [14]. Mówiliśmy wyżej, że Jacko i Julianna mieli trzech synów Hrihorego, Iwana i Semena [15].

Najmłodszy Semen, występujący 1518 i 1523, widocznie umarł przed 1528 r., w którym nie wzmiankowany obok braci [16].

Hrihory Jackowicz, odziedziczywszy spadek po kniaziach Podbereskich, przybrał od Poberezia nazwisko Podbereski, które pierwiastkowo nosił także brat jego Iwan, jako mający także udział w tym spadku. W 1547 r.

---

1) Patrz wyżej. 2) Z. 8 k. 129 od. 3) Tamże k. 298 od. 4) Patrz niżej. 5) Patrz wyżej. 6) Patrz niżej. 7) 1518 Paźdź. 30 (Z. 11 k. 19). 8) 1523 Czerwca 27 ind. 10 w Wilnie (Z. 10 k 76). 9) 1525 Maja 10 ind. 13 (Z. 14 d. 660). 10) Z. 15 k. 36 d. 45 i ten sam dok. S. 4 k. 210. 11) 1529 Marca 2 (Z. 12 k. 418). 12) Patrz wyżej str. 152. 13) Tamże str. 152—153. 14) Pis. dziej. Pols. V 175. 15) Patrz wyżej. 16) Tamże.

Iwan Jackowicz Podberezski procesuje się z bratem *Hrihorym*, o dobra Basieję i Kozieczyce [1]). Widocznie nieporozumienia między braćmi były powodem, że Iwan zmienił nazwisko, pisząc się odtąd Strzeżowskim. Podberezskim więc pozostał tylko Hrihory. *Hrihory Jackowicz Podberezski* procesował 1548 i 1549 r. wszystkich kniaziów Druckich, o udział w zamku Druckim, do którego rościł przyrodzone prawo po wuju swoim kniaziu Semenie Jamontowiczu Podbereskim [2]). Podczas rewizyi województwa Połockiego 1552 r. *Hrihory Jackowicz Podbereski* wymieniony jako władający tamże siołami Borejkowicze i Zapole [3]). Tenże *Hrihory Podbereski* mianowany 24 Kwietnia 1584 r. marszałkiem Orszańskim [4]), jest protoplastą rodu Podbereskich, który w ostatnich czasach przybrał tytuł kniaziów i przydomek Drucki [5]).

Iwan Jackowicz, występuje 1518–1529 i 1541 obok matki i brata [6]). W 1542 r. w dziale z bratem wziął Strzeżewo z przyległościami [7]). Jako po części dziedzic wuja swego kniazia Semena Jamontowicza Podbereskiego pisał się pierwiastkowo Podbereskim i z tym nazwiskiem występując, procesował się 1547 r. z bratem [8]). Następnie jednak zmienił nazwisko i pisał się od majątku swego Strzeżewa, Strzeżewskim. *Iwan Stryżewski* występuje 1553 r. w liczbie bojar Połockich [9]), a w 1555 r. *Iwan Jackowicz Stryżewski* podpisany jako świadek [10]). Tenże *Iwan Strzeżowski*, wydając w tymże roku *córkę swą Ludmiłę Strzeżowską, za kniazia Fedora Bohdanowicza Ogińskiego*, zapisał jej Mohilno i Kołpin [11]). Wkrótce potem, podczas wojny z Moskwą, zginął bez wieści i poczytywany był za zmarłego, wskutek czego żona jego Olena Wasilewna Korsakówna, wyszła powtórnie za Jacka Bohdanowicza Bystrejskiego i już w 1558 r., jako pani Jackowa Bohdanowicza Bystrejska Olena Wasilewna Korsakówna, z oddziedziczonych *po pierwszym mężu Iwanie Strzeżowskim*, wspólnie z *córkami Ludmiłą żoną kniazia Fedora Ogińskiego i Owdotią żoną Jurja Mikołajewicza Dowkszy, Iwanównami Strzeżowskiemi*, dworu Chorom i placu w Połocku, swoją część w tych posiadłościach, zapisuje córce Owdotii i jej mężowi zięciowi swemu [12]). Okazało się jednak, że Strzeżowski nie zginął, ale pozostawał w niewoli Moskiewskiej, z której powróciwszy *Iwan Strzeżowski* manifestuje 1569 r. o zabraniu spraw, dokumentów, oraz zapisów córek, danych im przez mężów [13]). Odtąd o Iwanie Strzeżowskim więcej nie słychać. Synem jego mógł być Mikołaj Strzeżowski promowany 1588 r. na opiekuna dóbr po zmarłych Bartłomieju i bracie jego Stanisławie Woynach [14]). Niezawodnie od Iwana Jackowicza pochodzi ród Strzyżowskich na Litwie, który się pieczętował Gozdawą jak Podberescy [15]). Kilku Strzyżowskich podpisało z województwa Nowogrodzkiego elekcyę 1648 r. [16]).

Bohdan Seńkowicz, czwarty syn Seńka Daszkowicza, od majątku Bystreje w Połockiem, przezwał się Bystrejskim. *Pan Bystrejski z synem Jackiem* świadkowie 1508 r. [17]). Pozostawił synów Jacka, Dymitra i kilka córek.

Z córek Bohdana Seńkowicza, jedna była za Zenowiczem; w 1534 r. bobrowniczy pan Jacko Bohdanowicz Bystrejski procesuje się z panem Jackiem Michałowiczem Zenowiczem o zapis ugodliwy co do wiana *siostry swej, bratowej jego*, co do którego ułożywszy się z jego matką pozostał jej winien 30 kop, które zapłacił [18]). Drugą była Hanna Bohdanówna, żona Hrihorego Markowicza Wołowicza, któren w 1563 roku czyni zapis na jej korzyść [19]). Syn jej Hieronim Wołowicz podsędek Grodzieński dochodził w 1607 r. *spadku po Jacku Bystrejskim* horodniczym Połockim [20]).

Dymitr Bohdanowicz *bojaryn hospodarski*, występuje 1533 r. w sprawie Jacka Bohdanowicza Bystrejskiego z kniahinią Hlińską [21]), a w następnym roku *bojaryn hospodarski Dymitr Bohdanowicz Bystrejski* podpisany jako świadek [22]), poczem o nim więcej nie słychać.

---

[1]) S. 20 k. 1. [2]) Patrz wyżej str. 64. [3]) Pis. dziej. Pols. V 232. [4]) Z. 73 k. 49 i Z. 74 k. 51. [5]) Rodowód Druckich-Podbereskich (Wilczyński, Herbarz staroda wnej szlachty. Paryż) [6]) Patrz wyżej. [7]) Tamże. [8]) Tamże. [9]) A. Z. R. III 47. [10]) Z. 39 d. 182. [11]) Patrz wyżej str. 290. [12]) Tamże. [13]) Tamże. [14]) Z. 73 k. 407 i Z. 74 k. 428. [15]) Niesiecki VII 340 i VIII 554, mięszając razem kilka rodzin tego nazwiska. [16]) Vol. leg. IV 230. [17]) Akt. Wil. XIII 11. [18]) Z. 16 k. 232 od. [19]) S. 35 k. 285. [20]) Vol. leg. II 1646. [21]) Z. 16 k. 169 od.—170. [22]) A. Z. R. II 327.

Jacko Bohdanowicz, wymieniony 1508 r. obok ojca [1]), brał 1518 — 1528 udział w sprawie spadku po stryju swoim Jacku Sienkowiczu [2]). Zostawszy bobrowniczym hospodarskim Połockim, jako *bobrowniczy Połocki Jacko Bohdanowicz Bystrejski*, procesował się 1533 roku z kniahinią Hlińską o ludzi [3]), a w następnym roku z Zenowiczem o zapis [4]). W tymże roku *Jacko Bohdanowicz Bystrejski*, bez tytułu urzędu, świadek przy dziale kniaziów Hlińskich [5]). *Pan Jacko Bystrejski* wspomniany 1542 r. w korespondencyi dyplomatycznej dworów Moskiewskiego i Litewskiego, jako władający dobrami w ziemi Siebieżskiej [6]). Rewizya województwa Połockiego 1552 r. wzmiankuje, że *Jacko Bohdanowicz Bystrejski* władał tamże dworami Bystreje, Kriwin, Bibulincze i Porecze [7]). Jako świadek podpisany 1555 i 1557 [8]). W 1558 r. żonaty, niezawodnie powtórnie, z Oleną Wasilewną Korsakówną, poprzednio żoną Iwana Strzeżowskiego [9]). W 1560 r. procesuje kn. Sokolinskich o dług, należny od nich synowi jego nieboszczykowi Matysowi Bystrejskiemu [10]). Przy zajęciu Połocka 1563 r. Jacko dostał się do niewoli Moskiewskiej [11]), po powrocie z której: „*Jacko Bohdanowicz Bystrejski*, który z wojewodą i rycerstwem dostawszy się przy zdobyciu Połocka do niewoli Moskiewskiej, nie mały czas w niej przesiedział", otrzymuje 1568 r., do czasu oczyszczenia dóbr jego, zagarniętych przez nieprzyjaciela, naprzód 25, a następnie jeszcze 8 włók w siole Kulbakowie we włości Lidzkiej [12]). Pod koniec życia został horodniczym Połockim [13]) i umarł krótko przed 1575 r., w którym wdowa jego *pani Jackowa Bohdanowicza Bystrejska Olena Wasilewna Korsakówna*, będąca razem z dziećmi na opiece Ostafieja Wołowicza kasztelana Trockiego, procesuje się z Sapiehą o Moszkowo [14]). W następnym roku taż pani Bystrejska pozywała tegoż Wołowicza o to, iż zostawszy jej opiekunem powierzył zarząd Moszkowa niejakiemu Witosławskiemu [15]), a w 1579 r. miała sprawę z Sapiehą, który za dług 700 kop gr., pożyczonych jej na wykupienie z niewoli jej męża, zajął gwałtem Kulbaki; dekretem król przysądza ten majątek pani Jackowej pozostawiając Sapieże prawo poszukiwania na niej należności swej [16]). Jeszcze w 1584 r. *pani Jackowa Bystrejska Olena Korsakówna* ma sprawę z Terpiatą o krzywdy w Kulbakach [17]).

Jacek bezpotomny z Oleną Korsakówną miał z pierwszej żony, niewiadomego imienia i pochodzenia, syna Matwieja, zmarłego przed ojcem i córkę Maryannę za Michałem Sapiehą. *Matej Bystrejski komornik J. K. M.* procesuje w 1554 Stefana Sapiehę o zabranie ludzi Łunieńskich, na których pan Michał Sapieha zapisał wiano *żonie swej, siostrze Mateja Bystrejskiego*, a ona jemu odstąpiła [18]). W tymże roku nastąpił dekret w tej sprawie, przysądzający majętność Łunieńską *Maryannie Michałowej Sapieżynej z domu Jackównie Bystrejskiej*, jako zabraną gwałtem przez Stefana Sapiehę brata zmarłego jej męża [19]). *Matej Jackowicz Bystrycki* w sprawie z Sapiehą występuje 1555—1556 jako *komornik J.K.M.*, a 1556 — 1557 jako *jurgeltnik hospodarski* [20]). W 1560 r. *Jacko Bohdanowicz Bystrejski* upomina się u kniahini Sokolińskiej i jej syna o sumę 60 kop, pożyczoną przez *nieboszczyka jego syna Matysa Bystrejskiego*, pierwszemu jej mężowi nieboszczykowi kniaziowi Iwanowi Lubeckiemu [21]).

Spadkobiercami Jacka Bystrejskiego byli synowie córki jego Sapieżynej, Mikołaj Sapieha kuchmistrz w. Lit. i brat jego Lew Sapieha sędzia ziemski Grodzieński, syn siostry jego Wołowiczowej, Hieronim Wołowicz podsędek Grodzieński i niejaki Andrzej Szwerda, którzy dochodzili prawem dziedzicznym majętności w mieście i województwie Połockiem, *po Jacku Bystrzeyskim horodniczym Połockim*, dla dostatecznej inkwizycyi których sejm 1607 r. wyznacza komisarzy [22]). O innych potomkach Jacka Bystrejskiego nie słychać; upada więc twierdzenie Wielądka, jakoby od Jacka Bystrejskiego pochodził ród Bystrzyckich herbu Bończa [23]).

---

[1]) Patrz wyżej. [2]) Tamże. [3]) Z. 16 k. 169 od.— 170. [4]) Tamże k. 232 od., patrz wyżej. [5]) Akt. Wil. XIII 15. [6]) Karpow II 165. [7]) Pis. dziej. Pols. V 231. [8]) Z. 39 d. 182 i Z. 34 k. 602. [9]) Patrz wyżej. [10]) S. 42 k. 256 d. 192. [11]) Karpow III 168, 281, 298, 285—287, 412—448. [12]) 1568 Sierpn. 3 i Listop. 10 zawarte w dekrecie 1579 (S. 58 k. 167, także Z. 49 k. 51 i Z. 50 k. 285 d. 232). [13]) Vol. leg. II 1636, patrz niżej. [14]) 1575 Paźdz. 8 (Wielądko II 801). [15]) 1576 Grudn. 20 (Z. 63 k. 149 od.). [16]) 1579 Maja 9 Dekret (S. 58 k. 167). [17]) 1584 Listop. 16 (Z. 68 k. 319). [18]) 1554 Lipca 20 (S. 36 k. 140). [19]) 1554 Paźdz. 30 (Wielądko II 801). [20]) Akt. Wil. XXI 71, 79, 94, 191, 198. [21]) 1560 Marca 26 (S. 42 k. 256 d. 192). [22]) Vol leg. II 1636. [23]) Wielądko II 800—813.

- **Iwan** Ż. Ahafia 1465
  - **Misał** † 1477 episkop Smoleński metropol. Kijowski
  - **Seńko** 1455 Z Owdotia
    - Marya 1496 M. kn. Sokolinski
  - **Michał** 1454–1499 Pstrucz, Pstrug lub Petrug
    - N. N. za kn. Łukomskim
  - **Petrucz**
    - **Iwaszko**
      - **Michał** 1506 koniuszy Grodzień. Z Julianna kn. Podbereska
      - **Jacek** 1518 Z Julianna wdowa po bracie
        - **Semen** 1518–1523
        - **Hrihory Podbereski** 1518–1585 marsz. Orszański
          - **Podberescy**
        - **Iwan Strzeżowski** 1518–1569 Z Korsakówna
          - **Ludmiła** M. kn. Ogiński
          - **Owdotia** M. Dowksza
          - **Strzyżowscy**
      - **Iwaszko**
        - **Andrzej** 1518–1525
        - **Hrihory** 1518–1528
        - **Oliuchna** 1528
      - **Bohdan Bystrejski** 1508
        - **Dymitr** 1533–1534
        - **Jacko** 1508–1568 Z 1-o N.N. 2-o Korsakówna
          - **Matwiej** 1554 † do 1560
          - **Maryanna** M. Sapieha
        - Zenowiczowa
        - Wołowiczowa
      - **N. N.** za kn. Odyncewiczem
      - **N. N.** za Sapiehą
    - **Wasil**
    - **Olechno**
    - **Sienko** † do 1525 horodn. Witebski
  - **Daszko** 1475 Ż Wołodkowicz
  - **Mikita** 1475
  - **Ohreńka** M. Mastytycz
  - Niemirowiczowa

Puciata. Zarówno jak Kurczowie, Odyńcowie, tak i Puciatowie przyplątani zostali do kniaziów dla podobieństwa nazwiska z kniaziami Putiata,—Putiatyczami Druckimi. Putiata było to imie Litewsko-Ruskie, które służyło nawet kniaziowi, a mianowicie kniaziowi Putiata Łukomskiemu [1]). Od różnych Putiatów nie kniaziów pochodzą na Litwie Puciatowie, pieczętujący się rozmajtemi odmianami herbu Syrokomla [2]), a także Puciatyccy [3]). Ci wszyscy stale występowali bez tytułu kniaziowskiego, który im zaczęto przydawać dopiero w ostatnich czasach [4]).

Putywlec. Tych zna Jabłonowski jako „idących z książąt Ruskich“ [5]), a za nim Małachowski jako „Putywlicz“ [6]). Niezawodnie zamiast Putiwlski.

Rachuz, zamiast Bachuz (obacz).

Radziwiłł, niby przez Ostyka i Narymunta od Dorsprunga [7]), w rzeczywistości nie byli kniaziami. Protoplasta ich pan Radziwił Ostykowicz zmarły 1477, był wojewodą Trockim, kasztelanem Wileńskim i marszałkiem ziemskim [8]). Wnuk jego Mikołaj Radziwiłł wojewoda Wileński i kanclerz Lit. otrzymał od cesarza Maksymiliana, d. d. w Innsbruku 25 Lutego 1515, tytuł księcia Świętego Państwa Rzymskiego na Goniądzu i Medelach; potomstwo jego wygasło na dzieciach. Tytuł ten wznowił dla Radziwiłłów cesarz Ferdynand nadając, d. d. w Augsburgu 10 Grudnia 1547, braciom Mikołajowi marszałkowi ziemskiemu Lit. i Janowi krajczemu Lit., Radziwiłłom, tytuł książąt S. P. R. na Nieświeżu i Ołyce, a bratu ich stryjecznemu Mikołajowi Radziwiłłowi podczaszemu, tytuł księcia na Birżach i Dubinkach [9]).

---

[1]) Patrz wyżej str. 223. [2]) Kojałowicz, Herbarz i Niesiecki VII 573. [3]) Słown. Geogr. IX 319. [4]) Żychl. IV 446, V 434, Kosiński I 159. [5]) Jabłonowski 170. [6]) Małachowski 387. [7]) Patrz wyżej str. 655. [8]) Tamże str. 666. [9]) Kotłubaj Ed. Galerja Nieświeżska portretów Radziwiłłowskich, Wilno 1857 str. 38, 62 i 236, także Almanach de Gotha.

Rakowski, patrz Adamowicz

Ratynski, według Jabłonowskiego, „z rodu Gedimina" [1]), a według Małachowskiego „ród osiedlony w Mińskiem z linii Jagiellońskiej" [2]), niezawodnie przyplątani zostali do kniaziów dla podobieństwa nazwiska z tytułem „Ratneński" [3]).

Razumowski. Panegirysta Michał Kozaczyński w dziele „Filozofia Arystotelesa" dedykowanem Aleksemu Razumowskiemu, Lwów 1745 r., wyprowadzając grafów Razumowskich od Jakóba Rozuma, tak nazwanego przez kozaków dla wielkiego męztwa i wzrostu, każe temu ostatniemu być synem kniazia Romana Kirykowicza Rużyńskiego [4]) jak wiadomo zkąd inąd, zmarłego bezpotomnie. Baśń tą powtórzył Jabłonowski [5]), poważniejsze źródła Ruskie jednak nie uwzględniają jej [6]).

Rekuć, według Kojałowicza „niegdy wielki dom na Żmudzi, panów na Krożach; tego samego przydomku istnieją familie w innych prowincyach jak Mińskiem, używają herbu Leliwa i pochodzą od Montwida księcia Kiernowskiego razem z Hlebowiczami i innymi" [7]). Za Kojałowiczem baśń tą powtórzyli Niesiecki i inni, a uzupełnił ją Kosiński dodając: „rodzina dotychczas istniejąca, brała jeszcze w XVI wieku tytuł książęcy, wywodziła się zaś od zgasłej Litewskiej rodziny Moniwidów, prawdopodobniej przecież należy do szczepu Dorsprunga czyli książąt udzielnych Normandzko-Litewskich" [8]). Bliżej świadomy stosunków Żmudzkich autor Brzegów Niewiaży, Kroż i t. d. podaje, że Rekut' pan Żmudzki w XV-tym wieku wydał jedynaczkę córkę i dziedziczkę za Stanisława Kieżgajłę, z warunkiem przyjęcia nazwiska Rekuciów [9]). Potwierdza to niejako fakt używania następnie przez Kieżgajłów przydomku Rekuć [10]). Tyle o Rekuciach na Żmudzi. Niezawodnie innym był ród tego nazwiska na Białej Rusi, do którego należeli: Mikołaj Rekut' w Połockiem 1622 [11]), Salomon Rekuć podpisał elekcyę 1632 [12]) mianowany 1635 skarbnikiem Witebskim [13]), Samuel i Paweł Rekućowie podpisali elekcyę 1648 [14]).

Rohatynski, zamiast Ratneński [15]).

Romanowski herbu Szaława. Ród ten według podania rodzinnego ma pochodzić od książąt Ruskich [16]). Powodem tej legendy był fakt istnienia rzeczywistych kniaziów Romanowskich [17]), oraz to że Romanowscy pisali się ze Swira, co przypomina kniaziów Swirskich. W rzeczywistości protoplasta ich ziemianin Mikołaj z Romanowa, dzieląc się dobrami z bratem Marcinem, ustąpił mu majątek Swir, w skutek czego potomkowie ostatniego pisali się, „z Romanowa Swirskimi", gdy potomkowie pierwszego pozostali Romanowskimi [18]).

Roszczyc herbu Lis. Według Jabłonowskiego pochodzą wraz z Rużyńskimi i Sapiehami od Narimonta Gediminowicza [19]), o czem Kojałowicz i Niesiecki nie wspominają. Baśń ta widocznie urosła z powodu podobieństwa nazwisk Roszczyc, i Koszczyc, z których ostatni chcą pochodzić od książąt Sabaudzkich [20]).

Rożynowski (Połowiec ze Skwira)

od miejscowości Rożny, Skwir i przezwiska Połowiec.

Kniaziami nazywa ich tylko Rulikowski, na zasadzie czterech dokumentów następującej treści:

1) W Kijowie Stycznia 19 indikta 4 (1390 r.) Włodzimierz Olgerdowicz książe Kijowski nadaje Jerzemu Iwantyczowi ze Skwira, wynagradzając go za spustoszoną przez Tatarów ojcowiznę, dwór Sołomiec w Kijowie i ziemię Swiętorzecką, a jednocześnie potwierdza mu posiadanie ojcowizny, którą stanowiły: Sławów, Micko

---

[1]) Jabłonowski 161. [2]) Małachowski 396. [3]) Patrz wyżej str. 411. [4]) Słown. Geogr. VII 918. [5]) Tab. Jabl. LXXIX. [6]) Rodosł. V 70. [7]) Kojałowicz, Herbarz art. Rekuć. [8]) Kosiński I 164—165. [9]) Kroże 13. [10]) Z. 1 i 2 str. 24, 41—42, Z. 29 k. 70 od., Z. 43 k. 18, S. 33 k. 611, Pam. T. IV Cz. II 171—172. [11]) Z. 86 k. 193. [12]) Kojałowicz, Herbarz. [13]) Z. 111 k. 502. [14]) Vol. leg. IV 254. [15]) Ród Gedimina str. 103. [16]) Okolski, Orbis III 87, za nim Niesiecki X 379, Jabłonowski 169 i t. d. [17]) Patrz wyżej str. 411. [18]) Niesiecki X 380. [19]) Jabłonowski 160. [20]) Duńczewski II 185.

na Teterewi (dziś Radomyśl), Rudnie, Kocorów, Wielice, Ochotów, ziemia Swiętorzycka, jako *przodek jego Roman* trzymał, a na północy Rożny, Krechowo, Osowo, Swietilnowo, Berdowo, Ostrowiec, Buków, Warno, Wołuzów, Nieżyn, Dorohin, a oddział jego przodkowski Skwirski, jako *przodkowie jego Tuhorkan i Karyman* trzymali, zwany dawniej Skwira a teraz Powietszczyzna (dziś Romanówka), z miejscowościami Skwira, Janiatyn (Jahniatyn), Tryliesy i Fuszczowo (Chwastów).

2) (1440—1454) Aleksander Włodzimierzowicz książe Kijowski nadaje panu Michałowi Jurjewiczowi ze Skwira Połowcowi, który pokładał przywilej dany przodkom jego przez ojca mego księcia Kijowskiego, przy Kijowie dwór Wołodymirkę i w Polesiu na Zwizdeni i Teterewie, Timiewicze, Trykobiwicze, Koleńca, Trudeniewicze, Mikulicze, Chilimonowszczyznę, Hulaniki na Stuknie, Biełkę i Hlebów na Rpieni.

3) 1516 lub 1536 Jacko książe ze Skwira Połowiec Rożynowski, umierając spisuje testament, którym chce być pochowanym w cerkwi Michała Złotowierchowskiego w Kijowie, opiekę nad synami Demianem w jassyrze, Temionką małoletnim i córką Owdotią, porucza wujowi swemu Iwanowi Niemiryczowi i panu Jordanowi Skobiejce; gdyby synowie pomarli to całą majętność zapisuje wujowi swemu Iwanowi Niemiryczowi, z tem aby córkę Owdotię i siostrę swą Oksenię, wydając je zamąż, wywianował.

4) W Wołożynie 22 Czerwca 1568 r. Potwierdzenie królewskie Józefowi Iwanowiczowi Niemiryczowi, na objęcie sukcesyi po wymarłym rodzie książąt ze Skwira Rożynowskich, przyczem na żądanie tegoż Niemirycza wydano z kancelaryi królewskiej, w kopii Polskiej, widymusy wymienionych dwóch przywilejów książąt Kijowskich [1]).

Na zasadzie tych dokumentów, autentyczność których jest więcej niż wątpliwą, p. Rulikowski ułożył rodowód książąt ze Skwira Połowiec Rożynowskich; „Tuhorkan, teść księcia Kijowskiego Swiętopełka, zabity 1098 r. pod Perejasławiem, otrzymał od zięcia dobra na Rusi, któremi władali następnie kolejno, syn jego Karyman, wnuk Roman i prawnuk Iwanty. Tego syn Jurij był ojcem Michała a dziadem Jacka, którego dzieci pomarły wkrótce po ojcu" [2]).

Gdybyśmy nawet uwierzyli w powyższe dokumenty, to z nich wynika tylko, że niejaki Karyman władał wzmiankowanemi dobrami, które po nim przechodziły kolejno na jego potomków: Tuhorkana, Romana, Jerzego Iwantycza, Michała Jurjewicza, z których ostatni dwaj nie są kniaziami, i nakoniec Jacka, który pierwszy dopiero tytułuje się kniaziem. Nie ma mowy o tem aby wymieniony Tuhorkan potomek Karymana był identycznym z teściem Swiętopełka księcia Kijowskiego, co zresztą ze względu iż ostatni żył w XI wieku byłoby niepodobieństwem, albowiem między nim a żyjącym w XVI wieku Jackiem Rożynowskim byłoby miejsce nie na pięć ale co najmniej na piętnaście pokoleń.

Już w drugiej połowie XVI wieku słabe były ślady tradycyi o istnieniu Rożynowskich. Skorzystał z tego niejaki bojaryn Semen, któremu starosta Ostrski Ławryn Ratomski, za zasługi wojenne, wypuścił w dzierżawę Rożny, aby się przezwać Rożnowskim (Rożynowskim) i wydawać się za potomka rodu ze Skwira Połowców [3]). Widocznie znalazł wiarę u króla Zygmunta Augusta, który polecił zwrócić mu majątki ojczyste. Ławryn Ratomski podając, za listem króla Zygmunta Augusta, w posesyę *Semena Połowiec Rożanowskiego*, dobra jego dziedziczne Rożanów, Swietylnow, Osowo, Berdowo i Horodyszcze, do woli królewskiej przy starostwie Ostrskiem, zatrzymał Letkowiec i Koleniec, które dopiero w 1604 r. syn Ratomskiego Michał Ratomski zcedował synowi Semena *Jurju Semenowiczu ze Skwira Połowiec Rożynowskiemu* [4]). Semen Połowiec Rożynowski zastawił Janowi Aksakowi, Swietylnowo z Podhoryszczem, Osową, Zaboryckim (nowo przezwanym Zaworocze), które syn jego *Jurij Połowiec ze Skwira Rożynowski*

---

[1]) Rulikowski Edw., Opis powiatu Wasylkowskiego, Warszawa 1853, str. 33—36 i Arch. Jugo Cz. VII T. I str. 63—64 wstępu, także Słown. Geogr. X 744. [2]) Rulikowski, Opis powiatu Wasylkowskiego str. 32—41, oraz art. w Słown. Geogr. I 660, III 371, VI 494, 742, IX 428,725, X 744, XI 100, XII 517, 539. [3]) Rulikowski, Opis powiatu Wasylkowskiego str. 32—41 i t. d. [4]) Zr. dziej. XXI 482.

temuż Aksakowi sprzedaje 1604 r. [1]). Tenże Szymon Rożynowski procesował się Melentym Chrebtowiczem władyką Włodzimierskim (1579—1593) o poddanych [2]).

Syn jego Jurij Semenowicz, tytułujący się: „Połowiec ze Skwira Rożynowski", jako *Jurij Połowiec Rożynowski* procesował 1596 r. Żukiewskiego o najazd na Swieciłowo [3]), a w 1602 r. wspólnie z Michałem Fronckiewiczem, procesował Aksaka o Hulaniki, które kniaź Aleksander Włodzimierzowicz nadał był Michałowi Rożynowskiemu [4]). Tenże *Jurij Semenowicz ze Skwira Połowiec Rożynowski* w 1604 r., za cessyą Ratomskiego, otrzymuje Letkowiec i Koleniec i sprzedaje Aksakowi dobra zastawione temuż przez nieboszczyka ojca, Semena Połowiec Rożynowskiego [5]). O ostatnią sprzedaż pozywa go w tymże roku kniahinia Joachimowa Korecka [6]). *Jurij ze Skwira Rożynowski* procesuje się w 1609 r. o Hlebowo [7]). Umarł około 1611 r. pozostawiając z żony Anny Brzostowskiej trzy córki: Oksinię za Wasilem Niekraszewiczem, Maruszę pannę, następnie za Janem Marcinkowiczem i Katarzynę za Chmarą [8]). Wdowa wyszła powtórnie za Sebastyana Jedłowskiego; Anna 1-o Jurjowa Rożnowska 2-o Sebastyanowa Jedłowska 1618 r. pozywa woźnego Rusanowskiego o nie rzetelne zeznanie intromissyi do Rożnow na rzecz Jana Aksaka i uzyskuje na nim karę na gardło i infamię oraz kassacyę intromisyi [9]). W 1613 r. Oksinia Niekraszewska i jej siostra Marya Rożynowska pozywają Ratomskiego o nie oddanie przysądzonych ojcu ich nieboszczykowi Jurju Rożnowskiemu, Letkowiec i Koleniec [10]), oraz Krenickiego o Barań [11]). W czasie lustracyi województwa Kijowskiego 1616 r. potomkowie nieboszczyka pana *Jerzego Połowcza Rożynowskiego*: Michał Milowski Chmara, sam od siebie i w imieniu Oksinii Rożynowskiej Wasilowej Niekraszewiczowej i Maruszy Rożynowskiej Janowej Marcinkowiczowej, zajawiają pretensye do posiadania Hulanik, mieniąc te dobra dziedzicznemi [12]).

Rudzki (właściwie Rutski, herbu Wężyk) „z linii książąt Ruskich" [13]), o czem Kojałowicz i Niesiecki, któremu ród ten dobrze znany, nie wspominają.

Rukiewicz herbu Hippocentaurus „wspólnie ze Swirskimi z rodu Dorsprunga" [14]) o czem starsi heraldycy nie wzmiankują.

Rutski, patrz Rudzki.

Sabłowski „od książąt Ruskich" [15]), a mianowicie „z Zubrowickimi i Podbereskimi od ks. Mitka Druckiego Siekiry" [16]), innym zupełnie nie znani, nigdy nie istnieli.

Sapieha (herbu Lis).

Ród ten Paprocki wywodzi od Sunigajły kasztelana Trockiego, który w Horodle 1413 r. przyjął herb Lis [17]), co powtarzają Kojałowicz i wszystkie panegiryki Sapieżyńskie XVII-go wieku. Omyłkę pierwszy popełnił Olszowski w panegiryku 1631 r., kładąc za protoplastę Sapiehów zamiast Sunigajła „Ponigayła Sapiehę kasztelana Trockiego" i nazywając Olgerda w. ks. Litwy także przodkiem Sapiehów [18]). Powtórzył ją Okolski pod herbem Lis, wyliczając bowiem kolejno, choć oddzielnie, Sunigajła i Sapiehów, w ich liczbie wymienił „Ponigayła Sapiehę kasztelana Trockiego współcześnie z Olgerdem żyjącego" [19]). Dodajmy do tego, że Kochowski pisząc pod 1656 r. o hetmanie Sapieże nazywa go potomkiem Narymunta [20]), a będziemy mieli źródła z których powstała legenda Sapieżyńska, o pochodzeniu tego domu od urojonego Punigajła kasztelana Trockiego, niby syna Narymunta Gediminowicza, wskutek czego Sapiehowie mieli niby wspólne z kniaziami Rużyńskimi pochodzenie. Pierwszym który wzmiankowane omyłkowe szczegóły ubrał w formę i wyeksploatował dla swych celów był Jan Fryderyk Sapieha kaszt. Trocki 1716, kanclerz

---

[1]) Zr. dziej. XXI 486. [2]) Oblata 1602 r. (Zr. dziej. XXI 80). [3]) Zr. dziej. XXI 29. [4]) Tamże 449. [5]) Patrz wyżej. [6]) Zr. dziej. XXI 497. [7]) Tamże 152. [8]) Rulikowski, Opis pow. Wasylkowskiego str. 41. [9]) Zr. dziej. XXI 267. [10]) Tamże 565. [11]) Tamże. [12]) Arch. Jugo Cz. VI T. I 317—318. [13]) Jabłonowski 171, za nim inni. [14]) Jabłonowski 144, Tab. Jabl VI. [15]) Tamże. [16]) Tab. Jabl. XIV. [17]) Paprocki, Herby 847. [18]) X. Jakób Olszewski, Grono winne pod zodyakiem Sapieżyńskim na pogrzebie W. P. J. M. P. Krzysztofa Sapiehi wojewodzica Wileńskiego, pisarza w. ks. Lit. etc., wystawione 27 Novemb. R. P. 1631. [19]) Okolski, Orbis II 149. [20]) Kossakowski III str. 13.

1735. Za jego staraniem odnowione zostały w kościele Kodeńskim dawne nadgrobki Sapieżyńskie, które przy tej sposobności otrzymały nowe, odpowiednie nowo wynalezionemu pochodzeniu napisy, których doniosłość w umyślnie wydanych dziełach, ogłoszono światu [1]). Niezawodnie wówczas sfabrykowano następujące trzy dokumenty, które miały przekonać świat o pochodzeniu Sapiehów od Gedymina, wspólnego z kniaziami Rużyńskimi:

1) W 1512 r. Przywilej króla Zygmunta, którym Jan na Kodniu wojewoda Witebski, marszałek najwyższy w. ks. Lit., sekretarz star. Brasławski i Teodat na Opakowie gubernator Smoleński, pisarz Lit., Siemionowicze Sapiehowie, synowie Szymona Sunigajły kasztelana Trockiego, wnukowie Punigajły Narimundowicza zwanego Sophia, także kasztelana Trockiego, prawnukowie Narymunda Gedyminowicza księcia Pińskiego, otrzymują potwierdzenie na herb Lis, przez ich ojca na miejsce Lilii w Horodle 1413 r. przyjętego [2]). Dokument ten oblatowany 1744 w metryce Litewskiej przedstawiony został na sejmie 1768 r., który go potwierdził i na jego zasadzie przyznał Sapiehom używanie tytułu książęcego [3]).

2) 1522. Przywilej królewski, którym Paweł Iwanowicz na Kodniu Sopiha, marsz. star. Brasławski, otrzymuje dla siebie i braci swych Teodora, Michała i Piotra, potwierdzenie zapisu ugodliwego między Rożyńskimi i Sapiehami Narymundowiczami, względem równego działu dóbr na nich spadłych [4]).

3) 1572. Potwierdzenie Pawłowi Iwanowiczowi Sapieże na Kodniu, wojewodzie Nowogrodzkiemu, tytułu hrabiego S. P. R., nadanego mu przez cesarza Maksymiliana, przyczem powiedziano iż Sapiehowie z Rożynskimi od Narymunta ród swój wiodą [5]).

Jak się zapatrywano na ten wywód służyć może dowodem, napisane w 1754 r. przez ks. Kognowickiego, oparte na dokumentach, dzieło o Sapiehach, w którym rodowód ich zaczyna się od Sunigajły z zupełnem pominięciem legendy Punigajłowskiej [6]). Zupełne nieprawdopodobieństwo legendy Sapieżyńskiej dowiódł także hr. Kossakowski [7]). Tak Kognowicki jak i Kossakowski wierzyli jeszcze w Sunigajłę jako protoplastę Sapiehów; tego ostatniego pominął dopiero hrabia Konstanty Ożarowski w wydanym niedawno dziele „Sapiehowie“.

W rzeczywistości Sapiehowie nie pochodzą ani od urojonego Punigajły, ani nawet od Sunigajły z którym mają tylko wspólny herb. Protoplasta ich Sopeha był pisarzem kancelaryi w. ks., a potem króla Kazimierza; podpis jego spotykamy na mnóstwie przywilejów pisanych w okresie lat 1440—1450. W takim samym charakterze występują jednocześnie Puzyr, Łogwin, Kuszlejko Iwan i Kopot' [8]). Z posiadłości, któremi Sapiehowie władali w końcu XV-go wieku, można wnosić, iż Sopeha pochodził ze Smoleńszczyzny. Synowie jego, którzy pisali się „Sopeżyczami“ urośli na panów. Bohdan przez małżeństwo z kniażną Drucką, z którą żonaty już w 1475 r. [9]), zaś Iwan dzięki zręczności swej dyplomatycznej i przystąpieniu do unii Florenckiej, o czem wyraźną wzmiankę znajdujemy w liście papieża Inocentego VIII do króla Jana Olbrachta [10]). Dzięki temu zawdzięczał swoje stanowisko na dworze królowej Heleny, przy której, jak słusznie powiada Kognowicki, nie tak służył jak był przydany od króla i stanów aby mieć oko, iżby panowie Moskiewscy na jej dworze będący, fakcyi z Moskwą nie robili i pokoju nie mięszali [11]). Chociaż z przekonania katolik publicznie wyznawał obrządek wschodni, to też w relacyach ze Smoleńska do Moskwy, o prześladowaniach na Litwie greckiej wiary, w osobie królowej Heleny i jej jednowierców 1498 r., skarga na „Sapiehę odszczepieńca ich (t. j. katolików) na prawosławną wiarę“ [12]).

---

[1]) Walicki X. J. Historia przezacnego obrazu Kodeńskiego Panny Maryi etc. Thorunii 1720.—Stawski X. A. Monumenta albo zebranie starożytnych ozdób P. B. Panny Maryi, w dawnym wielce obrazie Kodeńskim, 2 tomy, 1723 Warszawa.—Ant. Aloys. Misztołt. S. J. Historia Illustrissimae domus Sapiehanae etc. 3 części Wilno 1724.—Genealogia Sapiehów na mappie sztychowana przez Myliusa; także Tab. Jabl. VII. [2]) Cracoviae 1512 feria 2 ante festum Visitationis Beatissimae Mariae (Walicki, Historia str. 48). [3]) Vol. leg. VII 811. [4]) W Grodnie 1522 w poniedziałek po kwietniej niedzieli (Stawski, Monumenta 269—271, Walicki, Historia 58). [5]) Warszawa 1572 Maja 4 (Walicki, Historia 61—63). [6]) Przydatek do dziejów i procedencyi domu Sapieżyńskiego i t. d. zebrany i ułożony 1754, poświęcony przez X. Kognowickiego Imci X. Łuskinie (Manuskrypt biblioteki Cesarskiej w Petersburgu, oddział IV Nr. 53 str. 248 in 4-o). [7]) Kossakowski, Monografie III 1—19. [8]) Księga trzecia zapisów metryki Litewskiej, porównaj Senatorowie 254. [9]) Patrz wyżej str. 670. [10]) Wiszniewski, Historya literatury Polskiej III 9—10 i Jaroszewicz, Obraz Litwy II 181—182 i 277. [11]) Kognowicki, Przydatek (patrz wyżej). [12]) A. Z. R. I 176—177.

Na sejmie 1768 r. nastąpiło „potwierdzenie xiążęcego tytułu wielmożnym i urodzonym Sapiehom", to jest przywileju królewskiego na takowy. W tym dokumencie król zaznacza że Sapiehowie „wyżej zawsze sobie ceniąc sławę zasług nad lustr tytułów z przywileju Zygmunta I 1512 r., podanego 1744 do akt metryki Litewskiej, prezentowanego w ekstrakcie, nie korzystając dotąd, tytułu książęcego używać nie chcieli. Król jednak obecnie uważając ten tytuł za ich własny i chcąc pokazać w jakim szacunku ma zasługi tej zacnej familii, potwierdza za zgodą wszech stanów, wzmiankowany przywilej Zygmunta I i przyznaje Sapiehom, tak samym im, jak i osobom płci białogłowskej imię ich noszącym, na zawsze używanie tytułu książęcego" [1]).

Siemiatycz „kniaziowie niewiadomego pochodzenia i herbu na Litwie w XV wieku" [2]), niezawodnie jak i Osiemiatycz zamiast Szemiaczycz.

Siesicki herbu Bawola głowa. Według Kojałowicza ród ten pochodzi „od Dowmunda księcia Ucianskiego, syna Romunda księcia Litewskiego; od miejscowości Siesiki przybrał nazwisko" [3]). Za Kojałowiczem poszli Niesiecki i inni heraldycy, z których Małachowski nazywa ich książętami [4]). Z tytutem kniaziowskim lub książęcym, który mieli używać do konstytucyi 1673 r. zabraniającej używania tytułów (?) [5]), występują dopiero od XVIII-tego wieku [6]) i takowego poprzednio stanowczo nie używali. Matys Siesicki miał 1549 r. sprawę z Boguszewskimi [7]). W 1557 r. Kachna, Zofia i Hanna Stanisławówny Sesickie, z mężami swemi Sebastyanem Mikołajewiczem i Stanisławem Węcławowiczem, zeznały o sprzedaży babce swej pani Łukaszowej Wekowicza Jadwidze Olechnowicza Stobutowicza, na wieczność, czwartej części dworu Upnickiego i paszni Medyskiej [8]). Paweł Dowmont Siesicki (Doman Cieszycki) był 1581 poborcą Wiłkomierskim [9]).

Siestrzeniec, patrz Bohusz Siestrzencewicz. Według Jabłonowskiego w 1508 r. występują „kniaziowie Siestrzeńcowie na Gudziszkach" [10]), innym zupełnie nie znani.

Siewierski. Siewierszczyzną nazywano obszar ziemi, który zajmuje dziś gubernia Czernihowska z miastem głównym Nowogrodem Siewierskim; panujący tu kniaziowie (Koribut-Dymitr Olgerdowicz i Fedor Lubartowicz) mogą być uważani za Siewierskich, choć tytułu tego nigdy nie używali [11]). Natomiast heraldycy obdarzali tym mianem ogólnym kniaziów te strony zamieszkujących i wszyscy znają książąt Siewierskich, których Jabłonowski pomięszawszy ze Swirskimi, wyprowadza od Dorsprunga [12]), co uchwyciwszy Kosiński czyni Swirskich gałęzią Siewierskich [13]). „Fedor książe Siewierski, potomek Ruskich jedynowładzców, miał dwóch synów: Jędrzeja protoplastę Paleckich, Pozarzyckich i Starodubowskich i Iwana protoplastę Rapałowskich i Hołowczyńskich" [14]). „Lewir książe Siewierski potomek Olgierda, urażony, że mu odźwierny królewski palec drzwiami przyciął, przeniósł się do Moskwy, gdzie za nim podążył Bohdan Sapieha uwiedziony nadzieją sukcessyi do księstwa Siewierskiego, do którego, ponieważ Lewir potomstwa nie miał, służyło mu prawo po żonie Maryi księżniczce Siewierskiej" [15]).

Z innych źródeł wiadomo że kniaź Fedor Iwanowicz Starodubski zmarły 1330 r. był protoplastą Pożarskich, Paleckich, Riapołowskich i wielu innych kniaziowskich rodów w Rossyi [16]), zaś Marya żona Bohdana Sapiehy była kniażną Drucką-Sokolińską [17]).

Skinder herbu Szreniawa, mają pochodzić „od kniazia Skindera syna Szwitrigajły, w skutek czego używają mitry książęcej nadtarczą herbową" [18]). Ród Skinderów znany Kojałowiczowi i Niesieckiemu, którzy nie wspominają o jego niby kniaziowskiem pochodzeniu. Kniaź Skinder, którego Kojałowicz czyni synem Koributa Olgerdowicza [19]), zawdzięcza swe istnienie omyłce kroniki Litewskiej, która wyliczajęc kniaziów poległych 1399 r. nad Worskłą, ma Skindyr zamiast Kindir [20]).

Skirmunt „z wielkich książąt Litewskich od Skirmunta syna Minigajły, wnuka Erdziwiła pierwszego księcia Litewskiego" [21]), w sku-

---

[1]) Vol. leg. VII 811. [2]) Kosiński I 160. [3]) Patrz wyżej str. 655. [4]) Małachowski 425. [5]) Kossakowski II 307. [6]) Icones Radivil. Tab. 129, Żychl. XI 204—216, Ermerin R. J. Annunaire de la noblesse de Russie. Seconde année. St. Pétersbourg 1892 str. 416—423. [7]) Boniecki 313. [8]) Z. 34 k. 586. [9]) Vol. leg. II 1035. [10]) Jabłonowski 171. [11]) Patrz wyżej. [12]) Jabłonowski 144. [13]) Kosiński I 160. [14]) Niesiecki IV 364 i VII 241, patrz wyżej str. 116 i 288. [15]) Niesiecki VII 243. [16]) Rodosł. I 237. [17]) Patrz wyżej. [18]) Kosiński V 496 w rodowodzie Swiderskich. [19]) Kojałowicz, Herbarz atr. Korybuth. [20]) Ród Gedimina 36. [21]) Litwa do unii str. 50.

tek czego nad herbem swym Dębem kładą mitrę książęcą [1]. O takiem pochodzeniu Skirmuntów Kojałowicz i Niesiecki milczą jaknajzupełniej.

Skop; protoplasta ich według Kojałowicza, był prawnukiem Ostyka a tem samem pochodził „z rodu Dorsprunga“ [2]. Potomek jego pan Stanisław Jakubowicz Skop, pisarz i sekretarz królewski 1523—1551 [3], był żonaty z kniażną Sanguszkówną [4]. Czy nie z tąd tradycya kniaziostwa?

Skwirski (ze Skwira), patrz Rożynowski.

Slizień. Dziełko Litwa do Unii wyprowadza ich „od książąt Ruskich“, powołując się na Niesieckiego i Lelewela [5], którzy o tem nie wspominają. Według Niesieckiego Sliźniowie przybyli z Siedmiogrodu na Siewierszczyznę [6])

Sołtan.

Jabłonowski zna dwie rodziny kniaziowskie tego nazwiska, jedną herbu Korybut pochodzącą od Korybuta Olgerdowicza, od której znowu mieli iść Sokolscy [7], a drugą wspólnego pochodzenia z Boratyńskimi, Turami i Jesmanami [8]. Za Jabłonowskim Sołtanów herbu Korybut zna także Małachowski [9], faktycznie zaś ród taki nigdy nie istniał a powodem do utworzenia jego był kniaź Zbarażski noszący imie Sołtan [10].

Sołtan było to imie, prawdopodobnie Tatarskiego pochodzenia, w pospolitem użyciu na Litewskiej Rusi XV i XVI wieków; nosili je różni, kniaziowie, bojarowie i prości ziemianie. Byli więc: kniaź Sołtan Wasilewicz Zbarażski, kniaź Sołtan Michałowicz Sokolski [11], Aziubek Sołtan carewicz Ostryński 1514—1531 [12], Sołtan Aleksandrowicz marszałek królewski, namiestnik Słonimski i Nowogrodzki 1483—1490 [13], Sołtan Albiejewicz tłómacz Tatarski 1508 [14], Sołtan ojciec metropolity Kijowskiego Józefa 1516—1517 [15], Sołtan Steckowicz w Owruckiem 1506—1547 [16], Hrynko Sołtanowicz w Łohojsku przed 1538 [17], Sołtan Szyszkin Stawecki w powiecie Kowelskim 1521—1529 [18], Iwan Sołtan żonaty z Łozczanką 1553 [19], Iwan Sołtanowicz Stret w Owruckiem 1558 [20], Aleksander Sołtanowicz marszałek królewski 1515—1554 [21] i t. d., i t. d., od których pochodzą różne rody noszące to nazwisko; z nich najznakomitszym był ród Sołtanów pochodzący od wyżej wymienionego Sołtana Aleksandrowicza.

Sopoćko herbu Syrokomla. Ród ten dobrze znany Kojałowiczowi i Niesieckiemu, którzy o jego kniaziostwie nie wspominają, w ostatnich czasach używa przydomku „Jawnuta“ [22], widocznie na zasadzie mylnej tradycyi o pochodzeniu od tego księcia

Stańczykowicz, z rodu Dorsprunga [23].

Starowolski, patrz Adamowicz.

Stromiło i Strumiło, patrz Biały,

Strybel, niby od Worony (obacz).

Strzeżowski, Strzyżowski, patrz Pstruch,

Strzyka, Strzyszka, patrz Dowgiało.

Suchecki herbu Poraj. Ród ten według tradycyi rodzinnej pochodzi „od Petrusy Dowmontowicza, brata Wojtkasa Gedrojca“, którego syn Juchno ożeniwszy się z dziedziczką Sucheckich przybrał ich nazwisko i herb i osiedlił się w Polsce. On i syn jego Jan mieli w XV i XVI wiekach używać tytułu kniaziowskiego i ostatni występował jako: „kniaź Iwan Gedrojc Juchnowicz Suchecki“. Tytuł kniaziowski następnie zarzucili, licznie rozrodzeni z przydomkiem Juchnowicz lub bez niego istnieją dotychczas [24].

---

1) Żychl. I 284. 2) Patrz wyżej str. 655. 3) Senatorowie 263. 4) Patrz wyżej str. 429. 5) Litwa do unii 50. 6) Niesiecki VIII 402. 7) Jabłonowski 161. 8) Tamże 172. 9) Małachowski 439. 10) Patrz wyżej str. 606. 11) Tamże str. 503. 12) Tamże str. 639. 13) Senatorowie 35 i 175. 14) A. J. Z. R. I d. 48, 71. 15) Tamże I 62. 16) Boniecki 325, Z. 30 k. 134. 17) Z. 20 k. 133. 18) Ar. Sł. III 207, 310, 314, 319, 341, 350, 358. 19) S. 30 k. 37. 20) S. 33 k. 906 i Z. 38 d. 263. 21) S. 2 k. 335, Z. 37 k. 98 od. 22) Słown. Geogr. V 737. 23) Patrz wyżej str. 655. 24) Kosiński III 480—499.

Suchta, przydomek Wołożynskich (obacz)

Sudymontowicz „jednego domu z kniaziami Osiemiatczycami, Gedrojcami, Swierskimi i t.d." [1]) Sudymunt było to imie Litewskie noszone nawet, jak się zdaje, przez jednego kniazia, a mianowicie Sudemunta szwagra Witowda [2]). Wspominając o nim wyliczyliśmy kilku innych Sudymontów XV i XVI wieku, nie kniaziów [3]). Od tych Sudymontów pochodzą niezawodnie rodziny Czeczel i Kropiwnicki używające przydomku Sudymontowicz [4]). Jedna gałęź Sudymontów przeszła do Moskwy, gdzie Denis i Hrihory Iwanow Sudymontow występują w XVII-wieku na dworze carskim [5]).

Sumiński „niby od książąt Ruskich" [6]). Istnieje tego nazwiska ród herbu Leszczyc w ziemi Dobrzyńskiej [7]) z kniaziami nic wspólnego nie mający.

Szweszlai. Na traktacie z zakonem 1422 r. podpisany między innymi kniaziami „Iwan Szweszlai" [8]), niezawodnie zamiast Iwan Swetoslai [9]).

Światopełk przydomek używany przez potomków różnych Świętopełków lub Światopełków, którzyby wszyscy chcieli pochodzić od Światopełka księcia Kijowskiego. Gdy nie jestto niemożebnem co do kniaziów Czetwertyńskich [10]), to niezawodnie nie ma żadnego zastowania przy szlacheckich rodzinach używających tego przydomku, jako to Bolestraszyckich, Kwileńskich, Mirskich i Zawadzkich [11]). Były także całe rody noszące nazwisko Światopełk, używające herbu Lis [12]) i Krzyż [13]) i nic nie mające wspólnego z kniaziami.

Świderski herbu Lubicz. Według tradycyi tego domu „książe Szwitrigajło Olgerdowicz pozostawił pięciu synów: Iwana kasztelana Trockiego 1422 r., Semena, Wasila ojca Michała, Aleksandra vel Skindera protoplastę Skinderów i Lwa protoplastę Świderskich, z których Gaspar Świderski, chorąży usarskiej chorągwi Niesiołowskiego 1790 r., udowodnił 1801 r. w deputacyi wywodowej gubernii Wileńskiej, dawne szlachectwo i pochodzenie od Bolesława Swidrygiełły księcia Podolskiego, zaś Juliusz Świderski wnuk poprzedniego, po przedstawieniu dokumentów, decyzyą trybunału cywilnego w Warszawie z d. 11/23 Listopada 18 . . r., pozyskał prawo używania nazwiska Swidrygiełło, a decyzyą tegoż trybunału za 15/27 Stycznia 1871 r. prawo używania tytułu książęcego. Świderscy pieczętują się herbem utworzonym z połączenia Lubicza i Pogoni" [14]). Ród ten znany Niesieckiemu jako herbu Lubicz [15]). Paweł Michał de Swidry Wągl Świderski był 1670 — 1697 stolnikiem Nowogrodzkim [16]).

Świdrygiełło, patrz Świderski.

Swiszczała. „Kniaziów Świszczała — Michałowiczów" zna Jabłonowski jako „potomków książąt Ruskich" [17]). Innym zupełnie nie znani.

Syrewicz, z rodu Dorsprunga. [18]).

Szabłowski, między innymi kniaziami u Wielądka [19]), zamiast Sabłowski (obacz).

Szaszkiewicz, herbu własnego, według tradycyi rodzinnej „potomkowie Aleksandra Nosa księcia Pińskiego, wnuk którego Aleksander vel Szaszko Wasilewicz, przezwany Dołhijnos, był ich bezpośrednim protoplastą, w skutek czego używali pierwiastkowo przydomku Dołhijnos i mitry książęcej nad tarczą herbową" [20]). Temu najwyraźniej zaprzecza przywilej Semena Olelkowicza księcia Kijowskiego 1459 r., którym tenże nadaje pewne dobra słudze swemu Jeremiaszowi Szaszkowi [21]). Niesiecki daje Szaszkiewiczom za protoplastę rycerza Szaszkę, który walczył z poganami [22]).

z Szczonowa, przydomek Fedorowiczów.

Szpilowski-Neronowicz. Ród ten miał pochodzić „od książąt Ruskich." Jan Neronowicz ożeniwszy się z Granowską dziedziczką dóbr Szpilowskich przezwał się Szpilowskim. Powodem tej baśni jest przytoczony przez Niesieckiego szczegół, że ród Szpilowskich przydomku Neronowicz pieczętował się tym samym herbem za kniaziowie Ostrogscy [23]).

---

[1]) Jabłonowski 1:0, Tab. Jabl. VI. [2]) Patrz wyżej str. 504. [3]) Tamże pr. 8. [4]) Duńczewski I 261 i Arch Jugo, Skorowidz nazwisk. [5]) Ukaz. bojars. kn. str. 395. [6]) Jabłonowski 170. [7]) Niesiecki VIII 568. [8]) Dogiel IX 115. [9]) Patrz wyżej str. 461. [10]) Tamże str. 35. [11]) Niesiecki II 220, X 100, Żychl VII 293. [12]) Tamże. [13]) Małachowski 459. [14]) Kosiński V 492—505. [15]) Niesiecki VIII 571. [16]) Vol. leg. V 48, 924. [17]) Jabłonowski 171. [18]) Patrz wyżej str. 655. [19]) Wielądko I 198. [20]) Kosiński I 590 — 592. [21]) Rulikowski, Bracławszczyzna (patrz wyżej str. 661) str. 295. [22]) Niesiecki VIII 604—605. [23]) Tamże 629.

Szymonowicz „z linii książąt Rusko-Polskich" [1]), widocznie na tej samej zasadzie co Aleksandrowicz, Fedorowicz, Jurjewicz i t. d.

Tamanowski, patrz Boratyński.

Tamerlan, patrz Poalsknis.

Tankowski, patrz Boratyński.

Taras. „Książęta Tarasowie potomkowie Koriata Gediminowicza, z nich jeden miał summę na starostwie Szereszowskim, którą sukcessorowie Olędzcy brali; herb mieli wspólny z Kurczami" [2]). Innym całkiem nieznani.

Tomkowicz, patrz Woynek.

Tryzna. Według Jabłonowskiego, ród ten pochodzi „wspólnie z Tyszkiewiczami i Zenowiczami od tych książąt Litewskich Białoruskich, którzy pochodzą z Greckich familii" [3]), lub „od Ihora księcia Ruskiego", przyczem Jabłonowski powołuje się na Stryjkowskiego [4]). Według Okolskiego protoplasta Tryznów, nie kniaź, wyszedł z Grecyi i osiadł w ziemi Siewierskiej ztąd potomkowie jego przenieśli się w Nowogrodzkie [5]). O kniaziostwie Tryznów nie wspomina nic starożytny rodowód tego domu [6]).

Tuchanowski, od miejscowości Tuchanowicze w powiecie Nowogrodzkim [7]). Ród ten „z jednego wywodzi się gniazda z książętami Masalskimi i używa herbu Masalski z mitrą" [8]). Mnóstwo Tuchanowskich podpisało, jako prosta szlachta, elekcyę 1764 r. [9]). Niesieckiemu nie znani.

Tucki. Według Jabłonowskiego „książęta Tuccy w Kijowskiem potomkowie książąt Ruskich, łączyli się kontraktami ślubnemi z kniaziami Zbarażskimi" [10]), albowiem N. Petrowna Tucka księżniczka, była niby za kn. Andrzejem Semenowiczem Zbarażskim [11]). Innym nie znani.

Tur. Istnieje kilka rodzin tego nazwiska, z których jedna herbu Korczak ma pochodzić „od kniaziów Iłhowickich i Zachomulińskich" [12]). W pierwszej połowie XVI-go wieku istniał rzeczywiście kniaź Tur Michałowicz Świrski [13]), nie mający jednak nic wspólnego ze szlacheckimi rodami, które noszą te nazwisko.

Tuszowski. Kniaziowie Tuszowscy mieli „wspólnie z Mieczkowiczami i Zdanowiczami pochodzić od Dorsprunga" [14]). Niesiecki zna Tuszowskich herbu Szreniawa nie kniaziów [15]).

Tysza-Bykowski, patrz Worony ród.

Tyszkiewicz „razem z Tryznami i Zenowiczami od tych książąt Litewskich-Białoruskich, którzy idą z Greckich familii" [16]), zaś według innych „od Moniwida syna Gedimina" [17]), które to legendy zbijał już Okolski [18]). Protoplasta ich, żyjący w drugiej połowie XIV-go wieku, Tyszko był synem Kalenika Miszkowicza, występującego 1437 r. obok Szwitrigajły [19]).

Uciański, od Uciany dawniej Uteny, miasteczka na Żmudzi, podobno kiedyś stolicy udzielnego księstwa, które przypadło w udziale Dowmontowi synowi Romunta księcia Litewskiego [20]). Niby potomek jego Swiatosław książe Uciański, żonaty z Zofią Kołodyńską, był dziadem Felicyana Dowmont Bożydarewicza żyjącego w XVIII wieku [21]). Faktycznie kniaziowie Uciańscy, przynajmniej po połączeniu Litwy z Polską, stanowczo nie istnieli.

Uhrowiecki, razem z Bolkami Orczyńskimi i Bokijami „od księcia Bolka wnuka Włodzimierza księcia Ruskiego" [22]), o czem Niesiecki, któremu ten ród znany, nie wspomina.

Wadaszyński „razem z Sumińskimi, Woropajskimi, Putywlcami, Pstruchami i Krzczonowskimi od książąt Ruskich" [23]). Istniał tego nazwiska, herbu Jastrzębiec, ród osiedlony w powiecie Starodubowskim, o kniaziowskiem pochodzeniu którego heraldycy nie wspominają [24]).

---

1) Małachowski 474. 2) Jabłonowski 160. 3) Tamże 157. 4) Jabłonowski 168. 5) Z Okolskiego Niesiecki IX 123. 6) Urodzenie panów Tryznów (Patrz wyżej str. 626 pr. 15). 7) Słown. Geogr. XII 608. 8) Żychl. III 165. 9) Vol. leg. VII 270. 10) Jabłonowski 169. 11) Tab. Jabl. XII. 12) Patrz wyżej str. 659. 13) Tamże str. 512. 14) Jabłonowski 144, Tab. Jabl. VI. 15) Niesiecki IX 155. 16) Patrz wyżej 17) Litwa do unii str. 54. 18) Niesiecki IX 175. 19) S. 12 k. 45. 20) Patrz wyżej str. 655. 21) Tamże str. 653. 22) Tamże str. 652. 23) Jabłonowski 170, patrz wyżej str. 663. 24) Niesiecki IX 203.

Wańkowicz herbu Lis. Ród ten ma według Niesieckiego pochodzić „od książęcia Wańki zięcia Kiejstuta“, wskutek czego używa mitry w hełmie [1]), o czem Kojałowicz nie wzmiankuje; występujący w XVI wieku Wańkowicze nie byli kniaziami [2]).

Warkowski, patrz Myszka.

Wągl, przydomek Świderskich (obacz).

Wiażewicz, patrz Monwid.

Wiażewski „z linii Dorsprunga“ [3]). Kojałowiczowi i Niesieckiemu nie znani, niezawodnie wcale nie istnieli; może zamiast Wiazemski.

Wilczkowski herbu Jelita, według dziełka Litwa do unii „jeden dom z Łukomskimi, którzy idą od siostry Władysława Jagiełły“ [4]). Powód do tego twierdzenia dał Niesiecki podając, że Wilczkowscy są jednym domem z Łukomskimi, zamiast Łukowskimi herbu Jelita [5]).

Witold. przydomek Aleksandrowiczów (obacz).

Wolski. Kronika Litewska wyliczając kniaziów poległych nad Worsklą, położyło Skindyra zamiast Kindira i Wolskiego, także Wołyńskiego, zamiast Rylskiego [6]). Powtórzył to Stryjkowski a za nim wszyscy heraldycy mają „kniaziów Wolskich herbu Pogonia niby potomków Kiejstuta“ [7]). Istnieje wiele rodzin tego nazwiska i widocznie jedna z nich skorzystała z błędu kronikarskiego, aby od tego urojonego kniazia wywodzić swe pochodzenie [8]).

Wołczkowicz-Olizar, niby od Worony (obacz).

Wołodkowicz herbu Radwan, według Jabłonowskiego „od książąt Ruskich“ [9]), a mianowicie „z Widenickimi od Hrihorego ks. Druckiego“ [10]), czemu zaprzecza Kojałowicz podając za ich protoplastę Kormulta nie kniazia, ale żonatego z Kaczą siostrą Witowda, którego brat Goligunt przyjął w Horodle herb Łabędź [11]). Wołodkowicz był to patronim imienia Wołodko, które noszonem było także przez kniaziów. Jako tacy występują kniaź Wołodko Masalski w XV-tym i kniaź Wołodko Horski w XVI wieku [12]), i ci widocznie dali powód do przyplątania Wołodkowiczów do kniaziów.

Wołożyński,

przydomku **Suchta**, niezawodnie od miejscowości Wołożyn w powiecie Oszmiańskim gubernii Wileńskiej. Według kroniki Litewskiej kniaziowie Wołożyńscy mieli w 1440 r. przyjmować w Wołożynie Andrzeja Sakowicza namiestnika Smoleńskiego, gdy nadeszła wiadomość o zabójstwie w. ks. Zygmunta [13]). W kilka lat potem kniaziowie Wołożyńscy, imieniem Suchta, należeli, wspólnie z kniaziem Michałem Zygmuntowiczem, do spisku mającego na celu zgładzenie w. ks. Kazimierza podczas łowów; zamach się nie udał i pięciu braci kniaziów Wołożyńskich pojmano i stracono w Trokach [14]). Legendę tą powtórzył Kojałowicz a za nim wszyscy inni heraldycy, z których Jabłonowski dodaje, że „nie ledwie pochodzili z książąt Wolskich jednej dzielnicy z Wereyskimi“ [15]), zaś Kosiński, że „po śmierci pięciu braci inni Wołożyńscy wyemigrowali do Moskwy i od tego czasu ślad ich ginie“ [16]). Oprócz wzmiankowanej kroniki Litewskiej, współczesne źródła o kniaziach Wołożyńskich milczą najzupełniej. Wołożyn nadany został około 1450 r., przez w. ks. Kazimierza, panu Iwanowi Moniwidowiczowi [17]).

Woronicz, od Worony (obacz).

Worony ród.

Według Jabłonowskiego Worona pochodził „z książąt Zachomylskich i Iłhowickich“ [18]), a według dziełka Litwa do unii był sam „kniaziem Czernihowskim lub Połockim“ [19]). Zaprzecza temu stanowczo Paprocki podając, że Hrehor Woronowicz, nie kniaź, był w służbie króla Władysława Ja-

---

[1]) Niesiecki IX 224. [2]) Boniecki 361. [3]) Jabłonowski 144. [4]) Litwa do unii 54. [5]) Niesiecki VI 290 i IX 335. [6]) Ród Gedimina 36—37, patrz wyżej str. 422. [7]) Kojałowicz. Herbarz art. Wolski it.d. [8]) Niesiecki IX 409. [9]) Jabłonowski 169. [10]) Tab. Jabl. XIV. [11]) Kojałowicz, Herbarz. [12]) Patrz wyżej str. 137 i 233. [13]) Bychowca, Kronika str. 50. [14]) Tamże 55. [15]) Jabłonowski 160. [16]) Kosiński I 154. [17]) Z. 3 k. 3. [18]) Jabłonowski 172. [19]) Litwa do unii str. 35 i 36 itd.

giełły; syn jego Aleksander był hetmanem Swidrygiełły, zbudował i osadził Winnicę, gdzie potem był starostą i pozostawił siedmiu synów [1]), których fantastyczny rodowód prowadzi dalej Niesiecki, a mianowicie: 1) Piotr miał synów Niemira i Cześnia czyli Czersasnia, z tych pierwszy jest protoplastą Niemierzyców (Niemiryczów) w Kijowskiem, a drugi Czerlińskich czyli Czerlinkowskich. 2) Tymsza vel Tysza, zwany Byk, protoplasta Tyszów Bykowskich. 3) Matwiej, był ojcem Kiryana vel Kmity, bezpośredniego protoplasty Kmitów Czarnobylskich. 4) Elaazar vel Olizar, zwany Wołczek, protoplasta Olizarów-Wołczkowiczów. 5) Worona II, protoplasta Woroniczów. 6) Holenko, od którego Stryblowie i Hosccy (Hostscy) i 7) Ignacy, zwany Jelec, dał początek Jelcom, z których niektórzy nosili imiona Pociej i Bułhak [2]). Wszystkim wymienionym rodzinom Jabłonowski, a za nim Kuropatnicki i Wielądko, przypisują kniaziowskie pochodzenie, o czem starci heraldycy, jak Paprocki, Okolski, Kojałowicz i Niesiecki, nie wspominają.

Woropajski „od książąt Ruskich" [3]) innym całkiem nieznani; natomiast istniał ród Woropaj nie mający pretensyi do kniaziostwa [4]).

Woyna,

z przydomkami Hreczyna, Jasienicki i Kierdej, Orański. Wszystkie te rody Kojałowicz wyprowadza „od kniaziów Zachomulińskich i Iłhowickich" [5]) a Jabłonowski od tychże i także „od Dorsprunga" [6]). Kojałowicz popełnił błąd nietylko wywodząc Woynów od kniaziów, którymi nigdy nie byli, ale jeszcze łącząc w jedną, kilka rodzin nic wspólnego oprócz przydomku ze sobą nie mających. Mówiliśmy wyżej że Woyn, Woyna było to imie noszone nawet przez dwóch kniaziów [7]), a oprócz tego przez mnóstwo ziemian. Wojna Jackowicz Falejewicz w Łuckiem 1504 [8]), Woyna trzymał Gudziszki przed 1508 r. [9]), Woyna Piotrowicz ziemianin Połocki 1544 [10]), Michał Woyna poseł z Trockiego na sejm 1569 r. [11]). Woyna Matwiejewicz Hreczyna, jako *Woyna Matwiejewicz*, mieniał w połowie XVI w. dobra wedle Klecka [12]), jako *Woyna Hryczynowicz* lub *Woyna Matwiejewicz*, namiestnik Perstuński i Łabenski 1558—1560 [13]), *Woyna Matwiejewicz Hryczyna* podkomorzy Piński 1566 [14]), dzierżawca Ożski i Perełomski 1568 [15]), kasztelan Mścisławski 1581 [16]), pozostawił szedściu synów, Woynów herbu Trąby, którzy zasiadali w Litewskim senacie [17]). Zdaje się że nazwiska „Woyna" używał tylko jeden ród herbu Trąby, u innych rodów „Woyna" było przydomkiem. Z rodzin używających tego przydomku: ród *Jasienicki-Woyna* pieczętował się herbem własnym [18]), a ród *Orański-Woyna* herbem Kościesza [19]). Istnieli podobno *Hreczynowie* z przydomkiem *Woyna herbu Korczak* [20]), i niezawodnie kilka rodów *Kierdej* [21]), wbrew jednak twierdzeniu Kojałowicza z przydomkiem Woyna tych ostatnich nie napotkaliśmy.

Woynekowie-Tomkowiczowie herbu Topacz, niby „od kniazia Woyna syna Witenesa, mieli pozostawać w blizkich stosunkach z Gedrojcami i jako kniaziowie lub bojarowie królewscy oddawna byli znani", co jednak zaświadcza tylko ich rodowód [22]).

Wrahowski, razem z Zerotyńskimi idą „od Wraha syna Olchy księcia Perejasławskiego" [23]). Innym zupełnie nieznani.

Wychowski (Wyhowski) niby „z książąt Ruskich", o czem ma świadczyć przywilej króla Jana Kazimierza [24]), lub „od Bohdana ks. Hlińskiego" [25]). Przemilcza o tem zupełnie rodowód Wyhowskich stosownie do którego ród ten pochodzi od żyjącego w XVI wieku Łukasza (Łuki) bojaryna Owruckiego [26]).

Wysocki, patrz Masalski.

Zabereziński, patrz Monwid.

---

1) Paprocki, Herby 852. 2) Niesiecki IV 476—479. 3) Jabłonowski 172. 4) Niesiecki IX 431. 5) Kojałowicz, Herbarz art. Woyna. 6) Jabłonowski 144, 171, 172. 7) Patrz wyżej str. 577. 8) Z. 5 k. 302 od. 9) Z. 1 i 2 str. 15. 10) A. Z. R. II 234. 11) Danił. Skarbiec Nr. 2382. 12) Z. 1 i 2 str. 191. 13) Akt. Wil. XXI 316, 344 i Z. 42 k. 33. 14) Z. 47 k. 6. 15) Z. 48 k. 186. 16) Akt. Wil. XIV 227. 17) Niesiecki IX 433. 18) Tamże IV 454. 19) Tamże VII 125. 20) Tamże IV 388. 21) Tamże V 79—81. 22) Żychl. XIII 282—287. 23) Jabłonowski 168. 24) Tamże 169, 173. 25) Tab. Jabl. XIV. 26) Żychl. IX 250—259.

Zachomuliński, patrz Iłhowicki. Dodajmy tutaj że Jabłonowski nazywa ich „Z a h o m y s l s k i“ [1]), a dziełko Litwa do unii ma niezależnie Z a c h o m y s l s k i c h i Z a h o m y l s k i c h [2]), o których to kniaziach Kosińskiemu wiadomo jeszcze, że hołdowali Litwie w XV w. [3]).

Zarecki u Kojałowicza [4]) i **Zarzecki** u Jabłonowskiego [5]), prawdopodobnie zamiast Ozierecki.

Zawadzki herbu Lis, przydomku Swiatopełk „o d k s i ą ż ą t S w i a t o p e ł k ó w R u s k i c h, a mianowicie od Iwana, którego potomstwo znane było już 1420 r., pod imieniem Swiatopełków-Zawadzkich“ [6]) Małachowski tytułuje ich: „Z a w a d z k i - S w i a t o p e ł k k s i ą ż e“ [7].) Według Niesieckiego Swiatopełkowie Zawadzcy, wspólnie ze Swiatopełkami Bolestraszyckimi, pochodzą od Swiatopełków herbu Lis nie kniaziów [8]). Szczegółowy rodowód tego domu podaje Żychliński nadmieniając, że „żadna z tych rodzin (Swiatopełków) pochodzenia swego od Rurykowiczów udowodnić nie mogła, choć wielkie prawdopodobieństwo i odwieczna tradycya za tem przemawiają“ [9]).

Zawisza-Dowgiało, patrz Dowgiało.

Zdanowicz, według Stryjkowskiego, wspólnie z Mickiewiczami „o d B u b e t y p o t o m k a G i e d r u s a“ [10]), co powtórzyli inni heraldycy. Małachowski wylicza aż cztery domy tego nazwiska, mianowicie: przydomku *Miecicki herbu Hipocentaurus*, przydomku *Nikitynicz herbu Korybut,* przydomku *Zub herbu Jastrzębiec*, i bez przydomku ale *herbu Zdanowicz*; „te cztery domy były początkowo j e d n y m d o m e m k s i ą ż ę c y m w y n i k ł y m z p o k o l e n i a k s i ą ż ą t D o r s p r u n g a, udzielnie na Litwie panującego„ [11]). Zdan a raczej Żdan było to imie służące kilku kniaziom [12]), a nadto różnym bojarom i ziemianom [13]); od tych ostatnich niezawodnie pochodzą dość liczne szlacheckie rody Zdanowiczów.

Zerotyński, razem z W r a h o w s k i m i „o d W r a h a s y n a O l c h y k s i ę c i a P e r e j a s ł a w s k i e g o“ [14]), lub „razem z Plichtami od Jarosława księcia Połockiego, których jedna gałęź przeniosła się do Czech“ [15]). Kojałowiczowi i Niesieckiemu całkiem nie znani wcale nie istnieli.

Zgierski, patrz Biały.

Zub, patrz Zdanowicz.

Zubrewicz, niezależnie od Zubrowicki, „r ó d k n i a z i o w s k i o s i e d l o n y n a W o ł y n i u“ [16]), niezawodnie zamiast Zubrewicki.

Żagiel,

herbu Trąby odmienne. „Według tradycyi rodzinnej S t a n i s ł a w, s y n M i c h a ł a Z y g m u n t o w i c z a k s i ę c i a L i t e w s k i e g o, urodzony z Ofki księżniczki Mazowieckiej, wywłaszczony przez króla Kazimierza, tak z księstwa Trockiego, dziedzictwa swego, jak i z innych posiadłości, pozostał tylko przy szczupłej włości zwanej Powierncie lub Witoldowskie-Kurkle, a ponieważ pisał się Michałowiczem po ojcu, a Zygmuntowiczem, czyli z Litewska Sagajłowiczem, po dziadku, więc potomkowie jego przybrali ostatni patronim za nazwisko, przeistoczone z czasem z Sagajłowicz na Sagajło — Sagel — Żagel. Wywód ten Żaglowie udowodnili autentycznymi dokumentami przedstawionymi komisyi wywodowej szlacheckiej gubernii Wileńskiej, złożonymi obecnie w heroldyi Petersburgskiej, stosownie do których brali od najdawniejszych czasów tytuł książęcy a w herbie swym kładli mitrę nad tarczą. Istnieją dotychczas“ [17]). Na Litwie istniał ród szlachecki Sagajło [18]) z Żaglami, jak się zdaje nic wspólnego nie mający. Ci ostatni używali przydomku Michałowicz, ale nigdy tytułu kniaziowskiego. Do nich należeli: H r i h o r y M i c h a ł o w i c z biskup Piński unicki 1626—1632 [19]). M a r c i n Ż a g i e l M i c h a ł o w i c z proboszcz katedralny Wileński i Oszmiański zmarły

---

[1]) Jabłonowski 144, 171, 172. [2]) Litwa do unii str. 56. [3]) Kosiński I 152. [4]) Kojałowicz, Herbarz. [5]) Jabłonowski 169. [6]) Litwa do unii 56. [7]) Małachowski 638. [8]) Niesiecki II 220 i X 100. [9]) Żychl. VII 291—298. [10]) Patrz wyżej str. 655. [11]) Małachowski 541. [12]) Patrz wyżej str. 620. [13]) Boniecki 423. [14]) Jabłonowski 168. [15]) Tab. Jabl. XIV. [16]) Kosiński I 162, 165. [17]) Tamże II 683—689. [18]) Niesiecki VIII 229. [19]) Z. 99 k. 163 i Z. 104 k. 259.

1643 r. [1]). Ród ten w ogóle nader mało figurował w dziejach to też w konstytucyach sejmowych (volumina legum) ani razu nazwisko to nie napotyka się.

Żedewid Iwan, według kroniki Litewskiej drugi syn Olgerda, otrzymał w udziale ziemię Podolską i będąc starszym hetmanem wojsk Litewskich zginął około 1412 r. w zasadzce podczas wyprawy na Niemców. Córka jego kniahinia Zofia Żedywidówna, dziedziczka ziemi Podolskiej, bratanka króla Władysława Jagiełły, wydaną została za kniazia Mitka Zubrewickiego [2]). Nicość tej baśni kilkakrotnie już została wykazaną [3]).

---

[1]) Kojałowicz, Herbarz art. Zagiel. [2]) Bychowca Kronika 22, 40, 45. [3]) Mołczanowski, Oczerk izwietii o Podolskoj zemle do 1434, Kijów 1885, str. 351—353, także Ród Gedimina str. 81.

POPRAWKI I DODATKI.

Do str. 2. **Berdiabiakowicz**. Ród ten mógł pochodzić od Berdibeka chana Tatarów Taurychich 1356—1359 [1]).

„ „ „ **Bielewski**. Kn. Roman Semenowicz Nowosilski nie występuje więcej 1402 r.; szczegół ten odnosi się do kn. Semena Romanowicza Nowosilskiego, niezawodnie syna poprzedniego.

„ „ „

Bielski,

od Bielska na Podlasiu, dziś miasta powiatowego gubernii Grodzieńskiej. Kniaź Michał Semenowicz, drugi mąż kniażny Wasilisy Holszańskiej, kniahini Iwanowej Bielskiej, siostry królowej Zofii, występuje jako *kniaź Horodeński, Bielski i Kobryński*. Fundował w Bielsku, wspólnie z żoną, cerkiew, gdzie ta ostatnia została pochowaną [2]). Kniaziem tym, dotąd niewyśledzonego pochodzenia, zajmowali się w ostatnich czasach pp. Lubawski [3]) i Leontowicz [4]); pomijając zupełnie błędne wywody ostatniego, notujemy, że według przypuszczenia p. Lubawskiego, mógł być synem kniazia Semena Romanowicza Kobryńskiego.

Do str. 8. **Boratynski**. Przy Dymitrze i Andrzeju Wszewołodowiczach poprawić r. 1422 na 1424.

„ „ 10. **Borowski**. Do kniazia Jurja Borowskiego odnosi się niezawodnie szczegół, że podczas sejmu Lubelskiego 18 Stycznia 1569 r. *kniaź Borowski*, 90-cio letni starzec, został mianowany kuchmistrzem Litewskim, na miejsce Kroczewskiego usuniętego jako Polaka [5]). W takim razie kn. Jurij umarłby wkrótce potem, może nawet nie objąwszy urzędu; dopiero 15 Lipca 1576 r. Stanisław Szemet mianowany na urząd wznowiony kuchmistrza Litewskiego [6]).

„ „ „ przypis 9 dodać: „i XX 99".

„ „ 11

Borowski,

od miejscowości Borowej w Kijowskiem, w Olewskiej włości, nadane w XV w. kn. Fedorowi Semenowiczowi Hlińskiemu [7]). Prawnuk jego kn. Bohdan Putiwlski występuje raz, i to już po swej śmierci, z tytułem kniazia Borowskiego. W 1591 r. kn. Joachim Korecki został pozwany o zwrot

---

[1]) Po[illegible] IV 63, V 228, VII 241, VIII 10, XVI 87. [2]) Patrz wyżej str. 3 i 167. [3]) Lubawski, W kwestyi str. 12. [4]) Leontowicz, Oczerki str. 56—61. [5]) Dnewnik Lublins. sejma str. 8. [6]) Z. 56 k 52 i Z. 58 k. 24. [7]) Patrz wyżej str. 86.

siół Jurowej i Borowej i uczynienie w nich działu, które to sioła ojciec jego, kn. Bohusz Korecki w-da Wołyński, zagarnął po *kniaziu Bohdanie Włodzimierzowiczu Putiwlskim-Borowskim* [1]).

Do str. 13. **Bujnicki**. W tablicy genealogicznej przy: „kn. Jurij Tołoczko" powinno być nie „† 1339", ale „1399".

„ „ 18. **Chowanski**. Potomkowie *Hrozy Chowanskiego* mają 1613 r. sprawę z Mierzwińskim, podawcą cerkwi w Iskorostynie, o najazd na dobra cerkiewne [2]). *Aleksandra Chowanskiego* procesuje 1618 r. Bazyli Iskorostyński o poddanych Synhajewskich [3]).

„ „ „ **Czartoryski**. Za pochodzeniem tego rodu od Konstantego Olgerdowicza przemawia jeszcze „ród kniaziów Czartoryskich" w pominniku Bielewskiej cerkwi, zaczynający się od słów: „*kniaź Konstanty, kniaź Wasil*, i t. d." [4]).

„ , 20. Bawiąc w Nowogrodzie wielkim *kniaź Aleksander Wasilewicz* zaślubił w 1452 r. *córkę wielkiej kniahini Zofii Dymitrowej*, której małżonek kniaź Dymitr Jurjewicz (Szemiaka) bawił podówczas w Wołoku [5]). Niedługie jednak było pożycie małżonków; *kniahinia Marya żona kniazia Aleksandra Czartoryskiego* umarła w Lutym 1456 r. w czasie, gdy z powodu zbliżania się wojsk Moskiewskich, matka jej wielka kniahinia Zofia Dymitrowa uszła do syna na Litwę. Wkrótce potem Nowogrodzianie wypędzili z miasta *kniazia Aleksandra Czartoryskiego*, który udał się do Pskowa [6]).

„ „ „ przypis 15. Nie „Z. 22 k. 204", ale „Z. 12 k. 204".

„ „ 24. Do kn. Andrzeja Michałowicza Czartoryskiego odnoszą się szczegóły, przypisywane dotąd mylnie kn. Andrzejowi Michałowiczowi Sanguszkowiczowi, umieszczone w tekście na str. 437 przypis 10.

„ „ 27 wiersz 6 od dołu. Nie „1714", ale „1724".

„ „ 30 wiersz 3 i 20. Nie „Kryczew", ale „Ryczów".

„ „ 32. Druga żona kniazia Jurja Czartoryskiego miała imię nie Halszka, ale Jadwiga. W 1622 r. *ks. Jerzy i Jadwiga Czartoryscy* obligowali pewne dobra Lasocie [7]). *Ks. Jerzy Czartoryski* występuje jeszcze 1624 r. [8]).

„ „ 33. Niesiecki wie o dwóch rodach Czartoryskich nie kniaziach, herbu Lubicz i herbu Starykoń [9]). Katarzyna z Siemuszowa Czartoryska występuje 1647 r. w Żydaczewie [10]).

„ „ 36. **Czetwertyński**. Wiersz 25 i 47 nie „Kopyl i Kopyłach", a „Kopyle i Kopylach".

„ „ 38. *Kniaź Janusz Matwiejewicz Czetwertyński* wymieniony 1569 r. jako właściciel sioła Bobłow w województwie Bracławskiem, choć zamieszkały w Czetwertni w powiecie Łuckim. Drugą połową Bobłowa włada *kniaź Mąsalski*, mieszkający na Litwie [11]).

„ „ 41. Żona kn. Fedora (Jackowicza) występuje 1613 r. jako Marusza z Mikulińskich Kopijowska [12]), widocznie wdowa po pierwszym mężu, a w 1622 r., jako Marusza z Mikuliniec 1-o Kopijowska, 2-o kn. Fedorowa Czetwertyńska, pozwana przez monaster Winnicki o zabór wsi Słobodki, legowanej monasterowi testamentem pierwszego męża jej [13]).

„ „ 41—42. Fortuna wniesiona przez kn. Annę Czetwertyńską w dom ks. Zbarażskich, po wygaśnięciu takowego, nie w całości powróciła do ks. Czetwertyńskich, część jej bowiem pozostała przy ks. Wiśniowieckich, spadkobiercach Zbarażskich [14]). W 1633 r. *kn. Stefan Czetwertyński podkomorzy Bracławski*, zapisem donacyjnym ustąpił kn. Januszowi Wiśniowieckiemu Stożek i Antonowce [15]).

„ „ 43. Pierwsza żona Stefana Anna Bokijówna, była córką Gabryela Bokija sędziego Łuckiego i N. Fedorówny Wahanowskiej [16]). Drugiej żonie Stefana:

---

[1]) Źr. dziej. XXI 4. [2]) Tamże 567. [3]) Tamże 237. [4]) Teodorowicz, Istoriko-statisticzeskoje opisanie cerkwi i prichodow Wołynskoj eparchii, Poczajew 1888—1890, 2 tomy, II 497. [5]) Połn. Sobr. XVI 193. [6]) Tamże 196. [7]) Źr. dziej. XXI 626. [8]) Tamże 325, 354 i 374. [9]) Niesiecki III 222, 236. [10]) A. G. Z. X 259 d. 4252. [11]) Źr. dziej. XX 103. [12]) Tamże XXI 561, 562. [13]) Tamże 620. [14]) Słown. Geogr. VII 91. [15]) Tamże XI 379. [16]) Niesiecki II 217.

„ks. Stefanowej Czetwertyńskiej podkom. Braclawskiej (?), siostrze swej“, Włodzimierz Mikuliński zapisuje 1618 r. dobra Żywotowskie [1]).

Do str. 46. Córka Hrihorego, Helena Zygmuntowa Wyleżyńska, była 1-o voto za Siemaszką [2]).

„ „ 50. **Dolski**. Żona Mikołaja Helena Jelska, była córką Romana Jelskiego wojskiego Pińskiego i kniażny Katarzyny Sołomereckiej; syn jej Jan-Karol był *siostrzeńcem* Marety z kn. Sołomereckich Naruszewiczowej [3]).

„ „ 58 (**Drucki**) wiersz 6. Zamiast „Iwana Wasilewicza, brata swego kniazia Semena Jurjewicza“, powinno być: „*Iwana Wasilewicza brata swego*, kniazia Semena Jurjewicza“, albowiem nie kniaź Semen Jurjewicz (Holszański), ale kniaź Iwan Wasilewicz (Krasny), był bratem (stryjecznym) kniahini Trabskiej.

„ „ 66. **Gedrojc**. Minigajło i jego potomkowie, jako nie kniaziowie, nie umieszczeni na miejscu; powinni się znajdować na str. 69.

„ „ 68 wiersz 7. Nie „Mystyn“, a „Myślin“.

„ „ 70 wiersz 29. Nie „1555“, a „1556“.

„ „ 71. *Zygmunt Gedrojc* występuje 1578 r. poborcą Wileńskim [4]).

„ „ 75. Marcin Matuszewicz utracił dzierżawę Abelską, na którą „*po kniaziu Gedrojciu staroście Wiłkomierskim*“, otrzymuje 1602 r. przywilej Mikołaj Sapieha kuchmistrz Lit. [5]).

„ „ „ Kniaź Aleksander Gedrojc występuje 1624 r. w Kijowskiem [6]).

„ „ 77. **Gogul**,

imię kniazia Gedroitskiego, żyjącego w pierwszej połowie XV-go wieku [7]).

„ „ „ **Grodzieński**. Kniaź Michał Semenowicz, drugi mąż kniażny Wasilisy Holszańskiej, kniahini Iwanowej Bielskiej, siostry królowej Zofii, występuje jako *kniaź Horodeński* (Grodzieński?), Bielski i Kobryński [8]).

„ „ 89. **Hliński**. Kn. Bohdan Putiwlski, nazwany już po śmierci *kniaziem Putiwlskim-Borowskim* [9]).

„ „ „ wiersz 16. Nie „Agrafeną“, ale „Heleną“.

„ „ 90. Kniaź Michał Iwanowicz Hliński miał jeszcze córkę kniażnę Olenę, 1-o za Stanisławem Wojciechowiczem Wojszwiłowiczem ziemianinem hospodarskim, 2-o za Szymkiem Gribowskim ziemianinem powiatu Grodzieńskiego, z którym 1558 r. pozywa *brata swego kniazia Aleksandra Michałowicza Hlińskiego* dworzanina hospodarskiego, o wyprawę, której nie otrzymała wychodząc za pierwszego męża, z pod opieki *stryja swego kniazia Semena Iwanowicza Hlińskiego* [10]).

„ „ 92. Tablica genealogiczna. Córką Wasila Hrihorego 1498 była nie „Agrafena M. 1 Bajbuza, 2 Domont“, ale „Helena za kn. Domontem“.

„ „ 93. **Hłazyna**. Pod r. 1539 wzmianka, że *nieboszczka kniahinia Hłazynina* sianożęć swą na rzece Sidrze w Grodzieńskiem, oddała w zastaw Bohdanowi Hrynkowiczowi (Wołowiczowi) [11]).

„ „ 100. **Holszański**. Kniaź Semen Jurjewicz star. Łucki nabył 1491 Rostoki [12]).

„ „ 101 wiersz 36. Nie „kniażna“, ale „kniahini“.

„ „ 109 wiersz 9. Opuszczony cały ustęp przytoczony w nawiasie: „*-ziowi Kuźmie Żesławskiemu i małżonce jego córce swej (Nastazyi i drugiemu zięciowi kniaziowi Fedorowi Wisznewskiemu i małżonce jego córce swej) Bohdanie. Między świadkami wy-*“.

---

[1]) Źr. dziej. XX 127. [2]) Kossakowski III str. XXV. [3]) Patrz wyżej str. 501—502. [4]) Akt. Wil XX 367. [5]) Archiwum domu Sapiehów I 332. [6]) Źr. dziej. XXI 334, 338, 353, 354. [7]) Patrz wyżej str. 65—66. [8]) Tamże str. 698. [9]) Tamże. [10]) Akt. Wil. XXI 331, 349—350. [11]) Tamże XVII 56—57. [12]) Zeznanie o sprzedaży w Łucku Lutego 16 ind. 9 (1491, Woł. 6 k. 213 od.).

Do str. 110. Kn. Janusz, jednocześnie z województwem Kijowskiem, trzymał dzierżawę Ostrską; *kniaź Janusz Jurjewicz Olszański, wojewoda Kijowski, dzierżawca Ostrski*, występuje w Maju 1542 r. [1]).
" " 112 wiersze 1, 3 i 20. Nie „Kryczó", ale „Ry съ w".
" " 116 **Hołowczyński.** Analogiczne imiona z kniaziem Matwiejem Mikityniczem spotykamy w tym czasie w Moskwie u Rżewskich, potomków książąt Smoleńskich; a mianowicie w drugiej połowie XV-go wieku występują *Matwiej Michałowicz i synowie jego Matwiej i Nikita Matwiejewicze*, ostatni ma syna Hrihorego [2]). *Matwiej Michałowicz (?) Rżewski* odprowadzał 1495 r. wielką księżnę Helenę na Litwę [3]).
" " 123. Wdowa kniazia Jarosława miała sumę na dzierżawie Kowieńsiej, na okupienie której, *u małżonki kniazia Jarosława Matwiejewicza*, Chodkiewicz otrzymuje 14 Kwietnia 1568 r. przywilej [4]).
" " 124. *Kniaź Szczęsny Jarosławowicz Hołowczyński* nabywa 3 Sierpnia 1582 r., od ks. Mikołaja Krzysztofa Radziwiłła, za 10,000 kop gr. Lit., majątek Szack (dziś w pow. Ihumeńskim) [5]).
" " 125. Tenże Szack *Jan Szczęsnowicz* sprzedaje 17 Stycznia 1623 r., w tejże summie, Andrzejowi Winkowi [6]).
" " 127. Wdowa Aleksandra Hołowczyńskiego, Halszka (Elżbieta) Wołowiczówna, wyszła 3-o za Mikołaja Wasilewskiego, z którym występuje 1623 r., oraz 1634 r. ponownie wdową [7]).
" " 128 przypis 1. Nie „Oszmiańskim", ale „Orszańskim".
" " 134. **Hołownia-Ostrożecki.** Z Hołowniów nie kniaziów występują nadto: Tymofiej Hołownia w 1558 r., żonaty z kniażną Bohdaną Drucką-Sokolińską [8]), Iwan Hołownia w Kijowskiem 1618 r. [9]).
" " 139. **Horski.** Wdowa kn. Abrahama występuje już 1589 r. jako Wołosiecka [10]).
" " 148. Do nieumieszczonych dodać: N. N. kniażna Horska około 1600 r. żona Aleksandra Podbereskiego pisarza ziems. Orszańskiego [11]).
" " 150. **Hurko.** Na przywileju królewskim 1415 r. podpisany: *„illustre duce Hurkone"* [12]). Ślad pobytu kn. Hurki w ziemi Przemyskiej pozostał w miejscowościach noszących nazwę Hurko i Hureczko [13]).
" " 152. **Jamontowicz.** Według popisu 1528 r. *kniaź Semen Jamontowicz* obowiązany stawić 19 koni, a nadto oddzielnie pewną liczbę koni z dworu Krywińskiego, trzymanego w zastawie [14]).
" " 157—158. **Kapusta.** Któryś z pierwszych kniaziów Kapustów miał za żonę córkę niejakiego Miza, która mu wniosła sioło Woroszowo pod Kaniowem. W opisie zamku Kaniowskiego 1552 r. wzmianka, że „sioło Woroszowo nad Dnieprem *było Mizewo, a po jego córce dostało się kniaziowi Kapusta*" [15]).
" " 159. Współcześnie z kniaziami Kapusta istnieli Kapustowie i Kapusticze nie kniaziowie [16]). Do nich należy niezawodnie: Katarzyna-Owdotia Kapustianka, żona 1-o Semena Kmity, 2-o Mikołaja Hulewicza, żyjąca w połowie XVI-go wieku [17]).

" " 160. **Komarycka**

kniahinia, od sioła Komarycze w Orszańskiem (?). Z tytułem *kniahini Komaryckiej* występuje jedyny raz w 1528 r. kniażna Bohdana Moszkowska, małżonka niejakiego Michała, nie kniazia, który od żoninego majątku przezwał się Komaryckim [18]).

---

[1]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 55—57. [2]) Rodosł. IV 29—30. [3]) Tamże 34. [4]) Akt. Wil. XIII 34. [5]) Słown. Geogr. XI 755. [6]) Tamże. [7]) Akt. Wil. XX 372, 371—375. [8]) Patrz wyżej str. 479. [9]) Źr. dziej. XXI 223. [10]) Patrz niżej art. Masalski. [11]) Wilczyński, Herbarz. Rodowód Druckich - Podbereskich. [12]) Monum. medii aevi XII 79. [13]) Słown. Geogr. III 220—221. [14]) P. 1 k. 7 od. [15]) Arch. Jugo Cz. VII T. I 98. [16]) Boniecki 117. [17]) Słown. Geogr. IV 417, VII 314. [18]) Patrz wyżej str. 261.

Do str. 172. **Kopylski**

od Kopyla w powiecie Słuckim, nadanego 1395 r. kniaziowi Włodzimierzowi Olgerdowiczowi [1]. Potomkowie jego kniaziowie Olelkowicze-Słuccy, używali tytułu *książąt na Słucku i Kopylu.*

„ „ 176. **Korecki**. Mężem Eufrozyny Koreckiej był Daniel na Nieświczu Stępkowski, kasztelanic Bracławski, starosta Włodzimierski, później kasztelan Bracławski. Eufrozyna jako, „*starościna Włodzimierska* zmarła w Październiku 1647 r. po dziewięciu miesiącach pożycia z mężem" [2].

„ „ 177. **Koriatowicz**. Król Ludwik Węgierski († 1382) darował miasteczko Satoralja-Ujkely kniaziowi Teodorowi Koriatowiczowi, który tamże na górze Varhegy wybudował zamek [3].

„ „ 179 ostatni przypis. Nie „18" ale „19".

„ „ 182—183. **Kozeka**. Barbara kniażna Koziczanka, żona Jana Świderskiego, o której Niesiecki podaje że „urodzona z Barbary księżniczki Zbarażskiej" (Poryckiej) [4], była córką kniazia Andrzeja Kozieki i siostrą Piotra i Wacława Koziekòw.—*Wacław Kozieka* (mylnie Rozieka) podpisał elekcyę 1648 r. [5].

„ „ 186. **Kroszyński**, dodać „właściwie Kroszinski".

„ „ 194. **Kurbski**. Świeżo odnaleziony szereg dokumentów oryginalnych uzupełnia monografię tego rodu:

„ „ 196--197. Kniaż Dymitr. „*Pan Dymitr Mikołaj kniaź Kurpski*, po śmierci *ojca kniazia Andrzeja Kurpskiego i matki Aleksandry Siemaszkòwny*, intromitowany 20 Listopada 1605 do Kryniczyna" [6]. Tenże *kniaź Mikołaj Dymitr Kurpski i Jarosławski*, pożyczywszy od Wasila Siemaszki chorążego Wołyńskiego 6000 zł. w tej sumie puścił mu Kryniczyn, do którego Siemaszko otrzymuje 10 Lutego 1609 intromissyę [7]. Widocznie spłaciwszy Siemaszkę *kniaź Dymitr Kurpski Jarosławski* ponownie intromitowany do Kryniczyna 8 Października 1615 r. [8].

„ „ 197. Kniaż Andrzej. *Andrzej Jarosławski Kurpski podczaszy Wiłkomierski* zapisuje „26 Stycznia 1657 w Kryniczynie" *małżonce swej księżnie Cecylii Giedrojcòwnie sędziance ziemskiej Wileńskiej*, która mu uczyniła zapis wniesienia swego, mianowicie dóbr Hołomyśl i Kopciów w Połockiem, oraz Gedrojcie Chorążyńskie i Powilnie w Wileńskiem, 15000 zł. na połowie Kryniczyna, obiecując wyrobić dla niej konsens na dożywocie tych dóbr [9]. W tymże roku (11 Września 1657) *Andrzej Jarosławski Kurpski podczaszy Wiłkomierski*, pozwany przez *rodzonego młodszego brata Jana Jarosławskiego Kurpskiego, pisarza grodzkiego Upitskiego*, o nierówny dział w Kryniczynie, spadłym na nich *po ojcu Dymitrze Mikołaju Jarosławskim Kurpskim podkomorzym Upitskim*, oraz dobrach wykupionych u *macochy Krystyny Eygirdòwny Dymitrowej Kurpskiej etc.*, o nie porozumienie się względem pogrzebu *świeżo zmarłej siostry ich Anny Jarosławskiej Kurpskiej, 1-o Romanowej Sumorokowej sędzinej ziemskiej Wiłkomirskiej, 2-o Adamowej Sokołowskiej*, jakoteż o podział spadłego na nich po niej majątku Rogowa, a także o inne krzywdy i obelgi [10]. *Kniaź Andrzej Mikołajewicz Dymitrowicz Jarosławski Kurpski podkomorzy Upitski, podczaszy Wiłkomierski i małżonka jego Cecylia Marcyanòwna Gedrojcòwna, sędzianka ziemska Wileńska*, pozwani 12 Września 1660 przez *kniazia Jana Jarosławskiego Kurpskiego, pisarza grodzkiego Upitskiego*, o niedopuszczanie żydowi Kryniczyńskiemu handlu i o pobicie chłopa [11]. W następnym roku (12 Listopada 1661) odpowiadają na podobny pozew, przyczem Andrzej zeznaje, że jako starszy brat ma wyłączne prawo do trzymania Kryniczyna jako majątku lennego [12].

Kniaż Jan. *Jan Dymitrowicz Mikołajewicz Kurpski Jarosławski, ziemianin J.K.M. powiatu Upitskiego*, pożyczywszy od *małżonki swej Krystyny Zarankó-*

---

[1]) Patrz wyżej str. 337. [2]) Radziwiłł II 281. [3]) Słown. Geogr. X 339. [4]) Niesiecki VIII 572. [5]) Vol. leg. IV 226. [6]) Z akt grodzkich Upitskich. [7]) Tamże [8]) Tamże. [9]) Tamże. [10]) Z akt grodzkich Wiłkomierskich. [11]) Z akt grodzkich Upitskich. [12]) Tamże.

wny Horbowskiej 4000 kop. gr., w tej summie puszcza jej 16 Października 1640 folwark Borkłajnie, cedowany mu przez *ojca Dymitra Mikołaja Kurpskiego Jarosławskiego podkomorzego Upitskiego*, za konsensem królewskim przyznanym 9 Lipca 1637 w trybunale [1]). W Borkłajniach 25 Lutego 1660 *Jan Ostafiej Andrejewicz Mikołajewicz Dymitrowicz Jarosławski Kurpski, pisarz grodzki Upitski i małżonka jego Krystyna Zarankówna Horbowska*, czynią sobie wzajemne zapisy, ona jemu całego majątku, on zapisuje jej również cały majątek po swoim żywocie, a mianowicie połowę Kryniczyna nie dzielnego z *bratem Andrzejem Jarosławskim Kurpskim podczaszym Wiłkomierskim*, połowę Rogowa, odziedziczonego przez obu braci *po nieboszce siostrze Annie Kurpskiej Jarosławskiej, 1-o Romanowej Sumorokowej sędzinej ziemskiej Wiłkomierskiej, 2-o Adamowej Sokołowskiej*. Nabytą wspólnie z żoną majętność Mitowo w powiecie Wiłkomierskim, zapisuje po swej śmierci pannie Maryannie Hreczyniance synowicy swej, a siostrzenicy żony; niektore sprzęty odpisuje dzieciom nieboszczyka Krysztofa Wizgirda cześnika Upitskiego, synowcowi Januszowi Wizgirdowi i synowicy Krystynie Wizgirdównie cześnikównie Upitskiej [2]). Dnia 25 Grudnia 1668 r. *Jan Kurpski pisarz grodzki Upitski, po śmierci brata swego Andrzeja Kurpskiego marszałka Upitskiego*, otrzymuje intromissyę do Kryniczyna, przyczem spisano inwentarz tego majątku [3]). Przez następne lata procesował *wdowę brata Cecylię Giedrojcównę, Andrzejowę Kurpską Jarosławską marszałkowę Upitską*, o zatrzymanie rynsztunku wojennego *ojca swego Dymitra Mikołaja Kurpskiego Jarosławskiego podkomorzego Upitskiego*, nie dzielnego z nieboszczykiem *bratem Andrzejem Jarosławskim Kurpskim marszałkiem Upitskim* [4]), oraz wspólnie z żoną o ustąpienie z Kryniczyna [5]). Dnia 6 Lutego 1672 *Jan Jarosławski Kurpski, ziemianin J. K. M. i pisarz grodzki Upitski*, dobra Kryniczyn, alias Borkłajnie, posiadane prawem lennem *po ojcu Mikołaju Dymitrze Jarosławskim Kurpskim i bracie rodzonym Andrzeju Kurpskim Jarosławskim marszałku Upitskim*, sprzedaje za 50,000 zł. Hrihoremu Kazimierzowi Podbereskiemu wojewodzie Smoleńskiemu, staroście Upitskiemu i Gulbińskiemu [6]). Jednocześnie małżonka Jana, *Krystyna z Zaranków*, zrzeka się dożywocia na Kryniczynie a oboje małżonkowie obowiązują się wyrobić dla Podbereskiego konsens na Kryniczyn [7]). Król wydał 6 Kwietnia 1672 konsens Kurpskiemu na sprzedaż Kryniczyna Podbereskiemu, a temu ostatniemu 4 Czerwca 1672 konfirmacyą na Kryniczyn. Dnia 12 Maja 1672 Kurpski wydał Podbereskiemu list wlewkowy na Kryniczyn, 25 Maja spisano inwentarz tego majątku, a 4 Lipca 1672 nastąpiła intromissya Podbereskiego do Kryniczyna [8]). Zaraz potem umarł Jan Kurpski. Wdowa po nim *Krystyna Zarankówna Horbowska Janowa Jarosławska Kurpska pisarzowa grodzka Upitska*, w Poszohorniu Szydłowskim 20 Września 1673 r., spisuje testament, którym w braku potomstwa, większą częścią majątku rozporządza na kościoły, a resztą na w dalekich krewnych, poczem także zaraz umarła; testament jej, już po jej śmierci, wniesiony 19 Października do akt grodzkich, a 20 Października do akt ziemskich Żmudzkich, [9]).

Do str. 199—200. **Kurcewicz**. O tych kniaziach dużo wzmianek w sumaryuszu dokumentów episkopii Włodzimierskiej:

Nowosiołkami władali 1570 *kniaziowie Dymitr i Michał Kurcewicze*, 1594 *kniaziowie Dymitr i Fedor Kurcewicze*, 1611 *Jan Bulyha Kurcewicz*. *Paweł Kurcewicz rotmistrz*, pożyczywszy od kapituły Włodzimierskiej 2000 zł. ubezpieczył takowe 1631 r. na Nowosiołkach; — już nie żył w 1636 r., w którym *córki jego Teofila i Barbara*, w assystencyi *stryja swego i opiekuna Samuela Kurcewicza*, pozwane przez kapitułę o powyższą summę.

---

1) Z akt ziemskich Upitskich 16 Stycznia 1641. 2) Z akt grodzkich Upitskich. 3) Tamże. 4) 1669 Marca 20. Rejestr rynsztunku. 5) Dekrety z d. 17 Stycznia 1671, 18 i 23 Marca 1672 (S. 147 d. 80 i S. 148 d. 82 i 206). 6) Obl. 6 Lutego w aktach grodzkich, a 10 Lutego w aktach ziemskich Upitskich. 7) Dokumenty oryginalne. 8) Z akt grodzkich Upitskich. 9) Tamże.

Do str. 199—200. *Samuel Kurcewicz Bułyha* i Wacław z Kozirad Bohowityn władali 1639—1643 Nowosiółkami.

O wyżej wymienioną summę na Nowosiołkach kapituła Włodzimierska procesowała: 1665 i 1676 sukcesorów *Pawła Kurcewicza*, 1681, 1683 i 1687 *Aleksandra Kurcewicza* dziedzica Nowosiołek, 1693 i 1698 *Aleksandrę z Siemaszków Kurcewiczowę*, 1701 *Zofię Kurcewiczowę*, która odziedziczyła część *Pawła* w Nowosiołkach i jeszcze 1724 —1741 Gostyńskich, którzy po Kurcewiczach objęli Nowosiołki [1]).

„ „ 200. Jezekiel Kurcewicz jako archimandryta Trechtimirowski występuje 1616—1619 [2]), mianowany 1620 episkopem prawosławnym Włodzimierskim i Brzeskim [3]) nie został dopuszczony do objęcia katedry.

Małgorzata Koriatowicz Kurcewicz była około 1630 r. żoną Macieja Iwanickiego podstarościego Włodzimierskiego [4])

„ „ „ **Kurpski,** patrz Kurbski.

„ „ 202. **Lubartowicz.** P. Łonginow w rozprawie swej o Fedorze-Lubarcie, wylicza Lubartowiczów (?), których napotkał w pominnikach; a mianowicie wpisani: do Chełmskiego pominnika „*Fedot i Jona Lubartowicze*", do Lubeckiego „*Joan Lubartowicz i kniahinia jego Marya*", a do Peremyszlskiego „*Wasil kniaź Lubartowicz wojewoda Peremyski*" [5]). Czy też szanowny autor dobrze wyczytał że to Lubartowicze?

„ „ 209 (**Lubecki**) wiersz ostatni. Zamiast „z żoną Wasilisą i pasierbem", powinno być „z żoną Wasilisą Lwowną i pasierbem".

„ „ 213. (**Łukomski**) wiersz przedostatni. Nie „Władczyna" a „Władyczyna".

„ „ 215. „ „ 35. Nie „1556" a „1566,'.

„ „ 227. Dadzibóg Jerzy nie był posłem na sejm 1677 r.; natomiast do odnośnej konstytucyi wpisano nazwiska obywateli Witebskich, którzy się odznaczyli w wojnie Moskiewskiej a wzięci do niewoli na fortecy Witebskiej czternastoletnią niewolę w Moskwie ponieść musieli, w ich liczbie i *Dadziboga Jerzego Łukomskiega, stolnika Połockiego, wójta Mińskiego.*

„ „ 229. Do nieumieszczonych Łukomskich dodać: N. N. Łukomska żona N. Sakowicza, któremu wniosła Rotnicę (?) [6]).

„ „ 240. **Masalski.** Wbrew twierdzeniu Paprockiego, który „Annę Masalską, córkę sędziego ziemskiego Grodzieńskiego, wydaje za Sebastyana Dybowskiego starostę Knyszyńskiego, małżonkiem Anny był nie Sebastyn ale „Andrzej Dybowski", jak to wyraźnie zaświadcza pod r. 1575 córka ich Regina Dybowska wychodząc za Chaleckiego. *Andrzejowa Dybowska* władała 1570 r. w powiecie Krzemienieckiem Walewem, Bykowem i Bajmakowem [7]).

„ „ 249 wiersz 35. Nie „kniahini" ale „kniażnie".

„ „ „ „ 39. Nie „Sokolińskiego" ale „Masalskiego"·

„ „ „ przypis 9. Dodać „dr. Sapiehowie I 256—264".

„ „ „ „ 25. Nie „S. 41" ale „Z. 41".

„ „ 250. Wasilisa, już w 1589 r. jako *Janowa Wołosiecka kniażna Wasilisa Jurjewna Masalska, z synem swym Janem Mikołajewiczem Słotowiczem Jermoliczem,* na skutek prośby, otrzymuje wydanie z kancelaryi widymusu przywileju na Druję 1505 r., który to widymus oblatował 1595 r. Jan Słotowicz ze Słotowa Jermolicz, imieniem matki swej *Janowej Wołosieckiej kniażny Wasilisy Jurjewny Masalskiej, oraz imieniem kniaziów Hrihorego sędziego ziemskiego i Wasila podsędka Brasławskich, Iwanowiczów Masalskich* [8]).

„ „ „ *Piotr Masalski* nabył 1522 r. od Mikołaja Zenowicza majętność Szczołno w powiecie Dzisieńskim i przyłączył takową do Druji [9]).

---

[1]) Sum. dok. bisk. Włodzim. [2]) Pam. I Cz. I 12, II Cz. I 46. [3]) Arch. Jugo Cz. I T. V 4, 7. [4]) Okolski, Orbis II 389. [5]) Trudy Wileńskiego Oddziału IX Archeologicznego Zjazdu. Wilno 1893. Oddział II str. 276, 277, 286. [6]) Słown. Geogr. IX 812. [7]) Zr. dziej. XIX 25. [8]) P. 26 k. 794, dr. Sapiehowie I 256—264. [9]) Słown. Geogr. XI 859.

Do str. 250 wiersz 9 od dołu. Nie „1555“ a „1557“.

„ „ 251. Synem Maryanny z Masalskich Bokijowej był Stanisław Bokij Denisławski, który w 1612 r. pozywał Charlęskiego, aby ustąpił z dóbr Botina, Bodaczewa, Czołnicy, Oleszkowicz, Nosacewicz i t. d., niegdy przez *ojca jego matki, księcia Andrzeja Masalskiego*, zastawionych kn. Władysławowi Zbarażskiemu [1]).

„ „ „ *Hrihory i Wasil Masalscy* występują 1595 r. [2]).

„ „ 252. Jako dziedzice Drujki i Ponczan występują: *Mikołaj-Jerzy Masalski* (?) do 1657, *Dawid-Jan i Klara i Tukałłów Masalscy* 1657—1667 [3]). Ci ostatni sprzedają część Drujską z majętnością Jaje 1667 r. Czerniewskim [4]).

„ „ 275 wiersz 11 od dołu. Nie „kniaziowie Jurij i Hrihory Nieswiccy“ ale „kniaziowie I w a n i Hrihory Nieswiccy“.

„ „ 279. **Odojewski**. Z synów Jurja Romanowicza tylko Fedor będzie indentycznym z Fedorem Worotynskim. Wasil, który zginął 1432 r. pod Oszmianą, istniał niezależnie od Wasila Juszkowicza Worotynskiego [5]).

„ „ 283. (**Odyncewicz**) wiersz 17 i 18. Zamiast „już jako horodniczy Grodzieński otrzymuje przywilej ekspektacyjny na dzierżawę Luboszańską na przypadek śmierci obarczonego latami i chorobą Jurja i t. d.“ powinno być „już jako horodniczy Grodzieński otrzymuje *w moc i obronę* dzierżawę Luboszańską będąca *w posiadaniu obarczonego chorobą Jurja* i t. d.“

„ „ „ przypis 12. Nie „Z. 17 k. 151“ ale „Z. 17 k. 151—153“.

„ „ 284. *Kniaź Andrzej Odyncewicz* z *Meszkowist* władał 1552 r. horodnią w zamku Połockim [6]). Dzierżawcą Orszańskim został nie po kniaziu Andrzeju Oziereckim, ale po Piotrze Korsaku, który jako dzierżawca Orszański występuje 1559 r. [7]).

„ „ 290. **Ogiński**. *Kniaź Hrihory Ogiński* władał w Połockiem 1570 r. majątkiem Kołpin, który w tym roku odgraniczano od ziem bojar Połockich [8]).

„ „ 298. Małżonką kniazia *Jana Ogińskiego starosty Kormiałowskiego, kniażna Katarzyna Żylinska*, występuje 1628 r. jako właścicielka Tułowa w Witebskiem [9]).

„ „ 299. Z Ogińskich Zawiszyna wspomniana 1688 r. w testamencie brata swego Marcyana Ogińskiego kanclerza [10]).

„ „ 301. Marcyan Ogiński kanclerz, testamentem pisanym 8 Października 1688 r., zapisał Smiłowicze *siostrze swej Helenie Andrzejowej Zawiszynej pisarzowej Lit.* i synowi jej Krzysztofowi Zawiszy staroście Mińskiemu [11]).

„ „ 338. **Olgerdowicz**. Fedora Olgerdowicza zawsze dotąd mięszali z jego bratem stryjecznym Fedorem Lubartowiczem; i nic w tem dziwnego, obadwaj nosili to samo imię i jeden po drugim władali Żydaczewem. W ten sam błąd wpadł i p. Łonginow w swej rozprawie „kniaź Fedor-Lubart Olgerdowicz“; wie o istnieniu obu Fedorów, ale Olgerdowiczowi przypisuje imię Litewskie Lubart i szczegóły odnoszące się do Fedora Lubartowicza. Praca jego zawiera jednak kilka cennych szczegółów tyczących się Fedora Olgerdowicza. „*Zacny i wielki ród kniaziów Ratneńskich*“ wpisany do pominnika Chełmskiego, a do pominnika Kijowskiego „*ród kniazia Fedora Olgerdowicza i kniahini jego Olgi*“. Żona kniazia Fedora Olgerdowicza miała więc imię O l g a. W 1470 r. król Kazimierz potwierdza nadanie *kniazia Fedora Olgerdowicza*, sioła Perehińsko w powiecie Żydaczewskim, na cerkiew Halicką [12]).

„ „ 339. Kniaziowie Łukomscy pisali się w XVIII-tym wieku: „z *Olgierdów*“ [13]).

„ „ 360 (**Ozierecki**) przypis 19. Nie „Z. 25 k. 5“, ale „Z. 27 k. 5“.

„ „ 364. **Petkowicz**,

patronim imienia P e t k o (Piotr), które nosił żyjący w XV-tym wieku kniaź Swirski; synowie jego pisali się niekiedy tylko *Petkowicz*'ami [14]).

---

[1]) Żychl. XV 19. [2]) Patrz wyżej. [3]) Słown. Geogr. VIII 764. [4]) Tamże III 373. [5]) Porównaj str. 585. [6]) Pis. dziej. Pols. V 176. [7]) Z. 40 k. 419 od., A. J. Z. R. I 213, Posols. kn. I 166. [8]) Trudy Wileńskiego Oddziału IX Archeologicznego zjazdu. Wilno 1893. Cz. II 209—213. [9]) Tamże 194. [10]) Patrz niżej. [11]) Słown. Geogr. X 887. [12]) Trudy Wileńskiego Oddziału IX Archeologicznego zjazdu. Wilno 1893. Cz. II 277, 279, 281. [13]) Patrz wyżej str. 229. [14]) Tamże str. 507—509.

Do str. 364—365. **Petyhorski**. Nazwisko to spotykamy w spisie kniaziów u Kojałowicza [1]). Zdaje się, że oprócz kniaziów byli i Petyhorscy nie kniaziowie. Temruk Szymkowicz, występujący 1602—1613 w aktach Bracławskich i Kijowskich, będzie zapewne różnym od kniazia Temruka Szymkowicza, czynnego na Żmudzi [2]). Będzie to niezawodnie ten *Temruk*, który brał 1596 r. udział w napadzie kniazia Kiryka Rużyńskiego na Kaniów [3]). *Temruk Szymkowicz* otrzymuje 1601 r. indygenat [4]). *Jan Pokotyłowicz Petyhorski* w Kijowskiem 1602 r. [5]).

" " 386. **Połubiński**. W tablicy genealogicznej, drugiem pokoleniu, Michał sędzia ziemski Słonimski † nie „1551", a „1651".

" " 388 (mylnie 338). Ostatni odnośnik w tekscie nie „28", a „29".

" " 408. **Putiata**. Imię odpowiadające, jak się zdaje, imieniu Ławryn (Wawrzyniec). Kniaź Ławryn lub Putiata Michałowicz Łukomski występuje w XVI-tym wieku [6]). Od rozmajtych Putiatów nie kniaziów pochodzą rody szlacheckie Puciatów, Putiatyckich itd.

" " 416 (**Rużyński**) przypis 29. Słown. Geogr. nie „IV 147" ale „IV 417".

" " 428. **Sanguszkowicz**. Imię Marya, żony kn. Andrzeja Aleksandrowicza, wpisane w pominnik Kiewo-Pieczerskiej cerkwi [7]).

" " 434. Testamentem spisanym w Rożanie 10 Maja 1571 r., kn. Roman Sanguszkowicz chce być pochowanym w monasterze Mieleckim, naznacza opiekunów *matce kniahini Annie Despotównie i dzieciom: Fedorowi, Maruchnie, Olence i Fedorce,* oraz będącemu u niego w opiece *synowi nieboszczyka kniazia Lwa Sanguszkowicza Koszerskiego, kniaziowi Hrihoremu;* wspomina *o nieboszczce żonie Aleksandrze Chodkiewiczównie.* Opiekę nad *dziećmi kniazia Hrihorego Sanguszkowicza Kowelskiego, kniaziem Andrzejem i kniażną Fedorą,* zleca panu Hrihoremu Wołowiczowi kasztelanowi Nowogrodzkiemu i małżonce jego, *ciotce tych dzieci, Magdalenie Sanguszkównie Kowelskiej* [8]).

" " 447. Małżonka Adama-Aleksandra, Katarzyna Uchańska, była córką Pawła Uchańskiego wojewody Bełzkiego († 1590) i Anny Herburtówny; miała tylko trzy siostry: Helenę za Mikołajem z Żurowa Daniłowiczem, następnie podskarbim koronnym, Elżbietę (Izabellę) za Mikołajem Siemaszką kasztelanem Bracławskim i Dorotę niezamężną [9]). Katarzyna z Uchańskich Sanguszkowa, będąc chorą, 26 Kwietnia 1650 r., na zamku Pułtuskim, przed sekretarzem wielkim koronnym Janem Kotyńskim, zeznaje, że sumę 15,300 złp ustępuje Szymonowi Baczewskiemu i zatwierdza zrobiony poprzednio swój testament [10]).

" " 452. Piotr Stabrowski kasztelan Parnawski i małżonka jego *Teodora ks. Sanguszkówna,* zastawiają Suszę, za 1,600 kop gr., Michałowi Sokolińskiemu wojewodzie Połockiemu [11]).

" " 463. **Sokolińscy**. Gałęź Tymoficja; wykreślić „na Bieszenkowiczach" jako niepotrzebne.

" " 476. *Janusz Sokoliński* sporządza 1612 r., dla *żony swej Aleksandry z Łukomskich,* zapis na Sokolni [12]).

" " 480 wiersz 3 od końca. Słowa „starosty Uświatskiego i Ozierzyskiego" mylnie przestawione, odnoszą się nie do Krzysztofa, tylko sekretarza królewskiego, ale do Jurja podkomorzego Witebskiego, starosty Uświatskiego i Ozierzyskiego.

" " " w samym końcu strony. *Michał Sokoliński wojewoda Połocki* bierze w zastaw 1616 r. Suszę, od Piotra i Teodory ks. Sanguszkówny Stabrowskich kasztelanów Parnawskich [13]).

---

[1]) Kojałowicz, Herbarz. [2]) Patrz wyżej str. 365. [3]) Słown. Geogr. III 808. [4]) Vol. leg. II 1526. [5]) Źr. dziej. XX 82. [6]) Patrz wyżej str. 223. [7]) Trudy Wileńskiego Oddziału IX Archeologicznego Zjazdu. Wilno 1893, Cz. II 293. [8]) Tamże 302—306. [9]) Wierzbowski Teodor, Uchańsciana, Tom V. Jakób Uchański arcybiskup Gnieznieński. Warszawa 1895 str. 56—58. [10]) Tamże str. 58, z Metr. koron. vol. 90, fol. 376. [11]) Słown. Geogr. XI 605. [12]) Tamże 18. [13]) Patrz wyżej.

Do str. 498. **Sołomerecki**. *Kn. Bohdan Sołomerecki i małżonka jego Ewa z Korsaków*, sprzedają 1591 r. Orzechowno, za 1,000 kop gr., Janowi Łoświńskiemu [1].
„ „ 500. Kn. Bohdan Wasilewicz dzierżawca Rohaczewskim jest już 1559 r. [2]).
„ „ „ *Księżna Beata Sołomerecka* darowała Czartoryskim Rydoml w powiecie Krzemieneckim [3]).
„ „ 501. *Regina Hojska kniahinia Mikołajowa Sołomerecka* zapisuje 26-go Września 1640 r. dobra Sokolskie (Kurczyckie) *córce swej Domicelli, małżonce kniazia Mikołaja Światopełk Czetwertyńskiego* [4]).
„ „ 504. **Stepański**. Czy nie „Stepańskim" będzie *kniaź Semen Iwanowicz* świadek w Łucku 1388 r. na poręczeniu za Olechna? [5]).
„ „ 507 przypis ostatni nie „1", a „16".
„ „ 549. **Welicki**. Teodor Szaszkowicz Wyszkowski zapisał *żonie swej ks. Bohdanie Welickiej* stare i nowe Wyszkowce, oraz Bortniakowce, w summie 200 kop gr., który to zapis Jan Bokij oblatował 1594 r. [6]).
„ „ 560. **Wiśniowiecki**. Nie Aleksander, ale Michał i Jurij Wiśniowieccy nabyli Moszny od Domontów [7]).
„ „ 561 wiersz 6—7. Przy zapisie kn. Michała żonie Reginie brak: „1605 r.".
„ „ 563. *Michał Korybut ks. Wiśniowiecki* (późniejszy król) mianowany 4 Czerwca 1659 r. starostą Przemyślskim [8]).
„ „ 570. Władysław IV zezwala, Łukaszowi z Bnina Opalińskiemu 12 Marca 1633 r., na cesyę starostwa Kamionackiego *Konstantynowi Korybutowi ks. Wiśniowieckiemu* [9]). W 1635 r. król wzywa poddanych starostwa Kamionackiego do posłuszeństwa, zaniechania buntów i swawoli, przeciwko *Konstantynowi Korybutowi Wiśniowieckiemu staroście Czerkaskiemu i Kamionackiemu* [10]).
„ „ 573. *Dymitr i Konstanty-Krzysztof Korybut ks. Wiśniowieccy*, w Możejkowie Wielkim 2 Października 1653 r., uczynili między sobą dział dóbr [11]). W Podliskach 8 Sierpnia 1654 r. *Dymitr-Jerzy Korybut ks. Wiśniowiecki* zapisuje 600,000 zł. *żonie swej Maryannie z Zamościa* [12]).
„ „ „ wiersz przedostatni. Nie „1689", a „1686".
„ „ 575. Elżbieta z Wiśniowieckich Zamoyska nie umarła 1770 r.; data to mylna. Niezawodnie umarła przed 1750 r., albowiem do sporządzonego 26 Marca 1750 r. działu spadkobierców fortuny po ks. Michale Wiśniowieckim, wraz z Ogińskimi, przystępuje tylko córka jej Mniszchowa [13]).
„ „ 578. **Woroniecki**. Małżonka kn. Jurja Fedorowicza, Uchańska, była to Katarzyna Uchańska, córka Pawła Magnuszewskiego z Uchania, który pierwszy przezwał się Uchańskim i żony jego Weroniki. Miała pięciu braci: Jakóba (późniejszego prymasa † 1581), Arnolfa (wojewodę Płockiego † 1575), Tomasza (łowczego Bełzkiego † 1563), Michała († około 1544) i Stanisława (dziekana Płockiego † 1556) Uchańskich, oraz dwie siostry N. N. za Mikołajem Koreckim z Niewodnic, sędzią ziemskim Bielskim i Dorotę za Bogusławem Radzymińskim [14]). Podający te szczegóły rodowód Uchańskich nie wspomina o Barbarze Pawłównie Uchańskiej za kniaziem Aleksandrem Fedorowiczem Poryckim (patrz wyżej str. 393). Katarzyna z Uchańskich Woroniecka umarła w Sierpniu 1573 r. [15]); miała kilku synów, z których trzech wuj ich prymas kierował na księży. Andrzej Woroniecki wysłany był na nauki do Rzymu i otrzymał kilka beneficyów, ale nie miał powołania do stanu duchownego; w 1573 r. występuje jako dworzanin prymasa, a następnie bawił na dworze królewskim, poczem znów na dwór prymasa powrócił [16]). Janusz Woroniecki proboszcz Łowicki i dziekan Gnieźnieński, zrezygnował 1579 r. z beneficyów i był koniuszym na dworze prymasa, a po jego śmierci podskarbim królew-

---

[1]) Słown. Geogr. VII 611. [2]) Akt. Wil. XI 28. [3]) Słown. Geogr. X 83. [4]) Tamże IV 892. [5]) Ar. Sł. I 11. [6]) Źr. dziej. XXI 389. [7]) Patrz wyżej str. 53. [8]) A. G. Z. X 285 d. 4744. [9]) Tamże 228 d. 3687. [10]) Tamże 238 d. 3869. [11]) Tamże 271 d. 4484. [12]) Tamże 273 d. 4514. [13]) Słown. Geogr. II 103, 301, VII 796. [14]) Wierzbowski Teodor, Uchańsciana, Tom V. Jakób Uchański arcybiskup Gnieźnieński. Warszawa 1895, str. 24—36. [15]) Tamże, Tom I 205. [16]) Tamże, Tom V 696.

skim; wspomniany 1587 r. jako stronnik arcyksięcia Maksymiliana, umarł w Omelanikach na Wołyniu [1]). Jakób Woroniecki w Polsce proboszcz Łowicki i Skierniewicki, infułat Gnieźnieński, a na Litwie proboszcz Kowieński i Gieranoński, występuje od 1566 r. obok wuja swego prymasa [2]).

" " 581. Mikołaj Szaszkiewicz chorąży Bracławski *i żona jego ks. Woroniecka* uskuteczniają 1622 r. sprzedaż dóbr [3]).

" " 582 wiersz 31. Nie „Chodorow“ lecz „Chodosow“.

" " " *Ks. Matys Woroniecki* właściciel Chodosowa występuje jeszcze 1618 r. [4]).

" " " w końcu. Kn. Michał Matuszewicz występuje w Maju 1637 r. jako *Michał ze Zbaraża Woroniecki sędzia Włodzimierski* [5]).

" " 602. **Zasławski** Jerzy, został starostą Włodzimierskim po Romanie Hostskim, który umarł 1635 r. [6]).

" " 636. **Ajdar.** *Kniaź Achmet Ajdarewicz* włada 1555 r. dworcami w powiecie Grodzieńskim [7]).

" " " **Bajrasz.** *Jakób Bajraszewicz* (nie kniaź) Tatarzyn Grodzieński 1555—1557 [8]).

" " 637. **Bazarowicz.** *Sobol Bazarowicz* Tatarzyn Grodzieński występuje 1555—1557 bez tytułu kniazia [9]).

" " " Kasimowicz. *Kniaź Kuzilman Kasimowicz* występuje w Grodzieńskiem 1558 [10]).

" " 638. Misko-Miskowicz. *Kniaź Mulkuman Miskowicz* Tatar Grodzieński, osiedlony we włości Łososińskiej, występuje 1555—1558 sam [11]) i *z synem Abrahimem Mulkumanowiczem* [12]). Wdowa *Mustafy, brata Mulkumana, Szichzada Nurowna*, wspomniana 1555 [13]).

" " 641. Sejt. *Kniaź Obaz Machmetowicz Sejt* w Grodzieńskiem 1556 [14]).

" " 644. Toktamyszewicz Achmet kniaź, występuje 1555—1558 [15]) i w tymże czasie bez tytułu kniazia [16]) oraz jako ataman [17]).

KONIEC.

---

[1]) Uchańsciana V 692, 696. [2]) Tamże 367, 697. [3]) Źr. dziej XXI 627. [4]) Tamże 304. [5]) Sum. dok. bisk. Włodzimiers. [6]) Jerlicz I 42. [7]) Akt Wil. XXI 16, 22. [8]) Tamże 94—95, 162—163, 271—272. [9]) Tamże 28, 30, 48—49, 81, 94—95, 162—163, 271—272. [10]) Tamże 312, 314, 370—371. [11]) Tamże, index „Miskowicz“ i „Mulkuman“. [12]) Tamże 46, 96, 132, 314—315. [13]) Tamże 89—90. [14]) Tamże 133—134. [15]) Tamże 133, 312—315. [16]) Tamże 28, 30, 48, 68, 96—98, 132—135, 182, 247. [17]) Tamże 275.